EDIC
ARTI
PRINCIPE

ΑΝΕΧΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΧΟΥ
Guil: Oliver M.D
S·R·S·
J. Skinner Sculp.t

ORIBASII SARDIANI MEDI-
ci longè excellentiſſimi opera, tribus tomis digeſta,

Joanne Baptiſta Raſario interprete.

PRIMVS HABET

Synopſeως ad Euſtathium filium libros nouem, quibus tota Medicina in compendium redacta continetur.

COSMO MEDICI ILLVSTRISSIMO ET EX-cellentissimo duci Florentiæ, Ioannes Baptista Rasarius No-uariensis medicus S. P. D.

QVVM mihi ab ineunte ætate persuasissem, Cosme Medice dux maxime, nihil ingenii exercitatione studiisque literarum esse præstantius, nihilque esse homini magis proprium quàm pro virili parte omnibus prodesse: ita semper in literis sum versatus, vt quoad eius fieri à me posset, publicæ omniũ vtilitati consulerem. itaque & libellos aliquod admodum adolescens de Græcis Latinos feci, & Græcas literas multos annos in academia Ticinensi publicè docui: quo etiam munere in hac vrbe clarissima nunc fungor. Quúmque arderem incredibili desiderio vt aliquod mearum vigiliarum munus in tuo nomine appareret, vt quoniam tuo, maiorúmque tuorum beneficio literæ scientiǽque omnes, quæ iamdiu exules in tenebris iacebant, restitutæ, atque in Italiæ luce collocatæ, & ad summum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei significationem darem, vt id possem efficere, mihi suppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomensis, vir præstantissimus, & singulari medicinæ multarúmque artium ac scientiarum cognitione ornatissimus. Is enim quum sciret ea quæ fusa latius antiquiores medici persequuti essent, omnia ab Oribasio vnum in volumen eruditè diligentérq; fuisse redacta, vt vno quasi aspectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi persuasit vt eum librum latinitate donarem. quod vt maturius facerem, codicem suum peruetustum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. Quúmque is liber ad eundem qui author ipsius confectionis fuisset, quasi iure quodam esset deferendus, ipse Princeps admonere me cœpit atque hortari ne tibi id quod sciret me iandiu animo exoptauisse, deberem diutius: quinetiam mihi vrgendam esse hanc occasionem neque vllam reperiri meliorem posse confirmauit. Quod quũ vir summa virtute & humanitate Petrus Carnesecccus tui obseruantissimus ex me cognouisset, ita approbauit, & consilium hoc commendauit, & vt in eo omnino perstarem, amplissimis verbis admonuit, vt licet ego non esse mihi properandum statuissem, quanquam hoc valde cupiebam, tamen eruditissimorum hominum, & quibus me charissimum esse sentirem, hortatu ac suasu factus sim promptior. nam præter rationes quas ipsi afferebant, videbam ego multas causas esse quamobrem Oribasius medicus tibi esset dedicandus. Etenim præterquam quòd tanta sit nominis tui celebritas atque fama, tantáque fuerit vsque à puero de te concepta opinio, re posteà confirmata, & facta in dies maior, vt non modò tua felicissima Respub. te vehementer diligat atque obseruet, sed etiam vt omnes mortales te maximopere admirentur, quum omnes vno ore summam prudentiam tuam, & in ista Repub. administranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, temperantiam in te ita suspiciant, vt licet in vrbe pulcherrima & in omni genere deliciarum affluenti, summa cum potestate sis, ita tamen semper vixeris vt non modò crimine, sed etiam suspicione omnino carueris: & te quasi numen quoddam in hac mundi sede ad vsus hominum bonorum, & præsertim eorũ qui in literis tempus operámque suam ponunt, diuinitus collocatum venerentur. Quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit similitudo. nam vt medicus corporis morbos profligat, vt animi sedes ac domiciliũ conseruetur: ita Medices animos sanauit, vt se vnà cum corporibus tueri & conseruare diutius possint. atque (vt de te, dux maxime, tuísque maioribus simul verba faciam) id cognominis Dei optimi maximi voluntate vobis fuisse impositum videtur. Quum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupasset, vt literæ omnes iacerent, artes sordescerent, scientiæ contemptui ducerentur, vt vix vllum esset earum vestigium, militaris denique disciplina ita esset despecta vt Itali omnium ignauissimi haberentur: ita vos omnia restituistis, omnia instaurastis, omnia denique à morte ad vitam reuocastis, vt quemadmodum resolutos, attonitos, & eos quorum mens caligine quadam oppressa munere suo non fungitur, medici curant, & hominum salutem custodiunt: ita vos languidos & propè iacentes erexistis, enerues robustos reddidistis, stupidos excitastis, tenebras ex animis hominum expulistis, & à barbarie, quæ erat rerũ omnium pernicies, liberastis, vt vestra virtute vestróque beneficio omnia pristino nitori & decori fuerint restituta. quas in res tu nunc etiam sic incumbis vt non modò ab optimis summísque principibus originem ducere, & à Ioanne Medice clarissimo fortissimóque Imperatore genitus esse videaris, sed sicut virtutem, ita etiam gloriam eorum omnium longè superes: quod quidem res quamplurimæ à te præclarissimè gestæ, innumera sanctissimáque instituta tua, & ingenium omni liberali doctrina politissimum, & perpetuum studium in homines eruditos, perspicuè declarant. quæ omnia propter singularem meam erga te obseruantiam nunc libentissimè explicarem, nisi imparem factis orationem meam futuram planè scirem, & Oribasius me admoneret se ideo compendium hoc conscripsisse ne liber in ingens volumen excresceret: & tu denique maximarum rerum, & istius optimæ Reip. administratione, & rei militaris negotiis sis impeditus, vt multa huiusmodi legere non possis. Quamobrem te maiorem in modum rogo vt Oribasium in fidem amicitiámque tuam sic recipias, vt quamuis Iulianum eruditissimum Imperatorem cui charus fuit, amiserit, nunc tamen hac multo meliore patroni cõmutatione gratuletur: & quæso vt hanc animi in te mei propensionem ita accipias, vt ab homine qui te plurimùm colit & obseruat profectam putes nec huius opusculi exiguitatem, sed animũ quo nomini tuo consecratur, æstimes atque perpendas. Cura vt valeas. Venetiis, Calend. Decemb. M.° D. LIII.

PRIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Primo libro continentur ea quæ ad bonam valetudinem tuendam pertinent, déque exercitationibus & euacuationibus quæ viris mulieribúſque conueniunt:& de aëre,ſudoribus,balneis naturalibus & arte paratis, cataplaſmatis,dropacibus, ſinapiſmis,& iis quæ ruborem inducunt,agitur.Eius verò capita ſunt hæc,

ORIBASII SARDIANI SYNOPSEΩS ad Euſtathium filium, liber primus,

Ioanne Baptiſta Raſario Nouarienſi medico interprete.

QVVM diuus Iulianus Imperator nobis olim iniunxiſſet vt quæcunque medici præſtantiſſimi conſcripſiſſent quæ ad tuendam valetudinem pertinerent, vnum in volumen redigeremus, nos ea ſeptuaginta libris prompto animo cõprehendimus.Nunc verò quum tu,Euſtathi fili ſuauiſſime,ea etiam in compendium redigi cuperes,id quoque impigrè confeci: ſiquidem videbam hoc non ſolùm tibi,quum iter faceres, ſed aliis etiam qui non oſcitanter medicinæ operam dant,maximè accommodatum fore. B Quicunque enim in latis medicinæ ſpatiis vagati, ſtudioſè & diligenter ſe in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt,quod facilè eis ſuppeditabit ea quæ fuerint agenda. quandoquidem qui hæc quæ à me breuiter ſummatímque dicuntur,perlegent,ad memoriam reuocabunt omnia quæ ad cuiuſque rei cognitionem pertinent:& fiet vt eorum quæ in vſu medicinæ verſantur, ſatis magna eis ſuppetat copia, neque onus pergraue ſecum ferant.Ea autem morborum remedia ſolùm deſcribentur quæ in promptu ſunt, & parari facilè poſſunt,& C quæcunque medicamentis & victus ratione quod facto opus eſt, præſtare conſueuerunt. De parte verò medicinæ quæ manu medetur,quòd ea in itineribus tractari difficiliter poſſit, mentionem nullam faciam.ad eam enim plerunque opus eſt machinis atque inſtrumentis quæ neutiquam facilè ſuppetunt, quemadmodum in fracturis perſæpe & articulorum luxationibus contingit.ex quibus quæ ſolùm manu curari queunt, ab iis qui pueros corporis exercitationem docẽt, quiq; athletarũ curã gerunt, optimè reſtituuntur. Hæc igitur & alia omnia D quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur.Quocirca hæc demandantes eiuſmodi hominibus, eorum quæ nos vrgent, quæque diutius conſul- A tandi tempus non concedunt, curationes quæ medicamentis & ratione victus abſoluuntur,percenſebimus.

De frictione præparante, Cap. I.

ANte exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet:mox oleo manibus nudis fricare, donec corpus probè calefiat & molliatur,& rubor floridus appareat,& in molem extollatur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio eſt vehemens motus.Terminus vehementiæ eſt anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laborioſæ exercitationes membra organica præparant, & robuſtiora ad actiones, & ad validiſſimam alimenti attractionem promptiſſimámque alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt, meatus purgant,& vehementi ſpiritus impetu excrementa expellunt. Quum igitur digeſtionem in corpus adiuuent,neque crudorum neque incoctorum ciborum aut ſuccorum in ventriculo atque inteſtinis multitudo ſit, oportet.periculum enim eſſet ne antequam per concoctionem vtiles facti eſſent,in omnes animantis partes raperentur.ex quo perſpicuum eſt exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, vrinæ color eſt.quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe eum ſuccum indicat qui à ventriculo ſubmittitur: quæ verò rufa biliosáque eſt, iandudum concoctum eſſe:quæ mediocriter pallet,nuper factæ concoctionis ſignum eſt. ac tunc quidem adeunda eſt exercitatio, eiectis tamen prius excrementis quæ in veſica & ventre continentur.

De generibus exercitationis,
Cap. III.

OMnium exercitationum commune illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Ex ſingulis porro exercitationibus alia valens eſt, in qua reſpiratio eſt violenta ſine velocitate, quæ muſculis & neruis robur parat. eiuſmodi ſunt, fodere, & onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Decliues etiam inambulationes huius generis ſunt, vt ſiquis per funem manibus comprehenſum ſcandat, & alia quamplurima his ſimilia: aliæ verò citra robur & violentiam peraguntur, cuiuſmodi ſunt curſus & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo ſummis manibus concertant inter ſe. quæ verò per follem & paruam pilam fit exercitatio, eſt compoſita ex robuſta & citata. quæcunque autem exercitationes robuſtæ ſunt, iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus, motus celeritate abiecta. Præterea ex ipſis exercitationibus aliæ magis lumbos quàm manus vel crura exercent: aliæ ſpinam aut thoracem ſolùm aut pulmonem. Vſqueeò exercendum eſt dum corpus intumeſcat, & floridum fiat, motúſque & prompti & æquabiles & concinni edantur: inter quæ ſudorem calidum commiſtum intueberis. Ac tum primùm inhibenda exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatum: veluti ſi contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: eodémque modo ſi floridus color euaneſcat, eſt ceſſandum. In motibus quoque ſiquid remitti videatur, ſtatim eſt deſinendum: itémque in ſudoribus ſiqua mutatio aut in copia aut in qualitate contingat, vt ſi vel minor vel frigidior edatur, erit itidem quieſcendum: tum corpus oleo perfundendum, & deinde vtendum apotherapia: poſtremò autem apotherapeutica frictione vtendum, vt exercitores facere conſueuerunt.

De propria frictione,
Cap. IIII.

EX frictionibus vehemens, denſandi, lenis, rarefaciendi vim habet. quocirca ea corpora quæ ſupra modum laxata ſunt, vehementer ſunt fricanda: quæ conſtricta ſunt, leniter: quæ mediocriter ſe habent, in iis nec vehementi nec leni frictione, ſed quoad eius fieri poteſt, vtroque extremo declinato, vtendum eſſe perſpicuum eſt. Nimia frictio extenuat: quæ verò quantitate media eſt, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quãtitate exiſtunt, cõiunctæ, coniugationes nouem efficiunt.

De vociferatione,
Cap. V.

IN vociferationibus ſuauis & lenis vox nihil ad bonam valetudinem confert: at ſonus vocum grauiorum vtilis eſt: quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aër per inſpirationem attractus in corpus, thoracem atque ventriculum extendit, & totius corporis meatus dilatat atque diducit. Quamobrem in lectionibus humores exuberantes excernuntur: ac in elatioribus quidem lectionibus per ſudores: in ſubmiſſioribus verò, per occultum totius corporis perſpiratum. Illa enim attenuatione efficitur vt multa excrementa, ſcreatus, ſputa, mucus, & pituita expellantur, & conſumantur. nam quibus calore opus eſt propter frigiditatem, quódnam afferri accommodatius auxilium poteſt quàm id quod actio reſpirationis præſtat? Ergo ſæpe legendum eſt, vt toto corpore laxato, carnéque raritate perfuſa, arteriam cæteróſque ſpiritus tranſitus ſtudioſè raros efficientes, per grauiores vocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere neque incõſultò vtendũ eſt, neque etiam quum prauorum corruptorúmque humorum adfuerit copia. Quinetiam vox exercẽda non eſt quum magnæ & euidentes ſtomachi cruditates apparẽt, ne corrupti vapores largius per corpus diſtribuantur.

De venereis, ex Rufo,
Cap. VI.

EX rebus venereis hæc commoda ſunt, quod ſuperuacaneum eſt inaniunt, corpus agile reddunt, ad in-
A crementum promouent, & magis vtile efficiunt. Animo verò id præſtatur à venere vt impeditam rationis vim explicet, irámque vehementem ſedet. ideo fit vt venus melancholicis, ſiquid aliud, accommodatiſſimum ſit remedium. Eadem integros ſenſus reddit eorum quicunque alio inſaniæ genere laborant: ſummè facit etiam ad morbos qui ex pituita naſcuntur. Alii ab inedia ad cibum facilè ſumendum redierunt: alii à continuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant, ſunt liberati. Naturæ autem venereis idoneæ, ſunt calidæ & humidæ: præ cæteris ve-
B rò quæ proniores ad venerem ſunt. Minimè omnium ad venerem facit victus exſiccans & refrigerans, atque ætas ſenilis, tempus autumnale. Ergo victus ratio humida & calida inſtituenda eſt: labores & cibi moderati ſint: quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipſam incitant, & conſuetudine facilitatem quandam præbent. Libido, ſiquid aliud, alimenti exuberantiam exigit: ex quo fit vt qui cibi valde nutriunt, ii ſint accommodati. Atque ex piſcibus, polypodes apti ſunt. excitare enim venerem
C mirum in modum exiſtimantur: quicunque etiam molles carnes habent, huius ſunt generis. Ex oleribus, ormi-num, eryſimum, eruca, & rapa, hǽcque vt medicamenta apta ſunt: ex leguminibus proſunt fabæ, cicer, eruilia, phaſeli, & piſi: à quibus corpus quum flatu impletur, tum verò etiam copioſè alitur. Ruta autem quia flatus diſcutit ac propellit, ideo commiſcendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo: nam & humectant, & ſpiritu replent ſanguinem qui impetu fertur in venerem. Qui ad venerem eſt acceſſurus, recen-
D tes ſatietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excremẽtis malum eſt. Qui venereis vti voluerit, optimè vtetur à cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus. nam hoc ad vires confert, & refrigerationes quæ ſubſequi ſolent, minus contingunt. noxium eſt poſt labores concumbere. Cauendus etiam concubitus eſt à laſſitudine, & poſt vomitus qui præceſſerint, itémque purgationes, & alui fluxus recentes: ſiquidem diuturnos quandoque venus exſiccat. Ita vehementes quoque cupiditates non laudo: imò verò tum continendum magis
E cenſeo, ac præſertim iis quos morbus aliquis infeſta.

De venæ ſectione, ex Galeni ſententia,
Cap. VII.

VEnæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt, eáque ſiue ad robur, ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur, amplitudinem pertineat, ſed etiamſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis, quæ vel ex dolore, vel ex plaga, vel ex partium corporis imbecillitate oriatur. Si magnus morbus expectetur, ſanguis omnino mittendus erit, etiamſi plenitudinis ſigna
F non adſint, habita tamen ratione ætatis, anni, temporis, & virium. Vtrùmne ad venæ ſectionem omnino progrediendum eſt, in vtroque plenitudinis genere, quum hæc ipſa appareant in aliquo qui adhuc conſueta munia obeat, an minimè neceſſe eſt, quum nullus magnus morbus imminere videatur? an ſtatuendum hoc omnino eſt vt in omnibus magnis morbis neceſſe ſit venæ ſectionem confeſtim adhiberi? Qui verò nihil eiuſmodi paſſi ſunt, omniúmque corporis partium conſtructionem vitio carentem ſunt ſortiti, duplici via euacuantur: ſan-
G guinis quidem miſſione ſi in victu ſint intemperantes, ſine venæ ſectione autem ſi temperatè vitam degant. nam & multa frictione, balneíſque, & ambulationibus, atque aliis motionibus, & item vnctionibus in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem poteris: niſi fortè craſſi melancholicique ſanguinis abundantia tibi adeſſe videatur, quandoquidem tunc venæ eſt facienda ſectio. Vbi autem crudi ſucci exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, ſed cautè: vbi verò febris iam accedit, non item. Siqui autem faci-
H lè in morbos incidant, nec tamen vllum ſymptoma appareat, eis initio veris ſecanda vena eſt. Omnibus etiam quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate exercere ſolent, ineunte vere

mittendus est sanguis. Idem quoq; faciendum est in iis qui eiusmodi morbis verno tempore corripiuntur. Id verò facere antequam æstas incipiat, & sub finem veris expediet.

De iterata sanguinis missione,
Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus est, vires autem infirmæ sunt, in iis partiri euacuationẽ præstat, vt quũ parum sanguinis detraxerimus, iterum, siq; lubet, etiam tertiò eundem mittamus: quemadmodum in iis fit in quibus crudorum humorum inest copia. Cæterùm vbi feruescentis sanguinis copia redundat, acutissimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda est, conandúmque est inanire vsque ad animi defectionem, virium robore diligenter inspecto: quemadmodum scio quibusdam sex subinde heminas sanguinis fuisse detractas. Quamobrem etiam de nocte venam interdum incidere ne verearis. Animum verò diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulsus tangendo dum sanguis adhuc fluit, ne fortè pro animi defectione, mortem afferre te nescias.

Quantum sanguinis mittendum sit,
Cap. IX.

MOrbi magnitudo & virium robur primi scopi sunt mittendi sanguinis. hi aucti maiorem euacuationem esse faciendam indicant: non aucti, tantum esse diminuendum de sanguinis missione, quantò illi minores sint redditi. Deinde expendendum est qualis sit hominis natura. quibus enim venæ amplæ sunt, quique mediocriter sunt graciles, nec candidi, neq; tenera carne, eos copiosius euacuabis: qui verò contrà affecti sunt, parcius. nam & parum sanguinis habent, & facilè exoluuntur. Eadẽ etiam ratione pueris vena incidenda non est vsq; ad decimumquartum ætatis annum: pòst verò si copiam sanguinis cõgesserint, tempúsque anni vernum sit, regióque temperata, ac puer sit natura sanguinea, sanguinem minues. id quod multo etiam magis facies si grauioris morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vsque ad heminam, ad summum, quòd si vires firmæ esse tibi videbuntur, dimidium adiicies iterata missione. Iam septuagenarios quoque, quum vires robustæ sint, euacuabis. Mentem verò adhibere oportet ad sanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in cõsistentia, ac præsertim vbi inflammationis causa vena secetur.

Quæ vena sit secanda,
Cap. X.

REuulsionis causa venam secato è directo partium ad quas sanguis fluit, vt affecto liene, vena quæ est prope annularem digitum sinistræ manus, vel interna cubiti secanda est. In lateris dolore eam quæ rectà ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores vehementes mirum in modum sedantur si vena humeraria in cubito è directo secetur. Sunt hi tres modi sanguinis ex cubiti vena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem vtilis est iis quorum partes quæ infra collum sunt, patiuntur: exterior verò iis quibus facies & caput laborant: medius denique ad inferiores & superiores partes est accommodatus. Si in venæ sectione error committatur, in media vena neruus subiectus incidetur: eámque, nisi magna necessitas vrgeat, secare cauendum est. Humerariam venam omnino sine periculo secabis: & tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt: sed nemini eorum qui ita fuerunt affecti, semel vena fuit percussa, sed bis & ter ab iis qui eam secabant, postea quam aberrauissent. Maxima verò incisione semel facta, nemo inflammationem nec dolorem sensit: idcirco citra timorem incidenda est. Magna verò cura adhibenda est in secanda media. Infernam verò ne secemus danda opera est. Porro vt partes memoratæ secta cubiti vena iuuantur, ita quæ his sunt inferiores, hoc est coxa, vesica, & vterus, curãtur sectione earum quæ prope malleolos & poplitem sitæ sunt. Renes ab vtraque parte venarum subleuantur. In principiis

A autem inflammationum vena secanda est ad reuellendum. In inueteratis, præcipuè mittendus est sanguis ex ipsis affectis particulis. Si ab iis non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta est, euacuationémque vere ineunte antè molimur, vena omnis æquè est ad incidendum accommodata.

De tempore venæ secandæ,
Cap. XI.

B IN quacunque diei noctísque hora, animum attendens do ad singularum accessionum in febricitantibus declinationem, venam secabis. In iis verò qui febrem non habent, hócque indigent auxilio, magnitudo affectionis ad quam venæ sectione opus est, spectari debet. quũ nihil horum aut vrgeat aut prohibeat, præstat manè venam secare, interiecto vnius horæ spatio, ex quo quispiam est experrectus. Alios lauari melius est: alios etiam prius deambulauisse: alios verò, postquam nonnullas res consuetas confecissent. Vbi verò simpliciter euacuare volumus, eodem etiam die iteranda erit sectio: at in

C quibus reuellere, si duobus deinceps diebus fiat, optimè fiet.

De arteriarum sectione,
Cap. XII.

ARterias quæ in temporibus sunt, medici secant quũ humores calidi & flatuosi in oculos confluũt. eas verò quæ post aures sunt, in vertigini obnoxiis, atque iis præsertim quos diuturni capitis morbi calidi & flatuosi exerceant. Iam verò & in aliis quoque diuturnis capitis morbis, arterias quæ post aures sunt, incidunt: alii verò incidere arterias verentur, quia sanguinis fluxus

D difficiliter supprimitur, & quia quum sectio ad cicatricẽ venit, aneurysma efficitur.

De cucurbitulis,
Cap. XIII.

CVcurbitularum vsus neque in principiis morborum adhibetur, neque quum succi omnes æquabiliter exuperant in corpore: sed quum antea euacuatum totum corpus fuerit, neque quicquã ad partem præterea fluat, opúsque sit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne verò prope mammas affigantur cucurbitulæ, ca-

E uendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem casu cucurbitulas spongiis ex calida aqua circundare oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, cucurbitulas perforare consilium est.

De scarificatione, ex Appollonii commentariis,
Cap. XIIII.

VEnam in anno sæpe incidere non esse accommodatum puto, quoniam vnà cum multo sanguine spi-

F ritus quoque vitalis effunditur: quo crebrius exhausto, tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea sententia est, ab ignobilissimis partibus, vtpote à cruribus, sanguinem mitti. Præstantissimum hoc auxilium est tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppressis, ac cæteris affectionibus capitis, itémq; thoracis & anginæ, prodest scarificatio. Constipationes autem quæ aliqua in parte sint, locali scarificatione sunt dissoluendæ.

G De hirudinibus, ex Antyllo,
Cap. XV.

HIrudines captæ vnum diem seruandæ, atque exiguo sanguine alendæ sunt. Vbi vti volueris, partem cui applicandæ sunt, nitro fricabis, & sanguine illines aut fouebis: hirudinésque in aquam puram & tepidam iniiciendæ sunt, deinde sumendæ, tum spongia excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumescentes autem trahere non desinent donec sale

H aut cinere ora ipsarum perspergantur. Qum exciderint, spongiis fouendus est locus. Si sanguinis fluxus perseueret, gallam vstam, aut spongiam nouam pice liquida illitam, & chartam vstam aceto madefactam applicato.

De purgatione, Cap. XVI.

SAna corpora difficiliter purgantur: nam & vertigine vexantur ac torquentur, fitque molesta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Qui igitur adhuc valent, casuri tamen in morbum sunt nisi prius purgentur, euacuandi sunt ineunte vere. In comitialibus verò, quique ægrè spiritum ducunt, pituitosos humores subducēdo: in doloribus verò articulorum, si cū multo calore sint, amaram bilem, si cum tumoribus frigidis, pituitam. Prius tamē crassi & glutinosi humores attenuādi secādique sunt, & meatus etiam per quos humores à purgantibus medicamentis traiiciantur ac ducantur, aperiendi, si optima in rebus omnibus sit successura purgatio. Ergo in principio serosos tenuésque humores vacuabis: crassorum atque tenacium, quales suapte natura sunt pituita & atra bilis, cōcoctionem expectabis. In iis autem qui iam ægrotant si diuturnus morbus est futurus, semper est expectanda concoctio: at in acutis, quum materia turget, etiā in initio potes medicamētum præbere, idque magna cum animaduersione, quū humores in motu sunt, præcipites feruntur ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt, ii neque vllo alio auxilio mouendi, neque medicamento purgādi sunt priusquàm fuerint concocti, quo etiam tempore crisis efficitur. Quum verò medicamenta purgantia ventriculi os lædant, excogitatum est, odorata eiusdem admiscere, vt ne sola néve sincera ipsorum vis ventriculi os attingat.

Quæ per infernas partes purgent, quibus vtamur, Cap. XVII.

ELleborus niger bilem & pituitam per aluum ducit scammonia admista. Si purgare mitius velis, satis erit ellebori radices siccas ad drachmas duas incidere, vinóque dulci, aut oxymelite perspergere, deinde in lentibus aut ptissana coquere, vel cum iure gallinæ sorbēdum dare: scammoneæ verò tres oboli possunt elleboro admisceri. Præstat autem iucunditatis gratia, anisi & petroselini, & dauci parum elleboro adiungere. Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquosa, & pleraque expurgat: est autem feruēs & acutissimus ad purgandū. Dantur eius grana triginta: si lenius purgare velis, viginti: cortex auferendus est: internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, sed cum vino melius bibitur. A potu verò parum olei absorbeto ne fauces exurat: sumitur etiā ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Mercurialis si tenera folia decocta comederis, abunde stercus expellēt: si verò decoctum vino admistum bibas, valentius aluus deiiciet. Polypodium pituitā, bilem & aquosa educit, radicis dātur drachmæ duæ affusæ aqua mulsa vel aqua. Non pessimè etiam super salsamentum deraditur, & ante prandium comeditur. Radix quoque in ptissana aut Gallinaceo iure incocta, citra molestiam purgat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex aqua mulsa. Si mitior purgatio quæratur, colocynthidos semen eiicito, in corticem vinum dulce perfundito, sub molli cinere coquito vsquedum probè concaluerit, idque potui dato iis quibus non vehementi purgatione opus est, & quibus liuida exanthemata per cutim efflorescunt.

Aloe non acriter purgat, stomacho accommodatissima est. Satis est dare drachmas duas cum aqua mulsa. pituitam & bilem ducit. Sumi etiam commodè potest quotidie à cœna. pertrāsit enim, neq; cibos corrumpit, præterea neque sitim neque famem inducit. Tritam aloē succo brassicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria sumito, vt euacuandi necessitas sit. Potes etiam cum resina catapotia conficere, & cum melle cocto, rectè quoque scāmoneam admiscebis. Epithymum atram bilem pituitámque educit. Dato eius triti & cribrati drachmas binas cum vino dulci, aut plus eo cum melle, salem admiscendo. Confert flatuosis, & hypochondriacis affectionibus, & cruditatib', & quibus iecur grauatur, quíque difficiliter spirant. Agaricum pituitam & bilē

A purgat, & non acutè. Dātur drachmæ duæ ex aqua mulsa vel oxymelite. Euphorbium aquosa & biliosa copiosè educit, éstque eorum quæ norim acutissimum atque ardentissimum. Hoc quidem hydropicis, colicisque, & iis qui ventres frigidiores habent conuenit, sed cæteros vehementer perturbat, sitimque affert. Odoratū aliquod semen miscendum ei est: bibendum ex melicrato ad tres obolos. Cnicus pituitam & bilem, sed non vehemēter, purgat. Seminis triti succus excolandus est, & iure gallinaceo admixto sorbendus. Quidam B aniso, melli, amigdalisque commiscent, & catapotia ad arquatos conficiunt: huius quatuor drachmæ sufficiunt. Scammonea nulla parte superatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia neque in viribus: stomachi dolorem adfert, graueolens, insuauis & valde siticulosa est: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei misceant, & ita præbeant: alii verò addāt thymi comā & salem, alii semina odorata. Pituitam & bilem vehementer educit: datur eius puræ drachma vna ad summum. Si vomitus instent, apiū C aceto intingendum ac mandendum est, itémque oliua alba sale condita, atque etiam salis grumus in ore est tenendus, quæ quidem omnia vomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari, & pulegium, & calaminthem. Sed præstat in lecto paululum in quiete continere ventrem, & summos pedes fouendo, veluti etiam confestim deambulare, & copiosos vomitus, & ventriculi morsus & vertigines excitat. Quū verò ad pristinū statum redierint, tum deambulatio imperāda est, vt subinde sensim se submoueant: id quod magis quàm celer D gressus irritat. Purgatione cessante, vtilius erit in lecto recumbere, & ita vigiles quiescere (magis enim cōfluet) tunc verò etiam paulatim sorbeant modicum aquæ calidæ cū aceto: nā & morsus absterget, & excretiones proritat. Qui verò non purgantur, aquam mulsam sorbeat, aut nitrum aqua liquefactum: sed melius etiam erit glā dem ex sale & nitro confectam ano indere.

De vomitibus, Cap. XVIII.

QVoniam eos qui violenter vomunt, multa incōmoda sequi consueuerunt, operæpretium erit mo- E dos quibus facilè quis vomat, exponere. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, & quandoque eum qui auidius cibum iniecit, cruditatibus vexari, cúmque qui nimio vino se ingurgitauit, lædi non sinit. Quæ autem ad ciendum vomitum adhibentur, sunto neque acerba neque arida, sed partim dulciora & liquidiora, partim acriora. Inter hæc probantur raphanus, eruca, vetus salsamentum, origanum viride, cæpe parum & porri. Conferunt etiam ptissanæ è leguminibus melle adiecto, itémque lomenta fabarum, & pingues carnes: non tamē F oportet horum succos tantummodo sumere, sed totam molem deuorare: neque etiam diutius est in iis manducandis immorandum, siquis velit euomere. Sint autem omnia coquendo emollita. Inter vina, dulciora anteferenda sunt: hæc enim magis fluitant. Potus esto tepidior: amygdalas etiā melle intinctas par est edere, túmque placentam gustare, peponis ac cucumeris semē maceratum & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, narcissi bulbum aqua coquunt, eáq; G vinum miscēt. Ciet etiam vomitum irinum vnguentū, siquis illitis eo digitis irritet. Valet etiam ad vomitum excitandum non cessare, neque quicquam intermittere. A vomitu tum os abluere, tum verò etiā faciem debemus posca diluta abstergere. hoc enim & dentibus prodest, & caput alleuat.

De clysteribus, Cap. XIX.

CLysteres qui iniiciuntur, vel mites vel acres sunt: educendarum fæcum causa in febribus continuis H & malignis, & in iis qui ob longam imbecillitatem vires reficiunt, & excrementa difficulter eiiciūt, & in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, quum tepida ipsa inflet: idque vna expressione clysteris faciendum est. Fœnigræci verò decoctū muliebribus corporibus & delicatis iniiciemus, maluæ itidem, & iis

præsertim in quibus siccitas inest:in quibus verò mortus sint,seminis lini decoctū conueniet. Furfuris cremor,tragique,& item panis,& alicæ adferunt etiam aliquid alimenti: & quandoque vsus postulat vt vnà cum stercoris euacuatione aliquid quod alendi vim habeat adiungamus. Intestinorum etiam vlceribus quæ in superficie sint,hæc prodest iniectio,ad quæ accommodata etiā erit ptissana adipe suillo addito. Betæ succus & decoctum ad vertigines & palpitationes intestinorum iniecta valent:stercus etiā dissoluunt,ac continuis mor siunculis occurrūt. Portulacæ succ⁹ vtilis est in feruoribus cæterisque quæ consequuntur, & iis quibus propter duri stercoris excretionem extrema recti intestini parte læsa, erysipelatis affectio oborta est : sed in eiusmodi & ouum & oleum in quacunque inflammatione commiscetur.Cōuenit hoc etiā iis in quibus tormina à flatibus excitantur.Magis verò flatus discutit decoctū rutæ vel cumini,vel anethi,vel baccarum lauri,iis quoque in quib⁹ frig⁹ febrim excitauit prodest. Lac quādoque iniicitur quum intestina vlcerata aut inflāmata sunt, itémque renes & vesica & vterus. Roboris addendi gratia sumendum etiam est mel, & anserinus vel caprinus adeps. Hydrelæo vtemur in distentionibus, & stercoris retentione,atque etiam bitumine,quum eæ ex refrigeratione obueniunt. Butyrū iis indimus in quibus propter inflammationem intestini recti excrementa continentur,& sordida vim habeat vlcera circa intestinum sunt. Maluæ succus & decoctū vsui sunt ad diutina tormina & inflammationes quibus intestina vexantur, quum anus quoque morbo simul affligatur. Mulsa iniicitur quum partes intestinorum illæsæ permanent,& stercus difficulter mollescit. Vino autem & oleo, vel ptissanæ succo aut maluæ vtimur in iis qui opium sumpserunt. Vinum autem cum rosaceo & alba ouorum,aut sapam, aut rosaceum incoctum initio adhibemus iis qui à tenesmo infestantur:mulsam verò aut lentis decoctum cum melle,aut pariter erui aut ptissanæ succum cum rosaceo in abscessibus colum intestinum discindentibus. Mensura eorum quæ iniiciuntur, ad summum tres heminæ sunt:ad minus,vna:mediocris iniectio duabus heminis perficitur.Sæpe autem & bis & ter iniicimus, ac præcipuè in iis in quibus exulceratio & inflāmatio in recto intestino adiacens stercus cohibet.Cæterùm acribus clysteribus vtimur in ischiadicis,& erecta ceruice spirantibus in quibus spiritus à stomacho non efflatur. Clyster qui sanguinis ducendi vim habeat,constat ex garo siluri,muria & aqua marina.Paratur etiam hoc modo, Mellis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ,muriæ hol-cæ tres,olei quarta heminæ pars,componantur: nonnulli bina oua adiungunt.Iis verò qui fungos mortiferos comederunt, nitrum,absinthium, & raphani succus, & & rutæ decoctū iniicitur.Ad lūbricos qui ascarides dicuntur,faciūt muria vel centauri decoctū,vel absinthii, vel lupinorū,vel aloes, vel cedria cū alicui⁹ decocto.Mihi verò vsu compertum est,auriculæ muris succum triduò potui datum, sæpenumero quod opus erat, confecisse:datur sextarii quarta pars. In resolutione intestini recti, clyster ex muria imponēdus est.Quos helminthæ lumbrici infestant,iis decoctum lupinorum,aut eorum cremor,aut rhus,aut muria debet imponi. Cupiditatib⁹ autem nimiis desidendi quas tinesmus excitat, parum muriæ adhibendum. Si verò sanguis sincerus propter intestinorum exulcerationem fluat, herbæ sanguinalis aut plantaginis succum ,aut myrti baccarum nigrarum vino incoctarum dabimus.His postea admiscemus thus vel acaciam,vel hypocistidem,vel malicorium, vel alumen. Vlceribus intestini non fluentibus lac caprinum indimus,aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, aut terræ Samiæ drach. quatuor: fluentibus autē & perhumidis vlceribus,chartæ combustæ, aut lentisci cinerem, aut medicamentum ex charta constans cum aqua, aut decoctum adstringentium.

De glandibus, Cap. XX.

Glandibus sæpe vtimur stercoris educendi gratia, atque etiā in iis in quibus quod clysteri iniectum est,non excernitur. Conficimus glandes ex sale tosto melle & nitro:& thymum cocto melle excipitur: fiunt etiam ex resina terebinthina & nitro:quandoque grani Cnidii parum addimus:morsus autem excitat, idcirco partes oleo sunt vngendæ. Pyrethro itidem vtimur,oleo perfuso:conuenitque paralyticis & flatibus ex frigore obortis.Centaurium verò cum pice & cerato accommodatum est ad pudendi remissionem.Infantibus grumus salis inditur : ficus etiam cum nitro atque cumino conficitur.

De iis quibus caput purgatur, Cap. XXI.

Hvmores qui in capite sunt,sputis euacuamus si parū euacuare velimus:idque facimus piperis & mastiches admistione.Si verò copiosius euacuare propositum sit,pyrethrum aut vuam taminiam mandere iubemus: præterea anemonæ vtriusque radix mansa pituitā euocat:itémque cortex radicis capparis.igitur serosum excrementum his remediis expellitur. Crassum verò & pituitosum educit sinapi cum oxymelite gargarizatum, aut sapa,aut origanum,aut hyssopum coctum.Ego verò sapam sinapi cum oxymelite admisceo. Si verò cerebrū muco purgandum sit, acribus eum remediis quorum nonnulla mouent sternutamentum,euocabimus.Per nares igitur purgat anagallidis vtriusque succus, omnisq; anemonæ & betæ.Naribus etiam infunditur foliorum cucumeris syluestris succus vel per se, vel cum betæ succo aut decocto. Sternutamentum autem crudis humoribus qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus continentur,minimè conuenit. Os ita illinetur, sinapi cum betæ succo palatū columellāmque vngito,& proderit:idémque per nares purgat,& facilè suppetit. Sæpe etiam melanthio ad nares illiniendas vsus sum, quandoque acri aceto pridie macerans, postero die aceto iterum læuigans,& naribus infundens. Quandoque verò cum oleo veteri idem melanthium tero,& eodem modo vtor.ita etiam Archigenes eo vsus est ad narium obstructa foramina:id verò quod aceto paratur, ad arquatos adhibebat Crito.

Quæ menstrua ducant, Cap. XXII.

Qvæcunque vrinam cient,eadem menstrua ducunt: Brassicæ radicis decoctum epotum, persicæ radix, ruta,chrysanthemon, dictamnum & erucæ semen. Mouent etiam menstrua quæ ori vuluæ admouentur,vt ruta cum melle trita,aut anethi radix excalfacta, aut spodium cum melle, aut porri succus, aut allium cōtusum adhibitum,aut myrrha læuigata,& ex vino aut leporis coagulum.

Sudores mouentia, Cap. XXIII.

Ex sudorem prouocantibus est chamæmelum siccum,tritum, oleo perfusum,cute valenter perfricata,seseli,pyrethrum,cachry,anisum, oleo similiter perfusa,nitrum tostum & tenuissimum cum oleo.Salis flos oleo cōmistus,succus Cyrenaicus aqua resolutus ad corpus confricandum.

De aere, Cap. XXIIII.

Optimus aer est qui purissimus est : talis erit qui neque à stagnorum neque paludum euaporatione, neque ex barathro quopiā perniciosam auram expirāte turbetur : ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatē expurgante inficitur,malus est: itémque is qui nebulosus est,non est bonus : sicut etiam quicunque in caua regione magnis vndique montibus includitur,neque auram vllam suscipit.

De fomentis, Cap. XXV.

Cvtim rarefacere,eàmque facilè perspirabilem reddere,sanguinémq; in inflammationibus attenuare & dirigere fomēta consueuerunt. Sed si totum corpus excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefactam trahetur quàm discutiatur. quamobrem ante fomētorum vsum totum corpus euacuandum est. Humida igitur fomēta inflammationibus quas succi biliosiores pepererunt,conueniunt:arida verò iis qui ex tenui aqueóque sanguine oriuntur: nō mordacia mordacibus succis accommodata sunt : mordacia, quia attenuant, crassis & glutinosis. Præcordia autem irrigationibus

ut fomentis calefacere, non semper est tutum: sed in illis solùm ægrotis est faciendum in quibus nullum excrementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus summum malum est. In principiis igitur, quum adhuc materia ad affectum locum confluit, præstat repellere. Si verò latio materiæ repellētibus remediis cohibeatur, densitásque partibus affectis inducta crassiora cōtineat, tunc iam tempus est laxandi, vt contenta vacuentur: præsertim verò vbi ad iecur aut ventriculum decubuerint superflua, adstringentibus vtēdum est. principales enim hæ partes sunt. Imò verò vbi etiam tempus fuerit ea quæ impacta fuerint discutiendi, tunc quoque hæ partes adstringendæ sunt, vt absinthium oleo coquentes irrigemus, aut etiam melino, aut lentiscino, aut mastichino. Ad eundem modum cataplasmata compositam ex laxāte & attenuante, & ex amara atque astringente facultate vim habeant. Si colum, aut alia intestina, aut musculi præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adstringentia miscenda non sunt: sicut etiam neque quū vesica aut vulua affectæ sunt, misceri debent, quū (vt dictum est) nihil amplius defluat, neque plenitudo aut excrementum in toto copore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacuato prius toto corpore, non in principiis affectionum, vtemur.

De cataplasmate ex fermento,
Cap. XXVI.

HOc cataplasma ad diffundendum liquandúmque compacta valentissimum est: surculos extrahit, & durities iuuat, & plantarum pedum contusiones. Fermentum verò est oleo subigendum quantum satis sit, eóque vtendum. Si augere vim volueris, nitri parum adiungito. Si verò aceto fermentum dissoluas, & coquendo spissaueris, erit ad splenis hepatísque tumores duros accommodatissimum. Si thymum & pulegium & absinthium ei admiscueris, optimum medicamentum confeceris.

Aliud ex ficubus.

Ficus pingues vnà cum seminibus ita exquisitē cōtundito vt nulla pars non contusa relinquatur, iisque vnguenti irini parum addito. Facit hoc ad durities neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos, & ad scirrhos, præsertimque lienis & iecinoris. Si verò nitri parum addas, abscessus rumpet, aculeósque extrahet. Si verò ficubus ita paratis miscueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut absinthii comam minutissimè tritā, hydropicis conueniet. Præterea ficus probè coctæ, vt dissolui queāt, & contritæ, iterū ea coquātur aqua in qua prius fuerūt coctæ, deinde hordeaceā & frumētaceā farinā misce, & iterū coque ad cōsistentiā: valebit hoc ad tubercula quæ non facilè maturescunt. Si iniicere pinguedinem velis, butyrum misce. Si rutæ folia trita læuigata misceantur, ad dolores intestinorum quos flatus excitarint, faciet. Cuminū quoque oleo admisto nō secus facit.

De lotionibus, Cap. XXVII.

AQua frigida lauari ita quidem commendo vt non iis qui nullo victus delectu degunt ex vsu esse afferam, sed iis solis qui eodem accurato, laboribúsque ac cibis vt conuenit, vtuntur. Multis autem quibus maiore interdum refrigeratione opus est, satis est æstiuo tempore, quum iuuenes sunt: carnosi, & frictionibus prius calefacti, in frigida natare. Sint autem neque venereis, neque alia ratione lassi, neque cruditatem sentiant, neque per vomitum aut per aluum inaniti, neque vigiliis fatigati. periculosum enim est si aliter quispiam se lauet. Calidum balneum & optimum & tutissimum est: lassitudines soluit, humorum plenitudinem digerit, & excalfacit, mitigátque ac mollit. Flatus, vbicunque decubuerint, diffundit: somnum conciliat, carne replet, & facilè omnibus, & viris & fœminis, & pueris & senibus, & priuatis administrari potest.

De balneis quæ industria parantur,
Cap. XXVIII.

BAlnea industria nostra calefacientia paramus, aut refrigerationis sedandæ, aut lassitudinis soluendæ, aut conuulsionis mitigandæ, aut doloris leniendi & reficiendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio incocto, aut origano, aut hyssopo, aut thymo, aut satureia, aut foliis lauri, aut pyrethri radice, atque his similibus: oleum etiam iniicimus. Balnea quoque digerentia facimus quum totum corpus attenuare volumus. Adiicitur autem vis digerendi balneis aut sale imposito, aut ipsa marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admistum addit aquæ vim digerendi, itémque cinis sarmentorum & baccarum iuniperi decoctum. Molliendi gratia vtimur balneis in inflammationibus ac duritie. Ac in iis quos inflammatio malè habet, maluæ decoctum iniicimus, itémque seminis lini & fœnigræci. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum incoquitur, aut malicorium, aut rosæ, aut rubi cima. In iis quibus imminet conuulsio vtimur iis quæ inflammationibus nō fluidis conueniunt: maximè verò iis prodest oleum cum aqua, in quibus malua & fœnumgræcum cocta sint. Ad duritiem sine inflammatione vtimur iis quæ ad digerendum adhibentur. Balnea enim tum refrigerant, tum adstringunt, quū materias habent in quibus adstringēdi & refrigerandi vis inest.

De balneis suapte natura nascentibus,
Cap. XXIX.

BAlneorum sponte nascentium alia nitri, alia salis, alia alumnis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obtinent, alia ex iis composita sunt. Atque omnium quidem aquarum spōnte scaturientium ea vis est vt prorsus calefaciant & exsiccent, humidioribúsque ac frigidioribus maximè conueniant. In primis verò nitrosæ ac salsæ, capiti ac thoraci fluxione infestato, itémque stomacho perhumido, atque hydropicis adiumento sunt. Aluminosæ autem ad sanguinis reiectationem sistendam, ad stomachum qui ad vomitum procliuis sit, ad mulieres quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortum faciunt, sunt accommodatæ. Sulphureæ verò neruos molliunt atque resoluunt, ac dolores sedant, ventriculum tamen relaxant, & peruertunt. Bituminosæ caput replent, ac sensuum instrumentis nocent, atque etiam calefaciunt iugiter, & progressu temporis emolliunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonsillis, vuæ, & oculis excellenter prosunt. Ferreæ denique ventriculum & splenem iuuant. In aquam verò immersio facienda est sensim, vt virtus corpori laxato occurrens, interius penetret.

De dropacibus, Cap. XXX.

DRopax diuturnis morbis maximè conuenit. Calefaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris marini semen, bitumen. Si opus exsiccandi sit, sal, sulphur viuum, cinis sarmentorum: si aperire, limnestis, euphorbium.

De sinapismo. Cap. XXXI.

SInapismus, qui dropace vehementior est, diutinis morbis est accommodatus. Eo vtendum est in segnioribus affectionibus, & immoderatis circa carnem partibus, & quarum vi etiam adhibita sensus obtusus est. Terminus autem actionis medicamenti esto vt ægrotus vehementer doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm ea quæ adiacet, & postquam ablotum fuerit, pustulæ mitius erumpant. Ad morbos autem & partes facilè sentientes, mitius vtendum est sinapi, vt eius vsus mensura sit, vt caro fiat paulò rubicundior. Conficiendi modus est huiusmodi, Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet, postridie verò eius diei vehementer expressas, probè contundere: deinde acre sinapi (quale est Syriacum & Aegyptium) capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ fuerint infusæ paulatim affundendo: tum in massas redigere, alteram ex caricis, ex sinapi alteram, postremò miscere. Si vehementi sinapismo vti velimus, duas sinapi partes vni caricarum addemus: si mediocri, pares portiones adhibebimus: sin mitius, tertiam partem sinapi, duas caricarum commiscebimus. Post torporem sinapi, & balnei vsum, si vehemens fit dolor, & rubor, & pustulæ eruperint, lana rosaceo & aqua intincta adhibenda est: aqua verò sit maluæ decoctum, aut fœnigræci succus. Postea verò cerato rosaceo

cum ceruſſa vtemur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, minus efficax cataplaſma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior ſinapi eſt: præcipuè autem & mirum in modum iſchiadicis conuenit.

De inſeſſu in ſolium ex oleo,
Cap. XXXII.

INſeſſus in ſolium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itémque laſſatis, & quibus vrina ſuppreſſa eſt, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda eſt: reliquum verò in balnei ſolio. oleum enim in balneis nõ ſatis calidum efficitur.

De ingreſſu in hydrelæum, Cap. XXXIII.

SI imbecilli ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt, neque minus quàm ſexta pars eſſe debet.

De remediis metaſyncriticis,
Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici nominant metaſyncritica (hoc eſt quæ ex intimis partibus humores euocant) adhibere conſueuerunt. Ego verò vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis ineſt iis medicamẽta ex ſinapi, thapſiáq;, & his ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas, non vtor. Cæterùm qui affectiones cognoſcere non poſſunt, ſæpe quod conuenit perficiunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi frigidæ atque humidæ affectiones ob malam ac vitiatam victus rationem infeſtent.

Quæ ruborem inducant,
Cap. XXXV.

NAſturtii ſemen ruborem excitat & calefacit æquè ac ſinapi. Helenii radix æquè ac fimus columbarũ ſylueſtrium, quo admodum frequenter vtimur. Eo etiã cum naſturtii ſemine contuſo pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, vertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tẽdinum, & lumborum. Iam verò facit & ad renum vitia, & ad colicas affectiones, itémq; podagram, & articulorum dolores, quum nondum callum obduxerint.

SECVNDI LIBRI ARGVMENTVM.

IN ſecundo agitur de materia, quam naturam, vim, actionémque habeat, & quænam quibuſque affectibus conueniat: deinde ſimplicia medicamenta expenduntur, déque eorum menſura, mixtione, & coctione, itémque de ponderibus & menſuris, déque emplaſtris quæ πλατύσματα dicuntur, verba ſiunt. Eius verò hæc ſunt capita.

CAPITA LIB. II.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium, liber ſecundus.

QVAE MEDIA SINT INTER CALEFACIENTIA ET REFRIGERANTIA, CAPVT I.

ADIANTVM, aſparagus, myacanthinus, muſcus (qui etiam ſplanchnon dicitur) glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſſimum, cera, faba, lycium, lotus, (ſiue trifolium) citrii cortex, filicis radix, pinei nuclei, lentiſcus, lens, terra Chia & Samia, Cadmia, argenti ſpuma.

Quæ calefaciant,

Cap. II.

VIticis folia & ſemen moderatè, vrticæ fructus & folia, amygdala dulcia, anagallis vtraque, atractylis, cnicus agreſtis, aphace, rubi fructus maturus, radix glycyrrhizæ, oleæ fructus maturus, fermentum, eryngium, reſinæ omnes, cicerbita arida, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum aduſtarum cinis, braſſica canina multum, ranunculi radix & tota herba, pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falſodictamnũ, ſaluia, eryſimum, lanæ veſtæ, zingiber, thapſia, cardamomum, liquores, capilli vſti, bryoniæ radix, ariſtolochia, aſphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracunculi radix, oleum raphaninum, cicer, viſcum, caucalis, liguſticum, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyrium, apium, ſium, ſinon, ſtyrax, idnon, piper, hypericon, ſal, ſulphur, ſanguis, fel, vrina, ſaliua, caro viperarum, adeps, ſalſorũ piſcium muria.

Quæ calefaciant primo ordine,

Cap. III.

ALoe, chamæmelum, arum, abſinthium, agaricum, ladanum, lini ſemen, malabathri folium, ſpica nardi, nardum Celticum, vinum nouum, ſerum, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calefaciant ſecundo ordine,

Cap. IIII.

AMurca, anethum (ſed viride minus) artemiſia, balſamum, elaphoboſcum, calamus aromaticus, crocus, libanotus, Chia maſtiche, mel, vinum, pix, meliſſophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agreſtis ſuccus, ſcandix, ſcilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia, & item fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, ocimum.

Quæ tertio ordine calefaciant,

Cap. V.

ABrotonum (ac præſertim vſtum) lolium, populi nigræ flores, & reſina, acorum, amomum, ammi, anethum vſtum, aniſum, iuniperus, aſari radix, Sabina, elleborus vterque, epithymum, mentha, ſatureia, arundinis vallaris cortex vſtus, carum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, ſulphur, mei radix, moly, ruta, raphanum, rhododaphne, vinum vetus, omne origanum, opopanax petroſelinum, ſampſuchus, ſmyrnium, hyſſopum, chamædrys, galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine,

Cap. VI.

ADarce, ampelopraſum, euphorbium, oleum cedrinum, coſtus, cæpa, lepidium, ſinapi, allium, ſtruthii radix, tithymalorum ſucci, & quæcunque adurendi vi prædita ſunt.

Quæ moderatè refrigerent,

Cap. VII.

GRamẽ mediocriter, auricula muris citra adſtrictionem, pira illita mediocriter, balauſtium, rubi folia, germina, acerbus fructus & flores: auena mediocriter, muſcus marinus, glaucium mediocriter, conyon vehementer; lichen petris adnaſcens, omne papauer, pomi frondes & fructus, oleæ frondes & fructus immaturus, oleum myrteum, ſeſaminum, balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur: moderatè, panicum, violæ folia & ſucci & cortices (dulcibus exceptis) Perſici fructus,

A caro citrii, fungi ſatis, omphacii ſuccus, amylum quod. ex frumento fit moderatè: roſaceum moderatè, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribulus vterque, palmæ ramorum ſuccus, Samia terra moderatè, terra cimolia, naxiæ cotis ſcobs, plumbago, ceruſſa, ſandyx moderatè, caſeus recens.

Quæ primo gradu refrigerent,

Cap. VIII.

ACacia nõ lota, atriplex ſine adſtrictione, acini vuæ, milium, hordeum, platanus, rhamnus, ſeris.

B Quæ ſecundi gradus ſint,

Cap. IX.

ACacia lota, plantago, beta, galla immatura, cucurbita, rhois, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, lens paluſtris, alga viridis è mari euulſa, pſyllii ſemen.

Quæ tertii ſint ordinis refrigerantium, Cap. X.

SEmperuiua vtraque, portulaca, mandragora, citrii pars acida, herba ſanguinalis, potamogiton, altercũ, eiúſque flos, & ſemen album.

Quæ ſint quarti ordinis,

C Cap. XI.

SVccus papaueris & cicuta.

Quæ modicè exſiccent,

Cap. XII.

VRticæ ſemen & folia, amurca, anagallis vtraque, plantago, auena, oleum dulce, inſulſum lotum, erica, fermentum, quod etiam ex alto trahit ac diſcutit, lupinus amarus, cauda equina, iſatis vehementer, ſalicis flos & folia cum adſtrictione quadam (nonnulli ex eis ſuccum exprimunt, habéntque pro ſiccante medicamento ad multa vtili. nullum enim eſt ad plures vſus accom-
D modatius medicamentum quàm quod citra mordacitatem exſiccat & adſtringit) iuglandis putamen vſtum, quod eſt etiam tenuium partium, centaurium minus vehementer, ceraſi gummi, lilium, faba foris appoſita, cupreſſi omnia, cyperi radix, nuclei pinei in aqua macerati, nympheæ radix, malicorium valde, quinquefolii radix, polypodium, myrrha, ſarcocolla, ſtœbe, tragacãtha, terra omnis, cadmia, Aſiæ petræ flos marceſcentes carnes arefacit, pompholyx continenter lota, calx extincta & lota, ſtrenuè, ouorum candidum & putamen, & eorun-
E dem etiam vitelli.

Quæ ſimpliciter exſiccent,

Cap. XIII.

VIticis folia & ſemen, radix graminis mediocriter, adiantum, ſemperuiuum vtrunque, populi flores & reſina, acte vtraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones ſiſtit, bryoniæ radix, populi nigræ folia ſicca, pira illita. Mediocriter exſiccant ariſtolochiæ, aſparagus, aſpalathus, aſphodeli radix, eiúſque potius exuſtæ cinis, balauſtium valde, ruborum fructus immaturi, bulbus
F illitus, pæoniæ radix, lauri folia magnopere, & multo etiam magis baccæ, quercus, & phagi partes omnes, oleũ cyprinum, laurinum, tædinum, panicum illitum, eryngium, cinis corticis ſalicis vehementer deſiccat, cannabis fructus, cardamomum, caucalis, daucus, lixiuium, & magis etiam ex cinere ficulno, chrethmum, lilii folia & radix, lichen qui in petris naſcitur, fuligo omnis, lotus, omphacium, polypodium, amylum, ſal, nitrum, gypſus, cadmiæ omnes, omniáque metallica lapideáque & terreſtria, teſta clibanorum, coagulum, & omne ſtercus, (anſe-
G rum tamen inutile eſt propter nimiam acrimoniam) ſordes, caro viperarum, capita menularum ſalſarum aduſta, cornu ceruorum & caprarum vſtum, caſtoreum, oſſa vſta vehementer exſiccant, capilli, ſepiæ teſta, cancrorum cinis, garum abunde, itémque muria.

Quæ primo ordine exſiccent,

Cap. XIIII.

H CHamæmelum, iuniperi baccæ, carum, hordei polẽ-

ta,crocus,thus,fœniculum,rhododaphne,muſtum, cucumeris peponis ſemen,& radix ſicca,fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine deſiccent,

Cap. XV.

LOlium,amaracus,bitumen, anethum, balſamum,acinus vuæ,gingidium,elaphoboſcum, calamus aromaticus,thuris cortex & ſemen,maſtiche,mel,citrii cortex & ſemen,& arboris ipſius folia,mei radix,ſpica nardi, nardũ Celticum,vinum,eruum,opopanax,pix,myrrha,lentiſcus, terebinthi fructus & folia,lentes,alga viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine exſiccent,

Cap. XVI.

ABrotonum,& præcipuè vſtum,acacia, acorus, aloë, ammi,anethum vſtum,aniſi ſemen,iuniperus, aſarum,abſinthium,elleborus,epithymum, thymbra,calamintha,arundinis vallaris cortex vſtus, caſia,cedri,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen, vinum vetus valde,acetũm,origanum,quinquefolii radix,petroſelinum, ſmyrnium,ruta hortẽſis,marrubium,rhus,ſampſuchus, ſeriphium,hyſſopum,chamædrys,chamæleontes vtriq;, & eorum radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccent,

Cap. XVII.

AMpeloprasũm, cedrinum oleum, ſinapi, ruta agreſtis,allium.

Quæ media ſint inter ſiccantia & humectantia,

Cap. XVIII.

GRaminis radix illita,oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectent,

Cap. XIX.

AVricula muris,bugloſſum,glycyrrhizæ ſucc⁹,lactuca modicè, violæ folia modicè, mali Perſicæ fructus,fungi,roſaceum,ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis, & qui in ſtagnis naſcitur.

Quæ ſecundo ordine humectent, Cap. XX.

POrtulacæ fructus & herba,atriplex,blitum, cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo, lenticula paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habeant,

Cap. XXI.

ACacia,protulaca,plantago,rubi folia, cucurbita,cotyledon,cicuta,picea arbor,malua hortenſis, mala præcocia,papauer,cucumis qui edendo eſt,ſonchus,iuncus odoratus,tribulus,lenticula paluſtris, pſyllii ſemen, plumbum.

Quæ tenuium ſint partium,

Cap. XXII.

ABrotonũ vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores, vrticæ fructus & folia,acorus, amomum, aſari radix,bryonia,chamæmelũ,aparine,ariſtolochia,plãtago ſicca, aſphodeli radix, eiúſque vſtæ cinis potius, balſamum,Sabina,ſinapi,rubi radix,oleum vet⁹, glycyrrhizæ radix,dictamnum,dracunculi radix,cicinum, elaphoboſcum,euphorbium, fermentum, ſalicis ſuccus, calamintha,calamus aromaticus,cannæ vallaris cortex vſtus,caſia,carpeſiũ,miliũ,cedrinũ oleum,gũmi prunorum,maſtiche, nigellæ, ſuccus cyrenaicus, opobalſamum, ruta, pix,piſtaciorum fructus, propolis, terebinthina, oleum roſaceum,ſagapenum, ſampſuchus, ſeſelis,cucumeris ſemen,ficus ſiccæ moderatè,iunci odorati flos, cinis,calx, hyſſopum,ſal,ſalis flos,nitrum,alcyonium Mileſium, arſenicum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur, cadmia, pumex vſtus, lixiuium, Aſiæ petræ flos, melantheria, myſi, flos æris,chryſocolla, ſandix, fucus, adeps leonis & pardi, & hyænæ valde,caſtoreum,ſæpiæ teſta,lanæ combuſtæ.

Quæ craſſis partibus conſtent,

Cap. XXIII.

PLantaginis radix, balauſtium, acinus vuæ, zingiber, cæpæ,cucumis,ſquamæ omnes,ſory,alumen.

Corroborantia, Cap. XXIIII.

CAſia, ſtœchas, galla acerba, palmæ fructus, abſinthium.

Quæ ſuppurent, Cap. XXV.

AQua temperata ſuperfuſa,hydrelæum, oleum tem-

A peratum,farina triticea,panis triticeus, alica, adeps ſuillus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Quæ concoquant, Cap. XXVI.

AMomum,vua paſſa, cera, ladanum, colla, thus, pix Ægyptia,maſtiche,oleum roſaceum,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,butyrum,œſypus,adeps ſuillus.

Mollientia, Cap. XXVII.

SEuum caprinum, adeps gallinaceus, anſerinus, taurinus, hircinus, medulla cerui, vituli, ammoniacum, ſtyrax,galbanum, oleum ſicyonium, oleum liliaceum,

B chamæmelum, radix althææ, cucumeris agreſtis radix, folia maluæ ſylueſtris, maluæ caules, maſtiche, terebinthina,colophonia,opopanax,lutum,butyrum.

Quæ indurent, Cap. XXVIII.

SEmperuiuum,portulaca,pſyllium,lenticula paluſtris, ſolanum.Indurantur autem partes aut propter ſiccitatem,& tunc eas humectare oportet:aut propter plenitudinem, & tunc euacuatione opus eſt: aut propter concretionem,& tunc concretæ partes calefaciendæ ſunt, & concretio moderatè diſſoluenda, & iis quæ dicta ſunt

C mollienda.nam quæ vehementer ſiccant,concretionem maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant,

Cap. XXIX.

PYrethrum, lapatium, capparis, ficus pingues,tæda, mel,myrica,abſinthium,origanum,raphanus,vua ſine acinis,itémque vua taminia, canchry, ſinapi, elleborus albus,elaterium, thymum, ſal, omphacium, aniſum, piper,coccus gnidius,lauri baccæ, balſamum, anemone, ammoniacum,fæx ſicca combuſta.

D Quæ per nares ducant, Cap. XXX.

ELaterium,piper,betæ ſuccus,cortex radicis cyclaminis,thlaſpi,coccus gnidius,anagallis,anemone,veratrum album, omphacium, marrubium, hederæ tenellæ folium.

Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.

MEl,hyſſopum, oleum vetuſtum, anagallis, oleum laurinum,nardum,caſia,coſtus, ſuccus papaueris, ſagapenum,daucus,fœniculum,malum Punicum, amygdala,marrubium,veratrum album,anemone,ruta,caſto

E reum,lapis hæmatites, adeps anſeris,fel,myrrha, chalcitis,ſulphur,alumen ſciſſile,ſepiæ teſta,cortex thuris, ſcilla,ammoniacum,hepatis caprini ſanies,vuæ acerbæ ſuccus.

Quæ per aures purgent, Cap. XXXII.

MEl,piper,fel bubulum aut taurinum, mercurialis, betæ & radicum capparis ſuccus, granum gnidiũ, fructuum ficus ſylueſtris ſuccus,bdellium, caſia,veratrũ album,galbanum,omphacium.

Quæ aperiant & purgent,

F Cap. XXXIII.

POpuli nigræ folia ſicca,& radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen,amygdala amara,ipſáque arbor,adiantum,radix ari,pulegium,dracontium, daucus, gentianæ radix valde,cicer,eupatorium citra caliditatem; thymũ, caricæ pingues,calamintha, caſia, pruni arboris gummi, nigella,ruta,pepones,ſpondylii fructus & radix,ſtœchas chamædrys,& alia omnia in quibus amara qualitas excellit,& præterea attenuandi facultas ineſt.

Quæ abſtergant, Cap. XXXIIII.

G STercus caprinum vſtum & non vſtum,teſtæ omnium teſtaceorum,ſepiæ teſta,erinacei vtriuſque vſti, cinis, ſerum lactis, mel, radix bryoniæ, amygdala eſculenta, itémque arbor,anagallides, anemonæ omnes, ariſtolochia,plantaginis folia,& ex quibus ſicca magis faciunt, arum,aſparagus,myacanthinus,ſtaphis,aſphodeli radix, atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus impoſitus, elleborus vterque,parietaria,quæ & perdicium dicitur, ſalicis ſuccus, cannæ vallaris radix cum cortice facit ſine acrimonia:centaurium minus,& eius etiam ſuccus,braſ-

H ſica,eruum,hordeum moderatè,lilii folia & radix trita mediocriter,fabæ caro mediocriter,lampſana in cataplaſmate impoſita,lichen in petris naſcens,violæ albæ partes omnes,meum,platani cortex,& radix moderatè,marrubium illitum,propolis mediocriter,vlmi folia,magis

verò faciunt cortex & radix, ptiſſana, terebinthina magis quàm maſtiche, ſagapenum moderatè, cucumeres, peponis partes omnes, cucumeris agreſtis radix, myrrha, beta, tithymali, phu, chamæpitys, alcyonia omnia, terra Chia & Samia moderatè, & Cretenſis, cadmia, pumex vſtus & non vſtus, argenti ſpuma moderatè, ſmiris abunde facit, teſta clibanorum, cornu ceruinum & caprinum vſtum.

Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.

APium, petroſelinum, fœniculum, daucus, ſmyrnium, aniſi ſemen, ameum, aſarum, acorus, aſparagus, oxymirſinum, bdellium, bryonia, cicer, thymum, calamus aromaticus, carum, carpeſia, caucalis, coſtus, cuminus, cyperi radix, liguſticum, meum, ſpica nardi, & nardum Celticum, ruta, polium, ſeſelis, cucumis qui editur, melopepo, ſcandix, allium, paſtinaca, iunci odorati flos, terebinthi fructus, abſinthium, Sabina. Sanguinem per vrinam ducit rubiæ radix. Vrinas craſſas & multas, & quandoque etiam ſanguinolentas mouet capnium: biliosas & multas educit orobus, qui ſumptus copioſior, ſanguinem per vrinam educit. Cardui radix magnam copiam educit graueolentium vrinarum, ſiquis vino incoquat, & decoctum bibat. Fœtidos vrinæ odores abſterget aqua mulſa, oxymel, vinum tenue & dilutum.

Quæ per vrinam è ſplene educant, Cap. XXXVI.

TIthymali vallaris ſemen, cuminum, thymum, radix vitis ſylueſtris, capparis radix, allium, cytiſus, dracontium, ariſtolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agreſtis, bryonia, cyclamen, portulaca, potus vini in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.

Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.

VIticis ſemen, dauci folia, fœniculum, balſamum, capnium, aniſum, dactylorum oſſa, lauri folia, abſinthium, ſmyrnium, anagallides, mentha, œnanthe, ſilphii ſuccus, eryngium, aqua in qua hordeum maduerit, agaricum, aſarum.

Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.

APii ſemen, piper, paſtinaca, marrubium, cnicus, radicum bryoniæ cortex, gramen, oua ſepiæ, ſulphur, cicer album.

Quibus educantur ea quæ in thorace ſunt, Cap. XXXIX.

QVæcunque adaperiendi vim habent, accommodata ad id ſunt, nuclei pinei recentes, nuclei piceæ, butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum. id enim humidam frigidámq; intemperiem, quæ pulmonem ac cerebrum infeſtet, maximè iuuat. Spica nardi capitis & thoracis fluxiones exſiccat. Porro ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur, vrticæ ſemen, dauci, & lini, papauer nigrũ, thymum, raphani ſuccus, ſinapi, aniſum, ſiſamum, eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium, arum, dracontium, coſtus, nardum, ſulphur, myrrha, baccarum lauri interna pars, cortex radicum capparis, amygdala amara, glycyrrhiza, caſtoreum, abrotonũ, ſtyrax, bdellium, ſilphium, hyſſopum, vua ſine acinis, omphacium, ariſtolochia, galbanum, marrubium, eryngii radix.

Renes purgantia, Cap. XL.

INcidentia omnia renes expurgant, vt plantaginis ſiccæ radices & fructus, aſparagus, myacanthinus, glycyrrhiza, cicer, amygdala.

Cutem rarefacientia, Cap. XLI.

CHamæmelum, anethum, althæa, cucumeris erratici radix, oleum vetus, abrotonum vſtum.

Ora vaſorum aperientia, Cap. XLII.

ACria omnia, anemonæ òmnes, allium, cæpa, fel taurinum, irini & amaricini fæces.

Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.

AQua frigida, ſemperuiua, portulaca, tribulus viridis, pſyllium, lenticula paluſtris: & vno verbo, quæcunque non exſiccando refrigerant.

Quæ putrefaciant, Cap. XLIIII.

CEdria, auripigmentum, ſandaracha, chryſocolla, pityocampe, veratrum nigrum.

Quæ reprimant, Cap. XLV.

ELaterium, cucumeris ſylueſtris radix, ochra, mandragora, Aſiæ petræ flos, teſtacea omnia combuſta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt: echini vſti, lapis hæmatites ſiccus tritus, & in puluerem redactus, viola, & faba, ſquamæ æris, & chryſocolla.

Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.

ALumen, galla immatura, æs vſtum, (& præſertim lotum), malicorum aridum, plumbi recrementum, lithargyrus, plumbum vſtum, ceryces, teſtacea omnia, purpura, vitrum, pumex, ſpecularius lapis, gypſum vſtũ, ceruſſa, pompholyx, ſpodium, chryſocolla, ſtibium vſtum, diphryges, ſarcocolla. Hæc omnia ſi vlceribus inſperſeris, ea ad cicatricem rectè perducent. Mordẽdo autem cicatricem inducunt, atramentum ſutorium vſtum, cadmia, ſquama æris & ferri, ſtomomatis, ærugo, calx vſta & lota.

Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.

RVbi canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyſſopum, origanum, ſepiæ teſta, aſphodeli radix, lini ſemen, quæque ſalſa, acria, & amara ſunt.

Adurentia, Cap. XLVIII.

CAntharis, diphryges, fæx vſta, anemone puniceum habens florem, allium, cinis ficulnus, nitrum toſtũ, æs vſtum, alumen, buccinarum teſta vſta, capita menularum, arſenicum, canchry, vua taminea, granum gnidium, pyrethri radix, calces vehementer, (non extincta vehementer vrit, extincta cruſtam inducit) ſinapi.

Attrahentia, Cap. XLIX.

ANemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, thapſia, cyclaminus, narciſſi radix, propolis valde trahit, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuccus Cyrenaicus & Medicus, ſilphii ſuccus & radix, ſparti fructus, & virgarum ſuccus valde, terebinthina magis quàm aliæ reſinæ, ſulphur, ſtercus boum, & præcipuè eorũ qui eruum comedunt, calamintha cataplaſmatis more impoſita, coſtus, viſcum valde trahit.

Diſcutientia, Cap. L.

ABrotonum vſtum, agaricus, adiantus, ægilops, vrticæ ſemen, & folia abunde, ſambucus, ebulus, aniſi ſemen, ariſtolochiæ radix, atriplex, bulbus, herba Sabina, muſcus, (qui & ſplanchnon dicitur) daucus, hibiſcus, althæa, oleum dulce, vetus, raphaninum, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abunde diſcutit, braſſica, lilii folia & radix, hederæ folia, ladanum, mercurialis, malua agreſtis, maſtiche Chia, mali perſicæ germina & folia, rhododaphne, prima ficus, opobalſamum, ſuccus cyrenaicus vehementiſſimè, paliuri radix & folia, ruta, marrubium; terebinthina, oleum roſaceum, ſordes ex ſtatuis, ſordes ex gymnaſio, ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix, myrrha: ex caricis, pingues magis quàm quæ ex caprificu exiſtunt: beta diſcutit & non calefacit, vehementius facit alba, galbanum, ſal vſtum, ſalis flos, nitrũ, omnia alcyonia, terra Samia, faba, caſeus tener ex lacte acido moderatè, carnes viperarum vehementer, adeps leoninus magis quàm cæteri, oſſa combuſta, echini vtriuſque cinis.

Adſtringentia, Cap. LI.

OLeaſter, roſæ, lentiſcus, pirus agreſtis, apium, ſemperuiuum, papauer, cytiſus, aloë, vrtica, acini, pira, crocus, althæa, terebinthus, glans, altercum, hedera, nymphæa, palmæ, oui vitellus, paliurus, caudæ equinæ radix & herba, ſanguis concretus, cyperus, œnanthe, braſſica cocta, coagulum leporis, ſpongia vſta, rhamnus. Sunt etiã alia pleraque adſtringentia, quæ nota ſunt omnibus.

Quæ lac generent, Cap. LII.

ERuca, fœniculum, anethum, quum viridia ſunt, ſmyrnium, itémque apium, ſiſamum, cucumeris ſemen, canchry, ſmyrna, polypodium, glaux, cerebrum, bryoniæ

radix,crithmon,cuminum.

Ad menſtrua ſuppreſſa,

Cap. LIII.

IN potu accepta valet Sabina,meum,iris,ruta,calamintha,pulegium,dictamnum,aſarum,coſtus,caſia,ariſtolochia:vnicuique miſcetur aut tritici decoctum, aut aqua in qua fœniculum coctum ſit,aut ptiſanæ ſuccus.Cataplaſma autem fit ex fœniculo,nigella, ſmyrna, hordei macerati ſucco,portulaca,adipe anſeris,vlmi foliis,cera, ſulphure,& felle taurino : apponuntur etiam adeps ceruinus recens,itémque adeps anſeris,fæx vſta,ſal,oleum, cyperus,aphronitrum,ſtyrax,abſinthium,artemiſia,ſampſuchus,veratrum nigrum,granum gnidium, mercurialis,cuminum,fœnumgræcũ,vua paſſa ſine acinis,citria.

Quæ ſemen generent ac prouocent,

Cap. LIIII.

EDulia ſemen gignunt ea quæ magis nutriunt , quæque flatum excitant:medicamenta verò, quæ flatuoſa,quæque calida ſunt.Ita fit vt bulbi,cicer , fabæ ac ficus, inter edulia multum ſeminis gignant:ſcincus & ſatyrium,inter medicamenta:edulium verò ſimul & medicamentum,eruca,& lini ſemen.

Quæ ſemen cohibeant, Cap. LV.

QVæcunque edulia atque medicamenta refrigerare poſſunt,itémque quæ craſſum humorem gignunt, quæque condenſant,ea ſemen inhibent omnia:eiuſmodi ſunt lactucæ,betæ,atriplex,cucurbita,mora, melopepones,cucumeres.Quæ verò initio ſiccant,ea ne ſemen quidem gigni permittunt , licet ſuapte natura calida ſint, qualis eſt ruta.Si verò non calefacient,multo magis cohibebunt,vt facit nymphæa.

De ſimplicium medicamentorum electione,

Cap. LVI.

AGaricum præſtantius eſt quod pectines rectos habet. Acaciam eligito modicè fuluam & odoratam. Aloen pinguem capito , non lapidoſam, ſplendidam, ſubflauam, friabilem, hepatis colore præditam,facilè liqueſcentem,amaritudinis intenſæ:nigram,& valde duram reiicito. Ammoniacum thymiama eligendum eſt quod ligneum non eſt, & granis thus refert,purum, denſum , nihil ſordium habens, caſtorei odorem præ ſe ferens,guſtúque amarum eſt.

Amomum præſtantius eſt quod recens,albúmque,aut ſubrufum,non compactum,aut ſpiſſum, ſed ſolutum, & diffuſum, ſemine plenum vt racemulis , valde graue & odoratum , non carioſum, acre ad guſtum , colore ſimplex,non varium.Adulteratur à quibuſdam amomide ei perſimili admiſta.ſemper enim reprobatis fragmentis, ramos ab vna radice prodeuntes eligito. Aſpalathus bonus eſt qui grauis eſt,quíque poſt detractum corticem ſubrufus,& guſtui amarus eſt. Bitumen præſtantius eſt quod ad modum purpuræ ſplendet , intenti ac grauis odoris:nigrum malum eſt,ſiquidem pice admixta adulteratur. Abſinthium præſtat cæteris id quod in Ponto & Cappadocia naſcitur:eius ſuccus amurca cocta & commixta vitiatur. Bdellium probatiſſimum eſt quod guſtui eſt amarum,colore glutinis,pingue in profundo,& quod molliri facilè poteſt, lignorum & ſordium expers , ſuaue olens in ſuffitu , & vngui aromatico ſimile. Elleborus niger præſtantior eſt adultus,quíque tenuem medullam habet , acer guſtui, & ignitus.talis eſt qui in Helicone , Parnaſo, & Anticyris naſcitur. Euphorbium eligendum eſt pellucidum & acre. Viſcum optimum eſt quod in Helicone naſcitur , cuius interior pars marrubii colorem refert,exterior ſubflaua. Gluten piſcium probatur album,ſubcraſſum,non ſcabrum,celerrimè liqueſcens. Calamus aromaticus præſtantiſſimus eſt fuluus,denſis geniculis , & qui fractus in multa fruſta diſſiliat:fiſtula plena telis aranearum , ſubcandidus, in mandendo viſcidus,adſtringens,& ſubacris. Cardamomum optimum eſt quod ex Armenia aduehitur: elige quod difficiliter frangitur,plenúmq; eſt & concluſum. Caſſiam elige rufam,boni coloris,corallum referentem,anguſtam,admodum longam & craſſam, fiſtuli plenam,in guſtu mordacem,& adſtringentem cum aromatico feruore quodam,vinum redolentem.Purpurea verò & craſſa, quæ gizera dicitur, roſam odore referens,eſt ad medicinæ vſum accommodatiſſima.

Cera optima eſt rufa,ſubpinguis,odorata, pura, pontica. Ladanum optimum eſt odoratum, ſubuiride,quod facilè mollitur,pingue,ſine arenulis , aut reſinoſum:tale eſt quod in Cypro naſcitur. Colla (quam xylocollam nonnulli appellant)optima eſt Rhodia,éſtque alba,pellucida:nigra verò deterior eſt.

Gummi excellit cæteris id quod vermiculatũ, vitreũ, pellucidum,non lignoſum eſt:deinde verò album : reſinoſum verò & ſordidum inutile eſt. Coſtus præſtantior eſt Arabicus,qui & albus & leuis eſt,quíque plurimo & ſuaui odore præſtat. Secundum locum tenet Indicus,qui buxei coloris eſt,naréſque odore percutit. Optimus autem eſt recens , albus , ex omni parte plenus, denſus,ſiccus,minimè carioſus,qui edendo non ſit, guſtuíque mordax,& igneus appareat. Hunc nonnulli corrumpunt helenii radicem miſcentes:ſed id facilè cognoſcitur . nam helenium non feruefacit guſtum , neque intentam habet odoris bonitatem,neque mordacem.

Crocus Corycius optimus eſt,recens ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens , procerus , integer, non friabilis,non pinguis, plenus , manus tamen attritu facilè tingens,non carioſus, validi odoris & acris . nam qui eiuſmodi non eſt,aut vetus eſt,aut maceratus.Vt autem facilè teri poſſit,in ſole erit continendus , aut in fictili nouo vertendus. Crocomagma fit ex crocino vnguento aromatibus expreſſis & confectis.Præſtantius eſt odoratum , quod dimidium ex myrrha conſtat, graue,nigrum , non lignoſum , colorem croci in attritu referens,ſubamarum,dentes ac linguam vehementer inficiens. Cyperus optima eſt grauiſſima & denſa, & ſolida,& difficiliter friabilis,odorata cum acrimonia quadam. Viola optima eſt lutea. Thus primas fert maſculum,rotundum,non ſectum,album,& quod ſectum intus pingue eſt. Adulteratur reſina aut gũmi:ſed facilè deprehenditur:nam gummi in ſuffitu flãmam non excitat,reſina verò in fumum abit. Thuris cortex præſtantior eſt is qui craſſus eſt,pinguis,boni odoris,recẽs,leuis,non ſcaber,aut membranoſus. Vitiatur admiſto pinus aut nucis eius cortice. Index eſt ignis. nam alii ſuffiti fumum edunt , thuris verò cortex ardet cum odoris ſuauitate. Malabathari folium probatur quod recens eſt,ſubalbidum,quod halitu odoris ſenſum tentat, & in ſuauitate odoris perſtat , nardo ſimilis ad guſtum,nullo ſalis ſapore admiſto. Medulla primas tenet ceruina,ſecundas vitulina,tertias taurina. Bona eſt quæ æſtate ad autumnum vergente colligitur . aliis enim temporibus ſanguinem admixtum habet.Paratur ad reponendum recens ſubacta & aqua affuſa:deinde per linteum traiicitur,tum denuò lauatur,vſquedum aqua pura reddatur:poſtea in duplici vaſe liquatur ſordibus fluitantibus penna ſublatis. Poſtquam concreuerit, in fictili nouo reponitur,deraſa prius diligẽter fæce , ſiquæ poſt liquefactionem excolationémque ſubſederit.

Melilotus optimus eſt Atticus, quíque in Cyzico naſcitur,croci colore & odore. Papaueris ſuccus optimus eſt denſus & grauis, & halitu odoris ſomnum inducens, guſtu amarus, qui in aqua facilè liqueſcit,leuis,albus,nõ aſper neq; conglobatus,neq; dum liqueſcit conglomeratus, non durus, & qui ſoli expoſitus non diffunditur : & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat,adulteratur lactucæ agreſtis ſucco admiſto. Spica nardi melior eſt recens,leuis,comata, colore flauo , admodum odorata , cyperi odorem referens , ſpicam habens breuem,guſtu amaram,linguam exiccans,odoris bonitate diu permanente. Hæc etiam diluta aqua venditur,id quod cognoſcitur ex ſpicæ candore & ſqualore , amiſſa lanugine. Omphacium eligito ſubflauum,friabile, egregiè adſtringens,linguámque mordens. Onyx præſtat is qui è rubro mari affertur albeſcens & pinguis.

Panacis radices præſtantiores ſunt ſiccæ,albæ, extentæ, non corroſæ, feruidæ guſtui,& aromaticæ. Liquor verò

A probatur is qui guſtu eſt amariſſimus, intrinſecus albus, extrinſecus croceus, qui leuorem habet, pinguiſque ac friabilis eſt, quique celeriter diluitur, & grauem ex ſe odorem mittit. Piper probatur quod grauius eſt, plenum, non admodum rugoſum, recens, & non furfuraceum. Peucedani ſuccus præſtantior eſt is qui graui odore, & colore rufo præditus eſt, guſtúque calefacit.

Polio montano vtimur. Reſina terebinthina probatur quæ dilucidiore eſt colore, odoratáque: minus verò illa quæ vitro eſt ſimilis. Myrrha primas fert ea quæ Troglodytica nominatur. Eligito recentem myr- B rham, fragilem, leuem, ex omni parte ſibiipſi cõcolorẽ, & quæ confracta intus habeat candidas diuiſiones humanorum vnguium figura: quæ minutis glebis ſit, amara, odorata, acris: quæ verò ponderoſa eſt & picei coloris, ea eſt inutilis. Stacte myrrha bona eſt quæ odorata eſt, leuorem habet, & cui oleum non ſit admixtum.

Styrax præſtat qui flauus eſt & pinguis, & reſinoſus, grumos habens ſubalbidos, cuius ſuauis odor diu perdurat, dúmque mollitur melleum humorem ex ſe remittit. C crematur ſtyrax, & igni torretur, & ad fuliginem thuris modo vaporatur. Tragacantha eſt lacryma ſectæ radici inhærens, in qua bonitate antecedit quæ pellucida eſt, læuorémque habet, ac tenuis eſt, pura, & ſubalbida.

Hyoſcyamo vtendum eſt eo qui albis ſit floribus, & ſemine itidem albo. Si is non adſit, flauo vtendum: nigrúmque vt inutilem repudiare. Galbanum excellit quod thuri ſimile eſt, cartilaginoſum, purum, minimè lignoſum, & quod ferulæ, feminiſque aliquid admixtũ habeat, odore graui, neque admodum humidum, neque D etiam ſiccum. Chalcanthum (*hoc eſt attramentum ſutorium*) eligendum eſt quod læuorem habet, & colore cœruleo, æqualéque eſt, & cruſtas habet ſquamarum modo, non lapidoſum, & boni coloris. Auripigmentũ optimũ eſt habendũ quod cruſtaceũ eſt, & aureo colore.

Terra ampelitis cæteris anteferenda eſt nigra, exiguiſque picearum carbonibus ſimilis & ſplendeſcens. Diphryges anteferendum aliis eſt quod guſtui æris ſaporem reddit, linguámque abunde adſtringit & exiccat.

Sulphur probatiſſimum eſt quod ignem non eſt ex- E pertum, quódque in eo genere ſplendet ac pellucidum eſt, & minimè calculoſum. In eo autem quod ignem expertum fuerit, primas tenet viride & pinguiſſimum.

Indicus lapis probatiſſimus eſt qui cæruleam ſpeciẽ, & læuorem habet, éſtque ſuccoſus. Cadmia optima eſt quæ botryitis (*hoc eſt acinoſa*) nominatur, mediocriter ponderoſa, quǽque extremitatem acinis ſimilem habet, colore ſpodii: fracta cinerem intus habet atque rubiginem. Secundo loco cenſetur quæ foris eſt cœrulei coloris, intus verò maculis onychitæ lapidi ſimilibus.

F Pumex probatur qui leuiſſimus eſt, ac fiſtuloſus, ſciſſiliſque, nec lapidoſus, quique friabilis eſt, & candidus.

Lithargyrus (*hoc eſt argenti ſpuma*) probatur magis ea quæ chryſitis (*quaſi aurea*) nominatur, quǽque ſplendet.

Lapis Aſius anteferendus eſt cæteris qui colore pumicis eſt, fiſtuloſus & leuis, itémque friabilis, quíque diſcriminationes luteas in profundo habeat. Lapis hæmatites probatiſſimus eſt qui friabilis, rubens, & in ſe ipſo durus, & æqualis eſt quíque nihil habet admixtum.

Gagates lapis probatur qui celerrimè accenditur, & dum vritur, bituminis odor ſentitur. Magnes pro- G batiſſimus eſt qui facilè ferrum trahit, & colore ad cœruleum vergente, & denſus. Melanteria cæteris præſtat quæ ſulphureo colore eſt, læuorem habet, æqualis, pura, & in aquæ contactu ſtatim nigreſcit. vim in vrendo habet eandem quam miſy. Rubrica ſinopica optima eſt quæ eſt denſa & grauis, iecinoris colore, non calculoſa, ſibi ipſa tota concolor, & quæ quum diluitur, copioſe diffunditur. Miſy eligengendum eſt cyprium, quod auri ſpeciem refert, durum: H quúmque frãgitur, aureas ſcintillas emittit, & ſtellarum more ſplendeſcit. Vritur eo modo quo chalcitis, niſi quód ex eo pſoricum non conficitur. Plumbago probatiſſima eſt quæ argenti ſpumæ ſpeciem præ ſe fert, flaua, modicè ſplendens, & in attritu rufa apparet.

Nitrum probatur quod leue eſt, roſaceo colore, aut albo, & foraminibus plenum. Spuma nitri optima eſt leuiſſima, & grumoſa, & friabilis. eodem quo ſal comburitur modo. Pompholyx optima eſt Cypria: hæc aceto macerata æris halitum ex ſe emittit.

Sandaraca præferenda cæteris eſt ea quæ admodum rufa eſt, florida, pura, colore cinnabaris, habétque ſulphuris halitum. Stimmi præſtantiſſimum eſt quod radiat, fulgétque quum frangitur. Alumen probatiſſimum eſt ſciſſile, recens, admodum candidum, nec calculoſum. Sori anteferendum eſt Ægyptium, quódque in frangendo nigrius apparet.

Fæx præſtat cæteris quæ ex vino eſt. Æs vſtum probatur quod rubrum eſt, & in attritu cinnabaris colorem præfert. lauatur vt cadmia, ter in die aqua effuſum.

Qui ceræ modus cum oleo ſit,
Cap. LVII.

SI vnguenta quæ à leuanda laſſitudine acopa dicuntur, conficere volueris, oleum ceræ quadruplum iniicies: ſi verò liquidum ceratum, vt in fracturis ſit, duplum. Si medicamentum emplaſtri modo conficere velimus, tantundem vtriuſque miſcebimus, ſi aër nos ambiens ſit moderatus: ſin autem cera vetus, aut arida, aérque frigidus fuerit, paulò plus olei adhibendum eſt: ſicut etiam ſi cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet eſſe. Hæc verò paulò minor portio, eſt duodecima pars medii inter vtramlibet partem exceſſus. etenim & vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libram admiſcebimus.

De ponderibus & menſuris,
Cap. LVIII.

AMphora Italica habet ſextarios XLVIII.
Sextarius continet libram vnam, vncias octo.
Sextarius mellis libras duas continet.
Chus ſextarios ſex continet.
Sextarius heminas duas habet.
Cyathus drachmas duodecim.
Mina vncias octo continet.
Vncia ſcrupulos vigintiquatuor.
Olca ſcrupulos tres habet.
Obolus ſcrupulum medium.
Oxybaphum quartam heminæ partem.
Cheme magna drachmas tres continet.

Ex libro de compoſitione medicamentorum κτ̀ τόπους, renes calculo obnoxios ſeruans medicamentum,
Cap. LIX.

VVarum paſſarum vnc. I. adianti drach. III. ſeminis apii drachmæ dimidium, lithoſpermatis dach. II. amygdalarum amararum drach. II. damaſonii drach. I. phu tantundem, ſucci plantaginis puri drach. I. ſeminis peponis repurgati, & ſeminis cucumeris ſingulorum drach. I. Lemniæ ſphragitidos drach. med. thuris infecti grana VIII. ſubigantur in minutiſſimas partes redacta, & in grana redigantur: tũ cum oxyſaccharo fermententur: fiántque grana magnitudinis ciceris: ex iiſque ſingulis menſibus per octo dies grana quinque quotidie ex mixto oxyſaccharo ſumantur: cæteris verò menſis diebus præter eos octo deinceps inſequentes, hoc facito quod ſequitur, Cicerum ius in quo vuæ paſſæ abſque acinis, itémque anethum, mẽtha, fœniculi radicum parum, ſaccharum, & amygdala ſubacta incocta ſint, per colum traiectum bibe, ipſóque per interualla vtitor.

Loca in quibus viperæ comperiuntur, ſunt Phanus, Typanges, Achlada, Xerocaſtellum, Alonitzin. In horum montanis ſtationibus præſtantiores & laudabiles viperæ degunt.

De latis emplaſtris, quæ κοπτὰ (hoc eſt contuſa) dicuntur,
Cap. LX.

IN emplaſtris quæ à latitudine platyſmata vocantur, ſi medicamenti vim moderatã eſſe velis ad cicatricem inducendã vlceribus quæ difficiliter ſaneſcunt, quartam metallicorũ partem ceræ admiſcebis: ſi vehemẽtius me-

dicamentum conficere propoſueris, tertiam:ita tamen vt cera in ſole aut ad ignem, aut aqua calida molliatur, atque ita metallica admiſceantur.

Ex Antylli commentarijs de coctione medicamentorum,quæ ad emplaſtra conficienda adhibentur, Cap. LXI.

IN coquendis medicamentis argenti ſpuma cum oleo decoquetur:eam verò læuigatam rurſus ex oleo conterere oportet,vt conſpiſſeſcat,deinde ita leni igni continuò agitatam coquere.Primùm autem intumeſcit,bulláſque emittit:vbi verò iam fere ſatis cocta fuerit, colorem fæci ſimiliorem recipiet. Coctionis terminus eſt quum tumor ſe remittit,& non inquinat. Molybdæna eodem modo quo ſpuma argenti coquitur:eius coctionis modus eſt, vt nō modò digitos non inquinet, ſed etiam vt colorem ex igneo in fuluum, & admodum floridum commutet. Æs non in ipſo protinus initio ad coquēdum imponitur,ſed ſemicocto iam emplaſtro.Modus coctionis, niſi admodum paucum iniectum ſit,erit,quum color ipſius exuperet,& fuluum emplaſtrum facit. Sory & diphryges ipſa quoque medio coctionis tempore iniiciuntur.Diphryges autem veluti etiam ſquama,coquitur vſquedum eius color vincat reliqua. Sory verò non habet peculiarem coquendi terminum,ſed is omnibus communis eſt,vt emplaſtrum non inquinans reddatur. Chalcitis ſicut æs coquitur.coquendi finem metimur ſi emplaſtrum magis fuluum,magiſque phœniceum euaſerit. Æris flos eo modo quo æs coquitur.eius terminus eſt is qui coctioni communis eſt. Atramentum ſutorium medio coctionis tempore iniicitur, coctum emplaſtri colorem vehementiorem efficit,ac niſi reliqua obſtiterint,emplaſtrum nigrum reddet. Miſy ad finem coctionis inditur, neque vllum habet coquendi finem ſibi definitum. Arſenicum & ſandaracha,in fine coctionis imponuntur. Plumbum vſtum in media coctione adhibetur. Ceruſſa in alba emplaſtra ad finem inditur.ſic enim & colorem ſuum conſeruat,& magis exalbeſcit : in nigra verò emplaſtra,in initio,ſiquidem cocta ceruſſa fit nigrior. Ærugo in emplaſtris viridibus poſt coctionem iniicitur.In quibus verò ne in ollam quidem coniicitur, cætera ad ipſam ex aceto detritam,in mortarióque manentem affunduntur. In melinis emplaſtris quum ſemicocta confectio eſt,imponitur:hæc enim mediocriter cocta melinum colorem efficit. In iis verò quæ geminam faciem, duplicémque colorem præ ſe ferunt,quæ διπρόσωπα & δίχρωμα nominantur,in ipſo ſtatim initio ærugo ponitur. In quibuſdam enim coquendo melinum colorem primùm inducit, qui duplicis coloris ſpeciem præfert:poſtremò autē fuluum colorem reddit. Alumen plerunque poſt coctionem additur.proprium coctionis modum nullū habet. Rubrica ad finem iniicitur. Cadmia & pompholyx in principio imponuntur. Sal & nitrum in medio coctionis iniiciuntur. Sulphur in fine adiicitur.ipſius coctio nigra facit emplaſtra.

Terra omnis,itémque lapides,atque etiam pumex ad finem plerunque iniiciuntur. Oleum ſi in initio reſinæ alicui aut pici liquidæ fuerit iniectum, facit vt emplaſtrum non cohæreat. Quamobrem quum illa coctione coaluerint & conſtiterint, oleum indetur. Reliquæ pinguedines ſalis expertes in medio coctionis tempore imponendæ ſunt. Ex vnguentis,irinum coquitur, cyprinū verò & roſaceum minus, cætera nequaquam coctionem ferūt:idcirco ad finem coctionis ſunt immittēda. Cera per ſe ipſa nō coquitur(aduritur enim ſola)ſed nec etiā cū reſina liquida,nec cum pice liquida: (neq; enim coit)verū adiicitur aut oleo puro,aut oleoſo, quod cum aliquo metallico coctum ſit, aut reſinæ, aut pici prius coctæ. ac cera quidem prius iniicitur quàm cætera quæ iniicienda ſunt,coeant atque cohæreant.

Reſina arida poſt ceram inditur,liquida verò ipſa per ſe ante alia omnia coquitur,niſi eius perexigua ſumatur portio. Pix ante alia iniicitur. Finis coctionis eius picis quæ liquida eſt,habetur quum coit & ſpiſſatur: aridæ verò,præſertim ſi cum aceto coquitur, quum non amplius bullas emittit,neque intumeſcit. Bitumen in principio impoſitum coquitur:id verò non eſt in leuorem redigēdum.habet enim aſperitates ficuum granis ſimiles.In craſſiores ergo partes eſt frangendum, & aceto incoquendum ſic vt non agitetur,donec non amplius bullas mittat. Propolin præmollire oportet & coquere. à coctione enim neutiquam diffunditur. Ammoniacum circa mediam coctionem imponitur.Si verò ad cruenta vulnera emplaſtrum paratur, aceto aut vino erit macerandum.Si molle fuerit emplaſtrum, qualia ſunt quæ ad anum parantur, cum aqua erit læuigandum,atque ita cæteris iam coctis infundendum.

Opopanax multo poſt ammoniacum iniicitur:omnino autem paucam coctionem requirit.id quoque ex vino aut aceto prius eſt læuigandum. Galbanum coctionem neutiquam fert, ſed vt ne inquinet digitos, emplaſtrum ab igne auferendum eſt,ipſumque emollitum infundendum. Sagapenum in mortario tunditur,& quum teneriuſculum factum eſt,cum emplaſtro quod ab igne ſublatum ſit,emollitur. Aloë poſt conctionem inſpergitur. Succus papaueris pridie in modica aqua maceratur,& in mortario teritur, atque ita ei emplaſtrum affunditur. Thapſia poſtremo loco iniicitur. Bdellium læuigatum emplaſtro ab igne iam ſubalto inſpergitur.Sin autem pingue ſit vt læuigari non queat,ipſum æquè ac ſagapenum cōtuſum, ac in emplaſtri formam redactum,ſimul cum emplaſtro molliemus. Thus & manna coctione iam perfecta inſperguntur. Myrrha cum modico mellis læuigata, aut cum aceto & aqua, ſi modò humida emplaſtrum admittat,abſoluta coctione iniicitur. Semina,radices,& herbæ coctionem non ferunt:ergo læuigatis,& in mortario adhuc ſubſiſtentibus,liquefacta reliqua affunduntur.

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC libro habetur quæ vnguenta, emplaſtra, malagmata, cataplaſmata, paſtilli, ſicca collyria, liquidáque probata ſint: itémque de agglutinãtibus, ſmegmatis, dropacibúſque, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & ſuffitibus, diſſeritur.

QVAE CONTINEANTVR IN HOC LIBRO,

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber tertius.

DE EMPLASTRORVM ET TROCHISCORVM COMPOSITIONIBVS.

BASILICON (quod etiam tetrapharmacum dicitur) habet pares portiones ceræ, picis, resinæ frictæ, seui taurini. Si celeriter concoquere, carnémque inducere volueris, vnam thuris partem ad duodecim basilici partes admisceto. Enneapharmacon valet ad suppurandum: egregiè facit ad vacuas distentiones, & ad eas etiam quæ in thorace sunt, & ad fistulas, quas etiam emollit. est item ad vteri duritias aptum, atque vlcera quæ in eo sunt solutum sanat. Habet autem ceræ, medullæ ceruinæ, adipis anserini, taurini, butyri, terebinthinæ, mellis, olei rosacei, cicini, paria pondera. nõnulli autem rosacei loco liliaceum ponunt. Hoc purgat, ad cicatricem perducit, carnem creat. Ex cadmia, ad cicatricem inducendam, habet cadmiæ vstæ & vino præparatæ, chalcitidis vstæ, singulorum vnciam vnam, olei myrtei, ceræ, resinæ, colophoniæ, singulorum libram vnam, vini Italici quod satis est. Chalcitis & cadmia ex vino terantur, vt liquidi cerati consistentiam habeant: ceram verò ac resinam eliquans, in ollam testaceam immittito. Metallica cum vino imponantur, omnibúsque in mortario læuigatis vtitor. ad inueterata vtere hoc puro emollito. ad recentia, cum cerato rosaceo. Attalicum album, quod facit ad vlcera senum & eorum qui mollem cutim habẽt, & eorum qui vlceribus humidis infestantur, sanátque vlcera crurum, & egregiè valet ad abrasa genuum, & in quibus membrana ossa tegẽs, nuda est. Habet spumæ argenti pondo denariûm centum, cerussæ pondo denariûm centum, ceræ albæ pondo denariûm quinquaginta, terebinthinæ pondo denariûm vigintiquinque, thuris vncias tres, aluminis scissilis pondo scrup. sex, piperis pondo denariorum trium, olei veteris heminas duas, aquæ heminas duas. Metallica in sole coquito donec non amplius digitos inquinent: resinam & ceram diligenter in vnum componito, thus primùm indito, secundo loco alumen, vltimo piper. Aliqui pro pipere cyperum iniiciunt. Phœnicinum Galeni habet adipis suilli veteris, salísque expertis libras duas, spumæ argenti libras tres, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis vncias quatuor: chalcitidem tritam ac contusam tenuissimo cribro cribratam in mortarium coniice, & diligenter tere donec subtilissima reddatur: deinde argenti spumam tenuissimo itidem cribro cribratam, & in tenuissimum pollinem redactam infunde, & in mortario diligenter vnà cõtunde, oleúmque in sole admisceto, vt liquidum medicamentum permaneat: postremo loco adeps caprinus pondo librarum duarum adiicitur, qui ipse quoque est diligenter contũdendus: ita omnia in cacabo coques, & rudicula ex palma agitabis. Cortex viridis externus ipsius virgæ palmeæ auferendus est, vt suum humorem impertiri medicamento queat. Vnus autem palmæ ramus tibi ad coctionem satis erit, vt crassiore eius parte pro spatha vtaris: ramulos autem qui crassæ particulæ adhærent, quíque vtrinque exoriuntur, resecabis, & corticem detrahes, & in minutas partes concisos, in medicamentum coniicies, vt eorum succum eidem impertiant. Spatha autem statim ab initio vti par est: tenues verò palmæ particulas iniicere oportet, quũ videbis medicamẽtum cerato similem habere consistentiam. nam si ab initio eas immittas, earum succus coquendo consumetur, quem nos propter eius adstringendi vim, manere copiosè volumus. Quinetiam ipsius spathæ pars quæ à medicamento exsiccata fuerit, præcidenda est: id quod bis & ter erit faciendum, si eam arefactam videbis. Perspicuũ autem est, palmæ ramum, & recens, & eodem die præcisum esse debere, vt succi plenus sit. Medicamentum verò tum demum erit coctum quum non inquinabit. Hoc vtêris ad cruenta vulnera, quæque ad cicatricem difficiliter perducuntur, & ad sinus oleo dilutum. Conuenit o-

A mnibus partibus inflammatis, podagris, articulorum doloribus, nisi quo tempore dolores vehementes sunt. Aptum est bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, ossium fracturis, & omnibus denique fluidis affectionibus. In hoc medicamento dissoluendo hunc modum seruabis, vt medicamentum paululum olei mensuram excedat, ac præsertim æstiuo tempore: vt, si medicamenti sint vnciæ decem, olei nouem apponantur. Viride (quod lite appellatur) rosaceo dilutum, vlcus cauum & apertum sanat. Constat ex ceræ resinæque frictæ, sin- B gulorum libra vna, æruginis libris duabus, olei heminis duabus. hoc delicatis adhibendum est. Dichrωmon, *id est duplicis coloris*, est in quo sunt æris vsti, aluminis scissilis, ammoniaci thymiamatis, singulorum vnciæ vnæ, ceræ, colophoniæ, adipis taurini aut suilli, singulorum vncia vna. sicca ex aceto læuigentur. Pentatheton habet ceræ, adipis taurini, resinæ frictæ, picis, calcis, pares portiones. Vsus tempore olei sicyonii quadrãtem, ceræ vncias tres, olei vnciam medicamenti quadrãti adiicito, ex vino & aceto contundito, atque vtitor.

C Ex hyoscyamo quod psittacion dicitur, habet resinæ frictæ, ceræ, adipis suilli, liquoris hyoscyami pares portiones. Myrteum habet spumæ argenti vnc. sex, ceræ vnciam vnam, olei myrtei vncias duas, vini quod satis est. Album ad ambusta, habet spumæ argenti, cerussæ, sulphuris viui, singulorum vncias sex, ceræ vnc. quatuor, olei myrtini quod satis est. Aliud. Spumæ argenti vncia, plumbi combusti vnciã, ceræ vnciæ duæ, olei myrtini vncia. Copton platysma habet æruginis vnciam, squamæ æris vnciã, terebinthinæ vncias duas, ceræ vncias quinque. Cera & resina in pila te- D rantur, & in vnum redigantur: deinde ærugo adiiciatur vt emplastrum fiat, quod in tantam latitudinem extendatur quanta satis sit ad vlcus comprehendendum: singulis autem diebus soluatur. Aphrum sanguinem supprimens facit ad insignes diuisiones, præsertim quæ in capite sunt, ad fistulas, sinus, fracturas. Item hepaticis & lienosis conuenit, absque inflammatione glutinat. Cartilaginibus etiam ac neruis, ossibúsque præcisis mirabiliter prodest. valet quoq; ad vlcera profunda, & sinus: nam insigniter glutinat. Iam verò in abscessibus quum E eiecta est sanies, imponitur. Est etiam ad supprimendum sanguinem præstantissimum, & præsertim in iis qui sanguinem reiectant. Duobus autem linteis est inspergendum, alterum pectori & costis imponendum, alterum dorso: nam præter omnium opinionem sanguinẽ sistit. Est præterea ad canum morsus accommodatum, & inflammationes omnino sedat, & ea quæ vulneribus adhibentur, vincit omnia. Hyberno tempore diebus septem soluitur, æstiuo quinque: si necessitas vrgeat, tribus. Habet autem ceræ, picis, bituminis, pityinæ liquidæ, singu- F lorum vnciam vnam, mannæ vncias sex, cerussæ vncias quatuor, atramenti sutorii tantundem, opopanacis vncias duas, rosacei libras duas (alii selibram) aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleum, acetũ in ollam coniicito, ac parum liquato, deinde picem ac resinam in minutissimas particulas diligenter concisas adiicito: vbi semicoctum fuerit, ollam tollito, & aliquandiu refrigerato, & atramentum sutorium percolatum læuigatúmq; ex duabus aceti heminis paulatim, ne efferuescat, inspergito. Hoc infuso, iterum leniter coquito agitãdo: quum G non amplius inquinat, ab igne amoueto: opopanacem in aceto quod reliquum fuerit, ita pridie maceratum vt dissoluatur, infundito: deinde cerussam mannámque vnà pariter probè tritas inspergito, & paululum tepefaciens quousque in vnum coëant, obserua ne opopanax & mãna comburantur, in mortarium funde, & refrigerari sinito, ac rursus subactum reponito. Geranion Po- H letis facit ad neruos crassorum humorum plenos ac laxatos, & in quibus periculum resolutionis imminet, &

ad fluxiones quæ ad articulos feruntur,in quibus tumor etiam oritur,& ad partes quæ prolapſæ ſunt,& ad recenti cicatrice contractos articulos & incuruatos, qui que ſi vi moueantur, ſtrepunt, vt ſinguli ſonum edant. Valet etiam quum in cubitis aut genibus,aut aliqua alia particula lentus humor aut flatus continetur.Sanat ganglia, & omnes concretiones,& ſteatomata,&atheromata. Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata,ad ſtrumas &panos.Omnia præterea indurata emollit,rumpit,exterget, attenuat & glutinat,ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc,Raměti æreæ ſtatuæ ſordidæ & æruginoſæ, quale in iis quæ inunguntur reperitur, vnciæ vigintiquatuor,ceræ tantundem,ſandycis libra, ſandarachæ libra,terebinthinæ libra.Si ramentum durius ſit,tunc tantundem terebinthinæ imponito. Gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone, os & totam ollam argilla illine, eámque in fornacem conüce donec ignita argilla ſit: tunc extrahe atque aperi,pennæ aduſtæ & in vnum redactæ comperientur:eas ad ſtrigmenti formam terito, deinde ceram ac reſinam ſuper carbonibus liquato: tum ſandaracham & ſandycem contritum affundito, & donec probè mixta hæc fuerint,agitato: poſtea ramentum in mortarium coniectum diligenter coterito, vt omnia affuſa cum cera miſceantur,& medicamentum ad emplaſtri formam redigatur. Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes vigintiocto, chamæmeli partes duodecim, ſphagni partes quinque, pentaphylli partes quatuor,cyperi partes ſeptem,ariſtolochiæ partes trigitaquinq;,ireos partes ſeptě,polii partes duodecim, cětaurii partes duodecim,gentianæ tantundě,libanotidos partes ſex,gagatis partes ſeptem,ſpumæ argenti partes centum quinquaginta,olei veteris partes octo &quadraginta,ceræ partes duodecim,reſinæ ſiccæ partes trigintaduas, colophoniæ partes quinquaginta,terebinthinæ partes quatuordecim,terræ ampelitidis partes viginti quatuor,aut pityinæ ſiccæ partes duodecim,ammoniaci thymiamatis partes trigintaquinque, ſquamæ æris partes trigintaocto,æris combuſti partes duas de viginti, propoleos partes duodecim, diphrygis partes octo, amyli partes duodecim, ceruſſæ tantundem,aloës partes ſedecim, chalciteos partes decem, atramenti ſutorii partes vigintiquatuor, thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes ſeptem.Oleum prius leni igni calefacere oportet,deinde argenti ſpumam in ſubtiliſſimum pollinem redactam iniicere, paulatim agitando donec colorem mutet,& aliquantulum conſiſtat, deinde picem terrámque ampelitidem addere.Quũmque denſari inceperit,cera iniicienda eſt,deinde reſina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc ſquama æris atque æs, tum rubricam & diphryges:tum chalcitidem,atramentum ſutorium, & ceruſſam, deinde libanotida & myrrham, & aloën, deinde totam terebinthinam & thus: hæcque omnia(vt par eſt)mixta ab igne detrahes, & ita herbas læuigatas iniice ſpatha agitando, vltimo verò loco chamæmelum infundito.Vtere hoc medicaměto ad neruos vulneratos,ad vlcera vetuſta,ad venenatorum animalium ictus, & morſus, ad ſcorpionum morſus, ad condylomata & ganglia,ad ſtrumas & lenticulas,parotidas & phymata,& fiſtulas,& ad chironia,& maligna vlcera omnia,& ad oſſa.Itémque euellit ſpicula & tela,carnem & cicatricem inducit,inflammationes diſcutit:facit & ad omnia thoriacis vitia,& ad præcordiorum affectiones & duritias,vel ſcirrhos,& ad aquam inter cutem, & ad articulos contractos, & ad oſſium fracturas, & ad vlcera curatu difficilia,& depaſcentia,& ad neruos præciſos,& ad contuſiones & putredines,& abſceſſus,& perniones, & carbones, & ad quæcunque emollienda ſunt: itémque fluxiones oculorum fronti admotum ſiſtit. Roſaceo autem dilutum ad aures purulentas,ad ea quæ in pudendis & ano ſunt valet. Prodeſt etiam in ſuffitu vuluis quas frigus oblæſit,& iis quæ difficiliter partum edunt: nam ita fœtum viuum educes, neque vlla ex parte lædes.itémque ſecundas quæ vocantur, ſi vſu veniat. Auxiliatur etiam morbis qui ex circuitu redeunt, ſi ante

A acceſſionem fronti adhibeatur.Iam verò ſi in domo ſuffitus ex eo fiat, & viperas & omnia quæ venenum iaculantur extrudet. Ex lini ſemine Poletis facit ad thoracis affectiones,emollit,ac digerit, ac neruoſarum partium inflammationes mitigat. Facit ad podagricas exacerbationes,& contractos articulos relaxat.Lini ſeminis pars vna,ceræ partes quatuor,colophoniæ tantundě, farinæ hordeaceæ partes duæ,reſinæ cupreſſi tătundem, thlapſeos pars vna,chamæmeli,pilularum viridium cupreſſi clauſarum cuiuſque pars vna, olei veteris partes B duæ.Ceram & colophonia ad carbones liquato,oleumque mouendo adiicito. His diligenter miſtis, ollam ab igne auferto, cupreſſi pilulas tritas imponito, animum adhibendo ne medicaměntum efferueſcat,& intumeſcat, & ollam egrediatur: deinde farinam, tum lini ſemen, poſtea thlaſpin,poſtremò chamæmelum adiungito, ad ignémque iterum ponito, commiſceto donec probè coeant.His in vnum redactis,reſinam cupreſſi ad unem iniice:quũmque hæc eliquata fuerit,medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum verſa,deinde emolli, atq; C vtitor. Ex verbenaca, vel ex ſacra herba,quod ad Poletem refertur,facit ad capitis dolorem veterem & recentem,ad hemicraniam,ſi fronti & temporibus applicetur.Valet etiam ad dentium dolores,& oculorum fluxiones, itémque ad vrinæ difficultatem pubi impoſitum.Eſt etiam accommodatum iis qui à ſcorpione icti ſunt, & denique neruoſarum partium inflammationibus.Habet autem ſacræ herbæ aut verbenacæ partes nouem,reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor,ceræ partes quatuor, olei partes duas. Emplaſtrum ele- D phantinum,ſiue ex dorycnio,quod Poletes confecit:valet ad articulos cŏtractos,ad callos fracturarum, (emollit enim,& ſoluit vitioſas agnationes) itémque ſtrumas amotu difficiles, atque ad ea quæ indurŭerunt, & quæ ægrè maturantur,quæque contumacia ſunt.nam diffundit,emollit,digerit,ac diſcutit vehementer.Quòd ſi eboris portionem medicamento illinas, itáque decem dies illitam dimiſeris,ita mollem effeceris vt perfodi queat: ſi verò plures dies ita continueris, molle videbis æquè ac lorum.Medicamentum fit ex his,Dorycnii recĕtis vi- E ridis,aut in vmbra areſacti partes decem,radicis mandragoræ vel viridis vel ſiccæ,partes duæ,radicis panacis partes ſex,reſinæ colophoniæ partes viginti,reſinæ liquidæ pineæ partes quatuor,opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim, bdellii partes viginti, ceræ partes duodecim,aceti albi hemina,aut plus eo,ſi medicamentum capax ſit.Dorycnium ſi viride ſit, totum cum radicibus euulſum in mortarium coniiciendum eſt,& vehementer contundendum,aceto paulatim inſtillato. Idem faciendum eſt quum mandragoræ radix imponitur. Pa- F nacis autem radicem in fruſta ſecans, & conterens per ſe, iniicies deinde bdellium,quod quum in mortario prius confregeris, acetum inſtillando, admotis viribus contunde,vſquedum emplaſtri formam acquirat:deinde apparatas herbas miſce,poſtremóque opopanacem ex aceto læuigatum infunde:medicamento confecto vtitor.

Emplaſtrum ex anthemide.Anthemida verno tempore florentem & coloratam legere oportet, ex eáque ſuccum exprimere,&in ſole exſiccare:deinde ſumere reſinæ colophoniæ partes duas & quadraginta, pineæ partes o- G cto, ceræ tantundem, olei partes quatuor: tum ſuccum herbæ diſſolutum paulatim compones,ab igni auferes, in mortarium coniicies, diligenter permiſcebis,vt in vnum conducantur. Vtere ad vulnera cruenta, carnis fracturas,vlcera maligna,vetuſta,quæque labra pertumida habent;grauéque olent,& difficiliter ad cicatricem perducuntur: ad beſtiarum virus eiaculantium morſus, ad vnguium pterygia, ad neruos craſſo humore imbutos, iique ſiue in articulis ſint diuturni & dolorem excitantes,ſiue etiam ex inflammatione ægrè moueantur,& do- H lore afficiant:ad fiſtulas,ad ſtrumas, ad oſſium denudationes,ad ganglia, ad dothienas, ad ſteatomata, ad nomas,ad ſinus,ad coli inteſtini flatus,ad partes in quibus frigus dolorem excitauit,ad ambuſta, ad præcordia, viſcera,& ſtomachum,ad vitia thoracis,& item alia,ad abſ

ceſſus.Importunum & copioſum ſanguinis è naribus flu
xum ſiſtit:in quo caſu ſtomacho applicandum medica-
mentum eſt:præſtat tamen fronti etiam adhibere. Flu-
xiones quæ ad oculos feruntur,eius ſplenium fronti ap-
poſitum cohibet:roſaceo verò dilutum imponitur vl-
ceribus quæ in genitalibus depaſcendo ſerpunt. Hal
myron verò dicitur in quo lapis eſt quidam denſus,gra-
uis,lenis,totus ſalſus,vnius tantùm coloris, quem * In-
dicum vocant. Hic aduſtus,& ignitus, ac refrigeratus,al-
bus apparet. Hunc diligenter teras,& per cribrum traii-
cias, & oui album admiſceas, vlceraque puerorum quæ
aperta non ſunt,vnges:quinetiam vlcera ſerpentia ſiſtes,
atque exſiccabis,&ex eo optimum medicamentum para
bis,Reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, liquidæ
partes ſex, ceræ partes quinque,olei partes tres, lapidis
partes ſex. Hoc medicamentum habet vim purgandi,
exiccandi,per halitum digerendi,attenuandi,diffunden
di,glutinandi,cicatricem inducendi. Valet ad eos qui
dolore conficiuntur, & quibus ventriculus propter eius
imbecillitatem,grauitatem affert. Facit etiam ad nuper
perforata,& ad vetera vlcera, & ad ſtrumas, & denique
ex roſaceo ad aures purulentas. Ex ſalicibus,quod
Magnus inuenit, ſine mordicatione éxiccans ad omnes
deſtillationes facit:Salicis folia virentia terito, vini vete
ris quantum ad infuſionem ſatis ſit,addito,&ad lentum
ignem diu coquito: deinde in pilam iterum reiicito, &
ſimul contundito diligenter,& linteo denſo hæc ita cō-
trita excipito,& comprimito,vt ſuccus exprimatur:poſt-
ea ſumito colophoniæ vncias vigintiquatuor, olei vn-
cias duas, ſucci expreſſi libram, colophoniámque prius
cum oleo percolatam placido igni decoques, quouſque
in aquam coniecta, & manibus ſubacta, non inquinet:
tum verò ceræ vncias vigintiquatuor admiſceto, eáque
liquefacta, olláque ab igni amota, ſalicis ſuccus paula-
tim admodum iniiciatur, deinde igni admoueatur, &
placidè coquatur,vt ne comburatur. Quum medicamen
tum ita in vaſe commiſtum fuerit,mortarium eodē ſuc-
co perfunde,& in ipſum coniice medicamentū, idq; ma
nibus ſubigito,& emollito,atque vtitor. E buc-
cinis quod valet ad digerendum per halitum,non mor-
dendo, habet ſpumæ argenti drachmas X V I. cineris
buccinarum vnc. X V I I. ceruſſæ vnc. X X. olei antiqui
heminam,terebinthinæ drach. X I I I. thuris drach. X X.
aquæ cyathos I I I I. Ad alopeciam,euphorbii &
thapſiæ vtriuſque partes duas, ſulphuris viui partes qua-
tuor,ellebori albi aut nigri partem vnam:his ceræ par-
tes quindecim admiſceto, & oleo laurino antiquo eli-
quato. Erit hoc medicamentum præſtantiſſimum ad in-
ueteratas & curatu difficiles alopecias. Si thapſia tibi nō
ſuppetat,tantundem ponito aut ſeminis naſturtii aut eru
cæ:ſique laurinum non adſit,liquidam picem adiicito.
Adamantii ad alopecias. Alliorum cinere ex melle
vngito. Ex ſalicibus præclarum, & ad multos v-
ſus accommodatum medicamentum, non ſecus quàm
quæ ſuprà ſunt allata, Crito ſic recenſuit. Medicamen-
tum ex ſalicibus facit ad vlcera cruenta, articulos ſolu-
tos,& ad fiſtulas impoſitum,ad flaccidas carnes,præſer-
tim quæ in extremis ſunt partibus, & ad eryſipelata, a-
liáſque pleraſque affectiones ſine vſtionibus. Habet au-
tem miſyos,chalcitidis,æruginis,ceruſſæ,gallarum non
tritarum,aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſingu-
lorum vncias ſex,ceræ,reſinæ pityinæ, picis, bituminis,
foliorum ſalicis,ſingulorum vncias duas,olei heminam
vnam & vncias quatuor,atramenti ſutorii vncias ſex,ma
licorii vncias tres,aceti ſextarios ſex. Folia ſalicis triduū
aceto madefacta coque quouſq; acetū in ſextarios duos
redigatur:deinde æruginis,ceruſſæ,melāteriæ,atque aliis
prius tritis folia,quæ ipſa quoq; diligēter læuigata ſint,
deinde ſicca,læuigata addito,& in vnū redigito: poſtea
liquefacta ſuperfundito,& cōponito,atq; vtitor. Ad cā-
cros vlceratos medicamentum mitiſſimum ex his fiet,
Argēti ſpumæ,ceræ,adipis ſuilli,ſingulorum libram ca-
pe,vitellos ouorum toſtorum decem, olei cyathos octo.
Argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit,contere, ſimul e-
tiam aliquid olei affundes, ouorúmque vitellos ſimul

A tere,adipémque expurgatum cum cera eliquato,& con-
tritæ argenti ſpumæ adiicito,ac reliquum oleum indito.
Huius medicamenti vſus eſt, vt ſi cum linamento adhi-
beatur,cum roſaceo,aut lentiſcino,aut irino,vt conueni
re videbitur,imponendum ſit. Si verò vlcus doloris ex-
pers ſit,myrrhæ,ireos,ariſtolochiæ, ſingularū drachmæ
tres commiſceantur, atque ita etiam non vlceratis con-
ueniet. Adamantii medicamentum ad vlcera pha
gedænica, Althæa viridi vel ſicca ſeuo hircino excepta
vtere. Si verò mirum in modum humida ſint vlcera, li-
B namenta ſicca prius impone,& ſeuum cum althæa adhi-
be. Ad hoc etiam vtere iis quæ triceſimoquinto capite
deſcribuntur. Ad cancros in quibus multa ac de-
paſcens eroſio ſit,hoc auxilium mirabiliter facit, quod
habet vini boni potentis ſextarios viginti, rhois exco-
riariæ lib. vnam,rotularum cupreſſi tantundem, gallarū
immaturarum non cōtuſarum vncias ſex,caſſiæ optimæ
tantundem. Contuſa macerantur quatriduum, & co-
quuntur ad tertias aut quartas,rudicula cupreſſi agitan-
do. Hiſque valde expreſſis & abiectis, reliqua ad mellis
C ſpiſſitudinem coquuntur,& in vas vitreum effunduntur.
Vſus eius medicamenti eſt,vt eo puro vtaris ad depaſcē-
tes cancros: quod ſi ſpiſſius ſit, vino poteris liquidum
reddere, id quod maximè vſu venit in pudendi mulie-
bris ſinu. Dolores etiam ſedat lacte dilutum, quod aliàs
quoque nomas mirabiliter ſanat. Ad inteſtina
prolapſa facit hoc quod habet cupreſſi, pilularum parua
rum & tenerarum,malicorii,ſingulorū vcnias tres, vini
nigri quod ſatis eſt. Coque vinum affundendo, donec
omnino diſſoluantur:deinde in mortarium coniice, &
D ſubige diligenter,& adipe ſuillo veteri excipe, vt empla
ſtri ſpiſſitudinem habeat: tum ſuper linteo extende, ac
prius inteſtinum reducito. Foris autem pharmaco mol-
lem ſpongiam applica. ſolues autem medicamentum
tertio aut quarto quoque die. Adamantini ad her
niam,quum inteſtinum in ſcrotum deſcendit, habet gal
larum, halicacabi, radicis vrticæ portiones pares: vino
adſtringente prius coque,deinde læuiga donec fiat cera-
ti craſſities:peritonæo applica. ſolue ſeptimo die à cura-
tione:prius tamen delapſum inteſtinum ad priſtinum lo
cum retrahito. Aliud ad idem. Vuæ paſſæ acinis
E eiectis libram, cumini ad ſtrigmentum redacti vncias
ſex,nitri vncias tres. læuigatis vtitor. Si verò propter ad-
ſtrictionis moleſtiam opus ſit cerato Sicyonio, locum
maſtiche trita perſpergendo vtêris. Adamantini
medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum
vnciam,lapidis pyritis vncias tres,pyrethri vncias duas,
nitri vnciam,terebinthinæ vnciam, ſilphii tantundem,
ſandarachæ drachmas duas,ceræ vncias tres, axungiæ ve
teris vncias duas, aluminis liquidi vnciam. Sicca vino
F quod mare expertum non ſit, & ſapa læuigato,& liquata
adiicito. Ad ramicem inguinis,& aquoſum. Bdel
liū ſaliua ieiunus macerato, donec habeat emplaſtri cō-
ſiſtentiam,atque vtere. Aliud. Folia,ramulos, &
pilulas cupreſſi recentes ac teneras læuigabis, & ad em-
plaſtri ſimilitudinem alligato. Quidam quum ex vino
prius coxerint, idem faciunt. hoc enim corporibus ni-
mio humore languentibus magnopere confert:exſiccat
enim, & corroborat. Ad aquoſos ramices, Car-
nium paſſularum, ameos, terebinthinæ ſingulorum
G drach. V I I I. nitri rubei drach. X. mellis optimi vnc. II.
arida per ſe minutiſſimè contundito,& cribrato, paſſu-
láſque diligenter ſubactas miſceto,& ſimul conficito:tū
mel cum terebinthina parcè decoctum infundito, & ad
emplaſtri formam redigito:ſicca demum læuigata mel-
li adiicito,emollitóque,& vtere. Porro coxendicem vit-
ta deuincies:æger verò quieſcat,& abſtineat à balneo. Al
ternis diebus vinculum ſolues,& loco ſpongia foto no-
uum medicamentum adhibebis. Adamantini ad
meliceridas,& quæ ſimilia ſunt,Ceræ vnciæ I I. terebin-
H thinæ vnc. I I. ſquamæ æris vnciæ I I. ſulphuris ignem
non experti vncia, radicis ſiccæ cannabis agreſtis dena-
riûm pondo X X X V. olei veteris vncia. radices ex oleo
coque. Corax ad nomas valens, habet thuris vnc.
duas, æruginis vnc. I I I I. terebinthinæ vncias V I I I.

atramenti ſutorii vncias X V I. ceræ vnc. V I I I. gallarum vnc. I I. ſeui taurini vnciam, mellis vnc. I I. aceti quantum ſatis eſt. Ad ramicem gutturis, ex ſale. facit etiam ad eos in quibus per halitum digerere oportet. Habet autem ſalis communis toſti drach. I. cineris porrorũ drach. ceruſſæ vnciam, olei tantundem. coquito donec manus non inficiat. Ad ſedis inflammationes facit hoc quod habet oui vitellum toſtum, opii obolum, croci tãtundem, mellis quod ſatis eſt. Emplaſtrum ad tentiginem ciendam, habet eupatorii vncias octo, ſeminis erucæ, pyrethri, vtriuſque vncias quatuor, canchryos vncias tres, pudendi ceruini vncias duas, caudæ ſcinci vncias duas, euphorbii vnciam vnam, terebinthinæ tantundem, ceræ vncias quatuor, oua paſſerum troglodytarum numero tria: ſtelliones oleo laurino aut irino adhuc viui madeſcant, & ex aceto in vaſe ex fimo & cocto, diebus quadraginta ſeruentur. Ad fracturas oſſium. Picis brutiæ libram vnam, ſpumæ argenti libram vnam, vncias quatuor, thuris vncias octo, terebinthinæ vncias octo, ſeui taurini librã vnã, vncias quatuor: galbani vnciã vnã, opopanacis tantundem, ceræ vncias quatuor, olei veteris libram vnam, aceti vncias quinque componito. Ad teneros, & qui ex vlceribus nimis grauiter conflictantur, adhibe ceræ vnc. I. ceruſſæ vnc. 2. thuris vnciam, ſalis ammoniaci vnc. 4. ſquamæ Cypriæ vnc. 2. aluminis ſciſſilis, æruginis, malicorii, calcis viuæ, ſingulorum vnciam. Alii pro ærugine habent ſulphuris duplum, & ſquamæ dimidium. Ad phagedænas ex quarto extremo de compoſitione medicamentorum per genera, habet ceruſſæ vnc. 8. ſulphuris ignem non experti vnc. 2. ſquamæ, thuris, æruginis, ſingulorum vnciam, malicorii vncias duas, ſalis ammoniaci vnciam, aluminis vnc. 2. calcis viuæ vnciam, ceræ libram, roſacei vnciam: ceram & roſaceum eliquans refrigera, cætera læuigato. Quum vti velis, linteum latum quantum vlcus eſt, capito, medicamentúmque imponito, & ſuperdabis ſpongiam ex aqua frigida, & medicamentum tertio aut quarto die commutabis. Adamantini ad phagedænas, & antiqua vlcera, quǽque difficiliter ad cicatricem perducuntur. Bulborum ſcillæ vnius quod maximè tenerum eſt, in olei ſextarium coniice, & coque donec ad tertiam partem redigatur: oleo vtere, vlcus penna inũgens, nec linamentum indens. Idem purgat carnem, cicatricémque inducit. Qui verò maiore auxilio indigeat, quum hoc medicamento vnctus fuerit, apponat paſtinacæ folia trita ex melle. Erit autem præſtantior ad hanc rem paſtinaca erratica: ſi ea non ſuppetat, ſatiua capiatur. Aliud ad omnia vlcera maligna & phagedænica, quod habet, ſucci Cyrenaici, vngulæ aſini combuſtæ, cancrorum fluuiatilium combuſtorum, ſingulorum vnciam, plumbi vſti, lentiſci, cadmiæ, thuris, ſingulorum vnciam mediam. Vngulam autem ex lacte aſinino læuigabis, cancros ex aqua: plumbum verò & cadmiam oxyrrhodino ſeparatim. His læuigatis adde ſuccũ & thus cũ modico oleo myrtino, omniáque ſimul commiſce, & conficito ad modum agglutinamenti, & linteo inſperſum impone, & vbi exiccatum erit, ſæpe mutabis, quum ſolùm à ſanie inquinetur. Ad vlcera maligna difficiliter ad cicatricem peruenientia, putreſcentia & flaccida, Lemnium ſigillum huiuſmodi vlcera valde adiuuat præparatum ad luti conſiſtentiam: ſi verò vlcus ſordidum, & valde flaccidum fuerit, & in conſpectu ſit, ſigillũ aceto acerrimo aſperges: ſi minus, vino, aut aqua, aut poſca, aut oxymelite, aut mulſa. Ad vlcera carcinode & maligna, & ad inflammationes pudendi, teſtium, ani, mammarum, itémque ad rhagadas, rugas, & ardores ſedis & teſtium. In mortario plumbeo & piſtillo plumbeo tere ad ſtrigmenti craſſitudinem cum roſaceo, aut omphacino oleo, ſemperuiuæ ſuccum, aut vmbilici veneris, aut lactucæ, aut pſylli, aut vuæ acerbæ, & inũge. Centauriũ minus recens illitum cicatricem inducit vlceribus, quæ ad eam ægrè perueniunt, & quæ maligna ſunt ſanat. Ad vlcera perhumida, Cupreſſi folia & rami, & fructus noui & teneri, ad emplaſtri modum appoſita, vel per ſe, vel vino madida, vlcerũ flaccidorũ & putreſcentium cicatrices ſine dolore & tutò depaſcuntur. Vtere etiam remedio quod ſuprà viceſimoquinto & ſexto loco deſcripſimus. Ad idem, Cyperi radices maximè accommodatæ ſunt ad vlcera, quæ propter nimium humorem ad cicatricem ægrè perueniunt. cucurbitæ ſiccæ combuſtæ cinis vlceribus non inflammatis, at humidis & putreſcentibus conuenit: præſertim verò iis quæ in præputio pudendi ſunt. Radicis anethi cinis idem facit. Ad vlcera maligna fluentia & putreſcentia, plantaginem viridem adhibe; aut ſiccam contuſam appone. Iſatis ſatiua efficax eſt contra huiuſmodi vlcera putreſcentia & depaſcentia: ſi verò vehementior iſatis videatur quàm ferre queat habitus ægrotantis, eiuſdem foliis aut panem aut hordeaceam aut triticeam farinam & polentam adiiciemus. Ad vlcera chironia, Squamæ æris denarios X. aluminis ſciſſilis denarios I I. ceræ quantum ſatis eſt: ceram calefac & emolli, ſicca ſubtiliſſimè trita commiſce, in linteum coniice, loco admoue: vel alumen ſciſſile combuſtum & tritum inſpergito. Ad eadem. Hyſſopi vnciæ I I I I. vuarum paſſarum drach. I I I I. nitri vnc. I. læuigato & apponito, vlcus melle prius inũgito. Ad putrida & depaſcentia, Chalcitis, auripigmentum, calx vel per ſe vel ſimul admota, faciunt: aut marrubium coctum ex vino adhibe, aut eruum tritum ex melle imponito, aut oliuæ foliis teneris coctis in vino, & contritis ſimiliter vtitor, aqua autem marina calida perfundito. Ad vermes qui in vlceribus putreſcentibus naſcuntur valet calaminthæ ſuccus, aut ipſa calamintha viridis læuigata, & adhibita. Ad inueteratas, fiſtuloſas, & in quibus caro difficulter creſcit, vlcerum cauitates, quæ ex diſtillationibus fiunt: Oſtreorum oſſa combure, læuiga, inſperge: item peucedani radix ſicca contrita ad ſtrigmenti formam. hæc enim expurgat carnem, & cicatricem inducit. Ad vlcera flaccida, Lanæ combuſtæ tritæ admotæ. Marceſcentes porro carnes in vlceribus ſtatim abſumit platani cortex vſtus & tritus inſperſus. Quæ verò propter humoris copiam flaccida & ſordida ſunt, ea etiã curat. Ad vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt. Aloë ſanat vlcera quæ difficiliter ad cicatricem perducuntur, præſertim verò in ſede & pudendo, & eorũ etiam inflammationem præcipuè ſedat aqua diluta.

Ad vlcera vetuſta facit cera in ſole emollita, cui ſquamæ æris ad ſtrigmẽtum redactæ quamplurimum potes, aut chryſocollam addas: linteo autem imponendum medicamentum eſt, & non ſæpe auferendum. Ad maculas & cicatrices exterendas. Gallas immaturas, melanteriam, itémque malicorium, contuſa, vt ſuccum emittant, impone: & ampelopraſorum ſuccum viridem adhibe, donec teneri cerati craſſitudinem habeat. Facies, aut alia corporis pars nitro perfricanda & abſtergenda eſt. Maculæ etiam exteruntur betæ decocto, aut nitro toſto, aut ſmegmate quod ex eruo conficitur: ſi verò nigror ex hoc appareat, florémque æris quiſpiam admiſceat, aut per ſe inſpergat, ſatis erit. Tolles porro maculas & cicatrices, cutim nitro confricando ad hunc modum: Maculas illine reſina per dies quinque, ſexto die ſoluas, acubus maculas denſis puncturis punge, vt locum æquè vellices, ſanguinémque fluentem abſterge: quúmq; horæ dimidium ita permiſeris, ſpongia locum munda, ac medicamẽtum in quamcunque maculam inde, tertio die iterum ſolues, & de ligaturis expedies. Sed propter medicamenti vſum nigror quidam qui non diuturnus erit, exorietur: ac viginti dierum ſpatio neque vlcus, neque cicatrix vlla, neque nigror apparebit. Medicamenti autem compoſitio fit ad hunc modum, Ceræ, nitri, aphronitri, calcis viuæ, lixiuii, thuris pares portiones contere, & melle excipe, quod ſit duplum vnius prædictorum, quódque cum cera ſit liquatum. Ad vngues ſcabioſos, Viſci quercini vncias duas, farinæ fœnigræci, ſucci thapſiæ, vtriuſque vnc. duas, cantharidum vnciam vnam, ſandarachæ vnc. duas, aceti quod ſatis ſit. Διὰ ἁλῶν (hoc eſt ex ſale) facit ad abſceſſus, ſtrumas, & ea omnia ad quæ ferro opus eſt. Salis ammoniaci, plumbaginis, olei, lixiuii ſarmentorum ſtillatitii, ſingulorum vncia, ſtercoris columbini vnciæ tres: ſalẽ in mortarium coniice, itémque lixiuium, & tandiu læuiga quandiu ſal diſſoluatur:

deinde plumbaginem,oleum,& ftercus adiice,& omnia probè fimul contere donec fordium fiat fpiffitudo,&in ollam coniice, ac lento igni coque, vt non inquinet, & erue,atque vtitor. Ad cancrum vlceratum. Spumæ argenti,ceræ,adipis fuilli, fingulorum vnciam, vitellos ouorum toftorum decem,olei cyathos octo fume. Argenti fpumam ex aqua quæ fatis fit, tere, aliquid olei affundens,tum vitellos fimul contunde, adipem exemptis fibris cum cera eliquato : fpumæ autē argenti læuigatæ reliquum olei addito.Vfus eius eft fi apponas,vt ex rofaceo cum linamento laneo imponas,aut cum peffo la neo, vt conuenire videatur. Si verò vlcus doloris expers fit,addito myrrhæ,ireos,ariftolochiæ,fingulorū drach. 3.quod etiam non vlcerato cancro conueniet. In quibus verò multa ac depafcens erofio eft,admirabile eft, quantum adiumenti afferat hoc quod habet vini quod Adrianum dicitur,fextarios viginti,rhois coriarii, pilularum cupreffi,fingulorum lib.1.gallarum acerbarum non con tufarum vnc.6.caffiæ optimæ tantundem:pilulæ confractæ madefcant quatriduum, & coquantur ad tertias aut quartas,rudicula ex cupreffo verfando : deinde expreffæ auferūtur:fuccus coquitur vfqueadeo dum fiat tam craffum quàm mel,& in vitreo vafe feruatur.Hoc ad depafcētia vlcera puro vtimur:quòd fi craffius fit, vino erit humectandum,& præfertim in muliebris pudendi finu. Iā verò lacte dilutum dolores mitigat,cæteróſque depafcētes morbos mirabiliter fanat. Cerata & perfufiones,ad porotidas,phymata omnia,& dothienas,Olei,ceræ,faponis,ftactæ,nitri,fingulorum libra:ceram cum oleo liquabis:fapo verò cum ftacte in mortario læuigetur, deinde nitrum in mortarium coniiciatur:quæq; in mortario fint,in cacubum coniicito,& idem adiungito.

Ad bubonocœlem.Taurocollæ,malicorii, vtriufque libra,thuris,fucci hypociftidos,vtriufque vncia : excipe paffo. Ceratum *διὰ τεσσάρων (ex quatuor rebus)* habet,ceræ,adipis taurini,frictæ,axungiæ pares portiones.

Azanites ceratum habet,ceræ,pineæ,adipis fuilli,fingulorum libram:picis,œfypi,medullæ ceruinæ, fingulorum vncias tres. Hypochondriaca anethine.Olei vnc. I I. marinæ lib. vna, anethi vnc. V I. fcillæ vnc. I. adipis recentis tantundem,ceræ libra. In ardentibus verò febribus&fracturis,aqua fluuiatilis pro falfa,& etiam anchufa ponitur. Ad eryfipelata quod illinitur. Ceruffæ vnciæ duæ,fulphuris viui drach.duæ,opii drac. quatuor,aceti quantum fufficit. Perfufio capitis. Vnguenti irini vnc. V I I I. opobalfami vnc. I I. ftactes vnc. I I.cedriæ Laconicæ vnc.I I. Alia ad percuffiones & plagas, vt inflammatio non fubfequatur. Olei partes I I I I. aceti pars vna,anethi ligna alliga,vt verfes dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum fit : deinde ceram adde, vt ad ftrigmenti craffitudinem redigatur. Ad cardiacos.Ceram cum œnanthino eliquato,rhu fyriacum addito,ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum vetuftiffimum coque vfque dum emplaftri confiftentiam acquirat, & afpergens nitrum fubtiliffimè tritum,& commifcens, ac fuper linteo extendens vtere. Ceratium quod Manus appellatur.Ceræ vnc. V. adipis taurini vnc. I I I I. butyri vnciæ I I I. œfypi vnc. I I. terebinthinæ vnc. I. colliquato.

Perfufio capitis qua vtimur,Irini vnciæ V. nardi vnc. I I I I. opobalfami vnc. I I. laurini vnc. I I. Ad vlcera ferpentia & eryfipelas,Menthæ, fulphuris, ceruffæ, acaciæ pares portiones,paffo excipe:fi vfus poftularit, aceto:idque fæpe ego paraui. Ad faniem.Spumæ argenti vnc. X X. calcis viuæ vnc. X X. aceti hemina,ea ex aceto diligenter læuigabis,oleíque lib.addes,excipies atque vteris. Vnctio ad neruorum affectus : olei fœnigræci vnciæ I I. ceræ vnc. I I I I. terebinthinæ vnc. I I I. fpumæ argenti vnc. I I I. adipis fuilli vnc. I. frictæ vnc. V I. Amythaonis,ad hypochondriorum affectiones,omnem duritiam foluit.Facit etiam ad articulos qui ægrè mouentur.Guttæ ammoniaci vnc. X X X V I. ceræ tantundem,terebinthinæ,bdellii,galbanæ,fingulorum vnc. V I I I. thuris,myrrhæ, olei cyprini, fingulorum vnciæ I I I. myrrha, thus, & bdellium in vino ma-

A defcunt:ammoniacum aceto diffoluitur:omnia verò piftillo,cyprino oleo perfufo,vfque ad perfectam diffolutionem contunduntur. Quod ex feminibus fit ad omnia interna valens medicamentum,habet,ammoniaci vnc. V I I I. fœnigræci,panacis, iridis,nitri, adipis taurini,fingulorum vnciæ X X V. mellis vnc. X X. aceti heminam vnam,cyprini olei parum. Quod ex ptifana conficitur,habet,fœnigræci, feminis lini, ptifanæ, fingulorum vnc. I. meliloti, radicis althææ, fingul. vnc. I I. Hæc coquito quoufque fuccum reddiderint, cu-
B ius tranfcolati fumito lib. I I. olei antiqui lib. I I I.& fimul decoque donec oleum tantùm remanferit : deinde oleo adde taurini adipis vncias V I.frictæ vncias V I.ceræ lib. I. galbani vnc. I. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ vnc. V I.adipis taurini noui vnc. I I I.rofacei vnc. X I I. fucci feminis lini quantum capi à cerato poffit: quæ eliquari poffunt,liquentur,mifceantur,ac manu verfentur,& fuccus paulatim adhibeatur, quem fuccum ita conficies, Lini femen diligenter laua, & ad lini feminis fextarium tres aquæ fextarios cape,bis coque, & ita vte-
C re. Facit ad eos qui febri ardenti iactantur : itémque ad eos qui fiti enecti funt,& ad iecoris lienífque inflammationes. Malagma ex fœnogræco, Ceræ vnciæ I I. terebinthinæ vnciæ V I. œfypi vnc. I I I I. farinæ fœnigræci vnc. I I I I. aliquando etiam frictæ refinæ vnc.additur. Epithema ftomacho multiplicis vfus,Ceræ drachma, nardi drachma, aloës, maftiches, abfinthii, fingulorum vnciæ quatuor, cafiæ,ftyracis,iunci, fingulorum vnciæ tres. Malagma tonforis,quod facit ad fpleneticos,hepaticos, & ifchidiacos, habet picis
D ficcæ vncias quatuor,ceræ,pineæ,ammoniaci,baccarum lauri,adipis taurini,fingulorum vncias duas, nitri rubri vnc. I.farinæ fœnigræci fextarios I I I. chamæleontis nigri radicis fubtiliffimè tritæ fextarium. Ex micis ad omnem duritiem, Succi fœnigræci, feminis lini, althææ,fingulorum drachma vna,fpumæ argēti drachma vna,micarum panis drachmæ tres, frictæ vncia vna drachma duæ,olei libra vna, iridis, æruginis, ariftolochiæ rotundæ,fingulorum vnciæ duæ,meliloti, mannæ, floris falis,fingulorum vnciæ tres. *Διὰ φοινίκων (id eft, ex palmulis)* habet fœnigræci,feminis lini, vtriufque lib.
E I.meliloti vnc.tres,palmularum lib. I I. vini odorati fextarios I I. aquæ lib. I. panis puri lib. I I. fpumæ argenti lib. I I. ceruffæ lib. I I. olei lib. V. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I I. terebinthinæ lib. I. coque donec non inquinet. Epithema ad ftomachicos,hepaticos,& ad hypocondrium inflammationes,& ad omnes neruorum affectus.Ceræ drach.c.ammoniaci drach.c.melilotorum drach. X I I. croci drach. X I. myrrhæ drach. X I I. olei cyprini lib. I. Aliud quod *βασιλικὸν* dicitur, valens
F ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affectionem per confenfum.Ceræ minas tres,ammoniaci minas duas, refinæ frictæ minam vnam, fertulæ campanæ minæ dimidium,propoleos,myrrhæ,ftyracis,nardi Celtici,cyperi Indicæ,iridis Illyricæ, cardamomi, panacis, fingulorum drach. X X. cafiæ,maftiches,opobalfami,amomi,fingulorum drac. X V I. vini Italici odorati quātum fatis eft,nardini Afiani aromatici lib. I. Sicca vino macerentur,& medicamentum pro more apparetur.

Cyphoides ad hepaticos & omnia thoracis vitia.Vuæ
G paffæ carnis drach. X X V.croci drach. I. allii obolos tres, cafiæ obolos tres,nardi tantundem, iunci drach. I. myrrhæ drach. I I I.terebinthinæ drach. I I I.alii drach. X V I. ramentorum afpalathi obolos X I I. mellis drach. X V I. vini quod fatis eft,Hoc medicamentum poteft etiam per fuffitum adhiberi. Ex œnanthe epithema valde efficax ad cibi faftidium,ftomachi æftum & diffolutionem. Œnanthes ficcæ,gallarūm, acaciæ, rofarum ficcarum,omphacii,aluminis rotundi,aloës,fingulorum vncia I. olei myrtini, ceræ,picis, fingulorum vncia I.rhois
H fyriaci vnciæ quatuor.arida vino Aminæo afpergantur. Ex Galeni commentariis ceratū ad oris ftomachi inflāmationem,habet,ceræ Ponticæ aut Tyrrhenicæ,aut cuiufuis alterius lotæ,hyeme drach. I X. æftate verò drach. V I I. nardini vnguenti vncia I. Liquefiat cera in dupli-

ci vase,deinde erasum ceratum misce aloes & mastiches diligenter tritarum drachmæ vni:si maiore adstrictione opus sit,vt tanta sit imbecillitas vt continere cibum nō queat,omphacii drachma addatur. Omphacium autem primùm misceatur,deinde alia. Quandoque etiam absin thii succum admiscebis, & quandoque vtrunque:vt etiā hypocistidis,aut œnanthes,aut rhois succum. Sed & nardini cerati copia semper augenda est ad proportionem numeri aliorum medicamentorum. Malagma ad lienem valde efficax. Farinæ myrobalani vnc.tres,nitri vnc.quatuor,ceræ vnc.sex,terebinthinæ vnc. V I I I. acetiquantum sufficit:idque splenem eliquat. Malagma ex baccis lauri ad splenicos,hydropicos,dissoluit omnem duritiem, & omnes abscessus qui in profundo sunt,absorbet. Ceræ,resinæ pinus,picis aridæ,nitri rubri, baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis, adipis vituli ni subacti, singulorum libra vna:quæ liquanda sunt, liquantur, siccáque eis adiiciuntur, & simul contundun tur. Malagma Apollophanis habet, ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdellii,iridis Illyricæ, singulorum drach.octo, resinæ terebinthinæ, mānæ,thuris, singulorum drachmam vnam ex irino contunduntur. Ad ischiadicos: Seminis rutæ syluestris, silphii, baccarum lauri,spumæ nitri,abrotani,colocynthidis medullæ,nasturtii, ammeos, singulorum drach. I I I I. rutæ viridis minæ octauam partem,ceræ tantundem,picis tantundē, terebinthinæ tantundem,galbani drach.sex, opopanacis drach. I I I I. Hoc medicamentum magnam calefaciendi vim habet,& humores qui in profundis corporis partibus nobis molestiam afferunt,potest elicere. Ex Philomeni Mnasæi commentariis Clidion. Gallæ immaturæ,hypocistidos,aluminis rotundi, acaciæ, rhu obsoniorum,malicorii ficci,apii seminis,singulorum vnciã, visci quercini lib.quatuor, ammoniaci drach. quatuor, picis siccæ drachmæ duæ, ceræ drach.quatuor, olei lentiscini aut myrtini vnc.quatuor. Gallæ coquendæ sunt in vini cyathis nouem vsque ad tertias:deinde frangere, & cum aliis ex vino conterere oportet. Ammoniacum aceto læuigandum est ad mellis spissitudinem: viscum ex modico oleo est molliendum:deinde pix vnà cum cera eliquentur,& cum reliquo oleo cæteris omnibus affundantur,& læuigentur,ac postremò in pila tundantur,donec in vnum omnia conueniant. Ex Galeni commentariis epithema infrigidans:Expresso humore alicu ius infrigidantis,qualis est lactuca,aut solanum,aut oxalis,cum portulaca miscemus : deinde contundentes exprimimus,vaséque in aqua gelida aut niue constituto,farinæ tenuis modicum addimus,& subigentes iniicimus. Hoc verò sæpius iterandum est, donec ægrotus refrigerationem sentiat.

De cataplasmatibus.

Cataplásma ex fermento,quod cōpacta diffundere & eliquare maximè potest:nam & dothienas & suppuratio nes tardius ad maturationes peruenientes iuuat , surculos educit,scirrhis auxiliatur,plantarum pedum contusioni bus subuenit:multis modis conficitur. Nam vel fermen tum cum oleo emollitur ; quod satis est ad dothienas & tardiores suppurationes dissoluendas:aut tenuis pars nitri tosti cum eo miscetur , vbi acriore epithemate opus est, vt in vehementioribus scirrhis : vel quandoque fermentum diffundimus,& rursus componimus, & coquimus,parum olei aut irini vnguenti admiscentes. Est etiam alia præparatio. Fermentum aceto dissoluitur , vt succi crassitudo sit, id quod ad scirrhos hepatis & splenis est accommodatum:vel absinthii cōmam , aut iridē, aut abrotonum,aut thymū , aut pulegium admiscemus: nam hæc omnia cum fermento satis sunt ad tumores duros iecoris & lienis discutiendos.

De cataplasmate quod ex pane fit.

Cataplasma ex pane efficacissimũ est:nam omnibus ferme inflammationibus conuenit.Modi autem eius cō ficiendi sunt admodum multi:vel enim frigida aqua madefactus panis & subactus cum rosaceo illinitur,& inflā mationibus quæ ad erysipelatis naturam tendunt , planè conuenit:vel ex aqua calida madefcit,ac cum oleo emollitur:deinde ita calidus adhibetur vt durioribus,& non

A adurentibus inflammationibus proficit:vel pro oleo butyrum addes,atque ita multo ad easdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur : Panis multa aqua dissoluitur , vt succi spissitudinem acquirat, eique oleum aut butyrum misceatur:deinde ad consistentiam coquitur. Hoc autem est omnium eorum quæ quidem ego nouerim,ad inflámmationes vulnerum, & ad suppurationem perducendum ea ad quæ suppuratione opus est,præstantissimum. Vbi verò neruus aut nerueum

B aliquid cōtusum est, ibi ego etiam picis liquidæ parum miscens,noui esse accommodatum cataplasma. Id verò est etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. Hesterni panis medullam manibus cō terimus ad farinæ similitudinē , inde melli in olla calefacto admiscenda est,& coquenda ad mediocrem consistentiam,oleique mediocrem portionem affundes. Hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet si parum aquæ melli admiscueris : ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam verò quod ex triticea farina cataplasma componitur,easdem fere vires habet,

C & eisdem etiam apparatur modis.

De cataplasmate ex furfuribus.

Furfures ita parabis: Par est furfures in tenuissimas partes in mortario contundendo redigi , & cribro traiici, atque itidem contundi,iisque vti quum ad omnium partium corporis tumores duros,tum verò præcipuè ad eos qui in iecinore atque liene sunt fixi. Furfures ex oxymelite,vel etiam ammoniaco sunt parandi , & calidi applicandi. Sed præstiterit etiam si viciſsim imponantur, ne calor vnquam deficiat. Si verò quandoque testiculus in-

D flammatione tētaretur,hoc esset accommodatissimum, sed sine aceto fieri deberet. Faciet quoque id cataplásma ad dothienas,& cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti,& vicissim impositi,mirum in modum valēt contra ictus animalium venena iaculantium.

De cataplasmate ex ficubus.

Multiplex est huius cataplásmatis compositio, & ad multa valet. Ficus igitur diligenter contunduntur, vt nulla pars neque ficuum neque seminis, quoad eius fieri potest, non contusa relinquatur. Iis ita confectis,suauita

E tis gratia parum irini vnguenti admiscetur. Facit ad duritias neruorum,ad articulos contractos , & præter modum laxatos,& ad scirrhos , ac præsertim hepatis & splenis. Si verò nitri parum adiunxeris,sinus rumpet,& cuspides euellet. Si verò ita ficus contūdas,& pulegii, aut origani,aut thymi comam,aut absinthii,in tenuissimas redactam partes miscueris,fiet cataplasma hydropicis idoneum,quod præcordiis omnibus & lumbis & dorso imponetur. Alius conficiendi modus:Coquantur ficus donec facilè & valde diffundantur,deinde cum mo

F dico eius aquæ in qua fuerint coctæ læuigentur,tum hor deacea farina aut triticea,aut panis eis misceatur, & diligenter subigantur, & rursus coquantur ad cataplasmatis consistentiam. Conueniet hoc phymatis quæ non facilè maturescunt,& parotidibus quas ad suppurationem perducere oportet, & furūculis. Pinguedinem autem siquis velit admiscere,butyrum erit imponendum : sed si rutæ etiam folia subtiliter trita misceantur, fiet medicamentum ad dolores intestinorum à flatu excitatos valēs:pin guedo autem tunc addatur,aut oleum in quo cuminum

G aut ruta coquatur.

De Acopis.

Acopum decameron habet spicæ nardi,folii,euphorbii,piperis,costi,adarces,singulorum vnciam vnam,mastiches,opobalsami vnciam vnam,nardini vnguenti libram vnam,ceræ vncias tres. Pentameron habet, styracis vncias duas,mastiches vncias duas,ceræ albæ vn cias tres,opobalsami vncias quatuor, vnguenti nardini vncias quinque. Acopon vnguentum ex castoreo ad paralyses & diuturnas affectiones,habet,œsypi vn

H cias tres , terebinthinæ tantundem , medullæ cerui vnc. I I I I.ammoniaci,galbani, castorei,piperis albi,euphorbii,adarces,nitri spumæ,opopanacis,singulorum vnc. vnam,olei styracini vnciam vnam,olei irini vncias nouē, olei veteris vnc.I I I I.ceræ libras duas.confice. Aliud simplex. Butyrum, resina, & colophonia,cera alba

noua,pari pondere capiantur,& eliquentur. Ad habitus ex ſenectute refrigeratos.Qui ſe lauat,ad ignem ſe hoc abſtergat, Calaminthæ,ſampſuchi,hyſſopi,baccarum lauri,& eius ex qua coronamenta fiunt roriſmarini, lapidis pyritæ,ſalicis,fæcis vſtæ,nitri,pumicis, ſingulorum ratam portionem cape:itémq; parum ſinapi, & vuæ taminiæ,& gnidii grani.A balneo verò vtatur acopo huiuſmodi, quod habet nardini amaracini & comageni ſingulorum minæ quartam partem, cucumeris agreſtis radicis, & bryoniæ, vtriuſque minæ dimidium, canchryos,pyrethri,euphorbii,zingiberis,alcyonii ſicci,coſti,ſingulorum drach.quatuor,piperis longi, foliorum ſiccorum rhododaphnes,ſing.drach.duas,ſulphuris viui vnam, liquoris thapſiæ vnam : omnibus valde contritis vnguenta affunduntur.hoc diu perfricandus homo eſt, ac nonnulli etiam languidi & ſoluti,hoc præſidio refecti ſunt. Ad pallorem & liuores valet oleum in quo bryoniæ radix diu ſit incocta:id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc quod habet,ſalis læuigati lib.v i.pulmonis hircini vſti drach. ſex,ſtruthii drach.octo,adhibe fouens decocto raphano rum aut abſinthio.

Ex Ruffi commentariis vnguentum valde efficax ad penem erigendum.

Myrrhæ,ſulphuris, cnici interioris, ſingulorum drachma vna,melanthii drach.duæ, pyrethri oboli duo,piperis nigri grana triginta,gnidii grana pura viginti contundito,& cum drachma vna ſcillæ conterito:quúmque recte fuerint trita, ceræ parum cum modico cicini olei atque mellis eliquato,perfundito,& terito.Mellis autem & olei menſura ſit vtriuſque hemina. Nonnulli etiam hoc vnguento anum illinunt.Poſt concubitum verò locus eſt linteo diligenter abſtergendus. Iſchiadicum.Olei cyprini,axungiæ,olei veteris,ſingulorum vncia, ceræ vnc. v i. ſulphuris viui drach. x v. adarces drach. x. nitri drach. x i i. piperis drach. x v i. pyrethri drach. x. rutæ teneræ,origani,ſingul.drach. x v. i. baccarum lauri drach. x i i. euphorbii tantundem. quæ liquari poſſunt cum ſiccis miſceantur. Ex hedera.Facit ad laſſitudines & omnem neruorum aut muſculorum affectionem ex cõſenſu ortam. Fœnigræci lib. i. baccas lauri numero c. cupreſſi pilulas numero x x. herbæ Sabinæ lib. i. roriſmarini drach. i. olei veteris lib. i. ceræ lib. i. terebinthinæ vnc. v i. pineæ vnc. i. ſucci hederæ vnc. i i i i. aquæ ſextarii i i i. herbæ in aqua madeſcant triduum,deinde oleum infundito,& coque quantum ſatis eſt:tum diſſolutis iis quæ liquari poſſunt,addito, & ſuccum hederæ ſtatim læuigato & refrigerato,eliquatíſque in mortarium coniectis vtitor.

Iſchiadicum vnguentum efficax. Euphorbii drach. v. piperis drachmæ v i. adarces drach. i i i. caſtorei drach. i. ſampſuchi drach. i i. ſucci panacis drach. v i. ſtruthii drach. i i i i. olei cyprini drach. i i i i. olei irini drach. i i i. olei ſicini,laurini,ſingulorum drach. i i i. ceræ,œſypi,reſinæ liquidæ,ſingulorum drach.duæ.confice. Iſchiadicum Antonii archiatri. Olei veteris ſextarios v. pilulas cucumeris agreſtis numero quinque coque in oleo donec frigantur : ceræ vnc. ſex, pyrethri vnc. i. ſulphuris viui vnc. i i i. terebinthinæ vnc. v i. euphorbii vnc. ii. vuæ taminiæ vnc. i. cachryos vnc. i. thapſiæ vnc. i. dictamni vnc. i i. adarces vnc. i. Metaſyncriticum.Opopanacis,ammoniaci,terebinthinæ,caſtorei, œſypi, euphorbii, galbani, adarces, ſingulorum vnc.duæ:piperis albi,medullæ ceruinæ,ſingulorum vncia:laurini,ſtyracini,vtriuſque vnc. i i i i. irini vnc. v i. ceræ,olei veteris,amaracini, ſingulorum vncia. Opopanax in mortario læuigandus eſt donec ſtrigmenti craſſitudo fiat:cera verò & oleum liquanda ſunt, deinde ammoniacum contuſum adhibendum:tum reliqua eliquata,deinde olla ab igne ſublata,arida iniice, & in mortarium depoſita ſimul omnia læuigabis,& recondes.

De paſtillis qui Τροχίσκοι dicuntur.

Andronis paſtillus. Atramenti ſutorii,myrrhæ,malicorii,ſingulorum drachmæ duæ, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ quatuor, ariſtolochiæ drach. v i i i.ex vino auſtero coactis,& aceto diſſolutis vtere.

Muſæ. Aluminis ſciſſilis,aloës,myrrhæ,ſingulorum drach.ſex,croci,crocomagmatis,æris combuſti,atramẽti ſutorii,capitulorum Punici mali,ſingulorum drach. ſex,vino mulſo excipe. Heræ ad ſuggillata,lichenas,maculas, carnem excreſcentem, fiſtulas, & alia permulta.Sinapios,æruginis raſæ,thuris maſculi, aluminis ſciſſilis æquales portiones,aceti quod ſatis eſt. Heræ ad nomas omnes, & præſertim eas quæ in pudendis & ore paſcendo ſerpunt. Croci drach. octo, aluminis drach. c. myrrhæ drach.octo,diſſolue oxymelite, & linteo duplici madefacto vtitor. Paſtillus ex charta ad nomas.Chartæ combuſtæ drach. x x x i i. calcis,auripigmenti, ſandarachæ, ſingulorum vncia vna, ſucco plantaginis excipito. Paſtillus ad vitiligines,alphos,leucas,lepras,lichenáſque.Ellebori albi,piperis lõgi,cachryos,alcyonii,ſulphuris viui,ſandarachæ,calami aromatici,adarcæ,pares portiones tritæ & cribratæ in aceto diſſoluuntur, & paſtilli fiunt ; partes autem infectæ confricandæ ſunt in balneo & vngendæ,ac deinde in ſole diu continendæ. Paſtillus croceus conſtat ex myrrhæ drach. i. caſtorei drach. x. croci drach. v i. ſucci papaueris, ſeminis apii, hyſſopi, ſtyracis, ſingulorum drach. i. ſeminis hyoſcyami drachmis v i. aqua excipe,& paſtillos trium obolorum confice. Paſtillus ad lichenas. Chalciteos, miſyos, ſulphuris viui, atramenti ſutorii,thuris,ſing.drach. i i i i. ficus foliorum viridium vnc. v i. vino excipe. Paſtillus ad tormina,& ad ſanguinis ſcreatum,& fluxum muliebrem. Succi hypociſtidis,terræ Samiæ,gallæ omphacitidis, acaciæ ſiccæ: ſingulorum drach.octo,excipe aqua pluuia. Ad tormina vtimur diluto ſucco orizæ,aut lentis,aut alio eiuſmodi:in ſanguinis verò ſcreatu adhibetur huius medicamẽti drach. vna ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrẽ diluitur ſucco aliquo,aut thapſus lana imbuitur, & ſucco ſolani, aut plantaginis, aut polygoni, aut alterius ſimilis diluitur. Paſtillus Pationis habet,ſquamæ æris drach. x i i. æris combuſti,ſalis ammoniaci, aluminis rotundi,æruginis raſæ,thuris,ſingulorũ drach. octo. æs & alia in ſole terito,poſteriore loco thus:paſtillos confice,quúmque vſus poſtulabit, aceto diſſolue, & inunge. Paſtillus podagricus Procli:hic podagram, iſchiada, & omnes penitus articulorum dolores, omnéſque labores annuo ſpatio potui datus curat, omnéſque ſenſus magis vegetos reddit : placidè per vrinas purgat,& totum corpus efficit valentius. Sanat etiam epilepſiam, tumoréſque duros iecinoris ac lienis tollit. Habet autem,chamædryos vnc. i x. centaurii albi & fructum ferentis vnc. v i i i. ariſtolochiæ montanæ vnc. v ii. gentianæ non contuſæ vnc. ſex,hyperici vnc. v. petroſelini vnc. tres,phu tantundem,agarici vnc. i. mellis heminas duas. Contunde ac cribra ſingula per ſe, & miſce, ac cum melle emolli, & deinde contere, ac paſtillos conficito drach. vnius. Vſus autem & eius potus eſto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum, poſtquam aluus deiecerit. Diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus. íſque qui ſumpſit,inambulet,aut geſtetur. Initiũ verò ſumendi huius medicamenti ne ſit æſtas,ſed aliquo alio tempore initium ſumatur. Interuallum inter ſumptum medicamentum & balneum,aut cibum, eſto horarum trium. Ei verò qui non concoxit omnino cauendus eſt hic potus.Compleatúrque anni dierum numerus, victúſque ratio ita inſtituatur vt cibi boni ſucci & facilis ad concoquendum ſumantur,neque ad ſatietatem cibus ingeratur. Atque ego quidem eos quos articulorum dolores exercent, vt braſſica veſcantur admoneo : craſſos enim gigni humores vetat. Vinum mediocre bibendum eſt,& moderatè mixtum,quum poſt cibum potui datur.

Ex electro paſtillus facit ad ſanguinem ſpuentes, tuſſes diutinas,tabidos,cruenta extuſſientes,cœliacos,dyſentericos,& flatu plenos. Valet etiam ad aures. Pſylli mundi drach. x l. iridis Illyricæ,ramentorum electri,croci, ſingulorum ✱ lib. i. opii drach. x v. pſyllium in aquam calidam coniectum macerari ſinito. Quúmque viſcoſa ac glutinoſa effecta ſit aqua,liquorem è pſyllio exprimito,ac medicamentum parato. Paſtillos conficito, ac da-

to obolos tres dormitum euntibus. Aquæ verò sextarii tres sunto. Pastillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & iis omnibus vitiis, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ vtriusque vnc. IIII. collæ artificum pellucidæ (sed præstat capere collam piscium) vnc. IIII. ammoniaci thymiamatis vnc. II. aloës, glaucii, singulorum vnc. II. thuris masculi, vetatri albi & nigri, vtriusque vnc. I. coacta aceto scillino in pastillos redige, quum vsus postulat, eodem aceto dilue, & illine, linitoque siccari, & in balneum mittito, quum exierit dato. Pastillus ad hemicraniam, Seminis nasturtii drach. quatuor, foliorum rutæ viridium drach. IIII. opii drach. quatuor, ex aceto confice. Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam, quod facit etiam ad vlcera maligna, & nomas. Corticis pini drach. sex, conu ceruini vsti drach. quatuor, æruginis rasæ drach. vna. tritis vtere. Aliud ad cicatricem inducendam, Ostreorum combustorum drach. II. mannæ drach. I. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis vtitor, & ad nomas etiam adhibeto. Cephalicum ad caput accommodatum, aufert squamas, educit ossa, eaque digerit, & cauas partes carne implet: Iridis drach. IIII. panacis drach. IIII. aristolochiæ drach. duæ, thuris drach. duæ, mannæ tantundem. omnia conterito & cribrato, vtitor vel per se vel ex melle. Aliud crustas inducens, & vellicans, & abscindens cataplasmatis modo adhibitum, speciloque ignito contritum. Valet etiam ad excrescentia comprimenda. Chalciteos crudæ drac. octo, cadmiæ drac. quatuor, aceto acerrimo excipiuntur, siccantur & læuigantur. Putrefaciens absque dolore. Auripigmenti, chalciteos, sandarachæ, singulorum drach. quatuor, calcis drach. octo. Rhodiacum ad carnem supercrescentem continendam. Gallæ immaturæ drach. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. III. aluminis scissilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & vino extinguito. Ex charta. Chartæ combustæ vnc. sex, auripigmenti, sandarachæ, calcis, singulorum vncia & drach. IIII. Si pastillos velis conficere, succo plantaginis aut vino austero excipito. Ad nomas. Chalciteos, misyos, squamæ, gallarum pares portiones.

Adurens sine mordicatione, statim alterans. Calcis viuæ vnc. vna, fæcis vini drach. vna, nitri vnciam mediam aceto læuiga, coque in stillatitia ficulnea donec bis aut ter ferueat. Antequam verò coquatur, habeat passi crassitudinem. Si verò ad emplastri formam velis redigere, excipe visco, quod ad vaporem aquæ dulcis calidæ fit solutum. Anthera ex Philumeni scriptis ad vlcera oris. Sandarachæ, iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi drach. octo, myrrhæ, croci, aluminis scissilis, singulorũ drach. vna, florum rosarum drach. vna.

De collyriis.

Libyanum collyrium habet stimmeos vsti & loti drac. duodecim, cadmiæ combustæ & lotæ tantundem, cerussæ combustæ & lotæ drach. sedecim, amyli tantundem, spodii drach. octo, asteris Samii drach. octo, plumbi vsti & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opii tosti drach. octo, gummi drach. vnam, alba ouorum recens natorum viginti, & aquam pluuiam ad excipiendum. Psilothrum Apollinaris. Cerussæ drach. vigintiquatuor, cadmiæ drach. octo, æris combusti drach. duodecim, myrrhæ drach. II. aloës drach. octo, croci tantundem, acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. vndecim, amyli drac. sex, opii drach. XII. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum satis est. Cnicus flauus Bassi, ad destillationes, doloris vexationes, exulcerationesque, ouo aut aqua dilutus: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmæ XXXII. cerussæ lotæ drach. XVI. spodii tantundem, opii tosti drach. VIII. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ, sing. drach. quatuor, aquæ pluuialis quantum satis sit. Ex erica: habet ericæ seminis, myrrhæ, opii, singulorũ drac. XXXVIII. atramenti sutorii combusti drach. I. gummi drach. VI. acaciæ drach. VI. cadmiæ tantundem, aquæ pluuiæ quantum satis est. Vranium collyrium ad vlcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, suggillata, corrosiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones: præsertim verò ad ruborem & glaucedinem oculorum valens. In principiis magis dilutum infunditur: quum autem fluxio tenuis, mordax, & feruida fuerit, cum lacte vtitor: quum verò repurgare, ac crassam fluxionem velis dissoluere, cum aqua. Terræ Samiæ vstæ & lotæ vnc. III. spodii loti vnc. I. cadmiæ lotæ vnc. duæ, stibii loti vnc. duæ, squamæ æris lotæ vnc. IIII. opii drach. sex, gummi vnc. quatuor: confice ex aqua pluuia. Collyrium achariston, facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipuè in agrestium corporibus. Cadmiæ drach. sex, acaciæ drach. octo, æris vsti & loti tantundem, opii drach. quatuor, seminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor, gummi drach. sex, aqua excipito. Vsus est cum lacte muliebri: temperatura sit media. Quum verò non fluxio, sed affectio circa oculos sit, ab hoc collyrio abstinebimus. Collyrium ex thure ad fluxiones & chemoses, habet cadmiæ vstæ & lotæ drach. octo, thuris drach. octo, cerussæ lotæ drach. XL. opii drach. sex. aqua itidem excipito. Collyrium cygnus, ad vlcera omnis generis, fluxiones, doloris vexationes, oculos suggillatos, habet spodii loti drach. quatuor, terræ Samiæ, amyli, acaciæ, opii, singulorum drach. quatuor, tragacanthæ drach. vnam, excipe aqua pluuia. Vsus est ex ouo. Libyanum collyrium ad pustulas, inustiones, ruptiones, caloniata, suggillata, chemoses, staphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum, cicatrices etiam tollit. Habet autem cadmiæ vstæ & lotæ, drach. sedecim, cerussæ drach. tres, myrrhæ drach. duodecim, stibii vsti & loti drach. duodecim, bdellii vsti & loti drach. duodecim, aquæ verò quantum satis sit, & ad excipiendum alba ouorum XX. In alio exemplari additum erat, opii drach. vndecim. Collyrium ex cornu ceruino ad vlcera, pustulasque ac cicatrices exterit. Cornu ceruini vsti drach. quatuor, thuris tantundem, plumbi vsti & loti drach. duæ, opii drach. vna, gummi drach. duæ, aqua pluuia excipiantur. Collyrium Nilium Demosthenis ex rosis. Rosarum tenerarum drac. quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. II. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoses & prolapsus oculorum, & pustulas, & vlcera etiam sordida, ad vehementes dolores, & asperitates palpebrarum. Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor, sarcocollæ tantundem, croci drach. vnam, tragacanthæ tantundem. Cætera in aqua læuigato ita vt rectè madefacta sint, & cum tragacantha conterito, & emolliens vtere. Sæpe autem subungens hoc spissiore vtitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, stibii, singulorum drach. C. cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. vigintiquatuor: terræ Samiæ, asteris, singulorum drach. tres, papaueris drach. tres, gummi drach. XV. subige cum succo foliorum oliuæ: Quem quidem succum ita conficies: Oliuæ folia quæ magis tenera sint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitoque, ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. XVIII. æris combusti drach. sex, stibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor, acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. vnam: ex aqua pluuia subigito. Collyria quædam sunt quæ non condensant crassósque humores reddunt, sed diffundunt atque discutiunt: quale est aromaticum & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum. Pompholygis drach. tres, æris vsti drach. duæ, myrrhæ drach. tres, vino Chio aut Falerno exceptis vtere. Chiacum ita conficitur, Spodii drach. tres, æris combusti drach. tres, croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. meconii tantundem, piperis albi grana octo, gummi drach. I. confice ex vino Chio marina non permisto, aut aminæo. Succum ad oculorũ angulos scabiosos, habet chalcitidis drach. octo, cadmiæ drach. quinque. trita in vas fictile ponuntur, & vasculum opertum in acetum temperatum conicitur, vt exterius quidem madefiat, interius verò nihil humoris

confluat:ita ſeptem dies dimittito,deinde exiccato.

Collyrium diacenteton. Cadmiæ drach. quatuor,æruginis drach.I.miſyos toſti obol.tres, piperis toſti drach. tres,gummi drach.I.Facit ad viſus hebetudines,ad incipientes ſuffuſiones,attenuátque.eſto autem calidum.

Eraſiſtrati παύχρηστος (*id eſt omnino utilis*) liquida compoſitio atque admirabilis, faciens ad oculorũ inflammationes,ad ophthalmias incipientes,& ad palpebras malè affectas,& ferme ad omnem ophthalmiam. Ea etiam vſus eſt ad pudenda contuſa,& aures purulentas, ad tonſillas, ad vuam,& ad reliqua vlcera corporis quæ alioqui non ſaneſcunt,& ad nigrores qui in vlceribus ſunt,& ad morbos in naribus orientes,& quibus etiam os infeſtatur. Habet autem æris combuſti drach. duas, myrrhæ drach.I. miſyos toſti drac.I. piperis obolos duodecim,croci obol. tres. Vino Chio læuigentur donec medicamentum miſceatur:deinde miſcetur paſſi hemina,& iterum cõterun tur,tum in æreum vas coniecta lento igni coquũtur quouſque medicamentum ad viſci formam redigatur: poſtremò in æneam pyxidẽ reiicitur, & ita ad vſus antè dictos adſeruatur. Collyrium ad pura & impura vlcera, & depaſcentia,atque ad eminentias,itémque ad veteres affectiones,& aſperitates palpebrarum,& ſycoſes,& inuerſiones palpebrarum,ad clauos,ad ſtaphylomata,omnem defluxum,& graues dolores,& ſcabiem palpebrarum,accõmodatum. Facit ad recentia & craſſa mala, ad carbunculos,ad puris collectionem:ipſum enim pus conſumit: & vno verbo,ad omnia vitia oculorum valet. Spodii drach. tres,atramenti ſutorii drach.duæ,croci drach. I. myrrhæ oboli quatuor, meconii tantundem, piperis albi grana duodecim,gummi drach.I.vini Chii auſteri quantum ſatis eſt. Aliud ad pura vlcera,quæ carne implenda,& ad cicatricem perducẽda ſunt. Cleonis autem collyrium appellatur,quo etiam nos vtimur, & vehementer laudamur:nam & vlcera profundiſſima replet celerrimè,& tenuibus,& oculorum obtutum penè fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, vlceráque abſque inflammatione conſeruat. Habet ſpodii drach.vnã,bdellii combuſti cum ſulphure viuo & loto drach.IIII. ſquamæ lotæ obolos tres,gummi drach.duas, aqua læuigans & cogens,vtere cum lacte aut albo oui. Dionis collyrium habet,ſpodii drach.quatuor,corticis thuris obolum,myrrhæ tantundem,ſquamæ æris,acaciæ,nardi Indici,meconii toſti,ſingulorum obolum,gummi drac. IIII. excipe aqua pluuiatili,& vtere ex ouo. Collyrium, quod πιπτεσμένον dicitur, præſtantiſſimum eſt ad cicatrices,ad carnem excreſcentem,& ad aſperitates palpebrarũ purgandas, ad earum inuerſiones, lithiaſes, chalazia, & ſcirrhoſas affectiones,ad vngues oculorum,ad encanthides,ſcabiem palpebrarum,& membranarũ craſſitiem,& ad multos craſſóſque defluxus tollendos, & ad aquoſas copioſáſque fluxiones cohibendas: nam & abſumit, & perpurgat tutò, attenuat & conſumit vehementer mordens,oculum clarum conſeruat,ad aſpectum iucundiſſimum & blandiſſimum. Habet hoc, æris & combuſti & & loti obol.quatuor,croci drach.I.myrrhæ obol.tres,vini Chii quantum eſt ſatis. Si verò ſpodii drach. quatuor, adiicias,erit ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinem accommodatiſſimum. Collyrium ad carbũculos aptum,quod ἀνίκητον nominatur. Spodii loti drac. IIII. meconii drach.I. ſucci ex hyoſcyamo expreſſi drach. I.acaciæ tantundem,nardi obol.II.æris rubri obol.II.fuliginis thuris obol.IIII.gummi drach. VI. ſucci è cicuta expreſſi drac.I.Eſt etiam perutile ad carbones hoc quod habet opii,acaciæ,hyoſcyami,aut miſyos, ſeminis myricæ pares portiones:contere,vino craſſo dilue,& carbunculos oculorum,atque alias etiam partes inunge. Collyrium ad tabem: Ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach.IIII.croci drach.II.æruginis drach.I.aqua excipiãtur. Collyrium ad ſuffuſiones. Fœniculi viridis ſuccum cũ melle miſce pari portione,ac ſimul coque donec mellis habeat conſiſtentiam:hoc autem vngues etiam oculorum tollit. Nos verò ſubſequenti collyrio præcipuè vtimur,quod in pleriſque id effecit quod opus erat. Habet caucalidis ſucci,chamædryos, ceronopidos, ſingulorum

A pares portiones:contere,ac collyria confice. Quandoq; autem othonis ſucci partẽ vnam miſcui, quã ſanè ethonẽ aliqui magnũ chelidonium vocant,vt Dioſcorides author eſt. Paruum autẽ Chelidonium,quod etiã agreſte triticum nominãt,vitandũ eſt, quippe quod acres vires habet,& cutim exulcerat, vt etiã Galenus memorauit. mitius autẽ eſt primũ ad ſuffuſiones. Archigenis ad oculorũ claritatem maximè valẽs. Aſelli piſcis pinguedinẽ quæ in ventre eſt,cape pondo vnc.tres,ſcãmoneæ vnciam mediã,his læuigatis cedriæ vncia vna admiſcetur. B Vngẽdus eſt locus aut in balneo aut in ſole,fomẽti loco.

Demoſthenis collyrium ad veteres affectiones. Lycii drach.tres, æris cõbuſti drach. vndecim, cadmiæ drach. duodecim,opii drach.ſex,croci drach.duodecim,acaciæ tantundẽ:aqua excipe. Cleonis gluten fluxionẽ cohibens: Terræ Samiæ pars vna,myrrhæ pars I.mãnæ pars I.excipe albo oui,deinde linteo impoſitũ,temporibus & fronti applica. Siccũ palpebras pulchras faciẽs,pueris maximè accõmodatum:ſtibii drach.ſedecim,plumbi vſti drac.octo,ſquamæ æris,croci,florum roſarum,myr- C rhæ,nardi Indici,thuris maſculi, piperis albi, ſingulorũ drach.I.palmularũ nuclei numero XXX. omnia in vas fictile coniicito,diligẽter torrefacito,inde in mortarium reiice,ac contere, & opobalſami cochlearia duo adde, & ſimul contritis & arefactis vtere. Aridum ad aridam lippitudinem,ſycoſin,putredines,& carnes excreſcentes, habet,cadmiæ drac.I.chalcitidis drach.octo,piperis grana XV.nardi celtici drach.I.cadmiam & chalcitida ex vino contunde,quúmq; miſta fuerint,nardum & piper adde,& omnibus in pulueręm redactis vtitor. Liquida D compoſitio ad ſycoſas eruptiones,& omnes carnis exuperantias,& ad encanthidas,habet miſyos toſti drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor,mellis Attici cyathos X.

Alia ad callos & omnem eminentiam: æris combuſti, miſyos combuſti,myrrhæ, croci, vuæ acerbæ, ſingulorũ drach.I.vini Chii cyathi octo,mellis Attici vncia vna.

Collyrium ad viſus claritatem & glaucedinem: fellis perdicis pars vna,mellis Attici partes tres, ſucci cẽtaurii pars vna. Ad oculorum cicatrices,fel leporis cum melle contere,& inunge. Gluten ad pilos, Ceræ,picis, E glutinis quo lapides inter ſe componuntur, ſingulorum drachma:ſimul eliquata reponito, vſus tempore ſpecilli acumine medicamentum cape,& eo diſſoluto pilos agglutina. Ad crithas,& chalazia,ſagapenum cum aceto contere,& vtere. Ad ægilopas,thuris drach.octo, myrrhæ tantundem,ladani drach.quatuor,ceræ drach.octo,aluminis ſciſſilis drach.quatuor, nitri ſpumæ tantundem,coaguli leporis drach.quatuor, contunduntur omnia,& cum irini vnguenti ſedimento molliuntur. Cataplaſma ad vehementes oculorum dolores,habet roſarũ F ſiccarum drach.quatuor,opii drach.I.croci tantundem: dulci decocto meliloti excipiũtur. Vnguentum ad vehemẽtes dolores:aloës,lycii,roſarum viridium,croci, opii,myrrhæ,ſingulorum pares portiones, vino coactas in piſtillos coge, in vmbra exſicca, quũ vſus poſtularit, paſſo dilue,oculos,frontẽ,tẽpora perunge. Diarhodõ Diagoræ, quod Magnũ appellatur. Valet hoc ad dolores vehemẽtes,phlyctænas,aduſtiones,prolapſus, & ſuggillata in oculis,& itẽ ad defluxus,veteres lippitudines,& affectiones curatu difficiles. Cõtinet autẽ roſarũ virẽtiũ reſe- G ctis vnguibus drach.LXXII. cadmiæ drach.XXIIII.croci drac.ſex,opii drac.III.ſtibii drach.II.ſquamæ æris drach. II.nardi Indici drac.I.myrrhæ vnc.III.gũmi drac.XXIIII. excipe aqua pluuia. Croceũ,quod Puerile inſcribitur, ad magnas fluxiones,vehemẽtéſq; dolores,& ad eas affectiones quæ ex plagis oriũtur, valẽs. Cineris põpholygis drac.16.croci drac.XV.tragacãthæ drac.VIII.aqua pluuia excipe,& ad medicamẽtũ cõficiendũ alba ouorũ numero IIII.adhibeto. Aſclepiadæ pacianũ valẽs ad doloris vexationes,tenuẽ multúmq; defluxum, feruorẽ, puſtulas, H mẽbranarum eminẽtias,aſperitudines,affectiones diuturnas,& eos qui multis læſi ſunt illitionibus hoc cõfeſtim adiuuat. Habet verò cadmiæ, æris, croci, ſquamæ æris, ſingulorum drach.XII.myrrhæ,lapidis hæmatitæ, roſarum ſiccarum,nardi Indici, opii,ſingulorum drach. tres

piperis albi grana sedecim, gummi drach. I X. vini Chii quantum est satis: vsus ex ouo est. Ad caliginem oculorũ. Singulis diebus in oculos imponendum est medicamentum quod ita conficitur, Fœniculum viride diebus & mensibus in vas fictile coniiciendum est, & foris pice vas oblinendum, aqua pluuia infundenda, fœniculũ deinde eximendũ, & eo quod reliquum fuerit, vtendum.

Smegmata & dropaces.

Smegma quod Asclepius dicitur. Salis communis, salis ammoniaci, salis Cappadocici, tostorum, pumicis, aphronitri albi, baccarum lauri siccarum, singulorũ drac. I. veratri albi, struthii, vuæ taminiæ, sinapis Alexandrini, sulphuris viui, pyrethri, fæcis, floris iunci odorati, cyperi, singulorum vnc. V I. sampsuchi, aluminis scissilis, gallarum, gummi, thuris, alcyonii, piperis, cachryos, radicis cucumeris agrestis, chamæleontis, iridis, marrubii sicci, singulorum vnc. I. vel vnc. III. contundito, per cribrũ traiicito, & vtitor. Smegma caput exsiccans, habet cimoliæ drach. II. nitri, bryoniæ, sicci corticis radicis cucumeris syluestris, cumini, farinæ lupinorum, singulorũ drach. mediã: trita cõponito, & in balneo vtitor: auxiliatur vehementer. Sapo repellendi vim habens, Balaustiorum vnc. I. aloes, gallarũ, aluminis, thuris, foliorum rosarum, malicorii, vtriusque tunicarum, singulorum vnc. I. sarcocollæ vnc. I. Gallici saponis vnc. sex, decocti lupinorum amorum quantum satis est. Quidam adduñt myrrhæ & citrinorum vtriusq; vnciam. Dropax Gallus. Colophoniæ quæ thus redolet lib. IIII. pineæ lib. IIII. & eius quæ lignosa dicitur, & in Italia solùm nascitur, lib. IIII. resinæ à nauibus derasæ, quæ ἀπόχυμα nominatur, picis siccæ, ceræ, singulorum lib. IIII. frixæ vnc. X V. picis brutiæ lib. II. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, singulorum vnc. V I. opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, singulorum vnc. IIII. sulphuris viui vnc. I I I. castorei, ammoniaci, vuæ taminiæ, singulorum vnc. II. olei sicyonii lib. I. opobalsami vnc. sex. Alius simplex. Ceræ lib. I. brutiæ, pineæ, singulorum lib. I. frixæ lib. I. vnc. tres.

Psilothrum. Oryzam, farinam fabarum, ptisanam aqua coquito, horum succo pro aqua vsus misce auripigmenti vnciam, calcis viuæ libram, pumicis tosti semissem, opobalsami cochlearia duo. Ad corrugationem, ex Rufi commentariis smegma, quod continuò corpori rugoso adhibetur: extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur, & farina erui, itémque sepiæ testa cõbusta, melle paulatim instillato excipiuntur. Smegma splendorem afferens, & sitim auferẽs, habet farinæ fabarum choas duas, fœniculi in ptisana cocti, & postea in oxymelite loti, deinde cõtusi choas duas, saponis Gallici lib. I I. misce saponem cum cæteris, subigens manibus, & in balneo vtitor. Stomaticum Philagrii ad oris corrosiones: fructus lentisci nondum nigrescentis, drach. X X IIII. gallarum drach. I I I I. costi drach. I. folii drach. I. Anthera (*id est floridum*) smegma ad oris vlcera. Sãdarachæ, iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi vnc. octo, croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum drach. I I. florum rosarũ drach. I. misce. Smegma odoratum ad dentes, vt & albi sint, & ne corrodantur: Nitri, sepiæ testæ, myrrhæ, singulorũ vncia vna, tritis vtitor. Diamoron, vt Galenus tradidit, habet mellis libram vnam, succi mororum heminas quinq;, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam, vini austeri heminas quinque: si omphacium desit, in eius loco rhois succum pone. Succus per se ipse coquendus est donec sordium habeat spissitudinem, deinde sic mel adiiciẽdum: quũmq; lebetem ab igne sublaturus eris, omnia agitato, vt in vnum probè componantur. Ac coctura quidem & symmetria huius medicamenti quod facultate medium est, moderatis inflammationibus congrua est, & in maiorum etiam inflammationum statu, itémque in principiis & incrementis conuenit. Cæterùm ad induratas inflammationes, quum iam status cessat, nihilque præterea fluit, venit autem tempus in quo discutiendum est aliquid eorum quæ discutiendi vim habent, stomatico medicamento admiscendum est: sufficit autem ad prædictam medii medicamenti commensurationem nitri semis-

A sem, thuris verò vncias duas adiungere. Diabesasa (*hoc est, ex ruta syluestri*) medicamentum quod inungitur, celebre ad anginas desperatas. Seminis anisi, floris iunci odorati, aluminis scissilis, iridis, rutæ syluestris (quam nonnulli harmalã appellant) cinnamomi, myrrhæ Troglodytidis, aristolochiæ longæ, casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singularũm vnc. I. hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis, sing. vnc. tres, croci vnc. I. nardi Indici, amomi, sing. vnc. dimidium, gallas tres: læuigatis ex melle vtitor, & vbi vten-

B dum est, melle diluito. Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contusi & contriti gargarisma faciunt ad anginam præstantissimum. crassorum enim eductio anginas statim lenit. Ad anginam. Stercus caninum album cape, exsicca, læuiga, cribra, & paratum habe: quum vsus postulabit, melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui neque in anginæ neque in tonsillarum magna inflammatione, neque in glandulis quæ suffocationis periculum minantur. Quum verò canes ossibus vescuntur, eorum stercus can-

C didum est, atque optimum. Ad columellam laxatam. Mellis lib. I I. aluminis liquidi lib. I. florum rosarum tantundem; succi hypocistidos vnc. V. coque alumen cum melle, deinde sicca coniice, & ita vtere: coque autem modicè. Hoc enim medicamentum bonum est, tribúsque modis eo est vtendum. Vnus modus est, & præsertim in principio, vt medicamẽtum aqua calida dissoluatur, vel ex aqua mulsa succus medicamenti exprimatur. id enim & dolorem sedat, & quantum opus est, pro-

D ficit. Interea verò dum hoc ita vtimur, conuenit etiam puro medicamento vti, idque tum digitis inungendo, tum verò cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo. confert enim vel maximè ad linguam ipsam vergere, & à rectitudine deflectere.

Aliud. Lina multa, & præsertim quæ à marina purpura sumuntur, in viperæ collum coniice, iisque viperam suffoca: deinde vnumquódque linum collo applicabis. mirum est, quantum tonsillas cæteráque quæ in collo vitia sunt, adiuuent. Galenus hoc medicamentum ad dentes conseruandos commendat, quod habet

E cornu ceruini, & vsti, & loti partem vnam, mastiches Chiæ partem mediam, cyperi parem portionem. his diligenter contusis & cribratis vtitor. Ad dentes trementes. Alumen rotundum cum altero tanto salis dentibus adhibe, aut vlmi corticem ex vino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina, hyssopo, aut melle, & inunge. Ad stuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula vel anserina subunge. Philagrii ad oris erosiones. Lentisci fructus nondum nigrescentis, galla-

F rum, singulorum drach. quatuor, costi, folii, vtriusque drach. vna.

De antidotis.

Antidotum ad colicos. Lupinum stercus quidam colicis potui dedit, nõ tamen in accessionibus, sed reliquo tempore: ex quo est effectum vt qui sine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint, neque etiam vehementes dolores sint passi, neque breui post tempore iisdem correpti. Accepit is candidissimum stercus, quale est eorum qui ossa comedunt. Qua in re mirari soleo, quòd sæpenumero ex solo

G contactu, magno quibusdam fuit adiumento. Stercus verò sumendum est quod in terram non cecidit: id quod facilè comperies. Est enim huic animali perinde atque cani natura comparatum vt altero ex posterioribus cruribus elato, & vesicam & aluum exoneret edito supra terram loco. Porro in hisce stercoribus ossium quoque particulæ inueniuntur: quæ ipsa itidem contundenda conterendáque sunt, & colicis in potu propinanda. In iis verò quæ puriora sunt, alius quidã piper cõmiscuit, & ex vino puro tenui, & quandoque ex aqua bibendũ dedit. Quod

H autẽ lumbis imponitur, habere condimentũ debet, præcipuè verò excretũ à lupo qui bouem aut ouem comederit. Si id non suppetat, corio ceruino ad excipiendũ vtemur. Philonis antidotum ad colicos, dolorem sedans, constat ex his, Croci drach. V. pyrethri drach. quatuor, euphorbii drach. I. spicæ nardi drach. I. piperis

drach.I.hyoſcyami drach.x x. opii drach.v.éſtque hoc medicamentum percelebre. Trigonos reſiccans, & dolorem leuans,habet ſeminis hyoſcyami drach.IIII. aniſi drach.I I.opii drach. I.cum aqua paſtillos efficito, & mane vnum,& veſperi alterum ex aqua frigida propinato. Catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos. Cucumeris ſatiui ſeminis drach.octo,tragacanthæ drach.quatuor:dilue tragacantham ex albo oui crudi & recentis: quúmque ea fuerit diſſoluta,conterens diligenter & miſcens,catapotia conficito,& in vmbra exſiccato,datóque vnum ſub lingua tenendum,vt humor qui inde emanat, deglutiatur. Ad quartanarios Galeni. Liquoris Cyrenaici,piperis,myrrhæ, rutæ foliorum , ſingulorum drach.I.tritis & mixtis vtitor. Ante acceſſionem obolos duos tantùm in oxymelite dato. Ad eos qui à cane rabioſo morſi ſunt,Galeni. Fluuiatilium cācrorum cinis ad rabioſi canis morſus mirabiliter valet, íſque & ſolus & cum gentiana atque thure. Eſto autem thuris vna pars, gentianæ quinque,cancrorum decem. Comburendi ſunt cancri ita vt in patella æris rubri poſiti vſque cò cōburātur donec in cinerem redacti,facilè læuigentur. Commodum eſt hoc facere poſt Canis exortum,quū Sol in Leone eſt:Luna autem eſt decimaoctaua. Bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum vſque diem , menſura cochlearii magni aqua inſperſum. Si verò non protinus ab initio , ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas. Ad ipſum autē vulnus medicamēto quod ex brutia pice conficitur,vtêris. Habet verò picis libram vnam,acerrimi aceti ſextarium vnum Italicum, opopanacis deniq; tres vncias. His Æſchrion vſus eſt,nec quiſquā vnquā eſt mortuus. Galeni,ad eos qui ab eſu fungorum ſtrangulantur. Valde prodeſt ab eſu fungorū ſuffocatis aphronitrum & nitrum , ſimilitérque ſtercus gallinaceū. Atque ipſe quoque vſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati & oxymelitis cyathis læuigato:nam & perſpicuè & celeriter profuit. Qui enim fuerant ſtrangulati , paulo pòſt ſuccū pituitoſum craſſiſſimúmq; euomuerunt,ex quo planè ab eo caſu ſunt liberati. Iam verò calaminthæ etiam ſuccus aut eius decoctum potui datū ſanat. Ad comitiales medicamētum ex ſcilla. Cape vas melleum,à quo mel ſit extractum , ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id conjice , vas operculo firmo obtura , & extrinſecus totum os vaſculi pelle circundans diligenter liga, ídque in loco aliquo conſtitue qui meridiem ſpectet, quíque à Borealibus ventis ſit remotus,vt ab illis nulla ex parte perfletur. Ego verò id facere conſueui quadraginta Caniculæ diebus : in quibus quidem diebus paulatim vaſculum ad ſolem cōuerto,vt ex omni parte æquè incaleſcat:trāſactis quadraginta diebus vas aperio,corpúſq; ſcillæ elixato ſimile comperio, ſuccum verò ex ea fluxiſſe,quem collectū optimo melle iucundū facio,eiúſque do quotidie cochlear vnum plenum,ac pueris quidem paruū,adultis verò magnū. Quinetiam ſcillæ ipſius partiū contuſarum,& ex melle læuigatarum do cochlear vnum. Sed hoc quantum ad efficaciā pertinet,ſecundum à primo medicamento locum tenet.

Paſtillus ad vocem firmandam. Sinapi toſti & contuſi, & tenuiſſimo cribro cribrati partes tres,piperis tenuiſſimi pars vna:melle incocto excipiuntur , & paſtilli vnius oboli effingūtur,quorum vnus comedendus eſt: nam & morſum & feruorem non exiguum excitabit, & arteriā etiam lenem efficiet. Alius,cuius ſub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, vt liquor inde emanans paulatim deglutiatur. Hoc arteriam valde lenit , & ei vim addit. Eius hæc eſt cōpoſitio:Dulcis radicis drac. II.caſiæ drach.quat.croci, myrrhæ, folii, nardi Celtici, thuris,ſucci hypociſtidis, lycii, gūmi, ſingulorū drach. II.partim contunduntur,partim teruntur,& omnia melle Attico cui terebinthina ſit admiſta,in vnum commiſcentur. Medicamentum δι' ὀπώρων (*hoc eſt,ex fructibus pomaceis confectum*) ad dyſentericos & cœliacos accōmodatum. Mala punica integra x x. mala cotonea x. roſarum ſiccarum ſextar.I.prunorum agreſtium ſextar.II.ſorborum maturorum ſextar.II.pira Tarentina x x. poma Scandiana x x x. rhu ſyriaci ſextar. III. muſti aminæi cocti tertia coctione ſextar. X L V III.coque ſimul donec mellis habeant ſpiſſitudinem,& in teſtaceum vas repone. Antidotum Quinti,dolorem leuans, Styracis,opii,aſari,ſeminis hyoſcyami, caſtorii pares portiones,melle excipito. Dioſpoliticum aliàs ex paribus omnibus,cumino,pipere lōgo vel albo,ruta, & nitro conficitur:itaque magis ventrem ſoluit. Aliàs verò quū cætera paria ſunt omnia,nitri dimidium ponitur. Cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuò contundatur , aut etiam priùs modicè frigatur : rutæ quoq; folia ſunto modicè ſiccata. Quatuor his aliquādo mel ſubactum & deſpumatū admiſcetur, quandoque nihil:ſed ſola ſine melle reponuntur,ac ptiſanæ cremori,aut aliis eſculentis quibus conuenire videatur,iniiciūtur. *Διὰ τριῶν πεπέρεων,quod ex tribus piperis generibus ſimplex conficitur*, hoc modo paratur. Ad cuiuſque trium piperum drach. L.ſatis eſt addere aniſi,& thymi,& zinziberis,ſingulorum drachmas octo. Ex calamintha medicamentum habet,Calaminthæ, pulegii, petroſelini,ſeſeleos,ſing.drach.octo, ſeminis apii drach. quatuor,cacuminum thymi tātundem,libyſtici drach.X V I. piperis drach.X L V III.mel optimum & deſpumatum.

Ex ſucco cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum : Succi malorum ſextarios binos capimus:his mellis quam optimi tantundem miſcemus,acetíque ſextarium addimus:hæcque prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones,& ſpuma abiecta zinziber admiſcemus : & iterum ad carbones igne candentes ad mellis ſpiſſitudinem coquimus. Antidotum Zenophili ad veſicam vlceratam, ad renes, & lapides frangens,à Deo donatum. Caſiæ fiſtulæ vnc.I.ſaxifragi vnc.I. bettonicæ,cyperi,petroſelini, coſti, ſingulorū obol. tres, ſeminis paſtinacæ,ſeminis lini toſti,ſingulorum vnc.II. folii,ſpicæ nardi,aſari,dictamni,baccarum lauri , ocimi ſeminis,ſingul.vnc.I.pineæ vnc.V I.mellis lib.I I. Vbi vtendum eſt,id quod Atticæ fabæ magnitudinē impleat, in balneo vel ante balneum in potione vini mulſi diluitur. Galeni picra. Aloës drach.C.cinnamomi,ſpicæ nardi,xylobalſami,maſtiches,aſari, croci, ſingulorū drachmæ V I. Ego verò aloës drach.X C.croci drach. V. pono,& ita vtor. datur drach.vna. Quæ ſubducūt ventrem aut purgant. Zinziberis, ſcāmoneæ , vtriuſque vnc. I. ſalis ammoniaci vnc. IIII. aloës totidem:aceti, gari,ſingulorum heminæ duæ. Coccaria ſalubria, apta ſtomacho,aluum maximè ſubducentia, quæ typos etiam denotant. Aloës vnc.I.ſucci abſinthii vnc.tres,ſcillæ Arcadicæ vnc.I.ſcilla in fermentum conjicienda eſt, & aſſanda ita vt coquatur. Scillam extrahe, & facito vt eius par pondus ſit , atque in mortarium coniectam vehementer contunde,abſinthii ſuccum affundens:deinde aloën tenuiſſimam adiunge & emolli, vt medicamentum perficiatur. Facito fermentum,& excipito , & compone coccaria (*id eſt, granula*) quæ ciceris magnitudinem impleant,& dato iis qui ex longo morbo vires difficiliter recolligunt. Aliud. Scammonii vnc. I. aloes tantundem , colocynthidis interioris vnc. dimidium , bdellii drach.tres,abſinthii ſucci,braſſicæ ſucci,ſing.drach. I I. excipe,& ad erui magnitudinē cōfice:dato valētib⁹ XVII. aut XIX.aut X X I.ægrotantibus autē V I I.aut XI.aut XV. aut X I I I.idque deinceps diebus quinque,vel ſeptem,vel nouem. Si verò pituitam ab his duci aut validiora eſſe velis,adde fermento in totum euphorbii drachmam vnam. Medicamentum purgans,quod *κοπτάριον* (*hoc eſt placentula*)nominatur. Similæ drach.I.coni drac.quatuor,piperis drach.II ſcammoneæ drach.II.excipe melle Attico. Perfectum pondus quod dari queat eſt drach.I I. Vtere etiam ad morbum regium. Paſtillus purgās. Scāmoneæ,euphorbii,ſingulorū drach.IIII piperis drac. II.folii vnc.II.mellis lib.vna.datur vnc.vna. Grana, Scāmoneæ vnc.I I.aloes vnc.IIII.euphorbii drach.IIII. Confice ex aqua ad erui magnitudinem, datóque V I I. aut I X.aut X I.aut X I I I.aut X V. aut X V I I. aut XIX.

Medicamentum ad colicos,purgās. Euphorbii,cyperi,petroſelini,iridis,pares portiones. Symbiota-

rium.Scāmoneæ vnc.I.piperis,zinziberis,salis,petroselini,singulorum vnc.vna. Medicamentum purgans ad eos qui elephantiasi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circunscalpe,foraménque facito,& semina omnia abiicito,interiorē verò partē reliquito, oleū impone,& operculo proprio occlusas vnam noctem ita finito,die autem sequenti euacuato:oleo coquēdæ sunt in aqua colocynthides donec flaccescant, deinde eas abiice:oleo verò & aquæ mixtis, adde veratri nigri obolos tres, scammoneæ drachmam vnam, & vnà cum his polenta ex simila incoquitur, & ex hoc datur laboranti,qui tenui victu vtatur,quantum X X I I I I.nucum ponticarum magnitudinem impleat,& aqua potui detur. Medicamentum purgans ex iure veteris galli compositum.Interiora abiicienda sunt, & sal iniiciendus ita vt gallus impleatur,& consuendus est, multáque aqua in qua parum olei sit, multúmque anethi & porri, incoquendus: his colliquatis ius suaue & stomacho aptum, magísque accommodatum ad purgandum redditur:eius colati dentur ad minus heminæ duæ.Summè facit ad inueteratas ad somnum propensiones, quæ καταφοραὶ nominantur. Inunctio sedis ad flatus emittendos.Ruta cum melle cocto læuigatur & teritur,vt succi plena efficiatur,& ex ea sedes interior confricatur. Efficacissima erit si cummi parum accedat, itémque nitri aut cyclamini succi.Cæpa quoque non salita apposita ad id valet.flatus enim satis multi,& aluum leuantes erumpunt. Hiera Rufi.Sicyoniæ siue colocynthidis interioris drach.tres, chamædryos drach. X. agarici drach. X.sagapeni drach. octo, opopanacis drach.octo, petroselini,aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drach.V.cinnamomi, aut duplum casiæ fistulæ, spicæ nardi,croci, myrrhæ, singulorum drach.I I I I. polii drach.tres & dimidia.Hæc omnia misce,in tenues partes redige,melle excipito,dato ad summum drachmas quatuor. Lyci purgans medicamentum.Scammonea cum sale candidissimo quantum satis est læuigatur, deinde in pyxide plumbea in duplici vase coquitur.Modus autem duplicis coctionis est huiusmodi, Pyxis duplex modius est,eius operculum aut foramen aut meatum habere debet:in eum meatum scammonea cum sale læuigata coniicitur,& in vas imponitur,atque ita coquitur:éstque non iniucunda stomacho,& nihilominus purgat.

Aliud purgans eos quos elephantiasis exercet. Cape

A colocynthidis succū,atq; oleo persperge,ipsámque colocynthida in vase nouo cum aqua donec flaccescat,coquito: deinde tantum similæ addito quantum capere aqua possit. Quúmque cocta fuerit, admisce ellebori nigri drach.vnam,& surculo anethino agita,& versa vsquedū calescat:dato autem in potione quantum nucis Ponticæ magnitudinem impleat. Inunctio purgans,quæ aluum ciet.Alumen cum melle læuigatum vsque coquitur dum giluum fiat,ex quo sedem inungunt:hócq; medicamentum *χεζανάγκη,hoc est,quod aluum cogit deiicere*, no-

B minatur.multa enim,sed non sine labore,educuntur.

Suffitus.

Rosarum nouarum lib.I.siccarum lib. I I. folii,croci, casiæ,singulorum semis:styracis vnc.I.amomi,onychis, singul.vnc.I.myrrhæ vnc.I I.bdellii vnc.I.carpobalsami vnc.I.chii vnc. I. opobalsami vnc.I I. Rosarū semūcia, myrrhæ vncia:myrrham cum vino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalsami confice. Costi,amomi,myrrhæ,casiæ,sing.vnc.I.styracis,chiæ,bdellii,onychis,musci,ladani,sing.vnc. I. rosarum expurga-

C tarum vnc. X X I X. Rufi hiera simplex.Colocynthidis drach. I I. marrubii,chamædryos,stœchados, singul.drach.X.gentianæ,agarici,sing.drach.X I I. bdellii, spicæ nardi,croci,cinnamomi,sing.drach. V I I I.casiæ, iunci odorati floris,piperis albi,piperis longi,scillæ tostæ,singulorum drach. V I. radicis centaurii drac.I I I I. omnia trita bdellio eliquato,& decocto panacis,& melle cocto admiscentur. Xeromyron compositio Arabica.Foliorum amomi,costi,zanazi,sing.vnc.I. carpobalsami drach.I. Suffitus ad somnum conci-

D liandum:Styracis,amomi,costi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, succi papaueris. Suffitus ex cupresso,quod cyphi Lunæ dicitur. Bdellii vnc. V I I. helenii tantundem, floris iunci odorati vnc.I.sphagni vnc. V. baccæ iuniperi paruæ L. aspalathi vnc. V I I. nasturtii vnc. V. spicæ nardi vnc. V I. cyperi vnc. I X. radicis asphodeli vnc.I I I I. seminis cupressi vnc.I I I.Sabinæ vnc.IIII.nardi Celtici vnc.III.costi vnc.I I.myrrhæ vnc.V I I.caricarum pinguium lib.II.vuarum passarum sine acinis lib.I I.sorborum vnc.I I I. tere-

E binthi lib. I.rosarum siccarum vnc. I I I. styracis vnc. V I I. palmularum pinguium lib. I. mellis lib. V. vini odorati quantum satis est.

QVARTI LIBRI ARGVMENTVM.

Quartus liber facultates alimentorum continet:vt,quæ attenuent,quæ boni ſucci ſint, quæ calefaciant, quæ frigefaciant,quæ facilè & diſtribuantur & concoquantur,quæ apta ſtomacho,quǽque flatus ſint expertia, quæ abſtergeant,aperiant,diſſecent,quæ craſſa ſint,quæ difficulter corrumpātur,quæ emolliant,quæ inter hæc media & contraria ſint,ac quomodo ſorbitiones coquendæ,itémque iura,eſculenta,& potiones, & quomodo lac potui detur,& quæ aquarum vis & natura ſit,intelligamus.

LIBRI CAPITA SVNT HAEC.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber quartus.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS CVIVSQVE REI SIT QVA VESCIMVR, AC PRIMVM QVAE RES EXTENVENT, CAPVT I.

IN alimentis extenuant,allium,cæpe,naſturtium,porrum, ſinapi, piper, ſmyrnium,pyrethrum,origanum, calamintha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium, thymum,ſatureia, viridia:nam exſiccata non amplius alimenta ſunt, ſed iam medicamenta. Id enim eſt perpetuum, quicquid ſiccius eſt,vehementius eſſe quàm id quod eſt virens : itémque omnia quæ in collibus aut in agris durioribus creuêre, iis quæ in pratis,aut hortis,aut locis paluſtribus naſcuntur, eſſe robuſtiora. Atque hæc quidem in omnibus ſunt communiter cognoſcenda. Porro eas res quæ dictæ ſunt, ſubſequuntur,eruca,ſium,apium,petroſelinum, ocimũ, raphanus,braſſica,beta,carduus, iringium, coriandrum, vrtica,fœniculum,anethum,ruta,liguſticum,cuminum, capparis & terebinthi fructus,cari ſemen,aniſi,ſinapi,ameos,dauci,ſeſeleos, trochiſci,& omnium denique odoratorum & acrium,& planè calidorum ſemina. Inter ea verò quæ valde attenuant eſt rutæ ſemen, & cannabis, quippe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus ſeminibus ad victum attenuantem ſine moleſtia ſolum hordeum valet:poſt hoc,triticei panes in clibano cocti:à cæteris danda eſt opera vt abſtineamus, niſi fortaſſe quiſpiam per longa temporis interualla piſum aut lentem guſtare velit. Plurimam autem eámque innoxiã eduliorum copiam, ſi velis, ad victus attenuantis rationem tibi ſuppeditabunt piſces ſaxatiles,& auiculæ montanæ.omnia enim animantia quæ degunt in montibus, & ſicciore & calidiore natura ſunt prædita, eorúmque caro minimè eſt pituitoſa. Paſſeres igitur & turdos, merulos,perdices,licet edere:aues etiam quæ turricolæ vocantur,& quæcunque in vineis degunt,aptæ ſunt. Ex columbis,agreſtes domeſticis præſtant:& omnino agreſtia domeſticis præcellunt, quæque ſiccioribus alimentis quàm quæ humidioribus veſcuntur:& item quæ purum ac tenuem aërem inſpirant,iis quæ hoc non faciunt,meliora cenſentur. Ex piſcibus autem ſaxatilibus veſci poterimus iulide,phænicide,merulo, turdo, & ſcaro, & vno verbo,iis omnibus quorum eſt mollis caro, atque friabilis : ab iis contrà qui duram & glutinoſam carnem habent,abſtinendum omnino. Aſellorum autem caro mollis quidem eſt,ſed minus friabilis:at mullorum eſt friabilis illa quidem,ſed non mollis : ex quo fit vt mollities & friabilitas ſint indicia quæ nobis de cuiuſque animalis carne ſuppetant:ad quæ animum diligenter aduertentes,in quo vtrunque ineſſe compertum fuerit, eius carne,quantam velimus,veſcamur:cæterorum carnes in quibus neutrum ſit,omnino vitemus:in quibus alterutrum, ex iis interdum comedamus, quum aliarum nobis non ſuppetat copia:in quo cauendum eſt ne eas ad ſatietatem ingeramus. Quocirca quum ſaxatiles deſunt, aſellos & mullos,cæteróſq; pelagios piſces, ac præſertim eos qui cum ſinapi manduntur,qualis eſt ſcorpius, præbere poſſumus. Sunt porro quædam animalium genera quibus altera ex iis quas dixi, ineſt nota, ſed ea propter alterius exuperantiam non ſunt ad cibum adhibenda. Anguillæ autem & piſces cartilaginei,etſi carnem mollem habẽt, tamen propter ſuccum lentum & pituitoſum qui in eis redundat, ſatis noxiæ afferunt. Iis verò qui attenuante victus ratione indigent, ex cartilagineis ſola torpedine & turture veſci licet,quum ſaxatiles non ſuppeditentur. Eadem facultate præditi ſunt bugloſſi & paſſeres. Non

veto autem gallinarum esum iis qui se exercent, itémque A columbarum & turturum, non recens, sed pridie ad minus interemptarum: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti exquisitissimè extenuant. Ex his eligendi sunt qui tenera carne suapte natura sunt. Cetaceum genus est cauendum. Iam verò suillas carnes sale conditas gustare quispiam tutò poterit. Ex fructibus ii qui ventrem molliunt, minimè nocebunt. Molliores igitur magis quàm duros, & eos qui tardè transeunt comedere licet, non tamen ex vllo genere ad satietatem. Qui autem vehe B menter austeri & adstringentes sunt, huic rationi victus sunt contrarii: magis verò omnino accommodantur caricæ, nuces, pistacia, & amygdala subamara. Oliuæ eiusmodi sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò esculentis sed etiam poculentis solum mel (vt ita dicam) succum tenuem gignit. Vina autem huiusmodi succum faciunt alba & tenuia: atque alba quidem crassos succos incidunt, & per vrinas expurgāt. Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi sunt prædita: sed oxymel ad victus rationē C attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos gignant, Cap. II.

CRassos succos gignunt panes qui sub cinere coquuntur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appellatur, & placentæ ex musto & simila, & lagana, & placentæ quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina sine fermento conficitur, & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea simila & alica abundè D crassi sunt succi: amylum verò mediocriter. Lobi quoque crassi succi sunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ frictæ, sisami semen, erysimi semen, pisces qui molles appellantur, loligines, sepiæ, polypi, cetaceum genus. Satis verò crassi sunt succi patellæ, pectines, & omnia testa intectæ: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, spinalis medulla, glandulæ, lingua mediocriter, lac nimis coctum, casei omnes: recentes verò & qui ex acido lacte sunt facti, minus: lac acidum igni decoctum: E ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata etiam magis, & longè maximè quæ in sartagine fricta sunt: palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii caro, cucumeres vberius sumpti. Inter vina, quæ dulcia sunt, ea crassum sanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustum eodem modo: itémque crassa & nigra vina.

Quæ media sint inter attenuantia & crassum succum facientia, Cap. III. F

EIusmodi sunt optimè confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, & paruarum auicularum omnium: itémque saxatilium piscium, & pelagiorum, gobiorum, murænarum, buglossorum, & absolutè omnium piscium quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant: & ficus, & pepones, & ex oleribus agrestibus, feris, id quod est commune multorum genus. Singulorum autem speciales appellationes apud Atticos sunt, vt lactu- G ca, chondrile, & alia sexcēta. Huius verò sunt generis corruda, myacāthinus, & chamædaphnes, asparagus, & bryoniæ. Vinum flauum simul & dulce & pellucidum, quale est Aruisium, & Lesbium, & Falernum, & Tmolite. Hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum in nobis faciant, Cap. IIII.

TRiticum omne quod graue, densum, & interius flauescens est, viscidum succum gignit: quod verò leue, rarum, candidúmque intus est, minus est huiusmodi. H Simila quoque & alica abundè viscidæ sunt: itémque tēdines, musculorum extremitates nerueæ, & partes quæ circa labra sunt, & lingua, omnis suilla caro, itémq; agnina, sesami semen, bulbi, & pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap. V.

PAlmulæ virides crudis humoribus replent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus quæ caleneri difficiliter possint, capiantur: & radix rapæ, si quis liberalius ea vtatur: & caro testaceorum, quorum caro dura est, & salsum succum ex nimia coctione amisit: & quæ mollia nominantur, polypi, sepiæ, & quæ sunt generis eiusdem: cetaceum genus in mari degens: animalium ventriculi, intestina, vteri, acidum lac, panes in sartagine cocti cum caseo, lupini, vua in ventriculo contenta & non excreta.

Quæ res frigidos humores creent, Cap. VI.

QVi se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coaceruent natura comparatum est, quum non facilè possint in bonum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum ventres, intestina, vteri, mala nōdum matura, & bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VII.

SVccum absolutè pituitosum gignunt nerueæ animalium particulæ, cerebrum, pulmo, spinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro testaceorum, mala non matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. VIII.

CArnes bubulæ, caprinæ, & his multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt: & magis etiam asininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ, & suum agrestium. Ex piscibus huiusmodi succum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, & omne cetaceum genus: itémque cochleæ, brassicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria sint condita, vt lentisci, & terebinthi, & rubi, & canini rubi germina: cinaræ etiam caro, & lens edulium est succum melancholicum gignens vel maximè: post hanc panes furfuracei, quique ex tipha conficiuntur: casei vetusti, & vinum crassum & nigrum.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. IX.

SIliquæ & cinaræ succus amaram bilem facit: præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, & vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. X.

PAlumbi, anseres, præter alas, viscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres, & quæ in stagnis ac pratis vitam ducūt: cicer, fabæ virides, faba Ægyptia; porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, & omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam trāsigunt, & piscium fluuiatilium, & palustrium, & qui in limo degunt, & omnes cetacei generis in mari, excremēta faciunt.

Quæ res careant excrementis, Cap. XI.

ANimalium colla, caudæ, alæ, agrestium animalium caro, & eorum quæ in siccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant, Cap. XII.

SVum domesticorum caro præ omnibus edulīs maximum alimentum præbet: bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis, & alia etiam medulla, alæ anserum, & magis adhuc gallinarum: omniūm volucrium ventres, cochleæ, ac præcipuè bis coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, vt chymæ, purpuræ, buccina, & cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri, cancri, locustæ, sepiæ, squillæ, & iis similes: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati, & rhina magis: muli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est: quod verò liquidius est id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei, deinde ii qui ex simila parantur, tertio loco ii in quibus etiam furfur fit. Triticum coctum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam quidem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnūgræcum. Dolichi quos lobos & phaselos vocant, non mi

nus quàm pisi nutriunt. Egregiè etiam alunt lupini, castaneæ, lentes, palmulæ dulces, vuæ dulces & pingues, glãdes, rapa quam napum nominant. Bulbi maximè nutriunt, & præsertim bis cocti: mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem redditur accommodatum, & melicratum probè coctum. Omne vinũ pro portione crassitiei nutrit. Rubrum igitur & crassum maximè omnium ad sanguinem gignendum accommodatum est: secundo loco id quod nigrum crassũmque sit, & adstringens. His minus nutrit album simul & crassum & adstringens. Minimè verò omnium, album & tenue. Ad summam, omnia quæ crassi succi sunt, si probè concoquantur, & conuertantur in sanguinem, alimenti multum præstant.

Quæ res minus nutriant, Cap. XII.

PAsum nutriunt extremæ animalium partes, vterus, vẽter, intestina, cauda, aures, pinguedo, adeps. Omne volucrium genus terrestrium generi comparatum, minus nutrit. Caro eorum quæ senio confecta sunt, minus alit quàm caro eorum quæ adhuc augescunt. Alimentum quod pisces dant, tenuiorem sanguinem gignit, vt neque abundè nutriat, & citò etiam digeratur. Ex iis quæ testa intecta sunt, quæ molli sunt carne, velut ostrea, exiguum alimentum præbent. Panes hordeacei, quomodocunque conficiantur, minimè omnium aliorum nutriũt: minus verò alit polenta quæ ex iis efficitur: itémque panes furfuracei, ac impuri omnes, & loti, amylum, maza ex polẽta hordeacea, auena, millium, eóque magis panicum, oryza, fabæ virides, semen papaueris, hormina, mora, rubi canini fructus, iuniperus, myrta, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ, & præsertim maturæ, nuces auellanæ, & magis etiam regiæ: nuces, serica, corna, pruna syluestria, zizipha, iuglandes, halicacabus, capparis, & præsertim sale condita: terebinthi partes omnes, brassica, beta, lapathum, portulaca, solanum, raphanus, napi, cardamum, pyrethrum, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus: cæpa autem & allium, & porrũ, & ampeloprasum, cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve cocta, paucissimum. Mala Punica parum nutriunt: pira verò, & præsertim magna, nescio quid alimenti in se continent. Cucurbitæ quoq; modicũ alunt, itémq; vuæ passæ austeræ, & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt, medii interiecti sunt phaseoli, ochri, araci, cicerculæ, & ficus, quæ nõ æquè ac alii æstiui fructus, parum nutriunt. laxam enim carnem faciunt, id quod faciunt etiam vuæ: ipsæ verò minus quàm ficus alunt, laxámque & humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas insit, quum eam qualitatem aut assando aut decoquendo aut parando deposuerint, exiguum alimentum corpori dant, prius verò nullum præbent.

Quæ res boni succi sint, Cap. XIII.

OMnium ferme eorum quibus vescimur, lac optimi est succi: optimum autem lac est animalium integræ valetudinis, quum nuper expressum potatur. Oua tremula & sorbilia boni sunt succi: itémque gallinæ, & pisces fere omnes, præter eos qui in paludibus & stagnis, & fluminibus limosis degunt: ac præsertim si aqua è ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas & balneas expurget, vel aquam admistam habeat quæ fullonibus ad vestes tingendas vsui fuerit. Ergo tutius erit semper eos pisces offerre quide mari quod aquæ dulci mixtum non sit, excepti fuerint: quales sunt qui pelagii & saxatiles appellantur. hi enim tum succi bonitate tum iucunditate cæteris longè præstant. Si verò quidam sint qui vtraque in aqua soliti sint viuere, vt capito, lupus, asellus, gobius, muræna, & cancri, & anguillæ, statim quærendum erit vbinam sint capti: deinde odoratu & gustatu discernere. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt, etsi cæteris sunt pinguiores, tamen & malè olent, & insuaues ac mucosi sunt, & statim putrescunt: atque etiam ex consuetis piscium alimentis, aut meliores aut deteriores esse ex gustu atque odore facilè cognoscuntur: quemadmodum mulli omnium pessimi sunt qui cancros comederunt.

A Aliorum verò caro durior est illa quidem, sed non mali succi: fidicula, rhombus, hepatus, buglossum, psitta, & lacertus medii quodammodo sunt inter eos qui teneram carnem habent. Alimentũmque eorum est optimum iis qui se non exercent, qui imbecilli sunt: iis verò qui conualescunt, friabile & molle alimentum est ad bonam valetudinem accõmodatissimum. Omnium autem optimi succi sunt carnes quadrupedum animalium, quæ si probè concoquantur, optimum sanguinem gignunt, & præsertim eæ quæ boni succi animalium sunt, quale suillum B est genus. Suum enim caro & ad iucunditatem & ad cõctionem est præstantissima, & eorum vel maximè qui in media ætate sunt constituti: vetustissimi nanque suis caro deterior est, itémque eius qui nuper natus comeditur. Nimis enim humidæ sunt carnes eorum qui recens sunt nati, & pituitæ plurimum faciunt: sed tamen iecur boni succi est: at partes quæ circa labia sunt & alæ, minus boni succi sunt quàm caro. Glandulæ probè concoctæ æquè ac carnes boni sunt succi: cor non mali succi esse censemus: meliores sunt pedes porcorum & rostrum C & aures. Cæterorum animantium, quanto carnes à porcorum carnibus in alimenti viribus superantur, tãto partes extremæ in eisdẽ partibus suillis cedũt. Cerebrũ volucriũ lõgè præstat cerebro terrestriũ. Ferarũ caro melioris succi est quàm cicurũ. Panis purus rite cõfect⁹ boni succi est, itémq; alica, ptisana probè cocta. Fabæ, castaneǽque nõ mali succi sunt, nec fic⁹ maturæ, & vua matura, pẽsilis verò reprehendi non potest. Caricæ statim distributæ boni succi sunt: quæ verò diutius in ventriculo morantur, mali succi euadunt, & pediculos generant. Hæ cum D nucibus in cibo acceptæ præstantissimum edulium faciunt: qui verò ficus & caricas cum aliis eduliis comedunt, non mediocri detrimento afficiuntur. Lactuca, vt olus, bonum gignit sanguinem: secundo post eam loco, intyba. Vina odorata boni succi sunt: optimi verò sunt succi Falerna, & potissimũ dulcissima, itémque Aruisiũ, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res mali succi sint, Cap. XIIII.

MAli succi non vna species est. alius enim frigidior est, alius calidior, alius biliosior, alius denique ad E aquæ naturam propius accedit, vt etiam magis melancholicus est alius. Ab omnibus autem mali succi eduliis etiamsi facilia concoctu sint, abstinendum esse consulo. Succus enim malus ex eis coaceruatus diu latet in venis: quum verò occasionem aliquam ad putredinem nãciscitur, febres malignas gignit. Mali autem succi sunt hæc, pecudũ caro & caprarũ ex acrimonia. hircorũ caro pessima est: proximè succedit caro arietina, deinde taurina. inter hæc omnia caro castratorũ est potior: seniorum verò F sunt pessimæ. Leporum caro gignit illa quidẽ sanguinẽ crassiorem, sed tamen qui melior sit ad succos bonos faciendos quàm boum aut pecudum: & tamen ipsa quoque mali succi est. Ceruina caro mali est succi. Renes & testes adultorum animalium, præter testes gallorum gallinaceorum, mali succi sunt. cerebrum, spinalis medulla, cor, lien, omnia viscera animalium, oua frixa, casei veteres, boleti, amanitæ fungi, mali succi sũt: cæteros fungos nõ esse tutius est. Fœnumgræcum, lens, tipha, auena, & panes ex his confecti non bonum succum pariunt. cicer bonũ G succum non gignit: olyra verò pessima est. panicum, millium, & cætera generis eiusdem bonum succum non creant. Pisces verò, dracones, cuculi, callionymi, scorpii, trachuri, muli, orphi, glauci, & cætera animalia cetosa quæ in mari degũt, mali succi sunt omnia. Fruct⁹ omnes qui horæi dicũtur, mali succi sunt: ficus verò minus quàm alii fructus. at caricæ, siquis frequentius eis vescatur, non admodum probum sanguinem gignunt: ex quo fit vt ex eis magna pediculorum copia consequatur. Mala non matura, pira antequam maturescant, terebinthi fructus, mali succi sunt: cinara quoque, & præsertim quũ H durior est, itémque cucumeres & pepones, sed minus. cucurbita his omnibus præstat, sed hæc quoque in stomacho corrupta abundè est mali succi. Ex oleribus nullum boni succi est. medium inter vtrãque partem locum te-

net lactuca & intyba & malua: deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum. Radices autem plantarum, olerum, mali succi sunt quæcunque acres sunt, quales sunt cæparum, porrorum, & alliorum, & daucorum, & raphanorum: mediæ sunt, radices ari, rapæ quæ napus appellatur, & eius quem carum nominant. Ocimum succi est pessimi. Rapa cruda, brassica, bulbi non probè cocti: cæpæ, porra, allia, ampeloprasa, bis cocta succi prauitatē deponunt. Pessimi verò omnino succi sunt olera omnia quæ syluestria nominantur, vt agrestis lactuca, chondrille, scandix, gingidium, seris, & cichorea. Vina quæ crassa sunt & fœtida, & adstringentia, quale est vile Bithynum, quod in magnis doliis comportatur: nam quod in paruis conuehitur, neque boni neque mali succi est, sed mediū inter vtrunque locum tenet.

Quæ res facilè concoquantur, Cap. XV.

Facilè concoquitur panis probè confectus, pisces saxatiles omnes, gobius, torpedo, turtur, si auium genere comparetur. Volucrum caro terrestrium carni comparata, facilius concoquitur, præsertim verò perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, galli gallinacei, phasiani. Alæ anserum faciles ad concoquendum sunt, sed gallinarum sunt faciliores: & ad summam, alæ bene educatorum & iuniorum, optimè concoquuntur, pessimè verò macilentorum & seniorum. quæ verò sero lactis educata sunt, ieçurque anserum, & cæterorum quæ similiter aluntur, itémque gallinaceorum gallorum testiculi, facillimè cōcoquuntur. extremæ porcorum partes sunt concoctu facillimæ. Ex bubulis & caprinis carnibus, meliores ad coctionem sunt vituli: atque hœdi capris omnibus præstant. Carnes eorum quæ adhuc crescunt, facilius concoquuntur quàm carnes eorum quæ declinant: quæque in siccis locis sunt educata, carnibus ad concoquendum facilioribus prædita sunt quàm quæ aliis in locis. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti sunt, itémque oua tremula & sorbilia, lactucæ, intyba, malua, cucurbita cocta, quum non corrumpitur in ventriculo. Vinum dulce facilius quàm adstringens concoquitur. Porro ex iis quæ æquè salubria sunt, id esse concoctu facilius sciendum est quod sit iucundius.

Quæ res difficiliter concoquantur, Cap. XVI.

Difficulter concoquitur caro capræ, bouis, ceruique: difficillimè autem caro hircorum, deinde arietum, postea taurorum. animalium verò annosorum pessimè concoquitur, itémque suum si seniores fuerint: ventriculus quoque ægrè concoquitur, intestina, vterus, cor, iecur, aures, caudæ, renes, viscera omnia, cerebrum, spinæ medulla, adultorum animalium testes, sanguis denique omnis. Anserum verò præter alas, & item palumborum, sturnorum, merulorum, & paruarum auium caro est durior: ac magis etiam caro turturis antiqui, & anatis: & his magis caro pauonum & otidum. Ventres omnes volucrum ægrè concoquuntur: qua in re quidam struthiocameli & mergi ventrem quasi medicamentum ad concoquendum valens falsò laudant: siquidem neque ipse facilè concoquitur, neque aliorum ciborum concoquēs medicamentum est. Cochleæ difficiliter concoquuntur, atque etiam lac acidum & caseus vetus: at recens & ex acido lacte confectus, est præstatior. Purpurarum autem caro, & buccinorum, & aliorum testa intectorum, quorum dura caro est, difficulter concoquitur: astaci verò, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & cæteri generis eiusdem: polypi, sepiæ, loligines, & omnes quæ molli cute præditi nominantur: bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, calionymi, scorpii, trachuri, mulli, iphi, glauci, zygænæ, salpæ næ, gongri, phagri, amiæ, aquilæ, oua tosta, cocta, fricta, trit. cum coctum, tragus, (cui soli inest vt sit quàm polenta concoctu difficilior) tipa, auena, panes ex eis confecti, fabæ, ochri, dolichi, phaseli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & cætera huius generis: lens, tussilago, sesamum, erysimum, castaneæ, glandes,

A poma, pira, & ficus antequam maturuerint: vuæ acidæ & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, citrium, cuius parte exteriore si quis pro medicamento vtatur, ea ad concoctionem faciet, quemadmodum alia pleraque acria faciunt: ocimū, rapa minus cocta, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipsa itidem olera omnia præter lactucam & intybum, sunt eiusmodi. Vinum quoque crassum & nouum, atque etiam aqua omnis difficiliter concoquitur.

Quæ res stomacho idoneæ sint, Cap. XVII.

B Stomacho autem aptæ sunt palmulæ austeræ, mala cydonia. Oliuæ sale conditæ præstantiores sunt quæ ex aceto sunt paratæ, vuæ passæ austeræ, vua in vinaceis reposita, nux regia, & magis quàm auellana, & multo magis si cum caricis comedatur. Spinosa omnia stomacho apta sunt mediocriter: huius generis sunt, carduus, atractylis incisa magis quàm conueniat: cinara, siseris radix cocta, gingidum æquè ac scandix, quod crudum & coctū si edatur, stomacho mirum in modum idoneum est, ló-
C giorem autem coctionem non fert: napi, raphanus, rapa, cardamum, pyrethrum, regius asparagus & palustris, myrtus syluestris, chamædaphne, oxyacanthæ, & bryoniæ. Bulbi appetitum excitant, itémque capparis sale condita. Extima citrii pars stomachum roborat in medicamenti vicem sumpta. Vinum austerum os ventriculi firmat, atq; ipsum ventriculum, præsertim calida affectum intempe-rie. Vt medicamenta verò, absinthium, & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ stomacho sint, Cap. XVIII.

D Stomachum lædunt baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructus arbuti, amaranthus, viticis semen: beta verò ita stomacho aliena est vt si estur largius, morsum etiā inducat: itémque lapathium, ocimum, rapa crudior, blitum, atriplex, nisi ex aceto, oleo, & garo comedantur. Fœnumgræcum stomachum subuertit, & eodem etiam modo sesamum. Lac in iis qui frigido ventriculo sunt acescit: in iis verò qui calido sunt, in nidorem transit: ex quo fit vt febricitantibus iure noceat: si quis verò cum
E melle propinet, vomitum ciebit. Pepon non probè concoctus cholericos inducere morbos consueuit: etenim priusquam corrumpatur, ad vomitum prouocandum est idoneus: sique copiosius eo quispiam vescatur, neque quicquam quod boni succi sit pòst comedat, omnino vomitum mouebit: idem melopepon facit. Iam cerebrum omne stomacho non conuenit, & nauseam ciet: quemadmodum facit etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit: crassum verò & nouum ad vomitum impellit. Inter medicamenta, abrotonum, seriphum,
F spuma nitri, stomacho non conueniunt.

Quæ res capiti noceant, Cap. XIX.

Mora, rubi fructus, caput lædunt: iuniperi baccæ, fructus arbuti, cedriæ, cannabis semen, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, lini semen, vinum fuluum & austerum caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & austerum: odoratum quoque caput petit: at vinum aquosum neque capitis dolorem excitat, neque neruos lædit. Lac non est aptum capiti, nisi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ
G madefactæ sint, quæ fex etiā appellatur, capiti dolorem infert: itémque vua quæ fuerit in vinaceis reposita.

Quæ res non inflent, Cap. XX.

Non inflant cuminum, ligustici radix & semen, viticis semen, fructus cannabis. Præterea ex iis quæ alioqui inflandi vim habent, non inflant fabæ elixatæ aut frictæ, bulbi aut multum aut bis cocti, & cum oleo, garo, & aceto sumpti. Mel despumatum, oxymel, flatus discutit. Panes hordeacei quomodocunque cōficiantur, minimè flatus excitant. Inter ea verò quæ inflant aut nō
H inflant, medii sunt phaseli, ochri, cicerculæ, araci.

Quæ res inflent, Cap. XXI.

Inflant autem hæc, pisa, phaseli, fabæ, cicerculæ, lentes, casei, cicer, lupini, ochri, panicum, milium, cæteráq; generis eiusdem. Faba fresa magis inflat quum per

f: sola quàm quum aliter cocta estur. Maza ex polēta flatum gignit, subacta verò, diúque contusa, magis per aluũ ducit, præcipuè verò si mellis portio ei fuerit indita. Succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, satyrium, silphii liquor, & radix. Ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquisitè maturæ sunt, parum abest quin nihil penitus noceant, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatum excitant vt ficus, rapa cruda. Lac in ventriculo facilè ciet flatum, bulbi crudiores, mel nõ perfectè coctũ. Vina dulcia diuturniores flatus excitãt: dulcia simul & austera quæ neque distribuuntur, neque digeruntur, sed in ventre superiore manent, flatum inducunt. Mustum verò ipsum quoque inflat.

Quæ res abstergant, incidant, aperiántque, Cap. XXII.

ABsterget verò ptisana, fœnumgræcum, melopepon, pepon, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrũ, quod lapides etiam in renibus egregiè confringit. Capparis satis tenuium partium est: quæ verò sale cõdita est, absterget, & pituitam quæ in ventriculo est, deducit, & lienis atque hepatis obstructiones expurgat: ad quem vsum adhibenda est cum oxymelite vel oleo ante alios cibos omnes. Betarum succus abstergendi vim habet, eásque obstructiones quibus hepar infestatur, dissoluit: sed præsertim quum ex aceto & sinapi estur: lapatia quoque, & vrtica. Ari verò & asphodeli radix tenuium partium est. Bulbi vim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi: quocirca & asparagum & asphodelum ictericis vt summum remedium præbent. Cæpæ, allia, porrum, ampeloprasum, attenuant secántque crassos & glutinosos humores qui redundant in corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt, & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum crassitudinem attenuat. Ficus abstergent: quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum vsu in nephriticis excernuntur. Caricæ extenuant, & incidunt: ex quo renes expurgant. Baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus sunt purgant, crassósque ac tenaces humores attenuant. Amygdala extergent & attenuant, visceráque expurgant, & humorum reiectiones quæ per sputum ex pectore & pulmone fiunt, expeditiores reddunt. Pistacia ad iecoris firmitatem vtilia sunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti sunt, valent. Raphanus attenuandi vim habet. Mel habet maiorem attenuandi vim, quod ex calidis & siccis plantis factum est: quocirca etiã aqua mulsa ad sputum educendum est accommodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neque tenacia, neque crassa admodum sunt: visceráque sine molestia expurgat, morbísque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui succum crassum aceruãt, vina tenuissima conueniũt: quòd si frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua & cum acrimonia cõferent. Vinum verò aquosum ad humorum ex pulmone eductionem aptum est. roborat enim, & succos humectat, & secat mediocriter. Vinũ dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia atque pleuritide, quum iam sit facta concoctio, est ad vires reficiendas accommodatum.

Quæ res obstruant, Cap. XXIII.

LAc in quo plurimum seri sit, minimè periculosum est, etiamsi semper eo vescare: quod verò seri parum, caseíque multum habet, non tutum est ei qui in eius vsu diu perseueret. renes enim qui ad calculos generandos apti sunt, lædit, & iecinoris obstructiones facit in iis qui in eiusmodi morbos facilè possint incidere. Caricæ sunt iecori & spleni inflammatis noxiæ, veluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, sed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obstructa, & scirrho laborantia lædunt: ipsæ verò suapte natura neque obsunt, neq; prosunt vehementer: additæ verò iis medicamentis in quibus abstergendi & incidendi vis est, non mediocrem vtilitatem afferunt. Aqua mulsa incommoda est iis quorũ viscera in tumorem elata, aut scirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborãt: siquidem mel natura sua in biliosum succũ celeriter mutatur. Papaueris semen ea retinet quæ ex thorace prodeunt. Palmulæ pingues & dulces obstruũt: id quod viri-

A des magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex simila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. Idem facit triticea farina ex lacte. Alica etiam incommoda est iis quorum iecur obstructum est, & quibus renes sunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & viscerum tumoribus incrementum præstat.

Quæ tardi transitus sint, Cap. XXIIII.

TArdè autem transeunt omnia quæ ex itriis & simila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto
B cortice, cerebrum, spinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, & magis assata, & magis etiam fricta, lupini, phaseli, pisi, sesamum, erysimum, glandes, mala, pira non matura, siliquæ, vinum dulce, & magis quod austerum est, & nigrum sine dulcedine, itémque crassum & nouum omne. Aqua omnis tardi transitus est.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXV.

PErsica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. Omnes item fructus horæi, quorũ natura humida est, in ventre facilè vitiantur, nisi prius citò deiiciantur, id-
C circo iis ante cætera omnia vesci oportet: ita enim celeriter deiiciuntur, & alia etiam deducunt. quòd si post alias dapes comedantur, eas etiam simul corrumpunt.

Quæ difficulter vitientur, Cap. XXVI.

CHamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia testa intecta. Quæ duram carnem habent, iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare consueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. Eiusmodi quoque sunt astaci, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque carnem ha-
D bent quæ difficiliter vitietur, non secus quàm testa contecta, quorum caro dura est.

Quæ res in cibis aluum moueant, Cap. XXVII.

ALuum subducunt, lens, brassica. Marina verò fere omnia quæ testacea nominantur, compositam ex cõtrariis facultatibus naturam habēt. ipsum enim solidum vniuscuiusque corpus tardi transitus est, & ventrem sistit. Humiditas verò ad excernendum irritat. Siquis igitur aut lentem, aut brassicam, aut aliud quoddam ex iis marinis animalibus quæ dixi, coquat, deinde eius decoctũ oleo,
E garo & pipere condiat, tum potui det cui velit, ventrem eo potu subduci conspiciet. Quinetiam marinorum erinaceorum, & conchularum omnium, & veterum gallorũ iuscula cient aluum. Brassicam, si velimus aluum subducere, cacabo vnà cum aqua in qua fuerit cocta, propè collocata, extrahimus, & statim in oleum & garum iniicimus. ea enim non est admodum coquenda. Mouent aluum panes furfuracei, & quia in ventre multum excremẽti faciunt, & quia furfur abstergendi vim habet. Fœnigræci succus cum melle coctus, & sumptus, ad omnes vi-
F tiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos idoneus est: ea etiam vi abstergendi quæ in eo est, cæteros ad excretionem trahit. Mel verò quod ei miscetur, parum esse oportet, ne morsum excitet. Oliuæ salitæ si ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent. Quemadmodum testa intectis, ita etiam conchulis inest succus ventri subducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, vino, & garo parant, & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam vtuntur. Lac, quod liquidius est, magis subducit: quod crassius est, minus. Serum lactis valde aluum mol-
G lit, eique tantum mellis addendum est quantum satis sit ad condiendum citra stomachi subuersionem: eodémq; modo tantum salis adiiciendum quantum satis sit, ne gustus offendatur: quòd si velis magis subducere, plurimũ salis in tenuissimum læuorem redacti indito. Carnes animalium quibus parum admodum ætatis accessit, ac magis etiam eorum extremitates, per aluum transeunt. Simili quoque modo ex piscibus cartilagineis torpedo & turtur mediocriter transeunt. Beta & lapathiũ, vrtica, caseus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones,
H melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, & præsertim quũ humidæ fuerint, sycamina pura in ventriculum incidentia, & præ cæteris cibis sumpta, celerrimè subducuntur, & cæteris etiam cibis viam parant: post alios verò cibos accepta, etiamsi vitiosum succum in ventriculo compe-

riant, tamen æquè ac cucurbitæ, celerrimè corrumpuntur. Nuces recentes ad alui excretionem faciunt: sed & siccæ, si prius in aqua permaduerint, æquè ac virides faciunt. Pruna humida subducunt, sicca verò in aqua mulsa in qua multum mellis sit, infusa, etiamsi quis ea sola comedat, satis abundè ventrem leniunt: sed multò magis si mulsam etiam ebibat. Est enim perspicuum facere ad ventris subductionem, vt postquam ea sumpseris, aliquo post tempore vinum dulce bibas, neque statim prandeas. Mora, cerasia, præcocia, persica, & omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam insignem habere qualitatem ea gustantibus & olfacientibus videntur, si rectè affectus sit ventriculus, facilè per infernas partes deiiciuntur: si verò non & ipsa supra cætera manent, nihil vētrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis inest acrimonia, aut nitrosa qualitas. Hæcque eduliorum materia est quodammodo media inter ea quæ aluum subducunt & ea quæ sistunt, parum ad alteram partem vergens quum vsuuenit, vt neque languidè ventrem subducat, neque validè ad distributionem faciat. quandoque enim aluus sistitur, & ea quibus cohibetur, in alteram partem parum quid vergunt. Ex quo fit vt aqua mulsa in quibus celeriter distribuitur, in iis non solùm aluum ad excernendum excitet, sed cæteros etiam cibos commistos deducat: si verò non properet distribui, statim irritet ad excretionē, quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipsum etiam mel solum, si quis non coctum lambat, aluum rectè subducit: aqua autem mulsa, parumper vel nihil cocta, antequam distributio fiat, subducetur. Oxymel imbecillius intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem: passum aluum subducit, itémque oua recentia, si ex multo oleo primo loco sorbeantur.

Quæ res mediæ sint inter aluum purgantia & subducentia, Cap. XXVIII.

MEdium verò locum inter purgantia & mollientia tenet mercurialis per se vel cum aliis oleribus cocta, & primùm in cibo sumpta, & cum eius iure absorpta. Itémque polypodium, similitérque alypum, cuius semen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem, nigram bilem purgat. Pari quoque modo cnici semen contusum, & succosum redditum cum aqua mulsa, aut iure gallinæ, aut amygdalis, & nitro, & aniso, & melli, & caricis cōmixtum.

Quæ res aluum supprimant, Cap. XXIX.

PAlmulæ austeræ, vuæ austeræ, mora rubi aluum supprimunt. Rubi canini fructus magis etiam sistit. Myrta syluestria, pruna agrestia, quæ etiam pruna appellantur, mala adstringentia ventrem detinent: acida verò quū in ventriculo succum crassum inueniunt, eundem incidendo aluum subducunt, & ob eam causam fæces liquefaciunt. At si purum ventriculum inueniant, eum magis supprimūt. Quæ dulci succo sunt prædita, ea sine acrimonia facilius descendunt: aquea verò, & quæ expertia sunt qualitatis, iniucunda sunt, neque quicquam commodi in se habēt. Quod de malis dictum est, idem quoque de malis punicis déque piris dictum puta. Siquis lac excoquat, serúmque consumetur, aluum non ciebit. nam si lapides ignitos toties in lac immittas vt serum consumptum sit, lac ita paratum adstringet: idque iis quorum acria excrementa ventrem morsu infestant, dare consueuimus. Sed non minus etiam quàm ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus. Verùm lac quod ita confeceris, in caseum facilè coit in ventre: idcirco ei mel & salem admiscemus: sed tutius est aquam affundere. Neque mirum videri debet si consumpto sero lactis, aquam adhuc affundimus: quia non seri humiditatem, sed acrimoniam, qua ventrem subducit, vitamus & fugimus. Astaci, cancri, paguri, locustæ, squillæ, & cætera omnia quæ molli testa intecta sunt, aluum supprimunt, sed minus quàm ea quæ testa sunt intecta: habéntque hæc salsum in se humorē, quem si in aqua deposuerint, nō minus quàm ostreorum, & aliorum testa intectorum caro, ventrem cō priment. Lenticula quoque & brassica bis coctæ, & quum succum deposuerunt, ventrem sistunt: quúmque humidum ventrem exsiccare in animo habemus, brassicam

A mediocriter coctam, prima aqua abiecta, statim in aliam calidam iniicimus, & in illa iterum eam coquimus donec flaccescat: idque quod bis coquendum est, neque aērem, neq; aquam frigidam debet contingere: si quidem non poterit exquisite flaccidum reddi, etiamsi plurimū decoquas. Si corticem à lenticula auferas, vehementer adstringedi vim amittet, neque ita fluxiones quæ in ventriculo sunt, exsiccabit. Si verò eam contundas, bisq; excoquas, priorémque aquam abiicias, deinde modicum salis aut gari commisceas, & aliquid eorum quibus aluus
B constringitur adiicias, ita vt gustus non lædatur, iucundissimum vtilissimúmque & medicamentum & eduliū parabis. Polēta ex vino austero pota exsiccat. Oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta omnia, leporis caro, vinum austerum, & nigrum vacans dulcedine, album que & austerum, fuluum quoque & austerum.

Quæ res calefaciant, Cap. XXX.

AT calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti, tipha, auena, fœnumgræcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamum, erysimum, & ob
C id sitim inducunt: cannabis semen, vuæ dulces, vuæ passæ dulces, malua mediocriter, apium, smyrnium, eruca, raphanus, rapa, radicula, napi, cardamum, pyrethrum.

Quæ res sint acres & calidæ, Cap. XXXI.

PAstinaca, daucus, carus manifestò calefacit. Allium, gummi, porrum, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamen bis térve cocta deponunt acrimoniam. Caseus vetus calidus est, & idcirco sitim affert: vinum dulce mediocriter: fuluum est nigro calidius: flauum verò est omniū
D calidissimum, deinde fuluum, tū rubrum, postea dulce, postremò album, minus quàm cætera omnia calidum est: vetustissimum verò abundè calefacit.

Quæ res refrigerent, Cap. XXXII.

REfrigerat hordeum quibuscunque modis conficiatur, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, melo pepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ, & passæ. Mala non adstringentia frigidi & terrestris succi sunt, acida verò frigidum & tenuium partium suc-
E cum habent: quæ perfecta ἄποια (*hoc est, qualitatum expertia*) sunt, & veluti aquea: idem de piris & malis punicis iudicato. Non pauci quoque sunt aliorum arborum fructus qui refrigerent, & præsertim ii qui reponi & asseruari non queunt. Palmulæ adstringentes frigidum succū habent, lactuca, intubus, sed hæc moderatius: portulaca, papaueris semen, cuius si plurimum sumatur, soporiferū fiet. Eos autem quibus tenuis destillatio fluit à capite iuuat: in quo casu id quod cādidius est, cæteris præstat. Myrta refrigerant, sed non vnà cum adstrictione, quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax est
F in refrigerando & adstringendo. Aqua, vinum aquosum, non apertè calefacit: quamobrem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & austerum, minimé, vt inter vina numeratum, calefacit: quod verò album simul, & austerum est, itémq; crassum & nouum, apertè refrigerat. Acetum quoq; tenuium partium est, & idcirco quum intimas partes penetret, magis quàm alia refrigerantia neruos lædit. Porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia sunt panes loti, amylum, & vinosæ vuæ.

Quæ res exsiccent, Cap. XXXIII.

G LEns & brassica pariter siccant, & ob eam causam aspectum obtundunt, nisi fortè contingat vt totus oculus sit humidior. Asparagus verò minus quàm brassica ipsa siccat: at aliorum olerum caulis est siccior. Contrà fit in raphano & rapis, & napis, cardamóque, ac pyrethro, atque omnibus quorum acrem esse asparagum contingit. Polenta siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua coctum, edulium exsiccans fit: præstantius autem est album. Quod verò assatum aut frictum estur, siccius alimē-
H tum præbet. Quæcunque autem in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent: quæcunque verò in sartagine condiuntur medium inter hæc locum tenēt: quodcunque autem plus vini & gari habet, siccius est quàm id quod nō habet. Alia sunt his lōgè inferiora: nam quæ de fruti plus habent, aut in simplici & puro albo iure co-

quuntur,multo ſunt prædictis humidiora:quæ verò ex ſola aqua coquuntur,ſunt etiã his humidiora.magnũ enim diſcrimen ex ipſa conditura accedit ſeminibus,oleribus, & plantis,omnibus quidẽ exſiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum quæ eis adiiciũtur.

Quæ res humectent, Cap. XXXIIII.

PTiſana,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,nux viridis,pruna,ſycomora,& ſycamina non corrupta,omnino humectant:non refrigerat autem omnino,niſi frigida ſumantur. Humectat quoque lactuca, intubúſque,ſed his debilius portulaca. malua autem , & blitum,& atriplex magis aquea ſunt olera:quinetiam alii plerique fructus aliorum arborum humidi ſunt , ac præſertim ii qui reponi non poſſunt.Iam & lactucæ & papaueris ſemen humectat,itémque fabæ virides.Aqua humectat & refrigerat:ac calefacta,humectat,& calefacit.

Quomodo ſorbitiones coquendæ ſint, Cap. XXXV.
Quod quidem totum eſt deprauatum,& in eo multa deſunt,nec reſtitui coniectura ſatis tutò poterant.

PTiſana vt decet parabitur,quum coquendo in tumorem fuerit elata:deinde lento igni coquatur donec per multum ocium in ſuccum abeat . Quo quidem tempore quum planè intumuerit,acetũ ei miſcetur : quúmq; probè fuerit cocta,ſub edendi tempus ſal tenuiſſimus eſt iniiciendus:ſi verò oleum ab initio impoſueris , coctioni nihil incommodabis : aliud verò nihil admiſcendum eſt,niſi porri modicum & anethi , idque in ipſo ſtatim principio.Quæ verò ex lentibus & ptiſana componitur, rectè paratur,ſi maior lentium imponatur copia , & eodem coquatur modo:præterquam quòd ſatureia aut pulegium ei adiicitur,fitque edulium ſuauiſſimum.Ex cucurbita quoque iucundiſſimus fit cibus , ſi cum aliquo ſalſamento ex ponticis,quæ mylla dicuntur,mandatur.Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores,neque ſumere craſſius alimentum queunt,optimum erit,alimẽtum aqua macerare,deinde coquere,deinde contundere. Poteſt ergo quiſpiam polentam, panémque calidum macerare:panes enim confracti & macerati,plurimum facultatis,veluti caliditatis,amittunt:eorum verò decoctorum potio longè præſtat , & multo etiam melius alimentum præbet.Hordeum verò quod febricitantibus dãdum eſt, non eſt confricandum,ſed lauandum, & in aqua coquendum:ac primùm quidem quum intepuerit,aqua abiicienda eſt,tum alia adiecta coquendum.Rectè autem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias:coquitur autem donec hordeum crepet , deinde abiiciatur tenuiſſima aqua,& melle admiſto id per ſe potui detur:hoc enim & ventriculo commodum eſt,& vrinam cit,& abundè nutrit.Datur item hordeum in polenta frictum,quod etiam κάγχρυδα appellant:ſed antequam maceretur,leuiter fricandũ eſt,vt præuſta palea abſtergeatur:deinde macerandum & coquendum eſt.magis enim quàm quod antè dixi,ventrem cohibet.Ita etiam alimentum quodcunque ægrotanti eſſe accommodatum cenſetur,coqui poterit.Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſiora & validiora videntur . poſſet autem omne fere alimentum ſubteri : ſimiliter quoque in potionibus quæ dantur.Panes verò ſiccos & recentes infundimus , & aqua emollitos conterimus , & ex linteo percolamus. Vt verò id album non videatur , addimus cucumeris ſemen frictum , itémque amygdala , & nuces pineas,& ſorba, & cum his ſingulis , vel cum aliquo eorum , vel cum omnibus,aniſi vel fœniculi ſemen admiſcetur,datúrque id febricitantibus ex aqua mulſa:qui verò febrem non habent,iis datur ex vino. Milium verò & panicum contuſa, & maximè fricta , & detracto cortice, præcipuè conueniunt iis quibus venter biliosa laborat affectione,& quibus multæ tenuéſque excretiones per aluum fiunt. Hæc autem contuſa in aqua ſunt reſoluenda. Nec minus eſſe horum debet quàm quod acetabulũ contineat:aquæ verò acetabula decem.Quúmque in ſuccum ſint redacta,per denſum linteum excolanda ſunt , & vini auſteri modicum eſt perfundendum,& poſtea coquenda: tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accommodatum fuerit vnà cum milio,nuces Euboicas cum internis membranis vſquedum non admodum ſuccoſæ reddantur , ſicuti milium contundere. Auena maximè omniũ leguminum eſt ad concoquendum accommodata: & eius optima eſt ſorbitio.Fit eodem modo quo ptiſana, vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in ſorbitionibus imponantur, Cap. XXXVI.

IN omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus fit,pro oleo aptum erit cucumeris ſemen crudum eliquatum. Ptiſanæ verò ac cæteris decoctis, vel conus, vel nux, vel auellanæ, vel thaſiæ nuces , vel amygdala miſcentur.Iis verò quos perturbata aluus exercet , pro oleo papauer album leuiter frixum:idque robur addet. Iam ad fluxum ventris caſtaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum, Cap. XXXVII.

SImila coquitur, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminas imponatur,parúmque olei & anethi addatur : pridie verò lauanda ſimila eſt. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter ſubinde commutetur: non omnis tamen panis pars infundenda in aquam eſt, ſed interior.Huiuſce rei terminus eſto,vt non ſolùm panis intumeſcat,ſed etiam vt fermentum euaneſcat,nec panis fermentum redoleat.Ptiſana coquitur, vt in vna eius parte quindecim aquæ partes ſint:vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat,eáq; diſſoluta ſit. Itriũ verò & panẽ aridum coques donec in partes admodũ teneras abeat, & in mortario teres,& iterũ ex aqua,ſale & oleo cõques.Oua coquenda ſunt ex aqua,ea ſemper mouẽdo.mõta enim neque ſimul cohærent,neque denſantur.Sed melius in poſca coquuntur:nam ita remanent humidiora.

De aqua mulſa, Cap. XXXVIII.

MVlſa non admodum vtilis eſt bilioſis.in ipſis enim in bilem mutatur:ergo eiuſmodi naturis mulſa dilutior conueniet.Eſt etiam incommoda mulſa iis qui viſcera habent morbis opportuna.Porro ita paranda mulſa eſt,vt octupla aquæ portio melli admiſceatur,coquatúrque donec ſpumam deſinat emittere.Spumã verò ſimulatque orta eſt,ab ea perpetuò tollere conuenit.

De potionibus quæ vtiles ſunt ægrotantibus, Cap. XXXIX.

FEbricitantibus optima potio eſt mulſa , vel oxymel, & aqua omni morſu vacans. Quæ verò adſtringendi vim habent,in ventris turbationibus non ſunt incommodæ.Porro ad vomitum ciendum etiam mel admiſceri illis poteſt. Ac æſtiuo quidem tempore mala in fruſta diſſecta in aqua infunduntur,donec ea colorem inde contrahat. Similique modo cydonia mala matura ſecantur in partes,& macerantur:hæcque præcipuè dantur iis qui bilem vomunt.Pira verò in aqua infunduntur quæ adſtringentia & dulcia ſunt.Myrta verò recentia vino dulci infuſa potionem quidem inſuauem,ſed tamen non mordentem & lenem faciunt. Acini quoque vuarum aridi in aqua macerantur:ſed eorum decoctum , quum neque acre neque acidum ſit,multo eſt vtilius.

De lactis potione,ex Rufo authore, Cap. XL.

QVi lac potat , ab aliis abſtinere cibis debet , donec fuerit concoctum,& ad partes infernas deſcenderit. Præſtat autem manè bibere lac recens mulctum , & pòſt nihil ſumere:eóque tempore nimios labores vitare. Neceſſe enim eſt vt in iis aceſcat qui ſe tum laboribus dedunt.Sed melius eſt quietè inambulare,& interim vigiles quieſcere:nam hoc pacto quamprimum per aluum deſcẽdit.Vbi hoc deiectũ fuerit,aliud bibendum eſt:quúmq; hoc deſcenderit,aliud deinde bibendũ. In initio autem, nõ quidẽ ex reliqua corporis mole,ſed quæ in vẽtriculo ſunt,vtiliter purgat. Qua re cõfecta,venas mox ingreditur,ac optimè nutrit,neq; amplius deiicitur.In bilioſis autẽ fluxionibus, & quũ ad vẽtriculũ colliquationes confluũt,decoctũ lac dandũ eſt: ac primũ quidẽ lentè & paulatim coquetur,vt pars deſcendat, pars conſumatur : de-

inde multo magis coquetur,adhibita diligētia ne aduratur, néve in caſeum coaleſcat :quod ſanè diligentiſſimè curabitur, ſi leniter coquamus, & agitando,quod ſeceſſerit ex omni parte detrahamus : porro ferula leni & tenui agitandum erit : ſiquid verò labris ollæ adhæſerit, id etiam ſpongia erit abſtergendum . Sæpe enim vſuuenit vt ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. Quemadmodum igitur dictum eſt,lac vſquedum craſſius æqualiter dulciuſque crudo euaſerit, percoquatur.

De aquis, vt ab Herodoto authore traditum eſt, Cap. XLI.

QVæ autem virtus aquarum ſit, quódque vitiū ; ſcire nos oportet. Aquæ enim multiplicioris vſus ſunt quàm reliqua ferme omnia ad victus rationem inſtituendā . Ergo ſciendū eſt optimā aquā eſſe eam quæ nullam omnino qualitatē neque guſtatui neque odoratui afferat: quæ quidem eſt bibentibus iucundiſſima, & ad aſpectū pura videtur . quum verò præcordia celeriter permeet,nulla eſt quærenda præſtantior:nam quæ in præcordiis diu moratur,ventrémque ferit,flatu implet & prægrauat, licet ea bona quæ dixi habeat, ea tamen ſemiviтiata exiſtimanda eſt: ſiquidem neque citò caleſcit,neque citò frigeſcit:quinetiam quæ in ipſa coquuntur,tardiſſimè coquūtur,& peius .Ergo melius eſt huiuſmodi aquam experiētia iudicare. Aquæ,is qui iudicare voluerit, ex his ipſis ſignis facere coniecturam poterit. aquæ enim quæ ad Septentrionem vergunt, ſolémque auerſum habēt, cum tardiores ſunt, tum verò etiam difficilius coquuntur, & tardè refrigerantur, & caleſiunt. Quæ verò ad orientem ſolem ſitæ ſunt,&per meatum aliquem aut terram ipſam fluunt, celerriméque caleſiunt & frigeſiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Illæ etiam bonæ ſunt quæ æſtate frigidiores ſunt, A hyeme verò calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, eáſque quæ leues ſunt potiores putant.hoc ſi aquis præter cætera accedat,laudabile eſt:ſolum verò nō ſatis argumento eſt, aquas bonas eſſe. Pluuiales autem, inquit Hippocrates ,leuiſſimæ ſunt, itémque dulciſſimæ,tenuiſſimæque & limpidiſſimæ : quia ſol quod leuiſſimum tenuiſſimúmque eſt trahit : id quod non ex aliis aquis ſolùm,ſed ex ipſo etiam mari & ipſis itidem corporibus facit. Quocirca aqua pluuia citiſſimè omnium putreſcit,vtpote quæ ex diuerſis & plurimis ſit B permiſta qualitatibus. ſed nemo exiſtimet aquā quæ facilè putreſcit,eſſe peſſimam : nam facilitas mutationis potius virtuti quàm vitio attribuitur.ex quo conficitur vt quum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint,etiamſi facilè putreſcat,ea ſit cenſenda optima ; & tamen quum mutari incipit, bibentibus raucitates,tuſſes,& vocis grauitates affert . Ex pluuiis aquis æſtiua, quǽque ex tonitruo ſit præſtantior eſt quàm quæ ex nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue fiunt, peſſimæ ſunt: in aquæ enim concretione tenuis pars o- C mnis excernitur. Porro paluſtres ac fœtidæ , quǽque qualitatibus abſurdis præditæ ſunt, coquendo meliores fiūt,& bibēdæ ſunt vino miſtæ,vt adſtringētibus dulcius vinum miſceatur, aliis verò id quod magis adſtringat. Vtile eſt etiam paluſtres, ſalſas, bituminoſáſque percolare : at quæ valde frigidæ ſunt , à cibo ſunt potui dandæ, ſed neque confertim , neque affatim, neque ſine vino. Nonnulli potus atque paſtus inuenerunt quibus aquarum vitium emendant:alii cicerum D decoctum prius bibunt, ciceribúſque veſcuntur : alii caucalida comedunt cum aliquo piſciculo coctam: ſimili quoque modo fœniculum:alii denique betā & cucurbitā cum muria & vino diluto antè comedunt.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis,nutricibus,infantium educatione,& de omni ætate,& de dentium,auditus, oculorúmque curatione : itémque quomodo caro auferatur & reficiatur ; & ibidem etiam temperaturarum cognitio & curatio traditur.

LIBRI QVINTI CAPITA.

Quæ grauidis eueniant, déque earum victus ratione, Cap. I.

QVONIAM hæc præcipuè grauidas infestant, nausea, cõtinuus vomitus, sputa, stomachi erosiones, & cibi fastidium, non ab re fuerit eis remedia præscribere. Ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum adstringentes, vina fulua, odorata, quinque annorum, maxima sunt remedia: vt medicamentum autem herbæ sanguinalis decoctum bibant. Prodest eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio vocabulo nominant: hæc & ante & post cibum sumi possunt. Extrinsecus autem præcordiis imponitur cataplasma ex œnanthe, balaustio, cytisi, & smyrnii coma, fœniculi semine promiscuè: poteris eadem cum palmulis & vetere vino permiscere. Stomachi autem erosiones aquæ calidæ potus leuabit: cõfert etiam quietè ambulare, præcordiáque lana molli fouere. Eas verò quæ cibum fastidiunt cohortaberis vt varios & iucundos cibos, & amylum siccum edant: idque magis erit offerendum iis quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio. Quæ verò quietam agere vitam consueuit, ea quum grauida est, ægrè repentinos motus fert: porro acria quandoque gustare, præsertim sinapi, conueniet ei quæ cibi fastidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itémque commodum est superimponere folia brassicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinire: alumen quoque cum aceto erit accommodatum. Iam verò mala quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus vtiliter admouentur.

De nutrice eligenda, Cap. II.

NVtrix eligenda est nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis sit, neque nimium ætate processerit. Iunior autem sit quinque & viginti annorum, & vndetriginta: quæ verò grandior sit, trigintaquinque annos sit nata. Pectore amplo sit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auersis. Habeat autẽ reliquum corpus neque admodũ pingue, neque nimiũ gracile. Magnum etiam est infanti commodum nutricem non multo antè peperisse, & maius, si marẽ. Caueat nutrix valde siccantia, salsáque, & acerba, & acida, & amara, quǽque vehementer calefaciunt, itémque odores fœdos, & præter modum suaues, & condimenta, & cætera acria. Iam verò à venereis abstineat, manúsque & & humeros exerceat, id quod molendo texendóque faciet. Puerulum verò trimestrem aut quadrimestrem vlnis gestet.

De lacte nutricis, Cap. III.

LAc præstantissimum est quod spissitudine, copia, colore, odore, & gustu moderatum est. Illud etiam commendatur quod in vnguem pollicis stillatum, & in luce spectatum, vngue inclinato, neque citò neque tardè defluit. Probari autem hoc etiam pacto potest, lacti in vas vitreum infuso, coaguli portio misceatur, digitísque agitetur, atque ita permittatur donec cogatur: deinde inspiciendum est vtrum minor sit pars quæ in caseum concreuit quàm ea quæ in serum abiit. quod si sit, vtile erit lac: si contrà, erit cõcoctu difficile. Quod verò æquam vtriusque portionem habebit, id erit probatissimum.

Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.

LActis vitia corrigenda sunt hoc modo: Si crassius sit, pituita vomitu eliciatur: optimum verò erit oxymelite vomitum ciere. Eadem quoque laboribus qui cibum præcedãt, tenuãda est, ac tunc quidem origanũ, hyssopum, satureia, scandix, & thymum, itémque radiculæ parum, & vetus salsamentum cum oxymelite accommodata sunt. Si verò acrius tenuiúsque fiat, multis A laboribus alleuanda nutrix est, sorbitionibúsque, ac suillis carnibus est reficienda, sapáque & vinum dulce potui dandum. Si diminutum lac fuerit, & sorbitiones erunt offerendæ, & vberius erit alenda: vinum dulce propinandum, pectus & mammæ confricandæ, nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata est. Medicamenta verò, etsi ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen iis continenter esse vtendum nõ censeo: (vehementius enim liquefaciunt) ea sunt, fœniculi radix & semen ptisanæ incocta, cytisi folia in vino B nigro, aut ptisana, melanthium in vino dulci, itémque anethũ, pastinacæ radix & fructus, hǽcque calida prius perspersa ita sunt præbenda. Omne verò lac malum, siue crassum sit, siue acre, siue fœtidum, puerum qui ipsum prius suxerit, eadem inficit qualitate: acre autem lac ieiuno nunquam dandum est. Corrigere verò lactis fœtorem vinum odoratum & cibi suaues possunt.

Educatio pueruli, Cap. V.

PVer nuper in lucẽ editus melle primùm nutriatur: deinde lacte bis in die, aut ter ad summum: quùm C que id alacriter puer assumit, spéque est eum esse concocturum, tum cibus iam offerri potest qui ipsum non impleat: si verò nobis ignaris impleatur, statim ad sõnum procliuior & segnior efficitur, ventérque intumescit & inflatur, & vrina redditur aquosior: quibus notis perspectis, nihil dandum est priusquam quod in ventre habet consumpserit. satis erit biennium lacte nutrire: deinde verò ad cibos transeundum est.

De pustulis quibus puer affectus est, Cap. VI.

PVstulas quæ circa pueri cutem oriuntur, primùm ita sinemus: quum verò valde creuerint, tum est ei D adhibenda curatio: ea fiet balneis in quibus myrti aut lentisci folia aut rosæ incoquantur: deinde rosaceo aut lentiscino erit vtendum, & item cerato cerussato, lenitérque nitro abstergendum. neque enim puer feret vehementiora. Erit etiam accommodatissimum nutrici victus rationem ex dulcioribus instituere. Optimum quoque fuerit si perulum ipsum ita educemus vt neque expleamus, neque nimis tenuẽ victum præbeamus. Si pueri aluus adstringatur, mel cibo erit affundendũ, & simul coquendum: si verò neque ita deiiciat, terebin- E thinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adiiciemus. aluo autem humectata, milium præcipuè offerendum est.

De tussi & grauedine infantis, Cap. VII.

SI verò tussis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle qui mellitissimi dicuntur, offerendi sunt. Puero igitur multa aqua calida loto, caput eius copioso melle calido illinendum est, deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam vomet.

De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.

F SIquis puritus gingiuarum puero cõtingat, fotu vtendum est, & liberaliore etiam vnctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum sit.

De ortu dentium, Cap. IX.

DEntes septimo mense oriuntur, ac tum quidem inflãmationes gingiuarum, maxillarũ, & tendinũ, & quãdoque etiã conuulsiones subsequuntur: tunc nihil puero dandũ est quod masticatione indigeat. Gingiuas autẽ continenter digito præter lauacrũ cõtractare, adi- G péque gallinaceo vel leporis cerebello emollire oportet. Vbi verò dẽtes iam eruperint, ceruix, caput atq; maxillæ delicatis lanis puris inuoluẽtur, oleóque dulci & calido fouebuntur, quod etiam in meatus auditus instillabitur: quo sane tẽpore puer erit vberius alendus, & aqua calida lauandus. Si verò profluuium ventris fiat, id epithematibus quæ præcipuè sistũt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inspergendo inhibere tentabimus. Proderit etiam rosarum semen admiscere, & summatim calidis exsiccare: at si nihil venter deiiciat,

melle in glandis formam coacto leniter irritabitur, aut calamintha cũ melle trita illinetur. Cõuulſionibus autẽ puerorum auxiliari potiſſimum videtur heliotropium aqua incoctum, ſi in ea puer lauetur. Vtile quoque eſt eſt irino, aut cyprino, aut ſicyonio perungere, & totum calefacere. Quum verò exortis dentibus digitos vulnerat, benefaciet iridis radix deraſa, nec multum ſicca ore detérta: id quod etiã vlceribus auxilio eſt. Iam verò butyrum etiam cum melle illitum prodeſt.

De vlceribus quæ aphthæ dicuntur, Cap. x.

VLcus oris quod aphtha dicitur, puero oritur modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, modò nigrum veluti cruſta: ac nigrum quidem peſsimum eſt, & maximè mortiferum. Succurrit autem iris cum melle, & ſi velis ſiccã inſpira, & roſarũ folia contuſa, & roſarũ flos, & crocũ, & myrrhæ portiuncula, & galla, & thus, & cortex thuris, & ſimul, & ſingula per ſe melle intincta. Prætereà mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus conuenit.

Ad femorum intertrigines, Cap. xi.

FEmorum intertrigines myrto arida, cypero, & roſis inſpergendæ ſunt.

Ad aurium humores, Cap. xii.

AVrium humores exiccat lana ex alumine impoſita, aut vinũ mulſum, aut vinum vetus inſtillatum, aut crocum ex vino tritum.

De aduſtione quæ ſiriaſis appellatur, Cap. xiii.

ADuſtio eſt inflammatio partiũ circa cerebrum & eius membranas, in qua ſinciput cauum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporiſque ſiccitas fit. Remedio eſt vitellus oui cum roſaceo ſincipiti impoſitus ad modum linàmenti, vt continenter commutetur.

Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vſque ad declinantes, Cap. xiiii.

INfantes, quique lactentes non ſunt, ſinendi ſunt vt liberius & hilariter viuãt: exercitationes, atque alimenta lenia ſunt eis præſcribenda: ab annò ſexto & ſeptimo pueri & puellæ literatoribus blãdis humaniſque tradẽtur. ita enim quieto animo & iucundè perdiſcent. Atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem valet plurimùm. Quum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam & geometras adducẽdi ſunt, & corpus exercendum eſt. A quartodecimo anno vſque ad viceſimumprimum annum, exercendi erunt in mathematicis diſciplinis, & philoſophiæ ſtudio: & propter corporis robur plures exercitationes erũt eis imperãdæ, vt animo & corpore laborãtes, venereis vti prohibeantur: his etiam auferẽdum vinum eſt. Ætati florenti abſoluta victus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præſertim quibus quiſque aſſueuit, itémque cibo pleniore, & qui boni alimenti ſit, vtendum. Declinantibus verò conuenit victus ratio & animo & corpori debita. exercitationes enim, qualeſcunque ſint, pro horũ ratione ſubtrahendæ ſunt: quúmque eorum habitus frigeſcere incipiat, alimentum eſt diminuendum.

De laſſitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur, Cap. xv.

LAſſitudo quæ vlceris ſenſum inuehit, ex copia excrementorum tenuium ſimul & acrium oritur: quæ verò tentionis ſenſum repræſentat, in qua tendi partes corporis videntur, nullum quidem excrementum notabile in eſſe in corpore indicat, ſed in neruis & muſculis affectio quædam exiſtit, qua vidẽtur tendi, etſi minimè tenduntur. Ea verò quæ inflammationi ſimilis eſt, in qua veluti contuſas, & inflammatione obſeſſas partes ſentimus, tum ſolet incidere quum muſculi nimium excalfacti quippiam ex circunfuſis ſibi excrementis attraxerunt. Eſt etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur quum muſculi vltra debitum exiccãtur: vt quum ſe homines exuerint, ſqualens, cõtractũmque corpus & ad mot⁹ pigrũ videatur. Remediũ verò eius quæ vlceris ſenſũ præ ſe fert, erit excremẽtorũ euaporatio, quæ fiet frictione multa, mollique cũ oleo copioſiore, in quo nulla adſtringẽdi vis inſit. Altera verò laſſitudo in qua tẽſio ſentitur, pro remedio relaxationem poſtulat. Re-

A laxatur autem quod diſtentum eſt, cum pauca mollique frictione ex oleo dulci & apricato, tum verò omni intermiſſione & quiete, & balneis temperatis, atque in aqua calida mora diuturniore, adeò vt ſi bis & ter etiã laueris, plus ſis profecturus. Sanationi verò tertiæ laſſitudinis ſunt tria propoſita, ſuperuacanei euacuatio, diſtenti remiſſio, & inflammationis refrigeratio: ergo & oleum copioſum & tepidum, molliſſimæque frictiones, & in aquis temperatis mora longiſſima, huiuſmodi laſſitudines curat: multa itidem quies, aſſiduáque in-
B unctio idem præſtat. Quarta denique affectio primo die nihil ſanè diuerſum à ſuperioribus poſtulat, niſi calidiorem aquam, quæ ſenſim contrahat & roboret cutim, ſecundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis verò ex calido ſolio in frigidam protinus exiliant. Porro quicunque laſſitudine grauantur, boni ſucci nutrimentum poſtulant.

De adſtrictione, Cap. xvi.

ADſtrictio oritur aut obſtructis meatibus, aut denſatis: deprehenditur autem protinus vbi ſe exue-
C rint, ex colore albo, & cutis duritie ac denſitate: in exercitatione verò, ex eo quòd ægrè incaleſcant. Remedium huius affectionis eſt calefactio: ergo valentiore exercitatione & balneis calidioribus vtendum eſt: mora verò in frigido ſolio diuturna ne ſit: ſed nec ipſa aqua valde ſit frigida. Induẽdi autem vngantur aliquo quod mediocriter calefaciat, vt oleo dulci & tenui. Cutis etiã denſitati ſanãdæ ſatis eſt oleũ anethinũ, præſertim ſi ex anetho viridi fiat: oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.

D De laſſitudinibus quæ ſponte ſua nobis irrepunt, Cap. xvii.

QVoniam laſſitudo quæ vlceris naturam refert, ex acrium excrementorum vitio oritur, ſi vitioſus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio ſufficiet: ſi copioſior ſit, & altius in corpore reſideat, neque exercitationẽ hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum vllum penitus iniungemus, ſed quies, ſomnus, & inedia diei totius imperabitur: deinde veſperi pingui vnctos, & tẽperato balneo lotos, exiguo
E boni ſucci cibo & ſorbili alemus. Sed neque à vino erũt abſtinendi. hoc enim, ſiquid aliud, ſemicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad conſueta munia paulatim erit adducendus. Si verò poſtero etiam die perſeueret, iam validioris remedii ineunda eſt ratio. Si vires conſtiterint, duorum alterum erit faciendum, aut ſanguis mittendus, aut exhibẽda purgatio, diſtinctione adhibita vtrũ magis oporteat: ſi vires ſunt imbecillæ, ſanguinẽ quidem nullo pacto detrahemus, ſed tamẽ moderatè purgabimus: ſi ve-
F rò permagna ſit humorum crudorũ copia, tum neque ſanguinẽ mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neq; lauare cõuenit: ſed in omni quiete ſeruandi ſunt, dandáq; eſculenta & poculenta, ac medicamenta in quibus attenuãdi & incidẽdi abſque manifeſto calore vis inſit: ergo victus ex oxymelite, porriunculáque ptiſanæ inſtituetur, nonnunquã verò aquæ mulſæ parũ offeretur. Et quoniam omnibus his turgida inflatáque præcordia ſunt, & quicquid ſumpſerint in flatus facilè conuertitur, præſtabit cibo piper admiſce-
G re. Sed erit etiam accõmodatius vti medicamẽto quod dioſpoliticũ dicitur, & eo quod ex tribus piperibus ſimplex conficitur, atque oxymel eſt eis vtiliſſimũ. Pro potu vtantur apomelite, & præſertim vbi coacuit, & vino quod leuiter aceſcit, & cibis veſcãtur attenuãtibus ſine calore, qualis eſt capparis, ſi ex oxymelite aut oxelæo ſumatur. Laſſitudo verò tenſionis ſenſũ referens, quũ ſine exercitationibus incidit, copiã ſolidas corporis partes diſtendentẽ indicat. Quũ verò ſanguinis copia ſub-
H ſit perſpicuũ eſt, optimum eſſe aut venam incidere, aut malleolos ſcarificare. Spontanea autẽ laſſitudo, in qua vlceris ſenſus nobis ſe offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus aut tribus diebus ita lentè occupat, ſed protinus febrim vehementiſſimam inducit, niſi præueniendo ſanguinem detrahas. Melius autem erit, ſi fieri

poterit, bis eodẽ die ſanguinẽ mittere: primùm autem ita euacuabimus vt ne animi defectionẽ inducamus: ſecundo verò loco, ne ipſa quidem animi erit formidãda defectio. Qui verò ita affecti, ſanguinis miſsione vacuati non fuerint, ii vt ſeruentur, bona fortuna indigent.

Senum victus ratio, Cap. XVIII.

SEnectus ſicca & frigida eſt: calefacientibus & humectantibus corrigitur. Eiuſmodi ſunt calida dulcium aquarum balnea, vini potio, & cibi omnes humectandi, ſimul & calefaciẽdi facultate præditi. Fricandi ſunt ſenes poſt ſomnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, & geſtari citra laſſitudinem debent. Imbecillioribus ter in die dãdus cibus eſt: ac tertia quidem hora panis modicum cum melle Attico: ſeptima verò, quum frictione & exercitationibus cõgruis vſi fuerint, atque loti, primùm ſumant quæ aluum molliunt, deinde piſces, vel aues: poſtea verò in cœna aliquid optimi ſucci, & quod non facilè vitietur. Non prohibeo etiã eis vinorum ex melle paratorũ vſum, præſertim iis ſenibus quibus ſuſpicio eſt calculi in renibus gignendi aut podagræ: túncque petroſelinum in vinum cõiiciendum eſt. Siquando verò ob pituitam in vẽtriculo obortam, cogimur aliquid ex iis quæ eam incidant eligere, ad humectantem victum ſine mora ẽſt reuertendum. Eis verò ficus maturas ante alios cibos dabimus: hyeme verò caricas, ſi nullum vitium in dextra præcordiorũ parte ſentiant. Quoniam autem tum ſeroſa tum pituitoſa excrementa in ſenum corporibus aceruantur, vrinas moueri quotidie conuenit, & aluum ſoluere, præſertim oleo ante cibum abſorpto. Perſpicuum autẽ eſt, omnia olera ex oleo garóque ante cibum ſumi oportere. Si verò aluus præter modum ſit adſtricta, mercurialis & cnicum ad eam ciendam ſufficiẽt. Facit etiam terebinthina, eáque ſumenda eſt quandoque ad vnius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque verò ad trium magnitudinem. Oleum quodque clyſteri infuſum iis quibus aluus adſtricta eſt ſummam affert vtilitatem.

Ad eos qui venereis vti non poſſunt, Cap. XIX.

PVdenda continenter pinguedine vngenda ſunt, cui adiuncta ſit exigua narciſſi radicis portio, aut grani gnidii, aut pyrethri, aut vuæ taminiæ, aut viticis. Erigetur etiam penis ſiquis ſucci cyrenaici quantum milii magnitudo eſt, ei imponat. Ante cibum verò prodeſt bulbos aſſatos, rubentes, exiguos, cum ſale & oleo, aut mazam frictam cum ſalſamento, aut denique ſcillæ tabefactæ modicum edere.

De corpore rugoſo, Cap. XX.

RVgas corporis expellit erui farina viti albæ admiſta. Aliud ſmegma quod continuè illinitur: Ficus pingues cum bryona contuſas, farinam erui, aut ſepiæ teſtam vſtam cum modico melle inſtillato.

Vt corpus ſuauiter oleat, Cap. XXI.

VT verò corpus ſuauiter oleat, eidem vnctioni miſcenda eſt cupreſſi coma arida & contrita, aut pini cortex. Illud verò meminiſſe oportet, vt mane poſtquam ſtolam induerint, parum caſiæ aut herbæ Sabinæ guſtent.

Vt habitus calefiat, Cap. XXII.

AD habitum corporis calefaciẽdum hoc puluere in balneo vtitor. Habet verò nepetam, ſampſuchum, hyſſopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, ſalem, fæcem vſtam, nitrum, pumicẽ pro cuiuſque ratione, itémque modicum ſinapi, vuæ taminiæ, & grani gnidii. A balneo verò vtendum erit acopo quod calefaciendi vim habeat.

Ad vitiatum colorẽ emendandum, Cap. XXIII.

VItiatum corporis colorem vita iucunda, cibus ſuauis emendat: cibo autem admiſcere oportet radiculam, porra, viride cicer. Bonum etiam colorẽ facit dulcis mali Punici ſuccus abſorptus. Prodeſt etiam oleum cui bryoniæ radix diu ſit incocta: id quod ad corporis quoque cutim intendendã valet. Smegmatis porro admiſcenda ſunt glutinantia, quæ, ex aliquo abſtergentiũ fiunt, farina, bulbo narciſſi, & bryoniæ radice: quæ res corpus etiam intendit. Bene etiã colorant, ſi copia ſup-

A petat, amaræ amygdalæ radix & ſemen in aqua cocta, & in balneo adhibita.

Ad liuores, Cap. XXIIII.

LIuores conſtare prohibebimus ſi cutem craſſam, & iniuriis minus patentẽ, & habitũ valde admodũ calidum effecerimus. quod vt celerius fiat, ſale in balneis ſuper ea parte quæ nigrorem cõtraxerit, vtemur: deinde verò eandem partem ſpongiis in decocto radiculæ aut abſinthii madefactis fouebimus.

B Quæ dentes conſeruant, Cap. XXV.

DEntes integri manebunt ſiquis faciat hæc: In primis caueat ne cibos corruptos edat, ne continenter vomat. Caueat eſcas dẽtibus incommodas, quales ſunt ficus ſiccæ, mel coctum & valde durum: palmulæ quæ difficiliter frãguntur: quæcunque glutinoſa ſunt, & vix frangi poſſunt, ita vt dentes moueant: quæ denique ſtuporem dentibus inducunt. Poſt cibum verò dẽtes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.

C NE grauis auditus fiat primùm cõducit ſordes quæ in auditus meatu ſunt, abſtergere: per interualla autẽ linum dropaci intinctum in meatũ iniicere, & expreſſum euellere. meat⁹ enim ita valde purgatur, & auditus auribus reſtituitur. Deinde autem aliquid ad erui magnitudinẽ indere, & meatũ per vnũ diẽ obturare cõuenit: eo exẽpto vngere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pinguedine anſeris, cum exiguo fellis bubuli. Poſt verò id tẽpus ſinapi & ficus cõteres, factúmque ex eis collyriũ, ad duas
D horas impones, deinde eximes, oleúmque quod in aſphodeli radicis ſucco deferbuerit infundes.

Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.

NE tenebræ oculis offundantur, quum in aquam frigidam quiſpiam ſe mergit, oculos in eadem apertos diu teneat: aſpectus enim inde robur ſumit. Oculi nõ ſunt lectione fatigandi. Vinum craſſum & dulce vitent, itémque cibos qui in ventre ſuperiore diu morantur, qui difficiliter concoquũtur, humoréſque lentos & craſ
E ſos gignũt, atque etiam erucam, porrum, & omnia quorum acrimonia ad ſuperiores partes fertur. Supinũ quoque decubitum diuturnũ, frigus, ventóſque contrarios, & fumũ & puluerẽ fugiant. Porro aquam ita confectã quotidie ad menſem & diem vnũ oculis inſtillent: Fœniculum viride in vas fictile foris picatũ cum aqua pluuia coniicitur, fœniculo extracto reliquum reponitur.

De repletione, Cap. XXVIII.

MAxima ex repletione in cibis noxa contrahitur. quãuis enim ventriculus probè concoquat, tamen
F venæ ſuprà quàm par eſt expletæ laborant, diſtẽduntur, rumpuntur, obſtruuntur, & flatu implentur. Tibi verò planè perſuadeas repletionem peſſimarum ægritudinũ cauſam eſſe. Quum igitur venter expletus eſt, id quod ſuperfluit, tum per ſuperiores partes vacuatur, tum per infernas excernitur. Sed id omnino eſt imbecillius ea repletione quæ in venis eſt, non tamen eſt admittẽdum: ſed ſiquis plura ingeſſit, ſtatim debet euomere. periculũ enim eſt ne facta concoctione venæ expleantur, atque etiam magis quũ immoderato potu atque paſtu ſe con-
G tinẽter expleat, nec vllam interim inanitionẽ moliatur. Vomitus autem ciẽdus eſt antequam cibus corrumpatur: quòd ſi aliquid impediat ne vomitus excitetur, aluus ſoluta ſæpe iuuit: ſi ea non fluat, plurimũ dormiendum eſt, & aqua calida potui frequenter danda. Quum verò abundè ſit facta concoctio, præſertim ſi aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis vti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre, licebit: at ſi neque aluus deiecerit, neque ſtatim ſit facta concoctio, ad hæc verò, reliquum corpus graue, ſegne, & ſomniculoſum ſit, & ali-
H qua etiam inertia præter rationem mẽtem occupet, hæc inquam omnia repletionem in venis eſſe commoſtrabunt. Qui verò præterea laſſitudine premuntur, eos, dũ ventriculus concoctionem obiuerit, quieſcere oportet, deinde verò laboribus inaniendi ſunt.

Ratio victus eorum qui sunt negotiis occupati, Ex Galeni commentariis, Cap. XXIX.

QVum quispiā negotiis occupatam vitam ducit,cō-siderandum est vtrum superiore vitæ tempore exerceri consueuerit, an exercitiis peractis lauari, an minimè exercitatus, huiusmodi consuetudinem moderatè ferat:vt quum transpirabile corpus habeat,non continenter ægrotet. Hæc enim corporis natura non est ad aliam consuetudinem traducenda, vt nec etiam eorum qui ex longo temporis interuallo in morbum incidūt. Si verò quispiam ægrotare continenter videatur, si ex humorum redundantia id eueniat,tibi propositum sit, rationem victus salubrem ita instituere vt semper moderatos humores habeat:si verò ex vitiatis humoribus, vt optimos.Qui igitur succos omnes æqualiter coaceruant,ii planè in balneum sunt ducēdi,deinde fricandi, & paululum prius dimouendi: qui verò hæc antea facere consueuerāt,iis eadem parum augere, cibi aliquid subtrahere, & cibos qui parum nutriant esse consulemus. In iis verò qui humores prauos colligunt, non vnum propositum est, quia neque etiam vna est prauorum humorum species: nonnulli enim frigidiores magisque pituitosos colligunt. ergo & à cibis & à potibus iis acerbuntur quicunque collectū in eis humorem promptè generare consueuerūt.Sed & alui subductio horum omnium est commune præsidium.

Quibus cibi vitiantur in stomacho, Cap. XXX.

CIbis in stomacho vitiatis,si quæ corrupta sunt, deiiciantur,erit maximè compendiaria ad sanitatem via:sin minus,iis quæ leniter subducunt,irritāda aluus est. Iis qui ita sunt affecti, vomitus ante cibum,isque vini passi potione excitus, prodest. Hoc etiam consilii dandum eis est vt nihil assumant quod nidorem afferat, vel grauiter oleat,aut omnino cibū qui facilè corrumpatur:ea verò quæ boni succi sunt,deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo aluum subducere, rebus moderatè purgantibus expediet.

Victus eorum qui iter faciunt,ex Dioclis sententia, Cap. XXXI.

ITer facilè conficiet qui vnctus sit,& non magno impetu proficiscatur: per æstatem verò fascia tenui sex aut septem digitos lata,non minus autem quinque cubitis lōga,lumbos ad ilia vsque complectatur. Baculus quoque ad iter est vtilis. in decliuibus enim locis præmissus,corpus quod præceps ruit,tanquam basis quædam continet:in accliuibus verò eidem innixi, corpus facilè ad ascensum promouemus.nam hoc scitum est, minus labi eum qui tribus,quàm qui duobus firmamē tis nixus incedit.Quū verò in itinere cessamus,eo tempore vnctio, & parum cibi ex fructibus qui æstate suppetunt, & modica potio conuenit. A prandio requiescendum est antequam in viam se dare. Quòd si necessitas cogat festinare, sitisque vrgeat, tenuis polenta ex aqua & exiguo sale potui detur.Iam verò solis æstus atque ardores cauēdi sunt,neque corpus nudum ei est exponendum,sed contectū,ne siccescens indurescat,præterquam quod ex itinere fit. ita enim & minus lassitudine fatigatur,& nullam ex affectionibus antè dictis pari ratione persentit. At hyberno tempore,quum frigus est, antequam viæ te committas, aluum subducere,inungi;hyberni cibi non multum sumere ,atque exigua potione contentum esse oportet. Fascia quoque longiore non modò lumbos, sed etiam spinam & pectus rectè & diligēter obuolues.Quū verò requiescis,tali præsidio firmatus,si vehemens frigus sit, neque vngi, neque cibum, neque potum gustare est melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, nisi ibidem sis permansurus. Post longi verò itineris confectionem, aliósque vehementes labores,etsi lassus quispiam non est,tamen non secus quàm ii qui lassi sunt curandus est: sic enim minus incommodi quidpiam accidit.

Ex Erasistrato,quid faciendum sit peregrinantibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.

AQuis in quibus nitri qualitas & salis inest,plurima eorum quæ odorata sunt,quæque vrinam ducunt, A miscere optimum est ei qui potaturus est:qui verò totā aquam immixtā bibit, non multum debet bibere. hac enim ratione ab aquarum malitia minus ei molestiæ afferetur,quum ipsi aquæ succos consuetos,& aquarum malitiæ plurimum repugnantes miscebit,& totius aquæ nō multum potabit:cæteráque quæ ad victum pertinēt conuenienter aquæ mutationi simul etiam commutabit. Decet quoque eos qui peregrinātur,aeris,& cæterorum omnium quæ offeruntur,habere rationem. quæ enim aduersam valetudinem allatura sunt, vel ex nimia B copia alimenti,vel ex succorum malitia,vel ab aëris inspiratione causam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle, Cap. XXXIII.

VOmitibus qui nauigantes infestos habent, quique primùm oriuntur,neque facilè neque vtile est succurrere: omnino enim iuuare consueuerunt. A vomitu autē neque multi neq; quiuis cibi sunt offerēdi: sed vel lēticula sicca & decocta,cui pulegii modicū additū sit, vti: vel pane macerato in vino diluto, atque odorato, potúque modico,eóque vel ex vino prorsus diluto, vel C aceto mulso.Lentes autem coquēdæ sunt,deinde quum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum siccandæ, atque ita in vas fictile reponendæ. Si verò vomitus diutius & crebrius infestent,cibo qui vehementius eos cohibeat vtendum erit: itémque modica potione quæ ex aceto mulso cum aqua constet,in quo thymum aut pulegium fuerit infusum:aut ex aqua cum polenta diluta; aut etiam vino odorato. Ad graues autē nauium odores,vel mala cydonia,vel thymum, vel pulegium naribus admouebūt. Mare verò intueri minimè debent vsD quedum in nauibus versari assueuerint. aquis præterea est adhibēda diligētia, ne turbidæ,ne fœtidæ,néve salsæ sint.

De ebrietate, Cap. XXXIIII.

EBriis vomitus statim excitatus conueniet:aqua autē & mulsa liberalius pota vomendum est, vsquedum plurima reiecta sint,& ventriculi morsus obtundantur. Post vomitum,solium ingressi largè perunguntur: reliquum verò tempus quiescāt,& vestibus tecti plurimùm dormiant,quousque discutiatur vinolentia.

E De iis qui immoderatè veneriis vsi sunt, Cap. XXXV.

QVi immodicè coiuerūt,iis vestimēta calida, quies, somni longiores conueniunt, quousque ab imbecillitate seipsos vindicent.

De refrigeratis, Cap. XXXVI.

QVi in nimio frigore versati sunt,locis calidioribus cyprino aut irino perūcti decumbāt: deinde verò quum parum fuerint excalfacti, piper & myrrha in potione cū vino veteri odorato, aut liquor cyrenaicus cū vino vel aceto,aut pyrethrum,aut castoreum cum aceto F dabitur: cibo autem calidiore & moderato nutrientur.

De exustis, Cap. XXXVII.

QVi verò in solé sunt exusti,ii decūbant in locis perflabilibus,faciésque, manus & crura sunt aqua frigida perfundenda. Si sitis vrgeat, frigidam bibant qui ei assueuerunt:hāncque non cōfertim,sed paulatim.Cibo vtantur exiguo,quique facilè distribuatur: isque humidior sit potius quam densior.

Ex Galeno de pituita, quæ in ventriculo est, Cap. XXXVIII.

G SI vnquam in aliquem incidisti qui cibos valde nutriētes aduersaretur,ab iisque mirum in modum abstineret,sique cogeres assumere, nausea corriperetur: ea verò solum quæ acriora sunt expeteret, atque iis quidem oblectaretur, sed tamen & venter inflaretur, distenderetúrque, ac nauseabundus fieret, parúmque ructibus solis leuaretur, ipsique cibi assumpti corrumperentur, & in acorem potissimum couerterentur,nosti omnino auxiliorum caput esse vt pituitam à ventriculo abstergeres. Equidem noui quādoque homines H ita affectos, qui quum radiculis ex oxymelite sumptis magnam crassissimæ pituitæ copiam euomuissent, integræ valetudini statim sint perfectè restituti.

Ex eodem,quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit, Cap. XXXIX.

IN omnibus conſtitutionibus ætas naturáque ſingulorum hominum, quam relationem ad conſtitutionẽ habeat, conſiderandum eſt. Conſtitutiones enim quæ naturis ſimiles ſunt, morbos pariunt: contrariæ verò iuuant. Ac temperatis quidem corporibus, temperatæ cõſtitutiones ſunt ſalubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis cõſtitutionibus eſt bona temperatis, ita etiã non eſt magnopere dãnoſa, velutis intemperatis eſſe ſolet. Corpora enim quæ inibi ſunt, vt in talem quempiam morbũ propter familiarem eis intemperiem cadãt, ea à ſimili aeris nos ambiẽtis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque aer ambiens affecta ſunt, præterquam quòd nihil offendũtur, ad meliorẽ etiã ſtatum perducuntur, quũ præſertim contraria conſtitutio temperaturæ naturalis intemperiẽ corrigat. Id qui norit, is vict⁹ rationẽ cõſtitutioni aduerſam inſtituens, corpora in bona valetudine conſeruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit, liquandũ erit, & comprimendum. Porro autem calidius ſicciuſque temperamentum corpus gracile reddere oſtenſum nobis eſt: ergo tale temperamentum obeſis hominibus eſt inducendum, ſi eos ad mediocritatem velis perducere. Noſti autem veloces exercitationes, victum attenuantem, & ſimilia medicamenta, & animi curas, totam temperaturam ſicciorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perſpicuum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt hæc, rutæ ſemen, præſertim ſylueſtris, cum ipſis etiam corymbis, ariſtolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent, quale eſt petroſelinum. hæc enim & ſingula per ſe, & omnia inter ſe mixta, attenuare & vacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis crematis valde extenuat, & ipſa itidem theriace. Diſcutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agreſtis, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia ſit incocta. Poliũ quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à balneo dandus eſt, ſed ſomnus eſt prius imperãdus. Præſtaret autem aquam balnei vim habere diſcutiendi, ſi naturalem habere poſſent, vt Mitylenæ eſt: ſin minus, flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino vtendum albo & tenui. Iam verò ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad attenuandum multum valet. Cibus prætea non eſt pro ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque obeſis prodeſt. Potus non eſt eis ante cibum permittend⁹, præſtátque ſemel in die cibũ capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipſum attenuat: paucum verò irritamentum eſt vt probè corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroſelini duplum, aſari & aniſi ſimplum: id quod ciere vrinam, & ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum craſſum eduliáque multi ſucci dabimus: exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & (vt ſummatim dicam) omnia ſupradictis cõtraria iniungemus. Iiſdem quoque accomodatum eſt, tribus quatuórve diebus pice oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: poſt verò frictione non admodum dura vtendum erit, ne conſtringẽtes, denſam durámque cutim efficiamus. Decoloribus verò, quique non nutriuntur, opus eſt neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ ſint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipſarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriũtur. ergo vis extenuatæ partis firmãda eſt, ſanguíſque ad eam copioſè attrahẽdus tum moderatis frixionibus, tũ motibus accómodatis, & moderata calentis aquæ perfuſione. Hæc autem eouſque faciẽda ſunt quouſque pars rubra facta extollatur: ceſſandum verò eſt priuſquam collabatur. medicamento etiam picatorum (vt dictum eſt) vti oportet. Quum verò particulam frigidiorem eſſe ſenſeris, tunc linteis confricanda eſt, & medicamẽtum aliquod calefaciens adhibendũ. Ego verò etiã thapſia quãdoque vſus ſum, quam tum cum melle, tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatiſſimus homo eſt qui corpus habet in medio omnium extremitatum exquiſitè cõſtitutum, vt inter gracilitatem, craſsitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatẽ, & ſiccitatẽ: atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones culpa vacant. Is quoque medius eſt inter glabrum & piloſum, nigrũ & album: atque in pueritia rufos magis quã nigros capillos: in florẽte verò ætate cõtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iuſto calidiora ſunt, dentes citius emittunt, & ſimiliter augentur. Tangentibus calidiora, & minus pinguia videntur. Eorum color rubidus, capilli nigri, modicè hiſpidi, venæque latæ. Siquis verò & pinguis & craſſus ſit, venáſque latas habeat, is non natura, ſed conſuetudine pinguis euaſit. Frigidioris autem temperaturæ notæ ſunt vt corpus frigidum tactui appareat, glabrũ ſit, & pingue, color vnà cum capillis rufũs. Si frigiditas multa ſit, liuidus quodãmodo & plũbeus color eſt, & venæ anguſtæ. Cui autẽ venæ anguſtæ ſunt, ipſéq; eſt gracilis, is nõ neceſſariò talis eſt, ſed ex cõſuetudine ad eum ſtatũ eſt redactus. Arida tẽperatura durior graciliórque eſt quàm quæ tẽperata eſt atque hiſpida. Ac durities quidẽ à ſicca tẽperie ſeparari omnino non poteſt: gracilitas verò non ſolùm naturales tẽperaturas, ſed etiam lõga acquiſitas cõſuetudine ſequitur. Siccitatis ſignũ eſt ſi corpus difficiliter moueatur, ſqualidúmque ac ſiccum ab exſiccãtibus fiat. Humida verò temperies in cæteris quidem eſt ſimilis temperatæ: ſed tamen eſt mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea ſeparari mollities non poteſt: ſicut etiã craſſitudo, quæ non modò innatam temperaturam, ſed eam etiam quæ ex longa conſuetudine contracta ſit, comitatur. Proprium verò humiditatis ſignum eſt, corpus ab humectantibus grauari. Quæ verò calida & ſicca eſt, hirſuta maximè eſt: capilli in capite celerrimè naſcũtur, iidémque nigri, & iuuenili ætate copioſi. Temporis verò progreſſu caluitium conſequitur. Venæ amplæ ſunt, veluti etiam arteriæ tum magnæ ſunt, tum verò etiam pulſant vehementiſſimé: totum præterea corpus robuſtum, articulatum, muſculoſum, & expers pinguedinis eſt. Cutis verò durior eſt atque nigrior. Quum verò temperies frigida atque humida ſit, pectus erit omnino perãguſtũ, totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba, capilli ſubuſi, & præſertim in iuuentute: quúmque ſenectus aduenerit, caluitium non ſequitur. Huiuſmodi autem homines ſtatim timidi, puſillanimes ſegnéſque ſunt, venáſque latentes habent, craſſi ſunt & pingues, & femoribus & muſculis nõ aſpectabilibus ſunt: itémque inarticulati ſunt & bleſi. Sique frigiditas & humiditas magis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: ſi verò plurimum augeatur, liueſcit. Calida verò atque humida temperies mollior eſt, & plus carnis habet quàm optima temperatura: quum verò plurimum aucta fuerit, ſtatim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo humidior eſt, multóque calidior, tum ea præditi & paulo molliores ſunt, & plus carnis habent quàm temperati: hiſpidiores verò non paulo, nec paulo ſunt tangentibus calidiores. Si verò frigiditas & ſiccitas æquè augeantur, corpus ſuapte natura erit gracile, non muſculoſum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis vacans, tactuíque frigidum apparebit. Pinguedo tamen, licet graciles ſint, carni inſperſa erit. Capillorũ color pro portione frigiditati reſpondebit. Quantum verò ad animi mores pertinet, puſillanimes, timidi, & triſtes erunt: & &(vt ſummatim dicam) in tẽperaturis cõiungatis qualitatis exuperantis ſigna, cæterarum ſignis ſemper præſtabunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri conſtitutionis proprium indicium eſt: magnũ verò non neceſſariò

bonæ eſt indiciū. Sed ſi ob innatæ facultatis robur, quæ bonam multámque materiam effecerit, hoc eueniat, bonum ſignum erit: ſi verò ob ſolius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc diſtinguenda ſunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur: atque ex forma quidem, ſi concinna ſit. (hoc enim ſemper bonum eſt ſignum) ex iis verò quæ oriuntur à capite, ſi optimè ſint affecta, ſique neruea ipſorum pars bene alatur, robuſtáque ſit, ſi denique oculi acriter aſpiciant. Capita autem acuminata mancam habēt circa frontem aut occiput, aut vltra debitum auctam eminentiam. Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum caput, ſic etiam ea quæ ſunt huiuſmodi, vitioſa cōperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida ſit, bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri ſigna, Cap. XLVI.

Temperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excremēta itidē moderata, minimèque ab omnib⁹ externis rebus offendetur. Qui hoc præditi ſunt, capillos in infantia ſubrufos, in pueritia ſubflauos, in perfecta ætate flauos, & medios inter exquiſitè criſpos & ſimplices habet, nec facilè caluefcunt. Si cerebrū calidius temperato ſit, omnia ea quæ circa caput ſunt, rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iiſque in lucem editis capilli ſtatim in capite naſcētur. Qui verò multo calidiores ſunt, iis capilli nigri, & robuſti, & criſpi, in primiſque non multum ſubflaui: deinde verò nigri ſiunt, & quum ætate procedunt, caluitio afficiūtur. Horum pauca ſunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet, perfruuntur. Caput iis impletur, grauatúrque à cibis potionibúſque calefacientibus: itémque odoribus, & rebus foris incidentibus. Modicus ſomnus atque is non profundus huiuſmodi naturis ſatis eſt. Frigidioris porro quàm par eſt cerebri notæ ſunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manātium, capilli recti, rufi, ac ſtabiles, faciléque à frigidis cauſis lædi, deſtillationibúſque atque grauedinibus contineuter corripi, venáſque oculorum non apparére, & ad ſomnum ferme procliuiores eſſe. Siccioris autem cerebri ſigna ſunt, ſi nihil excrementorum in meatibus fluit, ſi ſenſus acres ſint, ſi vigilantes, ſi capillos robuſtiores, & celerrimè exorientes: quúmq; orti fuerint, potius criſpos habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri, capilli plani, nulla caluities, ſenſus obtuſi ſunt, excrementorum copia redūdat, ſomnus multus & profundus. Qui calido ſiccóque cerebro ſunt, ii carent excrementis, ſenſibus ſunt exquiſitis, & vigilantiſſimi, & celeriter caluefcunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè naſcuntur, & optimè nutriuntur: nigro criſpóque ca pillo ſunt: caput tangenti calidum eſt: rubri verò ſunt ad vigentem ætatem vſque. Vbi verò humiditas acceſſerit caliditati, & vtraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color & calor adeſt, venæque in oculis magnæ videntur: excrementa plura ſunt, & mediocriter cocta, capilli recti ſubflauique, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint, morboſum caput redditur, ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiuſmodi tamen diu vigilare non poſſunt, neque ſenſus exquiſitos habent. Frigidæ verò ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt: quique hac natura præditi ſunt, venas in oculis non habent. A frigidis cauſis ſtatim offenduntur, ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: ſenſus in iuuentute exquiſiti ſunt, & culpa omnino vacāt: at pro greſſu temporis, celeriter cōtabeſcunt: atque (vt vno verbo complectar) quantum ad totum caput pertinet, citò ſeneſcunt. His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur, flauique ſunt. Humida verò & frigida cerebri natura facit ſoporoſos, ſomniculoſos, & ſenſibus obtuſos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna, & deſtillationib⁹ ac grauedinibus obnoxia: hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ ſigna, Cap. XLVII.

Ventriculi qui natura ſiccior ſit, notæ ſunt, ſi celeriter ſitibundi ſiant, paucáque eis potio ſufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infeſtētur, aut quod redundat ſuperfluitet, cibiſque ſiccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoſcitur, ſi eo præditi, ſiti non affi- ciantur, & copioſiorem humorem ſine moleſtia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem atteſtantur hæc, vt eo præditi melius concoquant quàm appetant, & dura potius, & item ea quæ immutari difficulter poſſunt: cibis præterea potionibúſque calidioribus oblectentur, neque à frigidis, niſi immodicè eis vtantur, noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itē; præſertim verò ſi edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida ſunt, aſſumpſerit. ſtatim enim in ea coaceſcunt. Itémque frigidis quidem gaudet, ſed tamen ab eorum vſu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ, ab iis quæ ei natura inſitæ ſunt, differunt, quòd contraria, non autem ſimilia expetant. Ventriculus ergo qui probè concoquit, temperatus eſt: qui nō concoquit, intemperatus. Si ructus nidoroſos & fumeos edat, immoderatum & igneum eius calorem eſſe indicabit: ſi acidos, contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum: ſi verò illos non concoquat, piſces verò cōcoquat, imbecillum. Hoc autem verum eſt humore aliunde confluente accidat nécne, conſiderandū eſt. nam pituitoſi acidum, bilioſi nidoroſum, & graueolens, aut alias extraneas qualitates eructant: communia verò ſymptomata, nauſeæ ſunt. Sed ſi vitioſi humores in cauo ſpatio ventriculi ſupernatent, euomuntur, qui verò in corpore ventriculi ſunt, & eius tunicis continentur, fruſtra nauſeis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis ſigna, Cap. XLVIII.

Non ſolùm ventriculus ſitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit; ſed etiam viſcera quæ thorace continentur: & tamē quum bibunt, non ſtatim ſitis ſedatur, ac frigida potio ſitim eorum magis quàm valdè calida reſtinguit. Aër quoque frigidus inſpiratus eos refrigerat, quum eos quibus vētriculus ſitim affert, nihil leuet. Qui verò contrà ſunt affecti, à frigida inſpiratione moleſtia manifeſta ſenſibus afficiū tur: eſtque hoc maximū frigidi pulmonis indiciū: atq; etiā pituitā ſcreatu cū tuſſi reiiciūt. Sicci pulmones excrementis & pituita carent, quemadmodum humidi redundant excrementis, & obſcuram atque raucam vocem faciunt: quúmque vehementius aut acutius loqui ſtudent, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

Cordis calidioris ſigna ſunt magnitudo reſpirationis, pulſus velox & frequens, audacia, & furibunda temeritas, thorax hirſutus, ac præſertim pectus, & quæ præcordiis ſunt propinqua, magnáque ex parte totum corpus calidū eſt, niſi iecur magnopere obſtet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatē cordis arguit, niſi etiam tūc cerebrum valde reſiſtat. Cor verò frigidius, pulſus mediocribus minores habet: quique tali ſunt corde, & timidi, & puſilli animi, & ſegnes ſuapte natura ſunt, pectúſque glabrum habent. Siccior cordis natura pulſus duros facit, iram nō ſubitam, ſed agreſtem, & quæ ſedari difficulter poſſit, excitat: plerūque autem niſi iecur repugnet, vniuerſum corpus eſt calidius. Humidius cor eſſe teſtantur pulſus molles, & mores ad iram quæ placari facilè queat, procliues, totúmq; corpus, niſi hepatis partes cōtrà faciant, humidi⁹. Calidum & ſiccum eſſe cor oſtendunt pulſus duri, & magni, & veloces, & frequentes, & reſpiratio itidem magna, & velox, & frequens. Quibus huiuſmodi cor ineſt, maximè omnium hirſutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti, iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi ſunt: in iram verò quæ non facilè ſedatur, præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas ſuperauerit, hi minus quàm qui ſuprà cōmemorati ſunt, hirſuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis eſt agreſtis animus, ſed tamen ad iram magis pronus: pulſus verò magni, molléſque, & veloces, & frequentes. Quū verò humidius frigidiúſque cor eſt, pulſus molles ſunt: mores verò huiuſmodi vt puſilli animi, timidi, & ſegnes ſint, & minimè furibundi, ſicut etiam ad iram non ſunt

procliues. Frigidioris verò ficciorifque cordis, pulfus duriores, exiguique funt: quique ita funt, minimè omnium funt iracundi: vbi verò irafcuntur, iram diu retinent, eorúmque minimè omnium hirfuta funt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.

CAlidioris hepatis notæ funt venæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate verò confiftēti etiam atræ: fanguis calidior, & ob hanc ipfam caufam totum quoque corpus, nifi cor obftiterit, vēter & præcordia hirfuta. Frigidius iecur oftendunt venæ anguftæ, pituita copiofior, fanguifque & totus habitus corporis frigidior, nifi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itémque venter. Siccioris figna funt fanguis craffior, & minor eius copia, venæ duriores, & totus corporis habitus ficcior: humidioris figna funt fanguis copiofior & humidus, venæ molliores, atque ita vniuerfum corpus, nifi cor contrà repugnet. Calidi verò ficcique figna funt præcordia maximè hirfuta, fanguis craffior, & fimul etiā minor eius copia: amara bilis plurima, in ftatu verò etiam atra: venæ amplæ duræque, & ita quoque corpus vniuerfum calidum & ficcum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiftit, non fecus quàm frigus calorem poteft vincere: at ficcitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteft. Perfpicuum autem eft, fi vtriufque principii temperaturæ in vnum conueniant, totum corpus conuenienter illis exquifitè affici. Humidum fimul & calidum hepar habet præcordia minus hirfuta quàm quod calidum ficcúmque eft: itémque multum fanguinis, latas venas, habitúmque humidum & calidum obtinet, nifi cor obftat. Si verò vtriufque qualitatibus naturæ modū magis quàm par eft, excedat, ftatim in eos morbos incidit quos putredo & malitia humorum procreat: ac tum quidē magis fi humiditas plurimū fit aucta: calor verò perexiguus, & vitiofi etiā humores fiunt. Humidi & frigidi figna funt glabra præcordia: fanguis autem magis pituitofus vnà cum venarum anguftia redditur: totū præterea corpus eodem modo eft affectum, nifi à corde ad cōtrarium habitum perducatur. Frigidum verò fimul atque ficcum iecur parum fanguinis gignit, venas anguftiores & corpus reddit frigidius, nifi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ficcioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.

QVum in calida intemperie biliofum excrementum redundet, fi per inferiora defcendat, perfpicuum eft nihil effe molliendum: fi verò ad ventrem feratur fuperiorem, euacuādum effe vomitu, qui poft exercitationē, ante cibum, aquæ potu cieatur. Eos verò qui ita funt affecti, præftat exerceri, neque veloci & concitata exercitatione, fed tardiore ac molliore. Quibufdam verò qui ad modū calidi funt, nihil exercitatione opus eft: fed fufficit deambulatio, & balneum, atque ii etiā balneis poft cibum delectātur. Quib⁹ verò ficcitas adiūcta eft, iis opus eft victu humectante ex cibis huiufmodi, balneifque, & exercitationum concitatarum & multarum abftinentia: ex quo conficitur vt æftiuo tēpore & citius, & à cibo rurfus fint lauandi: quod humidum eft, & frigida potio, his prodeft. Siccis naturis maximè aduerfa eft venus: cauere autem præcipuè debent laffitudines, æftus, folicitudines, vigilias. Humidæ natura temperaturæ in pueritia morbis quos defluxiones, & plenitudines, quófque deinde humorum corruptelæ pariunt, funt obnoxiæ, quibus quidem fit rebus vt eis pluribus exercitationibus & exquifita ventriculi concoctione opus fit. Quocirca huiufmodi naturæ ex bina & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium vfu maximum fructum ferent: ne verò defluxionibus infeftentur, profpiciendum eft: id quod lauacris multis ante cibum, exercitationibus, vrinæque & alui excretione conficietur. Nihil etiam prohibet apophlegmatifmis interdum vti, & etiam purgationibus: itémque cibis boni fucci, & vino quod vrinæ ciendæ fit vtantur.

Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.

FRigidæ intemperiei tres funt differentiæ, quarū peffima eft ficca Nam quod progreffu temporis fenefcētibus contingit, id ipfum iis qui ea temperatura funt, ab

A initio ineft: ergo humectandi calefaciendíque funt. Id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidifque alimentis, vini calidioris potu, & fomnis etiam pluribus: in quo danda nobis opera eft vt excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, vacuentur omnia. Concubitus omnes ficciores lædit, eos verò præcipuè qui prætérquam quòd ficci fint, frigidi etiam funt: folis verò calidis & humidis eft innoxius. Iam verò temperaturæ quæ humidæ & frigidæ funt, vitiofæ funt, corripiuntúrque à morbis iis qui defluxionibus accepti referuntur: hos iuuat balnei abfti-
B nentia & multa exercitatio, victúfque tenuior, itémque calida mediocriter inunctio. Qui verò natura frigidiores, mediocritérque ficci & humidi funt, eorum calor excitādus & confirmandus eft. In totius autem victus ratione conftituenda, victus qui inter humidum & ficcum medius fit interiectus deligatur.

Curatio ficcæ intemperiei ventriculi quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

INtemperies ficca eft vel quum folida fubftantia par-
C tium fimilium inter fe fit ficcior, quæ quidem eft eiufmodi vt ei adhiberi medicina nō poffit, vel quum propria humiditas, vnde partes nutriuntur, omnino confumpta eft. Ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas fparfa, quam inferere particulis fine alimento non poffumus: quam ob rem difficillima eft huiufmodi affectionum curatio: alia verò ficcitas eft, quæ in exilibus arteriis venifque confiftit. Huiufmodi ficcitates curare oportet alimento humectante, fingulas particulas fimiles inter fe propria humiditate implē-
D do: Balneum ergo tēperatū cōuenit, in quo diuti⁹ morari ægrotum decet: à balneo verò lac afininum recens mulctum, cuique mellis tepidi modicum fit adiectum, nulla mora interpofita dandum eft: hominémque ita ad fecundam vfque lauationem quiefcere permittemus, tum modicè fricabimus, & pinguiter, fi vtrique lac quod datum fuerit iam ad vnguem confecerit: id quod tum ex ructibus, tum ex ventriculi mole conicere licebit. Moderatū verò temporis interuallum inter primam & fecundam lauationem erit, fi quatuor aut quinque horarum æquino-
E ctialium fpatium intercedat, fi modò lauare tertiò paras: fin minus, plurimum. Quinetiam poft vnamquanque lauationem oleo hominem priufquā fe veftiat, vngemus. Si verò lacte oblectetur, id etiam poft fecundam lauationem dabis: finaliter, ptiffanam diligenter coctam, aut alicam ptiffanæ modo confectam: deinde verò vbi rurfus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eft ducēdus. Efto autem ei paratus panis diligenter cōfectus, in furno coctus, purúfque: obfonium ex pifcibus faxatilibus, aut ex albo iure afellus: & (vt paucis alimenti fummā
F complectar) fit coctu facile, & nutriēs, miniméque glutinofum, & excremento vacans. Potus efto vinū aquofum, albúmque purum, & quod minimam fuftineat aquæ miftionem, quódque leuiter adftringat: hæcque eft maximæ ficcitatis curatio. Modicæ verò ficcitates non tam exquifitum victum poftulant, fed pleniore cibo vti poffunt. Ponamus ergo nunc ficcitatem fuperiori parem, fed fit ei cōiuncta frigiditas: fanè iis quæ dicta funt, calefacientium materiam mifcebimus, & cæteris addem⁹: ergo lacti mel copiofius addetur, & vinum minus aquofum quàm prius
G dabimus. Quinetiam ipfa quoque efculenta calidiora, idque non folùm naturalibus ipforum temperaturis, fed etiam recens acquifitis qualitatibus exhibēda erunt. Nardino etiam vnguento, aut maftichino affiduè vngemus. Si verò cum ficcitate multa fit coniuncta frigiditas, primùm ipfam grauiffimā, & ad corrigendum difficillimā exiftimabis: iifdem verò vtendum eft, itémque melle per fe defpumato: vinum eligendum eft antiquius. Optimum autem his omnibus medicamentum eft quo picatores continenter vtuntur, eóque venter illinendus eft, & cali-
H dum etiamnum auferendum. His etiam prodeft boni habitus puellus vnà dormiens, fic vt abdomen femper contingat: deinceps verò ficcitati iuncta caliditas efto mediocris. In eiufmodi intemperie primam victus inftitutionē feruabimus, vt mel prorfus non guftetur, vinúmque mi-

nimè vetuftum exhibeatur:cibos verò tepētes & lactéos offeremus,ventriculúmque omphacino & melino vngemus. Hos autem vehementius refrigerare periculofum eft, quum huiufmodi conftitutio quodammodo febris naturam,quum calor abundarit, imitatur. Rurfus itaque proponamus intemperiem calidam exuperare, huicque humiditatem effe coniunctam:hanc intemperiem mino re metu aquæ frigidæ potione curabimus: huic accommodatus eft ciborum adftringentium vfus qui tamen citra calorem aufteri fint: humidæ verò intemperiei fi fola confiftat, cibi exficcantes, ita vt nō calefaciant nec refrigerent,itémque cōfuetæ potionis parcitas valdè auxiliantur:intemperiei verò quæ cū frigiditate eft coniuncta,optima remedia funt acria omnia,quibus admifceantur adftringentia,fed quæ non manifeftè refrigerent: optima etiam his eft exigua potio,eáque vini egregiè calefacientis. Atque hæ quidem funt earum intemperierum quæ in qualitatibus confiftunt curationes.Quoniam verò perfæpe in ipfo finu ventriculi contentus humor, aut in ipfas ventriculi tunicas impactus,intemperies creat,operæpretium erit de his etiam loqui. Ergo prior affectio, fi femel conftiterit, vomitu expurgata facilè quiefcit: fin rurfus ex alia parte quadā,vel aliis particulis humor cōfluxerit, exquifita dignotione opus eft, curatio verò ftatim fubfequetur. Vniuerfam enim curationem parti affectæ debemus accommodare,cura adhibita ne particulæ quæ recipiunt ea quæ confluunt,facilè admittant. Fiet autem hoc adftringentibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. Vitiofus autem fuccus qui in vētriculi tunicis eft receptus, curatur modicè purgantibus medicamentis,vt eft aloē, & picra medicamentum quod ex ea componitur.Sed quibus lenta pituita ventriculo infixa eft,iis prius exhibenda funt quæcunque ipfam diffecent,deinde purgandum:fi ad vomēdum fint idonei, vomitus ex radiculis cieatur.Si verò nec lētus nec craffus humor fit,vtiq; fatis erit ex ptiffanæ cremore vomere,itémque ex mulfa:bibēdus verò etiā abfinthii fucc⁹ ex mulfa. Reliquarum verò partium intemperies fimiliter iis quas propofuimus, humores ad meatus idoneos deducendo, fanabuntur.Si verò particula neque cauitatē neque fenfibilem meatum habeat, euaporationibus & fudoribus redundantes humores vel ichores qui in ipfa funt,veluti fi fpiritus flatulentus effet id quod continetur,euacuare nos oportet.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In fexto traduntur figna & curationes febrium,fymptomatúmque,& inibi etiam de animi defectione,fyncopa, dolore,fame,appetitu proftrato,nimia fame,naufea,vomitu,canina appetentia,vigiliis,graui fapore,colliquatione & fiti,verba fiunt.

LIBRI SEXTI CAPITA.

Signa critica quæ apparent in principio praua esse, Cap. I,

SIGNA concoctionis nunquam malè apparent:critica verò signa quandoque malè apparent.nam neque in principio, neque in incremento, neque in statu ea debent apparere.

Quomodo optimam crisin factam cognoscamus, Cap.II.

SI ægrotus febri fit per crisin leuatus, aliisque accidentibus liberatus, coloratiórque pro ratione euacuationis euaserit, pulsúsq; vires acquisiuerit, ipséq; ad surgēdū, séque erigendum sit robustior, ea optima crisis est: siquid horū desit, tantum ab optima aberit quanta fuerit vis eius quod deest.

Quomodo futura crisis prænoscenda sit, Cap. III.

SI accessiones intendantur & anticipent, fiántque multo vehementiores, & tertio quoque die inuadāt, morbum breui iudicatum iri declarant: sin autem lentè moueantur, eadémq; hora inuadāt, & quotidie affligāt, longiore post tempore crisin fore significant. Iis etiam qui cum vehementibus rigoribus febri iactantur, morbus solui non potest priusquam rigores leniantur, atque etiā nisi rigor se remittat, morbus ad statum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipsius speranda est declinatio.

De signis quæ ab vrina sumuntur, Cap. IIII.

VRina optima est quæ sanorum vrinæ simillima est: huiusmodi est quæ subrufa & subflaua cernitur:hæc enim statim crassitiem moderatam habet. Etenim quum tres sint turbidarum vrinarum differentiæ, vt vel excretæ tales paulo pòst subsidant, vel consimiles maneant perpetuò, vel puræ excernātur, deinde fiant turbidæ:quæ tertio loco dictæ sunt, malæ sunt:benignæ verò sunt primæ: in medio vtrarumque secundæ statuuntur. Summè cruda est ea quæ ad vnguem aquosa est, vtpote quæ symptoma sit desperatæ venosi generis concoctionis. Quum verò vrina celeriter descenderit, morbus cui diabetæ nomē est, oritur. Sed hæc vrinarum crudarum est deterrima: deinde verò ea quæ alba & tenuis est, aquæ instar:his vicina est alia vrina quæ in plerisque morbis colorem vt vinū abundè habere videatur:hāc sequitur subpallida: quæ verò pallida est, iam etiam erit subrufa, eáque iam concoquitur quantum ad colorem pertinet: háncque crassitie tantum à diluta recedere oportet, si concoqui rectè debeat, quantum etiam colore abest. Quòd si colorem qui ei secundum naturam inest, planè seruarit, subsidēs verò, album, leue, æquale, & copiosum fiat, exquisitæ quidem concoctionis erit indicium, sed plus crudi humoris expurgari significabit:si verò crassa mediocriter fuerit, & habeat quædam subsidentia, ea non concocta erit omnino. Si enim subsidētia parti farinæ crassioris, aut laminis, aut furfuri similia fuerint, præterquam quòd omnem huiusmodi vrinam incōcoctā esse, mortis etiam imminere periculum ostendunt. Quæ verò boni coloris vrina est, & simul etiam habet subsidentia lenia, atque alba, & æqualia, aut nebulis quibusdam similia, aut suspensa, ea est omnium probatissima: primæque tribuuntur ei in qua eiusmodi subsidentia videntur:secundæ verò ei in qua suspensa cernuntur:tertiæ porro ei in qua nebulæ sunt:& denique ea quæ in vrinis probè innatant, quo inferius subsident, eo sunt præstantiora.

De sputis, Cap. V.

SPuta quæ subflaua, subrufa, subspumea, & tenuia sunt, solius cruditatis sunt notæ: malum verò nullum insignius denotant. Quæ verò sincerè flaua, rufáque sunt, ac spumea, súntque viridia, glutinosa, & rotunda, mala sunt: quibus etiam deteriora sunt nigra. nam præter sanguinē quicunque alius humor superauerit, affectionem prauam ostendit à colore inflammato ducentem originē. Cructa igitur, pituitosáq; sputa, mediocria sunt:flauæ autem vel atræ bilis, difficilia. Cæterùm quomodo educātur primùm considerandum est. nam si facilè excreentur, ea bona esse perspicuum est:sin secus, praua. perfectam námque concoctionem indicat sputum quum leue, album, & æquale est, subsidétque neque humidū neque subcrassum. Omnimodæ verò cruditatis signum est si nihil omnino expuatur:si verò spuatur, sed tenue illud sit, imbecillæ coctionis est indicium:quòd si parum sit, rufum, aut flauum, nō bonum erit:si liuidum, & æruginosum, vel nigrum, summè perniciosum erit.

De febribus ephemeris, Cap. VI.

FEbrium diariarum proprium & inseparabile signum est, vrinarum in primo die concoctio, & caloris suauitas. Post primam verò febris solutionem, certiorem earū cognitionem habebis. in hac enim motus arteriarum ei motui qui fuit in secunda valetudine est omnino similis, quum nulla ex aliis febribus ad naturalem statum reuertatur:maximum quoque indicium est quum æger facilè fert. His febribus opportuni sunt in quorū corpore quod transpirat, non halituosum, sed acre, ac veluti fumosum est:huiusmodi sunt quorum calida est natura, atque sicca, & ad summā biliosi: qui igitur ex lassitudine in febrim inciderunt, pinguiter & molliter sunt perfricandi, & ad balneum ducendi. Qui ex siccitate, minus fricandi sunt illi quidem, sed lauādi sunt liberalius: qui ex curis, mœroribus, vigiliis, atque ira febricitant, non sæpe lauandi, sed multo oleo tepido, cui minimè adstringens vis insit, fricandi paululum, & ex consuetudine lauandi: qui verò ex vstione febricitant, protinus ab initio refrigerantibus curandi sunt, & crebrius lauandi:minimè tamen eis largo oleo & frictione est opus. Sint autem refrigerantia rosaceum, & omphacinum salis expers:eadem verò refrigerātia sincipiti vehementer oportet infundere, & quum febris inclinauerit, lauare. Siquis verò ex frigore febrim cōtraxerit, is etiam in declinatione lauādus erit: si verò febri, & destillatione, grauedinéque vexetur, priusquā hæc concocta sint, lauandus non est: at qui propter vstionem febricitant, ii vel quum hæc adsint, lauari debebunt. A balneo verò amborum capita iisdem madefaciēda sunt: atque eorum quidem quibus vstio febrim attulit, refrigerantibus:iis verò quibus frigus, calefacientibus, quæ sint mediocria, quale est irinū & nardinum vnguētum. Quibus verò meatuum constipatio febrem excitauit, iis balnea dulcium aquarum & temperatarum conueniunt:tum frictio rarefaciens, & exercitationes, & victus succis dulcibus procreandis idoneus. Qui verò ob inediam febri correpti sunt, eos vbi prima accessio remiserit, in balneū perduces, & plurimo oleo tepente perfundes, tum mitissimè fricabis, & diutissimè in calida solii aqua detinebis: simulatque exierint, séque recollegerint, in balneum introducendi sunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptisanæ cremor offerendus, quandoque etiam lactuca, & pisces qui molli carne sunt, ex albo iure. Omnium autem communis victus species esto quæ boni succi sit, & quæ facilè concoquatur, & quæ nusquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quod tum aspectu, tum viribus sit aquosum. In primo autem accessionis insultu nonnulla horum quandoque mutanda sunt in iis in quibus corporis intēperies ad calidum siccúmq; conuersa, febres gignit. Qui verò ex bubonibus febricitant, ii ne medicum quidem interrogant quid facto opus sit, sed vlceri à quo excitatus est bubo, prospicientes, vbi accessio declinauerit, lauētur: iis vinum circuncidendum est donec bubo fuerit solutus, súntque tenuiore victu nutriendi.

Ex Galeno, de putridarum febrium notis, Cap. VII.

PVtridarum febrium notæ sunt hæ, vt nulla causa euidens præcesserit, vt neque à rigore febris inceperit, neque ab æstu, neque frigore vehemēti præcedēti: id quod

non ſecus eſt putridarum febrium proprium quàm etiã A pulſuum depreſſio: ſic enim nominant, quum incipiente acceſſione pulſus admodũ exigui & inæquales ſunt, quod quidem eſt huiuſmodi febrium proprium vel maximè. Porro caloris qualitas maxima eſt putridarum febrium nota: ita enim fuliginoſa eſt, vt vel tactum erodat. Maximè verò proprium harum febrium eſt vrinæ cruditas, & obſcura concoctio: magnum verò & notabile concoctionis indicium in vrinis nunquam in hiſce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.

Ergo ſi vires eius qui ex putredine febricitat, valentes B ſint, mittendus ſtatim ſanguis eſt, ſi cruditas ventris non ſit: ſin vires ſint infirmæ, ætáſve prohibeat, non erit incidenda vena: corpore euacuato, putrida per vrinas, aluum, & ſudores expurganda ſunt: ſin autem ſponte ſua nõnunquam ad ventriculum impetu ferantur, etiam per vomitum, alioqui non ſunt præter naturam irritanda. Materiæ autem deligi debent huiuſmodi quæ non valde calefaciendo & ſiccando prædictas euacuationes perficiant: cuiuſmodi ſunt ptiſanæ cremor, aqua mulſa, oxymel, apomel, & apii radix: ſi aluus non deiicit, clyſtere C ex aqua mulſa cum oleo ciebitur. Totum verò corpus priuſquam vacuatum ſit, rarefacere non oportet: vbi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento quod tepidum calorem habeat, quale eſt quod ex chamæmelo conficitur. Hoc etiam tempore vinum aquoſum potui da tum omnes excretiones mouet, itémque balneum aquæ dulcis temperatum. Verùm quum febris magnitudo obſtet, tum neque vino, neque lauacro, neque vnctione rare faciente vtendum erit: ſed aqua frigida in his febribus potui data eſt accommodatiſſima, niſi etiam aliquid hu- D ius vſum impediat. Ergo ſi omnes vires robuſtæ ſint, febríſq; ardentiſſima, & euidentiſſima ſigna concoctionis appareant, frigidam cum fiducia dabis. Ad hæc verò ſi bonæ habitudinis homo ſit, calidáque & ſicca ſit conſtitutio, etiamſi in frigidam natationem hunc demiſeris, nihil lædes: ſin autem mediocris ſit febris, viréſque inualidæ, vnà cum ſignis concoctionis, & balneum, & vini potio, & omnes vnctiones rarefacientes iis proſunt.

Signa tertianæ, Cap. IX.

Tertiana febris quum ex motu flauæ bilis exoritur, E ſtatim ab initio rigorem non paruum infert. Differt autem à rigore quartanæ, quòd pungere & conuulnerare cutim videatur, in quartanis autem acceſſionis ingreſſio vehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas verò non rigor præcedit, ſed corpus modò perfrigeratur. In tertiana autem eſt etiam exquiſitus ordo pulſuum, eáque in ſtatu ſitim vehementem affert, atque hominem exurit, & paulo pòſt conſiſtit, calórque per omnes parteis æqualiter diffunditur. Si manum iniicias, primo cõtactu F calor copioſus & acer, ac veluti cum vapore quodam elatus, occurrit: ſed paulo pòſt à manu vincitur. Quum verò æger biberit, ſtatim copia vaporis calidi ex cute prodit, quæ ſudores futuros nunciat, vomitus flauæ bilis apparet, aluus ſoluitur, bilioſa per vrinam excernũtur: præterea ad integritatem febris peruenit, vbi tempus acceſſionis non plurium quàm duodecim horarum cõpleuerit. Ergo quæ duodecim horis terminatur, exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem acceſſionem habet, eam ſimplici vocabulo tertianam appellamus: at quæ acceſſionem habet longiſſimè productam, & exiguum interual- G lum intercedit, ea tertiana extenſa nuncupatur.

Tertianæ curatio, Cap. X.

Tertiana febris exquiſita, vtpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda eſt: quódque in ventrem influit, vomitibus: quod ad inferiora vergit, alui excretionibus euacuandum, & item per vrinas atque ſudorem educendum. Aluus igitur mollibus clyſteribus cienda eſt, vrina verò potionibus in quibus apium & anethum maduerint prouocanda: ſique ſigna concoctionis H appareant, confidenter abſinthium dabis. Balnea proſunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque ſal, neq; ſinapi ſint inſperſa: ſed oleo maximè calido infuſo æger eſt in balneũ ducẽdꝰ. Qui balneis valde oblectãtur, eos etiamſi bis laueris, non errabis: ſi verò ſigna concoctionis morbi ſeſe oſtendant, etiamſi ſæpius laueris, nihil delinques. A vino autem priuſquam morbus concoquatur, omnino abſtinendum: vbi verò concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. Cibi quicunque humectant & refrigerãt, accommodati ſunt. Porro à melle, ſinapi, ſalſamentis atque acribus omnibus, & à vinis natura calidis abſtinere ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.

In nothis hiſce febribus in initio lauare non expedit, ſed quum iam coctionis ſigna ſe nobis offerant: neque cibus eſt quotidie eſt dandus, ſed alternis diebus ſatis eſt. Quies & fotus præcordiorum, & ſorbitiones concoctu faciles, & clyſteres nõ admodũ molles iuuãt: ſi verò ſanguinis miſſione opus ſit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota victus ratio, non quæ refrigeret humectétque, ſed etiam modus aliquis qui magis calefaciat atque incidat adhibeatur. Maximè verò conueniet ptiſanæ cremor iniecto pipere, vel hyſſopum, vel origanum, vel ſpicam nardi mulſa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itémque alia omnia quibus vrina cieri poteſt, præter ea quæ vehementer calefaciunt & exiccant. Maximè verò poſt ſeptimum diem abſinthii coma danda eſt. Iam oxymel quoque epotum multos iuuit, & nonnulla etiam ex iis quæ aluum leniter ſubducunt. Vomitus autem à cibo iis in quibus hæc febris inueterauerit, vtiliſſimus eſt.

Quartanarum cognitio, Cap. XII.

Quartana febris cum magna refrigeratione inuadit, vt quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem verò atque feruorem, ſicut tertiana, non habet: imò verò neque bilis vomitus eã comitatur. Si præterea vrinæ albæ tenuéſque ſint, quartana febris erit. Eximium verò quartanæ indicium fuerit pulſus tardus atque rarus.

Quartanæ curatio, Cap. XIII.

Qui febrem quartanam habent, leuiter tractãdi ſunt, eiſque neque medicamentum vllum vehemens dãdum, neque tentanda vacuatio, ſi non vtique ſanguis redundare videatur, quo caſu ſecanda vena eſt. Victus optimus & minimè inflans inſtituendus, & venter emolliri conſuetis rebus debet. Si nihil hæc proficiant, mollibus clyſteribus in principio, deinde verò acrioribus agetur. Suilla caro ipſis eſt circuncidenda, itémque omnes cibi glutinoſi, quíque tardè permeant: & denique omnes quicunque refrigerant atque humectant. Vinum conuenit quod tenue, albúmque, & modicè calidum eſt. Salſis & ſinapi vti expedit, tum aliquot diebus interpoſitis medicamẽtũ ex tribus piperibus, aut quod dioſpoliticũ dicitur, ſumere. Piper quoque ſolum ex aqua quotidie rectè capitur. Si æger in morbi principio ſit, tenuiore victu alendus eſt: ſtatim verò etiam diuturna quies imperanda, viſceribúſque proſpiciendum eſt per ea quæ molliunt atque relaxant. Poſt verò vtendum erit medicamentis quæ vrinam cient: ſique ſigna coctionis appareant, tum melãcholici humores purgandi ſunt, iique non ſemel tantùm, ſed etiam perſæpe. Poſt validam verò purgationem, medicamentum quod ex viperis conſtat dandum erit, & item alia quæcunque ad huiuſmodi febres commendantur, inter quæ eſt etiam nobis familiare quod ex cyrenaico ſucco conficitur.

Quotidianæ febris ſigna, Cap. XIIII.

Quotidiana verò febris non ſtatim primo die cum rigore inuadit, ſed tẽporis progreſſu perfrigeratio potius quàm rigor exoritur. Ægrè verò incaleſcit, & incrementum diuturnum habet: ægrotantes tamen nõ exurit, neque multum & crebrò trahere ſpiritum, neque ex ore exufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitoſi vomitus fiunt: quæ verò aluo excernũtur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hiſce febribus inuenies. Sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem veniunt. Color eſt ex pallido & albo miſtus: vrinæ tenues & albæ, vel craſſæ, & turbulentæ, & rubræ ſunt.

Quotidianæ curatio, Cap. XV.

Quotidianam curantes oxymelite primis diebus vtimur, itémque iis quæ mouere valenter vrinam poſ-

sunt. Tota verò ratio victûs ad incidendum dirigatur. Circa statum est habenda ventriculi, & præsertim oris ipsius ratio: deinde ægris iubendum vt radicula & cibis assumptis vomant, & iis quæ vacuant pituitam, vtantur.

Febrium continuarum indicia,

Cap. XVI.

Continuæ febres singulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquisitæ, ea quæ exquisita ardens est: quotidianæ, ea quæ singulis diebus habet accessiones, neque ad integritatem redit: sic etiam quartanæ, ea quæ quarto accedit die. Exquisita enim ardens quum alia omnia exquisitæ tertianæ febris indicia seruet, in hoc solùm ab illa differt quòd neque cum rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ singulis diebus accenditur, omnia signa quotidianarum habet, nisi quòd ad integritatem non peruenit: qua in re ab ipsa quotidiana, quæ specie consimilis est, discrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neq; ad integritatē cessat, eiusdē generis est cū quartana. Est ergo febris continua quæ non prius ad integritatem finitur quàm omnino fuerit soluta. Quum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardētiū est genere, sed ex eo quòd illa acuta est, differt.

Continuarum febrium curatio,

Cap. XVII.

Continuarum febrium curatio est missio sanguinis vsque ad animi defectionem. Qui si non fuerit missus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Siquid autem euacuare per venæ sectionem prohibuerit, aliis vtendum est remediis quæ aperiāt, materiæ copiam vacuent, & febriū feruorem leniant. Quum verò signa coctionis humorum perspicias, neque in principe particula inflammatio aliqua aut tumor, œdematis aut scirrhi speciem præ se ferens fuerit, neque particula aliqua adeò frigida vt noxam ipsa contrahat, audacter aquam frigidā bibendam propinabis, præsertim verò si æger eius assuetus potioni sit.

Ardentium febrium cognitio,

Cap. XVIII.

Ardentes febres hæc comitantur, lingua arida, scissa, & nigra, ventriculi morsus, deiectiones pallidæ, sitis vehemens, vigiliæ, & nonnunquam delirium.

Ardentium curatio, Cap. XIX.

In febribus ardentibus, si perfectè morbūs solui debet, horum alterutrum faciendum est, aut biliosos humores excerni, aut extingui. Excernuntur autem aut sudoribus, aut vomitibus, aut per aluum: extinguntur verò frigidæ potione, qua nos febres ardētes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus conuenit nō ex aqua sola, neque ex sola mulsa, sed ex diluta mulsa cocta. nā qui hoc morbo conflictantur, sola potione sunt alendi. Balneum verò ardentem febrem habentibus solùm conuenit iis qui tumorem inflammationis, aut erysipelatis speciem referentem nullum habent: ac tum maximè conueniet si coctionis signa appareant: iis verò qui propter salsum succum ardente febre sunt correpti, minimè accommodatum est: sed & eos cremore etiam ptissanæ nutrire conueniet.

Febrium quæ ex affectione erysipelas referente originem trahunt, curatio,

Cap. XX.

In febribus quæ ex affectione quæ erysipelas refert, exoriuntur, à balneo est omnino abstinendum. Aqua frigida per morbi statum vehemēti (hoc est frigidissima) vtendum est: in principio non item. Sed refrigerantia foris imponūtur: sique nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus sumere cogentur: eis autem humidæ lactucæ præcipuè conueniunt. Extrinsecus verò ipse lactucæ succus est accommodatus: itémque semperuiuum, & reliqua refrigerantia. Hoc autem vt præstantissimo vtimur vel maximé. Humorem alicuius refrigerantis expressum in pilam cum portulaca iniicimus, deinde his contusis exprimimus, vásque in aqua gelida statuentes, quum vsus exigit, parum polentæ tenuis admiscemus, tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinsecus præ-

A cordiis admouemus, idque diu adhærere nón sinimus, sed aliud frigidum subinde adhibemus. Cæterùm huic medicamento quandoque omphacinum aut rosaceum oleum admiscemus.

Hecticarum febrium cognitio,

Cap. XXI.

Hectica febris non solùm in humoribus spiritúque, sed etiam in solidis partibus consistit. Hæc dolore vacat: quique ea detinentur, se omnino nō febricitare existimant. calorem enim non sentiunt, quum particulæ omnes coporis sint in eis æqualiter calefactæ. Hecticarum sunt duo genera: quorum alterum ardentibus febribus magna ex parte superuenit, quod vsqueadeo protrahitur vt tractu temporis madorem corporis cordis, etiamsi copiosus adhuc sit, cōsumat: alterū genus est, quod manentè adhuc humore cordis, corpus occupās, inde accenditur. Hæcque est vna febrium hecticarū origo nobis exposita. Reliqua est quum ab initio protinus inuadit, primam originem diariis similem sortita, ex mœrore, ira, & lassitudine nimia vnà cum exustione contracta: atque has febres haud difficulter curabimus. Quæ verò ex ipsis ad marcorem peruenerunt, sanescere nullo pacto possunt. Facillimè autem cognoscūtur: nam eorum oculos cauos præter modum videbis, crassiorem pituitam siccam ipsis inhærētem, squalidam affectionem quandam: vitalis flos coloris euanuit: frons sicca est, atque intenta, conniuéntque plerunque, vt dormiturientes: verùm affectio nō somnus est, sed quia vigilare non possunt. Præterea collapsa sunt tempora: nam quid porro aliud præter ossa cutémque solam habent? hos si nudaueris, & partes ventris inspexeris, profectò in eis neque intestinum, neque viscera vlla tibi superesse videbuntur: præcordia verò sursum vehementer conuelluntur; cutisque ipsa est ad summum resiccata. Pulsus gracilis, durus, & creber: calor verò primo con tactu languidus, paulo pòst acer, & erodens ostenditur. Ita fit vt vsque dū aliquid humiditatis superest, hectica sola febris sit: quum verò periclitatur, nequid præterea huiusce humiditatis reliquum sit, tum exquisitus marcor iā effectus est.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.

Qui febrem hecticam habent, statim ab initio nutriri propter humores erodētes desiderant: maximùm verò remediū est victus humidus. Oportet igitur cremore ptisanæ, & alicæ sorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eúmque potione, non vehementer sed moderatè frigida, curare, quum neque inflammatio aliqua, neque humorum subest putrefactio. Si verò magnam fore noxam coniectura consequeris, à frigidæ potione abstinendum est, vtendúmque iis remediis quæ extrinsecus imposita refrigerandi vim habent. Balnea verò huiusmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De semitertianis quæ hemitritæi dicuntur,

Cap. XXXIII.

Qvum tertiana cū rigore, quotidiana verò citra rigorem inuadat, quæ ex iis vtrísque constat, horrorem affert qui rigore quidem est minor, & perfrictione certè maior: quæ res coniunctis inter se extremis efficitur: ex quo fit vt non immeritò huic febri semitertianæ nomen sit impositum. Duplici autem modo gignitur. vel enim duæ accessiones in idem tempus concurrunt, vel statim ab initio ambæ inter se commiscentur. Quum igitur tertiana superat, plus horroris accidit, eidémque in accessione nonnihil rigoris adiungitur: protinus verò hæc calidior est, atque ardentior, & aliquem bilis vomitum, vel excretionē, vel madorē inducit: quū verò altera pituitosa superior est, tunc frigus partes extremas exercet, exiguique horrores sunt, quin ne siticulosi quidem sunt, neq; æstu conflictantur. At quum pares sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum accessionis ingressus cum horrore accidit: qumque febris orta ex pituita excellit, contractiones pulsuum, horroréque fiunt: quum verò calidior præstat, subitò incalescunt. Atque ea quidem est exquisita semitertiana quæ ex pari mistione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur: non exquisita verò maiorem biliosi aut pi-

tuitosi humoris habet copiam.

De morbis publicis, Cap. XXIIII.

MOrbos publicos cõmunésque nominant qui mul-tis simul accidunt: quorum vt origo, ita etiam est causa communis. Cibi igitur communes praui, commu-nes morbos pariunt: potio item aquæ vitiatæ, nimiæ æ-rumnæ, consueti labores omissi, inedia, repletio dum fames vagatur, aut cum summa est annonæ vilitas. Re-gionum quoque naturæ communes morbos inferunt: quæ interdum palustres sunt, nonnunquam barathrum vicinum habent, quod exitiosum prauúmque vaporem exhalat: atque hæc quidem accidere cõtinenter confue-uerunt. Aër verò nos circũstans, qui tum calidior quàm par est, tum siccior, tum frigidior, tum humidior effe-ctus, naturas nostras cótinuò mutat: in alias nãque cau-sas neque omnes simul incidimus, neque in eis totos di-es versamur. At aër nos ambiens, & omnibus est foris circumfusus, & per inspirationem attrahitur: ergo ne-cesse est, corpora animãtium pro aeris tẽperaturæ com-mutationibus affici. Hæc qui norit, nõ solùm qui mor-bi in quaque constitutione futuri sint, præsagiet, sed e-tiam cõtrarium immoderati circumflui aëris tempera-turis victum instituẽs, ne fiant prohibebit. Corpora au-tem quæ morbo alicui ex propria intẽperie vicina sunt, ea à simili circumdantis nos aeris temperatura depre-henduntur: quæ verò temperaturam cælo contrariam sortita sunt, ea præterquam quòd ab aere non afficiũtur, fiunt etiam meliora, quum temperatura contraria im-moderationem corrigat. quod qui cognoscit, is secundã valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus vtens, si ita vsuueniat, partim calfacientibus, aquæ perfusionibus refrigerans, itémque ocio & alimẽtorum penuria, & potione largiore: calefa-ciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandoque parciore. Iam verò siquis pyram incendat, is non mediocriter aërem prius humidum ad calidum siccúmque permutauerit, quemadmodum aiunt Acro-nem Agrigentinum fecisse.

De pestilentia, ex Rufo, Cap. XXV.

IN pestilentia terribilissima sunt omnia, neque quic-quam, vt in singulis morbis, occultatur: nam & deli-ria, & bilis vomitiones fiunt, & multi sudores erumpũt, & extrema algent, alui profluuia biliosa, tentũia, flatus plena vrgent, vrinæ excernuntur aquosæ, tenues, bilio-sæ, nigræ, quæ mala habent subsidentia, quæque in eis innatant, pessima: sanguinis è naribus destillationes fiunt, pectus æstuat, lingua torrida siriculosáque, tristi-tia oboritur, itémque vigiliæ, conuulsionésque violen-tæ, & alia permulta praua & exulcerantia. Atque in pe-stilentia quidem aliquid quod terribile non sit, terribi-le, contráque quod alioqui terribile est, nõ terribile fiet. Siquis verò futuram pestem prospiciat, animum atten-dens ad anni tempora quæ mala sunt, ad vitæ studia bo-næ valetudini minus conferentia, & ad cæterorum ani-malium interitum: quum hæc diligenter animo volue-rit, illud etiam debebit perpendere, qualis sit præsens tẽ-poris constitutio, qualis denique totus sit annus: quibus ex rebus victus rationem optimè sciet instituere: veluti quum tempus siccum esse deberet, si quidem rectè pro-cessisset, nunc humidum factum sit, victus ratione exic-care necesse est, vt superuacaneus humor absumatur. Vẽ-tris quoque cura habẽda est. Quibus autem superior vẽ-ter pituitam continet, eos vomitibus euacuare: quibus sanguis redundat, venam secare oportet: itémque pur-gatio per vrinas, & cæteræ omnes ex toto corpore factæ vtiles sunt. Si verò ægrotus ardore æstuet, flammáque ad pectus vsque pertineat, non ab re fuerit super pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eámque nõ paulatim, si quidem magis incẽderet, sed af fatim, vt flammam restinguat. Si verò ardor interiora occupat, extremáque algent, & summa cutis est frigida, præcordia tẽdũtur, vẽter colliquationes partim sursum, partim deorsum mittit, vigiliæ vrgẽt, deliria fiũt, lingua est aspera: iis calefaciẽtibus opus est, vt calor per totũ cor pus diffũdatur: & vt ab interiorib' partib' ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum.

A De iis qui ob crudorum humorum copiam in syncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEbricitare quidam incipiunt quum magnam crudo-rum humorum copiam ore ventriculi simul offenso congesserunt. His præcordia intumescunt, & os ventri-culi in maiorem molem quàm secundùm naturam sit, attollitur, colórque ad albidius aquosiúsque mutatur, quibusdã etiam nigrior efficitur. Nemini ex iis sanguis mitti sine magna noxa solet: atqui vacuatione indigent: sed neque venæ sectionem, neque purgationem ferunt,
B vtpote qui etiam sine his in syncopen derepentè cadant: ergo frictione sunt curandi. Per initia verò morbi inci-piẽdũ est, ac primùm quidem à cruribus supernè deor-sum linteis modicè asperioribus, deinde verò totã bra-chia supernè deorsum fricare conuenit. Vbi autem artus satis calidi videntur, & metus est ne lassitudinis sensus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante vtendũ est, ab ad-stringentibus verò abstinendum. Si hyems sit, etiam di-gerentibus, quale est sicyonium & chamæmelinum, vte-mur: quum verò artus diu multúmque fricuerimus, o-
C leum erit deinde abstergẽdum: tum ad totam spinam ac-cedendum, eáque simili modo perfricãda, deinde rursus ad crura redeundum: ab iis accedendum iterum ad bra-chia, tum ad spinam, ita vt per totum diem ad hunc mo-dum æger tractetur. Commodissima est his aqua mulsa in qua coctum hyssopum sit: verùm neque cibus neque sorbitio, neque aqua eis dãda est, neque permittendum vt largè bibant, sed cõtenti sint mulsa tribus primis die-bus, ita deinceps fricando. Quòd si robur mediocre sit, neque rectè sit affecta aluus, audacter clystere vtitor. Si
D verò impet' excremẽtorũ maior quàm oporteat ad aluũ feratur, principiò mulsa magis coquẽda est, quoniam ita minus subducit: sin autem sit citatior, ne tum quidem sistatur, sed aquæ mulsæ loco, ptisanæ cremor detur: si verò fluere pergat, sorbitione ex alica nutries. Si verò propter imbecillitatem vires collapsas esse ex pulsu co-gnouerimus, par erit panẽ ex vino diluto dare, si neque ventriculus, neque iecur inflammatione teneatur. Quæ quidem sĩ inflammatione vrgeantur, quum plenum cru-dorum humorum corpus sit, desperatus ægrotus est: si
E verò crassos esse humores videas, pro mulsa perpetuò o-xymel dabis: sique æstas sit, ægrotúsque frigidæ potioni sit assuetus, oxymel frigidũ dabis, hyeme verò calidum. Balneum est his aduersissimum. Si verò quis te vocet ad eos qui in syncopã iam inciderunt, quum partes de qui-bus mentionem modò feci, non sint inflammatæ, pa-nem exhibere modicum ex vino poteris, statimque ad frictionem erit veniendũ, cáque vt dictum est vtendum. At quibus propter flauam bilem os ventriculi lædẽtem syncope accidit, eis potio frigida offerri debet: hæcque
F vinum tenue, antiquum, atque fuluum esto.

De iis qui ob humores tenues syncopa tentantur, Cap. XXVII.

QVi ob tenues humores in syncopen cadunt, contrà atque ii de quibus suprà diximus, curãdi sunt. Hos paulatim continuò nutrimus: sique iecur aut ventricu-lus inflammatione vexetur, viribus iam languentibus, hi nulla curatione possunt releuari. In hisce affectio-nibus cadaueris facies statim apparet. Eos igitur nu-
G trire necesse est, eorúmque cutem densare non secus quàm in superioribus erat rarefacienda. Frigidus aër est iis comparandus, vnguentis adstringentibus vngendi, alimenta danda quæ non admodum facilè defluant: ergo panis, & sorbitiones ex alica conuenient: itémque fugaces fructus austeri, & qui difficiliter corrumpuntur: hique & per se, & verò etiam cum pane: dãda etiam sunt oua, & præsertim eorum vitelli, & cerebrum porcellorũ. Vinum autem dilutum statim sub initio post cibum sumptum est eis necessarium.

H De aliis causis ex quibus syncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.

ALiæ porro causæ quatuor sunt ex quibus syncopæ fiunt, dolor vehemens, vigiliæ, immodica euacua-tio, & interdũ motio delirantiũ: si vis tu, quintam addes principiorũ intemperiem, ac celerrima quidẽ pernicies

fubfequitur affecto corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore, Cap. XXIX.

Dolor igitur qui ftuporem affert, ex affectione frigida oritur: pulfans verò dolor magnæ inflammationis eft proprius: fi verò tanquam ab aculeo infixo, aut tãquam à cerebro perforari putes, doloris fpecies eft craffi inteftini. Pungens dolor in membranis verfatur, pertundens verò vehemẽtiffimis non heterocraniis folùm, fed etiam cephaleis accidit. Eft hic dolor, quum à parte quæ primo loco affecta eft, ceu à radice, ftatim in vicinas partes perfertur. Diftendentes ex vtraque parte neruorũ dolores funt, quia ad vtraque extrema nerui tenduntur: carent autem nerui doloribus in latum tendentibus, at membrana fub cute exporrecta, tendentes ftupefacientéfque dolores inducit. Quæ verò inter carnem inhærefcunt, earum dolores veluti dilaniãtes funt: multæ enim funt, & inæqualiter infertæ quæ carnem amplectuntur: at earum quæ offibus adiacent, profundi funt dolores, & ipforum offium dolentium imaginem referunt. Quum igitur nulla doloris caufa extrinfecus orta videatur, antecedens victus ratio perpendenda eft: vtrum in maiore ocio quis vixerit quàm confueffet, an plus cibi ingefferit, idque ex valenti materia: an verò excretio aliqua con fueta retineatur. Siquid horum, aut hæc omnia fubeffe videantur, doloris in caufa eft repletio: quo cafu hominem quamcelerrimè euacuabis. Hac enim ratione tibi licebit cum fumma tutela remediis in particulis dolore affectis vti, quæ fluxionem repellunt. Ergo fi copia fanguinis fit quæ diftendat, protinus incidenda eft magna vena quæ parti affectæ propinqua fit: fi vitiofi humores folùm vexent, eft adhibẽda purgatio: fi vtrunque adfit, vtroque vacuationis genere vtẽdum, ita vt primùm vena fecetur. His peractis, fi dolor perfeueret, planum eft, id quod dolorẽ inuehit, in affecta particula impactum effe: cõftãtque curationem ipfam in digerentibus medicamentis effe pofitam. Dolores quoque quos fpiritus flatuofus excitauit, curabimus: fed in iis magis extenuãtibus cibis potionibúfque vtemur, & per fedẽ iniectionibus, & irrorationibus, atq; fomẽtis ipfum corpus ambiens rarefaciemus. Si verò tumor aliquis aut grauãs aut contundens dolorẽ creet, tumor ipfe curãdus eft: fin humor erodens affligat, aduerfiffima ei funt extenuãtia & calefacientia. Anethum verò oleo incoctum dolorem lenit, fomnúmque cõciliat: id quod viride potius quàm ficcum facit.

De colliquatione, Cap. XXX.

Qvum excernitur aliquid per ventrem, quod non ab efculentis & poculẽtis, fed ex corpore procedit, humore in aluum confluente qui fimilis eft ei flauæ bili quæ continuò euomitur, & per feceffum deiicitur, ab eãque differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum eft, & habet craffitudinem ftrigmenti, & quandoque etiam olei, tunc caro pinguis & recẽs compacta ab ardẽti febre refoluitur & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex folidis partibus liquefcit. In hac perniciofiffima febri vtilis eft potio frigidæ, quæ à fonte frigidiffimo hauriatur. Eiufmodi quoque effe debent cataplafmata & epithemata refrigerantia, quæ fuper thoracem & præcordia imponantur: cibi etiam refrigerantes dandi funt.

De vigiliis in febribus, ex Galeno, Cap. XXXI.

Qvum nimiis vigiliis ægri torquẽtur, iis crura & brachia vinciri quo tẽpore fomno fe tradere confueuerunt, & item excitari iubemus: eófque palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abundè fatigati fint: tum derepentè vincula foluimus, lucernam auferimus, multámque quietem imperamus.

De iifdem, ex Herodoto, Cap. XXXII.

Si verò vehementius vigiliæ vrgeant, in acceffionis remiffione abluenda facies eft nigrorum papauerũ decocto: naribus autem admoueatur papaueris albi cortex toftus & tritus, & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum vino ac rofaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendũ eft ferpyllum cum meliloto in paf-

A fo decoctum. Hoc in acceffionibus etiam vtendum eft: vel trita papauera pane cum rofaceo vel cerato excipimus, & adhibemus. Victus efto quodammodo plenior. Sorbitionibus autem imponatur feminis papauerum alborum quantum tria impleat cochlearia: oleribus verò admifceatur papaueris nigri, fi folia fint, quãtum tribus digitis poffis comprehendere: fi ea non adfint, tria, quatuórve papauera ficca fimul incoquantur. Si ne ita quidem fomno corripiantur, liquore papaueris, aut fucco mandragoræ illinantur.

B De graui fopore qui καταφορὰ dicitur, ex Herodoto, Cap. XXXIII.

Facies pofca in qua lactis parum fit adiectum, abftergenda eft, extremáque funt validis excipienda ligamentis. Naribus quæ vim incidendi habeãt, admoueantur. In remiffionibus curcubitulæ dorfo & fpinæ egregiè affigantur. Si morbus adhuc maneat, in febrium remiffionibus quæ fternutamenta excitant, adhibeantur: ciborum verò materia fit quæ incidendi diuidendique vim habeat.

C De canina appetentia, Cap. XXXIIII.

Qvi appetitu, qui caninus appellatur, laborãt, iis pro fummo remedio vinum dandum eft ex eorum numero quæ abundè calefaciunt: eiufmodi funt quæ colore fulua, rubráque funt, & minimè adftringẽtia. Iis porro quum ad prandium accedunt, primùm pinguia, mox alia omnia ex veteri oleo præparata, in quo nihil aufteri vel adftringentis ex fe infit, offerenda funt: poft hæc vinum quod dixi, licet illi non fitiant, dari iubeo. quum enim id diutius fecerint, ipfe morbus ita fedabitur.

D De cibi faftidio, Cap. XXXV.

Si vitiofi humores cibi faftidium induxerint, iis cibos & potiones dare conuenit qui ad eiufmodi fuccos vel per vomitum, vel per aluum excernendos, vel ad meliores reddendos fint accommodati. In quibus verò virium imbecillitas cibi faftidium peperit, in iis, quoniã omnes vires ex particularum intemperie funt infirmæ, fpecies intemperiei ipfius eft curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant, Cap. XXXVI.

E Qvi in itineribus aut aliàs magna fame corripiuntur, reficiendi funt tum aliis quæ naribus admouẽtur, tum etiam carnibus fuillis affatis, atque hœdinis, & ad fummam, omnibus quæ nidorofum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ funt, ipfique erigẽdi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures vellicãdæ. Quum refecti fuerint, panem ex diluta vini potione, aut aliquid aliud quod facilè diftribuatur, eis dabimus.

De fiti immodica, Cap. XXXVII.

F Sitim admodum longã ex ficcitate aut caliditate particularum per quas humor ex ore in vẽtriculum importatur, oriri exiftimandum eft. Siccitatis autem remedium eft fomnus, vigiliæ verò caliditatis. Nonnulli verò ex vini potione fitibundi fiunt, & ex caliditate efculẽtorum: his remedio eft frigida potio. Sed qui fiti quæ extingui non poteft, enecti funt, quemadmodum cibos vitiofos expetunt pro portione humoris vitiofi qui exuperat, ita etiam prauas potiones defiderãt, ex quibus etiam mortui funt. Noui ego qui viperas dipfadas comediffent: itémque alios qui vino veteri fe inebriaffent: item

G nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere aufi effent, omnes interiiffe.

De fiti, Philumeni, Cap. XXXVIII.

Sitim quæ in febribus oritur, lenire confueuit capitis irrigatio ex oleo frigidiffimo, aut rofaceo defuper irrorato. Optimè verò ad fitim facit nigræ lactucæ femẽ commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris femen etiam cõmanducatum, & in ore retẽtum.

Diofcoridæ catapotium ἄδιψον ad fitim leniendam, Cap. XXXIX.

H Habet hoc catapotium, feminis cucumeris fatiui drach. VIII. tragacãthæ drach. IIII. tragacãtha diffoluitur albo ouorum crudorũ recentium. Quum diffoluta fuerit, contritam cæteris adiunge: qúmque emollieris, catapotia cõficito, atque in vmbra exiccato. Ex iis

vnum sub lingua tenendum præbetur,vt dissolutus humor deglutiatur. Iam verò dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut mespilorum, aut pāpinorū vitis, aut mali granati liquorē, aut omphacii succū sorbeant.

De nausea, Cap. XL.

Qvum æger absque cibi sumptione nausea tentatur, possumus (arbitror) ratione facilè comprehendere, ventriculum prauis humoribus vexari. Nōnulli quidem vellicantur, sed quum humor in tunicis impactus sit, nihil vomunt: ergo pituitosi humores concoquendi sunt, seruando ægrū in quiete, inedia & somno. Tenuiores verò humores reiicit vomitus, qui nōnūquā ex ptisanæ cremore, nōnūquā verò ex aqua mulsa fit excit⁹: quicūque autē glutinosi & crassi sunt, attenuātia desiderāt.

Ex Philumeno, quæ sit vomitioni bilis adhibenda curatio, Cap. XLI.

Bilem vomētibus applicādum est cataplasma ex palmulis, aut malicorio, aut galla, vino incoctis, vel posca, pane simul dissoluto: acacia itidem, hypocistis, balaustium & rhus cataplasmati adiungantur. Cucurbitula quoque cum largiore flamma affixa, magnopere adiuuat: cibū sæpe & paulatim dabimus. Iis verò qui atram bilem vomunt, & stomachus flatu est plenus, spongias acerrimo madefactas aceto imponito, vel hederæ folia in vino cocta adhibeto.

De singultu, ex Galeno, Cap. XLII.

Singultus oritur ex repletione, aut inanitione, aut acribus humoribus stomachū erodētibus: quibus vomitu reiectis singultus sedatur. Plerique autem sumpto medicamento quod ex tribus piperis generibus cōstat, si statim vinum superbiberint, singultiunt: nonnulli verò cibo intus corrupto à singultu corripiuntur. Cōpertum ergo est, vomitum satis esse ad curandum eum singultum quem repletio aut morsus excitauit: eum verò qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Quum autem ex humorū repletione singultus oritur, violēta euacuatione indiget, quæ sternutamēto præstatur: at singultus ab inanitione obortos sternutamētum non sanat. singultientibus autem ruta cum vino, vel calamintha, vel nardum celticum datur.

Quæ curatio sit linguæ asperæ adhibenda, Cap. XLIII.

Linguæ asperitas humectanda est decocto seminis lini in os laborantis dato. Melius autem facit si myxa cum lini semine coquamus, ac digito in hunc succum intincto linguam confricatam, aqua pura abluamus, vel spongia abstergamus, deinde rosaceo illinamus. Atque etiam ipsum rosaceum melli admistum in id vehemē-

A ter efficax est: itémque portulacæ succus in ore retent⁹, & rhu obsoniorum mulsæ commistum. Egregiè quoq; faciunt damascenorum & myxarum ossa in ore detenta, necnon & lactucæ cauliculu.

Curatio exulcerationis quæ circa os sacrum exoritur, Cap. XLIIII.

Qvum locus incipit rubescere, circulum iustæ magnitudinis ex lana eidē subiiciemus: deinde rosaceum aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti spumam aut cerussam habeat, & imponemus. Exorta B verò inflammatione cataplasma ex pane cū solano, aut herba sanguinali, aut plantagine, aut tenera brassica admouetur, si vlceratio pascendo serpat, lēticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.

Qvum propter euacuationes anima deficit, iis aqua aspergenda est, nares apprehēdendæ, os ventriculi confricandū, vomitus imperadus, quinetiā brachia & crura ligāda sunt, ligamentáque plura & vehementiora esse debent: atq; à superioribus partibus ad inferiores, & C ab inferioribus ad superiores pertinere. Dissolutiones porro ex subitis euacuationibus ortas, vinū frigida tēperatum curat, si nihil ipsum dari vetet. Balnea ad defluxiones in ventriculū sunt accōmodata vel maximè, sed sanguinis profluuia vehementer proritant. Iis præterea qui propter nimiā sudoris copiam resoluūtur infensissima sunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, sed refrigeranda atque adstringenda est: iisque præcipuè frigidum vinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.

D Qvi ob plenitudinem animo destituuntur, iis confricandi sunt artus, calefaciendique, ac vinciendi, à vino cibóque abstinendi, itémque à balneo, si febrem habeant: iis satis est potio mulsæ in qua vel thymum, vel origanum, vel pulegium, vel hyssopū sit incoctum, eisdem quoque oxymel est idoneum.

Curatio ad sanguinis distillationem, Cap. XLVII.

Qvia destillatio quæ ex cōtusione vel densitate euenit, totius corporis aut capitis redūdatiam indicat: largior autem excretio potest redundantiam minuere atque laxare, consentaneum est, ipsam inde moliri vnde E natura initiū mouendi sumpserit. accommodatius enim inde quàm aliunde ducitur. Quū hæc mecū ipse reputarē, non veritus sum in quartanarū destillationibus scalpello (vt est in more positum) vasa quæ in naribus sunt, vulnerare: qua quidem in re nō exiguo sanguinis fluore contentum esse, sed detrahere pro viribus oportet.

SEPTIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Septimus, omnium vlcerum, sanguinis profluuii, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrænæ, abscessuum, strumarum, fistularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.

LIBRI SEPTIMI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber septimus.

De simplicibus vlceribus, Cap. I.

QVONIAM simplex vlcus est solùm diuisio,siquis partes diuisas fascia in orbem circūdata committat, diductæ partes absque vllo negotio coalescēt. Quū verò alterū vlceris labium in obliquum versum sit, inde incipiēda est deligatio, & in contrariam partem adducendum: quum verò in vtranque partem labia sunt diducta,principium deligan B di ab vtroque sumēdum est,atque ita labia in vnum adducenda.nam quum nihil intra oras inciderit,vt pilus, aut arena, aut oleum, aut sordes, aut aliud generis eiusdem,vlcus omnino cōcrescet. Verùm si magnum vlcus sit, vt partes diductæ in vnum penitus conduci non queant, aut sanies sit ibidem accumulata,aut dolor vrgeat, huiusmodi vlcus ex sola coniunctione conglutinari non potest: opus verò est medicamēto exiccante, quod aggregatam saniem consumat, & ne alia præterea fluat impediat. Ex liquidis igitur optimum est vinum, C deinde posca, atque etiā mulsa. Inter cætera verò vlcus glutinât folia quercus illita,itémque salicis & brassicæ, necnon etiam chamelææ fructus & folia, succúsque austerioris & ficcioris plantaginis:papyrus posca aut vino imbuta, & in orbem circundata. Recentia verò vlcera glutinant pini & piceæ folia, & cortex recens instar ligamenti inuolutus:spongia noua cum aqua, aut posca, aut vino caseus recēs antè læuigatus. Extrinsecus autem imponūtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caseus verò ex acido lacte confectus etiā vulnera maio- D ra conglutinat: pira syluestria fluctionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam incisos iungit. Isatis satiua vlcera in duris corporibus etiamsi in capitibus musculorum sint, persanat. Cupressi folia & germina, nouelli globuli & teneri in duris quoque corporibus prosunt,sed eis miscenda est in puluerē redacta aranea,quæ farinam recipiat è muro molis vicino: myrrha ex aqua illita, vel thuris lacryma. Terrestres lumbrici etiam neruos præcisos agglutinant,pentaphylli folia cum melle,allia combusta illita. Ad vlcera autem inue- E terata facit anagallis cum cerato,itémque hordeū combustum, & cerussa cum cerati myrtei triplicato pōdere. Ad vlcera capitis myrrhā aridam insperge,eámque non madefacito,(nā celeriter in vnum cōducit) vel aridam aloën, aut aristolochiam ex aqua tritam, id quod ossa quoque committit: aut thuris lacrymam, & myrrham paribus portionibus contere, & cum melle & vino coque,donec mediocrem spissitudinem acquirant,deinde linteo imposita applicato. Ad vulnera porro quæ cum dolore & inflammatione affligūt,valet malum punicū F dulce vino incoctū,tritúmque,& illitum. est enim hoc remedium admirabile,& vsu multiplici cōmendatum: nam & ad vlcera capitis,& pudēdorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt,& item ad inflammationes oculorum est accommodatum.

De cauis vlceribus, Cap. II.

CAuum vlcus humidū est atque sordidum: eo fit vt medicamēta postulet quæ modicè exiccēt & abstergeant: huius generis sunt lacryma thuris, farina hordei,fabarum & erui,iris,aristolochia,cadmia,panax, & G pompholyx. Si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit sic transeundū: si maior sordium copia, vlcúsque ipsum sit humidius, scire conuenit,medicamentum minus desiccasse, idque mellis admistione erit intēdendum: si purum & absque humore videatur,plusquam oportebat exiccasse: idque olei & cerati mistione erit molliendum. Fit quādoque vt quum medicamen sit vehemētius,pars aliqua carnis colliquescat, ita vt vlcus sordidum & humidū perinde appareat ac si medicamentū minus quàm par est exiccasset. Sed huiusmodi vlcus dum consumitur, magis cauum efficitur,labra intumescunt,rubétque ipsum, & inflammationis est particeps, & sæpenumero æger se erodi manifestè sentit.In eo verò in quo medicamentum min⁹ exiccat,nihil tale euenit. Putredo igitur lignorū, & præsertim eorum quæ moderatè adstringendi, refrigerandi & abstergēdi vi prædita sunt,quemadmodum vlmus,vlcera purgat,eáque purgata carne implet. Anemonæ quoque appositæ idem præstant. Pini cortex derasus,cōtritúsque cum cerato,& linteis illitus,cauis vlceribus,& præsertim recentibus adhibetur:ea enim carne replet. Cauitates autē sordium plenas expurgat marrubium cum melle, aristolochia cum melle, & oliuæ colymbades illitæ.

De vlceribus quibus est cicatrix inducenda, Cap. III.

SI carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda sunt, ita exiccemus atque adstringamus, vt non solùm id quod præter naturam abundat, discutiamus,sed etiam id quod secundum naturam est,attingamus,vlceris extremitatem cuti similem efficiemus,& vlceri cicatrix inducetur. Valent autem ad hanc rem galla immatura,& malicorium modicè exiccans, quæque citra adstrictionem rosionémque exiccant. Atque hæc etiam cicatricem inducunt:vt myrrha,spuma argēti, & ostrea, si crementur. Hæc nanque sicca inspersa ad cicatricem sæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilii radix cum rosaceo. Vetera autem ad cicatricē perducit viscum cum lacryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro vlceribus supercrescens exedatur, Cap. IIII.

CAro vlceribus supercrescēs tollitur medicamentis iis quæ valenter exiccāt: cuiusmodi est Asii lapidis flos, & testacea omnia combusta mediocriter, & erinacei vtrique cum toto corpore concremati, itémque diphryges inspersum. Atramentum verò sutorium & squamam æris insperge.

Ad vlcera quæ in summa cute sunt,ad intertrigines,ab abrasa,inueterata vlcera,senilem tenerámque cutem, Cap. V.

ARgenti spumæ chrysitidis drach. L. ceræ drach. XX. resinæ siccæ ex picea drach. XII. olei hemina. Argenti spumæ in oleo coctæ ceram & resinam adiicito: vbi emplastri spissitudinē acquisiuerint, ab igne auferto, in pilámque coniicito, & emollitis vtitor. Sed cutis abrasa non est ab vlceribus amputāda, sed medicamentum ei indendū,& foris etiam aliquod medicamentum accōmodatum imponendū.Sic enim licet iam nigrescat abrasa cutis, sæpenumero agglutinatur. Si verò vlcus carne nudum sit, cicatrix difficiliter inducitur, quum & erodatur, & sordidum fit. Abrasā autem ab inflammatione tuetur rhu rubrum læuigatum, cum melle illitum,& iunci rotundi coma cremata,& cum melle imposita. Ad intertrigines verò quæ à calceis efficiuntur, valet pulmo agninus, & suillus, & caprillus. Porro cutim ab æstu adustam non iuuant ea quæ calefaciunt, sed

quæ inflammationem ſedant. Hic verò cinis exiccandi vim habet: cæpam cum adipe gallinaceo læuigato, gallam adurito, contundito, & illine: acaciam aceto dilue, & inungito.

Ad igni combuſta, Cap. VI.

QVæ igni combuſta ſunt, medicamentis indigēt quæ citra euidentem calorem aut frigiditatem abſtergeant: ergo terra Chia & cimolia, & terra omnis læuis illita ex aceto non valde acri, vel aqua admixta, egregiè facit, & puſtulas vetat excitari: itémque ouum integrum crudum ſtatim impoſitum lana molli exceptum: nam & moderatè refrigerat, & citra mordicationem exiccat. Præterea atramentum ſciptorium illine, lenticulámque vbi decoxeris tere, & illine: lixiuium cum calce viua cerato admiſce, illitúmque linteolo impone: partes vlceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum ſtercus linteolo inuolutum combure donec in cinerem redigatur, eóque oleo diluto vtere. Mirificè autem facit pini aut piceæ cortex, aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myrti folia combuſta & trita: horum verò vnumquodque etiam cum cerato coniunctum facit. Ad vſtiones verò ex aqua calida priuſquam puſtulæ prodierint, aqua oliuarū halmadum continuè aſperſa valet. Ipſæ quoque oliuæ contuſæ imponuntur: aut alumen ſciſſile ex aceto conterere & illine: vel (vt Adamantinus facere ſolebat) liliorum bulbos cum roſaceo tere, & ad ſordium ſpiſſitudinem redige, atque illine.

Ad exanthemata, Cap. VII.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute concretis, & magis quum ſuperior pellicula eſt denſior, oriuntur. Qui hoc morbo vexantur, per cutem ſunt vacuandi, nec procul in altum attrahendum eſt per aluum, aut vomitus euacuando. Sed nemo putet me id conſilii dare, huiuſmodi humores non eſſe per aluum euacuandos, quia in quibus humorum plenitudo infixa eſt, primùm eſt adhibenda purgatio: quòd ſiquis non faciat, ſed prius diſcutere aggrediatur, humores obſtruet poti⁹ quàm per cutem euacuabit. Porro humorum qui cuti ſunt impacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda eſt, idque præcipuè quum lata fuerint exanthemata: ea enim humorem neque tenuem neque calidum, ſed ſatis & frigidum & craſſum eſſe indicant. Ergo lauri tenerorum foliorum, & rutæ & mannæ pares portiones contento atque illinito. Ceræ drach. VIII. ſulphuris tantundem, ſalis drach. VI. arida conterito, iiſque olei mediā heminā affundito, & ſimul incoquito, & emplaſtro facto vtitor. Sed coctioni eſt diligenter aſſiſtēdum, ſiquidem valde efficax medicamentum eſt.

De pruritu, Cap. VIII.

PRuritus excitandi ſunt quum ex alto euocare humores oportet: prohibendi verò, quum partes prurientes periclitantur, ne aut ſcabie, aut lepra, aut aliquo alio maligno vlcere corripiantur. Cæterùm prohibentur medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectando: ſiquidem ita quoque ſedari pruritus cō ſueuit. Pruritus verò à ſcabie excitatos, aqua marina calida, aut aceto calido perlue: ſimili quoque modo agreſtis cucumeris decocto perſperge: vel vitis veteris corticem in fictili frigito, eóque locum ſcabioſum fricato, butyróque illinito & alligato, hócque medicamento donec locus conſaneſcat, vtitor. Iam verò opium cum liquido cerato inunctum, & pruritus & puſtulas quæ pſydracia dicuntur, mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ nominantur, Cap. IX.

PHlyctænas quoque acuta acu, qua parte defluxus humoris ſubeſt, perforare oportet: deinde humorē leuiter exprimere, & cutim obductam ſinere. Si occluſo foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodē modo perforanda, & cutis comprimenda: atque ita compreſſa ſeruanda eſt donec id quod ſub ea vlceratum eſt, ad cicatricem veniat. Antequam igitur puſtulæ erumpant, coctam lenticulam cum aqua læuigatā illinito, aut mali granati virgulta cinere calido tepefacta imponito, locúmque torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, vlcúſq; ſit excitatum, adeps ſuillus liquefactus cum lenticula læuigata linteo illinitur, & imponitur: aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ cicatrice obducta iterùm rumpuntur, Cap. X.

NOnnulla vlcera ſunt quæ inducta cicatrice, frequenter non multo poſt tempore, iterum inflammatione infeſtantur, & rumpuntur: etenim oſſe aliquo affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & ſanitatē planè videtur adepta eſſe: ſed quum humoris validus defluxus paulatim ex oſſe in profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio & pus ſuboritur, quib⁹ cicatrix obducta deraditur. Ecquæ igitur eſt horum vlcerū curatio? nimirū tāta exiccatio vt os affectū decidat. Oſſiū autē ſinus cōcauos facilè replebis ſi papaueris ſylueſtris, & ficulna folia læuigata cū polēta & vino illeueris, aut ſi alterci ſeminis & atramēti ſutorii par pondus contriueris, & impoſueris. Peucedani verò radix oſſium ſquamas celeriter difiungit.

De vlceribus malignis, Cap. XI.

MAligna vlcera, quæque difficulter ad cicatricem perducūtur: itémque chironia, & putrida, Lemnia ſphragis vehementer adiuuat. Eius vſus quantitas ex malitia vlceris æſtimatur. nam ad vlcus quod tetri odoris eſt, admodúmque flaccidum & ſordidum, Lemniā ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. Adhibetur quoque ex vino, aut aqua, aut oxymelite, aut poſca, aut mulſa, aut quoquo modo vſus poſtulet. Accōmodatū verò medicamētum erit ſiquis eam in pila plūbea cum plumbeo piſtillo confecerit, roſaceum aut immaturum oleum affundēs, aut ſemperuiuæ ſuccum aut cotyledonis, aut lactucæ, aut pſyllii, aut omphacii, & tanquam liquore aliquo vlcera confricuerit, atque inunxerit. Optimū enim habebit medicamentū ad carcinode, malignáque vlcera, ad pudendorū teſtiū & māmarū inflammationes, & item ad ſedis vlcera, aut rugas eminentes. Porro centaurium minus recens inueteratis vlceribus, & quæ difficulter cicatricem recipiūnt, ad cicatricem perducit, & maligna ſanat: itémque cupreſſi folia, & germina, & globuli noui & teneri, & humores qui in flaccidis & putridis affectionibus in profundo ſunt demerſi, ſine moleſtia & tutò depaſcunt. Cyperi radices vlcera quibus propter nimiū humorē induci cicatrix difficulter poteſt, mirabiliter iuuāt. Cucurbitæ aridæ cōbuſtæ cinis vlceribus humidis ſine inflammatione putreſcentibus, & præſertim iis quæ in pudendi præputio ſunt, conuenit: ſimili quoque modo benefacit anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus, defluxionibus, & putredini conuenit: & iſatis ſatiua omni vlceri maligno viriliter obſiſtit, licet putreſcat, licétque depaſcatur. Si verò vehementior fortè quàm ægri natura ferre queat, tibi videatur, eius foliis læuigatis addere oportebit vel panem, vel hordeaceam farinam, aut frumentaceā, aut polentam, pro ratione affectionis quæ in vnoquoque ſit. Teſtaceis porro vtimur ad cauitates diuturnas, quæque vix carne implentur, quæ ex defluxionibus ſiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt. Lanæ autē combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciunt. Platani verò cortex combuſtus, atque inſperſus, vlcera quæ propter nimiam humiditatē flaccida ſordidáque ſunt, curat. Peucedani radix malignis vlceribus illita, præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat, & carne replet, & ad cicatricem perducit. Aloë vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt, & præſertim quæ in ſede & pudēdis ſunt, curat. eſt etiā ad earundē partiū inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita, cui multū ſquamæ æris, aut chryſocollæ ſit adiunctum: eſt autem linteo illinenda & adhibenda, cuius ſplenium non eſt continuò auferendum. Ad chironia autē valet hoc quod habet ſquamæ æris drach. X. ceræ tātundem, aluminis drach. II. ceram calefacito, emollitóque, & arida in pollinē redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem vlcera malicorium læuigatum combuſtum imponito, aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito: aut hoc

A medicamentum adhibe quod conſtat ex hyſſopi drachmis IIII. vuæ paſſæ drach. IIII. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantur. Putrida verò & depaſcentia vlcera valentioribus remediis indigent, qualia ſunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æquè ac ignis adurunt, & quandoque iis à morbo victis ad ignem confugimus. Iam verò marrubium ex vino coctum illine: eruum læuigatū cum melle impone: oliuæ teneræ foliis in vino coctis & cōtritis eodem modo vtitor: præterea marina aqua calida perfundenda. B Cæterùm vermes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt, calaminthæ ſuccus aufert.

Ad carbunculos, Cap. XII.

Sanguis melancholicus effectus atque feruescens, cutimque accendens carbones gignit: quocirca cum cruſta exoriuntur, puſtulis quæ phlyctenæ appellantur, vlcus præcedentibus, vt in igni ambuſtis fieri conſueuit: febrim quoque acutiſſimam, & periculum celerè inuehunt. Quum verò pruritu vexentur, quandoque vna, quandoque plures puſtulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, & continuæ, milio ſimiles, quæ ruptæ, C vlcus pariter cum cruſta faciunt, cuius color quandoque cinereus eſt, quandoque niger: caro verò circundata feruida inflammatione tentatur, nigróque colore perfunditur, & non ſecus quàm bitumē & pix ſplēdet. Huiuſmodi verò eſt bilis exquiſitè atra. Qui adhibere huic morbo medicinam velit, ei à venæ ſectione incipiendum eſt, euacuandúmque vſque ad animi defectionem. Scarificare quoque poſt ſanguinis miſſionē non erit incōmodum: id quod altioribus plagis propter ſucci craſſitiem erit faciendum. D Affectæ autem particulæ inducuntur quæ moderatè repellunt, atque digerunt: quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat, cui mica ſit adiuncta panis qui in furno confectus ſit, qui neque valde à furfure ſit purgatus, neque valde ſordidus ſit. Super ipſum verò vlcus aliquod medicamētum valens imponemus, vt quod ad Andronem authorem refertur, vino dulci diluētes ad ſordium ſpiſſitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. E Auellanæ veteres oleoſæ carbunculos ad pus perducunt, itémque cupreſſi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, vua paſſa acinorum expers, & trita, ficus coctæ in vino contuſæ.

De cancro, Cap. XIII.

Iam verò cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur, quæ ſi acrior fuerit, cū vlcere erūpunt: quamobrem colore nigriore ſunt quàm inflāmationes, verùm abſque caliditate. Sed in his venæ magis quàm in inflammationibus implentur & diſtenduntur, neque ita rubent vt in inflammationibus, F ſed color earum ſanguinis colori reſpondet. Cæterùm cancer propter huius humoris craſſitiem nō ſaneſcit: ſiquidem neque repelli, neque diſcuti queat, neque totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamēta adhibita negligat, à vehemētioribus autem magis irritetur. Poſſumus tamen in initio prohibere ne augeſcat, melancholici humoris euacuatione, priuſquā altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem aut ex aliquo ſimplici, vt epithymi drach. IIII. in ſero lactis aut mulſa propinatis, G aut ex hiera quæ veratrum nigrum recipiat. Loco autem affecto ſuperpoſitum in vlceratis facit ſine dolore hoc medicamentum, Solani ſuccus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinſecus verò lana molliuſcula eodem quoque ſucco imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc ſicceſcant, ſucco continenter affuſo. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum quod ex pompholyge conſtat. Victus autem ægrotanti inſtituatur ex ptiſanæ cremore, & ſero lactis, & ex oleribus, ex malua, cucurbitáque, & his ſimilibus: ex piſcibus verò ſaxatiles, itémque aues omnes, H præter paluſtres conueniunt.

De carne contuſa, & ſanguinis coitu ſubter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XIIII.

Quum caro ab aliquo pondere ſuperincidente contuſa ſit, exiléſque venæ quæ in ea ſunt, ruptæ fuerint, ſanguis profunditur, vt ſolet quū tunica venarum rariore facta trāſcolat: iſque ſub cute collectus facit id quod ecchymoma nominatur, cute etiamnum integra. Noſtrum in hoc conſilium eſt, concretum ſanguinem diſſipare: id quod celeriter faciendum eſt antequam nigreſcat. In initio autem adſtringentia ſunt digerentibus admiſcenda, propterea quòd tunicæ venarum contuſæ denſatione indigent: poſt hæc verò ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ſcarificatis autem initio ecchymomatis, reliquam deinde curationem adhibemus. Horum porro ſpecies ſunt quæ ſuggillata appellantur, & liuores ex ictu cōtracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex percuſsione proueniens. Cæterùm pellis ouis recens detracta, eos qui flagris cæſi ſunt, potius quàm alia omnia, die vnico perſanat: præterea hydropiper vnà cum fructu illitum, ſuggillata & induratos tumores adiuuat & diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XV.

Rupta cum ecchymoſi omnino fiunt, medicamentiſque mediocriter calefacientibus curantur: quale eſt acopon quod ex nigra populo conficitur, & quæ ſimilia ſunt. Curandum verò eſt vt in ruptis quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum vis intendatur, vt magis acria, magiſque incidentia admoueantur: talibus autē cucurbitulæ vſus prodeſt. Cæterùm quum totum ecchymoma celeriter per halitum digeſtum eſt, rupta caro facilè coaleſcit: ſin longiore ſpatio, ſordes ſubnaſcitur, ita vt iam coire ruptio non queat: (labra enim inter ſe tantùm propè admouentur) ex quo fit vt leue momentum ea facilè ſeparet, & medium locum aliquo humore impleat, & quodammodo nouum continuò ecchymoma gignatur, & primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie, quum prius ecchymoma eſſet à ſanguine. Conuulſa autem fibris quibuſdam diſtractis fiunt, lenirique tantum deſiderant quoad dolor ſit leuatus: conglutinari enim non poſſunt. Cæterùm ariſtolochia rotunda ruptis & cōuulſis, ſiquid aliud, eſt accōmodata: itémque maioris centaurii radix, eiúſque ſuccus, & rheum, & coſtus, & bdellium cum oxymelite in potu acceptum.

De luxatis & contuſis, Cap. XVI.

Ad articulos luxatos cōtuſóſque valent lanæ ſuccidæ, ſpongia oxelæo imbuta & impoſita: bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato, ſal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & ſal, & nitrum toſtum cum cerato: vtere etiam aquæ marinæ calentis ſuperfuſione. Vbi inflammatio doloréſque conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.

Quæ ſpicula, ſurculos, ſpináſque educunt, Cap. XVII.

Spicula, arundines, ſpináſque & ſurculos educunt ambæ anagallides, ariſtolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus & illitus. Arūdinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo largè illinito, imponito, atque alligato. ſubitò enim educit.

De reduuiis, Cap. XVIII.

Reduuias paruas & incipientes, galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: vbi verò caro præter naturam excreuerit, conſilium eſt, eam erodentibus abſumere, & colliquare. Valet autem ad reduuias aurium ſordes & lyciū: quæ verò ſuppuratæ ſunt, acu perforari, humórque emitti, & ſpongia aqua imbuta imponi debet, aut lēticula cum aqua trita illini: vel etiam roſis viridibus, aut ficis aqua perfuſis, tritíſq; , aut polenta trita cum aqua: caro autē eſt ex omni parte ab vngue ramentis lintei abducenda. Porro vngues contuſos myrti & mali Punici foliis teneris contritis illine, vnguibus autem ſubcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt autē vngues qui malè affecti fuerint decidāt, ſulphur tritum ſuillo adipe exceptum impone. Vt verò ſcabri quoque abſcedant, vtitor hoc quod habet viſci quercini, ſandarachæ, fœnigræci, ſingulorū vncias duas, cantharidum, thapſiæ, ſingulorum vnciam, aceti quantum ſatis eſt. Ad idem valet fæx ſicca cum cerato impoſita, aut caro ficuum abiectis ſeminibus

contusa: aut vnguem pice subunctum, sulphurē & sandaracha tritis pari pondere illinito. Vnguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & vinciendus est, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes valent: super reduuias autem quæ in digitis sunt, thuris lacrymam tritam impone, & alliga: aut eruum tritum eodem modo, aut thuris insecti drachmam vnā, sandarachæ duplum: trita radici vnguis applicato, diligentérque inspergito, supra verò linamenta sicca ponito: hoc statim reduuias excitat. Est & aliud bonū, quod etiam valde est ad maligna vlcera accommodatum, Gallarū, malicorii acidi, squamæ rubri æris, & caricarū cōbustarum pares portiones tere, & misce cū melle, & ad vnguenti spissitudinem redige, linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque vnctis neque madefactis: si verò humor subsit, spongia vino perfusa eundem abstergebis.

De vlceribus articulorum, Cap. XIX.

ARticuli sunt carnosis partibus sicciores, idcirco quū vlcerati sunt siccioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ pastillus ex vino ad sordiū spissitudinem subactus, itémque medicamenta quæ æquè ac is desiccant, probè faciunt: marina quoque & muria sæpenumero irrigatos articulos melius affectos vidimus: quamobrem in articulis vtendum est iis quæ maiorem etiam exiccandi vim habent.

De sanguinis profluuio, Cap. XX.

SAnguinis profluuii remedium est appositus partis vulneratæ situs: huiusmodi est is qui sursum vergit, & caret dolore. nam si infrà vergat, dolorémque afferat, tum non solùm mouebit profluuium, sed etiamsi non sit, prouocabit. Quum ergo particulæ vulneratæ sunt, & sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit, admoueto, leniterque, & citra dolorem premens. ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur, eo suppresso. Medicamentis etiam sanguinem sistentibus vtendū erit: inter quæ illa quæ obstruūt, quæ emplastica nonantur, potiora sunt crustas inducētibus: siquidem interdum quum crusta excidit, ne iterum sanguis fluat periculum est. Optimum verò, quod etiam valet ad defluuium sanguinis è membranis cerebri, est hoc, Thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis crassitudinem, deinde leporis mollissimis pilis excipitur: tum vlceri toti liberalissimè imponitur, fasciáque linea alligandū est: cuius fasciæ primi quatuor aut quinque amplexus super ipsum vas profluens iniiciendi nobis sunt, inde verò ad radicem vasis ducentur, tertio verò die solues: sique medicamentum toto adhuc vlceri adhæret, aliud rursus superimpones, ac veluti linamentum quod ex pilis factū est, madefaciens ita deligabis vt initio fecisti: sin sua spōte linamentum excidat, radicem vasis digito blandè cōprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliūdque impones, & quoad vas carne munietur, curare ad hunc modum debebis. At quæ crustas generant, vbi crusta decidit, magis nudā partem quàm pro ipsius naturali habitu, derelinquunt: & sæpenumero posteaquam crusta decidit, profusio sanguinis quæ ægrè supprimi potuit, superuenit: quanquam crustificis medicamentis non secus atque ignitis ferramentis vti necessitas cogit, vbi ex erosione putredinis profusio sanguinis concitatur. Isatis satiua super partibus è quibus sanguis fluit, imposita, egregiè sistit: idem faciunt gallæ adustæ, quæ quū ignitæ sunt, aceto aut vino sunt extinguendæ. Gypsum & oui cādidum tenerum, farinámque triticeam puluerulentam, qualis parietibus adhæret, misceto: medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum conficies: quod vbi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiēdum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, aut hæmorroidibus fiūt, porri folia cōtunde, atque adhibe, aut rhoē rubram, aut acinos, aut capitula Punici mali, contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intinctam adure, & trita vtitor. est enim hoc valde efficax. Fluxionem verò sanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum rosarum viridium, aut siccarum, aut clauiculorum vitis,

A aut lentisci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoneorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: iis etiam vtendum erit insessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis exercet profusio, fit ex adstringentibus atque incrassantibus instituta: huiusmodi sunt alica, farináque pura decocta, caseus mollis, bulbi cocti, pisces assati, palmulæ, vinum nigrum austerum, lenticula, polenta, ouorū tenerorum vitelli, pira syluestria, mala cydonia, sorba, mespila, & quæ sunt his cōsimilia. Ad sanguinis autē fluxū è
B naribus valent platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis confecta fricabis, semen proiicies, lanuginémque collectam in vase fictili nouo repones: quum vsus exigit, hæc tenuia per calamum inspira: frōtem autem & nasum gypso aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri succus lana coacta aut linamento exceptus, & naribus inditus: & manna succo porri coacta, & imposita. Foris autē oliuæ foliis læuigatis teneris nasus illinendus est, & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis, & spongiis aut lanis aqua frigida imbutis, meatus vtriusque
C pinnæ naris obstrues: crura, brachiáque vincies, frontem & tempora oblines agglutinantibus iis quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui subsint, quum sanguinis profusio adhuc persuerat, eos conueniet exprimere, celeritérque iterum vti medicamentis sanguinem comprimentibus, & narium cartilaginem sub ipso osse duobus digitis pollice & indice comprimere. Prodest verò in hisce profusionibus, & in iis quæ ex intestinis fiunt, porri succum ad cyathos duos potui dare, aut lauri tenera folia cōtusa in oxymelite, aut thuris & lauri pares portio-
D nes læuigabis in vino nigro, quod pari facultate constet, & bibendum propinabis, aut tosti oui vitellum ex aquæ portiūcula cōtritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & stigmata, Cap. XXI.

NIgras cicatrices tollit inūctum oleum, in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat, calamintha vino cocta, argenti spuma rosaceo o-
E leo candido lota. Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine cóncolores reddit adeps asininus inlitus cum argenti spūma, erucæ succus cum argēti spuma inūctus: stigmata exterit ranunculus inlitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto inuncta: id verò processu temporis aufert. Vibices denique concolores statim facit oleum liliaceum continenter subactum.

De neruis vulneratis, Cap. XXI.

NEruus vulneratus & dolore & inflāmatione maiore quàm alia, propter sensus excellentiam, corripi-
F tur. Quocirca cutis vulnus apertum est seruandum, vt sanies per ipsum effluat, vulnerique adhibēda medicamēnta sunt quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant: ergo calidam aquam quæ cæteris apta est inflammationibus, his aduersissimam esse sciendum est, & accommodatius ad has esse vt oleo tenuium partium & experte adstrictionis irrorentur. Ex medicamētis autem idonea est resina, aut terebinthina, eáque per se in pueris, mulieribus, & iis qui molli sunt carne: in cæteris verò cū euphorbio: itémque propolis & per se & cum euphorbio
G emollita: sique nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo subtiliore oleo. Cataplasmate autem in neruis inflammatis, & putrescentibus vti quispiam poterit quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio stillatitio, aut oxymelite cocta, fit confectum. Cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei vnc. II. Conuenit etiam basilicum medicamentum quod nitrum recipit, aut calcem viuam, aut euphorbium aut sulphur viuum, aut fimum syluestris columbæ, vt in
H tetraphamaci libram horum alicuius vnciā cōiicias. Iam verò in agro, vbi tibi nihil suppetat, poteris recētem pinguémque propolin vulneri admouere, aut fermētum solum propoli mixtum, aut tithymali succum fermēto admixtum. Porro cataplasmatis ex lixiuio stillatitio atque

oxymelite,& farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum,aut hordei,aut polenta, nō solùm quum inflammatione tentantur,sed etiam statim in ipso initio vtendum est.Si verò neruus non punctus sit, sed planè cæsim sit vulneratus,ita vt ipsa etiam cutis subiecta sit diuisa, vt nudus neruus,& per directū & nō per trāsuersum diuisus conspiciatur, tum nullo ex iis medicamentis quæ ex euphorbio constant, quæque non secus acria sunt,vti oportet.Neruus enim nudatus horum vim quæ vehemens est,ferre non poterit.Calcem igitur æstiuo tempore sæpe lotam, & oleo copiosiore dilutam cape. Facit etiam ad hanc rem quod ex pompholyge conficitur, & quod ex melle, in rosaceo liberaliore eliquatum. Nihil autem horum debet vulnus contingere.quum enim neruus sensus vi præstat,tum verò frigida temperatura est, & cum parte cæterarum longè principe cōtinuus est. Quin ne oleo quidem huiusmodi vlcus irrigare conuenit: fit enim sordidum: ergo sanies tantùm abluenda est molli lana specillo circunuoluta. Si omnia succedant ex sententia,etiam vino dulci citra periculum madefaciemus.Post quam verò denudatus neruus fuerit contectus,linamenta aliquo medicamento quod angustis vulneribus accōmodatū sit,intincta,quale est quod ex euphorbio,aut fimo columbino paratur, extrinsecus circunducere oportet,ita vt etiam sanas partes largè complectatur. Quum verò transuersum vulnus est,maius periculum conuulsionis imminet:sed quantum ad curationem pertinet, eodē modo progrediendum est. Victus autem adhibeatur tenuior,quies imperetur,lectus mollis esto,oleo liberaliore alæ capùtque perfundātur.Si verò nerui cōtusi sint, cùmque iis est contusa cutis,& exulceratio subsequitur, cataplasma ex farina fabarum & oxymelite conuenit,quùmque contusioni coniunctus est dolor, pix liquida misceatur.Si verò citra cutis contusionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas insit, sæpissime perfundere oportet.Si totus neruus sit præcisus, periculum nullum sequetur,sed membrum mutilum reddetur: curatio verò eadē quæ aliis quoque vlceribus adhibebitur.Liquefactū medicamentum neruis compunctis idoneum. Facit etiam ad morsos à rabiosis,Aceti sextarius,picis pinguis lib. opopanacis vnc.iii.opopanacem aceto solutum magis læuigabis:picem liquefactam mixtámque incoques.Est autem hoc medicamentum ad neruos compunctos accommodatum,vtpote quod compunctionis os conniuere nō sinat:quemadmodum etiā in iis qui à cane rabioso morsi sunt,ne vlcus ad cicatricem perducatur,prohibet: sed in duriusculis tantùm corporibus facit.Si verò in pueris,aut mulieribus,aut molli carne præditis compunctis hoc vti velis,tibi licebit ipsum ex aliquo digerente, vt amaracino,aut opobalsamo,aut oleo vetere liquefacere.

Ad articulos relaxatos, Cap. XXIII.

Facit ad laxatos articulos acaciæ succus aquā dilutus & superfusus,aut rubi, aut malicorii, aut myrti folia cum myrteo cerato imposita.

De inflammatione, Cap. XXIIII.

Inflammationis initium est quum pars impletur sanguinea substantia: incrementū,quum id quod fluebat, cessat:quod verò in particula est,incipit putrescere, calorémque præter naturā inuehit, effusióque & flatus gignitur,particuláque magis quàm prius intēditur: status verò quum pus iam consistit, sed labores maiores vexant: declinatio denique quum id quod fluxit digestum est,& moles est diminuta. In principio autem ea per se admouemus quæ vim habent repellendi:in incrementis, hæc minuimus,digerentiáque adiungimus:in statu repellentibus & digerentibus pari portione vtimur:si dolor vehemens sit,lenientibus opus est: in declinatione digerentia solùm adhibemus,nulla re adiuncta quæ vim adstringendi habeat. Parietaria autem ad inflammationes tum in principio tum in incremento accommodata est,itémque glaucium.Atriplex, & maluæ hortenses incipientibus & augescentibus,ac veluti feruescentibus conueniunt,at declinationib⁹,duratis,& refrigeratis, syluestres magis sunt idoneæ:lactuca verò & cucurbita calidis illitæ benefa-

A ciunt.Ad eas verò quæ ex fluxionibus fiunt, semperuiua, & tribuli vtrique valent: brassica verò durescentibus cōuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus fit, Cap. XXV.

Quum inflammatio derepente particulam aliquam sine manifesta causa præcedente obsedit,id quod affectionē eam gignit,defluxio nominatur: ipse verò morbus affectio ex defluxione. In harum autem inflammationum principiis danda opera est vt rectè adhibeatur
B curatio: totum ergo corpus euacuándum est euacuationibus accommodatis:ipsa verò pars inflammata, superfundenda atque illinenda non calefacientibus aut humectantibus medicamentis: sed iis quæ repellere defluxū possint:quódque in partem affectam iam decubuit, euacuare,vimque & robur particulis laborantibus afferre. Illinendum ergo est cataplasma quod ex semperuiuo, mali Punici cortice in vino incocto, cera & polenta adiunctis conficitur:hócque & similibus quum dolor vehemēs nō est vtemur.Vbi verò particula cum defluxione dolorem
C maiorem sentit,tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplasmata ex farina sunt adhibēda.fluxionū enim vitiis hæc inimica sunt omnia.Debet verò doloris vehementia leniri medicamento quod ex passo,rosaceo, modica cera,lanis sordidis,quæ œsypi multum habeant, cōfectum sit,quæ per æstatem frigida, hyeme verò tepida excipiūtur, & admouētur ita,vt superiores partibus affectis locos spongia vino austero,aut posca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vsu pus non subsidat, emplastro quod ex chalcitide conficitur,aut alio simili ex iis
D quæ ad fluxiones valent,vtemur.Lanam verò puram vino austero imbutam super medicamento extrinsecus accommodabimus:atque hoc quidem modo inflammationes ex defluxione ortas curabis: eas verò quæ ex aliqua occasione concitantur, calefaciens & humectans nō lædes:quas si ad puris confectionem velis perducere, farina triticea hydrelæo incocta illines:sique vsus quandoque exiget vt scarifices,id etiam accommodatè facies. At si inflammationes quæ ex defluxionibus oriuntur, scarificatione tentabis,& præsertim in principio,eris in causa
E vt æger malo aliquo magno afficiatur.

De iis qui ex affectionibus quas defluxio concitauit,purulenti fiunt, Cap. XXVI.

In affectione quæ ex defluxione orta est, quum nulla causa perspicua subsit,semel aut bis vtendum est cataplasmate,ac tunc quidem quod ex hordeo constat, cæteris est præstantius: ei tamen aliqua aceti aut vini portio addatur.Pure autem dissecto & euacuato,cauēdum postea erit ne oleum aut aqua offeratur: verùm si vsus postu-
F let vt vulnus quandoque abluatur,aqua mulsa, posca,vino & vino mulso vtēdū erit:sique iterū inflāmatio accedat,cataplasma ex lenticula imponetur:si nulla sit inflammatio,aliquod medicamentum ex iis quæ emplastica dicuntur,& non minus id quod ex chalcitide constat, ad huiusmodi diuisiones accommodabimus: super quod spongiam aut lanam vino adstringenti imbutam imponemus.Cæterùm vulneri nullum medicamentum inpinguans admouendum est, quale est tetrapharmacum appellatum:siquidem ei exquisita exiccatione opus est.

G De gangræna & sphacelo, ex Galeno, Cap. XXVII.

Gangrænas appellant eas mortificationes quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ sunt, sed adhuc fiunt.Hanc affectionem nisi quis celerrimè curet, particula ita affecta, statim emoritur, vicinásque partes comprehendit,& hominem occidit. Vbi verò membra sic affecta sensus omnino sunt facta expertia,tum morb⁹ non iam gangræna sed sphacelus nominatur. Atque hoc etiam malum ossibus accidit,quum adiecta ipsis caro sa-
H niem prauam gignēs,ossa hac ipsa imbuerit, & corruptela consumpserit.Quum igitur membrū est penitus emortuum,statim præcidendum est quamproximè sanæ parti.Gangræna curatur euacuātibus nobis quamplurimum sanguinis possumus ex membro vitiato. sanguis enim

corruptus detrahendus eſt, aut vena ſecta, quum in ipſo membro vena magna ſit: aut cutis vniuerſa multis profundiſque ſectionibus incidenda eſt quùmque ſanguinẽ effluere permiſerimus, aliquod medicamentum ex iis quæ ad putreſcentia valent, imponemus. Huiuſmodi eſt quod ex oxymelite, aut farina erui, aut lolii, aut fabarum conficitur. Si valentius velis imponere, ſal adiiciatur, aut paſtillus Andronis, aut alius generis eiuſdem. Ad gangrænas etiam faciunt vetuſtæ nuces oleoſæ: earum verò cortex expurgat, & tithymali liquor in tempore & modo adhibitus: iiſdem quoque lupinorum amarorum decoctum inſperſum auxiliatur.

De abſceſſibus, Cap. XXVIII.

IN abſceſſibus quæ apoſtemata dicuntur, ſi puris eruptio impediri non poſſe tibi videatur, panem hydrelæo coctum illines, aut farinam hordeaceam eodem modo apparatam: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta ſit, fouebis. Quum verò tumor ægrè ad ſuppurationem veniat, ægréque diſcutiatur, cataplaſmate ex caricis vtitor. Oportet autem eas dulces pinguéſque incoctas aqua eliqueſcere, & aqua melli tenui ſimilem reddere, farinámque hordeaceam addere: ſique tumor minus quàm par ſit digeratur, cum caricis erit hyſſopum aut origanũ incoquendum: ſi vim magis intendere volueris, decocto ſalem adiicito: ſed diligenter animaduertendum eſt ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem calleſcat: ſi quid huiuſmodi quandoque videas, cum aqua radicem agreſtis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix & valentior eſt, & ad digerẽdum accommodatior. Ergo hanc quandoque per ſe coques, quandoque verò caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiſcebis. Adiantum quoque abſceſſus digerit: itémque anethinũ oleum diſcutit, & crudos humores, incoctóſque tumores maturat. Pix duros crudóſque tumores omnes cataplaſmatis indita, magiſque ea quæ liquida eſt, concoquit. Medicamẽtum quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit, vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur, qui verò cocti adhuc non ſunt perfectè digerit: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci triti tãtundem, farinæ fabarum drach. ſex, excipe reſina liquida, pellique illitum impone: ſplenium verò ne auferas priuſquam ſponte ſua decidat: medicamentum verò non multo antè parandum eſt, vt quod confeſtim exareſcat.

De ſtrumis & hymate, Cap. XXIX.

LVpinorum amarorum farina, aut aceto, aut oxymelite, aut poſca incocta, non ſolùm liuores, ſed & ſtrumas & phymata ſanat. Medicus quidam in iis qui duro corpore eſſent, bubulo ſtercore ex aceto ad ſtrumas & tumores obduros, totos oblinẽs vſus eſt. Phymata verò diſcutient trita & illita hæc, adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix vino incocta, ammoniacum cum melle emollitum, & impoſitum, viſcum cum reſina, & cerato, ſalicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris ſylueſtris radix terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abſceſſus verò internos rumpit marina cum mulſa epota: ſtrumas autem diſcutit calx viua, melle, aut ſordibus ex gymnaſio, aut oleo, aut adipe ſuillo excepta: lolii item farina cum fimo columbino & lini ſemine vino incocta: caprificorum groſſi agreſtes, aut ſatiui conciſi illiti, & concretionem omnem digerunt.

De fiſtula, Cap. XXX.

SPondylii radix circumraſa & impoſita, fiſtularum callos tollit: veratrum quoque nigrum impoſitum, duobus aut tribus diebus callum eximit. Eliquant etiam æruginis drach. II. ammoniaci tantundem: collyria conficiũtur ex aceto & aqua ad fiſtulas accommodata, itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sory crudum aut combuſtum, cum vini diluti aut mellis portiũcula ad colluendum adhibitum, & omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XXXI.

QVum bubones erumpunt, ſi totum corpus ſuccis æqualiter redundet, aut malitia humorũ detineatur,

A tum difficilis curatio eſt: ea tamen adhibenda eſt quam in affectione quæ ex defluxionib' oritur, præſcripſimus: ſi exquiſitè ſanum ſit, facilis. Totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt, vt dolore vacãs efficiatur: ipſi que vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco colido ſit intinctum. Totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum eſt: foris verò vlcus emplaſtro calido illinendum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex vtraque cum modico olei. Glandulam verò inflammatione tẽtatam, in initio lana oleo calido imbuta lenire oportet, non autem vt quidam faciunt, ſale adhibito:
B eo enim poſterius vtimur, quum artus quem plaga vexat, lenitus eſt, & quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inſtammatio plerunque ſoluitur. ſæpe etiam augetur, & ad ſuppurationem perducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationis ſe remiſerit, lenientia ſunt omittenda, & digerentibus vtendum. Paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt: qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur (quæ ἔμμοτα dicuntur)
C tranſeundo. In iis vitare oportet durorum emplaſtrorum vſum: quippe quæ particulas diſtendant, & inflãmari iterum cogant. Quum ſatis puris ſit, particuláque ad ſuppurationem peruenit, non ſtatim diuidemus, (vt nõnulli factitant) ſed medicamẽtis digerere conabimur. Lutũ impoſitum tumorem inguinum celeriter digerit. Ac bubones quidem qui ex prolapſu & vlcuſculis & doloribus cõtrahuntur periculo vacare: alios verò, & præſertim eos qui febribus ſuperueniunt, malos eſſe exiſtimandum eſt.

D De eryſipelate, hoc eſt igne ſacro, Cap. XXXII.

CRaſſus acérque humor influens eryſipelas modò cũ vlcere, modò ſine vlcere efficit. Hoc curandum eſt primùm vſu medicamẽti quod bilem educat, deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquã liueſcat & nigreſcat particula, progrediendum eſt. Requirunt autem eryſipelata quæ refrigerent cum humiditate, nec adſtringant: huiuſmodi eſt ſemperuiuum, portulaca, pſyllium, lenticu-
E la paluſtris, vmbilicus veneris, ſolanum, altercum, lactuca & glaucium, & cerata ex aqua admodum frigida. Admiſcetur etiam opii parum, aut ſucci papaueris, cicutæque, & mandragoræ. Compoſita autem medicamenta inducuntur, ceratum refrigerãs, cera, quæ quoad ius fieri poſſit, pura ſit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. Hæc refrigerata in pila manibus emollimus, aquam frigidam affundendo, quantum eius capere ceratum queat. Præſtat autem oleum eſſe roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale confecto: debétque oleum quadruplum ceræ eſſe. Si pa-
F rum aceti tenuis & pellucidi velis addere, medicamentũ liquidius frigidiúſque conficies, idque non ſolùm cõueniet eryſipelati, ſed hecticis etiam febribus, itémque inflammationibus pudendorum incipientibus, niſi depaſcens aliqua affectio partes exerceat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abunde refrigerant: itémque palmulæ pingues eiectis earum membranulis, & coctione tenellæ factæ, deinde læuigatæ, & impoſitæ: ſi verò ſicciores videãtur, cerato prædicto ad conſiſtentiam admiſce-
G bis. Inflammatione ſedata, antequam particula liuida fiat, cataplaſma ex hordei farina eſt imponẽdum: ſi verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendum eſt, locúſque perfundendus eſt aqua calida dulci: ſed & marina & muria interim conducet: quandoque etiã huiuſmodi aquæ cataplaſmati ſunt admiſcendæ.

De herpete, Cap. XXXIII.

HVmor quoque qui herpetẽ gignit, acer eſt: ſed ſi flaua bilis pura influat, vehementi acrimonia herpetẽ excedentem facit, qui continuam cutim eum corroſione
H cõprehẽdit: qua de re affectio ipſa, herpes nominatur: ſi verò cum pituita admiſceatur, alterum herpetem qui miliaris dicitur, qui eminentias in cute milii ſimiles excitat, efficiet. Ergo qui prius totum corpus purgat, deinde verò repellentia particulis affectis admouet, is herpetẽ

vt par eſt,curat:at qui ſtatim vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt,is cuticulam quidem ſanat,cæterùm nõ prohibet quin deintegro priori ſimilis affectio exoriatur. Corpus ergo(vt in eryſipelate dictum eſt)euacuabimus:at particulis affectis non eadem imponemus. Poſtulant quidem refrigerantia æquè ac eryſipelata,ſed tamen humectantia non ferunt: hiſque refrigerantia & ſiccantia conueniunt:ergo neque lactuca,neque lenticula paluſtris,neque portulaca,neque ſemperuiuum, neque aliud huiuſmodi ex refrigerantibus & humectantibus eis offerendum eſt:ſed in principio vitis capreolos, & rubum , & plantaginem oportet illinire: deinde iis lenticulam admiſcere.interim verò & mel & polentam, & cataplaſma quod ſupra ad inflãmationes ex defluxione remoto ſemperuiuo conſcripſi:exulcerata verò medicamentis inungenda ſunt iis quæ ad herpetẽ faciũt,vt paſtillis,paſſo,aut vino tenui,& auſtero non veteri, aut poſca diluta reſolutis:cæterùm inueteratis iam huiuſmodi vlceribus, Muſæ & Andronis paſtillus conuenit.Herpetem verò qui extremam tantummodo cutem exulcerat,niſi admodum inueteratus ſit,nullo horum vngere oportet: ſiquidem & vehementiora ſunt,& magis quàm oportet exiccant. Ad talem verò herpetem accommodatum eſt glaucium, huicque ſimilia, præſertim aqua ſubacta, ſi morbus nihil remittat,aceto diluta admoueantur.Succo autem plantaginis aut ſolani,aut vino ſoluta non mediocriter auxiliantur,aut lini ſemen torridum in vino & oleo incoquito,& contritum imponito, aut terram cimoliam ſolani ſucco ſubactam inungito, aut argenti ſpumæ vncias quatuor, porri ſucci heminæ dimidium,ſucci betæ par põdus, læuigata illinuntur.

De ſcirrhis, Cap. XXXIIII.

SCirrhus perinde atque os,durus eſt,& ſenſu caret: atq; is ſanari nullo pacto poteſt. Qui verò obſcurum habet ſenſum,digerentibus curatur medicamentis.Sed quæ digerunt,& confertim euacuant,neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem videntur, ſed tamẽ quod reſtat,fit inſanabile,quum id omne quod tenuium erat partium,ſit digeſtum:ex quo fit vt ea medicamenta accommodatiora ſint quæ molliendo poſſint digerere. Ergò molliẽtia ſunt adeps cerui & medulla, itémque taurinus & hircinus,vrſinúſque adeps, ammoniacum, bdellium,ſtyrax.Horum vſu & duritiem diſſoluemus,& digerentia itidem adhibebimus,qualia ſunt fœnũ græcum, fimus caprillus cum poſca. Componitur autem ſic à medicis medicamentum ad vtrunque faciendum, hoc eſt,ad ſcirrhum diſſoluendum,& ad digerendum accommodatum:cuiuſmodi eſt id quod ad Galenum authorẽ refertur.Pernæ ſuillæ veteris pinguis,ammoniaci thymiamatis,caſei bubuli,aut caprini veteris, adipis taurini, raſuræ nauis,ſingulorũ libra vna, medullæ ceruinæ vnciæ duæ, hyſſopi vnc.III.cyprini vnc.VI.vini Ægyptiaci heminã mediam.Sed in nono etiam libro de ſcirrhis in podagra exorientibus loquemur.

De œdemate, Cap. XXXV.

PItuitoſa fluxio œdema facit,tumorem laxum, cedentem,& qui digitis impreſſis cauatur, ſenſúſque expers eſt.Hunc curare oportet ſpongiam poſca imbutam cum ligamento leniter ſtringente imponendo, ita vt ab inferioribus partibus initium deligandi ſumatur, & ad ſuperiores progrediendo deſinamus. Spongia verò eſſe noua debet:quæ ſi talis non ſuppetat,ea nitro erit expurgãda,& melius etiam lixiuio quod ſtillatitium appellatur: ſi verò per hæc tumor non ſubſideat, paululum aluminis admiſcebis.Eſt etiam ad hoc aptum molliſſimum ex lucerna linamentum,hoc eodem humore imbutum & impoſitũ: benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratũ ſit,particulã oleo prius inunges,deinde ſpongiã ex lixiuio impones,arctiúſque ſtringes, & ita curabis. Iam verò iſatis ſatiua tumores huiuſmodi mirabiliter digerit, & cõprimit: idem facit terra omnis pinguis, & magis etiam Ægyptia.

De terebintho, Cap. XXXVI.

TErebinthus phymatis ſpecies eſt: in ſummo autem ipſo vlcere puſtula nigra eminet:qua rupta, id quod ſubiectum eſt,ſimile deſquamato apparet: vbi hoc diuiſeris,pus inuenitur.

De epinyctidibus, Cap. XXXVII.

EPinyctides vlcuſcula ſunt quæ per ſe erumpunt, puſtularum ſpeciem præ ſe ferentia, ſubrubra: quibus ruptis ſanies ſubcruenta defluit. Atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem verò maiore quàm pro modo vlceris,dolore affligũt. Ergo ſilphii ſuccũ aqua ſolutũ impones-citra enim mordicationẽ deſiccat,aut cicutam tritam imponito.

De ligamentis diſſectis, Cap. XXXVIII.

LIgamentum ex oſſe in os progrediẽs, minimè periculoſum eſt:quòd ſi quibuſcunque medicamentis velis deſiccaueris,non offendes.quod verò in muſculum inſertum eſt, quanto minus periculoſum eſt quàm tendo & neruus,tanto eſt cæteris ligamentis periculoſius, niſi rectè probéque curetur.

De thymo, Cap. XXXIX.

THymus eſt vlcus aſpera & ſqualida carne excreſcens. Fit autem & in ano & in pudendo: ac partim quidẽ facilis eſt,& ſpõte ſua decidit,partim verò deterior eſt,& dolorem affert:& quidam præterea ex iis curationem nõ admittunt.

De ficis, Cap. XL.

FIcos appellant germina quædam ad modum vlcerũ rotunda,ſubdura,rubentia,quæ dolor etiam comitatur.Oriuntur plerunque in capite:naſcuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus.His optimum medicamentum eſt alumen ſciſſile,æris flos toſtus,& glutẽ taurinum, tum ſquama æris quæ dupla ſit,teritúrque ex aceto,& illinitur.Probantur etiam capita menularũm combuſta,bulbi cocti,& cinis vnà cum aceto commixtus.

De furunculo qui dothien vocatur, Cap. XLI.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.Hos digerit cõcoquitque triticum commanſum & impoſitum, & item maſtiche Ægyptia. Vuas paſſas abiectis acinis tere, ſali trito pari portione addito,& illinito.Hoc aut diſcutit aut rumpit:caricas coctas tere,aquam affunde, & vtitor, aut caricis reſinam miſce,& impone.

Ad epinyctidas, Cap. XLII.

AD has valet apium cum polenta tritum & illitum: braſſicæ folia trita impoſita: alterci folia ex melle trita applicata.Solanum per ſe & cum cicuta viridi, aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor.Vuas paſſas ademptis acinis tritas admiſceto, eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum quoque ex melle tritum facit. Cauendum eſt ne acria,acida,& ſalſa offeramus,& à fomentis,balneis,& ſole abſtinendum.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. XLIII.

MYrmecia atque verrucæ vſu medicamentorum vehementer exulcerantium conuellentur:eorum verò quæ putrefaciunt, interimentur. Corticis ſalicis vſti cinis cum aceto acri dilutus,clauos,callos,myrmeciáque exterit.Similiter quoque melanthium eandem vim habet ad clauos atque reduuias. Pecudũ verò ſtercus ad verrucas, myrmecia,thymos,dothienas duros,in aceto ſolutum facit,groſſi decocti duros tumores diſcutiunt: crudi verò myrmecia & thymos expellunt. Condylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti,aloë cum paſſo inuncta, pentaphylli radix ſuperdata, cydonia cocta cum pane aut cum polenta, myrti folia combuſta cum cerato, propolis antè emollita & impoſita. Cõdylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum, calx viua, & fæx viſco excepta,& ſplenii modo ſuperdata. Permagnos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta, ſeminis anethi combuſti cinis illitus, alumen liquidum cum pane,vino,& apio.Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus,& ficos aufert,& quæ nunc dicta ſunt curat,atque auget,præterea prohibet.

Ad ganglia, Cap. XLIIII.

FAcit ad hæc plumbea maſſa ad modum vertebræ confecta,ganglio maior impoſita. hæc enim ſua grauitate ganglium proceſſu temporis diſſoluit.

Ad perniones, Cap. XLV.

MArina tepida perfundendi sunt, aut betæ, aut lenticulæ, aut erui, aut radicis asphodeli decocto. Post perfusionem lenticulam vino incoctam tere, & illine, aut ficus ex oleo læuigatas impone: aut alumen & farinam paribus portionibus in vino tere, & illine.

Ad digitorum totiúsque pedis rimas, Cap. XLVI.

PIce liquida oblinito: cancrum fluuiatilem aut marinum super carbones crematum, testam abradito, ex oleo tere, ad mellis spissitudinē redige, abstersis prius scissuris instillato. Prodest etiam scillæ medulla oleo feruefacta, & ex terebinthina contrita, itémque cornu capræ vstum, caprillóque adipe exceptum. Sed calli circumpurgādi prius sunt, deinde medicamentis vtendum est.

Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.

HÆc perfundes adstringentibus, aut persperges, rubi, myrti, capitulorum mali Punici agrestis, oliuæque agrestis decocto: eadem quoque trita illinuntur. Lemnia itidem sphragis inungitur, aut aloen cum melle dissolue. Ad scrotum verò vehementi atque intolerabili pruritu vexatum facit fæx combusta, donec leuetur perturbatio. Valet ad idem alumen liquidum.

De leuce, alpho, melane, lepra, & scabie, Cap. XLVIII.

SAnguis pituitosus & glutinosus, qui longo temporis spatio colorem verterit, & ad albidiorem cōmutarit, leucē vitiliginem efficit. Alphorum similis est origo, nō tamē caro tota affecta est, sed extrema solùm cutis. Atque ab humore pituitoso alphi albi fiunt, melas verò à melācholico: sed humor qui lepram facit, ad imas vsque partes penetrat: scabies verò ipsa superficiem occupat. Ergo si calcem lotam & torridam habeas, tanta aqua admista quā ta satis sit ad mediocrē crassitudinē, inungendo curabis. In alpho autem multo liquidiore medicamento inungēdum est, crassiore in scabie, crassissimo denique in lepra. Dracunculi radix cum aceto illita sanat alphos, itémque elleborus vterque: lupinorum amarorum decoctū superfusum, eorundem farina cum aceto aut oxymelite illita, cortex radicis capparis cum aceto, lilii radix cum melle, cæpa cum aceto in sole perūcta: crocodili terrestris fimus, sturnorum etiam, quum orizam solùm comederint, aut sepiæ testa cremata. Ad scabiem verò facit vua taminia, ellebor⁹ vterque, lupini amari, (vt diximus) cardamomū cum aceto, lilii radix cum melle, resina terebinthina cum sulphure, cuius nos periculum fecimus, cicer, fimus caprillus. Lepras verò expellunt anemonæ superdatæ, elleborus & albæ vitis radices.

De impetigine, Cap. XLIX.

QVum sanies tenuis atque acris cæteris crassioribus admiscetur, impetigines oriuntur, quæ facilè in lepram & scabiem transeunt: ex quo conficitur vt medicamenta valenter siccantia postulent. Itaque eas quibus à mediocriter siccantibus nihil adfertur auxilii, ab iis verò quæ vehementer exiccant, exacerbantur, ἀγρίας, *id est feras*, appellant. In his igitur vtendum est medicamētis quæ satis efficacia sint, nec tamen vehementer erodant. Cicer ad impetigines facit, vterque elleborus: prunorum gummi pueris prodest: erinaceus in petris nascens: pix cerato mixta: sulphur cum resina. hoc est experientia comprobatum. In puero autem apta est hominis saliua: affecta verò

A cutis continuò debet digitis ex saliua fricari: crocodili terreni & sturnorum fimus. Ad impetigines verò recentes quæ mentum aut aliam faciei partem infestant, tritici multum capitur, incudique cuidam ignitæ imponitur, humórque qui inde emanat adhuc calidus sumitur, & impetigines inunguntur: atque hoc quidem remedio plerique sunt sanati. Aut malux agrestis fructum tenerum collige, eóque contuso succum exprime, & serua, & impetigines cōtinēter illine. Inueteratis impetiginibus, iis quæ subiiciam vtitor: Viticis folia contunde, modicum aceti B adde & illine: vel capparis folia detrita ex aceto impone. Pastillus ad impetigines, Glutini figulini denarii quatuor, thuris denarii duo, aceti heminæ dimidium. In quibusdam scriptum est, pares portiones: aceto soluta illinūtur.

De inflammatione, Cap. L.

SPiritus flatuosus, crassus, vaporosúsque est materia inflationum: sed & corporis densitas vt spiritus non expiretur adiuuans causa est. Vnde curandi consilium eō dirigitur vt densata rarefaciamus, & crassum spiritum attenuemus: quod medicamentis quæ tenuium partium calidáque sint, efficietur. Sed quum musculi ex contusione C inflati sunt, ex calidis & acribus excandescant, & dolores intenduntur. Ergo digerentibus lenientia miscenda sunt; atque in initio lenientium esse maior portio debet: quùmque morbus inclinet, eorum quæ digerunt. Præterea in huiusmodi affectione musculorum lenit & decoctū, & ipsum hyssopum cum exiguo oleo: digerunt vero acetū, & nitrum, & lixiuium stillatitium. Ergo in principio vtendum est decocto cum olei momento, atque item vini: quod calens lanis succidis excipiatur: quùmque particu D las refrigerare non oporteat, curandum vt calor diu cōferuetur. Vbi lenitus est æger, acetum nitrúmque, & deinde lixiuium stillatitium misceatur: postremò verò imponenda sunt emplastra quæ digerendi vim habeant, vt inflammatio subsidat, quale est quod sequitur: Sordes ex gymnasio feruefactas, primùmque percolato, vt puræ fiant, rursúsque in lebetem coniicias, calcémque viuam tritam, vt farinam inspergas, donec luti fiat spissitudo.

De elephantia, Cap. LI.

QVi hoc morbo correpti sunt, iis mirabile auxilium affert esus viperarum: quas qui esse velit, parare ad E hunc modum debebit: In primis caput, itémque cauda ad quatuor vsque digitos abscindenda sunt, interioráque omnia & cutis etiam auferenda, corpus aqua perluendum: deinde in sartagine æquè ac anguillæ ex albo iure cōdiēdæ sunt. Fit autem album ius aqua copiosa imposita, exiguóque oleo, & porro, & anetho adiuncto. Est autem perspicuum, carnes viperarum esse coquendas vsquedum teneræ fiant. Atque etiam ipsum medicamentum quod ex viperis conficitur, quod theriacen vocant, est accom F modatum, vt ex eo copiosè bibant ii qui hoc morbo tenentur: ac ficui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc faciunt omnia, quandoque eis euenit vt squama ex cute excidat, cuiusmodi in serpentibus senectutem appellamus. Vtimur etiā ad hæc theriaco sale & calamintha: sed benefacit hoc quoque, quia nō solùm egregiè digerit tenues humores, sed saniem attenuat, & crassos humores ex quibus hoc morbi genus efficitur, incîdit & dissecat. Non tamen in singulis hominibus ab iis remediis incipimus. G prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam venam incidimus.

Octauo continentur quæ ad cerebrum,caput,oculos,nares,genas,maxillásque pertinent omnia.

LIBRI OCTAVI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber octauus.

De memoriæ iactura,déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio sopore torquentur, Cap. I.

QVVM perdita memoria est, aut magna noxa affecta, si frigida omnino est intẽperies,calefacere eam conuenit: non tamen est exiccandi,sicut neque etiam humectandi necessitas:sed si cum humiditate sit coniũcta,exiccare:si cum siccitate, humectare:si in medio vtriusque consistat,eodem in statu cõseruare eam oportet. Eorum autem qui veterno detinentur,in ipso statim initio vena secanda est:id quod est vtrique morbo,& qui ex vigilia & qui ex sopore fit,commune:éstque vtrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria sunt.sedanda enim leniendáque sunt quæ cum vigiliis vexant: excitanda verò quæ torporem afferunt.Meritò igitur quum ægrotantes in ætate florenti sunt,morbísque laborant,in quibus vigilant & desipiunt, iis irrigationes ex capitibus papaueris offeremus,& ad olfaciendum dabimus, nasique pinnas ab interioribus partibus, aut frõtem inungemus.In morbis verò contrariis ægroti sunt excitãdi, humorísque qui molestiam affert incidenda est crassities,& calefacienda. Ergo thymũ, & pulegium,& origanum,& alia huiusmodi generis aceto incoquentes,ægrotãtium naribus admouebimus:postea verò palatum validis acribúsque medicamentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiusdẽ facultatis vsque ad sinapi imponemus. Quinetiam si vterque morbus inueterarit,cucurbitulis etiam & castoreo in vtroque vtemur.

De ephialte, Cap. II.

QVi ephialtes nominatur,non est quidem malus dæmon,sed validus morbus quidam, atque etiam vates,sacerdos,& Æsculapii minister.Morbum verò præueniunt hæc,suffocatio,vocis suppressio,& grauitas.Occurrendum igitur inchoanti malo:nam perseuerans,& singulis noctibus incidens,morbumaliquem magnum,vt apoplexiam, vt insaniam, vt morbum comitialem,nuntiat, idque quum capiti causa tribuitur. Quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur,eadem ephialticos dormientes infestãt: ergo vena secanda est,totúmque corpus purgandum.Maximum verò auxilium affert iis elleborus niger ad põdus drachmæ vnius, cui succi scãmoneæ oboli tres,& aliqua odorata,qualia sunt anisum,daucum,petroselinum, admisceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eisdem opitulatur. Diæta tenuis esto, fœtida vitentur.Adiuuat etiã hos pæoniæ semẽ:eius autẽ grana quindecim nigra trita ex aqua cõtinuè potui dẽtur.

De morbo comitiali, Cap. III.

VBi concidit aliquis, conuulsa & distracta membra sunt perungenda,tenendáque,ac dirigenda: deinde os aperiendum,digitúsque immittendus, aut penna oleo irino imbuta,vt pituitam euellamus: odoramentis quoque sensus excitare oportet,veluti peucedano,succo cyrenaico,bitumine,cedria,pice.Post accessiones,si nihil impedimento est,vena cubiti incidenda est:si nihil remittat accessio, extremæ partes sinapismo oblinendæ sunt: cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non cessauit,exigua spes est:& tamen medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum & succum cyrenaicum cum melle & aceto ori infundat:per sedẽ verò cẽtaurii aut colocynthidis decoctum iniiciat. Qui ex morbo conualescunt,viribus refectis,ex hiera purgari debẽt. Atque hæc quidem est recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio: nunc verò quomodo inueterato opitulandũ sit, subiiciam.Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquã diu bibere oportet,& si nihil prohibet, vtique sanguis mitti debet: quatuor autem aut quinque diebus interpositis,

corpus reficere, & ita purgante medicamento euacuare: præſertim verò ex nigro veratro, aut colocynthide, aut etiam ſcammonea. Ipſum porro veratrũ ſine medulla tunſum cribratúmq; inſpergendum eſt aquæ mulſæ cyathis quinque, aut ſex, melléque crudo adiecto piperis momẽto excipiendum. Colocynthida verò abiecto ſemine, & quæ medullam adhuc habeat, paſſo implebis, totámque noctem ita ſines: mane verò paſſum temperatum potui dabis: vbi ſatis purgati ſint, lauari poterunt. Tertio die cucurbitulæ præcordiis & dorſo cum ſcarificatione applicabuntur: deinde compluſculis diebus interpoſitis, refecto corpuſculo, hieram ex colocynthide offeremus: poſt hæc capiti & occipitio cucurbitulas affigemus: ſequenti die panem aqua mulſa incoctum, tritúmque cum amaris amygdalis, ſerpyllo, mentha, aut calamintha, aut ruta ſuperdabimus: idque triduò faciendum eſt: pòſt verò caput radendum, peucedaníque liquore cui ſpondylium ſit incoctum, ex aceto diluto perungẽdum. Rurſus verò interpoſito ſpatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulſa, diéque vno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis vtemur quæ ſternutamenta cieant. Poſt quinque aut decem dies caſtoreũ ex mulſa exhibebimus, ſpatioque interpoſito, clyſter ex centaurio iniicietur: deinde verò quæ pituitam per os & per nares ducant offeremus, tum ſinapiſmum capiti inducemus. Iam verò & acribus cibis quandoq; eſt vtendum.

De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.

COmitiales adiuuat oxymel per ſe ſumptum, præſertim verò ſi cum ſcilla ſit confectum. Capparis quoque condita prodeſt ſi continuò edatur, itémque ſalſamentum. Eſt autem ſalſamentum, medicamentum quoddam ex ſcilla vtiliſſimum, ad hunc modum confectum, Vas in quo mel fuerit capimus, ſcillámque in tenues partes manibus diſcerptam in id iniicimus: vas operculo ſolido obturamus, totumq; vaſculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in ſole conſtituimus, vt ad meridiem ſpectet, & à borealibus ventis ſit remotum: (fiat hoc in Caniculæ ortu, quod eſt ſpatium quadraginta dierum) vaſculum verò eſt paulatim ad ſolem vertendum. Tranſactis hiſce diebus vas aperientes, corpus ſcillæ elixato ſimile comperiemus, ſuccúmque ex ea fluxiſſe, quem collectum optimo melle iucundum facimus: & eius quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis verò magnum damus. Quinetiam corpoream ſcillæ partem ſimpliciter contundimus & læuigamus, cochleárque vnum cum melle offerimus: ſed huic quantum ad efficaciam pertinet, ſecundæ tribuuntur. Si verò primo loco ſtomachus ſit affectus, ægro imperandum eſt vt concoctionis curã gerat: panẽ ergo accuratè elaboratũ ex vino temperato leuiter adſtringente, atque albo, ad horam tertiam aſſumat. Medicamentum quoque ex aloë bis aut ter ſingulis annis dari poterit. Noui puerulum qui hoc morbo correptus nunquam fuerit poſteaquam radicis pæoniæ magnam & recentem partem collo appenſam tulit. Agaricum quoque, ſeſelis, ſpondylii fructus & radix, ariſtolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodeſt. Scarificatio denique crurum ſæpiſſime iterata eoſdem vehementer iuuat.

De vertigine, Cap. V.

QVi hoc morbo tentantur, in acceſſione excitandi ſunt medicamentis quæ odore moueant, & extrema tum partium frictionibus, & cæteris generis eiuſdem. Quum verò morbus conquieuit, vt profligetur, primùm ſecanda eſt vena, deinde purgandum ex hiera, tum interiecto ſpatio, clyſteri acri ex centaurii vel colocynthidos decocto vtendum. His euacuationibus peractis, caput ipſum ad occipitium eſt ſcalpello conuulnerandum, cucurbitulæque cum ſcarificatione adhibendæ: poſtremò iis medicamentis vtendum quæ pituitam eliciant, & quæ per ſternutamenta euacuent.

De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.

QVi apoplexia correpti ſunt, oleo copioſiore eliquato inungẽdi ſunt, caputq; perfundẽdũ roſaceo in quo A ſpõdyliũ ſit incoctũ, mulſáq; inſtillãda, & adhibẽda odorameta, vt caſtoreũ, vel opopanax, & galbanũ. Os quoque per vim aperiẽdũ eſt, digituſq;, aut pẽna oleo intĩcta iniiciẽda, vt ſiquid ſuperuacaneum ibi ſit, abſtergatur: ſedes quoq; inũgẽda eſt iis quæ flatus educũt. Si per hæc morb' nõ inclinat, clyſteribus acrioribus vtemur, quib' muriã & mel admiſcebimus. His ita confectis, incidenda vena eſt: facta autem venæ ſectione, iterum vtemur excitantibus.

De melancholia, Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melãcholicus B ſanguis redundarit, initium curationis à venæ ſectione ſumendum eſt: quum verò is cerebrum ſolum occuparit, tum ſanguinis miſſione non eſt opus. Sed eſt etiã tertia melancholiæ differentia quædam, quum ea non ſecus atque morbus comitialis, à ventriculo ducit originem. hanc nonnulli veteres hypochondriacum morbum nominant. Quum igitur ex præcordiis melancholia oritur, primùm ſymptomata circa ventriculum apparent: quumque maior ſit effecta, eam melancholicæ perturbationes comitantur. Leuatur autem æger alui ſubductio- C nibus, vomitibus, concoctione & ructu. Hypochõdriacũ etiam hunc morbum, flatuoſum appellamus, ſymptomáque eius eſſe dicemus triſtitiam & timorem. Quum igitur propria melancholiæ ſymptomata magna appareant, ventriculum verò vel nullum, vel minimum quippiã infeſtet, tũc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam præcipuè affectum eſſe exiſtimandum eſt. Hanc verò melancholiæ ſpeciem continuis balneis, diæta boni ſucci & humida abſque vllo alio præſidio curare oportet. Quum verò humor is qui infeſtus eſt, ob temporis diuturnita- D tem effectus eſt difficilis ad euacuandum, tunc & magis varia & potentiora remedia par eſt adhibere: ergo morbum hunc incipientem curare conuenit: inueteratus verò atque auctus eſt tractatu difficillimus. Igitur in principio epithymo aut aloë purgentur: nam & parum quotidie ex his ſumptum, non mediocriter iuuat, leuitérque aluum mouet. Vbi verò ita vti dictum eſt purgati fuerint, abſinthium dabitur, modò herba ipſa duobus aquæ cyathis perfuſa & incocta, modò eius ſucci drach. dimidiũ, aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modi- E cum dormituro, multáque obſonia in aceto intincta comedenda offeruntur. Sed melius erit aceto ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiam miſcuiſſe. Quum verò ad curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius corporis conſenſu ducat originem, fortè accedas, non minus venam in cubito ſecabis. Facta ſanguinis miſſione, viribus refectis per inferiores partes medicamento quod ex colocynthide, quódque ex elleboro nigro conficitur, purgabis. Quo in caſu etiam quod ex epithymo, quódque ex aloë conſtat, conueniet: prodeſt quoque euphorbium F admiſcere, & ex ſero lactis parare. Iam & facultates quæ vrinam cient, purgationéſque quæ ſudoribus fiunt, huic malo medentur: quinetiam præcordiis proſpiciendum eſt. Fouebuntur autem perfuſa decocto rutæ, & anethi, & abſinthii, & pulegii, & viticis ſeminis, & baccarum lauri: hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniũt dolores, & flatus diſcutiunt. Porro cataplaſmatis inſit etiam aliquid eorum quæ flatus pellunt: cuiuſmodi eſt apium, aut aniſum, aut cuminum. Nec minus etiam cataplaſmati miſcere cyperum, irida, & roſmarinum, & per- G mittere vt diu atque adeò per diem & paſto & ieiuno adhæreant: quum auferes, aliquod aliud operimentum, vt lanam latiorem, impone. Cucurbitulis ad flatus excutiendos leuibus vtendum eſt: ad dolores autem atque inflammationes, cum ſcarificatione. Quum verò curando procedas, non erit obliuioni mandandum ſinapi: ſed & acria ſmegmata & dropaces dorſo & ventri ſunt imponenda.

De inſania, ex Philumeno, Cap. VIII.

INſaniæ eadem eſt quæ malancholiæ curatio: præcipuè tamen inſanientes iuuat hippomarathri radix, ſeménH que in aqua potum, & bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie ſumptus.

De amantibus, Cap. IX.

EOs qui ex amore curis affecti, vigiliiſque torti eſſent, quum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiq;

abstinentia, & tenui victu consumpserunt. In quibus quum nos amorem in causa eorum esse deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad gestationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus: nonnullis timorem incussimus. nam qui amori semper inseruiunt, ab iis affectio difficulter remouetur. Nonnulli autem obiurgandi sunt ex vitæ instituto quod sibi quisque delegerit. Cæterùm amantes hæc consequuntur, Oculi caui, non lacrymantes, sed vt voluptatis pleni videantur, continuus palpebrarum motus: quumque reliquæ corporis partes concidant, in amantibus hi soli non concidunt.

De lycanthropia, quum homines luporum naturam imitantur, Cap. X.

QVos hoc malum infestos habet, noctu rno tempore domo egressi, lupos in rebus omnibus imitantur, & ad diem vsque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognosces, pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illacrymantes, eósque concauos habent, lingua siccissima est, nulla penitus in ore saliua conspicitur, siti enecti sunt: crura verò, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio exulcerata. Hæ sunt illorum notæ. Qua in re sciendum est, lycanthropiam esse melancholiæ speciem: quam accessionis tempore curabis secta vena, & facta vsque ad animi defectionem vacuatione, cibisq; boni succi. Vtitor quoque balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, etiam hiera ex colocynthide semel, bis & ter purgabis. Post purgationes theriacen ex viperis dato, & item alia quæ in melancholiæ curatione sunt commemorata. Morbo inuadente æger perspergendus est iis quæ somnū conciliare consueuerunt. Vbi verò somnus accesserit, aures & nares opio illinantur.

De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.

CErebrum inflammatum ita sæpe intumescit vt etiam futuræ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, vehemens fastidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciésq; & totum caput intumescit: ergo secanda vena est in cubito & euacuandum: itémque ex naribus & vasculis quæ sub lingua sunt sita, sanguis mitti debet, irrigationésque inflammationibus capitis congruæ, linimentáque humectantia, & maturantia sunt adhibenda.

De erysipelate cerebri, Cap. XII.

ERysipelas in cerebro fit, hæcque ægrotus patitur, toto capite dolet, vt flamma in eo esse videatur, facies frigida est & subpallida, os inarescit. Vena secanda est ei qui ægrotat: præcipuè verò quæ sub lingua sunt venæ incidi debent. Refrigerantia quoque admoue, quibus in aliis itidem erysipelatis vtimur.

Curatio aduersus canis rabiosi morsum, Cap. XIII.

CAnes rabiosos hæc comitantur, muti omnino sunt, & veluti insani, vt ne domesticos quidem agnoscāt, cibum auersantur, siti premuntur, nec bibunt, anhelant vehementer, auribus demissis sunt, saliuam copiosam & spumeam edunt. Qui verò ab iis morsi sunt, curare statim oportet omni legitima curatione, etiamsi vlcus sit perexiguum, & extremitatem solùm occupet: neque cicatrix celeriter inducenda est. Vulnus autem abluetur aqua in qua chamæmelum & agrestis lapathi radix sit incocta. In potione verò sument lycium, & silphii liquorem, quem in vulnus etiam imponent: sument quoque in potu chamædryn, scordium, gentianæ radicē, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethū multum admiscebunt. Purgabuntur verò medicamēto quod ex colocynthide conficitur: cuius quotidie dabis quantū fabæ magnitudinē compleat, sed non vt integra fiat purgatio. Humor verò quicum dabitur, esto decoctum helelisphaci, aut sideritidis heracleæ (quam & halysson vocant) quia ipsa sola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex viperis. Vsus etiam eorum quæ vrinam mouent est accōmodatus. Iam & iecur canis qui momordit, dandum est. Sed non vni soli remedio confidendū: & quibuscunque rationibus possis est inuestiganda atque tractanda curatio. Appollonius verò Pergamenus ait fuisse memoriæ commendatum, multos quidem ex iis in quibus ob aliā causā aquæ timor natus esset (quos ὑδροφόβους appellant) fuisse seruatos: ex iis verò qui à cane rabioso morsi fuissent, seruatum esse neminem.

De neruorum resolutione, Cap. XIIII.

QVum nerui omnes simul sensum motúmque amiserunt, apoplexia morbus nominatur: quum verò in altera parte, siue dextera siue sinistra id accidat, dicitur paralysis (*hoc est resolutio*) neruorum illius partis quam obsedit. Originem ducit hic morbus ab humoribus glutinosis & crassis neruos obstruētibus, per quos voluntarii motus eduntur: ex quo patet, eos humores esse vacuandos. His euacuatis, primùm hieræ drachma potui dabitur sine melle, iniecto tamen pipere in puluerē redacto: si quidem volumus non purgationem, sed distributionem ab hoc medicamento fieri: & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo. Quatuor verò diebus interpositis duas similiter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drachmas adiecto mellis & salis cochleari: quo tempore etiam piper est addendum. Si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfectè fuerit purgatus, quinque drachmas, & quibusdam etiam sex (si modò ætas florens sit) dabimus. Diæta sit attenuans. parti verò quæ propter solam obstructionem sit resoluta, impone aliquod medicamentum quod digerendi vim habeat. Quibus verò partes faciei sunt resolutæ, ad eos medicamenta faciunt quæ pituitam educunt, quæ continuò sunt adhibenda, vt eorum robur excitetur. Iisdem sunt excitanda sternutamenta, capitísq; habenda omnino cura est: at in quibus resolutio faciem non vexat, iis satis erit occipitio, & in primis vertebris applicare medicamenta, in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus vti debebimus.

De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.

RIgor huiusmodi ex pituita vitrea admodum frigida sine febre oritur. In iis verò qui ita sunt affecti, calefacientibus vti sine metu debemus, & quæ humorum crassitiem discecent adhibere: talia quoque esse debent esculenta & poculenta. Vtendum verò est medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum verò eo quod ex succo cyrenaico & castoreo conficitur.

De conuulsionibus, Cap. XVI.

QVum statim ab initio morbi, aut non ita multo pòst conuulsiones quæ oriri incipiunt, diutius perdurāt, ex repletione oriuntur: quum verò ex multis sudoribus, aut vomitib⁹, aut alui excretionibus, aut sanguinis defluuio, aut vigiliis, aut fame, aut motibus nimiis, & vehementibus sequuntur, ex inanitione ortum trahūt: quúmque aliquis sanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentissimis totum corpus atque nerui exiccescant, atque ex ea siccitate postea sequatur conuulsio, id summum malum est, & eiusmodi vt fere nullus sit remedio locus. Ergo quum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulsio ἐμπροσθότονος: quum verò ad posteriora, ὀπισθότονος: quum deniq; rectè inter vtrãque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterùm conuulsiones quæ ex repletione aut inflammatione oriuntur, curabis si copiam humorum euacues, inflammationémque peculiaribus remediis propulses. Conuulsio autem accidere etiam solet quum vomentes vehementius sese torquent. His succurrit acanthii radix, & spinæ albæ, & spinæ Ægyptiæ semen epotum. Quidam etiam centaurii minoris succum potui dant, quum ex repletione existit conuulsio: castoreū verò non modò bibitur, sed etiā extrinsecus cum oleo sicyonio cuti illinitur.

De distentione quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno, Cap. XVII.

QVibus ceruix recta intenditur, vesicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet, vt quæ leniter calefiunt, etiam contraria quæ distentio inuehit, ferre queāt. Ergo totum consilium est eo dirigendum vt irrigationibus & lotionibus curationem transigamus.

Primùm autem vtemur oleo dulci, deinde verò rutaceo & ficyonio: fed magis etiam laxant cataplafmata ex fœnogræco, lini femine, farina hordei, quæ mel copiofum atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, vtranque maxillam, totámque fpinam vfque ad lumbos. Adhibendæ etiam funt cucurbitulæ fic vt cutis incidatur: admoueantur autem ceruicibus fpinæ ab vtraque parte, & pectori vbi mufculofum eft, & item præcordiis. Eos verò in quibus morbus inueterarit, in oleum tos defcendere etiam bis die conuenit. Si vires fubuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum, in quo refina fit eliquata, per fedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant fuccum cyrenaicum: fed quia diffolutum facit erodentem potionem, oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem. Silphii quoque radix ex mulfa epota vtiliter præbetur: fimili quoque modo myrrha & hyffopi decoctum: fed caftoreum reliquis longe præftat omnibus. Quocirca duo cochlearia figillatim diftincta ex mulfa danda funt.

De capitis doloribus, Cap. XVIII.

CApitis dolores quos æftus aut calor aliquis excitauit, curant ea quæ refrigerandi vim fine adftrictione poffident. Inter ea præftant cæteris quorũ eft fubftãtia tenuior: quocirca in principio nihil eft rofaceo meli⁹ quod abfque fale fit confectum: non debet autem vetus effe. Poft rofaceum fequitur chamæmelinum oleum, aptum iis in quibus refrigerare mediocriter oporteat: vbi verò vehementer refrigerare velimus rofaceo vtemur, eidémque femperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut vuæ acerbæ fuccum mifcebimus. Papaueris verò & mandragoræ fuccus, quum non fine noxa refrigeret, vitandus eft: fed fi neceffitas quandoque cogat, eius parum mifcendum eft. Erafiftratus autem author eft, calidiores temperaturas, quum quis eas foli fit expofiturus, mirum in modum præferuari fpongia lata ac denfa ex aqua frigida valde expreffa, & capiti admota. In dolore verò capitis qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo vteris: fi maiore calore opus fit, parum euphorbii oleo mifce: præterea illine irino vnguento & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommodatum: atque his quidem & frontem, & narium & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus funt feruãda. In iis autem qui funt inueterati, & neceffe eft caput radere, medicamenta adhibemus quæ tum emplaftrorum tum ceratorum forma fint confecta: quum verò capilli breuiffimi fint, liquidiora imponimus: horum autem materia aliunde eft huc comportanda. Ea igitur quæ refrigerant, ex iis quibus eryfipelata curantur: quæ verò calefaciunt, ex calefacientibus componenda funt, quale eft quod ex euphorbio conficitur. fatis eft enim vnam euphorbii drachmam olei dulcis vnciæ vni, & ceræ vnciis tribus adiicere. Dolorem verò capitis qui vitio ftomachi ortus fit, fanabis vacuatione quæ vomitibus quamcelerrimè conficitur: fi verò nihil euomuerint, etiamfi valde fint conati, dabimus operam vt fuccorum vitiatam malitiam cibis boni fucci corrigamus. Porro peffima affectio fit quum vitiofi humores in ventriculi tunicas ita funt infarcti, vt elui non poffe videantur: quorum optimum remedium eft picra. Quum verò calor dolorem afferens fuperarit, curatio adhibenda eft ex iis quæ refrigerandi vim habent, poftea mitigantia & concoquentia medicamenta repellentibus commifcebimus, tum verò digerentia & attenuantia adiungemus. Dolores ex febrium magnitudine obortos, perfufiones ex capitibus papaueris fanant. Qui verò ex vini potu caput dolent, vacuandi funt, quiéfque ac fomnus imperandus, balneúmque vefperi adhibendum, & cibis vtendum boni quidem fucci, fed non calefacientibus. In iis denique qui ex ictu aut plaga dolore capitis vexantur, quum iam inflammatio quædam confliterit, venæ fectione vti conuenit: fiquid prohibeat, clyfteri euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.

IN cephalæa dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulfantes, inflammationem: extendentes, fi grauitas &
A pulfus non adfint, fpiritus tenuis ac flatuofi copiam in membranis contentam teftantur. Ergo fi multitudo vaporum aut humorum contineatur, vtrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem, an propter totius corporis repletionem confiderandum eft, vt totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum fanes: nam materiam in totum corpus reuellendo, affectæ particulæ medemur.

De hemicrania, Cap. XX.

B QVi curaturus hemicraniam eft, qua purgatione aut venæ fectione ægrotus indigeat, confiderare debet, atque ita ad capitis auxilia progrediens, tum per digitos manus fuæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem ante tempus acceffionis confricãdo excalfaciat. Poft acceffionem verò medicamentis quæ hemicrania medici vocant, vtendum eft: fique multus calor in doloribus fentiatur, iis in quibus refrigerans aliquid infit: fin fecus, iis quæ abundè calefaciant: vtrifque verò aliquid ex iis quæ robur addunt, mifceatur, quod facultatem adftringendi habeat. Iuuat etiam hos fi oleum tepidum in aures
C inftilletur, modico euphorbii ad oleum iniecto, vt ad libram vnam olei, euphorbii dimidium vnciæ addatur. Ad eos qui caput mobile habent, ex Diofcoride, Stichadem ex aqua aut hydromelite bibendum præbe, & fanefcent.

Ad puerorum aduftiones, quæ firiafes dicuntur, ex eodem, Cap. XXI.

SIncipiti imponenda funt heliotropii folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris (quem peponem appellant) cutis, quæ carni adiacet, folani hortenfis folia & fuccus cum rofaceo.

D De alopecia & ophiafi, Cap. XXII.

EX medicamentis quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum eft, eo minus eft thapfia, deinde finapi, & nafturtium & adarce, tum ftruthium, & fpuma nitri, & fulphur vernicarium, & veratrum vtrunque, & oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combufti, & pix liquida, vrfi adeps. His vtitor, & potentioribus ceratũ, imbecillioribus oleum laurinũ admifceto.

De capillis fluentibus, Cap. XXIII.

E NVllum præftantius medicamentum expertus fum, nullumque fore animo cõcipio capillis fluẽtibus, quàm quod ex ladano & oleo lentifcino conficitur. Si verò fluor fit copiofus propter magnam cutis raritatem, nõ erit incommodum pro lentifcino myrteum oleum ladano mifcere. Perfpicuum autem eft, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam effe: iis verò quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus eft. Lotus arbor pilos fluentes cohibet, vel abrotoni cinis cum aliquo ex iis oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem quod citra morbum accidit, braffica arida, trita,
F ex aqua illita curat, aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere, quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in vino maceratum læuigabis, myrteum oleum & vinum viciffim infpergens. Satius verò eft adiantum dimidio ladani pondere admifcere, & myrteo oleo exceptũ illinere, aut cum arundine combufta admifcere. Vt autem capilli nafcantur, ficulnis foliis contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam comburе, fuliginéque vtitor.

G Quæ pilos attenuant, Cap. XXIIII.

PIlos attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his funt teftæ fictilium, clibanique, pumex ignem non expertus, alcyonia, ellebori, bryoniæ & dracunculi radix, ariftolochia, & cachry. Si odorata fieri volueris, cyperum, melilotum, rofas ficcas, iunci odorati florem, iridem, fpicam, nardum Indicum & Celticum, fœniculi folia, itémq; amomum & coftum admifcebis.

De porrigine, Cap. XXV.

H POrrigo ex vitiofis humoribus oritur. Eft ergo perfpicuum, digerentia & abftergentia medicamenta adhibenda effe. Furfurum fextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, poftea excolabis, & cremorem heminæ aceti femiffe adiecta, vfque ad

vini ſpiſſitudinem coques;eóque caput illines:poſtea verò caput lauabis aqua in qua beta aut fœnumgræcum aut lupini ſint incocti. Inunctionibus vtitor,vt irini vnguenti fæce.hoc enim medicamentum citra morſum digerit. Ad inueteratas porrigines valet hoc quod habet atramẽti ſutorii ; ſulphuris ignem non experti; ſpumæ nitri pares portiones,quæ vino affuſo excipiantur oleo lentiſcino,componuntúrque ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem,& pili ſubunguntur.

Ad pediculos, Cap. XXVI.

VVæ taminiæ partes duæ,ſandarachæ & nitri,vtriuſque pars vna:ex aceto atque oleo caput vngito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos,

Cap. XXVII.

HÆc in capitis cute tenuibus foraminibus eroſa , tenuem modicéque viſcoſum humorem in ſe habentia conſiſtunt:fauus autem maiora habet foramina.ergo patet,humores ex quibus morbus originẽ ducit,euacuados eſſe.Sique amplius influant,primùm ipſorum influxus prohibendus eſt , & per capitis & per totius corporis euacuationem,vt in alopeciæ curatione diximus,conueniéntque medicamenta incidentia. Nonnulla autem medicamenta , quum excrementis totum corpus redundat; achores incipientes curant, quæ adſtringendi & repellẽdi vim habent,qualia ſunt myrti baccæ, pini cortex,rubus , & ſycaminus : nonnulla verò & obſiſtunt achorum incrementis,& id quod influit repellunt , atque etiam, quum mixtis viribus ſint , id quod iam in parte affecta continetur,concoquunt,& digerunt. tale eſt myrtinum, & roſaceum,lentiſcus,cyperus,& lenticula:nonnulla verò digerendi vi ſunt prædita , & abſque calore ſenſibili abſtergunt,vt beta,& plumbum vſtum : nonnulla denique valentiores vires habent , achoréſque qui à craſſis glutinoſiſque humoribus fiunt,euacuare poſſunt. Huiuſmodi ſunt ſal,chalcitis,vini fæx vſta,ſandaracha, & calx extincta,fel calidorum ſiccorúmque animalium.acetum verò acerrimum ad achoras omni tempore accommodatum eſt:hoc autem diluta metallica achoras curant. Si verò achor inflammationis ſenſum inuehat,id in primis facies,vt inflammationem humido medicamento quod πάρυγρον dicitur,ſedes. Ad idem valent hæc ſimplicia,Papaueris agreſtis , & alterci folia tere ex vino , atque illine,aut ſcoriam ferri & roſas pari portione tere , & ex vino illinito : id quod nonnulli cerato roſaceo excipiunt.

Ad capitis vlcuſcula, Cap. XXVIII.

CApitis vlcuſculis conuenit hoc quod habet plumbaginis,papaueris foliorum pares portiones : contere hæc inter ſe,oleóque myrteo exceptis,vt cerati fiat craſſitudo,inungens vtitor.

Aliud ad idem valens,

Calaminthæ teneræ folia, ceruſſámque pari portione tere,decocto capitum papaueris diſſolue,myrteo oleo excipe,vt ſtrigmenti craſſitudinem habeat,atque vtitor.

Ad fœdum capitis odorem,

Cap. XXIX.

GLandis vnguentariæ & nardi pares portiones ex eodem conterito ad mellis ſpiſſitudinem : caput abraſum cum vino vetere inungito.

Ad fœdum narium odorem,

Cap. XXX.

MYrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.I.contũde & cribra,melle cocto excipe.iube vt hoc ſummo narium intercepto agglutinet.

Ad ecchymomata inueterata,

Cap. XXXI.

RAdicula illita ad hæc facit.auferenda eſt quum eroſionem incipit inducere,aut radiculæ ſuccum cum micis panis illinito.

Ad labia fiſſa, Cap. XXXII.

OVi membranulam interiorem vt ſplenium impone: idem faciunt telæ aranearum candidæ , quæ in arcis inueniuntur:quæ verò altius ſciſſa ſunt, bubulo aut caprino adipe,aut medulla bubula,& reſina inungito.

Ad ephelidem & maculas faciei,ex Galeno,

Cap. XXXIII.

VItis ſylueſtris racemi ephelidas & maculas, & quæcunque generis eiuſdem in ſumma cute oriuntur,curant. Amygdala amara ephelida tollit,itémque huius arboris radices coctæ : coſtus ex aqua & melle ad idem valet. Braſſica ad ephelidem & lenticulas facit.& ad cætera omnia ad quæ mediocri adſtrictione & abſterſione opus eſt. Sepiæ teſta combuſta eadem præſtat.

De varis,ex Galeno, Cap. XXXIIII.

QVi varus appellatur , tumor quidam exiguus atque durus in faciei cuticula eſt:ad quem exterendum valent emollientia & digerentia medicamenta. Aliud. Mellis Attici cyathus ; acerrimi aceti par portio : diligenter mixta excipe terebinthina:vbi emollieris impone.

Ad ficoſas menti eminentias,ex Galeno,

Cap. XXXV.

SPumæ argenti,miſyos crudi par pondus,tere,& illine. Aliud. Thuris drach.octo.ſpumæ argenti drach.IIII. ſalis foſſilis drach.octo.trita illinito.

Ad fœdos alarum odores,

Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partibus duabus,myrrhæ parte vna, vino diſſolutis vtitor.

De lippitudine,ex Galeno, Cap. XXXVII.

OPhthalmia eſt inflammatio tunicæ,os capitis & caluariam ambientis:ad hanc medicamenta ſunt adhibenda quæ repellant,nec exaſperent,hoc eſt quæ non vehementer adſtringãt:vtplurimum verò albus oui liquor cum accommodatis medicamentis , per collyria quæ vnius diei dicuntur,ſanare lippitudinem poteſt:poſtridie verò eius diei collyrio quod nardium appellatur , ad inſtaurandum & corroborandum inungetur. In quibus autem adſtringentia ſuperant,plurimum oui candidi , parúmque collyrii eſſe debet:in quibus verò concoquentia excellunt,iis paulo craſſioribus eſt vtendum. Fomento ex ſpongia vtemur,ſi quidem mediocris ſit dolor,ſemel aut bis in die:ſi vehementior , & ter & quater , & ſæpius vti præſtat. Fomentum verò ex meliloti & fœnigræci decocto conficiatur.

De inflammationibus oculorum,

Cap. XXXVIII.

SI plenitudo ſubſit , vena ſecanda eſt , aut adhibenda purgatio,aut clyſter iniicẽdus, aut imperanda inedia, atque ita progredi,adhibitis iis quæ repellere fluxionem poſſint. Si plenitudo non adſit, ſed mediocris affectio oculos obſidens fluxiunculam pariat , in principio vtendum eſt inunctione , vt irritationem oculis infeſtam leniamus,& defluxum ſiſtamus:quale eſt quod ad Nilum authorem refertur ex roſis, & medicum , & nardinum. Si verò humor in capite tantummodo obſtructus redundet, cucurbitulas occipitio affigere oportet,& cutim ſcarificare,vel hirudinem adhibere,& fronti qua dolet oculus, aſſiduè oui candidum , aut lac inſtillare, & hiſce remediis dolores lenire. In quibus verò ardens, calida , & acris defluxio eſt,aut ſalſa,hoc cataplaſmate vtemur:Panis puri medullam aqua macerato,læuigato,roſacei modicum admiſceto,ſuperiori palpebræ imponito:aut capitum papaueris decocto polentam coque,& modico roſacei adiecto illine. Palpebræ autem inungendæ ſunt medicamento quod diarhodon appellatur , diluto capitum papaueris decocto:agglutinantibus quoque & vnguentis vtendum eſt , quum vaſa quæ in fronte & temporibus ſunt, contorta diſtenduntur. Sed quum defluxio à vaſculis quæ altius inhærent, proueniat, ab his abſtinendum eſt. Si verò inflammatio à materia concocta excitetur , purgante medicamento confertim euacuabimus.balneum quoque in hoc caſu erit accommodatum. Quum inflammatio remittit,cataplaſmatis calidis per initia vtendum. Si craſſum ſit id quod inflammationem facit , primùm omnium adhibenda curatio eſt alui ſolutione , inunctionibúſque medicamentorum quæ neque impleant, neque craſſos humores reddant , ſed quæ diffundere , humectare , & excernere poſſint : quale eſt chiacum collyrium . ad hæc imponenda ſunt catapotia dolorem leuantia , odoramentáque , & cataplaſmata , &

medicamenta quæ inunguntur: celeriúſque balneo vtendum, & ſerum lactis propinandum.

De doloribus oculorum, ex Galeni ſententia, Cap. XXXIX.

QVoties dolores vehementes oculis accidunt, perquirendum eſt quænam affectio in inflammatione dolorem eis afferat: nam aut ex vehementi acris humoris confluentis morſu, aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorum, aut ſuccorum, aut ſpiritus flatuoſi extenſionem vehementes in oculis dolores excitantur. Ac morſus quidem purgantibus medicamentis, & ipſi particulæ oui humore infuſo curabis. Vbi autem prius concocta inflammatio ipſa fuerit, corpúſque vacuum, tum vtique lauationes ſunt aptiſſimæ. Quæ verò ex repletione inflammationes proueniunt, miſſione ſanguinis, alui deiectione, infernarúmq; partium frictione curare conueniet. Extenſiones verò curabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humorum momento deorſum auerſo, tum medicamẽtis localibus quæ digerant vtendum erit. Fouendi igitur ſunt, ac fœnigræci decoctum infundendum. In quibus verò ſanguinis craſſioris copia in venulis oculorum continetur, ſine ſuccorum in toto corpore redundantia, vini potione vtendum eſt, quippe quod calefacere, euacuare, & obſtructiones aperire queat.

De chemoſi, ex Demoſthene, Cap. XL.

QVum ex vehementi inflammatione palpebræ inuertuntur, vt vix contegere oculos queant, curare oportet venæ ſectione, medicamento purgante, & collyrio diarhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinendo, eodem quoque tempora & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, ſi ferre queant, fomentum ex ſpongia adhibendum eſt, cataplaſmatáque ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eáque ſæpius mutanda ſunt, ipſique polentæ & ſeris & ſolanum admiſceri debẽt. In principio ſubungendum nõ eſt. ſatis enim eſt lactis vti infuſione: ſequenti verò die admouere ea quæ ad inflammationem faciunt, & præſertim diarhodõ collyrium: quũ inflammatio remittit, medicamẽto purgante vtendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis, Cap. XLI.

PHlyctænæ curandæ ſunt ad hunc modum: in primis iubendum eſt vt ægri parum loquantur, ſternutationes, iram, ſpiritus retentionem vitent: potum & cibum quammaximè poſſumus contrahere oportet, euacuationéque vti ex clyſteribus non acribus, obſcuro loco ægrum continere, ligamenta quoque, & linteorum applicationes vitare oportet. Cataplaſmatis vtendum eſt leuioribus, & ſubadſtringentibus, collyrium verò Nili diarhodon lacte dilutum conueniet.

Ad phlyctænas oculorum, Cap. XLII.

PHlyctænæ quæ in oculis ſunt, medicamenta digerentia poſtulant: quæ igitur recẽtes ſunt, atque adhuc inflammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & croco conſtãt, arcentur: inueteratæ verò aliquid eorum quæ maiorem digerendi vim habent, requirunt.

De carbunculo, Cap. XLIII.

PRimùm clyſteri vacuare, deinde lacte non cocto mediocriter purgare conuenit: deinde ſpongia fotum erui farina, vel triticea, ex aqua mulſa cocta illinere: nonnunquam verò itidem tenuem illinere, & lacte oculum perluere: ſi vlcera ſerpant, lenticula cum melle, vel mala cydonia cocta ſuperdanda: ſi latius depaſcendo ſerpant, foliis oliuæ decoctis, vel malicorio in vino decocto læuigatóque illinito: ſi ceſſent ſerpere, cruſtáque medicamento quod ſubiiciam impoſita exciderit, vlceráque pura ſint, luteis ouorum toſtis læuigatíſque cum melle, & croco donec ad cicatricem perueniant, illinentur: medicamẽtum verò eſt huiuſmodi: Spodii drach. quatuor, croci oboli tres, vino aminæo læuigentur quouſque inaruerint: paſſúmque creticum vetus miſcetur: omniáque ſimul læuigantur, & liquor pyxide fictili excipitur, & oblinitur.

De mydriaſi, Cap. XLIIII.

QVum pupillæ color nihil immutatur, ſed multo quã naturaliter eſſe conſueuit, eſt latior, & interim lumine penitus priuat, interim verò quæ videntur, multo minora apparent omnia, mydriaſis malum vocatur. Eius curatio ſanguinis miſſione ex cubito, aut purgatione tentanda eſt: ſin minus, venas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere, & aqua marina faciem & oculos perfundere: ſi ea non adſit, muria vel poſca vtemur: cæterùm medicamenta adhibenda erunt ea quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De phthiſi & atrophia oculorum, Cap. XLV.

PHthiſis eſt quum pupilla anguſtior, obſcurior, & rugoſior efficitur: res verò quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthiſin & atrophiam hoc intereſt, quòd phthiſis anguſtiorem pupillam efficit: atrophia verò totum oculum & minorem & humiliorem reddit. Curandus hic morbus eſt exercitatione partium ſuperiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictione, & acriore medicamento, quale eſt quod ſequitur, rare facere oportet: Ammoniaci drach. vna, crocomagmatis drac. quatuor, æruginis drach. vna: tritis in aqua & ſubactis vtitor.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopem vocant eum qui per diem videt, ſole occidente obſcurius, nocte verò omnino nihil cernit. Curari debet ſanguine ex cubito, & angulis oculorum miſſo: deinde purgatione aut euacuatione ex clyſteri: tum apophlegmatiſmi imperabuntur, aut vt ſternutamẽta excitentur. Ante cibum hyſſopum potui dabimus: ſi morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex ſcãmonea caſtoreóque conficitur, iterum dabimus: oculi melle deſpumato illinentur, claudentúrque humores comprimendo, & continendo. Aut aluminis Ægyptii combuſti partes duas, ſalis foſſilis partem vnam, tere ex melle & ſublinito.

De glaucomate & ſuffuſione, ex Rufo, Cap. XLVII.

GLaucoma & ſuffuſionem veteres vnum eundémque morbum eſſe exiſtimarunt: poſteriores verò glaucomata humoris glacialis qui ex proprio colore in glaucum conuertatur & mutetur, morbum eſſe putauerunt: ſuffuſionem verò eſſe effuſionem humorum inter vueam & cryſtalloidem tunicam concreſcentium: cæterùm glaucomata omnia curationem non recipiunt: ſuffuſiones verò recipiunt, ſed non omnes. Diſcutere igitur ſuffuſionem oportet ſanguinis ex cubito detractione, itémque purgatione, & acrioribus euacuationibus, veluti centaurii decocto, aut amari cucumeris, & alui ſolutione frequentiore: cucurbitulas etiam occipitio cute inciſa admouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda eſt, cibíque aſſumendi qui attenuent. Proderit etiam progreſſu temporis apophlegmatiſmos per dies aliquot adhibere. Medicamentis vtendum eſt primùm ſimplicibus, qualia ſunt mel, oleum, fœniculi ſuccus: deinde compoſitis, quale eſt hoc quod accipit ſagapeni drachmas duas, ſucci cyrenaici, veratri albi, ſingulorum drachmas ſex, rutæ ſylueſtris drachmam vnam, ſpumæ nitri drachmas ſex, allii quinque, mellis cochlearia octo, aut ſucci chamædryos, ſanguinariæ, ſingulorum pares portiones, collyria conficito.

De obſcuritate & hebetudine, Cap. XLVIII.

OBſcuritas eſt plerunque totius aſpectus impedimentum abſque manifeſta oculi affectione: hebetudo verò eſt obſcurior aſpectus ab aliqua ignota cauſa proueniens. Communis omnium obſcuritatum curatio eſt venæ ſectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde verò humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi ſunt: poſtea cucurbitula occipitio affigenda, hirudinéſque temporibus admouendæ, & partes inferiores confricandæ: aqua potui danda, cibis vtendum qui facilè digerantur, temporis ſpatio ſternutamenta quoque excitanda, vomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibẽdæ:

ac primùm quidem ex paribus mellis & olei portionibus: deinde hoc compoſito quod ſubiicio, Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. vna, piperis communis grana LXXXV. ſucci fœniculi drach. XVI. guttæ ammoniaci drachma I. æruginis tantundem, mellis cochl. VI. tritis omnibus fœniculi ſuccum affunde, deinde læuigata exſiccato, túncque mel admiſceto, in pyxidem æneam reponito, & vtitor. Antequam inungas, oculos ſpongia quæ marina calida imbuta ſit, fouebis.

De ſtrabiſmo, Cap. XLIX.

Qui ſtrabones oriuntur, curantur rebus faciei adiectis, vt rectè aſpiciant, & lucerna in conſpectu ipſorum conſtituta, ne obliquè intueantur: quúmque ad nares oculis conniuent, ſtipulas ex palma etiam angulis oculorum qui ad tempora ſunt, agglutinare conuenit, vt aſpectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expreſſione, Cap. L.

Oculi verò interdum exprimuntur ita vt exerti permaneant: ſi ex ſtrangulatu ſic compreſſi ſint, vena in cubito ſecanda eſt: ſi alia cauſa ſubſit, purgandum elleboro nigro aut ſcammonea. Compreſſiones verò quæ ex doloribus oriuntur, purgationes quæ in puerperiis eueniunt, ſæpenumero ſoluunt: vnde nos quoque vnà cum iis debemus opitulari: in viris autem poſt ſanguinis miſſionem, ſi morbus non remiſerit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut ſtuppam ex aqua & ſupra linteolum leniter deligabimus. Marina quoque frigida faciei inſperſa eoſdem iuuat, & ſereos & polygoni ſuccus cum meconio illitus, itémque alia quæ comprimendi & contrahendi vim habent.

De confuſione, Cap. LI.

Confuſiones quæ ex plaga conſequuntur, venæ cubiti ſectione curamus, itémque totum oculum ſanguine recens mactati animalis, præſertim verò turturis, ſin minus, columbæ, implendo: deinde lanam mollem, ouo cum vino & roſaceo contuſo intinctam, & impoſitam deligando: die ſequenti idem faciendum: tertio verò, fomento vtendum, lac inſtillandum, quæ accommodata ſunt, applicanda: poſtremò ſublinendum iis medicamentis quæ ad veteres affectiones valent, quale eſt quod Chia cum dicitur.

De luſcioſis, Cap. LII.

Luſcioſi dicuntur qui ita nati ſunt vt quæ propè ſunt videant, quæ procul ſunt, non item: quæ quidem affectio curationem nullam recipit: ſeneſcentes verò contrà ac luſcioſi affecti ſunt. propinqua enim non videntes, remota aſpiciunt.

De oculis lacrymantibus, Cap. LIII.

Lacrymantes oculos ſublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adſtringentibus, itémque poſca proluere conuenit.

De encanthide, Cap. LIIII.

Encanthis eſt incrementum carnis quod in angulo maiore prouenit loco vlcerato: ſi maligna encanthis non ſit, dolore vacat, mollis ſublaxáque eſt: ſi maligna, eſt durior, inæqualis, & pungentes dolores affert: malignæ dimittendæ ſunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis ſiccis, quale eſt quod ex chalcitide, & cadmia & pſorico conficitur: maiores verò, chirurgia.

De pediculis palpebrarum, Cap. LV.

Pediculis priꝰ eiectis, palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc quod ſubiiciam, Aluminis ſciſſilis partes duæ, vuæ taminiæ pars vna, tritis vtitor.

De naribus obſtructis ex Archigene, Cap. LVI.

Quum nares obſtructæ ſunt, acríſque nobis qualitas permittit, prius danda opera eſt vt aluum cieamus: deinde ſupra nares hirudinem applicemus: tertia die ſplenium à media fronte ad nares extendamus: naſi verò partem emplaſtris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: poſtea confectione amara ex aloë, aut hiera ex colocynthide ventrem ducemus: quibus peractis, apophlegmatiſmis vtendum eſt: deinde molliens medicamentum naribus & fronti ſuperdandum, tum prouocanda ſternutamenta, mox ſinapiſmo caput vſque ad frontem obducendum, caſtoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur. Si poſt hos omnes motus aliquo præterea auxilio ſit opus, vomitus ex raphanis & oxymelite excitetur: die ſequenti abſinthii ſucci quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyſſopi, aut tragorigani bibendum datur. Malagmatum quoque vſus conuenit, quæ impones vſquedum varos excitent. Hæc autem & bis & ſæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De ſuffocatis, ex Theophraſto, Cap. LVII.

Suffocati reuocantur aceti infuſione, & filicis, aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito, & diluto: difficiliter autem quidpiam ſumunt, ſed vi cogendi ſunt. Diſſolutis verò colli impedimentis ſtatim reſpiciunt, & anguntur: hi non ſecus reuocari videntur atque illi qui naufragium fecerunt, & ad ſummam, vt qui ſuffocatione fuerunt oppreſſi, ſiquidem eorum calor ita recreatur.

Nono traduntur omnia quæ ad thoracem,viſceráque,vſque ad pudenda,pertinent,déque muliebribus morbis,& podagra,atque articulorum doloribus agitur.

LIBRI NONI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber nonus.

DE SANGVINIS REIECTATIONE EX deſtillatione, Caput I.

QVIBVS cruentum ſputum ex deſtillatione oritur, iis in ipſo ſtatim initio ſecanda vena eſt, aut clyſter acer iniiciendus: tum crura manuſque calfacienti medicamento plurimùm fricanda,& vincienda : mox caput radendum, cui deinde medicamentum quod ex ſtercore palumborum conſtat, imponetur : interpoſitiſque tribus horis in balneum ducentur,ac nullo pingui caput contingēdo lauabuntur:dein caput idoneo pileo contegentur:& ſola ſorbitione fructuum autumnalium auſterorum alentur:dormituris medicamentum ex viperis nuper quatuor ante menſes confectum dabitur:ſecundo verò die totum corpus præter caput,rite fricabitur, & ipſi in quiete habebuntur : rurſus autem veſperi medicamentum ipſum ex viperis dabitur:cohibita ob id deſtillatione, tertio die manè mellis cocti parum dato , in quiete conſerua , totúmque corpus frica:ptiſanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe.Quarto porro die mane dato medicamen ex viperis,idque cum melle copioſo:capiti verò eodem impoſito medicamento , ipſiſque lotis , moderatéque nutritis , pulmonem quinto die valentius expurgabis , ac deinde rurſus per interualla cerato ex thapſia quod conſuetum eſt,ad caput vtere : totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis ſanguinem expuunt, iis ſtatim venam incides , bíſque eodem die ſanguinem detrahes: deinde rurſum poſtridie bis, ſed artuū frictione,& deligatione pridie vſus , ad veſperam medicamentum quod diaſpermaton dicitur exhibebis : ſecundo die poſt ſanguinis detractionē,toti pectori ceratum quod ex thapſia conficitur,impones:mox veſperi, ne ſupra modū calefaciat,auferes:tertio die rurſus ad tres horas imponito,atque hominem lauato,& tribus deinceps diebus ſorbitionibus nutries:tertióq; præter cremorem ptiſanæ,aliquem etiam piſcem qui facilè concoquatur , & ſimpliciter ſit præparatus,adiicito : medicamentum quoque diaſpermaton & ſecundo & tertio die ad veſperam ſimiliter dabis.nam & ſomnum conciliat, & dolorem lenit,& exſiccat.Quum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ ſint,ſedatáque ſit inflammatio , expurgare validè poteris,adhibito ſimul vſu medicamenti quod ex viperis conſtat:quo ſumpto,& lactis potu, & aliis etiam cibis conuenienter vteris. Atque hoc quidem modo eos qui eodē die ſe tibi committent,curare poteris:qui verò poſt duos aut tres dies,non omnes,ſed aliquibus eorum inſanabile vlcus eſt factum.vlcera nanque quæ in pulmone ſunt,difficilius ſanantur,& ſtatim vena in cubito interna ſecanda eſt:bíſque,vel etiam ter detrahere ſanguinem oportet,tum fricare,& artus omnes vinculis excipere. His

confectis,primùm pofca diluta tepida potui detur, vt fi-quis grumus fanguinis in vifcere concreuit, diffolutus eiiciatur. id quod bis atque ter efficere nihil prohibet. Poft hæc verò, medicamenta obftruentia & adftringentia primo die ex pofca diluta, aut ex decocto malorum,aut myrtorum,aut alterius cuiufpiam adftringentis exhibeantur. Vefperi autem rurfus medicamentum fimiliter dare conueniet: ægérque ab omni cibo erit abftinendus. Præftabit autem fecundo itidem die parum fanguinis detrahere,nutriréque,& medicamenta fimiliter ad quartum vfque diem adhibere, pectore in orbem madefacto:atque æftate quidem melino & rofaceo;hyeme verò nardino vnguento. Vtitor etiam emplafticis medicamentis per fe, quale eft quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex iis verò ii foli infanabiles mihi videntur qui ex fucci vitiofi erofione fanguinem reiectant.

De reiectatione fanguinis, Cap. II.

IN fanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eft pofitum: ægrotis auxiliari ftatim his quæ fubiiciam poteris.medicorum enim officium eft to tam affectionem animo perpendere. Portulaca verò ad hoc facere confueuit:fed eius fuccus potui datus eft efficacior:itémque balauftii rubique fructus & flos epotus: membranofa quercus pars,& liber qui inter corticē & lignum intercedit:præfertim verò truncum ipfum, & item fagum incoquentes vtuntur.efficacior eft althææ radicis decoctum & mentraftrum.Ad recentes reiectationes,Centaurii maioris drach.II.febricitantibus ex aqua, non febricitantibus ex vino dabis.Rheum,lentifci folia & cortex,Samius after,ad omnes reiectationes valet, eodémq; modo Lemnia fphragis. Ad fanguinis verò grumos facit vel maximè leporis coagulum in potione fumptum: eofdem quoque grumos diffipat ficulnus cinis ex aqua potus,itémque thymum,& fatureia cum aceto.

De purulentis,ex Galeno, Cap. III.

PVrulentos vocant eos qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent.nam poft ruptionem pus in me dia thoracis & pulmonis regione continetur: ac nifi celeriter excreetur,tabidi moriuntur.Febricitant femper te nuiter febri hectica.erūpit verò pus,partim fuprà,partim infrà:quódq; infrà delabitur,tū in vētre & inteftino, intercipitur,tum in vefica,in quā per vafa quædā importatur.Quādo verò furfum abfceffus erumper, periculofiores eft.In primis igitur puris eft adiuuanda concoctio:id fiet fomentis per fpongias,& cataplafmatis ex hordei farina,additis caricis coctis, modico refinæ, ftercoris columbini,nitri,& hibifci.hæc enim attenuant atque dige runt. fani quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Abforbeant per interualla mulfam, & ptifanæ cremorem ex melle:robuftiores verò hyffopi & thymi decoctum bi bant. Opitulatur etiam ruptioni falfamentorum efus, & catapotia hieræ ex colocynthide dormituris data.Quum pus excerni incipit,hyffopū in mulfa & oleo coctū dandum erit.Si verò exulceratio difficulter purgetur, mulfa continenter vtemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus.dulcis quoque radicis fuccus læuigatus, & fifamo admixtus,prodeft.

De tabe, Cap. IIII.

TAbes eft vlcus in pulmone,quod in purulentis & iis qui diftillatione diuturna laborarunt,oriri confueuit:atque etiam ex fputo fanguinis confequitur, quum fuppreffo profluuio fanguinis neque vlcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi funt parando, vt tuffi educi facilè queant, & diligentia quoque adhibita ne alii præterea colligantur. Porrum ergo capitatum in ptifana tandiu coctum vt liquefcat,conueniet,quódque aliis quoque forbitioni bus aut pultibus fit incoctum,quod etiam bis per fe coctum dari poterit.Potus fit aqua pluuia, quæ fatis etiam decocta fit.Vbi malum conquieuerit, per initia cataplafmata ex lini femine & polline, ex fœnigræci decocto, vel maluæ,& olei & mellis,quibus althææ folia commixta fint,adhibeantur. Temporis verò progreffu ad cerata

A ex butyro,laurino oleo,& cyprino,& iride trāfeundum eft, mox vtendum malagmate eft: ac primùm eo quod diateffaron dicitur ex cera & terebinthina,& duæ aut tres iridis particulæ in mulfa cum dulci radice incoctæ. Si tuffis vehementer molefta fit,thymum tritum & hyffopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem fub lingua tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itémque medicamentum ex viperis conueniet.Sed lactis potio eft tabidis omnium vtiliffima.

B

De afthmate, Cap. V.

QVi fpirare fine fono & anhelatione non poffunt(qui afthmatici nominantur)iis medicamenta diffecantia & non vehementer calefacientia conueniunt: quamobrem acetum fcilliticum eos optimè iuuat. quin & ipfa fcilla & oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. Iis verò qui nonnifi recta ceruice fpiritum trahunt (qui orthopnoici vocantur)prodeft pumex cum nitro,& vini fæx combufta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem fcribit fe nouiffe

C quendam qui duas partes iridis, vnámque fpumæ nitri contereret,cribróque traiectas vnguento alicui commifceret,pectúfque & dorfum donec ignita & fanguinolenta fierent, confricaret: ex qua re difficultatem fpirandi, tuffim,& purulentam affectionem propulfauit. Maiora autem remedia funt frequentior ex validis medicamentis purgatio,vomitus ex raphano excitus,&omnia malagmata attrahentia,& ipfarum partium exulceratio. Ariftolochia autem rotunda ex aqua pota afthmaticis prodeft:itémque centaurii maioris radix, fpondylii fructus

D & radix,calaminthæ fructus & hyffopum, & iris, & melanthium. item afellos qui fub hydriis morantur, potes in vas fictile coniicere,& ad carbones ignitos torrefacere:quum inalbuerint,terito,& melle cocto excipito,& dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud, Scillæ crudæ fuccum exprime,mélque ei pari mēfura admifce,& ad prunas coque,eiúfque ante & poft cibum co chlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus,ex Galeno, Cap. VI.

E NOui quendam quotannis verno tempore huiufmodi palpitationis cafu vexatum,qui quum per triennium à fanguinis detractione fe adiutum intelligeret, anno quarto,antequam hoc malo corriperetur,fanguinē mifit:id quod deinceps multis annis fecit.

De lateris dolore, Cap. VII.

EXquifitus lateris dolor fit membrana fuccingente co ftas primo loco affecta:quocirca à præcordiis vfque ad clauiculam dolor extenditur.Ergo fi dolor ad inguen lum vfque pertinet,venæ fectione opus eft:fin ad præcor

F dia defcendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens fit,non magnum admodum auxilium poftulat. Iis ergo ægrotantibus medicamenta quorum attenuans facultas fit,dabimus:ac mediocria quidem inflammatione correptis adhibebimus: in remiffionibus verò inflāmationum,validioribus vtemur.moderatus autem eft ptifanæ cremor,& mulfa:validius verò vrticæ femen, & id in quo aliqua ex acribus herbis iniicitur, vt origanum, vt hyffopum,vt calamintha,vt pulegium,vt iris.

De laterum dolore fine febre, Cap. VIII.

G LAterum dolores fine febri curat bdellium, coftus, braffice caulium combuftarum cineri vetus adeps admixtus. Hoc nanque medicamento ad laterum dolores vtimur,& item aliis huic fimilibus.magnam enim di gerendi vim habet.

De mammillis affectis, Cap. IX.

MAmmillarum inflammatione laborantium efficax remedium eft lutum impofitum: quòd fi tibi fic-cius videatur, cyprino aut rofaceo emollies. Valet autē

H ad reftinguendum lac quod in cafeum coit in mammis earum quæ nuper pepererunt:quum totum, quo rofaceo admixto vtimur non folùm ad mammillarum,fed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæftra remedio funt mammis inflamma-

tis:ſiquidem igneum id quod in ipſis eſt extinguunt, & quod influit ſiſtunt, & quod ibi continetur digerunt. Fabacea farina mammarum & teſtium cataplaſma idoneũ eſt. nam hæ particulæ quum inflammatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant:& præſertim quum lac in caſeum concreſcit. Naxiæ verò cotis retrimentum virginum & puerorum mammas inflari nõ ſinit:ſuum quoq; teſtes abſcindito, mammáſque ſanguine inungito; & nõ augentur. Mammas autem quæ ob lactis copiam intumeſcunt & extẽdũtur, lẽticula marina aqua incocta & impoſita curat: mentaſtrum cum polenta illitum, cimolia ex aceto inũcta, lac muliebre cũ cicutæ ſucco, cicutæ folia illita, muria ex fomẽto adhibita. Valet etiã ad idem fabarũ farina vel per ſe vel cum polenta illita, itémque cydonia cocta cum melle. Præterea non ſinit lac in grumos tranſire cera alba in pilulas redacta, quarum quotidie decem numero milii magnitudine ſumentur.

De oris ventriculi affectionibus,

Cap. x.

QVi canino appetitu correpti ſunt, hoc eſt, qui fame continuò torquentur, iis vt magnum auxilium, vinum copioſum, & abundè calidum dandũ eſt, tale autẽ vinum & fuluo & rubro colore citra adſtrictionem eſt: & appetitus ex fame excitati ex ſtomachi frigiditate exiſtunt: vt non ſine cauſa huiuſmodi vinum eos ſedet. His quũ ad prandium accedunt, primùm cibi dandi ſunt pingues & oleoſi, & alia omnia ex oleo copioſiore parata, & in quibus nihil auſterum & adſtringens inſit: mox verò imperandum eſt vt vinum eis, etiamſi non ſitiant, detur. Fames enim hac ratione ſtatim lenietur, & ita longo temporis ſpatio peragendo ſedabitur. Singultientibus danda eſt ruta cum vino, aut nitrum in mulſa, aut apium, aut cuminum, aut acetum ſcilliticum, aut calamintha, aut aſarum, aut nardum Celticum, & ſingula per ſe, & ſimul etiam. Caſtoreum verò conuenit iis quibus multitudo ſingultum ex frigidis & glutinoſis ſuccis excitauit. dãdum autem potui eſt cum poſca. atque etiam cuti vnà cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt. Quum verò ex repletione humorum ſingultus oritur, (plerunque enim ex hac cauſa ducit originem) violenta indiget euacuatione ea quæ ſternutamentis conficitur. Nauſea verò fit quum ventriculus ad vomitum propellitur, quum ſcilicet multitudo eum prægrauet, aut morſu infeſtetur, aut denique vitioſis ſuccis obſideatur. nonnulli autem turbantur, ſed nihil euomunt, in quibus is qui infeſtat ſuccus neque multus eſt, neque ventriculi ſpatio, ſed tunicis ipſis continetur: atque in aliquibus, vt aqua in ſpongia: aliquibus verò ita impactus vt diſſolui ægrè poſſit. Curatio tribus capitibus concoctione, attenuatione, & euacuatione perficitur. Qui igitur magis pituitoſi & crudi ſunt, quiete, inedia, & ſomno concoquuntur: ex aliis verò qui tenuiores ſunt, & modicè infarcti, vomitus eiiciuntur: qui interdum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, interdum ex aqua ſola cientur. at quicunque glutinoſi, craſſique ſunt, & ita ventriculo impacti vt auelli difficulter queant, ii medicamenta ſuccos attenuantia poſtulant. Quum verò humiditas vitioſa ventriculi tunicas obſidet, picra ex aloë hanc ipſam vtiliter purgat: adſtringentia verò nocent egregiè: veluti etiam vbi multa humiditas citra malitiam ſuccorum eſt, ac veluti mador quidam, & qui ſola quantitate affligit, adſtringentia ſunt vtiliſſima. medicamentum verò ex aloë confectum, omnes qui vſi ſunt, ad marcorem perducit. In iis verò qui frigidam affectionem eſſe ſenſerint, addere poterimus calefacientia adſtringentibus: eſſe autem frigidiorem affectionem illud ſatis indicabit, ſi ſitis abſit. Quũ enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtuare ſentiat, ſanè patet non eſſe affectionem calidam. Inflammationes autem oris ventriculi & iecoris, adſtringentium adhibitionem poſtulant: nam ſiquis relaxantibus ſolùm vtatur, vitæ periculum afferet. ergo ſiue oleum, ſiue cataplaſma locis affectis ſuperdetur, aliquid cui facultas adſtringendi inſit, admiſcere oportet, vt abſinthium, aut nardinum vnguentum, aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo vtimur continenter, Ceræ albæ vnc. 1. aloës, maſtiches, ſingulorum denarius. Si maiore adſtrictione opus ſit, quum tanta imbecillitas ventriculi ſit vt ne continere quidem cibum queat, omphacii par portio addatur. Atque in cerato primùm omphacium, deinde alia miſceantur: & quemadmodum omphacium, ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque etiam vtrunque adiungimus, & tertio itidem loco hypociſtidis, & œnanthes, & rhois ſuccum: deinde cerato modus eſt adiungendus, qui aliorum medicamentorum numero pro portione reſpondeat. Si inueteraſcit, iámque indureſcit inflammatio, tum magis varia medicamenta, quæque aromatum, itémque mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale eſt id quod ex meliloto conficitur. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens, ſtomachum iuuat: cuius rei ſatis magnum periculum viſum eſt. torques autem conficiendus eſt, eáque moderatione collo aptandus vt os ventriculi contingat. In calida verò ſtomachi intemperie, vt ardeat cum diſſolutione, vel quaſi anima deficiat, vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque tandem occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum, aut clauiculorum vitis, vel ſeminis cucumeris, aut ipſa ſemina trita dabis: aut menthæ ramulos tritos potui dato. foris autem veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone, aut niuem adhibe, aut cucurbitæ ramenta. Catapotium ſitim ſedans iis qui æſtuant. cucumeris ſatiui ſeminis drach. octo, tragacanthæ drach. ſex. ſoluitur tragacantha ouorum crudorum recentium albo: quũmq; fuerit diſſoluta, ſtudioſéque contrita, cæteris addatur: omnibúſque commixtis catapotia fingantur, & in vmbra exſiccentur: dentur autem vt ſub lingua teneantur: humor verò qui inde emanat, deglutiatur. Hoc verò cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem, quum humida calidáque affectione tenetur: Foliorum roſarum viridium drach. ſex. dulcis radicis drach. quatuor, nardi Indici tantundem. vino dulci excipe, catapotia confinge. dato ſub lingua continenda: vel diſſolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterùm refrigeratis, & in quibus craſſior pituita calefieri diſſecaríque poſtulat, hoc quod ſequitur conuenit. Marathri radicis corticis vncia vna, aceti ſextarius vnus, aloës vncia vna. radices aceto incoquuntur, quúmque coctæ fuerint, eis aloë commiſcetur: dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam abſque aloë id conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit hoc eſt accommodatum, Piperis drach. 1. Seminis anethi drach. 1. cumini drach. quatuor. terito, & dormituris cochleare vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilem gignunt, & ſtomachus flatu infeſtatur, ſpongias aceto acerrimo imbutas, & præſertim in acceſſionibus applicato: deinde ſi dolor remanſerit, alumen liquidum cum ære trito, melle exceptum imponito. Ei verò cui ſtomachus diſtentus, ac flatu plenus ſit, calaminthes decoctum aqua, ſub dio refrigeratum, modico mellis & piperis adiuncto offeres. Ad ſtomachi ſubuerſiones facit hoc, Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres, menthæ ſucci pars vna. coniectas in vas fictile, continuò mouendo coquito: quúmq; in vnum coiuerint, ab igni aufer to. quum vſus poſtularit myſtrum vnum ante cibum dabis.

De flatu ventriculi,

Cap. xi.

FLatus in ventriculo gignuntur ex ſuccis aut cibis ab imbecillo calore in vapores diſſolutis. refrigeratio enim, quòd attenuare, diſſoluerèque ſuapte natura non queat, flatus nullos gignit. calor autem vehementior non ſolùm attenuat atque diſſoluit, ſed etiam digerit: ideo fit vt flatus procreationem impediat: at imbecillus calor fundit, & commutat ipſe quidem alimentum, ſed minus quàm par eſt: inde flatuum origines exiſtunt. ex quo fit vt calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat: id fiet ſi oleo cuminum, aut apii, aut ſpondylii, aut dauci ſemen incoxerimus. Si huic affectioni coniuncta frigiditas ſit, rutam, baccas lauri, melanthium, marathrúmque oleo incoquemus, bituménque & oleum laurinum admiſcebimus. Sed ſi inflammatio dolores comitetur, loco

eorum quæ calefaciunt, relaxantibus vtemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum & anserinum adipem admiscebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii fasciculus coctus, & in potu sumptus, aut etiam calaminthæ decoctum, mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem quum dolor vehemens vrget, applicanda sunt: quum verò moderatus dolor est, satis erunt fomenta ex milio aut pannis lineis. Præterea cucurbita iustæ magnitudinis, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat, sæpenumero laborantes morbo liberat: castoreum quoque epotum, atque etiam ex posca, & foris ex oleo sicyonio impositū iuuat, etiamsi flatus huiusmodi sint, vt circa vmbilicum intestina torqueantur. Suis etiam talus vstus & potus, tormina & flatus tollit: quod facit etiam rotunda aristolochia. Ad dolores autem flatuosos ex ventris obstructione, aut sanguinis crassitie, aut ex perfrictione excitatos vinum meracius à cibo sumptum valet, quùmque somnus accesserit, eosdem planè sedat.

De ventris excretionibus, quæ præter naturam fiunt, Cap. XII.

IN ventris excretionibus quum vehemens desidendi cupiditas est, excernuntúrque primùm pinguia, & mucosa, deinde verò etiam abrasis similia, tum parum sanguinis qui excretioni supernatat, neque excrementis mixtus est, in recto intestino radices egisse affectionem constat, eáque tinesmus appellatur: quum verò nulla pinguis excretio præcedit, in biliosis statim rasuris similia excernuntur, omnino quidem cum morsu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentáque excrementis mixta, tunc in gracilioribus intestinis esse affectionem coniectamus: sed si pinguia & cruenta non sint cōmixta excrementis, tum in crassis intestinis esse morbum cōiicimus, & vtraque affectio dysenteria nominatur. Quandoque etiam vsuuenit vt solus sanguis copiosè excernatur: quam affectionem medici quidam cruentam dysenteriam vocant. Est & alia quædam præter has quas diximus, affectio, quæ ventris & intestinorum obsidet loca, per quam quum primùm ingesti sunt cibi, statim nulla acquisita mutatione, sed crudi, incōcocti, in succum non conuersi excernuntur: quod mali genus, omnes læuitatem intestinorum appellarunt: quam sanè affectionem vel ex totius intestini exulceratione, vel ex ventriculi imbecillitate, qui continere cibos non potest, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem, ex ventre excernuntur quædam lotioni carnium, recens mactatarum persimilia. Quinetiam alia est peculiaris excretio dilutior, quum ventriculus quidem exquisitè concoquit, sed distributio ipsa non fit: & quandoque etiam nigrior sanguis quàm esse naturaliter deberet, & splendescens excernitur: id quod accidit quum iecur alimentum distributum non probè concoquit.

Tinesmi curatio, Cap. XIII.

IN ipso statim initio irrigare oportet imum ventrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut rosaceo cum vino: deinde caprini lactis recens mulcti nō minus quàm heminam dare, verùm non confertim, sed partitè. Sequenti verò die euaporatum lac detur: coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium consumptionem, ablatáque crassiore spuma quæ superstat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo in quo cuminum tritū, aut apium sit incoctum: in rectum autem intestinum ptisanæ cremor in quo rosæ incoctæ sint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin violentior sit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infusum, & multis horis retentum, doloris vehementiam soluit. Fomenta quoque adhibenda sunt imo ventri ex sacculo in quo frictum milium atque sal insit: in sedem verò per spongias acaciam contusam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii decoctum infundes.

Dysenteriæ curatio, Cap. XIIII.

SI exulceratio solum sit, neque quicquam præterea influat, ex vna validi medicamenti iniectione omnino abstergetur atque curatur: sin secus, altera adhibita, neque tertia opus est. Ergo si dysenteria à flaua bili originē

A ducit, eam plerunque curamus: at si ab atra bile oriatur, quum nihil à cancro exulcerato differat, curari non potest.

Ad dysentericos cœliacos, Cap. XV.

LEmnia sphragis etiam depascentem iam dysenteriā, & epota & infusa curat. Pri us enim exulceratio abluēda est mulsa meraciore, deinde muria, tum Lemnia ex plātaginis succo infudēda. Potui verò dāda est posca diluta, & lac caseosum, quod conficitur lapillis ignitis iniectis

B donec concoquatur, & plurima seri pars absumatur. éstq; præstantissimum dysentericorum & omnium quibus defluxiones acres ventrem exercent, remedium. Caninum verò stercus tritum lacti sic parato misce, medicamētum summè ad dysentericos accomodatum facies. Sed canis nihil præter ossa debet comedere: ita enim & fœdo odore vacans, & candidum stercus excernet. Alui quoque defluxiones exsiccat ouum ex aceto coctum, & māducatum. Si verò miscere aliquid velis eorū quæ ad dysenterī cos & cœliacos valent, in sartagine ex igni fumi experte

C afflatū dabis: magnopere enim homini proderis. Sed vtilissimum est omphaciū, rhus rubrū, eiū sq; succus, cinis cochlearum vniuersarum coctarum, malicorium, galla, acini, mespila, myrta, corna. Cochlearum vnà cum testis combustarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars vna, in puluerem rediguntur, & obsoniis inspergantur: vel ex aqua aut vino albo diluto potui dato: iuuat hoc mirificè dysenterias in quibus vlcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis conuenit, itémque plantaginis succus, rubiq; fructus

D & folia: radicis althææ decoctum & ad dysenteriam & ad fluorem alui efficax est. ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino pota: eiū sque succus ad fluorem similiter est accommodatus. Eundem sanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta, acini cuicunque affectioni ventris & intestinorum ex defluxione valde profunt. Spica nardi, oxyacanthæ fructus manducatus & epotus, spina alba cœliacos & stomachicos iuuat: mori fructus intempestiuus exiccatus medicamentum satis adstringens efficitur: ita vt valeat ad dysentericos & cœliacos, & ad cæteras affe-

E ctiones omnes quæ ex defluxione oriuntur. contunditur enim, & obsoniis inspergitur, (quemadmodum etiā ixiæ fructus) vel si quis velit, ex aqua aut vino bibitur: sed magis per se valet. Rubi quoque fructus exiccati & repositi conueniunt.

De tenuioris intestini morbo, quem εἰλεὸν nominant, Cap. XVI.

TEnuioris intestini morbus cum difficilis morbus est, tum verò si quis in eum incidit, rarò euasit: sed

F maximè mortiferum esse sciendum est eum qui fœtidus nominatur, in quo vel stercus euomitur, vel fœtida est expiratio: quandoque autem ructus huiusmodi sit, quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenētur, etiamsi iam stercus vomant, si anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde frusta panis ex aqua feruenti statim dum incalescit, comedant. seruabūtur enim, etsi iam suffocentur. Ad eos autem qui frequenter vomunt,

G cibúmque non continent, rhus & cuminum in eodem trītum in senis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut vitis foliorum aut clauiculorum succum cum polenta potui dabis.

De sedis affectionibus, Cap. XVII.

GAllam flauam coque, eámque in puluerem redigito, ac sedis inflammationes, anúmque procidentem illine. Si valentiore opus remedio fuerit, in vino: si mitiore, in aqua decoquito. Succus quoque echini ad sedem

H atque vterum procidentem facit. Aliud. Pini corticis drach. octo. cupressi globulorum siccorum drach. octo, plumbi drach. octo, vino austero deterge, & tritis vtitor. Ad ardentes verò sedis dolores, oui assati vitellum tritū, vino albo & rosaceo cerato exceptum illine, catapla-

smáque impone ; quod ex pane puro contrito & aqua & rosaceo excepto, in quo vitellus oui assatus adiunctus sit, constet. Aliud. Rosarum siccarum drach. tres ; ouorum assatorum vitellos numero. II. ex vino albo læuigentur, & rosaceo ac myrteo cerato excipiantur, itáque vtitor. Cerata quoque non secus ad id faciunt. Ad rimas verò quæ in sede & pudendis sunt, rasuram linteolorum concremato, eiúsque cinerem & amylum pari mensura terito, cum succo foliorum oliuæ subigito, & vtitor.

De hæmorrhoidibus, Cap. XVIII.

HÆmorrhoidas nimium apertas sistit aloë illita, aut dissoluta & imposita, & perfusio ex posca, in qua ferri squama plumbúmque vstum sit. Aperit autem ora venarum allium commanducatum, amaracinum vel irinũ vnguentum illitum. Sanguinem verò hæmorrhoidum confestim reprimit hoc quod sequitur, Acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. octo, atramenti sutorii drac. octo, rubricæ drach. I. cerussæ drachma : cerato rosaceo excipiantur : & acidi punici cortex tritus, & ex aceto impositus ad idem valet. sique hæmorrhoides interius delitescant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mirabiliter facit, Sandarachæ, auripigmenti, aluminis scissilis, singulorum drach. octo, ægrum aptè præparatum oblinе. hæmorrhoides enim arefactæ, & à sede sua demolitæ, in semihora morientur & decident. Medicamentum verò lixiuio diluitur : ceratum verò in orbem applicatur ; & sub sole vel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus,

Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, tum dolor vrget, tum verò dolorem omnino febris cum humorum plenitudine consequitur. Ergo quum repletum corpus est, sanguis euacuatur, & quod in sanguine superfluit, venæ sectione in cubito dextri brachii reuellitur: vt cibus autem ptisana in principio danda est : vt medicamentum verò, oxymel dilutius, & apii decoctum. Pòst verò quàm concocta iam fuerit inflammatio, asaro & nardo Celtico, & petroselino, & iunci odorati flore vti poteris ; & item iis quæ aluum subducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò, etiam polypodio. Iam verò euacuatio quoque clysteribus peragenda est: ac in ipso principio, ex mulsa cum sale atque nitro: quum verò adest declinatio, hyssopum, origanum, aut colocynthida potes adiungere. Ad hoc autem viscus quod facilè indurescit, opus est abstergentibus. Quum verò dolor absque febri vrget, sciendum est abstructione vehementi à crassis glutinosísque succis excitata viscus obsideri. Scirrhum porro incipientem possit quispiam longo temporis spatio sanare, inueteratum verò nullo pacto. In aqua verò inter cutem si oboriatur scirrhus, longiore spatio interibunt. Qui verò curari possunt, calefacientibus atque attenuantibus medicamentis, quibus mollientia mixta sint, curantur. Imbecillitatis verò iecoris in causa sunt intemperies, quæ quidem & difficillimæ sunt, & satis varias & difficillimas symptomatum formas inducunt: quæque eiusmodi sunt vt non facilè tractari ab artificibus possint. Viticis semen, hepar scirrho laborans iuuat: obstructo verò iecori prosunt plantaginis siccæ radices, fructus & folia, myacantha, & præcipuè semen, & radices, lauri radicis cortex trium obolorum pondere cum vino odorato epotus. Concoquit enim, & particulæ robur adiungit lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum: idem facit eorum farina illita, & capnium post hæc impositum: spica nardi pota, & extrinsecus imposita, iris, pistacii fructus, prasium, amygdala, dracuntii radix expurgat viscera omnia : crassósque & glutinosos succos attenuat agaricum : anthemis aut chamæmelum præcordiis propitium est. Omnibus verò præstant cichorea, & seris in calida iecoris intemperie, & summè prosunt, & firmitatem eidem addunt, ipsúmque abstergunt. Dabis igitur cichorii aut seridis succi cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, mellis Attici cum aqua cochleari addito. Horum verò non solùm succus vtilis est & recens & exiccatus, sed etiam folia sicca studiosè contusa, deinde potioni in spersa : quæ siquis etiam cocta bibat, valde prosunt. Quum verò intemperies calida non est, sed sola obstructio iecur obsidet, herbæ ex vino albo & tenui potæ magnopere iuuant. Hepar lupi diligenter teritur, datúrque drachma ex cyatho vini dulcis: id quod magnum experimentum dedit : omnibus enim intemperiebus conuenit, vt quod ex substantiæ proprietate & non qualitate vlla agat. Quum verò febris non obscura est, melius ex aqua præbetur : atque etiam longè melius si cum aliquo ex succis antedictis, vt ex seridis succo, detur. Philonis quoque medicamentum mirificè facit: ac quandoque semel exhibitum calidam iecoris intemperiem curauit. Compositum medicamentum quod aperiendi vim habet, Amygdalarum amararum denarii tres, cumini denarii octo, seminis apii denarius, dato cochlearium ex vino. Pastillus, Anisi, seminis apii, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmas quatuor, aqua excipe, pastillos fingito drachmæ vnius. nõ febricitantibus, cum vino diluto, febricitantibus verò, ex hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate, Cap. XX.

INtemperies sunt imbecillitatis causæ. In hepate enim diuersæ affectiones oriuntur: nam calidæ intemperies succos qui in eo, prius sunt, assant : frigidæ verò, contentos in ipso humores crassos, & ad fluxum atque motum cõtumaces reddũt: quod verò in ipsũ fertur pituitosum, crudum & semicoctum efficiunt. Sicca verò intemperies, scciores crassiorésque succos reddit : humida verò, tenuiorum partium & dilutiores efficit. Quum autem calida intemperies est, colliquationes fiunt: ac primùm quidem succorum, deinde verò & ipsius iecoris carnis: quæque per aluum excernuntur, fœtida admodum sunt: bilis crassa suo colore imbuta deiicitur. Quum frigida intemperies est, neque frequens, neque copiosa deiectio est: affectióque inueterascit, & quibusdam diebus venter fluet, & cumulatius : eorúmque quæ excernuntur species sanguini putri erit similis, veluti sanguinis crassi fæx. At in icciore intemperie sicciora excernuntur, & in humida, humidiora.

De scirrho iecoris, Cap. XXI.

IEcoris scirrhum incipientem sæpe sanauimus: qui verò in multos dies esset prorogatus, neque nos curauimus, neque alium quenquam qui curare eum posset, vidimus. Omnes enim quicunque hoc tumore infestantur, in aquã inter cutem cadunt, ac longiore temporis spatio moriuntur. In curatione facultas mollientium intendenda est in medicamentis quæ ad inflammationem valent : ea enim quæ inflammationi conueniunt, ex coma absinthii & vtroque nardo constant, itémque ex croco, œnanthe, & vnguento ex spica nardi & mastiche. His igitur ammoniacum, bdellium, medullas, & adipem admiscere oportet: & incipientem scirrhum adhibita conuenienti victus ratione curare. In medicamentis verò quæ bibuntur, eò dirigendum consilium est, vt aperiendi & abstergendi visceris vim habeant : quæ omnia lapides etiam in renibus confringunt. Sed eis aliquid etiam quod ciendæ vrinæ sit, admiscebimus.

De malo corporis habitu,

Cap. XXII.

MAlum corporis habitum principium hydropicarum affectionum vocare consueuimus: is curandus est venæ sectione partita, ita vt ad tertium quartúmque vsque diem sanguinem detrahamus. Sanguinis verò copia neque tres heminas excedat, neque duabus minor esto in iis quibus suppressæ hæmorrhoides affectionem pepererunt: qui verò ob aliam causam malum hunc habitum contraxerunt, iis vena secanda omnino est, quum vires primam sectionem fieri debere valde adhortetur. Cæterùm qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide purgandi sunt. Diæta verò sit attenuans & exiccans : & aquas sponte natas, potiúsque aluminosas & nitrosas, ac deinde sulphureas oporter sumere: alia verò genera lauationum rarò sunt adhibenda. Eos autem mirandum in modum largior absinthii potus, cottabismique & dropaces iuuant.

De aqua inter cutem, Cap. XXIII.

A Qua inter cutem fit vel propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibusdam aliis partibus vehementer refrigeratis, quæ iecur æquè ac ipsæ sunt, possunt afficere. nam nisi refrigeratum iecur fit, effi ci hydrops non poteſt. Simul verò iecur afficitur quum lienis, & ventriculus, & inteſtina (ac præſertim ieiunum) itémque quum pulmo, renes, & ſeptum tranſuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiam ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum vna aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri fere ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt cuique facilis, indigétque artificis præſentia: & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere: Stercus bouis gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque, vt farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone: aut caprinum ſtercus in pueri vrina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apii, aut corticis radicis ari ex vino: aut ficum agreſtem vino auſtero triduum macerato, & cyathum vnum dato, & paulo pòſt vſque ad tres cyathos exhibeto: vel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema vehementer aquam educens: Fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tres, ſtercoris columbini vnc. quatuor, reſinæ frictæ lib. I. axũgiæ veteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, aliiſque prius tritis in aceto, affundantur: vtitor.

De lienis affectionibus,
Cap. XXIIII.

Q Vum lien inflammatione laborat, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt, propter craſſitudinem obſtructo. opus ergo eſt medicamentiis attenuantibus, nec manifeſtò calfacientibus: iiſque parum adſtringentium admiſcere oportet, vt firmata particula propriã actionem ſeruet: hanc verò ſuapte natura vim habere videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat. poſt huius vſum valentioribus etiam remediis vtendum eſt. Compeſcit enim abſque moleſtia lienem cortex radicis capparis: ſed nihilo minus induratum ſplenem iuuat extrinſecus impoſitus, & in potu ſumptus: ſiquidem epotus, craſſos glutinoſóſque humores, & quandoque etiam cruentos, eóſque non modò per vrinam, ſed per aluum etiam vacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus foris adhibitus, & epotus, & cyclaminus viridis & ſiccus illitus: violæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita, aqua in qua ferrum candens ſæpe extinctum ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis, non febricitantibus verò, cum vino. Illinc etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritámque, & cyprino cerato exceptam, aut fæcem ex acri aceto impone. cataplaſma verò adhibe ex fœnigræci vnciis quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tribus, cardamomi vnc. I. ficuum pinguium libra I. verbenacæ vncia. I. ficus aceto acerrimo perfunde, & validè contundens in mortario cætera miſce, & in vnum redactis vtitor.

De renum & veſicæ affectionibus,
Cap. XXV.

R Enibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixto in ſe trahant. ergo vbi meatus per quos huiuſmodi excrementum attrahitur, plus quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam tranſmitti: deinde ſi renes calidiore acrioréque temperatura fuerint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalfactam & exiccatam, in arenæ lapillorúmque

A ignitorum formam concreſcere. Ergo lapidem frangentibus & incidentibus, citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oportet. maior enim caliditas quum magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat. Calculos frangentia huiuſmodi ſunt, baſilicorum aſparagorum radices, rubique & vitrum combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, & præſertim nigrum, ceraſi, rhu arboris, & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis ſpongiarum, acetum ſcillite,
B maluæ agreſtis radix, rutæ ſylueſtris radix. apii radicem in vino coque, humorémque exprime, eiúſque cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum quod calculoſis inſpergitur, Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis ſicci pares portiones contunde, cribra, datóque cochlear vnum ex vini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.

C De renum & veſicæ inflammationibus,
Cap. XXVI.

R Enum veſicæque inflammatio præcipuam curationem poſtulat: nam quum ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit vt ſi id acre & biliosum in toto corpore ſit, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inflammatis inducentes. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore inſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit citra
D mordicationem, humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Cæterùm quod de mulſa exempli gratia dictum eſt, ad omnia quæ attenuant & incidunt citra mordicationem, tranſferri poteſt. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque quieſcere eſt melius. Sed quum quieſcere non poſſint, quum ipſa vrinæ ſint inſtrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit, conquieſcant. Illud eſt præterea perpendendum, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum. nam ſi ita ſit, quo plures ad renes & ve
E ſicam humores ferantur, eo magis conualeſcent: potúſque copioſior eſt offerendus, acrimoniáque minus obtũdenda, & præſertim nobis quæ mordicationes obtundũt, commiſcentibus. In tempore verò inflammationum, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renũ & veſicæ affectionem inflammationis ſenſum referentem, Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modicè bibendum.

F De abſceſſu renum, & veſicæ, & meatuum vrinæ exulceratione, Cap. XXVII.

D Olores circa ilia, per interualla horrores inæquales, febréſque inordinatæ accidunt iis quorum renes abſceſſus infeſtat: pus autem concoctum per vrinas excretum, vlcus eſſe teſtatur, quod celeri auxilio indiget: nam ſi non citò ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera verò quæ in renibus quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, & proprietate eorum ſubſtantiæ & facultatis diſcerni debent. Ex ſitu verò ad hunc mo-
G dum: Quum veſica patitur in pube, imóque ventre dolor ſentitur, at renibus affectis, lumbos dolor poſterius exercet: ex actione, difficultas vrinæ, eiúſdemque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert: ſed renibus laborãtibus, vrina ſine impedimento redditur: ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata: ex ipſa denique facultate, quia in exulcerationibus veſica vehementi dolore cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis habẽt. In meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingi-
H tur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. Si verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernitur. Ad abſceſſus qui renes & veſicam obſident, Seminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi,

tragacanthæ,singulorum drach.*octo,amyli drach.quatuor. pastillos confice. Ad vlcera vesicæ cum inflammatione:Nuclei pinei numero viginti, cucumeris satiui seminis grana x l.amyli,nardi ; singul.drachma,seminis apii drach.v.Nardum & apium in aquæ sextario coquantur: deinde ex decocto duo cyathi præscriptis admiscentur. Ad sanguinis profluuium ex vesica. Aluminis scissilis drachmam,tragacanthæ drach.octo, gummi obolos quinque cum passo dabis.

De renum duritie ex Rufo,
Cap. XXVIII.

QVæcunque durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt:ægris tamen ceu pondus quoddam ab iliis videtur pendere,coxendices stupent,crura imbecilla sunt:vrina modica emittitur: totus denique habitus iis simillimus est qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ceratis,malagmatis,frictionibus,& fomentis oportet:eisque offerenda sunt quæ vrinam cient, & item subduci aluus debet.

De renum imbecillitate,
Cap. XXIX.

EST autem hic etiam renum morbus, quo efficitur vt continere vrinam non queant, sed latioribus effectis aliquid etiam sanguinis è vena laxati emittitur, & alia itidem crassiora effluunt.His cibi adstringentes,& vinum nigrum conueniunt:ab vrinã verò mouentibus abstinendum:exhibenda in potu sunt ea quæ ad sanguinis reiectationem valent:præcipuè verò sanguinariæ succus, tragacãtha in vino macerata, symphyti radicis decoctũ. Extrinsecus autem imponenda sunt quæ ad fluxum & ad sputum sanguinis accommodata sunt. His confectis reficere ægrum oportet asinino lacte, sitanio pane,& carnibus.Si verò sanguis per circuitum quendam excernatur, priusquam sanguis ipse vacuetur, grauitas in lumbis & humeris sentitur:sanguine euacuato, leuitas sequitur.Ergo vena in cubito paulo ante circuitum secanda est, victúsque ratio instituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

De scabiosa vesica, Cap. XXX.

QVum vnà cum vrina furfuracea subsidentia excernuntur,tum venas aut vesicam scabie tẽtari signum est.id verò & tenuitate & crassitudine vrinarũ internoscetur. nam vrinæ tenues,venas:non tenues,vesicam affectam esse ostendent.

De vesicæ inflammatione,
Cap. XXXI.

VEsicæ inflammatio cum difficillimè curatur, tum verò maximè mortifera affectio est : nam & febrim acutam ægroti habent,& vigiliis torquentur,& delirant, & biliosa pura euomunt,& excernere vrinam nõ possunt. In his,si nihil prohibet,vena sine mora secanda est : perfusionibúsque continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta,anethum & althææ radix.aluus molli clystere abluatur. Præstabit etiam oleo papauer indere & anseris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem semiobolum succi papaueris cum myrrhæ & croci portiuncula dissoluens in oleum quandoque conieci,pessúsque confeci, vt mulieribus adhiberi solent,& statim dolor sedatus est,& somnus homini irrepsit.Fomentis etiam vti prodest:& in aqua calida insidere:esto autem ea aqua seminis lini,& fœnigræci decoctum.Cerata quoque ex hyssopo & castoreo cõfecta,sunt imponenda.

De vase rupto in vesica,
Cap. XXXII.

VAs in vesica ruptum,acutum morbum parit: sanguis partim foras emittitur, partim intus condensatur. ac ad sanguinis quidem fluuium talia adhibebis qualia cæteris quoque sanguinis defluxionibus conueniunt : id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea, perficies. Sed quum sanguis in vesica concretus est,in primis danda nobis opera est vt eum medicamentis dissoluamus. Artemisia igitur in potu præbenda est, & helichrysum, & Cyreniacus liquor,& silphiũ,& conyza,& absinthii & radiculæ semen vino solutum. Post hæc verò,nisi grumi dissoluantur, spatium quod inter anum & pudendum interiacet,quod perinæum dicitur, secare oportebit, quemadmodum in vesicæ calculo fieri cõsueuit,atque ita grumos educere:in cæteris rebus non secus quàm in sanguinis defluuio, progrediendum est.

De vesicæ tuberculis, Cap. XXXIII.

QVum in vesica tubercula oriuntur, optimum est curare vt maturescant,vt quũprimùm incipiũt,dissoluantur,ne in suppurationem conuertantur.Si verò maturari non queant,iis medicamentis quæ ad renes conscripsimus,addendum erit nasturtium,erui farina cũ melle, stercore columbino,& caricis,& fomentis vtemur.

De vesicæ vlceribus, Cap. XXXIIII.

VLcerum vesicæ curatio non differt ab ea quam ad renum vlcera descripsimus: nam & hic quoque copiosus lactis potus conuenit. reliqua verò diæta frugi & bona esse debet. Leniens itidem medicamentum supernè quod pectinem comprehendat,adhibebitur:itémque ceratum quod ex œsypo,loto,butyro, styrace,& anserino adipe conficiatur. In meatum verò vrinæ infundemus aquam & lac,& rosaceum calidum:in intestina verò ptissanæ cremorem,butyrum,cucumeris semen cum lacte tritum,singulis rosaceo perfusis,iniiciemus. Quum iniicere clysterẽ velis,in genua pronus homo reclinetur:ita enim vesicæ secedunt, & intestinum laxant,vt infusum commodè recipiãt.frequenter etiam in aqua calida æger desideat,cæteráque faciat quæ de renum vlceribus præscripta sunt nobis.

De diabete ex Galeno, Cap. XXXV.

MIhi quidem ad renes etiam pertinere videtur morbus quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium vrinæ,nonnulli diabetem, nonnulli verò ab immensa siti dipsacon nominant:qui rarissimè contingit. Qui hoc morbo tenentur, siti enecantur, & idcirco largè bibunt:idque quod biberunt, tale reddunt quale fuit ab iis epotum.Huius morbi causam renum imbecillitati quispiam posset attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo,
Cap. XXXVI.

SVmmum remedium huic morbo est, vomitum statim prouocare,potum verò frigidiorem exhibere:& reliqua diæta vti frigidiore, ita vt coctis oleribus vescatur,potionẽ ex melle & vino mixtam bibat,ptissanæque cremorẽ sorbeat.vrinã prouocantia adhibenda non sunt. Præterea per sudores reuellere oportet: optimè quoque faciet,si in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum,vt caput foras excedat,reliquum verò corpus totum calefiat,& aerem ipse frigidum trahat:in cæteris,velut febris ardẽs, curandus morbus est.ergo farinæ florem aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis impone: vitis etiam folia tenera contrita,& vmbilici Veneris, & parietariæ,& portulacæ,& aliarum omnium consimiliũ: herbæ verò sanguinalis succum & helenium assiduè præbibẽdum in vino nigro dabis:& palmularum cremorem, & item baccarum myrti, & pyrorum. In principiis verò venam etiam in cubito secamus,& quandoque medicamentis torporem inducentibus vtimur.

De vlceribus quæ in sede & pudendis sunt,
Cap. XXXVII.

PVdendorum anique vlcera quæ absque inflammatione oriuntur,valde exiccantia medicamenta postulant:quale est id quod ex charta combusta conficitur:anethum aridum,& cucurbita cremata.Siccis verò recentibúsque vlceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodest.Sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax est,pompholyx.Si humida sint vlcera, pini cortex per se, & lapis hæmatites conueniet:si verò etiam altè descendant, prædictis manna miscebitur. Cæterùm vteri vesicæque exulcerationes iisdem remediis curantur: indigent autem instrumentis per quæ intromittantur : quocirca ex medicamentis quæ inspersilia nominantur, aptiora sunt ea quæ icciora sunt, vt crocus, & pompholyx, & aloe rosaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam simili succo excepta.

Ad testium & pudendi affectiones, Cap. XXXVIII.

AD scroti pudendi dolores, Butyri, resinæ, paribus portionibus vtitor: vel lini semen cum aqua decoquito, additáque myrrhæ & resinæ decima parte, illinito. Ad pudendum verò intumescens facit hoc, Vitis folia xxx. thuris denarius, cerussæ denarii quinque, tere & illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis deligatione: si verò à sudoribus vlcera in scroto gignantur, gallam tritam aut alumen insperge. Ad excrescentia verò quæ thymia dicũtur, elaterium infunde: pyri semen contritum impone, aut mænularum quinque & viginti capita contere & illine, & hircinum fel oblinito. Iam ad rimas quoque pudẽdorum valet resina fricta cum rosaceo trita donec ad strigmenti crassitudinem, mixto etiã oui assati vitello, redigatur. Hederæ quoque foliorum siccorum cõbustorum cinis cum rosaceo in pila plumbea tritus imponitur. Ad inflãmationes verò pudendorũ vuam passam exectis acinis, & cuminũ, trita imponito. aut hordei farinam aqua mulsa incoquito: aut vitis folia tenera trita cum polenta imponito: aut cuminum tritũ cum butyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos verò vlcere aphthis simili correptos terra Cimolia ex aqua oblinito, sinitóque siccescere, & aqua calida abluito, myrto arido trita, & modico smyrnio trito conspergito. Carnem verò in testibus increscentem cinis sarmẽtorum cũ nitro & aqua subactus atque illitus curat.

De gonorrhœa & satyriasi, Cap. XXXIX.

GOnorrhœa est seminis excretio inuita, quæ continuò fit citra colis extensionem: in satyriasi verò pudendum palpitat, quemadmodum etiam aliæ corporis pars palpitatione corripitur, ac nisi pudendi palpitatio sedetur, vasa seminis in resolutionem, vel conuulsionem cadunt. Pudendum verò in satyriasi semper arrectum est, moriuntúrque celerrimè qui sic affecti sunt: quúmque vitam finiunt, aluus inflatur, & frigidi sudores erumpunt, quales occupare etiam alios solent quibus conuulsiones vitam auferunt. Hic morbus rarò mulieribus accidit. Ergo vbi pudendum palpitat, vena secanda est, & victus ratio attenuans instituenda est, vinúmque circuncidẽdum: cibum assumere quotidie quidem, valenter nunquam, sed paulatim conuenit. Optima autem sunt beta & malua, & modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlearum esculentum. non pessimè feceris, si clysterem quoque simplicem inieceris. quæ vrinam mouent, cauenda sunt. Lumbis verò refrigerantia, vt solani succus, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ, adhibeantur. Est etiam necesse colem & pubem aliquo refrigerãte quod dolorem leniat, inũgere, vt argenti spuma, Cimolia, & cerussa, quæ aceto aut aqua aut vino dulci, aut sapa diluantur. Supinũ verò requiescere noxium est. Conuenit etiam bibere medicamentum ex nymphææ radice atque iride cõfectum. Rutæ verò succus & ei qui profluuio seminis vexetur, & ei cuius penis arrectus sit, proderit.

De pollutione quæ in somnis fit, Cap. XL.

POllutiones quæ in somnis cõtingunt cohibere oportet victus diminutione, & qui minus calefaciat. & lassitudinibus cauendis. adiuuat etiam cubile frigidius, & corporis in dextram vel sinistram partem reclinatio, & medicamẽta omnia frigida lumbis substrata, qualia sunt corianum, *apium, cicuta, cerussa, & portulaca: eáque omnia ex aceto.

De priapismo, Cap. XLI.

PRiapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinem & orbẽ tumefacti, sine venerearũrerũ appetitu. est autem flatus ventosus qui membrum tumefacit, ex humoribus glutinosis & crassis à magna caliditate generatis. Perspicuum autem est non oportere membra calefacere, sed leniter refrigerare cerato rosaceo cum aqua conquassato, & ex chamæmelino, pudendo & lumbis imposito. Victus medicamentáque adhibenda sunt quæ attenuandi vi citra manifestam calefactionem sint prædita. Vtendum etiam est iis quæ suapte natura efficacia sunt, & per experientiam inuenta: nymphæáque in potu danda, &

A viticis semẽ & ruta viridis obsoniis miscenda: sed hæc in principio danda non est (abundè enim calefacit) sed post aliorum extenuantium vsum adhiberi debet. Qui euacuatione vti velit, id vomitibus faciet. quæ enim per inferiores partes euacuationes fiunt, sæpenumero vicinas partes fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus, Cap. XLII.

QVibus venæ quæ in ano sunt, nimio plus sanguinem profuderũt, iis habitũ in aquã inter cutẽ trãsire cõtingit, habitúsque fieri deteriores, & eiusmodi vt non nutriãtur. Qui enim ita sunt affecti, curari difficulter possunt. periculũ enim est ne cohibito quãdoq; sanguine, quẽ largũ eius profluuium fit, propter defectionem & imbecillitatẽ aliquid patiantur. quocirca quum multæ hæmorrhoides sint, vna relinquẽda est per quam fiat expurgatio. Sed nõnullæ sunt interius quæ non apparent, eæque difficilius curantur: nonnullæ verò cæcæ, quæ cruẽti quidem nihil excernunt, sed tamen plus doloris quàm illæ afferunt. harũ verò oracyclamini succus illitus aperit.

De vteri affectionibus, Cap. XLIII.

C SVffocationibus quæ ex vtero fiunt, conuenit agarici drachma ex vino: plantaginis fructus & succus cum vino: vngula, qualis cochleæ est, epota: acetum squillite absorptum. Olfacta verò suffocatas excitãt, bitumẽ, castoreum, galbanum, pix liquida, cedria, accensum & extinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combusti, ruta, silphium, cæpæ. Suffitus præterea fiunt, ex gagate lapide, vngue purpurarum, bitumine, castoreo, galbano, silphio, cornu ceruino: ano verò ruta cum melle lana excepta imponitur.

D De nimia purgatione, Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes vinciendæ sunt: posca potui danda. & ex posca perfusiones fiant. micæ panis in posca sumantur, aut alica lota, aut oryza, aut ouum tenerum frigidum. loco autem imponendum est medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum. Potui verò dandum balaustium cum posca, aut hypocisthidos aut acaciæ succus, aut terræ Samiæ aster. omnibus præstat se fimum in posca madefactum donec tenerum reddatur, deinde edatur. rheum quoque cum posca ad id valet. Sed

E & per sinum muliebrem inditum sanguinis fluxionem compescit. quod facit etiam hypocisthidis, itémque acaciæ succus cum aceto & manna contritus. Mirificè quoque auxiliatur spongia noua in liquida pice intincta, deinde combusta, tum trita & admota. Suber quoque vetustissimo fictili comburitur, donec candescat: deinde teritur, & tum loco inspergitur, tum verò in pesso inicitur. Vtilia quoque sunt ad sanguinem cohibendum ea quæ extrinsecus admouentur, ac præsertim quod ex taurocolla conficitur: taurocolla enim pulchra & dilucida in

F posca madescit quoad dissoluatur: deinde in linteolum validum illinitur, tum pubi lumbísque agglutinatur. Emplastra quoque agglutinantia ad hoc valent.

Mulierum non concipientium curatio, Cap. XLV.

MVlieribus non concipientibus instituenda victus ratio est vt neque otiosè neque laboriosè vitam degant. lauacra adhibẽda sunt neque assidua, neque copiosa. cibi potúsque sufficient qui facilius concoquãtur. Hoc verò quod præcipuũ est, minimè despici debet, vt neque

G viri, neque fœminæ corpus obesum reddatur. Vir enim pinguis ad liberorũ procreationem aptus nõ est, quia pudendum pudendo aptè cõferri non potest: & pingues parũ seminis emittũt. Sed neq; admodũ attenuandæ sunt, quas cõcipere velimus: est enim perspicuũ si aqua aut aliud quippiã excernatur, eas nõ esse liberis creandis idoneas. Aquæ vitãdæ sunt quæ per aquæductus importãtur, & cæteræ quæ duræ, salsæ & nitrosæ sunt, quæq; aluũ subducunt: nam quæ plus subducunt, propter imbecillitatem conceptionẽ impediũt. Porro calefaciẽtia omnia iuuãt,

H quæq; leniter flatus pariunt: ergo vini potum aquæ potui præponimus. Ex oleribus, orminum, erÿsimum, erucam, & siquid aliud eiusmodi est, misceri adhortamur: ruta verò & mentha maximè omnium vitandæ sunt. Quũ autem purgatio propinqua est, ei quæ vsa sit cibis sanguinem

gignentibus, & vberius fit educata, alimentum sub- A
trahendum erit,& aliquid addendum quod minus san-
guinis creet.& item quippiam sumendum quod purga-
tionem irritet : qualia sunt odorata acriáque olera: hæc
enim vuluam excitant,præsertim verò scãdix,crethmon,
fœniculum,apium,smyrniúmque.Si verò propter succo-
rum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda
aut bona victus ratione corrigenda.Sin ob vteri frigidi-
tatem conceptus non fiat, laboribus omnibúsque fo-
mentis adhibitis calor erit reuocandus: nec ab re fue- B
rit castoreum potui dare, itémque semina odorata offer-
re, vt cuminum,anisum,pulegii comã,iuniperi fructum,
pipere singulis adiecto Sed præstabit hoc vti medicamẽ-
to: Epithymũ, euphorbium,piper,dauci semen,petrose-
lini semen, contere ad drachmas octo : potui hoc dato.
Ventrem probè subducit,vterúmque calefacit ita vt mul
tis iam menstruæ purgationes fluxerint, quæ antè non
purgabantur.Si non satis fit per inferiora purgatio, vo-
mitus ciendus erit:id enim quod pituitam quæ inferio-
res partes obsidet, euacuat,omnino prodest. id faciunt C
vteri fomenta: hæc vaporibusperficiũtur,vapores autem
ex aqua calida adhibentur. Ergo mulier in sella collocata
vapores rectè assumet. abluenda autem aqua est, in qua
elelisphacus, artemisia, ruta, cyperus, pulegium,& aco-
rum,seminàque odorata fint incocta. Hæc etiam singu-
latim pubi applicantur.Polyarchi quoque epithema pro-
ficit:quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus
conducunt. vuluæ quoque apponenda sunt calefacien-
tia.Sunto autem quæ apponenda sunt, ex myrrha, ru-
ta, galbano, & castoreo confecta: vulua tamen priùs D
aqua mulsa aut marina fouenda est. quãdoque etiam ex
aceto diluto medicamẽta imponẽda sunt:tenui autẽ lin-
teo aut molli lana sunt illinẽda,vt ne adhibita corpus e-
rodant aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem vuluã
mensium suppressio,victus non probè institutus, & crass-
si succi,& stupor in pube, lumbis & cruribus.quæ verò
penitus refrigeratæ sunt, eæ ne venerem quidem cupiũt.
ergo in frigidis sic progredi oportet. Calidiores verò
vuluas cognosces tum ex toto reliquo corpore calidiore,
tum verò ex menstruis purgationibus perexiguis & la- E
boriosis,& pudenda muliebria exulcerãtibus:& ex multa
caliditate siccitas consequitur.ergo humidiora alimenta
iis adhibenda sunt:atque ex oleribus maximè conue-
niunt lactuca,malua,blitum,aut cucurbita, cucumis, pe-
pon,atriplex,portulaca,& omnia ea quæ frigidiora sunt.
Vesicæ verò & lumbis & pubi refrigerantia imponenda
sunt,& succi etiam sunt illinendi. Quum verò menstruas
purgationes rectè procedere appareat, tunc desinente
purgatione opportunum corporis commiscendi tempus
est. Quum verò succi humidiores conceptum impe- F
diunt, victus siccior cõuenit, labores partium superio-
rum augere, frictionésque adhibere, & vomitus copio-
sius ciere, exiccaréque alimenti mediocritate oportet,
& victus omnis siccior instituẽdus est.Sed proderit etiam
vuluam medicamentis adstringentibus confirmare:qua-
lia sunt lentisci,myrti,rosarum, rhu, & Punici, rubique
florum tenerorum, & gallarum decocta. Si verò à crass-
sioribus succis concipere prohibeantur, humor erit con-
siderandus.Si erodens sit,mulieres purgare medicamen-
to cuique humori accommodato oportebit: deinde se-
ro lactis aluũ ducere.tum victũ meliorẽ instituere: pitui- G
tosos autẽ aquosósq; humores,laboribus,sudoribus,& vo
mitionibus absumere.Sufficiet autẽ castoreũ bibere,&fo
mentis foueri.Quoniã verò flatus quoq; ne mulier conci-
piat impedimẽto sunt, primùm cibi parcitas imperanda
est:deinde cuminũ & anisum,& apii semen,rutæq;,& ane
thum,& permulta aromata offerẽda sunt,quæ tum potui
danda, tum verò præparanda & imponenda. Quæ verò
propter vteri os clausum nõ cõcipiunt,earũ vterus odora-
torum ablutionibus,fomẽtis, & applicitis medicamentis
aperiendus est:priùs tamen molliores ablutiones adhibẽ-
dæ sunt,in quibus malua, & lini semẽ,& fœnumgræcum H
sit incoctũ,& oleum probũ sit infusum. quandoq; etiam
mel iniicitur. Post molliora verò,ad validiora progrediẽ-
dum est,vt ad artemisiã,ad conyzã,ad calaminthã,ad pu-
legiũ,& ad anthemida. Applicabũtur verò resina,terebin-
thina,nitrũ,ficus pingues,casia,& serũ picis.Quibus verò
vteri os nimiũ fatiscit, victus siccior, fomenta medica-
mentáq; sicciora cõueniunt,vt horum ope vteri os cõni-
ueat:talia sunt capitula Punici mali,lẽtiscus,rubi radix,&
myrtus.Postremò autẽ vteri auersiones fomentis dirige-
mus:id enim fomenta præcipuè possunt:quod fiet etiam
iis quæ molliunt,inditis.Cæterùm præpostera venus mã
ximè facere ad conceptionem videtur.

Non spirantium curatio, Cap. XLVI.

Quæcunque propter repletionẽ & suppressionem san
guinis spiritu priuantur, eis venam statim incidere
cõuenit,siquidem ita celeriter respirant:súntque parciore
victu alendæ. Si verò in hoc malum propter perfrictionẽ
& imbecillitatẽ caloris qui in corde est,cadãt,euacuatio-
nes vitare oportet ne euacuãdo magis etiã perfrigeren-
tur. Præstat igitur,quacũque fieri ratione possit, calorem
deinceps excitare,vt ipsæ refrigerii cupiditate externum
aerem trahant:ad quod quum peruenerint, curatæ sunt,
neque vlla præterea curatione indigent.

De suffocatione ex vtero,ex Philumeno; Cap. XLVII.

In prima accessione,vel si iam vteri suffocatione corre-
pta mulier sit,summa deligare,& post vincula fricare
valẽter poplites,suras,cruráq; omnia cõuenit: quæque fœ
dioris odoris sunt,narib⁹ admouere:& cucurbitulas ingui-
nibus& imo ventri agglutinare,clysterémque iniicere.In
lõgis verò accessionibus etiã quæ flatus educunt,in anũ&
sinum muliebrẽ indenda sunt,quale est hoc quod constat
ex ruta trita cum melle,addito modico cumini & nitri,
quo partes vtrobiq; copiosè inungũtur.Cæterùm vnguẽ-
ta odorata in vuluam indita,ipsam ad se trahere consue-
uerunt:ad hæc verò quispiam voce asperiuscula eandem
inclamet,deinde admoueat quæ sternutamentum exci-
tant.Quum mulier ab accessione euaserit, ei vena secan-
da est,si nihil vetet: & melius est vt à poplite sanguis de-
trahatur.Interposito verò septem dierum spatio,hiera ex
colocynthide dabitur,mox castorei potione vtemur:hoc
enim sæpe mulierem ægram morbo liberauit:diluẽdum
autẽ est mulsa & artemisiæ decocto. Pessuli quoque mol-
lientes, & insessus eidem affectioni aptè adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

Fluor qui muliebris dicitur,est quũ totum corpus per
vterũ expurgatur & euacuatur,citra vuluæ ipsius affe
ctũ.Id verò quod euacuatur, eiusmodi est cuiusmodi est
id quod superat in corpore:nam quod rubrum est, sanies
sanguinis est,quódque albũ est,à pituita prouenit:pallidũ
verò à bili proficiscitur:quandoque verò aquæ speciẽ præ
se fert.Si verò sanguis purus fluat(vt in venæ sectione fit)
diligenter animaduertendum est ne qua erosio in vulua
sit facta.Ergo quum affectus sit humidus, oportet auxilia
siccantia citra manifestum calorem adhibere:frictioni-
bus totius corporis, & vnctione ex melle abundè cocto
vti:daréque medicamenta quæ vrinam moueant, qualis
est aqua in qua asarum & apium sint incocta. Præterea
totum corpus per ventrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem
curantia, Cap. XLIX.

Portulaca in pastu, & eius succus in potu acceptus : ba-
laustii,rubique fructus, & flos:roboris pars quæ sub
cortice habetur.trunci membranosa pars: quod glandis
putamini subest:cauda equina maximè rubrum fluorem
ex vino aut aqua pota curat.Itémque hypocisthis,lentisci
fructus frictus & ex vino epotus.rubrum quoque fluorẽ
Samius aster,& Lemnia sphragis compescit.

De vteri inflammatione, Cap. L.

In primis irrigatione ex vino & rosaceo,deinde ex oleo
puro vtendum est.Hapsus verò lanæ succidæ, pubi &
lumbis absque deligatione adhibeatur:post triduum ve-
na secanda est,sanguisque à cubito detrahi debet. Cibus
erit alica ex mulsa,& panis lotus,aut oua sorbilia.Facta in-
clinatione,cataplasmatis vtendum est. componetur au-
tem cataplasma dolorem leniens & somnum conciliãs,
siquis capita papauerum in mulsa coquat, eáque capita
abiiciat,& oleum immisceat, & quæ ad cataplasma adhi-
bẽda sunt,adiiciat. Si verò inflãmatio calidis irritabitur,

quum affectum erysipelatis naturam referentem habeat, ab iis cataplasmatis abstinere conuenit: vti autē eo quod ex ouorum luteis vnà contritis,& addito rosaceo aut melino constat. Quum verò declinatio appareat, refrigerantia cataplasmata omittenda sunt,& ad cerata transeundum. Denique per totum curationis tempus insessibus vti expedit. A

De vuluæ abscessibus, Cap. LI.

QVum inflammatio in suppurationem conuersa est, suppuratio cataplasmate ex fœnogræco,& lini semine,& præcipuè etiam ex hordeacea farina, cui ficus adiiciatur, adiuuanda est:interdum verò stercus quoque columbinum adhibetur. Insessus frequentiores vtiles sunt. Pessuli imponantur in quibus calefaciendi & irritandi vis insit. Sciendum verò est, abscessum rumpi quandoque per vuluæ ipsius os, quādoque per vesicam: ac sæpe etiam in rectum intestinum rumpitur. B

De vteri vlceribus, Cap. LII.

APtè quis curabit vuluæ vlcera, tū insessibus, tum irrigationibus, tum verò etiam cataplasmatis. Sed accommodatius hoc medicamentum est: Crocus optimus cum muliebri lacte læuigatur: deinde cera Tyrrhenica soluta cum rosaceo,& adipe anserino excipitur, tum linteolo inungitur. Sed quod sequitur,& melius est & ad dolorem sedandum multò aptius. Capita papaueris in passo diluto biduum aut triduum madescunt, deinde coquuntur donec abundè mollescant: mox capere oportet florū rosarum, aut foliorum contusorum & cribratorum drachmas quinque,& croci drach. tres, & simul omnia conterere, tum decoctum papauerū his admiscere, ceræ Tyrrhenicæ drach. octo eliquatas, rosaceique parem portionem affundere iis quæ in pila fuerint, ac simul mollire: postremò verò medicamentum in vase stanneo seruare, & in ipso vsu rosaceo deliquare, & in pesso imponere. C D

De cancro vuluæ, Cap. LIII.

HIc morbus curationem non recipit: lenire tamen & dolores temperare cōuenit insessibus ex fœnigræci maluæque decocto. Egregiè autē leniunt, in ipsis accessionibus adhibita maluæ aut althææ folia in mulsa cocta, donec flaccescāt, paucisque micis,& rosaceo & caricis melilotóque & ruta adiectis: hæc enim quandoque indurata dissoluunt. His peractis, cerata lenientia applicanda sunt. Lac verò muliebre emulsum leuat, succúsque plantaginis calidus itémque pessi ex croco, ✻ hyssopo,& lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant. E

Ad vuluæ fissa, Cap. LIIII.

AD vuluæ fissa iridem cum melle, & terebinthinam simul emollias,& imponas. Insessus quoque ex ptissana in crassum succum dissoluta, aut ex ficuum decocto conueniūt: callis enim sublatis, id quod è cadmia conficitur rosaceo deliquatum conueniet. F

De phymo vteri, Cap. LV.

ORitur phymus in ore vuluæ vel propter exulcerationem præcedentem, vel propter inflammationem quæ scirrhum contraxit. Curandus verò est insessibus emollientibus ex hydrelæo & fœnigræci decocto,& cataplasmatum& pessuum emollientium impositione. Si inueterarit, vtendum erit vaporibus & suffitibus ex aromatibus. Phymum denique soluit pessus ex ✻ hyssopo, resina & terebinthina confectus. G

De vuluæ inflatione, Cap. LVI.

INflatur vulua tum spiritu in concauo eius spatio concepto, quo casu pubes etiam intumescit, tum verò etiā quum totus imus venter nō minor est quàm in hydrope tympanite cōspicitur. Statim autē affectæ mulieri in initio auxiliari oportet: nam si inueterarit, curari nullo pacto potest. Ergo in principio, si nihil impediat, venæ sectio facienda est, aut tentanda per hierā ex colocynthide purgatio: mox cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, ruta, adhibenda: tum cucurbitulæ cum scarificatione affigendæ,& malagma Polyarchi imponendum,& vtendum insessibus ex rutæ, pulegii, artemisiæ, casiæ,& caricarum decocto. Pessus quoque ex terebinthina, galbano, myrrha, iride,& hyssopo confecti conuenient. H

De vtero procidente. Cap. LVII.

VTerum procidentem continere suo loco oportet, prius iniecto clystere ad fæces deiiciendas. Eodémque modo, si in vesica excrementa sint, per catheterem fistulam erunt educenda: deinde ægra in sella supina collocanda est, coxis accliuibus, poplitibúsque reflexis, & cruribus diuaricatis: deinde hapsus lanæ mollis capiendus est, qui figura & crassitudine sinui muliebri proportione respondeat tenuique linteolo circundādus est,& in succū hypocisthidos, aut acaciæ vino dilutæ immergendus,& vuluæ imponendus,& citra laborē id totum quod procidit, sursum agendum, quoad totus tumor in sinu factus subsederit. Pubes verò spongia ex posca expressa extrinsecus operiēda est. Porro mulier ita iacebit, vt cruribus extensis sit, alterúmque alteri incumbat. His confectis, cucurbitulas cum flamma copiosiore suprà ad vmbilicum & vtraque ilia affigere oportet. Tertio die lana sinui iniecta insideat mulier in vino nigro austero modicè tepido: aut in rubi, aut myrti, aut malicorii decocto. Quum hæc peracta fuerint, lana iniecta tollitur, alteráq; eodem medicamento imbuta imponitur. Cataplasmata verò foris imponuntur super imum ventrem, quæ ex palmulis, & polenta, vel lenticula, vel malicorio conficiuntur: tribus deinde diebus interpositis eadem fiant, donec ex eo quòd particulæ constrictæ manent, firmum argumētum vitii sublati capiamus.

De articulorum doloribus, podagricis, ischiadicísque sanandis, Cap. LVIII.

HOrum curandorum intentio communis est cum ea quæ inflammatis particulis adhibetur: discutiēdum enim est id quod in loca confluxit. Quod si tenue sit, breuiore temporis spatio fiet: sin crassum & tenax, longiore: & multò etiam longiore si glutinosus crassúsque sanguis sit.& licet longius proferatur, tamen quadragesimū diem non excedet inflammationis curatio, si medicus omnia rectè faciat,& æger dicto audiens sit. Quandoque autem humor qui irruit, sanguineus est, quem plerunque in doloribus articulorum esse dixeris, éstque hic crassus ad similitudinem quodammodo crassitudinis vitri fusi: vbi verò in ipsis articulis diutius immoratus sit, non solùm crassior sed glutinosior etiā redditur: atque ex iis tophi oriuntur:& postquam effecti fuerint, articulum ad pristinum statum redire planè posse ne speraueris. Principium verò curationis sumendum est à vacuatione humoris affligentis. Si corpus humoribus ex æquo redundarit, facta primùm omnium venæ sectione, purgatio deinde adhibeatur, cui succedat vsus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum, ita vt manibus & pedibus ea imponantur quæ repellere defluxum possint. In coxendicum verò morbis hæc vitemus: quum enim ea in profundo sita sit, sanguis à vicinis vasculis & musculis ad ipsam attrahitur: ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus est, quæ neque multùm refrigerent neque valenter calefaciant, qualia postea adhiberi oportet. Cæterùm eos qui abdomini inseruiunt, quique mala victus ratione vtuntur, ne curandos quidem suscipere debemus. Qui verò nobis curantibus parent, maximopere iuuabis si ineunte vere primùm euacuabis, deinde ad exercitationes,& salubrem diætam perduces. Quum autem coxendicū dolor à sanguinis multitudine non rarò fiat, eum celerrimè curabimus venis poplitis aut malleolorum incisis. Siquis verò ante totius corporis vacuationem acria medicamenta super particulas affectas imponat, is affectum ita reddit, vt sanari nullo pacto possit, copia nimirum ibidem condensata atque impacta. Iam verò vomitus quoque coxendicum doloribus magis quàm infernæ euacuationes auxiliantur. In quibus verò humornm densatio vehemens, & quæ dissolui ægrè possit, ab acribus medicamentis facta sit, iis affixa cucurbita summum adfert auxilium: itémque clyster expurgantibus confectus, qualis est is qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes,& affectiones ex defluxionibus obortas,& item scirrhos, aristolochia ex aqua epota iuuat. Farina fabarum cocta suillo adipe adiecto ad hæc valde facit: vt verò

Ada mantinus censuit, brassicarum siccarum radicum & caulium combustorum cinis cum suillo adipe optimè facit: si dolor adsit, nouo & insulso: si digerendum sit, vetusto & salso. Vulpes totæ incoctæ in oleo, articulorū morbos sanant: has nonnulli viuas in magnum vas, nonnulli verò mortuas coniiciunt. Simili quoque modo hyænas coquunt, & oleum digerens conficiunt: deinde peluim eo implent, & totos in eo arthriticos immersos voluerunt, atque vt ibidem diutius immorarentur, imperauerunt: ex hoc enim effectum est vt non solùm tumores qui in articulis essent, sed vt totum etiam corpus euacuaretur. Cæterùm de tophis licet septimo libro dictū sit, tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum qui in morbo articulorum sunt, Cap. LIX.

ALbarum violarum radices cum aceto, scirrhosas inflammationes in articulis curant. Caseo quoque acerrimo in tophis articulorum vsus sum: est autem dissoluēdus carnis suillæ sale conditæ decocto, & diligenter in mortario terendus, atque ita tophis impositus magnopere prodest: nam quum sponte sua cutis rumpatur, quotidie & sectionē ipsam & tophos absque molestia humore qui excernitur, replet. Platani folia viridia trita inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant. Præterea genu quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum, & cera adiecta sæpè adhibui: id quod etiam in aliis particulis feci, & statim dolorem sedaui.

Ad scirrhos Philagrii medicamentum in quinto podagricorum, Cap. LX.

PEucedani radicis, asii lapidis floris, (si huius copia nō sit, salis ammoniaci) propolidis pinguis, singulorum vnc. duas, ammoniaci thymiamatis vnc. vnā, lanæ succidæ combustæ vnc. vnam, aristolochiæ rotundæ, pumicis canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum denar. XVIII, castorei scrup. duodecim, myrrhæ vnc. tres, visci quercini vnc. tres, ceræ vnc. vndecim & semissem, pitynæ vnc. duodecim & semissem, picis Brutiæ vnc. XVIII. scrup. duodecim, olei veteris & aceti acerrimi, vtriusque quantum satis sit.

Quomodo se quispiam à podagra tueatur, Cap. LXI.

SAl cum oleo tritus in frictione adhibitus, omnes qui se à podagra vindicare voluerunt, nisi admodū sicca intemperie præditi essent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum vitæ spatium manè & vesperi, & vbi inflammationes declinauerint, vtendū est. Aliud

A ad podagricos. Quæ tertio libro cap. L. descripta sunt, Cape, oleo vetustissimo coque ad emplastri crassitudinē, & nitrum tritissimum insperge, tum excipe, & linteum illinendo vtere.

Ad ischiadicos, Cap. LXII.

FArinam lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut posca, ischiadicis applicant: aut calamintham coquunt, & cataplasma conficiunt, ischiadicisque B vt efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus tum extrinsecus cataplasmatis accommodatis mixtus, iuuat. Costo præterea & oleo resolutos & ischiadicos vtiliter perfricamus. garū & muria ex piscibus sale conditis ischiadicis infunditur. eosdem etiam thlaspis semen sanguineum humorem vacuans per anum impositum iuuat. cum centaurei verò minoris decocto nonnulli infundunt, ac biliosum humorem vacuat: sed si sanguineū educat, magis proficiet. Sunt etiam quædam in potione experta, vt omnino à C morbo liberare existimentur. Sed simplicissimum est id quod diatessaron nominatur. Chamædryos lib. I. gentianæ vnc. IX. aristolochiæ rotundæ vnc. IX., seminis rutæ sicci sextarius. contūdenda sunt, & per cribrum traiicienda, dandúmque ex eis quotidie cochlear. vnum magnum ieiunis, & peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod verò ex septem rebus conficitur, est huiusmodi: Hyperici vnc. I. centaurei vnc. tres, chamæpityos vnc. tres, gentianæ vnc. quinque, aristolochiæ rotundæ vnc. I. agarici vnc. tres, petroselini vnc. vnam, mellis Attici lib. quinque. Datur autem drachma D ex aquæ cyathis tribus: atque ita deinceps eo est vtendum.

NONI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Interim dum editionem Oribasii librorum qui ex epitome collectorum ad Iulianum supersunt, paramus, hoc opusculum in lucem protulimus. quanuis enim uideremus multa menda subesse, quæ neque auxilio eorum codicum quos habuimus, neque Galeno quem Oribasius autorem habet, neque Paulo & Aetio qui studiosè Oribasium sunt sequuti, adiuuantibus restitui potuerunt, tamen maluimus E *hoc, qualecunque est, in manus hominum peruenire, ut fructum quem poterunt, ex eo ferant, quàm ut re tandiu desiderata ob hanc causam diutius priuarentur. Nos uerò, si melior unquam codex in manus nostras incidet, curabimus diligenter ut quod nobis concessum nunc non fuit, tunc planè conficiamus. Hæc te scire interpres uolebat.*

ORIBASIVS DE LAQVEIS ex Heracle,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

LAudatur liber de laqueis à Gal. in libro De fasciis: quanuis alibi quoque mentionem facit laqueorum qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in Græco exemplo ad Oribasium autorem. Quicquid est, opus utilissimum est, sine quo multa sunt quæ in medicinali arte nec comprehendi nec præstari possunt. Pertinent enim laquei non modò ad fasciandum, sed etiam extendendum ossa fracta uel suo loco mota, seu æqualiter seu inæqualiter adhibere uim oporteat, tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Quæ ratio sit laquei attollentis.

G AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput sinistra manu continetur. sinus verò dextra prehenditur, & capitibus superiniicitur, sic vt capita sita sint in medio sinu: quo fit vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad extenden- F dum membra, sed etiam ad continendum, quum in suam sedem compelluntur, & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidem eas partes intendit, quæ binis ossibus continentur. Quandocunque enim alterum vitiosum fit, sinus super ipsum, capita

I

super integrum imponuntur. Nam sinus corpori inhærentes affectam partem vehementer distendunt. at capita

quum recedant à corpore, eam partem quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certè quamminimùm. Membris quoque, quum reponuntur, aptissimus est: sicuti cubito, quum in aliquam trium partium excidit. in quas vbi prolapsus est, brachium curuum est, neque extenditur, id est in posteriorem, interiorem, atque exteriorem: in quo casu laqueus ossibus brachii iuxta primā palmæ partem iniicitur, capitáque eius sublimiora feruntur, & vt retinacula sint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figuranda insuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodissimè: in iis enim quæ iuxta anum vitia infestāt, vbi tractātur, brachia poplitibus subiiciūtur, & huiusmodi habenæ attollentes ad brachia dātur in vicinia manus, eorúmque capita ad ceruices hominis adducta, inter se vinciuntur: quoniam attollens laqueus non solùm iniicitur implicitus, sed super membrum quoque circumponitur. Suspensa enim fascia sinus membro subiicitur, capitáque eius per medium sinum traiiciuntur, eáque ratione circumpositus conficitur.

Quomodo laqueus nauticus debeat adhiberi, Cap. II.

EX medio sinu duplicatæ habenæ duos item sinus facere oportet, eósque inter se permutatos ita collocare vt interior extrinsecus, exterior ab interiori parte situs sit: hac enim via nexus laquei ab vna parte, ab altera capita procedunt. Est autem idoneus iis quæ extendi in-

2

æqualiter debent: valet item tum ad continendas ferulas quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput sinistra manu teneatur: alterum verò per affectam partem voluatur, sic vt vnus & alter sinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traiiciatur, vt ab ea parte quæ in nos spectat, versus contrariam porrectum sinistra rursus contineatur. quo iniecto, ferulæ in sinus demissæ ad vitiosum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter se alligentur vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum sustinendum, non secus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim implicatúrque ad cubitum suspendendum, vbi lata fascia non est. In quo casu sinus ita inter se diducendi sunt vt alter prope cubitum sit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda sunt, ibique nodo inter se deliganda.

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur, Cap. III.

AD χιαστὸν habena duplicanda est, cuius vtrunque caput sinistra manu continendum: sinus verò, dextra prehensus conuertendus est, sic vt capita ad similitudinē literæ X aduersa inter se sint: inde enim nomen habuit

3

χιαστός. Quo facto sinus capitibus X literam referentibus superiniiciendus, quódque ex his subiectum est, per medium sinum attrahendum. Eóque fit vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò hinc sinus vnus, inde duo capita se ostendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter distendere.

Pastoralis laqueus qui sandalius dicitur, quomodo iniiciatur, Cap. IIII.

PAstoralis, dictus à quibusdam sandalius, cum eo implicatur quem χιαστὸν nominauimus: hic siquidem primò est adhibendus vt sandalius fiat: quo iniecto sinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte sursum, per medium eius sinum qui contra capita situs est: sic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur: in nexu verò terni sinus, duo scilicet à lateribus, tertius in medio conspiciuntur. Adhibetur autem commodissimè

4

ad talum prolapsum, vbi reponitur. Vnus enim sinus à posteriori parte tali super latum neruum datur: à priori alter ad partem pedis superiorem: medius, hoc est tertius, plantæ subiicitur. Quo facto, capita ad id vinciuntur, quo extendendi causa vtimur: neque talo duntaxat conuenit, sed maxillæ quæ excidit, vbi in suam sedem compellitur. Vnus enim sinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque sub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac siue, vt retinacula sunt, siue, vt à superiori parte extendant, ibi inter se vinciuntur.

Draco laqueus qua via iniiciatur, Cap. V.

AD laqueum draconem media habena à posteriori parte tali incipiat iuxta latum neruum: capita verò versus priorem ferantur ad superiorem partem pedis, vbi X literæ similitudine accepta, ad plantam porrigantur, & rursus inter se aduersa eandem literam repræsentent: post hæc circa talum, vel ab inferiori parte sursum, vel à superiori deorsum circundentur, tum deligentur ad id cuius opera ad extendendum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum suo loco motum, vbi reconditur.

5

Qua ratione is laqueus adhibeatur quem simplicem nodum dixerunt, Cap. VI.

LAqueus cui nomen est simplex nodus, à quibusdam perineos appellatur. Quomodocunque autem vocetur, eius ratio est: Habena simplicem nodū accipiat, eiusdémq; sinus attrahat, capita verò dependeant: deinde membrum quod reponere opus est, inter superiores sinus collocandum: tum alter sinus in alterum insitus, ad capita ducendus, communique no-

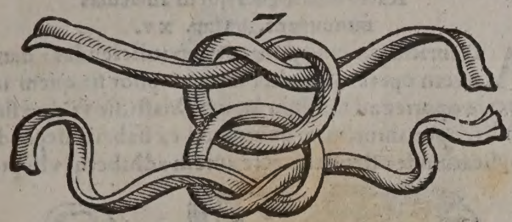
6

do;cum capitibus ad id vinciendus, quod intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur, Cap.VII.

DVÆ habenæ iuſtæ longitudinis duplicentur ſic vt capita ab eadem parte collocentur, ſinus inter ſe aduerſi ſint, tum capita quæ ab inferiori parte, ſurſum: quæ à ſuperiori, deorſum vellantur, ſic vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita ſe oſtendant. Habet autē vim extēdendi æqualiter, pertinétque non modò ad oſ-

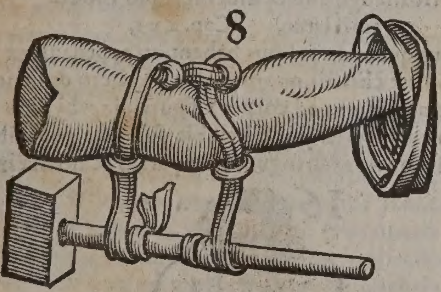

ſium quæ reſtituuntur, intentionem, ſed in herniæ curatione ad membranam abdominis adſtringendam. item ad vincienda venarum capita ſanguinem fundentia. Nos autem in ſinus coniicere lina ſimplicia conſueuimus, quæ communi medicorum vocabulo (quòd relaxent) χαστηρίαι dicuntur: neque hæc ipſa temerè adiiciuntur, ſed vt, vbi quæ arctata ſunt, remittere volumus, per lina id præſtemus & non per capita.

Nodi Herculei ratio, Cap. VIII.

AD nodum Herculeum, habenam adhibere oportet quæ duos nodos accipiat inter ſe diſtantes, quò fit vt Herculeus nodus vtrinque ſe oſtendat: hinc autem ſinus, inde verò ſint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere conſilium eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

8

8

Simplex carcheſius qua via implicetur, Cap. IX.

AD ſimplicem carcheſiū, qui vim habet extendendi æqualiter, duplicari habena debet, capitáque eius ſiniſtra manu contineri: ſinus verò dextra ſurſum conuerſus ſuperimponi capitibus, quæ media opus eſt aduerſa inter ſe collocare in ſpeciem X literæ. Eo facto ſinus capitibus iniectus, à ſuperiori parte deorſum attrahatur, per medium eius partis qua X, literæ fuit accepta ſimilitudo: ſic

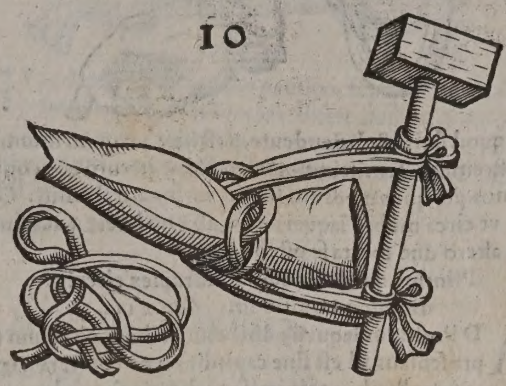

enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere ſinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex carcheſius quo modo implicetur, Cap.X.

DVplex carcheſius æqualiter diſtendit, ac ſimplici longè eſt efficacior. Eius autem ratio eſt: Habenam prehendimus duplicatam, capitáque leua continentes, ſinum patimur dependere: tum ex capitibus quæ contra ſinum ſunt, alterum duplicamus, ſic vt paruus ſinus fiat,

10

quem in ſiniſtra manu ponimus: alterum per ſinum traiicimus, deinde nexum per ſinus conuertimus & in ſiniſtra collocamus. Quo facto, ex capite quod contra ſinum eſt, rurſus alterū ſinū efficimus quē nexui adiungimus: poſtremò pendentem ſinum per medium nexum trahimus, ab inferiori parte ſurſum: quò fit vt ab vno latere ſint duo capita ab altero vnus ſinus, quibus laquei nexus medius interiiciatur.

Duplex carcheſius quomodo ex ſimplici fiat, Cap.XI.

QVum duplex carcheſius variè conſueuerit implicari (ſiquidem per ſe interdum, interdum fit ex ſimplici, nonunquam conficitur circumponendo) ſuprà demonſtratum eſt quomodo per ſe iniiciatur, nunc qua ratione ex ſimplici fiat exponemus. Adhibere igitur primò ſimplicem carcheſium oportet, ſinúſque alterum ab altero

11

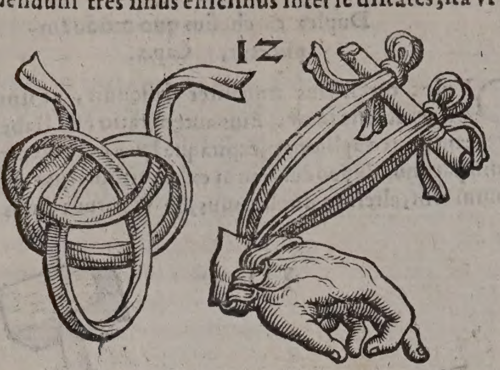
diducere: deinde eum qui ſubiectus eſt, in ſuperiorem cōiicere, & ſimiliter vtrunque diducere, ac per ſpatiū quod ipſis medium interiicitur, ſinum qui contra capita eſt, ab inferiori parte ſurſum attrahere: ſic enim rurſus laquei nexus medium ſeſe oſtendit, hinc vnus ſinus, inde bina capita conſpiciuntur.

Duplex carcheſius quomodo implicetur circumponendo, Cap. XII.

QVoniam vehementi validorum corporum intentione, laquei capita ex vna parte ſæpius rumpuntur, ante perfectam intentionem, ne cogamur intendentis

adhuc laquei capita relaxare, carchesium circũponimus. Tenentes igitur sinistra manu caput, circa membrum restituendum tres sinus efficimus inter se distãtes, ita vt ex

12

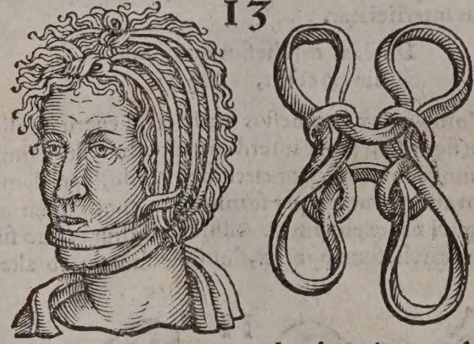

iis quod satis est dependente, post hæc primum sinum in postremum demittimus, & semel aut iterum eos conuertimus, per quos medium sinum sursum attrahimus. Quò fit vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus sinus, ab altero duo capita se ostendant. C

Plinthii, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio sit, Cap. x III.

AD linthium laqueũ adhibetur habena circulum repræsentans, id est sine capitibus: hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimisque digitis circundatur, nec non vtrique indici, vt sinus in vtraque manu terni sint, vnus circa minimum digitum, circa indicẽ alter, tertius super pollicem. Post hæc sinus in quos insiti pollices sunt, ad proximos minimis transferuntur: tum ad indices qui minimis iniecti fuerũt, deinde sinus in quos indices demissi postremò erant, medii à pollice à superiori parte deorsum velluntur: sicque ab vno latere duo sinus, toti- D

13

E

dem ab altero, medium inter hos laquei nexus ad rhombi similitudinem conspectui subiiciuntur. Habet autem æqualem intendendi facultatem, & non solùm ad intentionem, sed videtur ad menti quoque fracti compositionem pertinere. F Nam mentum ipsum sub fractura aliquando peruersum, in laquei complexum rhombum referentem inseritur ab exteriori parte: sinus verò per malas, partésque superiores, ad summum caput feruntur, atque ibi inter se deligantur.

Laqueus epangylotus (ita enim appellatur, quoniam sinus super sinum iniicitur) qua via inferi possit, Cap x IIII.

AD epangylotum, vnum habenæ caput inter sinistræ manus pollicem & indicem collocamus, eámq; ex- G

14

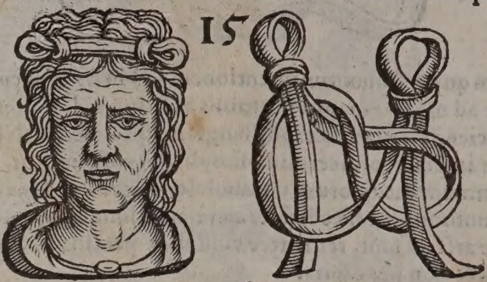
H

A trinsecus vltra primam palmæ partem adducimus: inde per palmam ipsam datam inter pollicem & indicem vtriusque manus attrahimus. post hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. Eo facto habenæ caput dextra manu sursum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quò fit vt duo sinus efficiantur: inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. Inter sinus enim vtraque manu hominis con- B iecta reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei quem auriculas nuncupant, Cap. x v.

AD auriculas, epangylotus primò iniiciendus: danda autem opera est vt alter sinus amplior sit, quem implicare oportet ad modum laquei chiasti, sic vt duo sinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habena dependet, duplicatum se ostendat. Rectè autem adhibetur vbi prola

15

psa maxilla reponitur, tum ad processus capitis recondendos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódque inter eos duplicatum conspicitur, ad frontem: deinde vinculum illud iniicitur quod leporem auritum appellant: postremò auriculæ, vel vt contineant vel vt à superiori parte extendant, super caput offensi porriguntur.

Laqueus duos habens sinus (quem nonnulli minus propriè strangulantem dixerunt) quo modo iniiciatur, Cap. x v I.

LAqueus quem duos sinus habentem appellant, ex binis constat chiastis, quorum alter ab altero diducitur. Est autem aptissimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur: siquidẽ brachia subiecta poplitibus, eiusmodi laqueis adstringuntur: at pars, quæ media inter

16

16

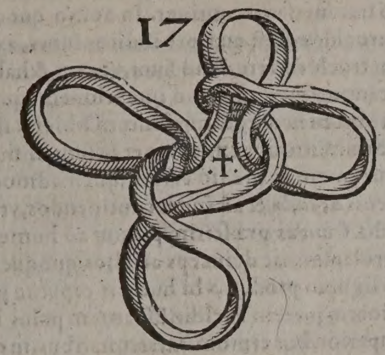

sinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac via corpus figuratur.

Ratio laquei quem strangulantem propriè nuncupant, Cap. x v II.

LAqueus qui propriè strangulans nuncupatur, ex simplici fit carchesio: hic enim primò iniicitur sic, vt alter sinus ab altero distet. Confert autem ad quos proximè expositus: brachia nãque rursus cõiecta in sinus coarctantur

& ea pars habenæ quæ duplicata eſt, media ſimiliter col A locatur in eámque ceruices inſeruntur.

ω.Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος:id enim nomen traxit ex eo quòd ſuprà feratur, Cap.XVIII.

B HYperbatus fit ex laqueo nautico, ſiquidem in hunc primò implicitum brachia inſeri debent, ſinúſque ínter ſe diduci,& capita ad ceruices deligari. Laquei igitur quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

ORIBASIVS EX HELIODORO
De machinamentis,
VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

MAchinamentis non ſolùm utuntur architecti,ſed medici etiam, quum his robuſtiora membra utiliter,& quantum fieri poteſt, ſine dolore extendant,ubi luxatis uel fractis medentur. Hæc ab Ori*baſio collecta ſunt ex* Hippocrate,Galeno,*atque aliis autoribus ut patet ubi ſingulorũ uſus & ſtructura exponitur. ſed præter utilitatem, quam in curatione exhibent,multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles.Quanquam in hoc libro machinamenta aliqua deſunt quæ autor inter initia commemorauit,ubi uniuerſam machinamentorum rationem recenſet:ſed optimè nobiſcum agitur,quando non omnia interierunt.*

Quibus modis luxata reſtituantur, Cap.I.

LVXATA in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocantur,quibus alii ferè omnes continentur. Vnus vocatur palæſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus,atque hic,vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia: tum ad maſcula quæ illis robuſtiora ſunt,modo recens vitium fuerit. alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumẽta adhibemus, quorum vſus in communi vita eſt: hic omnibus idoneus,eſt,pueris,fœminis,maſculis iam robuſtioribus,& corpori iuuenili,atque iis luxatis quæ iam vetuſta ſunt .Tertius reponendi modus qui per organa eſt,maius momentum habet.valet enim ad prolapſa, vbi malum diutius trahitur:valet ad corpora athletarum:præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt & ſub methodico modo curari nequeunt,omnia organorum opera reponuntur.

De organorum differentiis, Cap. II.

ORganorum medicinalium differentiæ in vniuerſum & quaſi generales,ſummùm,vt alii ſentiunt,ternæ habentur:alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur.nobis autem placet nonnulla attractoria eſſe,nonnulla machinamenta,nonnulla quæ erecta,nonnulla quæ plana collocãtur. Tractoria ſunt, quæ quum parua breuique ſint ſtructura, extendendi duntaxat facultatem habent.Hæc vt ſuo munere fungantur,aduentitia quædam poſtulant, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quod per ſe vſui eſſe minimè poſſint: quo circa & alligata,& in plano ſita nuncupantur.Nam vbi in agro,aut ſolitudine quapiam,quæ ſuo loco mota ſunt reponimus, ac neque ſcamni,neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus,ad quod tractorium organum alligem⁹. Machinamẽta ſunt organa tractoriis ampliora minora tamen aliis,quæ non modò intentionem,ſed impulſum quoque pollicentur,ac præcipuè quorundã membrorum gratia comparantur. Erecta organa ſublimiorẽ

C ſtructuram habent,& non ſolùm ad extendẽdum valent, ſed etiã ad impellẽdum. Porrò autẽ plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt.Ex iis conſtant,quæ & extẽdendi & impellendi vim habent,ita vt homine illis inſidente,recondi quod elapſum eſt,poſſit.Reperiuntur etiã in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua materia ſtruantur organa, Cap. III.

BAſis,crura,latera,tranſuerſaria,cubiti,teſtudines, adiuncta crura,hæc omnia quæ in organis ampliora ex pediuntur,ex robuſtiori materia conficienda ſunt, vtpu
D ta ilignea,vel fraxinea,quæ ſecundas obtinet. Oportet autem ea de cauſa validiſſimam eſſe organorum materiam vt vim queant in condendis articulis ſuſtinere, quod in iis potiſſimùm organis requiritur quæ erecta collocantur. Vertebræ,radices,claui,vnci,catenulæ,vectes, omnia quæcunque exigua ſunt,quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparentur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit,materiæ firmitas reſtituat.Aliquando autem quæſitũ eſt,ferreáne an ænea ſumi debeant. Inquiunt qui ferro æs præferunt,hoc leuius eſſe & facilius tractari,minúſque
E rubiginem trahere quàm ferrum:contrà qui æri ferrum anteponunt,validiorem huius materiam laudant. ære enim efficacius robuſtiúſque ferrum eſt.Atqui de ferro cõuenit,firmius eſſe:ſed ſuperuacuũ eſt eximiũ robur, vbi eius nullus eſt vſus,quũ liceat hæc ex ære fabricare quod mollius eſt,& ſatis roboris habet: licet tamẽ & ex ferro, quòd ſi ex ære fiãt,ſumatur id quod ducitur:nã quod cõflatur, facilius rũpitur cõminuitúrq;:ita vt præſtet ex ferro hæc parare,quàm ex fuſo ære.Sed quoniã ferrum citò
F rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inungẽdum,ac ne rubiginem ſentiat,manu perfricandum. At dicet quis,ſi ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpa domini ipſius organi fieri.

Ex quibus partibus organa conſtent,& quis ſit earum vſus, Cap. IIII.

COntinetur omne organum non omnibus ſed quibuſdam ex iis quæ numerabo,nempe baſi,cruribus,trãſuerſariis, cubitis, axibus, regulis,teſtudinibus, cochleis, tympanis,clauis, manubriolis ductariis,vectibus, baculis
G verſantibus,obicibus,cuneis:item lunatis lignis, orbiculis,trochleis,foſſis,operculis,vertebris, fibulis, radicibus, vncis,catenis,forficibus,ſedilibus,priapiſcis, ad hæc cochlea fœmina,quæ Græcè περικόχλιον appellatur,cuneolis chiniſcis,columbariis,ergata.Hæc fere ſunt quibus organa cõponũtur, quorũ vſus ſigillatim iam nunc exponẽdus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimũ ſtruitur,vt ſuper eã

A erectà organa ſtatuãtur. Crura in organis & latera dicũtur, in iis quæ erectà collocãtur, propriè crura, minus propriè latera: ſed in tractoriis propriè latera dicũtur, minus propriè crura. Hæc ferè in organis ſtatuũtur, vt ipſorũ machinationes cõtineãt: propriè autẽ in organis erectis crura rectè cõmodéq; dimẽſa, ad illam pertinẽt cõdẽdi rationẽ quæ excitãdo præſtatur. Trãſuerſaria quæ διασήματα dicũtur (vt Græcũ nomen indicat) ad crurum laterúmque compaginem fiunt, ad quem vſum primò præcipuéque deſtinantur: huc accedit, quòd machinationes quoque ſuſtinent, vt puta trochleas, cubitos, atque alia quædam. Cu-
B biti ad eum vſum in organis comparãntur vt per ipſos, quæ ſuo loco mota ſunt, à ſuperiori parte extenta reponãtur: quemadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figurantur, vt hac elata, quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recondantur. Latæ cubitorũ ſummitates, alæ ab architectis dicuntur: imæ verò partes quadratæ, calces. Hi ergo propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt i-
C doneæ: ea autem ſpatha quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in poſteriorem partem erumpens. Sunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis, ad alios impellẽdi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant. Primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinent ad teſtudinem. Eſt quidem in teſtudine radix: ſpatha verò qua parte quadrata eſt, medium habet cauum, in quo radix eadem inditur: deinde fibula continendi cauſa, in ſpathã atque radicem pertuſam inſeritur. propriè radices ad id fiunt vt recipere vncos poſſint, & a-
D lios effectus præſtare: ſed fibulæ item gratia eſt quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent vt fibulæ ex ipſis ſuſpendantur, quò ſeruentur in organis, neque decidant. Vnci adiiciuntur, ne mobiles machinationes moueantur; veluti axes, quóue in radices coniecti quædam organorum machinamẽta ſiſtant. Per vertebras (quas Græci στροφώματα dicunt) ferè id efficimus vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. Crura enim in organo tranſuerſa ſecta,
E vertebris fibulíſque continentur, vt organo modò erecto modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. Ad exemplum huius ſtructuræ organi Andreæ plinthii crura prope baſim ſecta ſunt: rurſúſq; vertebris cõtinẽtur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motũ adiũctis cruribus innitatur, vſúmque illius organi præſtet quod planũ collocatur. Hi ſunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporum ductionem, hoc eſt intentionem ſpectant, quorum quidam ab vna parte ad alteram
F penetrant, ac per ſe mouentur: quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. Penetrat axis in plinthio Nilei, & ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod quia per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur: & in Nymphodori gloſſocomo. Penetrantes igitur igitur per ſe manibus conuertuntur: latentes autẽ per alias quaſdam machinationes. exẽpli cauſa: Nymphodori gloſſocomo per tympanum & cochleã ad lentis imaginem fabricatã, in triſpaſto per funes alligatos, ad clauos qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendendum pertinentia. Ma-
G nubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearúmq; verſationes ſtatuuntur. primas obtinẽt manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minus efficacia ſunt bacula verſantia: pleraq; enim ex ipſis exigua quũ ſint, vna manu conuertũtur. Chiniſci (cuiuſmodi ſunt in lyra) excogitati ſunt ad axes cõtinẽdos. vbi enim fibulæ nõ ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod enim ad vim pertinet, vſum habẽt fibularũ: decoris autẽ cauſa, inſculpta habẽt anſerina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad
H alterũ penetrãtes axes contineãt: cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media phlia in organo Hippocratis ad ſimilitudinẽ literæ λ, eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem quæ extrahendo fit,

A vbi femur excidit accõmodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo Fabri quod duplicem trochleã, qua teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario continet. In noſtro quoque organo rurſus trochleæ ſunt quæ per inditos funes, axes attollũt. Verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducantur, ſimúlque vt ad intentionem, quæ alio intercedente motu fit accommodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearum motionem quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur autem in medio earum, quemadmodum in De-
B moſthenis ἀστράβῃ, & ad funes continendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus præſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum: ac deinceps ad alios quoque vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in priorem aut poſteriorem partem excidit. Eſt autem polus lignum infixum ſuperioribus crurum extremitatibus, in organo Philiſtionis. Luxato enim humeri capite brachium extenditur, polúſque obiicitur ad hominis ceruices. Epipoma verò quod & epipegma dicitur, eſt λ figura in ligno inſculpta in quam coniicitur λ inuerſum: qualis conſpicitur in
C eo organo quod hermes dicitur. Fit autem hoc ne ab hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione oſtẽdemus. σκαλάθιον verò & σκιθάλιον communiter parata ſunt, vt epipegma ferant. eſt quidem σκιθάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes: σκαλάθιον verò lignum ſex digitorum rotundum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſillo ſimile eſt. Sunt & in organis quædam columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ & ornandi cauſa facta ſunt, atque ad id etiam vt aliud ferant epipegma. Tympanis hæc gratia eſt quòd quædam orga-
D norũ machinationes quæ maximũ vſum præſtãt, per ipſa paulatim mouẽtur, vt axes & cochleæ. eſt autẽ tympanũ rotũda machinatio dentata. At delphines dentibus incluſi machinationes motu prohibent: quod vnci quoque efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt vt corpora quæ reſtituũtur, paulatim & minimè cõcuſſa extẽdantur. Quemadmodũ enim teſtudines animalia lento gradu procedunt, ita machinationes quibus illa referuntur. Porrò autẽ ex teſtudinib⁹ nõnullæ trãſuerſariis ſimi-
E les ſunt, aliæ oblõgæ, aliæ cubi ſpeciẽ repræſẽtãt. Trãſuerſariis ſimiles ſunt in organo Andreæ, Fabriue: oblongæ in quadrata columna quæ appellatur hermes. Cubum referunt in rotunda columna Heraclidæ Epheſii. Præterea teſtudinum aliæ cubitos & ſpatham attollunt, aliæ cuneatã & lunatam appendicẽ: quædã nihil attollũt, ſed ſolùm ſunt ad extendendum inuentæ. Cubitos attollit teſtudo quæ ſurſum fertur in organo Andreæ: cubitos & ſpathã teſtudo quæ eſt in organo Fabri. Cuneata & lunata appẽdix ea teſtudine excitatur quæ in herme eſt. Nihil attol-
F lit, ſed ſolummodo extendendo eſt ea teſtudo quæ in rotunda columna Heraclidæ Epheſii collocatur. ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Aliæ autẽ & dracones fibulæq; infixæ, clauorũ vſum præſtãt: propriè autẽ dracones, quod ad materiam pertinet, in vicẽ manubrioli ductarii fabricantur. Quoniam verò teſtudines plerunque à cochleis mouentur, proximum eſt vt cochlearum ſtructuram atque vſum exponam. Comparãtur ergo cochleæ in organis ad alias machinationes impellendas, puta tympana & teſtudines, qua paulatim & nulla ratione concu-
G tiendo extendant. Cochlearum quædam quadratæ ſunt, quædam ad imaginem lentis quæ figuræ nomen inuenerunt relatæ ad capreolos, at non ad ſtructuram ſcapi: quælibet enim cochlea rotunda, eſt ad tornum rotundata. Differunt cochleæ à capreolis, quòd aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. Quadrata cochlea eſt quæ capreolos habet quadratos, atque ex iis non ſolùm quod prominet, ſed etiam quod cauum eſt: cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreæ. quæ in lentis ſpeciem ſunt, id capreoli quod cauum eſt altè anguſtum habent: latum verum in ſummo, contrà quod prominet à baſi la-
H tum vertice ipſo tenuatur. Similis autem eſt huiuſmodi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginem lentis dicta eſt. Cochleæ igitur tam quadratæ quam ad imaginẽ lentis, ad motionem diuerſarũ ma-

chinationum statuuntur. Quadratæ enim testudines compellunt, quæ sunt ad imaginē lentis, primò quidem tympana, interdum etiam testudines in iis quæ pericochlia nuncupantur.

Qua ratione quadrata cochlea testudinem moueat, Cap. v.

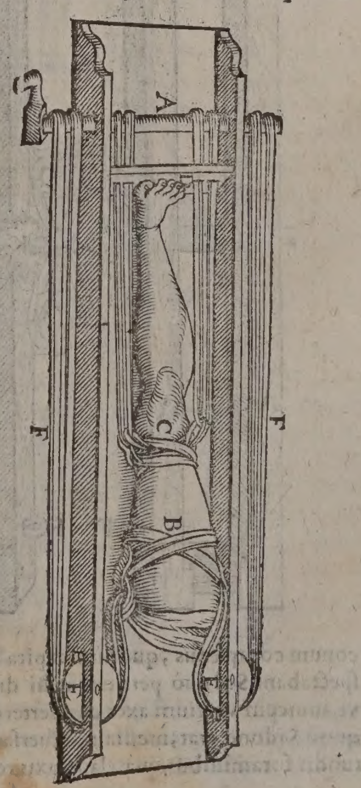
DEmus testudines ita esse fabricatas quemadmodum in organo Andreæ, quarum singulæ pertusæ sint atque in id cauum cochleæ demissæ: ab interiori autem parte caui ferrea, vel ænea lamina testudini infixa sit, quæ quidem lamina dens nuncupatur. Hic igitur dens testudinis in cochleæ capreolo includitur: quò fit vt in quadam cochleæ conuersione, lamina quæ dens nuncupatur, testudini infixa, atque in cauo capreoli contenta, testudinem moueat. Præterea ex iis ipsis cochleis quadratis, alia simplex est, alia duplex. Simplex cochlea est, quæ vno duntaxat capreolo excauata, vnámque testudinem impellit: in duplici, bini secti sunt capreoli, hæc & binas testudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo quod plinthium nuncupatur. Excauatum enim lignū est à medio ad transuersaria capreolis inter se aduersis, ita vt quadam cochleæ conuersione orsæ testudines, vel à medio versus transuersaria, vel à transuersariis versus medium impellantur. Est & alia cochlea duplex in eo quod κηρύκιον appellatur, excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsa organi structura videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet: siquidem capreoli cochleæ, tympani dētibus insiti, machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo versante vel manubriolo ductario conuertetur, in tympani dentes conueniens machinationes mouet. Mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed non amplius per dentem, quemadmodum quadrata, verùm in fœmina cochlea contenta quæ in ipsa testudine struitur: quoniam testudinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos iis qui sunt in cochlea lentis formam referente, sic vt id quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referentis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauū est in capreolis cochleæ, id quod extat ex capreolo, cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autem in cochleæ cōuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quum cochlea in ipsius capreolis voluatur. Huiusmodi structuræ plurimæ adhibentur ad organa quæ plana collocantur: ad id enim fabricantur vt homines quibus luxata restituuntur, inclinatis organis insidant: organa enim quæ plana collocantur, ita parata sunt vt ægris super ipsa vel sedentibus vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiscus, qui & stiliscus & scalmus nuncupatur, in quolibet organo quod planum collocetur, statuitur. Fit autem ea de causa vt ei parti quæ inter anum & naturale est, obex sit, vbi quæ prolapsa sunt, restituūtur. Est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magna ex parte rotundum, ab eo quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars coniiciatur in cauum, ad literæ π similitudinem quadratum, in organo quod planum collocatur: reliqua verò pars quæ extat inter anum & naturale, obiiciatur. Configitur autem in trāsuersarium π ferreum, vt firmiter priapiscum contineat. Sed in nostro organo videre licet magnum π ferreum ad alium vsum comparatum, nempe ad gibbā spinam per pressum impellendam. Opercula in organis parantur, vt machinationes sub ipsis occultentur, ne si absque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia verò, vt machinationes contineant, quemadmodum in Menecriti bucranio, vbi axis cōtinetur: atq; eadē de causa in aliis organis. Forfices in organis arctè trāsuersaria cū cruribus iūgūt: ad hūc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiūcta crura id efficiūt vt organa quæ erecta collocātur, illis innixa, inclinatáque, eundem vsum præstent ac si plana statuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectent, declarabo in sequentibus quænam ex organis immota suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex iis quæ mouentur, quænā suo loco maneāt, quæ locū mutēt dū mouētur: rursus ex iis quæ immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneāt, quæ eximi possint, ad alios quoq; vsus idonea. Hæc itaq; immobilia sunt in organis: basis, crura, latera, trāsuersaria, cuneata & lunata appēdix, sedile, priapisci, atq; alia cōplura. Vsui sunt quū mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleæ, testudines, atq; huius generis plurima. Mouentur in eodē loco manentia, vertebræ, vnci, tympana, cochleæ, plerique axes. Locum mutant testudines, cubiti. Eorum quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædam & eximi & inseri possunt. Semper quidem immobilia manent, basis, crura, latera, transuersaria, radices, sedilia, lunata appendix: extrahi possunt in quibusdam organis, quanuis immobilia sint, tum cunei, tum priapisci, qui ad alios quoque vsus facti extrahuntur & immittuntur.

Ex Galeno de machinamentis, Cap. VI.

ARticulis reponendis Hippocratis scamnum per se abundè est. Siquis autem velit aliis quoque vti, est polyspaston (ita appellatum, quoniam multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præstet) quod iter facientibus maximè idoneum est. refertur autem ad Archimedem autorem. In vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organon, quum erecto opus est: vbi plano, scamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De glossocomo machinamento, Cap. VII.

NON ab re quidem mihi glossocomum videtur à iunioribus medicis inuentum, quod seu femur, seu crus cōminutum sit, vbi callus circundatur, commodissimè admouetur. Habet autem à prima parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. Iniiciantur laquei extremis partibus ossis quod curatur, fiántque ex duabus habenis, sic vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextra, totidem à sinistra. Ex iis capitibus quæ inferioris laquei sunt, per foramina facta in inferiori parte glossocomi, ad axem duci debent: quæ superioris, primò procedere ad superiora, deinceps ipsa quoque per latera glossocomi perforata traiici, quibus foraminibus trochleæ includantur. Vtrinque ergo ab exteriori parte glossocomi, superioris laquei capita ferenda sunt ad axem: his enim ita constitutis, vna axis conuersio pariter ambos laqueos extendit deorsum versus, illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur sursum, alterum sic vt composita fractura, in posterum liceat quotidie hanc laqueorū

CAPSVLÆ MACHINARIÆ ICON.

A Axis ad quē laqueorū capita circumiiciuntur.
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferius caput capsulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capsulæ.

in diuersas partes intentionem corrigere valentius vel leuius extendendo. Laqueum igitur qui in inferiori parte est, directa ductione axis extendit: cum qui in superiori parte, intercedente alio motu: Græci διὰ τῆς μοχλευτικῆς τάσεως dicunt.

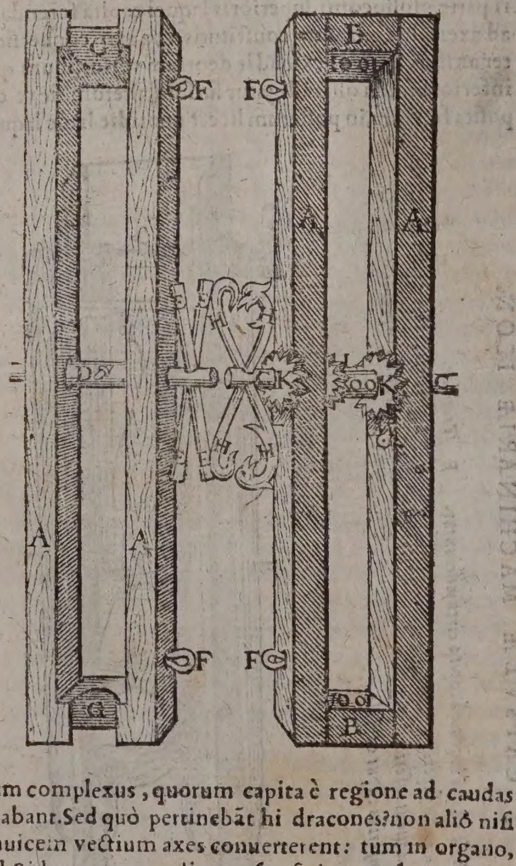
Nilei plinthium, Cap. VIII.

Factum est plinthium Nilei ad eorum organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga, Duo enim habet latera longa palmos quatuor digiti crassitudine, quæ extremis partibus transuersariis inter se cõpacta sunt. Est autem transuersariorum crassitudo & latitudo quanta laterum, sed longitudo palmum implet. Meritò igitur quum talis compactio fit, vt latera quatuor palmos longa sint, transuersaria vnum, totius organi quadrati structura oblonga confecta est Licebit autem siquis voluerit, latera breuiora quàm dictum est, efficere: quandoquidem organum per vnicum axem effectum præstat. Media itaque latera pertusa sunt rotundis ac peruiis foraminibus per quæ axis traiicitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt itẽ in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidẽ à superiori. Antiqua huius organi structura autore Nileo talis est. Herodotus quidam architectus transuersariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ ω, ne habenæ quæ à corporibus quibus vis adhibetur ad axis clauũ feruntur, extãtibus angulis atterantur, sed rectà procedant. Hactenus Herodotus.

Nos verò quam accipimus historiam, referemus. Ferunt Pasicratem architectum Sidone organum hoc vidisse quod à statua continebatur, aliter tamen fabricatum. Nam quum eadem compactio esset, conspiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus æneorum dra-

Nilei plinthii effigies.

A Duo latera. B Transuersaria. C Rotunda, ac peruia foramina. D Axis, qui media parte clauum infixum habet. E Vectes ænei. F Annuli. G Transuersarii priores partes excauatæ ad figurã literæ ω. H Aeneorum draconum cõplexus. I Foramina rotunda. K Tympana ænea dentata. L Fibula indita. M Vncus.

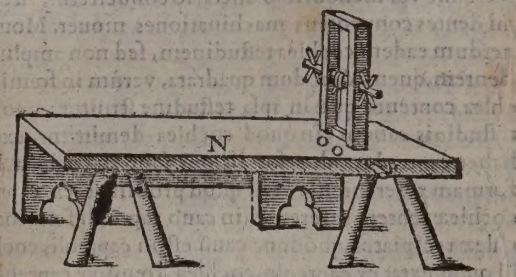

conum complexus, quorum capita è regione ad caudas spectabant. Sed quò pertinebãt hi dracones? non aliò nisi vt inuicem vectium axes conuerterent: tum in organo, quod Sidone erat, media transuersaria pertusa erant rotundis foraminibus, quæ clauo axis responderent. Constat autem foraminum eundem esse vsum qui in organo Herodoti, nimirum vt habenæ quibus corpora extenduntur, ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit insuper Pasicrates, axem inclusa habuisse in vicinia laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori: atque item in lateribus foramina fuisse dentium ordini respondentia, vt postquam abundè extenta corpora fuissent, fibulæ inter dentes eò demissæ, vbi in luxatis restituendis opus esset, axem sisterent. Sed rècẽtiores, tympanis omissis, priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbem aliquo intermisso spatio, & ipsa axium capita, quò ad vsum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem quũ fibulæ decidant, ad eum quem dixi vsum vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui sic vt huius foramina illis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo spatio interiecto, quò vbi vellẽ in luxatis condendis axẽ immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod esset accommodatum.

Communis plinthii tractorii fabricatio huiusmodi est. Verùm ego aliter plinthium struxi: salua enim eadem laterum mensura, inferius transuersarium sursum transtuli, quatuor digitis infra transuersarium extrema crura relinquens: axem verò collocaui in medio transuersariorum, cui parti Græcè φωτὶ nomen est.

Plinthii alterius, scamnum referentis, icon.

N Scamnum quale in ludo uidemus,
O Caua quadrata.
P Fibula.

Scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atque oblongis, vt propositorum crurum extrema in eiusmodi caua conuenirent. ipsa item latera extremis partibus transuersa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula in foramina coniecta plinthium contineret. Hæc de organi structura: nunc ipsius motionem aggrediar.

De motu organi tractorii, Cap. IX.

Quoniam tractoria organa imperfecta sunt, nec præstare quicquam per se possunt, sed alterius operam requirunt, puta scalæ, lecti, scamni, quæ vbi non sunt, eorum vicem exhibet pauimentum terràque ad prolapsa restituenda, mihi operæpretium videtur, quasi doceam in ludo gratia eorum quæ nunc tractantur, super scalam præparatam organi motum enarrare.

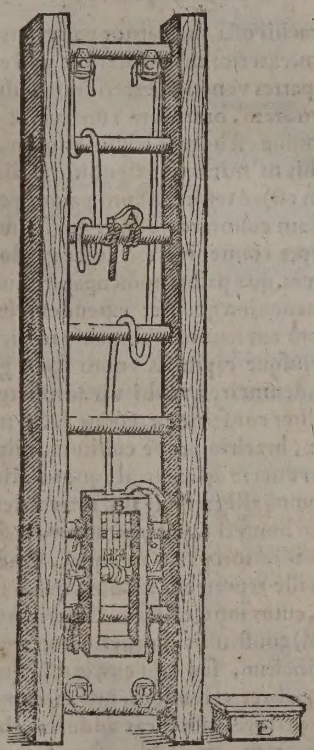
Scala præparata ad humerum restituendum in alam prolapsum, Cap. X.

Paratur scala vna ex iis quæ in communi vsu sunt, nõ lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat: siquidem talis luxatis reponendis est aliena, sed æquè crassa sit, quadratisque gradibus constet, leuatis angulis ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiusmodi scalæ vbi copia non sit quò mollius corpora insidant, gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur vbi id restituitur, cuneum funibus suspensum collocare super gradum idoneum cui brachium (vt ostendi) superimponatur, & per funes ad eum alligare. Est autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. Brachio superiniecto intentionéque adhibita, suspendendus homo est sic vt duos palmos à pauimento recedat, & cuneus ad gradum firmiter alligandus, non temerè, sed eo obseruato, vt ex partibus quæ cũ cauo quodam capitulata est, ad humerum detur, quæ gibba in xtã est, ad latus. A cuneo verò deorsum versus alterius

fune

siue tertii gradus interuallo, organum ad scalam vinciendum est per eos quos habet annulos & funes aut habenas,aut alia quæpiam traiecta. Ipsa item scala in pauimentum fortiter adigenda est,ne in extendendo moueatur,sed stabilis maneat,ac sine vlla inclinatione. Quatuor præterea trochleæ, siue solidæ, siue ex duobus lignis curiosius factæ alligentur,quarum duæ à summo gradu suspensæ deorsum spectent:duæ ab imo sursum. Qua fabricatione parata,cuneus ad id quod prolapsum est reponẽdum,admoueatur,tenui lana mollique obuolutus,tum vt lignum quod durum est,circũdata lana minus tactu lædat,tum vt sudor,qui propriè oriri solet ala plurimùm calefacta,magisque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo imposita combibatur. Hæc autem scala vel contineatur stabiliter ab assistentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneisque (vt propositum est) confirmetur.Illud autem in aperto est,scalam bene longam esse debere,vt postquam demissa in terram fuerit, quod extat vbique pro magnitudine eius qui curatur, abundè longum sit.Scala confirmata subsellium iuxtà collocetur.

Scalæ,ad humeri in alam prolapsi,restitutionem,expressio.

A Cuneus funibus suspensus,ac super gradum alligatus.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ duæ à summo gradu suspensæ,deorsum spectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu suspensæ,sursum spectantes.
E Subsellium.

De humeri capite in alam prolapso, Cap. XI.

Super subsellium homo ascendens,brachium super gradum traiiciat,ita vt cuneus aptè in alam demittatur: post hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur,capitáque eius extrinsecus pendeant:deinde carchesius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur,non circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra tumorem vel vltra: sic enim cubiti inæqualitas laqueum deorsum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtilius imponetur.Sequuntur etiam facilius ea corpora quæ ampliori interiecto spatio adducuntur: quæ exiguo,difficilius.Circũdato laqueo,capita eius rectà deorsum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes vel solis manibus cõuertatur,vt eius conuersio directa deductione ab inferiori parte intendat. Eodem autem tempore,quum aucta iam intentio est,subselliũ subtrahatur,vt homo à scala pendeat,atque ita excitando reponi luxatum possit.Suspenso homine minister assistens à posteriori parte vtranque manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat,collúmque in contrariam partem cogat,idque fiat quo tempore intendimus atque excitamus, quum laquei ægro iniecti postea laxentur. Neruis

A abundè diductis,debet qui reponit assistens habenæ capita prehendere,cubitúmque ad scalam repellens,humeri caput per habenam extrahere: quo facto, remittenda intentio est,& ipse articulus sursum cõpellendus,vt in regionem pristinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet.Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit priusquam nerui extendantur,habenis & crura hominis inter se,& integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat,vel manu laquei capita contineat. Lice-
B bit etiamnum alio intercedente motu, ab inferiori parte extendere:id qua ratione fiat,subiiciam. Iisdem omnibus factis quæ præcepimus, quum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur,laquei capita per inferiores trochleas traiiciuntur ab inferiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur,vel ducta ab exteriori parte versus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato,alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil item prohibet quo minus eadem fabricatione parata,duplici motu contrario intercedente ab infe-
C riori parte adducamus:quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta ibique traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligantur, vt eius conuersio duplici motu contrario intercedente ab inferiori parte extendat. Postquam abundè extenderimus, proximum est vt impellamus eo quo ostendimus modò, vbi de directa ductione loqueremur. Ii sunt modi quibus ab inferiori parte intendimus.Postquam reconditus articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est,vt æger super id sta-
D tuatur,tam à scala,quàm à cuneo remotus, collocato humero,vt antè dixi. Verùm quum maiores nostri idem organum idoneum à superiori parte attrahando tradiderunt,sequitur vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo, explicare. Potissimùm autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus non solùm elapsus esset, sed etiam perfractus. Spectemus igitur quibus modis voluerint luxata restitu-
E re, à superiori parte intendentes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparata, cuneum non amplius ex fu-

Scalæ ad humeri capitis in alam prolapsi restitutionem expressio.

F

G

H

nibus suspensum ad gradũ alligant, sed solùm superimponunt:funium verò capita admodum longa per superiores

trochleas ab inferiori parte extrà traiiciunt: poſt hæc deorſum demiſſa vectibus, qui pro clauis ſint, circumligant. His ita conſtitutis, ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendens brachium ſuperiniiciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum vel alterum æqualiter extendentem humero iniiciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita contentis, axis conuertitur, per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus, à ſuperiori parte intendit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis, impulſus adhibetur, per duplicem habenam extrahendo, & manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, ea de cauſa quam adiungam. Cuneus elatus circumagitur, qui quum ſub ala non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimùm vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt, cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt antea diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulo pòſt intelligetis, vbi cōdendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem quæ in diuerſa diducit, ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis, laquei capita non amplius ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur per ſe, vel alio motu intercedente, vt prius ſcilicet per inferiores trochleas traiiciantur, túncque ad axem deligentur. Eadem nunc culpari poſſunt, in hac in diuerſa extendendi ratione quæ paulo antè dicta ſunt in illa quæ à ſuperiori parte extendit. Vbique enim probo, quum is cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendēdi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt, quum de humero in alam prolapſo dixerimus, vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente, Cap. XII.

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum, ſcala eadem ratione modóque præparata vel figurata, organóque & trochleis (vt antea dictum eſt) alligatis rurſus vbi reſtituere volumus, ſubſellium iuxtà ponimus, lanáque vel linteis cōtegimus gradum idoneū ſuper quem reſtituamus: cui (ſicut oſtenſum eſt) inuoluto ala inſidat: tum carcheſium laqueum vel alium æqualiter extendendi vim habentem, humero (vt propoſitum eſt) circundamus, cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus, quemadmodum ad humerum in alā prolapſum tradidimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. Eodem momento quo intendimus, aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtens, vtraque manu ad ceruices hominis data, corpus in contrariam partem repellat. Licebit autem in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subſellio itaque ſubtracto, homo ſuſpenditur, vt ſimul articulus excitetur, & quæ illi ſuperiecta ſunt, laxentur. Vbi quantum reponendus articulus poſtulat intenderimus, circunducendo impellimus: ſiquidem in priorem partem humeri caput exciderit, ab ea ſede inquam venit ad eam, vbi eſſe naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtens manum apertam lato ſcapularum oſſi opponat atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. verùm ſi in poſteriorem partem prorumpat, contrarium fieri debet, humeri quidem caput prominentiori parte palmæ vrgendum eſt, vt à lato ſcapularum oſſe in ſuam ſedem reuertatur, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtēs manū apertā lato ſcapularū oſſi opponat, atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. Hac igitur ratione humeri caput reſtituendū ducimus, vbi in priorē vel poſteriorē partem eruperit. Sed alii in vtroq; caſu eam reponendi rationem probarunt quæ à ſuperiori parte extendit: hoc quo pacto agant, videamus. Scala eodem modo parata, duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutum alæ ſubiiciunt, capitáque eius per ſuperiores trochleas traducta, deorſum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant, deinde humero carcheſium laqueum vel alium qui æqualiter extendere valeat, circundant, cuius capita deorſum demiſſa, vt contineantur ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita cōſtitutis, axis conuertitur: quo conuerſo & continent & à ſuperiori parte intendunt, ac poſtquam abundè extenderunt, adducendo impellunt. At quum in diuerſa contendunt, capita laquei vel directa ductione, vel alio intercedente motu, funis verò, per alium motum interiectum ad axis clauum alligant, vt conuerſo axe in diuerſa diducāt: poſtquam ſatis intenderunt adducendo impellunt. Intentiones quidem ſuccedunt: ſed impulſus fallax eſt. Siquidem homine excitato, & ſuſpenſione diſtracto, ægrè articulus reſtituitur: atque ob hanc cauſam nunc placuit extendendi rationem tam à ſuperiori parte quàm ab vtraque præterire. Humeri ergo caput in quancunque partem venerit, conuenit ab inferiori parte extendendo reponere, quum erectus homo collocatur. Qua via humeri caput reſtituatur, expoſuimus: pergamus igitur ad cubitum.

De cubito, Cap. XIII.

AEquè duo brachii oſſa in quatuor partes erumpunt, in interiorem, exteriorem, priorem & poſteriorem: atque vbi in tres partes venerint, exteriorem ſcilicet, interiorem & poſteriorem, brachium curuatur & extendi non poteſt. Commune eſt horum trium caſuum, in quibus curuum brachium minimè extenditur, ſcalam cum organo (vt dictum eſt) ad reſtituendum parare: poſtea hominem iuxta ſcalam collocare, vt ſuper ſubſellium aſcēdens brachium ſuper conuenientem ſcalæ gradum iniiciat, tum ea iunctura quæ palma nuncupatur, humerum continere, & laqueum inæqualiter extendentem, vt attollentem chiaſtum aut nauticum brachio in vicinia manus circundare, eiúſque capita ad vnum ſcalæ gradum, vt retinacula ſint, deuincire, vt vbi vis adhibetur, recti anguli figura fideliter conſeruetur, eóque facto medium duplicatæ habenæ, brachio prope cubitum iniicere: capita verò deorſum ducere ad axem, ibíque vel directa ductione ad axis clauum alligare, vel alio intercedente motu, non ſecus ac vbi humeri caput reponitur, vt ſimiliter axis conuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiam ad cubitum ille reponendi modus, qui à ſuperiori parte extendit, cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus (vt præpoſitum eſt) conſtitutis, humerus non amplius vt contineatur, deuincitur, ſed laqueus carcheſius aut alius ex his qui æqualiter extendunt, ipſi circumligatur, cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta, ab interiori parte in exteriorem attracta deorſum feruntur, & ad axium vectes quaſi ad clauum alligantur: duplicatæ verò habenæ capita deorſum adducta, vt retinacula ſint ad aliquid immobile dantur. Conuerſo igitur axe & continemus, & alio intercedente motu à ſuperiori parte extendimus. At modus qui in diuerſa extendit, hinc manifeſtus eſt: vbi enim in diuerſa extendimus, laquei capita per ſe ad clauum axis vel alio intercedente motu ad eiuſdem vectes deligantur, vt eadem conuerſio in diuerſa extendat. Neruis quantum res poſtulat extentis, conuenienter impellere oportet, adducendo, ſi luxata in duas partes venerint, in interiorem ſcilicet & exteriorem: extrahendo, ſi in poſteriorem. quas impellendi rationes in opere de articulis expoſui. Hæc igitur fieri debent, quando cubitus in propoſitas partes erumpit: verùm ſi in priorem, (in quo caſu diximus extentum brachium non curuari) iterum eadem ſcala atque organum comparatur: æger ſcalæ aſſiſtēs brachium ſuper commodum eius gradum imponit, humerus ad ſcalam per eandem iuncturam vincitur, laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus, cuius capita deorſum feruntur ad organum, vt ab inferiori parte attrahātur. Siquis autē velit agere hoc tum continendo, tū à ſuperiori

parte adducendo, humerum non amplius ad scalam deuinciat, sed vtrique membro laqueum iniiciat, qui æqualiter intendat, vnum scilicet humero, alterum brachio, & superioris quidem laquei capita sursum ferat vltra caput, alterius verò deorsum, vt (quemadmodum in aliis reponendi rationibus declarauimus) extendat. Quod vbi abundè fecerit, tunc reponendi causa duo modi impellendi potissimùm aptantur, qui premit & qui circunducit. Sed antè quidem premere conuenit, dum intentio adhuc manet: dehinc circumducere, quos impellendi modos multo antè exposui in opere de articulis. Oportet autem eo quod luxatum est, restituto, brachium curuare atque extendere, pronúmque & supinum collocare, vt ex toto restitutum esse intelligas, tum ad angulum rectum in sequentē curationem figurare. Vtraque igitur brachii ossa, vbi loco suo non sunt, per superiores modos reponuntur. Verùm quoniam vtrũque per se propriè vitiatur, quum suo loco mouetur, posthac necesse est, scribamus quònam modo cubitus erumpens, radiúsque diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

Scalæ sequentis, per literas declaratio.

A *Cuneus sub ala per funes suspensus.*
B *Organum ad scalam alligatum.*
C *Trochleæ à summo gradu suspensæ.*
D *Trochleæ ab imo gradu suspensæ.*
E *Subsellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus attollens in ucima manus.*
H *Capita laquei, ut retinacula sint, ad scalæ gradum deuincta.*
I *Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.*
K *Capita ad axis clauum directa ductione alligata.*

Scalæ, qua brachii ossa è loco suo mota reponantur, expressio.

De cubito & radio, Cap. XIIII.

Mouetur per se cubitus interdum loco, & rursus per se radius diducitur, iis modis quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur ossa restituenda, scala similiter paratur, humerúsque ad gradum vincitur ea iūctura quæ palma dicitur: ad ipsum verò brachiū vtiliter

A datur laqueus aliquis, ex iis qui inæqualiter extendunt, cuius laquei sinus à parte quæ restituitur, capita à contraria, hoc est ab integra collocentur. Propriè enim laquei qui inæqualiter extendunt, eas partes magis cogunt, quibus sinus hærent: minus verò quibus capita. Siquidem cōsilium est, vbi superius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id quod suo loco est, vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuersio axis ab inferiori parte extendat. Sed vbi quantum re-
B stituendum os poscit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in interiorem partem excidente, radióque in exteriorem adducto, vtriusque manus digitos inter se iunctos eminentiæ cubiti subiicimus, prominentioréfque palmarū partes vtrinque ponimus, atque his summopere vrgentibus adducimus: sed in si posteriorem partem prorumpant, cubitus præsertim, ea reponendi ratio efficacissima est quæ extrahendo impellit. sin radius in priorem partem conuertatur, expedit premendo & circunducendo impellere, quēadmo-
C dum ostendimus vbi vtrunque os in priorem partem elapsum ponebamus. exquisitos autem reponendi modos in opere de articulis exposuimus. Repositi autem ossis indicium erit, in cubito libera brachii contractio atque porrectio: in radio, in pronum vel supinū habitum conuersio. Quomodo igitur per scalam homine erecto

Scalæ qua cubitus erumpens, radiúsque diductus reuertantur, expressio.

D B *Organum ad scalam alligatum.* C *Trochleæ superiores.*
D *Trochleæ inferiores.* E *Subsellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus inæqualiter extendens.*
H *Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.*

E

F

G

restituere laxatum conueniat, demonstrauimus. Verùm quia iusta aliqua de causa, aut propter imbecillitatem, aut ob femur seu crus simul cōminutum, æger stare nequit dum luxatum restituitur, necesse est in sequentibus aperire quæ ratio sit restituendi, homine super planam scalam iacente.

Quo pacto iacente homine restituatur humerus in alam prolapsus, Cap. XV.

H Scalam collocare planam oportet, & vt à pauimēto attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraq; parte subiicere atque æquandi gradus causa linteum superimponere: huiusmodi enim lect⁹, quòd pertinet ad ægrū

iacentem,dum reſtituitur,ſcamni munus præſtabit . Or- A
ganum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum
extremitate, rurſúſque trochleæ(quemadmodum dictũ
eſt)binæ à ſuperiori ſcalæ parte,totidẽ ab inferiori vin-
ciendæ.Satius autem eſt ad luxata reſtituenda, pro ſcala
adhibere ſcamnum quod ab altero extremo quadratis
foſſis excauatum ſit,vbi organum firmiter inſiſtat . Quæ
præparatio eſſe debeat,dictum eſt: modos autem quibus
humeri caput reſtituitur,exequemur.Prolapſo igitur hu-
meri capite,collocare hominem cõuenit, ſic vt iaceat ſu-
per ſcalam,organo ad pedes conſtituto,ſupinus,vbi in a- B
lam vel priorem partem excidit:in ventrem,vbi in poſte
riorem . Igitur vbi in alam conuertitur, funis capita ſu-
per caput à priori vel poſteriori parte adducenda , me-
diúmque habenæ duplicatæ dandum eſt ad humerum,
ſic vt inter ipſum & cuneum demittatur , capitáque eius
ab exteriori parte ferantur,atque ita pendeant : poſt hæc
laqueus carcheſius, vel alius ex iis qui æqualiter extendũt,
humero(vt ſuprà oſtenſum eſt) iniiciendus, cuius capita
deorſum ad organum adducenda. Quum capita ergo ad
pedes ferantur,agemus vel continentes & ab inferiori C
parte extendentes,vel in diuerſa trahentes, ſiue directis
ductionibus vtamur,ſiue alius motus intercedat, vt an-
tea indicauimus.Quum ſatis extenderimus,condere hu-
merum debemus,idoneam impellendi rationem adhi-
bentes.Præcipuè autem duplex impellendi ratio idonea
eſt,& quæ articulum extrahit , & quæ ſurſum compellit.
Manente intentione,duplicatæ habenæ capita tenentes,
vi humeri caput extrahimus, eodémque momẽto cubi-
tum in interiorem partem ad latus repellimus : eò enim
fit vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem par-
tem ducatur,moueatúrque.Quo facto remiſſa intentione D
protinus ſurſum compellimus : poſt hæc humerum pre-
hendẽtes attollimus,vt in ſuum locum collocemus. Hæc
ſunt quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

Scalæ ſequentis per literas deſcriptio.

A *Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.*

B *Organum ad ſcalam alligatum.*

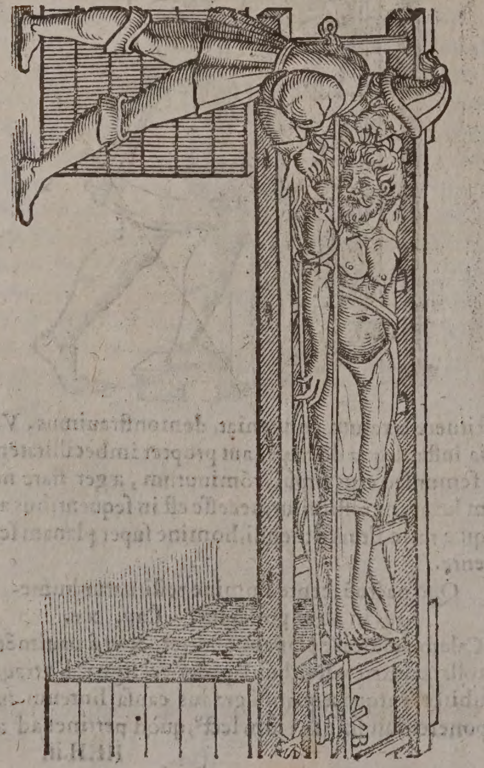
C *Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.*

D *Trochleæ ab imo gradu.*

E *Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.*

F *Carcheſius ad humerum datus.*

Scalæ planæ, qua iacẽtis hominis humerus in alam prolapſus reſtituitur, expreſſio.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente, Cap. XVI.

SED ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem par-
tem conuertatur,homine(vt dictum eſt)figurato, nẽ-
pe ſupino,ſi in priorem partem venit:in ventrem , ſi in
poſteriorem,funis aut habenæ medium lana ſiue linteo
obuolutum alæ ſubiicitur,capitáque ſuper caput ferun-
tur,non quidem è regione vitiati humeri, ſed obliqua
verſus partem contrariam,ad rem aliquam immobilem
B vinciuntur,qua retineantur. Ambigitur verò quamobrẽ
capita non rectè ferantur, ſed verſus contrariam partem
obliqua.Paſicrates quidem atque alii nonnulli hoc ea de
cauſa fieri aiunt,ne à medio funis humeri capite ſurſum
attracto prohibeamur quominus ab inferiori parte extẽ-
damus.Sed decipiuntur ſimilitudine femoris,quum res
aliter habeat: ſiquidem femur ad Γ literæ ſimilitudinem
declinat:at humeri caput dimidiũ orbiculatum eſt,neque
poteſt femoris modo à medio fune ſurſum adduci. Quor
C ſum igitur id fit?ne ſub medio fune quæ ſub ala ſunt cõ-
preſſa,alæ regionem compleant: completo enim receſſu,
humeri caput locum non habebit in quem recondatur.
Nos etiam non ſecus atque ii qui nõ multo antè vixerũt,
ob propoſitam cauſam,habenam & funem ſimiliter col-
locamus.Conſueuimus interdum & aliter cõtinere: duos
enim laqueos ex iis qui inæqualiter extendunt,implican
tes thoraci dorſóque ſub alis circumponimus , eorúmque
capita continendi cauſa ad gradum qui contrà ſitus eſt,
alligamus:qua continendi ratione adhibita laqueum æ-
qualiter extẽdentem humero circumponimus, quemad-
modum tradidimus,qua de humeri capite in alam pro-
D lapſo:cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad or-
ganum demittimus,& ad axem deuincimus , vt eo con-
uerſo contineamus,& ab inferiori parte pariter extenda-
mus:vi,quantum res exigit,adhibita vt articulum reſti-
tuamus,premendo impellimus. Prominentiori enim v-
nius manus palma vi humeri caput comprimimus: altera
verò cubitum huc atque illuc agitamus. Indicium autem
repoſiti oſſis in ſuperioribus explananimus.Fit etiam in-
E terdum vt ad humeri caput luxatum,medii quoque hu-
meri fractura accedat,cogatúrque medicus eodem tem-
pore vtrique vitio ſubuenire.Docendi autem gratia ſer-
moni inſiſtam,qui eum caſum explicet, vbi & caput hu-
meri in alam excidit,& medius humerus comminuitur.

De humero ſimul fracto & prolapſo, Cap. XVII.

QVæſitum eſt à maioribus noſtris qua via hæc reſti-
tuantur.Paſicrates quidem os ſuo loco motum pri-
F mò reſtituit, quòd maiorem vim in reſtituendo poſtulet
quàm fractura. At ſiquis ſub fractura laqueum iniiciens
eodem momẽto velit tam quod fractum eſt , quàm quod
excidit,reſtituere,dum vis ad luxatum quantum poſtu-
lat,adhibetur,fractura plus iuſto intenta, partes fracturæ
ſuperiectæ vltra debitum extentæ lædentur , reſoluentur
nerui aut abrumpentur,& fortaſſe corpora tota priuſquã
articulus laxetur:atque hac de cauſa cenſuit ipſe laqueum
ſuper fracturam imponendum,& antè quod luxatum,de-
inde quod fractum eſt,reſtituendum.Voluit Ariſtiõ eo-
G dem tempore & luxatum & fractum humerum reſtitue-
re,ne ſi luxatum prius reponatur , dum fractura compo-
nitur,præ vi poſitum humeri caput erumpat.Quæ dicun-
tur in vtroque caſu ſequi detrimenta,verè ſic habent:qua
propter nobis placet antè articulum reponi, proximéque
fracturam curari,ea cautione,ne dum quod fractum eſt
ab inferiori parte extenditur,articulus elabatur. Ad luxa-
tum igitur reſtituendum cuneus à funibus dependens in
alam coniicitur,rurſúſque capita funis ſurſum adducun-
tur ſuper caput: humero ſuper fracturam carcheſius la-
queus imponitur, vel alius qui æqualiter extendat , eiúſ-
H que capita deorſum demiſſa , vt retineantur ad aliquam
moram vinciuntur,atque à ſuperiori parte attrahẽdo,ar-
ticulus reponitur:quo facto,cuneus in ala relinquitur , vt
humeri articulus maneat:laquei verò capita inferiori par
te reſoluuntur,& ſuper caput adducta tanquã retinacula

vinciuntur vt vtriuſque præſidio,cunei ſcilicet & laquei, A articulus ſuo loco ſeruetur. Poſt hæc carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem vt ab inferiori parte in tendant,religantur: quò fit vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite,nunc de cubito.

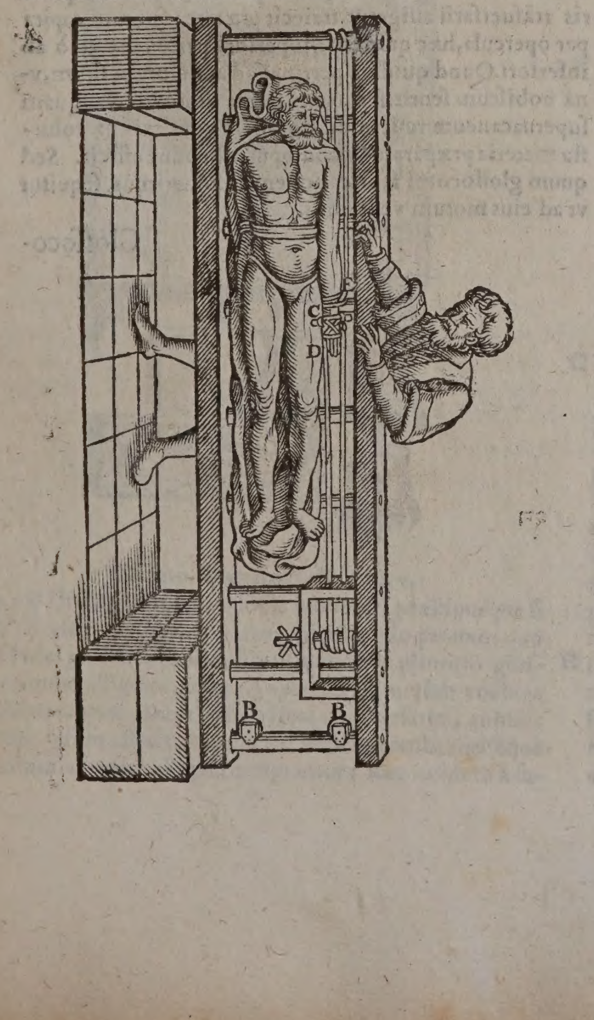
De cubito luxato, Cap. XVIII.

CVbito in illas tres partes conuerſo,in quas vbi procidit,brachium curuum eſt neque extēditur,homo reſupinandus eſt ſuper aſſerem ſcalæ inſidentem: alligatis trochleis organóque ab inferiori parte,laqueus inæqualiter extendens brachio prope manum iniiciendus, cuius capita ſuper caput adductà ad oppoſitam moram alligentur:cum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitum dandum,capitáque eius deorſum adducenda. Dantes igitur capita, laquei quidē humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenæ,deorſum,continebimus ſimul, & ab inferiori parte extendemus, vt oſtenſum fuit in ſuperioribus:neruis abundè intentis,eò modo impellemus quem paulo ſuprà diximus, quū de erecta ſcala pertractauimus. At ſi in priorem partem elabatur,in quo caſu brachium extenditur,reſupinato itidem homine,laqueus æqualiter extēdēs humero iniiciatur, capitáque ei⁹ ſuper hominis caput attrahantur:tum alter laqueus æqualiter extendens ad extremum brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe antea expoſui.Eodem autem modo vbi articulum reſtituimus,impellere oportet,premēdo ſcilicet & circumducendo,eadémque ratione quæ in opere de luxatis dicta eſt. Verùm ſi alterum os præter naturam habeat, ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur, laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato, capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis vt retinacula ſint, brachio laqueus iniicitur qui inæqualiter extendat (quemadmodum explicauimus)capitáque eius deorſum ad organum adducuntur,& iidem impellendi modi accommodatur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito atque humeri capite, reſtat vt ad manum accedamus.

De manu, Cap. XIX.

Scalæ,qua manus ſecundum motum vitiata reſtituitur, expreſſio.

A Organum ad ſcalam alligatum. B Trochleæ. C Ferramentum datum ad ſinus manus. D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem. E Laqueus æqualiter extendens brachio iniectus in uicinia manus.

MAnus in quatuor partes mouetur,in interiorem, exteriorem,priorem & poſteriorem. Reſtitui autem debet vel ſuper ſcamnum,vel ſuper ſcalam quæ plana collocetur.Homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedēte,figuretur manus ſupina,ſi in interiorem partem erupit: prona,ſi in reliquas tres.Deinceps circa ſinum manus,ferramentum quo adurimus,tranſuerſum vel tranſuerſus axis detur,atque ad ipſam palmam vinciatur: tū extremitatibus propoſiti vectis ſeu ferramenti ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ iniiciatur, capi-
B táque à priori parte ad organum ferantur.Brachio autem in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extēdens,cuius capita ferantur à poſteriori parte,rurſúſque intentio adhibeatur quæ paulo antè expoſita eſt,vel continēdo & ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extēdēdo, vel in diuerſa adducendo:poſtquam abundè intenderimus, impellere debemus, quemadmodum in libro de luxatis expoſuimus,premēdo,vbi in interiorē vel exteriorē partē venit: vbi in priorem & poſteriorem,adducendo.Sed
C venio ad ſpinam.

De ſpina, Cap. XX.

SPina gibba recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituēdo hominem pronum collocare, vel ſuper ſcalam cuius gradibus aſſer iniectus ſit,vel ſuper ſcamnū, trochleaſque(vt dictū eſt)adhibere: poſt hæc ad ſpinā dare binos laqueos æqualiter extēdētes,vnum à ſuperiori parte gibbi,alterum ab inferiori:vel quaternos ex iis qui inæqualiter extendunt,inter ſe oppoſitos,binos à ſuperiori parte,totidem ab inferiori: & ſuperiorum quidē capita ſur-
D ſum,inferiorum verò deorſum adducere,ſiue vt retinacula ſint,& vel ab inferiori vel à ſuperiori parte intēdāt, ſiue vt in diuerſa diducant. verùm vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore, Cap. XXI.

E FEmur in quatuor partes prorumpit,interiorem,exteriorem,priorem & poſteriorem:atque vbi in tres partes conuertitur,crus extentum eſt,& curuari minimè poteſt:quòd ſi in poſteriorem partem prolabatur,curuatur, ſed non extenditur.Igitur ſi in illas tres partes venit, vbi extētū crus minimè implicatur,reſupinādus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnum,& duplicatæ habenæ vel funis medium lana ſeu linteo circundatum inter anum & naturale iniiciendum,capitáque eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorem quidem & priorem partem femur eruperit,media habena variè quacūq; parte inter anū & na-
F turale dari poteſt:ſed ſi in interiorem partem exciderit, inter femur integrum adhibenda eſt,& articulum qui reſtitui debet,ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit,membrū ab inferiori parte attrahi non ſinat.Quo facto,carcheſius laqueus vel alius,æqualiter extēdens,femori extremo circumponendus eſt,capitáque deorſum ad organum ferēda,& ad axis clauum alligāda,vt adhibitis retinaculis cōuerſo axe contineamus,& ab inferiori parte extēdamus. Nihil item prohibet quo minus à ſuperiori intendamus, quemadmodum dictum eſt qua de humeri capite. Ner-
G uis quantum ſatis eſt diductis, iiſdem vtendum eſt impellendi modis quos in opere de articulis indicauimus. At ſi femur in poſteriorem partem prolabatur, vbi complicari crus diximus,ſed nullo modo extendi, organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitum conuerſus, in alteram coxam inclinetur: poſt hæc contineatur ſicut in opere de articulis oſtendimus.tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendēs femori circūdetur,eiúſque capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendant,ad axē religentur. Neruis
H quantum res poſtulat intentis,oportet eadem ratione in reſtituendo impellere quæ in opere de articulis expoſita eſt,ſpatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorē partē adurgere,ſicque crure deorſum extēto atque homine reſupinato,articulus reponitur. Crus autem

restitutum testatur eius flexus atque porrectio: in quancunque enim partem venerit, vbi restitutum est, liberam eius actionem spectamus, flexum scilicet & porrectionem.

De genu, Cap. XXII.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorē, & posteriorem: vbique autem crus extentum est. Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem resupinare conuenit: si in posteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes membris iniicere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri super eam regionem quæ carnosa à posteriori parte prominet, rursúsque organo ad inferiora deligato, easdem adhibere intendendi rationes quæ in aliis luxatis sunt ostensæ, impulsúmque in opere de articulis declaratum.

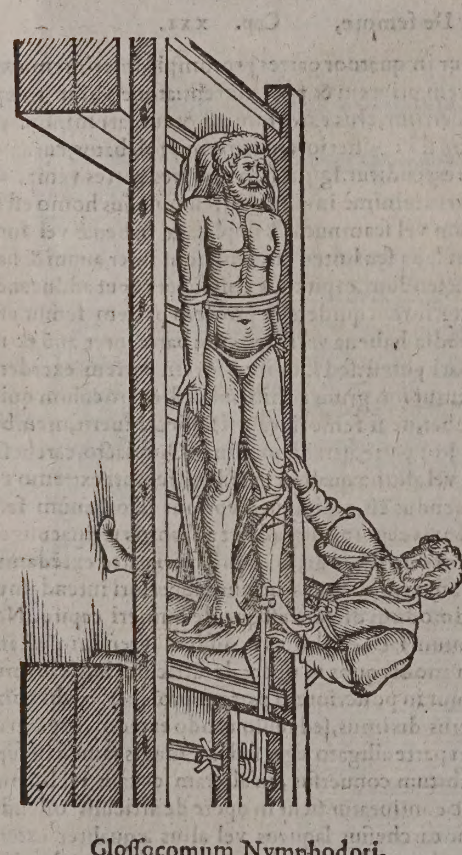
De talo, Cap. XXIII.

TAlus modò in interiorem, modò exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in posteriorem. Rursus itaque oportet hominem sedere, extentóque cruri laqueum imponere, qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad posteriorem partem porrigere, ad talum verò sandalium vel draconem laqueum dare, capitáque à priore parte ad axē adducere, continēdóque ab inferiori parte extendere, & iisdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Restituendi rationem præterimus, quoniam de hac præcipuè agimus, vbi organorum quæ plana collocantur, præsertímque nostri machinamēti, motum declaramus.

Scalæ sequentis per literas descriptio.

A *Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.*
B *Sandalius laqueus ad talum datus.*

Scalæ, qua talus è loco suo motus restituitur, expressio.

Glossocomum Nymphodori, Cap. XXIIII.

GLossocomum Nymphodori tractorium organum est quadratum: habet autem duo latera quæ extremis partibus per duo transuersaria inter se iunguntur: laterum

A verò & trāsuersariorum eadem est magnitudo: sunt enim longa latáque duos palmos, crassa digitos totidem. quare quum æqualis sit eorum modus, iure glossocomum ex eorum numero est quæ propriè quadrata appellantur. Media igitur latera exsculpta cauatáque sunt, cauis non nimis altè penetrantibus: quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtraque parte ferrei vnci sunt. duo in vniuersum, vel foramina, in quæ possint coniici funes, quorum hæc ratio est. Funes duo vncis medii circumligantur, B & ab vtraque parte prope foramina nodum accipiunt, quorum capita quum quatuor sint, duo traiiciuntur per transuersarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id quod posterius est. Secundum tympanum cochlea speciem lentis referens rectà collocatur: hæc composito vocabulo Græcè κοχλιάζων dicitur: eius extremitas demittitur in cauum non penetrans prioris transuersarii: pars verò quæ cochleæ modo striata est, iuxta tympanum collocatur: quod superest ex eius lōgitudine per foramen transit, extremáque parte baculum C versans habet quo torquetur, vt cochlea per id versata tympanum moueat: conuerso hoc axis versetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in glossocomo opercula, vt quæ in eo sunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à superiori, ea de causa vt alligari organum possit. Huius fabricationis autor est Aristion filius Pasicratis: siquidem aliter structum fuit à Nymphodoro. In vetusta enim structura extat cochlea non per transuersarium, sed quà opercu- D la sita sunt, traiecta: duas enim forfices ferreas ad latera affixa habet ad mediū pertusas, quarū vna axi subiicitur, altera superponitur, vtraque à latere tympani collocatur: inferior angustius foramen habet, superior latius. Cochlea igitur ab ea parte qua opercula sita sunt, traiecta, atque à forficibus contenta, alterum operculum sine impedimento clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuíque baculum versans affigitur. Hoc itaque operculum medium transuersum in duas partes secatur, quarum altera manet immobilis, E altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunata figura exciditur, vt quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propositam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori structurā nō accepit Aristion, sed adiecit organo axem habentem tympana foramináque, vt axis qui in medio est motus, vbi velis consistat, & vi minimè voluatur: transtulit item annulos iuxta prius transuersarium, ne organum à parte operculi, sed à parte prioris trāsuersarii alligetur. traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem à superiori parte, illa verò ab inferiori. Quod quidem pertinet ad annulorum situm, v- F nà nobiscum sentit: sed axem quem adiunxit, tanquam superuacaneum reiicimus. siquidem vnus axis ex robusta materia præparatus, quod opus est abdūè efficit. Sed quum glossocomi fabricationem absoluerimus, sequitur vt ad eius motum veniamus.

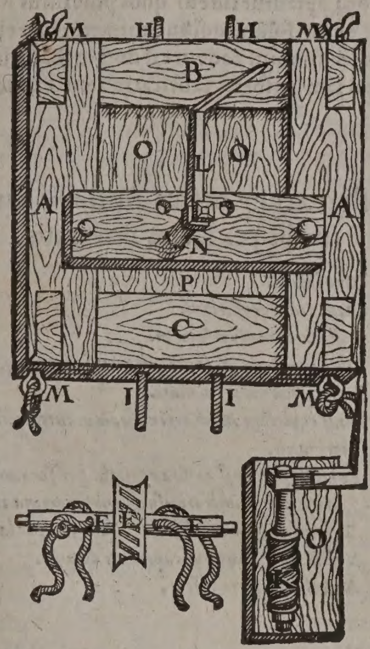
G

Glossoco-

Gloſſocomi Nymphodori, clauſi & aperti, per literas declaratio.

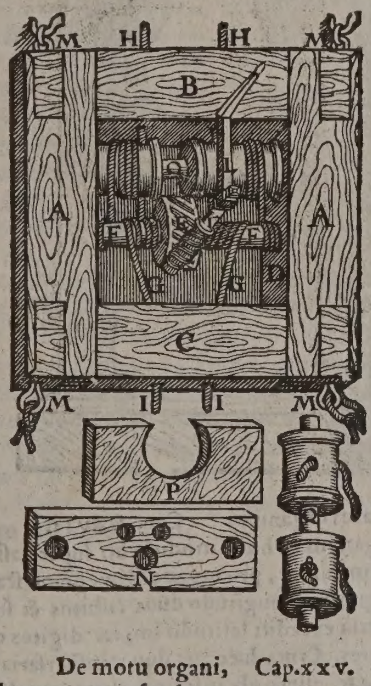
A Latera. B Tranſuerſarium prius. C Tranſuerſarium poſterius. D Cauum non penetrans. E Axis habens tympanum in medio. F Foramina, in quæ funes conici poſſint. G Funes duo.

Nymphodori gloſſocomum clauſum.

H Capita funium traiecta per prius tranſuerſarium.
I Capita funium per poſterius tranſuerſarium traiecta.
K Cochlea ſpeciem lentis referens. L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranſuerſariis. N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis. P Pars operculi in lunatam figuram exciſa. Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori gloſſocomum apertum.

De motu organi, Cap. XXV.

VBI humeri caput ſuo loco mouetur, præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſcalam eodem modo paratam quo in Nilei plinthio explicauimus, nunc pro plinthio gloſſocomum alligetur, non ab operculis, (ne ſub cochlea habenæ abrumpantur) ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur: hæc quidem à ſu-

A periori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi reſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalam ponatur ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traiiciat vt indatur cuneus in alam. Circumligetur inſuper humero carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens, eiúſque capita ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionib⁹ ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traiiciantur, & cum funium capiti-
B bus colligentur, quò rurſus fit vt machinationes motæ alio intercedente motu, ab inferiori parte extendant: verùm ſi per ſuperiores laquei capita traiiciantur, deinceps per inferiores demiſſa ad funium capita vinciantur, rurſus machinationum motus per duos cõtrarios motus interiectos, ab inferiori parte extendit. Impulſus verò, quos deinde res poſtulat, fiunt quemadmodum dictum eſt vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenã extrahendo, & intentione remiſſa per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alii organum hoc vbi à ſuperio
C ri parte extendere volumus idoneum eſſe: transferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem ſolutum tamen in alam coniiciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & carcheſium laqueum humero iniiciunt, cuius capita deorſum adducta, ad imum ſcalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis, directis ductionibus à ſuperiori parte intẽdãt. Licet etiam organo ab inferiori parte alligato, à ſuperiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei
D capitibus, vt (quemadmodum dictum eſt) retinacula ſint, cunei funium capita per trochleas traiecta cum ſuperioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis, alio intercedente motu à ſuperiori parte extendant, aut laquei capitibus non amplius retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent: quúmque abundè extendunt, eoſdem adhibent im-
E pulſus quos paulo antè propoſuimus. Quæ relata ſunt adſcripſimus: probamus autem & in hoc quod de Nilei plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionẽ ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalam alligato: eã verò quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa ducit, ex toto prætermitti: eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. quòd ſi homo iaceat ſic interdum cenſui luxatum reponi. Contentus ſum propoſitis reponendi rationibus, exempli cauſa propter organi motum huc allatis. Omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſ-
F ſunt, non ſecus ac per Nilei plinthium. Vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædem, ſic vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motũ intelligere.

Triſpaſtum Apellidis ſeu Archimedis, Cap. XXVI.

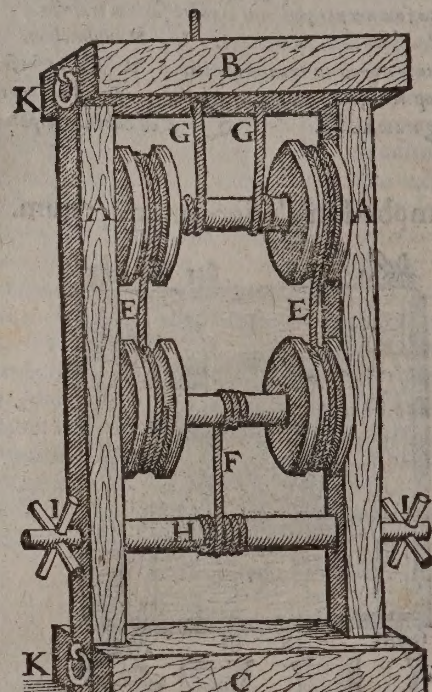
ILlud in primis ſcire cõuenit, quòd neque Apellides neque Archimedes medici fuerunt, ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarũt, (quemadmodum nos accepimus de hiſtoria) ad naues deducendas funibus nõ
G per manus, ſed per ergatam attractis: illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modum minuentes, triſpaſtum organum medicinale ad luxata fractáque reſtituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorum genere eſt quæ oblonga quadrata nuncupantur: eſt autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmas quatuor, digiti craſſitudine, inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria lõga palmos duos, craſſa digitum. Latitudo potiſſimùm poſterioris trãſuerſarii, ſex digitos æquat: prioris, propter opercula, palmos duos. Vt retulit autẽ Paſicrates, media latera excauata ſunt cauis non nimis altè penetran
H tibus, quibus duo axes includũtur, rotas habẽtes in vicinia laterum. Vtriuſque axis rotæ perforatæ ſunt, peruiis foraminibus, quæ non alia de cauſa facta ſunt niſi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt: Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris

axis foramina,attrahuntur ita vt nodi super foramina col A locentur: tū funes circa suas vterque rotas inuoluūtur,& per posterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt. Posterior axis medius inter rotas foramen habet, in quod rursus funis coniici debet: sumitur funis longus, qui ab vtraque extremitate nodum acceperit: deinceps per propositum foramen traiicitur sic vt nodus foramini iūgatur:posthæc circa medium axem inuoluitur: quo facto altera eius extremitas per posterius transuersarium quod medium perforatum sit traiicitur. At quid nunc B sit fune traiecto? manu tractus euolutúsque posteriorem axem conuerterit: quo conuerso,alia capita funium qui extra procedunt,ducuntur, adhibentur autem funes quatuor, duo & item duo, atque ad hunc modum immittūtur.sumuntur funes duo,qui extrema parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas sunt traiiciuntur,attrahuntúrque sic vt duo nodi foramina contingant,tūncque funium capita per prius transuersarium perforatum ab interiori parte versus exteriorem traiiciuntur aut prehenditur funis vnus duplex,cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahuntur,vt me C dius funis inter foramina statuatur:postea eiusdem funis capita traiiciuntur per foramina trāsuersarii prioris.Duo item alii funes sumuntur, nodo extrema parte deuincti, hi per foramina inter rotas posterioris axis facta, & à medio foramine recedentia attrahuntur: qui deinde vbi eorum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur traiiciuntúrque per posterius transuersarium perforatum, sic vt quinque nunc sint funium, quæ extrà feruntur,capita, duo per prius trāsuersarium,tria per posterius. His po- D sterioribus manu attractis inclusisque funibus (vt dictum est)inuolutis atque euolutis,capita eorum qui exterius serebantur,ducuntur, extendúntque capita habenarum quibus distenditur corpus.Huiusmodi organi structuram Pasicrates exponens reprehendit tanquam minimè efficacem: vniuersum enim organi opus consistit in ductione funis posterioris qui manu attrahitur,ac nequit man⁹ in restituendis luxatis vim tantam sustinere,præsertim vbi magni articuli sunt,& corpora robūsta. Quamobrem organi structuram immutauit,duósque axes qui inclusi e- E rant, ita struxit vt penetrarent, & priorem, minorem exiguis capitibus extantem, posteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos cōfixit:posteriori vectes adiecit: demissis axibus duobus digitis machinamentum in restituendo sic mouit. Habenas extendendis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe conuerso prior moueretur,& euolutis inuolutisque funibus nerui extenderentur. Sed Aristion Pasicratis filius pa F tri aduersatur,vt vetustam organi structuram ignoranti. In vetusta enim (inquit) organi structura, axes non mouebantur in laterum cauis,sed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formam excauatis,quod videre licet in organis ad aquam hauriendam comparatis, quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, neque tamen rotæ in se continēt armillam sed chodacem. Quoniam igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotæ per chodaces circa armillas axes promptè admodum versabuntur, atque idcirco sine impedimento e- G runt,etiamsi funis manu ducatur. Ob id autem ipsum trispastum organum appellatum est, quoniam tres funes agūt: vnus quidē extrà ductus,duo inclusi. Hactenus ipse probabiliter scripsit,sed vera sunt quæ à Pasicrate adducuntur:non enim potest manus funem ducens bene restituere, sed fortasse monstrationis causa in ludo organū mouere:vis autem quæ in restituendo requiritur per manum minimè poterit adhiberi. atque ea de causa iisdem omnibus factis quæ in vetusta scriptura sunt ostensa, tertium axem organo adiiciendum iudicauimus, cuius ca- H pita traiecta per latera essent, vt posterior axis nunc medius fiat:medius autem perforetur: in extantibus capitibus vectes demittantur,vel manubriola,aut bacula ducta ria.medius verò funis posterior,vbi circa axem est inuolutus,traiicitur per foramen axis penetrantis, suóque ibi capite alligatur.His ita constitutis,conuersus posterior axis, ille inquam cuius capita extant, funem circa se inuoluit,quò fit vt medius axis moueatur:quo moto,prior quoque axis mouetur. Tribus axibus conuersis, funium qui extrà ducuntur,capita tenduntur,cum quibus vinciuntur habenæ quæ corpora extendunt.Habet item organum opercula,veluti glossocomum,ne machinationes oculis exponantur,atque item annulos ad latera affixos,quibus alligetur. Hæc est vniuersi trispasti fabricatio. Restituendi autem modi aptantur iidem quos posuimus in glossocomo: distat enim solùm quibus mouetur machinationibus: præterea funium eadem est ductio, habenis ad eos alligatis. Sed iam trispasti fabricationem explicatam habemus.

Trispasti machinamenti Apellidis seu Archimedis per literas declaratio.

- **A** *Duo latera.*
- **B** *Prius transuersarium.*
- **C** *Posterius transuersarium.*
- **D** *Duo axes habentes rotas in vicinia laterum.*
- **E** *Funes circa rotas inuoluti.*
- **F** *Funis coniectus in foramen medium inter rotas posterioris axis.*
- **G** *Funis duplex cui⁹ capita traiecta per foramina prioris axis per prioris transuersarii foramina traiiciuntur.*
- **H** *Tertius axis cuius capita traiecta sint per latera.*
- **I** *Vectes in extantibus capitibus demissi.*
- **K** *Annuli ad latera affixi.*

Trispastum Apellidis seu Archimedis.

Fabri organum, Cap. XXVII.

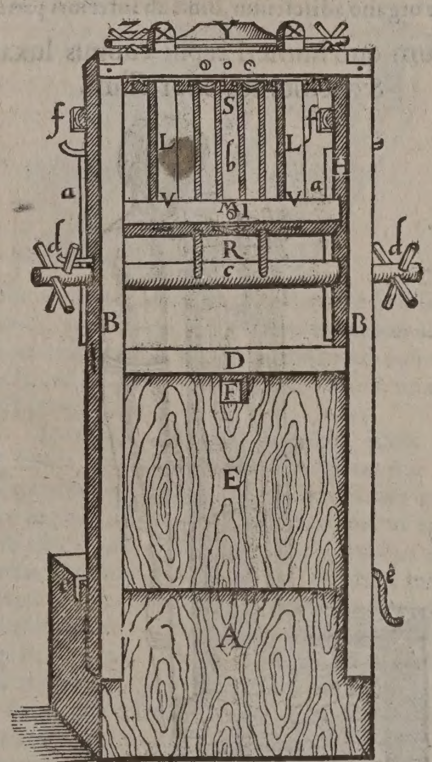
FAbri organum ad hunc modum fit: super basin, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimensam,statuuntur crura duo:quorum longitudo duos cubitos & semissem æquat,aut etiā excedit: latitudo implet digitos quatuor, crassitudo tres. Crura hæc per duo transuersaria inter se coagmentātur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à basi recedat, altero à superiori quà crura finiuntur. Inferiori transuersario subiicitur asser transuersus,qui & cum lateribus organi,& cum transuersario committitur. hunc asserem sedile consueuerunt omnes appellare, cuius medium ad transuersarium exciditur ad effigiē κ,

inuerſi,qua parte tranſuerſario infigitur æneum LI.accom A
modatur tam cauum quam LI, demittendo priapiſco o-
cto digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte
crurum canaliculi excauantur,in quibus,dum luxata re-
ponuntur,moueatur quadrata teſtudo,ſpatham &cubitos
mouens.Quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem
dicunt)peruio foramine pertunditur,in quod radix con-
iicitur,cui us extremum quà extenuatur, ad poſteriorem
teſtudinis partem per craſſitudinem traiicitur. Propoſita
pars radicis peruio foramine pertunditur,per quod fibu- B
la demittitur ne radix euellatur , ſed manens in forami-
ne torqueatur: fibula autem in extrema radice ſcutulo
ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet vt ſpatham in
organo ſuſtineat:habet enim organum ſpatham capitulo
leniter cauo aſſurgentem,ita longã vt à teſtudine ad ſu-
perius tranſuerſariũ quod caput nominatur, pertineat, &
cuneati axis modo excedat.Hui9 ſpathæ extremitas, quæ
contra capitulum eſt,media in quadratam figuram exci-
ditur,atque in id cauum includitur radicis extremitas la-
ta,quæ perforatur. Perforatur item ſpatha ab vno latere
ad alterum,in quod foramen fibula demittitur, vt ſpa- C
tham detineat ad radicem.Ipſa verò teſtudo iuxta mediũ
pertunditur foraminibus quatuor , vel ordine diſpoſitis
vel duobus à priori parte,totidem à poſteriori conſtitu-
tis, quæ non alia de cauſa fiunt niſi vt funes in ea indan-
tur,vt in ſequentibus oſtendam.Medium caput,hoc eſt ſu
perius tranſuerſariũ,in quadratam figuram excauatur, in
quod cauum duplex trochlea inditur,quæ circa axiculum
verſatur. Habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia ca
ua quadrata peruia,nempe ab vtroque trochleæ latere v- D
num, in quæ coniiciuntur quadratæ cubitorum partes:
duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittun-
tur deorſum & teſtudini inhærent,quæ quadrata caua in
ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuéſ-
que architecti calces nuncuparunt:ſuperiores latas ac ro-
tundas,dixerunt alas.In alas ergo cubitorum quæ ſupe-
rius tranſuerſarium excedunt,& peruiis foraminibus per-
tuſæ ſunt, axis coniicitur,cuius capita vtrinque excedũt:
medium cuneatum eſt: in extremis capitibus vectes ſunt
vel manubriola ductaria,quibus conuertatur. Alarum par E
tes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forãtur,vt
ſi quãdo opus ſit,in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axẽ
immobilem. Organo prætereа iuxta crurum extremita-
tes alia duo ſunt adiuncta crura,vt ſiquando ſedilis vicem
exhibeat, ſuper baſim atque adiũcta crura iaceat. Verùm
quia teſtudo per funem elata,& cubitos & ſpatham attol-
lit,in ſequẽtibus qua ratione funis indatur, adiiciam.Su-
mitur funis duplex, cuius capita per duo foramina quæ
vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte, vel à poſteriori
vel in medio traiiciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum F
adducuntur,ſic vt medius funis inter foramina colloce-
tur, deinde capita ſurſum feruntur,& circa duplicem tro
chleam prioris tranſuerſarii inuoluuntur,atque (vt dictũ
eſt)permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetran
tis axis religantur:continetur enim organo Fabri,alius a-
xis coniectus in crura quæ ſuper tranſuerſarium inferius
digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio
duo claui ſunt infixi:in extãtibus capitibus vectes vel ma
nubriola ductaria quibus conuertitur axis,cuius cõuerſio
per funes teſtudinem attollit,atque vnà cum ſpatha ſimul
cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad lu- G
xata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collo-
cantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi quod ad
Fabrum refertur autorem.

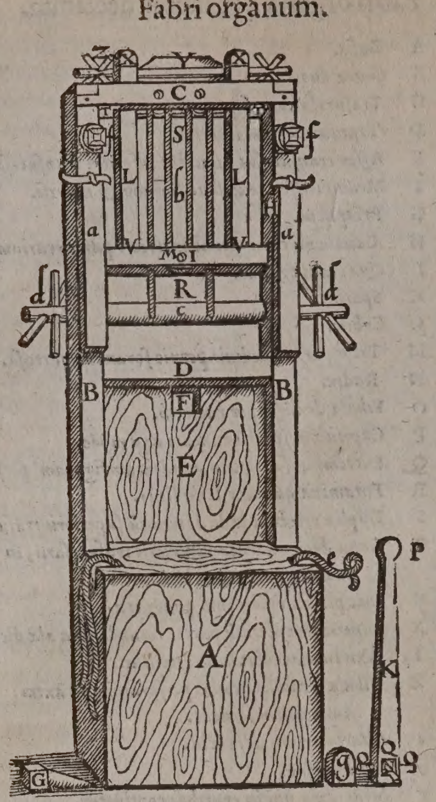
Fabri organa per literas declarata.

- A *Baſis.*
- B *Crura duo.*
- C *Traſuerſarium ſuperius.*
- D *Tranſuerſarium inferius.*
- E *Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.*
- F *Medium aſſeris exciſi ad formam* LI *inuerſi.*
- G *Priapiſcus.*
- H *Canaliculi excauati ab interiori parte crurium.*
- I *Quadrata teſtudo.*
- K *Spatha.*
- L *Cubiti.*
- M *Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.*
- N *Radix.*
- O *Fibula demiſſa per radicem.*
- P *Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.*
- Q *Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.*
- R *Foramina quatuor teſtudinis.*
- S *Duplex trochlea indita in cauũ ſuperioris trãſuerſarii*
- T *Caua duo quadrata ſuperioris trãſuerſarii, in quæ demittuntur cubiti.*
- V *Imæ partes cubitorum quadratæ.*
- X *ſuperiores cubitorũ partes rotundæ quæ alæ dicuntur.*
- Y *Axis in alas cubitorum demiſſus.*
- Z *Fibulæ demiſſæ in alas perforatas quæ axem immobilem ſeruent.*
- a *Alia duo crura adiuncta.*
- b *Funis duplex.*
- c *Alius axis,qui in cruribus continetur.*
- d *Vectes quibus conuertitur axis.*
- e *Trochleæ binæ ad baſim.*
- f *Binæ trochleæ ad ſumma crura.*
- g *Cuneus.*

Fabri organum.

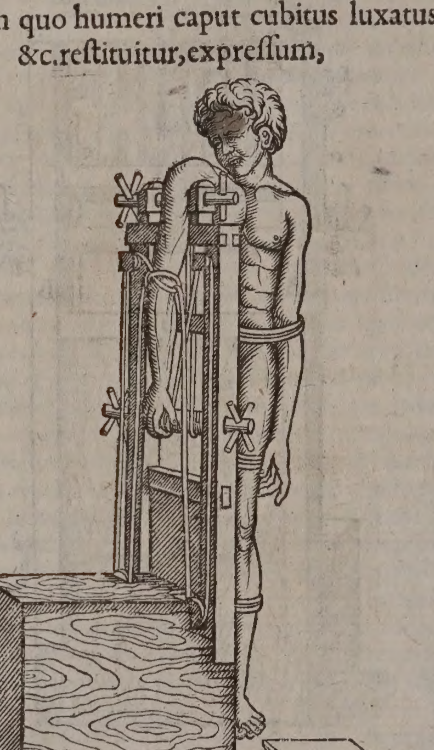
Fabri organum.

De motu organi, Cap. XXVIII.

QVVM erecta organa comparentur ad reponendū humeri caput excitando, & aliis quoque modis idonea sint, de humeri capite restituendo tractare constitui: ordiar autem ab eo casu sub quo in alā prolabitur. Verùm vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adiicientur, binæ ab inferiori parte qua

Organum quo humeri caput cubitus luxatus, &c. restituitur, expressum,

basis sursum spectat: totidem à superiori ad summa crura. Vbi ergo luxatum restituere volumus, cuneata pars axis primùm lana vel linteo circundetur, subselliúmque iuxta organum ponatur, super quod homo ascendat: deinceps vinciantur crura quidem habena inter se, sed integrum brachium extentum, ad latus: in foramina autem alarum indantur fibulæ, vt axis seruetur immobilis vs-

A quedum eo moto opus erit. His ita constituti brachium
super axem imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alā
coniecta sit, laqueus carchesius, vel alius æqualiter exten-
dens humero iniiciatur, eiúsque capita deorsum addu-
cta, ad clauum eius axis qui in cruribus annectitur, alligē-
tur, fune non amplius indito, quemadmodum in organi
fabricatione retulimus, axis conuersio directa ductione
ab inferiori parte extendet: id quod etiam, alio interce-
dente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò
B per inferiores trochleas traducuntur, inde sursum data
ad clauos axis alligātur, vt hic versatus propositam inten
tionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici contra-
rio motu interiecto. laquei enim capita per inferiores tro
chleas traiecta ad superiores feruntur: inde ad axis clauos
vinciuntur vt duplici contrario motu interiecto ab infe-
riori parte extendant. Tales sunt modi quibus ab infe-
riori parte intendimus. Siquis autem à superiori inten-
dere voluerit, fune in testudinem coniecto, veluti in or-
gani structura posuimus, laquei capita deorsum adducat,
C & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat:
post hæc axem conuertat: quo conuerso testudo alio mo-
tu intercedente, per funem elata à superiori parte inten-
det. Ex his quoque ille modus comprehenditur qui in
diuersa extendit, hic non amplius requirit vt capita re-
tinacula sint, sed ab interiori parte ad axis clauos vincian-
tur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum
machinationis motum, propositus extēdendi modus ad-
hibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis,
quemadmodum declarauimus. Postquam abundè intē-
D derimus fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, reci-
piendæ sunt, atque ipse per vectes vel manubriola ducta-
ria conuertendus, vt cuneo aliqua ex parte inclinato, ex-
trahendo impellamus, sicut in aliis organis ostendimus:
posthæc dum restituimus humero deorsum intēto, mini
ster à posteriori parte assistens, manus det ad ceruices ho-
minis, vt corpus versus pedum regionem cogat in contra
riam partem. Verùm vbi restituimus, ministro id præstan
te quod ostendimus, subsellium pedibus hominis subie-
ctum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo, tum (vt
E alibi dictum est) eodem momento, quo ab inferiori par-
te extendimus atque excitamus, per cuneum extrahendo
impellemus: deinde intentione remissa sursum, cogemus
vtraque manu membro comprehenso, &, vt in suum lo-
cū recondatur, elato. Hac igitur ratione humeri caput in
alam prolapsum restituitur.

Verùm si in priorem partem aut posteriorē veniat, ver-
tere sic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum est, deor-
sum spectet, sursum quod æquum est: hoc siquidem nunc
aptatur ad reponendum humeri caput, quod in proposi-
F tas partes eruperit. Eo facto homo super subsellium quod
iuxtà sit ascendens brachium super ponat sic vt axi insi-
dat: eædémque intendendi rationes adhibeantur quæ
traditæ sunt vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis
impulsus conuenit quem in aliorum organorum motio-
ne monstrauimus.

Sed si neque cubiti sint, neque axis in alas cōiectus, hu-
meri caput in alam prolapsum ita restituitur. Agitatur spa
tha sic vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis
superius transuersariū excedat. tum duplex habena me-
G dia inter spatham & transuersarium datur, cuius capita ab
exteriori parte pendent. In restituendo autem, æger ad
organum assistens, brachium super transuersarium impo
nit sic vt spatha in alam indatur: posthæc carchesius la-
queus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cu
ius capita deorsum demissa ad transuersarium vt retina-
cula deligantur. fune ad testudinem dato, axis conuersus
testudinem, cúmque ea spatham attollens à superiori par-
te extendit. Aptatur item ille extendendi modus qui in
diuersa ducit: laquei capita mutata ad axem alligantur:
H tunc siquidem conuersus axis in diuersa diducet. Postquā
satis extenderimus, duplicis habenæ capita cōtinenda
sunt, & per hanc ipsa spatha, vt per spatham extrahendo
impellamus. Quo facto intentio remittenda est, mem-
brúmque sursum adducendum, vt quamcelerrimè in
suum locum articulus collocetur. At si organum spatham

nõ habeat,nõ cubitos,non axem illis contentum, humeri A
caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. Cu-
neus in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario
inſidat,& per funes ad ipſum vinciatur:deinceps æger bra
chium ſuperimponat,cuneúſque in alam coniiciatur:quo
coniecto,laqueus carcheſius humero circumligetur, eiúſ
que capita deorſum demiſſa dentur ad axem qui cruri-
bus continetur,vt axis verſatio ab inferiori parte exten-
dat. At vbi ſatis intenderit,impellere oportet,velut in a-
liis organis demonſtrauimus, aut extrahendo,aut ſurſum
compellendo:qui modi,quum ab inferiori parte exten- B
dimus,potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit aliis per te
ſtudinem ita reponere.Funem primò reſoluunt ,ipſúm-
que duplicant, cuius duplicati capita per duo teſtudinis
foramina traiiciunt, à ſuperiori parte deorſum,& ad infe
rioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem
propè ſuperius tranſuerſarium , túncque reſtituendum
brachium ſuperiniiciunt,cuneúmque in alam demittũt.
poſt hæc brachium per palmam iũcturam ad teſtudinem
vinciunt.His ita conſtitutis,inferior axis conuertitur, te-
ſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab in- C
feriori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferio
ri parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato
prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curua-
tur,interiorem inquam,exteriorem, & poſteriorem, iu-
xta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper
ſubſellium debet,atque axis conuerti ſic vt pars eius quæ
cuneata eſt, deorſum ſpectet,ſurſum,quæ æqua , dehinc
brachium dare ſuper axem.Quo facto,humerus ad axem
per palmam iuncturam deligandus eſt:brachio verò in vi D
cinia manus iniiciendus eſt laqueus inæqualiter exten-
dens,eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam vel ad
extans caput axis è regione alliganda:brachio ſic ad rectũ
angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad
eam regionem detur quæ proximè ſub cubito eſt, cuius
capita deorſum ad axem porrigantur.Quod ad extenden
dum pertinet,iidem modi conueniunt quos vbi humeri
caput reſtituitur,oſtendimus: nunc ſiquidem licebit, vel
continendo & à ſuperiori parte extendendo,vel in diuer E
ſa ducendo vim adhibere : qua abundè adhibita, eadem
impellendi ratio accommodatur quæ tradita eſt vbi de
aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus
in priorem partem moueatur,in quo caſu brachium ex-
tenditur,membro ſuperimpoſito,humerus ad axem deli-
getur,tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter exten-
dens brachio iniiciatur,eiúſque capita deorſum ferantur,
eadem intendendi ratio adhibeatur:poſt idem impellen
di modus expeditiſſimus , quem in tractandis organis
demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimùm vide F
tur ad cubitum reſtituendum pertinere.Videamus autem
quomodo, vbi neque cubiti in organo ſint neque axis in
alis contineatur,opus hoc efficiendum ſit.Funis igitur re
ſoluitur duplicatúrque, & eius capita per duo foramina
teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta,ad axis cla-
uos alligantur.Teſtudo autem cum ſpatha prope ſuperius
tranſuerſarium, attollitur: dein ſpatha torquetur & bra-
chiũ ſuper tranſuerſariũ cui lana circũdata ſit,imponitur
humerúſque ad tranſuerſariũ per palmã iuncturã alliga-
tur: brachiũ verò ad ſpathã toto membro curuato. Con- G
uertitur igitur axis cruribus contentus,teſtudóque deor-
ſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum ad-
ducit, ſicque ab inferiori parte intendimus. At vbi ſatis
extenderimus aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſui
mus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus ela-
batur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahendo. Porro
ab inferiori parte extendere poſſumus : impulſu autem,
eo quòd brachium deuinctum ſit,ad ſpatham extrinſecus
prohibemur, niſi quum radix euelli ex foramine poſſit,
extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur
ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit , quem ſi reſtituere H
velimus,funem demittere ſimiliter oportet,ſineréque vt
ſpatha dependeat:deinde membro ſuperiniecto, hume-

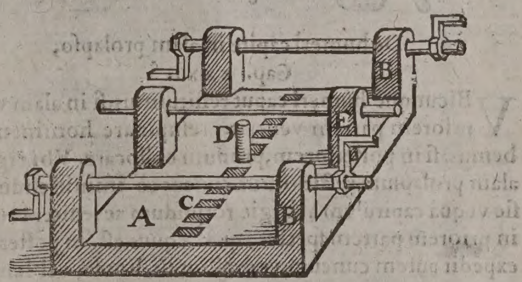
A rum ad tranſuerſarium deuincire,brachium verò ad ſpa
tham. poſt hæc ab inferiori parte extendere,vi, quan-
tum res poſtulat,adhibita impellere,antè quidem premẽ-
do tum circumducendo,ſpatha cum brachio torta curua
táque premendi cauſa.Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis, Cap. XXIX.

Hippocrates maximè admiratione dignus multis in lo
cis ſuum organum ξύλον appellauit,in quibuſdam e-
tiam σχεδίαν:recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnum, dixe-
B runt,eóque affixis cruribus, & pro organo & pro ſcamno
vſi ſunt.ſtruitur autẽ ſic. Paratur lignũ ſex cubitos longũ,
latum duos, nouem digitorum craſſitudine,reſupinatúr-
que,& quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus
rotunda,duo ſcilicet & duo,cuius eius extremis iungun-
tur huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur,
in latitudine peruiis foraminibus pertunduntur, quibus
continentur penetrantes axes in medio clauos habentes,
& in extantibus capitibus manubriola ductaria ad con-
uertendum. Totum lignum in medio vſque ad alteram
C partem quatuor digitorum ſpatio iniecto, caua haber,
quorum altitudo pariter & latitudo tres digitos æquet:
caua hæc Hippocrates καμπὰς nuncupauit.Medium præ-
terea lignum altè in quadratam figuram excauatur, quo
ſcalmus demittitur qui priapiſcus vocatur. Alias item
φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ Π, non inutiliter

Scamnum Hippocratis.

A *Lignum quadrangulum ſex cubitorum, latitudine bicu-bitali,craſſitudine dodrantali.*
B *Poſtes breues axes habentes.*
C *Foſſulæ.*
D *Lignum teres in medio cauo infixum.*
E *Poſtes pedales lignum tranſuerſum tanquam ſcalæ gra-dum continent.*

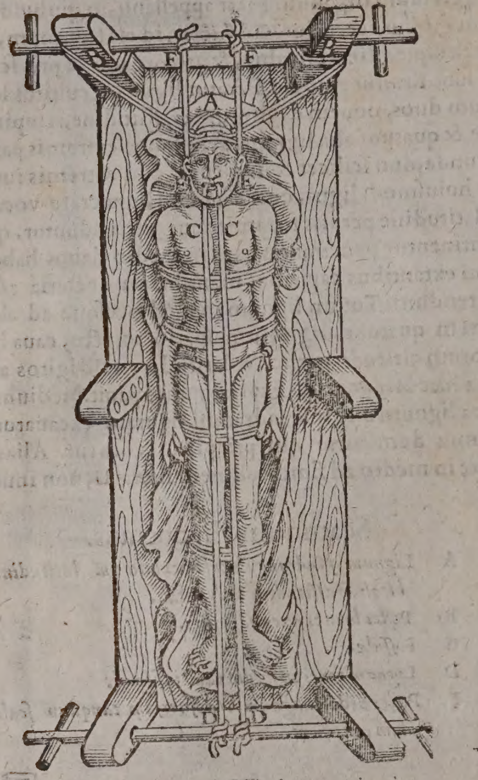

adiectas.Structura igitur Paſicrate autore huiuſmodi eſt,
cui deinceps ſubdam qua ratione moueatur ſcamnum
F Hippocratis,quod vbi vetuſtam ſtructuram habeat,homi
ne iacẽte, ad luxata omnia reſtituẽda idoneum eſt,vt dũ
ſingula exequar,declarabo.

De maxilla reſtituenda, Cap. XXX.

Maxilla excidente ſiue ab altera parte ſiue ab vtra-
que,homo reſupinatur ſic vt caput iuxta axem qui
ab eius parte eſt,collocetur,brachiis ad pectus atque ab-
domen alligatis,cruribúſq; inter ſe,& omnibus ad ſcãnũ
organum deuinctis.Tum capiti ea iunctura imponitur
quæ lepus auritus dicitur, eiúſque ſinus ad ea ligna quæ
proximum axem ſuſtinent,vt retinacula ſint, deligantur:
G media habena in os inditur, quantum poteſt intima, iu-
xta eã regionem, qua maxilla cum malis committitur,
inter dentes maxillares,eiúſque capita deorſum demiſſa
ad axem qui à pedibus eſt,alligantur, aliáque habena me
dia mentũ complectitur, & in vtranque partem vltra ca-
put adducta ad axem qui ſuper ipſum eſt,diducendi cau-
ſa deuincitur.His ita conſtitutis, inferior axis torquetur,
vt continendo,& ab inferiori parte extendendo vis adhi
beatur.Poſtquam intenderis, quantum res ipſa poſtulat,
ad eos impellendi modos venies quos in opere de articu
lis expoſuimus.Si maxilla quidem ab vna parte exciderit,
H tria efficies,adduces, premes & ſurſum compelles: ſin ab
vtraque extrema mota fuerint, premere conueniet,& ſur
ſum compellere.Hæc de maxilla,nunc venio ad humeri
caput.

A *Iunctura lepus auritus.*
B *Sinus leporis deligati ad ea ligna quæ sustinent axem proximum, ut retinacula sint.*
C *Habena quæ media in os inditur.*
D *Capita habenæ alligata ad axem qui à pedibus est.*
E *Alia habena quæ media mentum complectitur.*
F *Habenæ alterius capita diducendi causa ad axem deuincta.*

De humeri capite in alam prolapso,
Cap. XXXI.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in priorem partem venerit, resupinare hominem debemus: si in posteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapsum restituimus, cuneus eò immittendus est, sic vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem spectet, quà æquus est, in posteriorē: expedit autem cuneum, vt mollior sit, linteo vel lana inuoluere. Omne enim lignum (autore Hippocrate) durum est, & tactu lædit, atque hac de causa potissimùm lana circundatur. Adde quòd hæc sudorem absorbet qui in ala oritur, & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem qui ad diducendum confert: & quòd cuneū labi non patitur. deinde funium capita hæc quidem à priori parte, illa verò à posteriori super caput ad axem adducenda. Media item habena sub ala inter cuneum & humerum danda est, vel (vt aliis placuit) inter cuneum & latera, eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi autem humero carchesius laqueus, vel alius æqualiter extēdens, iniiciendus nō quà laceratus est, ne quum neruosus sit, si adstringatur, doleat: sed suprà vel infrà. Plerique superiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proxime ad articulum accedat, sed locus hic ad curationem minus accommodatur: prohibet enim rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum censemus, & ob hanc causam, & propterea quòd locus qui iuxtà adstringitur, ægrè laxatur: quæ verò medi ocri interiecto spatio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem, vt laqueus mollius incidat, humerum lana obuoluere, deinde laqueum iniicere: tubercula enim cubito subiecta prohibent quo minus laqueus sub extendentium vi deorsum labatur. His ita constitutis, laquei capita deorsum demissa, è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta: magis autem ad rem pertinent, vbi inter se alligato clauo circumponuntur, tunc siquidem opus suum firmius præstant: necesse autem est, vel continere, & seu ab inferiori, seu à superiori parte extendere, vel per organi axes in diuersa contendere. Abundè vi adhibita, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem quo extrahimus momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tū hac remissa laxatáque, manibus sursum compellere. At si caput humeri in priorem partem moueatur, hominem supinum collocamus: pronum, si in posteriorem, cuneóque omisso, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum sub alam demittimus, capitáque eius supra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, sed versus cōtrariam partem, homine resupinato, si in priorem partem articulus exciderit. Quæsita autem causa est quamobrem id fiat. Pasicrates quidē id propterea fieri dixit ne humerus detineatur, habena è regione sursum versus attracta: recentiores non ea de causa, capita obliquè ducenda esse dixerunt, sed ne corpora quibus ala continetur, compressa lati scapularum ossis sinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda esse ad contrariæ partis ligna quibus axis continetur. Rursus autem humero carchesius laqueus iniiciatur, vel alius qui æqualiter extendat, eiusque capita deorsum ad axem qui à pedibus est, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori partem intendamus, vel (si placeat) in diuersa cōtendamus. Conuenit autem impulsus (quemadmodum suprà declarauimus) manibus præcipuè adducendo, cōprimendóque. Similiter autem vbi humeri caput in posteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conuenit, quæ, vbi in priorem venit, tradita sunt. At vbi satis extenderimus, manibus premere & adducere, & sursum compellere necessarium est.

A *Cuneus.*
B *Funium capita ad axem supra caput adducta.*
C *Habena media inter cuneum & humerum data.*
D *Carchesius laqueus humero iniectus.*
E *Laquei capita ad axem qui à pedibus est, alligata.*

De humero luxato comminutóque
Cap. XXXII.

NOnnunquam accidit, vt prolapso humero fractura quoque adiiciatur mēbro medio cōminuto, in quo casu recondere articulū oportet, & fracturam cōponere.
Quod

Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit,
& à ſuperiori parte extendere: quod ad fracturam, ſimili-
ter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere: ſed antè
reſtituere quod prolapſum eſt oportet, deinde quod fra-
ctum. Ergo vbi volumus quod prolapſum eſt condere,
cuneum in alam indimus, capitáque funium ſuper caput
attrahimus, ac mediam habenam inter cuneum & hume
rũ demittimus, cuius caput ab exteriori parte procedat.
Tum infra cuneum ac ſuper fracturam carcheſium la-
queum iniicimus, eiúſque capita deorſum ad ligna quæ
axem ſuſtinent, ad retinendum alligamus: ſed funium ca
pita ad axem qui ſuper caput eſt, vincimus, vt eo conuer-
ſo & contineamus & à ſuperiori parte extendamus. Ner-
uis abundè intentis per conuenientem impulſum articu
lum reſtituimus: quo facto, laquei capita ſuper caput data
retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cu-
iuſmodi carcheſius eſt, humero iniicitur, cuius capita
demiſſa ad axem qui à pedibus eſt, vinciuntur, vt & reti-
nendo, & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur.
Neque nunc eſt quod timeamus ne fractura ab inferiori
parte, attracta repoſitus articulus excidat: ſiquidẽ, quum
à ſuperiori parte tam à cuneo quàm à ſuperiori laqueo
retineatur, vi ſatis adhibita, fracturam manibus compo
nimus, quemadmodum ſæpius indicauimus. Quòd ſi hu
meri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit,
vbi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. Hacte
nus de humeri capite.

De cubito, Cap. XXXIII.

Cubito in illas tres partes elapſo, in quas vbi venit bra
chium curuum eſt, neque extenditur in interiorem,
exteriorem, & poſteriorem, homo ſuper organum reſupi-
netur, quo commodè figurato, carcheſius laqueus, vel a-
lius æqualiter intendens humero circundetur, cuius ca-
pita vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur: bra
chio autem in vicinia manus laqueus iniiciatur, qui inæ-
qualiter extendat, puta attollens, chiaſtus, aut nauticus,
cuius capita ſurſum adducta ad ligna quibus axis contine
tur, religentur: vtrunque ſcilicet ad id ad quod ſpectat è
regione, ſic vt cubitus cum humero ad rectum angulum
figuretur. Tum duplicatæ habenæ, ſeu latæ faſciæ mediũ E
ad brachium dentur iuxta cubiti iuncturam, cuius capi-
ta ad axem qui à pedibus eſt, vinciantur. Datis igitur ca-
pitibus laquei, ad ſuperiora duplicatæ habenæ, ad infe-
riora, b inisque axibus vno ſuper caput, altero iuxta pedes
collocato, vim adhibebimus, vel continendo & à ſupe-
riori vel inferiori parte attrahendo, vel in diuerſa ducen
do: eáque ratione impellemus quæ reponendo articulo
idonea ſit. Vbi in interiorẽ vel exteriorem partem con-
uertatur, adducemus: vbi in poſteriorem, extrahemus.
Quòd ſi in priorem partem articulus elabatur, in quo ca F
ſu curuari extentum brachium nequit, homo ſupinus ia-
ceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſuper ſca-
mnum extento, carcheſius laqueus humero iniiciatur,
cuius capita ſuper caput procedãt: extremo itẽ brachio,
in vicinia manus, alius detur laqueus qui æqualiter exten
dat, cuius capita deorſum attrahantur. item eadẽ vis ad-
hibeatur, nempe retinaculis, & intentione à parte inferio
ri. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere: nam hoc
ad articulum reponendum efficacius eſt quàm ſi ab in- G
feriori parte ſolummodo extendamus. Oportet autem
quũ abundè extenderimus, ad commodè impellendum
tranſire, premendo nimirum & circunducendo. premẽ-
do quidem, intentione adhuc manente: circunducendo,
poſtquam remiſſa fuerit. Condito articulo, vt eius reſtitu
ti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales bra-
chii actiones, flexum inquam & porrectionem, præterea
ſitum in pronum habitum ac ſupinum, quoniã vbi huiuſ
modi actiones liberæ ſint, perfectè reſtituti articuli fidem
faciunt: poſſumus & conferentes cum altero cubito, num
ex toto luxatũ reſtituerimus, colligere. Quo perfectè reſti
tuto, brachium commodè ad rectum angulum curuetur, H
contineatúrque in ſequentem curationem. Duo igitur
brachii oſſa, vbi ſuo loco mota ſunt, his modis reuertun-
tur: ſed poteſt ſeorſum vtrunque etiam offẽdi, quum cu-
bitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque ex-

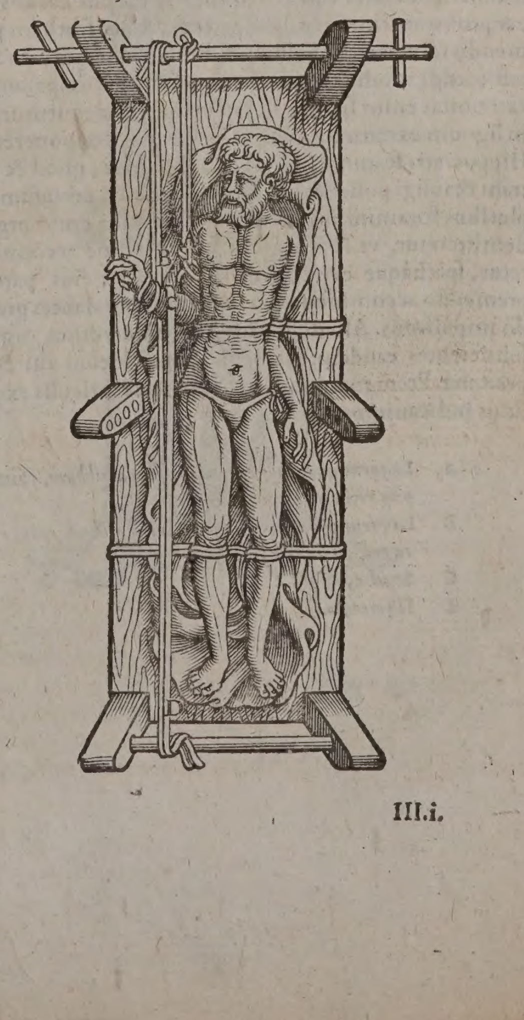
A plicabo. Læditur per ſe cubitus radio inuiolato: dehiſcit
ſeorſum radius, cubito in ſua ſede manente. Vtrumlibet
horum oſſium lædatur, vbi per hoc organum reſtituitur
humerus, iniecto laqueo ad ligna quæ axem ſuper caput
continent, alligatur, extremóque brachio rurſus laqueus
circundatur, qui inæqualiter extendat ſicut attollens, aut
nauticus. cuius capita deorſum demiſſa intendendi cau-
ſa ad axis clauos vinciuntur. In circundando laqueo qui
inæqualiter extendit, id obſeruatur vt ſinus ſuper eã par-
tem quæ reponitur, capita ſuper contrariam collocentur:
B ſiquidẽ laquei inæqualiter extendentes propriè illas par-
tes magis cogunt, quibus eorum capita inſident, minus
verò contrarias. Ergo quũ brachium duobus oſſibus cõ
tineatur, vbi alterum ſuo loco motum reponitur, cogere
id potiſſimùm expedit, & alterum (ſi fieri poteſt) non vr-
gere. Intenſione abundè adhibita, illi conueniunt impel
lendi modi quos luxati genus poſtulat. ſi quidem cubitus
in interiorem partem venerit, vtriuſque man⁹ digiti in-
ter ſe iuncti ab exteriori parte radii eminentiã cubiti cõ-
plectuntur, prominentioréſque palmarum partes à latere
C dantur, vt his impellentibus, quaſi adducendo, os in ſuã
ſedem collocetur. at ſi cubitus ad poſteriora radii pro ru
perit, brachio aliquantiſper curuato eodem momento
quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ
parte premere debemus, vt os in ſuam ſedem reponatur:
hæc enim premendi ratio ad reſtituendum propriè apta
tur. At vbi radius in priorem partẽ recedat, extento bra-
chio perinde agere cõuenit quaſi vtrunque in eãdem par
tem exceſſerit: adhibenda itaque vis eſt, & continendo,
& ab inferiori parte extendendo: quo abundè facto, du-
D plex impulſus accommodatur, & qui premit, & qui circun
ducit. qui premit intentione manente; hac remiſſa: qui
circunducit, vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque
vbi reſtituta fuerint, ſpectare an brachium ſuo munere ſi
ne impedimento fungatur, curuetur nimirum & exten-
datur, & ſupinum pronúmque figuretur: quæ actiones ſi
liberæ ſint, ex toto reſtitutum eſſe teſtantur. Quo facto,
brachium in ſequentem curationem ad rectum angu-
lum collocetur.

A *Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſur-ſum ut retinacula ſint, adduca ntur.*

B *Attollens laqueus in uicinia manus, cuius capita ad li-gna quibus continetur axis, religantur.*

C *Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.*

D *Capita duplicatæ habenæ religatæ ad axem, qui à pe-dibus eſt.*

De manu, Cap. XXXIIII. A

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorẽ,ex-
teriorem,priorem,& posteriorem.Oportet,si in in-
teriorem partem veniat,supinam collocare super scamnũ
homine similiter resupinato: pronam, si in reliquas tres
parte elabatur: deinde carchesium laqueum, vel alium
æqualiter extendentem brachio iniicere, & super sinum
manus dare vectem transuersum: vel ferramentum quo
adurimus,ad palmam ipsam deligare eo vinculo quod(ad
extremas partes) inscribitur: tum vectis vel ferramenti B
extremitatibus iniicere vel medias habenas duplicatas,
vel laqueorum inæqualiter extendentiũ sinus, deorsum-
que demittere,atque alterum laqueum æqualiter exten-
dentem brachio circumponere, eiúsque capita super ca-
put adducta,vt retinacula sint,deuincire: quæ verò deor
sum ferebantur capita,extendendi causa ad axem,qui à pe
dibus est religare,vt eius conuersione & contineamus, &
ab inferiori parte extendamus. Quam rem vbi satis præ-
stitimus,conuenienter impellimus.Nunc autem maximè
ad manum restituendam pertinet, adhibito retinaculo, C
ab inferiori parte extendere: licebit præterea & sursum
adducere,& in diuersa contendere.Neruis abundè didu-
ctis,impulsus necessarii sunt qui eã compellere in suum
locum possint.Quòd si in anteriorem vel exteriorem par
tem exciderit, prominentiore parte palmæ,aut etiam cal
ce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta
digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posterio
rem partem eruperit,vtiliter adducendo impellimus.

D

De spina luxata, Cap. XXXV.

HIppocratis organum luxatis omnibus restituendis ac-
commodatur,sed præcipuè spinæ, quæ vbi gibba fa
cta est,tunc maximè curari posse cẽsetur, cùm recens ex
ictu vitium est.Collocatur igitur homo pronus super sca-
mnum,vt laquei capita è regione ad axem ferantur, cir-
cundantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes,vnus
supra gibbum locum,alter infrà, aut quaterni ex iis qui
inæqualiter extendunt,bini à superiori parte,totidem ab
inferiori inter se aduersi iniiciuntur,vt in opere de luxatis
explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimum in di-
uersa deducendo,interdum tamen continendo, & vel ab
inferiori,vel à superiori parte extendendo. Intentione a-
bundè adhibita, ille impulsus quo premimus,accommo
datur.Hippocrates varios tradidit impellendi modos, &
per prominentiorem palmæ partem, & per spatham pre-
mendo idoneam.Impulsus per huiusmodi spatham illis
restituendi modis annumeratur qui facilè comparantur.
extremitas enim spathæ in fossam aliquã demittitur,vel
in lignum excauatum. Nos,vt spathæ obex opponeretur,
Hippocratis scamno Π.ferreum adiecimus, quod & ex-
trahi & infigi posset,& spathæ responderet, pertusúmque
pluribus foraminibus esset, & in foramina crurũ organi
demitteretur, vt Π pro gibbi magnitudine accõmoda-
retur, spathâque extrema in Π coniecta, eius partem
premendo accommodatam super gibbum dantes premẽ
do impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo
subiicientes eandem spatham, super locum iniectam
premunt.Premendi modum in opere de articulis exqui-
sitius indicauimus.

A *Laqueus æqualiter extendens supra gibbum, cuiusca-
pita recta ad axem feruntur.*
B *Laqueus æqualiter extendens infra gibbum,cuius capi-
ta recta ad axem feruntur.*
C *Spatha,*
D *Π ferreum.*

De femore Cap. XXXVI.

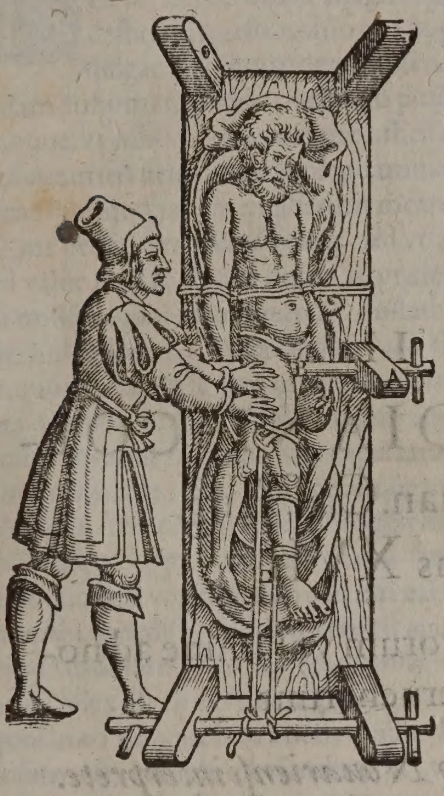
FEmur in quatuor partes promouetur: in interiorẽ, ex-
teriorem, priorem, & posteriorem. si in tres partes
prolapsum est,interiorem, exteriorem, & priorem, crus
extensum est, implicaríque non potest: si in posterio-
rẽm, curuum est, neque extenditur. Ergò si in illas tres
partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, re-
supinato homine medium duplicatæ habenæ lana in-
uolutum inter anum & naturale dimittendum est,capitá-
E que eius super caput adducẽda: vbi in alias partes venerit,
nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari
habena debet: sed ea animaduersione, si in interiorem
partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet,
ne femoris caput,quũ extenditur,habena media detinea
tur,cuius capita vel adligna quibus axis qui à capite est,
continetur.vbi & retinemus, & ab inferiori parte exten-
dimus. Extremo autem femori prope genu carchesius
laqueus iniiciatur,eiúsque capita deorsum demissa ad a-
xis clauum vinciantur,vt eo conuerso,& contineamus,&
ab inferiori parte adducamus. Neruis,quantum res exi-
F git,intentis,veniendum est ad impulsum.

De femore in interiorem partem prolapso.
Cap. XXXVII.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prola-
psum excogitata sunt ligna ad similitudinem Π à li-
gnis quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo
femur in interiorem partem erũpens restituitur, æger
in integrum latus versus iaceat, euulsóque priapisco in-
tegrum crus proposito ligno subiiciatur, alligetúrque
G ad scamnum ita vt immobile perseueret,eadémque ratio
ne & brachia,& reliquum corpus.Crus autẽ vitiatum de-
tur super transuersarium lignorum quæ Π literam repræ
sentant,ita vt transuersariũ inter anum & naturale collo-
cetur: sed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus,
vel carchesius,vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque
capita ad inferiorem axem demittantur.Super ipsum ve-
ro lignũ Π literã repræsentans,sub crure quod restituitur
detur spatha quæ premẽdo aptatur, vel lignũ habens in
summo capitulũ rotundũ ac leniter cauũ,ab inferiori par
H te à sũmo crure ad imũ pertinẽs.Quo facto vbi restituere

volumus, axis conuertitur, cuius conuersio ab inferiori A parte extendit. postquam nerui abunde extenti fuerint spatha vel eo ligno quod in summo capitulum habet, super id lignum quod .π. literam refert, cum crure magna vi deorsum adducto, impulsus extrahēdo adhibetur, post quem alius idoneus est qui sursum versus compellit, quē-admodum diximus de humero in alam prolapso.

A *Postes .π. literam repræsentantes.*
B *Transuersarium.*
C *Carchesius laqueus.*
D *Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.*

E

De femore in posteriorem partem prolapso. Cap. XXXVIII.

VErùm si femur in posteriorem partem elabatur, neque pronum, neque supinum hominem collocamus sed sedentem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ita figurato, duas prehendere habenas o- F
portet, earumque vnam simplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam simplicem, & simplici quidem hominem cingere, duplicē à superiori parte deorsum demittere ab ea regione quæ vmbilico proximè subiicitur, ad eam quæ inter anum & naturale est, per anum sursum adducere, vt quatuor habenæ capita à posteriore parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars spathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ supponatur imóque femori iuxta genu laqueus iniiciatur qui æqualiter extendit, cuius capita ad inferiorē G
axem demittantur vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per spatham in exteriora propellatur, apertáque manu æger resupinetur. per hanc enim vim femur in suum locum compelletur. Repositi autem indicium erit, cōparatio cùm altero crure, & liberæ ipsius actiones. Nam si citra impedimentum complicari & extendi potest, ex toto intus esse coniiciendum est.

De genu, XXXIX.

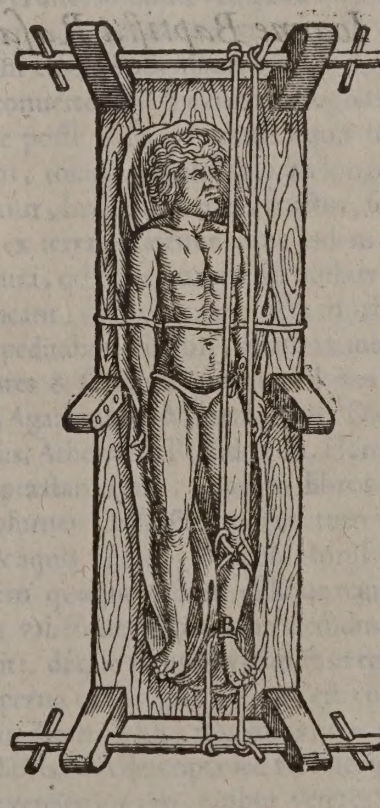
GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorē, & posteriorem. in omnibus his casibus, crus extentū est, & minimè complicatur. Oportet, si in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure super scamnum collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri iniicere: alterum à superiori parte super femur, alterum infra genu: dein capita superioris super caput adducere,
B inferioris, ad axem: neruósque intendere quemadmodū in reliquis articulis dictum est, siue retinaculis vsi ab inferiori vel superiori parte intendamus, siue in diuersa diducamus. Neruis abundè diductis, si in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit qui adducit: si in posteriorem, & ille qui premit, & ille qui circumducit. Qui impellendi modi quum similes illis sint qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur.

C

De talo. XL.

TAlus modò in interiorem partem procidit, interdū in posteriorem quoque conuertitur: in quas partes vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure extento, ac cruri carchesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum iniicere, eiúsque capita ad inferiorem axem alligare, túncque membrum vel in
D diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: neruis, quantum res postulat diductis, conueniēter impellere: vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retro cogendo, vbi in posteriorem, extrahendo: nunc siquidem ob eum habitum impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

A *Carchesius laqueus.*
B *Sandalius laqueus.*

TOMVS II

ORIBASII SARDIANI COLlectorum, ad imp. Iulian. Cæs. Aug. libros complectens XVII

Qui ex magno septuaginta librorum volumine ad nostram ætatem soli peruenerunt.

Ioanne Baptista Rasario, medico Nouariensi interprete.

IOANNES BAPTISTA RASARIVS, Nouarienſis,medicus.

NICOLAO SAMMICHELIO MEDICO, Nouocomenſi, S. P. D.

QANTA eſt virtus tua Nicolae ornatiſſime, vt omnium animos tum rerũ cognitione atque vſu, tum morum ſuauitate & vitæ integritate tibi deuincias: tanta verò eſt tui in me officii magnitudo, vt quum tu & conſilio & re iuuare me nunquam deſtiteris,& teſtimonio tuo ſingulari me perpetuò ornaueris, niſi ego te vehementer diligam & ſummopere obſeruem, meúmque tibi aliqua ex parte gratum animum oſtendam,inhumanus iudicari meritò poſſim. Quanquam enim ſcio te eſſe animo tam excelſo magnóque,vt nihil vnquam in me officii contuleris vt gratiam tibi à me referri aut expectares, aut velles:tamen ſicut tu beneuolentiamtuam in me extare voluiſti, ita mihi dandam eſſe operã exiſtimovt aliquo ſaltem vigiliarum mearum munuſculo te afficiam, id quod erit eiuſmodi vt non à me proficiſcens ad te veniat, ſed vt abs te prius profectum mihíque donatum nunc ad te reuerti valde cupiat. Itaque quum tu præter cætera tua in me merita, vnum & triginta libros Oribaſii miſiſſes,quorum nouem ad Euſtathium filium miſſi, Latini à me facti anno ſuperiore prodieruntin lucem: ſeptendecim verò ſuperſunt ex magno illo ſeptuaginta librorum volumine,quod totam in ſe artis materiam complectebatur, quod ad Iulianum Cæſarem ſcriptum fuerat: quatuor denique ad Eunapium: rogaſti, ac propemodum efflagitaſti à me, ne libros à ſtudioſis omnibus maximopere expectatos paterer latere diutius, tantáque vtilitate genus humanum priuarem. Ego verò, quanquam id ipſum vehementer cupiebam vt hoc æs alienum diſſoluerem, tamen vix audebam aggredi eam prouinciam, ad quam ritè conficiendam maiore otio atque copia librorum manu ſcriptorum opus eſſet: quum præſertim ego in publico munere quotidie verſer,& duo tantùm exempla librorum Oribaſii mihi ſuppetant, quorum alterum mihi tu dediſti, alterum verò eſt apud virum clariſſimum & ſenatorem grauiſſimũ, Matthæum Dandulum:à quo cætera omnia (vt ego quidem puto)tanquam à fonte manarunt. Et quanuis codex ille ſit omnium quos ego in hac maxima vrbe viderim, vetuſtiſſimus,tamen tute ſcis quotin eo quoque loca ſint in quibus interpretandis vel diuinandum, vel(quod maximè periculoſum eſt) coniectura vtendum ſit. veruntamen tu me ita hortatus es vt omnem meam operam, omne ſtudium, omnémque diligentiam mihi eſſe adhibendam cenſuerim, vt libros,alioqui ſtudioſis vtiliſſimos, in linguam Latinam conuerterem. his enim ea cognitio continetur, vt omne hominum genus delectare iuuaréque poſſe videatur. nam ſiquis medicamenta ſcire aueat, eáque ſiue ſimplicia ſiue compoſita ſint, totam eorum ſyluam longè latéque diffuſam in hiſce libris comperiet: ſi ea quibus veſcimur, herbas, plantas, fructus, ſemina, radices, ſuccos, liquores, lapides, metalla, & cætera quæ ex terra prodeunt, hinc eidem ſuppetent omnia. ſi verò quæ ſit aquarum dulcium vis & natura, quæque earum in quibus aliqua medicamenti qualitas ineſt, & quæ lauacra arte confici queant, vt ad omnia genera morborum ſint accommodata, velit cognoſcere, id cumulatius ſuppeditabunt hi libri, quàm vt longè abeamus. Siquidem quæ de his rebus non modò Hippocrates & Galenus quorum ad nos ſcripta peruenerunt, ſed etiam Diocles Caryſtius, Archigenes,Agathinnus, Menemachus, Dieuches, Philotimus, Anthyllus, Philagrius, Cteſius, Pliſtonicus, Athenæus, Poſſidonius, Herodotus, Xenocrates, Zopyrus, Rufus, & cæteri veteres medici præſtantiſſimi, quorum libros iniuria temporis nobis ademit, conſcripſerunt, in vnum hoc volumen Oribaſius redigit. tum verò ex eorundem ſententia de mari & lacubus, de fluminibus & aquis pluuiis, & de iis omnibus quæ in mari degunt atque naſcuntur, abundè diſſeruit. Idem quoque cælum cæliqúe regiones & orbis terræ partes ſalubres & peſtilentes, & habitationes vrbéſque ad bonam valetudinem tuendam & morbos profligandos accommodatas definiuit: déque aeriis & volatilibus egit: tum ſiderum ortus & occaſus, & vim ventorum, & quæ in ſuperna cæli regione fiant, eſt cumulatè perſequutus. Iam quid de humani corporis fabricatione dicam? Qui muſculus, qui neruus, quæ vena, quæ arteria, quæ denique oſſa ſunt, quæ in his libris non deſcripta ſed ferè depicta non videantur? omittam hoc loco tot támque varia genera exercitationum, quibus veteres vtebantur: nihil etiam commemorabo quot menda ex Galeni libris tum in medicamentis expendendis, tum in hominis fabricatione explicanda, ſublata fuerint: nihil denique afferam, quanta ſit inter huius & Dioſcoridis deſcriptiones herbarum differentia. quippe quum & tu omnia diligenter inſpexeris, & cæteri iudicare facilius queant. Quum igitur hanc tantam támque variam

vtilitatem his libris contineri perſpiceres, tantum abeſt vt quorundam morem tibi ſeruandum eſſe exiſtimares, qui theſauros huiuſmodi reconditos perire malunt quàm egentibus imperti-ri, vt non prius conquieueris quàm impetraris à me vt hos ſeptendecim libros, quò peruenire ad omnes poſſent, interpretarer. quod quum feciſſem, non debere eos in alio nomine apparere quàm in tuo, planè intelligebam: ſiquidem iure quodam domum tuam repetere videbantur, & quòd tu eorum confectionis autor fuiſſes, & quòd Oribaſium honorificè ſemper tractauiſſes, tum in ſimplicium medicamentorum & diſſectionis humani corporis cognitione, in qua ſummopere excellis: tum in facienda medicina, in qua ſic verſaris vt innumeros non ſanaueris modò, ſed à morte penè ad vitam reuocaueris, ídque quotidie facias. prӕterea verò ſciebat eius nomen à te fuiſſe celebratum, quum tu ſumma cum laude in florentiſſima academia Patauina reconditam ſcientiam tuam, & ſingularem medicinӕ cognitionem quӕ in te elucet, cunctis patefaceres atque aperires arcana ſenis noſtri, omnis medicinӕ parentis, ita ad hominum ſtudia ſalutémque accommodatè reſerares, vt qui te audirent, ſummum fructum ferrent, tu verò laudem immortalem, & gloriam tibi parares ſempiternam. Mitto igitur ad te Oribaſium, qui licet alia lingua loquatur, eſt tamen idem qui tecum multos annos vixit: atque ita mitto, vt ſiquid meo ſtudio & diligentia fuerit ornamenti conſequutus, totum id cӕteri tibi acceptum referant: ſin quid offendat, id mihi & libri mendis adſcriptum velint: laudent tamen induſtriam, qui quantum poſſum, quantúmque valeo, totum ad illorum ſtudia libenter accommodo. Vale.

ORIBASII MEDICINALIVM collectorum, ad imperatorem Iulianum Cæs. Aug.

LIBER PRIMVS,

Ioanne Baptista Rasario medico, Nouariensi, interprete.

EPITOMAS quas tu olim Diue Iuliane Cæsar, mihi conficiendas mandaueras, iampridē quum in Gallia citeriore essemus, ad finem, quemadmodum tu voluisti, perduximus: quas quidem ex iis solis confeceram, quæ Galenus conscripsisset. quumqúe tu eas laudauisses, alterum mihi laborem adiunxisti, vt perquisitis omnibus quæ medici præstātissimi maximè opportuna dixissent, & quæcunque ad medicinæ finē pertinerent, vnum in volumen redigerem: id quod ego pro virili parte me prompto animo facturum de creui, quum existimem hæc collecta, fore vtilia iis in quorum manus incident, vt statim, quid semper iis qui auxilio indigeant vtile sit, cōperiant. Nunc verò quum superuacaneum & omnino ineptum putem eadem sæpius adscribere, & quæ ab optimis medicis, & quæ ab iis qui non ita diligēter res tractauerunt, scripta fuerint, ea solùm colligam quæ nobis reliquerunt ii qui cæteris præstiterunt. sed nihil omittam eorum quæ Galenus dixerit: siquidem ex iis qui easdem res pertractarunt, ipse & via ac ratione, & distinctione cæteris omnibus antecellit, ac principia & sententias Hippocratis imitatur. Hoc verò ordine, hoc loco vtar. In primis colligā ea quæ de parte materiæ sunt: deinde de natura atque fabrica hominis: tum de tuenda sanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignotionē & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de morbis déque symptomatis sunt, accedent: & denique ea quæ valent ad corrigendum ea quæ præter naturam sunt, adhibebuntur. à facultatibus autem alimentorum initium dicendi sumam.

Ex Gal. de virtute & vitio Cerealium seminum, Cap. I.

NON solùm quum in alienam regionē profectus insueti quippiam comedere debeas, sed etiam apud nos ipsos cuiusque rei naturam tentare prius, tum in aqua sola citra decoctionem macerando, tum etiam adhibita coctione & assatione, poteris. Semina enim quæ in tumorem elata, statim pristinam duritiem & lentorem obiiciunt & molliora redduntur, meliora sunt omnia: at quæ pristinum tumorem vnà cum duritie conseruant, ea sunt deteriora. nam & difficulter concoquuntur, & terreæ substantiæ sunt, vt vix in sanguinem conuertantur. Hoc pacto & amygdalas, & nuces magnas & paruas & castaneas probabis. At de ptissana quorsum attinet dicere? nam id vel pueri sciunt, eam quæ statim intumescit, esse optimam: quæ verò longo tempore exiguum tumorē acquirit, pessimam. Sed ex seminibus Cerealibus nonnulla sunt quæ ne cocta quidem in tumorem apta sunt efferri: quæ veteres Græci quidam indomita vocauerunt. quæ verò exigua mole plurimum habent substantiæ, eáque crassa est & glutinosa, omnia optimi succi sunt, & alimenti plurimum præbent: sed tamen non facilè secedunt. Contrà verò, quæcunque laxam mollémque substātiam habent, eorúmque partes admodum furfuraceæ sunt, ea melius quidem deiiciuntur, sed minus nutriunt: ex quibus sanè quæ graueolentia sunt, & iniucunditatem gustui afferunt, perspicuum est ea esse omnino mali succi, & difficulter concoqui. In exigua autem mole plurimum substantiæ inesse, pondus ipsorum lance libratum, & farinæ copia signo tibi erunt. nam ex mole exigua seminum, quæ cōpactam habeant substantiam, multum farinæ efficietur. Ergo tritica quæ totam ipsorum substantiam densam, & compactam habent, vt vix dentibus frangantur, color verò eorum est flauus, ea exigua mole plurimum alimēti corporibus præbent: quæcunque verò iis sunt contraria, vt facilè à dentibus constringantur, & confracta rara & laxa appareant: ea magna mole dant exiguum alimentum. Hordeum optimum est quod candidum vbi pinsitum est apparet, aliquidque densitatis ac ponderis, quātum hordeo licet, habet. Præterea, quod totū plenum est & externā circumscriptionem tensam habet, ei quod gracile rugosúmque sit, præstat. Sed non solum hordeum, verumetiam quæcunque semina plena sunt & externam circumscriptionem tensam habent, optima sunt omnia: nisi fortè multo maiorem quàm eorum natura ferat, molem habeant, sintqúe & molliora & laxiora. nam quæ ita sunt, ea scito cum excrementitiam humiditatem habere, tum verò etiam esse prædictis deteriora. quamobrem quum ea collegeris, vti eisdem non debes: sed locis siccis reposita diutius permitte: vt interim pars superuacanei humoris exhalet, pars verò etiam concoquatur, vsquedum siccata mediocriter contrahantur. quæ nanque diutissimè reposita fuerint, facultatibus deterioribus fiunt. Huius autem rei terminus esto quum iis diuisis tāquam tenuis puluis quidam excidit. Iam verò in tritico sæpenumero frequens lolium inuenitur: in hordeo parum quidem lolii, sed frequens ægilops. In lentibus quoque ex ipsarum mutatione araci & pelecini semina dura, & rotunda quæque esculenta non sunt, sicut aparine & eruangina in eruo comperiuntur. valde enim hæc perniciosa sunt semina. Quod verò melampyron appellatur, ex tritici quoque mutatione oritur, sed prauitate permultum à lolio superatur. Inueniuntur etiam aliæ nonnullæ huiusmodi in seminibus mutationes. quocirca nō par est nos negligentes esse in omnibus seminibus purgandis quæ ad vescendum comparantur, quum sciamus etiam si noxam quæ quotidie fit, ob exiguitatem non sentiamus, tamen quod longiore temporis spatio ab ipsa coaceruatur, esse quādoque erupturum. Fructus autem ad reponendum idoneos scito esse eos qui antequam putrescant, exiccantur. Ac probabiliter quidem tipham paruum triticum quispiam appellauerit: vtpote quæ & colore, & densitate & caliditate similem tritico facultatem habere videatur. Sunt autem & alia permulta semina prædictis similia, quæ tamen non exquisitè eandem habent speciem: atque ea quidem partim inter hordeum & tipham, partim inter triticum & tipham media sunt: & partim ad oliræ, partim ad hordei, vel tiphæ vel tritici: quemadmodum alia partim ad panici, partim ad milii naturam propius accedunt: habéntque nomina alia simplicia, vt in Italia sitanium: alia verò composita, vt in Cappadocia gymnocrithon, id est hordeum nudum: & in Bithynia, quòd ex zea & tritico fit, zeopyron nūcupatur.

De tritico ex Athenæi commentariis, ex libro primo, Cap. II.

EX cibis valentissimum ad nutriēdum est triticum: cuius magna differentia vt magis minúsque calefaciat & humectet, à genere, à locis in quibus nascitur, à temporum constitutione, ab aere, & à temporibus ducitur. Ac generis quidem ratione differt triticū, quia alterū sitaniū & farinaceū, alterū verò similaceū est: sitaniū verò leue est & laxū consistentia atque albū. hoc enim est elaboratū, terrea substantia multùm in eo affusa, & à propria concoctione dissoluta: quocirca & promptū & quod bene concoquatur, &, ad summum, quod facilè immutetur, alimentum præbet: quinetiam, quod facilè perspiretur & conficiatur: minus tamen sit, neque par ei quod similaceum afferat: & quod magis ad bonam valetudinem quàm ad robur accōmodatum sit. Similaceum verò est grauius, & densum, & flauum, & pellucidum. éstque difficile ad concoquendum: distributionem tamen copiosam & quæ non facilè perspiretur, habet. & omnino potius ad robur quàm ad sanitatem est accōmodatum. Ex locis autem differt triticum, quod in siccis & nō pinguibus regionibus natum sit, ab eo quod in fertilibus & pinguibus oriatur. Illud enim quum ex minore materia

leuioréque,& tenuiorum partium conftet, facilè conficitur,faciléque mutatur illud quidē,fed minus alit: quare affectum eft id quod in locis quæ exufta vocantur, feritur. Quum enim loci materia exufta fit propter cinerē pinguedine & nutritione carentem,triticum album laxum &fitanium efficitur. At quod in pinguibus & fertilibus locis nafcitur,copiofa & folida materia educatum eft & denfum & graue, atque etiam multùm nutrit. Ac loca quidem aperta, quæque bene perfpirantur & aprica funt , melius triticum ferunt,& quod multo magis nutriat. Differt quoque loci ratione triticum quod in locis admodum frigidis & niualibus oritur,ab eo quod in calidis regionibus feritur : nam quod oritur in frigidis locis,magis eft elaboratum & tenuium partium: quale eft fitanium. quum enim non velut delitefcat in eis vis, exiguúmque alimentum,idque paulatim capiat,permultùm autem concoquat, efficitur vt pars terrea magis in eis elaboretur& fundatur:ex quo conficitur vt triticum, quum leue fit,tum verò etiam in tenuem farinam diffoluatur. Quod trimeftre triticum eft,leuius effe:&præfertim quod in niualibus locis nafcitur,huiufmodi effe accepimus. Quod verò in calidis locis oritur,& copiofum alimentum & multā denfitatem, & minus fufam atque fecretam capit. Paluftre porrò triticum alimento vacat, éftque leuius,& vitiofum fanguinem facit,&corpora minus calefacit. Loca autem perhumida triticum ferunt, quod minus alit quódque eft imbecillius, & ex toto genere videtur in lolium propter aquæ vim & copiam degenerare. Quod verò in vmbrofis & nemorofis locis nafcitur,plus habet aceris quàm vtilitatis. Ex temporum verò atque aeris conftitutione exiftit etiam tritici differentia,atque ex temporibus quidem,quum eorum fit tēperatura,& moderata in frigore,calore,imbrib⁹,& poftea in aquarum defluentium cohibitione commutatio: tunc enim triticum boni alimenti fieri,eiúfque molem impleri contingit: vt contrà fit quum intempeftiuè,intēperatè,& immoderatè quæ prædiximus eueniunt. nam & gracile & alimonia vacans efficitur. Aeris autem ratione,quum opportunis tēporibus ferenus apricúfque eft, & à ventis aptè perflatur: vel contrà,quum nubilus eft,& opacus: fæpe enim minutulam pluuiam emittit, quum iā tempus fit calidum & triticum ad perfectionem peruenerit: quo cafu triticum rubigine tentatum perit. Simili quoque modo fit quum venti graues,ficci,& calidi fub tempus quo fpicæ implentur,exoriuntur. Quùmque vehementes & multo tempore fpirauerint ii qui καύσωνες, hoc eft,ardentes nominantur, fpicas adurunt & exiccant: & idcirco faciunt vt alimenti nihil habeant. Ratione verò temporis, nouum à vetere & eo quod inter vtrunque eft intermedium,differt. nam recens plus fucci habet,flatus gignit,& multùm alit: vetuftum contrà,fucco vacat,ficcius eft , & minus alit: quod verò eft medium, ratione temporis habet medietates prædictorum.

De carnibus pro anni temporibus, Cap. III.

SVes verno tempore vfque occafum autumnalem pleiadum funt pefsimi: ex eo verò tempore vfque ad vernum tempus,optimi. Capræ hyeme pefsimæ funt: vere autem vfque ad arcturi occafum effe meliores incipiūt. Pecudes quoque hyberno tempore funt pefsimæ: poft æquinoctium verò vfque ad folftitium æftiuum pinguefcunt. Boues verò,quum herba fructum ferat, & finito vere,& per æftatem totam. Ex auibus nonnullæ per hyēmem funt optimæ: quæ nimirum hyeme apparent, vt merula,atque fturnus,& palūbus. Attagenes verò& atricapillæ, autumno præftant. Itémque ficedulæ &lufciniæ & coturnices eo tempore funt pinguifsimæ. Galli verò gallinacei hyeme non admodum corpore augentur, & præfertim in auftrinis locis: turtur verò autumno excellit. Ex pifcibus verò prægnantes optimi funt,caris, carabus,& molles,fepia,&loligines: alii verò quum ouis incipiunt incubare,vt capitones: quum verò fœtu pleni funt tenues funt & non nutriunt: & multo etiam magis quum partum ediderunt. Thynnus autem poft arcturum pinguifsimus eft: æftate verò,eft deterior.

Ex Galeno de tritico elixato, Cap. IIII.

TRiticum elixatum edulium eft graue, & quod difficulter concoquitur. Vires autem magnas habet triticum,fi ita fumptum concoquatur,corpúfque egregiè nutrit,ac robur infigne præbet iis qui vfi eo fuerint.

De alica, Cap. V.

ALica eft ex genere tritici: eáque & valenter nutrit,& glutinofum habet fuccum,fiue in aqua folùm cocta ex vino mulfo,aut vino dulci aut adftringenti,(nam his fingulis fuo tempore vtimur) fiue cum oleo & fale frixa fumatur. ei verò quandoque acetum adiungitur: ac medici alicam ita confectam ptiffanæ præparationem fuiffe aiunt. Iam verò panes ex alica confecti,plurimi quidem alimenti funt,fed minus fubfidunt.

De amylo, Cap. VI.

AMylum ex tritico conficitur, habétque vim exafperatas partes læuigandi: nam neque adftrictionem vllam neque acrimoniam infignem habet: éftque fimilis facultatis cum panibus lotis.fed tamen & minus alimenti dat corpori & non calefacit.

De placentis quæ ex farina triticea fiunt, Cap. VII.

TAginitæ ex oleo folo parantur: Oleum in fartaginem igni qui fumi expers fit,impofitam,iniicitur. huic calefacto triticea farina multa aqua imbuta affunditur: quæ quum in oleo coquitur, ftatim æquè ac cafeus tener confiftit atque craffefcit. ac tunc quidem qui eam parant vertunt,& fupernam extremitatem effe infernam faciunt, vt fartaginem contingat: quæ verò erat inferior,quæ iam fatis erat cocta, in fublime efferunt vt fuprà maneat: quùmque inferior pars fuerit cōdenfata, ipfam bis & ter voluunt vfquedum eis æquè effe cocta videatur. Eft enim perfpicuum,hanc craffi effe fucci, & ventrem cohibere,& fuccos crudos efficere: quamobrem ei quidam mel adiiciunt. funt etiam qui marinum falem mifceant. Iam verò fuerit hoc placentæ genus quoddam,vt funt etiam aliæ huiufmodi placentarum fpecies, quas cum ruftici tum vrbani pauperes extempore parant. Etenim & πέμματα ἄζυμα quæ in clibano affant, deinde extrahunt,& ftatim in mel calidum coniiciunt, vt id in fe tota recipiant,placentæ quoque funt genus quoddā. Eiufmodi quoque funt quæ ex itriis cum melle parantur omnia. Eft autem itriorum duplex fpecies: præftantiórque eft,quam rhyemata: deterior verò,quam lachana vocant. Nunc verò omnia quæ ex his,quæque ex fimila cōponuntur,crafsi fucci& tardi tranfitus funt:& meatus iecoris,per quos alimentum importatur,obftruunt, & lienem imbecillum augent,& calculos in renibus gignunt. Valenter autem nutrient, fi concoquantur, & probè in fanguinem commutentur. Quæ verò cum melle parantur,mixtæ facultatis fiunt: vt quum mel fuccum tenuem habeat, ea quoque quibufcum mifcetur, attenuet: ex quo meritò fit vt quæ cum maiore mellis copia parata fuerint,& diuturniorem coctionem fint confequuta,minus tardè fubducantur,& fuccum ex tenui & craffo mixtum gignant,iecorique &renibus,& lieni in iis qui integra valetudine fruuntur, potiora fint quàm quæ fine melle conficiuntur: in iis verò in quibus eft initium obftructionis,aut qui inflammatione,aut fcirrho laborant, nihil minus quàm illa, nocet: nonnunquam etiam multo magis,& omnium longè maximè quorum farina admodum glutinofa fuerit. Et tamen nihil eorum quæ ita confecta funt,neque thoracem neque pulmonem lædit. Cæterùm quum apud nos triticeam farinam cum lacte multi coquant,fciendum eft hoc edulium ex iis quæ intus obftruunt: nam quemadmodum hæc omnia edulia, quum boni fucci funt,tum alimentum afferunt,ita etiam lædunt eos qui ipfis continenter vefcuntur: fiquidem & iecoris obftructiones faciant, & calculos in renibus gignant.

OPtimus panis ac faluberrimus homini neque iuueni neque exercitato fuerit is qui plurimum fermenti, plurimumque falis habeat:quique plurimùm fit fubactus & elaboratus, & in clibano moderatè calido fit affatus. hoc verò quod dixi plurimum fermenti atque falis,tu gustu iudicato.quod enim in copiofiore horum miftura iā moleftum eft,id noxium eft.Quicunque autem panis lauandi rationem excogitarunt,ii paucioris quidem alimēti cibum, fed qui à noxa obftructionis abfit quàmmaximè fieri poteft,inuenerunt: hic enim panis fuccum craffum & glutinofum minimè habet, vtpote qui ex magis terreftri,magis fit factus aërius.Eius autem leuitas tum ex pondere per lancem, tum verò ex eo quod in aqua non fubmergitur,fed inftar fuberis fupernatat,apparet. Panes autem omnium optimi funt clibanitæ, deinde ipnitæ, quum eodem modo fuerint confecti. fed quia interius non affantur æquè ac clibanitæ, idcirco ab illis fuperantur. qui verò fuper craticulam,aut calidum cinerem affati funt,quia inæqualis difpofitio in eis eft,funt omnes noxii:fiquidem extima pars præter modum affata eft, intima verò cruda.Poft triticeos panes,qui ex olyra conficiū tur,principem locum tenent,fi ex olyra bona fiant:fecundi ab iis funt ii qui fiunt ex tipha.

De panibus ex Athenæo.
Cap. IX.

PAnes tenues paucioris fucci, pauciorifque alimenti funt, quum affatio magis extenuet, magifque diminuat in eis vim alendi:quocirca itria, & lachana paucioris fucci funt.Hac quoque ratione affati & bis cocti panes minus alunt,quàm fucci pleni:nam quum fint quadantenus affati,iterū cōterūtur:deinde cōtriti iterū affantur: cōtingit enim vt excalfacti,& admodum confufi,multo magis ex attritu fundantur & diffoluantur. Sed quum tales ex fecunda affatione fint redditi, quod valēs eft in eis, confumptum fuit:quod verò reftat,& leue,& laxum,& tenuium partium fit,& facilè diftribuitur.Iam verò calidos recentéfque panes valentius nutrire, quam frigidos & veteres,eft perfpicuum, fiquidem caliditas quoque concoctionem adiuuat.

De hordeo ex Galeno,
Cap. X.

TRiticum perfpicuè calefacit: hordeum verò quoquo modo eo vtaris,fiue panes ex eo conficias,fiue ptifanam coquas,fiue polentam pares,aliquid refrigerantis habet: fuccum verò,qui abftergendo eft gignit. Panes autē qui ex ipfo fiunt, non modò magis quàm triticei,fed etiā magis quàm olyrini,&multo magis etiam quàm tiphini, friabiles funt:quum in fe glutinofi nihil habeant: ex quo planum eft,exiguū ex his alimentū corporibus præberi.

De hordeo ex Athenæo,
Cap. XI.

HOrdeum aliud nudum eft,& expers corticis,& multi fucci eft,ac valde nutrit, idque propius ad triticum, quàm aliud accedit:aliud verò fecundùm eft,quod fpicas habet binis granorum verfibus conftantes. quod etiam minus habet excrementi quàm triticum quod fpicam habet quæ ex vnico granorum conftat ordine.

De polenta & maza ex Galeno,
Cap. XII.

POlenta exiguum corporibus alimentum præbet,iis verò quæ exercentur,minus: quæ verò exercitatione non vtuntur,fatis multum.Maza verò tanto eft pane hordeaceo inferior in alendo, quantùm ille triticeo cedit, atque etiam ægrius,quàm hordeacei panes,concoquitur: & ventrem magis flatu implet:in quo fi diutius maneat, turbationem quoque efficit.Hæc verò fubacta & contrita diutius,per aluum potius fecedit.Si verò mel eidem adiiciatur,citius defcendet atque etiam ob hanc caufam aluum ad excretionem irritabit.

De tipha & olyra,
Cap. XIII.

OLyrini panes poft triticeos optimi funt, fi ex olyra proba conficiantur: his fuccedunt tiphini. fi verò il-

A li ex vitiofa olyra fint facti, tiphini non erunt illis inferiores. Quum verò tipha eft optima, calidi tiphini funt olyrinis multo præftantiores:at afferuati,deteriores illis fiunt ita vt qui poft vnum,vel duos, & multo magis poft aliquot deinceps dies huiufmodi panem comederit, lutum fibi ventriculo ineffe exiftimet: quum verò adhuc calidus eft,ab ipfis etiam vrbanis expetitur,cúmque cum cafeo quodam familiari comedunt, quem oxygalactinum vocant.Ergo hic calidus commanducatus non modò à rufticis,fed etiam ab ipfis vrbanis in deliciis habe-
B tur: qui verò triduo aut quatriduo antè fit confectus, vel ab ipfis rufticis iniucundius manditur: difficiliùfque concoquitur, ac tardius per aluum fubducitur:quæ calido minimè accidunt.Atqui hic calidus corpus valenter nutrit, vt parum triticeo fyncomifto fit inferior. Porro tiphæ femen extrinfecus habet corticem veluti olyra, atque hordeum.ex eo pinfito panes fiunt, & vfui omnino accommodatur.Ex aqua itidē elixū māditur à rufticis fapa adiēcta,non fecus quàm quod apothermum nominant: quandoque verò cum fale comeditur. Ex nobiliffima autem
C olyra, quum cortex ita vt par eft,fuerit excuffus,appellatum tragum conficiunt: quo aqua elixato plerique vtuntur:deinde aqua effufa,fapam, aut vinum dulce aut vinū mulfum affundunt:ac nuces quoque pineas aqua præmaceratas,donec plurimùm intumuerint,fuperiniiciunt.

De auena, Cap. XIIII.

HOC femen,eft iumentorum,non hominum alimentum: nifi fortaffis magna quandoque fame ad panē ex hoc femine conficiendum compellantur. fi verò fames non fit,decoctum ex aqua cum vino dulci,aut defru-
D to aut vino mulfo veluti tipha comeditur. Satis enim habet caloris æquè atque illa, non tamen eft æquè durum: quamobrem corpus minus alit. alioqui autem panis ex eo confectus infuauis eft: aluum tamen neque cohibet, neque proritat

De milio,& panico quod etiam μελίνην vocant, Cap. XV.

EX his quoque panis interdum conficitur,quum dictarum frugum eft penuria:quique ex eis fit, parum nu-
E nutrit,& frigidus eft:planúmque eft,eum effe prædurum atque friabilem. quare meritò humectam aluum exiccat. Ruftici verò farinam eorum elixantes,deinde fuillā pinguedinem,aut oleum admifcentes,mandūnt.Milium verò eft in rebus omnibus panico præftātius:nam & fuauius editur,& minus difficulter concoquitur, minúfque aluum fiftit,& magis alit. Farina quoque eorum decocta ex lacte ruftici quandoque non fecus quàm triticea, vefcuntur: éftque perfpicuum, hoc edulium ita fumptum, tanto effe præftantius quantum lac & ad bonum, & ad multum fuccum & ad alia omnia efficienda excellit.
F

De oryza, Cap. XVI.

HOC femine ad aluum cohibendam vtuntur: difficilius tamen quam alica,concoquitur,& item minus alit.

De lentibus, Cap. XVII.

LEntes corticem habent adftringentem:quæ verò ipfarum eft veluti caro,craffi fucci & terrei eft, & exiguū
G aufteræ qualitatis habet: cui⁹ multæ cortex eft particeps. Succus in eis eft adftringenti contrarius:idcirco fiquis lētes aqua coxerit, & aquam fale, aut garo & addito oleo præbeat, hic potus aluum deiiciet.Ex lentibus autem bis (vt diximus)decoctis,lens ipfa apparata vim habet fucco contrariam, vt quæ ventris fluxùm exiccet, & ftomachum & inteftina & totum denique ventrem roboret. Cui verò cortex fit detractus, vt adftringendi vehementiam amifit, ita etiam magis quàm cui cortex non fit ademptus,nutrit fuccique craffi eft,& tardè permeat & tamen alui fluxus non exiccat,vt facit ea quæ non fit fpolia-
H ta cortice.Præterea verò hoc edulium mali fucci eft, fucćumque melancholicum facit.Hebetat autem afpectum integrum,eundem nimium exiccans:qui verò contrà fit affectus,eum lentis vfus iuuat.

De fabis, Cap. XVIII.

A PVLS fabarum & per se & cum ptisana paratur: hæc autem corporis habitum carne non constricta illa quidē (ut suilla facit) sed quodammodo multo laxiore implet. hoc edulium quomodocunque sit paratum, flatus gignit. Substantia vero non densa, & grauis, sed laxa & leuis fabis inest: habent tamen vim abstergendi non secus quàm ptisana. Quum verò fabarum puls flatus gignat, multò etiam maior flatus excitabitur si quis ipsis fabis integris coctis vescatur. at frixæ flatum quidem deponunt: sed B difficilius concoquuntur, & tardius ventrem permeant, & crassi succi alimentum corpori præbent. Quum verò virides, antequam maturæ & exiccatæ fuerint, sumuntur, habent id quod omnium fructuum quos ante perfectionē edimus, est commune vt humidius alimentum corpori præbeant.

De pisis, Cap. XIX.

QVVM pisa totius substantiæ ratione, quādam cū fabis habeant similitudinem, iisdémq; modis quibus fabæ, comedantur, in duobus ab illis differunt, tum quia C non ita sunt flatulenta sicut fabæ: tum quia abstergendi facultate carent: ex quo fit vt tardius, quàm fabæ per aluum secedant.

De ciceribus, Cap. XX.

CIcer edulium est non minus quàm faba, flatulentum: nutrit verò non minus, quàm illa. Ad venerem incitat, & simul quoque semen gignit: in eo maior est abstergendi vis quam in fabis. ex quo fit, vt nōnulli cicerum vsu lapides qui in renibus essent, euidenter cōfregerint. D nigra autem sunt ea, & parua, & arietina vocantur: sed præstat ipsorum in aqua coctorum succum solum bibere. Viridia verò æquè, ac reliqua omnia, excrementitia sunt: quēadmodū etiam frixa flatum quidem deponunt, cæterum difficilius concoquuntur, ventrémque magis sistunt, & corpori minus alimenti afferunt.

De lupinis, Cap. XXI.

LVpini dura terrestrisque substantia est: quocirca & vt difficulter concoquatur, & vt succum crassum gignat, necesse est, ex quo in venis non probè confecto succus propriè crudus appellatus aceruatur. Cæterum edendo E qualitatis, quæ sensu deprehendatur, expers est. Par ergo est, ipsum neque ad aluum deiiciendam, neque ad eandē cohibendam esse accommodatum.

De fœnogræco quod & bouis cornu dicitur, Cap. XXII.

HOC semen cum garo præmansum, aluum subducit: estur quoque ex aceto & garo & ex vino & garo & oleo. aliqui cum pane idem sumunt, nec capitis dolorem affert, veluti cum garo. Estur quoque fœnumgræcum ex aceto & garo antequam eius planta fructum ferat: aliqui F verò oleum affundentes, cū pane vescuntur. sed ita caput ferit. Succus autē decocti fœnigræci cū melle sumptus, ad omnes vitiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos valet. & quia abstergendi facultate præditus est, ideo intestinum ad excretionem irritat.

De phaselis & eruilia, Cap. XXIII.

HÆC qvoque semina perinde ac fœnumgræcum mortales aqua præmacerantes donec radicem produxerint, ante alios cibos garo intingentes alui subducendæ gratia comedunt: succum verò, cum concocta & distributa fuerint, copiosioris alimenti quàm fœnumgræ- G cum, habent. Hæc porro media quodammodo sunt inter ea quæ boni succi sunt, quǽque facilè & quæ difficulter concoquuntur: & quæ tardè, & quæ celeriter transeunt: & quæ flatulēta sunt, quǽque flatus nō excitāt: quæ denique exiguum, & quæ multum dant alimenti. neque enim vllam qualitatem efficacem habent.

De cicercula, Cap. XXIIII.

HAC vescuntur homines, vt phacoptissana. Habet verò succum facultate quidem phaselis, & eruiliis quodammodo similem, sed consistentia crassiorem. ex quo fit, vt cicerculæ magis ferè quàm illi nutriant.

De aracis, Cap. XXV.

H HOC semen est cicerculæ semini persimile: atque etiam vsus omnis, itémque eorum vis cicerculis est si- A milis nisi quod duriores sunt, & minus facile elixantur: ex quo sequitur vt araci quoq; difficilius quàm cicerculæ, concoquantur. Apud nos verò agreste quoddam, ac durū & rotundum semen, eruo longius, in cerealibus fructibus inuentum, quod arachum per ch nominant, seligunt, & non secus quàm pelecinum, abiiciunt.

De dolichis, hoc est phasiolis. Cap. XXVI.

HOS aliqui siliquas, aliqui phasiolos appellant: faci- B lius autem deiiciuntur quàm pisa, minúsque inflant atque etiam alunt.

De eruo, Cap. XXVII.

MAgna quandoque fame compulsi homines hoc vescuntur: minus verò medicamentosum est album quàm quod ad flauum pallidumve colorem abscedit. Quum verò coctum bis fuerit, & in aqua persæpe dulce redditum, insuauitatem quidem deponit: sed cum ea facultatem quoque abstergendi & incidendi amittit, vt sola substantia terrestris ei remaneat quæ facit vt edulium C citra insignem amaritiem exiccans fiat.

De sesamo & erysimo, Cap. XXVIII.

PIngue est sesami semen, ideo celerrime fit oleosum: quamobrem eos qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachúmque subuertit, & tardè cōcoquitur & corpori alimentum pingue affert: quoniam verò crassi succi est, idcirco non celeriter secedit. At erysimum corporis quidem substantia est quodammodo simile sesamo, sed in cibo est insuauius, & corpus minus alit, & est omnino deterius: ambo verò sunt calido temperamento, & ob eam D quoque rem sitim afferunt.

De papaueris semine, Cap. XXIX.

SAtiui papaueris semen panibus, ceu condimentum, vtiliter inspergitur: ac semen quidem, quod candidius est, præstat ei quod nigrius sit. Vim refrigerandi habet, quamobrem somnum quoque conciliat. sique liberalius sumptum fuerit, grauem etiam soporem inducet, & ægrè concoquetur. Præterea verò quæ ex thorace, ac pulmone tussi eiiciuntur, cohibet: iuuat eos quos tenuis à capite distillatio exercet. alimentum non notabile dat E corpori.

De lini semine, Cap. XXX.

ALienum stomacho est & concoctu difficile lini semen & exiguum alimentum corpori præbet: nullā verò habet alui deiiciendæ facultatem: habet quidem exiguam vim vrinæ ciendæ, ac præcipuè frixum.

De ormino, Cap. XXXI.

HOC frixo vtuntur, ipsúmque læuigant, & mel adiiciunt: parum verò in eo inest alimenti.

De cannabis semine, Cap. XXXII.

F CAnnabis semen ægrè concoquitur, stomacho alienū est, caput ferit, mali est succi, & egregiè calefacit.

De viticis semine, Cap. XXXIII.

CRedunt hoc semen venereas appetitiones cohibere. Corpori verò parum alimenti, eiusque siccantis, ac refrigerantis affert. flatus valde discutit: quibus omnibus rationibus, iis qui se à rebus venereis puros seruare studēt, conuenit

De aphace & vicia, Cap. XXXIIII.

HOrum seminum figura est fabis similis. quum fames G est, iis etiam viridibus, sicuti ciceribus & fabis, mortales vescuntur & præsertim vere. Sunt autem non solùm insuauia, sed etiam concoctu difficilia & aluum sistunt, malúmque succum, atque etiā melācholicū gignūt.

De cucurbita, Cap. XXXV.

CVcurbita probè cocta nullam euidentem saporis qualitatem habet: quocirca meritò multis modis apparatur vt pote quæ in medio excessuum omnium sit constituta. atque ipsa quidem quantum in se est, humidum frigidúmque, & propterea etiam exiguum corpori dat alimentum: facilè autem subsidet suæ substantiæ lubricita- H te. concoquitur verò non malè, si non prius fuerit corrupta. Assata autem, aut in sartagine frixa, plurimum quidē humiditatis propriæ deponit, sed quod reliquum est

nullam insignem facultatem obtinet, veluti nec quum simplici iure fuerit parata. Meritò autem propter aqueã qualitatem origano gaudet. Nonnulli eius semen abiiciunt & partem quæ est velut caro exiccant, & in hyemẽ reponunt. Illis autem ita repositis omnino aliter vescuntur quàm vt cucurbitis: siquidem & succo vacantes, & siccæ perinde vt coria redduntur.

De peponibus, Cap. XXXVI.

TOta peponum natura frigidior est cum humiditate copiosa coniuncta: habent autem quandam abstergẽ B di vim, & idcirco vrinam mouent: & melius quàm cucurbitæ, & melopepones, subducuntur: eorum semen potentius quàm ipsorum veluti caro deterget. Succum in corpore vitiosum facit, & potissimum quum non probe fuerit concoctum: quo quidem casu cholericos efficere consueuit. Quinetiam priusquam corrumpatur, ad ciendum vomitum valet: sique largius eo quispiam vescatur, neque quicquam eorum quæ boni succi sunt, super mãdat, omnino vomitum excitabit.

De melopeponibus, Cap. XXXVII.

C MElopepones minus quàm pepones, humidi sunt, minúsque mali succi, & minus vrinam cient, & minus infrà subducuntur: neque parem vim cum peponibus ad vomitum excitandum habent. A fructibus autumnalibus stomacho idoneis multùm absunt: & tamen non ita vt pepones, stomacho sunt noxii.

De cucumeribus, Cap. XXXVIII.

HIS quoque ciendæ vrinæ vis, vt peponibus, sed minor inest: qui verò eos probè cõcoquunt, quum iis affatim se expleuerint, longo temporis spatio accidit vt D succum crassum immoderatè aceruent, qui in ea concoctione, quæ in venis fit, non facilè in probum sanguinem commutetur.

De ficubus, Cap. XXXIX.

QVod est omnium fructuum non modo autumnalium sed etiam horæorum commune, idquoque ficus habent, quum succi prauitatem effugere non potuerint: minus tamen quàm reliqui omnes horæi fructus, eius participes sunt. In eis hæc insunt bona, vt ventrẽ pertranseant, & per totum corpus facilè secedant: habent e- E tiam vim abstergendi notabilem. quum verò autumnales fructus omnes parum alimenti corpori præbeant, id minimè omnium in ficus cadit: carnem neque compactam, neque firmam, sed sublaxam, vt fabæ, faciunt: sed & ipsæ flatu ventrem implent: verùm quia celeriter descendunt, ideo breuem flatum cient. Quæ verò exquisitè matura ficus est, prope est vt nihil omnino lædat, sicut etiam caricæ, quibus multa quidem insunt commoda, sed noxam tamen quandam iis qui liberalius eis vescuntur, afferunt: siquidem non admodum probum sanguinem F faciunt: ex quo fit vt ex eorum vsu pediculorum copia exoriatur. Habẽt autem attenuandi incidendíque facultatem: qua & ventrem ad excretionem impellunt, & renes expurgãt. Iecori, lieni, inflãmatis noxiæ sunt: nõ propria facultate quadã excellẽti, sed cõmuni omniũ dulciũ eduliorum ratione: obstructis verò & scirrho obsessis ipsæ per se neque prosunt, neque obsunt: at cæteris medicamentis abstergentibus & incidentibus adiectæ non parũ vtilitatis afferunt. Quicunque autem caricas, ficúsque cum aliquo crassi succi cibo mandunt, ii non parum læduntur.

Ex Rufo de ficubus, Cap. XL.

FIcus sunt cæteris autumnalibus meliores, & tamen noxam quandam afferunt. Caricæ satis alere corpus queunt: quamobrem veteres permittebant vt athletæ caricis vescerentur. Goras primus Eurameni Samio carnẽ afferens hunc vsum antiquauit, atque ita illa viuendi consuetudo est sublata.

De vuis ex Galeno, Cap. XLI.

FIcus & vuæ inter autumnales fructus primas ferunt: H nam & magis quàm reliqui omnes fructus horæi, nutriunt minimúmque praui succi habẽt, & præsertim quũ exquisitè maturæ fuerint: caro tamen quæ ab eis efficitur, neque firma neque densa est, sed laxa atque fluida: quamobrem celeriter contrahitur. Vuæ autem minus

A quàm ficus, nutriunt: maximum verò hoc eis bonum inest, quod citò subsident: quocirca si quando cõtineantur, egregiè nocent, quum hoc vitii ficubus non insit: nam si non, vt consentaneum est, deiiciantur, innoxium alimentum corpori præbent. At vuæ neutrum horum habent: nã retentæ neque probè concoquuntur, & dum in iecur venásque distribuuntur, succum crudum faciunt, qui in sanguinem non facilè commutatur. Potius enim per ventrẽ transeunt, si grana sine acinis deglutiantur: adstringunt B nanque acini, quum neque concoquantur, neque mutentur. Inter eas quæ reponuntur, quæ in vinaceis asseruatur, ventriculum roborat, ac cibum fastidientibus appetentiã excitat: non tamen per aluum subsidet: sique largius ea quispiam vescatur, caput feriet: quæ verò in musto conditur, magis etiam caput tentat. At pensilis neque caput lædit neque aluum sistit, neque proritat: est autem omnium compositarum vuarum concoctu facillima. Cæterùm vuæ dulces calidiorem succum habent, & propterea sitim afferunt: austeræ verò & acidæ, frigidiorem: vinosæ deni- C que inter calidum & frigidum sunt mediæ. Dulces aluũ subducunt, præsertim verò vbi humidæ fuerint: acidæ verò & austeræ non modo huic rei, sed etiam coctioni quæ in ventriculo fit, sunt incommodæ. Omnium verò vsus est tutissimus quum vuæ suapte natura sint carnosæ, & eisdem optimè maturis quispiam moderatè vescatur: idque siue in vite summam maturitatem sint consequutæ, siue quod deerat, ex suspensione sint adeptæ. Secundo verò loco censentur humidæ, acida aut austera qualitate vacantes: quas alui deiiciendæ gratia copiosè possumus inge- D rere. Nonnulli quoque mustum, idque dulce, eiusdem rei causa bibunt: id enim maximè subducit: quod verò ex vuis austeris, aut acidis exprimitur, ad omnia pessimũ est. Iam verò dilutum vuarum ad ciendam vrinam valet.

De vuis passis, Cap. XLII.

QVemadmodum vuæ passæ dulces calidiores sunt, ita quoque austeræ temperatura sunt frigidiore, stomachúmque roborant, & ventrem cõstringunt. Sed perspicuum est, acerbas id etiam magis quàm austeras efficere: dulces verò medium quodammodo statum inducũt, E vt pote quæ neque stomachum apertè dissoluant, neque ventrem subducant. Et tamen vis quædam cõtemperandi, sicut etiam facultas modicè abstergendi semper inest dulcibus: vt vtriusque facultatis ratione exiguos oris ventriculi morsus obtundant. siquidem planum est, maiores morsus valentiora remedia postulare. Inter vuas passas, cæteris præstant pinguiores, quæque veluti corticem habent tenuem. Nonnulli autem, & rectè quidem, è dulcibus magnísque, cuiusmodi sunt Scybeliticæ, priusquam vescantur, semina eximunt: atque eæ F quoque inueteratæ duram crassámque cutim habent, eásque in aqua prius oportet macerare: ita enim semen facilius eximitur. Aliæ quædam sunt his contrariæ, austeræ & paruæ, quæ nullum omnino semen habent. Quod autem ex passis alimentum corpori affertur, tale qualitate est, quales passæ fuerint: quantitate verò, copiosius ex pinguibus & dulcibus: parcius ex austeris, & macris: cæterũ magis quàm caricæ, stomacho sunt idoneæ.

De sycaminis, quæ & mora nominantur, Cap. XLIII.

G SYcamina si in ventriculum purum inciderint, primóque loco sumpta sint, celerrimè pertranseunt & aliis cibis præeunt: sumpta verò post alios cibos, aut si malũ succum inuenerint, in ventriculo celerrimè corrumpuntur absurda quadam corruptela, quæ explicari verbis non potest, vt in cucurbitis vsu venit. Quum autem minus noxia sint horæis cibis si non celeriter subsederint, noxiam habent corruptelam peponum corruptelæ consimilem: quanquam pepones si celeriter subducantur, nullam magnam noxam inuehunt. Tempus autem quo sycaminis, est id quo etiam peponibus, vtamur, quum squalidũ H æstúque pressum est ventriculi corpus: tunc enim tale quodãmodo iecur itidẽ esse necesse est. Habent sycamina vim quandam astringendi, omnino verò humectant, non tamen omnino refrigerant, nisi frigida sumantur: alimẽtũ minimũ dant corpori, vt etiam pepones faciũt.

De rubi fructu, Cap. XLIIII.

RVbi fructus magis quàm mora adstringũt.sique largius quispiam eis vescatur, capite dolebit. Alii stomacho etiam anguntur : ergo diligenter abluendus fructus est prius quàm eum comedere aggrediamur: quod non minus in sycaminis est faciendum. ventrem tamen non subducit hic fructus,sed potius cohibet.

De canini rubi fructu, Cap. XLV.

CAnini rubi fructus paulo maiorem adstringẽdi vim quàm rubi fructus habet:quamobrem aluum quoque magis cohibet:corpori verò exiguum alimentũ præbet.

De fructibus iuniperi, Cap. XLVI.

IVniperi fructus exiguam dulcedinem minorémque adstrictionem habẽt:præterea aromatici quippiam eis inest,& eos calefacere propter acrimoniam perspicuum est:corpus parum alunt.Sique liberalius eis quispiam vescatur,stomachum mordent,capútque calefaciunt,& dolore vexant.Vrinas verò mediocriter cient.

De Persicis, Cap. XLVII.

HOrum quoque succus & quæ veluti caro est, facilè corrumpitur,prauáque est omnino.quocirca non debent,vt à quibusdam fieri consueuit,post alios cibos sumi:nam superfluitantia corrumpuntur, & cætera quoque simul vitiant.

De Armeniacis & præcocibus, Cap. XLVIII.

HÆ C quoque Persicorum genere continentur:illis tamen bonitate nonnihil præstant,neque enim æquè atque illa in ventriculo corrumpuntur neque acescunt. Vulgò autem iucundiora apparent, & propterea stomacho magis idonea: porro his fructibus exiguam alendi vim inesse, prius dictum est.cæterùm præcocia sunt Armeniacis præstantiora.

De malis, Cap. XLIX.

MALA quæ adstringunt, succum frigidum ac terreum habent:quæ acida videntur, succum quidem frigidum habent,sed qui sit tenuium partium:mediæ verò temperaturæ sunt dulcia, quæ ad calidius vergunt: vt quæ planè qualitatis sunt expertia,& veluti aquea,ad frigidius inclinant.Est autem perspicuum mala adstringentia alui deiectiones cohibere: acida verò crassum succum quem in ventriculo inuenerunt, incidunt, ac deorsum subducunt, & propterea deiectiones humectant: quum verò purum ventrem inueniunt,eum magis sistunt.Dulcia potius distribuũtur: quæ verò qualitatis sunt expertia, quum neque iucunda sint,neque ventriculum roborent, neque ipsum sistant,meritò despiciuntur & suibus proiiciuntur:quæ verò probè in plantis maturuerunt ac reponuntur, in morbis sæpenumero sunt vtilissima, siue ad modum cataplasmatis cum farina adhibita, siue in calido cinere mediocriter assata,siue in vapore bullientis aquæ probè cocta:statim autem à cibo danda sunt: quandoque verò cum pane ventriculi & stomachi roborandi gratia iis quibus prostratus appetitus,quique tardè concoquunt,& vomitu,fluore alui,ac torminibus vexantur: ad quem vsum acerba sunt accõmodata. Apparata item vt nuper dicebam,mediocrem adstrictionem habent:quum ea quæ mediocriter austera sunt, omnem in ea præparatione adstrictionem deposuissent,& ob eam causam similia iis quæ ab initio aquea sunt,euasissent.

De cydoniis & struthiomelis, Cap. L.

EXimium quid inest his, quod alia mala non habent: cum enim adstrictionem maiorem habent, tum verò eorum succus perdurat siquis coctum ex melle veslit adseruare. Aliorum autem malorum succus repositus,quum copiosum frigidum humorem habeat,acescit: struthiorum verò malorum succus diutius durat,atque adeo in multos annos manebit, quum os vasculi densam crustam habuerit,quæ in melle atque aliis quibusdam sæpenumero cõcrescit:hancque adiacẽtem seruare oportet, quum diutissimè citra mutationem seruare medicamentum velis. Cydoniorum verò succus minus suauis est, & magis adstringit: idcirco ad roborandum ventriculum dissolutum hoc etiam quandoque vtemur.

A De piris & Punicis, Cap. LI.

SI ea quæ de malis diximus,ad pira & Punica trãsferas omnia,nihil erit quod nos noui quicquã de eisdẽ afferamus. Punica verò omnino perexiguum alimentum corpori dant:ac pira,& præsertim magna,quæ menatæ à nostratibus dicuntur,aliquantulum nutriunt.

De mespilis & sorbis, Cap. LII.

HÆ C adstringunt ambo: sed mespila multo magis quàm sorba:quocirca vtilissimus est ventri fluenti ci
B bus:sorba tamen sunt in cibo suauiora. Constat autem omnibus huiusmodi parcè,non autem largè,vt vuis & ficubus,esse vescendum.

De fructu palmæ, Cap. LIII.

EX palmis quædam sunt siccæ & adstringẽtes, vt Ægyptiæ: quædam molles,humidæ,& dulces, vt quæ cariotæ appellantur, quæ præstantissimæ in Palæstina Syria in Hiericũte nascũtur.Cæteræ verò aliæ palmæ omnes inter hoc genus vtrunque medium locum tenent, vt aliæ magis,aliæ minus sint humidæ,siccæ dulces & adstringẽtes. Verùm extremis constitutis,iam quodcunque in me
C dio est,facillimè deprehenditur. Ostendimus enim dulcem succum alendo esse : austerum verò stomacho idoneum,& ventrem sistere. Palmæ autem omnes difficulter concoquuntur,& copiosius sumptæ, capitis dolorem excitant:quædam verò morsus etiam cuiusdam sensum ori ventriculi afferunt. succus porro qui ab ipsis in corpus distribuitur crassus est omnino, habétque lentoris aliquid, quũ pinguis palmula est . quúmque huic succo aliquid dulcedinis mistum fuerit, iecur ab eo celerrimè
D obstruitur:atque ab earum esu maximè læditur inflammatúrque, & scirrho obsidetur. Post iecur verò, lien quoque obstruitur,& læditur.

De oliuis, Cap. LIIII.

IPsæ quoque exiguum alimentum dant corpori,& potissimùm caducæ. Et quemadmodum caducæ, succum pinguem habent,ita quæ halmades & colymbades appellantur, adstringentem.quocirca stomachum roborant,ap petitúmque excitant. Ad hoc verò aptissimæ sunt, quæ
E cum aceto componuntur.

De nucibus, Cap. LV.

NVCES magnæ & auellanæ corpus non multùm alunt, auellana tamen magis.vtraque autem mediocriter adstringentis qualitatis est particeps, quæ progressu temporis in oleosum commutatur. Viridis autem nux neque qualitatis perspicuè adstringentis est particeps neque oleosæ: sed est expers quodammodo qualitatis, & aquea.Nux verò melius quàm auellana concoquitur: éstq; stomacho magis idonea, & multo magis si cum caricis edatur.Est præterea manifestum humidam nucem ad de
F iectionem aptiorem esse:siccam verò minus,sed hæc quo que aqua macerata, & abiecto putamine, similem viridi facultatem habet.

De amygdalis, Cap. LVI.

IN his attenuandi & abstergendi facultas excellit. Nõnullis verò tanta vis inest crassos glutinosósque succos incidendi,vt præ amaritie mandi non possint: oleosæ tamen & pinguis qualitatis,vt etiam nuces,sunt participes: exiguum verò alimentum dant corpori.

De pistaciis, Cap. LVII.

G MInimum quidem alimentum præbent,sed ad iecur firmandum sunt vtilia:habéntque subamarũ & subadstringentem qualitatem.

De prunis, Cap. LVIII.

PRuna minimum alimentum corpori præbent, vtilia tamen sunt iis quib us humectare & refrigerare mediocriter ventrem est propositum. Hæc verò etiam exiccata possunt vsui esse:quæ verò Damasci nascuntur, cæteris præstant omnibus.

De sericis, Cap. LIX.

EST hoc mulierum & puerorum effrænatorum edulium:parum nutriunt,difficulter concoquuntur. non
H sunt stomacho idonea,minimũ alimenti corpori præbẽt.

De siliquis, Cap. LX.

MALI succi sunt,& lignosæ & difficulter concoquũtur,& non celeriter deiiciuntur.

De cappare,

De cappare, Cap. LXI. A

CAppari facultas inest tenuium partium: ex quo fit vt corpori minimũ alimẽti distribuat. Sale verò cõdita, & abluta, vsquedum facultatem quam ex sale contraxit, deposuerit, parũ quidẽ alit, sed tamen pituitam ex vẽtriculo absterget: & ex aceto mulso, aut aceto & oleo præ cæteris cibis sumpta, viscera liberat obstructione.

De sycomoris. Cap. LXII.

HÆC planta nascitur Alexandriæ: fructum ficui simi lem fert: nullam acrimoniam habet, exiguæ dulcedinis particeps est: humidæ quodammodo & frigidioris est facultatis. B

De persio, Cap. LXIII.

HÆC itidem planta Alexandriæ est: huius fructum apud Persas ita esse noxium commemorant, vt eo vescentes interimat: in AEgyptum verò translatum, fieri esculentum, & æquè mandi ac pira atque poma.

De citrio, Cap. LXIIII.

TRes sunt huius fructus partes, acida quæ in ipso medio est: ea quæ est veluti caro, quæ medium ipsum ambit: & tertia quæ est tegumentum extrinsecus circundatum. Est autem hoc odoratum & aromaticũ, sed difficulter concoquitur: concoctionem autem adiuuat siquis eodem vt medicamento vtatur: parcè verò sumptũ stomacho robur adiungit. Parte autem acida, & quæ nõ estur, ita vtuntur vt in acetum coniiciant, vt acidiorem reddãt: quæ verò inter duas alias media est, quæque corpus etiam nutrit, difficulter concoquitur.

De fructibus plantarum agrestium, Cap. LXV.

HI fructus præterquam quod exiguum alimentum præbent, malum etiam succum omnes faciũt: ac nõ nulli noxii stomacho sunt, præter spinosos qui in terra optima exoriuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber secundus.

De lactuca, Cap. I.

OLVS VVM olera omnia pauciſſimum maliq; succi sanguinem gignant, lactuca non multum illa quidem sanguinis, sed qui non sit praui succi, nec tamen omnino probi, gignit. Succum autem humidũ ac frigidum habet, sed qui mali succi non sit, vti diximus. C

De intybo, Cap. II.

INtyba similem lactucis facultatem habent: à lactuca tamen & suauitate, & aliis quæ suprà de lactuca diximus, superantur.

De malua, Cap. III.

MAlua lentoris quippiam habet quod lactucæ non inest: perspicuè verò à refrigerando abest. Hoc olus facilè subducitur, ac præsertim siquis ex oleo & garo copiosè ipsum sumat: nutrit autem mediocriter. D

De beta, Cap. IIII.

BEtarum succum abstergentem esse planum est: qui quidem ventrem quoque ad excernendum irritat, ac stomachum interdum mordicat: idcirco copiosi⁹ sumpta stomachum lædit. Alimentum verò exiguum, vt cætera olera, corporibus affert: accommodata est ad iecoris obstructiones: ac præcipuè quũ ex sinapi aut aceto estur, quomodo lienosis quoque fit vtilis. E

De brassica, Cap. V.

BRassicæ succus vim quandam purgandi habet: at corpus ipsum communi exiccantium ratione magis cohibet quàm ad excretionẽ impellat. Exiccat ergo brassica æquè ac lens: quamobrem aspectum hebetat, nisi totus oculus præter naturam fit humidior: & tamẽ nõ ita boni succi edulium est, sicut lactuca, sed prauum & graueolentem succum habet.

De blito & atriplice, Cap. VI. F

HÆc sunt cæteris oleribus magis aquea, & (vt diceret quispiã) omnino qualitatis expertia. Cæterùm dictum est, hæc olera ad facilem deiectionem propensa esse, ac tũ vel maximè quũ vnà cum humiditate lubricũ quid habeant. Sed quia nulla acris ac nitrosa qualitas eis inest, ideo fit vt non vehementem habeant ad infernã propensionem: estque planè perspicuum, parum admodum corpus ab his nutriri.

De portulaca, Cap. VII.

HÆc, vt cibus, exiguum alimẽtum, idque humidũ & frigidũ & glutinosum præbet: vt medicamentum verò, dentium stuporẽ suo lentore morsus experte, curat. G

De oxylapatho, Cap. VIII.

LApatho crudo nemo vescitur, quemadmodum nec beta: ac rustici oxylapathum crudum edũt: id verò non nutrit, atque etiam multo minus quàm lapathum.

De lapatho, Cap. IX.

LApathum non solùm gustu, sed etiam facultate est betæ hortensi adsimile: verùm quia beta est suauior, idcirco omnes homines eadem potius vescuntur.

De solano. Cap. X.

INter olera quibus vescimur, nullum noui quod tantam quantam solanum adstrictionem habeat. Iure igitur vt alimento, perraro, vt medicamẽto sæpe vtimur. est enim efficax in ea in quibus adstringentis refrigerationis est vsus.

De plantis spinosis, Cap. XI.

PLerique rustici huiusmodi plãtis è terra nuper exorientibus vescuntur: alẽdi vis minima eis vt cæteris oleribus, inest, eáque tum aquea, tum verò etiam tenuis. Ac spinosa quidem mediocriter stomachum iuuant. Inter hasce plantas est carduus, atractylis, spina alba, dipsacus, cnicus, tragacantha, atractis, & quam magis quàm par est, æstimant, cinara: est enim praui succi edulium, & præsertim quum iam fit facta durior. Nam & biliosum succum in se copiosum habet, & totam substãtiam quæ ad ligni naturam magis tendit, vt ex ea melancholicus succus: ex succo verò ipsius, tenuis, & admodum biliosus gignatur: ergo satius est eandem elixatam comedere.

De hipposelino, sio, smyrnio, & apio, Cap. XII.

HÆc vrinã cient omnia: apium verò inter ea est vsitatiſsimũ, suauius, & stomacho magis aptũ. Smyrnium verò acrius, calidiũsque est, multo quàm apium, & hipposelinum, & sium. Cætera cruda etiam comedũtur: hipposelinum verò & sium elixata: si quidem horum vtrunque crudum insuaue apparet. Quidam verò apium & smyrnium lactucæ foliis admiscentes offerunt: nam cum lactuca sit olus insipidũ, habeátque frigidum succum, & suauior & vtilior efficitur, si acrium olerum quoddam assumpserit.

De eruca, Cap. XIII.

HOc olus manifestè calfacit, quocirca ipsum solum, nisi lactucæ foliis misceatur, non facilè manditur. Creditur quoque semen gignere, & rerum venerearum cupiditatem excitare. Capiti etiam dolorem affert, ac præsertim siquis eo solo vescatur.

De vrtica quam κνίδην etiam vocant, Cap. XIIII.

VIm habet tenuium partium, & meritò ea vt alimento nemo vtitur: vt obsonium verò, ac medicamentum, vsui est ad aluum deiiciendam.

De gingidio, & scandice, Cap. XV.

GIngidium est scandici persimile, stomacho valde idoneũ, siue crudo siue cocto vescaris. Diuturniorem coctionem non fert: adstrictionis verò & amaroris non mediocris est particeps.

De ocymo, Cap. XVI.

HOc pessimi succi est: idcirco nonnulli de eo falsò prodiderunt, si tritum in ollam nouã coniiceretur, celerrimè paucis diebus scorpiones generare. est autem etiam stomacho noxium.

De asparagis, Cap. XVII.

ASparagus brassicæ minus quàm ipsa brassica exiccat: aliorũ olerũ caulis magis exiccat quàm folia.

Aliud autem aſparagorũ eſt genus, quod in plantis fruticoſis naſcitur, oxymyrſine, chamædaphne, & oxyacantha. Alii quoque ab his diuerſi ſunt, vt regius, & qui paluſtris nominatur: cuiuſmodi alius quoque eſt bryoniæ aſparagus. Omnes verò ſtomacho idonei ſunt: vrinámque prouocant, & parum nutriunt.

De rapis, quæ βουνιάδες quoque nominantur, Cap. XVIII.

SI rapæ minus quàm vlla alia planta quæ ſit eiuſdem generis, nutrirent, vtique mirarer: ſuccum in corpus diſtribuũt moderato craſſiorem: ita fit vt qui liberalius eiſdem veſcatur, ſuccũ crudũ ſit aceruaturus: bis verò cocta laudatiſſima redditur. Si verò crudior ſumatur, difficulter cõcoquitur, flatus excitat, & mali ſucci eſt: nonnunquam verò morſus ventriculum vexat.

De aro, Cap. XIX.

ARi quoque radix eodem modo quo rapæ mãditur: in quibuſdam verò locis acrior prouenit, ita vt propè ad dracontii radicem accedat, eámque bis coctã mandere oportet. Cyrenæ verò minimè eſt medicamentoſa, & acris, vt rapis etiam ſit vtilior. Conſtat enim hanc ad alendum eſſe potiorem: ad educendum verò ex thorace & pulmone acrior præſtat. Eſtur quoque elixa cum ſinapi vel aceto, ex oleo & garo: eſt nanque perſpicuum, alimẽtum quod ex ipſa in corpus diſtribuitur, non ſecus quàm ex rapis, eſſe quodammodo craſſius.

De dracontio, Cap. XX.

HVius itidem radicem bis térve elixatam, vt quod medicamẽtoſum in ea eſt deponat, mandendã damus quum vehementiore facultate opus eſt ad humores ex thorace & pulmone eiiciendos.

De aſphodelo, Cap. XXI.

ASphodeli radix parata vt lupini, amaroris plurimũ deponit. Fame autem vagante hanc complurimis elixationibus, & aquæ dulcis macerationibus vix factam eſſe eſculentam vidi: eius facultas eſt, vt quemadmodũ dracontii radix, aperiat acincidat.

De bulbis, Cap. XXII.

HOrum quoque radices comeduntur: interdũ verò & eorum aſparagi verno tempore. Amaram, auſterámque facultatem habẽt: vnde etiam ſtomachum exolutum ad appetendum excitant: non aduerſantur autem iis qui ex thorace & pulmone expuere aliquid volunt, licet ſubſtantia corporis craſſiore & glutinoſiore ſint: ſed amaritudo quæ ſuapte natura glutinoſa craſſáque incidit, craſſitiei obſiſtit. Præſtabit verò tunc eos condi tos ex aceto, oleo & garo comedere: quo etiam modo minus flatus cient, plus alunt, & facilius concoquuntur. Nonnulli verò ex ipſorum eſu liberaliore, & ſemen ſibi inauctũ, & ad res venereas promptiores redditos apertè ſenſerunt.

De paſtinaca, dauco, & caro, Cap. XXIII.

RAdicibus quoque horum mortales veſcuntur, minúſque quàm rapæ, & arum cyrenaicum nutriunt, manifeſtè calfaciũt, & aromaticum quiddam præ ſe ferunt. Sunt tamen, vt aliæ quoque radices, concoctu difficiles, vrinam cient, ſique liberalius quiſpiam iis veſcatur, modicè peioris ſucci erunt: melioris tamen ſucci eſt carus quàm paſtinaca. Quidam verò agreſtem paſtinacam daucum nominãt, qui vrinam magis ciet, medicamentoſiórque eſt, ac ſiquis comedere ipſum velit, permultum erit elixandus.

De tuberibus, Cap. XXIIII.

TVberibus multa perſpicua qualitas ineſt: ipſis tamẽ ad condimenta excipienda vtuntur, ſicuti cæteris quæ ad guſtum qualitatis expertia & aquea nominant: quorum omnium commune eſt, vt alimẽtum quod ab eis corpori diſtribuitur, non calfaciat, ſed ſubfrigidum quidẽ ſit, craſſitie verò tale quale id eſt quod ſumptum fuerit, quódque ex tuberibus craſſius eſt: quod verò ex aliis, ad horum proportionem humidius atque tenuius.

De fungis, Cap. XXV.

EX fungis boleti aqua rite elixati, prope ad qualitatis expertium eduliorum naturã accedunt: alimentum quod præbent, pituitoſum frigidúmque eſt, ſique copioſius quiſpiam eis vtatur, mali ſucci. Atque hi quidẽ cæterorũ omnium ſunt minimè noxii. Secũdæ tribuuntur amanitis: cæteros verò tutius eſt ne omnino quidem attingere: plerique enim ex eorum vſu perierunt.

De radicula, Cap. XXVI.

VIm habet attenuantem, ac perſpicuè calefacit, in eáque qualitas acris excellit.

De cæpis, porris, alliis, & ampeloprafis, Cap. XXVII.

HÆc facultatem inſigniter acrem habent, & pro eius ratione corpora calefaciunt, craſſóſque humores quibus obſidentur attenuãt, & glutinoſos incidunt. Bis tamen térve elixata, acrimoniam quidem deponunt, ſed attenuãt adhuc, & pauciſſimũ alimentũ præbent, quum priuſquam elixarentur nullum darent. Ampeloprafa verò tantum à porris differunt quantũ in cæteris omnibus quæ ſunt generis eiuſdem, ſatiua ab agreſtibus differunt. Cæterùm à continuo acrium omnium eſu abſtinẽdum eſt, ac præcipuè quum is qui veſcitur, ſit natura bilioſior: hæc enim edulia iis ſolùm qui ſuccum aceruant pituitoſum, aut crudum, aut craſſum, aut glutinoſum, conueniunt.

De alimento quod ab animalibus ſumitur, Cap. XXVIII.

OMnes animaliũ partes non eandem facultatem habent: ſed carnes quum probè fuerint concoctæ, ſanguinem optimum gignunt, ac præcipuè ſi animalium boni ſucci fuerint, quale eſt ſuillũ genus: partes autem nerueæ, pituitoſiores ſunt. Omniũ ergò eduliorũ ſuilla caro valentiſſimè nutrit: bubula verò præbet ipſa quoq; alimentũ non mediocre, nec quod facilè per halitũ digeratur, ſanguinẽ tamen craſſiorẽ quàm par ſit, efficit. Ac ſiquis ſuapte natura ſit tẽperatura magis melancholica, ſi bubula veſcatur largius, aliquo melancholico affectu corripietur. quantum enim totius ſuæ ſubſtantiæ craſſitie bubulæ carnes ſuillas ſuperant, tanto ſuillæ bubulis lentore præſtant: & tamen ſuillæ ſunt ad concoquẽdum multo præſtantiores. Vituli melius quàm perfecti boues concoquuntur, vt etiam hœdi melius quàm capræ. Capra verò minus ſicco eſt temperamento quàm bos; at ſui comparata, multum ſuperat. Porcelli verò alimentum nobis dant eo magis excrementis redundans, quo ipſi ſunt magnis humidiores: ac meritò etiã minus nutriunt. agnorum quoque caro humidiſſima pituitoſáque eſt. Sed & pecudum caro plura habet excrementa, ac peioris ſucci eſt: caprarũ verò caro habet præterea acrimoniã. Hircina autẽ & ad concoquẽdum, & ad ſuccum bonum faciendum eſt peſſima: hanc ſequitur arietina: tum verò taurina. In his autẽ omnibus caſtratorũ carnes præſtantiores ſunt. Annoſæ verò ad concoctionem, ad ſucci bonitatem, & ad alimentum ſunt deterrimæ: quocirca ſues quoque ipſi quanuis humidæ tẽperaturæ ſint, ſi cõſenuerint, carnem fibroſam, ſiccámque, & propterea concoctu difficilem habent. Leporis autem caro licet craſſiorem ſanguinem faciat, tamen melioris ſucci eſt quàm caro boum & pecudum. Nihilominus his mali ſucci eſt ceruina caro, ẽſtque dura, & difficilis ad concoquẽdum. Huic propinqui ſunt aſini agreſtes bene habiti, ac iuuenes: atqui nonnulli quoque aſinorũ domeſticorum fenio cõfectorum carnes, quæ peſſimi ſucci ſunt, difficulter cõcoquuntur, alienæ ſunt ſtomacho, atque etiã inſuaues, comedunt: quemadmodum equorum & camelorũ carnibus veſcuntur, quum ipſi & animo & corpore ſint aſinini. Quinetiã ſunt qui vrſorum carnes & his peiores, leonum ac pardorum, edant. De canibus verò quid iam attinet dicere, quos itidẽ iuuenes ac pingues, ac præſertim quum caſtrati fuerint, apud nonnullas gentes comedant, quum pantheris quoque veſcãtur? Vulpiũ verò carnes venatores apud nos autumno comedunt. Hoc verò eſt ſciendum, animalia quæ herbam altiorem debent paſcere, ea hyeme & primo vere gracilia ac praui ſucci fieri: veluti boues, qui progreſſu temporis melioris ſucci, & craſſiores manifeſtò apparent quum herbæ creſcunt, ac denſæ ſiunt, & ad ſemen

ferēdum properāt:quæ verò humili herba nutriri queãnt,ea primo ac medio vere præſtātiora ſunt,veluti pecudes: æſtate autem prima & media, capræ:quum fruticum germina quibus veſci capræ conſueuerunt, ſunt frequentiſſima.

De cochleis, Cap. XXIX.

Cochlearum dura eſt caro; ob idque difficulter concoquitur: quæ ſi concocta fuerit, valentiſſimè nutrit.Succus eis,vt etiam teſtaceis, ineſt qui vētrem ſubducit: quamobrem quidam oleo, garo & vino eas condiunt, ac iure quod conficitur ad aluum deiiciendam, vtuntur.Sin autem huius animalis carne,vt ſolo cibo eſculento vti velis, quum prius in aqua elixaris, in aliam aquam transferes,in qua iterum coques, & ita condies donec caro diligenter flaccida reddatur: ita enim præparata, aluum quidem ſiſtet: cæterùm corpori alimentum egregium dabit.

De animalium pedeſtrium partibus extremis, Cap. XXX.

Porcellorum pedes ptiſanæ incocti aptiſſimi ſunt. Extremæ verò corporis partes omnes,vt nimiū pinguedinis, ita quoque naturæ carnoſæ nimium habent. neruea enim cutaceáque natura in eis excellit: cuiuſmodi etiam cutis & nerui ſunt in toto corpore, ſed in extremis magis exercentur,& idcirco magis lenti ſunt. Etenim neruus atque cutis omnis dum elixantur, ad talem naturam perueniunt: ergo iure fit vt corpus minus alant,ſed propter lentorem facilius per aluum deiiciantur. Pedes autem porcellorum ſunt grunno præſtantiores,ſicut etiam grunnus auribus præſtat,ſiquidem ex ſola cartilagine & cute conſtant. Ac cartilago quidem in adultis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc augeſcunt, ſi in ore probè leuigata, & in ventriculo concocta fuerit, exiguum alimentum dabit.Quod verò nunc diximus,in aliis animalibus ad proportionem eſt intelligendum: quantum enim ipſorum carnes alimenti bonitate ſuillis cedunt, tanto etiā illorum partes extremæ partib⁹ ſuillis extremis deteriores ſunt.

De terreſtrium animalium lingua, Cap. XXXI.

In hac parte ſubſtantiæ proprietas quædam ineſt,vt carnem laxiorem,ac magis ſanguineam habeat. muſculi enim, & potiſſimum ipſorum partes mediæ, ſunt carnes exquiſitæ.

De glandulis, Cap. XXXII.

Quantum lingua à carnis ſubſtantia, tantum glandulæ à linguæ ſubſtantia diſtinctæ ſunt: ergo glādularum omniū cōmune eſt vt in cibo ſuaues ac friabiles appareant:quæ verò māmillarū ſunt, quū lac habent,ipſius quoque dulcedinem præ ſe ferunt. quapropter quūm lacte ſint plenæ, magnopere à guloſis expetuntur. Alimentum autem quod ex iis probè concoctis præbetur, propè ad carnis alimētū accedit:ſi verò min⁹ quàm par eſt cōficiātur, crudū ac pituitoſum ſuccū faciunt. Quum verò teſtes ex glandularū ſint genere,non tamē tā boni ſucci ſunt vt glandulæ māmillarū: ſed hā bēt viroſum quippiā,ſeminis quod gignūt,naturā referētes, vt etiā renes, vrinæ. Quinetiā animaliū terreſtriū teſtes multo difficilius cōcoquūtur:nam gallorū gallinaceorū altilium cum ſuaues ſunt, tum verò etiam optimum alimentum corpori præbent.

De renibus, Cap. XXXIII.

Renes praui admodum ſucci ſunt, ac difficulter concoquuntur.

De teſtibus, Cap. XXXIIII.

Omnium quadrupedum animalium teſtes ſunt concoctu difficiles ac praui ſucci: probè verò concocti nutriunt.Soli autem gallorum gallinaceorū,ac præſertim altilium ſunt omnium præſtantiſſimi.

De cerebro, Cap. XXXV.

Cerebrum omne cibus pituitoſior prauíque ſucci eſt, ac tardè permeat,& difficulter concoquitur, & non minimum ſtomacho nocet. Quidam eius mollitie

A decepti, ipſum offerunt, quum præter cætera nauſeam quoque excitet: quumque craſſi ſucci ſit, & excrementitium, melius redditur cum incidentibus & calefacientibus paratum: ſi verò bene coquatur, alimentum corpori notabile præſtabit.

De oſſium medulla, Cap. XXXVI.

Medulla quæ in oſſibus inuenitur, eſt cerebro dulcior, ſuauior,ac pinguior, ita vt ſiquis facta comparatione guſtet, cerebrum aliquid etiam auſteri habere videatur: præterea medullā largius ſumpta perinde ac
B cerebrum, nauſeam ciet: quæ quidem ſi bellè cōcoquatur,ipſa itidem nutrit.

De ſpinali medulla, Cap. XXXVII.

Pinguedinis minimum habet, idcirco nauſeam non prouocat:ſi verò probè concoquatur, non mediocre alimentum dat corpori.

De pinguedine & adipe, Cap. XXXVIII.

Et pinguedo & adeps exigui alimenti ſunt, & potius carnium quibus alimur,ſunt condimenta.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. XXXIX.

C Iecur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficulterque cōcoquitur,ac tardè pertranſit: eſt verò omnium præſtantiſſimum non modò ad voluptatem, ſed etiam ad alia omnia, quod συκωτὸν appellatur, quod quidem inde nomen inuenit quia mactādi animalis iecur,multarum ſiccarum ficuum eſu ſic præparent: quam rem in ſuibus maximè faciunt, propterea quòd ſuilla viſcera ſunt aliorum viſceribus multo ſuauiora. Ex reliquis autem viſceribus lienis non eſt guſtui ſuauis. perſpicua e-
D nim acerbitas quædā in eo ineſt, ac meritò quoque praui eſſe ſucci creditur, quippe qui melancholicum ſanguinem gignat. At pulmo vt eſt rarior vtroque,ſic etiā eſt ad concoquendū facilior: quātum verò ad alimentū pertinet, eſt iecore multo inferior, & quod alimentum corpori præbet,eſt etiā multo pituitoſius. Cor, ſubſtantia quidem caro eſt fibroſa,atque dura,ideóque difficulter cōcoquitur, & tardè permeat, ſed tamen ſi probè cōficiatur,alimentum corpori non paucū, neque mali ſucci præbet.

E De quadrupedum animalium ventriculo, vtero,& inteſtinis, Cap. XL.

Hæ partes carnibus duriores ſunt: quocirca etiamſi probè concoquantur,ſuccum tamen non exquiſitè ſanguineū, ſed frigidiorem ac crudiorem faciunt,multóque tempore indigent vt conficiātur,ac in ſanguinem probum commutentur.

De agreſtium & domeſticorum animalium differentia, Cap. XLI.

F Domeſticorum animalium temperatura eſt agreſtiū humidior: agreſtium verò eſt durior, pinguedinisque aut nihil omnino, aut certè pauciſſimum habet: quamobrem eorū caro pluribus quoque diebus quàm domeſticorum & in ocio educatorum, imputris ſeruatur: eſtque perſpicuum, alimentum quod inde prouenit multo minus excrementi habere: quod verò à domeſticis atque ocioſis ſumitur,eſſe excrementitium.

De alimento quod à volucribus animalibus ſumitur, Cap. XLII.

Auium omnium volucriū genus,greſſilium generi,
G ac præſertim ſuillæ carni comparatum, minus alimenti præbet: volucrium tamen caro eſt ad cōcoquendum facilior, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli gallinacei: turdorum verò & merularū & paruorum paſſerum, inter quos ſunt etiam qui turricolæ nominantur, caro eſt prædictorum carne durior, atque horum quoque multo magis caro turturis, palumbi,atque anatis.Phaſianorum, quod ad concoctionem & alimentum attinet, gallinarum carni eſt ſimilis, voluptate tamen in edendo excellit:his durior, cōcoctu
H difficilior, ac fibroſior eſt pauonū caro. In omnib⁹ autē volucrib⁹ animalibus perinde ac in quadrupedibus generatim ſciendum eſt, carnem augeſcentium multo eſſe carne declinantium meliorem: prauam verò admodum nouellorū, ſed lōgè alia ratione quàm ſenio cōfectorū:

siquidem senum caro dura & neruea est, & idcirco praua ad concoquendum, & alimenti exigui est: at corpora animalium quæ nuperrimè in lucem edita sunt, mucosa, humidáque sunt, & ideo excrementorum plena. omnino verò per aluum secedunt.

De anseribus & struthiocamelis, Cap. XLIII.

HOrum caro excremētitia est, multóque ad concoquēdum difficilior quàm prædictorum animaliū caro, ac potissimum quæ parua sunt, & carne dura sunt prædita. Alarum natura fibrosa est ac dura: quorundam verò caro tota est huiusmodi, quales sunt grues, quas comedunt quum prius multos dies mortuas tenuerint. Inter grues autem & anseres caro tardarum, quæ ὠτίδες appellantur, est quodammodo media.

De volucrium animalium visceribus, Cap. XLIIII.

HOrum ventriculi esculenti sunt, ac nutriunt: quidā verò sunt etiam periucundi, ceu anserum, deinde gallorum gallinaceorum altilium. Et quemadmodum iecur in suibus adhuc viuentibus esu caricarū iucundū præparant, ita in anseribus alimenta sero lactis imbuuntur, vt iecur non modò suauissimū sit, sed vt etiā valentissimè nutriat, optimi succi sit, & non difficulter deiiciatur, & pariter, vt in ventriculo probè concoquatur. Alæ quoque anserum ad concoquendum & alendum sunt idoneæ, & his magis gallinarum: pessimæ sunt anserum, optimæ verò iuniorū, ac probè nutritorum. Gallorū autē gallinaceorū testes sunt optimi, præcipuè autē altiliū, ac multo magis si cibus eorum sero lactis fuerit imbutus. nam & boni succi sunt, & nutriunt, & facillimè concoquuntur. Nonnulli autē struthiocameli ventriculum tanquā medicamentū cōcoctionem adiuuans, falsò laudant: alii verò magis mergi ventriculum commendant: verùm hæc neque facilè concoquuntur, neque medicamenta sunt alios cibos concoquentia.

De ouis, Cap. XLV.

GAllinarum ac phasianorum oua cæteris præstant: anserum verò ac struthiocamelorum sunt deteriora: recētia quoque veteribus, quǽque minus cocta sunt iis quæ plus, præstantiora sunt. Tremula autem ad corpus alendum sunt omnium præstantissima: sorbilia verò minus nutriunt illa quidem, sed facilius subducuntur: elixa verò & assa difficulter cōcoquūtur, tardè transeunt, corpúsque alimento crasso nutriunt: quin multo etiam tardius transeunt, crassiúsque alimentū præbent, quæ in calido cinere assantur. Quæ verò in sartagine inspissata sunt, & ταγηνιστὰ propterea dicuntur, alimenti sunt ad omnia pessimi. Quæ verò suffocata appellantur, elixis & assis meliora sunt. ea sic parant, Oleo garo, ac modico vini inspergunt, vas quo continentur, caccabo in quo aqua calida insit, imponunt, ipsum operculo totum obstruunt, ignem substruunt, quoad oua mediocrem consistentiam sint consequuta: nam quæ supra modum crassa sunt, elixis & assis similia redduntur. Eidem etiā mediocritati consistentiæ intentos esse nos oportet in ouis quæ supernè caldariis infunduntur, vt ne ipsa omnino incrassari permittamus: sed quum adhuc succum habeant, vas ab igni auferamus.

De mugile, Cap. XLVI.

CAro mugilum qui in aqua palustri sordidáque viuunt, excrementitia est, atque admodum mucosa: optima verò est eorum qui in puro mari degunt. Sed mugiles quoque praui sunt qui in stagnis vitam ducūt: ac præsertim qui in paruis versantur, & magis etiam quum aqua non effluit, sed stabilis est. Inter fluuiatiles autem præstantiores sunt qui oriuntur in fluminibus quorum aqua rapidè fertur, ac copiosa est: qui verò in stagnantibus, ii non boni sunt. Iam verò gustus tibi mandenti præstantiorem mugilem indicabit: acrior enim, iucundiórque, & pinguedinis expers eius est caro. At pingues, & gustui exoluti, cum ad vescendum deteriores sunt, tum peius concoquuntur, & à stomacho sunt alieni, prauúmque succum faciunt: quamobrem ex origano eos parant.

De labrace, Cap. XLVII.

HIc piscis pelagius est: alimētum verò quod ex hoc cæterisque piscibus habetur, sanguinē facit tenuioris cōsistentiæ quàm id quod animalia terrestria suppeditant, vt copiosè non nutriat, & citius discutiatur.

De mullo, Cap. XLVIII.

INter pelagios hic quoque numeratur, omniū ferme aliorum carnem habet durissimam, & friabilem. Nutrit, quum probè concoctus fuerit, valentius quàm cæteri pisces. hi verò tum propter purum mare, tum propter cibum, vt etiā alii pisces omnes, optimi fiunt. Ergo qui cancellos comedunt, & grauiter olent, & insuaues sunt, & difficulter cōcoquuntur, & praui sunt succi. Hos dignosces si prius quàm vescare, vētrem reseraris: inter vescendū verò primus statim odoratus atque gustatus tibi eosdem indicabit.

De piscibus saxatilibus, Cap. XLIX.

HIs omnibus scarus excellere suauitate creditur, secundo loco censentur merulæ ac turdi, tertio iuliæ, fucæ, ac percæ. Alimentum verò quod suppeditāt, non modò est cōcoctu facilè, sed hominum etiam corporibus, vt quod sanguinem mediæ cōsistentiæ gignat, est saluberrimum.

De gobio, Cap. L.

GObius littoralis est piscis, ex eorū numero qui parui semper manent. Præstantissimus autem ad suauitatem, concoctionem, distributionem, & succi bonitatem est is qui in arenosis littoribus, aut saxosis promontoriis degit: at qui in ostiis fluminum aut stagnis maritimis viuit, neque ad cōcoquendum facilis est, neque boni succi. Si verò limosa quoq; fuerit aqua, aut fluuius vrbē expurget, gobius ibi genit⁹ erit pessimus, quales sunt cæteri pisces omnes qui in eiusmodi aquis vitā exigunt. Porro gobiorū caro, vt est saxatilibus durior, ita est mullorum carne certè mollior: ergo vescentium corpora pro portione nutrit.

De piscibus molli carne præditis, & albi iuris conficiendi ratione, Cap. LI.

ASelli si probo alimēto vtantur, & in mari puro degant, carnis bonitate cum saxatilibus cōtendent: at qui alimēto prauo vtūtur, & in aquis mixtis versantur, mollitiem quidem carnis non amittunt, sed tamen pinguedinem acquirunt, propter quam non æquè vt prius suaues manent, atque alimentum excrementorum plenum corpori præbent. Cæterùm in omnibus piscibus hoc est communiter (vt diximus) memoria tenendum, pessimos gigni in ostiis fluuiorum qui latrinas, aut balneas, aut culinas, aut vestium ac linteorum sordes expurgant. Iam caro etiam murænæ quæ in huiusmodi aqua versatur, pessima inuenitur. Buglossus verò & mollior, & suauior, & omnino melior est passere. Lacerti verò medium quodammodo inter pisces quorum mollis caro est, & quorum est dura, locum tenent: horum autem piscium apparatus ad cōcoctionem optimus est is qui ex albo iure conficitur, quod quidem parant hoc modo: In aquā copiosam olei quod satis sit effundito, parúmque anethi & porri addito: quum pisces semicocti fuerint, tantum salis adhibeto vt totum ius nondum salsum videatur: hic apparatus vel ipsis ægrotis est accōmodatus. Omnium autem prædictorū piscium alimentum hominibus qui non exercentur, ociosis, imbecillibus, & ægrotantibus aptum est: qui verò exercentur, cibos valentioris materiæ postulant. Sæpe autem diximus molle friabiléque alimentum, vel ex eo quod optimi succi est, ad bonam valetudinem esse accommodatissimum. nihil enim est quod magis quàm succi bonitas ad tuendam sanitatem pertineat.

De piscibus quorum dura caro est, Cap. LII.

DRacones ac cuculi omnibus iis qui eos comederunt, durā habere carnē perspicuò videntur: galeonymi verò durā ipsi quoque carnem habent, præter eum qui apud Romanos in summo pretio est, quē galaxiam vocant, qui mollis est carnis: est verò hic etiam ex genere mustelorū. Iam scorpii, trachuri, orphi, & mulli duræ carnis piscibus adnumerantur. Est verò perspicuum,

piſces duræ carnis difficilius quàm eos qui molli carne præditi ſunt, confici: ſiquidem & concoctio quæ in vẽtriculo, & quæ in iecore, & venis ſanguinis origo, & quæ in ſingulis corporis partibus alendis aſſimilatio fit, in mollioribꝰ facilius, in durioribus ægrius efficitur: præterea ex durioribus piſcibus craſſus ſuccus, ex mollioribus verò tenuior gignitur.

De animalibus teſtaceis, Cap. LIII.

Buccinæ, purpuræ, oſtrea, hiatulæ, cæteráque his ſimilia, quum integumentum quo extrinſecus ambiuntur teſtæ ſit perſimile; teſtacea nominantur. Eſt autem horum omnium commune vt ſuccũ ſalſum in carne contineant, aluo ſubducendæ idoneum, qui in vnoquoque magis minúſque ad hanc rem pro qualitatis ac quantitatis ratione ſit proprius. Siquidem oſtrea carnẽ aliorum omnium teſtaceorum molliſſimam habent: at paruæ hiatulæ, & purpuræ, & buccinæ, & quæcunque huiuſmodi ſunt, duram: ergo iure fit vt oſtrea potius aluum ſubducant, minúſque corpus alant: duriora verò difficilius concoquantur & magis nutriãt. Quemadmodũ enim ex animalibus teſtaceis, quæ duræ carnis ſunt, carnem ad concoquendum, ita etiam ad corrũpendum difficilem habent: quamobrem ea ſæpe iis damus quibꝰ cibus vitiatur in ventriculo ob prauos ſuccos qui vel ex iecore in ipſum confluant, vel in ſuiſmet tunicis contineantur: nam ex eis plurimus ſuccus crudus, quem vocant: ex iis qui mollioris carnis ſunt, pituita gignitur. Vt igitur, quum ſuccum ſalſum abiecerint, eorum caro difficulter corrumpitur, aluúmque ſiſtit: ita ſi quis confectum ex ipſis ius biberit, aluus quidem ei abundè deiicietur, id tamen corpori nihil alimenti offeret.

De molli teſta intectis, Cap. LIIII.

Astaci, paguri, cancri, locuſtæ, carides, & alia conſimilia tenui teſta, duritie quidẽ ſimili teſtaceis, ſed quæ minor ſit, conteguntur: habent tamen ſalſum ſuccum, eúmque non exiguum. Dura carne in totum conſtãt: & idcirco difficulter cõcoquuntur, & firmiter alũt, quum ſcilicet in aqua potabili præcocta fuerint. Horum etiam caro, vt oſtreorum, quum ex aqua (vt dictum eſt) præcocta, ſuccum ſalſum depoſuerit, aluum cohibet: hæcque ægrè non ſecus quàm teſtacea duræ carnis corrumpuntur.

De mollibus, Cap. LV.

Mollia vocantur quæ neque ſquamas, neque aſperã, neque teſtaceam cutim, ſed mollem qualis humana eſt habent. Huius generis ſunt polypus, ſepiæ, & cætera his ſimilia: hæc nanque tangentibus mollia videntur: duræ tamen carnis ſunt, difficulter concoquuntur, & exiguum ſalſum ſuccum in ſe continent. Si tamẽ concoquantur, corpus non parum nutriunt: cæterùm hæc quoque plurimum ſucci crudi generant.

De cartilagineis, Cap. LVI.

Aspera noctúque ſplendens eſt horum animalium cutis: idcirco nonnulli ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, (*hoc eſt quia ſplendorem habeant*) ea σελάχια nominata fuiſſe dixerũt. Inter ipſa autem torpedo & paſtinaca carnem habent mollem atque ſuauem, quæque mediocriter per ventrem tranſeat, & non difficulter concoquatur: nutriunt etiam mediocriter, vt alia quoque omnia quæ molli teſta ſunt intecta. Eſt verò omnibus commune vt partes quæ ad caudam ſunt, mediis partibus ſint carnoſiores: id quod præcipuè ineſt torpedinibus. nam partes horum animalium mediæ videntur habere in ſe tabidam cartilaginẽ quandã. Bati autẽ, liobati, & rhinæ, omniáque huiuſmodi, duriora ſunt, & ad concoquẽdũ difficiliora: & valẽtius quàm paſtinaca & torpedo corpus alũt.

De cetaceis animalibus, Cap. LVII

Phocæ, balenæ, delphines, libellæ, grandiores thynni, itémque canes, cæteráque cetacea his ſimilia, duram, mali ſucci, ac plenam excrementorum carnem habent: quapropter ſale pri us condientes ad vſum ipſa redigũt.

Ex Xenocrate de alimento quod ex aquatili-
bus exiſtit, Cap. LVIII.

Natantium natura cibus extitit, qui in conuiuiis ſplendidis in deliciis eſt habitus, ac magnũ quoque

A ad ſalubrem victus rationem vſum præſtitit. Differunt verò piſces ex ipſa compage: ſiquidem alii duræ, alii mollis carnis ſunt. Ac duræ quidem ſunt carnis phagri, ſynodontes, bugloſſi, & lati, quales ſunt pheſæ, & rhõbi: mollem verò carnem habent turdi, merulæ, fucæ, & eiuſmodi qui facilè digeruntur. Inter hos medii ſunt aſelli, bacchi, vmbellæ. Præterea quidam ſaxatiles, quidã pelagii ſunt: ac magis alunt qui prope littora quàm qui aquæductuum meatibus mali ſucci & ori ingrati feruntur. Iam maria quoque in hac re differunt: ſunt

B nanque mediocres piſces qui in Adriano: ſed qui in Tyrrheno degunt, ſuauiſſimi: quinetiam verno tempore quamplurimi, quòd oua pariant, ſunt præſtantiores, vt mulli: æſtate verò phagri & ſynodontes: autumno verò hepatus, qui quum annum excedit, mali ſucci eſt. mugiles & lupi delicatiores ſunt. Ex ætate verò parui & noui facilè corrumpuntur: cetacei verò difficulter in ſuccum commutantur, duri ſunt, ac ſtomacho noxii: qui verò medium locum tenent, ii medio quoque modo ad diſtributionem ſunt affecti. In partibus quoque differunt.

C nam in partibus quæ ad caudam ſunt, quum motu exerceantur, bonum alimentum afferunt, ac delicati ſunt: in iis verò quæ ad ventrem pertinent, quum pingues fuerint, tum fluitant, tum verò ad excretiones rite ſunt affecti: in dorſo verò dura caro eſt. at capita omnino propter ſalſum humorem & pinguedinem non nutriunt, & difficulter diſtribuuntur. At facilè admodum excernuntur maraugiæ & paguri, ſed maximè omnium mulli. Ex apparatu, aſſi magis nutriunt, ſed difficilius tranſeunt: elixi verò, parum nutriunt, ſed facillimè deiiciuntur:

D itémque marini ori ſuaues, apti ſtomacho, facillimi ad diſtribuendum, flaccidas ac molles carnes faciunt: nam & coloratos faciunt, & ſanguinem creant, aluúmque ſubducunt. At fluuiatiles, & qui in ſtagnis degunt, ſtomacho noxii ſunt, craſſam materiam faciunt, difficulter excernuntur, & nonnulli non ſunt marinæ materiæ expertes, vt coracinus qui in Nilo naſcitur, & perca in Rheno, & in Tyberi lupus, qui eſt ſubſignatus: itémque Anienis, palúſque in Phalernis, eiuſdem naturæ piſces gignunt. nam pabulum quod illic eis ſuppetit & boni

E ſucci eſt, & valde accommodatum. Ex omnibus verò piſcibus anteponẽdi ſunt ii qui virus non habẽt, & præpingues ſunt, ac boni ſucci & moderati. Cæterùm ex piſcibus alii natantes, alii cartilaginei, alii molles, alii teſta operti, quorum exponendæ ſunt qualitates. Apua minimus eſt, gregarius, & in olla paratur. Alopeces, Lippuri, Thriſſæ, Lerúſque ex mari in flumen confugientia difficulter in ſuccum mutãtur, ſtomacho non conueniunt, difficiliter concoquuntur, & exiguum alimentum præbent. Acharnes verò duræ eſt naturæ, ægrè

F corrumpitur, nec eſt ſtomacho accommodatus, nec probum ſuccũ gignit. Velonæ, quæ roſtri cornei ſunt, ineptæ ſtomacho, malique ſucci ſunt, non nutriunt. Facilè corrumpuntur phocæ, Iulides, Trachuri (qui Sauri ab aliquibus nominantur) & Canni, & cæteri, omnes qui ſartagini conueniunt, ori quidem comedendo apti ſunt, ſed tamen ſtomacho non ſunt idonei, & facilè corrumpuntur, fluitant, ventrem non alunt. Erythrinus ori gratus aluum ſiſtit: duræ compagis eſt, ad nutrien-

G dum valet: & ad res venereas excitandas, ſi quis eum vino ſuffocatum bibat, aptus eſt. Thranis, aut xiphias cetaceus eſt piſcis, & in fruſta ſecatur: ori autem ingratus eſt, ſcaber, difficilis ad conficiendum, valenter nutriens, graueolens: quamobrem & cum ſinapi comeditur, & in olla paratur: eiú ſque præſtantior pars eſt imus venter. Thynnus, & thynnis, colias, orcyinus, pelamis, ſcombrúſque non apti ſtomacho ſunt: mali ſucci ſunt, flatum gignunt, ſcabri, difficiles ad excernendũ, nutriunt: quorum valentiſſimè nutrit pelamis: colias verò & ori

H ingratus eſt, & nullius ſucci: at thynnis ei ſubiicitur: thynnus verò difficulter concoquitur. Siones, brachicephali, pectines, chelidones, vranoſcopi, galei, canes, & qui ſunt generis eiuſdem, mali ſucci, & grauis odoris ſunt, ſegnem materiam trahunt, & gignunt. Apti autem menſæ ſunt ſargi, melanuri, cãthari,

ſũntque ſtomacho idonei, boni ſucci, ac facilè diſtribuuntur: præterea verò alunt, & apti ad excernendum. Salpæ autem pelagiæ acris ſunt ſaporis, ori gratæ, difficulter corrumpuntur, difficulter ſeparãtur, alunt, facilè excernũtur: at quæ in littoribus capiũtur, duræ ſunt carnis, & mali ſucci, & ori inſuaues. Bugloſſi verò & paſſeres duram carnem habent, ac difficiliter corrumpuntur: boni tamen ſucci ſunt, & facilè excernuntur: glaucus, cum lupo (eſt enim in omnibus ei ſimilis) minus. Præſtat autem ſparo, ellops, ſtomachóque eſt idoneus, ſuccũ dulcẽ gignit, alit, faciléque excernitur, hepatus: hemaxias mediocriter alit, delicatus, ſolutus, ori gratus, difficulter verò cõcoquitur, & alit, & facilis excretionis eſt. mugil verò pelagius optimus, ori gratus, acer, lupo non cedens. Præterea hic quoque præterquam quòd tener eſt, facilè ſubducitur: in limpidis autem ac puris fluminibus natans marinam duritiam dulcis temperiei beneficio remittit: qui verò in turbidis & ſtagnis in quibus aqua ſtat, grauioris odoris eſt, difficillimè diſtribuitur, quú mque ex fimo pinguis ſit redditus, admodum inertem carnem habet: quum verò in magnitudinem excreuit, indureſcit. nonnulli verò mugilem, plotem vocant. Cytharus & rhombus lati ſunt: rhombúſque ſolidus eſt, difficiliter corrũpitur, qui quidem ſi magnus ſit, quoniam difficiliter conficitur, & ſatis alit, per vnum diem adſeruatus coqui debet: ac citharus mali ſucci eſt, & ſtomacho non idoneus: ægrè corrumpitur, facilè excernitur. Ciclæ, cottyphi, phæcides teneræ ſunt carnis, boni ſucci, facilè digeruntur, non nutriunt, ad alui deiectionem accommodati. Coraxus duræ carnis eſt: & quum maior eſt atque auctior, grauis odoris, difficilis diſtributionis, ori aptus: alienus tamen à malæ materiei ſobole: éſtque cæteris ſimilib⁹ ſuauior. Lupus verò variatur: nam quanto maior eſt, tanto durior efficitur: bimeſtris eſt optimus, ſtomacho idoneus, boni ſucci, tener. Vrſa dulcem ſuccum facit, nutrit, facilè diſtribuitur, & facilè excernitur. Atque ita quidem de pelagia cenſendum eſt: at quæ in piſcinis degit, omnia habet contraria, quemadmodum in aliis quoque piſcibus vſu venit. Ori nanque inſuaues ſunt ii qui concluſi viuunt: quæ verò in fluminibus degit, eo quòd ex mari frigidam aquam ſubit, ori grata, teneráque eſt: quæ verò in portus tranſit, limoſa, & coanguſtata, & pinguis reddita, ori ingrata eſt. Aſellus non acris ſaporis eſt, boni ſucci, difficilis diſtributionis, facilè ſubducitur, alit. Scorpenæ duræ carnis propter ſuccos ſunt, & ob eam cauſam apparatu indigent: & quum ad excretiones aptæ ſint, ori quoque ſunt gratæ. Vmbellæ ori ſuaues, boni ſucci, facilis diſtributionis, non admodum nutriunt, facilè excernuntur. Scarus ori gratus, difficulter digeritur, facilè corrumpitur, & deiicitur: qui verò nuper captus eſt, neque viuariis fuit incluſus, multa habet interiora, & ori gratus eſt, & fluitans, facilè corrũpitur. Synodus habet ille quidem carnem duram, ſed tamen non eſt alimenti expers: boni verò eſt ſucci, ac facilè diſtribuitur, & mediocriter nutrit, & facilè excernitur. Mullus obſoniorum præſtantiſſimus eſt, & ſtomacho idoneus, & boni ſucci, & ori gratus, caro plana, difficilis ad corrumpendum, & mediocris ad excernendum. Differt autem pelagius à ſaxatili, quòd rufus ſit, cinnaríque atque auro ſimilem aſpectum habeat, itémque barbam fert: his autem inferiores ſunt ii qui in littoribus viuunt. Phagrus duræ carnis eſt, difficulter corrumpitur, non facilè ſecernitur. Aurata candidæ carnis eſt, ſolida, cõdẽſa, boni ſucci, facilis diſtributionis, alítque, & non difficulter excernitur. Congrus nec ori gratus, nec mali ſucci eſt, modicè aptus ad concoquendum, & alendum, & ad excernendum vitio vacans.

De vrtica.

Vrticæ quæ etiam acaliphæ dicuntur, gratæ ori, & ſtomacho non mediocriter ineptæ: ſed aſſatæ ſunt elixis accommodatiores, aluum cient, vrinámque magis mouẽt, quæ poſt purgationem exortæ iuxta calculos, lotæ, & perexiguo ſali mixtæ, atque ita parum aſperſæ ſunt, vt mediocriter mandi poſſint, & aſſatione concretæ aut

A verubus aut ſurculis ſuper carbonibus maluæ aut ſarmentorum, vt valenter ſoluant. Cum paſſo autem aut vino mulſo guſtum excitantes, facilè concoquuntur, faciléque excernuntur: quæ verò ex paſſo & oleo elixantur cum alio etiam condimento, id quidem ſeruant vt lubricæ ſint, atque attrahant: ſed & explent, & difficulter concoquuntur, & aluum magis relaxant.

De teſta opertis.

Glandes optimæ ſunt quæ æſtate capiũtur, aptæ vt eis veſcamur: quæ quidem exoriuntur vbi aqua dulcis B mari admiſcetur. nã & alunt, & dulces ſunt: plerunque autem in petris educantur. Suauiſſimæ enim ſunt quæ alunt, friabiléſque ſunt, multú mque ſucci faciunt, & ad aluum molliẽdam accommodatæ, & ſtomacho idoneæ, ori gratæ, teneræ, & vrinam cient. Succus earum ſimplex confici non poteſt: aut ius decoctarum ad excretionem valet. Quæ verò in petris vitam non degunt, acres ſunt, & medicamenti facultatem præ ſe ferunt, & plus ventrem citant quàm vrinas moueãt. Glycymerides præſtantiores ſunt trachibus, inferiores autem peloridibus. C hæ nanque ſtomachum diſgregant. earum caro dura eſt illa quidem, ſed non expers alimenti, & vrinam magis quàm pelorides cient: aſſatæ autem (mea quidem ſententia) indureſcunt: elixatæ verò & condîtæ ori ſunt gratæ. Ex genere peloridum ſunt hiatulæ. diuerſæ autem ſunt, atque variæ, & longæ, vt Dicæarchiæ in Lucrino lacu, & Alexandriæ in portu: (ſunt enim dulces, & boni ſucci) quæ verò ſub Pharo, & Diolco, & Ponte, & inſula oblongæ ſunt & aſperæ, glandibus quercinis ſimiles, & æquè ac phagi echinum producentes: albæ au- D tem ſunt, duræ, atque acres. Pectines optimi ſunt qui ad iuſtam magnitudinem peruenerũt, caui, colore nigriore: præſtant autem vere atquæ æſtate: ſiquidem eo tempore ad Lunæ incrementum maximè augentur. Omnibus autem antecellunt Mitylenæi magnitudine, natura, humoris bonitate. His ſimiles Ionium mare iuxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Iam verò & Chios, & vicinæ inſulæ, itémque Alexandria huiuſmodi piſces ferunt. Pontus verò multos fert, ſed minutos, & qui ægrè augeãtur: dulces ſunt, ac facilius quàm E oſtrea concoquuntur. Ex aceto ſumpti ad excretionem accommodantur: & quum ex poſca coquuntur, dulcitudinis participes ſunt, quam aſſando deponunt. Pari quoque modo contriti aluum ſoluunt, idque ſiue recentes, ſiue vetuſti fuerint: parum autem vrinam cient. Qui buxei coloris ſunt, ſicut oſtrea, non facilè corrumpuntur. Elixi ſunt aſſatis ad aluum ſubducendam aptiores, quíque magis aſſati ſunt, minus ſucci habent, & difficiliter excernuntur. Exiſtimandum quoque eſt, eos qui in ſuis teſtis aſſantur, minus huiuſce incommodi habe- F re, & facilius alere, & minus eos perturbare: valentiores autem aſſati ſunt: quíque expurgati planè puréque fuerint, ii grati ori ſunt, & facilè concoquuntur: & teſtaceis anteferendi ſunt illi qui ſale cõditi ſunt, nec admodum perturbant. natiuam autem dulcedinem in muria conſeruant, & vrinam mouent: ac candidi quidem & lati ſunt dulciores. Atque albi ſunt duri, rufi verò ſunt viroſi, & vrinam cient: varii autem medii ſunt, & eorum aliqui fucis ſunt ſimiles, qui per ſe dati, difficulter concoquuntur, & tamen vrinam mouent. Aſſumpti verò G pectines remedio ſunt iis quorum veſica vlceribus ſordidis, & cruſtam habentibus vexatur, ſiquidem ea expurgant. Buccinæ ſunt duriores purpura, & magnitudine ac loco differunt: tripliceſque vires habent teſtæ, colli, & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis aluum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur: contrà magis facit elixa. Collum earum aluum ſoluit, difficultérque concoquitur, idcirco ex ſinapi, vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipſum debẽt qui eodem veſcun- H tur. Aqua denique quæ ex eis emanat, calefacta ventrem ſubducit: cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilua fit, & piſcis qualitatem præfert: ſi verò totæ decoquantur, maiorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim afferent: quidam verò eas elixantes læuigant, & æquè ac vrticas condiunt, ſiúntque

ori gratæ. Luna exoriente plenæ & æstate graciles: purpuræ maiores duriores sunt: & earum coria mediocriter corrumpuntur: colla difficulter conficiuntur, ægrè secedunt, ægréque corrumpuntur: aptæ stomacho, pauci humoris sunt, vix mandendo dissolutæ: fundum verò aut earum excrementum facilè conficitur, facilè secedit, maiorem piscis facultatem affert, vrinam ciet, sudorē mouet, sputum creat. Siquis eo largius vescatur, bilē nauseámque facit, & atri humoris copiam gignit: partes autē ad caudam pertinentes, aut extremitates earum quæ eiusdem sunt generis, quæ turbinatæ sunt, omnium sunt aptissimæ, earumque vsus elixando & assando humorem ex se emittit ori gratum, ventriculo idoneum, aluum subducentem, dulcium vrinarum motorem; parum tamen carnis facit, ad cochlearum proportionem: sed & ori suauem odorem conciliat. Ad vini potum incommodæ, elixatæ nutriunt, assatæ verò duræ sunt, earum excrementū quod testa continetur, sistit more buccinarum. Cochleæ duræ sunt, difficulter cōficiuntur: harum species sunt hæ, teres, quæ tubæ modo sufflat: rotunda, quæ oleum effundit: harum quæ nimis magnæ sunt, ineptæ ad comedendum censentur, quia virosæ sunt, duræq; ac bilim creāt, & multa eis caro inest, cetaceæque sunt. Breuium vsus nō nullis placet cum aceto mulso, aut cum foliis viridibus rutæ, cū oxypipere: quæ verò quinque digitorum sunt, & imam partem acutam habent, quæque helices, aut actinophori nominantur, minus quidem carnis quàm cæteræ cochleæ habent, sed tamen explent, & superfluunt: at præmadefactæ, & assatæ, atque ex aceto sumptæ, accommodatiores sunt. Ac cochleæ omnes incoctæ ventrem perturbant: marinæ verò vertices habent dulciores: suntque teneræ, boni succi, difficulter corrumpuntur, leues comparatione terrestrium. valentiores enim & molliores ad excretionem censentur, suauiorisque odoris, & ima eorum pars stomacho idonea. Cochleæ porro ægrè concoquuntur: cum aceto verò & succo aperiunt, vt qui eis vescuntur pinguescant: ac cum eruca etiam comeduntur. Lopades minutæ sunt: in quibusdam verò locis sunt magnæ, vt ab ostreis non absimiles videantur: maximæ in India, sicut cætera omnia, nascūtur: cæterùm duræ, & pauci succi, difficultérque conficiuntur, & excernuntur: coctæ autem & conditæ sunt gratæ ori. Murices salsi, virosi: eis succurritur liquore cyrenaico, ruta, & aceto: ventrem turbant, vrinam cient, ori non grati, concoctu difficiles, obstruunt crasso sanguine, pituitam gignunt, & magis adeo recentes: idcirco parandi sunt cum acribus, vt sinapi, erucáque: assi difficulter secedunt, magnam sitim inuehunt, grauāt: elixati, contriti, & conditi minus virosi sunt: sed eadem quæ turbinati faciūt. Mures rotundiores quidē sunt muricibus, sed minores & hirsuti, testámque tenuem ferūt, caro magis tenera est ac dulcior succi magis varii, minus etiam nutriunt, os mordicant, faucium deglutitionem conuellunt, vocem condensant, aut abscindunt: qui largè eis vescuntur, tusses siccas, & raucitates eis excitant: areno si verò boni non sunt, vel qui in fictilibus figulorum, vel in petris, vel in alga nascuntur: sunt enim acres. Ostrea verò pelagia rara & inutilia sunt, quia ea sol non aspicit, & exiguæ magnitudinis fiunt, amaráque sunt, nec esculēta, quia ventrem mordicāt: gaudent dulci temperamento immixta, quod carnes dulces auget: idcirco ad Nili ostia præcipuè in Ægypto, & in Epheso ad Caistri ingressum inclusa, vt semina ponunt, & ita crescunt. Vere igitur crassescunt expleta albo humore & lacteo: præterea Brūdusii, Tarracone, Narbonæ, Dicæarchiæ, in Lucrino lacu, Chelidonia, Leucade, Actio, & Lybico sinu idem fit. Pelorides verò, aut melænides optimæ sunt, quæ similes sūt ostreis in stagnis, & limosis paludibus, vbi aqua dulcis immiscetur: quæ verò in fundo degunt, cum raræ sunt, tū verò etiam insuauiores. His accommodatè vtere ex iure conditis ad alui subductionem: adiuuant concoctionem, mediocriter secedunt. Pinnæ locorum causa aptæ sunt, teneræque bene alunt: ex lutulentis locis captæ, & in quibus aqua dulcis & tranquilla miscetur, quia ab vndis nō offenduntur, teneræ permanent. Pinophylaces verò qui sunt eiusdem alimenti participes, titillantes ac pinnas admo-

A nentes, pinnæ consulunt, atque auxiliantur: ac potius in lapidosis & pinnis assuetis locis morantur. magnitudinis autem causa pinnæ minores sunt magis teneræ quàm maiores. Verno autem tēpore atque æstiuo captæ longè excellunt iis quæ alio tempore capiuntur: nam præterquam quòd bonam alimoniam dant, dulces etiam sunt, quum tunc oriantur: & magnitudinis ratione quæ non magnæ sunt, aliis præstant: mediæ carnem habent mollem, albā, dulcem. Earum dura sunt colla, concoctúque difficilia, & quæ ægrè diuiduntur, & ægrè corrumpuntur: sed earum

B corpus facilius quàm collum corrumpitur. Elixātur oleo dulci, melle, similiter & vino: quæ verò ex aqua elixantur, iis præter naturam conchularum, ex sinapi vescimur. assæ duriores sunt elixis, & præsertim quæ vino parantur: præstat enim eas ex liquore, aceto, & sinapi parare. At earum quæ in vino & aceto maduerunt, magis tenera est caro, sed flatum ciet. Strombi verò duri sunt, ægrè conficiuntur, ac magis etiam ii qui auriculis maiores sunt: cum sinapi verò & liquore in aceto læuigati accōmodati sunt. Solenes, aut auli, aut donaces, mares ac fœminæ sunt,

C quæ vngues nominantur. Differunt autem: nam fœminæ mundæ sunt, & vrinam cient, humectant. parantur verò apertæ, recentes verò ac magni, quique nigris quasi virgis distincti versicolores sunt, mares sunt, vrinámque turbant: sed omni molestia vacantes redduntur sale & aceto parati. At vitiosi, & excrementorum pleni, ex oleo & sale sumpti, æquè ac loligines ad potum parantur. Optimi sunt maiores & crassiores assati, minimi dulces sunt: ac dulciores quoque fœminæ vnius coloris. Vere autem vigent & florent, sale conditi insuaues sunt. Tethea in limo

D nascuntur & littoribus algæ feracibus: inueniuntúrque in musco, alga, & fuco: similiáque sunt fungo plantæ marinæ: præterea verò qualitatem manui indunt quæ difficulter abstergeatur: maximè verò eorum coria non conficiuntur. Auxiliantur autem renibus, aut quibus vitiatus est stomachus, & quos tinesmus exercet, & coxēdicis morbis laborātibus, & ventri superiori vnà cum ruta. Secantur etiam & lauantur, ac liquore cyrenaico, & ruta, muria, & aceto, vel ex aceto condiuntur, éstque operæpretium ea cum vriridi mētha conficere: præstātissima verò in Smyrna

E insula Asiæ nascuntur. Ægyptus verò hæc non fert omnino. Telinæ, siue xiphydria aluum subducunt: locis arenosis proueniunt, & portubus vndis agitatis: fluuiatiles telinæ maiores sunt, & plus succi habent, quales Ægyptiæ sunt. Elixatæ sunt dulces, earúmque ius aluum soluit: clausæ verò sale sparguntur, & per testas humorem trahunt: frigida leuantur aqua, & ex oleo & aceto, vel mentha, vel ruta comeduntur. Qui aluum soluere voluerint, eas solubili apparatu cum oleribus condient: quæ florem ætatis agūt, si comedantur, vere sunt optimæ. Ex chemis asperas non-

F nulli glycymaridas appellant: alii conchas vocant. quæ lōgiusculæ sunt, sed minores quàm quæ in Ægypto visuntur, quæ in sectione asperitates habent glandium quercinarum asperitatibus non dissimiles: in longitudine verò virgatæ sunt, & eruptiones à cæteris differentes habent: quæ verò gustatui maris odorē repræsentāt, durioris sunt carnis, dātúrque imbecillis. Aqua ab eis manās stomacho est idonea, & vētri in trāsitu: eædē sale cōditæ trahere vrinas possunt. os itidem iuuant comedendo, & præsertim ex sinapi, aut aceto, & ruta. Leues autem chemæ maximè differunt ab asperis. habent enim latam testam & pelluci-

G dam, ac facilè concoquuntur, boni alimenti, boníque succi, ac dulces sunt, & non iniucundæ stomacho. Ex liquore cyrenaico & sinapi eis elixis & assis vescimur: coctarum iusculum soluit ventrem. At glycymarides iucundiores sunt conchis, quæ leui testa sunt: sed minus quàm pelorides. Differunt autem ex locorum situ, vt pelorides varietate ac figura. nam quæ in portu Alexandriæ inueniuntur, optimæ sunt: quæ verò prope Dioclum & Pharum & Pōtem teretes sunt atque asperæ: quæ verò auriculæ nominā-

H tur, prope petras nascuntur, duræque sunt, difficulter concoquuntur, ori insuaues, & alienæ stomacho, & per aluum secedentes, cum ruta exhibentur, quum non alia ratione gratæ fiant: magnæ in Illyria nascuntur in Ionio sinu, atque ex cyrenaico liquore, aceto, & ruta comeduntur.

De piſcibus cetaceis ſale conditis.

Sale conditi piſces communiter quidem ſunt ori grati:ſed mali ſucci,& ſtomacho alieni:leniúntque ac tur bant aluum.Ex ſale verò conditis alii duræ carnis ſunt, alii ſuapte natura humidæ compagis ſunt: alii teneri, alii medii inter hos,alii carnoſi,alii ex pinguedine conſtant: alii vetuſti,alii medii,alii recentes: ex quibus pelagii extenſi ſunt,nuper capti cedentes:medii verò diuturni,mediocres:atque alii quidem valde pingues ſunt,& excremẽ torum pleni:minus illi nutriunt:de cæteris qui duræ ſunt carnis,ii difficulter vitiantur:qui magis teneri ſunt,facilè corrumpuntur.Colii ſunt ori grati,aluum mouent, Iberici cæteris præſtant omnibus. Pelamis exigua naſcitur in Mæotide,ori grata,facilè corrumpitur, facileq; excernitur.Cybium,hoc eſt conciſa, pelamis, quæ poſt quadraginta dies à Ponto in Mæotim reuertitur,ori grata, & boni alimenti:quod verò Leoræum appellatur,ſuaue eſt,boni alimenti,ſitim non inuehit.Triton ſectum cybium ægrè vitiatur:ſolidius eſt cybio,in cæteris par. Orycalus eſt pelamis magna quæ in paludem non redit, tritoni ſimilis:ſed quia difficilius vitiatur,ideo inſignem vetuſtatem fert: tritone friabilior,ſed oris ſuauitate illi cedens: facilè verò diſtribuitur,atque concoquitur.Sarda(ita vocatur pelamis lõga ex Oceano veniens)ori grata eſt, acrimonia cybio præſtans,appetitum excitans,facilè ad excretiones lubricans.Scomber ori gratus,difficilis corruptu,ſitim af ferens,laudatiſſimus eſt Parius. Salſamenta verò quæ ex thynnis fiũt, magnam inter ſe differentiam oſtendunt.alia enim eorum facilè diſtribuuntur,alia difficulter: eorũ ceruix fit ſalſamentum quod ori gratum eſt,& ægrè vitiatur, quia eſt pinguedine vacans, laudatiſſimum Cumis. Thynni verò vẽter quum recens eſt,aptus eſt ad comedẽdum:ſed vetuſtatem non moratur: eſtque ſtomacho idoneus,vt in genere ſale conditorum: boni eſt ſucci,faciléque corrumpitur,ſed propter pinguedinem excremẽtũ parit.Cæteræ partes melandryæ dicuntur propter ſimilitudinem quam cum nigricantibus quercus radicibus habent:appetitum excitant ſinapi adiuncto:& quia pinguedinis ſunt expertes, ideo fit vt difficilius quàm imus venter corrumpantur. Atque hæ quidem partes propriè & vſitato vocabulo ταρίχα, (*hoc eſt ſalſamenta*) nominantur.mulli enim & phagri ex India duri exiſtimãtur: ſuntque cetacei,nec inter puriores marinos annumerati.

De ſalſamentis fluuiatilium & paluſtrium.

Ex ſtuuiatilibus ac paluſtribus Nilus mures & phagros producit, qui quoniam pinguiſſimi ſunt,ideo elixi ex ſinapi comeduntur: ſi maior eorum copia aſſumatur, ſupernatant.De media materia ex mugilibus in ſalſamenta condiuntur ii qui ad ſpinam diſſecti ſunt, & mendeſii vocantur:eugies verò marini ſunt, hique in fictilibus ſale conditi cibo apti ſunt, qui etiam crudi detracta pelle & euulſa comedũtur. Ex mugilibus quoq; qui acropaſti vocãtur,ſuaues ſunt,& aſſi comedũtur,nõ ſecus quàm marini & mendeſii.Ex coracinis qui ſale conditi ſunt,hemineri dicuntur: ipſique aſſi aſſumpti vicem gerunt alicuius autumnalis fructus:hique non omni tempore,ſed hyeme naſcuntur:ſiunt quoque alia minima ſalſamenta, quibus crudis veſcimur. Auris proba quidẽ eſt,ſed aruinam peculiarem quandam inducit,& idcirco cum acribus oleribus ea veſcũtur,quorum(vt ſit hæc perfecta tractatio) cõmemoratio facienda eſt nobis. Vocantur ergo alia eorũ coracidia,alia boridia,alia collia,alia typhlinidia,alia abramidia:quæ omnia ſtomacho aliena ſunt,difficultérque corrumpuntur,& aluum ſubducunt.

Galeni de lacte & caſeo, Cap. LIX.

BVbulum lac craſſiſſimum eſt ac pinguiſſimum:camelinum verò liquidiſſimum, & minimè pingue: deinde verò equinum,tum aſininum: at caprillum moderatæ conſiſtentiæ eſt,quo craſſius eſt ouillum. Habita verò anni temporis ratione lac poſt partum eſt liquidiſſimum:& temporis progreſſu ſemper ac magis magiſque incraſſeſcit:media autem æſtate ipſum quoque in medio naturæ ſuæ conſiſtit:poſt verò hoc tempus, paulatim iam craſſeſcit,donec prorſus deficiat.Vere vt liquidiſſimum eſt, ita maxima eius eſt copia.Porro ex contrariis ſubſtantiis ſe-

A ro & caſeo lac conſtat:præterea verò habet tertio loco,vt pinguis ſucci particeps ſit,cuius plurimum habet(vt diximus)lac bubulum:ideóque butyrum,quod vocant, ex eo conficitur:ouillum verò ac caprillum lac habet quidem aliquid pinguedinis,ſed minus quàm bubulũ: quamobrem efficitur vt quandoque in ventriculo alicuius ſit coagulatum,ſi ſtatim vt emunctum eſt,calidum fuerit epotũ: ſi verò ſal aut mel addatur, neque concreſcere neque coagulari in vẽtriculo poterit.Ad lactis verò bonitatẽ magno pere facit paſtio beſtiarum. Perſpicuè autem videmus lac earum quæ ſcammoniam aut tithymalum depaſtæ

B ſunt,purgãdi vim habere:ex quo planũ eſt,lac eſſe acre & acidum & auſterum,vbi vitiatæ paſtiones ſunt, quũ ſemper herbarum naturæ aſſimiletur. Non ergo opus eſt paſtus beſtiarum neque acres,neque acidos,neque auſteros nimium eſſe,vt lac afferant, quo tanquam optimi ſucci vſuri ſimus.Iam verò debere eſſe animal florentis ætatis, & præditum corporis habitu qui vitio careat,clarum vtique eſt,& nihil eſt cur ego id pluribus explicem, ſed mirum in modum vſus eius frequens,dentes & gingiuas lædit.nam gingiuas flaccidas,dentes putrefactioni & ero-

C ſioni obnoxios facit: ergo ſumpto lacte os vino diluto colluendum eſt:erit etiam accommodatius ſi mel eidem adiicias.Dignoſcitur autem lac quum vel caleſit,vel coagulo cogitur,at alio quouis modo:nam & ſciſſio quam appellant,vel citra coagulum,idem efficit, quũ lacte abunde excalfacto oxymel frigidum inſtillamus: quod idem vino mulſo efficimus,ac quandoque nihil ei inſtillantes, vaſe aquæ frigidiſſimæ pleno in lac demiſſo ipſum ſcindimus. Præterea id lac quod poſt partum emunctum eſt,

D abſque coagulo protinus coagulatur, ſi parumper ſuper calidum cinerem caleſiat: appellatur autem id quod ita confectum fuerit,pyriaſtes & pyriephthus.Ex caſeis mollior eſt duriore præſtantior:rariórque ac laxus denſiore & compacto: quum etiam vitioſi ſint & qui valde glutinoſus,& qui ad aſperitatem vſque eſt friabilis.Quod autem pertinet ad eam cognitionem quæ ex guſtatu exiſtit, omnium optimus cenſendus eſt is qui nullam vehementẽ qualitatẽ habet, ſed dulcitudo parum cæteras qualitates excedit:eſt etiam præſtantior ac ſuauior qui mediocrem

E ſalem quàm qui permultũ,aut prorſus nihil habet. Poſtquam verò caſeum ſic examinatum ſumpſeris,tibi licebit ex ructu qualiſnam optimus ſit, cognoſcere. cuius enim qualitas paulatim aboletur,præſtantior eſt: cui⁹ verò perdurat,is non bonus eſt:nam planum eſt huiuſmodi caſeũ ægrè mutari, & difficulter alterari.

De acido lacte, Cap. LX.

ACidum lac eos lædit qui frigida ſunt dentium temperatura, vtpote quibus dentium ſtuporem inducat. eſt etiam perſpicuum,lædi ventriculum qui ſit frigidior,

F nec commodè acidum ab eo lac confici.qui nanque moderatæ temperaturæ eſt,vix ipſum concoquit,non tamen penitus immutatum continet. Verùm ſi ventriculus fuerit quàm par eſt calidior,tantum abeſt vt lædatur,vt etiã aliquo commodo perfruatur.ex quo paret,acidum lac frigidæ temperiei eſſe,& craſſum ſuccum efficere.

Ex Rufo de potu lactis:hoc autem in medio quinti libri continetur,quum de lacte loquitur, Cap. LXI.

QVI lac potare in animo habet, ab aliis abſtinere cibis & potionibus debet, donec ipſum fuerit conco-

G ctum,& ad infernas partes deſcenderit. Nam ſi parum quidpiã cuiuſuis rei lacti miſceatur, neceſſe eſt & ipſum lac,& id quoque quod aſſumptum fuerit corrumpi. Præſtat igitur mane bibere lac recens mulctum, & pòſt nihil ſumere:eóque tempore nimios labores vitare:(neceſſe enim eſt vt in iis aceſcat qui tum ſe labori dedunt)ſed me lius eſt quietè inambulare, & interim vigiles quieſcere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum deſcendit. Vbi hoc deiectum fuerit,aliud bibendum eſt: quũmque

H hoc deſcenderit,aliud deinde bibẽdum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodũ multum purgat,ſed ea quæ in ventriculo ſunt,& quæ cum illa ſeceſſerint,ex propinquis partibus eò dilabuntur. qua re confecta venas ingreditur,& optimè nutrit, & nõ ampli⁹

A ſecedit,ſed ventrem ſiſtit. Ergo ei qui alui ſubducendæ cauſa lac bibit,maior eius copia non erit incommoda: at qui alēdi gratia, eius adhuc cupidus ab eodem abſtineat: quia multa conſiderare opus eſt:nam & corpus inane cruda recipit,& inani facillimum eſt impleri. Ob eam cauſam in euacuationibus ſeruare modum conuenit:nec debet quiuis bibendi lactis cauſa ad aliam victus rationem mutari: præſertim verò in morbis thoracis diuturnis,& quos tuſſis affert. Si verò ſputum decidat ac defluat, longior lactis oblatio cōferet: ſed aliquid temporis eſt intermittendum,deinde iterum dandum. Ad erodētes humo- B res & ecchymomata potui dādum melle admiſtum: ita enim & præſtātius eſt,& aluū magis deiicit: ſapa quoque & vinum dulce ei admiſcetur. Sed aluum quoque deiicit ſi ſal adiiciatur,verùm fit inſuauius. In torminibus & bilioſis fluxionib⁹, & omnino in iis quos ieiunum inteſtinum vexat,& quum ad ventriculum colliquationes confluunt,decoctum lac dari conuenit. Ac primùm quidem lentè & paulatim coquetur, vt pars deſcendat, pars verò abſumatur: deinde magis magiſque coquetur,adhibita diligentia ne aduratur, nève caſeus aut ſerum ex eo fiat. C Curabitur hoc diligētiſſimè,ſi leniter coquas, & agitādo, id ex omni parte detrahas quod feceſſerit. Ferula autem leni & tenui agitandum eſt:ac ſiquid labris ollæ inſederit,id ſpongia abſtergēdum: ſæpe enim fit vt inde totum fuerit deprauatum. Lac igitur vſquedum craſſum æquabiliter,& crudo dulcius euaſerit,coquatur.

Galeni de optimo melle, Cap. LXII.

MEl præſtantiſſimum eſt quod dulciſſimum eſt atq; acerrimum: colore verò pallidum, conſiſtentia neque craſſum,neque concretum,neque valde dilutum: ſed D vnitum in omni parte, & tenax ita vt ſi eius particulam digito ſuſtuleris,& defluere permiſeris, ſibiipſi continuū extendatur,& perinde ac viſcum non abſciſſum, non in particulas diſſectum deſcēdat. Tale autem eſt Hymettiū, Thaſium, & vno verbo, Atticum: quod conſequitur id quod ex inſulis Cycladibus aduehitur. Fit quoque mel optimū inter Pergamū & Elæam vrbē. Ad mellis autē bonitatem aut malitiam videtur aliquid accedere ex plantis,in quarum foliis mel colligitur:& ob eam cauſam laudatiſſimum conficitur mel in iis locis in quibus thymi E & aliarū quarundā herbarū & fruticum calidi & ſicci tāperamētiplurima copia eſt:nōnulli id vitiāt thymo impoſito,quod vitiatum eſſe ita cognoſces: Nam mel optimū thymi quidem acrimoniam præ ſe fert, ſed tamen odorē eius non reddit,vt etiam nec ita eſt guſtui vehemens. Siquis mel delingat,minus nutrietur,ſed aluum magis ſubducet:ſiquis id largius ſumat, vomitum excitare conſueuit. Elixum ſine aqua, neque pari modo vomitum ciet, neque aluum ita ſubducit,ſed diſtribuitur & nutrit. Atque id vrinas minus quàm id quod cum aqua coctum eſt mo F uet:verùm quum nutrit, non multum alimenti corpori affert. ex quo fit vt ſenibus & cæteris quorum frigida eſt temperatura,mel conueniat: at florentis ætatis hominib⁹ & calidis,in bilem conuertatur. Præterea exiguum nobis alimentum inde accedit, ſi non prius in bilem mutetur: in quo ſciendum eſt, ſi id ei contingat, ipſum eo tempore nihil prorſus nutrire poſſe.

Ex Rufo de optimo melle: habetur hoc in ſecundo de ratione victus,hoc eſt de G potionibus,ad finem, Cap. LXIII.

ATticum mel commendatur,eſtque celeberrimum,ac cætera omnia ad huius comparationem nihil eſſe cēſentur: at ego neque etiam omne id quod ibi conficitur, laudo,exiſtimóque alibi etiam inueniri quod bonitate & virtutibus præſtet: & in primis quod in Marathone fit, peſſimum eſt, non quidem Hymettio comparatum: (ſiquidem Hymettium eſt præſtantiſſimum) ſed etiam vt alio ſit inferius. eſt etiam malū Mileſium,& id H quod ex Aphidna, quódque ex Sicilia comportatur. Sed præter Atticum bonum eſt mel Chium, Syrium, & Scythicum,& Siphnium,& quod aliunde aduehitur ex multis Cycladibus inſulis:& Siculum hyblæum,& Creticum, & Bœoticum quod Œchaliæ gignitur.

De mediis eduliis, Galeni, Cap. LXIIII.

IN ſingulis differentiis quas ineſſe alimentis diximus, media quædā interiecta ſunt:etenim inter ea quæ molli ſunt carne & quæ dura medium quid inuenies quod nec duræ nec teneræ carnis ſit:pari quoque ratione inter attenuantia & incraſſantia,vel calfacientia & refrigerantia,vel exiccantia & humectantia:ac animātibus quidem naturalem temperaturam vitio carentē ſeruantibus cibi ſuis naturis ſimiles conueniunt: at quibus praua temperies aut innata eſt,aut pòſt acquiſita,nō ſimilia ſuæ naturæ ſunt idonea:ſed contrariorum vſus, vitiatam tempēraturam ad propriam naturam atque ſuam adducit.

De iis quorum liquida & dura conſiſtentia eſt, Cap. LXV.

QVorum liquidior ſubſtantia eſt,exiguum alimenti corpori dant omnia,atque eiuſmodi vt citò in vapores abeat & digeratur,vt alterius non ita multo pòſt indigeat. Quæ verò dura ſunt ac terrea, multū & firmū,quódque difficulter digeratur,alimentum præbent:quòd ſi glutinoſi particeps ſit,multo magis hæc omnia valēter præſtabit. Eſt etiam perſpicuum, hæc non facilè concoqui, nec in ſanguinem abire,neque aſſimilari ſolidis animalis particulis:quòd ſi ita ſit,ne celeriter quidem nutrient:ſed vbi fuerint ſuperata & elaborata atque confecta, tum corpori multum alimentum ſuppeditabunt.

Qua ratione fiat vt pomorum adſtringentium,aut pirorum eſus ventrem deiiciat, Cap. LXVI.

QVibuſdam contingit vt poma adſtringentia comedendo aluus deiecerit,quum prius fœnumgræcum, & radiculā,& maluas ex oleo & garo, & omnino ea quæ ſubducere aluum conſueuerunt,ſumpſiſſent,& poſtea auſtera pira,aut poma,aut mala Punica comediſſent. Vēter enim tum maximè emollitur quum imbecillus eſt, & ab adſtringentibus roboratur,& ad excretionem impellitur: ſiquid cōtrà feceris,& prius ſumas auſtera,deinde ea quæ molliunt,contrà quoque comprimetur. Quocirca ſiquis alius ſuccus ventrem ſubuertat,id quod ſolet pallida bilis in quibuſdam efficere,in quib⁹ maior eius copia ſit coaceruata, qui ita affectus eſt, ſiquod adſtringentiū guſtarit,is ſtatim ſuccum vexantem deorſum excernet. Quum igitur olim iuuenis quidam ſcammoniam purgandi corporis gratia ſumpſiſſet,iámque horis quinque lapſis nulla ſubſequuta fuiſſet excretio, quereretur autem ſtomachum ſibi premi,& ventriculum intumeſcere, atque grauari,& idcirco palleſcere,& animi pendere, iuſſi vt exiguum quid mali adſtringentis aut Punici,aut piri comederet:qui ſimulatque comediſſet, à perturbationibus illis fuerit liberatus,facta copioſiſſima confertáque vētris excretione. Hæc ſatis ſint ad oſtendendum iis qui imbecillo ventriculo ſunt,aluum ſubduci quum poſt alios cibos aliquid adſtringentium aſſumpſerint.

Ex Mneſithei Athenæi de facultatibus alimētorum, Cap. LXVII.

OMnibus ſeminibus communis quædam ineſt affectio,de qua neceſſariò dicendum eſt: quum enim ſuperioris anni ſunt,aptiora redduntur ad bonam concoctionem: at quæ vetuſtiora ſunt, leuia ſunt illa quidem, ſed minus nutriunt:quæ verò iuniora ſunt ſemeſtribus,alimētū graue,ſtabile,& quod ægrè cōficiatur exhibēt. Atque hæc quidem proprietas quæ exoriūtur,ferme omnia (vt ita dicam) conſequitur: quorum enim radices maximè comeduntur,eorum ſemine minimè veſcimur: contrà etiam quæcunque ſemina nobis alimentum ſuis fructibus præbent,eorum radices ſunt ad veſcendū inutiles.

De iis quæ ſolidis vngulis ſunt, Cap. LXVIII.

SOlidarum vngularum animantium eſus admodum vilis eſt. Omnibus tamen præſtant, leuiſſimǽque ſunt carnes aſinorum (quemadmodum aiunt ii qui Aſiam peragrant) ſylueſtrium: quemadmodum verò nos ibidem vidimus,eorum qui diligentiſſimè fuerint educati. Secundo loco cenſentur equorum,peſſimæ ſunt muli: equorum verò ſylueſtrium ſunt peſſimæ omnium: ſed ex iis vbique

lactentium sunt optimæ, secundas ferunt recentissimorū. Quæ autem bifidæ sunt, corporis habitum qui imbecillus sit, alere præcipuè possunt: post pisces verò, hœdorum & agnorum lactentium: nam & facilè cōcoquuntur, & alendo sunt, & aluum humectant: atque in his etiā quærenda sunt ea animalia quæ ab ortu lacte ipso fuerint abunde nutrita, & non multas herbas in pascuis sint depasta. nam eorum omnium & teneræ sunt carnes propter ætatem, & propter alimentum quod eis lac affert, facilè concoquuntur. Vitulorum verò & porcellorum lactentium caro & odoris suauitate, & iucunditate, ac deliciis nullius carne est inferior: sed ægrotis, aut iis qui se reficiunt, non est eius vsus accommodatus. nam vitelli grauiores sunt, & porcelli nimis humidi, & ventrem perturbant. At victimæ quæ non amplius lac sugunt, nec tamen adhuc venerem sunt expertæ, præstantiores sunt porcis, quum ad eam ætatem peruenerunt: siquidem humectās vis quæ ex lacte prodit, in eis non inest: ac pinguedo naturalis, & tenera ætas temperatum ex vtrisque esum facit. Cætera porro genera victimarum quum ad eum gradum peruenerunt, duriores quàm lactentes sunt, & difficilius concoquuntur: & si conficiantur, durius alimentum corpori præbent. Quæ verò deinceps hæc consequuntur, & rebus venereis iam vtuntur, quæque ex eis maximè florere videntur, vtilia sunt illa quidem iis qui ea possunt concoquere, cæterùm molestia afficere consueuerunt. Iis præterea qui robur ex vsu carnium quærunt, necesse est deteriores esse vetustas, quia ætas semper in deterius vergit: quocirca non sunt sponte assumendæ: si verò quandoque necessitas cogat, magis coctis vescemur. Caninæ carnes aluum subducunt: non semper tamen afferunt eam leuitatem quam ex multis aliis consequimur: nam & mucosæ sunt & glutinosæ, & tamen tenerrimorum catulorum caro præstantissima redditur. Vulpina & vrsina caro mucosa est, & quodam autumni tempore fit crassior, & inter eas præstantissima est ferarum quæ carnem vorant, vt luporum, & leonum, & omnes qui eiusmodi ferarum carnes comederunt, eas ægrè cōcoqui aiunt, grauésque esse, & intestina dolore vexare. Mures qui in arboribus vitam agunt, aluum deiicere, sed nihil nutrire comperiuntur: at qui mures domesticos & montanas testudines, & lacertos agrestes, & palustres, & eiusmodi belluas comedunt, eos animo valde placatos esse quispiam dixerit.

Ex Philotino de facultatibus alimentorum, Cap. LXIX.

A Sorbitio omnis, non magnæ admodum confectionis quæ in ventriculo fiat indiget: nam & humoribus est mixta, & liquata est, & calfacta, & computruit, & multam propriæ molis alterationem est sortita. A ceris diluta succum acerbum, quique tormina & flatus vehementer excitat, corpori distribuunt: siquidem in ore facultatem habere acerbam ostendunt, & prædictas molestias, simulatque sumpta sunt, ex eis oriri conspicimus. Carnes conuenienter animalium naturæ meliores censentur, vt nouellæ sint præstantiores vetustioribus, & quibus maior copia B carnis inest, gracilioribus: quæ pabulis concoctu facilibus vtuntur, iis quæ non huiusmodi: & pinguiores macrioribus, & inter has, carneæ partes cæteris præstent: itémque execta animalia nō dissectis: & fœminæ maribus, quibus pares vires habeant. Ex partibus verò animalium, posteriores excellunt, ac dexteræ sinistris anteponuntur. De pedibus verò partes inferiores, & internæ crurum externis, & tergoris partes partibus ad ventrem & pectus sitis duriores sunt, & difficilius conficiuntur. Simili quoque modo affecta esse videtur ea quæ intra spinam sunt C & latera ad ea quæ extra sunt sita. Porro elixa ægrè conficiuntur. flexibilia enim in modum lori fiunt, & ab ore difficulter læuigantur. cæterùm verò alimentum nulla noxa afficiunt: ex quo sequitur vt nullam eius cruditatem videamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera sunt, & ab ore cōficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta celerrimè & maximè concoquitur: atque minutatim dissecta, at quæ ita simul cocta est, quemadmodū quamplurimi coquere consueuerunt, difficilius quàm illa conficitur. Ex oliuis nigræ sunt omnium pinguissimæ, difficilli- D mæ ad conficiendum, & choleram maximè omnium efficiunt, & diuturnas nauseas excitant, & secessiones per aluum paulatim, & plures mouent: quæ verò pyrallides nominantur, faciunt illæ quidem eadem quæ nigræ, cæterùm quia minus pingues sunt, minus etiam ea quàm nigræ faciunt: vtræque tamen succum pinguem glutinosūmque, & in quo acerbitas quædam insit, gignūt in corpore: quamobrem fit vt succus vitellinus ex ea oriatur. Oliuæ autem quæ in aceto compositæ sunt, facilè quidē confici possunt, sed acidum succum in corpus distribuūt. E Albæ verò ex muria paratæ minus difficulter quàm prædictæ conficiuntur: verùm salsas afferunt facultates, amarásque & acerbas, ex quibus succi vitellis oui similes creātur. Confractæ denique oliuæ facilius quidem quàm albæ conficiuntur, veruntamen salsus ex eis succus in corpore generatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Lib. III.

De attenuante & incrassante victus ratione, ex Galeno, Cap. I.

Attenuans diæta trāsitus angustos aperit, & adhærescentem humorum tenacitatem extrudit, inciditque crassos humores, atque attenuat. Sed si quis in ea diutius immoretur, sanguis serosus, aut biliosus, aut melancholicus progressu temporis fiet: siquidē huiusmodi omnia calefacere vehemēter, & exiccare apta sunt: quamobrem calculi tophacei in renibus gignuntur. Ergo cauendus est omnium acrium vsus continuus, ac præsertim quum is qui illis vtitur, sit natura biliosior: quandoquidem hæc edulia solis iis qui pituitosum, aut crudum, aut crassum & glutinosum humorem congregauerunt, idonea sunt. Ac plerique etiam diuturni morbi solo vsu diætæ attenuantis plerūque sublati fuerūt. Et multo melius est vt in iis in quibus sola victus ratione finem optatum consequimur, à medicamentis abstineamus: quemadmodū ego multas nephritidas, & arthritidas non paucas, quæ etiam cum tophis articu- A los nudauerant, alias quidem hac victus ratione omnino persanatas, alias verò mitiores redditas fuisse conspexi. Noui etiam qui difficultate spirandi laborarent, non paucos adeò adiutos, vt vel prorsus conualescerent, aut longo temporis interuallo parum affligerentur. Hæc eadem attenuās victus ratio lienes magnos, & iecur induratum eliquat, & morbos comitiales adhuc paruos & incipientes curat: at diuturnos & inueteratos non mediocriter iuuat. Omnia igitur quæ irritant ac mordent olfactum & gustum, ea acria sunt & attenuant. Iam verò quæcunque ni- B trosa & quæcunque amara sunt, quandam incidendi vim habent. Sed non exigua differentia erit, si quid horum cū oxymelle, aut aceto, aut sale, aut oleo propines: nam acetum & oxymel eorum vires intendit, oleum verò diminuit. Ergo ex eduliis attenuantibus plurima quispiam medicamenta quàm alimenta nominarit: quæ verò crassos glutinosósque humores gignunt, valentissimi sunt alimēti: si que probè & in ventriculo & in iecore concoquantur, bonum efficere sanguinem consueuerunt, & tamen lienē & iecur obstruunt. Si que in visceribus paruum quoddam

inflammationis initium fuerit, eā valde augent,non secꝰ quàm inflationes & ſcirrhoſas affectiones exacuūt,& abſceſſus etiam gignūt.Sed quædam ſunt quæ tātummodo craſſum ſuccū faciunt,ſicut lens:quædam glutinoſum,vt malua:quædam vtrunque,vt animalia teſta operta,& quæ mollia nominantur. Ac ad tuendam quidem valetudinē, planum eſt accommodatiorem eſſe attenuantem quàm incraſſantē victus rationē:firmā tamen corporis affectionē,& robur præſtare corpori propter alimenti exiguitatē non poteſt:idcirco neceſſe eſt quandoque edulia attingere quæ valde nutriunt,quæque craſſos ſuccos faciunt. id tamen moderatè faciendùm eſt, atque illis præſertim tēporibus in quibus perſpicuè ſentiunt ſe alimēti indigere. Porro iis hominibꝰ qui multis ſe credere exercitationibus poſſunt,& dormire donec velint,quique vitam elegerunt à reipublicæ negotiis liberam,iis vſu venit vt edulia glutinoſa & craſſi ſucci poſſint comedere, ac præcipuè ſi quum ſe illis expleuerint, nullum vnquam ſenſum aut grauitatis aut tenſionis in hypochondrio habeant. Quicunque verò aut ætate aut imbecillitate impediti ſeſe ante cibos exercere nō poſſunt,ii penitꝰ ab huiuſmodi eduliis abſtinēdi ſunt: qui verò omnino in ocio vitā degūt,ne ii quoque talibus cibis veſcātur. Etenim ad bonæ valetudinis tutelā cum maximum malum eſt quies corporis,tum verò ſummum bonum cēſetur moderatus motus:quibus quidem fit rebus vt tutius ſit abſtinere à cibis craſſis & glutinoſis eos qui ſolùm bonæ valetudinis habent rationem,& non firmæ conſtitutionis corporis, cuius ſtudio athletæ tenentur. Minimè ergo reprehendenda inter edulia ſunt ea quæ media interiecta ſunt inter attenuantia & incraſſantia, vtpote quæ in moderatione & medio exceſſuum ſint conſtituta,& ſanguinem conſiſtentia moderatum faciant. Hoc igitur alimentum eſt corporibus noſtris optimum:quod verò craſſos ſuccos gignit, deterrimum,quod eſt perpetuò fugiendum. & eduliorū varietas,& præſertim quum ex contrariis viribus cōſtāt, maximè noxia eſt cenſenda:quippe quæ res aſſumptas nō probè concoqui permittat. ac vires quidem vniuerſales tales quædam ſunt:eorum verò materias deinceps adſcribemus.

Quænam alimenta attenuant, Cap. II.

ALlia,cæpa,naſturtium,porra,ſinapi,piper,ſmyrnium, pyrethrum,origanum,nepeta,mentha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium,ſatureia,viridia adhibita:nam exiccata iam medicamenta ſunt,non alimēta. Omnino enim quicquid ſiccum eſt,viridi valentius eſt: & quæ in montibus aut locis ſiccis creſcunt, iis quæ in planis,aut hortis, aut paludibus ſunt fortiora:quæ ſanè de omnibus cōmuniter ſunt intelligenda. Prædictas verò ordine conſequūtur eruca,ſium,apium, petroſelinū,ocyma,radiculæ,braſſica,beta,carduus,eryngium,vrtica, fœniculum, coriandrum,ruta,anethum,libyſticum,cuminum,capparis,terebinthi fructus:itémque ſemen cari,aniſi, ſinonis, ameos, dauci,ſeſeleos,tordili: ac denique omnium odoratorum & acrium,& perſpicuè calidorum. Vehemēter autem attenuat rutæ ſemen & cannabis, vt medicamēti ſimilitudinem habeat. Ex reliquo cerealium ſeminum genere ad victus rationem attenuantem, ſolum hordeum moleſtia vacat: ſecundum locum tenent triticei panes in clibano cocti:à cæteris abſtinere homo debet. Maxima quoque,ſi volueris,copia tibi ciborum ad rationem victus attenuātem accommodata ſuppetet à piſcibus ſaxatilibus, & ab auiculis montanis.nam quæ in montibus degunt animātes,naturæ ſiccioris ac calidioris ſunt,earúmque caro minimè pituitoſa glutinoſáq; eſt:ſturnos igitur,turdos,merulos & perdices poteris comedere:itémque paſſeres turricolas,& quæcunque in vineis vitam agunt. Ex columbis verò,quæ turres inhabitant,domeſticis præſtant:& omnino quæ exercentur,otioſis: & quæ ſiccioribus pabulis,iis quæ humidioribus vtuntur: quæque purum & tenuem aërem inſpirant, iis quæ contrarium,anteponēda ſunt. Ex piſcibus ſaxatilibus veſci poteris iulide,fuca,merula,turdo,ſcaro,& ad ſummam quicunque mollem ſimul ac friabilem carnem habent: ab iis verò quorum dura glutinoſáque caro eſt,omnino abſtinebis: ac mollis quidē eſt

A caro aſellorum, verùm minus friabilis quàm piſcium ſaxatilium:at mullorum friabilis eſt illa quidē,ſed nō mollis. Friabilitas igitur & mollities duæ notæ ſint vt cuiuſque animalis carnem cognoſcas:quibus attentus,eam carnem cui ineſſe vtranque conſpicias, ad ſatietatem vſque poteris comedere:cui neutram,eius vſus omnino circuncidendus:cui alterutra tantùm,ea quum aliæ tibi non ſuppetant,aliquando veſci,non tamen ad ſaturitatem vſque: quamobrem aſellos,mullos,alióſque pelagios piſces mādere licet quum ſaxatiles deſunt,& præſertim quæ ex ſinapi comeduntur,

B quemadmodum ſcorpius. Sunt verò alia quædam genera animalium in quibus altera ex iis notis quas dixi, ineſt,ſed proter alterius notæ exuperantiam, ab eorum vſu abſtinendum eſt:nam anguillæ,& plerique cartilaginei piſces,mollem quidem habent carnem, ſed quoniam glutinoſi & pituitoſi ſunt,ſatis noxæ afferunt iis quibus victu attenuante opus eſt. Ex cartilagineis verò torpedo & turtur ſolùm accommodati ſunt, potéſque eis nonnunquam vti quum ſaxatiles non ſuppeditantur: ſunt quoque eiuſdem facultatis bugloſſi & paſſeres. Gallinis

C veſci non veto eos qui exercentur, itémque columbis & turturibus, & præſertim qui in montibus degant: oportet autem eos nō recens,ſed pridie ad minus eſſe mactatos:quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent,obſeruandum eſt. Piſces autem ſaliti exquiſitiſſimè attenuant & incîdunt:ex his eligendi ſunt qui ſuapte natura tenera ſunt carne: cetaceum genus eſt cauēdū. Iā verò ſuillas carnes ſale cōditas guſtare quiſpiā tutò poterit. Ex fructibus autumnalibus ii qui ventrem molliūt minimè nocebūt: molliores igitur potius quàm

D duros,& quàm eos qui tardè tranſeūt,comedere licet,nō tamē ex vllo genere ad ſatietatem: qui autem vehementer auſteri & acerbi ſunt,huic rationi victus ſunt contrarii. Omnibus verò aliis accommodatiores ſunt caricæ,nuces, piſtacia, & amygdalæ ſubamaræ. Oliuæ eiuſmodi ſunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò eſculentis,ſed etiam poculentis, ſolum mel(vt ita dicam)ſuccum tenuem exquiſitè gignit. Vina alba & tenuia craſſos humores incîdunt,& per vrinas expurgant. Iam verò ſerum lactis inter ea numeratur quæ

E attenuandi vi ſunt prædita:ſed oxymel ad victus rationē attenuantem multo eſt accommodatius.

Quæ res craſſos ſuccos faciunt, Cap. III.

CRaſſos ſuccos faciunt panes qui ſub cinere coquuntur,quique rite non conficiuntur,& qui tragus appellatur,& placentæ ex muſto & ſimila: & lagana, & placentæ quæ itria nominantur: & quodcunque ex triticea farina ſine fermento conficitur: & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur:præterea ſimila & alica abunde craſſi ſunt ſucci, amylum verò

F mediocriter: lobi quoq; craſſi ſucci ſunt,& lupini,& interna pars lentis: fabæ frictæ,ſeſami ſemen,eriſimi ſemen,piſces qui molles appellātur, loligines,ſepiæ,polipodes,& cetaceum genus. Valde autem craſſi ſucci ſunt oſtrea,buccinæ,purpuræ,chemæ,patellæ, pectines,pinnæ,&(vno verbo)omnia quæ teſta conteguntur:itémque anguillæ,cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ,porcinæ,leporinæ,iecur,renes,teſtes, cerebrum, ſpinalis medulla,mammæ,lingua, glandulæ mediocriter: lac nimis coctum,caſei omnes: recentes verò & qui ex a-

G cido lacte conſtant,minus:lac acidum igni decoctum: ex ouis,quæ ad perfectam concretionem ſunt cocta,& aſſata etiam magis: & longè maximè quæ in ſartagine fricta ſunt:palmulæ,caſtaneæ,glandes,bulbi,rapa,fungi, ari radix,tubera,nuces pineæ,ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres vberius ſumpti,poma nondum matura. Inter vina quæ dulcia ſunt ea craſſum ſanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & muſtū eodem modo,itémque craſſa & nigra vina.

Media attenuantium & craſſos ſuccos facientium, Cap. IIII.

H PAnes optimè confecti,ſunt eiuſmodi,& carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum,phaſianorum, perdicum,columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merularum,& paruarum auicularum omnium: itémque

piscium saxatilium, littoralium,& pelagiorum,& gobiorum, murænarum, buglossorum, & absolutè omnium piscium qui neque lentorem neque fœtorem edendo referant,& ficus maturæ,& ex oleribus agrestibus feris: atque id est commune multorum genus: singulorum verò speciales appellationes apud Atticos sunt, vt lactuca, chondrille, gingidia, & alia innumera. Huius verò sunt generis palustris, myacanthinus & chamædaphnes ac bryoniæ asparagus. Vinum flauum simul & dulce, & pellucidum, quale est Aruisium,& Lesbium,& Falernum, & Tmolites haec enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum faciant, Cap. V.

TRiticum omne quod graue, densum, & interius flauescẽs est, viscidũ succũ gignit: quod verò leue, rarũ, cãdidúmque intus est, minus est huiusmodi. Simila quoque & alica abunde viscidæ sunt: itémque tendines, & musculorum extremitates nerueæ, & partes quæ circa labra sunt,& lingua, omnis suilla caro, itémque agnina, sesami semen, bulbi,& pingues palmulæ.

Quæ crudos in nobis humores pariant, Cap. VI.

PAlmulæ virides crudis humoribus explent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus qui calefieri difficulter possint, capiãtur,& radix rapæ, siquis ea liberalius vtatur, & caro testaceorum, quorum est dura caro, quæque salsum succũ ex nimia coctione amisit:& quæ mollia nominãtur polypodes, sepiæ,& quæ sũt generis eiusdẽ: omne cetaceũ genus in mari degentium animalium: ventriculi, intestina, vterus quadrupedum, duræ glandulæ incoctæ, acidũ lac, caseus, panes in sartagine cocti, lupini, vua in ventriculo contenta.

Quæ frigidos humores creent, Cap. VII.

QVI se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coaceruent, natura comparatum est, quum non facilè possint in probum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum vẽtres, intestina, vterus quadrupedum bestiarum, acidum lac, boleti, poma immatura,& bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VIII.

SVccum absolutè pituitosum gignunt nerueæ animalium particulæ, cerebrũ, pulmo, spinalis medulla, glãdulæ incoctæ, agnina caro, boleti Amanitæ, caro testaceorum mollis carnis, poma nondum matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. IX.

CArnes bubulæ, caprinæ,& iis multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt:& magis etiam asininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ,& suũ agrestium; carnes animalium terrestrium sale condîtæ, lienes animalium. Ex marinis huiusmodi succum pariũt carnes thynni, balenæ, phocæ, canis, delphinis, & omniũ cetaceorum: itémque cochleæ, brassicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria sunt condîta, vt lẽtisci, terebinthi, rubi,& canini rubi germina: cinaræ etiã caro,& lens, edulium est melancholicum vel maximè: post hanc panes furfuracei, quique ex tipha,& aliis vitiosis seminibus conficiuntur: triticum tenerum, aphace,& vicia, & vina crassa & nigra.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. X.

SIliquæ, cinaræ succus tenuis est, & amaram bilem facit: præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus: omnia enim dulcia alimenta,& vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. XI.

PAlũbi, anseres, præter alas viscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres,& quæ in stagnis ac pratis vitam ducunt, cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum,& omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam transigunt,& piscium fluuiatilium ac palustrium, quique in limo degunt,& omnes cetacei generis in mari, excrementa faciunt.

Quæ vacent excrementis, Cap. XII.

ANimalium colla, caudæ, alæ, agrestium animantium caro,& eorum quæ in siccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ valde nutriant, Cap. XIII.

SVum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet, bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis,& item alia medulla, alæ anserum,& magis etiam gallinarum, omnium volucrium ventres, cochleæ, & præcipuè ter coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, vt chemæ, purpuræ, buccina,& cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri, cancri, locustæ, squillæ,& iis similes: itémque molles appellati, vt polypodes, sepiæ, loligines,& cõsimiles: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati,& rhina magis, mulli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est, quod verò liquidius est, id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei, deinde ii qui ex simila parantur: tertio loco ii in quibus etiã furfur sit. Triticum elixum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt, non firmam illam quidem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnumgræcum, dolichi (quos lobos & phaselos vocant) non minus quàm pisa nutriunt. alunt etiam lupini, castaneæ, lentes, palmulæ dulces, vuæ dulces & pingues, glandes, rapa, quam napum nominant. bulbi maximè nutriunt,& magis etiam bis cocti. mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem redditur accommodatum, itémque melicratum probè coctũ. Omne vinum pro portione crassitiei nutrit: rubrũ ergo & crassum maximè omnium ad sanguinem gignendum accõmodatum est: secundo loco nigrum simul,& dulce,& crassum, tum rubrum & crassum & adstringens: his minus nutrit album simul & crassum & austerum: minimè omniũ album & tenue. ad summam omnia quæ crassi sunt succi, si probè concoquantur, multum alimenti præbent.

Quæ res minus nutriant, Cap. XIIII.

EXtremæ partes animalium parum nutriunt, itémque vterus, venter, intestina, cauda, aures, pinguedo, adeps: omne volucrium genus terrestriũ generi comparatum minus nutrit. Caro eorum quæ senio confecta sunt, minus alit quàm eorum quæ adhuc augescunt. alimentum quod pisces dant, sanguinem magis tenuem facit, vt neque satis nutriat,& citò digeratur. ex iis quæ testa intecta sunt quæ molli sunt carne, velut ostrea, exiguũ alimentũ præbent. Panes hordeacei quomodocunque conficiantur, minimè omnium aliorum nutriunt: æquè verò ac ii nutrit polenta ex eis confecta, itémque panes furfuracei, & impuri omnes, ac loti, amylum, maza ex polenta hordeacea, auena, milium, eóque magis panicum, oryza, fabæ virides, semen papaueris, semen lini, ormina, sycamina, rubi canini fructus, iuniperi baccæ, myrta, amygdalæ, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ, & præsertim maturæ, nuces auellanæ,& magis etiã regiæ, nuces, serica, corna, pruna, rubi fructus, fructꝰ arbuti, zizipha, iuglãdes, halicacabꝰ, capparis,& præsertim sale cõdîta, brassica, beta, lapathum, oxylapathum, portulaca, solanum, raphanus, rapa, sinapi, nasturtium, pyrethrum, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus: cæpa autem & allium, & porrum,& ampeloprasum cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve cocta paucissimum. Mala Punica parũ nutriunt, pira verò & præsertim magna nescio quid alimẽti in se continent: cucurbitæ quoque modicũ alũt, itémq; vuæ passæ austeræ & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt, medii interiecti sũt phaseoli, ochri, araci, cicerculæ,& ficꝰ quæ nõ æquè ac alii autumnales fructus, parũ nutriũt. laxam enim carnem faciunt, id quod efficiunt etiam vuæ: ipsæ verò minus quàm ficus alunt, laxámque & humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas insit, quum eam qualitatem aut assando, aut elixando, aut parando deposuerint, exiguum alimentum corpori dant: prius verò nullum præbent.

Quæ res boni ſucci ſint, Cap. XV.

OMnium ferme earum quibus veſcimur, lac optimi eſt ſucci:eſt autem optimum lac animalium inte græ valetudinis,quum nuper expreſſum potatur.Oua tremula & ſorbilia boni ſucci ſunt:præſtantiora autem ſunt gallinarum & phaſianorum : deteriora verò ſunt anſerum & ſtruthiocamelorum.Aues autem & piſces ferme omnes boni ſucci cenſentur, præter eos qui in paludibus ac ſtagnis, & fluminibus limoſis degunt:ac præſertim ſi aqua e ciuitate aliqua prodeat,cuius cloacas,balneas & culinas expurget,vel aquã admiſtã habeat quæ fullonibus ad veſtes tinctas abluendas vſui fuerit. Ergo tutius erit ſemper eos piſces offerre qui de mari quod aquæ dulci mixtum non ſit, excepti fuerint, quales ſunt qui pelagii & ſaxatiles appellantur.hi enim cum ſucci bonitate, tum iucunditate cæteris longè præſtant. Si verò quidem ſint qui vtraque in aqua viuere ſint ſoliti,vt capito, lupus, aſellus, cobio, muræna, cancri, & anguillæ, ſtatim quærendum erit vbinam ſint capti : deinde odoratu ac guſtatu diſcernendum. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt,etſi cæteris pinguiores ſunt, tamen & malè olent, & inſuaues ac mucoſi ſunt, & citò putreſcunt: atque etiam ex conſuetis piſciũ alimẽtis aut meliores aut deteriores eſſe ex guſtu atque odore facilè cognoſcuntur: quemadmodum nulli peſſimi omnium ſunt qui cancros comederunt: aliorum verò caro durior eſt illa quidem, ſed non mali ſucci. Fidicula, rhombus, hepatus, bugloſſus, paſſer & lacertus medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram duràmque carnem habent, alimentúmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quique imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonam valetudinem accommodatiſſimum : quocirca optimum omnium ſuccum creat. Carnes animalium quadrupedum ſi probè concoquantur,optimum ſanguinem gignunt, & præſertim ex quæ boni ſucci animalium ſunt:quale ſuillum eſt genus.nam caro ſuum & ad iucunditatem, & ad concoctionem eſt præſtantiſſima, & maximè eorum qui in media ætate ſunt conſtituti:vetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt,itémque eius qui nuper natus comeditur:nimis enim humidæ ſunt carnes eorum qui recens ſunt nati, & pituitæ plurimum faciunt. Mamma boni ſucci eſt. Iecur, partes quæ circa labia ſunt, alæ, & cæteræ extremitates, itémque inteſtina, & vterus, & cauda, minus quàm carnes boni ſucci ſunt: glandulæ concoctæ probè, proximè ad carnes in alendo accedunt. Cor non mali eſt ſucci : pedes meliores ſunt roſtro atque auribus. etenim cartilago in perfectis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc creſcunt, quum exquiſitè fuerit in ore contrita,concoquitur:cæterarum verò animantium quanto carnes à porcorum carnibus,in alimenti viribus ſuperantur, tanto partes extremæ in eiſdem partibus ſuillis cedunt. Cerebrum volatilium longè præſtat cerebro terreſtrium. Sylueſtrium caro melioris ſucci eſt quàm cicurum.Panis purus & rite confectus boni ſucci eſt:itémque alica,ptiſſana probè cocta, fabæ, caſtaneæque non mali ſucci ſunt:ficus maturæ, vua matura & penſilis non ſunt reprehendendæ:caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt:quæ verò diutius in ventriculo morantur,mali ſucci euadunt,& pediculos gignunt:hæ cum nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt:qui verò ficus & caricas cum aliquibus aliis eduliis comedunt,non mediocriter offenduntur. Lactuca inter olera bonum gignit ſanguinem,deinde verò intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt:optimi verò ſunt ſucci Falernã,& potiſſimum dulciſſima:itémque Aruiſium, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res malos ſuccos faciant, Cap. XVI.

MAli ſucci non vna ſpecies eſt.nam alius frigidior & pituitoſior eſt,ali⁹ calidior & bilioſior,alius denique magis melancholicus.Ab omnibus autem mali ſucci eduliis,etiamſi ab aliquibus facilè concoquantur, abſtinendum eſſe conſulo.ſuccus enim malus ex eis aceruatus longo tempore latet in venis: quúmque vel paruam occaſionem ad corruptelam nanciſcitur, febres malignas

A gignit.Mali ſucci ſunt hæc : pecudum caro, & caprarum ſimili modo, adiuncta etiam acrimonia. hircorum caro peſſima eſt,proximè ſuccedit caro arietina,deinde taurina.Inter has omnes caro caſtratorum eſt potior:ſeniorum verò carnes ſunt peſſimæ. Leporum caro gignit illa quidem ſanguinem craſſiorem, ſed tamen qui melior ſit ad ſuccos bonos faciendos quàm boum aut pecudum. ceruina quoque caro non minus quàm eæ ſucci mali eſt : renes & teſtes nimis adultorum animalium, præter teſtes gallorum gallinaceorum,mali ſucci ſunt.Cerebrum,ſpi-
B nalis medulla,cor,lien (minus autem ſuillus) omnia viſcera,oua fricta,caſei veteres,boleti, amanitæ mali ſucci ſunt:cæteros fungos non eſſe tutius eſt. Fœnumgræcum, lens,tipha,auena,& panis ex eis confectus,non boni ſucci ſunt.olyra tanto eſt tritico deterior,quanto eſt tipha,atque auena præſtantior.panicum,milium,& cætera generis eiuſdem non boni ſucci ſunt.Piſces verò dracones,cuculi,galeonymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi, glauci, & cætera animalia cetacea in mari degentia, mali ſucci ſunt omnia. Fructus omnes qui horæi dicuntur, mali ſucci
C ſunt:ficus verò minus quàm alii horæi fructus:at caricæ, ſiquis liberalius eis veſcatur, non admodum probum ſanguinem gignunt, & ob eam cauſam magna pediculorum vis ex eis conſequitur.Poma nondum matura, pira antequam maturuerint, terebinthi fructus mali ſucci ſunt:cinara quoque,& præſertim quum durior eſt, itémque cucumeres, & pepones, & melopepones, ſed hi minus. Cucurbita his omnibus præſtat : ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta mali ſucci abundè eſt.Ex oleribus nullum boni ſucci eſt:medium inter res mali & res boni ſuc-
D ci locum tenet lactuca, & intyba, & malua, deinde atriplex,& portulaca, & beta,atque lapathum. Radices plantarum olerum mali ſucci ſunt quæcunque acres ſunt,quales ſunt cæparum, porrorum, alliorum, radicularum, & dauci:mediæ ſunt radices ari, rapæ, quæ napus appellatur:& eius quem carum nominant.Ocymum ſucci eſt peſſimi,rapa crudior,braſſica,bulbi non probè cocti, cæpæ, porra,allia,ampeloprasa bis cocta ſucci prauitatem depo nunt. Omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera omnia quæ agreſtia nominantur,vt agreſtis lactuca, chondrile, ſcan-
E dix,gingidium,ſeris,& cichorium. Vina quæ craſſa ſunt & fœtida,& auſtera,quale eſt vile Bithynum,quod in magnis doliis comportatur, mali ſucci ſunt.nam quod in paruis conuehitur,neque boni neque mali ſucci eſt, ſed medium inter vtrunque locum tenet.

Quæ facilè concoquantur, Cap. XVII.

FAcile concoquuntur panes rite confecti, ſaxatiles piſces omnes,cobio,torpedo,turtur:omne genus volucrium.auium nanque caro terreſtrium carni comparata, facilius concoquitur, præſertim verò perdicis,attagenis,
F columbæ,gallinæ, galli gallinacei, phaſiani. Alæ anſerum faciles ad concoquendum ſunt,ſed gallinarum ſunt faciliores:& ad ſummam,alæ bene educatorum,& iuniorum optimè concoquuntur,peſſimè verò macilentorum, & ſeniorum : quæ verò ſero lactis educata ſunt, & iecur anſerum,& cæterorum quæ ſimiliter aluntur, itémque teſticuli gallorum gallinaceorum, facillimè concoquuntur.Carnes porcorum facillimæ cõcoctu ſunt: vituli melius quàm adultorum boum caro concoquitur, itémque hœdi melius quàm capræ.Omnium creſcentium caro fa-
G cilius quàm declinantium : & eorum quæ ſiccis in locis, quàm eorum quæ in aliis degunt, concoquitur. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur. bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti ſint: itémque oua tremula & ſorbilia, lactucæque & intyba ac malua, & cucurbita elixa, quum in ventriculo non corrumpitur. Vinum dulce facilius quàm auſterum cõcoquitur. Porro ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id eſſe concoctu facilius ſciendum eſt quod ſit iucundius.

H

Quæ difficulter concoquantur, Cap. XVIII.

CAprina,bubula, ceruináque caro ægrè concoquitur, peſſimè verò hircina, deinde arietina, poſtea taurina. Animalium verò annoſorum caro peſſimè conco-

quitur,& ſuũ annis cõfectorũ. Vẽtriculꝰ ægrè cõficitur,itémq; inteſtina,vterꝰ, cor,&adultorũ teſtes: ſãguis õnis, anſeres,præter alas. Palũborũ verò,ſturnorũ,merulorũ,ac paruarũ auiũ caro eſt durior:ac magis etiã turturis atque anatis: & his magis caro pauonũ otiuumq;. Vẽtres omnes volucrũ ægrè cõcoquũtur: quãobrẽ quidã ſtruthiocameli & mergi vẽtrẽ falſò cõmẽdũt,vt medicamẽtũ ad cõcoquẽdũ valẽs,quũ neq; ipſe facilè cõcoquatur,neq; aliorũ ciborũ cõcoquẽs ſit medicamẽtũ. Cochleæ difficulter cõcoquũtur,atq; etiã lac acidũ,& præſertim in iis quorum frigidus vẽtriculus eſt. Caſeꝰ itidẽ vetus eſt huiuſmodi:at recẽs,& præſertim ex acido lacte cõfectus, præſtãtior habetur. Purpurarũ autẽ caro & buccinarũ,& aliorũ teſta intectorũ,quorũ dura caro eſt,difficulter cõcoquitur. Aſtaci quoq;,paguri,cancri, locuſtæ, ſquillæ, & cæteri huius generis,polypodes,ſepiæ,loligenes, & omnes qui molli cute præditi nominãtur,bati,liobati,rhinæ,dracones,cuculi,galeonymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci,zyzænæ,ſalpæ,congri,phagri,amiæ,aquilæ, oua toſta,elixa, fricta,triticũ elixũ,tragꝰ,farina craſſiuſcula, quæ difficiliꝰ cõcoquitur quàm polẽta,tipha,auena,panes ex eis cõfecti,fabæ,ochri,dolichi,phaſeli,cicercula,araci,cicer,oryza,lupini,panicũ,miliũ,& his cõſimilia,lẽs, tuſſilago, ſeſamũ,eryſimũ,caſtaneæ,glãdes,poma,pira,ficꝰ,& ſorba antequã maturuerint. Vuæ acidæ & auſteræ, palmulæ omnes,ſiliquæ,citriũ,cuius parte exteriore ſiquis pro medicamẽto vtatur,& ad cõcoctionẽ faciet, quẽadmodũ alia pleraq; acria cõſueuerunt. Ocymũ,rapa crudior,bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus, & omnes olerum radices,& ipſa itidem olera omnia,præter lactucam& intybũ, ſunt eiuſmodi. Vinum quoque craſſum & nouum, tale eſt,atque etiam aqua admodum difficulter concoquitur.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſint,ipſúmque roborent, Cap. XIX.

STomacho autem aptæ ſunt palmulæ auſteræ,mala cydonia,oliuæ ſale cõditæ:præſtãtiores autem ſunt quæ ex aceto ſunt paratæ: vuæ paſſæ auſteræ,vua in vinaceis repoſita,nux regia, & magis quã auellana,& multo magis ſi cũ caricis comedatur. Spinoſa õnia ſtomacho apta ſunt mediocriter:huiꝰ generis ſunt carduꝰ,atractylis,leucacãtha,labrũ Veneris,cyix,tragacãtha,atrace,cui maior quã par eſt,honor eſt habitꝰ,cinara,ſiſeris radix elixa,gĩgidiũ æquè ac ſandix,quod quidẽ & crudũ & coctũ aſſumptum ſtomacho mirũ in modũ idoneũ eſt,lõgiorémq; coctionẽ nõ fert. Sinapi,raphanus,rapa,naſturtium,pyrethrũ,regius aſparagus,paluſtris,oxymyrtinus,chamædaphnes,oxyacãthæ & bryoniæ. Bulbi appetitũ excitãt, itémq; capparis ſale cõdita. extima citrii pars ſtomachũ roborat in medicamenti vicem ſumpta. Vinũ auſterũ,ventriculum, & præſertim calida intẽperie affectum iuuat. Inter medicamenta verò abſinthium & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint, Cap. XX.

LÆdũt ſtomachũ baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructꝰ arbuti,amarãthꝰ,viticis ſemẽ:beta verò ita ſtomacho aliena eſt,vt ſi eſtur largiꝰ,morſum etiã inducat. itémq; lapatiũ,ocymũ, rapa crudior, blitũ,atriplex, niſi ex aceto,oleo,& garo comedatur: fœnũgræcũ ſtomachũ ſubuertit,& eodẽ etiã modo ſeſamũ. Lac in iis qui frigido vẽtriculo ſunt,aceſcit:in iis verò qui calido ſunt,in nidorẽ trãſit:ex quo fit vt febricitãtibꝰ iure noceat. Siquis verò lac cũ melle propinet,vomitũ excitabit. Pepo nõ probè cõcoctꝰ cholericos inducere morbos cõſueuit. etenim priuſquã corrũpatur, ad vomitũ prouocãdũ eſt idoneꝰ, ſiq; copioſiꝰ eo quiſpiã veſcatur,nec quicquã quod boni ſucci ſit pòſt comedat, omnino vomitũ ciebit. idẽ facit melopepo. Iã verò cerebrũ omne ſtomacho alienũ eſt, & nauſeã ciet,vt facit etiã oſſiũ medulla. Vinũ nigrũ & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum. Inter medicamenta abrotonum, ſeriphum,& ſpuma nitri,ſtomacho non conueniunt.

Quæ res caput lædant, Cap. XXI.

CAput lædũt mora,fructus rubi,& arbuti,iuniperi baccæ,cedriæ,ſemẽ cãnabis,radix mei,palmulæ omnes, eruca,fœnũgræcũ,viticis ſemẽ. Vinũ fuluũ & auſterũ caput lædit,& mentem tentat magis quàm nigrum & auſterum:odoratum quoq; caput petit. At vinum aquoſum neq; capitis dolorẽ excitat,neq; neruos pertingit:at quod ὀλιγοφόρον dicitur,ſedat etiam capitis dolores, quos ſucci ventriculo contenti excitarunt. Lac non eſt aptum capiti, niſi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ maduerint,quæ fæx quoque nominatur,capiti dolorem infert:itémque vua quæ fuerit in vinaceis repoſita.

Quæ res non inflent, Cap. XXII.

PIſa,phaſeoli,cuminũ,libyſtici radix & ſemẽ,viticis ſemẽ,cannabis fructꝰ,fabæ frictæ,bulbi multũ aut bis cocti,& ex oleo,garo,& aceto ſumpti,mel deſpumatũ, oxymel flatus diſcutit. Panes hordeacei quomodocunque cõficiãtur,flatꝰ ſunt expertes. Inter ea quæ inflant & non inflant medii ſunt phaſeli,ochri,cicerculæ,atque araci.

Quæ res inflent, Cap. XXIII.

CIcer,lupini,phaſeoli,ochri,panicũ,miliũ,& ſimilia, inflãt:itémq; faba freſa magis inflat quũ per ſe quã quũ aliter cocta eſtur. Maza ex polẽta flatũ gignit:ſubacta verò diúq; cõtuſa,magis per aluũ ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit addita. Zythus, & liquores omnes inflãt:præ cæteris verò cyrenaicus,ſatyriũ,ſilphii liquor & radix. Ex ficubꝰ breuis flatus excitatur,quia facilè deiiciũtur:quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quĩ nihil penitꝰ noceãt,veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatũ excitãt vt ficꝰ,rapa crudior:lac in ventriculo facilè ciet flatũ,bulbi crudiores,mel nõ planè coctũ. Vina dulcia flatus diuturniores ciẽt: dulcia verò ſimul & auſtera, quæ neq; diſtribuũtur neq; digerũtur,ſed in vẽtre ſuperiore manẽt diutius,flatus inducunt:muſtũ quoq; inflat.

Quæ res abſtergeant,incîdant,aperiántque, Cap. XXIIII.

PTiſana abſterget,itémq; fœnũgræcũ, melopepo, pepo,vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrum, quod lapides etiã in renibꝰ egregiè frangit. Capparis ſatis tenuiũ partiũ eſt:quæ verò ſale cõdita eſt,abſterget,& pituitã quæ in vẽtriculo eſt,deducit,& lienis & iecoris obſtructiones expurgat:ad quẽ vſum adhibẽda eſt cũ oxymelite,aut aceto,& oleo ante alios cibos omnes. Betarũ ſuccꝰ abſtergẽdi vim habet,eáſq; obſtructiones quibꝰ iecur infeſtatur,diſſoluit,ac præſertim quũ ex aceto & ſinapi eſtur:lapatia quoq; & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuiũ partiũ eſt. Bulbi vim habẽt extergẽdi,attenuãdi, & aperiẽdi,quocirca & aſparagũ aſphodeli ictericis,vt ſummũ remediũ,præbẽt. Cæpæ,allia,porra, ampelopraſa attenuãt,ſecántq; craſſos & glutinoſos humores,qui redũdãt ĩ corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniã deponũt, & tamẽ etiã attenuãt. Serũ lactis humorũ craſſitudinẽ attenuat,ficus abſtergẽt: quãobrẽ multæ arenulæ ex ficuũ vſu in nephriticis excernũtur,caricæ extenuãt, & incidũt: ex quo renes expurgãt. Baccæ iuniperi ea quæ in iecore & renibus ſunt,purgãt, craſſóſque ac tenaces humores attenuãt. Amygdalæ extergẽt & attenuãt,viſceráq; expurgãt, & humorũ reiectiones, quæ per ſputum ex pector& pulmone fiunt,expeditiores reddũt. Piſtacia ad iecoris firmitatẽ vtilia ſunt,& ad purgãdos humores qui in eiꝰ meatibꝰ infarcti ſunt,valẽt. radicula attenuãdi vim habet. mel habet maiorẽ attenuãdi vim,quod ex calidis & ſiccis plãtis factũ eſt:quocirca etiã aqua mulſa ad ſputũ educẽdũ eſt accõmodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neq; tenacia, neque craſſa omnino ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat:morbiſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruant, vina tenuia conueniunt:quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia,& antiqua,& cum acrimonia conferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptũ eſt. roborat enim,& ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinum dulce in morbis acutis,veluti in peripneumonia,& pleuritide,quum iam ſit facta concoctio, ad ſputa elicienda eſt accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXV.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt,etiamſi ſemper eo veſcare:quod verò ſeri parum,

caſeique multum habet,non tutum eſt ei qui in eius vſu longo tempore permaneat:renes enim calculo obnoxios lædit, & iecoris obſtructiones facit in iis qui in hoſce morbos facilè poſſint incidere. Palmulæ ſunt iecori & ſpleni inflammatis noxiæ,veluti etiam ficus, non aliqua propria & præcipua earum facultate,ſed cõmuni omniũ dulciũ ratione:oĩa enim dulcia lienẽ & iecur obſtructa, &ſcirrho laborãtia,lædũt:ipſæ verò ſuapte natura neq; ob ſũt,neq; profunt vehemẽter:additæ verò iis medicamẽtis ĩ quibꝰ abſtergẽdi & incidẽdi vis eſt,nõ mediocrẽ vtilitatẽ afferũt. Aqua mulſa incõmoda eſt iis quorũ viſcera in tumorẽ elata aut ſcirrho,aut œdemate,aut inflãmatione laborãt:quãdoquidẽ mel ſuapte natura ĩ bilioſũ ſuccũ celeriter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace prodeũt:palmulæ pĩgues & dulces obſtruũt,id quod virides magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex ſimila conficiuntur,obturant,& lienem augent,& lapidẽ in renibus faciũt:idẽ efficit triticea farina ex lacte: alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructũ eſt,& quibus renes ſunt lapidi gignundo idonei. Vinum dulce obturat,& viſcerum tumoribus incremẽtũ addit.

Quæ tardè tranſeant, Cap. XXVI.

TArdè trãſeũt omnia quæ ex itriis &ſimila cõficiũtur, fabæ frictæ,panes puri,lẽs detracto cortice,cerebrũ, ſpinalis medulla,iecur,cor,triticũ elixũ,oua elixa, & magis aſſata,& multo magis fricta,lupini,phaſeli,piſa, ſeſamum,eryſimum,glãdes,mala,pira non matura, ſiliquæ, vinum dulce,& magis quod auſterum eſt,& nigrum dulcedine vacans, itémque craſſum, & nouum omne. Aqua valde tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXVII.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. omnes itidem fructus horæi, quorum natura humida eſt,in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur: idcirco iis ante cætera omnia veſci oportet:ita enim celeriter ſecedunt,& alia quoque deducunt. Si verò poſt alias dapes comedantur,eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpantur, Cap. XXVIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina,& cætera omnia teſta intecta:quæ dura carnẽ habẽt,iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt,dare conſueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam purã tranſferimus,quũ prima iã ſalſa facta eſſe videatur. Eiuſmodi quoq; ſunt aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ, ſquillæ,& quæcunque carnem habent quæ difficulter vitietur, non ſecus quàm teſta contecta,quorum caro eſt dura.

Quæ res aluum ſubducant, Cap. XXIX.

ALuũ ſubducũt lẽs,braſſica. Ex marinis verò fere omnia quæ teſtacea nominãtur, cõpoſitã ex cõtrariis qualitatibꝰ habẽt naturã.ipſum enĩ ſolidũ cuiuſq; corpus tardè permeat,& aluũ cohibet:humor verò ad excernẽdũ proritat. Siquis igitur aut lẽtẽ,aut braſſicã,aut aliud quippia ex marinis animalibꝰ(vt dixi)coquat,deinde eiꝰ decoctũ oleo,garo,& pipere cõdiat,tũ potui det cui velit, vẽtrẽ eo potu ſubduci cõſpiciet. Quinetiã marinorũ erinaceorũ,& cõchularũ omniũ,& veterũ gallorũ iuſcula ciẽt aluũ. Braſſicã,ſi velis aluũ ſubducere,cacabo vnà cũ aqua in qua fuerit cocta,prope collocata extrahimꝰ, & ſtatĩ in oleũ & garũ iniicimus.ea enim nõ eſt admodũ coquẽda. Panes furfuracei aluũ mouẽt,& quia in vẽtre multũ excremẽti faciũt,& quia furfur extergẽdi vim habet. fœnigræci ſuccꝰ cũ melle coctꝰ,& ſumptus,ad omnes vitiatos humores qui in inteſtinis ſunt,ſubducẽdos eſt idoneꝰ:ea quoq; abſtergẽdi vi quæ in eo eſt,inteſtinũ ad excretionẽ impellit:mel verò quod ei miſcetur,parũ eſſe oportet, ne morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo comedãtur,aluũ mouẽt. Quẽadmodũ teſta intectis, ita etiã cõchulis ſuccus ineſt vẽtri ſubducẽdo idoneus:& propterea nõnulli eas ex oleo,vino,garóq; parãt,& iure quod inde fit,ad ciẽdã aluũ vtũtur. Lac quod liquidius eſt magis ſubducit:quod craſſius eſt,minus. Serũ lactis valde aluũ mollit,eiq; tãtũ optimi mellis adiiciẽdũ eſt quãtũ ſatis ſit ad cõdiẽdũ citra ſtomachi ſubuerſionẽ:eodémque modo tãtũ ſalis imponẽdũ quãtũ ſufficiat,ne guſtus offẽdatur:quòd ſi velis magis ſubducere,plurimũ ſalis indito. Carnes animaliũ quibꝰ parũ admodũ ætatis acceſſit,ac ſimiliter etiã eorũ extremitates,per aluũ facilius trãſeũt. Ex piſcibus cartilagineis torpedo & turdus mediocriter trãſeũt:beta,& lapatiũ,vrtica, caſeus recẽs cũ melle, atriplex,blitũ,cucurbita,pepones,melopepones, ficꝰ,caricæ, vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint. Mora in purũ vẽtriculũ incidẽtia,& præ cæteris cibis ſũpta, celerrimè ſubducũtur,& cæteris quoq; cibis viã parãt:at poſt alios cibos accepta,etiãſi vitioſum ſuccũ in vẽtriculo cõperiãt,tamẽ æquè ac cucurbita,celerrimẽ corrũpũtur. Nuces recẽtes ad alui excretionẽ faciũt:ſed & ſiccæ ſi priꝰ in aqua permaduerint,æquè ac virides ad aluũ ſubducẽdam valẽt. Pruna humida ſubducũt:ſicca verò in aqua mulſa in qua multũ mellis ſit,infuſa, etiãſi quis ea ſola comedat,ſatis abũdè vẽtrẽ leniũt: ſed multo magis ſi mulſam etiã ebibat. Eſt enim clarũ facere ad vẽtris ſubductionẽ, vt poſtquã ea ſumpſeris,aliquo pòſt tẽpore vinũ dulce bibas,neq; ſtatim prãdeas. Mora,ceraſia,præcocia,perſica, & omnia humida,& aquea,& omnino quæ nullã inſignem habere qualitatẽ ea guſtãtibus & odorãtibus videntur,ſi rectè affectus ſit vẽter ad infernã deiectionẽ, facilè deiiciũtur:ſi verò nõ,& ipſa ſupra cætera manẽt, & nihil ventrẽ ad expellẽdũ iuuãt,quia nulla in eis acrimonia aut nitroſa qualitas eſt. Hæcq; eduliorũ materia eſt quodãmodo media inter ea quæ aluũ ſubducũt,& ea quæ ſiſtũt:parumper ad alteram partem vergens,quum neque ventrẽ admodum languidum ad excretionẽ,neque validum ad diſtributionem ſortiatur. quandoque enim ſiſtit aluũ: ex quo fit vt aqua mulſa,in quibus celeriter diſtribuitur, in iis nõ ſolùm aluũ ad excernẽdũ excitet,ſed cæteros etiã cibos cõmiſtos deducat:ſi verò nõ properet diſtribui,ſtatim irritet ad excretionẽ,quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipſum quoq; mel ſolũ ſiquis nõ coctũ lambat, aluum rectè ſubducit. Aqua autem mulſa parumper vel nihil cocta,antequam diſtributio fiat, ſubducetur: oxymel imbecillius inteſtinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem:paſſum aluum ſubducit.

Quæ res aluum ſupprimant, Cap. XXX.

PAlmulæ auſteræ,vuæ paſſæ auſteræ,mora,rubi fructꝰ aluũ ſupprimũt:magis etiã ſiſtit rubi canini fructus, myrta ſylueſtria,agreſtia pruna,quæ etiã pruna dicuntur. Mala adſtringẽtia vẽtrẽ detinẽt:acida verò quũ in vẽtriculo ſuccũ craſſum inueniũt,eũdẽ incidẽdo,aluũ ſubducũt, & ob eã cauſam fæces liquefaciũt:at ſi purũ vẽtriculũ inueniant, eum magis cohibent. Quæ dulcem ſuccum habent ſine acrimonia,ea facilius diſtribuuntur:cum acrimonia verò adiũcta, ſecedũt:aquea verò & qualitatis expertia,iniucunda ſunt,& nihil cõmodi habẽt in ſe. Quod de malis dictũ eſt,idẽ quoq; de malis Punicis, déq; piris dictũ eſto. Siquis lac excoquat,ſerúmq; cõſumatur, aluũ nõ ciebit:nã ſi lapides ignitos toties in lac immittas vt ſerũ cõſumptũ ſit,lac ita paratũ adſtringet:idq; iis quorũ acria excremẽta vẽtrẽ morſu infeſtãt,dare cõſueuimꝰ. Sed nõ minus etiã quã ex lapillis ignitis, imò verò magis idẽ facies ferreis orbiculis igne cãdẽtibus: verũ lac quod ita cõfeceris,in caſeũ facilè coit in vẽtre,idcirco ei mel & ſalẽ admiſcemus:ſed tutius eſt aquã ei affundere. Neq; mirũ videri debet ſi cõſumpto ſero lactis aquã adhuc infundimus:quia nõ ſeri humiditatẽ,ſed acrimoniã qua vẽtrẽ ſubducit,fugere volumus. Aſtaci,cancri,paguri,locuſtæ, ſquillæ,& cætera omnia quæ molli teſta intecta ſunt,aluũ ſupprimũt,ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt operta:habéntq; hæc ſalſum in ſe humorem, quem ſi in aqua depoſuerint,nõ minus quàm oſtreorũ & aliorũ dura teſta contectorum carnes,ventrem comprimentLẽticula quoque & braſſica bis coctæ, & quum ſuccum depoſuerunt, vẽtrẽ ſiſtũt. quúmq; humidũ vẽtrẽ exiccare in animo habemꝰ,braſſicã mediocriter coctã prima aqua abiecta,ſtatim in aliã calidã cõiicimus,atq; in illa iterũ eã coquimꝰ donec flacceſcat:idq; quod bis coquẽdũ eſt,neq; aẽrẽ,neq; aquã frigidã debet cõtingere:ſiquidẽ nõ poterit exquiſitè flaccidũ reddi,etiãſi plurimũ decoquas. Si corticẽ à lẽticula auferas,vehemẽtẽ adſtringẽdi vim amittet, neq; ita fluxiones quæ in ventriculo fuerint,exiccabit:ſi verò eã cõtundas,bíſque excoquas,priorémque aquã abiicias, deinde modicũ ſalis aut gari permiſceas, & aliquid eorũ quibus aluꝰ cõſtringitur, addas, ita vt guſtus nõ lædatur,

iucundiſſimũ accõmodatiſſimúmque medicamentũ & A
edulium parabis. Polẽta ex vino auſtero epota,exiccat:o-
ryza cohibet aluum,itémque panicum,milium,fricta,le-
poris caro,vinum auſterum & fuluum atque auſterum.

Quæ res calefaciãt,acréſq; & calidæ ſint, Cap. XXXI.

CAlefaciunt autẽ hæc,triticũ coctũ,panes ex eo cõfe-
cti,tipha,auena,fœnũgræcũ,iuniperi baccæ, palmu-
læ dulces,poma dulcia,ſeſamũ,eryſimũ,& ob id ſitim in-
ducunt:cãnabis ſemẽ,vuæ dulces, & ideo ſitim afferunt:
vuæ paſſæ dulces,malua mediocriter,apiũ,ſmyrniũ,eru-
ca,raphanꝰ,rapa,radicula,ſinapi,cardamũ & pyrethrum. B
Acria verò & calida ſunt hæc, paſtinaca, daucus,& carus
manifeſtò calefaciẽs:alliũ,cæpa,porrũ,ampelopraſum ſa
tis acria ſunt,ſed tamẽ bis térve cocta deponunt acrimo-
niã.Caſeus vetus calidus eſt,& idcirco ſitim affert. Vinũ
dulce mediocriter calidũ eſt,& ideo ſitim inducit:fuluũ
eſt nigro calidius : flauũ verò eſt extremè calidiſſimum,
deinde fuluum,tum rubrum,poſtea dulce , poſtremò al-
bum minus quàm cætera omnia calefacit : at vetuſtiſſi-
mum vinum abundè calefacit.

Quæ refrigerant, Cap. XXXII. C

REfrigerat hordeũ,quibuſcũq; modis cõficiatur,mi-
liũ,panicũ,tubera,cucurbita elixa,melopepones,cu
cumeres,pruna,auſteræ & acidæ vuæ,& paſſæ auſteræ.Ma
la adſtrĩgẽtia frigidi & terreſtris ſucci ſunt, acida verò fri
gidũ & tenuiũ partiũ ſuccũ habẽt:atq; ea etiã quæ planè
qualitatũ ſunt expertia,& veluti aquea.Idẽ de piris & ma
lis Punicis iudicato.Non pauci quoq; ſunt aliarũ arborũ
fructus,qui refrigerẽt,& præſertim ii qui reponi & aſſer-
uari nõ poſſunt:itémq; palmulæ adſtringẽtes frigidi ſuc-
ci ſunt,lactuca,intubus,ſed moderatius:portulaca, papa- D
ueris ſemẽ,cuius ſi plꝰ ſumatur,ſoporiferũ fiet, & nimiã
propenſionẽ in ſomnũ afferet:eos verò quibus tenuis de-
ſtillatio fluit à capite,iuuat:in qua re præſtat id quod cã-
didius eſt.myrta refrigerãt,ſed nõ cũ adſtrictione,quãdo
quidẽ acrimoniã quãdã habẽt.ſolanum efficax eſt in re-
frigerãdo & adſtringẽdo.Aqua,vinũ aquoſum nõ apertè
calefacit:quãobrẽ cũ minore periculo febricitãtibus da-
tur.Vinũ albũ,& auſterũ,& craſſum,& nouum manifeſtò
refrigerat,& acetum:éſtq; tenuium partiũ,& idcirco quũ
intimas partes magis quàm alia refrigerãtia penetret,ner
uos lædit. Media verò quodammodo inter calefacientia
& refrigerantia ſunt,panes loti,amylum,& vuæ vinoſæ.

Quæ res exiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braſſica pariter ſiccãt,& ob eã cauſam aſpectũ
obtundũt,niſi fortè cõtingat vt totus oculꝰ ſit humi
dior:eius verò aſparagus minꝰ quàm braſſica ſiccat. Alio
rũ verò olerũ caulis eſt ſiccior:cõtrà verò eſt radiculæ,ra-
pæ,ſinapis,naſturtiiq; ac pyrethri, & cæterorũ omnium
quorũ acrẽ eſſe aſparagũ cõtingit.polẽta ſiccat,viticis ſe
mẽ,eruũ bis coctũ,& ſæpe in aqua dulce redditũ, eduliũ
exiccãs fit:præſtãtius autẽ eſt albũ.Quæcũque autẽ aſſata
aut fricta comedũtur, ſiccius alimẽtu præbẽt:at quæcũq;
in aqua prius elixãtur,humidiꝰ:quæcũque verò in ſarta-
gine cõdiũtur,mediũ inter hæc locũ tenẽt.quodcũque au
tẽ plus vini & gari habet,ſiccius eſt quàm id quod nõ ha
bet:quæ verò minus horũ,aut defruti plus habent, aut in
ſimplici& puro albo iure coquũtur,multo ſunt prædictis
humidiora:quæ verò ex aqua ſola coquuntur,ſunt etiam
his humidiora.magna enim differentia ex conditura ac-
cedit ſeminibus , oleribus & plantis, omnibus quidem
exiccantibus, ſed aliis magis , aliis minus , pro facultate
earum rerum quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectant, Cap. XXXIIII.

PTiſana, cucurbita elixa,pepones,melopepones, cucu
meres,nux viridis,pruna,ſycomora,mora nõ corru-
pta,omnino humectãt:nõ refrigerãt autẽ omnino niſi fri
gida ſumãtur.Humectat quoque lactuca,intubúſque,ſed
minꝰ:portulaca,ac malua, & blitũ,atq; atriplex maximè
omniũ olerũ aquea ſunt:quinetiã alii plerique fructꝰ alia
rũ arborũ humidi ſunt,ac præſertĩ ii qui vt ſeruẽtur,repo
ni non poſſunt.Iã verò lactucæ & papaueris ſemẽ hume-
ctat,itémque fabæ virides,cicérq; viride. Aqua porro hu
mectat & refrigerat:calfacta verò humectat & calefacit.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
liber quartus.

Ex Galeno,de apparatu alimentorum, Cap. I.

EX nobiliſſima olyra, detracto (vt par eſt) E
cortice, tragũ quẽ nominãt, cõficiũt : nã
& ex hac ipſa atque ex typha, nõ ſecꝰ quã
ex hordeo, quũ detractus cortex eſt, ſiqui
dẽ extrinſecus corticẽ habẽt , panis cõfi-
citur.Tritico verò molito ſiquis tenuiſſi
mã farinã excuſſerit,ex reliqua panes qui furfuracei dicũ
tur,efficiet:ſilígineꝰ verò & ſimilaceꝰ panis ex puriſſimo
fit.Ac puri quidẽ panes copioſiore fermẽto ĩdigẽt,& ſub
igẽdi quoq; diutiꝰ ſunt,nec ſtatĩ poſt fermẽtũ & ſubactio
nẽ aſſãdi. furfuraceis ſatis eſt paucũ fermẽtũ, leuis ſuba F
ctio,& tẽpus exiguũ.Pari quoq; modo puri aſſationẽ diu
turniorẽ,furfuracei verò breuiorẽ exigunt.Inter puriſſi-
mos verò & ſordidiſſimos,nõ parua maioris minoríſq; ra
tione latitudo intercedit.eſt autẽ inter hos exquiſitè me-
dia ſpecies panũ qui αὐτόπυροι & συγκομιστοὶ appellãtur,qui
ex farina indiſtincta,& furfure ac farina nõ ſeiunctis fiũt.

De polenta.

Ex nouo hordeo mediocriter fricto præſtãtiſſima polẽ
ta fit:ſi hoc deſit,plerũq; ex alio eã cõficimꝰ. Quúmque
polẽta omnis quæ rite facta ſit,boni odoris ſit,tũ verò o- G
ptimi odoris erit ea quæ ex optimo atque nouo hordeo,
quódque ariſtã nõ admodũ ſiccã habeat, confecta ſit.Eſt
hoc in more poſitũ multorũ qui ſani ſunt, vt polẽtã ſapa
aut vino dulci,aut mulſo,& quãdoq; ſola aqua cõſpergãt,
& æſtiuo tẽpore duabꝰ tribúſve ante balneũ horis eã bi-
bãt:aiúntq; ſentire ſe huiꝰ potione ſiti liberari.Iã verò ex
polẽtis aqua tẽperatis mazæ quoq; cõficiũtur.

De alica.

Alica ex genere tritici eſt:adhibere verò diligẽter mẽtẽ
debemꝰ iis ſorbitionibꝰ quæ ex ipſamet alica parãtur.Eſt
enĩ hic eius ſuccꝰ aqua cõmixtꝰ,plurimámq; coctionẽ ex- H
poſtulat:q veluti ſatis coctꝰ,decipit eos q ipſum parãt,&
nõ mediocriter ægrotos lædit:nã citò concreſcit & dẽſa-
tur,quia lẽtus ad modũ glutinis eſt. Ergo permulta aqua
admixtꝰ,ſuper carbones plurimũ coquẽdus eſt,atq; mouẽ
dus anetho donec coctꝰ fuerit:atq; eo tẽpore ſal quoque
adiiciẽdꝰ eſt:oleũ verò,etiãſi ĩ initio indas nihil incõmo
di erit.Sanis verò quum interdum propter vehementem
vẽtriculi morſum,aut bilioſi humoris trãſitũ ſorbitionis
indigent,alicã plurimũ coctã vſquedum extabuerit,tum
percolatã, vt ptiſanæ ſucco percolato ſimilis ſit, tũc ſor-
bendam damus.eadẽ quoque eſt alicæ lotæ parãdæ ratio.

De ptiſana.

Parabitur autẽ ptiſana ſicut decet, quũ coquẽdo in tu-
morẽ plurimũ elata fuerit:deĩde lẽto igni longo tẽporis
ſpatio in ſuccũ abeat:quo quidẽ tẽpore quũ planè intu-
muerit,acetũ ei inditur:quúmque probè fuerit cocta,pau
lo antè quã edatur,ſal tenuis iniiciẽdus eſt.Si verò oleũ ab
initio impoſueris,coctioni nihil incommodaueris:aliud
verò nihil admiſcẽdũ eſt,niſi porri modicũ & anethi,id-
que in ipſo ſtatim principio. Oportet autẽ crudã ptiſanã
in aqua aliquãdiu præmaceratã,deinde in mortariũ cõie
ctã cõfricare manibꝰ,aſperã quãpiã rẽ in ſe habẽtibꝰ,cu-
iuſmodi eſt ſpartꝰ ex quo iumẽtis ſoleas nectũt. Vſque eò
verò cõfricãda dũ præpoſitꝰ cortex abiectꝰ ſit:ſi verò totũ
acꝰ nõ deciderit, ptiſana elixa magis abſterget,& nullã præ
terea noxam cõtrahet. Peſſima verò ptiſanæ cõfectio eſt
quũ coqui crudã in mortario ex aqua cõtuſam parumper
coxerint, & defrutum ac ſapam iniiciunt.nonnulli verò
mel & cuminũ cũ iis etiam imponunt,vt cinnum potius
quã ptiſſanã parare videantur.

De phacoptiſana.

Ex lẽtibus & ptiſana præſtãtiſſimũ eduliũ fit, cui pha-
coptiſanæ eſt nomẽ:nõ tamẽ pari menſura lẽtes & ptiſa-
na cõmiſcẽtur,ſed ptiſanæ minꝰ iniicitur, quippe quæ in
ſuccũ vertatur,& in maiorẽ molẽ extollatur:lẽtes verò co
ctæ perexiguũ tumorẽ nãciſcãtur:& tamẽ huiꝰ quoque e-
dulii cõfectio eadẽ eſt quæ ptiſanæ, præterquàm quòd ſa
tureia aut pulegio indito ſuauius ſimul,& ad concoquẽ-
dum accõmodatiꝰ redditur, quum ptiſana anetho & ſolo

porro contenta, illa minimè exigat. Pessimè autem à coquis lens ex sapa diuitibus apparatur. Si verò suillam inco quere simul velis ptisanæ recentem, ac præsertim pedes, lentibus verò sale iandiu conditam, couenire comperies, quemadmodum ea quæ inter has media est, quæ nuper sale condita sit, phaco ptisanæ conuenit.

De teut lophaca.

Præstans edulium est quod ex beta & lentibus confectum, teutlophace nominatur. multæ autem betæ impo nendæ sunt, & paulo plus salis ac gari dulcis: siquidem ita facilius subducetur.

De cucurbita.

Cucurbita verò propter aqueam qualitatem sibi innatam origano meritò gaudet: omnia enim quæ eiusmodi sunt, acribus, aut acidis, aut austeris, aut salsis succis admiscenda sunt, si neque insuauia sunt futura, neque iis qui ea sumpserint, nauseam allatura. Ex cucurbita quoque iucundissimũ eduliũ fit si ea cum aliquo salsamẽto ex Põticis, quæ mylla dicũtur, in sartagine paretur.

De rapis.

Rapæ quas βυνιάδας etiã vocant, diuturniorẽ coctionẽ postulãt: suntq; laudatissimæ quæ bis aut tercoctæ fuerit.

De radice ari.

Ari autem radix æquè ac rapæ estur: ea in quibusdam regionibus acrior nascitur. Ad Cyrenem hæc planta oritur à nostrate diuersa: siquidem in illis locis arum minimè medicamẽtosum acréq; est, vt rapis quoq; sit vtilius: sed & dracontii radicẽ bis terve coctã, mãdendã damus.

De asphodeli radice.

Asphodeli radix vt lupini apparatur: nam quum eiusmodi bis elixauerimus, quum mediocriter cocta videantur, aqua priori abiecta statim in aliam calidam coniicimus, & deinde in ea iterum coquimus donec colliquentur. In quo illud est cauendum ne quod bis coquendum est, aut aërem aut aquam frigidam attingat: quia licet plurimùm coqueres, nunquã tamẽ tenerũ redderetur.

De cochlearum coctione.

Cochleas secundo loco elixare oportet: deinde paratas tertiò elixare, donec intabescant: ita enim alent. Verùm ad aluum deiiciendã in ipso statim initio parãdæ sunt ex oleo, garo, & pauco vino: & iusculo quod inde fit vtẽdũ.

Quæ corpora animalium, & quorum apta sunt vt sale condiantur.

Corpora ad saliendum apta sunt quæ & dura sunt, & carnes excrementis affluentes habent: quæ verò aut valde mollem, aut valde siccum, & excrementis vacantem corporis habitum nacta sunt, non sunt ad saliendum accommodata: etenim sicca corpora sale consperſa exarescunt, & inepta cibo redduntur, vt in lepore conspicitur. Suum verò ætate florentium & pinguium carnes aptæ ad saliendum sunt, quum vtriusque incommodi, & siccitatis annosorum, & immoderatæ nouellorum porcellorũ humiditatis sint expertes. Vt enim corpora sicca sale con dita coris similia redduntur, sic contrà fit in iis quæ humore nimio diffluunt, vt salis commercio colliquentur: quamobrem nec pisces mollis carnis & excrementorum expertes, quales sunt qui saxatiles appellantur, nec asselli, qui ex puro mari capiuntur, saliendo sunt. Graculi verò, & mulli, & pelamides, & sardæ, & sardenæ, & quæ saxatina dicuntur, sunt ad saliendum idonea. Cetacea quoque marina sale condita; quoniam ipsa quoque carnem excrementis redundantem habent, præstantiora fiunt. mul li verò quòd eorum sicca & vacans excrementis caro est, incommoda sunt vt saliantur. Ex his autem perspicuum est, quæcunque sale condita, dura, neruea, & ferè coria redduntur, esse concoctu difficillima: quæ contrà affecta sunt, & ipsa tenuium fieri partium, & crassos ac glutinosos humores attenuare. Laudatissima verò omnium quæ mihi vsu cognoscere licuerit, sunt Gaditana salsamenta, quæ nunc Sardæ appellantur, deinde mulli qui ex Ponto aduehuntur, post hos secundum locũ tenent graculi, pelamides, & quæ saxatina nominãtur.

De cerebro coquendo.

Cerebrum omne cum incidentibus & calefacientibus apparatum, sit ex omni parte præstantius.

A Quomodo ius album conficiatur.

Album ius atque simplex, ex sola aqua, & oleo, pauco anethi & porri, & sale modico iniecto post idoneam coctionem, conficitur.

De decoctionibus.

Decoctum plurimorum, aut etiam omnium, quãto diu tius coquas, eo magis salsum fit, postea verò etiam amarum. Corpus verò solidum quod in aqua elixatur, qualita tes quæ eidem primùm inerant, in ea deponit, vt tandem qualitatis expers & aquosum reddatur, nec quicquam salsedinis, aut amaroris, aut adstrictionis habeat. Atque a-
B mara quidem si bis aut ter elixare volueris, ea amarorem in aqua planè deponent, eruntque similia iis quæ expertia qualitatum dicuntur: eodémque modo acria elixata deponunt acrimoniam: eadem quoque adstringentiũm est ratio. Iam verò aqua per se ipsa cocta diutius, magis seipsa salsa redditur.

Ex Rufo de parandis eduliis. Est autem hoc caput in primi libri extremo, de victus ratione, Cap. 11.

Quæ assa præbemus, ea vim habent exiccandi: quæ verò elixa sunt, ea humectant, licet suapte natura diuer
C sam vim haberent: éstque inter hæc differentia ex condimentis quæ admiscentur, vt ex coriandro, & anetho, & cumino, & porris, & cæteris quæ vt condimenta carnibus imponuntur. Minimè autem adiiciendæ sunt notæ condimentis: nam quæ ita sunt parata, etiamsi ventri non sunt nota, tamen si in principio indantur, præstantissima sunt: postea verò admixta, fiunt deteriora, quum non sit æqualis elixatio. Atque eo quidem tempore valentioribus conueniunt. Ac sal copiosus ad pinguedinis colliquationem accommodatus est: & quod pingue est, sa-
D lem recipit, & plurimo igni coquendum: at gracilia & sanguine vacantia, si assare volueris, magis lento igni admouebis. Ex carnibus autem caprarum aut pecudum, quas sub æstiuo solstitio elixabis, (siquidem eo tempore grauioris odoris sunt) itémque arietis, & magis etiam hirci, (assata enim grauius olent) in elixando periculum auferendum est, & ex plurima aqua elixare, & condimentis alterare oportet. Ossa quoque carnium mali odoris præcidenda, & confringenda sunt omnia, medullæ enim in primis putrescunt: quæ quum putres
E non sunt, & pinguissimæ sunt & suauissimæ. Cognoscere verò debemus quæ statim & quæ pòst elixanda sint. Carnes ergo omnium agrestium pòst: cicurum verò, suis, ouis, & capræ, statim coquendæ: bubulæ autem interiecto spatio: aues quoque magnæ, & palustres, itémque gallinæ, palumbi, perdices, pauones atque attagenes: sed turtur, columba, turdúsque statim. Pisces verò omnes quamprimùm etiam festinando coquere de bemus, quia non commodè adseruari reponique possunt: quæ autem adseruanda sunt, sed elixanda, ea fragiliora
F fiunt aceto. Gallinas verò asseruare possumus infuso aceto, quandoquidem ita perdurant. Si verò agrestes, quum primùm eas venatus fueris, elixes, non eris magnopere reprehendendus. Calazas quæ in carnibus fieri solent maximè, ne laudabis: quæ verò suibus obueniunt, exiguas carnem facere suauiorem existimato, maiores verò humi diorem atque iniucundiorem: dandáque opera est vt horum vsus circuncidatur: si verò oporteat, parum ceræ addicito, & assando veru cera inungito. Ac viuis quidem adhuc animalibus, vtrum calazas habeant cognosces
G ex lingua, quæ tibi signa dabit, itémque ex pedibus posterioribus, siquidem consistere non possunt. Iam verò qui celerius elixare aliquid volunt, alii nitrum, alii silphii succum, alii ceram, alii ramum ficulnum, & magis etiam caprificum indunt, quum caprificus etiam rebus assandis acceleret assationem. Intrita verò, vt myttotum, (quod ex allio & aliis quibusdam rebus fit) & mentha, & apium, itémque omnia quæ ex caseo & aceto parantur, omnia ad coctionem maximè faciunt: myttotum verò aliis secedit. Senibus appositæ sunt carnes
H quæ ante coctionem extractæ fuerint, & parumper in aqua salem, thymum, aut tragoriganũ habente maduerint. Pisces non sinẽdi sunt inueterascere, nisi nimis duri sint, neq; quatiẽdi nisi molles: sed omnes æquè ac carnes præ madescere in aqua salẽ & thymũ habẽte debẽt. Atque ita

quidem carnes quadrupedum rite elixatas coquas, vt celerrimè conficiantur : cæteræ verò neque prius elixandæ sunt,nequæ assandæ, sed soli igni admouendæ . ita enim maximè pisces moriuntur,quodque glutinosum est exugitur.quos verò assare non possumus,hos tenuissimè elixare couuenit.Idem de auibus & carnibus,quum quispiã elixis delectatur,est faciendum. Siquis ostrea sinat prius feruere, deinde asset, exiguum sinapi ac piper addendo sumat.Ac nunc non opus est ea minuere, aut testes gallorum gallinaceorum vescos etiam ægrotantibus commendare.Cydonia mala non admodum corrumpuntur,eáque ex melle sumenda sunt : eadem ex vino quoque detracto cortice coquuntur, aut abiecto semine mel inditur : toti denique cydonio crusta ex farina aqua subacta circumlinitur,& mel imponitur, & coquitur vsquedũ crusta adusta sit : quo sanè tempore & totum cydonium est coctum,& mel totum est exhaustum.

Ex Diocle,de alimentorum præparatione,

Cap. III.

QVoniam pleraque edulia alicuius apparatus indigent,fiuntque meliora,vt alia eis quidpiam addendo, alia ab eisdem auferendo, alia omnino aliter disponendo, fortasse non erit incommodum hac de re pauca dicere.Etenim eorum purgatio,quum adhuc cruda sunt, non mediocre ad bonam valetudinem & ad iucunditatem momentum affert:nec vlla in parte huic rei minore studio incumbendum est, vt quæ inutilia sunt, abiiciantur,quæ fœda atque incommoda sunt,perpurgentur. Purgantur autẽ omnia vel elixando,vel macerando,vel persæpe lauando. Elixanda porro in aqua sunt ea in quibus amarities vel adstrictio inest quædam : quæ mordent, quǽque acrimoniam habent,aceto temperanda:macerãda verò sunt ea quæ salsa sunt:lauanda denique ea in quibus aliquas immunditias conspicimus.In elixis atque assis ignis ipse & condimenta, ad fœdum odorem,ad insipiditatem, & ad succi malitiam auferendam maximè cõueniunt:ad hæc verò omnibus inspargenda est ruta, cuminum, coriandrum, & cætera viridia condimenta. ac nullum quidem contritum, sed cui conueniat, eorum contusorum succus imponetur:itémque origanum, satureiam,thymum,salem, acetum, & oleum,in quibus omnibus suæ virtutes insunt,adiiciemus. Caseus est prædictis deterior: minimè verò infensus caprin⁹ ex coagulo cõcretus,nõ vetustus,odoratus,exiguus, & potius tostus. Silphium verò, sicubi eo opus fuerit, candidissimum odoratissimum,& minimũ capietur:odoribus enim condimentorum suauitates atque virtutes continentur.Quæ verò crassa sunt,& ex copiosiore caseo, sesamo, silphio, & copia contritorum fiunt, nihilo maiorem voluptatem afferunt,sed sæpenumero molestia conficiunt :at obsonia quæ exigua aut nulla correctione indigent, ea (vt vno verbo dicam) aqua sunt elixanda:quæ verò virosa,& humida, & insipida sunt, cum aceto : atque ea quidem quæ humida, quæque fatua sunt, aceto : quæ deterioris succi sunt,magisque austera,aceto dulci.Maximi autem refert vt res omnes conuenienter & succis & odoribus citra contritionem componamus & temperemus : quod præcipuè consequetur is qui diligenter animaduertat vt neque odore neque succo aliquo res commixta satietur,sed vnus omnium odor,vnúsque succus appareat, qui singulis rebus confectis conueniat.Super carbonibus æqualiter coquuntur omnia. Quum elixa edulia sunt,è vasis extrahi debẽt feruẽtibus adhuc humoribus,nec sunt in frigidãtibus immittenda. Quæ cum humoribus non comeduntur,ea lento & æquabili igni assanda sunt omnia : & quæ vitiosos succos habent,magis siccanda:quæ bonos, succi reddenda pleniora.

Ex Mnesitheo Cyzicino de brassica,

Cap. IIII.

BRassica quamacutissimo ferro concidenda est,deinde abluenda,& aqua abiicienda, & coriandri atque rutæ quantum satis fit,vnà contundendum:tum oxymelite totum aspergendum,& perexigua silphii portiuncula superabradenda. Huius si tantum quantum acetabuli mensura continet, sumere velis, nihil tibi vitiosi in corpore concrescet:imò verò siquid prius inhæserat, extradit:sedat præterea caligines oculorum, itémque suffocationes, siquid etiam incommodi vel circa septum transuersum, vel hypochondria accidit,subuenit,emendátq; ea quæ lieni obsunt:sique lien permagnus sit,eundem extenuat. ad melancholicos verò mirè facit cruda sumpta, siquidẽ venas expurgat. Ad morbos verò articulorum nihil æquè efficax est ac brassica ita cõposita,& ieiuno & manè data. Ad tormina intestinorum ita paranda est,vt brassicam diligenter plurima aqua maceremus,deinde in calidam aquam coniectam elixemus donec intabuerit,tum aqua tota abiecta oleum indere,postea sinemus vt simul ferueant:tum in vas coniecta interemus, & cum aliquo cibo,aut solam brassicam,eámque frigidam,madendam dabimus,idque non semel,sed singulis diebus manè longo dierum spacio faciendum est:sed non multum eius propinandum,ne obsistat.

Ex Dieuche de conficiendis panibus,

Cap. V.

PAnem conficere oportet ex farina tritici maximè inconglutinati,& leuiter fermentati dulci fermento, vt ex massa firmissima : eítque multo tempore subigendus. Præterea verò assatio in furno mihi tutior quàm quæ in clibano fit,apparet:& multo etiam tutior ea quæ fit crustis circundantibus:siquidem mollis,& longiore tempore fit assatio. adhæc quoque ignis non facilè adurit rem quæ assatur,quia exustio externas partes congrassatur.At panis qui in clibano coquitur,siccior est ille quidem, & ori iucundior quàm is qui in furno conficitur:sed tamẽ assatio non est tuta:nam exteriora statim exuruntur, interna pars cruda remanet.Subcineritius verò est omnium siccissimus,atque etiam difficilior est eius assatio quàm quæ in clibano cõficitur. Prunas enĩ multas esse oportet, & ad hæc cinerem copiosum adesse. massa verò ex farina triticea,non ex simila,& abunde subacta,est præstantior, debétque maiorem habere mollitiem quàm panis in clibano confectus:deinde in cinerem imponi qui igni incumbat:tum desuper alio cinere massam contegere,& super eo cinere prunas quamplurimas coniicere,& maximè supernam partem incendere, quo loco assatur. hic panis omnium est siccissimus, erítque ad ventres humidos, & non concoquentes, quibúsque pituitæ copia redundat, accommodatissimus.

Ex Dieuche,de polenta,

Cap. VI.

POlenta vti quispiam potest,& potione,& pulte quæ in aqua coquitur,confecta:vel si farinam in gallinæ ius coniectam feruefaciat, vt maximè assata polenta euadat, quum eam non agitet, sed sinat coire,sensim calefaciens igni vel aqua calida,ita vt bis coquatur.In agninum quoque & in hœdinum non omnino pinguedinis expers, atque in suillæ carnis ius coniecta,& simul cocta,dysentericis facit.Satis autem est in quartupla parte choæ polentæ optimæ & ponderosissimæ cyathos duos lactis,&aquæ tertiam partem indere, & quum ab igni abstuleris, papaueris,aut eius capitum,vel dum adhuc ad ignem est, cucumeris læuigati quãtum holcæ triobolus contineat,admiscere,& simul incoquere, & ad sorbitionis crassitudinem redigere,ac propinare.Hæc ita cõfecta, cessationem quandam resurgendi, & somnum affert:nec debet quisquam hac vti sæpius,sed ter aut quater,& præcipuè in robustis corporibus,quia imbecillitatem quãdam inducit: & iis qui eadem vtuntur liberalius, vrina raro procedit. Ex auena quoque polenta conficitur:tota enim cum acere frigitur,repurgatúrque ac subigitur, & quemadmodũ hordeacea, polenta trahitur : sed tamen hæc præstantior est,& minus quàm hordeacea flatus ciet.

Ex Dieuchis commentariis,de parandis alimentis, Cap. VII.

QVi imbecilli admodum sunt,& crassius alimentum quàm aqua sit, sumere amplius non queunt, optimum est vt eis alimentum in potione data maceretur,coquatur & teratur.ita enim fit vt totius alimenti distributio tenuis,& in vaporem dissoluta distribuatur, & excrementa in ventre non remaneant,& toto die & alimentũ & potio distribuatur.Hæcque propinatio præcipuè vtilis erit iis quorum ventres consistunt,& non turbantur, in-

digéntque tenui,& quod pondus habeat alimento:macerabit ergo quifpiam polentam calidam,& quæ ericides dicuntur:magnam verò facultatem panes quamcalidiffimi amittunt quum franguntur & macerantur. Simili quoque modo triticum toftum & confractum macerabitur:eorum enim quæ magis etiam coquuntur,melior eft potus,& magis etiam alit. Febricitantibus ergo , & quibus crifes non facilè fiunt;hordeum confringendum non eft,fed lotum in aqua elixandum:priórq; aqua quum intepuerit;abiiciēda,tum alia impofita coquendum:Ac rectè quidem coquetur fi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam conjicias : coquitur autem vfquedum hordeum crepet , deinde aqua tenuiffima excolanda eft; & melle admixto,vel per fe fola danda : hæc enim quum aluum probè foluit,ciétque vrinam,tum verò etiam abūdè nutrit.Datur etiam hordeum in polēta frictum,quod toftum hordeum nominant : priufquam verò hordeum tundatur,abftergendum leuiter eft acus illud aduftum,& vbi maceratum fuerit,coquendum : fed ventrem magis quàm fuperius,cohibet:eft verò in aqua coquendum,non fecus quàm crudum. Ericidas quoque in aqua ab agitatio ne abftinendo quifpiam decoquet,vt quamtenuiffimum fit decoctum:decoquet etiam quifpiam panes & fermentum,ficcúmque ac recens triticum crudum , & frictum, & milium,& omne ferme alimentum quod ægrotanti accommodatum effe exiftimauerit : idque & in potione data, & in iure gallinæ , & in aliis plerifque humoribus. Quæ verò fubtrita funt,ea maceratis & coctis effe craffiora & validiora videntur. Ac omne quidem memoratum alimentum,in potionibus quæ dantur,ferme fubteri poffet:itémque multis arborum fructibus & leguminibus, alendi , & vires quibufdam ægrotantibus addendi caufa vtitur aliquis eadem incidendo,contundendo,& fuccum exprimendo, vt potui dato indat. Iam verò panes & ficcos & recentes , & placentulas macerare aqua immerfas, & ex linteolo percolare expedit:ad candorem verò,ne color ex pane appareat, cucumeris femen toftum , itémque amygdalas,& nuces pineas,& forba admifceto,& cū vino quoq; horū,& cū aliquibus,vel etiam his omnibus,anifi aut fœniculi femen adiungito,idque febricitantibus , ex aqua mulfa, non febricitantibus verò,ex vino propinato. Milium verò & panicū contufa detracto cortice conueniunt iis quibus venter biliofa affectione premitur , & quibus tenues,eǽque multæ,excretiones per aluum fiūt: hæc autem conterendo,aqua diluenda funt , non minus quàm quod acetabulum contineat : fi viro des , excolato ex denfo linteo,& in aquæ heminam vini aufteri modicum adhibe,& ieiuno da. Accommodatum quoque fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis non multas contundere. nam in fuccum redactæ vnà cum milio,forbitionem febricitantibus idoneam faciūt. Sed omnium infirmiffima forbitio eft quam χαχρύδα, id eft,ex hordeo tofto confectam,vocant. Hæc verò ita fit, vt in femichœnice heminæ fex aquæ infint : fi bis coquatur,vt crepet,erit præftantior. Iam ex ptifana quoque fuccū exprimimus,& vētrē minus quàm ptifana deiicit,fuccúfq; fit tenuior. Auena autē maximè omniū leguminū eft ad cōcoquēdum accōmodata,& eius eft præftatiffima forbitio,valētiórq; quàm quæ χαχρυς dicitur, fed ptifana imbecillior & fuauior. Coquitur eodem modo quo ptifana,vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur. Sorbitio verò quæ ex lentibus fit,facienda eft vt non torreatur,tenuiffimo cinere circumpofito:quæ verò atype dupla quàm lens fit,efficitur,leuiter concutienda eft,donec quicquid eft aceris diligenter excidat : tum cribro tenui agitanda:cinis verò infrà erit. Lentem verò fæpe lotam,& anethi aut pulegii portionem abfque oleo indens,falémque modicum addens, elixabis,& aceti parum affundes quum iam erit difcocta : non febricitantibus , & quibus aluus profluit , vini odoratiffimi cyathum pro aceto infundes. Sed & ventri profunt pira,& mala cydonia diffecta in partes , & in lentibus abfque vino & aceto incocta: atque hemina quidem lentium in feptem aquæ heminis coquetur. In iis præterea quorum aluum humectare oporteat,vti poterit quifpiam nouellarum betarum foliis puris,fimul coquendo aut maluam,aut cucumerem,aut cucurbitam in minutas diffectam partes. Amylinæ verò forbitionis vfus febrim habentibus aptus erit iis quorum in febribus aluus profluit,& alui caufa lentes admifceri poterunt. Sed & in lacte quoque vti ea licebit , & aqua itidē admixta,& ipfa etiā per fe data:ac magis quoque dyfentericis,& fluxionibus quæ tuffi excitantur,conueniet:ita verò coques vt decem eius drachmæ in quatuor heminis aquæ coquantur. at milium non conueniet febricitantibus:veruntamen iis quos turbata aluus exercet , eft maximè accommodatum:eiúfque acetabulum in decem aquæ acetabulis bis coques , atque etiam id ipfum in mortario contundes,& prædictam aquæ mēfuram infundes; liquabifque,ac percolabis,& in illa ipfa aqua ita coques , & anethi falífque parum iniicies. Præterea verò quod ex milio percolatum eft,& lētibus & ptifanæ admifcebitur. Ac in omni forbitione,præter eam quæ ex lentibus conficitur,pro oleo crudum cucumeris femē mifcebis:quod vbi eliquaueris,& ptifanæ,& cæteris decoctionibus indes:vel pineam nucem,aut ponticas,aut thafias nuces,ac præfertim in iis quibus admifcere aliquid lactis loco volueris: vt in iis quos tuffis vexat,maximè conueniet,fi amygdalas fubtritas forbitionibus imponas : at iis quos perturbata aluus infeftat,pro oleo fubteres papauer album leuiter toftum cum vtriculo fuo,atque ex eo fuccum in decoctionē exprimes,id quod etiā ad fomnum conciliandum facit. Iam ad aluum quoque Euboicæ nuces,quas Sardianas vocant,cū internis mēbranis quæ cum nucibus ipfis funt, teres,& aquā papaueris exprimes. Similam verò coques, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminis imponatur,parumq; olei & anethi addatur:prius verò lauāda fimila eft:alicæ quoq;,fi facere forbitionē ex ea velis,eadē eft habenda ratio. Coques etiā lac addendo,vt quū ia coctæ decoctiones fuerint, calidū lac indas , nec diu fimul coquere permittas. Alica verò debet aqua prius macerari, tum quarta pars chœnicis capi,vt feptem heminis aquæ, duæ heminæ lactis accedāt. Coquenda fuper carbonibus leuiter,& agitanda,& vas manu tenendū,ne aduratur. Sed lac omni forbitioni poteris ad eundē modū adiungere. Placentula verò(quā itriū quidam nominant)minus moleftiæ afferet fi confringas, contūdas,tenuémque facias, & cū amygdalis vel cucumeris femine coquas:fin fecus, (vt mos eft)ex oleo & anetho. Vtetur hac re quifpiam ad aluū,vel fola,vel lentibus admixta:at febricitatibus nullum alimētū dari poffet inutilius. Coquūt id rite illi quoque qui in gallinaceo iure aut agnino coquūt:quādoquidē id faciunt in iure copiofiore,atque in ollis , nec quicquā tangūt,neq; cōmouēt,vt vel hac ratione maximè intabefcat,& percoquantur. Panis aridus leuiffimū decoctū facit:ac febricitantibus quidē eft ad ignē tepidus reddēdus,& vbi maceratus fuerit , in læuore terendo redigendus,& eius decem drachmæ in duabus aquæ heminis coquendæ,donec ad forbitionis craffitudinem perueniant: fed cum hoc fubterēdæ quoque funt aut amygdalæ , aut cucumeris femē,atque iis qui febrē non habent,confringes ad fimilæ aut alicæ magnitudinem,& breui tempore macerabis , ac decem eius drachmis tres aquæ femiheminas affundes , & aliquid eorum quæ dicta funt contundes,& ad fpiffitudinem alicæ rediges,& ex melle, vel vt ægrotanti placebit propinabis. Valebit etiam ad ventriculos qui non concoquunt,quiq; flatibus torquētur,& qui nimium humecti funt,idque vel per fe vel cum lentibus:præterea ad aluum confiftentem,in maiore gallinacei iuris portione macerabis,aut decoques.

Quomodo ex amylo & reliquis fub fidentia fiant, Cap. VIII.

Ex omnibus leguminibus,quēadmodū ex amylo,fubfidentia cōficiūtur. fiunt autem hoc modo. Similam quampurgatiffimā capimus,leuiter maceratam lauamus, linteo ex copiofiffima aqua percolamus, collā, vt maximè fieri poteft,auferimus,in vafe fictili fubfidere permittimus,aquam deinde percolamus,aliámque eodem modo affundimus : tum ita faciendo vfque eò permutamus dum id quod excolatur,purum fit:poftremò verò fubfidentia extrahimus , atque in vafe fictili ad folem , donec

perfectè ſicca ſint,exiccamus.

De iis quæ ex eruo fiunt.

Eodémque modo in eruo faciendũ eſt:præcipuè autẽ albũ freſum,& quũ feruẽdo acus abiecit,madefaciẽdum eſt,& conterendũ,vt læuũ reddatur:quod quũ copioſiore aqua eliquatũ fuerit,abiicienda per diẽ aqua eſt perſæpe; donec ea quæ effunditur pura ſit:atque ita ſiccabis,& repones.Hoc vtêris ad ſuppuratos,itémq; ad mulierũ purgationem,carnẽ augendam,& bonum colorẽ comparandum:idq; ex vino mulſo vel polenta propinabis: ex quo ſatis erit acetabulum & viro & fœminæ bene valentibus.

De iis quæ fiunt ex lentibus.

Fiunt etiam ex lentibus ſubſidentia, quum feruendo acus abiecerũt,madueruntq;,ac cõtuſæ(vt de eruo dictũ eſt)fuerunt:& aqua vſq; abiecta dum ea quæ exit,pura ſit. Hæc ſubſidentia ſiccata miſcebis decoctionibus in iis quos turbata aluus vexat,& præſertim poſt milium, poſt panem ſiccum,poſt ptiſanam,& poſt alias complures ſorbitiones quibus aliquis vſus eſſet. Iam decoctiones quæ ex leguminibus fiunt, incommodiores febricitantibus ſunt quàm prædictæ,quippe quæ & minus alant,& flatus magis cieant.Vteretur etiam quiſpiam eiſdem ex crudis leguminibus lomenta conficiens.

De lomento fabarum.

Lomentũ fabarum ſi flatus expers conficere volueris, multã aquam affundes atq; elixabis:quúmq; perfrixũ & decoctũ fuerit,totũ effundes,& calidam aquã iterum indes:ſatis autem erit ſi quartuplæ chœnicis portioni lomenti quod iam effuderis & confeceris,duas heminas aquæ & olei admiſceas.eius vſus eſſe poteſt in grauedinibus & deſtillationibus,addita faui portiuncula.eo quoq; vtetur quis ad dyſenterias & tineſmos,ſi pinguius reddat, nec prius excoquat,nec aquam abiiciat:ad quẽ vſum medulla quoque ei addetur,itémque cera & caſeus,& præcipuè frixus : & oleum copioſius in iis quos eiicere ſtercus volumus.Cum ptiſana quoque & lẽtibus lomentũ cõponetur ad dyſenterias & tineſmos.Iã verò lomentũ nõ excoctũ elixabitur , vt in quartupla chœnicis portione ſex heminæ aquæ imponãtur.Piſorũ verò lomentum minus flatum ciet quàm fabarum , & facilius conficitur, atque ideo imbecillis erit accõmodatius. Idque dari poteſt iis qui defluxionibus & tuſſi vexantur.Huius quoque quartupla pars chœnicis in ſenis aquæ heminis incoquetur. At lomẽtũ quod ex phaſelis fit, omnibus dulcedine præſtat:ſed & difficulter coquitur,& cætera habet prædictis ſimilia:atque id quoque in pari humore elixatur. quod denique ex dolichis & aracis fit,omniũ peſſimũ eſt,& ad nullam rem ægrotantibus vtilis eorum eſt decoctio.

De coctionibus, Cap. IX.

LEgumina omnia,hordeũ,& triticum coquenda ſunt oſculo ollæ cruſta obturato:diutiſſimè autẽ coquenda ſunt,& igni quo magis lẽto fieri poteſt:tunc enim licet quantumuis coquãtur,nunquã comburuntur. Debemus ergo leguminibus iã valde decoctis ita vas manu cõtinere vt agitando non cõburantur:& ad decoctiones , & ad obſonia oleo quod minimè odorẽ habeat, & nullã omnino facultatẽ ori præ ſe ferat, vti : huiuſmodi eſt omphacinum.Piſces verò qui flatum excitant,in patinis elixandi & aſſandi ſunt:ſi verò elixes,diſtribuenda conditura eſt,& ſatis olei indendum,& prius muria elixanda, deinde in eam feruentem piſcis coniiciendus. ſi ſic condias,piſcis ſucci plenior fiet,& proprium ſuccum in ſe cõtinebit.Idem quoque in patinis aſſatus,& melior, & maximè tener,& plurimi alimenti reddetur : ſed conditura cum oleo diſtribuenda eſt, & ſal abundè inſpargendus, itémque tenuis farinæ quod ſatis ſit.

Ex Philotimo de milio condiendo, Cap. X.

MIliũ crudũ tritum,& læuigatum, & affuſa aqua iterum cõtritum,& percolatum,& coctum,& molito ſimile factũ,in collæ modũ redditur,habétq; adſtrictionẽ,& ventrẽ ſiſtit,& difficulter in vẽtriculo cõficitur:ſed ſi totũ coquatur(vt faciũt) eſt multo ad cõficiendũ diffici-

A lius:& quãdoque aluum molliorẽ facit, & nõ admodum
in excrementis alteratur,& glutinoſum eſt : ſuccum verò
qui dulcem adſtrictionem habet,corpori diſtribuit.

Ex Antyllo de alimentis quæ continenter ægrotantibus dantur , déque ratione eorum apparandorum: ſuntq; hæc in tertio de auxiliis libro , de iis quæ in cibis adhibentur,capite ſecundo, Cap. XI.

IN morbis cõtinuis eligendũ alimentũ eſt quod facillimè cõcoquatur,celerrimè diſtribuatur, & nõ admodũ
nutriat,& facilè perſpiretur.nam quæ continẽtur in cor-
B pore,febres pariũt:atq; has quidẽ virtutes panis aqua lo-
tus in ſe omnes cõtinet. Sed eſto panis ipſe ex tritico tri-
meſtri,& nõ admodũ puro,ſiquidẽ valde purũ,valde etiã
nutrit:cõteratur verò diligenter atq; aſſetur.Ex ſimila ve
rò cõfectus,neque ex huiuſmodi tritico,neq; ex aliis pro
pter ſui vehementiã capiatur : ſitque potius heſternus, &
cum fermẽto:iſq; calida aqua maceretur,alia atq; alia cõ
tinenter effuſa:nec totus panis,ſed pars interior:nã exte-
rior eius pars quæ cutis vicem gerit,ad diſtributionem &
ad coctionem inepta eſt.macerandi verò terminus ſit,vt
C non ſolùm panis in tumorem efferatur,ſed vt fermentum
euaneſcat,& illius odorem non referat.Alica quoque lo-
ta eſt generis eiuſdem , quum ſuccus expreſſus, & ipſa ſa-
tis lota ſit,& elixa detur ex aqua vel mulſa. Similis quo-
que generis eſt ptiſſanæ ſuccus ita coctus , vt in vna eius
parte quindecim aquæ partes indãtur.quum enim co-
quendo quinta pars remaneat,& percoletur , ſuccus mo-
dica mulſa addita potui datur.Ipſam quoque mulſam in
horum alimẽtorum genere poſſet quiſpiam conſtituere.
Coquitur vt ptiſanã coqui diximus,quum mel in multas
D aquæ partes coniicitur , & in quintam partem coquendo
redigitur.Ex alica etiam ſorbitio cõficitur ad hunc mo-
dum:Alica lota,& aqua ſæpe abiecta,iterum aqua pura v-
nius horæ ſpatio maceratur:deinde manibus in aqua con
fricatur,donec aqua colorem & ſpiſſitudinẽ lactis acqui-
rat:deinde alica ita percolata,ipſa quidem extrà remanet,
quod verò lacteũ ab ipſa eſt effectũ,parum ſalis capit:& in
iis quorum ſtomachus & inteſtina morſu infeſtãtur,parũ
anethi adiungitur.In iis verò quibus ſtomachus peruerti
tur , & nauſea vexatur , pulegii & thymi:in iis qui flatus
E pleni ſunt,cumini.Coquitur ad conſiſtẽtiam,& datur an-
tequam refrigerata ſit.Hoc alimenti genus ſi rite cõficia-
tur,& dandi promptitudine,& concoctionis facilitate,&
celeritate reficiendi,quum alicam & panem præferimus.
Atque alimenta quidẽ quæ in morbis acutis cõueniunt,
hæc ſunt quæ expoſuimus.Sed perſæpe ordo variatur,vel
quia hæc non ſuppetant,vel quia nõ rite affecti ad ea ſint
ægrotantes,aliis alimẽtis vti neceſſitas nos cogit:in quo-
rum numero ſunt itria,olera,& polenta,& oua.Itrium i-
gitur eſt ex tritico,quum ſit ipſum quoque panis rectè aſ
F ſatus.Debet autem tenue eſſe magnopere, ſiquidem craſ-
ſum inæqualiter aſſatur:debétque præcipuè quamtenuiſ-
ſimè conteri,vt ſit polentæ perſimile : atque in aqua eli-
xari, & præſertim pluuia:ſi ea non ſuppetet , alia puriſſi-
ma : idque plurimùm vt coquendo in vnum conducatur.
Modicum quoque ſalis inſit,oleique ſit expers,vel parum
omnino olei imponatur:& priuſquam itrium eo perſper-
gatur,oleum cum aqua ſit incoctum:alica verò cum iiſdẽ
condimentis coquitur.Omnium verò olerum accõmoda
tiſſima malua eſt,quæ ex garo & oleo cocta comeditur,
G vel ſorbitio quæ ex ea fit hoc modo:Folia maluæ nouella
abſque fibris elixantur , deinde in mortario contundun-
tur,& iterum ex aqua,ſale,& oleo elixantur. Secundum
locum tenet cucurbita.Sed admodum nouellas cucurbi-
tas debemus eligere,atque totas non abraſas coquere, ne
elixatæ aqua impleãtur:vbi verò elixatæ fuerint, tum ab-
radantur,dentúrque præcipuè in aqua& muria:(nam hoc
pacto ori non erunt ingratæ) ſin ſecus , ex garo dentur &
oleo.Oua in aqua ſunt coquenda,atque continuò agitan-
da:ſiquidem ita commota,neque ſimul cohærent,neque
H denſantur:ſed præſtat etiam ea in poſca coquere, quoniã
magis etiam liquida permanent.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quintus.

EX GALENI LIBRIS DE AQVIS, CAP. I.

A Qua optima omnis qualitatis non modò gustatui, sed etiam olfactui expers esse debet:atque eiusmodi quidem erit bibenti iucundissima,& planè pura.Si verò etiam hypochondria celeriter permeet, nulla est quærenda præstantior. at quæ puræ,limpidæ,potuiq; non insuaues sunt, sed tamen diutius in præcordiis morantur, eæque aut ventrem feriunt, aut flatu implent,aut prægrauant,semipravæ sunt existimandæ: cuius sanè generis multæ sunt, de quibus mihi præcipuè videtur Hippocrates,vt eas ab optimis aquis discerneremus,scripsisse,quum ait,Aqua quæ citò calefit,& citò frigefit,leuissima est:etenim neque in cœnosis,neque in graueolentibus,neque in iis quæ gustatui medicamenti facultatem aliquam afferunt, vtilis est huiusmodi dignotio,quum eæ vel omnibus perspicuè sint notæ:sed in quibus nihil quidem tale est; verùm alia quædam prauitas ob corrupti aëris admistionem,aut aliud quoddam vitium ipsi aquæ innatum, ab ignota causa proueniens, aquis inest.Siquidem in eiusmodi prædicta dignotio optimum iudicandi instrumentum est:nam quæ tales sunt, neque citò frigesiunt,neque citò calefiunt.Alia quoque huic similis dignotio ex oleribus, aut leguminibus, aut carnibus,aut fructibus,aut denique radicibus quæ aquis incoquuntur, sumi potest:celerrimè nanque in optimis, tardissimè verò in prauis res elixantur. Ac nonnulli ex veteribus aquas ita prauas, indomitas, & crudas, æquè ac legumina quæ difficulter elixantur, appellauerunt:ergo tutissimum fuerit vt experientia de huiusmodi aqua iudicium fiat.Ac siquis est qui ex notis potius vim eius prænosse aueat, is sciat, quarum fontes è petra scaturientes ad Septentrionem fluunt,solémque auersum habent, eas omnes difficulter coqui posse, tardique transitus esse iudicandum est:idque eis statim inesse vt tardè calefiant ac frigefiant: quarum verò fontes ad Orientem solem erumpunt,& per meatum aliquem,aut terram puram colantur, ac celerrimè calefiunt & frigefiunt, eas esse optimas sperandum est. Pluuiales verò ex Hippocratis sententia leuissimæ sunt.sol enim quod leuissimum in aqua tenuissimúmque est,attollit & sursum rapit:id quod non ex aliis aquis solùm, sed etiam ex mari, & ipsis itidem humanis corporibus facit: idcirco fit vt celerrimè omnium computrescant. Maximè enim corpora quæ vnicam in se qualitatem habent, quum nulla aliunde causa subsit quamobrem difficulter aut facilè putrescant, ea difficilius quàm quæ multas qualitates habent computrescunt.Sed animaduertendum est nequis putet aquam quæ celerrimè putrescit esse pessimam: potest enim eadem esse præstantissima, quum aliæ omnes optimarum aquarum notæ quas antè diximus,ei adsint.nam facilitas immutationis in qualitate, potius bonitati aquæ quàm vitio attribuenda est. Aquam verò pluuiam bonitate præstare, argumento est, quòd etiam à solis calore coquitur:nam & cætera quæ elixantur,dulciora seipsis fiunt omnia,quúmq; cœpit putrescere,omnino est inepta potui:siquidem qui aquam adhuc putrescentem bibunt,hos raucitates,tusses ac vocis grauitates corripiunt.Ex pluuiis autem aquis æstiua, (quam horæam Hippocrates vocat) quæque ex tonitruo fit, præstantior est quàm quæ nimbis est demissa: quæ verò ex glacie & niue soluta fiunt, pessimæ sunt: in iis enim quæ ex frigore concrescunt,tenuissima pars omnis excernitur. Porro palustres & fœtidæ, & in quibus absurdæ qualitates insunt, coctione alteratæ offerantur. Quinetiam in alium vsum aquam prius calefacimus, & postea refrigeramus, tametsi neque gustatui,neque odoratui vllum vitium afferat,ac planè pura sit, quum eam in ventriculo morari diutius, & noxam aliquam inferre experti fuerimus:nam caliditas

A totam aquam quæ elixatur fundens, aptam ad secretionē facit:dum aqua refrigeratur,partes terreæ innata grauitate descendentes,in fundo vasis residebunt:aqua verò super eis fluitabit,qua sensim in aliud vas transfusa, citra noxam vti poterimus.Post decoctionem verò quum frigidissimam reddere aquam voluerimus,si nix nobis suppetat,aquam prius calefacimus, deinde niuem extrinsecus ei circunfundimus:si nix non adsit,è puteis vel aquæductibus refrigerationem ei comparamus: eam itidem prius calefacientes, vt facilius alteretur. nam quicquid B prius excalefactum est, id citius in se totum alterationem à rebus vicinis proficiscentē capit.Quū autem vas in puteum demittimus,aut aquæductibus subiicimus, tum vasculum operculo claudimus necessariò, & ipsum ex omni parte diligenter obturamus, nec vasculum implemus,sed aliqua ex parte vacuum permittimus,vt aër qui inter operculum & aquam interiacet prius refrigeratus, eo attactu vicinam aquam refrigeret. Vbi verò nihil horum nobis suppeditatur (vt in Ægypto vsu venit) ibi vasculum suspendimus,& quò aërem suscipiat,sine operculo C sinimus.Quoniam verò aqua neque incidendi, neque calfaciendi vim habet, ideo iure fit vt aqua omnis tardi transitus sit,ægrè concoquatur,& ægrè subducatur, licet alioqui sit optima: nam & multum temporis manet in ventriculo, & fluctuationes plerunque parit:sique biliosus ventriculus sit, ipsa quoque simul corrumpitur. quúmque à ventriculo ad ieiunum intestinum ægrè peruenit, non facilè distribuitur: quamobrem neque ad ciendam vrinam, neque ad sputum educendum apta est: D quin ne sitim quidem sedat, etiamsi in ventriculo diutissimè moretur, quum nec in totum se profundum immergat, nec quod squalidum est, irroret. Porro aquam non alere, sed vehiculum tantummodo alimenti esse, & Hippocrates, & cæteri præstantissimi medici dixerunt, ob eámque causam non potest vitalem facultatem roborare: & hoc fuit in causa vt Hippocrates ab aquæ vsu in ægrotantibus abstinens, ad mulsam, oxymel, & vinum se contulerit. Atque his quidem rationibus nemo vnquam aqua vteretur: plerique tamen in aliis decepti ad aquam confugiunt, in qua nihil est quod magnopere E contra animi sententiam succedat, quum ipsa quoque non magna vi sit prædita: at oxymelitis, vini, & mulsæ vsus est vitiosus propter repentinas mutationes, & propter sinceram permixtionem quæ à medicis plerunque fieri solet. Vinum enim quod tanquam manus quædam ad distributionem aquam trahat, est omnino paucissimum aquæ miscendum, vt aquæ sinceritatem tollamus: eadémque ratione oxymel aquosum laudo. Cum minore quoque periculo aquosa mulsa quis vti poterit. nam impermixta, nisi subducere aluum properet, maximè F noxia est: & præsertim in amaræ bilis hominibus, quique magna habent viscera,quibus ipsa quoque aqua est noxia, quum in bilem conuersa,in hypochondriis diutius manet.Ad hæc enim omnia mala quæ in ea sunt,hoc accedit etiam,quòd quum stercoris sit expers,aluum non subducit: aquam verò in principiis accessionum potam lædere, perspicuum omnibus est. Ecquando igitur aqua potui vtiliter datur? nimirum quum ægrotus ex sola potione viuit, nec adhuc ptisanæ cremorem sumit. G tunc enim in medio aliarum potionum aquam in tempore quispiam dederit,& præcipuè quum ægrotus siti enectus sit,quandoquidem eo tempore inundationem quandam, hoc est, humiditatis copiam ab ea induci, scriptum reliquit Hippocrates. quocirca inter mulsam & oxymel, parum aquæ ad humectanda ea quæ expuenda sunt,accommodatum præbet. Quinetiam vbi vinum magnopere noxium sit, tum etiam aquam exhibet. Nocet enim vinum quum ægrotans vel delirat, vel capite

vehementer dolet. Hanc autem propriam naturam hu-
midam & frigidam haber aqua: aduentitia verò calidi-
tate acquisita calefacit & humectat ipsa quidem ea qui-
bus admouetur,sed tamen vt vtrunque æquè faciat, non
est ei natura comparatum:verùm humectat quidem sum-
mè,siue temperata,siue tepida, siue etiam calidior sit:ca
lefacit verò non summè,nisi quæ extremè ferueat.Quod
dicimús,in temperata natura prius exploremus. Ergo si
huic naturæ aquam temperatè calidam offeras, siue la-
uans, siue perfundens partem aliquam, profectò ipsam
partem humidiorem, & calidiorem in ipso perfusionis
tempore factam videbis:si postea quiescas,nec corpus fri
gida contrahas & constipes,paulo pòst eàdem partem se-
ipsa factam frigidiorem comperies, quòd calor innatus
immoderatius perspirauerit:non tamen quemadmodum
frigidius postea, aquæ calidæ vsus,ita etiam siccius cor-
pus destituit: & tamen hoc quoque debere fieri videtur,
cum ob meatuum raritatem & corporis mollitudinem,
tum verò ob substantiæ fusionem.plus enim in huiusmo
di affectionibus euaporetur necesse est: vapor autem est
humor attenuatus. Veruntamen non ita se res habet: hu-
mores enim qui in vasis aliisque vacuis spatiis continen-
tur,omnes exhauriuntur:corpora verò vasorum, & vni-
uersum carnosum genus;humidius seipso redditur:atque
hanc solam facultatem (vt videtur) aqua nùnquam de-
ponit.Neque enim quum feruens comburit corpora, fa-
cit vt quæ ambusta sunt,sicca sint,vt quæ igni assata fue-
runt: simili quoque modo quum summè frigida facta
est,totóque die aut etiam longiore tempore super aliquã
partem perfunditur,eam non efficit sicciorem, quamuis
rugosa,& admodum exilis videatur: verùm hæc ideo eue
niunt quòd qui in vasis,aliisque spatiis est humor, eua-
cuatus est:partes verò genuinæ atque solidæ, nihil seipsis
sicciores redduntur.

De aqua frigida,& oxymelite ægrotantibus
potui dando, Cap. II.

QVoniam ostendimus omnem corporis affectionem
quæ præter naturam est,à sui contrariis curari, pla-
num est febrim quoque à frigida extinctum iri omnino,
quum ipsa sola fuerit sine vlla affectione quæ à frigida
lædatur. nam si febri adiuncta sit alia affectio quam fri-
gida lædat, licet ea febris quæ ex ipsa affectione orta est,
confestim à frigida sit restincta, altera tamen deinde fe-
bris grauior accendetur aucta affectione quam potio fri
gidæ oblæserat. Læduntur autem à frigida affectiones
partium quæ inflammatione obsidentur,& in quibus in-
cocti humores sunt,quorum indicium est vrinarum in-
coctio: si igitur concoctæ vrinæ sint, nullàque princeps
pars inflammatione vexetur, satis erunt vt ad frigidam
potui dandam impellamur. Si verò æstiuo tempore ve-
hementia febris quandoque vrgeat,laboránsque iuuenis
sit,& frigidæ potioni assuetus,si cum aspectu & consisten
tia vrinarum laudabile sublimamentum videas, tum, e-
tiamsi pars aliqua inflammationem patiatur, frigidam
dando non errabis: siquidem debes anteponere, vt fe-
bris vehementiam eo tempore sedes, pluribus diebus
quibus ad reliquias inflammationis tollendas opus sit:
quas quidem & magis scirrhosas, & solutu difficilio-
res euadere necesse est. Si verò non admodum aduren-
tes febres sint, & frigidam dederis particulis inflamma-
tione laborantibus, magnopere tua te fallet opinio. fe-
bres enim quæ vehementer flammeæ sunt, inflammatio-
nem erysipelatis speciem referentem quodammodo sub-
esse nobis ostendunt, & ideo frigida quoque eandem
iuuat,vt in exterioribus etiam partibus perspicitur: ergo
in iis in quibus incipiunt in iecore, ventriculo, & aliis
huiusmodi particulis inflammationes,diligentius consi
derandum est.nam ii omnes magnopere lædũtur etiam-
si in tempore sumpserint,si potio fuerit paulo largior.Et-
enim quum principia inflammationum quæ sine ictu &
vulnere fiunt,vel ex particularum imbecillitate,vel ex i-
gnea caliditate quadam oriantur,eas quarũ origo est im-
becillitas, frigida semper lædet: quæ verò ex ignea qua-
dam caliditate existunt,moderata frigidæ potio iuuabit.
periculum enim est ne in largiore potione propinanda,

A pars ad contrarium excessum traducatur. Præterea ve-
rò huiusmodi potio tales affectiones magis iuuabit, si
dum bene valerent ea vtebantur.Ergo vehementes mor-
bi qui in ventriculo, in iecore, in collo & toto capite
sunt, prius considerari debent: artus enim fortasse non
magnopere lædentur, & tamen ipsi quoque offendentur
in quibusdam affectionibus, quas deinceps exponam.
Sed horum fore tantam noxam quantam partes vehe-
menter affectæ contrahent, ne ignarus quidem affirma-
ret.Si igitur affectio erysipelatis aut herpetis speciem re-
B ferens in hypochondrio sit, aut inflammatio erysipela-
tis naturam referens,aut aliqua alia affectio summè cali-
da ex intemperie sine succis exorta, frigidæ potio iu-
uabit: sicut eadem mirum in modum lædit, quum ab-
scessus, œdema, scirrhus, vlcus, & frigidæ affectiones
partes obsederint. Ac quoniam de artubus me dictu-
rum promisi, illud sciendum est, inflammationes ner-
uosarum partium quæ in eis sunt, à quibus alioqui peri-
culum conuulsionis imminet, frigidæ potione lædi vel
maximè: si verò in carnosis artuum partibus inflamma-
C tio gignatur, & bibere frigidam homo poterit, & si
parti inflammatæ foris admoueat, noxam quidem in-
uehet, sed neque notabilem neque manifestam: ac præ-
cipuè si frigidæ potioni fuerit assuetus. Ergo quum fe-
bris sit, non adiuncta vlla alia affectione quam frigida
possit lædere, tantum frigidæ dandum est quantum v-
no haustu ægrotus possit haurire. Oxymel vel æstiuo
tempore frigidum datur, ne laborantis sitim exacuat:
quamobrem æstate frigidum oxymel dare audemus e-
tiam ante morbi concoctionem, quum aquam frigidam
D in eiusmodi affectione ad satietatem daturi non esse-
mus. Tunc enim inflammationem densaret, si febris ex
inflammatione orta esset: ac succos incoctos seruaret, si
illi morbi causam attulissent. Sed tunc parum oxymellis
damus, vt quod in ventriculo est,prius intepescat quàm ad
costam vsque frigiditas eius distribuatur. quòd siquid
exiguum fuerit etiam distributum,id ab ipso oxymelite
in quo vis incidendi inest,corrigetur.

Ex Rufi commentariis,de aquis.Est in secun-
do libro de diæta,vel de potionibus,
Cap. III.

E REsides aquæ (ita enim aquas puteorum voco) quia
non fatigantur,ideo non admodum sunt tenues: &
quum intrò ingressæ fuerint, minus madefacient cibos
atque dissoluent, minúsque concoquent; & præ crassi-
tudine,& quia frigidæ sunt, non bene per vrinam excer-
nentur. Aptiores autem potui redduntur crebrò haurien-
do ac si effluerent, & puteorum expurgatione: quæ verò
fluunt,multo tenuiores sunt, & præstantiores ad made-
faciendum & concoquendum, & ad vrinam redden-
F dam.Quæ è stagnis sunt, pessimæ sunt omnes: nam & o-
dorem absurdum veluti putrescentes habent, & æstate
calidæ,atque hyeme frigidæ sunt: quod ego vitii aqua-
rum maximum esse signum statuo. Ideo fit vt æstate ven-
tres perturbent, & tardè in vesicam transeant: ac sæpe
etiam tormina & læuitates intestinorum hominibus pa-
riunt,ex quibus in aquam inter cutem cadunt:hyeme ve-
rò quæ frigidæ sunt, ventres non admodum perturbant
illæ quidem, sed tamen & ruptiones, & lateris dolo-
res, & tusses afferunt, & ad lienem etiam repunt, & po-
G stremò in aquam inter cutem desinunt. Ex liene autem
etiam pedes vlcerantur, eáque vlcera non celeriter cu-
rantur. Solæ paludes Ægyptiæ inter omnes quas quidem
ego nouerim, salubres sunt, quia hyeme aqua non pu-
trescit,siquidem non supercalfit:autumno verò Nilus pa-
ludes explens, veterem aquàm proiicit, & aliam nouam
inuehit. De aquis pluuiis ita statuo, Aquæ pluuiæ leues
sunt,tenues, puræ,& gustanti dulces: sique in eis aliquid
elixes, celerrimè elixabitur:sique eas calfacias, celerrimè
calefient, & vino perexiguo temperantur: quocirca bo-
H næ sunt,& ad concoctionem,& ad vrinarum excretio-
nem, itémque accommodatæ iecori, lieni, renibus, pul-
moni,neruisque.quum enim vis non admodum refrige-
rans in eis sit, idcirco benigniores hisce partibus fiunt.
Vernæ igitur atque hybernæ maximè opportunæ sunt

atq; optimæ,quas ego laudo vel maximè autumnales verò atque æstiuæ fuerint quidem aliis meliores, sed non omnes omnibus. nam viribus quidem antecellunt eas quæ sunt in terra: verùm quātū superentur à vernis atque hybernis ne dici quidem potest. Nam æstate atque autumno terra sicciores vapores edit, aérque multas terræ sordes habet, quæ pluuia expurgantur. Idcirco fit vt tales aquæ sicciores & nitrosiores sint, & ad abstergendum, ac per intestina descendendum accommodatæ:sed neque renibus, neque pulmoni, neque arteriæ idoneæ.Quinetiam plus vini has ferre necesse est, vt nitrosa facultas vincatur. Iam verò aquæ non parua differentia ex ventis aquilonalibus & austrinis accedit. nam flantibus aquilonalibus, dulcior pluit quidem, sed frigidior:austrinis verò spirantibus, minus dulcis, sed calidior. Ad summam verò, tempora pluuia,dulciores:non nimbosa & squalida, magis nitrosam aquam efficiunt. Quæcunque autem ex niue fluunt & glacie, duræ omnes sunt, & frigiditate excellunt,sed gustanti dulces:at aqua dura & frigida, neque ad concoquendum, neque ad meiendum accommodata est: itémque noxia est neruis, pectori, & costis. nam & conuulsiones & tetanos inducit, & ruptiones facit in pectore, vt nonnulli subcruenta expuant & suppurentur. Fontanæ aquæ ad orientem vergentes cæteris præstant humiditate, tenuitate, odoris suauitate, & moderatè refrigerando, moderatéque calfaciendo: quæ ad Septentrionem, dulces sunt illæ quidem, sed immoderatè refrigerant: quæ ad Occidentem, violentæ sunt & refrigeratione & duritie: quamobrem raucitates, laterum dolores, & conuulsiones pariunt.quæ ad meridiem spectant,magis salsæ sunt,& calidiores, & ad meiendum non idoneæ, sed ad descendendum per intestina præstantiores. Quanquam autem aquas quæ ad Meridiem fluunt non laudo, Nilum tamen ita commendo,vt aquæ bonitate paucis fluminibus comparari posse videatur: nam & aluum subducit, & purgationes mulieribus ciet, si in puerperio bibatur. Sed pleræque ex aquis ad meridiem resides sunt, quibus duplex est noxa coniuncta: altera è regione contracta,altera quòd non effluant. Pro terræ autem natura sic de aquis decernendum est: terra enim alia plana est, alia collibus, alia montibus continetur. Plana est ad aquarum effluxiones deterior, multique in ea putei fossiles & resides fontes: colles verò & montes potiores sunt.nam & puriores, & tenuiores, & odoratiores, & dulcedine suauiores aquas emittunt. Cæterùm ex planis alia salsuginem & nitrum æstate & autumno producit,alia nihil:sed eam terram dulcem vocant.In hac igitur præstantior, & potui aptior:in illa verò salsa & nitrosa aqua est.Ex montibus præterea alii terrei,alii petrosi sunt: terrei aquas ferunt præstantiores & mollitie, & quòd minus frigidæ sint: saxei aquas habent deteriores tum duritie tum frigore: puriores tamen quàm aliæ sunt, minimeque habent subsidentia. Maxima autem maximéque notabilis differentia aquis inest ex metallis,& ex herbis eis innatis: ac metalla quidem cum ad aliam habitationem,tum verò ad aquarum potum sunt noxia. Herbæ verò quandoque mirum in modum lædunt, quandoque etiam valde aquam corrigunt:tale autem est sium, nepeta, & adiantum.etenim hæ plurimæ riuis innascuntur,quæ quidem bonam aquam vitiant,malam verò alioqui iuuant quum ab eis quoddā quasi medicamentum aquæ impertiatur: suntque huiusmodi aquæ ad meiendum potiores. Ergo diligenter etiam atque etiam considerandum est ne vllum vitium aut à terra aut aliunde aquis accedat, quum non satis sit è fontibus hic quidem præstantiorem potuique aptiorem,illic verò salsam & nitrosam aquam scaturire,nisi etiam quæ per riuos deriuantur, sint eiusdem generis.Hactenus quæ maximi momenti sunt, oratione complexi sumus: nunc alia quoque aquarum bonitatis signa recenseantur.Aquæ omnes quæ hyeme calidæ,æstate frigidæ sunt,optimæ esse quodammodo videtur:quæ verò frigiditatem & caliditatem habent anni temporibus parem,pessimæ.æstate enim calor extimam terræ partem occupat,hyeme verò mergitur in profundum. Atq; ideo mihi videtur fontes qui à profundissimis partibus fluunt,

A & speluncas cauas omnes hyberno tempore calidissimas aquas cōtinere,æstate frigidissimas:idcirco aquæ omnes quæ in terræ sunt extremitate,ad temporum varietatem, quoquo modo tempora frigida fiunt aut calida, commutantur.

De fonte qui in Lycia ad Chimæram montem est,quem à Pegaso fuisse apertum ferunt.

MIrabile est, aquam hyeme euanescere, æstate autem apparere: & tamen contrà deberet contingere. Sed
B huius etiam rei causa calor est qui profundas aquas secum vehit: siquidem hæ quoque calorem sentiunt. Omnes enim profundos fontes,quique parum admodum ab externis imbribus suscipiunt, hyeme & per vehementissima frigora minimos, æstate maximos comperies: vt stagnum itidem quod in Delo est,id ipsum propter eandem causam patiatur, atque etiam putei qui Pythopoli visuntur.Est autem vna hæc bonarū prauarúmque aquarum dignotio,si hyeme calidæ sint,æstate verò frigidæ: altera verò est,si nihil ori gustantis notabile afferant, &
C ita non multo vino ad eas temperandas opus erit, atque omni vino conueniunt. Est verò etiam pura ea quæ præstantior est,neque alioqui colore infecto, nec fæcem habeat, nec subsidentia. nam & quæ pura est, eadem etiam pondere est leuis. nam quæ pondere leuis est, semper terræ impermixta est:quæ verò grauis,terræ ratione plus grauat.Sed & hæc non minus consideranda sunt,vt si citò ea lesiat ac refrigeretur,quoniam hæc cæteris præstat:& quomodo ad coctiones,quomodo ad secessionem affecta sit.
D nam quæ citius coquuntur,præstantiores sunt:quæque secedunt,meliores si per vesicam secedant. at aquæ per intestina secessio,deterior est.quarum verò nostræ artis non est effecta perdiscere, ea debemus ab incolis perquirere: nullo autem pacto facilè est ea quæ præter rationem fiūt, intelligere.

Historiæ rerum admirabilium quæ in aquis contingunt.

Ac ne longè abeam,aqua in Leontinis est,ex qua siquis bibat, moritur: alia talis in Phæneo Arcadiæ est,
E quam aquam Stygis vocant: alia quoque talis in Thracia visitur,itémque stagnum apud Sauromatas, quod ne aues quidem transuolare queunt, aliúdque apud Medos, in quo nigrum ichorem dicunt supernatare: quo vbi vsus sit quispiam, si igni se admoueat, accenditur.eo medicamento Creontis filiam à Medea fuisse perditam ferunt. Est etiam Susis aqua, quæ epota dentes excutit.Sybaris fluuius homines facit infœcundos. Aqua verò quæ apud Æthiopes est, quam rubram nominant, furorem inducit:at quæ in Ægypto est,capita bibentium pilis nudat. Harum rerum nihil sciri sanè potest, quamobrem
F plerique qui illis nulla consideratione adhibita vsi fuerunt, mortui sint, alii verò aliquod aliud incommodum sint perpessi.

Hæc verba ex tractatione de aqua descripta adiuncta sunt,quæ eiusdem Rufi sunt.

Sunt etiam aliæ quamplures aquarum facultates, quæ non communi natura affectæ sunt.nam quæ in Lycestis est, bibentes ebrios facit. In aqua verò quæ in Clitorio Arcadiæ est, siquis se lauerit, vini odorem ferre amplius non potest.Aqua Arethusæ in Chalcide mulieribus pro-
G dest:aliæ verò animantes ex eius potu dolores pedū contrahunt.Cydnus dolores pedum sedare creditur,quamuis frigiditate excellat. Qui habitat vbi praua aqua est, dare operam debet vt eam potui magis idoneam reddat: erit ergo optimum vt in vasis fictilibus elixetur, & vbi nocte refrigerata fuerit,atque iterum calfacta, potui detur. In exercitu verò si ex praua aqua reddere bonam opus sit,foueas ex ordine ex locis altissimis ad decliues fodere, pérque eas aquam ducere oportet,terra dulci ac pingui, quæ faciendis fictilibus idonea sit,in foueas coniecta: siqui-
H dem ita semper aquæ prauitas in foueis remanebit.

Dioclis,de aqua corrigenda,
Cap. IIII.

AQuam maximè imbecillam facies si tertiam partem decoquas,& alba ouorum similiter incoquas:in hæc ipsa iniicienda est argillæ siccæ gleba,donec maceretur.

A mensura verò eſt, vt ſemiſextarius amphoræ indatur:
vbi decoxeris, bibatur. Odorem etiam ab aqua remoue-
bis ſi calfactam manu ad ventum ferias, & ſub dio in
vaſe immenſo teneas, & in multa vaſa paulatim dif-
fundas.

Athenæi, aquæ purgatio,
Cap. V.

AQua defæcatur partim ſtillicidiis quæ ſtacta dicun-
tur, vt fit Alexandriæ: partim colis, iiſque interdum
ſimplicibus, interdum verò duplicibus, vel triplicibus,
vt aqua puriſſima per eadem excipiatur. Fiunt etiam iu-
xta mare & iuxta ſtagna foueæ, illic quum aquã potabi-
lem à mari ſecernere volumus: hîc verò, vt quum ſtagnum
fuerit turbatum, hirudinéſque aut alia quædam vitia cõ-
tineat, aqua puriſſima & maximè innoxia per terram
tranſiliens, in foſſis colligatur. Vbi verò multa aquæ co-
pia ſit haurienda, vt in exercitu fieri ſolet, latera foueæ la
pidibus ligníſque ambiunt, & quum pauimentum ſimili
modo inſtrauerint, puras ſeruare aquas nituntur. Aquæ au
tem quæ purgantur, leuiores ac puriores fiunt, & ob eam
ipſam cauſam etiam frigidiores. multæ verò licet fuerint
percolatæ, tamẽ facultates à ſordidis corporibus contra-
ctas adhuc ſeruant.

De vino, Galeni,
Cap. VI.

VInum aquoſum homines vocant quod colore &
conſiſtentia aquæ ſimile eſt: nam & pellucidum, &
ſplendens, & purum eſt, & conſiſtentia tenue videtur, &
guſtanti nullam affert qualitatem inſignem: ſique ipſum
aqua diluas, non multum aquæ feret: quamobrem pauci-
ferum veteres appellauerunt. huiuſmodi autem vinum
non planè adſtrictionis expers eſt, ſed languidam omni-
no adſtrictionem habet, quoniam ſi ipſum aquæ compa-
raris, ex ipſa aquæ comparatione exiguam adſtrictionem
quandam factam fuiſſe ſenties: ac facultate quoque eſt a-
quæ perſimile. Nam neque imbecillum caput tentat, ne-
que neruos debilitat, quum ne perſpicuè quidem calefa-
ciat: quinetiam nullam aliam qualitatem inſignem, vt
neque auſteritatem, neque acerbitatem, neque dulcedi-
nem, neque acrimoniam guſtui afferat. Accommoda-
tum hoc vinum eſt ad educendum è pulmone, quum vi-
res roboret, succóſque humectet, & mediocriter incîdat.
hoc quoque cum minore periculo quàm cætera vina o-
mnia, febricitantibus datur, quod vt aquæ & vini prauita
tes effugiat, ei ſoli inter reliqua contingat. Iam verò præ-
terquam quòd caput non lædit, etiam ſæpe prodeſt ſe-
dando paruos dolores, quos humores ventre cõtenti pro-
crearunt. Inuenies etiam nonnullos quibus ex aquæ potu
dolor capitis oriatur, quum præſertim aqua vitioſa fue-
rit, vt ipſa corrupta natiuum ventriculi robur exoluat:
quo imbecillo ichores bilioſi ex corpore in ipſius caua
ſolent confluere: quemadmodum etiam ieiunantibus v-
ſu venit, à quorum vitiis & noxiis prædictum vinum ho-
minem liberat: ac ſtatim quidem ratione contemperatio-
nis, paulo pòſt verò robur ventriculo addens, qui res no-
xias à ſe deorſum propellit. Homini verò temperaturæ
valde calidæ, vtilior eſt aquæ potus quàm vini: ſi verò
quandoque vinum dare oporteat, dandum quod tenue ſit
& mediocriter auſterum. Mouent etiam vrinam vina a-
quoſa & tenuia, & minimum alimenti corporibus præ-
bent, eáque ſola bono eſſe poſſunt ſi nouella bibantur,
quale eſt id quod Gaurianum vocant, & quædam eorum
quæ in Sabinis naſcuntur: & vbique fere gentium facile
eſt huiuſmodi vina reperire. Quãprimùm verò apud nos
ad bibẽdum apta ſunt Tibenum & Arſynium, & poſt hæc
Titacazenum. Dulce vinum exquiſitè tenue & ſplendi-
dum nunquam reperies, ſed magis & minus ab his remo-
ta, & eorum neutrum habentia. Vinum omne dulce &
craſſum conſiſtentiæ ratione calefacit: eiúſque ſingulæ fa
cultates, quas epotum oſtendit, ex hiſce duabus qualitati
bus conſequuntur. Color enim ſui ratione, ad iuuandum
aut lædendum nullam vim habet. Quanto igitur tale vi-
num conſiſtentia craſſius fuerit, tanto etiam tardius trãſ
ibit, vt non ſolùm aperturum non ſit partes aliquas ob-
ſtructas, ſed etiam eaſdem obſtructurum. Quamobrem
iecori malè affecto vinum huiuſmodi maximè nocet: ac
præſertim vbi inflammatione aut ſcirrho obſideatur: mi-
nus verò nocet ſi viſcus à craſſis humoribus ſit obſtru-
ctum, aut ſiquid propter imbecillitatem patiatur, quem-
B admodum in affectionibus quæ propriè hepaticæ nomi-
nantur, vſu venit. Poſt iecoris noxam, lienem vina dulcia
lædunt: at pulmonem non item, quum in eius alis craſ-
ſus humor ſit impactus. Præterea verò dulce vinum in
morbis acutis, vbi facta concoctio ſit, ad ſputum eli-
ciendum, vt in peripneumonia & pleuritide, valet, vbi
particulæ non amplius inflammatione vexantur: quan-
tum autem dulcia abſunt à vehementi caliditate, eo mi-
nus etiam caput grauant & mentem lædunt. Melius verò
per aluum ſecedunt, & viſcerum tumores augent: nec ſunt
C accommodata iis qui amaram bilem aceruant, quoniam
omnes ſucci dulces, materiæ ſunt flauæ bili gignundæ.
hǽcque vina non ſolùm quia multus calor huiuſmodi
ſuccos amaros facit, non ſunt febricitantibus idonea, ſed
etiam quia craſſa ſunt, neque per vrinas citò excernũtur,
neque ſecum cætera deducunt, neque bilioſos humores
ſimul euacúant: idque vnum in ſe bonum continent,
quòd aluum emolliunt. Quocirca ea præ reliquis bibunt,
quo bono ſi fruſtrentur, omnino lædunt. nam ad cætera
mala hoc accedit etiam vt ſitim inducant: qua re oſten-
D dunt ſe facilè in bilem cõuerti: ſed flatus etiam gignunt,
verùm inferiori inteſtino non ſunt noxia, quanuis flatus
qui ab eis excitatur tardi ſit tranſitus, & in hypochõdriis
moretur, donec plenè concoquantur, & perfectè attenuen
tur: ſi verò ſemel concoquantur, naturam habebunt qua
celerius commeabunt, & partium tenuiorum fiant. Dul-
ce autem ſimul & auſterum vinum, quale eſt in Cilicia
Abates, atque ex contrariis qualitatibus conſtans, pra-
uum eſt, quum neque diſtribuatur, neque deorſum ſece-
dat, ſed diutius in ventre ſuperiore maneat, ipſúmque fla-
tu impleat: at quod ſine dulcedine nigrum eſt, atque
E perſpicuè acerbum aut auſterum, id ſatiat, & tardè per-
meat, & vtranque excretionem, tam eam quæ per aluum,
quàm eam quæ per veſicam fit, cohibet, & in hypo-
chóndriis diutiſſimè commoratur: facilè quoque aceſcit,
& ad vomitum impellit, ac ſolùm ventris defluxionibus
eſt accommodatum: ſed ita affectis non eſt bibendum ad
ſatietatem. Auſterum verò vnà & album non eſt ipſum
quoque ciendæ vrinæ aptum, verùm ſi craſſum ſit, in hy-
pochondriis moram trahit: ſi craſſum non ſit, neque tan-
diu permanet in ventre quandiu nigrum, neque ita per
F vrinam expellitur, ſicut vina quæ alba ſunt & mediocri-
ter auſtera. Fuluum verò auſterum conuenit ipſum quo-
que ventris defluxionibus: éſtque duplex fuluum, ſicut e-
tiam nigrum, alterum dulce, auſterum alterum: ſed ful-
uum caput & mentem magis tentat quàm nigrum, quo-
niam eſt etiam eo calidius: at flauum ſummè calidum eſt,
ſicut poſt ipſum tale eſt fuluum: poſt hæc rubrum, tum
dulce: album verò min⁹ quàm alia omnia calefacit. Nul-
lum autem album vinum dulce eſt, ſed quædam auſtera
G ſunt & craſſa, quædã aquoſa & tenuia. Ex flauis autem &
fuluis, alia dulcia mediocriter ſunt, vt Hippodamanti-
num & Fauſtianum: alia neutiquam dulcia ſunt. Rubra
ſunt his craſſiora quæ colore proximè accedunt ad nigra:
quæ omnia ad proportionem craſſitudinis nutriũt. quã-
obrẽ iis quibus recreatione opus eſt, dulcia vina ſunt cõ-
cedenda, ac præſertim ſi nihil eis vitii fuerit in iecore, lie
ne, ac renibus. Quibus verò craſſus humor in venis colli-
gitur, vinum tenuis conſiſtentiæ ex vſu eſt: verùm ſi fri-
gidi humores in venis collecti fuerint, acria & antiqua
conueniunt: ſi frigidi non ſint, ea apta erunt quibus neu-
H trum horum inſit. ad ſucci verò bonitatem præſtãtius eſt
odoratum, cæterum caput ferit. Vinis auſteris vtimur vt

citatam aluum sistamus, alioqui non vsuri, quod neque deducendo alimento, neque sanguini gignundo, neque succi bonitati, neque ciundis vrinis, neque sudoribus eliciendis, neque verò subducendæ aluo conferant. Ergo corporibus quæ biliosiora sunt, nec Falernum nec Tmolite fuluum & dulce, neque Aruisium, neque Lesbiũ odorum & fuluum, antedictis simile, accõmodatum est, siquidem hæc calidiora sunt omnia: quique huiusmodi biberit, facilè caput dolebit, & in febrim incidet, & nerui quoque patientur. Tale igitur vinũ nec biliosis naturis, nec perustis, neque in æstu multo, aut inedia, aut mœrore, aut anni tempore, aut regione, & calida cõstitutione concedendum est. Idem verò è diuerso probatur in iis quibus excalfactione opus est, pituitosis ac frigidis temperaturis, cruditatũmque humorum copiam colligentibus, vitam in ocio ducentibus, regione frigida atq; hyeme, & cæli statu frigido atque humido. Vinis autem omnibus, quæ quidem nec crassa valde nec dulcia nimium sunt, quale est Theræum & Scybelite, commune est vt temporis progressu flauum colorem acquirãt, & aliquid splendescentis instar ignis habeant: nam nigra quoque, cuiusmodi est apud nos Perperiniũ, si inueterarint, in rubram aut fuluam prius qualitatem, deinde verò in flauam abeunt. ita etiam album, quale est Bithynũ Aminæum: hócque ita inueteratũ Romani Cæcubũ vocant. Iámque huiusmodi vinum amarum est, & ob eam causam minimè potui accomodatum: ergo ita vetustorum potus fugiendus, sicut etiam nimis nouellorum. Ac maximè quidem à vinis suapte natura crassis, quum nouella sint, abstinendum est: siquidem tantum abest vt quicquam ad ciborum concoctionem cõducant, vt ipsa etiã vix cõcoquãtur. Præterea verò nec aluum subeunt, nec facilè distribuuntur, nec vrinam cient, nec gignẽdo sanguini, nec nutricationi cõferũt: manẽt verò diuti⁹ in ventre suspensa sicut aqua: sique paululum quid eorum quispiã bibat, facilè acescit. Porro vetustissima vina tã tum ab albo vnà & austero, & nouo & crasso differunt, vt illa vehementissimè calefaciant, hæc verò sic refrigerent vt sensus ipse percipiat. Quemadmodum verò mustum flatus plenum, & concoctu difficile, & crassi succi sit, omnes norunt: quod etiam id solum boni habet vt aluum subducat: quòd si quandoque non faciat, perniciosissimum est. Cæterùm celerrimè omnium alba & aquosa inueterascũt, hoc est, celeriter in vetustorũ qualitatem commutantur. Est autem ea qualitas, acrimonia primùm qua planè calefaciunt, postea verò amaritudo: ad quam aquosa vina nouennio, aut quandoque decennio peruenisse vidimus, nisi primis tribus aut quatuor annis acescere properauerint: at potentibus & austeris, & albis, sed crassis quandoque contigit vt etiam post decenniũ, quum rite non asseruarentur, acescerent. Sed cõtingit etiam vt plurimo tempore inueterascant: talia sunt in Italia Tiburtinum, Signinum, Marsum & Surrentinum, quod fermè ante vicesimum annum factum, potui aptũ diu perdurat, nec facilè amarescit, & cum Falerno præstantia virtutéque contendit. His contrarias affectiones patiuntur vina aquosa, quale est, Sabinum, Gaurianum, Arsynium, Titacazenum, Tibenum, & cætera generis eiusdem, quæ omnia contrarias qualitates, acidam inquã, & si perdurarint, amaram facilè suscipiunt. Locus tamẽ in quo reponuntur, vt ad alterutram mutentur qualitatem, multũ facit. Optimus igitur in principio locus frigidus est, post calidus, quoniam tepidus acida vina facile reddit. quanquam vina quæ duobus aut tribus annis frigido loco reposita bona mãserunt, in cellam calidam satis postea transferenda sunt, nec vnquam tepida & temperata indigent: quædam tamen vsqueadeò debilia & aquosa reperiuntur, vt frigus ne à principio quidem ferant. Vasa autem vinaria quæ reclusa sinis, in causa sunt vt vinum facilè acescat: veluti contra quum operculum habẽt, clausáque sunt, id minus eis contingit: & multo etiam minus id vasa plena patiuntur. Nam quæ aliquantulum vacua sunt, quoniam aerem inclusum habent, per illum intermedium celerius ab extrinsecus ambiente immutantur: plena verò, ita vt operculum vinum attingat, per illud quidem imbecilliter admodum & obscurè eousque vitiantur quousque tegumenti densitas peruenit. ex quo fit vt picatã & gypsata dolia diutius vina sincera conseruare comperias: sed quæ solo corio, sicut ea etiam quæ cuneis obstruuntur, minus durãt. Cæterum in Asia apud nos tria vina fulua sunt præstantissima, Tmolite, Lesbium, & à veteribus laudatissimum Aruisium, quod in Chio cõficitur: quod omnes ad optima medicamenta, & præsertim ad antidota conficiendã adhibuerunt.

Rufi, de vino: est libro XII. de diæta, vel potionibus, Cap. VII.

VInum sic ad sanitatem, vt rem vllam aliam cõmendo: sed oportet bibentem sciẽtia præditum esse, si velit non grauissimas pœnas dare. Etenim vinum potest calorem accendere, corpus viribus implere, alimentum omnino concoquere: neque vllum vinum tam prauum est quod hæc non faciat: sed hic quoque vt in cæteris, & deterius & melius comperies. quinetiam vinum poterit animum quodãmodo afficere, quippe quum vinum sit mœroris medicamentum. atque Helena quidem mihi videtur hoc crateri infudisse, vt mœrorem sedaret. Et ergo qui moderatè bibit, & voluptatẽ, & humanitatem & bonam valetudinem affert: is verò qui immoderatè potat, aliquid quidem incunditatis in nimio potu, sed incommodi quoque aliquid capit. Nam qui fieri potest quin incommodo afficiatur is qui nimium bibit, quum animus in tanto vino immersus sit, vt eo calidissimo frigefiat? Sunt autem tibi hæc argumenta: nam ebrii corpus impotens primùm fit, tum somno grauatur, & calore quoque alimentum concoquitur: atque hæc quidem ebrii patiuntur, vt statim frigescant: postea verò ne ego quidem explicare queam quot malis circunueniantur: nam & verisimile est eos attonitos reddi, & articulos vitiari, & partem aliquam debilitari corporis, & iecori, spleni, capitique proprios cuiusque morbos afferri. Ac mihi quidem talia cogitanti videri solet admirabile qui fiat vt quum in vino tot bona tótque mala planè appareant, liceátque ex vino optima quæque sumere, homines tamen pessima potius eligant.

Galeni, de sapa, Cap. VIII.

SApa ex musto fiat: id autem non ex austeris vuis, sed quamdulcissimis paretur: neque ex primo fluẽte, sed postremo. Tale mustum si fuerit, vsque eo coquendum est dum ad dimidium eius quod initio iniectũ fuit redigatur: sin minus tale fuerit, ad tertias erit coquẽdum.

Rufi, de sapa. sumptum ex secundo libro de victus ratione, Cap. IX.

SApa vim habet ipsa quidem calfaciendi, sed non tamen æquè ac vinum: qua de re quidã etiam eam frigefacere putauerunt. mihi verò non probatur, dulce ità refrigerare, vt existimant: quoniã necesse est, dulce suaue esse: quod verò suaue est, effusionẽ aut dissolutionem facit: hæc verò calor efficit. Verùm neque per vrinam expellitur, neque ad distributionem facilè mouetur, sed in ventre moram trahit, cúmque propter crassitiem implet, & sua crassitudine sanguinẽ quoque crassum facit: præterea crassum iecur, crassúmque lienem efficit.

Galeni, de aceto, Cap. X.

ACetum ex mixta substantiã, frigida, & calida, quarũ vtraque tenuium partium est, constat: veruntamen frigida facultas quæ tenuium est partium in eo excellit: quocirca vim habet repellendi.

Rufi, de aceto, ex secundo libro de diæta, Cap. XI.

ACeti vsus in ratione victus est plurimus: nam ex eo præstantissimũ condimentũ obsoniis accedit, multáque sine aceto vesca non sunt, sique aliquis eo non vtatur, maximè lædetur, nõ secus quàm si etiã sine sale cibis vesceretur is cui sal conueniret. Est autẽ cordi accõmodatissimum, & cibo aptissimũ, & concoctiones adiuuat, & pituitæ inimicum. Laudatissimum verò acetum ex potentissimis vinis fit: talia sunt quæ acerbiora sunt.

Rufi,de potione quadam quæ ex vinaceis fit, ex eodem libro, Cap. XII.

EX vinaceis huiufmodi potio conficitur. expreffo ex vuis vino,aquam vinaceis immifcent, eáfque calcāt, deinde exprimūt, túncque decoquunt donec tertia toti⁹ pars reftet. Fit potus dulcis quidem vt fapa, fed neque craffus neque potens.Sique aliquis diligenter decoquat, & fuauis, & ad vrinam aptus, & flatus expers reddetur, vt etiam ægrotāti confidenter dare queas, fiquādo opus fit:fi non decoquas, acetum indepraui fiet.Diofcorides verò fingulis eius vini decocti cōgiis fextarios duos falis mifcet, & poft hyemē in dolia condi iubet, fuadétque vt poft annum eo homines vtantur, quoniā citò exolefcit.

Ex Diofcoride,de vino impotenti, Cap. XIII.

EST etiam aliud quòd ἀδύναμον vocant. par autem mufti & aquæ menfura mifcenda eft,tum lento igni leniter decoquenda donec aqua tota cōfumatur: quùmque refrixerit,id in picatum dolium fundemus.

Galeni,de melicrato, Cap. XIIII.

MElicratum non admodum vtile eft iis qui amaram bilem coaceruāt, quoniam in eis in bilem vertitur nifi prius vel inteftina vel veficam pertranfeat: quod fi faciat, nō modò non lædit, verumetiam maximè iuuat: nam fecum biliofa excremēta deducit. Ergo huiufmodi naturis dilutius melicratum dare conuenit,vt nec fitim afferat,nec bilem gignat.Vt autē iis in quibus amara bilis redundat,ita iis quibus in tumorē elata funt vifcera fi ue ex fcirrho, fiue inflāmatione,fiue œdemate,eft incōmodum: nam in eis prauum fit, quia citò pertranfire vifcera ipfa non poffit, & facilè in bilem conuertatur, præfertimque in inflammationibus propter caloris magnitudinem. Mel igitur quoniam rerum omnium eft dulciffimum, quum in calidam corporis temperaturam incidit,ftatim mutatur,& in biliofum humorem in ventre citò conuertitur, priufquam in venas diftribuatur:fi verò abfq; huiufmodi mutatione diftribui properet, omnino in venis cōmutatur. Cætera verò ad proportionem dulcitudinis, fufcipiunt eadem ratione citius aut ferius mutationem, vt in calidiore natura citius,in frigidiore tardius immutentur.Quum igitur mel in acutis morbis in bilem conuertatur, & ob eam caufam eis fit noxium, aqua autem tardè penetret,& in hypochōdriis diutius moretur, fitque idcirco fugienda:id quod ex vtrifque miftum eft,idoneum redditur, quum ea temperatura conftat,vt aquæ plurimæ tantum mellis mifceatur,vt viam aquæ paret,& eā ad diftributionē ducat.His enim ita temperatis vrinæ facilius tranfibunt,& fputum ocyus educetur:fi verò multū mellis imponas, fitim facit, & fputum vifcofum reddit. Adhæc igitur melicratum dilutius eft magis accomodatum,meracius verò ad alui deiectionē: ac melicratum quidem crudum magis aluum fubducit:probè autem coctum valentius alet.Fit autem ad hunc modum, primùm multum aquæ melli indimus:deinde tantifper coquimus quoad fpumare definat:fpumā autē quū primùm emergat,tollere ab eo oportet: atque ita quidem paratum acrimoniā deponet.

De apomelite, Galeni, Cap. XV.

APomel aquæ frigidæ mixtū vt refrigeret, ac fitim extinguat,æftiuo tempore bibunt: eftque vtile iis qui crudos humores coaceruant, ac præfertim vbi coacuit:id quod ei fæpe cōtingit, aliàs magis, aliàs minus: vtpote quod ex aqua non pluuia,ficut hydromalum,fed qualibet confectum fit. Ad hunc verò modū conficitur, è fauis non vitiofis expreffum mel in lebetem in quo fit aqua fontana quæ pura & fuauis fit,coniicimus: deinde coquendum donec faui omnem eorum humorem depofuiffe planè videantur:tum reponimus atque afferuamus,eóque in potu vtimur, quē veteres ὀξυγλυκὺ, *hoc eft acidum dulce*,nominauerunt.

De hydromelo,quo veteres vtebantur, Galeni, Cap. XVI.

QVum aqua pluuia ceffat putrefcere, tum dulcedinem acquirit.hac mel prius decoctum,& à quo fpu-

A ma fit abiecta, permifcemus,eóque vtimur: hæcque potio confueto nomine hydromalum nōminatur.Diofcorides verò id hydromeli vocat:aitque cōfici,vt vni mellis parti duæ partes aquæ pluuiæ veteris mifceantur, & ad folem teneantur: traditque nonnullos aquam fontanam admifcere,& ad tertias decoquere,& reponere.

Philagrii,de apomelite,ex libro de potionibus fuauibus, Cap. XVII.

B TEmpus apomelitis potioni accommodatum eft, quum fignū coctionis apparet: ac in febribus quidem ex vrinis: in pulmone verò,fi quippiā fit quod hac potione indigeat, quòd ea quæ expuūtur nobis indicet: non importunè quoque ante coctionem dabitur: fiquidem vim quandam habet incidendi & abftergendi,potéftque ipfum concoquere: fed melius etiam concoquit quàm melicratum. Præftantius ergo tempus apomelitis eft pofterius, vtpote quod vinofi quidpiā acquifiuerit. euenit enim vt febres magis accēdātur ex vini potione, nifi iam morbus declinat,quo fanè tempore caufæ externatæ funt,& meatus aperti fuerunt: ac tum quidem vi-
C num potui datum permeat,nec febres auget,&ad cutim calorem trahit,& humores temperans ftatim acrimoniā extrahit:paulò pòft verò fudores quofdam & vrinas com mouet. ex quo fit vt tēpus declinationis fit vini & aliorum potuum vinoforum potioni accommodatum. Sed quoniam apomeli eft vino itidem in calore debilius, habétque vim incidendi & abftergendi, idque vim habet præparandi folutionem febrium quæ ex putrefcentibus humoribus accenduntur, idcirco fit vt etiam
D ante declinationem apomeli potui detur. At melicratum compofitum ftatim præbetur: oxymeli verò dari poterit ftatim confectum: fed fi melius fit, diutinum illud dato: tunc enim facultates inter fe diligenter funt diftinctæ. Rhodomeli verò & omphacomeli & diacodyon inueterafcere valde poftulant.pars enim in eis craffa & fæculenta eft,pars verò contrà vtilis & potabilis: & tempore opus eft vt fecernatur,idque præfertim in apomelite, quod priufquam vinofi quidpiam quod tractu temporis acquifiuerit,& guftanti & odoranti afferat,ni-
E hil à melicrato differre videtur.coctū enim,& fex menfium fpatio afferuatum, non folùm ea quæ dixi præftat, fed vim etiam roborandi,more vini,demonftrat,nec caput tentat.ergo diu antè factum apomeli bibendum eft. Hæc verò eft eius cōfectio, Fauos mellis plenos,albi coloris, pellucidúmque mel continentes capimus, manibúfque humorem exprimimus:aquam fontanam optimam indimus. fi mel craffius fit, vni mellis parti quatuor aquæ partes iniicimus:fi mediocre, tres & dimidiū alterius:fi tenuius fit & liquidius, tres. Partē verò terreā
F faui, reliquias inquam ex quibus mel expreffum fuit, manibus multum confringimus,& in tenues partes diffectas in aqua exprimimus: deinde humorem in vnum adductum,& totum mel diffolutū in ollam nouam, in qua prius ad terreum odorem tollendum aqua pedetentim ferbuerit,coniicimus, & igni ex carbonibus, aut tenuiore flamma ex lignis fumum non reddentibus decoquimus,ablata iugiter fpuma, & quicquid veluti fæx feruendo reiicitur. Poft primam verò coctionem aufe-
G rimus quicquid terreum eft, ac nimirum etiā fpumam, ollā ab igni tollimus:deinde planè frigere finimus. Vbi iam frigida fit,quod fuprà fluitat abiicimus:totum pofteа fic frigefactum igni excalfacimus, & vbi ferbuerit tollimus,& vbi frigefcat,iterum quodcunque fuperfluitat excipimus:vbi verò tertiò ferbuerit,frigefactum fit, & excrementum abiectum ;apomeli confectum in vas fictile cōiicimus.Sunt autem ad hoc accommodata quæ Philadelphina & Caryena & Omphacera nominantur: id reponimus in cella vinaria, vbi vinum reconditum
H moueri non folet. Eft verò perfpicuum hoc effe diutius decoquēdum:nam fi ollam auferas, vbi feruere incepit, aut parum ferbuerit, imperfectam coctionem facies, & excrementum terreum in ea relinquetur, quod efficere poterit vt potus putrefcat & corrumpatur. Eft autem

& corrumpatur. Est autem duplex apomelitis compositio: alterum fit, quum soli faui postea quã mel expressum fuerit, in aqua decoquuntur: quod rustici plerunque faciunt, quod & vinosum & crassum & nigrius est: alterum verò quale ego descripsi, in quo mellis poti⁹ quàm fauorum vsus cernitur, quandoquidem faui in aqua tum lauantur, non coquuntur: quum tamen mel totum cum aqua decoquatur. Hácque compositione nos semper vtimur, aquæ solius potione vtplurimùm deuitata: siquidem ea ægrotis febricitantibus neque pauca neque exigua mala solet inuehere.

De confectione quæ διὰ κωδειῶν dicitur, Galeni, Cap. XVIII.

VNi aquæ sextario capita papaueris decẽ iniiciuntur: præmacerantur vnum diem & noctem, si humidiora & molliora fuerint: si verò duriora & ficciora sint, etiam diutius quàm vnum diem. melius verò est nõdum indurata accipere: ẽstque perspicuum, valde mollia abiicienda esse. Nam ficciora exiguum succum habent, humidiora verò multum quidem, sed incoctum adhuc & aquosum, & debilem: quamobrem ex humidis & palustribus locis accepta, fugienda sunt. Numerum verò quẽ dixi indi oportere iuxta aquæ proportionem, de iis quorum est mediocris magnitudo intelligere oportet. Quædam nanque sunt moderatis maiora, quædam minora, quædam verò media, vt plerunque esse solẽt: ex his prædictum numerum ad sextarium conice. Coquendi terminus esto, non vt tertia, aut quarta, aut aliqua alia talis pars aquæ restet, verùm quumprimùm tota flaccida facta fuerint, quippe quum eorum succum velimus exprimere: id quod satis vsu veniet, eis flaccidis effectis. Huic succo mellis dimidiam mensuram adiiciendam censeo, & igni fumi experte coquendum simul ad Attici mellis consistentiam. coquenda præterea sunt in aqua pluuia aut fontana. Vsus eius est in iis quibus somno opus est, quibus etiã sæpe medicamenta ex opio confecta damus, quibus tenuis defluxio à capite ad asperã arteriã destillat, quæ propter tusses insequẽtes dormire nõ sinit. In hisce consueui etiã medicamenti confectionẽ ex sapa parare: satis autem ad eiusmodi coquitur, quum capita papaueris ad aquæ medietatẽ fuerint decocta. quinetiã ex passo & sapa Cretica melius quàm ex melle coquitur, vbi fluxus valde tenuis sit. mel enim attenuandi vim habet, & tunc fugiendum est, quoniam tenues defluxus auget. Huic etiam medicamento dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda est quò simul coquatur: vbi hæc non suppetat, succus imponẽdus qui ex Creta aduehitur. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone cõsistat, confectio ex melle est accommodatior. ergo ad id quod vrget animum aduertẽs, vbi in somnum vertitur æger, aut quod ex melle constat, aut quod sine melle apparatum est, medicamentũ dabis. Aliquãdo etiam vtrunque permiscebis ad id quod vrget, in miscẽdo intentus, vt scias cuiusnam maior imponenda sit copia. Datur verò commoderata mensura, duorum satis magnorũ cochlearium magnitudo: hanc mensuram augebis aut minues, habita ratione magnitudinis corporis cui das, itémque ætatis, annique temporis & regionis. In his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Habita verò etiam ratione quantitatis & qualitatis ipsius defluxionis, te plus minúsque daturum planè patet: siquidem hoc in omnibus auxiliis est commune.

De eadem confectione ex capitibus papauerum, Philagrii ex libro de potionibus suauibus, Cap. XIX.

EGo non solùm iis qui se quieti tradidissent, somnóque indigerent, confectionem ex capitibus papaueris exhibui, aut ad tusses arcẽdas dedi, in quibus & dandi tempus & mensuram rite Galenus definiuit: sed etiam iis qui vehementi febri iactarẽtur, quique calore quem ferre non possent affligerentur, & os ventriculi ardore opprimeretur: itémque in erysipelate & alio calido quouis affectu: in quibus etiam valde quãtitatem auximus, vt quinque & sex cochlearia daremus: idque non semel,
A sed & bis & ter, idque sæpius in die: nec solùm in statu morborum quos febris affert, sed etiam antè statum, & verò etiam ante concoctionem euidentem in quibus vigilia calórque acer, aut magnus quidam hominem oppugnabat. Idcirco rectè facere mihi videntur qui antè statum morborũ qui ex febre existunt, bibere hanc confectionem volunt, vt oxymel admisceant: quandoquidẽ oxymel eius materiæ crassitudinem attenuat, seruátque cofectio suam vim refrigerãdi, & celeritati cõcoctionis nullum affert incommodum. Nec solùm verò in febri-
B bus ex humorum crassorum corruptela accensis oxymel admiscere, & præsertim quum ante statum damus, sed etiam in visceribus obstructis, vt iecore, pulmone, liene, & eiusmodi febribus adurentibus oportet: tunc autem quinque aut sex perfecta cochlearia damus, nec frigiditatem nimiam, quemadmodũ in iis quos tussis absque febre vexat, pertimescimus. Calorem enim qui præter naturã est corrigimus, cui etiam conuenit quantitas medicamenti, vt ad naturalem calorẽ redigatur, quum minimè videlicet vehemẽtibus potionibus accenditur. Sed
C non solùm febris, verumetiam accessio debent conuenire, vt vterque vigor, & priuatæ accessionis & morbi ipsius in vnũ incidat. Vehemẽtes autẽ potiones voco eas quæ magnopere augentur, quum morbum crisi dissolutum iri speramus: nam ante morbi vigorem, quum nobis persuademus crisim nihil mouere posse, nos refrigerationis causa potione vtimur, eiúsque moderatam mensuram damus: sed eandem etiam dare poterit quispiam in statu vel solam vel cum oxymelite & cum omphacomelite, modicum tamen admiscens: & alioqui e-
D tiam cum rhodomelle, & vino aliquo eorum quæ permeant: ac præsertim si confectio ex aqua facta sit, quum aqua suapte natura tardi sit transitus. Est autem paulo melius ad capita papauerum decoquenda, vinum quod magis tenue ac pellucidum sit quàm aquam assumere: ita enim melius penetrat, & roborandi quoque vim habet. Quinetiam in cute densiore hoc vinum admixtum melius adiuuat: quemadmodum etiam omphacomeli aptius est in corporibus rarioribus, aut ore ventriculi imbecilliore, & magis etiam si cibi fastidio teneatur. Iis
E præterea qui dulcia bibunt, aut aliquem in ventre habẽt medicamentosum humorem fluentem aut biliosum, iis qui ita affecti sint, rhodomeli admiscebis. Atque hæc quidem in febribus satis distincta sint nobis: cæterarum verò affectionum deinceps est faciẽda commemoratio. Hic igitur potus non solùm pulmoni suppurato & defluxione oppresso & tussienti vtilis est, sed cæteris itidẽ visceribus: quamobrem damus non modò hepaticis & spleneticis, sed etiã quibus renes & vesica vitium cõtraxerunt, si modò calida sit affectio. Ergo vrinæ stillicidia
F quæ ex lotii acrimonia sint exorta, præcipuè verò in balneo, aut ante balneum, copiosè datus efficacissimè comprimit: instituendáque est victus ratio crassior, & succi melioris. Ad renum autem vitia, & quum ilia atque lũbi calidiores sunt, hic potus valde facit: itémque accommodatus est iis quibus diabete & cholericæ affectiones periculum minantur: in quibus vtrisque si nihil vetet, frigida temperatus, sæpe est vtilissimus. Etenim extremum cholericorum affectuum remedium frigidus potus est: sed totus venter prius roborari debet melino
G & mastichino, & vuæ acerbæ succo, & aliqua portiunculã aluminis scissilis, & cæteris generis eiusdem: totáque ægroti cutis diutius confricanda est manibus inunctis, aut etiam linteis mollibus: tum cucurbitulæ dorso, scapulis, & thoraci affigendæ. Postremò hunc potum calido omphacomelite temperatum dabimus. Si verò his peractis inanitio valde perduret, sitque aliqua syncopes & cõuulsionis suspicio atque timor, ad frigidæ potionẽ necesse est confugere. Thoracem verò euacuabis, si hoc quoque opus esse propter vigilias aut calorẽ immode-
H ratum videbis: si verò concoquendus morbus sit, butyro, & terebinthina, & iride, vnà cum eis vti poteris. Si inueterarit, mel quoque & similia danda erunt: & quum somno se traderit, potum ipsum dabis: si verò humores cõtentos secare & abstergere oporteat, tũ hæc ipsa, tum

verò etiam pulegii comam, itémque hyssopi & adianti & panacis ex aqua decoques: atque etiam oxymel solum, vel cum herbarum decoctione propinabis: id quod facies eo tempore quod antè dixi, vnà cum medicamento quod ex papauerum capitibus conficitur: & si opus fuerit, etiam de die, aut alio quoque aliquo nocturno tempore, quum febris ardens aliqua aut vigiliæ vrgeant,

Philagrii de cõfectione ex malis cydoniis, & quæ ex cornis & aqua fit, ex eodem libro excepta, Cap. XX.

Confectio ex malis cydoniis ad hunc modũ paratur. aufertur cortex & medulla, & coquuntur ex optima aqua fontana, donec tertia pars aquæ consumatur: reliquæ verò duæ partes vasis fictilibus rectè infunduntur, & prædictis locis accommodatis reponũtur. Fit hoc vinosum & austerum, & potum cœliacis prodest, & os ventriculi imbecillũ atque hepar corroborat, quum seipsis humidiora quandoque sunt facta. Quandoque autem optimum mel admixtũ perfecta iam coctione inditur, idque non solùm voluptatis causa, sed etiam vt compositio cõseruetur. humor enim, si in eo mel sit, non facilè putrescit. Est ergo perspicuum id conuenire iis morbis in quibus abstergendum vnà & adstringendum sit, quales sunt partium internarum vlceratarũ, vt oris ventriculi atque stomachi. Huic similis quidam potus ex aliis quibusdam fit, & præsertim ex iis quæ corna dicuntur, qui & eodem modo conficitur, & parem ei qui ex cydoniis fit, vsum habet.

De omphacomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXI.

Acrestæ racemos propè initium maturationis capere oportet quum acidam qualitatem cõsistentem adhuc seruant, neque adstrictionis sunt expertes: deinde loco temperato reponere tribus aut quatuor diebus, ac præcipuè si aër ambiens sit humidior. Postquam verò repositi fuerint, exprimendi sunt, succúsque in vitreum vas excipiendus, tribúsque succi partibus vna mellis optimi despumati adiicienda. Multis verò diebus id insolabis vsquedum acrestæ humor feruefactus consistat: id quod longo tempore fieri solet: deinde in sublimiore parte domus seruato, ne putrescat. ita ego medicamentum hoc facere, & ad prædictas affectiones vti consueui: itémque in iis quorũ intestina diuturnis & tenuibus defluctionibus infestantur, sic vt continuæ excretiones ex quadam intemperie calida fiant. Id etiam dare soleo iis quibus os vẽtriculi propter calidam simul atque humidam affectionẽ non appetit, quum prius per alia quædã abstersero ea quæ ad ipsum ventriculi os humores quosdam vitiosos mittũt, & ne appetitus excitetur, prohibent. Do etiam non præmissa abstersione iis quibus succus non fuit epotus: probè enim inappetẽtias omphacomeli potũ sedat, ac præcipuè si meracius potui detur. Confert etiam iis qui propter corporis raritatẽ ex tenuitate humorum fluẽtium animo linquũtur, & præsertim in febribus: quorum repentina purgatio sine perspicua excretione facta, morbi naturã valde producit. In quo genere affectionis tota curationis vis in vino quod permeet, & alicuius adstrictionis particeps sit, collocata est: si tale non adsit, poterimus vino tenuis substãtiæ & flaui coloris hunc potum miscere, & ita ex pane propinare: atque æstate quidem aqua frigida temperatum, si nulla in partibus principem locum tenentibus inflammatio sit: hyeme verò, calida necessarió. Quúmque hæc syncope vehemens accidit, semper calida temperare oportet. Est etiam quum acutissima distributione in acutissimis syncopis indigemus: atque iis quidẽ qui ita exoluuntur, accommodatum est quod & citò distribuitur, & quod ad cõtinendum valet: taléque erit meritò quod calidam & adstringentem in se vim habeat: nam vi caloris penetrat, adstrictionis autem vi permanet. His ergo rationibus omphacomeli est accommodatum: nam mel in se habet vt penetret, itémq; actis qualitas. Adstrictio verò quæ suapte natura tardè permeat, est permanẽs: sed erit præstantius si vinũ assumpserit, vt acidã in eo facultatem qua succi attenuantur, obtundamus: ideóque vinũ fuluum & subdulce, & non admodũ tenue, est ad miscendum accõmodatius. Ergo ad calidas intemperies & morbos vtilem cõperies vtrunque potũ, & qui ex capitibus papaueris, & qui ex acresta & melle fit: & post hos eum qui ex rosis & melle conficitur, quod etiã omphacomeli superat: & ob eam ipsam causam iis qui propter mordaces & calidos humores, atque etiã febri acutissima exuruntur, vtilissimum est, in quibus videlicet nõ est molesta ventris solutio. nam in eiusmodi illud est præstãtius. febrium enim affectionem simul concoqui par est, vt ita vtrunque eorum postea detur.

De rhodomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXII.

Mel rosaceum, tres succi rosarum excolati partes, vnámque mellis capit. coquitur ad solem eodem modo quo omphacomeli. leuiter autẽ adstringit & refrigerat, & nonnihil etiam absterget, & nescio quid acrimoniæ nanciscitur: ideóque ori confert quod calida inflammatione, & quod ob talis fluxionis defluxũ laboret: leuiter enim id quod delabitur cõprimit, & quod feruet, moderatè refrigerat: potéstque acrimoniã retundere non secus quàm potus ex capitibus papaueris facit. Ita etiam facit in humoribus qui in profundo sint siti. Nam vi abstergendi eluit mordaces humores, & refrigerium affert iis qui calore & morsu vexãtur, & adstrictione naturales facultates corroborat. Præterea verò aqua mixtum cum aliis, tum verò etiam febricitantibus damus, quum vigor accessionis & morbi ipsius iam constiterit. Iis quoque in quibus non est humorum redundantia dari potest absque omnimoda euacuatione, itémque iis in quibus accẽsi sunt humores, aut noxia euomuerũt, aut excrementa infesta per inferiora expulsa sunt. Sed in iis qui exuruntur, eius potio cõtinua erit, vt aliquis medicamentosus humor ad os ventriculi ex partibus adiacentibus intercidat. Ac sæpenumero etiã in febribus vna tantùm potio copiosor in tempore cõgruo data integrã morbi solutionem potuit afferre prouocato sudore, aut citata aluo, aut vomitu moto, quæ ex cæteris quoque potionibus in vigore datis consequi consueuerunt.

De selinato, Philagrii, ex eodem, Cap. XXIIII.

Apii decoctum, & flatum incoctum & crudum facit, & copiam humorũ per vrinas ducit: ídque dari conuenit iis qui febri iactantur, & præsertim si acuta febris sit, quum non confertis crisibus earum solutio perficitur, sed cõcoctione ea quæ adiuuãs nominatur. sed præstat radices modicè decoquere, ne ita vehemẽs sit: & antequam humores febrim accendentes discernantur, non erit potui dandum.

De oxymelite, Galeni, Cap. XXIIII.

Quũ melicrati facultas cætera omnia habeat quæ ad acutos morbos opus sunt, in vno tamẽ duntaxat eis est contraria, quòd supercalfacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens, præstãtissimum medicamẽtum efficit: tantúmque aceti melicrato addendum est quantum satis sit vt facultas in bilem cõuertendi corrigatur. id enim sitim non afferet, sputáque non omnino crassa & glutinosa facilè educet. Has verò ambas eius actiones sequitur etiam oris & faucium humectatio: & qua ratione hæc efficit, eadem quoque iecori & lieni summè est accõmodatum, quum viscera absque molestia expurget. In pulmonis verò thoracísque affectionibus eius vsus est plurimus, maximámque affert vtilitatẽ propter cõmoderatã aquæ, aceti ac mellis mistionẽ. tale enim oxymeli spiritũ crassum & flatuosum in hypochõdrio secat: & flatus rũpens, viásq; omnes expurgãs, ad vrinas serosa & biliosa excrementa deducit. Oxymeli igitur mediocriter tẽperatũ, noxas omnes quæ ex melicrato, vino & aqua oriuntur, effugiẽs, solum nocet interdũ, quòd intestinũ radit: ídque facit iis qui intestinũ imbecillius habẽt natura, & quod ad patiendum sit idoneum. Quum igitur mel facultate calidum sit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliũ est pituitosioribus naturis & senioribus, ac morbis frigidis accommodatum: at oxymeli omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtilissimum

eſt quũ omnes anguſtos meatus aperiat, ſic vt craſſus aut glutinoſus humor nuſquam contineatur. Quam etiã ob rem medicamenta quæ tueri valetudinem à medicis dicuntur,attenuãte facultate ſunt prædita. Ac tibi quoque & ratione & experientia perpendenti eã quæ ad victum attenuantem faciunt, oxymeli accõmodatiſſimum videbitur: nam neque mali ſucci eſt, neque ſtomacho infenſum, neque vllam aliam abſurdam facultatem habet. Si verò ſcilliticum acetum fuerit,ita non modò eorum quæ ad victus rationem,ſed omnium medicamentorum accõmodatiſſimum ad incidendum eſt,conuenitque hoc vti, itémque vino & aceto, eos qui ſummè incidere & attenuare morbum qui in corpore ſit, quod craſſum,glutinoſum,& pituitoſum excremẽtum contineat. Atque infinitos propè vidi qui ex aceti ſcillitici atque etiã vini vſu, ad vitæ finem vſque ſani vixerunt. Oxymeli verò hoc modo conficiendum eſt. Melli optimo ſuper carbonibus ſpumam aufer, in ipſúmque tantum aceti coniice quantum guſtanti nec acidum nimis nec dulce videatur, ac denuò ſuper carbones coque quoad planè in vnum coierint am borum facultates, nec appareat guſtanti acetum adhuc crudum: hinc ab igni auferes,quũmque vti voles,aquam miſcebis,ita temperãs vt vinum. Ergo melius erit ex ſumentis guſtu quàm noſtro,iudicium de modo facere, id eſſe ſumentis naturæ aptiſſimum oxymeli exiſtimantes, quod vtique eſt iucundiſſimum, proindéque vtile: aduerſiſſimúmque eſſe quod eſt iniucundiſſimũ. Eius tamẽ primam miſtionem vt quamplurimis conueniat, talem eſſe oportet: Vni aceti parti, mellis à quo abiecta ſpuma ſit,duplum miſcendum eſt. Cum aqua verò ſtatim ita in initio facies: Melli quadruplum optimæ aquæ admiſcebis,deinde coques mediocriter quoad ſpumare deſinat. Ac malum quidẽ mel multum ſpumæ egerit: quamobrẽ eſt etiam coquendum diutius: optimum verò vt breuiſſimo tẽpore coquitur, ſic minimum ſpumæ emittit,vnde nec pari ei coctione opus eſt. Plurima igitur coctio quartã partẽ eius quod initio inditum eſt,amittit. Conficitur etiam oxymeli, tribus ſtatim ab initio mixtis,vt ſit aceti pars vna,mellis duæ, & aquæ quatuor: hæcq; ad tertiam aut quartam partem coquuntur,ſpuma interim detracta: ſique valentius facere volueris, tantundem aceti & mellis iniicies.

Aceti ſcillitici,& vinorum confectio,ex Dioſcoride, Cap. XXV.

ACetum ſcillinum fit hoc modo, Scillæ purgatæ & candidæ minam concidimus, & in boni aceti ſextarios ſex coniicimus, & vaſe diligenter operto ſex mẽſes ita finimus, tum exceptam ſcillam exprimimus atque abiicimus: defæcatum verò acetum in vaſe funditur ac reponitur. Datur quotidie ieiunis ſorbendum,inter initia modicum, paulatim adaugendo vſque ad cyathum: nonnulli tamen duos cyathos aut plures etiam dederunt. Scilliten autem vinum ſic facies,Scillæ purgatæ & diſſectæ minas tres in muſti boni metretam Italicam demittito,operculo obducito, ac ſemeſtri ſpatio ſic demittito: poſt id tempus excolatum vinum recondito: vetuſtate fit præſtantius: eius tamẽ vſus in febribus, & quum internæ partes vlceratæ ſunt,fugiendus eſt. Quod verò melitẽ appellant,datur in longis febribus: nam & aluum mollit, & vrinas citi: prodeſt articulorum doloribus & iis qui infirmo capite ſunt. Ita verò condies vt ad quinque auſteri muſti cõgios, mellis congium & ſalis cyathum addas: in amplo vaſe conficiendum eſt,quò magis ad efferueſcẽdum locus detur, ſálque prædictus paulatim inſpergendus donec ferueat: quũmque feruere ceſſauerit, in aliud dolium diffundetur.

Mulſi confectio.

Mulſum præſtat id quod ex vetere auſteróque vino & melle probato conficitur: minus enim inflat. mulſum verò plerunque fit,vt duab⁹ vini metretis vna mellis adiiciatur. Quidam verò, vt celerius præberi poſſit, mel cum vino decoquunt, ſicque in vaſa diffundunt: alii, vtilitatis gratia,muſti ſextariis ſex vnum mellis addunt,& vbi deferbuit,in dolia diffundunt: dulce autẽ permanet.

Vini ex cotoneis malis confectio.

Cydoniten vinum (quod meliten aliqui vocant) ita condies, Mala ſeminibus purgato, & raporum modo cõcidito: tum in muſti metretam malorum minas XII. demiſſas triginta diebus ſinito,vinũ poſtea defæcatum recondito. Quinetiàm malomel quod cydonomel itidem nominant, hoc modo fit, Mala ſeminibus purgata in eam copiam mellis cõiiciuntur vt eo demerſa obruãtur: miteſcit hoc poſt annum mulſo ſimile. Vtrunque verò adſtringendi vim habet,ſtomacho prodeſt, dyſentericis, hepaticis, renum vitiis, & vrinæ difficultati accommodatum.

Hydromali confectio.

Fit hydromalum, vt malorum cotoneorum ſucci ſextariis quatuor, mellis octo & aquæ duodecim ſextarii miſceatur: ſub canicula inſolato. eandem quam prædicta vim habet.

Alia eiuſdem confectio.

Mala cydonia optima XXXII. ſeminibus purgata, calamo in tenues partes diſſecato, eáque in mellis præſtantiſſimi ſextarios octo coniicito. poſt octo menſes aquæ pluuiæ veteris ſextarios duodecim addito, & in æſtu caniculæ inſolato: à pluuia & rore cuſtodito.

Vinum ex Punicis confectum.

Ex punicis conficies hoc modo: Sumito matura punica ſine nucleis,ab acinis eorum ſuccum exprimito, & ad tertias decoctum reponito. hoc contra internas fluxiones & fluidas febres efficax eſt. ſtomacho prodeſt, atque aluum adſtringit.

De roſaceo vino.

Rhoditen hoc modo condies: Roſarum ſiccarum & tuſarum minam linteo deligatam in ſextarios octo muſti demergito,& operculum obducito: poſt tres menſes defæcatum in vas tranſfundito,ac reponito. Vtile eſt iis qui febrem non habẽt,& ad humidas aluos, & ad tormina inteſtinorum facit.

Roſacei confectio.

Conficitur præterea ex roſarũ ſucco & melle commixtis,quod rhodomel vocatur.

De vino ex myrti baccis.

Vinum myrtiten ſic facito, Myrti quammaturiſſimas baccas nigras ſumito, & in ſole ſiccatas tundito: eárumque tuſarum modio tres aquæ heminas, & vini auſteri tantundẽ miſcebis: ſicque exprimes & repones: hoc vehementer adſtringit,& ſtomacho accommodatum eſt: fluctionibus ventris & ſtomachi prodeſt: & ad internas vlcerationes, & ad fluxum muliebrem valet,& capillos etiam denigrat.

Omphacitæ confectio.

Omphaciten ſic faciunt, Vua nondum penitus matura,ſed adhuc acerba in cratibus diſpoſita, areſcat ad ſolem diebus tribus aut quatuor, donec racemi rugas con trahant: tum vinũ expreſſum cadis inſolatur: idque adſtringendi vim habet,& ſtomacho idoneum eſt. Creditur quoque in peſtilẽtibus cõſtitutionibus vtiliter bibi: ſed huiuſmodi vinum nonniſi poſt multos annos bibi poteſt.

Picatum vinum qomodo fiat.

Vinum picatum ex liquida pice & muſto conficitur. Pix verò prius lauanda eſt marina aut muria vſquedũ exalbeſcat, & marina aqua pura defluat: poſtea verò lauanda iterum eſt aqua dulci: & octo muſti congiis vna picis vncia adiicitur,& ita permittitur. vbi deferbuerint & conſtiterint,in vaſa diffunduntur. Calefacit picatum vinum,concoctiones adiuuat, abſtergit,repurgat,vtiléque eſt pectoris, ventris, iecoris, lienis, & muliebrium locorum doloribus: itémque diutinis defluxionibus & exulcerationibus quæ in profundo ſint, ſi febris abſit. Iam verò ad tuſſes, tardas concoctiones, inflationes & ſuſpiria facit.

De abſinthite vino.

Vinum abſinthiten ſic condire oportet, Pontici abſinthii pondo librã cum muſti quadraginta octo Italicarum amphorarũ ſextariis decoque vſque ad tertias,

tum superinfunde musti sextarios sex, absinthiíque pondo semissem: omniáque diligenter mixta in vasa diffunde & repone. Est autem stomacho idoneum, vrinas ciet, hepaticis, regio morbo, & renum vitiis auxiliatur. tardè concoquentibus vtile est, itémque cibum auersantibus, & iis quibus iam longo tempore præcordia tenduntur: efficax etiam est contra inflationes, rotundos alui lumbricos, & menstruas purgationes suppressas.

Elleboriten quomodo facias.

Facies autem elleboriten hoc modo, Ellebori nigri vncias duodecim, aphronitri vncias quatuor, musti heminas duodecim diebus quindecim macerato, & percolatis post sex menses vtitor: id etiam partum enecat. datur cyathus.

E scammonea vt fiat.

Scammoniten facies sic, Scammoneæ radicis per messem effossæ vncias quindecim in linteolo ligatas in musti congium vnum conijce, & diebus triginta finito. aluum purgat, bilem ac pituitam trahit.

Ex thymo quomodo condiatur.

Thymi cōtusi & cribrati triobolos centum linteo colligatos in musti amphoram demittito. facit hoc ad ægras concoctiones, cibi fastidia, ructus difficultatem, neruorum & hypochondriorum dolores, hybernos horrores, & denique ad venenata animalia quorum ictum frigus insequitur, & locus computrescit.

Dioclis vinum sanitatem conseruans, Cap. XXVI.

QVum in dolia coniectum mustum fuerit, in metretas decem prasii minam indito.

Herodoti, de vino propinando, Cap. XXVII.

In hoc capite plurima esse mendā conspiciuntur.

QVum dandi vini duplex sit ratio, vsúsque postulet vt vinū demus, vel vt febrim soluamus, vel vt concretionem fluentem sistamus, ideo in iis vini exhibitione omnino vtendum esteò vt vires confirmemus. at quibus vt febris infirmetur, vinum damus, sit vt aliis dandum, aliis non dandum esse iudicemus: siquidem non vna est indicatio. atque ætas quidē est ad hoc idonea ea quæ floret, vel quæ non multum absit. Præterea viri aptiores ad hoc sunt quàm fœminæ, tempus vernum & æstiuum, naturæ perhumidæ: itémque non multæ calidæ febres, breues, & quæ sine symptomatibus accedunt: & quæ in firma declinatione sunt potius quàm quæ declinare incipiunt. Omnino autem ad hoc inepti sunt qui cum duritie aut inflammatione partium ægrotant, siccique sunt, & difficulter perspirantur, quíque febres continuas habent, & quibus neruosa pars noxam contraxit: vinum autem ieiunis dandum est, indita quinta aquæ calidissimæ parte: sique admodum potēs sit, quarta. Sed si defæcabitur, magis etiā eius vis infringetur, siquidem multum eius perspiratur. Primam verò eius exhibitionem remissam esse oportet, habita interim ratione consuetudinis: sique facilè ferat, etiam secundo loco, dandum erit: sique promptus capiat, etiam tertio. Ii verò qui præbibere consueuerunt, bibacésque alioqui sunt, hortandi sunt vt ad sex vsque heminas bibant. qui verò athletarum vitam degunt, quíque cōsueti sunt ad ludos quos apocottabismos vocant, quum videlicet poculis plenis alter alteri propinat, duplum si velint præbibant & euomant: tunc enim ex consuetudine datus eis humor acer & pituitosus excernetur. Adhortandi quoque sunt vt qui velint in medio cibo bibāt, & etiam post sumptū cibum definitam mensurā assumāt. Sed potus omnibꝰ ne serius duarū horarū spacio à cibo sumpto detur: si postea siti vrgebuntur, aquam bibant. Qui verò frigidū aliquid sumpserunt, iis in medio cibo aut post cibū potus exhibeatur. Qui verò ieiuni bibere non consueuerūt, nec possunt absque cibo potū sumere, si voluerimus nuda corpora à vino cōtingi, frustula panis in vinum temperatum calidum cōfracta iniiciemus, sorbendum dabimus, atque vt ita temperatum sumant iubebimus. ita enim proportione respondebit potationi quæ ieiuno stomacho fit. Eadem quoque & in senibus & in pueris & in plerisque mulieribꝰ faciēda sunt, itémque in iis qui parū bibunt, vel qui suapte natura læduntur:

A qui verò à pauco initium sumunt, & in medio cibo vini indigent, iis antè & post etiam consuetam aquam dabimus. Omnes verò quibus febris infirmandæ causa vinū damus, si res ex sententia succedunt, cogere oportet vt dilutius quàm eis conueniat ebibant. mensuram verò in omnibus communem definire, quum magna & propè infinita sit in iis qui sumpturi sunt differētia, nō possumus: & tamen danda opera est vt medium terminum inter plurimum & minimum determinemus. Ne plus igitur quàm tres heminas, nec minus quàm vnam bibat.
B Iis verò qui ieiuni bibunt, dum apocottabismum exercent, tertia præterea epoti pars adiungatur: qui verò post longum tempus loti sunt, portio cōsueta dari eis debet: itémque iis quibus à balneo vinum damus. Omnibus enim qui datum vinum biberint, sequenti die si bibant, aquæ potionem commendamus: quam nisi eis persuaserimus, admonendi erunt vt pauco vino vtantur, & copia etiam alimenti minuenda erit. Qui verò febris infirmandæ causa secundum balneum ingrediūtur, in eisdem vinis perseuerare oportet: qui verò causa refectionis, hi debent ad robustiora transire: sed trāsitus ne fiat confertim & repentè, sed pedetentim. Nunc verò signa quæ sequi eos debent quibus rectè vinum sit datum, exponenda sunt nobis: nam his cognitis mala quoque simul intelligentur. Ergo faciei rubor cum naturali coloris elegantia coniunctus, cōmoda spiratio, sudores calidi per totum corpus, capitis leuitas, partium corporis agilitas, animi hilaritas, oculus humidus, consequētur: tum verò sentiet se rectè lotum, & ad vinū rectè erit affectus, & postquam biberit, cibos magnopere appetet,
D & eorum vsum commodè feret, itémque ructus à quibus leuabitur excitabuntur, & à cibo potum quæret, moderati sudores prodibūt, qui paulò post cessabunt: vrina excernetur, corpus denique reddetur molle & probè coloratum. Qui verò incommodè vinum sumpserint, eos sequetur faciei pallor, & siccitas per omnia, vel certè plurima corporis membra, ac, sicubi significat, sudor frigidus apparebit vnà cū capitis grauitate, in quo æger omnium artuum motus conspicietur: itémque animi demissio, & stomachus ad cibum supinus, & sitis
E quæ sedari potando non poterit, & æstus in hypochondrio, & voluntas eructandi, nec vlli ructus fient: sique fiant, nihil leuabunt. vesica sæpe vrinam retinens, atque etiam paulatim eam reddens: eorum quoque pulsus densus erit necessarió. Quum hæc tum omnia tum plurima appareant, si nausea eos tentabit, vomitus statim imperabitur. Si nausea non adsit, ipsi tamē alioqui facilè vomant, tunc etiam vt vomant iniungemus: si difficulter vomant, aquam calidam potui dantes laborem sedabimus: qui verò febrim habent, si euomāt, & longa fuerit
F accessio, post vomitum exiguo cibo sunt alendi: si breuis, post sequentis diei somnum. Si non euomuerint, in iis cauere oportet diatriton, & mediis diebus assiduus potus tēporibus à nobis definitis dandus erit. noxium enim est quum febres post vini potionem accidunt, siccitate in ægro regendo vti: quamobrem par est vt continuis potionibus humectātes particulas corporis exiccatas, vini potione expediamus & liberemus.

Antylli de collutione, ex tertio de auxiliis quæ extrinsecus adhibentur, Cap. XXVIII.

G COllutio sitim lenit, oris siccitatem humectat, linguæ asperitatem leuigat, dissolutionem mitigat, ac quod in dentibus viscidum est, expurgat. Ac collutio quidem non solùm in remissione danda est, sed etiam moderatè in omni tempore, præterquam in principio, ea vti possumus. Gargarizatio verò iuuat ipsa quidem parum, extremas stomachi partes humectans, sed tamen magis etiam lædit, quum materiam sursum petētem efficiens, caput obstruat.

De potu, ex libro eodem Antylli, Cap. XXIX.

H AQua calida quoquo modo omnibus ægrotantibus in temporibus opportunis danda est: frigida verò, præcipuè vt calorem qui non ex alia affectione, puta ab inflammatione, sit exortus, sed ipse per se vexet, vt in ardentibus febribus flammeis, exhibetur. Per obsistētiam

verò frigidam damus iis qui frigidæ potioni ſunt aſſueti,& qui alieni ſunt ab vſu calidæ, aut quibus ſtomachus in morbo propter calidæ potionem ſubuertitur. Si verò ob febris æſtum frigidam quis bibat, is voraciter & largius bibat:ſi ob aliam quampiam cauſam,parum & quaſi ſorbeat.Cauendum autem eſt ne ſtatim à cibo bibatur niſi vinum & frigida:acetum nanque per ſe non damus, ſicut ne vinum quidem,niſi quandoque paululum,& medicamenti vice.Poſca verò datur iis qui ſanguinem reiectant,præſertim verò ſi à ſtomacho aut vẽtre fiat reiectatio: atque etiam iis quos nauſea vehementer exercet,& qui in nauigationibus nimium expurgantur. Quandoque etiam pituitoſis poſcam damus vt pituitam euomant: & oxymeli ſumimus,vt affectionibus thoracem infeſtantibus ſuccurramus,& quum quiſpiam fungos comedit, atque etiã vbi quis gypſum potauit,& magis quoq; vbi taurinum ſanguinem bibit.Mulſum verò vinum vtrum alicui ægrotanti accommodatum ſit,ego certè non noui:at melicratum & iis prodeſt qui febrem habent, & iis qui ſine febre neruorum affectionibus correpti ſunt.Hydromeli verò & apomeli,& melimalũ,ipſa per ſe nõ ſunt idonei potus,quandoquidem facilè corrũpũtur & aceſcũt. Ori verò ſatis accommodata ſunt iis qui non appetunt in febribus nõ prauis,& morbis qui iã inueterarint,& à quibus febris abſit:ſi minus aptè datum alimentum eſt, nobiſque placet ſtatim à cibo & frigidam & vinum dare,horum aliquid ſumemus:tum enim corpus & præſertim vẽtriculus & ſtomachus iam expleta, nihil mali neq; à morſu frigidæ,neque à vini facultate, atque vino patientur. ex quo fit vt neque ieiunis, neque multo poſt cibum demus:quum ſimile ſit ſi longo poſt cibum aſſumptum tempore,ac ſi ieiunis propinemus. Poſt potionem verò cibos ſtatim offerre, ne accommodatum quidem eſt iis qui ieiuni præbibunt. vinum enim & frigida prius corpus lædunt quàm cibi ingrediantur. Sed neque conuenit dare iis qui multo antè comederunt,& poſtea ſuperbibunt: nã quomodo hæc frigidæ morſum poſſint retundere,aut vini potentiam hebetare,quum iam cõfecta ſint, nihil eſt quod afferri poſſe videatur.

Herodoti de potu,& quonam acceſſionis tempore potu ſit vtendum,

Cap. XXX.

QVum tota annotatio integra ſectione in principiũ, ſtatum & declinationem diuidatur, omnem partem ad potum præbendum neceſſariam inueniemus.Qui igitur ſumpto cibo febricitarint, aut facta conuẽienti ciborum corruptione,ſi in principiis quoque annotationum nutriti fuerint,vel ſuſpicio eſt nequid vitioſi alimẽti ſumpſerint,ſi eis vomendum eſſe iudicauerimus, his vomitũ poſt aſſumptum potum imperabimus.quibus quidem vt reliquiæ diligenter expurgentur,etiam ſecundo loco dabimus:& ſæpe etiã vt res ſubiectæ temperentur, & per inferiora ſecedant.Sed aliæ quoque circunſtantiæ inueniri poſſunt, quæ potum in principio annotationum poſtulent,qualis eſt infantium ætas:ſed id demum tempus opportunum exiſtimamus quum nec ſerius nec citius datur.Qui verò potũ auerſantur,& ob eã cauſam in periculo verſantur, id quod in difficilibus inſtantiis fieri ſolet, ſi in principio acceſſionis potum expetant,non erit eis negandus:in temporibus vero incrementi plures cauſæ dãdi potus ſunt.Ergo ſi vehemẽs ſitis in acceſſionibus quoſdam inuadat,ferrique ea ægrè poſſit,nõ ex malitia & incremento morborũ,ſed ex quadã propria mali qualitate, omnino neceſſe eſt ſymptoma mitigare: quod niſi fiat, febris magnitudinem multo magis ſitis augebit.Qua in re ſpectanda eſt etiam ægrotantis natura: nam ſi in cæteris tolerans patienſque ſit, & ſitim non ferat, profectò aptus erit vt in acceſſionis incremento bibat: & item qui multum bilioſi humoris in ſtomacho aceruãt,& magno cum labore id reiiciunt,& quodammodo leuantur:ſed extrema frigent pallidique ipſi ſunt, & propẽ deficiunt,neq; decubitum ferunt,exuſti atque enecti ſiti, quanuis ab excretione leuari debuiſſent,quum ex quibuſdam numeris conſtitutis hæc viciſſitudine quadam patiantur, neque quieſcunt,neque ad extremas vſque partes febris peruenit,ſi multum humoris eis præbuerimus, eos quodammodo abluemus.Iis quum euomuerint,accidit vt ſtatim poſt aſſumptionem & vomitum,calor confertim per corpus euehatur,& ad ſtatus proprietates proximè accedat. Sique partitio annotationis in imparia diſtribuatur, vt maior pars incrementi,minor verò ſtatus ſit, tempus potionis dãdæ erit in accretione:ſiquidem illud proportione reſpondet tempori ſtatus,quoniam in iis temporibus cauſa dominatur, & homo ipſe vexatur.Citiꝰ quoq; alẽdi ſunt qui facultates habent quæ facilè opprimuntur, quos multo antè non ſolùm potu dando communire oportet, ſed cibis etiam præbendis.Qui verò in febribus difficulter bibant,quia ſtomachus ex peculiari calore exaruerit, ſi magnitudo febris ſit,hi niſi continenter bibendo humectentur,cum magno ſuo damno in tempore alimenti reparantur.Nonnulli ſunt qui ex ſuffocatione talia patiũtur à quibus periculum ſuffocationis imminens auertentes,ante ſtatum potionem dabimus.In iis autem qui ſuapte natura non appetunt,& cum labore ſumunt ea quæ offeruntur,& præcipuè ſi ſiccitas os occupet, continuo potu vtendum eſt,quum maior inde propter res futuras euaſura ſit vtilitas. Citius quoque potum damus iis quibus attractiones ingentis famis accidunt,vt ſymptoma mitigemus. Atque calidi quidem potus dandi tempus expoſuimus:ſiquid omiſſum à nobis ſit, facile erit ex iis quæ dicta ſunt inuenire. Frigidi verò potus, quum incipit annotatio,vſus eſt in iis qui ſanguinem fundũt:in accretione verò dandus eſt iis qui propter aliquem caſum ſumere calidũ non poſſunt. Frigida verò potio quæ ardentibus infirmandi cauſa datur, ante remiſſionem in ipſius ſtatus tempore præbetur:eadem exhibendi tempora ſunt tepidæ,lacteæ & gelidæ potionis. Calidæ autem exhibitionis diuerſa ſunt tempora:nam ſi detur in principio annotationis vt vomitus cieatur, & copioſa & tepida detur: ſimili quoque modo ſi propinetur vt vehementem & ardentẽ ſitim extinguere velimus,ſiq; vnà cũ defluxionibꝰ multi acres bilioſique humores in ſtomachũ confluant, ſi quidem eo tempore quod ſumptum eſt,non ſuperatur, ſed excernitur. In frigida verò potione ad ſitim tollendam,facere debemus vt paulatim eam ſumant, & parcè bibendo diutius in potione immorentur: at quum mouẽdi vomitus cauſa bibitur, vt confertim ac quantum vno hauſtu poſſint,eã vtãtur. Si verò propter annotationis lõgitudinem, aut virium vexationem,aut propter iam memoratas circunſtantias demus, quum in accretione aut ſtatu ſint conſtituti,moderata potio danda erit, vt neque ſolùm guſtent,neque etiam ſe expleãt: commodum nanque in febribus eſt,ventrem vacuum & non tenſum ſeruare.Qui verò propter ſiccitatem & propter ſuffocationẽ ex ipſa ortam ſiccitate potum ſumunt,in quibus etiam ſeruari volumus quæ ad potionem pertinent, eis paulatim & continenter offeremus.Si verò etiam febricitantes aut ſtomachi aut alui fluoribus vexentur,tunc etiam cauendum eſt ne potio confertim ſumatur,quandoquidẽ ſymptomata excitat atque irritat:optimúmque eſt vt ex vaſculis quorum perangusta ſint ora,paulatim bibãt:quòd ſi in remiſſionibus potum præbeamus iis qui defluxionibus tenentur,nunquam nec multum nec affatim & cõfertim dabimus, ſed eo modo quẽ diximus. cæteri ad expletionem vſque bibãt. Siccis verò & quorum caro occluſa eſt, & ex omni parte conſtricta, plus dandum eſt quàm vt ſitis poſtulet ratio:ſique opꝰ ſit,iterũ dãdũ: eadẽ enim & vnius & plurium potionum eſt occaſio. Facienda tamen coniectura eſt an primus humor concoctus ſit:& corporũ natura eſt indaganda,non autem deſiderii ægrotantis habenda ratio.nam ſi ſudores qui poſt datam potionem apparẽt vtiles ſint ac bene cedant, perſeuerandum eſt in ſecunda potione propinanda:ſi verò copioſis largioribúſq; ſudoribus opus ſit,ipſi verò ceſſent, excitandi erunt. Quũ verò ſingultus infeſtet,aut ſicca tuſſis intendatur, pauca calida abſorbenda eſt: gelida verò aut frigida ſi pro calida detur,iiſdem modis iiſdémque temporibus danda eſt: ſi verò vt ſudores aut alia ſymptomata cohibeantur quæ ſuprà numerauimus,paulatim & ex maioribus interuallis exhibenda:itémque frigida quæ à cibo datur, pauca eſto:

frigida verò quæ in febribus ardentibus certatim datur, aut lactea, aut gelida, quomodo danda sit, in libris ad curationem pertinentibus explicabimus. Aqua verò quæ potatur, sit optima, & decocta ad carbones in vase fictili: sed nos aquam in vitream phialam immittimus, & in aquam feruentem indimus: quæ sic parata, omni reprehensione caret. Si praua sit aqua, vbi decocta fuerit, sub dio teneatur: frigida verò, pura esto frigida & mollis. Si verò accómodatè atque aptè tepefiat, lacteáque aut egelida reddatur, diuersis rationibus ea erit vtẽdum, facta comparatione cum calida. Cæterùm tepida ita temperetur. Calidæ aquæ potui accommodatæ cyathis quinque vnus frigidæ addatur: egelida verò sic muretur, vt calidæ cyathum vnũ & frigidæ quinque habeat: lactea verò ex pari vtriusque mensura temperatur. sit autem intenta quæ frigida est: si verò remissa sit, plus frigidæ erit adiungendum.

De potionibus quæ ægrotis conueniunt, Cap. XXXI.

FEbricitantibus optima potio est melicratum aut oxymeli, quorum cordi est accommodatũ. Aqua verò in febricitante omni morsu vacat, excretiones verò non admodum facit. Aquæ verò in quibus aliquid maduerit, in quibus vis adstringendi inest, non sunt incommodæ vẽtris perturbationibus, & valent etiam ad vomitus cohibẽdos, quibus mellis & oxymelitis potio est aduersa. Mala verò dulcia, æstiuo tempore in tenues partes dissecta, in aqua macerentur vsquedum aqua colorem inde contrahat: vel Cydonia mala matura secantur in partes, & similiter macerantur: quod verò ex malis fit, dandum præcipuè est iis qui bilem vomunt, & quibus fluit aluus: sed ne mala aciditatem vllam habeant, diligenter considerãdum est. Simili quoque modo pira sunt maceranda quæ acerba dulciáque sunt. Omne autem dilutum quod ex piris conficitur, maiorem vini facultatem refert. Secundas in hac refert id quod ex malis fit cydoneis: minimè verò quod ex crudis palmulis paratur: éstque præstãti⁹ id quod ex semimaturis cõficitur. Myrta verò tenera macerata pasſo vinosam quidem potionem, sed tamen morsus expertẽm & lenem faciunt. Succus verò qui ex Punicis extat, non minus quàm quæ dicta sunt vinosissimus est: éstque hic quoque succus lenis, & nihil habet caloris. Atque hisce dilutis quæ acerba sunt vti poterit quispiam in iis febribus quæ & turbationis expertes & tutæ sunt, & omnino in iis quos citata aluus exercet. Diluta verò quæ à sorbis pirisque siccis & myrtis, itémque palmulis fiunt, minus strigmenti modo crassa sunt. vti his poterimus in iis quibus vinum non est dandum. Acini quoque vuarum conscissi macerantur, sed eorum decoctum est vtilius, quod adstringendo est efficacissimum: nec vllam aliam acrimoniam neque aciditatem habet. Vina verò quæ ex myrtis, fauis, tritico, & hordeo fiunt, nihilo imbecilliora sunt quàm quæ ex vua conficiuntur, sed multo tardiora peioráque sunt: at quæ ex palmulis & ficubus fiunt, quum in principio bibuntur, similia dulci vino gustantibus videntur, at facultate multo deteriora & grauiora, & ad conficiendum difficiliora: quum verò inueterascunt, similiæ vino austero & calore & facultate redduntur.

Philotimi de potione quæ antè & post cibũ datur, Cap. XXXII.

QVum post cibum potus confertim sumitur, vsu venit vt stomachus, & præsertim superior, fiat latior, venter extendatur, cibi madefcant, & parentur vt diffundi queant: os, partes capitis, guttur & ventriculus calefiat. Qui verò nocte frigidam bibunt, iis omnia prædicta loca refrigerantur, & alimentum quod non longè aberat vt calefieret, perfrigerat, & coctionem impedit: alimẽtum que feruens, & bullas in eo iam excitatas deprimit atque deponit, facitque vt quiescat, partémque alimenti iam dissolutam & eliquatam reddit crassiorem. Siquis verò frigidam ieiunus bibat, in eo quoque eadem loca perfrigerari, & citò, & plurimum humorem & calefactum minus ex ventre in corpus distribui, & pituitã quæ in vẽtriculo continetur, fieri crassiorem contingit: iis verò qui ex laboribus, balneis & febribus bibunt, cum distributio humoris celerrimè fit, tum mistionem, minus substãtiali

A mentúmque quod in venis est, & os, & vultum, & stomachum, & ventrem maximè perfrigerat, & succos qui venis cõtinẽtur, paruo tẽpore refrigerat, ac crassiores facit.

Rosacei confectio, Cap. XXXIII.

ROsas purgatis sordibus & exectis vnguibus, in peruetustum vinum quot velis coniice, non tamen aceruatim, sed paulatim: singulisque diebus calamo qui ad fundum vasis pertineat commoueto, ita tamen vt ipsum diligẽter obtures, ne fiat perspiratio, & finito trigita dies: quibus lapsis vinum defæcabis, & in quinque eius sextarios vnum mellis sextarium coniicies: itémque operculo

B probè concludes, & quum triginta dies sic permiseris vt consistat, vtitor.

Eiusdem alia composita confectio.

Rosis, exectis vnguibus, iniice mellis sextarios senos, & per annum ita finito: tum huius compositi cape libram vnam, mellis puri libras quinque: eisque omnibus læuigatis vini optimi sextarios decem affunde.

Hydrorosatum.

Mellis optimi libras XXX. foliorum rosarum libras X. aquæ fontanæ libras LX. coque aquam donec ferueat,

C & ablato ab igni vase, rosas iniice: tum vas obturabis donec perfecta sit facta concoctio. vbi coxeris, mel separatim coquendo spumã expurgabis, & defæcatis rosis, mel decocto rosarum infunde.

Aliud rosaceum.

Vini quod primùm exprimitur, pondo XXI. mellis põdo VII. foliorum rosarum pondo III. rosæ vino imma defcant dies quindecim, tum è vino per colum traiicies, mélque excoques, & spumã abiicies, & vino in quo ro-

D sæ maduerint addes, & probè obturata sic permittes.

Aliud rosaceum recens.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. foliorum rosarũ pondo II. tritas vt par est rosas vino biduum admisceto, tum rosis excolatis & melle cocto, vtrumque cõmiscebis, & probè obturata dimittes.

Violaceum.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. violarum manipuli CCXL. has in folia redactas in vino triginta dies macerabis, tum violis colo traiectis, mel coques, tum vtrum-

E que in vnum compones, & obturata ita sines.

Chamæmelatum.

Vini ascalonitæ pondo XXI. mellis pondo VII. granorum chamæmeli vnc. VI. grana vino diebus quinis macerato, iisque excolatis, mel coquito, & abiecta spumã in vnum omnia rediges, & obturata permittes.

Conditum ad lapidem in vesica frangendum.

Mellis sextarius, vini sextarii quinque, piperis vncia, saxifragi drach. quatuor, spicæ nardi tantundem, carpesii, zinziberis, mei, asari, cassiæ, sinonis, petroselini, aco-

F ri, gẽtianæ, dauci singul. drach. III. sicca melle despumato, & vino componantur, & vas in quo posita fuerint, dies CCX. ita finito vt fiat concoctio.

Conditum.

Mellis libras X. vini prioris libras XXX. piperis vnciam vnam, piper contundendum est, vinóque admiscẽdũ, tũ mel despumatũ cũ vino cõpones, & obturata fines.

Anisatum.

Mellis lib. X. vini prioris albi lib. XXX. anisi vnc. V.

Ex iunco odorato.

G Ad drachmas XVI. iunci odorati adde croci põdera XII. masticHes drachmas XVI. hæc omnia contrita vino compones, mélque despumabis, & omnia simul miscebis obturabisque, & ita permittes.

Styracatum.

Mellis libras XXX. styracis libram vnam, vini libras sex, mel despumato, styracem terito, commisceto, & cum melle despumato: vinum in mortario misceto, & manu tua excipiens vtitor.

Absinthite.

H Ad vini sextarios quinquaginta iniice, costi, folii, amomi, casiæ, singulorum semissem, mellis sextarios X. & absinthium herbam pauco vino macerabis, & prædictis rebus tãrum eius diluti affunde quantum tibi gustãti rite confectum esse videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Liber sextus.

De decubitu; ex Antylli quarto libro, de auxiliis quæ fiunt. Cap. I.

DEcumbere autem confert iis qui acuto morbo detinentur, quoniam qui ita laborant, lassari non debent: qui verò diuturnis morbis sunt correpti, solùm confert decumbere quum vrget accessio. at in interuallis etiam moueri nihil prohibet, quum motione & variis quoque excitationibus indigeant. Figura autem decubitus eorum quibus caput laborat, in sublime vergat, præterquam in phreneticis, quoniã in eis humilem atque inclinatum decubitum volumus: quia decubitus in sublime elatus quodammodo eos perturbat. Præterea iis quæ in thorace accidunt, sublimis decubitus est accõmodatus. In dysentericis verò & cœliacis decubitus conuenit ad ilia inclinatior. In gonorrhœa, satyriasi, & renum dolore, in vtrunuis latus decumbere potest: nam gonorrhœa & satyriasis exacui exacerbaríque solent locis excalefactis, quum in reclinato decubitu manent. renum dolor tum exacerbatur quum lumbus ea figura comprimitur. iis autem qui non nutriuntur, quíque tardè concoquunt, in sinistrum latus vtile est decumbere, vt iecur ventriculo circunfusum, eundem calefaciat. In scirrhosis verò iecoris affectionibus, & tumoribus, & inflammationibus contumacibus, in dextrum latus decumbere est melius: quemadmodum si lien eisdem malis correptus sit, in eum decumbere satius est. sed in torminibus intestinorum, & in ilei atque coli affectionibus, medius inter supinum & sinistrum conuenit. Cauẽdum autem est in colicis ne illorum dolorem mitigemus, à pedibus decubitum altiorem facientes, quum hic decubitus & caput & instrumenta sensuũ repleat. Præterea quos ventris dolor aut eiusdem frigus vexat, eis quoque talis figura decumbendi non est accommodata.

De quiete, ex eodem libro, Cap. II.

QVibus decubitus iis etiam quies & tranquillitas conuenit, ac præcipuè quidem in principiis accessionũ, itémque incrementis, & post cibum nuper sumptum, & quum quis dormire cogitat, apta est quies atque tranquillitas.

De ægroto abstinendo, ex eodem libro, Cap. III.

ABstinendus æger est quum carnis & sanguinis copiã cõtrahere volumus, itémq; cibos incõcoctos coquere, plenitudinẽ euacuare, defluxiones siccare, eásq; præcipuè quæ ex plenitudine oriuntur: quæ res madores quoque mitigat: sed & dolores ipsos lenit quos acrimonia excitauit: qui verò ex plenitudine oriuntur, eos irritat.

De somno & vigilia, Galeni, Cap. IIII.

SOmnus semper humectat, nõ secus quàm vigiliæ semper exiccant: non tamen aptus vt calefaciat semper aut refrigeret, verùm quum in iis qui febrem non habent, pituitosos aut crudos, aut quouis modo frigidos succos in corpore inuentos cõfecerit, atque incoxerit, ex eísque probum sanguinem procrearit, tunc hominem insiti caloris incremento calefaciat. at quum ex huiusmodi humorum putredine iam febricitantes occuparit, tum febris calorẽ extinguens, proprium verò augens, eos refrigerat. Quum igitur somnus proprium calorem augeat & roboret, eum verò qui præter naturã est cõminuat & extinguat, meritò etiam quis vno & eodem tempore corpus frigidius simul & calidius seipso à somno reddi censebit. Quum verò duplex læsio existat ex somno, altera communis, quando ægroti in principiis accessionum dormierint: altera propria in quibusdam morbis, quando in aliquo alio tempore dormierint, hãc periculosam esse existimare debemus: illa enim neque mortem, neque aliquod aliud graue significat, quum naturã temporis consequatur. In principiis enim accessionum, calor & humores in profundum corporis vergunt, ac si qua inflammatio in visceribus sit, A meritò augetur: sique humores aliqui ad ventrem confluant, non concoquuntur illi quidem vt in aliis somnis, sed multo plures fiunt. quamobrem eo tempore vigilias ægrotis imperamus, spiritus, sanguinis & caloris qui in eis est lationem ad exteriora, quæ à vigiliis fit, opponentes, tanquam maximum auxilium lationi eorundem ad interiora, quæ in principiis accessionum efficitur. Ex somnis verò qui aliis temporibus capiuntur, maxima ex parte vtilitas manifesta cõsequitur, præsertim verò vbi morbo declinante adhibeantur: nam & in statu etiam aliquando B manifestam vtilitatem somnus affert: quandoque etiam in extremis incremẽti partibus quæ statum contingunt: euidentissima tamen omnium vtilitas est ea quæ affertur in declinationibus. Veruntamen quum somni nocent, minus exitiales sunt iam consistente atque increscẽte accessione: præcipuè autem perniciosi sunt in declinationibus. quo enim tempore aliquid est vtilissimum, si præterquam quòd nihil prodest, etiam nocet, mortem iurè significat. Iam ex somno læsiones sunt quæ sunt vtilitatib⁹ contrariæ, tum quòd febres ab eo non dissoluantur vel e- C tiam augeantur, tum quòd dolores intendantur, & fluxiones multiplicentur, & inflammationes crescant. Ex succis verò quibus cõcoctione opus est, eis somnus prodest: quibus verò digestione per halitũ, vigilia: præterea succos qui in ventriculum, intestina, & iecur vergũt, somnus intendit, vigiliæ reuellunt: itémque in humoribus quorum crassitudinem aut lentorem attenuare oportet, vigilia vtilis est, sed non immoderata. sunt enim etiam in parte cõcoquendi, id quod somnus efficit. Maxima verò læsio frigidis humoribus accedit quum quispiam permittit vt D quantum illi postulent dormiatur: eò enim propter frigiditatem inclinant. veruntamen eis non prodest, sed tantùm in huiusmodi humoribus dormiendum est, quantũ satis sit ad vires quæ in vigilia laborarunt reficiendas, & ad quandam concoctionem obeundam. Somnus nanque fit vel quum naturalis calor propter aliquem laborem aut nimiam siccitatem ad alimentum conuertitur, vel propter nimiam humiditatem quæ foras extendi non possit: ac prior quidem & salubris & naturalis est: alter verò est qualis in comate & lethargis euenire consueuit.

E

Antylli, de vtilitate quam somnus affert, ex quarto libro auxiliorum quæ fiunt, Cap. V.

SOmnus remittit quæ tensa sunt, emollit indurata, fundit cohærentia, inæqualia ad æqualitatem perducit: itémque quassationes & animi turbationes sedat, spiritũ lenit, defluxiones sistit, humores qui sunt in corpore crassos faciens. Somni verò tempus in morbis intermittentibus est quum fit remissio: quòd si longior sit accessio, tũc & status & declinationis tempus accommodatum est. at F tempus principii est inutilius: atque etiam minimè aptũ est id quod accessiones antecedit. In incremento verò si breue fit, non est in eo refugiendus somnus. at si longius atque post medium diei fiat, tunc est prohibendus: suapte enim natura omnis vespertinus somnus est malus. Verùm si post mediam noctem, & præsertim circa diluculum, medium quodammodo incrementi contingat, permittendum est vt cõtinuò dormiatur. Nox autem est die aptior, in ipsáque nocte accommodatiora sunt ea quæ post horã tertiam sunt, & præsertim vltima: in die verò, G diluculum & pars vsque ad meridiem cæteris præstant.

Eiusdem, & ex eodem libro, de vigilia, Cap. VI.

VIgilia plenitudinem per halitũ digerit, quæ in vẽtre sunt minuit, & vt per partes infernas exeant præparat: languorem dissoluit, grauitatem dispensat, resoluta corrigit, & robur naturæ atque animo adiungit, sudores cohibet. Iis verò qui ex medicamento purgãtur vt vsque ad perfectam purgationem vigilent, imperandum est. post etiam sumptum tunc cibum & potum, itémque in accessione & ante accessionem, vt quum de somno

loqueremur memorauimus, vigilare homines debent. Vigilias inducunt frictiones duriores sine pinguedine,& magis etiam si ex lineis pānis crudis obeantur: præcipuè autem crura fricentur: vnguināque cōueniunt quæ acriora sunt, quæ nitrum, aut euphorbium, aut limnesten, aut cachry, aut cardamomum, aut pyrethrum, aut vuam Taminiam, aut granum Cnidium, aut sinapi capiunt. Cataplasmata quoque cruribus ex sinapi superdentur. Vigilias etiam faciunt hæc, pruritus violentus, pilorum euulsio, digitorum tractio, stomachi vellicatio digitis iniectis facta, quæ ano admouentur atque induntur, quorum est iam descripta materia: ex iis quæ odorari solemus, quæ fœdi sunt odoris, quæ sternutamenta cient: acria medicamenta oculis admota, aut oleum ipsum infusum: cucurbitulæ inguinibus affixæ, clamores cōtinui, nūcii turbulēti, sermones qui affligunt & cruciant. Spectacula verò nō solùm vigiliarum sunt efficientia, sed etiam propensionem in somnum nimiam dissoluunt: ergo quid fiet incommodi si adhibeantur.

Eiusdem de sermone, ex eodem libro, Cap. VII.

SErmo vim quandam habet vt caput impleat, & grauitatem afferat: quinetiam vires dissoluit, idque præcipuè in febribus, & magis quoq; in accessionibus. Sitim etiam inducit ac linguam siccat. est itidem lippientibus & quibus sanguis è naribus funditur, & maximè iis qui sanguinem reiectant, incommodus: est autem aptus iis qui præter modum ad somnum sunt propensi.

Eiusdem de vociferatione, ex eodem libro, Cap. VIII.

VOciferatio est thoracis & vocalium instrumentorū: & prius etiam quàm horum, naturalis caloris exercitatio. Calorem nanque auget, purgat, firmat & attenuat: solidas verò corporis partes, robustas, puras, & offensæ minimè obnoxias reddit. Vociferatione autem vtimur quādoque ad morbi medelam, vel vocis defessæ, vel totius etiam corporis: quandoque verò vt vocem vel ex morbo, vel suapte natura malè affectam emendemus. Conuenit autem hæc stomachicis, vomentibus, acidum ructātibus, ægrè concoquentibus: atque etiam accommoda est iis quibus pituita redundat in corpore, & mulieribus prægnantibus, fastidio (cui picæ nomen est) obsessis. Capitis verò affectionibus non est idonea, quum nescio quid facultatis ad replendum caput & instrumenta sensuum capite contentorum habeat. Iam verò iis qui cibi fastidio tenentur, quique non aluntur conuenit: præcipuè verò languidis, hydropicis, & asthmaticis, itémq; refectionibus ex morbo accommodatissima est. Nunc verò quoniam vox laborat, partim propter longam & nimiam loquelam, partim propter clamoris magnitudinem, partim propter acumen & contentionem, partim verò propter silētium, quasi suarum actionum oblita, ideo fit vt in hisce omnibus quæ dicta sunt, vociferationis vsus sit vtilis, quum longā loquelam dissoluat, & noxæ quæ ex clamoris magnitudine contracta est, placida & quieta imminutione medeatur: acumini verò occurrat, grauiores sonos inspergendo. Qui verò ex silentio oritur, quanuis non propriè vocis sit labor, tamen cum vocis labore proportionem quandā habet: quocirca ad eū quoque vociferatio est vtilis quæ vocem exerceat. Si denique vocalia instrumenta defessa sint, totúmque corpus suum tenorem non seruet, aut lassitudine obsideatur, tunc ad eorum restitutionem & curationem vtilis est vociferatio.

Quis sit vociferationis modus, eiusdem & ex eodem libro, Cap. IX.

QVi vociferaturus est, debet quum aluus deiecit, fricari leniter, ac præcipuè partes inferiores, faciémque spongia madefacere aut abluere: & prius sensim loqui, ac per interualla mediocria. sed melius est vt prius deambularit, pòst verò ad vociferationē accedat. Is verò qui doctrinæ expers est, vociferando dicat quorum meminerit, quæque clara, & multas habere lenitatis & asperitatis mutationes videantur. Sin autem versus sciat, iambicos dicat, & tertius locus elegiæ detur, quartus modulis numerisque, qua in re præstat etiam memoria recitare quàm legere. In primis autem vociferandum est, vocem quamgrauissimis fieri sonis potest producendo, tum ad acutissimos eandem redigendo: deinde quum non multum in acuto sono permāsum sit, retro vicissim paulatim reflectendum, vocem diminuēdo, donec ad grauissimā à qua ductum initium est, reuertatur. Modus verò à viribus, animi alacritate & consuetudine sumendus est.

Antylli de salubri vociferatione, Cap. X.

QVum vocis exercitationem rite initam omniū præceptorum ad sanitatis tutelam & conseruationem efficacissimam esse vsu atque experientia didicerim, dedi operam vt & auxilii naturam, & qua via & ratione adhibeatur, quoad eius fieri à me potest, describerem. Nunc igitur quisnam modus veræ exercitationis vocis, ad firmam & diuturnam corporis valetudinem sit, dicendum est nobis. Vox omnis fit à spiritu per respirationem atque inspirationem deprompto, & formato ab iis instrumentis quæ natura ad hunc vsum est fabricata: vt eius materia sit respiratus aër, ars verò (si ita dicēdum est) partes corporis quæ aërem extendunt atque dilatant. Ergo necesse est eius præstantiam & vitium, aut in spiritu aut in spiritum formantibus instrumentis versari. Instrumenta autē sunt, extremorum asperæ arteriæ locorum, eius quæ epiglottis dicitur, oris partium, linguæ, palati, dentium, & labrorū harmonia commoderata, atque ad actionem rite disposita. Considerandum igitur est qualis aër, & quomodo dispēsatus, optimam vocem efficiat: ac in acutissimis quidem sonis vsu venit vt comprimatur & angustetur collum, & mentum compressum vehementer suprà à locis quæ ad gurgulionem sunt, ad extremas linguæ partes cōprimatur & angustetur, atque etiam vt ad prædictarum partium proportionem totum corpus simul attenuetur, & aer ad mensuram distantiæ locorum pertrāseat: & in pronunciationibus & melodiis quæ ex ipsis fiunt, & collum, quammaximè fieri potest, dilatetur atque amplificetur, & os ad extremas linguæ radices à locis quæ ad gurgulionem sunt maximopere abscedat & diducatur: & in pronūciando multus spiritus exsuffletur, totúmque reliquū corpus remittatur, & propter raritatem relaxetur. Ergo acutiorum sonorum exercitationem inutilémque intentionē quam hypate paulatim efficit, aut artificiosam accrescēdi industriam, vt multum valeat, sinere deberet. Quòd si ad corporis tutelam suauitas cantus, & vocis præstantia conducat, grauiorum sonorum vocem exerceamus: etenim aër quamplurimus respiratione in corpus per arteriam & per cæteros apertos cutis meatus occultos attractus, maximum momentum afferre, & præcipua præstantiæ vocis esse videtur portio. Id verò fit vel maximè à multa vasorum aërem attrahentium latitudine. Latitudo verò à concinna exercitatione conficitur, quum nos meatus accommodatè diducimus, & dilatamus, & paulatim quamplurimū excipere aërem, & rursus eūdē exsufflare conamur. Parum enim deest quin omnes virtutes quas pronunciatio affert, à spiritus multitudine & copia præstari comperiamus. Nam neque quispiam vehementem sonum vnquam ederet, nisi vehementi propter copiam spiritu vteretur: neque magnum quippiam, nisi ei magna spiritus copia abundaret. Sed nec etiam longum tempus duraret, si nō vocis productioni spiritus multitudo suppeditaretur: sicut etiam nec densum, aut clarum, aut plenū quid emitteret, aut propter paruitatem, & imbecillitatem inspirationis inanem, raucum, solutúmque sonum ederet, quū perspectas perspicuásque dictiones reddat, aut quū propter spiritus exilitatem, quasi celet quæ dicuntur atque impediat, nec ad pronunciandum sit satis: quo tempore nulla re alia vocem corriget, nisi multo spiritu vtatur. Quum igitur copia aëris per spirationem attracti maximum pondus afferre ad vocis præstantiam videatur, in primis eius habenda est ratio ei qui vocem exerceat. quis autem sit modus huius curæ & diligentiæ exponendum est. Ergo quum spiritus in nos attractio fiat, diducto pulmone, & ventre, & meatibus qui in tota sunt carne (aër enim intro vi pellitur ad eam capacitatem à diductione factam, naturali quadam necessitate, vt quod vacuū est impleatur)

nos eum per nares atque os ingredientem videmus, ac multū etiā eius per totiꝰ cutis meatꝰ ingreditur. Eo plus autem externi aëris intra nos recipiemus, quo maiorem fecerimus capacitatem eorum locorum quæ ſunt eundē attractura. Quamobrem quorum denſa cutis eſt,& meatus anguſtos habent,exiguæ vocis ſunt,& ad ſonos edendos imbecilli:rari verò,& quibus vaſa aperta ſunt, vehementem vocem edunt. Ac pueri quidem, & mulieres, & eunuchi,vocem imbecillius quàm viri emittunt:id quod eis propter meatuum anguſtiam contingit: atque etiam ægrotantes,ob eandem cauſam minorem vocem quàm bene valentes habent.Quū ergo oſtēderimus cauſam vocis corrigendæ eſſe aërem ſpirando attractum, aërifque cauſam eſſe meatuum dilatationem & diductionem, cōſequens eſt vt quomodo hæc ipſa fiat, conſiderandum eſſe videatur. Quoniam igitur omnis corporis capacitas & cauitas duobus modis augetur, & paulatim diducitur, vel quum tunicæ quæ cauitates amplectuntur, ex omni parte in orbem concluduntur,vel quum corpora ad id ac commodata ex additione augentur, vtriuſque ratio nobis habenda eſt,& meatus dilatandi:in qua re denſationē omnem,& eam quoque inducentes cauſas fugere debemus:vt maximè remittatur,quod non tenſum eſt,in longitudinem:quod verò fuſum eſt, in latitudinem, & moles corporis conſeruetur. Præterea verò aërem augere oportet,tum per inſpirationes paulatim adductum reſpirādo, & amplius vaſa ad ipſum excipiendum accommodata diducendo, tum etiam conando ex additione quampluri-mum foras excernere,& ſpiritum prius ingreſſum exprimere,& vacuare violētius. Nam & carnis remiſſio atque fuſio latitudinem meatibus præſtabit, quum copioſioris aeris per reſpirationem adductio eos ad maiorem ſemper latitudinē diducat:& expirationis aſſiduitas,quò plurimus ſpiritus reddatur,magnopere meatus diducit.Quo enim quiſpiam maiorem diligentiam adhibuerit vt thoracem ſpiritu per expirationem vacuet,eo copioſiore aere,vt in illius cōſumpti locum ſufficiat,indigebit.Ex quo conficitur vt vocis exercitatio corpus meatuū diductione rarefaciat:cæteræ verò exercitationes omnes carnē ſtipant,denſant,& conſtringunt:illa verò leuem molem corporis meatus dilatando: cæteræ verò ſolidam, duram & grauem efficiunt. Atque ex ipſa vocis exercitatione & raritate quam ipſa inducit, videre eſt carnem obſequentem,& ad omnem actionem maximè tractabilem reddi: ex aliis verò exercitationibus, reſiſtentem, duram, ægrè ſentientem.Ideo fit vt idiotæ & plerique athletæ ingenio ſint ſtupido tardóq;. Ergo vocis exercitatio eſt cæteris anteponēda. In primis enim in ipſis lectionibus accommodatis perſpicuas humorum redundantium excretiones facit:qui verò maiore vi legunt,maiores, atque adeo etiam per ſudores:qui verò lenius legunt, per occultam exhalationem quæ in tota mole corporis efficitur: atque in omnibus ſimili modo per effluxionē,quū expirando multi humores extrà efferuntur,& ex irritatione facta à vociferatione & attenuatione, vt multa excrementa,& ſputa & muci,& pituitæ prouentes excreentur. Iam verò ex robuſta reſpiratione quam vociferatio præparauit, præterquam quod vaſa abſterguntur, multi etiam humores cōſumuntur,qui & clàm per corporis extremitatem, & per nares & per os efflantur. Iis verò qui recalefaciēdi ex frigiditate ſunt,ecquod maius auxilium afferri poteſt quàm actio reſpirationis exercitatæ? Spiritus enim calorem noſtrum aſſiduo motu ex colliſione attritúque excitat & ſuſcitat,talémque reddit per inceſſantem actionis in corpore noſtro feruorem. Quocirca ſi nō ſingulas in nobis partes reſpirationis refrigeratione refrigeramus, lateat nos ſimilia pati qualia patiuntur ii qui in maiorem humiditatem cadunt quàm ſit in nobis,atque etiam vehementiſſimæ refrigerationis correctionem eos rectè conſequi qui rite vociferatione vſi fuerint,dictum eſt. Quinetiam ſi in noſtris corporibus ſiccitas & calor præter modum redundare videantur,multus aer per meatuum latitudinē reſpirando ingrediens,quæ exiccata ſunt,maximè humectabit:& quum ſit tenuiorum partium,& liquidior quàm

A omnis aqua,duritiem à ſiccitate inductā emolliet. Porro autem calorem qui in corporibus præter modū fit, quid attinet dicere,quū à nullo alio magis quàm ab aere continenter per reſpirationem attracto refrigeretur atque extinguatur. Oportet ergo ſæpe legere,corpúſque totum laxare & remittere,carnémque raritate perfundere, arteriā cæteróſque tranſitus ſpiritus ſtūdioſè diducere,& per grauiſſimas vocis terminationes modulari. Vt autem procul à nobis valeāt ſoni qui ex additione ad notas ſtudioſè conſcendunt,faciendum eſt. ſcimus enim & viribus &

B intentioni meatuum, alieniſſimum eſſe vocis acumens Sonorum verò concinnitates & varietates, mutationibus cantus temperatis conueniunt,ſed nihil eſt quod ad ſalubrem corporis tutelam conducant. Vociferationibus verò quæ per hypatas fiunt,quammaximè fieri poteſt, ſonū dilatare coguntur:at in iis qui legunt ita vt audiantur,aut differunt,internam humiditatem euidentiſſimè conſumi declarat dēſus vapor ex ore legētiū prodiēs, & ſuperfluitates vetuſtiorū humorū qui vnicuiq; meatui adhærebant,quæ excernuntur non ſolùm in prædictis expiratio-

C nibus, ſed per alias quæ extemplò appareant, vt per ſputa, mucos, pituitam, quæ expelluntur: quibus omnibus corpus ipſum cauſas morborum effectrices extrudit & reiicit. Prædictis autem vocis actionibꝰ neque temere neque inconſultò vtendum eſt,ac præſertim iis qui huic exercitationi non aſſueti incipiunt,neque etiam quū prauorum corruptorúmque humorum adſit copia. Quinetiā vox non eſt exercenda tùm quum magnis & euidentibus cruditatibus ſtomachus obſidetur,ne ex actione inſpirationis & expirationis quæ firmior & citatior facta ſit, dū

D vox in magnitudinem & multitudinem accreuit, vapores corrupti largius per corpus diſtribuantur.

Galeni de exercitationibus,

Cap. XI.

NOn omnis motus exercitatio eſt, ſed ſolùm vehemētior. Quoniam autem id quod vehementius eſt, in iis eſt quæ cùm aliquo cōferuntur,fit vt idem motus alteri ſit exercitatio,alteri non ſit. Terminus autem vehementiæ eſt anhelitus alteratio, vt motus qui anhelitum non mutant, nondum exercitationes vocemus. Quum igi-

E tur vehemens motus exercitatio ſit, neceſſe quidem eſt hæc tria ab ea perfici in corpore quod exerceatur, duritiem membrorum ex mutuo attritu,innati caloris incrementum,& ſpiritus citatiorem motum: ſequi verò hæc reliqua omnia priuatim cōmoda quæ corpus ab exercitatione conſequitur:vt ex membrorum duritia,tum vt minus ex labore patiantur,tum ad actiones robur: ex calore tùm deducēdorum in corpus validiorem attractum, tum alterationem magis expeditam, tum nutritionem præſtā-

F tiorem,tum ſingularum corporis partium fuſionem:cuiꝰ fuſionis beneficio,& ſolida fieri molliora, & humida tenuari, & meatus dilatari contingit:ex vehementiore verò ſpiritus impetu,& meatus purgari, & excrementa expelli neceſſe eſt. Calefaciunt igitur ac refrigerant exercitationes,ſuperuacaneas humiditates per halitum digerēdo:ac morbos etiam frigidos & humidos ex accidēti faciunt. Ergo in iis qui pituitam aceruant,humorem continuò diffundit,& ad aliquem principem partem fluere cogit,atque ita principe parte humectata aut refrigerata, totum corpus frigida aut humida affectione corripitur.

G Ocia verò vtplurimum frigidi humoris copiam congregant,& raro etiam calefaciunt,quum ſcilicet natura corporis intemperata ſit, vt acres defluxus habeat, qui in omnimodo ocio cohibiti, febris calorem afferunt. Sed exiccat quoq; ociū ex accidenti,quū vires imbecillas facit, per quas alimenti diſtributio ſolidas partes ſiccat. Corporis autem exercitationes non ſunt contemnendæ, quemadmodū contemnere eas ſolent ii qui in diſciplinis ſtudioſè verſantur:ſed & totū ipſum corpus,quoad eius fieri poteſt,mouendum, & particulæ motibus qui viribus

H æquales ſint tractādæ,& dimouēdæ in omni genere exercitationum, in quibus ſingulæ ſuo munere funguntur. Motus autem vtiliores ſunt qui è nobis eduntur, quum ab interioribus partibus feruntur,& noſtræ actiones ſunt,

Quódnam tempus exercitationum esse debeat, Cap. XII.

SI ergo exercitatio hæc efficit,nõ difficile erit tempus eius vsus statuere.nam quoniam digestionem in corpus adiuuat,non debet quum administratur crudi incoctique cibi aut succi multitudo, aut ventriculo aut vasis contineri:vnde periculum fit ne priusquam per maturam concoctionem vtilis fiat, in omnes animantis partes rapiatur:& quoniam meatus expurgat,& excrementa expellit,præstat eam ante cibos adhiberi, quandoquidem impura corpora quo magis nutries,eo magis lædes.Ex quibus perspicuum est tempus ad exercitationem commodissimum esse,quum hesternus cibus duplici concoctione & ea quæ in ventriculo,& ea quæ in vasis fit,prorsus sit confectus atque concoctus,& alterius cibi sumendi tempus iam instet. Quòd si aut prius aut posterius exercitatione veteris,aut crudis humoribus hominem implebis,aut pallidæ bilis prouentum augebis. Huiusce autem temporis nota est vrinæ color : quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc esse in venis indicat eum succum qui à vẽtriculo submittitur:quæ verò rufa biliosáque est, iamdudũ huiusmodi succũ cõcoctũ esse:quæ modicè pallet,peractæ modò secundæ concoctionis est signum. Eo igitur tempore adeunda exercitatio est,sed expulsis prius excrementis quæ vel in vesica,vel inferioribus intestinis continentur. Periculum enim est nequid ex his in habitum corporis rapiatur, correptum videlicet vi caloris quẽ accendit exercitatio.

De frictione præparante, Cap. XIII.

ERgo siquis posita iam veste protinus ad valentiores motus prius accedat quàm totum corpus molliatur,& excrementa extenuentur,& meatus laxentur, periculum est ne aliqua solidarum partium rumpatur aut cõuellatur: periculum præterea est ne excrementa impetu spiritus impulsa, meatus obstruant. Vt igitur hæc non fiant,oportet linteo corpus mediocriter fricando prius calefacere,mox oleo fricare.neque enim protinus accedendum ad pingue censeo, antequam cutis incaluerit,& meatus laxentur, & (vt vno verbo dicam) quàm præparatum corpus sit ad oleum suscipiendum. Huic rei satis omnino sunt pauci manuum circumactus,qui nullo compressu sint graues & modicè celeres,vt corpus citra compressum calefaciant: siquidem his peractis cernere licebit floridum ruborem per totam cutim diffundi : ac tum quidem pingue inducendum,& nudum manibus fricandum,quæ medium inter molle durúmque modum seruent,ne corpus coactũ constrictúmque,neque vltrà quàm par est,laxum resolutúmque reddatur, sed in sua natura conseruetur. Fricandum verò primo cõtrectatu blandius, inde sensim augendum,eatenus aucta semper ad valẽtius frictione quoad iam carnem manifestè premat, ne tamẽ contundatur.Non tamen tam valida frictione diu vtendum est,sed semel aut bis in quaque parte : quandoquidẽ non eò fricatur ad hũc modum pueri corpus vt duretur, quum id iã ad labores producimus, sed quò ad actiones excitetur,& robur colligatur, & raritas quæ mollem frictionem consequuta est constringatur : siquidem in medio temperamento seruari huius corpus oportet, nec vsquam durum siccúmque reddi,ne aliqua ratione naturale eius incrementum inhibeatur: & progressu temporis quando iam nobis sit factus adolescens, tunc & duriore frictione vtemur,& præterea frigida post exercitationes lauatione. Variæ autem ex manuum iniectu circumactúque frictiones esse debebũt,nec supernè modò deorsum aut infernè sursum adhibitæ,sed etiam tum in subrectum tum in obliquum,tum in transuersum, tum in subtransuersum,quo vniuersæ (quoad fieri potest) musculorum fibræ ex omni parte fricentur.Domus autem in qua obeũda exercitatio est,nec calidior nec frigidior esse debet, vt corpus absoluta temperie tempore frictionis perfruatur. Nam si calidior aut frigidior sit quàm oporteat, fiet vt in calidiore copus sudet priusquam satis fuerit emollitum:in frigidiore verò,neque prorsus calefiat, neque vn-

A quam probè mollescat,neque ruborem floridum ostendat,neque in tumorem extollatur.hæc enim sunt in aëris temperie,& statu corporis temperato, moderatæ frictionis signa.

De generibus exercitationum,déque earum facultate, Cap. XIIII.

COmmune omnium exercitationum illud est vt animanti caloris incrementum ex ipsis excitetur. Singularum verò exercitationum hæc sunt propria,Valens,hoc.
B est quæ violenter sine velocitate exercetur, musculis & neruis robur parat:cuiusmodi sunt,fodere, & quatuor simul equos habenis coercere, aut onere maximo sublato, aut manere eodem in loco,aut paululum procedere. Accliues quoque inambulationes huius generis sunt, & siquis per funem manibus apprehensum scandat, atque etiam siquis comprimat digitos pugnúmque faciat, aut diducat, & manũ dilatet, vel in sublime attollat, & ita diutius permaneat, & adhibitum quempiam deducere sibi manus iubeat,nec tamen ipse remittat: id quoque magis
C fiet siquis summis manibus apprehenso põdere(cuiusmodi sunt qui in palæstra halteres nominatur) manus porrigat,aut in sublime erigat. Sed in palæstra sexcentæ aliæ sunt huius generis valentes exercitationes,quarũ omniũ peritiam simul atque vsum exercitor callet,qui sic est diuersus à gymnaste,sicut à medico coquus.Quæ ergo valẽtes exercitationes sint, iam dictum est: nunc verò ad eas perueniendum est quæ celeritate citra robur aut violentiam peraguntur.eiusmodi sunt,cursus, & vmbratilis armorum exercitatio,& quum duo summis manibus inter
D se concertãt. Atque etiam quæ per follem & paruam pilã fit exercitatio,est talis: eius quoque generis est quod ἐκπλεθρίζειν & πιτυλίζειν dicũt. est autem ἐκπλεθρίζειν quum in plethro (*hoc est sexta parte stadii*) quis prorsum retrorsúmque vicissim,idque sæpe in vtranque partem sine fluxu cursitans,vnoquoque cursu breue quiddam de spatio demit,quoad denique in vnico gressu consistat. πιτυλίζειν verò siquis summis pedibus ingrediens, tẽsas in sublime manus,hanc antrorsum, illam retrorsum celerrimè moueat. Celeres motus,sed non violenti sunt qui in palæstra
E edũtur,nobis vel solis vel cum aliis humi celeriter circũuolutis.Licet autem & erectis,tum circumactis ac velociter prope adstantem mutantibus celerem peragere exercitationem: sæpe etiam cruribus retro tantùm resiliẽdo, interim verò in anteriora vtrunque crus sigillatim referendo. Quin & per manus exercitatione celeri tantundẽ valẽte vti quispiam etiã citra halteres potest,si vtique frequẽtiæ celeritatique motus earum impensè incumbat,siue has in pugnũ ductas,siue explicatas mouis.ac eiusmodi quidem celeris exercitatio est, in quibus dixi speciebus
F comprehensa. Ad vehementem autem veniendum est: ea enim ex valenti & celeri composita est, quando quas valentes diximus,iis omnibus vt vehementibus vti possumus,motus celeritate adiecta. Nõ in postremis autem vehementes hæ sunt fodere,discũ mittere, saltare, idque continuato opere sine intermissione: similiter quoque graue aliquod telum iaculari,ictus maximè continuãdo: aut graui armatura tectum,celeriter agitare. Hæc igitur omnia exercitationum sunt genera : & præterea ex eis aliæ magis lumbos quàm brachia & crura exercent : aliæ
G spinam aut thoracem solum aut pulmonem. quippe incessus cursúsque,propriæ crurum exercitationes sunt:extremarũ manuũ concertatio, & vmbratilis armorum pugna,brachiorum:lumborum verò assiduè se inclinare, ac rursus reuocare: thoracis verò & pulmonis, maximæ respirationes propriæ exercitationes sunt: quemadmodum præter iam dicta,maxima vox, omnium vocis instrumẽtorum.Ex motibus igitur alii animantibus ex seipsis insunt,de quibus antè diximus:alii extrinsecus adueniunt, qui nauigando, equitando aut gestando, siue vehiculo
H siue lectulo pendente, siue cunis agitatis præstantur, siue per vlnas nutricum in infantibus. Extrinsecus etiam aduenientium frictio fit. Nonnulli tamen motus planè mixti sunt,qualis est equitatio:non enim vt in vehiculis, ita etiam quum equo insideas accidit, vt à gestante tantùm

agiteris, ipſe nihil facias. ſed & ſpinam erectam ſuſtinere, & vtriſque feminibus equi coſtis firmiter inhærere, & crura extendere, & etiam antè proſpicere oportet quo in genere & aſpectus exercetur, & collum laborat, & viſcera agitantur. Sed æquè etiam dimouentur viſcera iis qui ſaliunt: verùm iis qui vehiculo geſtãtur non æquè. Quare ſiquis viſcera quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt, mouere violentius velit, & prædictos labores adeat, & præterea ad frictionem quæ per circumiectam faſciam adminiſtratur, accedat. Sanè concutiũt etiam nõnihil viſcera quæ ſub ſepto ſunt, maximè reſpirationes & voces, ſicut etiam efflatus. Iam verò ipſa ſpiritus retentio exercitatio quædam muſculorum eſt, non minus eorum qui in abdomine quàm eorum qui in thorace inſunt: atque hi quidem ſunt motus qui nobis extrinſecus adueniunt.

Quomodo adeunda ſit exercitatio, Cap. XV.

EXuat ſe adoleſcens vbi in lotio (vti diximus) perfecta concoctio videatur: mox fricetur mediocriter. docebit id color floridus in ſumma cute reſidens, & artuum flexibilitas, atque ad omnem motũ habilitas. poſt ea verò exerceatur, dum & corp⁹ intumeſcit, & color illi floridus apparet, & motus alacriter, æquabiliter, & concinnè edit. Inter hæc verò ſudorem cum calido vapore commiſtum cernes. Inhibenda verò tum primùm exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatũ: quippe ſi paulo contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: nam ſi vltrà quid progrediatur, etiam boni quippiam educetur, atque ita tum gracilius corpus fiet tum aridius, atque ad incrementum minus habile. Simili quoque modo ſi coloris gratia euaneſcat, ceſſandũ eſt: quoniam ſi adhuc exerceas, frigidum corpus efficies, & nimirum exhauries. Iam verò ſi motuum alacritas, æquabilitas, vel concinnitas remitti quippiam collabique cernitur, vtique ſtatim deſinere oportet. Itidem ſi in ſudore accidat vlla qualitatis eius quantitatíſve mutatio: quippe quem & magis copioſum ſemper & magis incalentẽ edi par eſt, prout motus vehementiores fiant. Quũ igitur is aut minor aut frigidior redditur, tum ſcito corpus exhauriri refrigeraríque, & ſiccari plus iuſto: quam obrem animum diligenter attendere exercitando corpori debemus, vt quum dictarũ iã notarum quælibet appareat, protinus ceſſet. Nec tamen protinus mittendum eſt ad lauandum, ſed ſummam intentionem excercitationis remittere ſiſteréque iubebitur, ſique velit ſpiritus cohibitione implere ilia, perfundi oleo, atque apotherapia deinceps vti debebit, quæ genere duplex eſt, altera ceu pars exercitationis, altera eius ceu ſpecies: ac de ea quidẽ quæ ſpecies eſt, poſtea dicemus.

De apotherapia frictione, Cap. XVI.

NVnc autem de ea quæ vt pars exercitationis habetur, dicendũ eſt. Omnis excercitationis probè peractæ poſtrema pars apotherapia dicitur. Duplex eius eſt ſcopus, vt excrementa purget, & corpus à laſſitudine tutum conſeruet: prior verò eſt etiam toti excercitationi communis, quando ei quoque duo omnino eſſe propoſita diximus, vt ſolidas animalis partes firmet, & excrementa expurget. Proprius autem apotherapiæ ſcopus eſt vt laſſitudinem quæ ſuccedere immodicæ exercitationi ſolet, ſubmoueat atque prohibeat: qualis autẽ adhibenda ſit, ipſa finium ad quos tendimus natura demonſtrabit. Nam quoniam propoſitum eſt vt ſolidarũ animalis partium excrementa, quæcunque excalfacta attenuatáque per exercitationem in corpore adhuc manent, prorſus eiiciantur, & frictiones quæ per alios cum celeritate adminiſtrantur, adhiberi oportebit, & plurium manibus fricandum, quò nulla corporis pars nuda relinquatur, & cum his vnà tum ipſarum quæ fricantur partium tenſionem, tum etiam ſpiritus cohibitionem. Oleum quoque fricando corpori largiter erit circumfundẽdum: (id enim ad velocitatem ſimul & mollitiem cum frictione conducit) & alioqui aliud non mediocre commodum ſecum affert: quando & quæ tenſa ſunt remittit, & quæ ex vehementiore actione fatigata ſunt emollit. Media igitur eſto mollis duráque, quæ eadem mediocris eſt. Perficietur autem fricantis manibus valenter iniectis, ita vt earum compreſſio proximè ad duram frictionem accedat: cæterùm pinguedinis copia & velocitate mouendi eatenus remiſſis vt planè mediocris euadat. Porro tendendas dũ fricantur partes cenſemus, vt quicquid inter cutem & ſubiectam carnem excrementorum reſidet, id per cutim expellatur. Et ob hãc etiã cauſam non exigua portio apotherapiæ eſt, ſpiritus detentio & cohibitio: quæ quidem efficitur tẽſis omnibus thoracis muſculis, iis verò qui ſub ſepto & abdomine ſunt, remiſſis: qua ſanè ratione excremẽta deorſum ferentur. Secundo autem loco cenſenda eſt ea quæ mediocriter eos muſculos qui in abdomine ſunt, tendit, quo videlicet ea quæ ſub ſepto ſunt viſcera apotherapiæ fructum ſentiant. His ipſis de cauſis etiam faſciarũ circumactus fiant, tendẽte ſe ad ſingulas eo qui fricatur, nõ tamen cum omnibus pariter ſe vertente, quũ neque continuos motus nec vehemẽtes ei contingere ex apotherapia conueniat, ſed certè aliquot, & quibus per interualla frictiones ſint interpoſitæ. Itaque tum ſæpe reuoluatur, tum ſæpe hoc ipſo tempore progymnaſtem mutet: ſæpe ipſe à tergo gymnaſtæ incumbens, atque vtrunque crus per vices ei circũplectens, idque cum tẽſione aliqua non vrgente, ab aliis qui commodè cõtrectent, fricetur. hac enim vel præcipuè ratione & calorem qui exercendo adauctus eſt ſeruauerit, & excrementa propriis ipſius tum tenſionibus tum motibus eiecerit. ad quam rem conficiendam ſpiritus quoque cohibitio non parum videtur conducere. Quinetiam inter ipſas exercitationes, ſpiritus cohibitionem interponunt optimi gymnaſtæ: ſicut etiam quam ſupra diximus apotherapiæ debitam frictionẽ: ſimul etiã ceſſando, quum homo laſſari incipit, ſimul cutis meatus paulatim expurgãdo, quo ſcilicet perſpirabile purúmque corpus ad ſubſequentes labores ſit: quum alioqui verendum ſit ne ſiquid tale gymnaſta prouiderit, obſtruat potius meatus quàm expurget: nam vehementiores materierum motus diuerſis temporibus & rationibus contrarias edere actiones poſſunt. obſtruere autem quum craſſum ſimul ac multum fuerit quod confertim ac præceps agitur: purgare verò, quum exiguum tenuéque eſt, nec præproperè nec violẽter cogitur ſimul omne expelli. Ob has igitur cauſas, qui etiã in mediis laboribus apotherapia vtuntur, potiſſimúmque in iis qui grauia quæ vocant certamina exercent, laudo atque commendo.

De propria frictione, Cap. XVII.

FRictio quandoque per ſeipſa commodum aliquod corporibus noſtris affert, quandoque verò iis quæ commodum afferũt miniſtrare poteſt: miniſtrat autem in exercitationibus, præparãs ad eas copora: & itẽ quum poſt eas adhibetur. Ac prior quidem frictio præparans, poſterior verò apotherapeutica nominatur, de quibus ſuprà verba fecimus. Quæ verò per ſe ipſa boni quid facit, ea ſoluendi, ligandi, carnem augendi & minuendi vim habet, vt dura corpus ligetur, molli ſoluatur, multa extenuetur, mediocri denique craſſeſcat. Quatuor enim hæ genere differentiæ in quadruplici frictionum omniũ facultate atque vſu inſunt: ſique medias harum quæ vnà cum his intelligantur annumeres, ſex differentiæ omnes fient. Nam ſi dura ligãdi, mollis ſoluẽdi vim habet, corpora quæ ſupra modum ſoluta ſunt, ea duriter fricare oportet: quæ cõſtricta ſunt, molliter: ſi modicè ſe habeant, ea nec molliter, nec duriter, ſed quatenus fieri poteſt vtroque extremo declinato, fricanda eſſe perſpicuum eſt. Quemadmodum verò in iis differẽtiis quæ in qualitate ſunt, non ſolùm dura molliſque conſiſtunt, ſed etiam media: ita in iis quæ in quantitate verſantur, non ſolùm multa & pauca, ſed etiã media eſt. Quum igitur duæ res ſint toto genere diſiũctæ, ſi modò id quod facit ab eo quod ſit, genere diſtinguitur, frictiones ex eorum numero ſunt quæ faciunt: affectus verò qui ab eis in corpore relinquuntur, ex iis quæ fiunt. quare cõtrarietates quoque alias in genere frictionum, vt tum mollem & duram, tum multã & paucam: alias in affectibus, vt tum

colligationem & folutionem corporum,tum gracilitatem & craffitudinem,neceffe eft conftituamus.Ac prior quidem affectuũ contrarietas ex priore frictionum contrarietate nafcitur,fecunda non item.euenit enim in hac vt gracilitas proueniat ex multa frictione, carnis incrementũ ex mediocri:quippe quum pauca augendæ carni non fufficiat,propterea quòd id quod carnis incremẽtũ accepturum eft, & fanguinis moderato acceffu & valida virtute indigeat: quorum vtrunque mediocris commodè præftat frictio: pauca neutrum,nec abundè,nec fatis. Hippocrates igitur redactis veluti in elementa fimplicibus differentiis,vniuerfam frictionum rationem abfoluit: quemadmodum carnem fatis adiicias,quemadmodum detrahas,quemadmodũ corpus mollias,& quẽadmodum conftringas.Cum his vnà protinus fe promunt tum media earum opera ,tum quæ per coniugationem faciunt.media,quum neque ligare corpus,neque foluere,neque carnem augere,neque minuere ftudemus: per coniugationem verò fiunt,vt quum verbi gratia,pariter colligare & carnem durã adiicere volumus, frictionem duram vnà cum mediocri quãtitate adhibeamus:quum verò mollem,frictionem quoque mollem & quãtitate mediocrem adminiftremus: & in aliis etiam coniugationibus ad proportionem. Etenim tres differentiæ frictionum à qualitate fumptæ , tribus quæ fumuntur à quantitate coniunctæ, nouem coniugationes efficiunt. eas nos formula quadam defcribemus, in qua duorum verfuum qui fupernè pinguntur, priorem , qualitatum: fecundum,effe quantitatum volo.

Dura,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mollis,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mediocris.	Pauca, Multa, Mediocris.

De matutina frictione. Cap. XVIII.

DE matutina frictione in corpore temperato ad hunc modum differendum eft.Si nihil fit de quo queratur,certè fuperuacaneum erit eum fricare: nifi fiquando ingenti frigori occurrendum videtur. tum nanque veluti qui frigida funt vfuri,fic frictione quoque hoc præparabimus.Si verò laffitudinis fenfus vllus appareat,tum vngendus homo eft & molliter fricãdus. Simili quoque modo,fi ficcior iufto fit,oleo dulci vngẽd⁹ eft(id enim ficca corpora humectat) fricandúfque vt omnino parciffimè,ita nec duriter, nec molliter: quippe quum fuccurrere digeftioni in corpus,non cutis carnífque habitum mutare, neque etiam quod in his continetur quicquam per halitũ digerere oporteat. Quorum mollis vtrunque,dura alterum facit:fiquidem hæc cutim denfat durátque: mollis verò per halitum digerit,ac corpus laxum molléque facit. Verùm fi cutis denfitatem corrigere velis,ei quæ ex duris tum frictionibus tum pertractionibus, atque ex vehementi exercitatione & multo puluere orta eft, mollis frictio cum copiofo & dulci oleo medetur:quæ verò ex frigore contracta eft,eam primùm frictione ficca & celeri, deinde cum oleo adhibito calfacientes, ad naturam fuam redigemus. Laxitatem verò quæ frequens balneum , mollémque frictionẽ & veneris vfum cõfecuta eft,paucula frictione, primùm quidem ficca , deinde cum oleo aliquo eorum quæ adftringunt,fanaueris. Humiditatem verò quæ nimiæ portioni fucceffit, ficca frictio, & cum linteo adminiftrata, & cum manica , interdum etiam folis manibus , idque vel citra vllum pingue, vel cum eo planè exiguo,corrigit. Efto autem oleum hoc quod per halitum euocet,& omni facultate adftringente vacans.

De vefpertina frictione. Cap. XIX.

ATque ita quidẽ de matutina frictione. Vefpertina verò iis vtilis eft quos vel valida laffitudo premit, vel immodica ficcitas malè habet , vel quorum corpus ex alimento non nutritur. Verùm fymptoma quum corpus non nutritur, nunc feponatur vnà cum aliis omnibus fymptomatis quæ pòft tractabuntur. In temperata verò natura,quum aut calida laffitudo aut immodica ficcitas corpus afficit, prandium minus efto : tum ab eo ad cœnam longius tẽpus interponatur. plurimùm quiefcat:exiguum tamen quippiam inambulet, vt cibus recto motu concuffus fubfidat. melius etiam fit fi exonerare aluum poffit. His omnibus ritè peractis, fecurus oleo dulci fricabis. non multum tamen ventrem continges: fi fecus facias, periculum eft ne & cibũ deterius concoquat,& fuccus aliquis ex eo femicrudus in corpus digeratur, capútque turbetur, & ftomach⁹ fubuertatur. Optimum ergo fuerit omnino ventrem non attingere:fi

C verò in mufculis ei vicinis vel fenfus aliquis laffitudinis vel ficcitas maior appareat , blandè & mediocriter vngi debebunt,

De frictione quæ ad febrim tollendam adhibetur,Ex libro Herodoti de auxiliis quæ fiunt, Cap. XX.

FRictiones quæ caufa foluendæ febris adhibentur, hifce temporibus funt adminiftrãdæ. conueniunt enim circa morbi ftatum,non omni quidem in parte, fed
D extrema,vt non longè à declinatione abfit. In temporibus verò acceffionum,primùm in declinatione fieri debent.Obferuandi tamen funt qui partes aliquas inflammationibus obfeffas habent: nam fi eæ fint , diffolui febris nullo pacto poterit. Quin obferuare etiam oportet fpirandi difficultates, itémque fudores qui fine ordine in toto corpore aut vultu & collo fefe oftendunt. Ergo quibus facta crifis eft in principio declinationis, æftate atque autumno accõmodatè in loco temperato reclina-
E bis,atque inibi paratũ hydrelæũ calidũ,in quo aphronitrum toftum iniectum fit,habebis. Frictio autem in iunioribus & minoribus,à quatuor fiat : in iis verò quorũ ætas floret, quique maiores funt, à fex adminiftretur: vt alii brachia ad manus digitos vfque fricent , alii thoracẽ vfque ad inguina , alii denique crura vfque ad pedes. Effufo verò pingui aliquo, manus fupernè deorfum deducant,ita vt pars omnis infricetur : deinde hominem pronum ftatuant , ipfúmque ad eandem proportionem fricent.ac principio quidẽ,leui manuum iniectione lentáque vtantur:deinde verò, celeri & comprimente : po-
F ftremò verò remiffa , & quæ in omnibus primæ fit par atque fimilis. Iam verò etiam partes capitis & ceruix adiuncto pingui cõtrectentur. Partes autem fingulæ in iunioribus centies,in florenti ætate ducenties fricentur: in iis qui athletarum more vitam degunt, duplicandus eft numerus. Interim verò dum frictio adminiftratur,fi multa hilaritas adfit,fimúlque febris fedetur, facilífque refpiratio & bonus color appareat,& pulfus magnitudo nõ ita multũ fit imminuta , neque dẽfus pulfus
G fit,& caro in tumorẽ adiũcto rubore fit elata,tum numero frictionũ aliquid debet accedere:at fi iis qui fricãtur fudor prodeat qui priùs nõ apparebat,tum fcire conuenit rectè progreffam effe frictionem , & inde vtilitatem ægrotanti fuiffe allatam , & tamen eum fecunda quoque experientia indigere. neque etiam quum pares acceffiones fiunt,nihilque occurrit quod fenfus iudicio vtile aut noxium fit , fed per fe ipfæ impulfus capiunt, expectãda crifis eft. nam ex fecũda adminiftratione per-
H fpicua vtilitas apparebit.Omnibus porrò poft frictionẽ, aquæ calidæ quod fatis fit dãdum eft. fique tempora remiffionis adfint, poft turbationem quam auxilium hoc

hoc attulit,& post sedationem concussionis alendus æger est. At in quibus nihil quicquã remittitur, eos perfectas remissiones expectando nutrimus,in mediis temporibus largum potum dantes,& præsertim iis quos siccitas malè habet. alimenta verò liquida & calida danda sunt.Si hyems sit, ea quæ ad curationem pertinent,in loco calidiore fiãt, oleóque aphronitrum misceatur,& vini decima pars indatur.In secundis verò frictionibus, si non laxentur,viré sque corporis validæ sint, & pulsus in propria magnitudine permaneant, nec vlla turbatæ respirationis nota videatur,à frictione refectos insidere oportet,atque perfundi, vt inde laxãdis corporib⁹;simile quippiã iis quæ per sudores fiunt,post crisin perficiatur, atque vtilitates magis variæ extẽt: nã vel manẽt in eodẽ statu(vt antè dixi)adiuti ad morbũ discutiendũ,vel typi in alterius generis formas transeũt, vel intermissiones capiunt, vel fiunt vehemẽtiores, & eodẽ die cessant.Sæpè etiam tutas perseuerãtias inferunt,post quas laboriosus frictionum modus cauendus est: sed in primis frictionibus manendum,quum non procul finis conspiciatur. Si verò intendas manuum iniectionem, neque ferant, vlcerísque sensum tactus inuehat, à frictione desistendum: si verò fricando multum circa se calorem sentiant,idque semper,& maiore itidem malo afficiantur, adsit verò etiam aliquod symptoma implacidum ,tunc à tali quoque auxilio abstinendum est, quum eis immẽsum calorem afferamus, & vt cætera adhiberi queant, tempora remissionis expectabimus. Si verò adhibita frictione in diuturnis & intermittentibus febribus accidat vt continua & vehemens febris subsequatur, moueri & turbari non debemus quasi res malè cedat, quandoquidem inde statim æger recreabitur. Iam verò frictionem quoque tollendæ febris causa adhibere debemus in iis qui febres molles & tepidas habent , quæ vel ab initio tales in eadem forma perstiterunt, vel ex vehementibus & difficilibus febribus,declinantes,ad hasce magnitudines peruenerunt. Quibus verò frictiones adhibẽdæ non sunt,discerni debent ex temporibus morbi, ne aliquid incommodi palàm afferamus: quinetiam facta ægrotantis secum comparatione, id discernetur. Quamobrẽ noxæ quæ inuehuntur, spectandæ sunt. nam quum febres quæ à frictionibus excitantur vehementes sint,nec declinent ,sciendum est hoc auxilium non proficere: simili quoque modo,si segnes & somnolentæ per totum caloris tempus sint , laxúmque corpus, respirationem densiorem , & pulsus exiguos & obscuros,atque etiam frequentes reddant, tum frictionem malè cedere iudicamus:sed & tremor & conuulsio ex frictione intempestiua & multa fiet:pariter etiam ex dolore inflammatio exorietur, carne in tota corporis mole intumescente. His symptomatis animum diligenter attendere , & copiam remediorum paratam habere oportet.

De inambulatione,ex xxx.libro Antylli,de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXI.

DEambulationis duo statuenda sunt genera, quorum alterum vt auxilium,alterum ad corporis recurationem adhibetur. Deambulare igitur auxilii gratia censemus in affectionibus quæ capiti,itémque oculis,gurgulioni , & thoraci, præterquam in sputo sanguinis, contingunt.Est verò etiam maximè vtilis deambulatio stomacho humescenti, dolenti,& in quo alimenta coacescunt & corrumpũtur:efficax est etiam ad mulieres quibus suppressæ sunt purgationes : & quum aluus sistitur, & cibi supernatant,& vrina retinetur. Non mediocriter quoque coxendicis morbis prodest: & ad summam, omnibus iis in quib⁹ necesse est aut à superioribus partibus ad inferiores aliquid defluere,aut quæ ad inferiores partes propẽsa ferũtur,excernẽda sunt.De ambulatione verò apotherapeutica vtemur cõfectis grauioribus exercitationibus,& post purgationes quas medicamẽta fecerint,& post sublitionẽ oculorũ,& post copiosum vomitũ:& absolutè atq; vno verbo, deãbulatio apotherapeutica potest animũ remittere, spiritũ cõmutare, & in ordinẽ adducere, & quæ distẽta sunt soluere, itémq; thoracẽ purgare, & vt facilè respirationẽ edat efficere,instrumẽtáque sensus roborare, & ventriculũ firmare;&,quod maximi refert,omnẽ affectionẽ quæ lassitudinis sensum affert, quæque perturbat , explicare atque dissoluere. Ac deambulatio quidẽ quæ auxilii causa suscipitur , & multa & cõtenta esse debet:tũ crura impariter mouẽda, calcibúsque incedẽdum, tũ pectoribus pedũ cum poplitũ cõtentione ambulandũ: ac initio quidẽ quietè,deinceps verò vehementius, & rursus vicissim remittẽdum: quantitas autem ex viribus iudicetur. Verùm quæ recurãdi causa initur, pauca & placidè administrata, & quieta,animi corporísque effusione cõiuncta esse debet. Ex quo fit vt quietæ deambulationes imbecillioribus accommodatæ sint. Eædem quoque conueniunt iis qui à cibo deambulationibus vtuntur, itémque iis qui nuper è somno sunt experrecti , & qui ante maiores exercitationes,ad eas ineundas se deambulãdo præparant,& qui parte quauis dolent. Robustæ verò deãbulationes conueniunt valentioribus perfrigeratis,quique spiritum ægrè trahunt , languidúmque vnà etiam cum viribus habent,quique segniore sunt mole corporis, & qui carnem reficiunt,& cõualescentibus. Quæ verò cum intentione crurum aut calcibus incumbẽdo fiunt,capiti malè affecto sunt accommodatissimæ , itémque thoraci humidiori, & vtero conuulso, & purgationi suppressæ , & quum partes infernæ ex alimento fructum non capiunt: & omnino quibus materia sursum repit & fertur. Non intẽtæ verò deambulationes placidis similes sunt,atque ad eadem valent: quæ verò extremis digitis obeũtur,eas obseruatum est propriè lippientibus & aluo suppressæ vtiles esse : accliues autem thoraci qui spiritũ exiguum ducat, idque ante cibũ,& quum loco aliquarũ maiorum exercitationum iniungitur deambulatio. Decliues verò cruribus laborem afferunt illæ quidem,sed tamẽ magis quàm aliæ materiam infrà trahunt, quum eam à capite ad inferiores partes deducãt. Inæquales verò vtiles sunt iis qui citò deambulãdo fatigãtur.Quæ in campo fiunt, magis laboriosæ quàm hæ sunt,& magis etiã sunt accõmodatæ ad spiritũ & ad corpus constituendũ : quæ loco aspero fiunt,caput replẽt:quæ in arena,& præsertim profunda, (est enim hoc vnũ genus exercitationis vehemẽtissimæ)efficacissimæ sunt ad omnes partes corporis firmãdas,& potẽtissimè ad materiã è supernis ad infernas partes deducendã:quæ verò in terra molli fiũt, proximè accedũt ad eas quæ in arena fiũt: quæ in pratis exercẽtur blandissimæ sunt, nihil omnino sensus tentãt, nihil cõmouent, sed tamen caput implent , cum propter odoris suauitatem, tum propter humiditatem quæ in eis inest: quæ verò in viis fiunt, minore cum labore fiũt quàm eæ quas in locis deambulationibus dicatis obimus,quæ verò habent inuolutiones,sunt capiti noxiæ.Oblongæ verò similes sunt iis quæ in viis fiunt:quæ verò in locis superioribus domus fiunt , cæteris omnibus sunt anteponendæ: nam & vaporum qui è terra efferuntur sunt expertes,& aerem habent puriorem. Atque ex eis accõmodatiores etiam sunt quæ fiunt in locis quæ tabulis sint strata: siquidem obsecundãt,& caput læuant,& materiã deorsum trahunt.Exigua deãbulatio prodest iis qui fatigati sunt,quíque post exercitationes loti nõ sunt,& iis quibus à cibo deambulationibus opus est , quibus grauitas est in corpore. Multa verò deambulatio iuuat eos qui caput aut thoracem malè affectum habent,&quibus infernæ corporis partes non nutriuntur , & qui in exercitationibus vehementiore motu egent. Iam verò quæ prope mare fiunt , siccandi & materiam attenuandi vim habent:at quæ circũ flumina & stagna fiunt,humectãdi vim habẽt:veruntamẽ quæ prope stagna fiũt, deteriores cẽsentur:quæ verò in mediterraneis fiũt partib⁹, eæ sunt aliis quæ dictæ sunt præstantiores,verùm superantur ab iis quæ propè mare obeuntur. Quæ in rore fiunt,similes sunt iis quæ ad stagna fiũt: quæ in locis auiũ volatu frequẽtatis fiunt,efficacissimæ sunt ad euocandũ per halitũ,& ad leuandũ: simili quoque modo eæ quæ in sublimib⁹ fiũt locis.At quæ cauis locis & speluncis(aer enim ibi intẽperat⁹ & vitiosus inest)itémq; quæ sub tecto fiũt,

deteriores sunt iis quæ sub dio valent enim ad replendũ vel maximè, si humili tecto casa sit munita. Quæ loco ventris non perflato fiunt valent ad euocandum per halitum, & ad excremẽta dispergenda, itémque remittunt, non feriunt: at ex iis quæ vento perflante fiunt, quæ sub Borea, tusses excitat, thoracem lædunt, stomachum dissolutum roborant, vires collabentes firmãt, & sensuum integritatem afferunt: quæ sub Austro, caput replẽt, sensuum instrumenta hebetant, aluum molliunt, atque ad dissoluendum valent: at quæ Zephyris spirãtibus fiunt, eæ præstãt cæteris omnibus quæ in vento fiunt. non habent enim Boreæ insuauitates, quum eis mansuetudo simul atque iucunditas sit coniuncta. quæ in Apeliote fiunt, malæ sunt, & feriunt: quæ in Sole, effundunt, & caput implẽt, & inæqualitates gignũt. Quæ sub arboribus fiunt, meliores sunt iis quæ sub tecto. aër enim ventilatur, & redditur salubrior: eæque conuenienter arborum qualitatibus aut nocẽt corporibus, aut prosunt. Quæ verò cælo sereno, leuant, per halitum euocant, attenuant, bonam respirationem & mouendi facilitatem parant: quæ nubilo, caput implent, grauitatẽ important, minùs que per halitum euocant. ac matutinæ aluum molliunt, & segnitiem è somno cõtractam dissoluunt, spiritũ que attenuant: vespertinæ verò ad somnum hominem præparant, & inflationes dispergunt.

De cursu, ex eodem Antylli libro, Cap. XXII.

Quoniam cursus est deambulatio vehemens & concitata, ideo inter vehemẽtes exercitationes numeratur: est verò accõmodatus hyberno tempore, itém que æstate media. Valet autem ad corpora calfacienda, appetitum reuocandum, & ad naturales actiones corroborandas, & stomachum firmandum, & defluxiones euocandas. Etsi enim primùm defluctiones videtur excitare, eas tamẽ postea cohibet & comprimit: verùm caput implet. In renum autem morbis, & feminis profluuio, vt afferuatũ quoddam auxilium, nos cursum adhibuimus. Prodest ischiadicis, in quibus in cursus initio vix moueri possunt: sed vbi in cursu sunt, ita properant vt morbi propemodũ obliti videantur. In iis verò quorũ viscera torquentur, & qui fungos esitarunt, & qui à scorpionibus icti sunt, nos cursum profuisse obseruauimus. Ergo differẽtias quæ ex qualitate & quãtitate sumũtur, & cæteras etiã generis eiusdẽ, ex iis intelligemus quæ supra de ipsis deabulationibus dicta sunt nobis: at quæ nõ dixerim⁹, quæ quidẽ sunt perpauca, ea nũc persequemur. Est ergo cursus quidã qui rectà ad anteriora fit, qui inde etiã nomen duxit: alius in posteriora, quẽ recursum vocãt: alius in orbem, quẽ circuncursum nominant. ex quibus is qui ad anteriora fit, ea præstat quæ iam diximus: at recursus in posteriora, is non celeriter initus, & capiti, & oculis, & tendinibus, & stomacho, & lumbis accommodatus est atque vtilis: idcirco nõ replet caput. Porro incessus qui pedibus in altum sublatis fit, qui cogit vt firmius summis pedibus incũbendo homines vadãt, ne cõcidant, materiã infrà trahit. Cursus verò in orbem, thoraci & cruribus accommodatus est, at capiti est alienus. Ergo cursus qui tecto corpore ineuntur, ii carnem calfaciunt, & sudores mouẽt: qui non tecto corpore, non magnam illi quidem sudorũ copiam eliciunt, veruntamen clàm vehementer per halitum euocant, atque etiam corpora durant & exiccant.

De gestatione, Eiusdem, ex eodem libro, Cap. XXIII.

Aliæ exercitationes in motu corporis consistunt: gestatio verò media est inter motum & situm partium corporis quiescentium: quúmque totum corpus ferendo moueatur, inde existit vtilissima & placidissima exercitatio, quæ ipsas itidem partes nõ minus quàm magnæ exercitationes, moueat. Omnis autem gestatio potest naturalem calorem augere, & materiæ multitudinem discutere, & habitũ corporis firmare, & actiones stupidas excitare, & segnitiem præterea dissoluere, & corporis turbationẽ sedare, & iis quos vigiliæ exercent, somnum conciliare, & cõtra etiam veternosis & dissolutis reditum ad se, & vigilias parare. Ac somnum quidem

A conciliat, excremẽta quæ à capite & stomacho delabuntur, per halitũ digerendo, quum hæ partes sint vigiliarũ causæ præcipuæ: at vigilias postea inducit, corporis tenorem ad se reuocando & corroborando. Gestationis autem differentias cõmunes in oratione quæ de ambulationib⁹ habita est exposuim⁹. propriæ verò sunt hæ: Vna in lectica fit quæ fulcra habeat lineis ab angulo ad angulũ per pedes distincta: vel fit in sella: hæcque duplex est, vel sedentibus iis qui gestantur vel iacentibus, vel in vehiculo, vel in naui: ac in naui quidem quæ aut ventis

B aut remigibus impellatur. Gestationi quoque subiicitur equitatio, quanuis nonnulli de ea priuatim loquantur. Ergo gestatione quæ in lectica fit, vtimur in febricitantibus, aut qui diuturna imbecillitate laborãt, quique elleborum sumpserunt: atque etiam dum vires reficiuntur, quum imbecilli adhuc homines sunt, prodest: itémque vigilantibus, quique segnitie & pigritia quadã sunt oppressi, & iis quibus caninum in modum appetitus est intentus, quippe quæ intentionẽ illam sedet: & iis qui tardè alimentũ conficiunt, & iis qui alias obire exer

C citationes non possunt: eadem quoque proportione, iis qui diuturno morbo impliciti sunt vtilis est. Sed aliud genus quod lectulo pensili fit, & ante & post cibum prodest: alterum verò, post cibum est inutile. Quomodo autem vti hac gestatione debeamus, explicatur à nobis vbi de elleboro propinãdo loquimur. In sella autẽ stratos gestamus eos qui febrim habent, atque ex iis lethargicos poti⁹, & quos cataphora vrget. Qui verò simplici, & permanẽti, & diuturna febri iactantur, si vires ferant, debent gestari quamplurimum, quandoquidem gesta-

D tio minus mouens corpora, quandoque febrim excitat. Ergo in febricitãtibus qui ad integritatem perueniunt, vel quorum longa admodum remissio est, vel qui febribus tenẽtur longis, etiamsi non magna interualla habeant, conuenit hæc gestatio. Qui febrim non habent, in cathedra non tecta potius quàm tecta gestandi sunt. Tempora autẽ & loca in quibus gestatione vtendũ sit, & quibus modis fieri debeat, deambulationis tractatio nobis exposuit. Quæ autem in vehiculo fit, habet vim quandam amoliendi commouendique morbos stabiles

E & permanentes: quæ verò in nauibus fit, parum plerunque distĩguitur ab ea quæ in terra administratur: ac quæ trãquillo mari obitur, non admodum magnã turbationem neque concussionẽ affert. Ex quo fit vt fermè accõmodata sit iis quibus etiã gestatio per currum cõuenit: nisi quòd hoc magis habet, quòd in purgato aere, & in quo non humidi vapores, sed sicci & acres sint, efficitur, & ob eã ipsam causã est præstãtior. Quæ verò per pontũ fit, vẽtis nauim ferẽtibus, ea maximè varia est, & ex maxi mè cõtrariis cõstat. Habet enim motũ acutissimũ, vehe-

F mentissimũ, & neutiquã cessantẽ dum nauis à vento impellitur: éstque mixtus ex securitate & timore, habétque facillimas & celerrimas mutationes: ac tales quidem mutationes omnem diuturnam morborũ affectionem remouẽt. Commotio denique quæ in nauigatione excitatur, vim habet elleboro leui & albo persimilem.

De equitatione, ex eodem, Cap. XXIIII.

Equitationis exiguus in ægrotantibus est vsus: nam si placidè equus gradiatur, nihil magis quàm lassitudinẽ, & præsertim inguinibus, afferet: si vehemẽter im-

G pellatur, quanuis totum corpus laboriosè concutiat, tamen aliquid vtilitatis affert: siquidem magis quàm omnes aliæ exercitationes, corpus, & præsertim stomachũ firmat, & sensuum instrumenta purgat, eáque reddit acutiora: sed thoraci exercitatio hæc est infensissima.

De gestatione quæ in febribus conuenit, ex Herodoti libro de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXV.

Gestationis quæ in sella aut cathedra fit, primus mo-

H dus est vt neque minus quinque stadiis, neque plus quàm huius duplũ producatur: qui modus sequẽti etiã die erit obseruãdus. A tertio verò die quinque stadia singulis diebus accedãt vsque ad triginta stadia. qui verò longiore gestatione indigẽt, ii curru qui manu ducatur vtũtur, quos per triginta stadia mouere incipim⁹, deinde

ea conduplicamus. Qui in febribus vigilia premuntur, eos vſquedum ſomnum capiant geſtare oportet: quos verò dolor vexat, aut aliud tale ſymptoma exercet, geſtandi ſunt donec id quod eos infeſtat moueatur. Geſtatio verò quæ lecto penſili fit, numero quidem non facilè definiri poteſt quanta eſſe debeat: verùm conſequi ratione debemus tanto tempore vtendum ea eſſe quanto quiſpiam in ſella perlatus quadraginta ſtadiorum iter conficeret. Qui verò in bigis geſtantur, à ſtadiis triginta aut quadraginta ducentes initium, vſque ad ſpatium altero tanto maius progredi debēt. Quibus maiore menſura opus eſt, ſunt qui equitare conſueuerunt: in quibus equitatio quoque anteponenda eſt, vtpote eorū naturæ accommodatior, & habita etiam conſuetudinis ratione. Qui denique nauibus geſtantur, à ſexaginta ſtadiis incipiant, & in duplum horum deſinant.

De cricilaſia, ex quarto libro Antylli, de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXVI.

HÆC exercitatio intenta corpora mollire poteſt, & quæ loco ſtabiliri non poſſunt, tū reuolutionibus, tum verò etiam figurarum corporis varietate ſic parare vt facilè flectantur & ſtabiliantur: neruóſque imbecillos firmare & laxare, & calorem excitare, & intelligentiam quæ deflexit de via & atra bili agitatur, ad ſtatum ſuum reuocare. Sit autem crici diameter minor quàm ſit hominis longitudo, vt eius altitudo ad mammas vſque perueniat: neque impellatur per longitudinem, ſed etiam errando. Eſto autem ferreus auriga, qui anſām ligneam habeat. Nōnulli tamē tenues cricos rotæ adiectos ſuperuacaneos eſſe putauerūt: veruntamē nō ita ſe res habet, ſed ſtridor ex eis ortus hilaritatē & voluptatē animæ parit. In initio autē rectos impellere cricos oportet: vbi autem corpus incaluerit atque inane ſit factum, tum exiliendum & diſcurrendum: ſub finē verò, iterum recti impellendi ſunt, vt ſtatum quem exercitatio parauit, tueamur. Tēpus autem accōmodatū eſt ante cibū aut balneū, vt etiam in aliis magnis excercitationibus obſeruatur.

De natatione, Eiuſdem, ex eodem libro, Cap. XXVII.

PAuci diuturni morbi ſunt in quib⁹ apta ſit natatio, & perrarò etiam adhibetur: ac æſtate ſolùm ea vtimur, poteſtque gracilem reddere, per halitum euocare, firmare, calefacere, attenuare, hominem iniuriæ minus obnoxium facere. Quæ ergo in mari fit, ea hydropibus, ſcabioſis, & quos exanthemata infeſtos habent, itémque elephantiaſin patientibus, & quorum crura aut aliquæ aliæ corporis partes defluxione tentantur, accommodata eſt. Facit quoque ad eos qui ex alimento fructum nō ſentiunt, iiſque qui in morbo exagitantur. Capiti verò nocet non ſolùm quæ in mari, ſed etiam quæ vbique fit: quæ verò in dulcibus aquis, ægrè & imbecilliter prædictas res poteſt. Quamobrē vitanda plerunque eſt: nam ſi quis in ea diuti⁹ immoretur, ei nerui cū propter frigus, tū propter humiditatē lædētur: at quæ fit in calidis ſpōtè naſcētib⁹, incōmoda eſt, quippe quæ impleat. Sed multo magis fugiēda natatio eſt quæ ex calefacta aqua cōſtet. Quinetiam ſiue in marina ſiue in alia aqua natare quis voluerit, debebit is prius moderatè vnxiſſe, & frictione præcalfeciſſe corp⁹, & eueſtigio in aquā ſe proiicere.

De palæſtra, Cap. XXVIII.

PAlæſtra vehemens firmum & validum ſpiritum efficit, itémque corpus ſolidum & muſculoſum: neruos etiam confirmat, & ſenſus exacuit, & naturales actiones corroborat. Carnem dēſam illam quidem & excitatam, ſed tamen ex omni parte paucam adiicit. Pinguedinem, omnia œdemata, tumores, aquam intercutem diſſoluit: thoraci aliena eſt. At placida palæſtra vice verſa carnem multam cōparat: ex quo fit vt iis qui reficere ſe incipiunt ſit ſuperiore accōmodatior. Præterea erecta palæſtra capiti prodeſt & thoraci, & neruos corroborat: quæ verò ſuper pauimento fit, lumbos, genua, præcordia, & inteſtina vitiata adiuuat: ſed capiti eſt ineptior.

De vmbratili certamine, ex eodem libro eiuſdem, Cap. XXIX.

VMbratilis pugna valet ad ſedandam affectionem laſſitudinis ſenſum referentem, & ad humeros firmandos, & ad neruorum imbecillitatē & ad tremorem corrigendum. quinetiā materiam infrà deducit, & præſertim in iis qui ſummis pedibus pugiles imitantur. Eſt etiam vtilis renibus, colo inteſtino, atque vitiis quæ thoraci ſolent accidere. Oportet autem non ſolùm manibus cum vmbra depugnare, ſed etiā cruribus: ac interdū tanquā ſalientes, interdum verò tanquā calcibus cædentes.

De geſticulatione, ex eodem libro, Cap. XXX.

INter choream & vmbratilem pugnam media interiecta eſt geſticulatio, ſed ad vmbratilem pugnam propius accedit: eſtque ad eadem vtilis ad quæ pugna vmbratilis eſt. ſed hæc pueris, mulieribus, ſenibus, & quorū corpus mirū in modū gracile atq; imbecillū eſt, magis cōuenit: ſiquidē vtilis & accōmodata eis eſt exercitatio.

De exiliendo & ſaltando, ex eodem libro, Cap. XXXI.

DIffert exilire à ſaltādo: nam exilire eſt curſui ſimile, quum eodē in loco corpus manet, poplites inflectendo & circumuehendo: ſaltus verò eſt fermè crurum continuus. His ſimilis eſt ſaltus quo Lacænæ mulieres ad nates ſaltando priſcis temporibus vtebantur. ſaltabāt enim circunflexis cruribus, ita vt calcibus nates attingerent: quandoque cruribus alternatim inflexis, vt calcibus nates peterent: quandoque verò vtriſque vno & eodem tempore. Exilire verò accommodatum eſt diuturnis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes ſuperiores propēſa fertur, cruribus imbecillis, ſeſe non alentibus, excarnibus, ſtupidis, & tremulis. Saltus verò magis quàm ſiquis exiliat, materiam infrà ducit: ſed quia thoracem cōcutit, ideo eius affectionibus non cōuenit, verūtamen & ad motum & ad actiones promptum corpus valde reddit. Saltatio verò ad nates caput purgat & ſiccat: euocat etiam menſtruas mulierū purgationes, & fœtus nimiū adhærentes expellit, quemadmodum Hippocrates in libro de natura pueruli ſcriptum reliquit. ſecundas quoque retentas deiicit, & vterum qui ſuprà ſe contraxit, in ſuum locum trahit, & hæmorrhoidas itidem prouocat.

De pila, ex eodem libro, Cap. XXXII.

EXercitatio quæ ex pila exiſtit, promptiores ad motū reddit eos qui in ea ſe exercent, & vitales actiones roborat. Eſt autem in ea differentia quæ ex pilæ differentia oritur. nā alia parua eſt, magna alia, & media alia: atque alia iuſtæ magnitudinis, alia deniq; inanis & vacua. Paruæ pilæ magnitudinis ſūt tria genera, & ex vnoquoque genere vna extat exercitatio. quædā enim valde parua eſt: qui in ea exercētur, corpore maximè elato ludunt, & colludētes manus manibus proximè admouent: hæcque exercitatio cruribus aptiſſima eſt: ſiquidē vnà cum intentione crurum adminiſtratur. Vtilis eſt etiam dorſo & coſtis pullulātibus, itémque brachiis: carnem quoque ſolidam reddit. Alia pila eſt paulo maior, qua etiam homines vtuntur, & cubitos cubitis ludendo immiſcēt: nec corporibus mutuò hærēt, nec annuūt, ſed variis modis mouentur, & propter varios pilæ ictus atque motus, huc atque illuc digrediuntur. atque hæc pilæ exercitatio præſtantiſſima eſt, & quòd corpus ſanum & promptum ad motus cum robore coniuncto præſtat, & quòd aſpectum firmat, nec caput replet. Tertia verò pila quæ his maior eſt, diſtantes inter ſe homines ludunt: ſed in ea, ſtataria pars eſt & motoria. Qui manent, pilam emittunt cū vehemētia & cōtinuitate, brachiáque & oculi iuuantur: in motoria verò & brachia & oculi pariter iuuātur: ſed cruribus etiā propter curſum, & ſpinæ propter inflexiones quæ currendo fiunt, commodum accedit. Atque hæc quidem de parua pila ſufficiant. Exercitatio autem quæ à magna pila oritur, non modò à ſuperioribus differt ex pilæ magnitudine, ſed etiam ex manuum figura. nam in ſuperioribus omnibus ſummæ manus ſemper humiliores humeris tenētur: in hac verò, capite altiores. & idcirco ille quoque excitatur in hac exercitatione, atque diſcutitur. quandoque etiā ſummis pedibus vadunt, vt manus altius extollant: quandoque etiā ſaltant, quum pila ſupra eos fertur. ita firmat totū corpus huiuſmodi exercitatio, & capiti prodeſt materiā infra deducēs. Quæ

verò plus iufto magna pila eft,brachia quidē in ea proiicienda firmat,& vtraque etiam manu propter magnitudinem emittitur, fed plagas duras affert: eàque non modò ægrotis aut conualefcentibus inutilis eft, fed etiā bene valentibus. Inanis verò pila,cui etiam folliculo nomen eft,æquè exercet ac motoria in qua curritur. fed tamen non admodum facilis eft neque apta, atque ideo omittenda eft.

De pugillatorio folle,ex eodem libro,
Cap. XXXIII.

Follis pugillatorius in corporibus imbecillioribus grano ficulno aut farina,in robuftioribus arena impletur: eius verò magnitudo ad vires corporis,& ad ætatem accommodetur. Sufpenditur autem in gymnafiis fupernè è culmine, tantúmque à terra diftat vt fundum ad eius qui exercetur vmbilicum pertineat. Hunc vtrifque manibus tenentes qui exercentur,primùm quidem quietè, poftea verò vehementius geftant, ita vt ipfum recedentem confequantur, & iterum redeunti cedant violentia compulfi: poftremò verò eum è manibus reiicientes emittunt, vt quum reuertitur,vehementius corpori aduentu fuo occurrat. Ad extremum verò in fedem fuam fæpiffimè reftituendo demittunt, vt ex congreffu fi non valde aduertant retrocedat. Ex quo fit vt quandoque manibus occurrant, dum propinquat, quandoque verò pectore,manibus paffis,quādoque verò iis ad terga reuolutis. Poteft igitur hoc exercitationis genus mufculofum corpus reddere,& robur afferre,éftque humeris & toti corpori aptū, & propter plagas quas infligit omnibus vifceribus idoneum.

De exercitatione,quæ halteribus contorquendis fit,ex eodem, Cap. XXXIIII.

Halterum iaculatio, dura exercitatio eft: ftomacho autem quem defluxio infeftat, quique imbecillus eft,& in quo cibus arefcit,& qui cum labore concoquit, eft accō modata, & probè etiā humeros exercet: carnem creat,fed nec capiti nec thoraci conuenit. Differunt autem halteres inter fe: nam vel feparatim mittuntur manibus extenfis & circumactis, vel tenētur folùm in protenfione manuum plerunque quiefcētium,& breui motu agitatarum: & iis ipfis qui exercentur introeuntibus, & æquè ac pugiles cōcutientibus: vel quum ii qui exercētur, manus ad fpinam iaculando inflectunt. Primùm genus ea præftat quæ diximus: fecundum verò, crura neruófque confirmat,& materiam deducit:tertium verò fpinam iliáque iuuat & mollit,fed caput peffimè afficit.

De ingreffu per loca fima,ex eodem libro,
Cap. XXXV.

Hoc exercitationis genus fpiritum roborat, & corpori faciles flexiones parat, ac præfertim eam vim cruribus indit, ac fimul etiam robur iis partibus quæ mouentur,cōparat: longum verò tenorem præparat,neruos conferuat,materiam deducit,& fuperiora excrementa ad fuos meatus pellit. Si verò etiam cum arteriarum firmitate adhibeatur,fiet vna è validiffimis exercitationibus,quæ inferiores & fuperiores partes corporis æquè fatigabit.

De armorum pugna,ex eodem libro,
Cap. XXXVI.

Hæc exercitatio apud veteres non erat: non erat,inquam,inter eas quæ ægrotantibus profunt, quum aliter fe in armis veteres exercerent. Romani verò hanc poftea exercitationem inuenerūt, quæ primùm quidem conducebat, vt ad bellum paratiores effent: fed quam nunc inftituimus, ad corpora fatiganda pertinet. Ergo milites (hæc enim ad fingulare certamen pertinet) armis indutis, vel contra aduerfarios, vel contra columnam tanquam cōtra aduerfarium pugnant. Hæc autem exercitatio poteft corpus aptius ad motum & ad carnem fufcipiēdam reddere: veruntamen carnem mollem laxámque facit,éftque capiti noxia, tum quia mirum in modum à pileo contegatur & galea,tum quia pondere preffum laboret. Maxima autem huius exercitationis profeffio eft & pollicitatio,vt longam refpirationem & corporis firmitatē gignat,quum ii qui huic fe dedunt,omnem aliam fpirittus expulfionem ferre poffint.

De rebus venereis,Galeni, Cap. XXXVII.

Rerum venerearum ex Epicuri fententia nullus eft vfus falubris. re vera autem falubris eft vfus fi tantum interualli interponatur vt neque refolutio vlla fentiatur,& ipfe homo feipfo leuior factus,& melius etiam fpirare videatur. Tempus autem ad vtendum opportunum eft quum corpus in exquifita omnium externarum circunftantiarum mediocritate fit conftitutum, vt neque nimis plenum fit,neque vacuum, neque nimis perfrigeratum, neque fupercalefactum, neque exiccatum, neq; humectatū. Si verò errare cōtingat,paruus fit error. fed melius eft vt potius calefactū quàm perfrigeratum, & plenum quàm vacuum,& humectatum quàm exiccatum venereis rebus vtatur. Qui ergo imbecillas vires habent, ii à veneris vfu ad fummam infirmitatem deueniunt:qui verò robuftas, fed propter magnā pituitæ copiam morbo detinentur,ideo patiuntur quòd humores plus iufto per halitum digerantur. Innoxia enim venus iis eft qui calidi humidique funt,quique femine naturaliter abundant. Quinetiā corpus eorum qui firmas vires habent venus calefacit: at eorum quibus eædem imbecillæ funt, protinus quidē calefacit,fed poftea vehemēter refrigerat. Nonnulli enim funt quos protinus à iuuentute concubitus imbecilliores efficit: nonnulli verò nifi coëant affiduè, capitis grauitate infeftantur, cibos faftidiunt, ac febribus obnoxii fiunt: atque vt deterius appetunt, ita etiam minus concoquunt. Quofdam noui qui quum huiufmodi natura effent vt à coitu abftinerent,torpidi pigrique ac fegnes facti fint: quofdam verò qui melancholicorum more præter modum mœfti ac fpei expertes euaferint: hæcq; omnia ftatim veneris vfu vfu fedata fuiffe. Hæc igitur confideranti mihi,feminis retentio lædere magnopere videtur, & præfertim in iis in quibus femen fuapte natura deterioris fucci eft & copiofius, & ipfi otiofam vitam degunt, quique antea rebus venereis frequentiffimè vtebantur, poftea verò affatim abftinuerunt. Qui verò firmiores & iuuenes funt, horum habitus corporis in raritatem potius quàm vires in imbecillitatē mutatur:itaque corriguntur per ea quæ cogunt & contrahunt, qualis eft præparans exercitatio. fi verò etiam aliqua refrigeratio poft venerem corporibus adueniat, erit etiam exercitatione præparante ob eam caufam vtendum: quandoquidem ea calorem excitat. fi verò anni tempus non diffuadeat, nec à frigido balneo abftinendum erit. Cibi copia quidem fint minores,qualitate verò humidiores, tum vt probè concoquantur,tum verò etiam vt ficcitas quæ ex venere contracta eft, corrigatur. Debet verò nec frigidiore tēperatura effe, fed vel media, vel calidiore. nā quoniam corpus à venere & laxius & frigidius, & imbecillius & ficcius eft effectum,debent planè quæ denfent & calfaciāt, & vires reparent,adhiberi, atque ad hæc ftudium omne impendi.

De rebus venereis ex Rufo:in quo eft etiam victus ratio,Cap. XXXVIII.

Omnino autem concubitus frigidius corpus efficiunt: attamen minus laboris à muliere impenditur quàm à viro, atque ita etiam minus moleftiæ mulieri accedit. nam vehementes funt virorum concubitus, & ideo maior itidem labor in concumbendo ab eis adhibetur. Qui etiam erectis hominibus fiunt,maiorem laffitudinem afferunt: atque illi etiam funt huiufmodi qui poft fatietatem ineuntur,itémque poft ebrietatem. Qui ante cibum fiunt, faciles quidem ac celerrimi funt, fed nefcio quid imbecillitatis inuehunt. feminis verò interceptiones quæ in medio concubitu fiunt, renibus & veficæ funt peffimæ. Verùm non omnino peffimæ funt res venereæ,fi & tempus opportunum, & modum velis animaduertere. Ex eis ergo hæc extant commoda, plenitudinem euacuant, corpus agile reddunt, ad incrementum promouent, & magis virile efficiunt. Animo verò id præftant, vt impeditam vim rationis explicent, irámque nimiam cohibeant. Ideo fit vt melancholicis, fiquid aliud, accommodatiffimo fint reme-

dio,quicunque etiam alio inſaniæ genere laborãt, & nõ nullos etiã comitiales ſanauerũt, facta in pubertatis tẽpore mutatione:itémque nonnullos qui capitis grauitatem aut dolorem patiebantur,ſanitati reſtituerunt. Hippocrates autem vno verbo res venereas morbis quos pituita gignit,accommodatiſsimas eſſe pronunciauit:multi enim qui ex morbo non alebantur,ad cibum facilè ſumendum redierunt:alii quum prius ægrè ſpiritum ducerent,facilè ſpirantes euaſerunt: quidam quum cibos faſtidirent,ad eos capiendos promptiores ſunt facti, alii à cõtinuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant,ſunt liberati. quæ res minus afferre noxæ exiſtimatur, ſed mihi quidẽ nõ videtur,quippe quæ diſſolutum corpus in ſomnis, adhuc magis diſſoluunt. Atque hæc quidem ſunt primæ huiuſce orationis partes à nobis expoſitæ. Naturæ autem veneri idoneæ ſunt calidæ atque humidæ, victus verò ratio calidior & humidior:ac tale etiam anni tempus atque ætas:ac tempus quidem,ver:ætas verò,iuuentus. Victus verò multo quàm alii ad res venereas accommodatior eſt, qui ſit calidior atque humidior. Minimè autem ad eas facit victus ſiccans & refrigerans, atque ætas ſenilis & autumnus,& natura quæ ſit maximè ſimilis:atque ita oratio mea finem eum eſt conſequuta quem initio propoſuerã. Nunc verò rationes victus ad concubitum accommodatæ,& curationes adhibendæ iis qui vti rebus venereis nõ poſſunt,ſeſe offerunt. Diæta ergo calida & humida inſtituenda eſt:labores quoque moderati eſſe debent, & cibi facilè diduci,quod eſt totius diætæ caput. Singuli autem labores ſint contentæ deambulationes, curſus tardi & quieti, equitationes neque admodum concitatæ, neque admodum multæ:nam in eis & lumbos & teſtes fatigari vehemẽtius neceſſe eſt. Ei verò qui ſit frigidior, itémque ei qui humidior,hæc & magis & acrius facienda ſunt omnia:eum verò qui ſiccior ſit in quiete continens,in ſtatu opportuno conſtitues. Quemadmodum autem prædicti labores moderati iuuant,ita etiam moderati concubitus conueniunt. nam & ad rem ipſa incitant,& conſuetudine facilitatem afferunt:vt multi qui omiſſa conſuetudine concumbendi, non potuerint concumbere, alii verò ægrè & magno labore poſtea concubuerint:adeò non ſolùm oportet conſequenti inſtitutione corpus in ſuum ſtatum redigere. Labores autem his minus conueniunt: at palæſtræ & multæ frictiones,& geſticulationes, & miſſilium iactus,valent quidem ad robur comparandum, ſed in alias partes potius alimẽtum perducunt. Venus,ſiquid aliud,alimenti exuberantiam exigit:ergo miſeria & abſtinentia nemo conuenienter vtetur, at potu atque paſtu vtetur. Potui autem conueniunt vina fulua, quippe quæ omnium ſunt moderatiſſima,neque per veſicã adeò permeant ſicut alba:neque ſicca & craſſa ſunt,veluti nigra. eadem ſunt capiti maximè idonea, & facillimè concoquuntur:quibus omnibus eſt opus. Panes apti ſunt,puri, furno decocti:ſiquidem humidiores ſunt cæteris, obſonia ſunto carnes hœdorum,agnorum,ſuum,gallinarum, gallorũ gallinaceorum,attagenum,perdicum,anſerum, anatúmque:nã hæ omnes alunt maximé. Ex piſcibus idonei ſunt polypodes. excitare enim venerem hi mirum in modum exiſtimantur. quicunque etiam mollem carnem habent, ſunt accommodati. Inter olera,orminum,eryſimum,eruca, & rapa ad hoc faciunt,quæ etiam medicamenti vicẽ gerunt. E leguminibus,faba,cicer, eruilia,phaſeli,& piſi, quòd flatu corpus impleant, & quòd copioſè alant,conueniunt:veluti ruta,quia flatus diſcutit ac propellit,ita cõmiſcendi corporis libidinem obtundit ac diſcutit. Vuas ego in hac diæta magnopere commendo :nam & humiditate præſtant,& breui tempore probè ſubducuntur, & probè etiam nutriunt, & humanum ſanguinem replent flatu qui maximo impetu ad venerem impellit. Iam verò accommodatum etiam huic loco eſt, vt quæ tẽpora ſint rebus venereis idonea perſcrutemur,nequid in hac tractatione deſiderari poſſe videatur. Ergo tempora in omnibus multa ſunt,prout quiſque eſt paratus: ſed ſumma eſt vt recentes ſatietates & ebrietates vitentur,quia poſt has nullus alius conuenit labor. fames quoque cauenda eſt:veruntamen magis ſalutariter eo tempore cõcubitur quàm quum quis ſe expleuerit:ſed imbecillius corpus redditur. Fugiendæ quoque cruditates ſunt: idcirco cõcubitus qui media nocte fiunt,periculoſi ſunt, ſi cibo nondum confecto exerceantur. eiuſmodi ſunt ii qui ſub aurora fiunt, quum fortaſſe cruda adhuc ſint ea quæ ventriculo continentur:& quia neque excrementa neque vrinas homines emiſerint,neque aluus deiecerit,ac concumbere cum excrementis eſt malum. Ante verò exercitationes & balnea, minus periculoſum eſt. Ei verò qui conſueta munia obiturus ſit,imbecillitatem parit. Optimè ergo concumbet à cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus:nam hoc & ad vires confert,& ita refrigerationes quæ ſubſequi ſolent,minus contingunt. Inde verò ſicui poſt prãdium rerum venerearum pruritus excitetur,ceſſandum eſt donec alimẽtum ex multo ſomno conſtiterit:ſi poſt cœnam, antè dormire oportet,ſiquidem hæc maxima ceſſatio eſt. Ac natura quoq; videtur ratione quadam id efficere vt primùm eo tempore maximè ad venerem impellat,poſtea verò id quod ſuperfluit,quàm quod ei aptum & æquale eſt,accõmodatius excernat. Quod quũ medici animaduerterint, in filiorum procreatione admonent virum qui comederit,& epulis & cõuiuio exceptus fuerit:mulierẽ verò quæ parcius ſit educata,debere commiſceri:cauſa eſt,quoniam vir dare,accipere verò mulier debet. Sed ad hæc quæ diximus,aliæ quoque affectiones corporis ſunt examinandæ. Etenim poſt labores prauũ eſt concumbere:& tamẽ exiſtimant nonnulli ſolui concubitu labores: ſed non rectè ſentiunt, quum imbecillitas non ſit laborum remedium:& tamen calore neruorum qui in lumbis ſunt,vim quandam afferunt. Ergo vitandæ ſunt laſſitudines, itémque vomitus qui paulo pòſt ſint erupturi, quíque paulo antè præceſſerint:itémque purgationes & alui fluxus recẽtes:nam inueteratos quandoque venus exiccat. Habenda quoque ratio eſt omnium morborum thoracem obſidentium,aut quos obſeſſuros eſſe ſuſpicamur: & vitiorũ quibus nerui affliguntur. quamobrem vehemẽtes cupiditates ego neutiquam laudo:ſed cenſeo tunc magis eſſe à cõcubitu abſtinendum,ídque tum in aliis,tum vel maximè in iis quorum veſica & renes aliquo morbo vexantur, & quos morbus comitialis aut inſania infeſtos habet: nam vbi morbi acceſſuri ſunt,tum vehementes impetus excitantur. Optimum autem eſt vt tum quiſque rebus venereis vtatur, vt quũ prompto animo atque expedito concubitum expetat,tũc etiam corpus eò feratur. decet enim animum dominari,corpus verò obedire. Non ſunt hæ opiniones,ſed prouidentiæ naturæ quæ euacuationis indiget,vt etiam cæteras animantes facere decet. Diætæ igitur quibus aſſueſcere debemus, ſunt huiuſmodi. quibus cognitis poterit quiſpiam remedia facilè inuenire quæ iis qui concumbere non poſſunt,adhibeantur. Nam Corinthius qui ad nos venit,ſe quidem magna corporis commiſcendi libidine teneri dixit,ſed in cõcubitu ſemẽ nõ emittere,flatum verò multum efflare. In hoc coniectura cõſequutus ſum,ex ſiccitate malum exiſtere: id quod indicauit curatio. nam quumprimum victu humido ali cœpit,ſtatim ſemen emiſit. Iuuenis verò Mileſius, qui annum fortè natus erat ſecundum & viceſimum, aiebat ſe in concubitu emittere genituram non poſſe,at in ſomno magnam eius copiam excerni. Is mihi viſus eſt ob multã humidam perfrictionem non poſſe concumbendo foueri & calefieri:in ſomno verò nimium calefieri, quatenus ſomni id præſtant vt interiora calefiant,& exteriora perfrigerentur: ideo labores ei ſatis fuerunt ad curationem, equitatio ſcilicet:medicamentum verò teſticulus caſtoris epotus:reliqua denique victus ratio omnis ſicca & calida.

Quæ corpotum affectiones euacuationis indigeant, ex Galeno, Cap. I.

QVVM plenitudo duobus modis fiat atque dicatur, vno quũ ad vires, altero quũ ad capacitatem vaſorum humores continentium refertur, vtrique opus eſt euacuatione, ſiue in ægrotante homine ſiue ſano fiat. Quemadmodum enim qui onus geſtat, non protinus ſimulatque grauatur & fatigatur, iã cecidit, & ab eo eſt victus: ita etiam vbi vires à plenitudine grauantur, fieri poteſt vt homo nondum ægrotet. ſiquidem nonnulli qui conſueta adhuc munera obeunt, ſentire ſe aiunt graues, pigros, ſegnes, atque ita vt ægrè moueantur: eáque plenitudo eſt quæ ad vires pertinet. veluti quũ poſt exercitationes tendi videntur, non parua nota eſt alterius plenitudinis quam nonnulli κατὰ τὸ ἔγχυμα vocant, quia in humoribus per vaſa infuſis conſiſtit atque intelligitur. Senſus autem vlceris ſpeciem referens, in toto corpore proueniens, ac præcipuè in motionibus, mali ſucci eſt ſoboles atq; progenies, qui quidẽ pleriſque cõſuetas etiamnum actiones obeuntibus aduenire conſpicitur. Quandoque autem in quibuſdam corporis partib⁹, non in tota mole, apparent indicia affectionum quæ in illis partibus ſunt, ſimilium iis quas in toto corpore conſiſtere dictum ſit: ac quandoque ſolum caput grauari ſentiunt, aut quendam vlceris ſenſum habere, aut muſculos temporum intendi, idque aut ſimpliciter, aut cum maiore calore cõiuncto. Sic quoque in iecore, liene, ventre, coſtis & ſepto tranſuerſo grauitatem ſæpe ſentimus. Simili quoque modo in ore ventriculi aut grauitatem aut abſurdum aliquem ſenſum percipimus. Ad hæc, dolores in parte quadam infixi vel ob humorum copiam quæ confertim ingruit, vel ob ſpiritum flatuoſum, euacuationem indicant: quemadmodum etiam faciunt qui ab acri humore partem exedente atque erodente excitantur. Sunt etiam qui ab intemperie naſcantur: & ex iis quidam ab ea ſola citra humores, alii verò cum humoribus. Ergo in his omnibus quæ dicta, infeſtantium humorum aut vaporũ euacuationes ab his affectionibus hominem liberant. nõ prorſus tamen venam ſecare opus eſt, ſed ſatis eſt tũ purgare, tum fricare, tum lauare, tum aliquo medicamento vti quod per halitum euocet. Deinceps igitur quænam affectiones venæ ſectione iuuentur exponamus.

Quæ affectiones venæ ſectione indigeant, Cap. II.

QVI conſueta munia adhuc obeunt, ſed princeps aliqua pars, aut totum corpus in eis grauatur aut tenditur, iis neceſſaria eſt euacuatio. Si verò per ætatẽ neque pueri adhuc ſint, nec iam ſenes, conſilium de ſecanda vena inibis: habita tamen præcipuè ratione primarum intẽtionum, hoc eſt quantitatis qualitatiſque plenitudinis, & roboris aut imbecillitatis virium: deinceps verò naturalis totius corporis habitus, itémque anni temporis, regionis, & vitæ anteactæ: tum vtrum copia eſculentorum poculentorúmque, & præſertim valentis materiæ, qui ita affectus eſt, ſe expleuerit: & quibus motibus vel conſuetis vel nõ cõſuetis ſe mouerit, quáſque excretiones habuerit aut præter conſuetudinem compeſcuerit: ad hæc autem omnia, num gracilior aut craſſior ſit effectus. Sanè vtriuſque plenitudinis quãtitas ex propriorum ſignorum magnitudine dignoſcetur. quanto enim grauior ſibi homo videtur, perſpicuum eſt plenitudinem quo ad vires tantũ auctam eſſe: eodémque modo, quantum tenſionis ſenſus auctus fuerit, tantum quoque auctam eſſe alteram plenitudinem, quam à quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα vocari dixim⁹. Vtriuſque verò plenitudinis qualitatem partim ex colore cognoſces, memor colorem humorum eſſe, ſi quidem modicè totum corpus à calore frigoréque externo affectum fuerit: partim verò ex iis quæ naturæ humorũ ſunt coniũcta. Frigidiores enim frigidior totius corporis ſenſus ſequitur: calidiores, calidior. humores verò qui in ve-
A nis aceruantur, tumor & vaſorum diſtentio: eos qui in carne, ſenſus in ea aut grauitatis aut tenſionis, ſicut etiam caliditatis aut frigiditatis conſequitur. Porro facultatum nos diſpenſantium infirmitates ac robur propriis actionibus iudicantur: ac voluntariæ quidem, in neruis & horũ principio cerebro: pulſantes verò, in arteriis & corde. Ex facultate verò qua bona nutritio fit, aut color bonus aut malus, tertia facultas quæ nutrix eſt, quã à iecore proficiſci oſtẽdimus, cognitionẽ ſortitur. Vbi ergo adfuerint plenitudinis ſigna, & facultates valentes fuerint, tum ſi
B videlicet affectio tẽſionis ſenſum referat, nihil præterea attẽdens, venã incîdes: ac multo etiã magis ſi ſenſum referat inflammationis. Si verò infeſta plenitudo grauans ſit, nõ ſemper eſt ſanguinis faciẽda detractio. cõtingit enim vt crudus humor in corpore ſit collectus. In quo diligenter eſt aduertendum quantum vires robuſtæ ſint, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus. Etenim exolutæ ab huiuſmodi affectionib⁹ vires, adhibita ſanguinis miſſione in extremum recidere malum ſolent, vt reſtitui poſtea nullo modo poſſint: quod vbi factum eſt, periculum non
C mediocre conſequitur, ac præſertim ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomacho malè affecto, & toto corpore molli ſuapte natura, & temperie humido. huiuſmodi enim homines per halitum digeruntur, & celerrimè animo linquuntur, etiamſi non magna febris inuadat. Si verò nihil horum ſit, cæterùm hyems ſit, regione natura frigida, atque hominis natura frigidior, iis & totum corpus venæ ſectione grauiter refrigeratur, & nonnulla etiam ſymptomata accidunt, quæ ex graui refrigeratione cõſequuntur. Quamobrẽ qui ita affecti ſunt, hos venæ ſectione vacua
D re non conuenit, ſed frictionibus & vnctionibus mediocriter calfacientibus, & potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, & modicè calfacientibus. nam quæ vehementer calfaciunt, ea tum vires diſſoluunt, tum etiã febres adaugent. Quicunque autem ſanguine per ſputum reiecto nunc quidem curati ſunt, ſed eam habent ſtructuram in partibus thoracis atque pulmonis, vt ſi vel paulo pluſculum ſanguinis colligatur, protinus aut vaſis alicuius oſculum reſeretur, aut vas ipſum rumpatur, iis etiãſi nondum vllum in corpore ſymptoma extet, tamen in-
E eunte vere ſanguis mittendus eſt: ſimili quoque modo iis qui facilè in comitialem morbum vel apoplexiam cadũt. Eodémque modo ſi alicui alii morbo obnoxium hominem cognouerimus, vt peripneumoniæ, pleuritidíve, aut anginæ, melius eſt prius venam ſecare quàm expectare vt aliquod euidens ſymptoma plenitudinis appareat. Ad eũdẽ modũ, ſi hæmorrhoides retẽtæ ſint, & præſertim illi magis melancholici videantur. Omnibus etiã quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate ſolẽt exercere, ineunte vere mittendus ſanguis
F eſt: id quod etiam faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiũtur. Homines enim experiẽtia edocti ſunt nõ à ſeipſis ſolùm, ſed à iumentis, vtile eſſe vt priuſquam æſtas incipiat, ſub finem veris ſanguinẽ mittant: memores à quibus morbis capi ſoleant, quum repẽte calida æſtas adueniat. ea enim & ſanguinem plus protendit, & fundit, & tanquam ebullitionem quandam eius parat, ita vt tunc non amplius in venis tanquam moderatus contineatur, ſed vel eas rumpat, vel erodat: ſique immoderatior in partem quampiam irrumpat, aut inflã-
G mationem, aut eryſipelas, aut talem quempiam morbum gignat. Etenim cum multo plures, tum verò etiam maiores quàm ſint morbi plethorici, ex humorum fuſione progignuntur. Quidam autem ſunt oculis imbecillioribus, qui affectionibus quæ ſcotomaticæ nominantur, facilè corripiuntur. quos etiam initio veris euacuare oportet. Prius tamen conſiderandum eſt nobis quid in eis aceruetur. ſiquidem nonnulli amaræ bilis ſuccũ copioſius quàm reliquos colligunt: nonnulli melancholicum, aut pituitoſum: nonnulli verò ex æquo omnes cõaceruant, in quib⁹ abũdare ſanguis dicitur. Hos ergo omnes vacuabis, ſicut

etiam podagricos & arthriticos initio veris:idq; aut medicamento purgante,aut venæ ſectione . Porro venæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt,eáque ſiue ad vires,ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur amplitudinem pertineat, ſed etiãſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis,quæ vel ex plaga, vel ex dolore,vel ex partium infirmitate oriatur . Si quoque magnus morbus expectetur,ſanguis omnino mittendus eſt,etiam ſi plenitudinis ſigna nulla adſint:habita tamen ratione ætatis,anni,temporis,& virium. Itaque tria ſunt quæ agnitionem continent,morbi magnitudo aut præſens aut im- B minens,robur virium,ætas omnis præter puerilem atque ſenilem:qui ſcopi ſatis ſunt ad venæ ſectionem indicãdam.Neque enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata eſt vt ſecandam venam prohibeat,ratio reprehenditur,quia iis virium robur non adeſt , hócque indicio eſt non poſſe eos ſanguinis ferre remiſſionem,quum vnà cum totius corporis colore, qui ita ſit redactus vt nõ indicet abundare ſanguinẽ, pulſus quoque in vehementia & magnitudine inæqualis eſt , imbecillibus & paruis C in ipſa inæqualitate exuperantibus. Nunc verò de vtriuſque plenitudinis notis conſideremus,an vbi eæ in homine ſolita munia obeunte apparuerint,mittẽdus illi omnino ſit ſanguis:an id neceſſarium non ſit,vbi nulla magni morbi fuerit expectatio.Quid verò ego in hac re ſentiã, noſtis quum ſæpe adfueritis quum ſanguinis miſſionem ſuaderem vel podagricis, vel articulorum dolore laborantibus,vel morbo comitiali vexatis,vel melancholicis, vel iis qui ſanguinem prius expuiſſent , aut thoracis ſtructuram ſortiti eſſent ad aliquod tale malum contrahendum idoneam:aut ſcotomaticis,aut qui angina continuò cor- D riperentur,aut pulmonis & iecoris vitiis eſſent obnoxii, aut vehementes lippitudines paterentur,aut (vt vno verbo dicam)aliquo magno morbo premerẽtur : nam in his omnibus cenſeo miſſionem ſanguinis neceſſarium eſſe remedium,quæ ſtatim poſt virium atque ætatis habitam rationem adhibeatur : quæ ſiquando non memorentur, ſubaudiendæ tamen ſunt . At qui nihil huiuſmodi antè ſunt paſſi,omniúmque corporis partium inculpatam ſtructuram nacti ſunt,in eis duplicem me vacuationis rationem ſubieciſſe cognouiſtis:venæ quidem ſectione , ſi in E victu ſint intemperantes:ſine venæ ſectione autem, ſi tẽperatè viuãt. Nam & multa frictione,& balneis & deambulationibus atque aliis motionibus & item vnctionib⁹ in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem licet,niſi fortè craſſi ſanguinis redundantia tibi adeſſe videatur.talis enim maximè eſt melancholicus plerunque, raro verò crudorum quos vocant humorum. Cæterùm in redundantia melancholici humoris, præſtat venam incidere,aut certè vti medicamento atram bilem expurgante:at vbi crudi ſucci exuperãt,antequam morb⁹ F incipiat,cautè euacuabis: vbi verò febris iam accedit,(vt antè dixi)nequaquam Erit verò indicio color eorum plũbeus,aut ex pallido albus,omniáq; potius quàm ruber, itémque pulſuum inæqualitas. Si verò etiam talis plenitudo multum excreuerit, tum & corporis quoque grauitas adeſt,& pigritia ad motus,& mentis tarditas, & ſenſus hebetudo. Contrà verò quibus cumulatus in corpore ſanguis ex compreſſis hæmorrhoidibus ſit,iis venam audacter incìdes,etiamſi grauem antea morbum experti non fuerint.Fieri enim poteſt vt apti quidẽ ad aliquem huiuſ- G modi morbũ fuerint, verùm ob hæmorrhoidum inanitionem nondum paſſi.Si verò etiam aliquæ in eis particulæ vitioſam habere conſtructionem, & præſertim in thorace videantur,eis omnino venam celerrimè ſecabis. Idẽ me ſentire de mulieribus quibus menſtrua purgatio ſuppreſſa eſt intellexiſtis:enimuero in eis nõ prorogãda euacuatio:veruntamen venam ſcindere non eſt neceſſe,quũ malleolorũ ſcarificationes ei quod ſuperuacaneũ eſt euacuando,ſatis eſſe poſſint, quum alioqui vim etiam quandam habeant menſium ciendorum , non ſecus quàm ve- H næ in malleolis ac talis inciſæ. Plenitudines enim quæ ex menſium retentione ſunt ortæ,per crura vacuabis,ſiue ſecare venam,ſiue ſcarificare oporteat. Reuellere autẽ mulierum purgationes ſecta in cubito vena ſolet : nam quæ

A candidiores ſunt,tenuiorem aceruare ſanguinem conſueuerunt,idcirco à malleolorum ſcarificationibus maximè iuuantur. Nigriores verò venam ſecando curato, ſiquidẽ eæ craſſiorem ac magis melancholicum ſanguinem coaceruant.Quod magis etiam facies ſi magnas habere venas videantur,id quod gracilioribus ac nigrioribus ſolet plerunque contingere,veluti carnoſis & candidis venæ inſunt exiguæ,in quibus præſtat malleolos ſcarificare quàm venam incidere,quippe quum hæ paruas in cruribus venas habeant,vt licet etiam rite ſecentur , quod iu- B ſtum tamen ſit non fluat . Multæ verò ſanguinis copiam non paruam habent,ſed extremè ſunt tenues: aliæ contrà craſſæ,ſed parum habent ſanguinis . Ac mulierem quidẽ tenuiſſimam, cui iam octo menſibus ſuppreſſa menſtrua purgatio fuerat,nõ modico ſanguine detracto ad priſtinũ ſtatum breuiſſimo tempore perduxi.Primo enim die ſeſquilibram,ſecundo libram, tertio non multo plus quàm ſelibram detraxi.In hanc verò ſententiam adductus ſum, quum eius venas eminentes conſpicerem,quæ ſanguinis C liuidi plenæ videbãtur. Cæterùm non contemnenda eſt venæ ſectio,tanquam auxilium reuellens non ſit,quũ me perſæpe videritis in ſanguinis è naribus eruptione,quum ea vehemens ſit, ea vſum, protinus effluxionẽ ſedauiſſe. Conuenit autem nõ vſque eò ſanguinem ſeducere,vt ad extremum caſum virium perueniatur , ſed quoad iuſta menſura videatur educta,& prorumpentis ſanguinis impetus validus perſeueret: vena in cubito ſecanda eſt.

De partita ſanguinis miſſione,

Cap. III.

QVibus multa euacuatione opus eſt, vires autem in- D firmæ ſunt, in iis partiri euacuationem præſtat,vt quum parum ſanguinis detraxerimus,iterum,ac,ſi lubet, tertiò eundem mittamus: quemadmodum me quoque feciſſe in iis in quibus crudiorũ humorum inerat copia,cõſpexiſtis.Nam vbi parum ſanguinis detraxi,protinus melicratum exhibeo probè coctum cum aliquo attenuanti medicamento,vt puta hyſſopo aut origano , & interdum etiam nepeta aut pulegio : aut certè cum melicrato, oxymeli,aut oxyglycy: atque ita ſanguinem iterum minuo, quandoque autẽ eodem die, quandoque verò poſtero: in E quo rurſus dato aliquo ex prædictis medicamẽtis , iterũ aliquid ſanguinis detraho: ac tertio die quoque idem facio,vbi aliquid ſimiliter dedero. Verùm vbi ferueſcentis ſanguinis copia redundat,acutiſſimam febrim accẽdens, euacuatio confertim facienda eſt,conandumque eſt inanire vſque ad animi defectionem,virium robore diligẽter inſpecto, quemadmodũ ſcio quibuſdam ſex ſubinde heminas,aut poſtero aut tertio aut quarto die fuiſſe detractas.Quandoque etiam primo die,quum febris in principio noctis aut medio incepiſſet, probè autem concocta F fuiſſent quæ pridie comediſſent:nonullis verò pridie inæqualitatem ,aut grauitatem , aut capitis,aut alterius cuiuſdam partis dolorem ſentire ſe querentibus, ac proinde parcè comedentibus,vbi febris præcedente nocte inuaſiſſet,memini me primo etiã die ſanguinẽ detraxiſſe:nã in quibus copia feruentis ſanguinis apparet , dato operam vt eum quamcelerrimè vacues, priuſquam in principem aliquam partem irruat . Quamobrẽ etiam de nocte venã incidere ne verearis: nam ita affectis ægrotis expedit vſque ad animi defectionem vt diximus, ſanguinem mitti. Noui enim ex eis quoſdam ex animi defectione ne- G ceſſariò refrigeratos,& madoribus toto corpore affluentibus,& aluo citata,celeriter morbo liberatos . Præterea in maximis inflammationibus & vehementiſſimis doloribus nullum maius remedium noui quàm vſque ad animi defectionem euacuare,adhibita diſtinctione , an ſanguinem mittere,an purgare oporteat. Euacuandum autẽ eſt vſque ad animi defectionem,ſed nõ omnem : neque enim intelligendum eſt de ea quæ ægrotis ex timore cõtingit:neque de ea quæ ex mordacibus ſuccis os ventricu- H li obſidentibus oritur , quum tunc quoque animi defectionem ægroti pati ſoleant. Verùm talis animi defectio non eſt ſufficiens menſura euacuationis , quæ contingit quandoque antequam conueniat:quemadmodum febricitantibus quoque ſæpe vſu venit, vt inter ſurgẽdum vel

reſidẽdum,animo linquãtur. Animi igitur defectio quæ A ratione euacuationis fit,ſit menſura euacuationis,in affectionibus antedictis. Mentem verò adhibere oportet vtrum purgationem ferant,pulſus eorum contingendo dũ ſanguis adhuc fluit,ſicut in aliis omnibus quibus ſanguis mittitur facere conſueui,ne fortè ignarus pro animi defectione mortem afferas.

De menſura euacuationis ſanguinis,

Cap. IIII.

SCiendum eſt,dum propoſiti ſcopi huius præſidii augẽ B tur,maiorem euacuationem indicari : dum verò non augentur, tantum detrahendum de ſanguinis miſſione quantum illi fuerint imminuti. Morbi autem magnitudo & robur virium,primi ſcopi erunt ſanguinis detrahẽdi:quibus vtriſque ſcopis præſentibus perſpicuum eſt (vt antè diximus) nullam eſſe crudorum humorum tantam talémque plenitudinem quæ inhibere hoc auxiliũ queat. Deinde verò ſpectandum eſt quæ ſit naturalis hominis temperatura.nam quibus amplæ venæ ſunt,quíque modi C cè graciles ſunt nec albi, neq; tenera carne copioſius euacuabis : contrarios verò parcius:quippe qui exiguum habeant ſanguinẽ, & eorũ caro facilè per halitũ digeratur. qua etiam ratione pueris non eſt ſecanda vena vſque ad quartumdecimum ætatis annum:poſt quem ſi magna copia ſanguinis congeſta eſſe videatur,tempúſque anni vernũm ſit,regióque natura temperata, & puer ſit natura benè ſanguinea,ſanguinem minues : id quod multo etiam magis facies ſi peripneumoniæ,aut anginæ, aut pleuritidis,aut omnino alterius cuiuſdam acuti & vehementis morbi periculum immineat.Primùm autem detrahes vſ D que ad heminam ad ſummum: ſi verò tibi incipienti vires firmæ permanere videbuntur,dimidium heminæ adiicies,iterata miſſione.noſti enim vehementi pulſui cùm æqualitate,tanquam minimè fallaci virium robuſtarum ſigno,ſemper adhibendam fidem,ex abundanti autem & magno.Itaque & ſeptuagenariis ſi dicti pulſus adſint, & affectio iubeat,venam ſecabis.quidam enim eius ætatis multum ſanguinis habent,& vires itidem robuſtas : ſicut alii ſicci ſunt,& pauci ſanguinis,& facilè nigreſcẽtes quauis parte percuſſa.Itaque non ſolùm numero annorum a- E nimum adhibebis,ſed etiam habitui corporis. nam ſunt qui ſexaginta annos ſolùm nati, ſanguinis miſſionem non ferant:veruntamen minus his vtique detrahes,quantuis eandem habere affectionem quàm florens corpus, videãtur.Sed optimum fuerit antequam vena ſecetur, hæc omnia cõſideraſſe,& præſertim quum ſuppreſſæ hæmorrhoides ſint,& mulieris retenta purgatio.Etenim vbi inciſa vena ſanguis fluit,tũ eius mutationi, & præſertim quũ iã adeſt inflãmatio, & tenori fluxionis nõ labaſcẽti, potiſſimum autem pulſuum mutationi,tanquam indicio non F mendaci,animum diligenter attendas oportet : & continuò ceſſandum eſt quũ pulſus immutatur,aut in magnitudine,aut quauis inæqualitate:nam de mutatione in imbecillitatẽ quid attinet dicere?Scis enim in hac qualitate certũ fieri iudiciũ firmarũ & infirmarũ viriũ. In quibus autem prope ſectam venam magna aliqua inflammatio eſt,in iis ſanguinis & in colore,& in conſiſtẽtia mutationem expectare eſt optimum. Diuerſus enim eſt ſanguis qui ineſt inflãmationi,à naturali, quia nimis excalfactus G eſt.nam ſi crudior erat prius,modò rubrior & flauior efficitur : ſin eiuſmodi prius fuerat,ad nigrum aduſtione conuertitur.Nam ſanguinis mutatio,ſigno eſt aliquid ex inflammatione in venam ſectam tranſſumptum fuiſſe: non tamen omni ex parte expectanda eſt mutatio,ſed eſt quãdoque vt antequã mutatio appareat ceſſandũ ſit, idq; vel propter viriũ imbecillitatẽ,vel propter malignitatẽ inflãmationis.interdũ enim nihil ab ea emittitur, ſed inibi vehemẽter eſt conſtrictus.Si tamen vires nondũ exolui euacuatione videãtur,id quod ſcies pulſus tangendo & ſi is cui ſanguis mittitur, ætate florẽti ſit, expectãda mu H tatio eſt:potiſſimum verò ſi aër ambiens ſit temperatus. Duo enim hæc ſunt quibus præcipuè dignoſcitur quantum hoc præſidio ſit euacuãdum,ægrotantis,inquam,natura qualis ſit,quam exquiſitè cognoſcere nõ poſſumus: & ambientis temperies qualis futura ſit miſſo ſanguine; nam quum is calor quem febris affert, multum ſanguinis digerit,& ægrotus abſtinens viuit,alimentum ex ſanguine eum breui tẽpore neceſſariò deſtituit,atque interim vires exoluuntur. Cõſumitur enim ob temperiem ægrotantis,ſi humida & calida ſit,qualis eſt puerorum: ob aërem verò ambientem ſi regio calida ſit,& æſtiuum tempus.Proinde minus detrahimus quàm affectio commonet,habita ætatis ratione in pueris:habitus corporis in cãdidis,& quibus tenera caro eſt: temporis verò, ſub Cane. eadem quoque regionum & conſtitutionum eſt ratio. Alio verò modo(vt etiam antè diximus)in cõtrariis, hoc eſt,frigidis temporibus,& regionibus,largam euacuationem vitamus, propter refrigerationem conſequentem: quápropter vnum in his ſingulis euacuationis modũ ſcripto definire non poſſumus. Noui enim quibus ſex libræ ſanguinis fuerint detractæ, & febrim protinus fuiſſe extinctam,nec vllum virium detrimentum eſſe conſequutum:nonnullis verò ſeſquilibra non ſine leui quadam virium noxa detrahi potuit: quibus ſi duas libras qui euacuaſſet,extremè læſiſſet.Quãobrem ſcio me quãdoque vnam quoque libram & quandoque etiam minus vtiliter detraxiſſe.

Quæ vena ſecanda ſit, Cap.v.

SI venam cauſa reuulſionis ſeces è directo partium ad quas ſanguis fluit,perſpicuam inde vtilitatem celeriter videbis: at ſi contrà ſeces, nihil proderit. Ita affecto liene vena quæ eſt propè annularem ſiniſtræ manus digitum inciſa iuuit.Nõnulli verò eam venam incidunt quæ inter medium & annularem interiacet,& ſanguinem fluere ſinunt donec ipſe per ſe ſiſtatur,lienémque iuuari aiunt atque ſi venam internam cubiti ſecueris. ſanguis enim è ſiniſtra manu detractus lienem malè affectum mirum in modum iuuat.Præſtat autem nõ ſemel extrahere quantùm conueniat, ſed in duos dies eſt facienda partitio. Quinetiam pleuriticis ſanguinis miſſio è directo laborantis lateris adhibita euidentiſſimam ſæpe vtilitatẽ attulit:quæ verò ex brachio oppoſito, aut omnino obſcuram, aut certè poſt temporis ſpatium. Ac ſæpè etiam oculorum dolores grauiſſimos venæ ſectio è directo facta, intra horæ ſpatium ſedauit.Ergo in oculis laborantibus vena quæ humeralis vocatur, quæque ex ea deriuata eſt,in cubito inciſæ, perſpicuam vtilitatẽ celeriter afferunt.at dolente latere,aut pulmone,aut ſepto trãſuerſo,aut liene,aut iecore,aut ventriculo,ea quæ per alas in cubiti iuncturam pertinet:maximè autẽ hæc ipſa interior ſecanda eſt:ſin ſecus,ea quæ ab ipſa diducta in flexu iuncturæ apparet,quam iandiu noſtis ab humerali vena diductam eſſe,ipſámque contingere. Sũt enim hi tres modi ſanguinis in cubito mittendi,interior, exterior, & medius.Interior vtilis eſt iis quibus inferiores collo partes patiũtur:exterior iis quibꝰ affectæ quæ ſunt illis ſũt ſuperiores,vt facies & caput:mediꝰ verò locꝰ interdũ vtráſq; venas diductas habet in vlteriores partes brachii pertinẽtes: interdũ verò celeriter in vnũ inter ſe coẽũtes in flexu iũcturæ:ac nõnũquã earũ alterã obſcurã,claram alteram.Vbi ergo vena quæ parti affectæ propria eſt, obſcurior fuerit,& ad aliquam ex mediis accedas, da operam vt eã potius incidas quæ à propria diducitur: quãdoque etiam vſu venit vt quæ inferiores ſunt cubiti iunctura,quæ in vlna ſunt, eas nihil prohibeat incidere vbi quæ in cubito ſunt, non vtique appareant : & ex iis ipſis incidendæ ſunt quæ è directo partium affectarum ſitæ ſint.Sanguinis ergo miſſio quæ in brachio fit,rectè quidẽ adminiſtrata nihil magni habet in ſe:at ſi in ea peccatum ſit,triplex error conſequitur,vt in media neruus exiguus, in humerali nerueus capitis muſculus : in interiore verò arteriæ vena ſubiecta ſimul etiam incidatur.

Cauendum eſſe ne axillarem venam incidamus ſi neceſſitas non vrgeat,idque propter arteriam ei ſubiectã,

Cap. VI.

SIquis autem alibi vnquam in vena ſecanda arteriam quoque ſecuit,hoc loco id contigit : ergo maximè ca-

uendum eſt ne eā incidamus. ſi verò neceſſitas id cogat efficere, duo hæc conſideranda erūt, vt eam ligemus qua maximè parte pulſus arteriæ nobis indicat. quod vbi fecerimus, videamus an locus vlla ex parte infletur: ſiq; infletur, vinculum ſtatim ſoluendum, & quod inflatum eſt, ad æqualitatem redigendum, & iterum ligandum initio deligationis in primo loco, vbi arteria ſub interius brachii caput eſt ſita. conādúmque eſt vt venam inferius incidamus, quia eo in loco diſiuncta ab arteria eſt per venam mediam, cui nullum vas ſubiicitur. Sed neruus eſt (vt antè dixi) notabilis in medio flexu: quem ne tangamus, diligenter eſt animaduertendum.

Situm & ſectionem humeralis venæ omni ratione vacare periculo.

Venam autem humeralem ſecare omnibus modis ſine periculo licet: & tamē quibuſdam etiam ex huius ſectione muſculus ſub radio conſtitutus indoluit: alios inflammatio ſubſequuta vexauit, & dolor diu perdurauit. Verūtamē iis qui ſic affecti fuerint, vena nō vno ictu fuit diuiſa, ſed quū primùm fuiſſet aberratum, ſecundò & tertio, & quādoque etiam quartò fuit percuſſa. quamobrem quum muſculi caput ſæpe punctum fuiſſet, eiuſmodi affectiones excitatæ ſunt. At vnico ictu magna facta diuiſione, nec quiſquā inflāmatione corrept⁹ eſt, nec dolorē cō traxit. quocirca hæc eſt intrepidè ſecāda, ſed interior, cautè admodum & conſideratè. Conādum autem eſt in media incidenda, ne vbi neruus eſt ſitus, fiat ſectio. Nūc verò, quemadmodum prædictæ omnes partes ſecta cubiti vena (vt dictum eſt) iuuantur: ita etiā quæ inferiores ſunt, iuuantur inciſis iis quæ in malleolis & poplitibus inſunt. Prædictis autem inferiores ſunt coxendix, veſica, atque vterus. renes ad vtranque partem pertinēt: ſiquidem inferiores ſunt iis quas prius diximus, ſuperiores verò quàm eæ quas ſecundo loco recenſuimus. Itaque miſſus ex cubito ſanguis interdum eis prodeſt, vbi recens inflammatio ſit, & ſanguis redundet: quibus verò affectio ineſt quam propriè nephritin vocant, venas poplitis aut certè malleolorum ſecare conuenit. Vteri verò inflammationibus magis etiam quàm renum, venis in crure ſectis ſuccurritur. nam euacuationes quæ ex cubito fiunt, aliud etiā malum habent adiunctum, vt mēſtruas purgationes, ſanguinem ad partes ſuperiores corporis retrahendo, comprimant. at iis quæ in cruribus fiunt, hoc etiam ineſt vt mēſes cieant. Memini verò me iſchiadas quæ non ex frigore, ſed impletis ſanguine quæ in coxa ſunt venis exortæ eſſent, vno die, facta ex cruribus euacuatione, curauiſſe. idcirco vena poplitis vtilius ita affectis quàm malleolorū ſecatur: at ſcarificatio nihil eis perſpicuò prodeſt. Vt autē ſummatim dicam, incipientes inflammationes reuellendo euacuandæ ſunt: inueteratæ ex iis, ſi fieri poteſt, affectis partibus: ſi non queat, ex vicinis. In iis quæ incipiunt auertendum eſt quod influit: in inueteratis, id tantū quod affectæ parti infixum eſt euacuandum. Id autem optimè euacuabitur per venas cum iis coniunctas quæ ſunt in ipſis partib⁹. Cui rationi ſubſcribit etiam experientia. quocirca quæ in gutture & arteria graui inflammatione affliguntur, in principio vena ſecta in cubito, poſt ipſum verò in lingua, egregiè prodeſt, inciſis videlicet ambabus venis quæ in ea ſunt. Sic quoque induratas inflammationū in oculis reliquias iuuat inciſa vena quæ ad magnum oculi angulum decurrit: vt etiam capitis grauitates & inueteratos eius ex plenitudine dolores leuare manifeſtè ſolet in fronte ſecta vena. At incipientes aut vigentes iuuat per cucurbitulam in ceruice facta reuulſio, eáque interdū per ſe, interdùm cū ſcarificatione adhibita. Cæterùm pri⁹ euacuare totum corpus oportet. Eadem quoque ratione incipientes in occipitio dolores atque vigentes vena frōtis inciſa iuuat. In quibus verò corporib⁹ nulla adhuc particula affecta eſt, ſed ineunte vere vacuationem anticipamus, in iis, ſi quidem talis ſit homo qui quotannis æſtiuo tempore morbis febrilibus obnoxius eſſe ſolitus ſit, & euacuare ſtudeamus id quod materiam morbis ſuppeditat, omnis pars eſt ad detrahēdum ſanguinem accommodata: ſicut etiam ſi arthriticus ſit qui omnibus articulis laboret. Quibus verò pars aliqua præcipuè infeſtetur, vbi prius euacuati nō fuerint, nō eſt ex quauis parte molienda vacuatio, ſed ſicut in iis qui pati iā incipiūt. quāobrē podagricos ex cubito vacuabis: quos verò comitialis morb⁹ aut vertigo affligat, potius ex crurib⁹. Si verò ad venæ ſectiones propter ſuppreſſas hæmorrhoides peruenias, ſi cohibere eas velis, quæ in brachio ſunt: ſi prouocare, quæ in cruribus ſunt venas ſecare oportet. At in quibus mēſes retinētur, ſemper in cruribus, ſi quidem ciere eos oporteat. Accidit tamen aliquando vt ex vtero per eroſionem ſanguis erumpat. in quo non eſt idem curationis conſilium: ſiquidem non effluere ſanguinem volumus, vt in menſtrua purgatione, ſed planè ſiſtere conſilium eſt. Ego verò quandoque in aliqua ſimia diſſecanda, neruum venæ mediæ in cubito ſubiectum, & rurſus in alia eundem prope venam ei parem ſimiliter conſpexi. Quorum cōſpect⁹ vt rarus eſt, ita vtilis fuit ad tollendam calumniam medicorum, vtpote neruum incidentium: quādoquidem poſt ſectionē ſtatim illi quibus eſſet adhibita ſectio, affectionem ſtupidam in brachii longitudine ſentirēt, quæ poſtea toto vitæ tempore eos occuparet. Ego verò iis qui medicis id vitio verterent, indicaui propriam corporis fabricationem ita quandoque fieri: & hac ratione medicos dedecore liberaui.

Quod tempus ſit venæ ſecandæ, & iterandæ euacuationis.

Quibus euacuatione opus eſt, in iis eſt maturanda euacuatio: niſi quædam corruptio cibi in ventre concoquendi facta ſit, aut tarda concoctio, aut etiam cibi in eo contineantur. Verùm quoniam ſæpe quintus aut ſextus eſt ab initio dies antequam nos ad curandum accerſant, expediet tunc quoque ſanguinem mittere, etiamſi primum huius auxilii tempus ſit omiſſum. Quocunque enim die mittendi ſanguinis ſcopos in ægrotante compereris, in eo hoc auxiliū adhibeto, etiamſi viceſimus à principio dies agatur. At quinam ſcopi erāt? morbus magnus, & virium robur, puerili ætate excepta, & aëre nos ambiente valde calido. Quoniam verò progreſſu temporis virtus in pleriſque morbis exoluitur, ideo mittendi ſanguinis occaſio multitudine dierum aufertur: nō quò primariò dies hoc efficiant, ſed per medium virium diſſolutionis. Itaque ſiquando vel ſecūdo à principio die vires exolui videantur, à vena ſecanda vtique abſtinebimus. In quacūque autē diei noctiſque hora ſanguinē mittes, ſi in febricitantibus, ſcopum habeas declinationem ſingularum acceſſionum. quibus autem aut propter lippitudinē aut aliud tale quippiā citra febrim hoc auxilio eſt opus, in iis magnitudinem doloris, aut inflammationis, aut totius affectionis cui ſecta vena opus eſt, reſpicias. Qúmque nihil tale aut vrgeat, aut prohibeat, præſtat mane venam incidere, non ſtatim è ſomno experrectis, ſed circiter horæ ſpatiū antè vigilantib⁹. Quoſdā lauare prius eſt meli⁹, quoſdā etiā prius deābulare. Cæterùm in quib⁹ vere ineūte venā incidere aggredimur, aut propter metū febris aut alterius cuiuſpiam affectionis, ſcio me ſanguinem etiam quibuſdam detraxiſſe, poſteaquam rerum conſuetarum aliquid confeciſſent. Iteratæ autem detractionis tempus, in quibus ſimpliciter euacuare nobis propoſitum eſt, eodem die eſto: in quibus autē reuellere, ſi duobus deinceps diebus fiat reuulſio, melius ſuccedet.

Ex Antylli ſecundo libro de præſidio euacuante, quænam vaſa in corporis partibus ſint ſecanda, Cap. VII.

SI à fronte ſanguis auferendus ſit, rectam in fronte venam ſecamus. in plurimis verò, in ſuperioribus frontis partibus & caluaria, vbi vena ad Y literæ ſimilitudinem ſcinditur. Sectio autem in parte inferiore ad ipſam venæ ſciſſionem eſt faciēda. Quæ verò in angulis oculorū ſunt prope ſupercilia, multo ſupra angulos incidimus. Poſt aurem verò ſecanda eſt ea quæ duræ parti auris eſt oppoſita. Quæ ſub lingua ſunt, ſi nō vtranque, at certè eam quæ magnitudine excedit, dextram vtiq; ſecamus. In brachio

verò, eam quæ ex humero descendit: in manu, eam quæ inter medium & annularē interiacet: in poplite quæ maximè media est: in malleolis, interiorē: sique ante & post malleolos sint, eas quæ antè, sed propter vasorum exiguitatem non est sæpe in nostra potestate, vt quod velimus incidamus. Porro in secandis cubiti venis, & quæ circa cubitum sunt, varia animaduersione est opus: hîc etiam si minus in nobis sit vt eligamus quam velimus, aut vnà solùm appareat, vel etiam si aliæ appareant, sed accommodatius ex vna fiat euacuatio, dare operam debemus vt ex ea sanguinem detrahamus: si verò, vt natura fert, & in plerisque accommodatæ sunt tres, eæque sunt perspicuæ, ea nimirum quæ suprà est ad musculum, & media, & quæ ad brachii exortum est, cui etiam substrata est arteria, tunc quænam in aliquibus secanda sit, discernendum erit. Nā in iis qui animo linquuntur, aut stomachus aliquo vitio affectus est, aut virium robur suspectum est, vena superior incidenda est: quibus confertim facta detractione, & cōcitata euacuatione est opus, media: at quibus mutatione in melius & diuersitate, inferior. Ac superior quidem cauenda est in iis qui musculos conuersos & circumscriptos habēt, & in quibus musculorum curuitas vasis incumbit, paulo supra flexum vena est incidēda. In gracilibus vitāda est inferioris incisio: & in quibus vena ipsa firma & valde magna est. met⁹ enim est ne vires exoluātur, magna sectione adhibita. Si verò hoc fugientes, exiguā sectionē fecerim⁹, sanguis in grumos cōcrescet, & fiēt aneurysmata quæ satis longo tempore perdurant, sed postea sedantur. In valde pinguibus, si venter aliquis sectione venæ diuidatur, vena superior incidenda est: nam & musculus humectus qui suprà est plurimum à vase abductus est, & nerui plurimùm ab hac parte sunt disiuncti: quamobrem etiamsi quispiam profundissimam sectionem fecerit de industria, ad eos non sit peruenturus. Vena verò in omnibus semel absolutè pinguedinis est expers, & detecta, & facilè scinditur, & facilè fluit. Iam verò media quoque multum abest à neruis qui sub ea sunt siti: sed ea in plerisque antequam ad flexum perueniat, in multas partes, aut saltem in duas scinditur, quarum altera suprà, altera verò infrà vergit. Quocirca in venæ sectionib⁹ quæ tactu fieri dicuntur, sed coniectura fiunt, quibus venæ inciduntur, ii pati solent. Quoniam enim in venarum scissione venæ ipsæ scissæ tenuissimæ sunt, & non apparent, ideo errores committuntur. ergo hæc vena non tundenda est. Quinetiam alius quidam error in deligando brachio ad venā secandā cōmittitur, vt cutis vehemēter tēsa in medio flexu, quia ad brachii musculum extenditur, opinionem sæpe vasis facit: quare hoc cauēdū nobis est.

Quod tempus opportunum sit venæ secandæ in singulis temporibus, ex Herodoti libro de præsidiis euacuantibus, Cap. VIII.

IN singulis temporibus morborum, in principiis accessionum incommoda est venæ sectio, nisi magnum aliquod malum febricitantes inuadat, vt suffocatio, aut conuulsio, aut excrucians dolor: si verò nihil extrinsecus vrgeat, remissionis tempora sunt expectanda: sique longa interualla sint, in perfecta remissione venam secare conueniet. Vires enim robustæ facilius euacuantia præsidia ferunt, & constant pro earum robore, & tantum non auxiliis manus præbent, quæ omnia in longa mutatione fiūt. At quum in accessionibus conciderint, auxiliis tātùm indigent quibus recreentur: si verò breue sit remissionis tēpus, præueniendum erit vt ne eam perfectā expectemus, sed quum incipit remissio secanda vena est. Licebit enim nobis paulo interiecto tempore post detractionem, in remissione alere: & in febribus quādoque auferentia remedia adhibemus, addentia verò non item, sed absurdum est vt alendi tempus in venæ secandæ tempore consumamus. quúmque inuasionis tempora elapsa statū faciant, ignota verò sint tempora statum suscipientia, propter inuasionem eo tempore est facienda sectio: nam quod reliquum est sedabitur. Quum verò ad remissionem currit inuasio, tunc inspiciēdū est: quum verò eò peruenit, mo-

A uendum est, & præsertim hoc præsidio. At quorum continuus morbus est, nec discerni tempora possunt, idē est venæ secandæ, & cibi dandi tempus, vt paulo ante corporis recurationem sanguis detrahatur: si verò continentes febres sint, & aliquam accessionem perspicuam afferant, in qua accedentes in eadem magnitudine maneant, & ordinatas aut inordinatas inuasiones faciant, diligentissimè animaduertendum erit ne increscentibus inuasionibus detractiones moliamur, sed in temporibus inæqualibus, quod etiam tempus ad cibum dandum erit accommodatum.

B Antylli quid ante venæ sectionem faciendum, ex secundo de vacuantibus præsidiis libro, Cap. IX.

ANte venæ sectionem ligandum est brachium robusto vinculo, quod habeat duorum digitorum latitudinē, aut paulo plus eo. In iis verò qui musculos brachiorum elatos & circūscriptos habent, vinculum est inferius iniiciendum, ac præsertim siquibus venæ sectio adhibetur, sint oblongi: siquidem in eis interuallū longitudinis à musculo ad cubiti flexum satis magnum intercedit: in C paruis autem non multum. Simili quoque modo iis qui musculos contortos habent, superior cōstrictio est inutilis. Est enim paulo inferius medietate musculi facienda ligatio, ad finem musculi vinculo constituto: at in mulieribus, & qui musculos flaccidos habēt, nihil prohibet medio musculo vinculum adhibere. Sed si inferius quàm totus musculus sit, aut si in inferiorib⁹ eius partib⁹ deligauerimus, licebit nobis valida admodum constrictione vti: quod tamen partibus quæ constringuntur, non est vtile, D quandoquidem in constrictione & vasa occultiora fiunt, & obstupescit man⁹, ac dolore cōficitur. Verùm si in musculi medietate fiat constrictio, neutiquam premendum est, ac præsertim in mulieribus & delicatis. compresso enim musculi ventre, persæpe in brachio hyposphagma oritur: nonnullis verò & erysipelas & abscessus consequūtur. In quo etiā videndū est ne vinculū cutim inuertat cubiti, sed naturalem eius situm cōseruet, vt quum ablatum fuerit, cutis in proprium locum secedens in causa sit ne sanguis effluat, quum dissecta cutis in locum venæ sectio E nis abeat, atque ita eam claudat. Qui verò in vasorum nō apparentium sectione infra cubitum constringunt, non rectè faciunt. nunquam enim in vllo membro vasa eleuata sunt ab inferiore cōstrictione. quin ne illi quidem qui prius spongiis vasa quæ in cubito sunt, fouent, quicquam prosunt, quia non eleuarentur nisi adhibita constrictione: vbi verò sit facta deligatio, manus inter se fricandæ sunt, & aliquid manu tenendum. Quibus verò in fronte aut angulis oculorum, aut sub lingua, aut secūdum aures venæ secantur, vinculum est collo iniiciendum, & ægro- F tanti imperandum vt dextram aut sinistram manum sub mento teneat, aut solùm pollicē totum, atque ita laqueus digitis alligandus & adstringendus: ita enim guttur non deficiet, & vtriusque partis vasa ad caput tēsa eo compressu in superioribus partibus intumescent. In absurdis verò aut languidis hominibus, minister adstans manum mēto subiiciet. Si à manu detrahere sanguinem velis, prius perfundenda est aqua calida, atque ita cum constrictione relaxanda: in malleolis verò, constrictio supra genu in femore fiat: sanguisque, si fieri potest, in balneo detrahatur, vel ante fomenta adhibeantur: quúmque fuerit admota G constrictio, laborans inambulet: quúmque sit facienda sectio, rectus super vnico crure consistat. Idem fiat in venarum poplitis sectione, & constrictio paulo supra poplitem adhibeatur.

Quomodo vena secanda sit, ex eodem, Cap. X.

VEnas incidimus quandoque punctim, quandoque cæsim: ac punctim quidem eas quæ non apparent, cæsim verò eas quæ valde in superficie cutis sunt sitæ. H Non totum autem vas secandum est. nam auersis eius labiis fluxio non fit cum eiaculatione: sed neque etiā inferior vasis pars secāda est, verùm superior. Dico autē inferiorē, quæ ad brachii exortū infrà vergit: superiorē verò

quæ ad radium. Nam ſuperiore parte inciſa, decentior fit ſanguinis iaculatio:at partibus inferioribus inciſis nihil iaculabitur.

Quando, qua magnitudine,quáque forma ſecanda vena ſit,ex eodem libro,

Cap. XI.

IN iis qui euacuatione confertim facta indigent, ampla inciſio facienda eſt: at vbi ſanguinis lationem reuellere atque auertere oporteat (quemadmodum vſu venit in iis qui ſanguinem reiectant, aut ora venarum aperta ſunt,aut ſanguis è naribus aut alia parte quadam fluit) perexigua eſt faciẽda.Eiuſmodi enim quum ab ipſa affectione vacuantur,non iam euacuatione,ſed retractione atque auerſione indigent : ex quo fit vt ſanguis multo tempore fluere ex vena debeat.Præterea anguſta ſectio in paruis vaſis eſt itidem facienda,ampla in magnis : Nam ſiquis in magno vaſe ſectionem paruam faciat, ſanguis neceſſario collectus concreſcet.Sunt autem tres incidendarum venarum figuræ,tranſuerſa,recta,quæ non pungit venam,ſed ſcindit:& harum media obliqua.Ac tranſuerſa quidem vtendum eſt vbi iterationem nullo modo faciendam eſſe exiſtimamus : curuato enim cubito ſtatim conglutinatur:obliqua iterandæ ſanguinis miſſioni apta eſt,quoniam in flexu cubiti non ita exquiſitè labia ſectionis componuntur.forma verò oblonga conuenit iis in quibus non ſolùm eodem die iteranda eſt ſanguinis detractio, ſed tertio etiam die & quarto: ſiquidem cubito curuato labia ſectionis à ſeſe plurimùm diducuntur.

Quid faciendum ſit vt ſanguis facilè fluat, ex eodem libro, Cap. XII.

SI fluxio ſanguinis non procedat quòd violentior ſit adhibita conſtrictio,remittenda ea eſt:ſi verò cute recurrente, vaſis inciſio ſit abſcondita ex cõtractu cutis ſupergreſſæ, cubitus in omnes figuras erit conſtituendus ac voluendus,vt ſupinus,vt ſublimis,vt extenſus,vt denique contractus teneatur,donec in ea tandem figura conſiſtat,vt vaſis ſectione contra cutis diuiſionem rectè conſtituta,ſanguis facilè fluat:ſique parua ſit facta diuiſio, iterum erit diuidenda.Quum verò præ timore ſanguis non fluit,accommodatius erit vt ſine ſtrepitu effluat:ea enim turbatio ſedatur, ſi non exiſtiment vlcera paſcentia non eſſe conſequutura.Si animi defectio perturbet, ſtratis & reclinatis ſanguis mittetur,& ſtomachus tum vomitibus & digitorum in os immiſſionibus vellicandus, tum odoramentis recreandus:ſed & partes extremæ vinciendæ erũt ſic,vt magna moleſtia afficiatur. Si verò cõcretio ſanguinis in grumos interturbet impediátque effluxionem, concretionem diſſoluere ambobus vtriuſque manus indicibus digitis oportebit, & comprimendo elidere, atque exprimere:oleúmque erit infundendum, & multo etiam magis acetum, quod ſanè habet grumos diſſoluendi poteſtatem.Si perfrictio vetet ne ſanguis exeat, eáque ſit vel propter aërem frigidum, vel quia morbus frigidus ſit,vt eſt comitialis atque attonitus, & qui ſunt generis eiuſdem,fouendus erit locus perfundendo, fricando, vngendo,& omnino ad contrarium ſtatum erit redigendus.Iam verò pinguedo & caro in pinguibus & carnoſis proſilit dum ſanguis aufertur,eúmque cohibet:in quibus hæc vnica eſt ratio:nam vel auferre eum qui recurrit, vel retinere oportet.

De arteriarum ſectione,Galeni,

Cap. XIII.

ARterias quoque ſecare medici conſueuerunt: alias quidem in temporibus ob humores calidos & flatuoſos ad oculos confluentes: alias verò ſecundum aures,ac præſertim in vertiginoſis,& quicunque diuturnis capitis doloribus calidis & flatuoſis afficiuntur.Iam verò & ob alias quaſdam capitis affectiones diuturnas,arteriarum quæ poſt aures ſunt ſectione vtuntur, non tamen eas ſecant quum vlla alia pars affecta eſt,quum tamen multæ ſint quæ hoc auxilio potius quàm venæ ſectione indigeant.Vbi enim calidus flatuoſuſque ſanguis in arteriis collectus infeſtat, illic communibus affectæ partis ſectis arteriis eſt opus: verùm quia ſanguinis fluxus difficulter comprimitur,arterias ſecare medici non audent:atque etiam quum vulnus ad cicatricem perducitur, aneuriſma efficitur.Idcirco maiuſculas arterias medici ob hanc cauſam refugiunt: paruas autem tanquam non ita multum profuturas non incidunt:quanquam & ipſæ quoque nonnunquam non mediocre commodum attuliſſe viſæ ſunt; & cicatrix etiã eis abſq; aneuriſmate fuit obducta : Quin etiam ſi maior arteria ſit, cicatrix ei inducitur ſine aneuriſmate,tota vtique ſecta:quæ res ſæpe imminens ex profluuio ſanguinis periculum ſuſtulit. apparet enim perſpicuè quum tranſuerſa ſectione tota per ſe totam diſcinditur,reuulſis vtrinque ambabus partibus,vnam ſurſum, alteram deorſum concedere.Equidem admonitus quibuſdam inſomniis mihi perſpicuis,arteriam ſecui quæ inter pollicem atque indicem dextræ manus ſita eſt, ſanguinémque effluere permiſi donec ipſe per ſe ceſſaret,quum ita ſomnium mandauiſſet:effluxit autem non tota libra. Atque ita ſubitò diuturnus dolor,in ea præcipuè parte infixus qua iecur ſepto tranſuerſo committitur, ſedatus eſt. Alteri verò cui ex vulnere in malleolis accepto ſecta fuerat arteria,ſanguinis curſus non ceſſauit donec ego vocatus totam arteriam ſecui: deinde medicamento ex aloe, thure,& albis ouorum, pilis leporum molliuſculis excepto vſus ſum,& vulnus citra aneuriſma curuatum eſt, carne videlicet oſculo arteriæ obducta : homo verò ille quadriennio per exigua temporum interualla coxæ dolorẽ ſentiens,exinde perfectè conualuit. Hæc itaque mihi ſæpenumero perſuaſerunt,vt in ſummis artubus, imò verò & in capite,arterias ſecarem in omnibus doloribus qui à calida flatuoſáque ſubſtantia naſci viderentur, ac præſertim in membranis quarum dolor pungentis ſpeciem refert,& ſenſim expãditur : pungente quidem in vna parte ſenſu,tanquam in affecti loci centro infixo : tenſionis verò ſenſum percipiente omni particula quæ circa centrum ſit conſtituta.

De arteriarum ſectione,ex Antyllo,

Cap. XIIII.

ARteriam ſecamus, ſi fieri poſſit,quæ ſub vertice ad occiput & media inter tẽdines:ſin ſecus,eam quæ ſecundum aures eſt,vel eas quæ in vtroque verticis latere ad ſinciput ſunt. pertinent enim ad coronalem & mediã ſuturam. Quæ verò à temporibus ad frontem pertinent, ideo non ſecantur quia ſitæ contra muſculum ſunt: eas enim facilè ſine periculo incidemus,ſi iuſſerimus ei cui arteriæ ſecantur,vt genas moueat,inhæreátque, ac innitatur.Ita enim muſculi omnes temporum toti per ſe totos perſpicuè mouentur. Poterimus ergo omiſſa parte quæ mouetur,in ea parte quæ in fronte quieſcit facere ſectionem:veruntamen neque multum, neque confertim ſanguis ex arteriis propter earum exiguitatem fluit: ſed nec etiam cum multo ſpiritu exit.venoſæ enim ſunt.Non igitur multa ſectio facienda eſt: hinc magis varia fit detractio.Quæ verò ante aures ſunt qua muſculi mandibularum exurgunt, firmæ admodum ſunt ac robuſtæ,ſed rarò citra periculum ſecantur,propter muſculorum propinquitatem,& propter implicationem eius loci membranarum.In ſecandis verò arteriis occipitis,vſque ad os ſecanda arteria eſt: óſque ipſum abradendum, vt caro ex ipſo oſſe ſuppullulet, & per eius medium oſcula arteriæ excipiantur:& præcidatur.melius enim eſt vt ipſam tanquam varicem excipiamus,& ſubiecta volſcella,aut alio quodã inſtrumento ſimili,incidamus non multũ, ſed particulatim.Vbi ſatis ſanguinis effluxerit,ſuppoſita volſcella vas extrahendum eſt,& medium præcidendum:ita enim neque committetur,neque ex fluxu ſanguinis periculum vllum conſequetur, quum oſcula arteriæ in carnem recurrant.

De cucurbitula,ex Galeno,

Cap. XV.

CVcurbitulæ corporibus prius euacuatis vtiles ſunt. quum enim plethorica ſunt corpora, cucurbitulas non adhibemus. Eadem quoque ratione in cerebri membranarúmque inflammationibus non vtimur cucurbi-

tulis in principio affectionum, quemadmodum ne in vlla quidem alia parte quam obsideat inflammatio: sed tum quum nihil præterea influat, totúmque corpus antè sit euacuatum, atque vsus postulet vt aliquid eorum quæ in parte inflammata sunt, moueamus & amoliamur, vel ad exteriora attrahamus. Quum verò affectiones adhuc fiunt, tum non iis membris quæ laborare incipiunt, sed eis quæ his continuata sunt, reuellendi causa cucurbitula admouetur: in principio verò vtendum est repellentibus.

Antylli, de cucurbitula, ex secundo libro de præsidiis euacuantibus,
Cap. XVI.

IN mediocri dolore & similibus, leuibus cucurbitulis quæ sine scarificatione amouentur, vtimur: vbi autem volumus roborare, vehementibus: in oppletis verò particulis, vt in iis quæ à corrupta materia vexantur, præcisa cute affiguntur. Antequam verò applicentur, ventrem iã emollitum esse oportet, aut omnino nullam infestãtium excrementorum suspicionem subesse, & prius omnino comedisse, aut post leuem cibum, eúmque iam subductum, aquam præbibisse. Maximè autem si sanguinem de tracturi simus, primùm locus est parumper illinendus: sique postea satis ruber & tumidus à cucurbitula sit factus, scarificandus erit: si non, tertio loco erit admouenda, donec pars in tumorem extollatur atque rubescat. Si verò nec tumor nec rubor excitetur, partes vsquedum puniceæ fiant, spongiis fouendæ sunt, & ita postea scarificandæ: at si norit quispiam corpora non rubefactum iri (velu ti in iis quorum pingue abdomen est, aut in refrigeratis, & mulieribus quæ pepererunt vsu venit) tum antequam cucurbitula affigatur, cataplasma partibus superdabitur. Sed fit interdum vt à leuibus cucurbitulis tumor validus, colore liuidiore excitetur: vbi verò scarificatio fit facta, aut parum quidpiam, aut certè nihil sanguinis effluat, quum & crassius sit quod antè stat atque carnosius. in eius modi ergo, spongiis maximè fouere locum, tenuémque & facilè fluentem reddere sanguinem conuenit. Ne verò prope mammas cucurbitulæ affigantur cauendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ & intumescentes, magna admodum difficultate auelluntur: vbi autem eas auulseris, oleum erit perfundendum. Applican dæ autem cucurbitulæ sunt ex modico igni: nam si vehementes adhibeantur, vapore inflammantes contendentésque corpora, nihil notabile attrahunt: eo verò situ col locandas esse partes vt ne sanguis in eis contineatur, crassescénsque excretioni impedimento sit, sed vt pronus ad inferiora effluat, inter omnes constat. Ablatis cucurbitulis, siquod eductum est satis sit, partes curabimus: sin secus, iterum eas affigemus. In capite verò non cum multo igni affigendæ sunt, siquidem vehementer attrahent, & euelli difficulter poterunt: quæ ex modico igne admouentur, id quòd opus est facient. Quum verò ad auellendum diffici les sunt, spongiis cálida & frigida aqua imbutis circundare eas oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, eas perforare consilium est.

De cucurbitularum differentia ex materia & figura sumpta.

Differentiæ cucurbitularum quæ sumuntur à materia, tres sunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Argenteas quia vehementer igniuntur, reiicimus: ænearum est vsus frequentior: vitreis quoque vti possemus in quibus sanguinis est consideranda euacuatio: & corneis item in capite, vbi æneas auulsu difficiles fore cognosceremus: itémque in timidis, qui à flamma deterrentur. In figura autem præcipuè differunt æneæ: altiores enim magis quàm humiliores trahunt: quæque humiliores sunt, quia non vehementer attrahunt, capiti sunt accõmodatiores. Quæ habẽt pla na labia, corporibus latis: quarum labra resima sunt, curuis & gracilibus aptius admouentur: quæ acutum os habent, iis conueniunt in quibus non scarificamus, sed vehementi impositione cucurbitularum quas leues affigimus, attrahere volumus, quum acumen labrorum ad violẽtũ attractum faciat. Quæ labra habent obtusa, cum in

A alis, tum vel maximè in capite vtimur. Attractio verò ænearum itémque vitrearum cucurbitularum ex igne fit: cornearum citra ignem: siquidem in extremo perforatæ sunt, quúmque adhibentur, absterfæ vehemẽter per foramen trahunt: statim verò foramen digito aut cera clauditur.

Herodoti de cucurbitulis, ex libris de præsidiis euacuantibus,
Cap. XVII.

CVcurbitula materiam quæ in capite est, euacuare potest, itémque dolorem soluere, inflammationem minuere, inflationes discutere, appetitum reuocare, imbecil

B lẽm exolutúmque stomachum roborare, animi defectiones amouere, quæ in profundo sunt, ad superficiem tradu cere, fluxiones siccare, sanguinis eruptiones cohibere, mẽstruas purgationes prouocare, facultates corruptionis effectrices attrahere, rigores sedare, circuitus soluere, à propensione in somnum excitare, somnum conciliare, grauitates leuare. atque hæc quidem, quæque his similia sunt, præstare cucurbitularum vsus potest.

De scarificatione, ex libris Antylli de præsidiis vacuantibus, Cap. XVIII.

C SCarificamus partes corporis quæ aut inflammatione aut duro tumore laborant, eàque siue distentæ sint ac dolore vexentur, siue fluxionibus infestentur, quum scilicet ad statum venit fluxio, aut iam eundem sit consequuta, aut acris adsit materia. Pars autem quæ scarificãda est, prius si fieri potest, lauari debet: sin minus, aqua tepida perfundi, vsquedum rubefiat: aut spongiis foueri, aut soli ignive exponi, & postea scarificari. Adhibẽdæ autem sunt incisiones cruribus & abdomini per rectitudinem: eo-

D démque modo in thorace, dorso, & ceruice: at in capite, pro situ capillorum: in fronte, obliquæ. Porro incisiones sint æquali inter se magnitudine, sintque æqualia quæ inter eas sunt interualla, initiúmque scarificationis ab inferioribus partibus sumatur: ita enim sanguis ad extimas partes influens, non obscurabit eas quæ deinceps scarificandæ erunt. Situs verò scarificationum per æquales inter se ordines fiat: non fiat autem scarificatio plagam infligendo, sed per tractum. hoc enim pacto dolore vacabit.

Apollonii de scarificatione,
Cap. XIX.

E QVum ad corroborationem & quamlibet corporis tutelam, sanguinem conferre plurimùm didicerim, qui quidem plerunque redundat, & interdum qualitate in peius vertitur, existimaui vbi redundat, imminutionẽ: vbi correptus est, immutationem conuenire. Venas igitur eodem anno sæpe incidere non esse accommodatum censui, quoniam vnà cum multo sanguine spiritum quoque vitalẽ effundi intelligebã: quo crebriꝰ exhausto, tota

F corporis cõpages refrigeratur, & omnes naturales actiones peiꝰ obeũtur. Quocirca iudicaui à particulis ignobilissimis, vtpote à cruribus, sanguinis detractionem scarificãdo fieri debere, quantitatem metiendo ex hominis habitu atque vsu qui expostulet. Præstantissimum autem hoc auxilium est, tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit, vel ab aliquibus huiusmodi causis. Sed nemo tamen putet me venæ sectionem reiicere. eã enim ego in maximis periculosissimisq; affectionibus non omitto: in quibus abunde affatimque sanguinẽ effundere oportet. nam in vehementibus affectionibus

G euacuationes affatim faciendæ sunt. Plethoram verò mediocrem, quæ aliquid mali sit factura, & iam conuersionẽ in morbosum statum attingat, tibia scarificationibus vexata, quæque sine molestia, & quantam voluerimus sanguinis extrusionem reddiderit, citra validam totius corporeæ molis commotionem soluit. Sæpe autẽ plus quàm satis sit congregatur: quare non est cunctãdum, quin quoties signa plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo quem nunc præscripsi. Præstat autem viscera, quæque

H in toto corpore insunt vasa, nõ repleri immoderatè, neque distendi, sed potius in quadam relaxatione terminata contineri, vt expeditè permeare spiritus naturalis queat.

Scarificationem mulieribus quæ non probè purgantur, itémque aliis plerisque affectionibus prodesse, Cap. XX.

MVlieribus quibus non prosperè succedit purgatio, scarificatio mirabiliter auxiliatur: nam quod illic minus est factum, hac ratione euacuatur. Statutum autem purgationis tempus expectandum est, túncq; si nihil aut parum sponte sua effluxerit, hoc auxilio tantum detrahemus quantum vsus postularit. Quinetiam hoc auxilium quibusdam mulieribus maxime profuit, vt menstruæ purgationes de more iterum redirent: continua enim ad partes inferiores sanguinis deductio, ei quoque viam ac propensionem parat. Equidem mulieres quæ multum ætate processerunt, quibus iampridem menstruæ purgationis nihil apparuerat, vbi aliqua molestia corporea vexarentur, hac curatione subleuare consueui. est enim hæc mulierum propria, multúmque efficax est, quippe quæ naturalis excretionis modum imitetur. Euacuare autem interdum scalpello soleo, interdum hirudines admouendo. Iam verò quum oculos quidam ex longo tempore ab incessabili fluxione infectos haberet, hoc præsidio sanatus est, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos vteremur, & totius corporis curam gessissemus. Senex etiam quidam, quum prius per longa interualla, deinde breuia, strangulante circa pulmonem angustia vexaretur, simili modo est curatus. Vacuandum autem tantum est quantum conuenire videatur: éstque cauenda refrigeratio: alimentúmque moderatum tribus aut quatuor diebus dandum. Qqúmque pestilentia vehemens per Asiam vagaretur, multique ob eam causam obirent, egóque in morbum itidem incidissem, secũdo die quum remissio fieret, crus scarificaui, & ad duas libras sanguinis detraxi, atque hac ratione vitaui periculum. quo sanè auxilio quũ multi quoque vsi essent, sunt seruati: erant enim signa plenitudinis. atque illi præcipuè euaserunt qui sanguinem copiosè euacuauissent. Quinetiã capitis dolores moderatos, tonsillarum inflammationes, ac dolores laterum recentes tollit: nam diuturniora huiusmodi symptomata localibus scarificationibus dissoluimus: eos denique qui vires reficiunt, & ad statum naturalem difficulter redeũt, nihil sanè est quod æquè ad eis accommodatam & idoneam bonámque nutritionem ducat ac sanguinis per scarificationem euacuatio.

Antylli de hirudinibus, ex libris de præsidiis euacuantibus, Cap. XXI.

NOnnulli captas hirudines includunt, eísque ad multa vtuntur. Vbi enim mitescunt, carni facilè admouentur, quum aliæ quandoque peregrinè se gerant: eas verò experientia docti protinus admouemus. quæ verò nuper sunt captæ, vnum diem seruare, & parum sanguinis alendi gratia iniicere conuenit: ita enim virus earum exprimetur. Vbi vti volumus, locus cui applicandæ hirudines sunt, nitro prius fricandus est, ac sanguine alicuius animalis, aut argilla liquida illinendus, aut fouendus, aut vnguibus scalpendus: siquidem ita promptius carnem apprehendent: hirudinésque in aquam puram & tepidam in vase lato atque magno iniiciendæ sunt; vt commotæ virus abiiciant: deinde spongia sunt excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique manibus admouendæ: Vbi omnes inhæserint, oleum tepidum particulæ ne refrigeretur infundemus. Si verò manibus aut pedibus affigendæ sint, partem in aquam in qua hirudines sunt iniiciemus. Si verò quum cruore plenæ sint, vti etiam eis oporteat, vel quia paucæ nobis hirudines suppetant, vel quia paucæ carni inhæserint, earũ caudas vbi expletæ sanguine fuerint, forcipe excidemus. nã sanguine fluente nũquam trahere cessant, donec nos sale, aut nitro, aut cinere, earum ora perspergamus. Quum exciderint, si locus est cucubitulæ capax, eius applicatione virus extrahendum est, eáque erit validè agglutinanda, celeritérque auellenda: si verò capere cucurbitulam non queat, spongiis fouendus est: si verò ex corporibus aut osculis cruentæ la-

A chrymæ adhuc effluxerint, mannam, vel cuminum, vel farinam insperges, deinde lana pauco oleo madente conuolues. Si sanguis etiam erumpat, linteola vel telas araneárum ex aceto iniicies, vel gallam, vel spongiam nouam pice liquida illitam & combustam: deinde chartulam aceto madefactam applicabis atque alligabis. Hæc in mediis corporis partibus agenda sunt: nam in artubus (hoc est, brachiis & cruribus) sola deligatio ad cohibendum sanguinem est satis: quæ postero die soluenda est, sique sanguis constiterit, abiicienda: si non, iisdem vtendum. Scire B autem conuenit, hirudines non ex intimis partibus sanguinem attrahere, sed eum qui carni adiacet exugere. Porro vtimur hirudinibus in iis qui incisiones pertimescunt, vel in iis particulis quibus propter exiguitatem, aut gibbositatem, aut inæqualitatem affigere cucurbitulas non possumus. Hirudines autem auellimus quando eius sanguinis quem detrahi oportere existimamus, dimidium extractum fuisse coniicimus: deinde tandiu sinimus effluere, quandiu fuerit excretus is qui satis sit. Quúmque particula tum ab hirudinibus quæ suapte natura sunt fri- C gidæ, tum ab aëre ambiente refrigeretur, ideo fouenda est ac recalfacienda: sanguinísque effluxio non refrigerãtibus, sed adstringentibus, & emplasticis (vt diximus) cohibenda est.

Menemachi de hirudinibus, Cap. XXI.

HIrudines locis affectis, aut iis quæ nõ pinguibus proxima sunt applicantur: nam oleum earum appetentiam subuertit. In angustiam verò stricti calami, ab vtra- D que parte non perforati, aut in operculum paruæ arundinis, aut quippiam simile demitti debent quum admouẽdæ sunt. Earum numerus ex duabus magnitudinibus, loci videlicet & affectionis, est sumendus. Auferantur autem oleo calido earum labiis infuso. Mordacitas verò aliarũ in partibus vlceratis conueniet. quod verò post auulsas hirudines effluit, digitus impositus cohibet. Quãtitas autẽ excretionis ex hirudinum erectione apparet: sed euidentius quoque cernitur, si in vnum conducta fuerit, vbi hirudines à corporibus diuulsæ sanguinem euomuerint. E Hirudinibꝰ verò adhærescentibus, loca quibꝰ affigendæ sunt, superficie tenus scarificandæ sunt: nam vbi sanguinem gustauerint, eundem magis expetunt.

Galeni, quos purgare conueniat, quibus purgationibus, & quo tempore, Cap. XXII.

SAna corpora difficulter purgantur: nam & vertigine vexantur, & torquentur, & fit molesta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Hæc autem omnia fiunt, quòd F purgans medicamentum proprium educere humorem cupiens, ipsúmque nõ cõperiẽs, sanguinem & carnes colliquat, vt ex eis quod suum est, eliciat. At qui sani adhuc sunt, illi quidem, sed tamen nisi euacuentur, in morbos casuri sunt; præueniendi sunt, & ineunte vere vacuandi, vel misso sanguine, si ex multitudine: vel purgatione, si ex humorum corruptela capi morbis soleant. Ac nos quidem & podagram & articulorum dolores in principio, quum nondum circum articulos tophum excitassent, huiusmodi euacuatione cõplures annos inhibuimus: eodémque G modo plerosque attonitos, comitiales, melancholicos, & aliis eiusmodi diuturnis affectionibus vexatos, prædicta euacuatione sanauimus. Aliis itaque pituitam, aliis amaram bilim, aliis atram, aliis serosa excrementa, ad essentiam eorum morborum quibus capi consueuerunt, euacuari conducit. Ac protinus melãcholia quispiam nisi purgatus fuerit singulis annis capietur. Hunc ergo nõ solùm vere, sed autumno etiam purgo: itémque fœminam quæ in mamma cancrum habuit, quotannis ineunte vere si- H militer purgãdam curo: quam quidem ad sanitatem perduxi vehementer euacuando, vsus medicamento nigram bilim expurgante: sique assumpta purgatio non fuerit, sentit mammam altius dolore vexari. Quinetiam incipiẽtẽ elephãtiasin misso primùm sanguine, & purgatione

data,in alio curaui:deinde ei quoque vnica fingulis annis purgatio fufficit: eáq; intermiffa,morbum ftatim reuocat. Atque hæ quidem ægritudines nigros humores purgari poftulant:comitiales autem attoniti,& afthmatici,pituitofos:velut dolores articulorum,fi cum multo calore infeftent,amaram bilem: fi cum tumoribus frigidis, pituitam euacuari poftulant. Alius quidam æftiuo tempore tertiana femper corripiebatur,qui multos ab hinc annos in febrem non incidit, fub finem veris pallidam bilē noftro confilio antè purgando. Hoc enim tempore eiufmodi homines euacuare eft melius:quemadmodum comitiales,arthriticos,& melancholicos,& quicūque ex humorum craffitie in morbo cadunt,ineunte vere præftat euacuare.Antequam autem medicamentum purgans exhibeamus,craffos humores attenuare,tenacéfque diffecare, ac meatus per quos traduci trahíque debent,aperire oportet,fi purgatio fit optimè fucceffura,idque cum in reliquis omnibus,tum vel maximè in iis qui elleborum fumunt: nam medicamenti vis quæ diuellit,quum excutit humores qui altius affectis partibus inhærēt,& ob eam caufam diuturnis morbis prodeft, facilius id facit humoribus prius attenuatis.Qui hoc negligunt,iis moleftæ purgationes fuccedunt,& cum torminibus,& interdum cum vertigine quadam,multáque naufea,malo pulfu,exolutione ac difficultate. Eius autem qui elleborū fumpturus eft,prius experiri naturam debemus quomodo ea ad fupernas purgationes,hoc eft,quæ vomitibus fiunt,affecta fit. Experiēmur autem dandis iis quæ vomitum mediocriter prouocant:nam fi ita non facilè purgetur,non erit ad elleborū agendus,fi non antè præparetur. Præparatur autem vomitu ipfo fæpius excito. Quum ergo is qui fumpturus elleborum fit,promptius vomere affueuerit,melius etiam fiet fi antè corpus humectabimus. Humidum verò fit corpus, tum multo cibo,tum quiete. Ac quietem quidem id facere perfpicuum eft: quando,vt exercitatio membra exiccare poteft,ita quies,quum vacatio quædā & exercitationis vacuitas fit,humiditates conferuet. At cibus copiofior nō abfolutè humectare aptus eft, fed is denique qui vehemētis qualitatis expers fit,hoc eft, qui neque acerbus, neque acer,neque falfus, neq; amarusfit. Nos verò oxymeli quādoque potui dedimus, in quo ellebori albi ramufculos per diem ac noctem raphanis infixos demiferamus:effēt que hæc ellebori imbecilla purgatio. Cæterùm qui anguftum thoracem, & idcirco pulmonem cōpreffum habēt, funt ad vomendum ineptiffimi,cum aliis quæ vomitum cient,tum præcipuè elleboro albo:vafculū enim aliquod ex iis quæ in inftrumentis refpirationis funt,difrumpent. Præterea amaram bilem per fuperiora , pituitam potius per inferiora purgare conuenit:quanquam interdum cōtrà eft faciēdū,fi pituita in ventriculo,amara verò bilis in inteftinis aceruata fuerit.at melancholicū fuccum per inferiora femper educimus. Ac de anni quidem temporib⁹ fcriptum in aphorifmis reliquit Hippocrates,æftate fuperiores, hyeme inferiores partes medicamento purgandas effe. Atque ad temporum anni proportionem,regionum habenda eft ratio,vt calore, frigoréque diftinguantur: idémque de ætatibus eft fentiendum. Iam verò confuetudo quoque non parum facit ad indicandum euacuationem.nam qui vomere funt affueti,purgationem per fuperiora minus molefté ferunt:qui affueti non funt,non fine periculo,& præfertim elleboro purgantur. Sed par eft etiā vt genus morbi cōfideretur: nam quum corpus albidum & pituitofum totum appareat(quam hydropem leucophlegmatiam vocant)opus eft medicamento quod pituitam educat:ac primùm quidem per inferiora, poftea per vomit⁹,poftremò per ea quæ per nares & palatum pituitam trahunt. Quum enim redundans humor in toto corpore fit diffufus, omnes euacuationes admouebimus: fi verò afcites fit hydrops, medicamentum quod aquæ educendæ fit,dabimus:quemadmodum in arquatis aliquid dandum eft quod per bilem educat:nam & his bilem multis modis euocare oportet,furfum, deorfum, per vrinas, per palatum,per nares. Ita,etiamfi melancholicus fuccus redundarit,vt in melancholia,cancro, & elephantiafi, me-

A dicamentum quo nigra bilis educatur, exhibemus: nam in comitialibus vtimur medicamentis pituitam extrahētibus.Ex quibus eft perfpicuum,à morbi conditione nobis oftendi & humorem euacuandum , & locum per quē eundem educere debeamus. Iis enim quorum iecur inflammatione vexatur, fimulatque concocta inflammatio fit, purgationem adhibemus: ac per inferiora quidem quum ea in fimis iecoris partibus fit: per vrinas verò,quū in gibbis. Ita quoque in reliquis fpectabimus & humorem exuberantem, & affectum locum , ex quo tanquam
B caufa quadam morbus confurgit. Hæc enim , & quis humor euacuandus fit,& quomodo,& qua parte fit educendus,indicabunt,& ad hæc omnia tempus etiam accommodatum commonftrabunt.Nam inter initia , tenues & ferofos humores vacuabis:concoctionem verò expectabis, vbi craffi & glutinofi fuerint, quales fuapte natura funt pituita atque atra bilis.Acceffiones quoque tibi euacuationis modum indicabūt, vt dum vrget acceffio,à fuperiorib⁹educas:vbi ceffet,quæ remiffio dicitur,ab inferiorib⁹:nā fic etiā iuuāt quæ per fe in morbis eueniūt, quū
C in acceffionib⁹ vomitus plerifq; excitetur,& fanguis è naribus erūpat: in remiffionib⁹ verò lotiū & aluus fluat. Tēpora autem acceffionum & criticorum dierum maximè obferuanda funt, fiquando purgationem per inferiora moliaris:nam fi humores ad fuperiora propenfi ferantur, vis medicamenti per inferiora purgantis impeditur. In iis autem qui iam ægrotant,fi morbus diuturnus futurus eft,expectanda femper erit concoctio:in acutis verò morbis,quum turgeat materia,inter initia medicamento purgāte vti licet: atque id ipfum cum magna animaduerfio-
D ne diligentique confideratione faciendum eft: nam in acutis periculum non mediocre eft ne purgatio malè fuccedat,eo quòd omnia medicamenta purgantia calidæ fint facultatis:& febris in eo quòd febris eft,& fui ratione non ficca,nec calida, fed his maximè contraria,humida frigidáque expoftulet.Non ergo febrilis caloris caufa purgans medicamentū propinamus, quod nos quoque quātum in ipfo eft,nocere fcimus:verùm vt humores febrim concitantes educamus.Debet igitur maior vtilitas proue nire infeftis humoribus detractis, quàm fit noxa quæ à
E medicamento expurgante corpori infligitur , neceffarió. Prouenit autem vtilitas,fi & fine moleftia,& omnis infeftus humor euacuetur.Quod vt fiat,confiderandum prius eft vtrum is qui morbo laborat, ad eam purgationem fit idoneus. Etenim qui plerifque cruditatibus laborarint, craffifque ac tenacibus eduliis vefci confueuerint , itémque quibus tenfa hypochondria inflatáque fint,aut fatis fupérque calida atque feruentia, aut in eifdem locis inflāmatio quædā fit,ii omnes ad purgationes funt inepti: quamobrem dimittendi funt,& ægrotātis humores,quo-
F ad eius fieri maximè poteft, ad fluendum paratos effe oportet,hoc eft,tenues,& minimè tenacitatis vllius participes,& meatus per quos eft tranfitura purgatio , apertos effe.Hæc enim nos antè paramus, quum aliquem fumus purgaturi:at in acutis morbis,fi ftatim inter initia,vel primo die,vel non vlterius fecundo,purgatione vfuri fimus, turgente materia,nihil huic præparationi relinquitur loci:nifi quis fortè occafionem nactus fit mulfam potui dādi,in qua parum hyffopi,aut origani,aut trogorigani,aut thymi, aut pulegii, aut aliquid eiufmodi attenuans fit
G incoctum. Quocirca confentaneum eft vt in acutis morbis rarò purgante medicamento vtamur,quòd in principio non fæpe turgeant humores affligentes, neque fi turgeant,ægrot⁹fit ad purgationem aptus: neque etiam nobis tempus fui parandi accommodatum præftet. Turgere autem dicuntur humores quum motu vehementiore agitantur,& ab vno loco in alium confluentes, in principio morbi vexāt hominem,doloréfque ac titillationes afferendo,eū quiefcere nō finūt.Hos ergo humores euacuare cōuenit,eos dico qui in motu,latione & flexu funt;
H qui verò in aliqua parte corporis iā cōfederūt , neq; vllo alio auxilio,neque medicamēto purgante mouendi funt, priufquam concocti fuerint. tunc enim naturam etiam euacuationi habebimus adiutricem,hæc enim fimulatq;

humores concocti sunt,eosdem dimouere,idque quod superuacaneum est expellere conspicitur:quo sanè tempore crises etiam fiunt.Verùm quum natura perfectè excernit, nullo præterea medicamento opus est:quū verò ipsa mediocriter atque imbecilliꝰ facit,quod deest supplere medici debent.Illud autem sciendum est,rarò euenire vt humores ab vno membro ad aliud confluant, ac sæpius in vno aliquo membro quiescere,ibique manere donec cōcoquantur,toto morbi tempore vsque ad morbi solutionem.Quum igitur nō solùm morbus acutus fuerit, sed etiam cum vehementissima febri coniunctus, cauendum est ne purgationem offeramus,præcipuè quum ægrotantis natura nobis sit ignota. Nonnulli enim suapte natura difficulter purgantur:nōnulli verò modica potione medicamenti epota copiosè purgantur. Quum igitur febris non sit vehemens,tūque ægroti naturam noscas,medicamentum dabis:quam ad rem vtitor elleboro nigro, aut alio quopiam simili,è quorum numero etiam est quod ex colocynthide conficitur;quod vsitato nomine hierā vocant.Hæc autem quum variè conficiatur,ea quæ elleborum assūmpsit,nec scammoneam habet, præstātissimum medicamentum est in iis qui medicamentum subducēs sumere omnino possunt. Post assumptam verò purgationem,vtile est ptisanam sorbere, quemadmodum ait Hippocrates:ipsum enim purgās medicamētū,vt exiguū fuerit,in fundum ventriculi descēdit:in descensu verò cum gula, tum pars omnis sublimis ventriculi non solùm medicamenti purgantis qualitate,sed substantia quoque in descensu appulsa inficitur,& magnopere læditur. ex quo fit vt ptisanæ succus vtiliter absorbeatur, quippe qui abstergere, & inferius trahere possit id quod transeundo meatibus se implicuit,& temperare atque immutare medicamenti qualitatem quæ membris insedit. quas ob res iubet Hippocrates vt post purgationis potionem ægroti ptisanam absorbeant:quum verò purgatio incipit procedere,ptisanam dari vetat,veritus ne purgantis medicamēti actio dissoluatur.

Quot modis aluus non excernat,quum datum purgans medicamentum fuerit, Cap. XXIIII.

NON excernit autem quandoque aluus medicamento purgante exhibito,vel ob ægrotātis hominis naturæ proprietatem,vel ob medicamenti dati exiguitatē. Quandoque etiam stercus densatum,atque in aliquo intestino exiccatum,quum clysteri educendum esset,antequā medicamentum daretur,euacuationem impedit. Potest quoque natura ad vrinam vergente, purgans medicamētum nihil facere: interdum etiam quum euacuatio frustratur,præterquam quòd corpori nihil noxæ affert,in alimentum etiam transit:interdum verò in perniciem mutatur atque venenum.

Quæ medicamentis purgantibus indantur, Cap. XXV.

QVVM omnia purgantia medicamenta vētriculum lædant,& eius os præcipuè quod ex neruis quamplurimis constat,& acerrimum sensum habet, excogitatum est vt medicamentis bene olentia misceantur, ne sola & sincera ipsorum vis ventriculi os attingat. Talia autem esse debent semina quæ induntur, quæ & medicamenti malitiam retundant,& eius actionem impedire non possint:quæque attenuandi & incidendi vim habeant; vt & crassos humores secare,& vias per quas educendi sunt, aperire ac patefacere queant. Oportet etiam vt commista medicamenta sibi inuicem consentiant, & in nulla parte discrepent:dissentiunt autem non quum hoc bilem,illud pituitam fortè euacuet: (vtraque enim pari modo euacuari possunt)sed quum hoc celeriter,illud tardius ab assumptione purgationem mouet.ita enim euacuatio inæqualiter fit,quanuis simul fuerint accepta. Dico autem inæqualiter fieri purgationem,vt quum ipsa desinere videatur,alterius euacuationis initium exoritur.

Rufi,de purgantibus medicamentis, Cap. XXVI.

NEque omnes qui quoquo modo affecti sint,nec quo
A cunque tempore, nec statim vbi contigerit, purgandi sunt.Sanos verò,& in quibus excrementum nullum redundat,purgare non conuenit.nam quæ tandem afferri vtilitas potest, si id quod accōmodatum naturæ est detrahas,atque etiam nō sine molestia id facias? Omne enim quod medicamento educitur necessario, bonum est: & ideo ex paruis excretionibus animi defectiones, exolutiones,atque alias difficultates,& afferes atque inuehes.nam vtut vacuaris,bonum vtique educes. Verùm si homo pituitæ portione,aut bilis,aut alterius cuiuspiā
B humoris redundantia grauetur, tum est accommodata purgatio. Vtrisque enim auxiliantibus, & natura & medicamento,succedit purgatio:eaque facilius peragitur, & melior est,quum molestus humor subducitur.Obseruare autem eos oportet qui pingues sunt,& quorum habitus tabidus est,siquidem hi colliquantur:pingues verò ab attenuatione & quauis euacuatione læduntur. Tēporum quoque repentinas mutationes,& astrorum ortus aut occasus,tempora valdè immutantes, Arcturum dico, Pleiadas, solstitia, æquinoctia,Canémque obser-
C uare oportet: priusquam enim probè constiterint,mouere nihil cōuenit.Præterea in purgationibꝰ quæ per inferiora fiunt, obseruandæ sunt hæmorrhoides, & fluxus muliebris sanguinolentus: itémque omnes qui tenesmo,quique alui fluore tentantur,& quorum intestinum vlceratur, & quorum admodum sicca est aluus: hos siqua necessitas purgandi vrgeat,clysteri prius euacuatos purgato. Atque hæc quidem in purgationibus infernis vitāda sunt: in superioribus verò partibus huiusmodi morbi,tusses, asthmata, interiora vlcera,vt pul-
D monis,tabes,iecoris colliquatio,& quum quispiam sanguinem expuit, sed nunc benè valere videatur:periculum verò est ne vena rumpatur, & siquem in gurgulione,aut faucibus,aut ceruice morbus exercere cōsueuit, huiusmodi,inquam,omnes morbi prohibent ne per superiora purgemus,ac præsertim elleboro. Huc accedūt oris stomachi dolores, & quum cibus non continetur, nec tamen vomitu reiicitur.Forma quoque corporis attrita,& oblōga ceruice,sed tergo breui & exiguo,& cauo,non est euacuanda per superiores partes: siquidem
E eiusmodi naturæ plerunque tubercula habēt in thorace, & difficulter spirant, & tusse vexantur, vt in validis vomitibus & suffocationes & sputa sanguinis excitentur. Quinetiam ne pinguiores quidem supernas purgationes facilè ferunt, neque etiam qui facilè exoluūtur, neque ii qui omni ex parte sunt expleti, neque timidi, neque illi qui pusillo sunt animo:nam si in vlla re alia, tum vel maximè in hac forti animo est opus: quamob rem neque mulieres, neque pueri, neque senes apti admodum sunt vt superiora purgentur, quippe quum hi
F timidi sunt omnes. Sed mulieri quoque periculum inest ne vterus cōuellatur,atque ita vocis & sensus expers fiat. Purgandi autem pituitosi per supernas,biliosi per infernas partes sunt: ac præsertim quibus nigra euacuanda bilis est,& autumno, & vere,per quam partem videatur,educere conueniet. At hyeme & æstate si inanire cogaris, hyeme per inferiora, æstate per superiora, & contra etiam quàm materia vergat id facies:nam reuellere in quibusdam est melius: alios verò qua materia vergit euacuabis præcipuè:quum secedit,neque vtiliter
G neque moderatè vergit,in cæteris contrà erit faciendū. Ex anni temporibus Ver est ad purgationes accommodatissimum: secundas tenet Autumnus:sæpenumero enim sub Pleiadibus constitutionem Veri parem sortitur, vt neque difficulter nonnulli purgentur,& æstatis superfluitates opportunè eiiciant,priusquam hyems adueniens eas condenset,& corporibus infigat. Ac Vere quidem purgationes sunt præstantissimæ, quòd excrementa quæ hyeme collecta fuerint, educunt priusquàm calor ea contingens, moueat atque perturbet.Signa au-
H tē ex quibus purgatione opus esse cognoscas,erunt vertigines, capitis grauitates, & dolores repentini,aurium continentes soni, aspectus difficultates, obtusus auditus,tardus sensus,sopor, nulla cibi sumptio, sique vinum bonum quis bibat, ei amarum, aut alio quouis

modo insuaue videatur:mentis alienationes,& quorum quis antè meminerat,obliuisci:palpitationes variis modis per corpus exilientes,insomnia cótinua,& formidolosa,& perturbantia,& nescio quis horror sub cute,lumborum grauitas,ventris distortiones, quumque nec cibus expetitur,nec vbi expetitus fit,concoquitur: nec si coquatur,eo homo delectetur:itémque quum aluus pro alimenti proportione non deiicit,vrinaque exigua excernitur:nausex,oris humiditates,& color in hoc biliosus,in illo pituitosus,in alio subnigcr,præter statum naturalem eius hominis in quo inest:itémque trahi, ægrè spirare,non facilè moueri,& tamen corpore bene valere sibi videri:quæque in cute pullulant, aut ex pituitosis vlceribus,aut iis quæ per se erumpunt, aut ab asperitatibus oriuntur,aut etiam ephelides.Hæc omnia quæcunque inuenire alius poteſt, quæ nobis argumēto sunt humorum repletionem maliciámque subesse, ad purgationes obeundas nos hortatur.Si verò humor quispiam sic redundet in corpore vt non modò futurus sit morbus,sed iam adsit,euacuandus est. Sed multo melius est vt noxios humores ex omni parte præueniendo auferas,si modò possis. Quæ verò medicamenta vnicuique morbo conueniant,deinceps dicemus.Victus verò ratio eius qui per infernas partes purgādus est,minor esse debet,sed nō multo:verū vsqueadeo vt cibus qui dat' fuerit,citò concoquatur,nec multum stercoris in intestino conficiatur:siquidem hoc dolore conficit ventrem, & vomitum ciet,quum medicamentum ad se trahens subduci non potest. Quocirca non est alienum vt priusquàm medicamentum purgans detur,aluus molliatur, & malua,& beta,& lapatho, & iure conchularum, aut aliis rebus,quales alii aliis conuenientes atque idoneas inuenerunt:sin secus,clysteri idem fiet molliore. Nonnullis verò,vt pituitosis,cibum pridie non dedisse conuenit, quibus etiam non pessimum est ante purgationem euomere. nam siquid aliud aluo impedimento est ne facilè subducatur,tum vel maximè est pituita copiosior.ex quo fit vt in quibus pituita redundat, eos per inferiora purgari non valde probem.Sed quandoque morbo non ita conuenit.nam & capitis grauitatem, & oculorum dolorem, & aliquos comitiales aut vertigine laborantes,& plerosque hydropas, & articulorum dolore vexatos,& alios præterea morbos per inferiora purgare oportet. qui etiam per superiora purgandus est, verùm quæ dicta sunt impediunt, idque licet ille pituita sit refertus, eique necessaria est inferna purgatio, solùm victus ratione erit rectè instruendus. Quinetiam medicamenta ego describam quibus pituita refertus homo per inferiora,si opus sit,vtiliter purgabitur:& quoniam pro natura intestini aliis facilè,aliis difficulter aluus subducitur, consentaneum est eum qui rite per superiora & per inferiora purgaturus est huius rei non esse ignarum oportere. Venter enim in homine suapte natura osculum habet aduersum,& in dextra parte ad spinam,latius quàm in cæteris animantibus: inde verò fit angustius, deinde mesaræum subit,atque ita deinceps vsque ad coli principium.huiusmodi ergo cibis facilè euacuantur. At quibus osculū superius spectat, vel est angustius quā par sit,vel quod ita ab ortu factum fuerit, vel quod aliqua inflammatio obsideat,aut durus tumor postea enatus comprimat, aut aliæ quædam obstructiones impediant, iis cibi difficulter descendunt, sed facilè subducuntur.Signa sunt hæc:qui ab ortu tales sunt,hi ad quacunque ratione vomendum sunt parati,sed eis difficulter aluus subducitur, plurimúsque sensus in eis excitatur,quum cibus in ventriculo moratur: superiores partes flatu agitatas magis habent,& partes quæ supra vmbilicum sunt, magis tumentes: quos quidem omnes ne per inferiora purgemus,cauendum est.At quibus ventriculi os propter morbos angustum est redditum, similia quidem eueniunt:veruntamen progressu temporis morbis solutis,symptomata quoque soluūtur. Quamobrem non semper ita affecti sunt tum ad concoctionem obeundam,tum ad ructus,tum ad alui deiectionem: ergo ne ita quoque ad infernas purgationes semper eodem

A modo sunt affecti. Qualia nanque de superiore ventre dicta sunt nobis,talia itidem de inferiore sunt censenda: etenim venter inferior, in principio secundum naturā latus est,ad finem verò fit angustior, ac præsertim in sinistra parte qua lien occupat:inde enim ipse incipit,eique intestinum quod cæcum nominant,adnascitur.Porrò in ilibus ad dextram partem, vnde intestinum initiū ducit, melius inuenies: sed semper magisque ad extremum angustatur.Quòd si hoc etiam intestinum,tum na
B tura,tum morbo aliquo non tantum quantum opus est diducatur,tum magna necessitas quædam cogit vt cibi desuper celerius delabantur:quos ipsum retinens, & intestina torquet,& flatus,& tumultus,& grauitates affert, donec paulatim in colum intestinum incidant, ex quo iam ad subductionem sunt paratiores.Ergo quæ natura facit,eodem modo semper fiunt:quæ verò à quibusdam ægritudinibus administrantur, quatenus ægritudines intenduntur & soluuntur,ita etiam ipsa faciunt: & quæ natura fiunt,obseruanda semper sunt:quæ verò vi mor-
C borum, quatenus morbi vetant. Cæterùm in eiusmodi purgationibus maius periculum impendet iis quorum os ventriculi non probè trāsmittit excrementum, quod & à liene & à cæteris locis ad insuetum vomitum impellitur:quod quidem retro cedens labores parit. Qui verò ob coli intestini principium ad dextrum ile cibos nō traiiciunt atque diducunt,ii vehementius conflictantur. quum enim colum inde exoriens ad sinistram partem supra vmbilicum procedat,& in sinistra reflexum, tenuia intestina subeat, meritò fit vt labores eo in loco
D vehementiores excitentur. De purgationibus verò quæ per superiores partes fiunt,& præsertim de ea quæ ex elleboro conficitur, sigillatim postea loquemur,& victus etiam rationem, & cætera omnia explicabimus. Medico enim nihilo minus quàm res aliæ, hæc quoque nota esse debēt, vt vbinam laudatissima medicamenta habeantur, planè sciat.neque enim omnia vbique præstantissima nascuntur, sed scammonea Colophone, in Ionia,& sub Mysio Olympo:thapsia in Sicilia & Libya: elaterium,quod est cucumeris agrestis liquor, Cyrenis:
E epithymum, Athenis,& ad Isthmum:granum Gnidium, in Caria,vnde nomen etiam traxerunt Asclepiadæ Gnidii,quòd hoc grano plurimùm vterentur: at elleborus in Œta monte,& Anticyris:ex quo niger non est etiam prauus is qui Lyceſtide,quique supra Ascaniam paludem & in Parnasso,quique in Ætolia nascitur: quemadmodum albus,vbicunque alibi nascatur,est pessimus.is autem apud Armenos nascitur,& trans flumen Sagarium, quà nunc Galatæ colunt omnia. Quibus quidem fit rebus vt vbi probatissima medicamenta nascantur, &
F quando incidātur,sit considerandum:magni enim etiā refert vt in tēpore incidātur,& parētur, vt quū de eis verba fient exponetur. Hæc autem satis sint ad medicum cohortandum, ne vlla in re quæ ad medicinam pertineat,socors sit.Mensura verò purgantium medicamentorum quæ mihi & tibi & illi sit accommodata, definiri à me non potest,quia non eadem est omnibus hominibus offerenda: sed debes tu eam mensuram quæ cuique conueniat, cognoscere. hæc enim omnia, corpus, diæta,tempus anni,ventris natura,vis medicamenti,suc
G corum facultates,maximè faciunt vt quis facilè & difficulter purgetur,& vt ne magis à maiore copia medicamenti quàm ab æquali euacuetur: imò verò alicui minor copia ad purgationem sufficit. Igitur (vt ita dicam) mensura multis apta exponetur, quatenus existimaro nec minorem esse quàm satis sit,nec maiorem quàm oporteat: verùm si magna quēdoque differentia inuenietur,non iam mihi,sed naturæ quæ medicamento obuiā non processit,vitio vertendum est. Quæ igitur præfari oportere censuimus ad omnem purgantium medicamentorum artem, & rationem pertinentia, hæc sunt
H quæ diximus:qua verò ex parte,& quænam sint quæ purgent,deinceps exponam. Qua in re satis fore arbitror si quod in omnibus plerunque fit proposuero.In eiusmodi enim nihil est vel minimum sicut elleborus, quem perspicuè credunt & per superiores purgare,& per infe-

riora euacuare. nam quæ aluum cient, multis admodum vomitus mouent, & præsertim quibus ianitor ventris non facilè fluens est. Ac copiosum quoque & exiguum medicamentum ad vomitum impellit. nam illud multa, eàque confertim ad partem trahit quæ suprà effluũt: hoc verò, quia præ exiguitate propellere infrà non potest, stomachi quoque imbecillitas, & consuetudo euomendi, & magna pituitosi succi copia, qui etiam à bile secretus ad ventriculum peruenit, hæc, inquam, omnia in purgationibus vomitus mouent: idcirco satis est de eis dicere, quod in plerisque solet contingere. Ergo niger elleborus per infernas partes purgat, itémque eius radices & semen: purgat quoque granum Gnidium, pityusa, sambucus, mercurialis, polypodium, iris, colocynthis, phacoides, (quod alii empetron vocant) peplium, (quod etiam portulacam nominãt) & peplos (quem alii ficum, alii papauer spumeum appellant) & aloë, & hippophaës, & hippophæstum, & clematis, pycnocomium, & vitis agrestis, & vitis chironia, quam etiam bryoniam vocant: itémque thymum, epithymum, amaracus, origanum, conile, papauer littorale, quod cornutum est, & papauer quod rhœas dicitur, & cucumeris syluestris radix, & scorpiurum, & sisamoides album, & tithymalus helioscopius, & tithymalus cyparissias, & tithymalus fœmina, quæ tithymali quoque marini nomen habet: & chamelæa, & brassica marina, & lathyris, & agaricum, & euphorbium, & lychnis, agrestis, & cnicus, & scãmonea, & præter hæc etiam, squama æris, & flos æris. Per superiores verò partes purgat elleborus albus, sesamoides magnum, quod etiam Anticyræi veratrum Anticyræum nominant, proximè autem ad senecionis herbæ formam accedit. Iam per superiora quoque purgat vua taminia, & narcissus, & spartus, & bulbus, & silybum, & cucumeris satiui radix ac semen, & caules agrestis, & radiculæ semen, & lauri folia, & præter hæc ærugo, atramentum sutorium. quæ ambigua sunt, daphnoides, (quod eupetalon quidã vocant) thapsia, elaterium, ricinum (quod aliqui Cyprium seseli, Ægyptii verò Cici vocant) tithymali maiores. Ex iis sunt etiam qui characiæ dicuntur, qui in herbis mares dicuntur, & alii sunt myrsinitæ quæ fœminæ vocãtur. Ferunt verò fructum nuci maximè similem, éstque alius qui lata habet folia. atque hi tithymali, & per supernas, & per infernas partes purgant: itémque apios, cuius forma talis est qualis helioscopius tithymalus est, nisi quòd partes radicis fructui piri sunt similes. De his verò omnibus nunc dicemus, vt quid singula educant, & quibus morbis conueniant, & quam mensuram quispiam satis esse coniiciat, intelligatur.

Caput XXVII.

Elleborus niger bilem & pituitam per aluum purgat: datur hemicranico dolore capitis laborantibus, & furentibus. Melampus quoq; Amithaonis filius furẽtes Prœti filias hoc purgauisse fertur, ex quo elleborus Melampodii cognomen inuenit. Hippocrates verò pleuriticos, quum infernas partes dolor infestat, elleboro purgat, ac quandoque elleborum per se, quandoque verò peplio admistum præbens: cúmque magnopere laudauit. Licet etiam liquore scammoneæ eãdem admiscere, & egregiè purgabit. Quum verò mitius purgare velis, solum elleborum dabis. non enim tantam vim habet quãtam eius nomen indicat. Satis ergo erit, radices eius siccas incidere, vinóq; dulci & oxymelite ad drachmas binas perspergere, & in lẽtibus, aut ptissana, aut iure gallinaceo decoctas sorbere. scãmoneæ verò oboli tres vni drachmæ ellebori miscebũtur. Eius autẽ semen est cnico simile, quod etiam sesamoides nominatur: educit eadem quæ radix, sed vehementius. eius seminis non paulò minus quàm drachmæ duæ in melicrato dandæ sunt. Præstat autem iucunditatis gratia, tam semini quàm radicibus, anisum, & petroselinum, & daucum, & aliquid huius generis admiscere.

Granum Gnidium pituitam, bilem, & aquosa multa expurgat. est enim feruens & acerrimum ad purgandum si triginta grana dederis: sin agere mitius velis, viginti dabis. Cortex auferendus est, internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, sed cum vino melius bibitur. à potu verò parum olei absorbendum, ne guttur exurat. Sumitur etiam ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Videtur autem magis conferre fœminis quàm viris: alicui enim absque vlla alia purgatione ad vterum purgationes adduxit: & alioqui etiam naturæ conuenit: quamobrem non incommodè datur hydropibus, & quorum venter est frigidior: itémque comitialibus, attonitis, articulorum doloribus vexatis: & denique capitis defluxiones exiccat. Est autem semen Cneori: (quem fruticem Cnestrum, & linum, & thymelæam vocant) sed & foliis eadem facultas inest, verùm imbecillior: ea siccata danda sunt cum melle ad acetabuli pondus: & aquosiora educit. Aliud verò Cneoron, quo Athenienses quoque in mysteriis vtuntur, nihil huic habet simile, ac ne fructum quidem: potest tamen paululum mollire.

Pityusæ verò semen, pituitam & bilem purgat, & quãdoque etiam aquea: confert iisdem quibus granum Gnidium, atque etiamsi plenitudinem per inferna euacuare aliter volueris. Succus verò eius vehementior est: secundæ semini, tertiæ verò dantur radicibus. succi verò satis erunt tres oboli melicrato dissoluti, potui dati. seminis drachma, radicis duplum quàm seminis datur.

Acta duplex est, altera arborea, quam sambucum vocant: altera humilis, quam ebulum nominant. vtraque pituitosos humores, & hydropicos per inferiores partes expurgat. earum facultates non sunt calidæ, quales plerisque aliis purgantibus insunt, sed etiam frigidiores. Radix autem in vino coquenda est, & hydropicis sæpe danda, siquidem ea ad ventrem deducit: caulem quoque tenerum, siquis olerum more elixatum mandat, mediocriter purgabitur. omnino verò non sæpius quàm bis comedendus est.

Mercurialis & mascula & fœmina æquè ac sambucus, sed magis biliosa expurgat. Ergo si tenera folia decocta comederis, stercus abundè expellent, & parum etiam à propinquis partibus trahent: si verò decoctum vino admixtum bibas, valentius aluus deiiciet. Conuenit autem ei qui quotidie euacuari debet: itémque febricitanti, cui aluus non deiiciat, & seni, & puero, & fœminæ: ac fœminæ quidem magis: nam valet ad aluum subducẽdam.

Polypodium pituitam, bilem, & aquosa educit. eius radicis dantur drachmæ duæ derasæ in melicrato aut aqua. non pessimè quoque super salsamento deraditur, & ante prandium comeditur. Radix etiam in ptisana aut gallinaceo iure incocta citra molestiam purgat. erit autem satis hæc purgatio pro anni temporibus, & præcipuè adolescentibus. nam in morbis nihil ita magnopere purgandum est.

Iris educit pituitosa, submucosa, & biliosa: si plus iusto dederis, etiam sanguinea & nigra euacuabit. Ergo vt moderatè purges, cyathus sufficit. Est stomacho admodum aliena: radicis dantur ex melicrato drachmæ tres spleneticis, quotidianam quartanámque febrem habentibus, spiritus angustia laborantibus, & quos tusses & colicus dolor infestat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex melicrato: si mitior purgatio quæratur, colocynthidos semen eiicito, in corticem vinum dulce funditọ, sub molli cinere coquito vsquedum probè concaluerit: idque potandum dato iis quibus non vehementi purgatione opus est, & quibus liuida exanthemata per cutem efflorescunt. Totum autem colocynthidis corpus conuenit asthmaticis, laterum doloribus, diuturnis doloribus capitis, vertiginibus, visus hebetudini: éstque ea amarissima, verùm homines ad cibos prõptiores parat.

Phacoides educit quidem aquea, pituitosa, & biliosa, sed drachmarum duarum pondus melicrato admixtarum satis est quod potetur.

Peplos & peplium eandem in purgando vim habent: seminis verò pondus acetabuli pituitosa & biliosa cum flatibus per infernas partes expurgat. folia quoque sic-

cata leniter purgant. Aloë non eſt acris in pur-
gando. ſtomacho placidiſſima eſt, non ſecus quàm ab-
ſinthium. ſatis erit ſi duas drachmas ex melicrato potui
dederis. pituitam autem & bilem euacuat. Sumi etiam
quotidie poteſt à cœna: ſubducitur enim, & ciborum
vim non hebetat: præterea ſitim non inducit, & homi-
nem ad cibos ſumendos facit promptiorem. Tritam a-
loën ſucco braſſicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fa-
bæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria ſumito, vt
euacuandi neceſſitas poſtulabit. Potes etiam cum reſina
catapotia conficere, itémque cum melle cocto, & præ-
ſertim in iis qui amaritiem difficulter ferunt: rectè quo-
que ſcammoneæ, & alii cuipiam admiſcebitur eorum
quæ triſtitiam afferre ſolent. Morbis autem confert, fe-
bribus quotidianis, morbo regio, iecoris dolori, & quũ
quiſpiam cibum reſpuit, & cruditatibus: nec minus fœ-
minis quàm viris, ſique amaritudo nimia non eſſet, pue-
ris quoque eſſet accommodatiſſima: ſed rem adeò ama
ram guſtare puer non vult. Hippophaes autem &
hippophæſtum pituitam, bilem, & aquam educit: atque
hippophæſtum in aqueis educendis eſt efficacius: conue
nit in morbo comitiali, morbo attonito, manuum cru-
rúmque reſolutione: prodeſt obliuioſis, ægrè ſpiritum
ducentibus, recta ceruice ſpirantibus, & omnibus palpi-
tationibus, quæ alioqui continentes fiunt in corpore. ſi
purgationem augere velis, ſuccum dato: ſi per ſe, obolos
tres: ſin cum eruo conficias, drachmam vnam ex melicra
to afferes. Coma, & radix ſicca, & contuſa minus pur-
gant: ſed euacuant hæ quoque ad pondus drachmarum
duarum ex melicrato datæ. Præſtat tamen in omnibus
peragendis hippophæſtum, & ideo minus ex eo dan-
dum eſt. Clematis pituitam & bilem vacuat: eius
fructus ad drachmæ pondus ex melicrato exhibetur.

Pycnocomum bilioſa exinanit. dato radicem come-
dendam, ſiquidem ea ſola purgat: éſtque rotunda exi-
guo pomo maximè ſimilis. Vites per infernas
partes bilioſa & aquoſa purgant: duæ autem drachmæ
ſatis ſunt. Optimè autem vtêris ſi Chironiam comitia-
libus & inſanientibus, agreſtem verò hydropibus ad-
hibeas. Thymum, epithymum, amaracum, ori-
ganum, & conilem ad nigros & pituitoſos humores
purgandos adhibebis: ſed epithymum in rebus om-
nibus præſtat aliis. Dato eius triti & cribrati ſenas
drachmas cum vino dulci, aut plus eo. potes idem à cœ-
na commodè dare ſi velis. nihil enim prohibet quin
moderatè euacuet. In matutinis verò purgationibus cum
oxymelite, cæteris etiam admixtis, vtitor. confert epithy
mum flatuoſis hypochondriacíſque affectionibus, &
cruditatibus, & quibus iecur grauatur, quíque difficili-
ter ſpirant. Thymus verò educit quidem nigra,
ſed pituitoſa copioſius. Eius comæ datur acetabulum ex
melle aſthmaticis, tuſſi diutina vexatis, & quibus craſſi-
ties in ventre ineſt. Amaracus ſiccus oxymelite
inſperſus datur ad drachmas quatuor cum aliis: & ſimi-
libus prodeſt. Origanum quoque ſiccum ad aceta
buli pondus ex melicrato propinabis. Papauera
leuiter ſubducunt: eorum ſeminis acetabulum ex meli-
crato ſatis eſt. Cucumeris ſylueſtris radix in potu
ſumpta conuenit hydropibus: purgat verò pituitam &
bilem: ſed ſucci radicis ſatis eſt tres obolos dare: caulis
verò etiam triplum. elaterii verò, quantum paulo pòſt di
cetur. Scorpiurum pituitam educit & bilem. Sa-
tis eſt drachmam aqua moderatè incoctam, & vino mi-
xtam bibere. Seſamoides album purgat ipſum
quoque pituitam & bilem. menſura eius ſeminis eſt vt
dimidium acetabuli detur. Tithymalus helio-
ſcopius eſt omnium aliorum tithymalorum infirmiſſi-
mus: ſed & ipſe infrà bilioſa pituitoſáque deducit, ſiue
liquorem eius & ſemen, ſiue etiam folia dederis: ſed ad
omnia liquor eſt efficacior. ſecundas ſibi vendicat ſe-
men, tertias folium. Liquoris ergo ſatis eſt drachmam
dare: cæterorum verò, pro ratione virium. Cypariſſias
quoque ſimilia, ſed valentius expurgat: idcirco ſufficiet,
etiamſi minus dederis. At tithymalis laudatiſſima inter
tithymalos eſt: quocirca ſi inſtillatum caricis liquorem
A dederis, probè purgabit: idem facient folia ad medii ace
tabuli pondus melicrato valde perſperſa. Chamæ-
lea pituitam bilémque purgat. folia capienda ſunt, con-
terendáque, & melle cocto inuoluta exhibenda: erodit
enim hoc vehemẽter. Aliqui abſinthio addito catapotia
conficiunt. ſatis eſt drachmas binas dare. Braſſi-
ca marina datur cocta, & (vt aliud quidpiam olus) appa-
rata: éſtque ſtomacho peſſima, & ſtatim perturbat.

Lathyridos ſatis eſt grana decẽ comedere: eruntque
guſtanti dulcia: bilioſáque & aquoſa copioſè educent.
B Sufficiet quoque eius herbæ liquorem mulſa reſolutum
ad obolos tres dare: folia etiam cum gallinaceo iure in-
coquentur: eadem nanque ab eis, ſed minus à foliis, eua-
cuabuntur. Agaricum pituitam & bilem purgat,
ſed non acutè. eſt autem accommodatiſſimum iecori,
lieni, pulmoni, iis qui ægrè ſpirant, quos acidi ructus
exercent, & articulorum dolores vexant, quíque capitis
grauitate tentantur, ac vertiginibus morbiſque comitia
libus corripiuntur. mulieribus etiam hyſtericis prodeſt.
Quum igitur ſit his omnibus vtiliſſimum, datur ex me-
C licrato aut oxymelite drachmæ duæ. Euphor-
bium aquoſa & bilioſa copioſè educit, éſtq; eorum quæ
norim, acutiſſimum atq; ardentiſſimum: quamobrem
hydropicis colicíſque, & iis qui ventres frigidiores ha-
bent, conuenit: cæteros verò vehementer perturbat, ſi-
tímque affert. Ei verò miſcẽdum eſt petroſelini, aut dau
ci ſemen, aut aniſi, aut apii, aut tordilii: ſiquidem hæc in-
ſuauitatem euphorbii quaſi condiunt, & partem quan-
dam magni illius impetus cohibent, & ad veſicam dedu
cunt. Iis præterea qui recta ceruice ſpirant, & qui ægrè
D ſpiritum trahunt, fructum etiam ex euphorbii potione
ferẽt. eſt autem bibendum ad trium obolorum pondus,
indito pari pondere alicuius eorũ ſeminũ quæ diximus.

Lychnis ſylueſtris bilẽ & pituitam purgat. ſeminis
dantur drachmæ duæ: alii ſuccum foliorum in melicra-
to præbent. Cnicus pituitam & bilem, ſed non
vehementer, euacuat: ex trito ſemine ſuccus exprimen-
dus eſt, & iure gallinaceo admiſto ſorbendus. Quidam
aniſo, melli, amygdaliſque commiſcent, & catapotia ad
arquatos conficiunt. huius drachmæ quatuor ſufficiunt.
E Vidi etiam in Caria medicos qui ex Cnico & ſero la-
ctis purgationes conficerent: ſed quæ ad lac pertinent, o-
mnia nobis ſeparatim exponentur. Scammonea
nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent,
neque in acrimonia, neque in viribus ſtomachi dolo-
rem affert, graue olens, inſuauis, & valde ſiticuloſa eſt:
ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant,
& ita præbeant: alii verò addant thymi comam & ſa-
lem: alii ſemina odorata: ergo nec ei qui ventrem arden-
tem habeat, nec ei qui ſtomacho imbecillo ſit, & cui pe-
F riculum immineat ne habitus corporis colliquetur,
nec etiam hydropi (ſiquidem ei id eſt tanquam colli-
quatio) danda eſt, ſed potius ei qui arquato morbo, ca-
pitis dolore, lethargo, febre quartana & quotidiana te-
neatur, & quibus ſub cute effloreſcãt furunculi incocti,
quíque doloribus oculorum, & laterum diuturnis labo-
ribus conflictantur. Pituitam autem & bilem impermi-
xtam vehementer euacuat drachma eius ad ſummum: ſi
mitius vacuandum ſit, quo minus purgare velis, eo mi-
nus dandum eius erit: ſed radicis plus dabis, ſiquidem
G ea multum à liquore ſuperatur: quocirca dari eius drach.
duæ poſſunt. Squama æris educit aquoſa, videtúr-
que hydropibus conuenire. ſatis eſt drach. duas ex cocto
melle in catapotia redactas ſumere, aut ex aqua mulſa bi
bere. Flos æris craſſa & pituitoſa educit. huius o-
boli tres ex melicrato ſufficiunt. Ea igitur quæ per in-
fernas partes purgant, quæ quidem ego nouerim, hæc
ſunt, nec tamen alia quamplura eſſe deſpero. Quæ
igitur dicta ſunt, pleriſque tum morbis, tum naturis con
ueniunt, prout cuique ſuppetant, & in tempore vigent.
H & quanquam eorum vires augentur, ſiquis commiſcere
eadem velit, tamen non ſemper commodè id fiet. nam
quæ acutiſſima ardentiſſimáque ſunt, multò magis talia
euadent ſi commiſceantur: quemadmodum ſi granum
Gnidium, tithymalos, colocynthida, & euphorbium ad-

misceas, eorum vis augebitur. Ergo nemo est qui hæc
inter se mixta, aut alia eiusdem generis rectè adhibeat,
qui nõ facturus sit purgationes insuauiores:&vomitus,
dolorem vẽtriculi, sitim quæ sedari non possit,& colli-
quationes excitaturus, & denique toti corpori noxam
allaturus. In quibus verò augenda vis est, bene habet vt
misceas: at qui infirmissima miscet infirmissimis, ec-
quam is vtilitatem feret? quænam vis ex altero accedit
alteri, quum vtrunque sit infirmissimum? ergo ne hæc
quidem permixtio probatur. Verùm ne ea quidem qua
miscentur, ea quæ per superiora purgant, iis quæ per in-
feriores partes euacuant, nisi quispiam ambigua medi-
camenta velit componere: neque etiam rectè miscentur
quæ ori stomachi tristitiã afferunt, vt scamonea, acta, &
marina brassica, quoniam ad eas aliis condimẽtis opus
est. Quoniam verò ex medicamentis alia decocta damus
comedenda, alia sicca in puluerem redacta aut contusa;
aliorum verò liquores, aliorũ denique radices exhibe-
mus, non sunt cocta crudis commiscenda, nec radices
succo admodum temperandæ. Ac quispiã melius mor-
bis accommodata medicamẽta distribuit, si qualis quis-
que morbus sit intelligat, ísque solida ab iis quæ alterius
generis sint, distinguet: quod qui nouerit, is etiam cui
morbo vnumquodque medicamentũ conueniat, simul
nouerit: nam quæ maximè contrariis morbis conue-
niant, simul miscenda non sunt. Restat igitur vt ferui-
da refrigerantibus, fortia debilioribus temperantes of-
feramus: itémque insuauia iucundis, vt pulegii coma,
nepitæ, thymi, petroselini semine, daucíque, & anisi, &
cæteris, atque etiam pipere, & siquid aliud aptũ est con-
diendo. Ex iis alia purgationem adiuuant, quale est pi-
per, & sales: alia prohibent nequid plusquam opus est
euacuetur, vt faciunt prædicta semina: alia medicamen
tum perducunt ad eas partes quæ purgationis indigent:
exempli causa, si in regio morbo ea quæ vrinæ ciendæ
sint addat, ac magis etiam nepitam, aut absinthium, ie-
cur promptius expurgabitur. ita quoque si ei cui dolet
caput, aut aspectũ habet hebetem, sagapenũ aut panacis
liquorẽ purgationi indideris, id quoque medicamen-
tum ita confectum expeditius à capite deducet: quan-
quam hæc valde molesta sunt: & tamen sine his non
possumus à supernis partibus cõmodè purgare. Iam qui
castorium scammonea mistum lethargicis dãt, id quod
opus est euacuant, & medicamenti morbo alioqui ac-
commodatissimi compositionem inuenerunt. Ita quo-
que muliebribus in suppressa menstrua purgatione da-
tur ex decocto artemisiæ, aut elelisphaci, aut cuiuspiam
eorum quæ menses cient: nam præterquã quòd in mul
tis per ventrem purgare conspicitur, etiam per vterum
educere planè apparet. Eadem est in pleuriticis habẽda
ratio, itémque pulmonis affectionibus, quibus si pur-
gatione opus est, idem fieri conuenit. multo enim me-
lius colocynthis, & scammonea, & elleborus cum agari
co educunt ex thorace, quàm si illorũ vnum solum de-
deris: sed deducẽt etiam cum ammoniaco, siquidẽ hoc
quoque est pectori & pulmoni amicissimum, & aptissi-
mum. Ad lumbricos verò, si lati sint, pulegiũ, aut minus
heliotropium, aut hyssopũ, aut origanum, aut bitumẽ
rectè purgãti medicamẽto inditur. nam hæc breuissimo
tempore lumbricos interimũt, quos postea medicamen
tum educit. si verò rotũdi sint, decoctum ononidis; aut
absinthium, aut vrticæ semẽ, aut cuminũ Æthiopicum,
aut brassicæ radix, aut eiusdem caules induntur: hæc e-
nim lumbricos occidunt, & eosdẽ educit purgatio. At-
que ita quidem in medicamentorum mixtione versari
medicus debet, qui ad artem quæ commouent, quæque
perturbãt, velit redigere. Quãuis enim multa experien-
do atque audiẽdo didicerit, hæc tamen quæ nunc dicta
sunt, nisi consideret, atque animo diligenter perpendat,
is profectò eiusmodi est vt mihi nihil ab ignaro homi-
ne in cognoscẽdis turbãtibus & valde agitãtibus differ
re videatur. Sciat quoque hæc, nonnullos sumpsisse me-
dicamentum vt purgarentur, alиósque nihil quicquam
fuisse purgatos, alios verò plusquam par esset, & nõ sine
magna molestia: ad quæ auxilio aliquo est opus. Victus

A ratio quæ ante medicamentum purgans seruanda est,
exposita est à nobis: quique eam ita diu tenuerunt, nulla
re præterea indiguerunt. Vbi verò epotum medicamen-
tum sit; si vomitus excitentur, vt plerisque contingit,
vel propter insuauitatẽ, vel propter metum & suspicio-
nem de medicamento conceptam; vel propter nouitã-
tem, vel propter stomachi mollitiem: huic apium aceto
intinctum, illi oliuam albam sale conditã, mandendam
dabis: alii verò salis grumũ ori impones, & ita maximè
medicamentum confirmabitur, siquidem hæc vomi-
B tum prohibent. Quam ad rem valet etiam coriandrum
odoratum, & pulegium, & nepita: sed præstat in lecto
paululum quiescere, ventrẽ & pedes calfaciendo; quem-
admodum qui statim deambulauissent, copiosi vomi-
tus, stomachi erosiones, & vertigines sunt excitatæ. Quũ
verò ad pristinum statum redierint, tum deambulatio
imperãda est, vt subinde sensim se submoueãt, id quod
etiam magis quàm celer gressus irritat. nam præter-
quam quòd lassitudinem attulit, sæpe etiam multa ce-
lerisque deambulatio, ne perfecta fieret purgatio pro-
C hibuit. Purgatione procedente vtilius erit in lecto re-
cumbere, & ita vigiles quiescere: (magis enim confluet)
tunc verò erit interim absorbẽda paulatim aqua calida.
nam & morsus sedat, & excretiones proritat. Quibus pur
gatio non it, aquam mulsam sorbeant, aut nitrum aqua
liquefactum: sed melius etiam erit glandem confectam
ex sale aut nitro aut alumine magnesio, aut cyclamine,
aut grano Gnidio, aut felle bubulo, aut radice bryoniæ,
(quam alii psilothrum vocant) ano indere. hæc glans
pituitosioribus magis apta est, absinthium verò bilio-
D sioribus. Si verò flatus multi suborti sic distendant in-
testinum vt nihil extrà emittatur, ruta melli cocto,
itémque cuminum, & mentha, & resina admisceantur:
vbi flatus eruperint, statim alia purgatio consequitur.
Quicunque autem conantur clysteribus irritare purga-
tiones, ad suffocationes quidẽ quæ ex elleboro existũt,
rectè vsum clysteris inuenerunt: sed ad purgationes quæ
per infernas partes agere debent, & non procedunt,
tantum abest vt clyster magnopere iuuet, vt etiam no-
ceat: periculum enim est ne quum intestinum plenum
E sit, clyster infusus supra redundet, & dolores inue-
hat, quemadmodum vsu venit vt quum quis clysterem
iniecit, ísque nõ subducatur, protinus alterum imponit.
Atque in acutis quidem medicamentis maximè cauen-
dæ retentiones, & cohibitiones sunt: nam si non subdu-
cantur, statim hydropas homines reddunt, & fortasse e-
tiam alias noxas stomacho, ventri, iecori, & lieni affe-
runt. ac nonnullis tota corporis moles decoloratior est
facta. At medicamenta molliora, etiamsi non purgent,
nullum tamen ex eis periculum imminet: & magis etiã
F quæ decocta damus, qualis est mercurialis, actæ folia:
nec aloe quicquam grauius facit, si non purget: neque
etiam epithymum, neque agaricum, neque etiam surcu-
li bryoniæ. Atque hi quidem, quia nõ valde aluum deii-
ciunt, periculo vacãt: at radix vim habet maximã. Ergo
quum purgans medicamentum des, ad cætera omnia ani
maduerte, vtrum mali aliquid succedat, vt re atque vsu
doctus confidas in singulis, & timeas. In quo spectan-
dum etiã est vtrum alia excretio purgationẽ impediat,
G vt plerique sudoribus, & vrina excretis, aut vomitibus
citatis nihil infrà deiecerunt: quibus minus noxæ affer-
tur quàm qui alio modo fuerint purgati. Videndum est
qualia quantáque sint ea quæ purgantur, sed magis etiã
qualia: hoc enim magis propriũ est quàm maiorẽ men-
surã spectare. multi nanque quũ satis vacuati viderẽtur,
facilè ferebãt. ex quo fit vt melius sit statuere signũ eius
purgationis quæ satis sit, quũ quispiã facilè ferat. Quũ
verò homines exoluũtur, & decolores fiunt, & extrema
refrigerantur & conuelluntur, continenda est purgatio:
sique medicamentum infestet, aqua calida bibenda erit,
H & vomendum: si aquam non bibat, euomat tamen, nisi
ei alioqui fuerit grata: nam multis potus affatim & con
fertim sumptus, satis fuit ad cohibendã alui subductio-
nem: sed si paulatim sumatur, magis excretiones exci-
tat. Quin melius quoque est manus & pedes oleo calido

inungere : ſi verò vehementius inaniahtur, tum extrema liganda erunt , & omnia deinceps facienda quæ in choleris facere conſueuimus : nam & eo caſu periculum eſt nè effœtus quiſpiam (quemadmodum etiam fieri poteſt is qui purgatur) ex nimia euacuatione euadat, ſed nihilo etiam minus ſiſtit ſomnus & balneum calidius. Ac multis quidem poſt purgationes balnea contulerunt:ei verò qui non ſatis fuerit purgatus , non lauari magis profuit. Noctu autem abſterguntur,& tamen victus ratio deinceps parcior eſſe debet,vt à cibis & à condimentis aliquid detrahamus, & vinū acerbius demus, & poſtea ptiſanæ cremorem,aut aliā quampiam ſorbitionem è cerealibus offeramus : ſed ei qui benè alatur, oua, alicam, ſorbitionem,& dulce vinum dabimus, vt inteſtinum purgatione deraſum mitigetur. Conueniet etiam poſtridie lac cū melle aut paſſo bibere : ita enim confluentes colliquationes abluens,purgationem perfeceris: deinde vires erunt reficiendæ,acceſſione paulatim creſcente, deambulationibus , frictionibus , balneis , cibis , & cæteris rebus quæ ad victus rationē pertinent , donec ad priſtinum ſtatum corpus redigatur : id quod eſt ſano & bene valenti maximè propriū. Hactenus igitur de iis quæ per infernas partes purgant. Sed quum prima oratione quæ de purgationibus inſtituta eſt, de iis quoque quæ per ſuperiora euacuant,mentio ſit facta , conſequens eſt vt nunc etiam de eis quæ decent,quǽque oportet , afferamus. Ergo elleborus albus eſt omnium validiſſimus,ſecundæ ſeſamoidi,tertiæ vuæ,quartæ flori & fructui ſparti tribuuntur:cætera minus faciunt. Incidet tamen aliquis in medicamentum quod nō ita validum eſſe videbitur, quod tamē immodicè purgabit, vbi & cibus, & potus , & auditus , aut aliud quippiam vomitum & ſubductionē commouerit. Sed hoc in purgationibus quæ per ſuperiora obeuntur, in aliis quoq; quæ dixim⁹,vſu poteſt cōtingere. Elleborus verò grauiſſimus videtur eſſe ad bibendum:quocirca plerique medici & ægrotantes hoc medicamentum refugiunt : verùm ſiquis totam artem atque apparatum eius cognoſcens det,is neque quicquam facilius eſſe elleboro,& ipſum perſpicuè euacuationē moliri,& nihil penitus mali committere planè intelliget. Cōuenit autem hiſce morbis,inſaniæ, melancholiæ , pedum & inueteratis coxendicum doloribus,itémque doloribus articulorum,comitiali morbo , & attonito, vertiginibus fanaticis , diutino capitis dolori , mentis ſegnitiei , & veterno,vitiligini,& lepræ, & ſiquid aliud in cute excitetur. Facit etiam ad pilorum barbæ & capitis denudationem : confert itidem iis qui nocte ab ephialte ſuffocantur , & aquam reformidantibus, vbi iam pertimuerint:& interim dum bibunt,ne amplius metuāt,efficit. Id autem olim agricolæ quoque cognouerunt , qui vbi canes morbo caperentur,elleboro purgabant:ac medici multo poſt tempore homini qui ſimili morbo laborabat , elleborum dare in animum induxerunt. Atque Hippocrates quidem,qui artem nobis inſtituit & tradidit,iis quibus magnus articulus cū vulnere luxatus eſt, & quibus oſſa rupta eminēt,iubet eodem die aut poſtero elleborum dare : qui licet in cæteris rebus ſint malè affecti, fortaſſè tamen hoc medicamentum prohibiturū ſit nè gangrænis & conuulſionibus corripiantur : quib⁹ verbis non facilè eſt fidem non adhibere. Eius verò difficilis vſus eſt,quum videatur defectus præ prādio, quo tempore moleſtiā affert. Ac ſiquis putat nigrum elleborum intelligi hoc loco,in primis huic quoque actionis difficultas ineſt ad excernendum , etiamſi quid operoſum poſt medicamentum ſumatur : deinde verò ad opera conficienda , quibus opus eſt, ei par vis & facultas non ineſt : ſiquidē multo imbecillius hic tractus eſt. Ergo propter hanc ambiguitatem præſtabit fortaſſe hominibus ita affectis elleborum non dare : ac febricitantium nemini elleborus conuenit : quartanis verò quandoque conducit. Eſt quoque accommodatus iis qui renes habent lapillo vexatos,itémque diuturnis cruditatibus : valet etiā ad albam pituitam,ad lienem, & ad vlcera carcinode occulta : quanuis minimè cōue-

A nire vlceribus videtur. Veruntamen ego mulierem quādam vidi ab eiuſmodi vlcere liberatam,quum medicus quidam in Co inſula hoc ei remediū adhibuiſſet,quum tamen alioqui non eſſet clarus & probatus , ſed in ellebori potione diligēter eſſet exercitatus. Hi morbi ſunt quibus elleborus conuenit. Verùm non ſatis eſt vt morbus medicamentum admittat , niſi alia quoque opportunè deinceps adſint. ſuprà enim diximus quibus purgationes per ſuperiores partes conueniant , & quo anni tempore medicamentum purgans dandum ſit:nunc ve-

B rò tempora morbi explicabuntur. Ea autem duo ſunt: alterum ad totum morbum , alterū ad acceſſiones & intermiſſiones pertinet. De eo quod ad totum morbum refertur,ſic ſtatuendum eſt: ſi morbus quiſpiam ſit qui ſuapte natura diuturnus eſſe ſoleat , multo melius eſt vt in principio medicamentum purgans detur,quum præſertim maximam vtilitatem ei qui morbo detineatur, ſit allaturum. Ergo inſanienti,arthritico ſcabioſo,& cui nerui ſtupore laborent,ſtatim medicamentum dandum priuſquam morbus maiores vires acquirat quàm hoc

C medicamentum habeat,quemadmodū pleræque ſimiles affectiones conſuetudine & tempore inuictæ atque inſuperabiles euaſerunt : quæ tamen ádmodum facilè ſublatæ ſunt , ſi ægrotantes in officio permaneant , & medicus excellens & peritus ſit. Si verò morbus de numero eorum ſit qui incerti ſunt, qui & citò & ſerius iudicantur, ei qui ſtatim, non dandū medicamentum eſt: illi verò qui ſerius, exhibendum. atque ita de toto morbo cenſendum eſt. In acceſſionibus verò morbi qui magnas & ordinatas intermiſſiones habeat & multas,

D antè medicari oportet: quum verò paruas & inordinatas , purgatio adhibenda eſt quumprimùm acceſſio ceſſat , & præcipuè in morbo comitiali : verendum enim èſt ne morbus vocis & ſenſus expertem hominem reddens , & omnium immoderatiſſima occupet , & graue ác terribile aliquid faciat. In cōtinuis verò morbis ratio temporis tum ab hora ſumitur,tum quum ægrotans promptus eſt,& mente conſtat,& robur corporis adeſt, & cætera quæ pertinēt ad apparatum , ſuppetunt. De iis autem quæ purgationem antecedunt, ſic ſtatuēdum eſt:

E Quum tibi veratrum dandum eſſe videatur,victus ratio eſt inſtituenda : ea verò eſt , vt qui difficulter vomunt, ad vomitum aſſuefiant : tum ſpectandum eſt totius habitus robur: quia ſiqua re alia,robore præſertim ad hoc medicamentū opus eſt: at vomere & à cœna,& ieiuni,& ex origano,& ex hyſſopo,& ex raphano, & ex eruca,poterunt: nec debebūt diutius vomitib⁹ extenuari. Satis enim erit vt qui facilius vomit,ter euomat,primùm à cœna,pòſt ieiunus,poſtremū ex raphano , aut áliquo ex iis quæ nunc memorauimus:ac magis etiā pituitoſo quàm

F bilioſo vomitus à cœna conuenit : tum biduum aut triduū à vomitu intermittere. At qui difficulter vomit, longiore temporis ſpatio,& pluribus diebus aſſuefaciendus eſt. Quum verò proximè ad ſumēdum medicamentum acceſſerit,frequentius vomere debebit:poſt vltimū vomitum,vnum diem intermittere antequam veratrum ſumat. quo die clyſteri vacuetur,tum lauetur , tum exiguo cibo nutriatur : ſequenti die veratrum dandum vbi placida frictione ex oleo vſi fuerimus. Multis autem modis conficitur , vt dari queat. alii enim diem &

G noctem in aqua macerant,tum ei diluto origanum, aut abſinthium,aut nitrum indentes,præbent: alii dilutum cum melle decoquunt. Porro maceratur tum in aqua,tū in vino,tum in paſſo:at veratrum cum vino videtur nigros humores magis educere: alii thapſiam addunt,alii ſeſamoides , alii taminiam vuam , vtpote quæ vomitus magis cieat:liceátque his qui elleborum dant,rectè purgare. Cui autem ocium eſt , atque in eo ſtudio tempus ponit,multa de apparādo veratro comperiet. nam præterquam quòd omnibus modis miſceri & temperari

H queat, veteres etiam ipſius admotu atque odoratu purgare ſunt conati: è quorū numero eſt Pliſtonicus. hic enim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens, ano appoſuit, & vomitus exciuit. Cæterùm elleborum paſſo componens, & diluēs vnà cum felle bubulo,odo-

randū iis dedit quibus neque mucus è naso, neque sputū posset procedere, ratus id quod erat, fore vt vomitus facilius prouocarentur, ac magis etiam si quis eo diutius vteretur. Diocles verò etiam vtero glandem ex elleboro imposuit, & vomitus prouocauit. Dieuches verò anū quoq; elleboro instar emplastri circūdedit. Ac nūc etiā pedes irrigāt cocto in aqua marina elleboro, oleóque cyprio & nitro infusis: ex qua perfusione pituitosi vomitus consequuntur, qui pedum articulorúmque doloribus prodesse videantur. Atque ita quidem ellebori in plerisque vsus est plurimus, quum etiam Philotimum meminerim, vbi mitiore purgatione opus esset, post cœnam non dare, sed elleborum raphanis impingere solitum, & sequenti die raphanos præbuisse. Ita enim concitatissimè homo vomet, id quod minus ex elleboro fa- A

ciet. Vsus autem validissimus & optimus est, vt elleborum æquè ac polentam contusam incidas: nec differt siue cum medulla seces, an secus, quum ea neque iuuet, neque quicquam noceat: tantùm æquè secare conuenit. Si purgare mitius velis, paulo maiores particulæ faciendæ: si vehementius, tenuiores, sed non multo. & melius etiam est si ab vna radice sumas quantū oporteat, sique ea æqualis sit, vt quæ incidis sint æqualia inter se: sin minus, curabis vt quæ crassiora sunt, æqualis crassitudinis cum tenuioribus efficiantur. Qui verò harum rerum nullam habendam esse rationem censet, multa is ignorat. B Si verò particulæ incisæ, ad modum exiguæ fuerint, periculum est ne longa alioqui, & suffocationes afferēs, purgatio consequatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber octauus.

Archigenis, quomodo præparandus sit is qui elleborum sumpturus est, ex primo de ratione morbos diuturnos curandi, Cap. I.

QVI sumpturi elleborum sunt, præparari debent vt corpore robusto, & animo constanti sint, vt eorum humores ad fluendum, ipsique ad vomendum faciles reddantur. Ne igitur superiora loca vitientur, venter est prius inaniēdus, vt iam docui: post verò quatuor aut quinque dierum refectionē, vomitus à cœna Luna desinente cieatur, & trāsactis quinque diebus, alius vomitus cietur: & in mensis incremento corpus iterum erit reficiendum: tum aluo emollita, factâque excretione, duo aut tres vomitus à cœna ita prouocentur, vt tertio quoque die singuli moueantur: atque id sub Lunam desinentem. Vbi autem ea inclinauerit, raphanis vomit⁹ prouocabitur, vt post vicesimumprimum diem elleborus detur. Qui verò mediocriter sit affectus, ita est regendus, vt accommodatus fiat, vt ad vomitum procliuis reddatur, vt humores eius nō crassi ex cōcretione sint, vt ipse bono animo sit, vt elata mente vomitui à cœna sufficiat, commoto paululum ventre, & post triduum aut quatriduum ex raphanis vomitum cieat: vno verò aut duobus diebus pòst, elleborus detur. Neque maximè cōtraria censenda erunt, vt multi vomitus à cœna prouocentur, multæque attractiones ad infernas partes fiant, multique ex raphanis vomitus concitentur, ac deinde elleborus detur.

Quæ danda sunt perpetuò vomituris.

Dicendum igitur est quænam cœnæ per vomitum sint reiiciendæ, & quomodo à raphanis eruātur. Festos ergo dies nonnulli esse existimant eas cœnas in quibus multa opiparè, variéque apparata, ad ebrietatem & crapulam ingurgitantur: quæ quidem in cæteris rebus non prohibentur, si modò quid tale sit necessarium: at quos elleboro sumēdo parare velis, ii paulo plura quàm consueuerint, sumere debebunt, vt grauia & aliena esse videantur. at stomachū suprà quàm par est extēdere alienum est: quoniam quanuis protinus sit leuādus, redditur tamen imbecillior. Nam quid opus est eum morbo vacantem ad medicationem adigere? Eadem ratio est eorum quæ sumuntur. danda sunt enim quæ infrà dilabi statim queant, adhibita diligētia ne flatu impleant,

C ne venter inferior fluere possit, & minimè nutriatur: & superior venter ea fluitantia & non confecta statim reiiciat: quod à flatibus fieri consueuit. Quocirca ea quæ prius dantur, acria esse non debent, nec cōtrà dulcia aut pinguia, sed huiusmodi ad finem seruanda sunt. Quæ verò friabiliora sunt, prima ingerēda: vt panis, puls, arborum baccæ solidæ: tum carnes sumēdæ sunt non quæ grauis sint materiæ, sed pinguioris, eæque ex aliquo sapore offerendæ. Ex leguminibus ea quæ cibum simul D rapiant: in quibus sit aliquid acrius, vt cæpa, radicula, aut porrum: tum pauca ex adstringētibus danda. Adhæc accedet aliquid nidorosum, & placenta mellita, & bellaria, ficus, vua passa, nux, & punicum quoque ad vomitum valet. Interim verò lene aliquod suauéque vinum frequentius interbibendum est, quādoque etiā passum, & quandoque vinum mulsum copiosius capiatur: hæc nanque inflationes pariunt, eo quòd omnia in sublime tollant. Oliua autem, & præsertim sale condita, vitanda est. Lentes verò, si quis eas postea sumat, acescunt, & vo- E mitus insuauiores faciunt. Vua passa est iucundior: ficus secundo loco cēsetur. habet enim detergēdi vim maiorem. Si verò quispiam possit, ptisanā vino dulci & melle temperatam in medio capiat. At iis qui valde cibum cohibent & continent, dandum est sesamum, itémque bulbi narcissi, qui quum alioqui dari queant, tum etiam ptisanæ de qua nunc diximus, imponantur. nauseas enim pariunt. Salsamētum quoque aliquod pingue ex iis quæ sine aceto sumūtur, in primis ex aceto & plurimo oleo sumptum, vt cibus in sublime feratur efficit. F adduntur etiā aliqua olera elixa, vt blitum, vt atriplex, & ex crudis, vt portulaca, & radicula media. Vbi cōfertim sumpta fuerit potio, post interuallū, neque longius duabus horis, neque breuius vna, postremum frumētaceum ingerendum erit: deinde verò ab inferiore ventre attrahitur quicquid cibi infrà sit delapsum, qui valde admodū apprehensus fuerat: & deābulatio in loco aprico ineunda: quúmque ructus qui sensu percipiatur, ascēdat, vt res ad actionē deducatur, digitus imponēdus est, aut penna, vt res celerius conficiatur, epiglottide pingui oleo quodam inuncto: tum contentum premēdum G & vrgendum est vt deglutiatur: ac statim opus aggredi, immisso postea digito, aut alio corpore, conuenit. Eo nanque tempore stomachi os aperitur, & fauces faciunt vt attrectetur atque tangatur. qua in re perseuerandum est donec cibus confertus educatur: sed non confertim attrahendi sunt digiti ad primam spiritus attractio-

nem: sæpe autem exinde venter compressus satis fuit ad maiorem partem, si non omnem, expellendam. Debet autem is qui vomit, inclinatus & pronus rem adiuuare, quum stratis segniores vomitus excitentur: qui ergo densum flatum spirat, inclinetur. Quum verò flatus intus nullus adest, in ventrem procumbendum est: si verò pars eorum aliqua ad membra respirationis excutiatur, tunc cibus qui insedit, cum multa pituita coniunctus consequitur: qui verò rite euomuerunt, in iis etiam biliosi quippiam sequitur, quod non ita conspiciatur, vt gustui sit perspicuum. Nonnulli quum vomendi rationem edocti non essent, in elleboro sumendo præ imperitia in periculum adducti sunt, quũ ea res auxilio quãdoque indigeat: quocirca diligenter est à nobis cõmonstrandum quibus accommodatum tempus euomendi sit, & quomodo attrectãdæ sint partes, & quomodo abdomine infra deducto intensiones fiant: sed non ex locis quæ circa collum sunt: nam violentia inde emanans potius cohiberet. Talis igitur est vomitus qui à cœna sit ciendus.

De vomitu ex raphanis excitato.

Qui ex raphanis excitus est vomit[9], vsitatior est, & de elleboro prius quid faciendum sit edocet: nam & morsus excitat, & quandoque facit superfluitationes quæ animi defectiones inuehant: quandoque etiam gutturis angustias parit. Debet autem pondus eius quod sumitur maius esse libra, non maius tamen quàm tres selibræ. Acres autem raphanos & teneros esse oportet: sique dulciores sint, caulẽ capere oportebit, & cum eo etiam pars foliorum quæ tenerrima sint & trãsuersa. Sumitur post sumptum exiguum cibum, & aquæ potum, aliis longo tempore, omnibus verò pridie aluo emollita, vel per se, vel si sponte sua non deiecisset, clysteri admoto nos eã exciuimus: quúmque multa deambulatio præcessisset, in loco aprico, & sub dio, aut qui probè perfletur ad meridiem: mélque assumatur, vt saltem prima quæ ingerantur condiantur: tum albus sal & purus capiatur, tum in oxymelite inuoluãtur, atque ipsum oxymeli interim absorbeatur, non celeriter, sed parcè, vsque ad heminæ dimidium. Sit autem scilliticum acetum, si fieri potest, mélque ex apibus thymo pastis. Studiosus etiã ac diligens ad rem intendendam atque amplificandam, origanum ex sale non calculoso leuigatum assumeret: & salẽ ipsum per se, &, vt constãter negotium perficiat, parum oxymelitis ei sorbendum erit, quantum satis sit, vt qualitates quæ relictæ fuerint eluantur: tum paululum decumbendum, & pedes contrectandi. His confectis exurgendum, & sese circumuertendo, modicum inambulandum: & quum sedem repererit, conabitur eructare, & rem ad horam vsque producere, quum paulo maius temporis spatium intercesserit. Excitata autem nausea tibi sit indicio: tum stomachum proritare & lacessere opus est, vt fiat perfecta purgatio. Occurrit etiam satis magna tenuis humoris copia, plurimáque pituitosi: ac postremò nonnullis amarescens humor excernitur, quales quodammodo raphanos senserant, nisi segnior sit facta attractio. Post hunc vomitum oris collutione statim opus est, item gargarismate ex hydromelite, tum ex aqua: & item exiguo decubitu, & satis copiosa pedum contrectatione: sique parumper dormiatur, tentandum est vt aluus eiiciat flatus: inde deambulandum, tũ in calidum balneum ingrediendum, tum cibus offerendus qui incipiat ab aliqua re acri, aut à salsamento gracili, & ori grato, quod caro auis aut alterius similis excipiat. At vomitum qui à cœna fit, balneum præcedat, quum quis difficulter vomat, ita præparatus, vt post secũdum vomitum à raphanis excitum, quiescat & cesset, exurgẽs potius quàm alimentis per dies corpus reficiens: atque ita denique ad elleborũ de quo dicetur, erit adigẽdus.

Eiusdem de elleboro eligendo & dando,
Cap. I I.

ANtequã de elleboro præparãdo loquar, dicã quod nã sit anteferẽdum. Primùm igitur eo qui in Œta monte, deinde verò qui in Galatia nascitur, vtendum

A est: si huiusmodi nõ suppetat, Siculo. Atque hic quidẽ virgas habet extentas & rigidissimas, & ligni speciem referentes: crassitudine verò tenuiores, minúsque raras cæteris. Qui verò in Galatia nascitur, is crassior est, & quodammodo rugosus, leuiter laxus, cãdidior, apparétque ferulaceus. Œteus verò minus candidus est quàm Galaticus, & ad nigriorẽ colorem magis vergit quàm vt terræ colorem referat, id quod Siculo vsu venit: qui etiam minus rectis est ramis, minúsque rigentibus, quíque crassior euadit: sed is minimè eligendus est. magis

B autem quàm par sit, rugosus est, quum non satis magna alimenti ei suppetit copia. Is præterea fractus, valde albus intus est: gustanti verò linguam quadantenus mordet, & sensim intenditur, & saliuam ciet, & in hisce facultatibus diutius perdurat. elleborus omnis dulcescit, sed hic magis quàm alii. At Galaticus irruit celeriter, suo morsu linguam statim exurens, & immoderatius saliuam educens: sed protinus extinguitur. Siculi denique humectati maior est mordicatio: est tamen inferior ea quam Galaticus inuehit, permanétque talis qualis in-

C cepit, diutius quàm Galatici: saliuam verò non admodum excitat, & obtundendo interimit. Siccum præstat accipere: ita nanque cõfractus, puluerẽ quendam aspenginem non redolentem efflat. Qui verò in Œta prouenit, licet áridus sit, tamen confractus habet medullam interiorem adhærentem & propè conflatam: verùm si prius humectetur, eandem habebit circum solutam, & quæ auelli facilè queat. ea quoque ad intensam purgationem opus est. Nonnulli eius partem quæ suffocat ademerunt, & tanquam castratum medicamẽtum vexa-

D tionis cuiusdam ad nullam rem efficacis præbuerunt. Cæterùm elleborus non esto liuidus, nec alia in eo macula conspicitor, sed extrinsecus purus sit & fractus, intrinsecus mirum in modum candidus: qui talis sit eligendus est. Præterea potius incidendus est quàm in ramenta adigendus, siquidem ita difficile est æqualitatem coniectari: atque etiam dum in ramenta redigitur, puluis qui in vibrationibus efficitur, ibidem insidet, qui etiam inæqualem & suffocãtem purgationẽ facit. Crassa autem virga secetur, & per rectũ, idque semel aut bis,

E pro crassitudinis ratione: tum ad latera spectãdum erit, vt partes æquales sint, earúmque tanta sit magnitudo quantá est pultis non paruæ: sed huic maiorem, illi minorem portionem dare cõueniet. qui incisus in tenuiores partes sit, intẽtius mouet: si verò tenues virgæ fuerĩt, per longitudines diuidãtur, vt virgæ explanentur. Mensura est, vt quum copiosissimè detur, duæ drachmæ sint: quum parcissimè, oboli octo: quum mediocriter, decem oboli. Ac minor quidem copia maiorem turbationem ciet: maior verò copiosiorem inanitionem, &

F minorem turbam inducit: media verò moderatè agit. Hoc etiam in memoriá habendum est, vt quum elleborum elegerimus, eundem refrigeremus: sed non statim post compositionem sectum demus, siquidẽ ita maiorem suffocandi vim habet. Quem sanè Agathinus in rebus omnibus diligentissimus, cani dedit, quum non adhiberet electioni fidem: sed experientia, vt tutò res transigatur, opus esse perspiceret, vt quonam pacto canis euomeret, eodem etiam homo qui eundem sumpsisset, purgaretur: quamobrem experiẽtiam esse tutam

G statuit. Porro cum aliis palàm datur, quandoquidem nihil patiuntur: tũ verò insaniẽtes ab eo auertit deliriũ, partim quòd dicto audiẽtes nõ sint, partim quòd ita spiritũ ducunt, vt hoc eis auxiliũ non rite afferri posse videatur. Ad hoc accedit etiam vt quidã medicamẽta reformident, atque ita delirent. Ergo his curãdis insidiæ struendæ sunt, & alia domus parata esse debet in quam eos deducamus vt elleborum sumant: in qua domo etiã gestationis alicuius insit occasio, & cæteri quoque apparatus, ad ea quæ in purgationibus occurrunt accom-

H dati. Atque ita cũ ipsis versantes, tanquã ad cibũ sumẽdũ adducemus: &, vt nobis in tẽpore obediãt, assuefiant multo ante tẽpore aut pulti, aut alicæ lotæ, aut mellitæ alicui placentæ. In primis ergo afferendum est id quod iam consuetum est: tum infuso medicamento globuli

conformandi sunt,ac post pultem & placentas quas elixas fecimus, dandi vt deglutiantur. Ergo ex quorundam optimorum hominum contentione,& æmulatione eorundem,antequam quicquam præuideant,eos in insidias,quum vsus postulabit,adduces. Commisceatur igitur elleborus pulti:triticeæ nanque ptisanæ nõ admodum af fundendum est:(nam in pulte & placentis latet) & si deprehenditur, negligentiam potius quàm insidias nostras subesse indicat. In multis enim frustulis eadem mensura debet occultari,vt si parum ex aliquo gustarint,ab alio sumant quod satis sit:qua in re coniectura opus est, vt ex multis frustulis sumpta portio iustam mẽsuram cõpleat. Nec tamen periculum vllum imminet; etiamsi secundo loco sumatur, vt plerique metuunt, sed eos satis quoque purgatos vidimus:& lubricus lapsus proritat,& per vacuũ fit. Sique futura esset strãgulatio,ei remedium afferret:ex quo fit vt quum præter modum capiatur, non omnino vis auxilii dissoluatur,vt homines arbitrantur, sed facili⁹ administretur. Et ad id potius vergẽdum est:nam præter cætera quæ huic medicamento insunt bona, hoc accedit etiam vt quoquo modo primùm educat,non grauis sit nimiæ purgationis timor:facilè enim est & abstergere stomachũ & adstringere:ergo qui tractabiles sunt, ita erunt pertractandi. Sed quidam ita dementes sunt vt astutioribus insidiis sit opus,de quibus nunc itidem dicemus. Ergo si neque in placentis teneris occultare elleborum pote rimus, neque antedictis ptisanis indere, bulbo vtemur: ita quoque pulti inuolutus celabitur. Conteritur enim & in sorbitione,& pulte,& lente, & in omnibus iis quæ deglutiri possunt,non duarum drachmarum pondere, sed quatuor etiam datur. Imbecillius enim suas vires elleborus purgando exercet,veruntamen & multum,& tenuius, atque adeo atrã bilem vsquedum velis edúcit: si ita non possis,eo in eclegmate vtitor: hócq; modo paratur, Ellebori libra capienda est,quæ in ramenta redigenda est, & aquæ sextariis senis triduò maceranda:tum coquenda vsquedum sextarii tres relinquantur:postea diligẽter expressas virgulas abiicere oportet:tres deinde libræ mellis reliquæ addendæ,& coquẽdũ donec ad eclegmatis consistẽtiam redigatur:tum in vase vitreo aut argenteo reponendum atque asseruandum,adhibita cura ne perspiretur. Dabis autem homini præparato quantum mystri moderati magnitudinem impleat,& vehementer purgabit, neque hominẽ attonitũ reddet. Sed ad hoc quoque faciendum insidiæ adhibendæ sunt:ergo modico mellis & aquæ addito dissolue,ac potui da. Si hac non successerit, super calido cinere id ipsum coagmentato, ac catapotia conficito vt deglutiãtur. Si verò tussis molesta sit,tempus accommodatum erit,vt catapotia tanquam sedandæ tussis gratia ægrotus deglutiat: quo casu in frusta moderata virgulas secabimus,& melle cocto inuolutas dabimus. Quosdã etiam vi purgauimus,vbi insidiis non fuisset locus:idque clysteri in quo duplex eclegmatis mensura inesset,& modica aqua infusa:tum virgultorum particulæ ptisanæ cremore temperatæ & affusæ,quum insaniunt.

Cætera ad finem capitis vsque non extant.

De elleboro propinando, Cap. III.

Ex Herodoti libro de præsidiis euacuantibus.

Elleborus decoctus dari apud nos minimo periculo solet. eius apparandi hæc est ratio: Ellebori libram senis aquæ heminis triduò maceratam,lento igni decoquimus vsquedum tertia pars aquæ consumpta sit: deinde elleborum exprimimus:tum mellis heminas duas decocto addimus,itémque decoquimus donec non inquinet: ex hoc damus iis qui non admodum purgandi sunt,cochlearia duo:robustis verò mystri magnitudinẽ. Purgatio quæ per huiusmodi fiat,neque strangulationis, neque vllum alium metum, quem nimia purgatio solet incutere, vnquam nobis attulit: sed enim & violentæ & vehementis actionis,& sine his & per hæc(vt par est) minus prodest. Datur autem in morbis rectè constitutis,vbi opus est bre-

A ui & expedita curatione: & qui rite constitui à cæteris remediis,nisi longiore temporis spatio non possunt. id enim ex elleboro lucri facimus,vt statim perficiat id quod ars ipsa pollicetur. Iis verò qui insaniunt,neque vllo pacto eum sumpturi sunt,propterea quòd omne alimentum suspectum habeant,ita paratum optimè dabimus. Nam licet perfectè morbum non expellat, minuit tamen adeò vt sæpe etiam ipsis volentibus iterum propinemus. Offeratur autem hydromelite dissolutus,vel ex pulte alicæ. potest etiamnum ex lentibus aut libis exhiberi: sed melius
B etiam sincerus datur,siquidem ita corpora magis contingit. Quinetiam in affectionibus iis quæ difficulter curantur,elleborum damus. Nõ omnibus tamẽ elleborus accõmodatè præbetur, vt ætati ambiguæ, vt ei cui adiuncta sit naturalis imbecillitas corporis,vt timidæ naturæ: nam in eiusmodi quum bis terve datus eis fuisset elleborus, maximi morbi sunt exorti. In quo verò medicamentum experti sine periculo fuimus,eúmque timorem qui circũstare solet,abiecimus,ei nos sincerum purúmque ellebo-
C rum dedimus.

Herodoti,ex eodem libro, qualis sit elleborus præstantissimus, Cap. IIII.

Elleborus præstantissimus est is qui nascitur Anticyræ:reliquus autẽ quum citò excretiones proritet, intra tres quatuórve horas à purgatione cessat. Cæterùm elleborus Anticyrinus in primis est lætior cæteris,deinde fungosus,& quodammodo multum inanis, colore verò ochræ resolutæ similis:præstantissimus tamen in hoc ge-
D nere est rectus,& rugosus,& cui⁹ plurima pars æquali crassitudine constat:sub finem verò, in muris caudam desinit,nihilo tamen minus sit lætus & vegetus, atque in hoc consistat. Nam qui plurima eius parte in tenues pectinũ modo lineas est resolutus, si non natura est lætus, is non fuit sectus in tempore opportuno. Debet autem quum frangitur, intus albus videri, & tenuem habere medullam:idémque naribus admotus, non multo pòst sternutationes ciere, & commansus feruido gustu os implere, atque etiam dulcescere,ac magnam saliuæ copiam attra-
E here. Quum verò confractus puluerulentum quid ex se mittit, tum non est bonitatis indicium, sed aridum esse elleborum ostendit: qui quidem aridus etiam esse debet:si frutex sit,capienda ea pars est quæ læsa sit,& præcipuè vt inde quantum oporteat, sumas: si inde sumere totum non queas, dato operam vt ab alio qui sit eiusdem generis,& in omnibus similis,quod deest capias, ne purgatio temporibus inæqualibus succedat.

Antylli de elleboro,ex libro de remediis
F ### euacuantibus, Cap. V.

HOC in primis scire conuenit, elleborum in ramenta derasum celeriter purgationem ordiri,ac plerunque duas horas non excedere: bilémque ac pituitam sine multa turbatione educere, ipsúmque vomitu simul reiectum,intra quatuor aut quinque horas terminari purgationem. qui verò parti farinæ crassioris est similis, & multo magis etiam qui in puluerem redactus est,tardissimè agũt,vt sæpe post quatuor aut quinque horas incipiat. Cæterùm omne & bilis & pituitæ genus educunt, idque
G non sine conuulsionis & nimiæ purgationis periculo, ob nimiam purgandi prolixitatem: multiplicem tamen vtilitatem afferunt. Aqua verò in qua veratrum maduerit,datur senibus,pueris,iis qui laxiorem habitũ habent,quibus mens exoluta est, quíque facilè strangulantur,aut eorum morbos habent,aut vt prius periculum faciamus vtrum elleborus postea dandus sit. Oportet autem drachmas quinque ramentorum,in aquæ pluuiæ heminæ Atticæ se misse triduò madescere, tum colo traiici, atque in vase
H duplici calefieri,atque ita decoctum propinari.

Quomodo occurrendum sit symptomatis ex elleboro consequentibus, Cap. VI.

SI facilè purgetur ii qui elleborum biberunt, hæc post-ea faciemus, vbi medicamentum biberint, aquam frigidam ori colluendo dabimus, tum aliquod odoramentum porrigemus: sique vires constent, eis persuadebimus vt sedeant: si infirmæ sint, vt in strato aliquo humi depressо vsque ad duas aut tres horas decumbant: & odoramenta quoque per interualla offeremus, & aquam frigidam ad os colluendum exhibebimus, mentémque aliqua lepida fabella abducemus: extremas partes confricabimus, & vinciemus. Hæc omnia ideo facięda sunt ne citius quàm par est medicamẽtum euomatur. Postea verò ægrotos in lectulo pensili aut aliquo alio sublimi loco collocatos vomere permittemus. Primùm nãque calor stomachum & gulam inuadet: deinde saliua & humor in os confluet: qui bus sputo reiectis, iterum pituitam obuolutam reiiciunt, tum interiecto spatio, partẽ cibi & medicamenti cum pituita euomunt, idémque interiecto spatio faciunt. Quúmque medicamentum atque cibum euomuerunt, pituitam cum exiguia bilis portione reiectant: tum cum multa bili pituitam; & denique bilem puram vomũt. Leniter etiã in tempore intermedio singultiunt: & habent alioqui faciem ferme face succensam, & rubentem: tùm venæ attollentur, pulsúsque rarissimus fiet. Vbi verò purgatio processerit, probum colorem vult⁹ acquiret, pulsus densus maiórque reddetur, ac singultus cessabit, & lõgiore spatio interiecto, & paulatim voment. His autem in media purgatione quum singultu vexantur, melicratum in quo ruta sit incocta, sorbendum damus: ad finem verò tepidam aquam dantes paululum intermittimus, tum vt aquam ipsam, & siquid eidem adiaceat, euomant imperabimus. totum verò corpus aliquo pingui valde vngemus, & interiecto duarum horarum interuallo lauabimus, & cibũ stomacho idoneum offeremus. Si verò inordinatior & irritatior succedat purgatio, aut alioqui incõmodior, hæc incommoda expectabimus, vt simulatque sumptum medicamentum fuerit, statim euomant, nullámque vtilitatẽ tardæ purgationis capiant: qua in re & strangulationis & singultus, & contractionis, & delirii, & animi defectionis, & nimiæ purgationis, & casus virium, & immoderatorũ sudorum, & exolutionis periculum imminet. Quúmque mininimè planum sit quódnam horum malõrum sit futurum, ad omnia præparatos esse oportet: quæ verò paranda sunt, nunc persequar.

Quæ præparanda sint iis qui elleboro purgandi sunt.

Præparare debemus lectulum sublimem, itémque alium qui strata habeat, ceu lineas, ab angulo ad angulum perducta, & tertium quoque pensilem: spõgiás quoque & poscã & melicratũ diuersis modis confecta, quorũ vnum hyssopum incoctum habeat, aliud origanum, aliud rutã, aliud denique thymum: oleum cyprinum, melinum, irinum, rosaceúmque: emplastra, ellebori dilutum, cucurbitulas, cuneolos, pennam, digitalia, clysteres, fomenta, absinthium, vinum, cibos, glandulam. Si igitur antequam tempus opportunum sit, vomitus irritari velit, metúsque sit ne medicamentum reiiciant priusquam vllum ab eo fructum ferant, vt ipsum contineant hæc faciemus.

Quæ facienda sint, vt qui medicamentum sumpserunt, vomitum cohibeant.

Aquam frigidam dabimus ad os perpetuò colluendum: si non sedetur turbatio, poscam: & extrema valde constringemus, & fricabimus, & muriam, quantum parui mystri magnitudinem cõpleat, per interualla in os indemus: aut vt capparim ex muria in ore contineant, sileántque, nullóque motu cieantur, vel vt sedentes valde sursum versi collocentur, imperabimus. Si ne ita quidem leuentur, cucurbitulas ex multo igni dorso & ori ventriculi applicabimus, & parum aquæ feruentis per interualla sorbẽdum offeremus: sique vehementer stimulentur, parũ succi absinthii, aut eius decocti addemus. Nemo enim ita procliuis ad vomitum est, neque stomachum ita habet a-

A uersum, qui non à duobus aut tribus ex his remediis leuetur: si verò contrà propter robur stomachi, aut aliquam aliam causam non debito tempore purgari incipiant, in sublimi lectulo qui deorsum vergat, collocabuntur, & vt digitos in os coniiciant iniungemus, & vt gurgulionem & tonsillas vnguium latitudine contingant. ita enim potissimum vomitus irritabitur. Præterea iubebimus vt tibias & poplites quamplurimũ possint extendant, & flectant, itémque spinam: & vt vtriusque manus pugnos in ventrem impingant, aut nos impingemus, si ipsi per se nõ poterunt. Si verò ne ita quidem euacuabuntur, eos in le-
B ctulo collocabimus cuius strata angularia sint, & ipse sit pensilis: eósque agitabimus & concutiemus, ibidẽ eos adhortantes & iubentes vt vomere contendant, & in eam rem incumbant: eorúmque digitos irino aut cyprino inũgemus. Noui etiam qui scammonii liquore digitos vngerent, & ita purgationem concitarent. Sed si ita non sequatur purgatio, pennas abferinas ex cauda octo aut decem, cyprino aut irino intinctas indemus, aut etiam digitalia. Cõsuuntur enim digitalia ex corio Carthaginiensi, aut alio quouis mollissimo ad longitudinem digitorum de-
C cem aut duodecim, instar digiti. Ex his spatiũ fenum digitorum lana impletur: reliquum verò quod quaternùm digitorum est, inane relinquitur, vt digitis aptetur. Hæc igitur antedictis vnguẽtis intincta, in stomachum immittemus. Est autem annotandum in iis qui in lecto pensili statuuntur, motum versus pedes aut caput cieri: in iis verò qui vomere non possunt, in latera. in quo casu pensilis quoque inæqualis esse debet, vt mot⁹ nauigationi similis efficiatur. Præterea melicratum in quo hyssopum aut origanum aut thymum incoquatur, sorbendum dabi-
D mus.

Quid faciendum sit quum strangulatio occupat eos qui elleborum sumpserunt.

Quoniam nõnulli difficulter vomunt, & ideo suffocantur, & sæpe etiam voce priuantur, idcirco strangulationem sedabimus continua melicrati sorbitione, in quo ruta præcipuè sit incocta: sin minus, aliquid aliud eorum quæ prædicta sunt, idque paulatim & cõtinenter propinabimus: itémque stomachum proritabimus, in lectulo pen-
E nam vehementius immittendo: si verò valde admodum perturbentur, diluti ellebori cyathos tres, aut quatuor offeremus: quæ verò ad vomitum prouocandũ adhiberi solent, reprobamus vel ob hanc causam quòd ellebori dilutum eiusdẽ qualitatis cũ elleboro est, & purgationem adiuuat. at quæ vomitum prouocantia dicuntur, quum diuersæ qualitatis sint, stomachum solum irritant, elleborũ verò non commouent. Si periculum quod ex suffocatione imminet, nullo ex his remediis subleuetur, acerrimo
F clysteri rem transigemus: intermissionem enim periculi præbet, & tempus nobis suppeditat, vt aliis vti remediis possimus. dabimus quoque galbani tres obolos quos deglutiant. Sed si ne ita quidem sequatur leuatio, vt duos vetustissimæ vrinæ cyathos sorbeat, cogemus: hæc enim ambo vomitum non cient, & suffocationem subleuant.

Quid agendum quum in his & vox & sensus amittitur.

Si vocis ac sensus expertes fiant, cuneolis eorum dẽtes diducemus in vtrãque partem, & pẽnas immittemus,
G aut digitalia indemus, & quod sternutationem excitet afferemus, ac præsertim elleboro ipso ad id vtemur: sin secus, euphorbio, aut aliquo alio consimili, quãdoque enim sternutantes, vorticem quendam pituitosum simul eiecerunt, qui quum stomacho inesset, & suffocationis & amissæ vocis causã afferebat. Si verò & vocis & sensus priuatio ita perseueret, vestimentum aliquod admodum firmum & robustum extendemus, & ex duabus partibus tenendũ iuuenibus robustis, & aliis qui contrà sese sint constituti, ac iubebimus vt ipsum vestimentum sublime à terra
H extendant, tum in eo reclinabimus hominem qui elleborum sumpsit, ac quandoque in sublime tollemus, eodem etiam vestimentum circumuertemus, quandoque verò in latus vtrunque deuoluemus, aliis id latus

quod prope eos sit,attollentibus, aliis verò deprimentibus.ac tunc quidem scire conuenit,nisi homo his quassationibus & commotionibus à sensus priuatione non subleuetur,eum non esse præterea sensum recuperaturum.

Quibus remediis vtendum ad horum singultus & conuulsiones.

Quoniam plerosque ac ferme omnes eos quibus elleborus datus sit,singultus corripit, non omnibus tamen periculum inuehit:ideo fit vt qui leniter & maiore spatio interposito intercurrit,eum ita sinamus: quandoquidem non sit futurus inutilis,quum stomachum proritet,& quasi recordationem excretionis ei suggerat. Si verò fuerit contentus,& vehemens,& multis os vibret & quatiat, & conuulsiones inducat,in primis melicratũ dabimus,quod in singulis ictibus calidius absorbeatur; parum autem rutæ simul decoquatur,aut per se succus exprimatur, & singulatim,aut ex melicrato,aut calida aqua sorbendum exhibebimus:si non subleuetur,remedio vtemur quod sternutamentum cieat: si verò ita quoque molestia perseueret,per totam spinæ longitudinem cucurbitulas applicabimus:si verò admodum ossea spina fuerit, dorso prius peruncto,vnam cucurbitulam sub magna colli vertebra affigemus,eámque deducere sensim,& deorsum in spinã trahere conabimur: quumque ad eum locum perducta fuerit vbi ventriculus adiunctus est,aliam quoque admouebimus prope vertebram, & ita eam etiam deducemus: atque ita primam ablatam iterũ superius applicabimus. nam sæpenumero cucurbitulæ admotæ stomachum à singultu contractum,& veluti contortum dirigunt,& ad suũ statum redigunt. Præterea verò partes extremas vinculis excipiemus, eásque calfaciemus tum fomentis,tum in aquam calidam infundendo. Adhæc etiam pauores quosdam machinamur,& cõtumeliis eos incessimus,& vt magnas inspirationes edant edicimus: atque etiam vt longo tẽpore spiritum intro trahãt,& vt longo tractu respiret.

Quid facto opus sit in contractionibus quæ consequuntur.

Quemadmodum singultus omnes inuadere, ita cõtractiones quoque consueuerunt: quarum vehementes, quæ præsertim musculis accidunt qui in cruris sura sunt, itémque in femoribus,& brachiis,& musculis masticatoribus,& in extremis pedibus,& potius etiam in manibus, quarum,inquam,vehementes sedabimus,copiosè vngentes,comprimentes,calfacientes,fouentésque: quin huiusmodi contentiones compressio musculorum manibus facta summopere adiuuat.nam qui in eorum ventribus collectus est spiritus,qui cõtractionis est author, manuũ compressu eliditur. Iam verò oleum Sicyonium,& vetus, & ex acopis quæ calfaciunt & molliunt, & castoreum per fusum,& epotum,& per se & cum melicrato, & melicratum copiosum cum ruta absorptum, obtundere & leuare contractiones solent: sed maximè omnium contractos iuuat balneum. Quapropter si purgatio abunde successit, vt in plerisque eorum qui vehementer contrahuntur contingit,eos lauabimus & iterum & tertiò. Ac quẽdam etiã vno die octies lotum vidimus, non eo die quidem quo elleborum sumpserat,sed consequente: nam secundo die vehementi contractione correptus,balnei auxilio fuit leuatus.

Quid faciendum in nimia purgatione, vt vomitus comprimatur.

Nimias purgationes sistemus calidissimum potum propinando, & extrema ligando, & vehementi frictione,& validis cucurbitulis tum hypochondrio, tum verò dorso admotis,& vi etiam auulsis. Summè etiam vomitus cohibet absinthii potio:sed si vomitus perseuerarint, etiã soporiferis dolorem mitigãtibus vtemur. hæc enim quũ suapte natura vim exiccãdi habeant,& quia somnum inducunt,ideo excretiones sistunt: siquidẽ somnus quoque vim excretionis sistendæ habet.

Quid agendum quum sudores consequũtur.

Sudores immoderatos sistemus ventulum commouendo,corpúsque spongiis aqua frigida aut posca imbutis,& expressis,abstergendo: vtemúrque linimentis & stipantibus & emplasticis: casum autem virium alimentis & vino recuperabimus. Qui verò teporem aut anxietatẽ sentiunt, ii mihi videntur nescire anxietatem à casu virium distinguere.

Ex Herodoto,de iis quibus suffocationis periculum imminet: ex libro de remediis euacuantibus, Cap. VII.

QVI periclitantur ne suffocentur,ii in principio purgationis modicum saliuæ expuunt: quum autem vehemens vomendi appetitus excitatur, nihil excernunt, facies intumescit,oculi exeruntur, colligantur & constipantur partes ad respirationem pertinentes, cum spirandi difficultate coniuncta: nonnulli verò linguam exerũt, & copioso sudore madescunt: alii dentes concutiunt, eísque mens tentatur. Quum igitur imminens periculum cognoscamus,nulla interposita mora quamprimum succurrere debemus. vnguenta enim pennis obuoluta indemus,& dabimus operam vt pituitam quæ locis deglutionis insideat atque inhæreat euellamus. Atq; ego quidem in quodam qui suffocatione correptus inibi erat vt moreretur,(nam dẽtibus contractis ita conciderat, vt faciũt iugulatæ hostiæ) ore cuneolis aperto, & dentibus obfirmatis,ne eos clauderet,manum inieci, & contractis in orbem neruis qui ad deglutionem sunt, manui adhærescentem pituitam extraxi,quæ etiam absterfa indiuidua permansit.

Ctesii,de elleboro, Cap. VIII.

PAtris auique mei temporibus nullus medicus elleborum dedit:nam neque eius temperiem, neque modũ, neque pondus quod dandum esset illi cognouerant. Si verò quispiam elleborum potui daret, in primis hominem admonebat,fore vt in magnum periculum casurus esset. cæterùm ex iis qui sumpserunt,multi suffocati sunt,pauci seruati: at nunc tutò dari videtur.

Mnesithei,de elleboro, Cap. IX.

ELlebori potioni magnum periculum coniunctũ est: nam vel statim valentem hominẽ reddidit, vel multam longámque molestiam in morbo concitauit. Danda verò huiusmodi remedia sunt iis qui se tuta curatione præterea curatum iri non putant.

Ex secundo libro Antylli de remediis euacuantibus,de apophlegmatismo, Cap. X.

APophlegmatismis vtendum est vbi cætera remedia fuerint adhibita quæ deducere queant materiem stabilem quæ iam facta sit,& localibus remediis potius indigeat. Etenim apophlegmatismus potest simul calefacere,& materias infestas abducere, corporáque corrigere,& emendare,distributis super eis medicamentis iis quæ pituitam auocant, ad sinapismi proportionem. His autem vtendum est quum aluus pridie deiecit aut clysteri,aut aliquo alio leuiter & purè subducẽte irritata: post apophlegmatismum,melicratro calido colluemus. Si verò vehemens morsus remaneat, lacte aut rosaceo id ipsum erit faciendum.

Galeni de iis quæ caput euacuant, Cap. XI.

SVccos qui in capite sunt,sputis euacuamus: quòd si leuiter facere voluerimus, piper & mastichen admiscebimus: si vberius euacuare propositum sit, vt pyrethrum & vuam taminiam mandant imperabimus. Anemonæ quoque vtriusque radix commansa pituitam prouocat, itémque capparis radicis cortex: serosum excrementum hæc remedia vacuant. Crassam verò lentámque pituitam sinapi cum oxymelite,aut sapa in qua origanum aut hyssopum incoxeris. Ego verò(vt tu nosti)eam sinapi cum oxymelite admisceo. Si verò cerebrum muco purgandum sit,acribus eũ remediis,quorũ nõnulla sternutamẽta itidẽ cient,euocabimus. Itaque anemonæ omnis, itémque cyclamini & betæ succus per nares purgat. Sternutamenta verò mouet ranũculi radix æquè ac alia omnia quæ vehementer siccant,& sternutamenta prouocant,itémque flores & struthii radix. Porro sternutamenta in succis crudis qui thorace, pulmone, & capite continentur, non conueniunt. partes enim illas vehementer quatiunt & perturbant, quæ moderatè calefieri & quiescere, vt crudã

fucci concoquantur desiderant: quibus agitatis contrarium euenit, siquidem ita magis implentur, & succos in eis contentos non concoquunt. Contrà verò vbi iam cōcocti fuerint, ad excrementa euacuanda sternutamenta conducunt. Videmus enim in grauedinibus destillationibúsque, in initio eas à sternutamentis acui, atque exacerbari morbos, in declinationibus verò dissolui.

Antylli, de suffumigatione ex secundo de remediis euacuantibus, Cap. XII.

SVffumigatio nō multis quidem, sed iis quibus thorax morbo obsidetur, accommodata est: atque ne iis quidem omnibus: neque enim sanguinem spuētibus adhibenda, neque etiam arido morbo laborantibus, sed iis solùm conuenit qui asthmatici sunt, & nōnisi recta ceruice spirant, quatenus à multitudine pituitæ quæ difficulter educi queat, vexantur. Suffumigationibus autem vtendum est quum cæteris quoque localibus remediis vtimur, prius tamen aluo emollita: homo verò vestibus totus tectus in sede locandus est ita vt diuaricatis cruribus prona facie ad vtrunque genu decumbat, & os fatiscat. in spatio verò intermedio, olla aut lebes ignitos carbones habens statuatur: tum in ignem spargenda est aristolochia, ac præsertim quæ clematitis dicitur: sin minus, quæ dactylitis nominatur: vel sulfur ignem non expertum, aut ladanum, aut tædam, aut ligna persicæ arboris, aut funiculū derasum impones, in quo genere melior est nauticus, qui mari fuerit madefactus. homini post ea imperandum est vt ore patulo fumum promptè attrahat: multi enim hoc confecto pituitam excreuerunt.

De iis quæ per nares caput purgant, ex eodem libro Antylli, Cap. XIII.

IIs quæ per nares caput euacuant, vtimur ad hunc modum: calamus tenuis per rectum perforatus qui in nares indi possit, quique sit sex digitorum longitudinis, in nares imponitur: tum capacitas tota medicamento impletur. esto autem calamus aut naturalis, aut æneus. Eo igitur naribus admoto, ex altera extremitate insufflādo medicamentum in nares propellimus. quæ imponūtur sunt hæc, apœlium, succus cyclamini, aut betæ, aut elaterium tritum, cedræa, & quæcunque huiusmodi sunt materiæ.

Ex eodem, de iis quæ per lacrymas purgant, Cap. XIIII.

EOrum quæ lacrymas cient exiguus est vsus: ad oculos enim diuturno morbo exiccatos duntaxat, itémque palpebras scabie oppressas, & quum oculi nō nutriuntur, vtimur, vt oculos humore perfundamus, aut materiam ad eos adducamus, qua probè alantur. Lacrymas autē prouocant collyria quæ acria sunt: quæ verò odoratu lacrymas proritant, sunt veluti, sinapi, cepæ, & silphii liquor. Fumus verò, quippe qui magis lædat quàm iuuet, euitādus est.

Ex eodem, de iis quæ per vrinam inaniunt, Cap. XV.

VRinam mouentium vsus cauendus est in tabescentibus, aut macie confectis, quandoquidem eos valde perturbat. ex iis verò quæ vrinā ciēt, alia sumūtur ore potui data, alia glandi colis imponuntur. his verò potissimū vtimur quum vesica expleta est, & idcirco contrahi, & vacuare vrinam non potest. in glandem verò priapi nitrum aqua resolutum, itémque muriam, salis florem, fel, cyclaminum, & corem animal indimus.

De iis quæ sanguinem educunt, ex eodem libro, Cap. XVI.

VTimur iis quæ sanguinem educunt, in mulieribus quibus mēstruæ purgationes suppressæ sunt. sanguinem verò educunt ea quæ vrinam prouocant omnia, & quæcunque non cum siccitate, sed cum acrimonia calfaciunt. Inter hæc numeratur brassicæ radix decocta, cuius decoctū potui detur, & præcipuè agrestis brassicæ, & magis eius quæ marina vocatur: perseæ radix, itémq; saluia, ruta, amaranthus, chrysanthemon, dictamnum, erucæ semen. Prouocant etiam quæ adhibentur extrinsecus, quū ori vuluæ admouentur, vt ruta trita per se, vel cùm sale, vel cum melle, vel cinis radicis anethi cum melle, porri succus, alliorum capita admota, myrrha trita ex vino, amomum, & denique leporis coagulum.

De iis quæ sudorem prouocant, ex eodem libro, Cap. XVII.

SVdorem mouētibus vtimur vel vt siccitatem minuamus quæ in summa cute à febribus & præcipuè tabidis inducta fuerit: vel vt pruritus & commorsiones vehementer vexantes amoueamus, vel in reficiendo post longum morbum corpore, vbi summa cutis exaruit. Vtimur pari modo eisdem vbi corpus ex alimento fructum nullum fert, & in corporis extenuatione, & in cruditate, & hydrope qui ἀνὰ σάρκα nominatur, & in quibus eruptio aliqua in summa cute excitatur, quum aut corruptio præcessisset, aut cibi acrimonia. Sudorem autem prouocant hæc, chamæmelum siccum tritum oleo inspersum, & summæ cuti validè confricatum, seseli Massiliēse, pyrethrū, cachry, anisum similiter oleo inspersum: nitrum tostum non nimis tenue, sed crassiusculum cum oleo: salis flos oleo temperatus, liquor cyrenaic⁹ aqua dilutus, corpori infricatus, & ad ciceris magnitudinem epotus.

De deriuatione, Galeni, Cap. XVIII.

DEriuatio eiusdem generis est cum euacuatione quæ fit per eam partem quæ fluxionem suscipit: ea fit per aliquam vicinam partem, vt quum per gurgulionem aut palatum fit fluxio. ipsius deriuatio accommodatè per nares fiet, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta prouocantibus. Quum autem ad oculos aut aures succi vergunt, tum eos non in nares tantùm, sed in os etiam deriuare debemus, medicamento quod ex origano & sapa, & quod ex sinapi constat, dato ad os colluendum & gargarizandum. Id etiam nobis est perspicuum, vuam taminiā commāsam, pyrethrúmque, & cætera hui⁹ generis acria, succorum copiam quæ in oculos aut aures ex capite fertur, ad os traducere. Fit etiam deriuatio, si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad stomachum diuertamus: siquidem hoc est potius eligendum. Atque etiā in muliere si per venas sedis sanguis erumpat, eúmque ad vteri venas traducamus, fiet deriuatio: ex quo fit vt riuare sit per riuos ducere, deriuare verò est è riuis ad latera diuertere.

De reuulsione, eiusdem, Cap. XIX.

VEhementissimos influxus succorum auxiliis reuellētibus confertim ingruere prohibemus. Sunt autem reuellentia auxilia, vincula artuum, vbi succi in thoracem & ventrem vehementer inclinant: vomitus verò, vbi partes infernas petūt: quemadmodum etiam acres clysteres, vbi ad vomitum vergunt. Has ambas succorum inclinationes, eā, inquam, quæ per superiorē & per inferiorē vētrem fit, ad vrinas & sudores reuelles. Vrinas quoque tum ad sudores, tum ad alui deiectiones trahes. reuellens etiā præsidium est cucurbitula prope mām̄as affixa. Quæ verò hypochondriis adhibentur, sæpenumero sanguinis ad nares impetum valde reuulsisse conspexistis, quemadmodum etiam immodicas per vterum eruptiones: acria quoque medicamenta artubus imposita, succos ad caput visceráque vergentes reuellunt. Omnino autem reuulsio facienda est deorsum, vbi succi sursum vergunt: sursum verò, vbi ad inferiora feruntur: & vbi introrsum, ad exteriora: vbi extrorsum, ad interiora: sique dextrorsum inclināt, in sinistram: si sinistrorsum, ad dextrā facienda reuulsio est. eodémq; modo fluxiones quæ retro inclināt, antrorsū: quæ verò in anteriora, retrorsum reuellēdæ sunt. Timocrates igitur Heracleotes, quū iuuenis quidam ex agro nō mediocre pondus in vrbē dextra manu tulisset, ob eámq; causam impleta manus fuisset, iussit vt pari pondere sinistræ imposito tantundem itineris conficeret: ita enim fore vt manus tumor euanesceret. qua re confecta, statim tumor cessauit. Ac me quidem non solùm in manibus, sed cruribus etiam tale aliquid facere conspicitis: cruri namque in quod humor confluit, aliquod repellens medicamentum adhibeo, ídque aptè ligo: eáq; deligatio ab inferioribus partibus incipit: eáque semper vicinas partes continenter excipiens & densans, vsque ad inguina progreditur: alteri verò cruri aliquod medicamētū calfaciēs

impono,atque ita fluxionem commũto;& ad alterũ crus reuello.

Ex Galeno, de vomitu, Cap. XX.

QVI vomere consueuerunt,iis quandoque consuetudinem seruare, quandoque verò intermittere conducit.Si ergo in ventrem flaua bilis confluat, homóque sit ea natura vt amara bilis in eo redundet,regionémque calidam habitet;& vitam laboriosam atque ærumnosam degat,is assuefaciẽdus est vt bilim pri⁹ vomat quàm cibum capiat.Si verò malum inde originem ducat quòd multum vini à balneo ante cibum velit bibere,tum & vomendi consuetudo est omittenda, & simul etiam potus atque pastus multitudo auferenda. Ventriculus enim ab his factus imbecillus,totius corporis redundantiam quæ in eum confluit suscipere assuescit.Quibusdam tamen tẽporibus prodest euomere,vt succum glutinosum, & plurimum à ventre abstergamus: quo quidem tempore radiculas ex oxymelle,& quæcunque sunt huius generis offeremus:siquè talem succum in ventriculo quis continuò aceruarit,is continuò quoque ad vomitum impellendus erit: contrà verò, si ventriculus imbecillus ita sit vt quæ sumpta fuerint ferre non queat,vomitum prohibebimus: pauculósque cibos,& eos quidem stomacho idoneos,dabimus,& medicamentis quæ foris superdantur, eum roborabimus. Cui autem à cœna vomitum sine molestia cieri volumus,narcisci bulbos vnà cũ aliquo eorum quibus ille vescatur propinantes, eum ita afficiemus vt facilè vomat. Narcisci enim bulbus quem caput vocant,medicamentum est ad vomitum efficax.Valet etiam ad vomitum prouocandum semen anagyri, & glandis vnguentariæ carnis drachma ex melicrato epota: hæc itidem per infernam aluum copiosè subducit. Itaque quum hoc medicamento vtimur ad ali cui⁹ visceris purgationem,& præsertim iecoris & lienis,ex oxycrato dare ipsum consueuimus.

Quomodo facilè quis vomat,ex iis quæ ad Potamonianum de vomitibus scripta sunt, Cap. XXI.

QVoniam iis qui violenter & difficulter vomunt, nõ mediocre periculum imminet & venam aliquam rumpendi,& aspectum lædendi,& fauces,& columellam & gulam dolore conficiendi,& aliquod aliud incommodum patiendi, idcirco medici rationes inuenerunt quibus facilè quispiam vomat,ne cæteris commodis quæ ex vomitu consequuntur,ob eam causam priuentur. Vomitus enim pituitam euacuat,caput leuat, & totum reliquũ habitum corporis agiliorem reddit: & quandoque eum qui cibum auidius ingessit, cruditatibus vexari, & eum qui nimio vino se ingurgitarit,lædi non finit.Summa ergo & totius rei caput est facilitas in mediocri repletione vomendi. qui enim se nimis expleuerunt, ita ventrem quoque impleuerunt vt eum contrahere nullo modo possint. Adhibenda quoque diligentia est ne quæ dentur, acerba aridáque sint, sed partim dulciora & humidiora, partim verò acriora sint.Inter hæc probãtur radicula,eruca,vetus salsamentum,origanum, & parum cepæ atque porri.Valent ad hoc etiam ptisanæ ex leguminibus melle adiecto:itémque lomẽta fabarum,& pingues carnes. nec tamen horum succi tantùm sumendi sunt, sed tota etiam moles deglutienda: si quidem ita accommodarius euomentur.Nam quæ facilè in succum vertuntur,ea & sua tenuitate,& quòd parum abest quin concocti sint, facilius distribuuntur.Ergo qui vomiturus sit,non debet in mandendo morari diutius:sint autem omnia coquẽdo emollita.Inter vina,dulciora anteferenda sunt. hæc enim magis fluitant,& multo etiam magis si maiore aquæ copia quàm cõsueuerint diluantur.Debet autẽ is qui vult euomere,& tepidiorẽ & largiorem potum sumere, amygdalásque melle intinctas edere,& eodem tempore placentas gustare, peponísque ac cucumeris semen maceratum & læuigatum cum melle offerre.ita enim vomitum mirũ in modum citat. Idem facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, ii narcissi

A bulbum aqua decoquunt, eáque vinum temperant, ciet non secus vomitum irinum vnguentum, si quis illitis eo digitis irritet.Ad summam,non multum spatii debet intercedere inter cœnam & vomitum,sed dum cibi adhuc sublimes sunt,vomitus incipiẽdus: si verò te impediat repletio vt cogaris intermittere,tũ primum somnum dormies:ita enim & venter aperitur,& cibi facilè sursum redeunt. Qui verò in somnis vomunt, confert aquam frequentius absorbere,& vomitus neque acorẽ neque morsum habentes soluet. Valet etiã ad vomitum;nec cessare,

B nec quicquam intermittere:sed vbi primùm vomitus apparebit,etiamsi perexiguus sit, irritandus erit;nec ab irritatione cessandum:interim verò tepidiorem aquam bibere,quandoquidem hoc pacto quispiam absque vlla molestia pulcherrimè vomet. Post vomitus autem os colluendum est,& facies posca aut aqua abstergenda. hoc enim & dentibus prodest,& caput alleuat.Sinciput verò præstat oleo rosaceo,aut crudo, quod omotribes vocant,vngere: quúmque est quiescendum,iubere alicui debemus vt pedes placidè fricet,quum hoc etiam caput leuet.

C

Ex Diocle,de iis quæ ad vomitum valent, Cap. XXII.

EX iis quæ vomitum prouocant, quæ medicamenti vim habẽt,quæque efficacia sunt,nõ debẽt adhiberi: vtendum verò est familiaribus, & præsertim quæ consuetæ victus rationis sunt. Huiusmodi erit dilutum cucumerum tenerorum,& in frusta sectorum, & aqua maceratorum:qua deinde temperemus potum quem à cœna tepidum sumamus:itémque aqua decocti sphæni eodem mo-

D do pota,aut pura polenta non admodum cocta,cum melle in sorbitione sumpta & ante & post cœnam: aut allia tosta ex melle sumpta,aut sisama fricta tritáque,& tribus melicrati semiheminis perfusa. Hæc omnia & tepida, & aceruatim sumenda sunt: ac facilius quoque sedẽs quàm stans quispiam euomet.non debet autem ad vomitum in citatus cogi,vt omnia exquisitè euomat: sed vbi satis fuerit euacuatus,tũm cessandum,nec interim quicquam vel exiguum bibendum.Qui verò aridum vomit, is debet aquam tepidam superbibere: quúmque tantum vomuerit

E quantum esse consentaneum videatur,tum ventrem tanquam vas quoddam lauet potu melicrati, aut aquæ permultæ,& iterum vomat: si non faciem aqua perspergat, & os vino mero & tepido colluat, & tribus cyathis eiusdem paulatim gargarizet.

Archigenis de vomitibus à cibo excitatis, Cap. XXIII.

In quo interpretando fuit propemodum diuinandum.

VOmitus à cibo non consuetudine,sed necessitate cõmouetur.Mirabilis autem vtilitas inde consequetur

F si bis térve in mense cieatur.nam & ex eo quod necessitate,ac propemodum vi prouocatur,facilitas quædam con sequitur,à qua nonnulli iam eam consuetudinem sibi acquisiuerunt,vt onus ciborum continuum alii exquisitè, alii verò planè deposuerint.súntque admodum negligentes ii qui non dant operam vt quæ vehementer eis molesta sunt,& præsertim quæ à colo procedunt,extinguant, & ad nihilum redigant.Ego tamẽ ne in his quidẽ perspicuis præmiis quæ proposita sunt,vllum tale medicamen-

G tum homini puro,& qui temperantiam seruari posse putet,suaderem.esset enim commutatio,vt alteri morbo locus daretur:& alicui quidem detestandus,alicui ἀτροφία, quum ex alimento nullum fructum corpus fert: alii deformitas aut grauis imbecillitas,amaræ bilis vitia, itémque atræ bilis,difficultas respirationis,vitiosa nutritio,de fectio voluptatis,redundantia cupiditatis.Ac nonnulli ita stomachi assueti sunt,vt statim id quod ingestum sit re iiciant,priusquam ex eo vtilitatem vllam percipiant: vel propter malũ quoddã quod explicari nõ possit,ipsum vomãt:idque nõ digitorũ prouocatione, sed rudiculis qui-

H busdã in ipsum ferme ventriculũ iniectis:idque quod relictũ est,æquè ac totũ grauat,& facilè & absurdè corrũpitur,neq; vnquã cõcoquitur.Præterea alui secessiones immoderatè mehercule perturbãt,doloréq; duri parti hinc

partim aliunde exoriuntur, corpus occupantes, quum præstò sit & paratum corpus, vt iniuria à quacunque causa afficiatur: & morbi etiam in quibusdam latitant accessionibus à ventre intercisis: contrà verò sese offerunt, quum angusta est via per quam auxilium afferatur, quum quispiam ita animum inducit vt relicta & pro nihilo ducta temperantia in huiusmodi cumulum malorum cadat.

Rufi, de clysteribus, Cap. XXIIII.

EX clysterib⁹ qui iniiciũtur, alii molles, alii acres sunt. Molles cõstãt ex aqua calida & aqua & oleo cõmixtis, ex lacte, ex fœnigræci, alicæ, tragi, lini seminis, & maluæ decocto, ex cremore ptisanæ, aut tritici, ex portulaca, plãtagine, beta, pane, vino & oleo mixtis, eruo decocto lentium, & rosis, & rosaceo: nonnullis verò adhibetur adeps anserinus, suillus, caprinus, hircinus, & gallinace⁹, butyrũ, resina terebinthina, ruta, cuminum, lauri baccæ, anethũ, & bitumen. Acres autẽ sunt, muria, aqua marina, garum, siluri, decoctum iridis, thymi, satureiæ, aristolochiæ rotũdæ, cucumeris syluestris, absinthii, melicratum cum sale & nitro, colocynthidos decoctum, centaurii succus, cnici decoctum, itémque ellebori nigri, mercurialis, polipodiique: acetum cum nitro, rhus quo vtuntur coriarii. Molles ergo clysteres conueniunt iis in quibus stercus durũ insidet, & in quib⁹ mai⁹ aliquod remediũ adhibere volum⁹, vt cucurbitulas, dropacem, venæ sectionem: aut abradere aliquid instituimus, aut chirurgiã exercere, in gestatione, balneo, aut vomitu, & præsertim purgante. Iam verò mollem clysterem indimus etiam iis quos medicamento aliquo per infernas partes purgante sumus purgaturi, vt id facilius succedat, & minimè consentaneum sit vt nudum medicamentum corpora cõtingat. Eodẽ quoque vtimur quasi curationis causa post acrem clysterem iniectum, vt abstergamus siquid insedit, ne acres res quæ inhæserint, nimis mordeãt. Vtimur quoque molli clystere in iis qui sanguinem spuunt, ne vasa nimia cupiditate & volũtate exorta, à vehementia disrumpãtur. Et in quibus partes adiacentes acres sunt, vt in exulceratione intestinorum quæ defluxiones afferat, & in iis quorũ intestina à medicamẽtis erosa fuerunt, & in torminibus & flatibus, & quum stomachus morsibus vexatur, & in continuis nimiisque desidendi cupiditatibus, & in quibus grauitas rectum intestinum vrget, quam perfrictiones quædam excitarint: & in vrinæ difficultatibus, & in suffocationibus quæ ex vtero fiunt, & quum intestina inflammatione tentantur, & quũ chirurgia in scroto administratur: & omnino in capitis dolore in initio ante alia remedia, vt materiam aliò traducamus. Non tamen eadem iniecta prosunt omnibus, sed aqua per se infusa facit vt stercus excernatur in febribus continuis & malignis, & in ætatibus & naturis corporis delicatioribus, & in quibus non longo tempore stercus contentum exaruit, & in iis qui ex lõga imbecillitate corpus reficiunt, in quibus excrementa difficulter reddũtur, & in chirurgiis prope anum administratis. Cæterùm in iis in quibus flatuum inuolutiones fiunt, aqua vtemur calidiore, quippe quum tepida flatum gignat, & vnica iniectione clysteris infundemus: nam quod interiecto spatio inditur, procreare flatus solet. Fœnigræci dcoctum mulieribus potius conuenit, itémque mollioribus & delicatioribus, quorũ stercus sit asperi⁹. Eodem quoque modo maluæ decocto vtemur, & præcipuè in quibus locorũ mitigare siccitatem oporteat. Lini seminis autem, in quibus morsus sunt, partibus mediis inflãmatione obsessis, si tamen acutæ febres fuerint, capútque patiatur, hæc iniectio quia caput replet, fugienda est. Erit autem accommodata locis muliebribus, vesicæ, renibus, & intestinis inflammatione vexatis. Furfurum cremor, tragi, panis, & alicæ, vim etiam quandam alendi habent, & sæpe etiam vbi deiecta fuerint excrementa, vsus postulat vt aliquid quod alat iniiciamus: vt in attonitis, & quibusdam cardiacis, qui quum sumere aliquid volunt, non possunt, neque etiam transmittũt, quũ stercore sint repleti. Præterea habent etiam vim dissoluẽdi, præsertim si triticei sint: quin hæc etiam iniectio intestinorum vlcerationibus quæ in summa cute sunt, prodest, quibus itidem ptisana cõuenit. magis enim abstergit, & statim stercus dissoluit: sique suillum adipem adiunctum habeat, morsibus medebitur, efficacior est hircin⁹. Betæ succus & decoctum, intestinorũ vertigines & palpitationes dissoluunt, & stercus molliũt, & morsionibus occurrunt. Portulacæ succus vtilis est feruoribus cum alioqui exortis, tum verò ob læsionem aliquam consequentibus, & iis in quibus ob duri stercoris excretionem, quæ paulatim per ablationem facta fuerit, malè affectus constrictor, & rectum intestinum affectionem erysipelatis naturam referentem contraxit. in quo casu eidem ouum & oleum admiscetur, in omni verò inflammatione per se iniectus cõuenit. Aptus est iis quorũ loca imbecillia sunt, & in quibus tormina fiunt: at rutæ decoctum magis valet ad flatus discutiendos, aut etiam cymini, aut anethi, aut lauri baccarum. quandoque etiam huiusmodi decoctum febricitantibus ob perfrictionem prodest. Lac clysteri iniicitur, vbi intestina, renes, vesica, & vterus vlceratione & inflammatione obsidentur. Acres verò adhibentur, vt pruritus, extuberationes, & cutis vlcerationes excitentur: quibus roboris causa (nisi à noma sit origo) mel, aut adeps anserinus aut suillus accedit. Resinã terebinthinam antedictis adiungimus: hydrelæo verò in morbis in quib⁹ stercus retinetur, & præsertim quos perfrictio inuexit: itémque bitumẽ. butyrum verò indimus quum propter intestini recti inflammationem stercora continentur, & concreta excernũtur: quúmque vlcera sordida intestinum obsideant, idem clyster conueniet. Maluæ decoctum & succus in longis torminibus, & quæ etiã diutius extendantur, atque etiam in inflammationibus intestinorum, quum sedes quoque simul affecta est, & muliebres læsiones adsunt, vtiliter admodum iniicitur. Melicratum verò inditur quum nullo modo partes sunt affectæ, sed stercus contentum molliri difficulter potest: & in quibus notabili quadã chirurgica administratione vtendum sit. Vino autem, oleo, & cremore ptisanæ aut maluæ colluemus eos qui papaueris liquorem sumpserint: sique aluus subducatur, frigidis clysteribus: si non, calidis vtemur. qua in re occasio est vt festinemus. Lac bubulũ, aut caprillum, aut ius gallinarum infundemus iis qui altercũ sumpserunt. Vinum cum rosaceo, vitello ouorum, aut dulci rosaceo incoctum, iis aptum est quos crebra desidendi cupiditas (quam τεινεσμώδη vocãt) exerceat: idque in principio. Hydromeli verò aut decoctum lenticularum cum melle, aut erui decoctum eodem modo, aut ptisanæ cremorem cum rosaceo iniicimus, quũ aliquid eorum quæ ora obturant, in colo intestino fractum sit. Ficuum decoctum accommodatum est iis qui bupreſtim biberunt. Mensura eorum quæ iniicienda sunt, habita naturæ ratione in viris minor, in fœminis maior sit: ita tamẽ vt maxima sit triũ heminarũ, minor verò vnius. Habẽda quoque est ætatis & vitæ studiorum, & magnitudinis ventris, & morborum, & symptomatum ratio. Sæpe enim & bis & ter iniicimus, & præsertim in quibus vlceratio & inflammatio in recto intestino stercus quod inibi est, continet, vinculi instar, ídque quod iniectum est superiores partes petere nõ potest: & ita sursum excernitur, vt tantummodo ad perfundendum & madefaciendũ valuerit. Atque hæc quidem de clysteribus, déque iniectionib⁹ mollibus commemorata sunt nobis. Acres autem clysteres in laterum doloribus conueniunt: itémque gingiuarum defluxionibus, capitis doloribus, febribus inordinatis quæ nõ vehementes inuasiones habent, sed remissas & inæquales: grauitásque in intestinis sit, & vẽter humidus, & molle hypochõdriũ. Valẽt etiam in quotidiana febre quum & suffocationes sunt, & propensio in somnum nimia, & etiã in magna difficultate respirandi, morbo pulmonis, angina, tetano, morbo comitiali, insania, coxendicis doloribus, vertiginibus, nonnisi recta ceruice spirantibus, lippitudine laborantibus, lumbricis teretib⁹ & latis, qui intus contineãtur, iis qui lethale aliquid sumpserint aut medicamentũ: vlceribus, aut ebullitionibus & eruptionibus quæ in capite fiunt, callis & extuberationibus in summa cute nascentibus, scabie, lepra, recti intestini vsque ad constrictionem resolutione, lethargicis & qui pituitam in vẽtriculo adhærescentem habent, & ob eã causam non concoquunt, nec fructum ex alimento sentiunt, & decolores

funt:in fluore alui, cœliacis, hebetudine oculorum, & A vlceratis inteſtinis. In hoc genere non idem omnibus conuenit: nam acres clyſteres in acutis & vehementibus febribus, & in quibus ſtomachus, aut inteſtina, aut alia imbecilla ſint, vitare conuenit: quorum etiam vſus fugiendus eſt in iis quorum veſica, aut renes, aut vterus malè affecti ſunt, & quibus aluus per ſe humectatur. Itémque hyéme, aut æſtate ardẽti, & in corporibus imbecillis, quæ vel ob morbum ita ſint affecta, aut quod ita delicata ſint nata: atque etiam in pueris, & mulieribus, & eunuchis, & populis qui ad Septentrionem ſunt B ſiti, & regionem frigidã incolunt, vt Galli, vt Thraces, vt Itali: ſiquidem hi clyſteres acres ferre non poſſunt: & item in iis in quibus ob quamcunque iniectionem aut cauſam inteſtina vlcerantur, & in vulneribus notabilibus, & quæ neruis inflicta ſint. Audẽtius autem huiuſmodi ablutionibus vtemur in viris iuuenibus, quorum firma ſit corporis conſtitutio, & athletica: in locis verò, vt in Ægypto, vbi huic remedio aſſueti ſunt homines, itémque in aliis temperatis. Iam verò valde acribus, in iis quorũ firma eſt corporis affectio, ipſique fortiſſimi C ſunt, & eis aſſueti, quum neque febres neque morbi diuturni adſint, craſſitudo autem humorum ſubſit, aut torpor & ſegnities corporis conſequatur, vti conſueuimus. In coxẽdicis autem doloribus, & ea ſpiratione quæ recta ceruice dũtaxat fit quum ſpiritus à ſtomacho non eliditur, clyſteres ii ſunt accommodati qui ſanguinem educunt: vt garum, ſiluri, muria, aqua maris: at in quibus ipſa tantummodo affectio eſt, & partes adiacentes integræ ſunt, cæteri clyſteres cõueniunt, & magis quum adhibeantur, vt corpus ad alia auxilia præparetur. Pa- D rantur autem hoc modo: Mellis heminæ dimidium, aquæ marinæ heminæ duæ, ſalis holcæ tres, olei quarta heminæ pars: quidã verò duo oua adiungũt. Alius clyſter: Salis eadem mẽſura, nitri tãtundem, cremor ptiſanæ adiungitur. Alius. Decoctũ colocynthidis: eius enim tomentum per ſe decoquendum eſt, eique ſal aut nitrum à nonnullis quandoque admiſcetur. Simplices fiunt ex decocto iridis, thymi, ſatureiæ, abſinthii, cucumeris agreſtis, quibus ſal additur. In quibus verò ſunt E calli, aut tubercula in ſumma cute erũpunt, aut ſcabies, aut lepra, quæ grauitatem aut cruditatem efficiant, aliquis clyſter cõueniet ex iis de quibus diximus: ſed præcipuè is qui ex rotũdæ ariſtolochiæ decocto cum melle aut ſale iniicitur. Qui verò lateris dolore vexãtur, vbi detractus ſanguis fuerit, aliquo ex his clyſteribus vti debent: ſimili quoque modo iis quibus defluxio gingiuas malè habet. Capitis verò dolor & morbus comitialis magnopere iuuantur ſi initium auxiliorum à clyſteribus ducant: quibus conueniet quoque veratri nigri F decoctum, mercuriali adiecta: & poſtea vel rotundæ ariſtolochiæ, vel cẽtaurii ſuccus, vel polypodii decoctum, quibus non ſecus mel accedat. Si verò propter lentorum humorum copiam hebetes oculi ſint facti, aliquo apparato clyſteri vtemur. In pleuriticis quoque & peripneumonicis & vertiginoſis, & tetano, & angina, & lippitudine laborantibus, poſt venæ ſectionem, ſi capaces homines ſint, eundem clyſterem iniicimus. Qui verò taurinum ſanguinem potauerunt, iis clyſteres memorati conueniunt: ſed propriè acetum cum nitro infuſum, & G braſſicæ ſuccus, aut ſemen cum aceto. Iis qui mortiferos fungos comederũt, nitrum, abſinthium, & raphani ſuccus, & rutæ decoctum iniicitur: iis verò qui lac biberunt, acetum ex nitro, aut lac aſininum cum multo ſale. In recti inteſtini reſolutione clyſter ex muria imponẽdus eſt. Qui verò aſcaridas lumbricos gignunt, iis muriam aut centaurii decoctum, aut etiam abſinthii, aut lupinorum, aut aloẽn, aut cedriam cum aliquo ex prædictis decoctis iniicimus. Quibus aluus diuturna fluxione vexatur, prodeſt muria & abſinthii decoctum: ex- H terit cauitates, & renouat quod deeſt. Quos helminthæ lumbrici infeſtãt, iis decoctum lupinorum, aut eorum dilutum, aut rhun coriariorũ, aut decoctum abrotoni, vel abſinthii, aut oleum cicinum, aut muriam imponimus. Lethargicis verò poſt ea remedia quæ eis in prin-

cipio cõueniunt, iniicimus melicratum, quod nitrum, ſaléմque, & abſinthii ſucci portiunculam acceperit. Iis quos læuitas inteſtinorum exercet, qui ob inteſtini imbecillitatem, id quod ingeſtum eſt reddunt, abſinthii decoctum damus. Cupiditatibus nimiis deſidẽdi, quas tineſmus excitat, parum muriæ adhibendum quum vires non laborãt, nec affectio altè intra corpus deliteſcat. mel verò non admiſcemus, quia permanentius humectat, & madoris efficiens eſt. Si verò ſanguis purus, ob inteſtini exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut plantaginis, aut myrti baccarum nigrarum vino decoctarum ſuccum dabimus: quibus poſtea admiſcebimus thus, aut acaciam, aut hypociſtida, aut balauſtium, aut malicorium, aut rhois ſuccum, aut lanæ, aut ſepiæ cinerem, vel lintei multiplicis vnà cum alumine ſciſſili combuſti, aut ſpongiæ ſanguine taurino & pice imbutæ, aut fimi aſinini per ſe, & præſertim ſi ab vlceribus depaſcentibus morbus oriatur: aut iniicienda ſunt frigida, vt ne ictu ſuo pungant. Vlceribus autem inteſtini non fluentibus lac caprillum indimus, aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, terræ Samiæ drachmas duas, aut amyli tãtundẽ, aut triticeæ ptiſanæ cum bulbo combuſto, aut abſinthio. Fluentibus etiam aut perhumidis vlceribus chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem iniicimus, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua aut decocto alicuius adſtringẽtium. In vſu clyſterum qui efficaciores ſunt, prius clyſter mollis iniiciendus eſt, vt ſtercus inſidens excernatur, & ne tam acer clyſter corpora cõfertim attingat. Sed in febribus, morbus tempus non concedit vt ſæpe clyſteres imponamus: in iis verò qui febris ſunt expertes, nobis permiſſum eſt vt in tẽpore opportuno clyſteres adhibere poſſimus. Debet autẽ primus clyſter eſſe copioſior: ſecundũ verò minorem, & largiorem quoque in iis in quibus capitis, aut eius partium cauſa indimus: minus largum verò quum earum partium cauſa quæ in promptu ſunt & paratæ, vt ab eis id quod volumus, ſubducamus. In quibus tamen diuturna ſtercoris retentio fuit, non debemus protinus (efficacem enim purgationem reſpuit affectio) acrem iniicere clyſterem, ſed perſæpe & ſecundum & tertium clyſterem mollem, qui accipiat aut reſinam terebinthinam aut butyrum, imponimus: facta verò excretione, tũ vtimur iis qui acres & efficaces ſunt. Tempus verò acrium clyſterum in ſtatu febre vacante eſt, vt in acutis, in principiis, & in ſtatibus morbi adhibeãtur: quinetiam in remiſſione acceſſionũ eos iniicere oportet. In diuturnis verò & declinantibus, omne tempus eſt accommodatum: quũmque in febribus fiat intentio atque remiſſio, initiũ remiſſionis magis probatur. Sæpe etiam in quibuſdam febribus in principio vtile eſt acrĩ clyſteri vti, qui vicem ſectionis venæ ferat: idque in naturis temperatis & calidioribus, vt in quibuſdam quorũ firma eſt corporis cõſtitutio, & plenitudo in carne eſt. Vbi verò humores dominantur & ſuperant, ibi vtilius eſt materiam purgatione minuere: & præſertim in athletis propter vſum quem in clyſteribus habent, quum pituitoſa aluus eorum ſit, & magna coaceruatio per inferinas partes conſequatur, quum vna etiam alia ſyndrome adſit. Quibus enim in ventre pituita eſt, iis clyſter cõuenit, id quod nobis perſpicuũ ex eo ſit quòd alimẽta non concoquantur, & continui ructus & acidi fiant, & cibi euomantur, & non opportunè ſudor in balneis cieatur, venter ſolitos clyſteres aut purgationes deſerat, imbecillis reddatur graciliſque, ſique in febrim homo incidat, difficili rigore capiatur, totum corpus non æqualiter calefiat, maximè verò partes circa ventrem exurantur, appetitus verò abſurdarum & acrium rerum excitẽtur, appetitũſque ad cibos ſumendos deiiciatur, facies decolor & plumbea euadat, pulſus lentus ſit, ægrè moueatur, & percuſſiones quaſdam raras habeat, his ſtatibus omnibus acres clyſteres conueniunt. Cæterùm fiſtulæ partim per rectũ ſunt perforatæ, partim non item, quibus vtimur in dyſentericis, & in quibus partes corporis facilè afficiuntur, ne ſtimulus fiat, & in quibus euacuatione facere promptius volumus. quæ verò per rectum

ſunt perforatæ,adhibentur iis in quibus volumus clyſterem plura expellere,& à ſuperioribus locis deducere, & quibus craſſiora ſunt quæ per clyſterem iniicimus. quocirca erit huic rei accommodatum, vt loca affecta ſingillatim indicemus,vt quantum differant intelligatur: ex quo etiam planum fiet ad quænam fiſtulis per rectũ perforatis vti debeamus.

Signa quibus cognoſcamus quorum locorum affectione ſtercus retineatur.

Si igitur ſtercus propter affectionem quæ in ſuperioribus ſit partibus contineatur, ſtomachi diſtentio apparebit, dolores dorſi, & ſpiritus anguſtiæ conſequentur:ſi verò à ieiuno inteſtino cohibeatur,& gracilibus inteſtinis,nauſeæ,ſaliuæ copia,& frequẽtes in vmbilico æſtus erunt. colo verò inteſtino malè affecto, flatus accidunt, retẽtionéſque,& circa vmbilicum inteſtina violentè torquebuntur.Lumbis patiẽtibus grauitas ſentitur quæ laſſitudinis ſenſum inuehit: quǽque excernũtur,æquè ac in defluxionibus,infracta & ſanie imbuta ſunt.Si vẽter laboret,ſtercꝰ ſubalbicãs,aut modica flaua bili coloratũ & laxum deſcendet: ſi ieiunum inteſtinum, concretum ſtrigmentoſumque humorem, ac nigricantem, in quo ſanguinolentæ interdum fibræ conſpiciuntur, ſtercus habebit: interdum verò flaua admodum copioſáque & ex glande non ita multa lubricantur. A tenuibꝰ verò inteſtinis excernuntur quæ porri colorem referãt, variáque ſint,ac cõtinuò pauca, & quæ celeres mutationes ſortiantur, ac magna cum moleſtia & marcore deſcendant. At ab inteſtinis craſſis,furfuracea colore,mucum quendam imitantia : ac cupiditate ſtatim excitata, multa confertim & ſæpe ſubducuntur. A recto inteſtino mucus purus qui craſſitudinem habet, ac ſanguis floridus cum magna & frequenti cupiditate deſidendi, quæ vix inhibetur,fluit. Quum igitur hæc ſigna ſint, neminem iam latebit quibus vtendum fiſtulis in ægrotantibus eſſe videatur. Ablutione autem per clyſterem auricularem,cum in ſinu magno , tum in abſceſſu in intercoſtali exorto & in fiſtulis, vt primùm humorem aqua calida abluamus,tum melicrato repurgemus:poſtremò verò medicamenta indamus quæ pus creent. In coli quoque vlceribus infuſo melicrato, furfurum decocto & ptiſanæ cremore,medicamenta iniicimus. In ſinus verò muliebres inflammatione oppreſſos, coniicimus fœnigræci decoctum, maluǽque & ptiſanæ cum ſeuo porcino, anſerino,& gallinaceo:vbi verò vlcere tentãtur,imponimus medicamẽtũ quod τετραφάρμακον nominatur, aut ceruinam medullam, aut butyrum, & deinde peſſos ad id accommodatos. Purulentos verò abluimus melicrato alumine ex aqua,ſtœbes decocto cum vino,aut roſis,aut hedera,aut malicorio,aut galla,aut myrto,aut vino cum modico alumine, aut paribus vini & vrinæ portionibus, aut myrti decocto & vrina. obſtructos verò propter alicuius rei adiectionem,abluimus aqua, nitro ex aqua,melicrato,cum multo impetu & ſtridore. ſic enim expelletur id quod coiuerat. Prurientibus verò betarum ſuccum, porri,chartam cum aceto, cæpam,amygdalinum aut roſaceum cum aceto iniicimus.

Ex Lyci commentariis,materiæ ad clyſteres dyſentericorum, Cap XXV.

DYſenteriæ(hoc eſt tormina inteſtinorũ)quædã ſunt huiuſmodi vt nullam inflammationem adiunctam habeant : quibuſdam verò etiam inflammatio ſit coniuncta : vtriuſque generis hæ ſunt notæ. Dolor ergo nimius,& febres quædam antecedentes,inflammationẽ cum vlceribus ſubeſſe ſignificant. omnes verò febres, & dolor non vehemens abſque inflammatione, vlcera eſſe declarat. Si ergo ad vlcera acceſſerit inflammatio, clyſteres hi conuenient: ſuccus lenticulæ, vel per ſe, vel cũ lenticulis lentiſci portio aut myrti decoquatur,vel ipſæ ſolæ decoquantur. Facit ad idem cydoniorum decoctũ: decoquuntur etiam triticum,oryza,& alica:cum quibus ſingulis decoquimus aut mala, aut ſymphyti radicem, aut flores mali Punici:quorum florũ non debet magna portio ſimul decoqui. efficaciſſima hæc ablutio ad partẽ firmãdã erit. His cõfectis,cætera omnia quæ cõſtringũt, ſi humida fuerint,conuenient: ſin verò arida, in aliqua re decoquentur, quæ illorum corrumpere facultatem non queat: ſúntque eiuſmodi quamplurima. Si verò vlcera ſint inflammationis expertia, idem genus ablutionum erit accomodatum : cæterùm vis adſtringendi erit parum intendenda,non tamẽ multo maior eſſe debet, quandoquidem in his quoque adſtrictio modum excedens,& mordicationem affert,& vlcera proritat, & eo adigit vt vel inflammentur vel humectentur:ex quo fit vt huiuſmodi ablutiones hiſce dyſenteriis conueniant. Eſt porro alia dyſenteriæ differentia, vt vlcera quandoque in ipſis inteſtinis computreſcant,partim magis,partim minus. Putreſcentium ſigna ſunt hæc, odor eorum quæ exeunt,teter:color ad liuidum & nigrũ vergit. ergo in hoc genere facultas adſtringens augenda eſt. Fiat igitur clyſter ex vino quodcunque maximè adſtringens videatur.in eo rhus coriariorum decoquatur, itémque rubi ramuſculi,aut myrti,aut gallæ, aut punicæ cortex, vel ipſe rhois ſuccus tãtus vino dilutus quantꝰ ſatis ſit vt ablutio in inteſtinũ per cornu importetur: ſuccus etiam lenticularum ſatis erit ad hunc vſum præſtandum,vt iis quæ dicta ſunt commiſceatur. Gallæ verò aut cortices punicæ,ſiquis eas ſiccauerit & contuderit, ita vt in tenuiſſimũ pollinem redigantur, & cribro traiiciat,& ſucco lentis admiſceat,aptè per clyſterẽ iniicientur. Hæc igitur conueniunt iis quæ modicè putreſcunt:vbi verò malum procedit,maiórque putredo efficitur, atque adeo augetur vt fibræ quædã aut etiam tunicæ inteſtinorum abſcedant, tunc non iam ſolùm adſtringentibus opus eſt, ſed medicamentis quoque cruſtas inducturis. In quibus cautè admodum eſt progrediendum. Plerunque enim quum vnà cum putredine coniuncta ſit inflammatio, à medicamentis nimium vehementibus magnopere augeri conſueuit. Ergo non ita ſtatim ad horum remediorum auxilium confugiendũ eſt, ſed tum denique quum malum ita tranſgreſſum eſt vt ſumma neceſſitas nos talibus vti cogat. Huius quoq; generis ablutionũ numerus eſt maximus. at ego non omnes adſcribam, ſed eas tantùm quæ vſũ comprobatæ(vt ſunt etiam eæ de quibus antè dixi)præſtare cæteris exiſtimantur. Vna igitur ad hunc modum ablutio per clyſterem efficitur : Aluminis duri partes duæ,mali punici fructus, aut corticis pars vna : cortex aridus eſto. His diligenter tritis lenticulæ ſuccũ miſcebis,& ablutionem admodum accommodatam iis quibus iam vlcera coputruerunt iniicies : eáque nec vehementiſſima erit, ſed inter adſtringentes & cruſtam inducentes quodammodo media. Alius clyſter: Auripigmẽtum & alumen trita, alicui adſtringenti humori commixta infunduntur : cui nonnulli chartæ cinerem præterea admiſcent. Alius admodum validus:Chartæ cinis,auripigmentum,calx viua paribus portionibus alicui ex prædictis humoribus adſtringẽtibus admiſcentur. Alius, qui ipſe quoque valde eſt efficax: Corticis punicæ & gallarum,ariſtolochiæ,panacis,cadmiæ,aluminis ſciſſilis, thuris, ſalis foſſilis, æruginis, aluminis rotundi, ſingulorum pares portiones : cadmiæ verò duplum. hæc omnia cõtunduntur,& ſimul omnia ex aceto læuigantur, vt fiunt medicamenta quæ ad oculos valent:tenuiſſimè nanque læuigantur:tum coniecta in mortarium,in paſtillos rediguntur,& quum vſus poſtulat, iterum læuigantur,& ſucco lentium commiſcẽtur. maior autem minórve copia adhibenda eſt, vt rei neceſſitas exigit. Aliud: Calcis viuæ,auripigmenti, ſandarachæ,chartæ cõbuſtæ,calcitidis pares portiones, in pollinẽ redigantur,& aceto admixto paſtillos confice:vbi vſus poſtulat,myrti decocto diſſolue:& medicamentum huiuſmodi eſt præſtãtius. Aliud admodum bonum, & cui coniuncta ſecuritas eſt:Florum roſarum, liquoris papaueris, acaciæ, gummi, balauſtii, ſucci hypocyſtidis,ſingulorum partes tres,gallarum,plantaginis ſeminis,cuiuſque horum partes duæ, lycii Indici:ſi roſarum ſuccus in promptu nõ ſit,tres foliorum partes pro ſucco ſatis erunt:hæcque læuigẽtur omnia,& plantaginis ſucco excepta,in paſtillos ponderis drachmæ

vnius redigantur. In his medicamentis hoc sciendum est, quæcunque adurentium, crustas inducentium, & vehementissimorum maximam copiam habent admixtam, eis cautius esse vtendum propter metum eis adiunctum, ne error committatur: quæcunque verò maiorem partem habent adstringentium, eis audacius & confidentius vtendum, quia siquid præter sententiam accidat, noxa grauis non sequitur. Hoc etiam in dysenteriis visum fuit, vt quum vlcus aliquod vasculum eorum quæ intra intestinum sunt, contingeret, & magis oppresso intestino, in causa esset vt sanguis ipse excerneretur, & quandoque sanguis concretus exiuit, quandoque verò non compactus huic constitutioni conueniunt clysteres qui adstringunt. Est etiam alia quædam in dysenteriis differentia, vt quæ vehementer descendunt, in quibusdā acria excernēdo sint: horum signum est ipsius ægrotantis anticipatio: nam morsiones molestissimæ sunt, & vlcera quoque ab acrimonia defluxionis excitatur. Clysteres igitur tum conueniunt qui acrimoniam obtundant, quales sunt qui ex tritico parantur, cum quibus decoquatur pinguedo capræ: sed satis erit suis & bouis: sed caprilla magis apta esse existimatur. triticum decoctum succum crassum ex se mittit, qui vnà cum pinguedine commixtus, clysterem facit ad ea quæ nunc dicta sunt accommodatum. Alii clysteres. Oryza decoquitur, aut alica eodem modo, aut lenticula cum caprilla pinguedine, aut palmulæ pingues, & ex eis clyster efficitur. Alii. Gummi, aut tragacātha simul cum aliquo ex antedictis coquitur: si verò papauer etiam simul incoquatur, clyster is dolorē valde leuabit. Alius, qui paratur hoc modo. Lini semen cum papaueris vagina, & ipso etiamnum semine, & succus qui inde emanat, mordicationibus aptus clyster efficitur. Alius qui ad eadem valet. Ex prædictis succis quemuis cape, & papaueris liquorem clysteri iniice: præstatissimus enim omnium ad has effectiones est. Sed cautione opus est: nam si supra vires ægrotantis indatur, periculum affert. Ergo quum imbecillum corpus est, hoc remedio non est vtendum: vel si vtamur, perexiguū imponemus, habita virium eius cui datur ratione. Si etiam gracilis ægrotus sit, ne tunc quidem hunc liquorem infundemus, nisi admodum paucum. In his est etiam hoc intelligendum, quibusdam dysentericis purulenta excerni, quæ pura vlcera esse declarant: in quibus vtendum hisce clysteribus est. Ceratum ex myrteo aut rosaceo fit, & admodum liquidum iniicitur, aut aliquid adstringentium quæ antè memorauimus: sed adstringentis pauca esse debet copia. Hos clysteres intendes aut remittes, si addas aut minuas, habita ratione affectionis quæ proposita sit: simili quoque modo ex vno in alium trāsfundes, quū ita postulare tempus videatur. Mensura autem clysterū pauca esto, ne sua illuuie prægrauet, & ideo excernendi cupiditatem excitet: non tamen ita exigua sit vt ob eam causam in ipsum intestinum lōgissimè peruenire nō queat. nec etiam semel duntaxat, sed sæpe iniiciendi clysteres sunt: & hoc in omni alui secessione est optimū, nisi clyster ex liquore infundatur. Quinetiam clysteres medicamenta crustas inducentia continentes non sunt cōtinenter ingerendi, sed magnis spatiis interpositis. Iam verò præstat etiam id indicare, clysterem non omnino calidū esse debere, sed vsqueadeo vt ne frigoris sensum inuehat. Atque hæc de clysterib⁹ ad dysentericos accōmodatis, à me dicta sint: nam de iis qui tinesmo conueniunt, nihil est quod diuersum à superioribus dicendū putem: verùm id solùm commemorādum, clysteres in tinesmo maius emolumentum afferre quàm in dysenteriis, quia in tinesmo longiore tempore in affecta parte morantur.

Aliud genus clysteris extremo intestino laboranti idoneum, Cap. XXV.

Circa intestina morbus quidam huiusmodi oboritur: mucus permultus excernitur: estque mucus res quædam qualis est intestinorum abrasio: neque est sanies quædam, neque sanguini simile vnà effluit: & in ex-

A cernendo quum hoc ipsum exit, nulla desidendi cupiditas vrgens excitatur, nec vlla vehemens necessitas vrget vt citrus excernatur: sed talis est vt grauitatem extremo intestino afferat, quæ neque est præcipuè vehemens, neque quicquam affert molestiæ. Ciborum verò excremeta, si nihil aliud incidat quod ea perturbet, per se ipsa procedunt sanis similia, neque quicquam est eis admixtum: tōtumque corpus nihil insigniter neque in colore, neque in carnis copia, neque in viribus lædi videtur. Veruntamē qui in hoc statu morbi est, non omnino ab- B est à calamitate. In quo quidem morbo malè affectum esse extremum intestinum videtur, sed accidens vlcus non est: sed (mea quidem sententia) quod efficitur inde trahere originem videtur quòd excrementa singulis corporis partibus ingenita eò confluant, quæ non aliunde fiunt quàm quum alimentum singulis partibus distribuitur, & partes ipsæ minus rectè sunt affectæ. Ergo quum hic morb⁹ in extrema intestini parte insideat, clysteres apti fient ex ficubus siccis aqua decoctis, in qua aqua myrrha trita immergatur: atque hoc medicamen- C tum erit huic morbo idoneum. Alius clyster fit etiam hoc modo: Aloë ficuū decocto admiscetur. Hi clysteres intestinum humescens exiccantes, expellere morbum possunt.

Clysteres in cholera sicca, Cap. XXVII.

Cholera sicca à vehementi quadam eorum quibus homines vescuntur corruptela exoritur, cum ea nō excernuntur, sed in ventre atque intestinis continentur, repletionesque & dolores vehementes creant. Huius D mali remedium est clyster iniectus qui euacuandi vim habeat. Quum enim cibi nuper corrupti fuerint, atque in eas intestini partes amandati, profectò clyster eis admixtus potest ea quæ ibidem cohibentur educere. sed tamen omittendi huiusmodi clysteres sunt, vtēdumque iis qui flatus attenuant, & eorum quæ continentur concretionem diffundunt. sunt autem hi, Oleum ipsum calidum: aut ei incoquatur cuminum, aut fœniculum, aut rutæ semen, quæ optima erit si montana fuerit. Bonus etiā clyster ex ruta viridi fit, sed multi comam oleo de- E coquunt, verùm decoctio rutæ vim perdit. Ita igitur parabitur: Vbi oleum valde ferbuerit, ab igni amoueto, eique adhuc feruenti rutæ comam iniicito. cōflaccescit enim in oleo, & in eo vires suas relinquit: atque ita hic clyster mirum in modum choleræ siccæ conducit.

Ad ileon (hoc est, tenuius intestinum) accommodati clysteres, Cap. XXV.

Voluulus post inflammationem aliquam fit, quæ suo tumore transitus & meatus occupet: sique maior & perfectus tumor fit, ne flatus quoque transeant prohi- F bebit, & ne cibi excrementa descendant: si minor, tantūmodo difficilem exitum facit, sed non penitus stercus vetat excerni. Cæterùm inflammatio modò hanc modò illam intestini partem obsidet, quæ res facit vt tum benè tum malè hisce clysteribus vtamur. Interdum enim superiores partes prope vētrem occupat: interdum verò & ianitoris partem aliquam apprehendit: interdū in gracilibus intestinis insidet: interdum colon obsidet: quæ omnia ex his signis dignoscentur: Si inflammatio fiat ab iis partibus qua à vētriculo ad intestinum trans- G itus patet, ventriculus statim impleri mirum in modum videtur, etiamsi perexiguum quid biberint aut comederint: multique vomitus ex quauis occasione contingunt, & totum etiam corpus perturbatione & molestia afficitur: si verò aliquod ex gracilibus intestinis inflammatio occuparit, in eo quoque casu vomitus fiūt, sed nō tamen ita multi. Vbi autem sita hæc intestina sint, nobis prius dissectio commonstrauit, & potius in his videtur dolor esse: verùm neque in his, neque in superioribus omnino prohibetur excretio. Quum enim in sublimi- H bus partibus fit inflammatio, omnia (vtvt sors feret) inferius descendere properantia exitu non priuabuntur, nisi aliquod aliud impedimētum (quale est cui voluuli nomen est) contingat: & venter admodum fluit, quum inflammatio superiores partes exerceat, venæque infra

locum affectum quæ in mesenterio sunt, semper ad inferiorem intestini partem aliquid propellant. idque est quod Hippocrates ileon inanem vocauit. Si verò inflammatio in colo fit, hæc consequẽtur, vomitus multi fiunt, & perturbatio eo tempore modum excedit, & dolore conficit eam partem vbi dissectio colum esse docuit: & trãsitus ciborum, & flatuum nunc penitus impediuntur, vel parum admodum dehiscunt, quatenus diminuta inflammatio suo tumore internam coli partem occupans, relinquit transeundi locum. Sunt igitur hæ notæ. At qui hoc morbo detinentur, non eis omnibus iniiciendi clysteres sunt, sed iis quibus circa colon intestinum inflammatio est. Erunt autem vtiles ad hoc morbo laborantes, clysteres omnes quicunque ad sedandas inflammationes valent, qui sunt huiusmodi: oleum calidum per se, vel cui melicratum sit incoctum. Est & alius huic idoneus, qui ad hunc modum componitur: Cum oleo butyrum eliquatur, & ita moderatè calidum iniicitur: interdum etiam oleo & butyro lini seminis succus commiscetur. Alius huiusmodi: Hyssopum cum oleo colliquamus, & parum resinæ terebinthinæ admiscemus. Alius. Cum oleo caput papaueris decoquitur, caput postea papaueris abiicitur, tum oleo butyrum miscetur: sed hunc clysterem non esse copiosum oportet, quoniam impleta in inflammationibus intestina contunduntur atque affliguntur.

Ad colicos, Cap. XXIX.

COlon à dextro ili incipiẽs vsque ad eum locum pertingit in quo iecur est: inde demissum, & dextrum hypochondrium præteruectum, ad sinistrum venit eodem: vbi proximè ad splenem accessit, ad sinistrum ile vicissim pergit: cæterùm propè spinam infrà descendit. In ea igitur parte in qua locatum esse colon nouimus, dolores quidam & inflationes oboriuntur. hominibus ita affectis conueniunt clysteres tales quales in cholera sicca diximus

Ad renum vitia, Cap. XXX.

REnes & colon mutuò afficiuntur: & quemadmodũ mutuis morbis corripiuntur, ita etiam remediis eisdem subleuantur. ex quo fit vt nephritici plerique iis clysteribus vti debeant quos colicis idoneos esse docuimus: qui quidem sunt ii qui ad choleram siccam valere à nobis sunt dicti.

Ad vteri affectiones, Cap. XXXII.

COmmune quippiam habent, & consensum morborum inter se colon & vterus, ita vt inflammationi vterum obsidenti, meritò conferant ea quæ in colon iniiciũtur. Ergo infundendum est calidum oleum, cui accedat anserina aut gallinacea pinguedo: aut butyrum cum oleo misceatur, aut hyssopum, aut lini seminis decoctum, aut aliquid aliud eorum quæ in ileo attulimus, adiungemus.

Ad vesicæ morbos, Cap. XXXII.

QVoniam autem vesica vicina est intestino, & simul etiam connata est, & in morbi consensum cum eo adducitur, quãdoque etiam aliquo ex iis clysteribus vti conuenit. Ergo vbi inflammatio vesicã vexet vtiles erũt clysteres quos ad ileum facere suprà memorauimus. Si vlcus in ea fit, eique adiuncta sit inflammatio, idem clyster erit idoneus: si inflammatio coniuncta non sit, clysteribus non est opus. Vesicæ quoque talis quidam morbus accidit: vrinæ non paucæ à renibus in vesicam transmittuntur. Qui sic affecti sunt, atque hac calamitate circumuenti, foras pellere vrinas præ imbecillitate non possunt, sed ipsæ per sumen loco accommodato reperto exeunt. Ad hos faciunt clysteres qui constãt ex oleo in quo cyminũ sit decoctum, quod calidum iniiciatur: in eodem incoquitur nõ secus fœniculum & ruta: ad quod malum cætera quoque vrinam prouocantia faciunt. nam læuigando remittunt vesicam, & leuant, & promptiorem ad excretionem reddunt. Si verò propter nimiam vrinæ copiam supprimatur vrina, clyster morsum aliquem inuehẽs, & expultricẽ potẽtiam excitãs, vesicam ad excretionem præparabit. Aloe pura hoc potest efficere, itémque cyclamini succus: omnino

A verò id quod iniicitur paucum esse debet; & cornu clysteris esse quambreuissimum, ne vlla clysteris portio debitas partes transgrediatur.

Ad lumbricos, qui helminthæ nominantur, Cap. XXXIII.

HElminthæ qui superioribus intestinis cõtinentur, accommodatis potionibus expellẽdi sunt: eos verò qui ad colum sunt, per infernas partes educere possunt clysteres: qualis est qui oleum recipit, in quo absinthium, aut abrotonũ, aut cuminum, aut mentha, aut lu- B pini decoquantur: atque vbi satis decocta hæc fuerint, oleum per clysterem iniicitur.

Ad ascaridas.

Ad extremam intestini oram talis quidam morbus oritur: animalia quædam pusilla quæ à materia creantur, ascarides dicuntur. eis remedio sunt clysteres, tum ex acribus quidam, tum vnus etiam est qui ex cedriæ inunctione persanat. Porro clyster non debet esse recta perforatus, sed in latera, sic vt multa exigua foramina in orbem habeat. id etiam quod infunditur, non debet C multum esse: ita enim partes debitas non excedet. Apta est huic morbo aqua ex cinere confecta, vtpote quæ præsentissimo sit remedio: eadem per clysterẽ iniicitur.

Qui clysteres vim habeant alendi eos qui alioqui non nutriuntur, Cap. XXXIIII.

ALia quoque calamitas quandoque contingit, ad quam tollẽdam clysteribus est opus. nonnulli tam vehementer ab alimentis abhorrent vt periculum consequatur ne ob alimoniæ defectionem pereant: quibus D clysteres ii sunt idonei qui alere corpus possunt, quales sunt hi, Ptisanæ aut tritici cremor, aut farinæ ablutio, aut alicæ cremor, aut res quæ sunt generis eiusdẽ. Debet autem cornu clysteris, si vsquam alibi, tum hoc loco esse quamlongissimum: & manibus compellendus maxima vi clyster est, vt ad remotas supernásque partes, quã maximè conscendat.

Quibus clysteres iniiciantur quum minimè opus sit, Cap. XXXVI.

PLerique sunt qui nihil excernunt, excrementáque E eorum in colon non perueniunt, sed suprà continentur: iis non iniiciendus clyster est, quandoquidem scire debemus, clysterem non longius quàm ad colon ascendere, neque educere quicquam posse eorum quæ superioribus intestinis continentur. Ergo superuacaneum est eo tempore clysteribus vti: sed in primis danda opera est vt excrementa in colon descendãt: ad quam rem conficiẽdam, in primis vtrum tempus satis sit, an secus, spectandum est: & cum tempore etiam facilitas transitus, aut difficultas ciborum quibus homines vescũtur. nam F alia citius, alia tardius deorsum descendunt: præterea habenda quoque ratio est naturæ eius quum non ægrotaret. Si enim aluus suapte natura facilè fluebat, citius excremẽta subducẽtur: si verò difficulter, tardius. Quinetiam si manum admouerimus, eius repletionem perspicuò inueniemus, si modò infrà peruenerunt fæces: si non infrà pulsæ sunt, ea parte locus inanis apparebit. ad hæc in lumbis quoque grauitas est, si extremum intestinum sit repletum: sed & flatus eo tempore stercoris fœtorem redolentes, excrementa infrà peruenisse nobis G declarabunt.

Quibus clysteres non iniiciuntur, quum tamen opus sit, Cap. XXXVI.

SEcessum alui quendam περιρροῦ (*hoc est, circunfluxum*) Hippocrates nominat. Fluxus tenuis is est, & fæcibus non commixtus, & partim per se prodit, partim cum duris cibi excrementis quæ in egestionem delabuntur, quibus tamen admixtus non est. Si igitur quæ à cibis intercidunt, foras egerantur, nihil opus est clysteri: si verò ea non excernantur, hícque circumfluxus solus H exeat, tunc medici quamplures clysterem perhorrescũt: verùm qui prudens est & sapiens, eo vtitur: hic enim tenuis fluxus aut nihil aut certè parum, non mediocrem molestiam afferet. Signum autem humectatæ alui hoc tenui fluxu, vt ciborum excrementa non secedant, pri-

mum eft,vt quùm prius feceffio non effet cohibita, nūc nullo modo fæces excernantur: deinde verò tangenti, colon impletum effe manus fignificabit.

De figura eius cui clyfter iniicitur,
Cap. XXXVII.

Aegrotus refupinatus effe debet,tum contegendus: ac ne cauitas appareat,ftragula admouenda funt,vt corpus contingant: fintque aut veftes attritæ,aut linteorum partes, aut talia quædam: calida etiam fint, ne fuo frigore homini horrorem incutiant: tum crura contrahantur. qui fitus mihi videtur côuenire: nam fublimen extra lumbum attollere incômodum eft. Perinde enim eft acfi corpori inanimato clyfterém indas. Quandoque etiam in latus æger vertendus eft: nam fi vefica inflammata fit,in coxendice fit fuppuratio, aut gibbus reddi- tur: atque ita pondus aut tumor impedit aut clyfteris ingreffum aut exitum excrementorum. Oportet ergo facere vt in alterutram partem deorfum tumor vergatur, fi abfque impedimento perficere cuncta velimus. Interim dum clyfter imponitur, ægroto imperandum eft vt neque clamet, neque refpirationem contrahens, furfum imum ventrem retrahat, fed fimpliciter iacentem conari vt fimpliciffimè refpiret: qua ratione nemo iniectioni clyfteris repugnabit. Vbi verò ceffat is qui medicinā adhibuit,plerique iubēt vt homo fefe huc atque illuc circumuoluat:ego verò id fieri prohibeo.

Quot modis clyfteres voto non refpondeant,
ex Mnefithei commentariis,
Cap. XXXVIII.

Clyfterum fruftrationes tribus fieri modis confueuerunt, vel quum quis clyfterem non recipit, vel quū eum non cōtinet, vel eum emittere nō poteft. Hæ caufæ fiunt partim à corporibus & morbis, partim quòd malè clyfteribus vtantur. Quòd ergo clyfter non recipiatur impediēte morbo, caufæ quædam huiufmodi: vt quum inflammatio partes ani internas exerceat,& tumor excitatus fit, vt humor expreffus lōgius progredi non queat tumore impediēte, & contrà agente: itémque flatus eodem loco contentus id ipfum efficiet,quum fcilicet neque fecedit ipfe,neque humoribus ingredientibus trāfitum concedit. Medicorum errores fub tempore conftituuntur,vt quum in durum feceffum incidūnt,nō obferuant clyfteris fiftulam, fed ab ipfo feceffu impediti, vi impellunt, & fiftulam in ftercus coniiciunt: ex quo fit vt eius foramen ab iis quæ obfiftunt obturatū,non poffit prorfum clyfterem emittere. Idem eueniet fi non rectè fiftulā impofuerint, fed in aliquod latus inclinarint: fiquidē cutis foramē obftruit. Huic fimile quippiā contingit quū plena lotii vefica eft, & refupinatis clyfterem indentes,veficæ grauitatem & pondus ad inteftinum retrahunt. ita enim fiftula occlufa vim clyfteris antè progredi non finit. Ex quo fit vt ægroti clyfteres his modis non recipiant. Continere autem eos non poffunt, caufa aliqua circa anum naturam irritante: propter verò medicorum errores, is etiam error qui tempori attribuitur,contingit,quum acrem admodum clyfterem faciunt. Ergo cur clyfteres non contineantur, has caufas afferre quifpiam poterit. Quamobrem autem is qui clyfterem accepit,emittere non poffit, caufam aliquis, & præcipuè in affectionibus tenuioris inteftini,in morbū retulerit, quum plerunque in inteftinis fit, plerunque verò in loco qui inter ventrem interiectus eft & cutim, quæ totam naturam internorum articulorum in orbem complectitur. Quum igitur compreffis inteftinis ab illo ambitu orbiculato fpiritus fuprà firmetur & incumbat,fi conetur quifpiam eo tempore clyfterem eò vi adigere,flatus eum foras prodire amplius non finit. comprimit enim extrinfecus inteftinum conftringens. Medici verò vehemēter errant qui res acres iniiciunt. Quū enim locus cōtinens exacerbationē, nullius cupiditatis defidendi vim habeat,continet: præterea fiquis clyfterē vi comprimens, faciat vt fuprà magis confcendat, eum ad fuperiorem inteftinorum inuolutionem propellet,& clyfteri non parabit viam, vt retro poffit cedere atque exire: nam morfu excitato,locus ftatim intumefcit,& flatus conuoluit; qui ne exitus pateat impedimento funt. Eft autem hoc plurimorū commune erratum, quia exiftimant fimulātque clyfter iniici incipiat, fi quamprimùm eum intrò expreſferint, fe hominem facillimè liberaturos: fed minimè verùm hoc eft: nā fi citò introcat, citóque exeat clyfter,feceffus exuftus nō ftatim perfpergitur & humectatur. Siquis enim mollire feceffū velit, totū fque clyfter iniectus diutius contineatur, venter à plenitudine diftendetur & dolebit. Quamobrem paulatim iniici clyfter debet: etenim fenfus non ita moleftiā afficietur,& ea pars clyfteris quæ primùm ingreffa fuerit,paulatim fæces humectabit: fi verò tot' ingrediatur, non omne tempus à primo vfque ad extremum dabitur infperfioni eorum quæ intuscontinentur. Ex quo fit vt nihil vetet, quum totus clyfter fuerit expreffus, quin ftatim excitationem ad fedem moliatur: nec multo tempore venter ob clyfteris copiā intumefcat, neque ad excretionem fæces adhuc ficcæ excitentur. Iam verò qui clyfterem imponit,debet femper inanem clyfteris partē conuoluere. eft enim hoc valde accommodatum, quia fæpe nos præterit,clyfterem ex ventre in ipfum vas clyfteris recurrere,nifi continenter exprimatur.

Ex Rufo,de glandibus,
Cap. XXXIX.

Confequens eft vt de glandibus dicamus: iis etiam fæpe vtimur vt fæces excernantur, & præfertim in iis qui clyfteres non admittūt, itémque in pueris & mulieribus: quandoque etiam in is qui ftomachū auerfum habent, aut quibus caput obftructum eft, aut in quibus partes à clyfteribus facilè irritantur, aut in quibus detinetur id quod iniectum fuerit,vt memoria atque irritatio excretionis fuggeratur. Sæpe etiā purgādi caufa glādes imponuntur, quandoque deriuandi gratia,vt in febribus quibufdam acutis & diuturnis,in angina, & cæteris fuffocationibus: itémque in doloribus capitis,lippitudinibus, vertiginibus quæ cōtinenter contingunt, & tenebricofis perturbationibus, eis vtimur: & vt reliquias inflationis & refolutionis excutiamus: & auxilii etiam caufa adhibentur, vt mulieres faciunt quum men ftruæ purgationes incipiūt apparere: & quæ iam trimeftres fœtus in vtero geftant, quos glandibus mirum in modum mordētibus corrumpunt. Vtuntur etiam ii qui valde mordacem glandem prius indiderunt, & quos crebra defidendi cupiditas exercet: quibus itidem hæmorrhoides procidunt, accommodatæ funt, & conueniunt doloribus hypochōdriorum in febribus obortis, & quibus fufpicio eft ne in fomni propenfionem cadāt. Cæterùm glandulæ cōficiuntur ex fale tofto & melle: & ex melle ipfo per fe concocto ad cōfiftentiam,cui etiam admixtum fit abfinthium. Huiufmodi autem cōmodè ad ftomachi fubuerfionem vtemūr, & ad helminthas: quam ad rem hyffopum quoque & tragoriganum,& lupinos melli cocto admifcebimus,hæcque robuftioribus ventriculis conueniunt. Fiunt etiamnum ex refina terebinthina & nitro,& quandoque ex grano Gnidio, cuius moderata fit portio: fed quia morfus excitantur, idcirco partes oleo moderato vnguntur: quandoque autem modicum pyrethri,aut piperis,aut finapis refinæ mifcebimus, eáque glandula paralyticis, & flatibus quos perfrictio exciuit,cōueniet. Centaurium verò pici & cerato additur,& inditum & affumptum ad pudēdi refolutionem vtiliter adhibetur. Infantibus verò grumus falis inditur per fe oleo perfufus. menfura eft, vt nucleo fit fimilis. Et agetharium detracto cortice. quæ etiam teri poffunt & excipi, vt pari modo quifpiam eis vtatur. Bitumen verò & refina cum exiguo panace & hyffopo cōpofita,conueniunt iis qui craffos humores colligunt,& quorum refrigeratæ funt partes, & qui lumbricos afcaridas gignunt,& colis refolutionibus,& menftruis purgationibus fuppreffis, & item duritiæ, & diuturnis refrigerationibus. Ficus etiam cum nitro mifcentur, & vua paffa abiectis acinis,adiecto nitro & cymino. Ex his quædam nucleo,quædam collyriis fimilia infunduntur, & quædam per fe imponuntur, quædam lana molli excepta induntur,lana prominente,vt facilius euellantur.

quod præcipuè in iis quæ actia ſunt,& anum facilè cõmordent,obſeruatur.

De inunctionibus, Cap. XL.

IIs quæ inunguntur,vtimur in corporibus quæ nimis adſtricta ſunt,quæque partes delicatiores & imbecilliores habent,ſed trahendum eſt vehementius. Vſu verò ad hoc probata ſunt hæc,cyclamini ſuccus aquá aut hydromelite reſolutus,fel taurinum ; elaterium,granum gnidium, vua taminia: hæcque terenda & melle excipienda ſunt, itémque colocynthidos decoctũ quæ melicrato incoquatur, cuique fel taurinum accedat. Cæterùm in omnibus acribus admouendis prius fouẽdæ partes ſunt, & oleo prius inungendæ : deinde inſidendum in fœnigræci & maluæ decocto,ſedem eo feruore intẽdendo ſimul,& foras propellendo:quæ ſi plus excedat, portulacæ ſucco & oui inunctione vtemur, & melilotum melicrato incoctum ſuperdabimus : vitellos quoque ouorum elixos , & cerata ex myrto facta imponemus . Ex omnibus autem glandulis ad morbos diuturnos efficacioribus vtendum eſt : & in quibuſdam bonis corporis habitibus,quũ febribus inordinatis nõ iactantur,idem obſeruandum : ſimplicioribus verò vtendum in delicatioribus,& febribus acutis,vt fæces deiiciãtur: tempus verò horum adminiſtrandorum idem eſt atque id quod clyſteribus eſt præſcriptum . Atque hæc quidẽ ſunt quæ de clyſteribus déque glandulis tradenda eſſe exiſtimauimus.

Ex Diocle,quæ ventrem ſoluant,
Cap. XLI.

MErcurialis & vitis tum per ſe,tũ cum betis & braſſica incoctæ, & vnà cum cibis aſſumptæ , aut cum pulte in ſorbitione datæ,deiectionẽ abundè cient. Cnicus multis modis apparatus,idem facit : nam vel ſuccus ex eo exprimitur,& potui datur,iſque ante cibum melle aut vino dulci temperatus,aluum ſubducere conſueuit. fit ex eodem ſorbitio ad eandem rem valens: in maza quoque coniectus idem præſtat.Sed & obſonia in eo coquũtur.Eodem vti poterit quiſpiam ſi ſiccet,& modicè contundat , & cribro traiiciat : tum iterum tundat cum melle,& ad ceræ formam nõ admodum duram redigat, & ex ea ante cœnam capiat quantum caricæ mediocris magnitudinem compleat,aut paulo maius aut minus,vt ei qui vtitur conferre videatur.Fiet autem vehementior ſi cnicus crudus frangatur,& pars interna eximatur, conteratúrque , & melle excepta eodem modo , minus tamẽ quàm quum frigitur,ſumatur.Nihilo verò minus abſque moleſtia ſoluit aluum fluor qui ex ſycaminis prodit,ex melicrato ſumptus,itémque cibis inſperſus & commixtus.Ex conſuetis verò terebinthina reſina præſtat omnibus:ea verò vt eſt paulo maiore mẽſura quàm ſit faba Ægyptia,poſt cœnam capienda eſt,aut in poculum coniicienda,addendúmque mellis nõ minus quàm triplum,& duobus aquæ calidæ cyathis diffundenda, & ita bibenda.

Ex Dieuche, quæ leuiter per infernas partes
purgent, Cap. XLII.

MArina aqua decocta, & ſub dio detenta potatur, in primis quidem cum pari aquæ dulcis portione: tum vbi ſubducit,duæ aquæ dulcis partes vni parti marinæ adduntur,idque vſquedum ſatis purgatum eſſe videatur.Hoc etiam facere ſolent: braſſicam læuigant exprimúntque,& cnicum contuſum inſpergunt,& in vaſe fictili ad ſolem ponunt donec craſſitudinem nanciſcatur,tum remouent . Dant verò huius drachmas duas ieiunis ex melicrato,& leuiter aluum ſubducit . Lenticularum quoque decoctum cum modico ſalis purgat.Iam verò vuæ paſſæ ſatiuæ decoctum ſub diuo detentũ purgat,ac ſimile quippiam facit ſalis acetabulum cum pari mellis portione,& aceti heminis duabus,ſub dio poſitum , & poſtea temperatum aquá datum : magis verò aluum ſoluunt allia in melicrato elixa , & reſina nitro excepta,& ante cœnam data:& betæ & cæpæ in melicrato decoctæ:& catapotia ex nitro,pipere,reſina,confecta: & braſſica , ſiquis ea decocta cum nitro veſcatur, & iuſculum abſorbeat:aut folia actes cum beta decocta idẽ præſtabunt.

Ex Lyco,aluum ſubducentia,
Cap. XLIII.

STyracis,ſcammoniæ,vtriuſque pares portiones:conficitur ad hunc modum , Styrax valde admodum in mortario teritur vt moliri queat, eique ſcãmonia adiicitur, & globuli ad fabæ magnitudinem cõformantur.

Aliud. Scãmonia cum ſale candidiſſimo permultum læuigatur , tum in plumbea pyxide decoquitur. Ratio verò decoquendi eſt huiuſmodi,Pyxis plumbea duplex eſt: eius operculum habere debet aut foramen aut fiſtulam : per eam viam ſcammonea cum ſale trita inditur, idque vas in olla quæ lomento fabarum plena ſit , inſidet. Coquitur autem lomentum fabarum quod pyxida continet,poſca affuſa,non autem aqua. Vbi lomentum coctum fuerit,etiam ſatis cocta erit ſcammonia. Quum hoc factum fuerit,medicamentum ipſum ſinendum eſt vt in pyxide refrigeretur:id poſtea iterum læuigabis vel per ſe,vel piperis albi tantum addens quantum ſatis ſit ad medicamentum rite condiendum. atque ita parata ſcammonea neque ori neque ſtomacho inſuauis erit, & & nihilo ſecius purgabit.

Galeni Picra, Cap. XLIIII.

ALoës drachmæ centum , ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci,cinnamomi,ſingulorũ drachmæ ſex. Ego verò aloes drachmis x c. croci drachmas quinque impono , atque ita vtor. Præterea ad aluum ſubducendam,aloen non lotam accommodatiorem eſſe ſcire debemus , eámque lotam magnam medicamẽtoſæ facultatis vim amittere: quam etiam febricitantibus dare quiſpiam audeat,ſi non vehemẽs , ſed admodũ debilis febris ſit. Multi verò etiam medicamentum ex aloe non lota febricitãtibus dederunt, ac deinde quum nihil manifeſtè læſiſſent,in aliis maximam noxam ſunt experti : infeſtiſſima enim aloe etiam lota eſt iis qui citra vitiatos humores calida & ſicca intemperie laborãt: proximè ad hos accedũt qui ſiccam intemperiẽ, etiamſi cum frigore coniũcta ſit,cõtraxerunt.Ad ſummam,qui ex ſola qualitate particulam aliquam læſam habẽt , ab aloe offenduntur. Intemperies enim quæ in humoribus ſunt,medicamentis eos euacuantibus indigent: quæ verò abſque his conſiſtunt , in tabem penitus ex vſu huius medicamenti quod ex aloe conſtat,deueniunt. Vbi ergo vitiatus humor ventriculi tunicas irrigat , ita vt nauſeæ ſymptomata magis aut minus conſequantur , picra ex aloe vtilis eſt,eum humorem euacuans . ineſt enim aloæ purgandi vis,ſed non valida,ſed tãta vt quæ in ventre ſunt, quæ etiam contingit, purgare poſſit:ſi verò aliquãdo copioſius exhibeatur,vſque ad loca iecoris conſcendit. Non eſt tamen medicamentũ quod totum corpus purget : verùm blioſarum ventriculi affectionum optimum medicamẽtum eſt,adeò vt vno die ſæpe multos qui ſtomachici exiſtimantur, perſanet. In iis autem qui tardè concoquuntur , non omnibus par eſt picram dare, ſed iis ſolùm quibus id à ſuccis vitiatis excitatur: & eo magis etiã ſi tenues illi bilioſique fuerint. Quandam etiam facilitatem afferet iis qui humida intemperie citra humores laborant, quæ partem affectam ita irriget,vt non ſecus quàm nerui colligantes in articulis relaxatis, exoluatur atque laxetur. Quibus verò bilis in ventriculo , & præſertim imis eius tunicis continetur, accommodatius inuenire medicamentum nullum poteris. iis verò qui inflammatione aliqua vexantur, non abſolutè omnibus temporibus inflammationis datur, ſed vbi ea concocta fuerit,& declinet: nam & concocta medicanda eſſe , præclarè cenſuit Hippocrates. Rectè autem quis hoc medicamentum tardè concoquẽtibus, bilimque vomentibus,aut quibus alia quadam fluctione ſtomachus teneatur , dabit, ſi aquæ cyathis quatuor mixtum dederit,veritus ne mel ſtomachi ſubuerſionem quæ fieri conſueuit,excitet.Sed in declinatione internarum inflammationum rectè ex hydromelite propinabitur, quemadmodum etiam præbetur iis quibus ciere vrinam, aut purgationes mẽſtruas prouocare oporteat. Sæpe autem hoc medicamentum dare conſueui iis qui

suffusorũ symptomata ex stomachi affectione patiũtur, & iis qui aluo adstricta laborant, & mulieribus quæ non probè(sicut dixi)purgantur:in quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloës drachmæ LXXX,& croci sex fuerint. Præstat etiam pro asaro carpesium conicere: quanquã etiam vtrisque adhibitis aliquando medicamentum con feci. Datur ad summum huius medicamenti drachma vna cum aquæ cyathis tribus.

Purgans medicamentum ex cydonio.

Scalpendum est cydonium circa semen, deinde euacuatum scammonia implendum, tum crusta circumplectẽdum & assandum, postremò dandum vt comedatur: atque ita aluus subducitur, & stomachus minimè subuertitur.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidos pars vna, scammoneæ & aloës,singulorum partes duæ,succi absinthii pars vna.

Philumeni purgans medicamentum ad oculos diuturna fluxione oppressos.
Cap. XLV.

MArrubii,agarici, chamædryos, colocynthidos medullæ,stœchadis, singulorum pondo decem: opopanacis,sagapeni,petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi,singulorum quinque,cinnamomi,spicæ nardi, myrrhæ,polii,croci,singulorum quatuor: sicca terẽda simul sunt omnia, & per cribrum traiicienda: opopanacẽ verò sagapenúmque & myrrham confracta in pila macerare in melle oportet.his postea læuigatis sicca addenda,& ita cõterenda, & sic confecta vitreo vase excipienda: sique mel desit,affundendũ erit. Hoc medicamentũ mirabile est, propriè in morbis capitis diuturnis: quamobrem oculorum quoque affectionibus accommodatissimum esse vsu compertum est: ventrem enim mediocriter soluit. Si verò sub vtendi tẽpus obolos quatuor aut sex scammoneæ capiat,efficacius purgabit: reuellit nanque à capite omnia,& ferme etiã nimis:& quod à naturali corporis habitu alienũ inuenit, secernit,& foras pellit, vt recentiora ab eo reddita corpora, & constitutiones & actiones suas non ita multo post purgationem acquirant. summa eius potio drachmas duas continet, cum melicrati cyathis quinque præter scammoniam,quæ adiungitur.ac quibusdam quidem medicamentum ipsum,idque vna eius potione,pristinam partium valetudinem potuit restituere:non tamen nuda puráque purgatione naturalem affectionem, & hilaritatem ratione distributionis gignere atque restituere existimetur. quibusdam autem id effecit tum secunda,tum verò etiam tertia potione:in aliis verò ita præparat corpora, vt auxilium à metasyncriticis sint perceptura.

Archigenis purgantia medicamenta febricitantium, Cap. XLVI.

INn febribus bonorum morum,hoc est, in quibus vires corporis subsunt, sed tẽpus breue est,detractio cõfertim facienda est, vt morbi continuitas intercidatur. ergo in tẽperatis vtendũ est venæ sectione, idque potius in calidioribus quàm humidiorib9 est faciendũ. Si verò humor sit abundãtior,tũc materia vtilius purgatione diminuitur,siq; purges,nõ statim scãmonea aut aliquo violento medicamento,sed placido id facies.primùm enim quæ imponũtur, quæque illinũtur,si ex violenta materia cõstent,quum per distributionem & transmissionẽ agãt, languida reddũtur.Equidẽ cataplasmate in dieispatio vti consueui, quod hypochondrio superdarem, ita latum vt vsque ad vmbilicum pertineret. Quãdoque etiam loliaceæ farinæ partes tres vni parti cneori admixtas melle decoquens,totum ventrẽ cõprehendo,aut tithymali liquore oblino,aut cyclamini succum pari pondere, dimidio elaterii miscens, & liquido cyclamini succo resoluẽs vnà cum modico mellis,ne nimis exiccata reddantur friabilia,glandulas cõficio:quæ vbi cyclamini succum accepit, atque in muria præmaduerit, impono, aut aliquid aliud generis eiusdem. Tum ex iis quæ sumũtur,satis fuit mercurialis succus trium heminarum mẽsura, cui sal inditus fuisset,aut serum lactis eodem modo.Sine molestia verò

A hoc omni ætati est accommodatum: Polypodii partes duæ,cneori,salis,nitri,singulorũ pars vna, cnici pars vna. dantur iis qui viribus integris sunt,drachmæ tres: melle autem imbuitur instar placentæ, aut in hydromelite inspergitur.Ipse quoque cnicus per se eodem pondere, aut ad summum holcarũ quatuor,datus, satis egregiè mouet: siquidem febribus antè dictis accõmodatissimus is quoque est, & placẽta itidem quam diximus. Clyster verò ex mercurialis & colocynthidis decocto est vtilis, si modò non solas fæces, sed etiam aliud quippiam desuper educere B in animo habemus. Quemadmodum igitur in his febribus hæc dantur non tanquam cibi, quum cibi perfectam purgationem recipiant: ita ego alimẽtorum loco pultem ex colocynthide dare consueui: XXIIII. globulos qui ponticæ nucis magnitudinem compleant, deglutiat vnà cum cibis ille qui curatur:tũ os colluat, & aquæ calidæ cyathos ternos sorbeat,& quieti se tradat, purgationẽ expectãs. Est hæc præstãtissima purgatio,febri quoq; non graui:educit autẽ biles aqueas & crassas, postea verò multos fuisse curatos vidimus,multos verò parũ ab accessionibus C vexatos, balnei vsu fuisse integræ valetudini restitutos. Quibusdã verò bis dari hoc medicamentũ necesse fuit, quibus globuli ex eodem temperamento fuerunt dati:& tempus secundæ euacuationis est status febrium, quæ bonorum morum dicuntur: quúmque lassitudines, capitis dolores,grauitates, imbecillitates, feruidæ in coxendice affectiones, & labor vrgent, tunc præstantissimum medicamentum est quod ad hunc paratur modum: Duæ colocynthides capiuntur, excauantur, oleum eis infunditur. per noctem ibi moratur, in ollam nouã reiicitur, D aqua pari portione additur: confractæ colocinthides incoquuntur, expressæ abiiciuntur, succus in aliam ollam transfunditur,fuligo abstergetur,puls decoquitur: vbi rite se habeat, nigri veratri & scammoniæ leuis semiholca, si mite velis medicamentum: si intentum, holca imponitur. his omnibus in ramenta diductis, orbes fiunt.

Hiera Rufi,quæ ex colocynthide conficitur: ex libro,qui est de morbis qui articulis contingunt, Cap. XLVII.

E HÆc primùm ad dolorem lateris inuenta, postea ad alia mala valde vtilis visa est:labores enim non diutius producit, neque nimis acutè purgat. datur ex melicrato aut oxymelite. imponitur autem succo ptisanæ diluto & melle condito.dantur ad summum drachmæ tres: minimum verò vna, in quibus pauca euacuatione opus esse videatur. Facit etiam ad dolores articulorum, eámque dare sæpe oportet,& in ea confidere:quippe quæ semper id quod decet efficiat: purgat enim neque acriter, neque confertim, neque aliunde magis quàm à morbo. F Mensura in his satis est drach. IIII. in melicrato aqua: sal verò admiscendus, quia facilius ita pertransit. Eius talis est confectio: Colocynthidis interioris drachmæ duæ: agarici,chamædryos,singulorum drachmæ decem: opopanacis,sagapeni,singulorum drach.octo:petroselini,aristolochiæ rotundæ,piperis albi,singulorum drach.V.cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, croci, polii, singulorum drachmæ quatuor: mellis quod satis sit ad hæc omnia assumenda.

G Purgans medicamentum,quod sordes ventris accommodatè deducit,& simul thoracem & caput subleuat. idque ad Iustum authorem refertur.

Habet hoc medicamẽtum interioris colocynthidis Ægyptiæ denarios duos & triginta, marrubii, chamædryos, stœchados, singulorum denarios XIIII. gentianæ, agarici,singulorum XII.bdellii,spicæ nardi,croci,cinnamomi,singulorum VIII.casiæ,floris,iũci odorati, piperis albi,longíque, scillæ tostæ,singulorum VI. radicis centaurii, IIII. omnia trita bdellio resolutio, panacis decocto, H & melli cocto commiscentur, & ex ipso medicamento fabæ magnitudo ante cibos sumitur.

Aluum soluentia.

Liquaminis zingiberis denarios duos:piperis longi, scammoniæ, liquoris cyrenaici, singulorum denarium

vnum: aceti, gari, vtriusque cyathum : contere, in vnum redigito, datóque cum lactucis vnum, si soluere aluũ vis: duos, si purgare. Aliud. Zingiberis, scammonii, singulorũ vnc. i. salis scrup. iiii. aceti, gari, singulorũ cyathus.

Granula salubria, stomacho idonea, ventrem subducentia, & præsertim in typis.

Aloës scrup. ii. succi absinthii scrup. ii. Scillam fermento oblitam torrebis, ita vt coquatur : inde educito, & villis abiectis ponderato, & in mortarium coniectam valenter tundito, absinthii succum affundendo, & aloëm tritam inspergẽdo : simúlque omnia commisceto atque excipito, & molliẽdo, in vnum corpus redigito. facto hoc fermento, extrahe & repone, factis tamen prius granulis ad ciceris magnitudinem, dato iis qui ex longo morbo difficulter vires resumunt, si per typos ægrotent, grana vii. aut xi. aut xiii. aut xv. deinceps per dies v. aut vii. aut ix. Si autem pituitam ab eis duci velis, aut efficaciora fieri, adde toti fermento euphorbii denarium vnum.

Purgans, quod placentula dicitur.

Similæ drach. vnam, coni drach. iiii. piperis drach. ii. scammoneæ drach. iii. excipe melle Attico. dantur summum drach. ii. Vtere etiam ad arquatos.

Pastillus purgans.

Scammoneæ drach. iiii. euphorbii, piperis, singulorũ, tantundem: pholii drach. i. mellis lib. i. vncia datur.

Oliuæ purgantes.

Gummi vnc. i. palmularum conculcatarum abiectis ossibus lib. i. mellis tantundem, piperis scrup. iiii. amii tantundem, cymini denarii iiii. anisi tantundem, aceti sextarium, oliuarum muria confectarum sine ossibus lib. i. palmulas cum melle & gummi contere in pila tamaricea : gummi verò aceto prius macera : vbi probè fuit læuigatum, cætera omnia contusa indito, & simul læuigato, & aceto infuso in vnum omnia ferměti instar adigito: tum maceratas, & dulcedinem in aqua dulci nactas oliuas valde exprimito & imponito. dato liquoris cochlearia quinque, oliuas tres, si is qui sumit, bene concoquat, & præcedenti die non multa sumpserit. ego verò scammoneæ denarios quatuor addo.

Aluum subducens.

Piperis vnc. i. cumini vnc. i. zingiberis vnc. i. foliorum rutæ scrup. iiii. epithymi drach. iii. polypodii drach. iii. cnici vnc. i. mellis quod satis est.

Alia placentula.

Cnici albi fricti & desquamati libra vna, mellis cyathi tres, anisi drach. carnis caricarum xxx. dãtur ante cœnam factis partibus ad regiæ nucis magnitudinem, dantúrque duæ aut tres. Alia. Scammoneæ vnc. aloës drach. iiii. euphorbii tantundem. aqua excipiuntur, granáque erui instar conformantur. Ex his vii. aut ix. aut xi. aut xiii. aut xv. aut xvii. aut xix. aut xxi. dato.

Medicamentum ad colicos, purgans.

Euphorbii, aut iridis, petroselini, cyperi pares portiones.

Symbiotarium.

Scammoneæ vnc. ii. piperis, zingiberis, salis, petroselini, singulorum vnc. iiii.

Purgans medicamentum eos qui elephantiasi detinentur.

Colocynthidem pulchram bonámque capito, facitóque vt diem & noctem in oleo madescat : deinde oleum effunde, & in noua ollula colocynthida cum aqua decoque, vsquedum flaccescẽs reddatur. tantum postea similæ adiice quantum excipere aqua possit. qúumque fuerit facta decoctio, adde ellebori nigri drachmam vnam & mediam, scammoneæ drachmã vnam, & surculo anethino agita, & confice orbes instar lupinorum aut auellanæ, datóque deglutiendos.

Hiera Iusti.

Colocynthidis interioris denarii xxiiii. stœchados, chamædryos, piperis albi, piperis nigri, agarici, veratri nigri, scammoneæ, singulorum denarii xiii. ammoniaci, thymi, croci, euphorbii, singulorum denarii viii. myrrhæ denarii iiii. scillæ tostæ denarii xvi. aliqui addũt casiæ denarios iiii. & spicæ nardi denarios viii. mellis quod satis sit.

Epithema vomitum ciens.

Veratri albi denarii viii. piperis denarii quatuor, fellis taurini quantum ad excipiendum satis sit: admoueto.

Medicamentum quod odoratui admotum per aluum purgat.

Fellis terrestris echini, melanthii, aut nitri, vtriusque denarii ci. succi thapsiæ denarii iiii. grani Gnidii denarii iii. elaterii denarius. læuigantur instar cerati, oleo sicyonio aut cyprino admisto, fiúntque orbes vnius denarii. horum vnum odorabitur is qui purgandus est si bene concoxit. hoc autem admodum debilitabit, sed aliquo vnguento odorato vires postea recreabuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber nonus.

De aere, ex Galeno, Cap. I.

OPtimus aer est is qui prorsus sit purus: talis est qui neque stagnorum, neque paludum halitu sit perturbatus, neque ex profundo aliquo specu perniciosam auram exhalante sit infectus, qualis est Sardibus & Hierapoli. Improbatur etiã qui ex cloaca magnam aliquam vrbem aut numerosum exercitum expurgante vitium contraxit. Malus etiam est is qui ex animalium aut olerum putredine, & fimo coinquinetur: quique ob stagnum vel flumen vicinum nebulosus est: quemadmodum etiam celsis vndique montibus cauo loco inclusus perflatum nullum recipit. Suffocans enim is est & putris, similis nimirum ei qui in domibus quibusdã clausus est, in quibus ob putredinẽ, & quia non perflãtur, plurimus situs aceruatur. Huiusmodi autẽ aeres, omnibus ætatibus sunt noxii, velut qui prorsus est purus, omnibus ætatibus est vtilis. Differentia verò aeris quæ ex calore, frigore, siccitate, atque humiditate existit, non eodem modo in omnibus hominibus affecta est, sed corporibus quæ optimo temperamento sunt, etiam aer optimè temperatus est saluberrimus. in quibus verò aliqua exuperans qualitas dominatur, iis vtilissimus est aer qui ei qualitati maximè contrarius est, frigidus calidæ, calidus frigidæ, humidiori siccus: sicciori verò quàm par est, tanto humidior quanto siccitas modum excedit.

De anni temporibus, Cap. II.

HYemem humidam esse & frigidam dicimus, non quòd aliorũ temporũ humidissima frigidissimáque sit, sed quia id ei aliter contingit. quũ enim in ea humiditas siccitatẽ superet, frigiditásque caliditatẽ, ideo fit vt humida frigidáque dicatur: eodémque modo æstas, quia in ea minor est humiditas quàm siccitas, & minor frigiditas quàm caliditas, idcirco calida & sicca esse dicitur. Enimuero æquum est vt singula tempora ex propria natura atque sua examinata, aut calida, aut frigida, aut humida, aut sicca nominentur. id verò quod in exquisitè medio omnium excessuum est, deprehenditur. nam quẽadmodum in hyeme frigus superat calorem, & in æstate superatur: ita in eis quædã est siccitatis atq; humiditatis

æqua portio; quæ neque vt in æstate ſiccitas, neque vt in hyeme humiditas dominetur. Autumni eſt eadem ratio,nihilque in eo eſt extremum. Excellit autem in eo ſiccitas: verùm in caliditatis & frigiditatis differētia mixtus ex vtriſque eſt: eique aliud accedit malum,temperaturæ inæqualitas, quæ autumnum maximè morboſū facit: nam meridie multo calidius eſt quàm ſit mane & veſperi. Quamobrem qui quatuor temperamentorum coniugationes in quatuor anni tempora diſtribuere ſtuduerunt, ſciant ſe non ſolùm veri malè attribuiſſe humidum calidúmque temperamentum, ſed etiam autumno frigidum & ſiccū: ego verò tantum abeſt vt aut ver calidum & humidum pronunciem, aut ſiquid temperatum ſit,id calidum & humidum eſſe concedam iis qui ita aſſerant,vt quod planè contrarium eſt,id affirmem, omnium aeris nos ambientis temperamentorum peſſimum eſſe id quod humidum & calidum eſt, quod quidem in anni temporibus neutiquam comperies: at in morboſo & peſtilenti aeris ſtàtu quandoque incidit,in quo ſtatu omnia apta ſunt vt computreſcant. Quum verò tempora ſibiipſis conueniens temperamentum ſeruarint, ver inter ea ſaluberrimum erit. Acutiſſimos verò morbos,& ad aliorum anni temporum comparationem maximè mortiferos autumnus afferet. Quùmque ver ſit temperatiſſimum, autumnus eſt malus: ſiquidē vno & eodem die modò frigore,modò calore nos afficit: ipſéque æſtatem excipit, in qua multis aſſati ſunt humores, quibuſdam etiam vires debilitatæ fuerunt. Sed non ſolùm hoc nomine malus eſt autumnus,ſed quia humores primùm ad cutim mouebātur,autumno verò in profundum ab aeris ambientis frigore compelluntur: atque hæc quidem ſunt omnium hominum communia. Qui verò minus rectam victus rationem ſequuntur, iis id malum etiam accedit,vt qui ſe fructibus largiter impleuerint, ſuccorum malitia impleātur: ex quo conſequitur,vt morbi qui æſtati ſunt proprii,periculū quodam omnino moueāt,quandoquidem eo tempore profunda corporis pars expurgatur, & à partibus principem locum tenentibus ad cutim ſucci vitioſi perueniunt: ergo lepræ, vitiligines, lichenes, vlcerationes quædam,puſtulæ multæ exoriuntur. Alio verò modo profunda corporis pars per phymata & dolores articulorū expurgatur,quum praui ſucci in principes partes cōmigrent. Fiunt etiam ſanguinis fluxiones quæ plenitudinem & ſuccorum malitiam euacuant,& morbos qui ab ea gignuntur reſoluunt. Si verò tempus vernum corpus alicuius bonis ſuccis refertum capiat, id ſaluberrimum conſeruat, nihil ex propia natura innouās: at æſtas aut autumnus aut hyems non item: nam hæc ſi purū corpus & omni prorſus reprehenſione vacans acceperint, illa pallidam bilē copioſiorē quàm par ſit gignere conſueuit: ille verò atrā: hyems denique pituitā. Æſtatē igitur frigidæ atque humidæ naturæ optimè afficiūtur: hyeme verò calidæ & ſiccæ: queādmodū calidæ & ſiccæ æſtate, humidæ verò & frigidæ hyeme malè afficiuntur.

Ex Antyllo,de aeris differentia quæ in menſe eſt, ex primo libro qui eſt de præſidiis extrinſecus incidentibus, Cap. III.

Luna quæ æquè ac ſol zodiacum perluſtrat orbem, differentiā in aere creat. Facit enim quatuor tēpora menſis,quæ anni partibus proportione reſpondent, atque hebdomadibus diſtinguuntur. Prima igitur menſis hebdomas à nouilunio ducit initium, & vſquedū Luna duas in partes æqualiter diuiſa apparet, progreditur: eſt quæ veri ſimilis,quū Luna humida calidáque ſit eo tēpore, & aer nos ambiens eo tempore humidiſſimus & calidiſſimus: ac tunc quidem humores plerunque ruūt, & fœcundi ſunt, non ſecus quàm vere. Secunda autem hebdomas tunc incipit quum Luna in duas partes æqualiter ſecta eſt,& ad pleniluniū vſque procedit: eáque æſtati ſimilis eſt, ob hanc vnā cauſam quòd fructus concoquit vel maximé. Hebdomas verò quæ plenilunium ſequitur, quum Luna vſque minuitur donec duas in partes ſit æqualiter ſecta, ſicca eſt, atque autūno eſt ſimilis: vltima verò hyemi comparatur. Quot igitur anni tēpora feruntur, tot etiam mēſtrua eſſe tēpora exiſtimandū eſt.

A Illud quoque eſt animaduertendum, Solem ſua vi corpora calefacere, Lunam potius humectare. quod in cauſa eſt vt Luna humidius ſemper cerebrum reddat; & carnes putres faciat, corporáque eorum qui ſub dio viuūt, humidioria & obtuſiora efficiat: eadémque cauſa capitibus grauitates, morbóſque comitiales gignat.

Ex eodem libro Eiuſdem, de aeris differentia quæ in diei partibus eſt, Cap. IIII.

Diem vnà cum nocte modò intelligimus, eúmque anno ſimilem eſſe pronūciamus. Matutinum enim B tempus humidum calidúmque eſt, veri ſimile: quamobrem ſomni puri, & corpora tam ſanorū quàm ægrotantium recreantur. ex quo fit vt febricitantes hac hora placidiſſimè degant: nam exhalationes manè diſſoluuntur,& humidæ fluminum auræ reſpirāt,& ros cadit. meridies autem æſtati comparatur: pars verò quæ ad occaſum pertinet,autūno; noctis verò pars prima & quæ circa veſperam eſt, occaſui ſimilis eſt: eo tēpore neque ſomnum ægrotis ſuademus, neque potū damus, neque C vllū aliud auxiliū adhibem⁹, niſi quid aliud admoneat: quod facimus veriti illud tēpus æquè ac tēpus occaſus. mediæ noctis tēpus hyemi cōparatum eſt: ſiquidē tum Sol plurimùm à nobis (vt hybernis diebus) diſtat. ergo dolores nocturno tempore vehementiores ſunt, ídque meritò, quum nox ſuo frigore extremā cutim denſet, & perſpirationem quæ clàm in corporibus fit, intercipiatē & defluxiones tum eorum qui lippitudine laborāt, tum eorum quos tormina inteſtinorum exercēt, tum eorum qui cœliaci nominantur, tum eorū quibus ſanguis fluit, ab hac eadem cauſa promouentur: quū ii qui defluxio- D nibus correpti ſunt, id totum quod clàm ferri cōſueuit, vnum in locum amādent. Vltima noctis pars propterea quòd matutino tempori propinqua eſt, eiuſdem cum eo temperamenti eſt particeps.

Athenæi, de aere, ex libro 29. Cap. V.

AER à Sole illuſtratus ab eo differt quem Sol non vidit, & vmbroſus eſt: itémque diurnus à nocturno. nam quē Sol perluſtrauit, calidior eſt & tenuior: vmbroſus verò, craſſior. Similique modo lucidus, minus frigidus eſt & tenuis: tenebricoſus verò & obſcu- E rus, frigidior eſt & craſſior. Ergo qui calidior tenuiórque eſt, corpora facilè perſpirātia reddit: cōtrà facit qui frigidus craſſúſque eſt: ex quo fit vt noctes ſint iis qui ex defluxione laborant,& iis qui inflammatione vexantur & febricitantibus, moleſtiſſimæ. Differt etiam aer qui vnius ciuitatis ſit ab aere regionis. In primis enim aer ciuitatis à domibus coarctatur: quocirca non ſecus quàm in cauis locis calidior eſt & craſſior. Sol enim aerem qui non perſpiratur, continuò calefacit,& magis accendit: at motus vacuitas craſſum reddit, quū motus F æquè ac ii qui follibus perflāt, aerem attenuet & ſiccet. Cæterùm aer qui in ciuitate cōtinetur, craſſus ſit non ſolùm qui in ſeſe cogatur, ex eo quòd nullo motu cieatur, ſed ex eo etiam quòd multo tēpore in vmbra ſit,& multo magis quòd plurimæ atque omnis generis exhalationes ex vrbe in aerē ipſum prodeunt & fluant: & id quoque multo magis in iis vrbibus quæ perſpirationibus omnino vacant: qui verò in regione eſt aer, quum tenuis puruſque ſit, facit vt cibi appetentiores ſimus,& meliùs etiam concoquamus, & melius alamur, & meatus ma- G gis fluxiles ſint, & ſenſus nobis ſint integriores. Cauſa eſt quia aer ciuitatis quum vndique ſit concluſus, tum à multitudine domorum, tum à tectis ſuperimpoſitis, corpora facit quibus ſucci difficulter digerantur, eáque replet. at qui in regione eſt, quū latè pateat,& ſub dio ſit, remiſſè & diſſolutè id quod ſuperfluit excernēs, & leuē & probè perſpirans, & promptū ad ſumendos cibos corpus reddit.

De regionibus, ex Galeni cōmentariis, Cap. VI.

Regionibus quædam attributa ſunt (vt ita dicam) ab orbis terræ ſitu, quædam à proprietate ſua, quædā H verè à ſymptomatibus. Ab orbis verò ſitu eis ineſt vt frigidæ ſint quæ ad Iſtrum & Mæotida paludem ſint ſitæ, & (vno verbo) omnes quæ ad ſeptentrionem ſunt: calidæ verò quæ in Æthiopia atque India habentur, &

(vt summatim dicam)quæ meridiem pertinẽt:temperatæ verò sint quæ in harum medio sint locatæ. In his omnibus fere orbis terræ partibus propria quædam regionis est natura atque sua,quatenus aliæ ad meridiem, aliæ ad occidentem aut orientem solem propius accedunt,aliæ verò ad septentrionem magis vergunt. Quæ verò à symptomatibus oriuntur,sunt ea quæ regionibus tribuunt lutulenta stagna, & aquæ palustres,quæ vel lapides in renibus gignunt,vel lienem amplificant:itémque venti qui habitationibus familiares sint,qui vel ex stagnis,vel ex fluminibus,vel ex paludibus,vel ex sinu, vel ex pelago exoriantur. Iam verò quæ ex terræ exhalationibus excitantur,partim bona,partim praua sunt: qualia sunt quæ ex metallis afferuntur,& quæ à specu quod Charonium vocant,exhalantur. In frigidis verò quibusdam regionibus,vt in Thracia & Ponto, quoniam loca mari adiacentia humilia sunt, ob eam causam calidiore sunt temperatura:in calidioribus verò, quales sunt Ægyptus & Lybia, quoniam æstate à ventis ab Arcto flantibus refrigerantur, idcirco minus calida sunt iis quæ ad mediterranea recesserunt.Zona vero exquisitè temperata, ac media orbis terrarum, est quæ ad Gnidum est & Co: & quæcunque loca non multum ab his vel ad Aquilonem vel ad Austrum recesserunt.

De ventis, Cap. VII.

EVrus ab ortu solis, Notus à meridie, Zephyrus ab occidente, Boreas ab Vrsa spirat.Hæc quatuor loca contrario inter se nomine opponuntur, singuláque magnam latitudinem habent. Accedunt etiam aliæ vẽtorũ octo differẽtiæ.Quũ enim orbis finiẽs,cui hoc nomẽ impositum fuit quia mundi partem quæ sub aspectum cadit, ab ea quæ non videtur distinguit,aspectúmque nostrum definit,in sex partes diuidatur, proximè ad has sectiones latitudo solis ort⁹ & occas⁹ accedit. Duæ postea & viginti sunt aliarum duarum partium septentrionis & meridiei,quæ in duas partes diuiduntur:quarum vtraque ex vndecim constat: vt etiam totus orbis à latitudine meridiei in sex distribuitur. Not⁹ igitur ab humili polo spirat. inter hunc & ortum solis hybernũ, est is qui Euronotus appellatur:vt inter hunc & polum, & hybernum occasum, est Libonotus.hique omnes humidi calidíque sunt,atque ita ob eam causam caput aggrauant. Notus tamen non semper humidus est.videtur enim quandoque siccus esse,eúmque vulgus Caurũ vocat. atque is Notus subinde vehemens est: semper ergo motum perspicuum habet:lenis verò alius est Notus, vt eius motum in aere & nubibus non sentias, éstque is semper calidus:at Caurus quandoque perspicuè frigidus apparet.

De ortu & occasu syderum, Cap. VIII.

IN ea regione in qua medicaturi sumus, singulorum syderum ortum & occasum nosse debemus,quoniam ex iis anni tempora veteres definiunt.In Hellesponti autem parallelo veris principium est æquinoctium, quod eo tempore contingit: finis verò, ortus vergiliarum. idem finis est æstatis principium,vt etiam finis æstatis & principium autumni,est Arcturi exortus,qui æquinoctiũ autumnale diebus fere duodecim anticipat & præcurrit,atque etiam vergiliarum occasus hyemis initiũ adducit, & autumno finem affert. Qui verò annum in septem distribuunt tempestates, æstatẽ vsque ad Canis exortum producunt:inde vsque ad Arcturi ortum, autumnum: iidem hyemem in tres partes diuidunt, cuius mediũ id tẽpus quod sub solstitium est, constituunt: extrema verò, primùm sementem, postremũ inserendi tempus vocant. Hæcque anni temporum diuisio,ex spatio temporis quod in eis est efficitur. nam quod inter vergilias & arcturum intercedit tempus, quatuor est mensium:pluriũ autem quàm quatuor,quod inter Vergiliarum occasum & æquinoctium vernum interest. Veris autẽ tẽpus ne duorum quidem integrorũ est mẽsiũ: ex quo fit vt meritò non diuidatur. Hinc etiã autumni tẽp⁹ maius est quàm veris: in duos enim mẽses extẽditur. hoc tamẽ ab æstiuo hybernóque tẽpore lõgè superatur. Hæc igitur in memoria habeãtur,quò facilius ad aliarũ nationũ menses trãsire possimus: nã æquinoctiũ mũdana quædã res est:at menses singulis gentibus sunt proprii.Sexto Calend. verò Loi mensis sub exortũ solis Canis oriri apud nos Pergami existimant: ego verò quadam via & ratione post decem dies ab hac præscriptione eundem oriri comperi.

Antylli de ventis,ex primo libro de auxiliis, Cap. IX.

VEntus est aeris motus. Ventorum duæ sunt differentiæ:alii vniuersales sunt,alii locorum proprii. Qui locis tribuuntur, sunt qui regionibus conueniunt: vniuersales, qui vbique locorum eodem nomine & vocabulo gaudent: qui ad loca pertinent, naturã sequuntur locorum à quibus efflantur: qui à salubribus, salubres: qui à morbosis,morbosi sunt.pro parte verò,qui à terra spirant, licciores: qui ab aquis, humidores: qui à mari prodeunt, salubres sunt, maximè hyeme & vere: æstate verò calidiores sunt quàm par sit.quos flumina mittũt, his humidiores sunt,hyeme deteriores,æstate meliores: qui è stagnis exhalãt,vtrisque absurdiores.Pessimi verò iudicantur qui è paludibus exeunt,neque vllo tempore sunt boni: qui à campis & terra perspirata,meliores. Ad sumã igitur,qui locorum sunt, magis morbosi quàm vniuersales censentur.cæterùm boreales saluberrimi.Zephyri ab occidente flantes humidi sunt & lenes: minus tamen quàm boreas,salubres: corpori autẽ magis quàm alii sunt apti atque accõmodati. praui autem & aduersi valetudini sunt Euri,qui ab ortu solis spirant.

De situ ciuitatum,ex Galeno, Cap. X.

VRbium situs in quam orbis terræ partem vergant spectãdum est: id quod vsu venit in iis quæ altis in locis sunt cõditæ:nam planæ & æquales ad nullam orbis partẽ esse versæ vtique dicerẽtur: attamẽ domos quæ in eis sunt ad aliquẽ ex quatuor mundi partibus versas esse necesse est: quẽadmodũ domos balneorũ in quibus lauamur,ad octauã horã versas cõstruunt architecti ii qui optimũ cõiectare sitũ vidẽtur. Huius rei iudiciũ ex illo diei tẽpore fit in quo sol fenestras totas dom⁹ illustrat, nec ad vllum alium murum deflectit.

Antylli de locis,ex primo libro de auxiliis, Cap. XI.

LOca sublimia saluberrima sunt, quum aer in eis non sit permanens, sed perfundatur, & à ventis continenter exagitetur: quúmque rectè perspirentur, omnibus thoracis affectionibus erunt accommodata. tenuia verò & capiti laborãti,& omnibus sensuum instrumentis cõuenient. At loca humilia antedictis non sunt idonea:iis verò qui per halitum digerũtur, qui in syncopas cadunt,& senibus apta sunt:loca verò maritima hydropicis,& quibus quæuis defluxio molesta est,accommodata sunt: itémque vbi detergẽdum,aut calfaciendum, aut aperiendũ est conueniunt: sed prosunt etiam omnibus iis qui neruorum & articulorũ doloribus torquentur. Iam deprauatis quoque appetitibus prosunt. Mediterranea verò sunt maritis frigidiora: cæterùm ad morbos acutos,si neque vitibus consita, neque caua fuerint, sunt maritimis accommodatiora, sed ad morbos diuturnos ineptiora stagnantia, cum semper sunt in vitio, tum verò etiam æstate sunt pestilẽtia. Præterea quæ metallis propinqua sunt,mala itidem existimantur, siquidem sicca sunt & suffocantia. Quæ verò sub terra sunt, si boni succi fuerint,siccioribus affectionibus apta censentur. Argilosa verò robur dissoluũt,quum exhalationem habeant in qua exoluendi vis inest. rufa maiore exiccandi vi quàm quæ nunc diximus,sunt prædita:nigra verò omnibus bonitate longè præstant.

Ex Athenæi libro primo de loco, Cap. XII.

SVblimia loca frigidiora sunt, & facilioris perspirationis: frigidiora verò ideo quòd à planitiei exiguitate paucas radiorum solis reflexiones habeãt: facilius autem perspirantur,quia vndique sunt aperta, nec quicquam sit quod ventos repellat. ex quo fit vt qui in eis degunt,plerunque sani viuãt: hyeme tamen in morbos quos frigus excitat, magis incidunt. Loca verò humilia non ita salubria sunt. in causa est calor, & præsertim

æstiuo tēpore:atque etiam quia minus perflantur,quum humilior sit regio. quòd si altis quoque montibus sint inclusa,eorum aer multo magis feruidus ab aduretium temporum reflexionibus reddetur. Præterea regio plantis consita, minus perflatur,minúsque à Sole lustratur, quàm nuda: quocirca per hyemen vmbrosa est ac frigida: per æstatem verò difficulter à vētis perflatur, suffocánsque est, & ob eam ipsam causam respirationem habitantibus deteriorem parat. Quæcunque autem regiones & ciuitates flumina habent quæ extrinsecus perducuntur,quū ipsa moderata sint, & præsertim si loca siccissima esse cōtingat, fiunt temperatissimæ:si verò excedant,non parua fit ad morbos gignēdos accessio,quandoquidem & aer humectatur, & respirãdo atque inspirando,corpora simul humectat:tum etiam matutinas ac vespertinas aquarum defluxiones frigidiores excipiēs, corpora perfrigerat, & in æstate constitutionem affert autumni. Stagnantia verò loca in quibus paludes sunt, multis de causis sunt morbosa : nam à stagnis tota adiacens regio madefacta supra modum humectatur. Atque in primis qui in ea fructus proueniunt,morbosi sunt omnes, quum præ humiditate suā temperiem nō sint sortiti,nec ad idoneam maturitatē peruenerint: aer verò in hisce locis humid° crassúsque est. Quùmque stagna corruptelarum omne genus suscipiant,exhalatio quæ ab eis manat,aerem non solùm crassum,sed etiā prauum reddit. Ad hoc accedit etiam vt perhumidæ regiones plerunque arboribus sint refertæ:quæque dēsis arbori obsidentur, difficulter perflantur. Præterea regiones quæ salsæ sunt,ac suapte natura perhumidæ & cauæ,morbosæ sunt, id quod eis inest non solùm propter aquas & aerem : (quanquam plerique hæc in causa potius esse volunt) sed etiam propter alimenta humidiora frigidioráque,de quibus nemo verbum vllum fecit. Veruntamen quoniam caua loca eiusmodi sunt fere,nō modò non perflantur, verùm & crassa sunt propter humilitatem,& æstate æstuosæ:etenim idem aer permanens à locis adiacētibus solis reflexione nimis calefit, ac præsertim si sublimia sint loca,aerem plus æquo æstuosū reddunt. Iam verò morbosiora loca esse censemus stagnātia atque palustria,& præcipuè per æstatem,ob aeris inæqualitatem. matutinæ enim auræ à stagnis manantes refrigerāt eos qui inhabitant:meridianæ verò calefaciunt, vespertinæ perfrigerant,& propter caloris frigorisque inæqualitatem,autumnus morbosus est. Regiones porro aquis vacātes & siccæ, habitus simul exsiccant,& melius spirantes ac puriores faciunt. atque aer quidem siccus non modò licciores habitus facit,sed etiamsi alimenta calidiora siccioráque fuerint,facilè conficientur, faciléque distribuentur, & naturas calidiores purioréſque constituent. Loca etiam mediterranea à maritimis differunt, quoniā maritima omnia humiliora calidioráque mediterraneis sunt: idcirco pleraque ex maritimis salubriora sunt, siccioréſque habent regiones poti° quàm humidas,& imbrib° irriguas. Quæ res facit vt insulæ salubertimæ sint, & excellentiores fructus ferāt. In locis quoque magna differētia ex qualitate regionis versatur : nam montana salubriora sunt, & inter insignia, quæ licciora sunt. etenim exhalationes ab humo elatæ, tenues siccæque sunt. Quare aer qui ab eis excitatur,tātum abest vt aliquid addat corporibus,vt contrà etiā aliquid ab eis euocet,& propter siccitatē euacuet. Aquæ, si nullo alio vitio terra sit imbuta,tenues quum sint,puræque,sunt leuiores.fructus ad bonam valetudinem accōmodatiores,multo puriorem tenuiorémque materiā gignunt,& rite sunt concocti.

Antylli,ex primo libro de auxiliis,de domo, Cap. XIII.

DOmus quæ ad terram sunt, cum febricitantibus, tum vel maximè iis qui ardenti febri iactātur,quique in syncopen cadunt, accommodatæ sunt : quandoquidem sunt aptè frigidiores quàm sublimia tabulata, & vires ægrotantium sustinent & continent. Conueniunt eædem iis qui sanguinem reiiciunt, & qui capitis dolore vexantur : tabulata verò superiora apta sunt iis qui pituitam in thorace collegerunt. Ad summam,corpori quod multæ materiæ sit, magnæ domus sunt idoneæ: valent enim ad discutiendam materiam,& integrā vim , probámque facultatem , quam corpora quodammodo rapiunt, propter aeris copiā impertiuntur. paruæ domus horum contraria efficiunt. sublimes verò respirationis facilitatem gignūnt,caput leuāt, ac præsertim quod ex febri vitium contraxerit.humiles omnino im probantur. Quæ ad meridiem sitæ sunt,ad omnem affectionem sunt accommodatæ,præterquam ad eas quibus refrigeratione opus est, ad quas aptiores sunt aquilonares. secundo loco censentur quæ ad orientem solē spectant: pessimæ quæ ad occidentem,& præsertim æstate. habent enim lucem matutini temporis,in quo maximè ægrotātes sunt meliusculi, tristem & inamœnam : & vespertinas horas atque nocturnas cū molestia traducunt. Quæ calce oblitæ sunt, splēdore calcis sensum tentant, iniucundæque sunt : sed sunt etiam iniucundiores quæ sine lapidibus sunt coagmentatæ. Cæterùm quæ ex lapidib° cōstructæ sunt , immitiores & frigidiores quàm quæ ex lateribus,censentur. quæ sunt picturis distinctæ atque ornatæ, febricitantibus & insanientibus omninò improbātur,quippe quæ absurda visa excitent. quarum parietes tenues sunt atque exiles , prauæ sunt : quandoquidem aer qui in eis est,facilè ab externo aere commutatus,faciles mutationes capit.

De strato, Cap. XIIII.

DEcubitus qui in lectica fiunt,præstāt iis qui in paleis,foliis,& gramine:quæ in paleis, foliis, & gramine,iis qui in terra. sed hæc duo genera sunt iniucundiora quàm in lectica recubare. Ipse verò decubitus in terra præterquam quòd iniucūdus est,vapore etiam qui infernè ascendit , implet corpus. Præterea lecticæ quæ pedes humiles habent,corpus replent,quum exhalationem quæ ex terra manat,propinquam habeāt:quæ verò sublimibus pedibus nituntur,timoris vehementis sunt plenæ,& speciem faciunt quasi pensiles sint. Sunt ergo laudabiliores quæ mediocrē habent altitudinem: quin paruæ quoque lecticæ damnantur: (molestiā enim afferunt) itémque nimis magnæ,quia nō eodem in statu ægrotantes quiescunt, sed errãdo,& locum ex loco commutando lassitudine capiūtur. Quæ verò quatiūtur, aut quoquo modo mouentur , sunt firmis deteriores : ob eandémque rationem funes contenti sint, neque quicquam se remittant: sintque strata nec pauca , nec dura, quia lassant & concutiunt corpus,atque cōfringunt: ne sint etiam profundiora quàm vt quæ opus sunt,capiantur quibus hoc accedit incōmodi vt nequis se vergere facilè queat. Quæ verò sursum repunt ac vergūt, vehementem lassitudinem gignūt: similiáque sunt figuræ cathedræ cuiusdā. At iis quæ ad caput pertinēt,minimè situs ille incommodus est: qui verò situs deorsum repunt, muliebribus defluxibus conueniunt. Quæ strata splendidi coloris sunt,implent,& sensus feriunt. Idem faciūt quæ accuratè sunt tincta. quæ varia sunt, & animalium figuris distincta, in morbis acutis in causa sunt vt mens vacillet ac perturbetur:quæ sordida sunt,quum primus decubitus in eis sit frigidus,& si quis in eis diutius moretur,calidiora quàm par sit euadant,ideo minimè conueniunt.

Ex Sabino,de temperie regionum, Cap. XV.

QVæ regionibus adiacēt,alia deorsum vergunt, alia sursum. Quæ deorsum vergūt,omnia ad meridiem sita faciunt regionis statum calidiorem: ac maiora quidē magis,minora verò minus : quæque magis æqualia tenuiáque sunt, id magis efficiunt. quæ sursum vergunt,aerē situ suo frigidiorē reddunt. Quæ verò magis ad septentrionē vergūt, sublimioráque sunt,calefaciūt: supina verò constitutionē refrigerāt. Quæ ad orientem & occidentem solem sunt posita,siue supina,siue sublimia sint,minus calfaciunt & frigefaciunt quàm quæ ad septentrionem & meridiem.Omnia porro & calfacientia & refrigerantia regionibus partim salubriter partim secus adiacēt. nam iis quæ in calidiore sitæ sunt climate, quæ refrigerant,salubria sunt: quæ verò calfaciunt,

non ſunt ſalubria. iis verò qui in frigidiore ſunt,calfacientia ſalubria:refrigerantia,non ſalubria.dicetur autē quæ calidiores quæve frigidiores ſint regiones. Terræ pars quæ ad meridiem eſt propinqua ei quæ non habitabilis eſt,calidiſſima eſt & ſicciſſima earum quæ habitantur: eā Æthiopes inhabitāt.pars terræ quæ ad Vrſam eſt,frigidiſſima humidiſſimáq; eſt:hāc Scythæ incolūt, hæ noſtrum habitabilem orbem terminant. quæ inter Scythas atque Æthiopes interiacet, eius partis regiones meridiei attributæ,tēperamento veris ſunt ſimiles:ſunt tamen ſicciores:quæ ad ſeptentrionē pertinēt,autumni temperaturæ comparātur:ſunt tamen humidiora. Quæ igitur ex habitu eorum quæ deorſum vergētia ſunt regionibus adiuncta,eueniunt, hæc ſunt. Eſt autem aliud quippiam additum, quod non ex habitu exiſtit, ſed per ſe vnicuique eorum quæ adiacent, attributum eſt. ergo quod ex mari, campeſtribus locis aqua vacantibus, & montibus, itémque tumulis & collibus accedit & affertur,id ſicciorem conſtitutionem reddit:quod verò è fluminibus, & omnibus aquis potui aptis emanat, humidiorem ſtatum facit:at quod ex ſtagnis & paludibus affertur, aerem facit craſſiorem. Ex his quæ adiecta ſunt regionibus quæ in ſicciore climate ſunt conſtitutæ,ſuis defluctionibus humectare poſſunt, atque ita ſtatum eum ſalubriorem reddunt:(quod Nilus Ægypto tribuit) at humidioribus,ſtatum magis morboſum comparant. Quæ ſiccū efficere aerem poſſunt, ſi humidioribus adiungantur,proderūt: ſi ſiccioribus,nocebunt. Cæterùm quænam regiones humidiores, quæque ſicciores ſint, prius expoſuimus.

De plantis ſalubribus & non ſalubribus,
Cap. XVI.

EOrum quæ ex terra naſcuntur, alia ſalubres,alia nō ſalubres defluxus habent. Quæ fructum ferunt qui edendo eſt,ſalubria ſunt:itémque odorata, vt laurus, & cupreſſus,& flores omnes qui ſuauem odorem ex ſe mittunt:& quæ ita etiam odorata naſcūtur, in quorum numerum anethum, apiū, thymum,& omnia quæ tenuiorem reddere aerem queunt, regionibus quæ habitantur adiacentia,referuntur.At quæcunque exorta neque fructum quo veſci poſſimus, afferunt, neque odorata ſunt, neque attenuandi vim habent, ea ſalubria non ſunt habenda: quinetiam nōnulla mortiferam euaporationem obtinent,vt taxus.homines enim qui prope hanc arborem dormiunt,moriūtur:qui procul diſtant, non item: quandoquidem halitus procul delatus, pleriſque defluxibus aliorum commixtus,eam vim amittit.

Cognitio ſalubris exhalationis regionum,
Cap. XVII.

PRimum ſalubris exhalationis regionis ſignum ex terra ipſa ſumitur. ea enim humore perfuſa non ſolùm terrenum quid redolet, ſed ſuauem etiam odorem ſpirat, qualem Ægyptus facit: deinde verò manè quum domus nondum fumo & nidore eſt imbuta, odórque eorum quæ in ciuitatem comportantur,vnà cum regionis exhalatione temperatur:ex quo ſit vt vaporem quēdam gratum(quod in Ægypto vſu venit)è terra elatum ſentiamus: ſique in terra quiſpiam recūbat,ibique moretur,videre videatur ſeleuiorem,& ad motus aptiorem atque agiliorem eſſe factum,cibúmque appetere. Erit etiam tibi argumento, ſi quæ ex terra oriuntur, bene tincta,& probè colorata,& odoratiora ſint.ac ſiquis virentes herbas intueatur, nolit aſpectum alio citò traducere: ſique arbores magis ligneæ humi incumbentes optabiliores ſint quàm ſublimiores:ſique omnia habuerint probè colorata & folia rite nutrita: ſique fructus ſtatim maturos & odoratiores ferant. Iam verò poteris facere coniecturam vtrū regionis iucundior exhalatio ſalubris ſit ex iis animalib⁹ quæ in ea regione naſcūtur. Pueri enim omnes floridi,& ſucci pleni,& coloratiores ſunt:itémque catuli & cæterorū animantiū filioli nuper in lucem editi, meliores præſtātioréſque ſunt,eóſque ſalubriores quàm in aliis regionibus cōſpicies. Quinetiā ſi quæ homines reponunt,vt triticū,hordeū, cæterique fructus,& caricæ, & palmulæ, & cætera generis eiuſdē, diutius māſerint incorrupta,ſigno erit ſalubrē è regione vaporē emitti.Sed & ſomnos ſuauiores inuenies,& animum à viſis in ſomnis nequaquam pertubari cōſpicies.

Cognitio prauæ & vitioſæ exhalationis,
Cap. XVIII.

COniectura aſſequeris vitioſam eſſe regionis exhalationē, ſi terræ glebā capias, & aqua madefacias. odor enim inde emanabit perinde ac è carbonib⁹ reſtinctis. Præterea quum in regionibus omnia contrà quàm ſuprà dixerim,comperias,iam cognoſces prauā eius eſſe exhalationē. Si verò neceſſitas aliqua te in ea regione aliquod tēporis ſpaciū morari cogat,ſi in tabulatis,ſublimiorib⁹ habitationibus morā traxeris,minimè læderis. omnia enim quæ ex terra, aut humoribus exhalātur, in ſublime elata,craſſiorem eorum partē in aëris parte craſſiore relinquentia,concoquuntur atque purgantur.

Regiones quatenus ad ſolem pertinent,ſalubres aut non ſalubres eſſe, Cap. XIX.

E Regionibus quæ ad meridiem ſunt,in omnibúſque anni diebus, ac per totos ferme dies ſolem habent, ſunt maximè ſalubres: quæ decliues ad ſeptentrionem ſunt,vtpote quæ non omnibus anni diebus ſolis ſplēdorem recipiant, perexigua diei parte illuſtrantur,& quandoque lux maximè inclinata, atque imbecillior eis incidit, ideóq; minimè ſunt ſalubres: id quod eſt ſanè perſpicuum.Nam ſi omnis quæ ad meridiem eſt ſita regio, odoratior eſt quàm quæ ad ſeptentrionē eſt poſita, magis etiam cōcocta eſt & matura.Quin omnium quoque arborum fructus qui maiorem ſolis partem nacti ſunt, præſtant iis qui minoris participes fuerunt: ſunt præterea maiores odoratioréſque,& celerius matureſcunt,& gratioris ſunt guſtus. Cuiuſque etiam arboris pars quæ ad meridiem vergit,humidior,rarior,magis tenera,flexibilior,leuior,efficacior,& fabro accommodatior eſt, & in latitudinem plus augetur. Quæ verò verſa ad ſeptētrionem eſt,ſiccior,denſior,grauior,difficilior ad flectendum,& fabris incommodior, minus in ambitu augetur. Quibus quidem ſit vt non ſolùm planū ſit, quæ ad meridiem ſunt verſæ decliues regiones,cauſa eius relaxationis quam habēt ad ſolem, eſſe iis quæ ad ſeptentrionem vergunt ſalubriores:ſed hoc etiam,eas quæ decliues ad orientem aut occidentem ſolem verſæ ſunt, minus ſalubres eſſe iis quæ decliues meridiem ſpectant: eſſéque ſalubriores quàm quæ ſeptentrionem vergunt: cauſa eſt quoniam magis participes ſolis ſunt quàm hæ: ſed minus quàm ſuperiores,quæ meridiem ſpectant.

Quænam viæ ciuitatis ſtatum ſalubrem aut non ſalubrem faciant, Cap. XX.

QVū in ciuitate viæ diſtēt æquo inter ſe interuallo, ſemper mutua longitudine mutuáque latitudine protenduntur: & quæ ſunt eiuſdem ordinis,ad oriētem & occidentem rectà ſtatuuntur: aliæ verò ad ſeptentrionem & meridiem. quibus omnibus ciuitas diuiditur,vt aliæ per totam longitudinem, aliæ per latitudinē vſque ad fines progrediantur, nec vllum ædificium inter eas ſingulas in ſuburbiis ſit conſtructum,ſed puras directò vias per ſe ſingillatim habeant: hæ nanque vrbem aerē bene comparant,& ſtatum bene à ſole illuſtratū purúmque,& qui bene à ventis perfletur,efficiunt:quoniā Boreas & Notus,Eurúſque & Zephyrus, qui maximè ſunt ventorū coryphæi,ordinatiſſimi per vias defluunt quæ directò ad eos ſunt ſitæ:ſique nihil habeāt quod eorum defluxū retineat, per vrbē perflati & perſpirantes, nihil violenti faciunt. nam venti quum nihil eos impediat, nos in trāſitu latent, nec lenti ciuitatē præteruehuntur, atque ita conſtitutionem purgant,quū fumos,puluerē, & omnes exhalationes à ciuitate repellant: ex quo ſit vt viæ quæ ſic conſtitutæ ſunt,vrbem ſoli rectè exponant, quia ſol exoriens & occidens in eas ingreditur,& oriens recta eas luce complet. Quum verò medium cælum conſcēdit,in omnes eas quæ ad ſeptentrionē & meridiē vergunt, ſeſe pandit, ita vt totum diem viæ ciuitatis radiis ſolis perfundantur. Si verò non omnes viæ pari interuallo inter ſe diſtributæ ſint,neq; rectæ, ſed flexus quoſdam habeant qui percurri non poſſint, & obliquiad

ventos sint, multam aeris turbationẽ excitari cõtingit. quum enim vnus ventus spirat, multos fieri accidit, eósque pugnare inter se: nam ventus per rectum fluit: at viæ non sunt rectæ. Ergo incidens in eas quæ exitus non habent, ventus non ingreditur, quia ei nulla ibidem patet via: aërem verò qui in ea via est, collidit, & vndabundus per flexus, easque vias quæ exitus habent iactatur, quandoquidẽ aliter ab aliis atq; aliis inflectatur & refringatur. A quibus autẽ vibratus circumfluit, & sæpe vicissim fertur, in eis ad eadem loca debilis fluit, & vndosus sese iactat. A quibus verò in alios constitutos mittuntur, contrarias spirationes faciunt, vt lumen luminis reflexum: ad pares enim angulos semper reflectitur. Illi verò perinde atq; aqua faciunt, vt quum inter se in via inciderint, præterfluat, quum rectà transire non possint. Accidit autem quandoque vt ventus qui arctè incidit, in vtrunque latus diuidatur, quum vtrinque sint accessus: atque eundẽ fursus aliam fluxionem pati, si quid tale ei occurrat: & ex vno multi fiant, & in sese incidere modò è lateribus, modò ex contrariis partibus delatos, & in singulis viarum inclinationibus repercussos, sua offensione vehementer cæli statum commouere. Aliis enim venti molliter cedunt, alia verò repercutiunt. Ex quo fit vt status ciuitatis nullo more à contrariis perflatus, perturbetur. Quum igitur vnus sit ventus, confundetur aër & turbabitur, non secus quàm spiritus homini innatus, qui quum ita sit, concoctiones & distributiones impediet. Esset autem huiusmodi salubris: sed lux solis quæ semper directò ab eo fertur, sinuosa in vias, non autem æqualis incidit, sed sparsè & vagè eos attingit: atque ita ciuitas minimè à sole perlustratur, miniméque à sole dissoluitur exhalatio: quocirca status ille crass⁹ est maximè, & perspiratu difficilis: quique talis est, is non est salubris: quod solet vsu venire quum in plana regione vrbes sunt sitæ. Si verò inæqualitates sint quæ vias habeant æquè distantes, aëris difficilis redduntur, quum contrà quàm sitæ sunt altissimæ viarum partes, vẽtus spiret: quæ verò sinuosas vias habent, præstantiores sunt: siquidem fit vt vrbis partes in sublimioribus regionis partibus statutæ melius perflentur, & aëre perfruatur.

Galeni, de fomentationibus, cataplasmatis, & cucurbitulis, Cap. XXI.

Fomenta cutim ad transpirationes rarant facere, sanguinémque qui inest inflammationibus, attenuare & digerere consueuerunt: quæ si facta fuerint, non solùm aliquid sanguinis euacuabitur, sed etiã affectæ partes quæ minus distenduntur, mitius dolore prementur. At quum sanguis in inflammatione non minuitur vel etiam spiritus vaporosus ex calore gignitur, augeri dolorem contingit. Porro sanguis non minuitur propter succorum redũdantiam quæ in toto corpore inest: nam ad partem quæ calefit, plus attrahitur quàm ab ea euaporetur: quum hoc fit calefacientibus natura comparatum vt digerant id quod partibus quibus admouentur, continetur, quódque redundat ex propinquis, trahant. Humida igitur fomenta, inflammationibus iis quæ à succis biliosioribus oriuntur, cõueniunt: sicca verò iis quas sanguis tenuis & aquosus excitauit. Semper enim in memoria habendum est, contraria esse contrariorum remedia. Hoc igitur proposito, fomenta morsu vacantia ad mordentes succos faciunt: mordentia verò, quòd tenuent, ad crassos & renaces. Cæterùm calefacere præcordia cataplasmatis aut per fusionibus, non est perpetuò tutum, sed in iis tãtùm ægris in quibus nihil superuacaneum est in toto corpore: cæteris omnibus extrema pernicies est. Eorum igitur quæ in medio sunt corpore (vt quidam vocant) prouidentia; vbi detractus sanguis non est, maximum est planè malum: vbi detractus est, non maximum. quanquam sic quo que noxia esse in synochis febribus potest: siquidem deusta immodico calori viscera, etiam amplius deuruntur & torrentur. Ergo huiusmodi prouidentiam illi duntaxat requirent quibus in vna particula constitit putredo, si tamen iis quoque sanguis fuerit missus. Prouidebitur autem his non statim inter initia relaxando, sed in plurimis prorsus contrà faciendo. Quum enim adhuc ad affe-

A ctum locum fluxio fertur, reprimẽre remittereque hanc expedit, non ad ipsum attrahere. Si verò tum fluxio humorum per ea remedia cohibetur, tum densitas quæ ex adstrictione in affecta particula est relicta, crassiora detinet, iam tempestiua relaxatio est, vt ea quæ retenta sunt, vacuentur. Præcipuè autem adstringentibus est vtendum vbi in iecur aut ventriculum superuacanea profluunt, quando & è primoribus admodum hæ partes sunt, & munus suum obeant vel in ipsis morbis, est necessarium. Nõ est autem exiguum eorum munus. quamobrẽ impensius B quàm cætera membra, ventriculus & iecur adstringentia desiderant. Ergo quum ea quæ iam infixa sunt, euocandi tempus est, tum quoque modicè adstringi postulant. Idcirco si vel minima suspicio sit iecur aut ventriculum laborare, absinthium ponticum oleo protinus incoquemus, & eas particulas perfundemus. Vbi absinthium non suppetit, inter initia vel melinum, vel mastichinum, vel lentiscinum satisfecit: si exigua febris sit, etiam vnguentum quod ex nardo conficitur, atque etiam aliorum medi- C camentorum in quibus mista cum amaritudine adstringendi vis est, aliquid in oleum coniicere, & ad eundem modum vti licet. Simili quoque modo & cataplasmata composita vim habeant, ex ea quæ tenuium partium est ac relaxet, tum verò ex amara & adstringente: superet autem in iis, vbi scilicet reprimere & robur addere studemus, quod adstringat: vbi incidere ac detergere, amarũ: vbi euocare, quæ inter relaxantia tenuium partium sint vel maximè: siquidem quæ crassæ substantiæ sunt, ea pũs mouentibus conuenire docuimus. Vnde nec colo laborãtes, nec quouis reliquorũ intestinorum, nec musculis quã D sunt in hypochondriis, aut ipso peritonæo, miscenda sunt vllo pacto adstringentia: sicut nec quum vesica aut vterus malè habent, quum (vt dictum est) nihil præterea ad locũ fluat, nec plenitudo, nec multa excrementa in toto sint corpore. Renes & thorax in media prædictorum sunt cõditione, quantum scilicet à ventriculi iecorisque solicitudine absunt, tantum reliquorum superant. De liene pronũtiare absolutè non licet, nec nisi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectione quæ curationis tempore occupauit. Nam si vel ægrotus ex iis sit qui atræ bi- E lis excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore succus in eo abundet, necesse est in liene curando adstringentia reliquis admisceas, quò visceris robur custodias: ita enim & excrementa ad se traher, & quum corpus expurgarit, ipse rursus per ventriculum excernet. Sã nullum omnino sit atræ bilis excrementum, aut omnino adstringendum non est, aut quamparcissimé. Non solùm autem in liene, verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putrescit, obseruandum est diligenter quod symptoma sit vehementissimum, quod secundo loco autẽ F tertio, quò ex ipsis inuenta planè affectione, idonea eidẽ curatio adhibeatur. Etenim in mẽbro affecto tum calor superat, tum verò tumor, qui vel propter abundantiã humoris, vel propter crassitudinem sit durus. Si igitur calor superet, danda opera est vt sensim per ea quæ tepentẽ calorem obtinent, digeratur: cuius generis est tum lini semen, tum chamæmelum: quibus adiici vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe autẽ (vti nosti) quod medici artomeli vocant, pro cataplasmate huiusmodi inflammationis præparantes, aliquid G aquæ miscemus: ad lienem verò etiam aliquid aceti quandoque. Si verò inflammatæ partis calor non multum à natura excesserit, sed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè sine aqua debebis, etiam fœnigræci aliquid supradictis immiscẽs. Si verò veluti scirrhosa inflammatio sit propter humorum quos continet vel crassitudinem, vel lentorem, tum aceti aliquid, tum attenuantia medicamenta simul immiscebis, & præsertim in liene: hoc enim viscus propterea quòd à iecore crassum succum trahit, eiusmodi humoris occasione plerunque labo- H rat: quo magis cataplasmata quæ ex absinthio, oxymelite, & cappari fiunt, illi sunt idonea. Parcius verò ad pectus est adstringentibus vtendum, quoniam talia humores quã inflammationem excitant, in pulmonem & cor nõnunquam

quam reprimunt:ac cibis potius horum firmitudini con- A fulēdum est.Sed multo etiam magis in pulmonis inflammatione abstinendum ab adstringentibus est,quando in eo ipsis quoque relaxantibus admiscendum aliquid acriū & euidenter calfacientium est:quippe foras trahere potius quàm reprimere in eo debemus.Itaque etiam cucurbitula vtiliter iis qui sic laborant,si prius fuerint vacuati, applicabitur:si verò abundantia succorum sit, cucurbitulis in principio nō vtemur:sicut neq; etiā vlla alia re calfaciēte:sed quum nihil præterea influat, & totum corpus euacuauerimus,vsusque postulet vt rem inflammantem mouearnus,aut amoliamur,aut foras abstrahamus.Vbi verò morbi exoriuntur,non ipsis membris laborare incipientibus,sed iis quæ illis continua sunt, cucurbitulæ admouendæ erunt reuulsionis causa.Inter initia verò quæ repri- B mendi vim habent sunt adhibenda. Sed quum in ossibus cranii medium occupantibus in altum descendere reprimentium vim cupimus, eorum quæ præire & deducere ea possunt aliquid reprimentibus admiscemus: eiusmodi sunt quæ ex tenui substantia cōstant.Atque acetum quidē non modò tenuium est partium, sed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet,vnde meritò in principiis affectionum eo cum rosaceo vtuntur:progressu verò temporis etiam spondylii & serpylli, quibus iam non modò partium tenuitas,sed caliditas etiam inest,aliquid admiscent:quo scilicet tempore transire ad ea quæ concoquāt & digerant par est:atque hæc vtraque valentiora quàm postulet ipsa pars inflammatione affecta,deligere:ceu viribus eorum per ea ossa quæ interfunt, remittendis. Sanè ad eum modum & castoreo vtimur, quum tamen eo in aliis inflammationibus minimè vtamur,etiamsi in summa declinatione sint:est enim calidius id quàm vt in inflammationibus sit idoneum. huic quoque medicamento partium tenuitas inest.

Ex Antyllo,de madefactionibus,ex primo de præsidiis libro, Cap. XXII.

MAdefactio minorem vim habet quàm cataplasma. iis vtimur,cataplasmata vel propter tēpus eis minimè aptum,aut propter locum,aut propter eorum vim,de uitātes. Ac temporis quidem ratione in principio madefactiones adhibentur,quum eo tempore cataplasmatum intempestiuus sit vsus: propter locum verò, in capite madefactionibus vtimur in iis qui non rectè admodū ad cataplasmata sunt affecti:propter vim denique in gracilib⁹, quum vires imbecillæ cataplasmatum pondus ferre non queant. Accommodatissimum autem est chamæmelinū oleum,& præsertim in iis in quibus oleū capiti admotū euaporationi finem imponit, eámque quæ in capite est, digerit,aliámque nō attrahit, quod nulli præterea medicamento contigit.Illud sanè scire conuenit,madefactiones in phreneticis sincipiti & temporibus adhibendas esse,adhibita diligentia ne verticem & partem posteriorē attingamus:siquidem hæ particulæ perfrictiones non ferunt,quum sint origines neruorum.quin calidas quoque perfusiones eis largè admouere conuenit. Nosse autem debemus aquam frigidam aut poscam nouis spōgiis esse excipiendam:vinum verò cum oleo lanis sordidis,itémque hydrelæum:linamēta verò ex linteis puris ad omnes madefactiones sunt accommodata.

De irrigationibus, spongiæ applicatione, aspersionéque,ex eodem libro,

Cap. XXIII.

IRrigatione vtimur vt corpora perspergamus(hoc est, balneorum vsum imitantes) quum alia circunstantia impediti,balneo vti non possumus.Quum autem humectare corpora velimus,id madefactione facere non valemus,quum ea non altè admodum descendat. spongiam verò admouemus, vt sordem adhærentem abstergamus, siue sanies sit,siue sanguis,siue strigmentum, siue pus cōcretum sit,siue ipsa medicamenta, siue quæ inuncta fuerint,aut vt morsum & pruritum corpus vexātes sedemus. In facie verò quum recreare & robur indere volumus,eiusdem rei causa aspersione vtimur. Aspergendum verò caput est in vigiliis & deliriis. stomachus autem atque hypochondria oleo calido perfunduntur. Simili quoque modo costæ, spina,vesica, oleo calido asperguntur:itémque tetanici,& ischiadici denique.at crura eorum qui febribus diuturnis & siccis detinentur,si planè constiterint, aut post sudores exiccata sint,hydrelæo persperguntur:& aliò traducendi causa crura multa aqua aut hydrelæo irrigamus:quod facimus vt errantem materiam in partibus ignobilioribus contineamus,quo tempore calidiore vtimur ad morsum vsque:& finem irrigationis ruborem & tumorem constituimus.Iam verò irrigamus vbi inflam- B mationes resoluere in animo habem⁹,aut vbi abscessus citius ad pus perducere consilium est.Aspersione verò vtimur ad faciem,atque in febribus ardentibus æstiuo tempore aqua lactea:hyberno verò,calidiore,præsertim si caput nullo malo vrgeatur.Cauenda tamen in diuturnis affectionibus aspersio est:stupefactionis enim & frigiditatis periculosæ initium faceret. Debet autem is cui adhibetur aspersio,ore contrà flare,ne à perfusione impleatur, sed illi occurrere spiritum obiiciendo. spongia quoque sicca mēto adhibēda est,ne aqua ex perfusione in pectus C confluat.Quādoque verò etiam posca aspergimus,& præsertim in febribus simplicioribus, & quæ nihil maligni habent. Ad oculos verò destillantes decocto nucum pinearum confractarum vtimur. hyberno tempore ad vehementes chemoses, fœnigræci albi decoctum adhibemus,in quo bis térve decoctum esse fœnumgræcum debet,ita vt prima decoctio abiiciatur,& vltima nobis vsui sit vt perfundamus. Spongia autem applicatur quæ eadē materia sit imbuta,ex qua constat etiam aspersio:siquidē similē quoq; vim habet. sed abluēdi & abstergēdi causa, D spōgia ex aqua calida satis est. quādoq; etiā medicamētū quoddam quod abstergendi vim habeat,aut aqua resolutum,aut antequam spongia admoueatur,inunctum,vt nitrum,aut aphronitrum, aut aliquod his simile conuenit. In febricitantibus in quibus spongia vtendum est, ex aqua frigida id facimus: in incremento tamē id vitamus: at in statu vel declinationibus audacter hoc remedium adhibemus.Musculi itidem qui ad aures sunt,oleo illinēdi sunt.in meatus verò auditus & nares oleum indendū est ne refrigerentur.Archigenis autem sententia est,in ar- E dentis febris excessu,spongia non faciem tantùm, sed pectus etiam in vigore fouēdum esse:at in intempestiuis in somnum propensionibus faciem, nitro in aqua eliquato perspergendam:totum verò corpus in valde siccis & ardentibus febribus ex hydrelæo,expectantes accessionum constitutionem,spongia perfundimus.

De cataplasmatis ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

INflāmationibus quæ neque madefactiones neque emplastra recipere aptè queunt,quum delicatiores sint F quàm vt horū applicationes ferant, potissimum cataplasmata conueniunt. Ex cataplasmatis autem alia calfaciūt & digerūt,alia refrigerant,adstringunt,& reprimunt:aliáque sine aqua, alia sine decoctione,& alia cocta parātur. Quæ autem non decoquuntur,pinsa nominātur:quorum apparatus terminus est,vt valde læuigata & in vnum coducta sint,& non inquinēt, & non defluant. Coctis verò non est statutus terminus vt non inquinent, id quod etiam fieri posset ob copiam rerum siccarum quæ humidis imponuntur, quæ miscendo & vniendo vires suas in ea G fundunt. Præterea variis cataplasmatis vtimur tum propter locorum varietatem ea postulantem,tum propter affectiones quæ neque omnes, neque omni tēpore eadem cataplasmata requirunt.Ergo decoctis vtimur ad communes hypochōdriorum inflammationes.Ex decoctis maximè in promptu est commune, quod luteum appellamus. In aquam lini semen & pollinem inspergimus,& post decoctionē oleum infundimus: sique humectare hypochondria quæ sicca sint,velimus,pollinem adhibemus: si mollire,pro polline panem lini semini commiscebimus:si ca- H lefacere vehemētius velimus, hordeaceum panem semini lini addemus: si calefacere & siccare, fœnumgræcum: si calefacere & euocare,furfures:si verò flatus hypochondria infestent,lini semen cum cymino eodem modo de-

coƈto ſuperdamus.ſi diſſolutus ſtomachus ſit,emplaſtrum
polēta capiat: ſi non appetat,& imbecillus ſit,abſinthii cō
ma prius decoquatur, tum ei decoƈto polenta commiſce
tur in iis qui ſunt mirum in modum delicati: eam tamen
non ſiccam,vt lini ſemen, aut pollinē, aut fœnūgræcum,
indimus, ſed eam pingui melicrato decoquimus, deco-
ƈtum colo traiicimus, idque quod traieƈtum fit,infundi-
mus, tum coquimus vſquedum cōſiſtat. Si verò febris ad-
iunƈta ſit, pollinem in oxymelite coƈtum eodem modo
imponimus:ſi laxum œdema ſit, farinæ fabarum cumi-
num Æthiopicū miſcemus: ſi ſcirrhoſum ſit,id quod ex
ficubus conſtat imponimus, quod ita conficitur: Ficus
abſque ſeminibus contunduntur,& ita læuigata vino dul
ci incoquuntur: quibus parum nitri in læuorem redaƈti
additur.ſi lien valde obduruit, ficꝰ oxymelite decoquun-
tur.Iecori inflammato fœnumgræcum melicrato deco-
ƈtum, & panis cum lini ſemine prodeſt.præſtantius quo-
que eſt ſi eryngii ſemē accedat. Ad inteſtinorum inflam-
mationes facit quod ex lini ſemine & polline conſtat: ad
eorundem verò defluƈtiones, id quod ex milio cōficitur:
ad veſicam verò lini ſemen cum roſmarino. Pudendis
incommoda ſunt pinguia, proſunt autem adſtringentia:
quale eſt quod ex malicorio paratur.malicorium verò a-
ridum tuſum vino inſpergi debet, eique admiſceri galla
contrita.valet ad idem quod ex lentibus fit, ita vt lentes
prius aqua decoquātur,deinde læuigētur,tum mel eis ad-
datur.Pudēdis quoq; cōueniet id quod polentam recipit,
ſaliſque expers eſt,& vino incoƈtū. Ad tumores verò la-
xos aquæ inter cutem facit vua paſſa cum acinis trita,vnà
cum ficubus pinguibus in melicrato decoƈta: huic autem
ſtercus caprinum ad exiccandum additur,& magis iuuat.
Obſeruatum quoque eſt, gypſum vetuſtum, & præſertim
quod longo tempore in cataplaſmate tritum inueterarit,
cum ficubus & nitro rubro in vino mulſo decoƈtum face
re. Si coxendix & teſtes inflammatione tententur,ſi ea ex
chirurgica aliqua adminiſtratione, aut manifeſta cauſa
exorta fuerit,communia cataplaſmata imponentur:quum
verò per ſe nata fuerit, œdematáque adiunƈta habeat,fa-
rina fabarum cum vua paſſa pingui in melicrato decoƈta
proderit:quandoque etiam lomenta fabarum decoquen
tes, poſtea læuigamus, & cum melle & cumino catapla-
ſmatis inſtar obducimus.Inflammationes verò quæ in par
tibus ſunt, pane melicrato incoƈto mitigamus.ſed ſi fe-
brim inuehant,decoƈta refrigerātia ei pani admiſcemus,
vt decoƈtum plantaginis, herbæ ſanguinalis. Si defluƈtio
accedat, adſtringentia addimus,vt decoƈtum rhois,rubi,
lentiſci,malicorii,gallæ.In iis verò inflāmationibus quæ
reſiſtunt, duræque ſunt, panem in decoƈtum maluæ, aut
fœnigræci, aut lini ſeminis iniicimus.

De cataplaſmate quod citra aquam conficitur.

Cataplaſmata quæ ſine aqua parantur, ex melle &
reſina terebinthina, aut ex vtriſque componuntur. Mel
autem atque reſina prius coquenda ſunt, quibus ſicca in-
ſperguntur,vt in humidis cataplaſmatis fit. in humidis e-
nim relaxantur:at in iis quæ aquæ ſunt expertia, nequic-
quam taƈtu faciliora,& molliora decoquendo fiunt. Hoc
quoque ſcitu dignum eſt, in humidis opus eſſe conco-
ƈtione,poſtquam ſicca fuerint inieƈta:in his verò vbi mel
& reſina ſatis coƈta fuerint, ſicca imponi, nec præterea
coquenda: ſiquidem vis ſiccorum in melle frigeretur, &
euaneſceret. Lini ſemen imponatur hiſce cataplaſmatis,
quum ab igni fuerint amota. Conueniunt autem hæc ca-
taplaſmata iis quos refrigerari veremur,aut in quibus ca
uemus nequid humefiat, & iis quos diutius calefacere &
exiccare, & defluƈtionē cohibere volumus.Præcipuè igi
tur hiſce continenter ad hypochōdria ſiue cum febri ſiue
etiam ſine febri vtimur.nam liquida cataplaſmata ſunt
his quæ arida aut aquæ expertia nominātur,exiguo tēpo
poris ſpatio valētiora: humor enim qui eis ineſt, tenuior
eſt,& diſſoluit, atque ita facilè deducit vim ſuam in cor-
pora. Ac nemo eſt qui ſatis ſanus ſit qui cataplaſmata cō-
tinēter mutari deleƈtetur.modus autem eſt, vt temperata
imponantur. Vtendum ergo eſt hiſce quæ expertia ſunt
aquæ, quum volumus (vti diximus) totum diem totám-
que noƈtē cataplaſma loco adhærere: & in hypochōdriis,

A & iis qui cōtinenter exudāt,inflammationibúſque vrgen
tur:itémque vtilia ſunt iis qui pondus ſuſtinere non poſ-
ſunt: atque etiam in iis qui ſic perfrigerantur vt calefieri
non queant.

Ex Lyco, de cataplaſmate ex fermento,

Cap. XXV.

HOc cataplaſma ad diffundendū liquandúmque com
paƈta valentiſſimum eſt:nam & dothienas iuuat, &
ſuppurationes quæ tardius ad commutationem progre-
diuntur,promouet,& ſurculos educit,& duritias maturat,
B & plantarum pedum contuſiones ſanat. Variis autem mo
dis conficitur.nam vel fermentum oleo mollitur: itaque
facit ad dothienas, ad artuum alienationes: aut,ſi effica-
cius facere velis, nitrum tritum commiſcetur, quo ad
ſcirrhos admodum vtiles vtimur. Eſt quandoque quum
fermentum diffundimus, & rurſus ipſum decoquen-
do componimus, eique aut olei parum, aut irinum vn-
guentum addimus.quin aliter etiam paratur:Fermentum
aceto ſubigitur, vt ad ſucci craſſitudinem redigatur:(id
quod ſcirrhis qui in iecore & liene ſunt, aptum eſt)aut ei
C coma abſinthii,aut iris,aut abrotonum, aut thymum, aut
pulegium admiſcentur: ſiquidem hæc omnia fermento
adiunƈta ſcirrhis iecoris & lienis conueniunt.

De cataplaſmate quod ex pane conficitur,

Cap. XXVI.

CAtaplaſma quod ex pane fit,ad omnia fere valet.nam
omnibus propemodum inflammationibus conue-
nit.multis id quoque modis conficitur.in aqua frigidiſſi-
ma panis immergitur,& cum roſaceo ſubigitur, atque ita
imponitur. Conuenit autem ſic concoƈtum cataplaſma
D inflammationibus iis quæ eryſipelatis naturam referunt:
aut pro aqua,ad eius cōfeƈtionem poſca vtimur:ita enim
accommodatius eſt inflammationibus eryſipelatis natu-
ram imitantibus.aut etiam aqua calida maceratur, & ſi-
mul cum oleo emollitur, tum panis calidus admouetur:
conuenitque eo modo durioribus & feruentibus inflam-
mationibus:vel loco olei butyrum indes, & ad eaſdem af
feƈtiones accommodatius conficies. Fit etiam ad hunc
modum: Panis aqua diſſoluitur, vt cremoris conſiſten-
tiam acquirat, eique oleum aut butyrum admiſcetur,
E deinde coquitur donec conſiſtat. Hoc eorum omnium
quæ quidem ego nouerim, eſt maximè ad vulnerum in-
flammationes accommodatum, & ad ſuppurationem ce-
lerrimè excitandam,vbi ea opus eſt:quúmque neruus,aut
neruea pars aliqua cōtuſa fuerit, tum ego parum liquidæ
picis admiſcens, cataplaſma perutile confeciſſe me noui,
quod eſt etiam inflammationibus idoneum quæ ex po-
dagra excitantur. Alia quoque conficiendi ratio eſt. He-
ſterni panis medullā manibus cōterere oportet: vbi verò
ad farinæ ſimilitudinem ſit redaƈta, ei farinæ mel admi-
F ſcendum eſt,& coquēdum donec mediocrem conſiſten-
tiam nanciſcatur:vbi ſatis eſſe coƈtum videatur, oleo affu
ſo miſcendum. Prodeſt hoc hypochondriorum inflam-
mationibꝰ: ſed præſtantius eſt ſi melli parum aquæ fuerit
adieƈtum: farina enim coquendo magis diffunditur.
Iam verò quod ex tritico & triticea farina conſtat, ea-
dem ferme poteſt efficere,& totidem quoque modis con
ficitur.

De cataplaſmate ex furfure,

Cap. XXVII.

G FVrfures ita parantur, vt ſæpe ſtringantur & preman-
tur,donec in tenuiſſimas partes abeant:aut in morta-
rio teruntur,& cribo traiiciuntur. Vtimur autem ad ſcir-
rhos qui in quauis corporis parte conſtiterint, præcipuè
verò in iecore atque liene. Paratur autem cataplaſma ex
oxymelite: aut etiam ammoniacum admiſcemus, & cali-
dum admouemus: ſed melius erit ſiquis alterum alteri
addat, vt nunquam refrigeſcat.ſi verò teſtes inflamma-
tione tentabuntur,hoc cataplaſma erit vtiliſſimum,quod
H ſine aceto erit conficiēdum. Facit etiam ad dothienem &
cæteros furunculos.Mirificè verò proſunt furfures contra
animalia venenum iaculantia, ſi aceto madefaƈta & im-
buta inuicem imponantur.

De cataplaſmate quod ex farina hordeacea fit,

Cap. XXVIII.

CAtaplasma quod ex hordei farina conficitur, valet A contra duras musculorum inflammationes, quas vel dissoluit, vel facilè ad pus perducit. hoc ita fit: Farina debet pollen esse, & in melicrato coqui: mel autem plus esto, aqua verò parcior, adeò vt ipsa sola farinam ipsam indomitam coquendo diffundat: siquidem hæc non perinde vt triticea, facilè dissolui potest.

Altera confectio, & ad eadem faciens.

Maluæ radix aut ipsa herba, posteaquam decocta fuerit, vnà cum melle terenda est: quùmque fuerit dissoluta, B cum farina coquitur. hæcque confectio maximè facit ad vtrùmque, & ad molliẽda ea quæ hactenus dura fuerunt, & ad pus perducendum. Vbi verò satis coctum fuerit, etiam pannis exceptam, tunc oleum affundendum est: ita enim gratioris coloris erit, & dum auferetur, à pannis cuti affixum non relinquetur. Cæterùm & ad cõuulsiones & ad tetanos hoc ita paratum faciet: sed in aqua in qua farina coquenda est, prius rutæ aut cucumeris agrestis radix, aut lauri baccæ, aut sampsuchum, aut iris decoquendæ sunt. Erit etiam accommodatum si post coctionem castoreum cataplasmati addatur: & totum pannum illinere, C & ita toti spinæ superdare, ac melius erit etiam si cataplasma caput comprehendat. In pleuriticis verò aut peripneumonicis, abrotonum aut lauri baccæ prius in hydromelite incoquuntur, tum farina additur: si verò scirrhus viscera obsideat, ammoniacum, aut terebinthina & nitrum additur: & quandoque acetum, quum intestina sunt inflammata, admiscetur. Vbi verò vesica, tum acetum, tum verò etiam ruta addi solet.

De cataplasmate ex lini semine, Cap. XXIX. D

CAtaplasma ex lini semine confectum, omnes inflammationes quæ in quauis corporis parte obortæ fuerint, iuuat: ac præsertim si cum eis dolores quoque vehementiores sint coniuncti, vt quum tangas dolor augeatur. Hypochondria verò inflammatione obsessa siquis hoc cataplasmate velit obducere, ita conficiet, vt posteaquam mel ferbuerit, semen in tenuissimam farinam redactum ei misceat.

De eo quod ex polenta conficitur, Cap. XXX. E

POllen ex polenta fit, subigitùrque succo clauicularum vitis, aut polygoni, aut pomorum. sanat hoc nauseas & exæstuationes. Si verò polenta in melle coquatur, salque aut nitrum adiiciatur, hydropicis erit accommodatum. Idem ad testium inflammationes, sine sale tamen & nitro, faciet.

De cataplasmate ex fœnogræco, Cap. XXXI.

FArina ex fœnogræco confecta, non est ad multa vtilis: nam inflammationibus non conuenit: at scirrhosis F affectionibus, si lini semen assumpserit, idonea erit. Sed fœnumgræcum alio modo apparatum, erit ad multas res vtile. Aqua igitur decoquitur longo tempore, donec satis coctum fit: tum aqua effunditur, fœnumgræcum verò iterum læuigatur, & mellis quod satis est, ei miscetur, quùmque rectè cum melle fuerit subactum, læuigatum vsque decoquitur dum fiat tam crassam quàm epithema. Hoc ita confectum vtile est ad multa perinde ac plurima epithemata, & ferme ad omnes inflammationes facit quæ extrinsecus oriuntur. G

Ad hypochondria, intestina, atque vterum.

Ad hypochondria verò, intestina, vterùmque probè facit: quum autem decoctum, & in læuorem redactum (vt diximus) loco mellis iterum in aqua decoquitur, oculis & sedi inflammatis conuenit: atque etiam efficacius si sertulam campanam capiat.

De cataplasmate ex alica, Cap. XXXII.

AVrium nasique contusiones, alica vtiliter obducimus. Est autem decoquẽda & læuiganda. eáque præstantior fiet si gummi & thuris parũ ei misceatur. Est non H secus efficax alica ad dothienas, ad lichenas, & ad scabiẽ.

De cataplasmate ex millio, Cap. XXXIII.

COnficitur hoc cataplasma eo modo quo etiam ex lini semine parari docuimus. Valet hoc si ventris desluxus dolorem afferat, & œdema subsit. Si verò picem liquidã assumat, ischiadicis vtile reddẽtur. Aqua verò, acetóve, aut posca exceptum, cõtra morsus scolopendræ efficax esse obseruatum est.

De cataplasmate ex ficubus, Cap. XXXIIII.

MVltiplex omnino est huius cataplasmatis confectio, & ad multa itidem valet. Ficus ergo ipsa, & semen, quoad eius fieri potest, teruntur: quum hoc feceris, parum irini vnguenti mansuetudinis causa adiungitur. Facit hoc ad duritias neruorum, ad articulos contractos, aut plus iusto relaxatos: & ad scirrhos, præsertimque lienis, & ad eos quoque qui in iecore sunt, valet. Si verò nitri parum addas, sinus rumpet, aculeósque extrahet. Si denique ficubus ita paratis miscueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut absinthii comam minutissimè tritam, hydropicis conueniet, eritque totis hypochondriis, lumbis, & toti dorso superdandum.

Alia confectio.

Ficus coquuntur vsquedum facilè dissolui possint, deinde læuigantur, & in eadem aqua decoquuntur in qua decoctæ prius fuerant, tum hordeacea triticeáve farina, aut panis, eisdem admiscetur, & diligentissimè subiguntur, & iterum ad cataplasmatis consistentiam decoquuntur. Facit hoc ad tubercula quæ non facilè maturescunt, & ad parotidas quas deducere ad suppurationem oportet, & ad dothienas, si quum quis vti velit, butyrũ addat. Si verò rutæ folia trita misceantur, dolores intestinorum à flatu excitatos iuuabit. Oleũ porro aut pinguedo admisceatur, quum ruta aut cuminum incoquitur.

De cataplasmate ex lomento fabarum, Cap. XXXV.

COquitur lomentum fabarum ad consistentiam, tum cyminum non admodum tritum additur, fitque cataplasma quod testiculis inflãmatis aptissimum est. Idem faciet si narcissi fructus in tenuissimas partes redacti parum indideris. Cæterùm ad vetustiores testiculorũ inflãmationes ammoniaci portiunculam admiscere cõueniet.

De cataplasmate ex lupinis, Cap. XXXVI.

TEnuissima lupinorum farina cum melle, aut per se lini semine decoquitur, eique oleum non multum adiũgitur: fitque cataplasma ad helminthas lumbricósue accommodatum.

Alia eiusdem cataplasmatis confectio.

Lupini ex aqua decoquũtur, vt facilè læuigari queant, eisque fel taurinum adhibetur, & abrotoni coma tenuissimè trita additur: valétque ad idem, estque aduersus helminthas efficax medicamentum. Quum decocti lupini fuerint, melanthium læuigatum, & mel admiscentur, ac simul omnia læuigantur, & iterum decoquuntur.

De cataplasmate ex lentibus, Cap. XXXVII.

LEns coquitur, aqua effunditur, multum læuigatur, rosaceum assumit. epithema præstantissimum pudendorum inflammatorum efficitur. Cum rubia verò & pane addito egregiè facit.

Alia conficiendi ratio.

Punicæ inanes partes cum lentibus incoquuntur, & vtrunque simul valdè cum rosaceo læuigatur. Si panis eis accedat, mitius cataplasma fiet. Hoc conueniet vbi crustæ ex igni excitatæ fuerint, & vbi vlcera depascantur, ac præsertim in pudendis. Sed scire par est, quum inflammatio dominatur, maiorem panis copiam indẽdam esse: quum verò vlcus depascens maius periculum minatur, minorem panis portionem adhibendam.

Alia confectio.

Tenuissimam lentis farinam, & punicæ corticem tenuissimum oxymelite mediocriter decoquimus, & apponimus. Acetum non ita multum esse debet: ita enim epithema fit quod non facilè discinditur: facitque ad nomas & defluctiones.

Alius apparatus.

Lenticula incocta cum beta vnà læuigatur. Valet hoc ad vlcera quæ circa caput sunt: itémque ad serpentia vlcera, si cum defluxu inflammata fuerint.

De cataplasmate ex eruo, Cap. XXXVIII.

ERui farina ex melle decocta, ad carbones, ad crustas ex igni excitatas facit, & vlcera quæ depascuntur

repurgat.Eruum quoque per ſe,& tritum pari modo quo lẽtes,mitius cataplaſma conficit:ſi verò maceretur & tenerũ fiat vt læuigetur,facilius cataplaſma cõpones.Præterea mitius quoque cataplaſma ex eo ita parato conficietur, quod ſit ad cruſtas abolendas, aut carbones, & depaſcentia vlcera purganda accommodatius : quod idem ad eorum inflammationes non erit inutile.

De cataplaſmate quod ex ciceribus fit,
Cap. XXXIX.

QVod fit ex ciceribus,id hydropibus quos tympanias vocant,idoneum eſt. Hæc autem eius eſt confectio: Ruræ viridis folia læuigantur valde admodum , deinde ſubiguntur,tum melle decoquuntur.Iis decoctis cicerum farina adiicitur.

De eo quod ex palmulis conſtat,
Cap. XL.

PAlmulæ cõculcatæ modico vino perſperguntur,eiſque pollen polẽtæ commiſcetur:ſtomacho autem faſtidio oppreſſo hoc imponitur. Si verò huiuſmodi palmulæ tibi non ſuppetant , aliæ pinguiores confricentur , vinóque macerentur adeò , donec humore vini perfruantur, tum contunduntur & læuigantur. Additur poſtea pollen polentæ,itáque conficitur,atque ad eadem valet. Quinetiam ſi inflammatio quædam ſimul hypochondria obſideat,hoc cataplaſma ad eam multum facit. Parum nanque mellis cum palmulis coquitur, ac denique lini ſemen in læuorem redactum ei adiicitur.

Aliud.

Palmulæ vino admiſcẽtur,& cum eis myrti folia tenuiſſimè trita ſubigũtur:idque vlceribus iis quæ per ſe in cute erumpunt,accommodatum eſt.

Aliud.

Ex papaueris foliis tenerrimis ſuccus exprimitur:in eo palmula conculcata diffunditur : fitque cataplaſma oculis dolentibus aptum.

Aliud.

Palmulæ in aqua diluuntur,& cum exiguo melle coquuntur, & rhus coriariorum aridum tenuiſſimè tritum inſpergitur,itémque lini ſemen læuigatum. Valet hoc ad tormina inteſtinorum, & vehementes ſanguinis eruptiones poteſt ſiſtere.

De cataplaſmate ex acerdis,
Cap. XLI.

OEdemata laxa in articulis tũ alibi,tum vel maximè in genibus naſcũtur,eáque non admodum facilè ſedantur. Fotis ergo prius locis muria aut marina, cataplaſma imponitur quod ex agreſtibꝰ acerdis fit, fructu eorum ſimul contuſo:eſt enim hoc cataplaſma friabile, ideo pannis valde affigendum eſt,vt permaneat.

De cataplaſmate ex lolio,
Cap. XLII.

LOlii farina ita parata vt in cæteris ſuprà diximus, ſatis fecit hydropibus, calce tamen inſperſa: ſiquidem hæc euocat ac digerit, & ſcirrhum minuit,ſiue is lienem, ſiue etiam iecur occupet. Si verò quis continuò vtatur, is etiam diuturna œdemata articulorũ & genuum curabit. Cæterùm lolii farina ſulfuri admixta,tumoribus aurium laxis conuenit.

De cataplaſmate quod ex papauere fit,
Cap. XLIII.

PApaueris tenera folia læuigantur,fitq; cataplaſma oculis inflammatis dolẽtibúſque accommodatum: idque ſedi & capitis doloribus prodeſt , & podagricos dolentes iuuat. Vitellus itidem oui coctus ſimul læuigatur , & ad eadem efficax redditur. Lini ſemini molito,aut pani,aut pſyllio commiſta & ſubacta , faciunt cataplaſma ad eryſipelas præſtãtiſſimum. Siquis eorum ſuccum vitellis ouorum admiſcere velit, aut pani,aut lini ſemini, aut pſyllio, is optimum medicamentum ad eadem parabit. Id etiam ita apparatum,ſomnum cõciliat,ſi capiti admoueatur. Si verò papaueris caput quod liquidum ſit &probè coctum, his æquè ac folia admiſceatur , fiet cataplaſma ad eadem valens : vt etiamſi ex ipſis capitibus ſuccus exprimi poſſit, iſque perinde vt ſuccus foliorum indatur , ad eadem fa-

A ciet.Ipſum quoq; papauer ſiccum parum vnà cum ſemine decoctũ,vt tenerum fiat,in mortario tunditur, vt in cataplaſmatis formam ſe induat.humor verò coquendus eſt, ſiue aqua,ſiue oleum ſit.Facit ad eadem ſiue ſolũ papauer ſuperdetur,ſiue alicui prædictorum commiſtum. Humor quoque in quo papauer decoctum fuerit,alicui eorũ quæ diximus miſtum,eadem præſtat. Caput verò ſiccum vnà cum ſemine contuſum & concuſſum,ſi alicui eorum quæ ſuprà ſunt allata , commiſceatur , ad eadem valebit:ſique adiungatur iis quæ fluentem aluum cohibẽt, medicamenta reddet efficaciora.Fiunt non ſecus quàm ex foliis cata- B plaſmata quoque ex floribus papaueris, quæ ad eadem faciunt.

De cataplaſmate ex bulbis,
Cap. XLIIII.

BVlbi aſſati atque impoſiti,cruſtas quæ ex adurentibus ortæ ſunt,facilè amoliuntur.Iidem ad carbones ſimili quoque modo faciunt. Superdãtur etiam bulbi vtiliter maculis,lentiginibus,ephelidibus,& cæteris quæ in facie naſcuntur: ferenda tamen moleſtia eſt , quam affert cataplaſma. etenim colorem rubrum reddit , & extimam cu- C tim excoriat:ſed non multo pòſt cutis renaſcitur , nec vlcus vllum fit, & macula enaneſcit. Facillimè quiſpiam id ſuſtinebit,ſi poſtquam bulbos admouerit, faciẽ pane obducat.Cæterùm panis roſaceo illinendus eſt.

De cataplaſmate ex porris,
Cap. XLV.

VBi ex iis quæ adurunt , cruſtæ concitatæ ſunt,ibi folia porri ſuperdata facillimè cruſtas auferunt : vehementer enim contunduntur , & ſalis non multum eis admiſcetur.atque hoc cataplaſma eſt remedium ad carbun- D culos efficaciſſimum.

De cataplaſmate quod ex lactuca conficitur,
Cap. XLVI.

QVum ex calore caput dolet, lactucæ folia cõtunduntur, & fronti admota valde iuuant.Sit autem ad hoc faciendum lactuca eius generis quæ liquorem candidum denſúmque emittat.atque hoc cataplaſma ſomnum quoque inducit. Si verò interim dũ contũditur aceto reſpergatur,etiam eryſipelati quod vlceris expers ſit conueniet.

E De cataplaſmate ex hyſſopo & pulegio,
Cap. XLVII.

HYſſopi herba ſicca contunditur & quatitur vt tenuiſſima reddatur,coquitúrque cum ſeminis lini farina, & cataplaſma pectori accõmodatum conficitur: valétque ad eos qui propter lentorem ſputa non facilè educunt & excreant. Vtile quoque eſt ad ſcirrhum iecoris. Ex pulegio verò non ſecus fiet cataplaſma , & ad eadem valebit. Sed eo quod ex hyſſopo conſtat,hoc erit vtilius.

De cataplaſmate ex ocymo,
F Cap. XLVIII.

CAtaplaſma quod ex ocymo fit, aduerſus ictum ſcorpionis valet.Ipſum enim ocymum contunditur, nec aliud quicquam ei adiungitur, niſi quiſpiam parum aceti velit eidem affundere.

De cataplaſmate ex mentha,
Cap. XLIX.

MEntha ſicca cõtundenda eſt donec tenuiſſima fiat: miſcetúrque aut lini ſemini, aut hordei farinæ, aut pani alicui generis eiuſdem , eique parum mellis accedit vt hæc cohæreant , fitque medicamentum aduerſus hel- G minthas moleſtiam afferentes. Idem quoque cõueniet tuſſibus in quibus propter lentorẽ difficulter humores educantur.

De cataplaſmate quod ex ficu ſylueſtri fit,
Cap. L.

FIcus agreſtis (quæ & trifolium & aſphaltium dicitur) ſuperdata iis quos ſcorpio vulnerauit,mirabiliter prodeſt:id quod ego quoque ſum expertus.Ea contundenda eſt,atque imponenda.

H De cataplaſmate ex braſſica,
Cap. LI.

BRaſſica contuſa pollini triticeo additur. Si verò quis non ipſam braſſicam, ſed ſuccum pollini admiſceat,

is cataplaſma conficiet quod eryſipelati & ſtrumis recentibus conueniet: eas enim graciles reddit atque extenuat. A Mammis quoque ex partu ſucci plenis,& dolentibus, & rimorem eruptionis incutientibus, vtiliter admouetur.

De cataplaſmate ex malua,

Cap. LII.

MAlua decocta ſiue cruda, pani aut pollini farinæ miſcetur,fitque cataplaſma moleſtis inflammationibus aptum, eáſque interdum ad ſuppurationem perduxit. B

De cataplaſmate ex beta,

Cap. LIII.

BEta & cocta & cruda,ad ichores, & herpetes,& lichenas,& porrigines, ſi caput arefaciant, ſuperdata mirum in modum accommodata eſt.

De cataplaſmate ex radicula,

Cap. LIIII.

RAdiculæ ex modico ſale contuſæ,& admotæ, ad ecchymomata, hoc eſt, quum ſanguis in loco contuſo collectus eſt,faciunt.Si ergo ex re aliqua extrinſecus incidēte id eueniat,ſiue ex ſenectute in tibiis & ſuris oriatur, radiculæ ad priſtinum ſtatum colorem redigentes, medentur. Siquis verò ſuccum radicularum pani & modico ſalis admiſceat, is etiam ad ecchymomata medicamentum vtile parabit.

De cataplaſmate ex pſyllio,

Cap. LV.

PSyllii ſemen neque mola frangere, neque contundere poſſumus,ſed aqua ei affundenda eſt, & manibus agitandum:ſiquidē ita & glutinoſum,& emplaſtri inſtar efficietur.Facit hoc ad eryſipelata: éſtque ſæpius commurandum.Prodeſt idem ad ſtrumarum inflammationes: nam vel ſtatim eas ſedat,aut quammaximè leuat.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber decimus.

Ex Galeni commentariis,de facultate atque vſu dulcium balneorum

Cap. I.

BAlneorum quæ ex aquis dulcibus calfactis ſunt, facultas eſt,ſi tēperatæ ſint,humida & calida: ſi tepidiores, humida & frigida: ſi iuſto calidiores fiant, calida quidem, ſed non perinde humida: ſiquidem horrere corpora contrahíque eorum meatus cogūt,ita vt nec externo humore perfrui, nec excrementi quod intus latet, emittere quicquam poſſint.Enimuero quæ temperatæ ſunt, per ſe ſemper calefaciunt & humectant. Euenit tamen ex accidenti aliquo,vt D aut per alitū humiditates digerāt,vel corporis particulas fluxione ſuperuacanea repleāt,aut molliāt,aut cōcoquāt, aut vires firmēt,aut infirmēt:ad quæ non parum quātitas aquæ confert.Totum autem balneum ex partibus inter ſe facultate differentibus conſtat:ſiquidem ingredientes in aëre calido verſantur, poſtea in aquā calidam deſcēdunt: mox ex hac egreſſi,in frigidam:poſtremò ſudorem detergent.Poteſt autē prima eius pars totū corpus æquè calfacere,materias fundere, inæqualitates æquare, cutim rare facere,& multa quæ ſub hac antè detinebātur, euacuare. E Secunda verò pars vbi quiſpiam in ſicca affectione corporis ea vtitur, poteſt madorem vtilem ſolidis partibus indere. Tertia verò balneorum pars, & totum corpus refrigerare,& cutem denſare, & vires firmare poteſt, quarta verò corpus per ſudores citra noxam refrigerationis euacuare. Quum hæc igitur in homine facere poſſit dulcium aquarum temperatum balneum, & præter hæc etiam, ſiquis intempeſtiuè lauetur, horrores & cutis denſitatem, danda nobis opera eſt vt omnia deinceps diſtinguamus. multos enim eorum qui cruditate laborant, plures verò F eorum in quibus mordentium excrementorum ineſt copia,omnes præterea qui vel in febris ſignificatione, vel in accenſu,vel in ſtatu ſunt,præter admodum paucos,ſiue hi ſint in balneum ingreſſi, ſiue in calido ſole ſint morati,ſiue exercitationes, frictiones, geſtationéſque tentauerint,meritò contigit horreſcere: hæc enim ſingula confertim & impetu agi excrementum cogit. Quum igitur eorum qui lauantur,denſa adhuc cutis ſit, hæc excremēta detenta atque aceruata mordere neceſſariò coguntur: G qui verò opportunè in balneum fuerint ingreſſi, eos omnia prius memorata conſequi neceſſe eſt. Ac vacuatio quidem excrementorum omni febri eſt vtiliſſima, itémque C rarefactio & relaxatio:fuſio tamen & calor non item, ſed calor eſt omni febri inimicus. at fundi æqualiter ſolidis quidem animalis partibus non eſt alienum. Succis certè non eſt vtile perpetuò: ſed quoties in animante vel inflammatio quæpiam aut affectio inflammationi ſimilis conſtitit,aut plenitudo eſt,tunc inimiciſſimum eſt: inflammationes enim quum calefacti & liquati ſucci ad ipſas confluunt,augentur. Tunicæ verò vaſorum multitudinem quæ ex fuſione ſpiritu eſt impleta, non continentes,diſtenduntur,ac vires hoc ipſo malè afficiuntur. Ergo D calidis his ſiccíſque affectionibus effundi mordacia eſt vtile:fuſio enim eorum citra periculum eſt.Atque hæc quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant,prouenire, modò tempeſtiuè balneo vtantur, memoria tenendum eſt.Ad ſecundam eius partem modò tranſeundum: erat enim id quod maximè propriè lauacrum nominãt: ergo in hac ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil eis cōmodi accedit. Ergo ad tertiam accedamus, in qua & refrigerantur, ſine moleſtia quæ fuerant excalfacta, & vires roborantur, & quæ rarefacta,& plus iuſto ſunt laxata,ea ad naturalem mediocritatē redeunt. E Id quod etiam quarta balnei pars indicat:quippe quibus omnia rite ſunt peracta, ii poſt frigidæ vſum adhuc ſudant,& omnia ipſis excrementa vacuantur. Nullus æger quum lauatur,detergendus eſt, niſi ſordidus ſit, & pruritu vexetur: nam qui lauantur,citra omnem laborem læſionémque perfundi a qua debent.Deterſio verò fit iis quæ abſtergendi purgandique vim habent, quæ & mordacia & exiccantia ſunt omnia: ex quo fit vt ea tum viribus tum vſui balneorum ſit contraria vel maximé. Verūtamen ſi laborans ad ſordes & ad pruritum deterſione indigeat, detergentis medicamenti vim largiore aqua admixta, & modico etiam oleo affuſo,debem⁹ exoluere, & ſtatim copioſam aquam calidam purámque affundere. Æger verò prorſus citra laſſitudinem ſeruandus eſt,ob eámque cauſam labrum facilem ingreſſum & egreſſum habeat: quod ſanè fiet ſi paries qui aquam continet,neque altus,neque anguſtus fuerit. Æger verò quietè lauetur. facit enim quies ægrotantis vt corpus tum laxius tum mollius in balneo fiat.Dum enim corpus mouetur,muſculi tenduntur: tenſi verò mi-

nus mollīuntur atque laxantur. Debet autem ea aqua parata esse quæ super eum qui lauatur fundenda est, postquam eo lauacro quod in labro est vsus fuerit: quod nunc quoque omnes medici facere solent, quum infirmum lauant. neque enim eum in frigidum solium ingredi sinūt, sed aqua tepida perfundunt. alii tota labra huiusmodi aqua implent: etenim sicut relaxatum rarefactúmque est corpus in calido lauacro, sic contra ipsum cogere sensim ac stringere volunt: hoc enim tum ad virium firmitatem confert, tum verò facit vt homo non facilè lædatur, si subita in aëre ad frigidum fieret commutatio: quamobrem qui sani sunt, in frigidam aquam se post calidum lauacrū coniiciunt: at infirmi, frigidæ contactum citra noxam non ferunt, ideóque frigiditatem calida admista frangimus. mistionis porro quantitas inuenitur, primùm quidem corporis affectione à nobis inspecta, deinde verò propria natura laborantis, itémque consuetudine, ætate, tempore, regione, & cæli constitutione: denique sanè melius agunt ii qui post lauacrum calidum nō minus quàm tres aquas tepidas inter se differentes parant, vt prima tepida abundè sit, secūda minùs tepida quàm prima, tertia magis adhuc ad frigidum vergat: quod faciūt vt à calido ad frigidum paulatim accedatur, quando subitam in contrarium mutationem ferre laborans non potest. Quidam etiam medici post lauacrum laborantes inuoluunt, alii linteis, alii vestimentis, & præsertim non pūris, eósque ex omni parte constipant, quò plurimùm sudent. Et tamen non semper opus est laborantem post balneum sudare plurimùm. sæpe enim non euacuandi corporis causa ad balneum accedimus, sed contrà prorsus vt humectemus, idque omnino irrigemus quod immoderatius erat exiccatum. In hisce igitur non admodum multos sudores intus in balneo expectare debemus, sed statim in aquam quæ in labro est coniiciendi sunt: mox à balneo egressi, abstergendi, nec valde siccū corpus vngendum. Necesse autem est cōsideremus vtrum postquam sudauerit is qui lauatur, oleum ei perfundendum sit, an antequam sudauerit, sed quumprimum se exuerit, an verò neutrum horum, sed quum madescere inceperit. Atque is qui in memoria habeat ea quæ de olei facultate diximus, nouit optimum ad olei vsum in iis qui lauantur esse id quod tertium statuimus. Illud etiam didicit, oleum antè calfactum corpori eius qui lauatur adhibēdum esse: siquidem tale mollit corpus & rarefacit, quum frigidum suo contactu nō modò horum neutrum facere queat, sed etiam eis qui lauantur, horrorem incutiat. Postquam autem cibum potúmque sumpserint, lauādi statim non sunt: nam eorum qui biberunt, caput repletur: eorum verò qui comederunt, non solùm caput, sed corpus etiam vniuersum: quippe quòd cibum ad se, priusquam sit cōcoctus, attrahat. Præstat ergo post balneū, sedata ea turbatione quam balneum attulit, esse & bibere, quemadmodum fit etiam in exercitationibus, vt turbatione sedata corpus alamus: nam si post exercitationem potum pastúmque protinus offeras, cum implebitur caput, tum verò id quod deglutitum fuerit, interdum supernatabit. Cæterùm scire conuenit, quibus plura per aluum secedunt, balneum sistere, eadem in corpus vniuersum reuellendo, atque ea ratione nocere. Qui verò nihil prorsus deiecerunt, iis satius esse stercus antiquum vacuasse, neminem præterit, sicut etiam eos quorum vires resolutæ sunt, à balneo magis resolui. Iā nec fastidiosos, nec vomitui obnoxios par est lauare: nam ne hi quoque repētè resoluātur est metus, ita vt syncopa quæ stomachica dicitur, consequatur. Proximè ad hos accedūt qui os vētriculi bili affectū habent, quos ex eructatione biliosa cognoscimus. simili quoque modo lauare non conuenit eos quibus sanguis è naribus abundè prorūpit: sanguis enim immoderatissimè erumpet. Consentaneum igitur est, si sanguis minus quàm par sit erumpat, vt lauētur. Hi etiam sunt qui & largo lauacro & motu vehementiore propter sanguinem qui in capite est indigent: simili quoque modo lauamus, si iis quibus sanguinis eruptione opus est, sanguis non erumpat. Concoctis autem iam affectionibus, balneum citra periculum

A adhibetur, quum etiam ad expurgationem sputorum quæ pleuriticorū & peripneumonicorum thorace & pulmone cōtinētur, maximè cōferat. In iis ergo qui sic affecti sunt, quū indicatio itidē quæ à cōsuetudine sumitur, accesserit, balneum iterare nihil prohibuerit. Omnino verò scire oportet, nisi prius vacuato corpori balneum adhibeatur, partes affectas fluxione tentari: vacuato verò si offeratur, adiuuari concoctionem.

Ex libris Antylli, de balneis industria paratis, ex primo libro de remediis, Cap. II.

B Lauacra partim ex aquis dulcibus, & qualitatis expertibus cōstant, partim verò ex iis quæ & qualitate sunt præditæ, & vim habent vehementem atque conspicuam: eáque in quibus inest qualitas, partim industria parata sunt, partim per se ita nascūtur. Porrò eorū quæ ex industria fiunt, alia calfaciendi, alia digerendi, alia humectandi, alia refrigerandi, alia adstringendi causa parantur: ac calidis quidem vtimur quum aut refrigeratos calfacere, aut lassitudinem soluere, aut cōuulsiones, aut dolores mitigare nobis propositum est. Sanè his etiam vtimur refe- C ctionis causa, quum alimentum non facilè distribuitur. Calidas autem aquas reddimus quum pulegium, aut origanum, aut hyssopum, aut thymum, aut satureiam, aut lauri folia, & chamæpityos ramulos & panacis ac pyrethri radices, & cachry, & alia generis eiusdem incoquimus. oleum quoque in aquam coniicimus. Lauacra autem digerentia faciemus quum totum corpus quod præpingue sit, volumus extenuare, aut tumefactum totum corpus, vel membrum aliquod contrahere, idque siue propter inflammationem, siue ob aliam affectionem fluxione la- D boret. Fiunt autem digerētia quum vel salem iniicimus, vel ipsa marina aqua vtimur, aut nitrū admiscemus. Iam mel quoque admixtum digerendi vim aquæ indit, itémque vua taminia incocta, & cinis sarmentorum, & sulfur ignem non expertum, aut baccarum iuniperi, aut mercurialis decoctum. Molliendi verò causa balneis vtimur in corporibus quæ vel inflammatione laborant, vel indurata sunt. Atque ad inflammationes blanda esse debent & mollia: at in iis quæ obduruerunt, si inflammationis sint experta, potentia & efficacia. Quocirca in iis qui inflam- E matione laborant, maluæ, & lini seminis, & fœnigræci decoctum miscemus: in fluxione vexatis inflammationibus, plantaginem, aut herbam sanguinalem, aut malicorium, aut rosas, aut rubi cimas incoquimus. In iis verò quæ conuulsionem minantur, iisdem vtimur quæ adhibemus etiam iis quæ sunt fluxionis expertes. Præter cætera verò hydrelæum in quo malua aut fœnumgræcum incoctum sit, iuuat. In duritia autem citra inflammationē balneis eiusdem qualitatis vtēdum est, quibus ad eos qui digestionis indigebant vtebamur. Cæterùm refrigerant F & adstringunt balnea quæ simili modo parata sunt quo adstringentes refrigerantésque madefactiones, quarum sylua potest in hunc transferri locum.

De balneis sponte nascentibus, ex eodem libro, Cap. III.

Balneorum sponte nascentium multo maior & efficacior vis est quàm eorum quæ arte parātur. multæ autem eorum differentiæ sunt propter terræ per quam feruntur, qualitatem: alia enim nitri, alia salis, alia aluminis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obti- G nent, alia composita sunt ex multis harum qualitatum simul coniūctarum. Vis autem omnium aquarum sponte nascentium est exiccans & calfaciēs prorsus, quum valde intensæ sint: quocirca acutis morbis minimè cōueniunt, sed poti⁹ diuturnis, & præcipuè humidis & frigidis. Quæ autē nitri aut salis facultate præditæ sunt, accommodatæ sunt capiti, & thoraci fluxione malè habito, & ventriculo perhumido, & iis qui aqua inter cutē laborāt, & œdematis quæ ex morbis vel ex pituitæ concretione oriuntur. Quæ alumen referunt, ad fluxum sanguinis, ad vomitus H procliuitatem, ad immoderatas hæmorrhoidum perturbationes, ad inordinatas mulierum purgationes, & continuos abortus adhibentur. In quibus verò vis inest sulphuris, neruos molliunt, concretiones calfaciunt,

dolores leniunt, ſtomachum imbecillum reddunt atque ſubuertunt. Quæ bitumen ſapiunt, caput replent, ac ſenſuum inſtrumenta vitiant, & enixè calefaciunt, & temporis progreſſu molliunt: quod facere præſertim in vulua, veſica, & colo inteſtino conſueuerunt. Quæ verò æris naturam referunt, ori, tonſillis, vuæ & oculis mirum in modum aptæ ſunt. In quibus ferri qualitas reperitur, ſtomacho & lieni malè affectis poſſunt ſubuenire: quæ verò ex mixtis qualitatibus conſtant, eæ faciunt pro ratione eius qualitatis quæ in eis excellit. His autem aquis ſponte naſcentibus vti debemus firmis & quietis: vapor enim ab ipſis commotis emergens, quum grauis ſit & feriens, capiti moleſtus eſt: quamobrem in aquam ingrediendum eſt ſenſim, vt vis corpori laxato accedens imprimatur. eorum verò qui cum tumultu & impetu ſeſe in aquas iniiciunt, corpus denſatum qualitatem aquæ non recipit, ita fit vt in huiuſmodi, neque natare, neque immergi cõmodum ſit. Vti autem ductibus aquarum ſponte ſcaturientium eos ſolos oportet quibus qualitates illarum capiti ſunt congruæ: ſiquidem qui ſe exhibent aquis quæ à ductibus bituminoſis & ſulfureis fluunt, quamfacillimè læduntur.

Herodoti de lauacro, ex libro de præſidiis extrinſecus occurrentibus, Cap. IIII.

SI calidiore interno aere indigemus, ad hoc auxilii genus accedendum eſt. Vrna aquæ frigidæ inſtillanda ignitæ materiæ eſt: calor enim qui inde emanat, non multo tempore perdurat, ſed citò reſtinguitur: quocirca id paulo ante introitum aggrediendum eſt.

Herodoti, de aquis ſponte naſcentibus, ex eodem libro, Cap. V.

FAcultas ſingularum aquarum ſpontè naſcentiũ quæ magnam habent differentiam, aſſumenda eſt ex iis quæ experientia comprobantur. exquiſitam enim omnium ſingillatim notitiã tradere non poſſumus, tum quia nos omnibus vſi non ſumus, tum verò quia ne in omnibus quidem eſt cognitio, quæ facultatibus medicamentorũ proportione reſpondeat: nã frigidæ aquæ quæ ſpõte naſcuntur, accommodatæ ſunt omnibus fluxionibus, veſicæ affectionibus, capitis doloribus, & vlceribus malignis. De iis verò quæ potantur, ſiue calidæ, ſiue frigidæ ſint, quum vniuerſalem quandam conſtitutionem non recipiant, in particularibus dicetur. In omnibus autem ſit quædam temporis apta menſura: nam ſi vſurus ſit quiſpiam his aquis per tres hebdomadas, ita exordietur, vt incipiat à dimidi a hora, deinde paulatim progrediatur, vt per hebdomadam ſpatium duarum horarum perficiatur, hoc interuallo ad ſecundam vſque hebdomadam perſeuerando: ab ea tantundem auferendum, & in prima menſura deſinendum, & ita viciſſim ſubtrahendum. In aquis enim ſtatim à principio diu immorari non eſt vtile: neque etiam eſt frugiferum, ad finem vſque permanere eodem temporis ſpatio, propterea quòd confert & incipere & deſinere ab hoc præſidio cõuenienter rationi: quo etiã modo exercitationibus vtimur & abſtinemus. ſi verò menſura quam prius fueramus coniectati vtilitatem non afferat, aquis per interualla erit vtendum. In exacerbationibus autem accuratè omnis hæc facienda eſt præparatio: nam qui plurimas partes dolent, hi accedentes toti introẽant: ſi verò aliquas laborantes habeant, madefiant. Labore ſedato eos deducemus: deinde quũ rurſus acceſſio redierit, vt in aquã deſcendãt imperabimus, aquis vtentes non ſecus quàm fomentis & cataplaſmatis extrinſecus adhibitis. Quocirca quantum his aquis vti debeamus, ipſa neceſſitas commonebit. Noui ego quoſdam, quum per totum diem hoc genere curationis vterentur, mirum in modum adiutos fuiſſe: nam exacerbatio quæ prius longa, & ad ſoluẽdum difficilis erat facta, ceſſauit: qua ex re affectioni quoque commodum acceſſit. Si verò affectæ partes poſſint cæteris tectis madefieri, non erit incommodum diutius & ſæpe per diem aquis vti: quod tamen ante cibum faciendum eſt. inutile enim eſt materia noua plenos, aquas etiam ſumere quæ tantopere cõmouere queãt. ſi vires eos deficiant, parũ cibi eis offeratur. Quum verò plurimæ ex iis aquis in locis paluA ſtribus & æſtuoſis oriãtur, & propterea moborſæ ſint, eis opportunè vtẽris vere & autũno, quatenus hyeme adurũt: atq; illud quidẽ tẽpus aquarũ vires firmat. Si verò in ſalutaribus locis ſint, erunt etiã æſtate aſſumendæ ſi frigidæ fuerint. Quoniã autẽ nõnulli ignari putant calidas aquas cõducere ad tuendã ſanitatẽ, & ob eam cauſam eis imprudenter, & nulla habita ratione cõſtitutionis tẽporis vtuntur, idque cum damno, (vt eſt etiam veriſimile) æquum eſſet eos ex hac falſa opinione decedere. his autem aquis ſi adeſſent, vterentur etiã communium balneorum loco.

B Ex Galeno, de frigidi lauacri vſu, Cap. VI.

QVemadmodum quiſpiã frigida lauari primùm incipiat, nec vllã ex repentina mutatione noxam ſentiat, id vtique ad omnia ſciendum eſt. multi enim quum malè incepiſſent, adeò in frigidam lauationem malè fuerunt affecti, vt nec iis qui tutò eam adminiſtrarent, ſe vnquam permitterent. Eſto igitur anni tempus æſtatis initium, vt ante hyemen in ſpatio interpoſito cõſuetudo notabilis pariatur. C eſto præterea dies in quo auſpicabimur, quammaximè tranquillus, & quod id tempus feret, calidiſſimus: eáque diei pars calidiſſima, & gymnaſterium temperatum. hæcque eſt externa præparatio. Corpus verò eius qui frigida lauandus eſt, ſic parabitur. ætas illi eſto quarti maximè ſeptenarii medium, nulla nec eo die, nec præcedenti nocte, noua re alterato. eſto autem iuuenis qui frigida vtetur, animo præſenti & planè hilari: ac primùm linteis vberius fricetur quàm prius. Sunto autem frictiones eo tempore vehementiores quàm antè, atque D etiam linteis durioribus adminiſtratæ: dehinc oleo vt aſſueuit fricetur: inde exerceatur, exercitationibus multitudine quidem paribus, ſed citatioribus quàm prius. ab his in frigidam deſcendat, non tamen cunctãter, ſed celeriter, vel etiam ſemel totus inſiliat: nam ſi ſenſim aquæ accedat, horror concitabitur. Eſto verò & aqua ipſa, nec tepida nec planè cruda & glacialis. altera nanque nõ agit, repercuſſu caloris: altera verò ferit inſuetos, atque refrigerat: ſiquidẽ progreſſu temporis tali quoque aqua iuuenis aliquãdo vtetur. Vbi ex aqua egreſſus ſit, fricari oleo, idque à pluriribus expedit, quoad cutis incaleſcat. poſt hæc E cibum vberiorem quàm cõſueuit, potionẽ infra cõſuetudinẽ capiat: quæ ipſemet vel iniuſſus faciet, modò omnia rite ſint peracta. nã à frigida lauatione & plus appetũt, & melius cõcoquũt, ac minus ſitiunt: veniúntque poſtridie ad exercitationes habitu corporis planè meliore, mole quidẽ pari ei quæ antè erat, cæterùm compacta, & muſculoſiore, & vegetiore. In hoc igitur omnia ad eundẽ modum ſecundo die faciẽda ſunt, itémque tertio & quarto: poſtea verò procedente tempore ſimili modo frigidam F iterum ingredi mandabimus. Verùm tertio eam ingredi quòd quidam iuſſerunt, non laudo: nam & iterum id feciſſe, mihi ſatis eſſe videtur, quũ præſertim iubere poſſimus vt homo tandiu in eã immoretur quandiu nobis lubeat. Scopus autẽ tẽporis quo ſit immorandũ, à quotidiana ipſius experientia percipitur. Nam ſi egreſſus frigidã, colorat⁹ ex frictionib⁹ citò redditur, moderatè immoratũ indicat: ſin & ægrius incaleſcat, & decolor diutius permaneat, immoderatius in frigida moratum docet. Ex his ſignis cognoſces vtrum ſatis moratus ſit, an potius ad minus aut maius aliquid ſit immutandum.

Ex Agathino, de calida & frigida lauatione,

G Cap. VII.

QVam naturam habeat tum calida tum frigida lauatio, conſiderãdum eſt nobis. optimum autem mihi videtur, lauacra calida non eſſe prorſus reiicienda, rarius tamen adhibenda. Iis igitur tanquam opportunum quid habentibus, vtendum quandoque eſt: nam & laſſitudines ſedant, & ſocordiam quam cruditates afferunt, ipſa eximunt, ac præſertim ſiquis in balneo aquam calidam potauerit, ſuccóſque ex alimento corrupto aceruatos euomuerit. H Calidum quoque lauacrum mollit corpus, quod præter rationem quandoque colligatum conſtrictúmque ſit. Conuenit etiam iis qui non ita præſenti anima ad frigidam lauationem ſunt affecti, & ad vnctionem prompti non ſunt. Modus apotherapiæ eſt alimentum & balneum:

quod incommodum est, si assiduè: non incommodum verò, si tempestiuè administretur. Qui autem hunc breuem vitæ cursum sani cupiunt transigere, frigida lauari sæpe debent: vix enim verbis exequi possum quantum vtilitatis ex frigida lauatione percipiatur. quod in causa est vt qui frigida lauantur, etiamsi senio propemodum confecti sint, corpore tamen constanti & compacto, & colore florido comperias: & omnino, qui multum virilitatis & tenoris præ se ferant. Quinetiam quæ ad appetitiones cōcoctionésque pertinēt, firma, sensúsque plerunque integros & exquisitos, & (vno verbo) naturales actiones ritè constitutas habent. Qui verò calida lauantur, carnes flaccidas fluidásque solent habere, & colorem auersum, & tenore videntur eneruati esse, malléque cibum appetere, atque omnia habere cæteris deteriora. quid enim re vera mediocre faciat tam assidua in aëre feruenti & perhumido elixatio? Equidem in more positum barbarorum audiui vt infantes in frigidam assiduè dimittant: nos verò calidis lauationibus cōtinuis elixamus, à nutricibus persuasi, quæ tum demum gaudēt quum post laborem in balneo perceptum, infantibus sopor irrepit: quæ quidem satis ipsis esse existimant si infantes non magnopere noctu vexentur: aiúntque eos somno vix capi qui non fuerint fermè à copia lauationis calidæ soporati. quamobrē ego filiolū meum, & plerosque cæterorū, vnctionibus solùm perfundo: résque mihi successit ex sententia. At pueruli ab aliis educati, qui assiduè lauantur, plurimúmque elixātur, non mirum est si epilepticis conuulsionibus capiantur, & ab eo morbo difficulter liberentur. Nulli igitur puerulo qui infantum ætatem excesserit, frigidam lauationem esse incongruā censeo, modò ne propria quædā natura huic & aliis vtilibus rebus obsistat: multa enim huiusmodi sunt memoriæ prodita. Frigidæ autem lauationis initium in iis qui ei assueti non sunt, multi sumendum esse existimant, quum æstas in summo statu est: ego tamen quamplurimos vidi qui quocunque anni tempore eam auspicati, innoxiè id fecerunt. ex quo fit vt omni tempore citra noxam possit principium frigidæ lauationis sumi. sed si qua inesse varietas debet, ego vernū tempus cæteris anteponerem. Cæterùm quum ad frigidam lauationem accedimus, cum semper alias, tum vel maximè quum incipimus, optimè distributum id quod in nobis est esse debet, & nos leues esse atque expeditos par est. Semper autē nosmetipsos exercitationibus eousque dimouere prius debemus donec propēsione & alacritate in frigidam ingrediendi capiamur: etenim vehementia, & multitudine motionum prius corpusculum defatigare, & ad lassitudinem vsque perducere, quum alioqui absurdum sit: (nihil enim, in quo supra modum studium nostrum ponamus, salutare est) tum verò ad frigidam lauationem est ineptissimum: siquidem & ipsa corpora colligat, & vehemētiores lassitudines affert. sed præstat (opinor) vtendi rationem, sumpto altius initio, totam exponere. Postquā igitur negociis familiaribus, aut ambulationibus, aut gestationibus corpus fuerit antea concitatum, tunc ad frigidæ lauationis vsum debebit accedere: nec prius quàm sit hora prandii consueta, nec sanè multo tardius: vtrunque enim hoc tempus est reiiciendum. Nudandus autem, si tempus permiserit, in sole est, loco à ventis non perflato. Sæpe etiam si dum exuuntur rigor eos infestos haberet, corpus iterum vestimentis tectum intentiore ambulatione, poplitibus vehementius tensis, vel etiam cursu postea dimouendum est. ad hæc autem linteis asperis validè ad multam vsque contrectationem tum per se, tum per alios rubefieri debet. Optimum quoque fuerit si ministri ad hoc manicas ex linteis consutas habuerint: alioqui autē inæquali frictione adhibita, complicatis nimirum linteis, cutis excoriationes quandoque consequuntur. postea verò manibus tum ab aliis, tum ipse per se siccè fricandus est: quæ res præterquam quòd fouet, tenorem etiam admirabilem corpori indit. Nulla igitur alia re tentata, potest, quatenus alacritas fert, post hanc siccam frictionem frigida lauari. Vngi ergo oleo moderatè debet, & fricari multū: ac præ-

A cipuè à se, tum etiam ab aliis: nihil enim est quod tam lassitudine doloréque vacet, atque efficax sit, quàm frictio quam quis sibi ipse administrat. Siquis igitur ea promptitudine ad frigidā lauationē contentus sit, donec spiritulus creber fiat, aliis exercitationibus non erit opus: sed tamen id difficulter omnes cōsequimur, quum quid satietatis res adiunctū habeat. Ergo aliis vnicuique consuetis exercitationibus vtendum est, intra tamen lassitudinem, (vt dixi) laborando, nec omnino expectandū quousque B in molem extollatur, (quod plurimis mos est) sed donec corpusculū fuerit calefactum, & ad frigidam lauationem abundè præparatum. Exercitationibus autem finitis, tunc se ipsos omnino, nisi etiam prius, fricare debent, spiritum continendo. aliquando etiam corpore puluere prius cōsperso, si madore humescat, atque ita sine vlla mora & subitò in frigidam descēdere: vel subitò aqua circunfundātur. Aqua autem, si nobis optio detur, nec glacialis, nec remissa omnino frigiditate eligenda est: siquidem hæc magis nocet quàm quæ in altera parte excedit. Aquarū autem ad frigidam lauationem, præsertimque quum pri- C mùm quis incipit, præstantissima est marina, quippe quæ frigoris satis habeat, & morsus qui ex salsedine prouenit, corpus facilè percalefacit. Qualis autem cunque ea fuerit, pura esto & perlucida, nec palustris, nec cœnosa, nec alioqui feces. Cæterùm anteponendū est si liceat, in aquam descēdere, quàm circūfundi: sed primo quoque ingressu parum fricādum corpus est, postea ingrediendum: ac sese violenter fricare debet, rursúsque descēdendum: ac tunc perseuerare natando, aut alio quouis modo, vt diutius ibi commoretur, ita tamen vt rursus & ad oleum, & ad frictionem præsto sit. Deinde quum tertiò descenderint, & D non diutius sint immorati, debēt caput & quæ ad stomachum attinēt, aquæductibus subiicere: sin minus, pluribus hydriis perfundi, & ita moderatè fricari. quo tempore non dissoluimus oleo eam firmitatem quæ corpori prius aduenit. Post hæc verò strigilibus non amodum obtusis diutius corpusculum detergemus, & ad ruborem perducimus: nam & roboratur, & superficies æqualis redditur. Si verò etiam in eos qui cibū sumpserunt incidamus, non omnino à frigida lauatione abstinebimus, quoniā vehementer appetimus, & quia motiones quædam ad id nos E impellant, vel quia æstus ipse quodāmodo simul elixauerit: nescio enim an quicquā hoc præstantius faciat is quā exuritur, & cōtinenter sudoribus perfunditur. Equidem sæpenumero à cœna, quū ægrè in somnū propter æstum delabor, in frigidam descendere cōsueui: & mirabile est quàm iucundam noctem transigam. In vsu tamen frigidæ, habēda ratio est auriū, ne frigida in eas clàm influat. quum enim frigida lauatio ad omnia sit multo quàm cæteræ diætæ vtilior, quomodo meatus auditui deseruiētes tantum cum noxa contingat, certè nescio.

F

De siccatione per arenam, Herodoti ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. VIII.

FOmentum quod ex arena adhibetur, accōmodatum est asthmaticis, iis quorum pectus defluxione laborat, cœliacis, podagricis, iis qui per extentionem resoluuntur, iis qui malo sunt corporis habitu, hydropicis, & denique omnibus quos diuturnus morbus vexat. Omnésque præter infantes, ad huiusce fomenti vsum fermè apti sunt. G tempus ad hoc idoneum est æstas, in qua etiam dies ardentissimi sunt eligendi. In ortu autem solis, in littore, in arena profunda duæ foueæ aut tres paris magnitudinis ei qui vsurus sit, parandæ sunt, vt à sole calefiant. ægrotus verò cibos optimè confecerit, priúsque inambulet, & gestetur: quúmque aër sit factus calidior, arenáque satis feruens fuerit reddita, in fouea recumbens, in arena quæ circum sit maneat, vt ratio postulat, conuolutus, vsquedum facilè ferat. caput verò debet contegere, & solis radios declinare, sempérque ante oculos operimentum aliquod habere. figura verò in qua exardescat, esto in H primis diei partibus eiusmodi, vt meridiem, in mediis, vt boream spectet. spongia quoque aqua frigida imbuta faciei applicetur. iis verò qui nimium patiuntur,

collutio itidem offertur. si verò necdum calfactam aut A refrigeratam carnem propter vim sudoris erumpentis senserint, id significare debebunt: iique qui adstant, arenam propellent, eósque educent, & in alia fouea propinqua collocabunt, in qua vt dictum est, occultabuntur. id tertio quoque loco erit faciendum, si opus esse videatur. Qua in re spectãdus morbus est, itémque vires ægrotãtis: tẽporis verò additio ex iis pendet quæ sunt dicta prius. Iam verò recũbentes occultabimus, ac cõtegemus asthmaticos, & quorum pectus & costas defluxio vexat, itémque stomachicos & qui malo habitu corporis sunt, & qui B aqua inter cutem laborant: sedentes verò eos hydropicos quos ascitas nominamus, sique opus sit, etiã tympanitas. Ex aliis verò morbis colicos quoque & hepaticos & spleneticos, & ischiadicos, & podagricos, & quorum resoluti sunt pedes aut crura: ad finem verò hi omnes sunt toti contegendi, quippe quum relaxatio rite toti corpori adhibetur, & vtilitas partes etiam morbo vacantes debet peruadere, & præsertim si frigida lauatione sint vsuri. circa foueas paratæ sint scenæ ex perlucidis cornibus confectæ, itémque vrnæ aquæ dulcis, & solia aquæ maris, in C quæ sedatis sudoribus ingrediendũ est, tũ exeũtes perfundẽdi, & oleo cõfricandi. Si verò dies trãquill⁹, corporáq; robusta fuerint, natatione etiã vtantur, à quibus abducti, abundè quiescant. Sed hydropici quinque aut sex aquæ calidæ cyathos prius epotos, effundere cogendi sunt: cæterismos suus est seruãdus. alẽdi autẽ sunt ii, vt propter mala quæ in sole sunt passi, potus augeatur. Numerus dierum in morbis intermittẽtib⁹ nõ sit minor quàm quatuordecim, nec vnũ & vicesimũ diẽ excedat. At in hydropicis numerus dierũ est ad rationẽ inanitionis ipsorũ molis referẽ- D dus, & subducendus: quúmque vtilitas post vicesimum primum diem statum nanciscatur, biduum aut triduum intermittere conuenit, tum redire ad vsum. Si verò hyberno tempore hydropem cures, cæteræque medicinæ præsidia non iuuent, ægérque expectare tempus opportunum nõ queat, résque vrgeat vt arena administretur, neque vt ea vtilitas quam tempus accommodatum affert, expectare liceat, tum in maritimo loco instituenda arena est, & quum æger in somnis horret, ea totus obducẽdus est vt diximus, & cætera quæ admonuimus, faciẽda, pro- E sperúmque successum qui inde futurus est, diuturnum fore sperandum est.

De insolatione, ex eodem libro, Cap. IX.

INsolationes maximè necessariæ sunt iis qui refectionis & carnis accessionis egent: sol tamen nubilus est vitandus, isque qui sæpe in tranquillis regionibus obscuratur. Studẽdum ergo est vt hyeme, vere, & autumno, intempestiuam insolationem vitemus. æstate autem propter nimium calorem debilibus cauẽda est. soli verò atque igni præter cætera dorsum admouere cõuenit: nerui F enim qui voluntatis sunt, in eo potissimum sunt siti: quibus calescentibus totum corpus valentius redditur. caput verò aliquo operimento contegatur.

De vtilitate quæ ex igni & carbonibus affertur, ex eodem libro, Cap. X.

FOmentum quod fit ex carbonibus, adhibendum est in balnei loco qui vngendis hominibus sit dicatus, iis qui diuturnis doloribus teneantur. partes autem corporis torreãtur, donec difficulter ferre queant. Carbones sunto ex balneis sumpti, aut prius madescant. Cæterùm G torreri ad muros ignitos, eandem affert vtilitatem: sique placidè sint calidi, eis particulæ dolentes admoueantur: si nimis calidi sint, affectæ partes crudis lineis pannis sepientur, atque ita parietibus adhærebunt.

De adustione, ex eodem, Cap. XI.

ADustionibus vtimur tum per cauteria, tum per radices, tum per medicamenta. præstãtissimæ sunt quæ cauteriis administrantur, siqui sint qui chirurgiam reformident: secundum locum tenent quas medicamenta excitant: quæ verò per multos dies adurunt, iis cicatrix H non obducitur.

Ex Antyllo, de dropace, ex primo libro qui est de remediis extrinsecus occursantibus, Cap. XII.

A DRopax vt malagma paratur, vsúmque cataplasmatis præbet. Conuenit is morbis diuturnis, quibus etiam sinapismus est idoneus: & quum quis sinapismo vti velit, prius dropacem adhibet, vt corpus ad sinapi præparet: & post sinapismum quoque adhibetur, vt reliquiæ morbi euellantur. Cæterùm dropax, si calfacere præter modum oporteat, accipere debet pyrethrum, cachry, & bitumen: si opus siccatione sit, sulphur ignem nõ expertum, salem, cinerẽ sarmentorum: si scarificare, limnesium & euphorbium. Vngere verò locum oportet dropace prius cal- B facto, eáque crassitudine id efficere quam vires ægrotantis ferre queant: atque in iis qui sunt imbecilliores, partes pilosæ prius abradendæ sunt, in rubustioribus verò & efficaciore dropace indigentibus, non abradendæ, nisi fortè capiti, aut mento, aut pubi applicandus esset.

Antylli, de sinapismo, ex eodem libro, Cap. XIII.

CAtaplasma quod ex sinapi conficitur, efficacius est, quod in acutis morbis non admodum probatur: in segnioribus nanque naturis solùm stupidísque, in acutis C morbis, sinapi vtimur. Ad diuturnas verò ægritudines ferme omnes, vbi aliorum remediorum vim imbecilliorem & minorem morbo cognouerimus, efficacissimus sinapismus est, sed tamen in tabidis & colliquatione laborantibus ex vlcere quod iecur obsideat, sinapismum non admittimus, neque etiã in vlla alia vlceratione quæ intimas partes vexet, siquidem exacuuntur, & efferæ à sinapis acrimonia redduntur. quinetiam in cartilagineis partibus cauendus eius est vsus, vt in auribus, & summis naribus, quippe quæ exurantur, & quandoque etiam quæ D carnis expertia sunt & cartilaginea, nigrescant. cæteræ verò omnes corporis partes, & morbi diuturni hoc remedio perfruuntur. Penis autẽ & vesicæ resolutiones hoc auxilio gaudent: itémque partes omnes resolutæ. in rectũ quoque intestinum resolutum glans inditur. In iis verò qui difficulter audiunt, collyrium linimento impactum auribus imponitur, tum vbi sensum collyrii pars quodammodo perceperit, collyrio per linamentum exacto, pars melicrato abluitur. Sinapismus autem segnioribus partibus, iisque quæ carnosæ sunt, & vi adhibita difficul- E ter sentiunt. Terminus autem actionis medicamenti esto vt ægrotus vehemẽter doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm quæ adiacet: & postquã ablotũ fuerit, pustulæ leniter erumpant. ad morbos autem & partes facilè sentientes, mitius vtendum sinapi est, vt eo vtamur donec caro fiat paulo rubicundior. Ne tamen mitis ille vsus vanus sit, alio die, aut duobus sæpe erit sinapismo vtendum, vt continuus vsus vnius robusti sinapismi vim præbeat: cuius sanè continui vsus mensura est, quum partes sinapismo obductæ atque illitæ nullũ doloris sensum F habeant. In acutis verò morbis rarò adhibemus hoc remedii genus, eóque solùm in lethargicis, & cæteris nimiis in somnum propensionibus, quæ in febribus cõtingunt, & catocha & perfrictione, quæ ægrè calefiat. eorum tamẽ qui in somnum sunt nimium propensi, crura sinapismo obducimus: in perfrigentibus verò, & crura, & cubitos. cæterùm sinapi tenue cæteris omnibus linteo exceptis inspergatur.

Sinapismi confectio.

Sinapismi conficiendi modus est huiusmodi: Cari- G cas in aqua tepida pridie macerare oportet: postridie verò eius diei vehementer expressas valde contundere, deinde acre sinapi, quale est Syriacum & Ægyptiacum, capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ maduerint, paulatim affundendo: (nam humore perfusum melius læuigatur) tum in massas leues redigito, alterã ex caricis, ex sinapi alteram. Fiet autem sinapismus vehemens si duas partes sinapi vni caricarum parti addemus, mediocris verò, ex paribus vtriusque portionibus constabit: sin mitior exigatur, tertiam partem sinapi, duas cari- H carum commiscebimus. Linteo verò aut panno illitus adhibetur, locus verò cui admouendus sinapismus est, prius nitro illinatur, & omnino inunctus esto; eique ita cataplasma adhibeatur, & suprà ligetur. Vtendum verò sinapismo in sole, aut aprica domo, & potius ante

balneum: certum tamen temporis ſpatium quo teneatur, definiri non poteſt, propterea quòd alii citius, alii ſerius eius ſenſum percipiant. Ergo ſæpe intueri locum oportet, vtrum ſatis roboris contraxerit. Si verò longo ſpatio admotum ſinapi non agat, ſpongiis aqua calida imbutis, & panno in quo cataplaſma eſt, appoſitis, fouendus eſt. poſteaquam verò ſinapiſmo vſi abundè fuerimus, æger in balneū ducetur, & vt modicè laxetur, totus perfundēdus eſt, ac potius etiam partes quibus ſinapiſmus fuerit admotus: eæque non vngātur. ſique ferre poſſe æger videatur, ſuſtinere debet, & iterum balneum ingredi, & perfundi, ac ne tum quidem vngi. nonnullos etiam vſque in ſequentem diem non vnctos ſeruantes lauamus. Poſt balneum verò vltimum partes roſaceo illinimus: ſi vehemēs ſit dolor, & puſtulæ eruperint, partes erunt lana aqua & roſaceo intinctæ obducēdæ, aut etiam amygdalino cum aqua: melius autem eſt vt aqua ſit maluæ ſuccus. In iis verò quos vehemens dolor vexat, locus malua probè decocta vel per ſe vel cum pane oblinēdus: vbi dolor ceſſarit, cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. Lethargici verò, & qui acutis morbis detinētur, lauandi ſunt. Cæterùm quibus ſynapiſmus adhibetur, oleo perfundimus: & idem facimus in iis qui carnibus ſunt mirum in modum delicatioribus. In quibus verò ſinapiſmo vtimur non propter partes quæ altius reſident, ſed propter eas quæ prope cutim ſunt, panis læuigatus pro caricis ſinapi admiſcetur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, cataplaſma obtuſius: ſi in aqua, minus mordax fieri. Qui aures ſinapiſmo oblinunt, panno debēt contrectare, aut duplicatis linteis excipere: malleolos verò oleo prius vngere, tum duplicatis linteis excipere.

De ſcilla.

Scilla in mortario contuſa parem ſinapi vim habet, ſi illinatur: ſed breui tempore teneatur: nam ſi tardarit, vlcus excitabit. ea priuatim in pectore vtemur ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant: & ad reſolutionem, quum non ſolùm motus, ſed ſenſus quoque eſt læſus. ſed & nitrum, & balneum, & remedium, vt in ſinapiſmo, adminiſtrare conuenit. olei verò perfuſio morſiones quas ſcilla excitat, propriè mitigat.

De fimo caprillo.

Caprarum fimus viribus ſinapiſmo non cedit, præſertim globuli aceto læuigati. propriè verò conuenire iſchiadidis hoc cataplaſma, quippe quod ſinapiſmo ſit efficacius, nos ipſi experientia atque vſu didicimus.

Ex Menemacho, de pſilothro, Cap. XIII.

Pſilothrum ex arte quæ cultui & odoratui eſt dicata, ſumptum eſt. carnem in ſuperficie vellicat: id quod ex rubore quē affert, & materia quæ adurens eſt, planè patet. Si tardarit, cutim vlcerat, puſtulàſque excitat. eius actio minor eſt quàm dropacis: ſiquidem hoc carnem delicatā relinquit: dropax verò habitiorē & muſculoſiorem. huius porro moleſtus eſt vſus. Cæterùm oleoſa pars à corpore abſtergenda eſt, propterea quòd non adhæreſceret, & in eius vſu multo tempore morandū eſſet. quocirca pedum lotiones, ad quas pſilothrum adhibetur, modicè vnctas eſſe oportet, ne vis planè diſſoluatur.

De tonſura & deraſione, Cap. XV.

Tondendorū abradendorùmque pilorum vſum medicina accepit euacuādi cauſa: eſtque is ad diutinas affectiones accommodatus. In capite autem capilli erunt forfice præcidēdi, tum radendi, & abraſione etiam vtendum. Deraſio verò partium in quibus capilli non ſunt, purior eſt & manſuetior quàm ſit cutis tonſura: verùm propter irrigationem & frictionē moleſtior eſt, & magis etiam in profunda coma: tonſura verò quæ æquè ac deraſio capillis caput nudat, habet neſcio quid ſenſum tentās, quocirca in iis qui facilè mutātur, tactu leni & manſueto vtendum eſt. ſed quum opus eſt cucurbitulas etiam admouere, locus abradēdus eſt, vt ipſæ poſſint excidere: quo ſanè tempore irrigatione & frictione nihil præterea fuerit opus. Cæterùm miris tonſura & deraſio perſpiratum parat, partéſque ad alia efficacia remedia paratas & idoneas reddit.

A

De pectendis capillis, Cap. XVI.

IN mulieribus quæ ornatum capillorum ſanitati anteponunt, pro locali remedio pectere comā vicem gerit frictionis: efficaciuſque prodeſt quum caro ad cuiuſque capilli exortum trahatur. ſique dentes pectinum denſiores fuerint, maiore etiam vi capillos attrahent.

Ex Herodoto, de pectenda coma, ex libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. XVII.

NE caput pectatur primis quidem diebus, cauendum eſt (neque enim neceſſarium eſt, neq; vtile) poſt vn-
B ctionem verò quæ ante cibum adhibetur, & poſt clyſteris vſum, ſi ita conſueuerint, pectendum erit donec partes capitis nulla moleſtia afficiantur. Si verò aliquod ſymptoma extrinſecus appareat, vt dolor capitis, vt defluxio quæ nuper cōſtiterit, aut exanthemata, aut ſanguis ſtillās, aut alia quædam mala ſuſpicio ſubſit, omittendum eſt.

Herodoti, de perſtrictione & interceptione, Cap. XVIII.

IN quacunque morbi parte, perſtrictio interceptióque,
C & ante acceſſionem, & in eius initio, adhibenda eſt. Colligare ergo & intercipere partes vna aut duabus antè horis eſt accommodatum: ſi verò tempora ſuſpecta ignorētur, acceſſionéſque inuaſerint, non iam magnoperè harū rerum auxilio indigebimus, veruntamē eis vtendū eſt, atque affectionib⁹ quæ cum rigore inuadūt, itémque doloribus, conuulſionibus, defluxionibus, ſanguinis eruptionibus, palpitationibus, ſingultibus, inflationibus, & vigiliis, perſtrictio conuenit. Interceptio verò omnibus qui vel ex morbo, vel ex ſymptomate refrigerantur, ad-
D hibetur. Perſtrictiones autem vaſis latioribus, in quibus multum ſanguinis & ſpiritus eſt, admoueantur. Ergo ad perſtrictionem aptæ ſunt partes brachiorum quæ ad alas & ad carpum pertinent: crurū verò partes quæ ad inguina, poplites & malleolos ſunt. hoc enim pacto attractio materiæ morbum gignentis retrahitur & auertitur. Interceptio verò ad poplites adhibita prodeſt, quippe quæ materiam contineat, naturalémque calorem ſeruet: idque præcipuè facit ſi cum vnguine admoueatur. Hæc autem auxilia conueniunt iis qui ſtatis temporibus neruorum dolores ſentiunt, cuiuſmodi podagrici & arthritici ſunt:
E incommoda verò cenſentur iis quibus ante acceſſionem ſudores prorumpunt, & quos acceſſiones cum ſudore cōiunctæ obſident: nam ſi vinculis exciperētur, eorum ſymptomata fierent diuturniora. Interceptionis ratio ſit, vt lanæ molles in latos orbes redigantur, hiſque ab extremis manus digitis ad alas vſque brachium intercipiamus: eodémque modo ab inguinibus ad digitos vſque pedum progrediemur. ac partes quidem pedis quæ incuruæ ſunt, itémque genua pluribus lanis excipiemus, quoniam eæ
F partes tum extendendo, tum flectendo facilè denudentur, quum alioqui carnis copia ſit in eis perexigua, atque ita immoderatius refrigerentur: compreſſiones verò pro viribus fiant. Intercipiemus etiā particulas hoc modo: lanarum carpta extremitatibus ſuperdamus, & vinculis laxis ſuperexcipimus, & pro viribus iterum premimus: vbi omnes partes fuerint interceptæ, pulſus eſt per interualla contingendus, ne vitiare vires nos lateat: quo in caſu debemus etiam exteriora contemplari, vt colorem, vt reſpirationem, excretionē, atque decubitum. Sudores verò qui erumpent, ſi ex mora fiant interceptionis, in eáque perſeuerent, ac vires nihil minuantur, boni ſunt iudicā-
G di. In acceſſionibus verò ceſſandum, & interceptiones ſoluendæ: in iis verò quæ calorem extremorum inuadendo augent, æſtate citius expediendæ interceptiones ſunt: hyeme verò diutius immorentur. Quæ autem intercepta ſunt, non ſunt directo exoluenda: ſed partes brachiorum teneris manibus contrectantes, & ea quæ circumiecta ſunt auferentes, æſtate contegere togis oportet, hyeme verò manibus. nàm aeri confertim expoſitæ refrigerantur: cæteras quoque partes exoluimus, quiete eiſdem im-
H perata: ſique fieri poſſit, vt vnico decubitu vtantur.

De deligatione.

Deligationes fiant ad hunc modum: Lata vincula ex lana contorta, aut conſtricta & coacta, aut veſtes attritas capimus, extremitatibúſque circumponimus, &

adhibita cura ne carnes contundantur, comprimendum obſequenter eſt, vt firmiter liges. quod rite procedet ſi vincula & lata & lenia fuerint. ſed magis etiam conſtringuntur poſt ſecundam comprehenſionem: neque enim caro offendetur, ſed comprimetur. Optima verò deligationis quæ ſatis ſit, menſura eſt, vt tota caro quæ circum partes deligatas eſt, cum rubore inſurgat, nóſque vaſorũ excitationem obſeruando, iterum vehementius comprimamus, cauendo ne particulæ in ſtuporẽ cadant, nóſque doloris cauſam afferamus. Optimus autem huiuſce rei ter minus eſt, depulſio rigoris, & extremorum calor, quum ſcilicet inuaſio ſe remittit: in cæteris verò, quum ſymptomata remittuntur.

Antylli de ſuffitionibus, ex primo libro qui eſt de iis quæ extrinſecus occurrunt,

Cap. XIX.

SVffiunt medici mulieres quæ ex vtero ſuffocãtur, ſiue vter⁹ procidat, ſiue refrigeratus, ſiue ſiccatus, ſiue mul to humore perfuſus ſit. Vtimur quoque ſuffitu in morbis comitialibus, heterocrania, capitis dolore, in rectà cer uice ſpirãtibus, in aſthmaticis, in iis qui deflu&ione vexãtur & in iis qui canina cõuulſione capiũtur. In vteri ve róſuffocationibus, & caſu atq; auerſione mulieres ſuffiãt ſe myrrha, aut thure, aut bdellio: ſi verò ſedere mulier poſ ſit, in ſella qua parturientes vtuntur collocabimus, & totam pannis diligenter circumuallabimus, vt nulla pars nuda præter faciẽ ſit. Si verò ſedere aut propter ſuffoca tionem, aut propter imbecillitatem non poſſit, ſuffienda erit igni ſub veſtibus contecto. Vbi vulua procidit, tetris odoribus ſuffienda, vt hirudinum nidore, pennis aut capillis, aut lanis, aut ſpongiis combuſtis: vel ita ſuffitum pa rabimus cõiecto in ollam nouam vino, hæc inſpergem⁹, atque ita ſuffitus fiet. Quum vulua refrigerata eſt, myrrham tritam, amomũ, caſiámque adhibemus: quum exſiccata eſt, ſampſuchum, ſpicam, crocúmque: quũ nimio eſt humore perfuſa, acetum, pulegiũ, irida, thymúmque. Poculum verò ligneum in ollã coniicimus, quod in medio ſit perforatum: poculúmque labris ollæ agglutinam⁹, aut luto figulorum, aut paſta: in foramen verò calamum rectã perforatum ponimus, atque ita aptamus vt nulla ſit perſpiratio, alteri verò calami extremitati fiſtulam plumbeam aptamus, cuius lenẽ ſit labrum: mulierem ipſam in ſella ad partum edendum accommodata, cuius effractum medium ſit, collocamus: tum ignem leniter ſellæ ſubiicimus, & in ſellam calamum imponimus. eſto verò calami tanta longitudo vt plumbea fiſtula calamo aptata ſellam excedat. Fiſtulam hanc ori vuluæ admoueri iubemus, atque ita ignem ollæ ſubdimus: quo incendente, vapor ex iis quæ in olla ſunt elatus & per calamum tranſiens, in vterum perueniet. Circundatur autem plumbum manſuetudinis cauſa, vt ne calamus locum vellicet. Poſtquam ſatis fomenti adhibueris, calamo adhuc vuluæ inſidente, olla ab igni auferatur: nam ſi calamus ſubducatur, quum vapor aſcendens adhuc feruet, ſinus muliebris exuritur. In comitialibus verò, vt cognoſcamus vtrum eo morbi genere teneantur, ex gagate lapide ſuffitus fiet. Vt autem qui comate opprimuntur, expergiſcãtur, ex caſtorio, capillis combuſtis, ſulfure, eboris raſura, cornu cerui no, & equina vngula: in iis quibus altera capitis pars dolet, qui heterocranici vocantur, itémque in ſcotomaticis, & qui canina conuulſione corripiũtur, ex ſerpyllo, hederæ foliis, mãdragora, & fœniculo: in aſthmaticis & recta ceruice ſpirantibus, ex ſulfure, abrotono, hyſſopo, & mẽtha. Quibus ſuffitus adhibentur, ſedere debent, pãníſque circũtegi, & ignẽ in mediis crurib⁹ habere, & inclinatos hianti ore ſpiritũ attrahere. Vbi ſuffitus adhibitus fuerit, cæteri colluendi ſunt melicrato: qui verò thoracem malè affectum habẽt, lacte.

De olfactoriis, ex eodem libro, Cap. XX.

IIs quæ olfactu ſenſum excitant, vtimur in vteri ſtrangulationibus, vt caſtorio aceto diluto, capillis combuſtis, lanis cõcrematis, ſpongia itidẽ, & ellychnio lucernæ nuper reſtincto, ſulfure ignem nõ experto, quæ omnia ex igne ſuffiuntur: itémque hirundinibus fumum eructantibus. Vbi verò vterus procidit, odorari debent ſpicam,

A caſiam, coſtum, iridis folia, vnguenta odorifera, quæ etiã ad animi defectionẽ & nauſeam faciunt: & multò etiam magis vinum cum aliquo eorũ mixtum, aut acetũ in quo thymum, pulegium, ſatureia, origanum, apiũmque immaduerint. folia quoque vitis & roſarum conueniunt. Ad diſſolutionem autem virium quæ ex defectione oritur, hæc olfactoria ſunt apta: panis vſtus, polenta vino ma deſcens, pomum, pirum, melopepo: at qui ex capitis dolore in animi defectionem cadũt, peucedanum, polium,

B baccas lauri, cupreſſi globulos, ſerpyllum, melanthium quod aduritur, odorari debebunt.

De abſtergentibus medicamentis, quæ ſmegmata dicuntur, ex eodem libro,

Cap. XXI.

SMegmata ſolent adhiberi vt cutis ſuperficies abſtergatur: alia vt ſcarificetur aperiatúrque corpus, alia ad porriginẽ, aut ſcabiem, aut morbũ pedicularem exterendum, aut ad lendium moleſtias tollendas valent. Abſtergent autem, nitrum, aphronitrum, ſal, mel, ſalis flos, cimo lia, lomẽtum fabarum, fermẽtum hordeaceæ farinæ, fur-

C fur, cinis communis, pumex omnis, arena: attenuãt autem, veratrum album tritum, alcyonium, ſulfur, herba pedicularis, napy, cachry, pyrethrum, piper, limneſtis, granum Gnidiũ, euphorbium. Ad porrigines verò & ſcabiem, & morbum pedicularem ſmegmata faciunt quæ cõſtãt ex betæ ſucco, ptiſanæ cremore, ſulphure ignem non experto, veratro, herba pediculari, teſta ſepiæ combuſta. omnia autem ſmegmata corpori admouenda ſunt ſine vnguine in linteo ſicco, quum ſiccatum prius fuerit corpus, priúſque ſudauerit.

D De iis qui ſanguinem ſiſtunt, ex eodẽ, Cap. XXII.

EOrum quibus ſanguis cohibetur, alia refrigerando, alia adſtringendo, alia agglutinando, alia ſiccando, alia adurẽdo ſanguinis eruptiones ſupprimũt. Ergo aqua frigida, pſyllii ſuccus, cicutæ, ſeridis, & herbæ ſanguinalis ſiſtit refrigerando: acetum verò, oxycraton, ſuccus portulacæ, plantaginis, rhois ſyriaci, hypociſtidos, balauſtii, adſtringendo: itémque galla, acacia, acreſta, ſquama, ærugo, gypſum, cadmia, ceruſſa diphryges vſtum, Samius aſter, terra Samia, electrum, rubrica Lemnia, & aranearum tela,

E & mãna thuris, cohibet agglutinãdo: & ſpongia noua ace to imbuta, vini fæx & aceti exiccando. at miſy & chalcitis, & atramentum ſutorium, & cauterium, adurendo, & corpora congregando. Initium verò à refrigerantibus & adſtringentibus ducendum eſt, & ad extremum adhibenda ſunt adurentia. Illud porro ſcire conuenit, aliarum partium eruptiones ſanguinis, poſtulare plurima remedia ſanguinem ſupprimẽtia: eas verò quæ ab vtero fluũt, quæque in profundis partibus manent & ſunt, omnino aliter curari: nam minus parent refrigerantibus, quippe

F quum vterus adſtringentibus præcipuè delectetur quæ per os erumpunt, ſiccantia non admittunt, nec quæ modò diximus, ſed iis quæ glutinant curantur: ſed ne iis quidem omnibus, verùm imponi poſſunt & quæ periculo vacant. nam ceruſſa, gypſum, & diphryges, & cadmia veneni vim habẽt: quæ quidem in ſanguinis eruptionibus partium externarum conuenienter adhibentur.

De collyriis, ex eodem, Cap. XXIII.

QVæ collyria propriè dicuntur, ea oculis adhibentur: læuigata verò quæ communiter integra nominan-

G tur, alia apponuntur, alia imponuntur: apponuntur autem vtero: imponuntur verò fiſtulis & ſinibus: quæque vtero adhibentur, purgationes prouocant, & fœtum educunt: ea autem ex colophonia, myrrha, & braſſicæ radice, dictamno, & elaterio conficiuntur. Debent autem collyria longitudinis quatuor digitorum eſſe, eorúmque figura caudæ muris eſſe ſimilis. ſunt etiam linamẽtis aut filo oblongo appendẽda, vt quum tẽporis quod ſatis ſit permanſerint, auelli foras queant. Collyriũ quoque cypri

H no vngendum: ſed animaduertendũ eſt ne vtero inflammato aut dolenti collyriũ admoueatur. Quæ verò fiſtulis & ſinibus indũtur, ea vt agglutinẽtur imponi ſolent. hæc autẽ ex melle cocto fiũt, aut ex taurino glutine, aut ex ærugine, aut ære cõbuſto: quæ fiſtulis indũtur, ea ad callos

exterendos imponimus,fiúntque ex melle,misy,atramen to sutorio, chalcitide,squama nigra,radice marrubii,cedria,& seride.Hæc verò,& quæ in sinus induntur,esto lõgitudinis paris fistulis & finibus:craßitudinis verò minoris, ne cunei instar imponantur. Spongia quoque & papyrus exiccata ex lino inditur,& in fistulas & in sinus exic cãdi causa,si exiccãdi sit neceßitas:trahunt enim hæ ad se humorem, & vt dilatemus aperiamúsque ora fistularum, & locum vt collyria ingredi poßint, præbeamus. Cæterùm collyriorum quæ ad oculos pertinent sylvam & materiam exponimus, vbi de madefactionibus, & cataplasmatis,& empasmatis verba facimus.Vere parare collyria debemus:nam æstate eorum vis euanescit,& præcipuè aromatum aridorum contusorum: at hyeme etiamsi arida contundantur,nihil tamen læděitur.Cum humore autem contritæ inhorrescunt, neque vires remittunt, neque inter se permiscentur. Quandoque etiam(quemadmodum in regionibus quæ hyberna sæuitia rigent)medicamenta in humore trita suas vires hyeme amittunt:siquidem congelantur. Sed nec etiam valde sicca medicamenta conterenda sunt: nam puluerulenta eorum pars quæ purißima facultate est,euaporat,& in nihilum abit.Sicca autem per se terenda sunt,vt per tenuißimum cribrum sine vi traiici cum humore queant:non tamen humor confertim affundendus est, sed paulatim, vt semper strigmentosum & viscosum medicamentum teratur.Ex quo consequetur,vt quæ iniecta fuerint, inter se cohæreant: si verò totus humor affundatur,metallica residebunt,aromatica verò innatabunt,neque inter se vniri cogentur, neque sub pistillum cadent,quippe quæ præcurrant,& cum humore confugiant. Aqua autem esto pluuia. ea nanque tenuis est, & omnia permeat:sin secus, collyrium vino excipiendum erit. Quæ autem ex metallicis parantur, multo tempore læuigantur: quæ ex succis, exigui temporis contritione indigent. Vbi verò satis fuerint læuigata, gummi collyriis additur vt componãtur: & quia postquam siccata sint, facit vt collyria non frangantur:nullam tamen propriam facultatem oculis gummi præbet. Vbi verò cõfecta fuerint,in æneo vase reponentur: nam quæ ad oculos pertinent, meliora ab ære fiunt. At quæ ex succis constant, iis vtendum statim est: quæ verò ex metallicis conficiuntur, inueterata meliora redduntur.

Vsus collyriorum & modus.

Lippitudini autem incipienti conueniunt ea quæ ex glaucio,croco,&sarcocolla conficiuntur,idque præsertim æstate. Defluxioni verò,quæ ex rosis, quæ ex oßibus palmularum combustis, quæ ex summis oleæ coliculis constant:vehemẽtibus doloribus,quæ ex astere,quæ ex amylo, quæque Babylonia vocantur. Ad chemoses verò facit collyriũ ex pompholyge, ex cerussa,ex nardo. Ad vlcera quæ ex thure fiunt,ad affectiones quæ inueterarint, valẽt acria collyria: eadem ad hebetes oculos accommodata sunt. Collyriorum autem materiæ apud omnes sunt: cæterùm in chemosi,& vehemẽtibus inflammationibus infundere collyria conuenit,ne specillũ contingens morbum irritet. In cæteris casibus sublinenda sunt.Verùm oculus non est acie specilli tangendus, sed palpebra inferiore illita medicamentum apponendum. Illitiones verò quæ per subiectionem & quæ per euersionem adhibentur,nescio quid decori continere videntur, cæterùm non sanant:nam quæ ex subiectione fiunt,oculos soluunt,specillo obsistente fricãdo.Quæ verò per euersionem admouentur,palpebris callos obducunt:quæ liquidæ vocantur, vtiles sunt ad hebetudines & incipiẽtes suffusiones,fiúntque ex Attico melle, opobalsamo, felle, & præsertim hyænæ:si id nõ sit,viperæ,aut aquilæ,aut vlturis, aut perdicis, aut gallorum alborum, aut coracinorum piscium: quandoque fœniculi succum capiunt,aut oleum quod ob vetustatem sit pertenue & solutum: aut liquorem cyrenai cum,aut cinnamomum,aut semen eius quod besasa dicitur,quod nos agrestem esse rutam existimamus.Humidæ porro attenuare,calfacere, & purgare poßunt. Omnia autem medicamenta oculorum, & præcipuè liquida, si accommodatè admoueri debeant, non pleno capite,& mol lita aluo adhibenda sunt.Quod præsertim in liquidis obseruandum est, idque in puro aere,austrino,sud dio: nam spirante Noto, & cælo nubilo,aut humido, aut frigido & condensato,inutiliter admouentur.Idem vsu venit in cæteris collyriis quæ ad acumen visus pertinent:itémque in aliis omnibus quæ ad lippitudinem faciunt, eadem aëris obseruatio seruãda est, nisi fortasse quispiam sic vrgeatur vt eis vtatur:quo casu & rarò & paucis vti debebit.

De pastillis,ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

PAstillorum sunt tria genera: quorum vnum potui datur,alterum in aluum coniicitur,tertium illinitur.De pastillis verò qui potui dantur, tum dicemus quum de iis qui ægrotis offeruntur, verba à nobis fient: de cæteris nũc instituta est oratio.Eorum ergo qui induntur alii obtũdunt,alii adstringunt, alii adurũt.Iis qui obtũdunt vtimur in iis quibus per infernas partes acria excernuntur, & quæ intestinum omnino mordeant.Eorũ materiæ sunt amylum,Samius aster,pompholyx, gummi, tragacantha, dulcis radicis succus,opium,manna, bdellium. Hi pastilli triti cum cremore ptisanæ,aut etiam cum polline,aut cre more furfuris, aut lentium decocto iniiciendi sunt. Adstringentibus verò vtimur in quibus fluxum immoderatum sistere studemus, & in quibus roborare intestinum volumus. Horum materia est alumen, acacia, hypocistis, rhus Syriacus, balaustium, œnanthe, galla, malicorium, myrtus. Induntur hi cum succo rosarum,aut lẽticularum, aut plantaginis. Adurentium vsus est in depascentibus vl ceribus. Fiunt illi ex sandaracha,calce viua,squama æris, charta combusta,& cæteris huius generis. Sunt autem im ponendi pastilli huiusmodi, postquam ægroti comederint & biberint, ne stomachus ab exhalatione feriatur. Præterea antequam indantur, clyster ex muria imponendus est,vt vlceribus prius abstersis pastilli indantur, quippe qui eo modo efficaciores sint futuri.Cæterùm quos in iecturi sumus, in vasculum coniectos plurimùm agitare oportet, & ita indere, ne medicamentum in fundo vasis subsidat. Vbi autem canaliculum æno imposuerimus,exprimere debemus,& vertere eodem in loco,ne si fortè vlcere obsideatur ea pars,medicamentum concidat.Pastilli verò qui illinũtur,parẽ vim habẽt cum iis qui infunduntur: nam alii adstringunt, vt is qui ad Andronem authorẽ refertur:itémque is qui à Polyida est confectus, & croceus,& fulu⁹,qui ex lanis sordidis fiunt. Tales etiam sunt qui ex halicacabo constant: valéntque ad exanthemata, herpetas,ignem sacrum,intertrigines, sanguinis eruptiones,& vlcera fluentia. Alii hebetant,&ad epinyctidas,carbunculos,& vlcera maligna faciunt.

De pessis,ex eodem libro,

Cap. XXV.

PEßi vtero soli admouentur. Eorum tres sunt differentiæ:alii nanque molliunt,adstringunt alii,alii denique aperiunt.Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, auersiones, & inflationes vtimur.Fiunt autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino,pinguedine anseris aut gallinæ,butyro insulso,resi na deusta,medulla ceruina,fœnogræco, & similib⁹. Apẽrientes vtiles sunt quum purgationem suppressam prouocare volumus, aut conniuentem compreßámve vuluam emendare: hique ex melle,artemisia,dictamno,brassica, dulcis radicis succo,ruta,& scammonea. Adstringentium vsus contrarius est aperientibus:nam fluorem muliebrem cohibent,& vterum suspensum contrahunt,& prolapsum reprimunt. Cæterùm materiam adstringentium suprà comprehendimus quum de collyriis & pastillis loquere-mur. Peßi craßitudo instar strigmenti,& paulò spißior fa cienda est: deinde lana tortili linamento similis duplicata medicamento tincta in os vuluæ indenda est, sic vt stuppam oblongam alligatam habeat, quo facilè peßus extrahatur.

De medicamentis quæ infunduntur,

Cap. XXVI.

VTimur iis quæ infunduntur,propriè in vtero per spe cillum, quod infundendo in ipsum liquori accommodatum est,quod μητρεγχύτην vocant:in sinu verò qui ante vterum est, per follem. Id verò quod infunditur &

in finum & in vterum, est eiusdem generis. Potest autem infusio mollire, adstringere, calfacere, inflationes discutere, dolores mitigare: quæ omnia pro materia ex qua constat, solet efficere. Debet autem liquida esse, aut oleo paulò crassior.

De vnguinibus, ex eodem libro,

Cap. XXVII.

Vnguinibus vtimur in iis partibus corporis in quibus neque madefactioni neque cataplasmatis est locus, vt in palpebris, auribus, summo naso, & tota facie: siquidem à cataplasmatis grauatur, & à madefactionibus defluentibus læditur. Eadem quoque admouemus iis partibus quæ multum mouentur, quum in eis cataplasmata consistere non queant, & madefactionibus vti non possimus. Præterea inungimus feruidas inflãmationes, & quæ naturam erysipelatis referunt, quæq; & à cataplasmatis & à madefactionibus irritãtur. Exulcerationes quoque quæ in sũma cute sunt, & desquamatas inungim⁹: quippe quæ à cataplasmatis & madefactionibus aggrauẽtur: itémque suggilata, & laxos tumores, & alia permulta inungimus.

Materiæ vnguinum ad frontem & oculos fluentes accommodatorum.

Ex leuibus vnguinib⁹ est album oui vel per se, vel cum rosaceo, vel cum vino adstringẽti, vel cum sitania farina. Valentius fit ex ouo cum manna, aut cum gũmi. Magis etiam colla aqua feruenti resoluta, & cochleæ albæ cum testis contritæ, eæque vel per se vel cum ouo. Crocus quoque cum vino illitus mitigat, & magis etiam glaucium ex vino. Præstantissimum est quod ex Lemnio sigillo, & aceto, aut succo herbæ perdicii conficitur. Acacia itidem fulua cum vino similiter iuuat. Ex his quædam tensam frontis & temporum cutim faciunt, & idcirco vasa comprimunt, & ad sanguinis defluxionem amoliendam valent: alia verò vnà cum protensione, sua adstrictione vasa adstringunt.

Vnguina faciei.

Exanthemata quæ in facie nascuntur, ouo cum cerussa, aut lycio cum amurca superficie tenus decocto illinũtur. Facit hoc etiã ad fissa labia. suffusiones verò succo thapsiæ illinendæ sunt, aut hyssopo viridi. Faciem verò maculatam prius souere debemus thymo, aut satureia, aut origano, in linteum rarum coniectis, & aqua calida decoctis, & floribus impositis ita illinere.

Vnguen aurium quæ inflammatione obsideantur.

Aures inflammatæ, ac præcipuè ex plaga, colla cum aqua, aut myrrha cum vino, aut mãna cum vino illinuntur. Exanthemata verò capitis, postquam derasum caput fuerit, cimolia cum aceto, aut betæ succo oblinimus: quæ humidiora sunt, cedria: quæ glutinosas sanies excernunt, amygdalino vngimus: quæ nasum & nares obsident, vnguine quod ex alumine, myrrha & aloë constat, curantur. Erysipelati verò glaucium, vel succum plantaginis, vel herbæ sanguinalis aut lentisci, aut cicutæ, aut acaciæ, aut hypocistidos adhibemus: sed suillum fel ad erysipelata est omnium accommodatissimum. Humida verò pinguib⁹, vt seuo, butyro, cera Tyrrhenica cum rosaceo, oblinimus: pudenda verò valde adstringentibus & attenuantibus, vt mella cum squama æris, aut aloë cum vino mulso: sed melius est brathy aloë inspergere, atque illinere: intumescentes verò partes in hydropicis, aut aliis generibus morborum, cimolia cum aceto, aut cum fece vini liquida, aut ipsa fæce vngimus. Corpora verò præpinguia, sunt tota melle cui sal admixtus sit, illinenda: sed melius est in eiusmodi coporibus vt calami rore vtamur. Myrmecia verò heliotropii, aut chelidonii, aut batrachii succo inunguntur. Epinyctidas verò liquore cyrenaico, aut parthico cum vino dulci, aut calce viua cum oleo, aut coriandri succo illinimus. Vermes concretos coagulum leporis, aut alterius cuiusuis animalis illitũ educit: ad scabie obsessas partes cardamomum aceto illinimus. Ad ambusta verò, ne pustulæ excitentur, myrrha ex vino læuigata valet: ad idem facit alumen scissile ex aceto & lixiuio, & calx viua ex aqua. Vnguiũ quoq; reduuias alumen liquidũ illitũ mirè iuuat. Perniones nasci non sinit thus, & alumẽ, & seuum suillum illitum. Ad scabiei molestias & pruritus facit herba pedicularis cum viuo sulfure & aceto. Ad tumidas eminẽtias alterci succus valet: ad eminentias verò quæ in ano & pudendis sunt, alumen scissile cum myrrha stacte & atramento sutorio facit.

De malagmatis, ex eodem libro.

Malagmatũ tres sunt maximè differentiæ: alia enim ex quibusdã siccis, radicibus, inquã, herbis & seminibus fiũt: alia ex metallicis, aut iis quæ metallicis proportione respõdentialia ex succis, seuo, lacrymis, & quæ coniunctè molliuntur. Quæ autem ex siccis conficiuntur, coctione nunquã egent, sed solũ liquefactione. In hoc genere sicca sunt liquabilibus affundẽda, quoniam radices & herbæ decoquendo frigerentur. Si verò exigua portio aridorum imponatur, cætera erunt prius decoquenda, & quum ea satis cocta fuerint, ab igni detrahentur, & sicca adiiciẽtur: quæ verò ex metallicis & liquabilibus fiunt, quomodo paranda sint, tum expofuimus quum de emplastris loqueremur. Cæterùm quæ ex siccis constant, hypochondriis, & omnibus mediis partibus cõmuniter, & præcipuè stomacho imbecillo, aut non appenti, aut non concoquenti, aut flatus pleno conueniunt, vt quæ ex seminibus, quæ ex fertula campana, quæque ex sampsucho constant. Defluxione verò laboranti, aut æstuanti, quæ ex œnanthe, quæ ex alumine, quæque ex omphacio fiunt. Lieni verò & iecori conueniunt ea quæ ex myrobalano, ex ammoniaco, ex visco, ex aceto, ex calce, ex cardamomo, ex nitro, ex radicibus capparis cõficiuntur. Pectori & sanguinis reiectationibus adstringentia sunt idonea, vt quæ ex alumine, ex œnanthe, ex salicibus, ex bitumine parantur. Ad tabẽ facit quod ex baccis lauri, quod ex marrubio, quod ex cardamomo, quódque ex lixiuia fit, quæ etiam ischiadicis cõueniũt: at capiti, quod ex baccis lauri, quódque ex cachrye constat. Hæc autem exempli causa dicta sint, quoniam alibi quæ facultates sint malagmatum ad singulas res accõmodatorum, explicatum est. Quæ ex adipe & cera fiunt, præcipuè in neruis & articulis obduratis vtimur, & horum descriptiones apud omnes sunt vulgatæ. Iis denique quæ ex materia metallica parantur, arcubus obduratis, & digestione per halitum indigentibus, adhibentur.

De acopis, ex eodem libro,

Cap. XXIX.

Acoporum commodus est vsus vel in iis qui permanente & assidente impinguatione indigent, quum madefactiones propter earum defluxum nihil magnopere possint: vel in iis quibus propterea quòd morbi inueterarint, madefactiones minimè sunt idoneæ. In quo genere sic post madefactiones acopa adhibẽtur, sicut etiam malagmata post cerata. Acoporum sunt tres differentiæ: calefaciunt, molliunt, cutim scarificant: calfacientibus in acutis morbis vtimur, vbi neruos læsum iri suspicio est: vel quum extrema refrigerata sint, ita vt dificulter calfieri queant: vel quum sudores cum perfrictione ægrum vexant: mollientibus verò, in morbis diutinis. Scarificãtium vsus est in diuturnis morbis qui difficulter amouentur: se gniores sunt, in quibus etiam sinapismum commendamus. Materiam verò scarificantem & calfacientem tum sumus persequuti quum de madefactionib⁹ & emplastris differuimus.

De iis quæ sternumenta excitant,

Cap. XXX.

Sternutamẽta excitãtibus vtimur, vel vt eos qui nimia propensione in somnum detinentur, excitare festinemus, vel vt mentem desipientem ad statum redigamus, vel vt fœtum aut secundas expellamus, vel vt aculeos qui in pectore latent, in aspectum adducamus, vel vt vertiginẽ sedemus, vel vt aliquid expellamus quod in aures conciderit, vel vt diuturnã affectionẽ quæ in capite resideat, amoliamur & discutiamus, vel vt spiritũ prolapsũ siue in parte, siue in toto corpore, erigamus & roboremus, vt in resolutione, in morbo attonito, & morbo comitiali. Excitat autem sternutamẽta castoreũ læuigatum. penna madefacienda est, & ea castoreum excipiendum, ac in nares indendum: & postquam pennam in naribus versaris, nares

comprimendæ ſunt.Si maiore vti velimus,caſtoreo piper A addemus:ſi etiam vehementiore,ſtruthium pyrethro, aut vuam taminiam piperi admiſcebimus: in quo caſu piper album adbibendum eſt.Sinapi verò non eſt accommodatum,quoniam caput replet. Præterea iis qui dictò audiētes eſſe poſſunt, imperandum eſt vt ſpiritum intrò attrahant,& manſuetum lumen, aut ignem, aut ſolem aduerſum intueantur.Melius eſt etiam vt ægrotis ſupinis & ſurſum verſus recūbentibus quàm ſedētibus, ſternutamentum excitans medicamentum imponamus:quúmque ſumpſerint, deambulent, ſi modò poſſint, ſurſúmque reſpi- B ciant:quique lauari poſſunt,lauētur,ita vt caput largè perfundatur.In caro,& cataphora & ſingultu tempus accommodatum eſt vt feſtinemus: idem eſt quum ſecundas aut infantem mortuum expellere oporteat.Ne ſit autem ſternutamentum inefficax,ſed & vbi exciderint iam medicamēta quæ abigendo fœtui prius ſumpta fuerint, vel etiā infeſſus, ita ſternutamentum ciens medicamentum admoueatur. Idem quoque tempus in aliis obſeruandum eſt,& item in iis quæ in aures exciderunt: at in febribus tempus eſt commodum quum febris ſe remitit: in C morbis diuturnis, in diebus intermittentibus.Iі verò qui præſidiorum materiam perſequuntur, vt venæ ſectionis, purgationis,clyſteris, vomitus, & localium, & maiorum, vt cucurbitulæ, arteriarum ſectionis, hirudinum, ſinapiſmique, ea quæ ſternutamenta cient, adhibere poſtremo loco debent.

De medicamentis quæ inſperguntur,quæ empaſmata vocantur,ex eodem libro,

Cap. XXXI.

EMpaſmata,cataplaſmata, & diapaſmata differūt.em- D paſmata enim ſūt quæ, vt immoderati ſudores aut alia per halitum digeſtio cohibeatur,aut vt cutis extremitas ſcarificetur, aut pruritu tentetur, adhibentur: cataplaſmata autem dicuntur quæ vlceribus ſuperdantur: diapaſmata verò quæ ad ſuauem odorem cuti conciliandum, aut toti corpori tribuendum,aut partibus, vt alis & feminibus,accommodata ſunt. Ergo quum ſudores aut digeſtio per halitum infeſtant, vtendum eſt ceruſſa trita,aut gypſo,aut argenti ſpuma, myrto ſicca læuigata, malico- E rio,rhoē ſyriaco,ſorbis ſiccis tritis,polentis,amylo,pollinе,galla acerba,acacia. Vt autem pruritus & ſcarificationem excitemus, eos quibus empaſmata fuerint admouēda,in ſole ſicca frictione confricamus, & prius laxamus ſenſim exercētes, tum empaſmata adhibemus:atque hydropicos quidem arena,fæce vini vſta,cimolia,gypſo,nitro,ſaléque: iſchiadicos, tecta ſolùm ceruice ſpirantes,& diuturnis capitis morbis oppreſſos,ſulfure,ſinapi,naſturtio,cachrye,pyrethro,pipere,& nitro oblinimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, F

Cap. XXXII.

EX cataplaſmatis alia ſordidis vlceribus conueniunt, & ad ea purganda ſunt accommodata, vt æs combuſtum,eruum læuigatū,ariſtolochia longa,panax,cadmia, & diphryges:alia comprimunt carnes excreſcentes. Comprimit autē placidè ærugo, ſquama: magis verò calx,fæx: vehementer verò miſy,chalcitis, atramentum ſutorium, elaterium.Conchulæ verò combuſtæ adhibentur vt morſus ab vlceribus excitatos mitigent. pinus verò & ſpina G Ægyptia & cinis femoribus inſperguntur.

De diapaſmatis,ex eodem libro,

Cap. XXXIII.

DIapaſmata ſunt, ceruſſa, iris, terra ſelinuſia, myrtus ſicca læuigata, lauri baccæ aridæ, manna, ſpica, folium,amomum,iunci odorati flos aridus.

De perunctionibus ex eodem libro,

Cap. XXXIIII.

PErunctionibus vtimur in iis meatibus qui ſenſu percipiuntur: in quos medicamenta ad ſtrigmenti craſ- H ſitudinem indimus,vt in os, in nares,in aures, in ſedem, in meatum vrinæ. Horum vis eſt aut exiccans,aut humectans,aut adſtringens,aut incidens, aut ſoluens, aut denſans,aut læuigās,aut ſiſtens,aut molliens,aut dolorem leniens. Ac ſiccantibus quidem vtimur in aphthis oris & cæteris humidis vlceribus:eodémque modo ſi in naribus aut aliis meatibus humida vlcera & ſaniem emittentia ſint:huius generis ſunt iris trita cum melle illita, linteum nouum combuſtum, paſtillus ex hirudinibus concrematis, amurca olei, fæx vini combuſta, & vino aut aqua reſoluta. Humidæ verò perunctiones ſiccis & carbonum naturam imitātibus vlceribus conueniunt, qualia præcipuè in auribus & naribus oriuntur. Humectantur autem perunctiones quum ex ſuccis humectantibus parantur: quorum ſyluam quum de madefactionibus loqueremur, demonſtrauimus. Sed vitandum eſt ne ſuccos huiuſmodi capiamus,in quibus aliqua vis corrumpendi inſit: ſiquidem tales adhibiti non ſolùm ori, ſed cæteris etiam meatibus ſenſilibus nocent. Quæ adſtringunt, vlceribus oris depaſcētibus,& gingiuarum madoribus,& affectionibus herpetis naturam referentibus,itémque tonſillis, & vuæ laxationibus,& arteriæ defluxionibus accommodātur. Adſtringentium verò materia, tum ſimplicium tum compoſitorum,eſt omnibus perſpicua. In his eſt id quod ex moris conficitur, quódque ex capitulis Punici mali conſtat,& anthera,aut cōfectio quæ ex roſis paratur. Læuigantium vſus eſt in arteria exiccata,aut quæ aſperitatem cōtraxerit,in voce rauca,in gurgulione, in tonſillis occluſis.Ex eo genere eſt tragacantha, gummi, nux pinea, vua paſſa dulcis,mel crudum, faba freſa cum melle,dulcis radicis ſuccus, confectio ex papaueris capitibus quæ ex vino ſcybelite ſit facta.Incidentibus & ſecantibus vtimur in anginis,quum ea quæ nos vexant & quæ inflant, quæ ad guttur & os pertinent, attenuare ſtudemus. Hoc verò genere continetur nitrum cum melle,ſinapis in ſuccum redacta,ſuccus braſſicæ, ſemen rutæ ſylueſtris, pyrethrum, cardamomum cum melle. Iis verò quæ denſare poſſunt, vtimur ad ea ad quæ ſiccantia diximus accommodari: huiuſmodi autem ſunt quæ refrigerant. Quæ verò mollire pollicentur, eiſdem quibus etiam humectantes, conueniunt.

De medicamentis ad aures accommodatis,ex eodem libro,

Cap. XXXV.

MEdicamentorum quæ auribus conueniunt, alia ad dolores ſedandos,alia ad vlcera,alia ad aures purulentas,alia ad ſonitus accommodata ſunt. Opium papaueris lacte aut aqua reſolutum doloribus prodeſt: ad idem facit mādragoræ & cucurbitæ ſuccus,& oleū in quo blatta animal ſit incoctum, aut aſelli qui ſub hydriis naſcuntur,aut terræ vermes: itémque pinguedo phocæ delphinique,& butyrum, & animalium medullæ,ſandaracha ex melle,amygdalinúmque & roſaceum,& irinum,& garus: alumē quoque cum melle & cedria, & paſtillus qui Heræ dicitur. A coribus verò purulentis vtile eſt lentiſcinum, terebinthina, tetrapharmacum reſolutum, confectio ex adipibus,& quæ ex cadmia conſtat, ſi reſoluātur.Ad vlcera verò quæ in auribus ſunt, adhibeatur etiam oleum in quo ſenecta ſerpentis ſit incocta, aut cuminum Æthiopicum:myrrha verò aut thus, aut veratrum nigrum, aut caſtoreum cum paſſo læuigata & inſtillata, ſonitus perſanant.

De iis quæ dentibus conueniunt,ex eodem libro,

Cap. XXXVI.

QVæ dentibus adhibentur, partim concuſſis, partim eroſis,partim dolentibus, partim denigratis conueniūt. Stomatica igitur & perunctiones, vt confectio ex moris, aut quæ ex roſis fit,aut anthera, concuſſos dentes ſiſtūt:idémque faciūt diphryges,æs,ſquama cum melle,ſi dentes eis confricentur. galla quoque nigra aceto incocta,ita vt quarta pars relinquatur, prodeſt vt eo decocto dentes laborantes colluantur. liquidum etiam alumen idem præſtat.Iam & piper in loco inani dentis dolētis impoſitum, dolorem mitigat,eundem lenit galbanum illitum,& cera cū maſculo thure,& acetū,ſi os eo colluatur, & caricæ pingues,& allium, & myrrha incocta. Ne verò nigri fiant aut corrodātur,ea ſmegmata quæ ad dentes accommodata dicuntur,faciunt: ex quo genere eſt ſal cum pulegio,aut cornu ceruino, aut ſepiæ teſta,aut ouorum læuigata putamina.

De ingreſſu in oleum, ex Herodoti libro de remediis extrinſecus occurrentibus,

Cap. XXXVII.

DEſcenſus in ſolium ex oleo conueniunt iis qui diuturnis febribus cum perfrictione conflictantur: iiſque qui laſſitudine fuerũt oppreſſi,& iis quibus dum febri iactantur, dolent nerui qui oſſibus ſunt admoti. Tempus omne accommodatum eſt, omníſque ætas,ſed magis ſenilis. Atque in ſymptomatis cum febri coniunctis apti ſunt huiuſmodi ingreſſus in declinatione: in quartanis verò febribus, etiam in ſtatu. particularia verò tempora ſunt,vt in remiſſionibus in omnibus conueniant: in conuulſis verò & dolentibus,& vrinæ ſuppreſſione,vt feſtinemus. Cæterùm quinta olei pars calfacienda eſt,reliquũ in balnei ſoliis ſit:nam quod in balneis eſt, neque ſatis calidum redditur,neque totum rite ad ignem calefieret:ſiquidem ad ſecundum vſum inutile redderetur, quandoquidem nidoroſum fieret.Solium verò in quo oleum ſit, ad proportionẽ ægrotantis magnũ eſſe debebit. Locetur autẽ in tentorio, aut domo ex omni parte incluſus:eſto autẽ in ſella,ſuper qua endromis ponatur, perforata per interualla quaternûm digitorũ, cuius initia conſuta ſint lignis quadratis oblõgis:id quod facimusquia ægroti qui carnis mole ſunt onuſti, non facilè à ſolio auferantur: dilabuntur enim geſtantium manus.Quod ſi cauẽdum ſit ne fiat, manib⁹ tenaciter apprehẽdenda ſunt corpora,quæ res carnes tenues & imbecillas contundit. Præterea decubitus in nudo ſolio difficilem actionem tum ſua duritia tum verò feruore efficit: æs enim vehementius incaleſcit. quam etiam ob rem iubemus vt ſpongias ſubſternant,vt ad mollia corpora ægroti adnitantur. Foramina verò adhibentur,vt poſtquam fuerint deportati, oleum defluat. Ergo cõſtitutus æger in ſella,caróque reddita æqualis per mollem & moderatam frictionem fuerit.Reuolutis autem lignis,in oleum rite imponatur: reuoluantur verò in cõtrarium ligna,vſquedũ ægrum in ſubiectis ſpongiis ſtatuant, párſque ad caput ſpectans eſto ſublimior.Prima autem olei oblatio mitis eſto: vbi paululum immorati homines in humore quieto fuerint,oleum per ſe agitẽt:quique adſtant,conuenienter rationi eoſdem perfundant. Sed non eſt ignorandum, & multum, & præter animi ſententiam ex eo motu calorem excitari.Si verò feruidiore temperie indigeant,calidius oleum erit affundendum:infuſio verò ad pedes & ad ſolium fieri debet. præterea qui caput perſpergit, immergendus eſt,ſed ſpongia mollis ante oculos admoueatur. Temporis menſura definienda eſt in iis qui ſolutionis cauſa deſcendunt in oleum, vt vel rigorem,vel febrim,vel inflationes ſoluant:& in iis qui alimentũ malè diſtribuunt.in principio enim, vt corporis raritate in facie madidum vaporem capiant: poſtea verò, vt longiore tempore immorentur. Præterea ſciendum eſt, ex hoc ingreſſu in ſolium multos ſudores,atque adeò plures quàm in balneis, excitari. Quocirca vires omnium nobis ſcopi erunt propoſiti:cum quibus ſudorum etiam qui excernẽdi erunt,habenda eſt ratio.Si verò doloris,aut conuulſionis,aut vrinæ ſuppreſſionis cauſa in ſoliũ ex oleo deſcendant, non modò vires, ſed etiam eorum quæ infeſtant elationem aut diminutionem, conſiderare conuenit. Vbi autem è ſolio decreuerimus hominem educere, ligna deuoluimus, & eum auferimus: quúmque in ſella fuerit locatus,ſpõgiis calidis compreſſis,tum linteis obductum efferimus: faciem verò aqua lacteo tepore perfundimus:ſique ob exolutionem fiat, etiam frigida.his confectis eum in tentorium deferre celeriter oportet, aut in eundem locum traducere in quo fuerat prius: etenim in puro temperatóque aëre quamprimùm eum ſtatuere neceſſe eſt,eandémque diligentiam & curam quam iis deberi diximus quos animi defectio premit, adhibere. Eos autem qui morbis per circuitus redeuntibus tenentur,alternis diebus: qui verò ob aliquod ſymptoma vrgens hoc præſidio vtuntur, ſingulis diebus in ſolium demittemus.

De inſeſſu in ſolio,ex hydrelæo, ex eodem libro,

Cap. XXXVIII.

SI debiles ſint qui in hydrelæum ſe demittũt, endromide amicti ingrediantur: ſi robuſti, etiam ſine veſte id faciant. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt,nec minus quàm ſexta pars eſſe debet: qui verò laſſitudinis aut diuturni laboris cauſa in hydrelæum deſcendunt, in ſecunda balnei domo multum temporis inſidere in ſolio debent.

De marinis,ex eodem libro,

Cap. XXXIX.

DEinceps ſequitur vt de marinis dicendum eſſe videatur: hæ nanque medicamentoſa qualitate ſunt præditæ,& ad multas affectiones valent:mordent hæ carnem, & extremitatem cutis vellicant, ſuáque denſatione ac ſiccitate humorem qui nimius redundat in corpore,bibunt atque conſumunt:quamobrẽ vtiles ſunt iis qui articuli defluctione laborãt.Sunto autem hæ tepidæ ad ſummum,vt in eis immorari ægroti diutius poſſint:nam maior caliditas citius quàm par eſt vires ſoluit: nationes verò in iiſdem fiant,vt prædictæ vtilitates capiantur.Quum verò ſint vtiles iis quorum artus defluxione tentantur, & quorum malè affecti ſunt nerui,eædem ſunt incommodæ morbis veſicæ, aut vlceribus, & item exanthematis quæ per ſuperficiem erumpunt. Optimum eſt vt poſt earum vſum balneo vtantur: ſin minus, aqua dulci omnino perſpergantur: nam marinæ humor in corpore relictus craſſeſcit, & cum ſumma moleſtia aëris attractionibus quæ fiunt,aſſidet.Nationibus verò in mari vtantur ii qui frigida,quíque calida lauantur. poſt quos,omnes ii qui oleo ſe vnxerint, vt totam eam humiditatem quæ corpori adhæſit abluant & abſtergant,eradantur. Quoniam verò ſæpenumero affectiones exigunt multarum aquarum experientiam, optimum fuerit ſi vtendum ſit calidis & frigidis,vt ab aquis thermarum, quæ marinas etiam præcedant,initium ducamus.

De ſudorem euocãtibus,ex eodem libro,

Cap. XL.

QVæ ſudorem euocant,non ſolùm iis vaporibus quos ex ſe calidos ſiccóſque mittunt, vtilitatem afferunt: (huius enim cauſa idem faciunt, quæ ad illorum imitationem excogitantur) ſed quadam etiam propria eorum facultate. Etenim tenues euaporantéſque exhalationes in puro & vndique aperto aëre perlatæ, morborũ ſobolem in corporibus eliquant, & reliquum carnis cõdenſant, & totam corporis molem calefaciunt. eadem res ſpiritum firmat,ſique aliquid in eo craſſum & perhumidum fuerit, excernit, ſimúlque humorem qui in capite inſedit, conſumit. Vtplurimum verò contrariam vim aquis ſpontè naſcentibus id habet. Eſt autem iis accommodatum qui caput dolent, quíque ſcotomatici ſunt, & qui difficulter audiunt,& quos aurium ſonitus vrgent: itémque oculis ſuffuſis & ſtomachi madoribus,& defluxionibus,& exanthematis in cute efflorescentibus:malo etiam corporis habitui, & regio morbo inueterato: iis itidem qui & multam & ſegnem carnẽ aceruarunt.Morbos quoque incurabiles ſanat:nam hydropẽ quem cataſarca vocãt nullo alio præſidio vtentem, emendat & corrigit.idem iuuat eos quos aſcitas nominamus. Qui permanentibus diuturniſque morbis tenentur, poſt acceſſiones vti ſudorem euocantibus debent:qui verò prædictorum morborum cauſa experiuntur,ſtatim nulla mora interpoſita vtantur. Neque enim in partibus malè affectis licet fluxum intueri, quum inanitiones ex toto corpore æqualiter fiant: ſiquidem humores ex omnibus partibus expelluntur,caróque humiditates emittens,cum quadem denſa compreſsione ſiccatur, vt ne id quidem quod ſibi infundi poſſit, excipiat.Poſt exudationes alii in balneas & marinas natationes ſe demittant: alii ſolis natationibus contenti ſint: alii calida aut frigida aqua perfundantur. Ordo autem qui in iis vtendis ſeruandus eſt, ſimilis ſit ei quem in aquis perſcripſimus. Quæ verò ad imitationem eorum quæ ſuapte natura ſudorem euocant, excogitantur fomentatiunculæ, quæ multo minorem vtilitatem quàm pollicentur afferant,quum caſus vrget,adhibeantur.

Galeni, de remediis metasyncriticis, Cap. XLI.

IN omnibus diutissimè inueteratis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici metasyncritica nominant, adhibere consueuerũt. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida, aut per se ipsa in partibus affectis inest, aut propter huiusmodi humorum frigiditatem fuerit exorta, medicamenta ex sinape, & thapsia, atque ex similibus adhibeo: ad siccas verò & calidas non vtor. Cæterùm qui dignoscere affectiones non possunt, ad eiusmodi medicamenta, velut ad sacram (vt aiunt) anchoram confugiunt, & sæpe id quod opus est efficiunt, quòd plerosque homines eiusmodi affectiones ob malam & vitiatam victus rationem infestent.

Quæ ruborem inducant, Cap. XLII.

NAsturtii semen coxendicũ capitísque dolores, & cætera omnia quibus rubore opus est, excalfacit æquè ac sinapis, eodémq; modo helenii radix: eáque continuis articulorũ lapsibus, qui ex humore procedunt, opitulatur. Fimo autem colũbarum syluestrium frequentissimè vtor: eo etiã cum semine sinapis contuso & cribrato pro sinapi vtor in ischiade, hemicrania, tenebricosis & terrificis imaginationibus, cephalæa, laterum, scapularũ, tendinũ, lumborúmque doloribus diuturnis. Iam verò facit etiã ad renum vitia, & ad colicas affectiones, & ad pedum articulorúmque dolores, quum nondum callum obduxerint.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber vndecimus.

Ex Dioscoride, de simplicium medicamẽtorum facultate, per ordinem literarum ab A vsque M. & eorundem apparatus.

A

ABrotonum quod fœmina dicitur, arboris specie frutex est, subcandidus, foliis circum ramulos minutim incisis ad seriphi modum, florum plenus, corymbis in summo auri fulgore comãtibus. quod æstate natum est, id gustui amarũ est: tale autem Siculum videtur esse. Alterum verò mas vocatur, éstque sarmẽtosum: folia habet tenuia, vt absinthium. plurimum in Cappadocia, Galatia, & Hierapoli Syriæ nascitur.

Agallochum lignum est quod ex India atque Arabia aduehitur, thyiæ ligno simile: éstque odoratum, cum amaritudine quadam gustum adstringens. cortex corii similitudinem habet, éstque versicolor.

Agaricum fertur radix laserpitio similis, non densa superficie, sicut laserpitium, sed tota rara. eius alterum mas, alterum fœmina. Præstat autem fœmina, rectas intus habens diuisiones: masculum verò rotundum est, & vndique concretum. vtrique gustus in initio dulcescens, mox vbi diffunditur, amarus. Nascitur etiam in Galatia Asiæ, & in Cilicia in arboribus: sed friabile & infirmum.

Ageratum frutex est surculosus, duorum palmorũ longitudine, humilis, simplex, origano valde similis, vmbellam habens, in qua maximè bullæ aureæ sunt: elichryso minor.

Anchusa (quam alii calyca, alii onocleam vocant) folia habet lactucæ, cuius acuta sint folia, similia, hirsuta, aspera, magna, multa, vndique ab radice per terram sparsa, spinosáque radix: est digiti crassitudine. sanguinei coloris æstate prouenit, manúsque inficit. nascitur autem læto solo.

Est & alia quam Alcibiadium aut Onocholes vocauerunt. Differt hæc à superiore, quòd minora folia habeat. æquè autem est aspera, ramulósque habet exiles, in quibus flos est, purpureus aut puniceus: radices rubras oblongas, & per messem sanguineo quodam succo fluentes: nascitur autem solo arenoso.

Quinetiam alia anchusa est quæ lycopsis nominatur, huic adsimilis: habet autem fructum puniceum, quem siquis commanducatum in os serpentis inspuerit, eum enecabit.

Lycopsis verò quæ à quibusdam anchusa vocatur, folia habet lactucæ foliis similia, sed longiora & crassiora, & aspera, ad caput radicis decidua. Caulis exit lõgus, asper, rectus, adnatis multis cubitalibus asperis, in quibus flores parui purpurei sunt. radix rubra & adstringens. nascitur in campestribus.

Adiantũ (quod alii polytrichon vocãt) folia habet exigua, coriandro similia, & in extremo incisuris diuisa. Cauliculi ex quibus exoriuntur, nigri, extremæ gracilitatis, dodrantales: nec florem, nec fructum fert. radix est inutilis.

Adiantũ aliud est (quod trichomanes aliqui appellant) filici simile, paruum, læue: foliis tenuibus in ordine vtrinque digestis, lenti similibus, contrariis inter se, in ramulis paruis, tenuibus, acerbis, subnigris.

Ægilops herbula est, folia habens tritico similia, molliora tamen. In summo autem capite duo aut tria semina rubra fert, inter quæ aristæ veluti capilli prodeunt.

Aizoon (*id est, semperuiuum*) magnum (alii buphthalmõ, *id est, bubulum oculum*, alii stergethron, *hoc est, amorem concilians*, vocarunt) caules cubitales emittit, & etiam maiores pollicis crassitudine, pingues, egregiè virentes, incisuras habentes vt vallaris tithymalus. Folia habet pinguia, pollicis magnitudine, in acumine linguæ similia. quæque inferiora sunt, in terram conuexa sunt: quæ verò in capite, concreta inter se, circulum oculi instar circunscribunt. Nascitur in locis montanis, & supra domicilia in vasis fictilibus quidam ipsum conserunt.

Aizoon minus in parietibus & vmbrosis sepulchris & petris, & murorum coronis nascitur. cauliculi multi ab vna radice prodeunt, repleti foliolis pinguibus, paruis, & in summo acuminatis. Exit etiam è medio caulis, dodrantali fere magnitudine, vmbellam habens, floréque tenues virides, multos. folia verò eandem quam superius vim habent.

Aizoi tertium genus videtur esse quod alii portulacam agrestem aut telephion vocant. Folia habet latiora ad portulacæ similitudinem, itémque hirsuta. nascitur in petris.

Æthiopis folia habent verbasco similia, valde hirsuta, & densa, in orbem circa imam radicem redacta. Caulem quadrangulum, asperum, apiastro aut arctio similem, multis aliis concauum. semen erui magnitudine in singulis vasculis geminum: radices ab eodem fundo numerosas, longas, crassas, sapore glutinoso. Siccatæ verò nigræ, duræ, & cornibus similes redduntur. plurima nascitur in Messenia & Ida monte.

Acacalis fructus est fruticis in Ægypto nascentis, qui

femini myricæ quadantenus eſt ſimilis.

Acacia naſcitur in Ægypto. ſpina eſt arboreſcens, fruticoſa,non rectà in altum creſcens, flore albo, ſemine ceu lupinorum,candido in ſiliquis,ex quo ſuccus exprimitur,& in ſole ſiccatur,ex maturo niger,ex immaturo ſubrufus.Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in acacia eſſe poteſt. Aliqui etiam ex foliis vnà cum ſemine ſuccũ exprimunt.ex hac etiam ſpina manat gummi. Lauatur in aqua ad oculorum medecinam ſuccus identidem confricatus, abiectis iis quæ in ſummo concreuerint, donec pura aqua relinquatur,atque ita in paſtillos cogitur. Vritur etiam in olla cruda cum tegulis in fornace, torretúrque ad carbones perflata. huius ſpinæ decoctũ ſolutos artus fotu ſiſtit. Naſcitur altera acacia in Cappadocia & Ponto,quæ Ægyptiæ quidem eſt ſimilis,cæterùm minus efficax,& oculorum medicinæ inutilis.

Acaliphes, *hoc eſt urticæ*, quam cniden vocãt, duplex eſt genus:alterum agreſtioribus,aſperioribus, & nigrioribus foliis eſt,ſeménque lini ſemini fert ſimile, ſed minus:alterum exili ſemine,& non ita aſpero.

Acantha,ſpina alba in montanis & ſyluoſis locis naſcitur:folia habet chamæleonti albo ſimilia, ſed anguſtiora candidioráque,& aliquantum hiſpida.Caulem habet ſpinoſum, candidum, duos cubitos excedentem,ad policis craſſitudinem,aut etiam maiorem,ſubalbum,inanem.In acumine caput eſt ſpinoſum,echino marino ſimile:eſt tamen minus & oblongum.flores eius purpurei, in quibus ſemen eſt vt cnicus,ſed rotundius.

Acantha Arabica albæ eſt acanthæ ſimilis. adſtringit.

Acanthium folia ſimilia habet albæ acanthæ, in ſummis extremitatibus aculeata, in quibus eſt lanugo inſtar araneæ telæ:qua collecta,& in vnum conducta,bombycis effigiem præbent.

Acanthus,aut melamphyllos, aut pæderos, naſcitur in hortis & petroſis & aquatilibus locis: folia multo latiora habet quàm lactuca,inciſuris diſtincta,vt erucæ folia, nigra,pinguia,læuia: caulem leuẽ, duorum cubitorum,digiti craſſitudine, per interualla vſque ad verticem foliolis quibuſdam veluti nucamentis oblongis hyacintho ſimilibus cicundatum, è quibus flos albus, ſemen oblongum,luteum,caput thyrſi figura: radices ſubſunt glutinoſæ,fulueſcentes, longæ. Naſcitur etiam agreſtis acantha carduo ſimilis, aculeata, & breuior quàm ea quæ in ortis prouenit.

Acinus, *hoc eſt, ocymaſtrum*, herba eſt coronaria,tenui ramulo,ſimilis ocymo,hirſutior,& odorata.à nonnullis verò in hortis ſeritur.

Aconitum, vel pardalianches, vel cynoctonon, folia habet tria aut quatuor cyclamini aut ſylueſtri cucumeri ſimilia, minora tamen & aſpera: caulis eſt dodrantalis:radix ſimilis caudæ ſcorpionis, alabaſtri modo ſplendens.

Aconitum alterum eſt quod lupicidam vocant: plurimùm in Italia montibus Iuſtinis prouenit,ſuperiore præſtantius. folia autem habet platani ſimilia, ſed pluribus inciſuris diſtincta, & multo minora, & nigriora. caulem habet vt filicis germen glabrum, cubiti altitudine, aut etiam maiorem. Fructus in ſiliquis quodammodo oblongis: radices cirris ſquillarum ſimiles,nigræ.

Acorum folia habet iridi ſimilia, ſed anguſtiora:radices non diſſimiles, complicatas, non in rectum ſed obliquum tendẽtes,& in ſuperficie geniculis interſectas, ſubalbas,guſtui acres,& odori nõ ingratas.Præſtat autẽ albũ, & denſum, & non exeſum, & plenum, & odoratum.tale autem eſt quod in Colchide,quódque ex Galatia allatum, aſplenum nominatur.

Actæ, hoc eſt ſambuci altera ſpecies eſt quæ in arborẽ aſſurgit,ſurculos arundinis forma habet, rotundos, albicantes,oblongos,cauos:folia quaterna quináve per interualla ex virgis prodeunt, iuglandi nuci ſimilia, graueolentia,& longiora.in extremo autem caule circinatæ vmbellæ,flores candidi,fructus terebintho ſimilis, qui in nigro modicè purpuraſcit,acinoſus, copioſi ac vinoſi ſucci. Altera verò ſpecies quam chamæacten (*hoc eſt ebulum*)

A aut heliaſactẽ vocãt,minor eſt,& herbæ ſimilior. caulem quadratum habet,multis geniculis interſeptum, folia per interualla ex ſingulis geniculis exeunt amygdalæ ſimilia, per orbem ſecta, & longiora, graueolentiáque.in ſummo vmbella eſt ſimilis antedictæ, itémque flos & fructus.radix longa ad digiti craſſitudinem ſubeſt.

Halimus,frutex eſt ſepimentis idoneus, rhamno ſimilis,ſpinis vacans, folia oliuæ ſimilia, latiora tamen gerit. Naſcitur maritimis locis & præruptis, itémque in ſepibus:parantur eius folia coquendo ad veſcendum.

B Althæa,aut hibiſcus ſylueſtris, maluæ ſpecies eſt. folia habet rotunda,vt cyclaminum, & lanuginoſa. florem roſaceum,trium cubitorũ caulem, radicem glutinoſam,intus albam.

Aliſma (quod alii damaſonium, alii lyron appellant) foliis eſt plantagini ſimilibus,anguſtioribus tamen, & in terram deflexis,caule tenui & ſimplici,ad cubiti altitudinem:capitulo ad thyrſi formam, floribus albis, ſubpallidis:radicibus,quales nigri veratri ſunt, tenuibus, odoratis,acribus,ſubpinguibus,aquoſa loca amat.

C Aloë habet ſcillæ folium, craſſum, pingue,in rotundo modicè latum,retrorſum pandum:folia vtrinque ex obliquis ſpinulas raras & mutilas habet.caulis aſſurgit antherico ſimilis.flos eius alb⁹:fruct⁹ haſtulæ regiæ ſimilis.grauis eſt odoris, guſtui amariſſima. radicem vnicam, ceu palum humi defixum,habet.Plurima verò in India naſcitur,vnde & liquor comportatur. Oritur quoque in Aſia, & quibuſdam maritimis locis atque inſulis,vt in Andro. Sed ad exprimendum ex ea ſuccum inutilis: glutinandis verò vulneribus trita atque illita eſt accõmadata. Duplex
D autem eſt eius liquoris genus:alterum arenoſum,quod purioris aloës ſedimentum eſſe videatur, alterum ad iecoris formam.Eligito pinguem,calculis vacantem,ſplendẽtem,ſubflauam,friabilem,iecoris modò concretam,facilè liqueſcentem,& quæ eximiæ amaritudinis ſit: nigram verò,& quæ non facilè frangitur,reprobato. Adulteratur gummi admixtione,quod guſtu deprehenditur & amaritudine,& odoris intẽtione,& quòd digitis friata,ad minimũ vſque ramẽtum non diſſoluitur. Alii acaciã quoque miſcent. Torretur autẽ etiam ad oculorum medicinas in
E pura & igni candente teſta:rudiculáque ſubinde verſatur, donec tota æqualiter cãdeat.lauatúrque abiecto eo quod arenoſum eſt,tanquam inutili:quod verò pinguius & leue ſit,ſeruatur.

Alſine,nonnulli myoſota(*id eſt, muris auriculam*)vocant, quæ inde nomen traxit quòd folia muris auriculæ habeat ſimilia: dicitur autem alſine,quod *ἄλση, id eſt lucos*,& vmbroſa amet luca.folia ſimilia habet helxinæ, ſed humiliora,& longiora,non hirſuta. Quum teritur, cucumeris odorem refert.

F Alyſſon exiguus eſt frutex,ſubaſper,ſingulari caule,foliis rotundis,in quibus fructus ſunt vt duplices clypeoli,in quibus ſemen modicè latum continetur.Ipſum verò mõtanis & aſperis locis naſcitur.

Alypon fruticoſa eſt herba, & ſubrubra, foliis tenuibus, ramuliſque tenuibus, flore molli & leui. radix plena eſt acris ſucci,ſemen verò epithymo ſimile.Naſcitur maritimis locis,ac præſertim in Libya:quanquam in aliis etiam pleriſque prouenit.

Ambroſia (quam alii botryn, *id eſt racemum*, alii arte-
G miſiam vocarunt) fruticulus eſt racemoſus, triũ dodrantum. huic folia quâ caulis erumpit, exigua, vt rutæ folia, ſurgunt:ramuli exiguis ſeminibus ſunt pleni, inſtar racemulorum,quæ nunquam florent, vinoſo odore. radix tenuis eſt duûm dodrantum. In Cappadocia verò coronis inſeritur.

Ammi(alii Æthiopicum cuminum) notum eſt ſemen hoc exiguum. Multo exilius cumino eſt. origani ſaporem guſtui affert. probato quod purum eſt, & furfuris expers.

H Ammoniacum ferulæ liquor eſt.totus frutex cum radice agaſyllus dicitur. probatur bene coloratum, ligni expers, thuris ſapore, calculis vacans, denſum, ſine ſordibus,caſtorei odorem referens,guſtui amarum. Hoc verò *θραῦμα hoc eſt, fragmentum*, vocant: quod verò terram aut

lapillos habet mixtos, φύραμα, *hoc est mixtionem*, appellant. nascitur in Libya ad Iouis Ammonis templum: estque succus arboris ferulas gerentis.

Amurca est olei sedimentum. hæc decocta cupreo vase, ad mellis consistentiam adstringit, & ad eadem ad quæ lycium facit.

Agrestis vitis sarmēta vitis viniferæ modo lōga emittit, lignosa, aspera, folia hortensi solano similia, longiora tamen & latiora. florem habet vt capillos muscosos. fructum fert exiguis vuis similem, quum maturuerit, rubrū. rotunda est, acinorum figura.

Alba vitis (ab aliis bryonia, ab aliis ophiostaphylon, *hoc est, serpentum uitis*, ab aliis chelidonium, ab aliis psilothrum vocatur) folia clauiculósque satiuæ viti similia habet, magis tamen hirsuta sunt omnia, & propinquis fruticibus sese clauiculis applicāt. fructum fert racemosum, rufum, quo pilis coria spoliantur. huius asparagis decoctis vescuntur qui aluum & vrinam cient.

Ampelos, *hoc est, uitis nigra* (quam propriè bryoniam nonnulli vocant, alii Chironiam vitem nominant) foliis est hederæ similibus, sed ad smilacis hederæ folia propius accedentibus: caule quoque ei simili: verùm hæc in omnibus maior. ipsa quoque suis clauiculis arbores apprehendit. fructus eius racemosus est, viridis in initio: cō coctus verò, niger. radix extrinsecus nigra, intrinsecus coloris buxei.

Ampelos agria, *hoc est, uitis agrestis, uel labrusca*, duplex est: alterius vua non maturescit, sed ad florem vsque producit eam, quæ οἰνάνθη, *id est flos uitis*, appellatur: altera fructum absoluit, eáque paruos habet acinos, & nigra est, atque adstringens.

Amygdalæ amaræ radix decocta & trita, ephelidas in facie emendat. ipsæ itidem amygdalæ illitæ idem efficiunt. admotæ menses cient. capitis dolori medentur illitæ fronti cum aceto & rosaceo. faciunt ad epinyctidas, ex vino: ad vlcera verò putrescentia serpentia & canum morsus, ex melle. in cibo sumptæ leniunt dolorem, ventrem molliunt, somnum conciliant, vrinam prouocant, ad sanguinis reiectationem cum amylo & mentha sumpta valent. ad renū verò & pulmonis vitia ex aqua potui dantur.

Amylum laudatissimum est quod conficitur ex tritico purgato & loto, & macerato in aqua dulci, abiecta quinquies per diem aqua, & si fieri potest, etiam per noctem. Vbi emollitum fuerit, aqua sensim absque agitatione effundenda est, ne id etiam quod residere debet, simul defluat. Quū mollissimum redditum videbitur, aqua abiecta pedibus terendum est, tum aqua affusa furfures supernatantes cribro eximendi: quod supererit per colum traiiciendum, mox vt excolatum fuerit, in nouis tegulis in sole ardentissimo siccandum. nam si vdum paulisper maneat, acescit.

Amomum præstantissimum est Armeniacum, quod auri colore est, habétque lignum subfuluum, & valde odoratum: medicum verò, quoniam in campestribus & aquosis locis nascitur, infirmius est: magnum viridéque est, & tactu molle, lignis fibrosis, origani odore. Ponticum verò subfuluum, fractu difficile, racemosum, plenū fructu, odore feriēs. Eligito recens, album, aut subrubrū, nō adstrictum aut compactum, sed solutum & diffusum, plenum seminis, vuarum racemulis similis, graue & valde odoratum, sine carie, acre, gustum mordens, simplici colore, & non vario. Adulterant amomum nonnulli admixta herba amomide, quæ est amomo consimilis, quæ tamen odore & fructu vacat. ea in Armenia nascitur. florem habet origano similem. Porrò in huiusmodi rerum probationibus fragmenta semper vitanda sunt elige verò quæ ab vna radice suos ramos integros habent.

Anagallidis duplex est genus, flore differens: nam quæ cæruleum fert florem, fœmina: quæ puniceum, mas dicitur.

Anagyris (alii helcopon vocant) frutex est foliis & virgis vitici similis, arborescens, grauissimi odoris, flores brassicæ similes. fructum in exiguis siliquis fert, renum

A figura, varium, solidum. durescit vua maturescente.

Androsaces in Syria nascitur, locis maritimis. herba candida est, tenui ramulo, amara, foliorum expers, folliculum in capite habens quo semina continentur.

Androsæmon (alii dionysiada, alii ascyron vocant) frutex est tenues habens ramulos, surculosus, virgis puniceæ coloris, foliis rutæ triplis, quæ trita vinosum succum emittunt. Complures alas habet in cacumine vtrinque expansas, circa quas flosculi parui sunt lutei coloris. in ger- B minum capitulis fructus est nigri papaueris similis, veluti punctis distinctus: coma verò confricata resinosum odorem exhalat.

Anemone duplex est: altera satiua, agrestis altera. itémque ex satiua, alia est quæ puniceos flores producit, alia albescentes & lactescentes, vel purpureos. folia habet coriandri, tenuioribus propè terram diuisuris: cauliculos habet fibrosos tenuésque, in quibus flores quales sunt papaueris insident. media capitula nigra sunt, vel cærulea. radix oliuæ magnitudine, vel maiore, ferméque geni- C culis quibusdā intersepta. Agrestis verò in omnibus maior quàm satiua est: folia habet latiora durioráque, caput oblongius, florem puniceum, radiculas tenues, & plures. est etiam quæ nigra folia habet, acriórque est. Qui verò ab agresti anemona nesciunt argemonā, & papauer quod rhœam vocant (de quo inter papauera dicemus) distinguere, quòd flos eiusdem coloris punicei in vtroque visitur, falluntur, & argemonam eupatorium nominant: & tamen argemones & papaueris rhœadis color minus profundè puniceus est, & serius quàm anemone florent. D Præterea argemone liquorem croci saporis, gustui valde acrem, rhœas verò album & acrem emittit: & vtrunque habet intermedia capitula agresti papaueri similia, nisi quòd argemonés capitulum in superiore parte latiusculum, rhœadis verò angustius: anemonæ verò neque liquorem emittunt, nec vasculum habent, sed quasi asparagi cacumen. ad hæc, in agris illæ plerunque nascuntur.

Anethini confectio: Olei veteris lib. XI. vnc. VIII. florum anethi tantundem, diem vnū oleo macerabis, tū manibus exprimes, atque repones. si iterum velis perfundere, recens anethum eo modo macerato. Potest hoc v- E teri partes mollire, & aperire. contra rigores circuitu redeuntes accommodatum est, calfaciens, & lassitudines discutiens. prodest etiam doloribus articulorum.

Anthemida (aliqui leucanthemon, aut heranthemon, aut chamæmelum, aut melanthemon: alii chrysocalliam, alii calliam vocant) huius tria sunt genera, floribus tantummodo differentia. capitula habent rotunda, intus alba, & flosculum aurei coloris continent: foris verò orbiculato ambitu alba, aut lutea, aut purpurea sunt. collig- F itur vere.

Antyllis est duplex: altera habet folia & ramulos lenti similes, dodrantis altitudine, recta habet folia molliáq;: radix tenuis & parua: nascitur subsalsis & apricis locis, gustui subsalsa apparet. alterius verò folia & ramusculi, chamæpytii similes sunt, hirsutiores tamen: eius flos purpureus est, grauissimi odoris: radix vt cichorii.

Anonis (quam ononida aliqui vocant) dodrantales habet ramulos, & etiam maiores, fruticosos, frequentibus geniculis plenos, alas multas habentes, capita rotunda, foliola parua, exilia, ad rutæ aut loti pratensis foliorum similitudinem, subhirsuta, odorata, non insua- G uia. Sale conditur hæc antequam spinas producat, estque suauissima. Ramuli quoque spinas habent acutas surculorum more, firmas, crassas. radix ei est firma & candida.

Aparine (quam philanthropon vocant) semen durum, rotundum, in medio subcauum, vt vmbilicum, habet. vestibus hæc herba adhæresci. pastores ea coli vice vtuntur ad pilos è lacte eximendos.

Apion (quidam ischiada, quidam chamæbalanū agre- H stem, alii linozostin vocant) ramulos binos aut ternos ab humo se tollēres spargit. folia habet rutæ similia, sed oblongiora & viridia. fructus exiguus inest. radices asphodelo similes, rotundiores tamen, & ad piri figuram, liquoris

plenæ: nigro foris cortice, intus albo.

A

Argemone est tota agresti papaueri similis. folia habet anemones diuisa, caulem puniceo flori similem. caput rhœadis papaueris, sed oblongius, & latius in parte superiore. radix est rotunda, liquorem emittit crocei saporis, acremque.

Arisarum perexigua herba est, radice ad oliuæ magnitudinem, estque aro acrior.

Aristolochia rotunda folia habet hederæ figura. odorata cum acrimonia, subrotunda, tenera, multis germinibus ab vna radice prodeuntibus. sarmenta oblonga sunt, albi flores, pileolis similes: quod in eis inest, rubrum est, & malè olet. Longa verò aristolochia folia habet oblongiora quàm rotunda, & ramulos exiles, longitudine dodrantis, florem fert purpureum, malè olentem, qui quum cœpit efflorescere, piro fit similis. rotundæ autem radix orbiculata est ad modum rapi: longæ verò radix est crassitudinis digiti dodrantalisque, aut maior. vtrique folia sunt intus buxea, amara, & virosa. Est etiã quædam longa quæ clematitis vocatur, quæ ramulos exiles habet, folia subrotunda, semperuiui minoris similia, floribus referta qui similes rutæ sint. radices eius sunt longissimæ ac tenues, quæ corticem crassum & aromaticum odorem referentem habent, qui propriè conficiendis vnguentis est idoneus.

B

C

Arcion (sunt qui prosopida vocent) folia habet cucurbitæ similia, maiora tamen & duriora, & nigriora, & hirsuta. caule vacans herba est, radix magna & alba.

Arction (alii arcturum vocãt) foliis est verbasco similibus, hirsutioribus tamen, rotundioribúsque, radice tenera, alba, dulci, caule longo, molli: fructu denique cymino paruo simili.

D

Arnoglossum, *hoc est plantago*, (quam alii heptaneuron, alii polyneuron vocant) duplex est, maior & minor. nam minor plantago folia habet longiora & angustiora, ac læuiora, caulem angulosum, in terram inclinatum, flores pallidos, semen in summo caule: maior verò est virentior, latiore folio, oleris figura. caulis etiam huius angulosus est, subruber, cubiti altitudine, à medio vsque ad verticem tenui semine circundatus. radicibus nititur teneris, multis, hirsutis, albis, digiti crassitudine.

E

Arum (quod lupha à Syris vocatur) folia emittit dracontii foliis similia, minora tamen, & maculis minus distincta. caulem dodrantalem fert, subfuluum, pistilli speciem, in quo croci sapore fructus est. radix alba, ad dracunculi radicem accedens, quæ quoniam minus acris est, ideo elixa estur. sale condiuntur folia, & vesca fiunt: per se etiam siccata, elixa comeduntur.

Artemesia plerunque in maritimis locis nascitur. herba est fruticosa, absinthio similis, sed maiora pinguioráque ei sunt folia: éstque eius altera virens, foliis latioribus, itémque ramulis: altera tenuior, exiguo flore, albo, graui odore. æstate autem floret. Nonnulli verò in mediterraneis locis nascentem herbulam ramis tenuioribus, singulari caule, admodum exiguam, flore refertam tenui, cuius color ceræ similis est, artemisiam appellant: est enim hæc odoratior quàm superior.

F

Asarum folia habet hederæ similia, sed multo minora & rotundiora. flores inter folia ad radicem purpureum altero aut cytino similem, in quibus semen est acino simile. radicibus innititur multis, geniculatis, tenuibus, lætis, gramini similibus, sed multo gracilioribus, & odoratis, & calfacientibus, & linguam mordentibus. nascitur montibus vmbriferis: plurimùm verò in Ponto, & in Phrygia, & Illyride, & Iustinis Italiæ montibus.

G

Asclepias ramulos longos emittit, in quibus folia sunt hederæ similia: radices habet multas, tenues, odoratas: flores grauis odoris: semen, quale est pelecini. in montibus nascitur.

Ascyron (quod androsæmon quidam vocant) hyperici est species, magnitudine differens, ramulis maioribus, fruticosius, & puniceum. flores luteos profert, fructum hyperico similem, odore resinæ, cuius attritu digiti fere cruentantur, vt vel ob hanc causam ἀνδρόσαιμον sit vocatum.

H

Asphalathus probatur qui grauis est, quiq; detracto cortice rubescit aut purpurascit, densusque est, odoratus, gustu amarescens. Est & aliud eius genus album, lign. sum, inodorum, quod etiam deterius censetur.

Asplenum (sunt qui scolopendrium, qui hemionium, sunt etiam qui pteryga vocant) habet autem folia scolopẽdræ animali similia, eáque plura, & ab vna radice prodeuntia. in petris & parietibus siliceis, & opacis, caule, floribus, fructu vacantia nascuntur. incisuris verò vt polypodium distincta sunt, subflaua inferius & hirsuta, at superius viridia.

Astragalus frutex in terra est, foliis & ramulis ciceri similibus, floribus purpureis paruisque. radix ei subest rotunda, grandis raphani modo, adnatas appendices firmas habet, itémque nigras, durissimas, vt cornua inter se implicitas, gustúque adstringentes. nascitur locis vento perflatis niualibúsque. copiosè in Phæneo Arcadiæ prouenit.

After Atticus, aut bubonium, ramulus est lignosus, in quo summo flos est luteus, qualis est anthemidis. capitulum vndique diuisum: foliola quoque habet stellæ similia. folia verò quæ circa caulem sunt, oblonga sunt atque hirsuta.

Asphaltus, *hoc est bitumen*, præstat cæteris Iudaicum: probatum autem est quod purpuræ modo splẽdet, odore intento, & graue: nigrum verò & sordidum, prauum est: adulteratur pice admixta. Nascitur in Phœnice & Sidone, & Babylonia, & Zacyntho. Vocatur etiam quoddam bitumen nepta aut aphtha, éstque id quod ex bitumine Babylonio excolatum est, colore candido: quin nigrum etiam inuenitur, quod vim ignium rapacem habet, ita vt per interualla ipsos arripiat. Valet hoc ad suffusiones & albugines oculorum.

Atractylis, aut cnicus agrestis, spina est cnico similis, multo autem minor. folia in summo ramulo habet: magna ex parte nuda est: ea fœminæ pro fusis vtuntur. habet etiam comam in summo aculeatam. flos pallidus est, radixque tenuis.

B

Balaustium est agrestis punici flos: eius multa sunt genera: siquidem & album, & purpureũ, & rosei coloris inuenitur. est autem cytino punici simile. exprimitur ex eo succus, vt hypocistis & cytinus.

Baccharis herba est odorata, quæ coronamentis indicatur, cuius aspera sunt folia, caulis angulosus, dodrantis altitudine, subasper, adnata etiam habens. flos ei est purpureus, albicans, radices nigro cinnamomo similes: amat autem aspera & squalida loca.

Balanos, *id est glans*, vnguentaria, fructus est arboris quæ myricæ est similis, qui fructus auellanæ nuci quam ponticam vocant, est æqualis: cuius interior pars expressa humorem, vt amara amygdala, ex se mittit, quo ad preciosa vnguenta vtuntur pro oleo. nascitur in Æthiopia, & Ægypto, & Arabia, & ad Petram Iudææ oppidum. excellit bonitate quæ recens est, plena, alba, cui facilè cortex detrahitur.

Ballote (ab aliis nigrum marrubium vocatur) caules quadratos ex se mittit nigros, subhirsutos, ab vna radice permultos: folia habet marrubii, sed maiora, & rotundiora, nigra, & hispida, ex interuallis in caule dispositа, apiastro similia, fœdi odoris. quamobrem hanc nonnulli apiastrum appellauerunt. flores quoque in rotæ speciem caules circumplectuntur.

Batos Idæa, *id est rubus*, hoc nomen inuenit, quia plurima eius copia in Ida nascitur, éstque hic rubus multo tenerior quàm caninus, spinásque paruas habet, atque spinis vacans inuenitur.

Batrachion, *id est ranunculum*, appellant quidam agreste apium. huius genera sunt plura: vnum enim coriandri habet folia, latiora tamen, & subalba, & pinguia: florem luteum, quandoque purpureum: caulem non crassum, ad cubiti altitudinem, cui radix alba & longa adiuncta est, quæ ellebori modo appendices habet. nascitur secũdum aquarum decursus.

Secundum genus est geniculosius, & longiorem habet

caulem,& pluribus foliorum sectionibus, atque acerrimum.

Tertium verò est admodum exiguum,molesti odoris, aurei floris: cui accedit etiam quartum eidem simile,sed lacteo flore.

Bdellium est arboris Arabicæ lacryma. probatum autem est quod gustu amarum est,translucidum,ad glutinis taurini modum,interius pingue,facilè mollescens,lignorum & sordium expers,in suffitu odoratum,vngui simile. Est autem quoddam sordidum & nigrum, in offas cōuolutum,aspalathi odore,quod ex India aduehitur. ex Petræa quoque Arabia resinosum & liuescens affertur, bonitate inferius. Adulteratur gūmi admixtione: quódque tale est,non ita amarescit in gustu, nec ita odoratum in suffitu est.

Betonica herba est cuius caulis est quadratus, tenuis, altitudine cubiti & aliquanto maior:folia longa, mollia, quercui similia,quorum ambitus incisuris diuisus est,odorata: quæque ad radicem sita sunt,maiora. in summo autem caule semen est satureiæ modo spicatum. Huius folia legenda sunt, & siccanda, quorum etiam frequentior est vsus. radicibus tenuibus,vt veratrum,innititur.

Bretanica (aut Vettonica) herba est quæ syluestris lapathi habet folia, sed nigriora & hispidiora, gustum adstringentia. caulem non magnum producit,radicem verò exilem & breuem. succus ex foliis exprimitur, qui ad solem & ad ignem cogitur.

Bechion(*hoc est,tussilago*)folia habet hederæ,sed maiora, sex aut septem à radice prodeuntia, inferius alba, superius virētia, in angulos multos abeuntia. caulis est dodrantis altitudine,flos pallidus,verno tēpore: sed quamprimum & flores & caulem amittit, radix tenuis est. nascitur prope aquarum scaturigines & rigua loca.

Bulbus,qui ad ciendum vomitum accommodatus dicitur,folia habet corrigiæ modo lentiora, & multo longiora quàm is qui edendo est : radicem verò illi similem, circa quam niger est cortex. hæc per se in cibo sumpta, & item eius decoctum potui datum, vomitus mouet.

Botrys tota est lutei coloris herba, & in multas alas sparsa,semen totis ramulis adnascitur, folia habet cichorio æqualia.tota suauem odorem spirat, & ideo vestibus immiscetur. nascitur præcipuè circa profluentes aquas & torrentes.

Buglossum est verbasco simile. folium humi sparsum, asperius,nigrius,& minus.bouis linguæ simile.

Bunion, sunt qui action vocent. Napus caulem quadratum,oblongum,crassitudine digiti emittit, folia fert apii similia,sed multo tenuiora,coriandris proxima. flos vt anethinus: semen odoratum est,alterco minus.

Butyrum probatum ex pinguissimo lacte,quale est lac pecudum, conficitur. ex caprino quoque fit in vasis agitato, quo motu quod pingue est,à reliquo lacte secernitur.Fuligo etiam ex butyro colligitur,hoc modo:butyrū in lucernam nouam infunde, accende, vas obtura fictili angusto,quod supernè fistulæ formam, infernè verò foramē habeat vt clybani:idque finito ardere.vbi primum butyrum absumptum fuerit, aliud affunde, idque facito vsquedum tantum fuliginis quantum volueris effectum sit:penna postea deradito,atque vtitor.

Buphthalmō caules profert teneros,folia fœniculo similia,flores luteos,anthemide maiores,oculi similitudine, vnde etiam nomen inuenit.nascitur circa vrbes.

Brabe herba est cubiti altitudine, tenues ramos multósque spargens:& ex vtroque latere folia,ceu lepidii,sed molliora & candidiora.in summo vmbellam gerit sambuci figura,in qua candidi flores insunt.

Brathy, *hoc est, herba Sabina*, duorum generum est: alterum foliis cupressi simile,spinosius tamen, grauioris odoris,& acre,feruidæque naturæ. curta est hæc arbor,& in latitudinem magis effunditur, eiúsque foliis ad suffitus nonnulli vtuntur.alterum verò genus est myricæ foliis simile.

Bryon, vel splanchnon, *id est, muscus*, in arboribus cedro, populo alba, & quercu inuenitur. cæteris præstat

A cedrinus,viridis,montanus. secundo loco censetur is qui ex alba colligitur populo. ex quo etiam probatur is qui odoratus albúsque est: nigricans verò est deterior.

Bryon marinū nascitur in lapidibus, & piscium testis prope mare,capillaceum, gracile, caulis expers, egregia adstringendi vi præditum.

Bryopteris nascitur in muscosis vetustatum quercuum partibus,filici similis,sed multo minoribus foliorum incisuris. radices habet implicitas,hirsutas,sapore cum dulci,acerbo.

B

Γ

Gallium(sunt qui gallarium vocent,eo quod *γάλα, id est lac*,instar coaguli cogat) ramulum & foliū aparinæ simillimū habet,sed rectum:& in eo summo flos luteus,tenuis,densus, multi odoris insidet: nascitur in paluftribus locis.

Galiopsis, aut galeobdulon, totus frutex cum caule & foliis,vrticæ est similis,sed læuiora sunt folia:& in attritu valde grauis odoris. flores tenues & purpurei. nascitur

C circa sepes,ædificia,& semitas vbique.

Gentianæ folia quæ ad radicem sunt, iuglandi nuci aut plantagini sunt similia,colore subrubra : quæ verò in medio caule,& præsertim iuxta cacumen, paululum dissecta. Caulis est vacuus, cauus, digiti crassitudine, altitudine binûm cubitorum,geniculis interseptus,ex maioribus interuallis foliis circundatus.Semen habet in folliculis latum,læue,glumosum,quod ad spondylii seminis similitudinem accedit: radicem verò lōgam aristolochiæ similē,crassam,amarámque.nascitur in celsissimis mon-

D tium verticibus, itémque vmbrosis locis & aquosis.Succus autem ex radice ad hunc modum exprimitur. contusa radix quinque diebus in aqua maceratur:tum ex aqua decoquitur donec radices superstent. vbi aqua refrixit, linteo excolatur, & coquitur donec ad mellis cōsistentiā redigatur,& in testaceo vase reponitur.

Geraniū folia dissecta anemonæ similia habet,verùm longiora:radix ei rotunda est,& quum estur,dulcis.

Glaucium succus est herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbē enascentis. habet folia cornuti papaueris foliis similia,

E sed pinguiora, & humi depressa, grauis odoris, gustanti amara. Succo abundat qui crocei coloris est. Eius folia incolæ in ollam coniecta in furnis semicalidis calfaciunt vsquedum flaccescant, tum contundunt, succúmque exprimunt,qui quoniam refrigerandi vim habet, ad oculorum medicinas in principio adhibetur.

Glaux cytiso aut lenticulæ folia habet similia, quorū inferna pars candidior, viridis superna.ramuli quini aut seni prodeunt è terra,tenues, ab radice dodrantem alti, flores purpurei,vt albæ violæ,sed minores. nascitur pro-

F pe mare.

Gleucinum, *hoc est musteum*,vnguentum simplex cōficitur ex omphacino oleo,iunco,calamo, nardo celtico, spatha,aspalatho,sertula campana,tosto,& musto,circundato vinaceis vase quod aromata, vinum & oleam continet:triginta diebus bis in die mouetur,tum expressum oleum reponitur.

Glycyrrhiza, *hoc est, dulcis radix*, nascitur plurima in Cappadocia & Ponto. breuis frutex est,ramulósq; duûm habet cubitorum,in quibus folia densa sunt, lentisco si-

G milia,pinguia, & tangenti glutinosa. flos ei similis hyacintho est,fructus pilularum platani magnitudine,sed asperior,qui siliquas habet,vt lēticula, rufas & longas. radicibus innititur longis, buxei coloris, vt gentiana, subacerbis, dulcibus: è quibus, vt ex lycio, succus exprimitur.

Glycysis, *id est pæonia*, caule nascitur fere duorum dodrantum altitudine,multa habēs adnata.Huius duo sunt genera: mas, folia regiæ nucis similia fert:fœminæ diuisa sunt folia,vt smyrnio. summo caule siliquas emittit

H amygdalis similes: in quibus apertis rubentia grana exigua,multa acinis punicorum similia, & in medio nigra, quinque aut sex purpurea inueniuntur. Radix maris tenuis est, digiti crassitudine, dodrantis verò longitudine, gustu adstringens, alba. Fœminæ verò radicibus

appendiculæ,ceu glandes, feptem aut octo inhærent,vt in afphodelo cernitur.

Glechon, *id eſt pulegiũ*,herba eft nota omnibus:attenuat, calfacit,concoquit.potui data menfes,fecundas, & fœtus extrahit. Pulegium autem cum melle & aloe potum ex pulmone educit,conuulfis auxiliatur, naufeas & ftomachi morfus ex pofca permulcet,nigram bilem per aluum euacuat, ex vino epotum venenatorum ictibus fubuenit: naribus cum aceto admotum eos quos defecit animus, reuocat.ficcatum,tritum,combuftúmque, gingiuas confirmat.Inflammationes omnes cum polẽta emplaftri modo fuperdata lenit. podagris fubuenit per fe impofitum, vfquedum rubefcat locus, cum cerato varos extinguit. fpleniticis quoque cum fale illitum prodeft.Pruritus eius decocto lauando fedantur. in infeffionibus denique ad inflationes,duritias& conuerfiones vuluæ eft accommodatum.

Gnaphalium:huius foliis quæ alba & mollia funt,quidã pro tomento vtuntur: quæ quidem folia ex vino auftero pota ad dyfenteriam funt efficacia.

Gongyle,*id eſt rapũm*,huius radix decocta alit,inflat,flaccidas carnes creat, venerem ftimulat, eiufdem afparagi decocti in cibo fumpti vrinam cient. femen antidotis & theriacis quæ lauando dolori funt, inditur. fed fylueftre rapum in agris nafcitur, frutéxque eft cubiti altitudine, ramis refertus:in fummo læuis,& folia item læuia,digiti craffitudine,aut maiora:femẽ in calyculatis filiquis fert, cùmque ea inuolucra aperiũtur: alia intus filiqua vifitur ad capitis figuram accedens,quo femina parua nigra cõtinentur:quæ quum franguntur, alba intus funt.

Δ

Daucus creticus,fœniculo fimilia habet folia,fed minora tenuioráque,colem dodrantis,vmbellã coriandro fimilẽ,flores albos,in quib⁹ acer ineft fructus,albúfq; & hirfut⁹,fuauis odoris in mãdẽdo. radix digiti craffitudine & dodrãtis lõgitudine eft.nafcitur faxofis & apricis locis. Alter etiã eft agrefti apio fimilis,aromatic⁹ acer,odoratúfque,& guftui feruẽs:fed Cretic⁹eft præftãtior.Tertiũ porro genus eft folio coriandri, albo flore, capite & fructu anethi fimilibus:habétque erraticæ paftinacæ vmbellam oblongi feminis,vt cumini,acrifque plenam.

Daphne(*id eſt laurus*)quædam tenui folio,quædam latiore conftat. vtráque calfaciendi & molliendi vim habet:quocirca decoctum earum infidendo vuluæ & veficæ affectionibus conuenit.folia virentia leuiter adftringunt:trita atque illita vefparum atque apum ictibus medentur. eadem quoque cum pane aut polenta fuperdata, inflammationes cunctas leniunt: pota verò ftomachum fubuertunt,& vomitus cient.

Daphne,*hoc eſt laurus*,Alexandrina,folia rufco fimilia, fed maiora,& molliora,& candidiora habet. fructum in mediis fert rubrum, ciceris magnitudine.ramulos humi fpargit dodrantales,aut etiam maiores. radix ei rufco fimilis eft,fed maior, odoratáque & mollior.nafcitur mõtanis locis.

Daphnoides frutex exiguus eft,cubitalis, ramos habet multos à medio in fuperiorem partem corrigiæ modo flexiles,in quibus infunt folia.eorum ramulorum cortex eft egregiè glutinofus.folia lauri,molliora, graciliorâque,& fractu facilia, quorum guftatu os & fauces mordentur atque incenduntur.flores candidi,bacca nigra,vbi matura eft:radix inutilis:nafcitur locis montanis.

Delphinium(funt qui diacrifin,qui hyacinthum vocãt) ramos ab vna radice duorum dodrantum longitudine & aliquãdo maiores emittit:in quib⁹ foliola diuifa tenuia, oblonga vifuntur,delphini formam referentia, vnde ei nomẽ eft datum.flos fimilis albæ violæ eft, purpureóque colore:femen in filiquis milio fimile continetur. Alterũ quoque delphinium eft quod fuperiori eft fimile, fed ramos foliáque habet multo quàm fuperius graciliora.

Dictamnum(funt qui agrefte pulegium vocent)Cretẽfis herba eft,acris,læuis,pulegio fimilis,fed foliis maioribus,quæ tomẽto & lanofa pube funt obducta: ea neque florem,neque fructũ fert.facit ad omnia ad quæ fatiuum pulegium,fed efficacius. Quod verò falfum dictamnum vocant, plerifque locis nafcitur antedicto fimile, fed minus acre eft, & non æquè efficax. Affertur etiam ex Creta aliud dictamni genus, foliis fifymbrii, ramis maioribus, in quibus flos infidet origano fylueftri fimilis, niger, & mollis: odor foliorum medius inter fifymbrium & faluiam eft iucundiffimus.

Dipfacon,*id eſt,labrum Veneris*, inter aculeatas referunt: caulẽ habet excelfum aculeatúmque, folia caulem complectentia,lactucæ fimilia,in fingulis geniculis bina, oblonga, ceu bullas quafdam intus & extra in medio dorfo aculeatas habentia, concauo, quà fe in geniculis coniungunt,finu, quo rores & pluuiæ continentur: vnde etiam δίψακον,*id eſt,ſitientis* nomẽ inuenit in cacumine caulis fingula capitula furculis infunt, oblonga,fpinofa, echino fimilia, quæ quum aruerunt, candida videntur. habent & capitula illa diuifa vermiculos in media medulla.

Dorycnium Crateuas halicacabum aut caleam vocat. frutex eft oleæ nuper prodeunti fimilis: ramulos habet cubito breuiores: nafcitur in petris non procul à mari, foliis oleæ fimilibus colore,minoribus tamen, firmioribus, & valde fcabris:flore candido, in cacumine filiquis, vt ciceris,dẽfis, in quibus exigua femina quinque aut fex infunt, rotunda, exigui erui magnitudine, læuia, firma, varia. radix ad digiti craffitudinem,& cubiti longitudinem accedit.

Dracunculum magnum aliqui aron, (aliqui ifaron appellant) nafcitur is vmbrofis locis circa fepes.caulem habet læuem, rectum, fere duorum cubitorum, ad baculi craffitudinem,pro tempore verficolorem,vt angui fimilis videatur: vincunt tamen in eo purpureæ maculæ. folia inftar lapathi, inter fefe implicita. fructum in fummo caule racemofum fert, cinereo primùm colore, mox vbi maturuit, croceo puniceóque. Radixque ei fatis magna eft, rotunda,alba, quæ tenui cortice veftitur. Minor verò dracunculus habet,hederæ folia, magna,candidis maculis infignia: caulem rectum, duum cubitorũ, varium,draconis formam præ fe ferentem,purpureis variegatum notis,baculi craffitudine:fructum in cacumine racemofum,colore primùm felleo,quũ maturuit,croceo, guftum erodentem. radicem quodammodo rotundam, bulbi forma,aro fimilem,quæ tenui cortice circundatur. In fepibus feptífque vmbrofis nafcitur.

E

Ebenus probatiffima eft Æthiopica, nigra, pectinũ expers,læuore fuo cornu laborato fimilis: quum frangitur, denfa,mordens in guftu,& fubadftringẽs, pruníque iniecta, fuauem odorem,& fine fumo euaporans. recens ob pinguedinem igni admota accenditur, trita autem in cote fubfulua redditur. Eft etiam alia Indica, quæ internatas habet lineas cãdidas & fuluas,& maculas eodẽ modo denfas, & tamen prior eft præftantior. Vendunt nonnulli fefamina, aut fpinea ligna pro ebeno, quod vel ex eo dignofcitur quòd ea inania funt, & in exigua fragmenta purpurei coloris confcinduntur, nec in guftu quicquam mordent, nec in fuffitu fuauem ex fe odorem mittunt.

Elaphobofcum,(quod elaphicon, aut ophigenion vocant) caulis eft rori marino aut fœniculo fimilis,& geniculatus. folia habet duorum digitorum latitudine, admodum longa, vt terebinthus, circumfracta, quodammodo afpera: quinetiam multas appendices caulis habet, quæ vmbellas anetho fimiles ferunt, flores ei funt fubluteі, femen anetho fimile, radix ad trium digitorum longitudinem, & vnius craffitudinem accedit, eáque alba eft,dulcis,& vefca:caulis tener pro olere manditur.

Elatina folia habet helxinæ fimilia, fed longiora, rotundiora,hirfuta, ramos tenues dodrantales,quinque aut fex ab radice prodeuntes, plena eft foliis guftui acerbis: nafcitur in fegetibus & cultis locis.

Ἐλένιον (funt qui fymphytum nominent) folia habet

verbasci angustifolii, sed asperiora & oblonga. Caulem aliquibus in locis non profert: radicem verò subalbidam, subfuluam, odoratam, magnã, subamaram, ex qua ad con fitiones germina liliorum & ari modò capiuntur. nascitur mõtanis, vmbrosis, & squalidis locis. Radix autem æstate foditur, & in frusta diflecta siccatur.

Elelisphacus, *hoc est, saluia,* frutex est oblongus, multos habens ramos virgásque quadratas & albicantes, folia mali cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassioráque, & quæ sensim attritæ vestis modo scabra sunt, subalba, vehementer odorata, virosa: fructum in summis caulibus, vt agreste orminum, continet. locis asperis prouenit.

Ελίχρυσον, (quod chrysanthemon aut amaranthum vocant) virgula est alba virens, recta, solida, foliis angustis per interualla, ad arbrotoni foliorum similitudinẽ. coma ei est in orbem acta, aureum colorem ostẽdens. vmbellã gerit orbiculatam, veluti corymbos arescentes. radicem habet tenuem. locis asperis & aquosis conuallibus prouenit.

Elleborus albus folia plantaginis aut betæ syluestris similia, sed breuiora, nigriora, & rubri coloris fert. caulem habet palmi altitudine, cauum, & quum cœpit arescere, cortice circumuoluto. Radices ei subsunt multæ, tenues, ab exiguo capitulo & oblongo, velut à cæpis prodeũtes: nascitur in montibus & asperis locis. radices per messem colligũtur. Præstat in hoc genere is qui modicè extẽtus & albus est, & friabilis, & carnosus, non acuminatum tamen & iunceum, puluerem emittens dum frangitur: quíque est medulla tenui, gustu neque admodum, neque confertim feruens, neque saliuam proritans: nam huiusmodi strangulat. Porro principem locum tenet Cyrenaicus: siquidem qui apud Galatas & Cappadocas nascitur, cãdidior, puluerulentúsque est, maiorémque strangulandi vim habet.

Elleborus verò niger, (quem melampodium, aut polyrrhizon vocant) folia habet virentia, platani similia, sed minora, ad spondylii similitudinem, pluribus diuisuris incisa, nigriora, & subaspera: caulis asper, flores albi, purpurascẽtes, figura racemosi, semen cnico simile, quod Antycitis Sesamoides vocant, ipsóque ad purgationes vtuntur: radicibus nititur tenuibus, nigris, veluti ab vno cæpæ capitulo dependentibus, quarum etiam vsus est. nascitur locis asperis, collibus, & siccis locis.

Ελξίνη, (quam alii sideritim, vel heracliam, vel elitin vocant) nascitur in sepibus, septis, vinetis, & segetibus. folia habet mercuriali similia, hirsuta. circa caules sunt veluti semina exigua, vestibus adhærentia.

Ελυμος, *id est, panicum,* μελίνη, aliqui dicunt, inter frumentacea numeratur, éstque milio similis, & pari modo ad panem conficiendum, & ad res easdem accõmodatur. minus tamen nutrit quàm milium, & minus adstringit.

Epithymum est flos thymi durioris, & satureiæ similis. habet autem capitula tenuia, inania, caudas ad formam capillorum habentia.

Epimedium, (quod πολύῤῥιζον, *id est, multarum radicum,* herbam aliqui appellant) caulis est non magnus, cuius folia sunt hederæ foliis similia, eáque sunt x. fere, aut XII. nec semen nec florem fert. radices ei sunt tenues, nigræ, graueolentes, sapore insipidæ. aquosis nascitur locis.

Epipactis (seu elleborine) paruulus frutex est, foliola habet minima, quæ contra venena & iecoris vitia pota facit.

Erice fruticosa arbor est, myricæ similis, sed multo minor. eius florem sumentes in cibo apes mel non probum faciunt, & tamen coma florésque serpentum ictibus medentur.

Erinum, (sunt qui ocymoides nominent) nascitur prope flumina & fontes. folia ocymi, sed minora habet, & è partibus superioribus incisuris distincta. ramulos quinque aut sex dodrantales profert. flores candidi sunt, semẽ fert nigrum, paruum, acerbo sapore. porrò caulis & folia liquore abundant.

Ερπυλλος, *id est serpyllum,* duplex est, hortense, quod

A sampsuchi odorem refert, & coronis additur, à serpẽdò nomen trahit, & quòd quæcunque eius pars terram contigerit, facilè radices agit: folia ramulósque origano similes, verùm cãdidiores profert. Quod verò syluestre est, zygisque vocatur, per terram non serpit, sed rectùm ramulos erigit surculosos, foliis refertos rutæ similibus, angustioribus verò oblongioribúsque ac durioribus. flores habet gustanti acres, odoranti suaues, radicem quę inutilem. in petris nascẽns efficacius est, & maiore calefaciendi vi quàm hortense præditum.

B Erysimum aliqui chamæplion nominant. nascitur iuxta vrbes, domicilia atque hortos. folia habet agresti erucæ similia, cauliculos corrigiæ modo, folia lutea. in cacumine siliquas cornu forma graciles, vt fœnũgræcum, habet, in quibus exigua semina sunt nasturtio similia, feruida gustantibus.

Erythrodanon, *id est, rubia,* radix rubra est, ad tingendum accommodata; alteráque syluestris est, satiua altera, qualis in Thebana Galileæ, & Rauennæ in Italia nascitur.
C InCaria verò inter oleas, vt in aruis, seritur. vtiliter autem seritur, quia magnus ex ea prouentus capitur. eius caules quadrati sunt, longi, asperi, aparinæ caulibus similes, sed maiores, ac robustiores omnino, in quibus folia sunt per interualla in singulis geniculis, stellarũ modo in orbem radiata. fructum fert rotũdum, in primis viridem, postea quum maturuit, nigrum: radix tenuis, longa, rubráque subest.

Eryngium in genere aculeatarum plantarũ est, cuius folia in principio inter cibos sale condita capiuntur. ea
D autem lata sunt, per ambitum aspera, & gustu aromatica. vbi augẽntur, spinis implentur per multas caulium eminentias, in quibus capitula quædam globosa sunt, spinis acutissimis in orbem vt stellæ, & duris circũdata, quarum color modò viridis, modò albus, modò cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, nigra foris, intus candida, pollicis magnitudine, quæ est etiam suauis odoris, & aromatica. nascitur autem campestribus locis & asperis.

Eupatorium (aliqui epatorium, aliqui hepatitim vocãt) fruticosa herba est: virgam vnicam profert, tenuem, lignosam, rectam, nigram, pilosam, cubitalem, & etiam maiorẽ.
E folia habet per interualla partibus distincta quinque fere, aliquando pluribus, quinquefolii aut cannabis foliis similia: eadem subnigra sunt, in extremitatibus ad modum serræ incisa. semen in medio caule adnascitur, subhirsutum, infrà annuens, quod siccatum vestibus inhæret.

Euphorbium Libyca arbor est, ferulæ speciem gerẽs, quæ in Atlante mõte iuxta Mauritaniam acerrimo succo plena inuenitur. eius nimium feruorem timẽtes incolæ,
F ouillos ventres lotos arbori circumligant, & eminus caulem hastilibus præcidunt, statimque velut ex vase quodã, copiosus succus in ventriculos effluit, ex quo etiam vulnere liquor in terram proiicitur. Huius succi duo sunt genera: alterum orobi magnitudine, pellucidum, vt sarcocolla est, alterum in ventriculis vitreum & concretum est. Adulteratur euphorbium sarcocolla & glutine admixtis: eligito quod pellucidũ acréque sit. nam gustu haud facilè probatur, propterea quòd linguæ semel admotum, lingam ita incẽdit, vt quum eius feruor satis longo tempore perduret, quodcunque linguæ obiicias, euphorbium esse videatur. Inuentum autem hoc est in Libya,
G regnante Iuba.

Echion (aliqui aridam, aliqui alcibiadion appellant) folia habet prælõga, aspera, subalbida, anchusæ proxima: minora tamẽ, subrubra, & pinguiora. Spinas tenues habet adiacentes, quibus etiam folia fiunt horridula: cauliculos exiles, multos, folioláque ab vtroque latere tenuia, ad modum pennæ, nigra, habet, quæ ad summum caulis cacumen accedendo, minora pro sua proportione decrescendo fiunt. Flores fert iuxta folia purpurascentes, in quibus
H semina capiti viperarum similia sunt: radix est digito tenuior, & nigricans.

Z

Zea duplex est: altera simplex, vniúsque grani: alte-

fragrani duplicis,quæ binis vtriculis coniunctum semen continet:nutrit magis quàm hordeum,ori suauis,& in panes redacta minus alit quàm triticum.

Zingiber sui generis planta est,in Troglodytica Arabia plurimùm nascens,cuius frōde ad multa illi, perinde ac nos ruta, vtuntur , ac primis potionibus pulmentísque immiscent.radices habet cyperi modo paruas , albicantes,piper sapore imitantes , odoratásque. eligito quæ tineas non senserunt:& quoniam facilè computrescunt,ab aliquibus sale cōdiuntur , & vasculis impositæ in Italiam comportātur,& ita ad vescendum vtiles cum salsamētis sumuntur.

H

Hedyosmos (quam mintham alii , calamintham alii vocant)cognita omnibus herba est:calefaciēdi autē adstringendique ac siccandi vim habet. Est etiam agrestis mentha, quā mentastrum appellant, hirsutiore folio, & vndecunque maiore quàm sisymbrium, & odore magis viroso nascens, & idcirco minus ad vsum sanitatis accommodatur.

Hedysarum(vnguentarii pelecinum vocāt)frutex est, foliola ciceri similia ferens, siliquas corniculorum modo inflexas, quibus rufum semen continetur,securi ancipiti simile:quæ res ei nomen imposuit. éstque id amarū gustantibus.

Heliotropium maius(alii scorpiuron, *hoc est caudam scorpionis*,appellant) quòd ea sit floris ipsius effigies : heliotropion verò, quòd ad solis motum circumagatur . Ocymo similia habet folia,sed hirsutiora, nigriora, maioráque,ramulos ab radice tres fere aut quatuor, aut quinque profert : ab his alas permultas . in cacumine flos candidus,subfuluus,inflexus instar caudæ scorpionis. radix tenuis est,& ad nullam rem vtilis. asperis verò locis nascitur.

Heliotropium minus(quod & aliqui scorpiurū vocāt) iuxta lacus palustribus locis prouenit. folia habet prædicto similia,rotundiora tamen.semen rotundum verrucarum instar pendens fert.

Hemerocallis,*hoc est lilium syluestre*, folia & caulem habet lilio similia, viridia verò vt porrum. flores in caule per singulos exortus terni aut quaterni exoriuntur, lilio diuisura similes vbi dehiscere inceperint,colore admodum pallido : radici innititur permagno bulbo consimili.

Hemionitis(à quibusdam spleniō dicitur) folium dracunculo simile profert,lunatū.radices ei multæ tenuésq; subsunt : nec caulem,nec fructum,nec florem fert.nascitur saxosis locis,adstringenti gustu est prædita.

Ἠριγέρων, *hoc est senecio*(quam erechthitem aliqui vocant)est cauliculus cubitalis,subruber,foliis continuis,in summitatibus erucæ modo diuisis,sed multo minorib⁹: luteis floribus,qui celeriter dehiscunt,& in pappos euanescunt . atque ex eo nomen traxit quòd flores vere more capillorum canescant.radix eius inutilis nascitur præcipuè in aggeribus murorum,& circa oppida.

Θ

Thalictrum coriandro similia habet folia , pinguiora tamen : cauliculum rutæ crassitudine, in quo sunt folia, quæ concisa & superdata diuturna vlcera ad cicatricem perducunt.nascitur potissimum in campestribus.

Thlaspi (sunt qui thlaspidion vocent) exigua herba est,angustis foliis,digiti longitudine,in terram versis,in summo diuisis,subpinguibus, caule tenui, duorum dodrantum altitudine,in quo pauci exortus sunt.circa caulē fructus est in summo modicè latus,in quo semen est simile nasturtio,ad disci formam veluti infractum,ex quo ei nomen est ductum.flos albus est,semen acre, nascitur in semitis,sepibus,& septis.

Thelipteris:à quibusdam nymphæa pteris dicitur. ea habet folia filici similia, non singulari vt illa pediculo fulta,sed multis,hisque altioribus agnationibus. radices subsunt longæ,latæ,plures,& in nigro colore subflauæ, & quædam etiam fubræ inueniuntur.

Thymelæa quæ à quibusdam chamælæa dicitur,est ex qua Cnidium granum colligitur,virgas autem ex se pulchras multásque emittit,fere bicubiti longitudine. folia habet chamelææ similia, nisi quòd angustiora pinguioráque hac sunt, viscosa, glutinosáque mandendo. flores fert candidos , in quibus fructus est exiguus , rotundúsque , myrto similis , in initio viridis, móxque rubens, operimentum durum & nigrum : interna verò pars candida.

Thymbra , *hoc est, satureia*, nota omnibus herba est, tenui & aspero solo nascens , thymo similis , veruntamen minor , & magis tenera , spicam flore plenam , & viridi colore fert. eadem potest quæ thymum eodem sumpta modo. aptus eius ad sanitatem vsus. Est etiam quædam satiua , syluestri omnino minor. sed quia tantam acrimoniam non habet , ideo est ad vescendum accommodatior.

Thymum quidam cephaloton , quidam epithymum vocant. Frutex omnibus notus,exiguus,surculosus,foliolis multis , & angustis interseptus , in cacumine capitula floris purpurascentis habens. graeili solo & petroso nascitur.

I

Iberis folia habet nasturtio similia , vere magis florentia. longitudo eius est cubiti , aut minor. in cultis locis nascitur. lacteum florem æstate profert,atque eo tempore est efficacior : binas præterea radices nasturtio similes habet.

Idæa radix folia habet rusco similia: his adhærent velut exigui pampini,in quibus flos est.

Ἱεράκιον τὸ μέγα,maius hieracium, *hoc est,erratica lactuca*, aspero, rubente, spinoso , & concauo caule est : foliis ex interuallo rariusculè diuisis , similibus soncho per ambitum. in oblongis eius capitulis flos luteus continetur. Minus verò hieracium(quod sonchitem aliqui vocant)folia habet per interualla diuisa in ambitu: cauliculos teneros virētésque emittit,in quib⁹ flores lutei circulū describūt.

Ἱππομάραθρον(quod alii *μάραθρον ἄγριον, id est,agreste fœniculum*,vocant)magnum est:semen fert cachry simile. radix odorata est.

Ἱπποσέλινον,verò, *hoc est,olus atrum*, hortensi apio maius est,& cādidius. caulem habet cauum,excelsum,tenerum, & quasi lineis intersectum:folia latiora,in puniceum vergentia , libanotidis comam, floris plenam corymborum modo,ant equam floreat concretam. eius semen nigrum, longum, solidum,acre,aromatum odorem referēs: radix odorata, alba, ori grata, non crassa. nascitur in vmbrosis & palustribus.

Ἱππόγλωσσον,exiguus frutex est,foliis syluestri tenuique myrto similibus:coma aculeata , & in summo veluti lingulis secus folia exeuntibus.

Ἱπποφαές (quod hyppophyes aliqui, *id est,lappaginem*,vocant) qua fullones vestes poliunt, in arenosis maritimísque nascitur locis. surculosus frutex est, densus,frōdosus, foliis longioribus,vt oliua , angustioribus tamen & tenuioribus,inter quæ albicātes spinæ siccæ,angulosæ, interuallo quodā diductæ emicāt. flores hederæ corymbis similes, ceu racemi inter se adiacent : sunt tamen minores & molles,candidi, ex parte rubescētes. radix crassa & mollis,succi plena,gustāti amara:ex qua non secus quàm ex thapsia succus exprimitur , qui cum erui farina subactus siccatur,atque reponitur.

Ἱππόφαιστον,sunt qui hoc quoque hyppophaēs esse velint: nascitur iisdē quibus hippophaēs locis , éstque fullonum spinæ genus.serpit autem humi, folioláque tātùm parua, & capitula inania habet. hæc caulis & floris expers est. radix eis subest crassa mollísque.

Ἱππουρίς, *id est,cauda equina*,nascitur aquosis locis,& fossis : cauliculos inanes habet , subasperos , solidos , geniculis interseptos,in vicem insertos, circa quos folia sunt iuncorum figura , densa , graciliáque. in sublime autem tollitur,vicinos arborum caudices ascendens, pendétque

ex eis circumamplexa multis nigrísque comis,ceu cauda equina. radix ei lignosa duráque est. Est & aliud equisetum, comas ex interuallo habens breuiores, candidiores & molliores.

Ixos, *id est uiscum*, optimum est recens,quod intus porri colorem habet, foris verò flauescit; in quo nihil asperum aut furfuraceum fit.fit acinis in quercu nascentibus, foliis buxo similibus:tunditur fructus, tum lauatur,deinde in aqua decoquitur. quidam etiam commanducando viscum conficiunt.Gignitur quoque in pomo,piro,& aliis plerísque arboribus:atque etiam in quorundam fruticum radicibus inuenitur.

Ios, *hoc est, uiola purpurea*, foliis est minoribus tenuioribúsque quàm hedera, nigrioribus item, & non dissimilibus. Caulis medius inter folia ab radice prodit.in eo est flosculus suaueolens, purpureus. Vmbrosis hæc & asperis locis enascitur.

Iris (ab aliquibus Illyrica, ab aliis vrania nominatur) folia habet gladiolæ herbæ similia, sed maiora, latiora, pinguioráque: flores in summis caulibus alterno situ incuruos varióśque:siquidem candidi,vel pallentes, vel nigri,vel purpurei,vel cærulei conspiciuntur:ob quam colorum varietatem ad cælestis iridis imaginem nomen hoc inuenit. radicibus nititur geniculatis, solidis, odoratis, quæ in partes dissectæ,& in vmbra siccatæ, tum funiculo traiectæ,recōduntur. Probatissima iris est Illyrica,& Macedonica:inter has præstantior est quæ quasi decurtatā ac densam habet radicem,frangenti contumax,colore subfuluo,valde odorata, gustui feruida, sincero odore,nullū situm redolente, quæ quum tunditur,sternutamēta cieat. Secundo loco censetur Lybica, colore candida,gustu amara:cæterùm omnes quum inueterarint,à tineis tentantur,sed tum odoratiores fiunt.

Isatis satiua herba est qua tingendis lanis infectores vtuntur:folia plantaginis habet,pinguiora tamen & nigriora:caulis cubitum excedit. Syluestris verò isatis est satiuæ similis,folia tantùm habet maiora, ad lactucæ foliorum similitudinem: itémque caules tenuiores, multis diuisionibus refertos, rubescentes, in quorum cacumine veluti folliculi instar linguarum multi pendulíque habentur,quibus semen continetur. Luteum tenuémque florem profert.

Isopyron:sunt qui phasiolon nominēt, quia in summo cacumine folium eius more phasiolorū in clauiculas torqueatur. Capitula in summo sunt tenuia, plena seminis exigui,quod melanthii gustum præ se fert.

K.

Calamintha, *id est,nepita,* quædam montana est,habétque ocymi folia, subalbida, ramulos & surculos angulosos, & purpureum florem: quædam verò est similis pulegio,maior tamen: quare nonnulli eam agreste pulegium vocarunt,quia odore proximè ad ipsum accedit. Tertium denique genus mēthæ syluestri est simile,foliis longioribus, caule & ramis maioribus quàm suprà dictæ, sed minus efficacibus.Omnium folia gustu valde feruentia & acria:radix inutilis:campestribus,asperis,& humentibus locis enascitur.

Calamus aromaticus in India prouenit: probatissimus est fuluus,crebris geniculis refertus, qui in assulas multas frangitur,fistulis aranearum plenis, subcandidus, & inter commanducandum glutinosus, adstringens, subacer, amarus.

Cannabis(ab aliquibus hydrastina vocatur)virgulas althææ similes profert,minores tamen, nigriores, asperiores, cubiti altitudine.folia habet satiuæ similia,verùm asperiora & nigriora:flores ei sunt rubescētes, Lychnidi similes,semen verò & radices althææ.

Capnos, *id est fumaria*, herbula est fruticosa, coriandro similis,valde tenera,foliis cādidioribus,vndique numerosis,cinericei coloris,flore purpureo.

Capparis (sunt qui cynosbaton, *hoc est, sentem canis*,sunt qui capriam vocent)aculeatus frutex est,qui per terram in gyrum sternitur. Hamatas spinas vt rubus habet,folia rotunda, cotonei mali foliis similia; fructum oliuæ figura; qui dehiscens florem cādidum promit,quo cadente quiddam velut oblonga glans inuenitur, quod apertum grana acinis punicorum similia, exigua rubentiáque ostendit: radices lignosas magnásq; & numerosas habet:nascitur vt plurimum asperis locis,& tenui solo,& in insulis iuxta domicilia. caulis & fructus ad cibum sale condiuntur.

Cardamomum probatissimum est quod ex Comagene, Armenia, & Bosphoro aduehitur: prouenit etiam in India,& Arabia.Eligito quod difficulter frangitur, quod plenum præclusúmque sit(nam quod huiusmodi non est, intāpestiuum est) quódque odore sensum feriat,gustúque acre sit ac subamarum.

Casiæ complura sunt genera, quæ in Arabia odorifera nascuntur. Habet casia virgam crassi corticis, piperis folium. eligenda est fuluescens, pulchri coloris, corallii similis, perquam angusta, longa,crassa, fistularum plena; gustum mordens, adstringens cum multo feruore coniuncto, aromatica, odorémque vini referens, qualis est quæ ab incolis achy, ab Alexandrinis verò mercatoribus daphnitis appellatur. Hāc autem antecellit nigra,quæque purpurascit,& crassa est (Zigir nominata)rosarum odore, cuius vsus in medicina est præcipuus. Secundum locum tenet antedicta: tertia est quæ mosyleticus blastus nominatur:reliquæ viles sunt.

Caucalis(ab aliquibus myritis, à Democrito bryō *quasi muscus* dicitur) dodrantalis est cauliculus, aut etiam maior; leniterque hispidus, foliis apio similibus,& ad fœniculi similitudinem per extrema multifidis, & hirsutis. candida verò vmbella in cacumine est,odore suaui.

Cedrus arbor est grandis,ex qua cedria colligitur, iuniperi modo baccas fert rotūdas,ad myrteæ baccæ magnitudinem. Cæterùm præstantissima cedria est, quæ crassa perlucidáque est,& graui odore,quæque dum effunditur, guttis sese continet,nec diffluit.

Centarium maius est & minus:ac maius quidem folia habet iuglandis,oblonga,colore virenti,vt brassica,serrata in ambitu:caulem,ceu lapathum,duorum triúmve cubitorum:multa ab radice adnata: in quibus capita papaueris similia,teretia. Florem cæruleum pofert, fructum cnico similem, floribus veluti floccis quibusdam laneis inuolutum.radix eius crassa,solida,grauísque est, & binos cubitos excedit:succi plena est,sapore acri,cum adstrictione & dulcedine quadam, rubescens. solum verò pingue & apricum, syluásque ac colles diligit. abundat in Lycia, Peloponneso,Helide,Arcadia,Messene, ac pluribus circa Pholoën,Lyciam ac Smyrnam locis.

Centaurium verò minus, herba est hyperico aut origano similis:caulem habet palmo altiorem,angulósum,flores in puniceo Lychnidis colore purpurascentes:folia parua,prælonga,vt ruta,fructū tritico similem, radicem exiguam,nulliúsque vsus.

Cepæa herba portulacæ similis est,nigriora tamen habet folia.radix ei tenuis subest.

Cinnamomi genera sūt multa,quæ à patria in qua oriūtur,nominantur:omnibus verò præstat quod mosylicum dicunt,quod casiæ quæ mosyletica appellatur,aliquam similitudinem gerat:& in hoc ipso genere, recens, colore nigro,ex vinoso in cinereum vergens, tenuibus virgulis, læue,frequentibus nodis cinctum, odoratissimum.ac ferè optimi temperatura ex suauis odoris proprietate constat: siquidem in optimo quoque, & quod verum propriúmque sit, odor rutæ, cardamomóve similis inuenitur.

Circæa(quam & dircæam aliqui vocāt)folia habet hortensis solani,multa adnata, flores paruos, nigros, multos, fructum in quibusdam veluti corniculis milio similem: radices palmi longitudine,ternas aut quaternas, cādidas, odore præstantes.

Cistus frutex est saxosis locis exoriens, ramosus, foliosus,non procerus,foliis rotūdis,acerbis,hirsutis:flore punicæ figura:sed in fœmina,calore candido.

Cissus, *hoc est, hedera*, multas habet differentias speciei ratione,sed præcipuas tātùm tres,quarum vna dicitur alba, altera nigra,tertia helix.candida fructum candidum fert,

nigra nigrum, aut croci æmulum, quam etiam vulgus A dionysiam vocat. helix fructum non edit, sed tenues habet palmites, foliáque parua, angulosa, & rubra.

Clematis læto solo prouenit, viticulas exiguas spargit, iunci crassitudine, folio breui, lauro simile colore figuráque, sed multo minore. Altera verò clematis viticulã emittit rubentem, lentam, folium gustanti accerrimum & exulcerans. circumuoluitur arboribus vt smilax.

Clinopodium frutex surculosus est duorum palmorum, in petris nascens, foliis serpyllo similibus, floribus ad pedum lecti similitudinem, & per interualla marrubii modo dispositis.

B Clymenon caulem quadratum fert, fabaceo cauli similem: folia habet plãtaginis, folliculos in caule inter se annuentes, iridi, aut polyporum cirris similes. montanum autem est præstantissimum.

Cnicus oblõga folia, diuisa, aspera, referta spinis habet, cauléque dodrantales, capitulo magnitudine grandis oliuæ, flore croco persimili, semine candido & rufo, longo, angulosa.

Colchicum (quod ephemerum aliqui nominãt) florem C albicantem crocino similem sub finem autumni profert: postea verò folia producit bulbo similia, sed pinguiora: caulem dodrantalem, fuluum fructum continentem. radix eius corticem habet in nigro fuluescentem, ea nudata cortice, alba, tenera, succique plena & dulcis inuenitur. Habet bulbus in medio fissuram, ex qua flos prodit. nascitur plurimum in Messenia & Colchis.

Colocynthis viticulas foliáque diuisa satiuo cucumeri similia per terram spargit, fructum fert rotundum, globo mediocri similem, amarissimũ, qui colligendus est quum D vergere ad pallorem incipit.

Comarus, *id est*, *arbutus*, cotoneæ malo est similis: folia tenuia, fructum prunorum magnitudine sine nucleis habet, quem mæmecylon vocant, subfuluo aut rubente in maturitate colore. is quum manditur, veluti acus palearum linguæ & dentibus affert. éstque alienum stomacho, & capitis dolorem gignit.

Chondrilla (quam alii serin vocãt) caulem, flores, & folia habet cichorio similia: ideóque agrestis intybi speciem aliqui eam esse dixerunt: sed est tota tenuior. in huius ramulis gummi simile mastiches, fabæ magnitudine E inuenitur.

Conyza (quæ & ischys, & danais à quibusdam dicitur) altera est quæ parua dicitur, éstque odoratior: altera maior frutice, foliisque latioribus, & graui odore minorem superans. vtriusque folia oliuæ similia sunt, hirsuta, pinguia: altitudo caulis in maiore est duûm cubitorum: in minore, pedis: flos squalidus, luteus, subamarus, qui in pappos euanescit, radix ad nullum vsum accommodata.

Est & tertium conyzæ genus, cuius caulis crassior mollióque est, foliis tamen maioribus quàm gracilis, & mi- F noribus quàm maior. Hæc autem pinguis non est, multo tamen grauiore odore, iniucundiórque, & minus efficax: eáque humentibus prouenit locis.

Coriandrum (quod etiam hypericon vocant) folia habet ericès foliis similia, sed minora, pinguiora, & rubra. frutex est palmi altitudine, ori gratus, acer, odoratus.

Cotinos, *hoc est oleaster*, (alii oliuam syluestrem, alii Æthiopicam oleam nominant) folia habet adstringentia. tunduntur autem eius folia, tum aqua aut vino effuso ex- G primuntur, siccatúsque in sole succus in pastillos redigitur: quique ex vino, validior est, & ad recõdendum accõmodatior, quàm qui ex aqua fuerit expressus. Vruntur cum floribus folia, vt cinis spodii vicem gerat, in cruda olla oblito ore luto vsquedum fictile percoquatur, tum vino restinguntur, & subacta rursus eodem modo cremãtur, postremò elota vt cerussa, in pastillos coguntur. Hic autem cinis in medicamentis oculorum spodio cedere non videtur. Idem possunt satiuæ oleæ folia, sed minore efficacia sunt: & ideo quoniam mitiore facultate sunt, ocu H lorum medicinæ magis conueniunt. Lacryma verò quæ ab olea Æthiopica distillat, scammoneæ fere similis est, fuluescit exiguis è guttis concreta, & erodendi vi prædita. Quæ verò similis est gummi, magna, & læuis, nõ erodit: at quæ nigricat, erodens est, atque inutilis. Talem verò apud nos oleastri ferunt.

Coronopus oblonga herba est, quæ per terram sternitur, foliis fissis, coquitur inter olera.

Costus laudatissimus omnium est Arabicus, candidus & læuis, plurimo & iucundo odore: secundas fert Indicus, speciosus, niger, & velut ferula læuis: tertiæ tribuuntur Syriaco, qui grauis, buxeóque colore est, & odore sensum ferit. Præstantissimus autem est recens, albus, plenus vndique, densus, siccus, à teredinibus intactus, non virosus, feruido & erodente gustu. Quidam verò vt eum adulterinũ faciant, solidissimas Comagini helenii radices commiscent: sed est facilis dignotio: siquidem helenium neque gustu feruet, nec odoris suauitatem adeò eximiam, nec sensum ferientem affert.

Cotyledon (aliquibus scytalion est, & vmbilicus Veneris dicitur) folium habet ad acetabuli vasis formam in orbem circumactum, leni in concauitatem descensu, vt sensum fallat. Cauliculum breuem habet, in quo semẽ est: & radicem oliuæ modo rotundam.

Est alia cotyledonis species, cuius latiora & pinguiora sunt folia, singularum modo circa radicẽ densa, tanquam oculum in medio describentia, vt in maiore semperuiuo cernitur. adstringentis porrò gustus est. Caulem verò gracilem profert, in quo flores & exigua semina hyperico similia insunt, sed maiore radice. facit ad eadem ad quæ semperuiuum.

Crambe agria, *id est*, *brassica agrestis*, nascitur plerunque maritimis & præruptis locis, satiuæ similis, sed candidior hirsutiórque, & amara.

Crithmon (quod crithamon vocant alii) fruticosa herbula est, vtrinque foliata, cubiti altitudine, eáque saxosis & maritimis locis exoritur, foliis vndique plena, pinguibus & albescentibus, portulacæ foliorum figura, sed tamen latioribus, & prælongioribus, & in gustu salsis. flores fert luteos, albos: fructum rori marino similem, mollem, odoratum, rotundum, qui siccatus rũpitur, & intus semen quasi rufum habet. radices sũt digiti crassitudine tres aut quatuor, odoratæ & suaues.

Κρίνε τὸ ἄνθος *id est*, *lilii flos*, (quem aliqui lirium vocant) est ex quo vnguentum conficiunt quod lirinum alii, susinum alii nominant.

Crocodilium, nigro chamæleoni simile est: nascitur in syluosis locis, radicem habet longam, subcrassam, atque acrem, odorémque nasturtio similem.

Crommyon, *id est*, *cæpa*, longa est acrior quàm rotunda, & flaua magis quàm alba, & sicca magis quàm viridis, & quæ cruda est magis quàm cocta, aut sale condita.

Crocus optimus est Corycius, recens, boni coloris, parum candidi habens in capreolo, oblongus, integer, non fragilis, non mancus, plenus, facilè manus madefactas inficiens, qui cariem non senserit, vel humescat: odore autẽ iucundo, & acer fit. nam qui talis non est, is aut vetus est, aut humore perfusus. adulteratur admixto crocomagmate cõtuso, aut spuma argẽti, aut plũbagine propter eius põdus, aut defruti aspersione: verùm insidens puluis & defruti odor fraudem indicat. Vt autem facilè teratur, nouo fictili calido in sole siccandus est, & celeriter conuoluendus.

Crocomagma verò fit expressis crocini vnguenti aromatibus, & in pastillos redactis. Præstat in eo genere odoratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum, ligni expers, quod quum subigitur, colorem valde croceum reddit, læue, subamarum, dentes & linguam vehementer inficiens, & quod aliquot horas continuas perdurat. Tale autem est quod ex Syria aduehitur.

Cyminum agreste plurimũ efficaciúsque Carthagine Hispaniæ nascitur. Caulem habet dodrantalem tenuémque: foliola quatuor aut quinque exilia, gingidii modo serrata: habétque in summo capitula quinque aut sex rotunda molliáque, in quibus fructus ciceris plenus est, qui gustanti acrior est quàm satiui fructus. nascitur in collibus.

Alterum quoque agreste cuminum est, satiuo simile, quod è singulis floribus siliquas sublimes emittit, quibus semen melanthio simile continetur.

Cyclaminus folia habet hederæ, varia, suprà infráque maculis albicantibus. Caulem quatuor digitorum longitudine profert, nudum, in quo flores rosarum figura sunt purpurascentes. Radix nigra est, rapo similis, modicè lata. radix secta reponitur, vt scilla: nascitur vmbrosis, & præcipuè sub arboribus.

Est etiam altera cyclaminus quam cissanthemon vocãt: folia habet hederæ similia, sed minora, caulésque crassos, geniculatos, & capreolorum modo vicinis arboribus se implicantes: flores albos, odoratos, fructum acini vuæ figura, hederæ similem, mollem, gustanti leniter acrem & glutinosũ. Radix est inutilis: asperis locis prouenit.

Cyperus præstantissima est, grauissima, densa, plena, non fragilis, aspera, odorata cum acrimonia quadam. Talis autem est quam Cilicia & Syria mittit, & à Cycladibus insulis affertur.

Cyprus arbor est foliis circum virgas oleæ similibus, sed latioribus & viridioribus: flores habet candidos, racemosos, odoratos, seménque nigrum sambuceo simile.

Conion, *id est cicuta*, inter lethalia numeratur, refrigerando enecans. Ei remedio est meri potio: succus autem fit è summa coma, antequam semen siccescat, cõtunditúrque atque exprimitur, & in sole subigitur: eiúsque in medicina vsus est plurimus. est verò efficacissimus Creticus, Megaricus, & Atticus, & is denique qui in Cicilia conficitur.

Λ

Λαγωὸς θαλάττιος, id est lepus marinus, paruæ loligini similis est. isque tritus & per se & cum marina vrtica illitus, pilos euellit.

Lathyris, totus frutex est succi plenus, quemadmodum tithymalus.

Lapathum, aliud oxylapathum vocant, quod in paludibus nascitur, durum in cacumine & acutum: aliud satiuum est, non omnino simile priori: tertium est agreste paruum, quod est plantagini simile, molle, humile. Est etiam quartum genus quod alii oxalida, aut anaxyrida, aut lapathum agreste vocant, habétque folia syluestri & paruo lapatho similia. Caulis non magnus est, fructus subacutus, rubens, acer, in caule & adnatis appẽdicibus nascens. Hippolapathum verò lapathum grande est, in paludibus exoriens, & easdem quas suprà dicta, vires habet.

Leontopetalon (sunt qui leontopodion, qui pardalium, qui thorybethrum vocant) caulem vnius palmi emittit, qui alas multas habet, in quibus summis siliquæ sunt similes ciceri: in iis duo aut tria semina exigua: folia brassicæ similia: radix nigra, vt rapi, quæ tubercula quædam pugni instar habet. Nascitur in aruis, & inter segetes.

Lepidium herbula nota omnibus est. Muria cum lacte adseruatur.

Leucoion, *id est, uiola*, differt in floribus: nam vel luteo, vel candido, vel purpureo flore inuenitur. Luteus verò ad medicinæ vsum valde est accommodatus.

Libanos, *id est, thus*, nascitur in Arabia, quæ thurifera nominatur. primas fert quod masculum dicitur, indiuiduum, album, quum frangitur pingue, in suffitu statim ardens. Indicum verò subfuluo & liuido colore est, fitque rotundum industria. ipsum enim in quadratas figuras diuidentes, & in fictilia coniicientes, in gyrum versant, vsquedum in rotũdam formam se induat. sed quod tale est, progressu temporis flauescit, idque syagrum appellant. secundum autem locum tenet orobium, quod minimum est, & maximè fuluum.

Est etiam aliud quod amomite dicitur, cãdidum quidem, sed quum molitur, lentescit vt mastiche. Adulteratur thus omne pinea, resina & gummi, quod dignosci facile potest: nam gummi suffitum non emittit flammam, & resina in fumum abit: at thus ardet, sed dolum quoque odor indicat. Ei vis inest adstringendi, calfaciendi, caliginem oculorum discutiendi, caua vlcera implendi, ad cicatricem perducendi, cruenta vulnera glutinandi, omnes sanguinis eruptiones, atque adeò eas quæ ex mem- A branis cerebri fluunt, cohibendi, sedis ad reliquarũ corporis partium maligna vlcera leniendi.

Crematur thus in puro fictili impositum, succensum grumo à lucerna accenso, donec exuratur: postquàm verò totum incensum fuerit, operiendum fictili est vsquedum extinctum sit. sic enim in cineres non redigitur. Torretur etiam in fictili nouo ad carbones ignitos, donec nullæ bullæ excitentur, nec pinguedo, nec vapor ex eo remittatur. facilè enim comminuitur quod est crematum. Cortex verò thuris omnibus præstat is qui pinguis, odora- B tus, recens, læuis, non scaber, & membranis est vacans. Adulteratur admixto pini aut nucis eius cortice. huius rei index ignis est. cæteri enim cortices in suffitu non accenduntur, sed fumo edito absque vlla odoris suauitate euanescunt: at thuris cortex accenditur, & cum odoris fragrantia vaporem ex se mittit: hic etiam eodem modo quo thus vritur. Manna verò thuris probatur ea quæ alba est, pura, grumosa: vim eandem habet quàm thus, sed multo inualidiorem. Quidam eam adulterãt mixta resina pinea, aut polline, aut tuso thuris cortice: sed ignis dolum ar- C guit. neque enim æquè & pari motu adulterata vaporem aërium emittet, sed fuliginosum & impurum: præterea odoris suauitas alieno halitu permista sentietur. Thuris verò fulginem sic facito, Singulos thuris grumos forcipicula exceptos lucernis accendito, in nouam fictilem ollam concauam coniicito: tum æreo vase in medio perforato, & diligenter deterso, obtegito: ex altera eius parte, aut vtrobique lapillos altitudine quaternûm digitorum subiicito, quo facilius queas perspicere vtrùm grumi exurantur: & vt locus sit quo subiicere alios grumos integros D semper possis, & antequã primus grumus penitus restinguatur, alium adiicito, donec fuliginis quod satis sit, collectum fuisse videatur. Continuò tamen externas ærei vasis partes spongia ex frigida aqua abstergito: sic enim aheno non magnopere calente fuligo omnis adhærebit, quæ alioqui per læuitatem cadens thuris cineri commiscetur. Derasa itaque prima fuligine cremati thuris cinerem per se excipito, & idem vsquedum volueris, facito: eodémque modo ex myrrha & styrace fuliginem conficies: valet fuligo ad eadem. præterea verò ex aliis lacrymis fuligi- E nem similiter excipito.

Libanotis, fructum fert altera qui cachry dicitur, foliáque fœniculo habet similia, sed crassiora, & in rotæ speciem humi sparsa, odorata: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, cui multæ insunt alæ, & in cacumine vmbellæ, in quibus fructus copiosus est, albus, spondylio similis, circinatus, angulos habens, acer, resinæ sapore, & qui mansus gustum incendit. radix prægrandis, quæ thus redolet. Altera verò, libanotis est superiori in omnibus similis: semen fert latum, nigrum, vt spondylium, odoratum, non F feruidum: radix foris nigra, fracta verò, alba cernitur. Altera verò quæ fructum non fert, est in rebus omnibus similis superioribus, eáque nec caulem, nec florem, nec semen gignit. Nascitur asperis & saxosis locis. In potionibus verò vtẽdum est semine eius libanotidis quæ cachryn non fert, siquidem illud acre est, & arteriam exasperat.

Libanotis verò quam rosmarinũ Romani vocant, qua vtuntur ii qui coronas nectunt, tenues virgæ sunt, in quibus prælonga insunt folia, gracilia, intus alba, foris virentia, graui odore.

G Ligusticum plurimum nascitur apud Ligures, panaces incolæ non immeritò vocant: nam & radix heracleotico panaci similis est, & ipsum viribus eisdem est præditum. Semen nigrum, durum, oblongum, ad fœniculi similitudinem, gustanti acre: radix candida, odorata. Miscetur autem vtiliter oxyporis (*hoc est, citò transeuntibus*) medicamentis, & iis quæ concoctionem adiuuant. ori valde gratum est: quocirca pro pipere eo vtuntur incolæ ad obsonia conficienda. adulteratur semine quodam consimili, sed gustu discernitur. amarissimum enim est. Nonnulli H verò fœniculi aut seseleos semen addentes, adulterinum faciunt.

Lithospermon (quod ægonichon, aut æetonychon, aut diospyron, aut heracleam ob seminis duritiam vocant) folia habet oliuæ similia, longiora tamen, & in imo per

terram ſtrata: ramulos tenues, rectos, craſſitudine acuti iunci, firmos, ſucci plenos, in quibus ſummis bifidi exortus caulicorum ſpeciem præbent, foliis exiguis, inter quæ ſemen rotundum, lapideum, album, paruo eruo ſimile: aſperis & excelſis locis naſcitur.

Limonium (quod neruodes alii vocant) foliis eſt betæ ſimilibus, ſed tenuioribus, & lõgioribus, ac numeroſioribus: caule tenui, recto, vt lilium, rubro ſemine referto, guſtúmque adſtringente. naſcitur in pratis & paluſtribus locis.

Linozoſtis, *id eſt mercurialis*, herba, quæ fœmina eſt, fructũ fert racemoſum, & multum: maſcula verò iuxta folia exiguum, rotundum, ceu binos teſticulos vnà cohærentes. totus frutex exiguus dodrantalis eſt, & maior.

Lichen in petris naſcens eſt muſcus petris rore conſperſis adhærens.

Lonchitis folia habet porri latioris, ſed latiora, ſubrubra, plurima, ad radicem circunfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule, in quo flores ſunt pileolis ſimiles, more comicarum perſonarum hiantes, nigri, candidum tamen quiddam hiatu oris veluti lingulã ad labrum inferius exerentes. ſemen eſt lanceæ ſimile, triquetrum, in inuolucro clauſum. radix dauco ſimilis: aſperis, ſqualidiſque locis exoritur.

Lonchitis verò altera aſpera folia profert ſcolopendræ ſimilia, aſperiora tamen maioráque, & magis diuiſa.

Lycium arbor eſt ſpinoſa, virgas trium cubitorum, & maiores proferens, in quibus folia inſunt denſa, buxo ſimilia. fructum fert piperis, nigrum, amarum, læuem. cortex ei eſt pallidus, diluto lycio ſimilis: radices latæ, lignoſæ. plurimum in Cappadocia & Lycia naſcitur, itém que in aliis pleriſque locis: aſperum amat ſolum. ſuccus ex eo exprimitur tuſis vnà cum frutice radicibus, & poſtquã aliquot dies in aqua maduerint, decoctis: tum exempto ligno, iterum eo qui ſupereſt liquore ad mellis conſiſtentiã decocto. adulteratur amurca inter coquendum admiſta, aut abſinthii ſucco, aut felle bubulo. Spuma autẽ coquendo innatans aufertur, & ad medicamenta oculorum adſeruatur: reliquo ad alia vtitor. Succus quoque ex ſemine expreſſo & in ſole ſiccato conficitur. Lycium optimum eſt quod igni accenditur, & reſtinctum ſpumam rubentẽ habet, foris nigrum: quum frãgitur, fuluum, nõ viroſum, adſtringens cum amarore, colore croceo: quale eſt Indicũ quod præſtat cæteris, & eſt efficacius.

Lyſimachia caules cubitales, & maiores tenuéſque, fruticoſóſque fert: in quorum geniculis folia ſalici ſimilia exoriuntur, quæ guſtu adſtringente ſunt. flos rufus eſt, aut aureus. naſcitur paluſtribus & aquoſis locis.

Lychnis coronaria flos eſt, albæ violæ ſimilis, purpuraſcens, qui ad coronamenta adhibetur.

Lychnis agreſtis in omnibus eſt ſatiuæ ſimilis. eius ſeminis binæ drachmæ potui datæ bilem per aluum educunt.

Lotus agreſtis in Libya naſcitur caule duorum cubitorum, atque etiam maiore, qui alas multas habeat: folia verò trifolio in pratis naſcenti ſimilia: ſemen fœnogræco ſimile, ſed multo minus fert: guſtúque medicato.

M

Macer cortex eſt ſubflauus, craſſus, guſtu valde adſtringens, qui ex Barbaria aduehitur.

Malabathri folium laudatur quod recens eſt, & cũ nigrore quodam candicat, non fragile, integrum, odore caput feriens, & odoris bonitate diutius permanens, nardum ſapore imitans, guſtu non ſalſo: quod verò infirmũ, minutim contuſum, & carioſum halitum affert, vitioſum eſt. eãdem vim habet quam nardum: ſed illud ad omnia eſt efficacius. malabathri tamen vis ad vrinam ciendam eſt maior, & ſtomacho magis congruit.

Mandragora, alter mas, alter fœmina: ac fœmina quidem mandragora niger eſt, qui tridacias dicitur, foliis anguſtioribus ac minoribus quàm lactucæ, viroſis, graueolentibus, in terram ſparſis: inter quæ poma ſunt ſorbis aut achradibus ſimilia, odorata: in quibus fructus eſt, vt pyri. A radices prægrandes binæ aut ternæ inter ſe conuolutæ, nigra ſuperficie, intus albæ, craſſo cortice: caulem non habet. mas verò folia habet alba, lata, admodum magna, vt betæ. poma duplo maiora, crocei coloris, odorata cũ gratuitate quadam, quibus etiam paſtores veſcuntur, & ſoporе quodammodo corripiuntur. radix eſt alterius radici ſimilis, ſed maior & candidior. Eſt hic quoque caulis expers: ſuccus colligitur ex cortice radicis viridi contuſóque, & prælo ſubiecto, qui in ſole verſatus denſatur, & in fictili reponitur: ſuccus quoque è pomis ſimiliter expri- B mitur: ſed ignauus eſt is qui è pomis collectus fuerit. Cortex itidem à radice detractus ligno traiicitur, & ſuſpenſus adſeruatur. Nonnulli radices ex vino ad tertias decoquunt, & defæcatum ſeruant: & cyathi vnius menſura ad magnos dolores, vigilias, & vbi ſine ſenſu doloris ſecare aut vrere velint, vtuntur. Iam liquor ex radice profundius excauata, in orbem punctis aperta, emanat, defluente in eam cauitatem liquore, atque ibidem collecto: ſuccus verò eſt liquore efficacior: ſed radices non vbique liquorem ferunt.

C Marathron, *hoc eſt, fœniculum*, agreſte, magnum, quod hippomarathrum vocant, ſemen cachry ſimile fert, radix ei ſubeſt odorata. Quinetiam aliud hippomarathrum vocatur quod folia habet exigua, anguſta, oblonga: fructum rotundum ad coriãdri ſimilitudinem, acrem, odoratum, & calfaciendi vi præditum. Viribus autem prædicto reſponder, ſed tamen agit imbecillius.

Marum herba eſt ſurculoſa, origani flori ſimilis: eius tamen folia multò candidiora ſunt, & flos odoratus, plurimum verò ad Magneſiam & Tralles naſcitur.

D Mancoron genus quoddam mellis eſt cõcreti, quod in India & Arabia felici in harundinibus inuenitur, ſalis conſiſtentia, & quod dentibus ſubiectum ita vt ſal confringitur.

Melilotos præſtantiſſimus eſt Atticus, quique in Cyzico naſcitur, & Carthagine, croci colore, & odoratus. Oritur etiam in Campania prope Nolam colore luteo, odore infirmo.

Meliſſophyllon herba eſt qua apes delectantur. eius folia cedri odorem exhalant.

E Meſpilum arbor ſpinoſa eſt, fructum exiguum, pomo ſimilem, iucundum ferens, habétque tria oſſicula: adſtringit, & in cibo ſumptus idoneus ſtomacho eſt. ſed aluum ſupprimit.

Medion herba naſcitur vmbroſis ſaxoſiſque locis, fõliis ſeridi ſimilibus, caule trium cubitorum, floribus purpureis, magnis, orbiculatis: fructu paruo, cnico ſimili: radice dodrantali, quæ baculi craſſitudinem habet, acerbique ſaporis eſt.

Mecon rhœas, *id eſt, papauer erraticum*, ita nomina- F tum eſt quia eius flos celeriter decidat. naſcitur in aruis verno tempore, quo etiam colligitur: folia habet origano ſimilia, aut cichorio, aut thymo, diuiſa, longiora: caulem iunci figura, rectum, craſſum, ad cubiti altitudinem: florem puniceum, quandóque candidum, anemonæ flori ſimilem: fructum rufum: radicem oblongam, ſubalbam, & parui digiti craſſitudinem habentem. Papauer autem par uum alterum ſatiuum eſt & hortenſe, cuius ſemen pani inditur ad tuendæ valetudinis vſum, & cum melle pro ſe- G ſamo eodem vtuntur: thylacitem vocant, oblogum habens capitulum, ſemen album. Alterum verò agreſte eſt, capite demiſſo, nigro ſemine, quod etiam pithite nominatur: idque ab aliquib[9] rhœas papauer vocatur, propterea quòd ex eo liquor defluat. Eſt tertium genus his agreſtius, & magis medicatum, & longius, oblõgo capite: propotiferus, guſtu amarus, qui facilè aqua diluitur, læuis, albus, non aſper, neque grumoſus, quique inter colandum non coeat veluti cera, & in ſole diffunditur, & ad lucer- H nam non atra flamma ardet: quique vbi reſtinctus fit, odoris vim conſeruat. Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum: quique glaucio indito adulteratur, in dilutione croci colorem reddit: qui ex lactucæ agreſtis ſucco, infirmo odore eſt, & aſperior: qui ex gummi, ignauus & pellucidus. Quidam verò ita

ſunt abſurdi, vt terra etiam ei indant. torretur ad oculorum medicinas,in fictili nouo,donec mollis & fuluus videatur.non erit fortaſſe alienum deſcribere quonam pacto liquor colligatur. Aliqui igitur capita & folia contundunt,ac prælo exprimunt:tum in mortario terunt,& in paſtillos redigunt : idque meconium nominatur, poteſtate multo ignauius quàm liquor ſit. In liquore autem colligendo oportet quum ros exaruerit cultello aſteriſco circundante, ne ad interiora deſcēdat,ex obliquo in rectum ſummam capitum ſuperficiem incidere , & lacrymam exeuntem in cōchulam digito detergere, & non ita multo pòſt redire,ſiquidem concreta inuenietur:atque etiam ſequenti die ſimili modo comperietur:quæ in pila teri debet,& in paſtillos conformari,ac reponi:quum tamen inciditur, retrocedendum eſt, ne liquor à veſtibus deteratur.

Mecon ceratitis,*id eſt cornutum papauer*,(quod aliqui paralium,aliqui agreſte vocant) folia habet candida,hirſuta,verbaſco ſimilia,in ambitu ſerrata,vt papaueris agreſtis folia , caulémque ſimilem, florem palidum : fructum paruum, inflexum, fœnigræci corniculis ſimilem : ſemen exiguum, papaueris ſemini conſimile : radicem,cuius extrema pars nigra craſſáque. naſcitur maritimis & aſperis locis. Quidam errore ducti glaucium ex hoc papauere propter foliorum ſimilitudinem fieri putauerunt.

Mecon aphrodes,*id eſt, ſpumeum papauer*,(à nonnullis heraclea nominatur) caulē dodrātalem habet,foliúmque admodum paruum,ſtruthio ſimile.In eo fructum fert album:totáque herba ipſa alba eſt & ſpumea:radice nititur plerunque tenui : huius fructus colligitur æſtate, quum perfectè adoleuit,& ſiccatum reponitur.

Meum Athamanticum naſcitur plurimum in Macedonia,caule & foliis anetho ſimilib⁹, bicubiti plerunq; altitudine, radicibus in partes diſtractis, tenuibus, obliquis, & rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Medullarum præſtantiſſima eſt ceruina, deinde vitulina, tum taurina,poſtea caprilla,denique ouilla. cōcreſcit medulla ſub finem æſtatis autumno appropinquante:reliquis verò temporibus concrementum ſanguinis,& veluti cato friabilis in oſſibus inuenitur.nec cognoſci facilè poteſt, niſi quis eam ex oſſibus extrahat atque recondat. Curatur medulla recens aquæ aſperſione mollita ex ſelectis oſſibus,& per linteum excolata, & ſimiliter elota donec pura aqua defluat, tum in duplici vaſe liquata, ſordibus ſupernatātibus penna exceptis, & in pilam percolata: vbi compacta fuerit,in nouo fictili vaſe reponitur,omni fæce quæ ſubſidit diligenter deraſa. Si verò libet non curatam reponere, facito omnia quæ in anſerum & gallinarum adipe fiunt.

Mycetæ, *hoc eſt, fungi*, qui pernicioſi ſunt,multis de cauſis fiunt: nam vel apud clauos rubigine obſitos,aut veſtes putres, aut ſerpentum latibula , aut arbores ſua proprietate noxias oriuntur. Continent qui tales ſunt,concretum ſupra ſe lentorem quendam, & è terra eruti, ſi ita ſinantur,celerrimè putres redditi corrūpuntur. at qui eſculēti ſunt,iuſculum faciunt:ſed ipſi quoque liberalius ſumpti nocent,quum difficulter in ſtomacho coquantur, aut ſtrangulent,aut choleram afferant. Omnibus ſuccurritur potione olei aut nitri,aut lixiuii cum acida muria,aut decocto ſatureiæ, aut origani,aut ſtercore gallinaceo cum aceto epoto,aut cum melle copioſo delincto.

Myos ota, *id eſt, auricula muris*, multos ab vna radice caules mittit, ſubrubros, ab imo concauos : folia anguſta, oblonga, dorſo elato, nigricantia : per interualla deinceps geminata, & in acutius deſinentia. Exoriuntur etiam ex alis tenues cauliculi, in quibus floſculi cærulei, vt anagallidis ſunt,radices craſſitudinis digitorum,multas habent progerminationes.ad ſummam, eſt herba hæc ſcolopendræ ſimilis, tenuior tamen & minor. Huius radix illita ægilopas ſanat.ſunt etiam qui helxinem auriculam muris appellent.

Myrica arbor eſt quæ prope paludes & ſtagna naſcitur, fructum veluti florem ferens,conſiſtentia muſcoſum. Satiua autem in Ægypto & Syria prouenit, ſed in cæteris eſt agreſti ſimilis.fructum verò edit gallæ ſimilem, inæqualem,guſtum adſtringentem, qui vice gallæ oris medicamentis adhibetur.

Myriophyllon, *hoc eſt, millefolium*, caulis eſt tener, vniúſque radicis, circa quam multa folia læuia, fœniculo ſimilia,vnde nomen traxit,conſpiciuntur. Caulis ipſe eſt fulueſcens,prædenſus,ac veluti de induſtria expolitus. naſcitur verò paluſtribus locis.

Myrtus ſatiua medicinæ accommodatior eſt nigra quàm candida, & in hoc genere, potius montana, & tamen fructum imbecilliorem fert.

Myrtidanum verò quod vocant, inæqualis exortus eſt,tuménſque,& myrto concolor:trūcum eius quaſi manu complectens:ſed maior in eo quàm in myrto adſtringendi vis ineſt. Tuſus addito vino auſtero reponitur,& in paſtillos redactus, in vmbra ſiccatur : éſtque & cortice & fructu efficacior.

Myrtus agreſtis,aut oxymyrſine,cuius aſparagus nuper in lucem editus eſtur,vrinámque ciet:fructum orbiculatum,rubrum dum matureſcit, & interiorem partem oſſeam habentem profert.

Myrrhis (quam myrrham aliqui vocant)& caule & foliis cicutæ ſimilis eſt.radice nititur tenera, oblonga,orbiculata,odorata,ad mandendum ſuaui.

Moly folia gramini ſimilia,latiora tamen,humíque ſparſa habet, florem albæ violæ ſimilem, lacteo colore, minorem tamen,& ad violæ ſimilitudinem accedentem. caulem fert tenuem,quatuor cubitorum,in cuius ſummo quidam allio ſimile eſt.radix ei parua bulloſáque ſubeſt.

Ex Diofcoride, de fimpliciũ medicamentorum facultate atque apparatu, ab N litera vfque ad Ω.

N

NArdi funt duo genera: alterum Indicum, Syriacum alterũ nominatur; non quòd in Syria nafcatur, fed quòd montis in quo oritur, vna pars ad Syrios, al- B tera ad Indos vergit. Cæterùm in Syriaci genere præftantius eft recens, læue, multam comam habens, flauo colore, admodum odoratum, cyperum odore referens, breui fpica, guftu amaro, & linguam exiccante, & multo tempore in odoris iucunditate perdurante. Indicum verò alterum Gangitin vocant, à flumine quodam Gange quod præterfluit deducto nomine, iuxta quod nardum exoritur. Eius autem vis eft propter aquofos tractus imbecillior, ipfúmque eft oblongius: & ab vnica eius radice numerofæ fpicæ, eǽque ad- C modum crinitæ, & implicitæ, ac virofi odoris exoriuntur. Quod verò altius in monte nafcitur, odoratius, curta fpica, cyperum fuauitate redolens, aliáque habens omnia quæ Syriaco ineffe dicta funt. Vocatur etiam aliud quoddam fampharíticum à regione in qua nafcitur, éftque magna fpica, cãdidiore caule, quem medium ex fe interdùm mittit, hircorum odorem vehementer exhalantem: quod genus eft reiiciendum. Venditur etiam nardum madefactũ, quod ex eo cognofcitur quòd alba, fqualida, & fine fua lanugine fpica fit. Adulteratur ftibio cũ aqua, aut palmeo D vino, vt deletur, & põderofior fiat, infpirato. Vbi vti velimus, auferendum eft ab radicibus lutum, fi fit, & cribro excutiendus eft puluis, qui ad manus eluendas accommodatus eft. Reconditur autem ad oculorum medicinas in fictili nouo non picato tritum, & ex vino in paftillos redactum.

Nardum verò Celticum in alpibus apud Ligures nafcitur, idque ab incolis Gallicum nominatur. Nafcitur etiam in Iftria, éftque exiguus frutex breuifque, qui cum radice vellitur, & in fafciculos manipulófque ligatur, & cõ- E ponitur: folia habet oblonga, fubflaua: florem luteum. Caulibus tantùm radicibúfque vtimur, híque foli odoris bonitate funt præditi. quamobrem fafciculi pridie aqua fpargendi funt, & fiquid terreni inhæferit, abiiciendum: humido pauimento fubiecta prius charta fternendi funt, fequenti die purgandi, fiquidem quod vtile eft, ab acerofo & alieno propter vim humoris non excutietur. Adulteratur impofita eidem herba perfimili, quam ob virofum odorem, hircum vocant: fed facilè dignofcitur, quoniam ea herba caulis expers eft, atque candidior, & minus ob- F longa habet folia: quin ne radicem quidem amaram & aromaticam habet, vt nardi radix eft. Itaq; cauliculos & radices, abiectis foliis, ad vfum reponito, fique feruare volueris, trita vino excipito, in paftillos conformato, fictili nouo diligenter operto recondito. Laudatiffimum verò Celticum nardum eft, quod recens eft odoratúmque, ac multis radicibus præditum, non fragile, plenum.

Nardum montanum in Cilicia nafcitur. eius caules & folia eryngio fimilia funt, minora tamen, & non afpera, & aculeata. radices illi funt nigræ, odoratæ, binæ, G aut etiam plures, vt afphodeli: fed multo graciliores, candidiores, & minores. nec caulem, nec fructum, nec florem profert. radix ad eadem ad quæ Celticum nardum facit.

Narciffus habet folia porro fimilia, fed tenuia, & multo minora: cauliculum paruum, inanem, foliis vacantem, dodrante maiorem, in quo flos albus eft, interius croceus, & in quibufdam purpureus. Radix ei eft alba, rotunda, ad bulbi formam: fructus veluti in membrana niger, prælõgus. Nafcitur præftantiffimus in montanis locis, odora- A túfque. at qui in pratis & arenofis oritur, porrum fapit, & herbaceum halitum ex fe mittit.

Nafcaphthon (quod narcaphthon aliqui vocant) ex India affertur. corticis formam gerit, libro fycamini fimilem. Ad fuffitus adhibetur propter fuauem odorem quem ex fe mitit.

Nymphæa in paludibus & ftagnis nafcitur: folia habet ciborio fimilia, minora tamen, & oblongiora quodammodo, aquam excedentia: aliqua etiam in aqua de- B merfa, multáque ex vna radice prodeuntia. flos albus eft, lilio fimilis, eius media pars crocea eft. quũ defloruit, in rotundam formam redigitur, ad pomi aut capitis papaueris fimilitudinem. Colore nigro fit, in quo fructus latus, denfus, guftanti glutinofus includitur: caulis non læuis, craffus, niger, ciborii cauli fimilis: radix nigra, craffa, clauæ fimilis, quæ autũno præciditur. Plurima in Cilicia in Anigro flumine, & in Haliarto Bœotiæ. Nafcitur & alia nymphæa antedictæ fimilibus foliis, attamen alba radice & afpera, flore luteo, & modo rofæ fplendente. Oritur hæc in C Theffalia ad flumen Peneum.

Ξ

Xanthium (quod phafganon aliqui vocant) in pinguibus locis & paludibus nafcitur. caulem pinguem habet angulofúmque: in eóque alarum caua permulta funt. atriplici fimilia funt folia, fectiones habentia, odore nafturtii: fructum rotũdum fert, vt oliua magna: aculeatum, vt platani pilulæ, & veftibus contactu inhærentem.

D Xyris (quam aliqui agreftẽ iridem appellãt, Romani gladiolũ vocant) folium gerit iridi fimile, fed latius, & in fummo acutum. è mediis foliis caulis prodit cubitalis, valde craffus, in quo filiquæ funt triquetræ, & in eis flos purpureus, idque quod in medio eft, puniceum. fructus in folliculis eruo fimilis, rotũdus, magnus, acer: radixque geniculofa, longa, rufa.

Xyphion (quod phafganon, *id eft enfem*, propter figuram foliorum nominant) iridi fimile eft, fed breuius, atque anguftius, & cultelli modo in mucronem definens, fi- E brofum. caulem emittit cubitalem, fucci plenum, in quo purpurei flores in ordinẽ digefti, inter fe diftant. fructum edit rotundum. radices duas profert, alteram fub altera confidentem, exiguorum bulborum figura, quarum inferior eft gracilis, fuperna vberior. potiffimum verò in aruis nafcitur.

Ο

Œnanthe folia habet paftinacæ, florem candidum, F caulem craffum, dodrantalem, fructum atriplicis, radicem magnam, multis rotundis capitibus abundantem. nafcitur in petris.

Œnanthe etiam agreftis vuæ fructus nominatur. quum floret, recondi debet fictili non picato: collectáque fubftrato linteo in vmbra ficcanda.

Omphacium eft acerbæ vuæ (vt Thafiæ, aut Aminææ) nondum marurefcentis fuccus, qui ante Canis exortum exprimendus eft: expreffúfque in æreo rutilo vafe linteo operto vfquedum cogatur infolandus. Oportet au- G tem femper quicquid concretum fit, liquido permifcere, & cauere ne per noctẽ fub dio maneat: fiquidem ros concretionem impediet. Eligito flauum omphacium, friabile, perquam adftringens mordénfque linguam. quidam etiam coquendo fuccum condenfant.

Onagra frutex eft arboris inftar, prægrandis, amygdalino folio, fed latiore, lilio non diffimili: flore rofaceo magno, radice candida, longa, quæ ficcata vini odorem refert. montanis locis nafcitur.

Onobrychis folia habet lenti fimilia, paulo tamen longiora, caulem dodrantalem, florem puniceum, radi-

cem paruam: nascitur humidis & incultis locis.

A

Onix, *hoc est ungnis*, conchylii tegumentum est, ei simile quo tegitur purpura: quod in India in lacubus nardum ferentibus inuenitur. quod ideo suauem odorem spirat quòd conchylia inibi nardo vescantur. Præstantissimus onyx est qui è rubro mari affertur, albicans, pinguísque: nam qui Babylone aduehitur, niger est & minor. vterque in suffitu odoratus, sed castoreum quodammodo olet.

Oxyacantha, *hoc est acuta spina*, arbor est pyrastris similis, sed minor, & valde spinosa. fructum fert myrti baccis

B

similem, plenum, rubrum, fragilem, & inter nucleum: radicem habet multifidam, altè descendentem.

Oreoselinum, *id est apium montanum*, caulis dodrantalis est, ex tenui radice prodiens, circa quem ramuli & capitula sunt cicutæ similia, multo tamen tenuiora: in quibus fructus est prælongus, acer, odoratus, cumino similis. montanis verò locis prouenit.

Orestia herba est parua, tribus aut quatuor digitis terram excedens, foliis & viticulis coronopidi aut gramini similibus, adstringentibus: radice prætenui, vt capillus

C

est, alba, vinosa, quatuor digitorum longitudine. nascitur in collibus.

Origanum Heracleoticum (quod Conilam vocant) folium hyssopi habet, vmbellam verò non in rotæ speciẽ, sed veluti multifidam: seménque in summis virgis non densum.

Quod verò onitin appellant, folia habet candidiora, & hyssopo magis similia: seménque fert veluti coniunctos corymbos. vim Heracleotici habet, sed non ita efficax est.

D

Syluestre autem origanum (quod alii panaces Heracleum, alii conilam nominant) folia origani, virgulta dodrantalia, tenuia, in quibus vmbellæ sunt anetho similes. radix exilis est atque inutilis.

Orminum herba est foliis marrubio similibus, caule semicubitali, quadrato, circa quem eminentiæ siliquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant, in quibus diuersum inest semen: nam in syluestri rotundum & fuscum inuenitur: in alio verò oblongum nigrúmque, quo

E

vtimur.

Ὀρόβιον ἄλευρον (*id est erui farinam*) sic cõficito: Vberiora candidáque grana deligito, permiscendóque aqua perspergito, donec quod satis sit combibant, deinde torreto vsquedum cortex rumpatur: tum mola trita cribro tenui traiecta farina reponatur.

Ὄρχις, *id est testiculus* (quem cynosorchin, *hoc est testiculum canis*, vocant) folia habet circa caulem & imam eius partem humi strata, oleæ molli similia, angustiora tamen & longiora: cauliculis longitudine dodrantis, in quibus purpurei sunt flores: radicem bulbosam, oblongam, du-

F

plicem, angustam, vt oliuæ, superius alteram, & alteram inferius. alterámque plenam, alteram mollem, ac rugosam.

Alius testiculus est quem serapiadem aliqui vocant. is folia habet porri, oblonga, sed latiora, & crassa: caulem dodrantalem, flores subrufos purpureósque: radix testiculis similis subest.

Orchis, *id est testiculus castoris*. Eligito semper huius animalis testiculos qui ex vno principio connexi sunt, (non

G

possunt enim duo folliculi in vna membrana coniuncti reperiri) & qui liquorem intus cerosum habent, odore graui & viroso, gustu acri, mordente ac friabili: & qui naturalibus membranis vndique interſepti sunt. Adulterant castoreum nonnulli, ammoniacum aut gummi cum eiusdem animalis sanguine, aut castoreo ipso subactum in folliculos instillantes, & exiccantes. Falsò aiunt hoc animal, quum à venatoribus vrgetur, auellere sibi testes, atque abiicere, quum ne eos tangere quidem possit: sunt enim parum exerti, vt in sue. Oportet autem diuisa pelle,

H

melleum liquorem cum ambiente membrana assumere, & ita siccatum reponere.

Osyris exiguus frutex est, niger, tenuis, virgulam fractu difficilem habens, & in ea foliola, vt lini, in initio nigra, quæ deinde mutato colore rubescentia fiunt.

Panaces (quidam herculeum vocant) ex hoc opopanax colligitur, plurimúmque in Bœotia & Phocide Arcadiæ nascitur, & inibi ob quæstum quem ex liquore faciũt, studiosè colitur. foliis est asperis, in terra iacentibus, viridibus, ad ficulna multum accedentibus, in ambitu quinquepartita diuisione partitis. caulem, vt ferulam, fert altissimum, alba lanugine præditum, folia circa ipsum minora, vmbellámque in summo, vt anethum, habentem, florem verò luteum, semen odoratum & feruidum: radices multas, ab vno principio exorientes, albas, graui odore, crasso cortice, subamaro gustu. Nascitur idem in Cyrene Libyæ & Macedonia. Colligitur liquor secta radice cauliculis nuper pullulantibus. album autem liquorem ex se mittit, qui siccatus crocei coloris habet extremitatem. Excipiunt etiam liquorẽ effluentẽm foliis excauato solo substratis, eáque siccata tolluntur. Ex caule quoque per messem secto, liquorem eodem modo excipiunt. Ex radicibus verò præstantiores sunt albæ, distentæ, quæ cariem non senserint, gustu feruidæ, & aromaticæ. Fructus ex media ferula prodiens cibo idoneus est: qui verò ex agnatis oritur, minus nutrit. Liquor verò laudatissimus est qui amarissimus est, intus albus, foris croceus, læuis, pinguis, friabilis, citò liquescens, grauis odoris. nam niger & mollis, vitiosus est. Adulteratur ammoniaco & cera. Probatur digitis in aqua confricatus. qui enim vitio caret, resoluitur, & lactei fit coloris.

Panaces Asclepium & Chironium caulem tenuem è terra emittit, geniculis interseptum, cubitalem, circa quẽ folia fœniculo similia funduntur: sunt tamen maiora, hispidioráque, & graueolentia. Suprà verò vmbella est, in qua flores aurei coloris sunt, acres, odorati: radix exigua tenuísque. Sunt etiam qui syluestre origanum panaces vocent, alii verò conilam. de quibus quum de origano ageretur dictum est.

Panaces verò Chironium præcipuè nascitur in monte Pelio, foliis amaraco similibus, flore aureo, radice tenui, non profunda. herba ipsa gustu acri est.

Pancration (quod aliqui etiam scillam vocant) radix est magno bulbo similis, subrufa, amara, feruida ad gustum: folia lilii habet, sed longiora.

Parthenium (quod aliqui amaracum, aliqui leucanthemon appellant) folia coriandri habet, flores per ambitum albos, in medio luteos, odore subuiroso, & sapore amarescente.

Paronychia exiguus frutex est, nascitúrque in petris, peplo similis, longitudine minor, foliis maior.

Piper fructum fert in principio prælongum, veluti siliquas, quod longum piper est, habétque intus aliquid tenui milio simile: quod absolutum, piper euadit. id autem suis temporibus dehiscens, racemos ex se mittit, grana quæ videmus ferentes: & alia acerba quæ albi piperis nomen habent, quod oculorum medicinis, antidotísque accommodatissimum est. Nigrũ verò est suauius & acrius albo. atque album quidem quòd acerbum sit, cæteris imbecillius est. Eligito piper quod ponderosius sit, plenum, nigrum, non valde rugosum, recens, non furfuraceum. In nigri verò genere inuenitur etiam quod defectum, inane, leuéque sit, quod brasma (*quasi abortus*) vocatur. In fictili nouo ad carbones torretur continuè mouendo. Eius radix non est zingiber, vt quidam sunt rati. costo autem est similis, & gustum excalfacit.

Peplus (sunt qui sycen, qui spumeum papauer nominent) frutex est exiguus, albi liquoris plenus, folio paruo rutæ simili, sed latiore. tota verò coma fere dodrantalis est, in orbem circumacta, in terra iacens. sub foliis minutus fructus rotundúsque est. radix vnica, inutilis. in hortis nascitur & vinetis. colligitur par messem. in vmbra siccatur, & continuò versatur. fructus tusus & feruefactus reconditur.

Peplis verò (quam syluestrem portulacam vocant, Hippocratésque ipse peplion nominat) in maritimis maximè nascitur locis. frutex frõdosus, liquoris cãdidi plenus, folio satiuæ portulacæ, sed in orbẽ acto, & in parte inferiore rubescẽte. Fruct⁹ rotũdus foliis subest, vt in peplo: fer-

uido gustu. radix tenuis, inutilis. colligitur, reponitur, & sale conditur, & datur vt peplus, eadem vi prædita.

Periclymenon (quod alii splenion, alii etiam clymenon ipsum vocant) frutex paruus est, simplex, caule quadradrato, & per interualla foliolis circundato albicantibus, hederæ figura. inter folia surculi exeũt, in quibus fructus est hederæ similis, qui quasi in folium procumbit, durus, qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & sepibus, sese fruticibus adflantibus inuolens.

Peristereon, aquosis locis nascitur. videtur autem inde nomen traxisse quòd περιστεραὶ, *id est columbæ*, in eo libenter versentur. herba est dodrantis habens altitudinem, aut etiam maiorem. folia ex caule prodeunt incisa & subalbida: eáque plerunque ex vnico ramo, vnicáque radice constare comperitur.

Persea arbor est in Ægypto proueniens.

Petasitis, pediculus est cubito maior, pollicis crassitudine: in quo petasi figura folium est, grande, ad fungi similitudinem impositum.

Peucedanum, caulem gracilem emittit, fœniculo similem: comam habet copiosam, & densam, florem luteum, nigram radicem, graueolentem, vberem, liquoris plenam. in montibus vmbrosis nascitur. Liquor excipitur è radice tenera cultello concisa: & quod defluit, statim in vmbra reponitur. gignit verò, dum colligitur, capitis dolorem, & vertiginem: nisi quis nares rosaceo inungat, & caput perfundat. Vbi detractus liquor est, radix ad nullam rem est vtilis. sed ex caulibus quoque liquor succúsque colligitur, vt ex mandragora, succúsque minus efficax est quàm liquor, & citius euanescit. Quandoque autem concreta lacryma inuenitur thuri similis caulibus, radicique peucedani inhærens. Liquor laudatissimus est is qui in Sardinia & Samothracia conficitur, odore graui, fuluescente, & gustu feruido.

Peganon, *id est ruta*, acrior est montana quàm satiua, & ineptior. ex hortensi verò ruta ea quæ prope ficus nascitur, est ad vescendum accommodatior.

Peganon verò agreste (quod moly quidam vocant) in Cappadocia & Galatia Asiæ natum, frutex est, plures ab vna radice virgas proferens, foliáque multo longiora quàm alia ruta, itémque magis tenera, & graui odore: florem album. in cacumine capitula habet paulo maiora quàm ruta satiua, quæ maximè ex tribus partibus constant. in iis semen est subfuluum, triquetrum, valde amarum gustantibus, cuius est vsus. Autumno maturescit semen, quod nonnulli harmala vocant, Syri verò besasa, Cappadoces moly, quoniam cum moly similitudinem quandam habet: radice nigra, flore albo. nascitur in collibus & fœcundis locis.

Pix liquida ex pinguissimis piceæ & pini lignis colligitur. probatur splendens, læuis, pura. Fit quoque pisselæon ex pice, separato eo quod aquosum in ea inest, quod vt serum in lacte, sic in pice supernatat: excipitúrque in pice coquenda puris supra eam lanis expansis, quæ vbi euaporato halitu madescunt, in vas exprimuntur: id quod vsque faciendum est dum pix coquitur. Fuligo verò ex liquida pice colligitur ad hunc modum: In lucernam nouam quæ ellychnium habeat, aliquid picis inde, atque accende, obturáque fictili vase quod clibani formam habeat, supernè quidem fornicato & angusto, infernè verò foramen habente, vt clibani habent, atque inibi sine vt ardeat. vbi verò prior humor consumptus fuerit, nouum infundito, donec tantũ fuliginis quantũ satis sit feceris: tũ ea vtitor.

Pix verò sicca ex liquida decocta fit. ex ea quædam est viscosa, quædam sicca. probatur autem quæ pinguis est, pura, viscosa, subfulua, & resinosa: talis porrò est Lycia, & Brutia, cõiuncta simul picis resinæque natura. Vocatur etiam quædam pissasphaltus, eáque in Appollonia ad Epidaurum fit, quæ ex Cerauniis montibus impetu fluminis rapitur, æstúque in littus eructatur, coacta in glebas, mixtam bitumini picem redolens.

Polemonium, (alii phileterium vocant) ramos tenues habet, vtrinque pinnatos: folia paulo maiora quàm ruta, sed longiora, ad polygoni aut nepitæ similitudinem. In eis summis veluti corymbi sunt, in quibus semen nigrũ.

A radix ei cubitalis est, subcandida, struthio similis. montanis & asperis nascitur locis.

Polium alterum montanũ est, cui nomen est teuthrio, & cuius est vsus. exiguus frutex est, albus, tenui folio, dodrantalis, fructu refertus, capitulum in summo habens corymbi forma, paruum, cano capillo simile, graui odore, cum quadam odoris suauitate. alterum fruticosius est, nõ vsqueadeo odore valido, atque etiam inefficacius

Polygalon (quidam osirin vocant) caulem dodrantalẽ habet, folia lenticulæ, gustum subacerbum.

B Polygonon, *id est herba sanguinalis*: mas, ab aliis carcinethron, ab aliis teuthrobanon, ab aliis clema dicitur, herba est quæ ramos tenues, teneros, multósque habet, ac geniculis interseptos, qui per terram serpunt vt gramen: folia rutæ similia, longiora tamen & molliora. fructum in singulis foliis fert, quamobrem mascula nominatur. flos albus est aut puniceus.

Polygonon fœmina paruus frutex est, multos ramos ferens: cuius caulis est tener, harundini similis, densis geniculis, & inter se tubarum modo insitis. geniculos cingunt in orbem apices foliolis pini similes. radix est inutilis. C nascitur in riguis locis.

Polygonatum nascitur in montibus. frutex est cubito maior. folia habet lauri, sed latiora & leuiora: saporem cydonii, aut punici mali, cum adstrictione. in vnoquoque exortu foliorum flores albi prodeunt plures, & numero maiores quàm folia, cœpta à radice supputatione. radicẽ fert albam, longam, mollem, geniculis plenam, hirsutam, graueolentem, crassitudine digiti.

Polycnemõ, paruus frutex est, surculosus, foliis origani, caule vt pulegii, geniculis multis intersepto: vmbellam tamen D non habet, sed in summo paruos corymbos, acres simul, & suauitatem etiam odoris spirantes.

Polypodium nascitur in petris muscosis, & antris, aut arborum, ac præsertim quercuum caudicibus, palmi altitudine, filici simile, subhispidum, incisuris diuisum, sed non adeò minutis. radix subest hirsuta, in qua cirri, ceu polyporum, continentur crassitudine parui digiti. abrasa verò interna pars viridis, gustu acerbo, & subdulci.

Poterium (sunt qui phrynion, Iones neurada, qui acidoton appellent) grandis frutex est, ramis mollibus, longis, lentis, tenuibúsque, ac tragacanthæ similibus, foliis E paruis, orbiculatis: totus denique frutex est lanosa circundatus lanugine, éstque aculeatus, floribus exiguis, viridibus. fructum fert gustanti odoratum, & acrem, sed nullius vsus. nascitur arenosis locis, & in collibus. radices subsunt duum cubitorum aut trium, firmæ, nerueæ, quæ ad terram resciffæ lacrymam gummi similem ex se mittunt.

Potamogeton folium betæ habet, hirsutum, paululum extra aquam eminens.

Propolis eligenda est quæ flaua est odoratáque, & styF racem redolet, & quæ in subarido mollis sit, ac mastiches instar sit ductilis.

Ptarmica exiguus frutex est, multis ramis, tenuibus, orbiculatis, abrotono similib⁹ refertus. circa quos folia sunt oblonga, oleis similia. in summo capitulum, vt in anthemide est, paruum, orbiculatum, acre, & suo odoratu sternutationes excitans.

Pteris, *id est filix* (sunt qui blãchnon, qui polyrrhizon vocent) folia habet caulis, fructus, & floris expertia, ex vno pediculo prodeuntia, ad cubiti magnitudinem, multifiG da, & alarum auium modo pennata, sub graui odore. radicem habet nigræ extremitatis, prælongam, ex qua plures aliæ veluti adnatæ exoriuntur: gustu subadstringenti. nascitur montanis & saxosis locis. Pycnocomon erucæ similia habet folia, sed aspera, acria, & crassiora: caulem quadratum, florem ocymo similem, fructum vt porrum, radicem nigram, rotundam, pallidam, vt paruum pomum, terrestre quid redolentem. oritur locis saxosis.

H Pyrethrum herba est, caulem, foliáque emittit, vt daucum syluestre aut fœniculum: vmbellam instar rotæ, vt anethum. radix est pollicis crassitudine, longa, gustui feruidissima, & eadem pituitam elicit.

P

Rha aut rheum probatiſſimum eſt quod teredinem nō ſenſit, quod in guſtu glutinoſum cum leni adſtrictione lenteſcit, commanducatúmque palleſcit, & croci colorem aliquem refert.

Rhamnus frutex eſt in ſepibus naſcens, ramos rectos ferens, vt oxyacantha, folia oblonga, ſubpinguia, mollia. Eſt & altera rhamnus candidior: atque etiam tertia nigrior, quæ folia habet latiora, & etiam leniter rubeſcentia, cuius rami quinûm cubitorum longitudinem implent, magis ſpinoſi illi quidem, ſed ſpinis infirmioribus, & minus rigentibus. fructus latus tenuiſque folliculi figura & ſpondylio ſimilis.

Reſina ex lentiſco fit, quæ lentiſcina nominatur; & ab aliquibus maſtiche. ea plurima præſtantiſſimáque in Chio inſula conficitur. Cæteris præfertur in eo genere quæ pellucet, & ſuo candore ceræ Tyrrhenicæ ſimilis eſt, adulta, retorrida, friabilis, odorata. viridis minus probatur. adulteratur hæc admiſto thure, pineǽque nucis reſina.

Reſina terebinthina cæteris excellit quæ dilucidior eſt, alba, vitrei coloris, odorata, terebinthum olens. ac terebinthina quidem cæteras omnes antecedit. proxima huic lentiſcina, deinde pinea, & abiegna, poſtea verò ex pcea & pineis nucibus confecta numeratur.

Reſina liquida ex pinu & picea, ex Gallia & Hetruria aduehitur, & olim etiam ex vrbe Colophone afferebatur: ex qua etiam nomen traxit, vt Colophonia reſina diceretur. A Gallia quoque ſubalpina venit (quam incolæ laricem vocant) quæ egregiè facit ad tuſſes inueteratas. Colore autem differunt inter ſe: alia enim candida eſt, alia olei colore, alia melli ſimilis, vt larinx eſt. Cupreſſus quoque liquidam reſinam fundit. Quæ verò ſicca eſt, alia eſt ex pineis nucibus, alia ex picea, alia pinea, alia abiegna. Inter omnes elige odoratiſſimam, pellucidam, non torridam, neque dilutam, friabilem, ac ceræ ſimilem. Inter eas præſtat cæteris pinea & abiegna: ſunt enim odoratæ, & thus olent. Ex Pityuſa Hiſpaniæ inſula multæ reſinæ comportantur: quæ verò ex picea & nucleis pineis fit, itémque ex cupreſſo, inferiores ſunt, nec pares aliis vires habent, & tamen ad eadem ad quæ aliæ, itidem adhibentur. Lentiſcina verò proportione reſpondet terebinthinæ. Vritur liquida reſina omnis in vaſe, quod quadrupli capax ſit eius humoris qui infunditur. Reſinæ autem congius in duobus aquæ pluuiæ congiis in vaſe æneo coquitur leuiter ad carbones, continuè agitando, donec odorem omnem amiſerit, friabiliſque & torrida efficiatur, ac digitis cedat: tum refrigerata in vaſe fictili non picato reponenda eſt. Eximii autem candoris fiet ſi reſina omnis eliquata percoletur, & ſordes ab ea excernantur. Cremantur etiam reſinæ ſine aqua ad carbones leuiter primùm: & vbi coire cœperint, maior carbonum copia ſubiicienda eſt, & tres dies ac noctes abſq; vllo interuallo diſcoquendæ, vſquedum antedictas ſuas proprietates amiſerint, ac poſtea (vt dictum eſt) reponendæ. Aridas verò vnius diei ſpatio ſatis erit decoxiſſe, atque ita reponere. Ex reſina quoque non ſecus quàm ex thure fuligo colligitur, ſi vas aliquod cauum ſuperponatur.

Roſa refrigerat: quæ ſicca eſt, magis adſtringit. ſuccus ex teneris exprimitur vnguibus exectis: reliquum in pila conteri ac premi debet in vmbra, donec cogatur, atque ita reponendum, ad oculos circumlinendos accommodatum. folia in vmbra ſiccantur continuò verſata, ne ſitum contrahant.

Rhodia radix in Macedonia naſcitur, coſto ſimilis, ſed læuior, & inæqualis: eáque contrita roſarum odorem præfert.

Rhus obſoniorum, fructus eſt rhois, qua coriorum infectores vtuntur.

Rhous verò arbuſcula eſt in petris naſcens duûm fere cubitorum altitudine, in qua folia oblonga, ſubrubentia, in ambitu ad ſerræ modum diuiſa. fructus illi racemulis ſimilis, denſus, terebinthi magnitudine, quadantenus latus, cuius id quod vice corticis eum continet, perquam vtile eſt. Liquamentum verò ex foliis aridis fit aqua inco-

A ctis, vt lycium, ad conſiſtentiam vſque, ad eadem ad quæ lycium valens.

Σ

Sagapenum, liquor eſt herbæ ferulaceæ in Media naſcentis. præſtantius eſt id quod pellucidum eſt, extrà fuluum, intus candidum, olens aliquid mediũ inter ſilphiũ liquorem & galbani, & quod guſtu acri ſit.

Salamandra, ſpecies lacertæ eſt, iners, varia, quæ falſò credita eſt igni non cremari. vim habet erodentem, vl- B cerantem, & calfacientem. miſcetur exedentibus, & vlcerantibus facultatibus, & lepras abolentibus, veluti cantharis: & ſimili modo adſeruatur. liquefacta etiam in oleo ilos euellit.

Sampſuchum laudatiſſimum eſt Cyzicenum & Cyprium: ſecundo loco cenſetur Ægyptium. vocatur autem à Cyzicenis & Siculis, amaracus. herba autem eſt multis ramis prædita, per terram ſerpens, foliis hirſutis, & orbiculatis, atque eius calaminthæ quæ tenui conſtat folio, ſi- C millibus. odoratiſſima herba eſt, ac calfaciens, & coronis inſeritur.

Sarcocolla lacryma eſt arboris in Perſide naſcentis, pollini thuris ſimilis, ſubfulua, guſtu amaro, adulteratur gummi admixto.

Satyrion (aliqui trifolium vocant) quoniam tria folia plerunque fert, vt ad terram fracta, lapatho aut lilio ſimilia: minora tamen ac rubeſcentia. caulem longum nudúmque cubiti altitudine, florem lilii forma candidum, radicem bulboſam pomi magnitudine profert rufam, in- D tus verò albam, vt ouum: guſtu dulci & ori grato.

Eſt etiam alterum ſatyrion quod erythroicum, *hoc eſt rubens*, dicitur, ſemini lini ſimile. ſed maius, & ſplendeſcens, & læue, & æquè firmum. Eius verò radicis cortex tenuis eſt & rufus: interior verò pars alba, éſtque guſtanti ori grata & dulcis. Naſcitur in apricis & montanis locis.

Santonicum abſinthio ſimile eſt, non tamen ita ſemine refertum: itémque ſubamarum, & ad eadem ad quæ ſeriphum efficax.

Eleoſelinon, *id eſt apium paluſtre*, naſcitur aquoſis locis, E ſatiuo aliquanto maius.

Seris agreſtis eſt & ſatiua: agreſtis picris aut cichorium vocatur, cuius & latiora, & ori iucundiora quàm hortenſis ſunt folia. Hortenſis verò duplex eſt genus: altera enim magis ad lactucæ ſimilitudinem accedit, & latis foliis eſt, & amareſcens: altera folia habet anguſtiora, & ſubamara eſt.

Seriphium, *hoc eſt marinum abſinthium*, in monte Tauro copioſiſſimum prouenit. herba eſt tenuis, abrotoni F parui ſimilitudine, referta minutis ſeminibus, ſubamara, ſtomacho aliena, graueolens, & cum quadam caliditate adſtringens.

Seſeli Maſſilienſe, folia habet fœniculo ſimilia, craſſiora tamen, & caulem vegetiorem: vmbellam profert anetho ſimilem, in qua fructus oblongus, anguloſus, acer in cibo ſtatim. radix longa, odorata.

Seſeli verò Æthiopicum hederæ folia habet, ſed minora, & oblonga, ad periclymeni ſimilitudinem accedentia. frutex eſt grandis. viticulas fere duorum cubitorum habet, in quibus ramuli dodrantales ſunt: capita vt anethi: ſemen nigrum, denſum, vt triticum: & acrius, & o- G doratius Maſſilienſi, & valde ſuaue. éſtque ad eadem efficax.

Seſeli Peloponneſiacum folia habet cicutæ, craſſiora tamen, caulémque Maſſilienſi maiorem, ferulaceum, in quo ſummo vmbella eſt ampla: in ea fructus latior, & carnoſior, & odoratus continetur: eaſdémque vires habet. Naſcitur in aſperis humidiſque locis & collibus. In Ida quoque exoritur.

Seſamoides maius (quod Anticyraicum veratrum vo- H cant, quoniam albo veratro in purgationibus miſcetur) folia habet rutæ ſimilia, longa, florem album, radicem gracilem, ignauam, ſemen ſeſamo ſimile, guſtu amarum.

Seſamoides minus cauliculos dodrantales habet foliis coronopi, hiſpidioribus tamen & minoribus. in ſum-

mis cauliculis capitula sunt florum penè purpureorum, quorum medium albicat, semen sesamo simile, amarum, fuluum. radix tenuis. nascitur in asperis locis.

Sideritin (aliqui heracleam vocant) folia habet marrubii, sed longiora, ad saluiæ aut quercus formam accedentia, minora tamen, & aspera. quadratos caules ac dodrantales, vel etiam maiores producit, non ingrato gustu, & qui quodammodo adstringant: in quibus per interualla orbiculatæ vertebræ, vt in marrubio, sunt, atque in eis semen nigrum. nascitur locis lapidosis.

Sideritis altera est ramulis duorum cubitorum, exilibus. folia habet longis pediculis inhærentia, foliis filicis similia, numerosa, vtrinque per oras diuisa. habet etiam à superioribus alarum cauis alios ramulos prodeuntes, tenues, longos: in quorum cacumine orbiculata capitula & aspera sunt, quibus semen betæ simile, sed rotundius ac durius continetur.

Sideritis tertia est (quam heracleam quoque Crateuas nominat) quæ in parietibus vinetisque nascitur, foliis paruis, numerosis, ab vna radice exorientibus, coriandro similibus. circa cauliculos dodrantales, teneros, subcandidos, & subrubicundos, flores puniceos, paruos, gustanti amaros ac glutinosos habet.

Sideritin quoque nonnulli achilleam vocant: hæc ramulos dodrantales aut maiores profert, fusorum forma. circa eos foliola parua, tenuia, ex obliquo multas densásque diuisiones habentia, ad coriandri similitudinem, subrufa, multum olentia, glutinosa, multi odoris, non iucundi, sed medicati. vmbella in eis summis orbiculata insidet. flores candidi sunt, & deinde aurei. nascitur pingui solo.

Σίκυος ἄγριος, *id est agrestis cucumis*, est ex quo id quod elaterium vocant, ad hunc modum conficitur: Decerpito huiusmodi cucumeres qui tacti protinus exiliunt, & diem vnum seruato: postridie verò, cribrum non adeò densum crateri superponito, & cultro supino, cuius acies sursum vergat, vtrisque manibus cucumeres singulos apprehendito, ac findito: humorémque in subiectum cratera per cribrum exprimito, simúlque carnosum quod cribro inhæserit exprimito: quod ita ex cucumeribus expresseris, in peluim paratam demittito. Coaceruata autem in cribro omnia quæ incisa fuerint, aqua dulci perfundantur, & vbi expresseris, abiiciatur. humor verò qui in pelui est, agitandus & subigendus est, ac linteo contectus in sole statuendus: vbi constiterit, tota aqua supernatans, & quod in summo concreuit, effundatur. quod identidem facies vsquedum aqua supernatabit. quam quum diligenter exterseris, tum subsidentia in mortarium coniecta contere, & in pastillos redige. Videtur autem præstantissimum elaterium esse quod cum candore leuiter humectum est, ac læuorem & leuitatem habet, gustúque amarissimum: & lucernæ admotum, facilè accenditur. contrà verò quod porri colorem habet, asperúmque est, & aspectu turbidum, sordiúmque ac cineris plenum, id & graue est & vitiosum. Nonnulli etiam sunt qui cucumeris succum misceant: nonnulli amylum, vt & candorem & leuitatem imitentur. Duorum autem annorum vsque ad decem annos purgationibus accommodatum elaterium est: perfecta mensura est obolus, minima semiobolus: pueris ærei duo. copiosius datum, periculum affert.

Silybum spina est cuius latiora sunt folia, chamæleoni albo similia: quæ recens, decocta ex oleo & sale comeditur.

Silphium, *id est laserpitium*, radix nascitur in Syria, Armenia, & Libya. eius caulem mastieron vocant, ferulæ similem, foliis apio similibus, semine lato, quod magudarin appellant. radix autem excalfacit, flatus gignit, ructus excitat, exiccat, ægrè cōcoquitur, & vesicæ nocet. colligitur è radice scarificata, & item caule, ex silphio liquor: in quo genere præstat is qui rubescit, ac pellucidus est, quíque myrrham olet, & odore valet, gustúque suaui: non porraceus, neque cuius immitis gustus est, & qui quum diluitur, facilè exalbescit. Cyrenaicus verò, siquis modicum eius gustarit, humorem in toto corpore ciebit: blandissimo autem odore est, vt gustantis os ipsum, nisi paulum, oleat: at Medicus & Syriacus imbecilliores sunt, sed magis virosum odorē reddunt. liquor omnis, priusquam siccatus fuerit, adulteratur indito sagapeno aut lomento fabarum: quod gustu, odore, aspectu, & diluendo deprehenditur. Quidam etiam ipsum silphii nomine appellauerunt, radicem verò magudarin, folia verò maspeta. Efficacissimus autem est liquor, deinde folia, tum caulis. flatus gignit, acérque est. Ad potiones resoluitur amygdalis amaris, aut ruta, aut calido pane, aut melle, aut aqua. Foliorum verò liquor eadem præstat, sed efficacia multo minore. estur autem ex aceto mulso, ad arteriæ asperæ vitia accommodatum. vescuntur etiam cum lactucis, silphium pro eruca adhibentes.

Altera quoque magudaris in Libya esse perhibetur, cuius radix silphio est similis, minus tamen acris & laxa, & quæ liquorem nullum habet: quæ eadem quæ silphium præstat.

Sinapi eligi debet non magnopere siccum, & retorridum, sed quod fractum intus virescat, & veluti quendam succum habeat: siquidem quod tale sit, id & recens & vigens est. Exprimitur ex viridis succus, & siccatur in sole.

Sinon semen paruum est in Syria nascens, apio simile, oblongum, nigrum, feruens.

Sium frutex est rectus, pinguis, foliis olusatri, minoribus tamen, & aromaticis. De hoc Crateuas ita memoriæ prodidit, vt esse herbam fruticis specie, pauca ferentem folia, rotunda, maiora quàm menthæ, nigra, pinguia, ad erucam accedentia, scriptum reliquerit.

Sisymbrium (quod alii Cardaminem, alii sium vocant) aquatilis herba est, in eisdem locis in quibus sium proueniens: hanc cardaminam aliqui nominant, quoniam Cardamo, *id est nasturtio*, sit gustu similis. folium habet in principio orbiculatum: vbi adoleuit, erucæ modo fissum.

Sisymbrium (sunt qui serpyllum maiorem nominēt) nascitur in cultis locis menthæ satiuæ simile, latiore tamen folio, & odorato. coronis inseritur.

Scammonea multos ab vna radice ramos ternos aut quaternos mittit, trium aut quatuor cubitorum longitudine, pingues, aliquid crassitudinis præ se ferentes: folia hirsuta, helxinæ aut hederæ similia, molliora tamen, & triangula: flores albos, orbiculatos, & in calathi modum cauos, & graueolentes: radicem oblongam, crassam, vt brachium, albam, graueolentem, liquoris plenam. Colligitur autem liquor capite ab radice dissecto, & in testudinis formam excauata cultro radice: ita enim in cauum liquor defluit, qui postea conchulis excipitur. Alii scrobes in terra mortarii instar effodiunt, in quos substratis nucum foliis radices abradentes, liquorem effundunt, atque ita siccatum extrahunt. Probatur qui pellucidus est, læuis, rarus, taurinæ collæ colore, tenuibus fistulis, spongiosus, qualis est is qui in Mysia Asiæ conficitur. Nec solùm autem animum attendere oportet, vtrum linguam tangendo exalbescat, siquidem hoc etiam fiet permixto eidem tithymali liquore: sed potius adhibere mentem antedictis conuenit, & item si non vehementer linguam exurat, quod tithymalo ei admixto solet contingere.

Scinchus alius Ægyptius est, alius Indicus, atque alius etiã in Rubro nascitur mari, alius denique Apolloniæ in Mauritania reperitur. Est autē terrestris crocodilus, suum proprium genus habens, & cum nasturtio sale conditur.

Scilla acrem feruidámque vim habet. assata ad multas res vtilis efficitur. Crusta autem ex polline, aut luto inuoluta in furnum aut fornacem iniicitur, aut carbonibus obruitur, donec lutum aut crusta obducta sit abundè tosta. ea ablata, si scilla nondum emollescat, eam iterum oblinemus, atque idem faciemus: si verò ne tum quidem assata erit, maximè noxia est, vt per interna detur. Assatur eadem in olla quæ luto clausa in furnum demittitur. ex ea sumitur quod maximè intimum est, & exteriora abiiciuntur: & dissecta in partes scilla coquitur, effusa priore aqua, & alia imposita, donec nec amara, nec acris aqua sit. atque ita secta in vmbra siccatur, lino traiecta ita vt frusta sese non contingant.

Scolymus, *hoc eſt carduus*, folia habet media inter chamæleonem & ſpinam albam, ſed nigriora & craſſiora. caulem longum foliorum plenum profert, in quo eſt aculeatum caput. radix nigra eſt craſſáque, in qua vis & facultas ineſt.

Scordium in montanis & paluſtribus naſcitur, foliis chamædryos, ſed maioribus, nec ſic in ambitu diuiſis, odore aliquantum allium olentibus, guſtu amaris & adſtringentibus: caulibus quadratis, in quibus flos rubeſcens inſidet.

Scordon, *hoc eſt allium*, quoddam ſatiuum eſt, quod hortenſe eſt, & in Ægypto naſcitur vno capite, albũ: vocántque eius diuiſiones, ſpicas: quoddam verò agreſte, quod ophioſcorodon, *quaſi anguinum allium*, nominant.

Scordopraſum verò porri magnitudinẽ exæquat, éſtque porri & alii qualitatis particeps.

Smilax hortenſis, cuius fructus ab aliquibus lobia, *id eſt paruæ ſiliquæ*, ab aliquibus aſparagus vocatur: folia habet hederæ, molliora tamen: caules tenues, & capreolos qui vicinis fruticibus ſeſe inuoluant: qui vſqueadeo creſcunt, vt ſcenas etiam repræſentent. fructum fert fœnogræco ſimilem, ſed longiorem, & magis toroſum. in eo ſemina ſunt renibus ſimilia, ſed non æquali colore, ſed in parte ſubpurpureo.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, lacryma eſt arboris in Arabia naſcentis, éſtque ſpinæ Ægyptiæ ſimilis, è qua vulnerata defluit lacryma in tegetes ſubſtratas: alia verò circa arboris truncum concreſcit. Vocatur ex his vna pediaſimos pinguis, qua expreſſa ſtacte emittitur: alia verò gabira pinguiſſima, quæ læto & pingui ſolo naſcitur, quæ multum ſtactes ex ſe mittit. Principem verò locum tenet quæ Troglodytica nominatur, à regione quæ eandem parit: ſubuiridis hæc eſt tranſlucidáque. Quinetiam legitur tenuis quædam, quæ poſt Troglodyticam in myrrhæ cenſu reponitur, bdellii inſtar lenteſcens, odore ſubuiroſo, & apricis locis proueniens. Alia quædam caucalis dicitur, admodum exoleta, nigra & torrida. Omnium peſſima eſt ea quæ ergaſima nominatur, ſqualida, & pinguedine vacans, acris, gummi odore & viribus proxima. Quæ itidem minea vocatur, reprobanda eſt. Ex omnibus expreſſiones fiunt: ſed à pinguibus odoratæ & pingues: à ſiccis, non pingues nec odoratæ. minus verò odorata eſt expreſſa myrrha, quæ quum exprimeretur, & in paſtillos redigeretur, oleum non aſſumpſit. Adulteratur macerato gummi in aqua, in qua myrrha maduerit, & myrrhæ admixto. Eligenda eſt recens, fragilis, læuis, concolor ex omni parte, & quæ quum frangitur, diuiſiones vnguium modo læues candidáſque oſtendat, minutis glebis, amara, odorata, acris, calfaciens. grauis verò & quæ piceo colore eſt inutilis eſt. Fuligo etiam ex ea fit, vt ex thure fieri oſtendimus, quæ ad eadem eſt accommodata.

Smyrna verò, *hoc eſt myrrha*, Bœotica inciſa, radix eſt arboris in Bœotia naſcentis. eligito eam quæ myrrhã ſuauitate odoris refert.

Sonchi ſunt duo genera: alterum agreſtius eſt, & ſpinoſius, alterum tenerius & veſcum: caulis anguloſus, ſubrubeſcens, inanis, folia in ambitum ex interuallis diſſecta.

Sparganium folia habet gladioli, anguſtiora tamen: in ſummo caule veluti pilulas, in quibus fructus eſt.

Spartus frutex eſt virgas longas, foliorum expertes, firmas, non fragiles ferens, idem ſiliquas, vt phaſeoli, producit, in quibus ſemina exilia, vt lenticulæ, continentur. flos luteus, vt albæ violæ.

Spondylium folia platano quodammodo ſimilia habet, ad panacis accedentia ſimilitudinem: caules cubitales, aut maiores, fœniculo ſimiles. in cacumine ſemen ſeſeli ſimile, duplex, craſſius tamen & candidius, & plus aceris habens, graueolens. flores albi ſunt. radix alba, raphano ſimilis: paluſtribus & aquoſis innaſcitur locis.

Stacte nominatur pinguedo recentis myrrhæ tuſæ, cum exigua aqua, & prælo expreſſa. eſt autem odoratiſſima precioſáque, quum per ſe etiam vnguentũ faciat, cui ſtacte nomen eſt. Probatur ea cui oleũ admixtũ nõ ſit, & quæ in exigua portione maximã vim habeat calfaciendi, quæ proportione myrrhæ & cæteris calfacientibus vnguentis reſpondeat.

Staphis agria, *id eſt herba pedicularis, aut uua taminia*, folia habet labruſcæ, diuiſa, coliculos rectos, nigros, florem iſati ſimilem: fructum in folliculis viridibus, vt cicer, triangulum, ſcabrum, in nigro ſubfuluũ. interna pars alba eſt, guſtu acris.

Staphylinus, *hoc eſt paſtinaca ſylueſtris* (à nonnullis ceras, *hoc eſt cornu*, dicitur) habet gingidii folia, ſed latiora, & ſubamara. rectũ fert caulem, aſperũ, in quo vmbella eſt aneтho ſimilis, in qua flores albi, & in medio paululũ quid purpuraſcens, quaſi croceum. radix ad digiti craſsitudinem, palmique longitudinem accedit. odorata eſt & cocta eſtur.

Stear, *hoc eſt adeps*, vuluæ conuenit recens anſerinus, aut gallinaceus, & ſine ſale cõditus: nam qui ſalem aſſumpſit, vtero infenſus eſt: & item is qui progreſſu temporis acrimoniam contraxit. Ex iis recentem aliquem capito, & membranulis exemptis in nouam fictilem ollam, quæ altero tanto capacior ſit quàm adipis modus quem curare velis, coniicito, & vas diligenter opertum ardentiſsimo ſoli exponito. liquatum ſubinde adipem in aliud picatum vas, vſquedum totum fluxerit, excolato: tum loco gelido reponito, atque vtitor. Quidam pro ſole in feruenti aqua aut tenui & molli pruna fictile conſtituunt. Eſt etiam alia curandi adipis ratio huiuſmodi: Vbi membranas exemeris, teritur, & in fictile coniectum exiguo tritóque ſale conſperſum eliquatur, tum linteo panno defæcatus reponitur, & acopis vtiliter additur. Suillus verò & agninus adeps hoc modo curantur. Recens, præpinguis, qualis à renibus detrahitur, adipem in copioſam aquam pluuiam, & quamfrigidiſsimam coniicito, membranulas adimito, manibus diligenter ſubigito, ac confricato, quaſi diſtringas: tum alia aqua ſæpe ablutum in ollam fictilem dupli capacem imponito: aquam affundito, vt adipem ſuperet: lenibus prunis admoueto, ac rudicula agitato. vbi eliquatus ſit, colo in aquam trãſfundito, ac refrigerari ſinito: & rurſus excolata diligenter aqua, in aliam ollam prius lotã coniicito, & aqua affuſa, permittito vt ſenſim liquefiat. amotum deinde ab igni, & breui ſpatio ſic dimiſſum vt fæx ſubſidat, in mortarium ſpongia ex aqua prius madefactum verſato: vbi coire cœpit, reſidens in imo ſordes eximitur, & tertiò ſine aqua liquatur: liquatúmque in mortarium iterum effuſum, purgatum in fictile coniicito, & operculo impoſito, perquam frigido loco reponito.

Hircinus verò & ouillus, itémque ceruinus ita curantur: Capitur (vt diximus) alicuius horum adeps, lauatúrque, ac membranulis purgatur, vt in ſuillo oſtendimus: in pilam coniicitur, ac manibus fricatur, aquam paulatim affundendo, donec nullum ſanguinis veſtigium excernatur, nec vlla pinguedo ſupernatet, ſed aqua limpida reddatur. deinde in ollam fictilem coniice, & affuſa aqua vt ſupereminеat, lenibus prunis admoueto, & agitato: Quum totus fuerit liquatus, in aquam verſato, & refrigeratum ac lotum in fictilem iterum indito, & eliquato. & idem facito quod in cæteris: tertio verò loco citra aquã liquato, & in pilam humore perfuſam excolato, & vbi refrixerit, reponito, vt de ſuillo admonuimus.

Bubulus quoque adeps à renibus detractus membranulis purgandus eſt, & marina ex alto petita abluendus, & in pila contundendus diligenter, aſperſa maris aqua. Vbi totus fuerit diſſolutus, in fictilem ollam coniiciendus, & marinæ aquæ tantum indendum quantum ſupernatet, non minus quàm palmi altitudo ſit: tum coquendus adeps vſquedum proprium odorem abiecerit, additis ad ſingulas adipis Atticas minas quaternis ceræ Tyrrhenicæ drachmis. Colandus verò eſt, & abiectis quæ in imo reſidebant ſordibus, in nouum fictile reponendus: opertúſque interdiu in ſole tenendus, vt exalbeſcat, & virus odoris aboleatur.

Taurinus verò ita parandus eſt. tauri adipem recentẽ, & ex renibus capito, in amne fluente abluito, membranis exemptis in ollam fictilem coniicito, ſalis parum inſpergito, liquefacito, tum in aquam pellucidam per co

lum traiicito, vbi cœpit concrescere, manibus vehementer confricando iterum lauato, aqua sæpius infusa atque effusa, donec optimè elotus videatur: ac deintegro in ollam coniectum coquito cum pari vini odorati portione. vbi autem bis efferbuerit, amoue ab igni ollam, finito adipem ita per noctem esse. sequenti die siquid fœdi adhuc odoris relictum sit, eundem adipẽ in aliam nouam fictilem ollam coniicito, ac vinum odoratum affundito, & eadem quæ prius facito, donec omne odoris virus amiserit. Liquatur idem sine sale ad quasdam affectiones quibus sal aduersatur: veruntamen qui sic paratur, non admodum candidus redditur. Siquis verò anserinum, aut gallinaceum, aut vitulinum adipem non curatũ seruare imputrem velit, sic faciat: Capiat recentem cuius velit adipem, eúmque diligenter lauet, tum in vmbra super cribro siccet: vbi siccatus fuerit, linteo inuoluat, & manibus vehementer exprimat: mox lino traiectum vmbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum frigidissimo loco reponat. permanent etiam incorrupti adipes, qui in melle reponuntur.

Stachys frutex est marrubio similis, qui longiora pluráque folia habet, subhispida, dura, odorata, alba: virgulas item plures ab vna radice prodeuntes, eásque marrubii virgis candidiores. oritur in mõtanis asperisque locis.

Stœchas in insulis iuxta Galliam, cõtra Massiliam, quæ Stœchades appellantur, prouenit, atque inde etiam ei nomen est ductum. herba tenuibus surculis est, coma thymi, sed folio longiore, eáque aliquantulum acri gustu, & subamara est.

Stratiotes, qui in aquis nascitur, hoc nomen inuenit quia sine radice in aqua supernatat. folium habet sempervivo simile, sed tamen maius.

Stratiotes verò millefolium, paruus frutex est, pusillus, dodrantalis, & etiam maior. habet folia auicularum pennis similia, breui admodum ac dissecto foliorum exortu. folia agresti cymino maximè sunt sua breuitate similia, sed sunt etiam breuiora. vmbella hirsuta est, sed densior, & adultior in cacumine: surculos exiguos gerit, in quibus insident vmbellæ anethi instar. flores albi paruíque. nascitur præcipuè locis subasperis, & potissimum circa semitas.

Strychnon, *hoc est solanum*, quod hortense est, frutex paruus est, cibis aptus, multis concauus alis, foliis nigris ocymi, & maioribus, & latioribus. fructus rotundus, viridis: vbi maturuit, niger, aut fuluus. innoxii gustus herba est.

Est etiam aliud solani genus quod halicacabum vocant, foliis antedicto similibus, latioribus tamen, cuius caules quum adoleuerunt, humi sternuntur. fructum fert in folliculis rotundis vesicarum instar, rufum, læuem, acinorum vuæ forma: quo vtuntur etiam ad componenda serta ii qui coronamenta conficiunt.

Strychnon verò, *hoc est solanum* (quod soporiferum vocatur, ab aliis halicacabi, ab aliis calliæ nomine appellatur) est frutex multis, densis, caudicosis, & ægrè fragilibus caulibus, foliorum pinguium plenis, malo cydonio similibus: flore rubro, iustæ magnitudinis. in saxosis nascitur.

Strychnon verò *μανικὸν, id est furiosum* (quod alii persion, alii pentodryon vocant) folia habet erucæ, sed maiora, ad acanthi quem pædarota nominant, folium accedentia. caules ab radice proceros emittit denos aut duodenos, vlnæ altitudine, in quibus oliuarum figura superposita sunt capitula, sed hirsutiora, vt platani pilulæ, maiora tamen & crassiora. flos illi niger. post florem, fert fructum racemi forma, rotundum, nigrum, ex denis aut duodenis acinis constantem, hederæ corymbis similibus, & sicut vua mollibus. radix alba est, crassa, caua, cubitalis: montanis, vento perflatis, & platanis consitis locis nascitur.

Styrax arboris cotoneo malo similis lacryma est. excellit cæteris flauus, pinguis, resinosus, grumos habens albicantes, quamplurimum in odoris bonitate permanens, & dum emollitur melleũ quendã humorẽ emittens. talis Gabalites est, Pisidiacúsque, & Lycius. at niger, friabilis, & furfuraceus, deterior est. Reperitur quoque lacryma gummi similis, pellucida, myrrham olens: sed ea perexigua est. Adulteratur suæ arboris scobe, quam vermes eroserunt, admixtis melle atque iridis sedimento, & aliis rebus quibusdam. Alii ceram aut adipem odoribus imbutum ad solem ardentissimum cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in aquam frigidam tanquam vermiculos exprimunt vendúntque: húncque scolociten, à vermium figura nominant. atque imperiti hunc vt minimè adulteratum, cæteris anteponunt, ad intentam odoris fragrantiam nihil animum aduertentes; nam qui fraudis expers est, is est admodum acer. Cæterùm non secus quàm thus, torretur, assatúrque, & ex eo fuligo colligitur.

Sycomorum (aliqui etiam sycaminum vocant, cuius fructus etiam sycomorum propter imbecillem & ignauum gustum nominatur) Grandis arbor est, fico similis, multi admodum liquoris, foliis mori. fructum ter aut quater anno fert, non ex ramis vt ficus, sed ab ipso caudice, caprifico similem, sed grossis dulciorem, ac sine granis interioribus, quiq; nisi vngue aut ferro scalpatur, non maturescit. Copiosè nascitur in Caria, & Rhodo, ac locis tritici nõ feracibus. in caritate autem annonæ, propter fructum quem continuum fert, auxilio est. fructus aluo vtilis est, sed exiguum alimentum præbet: éstque stomacho alien⁹. Liquor ex arbore colligitur vere priusquàm fructum ferat, lapidis ictu summo cortice contuso: nam si altius vulneretur, nihil emittet. Lacryma colligitur spongia aut lana: ac siccata, & in pastillos redacta, fictili vase adseruatur. Gignitur etiam in Cypro arbor genere ab hac differens, siquidem folia non sycamini, sed platani gerit. fructum verò fert pruni magnitudine, sed dulciorem, in cæteris omnibus similis est iis de quibus modò diximus.

Symphytum petræum in petris nascitur, ramulis origani, tenuibus, capitulis thymi. totum verò est lignosum atque odoratum, gustu dulcius, & adstringens. radicem habet longam, subrufam, digiti crassitudine.

Symphytum (quod alii pecton vocant) caulem bicubitalem emittit, aut maiorem, angulosum, inanem, vt sonchi caulis est. circa quem non ex magnis interuallis folia sunt hirsuta, angusta, prælonga, ad buglossi formam, & secundum eos angulos, caulis strictus est, foliis à singulis alarum cauis prodeuntibus, flores fert luteos, & fructum in caule, vt verbascum: ac totus denique caulis atque folia subaspera lanugine quadã horrent, ac tangenti pruritum excitant. radix subest, cuius extremitas nigra est, interior verò pars alba & glutinosa.

Schinos, *hoc est lentiscus*, nota arbor est, cui toti vis adstringendi inest: nam & fructus, & folia, & cortex ramorum & radicis parem vim habent. Exprimitur etiam succus ex cortice radicis, foliisque in aqua vsqueadeo decoctis vt satis sit: vbi verò refrigerata sunt, foliis abiectis, aqua iterum coquitur, donec fiat tam spissa quàm mel.

Schœnus, *id est iuncus*. vocatur alter læuis, alter verò acutus, qui in mucronem desinit. cuius etiam duo sunt genera: nam alter sterilis est, alter verò fructum edit nigrũ, orbiculatum, cuius crassiores & carnosiores sunt calami. Est etiam tertius iuncus antedictis carnosior, quem holoschœnon vocant: ipséque fructum in cacumine supradicto similem parit.

T

Teucris herba est virgata, chamædryi similis, foliis tenuibus, ciceris figura. plurima verò nascitur in Cilicia, in ea parte quam Cissadem Gentiadémque nominant.

Telephium (quod alii agreste sempervivum, alii agrestem portulacam, alii muscum vocant) folia & caulem habet portulacæ, binas alas habet, quæ in singulis foliorum geniculis exoriuntur. ramuli à radice sex aut septem exeunt, foliis referti crassis, carnosis, & glutinosis. flores albi sunt. nascitur vere, in vinetis & cultis locis.

Tithymali genera sunt septem: quorum masculus characias (*quasi uallaris*) dicitur: (ab aliquibus propter comam, cometes: ab aliquibus verò amygdaloides, & al-

aliquibus gobius) Fœmina verò myrtites vocatur, quem quidam à nucibus caryitē vocant.alius est paralius, quem quidam tithymalida nominauerūt:alius est helioscopius, alius cyparissias,alius dendrodes,alius platyphyllos appellatur.

Tithymali qui characias dicitur, caules cubitum excedunt,rubri, liquoris albi & acris pleni.folia in virgis oliuæ similia,sed minora & angustiora,crassa, lignosáque: in quorum summo coma est, qualis in iuncorum virgis. sub ipsis verò caua peluibus similia, in quibus fructus inest.Oritur hic in asperis & montanis locis.

Liquor ex omni tithymalo permessem colligitur,ramulis congestis,tum dissectis,& vase conclusis.quidā erui farinam adiiciunt,& in pastillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant:alii siccatis ficubus tres quatuórve guttas instillant, & quum inaruerint, reponunt. per se etiam tusus in pila,& in pastillos redactus reponitur. Dum verò liquor excipitur, neque vento expositum esse hominem oportet, neque manū oculis admouere: sed antequam ad excipiendum liquorem accedat,corpus,ac præsertim faciem & scrotum,adipe aut oleo cum vino perungere.Fauces etiam exasperat.

Fœmina verò(quam myrtitem aliqui vocant, & caryitē nominauerūt)similis daphnoidi est,suaptéque natura alba est, & folia habet myrti,sed maiora,& firma, & in summo acuta aculeatáque.viticulas ab radice mittit dodrantales: fructum alternis annis nuci similem fert, qui leniter linguam mordet. Hæc quoque asperis prouenit locis.eius liquor,eiúsque folia & fructus eandem vim habent quàm superior,& eodem modo reponuntur. Superior tamen est efficacior.

Tithymalus verò qui paralius dicitur(quem tithymallidem aut meconem appellauerunt) maritimis locis nascitur.ramos habet dodrantales, rectos, quinos, senósve, subrubentes, à radice prodeuntes: in quibus folia sunt deinceps digesta,parua,subangusta,oblonga,lino similia. caput in cacumine densum,orbiculatum, in quo fructus instar erui,varius. Flores albi:totus denique frutex radixque copioso liquore albo abundant. hic etiam ad eosdem vsus,eodémque modo quo superiores afferuatur.

Qui verò helioscopius, *quasi solis asp ecla*, nominatur, portulacæ habet folia, tenuiora tamen, rotundioráque: ramos quatuor aut quinque ab radice dodrantales mittit, tenues, rubros, liquoris albi copiosi plenos. caput anethi forma:fructus ceu in foliis includitur.Circumagitur huius coma ad cursum solis, vnde ei nomen est ductum. nascitur potissimum in ruderibus, & circa oppida. liquor fructúsque ex hoc vt ab aliis,colliguntur,qui eandem vim,sed non ita efficacem habent.

Cyparissias caulem profert dodrantalem, & maiorem,subrubescentem: ex quo folia pino similia exoriuntur, teneriora tamen tenuioráque. omnino autem pino nuper nascēti similis est, ex quo etiam nomen inuenit.Est hic quoque liquoris albi plenus,& eandem quam superiores vim habet.

Dēdrodes verò, *hoc est arborescens*, in petris nascitur, frondosus ex omni parte,& multa coma refertus,liquoris plenus, ramis subrubentibus, foliis myrti tenuis,fructu characiæ simili. Hic ad eandem efficax, & eodem modo quo supra dicti,reconditur.

Platyphyllos, *hoc est, lata folia habens*,tithymalus,verbasco similis est: cuius liquor, radix & folia per aluum aquosa trahunt.pisces itidem enecat tusus,& aquæ inspersus.id quod etiam ii de quibus suprà diximus efficiunt.

Pithyusa(quam antiqui sarmentū,vel crambiō,vel paraliō,vel canopicon vocant) specie à cyparissia tithymalo differre existimatur: vnde inter tithymalos hæc etiam numeratur.caule assurgit cubito maiore, geniculato, foliolis acutis tenuibúsque vestito, pini similibus. flores habet exiguos veluti purpureos: fructum latum lenticulæ instar: radicem candidam, crassam, liquoris plenam.quibusdam autem in locis valde grandis inuenitur.

Tordylon (quod aliqui seseli Creticum vocant) nascitur in Amano Ciliciæ monte.exigua herba est, furculosa, semine rotundo, duplici, clypeolis simili,subacri,aromatico.

Tragoriganum paruus frutex est agresti serpyllo similis folio & ramulis.pro locis autem in quibus oritur,lætior,& latioribus foliis inuenitur,glutinosúsque valde est. Alterum tragoriganum est tenuioribus surculis, & foliis,quod marrubium quidam vocauerunt.Optimum verò est Cilicium,Smyrnæum,& Creticum.

Tragacantha radix lata lignosáque est,supra terrā emergens,ex qua rami humiles, densi, firmi,& latè se pandentes prodeunt: in eis foliola tenuia, numerosa sunt, in quibus mediis aculei se proferunt foliis operti,cādidi,recti, firmi. Est etiamnum tragacantha lacryma, quæ ex vulnerata radice manans concreuit: in qua præstat ea quæ pellucida,læuis, gracilis,pura & subdulcis est.

Tragus formam habet alicæ similem.multo minus quàm zea nutrit, quia multum aceris habet, quocirca ægrius conficitur,& aluum emollit.

Tragium in Creta solùm nascitur.folia,virgas & fructum lentisci fert,omnia tamen minora.Liquorem etiam gummi similem profert.

Tragium alterum est quod folia scolopendriæ habet,radicem albam,tenuem,syluestri raphano similem.

Tragium (quod scorpium, aut tragoriganum vocant) prope mare nascitur.paruus frutex est, non admodum supra terram grandis, magnitudine dodrantis, aut maiore:foliis vacat: pusillos tamē circa ramos ceu acinos habet,rufos, tritici magnitudine, acuminato cacumine, multos,gustanti adstringentes.

Tragopogos, *id est, barba hirci* (ab aliis coma dicitur) breui caule est,foliis croci,radice longa,dulci,magno supra caulem calyce.in summo nigrum semen, vnde ei nomen est inditum.herba esui apta est.

Tribulus terrestris folia habet portulacæ, tenuiora tamen.viticulas habet longas, per terram stratas:spinas in foliis duras.nascitur secus flumina, & in areis domorum. est alius aquatilis,qui in fluminibus nascitur,comam exerens,spinam recondens.habet is folia lata, longum pediculum,caulem in summo crassiorē quàm in imo:adsunt ei & capillamenta quædam spicæ forma:fructus vt alteri, durusánam vterque adstringit,refrigerat.

Thraces verò Strymonis fluminis accolæ viridi herba tribulorum equos saginant, & semen eorum dulce, & ad nutriendum aptum pinsunt,ac pro pane vtuntur.

Tripolium nascitur locis maritimis, ad quæ vnda maris peruenit,& recedit:sed neque in mari, neque in sicco.folia isatidis habet, crassiora tamen: caulem dodrantalem supernè diuisum.Huius flos ter in die colorem mutare perhibetur, manè candidus,meridie purpureus,vesperi puniceus.radix ei alba,odorata & gustu calfaciens.

Trifolium,(alii menyanthes,alii asphaltion,alii cnicon, alii oxyphyllon vocant) frutex est cubiti altitudine, aut etiam maiore: virgis tenuibus, nigris, iunceis,appendiculas habentibus, in quibus folia loti arboris terna in singulis germinationibus prodeunt.his recens natis rutæ odor est:adultis,bituminis:florem emittit purpureum:semen hirsutum, quodammodo latum, in altera extremitate veluti apicem habens:radix tenuis,longa,firma.

Tyros hippiaca,caseus equinus est,virus redolens,ac magnopere alens.ad bubuli proportionem.Nonnulli verò hippacem,equinum coagulum vocarunt.

Typha profert folium cyperidi simile, caulem læuem, æquabilem, florem in cacumine ambientem,densum, qui in pappos resoluitur, quam paniculam aliqui nominant.

Y.

Υάκινθος,*hoc est, hyacinthus*, folia habet bulbi,caulem dodrantalem,læuem,paruo digito tenuiorem, virentem, comam procumbentem, incuruam, florem purpureum, plenum:& radicem item bulbi.

Ὑδροπέπερι,*hoc est,hydropipper*,maximè iuxta stagnantes aquas,aut leniter fluētes nascitur.caulem geniculatū fert, in quo alæ,& folia menthæ, maiora & candidiora,& tenuiora: gustus acris, vt piper, non tamen aromata redo-

let: fructum acrem in ramulis fert prope folia nascentem, continuum, & acinorum figura.

Ὑοσκύαμος, hoc est altercum, (sunt qui adamātā vocēt) frutex est qui caules crassos, lata folia, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta profert. Per caulem verò deinceps flores tanquam cytini punicorum clypeolis septi, ac feminis vt papaueris pleni prodeūt. Alterci autem est triplex differentia: vnum enim flores subpurpureos fert, folia smilacis, semen nigrū, & cytinos duros, ac spinosos. alterius flores lutei, folia ac siliquæ teneriores, semen subflauum, vt erysimum: vtrumque autem insaniam & soporem inducit, & idcirco inutile vt ad curationem adhibeatur. mitissimum est tertium, quod pingue, tenerum, lanuginosumque est, floribus albis, & albo itidem semine. oritur id in maritimis atque ruderibus. Albo igitur vtendum est: si hoc non suppetat, flauo: nigrum, vt deterrimum, reiiciendum censeo. Ex fructu tenero, foliis, caulibusque contusis, succus colligitur, & humor in sole siccatur. Vsus ad annum pertinet, siquidem facilè putrescit. Colligitur etiam succus ex sicco semine, quum per se teritur aqua calida affusa, & exprimitur. atque hic quidē succus est antedicto melior, & ad dolores leniendos magis valet. ipsa etiam herba recens tusa, & farina trimestris tritici admixta in pastillos conformatur, & reponitur.

Ὑπέρικον (sunt qui androsæmon, qui corion, qui chamæpityn appellent, quoniam semen odore pineam resinam imitatur) folia rutæ habet: fruticem surculosum, dodrantalem, subrubrum: violæ albæ florem: siliquam subhirsutam, teretem, hordei magnitudine: in quo semen nigrum resinam olens continetur. in locis cultis atque asperis gignitur.

Ὑπόκιστις ad cisti radices nascitur, quæ hypocistis nominatur (quam aliqui orobethron, aliqui cytinum vocāt) éstque punicorum cytinis quodammodo similis. quædam autem fulua est, quædam alba, ex qua succus, vt ab acacia, colligitur. quidam tamen eam siccatam tusámque macerant & coquunt, & cætera faciunt omnia sicut in Lycio.

Ὑπήκοον in segetibus aruísque nascitur. folium rutæ, ramósque paruos habet. vis eius papaueris succo proportione respondet.

Ὕσσωπος, hyssopus, herba est nemini incognita. duplex hæc est, montana & hortensis. omnium verò laudatissima quæ in Cilicia nascitur.

Φ

Φακὸς, id est lenticula, quæ palustris nominatur, in aquis stagnantibus reperitur, foliáque habet lenti similia.

Phalangium (sunt qui phalangiten, sunt qui leucantham vocant) ramos habet binos aut ternos, aut etiam plures inter se dissidentes, flores albo lilio similes, multas incisuras habentes: semen crassum, nigrum, ad dimidiatæ lentis figuram, sed multo tenuius: radiculam tenuem, viridem, dum è terra eruitur: nam postea contrahitur. in tumulis gignitur.

Phalaris caliculos emittit è radicibus tenuibus & inutilibus geniculatos, ac culmis zeæ similes, sed graciliores, & gustu dulci. foliis itidem est zeæ similibus. semen candidum, oblongum, milii magnitudine.

Philyris arbor est magnitudine cypro similis. folia fert oliuæ, sed latiora, & nigriora: fructum echino similem, nigrum, modicè dulcem, quasi in racemis iacentem. nascitur locis asperis.

Φλόμος, hoc est uerbascum, duas summas habet differētias: alterum enim album est, nigrum alterum. album verò alterum masculum, alterum fœmina. ac fœminæ quidem folia brassicæ sunt, sed hirsutiora, candidioráque: caulis cubitalis, & maior, albus, modicè hirsutus, flores cādidi, subuirides, semen nigrum: radix longa, acerbi gustus, crassitudinis digiti. nascitur in campestribus. Alterum masculum dicitur λευκόφυλλον, hoc est, albis foliis, oblōgum, sed foliis angustioribus, & caule tenuiore. Nigrum quoque est albo in rebus omnibus simile, veruntamen latiora nigrioráque habet folia. Quod verò syluestre nominatur, excelsas virgas, arborescentésque, ac folia saluiæ similia fert, & ramos in virgis habet, vt marrubium: flo-

A rem luteum auri fulgore. Sunt etiam verbascula duo hirsuta, terræ inhærentia, foliis rotundis. Est & tertium verbascum, (quod lichnitin, quidam verò thryallida vocant) id tria, aut quatuor, aut etiam plura fert folia, crassa, pinguia, hirsuta, ad funiculos lucernarum accommodata.

Φοῖνιξ, id est palma, (quam aliqui elaten, aut spatham vocant) fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum est. eo vtuntur vnguentarii in vnguentis constipandis. præstantissimum est quod odoratum est, adstringens, graue, præclusum, intus pingue.

B Phœnix ab aliquibus rhus, ab aliquibus anchynopes vocatur: folia habet hordei, sed breuiora & angustiora: spicam lolio similem, ramos radici inuolutos, senum digitorum: spicas verò septenas aut octonas. oritur in aruis & tectis recens illitis.

Phu (quod aliqui syluestre nardum vocant) nascitur in Ponto foliis elaphobosci, aut olusatri. caulem habet cubitalem, aut maiorem, læuem, tenerum, purpureum, in medio cauum, geniculis distinctum: flores narcisso proximos, maiores tamen, & in subalbo colore purpureos.

C Radix verò superius ad digiti minoris crassitudinem accedit, habétque adnascentes ex obliquo radices exiguas, vt iuncus odoratus, aut veratrum nigrum, inter se complicatas, subflauas, odoratas, nardum odore referentes, cum quadam virosa grauitate coniuncta.

Φῦκος θαλάσσιον, id est, alga maris, uel fucus marinus; partim latus est, partim oblongus & puniceus, partim candidus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus, & non putrescens, omnes verò habent adstringendi potestatem. Nicander autem author est, puniceum venenatis

D prodesse: quem existimauerunt quidam esse fucum quo mulieres vtuntur, quum tamen sit radicula eiusdem nominis, quam ad eam rem mulieres adhibent.

Phyllitis folia emittit lapatho similia, oblongiora vernantioráque, sena aut septena, recta, interiore sui parte læuia, à tergo autem pensiles quasi vermiculos quosdam tenues habentia. nascitur in vmbrosis locis, & hortis, gustu acerbo: eáque nec caulem, nec fructum, nec florem profert.

X

E Χαλβάνη, hoc est Galbanum, liquor est ferulæ in Syria nascentis, quod nonnulli metopium vocant. Probatissimum est galbanum quod thuris speciem gerit, grumosum, purum, ligni expers, feminis ac ferulæ aliquid admixtum habens, odore graui, neque valde humidum, neque adeo aridum. Adulteratur admixta resina & lomento fabarum & ammoniaco. Si tamen purgare ipsum velis, in feruentem aquam demittito. quum enim fuerit liquefactum, eius sordes fluitabunt quibus separatis, mundo lin-teo raróque alligatum in fictili picato aut ærea pyxide ita

F pendeat vt imum vasis ne contingat, & obturato vase in aquam feruidam demittito. sic enim quod vtile in eo est, in vas quasi per colum eliquescet: quod verò lignosum fuerit, in linteo remanebit.

Chamædaphne (quam aliqui laurum Alexandrinam vocant) virgis assurgit cubitalibus, singulari constantibus ramo, tenuibus, rectis, læuibus, foliis lauri, multo tamen læuioribus & viridioribus. fructum rubrum fert, foliis adnatum.

Chelidonium maius (quod aliqui othonion vocāt)

G caulem habet cubitalem, & maiorem, tenuem, qui multas habet appendices foliis plenas: folia ranunculi, tenuiora tamen, & colore modicè cæsio. In singulis foliis flos est, vt albæ violæ. Succus croceus ei inest, acer, mordens, & aliquantulum subamarus, graueolens, radix in superiore parte vna, in inferiore multæ. Fructus est qualis papaueris corniger, tenuis longúsque, in quo semina sunt, papaueris semine maiora. Huius succus in vase æneo cum melle coctus ad carbones ignitos, ad oculorum claritatem facit. Exprimitur autem succus ex foliis, radice, &

H fructu, ineunte æstate: in vmbra siccatur, in pastillos redigitur, reponitur.

Chelidonium minus (quod agreste triticum quidam vocauerunt) parua herba, ex pediculis pendens, caule vacans: foliis hederæ, rotundioribus tamen, subpingui-

búſque veſtita. radices habet ex eodem callo prodeuntes, puſillas, complures, tritici modo coaceruatas: quarum tres aut quatuor in longitudinem abeunt. iuxta aquas & lacus exoritur.

Chamæciſſus folia habet hederæ ſimilia, longiora tamen tenuioráque, & multa: ramulos dodrantales, foliorum admodum plenos, quinque aut ſex à terra prodeuntes: flores albæ violæ, ſed minores, & guſtu valde amaro: radicem albam, inutilem. naſcitur cultis locis.

Chamelæa ramos dodrantales profert. frutex ipſe ſurculoſus eſt: foliis oliuæ, ſed tenuioribus, & denſis, guſtum mordentibus, & arteriam deradẽtibus.

Chamædrops (quæ aliis chamædris, aliis teucrium eſt) aſperis ſaxoſiſque locis prouenit. frutex dodrantalis, foliis minutis, figura & diuiſura quercus, amaris, flore ſubfuluo, paruo. carpenda eſt ſemine prægnans.

Chamæpitys (quam in Ponto holopyron, in Eubœa ſideritin, Athenis verò Ioniam vocant) herba eſt per terram ſerpẽs, ſubcurua: folia habet minoris ſemperuiui, ſed paulo tenuiora, hirſuta, frequẽtia, pinguiora circa ramos, pini odore. flores habet tenues, luteos, aut albos: radicem, vt cichorium. Eſt & alera chamæpitys ramis cubitalibus in anchoræ ſpeciem curuatis, tenui cortice, coma ſupradictæ, flore candido, ſemine nigro, quæ pinum itidem redolet. Tertia eſt quæ maſcula dicitur. herbula autem eſt foliola habens candida, tenuia hirſuta, caulémque album, hirſutum, & floſculos luteos, exigua denique ſemina circum alas, quæ non ſecus pineum odorem exhalant.

Chamæleo albus (quod ixiam, tracto à viſco nomine vocant aliqui, propterea quòd alicubi viſcum ad eius radices inueniatur, & quo loco maſtiches mulieres vtuntur) folia habet ſilybo carduóve ſimilia, nigri tamen chamæleonis foliis aſperiora acutioráque: caulem non promit, ſed ex medio ſpinam echino marino aut cinaræ ſimilem erigit. flores habet purpuraſcentes, capillorum figura, qui in pappos euaneſcunt: fructum cnico ſimilẽ: radicem læto ſolo craſſam, montanis verò graciliorem, candidámque intus, aromaticam quodammodo, grauis odoris, & dulcem.

Chamæleo verò niger (quam aliqui vlophonon, aliqui ixiam, aliqui cynomachon, aliqui ocimoidem vocauerunt) habet ipſe quoque folia carduo ſimilia, minora tamen, & tenuiora, & rubra diſtincta. Caulem promit digiti craſſitudine, dodrantalem, rubentem, in quo vmbella, & aculeati flores, tenues, hyacinthi figura, & verſicolores inſident. radix ſubeſt craſſa, nigra, denſa interdum, exeſa, quæ diſſecta flaueſcit, & commanducata mordet. Oritur autem campeſtribus, ſiccis, cliuoſis, & maritimis tractibus. Chamæleo verò nominatur quòd foliorum colorem mutet: colorẽ enim cum terra in qua herba naſcitur, mutant, vt hîc admodum viridia, illic rufa, alibi ſubcandida, alicubi cærulea, & nonnullibi rubra pro locorum differentia comperiantur.

Chamæſyce, aut Syce, ramos quaternûm digitorum, in terram deiectos, teretes, liquoris plenos emittit: folia lenticulæ, figura peplo ſimilia, parua, tenuia, humi ſtrata. ſub foliis fructus eſt rotundus, vt in peplo. hæc neque flores neque caulem profert. radix ei eſt tenuis, ad nullam rem vtilis. naſcitur ſaxoſis ſqualidiſque locis.

Χολὴ, id eſt fel, eius omnis ſeruandi hæc eſt ratio: Fel recens capito, oſculum lino obligato, tandiu in feruenti aqua teneto quandiu ſpatium trium ſtadiorum quis currendo conficeret: mox eximito, vmbroſo & humoris experte loco ſiccato. Quod verò oculorum medicinæ ſeruandum eſt, ligatum lino in vitreum vas, quod mel habeat, immittito, lini principio ad os vaſis circumuoluto, & operto vaſe recondito.

Χόνδρος, hoc eſt alica, fit ex zea quæ bina grana gerit, quam *δίκοκκον* vocant. Magis nutrit alica quàm oryza, aluúmque cohibet, & ſtomacho eſt vtilior.

Chondrilla foliis, caule, floribúſque eſt cichorio ſimilibus: quamobrem nonnulli hanc intybi agreſtis ſpeciem eſſe dixerunt, ſed eſt tota tenuior. in cuius ramuſculo gummi ſimile maſtichæ, fabæ magnitudine, inuenitur.

Eſt etiam aliud chondrillæ genus, folium ferens circumroſum, oblõgum, humi ſparſum, caulem liquoris plenum, radicem tenuem: in cuius ſummo vertex eſt rotundus, ſubflauus, liquore refertus.

Chryſocome (quam chriſitin vocant) virgula eſt dodrantalis, quæ comam corymborum figura hyſſopo habet ſimilem: radicem valde piloſam, tenuem, vt nigri veratri, guſtu non inſuaui, qui vt in cypreſſo fit, in dulci leniter auſterus ſentitur. in opacis ſaxoſiſque naſcitur.

Ψ

Ψύλλιον (Pſyllium aliqui cynocephalon, aliqui cryſtallion, aliqui cynomyiam vocant) folia habet coronopi, hirſuta, ramos dodrantales, totáque herbula fœni inſtar ſarmentoſa eſt. eius coma à medio caule incipit duobus tribúſque conuolutis in cacumine capitibus: in quibus ſemen eſt pulicibus ſimile, nigrum. in aruis gignitur.

Ψευδοβύνιον frutex eſt palmi altitudine, in Creta naſcens, habétque folia bunio ſimilia.

Ω

Ὤκιμον. Notum omnibus ocimum eſt. hoc, ſi largius eo quis veſcatur, oculorum aciem hebetat: aluum etiam mollit, inflationes facit: vrinam ciet, lac prouocat, ægrè mutatur in ſtomacho. Afri addunt, ſi à ſcorpione vulneretur qui ocimum comederunt, eos nullo dolore conflictari.

Ὠκιμοειδὲς, hoc eſt ocimaſtrum, folia habet ocimi: ramulos dodrantales, eoſdémque hirſutos: ſiliquas hyoſcyamo ſimiles, nigri ſeminis plenas, ad melanthii ſimilitudinem.

De facultate atque apparatu metallicorum; ex Dioſcoride.

A

ΑΣ, *hoc eſt ſal.* In omni ſalis genere foſſilis eſt efficaciſſimus: communiter verò cādidus, calculis vacans, pellucidus, denſus, concretione ſua æqualis: peculiariter genere ammoniacus, ſciſſilis, & qui rectis fit venis. Vritur fictili diligenter operto ne exiliat, conditóque prunis, donec igni candeſcat. Aliqui foſſilem ſubacto polline oblinunt, & carbonibus ſubiiciunt vſquedum eius cruſta exuratur.

Ἁλὸς ἄχνη, *hoc eſt ſpuma ſalis*, eſt maris ſpumoſum ramentum, in exilibus petris inuētum, quod eiſdem eſt quibus ſal, viribus præditum.

Ἁλὸς ἄνθος, *id eſt flos ſalis*, flumine Nilo defluit: lacubus tamen quibuſdam innatat: ſumendus qui crocei coloris eſt, odoris ingrati, vt gari, & grauioris etiam guſtu, mordacioris ſubpinguiſque: qui verò rubricæ colore rubet, grumoſuſque eſt, improbatur.

Adarce verò quæ dicitur, in Galatia fit. eſt autem tanquam concreta ſalſugo, humidis ac paluſtribus locis ſiccitate emergens, harundinibúſque & herbis agglutinatur. colore verò flori lapidis Aſii ſimilis eſt: totáque forma molli, & modicè cauo alcyonio proxima, vt lacuſtre alcyonium videatur.

Alcyonii ſunt quinque genera. vnum denſum eſt, rythmo ſpongioſum, tetri odoris, graue, piſcem olens, quod copioſum in littoribus inuenitur. Alterum eſt pinnis oculorum, aut ſpongiæ ſimile, fiſtuloſum, leue, algæ odorem referens: tertium vermiculatum eſt, coloréque & forma purpureum, ad vnguis ſimilitudinem, quod Mileſium quidam vocant. Quartum eſt lanis ſuccidis ſimile, fiſtuloſum, leue: quintum fungi figuram refert, odoris expers, aſperum, intus ad pumicis ſimilitudinem quandam, foris læue acréque. Ex his primum & ſecundum vſui ſunt mulieribus, & ad lentigines, & ad lichēnes, & ad lepras, & ad vitiligines, & ad nigrores, & ad maculas faciei ac totius corporis exterendas. Tertium verò facit ad eos qui vexātur vrinæ difficultate, aut arenulas in veſica colligunt: idoneum quoque & renibus affectis, aquæ inter cutem, & lieni: vſtum autem, & ex vino illitum, alopecias curat. Quartum dentes facit candidos, & ad alia ſmegmata & pſilothra aſſumitur. Si aliquod horū cremare velis, in crudam ollam coniicito, lutóque circumlito ore eius, in fornacem mittito: quum fictile coctū fuerit, extractum ad vſum reponito. Lauatur autem vt cadmia.

Armenius lapis præfertur is qui læuis eſt, colore cæruleo, æqualis, & calculo vacans, & friabilis. eadem præſtat quæ chryſocolla, ſed tamen inefficacius. auget etiam pilos palpebrarum.

Auripigmentum in eiſdem metallis in quibus ſandaracha gignitur. Optimum eſt cenſendum quod muſtaceum, aureóque colore eſt, & cruſtas eas habet ſquamarū modo ſibi inuicem ſuperiacentes, & quod alteri materiæ non permixtum eſt. tale eſt quod in Myſia Helleſponti naſcitur. huius duo ſunt genera: alterum quale diximus, alterum glebæ modo, & colore ſandaracham imitans. Ex Ponto & Cappadocia adfertur quod etiam ſecūdas tenet. Crematur hoc modo: In nouam teſtam coniectum ignitis carbonibus ſuperponitur, aſſiduè verſatur donec igni flagret, colorémque mutet: tum refrigeratum tritúmque reconditur.

Ἄσβεστος, *hoc eſt calx uiua*, hoc modo fit: Sumito marinarum buccinarum teſtas, carbonibus eas obruito, aut in ignitum clibanum imponito, & nocte permittito. Poſtero die ſi candidiſſimæ fuerint, extrahito: ſin ſecus, iterum vrito vſquedum penitus albæ fuerint redditæ: deinde vbi in frigidam aquam fuerint immerſæ, in fictile nouum cōiicito, & pannis diligenter operiens, noctem vnam ſinito, manè eas extrahens: vbi ex omni parte calx confecta fuerit, reponito. Fit etiam ex littoralibus calculis ignī crematis, & ex vili marmore, quæ cæteris antefertur. Vis omni viuæ calci communis eſt feruida, mordens, adurens, & cruſtas inducens: quibuſdam aliis immixta, vt adipi aut oleo, concoquendi, molliendi, diſiiciendi, vlcera ad cicatricem perducendi vim aſſumit. efficacior exiſtimanda eſt recens, & quæ aqua non fuerit conſperſa.

Ἀσβόλη, *hoc eſt fuligo*, qua pictores vtuntur, ex officinis vitrariis ſumenda eſt, ſiquidem ea eſt præſtantior.

Γ

Γῆ, *hoc eſt terra*. Omnis terra quæ ad medicinæ vſum recepta eſt, ſummam vim habet refrigerandi, & meatus obducendi: ſpecie verò differt inter ſe, quum alia aliis quibuſdam adiuncta, ſit ad alia vtilis. Eretriæ igitur altera eſt vehementer candida, altera cinerea. optima cinerea eſt perquam mollis, quǽque per æs ducta, violacei coloris lineam in eo linquit. Lauatur vt ceruſſa, aut hunc in modum: Læuigato ex ea quātum velis per ſe, & per diem in aqua terito, ſinito deinde vt conſidat: vbi conſederit, omnī aqua leuiter excolata, terram in ſole ſiccato, & iterū per diem in aqua terito: veſperi dimittito vt cōſidat: manè verò omni aqua excolata in ſole terito, ac paſtillos conformato. ſi toſta opus ſit, paſtilli magnitudine ciceris in fictile perforatum coniiciuntur, oréque vaſis accuratè obturato, ſupra carbones igni candentes continenter follibus perflantur. quum verò cineri aërio magis ſimilem colorem fuerint nacti, aufer atque repone. vim habet hæc adſtringendi, caua explendi, & cruenta agglutinandi.

Samia verò terra anteferenda eſt quæ candidiſſima eſt, leuis, tangenti linguæ glutinis modò adhæreſcens, ſuccoſa, mollis, friabilis: qualis eſt quam quidam collyrium vocant. eius duæ ſunt ſpecies: ea quæ modò eſt dicta, & aſter qui Samius nominatur: éſtque hæc gleboſa, & cotis modo denſa. Vritur, lauatúrque vt Eretria, & eandem vim habet, ſanguinis reiectationes ſiſtit, & cum balauſtio datur mulieribus fluore vexatis. Teſtium & mammarum inflammationes ex aqua & roſaceo illita ſedat, ſudoréſque cohibet. Chia eligi debet candida, ad cinereum colorem vergens, ac Samiæ ſimilis: gleboſa autem eſt & tenuis, ſed efficiendi forma differens. eandem facultatem habet quā Samia. faciem extendit, & ſplendidam reddit, in eáque & toto etiam corpore colorem commendat. in balneis verò pro nitro deterget. Selinuſia verò idem efficit. præſtantiſſima eſt quæ candidiſſima eſt, & ſplendet, friabilis, quæque humore conſperſa citò diluitur. Cimolia quædam candida eſt, quædam purpuraſcens, & innatam pinguedinem quādam habet, tactúque frigida ſentitur, quam optimam eſſe exiſtimandum eſt.

Quæ verò Pnigitis dicitur, colore quodammodo eſt Eretriæ ſimilis, craſſiores autem habet glebas: refrigerās, & friabilis eſt, ſiquis eam manibus contingat. linguæ verò ita glutinatur vt ex ea pendeat. eadem vi prædita eſt qua Cimolia, ſed paulo inferiore. hanc aliqui pro Eretria vendunt. Melia terra colore cineream Eretriā imitatur, aſpera tactu, & manibus friata deraſi pumicis inſtar crepitat. vim habet aluminis, ſed minus efficacem, id quod guſtu dignoſcitur. modicè autem linguam ſiccat: purúmque ac coloratum corpus poteſt reddere, pilóſque extenuare, vitiliginéſque ac lepras exterere. pictoribus vſui eſt, vt colores diutius durent, & viridibus emplaſtris eſt accommodata. Ex hac verò, & item ex aliis omnibus terris eam eligito quæ calculis vacat, mollis, recens, friabiliſque eſt, & quæ nacta humorem celeriter diluitur. Ampelitis verò (quam pharmacitin vocant) in Seleucia Syriæ naſcitur, nigra, piceæ longos carbones referens, aſſulæ modo ſciſſa, æquabili ſplendore, quæ detrita accepto oleo ſtatim liqueſcit, primas tenet. Improbatur verò quæ

tenuis eſt cinereáque,& quæ non liquatur.vis ei diſſoluendi refrigerandíque ineſt. Vſus eius ad palpebras cohoneſtandas, & capillum tingendum. vtilis quoque eſt vngendis vitibus, antequam gemmas emittant, vtpote quæ vermiculos innaſcentes enecet. Lemnia terra (quam ſigillum vocant) ex cuniculo quodam antri defertur.

Gypſum vim habet adſtringendi, obſtruendi: ſanguinis eruptiones & ſudores cohibet:epotum verò ſtrangulando iugulat.

Δ

Diphrygis ſunt tria genera:quoddam enim metallicum eſt,quod in Cypro ſola naſcitur.lutoſum nanque extrahitur ex cœno cuiuſdam inibi ſpecus,tum in ſole ſiccatur,mox circumpoſitis ſarmentis vritur, vnde diphryges nomen inuenit, propterea quòd & à ſole & à ſarmentis propemodum frigatur:alterum quaſi æris quum perficitur, ſubſidens & fæx eſt, habétque & adſtrictionem æris atque guſtatum. Tertium hoc modo conficitur: Lapidem qui pyritis vocatur,in fornacem coniiciunt, vrúntque pluribus diebus calcis modo,quúmque colorem rubricæ cõtraxerit,eximunt atque recondunt. Anteponendum cæteris eſt quod æris guſtum refert, adſtringítque, & linguam vehementer exiccat: quod exuſtæ ochræ non ineſt, quam qui cremant,pro diphryge vendunt.

Θ

Θεῖον, *hoc eſt ſulfur*, præſtantiſſimum eſt quod ignem non eſt expertum, colore ſplendido, pellucido, & quod calculorum eſt expers: quod verò ignem expertum eſt, probatur viride & præpingue.plurimum in Melo & Lipara gignitur.

I

Indicum alterum ſua ſponte naſcitur tanquam ſpuma ex Indicis arundinibus exiens: alterum in officinis infectorum inuenitur: éſtque ſpuma purpurea cortinis innatans,quam detractam artifices ſiccant.optimum cenſetur quod cæruleum eſt,ſuccúmque & læuorem habet.

Ἰὸς, *hoc eſt ærugo raſa*,fit hoc modo: In cadum ſimiléve aliud vas, acetum quamacerrimum infunditur, deinde vas æneum inuerſum ſuperponitur, aptius quidem conuexo,ſin minus,exæquato fundo.ſit autẽ abſterſum, nullúmque ſpiramentum habeat.poſt decimum diem operculum quo vas obturaueras,detrahitur,infidénſque ærugo deraditur. In Cypriis quoque metallis æruginem gigni ferunt,lapidibus quibuſdam æs habẽtibus, in quibus efflorеſcit ærugo:addúntque per Caniculæ æſtum è ſpecu quodam prodire, ſed illam & paucam eſſe & optimam: hanc verò è ſpecu effluentem,copioſam quidem, & boni coloris, ſed vitioſam, quòd lapides permultos collegerit. Adulteratur multis aliis rebus admixtis, vt pumice, vt marmore,vt atramẽto ſutorio. Pumicem, marmórque,& ſimilia deprehendemus, ſi ſiniſtræ manus pollice humore conſperſo, æruginis portiunculam altero atteramus:ſiquidẽ ærugo diffundetur, marmor verò aut pumicis partes non diſſipatæ coibunt, ac denique ex maiore attritu & humoris permiſtione exalbeſcent. quin dentibus quoque dignoſcitur:nam quæ ſincera eſt,læuis & non aſpera, illis cedit. Atramenti ſutorii index eſt ignis:ſi enim fictile,aut lamina ærugine adulterata illinatur, & feruente cinere,aut carbonibus alterutrum incaleſcat,mutabitur,rubeſcétque ea quæ atramentum ſutorium habebit: quod ei natura comparatum eſt,vt cremãdo talem colorem nanciſcatur. Æruginis autem quæ vermicularis dicitur,genera ſunt duo: alterum foſſile, alterum ſic conficitur: In mortarium ex Cyprio ære, cui piſtillus ex eodem ære ſit coniunctus, albi acriſque aceti dimidiam heminam infundito, piſtillóque tandiu conterito dum ad ſtrigmenti craſſitudinem perducatur: deinde aluminis rotundi drachmam,ſaliſque foſſilis pellucidi aut marini quamcandidiſſimi & ſolidi.Si ſal non ſuppetat,nitri par pondus coniicito, atque in ſole terito ſub æſtu Caniculæ, donec æruginis colorem, & ſtrigmenti ſordiúmve cõſiſtentiam acquirat:denique in vermiculos Rhodiacis ſimiles conformato ac reponito.Efficax autem,& valde boni coloris red ditur ſi aceti partem vnam, vrinæ veteris partes duas in-

A das,cæteráque vt dixi conficias. Sunt qui æruginí raſæ gũmi admiſceant,in formáſque digerant,quod genus vt vitioſum improbatur. Eſt & alia ærugo quam aurifices mortario piſtillóque Cyprii æris,& pueri vrina cõficiũt, eáque aurum ferruminant. Antedicta autem ærugin' genera æri combuſto proportione reſpõdent, ſed efficacius agunt.Sciendum verò eſt vermicularem æruginem foſſilem principem locum tenere:raſa fert ſecundum:ea deni que quæ fit, poſtremum: & tamen hæc mordacior eſt, & magis adſtringit:aurificum autem ærugo raſæ reſpondet.

B Vratur ærugo,quamcunque velis,hoc modo: Minutiſſimè fracta in fictili patina impoſita ignitis carbonibus admouetur:verſatur donec ſe mutet, colorémque cinereum contrahat:tum refrigerata ad vſum reponitur. Nonnulli verò in olla cruda(vt ſuprà diximus)eam comburunt:ſed non prorſus in eundem colorem cremata mutatur.

K

Cadmia præſtantiſſima eſt Cypria,quæ botryitis nominatur,denſa,modicè grauis,& ad leuitatem potius vergens,ſuperficie racemoſa,colore ſpodii,quæ confracta ci-
C nerem intus habet,& æruginoſa eſt.huic proxima eſt quæ foris cærulea eſt, intus verò decurſus venarum onychitæ lapidi ſimiles habet. Eſt etiam alia quæ cruſtoſa dicitur,ſectionibus quibuſdam quaſi zonis cincta: quamobrem zoniten eam vocant. Quædam oſtracitis appellatur,gracilis, & magna ex parte nigra: eáque terream aut teſtaciam ſuperficiem habet: candida verò reprobatur. Cæterùm botryitis & onychitis oculorum medicinis ſunt vtiles:reliquæ ad emplaſtra & ſicca medicamenta cicatricem inducentia ſunt accõmodatæ. Cypria ad eadem fa-
D cit:quæ verò ex Macedonia,Thracia, & Hiſpania afferuntur,improbantur. Sunt qui in lapidum fodinis inueniri cadmiam afferant,falſi nimirum à lapidibus qui ſunt cadmiæ perſimiles:nam alius lapis ignem expertus atque refrigeratus colorem mutabit, & leuior fiet: cadmia verò nihil mutat,niſi quis per multas eam horas adurat. Fit etiam in argenti fornacibus candidior, minus ponderoſa,minúſque efficax. Vritur prædicta cadmia carbonibus obruta donec pellucida fiat,& modo ſcoriæ ferri bul-
E las emittat: mox vino Aminæo extinguitur: quæ ad ſcabiem paratur, aceto. Alii ſic exuſtam in vino terunt, rurſúmque fictili crudo torrent, donec pumicis ſpeciem acquirat: iterúmque tritam ex vino, tertiò vrunt, donec in cinerem prorſus redigatur,nihílque aſperitatis habeat:eáque ſpodii loco vtuntur. Lauatur in mortario trita, aqua effuſa vſquedum ſordes nullæ ſubſidant, tum in paſtillos redacta reponitur.

Cinnabarin idem eſſe quod minium quidam falſò exiſtimant: nam minium in Hiſpania ex lapide quodam argenteæ arenæ permixto conficitur, qui alioqui non di-
F gnoſcitur. in fornacibus autem floridum & fulgentiſſimum colorem contrahit: in metallis verò ſtrangulantem halitum eructat,itaque faciem veſicis obducunt,vt per illas videant, aeremque non attrahant.Eo vtuntur pictores ad elegantiora parietum ornamenta. At cinnabaris affertur ex Lybia,& maiore pretio venditur: tantáque eſt eius copia vt vix pictoribus ad variandas picturæ lineas ſatis ſit:profundi autem coloris eſt, ob eámque cauſam cinnabarin eſſe draconis ſanguinem plerique crediderunt.

Ciſſeris, *hoc eſt pumex*, probatur qui leuis,ſiſtuloſus,
G ſciſſilis, & non calculoſus eſt, quique teri facilè poteſt, & candidus eſt. Vritur hoc modo: Cape eius quantum velis, flagrantiſſimis carbonibus obrue:vbi igni candens ſit redditus,extrahe, vino odorato reſtingue, iterúmque incenſum extingue.tertia verò vſtione peracta ſine vt per ſe refrigeretur, & ad vſum repone.Theophraſtus verò author eſt, ſiquis in bulliens vini dolium pumicem coniecerit, feruorem ſtatim ſedari.

Corallium (quod aliqui lithodendrum vocauerunt) marina eſſe planta videtur, quæ profundo extracta mari
H duratur,tanquam offuſo nobis aere cõcreſcat. plurimum prope Syracuſas ad promontorium Pachynum inuenitur.Laudatiſſimum eſt rufum, colorémque antherico aut ſandyci ſaturatæ ſimilem habet, & ſimili modo friabile eſt,& tota cõcretione ſua æquale:algæ que aut fuci marin

odorem reddit:ad hæc ramoſum,cinnamomi modo,forma fruticis.quod verò lapidoſum eſt,concretione ſcabrũ, fiſtuloſum,& inane eſt, vitioſum eſſe cenſendum eſt. adſtringendi verò,& leniter refrigerandi vim habet.

Cæruleus in ærariis fodinis in Cypro naſcitur:copioſior verò ex arena littorali,& in quibuſdã ſubcauatis maris ſpecubus inuenitur,qui eſt etiam præſtantior. Eligendus eſt is qui valde ſatur ſit. Vritur vt chalcitis, lauatur vt cadmia:vim habet reprimendi,modicè adſtringendi, & cruſtas inducendi.

Λ

Lythargyros, *hoc eſt argenti ſpuma*, quædam ex arena fit,quæ molybditis nominatur, in fornace vſquedum tota in ignem penitus tranſierit, excocta: quædam verò ex argento,quædam ex plumbo.Cæteris præſtat Attica:ſecundo loco cenſetur Hiſpana,quas ſequitur ea quæ in Dicæarchia & Sicilia eſt. appellatur verò quæ flauo colore eſt & ſplendet,chryſitis,quæ eſt etiam potior:liuida verò, argyritis:quæ ex argento fit,calauritis. Vim habet adſtringendi, refrigerandi, occludendi, molliendi, caua explendi, carnes excreſcentes reprimendi,cicatrices inducendi. Vritur confractis partibus ad iuglandium magnitudinem prunæ ſuperpoſitis,& follibus ita perflatur vt igni candeſcat.ſordes inhærentes abſterguntur,& ipſa purgata reponitur. Quidã aceto aut vino eam extinguentes ter vrunt: hácque re confecta, eam reponunt. Lauatur vt cadmia. Candore autem perfunditur hoc modo: Sumitur argyritis,aut ſi hæc deſit,alia: eam in partes fabarum magnitudine confractam modii Attici menſura, in fictile nouum coniicito, aquam affundito, candidi tritici par pondus addito, priuatímque pugillum hordei linteo puro colligato, & è fictilis aure ſuſpendito, & donec hordeum diſrumpatur,coquito: deinde omnia in craterem ampli oris tranſfunduntur,triticum abiicitur, ſpuma argenti manibus adhibita vi confricatur,& aqua affuſa lauatur:tum excepta & ſiccata,in Thebaico mortario teritur, aqua feruente affuſa,donec diſſoluta fuerit. Aqua excolata iterum tota die teritur,& veſperi calida aqua infuſa finitur. Manè colo traiecta,alia infunditur,& ſic permittitur, & excolatur: hócque ter in die fit per dies ſenos:poſtea verò ad ſingulas ſpumæ argenti minas additis quinque ſalis foſſilis drachmis,affuſáque aqua calida, ter die teritur, & addita aqua excolatur. Quum inalbuerit,calidam aquam infundens idem facito, donec ſalſuginem prorſus depoſuerit: demum ardentiſſimo ſole ſiccata, humore prius abiecto reponitur. Quidã ſalis pondo,ſpumæ argenti tantundem in ſole ex aqua terunt,continenter mutantes,dum candor ei accedat. Lota videtur oculorum medicinis conuenire, ad fœdas cicatrices, & facies rugis & maculis plenas facere.

Lapis Phrygius, quo infectores in Phrygia vtuntur, præſtantiſſimus eſt pallidus, modicè grauis, & inæquali concretione coloris: candidas ſiquidem cadmiæ modo venas habet. Vritur autem hoc modo: Vino optimo perfuſus,viuiſque carbonibus obrutus follibus aſſiduè perflatur, donec mutato colore fulueſcat: rurſus extractus eodem vino reſtinguitur: iterúmque ad carbones admoueto,atque idem facito, eúmque tertiò vrito. ſed animum attendito ne frietur, & in fuliginem euaneſcat. Lapis Pyrites ſpecies eſt lapidis à quo æs conflatur. eligi debet qui æri ſit ſimilis, & facilè ſcintillas emittat. Sic vrendus eſt: Melle irrigatur,mollibus carbonibus imponitur,follibus continuò perflatur, donec fuluum colorem acquirat. Alii in multos carbones igni candentes lapidem copioſo melle perfuſum deiiciunt, & vbi ad fuluum vergere colotem cœperit, extrahunt, flatúque cinerem diſiiciunt, & rurſus non perfuſum vrunt; donec totus æqualiter fragilior fiat. ſæpe enim ſola tantummodo ſuperficies vritur. ita autem crematus ſiccatúſque recõditur. Si loto opus ſit, vt cadmia lauandus.quidam verò hunc ita crematum, diphryges vocant. Lapis Aſius probatur qui pumicis colore,fungoſus,leuis, & friabilis ſit, venáſque in profundo luteas habeat.eius flos eſt ſalſugo ſummo lapide inſidens, tenui compage,colore cum albo, tum pumici ſimili, ad luteum vergente. Linguæ autem admotus eam leniter mordet.Fiunt ex hoc lapide ſolia in quæ podagrici pedes mittentes iuuantur.fiunt etiam pulueres carnem exedentes:corporáque carne onuſta craſſáque extenuant in balneo pro nitro illiti. ſi lauare hos quiſpiam velit, cadmiæ modo lauabit. Lapis Hæmatites optimus eſt, friabilis, in ſeipſo durus,ſaturatus,æqualis,nullius ſordis particeps, nulliſque lineis variatus. vim habet adſtringendi,aliquantulum calfaciendi,attenuandique. Vritur perinde ac lapis Phrygius,ſed nullo vino perfunditur. modus vſtionis eſt vt modicè leuis fiat,& bullis intumeſcat.Sunt qui eum ſic adulterinum faciant: Denſam rotundámque Schiſti lapidis glebam (quales ſunt quæ radices eius appellantur) in fictilem vrceũ qui cinerem feruentem contineat,obruũt: vbi paululum dimiſerint,eximũt, attritúque in cote probant,ſi hæmatitæ colorem duxit: ſi ita ſit, reponunt: ſin minus,iterum in cinere condunt,& ſubinde conſpiciunt, & periculum faciunt.nam ſi diutius in eo cinere relinquatur,colorem mutat,móxque diffunditur. Vitiatus deprehenditur,primùm lineis quas pectinum modo per longitudinem diuiſas habet: hæmatites verò eas habet vt ſors tulit: tum colore quem hic floridũ reddit, hæmatites verò profundiorem,& cinnabari ſimilem. Inuenitur etiam in Sinopica rubrica: itémque in magnete lapide permultum combuſto hæmatites fit. qui verò per ſe naſcitur, in Ægypto inter metalla prouenit. Lapis Schiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, in Iberia Hiſpaniæ gignitur. Laudatiſſimus eſt qui croci colorem æmulatur,éſtque friabilis, & ſuapte natura bene ſciſſilis.concretione verò, & mutuo linearum quas pectinum modo habet diſcurſu, ammoniaco ſali ſimilis videtur. Gagates probatur qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit.niger plerunque eſt, ſqualidus, cruſtoſus,& valde leuis. Naſcitur in Lycia, inuenitúrque prope oſtia fluminis in mare exeuntis.flumen autem Gagas nominatur. Thracius in Scythia naſcitur, in fluuio qui Pontus vocatur. eadem ei vis quæ Gagatæ. Traditur aqua accendi,oleo reſtingui.quod etiam in bitumine accidit. Magnes optimus eſt qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, denſus,& non admodum grauis.vim habet craſſos humores educẽdi, ſi cum aqua mulſa pondere trium obolorum detur. quidam hunc vrẽtes, pro hæmatite vendunt. Arabicus lapis maculoſo ebori ſimilis eſt. Qui verò Galactites dicitur, hoc vocabulo gaudet quòd lacteum ſuccum ex ſe mittat: cinerei tamen coloris eſt,ac guſtu dulcis.ad oculorum fluxiones & vlcera vtiliter illinitur.is in aqua tritus pyxide plumbea recõditur,ob vim glutinoſam quæ in eo ineſt. Melitites eſt in omnibus galactitæ ſimilis: hoc tantùm differt quòd dulciſſimum ſuccum emittit. facit ad eadem ad quæ Galactites. Morochthus(quem aliqui galaxiam aut leucographida vocãt) in Ægypto naſcitur. Hoc lapide quoniã mollis eſt,& facilè diluitur, linteorum artifices ad candorem linteis indendum vtuntur. Lapis alabaſtrites (qui onyx vocatur)crematus,reſina aut pice aſſumpta duritias diſcutit,ſtomachi dolores cum cerato mitigat, gingiuáſque comprimit.Lapis verò qui Vettenus in Æthiopia naſcitur,eſt ſubuiridi colore,Iaſpidem imitans: quum verò diluitur,lacteus videtur.vehementer autem is mordet.

Iudaicus in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus, forma quam elegantiſſima,lineis inter ſe æqualibus veluti torno factis diſtinguitur. is ſolutus nullam qualitatem guſtu affert. Amiantus in Cypro naſcitur, alumini ſciſſili æqualis,ex quo(vtpote flexili) telas faciunt. Cõiũctus autem in ignem ardet, ſed minimè crematus exit ſplendidior. Sapphirus lapis potui datus ad ictus ſcorpionum facere exiſtimatur: contra internas quoque vlcerationes bibitur,omniáque in oculis excreſcentia, itémque vuas & puſtulas reprimit,& ruptas eorum membranas agglutinat. Lapis Memphites ad vrbem Memphin inuenitur,calculorum magnitudine, pinguis, verſicolórque. Aiunt hunc tritum & illitum locis quæ vrenda aut ſecanda ſunt, ſine periculo ſenſum eis adimere. Selenites lapis(quem aphroſelenen, *hoc eſt Lunæ ſpumam*, aliqui nominant quia noctu in Lunæ incremento reperitur)in Arabia naſcitur, candidus, pellucidus, leuis. Iaſpis lapis,alius ſmaragdi colorem imitatur,alius cryſtalli,pituitæ ſimilis,

alius aërius, fumosus alius, veluti fumo denigratus, alius lineis albis resplendentibus præcingitur, alius terebinthinæ similis dicitur; alius calaino gemmæ calore similis. Omnes amuleta esse creduntur, quæ alligentur, quæque femoribus appensa partum accelerent. Ophites lapis, alius est grauis & niger: alius cinerei coloris, alius punctis variatus, alius lineas candidas habet. Omnes alligati contra serpentum morsus, & capitis dolores prosunt. qui verò candidas habet lineas, priuatim lethargo & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Lapides qui in spongiis comperiuntur, cum vino poti, lapides qui in vesica sunt, confringunt. Ostracites lapis testæ similitudinem gerit, éstque crustosus. hoc est ad pilos euellendos pro pumice mulieres vtuntur. Smyris lapis est quo gemmas annularii extergunt. Is in Samia terra inuenitur. Lapis quo aurum flantes ad læuigandum, & splendorem inducendum vtuntur, probatur qui candidus grauísque est.

M

Melan, *hoc est atramentum quo scribimus*, ex tedarum collecta fuligine conficitur: singulis libris gummi ternæ fuliginis vnciæ miscentur. Fit etiam ex fuligine resinæ & fuligine pictorum. Sumitur autem fuliginis pictorum mina, gummi sesquilibra, glutinis taurini vncia vna, oboli duodecim, atramenti sutorii denarius & oboli tres.

Melanteria præstat cæteris quæ sulfuris colore est, læuis, æqualis, pura, & quæ cõtactu aquæ statim nigrescit. vim habet adurendi, sicut etiam misy.

Miltos, *hoc est rubrica sinopica*, præstantissima est densa, grauis, iecoris forma, calculorum expers, concolor, valde fusilis quum diluitur. In Cappadocia colligitur. Fertur in Sinopem vrbem, in eáque venit, vnde etiam cognomen accepit.

Quæ verò fabrilis dicitur, est in rebus omnibus Sinopica inferior. Optima est Ægyptia, & Carthaginiensis, lapidúmque expers & friabilis: gignitur etiam in Iberia quæ ad occidẽtem spectat, ochra cremata, & in rubricam degenerante.

Misy anteponendum est Cyprium, auri simile, durum, quod friando auri colorem æmulatur, & stellæ modo splẽdet. Vim & vstionẽ cum chalcitide eãdem habet, nisi quòd psoricum ex eo non fit, excessúq; ac defectione differens. Ægyptiũ verò efficacia præstat cæteris, sed ad medicamenta oculorum est supradicto multo inferius.

Molybdos, *hoc est plumbum*, ita lauatur: Aquã in plumbeum mortarium conicito, & plumbeo pistillo tandiu terito donec aqua nigra & fæculenta reddatur. per linteũ eam traiicito, aquam superfundens, vt quod detritum est totum transfundatur: idque iterum facito donec satis tibi esse videatur. Sinito vt quod lotum fit considat: aquam effunde, aliã adiice, laua vt cadmiam, quousque nihil nigri supersit, & in pastillos redactum repone. Quidam purum plumbum lima deterẽtes in lapideo mortario pistillo lapideo terunt, aut manibus cum aqua adiecta fricãt, donec nigrescat. mox vbi consederit, effusa aqua, in pastillos cogunt. quod enim diutius confricatur, cerussæ simile fit. Alii scobi lima detritæ parum plumbaginis addunt: aiuntque plumbum ita lotum esse præstantius. Crematur verò ad hunc modũ: Plumbi laminas quamtenuissimas in nouum fictile componito, insperſóque sulfure, alias plumbi laminas superponito, rursúsque sulfur inspergito: idque identidẽ facito donec fictile impleueris: tum succendito. Accenso autem plumbo, ferrea rude versato, donec in cinerem perfectè redigatur, nihilque plumbeum appareat. auferto deinde naribus occlusis: noxius enim est halitus. Lauandum id est vt cadmia, & reponendum. vim eloti plumbi habet, sed efficaciorem.

Molybdæna, *hoc est plumbago*, probatur argenteæ spumæ æmula, flaua, modicè splendens, fulua quum teritur. cocta cum oleo iecoris colorẽ trahit: vitiosa est quæ aërẽ aut plumbi colorem præfert. ex auro & argento cõficitur. Est etiam quædam fossilis, ad Sebastam & Corycum inuenta: in quo genere præstat ea quæ non habet recrementi speciem, nec lapidosa est: flaua verò est & splendens: vim habet spumæ argenti, & recremẽto plumbi similem, eodémque modo lauatur & vritur. Aptior hæc emplastris

A quæ liparæ dicuntur, & iis quæ non mordent, vtilius miscetur. carnem creat, vlcera ad cicatricem perducit: abstergentibus tamen medicamentis non conuenit.

N

Nitrum præferendum est quod leue, roseo colore aut candido est, perforatum spõgiæ modo. Est autem huiusmodi id quod ex insulis affertur. Nitri spuma optima esse videtur quæ læuissima est, crustãsq; habet, ac friabilis est, & subpurpureo colore, & spumosa, & mordens,

B qualis ex Philadelphia Lydiæ affertur. Ægyptiæ secundus locus datur. Quin & Magnesiæ Cariæ gignitur. Vires & vstionem & hæc & nitrum sali pares habent. Quidam hæc carbonibus igni candentibus vrunt, subiecta prius testa noua donec incandescant.

Π

Pompholyx specie differt à spodio, genere verò non item: siquidem spodium nigricat, & est plerunque ponderosius, ac festucis, pilis, & terra plenum, ex ærariis officinis fornacibúsque veluti derasum, & earum pauimenti purgatio. Pompholyx verò pinguis est, & candida, & item

C leuissima, vt etiam per aëre volitare possit. optima habenda est Cypria, quæ aceto macerata, æris halitum ex se mittit. colore æruginis aliquãtulum, cœni sapore. Sique fraudis expers flagrantibus carbonibus efferuescat, aërium colorem contrahet. his autem notis est diligenter attendendum: nam à quibusdam adulteratur glutine taurino admixto, agninis pulmonibus, aut marinis cõbustis grossis, & quibusdam aliis consimilibus: sed facilè dignoscitur, siquidem in his probãdis nihil eorum quæ dicta sunt, inuenietur.

Lauanda communiter pompholyx hoc modo est:

D Puro linteo mediocris raritatis pompholyga aut aridam, aut aqua maceratam colligato, in peluim aqua pluuia plenam coniicito, & aqua identidem proluito, huc atque illuc linteolum alligatum agens. sic enim quod in ea limosum vtiléque erit, effluet, totum verò sedimentum in linteo remanebit. Sinito postea residere, & aquam cum cinere colis traiicito, & noua aqua infusa agitato, & effundito: totiésque id facito per colum traiiciens & effundens, donec nihil arenosum subsidat. postremò verò aquam exprimito, & siccatum cinerem reponito. si verò cinerem cremare oporteat, eam diligenter tritam aquã conſperges, &

E in pastillos redactam in fictile nouũ indito, subiectísque leuibus carbonibus orbiculos continuò versabis, donec sicci & igniti reddantur. Sciendum quoque est, ex auro, argento, plumbóque fieri spodium: & post Cyprium, maximè commendari plumbeum. Quoniam verò sæpe deest spodium, antispodia quæ parem vim habent, & non mediocri vsui sunt, necessariò & quænam sint & quomodo sumi debeant, ostendemus. Folia itaque myrti cum floribus & baccis immaturis in ollam nouam cõiecta, indito operculo quod continua foramina habeat, in forna-

F cem figulorum demittito: quum fictile coctum fuerit, in crudum alterum fictile transferto, & iterum assato: vbi verò hoc quoque fictile fuerit assatum, extrahe, laua, vtere. Simili quoque modo sumito coliculos agrestis oliuæ: sin secus, satiuæ cum suis floribus, aut mala cydonia dissecta. & à quibus ossa fuerint detracta, aut gallas, aut immatura mora in sole prius siccata, aut lẽtiscum, aut terebinthum, aut œnathen, aut rubi tenera folia, vt buxi comã, aut eam quæ pseudocyperus dicitur, cum flore: alii ficulnas frondes in sole prius siccatas eodem modo parant: alii gluten

G taurinum, alii succidam afperámque lanam pice liquida aut melle irrigatam, pari modo cremant.

Σ

Sandaracha eligenda est saturata & rufa, floridáque & pura, & quæ colorẽ cinnabaris præ se ferat, quæque sulfuris halitum redoleat.

Scoria, *hoc est recremẽtum*, argenti (quod etiam helcysma vocant) habet eandem vim quam plumbi recrementum possidet.

H Spongias aliqui mares appellauerunt tenuibus foraminibus densásque: duriores autẽ, tragos nominauerunt: fœminas verò eas quæ contrà essent affectæ. cremantur vt alcyoniũ. Cãdidæ verò fiunt ex quæ mollissimæ sunt, per

æstus salis spuma in petris hærente cõspersæ,& in sole detentæ. Quódque in eis cauum est, sursum spectet, deorsum verò quà fuerunt abscissæ. Si verò cælum serenum fuerit, & salis spuma aut marina aspersæ ad lunã teneantur, fiunt candidissimæ.

Stibium præstantissimũ est quod splendet,& fulget, & quum frangitur, crustosum videtur, nihilque terrei aut sordium habet,& facilè frangitur. Hoc alii platyophthamon, alii labroson vocauerunt.

Crematur Stibium crusta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec crusta in carbones abeat. Ab igni emotum lacte mulieris quæ marem peperit, aut vetere vino restinguitur. Vritur etiam succensis carbonibus perflatum, donec igni deflagret: si enim plusculum vratur, in plumbum transit. Lauatur vt cadmia atque æs. Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Stypteriæ, *hoc est aluminis*, sunt plura genera: ad medicinam verò adhibentur hæc, scissile, rotundum, & liquidum: inter quæ scissile præstantissimum est, & in hoc genere quod recens, cãdidissimum, radicum expers, mirum in modum adstringens, lapide vacans, nec modò glebæ aut assulæ compactum, sed singillatim quasi in capillamẽta quædam canescentia dehiscens. Lapis quoque huic alumini similis inuenitur, qui quoniam non adstringit, gustu discernitur. In rotundo alumine, quod ita manu est factum, improbatur: idque ex forma cognoscitur. Sumẽdum autem est id quod suapte natura rotundũ est, éstque bullarum instar subcandidũ, & validè adstringens, quódque nonnihil palloris cum quadam pinguedine habeat: præterea verò calculorum expers & friabile: quod denique Ægyptium sit genere, aut in Melo insula natũ. In liquido verò præstat id quod est maximè pellucidum, lacteúmque,& æquale,& ex omni parte succũ habeat, quódque lapidosum non sit,& caseum redoleat. Id verò est censendum, scissile esse rotundo efficacius. Crematur autem & assantur vt calcitis.

Sory melanteriam esse quidam falsò putauerunt: est enim sory sui generis, magísque virosum,& nauseam ciet. Ægyptium cæteris excellit, quódque quum frangitur, nigrius apparet,& in multa foramina dehiscit, subpinguéq; est,& præterea adstringens, & in deglutiendo atque olfactu virus olet, stomachúmque subuertit. Cæterùm in his fere omnibus,& item in aliis quæ vstionem non sunt experta, crematis potentiora sunt existimãda, præter salem, fæcem, nitrum, calcem, aliáque consimilia, quæ cruda, vi remissiore sunt prædita: quæ cremata, efficaciora & perseuerantiora redduntur.

T

Τρύξ, *hoc est fæx*, maximè ex vino vetere Italico: sin minus ab alio consimili eligenda est: fæx enim aceti, est acriore vi prædita. Crematur vt alcyonium, antè diligenter siccata. Sunt qui noua testa igni largo crement, donec altius tota incendatur. alii fæcis glebam ignitis carbonibus obruentes idem faciunt. legitimæ vstionis signo erit albus aut aerius corporis ipsius color,& quum linguæ admota, eam quasi vrit. Aceti fæx eodem modo crematur. vim adurendi adstrigendíque habet. recenti fæce vtendum est, siquidem citò vis eius efflatur: quocirca operculo occludenda est, & nonnisi in vasculo adseruanda. Lauatur pompholygis modo.

Y

Ὑδράργυρος, *hoc est argentum uiuum*, fit ex minio, quod falsò cinnabaris dicitur, in fictilẽ patinam ferreã concham habentem cinnabarin coniiciũt, calice concham tegunt, argilláque illinunt,& carbonibus succendunt. nam fuligo quæ calyci inhæsit, derasa argẽtum viuum est. quinetiam inuenitur in argentifodinarum tectis in guttas concretum. Seruatur in vitreis, aut plumbeis, aut stãneis vasculis: aliam nanque materiam exest.

X

Χαλκὸς κεκαυμένος, *hoc est æs combustum*, probatur rubrum, & quod in attritu cinnabaris colore est: nigrum verò magis quàm par est crematum fuit. Fit autem ex clauis nauium solutarum fictili crudo compositis, asperso sulfure

A cum pari salis portione, alternísque his inspersis fictili operculum adhibetur, & luto figulorũ oblinitur, & in fornacem demittitur, vsquedum planè assetur. Hoc cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, aut illitum, vomitus ciet. Lauatur porrò vt cadmia, quater in die aqua commutata, donec nihil splendoris ei supersit. Eius verò recrementũ eodem modo lauatur, habétque eãdem vim, sed tamen imbecilliorem.

Χαλκοῦ ἄνθος, *hoc est flos æris* (quem aliqui veteres psegma, *hoc est resegmen*, vocauerunt) optimus est friabilis, in attritu rufus, milii forma, grauis, modicè splendens, deli-B matæ æris scobis expers, qua fit adulterinus: quod deprehenditur quum dentium attritu ramenta dilatantur.

Χαλκοῦ λεπὶς, *hoc est squama æris*, laudatissima est quæ ex Cypriis officinarũ clauis excussa, crassáque est, & helitis, à clauis ducto nomine, appellatur. Improbatur verò quæ ex albo ære confecta, tenuis est atque imbecilla: quam vt pote tenuem & inualidam reiicimus, eámque probamus quæ crassa fuluáque est, & quæ aceto inspersa æruginem contrahit. Lauatur autem ad hunc modum: Puræ æris squamæ siccæ selibram in pilam cum limpida aqua con-C iicito, manu diligenter misceto donec squama subsidat, auferto deinde quæ subsederunt, effusáque priore aqua, aquæ cælestis cyathum superinfundito: diducta manu vehementer squamam cum pila confricato, quasi eam perpolias, quúmque lentorem quendam cœperit emittere, aqua sensim vsque ad sex heminas affunditur validè confricando,& squamam per pilæ latera conuertendo, validè cõfricabis: tum omnibus colo traiectis, quod defluxit, in pyxidem rubri æris seruato. est autem id veluti squamæ flos, viribúsque efficax,& ad oculorũ medicinam accommo-D datum: reliqua pars imbecilla est. quod superest pari modo lauatur, donec nullum lentorem ex se mittat: postea verò linteolo opertum biduo quiescere sinitur, tum effusa extante aqua siccatur,& in pyxide reconditur. Quidam æris squamam vt cadmiam lauant, atque reponunt.

Squama verò quam stomoma vocant, habet eandem vim quam æris squama, eodémque modo lauatur, & reponitur: in aluo tamen purganda, est quàm squama æris inferior.

Chalcanthum, *hoc est atramentum sutorium*, genere vnũ E idémque est: humor enim concretus est. specie verò tres habet differentias. Vnum humoribus in cuniculos quosdam stillando colatis concrescit: quamobrẽ ab iis qui Cypria metalla tractant, stillatitium vocatur. alterum copiosè exercitatum in speluncis inuenitur, postea in fossas trãsfusum concrescit, quod concrescens propriè nominatur. tertium verò decoctum appellatur, fitque in Hispania: sed inutile & viribus infirmis: hoc autem modo parant: Id aqua diluentes coquunt, tum in cisternas transfundunt, ac F residere sinunt. hoc certis diebus concrescit in multas diuisum formulas tesserarum instar, vuæ modo inter se cohærentes. Præstantissimum censendum est cæruleum, graue, dẽsum, purum & pellucidum, quale est stillatitiũ, quod ab aliis lonchoton appellatur. Secundas fert id quod concrescens vocant. coctũ verò tingendo & denigrando esse aptius cæteris videtur: ad vsum verò medicinæ infirmius esse reliquis, experientia nos docuit. Crematur autem, vt mox de chalcitide dicemus.

Chalcitis antefertur aliis quæ æris speciem præ se fert, friabilis, calculorum expers, & non vetus, quæque fibras G oblongas fulgentésque habet. ex ea fit quod psoricum vocant, duabus eius partibus vni parti cadmiæ additis,& ex aceto tritis. Hæcq; omnia in fictile coniecta,& fimo obruta, per caniculæ ardores XL. diebus dimittuntur: siquidem ita maiorem acrimoniã acquiret, eadémque potest quæ chalcitis. Quidam pares vtriusque portiones mistas ex vino terunt,& eadem faciunt.

Crematur fictili nouo chalcitis viuis carbonibus superposito. Modus vstionis in humidioribus est, dũ bullas H excitare desierit,& perfectè inaruerit: in cæteris verò, dũ mutata in magis floridum colorem fuerit. quum enim rubricæ colorem in profundo contraxerit, auferenda ab igni est, insidentésq; sordes flatu sunt pellẽdæ,& ipsa repo-

nẽda. Torretur etiamnũ perflatis carbonibus donec modicè pallescat:aut fictili prunis candentibus subiectis,subinde versata donec igni conflagret,& colorem mutet.

Chysocolla laudatissima est Armeniaca,porri colorem vsque ad satietatẽ reddens:secũdo loco censetur Macedonica:hanc sequitur Cypria: quo in genere præfertur pura: dãnatur verò quæ terræ calculorúmq; plena est. Lauatur antedicta ad hunc modũ: Tusam in pilã coniice,& affusa aqua manu diducta ad pilam validè fricato,mox vbi consederit,percolato,& aliqua aqua affusa,iterum fricato,idque identidẽ facito donec pura sinceráque reddatur: tum in sole siccatam reponito,atque vtitor.si cremare eam velis,sic facito. Tere ex ea quod satis sit,patinis impone,carbonibus admoueto,& alia facito quæ suprà diximus.

Ψ

Psimmythion,*hoc est cerussa*,fit hoc modo:In dolium lati oris aut fictile labellum acerrimum acetum infundito, subiectáque arundinea tegete ori fictilis, plumbeã laminam superimponito, & velamina adiicito, ne acetum per halitum expiret. Vbi resoluta fuerit,defluénsque deciderit,humorem purum, & in summo fluitantẽ per colum traiicito.Quod verò limosũ subsederit,in aliud vas transferendum,& in sole siccandũ,& mola trusatili terendum, aut probè læuigandum cribrandúmque:postea quod duri superest,in tenues partes redigendũ & cribrandum:hæcque vicissim tertiò & quartò facienda.Præstantius autem est id quod prius fuerit cribratum,id quod etiam ad oculorum medicinam adhibetur: secundum locum tenet sequens, & cætera deinceps. Quidam in medio vase ligna suspendunt,& sorde derasa imposita, ne acetũ contingat, ori operculum indentes dimittunt. Post aliquot dies operculo ablato intuentur:vbi resoluta materies fuerit, reliqua omnia vt dictũ est fiunt. Siquis in pastillos velit redigere, aceto acri subiget, & ita in pastillos digestam in sole siccabit.Hæc tamen æstiuo tempore peragenda sunt: ita enim & candida & efficax redditur.fit etiã hyeme,vrceis supra balneas impositis : nam calor ascendens, idem quod sol præstat.Laudatissimã fieri putant Rhodi,aut Corinthi, aut Lacedæmone: secundo loco censetur quæ ex Dicæarchia affertur. Torrẽda verò est ad hunc modũ:Tritam cerussam ignitis carbonib⁹ fictili nouo, ac præsertim Attico,imponito,& assiduè versato, quúmque cineris colorem contraxerit,auferto,refrigerato, vtitor. Si cremare eam velis, in nouam patinam cauam coniicito cerussam tritam,carbonibúsque superpositam rudicula misceto,donec colorem sandarachæ similem duxerit:tum auferto,& vtitor:quæ ita confecta est,ab aliquibus sandix nominatur. Cerussa lauatur vt cadmia.

Ω

Ochra eligenda quæ læuissima est, & ex omni pate lutea ad satietatem vsque, calculorũmque expers, & item friabilis,& genere Attica.est autem & cremanda & lauanda non secus quàm cadmia.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber decimusquartus.

Hoc nobis loco non est propositum formas simplicium medicamentorũ conscribere, quum eas accuratè Dioscorides nos docuerit:neque etiam singulas cuiusque actiones recensere,siquidem de eis copiosius agetur quum de componendis medicamentis, déque morbis curandis loquemur, vbi vsus postularit: nunc verò omnium simpliciũ medicamentorum facultates vniuersales duntaxat memorabo.

Ex Galeno,de nominum distinctione, Cap. I.

VNumquodq; corpus aut calidũ aut frigidum, aut siccũ aut humidũ quandoque suapte natura & dicitur & apparet:quandoque verò, quia aduentitiã qualitatem acquisiuit. Nos autem dicere consueuim⁹,id quod suapte natura tale est, primò & per se,& ex se,& potestate tale esse atq; apparere: quod verò aduentitiam qualitatem contraxit,id ex aliquo accidenti esse tale atq; apparere.Quæ verò propria natura aut calida aut frigida,aut sicca aut humida esse dicimus, alia talia esse actione, alia potestate pronunciamus:in quo id quod potestate nunc dicimus, differt à superiore: nam ea potestas accidenti opponebatur, hæc verò actioni. Cæterùm ex iis quæ actione dicũtur,aliud absolutè calidũ frigidúmve,aut humidum aut siccum dicitur,vt elementa: aliud pro superãte facultate,vt homo & equus,& omnino cætera animantia:aliud collatum cum eo quod in eodem genere, eadémque specie est temperatum, qualis est leo homini cõparatus, homóque florentis ætatis cum puero: aliud cum quocunque fors ferat, vt Dion cum Theone. Quinetiã quæcunq; potestate talia aut talia esse dicuntur, necesse est vt singula ita nominẽtur, tanquam ad id quod actione dicitur,referantur:vt,quod facilè accenditur, ad id quod actione absolutè calidum est:animalia verò calfacere,ad id quod excedit & superat,referendo. Eadémque ratione id quod hominem calefacit, tanquam homo sit potestate calidus:quod bouem aut equum, tanquam bos aut equus tales potestate sint. itémq; hoc illi homini,illud verò illi calidum aut frigidum,aut humidum aut siccum esse,id est illius vnius naturæ comparatum.

De differentia medicamentorum, Cap. II.

VAria est medicamentorum natura : nam vel qualia sumpta sunt,talia quoque permanent & vincunt,corpúsque mutant eo modo quo id cibos: hæcque quum vniuersæ substantiæ sint contraria, prorsus venena sunt, & animantis naturam corrumpunt: aut mutationis initium ab animalis corpore sumẽtia,inde putrescunt & corrumpuntur,deinde corpus vnà putrefaciunt,vnáque corrumpunt, quæ venena quoque sunt. Est etiam tertia medicamentorum species quæ corpus calefaciunt, veruntamen nihil mali afferunt : est & quarta eorum quæ & agunt aliquid & patiũtur, sed tandẽ vincuntur,planéq; assimilantur:quibus accidit vt & medicamenta & alimenta sint.

De vsu medicamentorum, Cap. III.

VTuntur plerunque medicamentis homines ob id solùm vt vel refrigerent vel calfaciant, vel siccent vel humectent,vel horum aliquid coniunctè faciant : quandoque verò vt quod supra modum laxatũ est,contendant & contrahant, vel quod intensum est laxent, vel quod est condensatum,rarum faciant,vel rarum cõdensent,vel durum emolliant, vel immodicam mollitiem ad duritiam reuocent,vel plenum inaniant,vel inane impleant,vel denique vt aliquid huius generis agant.

Ad temperatissimam naturam omnia esse dirigenda, Cap. IIII.

MEdicamenta quæ mediæ naturæ sunt,quæque in vtranque partẽ parum vergũt,interim calfacere,rursúsque refrigerare videbũtur:interim verò nec calefacere nec refrigerare,sed corpora sicut acceperũt,ita etiã cõseruare.Quũ enim affecta corpora variis modis disponãtur, id quoque quod afficit,non eodem agere modo videtur: ex quo planum est,neque oleum,neque rosaceum, neque chamæmelum, neque lini semen, neque anethum,neque

fœnigræci farinam, neque triticeam, neque alia ſexcenta quæ partim exquiſitè mediam temperiem ſortiuntur, partim ab ea parumper recedunt, eandem perpetuò actionem eſſe editura. Iam roſaceum exuſtos ſui caloris tempore refrigerat: algentes verò modicum etiam calfacit, id quod eſt tepidi caloris munus: quemadmodum balneæ quoque calfaciunt rigentes & æſtuantes refrigerant. Ergo ad temperatiſſimam naturam animum aduertere, ad eámque omnia dirigere oportet. Eſto ergo corpus temperatiſſimum, regula facultatis medicamentorum: quódque ſimilē illius temperiei caliditatem accendit, temperatum nominetur, etiamſi ſenem refrigeratum maximè excalfacere videatur: quod verò calfacit aut refrigerat huiuſmodi corpus, illud quidem quod calfacit, calidum: quod refrigerat, frigidum appelletur.

De differentia & facultate quæ in ſuccis eſt, Cap. V.

SVcci qui tum in ſingulis plantis & animalibus, tum in terra comperiuntur, cum plurimi ſunt tum verò ſpeciebus facilè comprehendi non poſſunt. Guſtus verò eorum diuerſos Plato eſſe octo numero cēſuit, nominátque tum auſterum, (quem nos adſtringentem vocamus) tum acerbum, tum verò nitroſum, tum amarum, tum ſalſum, tum acrem, deinde acidum, poſtremò dulcem. Theophraſtus verò pinguem eiſdem adiunxit. Ergo quod adſtringens acerbúmque eſt, terreſtre, frigidum eſſe, fuit oſtenſum: acidum verò, tenuium partium eſſe & frigidū. Quod verò abſque aliqua inſigni qualitate frigidū eſt, aqueum id frigidúmque eſſe: amarum terreſtre, tenuium partium: ita etiam quod nitroſum eſt. Acre verò eſſe feruidū: ſalſum verò terreſtre & calidum, ſed nondum feruidum. Eodémque modo dulce, calidum quidem, ſed non adurens: quæ oleoſa ſunt, aquea & aëria ſunt omnia. Actiones quoque ex eorum temperie conſequuntur: nam adſtringens acerbúmque cogit, ſtipat, denſat, repellit & incraſſat: & ante hæc omnia, refrigerare & ſiccare aptum eſt: & quandoque etiam ſtuporem dentium, quem vocant, inducere. Acidum verò ſecat, diuidit, attenuat, obſtructionem expedit, & abſque calore expurgat: acre verò par quidem acido eſt in attenuando & expurgando, ſed tamen ab eo differt, quòd acidum refrigerat, acre calfacit: itémque illud repellit, hoc attrahit & euocat. Eodémque modo amarum & nitroſum meatus expurgant, abſtergent, attenuant, ſecántque humorum craſſitudinem, nec euidenter calefaciunt: quod verò aqueum frigidúmque eſt, ſpiſſat, ſiſtit, contrahit, condenſat, ſtuporémque & mortem parti inducit: acre autem attenuat, expurgat, euocat, rumpit, attrahit, & cruſtas inducit: ſalſum verò cogit, ſtringit, ſale condit, & citra inſignem calorē aut frigus ſiccat. Dulce laxat, concoquit, mollit, rarefacit. oleoſum denique humectat, mollit atque relaxat.

De Vaporibus, Cap. VI.

QVÆ odorata ſunt, ea omnino ſunt calida, odorum nāque copia à calore prouenit: at non protinus quicquid odoratū eſt, id ſuaue eſt, propterea quòd non omne eſt accommodatum ſpiritui, qui cerebri ventriculis continetur: quemadmodum enim ſaporem qui ſub linguam cadunt, aptiſſimi ſunt dulces: qui non apti ſunt, multas ſunt nacti differentias: ita vapores qui ſpiritui cerebri ſunt familiares, iidem & grati & ſuaues ſunt: qui verò non familiares, non paucis inter ſe differentiis diſſident. Non omnibus tamen, perinde ac ſaporibus, impoſita ſunt nomina. Dicimus enim aliquid acidum acrémque odorem habere: at auſterum, aut acerbum, aut ſalſum, aut amarum, non item: ſed his duabus appellationibus pleraque eorum quæ ſub odoratum cadunt, comprehendimus, vt beneolentia, & graueolentia nominemus: ac beneolentia ad proportionem eorum quæ linguæ ſunt dulcia: graueolentia verò ad eorum quæ dulcia non ſunt. totum enim hoc genus in ſaporibus vno appellari nomine non poteſt. A corporibus autem non odoratis, aut omnino parum defluere videtur, aut quod mēſuræ eorum molis non reſpondeat: quēadmodum in iis quæ exquiſitè ſalſa & acerba ſunt: exquiſitè verò quum tale aut tale quidpiam dico, ſincerum, &, quoad eius fieri poteſt, alterius qualitatis expers intelligo. craſſa nanque vtriſque eſt ſubſtantia: & præterea acerborum eſt frigida, ex quo veriſſimile eſt, quod ab his defluit, paucum eſſe & craſſum, & mole ſua terrenū, & proinde per inſpirationem in cerebrum non incidere: quamobrem de ſenſibilium tēperie non ita tutò ex odore ſicut ex guſtu iudicamus: nam quæ vacant odore, craſſæ eſſentiæ ſunt: quæ verò in eis ſit vis frigoris & caloris, non conſtat: quæ autem odorata ſunt, tenuium illa quidem ſunt partium, & calida: at quantū tenuitatis caloriſque habeant, non iam diſcernitur. Præcipua autem cauſa quamobrem in odoratis nihil euidens de eorum temperie iudicetur, eſt inæqualitas naturæ, de qua ſepenumero diximus, vbi corpora ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare demonſtrabamus.

Ex coloribus quoque faciendam eſſe coniecturam de ſimplicium medicamentorum temperie, Cap. VII.

EX coloribus quoque aliquam facere coniecturam de medicamētis ſimplicibus licet. in vnoquoque enim genere aut ſeminis, aut radicis, aut ſucci ex colore indicationem quādam ſumere poſſumus. vt in cæpa, ſcilla & vino, quæ quanto albidiora fuerint, tanto minus erunt calida: quæ verò ſubflaua & fulua, calidiora. idem in tritico, milio, ochris, faſelis, cicere, iridis radice aſphodelique, & aliis complurib⁹ vſu venit. in quoque enim genere plerunque fit vt quæ fulua, & flaua, & rubra ſunt, albis ſint calidiora. Itaque ſi hinc quoque de medicamentorum facultate coniectura fieri poteſt, hoc etiam ſermoni addatur: præſtabit tamē (vt ſæpe diximus) diſtincta experientia vires eorum inuenire. in hac enim non decipieris. Quāquā antequam vires eorum dignoſcas, guſtus pleráque indicat, paululum etiam (vt dictum eſt) odore approbante.

Quomodo & qua experientia facultates inueniendæ ſint, Cap. VIII.

FAcultates ſunt vſu inueniendæ ad hunc modū: Quum primùm corpori hoc vel illud medicamentum cibúſve admouetur, expers eſto omnis vehementis caloris aut frigoris, quod acquiri poſſit: nam quum hoc corpori applicas, corp⁹ primo occurſu qualitatis acquiſitæ, non eius temperiei quæ eſt rei admotæ propria, ſenſu afficietur. Vt igitur admotæ rei vera ſinceráque natura exploretur, tepidum, quoad fieri maximè poteſt, eſto, nec vllam extrinſecus notabilem alterationem valentis caloris aut frigoris contraxerit. Adhibeatur porrò, quum eius naturā exploras, non cuilibet corporis affectioni, ſed ſimpliciſſimæ, & (vt maximè fieri poteſt) ſummæ. Si autē affectioni ſummi caloris admotum, frigoris ſenſum excitet, id profectò erit frigidum: ſimili quoque modo ſi frigidæ affectioni adhibitum, ſtatim calidum appareat, id etiam erit calidum: ſin vel calidæ affectioni calidum, vel frigidæ frigidum ſentiatur, non eſt quod hoc calidum, frigidum illud omnino pronuncies. Eſt interdum ſummi caloris affectio, quā medicamentum modicè frigidum non alterat, vt refrigerando denſandóque totam externā ſuperficiem, calorē intus concludat, ipſúmq; difflari prohibeat, atque ita magis accēdat affectionē. Ita verò & ſiquid frigidæ affectioni admouetur, nullū calorē afferat: videndū eſt num id, quū aliquid ſit mediocriter calidū, nihil in affectionē agat, quæ ſummi caloris indiguit. Ergo non eſt ita vis explorāda medicamenti: nec ſi ex accidenti aliquid efficiat, non per ſe. Id verò quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectione, tum ex tēpore iudicabis: ex affectione aūt, ſi ea ſimplex vnáque eſt: à tempore verò iudicium ad hunc modū orietur: Quod ſimulatque admotū eſt, refrigerare aut calfacere manifeſtè videtur, id vtiq; per ſe & vi ſua tale eſt. quod tēpore id facit, fortaſſe ex aliquo accidenti huc adactum fuit: vt, iuueni quadrati corporis tetano æſtate media laborāti, frigida liberaliter effuſa caloris repercuſſum facit. Cæterùm non calfacere per ſe aquam frigidam, eſt ex primo eius occurſu perſpicuum: nam ſenſum inuehit frigoris, & cutim quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem non in omnibus corporibus, nec dum affunditur, affert, ſed ſolum in iuuenib⁹ quadrati corporis, æſtate media, & vbi ceſſarit affuſio: nam ſtipata, clauſáque corporis ſuperficie extima, repercuſſus fit eius caloris qui à profundo aſcendit. Eſt quandoq; quū calor ex accidēti refrigerat, in-

tercedente nimirum euacuatione, vt cataplasma inflammationem: quum enim inflammatio ex calida fluxione consistat, propria eius curatio in superuacanei euacuatione est posita. Euacuationi autem particulæ quam excalfecit inflammatio, omnino succedit refrigeratio. Cum igitur hæc discernenda sunt, tum verò id agendum vt prò modo simplicis affectionis, etiam virium medicamenti modus inueniatur: vt si calida in summo sit affectio, frigidum quoq; in summo medicamētū paretur: sin à summo paululū recedat affectio; medicamentū quoq; paululum à summo declinet: sin magis à sūmo calore absit affectio, medicamentum proportione à summo frigore absit.

Simplicia medicamenta ferme omnia ex dissimilibus inter se particulis constare, Cap. IX.

SImplicia medicamenta quamuis sensu simplicia videātur, natura tamē sunt composita, & ex dissimilibus inter se particulis constant, & subinde quoque diuersissimas in se continent facultates, vt excernendi & sistendi, & cæteras omnes repugnantias. Ac ne illud quidem mirum videri debet in huiusmodi facultatibus, quum vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi inesse appareat, aut exiccandi, aut humectandi, aut tenuium partium aut crassarum: siquidem nisi primæ hoc modo complicarentur, eæ quæ ex illis sequūtur, neutiquam essent similiter complicatæ. Ergo in corporib⁹ quæ ex similibus inter se particulis constant, caliditas, frigiditas, & humiditas, singularū rerum differentias efficiunt: in iis verò quæ ex dissimilibus sunt facta, acrimoniæ, aciditates, austeritates, acerbitates, amarores, dulcedines, salsedines, & pinguedines, ita vt vnaquæque similiū inter se particularum non multas, sed vnam in se qualitatē obtineat: quod verò totum ex dissimilibus constat, permultas. Nā si mille (verbi gratia) hoc cyatho huius succi corpora contineantur, quæ ex similibus inter se particulis constent, fieri potest vt centum adstringant, sexaginta mordicent, sexcēta sint dulcia, ducenta amara, quadraginta salsa: sicque mutua sinē mistione temperata, vt nullam sensibilem partem quantumuis exiguam possis accipere quæ non sit omnium particeps: vt in linguæ contactu omnes agant, in diuersa tamen eius parte, cui scilicet appellere ipsam contigerit: ipsáque affectio ex eo quod primo affectum est, in eam totam diffundatur.

Quæ ex dissimilibus inter se particulis facultates conflatas habeant, Cap. X.

GRaminis radix habet aliquid acrimoniæ, & adstrictionis. Aloë amara est, cum adstrictione coniuncta: itémque radix anchusæ quæ onoclea dicitur: & item bryoniæ tum albæ tum nigræ austera sunt germina. Bubonium digerit & repellit. vua, culta quidem adstringit, & leniter digerit. Asphalti partes quædam adstringunt, quibus refrigerat: partes quædam sunt acres, quibus calfacit. Glandis vnguentariæ reliquiæ vnde expressus est succus, abstergent, incidunt, contrahunt & stipant. Daphnes radicis cortex abstergit adstringitque. Oleum lētiscinum, terebinthinū, mastichinum, mollit & adstringit: quod verò ex agresti olea fit, abstergit atque adstringit. Ephemerum siue iris agrestis, repellit, digerit. Zythus partim acer est & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus, acidus. Fermentum particeps est acoris cuiusdam frigidi, & caliditatis ex putredine exortæ, & præterea eius quæ ex salis & farinæ natura existit. Hedysari aut pelecini semen amarum subadstringénsque est. Hemerocalles radix digerit & repellit. Hemionitis adstringit, cum amaritie coniuncta. Senecio refrigerat & digerit. Isopyron, aut phasiolum exterget, incidit, contrahit & constringit. Centaurii maioris radix acris est & astringens, vt caliditatis & crassæ frigiditatis sit particeps: succus idem facit, quidam pro Lycio vtuntur. Coriandrum plurimum habet amaræ substātiæ quæ tenuium est partium & terrena: nec parum aqueæ humiditatis obtinet quæ tepentis est facultatis. his accedit parū adstrictionis: in eo tamē calida siccáque facultas excellit. Cypri folia summáq; germina habent quidpiā digerēs, cum aquea substantia moderatè calida:

A habēt etiam adstrictionis quippiam ex terrena substantia frigida. Capnos, *uel fumus*, acer amarúsque est, & adstringit. Capparis radicis cortex exterget, incidit, expurgat, digerit, cōtrahit, spissat, stringit. Fructus verò eiusdem, foliáque & caulis eandem vim, imbecilliorem tamen, possident. Hedera habet aliquid adstringentis acrísque, & aqueæ ac tepidæ substantiæ. Cotyledon verò refrigerat, repercutit, abstergit & discutit. Lycium (siue pyxacanthon) ex quo Lycium conficitur, tenuium partium, digerentis & calidæ facultatis est particeps, itémque B adstringentis, & terrestris ac frigidæ. Mandragora refrigerat, sed caloris etiam cuiusdam est particeps, & in pomis humiditatis, proinde soporem inducit: radicis verò cortex, qui est valentior, non solùm refrigerat, sed etiam exiccat: at reliquum quod est intus, imbecillum est. Melilotum adstringit, discutit & cōcoquit: maior enim in eo est calida quàm frigida substantia. Myrtus ex contrariis substantiis constat, terrena tamen frigida in ea excellit. Habet etiā aliquid tenuium partiū calidum, quamobrem vehementer siccat. folia verò & germina, & fructus, & succus C in adstrictione non magnopere differunt. Porrò quod ramis & trunco adnascitur tuberis instar, (quam myrtada quidam vocant) quo prædictis est siccius, eo etiam magis desiccat & adstringit. Quidam id tundentes reponunt, postea vino excipientes, in pastillos redigunt. Cæterùm folia sicca magis quàm viridia exiccant: succus exprimitur nō ex viridibus solùm foliis, sed etiam ex fructu: hæcque omnia restringendi vi sunt prædita corpori adhibita. Mel amarum mixtæ facultatis est, ac si quis nostrū ei absinthiū miscuisset. Mori partes omnes purgantem & restringen D tem facultatem habent. In cortice tamen radicis purgans vis exuperat: in moris verò immaturis restringēs: in foliis verò & germinibus media quodammodo vtrisque temperies est. Myrice, *hoc est tamarix*, incidentis abstergētisque est facultatis, & tenuium partium citra perspicuam exiccationem: fructus verò atque cortex non mediocrem adstrictionem sunt sortiti, vt ad gallam omphacitida prope accedant, posséntque ad eosdem vsus ad quos galla adhiberi. Porrò myricæ combustæ cinis desiccātis facultatis est, inéstque ei plurima incidendi abstergendíque vis, exigua E verò adstringendi. Acetum mistæ est substantiæ, frigidæ & calidæ, & vtriusque tenuium partium: in eo tamen sicca facultas quæ tenuium est partium, vincit: ex quo fit vt repercutientem attenuantémque & discutientē simul vim habeat. Oxylapathum discutiens quidpiam & repellens habet: at semen perspicuè adstringit. Hippolapathum verò eiusdem facultatis est, imbecillior tamen. Orchios, *hoc est testiculi*, radici bulbosæ & duplici vis inest humida & calida. Cæterùm maior radix multum habere excrementitiæ flatúsque plenæ humiditatis videtur: at minor contrà, F valde inquam elaborata, vt eius tēperies ad calidius & siccius vergat. hæ radices tostæ modo bulborum eduntur.

Pityides & adstringunt, & acrimoniam quandam cum amaritie habent. Polygonatum adstrictionis, acrimoniæ, amaroris quidpiā, & insuauitatem quæ explicari verbis non potest, in se habet. Rheum habet quiddam terrestre, frigidum, quemadmodū declarat adstrictio: ei quoque calor quidam inest: quinetiam aëreæ cuiusdā substantiæ subtilis est particeps. Qui verò aiunt rheū esse centauriū maius, ii melius sentire mihi videntur. Rosarum vis G ex aquea substantia calida & adstringente, & amara est. flos earum magis etiam quàm rosæ, absterget: & eundem exiccare planè patet. Scordium amari quid habet, acerbíque & acris. Symphytum vtrumque incidit, digerit, contrahit, stringit, & modicè calefacit. Oxyschœni, *hoc est acuti iunci*, & holoschœni fructus cōpositus est ex terrestri substantia leniter frigida, & aquea leniter calida, vt inferiores partes siccare queat; at capiti leniter frigidos vapores submittere: quocirca somniculosos facit eos qui eo vtuntur. Diphryges quidpiam habet adstringens acréque.

H Phrygius lapis repercutit & digerit. Ageratus quoque lapis idem facit, quo vtuntur cerdones: nam repellit ipse quoque & discutit. Atramentum sutorium egregiè adstringit, & non ignauiter calfacit. Caseus recens glutinat, discutit & adstringit.

De ordine facultatis ſimplicium medicamentorum, Cap. XI.

ATque hæc quidem ita dicta ſunt nobis: tempus autem eſt vt ad ſingula progrediamur. optimus enim medicus non tantùm hoc aut illud medicamentũ eſſe calidum, ſed quantus etiam in eo ſit calor, ſcire debet. At ſatis quidem erit in vnaquaque exuperãtia quatuor ordines ſtatuere, quatenus ad vſum pertinent, vt calidũ primi ordinis dicamus id quod nos calfaciat, non tamen euidenter: eadémq; ſucci, humidíque & frigidi eſt ratio. At quæ iã perſpicuò calfaciũt, aut refrigerãt, aut ſiccãt, aut humectant, B ſecundi eſſe ordinis dicentur: quæ verò vehemẽter, non tamen ad ſummũ, tertii: quæ denique ita poſſunt calfacere vt cruſtas inducant & vrant, quarti ordinis: ita etiam quæ ſic refrigerant vt ſtupidum locum reddant, quarti ea quoque ordinis cenſeantur. quod ſiccet verò in quarto ordine, nihil eſt, ſi non etiam vrat: nam ſiquid extremè ſiccat, id etiam adurit.

De calidi frigidique actionibus, Cap. XII.

ERgo quæ tẽperata ſunt, grata ſunt atque amica. quod C enim in corporibus noſtris conſtiterat, concretúmque fuerat, id funditur: ex qua potiſſimum affectione iucunditas animantibus exiſtit. Si verò diutius immorẽtur, ipſa quoque moleſtia redduntur: ad tantam enim fuſionis immoderantiam ſic recidunt vt ſubſtantiam noſtram digerant, diſſoluant, atque diſpergant. Veruntamen ne ſic quidem mordicatione infeſtãt, ſed animi defectionem inuehunt, viréſque deiiciunt, vt etiam mors conſequatur, quæ verò adhuc magis ſunt calida, ea ſecant, diuidunt, diſtrahúntque ſubſtantiam, vt neceſſariò mor- D dacia eſſe videantur, qualis eſt aqua feruens & ignis. eadẽ eſt ratio frigidorum: quæ nanque contacti corporis continuitatem nondum diuellunt, frigida ſolùm ſunt, non tamen etiam mordacia: at quæ præterquam quòd contrahunt etiam conuellunt, ea violentè mordacia apparent. Subiectam igitur materiam cõtrahere & condenſare, frigidi ſemper eſt proprium: diffundere verò & liquare, calidi: vtriſque commune vt aucta immoderatius, mordeãt. Quocirca plerunque difficile eſt diſcernere vtrum quis perfrigeratus ſit, an ab humorum acrimonia mordeatur. E ſed enim in refrigerantibus ſtatim contrahi & conſtringi ſubſtantiam ſentimus: in calidis, diſſolui atque fundi. vtriuſque tamen affectionis celeritas non eſt par atque æqualis: ſed in frigidis ſerius, in calidis celerrimè morſus ſẽtitur. Ad huiuſmodi autem affectiones eſſentiæ medicamentorũ vel tenuitas vel craſſitudo plurimũ facit: ſiquidem frigida quæ tenuium ſunt partium, quum magis in profundũ tranſeant, mordẽt vehemẽtius: calida verò, quæ ex craſſis partibus conſtant, magis vlcerãt, & proinde violentius affligunt. ſed magis etiã mordẽt quæ & tenuium F ſunt partium, & inæquali temperie conſtant. inæqualia autem ſunt propemodum omnia: quippe quum aut non poſſit, aut ſanè difficillimè, inueniri ſubſtantia vlla quæ exquiſitè ex partibus inter ſe ſimilibus conſtet.

Quæ ſint media inter ſe calfacientia & refrigerantia, Cap. XIII.

ADiantũ, aſparagus myacanthinus, aſplenum, muſcus, (quem etiam ſplãchnon vocãt) dulcis radicis ſuccus, dracõtii radix, oleum dulciſſimum, quod præcipuè ex oliuis drupis efficitur, cera, faba, veſca pinearum pars aqua G macerata, lycium, lotus ſiue trifoliũ, macer, citrii cortex, filicis radix, itémque thelypteris, lentiſcus, hyacinthi fructus, lens, terra Selinuſia, Chia, Samiáque, cadmia, ſpuma argenti, lapis galactites.

Quæ res calfaciãt ſine ordinis adiectione, Cap. XIIII.

VItícis folia & ſemen moderatè calfaciunt: vrticæ ſemen & folia, acanthii radix & folia, halimum cum humiditate, quæ non conficitur, flatúmq; excitat, coniuncta: amygdalæ dulces, vtráq; anagallis, atractylis, aut cnicus agreſtis, aphacæ, rubi fructus maturus, radix pæoniæ, H oleæ baccæ maturæ, fermentum, eryngium, ciſthus aut citharus, ciſtus aut ladanũ. Quod enim apud nos eſt refrigerat, quod locis calidis prouenit, calefacit. Braſſica agreſtis vehemẽtius quàm ſatiua: periclymeni fructus, polyga-

A lum, reſinæ omnes, picea magis quàm terebinthina, qua etiã magis ſtrobilina. mediæ inter has ſunt pinea & abiegna. inter liquidas reſinas magis calfacit ea quã capnelæõ vocant: nam cypariſſina acrem facultatem habet. Seſamũ modicè, itémque oleũ quod ex eo conficitur, & herbæ decoctũ. Sonchus ſiccatus, iũci odorati flos, phaleris, palmulæ, & magis etiam dulces: lapis melitites, molaris, ſordes, cochlearum combuſtarum cinis. Braſſica canina valde calefacit, ranunculi radix, totáque herba: pulegium, lauri folia, & magis baccæ, cortex verò min⁹ quàm radix, daphne B herba, dictamnum æquè ac pulegiũ, falſũ dictamnũ verò minus: ſaluia, eryſimũ, lanæ cõbuſtæ, zingiber, thapſia, cardamomũ, liquor, & maximè omniũ cyrenaicus. panacis heraclei radicis cortex & fructus, ſed minus quàm liquor. panaces aſclepiũ, & panaces chironiũ minus quàm heracleũ. Silphii liquor & folia, & fructus, & radix, & caulis, capilli vſti. Calefacit etiã albæ vitis & bryoniæ radix: alterius verò quæ nigra eſt, imbecillius. anagyri folia, & magis etiã arida, ariſtolochia, aſphodeli radix, eiúſque cõbuſtæ cinis, glãdis vnguẽtariæ ſuccus, buniũ, bugloſſum, (quod & arctiõ) pſeudobuniũ, glaux herba, daucus (qui e- C tiã ſtaphylinus nuncupatur) & magis etiã agreſtis: eiúſque herba foris admota, & magis quoq; ſemẽ: chamædaphne, daphnoides, dracunculi radix calidior quàm ari radix, ideóque acrior & magis amara. Extinguũt verò oleũ dulce & vetus, magíſque raphaninũ, & his magis ſeſaminũ, & melãthinũ, & laurinũ, & cedrinũ, & quod è liquida pice conficitur, & tedinũ. helenii radix, cicer, ſerpyllũ, viſcũ, caucalis æquè ac daucus, libyſtici radix & ſemen, ſmylax aſpera & læuis, ferulæ ſemen, peplii ſemen, ſagapenũ, ſaty- D riũ, apiũ, & magis etiã ſemẽ, hippoſelinũ, apiũ montanũ, ſeſeli, ſeſamoidis albi ſemen, ſiũ, ſinon, myrrha Bœotica, ſtyrax, ficus arbor, hydropiper minus quàm piper, hypericon. Sal laxior eſt calidi or cæteris: ſulfur, ſanguis, fel, & flauum magis quàm pallidũ: & taurinũ magis quàm boum exectorũ. imbecillius eſt porcorũ, præterquam agreſtiũ. Ouillũ eſt paulo acrius ſuillo: hoc magis etiã caprinũ. ſimile verò quodammodo eſt vrſinũ & bubulũ: at taurinũ eſt vehemẽtius. hyænæ verò eſt debilius, ſed hoc magis quàm callionymi, & ſcorpii marini, & teſtudinis marinæ. omniũ E verò pẽnigerorũ animaliũ fel acrius ſicciúſque eſt quàm quadrupedũ. inter pennigera, gallinarũ, & perdicũ fel eſt melius. milui verò & aquilæ acre eſt grauiter, & erodit. Vrina omniũ animantiũ calida eſt, magis verò vel minus, pro cuiuſque temperie: nã calidiora, vrinã calidiorẽ emittunt. hominũ verò vrina, & ſuũ caſtratorũ, eſt omniũ debiliſſima. Saluia imbecilla eſt in iis qui biberunt & comederunt: vehemens verò & acerrima in iis qui ſiti faméque laborãt. Carnes viperarũ, adeps anſerinus calidior eſt adipe gallinaceorũ, & gallinarũ, & ſuillo: taurinus verò mul- F tò calidior ſicciórque quàm ſuillus. Vitulinus inferior eſt taurino, vt hœdinus caprillo, & caprillus hircino, & taurinus leonino. Omnis pinguedinis vis eſt calfaciens & humectans: muria denique piſciũ ſale conditorum calefacit.

Quæ primi ordinis ſint calfacientiũ, Cap. XV.

ALoẽ primi ordinis intenſi calfacientiũ eſt: anthemis, aut chamæmelũ, arũ, abſinthiũ: calidior eſt ſuccus. ladanũ primi ordinis completi. leucacanthæ radix, & fructus, lini ſemen, malabathri folium, ſpica nardi. hac imbecillius calfacit Celticum nardum, & minus etiam monta- G num. muſtum, ſerum, caſeus extrinſecus impoſitus, ficus ſiccæ primo ordine completo excalfaciunt.

Quæ ſecundo gradu calfaciant, Cap. XVI.

AMurca & anethũ ſecundi ordinis intẽſi ſunt. anethũ viride minus eſt calidum. artemiſiæ vtræque, balſamũ, elaphoboſcus, calamus aromaticus, crocus, thus, lychnis coronaria cõpleti eſt ſecũdi ordinis: loti agreſtis ſemen, chia maſtiche, mel, myrrhis (quã aliqui myrrhã vocant) vinũ, peucedani radix, liquor verò magis: pix, poliũ minus cõpleti eſt ordinis: polycnemon, meliſſophyllon, H marrubiũ, propolis, cõpleti: ptarmices frutex adhuc virẽs. Rhodia radix completi ſecundi: ſeriphũ in ſecundo ordine intenſo, cucumeris agreſtis ſuccus, cui elaterio nomen eſt. Siſari radix, ſcandix, ſecundi eſt intenſi: ſcilla, cardui radix, completi ſecundi eſt: ſmyrna, terebinthi cortex, fo-

lia & fructus, teucrium, fœnumgræcum, vtriusque chamæleontis radix completi: chamæpitys, ocimum.

Quæ res tertio ordine calfaciant,

Cap. XVII.

Abrotonum, & magis vstum: lolium incipientis tertii est. ægyri flores, & resina, folia verò imbecilliora sunt: acorum, amomum, amaracus, ammium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, & eius fructus, asari radix, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, mentha, nepita, thymum, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia, cedrus vtraque, cinnamomum, clinopodium, cnici semen, cony za maior & minor. nam graueolentior humidioribus lo cis exorta imbecillior est: cuminum, leontopetali radix, leucas, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly, aut ruta agrestis, aut harmala, aut besasa, aut orium: rhododaphne est tertii incipientis: vinum satis antiquum, ononidis cortex, origanum omne, opopanax, paronychia, petroselinum, ruta satiua, ptarmices frutex aridus, radicula agrestis est efficacior, & semen etiam efficacius est: sampsuchus, sesamoides maius, sisymbrium, scorpioides, smyrnium, stachys frutex marrubio similis: polii radix, trifolium (quod asphalthion nuncupant) hysopum, galbanū incipiētis est tertii: chamædrys, chamæleuce, chelidonium maius tertii est completi.

Quæ res quarto ordine calfaciant,

Cap. XVIII.

Adarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, folia clematidos, incipientis: costus, cæpa, lepidium, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis etiam quod agreste est, ophioscorodon, struthii radix, tithymalorum liquor, eorum verò fructus & folia, minus: chelidonium minus, quarti est incipientis, & quæcunque caustica sunt.

Quæ refrigerent absolutè absque ordinis adiectione, Cap. XIX.

Graminis radix mediocriter, herba quoque illita mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita modicè, sed quæ austera sunt: bubonium sine adstrictione, balaustium, rubi folia, germina, & fructus immaturus, & flos: auena modicè, muscus marinus, glaucium modicè, dulcis radicis succus, dorycnium valde, quippe excellit frigiditate aquea efficaci. oleæ rami, & immaturus fructus, oleum omotribes, oleum myrtite, sesaminum, balaninum, hyoscyaminum, elatine modicè, helxine (quæ & perdicium) modicè, panicum vel meline, si illinatur, epimedium modicè, violæ folia modicè, arundinis vallaris folia modicè, cicuta in summo: lichen in petris nascens, papauera omnia, eorúmque liquor, mali fructus & folia, & succi, & cortex, præterquam dulcium: siquidem in eis aqueum temperatum exuperat: persicæ fructus, citri caro, fungi valde, acerbæ succus valde, amylum ex tritico mediocriter, oleum rosaceum mediocriter, sordes ex palæstra, sideritis vtraque, sonchus nondum siccatus, stratiotes, tribuli vtrique, sed alter humidam habet frigiditatem, terrestris verò terream, palmæ ramorum cortex, & cerebrum, & id quod elaten vocant: terra Samia modicè: terra Cimolia, lapis hæmatites, scissilis verò minus. Naxiæ cotis retrimentum, plumbago modicè: plumbum non vstum & vstum, cerussa, sandyx modicè: caseus mollis & recens, modicè.

Quæ res primo gradu refrigerent,

Cap. XX.

Acacia non lota, atriplex citra adstrictionem, acini vuæ, milium, hordeum, orobanche, platanus, rhamnus completi primi est. seris (quam picrida quidam & cichorium vocant) & chondrile, quæ seridis est species.

Quæ res refrigerent secundo ordine,

Cap. XXI.

Acacia lota, plantago, eiúsque fructus, blitū, galla immatura, cucurbita, mali armeniacæ fructus, rhus, cucumis, pepo, solanum hortense, cui similia sunt solani halicacabi folia: hyacinthi radix completi secundi ordinis est: lenticula palustris, alga virens, quæque adhuc humida ex mari sit euulsa, psyllii semen.

Quæ res tertio ordine refrigerent,

Cap. XXII.

A Semperuiuum vtrunque, portulaca eiúsque succus, mandragora, citrii pars acida quæ circa semen est, herba sanguinalis tertii est incipientis: potamogiton eodem modo, solani fruticosa pars, soporiferi solani radicis cortex, altercum, quod & flores & semen album habet, hypecoon. quarto verò ordine refrigerat papaueris liquor.

Quæ res siccent, nec ordo gradus adiungitur,

Cap. XXIII.

Viticis folia & semen, rutæ minus: graminis radix modicè, semen eius graminis quod in Parnaso, adiantū

B vtrunque, semperuiuum modicè: ægyri flores, ac resina modicè, cæteræ eius partes debilius: acanthi, siue melamphylli, siue pædarotis radix, spinæ albæ radix, spina Ægyptia, acte & arborea, & quæ humi sita est, vel herbaceas alysson, amarantus, quæ fluxiones pota deficcat, albæ vitis quæ bryonia dicitur radix, (nam nigræ bryoniæ est imbecillior) anagyri folia arida vehementer, androsæmi, (quod ascyron etiam dicitur) ēstque hyperici species, & dionysiados folia, androsaces, anthyllis vtraque moderatè: aparine moderatè, pira illita, rhine moderatè, magis

C verò summa eius pars. aristolochia valde, magis verò rotunda, arctium vtrunque, asparagus myacanthinus, asphalathus, astragali radix, asphodeli radix, & eius exustæ cinis etiam magis, atractylis aut cnicus agrestis mediocriter, aphace magis quàm lens: balaustium valde: ruborum fructus immaturus, siccatus verò magis, itémque flos: ranunculi radix, totáque herba vehementer: bulbus illitus, gallium, glycysidæ aut pentorobi, aut pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & baccæ magis, minus verò cortex radicis. quercus partes omnes, magis verò fagus & ilex.

D quinetiam harum plantarum tenera folia illita non mediocriter siccare possunt. alterius quercus partes minus siccant. Oleum laurinum, & magis tedinum, panicum illitum, echini herbæ fructus, eryngium multum, isatis agrestis magis quàm satiua, corticis salicis cinis vehemēter, cannabis fructus, nasturtium, caucalis vt daucus, cerasonia vt eius itidem fructus, siliquæ, gummi. Lixiuiū maximè omnium siccat & absterget quod ex ficulno factum est cinere, & tithymalorum, & ferme adurentis facultatis est. corni arboris fructus, & folia, & germina valde, brassi-

E ca in cibo sumpta, & foris admota. caules eius combusti valde exiccantem cinerem reddunt, vt fere adurentem iam vim tandem acquisiuerint: brassica agrestis vehementius quàm satiua: crethmon, lilii folia, & læuigata radix, crocodilii semen & radix: canina brassica, lagopus, lichen in petris nascens, lepidium minus, fuligo omnis, lotus, aut trifolium moderatè. lotus arbor, fœniculi agrestis, & radix magis quàm satiui: (vocatur hoc propter magnitudinem hippomarathrum) huius ergo non solùm radix, sed multo etiam magis semen est cachryi simile. Alterum

F verò hippomarathrum, cuius semen rotundum acréque est, & coriandro simile. est simile illud quidem viribus hippomarathri, sed est imbecillius: myriophyllon, narcissi radix, neuræ, nymphææ radix, quæ albam radicem habet, ea vehementius deficcat. xereos aut xeridis radix, & multo magis fructus, xiphii radix, & præcipuè pars superior, acresta, orchis (quem etiam serapiada vocant) magis quàm alius orchis, quem canis testiculum nominant. Siccata hæc herba magis siccat: papyrus combusta, sed minus quàm cinis chartæ: panacis heraclii radicis cortex,

G sed minus quàm liquor: perístereon, platani cortex & globuli mediocriter, at cortex vstus magis: herba sanguinalis, polemonium (quod alii philæterium vocant) polypodium, filicis radix, & thalypteris: amylum ex frumento confectum modicè, resinæ omnes, sparganium, hypericon, phalangitis, verbasci folia, sal, aphronitrum, gypsum, ídque magis vstum: cadmiæ omnes, omniáque metallica & lapidosa, & terrea, & squamæ omnes, & squama æris ma gis: argēti spuma modicè: lapis Phrygius, lapis Arabicus, & ostracites multum, nitrum, atramentum scriptorium,

H testa, & magis clibanorum. Omne recrementum, ferri verò recrementum maximè: stibium, chrysocolla, coagulū omne, stercus omne: anferinum inutile est propter multam acrimoniam quæ in eo ineſt, itémque stercus miluorum & aquilarum. fordes mediocriter, carnes viperarum,

caro cochlearum in mortario valde contusa, & in læuorem postea redacta, vehementer: quam ad rem cochleæ recentes esse debent. cinis quoque earum satis crematarum, adeps taurinus magis quàm alii: caput mænularum sale conditarum crematum, cornu ceruinum & caprillum combustum, valde. corium vetus ex calceamento combustum: purpurarum ostrearúmque testa combusta, multum: debent autem in puluerem redigi. sepiæ testa, lanæ combustæ, pili combusti, valde: ouorum vitellus assatus, cinis cancrorum, garum multùm, muria piscium sale conditorum.

Quæ res sine morsu siccent, Cap. XXIIII.

VRticæ semen & folia, aloë, amurca, & magis etiam siccat cocta: anagallis vtraque, plantago, auena, quæ illita per halitum digerit, oleum dulce, insulsum, lotum, maximè omnium erica, quæ itidem digerit. fermentum sine morsu attrahit ea quæ in imo sunt corpore, atque digerit: thalictrum, lupinus amatus, eiúsque farina, quæ etiam digerit, quod magis etiam agrestis facit: hippuris vehementer, isatis vehementer, salicis folia & flos cum adstrictione quadam. nonnulli verò ex eis succum exprimunt qui morsus expers est, & siccans medicamentum ad multas res vtile. Nihil enim multo vtilius est medicamento non mordente, siccante, & leniter adstringente. cancani radix modicè, iuglandis putamen aridum vstũ, quod est etiam tenuium partium: ponticæ nuces æquè ac magnæ. Sunt enim terreæ frigidæq; essentiæ participes: milium, minus centaurium valde, itémque succus eius. gummi cerasi arboris, granum quod ad tingendum valet, oleum liliaceum, foliáque & radices lilii: faba foris imposita, cupressi folia, germina, globuli noui & teneri, cyperi radix, quæ simul quoque calfacit. cyperi folia & germina, & globuli noui molléque, pinearum vesca pars in aqua macerata, neuras, nymphææ radix, sireon, multum: paronychia, pentaphylli radix, & thelypretereos, myrrha, sarcocolla, stœbes fructus & folia, calx lota, tragacantha, palmæ radix & fructus, ocimoidis semen, quod phileterion etiam vocant: * terra omnis, ad quod facit etiam quies. Lemnia est efficacior. cadmiæ læuigatæ ex fornaci bus lotæ, lapis quem leucographida vocant. Asiæ petræ flos carnes marcescentes eliquat, petra verò minus: pompholyx continenter lota, calx extincta & lota generosè, psoricum magis quàm chalcitis. oui candidum & tenue morsu omnino caret: eiusdem quoque naturæ vitellus est: sed assatus minus mitigat.

Quæ res siccent primo ordine, Cap. XXV.

ANthemis, vel chamæmelum, baccæ iuniperi, arum, vtraque artemisia, intensi. hordeum magis quàm farina fabarum abiecto putamine: polenta verò hordeacea magis, crocus, thus, fœniculum, neriũ, aut rhododaphne, mustum, orobanche, seridis omnes species, cucumeris peponísque semen & radix siccata, fœnumgræcum, hyacinthi radix, chamæleuce.

Quæ res secundo ordine siccent, Cap. XXVI.

LOlium secundi est ordinis completi, amaracus, bitumen, amurca intensi, anethum, plantago, eiúsque fructus, opobalsamum, acini, gingidium, dipsaci spinæ radix, elaphoboscus, calamus aromaticus, milium intensi, cisthus vel cistharus, thuris cortex intẽsi, lycium, lychnis quæ ad coronamenta adhibetur, completi: malabathri folia completi, fœniculum, chia mastiche, & magis Ægyptia: citrii cortex & semen, & arboris folia, mei radices, auricula muris, spica nardi, completi: nardum Celticum est imbecillius, quo infirmius quoque est montanum: vinum, eruum intensi: opopanax, pix, polycnemon, ptarmices frutex adhuc virens, rhamnus, radicula, agrestis etiam magis, scandyx intensi: cardui radix, scorpioides, myrrha, lentiscus, terebinthi cortex foliáque & fructus, hæcque præcipuè siccata: solani furiosi radicis cortex, completi: lentes, alga etiamnum virescens, & humida è mari eruta, galbanum incipientis secundi ordinis censetur.

Quæ res siccent tertio ordine, Cap. XXVII.

A ABrotonum, & magis vstum, acacia, acorus, aloë, amium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, asari radix, absinthium, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, thymum, nepita, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia, cadri vtræque, cinnamomum, clinopodium, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, & humidis locis prouenit, imbecillior est. leontopetali radix, spinæ albæ radix, thuris fuligo, macer, melanthium, citrii pars quæ sub semine est, vinum satis vetus, acetum, completi, quum vehemens fit: origanum omne, parony-
B chia, quinquefolii radix, petasites, petroselinum, smyrniũ, sed minus: peucedani radix, liquor magis: ruta satiua, potium minus, meliffophyllum, marrubium, ptarmicæ frutex aridus, rhus, sampsuch?, seriphum, sesamoeides maius, sisymbrium, stœbes folia, fructúsque, incipientis. teucriũ, trifolium (quod aliqui asphaltion vocant) hyacinthi fructus, hyssopum, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, & maius chelidonium.

Quæ res siccent quarto ordine, Cap. XXVIII.

C AMpeloprasum, oleum cedrinum, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis agreste, quod ophioscorodon nominant.

Quæ res humectent, ordinis verò gradus non adiungitur, Cap. XXIX.

ALsine, buglossum, glaux herba, dulcis radicis succus, lactuca modicè, violæ folia modicè, mali persicæ fructus, fungi, polygalum, rosaceum magis quàm oleum, satyrium, strationes.

D Quæ res humectent secundo ordine, Cap. XXX.

POrtulaca & ipsa, & eius succus, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula palustris.

Quæ res aquosam frigiditatem habeant, Cap. XXXI.

ACacia, alsine, portulaca, plantago, atriplex. rubi folia, tussilago herba quum humida est: nam siccata non æquè est huiusmodi: blitum, muscus marinus, glaucium, dorycnium, epimedium modicé. Lactuca, viscum, violæ
E folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua satiua, papauera, mala præcocia, fungi, platanus, herba sanguinalis, potamogiton, sideritis, cucumis qui edendo est, sonchus, strationes aquatilis, holoschœnus, nux pinea, hypecoon, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ res mediæ sint inter siccantia & humectantia, Cap. XXXII.

F GRaminis radix illita, oleum dulcissimum, ex oliua maximè drupa.

De iis quæ tenuium crassarúmque sunt partium, Cap. XXXIII.

QVoniam tenuium esse partium dicuntur ea quæ in tenues partes facilè comminuuntur: solidarum verò crassarúmque partium quæ contrà: viscosa verò atque dura ægrè aut difficulter, aut omnino in tenues comminui partes non possunt: fragilia verò, & quæ sine viscositate mollia sunt, in tenues partes facilè soluuntur, perspicuum esse hinc arbitror, multa esse facultate calida, & facilè accendi: nos tamen ab eis non facilè excalfieri. Nam ignis qui est omnium tenuissimus, simúlque calidissimus,
G in profundum facilè penetrat, & comminuit, & extenuat, & mutat, & in suam denique naturam conuertit, simile reddens ex omni parte, & superans id quod contingit. at noster calor præterquam quòd crassarum est partium, & vaporosus, est etiam debilis, vt quod contingit, non facilè commutet. Ostensum enim est, nihil eorum quæ nos calfacere apparent, æquè ac ignem posse calfacere, sed veluti materiam quæ facilè accendatur: siquidem initium mutationis à nostro calore accipientia, vt aridæ arundines
H ab igni, nos contrà calfaciunt, & vt illæ ignis partes fiũt, ita hæc natiui caloris nostri partes reddantur. quinetiam admodum exile corpus facilè ab eo cui admotum est, alterari, maius verò tractu temporis, & ita vt eius alteratio vix sensu percipiatur, est sanè satis comprobatum: quo-

circa mirandum non eſt,ſi nos celerius ab eo quòd in minimas partes accuratius comminutum fuerit, immutari ſentiamus. Euidenter autem apparet, nullum ex iis quæ ex craſſis partibus conſtant,priuſquam ad vnguem comminuatur,neque ipſum à corpore noſtro quicquam pati, neque rurſus in nos poſſe agere.neque enim ſolùm in pipere,ſinape,& cæteris omnibus nos calefacientibus, ſed etiam in iis quorum frigida vis eſt, eodem modo ſe res habet.Nam ſiquis radicis mandragoræ corticem in magnas confractum partes cuti imponat,aut illinat, planè nihil officiet : at is in tenues partes comminutus, refrigerare poteſt.ſic etiam papaueris ſemen,& cicutæ, quod quanquam eſt omnium refrigerantium valentiſſimum,tamen antequam exquiſitè comminutum fuerit,noſtræ cuti admotum,eſt planè imbecillum.Ne igitur mireris ſi aridæ arundines pilíque,etiamſi facilè accendantur,non tamen nos contactu excalfaciant,quippe qui à noſtro calore non immutentur, vt nos contrà calefaciant, quod ſcilicet in pollinem redigi non queant : quandoquidem & calamus Indicus,eo quòd tundi,& pollinis modo per cribrum traiici poteſt,magis quàm is qui apud nos naſcitur, euidenter nos calefacere conſpicitur.Non eſt igitur cenſendum (quemadmodum nonnulli putant) ignem omnem tenuium eſſe partium,nec omnia quæ tenuium partiũ ſunt, ignem eſſe. nam carbo ignis eſt ille quidem, non tamen tenuium partium : aër quoque tenuium partium eſt, non tamen eſt ignis.eſt etiam aliquid frigidum exquiſitè tenuium partium,& aliquid calidum quod ex craſſis partibus conſtat.

Quæ tenuium partium ſint.

Abrotonum vſtum,viticis ſemen & folia,ſcandyx, ſemen graminis in Parnaſſo naſcentis, ægyri flores, vrticæ fructus & folia, acanthi, ſiue melamphylli,aut pæderotis radix,acanthii radix & folia,ſpinæ albæ ſemen,acorus,amomum,aſari radix, vitis agreſtis albæ radix, radicis anagyri cortex,& magis eo ſemen, anthyllis vtraque, magiſque ea quæ eſt chamæpityi ſimilis. anthemis vel chamæmelum,aparine,ariſtolochiæ radix, & magis etiã rotunda,arction quod eſt ſimile verbaſco,plantaginis fructus, & folia ſiccata, artemiſiæ ambæ, aſplenũ,aſphodeli radix,& magis eiuſdem vſtæ cinis,balſamum,& plantæ liquor magis,fructus verò minus : radix rubi,Sabina multum, glycyſidæ, vel pentorobæ, vel pæoniæ radix, dictamnum,dracontii radix magis quàm radix ari,ebenus,oleum vetus,oleum ricininum,oleum quod è * ſqualidis oliuis fit,Sabinum, elaphoboſcus, eupatorium herba, euphorbium,fermentum, eryngium, ſalicis liquor, nepita, calamus aromaticus,arundinis vallaris cortex vſtus : caſia egregiè,ex nucibus veſca pars, nucis putamen aridum & combuſtum egregiè,carpeſium,milium, cedrinum oleũ, cinnamomum in ſummo, cinnamomis quæ pſeudocinnamomum dicitur,pſeudodictamnum minus, ladanum modicè,clinopodium,pruni gummi,fuligo omnis, lotus arbor,maſtiche,melanthium, medii ſemen, myrrhis(ab aliquibus myrrha dicitur)moly (quod rutam agreſtem quidam nominant)xyreos aut xyridos radix,& magis fructus,oxyacanthæ fructus,opobalſamum, liquor Cyrenaicus magis quàm alius omnis, paronychia, peucedani liquor,ruta,pix,piſſelæon verò magis, piſtacii fructus, polemonium(quod aliqui philetærium vocant)propolis,reſina terebinthina magis cæteris reſinis,larinx quoque magis.Inter liquidas reſinas,quæ capnelæos dicitur, roſaceũ oleum,roſa,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſeli, cucumeris ſemen,ſiſymbrium,eiúſque ſemen,ficus ſiccæ modicè, ficus arbor,iunci odorati flos modicè, teucrium, cinis, eóque magis calx : tribuli terreſtris fructus, tubera modicè, hypericon,hyſſopum, phaleris, phalangitis, phorbion, ocimoideos ſemen,ſal laxum,præterea in ſalis genere magis facit ſal combuſtus : ſed flos ſalis magis etiam facit. Spuma ſalis multum,nitrum,magis verò eiuſdẽ ſpuma. inter alcyonia, tertiũ,multũ : minus quàm hoc,quartũ. arſenicum vſtum,gypſum combuſtum,ſulfur,cadmia quæ botryitis dicitur,magis.pumex crematus, lixiuium, ſquama æris præ cæteris. Aſii lapidis flos, lapis verò ipſe minus, melanteria,miſy,flos æris,& æris ignem experti, eiúſque ſquamæ magis : chryſocolla magis facit ea quæ in pila fuerit confecta quàm quæ in fodinis inuenitur:eam quoque cremando tenuiorum partium reddes.ſandyx qui ex ceruſſa cremata fit, alga, adeps leonis,pardi, hyænæque multum : taurinus verò minus,caſtoreum,ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ.

Quæ res ſint craſſarum partium, Cap. XXXIIII.

PLantaginis radix, balauſtium, acinus, oleum balaninum, zingiberis radix,cancani radix,cæpa,cucumis, ſquamæ omnes, minus verò æris : ſory, alumen egregiè, tum liquidum tum cruſtoſum,tum plinthite. tenuiorum verò partium quàm hæc,eſt quod ſciſſile dicitur, & poſtea rotundum.

Quæ corroborent, Cap. XXXV.

CAſia,galla immatura, ſtœchas, corroborat viſcera omnia, & totum quoque animantis habitum. palmæ fructus,tum foris impoſitus,tum intro aſſumptus, abſinthium.

Quæ res concoquant, Cap. XXXVI.

AMomum magis quàm acorus,& radix aſari, vua culta,cera, ladanum, colla ex qua libri conglutinantur, crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia,roſaceum oleũ,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,ocimum illitum,butyrum,œſipus, adeps ſuillus magis quàm oleum.

De medicamentis pus mouentibus, Cap. XXXVII.

QVÆ pus mouent quum ſimilem temperaturam habeant iis temperaturis quæ naturales ſunt,earum ſubſtantiã tueri potius quàm immutare poſſunt. Ergo in ſuppurationibus humiditas alteratur illa quidẽ, itémque ſiqua caro cõtuſa eſt:ſed alia omnia quæ ſecundũ naturam ſunt,ſubſtantiam ſuam conſeruant. Tale igitur eſſe debet medicamentũ quod ad pus mouẽdum adhibetur, qualis eſt in naturis temperatis natiuus calor.quemadmodum enim alterationes quæ ſecundum naturam ab innato calore fiunt,à ſimili calore externo iuuantur,ita etiam in ſuppurationibus vſu venit. Nouimus autem nihil æquè adiuuare concoctionem quam ventriculus obit,ac corpus humanum ipſum contingens.quamobrem nonnulli puellos noctu in ſinu tenent, & ſummum inde commodum ſentiunt:propius enim ad naturalem calorem accedit,éſtque magis proprius & cognatus hic quàm qui fomentis adhibetur. Quidam verò catulos paruos huius rei cauſa alunt, qui dum quieſcunt,eoſdem ventriculo admotos tenent: qui quidem calorem cibos concoquentem, non itẽ qualitatem adaugent. Hæc autem medicamenta humida & calida dicimus, nõ quòd humidiora calidioráque noſtra ſubſtantia ſint, ſed quia eorum temperies ſimilis ſit nobis qui calida humidáque temperie ſumus, vt ſermo vetus prodidit.Quinetiam emplaſticũ eſſe debere hoc medicamentum,vt ad ſummum pus moueat,planum iam eſſe mihi videtur:nam ſi natiui caloris ſubſtantiam augerẽ & non intendere qualitate cõueniat,corporis meatus obſtructos eſſe neceſſe eſt,vt tranſpirationes halituoſas intus includant:quãdoquidem ea cataplaſmata quæ aut detergunt,aut vehementius calefaciunt, & halitus diſſlari ſinunt,ſiccant quidẽ,ſed tamen pus nõ vtique mouẽt.Porro ad pus gignendum aptiſſima erit ex omnibus quæ perfunduntur, aqua temperata,aut hydrelæum:ex iis quæ irrigantur,oleum temperatum: ex iis quæ illinuntur, farina triticea ex hydrelæo,ipſéque panis.Is verò modicè coctus eſſe debet.nam qui plurimum coctus eſt, is eſt quodammodo ſiccior, & ad inflammationes quæ ægrius concoquũtur,eſt accõmodatus:qui verò min⁹, iis quæ admodũ calidæ ſunt atque feruent·cui plus additum olei fuerit,iis conuenit quæ difficilius cõcoctionem admittunt:cui verò minus,iis quæ feruent. Quod verò ex pane cataplaſma conficitur, inflammationibus quæ ægrè concoquuntur, aptum eſt:ſiquidem & ſal & fermentum admiſtũ habet: quod verò ex triticea farina fit, calidioribus. Alica verò magis ſiccat quàm farina triticea. quamobrem in moderatis inflãmationibus puri mouendo eſt ineptior:in humidioribus verò,quàm farina tritici præſtantior. ex ipſa

præterea tritici farina atque pane qui purus est, ad pus
mouēdū est accommodatior, quippe quum furfur minus
sit calidum magísque siccum. Farina autem pura, & quæ
alendo est, humida est & calida, qualia sanè ad pus gignē-
dum apta esse docuimus. Igitur mendicamenta quæ vlce-
ribus inflammatis imponuntur, si calida & humida sint,
ea ad pus mouendum conducent, vt adeps suillus & vitu-
linus, butyrum & thus: quinetiam ad pus perducit pix &
resina, ex aliquo videlicet oleo subactæ: ad feruentes verò
inflammationes, comburendæ sunt, & ex rosaceo liquan-
dæ: ad alias verò, ex aliquo calefacientium, vt cicino, vt ra
phanino, vt vetere, vt Sicyonio. Si verò sola cera interdū
vtaris ad pus mouendum, ipsam quoque in aliquo oleo
calfaciēte eliquabis: quippe quum ipsa per se minus sit ca-
lida quàm vt mouere pus queat. emplasticā enim vim ha
bet. Solis itaque feruētibus inflammationibus apta est ex
aliquo ex calidioribus oleis eliquata: verùm vt hæc cōmo
deratione inferior est, vt ad inflammationes tēperie me-
dias, hominúmque ac partium naturas, ita paululum quid
excedunt resina atque pix. Ex quo fit vt hæc omnia simul
mista commoderatè pus gignant. Nequis verò negligen-
ter intelligat, existimétque me dicere, omnia quæ difficul
ter concoquuntur, & ad pus nullo modo perueniunt, hoc
pacto curari oportere: siquidem nonnulla huiusmodi ab
emplasticis medicamentis putrefiunt, vel propter succo-
rum ea generantium malitiam, vel propter ægrotātis im
becillitatem: cuius vires tum exiguæ, tum infirmæ ad suc
corum in locum irrumpentium concoctionem nullum
afferre adiumētum possunt: quo casu profundis scarifica
tionibus cutim aperimus in multis affecti loci partibus,
medicamentísque vtimur quæ maiore desiccandi vi sint
prædita: imminet enim huiusmodi inflammationibus ea
quæ gangræna vocatur, calore natiuo ab ipsa propemo-
dum victo, & eo ferme redacto vt planè restinguatur.

De mollientibus, Cap. XXXVIII.

MEdicamenta scirrhos emolliētia, multo caliodiora
esse debent quàm tēperata natura sit, non tamen tā
vehementer calida: nam quæ à lento crassóque humore
congelato indurauerunt, calefacientia siccantiáque medi-
camenta poscunt, non tamen quæ valida violētáque sint:
sed satis est interim vt secundi aut tertii sint ordinis cal-
facientium, primi exiccātium. facultas quoque emplasti-
ca in eis inesse debet, quemadmodum in iis quæ ad pus
mouendum adhibentur. sed quo magis ad euacuandum
pertinere debent, eo etiam minus meatus illitu obstruere.
Cæterùm quum in corporibus sic induratis non parua sit
maioris minorísque duritiæ latitudo, necesse itidem est
medicamentorum ea curantium non paruam esse latitu-
dinem: vt, ne longè abeamus, caprillus & gallinaceus a-
deps huiusmodi etiam indurata curauit: sed imbecillio-
res hi sunt, & moderatas duritias molliunt. Adipe verò
gallinarum valentior est anserinus, caprillo verò hircinus.
Validus quoque taurinus est, sed minus quàm hircinus:
magis quàm hi digerit, & non magis emollit, leonis, par-
di, hyænæ atque anseris. Quinetiam medulla ceruina satis
emollit, & post eam vitulina: in quo genere, quæ ex ossi-
bus quàm quæ ex spina sumitur, quam spinalem medullā
vocant, est præstantior. Eodem ex genere, quanquam va-
lidiora, sunt ammoniacum thymiama, magísque tale est
quod pingue est & recens, & styrax, & galbanum, & bdel-
lium Scythicum, quod & magis atrum est, & magis resi-
nosum: alterum, quod Arabicū est, quo est dilucidius, eo
etiam magis siccat quàm emollientia. quod igitur recēs
& humidum est, & contusum facilè mollescit, ad eadē ad
quæ Scythicum est idoneum. quod verò est vetustius, &
gustu admodum amarum, acre & siccum, ab eorum quæ
indurata emolliūt, mediocritate excidit. præstātiora verò
quàm reliqua omnia, ad emolliendum sunt recentia, si-
quidem inueterata plus quàm par est exiccant: id quod e-
tiā in medulla & adipe vsu venit, quippe quæ seipsis fiant
& acriora & sicciora vetustate, non secus quàm adeps suil-
lus. Cæterùm neque hæc, neque alia quæ molliunt, habe-
re salem debent, quandoquidem sal vehementer siccat.
Quin & oleum Sicyonium ex hoc est genere, itémque li-
liaceum, & hyoscyaminum; & dulcissimum quod ex oli-
A uis, & præsertim drupis fit: atque etiam anthemis, quam
chamæmelum vocant, & althææ radix, & cucumeris agre
stis radix, ex oleo vel ex aqua decoctæ: & folia quoque
maluæ agrestis, eáque & cruda & cocta: nam hortensis fo-
lia imbecilliora sunt. & althæa quæ anadendromalache
dicitur, validior est, earúmq; validior est fruct⁹. Libanoti
des etiam tres, chia mastiche, terebinthina magis quàm
lentiscina, colophonia, quæ chiæ mastichæ est similis, æ-
què ac ipsa mastiche: Ægyptia mastiche, opopanax, sordes
è statuis, lutum ex palæstra, strigmentorum balneorum,
B butyrum, myrrha Bœotica, hippoglossi radix & succus.

De indurantibus & laxantibus,
Cap. XXXIX.

EMollientium quidem facultas abundè iam exposita
est nobis: de indurantibus deinceps loquemur. hæc i-
gitur frigida atque humida esse oportet, velut semperui-
uum, portulaca, & psyllium, lēticula palustris, solanum: aut
hoc sanè non est humida temperie, sed medium absolutè
humectantis & siccantis. Siquid verò simul refrigeret &
siccet, id etiam omnino indurat, nō est tamen ex iis quæ
C propriè indurant: siquidem congelatione potius quàm e-
uacuatione durum corpus efficitur. at siquid ideo indura-
tum sit quòd natiuum humorem non reitnet, siccum id
potius quàm durum appellamus: eiúsque sanatio est irri-
gatio & humectatio, non emollitio: vt tensio curatur laxa
tione, & laxatio tensione. Atque hæc quidem liquidò tū
in cute, tum sæpe etiam in articulis conspiciuntur. nam la
xatio prouenit immodicè humectatis quæ circa eos sunt
ligamentis & tendinibus: tensio verò non etiam simplici
ter, sed plusculum exiccatis, aut refrigeratis, aut inflamma
D tis, aut schirro affectis. Atque ita quidē in articulis: in cu-
te verò non ita solùm, sed musculis quoque qui ei subie-
cti sunt, quoquo modo in tumorem elatis, vt etiam præ
carnis copia quibusdam tenditur: id ipsúmque in inflam-
mationibus illi accidit. Quocirca non vna simpliciter la-
xantium est species, sed alia humectando laxant, alia cal-
faciendo, alia molliendo, alia vacuādo, alia tumores præ-
ter naturam purgando, alia quiddam horum faciendo.
Quoniam igitur multis modis vnaquæque res durior fit,
aut siccata, aut densata, aut quia nimiū expleta sit, & ideo
E vehementer tendatur, aut aliqua coniugatione hæc pati-
tur: singulis quoque propria est emolliendi ratio. quam-
obrem de singulis deinceps differamus. Ergo quod à sic-
citate induratum est, humectari postulat: quod à congela
tione, excalfieri: quod à repletione, inaniri: quod à siccita-
te simul & cōgelatione, humectari atque excalfieri: quod
à concretione simul & repletione, calfieri & euacuari. Sic-
cantur itaque corpora citra concretionem, tum in validis
exercitationibus, tum in sole vehementi, tum inedia in-
genti, tum febre ardenti, tum medicamentis quibusdam
F quæ non refrigerando siccant. Congelantur à vehementi
solùm frigore, sicut etiam implentur à largi humoris af-
fluxu. Siccatur verò simul & congelātur, coeuntibus quæ
simul conuenire possunt causis: vt siquis supra modum la
borat in frigore, aut famem patiatur. Sic quoque replen-
tur simul & congelantur ab influxu frigido, aut partis ali-
cuius perfrictione. ac tot quidem modis dura fiunt cor-
pora. At medicamentum emolliens non de omnibus his
modis efferre videntur, sed peculiariter de iis quæ ob cō
gelationem indurauerunt: magísque etiam si in eis contē
G tus sit humor præter naturam, vt in scirrho affectis vsu
venit.

De emplasticis, Cap. XL.

SI qualem tibi sensum præbet aqua omnis planè quali-
tatis expers, talem in re sicca inuenias, ea profectò ex-
tra omnem insignem est caliditatem & frigiditatem, me
diam, quoad maximè fieri potest, cōstitutionem obtinēs,
aut certè paulo ad frigidius declinans. At si ita quum sit,
consistentiam siccā habeat, terrestris sit, ac citra morsum
desiccet, est necesse, & corporis meatib⁹ illini, sic vt diffi-
H culter eluantur. Huius generis medicamēta sunt plurima
quæ exquisitè sunt lota, vt amylum, pompholyx, cerussa,
calx, cadmia, terra Cretēsis & Cimolia, alica, Samius aster,
terra fullonum, gypsum, lupinus iam commansus, canca-
ni radix, pinearum vesca pars aqua macerata. Porro quæ

dam eorum nō folùm terrea funt,fed natura etiam aquea: A quædam etiam aëris non parum habent : tenacia tamen funt omnia,& idcirco emplaftica. Duplex enim eft medicamentorum emplafticorum natura:altera,enimeft exquifitè terrea & ficca:altera verò tenax eft omnino: mifta verò ex aqua atque terra,& plerūque etiam aëre,vt oleū dulce fine fale paratum.oui quoque album ex eifdem quodā modo eft miftum:magis tamen terreum eft quàm oleum: quin & cafeofa lactis pars emplaftica eft, tenérque a c recens compactus cafeus,& fuilla pinguedo,!& cæteræ quoque pinguedines,quæ nullam adhuc acrimoniam contra- B xerunt,emplafticam meatuum facultatem obtinent :& magis etiam,quo ficciores ac magis terreæ fuerint. huiufmodi etiam eft elota cera dulcis : éftque ad id accommodata quæ ex magis aqueo melle,& minimè acri fit facta : nam amara ab emplafticis clarè fecluditur. Gluten libris agglutinandis idoneum, emplafticum eft: gummi, myagri femen,defrutum valde : triticum,fefamum, & fefaminum oleum,& eiufdem herbæ decoctum, fordes ex palæftra,farcocolla, tragacantha. Atque emplaftica quidem medicamenta huiufmodi inter repellentia & ab- C ftergentia medium locum tenent.

De medicamentis purgantibus,
Cap. XLI.

Qvemadmodum in faporibus diximus, nullum propè eorum alienæ qualitatis expertem effe,ita in medicamentis exiftimandum eft,multas diuerfi generis fubftātias effe miftas.oftenfum quoque eft, attractiones proprietatibus qualitatum quæ in fubftantiis funt,perfici: idcirco purgantia medicamenta fuccis qui attrahuntur, familiaria & propria fint oportet,ficuti magnes ferro, quip D pe qui ad ferri naturam accedat,eique magnopere fpecie perfimilis fit : verùm eft quodammodo fortior, vt attrahat potius quàm attrahatur. Quin ne cnicum quidem à pituitæ natura alienum effe diffidendum eft,vt eius quoque color indicat,fed tamen calore eft pituita valentior, vt trahat potius quàm trahatur.eodémque modo granum Cnidium, fiquando à corpore noftro vincatur (id quod affiduè cnico euenit,rarius autem grano Cnidio,propter eius robur atque vim) pro purgatione fit alimentum, velut elleborus femper coturnicibus. Idcirco purgantium E medicamenrorum,vbi fortè purgatione fruftratur,quædam præterquàm quòd nullam corpori noxam afferunt, etiam animanti alimentum præbent : alia verò in corruptelam & tanquam venenum conuertuntur.

De nimia purgatione.
Cap. XLII.

Nimiæ purgationes euenire folent quū purgans medicamentum tantas vires fumpfit,vt in vaforum ad ventrem pertinentium ofculis morfum fimul apertionémque multam efficiat,continentérque irritans,& con- F uellens corpora,vaforum vim diffoluat. Quum autem in initio modica adhuc fit apertio & imbecillitas,tum quod tenuiffimum eft,minimèque naturæ familiare, excernitur.Sed quum vtraque aucta eft,iam tunc familiariffima euacuantur : quamobrem flaua bilis primò , pituita fecundo loco,tertio loco atra bilis,poft hæc poftremus omniū in nimiis purgationibus fanguis effunditur : eft enim hic fuccus naturæ quamfamiliariffimus.ante hunc verò primus quidem qui tenuiffimus,poftrem⁹ qui craffiffimus. G Si igitur medicamentum quod pituitam educat dederis, prima in nimia purgatione flaua bilis,mox atra,vltimo loco fanguis eiicitur.Si verò quod flauam bilem ducat exhibeas,pituita confequetur, tertia atra, quartus demum fanguis.quin & fi atram bilem purgans medicamentum fit,eam quidem primùm euacuabit, deinde flauam, tum pituitam,& poftremò omnium fanguinem, tanquam ex inanimis iam vafculis effluat.Quū enim vafcula non amplius in fe continere alios fuccos præ imbecillitate pof- H funt,eorum verò ora reclufa fuerint,nec irritare medicamentum definat,nec familiarem præterea fuccum poffit attrahere, neceffe eft reliquos eo ordine quem diximus excerni.

De facultate purgante,
Cap. XLIII.

Pvrgans facultas duo fignificat,vnum commune omnium,quæ quouis modo animalis excrementa expurgant : alterum quod per excellentiam de iis dicitur quæ aut per vomitum aut per ventris deiectionem purgant. Eft autem eiufdem generis cum his purgationibus tum ea quæ per nares,tum ea quæ per os fit,infufis videlicet in nares medicamentis, aut os colluendo, aut mandendo, quæ omnia vnico nomine comprehendentes, ἀποφλεγματίζοντα, *hoc eft pituitam euocantia* , & eorum facultates apophlegmaticas nominant . Eiufdem cum iifdem funt generis quæ vuluæ admota expurgant : nam quæcunque dixi,ea attrahendi vim habent omnia: alia vnum quempiam fuccum, alia duos, aut etiam plures : idque eft illis commune,veluti quæ craffos lentófque humores extenuare,vrinam ciere poffunt,aut excreationibus ex pectore pulmonéque eiiciendis auxiliari : & quodammodo purgant illa quidem, fed tamen non vt prædicta nominantur,verùm partim vretica,partim menfes prouocantia,hoc à fuperioribus differentia quòd non æquè vt illa vim ad familiares fuccos attrahendos habent. ex quo fit vt in his quoque fermo nofter alterius diftinctionis indigeat : eáque erit huiufmodi quæ in peffis, aut fomentis, aut quouis fimili modo vtero admouentur, ea duplici ratione agunt : alia nanque folùm calfaciendo prouocant, alia facultatibus, quas attractrices & purgatrices nominant,quas trahendorum familiaritate peragere attractiones demonftrauimus.Quæ bibuntur vt fanguinem attenuent,& meatus obftructione liberent atque aperiant, ea facultate attractrice vacuationem non obeunt: ac priora quidem eiufdem generis funt cum purgantibus : fecunda verò cum his quæ lac & femen gignunt,de quibus paulò poft verba faciemus.

De medicamentis ad tuffim pertinentibus,
Cap. XLIIII.

Bechica medicamenta dupliciter funt nominata ; partim quia tuffim prouocent,partim quia fedent.maximè verò contrariæ funt eorum facultates : aliorum enim natura attenuans eft,aliorum incraffans. attenuandi autem vis in calidis & tenuium partium fubftantiis eft fita: incraffandi verò in frigidis,& quarum craffæ funt partes. harum verò materiam fuprà memorauimus.

Ex Zopyro,de medicamentis quæ humores ex ore,naribus,& oculis trahunt,
Cap. XLV.

Hvmorem ex ore trahunt tum commanfa,tum liquata,pyrethrum,pontica radix,itémque polii, lapathi, cappareos,halicacabi, chamæleontis, ficuum pinguium decoctum,teda,mel,paffum,papauer, abfinthium, origanum,radicula,vua paffa fine acinis, aut alia eodem modo,cachry,napi,elleborus albus, elaterium, thymum, fal, omphacium,anifum,piper,mify,æs vftum, granum Cnidium,atramentum futorium,chamelæa,lauri baccæ, cedria,fulfur,elelifphacus, cinnamomum, acanthi fructus, balfamum,anemone, panaces, nafturtium, ammoniacū, fandaracha,fæx arida combufta.E naribus educunt hæc: elaterium,piper,beræ fuccus, & corticis radicis cyclamini,mel paffum,thlafpi,granū Cnidium, anagallis, irinum vnguentum,anemona,ranunculus, cedria , expreffio nucum amararum, veratrū album, ftruthium, omphacium, marrubium, hederæ tenera folia. quædam verò horum fternutamentum quoque excitare confueuerunt.Ab oculis verò trahunt humores,mel,hyffopū, oleum vetuftum, anagallis,id quod falis pinguedinem vocant(quam aliqui falis fpumam nuncupant) laurinum vnguen, nardum, caffia, cinnamomum, coftus, liquor papaueris, & fagapeni, folii fuccus ,itémque dauci, apii, punicorum, amygdalarum,marrubii,ellebori albi, ponticæ radicis, anemones, rutæ,& magis etiam agreftis : caftoreum, lapis hæmatites,atramentum futorium, flos æris , adeps anferinus, æs cōbuftum, fel,myrrha, chalcitis Ægyptia,fulphur ignem non expertum,alumen fciffile,fæpiæ tefta cremata,myfi, vrina, thuris cortex, fcillæ pars quæ tomentum appellatur, decocta,ammoniacum,nyctícoracis cerebrum, fanies hircini iecoris,falicis lacryma,omphacium, fquama ftomomatis.Per aures euocare videntur,mel,piper,* mu

ſtum, libanotis fructifera, metopium, oleum ex nucibus, vrina bubula, fel taurinum, mercurialis, betæ ſuccus, & radicum capparis, & agreſtis rutæ, & cnidii grani: caprifici liquor, bdellium, caſia, galbanum, veratrum album, ſerpyllum, atque omphacium.

Galeni, de medicamentis obſtructione liberantibus, abſtergentibus, & attenuantibus, Cap. XLVI.

QVod emplaſtico contrarium eſt, id meatus repurgãs aut obſtructione liberans appelletur: quemadmodũ ipſum emplaſticum non ſolùm ita vocatur, ſed obſtruens quoque dicitur. Fuerit autem id, ſicut actione contrariũ, ita & corporis natura, neq; viſcoſũ, neq; morſus expers, ſed & nitroſum, & tenuium partium. ratione enim maioris minoriſque differunt inter ſe, genere ſubſtantiæ non diuerſa, tum emplaſtica ab iis quæ ſordem nutriunt, tum meatus expurgantia ab abſtergentibus. nam quæ in ſuperficie ſordem auferũt, ſiue in cute, ſiue in vlceribus, ea abſtergentia nominantur: quæ verò meatus etiam expurgant, ea tenuiorum ſunt quàm hæc partium, & emplaſticis contraria, & idcirco obſtructione liberãtia, & meatuũ expurgantia vocantur: ſúntque hæc nitroſa & amara. Quæ verò cuti extimæ imponuntur, ea ſolam nitroſam qualitatem exquiſitam poſſidere debent ad ea quæ dicta ſunt peragenda: quæ verò intrò in corpus aſſumuntur, ea quãuis aliquid adſtrictionis adiunctum habeant, poſſunt tamen ſic quoque magnos meatus, cuiuſmodi ſunt in viſceribus, purgare atque abſtergere. foris enim meatuum paruitas prius ab adſtrictione occluſa quàm expurgari probè queat, non etiam inde in altum abſtergentem ſubſtantiã recipit, neque expurgatur. at viſcera quæ maximos in ſe meatus habent, maius commodum ex vaſorum corroboratione capiunt quàm ex oſculorum exiguitate damnum ferant. proinde abſinthium intus repurgare poteſt, foris non item, quippe quod ex amara acerbáque facultate eſt compoſitum. Quæcunque ergo nitroſa & amara comperiuntur, ea meatus omnes poſſe expurgare cognoſcito. at ſordes vlcerum, aut etiam cutis, nõ hæc ſolùm, ſed & quæ minoribus viribus ſunt, auferre poſſunt: qualia ſunt dulcia, quæ tenuium ſunt partium, vt puta mel. Quæcunque enim obſtructionem tollunt, eadem quoque abſtergent: at quæcunque abſtergent, ea non omnino obſtructione liberant. eadem verò & obſtructione liberant, & ſordes repurgant.

Quæ obſtructione liberent, & expurgent, Cap. XLVII.

ANagyri ſicca folia, eiúſque radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen, amarantum, amygdala amara, ipſáque arbor, ampeloprasum, adiantũ, radix ari, acanthi vel melãphylli, vel pedærotis radix, pulegiũ, dracũculus, dauc⁹ qui paſtinaca dicitur, & poti⁹ agreſtis, gẽtianæ radix multũ: helenii radix, eryſimi ſemẽ, cicer, agreſte cicer, eupatoriũ herba citra inſignẽ calorẽ, thymũ, caricæ pingues, ſopyrõ, nepita, naſturtii ſemẽ & folia validè: caſia, prunorũ gummi, betonica, crocodilii radix, cyclaminum, ſpinæ albæ radix, libanotides tres, melanthium, medii ſemen, papauer cornigerum, myridis radix, ononidis cortex, oxyacãthi fructus, periclymeni fructus & folia, ruta, peucedani liquor & radix, filicis radix, & thelyptereos, cucumis, pepo, ſphondylii fructus radixque, cyperi folia, & ſumma germina, ſtœchas, teucrium, chamædrys, chamæpitys, chamæciſſi flos, cæteráque omnia in quibus amaram qualitatem excellere dictũ eſt: nã & nitrũ ipſum, & aphronitrũ quod nitri eſt ſpuma, & ſalis ſpuma, & ſal, & lapis Æthiopicus, & ſeriphũ & abrotonũ, & reliqua hui⁹ generis cũ cibo potúq; aſſumpta eandem vim obtinent: protinus enim his ineſt, vt craſſos lentóſque humores extenuandi vi prædita ſint, ſicut emplaſticis omnibus craſſos lentóſque corporis ſuccos reddendi: quamobrem lentis ac pituitoſis thoracis, pulmoniſque lentæ pituitæ, aut puri incidendis & attenuandis, & educendis, aptiora inuenire alia ante hæc medicamenta non queas: iiſdem quoque iecoris obſtructiones expurgabis, & verò etiã lienis, quæ modicæ fuerint. nam quæ maiores ſunt, eæ vehementiora medicamenta deſiderant, vt capparis corticem, radices tamaricis, ſcolopendrii radices, & item herbæ quam aſplenum nominant.

Quæ abſtergant, Cap. XLVIII.

ABſtergent autem omnia quæ meatuum obſtructiones expediunt, craſſóſque humores incidunt, & quæ nunc dicentur, vt ſtercus caprillum vſtum, & ignem non expertum, teſta omnium dura teſta intectorum, ſepiæ teſta, echini vtriuſque combuſti cinis, ſerum lactis, mel, decoctum verò mel minus: alyſſum, vitis agreſtis racemi, cultæ verò minus: albæ vitis quæ & bryonia dicitur, radix, nigræ verò eſt imbecillior. amygdalæ verò quibus veſcimur, & ipſa arbor, vtraque anagallis valde: androſæmi, quod hyperici ſpecies eſt, & quod dionyſiadem vocant, folia, anemonæ, anthyllides ambæ, aparine, argemona, ariſtolochia longa, arctium verbaſco ſimile, plantaginis folia, & magis ſicca, arum, corruda, vua agreſtis, aſphodeli radix, atriplicis fructus, abſinthii ſuccus, bulbus illitus, damaſonium, dipſaci ſpinæ radix, ebenus, veratrum vtrunque, helxine (quæ etiam perdiciũ vocatur) ſalicis liquor, arundinis vallaris radix cum foliis abunde, & citra acrimoniam: eiúſque folia modicè, & eius cortex combuſtus modicè: centaurium minus, eiúſque ſuccus, ricini fructus, minus verò folia: braſſica agreſtis magis quàm ſatiua, crethmon, hordeum modicè: lilii folia, & radix trita modicè: fabæ caro modicè, lapſana illita modicè, lichen in petris naſcens, violæ albæ totus frutex, & radix, & magis etiam flores, & inter hos aridiores: leuce arbor, lotus ſiue trifolium, lotus agreſtis, meum, narciſſi radix modicè, nymphææ vtriuſque radix, panacis herculei cortex radicis modicè, pix, platani cortex vſtus, meliſſophyllũ, marrubium illitum, propolis modicè, vlmi folia, cortex verò atque radices magis, ptiſſana, eámque crudam læuigant, & mancipiorum faciem illinunt ii qui ſeruos diuendunt, vt pallorem qui in eorum cute eſt, abſtergeant. terebinthina verò magis quàm maſtiche, ſagapenum modicè, ſeſamoides maius, ſeſamoides albi ſemen, ſideritis vtraque modicè: cucumis, pepo, magis verò quàm caro, ſemen & radix arida, cucumeris agreſtis radix, myrrha, ſtruthii radix, beta, tithymali, & eorum liquor magis, tragii Cretenſis folia, & fructus, & lacryma, hyacinthi fructus, verbaſci folia modicè, & præſertim cuius flores aureo colore rutilant, phu, chamæpitys, chamæſyce, chelidonium valde: ærugo, cum multo verò cerato citra mordicationẽ abſterget. alcyonia omnia, armeniacum, terra Selinuſia, Chia, Samiáq;, modicè, itémque Cretica; cadmia, pumex ignẽ non expertus, & vſtus. ſpuma argẽti modicè, lapis Æthiopicus, lapis Arabicus, Smiris abunde. teſta figulorum, & magis clibanorum, cornu ceruinum & caprillum vſtum.

De iis quæ vrinam cient, Cap. XLIX.

QVVM plurimam ciere vrinam velimus, medicamentis antedictis non admodum vtendum eſt, ſed quæ acriora ſunt, magíſque calfaciunt. huiuſmodi ſunt apii, petroſelini, fœniculi, dauci, ſmyrnii, aniſique ſemẽ, ammiũ, aſarum, acorus, ampeloprasum, vitis albæ prima germina, androſaces, tum ipſum, tum eius fructus epotus, radix aſari, aſparagus regius, paluſtris, oxymyrſinus, & oxycanthinus, bdelliũ Arabicũ, bunion, pſeudobunium, bryonia, daphne herba, chamædaphne, & quod daphnoides vocatur, cicer, & præcipuè arietinũ, ſerpyllum, thymum, calamus aromaticus, carus, eiúſque ſemen, carpeſium, caucalis, coſtus, vmbilici veneris folia cum radice in cibo aſſumpta, crocodilii ſemen, cyminum, cyperi radix, libyſtici radices & ſemen, mei radices, moly, ſpica nardi, celticum nardum, xyreos fructus, radicis ononidos cortex, ruta, poliũ, ſeſeleos radix & fructus, cucumis qui edendo eſt, & magis qui iam pepo eſt, & melopepo, ſinon, ſium, ſcandyx, ſcordium, paſtinaca, eiúſque ſemen præcipuè, iunci odorati flos, terebinthi fructus, trifolium, quod etiam aſphaltium nominatur, ſolani, halicacabi fructus, hyperici tot⁹ fructus, phu radix, chamædrys, chamæpitys, abſinthium, & maximè id quod in venis bilioſum eſt, expurgat. herba Sabina ſanguinẽ per vrinas ciet, rubiæ radix, craſſas multáſque, & quandoque ſanguinolentas vrinas mouet: capnium bilioſas & multas prouocat: eruum largius ſum-

ptum,ſanguinem per vrinam educit:periclymeni folia & fructus potus in principio vrinam quidem ſolùm mouẽt, & longo progreſſu vrinam cruentam reddunt. moderata potio drachma. Cardui radix copiam vrinæ graueolentis educit, ſiquis ex vino elixatam bibat: quamobrem fœdũ alarum,totiúſque corporis odorem huiuſmodi ſuccũ pur gãdo curat. Onobrychidis folia ſicca ex vino pota eos cu rant quibus lotiũ ægrè it. Graminis in Parnaſſo naſcẽtis emen vrinam mouet, melicratum, oxymeli,vinũ tenue & aqueum,dilutum vinaceorum quod fæcem vocant. Ab his autem medicamentis ſanguis non ſolùm attenuatur, ſed funditur etiam , atque ſecernitur non ſecus quàm lac: horúmque neutrum abſque valido calore fieri poteſt.

Ex Zopyro,quæ per vrinas propriè à liene, iecore,& renibus ducant,

Cap. L.

PEriclymenon,tithymali vallaris ſemen, melanthium, cyminum,thymũ,albæ vitis agreſtis radix, clymenũ, capparis radix,ſplenium,panacis ſemen,allium , ſerpyllũ, cytiſus,alumen Ægyptium,malus,dracontiũ, ſquama ferri, heliotropium , ſiſymbrium ,ariſtolochiæ radix,origanum,polium,colocynthis agreſtis , bryonia, cyclaminus, æris ramenta vino diluta,aſplenum,portulaca,dilutum vini , in quo marinus ſcorpius fuerit ſuffocatus. Ex iecore verò per vrinas ducunt hæc , viticis ſemen,dauci folia, & fœniculi,itémque balſami,centaurii,& capni , & pæoniæ niger fructus,aniſum toſtũ,palmulæ oſſa,lauri folia,ſymphytum,hypericon,hypnicon,abſinthium,bunium,pſeudobunium,ſmyrnium(quod alii hippoſelinũ vocant)peucedanum,anagallis,mentha , œnanthe,põtica radix,thus, liquor ſilphii,eryngium,heracleoticum,nux,hordei dilutum. A renibus verò per vrinã trahit helenii ſemen, & apii,piper,papauer,paſtinaca,marrubium,cnicus,libanotidos ſemen , & gladioli qui in tritico naſcitur, radicum bryoniæ cortex,gramen , defrutum,oua , ſepiæ,ſulfur,album cicer.

Ex Galeno,de iis quæ pectus atque pulmonem repurgant, Cap. LI.

QVoniam verò hæc calida ſunt,ideo puris ex thorace excretioni ea omnia ſunt aduerſa. quod enim ſeroſum eſt,id ad ſe trahere renes anticipant: quod verò coactum eſt atque exiccatum, non ita facilè expuitur. quamobrem eiuſmodi medicamẽtum incidendi vi præditum eſſe oportet:ſed non tamen inſigniter calidum , ne vehementer exiccet:atque eiuſdem vtilitatis cauſa cum ſorbitionibus & potionibus humectantibus dari poſtulat. huius generis ſunt ea omnia quæ obſtructionẽ liberare antè deſcripſimus:& præterea,tota nux pinea viridis,nuces piceæ, butyrum , chryſocomes radix ex melicrato, caſtoriũ ſuper carbonibus ſuffumigatum,& per inſpirationem attractum.id enim affectiones frigidas & humidas, quibus pulmo & cerebrum obſidentur, iuuat vel maximè: ſpica nardi fluxiones capitis & thoracis exiccat.

Ex Zopyro,quæ ex pulmone educant,

Cap. LII.

EDucunt etiam è pulmone eclegmata quæ dari ſolent, & catapotia,& ſemen vrticæ,lini, dauci, papaueris nigri,thymi,hederæ albæ,ſuccus raphani,ſinapis,aniſi,ſeſami,naſturtii,eryſimi,ſcillæ,erui,cucumeris,melanthii, piperis,rutæ,polii,cinnamomum,arum, dracõtium,coſtus, nardum,ſulfur,myrrha,lauri baccarum pars interna , cortex radicis capparis, amygdalæ amaræ , pæonia, caſtoriũ, abrotonum, lactucæ liquor,thapſia, ſtyrax, bdellium, ſilphium, vua ſine acinis,pineæ nuces paruæ, omphacium, ariſtolochia,galbanum,marrubium,eryngii radix, centaurium. eiuſdem vſus cauſa bitumen in ſuffitu adhibetur, ſandaracha,hordeacea farina,reſina,ſcilla arida,eryſimũ, oleum cedrinum,elaterium, cucumeris, centaurii & fœniculi ſemen:faciúntque accommodata ratione fomenta leporis pili,myrrha,cucumeris ſuccus , ſerum lactis capræ pecudíſque in teſtis igni candentibus.

Ex Galeno,de iis quæ renes expurgant,

Cap. LIII.

QVæ renes expurgant,ipſa quoque incidentia ſunt,verùm larga humiditate non indigent. apta verò ad id ſunt tum incidentia omnia quæ prædiximus,tum verò etiam ſiccæ plantaginis radices & folia,& magis etiam fructus:aſparagus myacãthinus,& maximè radices,& ſemen, glycyſides radix,cicer,& amydgdalæ.

De rarefacientibus,aperientibus,condenſantibus, & ſtipantibus,

Cap. LIIII.

RArefacientia atque aperientia videntur illa quidem vicina eſſe prædictis,quæ extergere,incidere,obſtructiones tollere, & diuidere diximus , ſed tamen non ſunt omnino ſimilia : horum igitur ante omnia diſtinguenda notio eſt,tum eorum ſic inquirenda ſubſtantia. Quæ cutis meatus reſerant,rarefacientia vocant:quæ vaſorũ oſcula,aperientia. quin & ex iis quæ illis ſunt contraria , quæ meatus contrahunt , condenſantia nominant. quod verò oſcula occludit,id non iã proprio vllo nomine appellant, ſed magis generalibus vt contrahens,claudens,ſtringens, & obſtruens. Porrò talis eſt vtriuſque natura : rarefacientium quidem modicè calida,& minimè deſiccans,& craſſarum partium:aperientium verò,craſſarum partium & acris:his autem contrariorum,condenſantium quidem frigida,at non terrena,nec aërea,ſed potius aquea:eorum verò quæ oſculorum apertiones occludunt , craſſarum partium & frigida. Exempla horum ſunt, rarefacientis quidẽ naturæ chamæmelum,& althæa,& oleum,quod ex iis paratur : nec minus quod ex agreſtibus cucumeribus conficitur, atque etiam vetus. eiuſdem etiam notæ eſt abrotonum vſtum,& onobrychis. Aperientis facultatis ſunt quæ acria & terrea ſunt omnia , vt cyclaminus , anemonæ omnes,ſeſamoides albi ſemen, allium, cæpa,fel taurinum, vnguentorum omnium craſſarum partium & calidorum ſubſidentia,quale eſt irinum & amaracinum, quæ vtique obcæcatas hæmorrhoidas aperiunt. Porrò quæ vteri os ab inflammatione,aut ſcirrho,aut ariditate occluſum aperire dicuntur,ex accidenti,non autem primo & per ſe hãc habere vim cenſentur. eorum verò quæ iis ſunt contraria, condenſantia quidem conſtant ex aqua frigida , ſemperuiuo,portulaca,tribulo viridi,pſyllio, herba quam muris auriculam vocant,lenticula paluſtri,& vno verbo,quæcũque refrigerant,nec exiccant. Proinde & mandragora , & cicuta,& altercum, & papauer (ipſas nunc herbas dico) ſi quis modicè eis vtatur,condenſandi vim habent: ſin liberalius,non modò condenſandi,ſed & obſtupefaciendi : ſi verò etiam plurimum,non ſolùm obſtupefaciendi,ſed etiam necãdi. at eorum quæ aperientibus aduerſantur,ſubſtantia,quum craſſarum ſit partium , & frigida,eſt omniũ adſtringentium,quibus non ſit acrimonia coniuncta. horum materiæ quæ terrena frigidáque eſt , exempla prius dicta ſunt nobis. Quæ verò medicamẽta frigida ſunt, aut æquè aut amplius,ſed ſubſtantiam aqueam ſortita ſunt,ea debiliter & contrahunt & conſtringunt,id quod eis propter mollitiem vſu venit:quocirca tenues meatus in vnoquoque corpore contrahunt & condenſant:cæterùm totũ inſtrumentum vndequaque conſtringere non poſſunt: quamobrem talia meritò ſunt condenſantia,ſtipantia tamen non ſunt. Intellige autem me nunc ſtipantia dicere quæ ſenſibiles excretiones cohibent. atque hæc quidem huiuſce ſunt temperaturæ & facultatis:at rarefacientia,& modicè & citra moleſtiam calefaciunt.

Quæ ſudorem moueant,

Cap. LV.

NEpita per ſe arida ſumpta , & ex melicrato , ſudores ciet,totúmque corpus ſiccat: onobrychiſque cum oleo iuncta.

Ex Zopyro,de eiſdem,

Cap. LVI.

MEdicamenta ſudorem mouendi vim ab acribus aromatibus nanciſcũtur : huiuſmodi quoque eſt piper,nitrum,vnguentum irinũ,bubulus adeps,vnguen laurinũ cyprinúmque,ſal,ſampſuchinũ,muſtũ, vua agreſtis, cuminum,aniſum,ſerpyllũ,polium,granum Cnidium, ſiſymbrium,chamæleo,conyza,dauci ſemen,ammoniacũ, marrubium,caſia,galbanum , ſulfur ignem non expertũ, atramẽtum ſutorium,alcyoniũ,bdellium, ſtruthiũ,pyre-

thrum, aristolochia tenera, lupinus, balsamũ, & squama æris.

Ex Galeno, de vrentibus, putrefacientibus, detrahentibus, & cicatrices inducentibus medicamentis, Cap. LVII.

SI non solùm calefaciant medicamenta, sed etiam consistentia crassa fuerint, siquidem vehementia sint & vrentia, corpus instar ignis colliquant, & crustas sæpenumero similes iis quæ à cauteriis fiunt, excitant: cuiusmodi faciunt sinapi & nasturtii semen, & arefacta herba, granũ Cnidium, pyrethri radix, quintum alcyonii genus, auripigmẽtũ vstũ, & ignem nõ expertũ, lixiuiũ, misy, sori, chalcitis, sandaracha, calx viua, vehemẽter: extincta verò crustas inducit, nisi inueterarit: nã si inueterarit, id nõ facit. calfacit tamẽ & colliquat etiã carnes. hederæ lacryma obscurè adurit. Quæ verò minus calida sunt quàm vt vrant, ea sunt aperientis facultatis: vt aperiẽtis medicamẽti substãtia terrena sit, & ignea vsqueadeo calida vt nondũ adurat. Si verò vehementer sit calidum, & præterea tenuium partium, id planè ab omni mordacitate aberit, aut cum exiguo dolore carnosas partes eliquabit. nam quod non confertim alterat, vt faciunt vehementia, quódque non ægrè penetrat, vt quæ crassarum sunt partium, ea latẽtem actionem obtinent: siquidem alterationes subitæ maximè sensibiles sunt, itémque penetrationes quæ vi fiunt. Nã quod crassa essentia est & vrens, id cuicunque parti inhæserit, surculi ritu infixum excruciat, verùm illud crustas inducit perinde ac cauteria. At de quibus nunc instituta oratio est, ea crustas non faciunt, & putrefacientia nominantur, appellatione minus propria: nam quæ verè putrefaciunt, simul humectant & calfaciunt: sed ob symptomatis similitudinem hoc eis tributum est nomen, quippe quum ab vtrisque citra dolorem fiat corruptela. Cæterùm putrefacientia medicamenta sunt, auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, dryopteris, pityocampe, aconitũ. Cedrea verò teneras carnes & celeriter & sine dolore putrefacit: duras verò longiore temporis spatio. Sed sunt inter ea quædam quæ propriè detrahẽtia nominant, eisque vtuntur ad inducendam vlceribus excrescentibus cicatricem. Sunt tamen & ipsa eiusdem genere facultatis cum iis quæ putrefacientia nuncupantur: verùm vsque imbecilliora sunt vt extimam tantummodo superficiem quam attigerint detrahant, non tamen intimas subire partes queant: veluti Asiæ petræ flos, & testacea omnia combusta, modicè detrahunt & reprimunt, quæ excrescunt. Eiusmodi quoque sunt echini vtrique cum toto corpore combusti, & lapis hæmatites aridus læuigatus, & in pollinem redactus, itémque ærugo, & cæruleum, & squama æris, & chrysocolla, quanquam nec talia sunt ipsius facultatis re vera cicatricem inducentis: siquidem quæ sunt huius facultatis, neque detrahunt carnem, neque eliquant, sed indurare & siccare sunt apta, vt alumen, vt galla immatura, vt æs combustum, & maximè lotum: nam quod lotum non est, quidpiam detrahens obtinet, quemadmodum etiam squama æris: quod autem lotum est, omnibus medicamentis cicatricem inducentibus longè præstat. Debet enim id quod probè cicatricem inducturum sit, modicè adstringere atque siccare. Quamobrem spinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina sicca, & cætera omnia quæ sunt generis eiusdem, medicamenta sunt ad cicatricem inducendam accommodata.

Zopyri de eisdem, Cap. LVIII.

VLcus in summa cute inducunt rubi canini folia, betæque, & ranũculi, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testa, asphodeli radices, & capparis, & veneris vmbilici, itémque hippocampus vstus, apii semen, cæteráque salsa, acria, & amara, quæcunque possunt, vbi admota aut illita fuerint, similia permanere diutius. Inter adurentia verò numerari videtur cantharis, pityocampe, buprestris, calx viua, diphryges, fæx cõbusta, acetum, anemone, quæ puniceo flore est, allium, ranunculus, cinis, & magis ficulnus, nitrum tostum, æs vstum, alumen, combusta buccinarum testa, mænularum caput, chamæleon animal, auripigmẽtum, cachry, vua agrestis, sesamoides. Putrefacientibus adnumerantur quædam horum, & præterea veratrum nigrum, elaterium, cucumerum agrestiũ radix, vua, liquor, squama æris, ochra, portulaca, papaueris liquor, mandragora. eadem quoque nomas in vlceribus & crustas quas vocant, sistunt.

Galeni de attrahentibus & repercutientibus, Cap. LIX.

ATtrahentes facultates sunt quæ ex alto vehementius extrahunt: repercutientes verò quæ in altum vicinos eisdem succos repellunt. essentia illis calida tenuiúmque partium est: his contrà, frigida, & partium crassarum: siquidem calor perpetuò attrahit, frigus verò repellit. Verùm quod partium tenuitatem habet cum calore coniunctã, trahit vehementius: quod verò cum frigore crassas habet partes, cuiusmodi est adstringẽs, id violentius propellit: quamobrem ex vehementia actionis vtrisque est impositum nomen. ac materia quidem adstringentiũ est planè perspicua: attrahentium verò est huiusmodi: anemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, agreste cicer, thapsia violentè, cyclaminus, narcissi radix, xyreos, aut xyridis radix, & magis fructus, gladioli radix, & præsertim superior, propolis validè, pycnocomi radix, & fructus, & folia, fermentum. Stercus omne attrahẽtis quidem est facultatis, sed non exigua inest differẽtia: nam columbinum abundè trahit, ex æquo autem vtrinque ab hoc recesserunt, ad calidius quidem anserinum, ad frigidius verò gallinaceum: ab hoc etiam magis superantur humanũ & suillum. Caninum verò simile est medicamentis extergentibus, & præcipuè si ossibus vescantur. Crocodilorum quoque terrestrium stercus id etiam exquisitius facit. Iam & sagapenũ attrahendi vim habet, Cyrenaicúsque ac Medicus liquor, & siquis alius est qui sit his similis: silphii itẽ liquor & radix, spartum quo vites ligant, eiúsque fructus, & virgarum succus egregiè trahit: terebinthina præ cæteris resinis, tragii Cretẽsis folia, fructus, & lacryma, euphorbium, sulfur, stercus boum, & præsertim eorum qui eruũ comederunt. Quædam autem qualitatis proprietate attrahunt, hoc est, totius essentiæ similitudine, hæcque calida esse omnia necesse est: nam inter ea quæ similis essentiæ sunt, quod calidius est, id trahit potentius, vtpote quod similitudini calorem auxiliarium assumpsit. nepita quoque attrahit illita, & costus cũ eo confricatus, humores ex imis partibus trahit. viscum validè trahit, nec tenues solùm humiditates, sed etiam crassiores, eásque diffundit, & per halitum digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. LX.

VIcinæ inter se sunt facultates quæ ea quæ in alto sunt attrahunt, & quæ attracta discutiunt. Quæ nanque trahunt, eæ etiam omnino discutiunt: quæque discutiunt, eædem etiã trahunt: sed in medicamentis attrahentibus, vis attrahens excellit, in discutientibus verò discutiens. Cæterùm materia discutientium est hæc, abrotonũ, agaricum, ageratum, adiantum, ægilops, vrticæ semen & folia abundè, acanthi folia, sambucus & ebulus, alyssum, ammium, anagyri folia, & magis sicca, & radicis cortex, androsaces, anthemis, vel chamæmelũ, anisi semen, canina brassica illita validè, argemone, aristolochiæ radix, & magis rotundæ, hastulæ regiæ radix, & magis eius vstæ cinis, atriplex leniter, bulbus, buphthalmũ potius quàm chamæmelum, herba Sabina, quã pro cinnamomo quidã duplicem imponunt: muscus (cui splanchno etiam est nomen) daucus herba foris imposita, eiúsque semen magis: hibiscus, vel althæa (est autem agrestis malua) eius etiã radix & semen eodem modo faciunt: oleũ dulce peruetus, oleũ ex lychno, cicinum, Sabinum, raphaninũ, & quod ex liquida pice conficitur: his omnibus cedrinũ præstat, helxine, thapsia, cannæ vallaris cortex vstus abũdè: casia, ricini fructus, folia, radix læuigata, & oleũ quod ex eo fit, crocodilii semen & radix, cyclaminus, cytisi folia, ladanum, lampsana illita, lapathium modicè, leontopetali radix, leuces fructus, libanotides tres, mercurialis, malua agrestis: hortensis verò est imbecillior, earúmque validius est semen. est etiã validior quæ anadendromalache vocatur, mastiche Chia, magis verò Ægyptia, mel, persicæ ger-

A mina & folia,citrii femen & folia, nereum, aut rododaphne fuperdata,xāthii aut phafgani fruct⁹,xyreos,aut xyridis radix,& magis etiam fructus,gladioli radix,& fuperior maximè,primæ ficus,onobrychis, opobalfamum citra infignem caliditatem,liquor Cyrenaicus vehementiffimè,paliuri folia & radix, opopanax, paronychia abundè,peucedani liquor,ruta,pix,meliffophyllon,marrubiū, illita:ptarmicæ frutex,pycnocomi radix, fructus & folia, cataplafma ex pane magis quàm quod ex tritico fit, fermentū,radicula,eiúfque femen,agreftis radicula, terebinthina magis quàm maftiche: & magis quàm hæc, larinx: B maftiche Ægyptia,oleum rofaceum, rhodia radix, fordes è ftatuis,fordes ex gymnafio,fampfuchus, cucumeris agreftis radix,& elaterium,fium,fifymbriū, myrrha,ex caricis acriores,ficus caprificorū,fici domefticæ,prima ficus,beta fine caliditate:alba autem eft validior: Cretenfis tragii folia, fructus,lacryma, galbanum,ocimū fuperdatum,fal vftus magis quàm non vftus,& magis etiam falis flos,falis fpuma,nitrum,nitri fpuma,omnia alcyonia, terra Samia, faba modicè,altercum,cinnabaris, chryfocolla, cafeus ex C acido lacte modicè, butyrum modicè,coagulum, ftercus omne,multum,œfypus modicè, carnes viperarum validè. quoniam verò ad cutim excrementa exigunt, efficitur vt in quibus mali fucci redundant in corpore, ingens vis pe diculorū exoriatur. adeps leoninus magis digerit quàm alii qui in quadrupedibus infunt: taurinus verò minus: fuillus adeps citra morfum: vitulinus verò minus: hoc quoque magis bubulus. Adeps porrò qui inueterarit, magis quàm ipfemet recens:offa combufta abundè,lanæ cre matæ,echini vtriufque cinis.

Zopyri,quæ adftringunt,

Cap. LXI.

Adftringunt verò myrti folia, itémque oxymyrfines, malus, rubus, oleafter, oliuæ cultæ rami, rofæ,vitis, lentifcus,verbafcum,cupreffus,femperuiuū,papauer,fempermanens, Punicorum flores,balauftium,aloë,Cyprium fpodium, vrtica, hypociftis agreftis, achrades,acini,pira, mala,crocus,althæa, aftragali radix, & verbafci, clauiculi vitis,myrti baccæ,mefpila,terebinthi fructus,dryopteris, corna,ephemerum, glans quercina, agreftis lapathii fru- E ctus, altercum, & pæoniæ rufa grana, caftaneæ, hedera, nymphæa, palmulæ crudæ melius, earúmque flos & caulis,papaueris radix,oui vitellus affus,acaciæ expreffio, faba Ægyptia,paftinaca,ferulæ pollen,paliurus,caudæ equinæ radix, Lyfimachia herba, alumen, fanguis concretus, cyperis,œnanthe,braffica percocta,leporis coagulū,fpongia combufta,ononis,fuber,rhamnus,piceæ cortex,pinique & fructus, myrica, rhus quo vefcimur, vinum aufte- F rum,mari non miftum,vinacea. Adftringūt quoque nonnulla eorum quæ cruftas inducunt, vt diphryges, chalcitis,mify,cadmia,vftum æs,à quibus defluxio omnis,præter vrinæ defluxum,cohibetur & comprimitur.

Quæ res per halitum digerunt,

Cap. LXII.

Ad digerendum verò illita aut perfufa valent, afphodeli radices, & vitis Chironiæ nigræ, & archezoftis, quam ampelin quidam, alii madonium vifcum vocant, & viticis,& cucumeris, & magis etiam agreftis, & cappa- G ris, & anemones puniceum florem habentis, & chamæleontis,& fœniculi: itémque thapfia, anthericum,cyperus,apium,hedera alba,lapathium agrefte,altercum,afparagus,braffica & folia & femen,paftinaca, trichomenes, amomum, nafturtium, iuncus odoratus,gladiolus, nardus,ocimoides,echion,ammoniacum,coftus,piper,pulegium,arum, farina triticea, hordeacea loliaceáque, fulphur quoque,nitrum, eruum, pæderos, teft:culus herba, omphacium,omnis cinis,recrementum,balfamum,lepus marinus,lapis Afius,helichryfum,abfinthium læuigatum, ferpyllum,finapi, fifymbrium aquatile, mentha, conyza, H nepita,glans vnguentaria, vua taminia, pumex, fquama æris,ftyrax,cucumis agreftis, ranunculus, rhinæ marinæ combuftum corium, ftruthium,balfamum, lactuca agreftis,propolis, alcyonium, marina aqua, thuris cortex,raphanus,mel paffum, panaces, heraclium, ftrigmentum, fordes ex palæftra, ariftolochia, fimus muris, cuminum,

cochlea cum tefta læuigata,abrotonum, cancrorum integumentum,arifarum,lupini pollen,gluten taurinum,verbafcum,fefamum,melanthium,meliloti femen, cæpa,polium,eryfimum, bulbus, & magis etiam in aqua elixatus, nafturtium, oleæ Æthiopicæ lacryma, chryfocolla, veratrum album & nigrum,fefamoides, marrubium, thymū, abfinthium,rubus caninus,afphodelus,hypericon,refina, lichen in petris nafcens,piper,faba Græca, fœnumgræcū, atriplex, albæ violæ folia, origanum,heranthemon, falis fpuma, fal, myrrha, terra halmyritis & ampelitis, cedri baccæ,nuces,beta alba, excrementitia pars filphii, balfami,fagapeni,& panacis,piffelæum, eboris derafio, itémque argenti,auri, æris, aluminis Ægyptii, Pontica radix, pinguium ficuum decoctum &dilutum,fel bubulum,de frutum,lycium,malus,porrum,anthemon,gypfum,fauridion(quam cardamida vocant)lingua canis,herba quam plantaginem appellant,caro bubula caprilláque: hordeū, & olyra combufta,alga,oleum,lana,pinarium vftum,acetum,tedinum,ladanum,ocimum, anthile, cortex fabæ, plumbago, granum Cnidium,heleniū,artemifia, narciffus,adiantum,fquama ferri,cyclaminus,bubulus fanguis, & fuillus eodem modo:rubrica finopica, fandaracha non læuigata,ochra,fæx aceti & vini combufta,furfuris decoctum & dilutum,& ipfum quoque furfur, calx, attamentem futorium,fmyrnium,fory,fimus columbarum, hirundinis,gallorum,murium, lapis pyrites, combufta vngula equi,bouis,afelli:libanotis quæ fructum non fert,vmbilicus veneris,chamæfyce,micæ quibus veftes tinguntur, orobanche,coracini marini caro,& filuri quoque fale con- D diti,colocynthis agreftis,parthenium vel perdicium. Atque hæc quidem omnia quo ordine defcripta funt, ad difcutiendum valent: fed fimul etiam concoquunt aliquid, quod alio in loco fit, & quæ in locis ipfis habentur,accōmodatè pertractant:quamobrem & concoquunt,& difcutiunt,& eorum nonnulla attrahunt,& fudores mouent, & aperiunt: quocirca diuidere etiam poffunt. fquamas verò maximè educunt ariftolochia,atramentum futorium, filphium,filuri caro,& leporis coagulum.

Galeni de facultatibus lac gignentibus,& menftruas purgationes prouocantibus,

Cap. LXIII.

Facultates quæ lac efficiunt, partim in medicamentis tantùm,partim etiam in alimētis funt. In medicamentis,vbi fuccos pituitofos calfacientes in fanguinem commutamus:in alimentis autem,ex totius fubftantiæ fimilitudine,quum videlicet boni funt fucci, & modicè humida & tepida caliditate,quali eft etiā lac, fiquidem fanguis particeps eft caloris,qui animali cōmoderatus: magis verò quàm moderati,flaua bilis,vt frigoris particeps eft pituita:in medio verò pituitæ ac fanguinis eft lac,quantum ad calorem attinet:non tamen pari interuallo ab vtroque recedit,fed longius abeft à pituita, propius accedit ad fanguinem. Quum ergo minus quàm expedit, lac ad vbera peruenit,velis autem copiofiorem venire,tum fanguinem contemplator:aut enim minor eft quàm par fit, aut certè peior.Itaque is qui parcior fit,vniuerfam victus rationem humectantem calfacientémque expofcit:qui verò eft peior,fi biliofus fuerit,in primis purgationem, mox eū victū quem modo diximus:fin pituitofus, medicaméta exigit excalfaciētia:aut primo aut fecūdo ordine, non tamē exiccātia: fed potiora funt ea quæ non tantùm funt medicamenta,fed & alimenta,vt eruca,vt fœniculū,vt anethū, ipfas inquam herbas adhuc virentes & humidas:nam ficcæ magis quàm oportet excalfaciunt & exiccant. Huius quoque generis eft fmyrnium,apiū,& fium,herbæ etiamnum virentes:quippe quū exiccantia omnia fanguinis humiditatem depafcentia, ipfum & craffiorē & pauciorem reddunt:fique calida fint natura, iufto calidiorem:fi frigida,frigidiorem.Debet enim fanguis modicè calidus effe, & non craffus,vt ex eo lac gignatur.Quocirca quæ funt eiufmodi,extinguunt potius lac quàm procreent.quæ verò ita vt dictum eft calfaciunt, neque vllam infignem ficcitatem adiunctam habent, meritò vim procreandi lactis habere dicta funt: verùm hæc funt perpauca. Neque

enim facilè comperias quæ prædictam temperiei mediocritatem fint fortita:cæterùm infinita propemodum funt quæ lac lædunt. nam & quæ plus quàm expediat calfaciunt, quæque ficcant aut refrigerant, partim fanguinis qualitatem vitiantia, partim eius fubftantiam minorem reddentia,ne lac gignatur impediunt. fimilem porro his quæ dicta funt vim obtinent, quæcunque prouocare aut fiftere menftruas purgationes poffunt: vtrorunque enim communis eft materia,fanguis qui venis continetur.Is ergo vbi fluxilis fuerit,& æqualitate contemperatus,abundantem vtrique copiam fuppeditat.quinetiam venas non exiguas mammis & vtero communes effe, alibi dictum eft. Ergo quum ad alterutram partem fanguis fertur,altera ficcefcit:itaque haud mirabile eft fi & victus & medicamenta fimilia fint,nimirum quæ generant, fedant fingulorum menfium ex vtero purgationem, & quæ lac in vberibus gignunt.quanquam hactenus differunt quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menftrua nonnunquam indigeat,quippe quum venæ in ea parte fitæ,magis debeant aperiri quàm quæ in mammas pertinent,& fanguinem magis fluxilem requirant,quum nimirum vterus ad eius lationem nihil conferat: nam menfes in venas quæ illic funt mittuntur,non autem attrahuntur: at in vbera fanguis non mittitur modò, fed etiam trahitur:ac proinde leuiore medicamentorum auxilio eidem eft opus,quum non quod fatis eft in mammas confluit.Et medicinæ quæ faciunt vt fanguis mamillas ingrediatur,imperfectas quoque purgationes adiuuant: fin autem multum oblæfæ fint, aut planè retētæ,nihil huiufmodi fanare eas poteft:fed Sabina,& meum,& iris,& nepita,& pulegium,& dictamnum, & coftus, & cafia, & cinnamomũ, & ariftolochia,& bunium,& cætera huius generis abfolutas vteri purgationum retentiones fanant.

Zopyri,de eifdem, Cap. LXIIII.

LAC prouocare confueuit fefamum potui datum, cucumeris femen,terræ lumbrici,cachry,myrrha, polypodium,eryngiũ,circææ fructus & folia, noctuæ cerebrũ, ipfáque noctua elixa,& glaux herba,trimeftre triticũ,hordeum,fœniculum virens,eiúfque radix & fructus, libanotides,anifum,hippomarathrum,lini fructus,cuminum,eruum,polygonum,humor verò vnicuique facultati accõmodatus mifcendus eft,vt tritici decoctum,fœniculi elixati aqua,ptifanæ cremor,& triticeæ ptifanæ eodem modo. Illinitur verò fœniculum, melanthium,myrrha,expreffio ex hordeo macerato,muris fimus,portulaca,adeps anferinus,vlmi folia,cera,fulfur,recrementum, fel taurinum.

Quæ res menftruas purgationes ducant, ex eodem, Cap. LXV.

DVcunt autem menftruas purgationes admota hæc: adeps ceruinus recens, itémque afinin⁹ & anferinus, fæx arida combufta,fel taurinum, chondryla, maftiche, fal,oleum,vnguẽ narciffi,cyperus,fpuma nitri,tefta Attica,murium fimus,lanugo ex pomis cydoniis, irinum vnguentum,mãdragoræ liquor,ftyrax,abfinthium,filphii femen,artemifia,fampfuchus, tenellæ radices anchufæ, & pentaphylli,& cyclamini, & circææ, centaurium, fifymbrium,iuncus odoratus,calamus,helenium, heliotropiũ, veratrum nigrum,granum Cnidium, mercurialis, cuminum, capparis femẽ,fœnumgræcum,vua abiectis acinis, moly,cedri fructus, amygdala, fefamum lotum, extima baccarum lauri maturarum pars.In potu fumpta menfes ducunt,ruta agreftis & fatiua,& vtriufque femen:itémque femen actes,medii,fœniculi, bryoniæ, crethmi, cymini, piperis vfti,finapi,ari,porri,tragii, fœnigræci, cachryos, apii montani,fmyrnii, dauci, thlafpeos, melanthii, albæ

A violæ,ricini,daphnæ,fefeleos,balfami,pæoniæ, vrticæ radix, brafficæ agreftis femen: fimilique modo lapathii, menthæ,filphii,& fefeli,flos anemones,abrotonum, hippomarathrum,eryfimum, falfodictamnum,helichryfum, artemifia,vitex,coftus,trifolium,cardamomum,tragacantha,centaurium,libanotis, ammoniacum, brafficæ decoctum,& fuccus,marrubium,lac bubulum, trifolii expreffio,& tithymali qui cypariffias nominatur. Communiter verò tum pota tum admota purgationem menftruam cient hæc:myrrha,nafturtium, cyclaminus,cinnamomũ, B nardus,origanum,mercurialis, pulegium, nigella,femen apii,vrticæque:piper longum fimiliter,& item reliquum, anifum. Album verò fluorem muliebrem educũt eodem modo,eryfimi femen,hederæ fructus,acte herba,porrum elixum,cumini folia, faluia alba, abfinthium, hypericũ, allium, cancri fluuiatiles, pulmo marinus, leporis coagulum,portulaca,cneoron,cornu ceruinum, nigella, anagallis,liquor,pix,adeps anferis,taurinum fel, veratrum albũ, elaterium,nitrum, fœnumgræcum, piper,nafturtium,refina,myrrha,thus, mify, galbanum, fæx, pulegium, atra- C mentum futorium,aqua aromatum. Bibitur autem ad huiufmodi purgationem ciendam oleum,lini folia,lapathi femen faluiæque, portulaca, adiantum, hypociftis,cyperus,pulmo marinus aridus,rutæ radix, cneorum, liquor, hippophaẽs,decoctum fluuiatilium cancrorum, qui vino fuerint fuffocati: nigra pæoniæ grana, atque abfinthium. Communiter verò tum pota tum impofita educunt,lini fructus, granum Cnidium, ocimi femen,cuminum Æthiopicum,faluia,fefamum crudum,& anifum.

Galeni,quæ femen gignant & extinguant,

D Cap. LXVI.

QVemadmodum in lacte, ita etiam in femine dicere confueuerunt, quædam femen generare, & quæ his funt contraria reftinguere:quædam prouocare, & eifdem contraria fupprimere:ac generare quidem volunt ea quæ procreant quod antè non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt:prouocare autem,quæ in apertum proferunt id quod in alto delitefcebat.&his contraria,quæ fupprimũt. Semen ergo gignunt cibi qui probè nutriunt, & flatuofi funt,& totis fubftantiis funt familiares:medicamenta verò,flatuofa & calida. Extinguunt autem ficcantia omnia, E refrigerantiáque, & quæ totis funt contraria fubftantiis. Porro prouocant quæcunque calida funt, & flatuofa citra deficcationem:fupprimunt verò contraria.Etenim quum femen ex vtili excremẽto gignatur, fitque id flatuofum, quæcunque femen procreare, prouocaréve poffunt, bene nutriant, flatuofáque fint neceffe eft:itaque bulbi, cicer, fabæ,polypodes,coni,edulia multi feminis & dicuntur & funt:fcincus verò & fatyrion funt medicamenta:cibi verò & medicamenta fimul, viticis femen & eruca. Cæterùm F quæ edulia medicamentáque refrigerare poffunt, incraffantia,& cogentia,& ftabile femen reddentia,eius fupprimendi, non autem corrumpendi vim obtinent: vt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita, mora, melopepones, cucumeres feu maturi, feu non maturi fuerint. Quæ verò ficcant,ea prorfus ne effe quidem femen permittũt, etiamfi calida fint fuapte natura,vt ruta:fi autem non calfaciãt, multo minus,vt nymphæa.atque hanc fanè cõfentaneum eft,fubftantiæ proprietate effe eiufmodi, vt contra quàm femen affecta fit. Eandem porrò tum efculentorum tum G medicamentorum proportionem in lacte & menftruis purgationibus licet inuenire. Cæterùm alia ratione fub idem genus cadunt, quæ reiiciendis refpirantium inftrumentorum excreationibus auxiliantur,quæque ciere vrinam poffunt: hæc enim omnia attenuandi, ficut contraria incraffandi,vi funt prædita.

Ex Galeno, vniuerſæ cuiuſque medicamenti facultates, Cap. I.

SImplicium medicamentorum & facultatū quæ in eis inſunt, cognitio ita neceſſaria eſt vt ſine ea nemo rite medicari queat:ita enim magna nobis ſuppetit copia,& nos in quacunque temporis opportunitate medicamenta facilè comperimus. Valet etiam eadem notitia ad compoſita remedia conficienda:præterea verò ad eorū vires vniuerſales inueniendas pertinet,& quod artis eſt, apud omnes patefacit. quamobrem dabo operam vt rem à capite arceſſam, & ducto ab elementis initio ſic progrediar vt ſimplicium medicamentorum facultates percurram: ita enim fiet vt qui eas norint, ad memoriam reuocent:qui verò eas ignorant,nunc perdiſcant. Et verò vniuerſalis de his ſermo totus iam finem videtur conſequutus, tempúſque eſt vt ad res ſingulas noſtra ſe cōuertat oratio, quæ quidem priuatim in vnoquoque medicamento perficietur. Nunc verò ad particulares actiones nō ſcribā,ſed hoc perſequar quū de curandi ratione differam,quū vſus expoſcet: hoc verò loco vniuerſales ſimplicium medicamentorum facultates tantùm recenſebo.

A

Abrotonum calidū eſt & ſiccum facultate, In tertio ordine conſtitutū:quúmque amarum ſit, vi quadam digerendi atque incidendi eſt præditum: & quoniam paucæ acerbitatis eſt particeps, idcirco ſtomacho inimicum eſt. Oſtenſum enim eſt, amarum per ſe omnino ſtomacho alienum eſſe:auſterum verò, aut acerbum, aut ad ſummum adſtringens, eſſe ſtomacho idoneum:miſtis porrò inter ſe qualitatibus, præſtare vehementiorem. Idem quoque abrotonum vſtum, calidum ſiccúmque eſt: valétque ad rarefaciendum,& tenuium eſt partium,& mordax.

Agni, *hoc eſt viticis*, folia & fructus, & flos, calidæ ſiccæque facultatis in tertio ordine in receſſu ſunt. verùm multum tenuium partium eſt eorum ſubſtantia,& neſcio quid exiguæ adſtrictionis ex eis percipitur.

Agroſteos, *hoc eſt graminis*, radix ſicca & frigida eſt: ipſa verò herba refrigerat, ſed non validè, éſtque in medio humiditatis & ſiccitatis conſtituta. at radix mordacitatem,& partium tenuitatem exiguam obtinet:interdum tamen lapides frangere conſueuit. Semen autem alterius imbecillum eſt. eius verò quod in Parnaſo naſcitur vis eſt exiccans, tenuiúmque partium,& ſubacerba.

Anchuſæ quatuor ſunt, non omnium tamen eadem facultas eſt. quæ nanque onoclea dicitur, adſtringentem & ſubamaram radicem habet:quæ etiā condenſandis corporibus,& modicè attenuandis,& abſtergendis,& abluendis bilioſis ſalſiſque ſuccis, non pota ſolùm, ſed etiam foris admota ſufficiat, quæque ex polenta illita poſſit refrigerare:herbæ autem folia ſunt radice imbecilliora: ab eis tamen ſiccandi & adſtringendi vis non abeſt. Quæ verò Lycopſis nominatur, radicē habet magis quàm ſuperior adſtringentem. eius autem quā onochilon & alcibiadion vocant, facultas eſt magis medicata, & acris, vt eos qui à viperis morſi ſunt, tum illita, tum ſuſpenſa, tum eſa valde iuuet. quarta denique quæ reſtat, parua eſt, & alcibiadio perſimilis:ſed & magis amara,& magis medicata.

Agarici radix primo quidem guſtu dulcis quodammodo, ſed paulo pòſt apparet amara:& quandam acrimoniæ leuiſque adſtrictionis ſpeciem ſpatio temporis inducit. quamobrem perſpicuum eſt, hoc medicamentum eſſe compoſitum ex aëria & terrea ſubſtantia, quæ à calore extenuata eſt: aqueæ verò eſſentiæ minimè eſt particeps: hac ratione vim habet digerendi, & craſſitudinem incidendi,& viſcerum obſtructiones expurgandi.

Ageratum facultatis eſt digerentis, & leniter quodammodo inflammatione liberandi.

Adiantū exiccat, extenuat, digerit, nullū tamen perſpicuum calorem aut frigus inducit: ſed propter oppoſitionem quam in his facultatibus habet; rite in medio cōſtituetur.

Aizoon, *hoc eſt ſemperuiuum*, vtrunque ſiccat leniter, mediocriter adſtringit, omnis alterius validæ qualitatis expers; vt aquea eſſentia in eo cæteris antecellat. non modicè autem; ſed in tertio ordine refrigerat.

Ægilops leniter acris eſt, ideóque vim habet per halitum digerendi.

Æra, *hoc eſt lolium*, déſiccat & calfacit efficaciter; vt proximè ad acria accedat: quocirca ponet hoc quiſpiam in tertio ordine calfacientium, & in ſecundo extremo ſiccantium.

Ægyri flores calidi ſunt, in tertio receſſu. in differentia verò quæ in ſiccando atque humectādo eſt, paululum à temperato ad ſiccius deflexerunt, & ſubtiliorum potius quàm craſſiorū ſunt partium. Ipſius quoque folia ſunt floribus quodammodo ſimilia, niſi quod ad omnia imbecilliora, minuſque efficacia ſunt. quinetiam reſina ſimilem floribus facultatem habet, atque etiā calidiorem. Semen verò ſubtiliorum eſt partium, magiſque exiccat quàm reſina & flores, non tamen eſt admodum efficax.

Acaciæ & planta acerba eſt,& fructus,& ſuccus: quæ lotus imbecillior & minus mordax redditur, vtpote quæ acrimoniam lauando deponat. Ex quo planum eſt, medicamentum hoc frigidum eſſe atque terreum, quadam etiam aquea eſſentia immiſta. Coniectura quoque eſt, non ex ſimilibus inter ſe particulis conſtare, ſed quaſdam in ſe diſperſas tenues calidáſque habere partes, quæ abluendo ſegregantur. locetúrque hoc in tertio ſiccantium ordine,& ſecundo refrigerantium, vbi fuerit elotum: non lotum verò, in primo.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, fructus & folia, valde digerentis ſunt facultatis, ſed & quiddam flatuoſum habent. temperies eius eſt tenuium partium & ſicca, non tamen vſqueadeo calida vt iam mordeat. Porrò flatus, cuius eſſe participem eam diximus, naſcitur dum concoquitur. Aluum autem magnopere ſubducit ipſa duntaxat abſterſione & veluti titillatione.

Acanthus folia habet facultatis modicè digerentis: radicem verò ſiccantem, leuiter incidentem, & tenuium partium.

Acanthi radix & folia tenuium partium, & calidæ ſunt facultatis.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix ſiccat, & modicè adſtringit, ſemen verò tenuium partium eſt, & calidum.

Acantha Ægyptia magis adſtringentem ſiccantémque facultatem habet quàm ſpina alba.

Acori radix acris,& modicè guſtu ſubamara eſt, itaque calidæ eſt facultatis, & tenuis conſiſtentiæ. Deterget ergo & extenuat ceratoidis craſſitiem, ad quod etiam eius ſuccus eſt accommodatior. eſto autem tertii ordinis & in calfaciendo & in ſiccando.

Aconitum, ſiue pardalianches, putrefacientis venenoſæque facultatis eſt. ad putrefaciendū tamen quædam extra corpus herbæ radix eſt vtilis.

Aconitum, ſeu lycoctonum, ſimilis ſuperiori facultatis eſt, ſed peculiariter lupos interficit, ſicut illud pardos.

Acte tum arborea, tum chamæacte, hoc eſt ebulus & ſambucus, vtraque potentiam habet ſiccandi, conglutinandi,& modicè digerendi.

Allium quum ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtet, ſalſum quidpiam & ſubadſtringens guſtu habet. maior autem eius ſubſtātiæ pars eſt moderatè calida cum humiditate quæ non conficitur, & leniter flatum excitat.

Aloë adſtringit quidem modicè, ſed egregiè amara eſt, ſubducítque aluum, ſiccátque citra mordicationē in tertio gradu,& calfacit in primo intenſo; poteſt etiam ſimul repellere,& digerere,& paulum etiam extergere.

Alyſſum ſolùm datum ſæpenumero à cane rabioſo

morſos ſanauit : id quod ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine poteſt efficere. Facultatem habet modicè ſiccantem, & digerentem,& nonnihil etiam abſtergentem.

Alſine (vel auricula muris) eſſentiæ eſt aqueæ & frigidæ:quare citra adſtrictionem refrigerat.

Amaracus in calore tertii eſt ordinis : in ſiccitate verò ſecundi.

Ambroſia illita vim habet adſtringendi & repellendi.

Ammi ſemen vim habet exiccandi & calfaciendi in tertio ordine intenſo. eſt etiam tenuium partium, & digerens, guſtantique acre & ſubamarum, ideóque vrinam mouet.

Amaranthum attenuantis eſt facultatis, ſtomachóque infeſtum eſt.

Amurca terreſtris eſt ſubſtantiæ, calidæ, non tamen vt perſpicuè mordeat. Si coquatur, multo craſſiorum partium redditur, & ſicca:fueritque ex ſecundo ordine calfacientium, & ſiccantium intenſo. Ampeloprasum calidũ ſic eſt vt illitum exulceret. eſt enim acrius & ſiccius porro, craſſóſque ac lentos humores magis incidit, & obſtructa inſtrumenta liberat obſtructione.

Ampelou, *hoc eſt uitis agreſtis*, racemi abſtergendi vim habent:ipſáque & extrema germina adſtrictionem quandam obtinent. Vitis verò cultæ ſimilis eſt facultas, ſed imbecillior.

Albæ autem vitis prima germina ſubamaram & modicè acrem adſtrictionem obtinent:radix verò abſtergentem & ſiccantem,& tenuium partium, & modicè calidã.

Ampelos verò *μέλαινα, hoc eſt uitis nigra*, in omnibus eſt ſupradictæ ſimilis, ſed imbecillior.

Amygdala amara attenuantis, abſtergentis, & obſtructione liberantis eſt facultatis : porrò & ipſa arbor ſimilem vim eſt ſortita:quæ verò dulces ſunt, leuiculam ipſæ quoque amaritiem poſſident:ſed quum dulcedo ſuperet, occultatur. eſt enim oſtenſum, qualitatem moderatè dulcem, eſſe moderatè calidam.

Ammoniacum emolliendi vim intenſam habet.

Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet : niſi quòd acorum eſt ſiccius, amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris, & attrahendi vim quandam. ad ſummam autem, ſiccandi vim citra mordicationem obtinet.

Anagyris graueolens eſt,& acer, digerentíſque & calfacientis facultatis. eius folia ſicca vehementer incîdunt & ſiccant non ſecus quàm radicis cortex. ſemen eſt partiũ magis ſubtilium,& vomitum prouocat.

Androſæmon, alterum aſcyron vocatur, éſtque hyperici ſpecies : alterum dionyſias. ſemen eorum vim purgandi habet : foliorum verò ſiccans & extergens modicè facultas eſt.

Androſaces amara & acris herba eſt, digeritque & ſiccat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, refrigerat in tertio exceſſu, humectat in ſecundo. eſt etiam cuiuſdam auſteritatis particeps, itémque eius ſuccus:itaque non foris modò impoſitus, ſed epotus etiam refrigerat: præterea dentium ſtuporem herba ſanat, quippe quæ prædita viſcoſa humiditate leniat, impleátque ea quæ ab acidorum contactu aſperè fuerant exiccata.

Anemonæ omnes acris, abſtergentis, attrahentis, & ora vaſorum aperientis ſunt facultatis.

Anethum ita calefacit vt in ſecundo ordine intenſo, aut in tertio remiſſo ſtatuendum eſſe videatur. exiccantium verò ſecundi ordinis eſt. Itaque meritò in oleo decoctum digerit, dolorem ſedat, ſomnum conciliat, crudos & incoctos tumores cõcoquit. Fit ex eo oleum, cuius temperies propinqua eſt pus mouentibus & concoquentibus appellatis medicamẽtis : niſi quòd paulo illis eſt calidius, ſubtilius,& digerens. vſtũ verò fit tertii ordinis calfacientiũ & ſiccantium. Cæterùm viride adhuc & ſucci plenum, humidius eſt,& minus calidũ, itaque magis concoquit,& ſomnũ magis quàm ſiccum conciliat, ſed minus digerit.

Anthyllis vtraque mediocriter ſiccat. Altera verò quæ chamæpityi eſt ſimilis, eſt ſubtiliorum partiũ quàm altera,& magis abſterget.

Aniſi ſemen acre eſt & ſubamarum, vt prope ad vrentium facultatem accedat. eſt tertii ordinis exiccantium, vt etiam calfacientium, atque etiam digerit.

Aparine modicè exterget & ſiccat: habet etiam quandam partium tenuitatem.

Apii, *hoc eſt piri*, folia & ſumma germina, auſtera ſunt: fructus verò aliquid etiam aqueæ dulcedinis habet. proinde pirum ſi edatur ſtomacho conuenit, ſitímque prohibet:ſi illinatur, exiccat, modicéque refrigerat.

Achrades magis quàm alia pira & adſtringunt & exiccant.

Apocynum, aut braſſica canina, eſt venenum. mirum in modum grauiter olens herba eſt, proinde omnino nõ ignauiter calida eſt:non tamen proportione deficcat:quã obrem illita digerentis eſt facultatis.

Argemona abſtergens digerénſque eſt.

Ariſarum acrius multo eſt quàm arum.

Ariſtolochiæ radix amara & ſubacris eſt. tenuiorum partium eſt rotunda, & ad omnia efficacior quàm duæ reliquæ:quæ clematitis dicitur, odoratior eſt : itaque vnguentarii ea ad vnguenta vtuntur : ſed ad medicinas eſt imbecillior. At longa minus eſt tenuium partium quàm rotunda, veruntamen non eſt inefficax, ſed & abſtergendi & calfaciendi vi prædita eſt: minus quidem quàm rotunda abſtergens ac digerens, ſed non minus calfaciens, imò verò æquè, aut fortaſſe magis.

Arceuthus, *hoc eſt iuniperus*, calida & ſicca vtrinque tertii ordinis. eius fructus ſimiliter quidẽ calidus eſt, ſed nõ ſimiliter ſiccus, verùm primi in ſiccando ordinis.

Arction, quod eſt verbaſco ſimile, facultatis eſt partiũ valde tenuium ,& ſiccantis, modicè tamen abſtergit. Alterum verò quod proſopitida vocant, digerit ipſum quoq; & ſiccat, ſed modicè itidem adſtringit.

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, miſtæ temperaturæ eſt:habet enim quidpiam aqueum frigidum:habet verò & auſterum quiddam, quod eſt terrenum frigidum, quocirca refrigerat & ſiccat in ſecundo ordine. Siccitatem autem obtinet morſus expertem, frigiditatem verò quæ nondũ ſtupefaciat:eius quoque fructus & radix parem vim habẽt, præterquã quòd ſicciores & minus frigidæ ſunt. atenim fructus eſt tenuiorũ partium, radices verò craſſiorũ. quinetiam herbæ ipſius folia ſiccata, tenuioris ſubſtantiæ,& minus frigidæ facultatis redduntur, quum aqueũ eorum excrementum per halitum ſit digeſtum.

Aron terrena & ipſum eſſentia cõſtat,& calida, itaque extergentis facultatis eſt, non tamen validè vt dracontiũ. eſt igitur in exiccando & calfaciendo primi ordinis. radices eius vtiles ſunt vel maximè.

Artemiſia vtraque in calfaciendo ſecundi eſt ordinis, in ſiccando primi intenſi. eſt etiam modicè tenuium partium.

Aſari radices vim habent acori radicibus ſimilem, magis tamen intenſæ ſuut.

Aſpalathus guſtu acer eſt & adſtringens. ex facultatibus verò quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, eſt conflatus, vt ſui partibus acribus calefaciat, auſteris refrigeret:vtrarunque autem ratione deſiccet.

Aſparagus myacanthinus abſtergentis facultatis eſt, non tamen perſpicuè calfacit, nec refrigerat.

Aſplenum tenuium partium eſt, non tamen eſt calida facultate præditum.

Aſtragalus radices habet adſtringentes, quocirca ex numero non debiliter exiccantium eſt.

Aſter Atticus (alii bubonion vocant) habet quiddam digerens : habet verò non minimè & refrigerans quippiam & repellens, vt miſtæ ſit potentiæ, vt etiam roſa:verùm id non adſtringit.

Aſtaphis, *hoc eſt uua*, culta quidem concoquendi, adſtringendi,& leniter digerendi vim habet : at agreſtis acrem vehementer : ex quo fit vt valenter abſtergeat, & quadam etiam vrendi facultate ſit prædita.

Aſphodeli radix digerentis abſtergentíſque facultatis eſt:eius vſtæ cinis acrior ſicciórque efficitur.

Atractylis ſiccantis & modicæ calidæ facultatis eſt.

Atriplex humida & frigida temperie eſt, atque humida quidem in ſecundo ordine, frigida verò in primo. adſtrictionis verò non eſt particeps,ſed aquea eſt,& minimè terrena,non ſecus quàm malua:quin & ventrem celeriter permeat,vt illa,ob lubricitatem:parum præterea in ea eſt quod digerat. hortenſes autem humidiores multo & frigidiores agreſtibus ſunt. Fructus verò atriplicis abſtergendi vim habet.

Aphace vim habet adſtringentē,ſicut lenticula. Hæc tamen ægrius concoquitur, & validus ſiccat: particeps verò eſt moderati caloris.

Abſinthium adſtringentem,amaram,acrémque habet qualitatē:calefacitque & abſtergit & roborat & ſiccat. At ſi oporteat generatim comprehenſam eius temperiem conuenienter primis facultatibus determinare,etſi cōſtat ex partibus inter ſe diſſimilibus, tamen calidū primi exceſſus,ſiccúmque tertii dixerim. Succus verò eius multo eſt quàm herba calidior.

B

Balani, *hoc eſt glandis*, quæ vnguentaria dicitur,reliquiæ vnde expreſſus ſuccus eſt, qualitatem amaram in eis cæteris præſtantem habēt: ſed & quædam admiſta eſt adſtrictio,quocirca extergentem ſimul & incidentem, contrahētémque, & ſtipantē vim habent. Cortex verò admodum adſtringens eſt.

Balſamum ſecundi ordinis eſt exiccantium & calfacientium:éſtque ſubtilioris facultatis.non tamen tanta in eo caliditas ineſt quantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti. Eius fructus perſimilis facultatis eſt,cæterùm multo in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium validè guſtum adſtringit: aliarum verò qualitatum nullius indicium præ ſe fert. Qamobrem ſtatuat quiſpiam, ſiccare ipſum, & non inſtrenuè refrigerare.

Bati, *hoc eſt rubi*, folia,& germina,& flos,& fructus,& radix,non obſcuræ adſtringentis qualitatis ſunt participes: ſed inter ſe differūt,quòd folia,& præſertim mollia,& recens nata,plurimum in ſe habeant aqueæ ſubſtantiæ, parum verò adſtrictionis: eadem de germinibus habenda ratio eſt. Fructus verò ſi maturus ſit,non parum habet ſucci calidi temperati, qui dulcis eſt, cum moderata adſtrictione coniunctus: at immaturus à frigida ſubſtantia terrea vincitur,& proinde acerbus eſt,& valde exciccat:& ſanè vterque exiccatus magis excecicat quàm recens. Flos verò eiuſdem eſt facultatis, cuius eſt immmaturus fructus: at radix præterquam quod adſtringit,non mediocris ſubſtantiæ quæ tenuium partium ſit,particeps eſt.

Batrachia quatuor omnia vehementer acris facultatis ſunt,& cum dolore exulcerant. Calida igitur ſiccáque eſt vehementer radix,& tota herba.

Bdellium quod Scythicum nominant, emollientis admodum & efficacis virtutis eſt: at Arabicum magis deſiccat quàm emollientia. Quod autem recens humidúmque eſt & contuſum,facilè molleſcit,ad omnia ad quæ Scythicum eſt accommodatum: quod vetuſtius eſt, & guſtu perquàm amarum,& acre,& ſiccum,id excidit ab eorum mediocritate quæ indurata molliunt.

Bechii, *hoc eſt tuſſillaginis*, herbæ vis eſt modicè acris.

Blitū humidū frigidúmque ſecūdo ordine cenſetur.

Bulbus illitus,quia amaroris & adſtrictionis eſt particeps,ideo abſterget,glutinat,& ſiccat.

Bulbus vomitum proritans multo eſt calidioris temperaturæ quàm ſuperior.

Bugloſſum humidæ calidæque temperiei eſt.

Buphthalmus acrior eſt quàm anthemis,idcirco magis etiam digerit.

Brathy, *hoc eſt herba Sabina*, particeps eſt acrimoniæ,amaritiei,& adſtrictionis. Idque medicamentum in tertio exceſſu ſtatuatur excalfacientium & exciccantium, & in eorum numero quæ vel maximè tenuium partium ſunt. Quidam pro cinnamomo duplum eius ſubiiciunt. attenuantis enim digerentiſque facultatis eſt.

Bretanicæ folia adſtringentia ſunt, eiúſque ſuccus pariter adſtringit:itaque coctum nonnulli repoſuēt, vt inter ſtomatica medicamenta efficaciſſimum; & quod ad putrefacientia faciat.

Bromus illitus exiccat,modicéque digerit, & citra mordicationem. Eſt etiam leniter frigidiore temperie, & nonihil habet adſtrictionis.

Bryon thalaſſion, *hoc eſt alga*, compoſitum eſt ex terreſtri & aquea ſubſtantia,quarum vtraque eſt frigida:nam & guſtum adſtringit,& illitum refrigerat.

Bryon(quidam ſplanchnon, *hoc eſt muſcus*) vim adſtringentem non validam habet: neque enim eſt admodum frigidum,ſed ferme mediis proximum,quum & digerendi & molliendi facultatis ſit particeps,præſertim verò quod in cedrinis lignis reperitur.

Γ

Gallium vim habet exiccantem & ſubacrem.

Gentianæ radix multum eſt efficax quum attenuatione,purgatione,abſterſione,& obſtructionis liberatione opus eſt:amara enim eſt vehementer.

Gigarta, *hoc eſt acinorum uuæ nuclei*, ſicci in ſecundo ordine ſunt,frigidi verò in primo. Eorum eſſentia craſſarum eſt partium,& terreſtris ſiquidem acerbi ſunt.

Gingidium amaritiei adſtrictioniſque particeps eſt, ex vtraque autem qualitate deſiccat, & tamen eſt aptum ſtomacho. Calorem verò non admodum perſpicuum eſt nactum, cæterùm ſecundo ordini deſiccantium adſcribitur.

Glaucium adſtringit & refrigerat euidenter:eiúſque compoſita eſt temperies ex aquea terrenáque ſubſtantia, vtraque ſanè frigida,ſed non ſummè, verùm vt aqua fontana.

Glaux herba calidæ humidæque temperaturæ eſt.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, herba eſt acris ſubamaráque,calefaciens,vehementérque extenuans.

Glœos, *hoc eſt ſtrigmentum balneorum*, modicè emollit.

Glycyrrhizæ ſuccus eſt maximè vtilis, æquè ac eius radices,dulcis cum leui adſtrictione quadā:quocirca fuerit ſanè eius natura noſtræ familiaris:tale enim eſſe dulcè oſtenſum eſt. & quoniam temperie humida eſt, iure etiam ſitim arcet,nimirum modicè humidum, & hominis temperatura frigidius.

Glycyſides, *hoc eſt pæoniæ radix*, leniter cum dulcedine quadam & ſubamara acrimonia adſtringit: eius verò temperiem tenuium eſſe partium & exiccantem cenſendum eſt,non tamen inſigniter calidam.

Gnaphalium modicè adſtringit.

Gongylidos, *hoc eſt rapi ſemen*, & radix ſpiritum flatus plenum gignit.

Δ

Damaſonium abſtergendi vi præditum eſt.

Daucus (qui paſtinaca etiam nominatur)agreſtis eſt ſatiuo in omnibus vehementior. Acrem verò,calfacientémque & attenuantem vim habet.

Dauci herbæ ſemen validam calefaciendi vim habet, & in iis quæ præcipua ſunt numeratur:& foris admotum validè digerit. Eius herba eiuſdem facultatis eſt,ſed humiditas admiſta imbecilliorē eam facit:eſt tamen ipſa quoque calidæ temperiei.

Daphnæ, *hoc eſt lauri*, arboris folia & baccæ ſiccant, & calfaciunt vehemēter, & baccæ magis etiam quàm folia. Cortex verò radicis minus eſt acer & calidus:ſed amarus magis,& quidpiam adſtrictionis habet.

Daphnes herbæ temperies eſt euidenter calida, acríſque ac ſubamara. Similem quoque vim habet chamædaphne,ſicut etiam daphnoides.

Dictamnum ſubtilioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris rebus ei ſimilis. Quod verò falſodictamnum vocant,ad omnia eſt dictamno imbecillius.

Dipſaci radix ſecundi ordinis ſiccantium eſt,abſterſioniſque cuiuſdam eſt particeps.

Dorycnium temperie eſt ſimili papaueri & mandragoræ,& quæcunque talem habent refrigerandi vim. Excellit in eo frigiditas aquea valde efficax. ſi parum ſumatur,ſoporem inducit:ſi largius,interimit.

Dracontium habet aliquid arò perſimile: eſt tamen eo acrius & amarius, ideóque magis calfacit, & tenuiorum eſt partium. Habet etiam leuiculam adſtrictionem, quæ cum duabus prædictis qualitatibus amara & acri coiũcta, medicamentum efficax eſt effectum. Fructus verò non ſolùm foliis, ſed & radice eſt valentior.

Dryopteris, *id eſt filicula*, qualitatis dulcis eſt, acris, ſubamaræ: in radice verò, etiam acerbæ. ei verò putrefaciẽdi facultas ineſt.

E

Elæa, *hoc eſt oliua*, rami quantum adſtrictionis, tãtum etiam refrigerationis obtinent. Fructus verò, ſi quidem exquiſitè maturus ſit, moderatè calidus eſt: at immaturus magis adſtringit, magiſque refrigerat.

Elæon, *hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calfaciendi vim habet. Eiuſmodi eſt quod dulciſſimũ eſt, & ex oliuis maximè drupis: quod verò omotribes & omphacinum vocatur, quantæ adſtrictionis, tantæ quoque frigefactionis eſt particeps. Vetus autem oleum, quod ex dulci inueterato conficitur, calidius eſt, & magis digerit: quod ex crudo, id vſquedum quippiam adſtrictionis ſeruarit, miſtæ facultatis eſt: vbi eam planè abiecerit, reliquo ſimile redditur. Dulce verò ſi tenuium partium appareat (tale autem eſt quod purum, pellucidum eſt) ac modicum eius inũctum, latiſſiméque per corpus extenſum, ſibiipſum continuum manet, & à cute combibatur, hoc pro optimo habendum eſt, & olei virtute præſtare vel maximè, quale eſt Sabinum. Oleum porrò lotum minimè omnium mordax eſt. Cætera olei genera iis differentiis varia inter ſe ſunt, quæ in fructibus ex quibus oleum exprimitur, comperiuntur. Cicinum enim tenuius eſt, & ad diſcutiendum valentius, vetuſto oleo ex oliua confecto maximè ſimile. Raphaninũ in cæteris huic ſimile, ſed calidius: hoc etiam calidius eſt ſinapinum: cui ſimile eſt quod ex melãthio fit. Contraria ſunt his, myrtinum, ſeſaminũ, & balaninum, tum quòd ea adſtringunt, tum quòd craſſas partes habent. Miſtæ facultatis ſunt lentiſcinum, & terebinthinum, & maſtichinum: non enim emolliunt modò, ſed etiam adſtringunt. Amygdalinum verò amaritiem habet exuperãtem, éſtque adſtrictionis cuiuſdam particeps. non tamen caryinum, ſed hoc maximè ſimplicis digerendi facultatis eſt. Calidius eo eſt laurinum, & ad digerendum potentius. hoc etiam magis cedrinum. proximum ei eſt quod ex liquida pice fit. Tedinum eſt minus calidum laurino, ſed magis exiccat. Hyoſcyaminum verò miſtæ poteſtatis eſt, emolliẽtis & refrigerantis. Quod ex cnico fit, ventrem ſubducit: eóque magis quod ex grano Cnidio conficitur. Iam quod ex agreſti oliua exprimitur, non ſimplicis temperaturæ eſt, ſed abſtergẽtis, vnáque adſtringentis. Squalidiſſimum eſt id inter omnia olei genera: poſt hoc Iſtricum, deinceps Hiſpanum. Pinguiſſimum eſt Libycum & Cilicium. Simul verò pingue & tenue eſt Sabinũ: in medio horum omnium eſt quod in Cycladibus inſulis naſcitur, quódque in Græcia atque Aſia conficitur. Cæterùm pingue oleum lentore æſtimatur: tenue, ſi pellucidum purúmque ſit, ſique minima eius portione corpus plurimùm vngatur, ſi denique à cute facilè ebibatur. Ex his quæ dicta ſũt, licebit tibi de aliis oleis iudicare quæ eodẽ quo vnguenta nomine appellantur: quale eſt roſaceum, liliaceum, & quæcunque ſunt huius generis, quæ ex fructibus, germinibus, foliis, floribúſque oleo maceratis fiunt. oleum enim pro cuiuſq; iniectæ rei natura variabitur. Ex iis ergo quæ toto hoc opere de quacunque re iniicienda perdiſcis, ſingillatim quoque cõfectum ex eadem re oleum, quale ſit, poteris cognoſcere.

Elatine moderatè refrigerat & adſtringit.

Elaphoboſcus calidæ ſubtiliſque facultatis eſt, itaque etiam exiccat, ſecundo maximè ordine exceſſuum.

Elenium, huius herbæ radix non primò ſtatim appulſu calefacit, quamobrem non eſt dicenda calida & ſicca exquiſitè, vt piper, ſed cum excrementitio humore.

Eleliſphacus, *id eſt ſaluia*, euidenter excalfacit, & leniter ſubadſtringit.

A Elleborus vterque abſtergentis, calidæque facultatis eſt. eſto autem tertii ordinis calfacientium & ſiccantium. Cæterùm niger eſt guſtanti calidior, albus verò ſubamarus.

Elxine (alii perdicium nominant) facultatem habet extergentem, & leniter adſtringentem, cum modicè frigida humiditate.

Elymos, aut meline, *id eſt panicum*, emplaſtri modo impoſitum ſiccat atque refrigerat.

B Epithymum habet thymi facultatem, ad omnia efficacius: tertio gradu exiccat & calefacit.

Epimedium vim habet modicè refrigerantem cum aquea humiditate, quare nulla ei qualitas inſignis ineſt.

Epimelium planta acerba eſt, vtque dixerit quiſpiam, malus agreſtis. Fructus eius acerbus eſt, & ſtomacho infenſus.

Erebinthus, *hoc eſt cicer*, vi attrahendi, digerendi, incidẽdique pollet. Calidum enim & modicè humidum eſt, & amaritiei eſt particeps.

C Erebinthus verò agreſtis, ad omnia valentior eſt ſatiuo: hoc eſt calidior & ſiccior, quanto & acrior eſt & amarior.

Erice facultatis eſt digerentis citra morſum. flore eius potiſſimum ac foliis vtendum.

Erpyllum, *hoc eſt ſerpyllum*, calfaciẽtis facultatis eſt, & guſtu multum acre.

Eryſimi ſemen ſicut guſtu naſturtio ſimile apparet, ita facultate igneum eſt & calfaciens.

D Erytrodanum, *hoc eſt rubia*, radice acerba amaráque eſt. itaque quæcunque agere dicta ſunt, vbi eiuſmodi qualitates coiuerint, ea omnia in hac radice euidenter conſpicies.

Eupatorium herba eſt ſubtili, incidente & abſtergente qualitate citra inſignem calorem prædita. modicæ quoque adſtrictionis eſt particeps.

Euphorbium vrentis & tenuium partium eſt facultatis.

E Ephemerum non lethale, quod Colchicum vocãt: ſed alterum quod irim agreſtẽ nominant, radicem habet adſtringentẽ odoratámque: ex quo planum eſt, temperaturæ miſtæ eſſe, repellentis & digerentis.

Echini herbæ fructus acerbus eſt, ac proinde repellit & exiccat.

Z

Zingiberis radix validè excalfacit, ſed non primo occurſu, vt piper: quamobrem minus tenuium partiũ quàm piper, eam eſſe cenſendum eſt. Videtur autem illaborata quædam & craſſior ſubſtantia ei ineſſe, eáque humida potius & aquea, quocirca facilè perforatur, quum ſcilicet excrementitia humiditas inſit, neque quicquam eorum quæ F aut exquiſitè ſicca ſunt aut humida, ſed quæ elaboratam humiditatem continent, hoc patiuntur. Idem verò piperi longo contingit. Inde fit vt calor qui à zingibere & pipere longo manat, diutius quàm qui ab albo aut nigro, perſeueret: hincque eſt vt vtriuſque medicamenti vſus ſit diuerſus. Nam quũ totum corpus excalfacere celeriter volumus, ea tum ſunt offerẽda quæ celerrimè à caloris noſtri contactu incaleſcant, & in omnes partes citò ferantur. quum verò particulam aliquam refrigeratam calfacere oporteat, contrà eſt agendum, vt quæ tardè calfacientia G plurimum temporis perdurant adhibeamus.

Zythus acrior eſt non parum quàm hordeum, & praui ſucci, vtpote qui ex corruptela proueniens, flatus quoq; excitat: éſtque partim acer & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus & acidus.

Zyme, *hoc eſt fermentum*, tenuium eſt partium, & mediocriter calidum: ob eam cauſam & ſine morſu quæ in profundo ſunt extrahit & digerit. Ex contrariis autem facultatibus eſt temperatum: nam & aciditatis eſt particeps, & caliditatis ex putredine contractæ: cui accedit ea quæ H ex ſalis farinæque natura exiſtit.

H

Hedyoſmon (mentham odoratam quidam vocant) eſt enim alia quædam non odorata, quam calaminthanı appellans: vtraque guſtu acri, & facultate calida ex tertio

ordine:sed quæ odorata est,imbecillior est quàm calamin tha.vt autem vno verbo complectar, hæc ceu syluestris quædam est,illa satiua.cæterùm mentha quid habet amarum & acerbum.

Hedysarum, aut pelecinus, semen habet quod amarum,subadstringénsque videtur:quamobrem epotum,est stomacho idoneum. Viscerum obstructiones expurgat:id quod etiam fruticis virgulta præstant.

Hemerocalles radicem habet lilii radici similem,& figura & viribus: leniter autem digerentem facultatem habet,& nonnihil etiam repellentem.

Hemionitis adstrictionis amarorisq; est particeps.

Herygeron vim habet refrigerandi, & modicè digerendi.

Heryngium calore, aut nihil,aut certè parum superat ea quæ temperata sunt: siccitatem tamen & partium tenuitatem non paruam habet.

Θ

Thalietri facultas est exiccans sine mordicatione.

Thapsia acris est, & validè siccãtis cum humiditate facultatis est: trahit proinde ex alto violentè, idque quod traxit digerit:longiore autem tẽpore id facit, vtpote quæ larga humiditate excrementitia fit expleta.

Thermus, *hoc est lupinus*, qui estur,medicamẽtum est ex genere emplasticorum: qui verò innatam adhuc amaritiem habet,abstergit,& digerit,& citra morsum siccat.

Lupinus verò agrestis,& magis amarus,& ad omnia valentior quàm domesticus, eiusdémque est genere cum ipso facultatis.

Thlaspi semen acrem facultatem obtinet.

Tridax,*id est lactuca*,humidum frigidúmque olus est, non tamen ad summum,sed maximè ad aquæ fontanæ(vt ita dicam)frigiditatem.

Thymum euidenter incidit,calfacitque & siccat tertio ordine.

I

Idæa radix gustanti vehemẽter acerba est, & re ipsa experto idem præ se fert.

Ixos, *hoc est uiscum*, ex multa aërea & aquea substantia calida, paucissimáque terrena constat, acrimoniáque in eo amaritiei excellit, itaque vehementer humores ex alto attrahit,eósque non tenues tantùm, sed & crassiores, eósque diffundit ac digerit.

Ios,*hoc est uiola*,folia habet quorum substantia aquea est,& subfrigida exuperans.

Hippuris,*hoc est cauda equina*, qualitatem adstringentem habet cum amaritie,proinde valenter simul ac citra morsum exiccantem.

Isatis satiua facultatis est quæ valenter siccat,& neutiquam mordet: est enim simul amara atque adstringens. agrestis verò manifestè iam acre quippiam tum gustu, tum actione præfert: quocirca magis quàm satiua siccat.

Isopyron, aut phasiolum, semen habet amarum & subadstringẽs:extergit itaque,& crassos humores incidit, corporáque contrahit & constringit.

Itea,*hoc est salicis*,foliorum vis est citra morsum exiccãs. habet etiam aliquid adstrictionis.Sunt etiam qui succum ex eis exprimant, medicamentúmque mordacitate vacans,& exiccans,ad multas res vtile feruent.nihil enim est ad plures res vtilius quàm medicamentum citra mordacitatem exiccans, quod parum etiam adstringat. Iam verò cortex quoque arboris similem foliis & floribus facultatem obtinet,nisi quod siccioris temperaturæ est,velut omnes nimirum sunt cortices: sed eum quidam comburunt:cineréque vtuntur ad ea omnia quæ siccare valenter oporteat. Quidam etiam dum salix floret,corticem eius incidunt, liquorémque colligunt extergẽntem,& tenuium partium.

K

Calaminthe, *hoc est nepita*, substãtiam habet tenuium partium,& calidam,siccámque temperiem ex tertio quodammodo ordine:acris enim est gustu, & paululũ omnino habet amaritudinis.attenuat,incidit,& discutit.

Calamus aromaticus tum adstrictionis leuis, tum minimæ acrimoniæ est particeps. plurima ei⁹ pars ex terrena substantia atque aëria constat, in caliditatis frigiditatisque coniugatione temperata. Statuatur ergo secundi ordinis calfacientiũ & exiccãtium,quæ tamen vehementius deficcant quàm calfaciunt.Habet quinetiã tenuium partium aliquid,vt alia aromata omnia:sed illorum compluribus tenuitatis partium plurimum, calamo verò non multum ineft.

Calami vallaris radix non mediocris abstergentis facultatis, minimè verò acris est particeps.virentia verò folia modicè refrigerant:in quibus etiam vis abstergens inest.Eius cortex vstus valde tenuis digerentísque facultatis redditur: qui etiam aliquid habet abstergens,vt calfaciat atque exiccet in tertio fere ordine: magísque siccet quàm calfaciat. Vitandus eius flos est: nam si in aures incidat, ita tenaciter adhæret vt auelli non possit, & auditum vitiet:quamobrem sæpenumero surdos homines facit.

Cancani radix facultatem non mordentem habet, & modicè siccantem.essentia verò crassarum partium ei inest,atque emplastica.

Cannabis semen flatu vacat,& exiccans est.

Capnios, *hoc est fumus*,acris simul & amaræ qualitatis est particeps,nec omnino est ab acerbitate alienus.

Capparis radicis cortex vincentem habet amaram qualitatem,proximam acrem,deinde acerbam:ex quo liquet, eum ex diuersis pugnantibúsque nonnihil qualitatibus constare.potest enim extergere, purgare, incidere, & digerere sua amaritie:calfacere verò,incidere & digerere acrimonia:contrahere, densare,constringere acerbitate.similem cortici radicis vim fructus habet,nisi quod est ad omnia imbecillior.quinetiam folia, eorúmque caules similis sunt facultatis.Capparis verò quæ in admodum calidis regionibus prouenit,vt in Arabia, multò est nostrate acrior, adeò vt plurimum etiam adurentis facultatis habeat.

Cardami, *hoc est nasturtii*, semen adurentis facultatis est particeps, velut napy.herba quoque siccata vim eandem quam semen obtinet. at humida adhuc & virens, propter aqueæ humiditatis mistionem est semine multo inferior,vt cum pane ea tanquam obsonio vti liceat.

Cardamomum & ipsum sanè facultatis est valde calidæ,non tamen ita validæ vt nasturtium.potest tamen & ipsum exulcerare: habet quiddam etiam amaritudinis adiunctum.

Caron calefacit & siccat tertio ferme ordine, habet que modicè acrem qualitatem.

Casia tertii ordinis est calfacientiũ & exiccantium; estque valde tenuium partium, gustu verò multum acrimoniæ præfert, & parum quid adstrictionis, ac proinde incidit,digerit, & robur instrumentis indit.

Coria arbor,*hoc est nux*,habet in foliis & germinibus adstrictionem quandã, cæterùm euidentem, multámque in nucis putamine recenti & sicco. In nuce præterea id quod edendo est,oleosum est,& tenuium partium: & quo diutius reconditum fuerit,eo maiorem vim habet, tumque per halitum valde digerit.quum verò recens est, qualitatem quandam adstringentẽ habet.Quod verò imperfectum est, & nondum siccum, simile est cæteris fructibus,qui quum virides sunt,pleni sunt semicoctæ humiditatis.at eius putamen siccum vstum, tenuium partium, siccánsque, & morsus expers medicamentum efficitur.at leptocaryon,quæ pontica nux nominatur, plus terrestris essentiæ frigidæ habet,ideóque gustanti magis austera & planta & fructus & cortex apparet, cætera nuci quæ regia dicitur sunt similia.

Carpesiũ simile est ei quod phu vocatur, & gustu & facultate:sed plus tenuitatis habet,non tamẽ ita est tenue vt pro cinnamomo vti eo possimus, vt Quintus faciebat. Præstantius autem est Ponticum Carpesium quàm Laërtium.eorum magna copia in Syria tibi supputet.

Caucalis calfacit &exiccat.

Cenchros, *hoc est milium*, primo ordine refrigerat

exiccat autem in tertio exoluto: habet etiam paululum tenuitatis.

Cedrus vtraque temperatura est calida & ſicca ex tertio ordine. Cedrea verò quartum etiam ordinem videtur attingere:eáque & egregiè calida eſt,& ſimul tenuiũ partium.Cæterùm quod eius eſt pinguiſſimum,&planè oleoſum, tenuiorum eſt quàm tota cedria partium, minus tamen acre,at non minus calfaciẽs.porro cedri fructus moderatiore vi ſunt præditi, vſqueadeo vt comedi quoque poſſint.

Centaurii maioris radix, acris ſimul & adſtringens cum leuicula dulcedine guſtui apparet. Calfacit igitur, craſſæ & terreæ frigiditatis particeps:digeritque,& robur particulis indit.eadem facit ſuccus quæ radix. Ac quidam ſunt qui hoc medicamento pro lycio vtuntur: qui verò aiunt rheum eſſe magnũ centaurium, ii mihi ſentire melius videntur.

Centaurii minoris virgulta, ac magis etiam folia & flores,maximo vſui ſũt.ſuperat reliquas in eis amara qualitas:eáque eſt etiam adſtrictionis cuiuſdam particeps,ac proinde medicamentum egregiè citra morſum exiccat. eius quoque ſuccus ſimilem habet ſiccandi & abſtergendi facultatem.

Ceraſi arboris fructus, dulcis potius per inteſtinum ſecedit,ſed ſtomacho minus accommodatus eſt:auſterus cõtrà,acidus verò pituitoſis ſtomachis, & in quibus excremẽta redundãt,conuenit:magis enim quàm auſterus deſiccat,& nonnihil etiam incidit.

Ceratonia exiccantis & adſtringentis facultatis eſt, ſicut ceratia quoque eius fructus, qui dulcedinis cuiuſdam eſt etiam particeps.

Ceſtrum,aut pſychrotrophon (Romani verò betonicam vocant) vim habet incidendi : amara enim eſt,& ſubacris.

Cecis, *id eſt galla*, quæ omphacitis dicitur, medicamentum eſt admodum acerbum,plurima ſui parte terrenæ frigidæ ſubſtantiæ particeps:cuius beneficio ſiccat,repercutit,contrahit,cõſtringit,& particulas infirmas roborat. Statuatur hæc in tertio ſiccãtium,in ſecundo verò refrigerantium ordine. Altera autem galla flaua, laxa, magnáque,ſiccat ipſa quoque,ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis eſt particeps. Gallæ autem combuſtæ vim ſupprimendi ſanguinis acquirunt, & calorem etiam atque acrimoniam vrendo contrahunt, & maiore ſiccandi vi redduntur.

Cera medium quodammodo inter vtranque coniugationẽ locum tenet: habet quiddam etiam craſſarum partium & emplaſticum : quamobrem aliorum medicamentorum excalfacientium & refrigerantium materia eſt. At ipſa per ſe ex genere vtique ſit debiliter concoquentium, quæ foris imponuntur. Habet etiam paulum quid digerentis calidæque potentiæ,quæ in melle inerat plurima.

Ciceos,*hoc eſt ricini*,fructus vim habet extergendi,& per halitum euaporandi : ita quoque eius folium, ſed imbecillius.

Cinnamomum ſummè tenuium partium eſt,non tamen ſummè calidum ; ſed ex tertio quodammodo ordine.nam propter eſſentiæ tenuitatem nihil eſt eorum quæ æquè calefaciunt,quod ita vt cinnamomum exiccet.

Cinnamomis verò eſt velut cinnamomum imbecillum:nonnulli verò pſeudocinnamomum ipſam nominant.

Circeæ radix odorata eſt & excalfacit.

Ciſthus,aut citharus,frutex eſt adſtringens,folia verò & parua germina trita adeò deſiccant atque adſtringũt vt vlcera glutinent. flores efficaciores ſunt, deſiccant ferè in ſecundo exceſſu abſoluto. frutex verò ipſe adeò eſt frigidus vt tepidi caloris ſit particeps. Cæterùm hypociſthis, aut hypochiſthis magis adſtringit quàm folia.

Ciſthus, aut ladanum, in calidis regionibus hic ciſthus proueniens,in vtroque à noſtrate differt, tum quòd adſtrictionem depoſuit, tum quòd caliditatẽ acquiſiuit: quod verò ladanum vocant, ex eodem prouenit,medicamentum calidum primò exceſſu iam completo, habens etiam parum adſtrictionis.eſt etiam tenuium partium eſſentiæ.quibus quidem fit rebus vt modicè molliat & digerat,ac nimirum etiam concoquat.

Ciſſos, *hoc eſt hedera*, ex contrariis facultatibus conſtat.habet enim quippiam ſubſtantiæ adſtringentis,quam eſſe terrenam frigidámque oſtẽdimus.Habet etiam nonnihil acris,quam calidam eſſe vel guſtus ipſe comprobat. tertia quoque ei virenti ineſt aquea ſubſtantia tepida quædam.

Clinopodium tertii eſt ordinis calfacientium & exiccantium.

Comarus,*hoc eſt arbutus*,arbor acerba eſt vnà cum fructu,quem memecylum vocant.

Commi, *hoc eſt gummi*,ſiccantẽ emplaſticámque vim habet,quæque aſperitatibus medeatur.

Conia,*hoc eſt lixiuium*: omnium maximè abſterget & exiccat id lixiuium quod ex cinere ficulno & tithymalorum conficitur,feréque putrefacientis eſt facultatis.

Conyza & maior & minor quum acris amaræque ſit temperaturæ,in calfaciendo & ſiccando tertiæ temperiei cenſeatur.Eſt etiam tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtriſque ſuperioribus graueolentius & imbecillius.

Coriandrum,aut corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis conſtat facultatibus ; habétque multum amaræ ſubſtantiæ,quam tenuium partium;& terrenam calidam eſſe oſtendimus:nec parum etiam aqueæ humiditatis,quæ tepentis facultatis eſt.Habet etiam parum adſtrictionis.

Coſtus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem & calidam in ſe qualitatẽ habet, adeò vt etiam vlcus excitet:ei quoque flatuoſa humiditas ineſt.

Cotyledon,*hoc eſt umbilicus Veneris*, facultatis eſt humidæ ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcuræ adſtringentis ; & cum ea leuiter amaræ:vnde refrigerat, repercutit,abſterget ac digerit.

Crania,*hoc eſt cornus*,arbor fructum fert egregiè acerbum:folia quoque & germina eiuſdem acerba ſunt,& mirum in modum exiccant.

Crambe,*hoc eſt braſſica*, exiccantis facultatis eſt, non tamen etiam euidenter acris. Caules braſſicæ combuſtæ cinerem faciunt valde exiccantem,vt iam adurentis quoque facultatis ſit particeps. Crambe verò agreſtis ſiccior calidiórque eſt quàm ſatiua:proinde intra corpus citra noxam non aſſumitur. Eadem vehementius quàm ſatiua exterget ac digerit.

Crambe marina præterquam quòd aluum lenit, eſt etiam ſubſalſa & ſubamara.

Cratæogoni herbæ fructus acer eſt & vehemens.

Crethmon ſalſum quodammodo eſt cum leui amaritie coniunctum : quamobrem ius eſt eius abſtergens & ſiccans.

Crithe,*hoc eſt hordeum*, primi eſt ordinis in exiccãdo & refrigerando,habétque pauxillum abſterſionis.polenta verò multo magis quàm hordeum deſiccat.

Crini,*hoc eſt lilii*,flos ex miſta temperie conſtat, quæ partim ex tenui quadã terrena eſſentia conflata eſt,ex qua guſtui amaritiem præfert ; partim ex aquea temperata, ex qua oleum quod ex eo conficitur,itémque vnguentum facultatis redditur morſus expertis,digerentis,& mollientis: radices autem & folia per ſe læuigata, ſiccant, abſtergent,digerúntque modicè.

Crocodilii ſemen acre eſt, calidæque & digerentis ac ſiccantis facultatis eſt. Succus caulis & ſeminis eadem vi eſt præditus.

Crocus parum etiam quid adſtringens habet, quod terrenum frigidum eſſe docuimus:ſed ſuperat in eo calfaciens qualitas:ex quo fit vt tota eius ſubſtantia ſecundi ſit ordinis calfacientium,primi verò exiccantium, quamobrem habet etiam vim quandam concoquendi.

Crommyon, *hoc eſt cæpa*, eſt ex quarto calfacientium ordine,eſſentia verò eius craſſarum eſt partium.

Cyamos,*hoc eſt faba*, mediæ eſt temperaturæ,proximè ad vtranque partẽ accedens in exciccando & refrigerando. Caro eius paulum quoq; abſtergentis facultatis eſt particeps,ſicut putamen nonnihil adſtringentis.

Cyclaminus varias habet vires: nam & abſterget, & incidit,& aperit,& attrahit,& digerit. radix eſt ſucco imbecillior,eſt tamen vehementior. Altera verò cyclaminus (quam etiam ciſſanthemon vocant,quæque radicem habet inutilem) fructum habet egregiè efficacem, eiuſque amarities acris eſt,& modicè lenta.

Cymini ſemen tertii eſt ordinis calfacientium, flatúmque extinguit.

Cynoſbatos, *hoc eſt rubus caninus*. huius fructus non ignauiter adſtringit, folia verò moderatè. Cauendū ab eo quod in eius fructu lanæ ſpeciem gerit, quippe quod arteriam vitiet.

Cypariſſi folia, germina, & pilulæ recentes ac molles ſiccandi vim habent, abſque inſigni acrimonia & calore, ſicut etiam guſtus oſtendit: apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, ſed amarities plurima, multóque etiam maior in tota planta acerbitas. Tanta autem ei ineſt acrimonia, tantúſque calor, quanta ſatis ſit ad acerbitatem in altum deducendam: nullum tamen calorem & morſum excitet.

Cyperi radices abſque morſu calfaciunt & exiccant: inéſtque eis adſtringendi & incidendi vis quædam.

Cyperi folia & ſumma germina, miſtæ facultatis ſunt. habent enim quiddam digerens ex aquea ſubſtantia modicè calida. Habet etiam aliquid adſtrictionis ex frigida terreſtri, quamobrē citra moleſtiam & morſum ſiccat, & incidit.

Cytiſi folia digerunt, vimque miſtam & aqueam poſſident.

Conion, *hoc eſt cicutam*, extremæ refrigerantis facultatis eſſe norūnt omnes.

Coni fructus totus viridis habet cum humiditate amaritudinem quampiam, & acrimoniam. eſculentus verò maceratus minimè mordax, & maximè emplaſticus redditur: & in medio calidæ & frigidæ qualitatis conſiſtens, ex aquea & terrea ſubſtantia temperatus, aëriæ minimùm eſt particeps.

L

Lagopus ſiccantis facultatis eſt.

Lampſana illita quandam abſtergendi & digerendi vim habet.

Lapathium modicè digerentem habet vim. Oxylapathum verò præterquā quòd digerit, habet etiam quid repercutientis. eorum ſemen eſt euidenter adſtringens. Porrò hippolapathum cum eo quod digerit, ipſum quoque etiam repercutit, ſed imbecillius.

Limonii fructus auſterus eſt.

Lichen in petris naſcens abſtergentis & modicè refrigerantis facultatis eſt, & vtriuſque exiccantis.

Leontopetali radix digerit, ſiccat calfacitque tertio ordine.

Lepidium ex quarto calfacientium eſt ordine.

Leucas acris qualitatis eſt: calfacit autem & ſiccat tertio ordine.

Leucacanthi radix amara eſt, ideóque incidit & ſiccat tertio ordine: at in calfaciendo primi eſt ordinis.

Leucoii frutex vniuerſus abſtergentis & tenuium partium eſt facultatis, magis tamen flores: & inter eos qui ſicciores ſunt, magis quàm virentes. eſt hoc, ſiquid aliud, amarum, fructus quoque eiuſdem facultatis eſt, itémque radices, niſi quod craſſiorum ſunt partiū, & magis terreæ.

Leuce arbor, *hoc eſt populus alba*, mixtæ quodammodo temperaturæ eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia: quamobrem abſtergētis facultatis eſt particeps.

Libanotus, *hoc eſt thus*, calfacit ſecundo ordine, ſiccat verò in primo: habet quoque parū adſtrictionis. eius cortex vim habet euidenter adſtringentem, ac proinde quoque exiccat, adeò vt in ſecundo ordine completo collocetur. Conſtat etiam ex craſſioribus quàm thus partibus, nimiéque acrimoniæ particeps. ramus eius tum ſiccioris tum calidioris eſt facultatis quàm thus, vt ad tertium vſque exceſſum perueniat. habet etiam quidpiam abſtergentis.

Libanotides tres mollientis ſunt digerentíſque facultatis: habet etiam aliquid abſtergentis atque incidentis.

Lignys, *hoc eſt fuligo*, omnis exiccans eſt, idcóque terreſtris eſt eſſentiæ, habens quaſdam etiam ignis qui materiam combuſſit, reliquias, eáſque puſillas. Tota autem eius natura terrena eſt, tenuium partium. ſpeciales verò in ea differentiæ ſunt, quæ ex materia combuſta eueniunt, quum ex acriore & calidiore talis etiam fuligo prouenia: ex acriore verò & non mordente ſimilis quoque fuligo conficiatur.

Libyſtici radix & ſemen ex genere calfacientiū ſunt; & flatus diſcutientium.

Lini ſemen calidum eſt in primo ordine quodammodo, éſtq; in medio ferme humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Lycium egregiè diſcutit, ſiccat verò in ſecundo exceſſu, in calore verò mediis quodāmodo eſt proximum: habet etiam quidpiam adſtringentis, quocirca abſtergit & contrahit.

Lyſimachios adſtringentem qualitatem ſuperantem habet. Herbā hanc Lyſimachus rex ad ſanguinis eruptiones cohibendas facere caſu quodam cōperit. Quum enim equus eius vulnus accepiſſet, ſanguíſque erumperet, hanc herbam quæ erat ad manus, quámque rex ignorabat, vulneri admouit: ea eruptione ſedata, omnes poſtea ad ſanguinis eruptiones ea vſi ſunt, & ab inuentore Lyſimachiā herbam appellauerunt.

Lychnidis quæ ad coronamenta adhibetur, ſemen calidum eſt in ſecundo ordine, aut iam etiam in tertio: & eodem quoque modo ſiccum.

Lotos domeſtica (quam trifolium quidam vocant) abſtergentis modicè qualitatis eſt particeps, itémque ſiccantis. In calidi frigidique coniugatione media quodam modo eſt. Lotus autem agreſtis plurimum in Libya prouenit. Eius ſemen ſecundo ordini calfacientium adſcribitur: abſterget etiam nōnihil. ex Ægyptiæ verò loti ſemine panes etiam conficiuntur.

Lotus verò arbor adſtringentis pauculæ qualitatis eſt particeps: eſt etiam partium tenuium & exiccans.

M

Macer cortex eſt multum acerbus cum leui quadam acrimonia. Videtur itaque ex miſta eſſentia conſtare, plurima terrena frigida, paucula verò calida & tenuium partium: quamobrem in tertio ordine ſiccantium eſt; in caloris frigoriſque differentia neutrum inſigniter efficiens.

Malabathri folium ſimilem habet vim ſpicæ nardi.

Malua, agreſtis quidem parum digerentis qualitatis eſt, & leniter mollientis: hortēſis verò imbecillior eſt. earum fructus eo eſt valentior quo etiam ſiccior. Anadēdro malache verò (quæ etiam althæa dicitur) magis digerit quàm ſuperiores.

Mandragora ex tertio ordine refrigerantium eſt, & tamen cuiuſdam caloris eſt particeps, & in pomis ineſt quidpiam humiditatis: proinde grauem ſoporem inducunt. radicis verò cortex qui eſt valentior, non refrigerat modò, ſed etiam ſiccat. Reliqua interna pars imbecilla eſt.

Marathron, *hoc eſt fœniculum*, calfacit in tertio, ſiccat in primo. Agreſtis verò, quod hippomarathrum vocant, radix & ſemen ſiccioris eſt facultatis quàm ſatiui. Alterum hippomarathrum eſt, cuius ſemen rotundum eſt & acre, cuius facultas eſt hippomarathro ſimilis, ſed imbecillior.

Maſtiche alba & Chia adſtringit: mollit ſecundo ordine, calfaciens & exciccans. Nigra verò & Ægyptia magis quàm ſuperior ſiccat, ſed minus adſtringit.

Melāthium calfacit & ſiccat in tertio. Videtur etiam tenuium eſſe partium, inciditque & abſterget, quum amaritiem contineat.

Melilotum habet partem adſtringentem, ſed & digerit & concoquit. Copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida quàm frigida.

Mel calfacit & siccat in secundo ordine. Est autem simplicis, quoad maximè fieri potest, facultatis extergentis.coctum minus acre & abstergens redditur. Cæterùm siquod mel amarum est, clarum est id esse mistæ facultatis, tanquam si nostrum quispiam ei absinthium miscuisset. Sed & sacchar,quod vocant,mellis est species, sed minus est dulcè quàm nostrate: in cæteris ei simile. quatenùs verò non est infensum,nec sitim affert, eatenus ab eo differt.

Melissophyllũ vim habet marrubio similem,sed est illo multo inferius: ex quo fit vt quum magna vbique marrubii suppetat copia,melissophyllo vti sit planè superuacaneum.

Mespili arboris fructus multum acerbus est.In germinibus quoque eiusdem & foliis acerba qualitas inest non exigua.

Medii radix austera est,& fluxiones cohibet. semen tenuium partium,incidentisque est facultatis.

Meconis,*hoc est papaueris*,omnis est vis refrigerans.sati ui semen mediocriter somnum conciliat, aspectu candidum. Eius cuius flos celeriter defluit semen valentius refrigerat, quocirca eo solo nemo innoxiè vtetur. Ex agrestibus verò quod velut sedens caput habet, id medicamentum iam semen habet, valde frigidum & nigrum. Alterum quod oblongius caput gerit, maximè omnium est medicatum, tum in semine, tum in capitibus, tum in foliis, tum in liquore. valenter enim refrigerat, & vsque ad stuporem & mortem perducit. Cornutum verò papauer abstergentem & incidentem vim habet.

Malus non omnis est vna natura, veluti nec etiam fructus:quædam enim mala dulcia sunt,quædam austera, quædam acerba, quædam acida, quædam plenè exoluta, & aquea:& sanè in eis aqueum exuperat, vt eorum magis aquea magisque frigida sit temperatura: in acerbis autem terrenum frigidũ,in austeris verò tum hoc tum aqueum dulce:in acidis aqueum frigidum, vt in dulcibus aqueum temperatum. Eadem ratio est foliorum,succi,corticis arborum,quæ omnia inter se differunt.

Malus Persica in fructu, foliis, & germinibus superantem habet amaritiem. Est etiam medicamentum digerens.eius fructus frigidiore humidioréque temperatura est.

Malus Armeniaca fructum fert secundi ordinis humidorum & frigidorum.

Malus Medica est cuius fructũ citrium vocant,quod in semine exuperantem habet qualitatem acidam & siccam, vt tertii sit ordinis siccantium & refrigerantium. In cortice verò itidem exiccantem temperaturam habuit, non parum tamen acrimoniæ habẽtem,idcirco in secundo ordine exiccat,non tamen refrigerat,sed vel temperatus est,vel paulo inferior. Eius caro crassi est succi, pituitosa,& frigida,nucleus verò qui re vera est semen,amarus est,ideóque digerit siccátque in secundo. folia quoque facultatis sunt digerentis & exiccantis.

Mei radices calidæ in tertio excessu sunt, siccæ verò in secundo.

Milacis asperæ folia acris quidpiam obtinent, & calfaciunt.

Milax verò læuis similem vim superiori possidet.

Mori fructus cuiusdam adstrictionis est particeps: at immaturus, præter acerbitatem est etiam aciditatis particeps.tota arbor in omnibus eius partibus mistam habere facultatem videtur,ex cohibente & repurgante compositam.In radicis cortice exuperat purgans cũ amaritie quadam:in moris verò immaturis,cohibens: in foliis & germinibus,media quodammodo temperatura est.

Myagri semen oleum effundit quod emplasticæ facultatis est.

Mycetes,*hoc est fungi*, frigida humidáque admodum temperatura sunt, & proximè ad veneni naturam accedunt.

Myles radix contrahentis est facultatis.

Myos ota,*hoc est auricula muris*, siccat in secũdo,calorem verò nullum insignem possidet.

A Myrice incidentis est abstergẽtisque facultatis,absque insigni siccitate. Habet verò etiam quid adstrictionis at fructus & cortex non paucam adstrictionem obtinẽt, cum partium tenuitate & vi abstergendi. Porrò myricæ combustæ cinis facultatis egregiè exiccantis fit, habet que plurimam incidendi & abstergendi vim, at adstringendi perexiguam.

Myriophyllon exiccantis est facultatis.

B Myrrhis dulcem radicem habet, quæ ex secundo calfacientium est ordine, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrtine,*hoc est myrtus*, ex contrariis substantiis constat,in ea tamen terrestre frigidum exuperat. Habet quoque aliquid tenuium partium calidum, ex quo valenter exiccat.Iam verò & folia & fructus, & germina & succus, non admodum inter se differunt.Cæterùm quod ramis & trunco adnascitur tuberosum (quod myrtada nominant) quo siccius est prædictis, eo etiam adstringit & siccat vehementius. prædicta verò folia sicca maiorem exiccandi vim habent quàm viridia.

Moly, huius radix tenuium partium est, & in tertio C excessu calida:quamobrem & incidit & digerit.

N

Nardi spica calfacit excessu primò, siccat verò secundo completo. Constat autem ex adstringente satis substantia, & acri calida non multa, & quadam leniter amara.

Nardus Celtica similis est quodãmodo in genere facultatis ei quæ prædicta est:sed est ad omnia imbecillior, D præterquam ad vrinam prouocandam. calidior enim cæteris est,sed minus adstringit.

Nardus montana est superioribus infirmior.

Narthex,*id est ferula*,eius semẽ excalfacit & attenuat. Quod intus est,medullámque vocant, quum adhuc virens est,adstringentis qualitatis est particeps.

Napy calfacit & siccat quarto ordine.

Narcissi radix siccante facultate prædita est:habet etiam quid abstergentis atque attrahentis.

Neuras siccantis absque morsu facultatis est.

Nerium foris illitũ digerendi vim habet:intra cor-E pus assumptum,perniciosum est.

Nymphææ radix & semẽ vim habet siccantẽ absque morsu. Quæ verò candidã radicẽ habet,vehementiore vi prædita est,eáque nonnihil etiam exterget.

Ξ

Xanthii fructus digerendi vim obtinet.

Xyris tenuium est partium, attrahentis, digerentis, siccantisque facultatis, cum radix, tum multo etiam magis fructus.

F Xiphii,*hoc est gladioli*,radix,& maximè altera quæ superior est,attrahendi,digerendi,& siccandi vim habet.

O

Oë,*hoc est sorbum*,arbor adstringẽtis qualitatis est particeps.

Oenos, *hoc est uinum*, in secundo calfacientium est ordine:quod valde vetus est,in tertio, vt mustum ex primo. Siccitas verò caliditati eius proportione respondet.

G Oloftium desiccandi vim habet.

Olynthi,*hoc est grossi*,acrem digerentémque cum adstrictione vim habent.

Onagrum,aut onothera,aut onothuris,facultatis vi-ni est maximé.

Onoma, aut Sinonis, ex acri & amara substantia constat.

Onobrychis rarefacientis digerẽtisque facultatis est.

Ononis,radicem habet quodammodo tertio ordine calfacientem. Eius cortici nescio quid etiam abstergen-H tis inest.

Oxos,*id est acetum*, ex mista substantia frigida & calida,& vtraque tenuium partium constat:sed calidæ præ-

ſtat frigida. Siccat in tertio completo; quum vtique vali- dum fuerit.

Oxyacanthi fructus acerbus eſt, habétque partium tenuitatem, & parum etiam incidit.

Opos, *id eſt liquor*, Cyrenaicus eſt omnium calidiſſimus,& tenuiſſimarum partium eſt, maximéque digerit: quanquam & alii quoque abundè calidi ſunt & ſpirituoſi.

Origani genus omne incidentis, attenuantis, exiccantis,& calfacientis eſt facultatis in tertio, tragorigano verò quippiam etiam adſtrictionis ineſt.

Orobus, *hoc eſt eruum*, in ſecundo exceſſu intenſo deſiccat:calfacit in primo,incidit,& abſterget,& obſtructione liberat.

Orobanche ſiccæ frigidǽque facultatis eſt primo ordine.

Orchis,aut Cynoſorchis,*hoc eſt teſticulus canis*, huius radix calida, humida, dulciſque eſt. maior verò radix multam habere humiditatem excrementitiam & flatuoſam videtur:quæ minor eſt,contrà,valde elaboratam.

Orchis(quem etiam ſerapiada vocant)ſiccioris eſt facultatis quàm primi ordinis cenſeatur. Siccatus is multo magis exiccat,habétque aliquid adſtringentis.

Oſiridis herbæ amara qualitas eſt,& obſtructione liberandi facultas.

P

Pancratii radix guſtum & vim habet ſcillæ perſimilem,ſed eſt multo inferior.

Paliuri radix & folia non obſcuram adſtringẽdi facultatem obtinent:nonnihil etiam digerunt: fructus verò incidentis facultatis particeps eſt.

Papyrus combuſta medicamentum ſiccãs efficitur, vt charta combuſta:ſed papyri cinis eſt imbecillior.

Panaces heracleum.ex hoc fit opopanax, quẽ vocant, qui excalfacit,emollit,ac digerit. in calfaciendo verò ex tertio ordine eſt:in ſiccando,ex ſecundo. Cortex verò radicis deſiccans ſimul & calfaciẽs medicamentum eſt, ſed minus quàm liquor. quinetiam abſtergentis quid habet. eius etiam fructus calidus eſt.

Panaces Aſclepium minus eſt calidum ſuperiore.

Panaces Chironium & ipſum ſimilem habet prædicto facultatem.

Paronychia tenuium partium eſt, & ſiccantis abſque morſu facultatis in tertio ordine, itémque calfacientis.

Pentaphylli radix deſiccat in tertio,perſpicuæ tamen caliditatis non eſt particeps. cæterùm tenuium partiũ eſt, & morſu vacat.

Piperis radix vires habet coſto maximè ſimiles.fructus nuper eius germinantis lõgum piper eſt, ideo fit vt maturo ſit humidius, quare facilè perforatur. fructus qui velut omphax eſt,album eſt piper,idque eſt acrius nigro: nam illud eſt quaſi ſuperaſſatum iam,& ſuperſiccatum.vtrunque autẽ exſiccat,calfacitque valẽter. Cæterùm ſi longũ vitiatũ fuerit,deprehẽdes aqua macerãs:nã in quo vitium eſt ſoluitur:nõ ſoluitur autẽ id quod naturam habet ſuam.id verò quo piper adulteratur, herba quædam flaua eſt,ab externis aduecta regionibus,quæ piperi longo aſpectu quidem eſt ſimilis, ſed guſtu diſcrepat, quo etiam ab eo facillimè diſcernitur.

Perſeæ folia adſtringentem vim ſortita ſunt.

Periclymeni fructus & folia incidunt & calfaciunt.

Periſtereon vim habet exiccandi.

Petaſites ex tertio ordine exiccantium eſt.

Petroſelini ſemen quemadmodum guſtu acre eſt adiuncta amaritie,ita & actione flatus extinguit.tertio ordine calfacientium & ſiccantium continetur.

Peucedani radix & liquor & ſuccus eiuſdem ſpecie facultatis ſunt. Valentior tamen eſt liquor, egregiè calfaciens,digerens,attenuans,& incidens.

Peganum, *id eſt ruta ſylueſtris*, ex quarto iam ordine eſt excalfacientium & ſiccantium,ſatiua ex tertio, eſtque non ſolùm acris guſtui, ſed etiam amara: ex quo incidit, digerit, tenuiúmque eſt partium, & flatus reſtinguit.

Pix ſicca quidem ſiccat calfacitque ſecũdo exceſſu: cæterùm ſiccare poteſt magis quàm calefacere. Liquida verò contrà,calefacere magis quàm ſiccare. habet etiam partium tenuitatem quandam. Sed & abſtergendi vim quandam,& concoquendi,& digerendi, veluti etiam lenem amaritiem & acrimoniam obtinet.

Piſſelæum genere quidem eſt pici ſimile, ſed ex ſubtilioribus partibus conſtat.

Piſtacii fructus tenuium eſt partium,ſubamarus,aromaticus:ex quo obſtructione liberat,& expurgat.

Pityides, *hoc eſt fructus pini*, miſtæ ſunt facultatis, vt adſtringant,& acrimoniam quandam cum amaritie coniunctam habeant.

Pini cortex exuperantem habet facultatem adſtringentem.piceæ verò cortex eſt huic ſimilis,ſed moderatiore vi præditus eſt: in cono verò maior vis eſt, & in cortice, & in foliis.

Platanus humidioris frigidioriſque eſſentiæ eſt nõ ita multo quàm moderata.eius cortex & pilulæ magis exſiccant.ſunt qui combuſto cortice medicamentum confi ciant.Cauenda eſt lanugo foliis arboris inſidẽs, ſiquidem ſpiritu attracta, lædit arteriam & vocem: aſpectúmque & auditum vitiat,ſi in oculos aut aures incidat.

Polygonon, *hoc eſt herba ſanguinalis*, adſtrictionem quandam habet,vincítque in eo aqueum frigidum, vt ad ſecundum gradum completum perueniat: quúmque refrigeret ac repercutiat,videtur etiam exiccare. mas verò eſt ad omnia efficacior quàm fœmina.

Polygalum folia habet modicè auſtera.ſuperare autem in eo calidum & humidum videntur.

Polygonatum miſtæ facultatis eſt.habet enim quid etiam adſtrictionis,acrimoniæ, amaroris, & inſuauitatis cuiuſdam,quæ explicari ſatis verbis non poteſt: itaque vſui admodum non eſt.

Polemonium (quidam philetæriũ vocant)tenuium partium,& ſiccantis facultatis eſt.

Polium guſtantibus amarum eſt,& modicè acre:obſtructiones itaque adimit. Polium verò quo in antidotis vtimur, magis amarum eſt, magiſque acre quàm maius; vt ex tertio ſit ordine exiccantium: ex ſecundo verò, eóque completo,calfacientium.

Polycnemon calfacit & ſiccat ſecundo ordine.

Potamogiton adſtringit & refrigerat æquè ac polygonum:hoc tamen craſſiorum eſt partium.

Polypodium dulcem, ſimúlque auſterã qualitatem exuperantem habet,adeò vt facultate ſit valẽter exſiccante,& morſu vacante.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, amarum eſt, idcirco tollit, obſtructiones abſterget, digeritque. hoc ſtatui poteſt in calfaciendo in ſecundo fere ordine iam completo: in ſiccando verò,in tertio.

Propolis facultatis eſt non valẽter abſtergentis,ſatis tamen validè attrahentis: eius nanque eſſentia tenuium eſt partium. calfacit autem ſecundo exceſſu iam completo.

Ptarmices flores vim ſternutamenti ciendi habent: totus verò frutex digerit:eiúſque calida & ſicca temperatura eſt:quum vireſcit, ſecundi fere ordinis: quum aruerit,tertii.

Ptelea,*hoc eſt ulmi*,folia adſtringentem & abſtergentem habere facultatem præ ſe ferunt.Cortex verò eſt magis amarus & adſtringens. radices quoque eiuſdem ſunt facultatis.

Pteris,*hoc eſt filix*,amara eſt, parúmque habet adſtrictionis,ac proinde facultatis eſt valenter exſiccantis, non tamen mordacis. thelypteris verò ei ſimilem vim habet.

Pycnocomi & radix, & fructus, & folia quæ acria ſunt,digerendi atque attrahendi vim habent.

Pyrethri radix adurentis eſt facultatis.

Pyros, *hoc eſt triticum*, in primo calfacientium ordine cenſetur:non tamen ſiccare aut humectare inſigniter poteſt.habet verò etiam quidpiam lentoris obſtruentiſque naturæ.Quod verò ex eo conficitur amylum, tritico frigidius & ſicci⁹ redditur,quódq; ex pane cataplaſma fit, maiorẽ habet vim digerendi quàm quod ex tritico conſtat,quum panis & ſalem & fermentum adiunctũ habeat: ſiquidem fermento vis ineſt attrahendi euocandíque

ea quæ in imis corporis partibus delitescunt.

P

Rhamnus desiccat secundo excessu, refrigerat, verò in primo completo.

Raphanis, *hoc est radicula*, in primo excessu calfacit, in secundo siccat. Agrestis est efficacior in vtraque facultate. iam & semen efficacius est quàm planta. facultas porrò digerendi in eis inest.

Rheum mistæ facultatis est. habet enim quid terrenum frigidum, vt eius declarat adstrictio. ei quoque acrimonia quædam inest: sique plusculum mādatur, leniter calida conspicitur. Est etiam substantiæ cuiusdam aëriæ, tenuiúmque partium particeps.

Resinæ omnes siccant & calfaciunt. inter se verò discrepant, quòd plus minúsve in gustu acrimoniæ, in facultate caloris sint nactæ: quódque aliæ plus, aliæ minus tenuium sint partium: quòd denique aliæ adstrictiones fortitæ sint, aliæ non item. Iure autem in omnibus sibi primas vendicauit lentiscina: (quam mastichen vocant) nam præterquàm quòd pauca ei inest adstrictio, hoc etiam accedit vt sine molestia siccet, nimium verò acris est, & maximè tenuium partium: inter alias primas tenet terebinthina, non tamen æquè perspicuam vt mastiche, adstrictionem obtinet: quum verò amaritiem quandam habeat, magis quàm mastiche digerit: ob quam etiam qualitatem vis abstergendi eidem ineft. præterea verò ex alto magis quàm aliæ resinæ trahit, quippe quum è partib' etiam tenuioribus constet. Peucina verò, & magis etiam strobilina, sunt prædictis acriores: non tamen magis digerunt, nec magis attrahunt. Mediæ inter eas sunt pinea & abiegna, quæ sunt terebinthina quidem acriores, minus tamē acres quàm peucina & strobilina. terebinthina verò habet etiam mollientem vim. secundo loco in molliendo lentiscina censetur, sicut & cypariffina in acrimonia.

Rosarum vis ex aquea substantia calida, duabus aliis qualitatibus adstringenti & amara commistis est composita. flos earum magis quàm rosæ absterget, & proinde siccat.

Rhodia radix tenuiū partium, digerentísque facultatis est, & in principio tertii excessus calfacit.

Rhododaphne. tota eius substantia perniciosa est. temperatura verò tertii ordinis incipientis calfaciētium est: primi verò siccantium.

Rhœa, *hoc est malum granatum*, omnis adstringentem qualitatem habet, non tamen in omnibus ea exuperat: quædam enim granata acida sunt, quædam dulcia magis quàm austera: & fanè quæ ex vnoquoque vtilitas fertur, ea ex vincente qualitate proueniat necesse est. Porrò acini magis quàm succus adstringunt: magis verò quàm hi adstringūt etiam putamina, quæ malicoria vocāt: punici verò flores illis adsimilem vim habent.

Rhus adstringit siccátque: eius verò fructus maximè & succus ad vsum adhibentur, in quibus valida austera qualitas inest. siccat igitur in tertio, refrigerat in secundo.

Rhypos, *hoc est sordes*, ea quæ ex statuis est, digerit, mollit, habétque aliquid acrimoniæ, propter ærugiñem quam sumpsit à statua. Sordem verò ex palæstra, πάτον nomināt: cōstat hæc ex rebus differentibus, ex puluere inquam, oleo, humana sorde, & sudore. ergo puluis emplasticam vim & refrigerantem & repercutiētem habet, oleum, molliētem, sudor & sordes digerentem.

Σ

Sagapenum liquor est calidus, tenuium partiū, non secus quàm alii liquores: sed & abstergendi vim quandam habet.

Sampsuchus facultatis est tenuium partium, & digerentis, siccátque & excalfacit tertio ordine.

Sarcocolla lacryma est quæ mistam facultatem habet ex emplastica substantia quadam & paucula amara: quamobrem sine morsu exiccat.

Satyrium humidum est & calidum sua temperie, idéoque gustātibus dulce videtur: ei tamen excrementitia,

A flatuosáque humiditas inest. eadem quoque facere potest herbæ ipsius radix.

Selinon, *hoc est apium*, calidum est, & flatus discutit, & semen magis quàm herba. Similis facultas est in oreoselino. Hipposelinon verò imbecillius est, vt oreoselinon valentius.

Seris subamara est, idque magis agrestis, quam picrida vocant: aliqui verò etiam cichorium; estque frigidæ & siccæ temperaturæ in primo excessu. Satiua autem magis quàm agrestis refrigerat, sed humiditatis externæ multa

B copia admista siccitatem restinguit. vtraque adstringentis facultatis est particeps, velut chondrila.

Seriphum simile est absinthio: ab eo tamen diuersum est quòd non æquè vt illud adstringit, magísque calfacit, & amarorē quendam cum salsedine resipit, & stomacho est infensum. Quin calfacit etiam in secundo ordine intenso, in tertio verò exiccat.

Seseleos & radix & multo magis fructus, de numero calfacientium est, & tenuium itidem est partium.

Sesamum emplasticum est & molliens, & modicè ca-

C lidum. eiusdem quoque facultatis est oleum quod ex ipso conficitur.

Sesamoides magnum (quod etiam Anticyricum veratrum appellatur, propterea quòd eius semen perinde vt veratrum purget) cum in aliis facultatibus est veratro simile, tum verò in abstergendo, calfaciendo, & siccando, similes illi vires habet.

Sesamoideos albi semen quandam etiam qualitatem acrem habet: multum nanque amarum est. calfacit igitur, extergit, & rumpit.

Sideritis habet etiam quiddam abstergentis: sed plu-

D rima eius pars est humida & frigida modicè. Paucæ quoque adstrictionis est particeps. quidā hanc vocant Achillion sideritim: in hácque maior adstringendi vis quàm in superiore inest.

Sicyos, *hoc est cucumis*, esculentus, qui iam est maturus, te nuiorum partiū substātiæ est: qui verò non est eiusmodi, crassiorum: non est tamen abstergentis & incidentis facultatis particeps. in eis verò superat humida frigidáque temperatura, vt in secundo ordine collocentur. Attamē siquis

E semen aut radicem arefaciat, iam primi ordinis complēti siccantium reddentur. in his quoque maior abstergendi vis quàm in carne fructus inest.

Sicys verò, *hoc est cucumeris agrestis*, succus qui ex fructu exprimitur (quem elaterium vocant) extremè est amarus & tenuium partium, & leuiter calidus, vt ex secundo ordine censeatur: est etiam digerens. radicis verò succus, atque is qui ex foliis colligitur, licet similem elaterio vim habeat, imbecillior tamen est. Radix quoque similē facultatem possidet, siquidem extergit, digerit, emollit. cortex

F tamen magis exiccat.

Silphii liquor calidissimus est: quinetiam folia, fructus, caulis & radix egregiè calfaciunt: sed omnia sunt magis flatuosæ substantiæ, & foris imposita sunt efficaciora, & præcipuè liquor in quo valde trahendi facultas inest. attamen & excrescentia amoliendi & liquandi vim quandam habet.

Sinō calidus est subamarúsq;, & obstructiones dissicit.

Sion calfacit & digerit.

Sisari radix calfacit secundo ordine, habétque ama-

G roris & adstrictionis quidpiam.

Sisymbrium tenuium partium, digerētis, calfacientis, & siccantis in tertio ordine facultatis est. eius semen est partium tenuium, & calidæ facultatis.

Sisymbrium (quod cardamine etiam vocant) quum aridum est, tertii ordinis est calfacientium & siccantium: quum viride, secundi.

Scandix subacre & subamarum est, & secundi ordinis intensi est calfacientium & siccantium.

Scilla valdè incidentis est facultatis, & secundo or-

H dine calfacit.

Scolymi, *hoc est cardui*, radix calida est in secundo ordine iam completo, aut initio tertii, sicca verò in secundo.

Scordium habet quid amaroris, acerbitatísque & acri-

moniæ, ideóque viſcera expurgat & excalfacit.

Scordion, *hoc eſt allium*, calefacit & exiccat in quarto exceſſu. Quod verò ophioſcorodō dicitur, agreſte allium eſt, ac domeſtico valentius.

Scordopraſum verò ſicut guſtu & odore miſtam ex ſcorodo & praſo, *hoc eſt ex allio & porro* qualitatem obtinet ita etiam viribus.

Scorpioeides calfacit in tertio ordine, ſiccat in ſecūdo.

Smilax pernicioſæ facultatis eſt planta.

Smyrna; *hoc eſt myrrha*, ſecundi gradus eſt calfacientium & ſiccantium. Eſt etiam non exiguæ amaritiei parti ceps, eique abſtergendi vis ineſt.

Myrrha verò Bœotica vim habet calfaciendi; molliendi & diffundendi.

Smyrnium calidum ſiccúmque eſt in tertio ordine.

Sonchus ex aquea & terreſtri eſſentia, vtraque leniter frigida cōſtat: eſt etiam cuiuſdam particeps adſtrictionis, & euidenter refrigerat. Quum verò planè exaruerit, eius temperatura terreſtris redditur cum mediocri calore coniuncto.

Sparganium exiccantis facultatis eſt.

Sparti, *hoc eſt genſtæ*, quo etiā vites alligāt, tum fructus, tum virgarū ſuccus, non inſtrenuè attrahētis facultatis eſt.

Stachys frutex marrubio ſimilis, acer eſt & amarus, tertióque ordini calfacientium attribuitur.

Stœbes fructus & folia adſtringentē ſine morſu vim habent: in ſiccando verò tertii quodamodo ordinis principium attingit.

Stœchadis amara qualitas eſt, & modicè ſubadſtringens. Temperatura verò compoſita ex frigida terrena eſſentia exigua, vnde adſtringit & extenuat: altera terrena copioſiore, ex qua amara eſt. Ex vtriuſque congreſſu tollit obſtructionem, attenuat, exterget, & roborat.

Stratiotes aquatilis humidus & frigidus eſt: terreſtris verò nonnihil adſtrictionis habet.

Struthii radix acris guſtu eſt, ex quarto quodammodo ordine, atque etiam abſterget.

Styrax calfacit, ſiccat, mollit, concoquit. fuligo eius combuſti eſt thuris fuligini quodammo ſimilis.

Syca; *id eſt ficus arida*, vim habent excalfaciendi in ſecundo fere ordine iam completo: habent etiā quid partium tenuitatis. Ex caricis quæ pinguiores ſunt magis concoquere poſſūt: quæ acriores, magis abſtergere & digerere. quod verò ex iis plurimū in aqua coctis conficitur, ſimile eſt melli non ſolùm conſiſtentia, ſed etiam facultate. Caprifici autem ficus acris & digerentis ſunt facultatis: ſic quoque domeſticarum plantarum primæ ficus.

Syce; *hoc eſt ficus*, arbor, tēperaturæ eſt calidæ, & tenuiū partiū, vt & eius liquor, & ſucc⁹ qui ex foliis exprimitur, atteſtantur. Agreſtis verò fici liquor & ſuccus, valentior eſt. Coliculi verò eius adeò ſunt calidi ac tenuiū partium, vt carnibus bubulis duris adiecti teneras eas faciant.

Symphytum petræum habet ſecandi vim quampiā, habétque etiam quāpiam contrahendi: & tertio præterea loco humiditatē quādam non immodicè calidam, ex qua dulce videtur, & odoratu iucundum. Commanſum verò ſitim extinguit. Poteſt ergo digerere & cōtrahere & cōſtringere. Symphytum verò alterum magnū ſimilem prædicto vim habet: guſtātibus tamen non dulce eſt nec odoratū. Quatenus verò lentum eſt, & pruritū excitat, ſcillæ eſt ſimile. vtūtur eo ad omnia ad quæ ſuperiore.

Sphondylii fructus & radix, acris incidentiſque facultatis eſt.

Schinos, *id eſt lentiſcus*, ex aquea ſubſtātia leniter calida, & terrena frigida non multa compoſitus eſt, ob quam etiam modicè adſtringit. Siccat igitur in tertio ordine iam completo. in differentia verò caloris & frigoris eſt quodammodo medius. Similem porrò habet adſtrictionē in omnibus eius partibus, in radicibus, in ramis, in extremis turionibus, in germinibus, in foliis, in fructu, & cortice denique. ſuccus verò qui ex foliis exprimitur, ſimilis quodāmodo tēperaturæ eſt, vt modicè adſtringat.

Schinu anthos calfacit moderatè, & adſtringit moderatius, nec planè à tenuitatis abeſt natura. Eo magis adſtringit radix. Quem verò florem vocant, calidior eſt.

A Schœnos leia, *id eſt iuncus leuis*, huius quædam oxyſchœnos, quædā holoſchœnos. fructus autem holoſchœni ſomnum inducit: oxyſchœni verò fructum ferentis ſomnum ipſe quoque, ſed minus affert. cōſtant autem ex terrena ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida.

T

B Terebinthini cortex, folia, & fructus, quiddam habent adſtringentis: ſed & ſecundo ordine calfaciunt, ex quo iam planum eſt, ea ſiccare: recentia verò hæc, humidāque adhuc modicè: ſiccata verò, ſecundo ordine. fructus verò ſiccus eſt; vt propè ad tertium ordinem ſiccantium accedat.

Teutlon, *hoc eſt beta*, nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps, qua abſterget & digerit. adhæc tamen valentior eſt beta alba: nam nigræ adſtrictionis quippiam accedit, idque potius in radice eſt.

Teucrium incidendi, tenuiúmque partium facultatis eſt, ponátque ipſum quiſpiam in ſecundo ordine calfacientium, & tertio exiccantium. Tephra, cinis habet in ſe partim terrenum partim velut fuliginoſum. hæque partes tenues ſunt, & maceratis aqua cineribus & eo-

C lò traiectis ſimul abeūt. quod verò reſtat, terrenum & infirmum, & morſu vacans efficitur, calida vi in lixiuio depoſita. Non omnis tamen cinis eiuſdem exquiſitè temperaturæ cenſetur, ſed pro materiæ cōbuſtæ differentia variatur. Ergo ex lignis acerbis cinis non parum contrahit adſtrictionis: ex iis verò qui talia non ſunt; vt ex ficulnis, cinis abſtergentis facultatis efficitur.

Titanos, *hoc eſt calx*, eſt etiam cineris ſpecies quædā, qui tenuiorum partium eſt quàm qui ex lignis conficitur. calx lota medicamentū ſiccās ſine morſu; facit. magiſq; ſi bis

D térve lauetur. fit autem valde digerens, ſi marina abluatur.

Telephium abſtergentis eſt facultatis, calidæque in primo ordine, ſiccæ verò in ſecundo intenſo.

Telis, *hoc eſt fœnumgræcum*, calfacit ſecundo ordine, & primo exiccat.

Tithymali omnes acrem qualitatem vincentem habent, ſuntque ex quarto calfacientiū ordine. Ineſt eiſdem amarities, eorum verò liquor eſt validiſſimus: deinde fructus & folia. ſed & radix earundem facultatum eſt participes, non tamen æquè. Quúmque ſeptemnumero ſint, va-

E lidiſſimus omnium eſt qui caracias dicitur, & qui myrſinites, & qui in petris arboris inſtar naſcitur: deinde is qui verbaſco eſt ſimilis, & cypariſſias, tum qui paralios: poſt eos qui helioſcopius nominatur. prædictæ verò horū facultatis proportioni cineris ac lixiuii ab eis confecti facultas reſpondebit.

Tragacantha ſimilem gummi vim habet emplaſticam quandam, & quæ acrimoniam obtundit, atque etiam æquè ac illud exiccat.

Tragii folia, fructus & lacryma trahentis digerentiſque facultatis ſunt: ac tenuium partium & calidum tra-

F gium eſt in tertio quodammodo ordine: alterum verò quod eſt minus non parū habet facultatis adſtringentis.

Tribulus ex ſubſtātia humida modicè, eáque frigida conſtat. in terreſtri verò excellit terreſtre frigidum, quod adſtringens eſſe cōprobauimus. in aquatili verò, aqueum: cæterùm terreſtris fructus tenuium eſt partium.

Tripolii radix acris calidáque in tertio exceſſu eſt.

Trifolium aut aſphaltion in calfaciendo & exiccando tertii eſt ordinis.

Trichomanes eadem poteſt omnia quæ adiantum.

G Trychnon, *hoc eſt ſolanum*, eſculentū adſtringit ac refrigerat in ſecundo exceſſu. Ex cæteris quæ veſca non ſunt, vnū halicacabū nominatur, quod rufum habet fructū, acino vuæ tū figura tū magnitudine ſimilē. idque in facultate foliorū eſt hortenſi perſimile, fructum ferens qui ad ciendam vrinam valet. Alterū verò fruticoſum & ſoporiferū, ſimile eſt papaueris liquori, ſed imbecillius. Tertium præterea eſt furioſū, quod ad medicinas quæ intra corp⁹ ſumuntur eſt inutile: nam ſiquis drachmas eius quatuor ſumat, mortem afferent: ſi pauciores, furorem. Vnā certè

H innoxiè ſumitur, & tamen nec ipſa vtilitatis quidpiam obtinet. radicis cortex foris admotus ſiccat ſecūdo ordine completo, & incipiente ſecundo refrigerat.

Y.

Hyacinthi radix in primo ficcantium, in fecundo iam completo refrigerantium ordine conftituetur. Fructus leniter extergit & adftringit, tertio ordine deficcans, & in medio caloris & frigoris pofitus.

Hydna, *hoc eft tubera*, vincentem habent terrenā effentiam, exigua quadā tenuium partium adiuncta portione.

Hydropiper calidum eft illud quidē, fed non æquè vt piper: itémque digerit.

Hyofcyamus, *hoc eft altercum*, qui nigrum femen fert, infaniam foporémque affert. Proximam ei facultatem obtinet is qui femē modicè flauum gerit. vterque autem vitandus eft, vt inutilis & perniciofus. Cæterum cuius femen & flos candidus eft, qui ex tertio eft ordine refrigerantium, ad medicinam eft maximè accommodatus.

Hypericon calfacit & ficcat, éftque effentiæ tenuium partium.

Hipecoon ex tertio eft refrigerantiū ordine, vt à papauere parum abfit.

Hippogloffum & radicem & fuccum mollientis facultatis habet.

Hyffopum calfacit, ficcátque in tertio ordine: eft item tenuium partium.

Φ

Phaci, *hoc eft lentes*, non valēter adftringunt, medium verò caliditatis & frigiditatis tenent, atque etiam in fecundo ordine ficcant.

Lens verò paluftris humidæ frigidǽque temperaturæ ex fecundo gradu eft.

Phalaridis fuccus & femen & folia, aliquid tenuium partium & calidi poffident.

Phalangites facultatem habet tenuium partium, & ficcantem.

Phlomi, *hoc eft uerbafci*, cuius alba, & cuius nigra funt folia, radix acerba eft, folia verò digerunt. Sic & aliorum folia ficcandi & modicè extergendi vim habent.

Phœnix, *hoc eft palma*, arbor in omnibus eius partibus adftringentis facultatis eft particeps. Ac ramorum quidem fuccus aufterus eft, ex aquea effentia tepida, & terreftri frigida compofitus. Similis quoque naturæ eft medulla, quam cerebri nomine appellant. eius fructus ac præcipuè dulcis, non exiguæ caliditatis particeps eft, ifque foris admotus roborat, ficcat, contrahit, ftipat & denfat. Quod verò elaten vocāt, hoc eft tenerū palmæ germen, eandem vim habet quam cerebrū. quod denique velut proprium eius eft tegmen, adftringentem ipfum quoque facultatem obtinet: cæterùm magis quàm omnia antedicta exiccat. Eft etiamnum plantæ radix ficcantis fine morfu facultatis, eique aliquid adftrictionis ineft.

Phorbium vim habet tenuium partium, trahentem atque extergentem.

Phu radix vires habet nardo fimiles, fed in plerifque inferior eft. Vrinas autem ciet magis quàm Indica aut Syriaca nardus, æquè verò ac Gallica.

Phycos, *id eft alga*, humens adhuc alga & viridis, in fecundo ordine ficcat & refrigerat: aliquid etiam modicè adftringentis obtinet.

Phyllitis acerbæ qualitatis eft.

Phyllon, *hoc eft folium*, malabathri iure prætermifit: ait enim ipfum vim nardo fimilem obtinere, qua de iam prius eft dictum.

X

Chalbane, *id eft galbanum*, mollientis digerentifque facultatis eft. In calfaciendo fuerit fanè ex tertio ordine incipiente: in ficcando verò in principio fecundi ftatuatur.

Chamædrys amaram qualitatem cæteras fuperantem habet. Eft & quodammodo acris, inciditque, & obftructiones pellit. ponat eam quis in tertio ficcantium & cafaciētium ordine: magis tamen calfacit quàm ficcat.

Chamæciffi flos quum valde amarus fit, obftructione iecur liberat.

Chamælea amaram qualitatem cæteris excellentem habet.

Chamæleuces calida facultas in tertio ferme ordine

A eft, ficca verò in primo.

Chamæleontis radix, nigri quidem lethale quiddam poffidet, quamobrem ea foris vtimur. eft enim ficca in tertio iam gradu fermè, calfacit verò in fecundo completo. Albi verò radix valet etiam ad partes internas, eandémque temperaturam quam niger habet, nifi quòd hæc eft magis amara quàm illa fit.

Chamæmelum partium tenuitate eft rofæ fimile, calore verò ad olei vires animanti familiares & temperatas magis accedit: proinde laffitudini, fiquid aliud, in primis confert, doloréfque mitigat, & tenfa remittit, & laxat, modicè dura emollit, conftipata rarefacit, & febres quæ citra vifceris alicuius inflammationem mortales ve xant, difcutit, ac præfertim quæ ex humoribus biliofis, aut cutis denfitate exoriuntur. Has ergo febres fanare chamæmelum poteft, eáfque quum iam concoctæ fuerint. Et tamen cæteris omnibus egregiè prodeft quæ melancholicæ funt, aut pituitofæ, & ex inflāmatione vifceris exortæ: nam & harum remedium præftantiffimum eft, quum iam concoctis adhibetur: ideo fit vt hypochondriis, fiquid aliud, pergratum fit. Sed & lini femen vifceribus quæ in hypochondriis funt, gratū eft, fed tamen minus quàm chamæmelum: fiquidem & minus eft calidum, & eft etiam partium craffarum. attamen in afcenfu atque incrementis inflammationis, & præfertim earum quæ in externis funt partibus, rofaceum chamæmelo præftat, quippe quum tepida caliditate & leui adftrictione eiufmodi indigeant.

Chamæpitys amarū faporem habet acri validiorē: quamobrem expurgat, abftergétque vifcera magis quàm calfaciat. Præterea ficcat in tertio, calfacit in fecundo.

D Chamæfyce abftergentem acrémque vim poffidet.

Chelidonium validè abftergentis & calidæ facultatis eft ordine tertio, fimilitérque ficcantis. Minus verò chelidonium quum acrius maiore fit, cutim ftatim exulcerat: itaque quarto iam ordini incipienti calfacientium affignabitur.

Chondrila, hanc etiam ferin quidam nominant. eft enim eiufdem fere cum illa facultatis, nifi quòd guftu amariufcula eft, quam etiam ob rem magis ficcat.

E Chōdrus, *id eft alica*, emplafticæ, concoquētifque naturæ eft, æquè ac triticum: éftque ceu materia quædā ad vehementiora medicamenta excipienda accommodata.

Chryfocomes aut chryfitidis radix acrem fimulatque adftringentem qualitates vincentes habet, quamobrem non eft ad multas res vtilis.

Ψ

Pfyllii femen fecundi ordinis eft refrigerantium. inter ficcantia & humectantia medium tenet locum.

Pfeudodictamnum iure pertranfiuit, quoniam dictamni vim obtinet, de quo iam differuimus.

F Ω

Ocimum ex fecundo ordine calfacientiū eft. ei quoque excrementia humiditas ineft, quocirca nec etiam cōmodum eft, vt intra corpus affumatur. extrinfecus verò illitum, ad digerendum & concoquendum valet.

Ocimoides. huius femen tenuium partiū, & ficcantem fine morfu facultatem habet.

De terræ differentiis, & facultatibus.

G TErra omnis ficcandi vim habet: quumque nulla penitus ignea fubftātia eidem fit admifta, tum citra vllum omnino morfum ficcat, ad quam etiam rem ei adiumento eft lotio.

Samia refrigerandi modicè vim habet: abftergendi verò valde moderatè. Selinufia, & Chia, itémque fine calfactione & refrigeratione infigni.

Cimolia quum miftæ facultatis fit, & refrigerans habet quippiā, & nonnihil etiam digerēs, quocirca lota hoc abiicit: non lota verò vtrifque his facultatibus agit. Vtram

H que verò facultatem facilè indicat, quum illi humores naturæ contrariæ mifcentur: nam repercutientibus ac refrigerantibus mifta, lutum quod ex ea atque illis fit, repercutit ac refrigerat: fi digerentibus mifceatur, digerit.

Ampelitis terra magis medicata eft, ficcátque, & digerit. Non eft autem ita morfus expers, nec ita mitigandi

A vim habet; vt Samia, Chia, & Selinusia. At Cimolia, quæ his est paulo valentior, est etiam morsus expers, ac præsertim elota.

Cretica verò est his quodammodo similis, verùm satis imbecilla, multùmque habet aëriæ substantiæ. abstergendi tamen ei vis inest.

Lemnia valentissimas harum omnium vires habet, éstque adstrictionis particeps.

Eretriensis hac etiam valentior est, non tamen vsqueadeo vt mordeat. Si lauetur, valde moderata efficitur, non secus quàm supradictæ. Sunt qui eam comburunt, & tenuiorum partium faciunt, vt & ad vim digerendi transeat. si vsta lauetur, acrimoniam in aqua deponet. subtilitatem verò quam ex vstione acquisiuit, retinet, magísque desiccat.

Est alia quoque terra quæ pnigitis vocatur, tota quidem facultate Cimoliæ similis, sed colore nigra, qualis est ampelitis.

Alia quoque terra ex Armenia, quæ Cappadociæ finitima est, affertur, maximè siccās, colore pallido, facillimèque in læuorem soluitur, vt calx. Vocatur autē eorum lingua, Zarina: in Syria verò Zarnacha nominatur. Mons in quo prouenit, est ciuitatis quæ Bagauona appellatur: ager verò in quo est mons, Agarra dicitur. Cæterùm terram ipsam expertem mistionis substantiæ quæ sit alterius generis, vim habere citra morsum exiccandi censendum est. Sed quum nullum corpus mistionis exquisitè expers reperire non queas, inspiciēda commistio est eorum quæ illi accidunt; idque & in leuitatis & in grauitatis differentiis, & iis quas gustus affert: nam siqua adstrictio appareat, tantum assumpsit frigiditatis quātum habet astrictionis: sin etiam acrimonia quædam appareat, tantum consequitur caloris quantum ei inest acrimoniæ. In leuitate & grauitate idem considerandum est, quum leuitas inde oriatur, quòd in tota eius temperatura copiosa sit aëria substantia: grauitas verò quò maior sit, eò etiam magis sincera terra habeatur: terræ autem proprium est, vt igni admota non fundatur, & vt aqua irrigata in lutū facilè soluatur.

De lapidibus.

Lapis hæmatites tantum frigiditatis quantum etiam adstrictionis possidet.

Melitites verò calorem temperatum habet, propter dulcedinem temperatam.

Galactites mediam inter hos vtrosque temperiem obtinet.

Schistos verò hæmatiti persimilem vim habet; sed imbecilliorem. Porrò quum lapidibus omnibus commune sit vt exiccēt, quotquot ex eis in succum soluti nullam euidentem qualitatem gustui afferunt, hos esse infirmissimos, & minimè mordaces putandum est: at qui perspicuā gustui qualitatem offerunt, hos pro qualitatis proportione vim habere: vt si adstringant, ad comprimendum, constringendū, condensandum, & contrahendū: si mordeant, ad calfaciendum, ad digerendum, & ad liquandum valeant: medii verò sint qui citra morsum & adstrictionem solùm abstergeant. Ergo hæmatites, schistos, galactites, & melitites, in succum soluūtur, ad mortarium aut cotem atteriti: quum sint etiam alii lapides qui in succum soluantur, vt qui in Ægypto nascitur, quo vtuntur ad splendorem linteis indendum. Est autem minimè omnium prædictorum qualitatis particeps, neque adstrictionem, neque morsum, neque abstersionem vllam ostendit: idcirco id solùm huic lapidi inest vt exiccet.

Omnium autem prædictorum lapidum valentissimam vim habet qui ex Æthiopia affertur, quodammodo subuiridis iaspis. Soluitur hic lapis in succū lactei coloris, mordaci tamen gustu est.

Est & alius lapis, cuius valentes vires sunt, qui in Palæstina Syriæ nascitur, & Iudaicus appellatur.

Pyrites quoque ex iis est qui valentem vim habent. ad summam verò acres accommodati sunt ad abstergendum, detergendum, detrahendum, extenuandum, digerendum, vehementer siccandum, & colliquandum.

Huius facultatis habetur etiā Phrygius: nam valēter siccat, habétque nonnihil adstrictionis & mordicationis.

A Ageratus quoque lapis ex mista facultate abstergente & digerente constat.

Asiæ petræ flos tenuium est partium, vt fluidas carnes sine morsu eliquet. petra verò in qua nascitur, quanuis illi similem vim habeat, actionis tamen vehementia illi cedit. flos enim est petra multò potior, non solùm quòd magis colliquet & digerat, & velut sale condiat, sed etiam quòd hæc absque vehemēti morsu faciat. Præterea hic Asiæ petræ flos nescio quid salsi habet in gustu, vt possim' facere cōiecturā, ipsum nasci ex rore quodā ex mari

B in petra residenti, qui postea solis radiis tactus inarescat.

In lapidibus continetur etiam Magnes, quem herculeum vocant, habétque vim hæmatitæ similem.

At Arabius quem vocant, elephanti similis, siccandi & abstergendi vi præditus est.

Itemque is qui Alabastrites appellatur, vstus in medicinæ vsum venit.

Smiris quoque valenter abstergendi vim haber.

Pumex etiam inter lapides numeratur, éstque eiusdem facultatis, quatenus ad abstergēdum pertinet, quemadmodum etiam testa figulina, & multò magis clibano-

C rum. Sed smiris habet etiam aliquid acrimoniæ, ideò fit vt nonnulli eundem medicamentis addant quæ adurendi & exicandi vi præstant. Sed si pumex comburatur, nulla re erit ad eosdem vsus smiri inferior.

Lapides quoque in spongiis reperti frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt ii qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo nasci perhibent. Soluuntur hi in succum lactei coloris, ex quo perspicuum est, eos extenuandi vim habere, nec insigniter calefacere.

D Ostracitem verò lapidem laudari à quibusdam audio, quasi desiccandi valenter facultatem habeat, ex adstrictione & acrimonia temperatā: vt etiam eum qui Geodes vocatur, abstergere.

Naxiæ verò cotis ramentum, refrigerantis est facultatis.

Ophites lapis abstergendi & frangendi vim habet, ceu etiam vitruth. ipsum enim ex vino albo & tenui epotum, lapides qui in vesica sunt valenter constringit.

E Proprietatem verò quibusdam lapidibus nonnulli inesse attestantur: qualem reuera viridis iaspis habet, qui stomachum & os ventriculi suo adhæsu iuuat. Huius etiam lapidis ego quoque periculum abundè feci: torquem enim ex huiusmodi lapillis confeci, & collo suspendi, ita vt lapides ventriculi os attingerēt. perspicuè nanque prodesse videbantur.

Ophitem verò lapidem vir quidam, cui adhiberi fides potest, reuera asseuerauit, appositum iuuare eos qui à serpentibus icti fuissent.

De metallicis.

A

F Ales, sales siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent: eáque ex duabus qualitatibus abstergente & adstringente mista est. Vtrunque verò siccare, supra fuit perspicuè declaratum. Differunt autem, quòd sales qui ex terra fodiuntur, sunt densioris essentiæ: ex quo fit vt crassiorum sint partium, magísque adstringant. Sales verò vsti magis digerunt quàm ignem non exti; quatenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum: non tamen æquè ac non vsti, contrahere densaréque

G etiam firmam substantiam possunt.

Armeniacū vim habet abstergentem, adiuncta leui acrimonia, & adstrictione leuissima.

Arsenicum tam combustum quàm non cōbustum, adurentis facultatis est. Id verò vstione reddi tenuiorum partium planè constat.

Aphronitrum à spuma nitri differt: nitri enim spuma exiccans medicamentum est, aspectu triticeæ farinæ similis: aphronitrū verò farinæ speciem non habet, neque solutum est, sed est concretum & coactum, quo omnes

H qui in balneis sordes detergūt, vtūtur: habétque abstergendi ac digerendi facultatem. At spuma nitri eiusdem quidem est naturæ, sed tamen essentiæ tenuioris est: nitrum verò mediā habet vim inter aphronitrū & salē. aphronitro enim sola abstergēdi vis inest: sali verò etiā adstringē-

di. Nitro insunt vtræque,sed minima adstringens,multo verò maior abstergens.

Γ

Gypsum,præter communem omnium terrenorum lapidosorúmque corporum facultatem, per quam siccare dicta sunt,hoc etiam est cõsequutum vtsit emplasticæ facultatis. At combustum non æquè est emplasticum: cæterùm tenuiorum partium,& magis siccans redditur: quinetiam repercutiendi vim habet, & præsertim oxycrato maceratum.

Δ

Diphryges ex mista qualitate & facultate constat:habet enim in se quiddam adstringens,& acre mediocriter.

Θ

Theion, *id est sulphur*, omne trahendi vim habet. Temperatura calidum,essentiæ verò tenuis est.

I

Ios,*id est ærugo*,gustantibus acrẽ qualitatem offert.Digerens verò & detrahens est,& liquans non teneram modò,sed duram etiam carnem.

K

Cadmia siccãtis & leuiter abstergentis facultatis est. In caliditatis autem & frigiditatis differentia est quodãmodo temperata. Tenuior autem est quæ botryitis,crassior verò quæ Placitis appellatur.

Cinnabaris acris modicè facultatis est. habet verò etiam quidpiam adstrictionis.

Cisseris pumex quid habet abstergẽs.si comburatur, tenuiorum fit partium:sed vrendo parum acrimoniæ contrahit,eámque lauando deponit.

Cæruleus acris est facultatis,detrahẽtísque,ac digerentis potioris quàm cinnabaris.est etiam adstrictionis particeps.

Λ

Lepis, *id est squama*, quædam ferri est, quædã æris, & stomomatis: quidam etiam helitim squamam nominant.Omnes autẽ valenter siccant:sed differunt inter se, & quod magis minúsve siccent, & quòd tenuioris aut crassioris sint essentiæ,& denique quòd maioris minorisve adstrictionis sint participes. Æris ergo squama in siccando primas tenet.constat enim ex partibus subtilioribus, vtpote quæ nonnihil æruginis assumpsit. Maiorem verò adstrictionem squama ferri obtinet: maiorémque quàm hæc, squama stomomatis. Detrahit autem & liquat carnem magis quàm squama æris: & hac etiam valentius helitis. Omnes autem squamæ non instrenuè sunt mordaces:éstque perspicuum, ipsarum consistentiæ substantiam non tenuium, sed crassarum potius esse partium.nam inter ea quæ eandem vim habẽt,id quod partium tenuiorum est, minus est mordax.

Lithargyrus desiccat,vt cætera metallica omnia:sed hoc efficit moderatissimé.In cæteris verò qualitatibus ac facultatibus quodammodo in medio est,neque manifestò calfaciens,neque refrigerans. Modicæ quoque abstersionis & adstrictionis est particeps, quamobrem medii ordinis in metallicis iure nominatur. Proinde vsus eius est frequens ceumateriæ,vt misceamus iis quæ valentem vim aut mordentẽ, aut adstringentem,aut tale quippiam facientem habent.

Litrũ,id est nitrum, siccat & digerit: sique intra corpus assumatur, crassos humores magis quàm aphronitrum incidit atque attenuat.Aphronitrum verò,nisi magna vrgeat necessitas,deglutiẽdum non est. nimirum stomacho infensum:siquidem plus etiam quàm nitrum incidit.

M

Melanteria est de numero medicamentorum valde adstringentium, vt etiam omnia propemodum adstringentia tenuitate partium exuperet.

Melan, id est atramentum scriptoriũ, desiccat ipsum quoque mirum in modum.

Misy,sory,& calcitis,sunt facultatis eiusdem generis, differúntque partium tenuitate & crassitudine. Omnium eorum crassissimum est sory, tenuissimum misy:mediam inter ea vim chalcitis tenet. Adurunt hæc tria omnia, & A crustas induerunt:& quanquam vrũt,tamẽ etiam adstringunt. Cæterùm misy nudis corporibus admotum minus quàm chalcitis mordet, quanuis non sit chalcitide minus calidum. Sed hoc ex tenuitate suæ substantiæ eidem inest.

Molybdæna vim habet lithargyro persimilẽ, à media tamen temperatura paulùm quid ad frigidius vergẽs. sed nec abstergentis facultatis est.

Molybdos, *id est plumbũ*, vim habet adstringentem & refrigerantem,eique inest non solùm humida essentia co- B piosa à frigore concreta,sed aëria quoque,&pauca terrea. humidæ igitur essentiæ plurimum in eo esse, id signo est. Plumbum autem solum omnium eorum quæ nouimus, tum mole,tum pondere augetur,si in ædibus subterraneis condatur quæ aërem turbidum habeant, vt quæcunque illic ponãtur,situ celeriter impleantur.Vstum verò plumbum vbi lotũ fuerit,facultatis refrigerantis est:antequam verò abluatur,mistam vim habet.

O

C Ostracon,*id est testa*,vim abstergentem & exiccantem obtinet,præcipuè verò quæ caminorum est, eò quòd tosta fuerit.

Π

Pompholyx,si elota fuerit,medicamentum est propè omnium quæ citra morsum siccant, primum: vbi verò hæc suppetat, nemo est qui spodio vti velit, nedum antispodio.

Σ

Sandaracha facultatis adurentis est, quamobrem di- D gerentibus & abstergentibus eam meritò indunt.

Scoria omnis medicamentum est valenter siccans, præ cæteris verò ferri. Argenti verò recrementum propriè helcysma vocant, siccantémque facultatem habet. Stimmi ad communem exiccandi facultatẽ habet etiam adstrictionem.

Stypteria,*id est alumẽ*,vehementissimam adstrictionem habet: quúmque crassarum sit partium, tenuiorum partium quàm alia erit id quod scissile vocant,deinde rotũdum & astragalote. Liquidum verò est abundè crassarum partium,itémque quod placiten, & quod plinthiten E nominant.

T

Titanos,calx viua adeò vehementer vrit vt crustam exciter: extincta verò non protinus ipsa quoque crustam inducit,sed post vnum aut duos dies: minus quoque vrit, & minus crustas excitat. At verò tẽporis progressu necrustam quidem molitur omnino:calfacit tamen eliquátque carnes.Si lauetur, morsum in aqua deponit, efficítque id quod lixiuium vocãt.Cæterùm ipsa sine morsu exiccat.si F etiam bis térve & sæpius elota fuerit,morsus fit planè expers,& egregiè citra morsum exiccat.

X

Chalcãthos,id est atramentũ sutorium.Mirabile est in hoc medicamento, quomodo valentissimæ adstrictioni non ignaua caliditas sit admista.Planum ergo est,hoc maximè omnium condire,seruaréque carnes humidas posse: siquidem qualitate humiditatem absumit, adstrictione verò substantiam contrahit atque constipat.

Chalcitis mistam habet adstringentem acrémque facultatem: superat verò acris,vt quæ adeò vehemens est vt carnem exurat, & crustam gignat. Hoc medicamen- G tum vstum minus quidem mordet,sed non minus tamen exiccat:sed & adstrictionis non parum amittit. Proinde fit vt chalcitis vsta potior omnino sit quàm ignẽ non experta:est enim tunc partium tenuiorum facta,nec assumpsit acrimoniam,vt alia permulta faciunt. Nosti præterea,omnia vsta, vbi lota fuerint, moderatiora, minúsque mordacia reddi.

Chalcos, æs combustum, habet quidpiam acrimoniæ,& adstrictionis est particeps.

H Chalcu anthos, *id est flos æris*, tenuioris facultatis est quàm vstum æs & squama.

Chrysocolla, & hoc medicamentum ex iis est quæ carnem liquant,non tamen valenter mordet. est autem abundè digerens & exiccans.

Ψ

Psimmythium *id est cerussa* emplasticum refrigeránsque medicamentum est. hæc adusta in Sandyca, quem vocãt, transit, medicamentum se tenuius, nondum tamen calfaciens. Phycos autem seruata cerussæ frigiditate partium tenuitatem assumpsit, vt eius ope in altas partes corporũ quibus admouetur, eius penetrare vis queat.

Psoricũ magis siccat, minúsque mordet quàm chalcitis, & nimirum etiam ex partibus tenuioribus constat.

Ex Galeno, de vtilitate quæ sumitur ex animalibus, Cap. 11.

LAc saluberrimum est quod neque amarum est, neque acidum, neque salsum ; neque acre, neque fœtidum: sed quod suaue est, & parum habet dulcedinis. tale verò ad acres & mordaces fluxiones est accommodatissimum; eas non solùm abluens, sed corpora etiam illinens, ne in ea nuda cadat quod defluit. præterea lac omne ex tribus substantiis est compositum, casei, seri, & pinguedinis.

Serum extergendi vim habet. exterget enim atque abluit citra morsum acrimonias: pars verò caseosa & crassa quæ in lacte est, emplastri modo abhæret, & eo nomine acrimonias retundit. Totum verò lac (vt vno verbo complectar) medicamentũ est leniens, cuius tota quidem substantia morsu vacat, sed multo etiam magis vbi moderata coctione maior humiditatis serosæ pars fuerit consumpta.

Lactis tractationi caseus annectendus est, quoniam lac concretum est: non tamen tota lactis substantia, in caseum concreuit, sed crassa tantùm, tenui & serosa excreta & seiuncta. mollis autem & recens caseus vim habet repercutiendi, & leniter refrigerat: qui verò ex acido lacte conficitur, præter nunc allatam facultatem, leuem etiam digerendi vim obtinet.

Butyrum fit ex eo quod in lacte pinguissimum est, quemadmodum scriptum reliquit Dioscorides, ex ouillo atque etiam caprillo lacte. concoquentis facultatis est, habétque leuem digerendi vim in iis corporibus quæ inter duritiem & mollitiem sunt media.

Coagulum omne acris, attenuantis, digerentísque facultatis est, & nimirum etiam exiccantis. hoc enim ex superioribus consequitur necessarió.

Fel, aut bilis, hunc succum omnium succorũ qui sunt in corpore, calidissimum esse ostensum est: itaque in calidissimis, necesse est fel cæterorum animalium felli antecellere: in iis verò quæ non ita sunt calida, hunc etiam succum in illis calidum esse proportione, vt quatenus in cæteris inferiora sunt, eatenus in hoc itidem succo sint inferiora. Quinetiam in animalibus quæ magis sunt calida, flaua bilis apparet: quæ verò minus, pallida. serosa enim humiditate flauæ bili admista, pallida fit. vbi autem calida animalia, aut fame, aut siti vexantur, ad colorem atrũ vergit, interim æruginoso colore, interim cæruleo, interim isatidis, qui magis fuscus est quàm brassicæ color. igitur & tu fellis colori diligenter animum attendito, quum medicamentum quod fel accipiat conficies. Scito ergo, si præparando medicamento fel impensè flauum iniicias, te illud calidius esse facturum: si pallidum, mediocriter calidum. Quorundam autem taurorum fel ipse conspexi cæruleum, flauo nimirum superaffato, quod in id medicamentum quod parabatur, iniici prohibui, sed eius loco alterum mediocriter flauum accepi: ille enim taurus vinculis vi tractus supra modum fuerat defatigatus, & calidiorem temperaturam acquisiuit. Volatilium verò animalium biles omnes acriores & ficciores sunt quàm quadrupedum: & inter ipsas quoque volucres gallinarum & perdicum biles sunt vsui medicinæ accommodatiores: miluorum verò & aquilarum impendiò sunt acres, atque etiam erodunt: ideóque æruginis colorem imitantur, ac nonnunquam atræ sunt. His igitur earum differentiis perspectis, itémque affectionibus quæ magis, quæque minus exiccatione indigent, cognitis, si vnam modò quam volueris re expertus fueris, inde ad alias via & ratione transire poteris, vt semper eam quæ affectioni conueniat accipias.

A Sudor eius qualitatis est particeps quæ salsa & salsuginosa nominatur: & sæpe etiam in eo apparet amarities.

Vrina omnium animalium calida est, minus verò frigidiorum. Vrina hominis omnium propè aliarum est imbecillima, exceptis porcis domesticis quibus execti sunt testes. illorum enim totius corporis temperatura est hominis temperaturæ persimilis, & æquè debilis vrina. Cæterùm vrina hominum, vt siquid aliud, extergendi vim habet: quod fullones præcipuè indicant qui sordes vestiũ ea expurgant atque extergũt.

B Saliua imbecillior est eorum qui comederunt atque biberunt: valida & acris eorum qui ingenti fame premuntur, aut siti enecti sunt. Saliua autem tota sui substãtia aduersissima est bestiis hominem interficientibus. Vidi ego scorpionem in quem saliuam solam homo conspuisset; occisum fuisse: idque protinus à saliua esurientium & sitientium: tardè autem à saliua eorum qui potu pastúque se expleuerant.

Stercus omne maximè digerentem habet vim. quoddam autem assiduo in vsu habetur, quoddam verò rario-
C re. Frequentissimè verò caprillo vtimur: σπύραθον propriè nominant. Digerentis atque acris facultatis est, vsque adeo vt induratis tumoribus conueniat. Hoc autem combustũ tenuiorum quidem partium, sed non tamen acrius perspicuè apparet. Eiusdem autem tum combusti tum non cõbusti, vis est abstergens, digerens: ac digerens quidem nõ exigua. Generalis autem & communis facultas eadem omnibus inest: verùm pro animalium naturis variatur. quorum enim est temperatura siccior, eorum siccius stercus est, quemadmodum calidiorum calidius. Sed nullum est
D quod refrigeret; sicut nullum etiã humectat: quin pro natura quoque eorum quibus animãtes vescuntur, multa inerit differentia: proinde in hominibus potius quàm cæteris animantibus, est etiam maior: quandoquidem ii diuersissimis alimentis vtuntur. Quid enim simile habeant qui allium cæpásque comedunt, & qui cucurbitam, si ita fors ferat? Stercus verò bubulum vnà cum exiccante, trahentẽ quoque facultatem obtinet. Crocodilorum verò & sturnorum qui solam oryzam comederint, abstergentem exiccantémque vim habent vtranque moderatam: & multo moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum.

E Sordes hominum siccantis facultatis est, habétque caliditatis aliquid: sordes verò quæ lanis ouium inhæret, ex qua œsypum, vt vocant, conficiunt, vim habet concoquẽdi butyro similem: habet verò etiam parum facultatis digerentis.

Carnes viperarum digerentem & siccantem valenter vim habent, simúlque moderatè calfaciũt: properat enim earũ vis, vt videtur, ad cutim, per eam videlicet euacuans excrementa quæ sunt in corpore. Quibus ergo mali succi
F copiosè in corpore redundant, magnus pediculorum numerus exoritur, & à cute squama abscedit, ac decidit extima cuticula, ad quã retinẽtur crassi terreiq; humores, qui ad cutem protruduntur, à quibus scabies, lepræ, atque elephantiases exoriuntur.

Cochlearum caro contusa prius in mortario; deinde læuigata, maximè exiccans fit omnium partium quæ humiditatem excrementitiam habent, atque adeò vt hydropibus etiam conueniat.

Adeps à pinguedine differt quòd sit crassior. Quamob-
G rem animantib⁹ quorum tota natura magis terrestris est, adeps prouenit: quemadmodum iis quorum est humidior, pinguedo. Proinde pinguedo igni admota celeriter liquescit: eliquata verò nõ facilè cõcrescit: adeps nõ facilè liquescit, & fusus celerrimè coit, multóque pinguedine durior videtur. Sus ergo bene habitus multam habet pinguedinẽ propter naturalem tẽperaturæ humiditatẽ. Boues autem & capræ, & cætera huius generis cornigera, plurimũ adipem ob siccitatem gignunt. Tu verò si vis, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem adipem ap-
H pellato, vt plerique medici solẽt. Simili quoque modo pinguedinem nominare tibi licebit. Cæterùm adeps suillus est omnium ferme aliorum humidissimus, ac proinde vicinã oleo vim actione sua possidet: sed oleo magis emollit & concoquit, ob eámque causam cataplasmatis quæ

ad inflammationes valent,commifcetur.qui vero mordicationes fentiunt aut in recto inteftino,aut in colo,iis potius caprinum adipem quàm fuillum inijcimus, nō quòd acrimonias magis obtundat, fed quòd caprillus ob craffitiem celerius concrefcat. Porrò ob effentiæ tenuitatem nonnulla acrimonias magis obtundunt, vbi in alto mordicatorum corporum moleftia inhæferit. Quod enim tenuium partium eft, tota corpora penetrat, & omni laniei ipfum mordicanti permifcetur.hácque ratione adeps anferinus quæ in imis corporum partibus mordicant,magis obtundit:eft etiā fuillo calidior. Inter hos medius eft gallinaceorum, & gallinarum adeps: ac calidior femper ficciórque eft mafculorum animaliū: & ex his ipfis,exectorum minus calidus eft & ficcus. mas enim caftratus eiufdē generis fœminæ femper eft fimilis. Omnis igitur pinguedinis facultas eft,vt humana corpora humectet & calfaciat.fingularum autem pinguedinū differentiæ ex maiore & minore fumuntur: fuis enim pinguedo, vt ad nos referatur,humectare largius poteft, fed non æquè excalfacere:fed talis eft calor pinguedinis fuis qualis fpectatur in nobis. Taurinus adeps eft fuillo multo calidior & ficcior. Vitulinus & calore & ficcitate eft taurino inferior, & hœdinus caprillo: fed & caprinus hircino, & taurinus leonino:is enim adeps omnium propè quadrupedū adipe maximè digerit. nam & calidiffimus,& partium tenuiffimarum eft.omnis verò adeps vbi inueterarit, feipfo fit calidior, & tenuiorum partium, atque ita ad euocandum & digerendum eft potior.

Medullæ facultas eft,vt indurata & fcirrhofa corpora emolliat,fiue mufculis,fiue ligamentis, fiue vifceribus id eueniat. optimā verò femper expertus fum ceruinam, deinde vitulinam. taurina verò & hircina acrior, ficciórque eft: ex quo fit vt duritias fcirrhofas diffoluere non queat.Non modò autem medulla ex offibus fumitur,quæ reuera medulla eft,fed etiam ex fpina,quam fpinalem medullam vocant,quæ & ficcior & fqualidior eft quàm reliqua: eft enim illa mollior & pinguior: quamobrem ego fpinalem feorfum per fe abfque illa recondo.

Capitum mænularum vftorum vis effe videtur deficcans, & non admodum acris: hoc enim alicui ex combuftis conuenit, quemadmodum omnibus communis eft exiccatio.

Cornu ceruinum & caprinum vftum & elotum ficcantis facultatis eft.

Caftorium exiccat,calfacit,& digerit: idque ei cum multis alijs medicamentis eft commune. quoniam verò eft abundè tenuium partium, idcirco eius vis maior eft quàm cæterorum quæ æquè calfaciunt & exiccant. nam quæ tenuium partiū funt medicamenta, efficaciora funt quàm quæ funt craffarum, etiamfi parem vim fint fortita, propterea quod ingrediantur, & in imas admotorum corporum partes penetrent,ac potiffimum vbi denfæ illæ fuerint, vt funt neruææ: eft igitur perfpicuum eas à caftorio vel ob hanc caufam magnopere iuuari.

Renes fcincorum bibunt quidam,vt qui penem intendant.cuius rei contrarium efficere videtur lactucæ femen ex aqua potum.

Caprinæ vngulæ cinis attenuandi vim habet:afininæ verò,ftrumas digerendi,fi oleo fubigantur:fi verò ficcus fuerit infperfus,fanare perniones poteft.

Offa combufta valde digerentem atque exiccantem vim obtinent.

Senectam ferpentis, fi aceto ferbuerit, dentium curare dolorem quidam memoriæ prodiderunt.

Ouilla pellis recens detracta,& iis qui quoquo modo fuerint flagris cæfi iniecta,maximè omnium adiuuat, adeò vt vna die & nocte eofdem curet.

Equorum lichenas ex aceto læuigatas, ad comitiales & ferarum morfus efficaces effe nonnulli literarum monimentis confignarunt.

Telam araneарū vlcera fummæ cutis ab inflammatione tueri,funt qui fcribant.

Veterum coriorum cinis,vlcera ambufta,& quæ vocantur intertrigines,curat.

Buccinarum & purpurarum tefta combufta vim ex-

A iccandi obtinet.

Oftreorum teftā combufta fimilis facultatis eft teftæ buccinarum:fed quæ fit tenuiorum etiam partium,vel(vt dicam verius)minus craffarum.habet etiam contrahendi vim quandam.

Sepiæ tefta abfterget & ficcat non fecus quàm aliæ teftæ eorum quæ tefta conteguntur.Cæterùm in ea eft tenuitas partium præ cæteris eximia.

Lanæ cōbuftæ vim acrem calidámque habent,partium tenuitate adiuncta.

B Pili vfti æquè ac lanæ combuftæ,calfaciendi & exiccandi vim habent egregiam.

Ouorum album & tenue,eft omni morfu vacās, neque vnquam nos fruftratur: vt lac in animalibus cruditatem perpetientibus, aut fame fitique enectis, aut quæ cibis pafta funt prauis. Ouis autem vnicum ineft malum, quod eis vetuftas affert: quod faciliimè quis vitabit fi recētibus vtatur. Vfitatiffimum verò eft,ac facillimè nobis fuppetit ouum gallinarum:idcirco nihil aliorum ouis indigentes,eo vtimur: quanuis eandem cum illo naturam

C habeant. temperatura verò eius eft paulò frigidior quàm cōmoderata. Ipfe itidem vitellus fimilis naturæ eft: quāobrem ouis elixis aut affis morfus expertibus ceratis mifcetur.Eft tamen perfpicuum leuem inde differentiam ouis accedere, vt paulò magis exiccent affa quàm elixa: & quantum huius facultatis nacifcuntur,tantum etiam eius amittunt,quæ ad mitigandum valet. refrigerat enim modicè ouum,& citra morfum exiccat.

Erinacei vtriufque tam marini quàm terreni corpus totum combuftum cinerem efficit, cuius facultas abftergat,euocet,ac detrahat.

D Cochlearum combuftarum cinis egregiè ficcantis facultatis eft, quæ etiam ex combuftione caloris quidpiam acquifiuit. Cæterùm hæ non combuftæ ficcant etiam egregiè.

Cancrorum fluuiatilium combuftorum cinis æquè ac prædictus exiccat.

Gallinarum fimplex ius retinendi vim habet,vt veterum gallorum aluum fubducēdi. coquendi autem funt cum fale diutiffimé.

E Adarcion acerrimum calidiffimúmque eft, proinde ipfum per fe inutile eft. Commifcetur autem iis quæ vim eius retundunt,atque ita magni vfus redditur ad eas affectiones quibus excalfactione opus eft,foris admotum:nā intra corpus ob nimiarum virium vehementiam fumi nullo modo poteft.

Alcyonia extergunt omnia,atque digerunt,habéntque acrem qualitatem,& calidam facultatem:fed non paulo maiorem vel minorem,& in his ipfis quæ diximus,pro totius effentiæ tenuitate.

F

Ex Xenocrate,quæ buccinæ & purpuræ emplaftri modo iuuent,

Cap. III.

Huius capitis principium defideratur,medium imperfectum eft,& finis non extat.

* * *

G illitæ verò maculas quæ mulierum ora deturpant, detrahunt & detergunt. malagmatis verò modo impofitæ, ad teftium tumores tollendos,& tophos minuendos funt accōmodatiffimæ: itémque ad eos in quibus iam humores funt, aut futuri funt, * & ad omne abfceffus & tuberculi genus. Ergo fi inunguntur,fcrotum contrahūt,abfceffúfque ad diuifionem apti,abfque euidenti fenfu digerūtur. Sed efficacius eft id quod habet hoc modo: Argenti fpumæ drach.cvi.cineris buccinarum drach.xvii. olei veteris cyath. xxx. ceruffæ drachmæ xx. refinæ terebinthinæ drach.xiii.thuris drach. viii.aquæ cyath.iiii.Argēti fpu-

H mam,ceruffam,buccinas, & thus, fingillatim læuigato in mortario,tum aqua & oleo affufis diligenter omnia commifceto:& confricato, & in olla noua decoquito, continenter rudicula commifcens,ne aduratur: vbi femicocta hæc videbis,refinam,deinde thus adiicito, & ad probam

consistentiam, non tamen ad multam duritiem coques. postremo loco cinerem iniicies: vbi paululum ferbuerit, ollam ab igni auferes, & medicamentum exceptum ad vsus seruato & recondito. Hoc præter omnium opinionē facit tum ad supradicta, tum vel maximè ad maligna vlcera, & depascētia, & quæ ægrè sanescūt. Eædem buccinæ ex melle ad parotidas faciunt, quæ etiam mammas obsideant, idémque præstant ex aqua illitæ. valent etiam ad capitis vlcuscula dēsa, rubra, paruis mammis similia, quæ faui nominantur. magnæ quoque & duræ purpuræ idem quod buccinæ præstant.

* * *

Si enim solo auxilio simplicium medicamentorum omnes affectiones, quæ præter naturam nobis accidunt, curare possemus, profectò compositis medicinis nunquā indiguissemus: nunc verò nō ita res est, sed sæpenumero simplex medicamentum ad nullam rem est vtile: siquè ex calfacere corpus velimus, nullū tale nobis simplex suppetet. Est autem vnus compositorum medicamentorum vsus, quum ex iis quæ sunt eiusdē generis vehemens molli cōmiscemus, vbi nobis medium desit: alius est ex mistione eorum quæ sunt generis diuersi, quæ apta ratione conficitur. Raro enim affectionem inuenias quæ vel digerentia & repellentia solùm postulet: idcirco fit vt sæpenumero, idque statim inter initia, omnino verò paulò pòst aliquid digerens commiscere cogamur. si verò etiā vehemens dolor adsit, mitigantia indemus. Ac medicamēta quidem quæ ad vsus quamplurimos valent, súntque præstantissima, contrarias facultates in se continent: at nō nulla ex simplicibus, ne ad vsum quidem perduci sine alterius cuiuspiam admistione possunt: veluti quum medicamētum parandum est quod agglutinandi vim habeat.

Cætera periere.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber vicesimus quartus: in quo habetur totius humani corporis dissectio.

Iohanne Baptista Rasario Nouariensi Medico interprete.

Ex Galeni commentariis, de cerebro, atque eius membranis, Cap. I.

Cerebrum diligenter commodéque nudādum in primis est: quod vbi feceris, membranam duram iuxta mediam ipsius longitudinem multo crassiorem videbis, atque ita ad aliquē locū vsq; descendentē, qua potissimum parte media caluariæ suturarum habetur: eodémque modo sub sutura labdoide B crassam membranam duplici plexu firmatam simul & cerebrum aliquatenus ingredientem cōspicies. Venæ quoque per ipsam vtrinque singulæ iuxta suturæ labdoidis latera excurrūt. Vbi verò hæ in idem inter se cōuenerint, is locus est fere altissimus eorum qui in orbem circumiacent: nec etiam æqualis ab eo tum anterior tum posterior cerebri pars existit, sed anterior est multo maior. Verùm ad id quod habetur elatissimum, accedit etiā altera crassæ membranæ cōduplicatio, vt aliarum partium omniū C quæ cerebrum in orbem comprehendunt, crassitie quadrupla esse videatur: quinetiā tertia alia vena præter duas antedictas, per longitudinē porrigitur, in anteriora excurrens. Quid enim aliud quàm venam appellabis eiusmodi vas quo sanguinem contineri appareat? Videbis autem ipsas cauitates non habere venæ tunicam quæ simul per ossa capitis ascendat: sed quumprimùm venæ caluariam attingunt, crassam membranam ibidem duplicari, internámque regionem instar fistulæ sinuatā in vasis formam, D sanguinem recipere, & qualem acceperit conseruare. Vbi verò duæ venæ inuicem congrediuntur, eam regionem Herophilus ληνὸν, hoc est torcular, nominauit. ea porrò quam ipse sic vocat, magis profunda: altera verò venarū exiguarum torculari incumbentium congressio in superficie est sita: quæ prope crassam membranam non secus est facta. Cæterùm hic processus in ea parte oritur vbi sutura labdoides squamatis ossibus connectitur. At tenuis membrana stabilit simul ac tegit cerebrum, & præterea E vasa quæ in ipso sunt, ligat omnia. Est autem similis secūdis fœtuum, & animalis mesaræo: siquidem vtrunque horum ex multis arteriis atque venis sibiipsis propinquis, & membrana tenui intermedia spatia contexente factum est, ad eundémque modum membrana omnes cerebri arterias & venas connectit: eáque non modò cerebrum complectitur, verumetiam in profundum eius

A sese insinuat, ac in omnes partes peruadit, totúmque pertexit, ac quoquouersus se ad internam vsque ventriculorum capacitatem extendit. Est etiam cerebri tegumentum crassa membrana: aut potius non simpliciter tegumentum nominari debet, sed quoddam veluti propū gnaculum propulsandis caluariæ offensionibus obiectū. at tenuis membrana innatum eius operimentum est: crassa enim ab eo seiuncta est, tantū vasculis excidentibus cohærēs. Itaque tenuis mēbrana prius, deinde verò dura, fuit B locata, quæ quanto osse est mollior, tāto est tenui durior: quanto verò tenuis est hac mollior, tanto cerebrum est tenui mollius. Quibus quidem fit rebus vt choroidis membrana innatum cerebri operimentum sit, vt in animali corium. Huius præterea crassa non est illa quidem innatum operimentum, sed multis tamen locis adhærescit. Ipsius rursus crassæ integumentum est os extrinsecus circundatum, quod κράνιον appellant, quòd quasi κράνος, *hoc est galea* quædam superiaceat: sed quum natura connatam cra- C nio membranam facere non posset, multa vincula ad eius securitatem est machinata. Quænam inquā hæc sunt vincula? ab ipsa mēbrana exoriūtur tenues membranæ quædam. viæ autem, vt foras erumpant, suturæ capitis sunt. Hæc enim vincula extenduntur, singula versum cranii partem sibi directam, vnde originem traxerunt, atque inde progressa, sibi mutuò concurrūt, & decussantur, & coalescunt, & planè in vnum conducuntur, communémque ex seipsis omnibus membranā procreant, quæ περικράνιος D nominatur: hæcque ipsa crassa membrana cranium succingit, ac cerebrum dilatando tum accedit, tum recedit, in media regione quæ inanis est. Ipsum verò cerebrum substantia est neruis simillimum, quorum erat futurum principium, nisi quòd illis est mollius: ac mollius quidem anterius, durius verò posterius, quod ἐγκεφάλιον καὶ παρεγκεφαλίδα etiam anatomici nuncupāt: quæ dura membrana duplicata dirimuntur, & per solum meatum, qui sub capitis vertice est, ac per corpora meatum ipsum ambientia con- E iunguntur. Ventriculi autem cerebri duo sunt anteriores, inspirationem expirationémque & efflationem ex cerebro facientes, quod alibi demōstrauimus: vbi etiam probatum à nobis est, eosdem prius conficere, ac præparare spiritum animalem cerebro, & etiam infernis eius partibus quæ ad nares spectant, olfaciendi instrumentum esse, & simul veluti ductus & canalis ad excrementorum effluxionem accommodati vicem præstare. Vnus autem

ventriculus in cerebello eſt,qui ſpiritum animalem in anterioribus ventriculis confectum trāſſumit:quamobrem vnum meatum ab iis ventriculis in hunc pertinere fuit neceſſe.Quocirca meatus qui ab anterioribus ventriculis in ipſum prorumpit, maximus conſpicitur, per quem ſolum parencephalis eſt cum cerebro connexa. Sic enim vtranque partem appellare Herophilus conſueuit, & poſteriorem partē παρεγκεφαλίδα vocat.Quum igitur cerebrū, (vt antè diximus)à parencephalide craſſæ membranæ duplicatione ſit diremptum, ipſúmque oporteat aliqua ex parte illi coniungi,vt antè dictum meatum generaret, in vnum prius locum vtroſque vētriculos terminauit:quem etiam quartum totius cerebri ventriculum aliqui anatomici vocant : ex hac nanque cauitate profectus meatus, ſpiritúmque ea contentum excipiens,parencephalidi trāſmittit.Pars autem cerebri quæ ſupra cauitatem eſt, veluti domus tectum quoddam in cauæ ſphæræ ſuperficiem circumacta, non immeritò videtur appellata καμάριον καὶ ψαλιδοειδὲς, quod huius generis ædificia architecti καμάρας καὶ ψαλίδας, *hoc eſt teſtudines & fornices*, ſolent nominare. Corpus verò hoc quod ad principium meatus eſt ſitum, qui ventriculum medium cum poſteriore cerebro coniungit, quod ab anatomicis κωνάριον appellatur,ſubſtantia quidem eſt glandula,figura autem eſt cono perſimile,vnde ei nomen eſt ductum, háncque glandulā cono ſimilem,magnæ venæ diuiſionem opplētem, à qua omnes fere qui in anterioribus ventriculis ſunt, plexus choroides conflantur, in eundem vſum in quem reliquæ glandulæ venarum diuiſionem firmantes, factam fuiſſe arbitror.Epiphyſis verò quæ per totum meatum extenditur vermi ſimilis, ſpiritus tranſitui præeſt ac dominatur: cuius ſanè poſitio & natura & cōmunio cum vicinis partibus,ſic habet:Ex vtraque meatus parte tenues ac prælongæ ſunt cerebri eminentiæ,quæ γλουτία,*hoc eſt paruæ nates* appellantur: quarum cnocurſum, hominum femoribus inter ſe coniunctis præcipuè comparares. ſunt etiam qui διδύμοις *id eſt teſticulis*,eas aſſimilent, & didymia nominent.Nonnulli verò corpora conario vicina vocant didymia:quæ verò deinceps ſequuntur, glutia. ſiniſtræ igitur dextræque meatus partes, horum ipſorum ſunt corpora: ſuperiores verò à tenui quadam membrana, non tamen imbecilla, operiuntur, quæ vtrinque glutiis coniungitur. quæ quidem membrana ad poſteriorem vſque ventriculum exporrecta,finis inferior eſt epiphyſeos vermi ſimilis,quæ nihil habet didymis & glutiis ſimile: etenim ipſa variè articulata eſt.hæc autem vbique ſunt ſimilia,ſed nō vbique compoſita.nam præterquàm quòd variè articulata hæc epiphyſis eſt,videtúrque ex quamplurimis particulis per tenues membranas cōnexis compoſita, id quoque habet præcipuum vt connexa eius ac tenuis ſit ad ventriculum poſteriorem extremitas, quo loco in ſuperiacentem membranam deſinere eam diximus.Inde autem aucta paulatim atque amplificata, dorſum habet glutiorum diſtantiæ propemodum æquale:quamobrem longa ſecūdum meatum exporrecta,ipſum totum perfectè obſtruit: retro autem in orbem reflexa,membranam ſuis conuexis partibus connatam ſimul ita abſtrahit, totúmque meatū tantum aperit quātum ipſa retro ceſſerit. Quum enim reflectendo in ſphæræ modum fiat rotunda,& in ſeipſa cōſideat, quātum minuitur longitudo, tantum latitudo adaugetur: quocirca conſentaneum eſt vt ea paululum reflexa,&ideo paulo magis amplificata,fines eius inferiores in ſolas meatus partes, quæ ad baſim ſunt, quæ anguſtiſſimæ ſunt,ingredi nequaquam poſſint:at ſi fiat maior refractio,& ob id latitudo augeatur, maior etiam meatus portio aperiatur: quoniam ſemper tantum aperitur quantum conuexitas in ipſum ingreſſura cōtinuò minuitur. Natura autem eam dorſis glutiorum ligamentis adnexuit,quæ diſſectionum periti vocant tendones, à quibus vtrinque conſtricta & coërcita ſic continetur vt errare non poſſit. Porrò natura magnam curam adhibuit vt excrementa cerebri excernātur: quum enim eorum ſit duplex genus, vt alia ſint tanquam vaporoſa & fumoſa, quæ ſuapte natura in ſublime feruntur, alia verò tanquam aquoſa & limoſa, quæ ſuo impetu deorſum ferūtur, duplices quoque ipſorum excretioni meatus adhibuit, atque eos quidem qui leuia excrementa erant vacuaturi, in altum adduxit : qui verò grauia & deorſum répentia,decliues effecit. Caput enim omnibus corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſt ſuperpoſitum. idcirco fit vt quū omnia quæ à partibus ſubiectis ſurſum efferuntur, fuliginoſa ac vaporoſa excrementa caput excipiat, ei multas tranſpirationes natura machinata ſit,ſimul quidem os capitis efficiens fiſtuloſum, ſimul etiam ſuturis, quas vocant, variè coarticulatum, per quas vaporoſorum & fumoſorum excretiones fierēt, quæ nec ſemper perſpicuè cerni poſſunt, nec quum in toto corpore,nec quum in capite fiunt,vtpote quæ præ tenuitate interdum nos lateant. Cæterùm decliues cerebri meatus tum per palatum in os, tum per nares,conſpicuis magníſque orificiis, ſenſui manifeſta craſſáque excrementa eructant. Ac duorum quidem meatuū, qui in nares pertinent, fabrica eſt huiuſmodi : Ipſa dura membrana quæ cerebrum contegit, inſtar cribri eſt perforata : atque etiam magis variè perforata ſunt oſſa quæ ſunt ei præpoſita, & quemadmodum ſpongiæ, neque rectà ſibiipſi meatus reſpondent, neque recti planè ſunt omnes,ſed plerique ſunt tortuoſi, atque anfractibus pleni, vt alia quædam longa circuitio longúſque error prius cōficiendus ſit ei,quod per eos ad cerebrum ſit peruenturū. Quamobrem fit vt neque aliud quidpiam durum corpus extrinſecus cerebro incidat, neque aër frigidus nobis inſpirantibus rectà in cerebri ventriculos ſeſe ſincerus inſinuet. Poſtquam autē ſemel hæc propugnacula ſpōgiis ſimilia, quæ ab anatomicis à cribri ſimilitudine, ἠθμοειδῆ vocantur,tutelæ ipſius cerebri cauſa extiterunt,etiam trāſpirationem per ipſa perfici neceſſe fuit. nam per inſpirationem odorum fit dignotio:per expirationem verò excrementorum expulſio, in huiuſmodi actionibus impetus motionis ipſius ſpiritus, multa eorum quæ pertranſire per ſe non poſſunt, vnà ſecum attrahit. Ex aliis verò duobus meatibus qui ad palatum perueniunt,alter ex profundo medii cerebri ventriculi profectus, fertur deorſum:alter verò emergit quidem à meatu qui cerebrum parencephalidi connectit, ſed ad cerebrum deorſum obliquus fertur. Quūprimùm verò in idem inter ſe conuenerint, locus quidam communis vtroſque excipit cauus ac decliuis,cuius labrum ſupernū eſt circulus abſolutus : inde autem ſemper magis ac magis arctatus, deſcendens in ſubiectum adenem inſeritur amplæ ſphæræ ſimilem, qui manifeſtam ipſe quoque cauitatem habet. Hunc autem excipit os cribro cuidam ſimile,per quod via craſſiorum incrementorum in palatum eſt facta. Vtilitas verò ſingulorum inſtrumentorum quæ viæ ipſi inſunt, eſt cauitas quæ meatus excipit, quam nonnulli à figura πύελον, *hoc eſt peluim*: nonnulli verò ab vſu, χοάνην, *hoc eſt infundibulum*, nominant : quæ, ſupernis quidem partibus quaſi ciſternæ cuiuſdam vſum præbet, infernis autem, vt etiam nomen ipſum indicat, infundibulum imitatur: parte autem decliui meatum habet ſenſibilem vſque ad ventriculum adenis. Quoniam autem hoc cerebro ſupernè coniungi oportebat, infernè autem in adenem inſeri, iurè factum eſt vt membranoſum extiterit. Ergo portio membranæ tenuis protenſa hoc corpus peluis conſtituit. Quem verò plexum retiformem vocant,maximè omnium quæ illic ſunt,admirabilem, ibi eſt conſtitutus,complectens in orbe adenem ipſum, & retro longiſſimè pertingens. toti enim propemodum cerebri baſi hic plexus ſubiicitur : éſtque non ſimplex rete, ſed eiuſmodi vt ſi vulgaria piſcatorū retia plura alia aliis accumulata ſuperiniicias. Naturali autem huic reti hoc ipſum ineſt vt alterius replicationes alterius replicationibus ſint connexæ, neque ex eis ſeiunctum vllum capere queas. Quum enim omnia continua ſerie connexa inter ſe ſint, efficitur vt id vnum quod ceperis,alia conſequātur. Non eſt autem ex quauis materia confectum,ſed maximam portionem earum arteriarum quæ à corde ſurſum ad caput feruntur, natura materiam huic admirabili plexui ſubiecit : nam exiguæ propagines quædam ab ipſis in collum ac faciem, partéſque externas capitis abierunt : reliquum autem omne, vt à principio fuit, rectà per thoracem & collum ſublime ad caput fer-

tur, excipitque amicè, quæ ea parte eſt, cranii portio, & aperto in ſe foramine intra caput ſine moleſtia deducit. excepiſſet autem & craſſa membrana, erâtque iam perforata rectà ad illarum impetum:& opinari ex iis omnibus quiſpiam potuiſſet,ipſas ad cerebrum properare,ſed non ita erat:nam cranium prætergreſſæ medio inter hoc & craſſam membranam loco,primùm quidem in longas ad modúmque exiles arterias diuiduntur: deinde verò pars earum in capitis anteriora ,aliæ in poſteriora, aliæ ad læuam, aliæ ad dexteram inter ſe mutuò complexæ feruntur,vt aliam de ſe opinionem faciant, quaſi itineris ad cerebrum oblitæ videatur. Verùtamen non ita ſe res habet: nam rurſus ex multis illis arteriis,velut radicibus in truncum coaleſcentibus,alia coniugatio arteriarum naſcitur, ei quæ initio à corde ſurſum ferebatur æqualis: atque eo modo per craſſæ membranæ foramina ad cerebrum ſubit.Cæterùm quodnam tandem hoc miraculum ſit,dictũ eſt antè quamſæpiſſime.Vbi enim natura diligenter materiam conficere vult,diuturnam ei moram in coctionis inſtrumentis parat.Quocirca quum ſpiritus animalis qui in cerebro eſt,magis exquiſita indigeret confectione,plexum retiformen natura flexuoſiorem effecit. Totũ enim cerebrum iis arteriis multifariam diuiſis eſt pertextum: & multæ ipſarum diuiſiones in eius ventriculos deſinũt, vt etiam venarum ex vertice ipſius deſcendentium:ex oppoſitis enim locis arteriis occurrunt, & in omnes eodem modo cerebri partes,atque adeo in ventriculos diſtribuũtur. Hac ſuperuacanea quidem excernũt,ſanguinem verò continent:quemadmodum arteriæ ſpiritum maximè omnium reſpirant,qui longo tempore in eis cõtẽtus ac cõfectus,in cerebri ventriculos incidit. Atque à corde ſurſum per thoracem ac totum collum,venas & arterias vſque ad caput natura perduxit,inde arterias ad retiformen plexum vt diximus: venas autẽ ad ſummum capitis verticem intra cranium perduxit, vbi craſſa membrana duplicata intra ſeipſam mediam venas recipit.

De cerebri diminutione, Cap. II.

CErebri imminutio(quemadmodum Hippocrates author eſt)in caluefcẽtibus efficitur,vt oſſa ſincipitis fiſtuloſiora tenuioráq; cæteris,& ſuperadiacentia,ob cerebri defectionem exareſcant,quum ad ea vſque cerebrum non pertineat,neque ea poſſit attingere:ſubſidet enim,& depreſſum in ſuam baſin concidit. His autem oſſibus reſiccatis conſequitur vt ipſa quoque prætenta cutis inareſcat,quæ quidem in caluis vel ipſi ſenſui mirum in modum ſicca apparet. Quum igitur cerebrum valde ſiccum factum eſt(vt quibuſdam in extrema ſenectute contigit) tunc etiam neruorum exortus inareſcere eſt neceſſe:quã obrem neque perinde vident ac prius,neque audiunt,neque aliud quicquam aut ſenſibus aut motibus qui àvolũtate proficiſcuntur,valenter perficiunt: ſed omnia earum actionum inſtrumenta per quæ prius fiebant,exoluta,infirma,debiliáque redduntur.

De ſpinali medulla, Cap. III.

SPinalis medulla duas membranas habet craſſam & tenuem,à membranis cerebrum contegentibus exortas, quibus eſt etiam coniuncta:ſed his tertium corpus extrinſecus eſt obductum,veluti operimẽtum quoddam, & propugnaculum medullæ ipſius,quod initium exortus à capitis coronis ducit. Eius natura eadem eſt cum natura ligamentorũ, * quatenus ex oſſe perinde ac ligamentum eſt confectum:quanquam hoc colligat quodammodo totam faciem in corpus pertinens duplicatum intermediis earum regionibus. Simile porro eſt tum craſſitudine,tum colore,tum duritia,craſſæ membranæ. Sectum verò hoc ligamentum,ſiue per lõgitudinem, ſiue per latitudinem, ſiue vtroque modo,nihil noxæ animãti affert: quemadmodum etiam ſi dura membrana ſecetur, nullum detrimentum animal ſentiet: quinetiam ſi medullam ipſam ſpinalem per longitudinẽ ſecueris, nihil damni inuehis. vterque enim neruus qui ex coniugatione oritur ex ſpina li medulla,obliquus per vertebrarũ cõpages exoritur, vt dexter in dextram, ſiniſter in ſiniſtrã partẽ vergat.Sin autem ſectio obliquè adhibeatur,tum animalis partes motu priuantur, quæcunque principium neruorum in eas

A pertinentium habent infra ſpinalis medullæ ſectionẽ.Idcirco fit vt ex neruorum diſſectione facillimè poſſis dignoſcere quænam affectiones ex cuiuſque partis medullæ ſpinalis ſectione conſequantur.Nunc verò tantummodo addam, ſi ſectio in ea parte fiat quæ eſt inter caput & primam ſpinalis medullæ vertebram media,quã membrana finem poſterioris cerebri ventriculi contegens inciditur,animal ſtatim totius corporis vires & ſenſum amittere. quam etiam partem in tauris, ab iis qui boues immolant,videmus præcidi. At ſectio quæ poſt primam verte- B bram fit,eadem inducit ſymptomata, non quia ſolùm eũ ventriculum contingat, ſed etiam quia & artus omnes animantis diſſoluit,& omnem præterea reſpirationem adimit. Idem quoque eueniet ſi eam quæ eſt poſt ſecundam, tertiámque & quartam vertebram ſecueris: ſi modò eam ita diligenter præcidas vt neruum qui in eius compage eſt, & ad quintam vſque vertebram propagatur, incidas: ſed colli initium animalibus ita diſſectis mouetur. At ſectione quæ in ſpina poſt quintam vertebram fit, cum cæteræ pectoris partes diſſoluuntur, tum verò ſeptum tranſ- C uerſum ferme innocuum ſeruatur,& excelſi muſculi parũ quippiam offenduntur. At quæ poſt ſextam fit, ſuperiores quidem pectoris muſculos pari modo lædit,ſeptum verò tranſuerſum minus quàm ea quam modò diximus: quæ deinde poſt ſeptimam,atque etiam magis quæ poſt octauam,nullam omnino fert motioni ſepti tranſuerſi noxã, & ſublimium muſculorum, & colli etiam totius motui nihil fere nocet: at muſculorum intercoſtalium aufertur motus omnis, facta in omnibus colli vertebris ſectione. Et quemadmodum facta ſpinalis medullæ ſectione poſt D primam colli vertebram,totius thoracis motus amittitur, ita etiam omnis intercoſtalium muſculorũ actio deperditur.omnino verò paululum eius ſeruatur,facta in ſecundo intercoſtali ſectione. atque ita proportione deinceps ſemper fit vt intercoſtales muſculi qui ſupra ſectionem ſunt,actionem ſuam obeant, inferiores verò reſoluantur.

De oculis, Cap. IIII.

IN vtrunque oculũ productiones à cerebro immittuntur:quæ dum per oſſa tranſeunt,cõpactæ quidem ſunt, quò ab iniuriis ſint tutiores: ſed quumprimum ad oculos E ipſos peruenerint, ſolutæ iterum atque amplificatæ, & in orbem,inſtar tunicæ,humorem vitreũ complexæ, in cryſtallinum humorem inferuntur, qui quidem cryſtallinus humor eſt primum videndi inſtrumentum: iſque albus, ſplendens,clarus, & purus eſt factus: ſiquidem hac ſolum ratione futurum erat vt à coloribus immutaretur: at nutriri ab ipſo ſanguine planè non licebat, vt qui multum ab eo qualitatibus differret:ſed alimentum quoddam familiarius poſtulabat:id quod ei nimirum contigit: comparatúmque ei à natura fuit alimẽtum accommodatum, F humor vitreus, qui quanto craſſior eſt ſanguine & magis albus,tanto ipſe à cryſtallino tum craſſitie tum perſpicuitate ſuperatur. Neutri autem horum humorum vena eſt: ex quo perſpicuum eſt,vtrunque per traſſumptionem nutriri, cryſtallinum à vitreo, & vitreum à corpore ipſum ambiente, quod ex cerebri portione ſupernè deſcendente conflatum eſt: idque nonnulli tunicam retiformem vocant,quòd figura ſit reti ſimilis. Cæterùm tunica non eſt nec colore nec ſubſtantia: ſed ſi exemptum ipſum ſepoſueris,& in vnum aceruum conieceris, tibi planè cerebri G portionem quandam exemptam videberis intueri. Eſt autem eius vtilitas prima quidem ac maxima, propter quã ſupernè fuit demiſſa, vt cryſtallini humoris alterationes ſentiat:præterea verò vt humori vitreo alimentum aduehat & afferat, quippe quæ arteriis ac venis multo pluribus,& quàm ſuæ moli conueniat,maioribus,plena conſpĩcitur. Quinetiam ex ipſa choroide tunica,quæ corpus hoc retiforme continet,tenues quædam productiones, & araneis ſimiles,ad ipſum extenſæ, ligamenta illi ſimul fiunt, ſimúlque alimentum afferunt:nam & hæc ipſa choroides H tunica plurima vaſa habere in ſe tota conſpicitur. Hanc igitur ipſam vtilitatem hæc tunica præbet: eſtque tunica reuera,& corporibus ſubiectis operimentum atque amiculum, & huic etiam tunicæ principium eſt membrana tenuis quæ cerebrum ambit.Quúmque in ſertio prædicta

in medium humorem cryſtallinum, qui rotundus eſt, ex
omni parte ſit facta, abſolutus circulus neceſſariò eſt con-
fectus, qui certè maximus in cryſtallino eſt, & ipſum in
duo diſtribuit. ad eundem hunc circulum conſentaneum
erat humorem vitreũ motu vlteriore inhibere: quocirca
medius vehitur in ipſo cryſtallinus, tanquam ſemiſecta
quædam ſphæra in aqua. Atque etiam parte alia interna,
quæ eſt velut ipſius cryſtallini hemiſphærion, ſecuritatis
gratia ea coniunxit vnus circulus, quem antè diximus ma
ximum eſſe eorum qui in cryſtallino inſunt: éſtque termi
nus vtriſque communis, ligamentúmque his ipſis, & præ-
terea corpori retiformi, & quarto choroidi tunicæ effici-
tur. Hæc enim tunica inter ea eſt robuſtiſſima, & quæ ipſa
ſtabilire maximè queat & tegere: ſed quemadmodum ad
illa tuenda ſatis firma erat, ita ad ſeipſam tuendam non e-
rat ſatis, & circumiacentium oſſium duritiam ferre citra
noxam non poterat. Vt igitur in cerebro, ita hîc quoque à
craſſa membrana circumuehitur, diſtátque ſanè hæc tuni
ca ab ea in omnibus partibus, ſoliſque vaſorũ productio-
nibus ipſi connexa: in eo tamen circulo prædicto qui in
cryſtallino ineſt, coniungitur: & quinta præter quatuor an
tedictas, in vno hoc loco hæc eſt coniunctio, quæ ſubie-
ctis omnibus cõmoditatem non mediocrem affert. Du-
ra igitur membrana toti choroidi eſt applicata, hæcque
rurſus retiformi & cryſtallino: illi quidem per ipſum to-
tum, huic autem per ſolam iridem. Itaque per corpora me
dia humor vitreus tunicæ omnium extimæ coniunctus
eſt, molliſſimæ duriſſimus. Huic eidẽ circulo ſexta quæ-
dam tunica extrinſecus propè accedit in duram tunicam
inſerta, in qua muſculorum oculos mouentium apone-
uroſes ſunt. Septima autem præter has alia eſt perioſtii in-
ſertio, quæ ſimul totum oculum cum oſſibus colligat, ſi-
mul autem mouentes ipſum muſculos tegit. Quin tibi
membranam hanc etiam ante diſſectionem licet intue-
ri, albam ſanè, prout etiam cernitur: deſinentem verò in
circulo, vbi & aliæ omnes ſubiectæ ſunt, & vbi album ni-
gro coniungitur, qui ſanè locus iris nominatur, eámque
nonnulli coronam vocant. Si hæc probè diuiſeris, & nihil
confundens cõſideraris, circulos ſeptem videbis ſibiipſis
deinceps inſidentes, craſſitie tamen coloréque diſcrepan-
tes, vt ne, ſi velis quidem, hunc locum aliter quàm irim,
queas appellare. Ad mediam igitur vſque humoris cry-
ſtallini regionem ſeptem circulos ſibiipſis illic incũben-
tes ac cohærentes, oratione iam perduximus: quod autem
id ſequitur, maximè admiraberis. Vt enim cryſtallinus hu
mor propria ſenſibilia inquiſitè ſentiret, ſimúlque tutò
conſeruaretur, corneam tunicam valde craſſam, & minus
denſam quàm vſus poſtulabat, denſiorem ſimul ac tenuio
rem natura cœpit producere: tum paulatim promouens,
partem eius maximè mediam longè tenuiſſimam ac den-
ſiſſimam effecit: ac tibi quidem cornibus in tenues partes
diſſectis, ſimilis aptè videbitur: vnde etiam ei nomen à
cornu ſimilitudine conuenire exiſtimantes, corneam tu-
nicam appellauerũt. Hæc igitur cornea tunica, tenuis, du
ra, & valde denſa facta, protinus vtique ſplendida erat fu-
tura: cuiuſmodi ad ſplendorem tranſmittendum eſſe poſ-
ſet opportuniſſima, nõ ſecus quàm cornua accuratè dera-
ſa atque extenuata. Choroidem verò tunicam, quæ à te-
nui membrana producitur, natura multis partibus nigrã,
multis fuſcam, multíſque cæruleam effecit, eámque ab i-
ride vnà cum cornea promouit, cum vt corneam ſua vi-
cinitate aleret, tum vt prohiberet ne cornea quæ dura eſt,
humori cryſtallino incideret, ac denique ſpectaculum fo
ret, quod aſpectui laboranti remedio eſſet: quod in cauſa
eſt (vt ego quidem puto) vt omnes quum lucis ſplendore
offendimur, natura ducti palpebras repentè claudamus,
ad innatum nobis remedium properãtes. Atque ego qui-
dem non poſſum non vehementer admirari hunc cæru-
leum colorem quo hæc tunica tincta eſt: nec minus eo ad
miror aſperitatem quæ intus à tunica humorem vitreum
contẽtura nutritur. Quũ enim hæc humida ac mollis in-
ſtar ſpongiæ ſit, humorem cryſtallinum contingens, to-
tius tunicæ vicinitatem ipſi innoxiam præſtat. quo adhuc
multò magis externam eius denſitatem demiror, qua du-
ram tunicam corneam contingit, ne ipſa à cornea quic-

A quam læderetur. Sed præterea magis admirabile eſt tuni-
cæ huius foramen ad pupillam. ibi enim tunicam cæru-
leam vueam, quam ita appellant, opinor, acino vuæ læui-
tatem eius externã & aſperitatem internam cõparantes,
pertudit: & quà dũtaxat hoc foramen eſt, nulla tunica alia
eſt inter corneam & cryſtallinã media, ſed veluti per cor-
nu tenue admodum atque album, ſplendor internus cum
externo communicat & commiſcetur. Et ne per hoc fora-
men cornea tunica aliquando cryſtallinum humorem cõ
tingeret, opifex noſter prouidit, ſimul portionẽ hanc cor-
B neæ foras longius abducẽs, ſimul autem humorem quen-
dam tenuem & ſincerum, qualis in ouis cernitur, cryſtal-
lino circunfundens, ac tertio præter hæc, ſpiritu æthereo
ac ſplendido omnem pupillæ implens regionem: de quo
quidem ſpiritu in commẽtariis de aſpectu ſatis diximus,
& quàm lucidus ſit, & quàm maximũ præcipuúmque ad
oculorum actionem momentũ afferat, demonſtrauimus.
De humore verò ex his poteris intelligere, eum non mo-
dò ad implendum inane ſpatium, verumetiam ne humor
cryſtallinus, ac portio vueæ interna exiccetur, maximè ne-
C ceſſariũ eſſe: ſi tamen prius percipias, in compũctionibus
ex copioſiore eius euacuatione, oculos lædi: & affectio-
nem quæ glaucedo à medicis nominatur, eſſe ſiccitatem,
ac nimiam humoris cryſtallini concretionem, & cæcita-
tem maximè, præ omnibus morbis qui oculis accidunt,
inferre. Atque hæc quidem omnia admirabilem quandã
prouidentiam arguunt, & eorum maximè innatum cry-
ſtallini humoris amiculum: nam ea tunica eſt tenuibus a-
raneis tenuior atque candidior: & quod etiã maius eſt, nõ
D eſt toti humori cryſtallino prætenſa, ſed quæ eius pars vi-
treo humori coniungitur, prorſus ſine munimento eſt, ac
tunicæ expers. ea enim parte humores cõiũgi inter ſe erat
melius. quæ verò eius pars omnis extrà prominet, tãgitq;
vueam, tenuem hanc lucidámque tunicam eſt induta: at-
que etiam ipſius pupillæ imago in ea, veluti in ſpeculo
quodam, conſiſtit: ſiquidem tunica hæc leuis eſt, & ſupra
omnia ſpecula fulgens. atque ita videndi inſtrumentum
ex omni parte à natura fuit exornatum. Neruos autem
ſenſificos à cerebro ad oculos deſcẽdentes natura prius in
E tra cranium coniungens ac reflectens, ipſorúmque mea-
tus exiguos vniens, & figuram X literæ ſimilem faciens,
poſtea vtrũque rurſus ad ſupernæ rectitudinis productio
nem ad oculum produxit, vt ſpiritus qui à cerebro ad v-
trunque oculum proficiſcitur, ſiquando eorum alter clau
ſus fuerit, aut omnino mutilus, in alterum planè commea
ret. videndi enim facultate eo modo duplicata, acrius e-
rat viſurus.

De naſo, Cap. V.

F QVum naſus in medio ſeptum, duóque foramina ſa-
tis conſpicua habeat, quæ cernuntur & in ſingulis na
ribus ſingula, ſcire conuenit, eorum vtrunque ſupra me-
dia naſi loca in duas partes eſſe diuiſum: quarum altera
pars intima oris excipit, altera recta, vt à principio fereba
tur, ad cerebrũ conſcendit, vbi ſunt exortus anteriorũ ce-
rebri ventriculorum: qua etiam parte oſſium colli ſimi-
lium eſt ſitus. membrana autem craſſa, quæ oſſibus hiſce
ſubſternitur, minutis eſt foraminibus traiecta, per quam
primam cerebri excrementa craſſiora tranſmittuntur, vt
mucus & deſtillatio primùm per craſſam membranam
G egreſſæ, poſtea verò per oſſa coli ſimilia traiectæ, denique
in ipſas nares incidunt. Sed dum hæc ita defluũt, pars eo-
rum in os per ea foramina quæ à naribus in ipſum dixi-
mus pertranſire, quandoque delabuntur: naſi autem fora-
minibus quæ & recta ſunt, & ad oſſa colo ſimilia aſcen-
dunt, itémque iis quæ obliqua ſunt, & in ipſum os deſine-
re diximus, tunica exãguis craſſior quàm mẽbrana ſub-
ſternitur: quæ ei tunicæ continua eſt quæ totam oris cir-
cunferentiam internam, linguámque, & fauces, & laryn-
ga, & aſperam arteriam, & gulam complectitur. Facta autẽ
H in ore perforatio in palato eſt, ne principium inſpiratio-
nis rectà ad aſperam arteriam fieret: ſed deſtuxio quædã
eſſet, ac veluti ambages priuſquàm ſpiritus ad arteriã per-
ueniret, ne quum ambiens nos aer nimis ſit frigidus, pul-
mo aliquo tempore refrigeraretur, & ne admixtæ moles
pulueris aut cineris, aut alterius eiuſmodi ad arteriam vſ-

que peruenirent,ſed in illis flexibus corporibus humidis & mollibus prius inciderent.

De odoratus inſtrumento, Cap. VI.

ODoratus autem inſtrumentum quo res quæ ſub odoratum cadunt diiudicamus, primo quoque intuitu naſus eſſe videbitur. ac quum ore quidem inſpiramus, naſumque obturamus, nullum odorem ſentimus: quumprimum verò naribus apertis ſpiritũ trahimus,ſentimus.Nulla verò fieri videtur odorum dignotio ſine inſpiratione, etiamſi quandoque nares vapore qui vehemẽtiſſimam vim habeat,expleantur. ex quo fit vt ſiquis in parua domo ſuffitum ex bitumine aut caſia faciat, eámque vehementiſſimo odore repleat, deinde ingrediens eũdẽ naribus excipiat, & attrahere per longum temporis ſpatium conetur,huiuſce rei veritatem intelligat: ſiquidem eo tantùm tempore odorem percipiet quo ſpiritum attrahet:reliquo verò nullum ſentiet, quanquam nares vapore ſunt repletæ. quamobrem alia corporis pars eſſe videtur quæ odores dignoſcit,eáque interius in corpore conſtituta:& conſentaneum eſt odorum ſenſum in anterioribus cerebri fieri ventriculis, quum tota reſpiratio à cerebro fiat,vt modus caloris qui in corpore eſt,conſeruetur:conſentaneum eſt ipſum priuſquam hoc ei à cerebro tribuatur ſtatim lædi, quum immoderatius ſit redditum, aut à calfacientibus, aut à refrigerantibus.Quomodo igitur natura ad hæc motum aliquem non dedit qui ei eſſet ingenitus,qui in inſpirationibus ventillaret & conſtringeret, in expirationibus verò effunderet quandoque ſpiritum flammeum,mucúmque & pituitam? ac talis perſpicuè videtur eſſe motus qui in cerebro cõficitur:quem ſanè motum in infantibus & iis qui educantur perſentiſcimus, qui quidem motus ei & natura & ſemper ineſt. Sed alter quoque accedit, qui euidenter in omnibus animantibus conſpicitur. nam inciſis capitis oſſibus videmus motum edi,dum ſiletur, pulſantem eodem rhythmo quo & arteriæ & cor pulſant:dum clamatur verò exeri & exufflari totum cerebrum:id quod mihi videtur contingere propter nimium calorem vocis elatione accenſum,& propter materias ad ſuperna detruſas. Ergo cerebrum cordis curam gerit,ſed pri' ſibi ipſum prouidet, quum pulmonẽ cauſa cordis deducat,& ſuos vẽtriculos cauſa ſui ipſius aperiat: quibus ſanè vẽtriculis aerẽ ex narib' trahit: ex thorace verò,ex arteria aſpera, & faucibus, quẽ etiam aer extrinſec' neceſſariò conſequitur:quibus quidem fit rebus vt à nobis inuentum ſit,& reſpirationem cerebri,& odorum inſtrumentum eſſe cerebri ventriculos,& præſertim eorum fines inferiores,qui vicini ſunt iis oſſibus quæ colo ſimilia nominantur.

De auribus, Cap. VII.

INſtrumentum ſenſus auditus eſt eiuſmodi vt in ipſo primùm meatus qui eſt in oſſe lapidoſo, inuolucrum habeat,nequid eorũ quæ extrinſecus incidunt, ei noceat. poſtea verò quemadmodum ſuperciliorum pilos ſupra oculos natura conſtituit,qui prius ſiquid à capite in ipſos deflueret,exciperent, eodem modo voluit aures auditui præponere,quæ non ſolùm prohiberẽt, ſed aliquid etiam afferre ſimul poſſent.

De lingua,déque iis quæ ei ſunt adnata, Cap. VIII.

Hoc caput fortaſſe ſumptum eſt ex libro quem de uoce Galenus conſcripſit,qui nunc deſideratur:éſtque id tot mendis refertum ut elici uerus ſenſus non queat.

LInguæ continũa ſunt ea quæ tota oris amplitudine ad fauces vſque continentur: íſque proceſſus & gulã & aſperam arteriam permeat, éſtque continuus cum iis omnibus quæ diximus,& communis linguæ, oris totius, epiglottidis,pharyngis,gulæ,ventriculi, laryngis, atque arteriæ. Cæterùm ea linguæ pars quæ in ore eſt, supernè quidem tota videtur:at infernè,non tota,ſed id ſolùm ex ea cernitur quod eſt extra vinculum quod ex tunica eius exteriore cum gena efficitur. quod ſanè vinculum ſæpenumero pluſquam par eſt extenſum, linguam multiplici motu cieri non ſinit:quocirca neceſſe eſt vt vinculum ipſum ſecemus,& linguam deligatione abſoluamus,vt diſ**A** ſoluta ad palatũ & omnes obliquas oris partes extrudatur. Ad hoc autem vinculum vtrinque ex obliquis partibus ora vaſorum quæ ſaliuam excipientia dicuntur,inuenies, in quæ deſcendere ſtylus poſſet.Initium ducunt hæc vaſa ab radice linguæ,vbi eiuſdem quoque glandulæ ſunt.exoriuntur enim ex eis forma arteriis perſimili, per quæ humor pituitoſus comportatus & linguam ipſam, & partes inferiores,& item obliquas, & denique omnes oris partes in orbem humectat:nam ſuperiores partes habẽt meatus qui à cerebro deſcendunt, de quibus dicetur. Radix **B** porrò omnibus ferme vicinis corporibus coniungitur: atque etiam id fit per tunicam quæ ei eſt cum toto ore cõmunis,cuius beneficio cæteris omnibus quibus adnata eſt vnitur.Nunc verò linguam & ad diſſerendum, & ad dignotionem ſaporum eſſe accommodatam, inter omnes conſtat:eadem quoque ad mãdẽdũ facere videtur,quũ cibos quò quiſpiam voluerit conuoluat atque cõmutet.

De larynge & epiglottide, Cap. IX.

COrpus quod ſub gena inferiore in media primarum colli partium regione conſtitutum eſt, & propenſum in faciem videtur, cum omnes norunt,tum verò etiam **C** larynga nominant: ídque frangere pancratiaſtæ conantur, ſiquidem animalia eo fracto, quamprimum ſuffocantur, quum ob eam cauſam anguſtiſſimus tranſitus reſpirando aeri efficiatur. Larynx autem ex tribus magnis cartilaginibus conſtat,quarum maxima eſt anterior, quã etiam contingimus, extrinſecus quidem connexa, intus verò caua,ſcuto maximè ſimilis quod prælõgius ſit,quod θυρεὸν vocant:vnde huic cartilagini,ab huius ſcuti ſimilitudine nomen eſt impoſitum, vt thyreoides appelletur. Secunda verò cartilago quanto minor eſt hac, tanto eſt **D** maior quàm tertia,in partibus quidem internis, quà ſtomachus eſt collocata:& quantum magna deficit vt in circulum perfectè feratur, hæc adiicit. Latera enim thyreoideos, quæ partes obliquas determinant,ſemper lateribus ſecundæ cartilaginis propinqua conſpicies, & totam partem infernam infernæ per muſculos coniunctam. Superior verò vtriuſq; cartilaginis pars ita ex aduerſo cõſtituta eſt,vt ſi duo ſcuta ſeſe lateribus ita contingentia animo coniicias, vt media quædam regio relinquatur. Quum **E** verò quatuor ſint thyreoideos anguli, ex connexu quatuor linearum ipſum definientium, duo inferiores finib' inferioribus humilium laterum labdoidis per vinculum nerueum & cartilagineum connectũtur: id verò fini ſuperiori primæ cartilaginis ſuperiacet, rectam & mediam ipſius lineam per ſpinæ rectitudinem habens, tum thyreoideos,tũ lineæ quæ in linguæ partib' infernis eſt: duo verò latera humilia ad ſuperiores primæ cartilaginis angulos extendens:quam cartilaginem ſiue thyreoidem,ſiue primam appelles,nihil intereſt.Articulantur autem in**F** ter ſe primæ cartilagines partibus obliquis: atque etiam ligamenta quædam membranoſa & neruea à prima ad ſecundam perueniunt. vbi verò minor,quæ intus eſt,ceſſat, duæ longæ cõuexitates ſuperiacent. inde autem incipit tertia cartilago, conuenientes exquiſitè illius eminentiis cauitates habens, adeò vt harum duarum cartilaginum coniunctio duplicem articulationem faciat.Secunda autem cartilago anguſtior eſt quàm baſis inferior:ex quo fit vt ora totius laryngis inferior, quæ arteriam aſperam attingit,amplior ſit orificio ſuperiore,quod in pharyngẽ de**G** ſinit.etenim & tertia cartilago in valde anguſtũ ipſa quoque deſinit:cuius oram ſuperiorẽ arytænoidem plerique anatomici nominant, quia hæc pars figuram gutturnionis afferat,quem aliqui ἀρυταίναν etiam appellant. huius quoque cartilaginis cauitas ad meatum ſpiritus conuerſa eſt,vt veluti fiſtula quædam fiat id quod ex iis tribus eſt conflatum, atque hanc quidem habet fabricam propria laryngis ſubſtantia.Tunica verò,quæ ipſi intus ſubſternitur,eſt communis & arteriæ & gulæ. Porro eius motũ ex animalis voluntate pendere neceſſe fuit, ſiquidem futu**H** rus erat ad reſpirationes, expirationes, totius reſpirationis cohibitiones, affectiones, & voces accommodatus, quæ omnia ſatius erat à noſtra volũtate proficiſci. Cartilagines verò duplices habent articulationes & motus: alios, qui eas dilatãt & comprimant: alios, qui eaſdem

claudant atque aperiant.atque ad priorum motuum conſtitutionem primæ ad ſecundam facta eſt articulatio : ad ſecundorum verò,ſecundæ ad tertiam . ac de cartilaginibus hæc dicta ſint nobis.In ſpatio autem laryngis interno,per quod ſpiritus foras & intus fertur, corpus quoddā eſt poſitum quod neque ſubſtantia neque figura cuiquā eorum quæ in toto animali ſunt,ſimile eſt,ſed linguæ alicuius fiſtulæ eſt ſimile,ſi ſupernam infernámque eius partem intuearis : infernā dico,vbi arteria & larynx inter ſe connectuntur:ſupernam verò,ad orificium , quod à finibus arytænoideos cartilaginis & thyreoideos, qui ibi ſunt,efficitur,id quod adipatæ & membranoſæ ſubſtantiæ eſt. Cæterùm princeps & maximè præcipuum vocis inſtrumentum eſt:nam vt vocem edat animal, indiget omnino ea ſpiritus motione quæ ab infernis partibus repentè ſimul erumpat: indigétque nihilominus hac,etiam anguſtiore tranſitu qui in larynge eſt: non tamen ſimpliciter anguſtiore, ſed qui paulatim ex amplo ad anguſtius tendit,paulatimque ex anguſto amplificatur, vt in libris de voce fuit oſtenſum:id quod planè facit corpus id quo de agitur,quòd modò lingulam,& laryngis linguam vocant.Cæterùm hoc corpus lingulæ nō modò laryngi ad vocem neceſſarium eſt,ſed etiam ad ſpiritus cohibitionem, quam vocant.Ita autem nominant non ſolùm quum non reſpiramus,ſed quum præterquam quòd thoracem ex omni parte contrahimus,muſculos etiam omnes qui ad hypochondria & coſtas ſunt,vehementer intendimus: violentiſſima enim tunc exactio tum thoracis totius,tū claudentium larynga muſculorum: hi nanque magna vi pulſo ſpiritui obſiſtunt,arytæneoidem cartilaginem claudētes.ad quam actionem non parum etiam prædictæ lingulæ natura conducit: nam ipſius particulæ tum dextræ tum ſiniſtræ in idem coeunt adeòvt ſibiipſæ exquiſitè incidant,& meatum occludant . Quòd ſi parum quidpiam apertum relinquatur,ne id quidem improuidum manet, quum natura foramen in vtraque lingulæ parte vnum fecerit,& foramini ipſi parte interna ventriculum non paruum appoſuerit:quumque aer vias amplas nactus in animal ingreditur,rurſúſque exit,nihil in ventrem propellitur. Obſtructo autem tranſitu, ibi aer obſtructus violenter pellitur in obliquum:ac foraminis lingulæ orificium aperit,quod labiis admotis claudebatur : impletis autem ſpiritu ventriculis qui in lingua laryngis ſunt, molem in ſpiritus meatum diffundi neceſſe eſt , & exquiſitè ipſum anguſtari,etiamſi parum antea apertum erat.Larynge verò ita diligenter occluſo vt ne ſpiritus quidē qui à thorace vi exprimitur,eum recludat,non eſt alia cauſa indagāda cur potus in pulmonem non feratur:natura enim prouidè laryngis orificio epiglottida veluti operculū quod dam admouit, quæ quidem omni alio tempore quo reſpirant animantes,recta eſt : quum verò aliquid deglutit, ipſa laryngi accumbit . id enim quod tranſglutitur, ceu primùm eius radici incidens,poſtea verò dorſo inuectū, inclinare ipſam cogit,& collabi. háncque productionem natura eſt fabricata,non quò nihil prorſus incideret , ſed ne multum,néve affatim:nam modicum potionis in aſperam arteriam importatur in orbem circum eius tunicas expreſſum,non per mediam capacitatem iter faciens : tāque huius humoris eſt copia vt repentè ad pulmonem madefaciendum arripiatur . Sed quum larynx cartilagineus rotundúſque ex omni parte ſit, anguſtari ſtomachū in trāſitu ciborum neceſſe eſt.Qui fit igitur vt ſtomachus non arctetur nobis tranſglutientibus? an aliter quàm vt cibus deorſum trahatur, larynx verò ſurſum recurrat? ſiquidem ita eorum poſitio commutatur,vt ſtomachi initium ad aſperam arteriam ſit,larynx verò ſurſum ad fauces recurrat . Scire autem conuenit quomodo epiglottis in laryngis meatum à cibis compellitur, ita ab iis quæ euomūtur, cartilaginem arytænoidem:vergit enim & illa in laryngis capacitatem,vt impetu eorum quæ ſurſum feruntur è ſtomacho,dorſo ipſius incidens,totam cartilaginem in cedentem locum facilè conuertat.

De gurgulione, Cap. x.

Gurgulio ad vocis magnitudinem atque elegantiam facit: aer enim ingrediens ab ipſo prius inciditur &

A impetus ipſius vehementia frangitur , & ob id etiam vis frigoris retunditur.proinde nonnulli quibus ad baſin vſque fuerat amputatus, non modò noxam in voce perſpicuè ſenſerunt, verumetiam frigidiorem inſpirationem; ex quibus pleriq; pulmone aut thorace refrigerato perierunt.Quocirca non eſt temerè,neque vt ſors ferat præcidēdus,ſed pars quædam baſis relinquenda eſt.cæterùm gurgulio non mediocriter confert,ne puluis, aut alia quæpiā natura generis eiuſdem in laryngem cadat.

De aſpera arteria, Cap. xi.

B Particula quædā ſimplex in corpore animalis eſt, quæ aliarum omnium eſt duriſſima quidem,ſed ſolo oſſe eſt mollior,quam omnes propemodum medici cartilaginem vocauerunt:qua quidem cartilagine plurima,natura vſa ad aſperam arteriam conſtruendam,totam in exquiſitum circuli ambitum contorſit,vt eius pars conuexa, quā etiam tangimus,extrà promineat,intus verò caua ſit, pòſt autem in longitudine colli ſit continuata ſerie conſtituta,& toto eo ſpatio quod inter laryngem & pulmonem interiacet,interim referto, validis ligamentis membra- C noſis eos connexuit,quæ oſtracis ſcarabeorum ſunt ſimillima.quæ verò eorum pars erat ſubiectum ſtomachū contactura,eam non item cartilaginem fecit : ſed hac parte deeſt quidpiam ad circulum efficiendum, & vnaquæque cartilago figuram litteræ ſigma C refert.Communiter autem his ligamentis & aliis orbiculatis , & ipſis præterea cartilaginibus alia quædam tunica intrinſecus obtēſa eſt, quæ planè rotunda eſt,& omnibus ſubſtrata, dēſa illa quidem & conſtricta,ſed fibras in longitudine rectas habēs, quam ſcio me antè commemoraſſe,cōtinuam eſſe ei quæ D totiori & ſtomacho,ac toti ventriculo intrinſecus ſubſternitur.Atque etiam hæc omnia extrinſecus complectitur membrana quædam velut indumentum quoddam,& arteriæ totius amiculum.Hæc igitur natura eſt eius arteriæ quæ in collo ineſt,per quam inſpirant , & item expirant animalia,vocémque edūt atque efflāt.Vbi verò primùm claues prætergreſſa in thoracis amplitudinem peruenit, ibi diuiditur,& in omnem pulmonis partem fertur cum vaſculis quæ à corde oriuntur,in omnes eius lobos diſtributa. Et tamen non diſcedit à natura,quam parte ſuperna obtinet:neque omnes eius ſoboles vlla in re diffident, E ſed ſimiliter omnes cartilagines multæ ſigma formam referentes,membranoſis ligamentis contentæ vſque ad extremos viſceris lobos cōſeruantur. Hoc ſolum vas in pulmone eſt exactè vacans ſanguine,quum animal ſecundū naturam ſit affectum.at ſi ruptio aliqua , aut oris apertio, aut vaſis eroſio in pulmone contingat , tunc aliquid ſanguinis in hanc etiam arteriam effunditur,qui ſpiritui moleſtus eſt,eius vias occupās:eodémque modo tuſſis habet iam animal infeſtū,& ſanguis ſurſum per pharynga ad os F fertur. Atque hanc quidem tunicam in tranſglutiendo maximè opitulari ſtomacho oſtendimus : in aſpera verò arteria etiam cartilaginibus parte interna ſubſterni,ipſáſque ſurſum,dum animal tranſglutit,cum larynge ad pharynga trahere modo ſimillimo quo inſtrumenta quæ ciconiæ dicuntur.talis quidem pulmonis arteriæ eſt natura quæ ex bronchiis conſtat:ſic enim appellare eius cartilagines medici conſueuerunt, quemadmodum & ipſam totam,bronchon:& caput,ſummam eius partem quæ etiā larynx nominatur.

G De ſuccingente,& thoracem interſepientibus membranis, Cap. xii.

Membrana ſuccingens eandem habet cum peritonæo ſubſtantiam, & eundem vſum omnibus ſpiritus inſtrumentis,non ſecus quàm illud cibi, præſtat . ſuccingens verò membrana vocatur, quia coſtas totas intrinſecus ſuccingit,éſtque araneæ modo prætenuis, & ex toto ſibi ſimiles coſtas ſuccingit:eſt etiam indumentum,veluti quædam tunica,omnium ſpiritus inſtrumentorum, & omnibus intra thoracē partibus obducitur, quemadmo- H dum peritonæum his quæ infra ſeptum habentur,obtenditur.Atque etiā ab ipſa naſcuntur membranæ quæ thoracem intercipiūt,quæ per eius lōgitudinē ſupernè deorſū ferūtur.tutò autē inſigūtur,parte quidē poſteriore ſpinæ vertebris,anteriore verò , medio oſſi pectoris : cuius

extrema ora inferna est cartilago, quæ ab ensis similitudine xiphoides nominatur, quæ ad os ventriculi est: superna verò, clauium compago. Membranarum verò prima & maxima vtilitas est, vt duos ventres thoracis efficiant, vt si fortè magno vulnere in alterutrā eius partem accepto, respirationis munus eius partis perierit, alter venter incolumis dimidium actionis conseruet. Quamobrem à magnis vulneribus intrò in alterutram pulmonis partem penetrātibus, animal à dimidia parte vocis & respirationis repentè priuatur: voce autem ac respiratione omnino destituitur, si vterque venter fuerit confossus. Quum igitur hanc adeò magnam vtilitatem intercipientes thoracem membranæ mortalibus afferant, eiúsque potissimum rei causa extiterint, natura etiam abusa est ad vtilitatem ex ipsis tanquam operimentis ac ligamentis, omnibus quæ thorace continentur instrumentis tribuendam: nam & arterias quæ in eo sunt, & venas, & neruos, & œsophagum, & denique totū ipsum pulmonem toti thoraci colligant, & vndique obductæ contegunt.

De pulmone, Cap. XIII.

Thoracis capacitatem impleuit pulmo vocis ac respirationis instrumentum, cuius motus initium à thorace existit. vsus verò respirationis in animātibus causa cordis inest, tum quod ipsum aëris substantia indigeat, tum quòd feruido calore efferuescens, refrigerium expetat. ipsum autem refrigerat inspiratio, frigidam ei qualitatem affundens: expiratio verò, quod in ipso feruet, & quasi cōbustum ac fuliginosum est, ex ipso profundens. ex quo fit vt duplicem habeat motum, ex contrariis partibus cōflatum: attrahit enim dum dilatatur, inanitur verò dum contrahitur. quo loco mihi subit naturæ prouidentiā admirari: quum enim vocem in nobis esse satius esset, fieri verò ipsa sine aëre nullo modo posset, quicquid otiosum alioqui atque inutile erat expirandū, id in materiam vocis conuertit: & cor non protinus per fauces externum aërem trahere voluit, sed vtriusque medium pulmonem, quasi spiritus promptuarium quoddam locauit, qui ambabus simul actionibus seruire posset. Eius porrò talis est cōstitutio. Venæ totius corporis ex vna peculiari tunica constant: nam exterior membrana ipsis nonnunquā adhærescens, vbi colligari quibusdā, aut firmari, aut tegi debent, illuc solum accedit. arteriæ verò binæ peculiares sunt tunicæ: exterior qualis venæ est, interior verò huius crassitie fere quintupla: quin & durior quoque, & in transuersas fibras dissoluta. Exterior autem, quæ venis etiā inest, rectis fibris, & quibusdam mediocriter obliquis, nullisque transuersis est contexta. Interior verò arteriæ tunica crassa, duráque, ceu cutem quandam interna superficie continet, telæ aranearū manifestò persimilem, in magnis quidem arteriis perspicuam, quam nonnulli tertiæ arteriæ tunicam statuūt. quarta verò alia peculiaris ei nulla est, sed veluti quibusdam venis, ita etiam arteriis alicubi adhærescit, & circuntenditur membrana tenuis, quæ eas tegit, stabilit, & propinquis partibus connectit. Quales igitur toto corpore sunt arteriæ, tale vas ex dextro cordis sinu progrediens, in totum pulmonem diffunditur: quales autem venæ, tale ex sinistro procedit: vt ex tribus vasis pulmonem intertexentibus, quod à sinistro cordis ventriculo oritur, arteria venosa nominetur: quod verò ex dextro, vena arteriosa dicatur: tertium quod à pharynge proficiscitur, aspera arteria, ex cartilaginibus C literam referentibus conflata, nūcupetur. Quod verò orbiculatum est in cartilagine magnæ arteriæ, quæ in collo est, quæque caudicis rationem obtinet ad pulmonis arterias compa-rata, & in illis ipsis tanquam ramos quosdam ex se mittit, in priore parte est collocatum. vbi verò cartilago deest ad circulum perficiendum, in posterioribus partibus situm est: in collo quidem gulæ continuum, in pulmone verò ei venæ quam paulo antè arteriosam appellauimus. Vasorū autem intercapedines à propria substantia pulmonis implentur, quam Erasistratus parenchyma nominat. Porrò lobos pulmonis non impares numero esse, vt iecoris sunt, sed in omnibus animantibus, de quibus loquimur, duos in dextra eius parte haberi, duósque in sinistris, constat inter omnes. nec minus etiam inter omnes conuenit, ac si

A non inter omnes, saltem inter eos qui diligentius sectiones administrant, in dextra thoracis parte quintum quendam lobum exiguum, veluti alterutrius sobolem existere, quem sanè facillimè comperies ad venam cauam animum aduertens: siquidem illi subiacet, quà primùm in thoracem relicto septo incidit. nonnunquam etiam cauitatem quandam in eius superficie clarè conspicimus: cui vena, dum viuit adhuc animal, affirmatur: nam post obitum, pulmo semper collapsus & paruus apparet, nōn exigua ipsius & thoracis facta intercapedine, contra quàm vi

B uo animali haberet. Hunc verò lobum natura non vt respirandi instrumentum, sed vt venæ cauæ molle aliquod stratum pararet, à septo transuerso vsque ad cordis auriculam extendit. Iam verò pulmonis caro aëria, spiritúsque plena conspicitur, planè indicans se ad aëris, vt iecoris caro ad cibi concoctionem, esse comparatam. Etenim consentaneum est, non confertum, nec repentè aërem externum spiritus qui animali inest, fieri alimentum, sed paulatim immutatum, quemadmodum etiam cibi, familia-

C rémque innato spiritui qualitatem diuturniore tempore recipere: huiúsque immutationis carnem pulmonis primùm esse instrumentum, quemadmodū iecoris carnem cibi in sanguinem mutationis causam esse ostendimus. Cæterùm spiritus qui ab asperis arteriis extrinsecus intrò trahitur, in pulmonis carne primùm conficitur, deinde in corde atque arteriis, & iis præsertim quæ plexū retiformi continentur: postremò verò ac perfectissimè in cerebri ventriculis, vbi vtique animalis exactè efficitur.

De Thymo, Cap. XIIII.

D Adenem maximum & mollissimum, quem thymum vocant, natura partibus superioribus medii pectoris ossis, quod στέρνον vocatur, subiecit, cum vt ne venam cauam attingeret, tum etiam vt omnia eius germina quæ hoc ipso in loco sunt quamplurima, quà primùm emergunt, fulta stabilirentur. Vbicunque enim natura vas sublime diuidit, ibi semper mediam glandulam quæ diuisionem oppleat, interponit.

De Corde, Cap. XV.

E Cor caro est dura, quæ ægrè patitur, ex fibris multiplicibus conflata: ipsúmque in medio thoracis capacitate collocatum pulmones ambiunt, idque suis lobis ceu digitis quibusdam in orbem amplectuntur. Motus autem eius indicat, quasi in parte sinistra potius sit collocatum, duplici causa: primùm, quia in ea animalis parte ventriculus quo spiritus continetur, est situs: deinde, quia totum ad eam partem magis inclinat non enim vt basis ipsius media exquisitè est læuæ dextræque thoracis partis, ita etiam vertex, quoniam neque decliuis omnino à propria

F basi ad finem inferiorem exporrectum est, sed ad sinistrā regionem (vt diximus) deflectit. Cordis autem aures ad quādam aurium propriè nominatarū similitudinem maiores nostri vocauerunt. duo autem aurificia sunt in vtroque vasorum materiam inuehentium: in dextra quidem parte, quà vena in cordis sinum ibibi inferitur: in sinistra verò, quà venosa arteria: quúmque has aures aperueris, tū ipsum cordis corpus apparebit, tum vtrunque ex dictis orificiis: deinde membranæ infertioni ipsorum incumbentes, tres in sinu dextro, duæ in sinistro: quarum structuræ figura similis est telorū cuspidi, ideóque trisulcas nonnulli anatomici eas vocauerunt. duo alia sunt orificia vasorū

G materias educentiū, ex dextro quidem ventriculo in pulmonē, venæ arteriosæ: ex sinistro verò in totum animātis corpus, grādis arteriæ. in quibus iterum tres membranas vtrinque ad literæ C similitudinem factas conspicies, extra cor tendentes, veluti trisulcas intrò. Cōmunis autem omnium ipsarum est vsus, vt materias retrocedere prohibeant. In pulmone autem natura tunicas vasorum cōmutauit, nec frustra venam arteriosam, & arteriam venosam

H est fabricata. vnumquodque enim alimēto sibi simili nutritur. pulmonis autem corpus leue est, ac rarum, & veluti è spuma quadam sanguinea cōcreta conflatum: ob eámque causam puro sanguine, vaporoso, & tenui indiguit, non autem, quomodo iecur, limoso atque crasso. Quocirca vasa habet contraria, maximè quidem iis qui sunt in

iecore,poft autem & aliis animātis particulis.In his enim quum tunica vafis quod fanguinem fuppeditat,rara fit ac tenuis,plurimum craffi fanguinis,atque celeriter partibus circunfufis diftribuit:in pulmone verò quum craffa fit,nihil nifi tenue finit elabi. Ac cæteris quidē partibus arteriæ craffæ & denfæ generatæ paucum omnino, eundémque vaporofum fanguinem vicinis partibus trahere permittunt:pulmoni verò folùm,copiofiffimum huiufmodi impartiunt,quippe quæ præ raritate ac tenuitate continere ipfum non poffint.ex quo fit vt nutriendi ratio pulmoni planè contraria fit,ac cæteris omnibus partibus animātis, quemadmodum etiam corporis fubftantia. Vt igitur magna huius alimenti copia pulmoni fuppeteret,ad eum fanguinis exquifitè elaboratus & extenuatus à corde tranfmittitur.Quod verò in capite cordis os inuenitur, non in cunctis animalibus os exquifitum eft, fed in grandioribus eft exacta cartilago, in valde grandibus cartilago offea,in maximis verò etiam magis offea. Arteria autem & venæ totum cordis corpus in orbem complectuntur.nullus erò neruus in ipfum videtur diftribui, ficut neque in iecur,neque in renes, nec lienem.folum enim eius inuolucrum pericardion, propagines neruorum tenuium recipere videtur. Cæterùm toto corde nudato, videbis finiftrum eius ventriculum ad fummum verticem afcendere, dextrum inferius multo ceffare, & circumfcriptionem, propriā fæpe habere: idque magis in magnis animalibus, nonnunquam verò etiam in paruis. nonnulli igitur duos quandoque vertices in cortice comperientes, duo corda effe exiftimant.Orificia autem quatuor, vaforum effe quatuor dicimus.Cæterùm cordis auriculæ extra ventriculos ipfius confiftunt. verùm fiquis eas vifceris partes ftatuēs, numerum orificiorum maiorē faciat, is à nobis difcrepabit,fiquidem vnum venofæ arteriæ os in finiftro ventriculo habetur,quod tamen non diutius permanet, fed ftatim ima amplitudine in quatuor particulas difciffum eft, quarum fingulæ in fingulos pulmonis lobos porriguntur. Vtrique autem cordis ventriculi thorace patefacto pulfare videntur, non eodem tamen modo vtrifque fanguis & fpiritus continetur: copiofior enim multo eft, in dextro quidem fanguinis, in finiftro autem fpiritus fubftantia. Nunc verò quoniam cor natiui caloris, quo animal regitur,quafi focus quidā & fons eft, omnis hoc modo ipfius pars principem locum tenet:fed magis eæ quarum vtilitas omni animanti vitam conferuat.funt autem huiufmodi duo vaforū orificia in finiftro ipfius ventriculo, quem medici fpirituofum appellare confueuerunt. Per hæc autem duo orificia, cor per minus cōtinuum eft arteriis iis quæ funt in pulmone,per maius verò omnibus quæ in toto animali funt diffufæ. minus autem erunt principalia, quæ altero ventriculo cōtinentur,quem fanguineum vocant:& tamen hæc quoque præftantiora funt cæteris,quorum alterum fanguinem in cor intromittit, alterum verò ex ipfo in pulmonem deducit.

De pericardio, Cap. XVI.

Cordis tunica peculiaris pericardios appellata, diuerfa ab vtraque harum eft, in vtriufque medio conftituta: non tamen ipfi cordis corpori hæc tunica pericardios connexa eft,verùm in aliis omnibus non parua quædam interiecta eft regio motui cordis accommodata. ad bafim verò ipfius,quæ circulus eft,prodeuntibus,ex ea vafis connexa eft. quorum alterum eft maxima arteriarum, in finiftra videlicet parte fita:alterum, vena à iecore furfum tendens,ad dextram regionem pofita. aliorum duorum alterum arteriam venofam, alterum venam arteriofam nomino.

De Œfophago, Cap. XVII.

Oefophagus fpinæ vertebris adiectus ac colligatus,ita totum permeat thoracem,cum totius pofitionis ftabilitate ac fecuritate, vt nullam cordi, neque pulmoni, neque alicui earum particularum quæ thorace continentur,moleftiam præbeat:obliquus nanque eius eft fitus. In mediis enim ad perpendiculū quatuor primis dorfi vertebris extenditur,nufquam deflectens: ad quintam verte-

A bram deflectit ab eo curfu quem rectum facere deorfum cœperat,& ad dextram digreditur,vt meliorem fedē tribuat,cedátque præftantiori inftrumēto, maximè omniū arteriæ: hāc enim ex finiftro cordis ventriculo exortam, & in totum corpus animantis diftributam, cōfentaneum fuit per opportuniffimum locum vertebrarum, qui fanè medius eft,ferri. Cæterùm ventriculi ftomachus quatuor primis vertebris thoracis inuehitur: propter autē reliquas octo,ad dextram fertur,ob caufas antedictas. quum primum verò phrenas attingit,quæ funt fines inferiores tho-
B racis,membranis robuftis fublime admodum elatus fupra magnam arteriam,rurfus tranfit in alteram partē,quo loco phrenas prætergreffus ori ventriculi infigitur.

De ventriculo, Cap. XVIII.

Aliis omnibus animantibus natura non indidit fenfum eorum quæ defunt,fed inftar plantarum à venis femper alimentum attrahentes nutriuntur:foli autem vētriculo, & præfertim eius partibus iis quæ ad os pertinēt, fenfum rerum quarum indigens eft,tribuit, qui animal ad cibum fumendum excitaret & ftimularet.Cuius etiam
C rei caufa eidem impartita eft par neruorum haud paruorum,quod fupernè defertur,differninatúrque,& contexit, maximè quidem os eius, & partes ipfi continuas, & in alias etiam partes vfque ad fundum ventriculi protenditur. Pofitus autem eft vētriculus potius in finiftri animalis partibus, eiúfque fundum ad dexteras partes protenditur:ei verò à dextris adiacet iecur, quod ipfum fuis lobis quafi digitis ad vnguem complectitur: lien verò à finiftris.fed iecur fublimem pofitionem habet,adeò vt fe-
D ptum tranfuerfum contingat: lien verò inferiorem.Siniftræ igitur dextræque ventriculi partes ab iis calefiunt:retro verò à mufculis fpinæ, cum pinguedine fibiipfis adnata:antè denique ab omento,quod vocant,id quod eius calfaciendi gratia factum effe,perfpicuè licet cognofcere ex iis qui vulnus in abdomine acceperūt,in quibus omentum per vulnus excidit,deinde liuidum factū cogit medicos partem læfam abfcindere: omnes enim hi frigidiorem ventriculum fentiunt,minúfque concoquunt,& plurimis operimentis extrinfecus egent, & præfertim fi ma-
E gnitudo infignis fuerit abciffa.Ventriculus rotūda atque oblonga figura eft:quà verò incumbit vertebris,comprimitur,& ob id ipfum eius vitiata eft conuexitas. Ac fundum quidem in hominibus eft orificio latius. Porrò manifefta iam tibi erit figura eius vniuerfa: fphæram nāque perfectam animo complexus,ipfam parte inferiore latiorem puta,deinde duplicem productionem facito, latiorem quæ ad œfophagum eft, ftrictiorem verò infernam: tum comprimendo,& fimam faciendo gibbofitatem po-
F fteriorem,totam ventriculi figuram didiceris. Contrario autem modo fe habent ipfæ partes,& explantationes. fupernè enim,vbi vētriculus eft ftrictior, ftomachus factus eft amplior: infernè autem vbi eft latior, implantatio ad inteftinum ftrictior eft facta. Paulatim quidem à ftomachi implantatione dilatatur:quæ res perfpicuè docet, partem ventriculi quandam prælongam, ab ipfo extenfam, œfophagum effe: non paulatim autem, fed repentè & femel ex fundo ventris explantatum inteftinum,ipfius ventriculi non effe partem,fed aliud quippiam ei connatum. Iam verò tunicarum natura ventriculo quidem & ftoma-
G cho eft fimilis, diffimilis autem inteftinis: nam interna tunica in ventriculo & ftomacho membranofior, villos rectos fupernè deorfum tendentes habet: externa verò carnofior, tranfuerfos, quales habent etiam binæ tunicæ inteftinorum. orbiculati nanque funt plerique villi inteftinorum, quum in eis pauci admodum recti funt protenfi. Ventriculus enim ad feipfum per ftomachum cibum & potum tanquam manibus, rectis his villis tra-
H hat oportet, tranfuerfis verò propellat, quæ circulo contrahunt: quippe fingula inftrumenta quæ mouentur in corpore,pro villorum pofitione motus habent. inteftinis autem (attractrice enim non indigebant facultate) foli ad propellendum idonei villi funt facti. Villis autem trāfuerfis tenfis,latitudinem cōtentæ inter ipfas cauitatis minorem fieri neceffe eft.rectè autem dum trahuntur, ac in

seipsas coguntur, fieri nequit vt non minuatur longitudo. at verò deglutientibus nobis, liquidò cernitur subla-ta, & larynx su rsum tantum recurrens, quantum gula deorsum trahitur. quúmque iam cōpleta deglutiendi functio ne gula se laxauerit, perspicuò iterum cernitur larynx descendere: quandoquidem interna ventriculi tunica, quæ rectas fibras habet, quǽque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super laryngis partibus extenditur. ex quo fieri nequit vt quum ipsa à ventriculo deorsum trahitur, non simul etiam larynx attrahatur. at breuiare lōgitudinem, munus instrumentorum quibus recti sunt villi, quò aliquid attrahatur, est proprium. atqui ostēsum est gulam attrahere, quum aliàs larynga non traheret. perspicuū igitur est ventriculum per gulam cibos attrahere. Quinetiam in vomitione, eorum quæ vomuntur impetus, qui vsque ad os fertur, omnino partes eas gulæ quæ à subeuntibus dilatantur, hiantes habet: partium verò quæ à fronte occurrunt, quamcunque apprehendit, hanc hiare incipientem: quæ verò à tergo est, hanc vtique contractam relinquit adeò, vt gulæ affectus hac in parte sit omnino deglutientium affectui consimilis. Verùm vbi tractus nullus est, longitudo in talibus symptomatis seruatur: atque idcirco deglutire facilius est quàm vomere. causa est, quoniam deglutitur vtrísque ventriculi tunicis agentibus, interna quidem trahente, externa verò se contrahente, & vnà trudente. vomitur verò, altera tantùm quæ foris est, agente, nec illa in os trahente. non enim sicut venter deglutire cibos experit, sic etiam in vomitionibus oris pars vlla excitati affectus quippiā appetit. neque enim ea quæ deglutiuntur, ad infernas partes sua grauitate deferuntur, vt nonnulli putauerunt: id quod clarè intelligitur ex iis animalibus quibus longum collum est, quæ quidem inclinata deglutiunt. Quæ res nobis argumento est, facultate quadam vtentem gulam, aut per ipsam vētriculum deglutire: quæ facultas quandoque sine inflammatione resoluta, non finit vt animal non modò duri aliquid, sed ne aquam quidem transglutiat. ex quo perspicuum est, hanc resolutionem euenire salubrium partium constitutione læsa, quū intemperies quædam cōtingit: quam quidem ita denique corrigemus, si partes ad naturalem statum redigamus. siue autem interna, siue externa ventriculi tunica affecta sit, vna adhibetur curatio tum eorū quæ foris imponuntur, tum eorum quæ ore deglutiuntur, & quandoque eorum quæ eandem vim habentia loco applicantur.

De intestinis, Cap. XIX.

Quemadmodum venis quas natura distributionis instrumenta fecit, facultatem gignendi sanguinis indidit, ne dum per eas fertur, tēpus ipsi alimento frustra periret, ad eundem modum intestinis gratia distributionis in venas institutis facultas quædam concoquendi cibos ineft. Cæterùm intestina facta sunt, non vt superuacanea prorsus deferantur, aut cōcoctionis causa, sed vt id omne quod in ventriculo in succum est mutatum, assumatur in venas. Quocirca quū intestinorum circumuolutiones innumerabilem quandam venarum multitudinem ex hepate sibi habeant insertam, omnem in ventriculo concoctum sursum mittunt. Quoniam verò vnum genus motionis ineft intestinis, quo propellunt, ita vnum etiam tantùmmodo tunicæ genus in transuersos & rotundos villos dissolutum nacta sunt. Sed cur tandem binæ tunicæ extiterunt, siquidem similes ambæ sunt? superuacanea nanque videtur esse altera. at non ita est: nam duplex eorum est tunica, tum vt facultas ipsorum expultrix esset valentior, tum verò vt ipsa instrumenta essent ab iniuriis tutiora, quod vel maximè indicant morbi dysenterici.

Multos sanè ac sæpe vidimus, quibus, quum morbis grauibus & diuturnis fuissent conflictati, maxima intestini pars putresceret, adeò vt cōpluribus locis tunica omnis interior esset exesa, qui tamen vixerunt, & superstites fuerunt: quod alioqui non esset factum, nisi secunda quædam alia extrinsecus corruptæ illi tunicæ accessisset. Cur autem externo alimento non continuò egeamus, inuolucra intestinorum in causa sunt: quemadmodum cur non subinde, sed longo interuallo egeramus, causa est crassi intestini latitudo, ceu secundus quidam venter eis subiectus. nam ne egererent assiduè, néve meierent animalia, humidis excremētis vesica subiacet, siccis verò intestinum, quod crassum nominant, quod etiam inferiorem ventrē quidam vocant. principium autem eius est cæcum intestinum: vbi enim tenue intestinum definit, illic ad dextrā quidem cæcum, ad sinistram autem colon emergit, dextra prius ilia præteruectum. ac cæcum quidem prorsus, vt vēter quidam, est crassum, excrementis recipiendis aptū, cui colon proportione respondet. Primùm igitur exortus,

B quem ex pyloro intestinum excipit, satis est angustus, nec in orbes circumflectitur, & ad spinæ partes extenditur, ab hoc, quod à duodecim digitorū longitudine, δωδεκαδά-κτυλον appellant, vt Herophilus verè memorauit, variè in orbes conuoluitur, vasorum complurium serie cōtextos, quod ieiunum nuncupant, quia semper cibo vacans inuenitur. inde tenue intestinum est, substantia quidem huic simile, sed differens, quia neque vacuum reperitur, neque tantam vasorum habet multitudinem. deinde sequitur id quod cæcum vocant, postea colon: ab hoc denique in

C extremo rectum appellatum intestinum ad sedem vsque porrigitur.

De Peritonæo, Cap. XX.

Si musculos omnes qui abdominis sunt, ab ea cartilagine quæ ensis formam habet, vsque ad ossa pubis diuides, in corpus quoddam tenue, latæ aranearum telæ simile incides, quod peritonæūm vocāt: hoc enim ei nomen est inditum, ἀπὸ τ͂ περιτετάσθαι, hoc est, quia cunctis visceribus, cūctisque intestinis prætendatur: itémque vasis, quæ inter septum transuersum & crura habentur. ita verò & a-

D liis quæ his interiacent, omnibus obducitur, quorum numero vulua & vesica continetur. Hanc tenuissimam membranam haud facilè est detrahere citra diuulsionem, præsertim septi transuersi, & duorum musculorum abdominis transuersorum eam attingentium, singulorum quidē in vtraque parte, sinistra atque dextra. vbi enim hi latum tenuémque tendinem, puta aponeurosin ediderint, peritoneos membrana solutu contumax eis cohæresit, vt etiam abdominis futuram, quæ γαστρορ-ραφία dicitur, quā solius peritonæi facere licet, cum dicta aponeurosi admini-

E strare nouerimus. Peritonæi vtilitates plures sunt animātibus: prima quidem vt operimēti omniū subiectarū partium: secunda autē, vt septi trāsuersi inter hæc ipsa & musculos extrà incumbentes: tertia vt excrementa sicci alimenti citiùs subeant: velut enim à duabus quibusdā manibus, à peritonæo & septo transuerso, supernè quidem coniunctis, infernè autem distantibus, constricta eā quæ in medio sunt, exprimunt, deorsúmque alimenti excremēta pellunt. quarta, ne intestina & ventriculus flatibus facilè impleantur: prætensa enim hæc membrana stringit,

F & cōtrahit, ac facilè flatum partim infrà, partim suprà expirmit: quinta denique vtilitas, vt omnia quæ sub septo transuerso sunt ea colligentur, & velut pelle quadam vnumquoque priuatim tegatur.

De omento, Cap. XXI.

Ἐπίπλοον, id est omentum, ex duabus tunicis densis & subtilibus, sibiipsi incumbentibus, quamplurimis verò arteriis & venis, & pinguedine non pauca constat. Componitur enim ex duabus veluti plicis peritonæi, tum ex vasis quæ media inter ipsas continentur: eáque ipsum o-

G perit, contegit, atque stabilit. Aiunt autem epiploon esse nominatum, quia intestinis supernatet. Figuram maximè marsupii, peræ & sacculi habet, quod orificium ex ventriculo exortum superius & inferius obtinet. totum verò eius spatium vsque ad fundum, quatenus ex prædictis principiis consistit, deorsum procedit: id quod ita esse euidentius cognosces, si ipsum inibi abscissum, & nulla alia parte aut perforatum, aut diuulsum cupias implere aut liquida aut solida re: implebitur enim si integrū sit, & sibi totum continuum, instar marsupiorum. Iam verò

H facilè erit etiam ab animali perfectè eximere: breues enim adhuc connexus supersunt ad lienem, & colon, postquam ipsum à totis primis processionibus fuerit separatum. Adnascitur id etiam nonnunquam, sed rarò, iecoris fibræ, aliàs alii, & cuidā costæ spuriæ: neq; huic vni

perpetuò,sed vt sors tulerit. Cæterùm plerunque ab aliis omnibus liberatur atque seiungitur, præterquam ab his tribus, ventriculo, liene, & colo, quibus est perpetuò connexum.

De mesenterio, Cap. XXII.

MEsenterium quoque à peritonæo ortum habet: id etiam meseræon appellant, vtroque nomine ab accidentibus eidem imposito: vt mensenterium à situ, meseræon verò à peculiari substantia nominetur. medium enim inter intestina situm est, & omnes venas è iecore in ipsum descēdētes vnà cū vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur, quemadmodum singula intestina. Ergo vbi vasis & intestinis obtenditur, simplex est: vbi verò ipsis medium interiacet, non amplius indumēti, sed ligamenti vsum præbēt: est enim duplex.

Pancreas, Cap. XXIII.

VEna à iecore descendens, mediáque inter ventriculum & intestina adducta, subiectis vertebris supergreditur, atque in eundem locum vadit ea quæ cum ipsa in ramos, in totum meseræon spargēda est: itémque arteria & neruus qui cum arteria atque vena sese per totum mesenterium diffundit, in hunc locum est perductus, quēadmodum meatus excrementum biliosum ex ea vesica quæ hepati inhæret vacuaturus. Quū igitur oporteret venam, arteriam, neruum, & quartum cum eis vas bilem cōtinens in hunc locum à natura perduci, earum quoque diuisionis principium ibidem consistere necesse erat. Hic igitur locus magno præsidio indigebat, quò vasa in ipso distribuenda ac discindenda munirentur: quamobrem natura glandulosum quoddam corpus fabricata, quod πάγκρεας appellamus, substrauit, ac in orbē omnibus circundedit, diuisionésque repleuit, vt nihil ipsorum facilè findatur, aut sine munitione sit: sed quum in molli, & mediocriter cedente corpore conquiescāt, si motu cieantur, paulò vehementiora, illæsa, inconcussa, infractáque perpetuò cōseruentur. Quinetiam robustas membranas tum priuatim singulis vasis, tum communiter ipsis omnibus circumposuit, ea vestientes ac iungentes non modò cum glandula, sed præter eam, in primis ac maximè subiectis corporibus quæ ad spinam sunt posita: post illa autem, cū aliis etiam omnibus instrumentis circunfusis.

De septo transuerso, Cap. XXIIII.

VNus est thoracis musculus nō vilissimus, quem phrenas, aut diaphragma, *id est septum transuersum*, nominant. medium verò in phrenibus est musculus, qui intendinem latum ex omni parte à carnosis comprehensum definit. ex vtraque enim parte inferiore & superiore tenuis membrana obhærescit, & à membranis hisce thorax intercipitur. Duo autem sunt septi transuersi foramina, alterum quà vertebris via exhibetur, stomacho & magnæ arteriæ præparatum: alterum verò minus, cauam venam supernis animalis partibus sanguinem deriuantem excipit, & magna cum securitate transmittit: ei enim nexu ferè indissolubili cohæret, & membranā simul quæ in dextra thoracis habetur, emittit. porrò ventriculi orificium propter septum transuersum est positum: non tamen validè connexū, veluti vena caua spectatur, sed est laxis membranis interceptum.

De iecore, Cap. XXV.

IEcur in cūctis hominibus nec magnitudine, nec fibrarum numero simile spectatur: déque eo diligentissimè scribens Herophilus, hæc memoriæ commendauit, Iecur humanum perquam magnum est, & maius quàm sit iecur quorundam aliorum animalium, quæ eiusdem cum homine magnitudinis sunt: & quà septum transuersum attingit, gibbum est atque læue: quà verò ventriculum, simum est & inæquale. Assimilatur autem cuidam rupium interuallo, quà etiam fœtibus ex vmbilico vena in ipsam innascitur: non tamen in omnibus est simile, sed & latudine, & longitudine, & crassitudine, & altitudine, & fibrarū numero, & inæqualitate ex parte anteriore, quà crassissimum est, & summitate orbiculata: quà extenuatur, inuicem diuersum est. Etenim in quibusdam fibras nō habet, sed totum rotundum, & minus rectū: in quibusdam duas, in aliis plures, in multis verò etiam quatuor. atque hæc quidem Herophilus rectè: præterea iecur sinistram occupare partem in paucis hominibus, non autem in paucis aliis animalibus, idem verè conscripsit. Hoc autem viscus venas à mesenterio ad concauam ipsius partem pertinentes excipit: húncque locum in quem venæ omnes colligūtur, portas iecoris vocant: vbi etiam inuenies maximum venæ os. A portis verò in singulas fibras, quotquot fuerint, venam vnam magnam porrigi cōperies, qua in multas exiles diffusa, quantum vasa interiacent, totum est carne visceris repletum. Eam Erasistratus parenchyma nominat. Cæterùm vniuscuiusque iecoris venæ tunica admodum tenuis est, qualis nulla alia in toto animanti. statim verò, si accuratè locum ad portas situm intuebere, meatū ex vesica fel excipienti conspicies ad intestinorum productionis initium peruenientem non multo inferius quàm pylorus habetur, vt bilis separetur. Præterea exiguū quandoque dese ramum supra pylorum emittit: quinetiā neruum admodum paruum vnà cum vena ad viscus ferri conspicies in membranam extrinsecus ambientem delatum, præterquàm quòd profundius cum ea diffinditur, ne viscus omnino sensus expers esset. Caro autem iecoris, quæ est primum ipsius corpus, primum sanguinis gignendi instrumentum est: quapropter & venis quæ ad vētriculum & vniuersa intestina perueniūt, facultas efficiendi sanguinis inest, qua succum qui ex cibis distribuitur, priusquàm is ad iecur perueniat, in sanguinem permutare aptæ sunt. Coniunctum est iecur ventriculo intestinísque omnibus per venas, & colligātem ipsas tunicam: aliis verò proximis corporibus per tunicam ea contegentem, quæ originem à peritonæo ducit, vt ita omnibus internis coniungeretur: siquidem omnia tunica hac obuoluuntur: magno præterea vinculo cum septo transuerso, aliisque membranosis & paruis quibusdam connexum spuriis costis fecit. Verùm id vinculum quo septo transuerso coniungi dictum est, ipsum quoque est corporis substātia peritonæo simile, quippe quod ortū habeat ex tunica ipsum iecur ambiente, & ea quæ septum trāsuersum infernè succingit. Copulatur enim iecur non solùm septo transuerso ibi, sed etiam cordi per septum transuersum: nam venæ cauæ ad cor ascendentis per septum transuersum, vt quod in medio vtriusque visceris est, vinculum vnum durum & crassum natura præparauit, quod & venæ indumētum, & commune ligamentum ad septum transuersum tum venæ tum toti visceri esset.

De Liene, Cap. XXVI.

LIen instrumentum est quod purgat limosos & melancholicos succos qui in iecore gignuntur: hos enim attrahit per vas venosum tanquam per gulam quandam: attractos autem non protinus in ventriculum excernit, sed ipse prius per multum otium eosdem conficit atque commutat. Quicquid igitur eorum in succum huic visceri maximè accommodatum fuerit translatum, id spleni fit alimentum: quod autem ab ea confectione quæ in liene fit exciderit, neque in sanguinis tenuis atque vtilis speciem transmutari potuerit, omninóque fuerit ad nutriendum inutile, hoc ad ventriculum per aliam quandam venosam gulam lien eructat, vtilitatem ipsum quoque non mediocrem præstans. Propriū autem lienis corpus, quod parenchyma à quibusdam dicitur, rarum admodum & laxum est, instar spongiæ cuiusdam, vt succos crassos facilè trahat & excipiat. Lien in sinistris est situs: sempérque conuersa sunt eius sima ad dexteram ad iecur & vētriculum: gibba videlicet simis opponuntur.

De renibus, Cap. XXVII.

DExter ren in omnibus animalibus eminet elatior. is nonnunquam magnam iecoris fibram cōtingit: sinister autem est inferior. à spinæ autem vasis, vena inquam & arteria, inferuntur in renes non exiguæ magnitudinis vasa: insuper verò concaua in sese conuersa habent, gibba verò ad animantis latera aduersa. sinum tamen renis perspicuè cernes corpore quodam membranoso circircundatū, qui in aliqua ipsius parte non procul à vasorū

insertione aliud quoddam corpus habeat concauum & oblongum. Nominatur autem meatus vrinarius, qui renem vesicæ committit: huiúsque meatus os sensui patet, licet non adeò grande animal fuerit. Porro hic meatus vnica peculiari tunica obductus est, sicut alia omnia quæcunque peritonæo suspensa sunt. Cæterùm vrinæ à sanguine separantur, renibus vrinam attrahentibus, indéque ad vesicam per vreteres transmittentibus: quæ postea inde excernuntur eo tempore quo analogismus iubet. Iam verò neruum habent renes, quantum lien, iecur & vesica quæ fellis capax nominatur: hæc enim omnia neruos omnino exiles recipiunt, in suis ipsorum tunicis extrinsecus conspicuos: naturáque sensus cuique tantum elargita est quantum par erat, vt à plantis seiungerentur, & particulæ animalis essent.

De Vesicis, Cap. XXXVIII.

Vesicæ quæ vrinam excipit, neruos à spinali medulla, qua parte os quod latum siue sacrum vocant, situm est, natura infixit: proximè nanque ipsam ea medulla fuit collocata: venas autem & arterias, à popinquis ipsi vasis, quà scilicet primùm arteriæ & venæ à magnis spinæ incūbentibus crura subeunt. Alteri verò vesicæ quæ ad iecur sita est, arteriā & neruum ab iis quæ in viscus ipsum inferuntur, deducēs, paruum vtrunque admodum, ac vix conspicuum, at sensibilem & perspicuam venam ab iis quæ sunt ad portas producens, tria hæc omnia corpori vesicæ vno in loco, ad id quod collum vocant, infixit. pari quoque modo in vesicam aliam maiorem ad ipsum collum vasa sex infixit, vtrinque videlicet tria. Cæterùm modus quo vreteres quidem in vesicam, in intestinum verò meatus qui bilem continet, infigitur, admirationem omnem excedit: nam obliquè in ipsa inditi, & intrò vsque amplitudinem obliqui ac prælongi pertinentes, velut membranam quandam eorum quæ intus sunt, succidunt, quæ ab excrementorum intrò irrumpentium impetu euertitur atque aperitur, reliquo verò omni tempore concidit & contrahitur, átque ita firmum operculum meatui efficitur, vt non solùm humoribus, sed etiam flatibus reditus sit omnis interclusus.

De Vulua, Cap. XXIX.

Vulua intra peritonæum sita est, inter vesicam & rectum intestinum, vt recto intestino toti fere incumbat: ad vmbelicum verò, qua parte fundum eius est, maiore ex parte vesicam excedit: ad cunnum vesicæ collo superatur. Fœminarum vesica ad pubem collocata est, breuiorémque virili ceruicem & latiorem habet, quæ inter ossa quæ pubis vocantur, in cunnum iuxta exteriorem superiorémque eius finem pertingit, rectum verò intestinum ossi quod sacrum appellatur, & quibusdam vertebris lumborum insidet: sinuatur enim hac in parte intrinsecus spina dorsi, quocirca extrinsecus gibba videtur. Vuluæ magnitudo in omnibus æqualis non est: multò enim minor enixæ est, maior verò prægnantis. Eius verò quæ nunquam concepit, est etiam multo minor: quod in ætatibus etiam iis quæ nondum venereorum annos attigerunt, vsu venit: nam alioqui iis quæ rebus veneris non vtuntur, minor semper esse consueuit. atque eius quidem moderatam magnitudinem describere conabimur. Superiorem eius partem vterus, hoc est fundum, iuxta vmbilicū, inferiorem ad cunnum protendit. A loco autem vnde incipit ad cunni terminum exteriorem, non æquale in omnibus est: plerunque tamen spatium moderatum est nouem aut decem digitorum. In latitudinem verò ad vtraque ilia suis cornibus exporrigitur. De finibus eius, quātum ad profundum pertinet, iam dictum est, vesicam & rectum intestinum vuluam terminare, illā suprà, hoc infrà. Cunnus verò ea inanitas est, quæ intra ossa pubis penetrat, extrinsecus pelliculam quandam innatam habens, quæ virorum præputio proportione respondet. Vuluæ figura cum in reliquo corpore, tum præcipuè in eius fundo, vesicæ est similis: nam quatenus à lateribus processus quosdam mamillis similes ad vtraque ilia emittit, in eo à vesica differt: quorum figuram Herophilus dimidiati globi reuolutioni assimilat. Diocles verò cornibus exorientibus, vnde κεραίας *hoc cornua*, nomine ἀπὸ τοῦ κέρατος, *id est à cornu*, deducto appellauit.

De pudendis, Cap. XXX.

Corpus neruosum ex ossibus quæ pubis dicuntur, exoriens, cauum simul, & ab omni humore vacuum genus pudendorum efficit. Quum verò hic neruus cauus spiritu impletur, tum euenit vt in coitu membrum intendatur. Idque non solius coitus causa (quod fortè quispiam existimarit) tenditur, sed quò meatu diducto & directo semen quamlongissimè eiaculetur. Quamobrem in vtraque parte huius caui nerui natura duos musculos collocauit, quò meatus, ceu à manibus quibusdam in vtranque partem distractus dilataretur, toto pudēdo stabili permanente. Futurum sanè erat vt meatus latitudo huiusmodi constructione conseruaretur. Vtile autem est, dum semen excernitur, meatum & latissimum & rectissimum exquisitè teneri, quò semen totum sibiipsi continuum confertim quàm celerrimè ad vuluæ sinus perueniat. quùm que vesica propè esset constituta, non erat melius ad excernēdum lotium, alium meatum efficere quàm eo quo semē importaretur, simul vti. Iurè igitur & ipsius collum totum perinæum occupauit, vt quod sursum ab ano, cui primò incubabat, vsque ad pudendi exortum feratur. In mulieribus verò quibus pudendū non est prælongū, ceruix vesicæ huiusmodi exortum non habet, sed pudēdum ipsum muliebre ano imminet: in finem verò eius superiorem collū vesicæ definit, vnde lotium profunditur: quod non magnopere inflexum esse oportuit vt in viris, neque adeò longum. Cæterùm vt pharyngi gurgulio propugnaculum est, ita vteris, quam nympham vocant, quæ tegit simul, & prohibet ne ceruicis orificium, quod ad muliebre pudendum pertingit, refrigeretur.

Ex Sorano, de vulua & pudēdo muliebri, Cap. XXXI.

Vulua dicitur μήτρα & ὑστέρα & δελφύς. ac μήτρα quidē, *hoc est matrix*, quia mater est fœtuū qui ex ipsa eduntur: vel quia eas quæ vuluam habēt, matres efficiat: vel, ex quorundā sententia, quia cōstitutum & definitum tempus ad purgationes & partus habeat. ὑστέρα verò nominatur, quòd omnium viscerum sit extrema: idque cum exquisitè, tum verò latitudine. δελφύς porrò nuncupatur, quia ἀδελφοὺς, *hoc est fratres*, gignat. Sita est vulua in coxendicum amplitudine intra vesicam & rectum intestinum: huic autem suprapofita, vesicæ verò subiecta; quandoque tota, quandoque eius pars, quandoque pro eius magnitudine commutatur. Nam in infantibus minor est quàm vesica: quocirca tota est vesicæ supposita. In virginibus verò quæ ætatem florētem agunt, vesicæ est æqualis in iis partibus quæ supra sunt sitæ. quæ verò ætate progressæ, & venerem expertæ sunt, ac multo magis quæ iam pepererūt, in iis est maior, vt plerisque ad finem coli intestini cōquiescat. *Sed dum vterus gestatur, videre licet peritonæum in magnam molem elatum, itémque abdomen. Quod etiam ex eo fit quia tantus est fœtus vnà cum suis tunicis, atque humoribus. Postquàm verò fœtus est in lucem editus, contrahitur quidem vulua, sed ita vt sit maior quàm ante partū. Tunc igitur est maior quàm vesica, sed non tanto quantum sub eam graditur: nam in partibus anterioribus ceruix vesicæ est palmo maior, finémque habet vrinaculum, & tota in muliebrem sinum porrigitur: ab hystera verò antè secessit. In posteriore verò parte, supra vesicæ fundū, vuluæ fundum est, vmbilico subiectum: ex quo fit vt vesicæ amplitudo collo matricis adhæreat, fundū verò vesicæ. Cæterùm vulua cōnexa est tenuibus membranis partibus quibus subiecta est, vesicæ: iis verò quæ ei subiiciuntur, recto intestino: à lateribus verò cōnexa est iis quæ à coxendicibus & osse sacro exoriūtur. Quibus sanè partibus simul vlceratis inflammatione quadam retrahitur & retro cedit: iis verò resolutis & laxatis, concidit. Non est autem (vt quidam putauerunt) animal: loci tamen sensum æquè ac alia est consequuta: quamobrē à refrigerantibus cōtrahitur, à rarefacientibus verò relaxatur. Vuluæ figura in mulieribus non est circumuoluta, vt in animalibus quæ sunt rationis expertia: sed est cucurbitulæ qua medici vtuntur, adsimilis: rotundo enim & lato fine,

qui ad fundum eſt, incipiens,ad proportionem in angu-
ſtum oſcillum redigitur.oſcillum nanque appellant pri-
mam & prominentem eius partem:quod ſequitur,collum
dicitur:quod remanet,ceruix:horum cōcurſus, coles:quæ
vtrinque poſt colli anguſtiam dilatatæ primæ partes,hu-
meri hyſteræ:quæ poſt hæc ſita ſunt,latera:quod ſubiectū
eſt,baſis.tota regio,cōceptaculum,& venter,& ſinus.oſcil
lū verò in medio cūno eſt:collū enī à labris genitalis mu-
liebris cōſtringitur.ab iis verò ſeiūctū eſt os,in quibuſdā
magis,in quibuſdā minus,pro ætatis ratione:plerūque ve
rò in adultis,quinque aut ſex digitis.magis autē depromi-
tur ſub pariendi tempus, quū collum protenditur. Eſt ve-
rò eius etiam diuerſa magnitudo : quanquam in plurimis
ſecundum naturam tantum eſt, quantum externa ora am
plitudinis audiendi ſenſus patet.Dehiſcit etiam quibuſ-
dam temporibus,vt quū corporis commiſcendi libidine
ducitur,vt ſemen excipiat: & in purgationibus, vt ſangui
nem excernat:itémque in conceptionibus,pro ratione fœ
tus incrementi:in partu autem plurimùm dilatatur;ita vt
manum etiam totam intra ſe recipiat:ſuapte tamen natu-
ra delicatum & carnoſum eſt.Sed in iis quæ venereis re-
bus ad ſatietatem vtuntur,inanitati pulmonis,aut linguæ
mollitiei ſimile redditur:in iis verò quæ ſæpe concepe-
runt,calloſius efficitur, capiti polypi,aut ſummæ gutturis
parti,vt Herophilus ſcribit,perſimile.callum enim cōtra-
hit tum eorum quæ excernūtur,tum fœtuum exeuntium
attritu.Vulua ex maiore eius facultate neruoſa eſt:compo
nitur enim non ſolùm ex neruis,ſed etiam ex venis,carne
& arteriis:ex quibus,neruos à ſpinali mēbrana ad ſpinam
accipit : venæ autem & arteriæ à vena caua ſpinæ adhæ-
rente,itémque à craſſa arteria in eam deferuntur.nam à
vena caua duæ venæ diuaricantur : ab arteria verò craſſa,
duæ arteriæ:ex quibus vna vena vnáque arteria, ad vtrun
que renem ferūtur:deinde priuſquàm renibus committā-
tur,in duos ramos deſciſſæ, duobus quidem proceſſibus
in vtrunque renem inſeruntur,duobus autem vuluam cir
cumplectuntur:ita fit vt quatuor ſint vaſorum in eam in-
ſertiones,duo arteriarum, duóque venarū. Ex his ipſis in
vtrunque teſticulum vna vena vnáque arteria ſimul im-
plantatur : adnati enim extrinſecus ſunt teſtes prope cer-
uicem in vtroque latere ſinguli. Cōſtāt hi molli carne,&
glandoſa,& propria membrana conteguntur.figura vt in
viris,ſed oblongi ſunt,modicè ſimi, & rotundi, & ad ba-
ſim paululum dilatantur. Meatus verò ſeminis à vulua in
vtrunque teſtem procedit:[& * apparatibus adiunctus vſ-
que ad veſicam,] eius collo committitur.hinc videtur fœ
minarum ſemen ad gignendum non recipi,quia foras ef
fundatur: qua de re dictum à nobis eſt in libro de ſemi-
ne. Nonnulli verò, inter quos etiam eſt Chius,volunt æ-
quales teſtium appendices, qui cremaſteres dicuntur,eis
committi,id quod nos propriis oculis intuiti in muliere,
cui inteſtina in ſcrotum deſcenderant,hiſtoriæ mandaui-
mus,in qua quū chirurgiam exerceremus, teſticulus antè
cecidit,laxatis videlicet vaſis ipſum continentibus & cir-
cundantibus,& cum eo cremaſter concidit. Tota autem
vulua ex duabus conſtat tunicis inter ſe ita formatis vt
chartarum villis ſint perſimiles:quarum exterior, neruo-
ſior,perfectior,durior, leuior,cādidiórque eſt:interior ve
rò carnoſior,hirſutior,mollior,& rubicundior: per totum
vaſis intertexta,ſed pluribus & notabilibus in fundo,quū
ibi ſemen agglutinetur , & inde purgatio progrediatur.
Duæ autem hæ tunicæ ſibi mutuo adhærent, membranis
gracilibus & neruis cōiunctæ,ita vt ſæpenumero his pro-
tenſis vterus concidat, quū ſcilicet neruoſa tunica ſuo lo-
co maneat, interna verò inuerſa procidat. Eſt etiam hoc
commune, vt in ſterilibus vterus in fundo duo habeat a-
micula, vtplurimùm variis modis conduplicata:in iis ve
rò quæ pepererunt,tota extenditur,& rotunda efficitur.Iā
verò Diocles vult in vteri amplitudine & acetabula, vel
cirros, & cornua eſſe : qui proceſſus quidam mamillares
ſunt,lati quidem ad baſim,in ſummo verò minoribus ter
minis definiti:vtrique lateri à natura magna prouidentia
adiuncti,vt fœtus antè aſſueſcat papillas mammarum exu
gere.Sed qui ita ſentiunt,in diſſectionibus falſi ſunt : ne-
que enim acetabula comperiuntur,& omnino ſuperuaca-
A nea eſt de eis inſtituta oratio,vt in commentariis de geni
tura animalium eſt demonſtratum. Nunc verò minimè
exiſtimandum eſt,vterum principatum ad vitam obtine-
re:quia is non ſolùm procidit , ſed in quibuſdam etiam
præciditur,nec tamen mortem affert, vt Themiſo litera-
rum monimentis commendauit. Præterea in Gallia ſues
habitiores , & valentioris alimenti fieri aiunt,poſtquàm
vterus abſciſſus fuerit.Quū tamen vulua patitur , ſtoma-
chum & membranas per conſenſum pati conſtat.Eadem
habet cum mammis naturalem conſenſum quendam : ex
B quo fit vt quū florenti ætate vulua magna efficitur,mam
mæ quoque vno & eodem tēpore intumeſcant: ipſa quo
que ſemen perficit:mammæ verò ad fœtum alendum lac
parant; menſibus porrò procurrentibus lac euaneſcit:vbi
verò lac in mām̄is eſt,menſtruæ purgationes nullæ appa-
rent: quemadmodum etiam in iis quæ anus iam ſunt,con
tracta vulua mammæ itidem quodammodo areſiunt.ſi i-
tem fœtus patiatur,vbera quoque anguſtātur.Ex quo con-
ficitur,vt quū in prægnantibus mammas diuulſas & con-
tractas videamus , futurum abortum prædicamus.atque
C huiuſmodi quidem eſt vuluæ natura.

De pudendo muliebri, Cap. XXXII.

Mvliebre pudendum , ſinus etiā nominatur. Mem-
brana eſt neruoſa,& modicè rotunda,inſtar inteſti-
ni: amplius tamen intus eſt,& foris anguſtius,in quo coi-
tus fieri conſueuerunt. eius porro interior pars collo ma-
tricis , quemadmodum etiam in viris , externa cunni la-
bris,inferior ano, eius latera carnoſis coxendicum parti-
bus,ſuperior denique veſicæ collo adnaſcitur : hoc enim
D (vt antè dixi)incides ſub ore vuluæ,& ſupernè cunno ad-
iunctum,in ſummo in vrinariū meatū inſeritur . apparet
ergo ſinum muliebrem colo veſicæ ſubiectum eſſe : ano
verò,& conſtrictiori,& ſummæ parti recti inteſtini ſuper-
ſtare. eius longitudo (vt ſuprà demonſtrauimus) eſt inæ-
qualis : idque non ſolùm habita ratione ætatum aut con-
cubitus, in quibus extenſum vteri collum , vt eſt etiā vi-
rilis coles, partem quandam ſinus occupat , ſed etiam na-
turæ ipſius : quippe quū nonnullæ collum habeant pro-
E penſius, nonnullæ verò admodum curtum aut mutilum:
plurimis verò earum quæ ad perfectam ætatem perue-
nerunt,ſex digitorum eſt: concidit tamen , anguſtiuſque
eſt in virginibus,amiculis occultatum coniunctis inter ſe
per vaſa,quæ productiones à vulua capiunt : quæ quidem
concubitu dolorem afferunt apertis ipſis amiculis. rum-
pūtur enim & ſanguis eò importatus de more excernitur.
Putare autem tenuem membranam quandā exortam eſ-
ſe quæ ſinum intercipiat, eámque in excretionibus rum-
pi,& dolorem afferre,aut citius purgationes * commoue-
F re,quúmque in corpus euaſerit, eum morbū gignere quē
ἄτρητον, hoc eſt quum genitalia cōcreta ſunt,nec foramē
vllum habent,falſum eſt. primùm enim ex diſſectione ni
hil tale inuenitur: præterea in virginibus deberet hæc
membrana aliquantulum ſpecillo reſiſtere,ſed ſpecillum
in profundum vſque ingreditur : tertiò ſi quū vitiantur,
hæc membrana rupta doloris eſt cauſa , neceſſe profectò
erat vt in virginibus antequàm vitiarentur , quū purga-
tiones apparerent,dolor quoque ſequeretur , in ipſa verò
excretione non item. Iam verò ſi mēbrana corporea red-
G dita morbum creat , quo genitalia coaleſcunt, opus eſſet
vt id perpetuò eodem modo inueniretur,quo cæteras par
tes ſuo quaſque certo & definito loco ſitas intuemur. at in
non perforatis mulieribus membrana hæc interſepiens
quandoque in partibus labrorum quæ in promptu ſunt,
inuenitur, quādoque verò in medio cunno quādoque in
medio ore vuluæ. Eiuſmodi ergo cunnus eſt. Quæ verò
extrinſecus videntur πτερυγώματα, hoc eſt, ambitus geni-
talis muliebris,tanquam labra ſinus adſtant:hæcque labra
craſſa ſunt,carnoſáque,& ad partes inferiores in vtrunque
H femur deſinunt,veluti inter ſe abſciſſa:ad ſuperiores verò
partes in eam quæ nympha vocatur,pertinent, quæ eſt ho
rum duorum labrorum initium.ſuapte verò natura eſt ca
runcula,veluti fœtus.Nympha autem appellatur,quia col
lo veſicæ ſubfulter. Vrinaculum verò nominatur quod

intus rugoſum,aſperum,cauúmque eſt. Porrò veſica virorum diuerſa eſt à fœminarum veſica, ſiquidem illa maior eſt, & collum habet flexuoſum : hæc verò cum minor eſt, tum verò etiam rectum eius eſt collum.

Lyci,moderatum viri pudendum ad os vuluæ non peruenire,

Cap. xxxiii.

ANte vuluæ amplitudinem , eius collum & os eſt ſitum.eius ori cunnus adiacet,cuius tanta magnitudo eſt vt magnitudo priapi,qui maximus non ſit , ad ſemen in os vuluæ eiaculandum non ſufficiat,ſed quadam etiam agglutinatione opus eſſe videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber viceſimusquintus.

Ex Rufi commentariis,de nominibus partium humani corporis, Cap. 1.

QVemadmodum ſingulæ corporis humani particulæ nominentur perdiſcere, maximè eſt ad medicinalem artem neceſſarium : maximæ autem corporis partes ſunt,caput, ceruix, thorax,manus,cruráque:thoracem verò non ſolùm eam partem quæ à clauiculis ad hypochõdria pertinet,ſed etiam id totum quod à clauiculis ad pudenda pertingit,appellamus. Caput verò dicimus quod capillis tegitur, & ſimul etiam cum facie. Capillos habent pars anterior , ſinciput,qua coronalis ſutura ſita eſt, vbi coronæ capiti imponuntur:poſterior pars occiput nominatur. Latera ſincipitis,tempora appellantur:quod in medio capite eſt,vbi capilli maximè inuoluuntur , verticis vocabulo gaudet:ſub ſincipite frons eſt:iuxta tempora pillorum exortus,lanugo:crines verò,ii qui retro ad occiput ſunt, nũcupãtur.vltima verò frontis ruga , epiſcenium : hirſutæ frontis partes,ſupercilia:eorum interuallum,meſophryon:poſtea naſus collocatus eſt , cuius extrema pars globulus , ſubiecta verò ſeptum nominatur.à globulo carnoſum illud quod in labia deſcẽdit,columna.cauitates verò,myxoteres , *hoc eſt per quos mucus excernitur* . in vtraque naſi parte , vnde odoratus efficitur,pinnæ.ſpina verò,quæ has cauitates continet.cauitas ſub columna ſupra labrum,philtrum, *quaſi amatorium* , dicitur . totum id quod poſt naſum labri ſuperioris eſt,hyporinon, *hoc eſt ſub naſo*, vocatur. duo deinde ſunt labia , quorum extrema prolabia dicuntur : vbi committuntur , poſtomion. ſub ſuperciliis oculi poſiti ſunt:quæ oculos tegunt,palpebræ , vna ſuperior , inferior altera.nexus verò qui claudendo fiunt , tarſi: è palpebris exorti pili,cilia: tarſorum fines,anguli : quorum alter qui ad naſum eſt ſitus,magnus:alter qui tempori adiacet,minor vocatur.pupilla, aſpectus , & glena dicitur id quod in medio oculo eſt, per quod aſpicimus:alii verò aſpectum dicunt,quo cernimus:pupillam verò & glenã , imaginem in aſpectu eſſe volunt.quæ deinceps ſequuntur,nigra,cæſia,aut flaua,à calore nomen trahunt.circulus album contingens,iris dicitur:ſub oculis exorientia,hypopia:quibus ſubiacent eminentiæ quædam quæ malæ dicuntur , quibus erubeſcimus.poſt malas, maxillæ ſunt : quarum genæ deſinunt in acutã maxillæ inferioris partẽ:inde vſque ad labium inferius , quod rotundum eminénſque eſt,barbas hypion quod ſub barba eſt. carnoſam partẽ mentũ voco, alii leucaniam:quidam hoc mentum,leucaniam verò cauum iugulo proximum vocant.Aures vocantur eminentiæ quæ in vtraque temporum parte ad foramina ſunt exortæ.earum foramina meatus audiendi, quibus audimus:pendulæ partes & carnoſæ , fibræ: cartilagineæ & ſupremæ,pinnæ:helices,quæ inde ambitum attingũt:anthelices,quæ poſt helicem cauitatem in medio extollunt:cauum poſt anthelicem,concha.eminentiam oppoſitã conchæ iuxta fines temporis, hircum vocant : quod contra hunc eſt, craſſius anthelicis finis antitragus ,*id eſt contra hircum*,dicitur . Os vocatur prima labiorum ſectio , & amplitudo quæ vſque ad fauces pertinet . in ore cum alia quædam ſunt,tum præcipuè dentes : quorum anteriores quia ſecant,τεμνικοὶ nominantur,ſuntque octo numero.hi deinde quatuor caninis dentibus cinguntur : vltra quos reliqui omnes viginti maxillares ſunt. horum intimi atque vltimi ſophroniſteres,*id eſt moderatores*,quaterni vocãtur,quod eo tẽpore quo moderati eſſe incipimus,exoriantur.carunculæ dentes continentes, gingiuæ: maxillarum colligatio,habena:menſæ,latæ molariũ ſummitates.mortariola & præſepia , cauitates maxillarum,in quibus dentes ſunt infixi. vnde lingua exoritur, radix appellatur.ceruix , id quod ſequitur.prælingua , pars anterior: paraſyra, quæ ab vtroque linguæ ſunt latere.hypogloſſis pars inferior,epigloſſis verò intimum gutturis operculum ad aſperam arteriam,ne deglutiendo quidpiam in pulmones delabatur.Quum ſpiritum ducimus, ſublimis epigloſſis attollitur,ne aëris tranſitus impediatur. quod orbiculatum in parte quæ ſupra linguam eſt , cœlum & palatum dicitur:inde ad partes internas pendens caruncula,columella nominatur: hanc alii gurgulionem , alii vuam vocant.ei ſubiectum eſt bronchi caput , tum collum.eius pars anterior bronchus & aſpera arteria:eminentia quæ in medio eſt,larynx:poſterior,ceruix , & occiput: clauiculis proximum cauum, iugulum,& anticardion, quaſi cardi oppoſitum vocant:hoc tendines exipiunt,quæ in humeros pertinent,epomidas,humeros verò brachii caput.Scapulæ verò lata oſſa ſunt dorſo incumbentia,eorum intermedia eminẽtia,ſpina.acromiũ verò clauicularum & ſcapularum eſt copula. deinceps cataclides ſequũtur. ala verò eſt cauitas ſub humero, in quã ſæpe humerus laxatus cõcidit. brachium cõſequitur : angulus articuli , cui reclinati incumbimus,ancon aut olecranon:deinde cubitus ſequitur:is in carpum deſinit:poſt quẽ metacarpiũ eſt:tum vlna manus: hypothenar verò, quod ſub police eſt:quod excipit vola, manus.Ex digitis vnus pollex dicitur,ſeiunctúſq;eſt à cæteris:alter qui primus aliorum quatuor eſt,index : tertius medius,quartus annularis , quintus paruus appellatur.horum verò oſſa ſcuticulæ aut phalanges vocantur. eorum inflexus condyli dicuntur:quorum primi procondyli:qui conſequuntur,metacondyli nũcupantur. vnguium initia radices vnguium vocant:fines digitorum,acinos aut vertices.thenar , ſpacium quod inter indicem pollicémque eſt.totum enim hunc locum Hippocrates nominaſſe thenar, *hoc eſt uolam*, videtur. & clauiculis quod antè eſt , pectus,& os pectoris,retro verò dorſum. à ceruice, qua metaphrenum eſt , lumbi extrema ſpinæ ora.carnoſæ in pectore eminentiæ, mammæ: earum extrema,papillæ. latus id totũ quod ſub ala eſt, oſſa coſtæ & ſpathæ.earũ primæ ſe mutuò cõtingunt,in oſſis pectoris extremo,vbi cor eſt: tum ſeptum tranſuerſum,alii præcordium,alii cor vocãt. ex quo eſt os ventriculi. ſpatia inter coſtas , intercoſtalia vocantur.ſpuriæ coſtæ,quæ ſeſe non tangunt.earum extremitates,cartaligines.muſculoſæ partes ſub cartilaginibus ſitæ, hypochondria.tum aluus quæ venter dicitur.quod in medio eſt,epigaſtrium.cutis ventri impoſita eſt.media eius cauitas,vmbilicus.cutis vmbilico circundata,vetula, quæ inde nomen inuenit quòd corrugata ſenectutem ſignificet. ſub vmbilico abdomen eſt , & aqualiculus. huic continua pars ad pudendum vſque,pecten, aut pubes nominatur. Ex genitalibus membris virilibus propendens pars,colis,& ſtema:quæ non pendet,hypoſtema, aut perinæum.colis extremitas eſt præputium . ſcrotum , in quo teſticuli ſunt.pars ſuperior,caput: inferior,fundum vocatur.pars ſcroti laxior, laccopedon eſt. In mulieribus quod ſuprà eſt,pecten:prima ſectio dicitur ſciſſura:muſculoſa in

medio caruncula, myrton, aut nympha: myrtochila verò, labia vtrinque constituta. Ossa dorsi vertebræ sunt. tota vertebrarum compago, spina: cuius inferior pars lumbus. spinæ terminus, os sacrum, quod alii hypospondylum vocant. huius vltimum os, coccyx, *id est cuculus*, nominatur. Partes vtrinque lumbis adiectæ nates dicuntur: clunes verò, carnosæ partes sub lumbis sunt, quæ sedilia quoque nominantur. initia femorum, inguina: internæ partes, femina vocantur. quæ intermedia sunt ad perinæum vsque, interfeminia. musculi genibus inhærentes, epigunides: ossa verò, patella, Hippocrates mylen vocat. genu articulus est quo femur cruri committitur. inflexio, poples dicitur. magnus musculus anterior cruris, sura: vnde latus neruus exoriens ad calcem protenditur. ossium cruris quod posterius est, tibia: quod anterius, anticnemium. extrema pedũ, malleoli. tali verò non ritè vocantur: sunt illi quidem, sed tamen non apparent. pars postrema pedis, rotundáque, calx. quæ deinde sequitur, cauum: consequẽs verò pedion vocatur, cuius superior pars tarsus. planta denique, totius pedis positura. digiti verò eisdem nominibus quibus digiti manus, nuncupatur.

Ex Galeni libro de ossibus, Cap. II.

TOta omnium corporis humani ossium inter se coniunctorum compages sceletos nominatur. eorum coniungendorum duplex est ratio, altera per articulum, altera per symphysin. ac per articulum quidem ossium cõpactio naturalis est: symphysis verò est ossium vnio naturalis. Vtrique autem definitioni additum est verbum naturalis, quoniam quæ de articulo deciderunt, quæque articulum sunt præteruecta, cohærent quidem inter se, sed non natura. in quo genere sunt ea quoque quæ fracta callum obduxerunt. siquidem vniuntur, sed non tamen natura. Cæterùm ceruices sunt tenues ossium processus, & in crassum, rotundúmque finem terminãtur, idque caput appelatur. at quum processus in acutum finem definit, non iam amplius ceruix, sed corone vel coronon nuncupatur. Ex cauitatibus quæ caput excipiunt, quæ altius descendit, cotyla: quæ in superficie est, glena ab aliquibus vocatur. Ossa autem tanquam fundamenta quædam ad vniuersam corporis sustãtiam substinẽdam subiiciuntur, & quasi substernuntur: siquidem in eis omnia adnascuntur, & stabiliuntur. ex iis quæ grandia sunt, maximásque cauitates habent, medullæ sunt plena: parua autem, plenáque tota sunt alia, cauitatẽ nullam habent quæ sensu dignoscatur. Grandibus magna ex parte in extremo aliorum ossium appendices adnascuntur: vt brachio superius, cubito inferius: radio verò ac femori, & cruri, ac suræ ab vtraque parte. maxillæ verò inferiori medulla inest, sed appẽdix non adnascitur. verùm eius finium alter qui inferior est, per symphysin, *hoc est coalitum*, vnitur: superior in duos processus, in coronem ac ceruicem tantùm definit. Differt autẽ ἀπόφυσις, *hoc est processus*, τῆς ἐπιφύσεως, *id est ab appendice*, quia epiphysis est vnio ossis cum alio, apophysis verò est totius ossis pars.

De ossibus capitis, Cap. III.

OS capitis caluaria nominatur. naturalis verò figura capitis, est oblongæ sphæræ potissimũ similis: alia acuminata est: naturale autẽ caput anteriorem ac posteriorem partem prominentiorẽ habet: trésque habet suturas in se, duas transuersas, quarum altera in occipite est, altera in sincipite, tertia porrò à medio posterioris per capitis longitudinem vsque ad mediam anteriorem extenditur. anteriorem verò coronalem nominant, quòd coronæ in ea præcipuè capitis parte collocentur. posteriorem labdoidem, propter similitudinem quam habet ad Λ literã, vocauerunt. harum trium suturarum figura literæ H est maximè similis. Caluariæ igitur quæ figuram naturalem habent, suturæ sunt huiusmodi. At acuminatæ sic cõstitutæ sunt. vbi posterior eminentia perit, ibi etiam sutura labdoides aboletur. vbi non est anterior, tum ne coronalis quidem: fitque vtraque remanentium suturarum figura T literæ similis. harum autem eminentia quæ vtrinque est, deperdita, duæ suturæ quæ seruantur, ad rectos angulos decussantur ad X literæ figuram: altera nanque transuersa per medium caput potissimum extenditur, altera

A verò à parte posteriore per longitudinem in anteriorem fertur, quemadmodum in aliis omnibus caluariis conspicitur: siquidem ea semper conseruatur: at reliquæ cum totius capititis figura variantes intercidunt. Duæ præterea ab hac pari interuallo distantes lineæ, per capitis longitudinem à posteriore in anteriorẽ partem tendunt. fiunt hæ duobus ossibus inter se cohærẽtibus, non per suturam, (sicut quæ antè diximus) sed quum os sincipitis paulatim attenuatum in squamam descendẽs, in id os quod infra B ab auribus ascendit, subintrat. quãobrem quidã non absolutè suturas has, sed suturas lepidoeides à squamæ similitudine, aut agglutinationes squamis similes vocauerũt. à nobis verò clarioris doctrinæ causa suturæ squamis similes ad aures nominẽtur, vt quinq; sint propriæ capitis suturæ, labdoides, coronalis, quæ recta per lõgitudinẽ fertur, duæ æquè distãtes, quæ in ossibus squamæ similibus sunt. Duæ quoque aliæ cõmunes sunt superiori maxillæ, & ossi quod ambarum medium est. quod os aliquis inter ossa capitis numerant: alii verò superiori maxillæ attribuunt: situm enim est medium inter caput & maxillam superio- C rem tanquam cuneus quidam. Huius igitur suturæ quicquid sursum ad coronalis finem fertur, id est commune cum capite: quicquid verò ex vtroque latere ad palatum descẽdit, id superiorẽ maxillam disterminat ab osse, quod à cunei similitudine, qui σφὴν dicitur, sphenoides appellatur: atque ita à nobis, vt clarior doctrina sit, nominetur. Id os processus quosdam habet, qui ab alarum similitudine pterigodes vocantur, vnà cum iis cauitatibus quæ eis ab vtroque latere adiacent. Alia autem sutura capitis, quæ ipsum à superiore maxilla discernit, ex cauis temporum initiũ ducit, atque inde ad oculorum sedes progreditur, D & per ipsos medios tendens, iuxta medium superciliorum sibiipsi coniungitur. Quæ quum ita habeant, totius capitis ossa, sphenoide excepto, sex sunt: duo sincipitis, quibus communis est ea sutura quæ rectà per longitudinem porrigitur: duo infrà ad vtrãque aurem: quintũ post hæc os occipitis: sextum frontis est. Porrò sincipitis ossa quatuor habẽt latera: quæ ad vtrãque aurem, tria latera: quintum os capitis, quod occiput est, maximum omnium quæ sunt in capite, foramen iuxta primam vertebram habet. Cæterùm ex his sex quæ commemorauimus, ossa sincipi- E tis sunt rarissima: dẽsissimum verò firmissimúmque occiput. inter hæc mediũ locum tenet os frontis. duo reliqua inferiora sunt varia: eorum enim pars quædam lapidosa, vt etiam reuera est, nominatur, idque protensis labdoidos suturæ finibus terminatur. in hoc est processus styloides à columnæ similitudine appellatus, quẽ nos ab acus aut styli scriptorii forma belenoidẽ aut graphoidem vocamus: & in eodem meatus auditus continetur. altera deinceps eius pars iuxta eos exortus est, quorum alter maxillaris vocatur, alter ossis iugalis est. tertia præterea pars est quæ F à temporibus occupatur.

De osse iugali, Cap. IIII.

MVsculo temporis præpositum est os quod obliquã suturam habet in medio, ita vt omnis eius pars posterior cum osse capitis quod ad aurem est, anterior cum extrema supercilii parte ad paruum oculi angulum continuetur. id verò os totum iugale nuncupatur.

De ossibus maxillæ superioris, Cap. V.

G MAxillæ superioris in vtraque parte & dextra & sinistra, tria sunt ossa, quibus capiti adiungitur. eorum maximum est quod ad iugale est situm: nam & aliquid tẽporis, & supercilii, & sedis oculorum, & totum paruum angulum in se complectitur, & ad eam vsque partem cui malo nomen est, procedit. deinceps situ ac magnitudine os in ipso oculo habetur, quo nerui ad superiorem maxillã tendentes continentur. omnium minimum ad magnum angulum oculi est locatum. His omnibus tribus in vtraque parte os notabilis magnitudinis subiacet: hæc enim H pars malum dicitur, & dentium, præterquàm incidentium, alueoli. His item ossibus quæ maxima sunt, vt diximus, duo alia parua adiacent, qua narium foramina ad palatum tẽdunt. quinetiam nasi ossa duo sunt: horum ora inferior exortum habet corporum cartilagineorũ atque

tenuium, quæ alæ vocantur.vnum os restat in fine maxillæ,in quo radices dentium incidentium,& alueoli continentur:id quod plerunque simplex videtur,quòd ossa,ex quibus constat,exquisitissimè committantur:quandoque tamen in sceletis mirum in modum exiccatis sutura manifestò conspicitur, quæ illi directa est,quæ per totum pa latum fertur.

De dentibus, Cap. VI.

DEntes sedecim vtraque maxilla continet. ex his quaterni primi,qui vnicâ radicem habent,incisores nominantur: hi deinde caninis dentibus ex vtraque parte cinguntur.quorum vnica etiam est radix.vltra quos vtrinque maxillares quini sunt,qui in superiore maxilla ternis, in inferiore binis radicibus nituntur. præter eos qui in superiore quaternis radicib⁹ fulti sunt,& in inferiore tribus hærēt:ac præsertim duo omnium primi interiores, tertius autem perrarò ita inuenitur. quibusdam verò non quini maxillares,sed quaterni aut seni oriūtur.hos verò non solùm maxillares, sed etiam molares vocant.omnes autem in suorum ossium cauis insiguntur: nam ossa eos continentia, phatnia dicuntur: caua autem quæ subeunt, bothrya nominantur. Ex ossibus porrò dentes tātummodo mollium cerebri neruorum sunt participes, quamobrem ipsi soli perspicuè sentiunt.

De maxillæ inferioris ossibus, Cap. VII.

NEque etiam inferioris maxillæ os simplex est,vt ali cui fortasse videbitur:siquidē etiam coctum dissoluitur in summa menti extremitate,vt ipsum coaluisse planè appareat.eius pars quæ quasi ad caput protenditur, in duo extrema definit:quorum altero,quod acutum est,tendinem ex musculo temporis descendentem recipit: altero verò articulatur capitis ossi sub eo exortu quem mamillarem vocant, atque ibi in paruulum sinum rotundo quasi tuberculo sese inserit.

De osse labdoide, Cap. VIII.

OS labdoides hac forma est præditum, vt media eius pars,quæ ad occiput est, collum & torum corpus in duas partes secet. ipsum verò os breui longitudine videbis:latitudinem verò altitudinémque ita habet exiguam, vt à partibus finis inferioris duo latera ad sublimes angulos cartilaginis, quæ scuti formam præfert, obliqua vt nuper dicebam, procedant.superior verò labdoidis ossis terminus duo alia habet latera processus mutuos facientia,infernis partibus tenuia,angusta,orbiculata,crassa instar acus,aut styli scriptorii extremitatis. substantia verò horum laterum obliquorū,quæ ipsa quoque leuiter deorsum vergunt, est exquisita membrana,& quoddam teres, vt nerui sunt, ligamentum, quod ab extremo vtriusque exoritur,finísque ad processus capitis styli scriptorii similes,qui simillimi sunt sublimib⁹ labdoideos lateribus, extenditur: siquidem eorum substantia ex cartilaginibus constat:eadémque figura in omnibus exceruitur. Sed exortus styli scriptorii similis minor est, quàm laterum labdoidis ossis longitudo.

De spina, Cap. IX.

TOtius spinæ vertebræ sunt quatuor & viginti. si verò plures aut pauciores fuerint, id præter naturam erit, vt etiam sunt acuminata capita. eorum compago omnis in collum, dorsum, lumbos, & os sacrū diuiditur. collum capiti annectitur,collo deinceps dorsum, quod tanta longitudine est quāta est etiam thorax. quod reliquum subest, lumborum nomine continetur: quorum pars vltima sacro,aut(vt quibusdam placet)lato osse finitur. Vertebræ aut ad collum, aut ceruicem (ita enim etiam appellatur) septem sunt numero: ad dorsum duodecim, ad lumbos quinque. Ex colli vertebris primæ duæ inter se vndique articulantur: reliquarum verò quinque pars anterior vinculo cōstricta firmo coalescit:neque enim(vt quidam arbitrantur)per cartilaginem coalescunt, sed ea tunica quæ geminas spinalis medullæ membranas extrinsecus complectitur,sese in mediam ipsarum sedem insinuans, commune vtrisque vinculum efficitur. eodémque modo vertebræ omnes se habent, præter duas primas, vt diximus. Quúmque capitis duplex sit motus,alter qui annuēdo abnuendóque fit,alter quo in latera caput mouetur;primum

A secundæ vertebræ processus qui pyrenoides, *id est turbinatus*, dicitur, potissimum efficit: alterum verò primæ vertebræ ad capitis coronen articulatio, obliquæ scilicet partes & ipsius primæ vertebræ, & item capitis. Processus autem pyrenoides accliuis est, & ab anterioribus secundæ vertebræ partibus initium ducens,valido quodam rotundóque ligamento capiti alligatur:eique prima vertebra lo cum in quo aptè & tutò innitatur,præbet.& ex eadem prima vertebra transuersum quoddam ligamentum oritur,

B quod ei intus obducitur. hanc nonnulli à dentis similitudine odontoidem processum vocant: Hippocrates verò totam vertebram aliquando dētem nominat. Sunt etiam in parte primæ vertebræ inferiore duæ cauitates,quas ab oculi sinus similitudine glenoidas vocant,similes superioribus:sūntque non ab re maiores supernè,vt capiti articulatæ:infernè autem minores: quibus secūda vertebra obducta est.prima vertebra est latissima: secunda angustior validiórque est, atque ita deinceps cæteræ omnes.quanto enim spinalis medulla dum in neruis gignendis consumitur,sit tenuior, tanto vertebrarum inferiorum foramina minuūtur:quorum singula medullæ quam abiunt, crassi-

C tudini respondent,id quod in omnibus vertebris est commune: quemadmodū trāsuersorum quoque processuum, eorúmque qui deorsum sursúmque versum spectant, quibus inter se articulātur,communis est ratio.

De osse acro, Cap. X.

HOc etiam os quā cum vertebra quæ suprà est posita, articulatur, vertebris proportione respondet: nam decliues eius vertebræ processus ab osse sacro excipiuntur, sicut ipsa recipit eos qui supra se sunt siti:quinetiam eius spina est similis ei,quam reliquæ itidem vertebræ ha

D bent.ipsius autem processus,qui ad latera pertinent,grandes latiq; sunt: quibus in parte exteriore sinus est quidam glenoides, in eumque ossa ilium ingrediuntur.id os ex tribus particulis,tanquam ex propriis quibusdam vertebris constat: quibus in extremis accedit quartum aliud os, quod coccyx dicitur. Hæc si coquendo dissoluantur, eorum compages vertebrarum constructioni similis videbitur.

De coccyge,id est cuculo osse,
Cap. XI.

E ADimum sacri ossis alterū os est quod coccyx nominatur, quod ex tribus propriis particulis est conflatum.sunt tamen magis cartilaginosæ,ac præsertim in extremo,quàm os sacrum sit.

De ossibus thoracis,
Cap. XII.

OS pectoris, costæ, & vertebræ spinæ dorsi, ossa thoracis sunt.costæ ab vtroque latere duodecim sunt,sicut etiam vertebræ: singulæ enim singulis articulantur.ossa verò pectoris per synarthrosin inter se copulantur: eæque septem sunt numero, quot etiā costæ, quæ cum eo articu-

F lātur.imò pectoris ossi triāgula cartilago adnascitur. tota verò ossis pectoris figura ensi est similis: quamobrem xiphoides à nonullis appellatur.quidam verò non totum, sed eam tantùm cartilaginem quæ in imo eius est, ita nominant.costarum non vna simpléxque figura est:nam vbi vertebris articulatæ sunt, in anteriora & inferiora pariter feruntur, atque ita multum progressæ,ad os pectoris protinus versæ recurrunt: quamobrem quicquid cum pectoris osse committitur,non os est,sed cartilago.quinque autem reliquæ costæ nothæ appellantur: eæ cum septo trans

G uerso atque inter se connatæ,in exquisitam cartilaginem desinunt:postrema ab aliis tantùm in imo distinguitur,& reuera est spuria.longitudo verò neque his,neque aliis co stis est eadem,sed supernæ atque infernæ breuiores sunt, mediæ longiores.

De ossibus scapularum,
Cap. XIII.

SCapulæ post thoracem sunt sitæ.eæ cum osse occipitis, & spinæ apice, & thoracis costis, & eo osse quod ante laryngem est,per musculos copulantur. os verò scapulæ à

H spina initium ducens, humile est, paulatimque augescit, donec ad acromii locum peruenerit, ibique cum iugulo connectitur.hanc compagem nonnulli anatomici acro-

mion vocant. alii præter hæc ambo quæ coniunguntur, aiunt aliud tertium os esse, quod in hominibus tãtùm inueniatur, quod cataclida & acromion appellant. ea verò parte scapularum ossi processus quidam subest, quem scapulæ ceruicem vocãt, isque in extremo in acetabulũ desinẽs, cum humeri capite articulatur. Est etiã huic ossi alter exiguus acutúsque in parte interiore processus, qui quoniam anchoræ similitudinem refert, ideo à nonnullis ancyroides nuncupatur: ab aliis verò coracoides, quia extrema eius pars, vt corniculæ rostrum, exterius vergit.

De iugulis, Cap. XIIII.

IVgula ab vtraque parte supernè pectoralis ossis extremitati articulantur: eáque fistulosa sunt, & figura crassitudine inæquali.

De manu & brachio, Cap. XV.

MAnus in tres maximas partes diuiditur, in brachiũ, cubitum, & eam quæ extrema manus appellatur. ergo brachii os, excepto femore, est omniũ maximũ, estque vtrinque supra infráque articulatum. nam ad humerum habet caput grãdiusculũ paruæ ceruici adnatũ. In eo iuxta partem anteriorem sinus quidam est, cuidam quasi latæ scissuræ similis, qui totum caput in duo quasi tubercula bipartitò diuidit. pars inferior in tubercula inæqualia desinit, quorum ei quod extrinsecus est, radii capitulum articulatur: cum eo verò quod interna in parte est, nullum os penitus committitur. Rotũdum autem brachium est, non rectum tamen, & vndique simile, sed in anteriore exterioréque parte gibbum, posteriore verò & interna, simum.

De cubito, Cap. XVI.

ID totum quod inter brachium & carpũ situm est, cuiusque etiam partis os maius, cubitus appellatur: isque alteri subest ossi quod radium nominant. huius autem extrema pars superior leniter caua exterius brachii tuberculum complectitur. huius autem articulationis id munus est vt totam manum modò in pronũ, modò in supinum adducat. Cubitus duarum coronarũ processus habet, quorum anterior est minor, alter maior: & ab iis cubiti sinus sigma literæ similis circũdatur. in hunc sinum orbita brachii, quæ trochleæ similis inter eius tubercula est posita, inferitur. huius articulationis officium est vt totam manum extendat & incuruet. Cubitus verò infrà supráque validis copulis radio alligatur: media inter se omnino dehiscunt. vterque ipsorum habet appendicem iuxta brachialis partes, in parte exteriore gibbam, interiore verò cauam. cubitus minimo digito, radius pollici respondet: brachiale nanque in eiúsmodi sinum sese insinuat & articulatur. Inest etiam cubito ex abundantia quadam processus, qui à columnæ similitudine styloides nominatur, qui brachiali itidẽ articulatur. huius munus est, brachiale in latera perducere, alterius in rectum: cuius opera summam manum extendimus atque inflectimus.

De brachiali, Cap. XVII.

BRachiale ex octo ossibus duplici ordine distinctis constat. ea verò dura paruáque sunt, nec medullosa multiplicísque figuræ. pars brachialis superior ex tribus ossibus est cõstructa: quæ in rotundam quasi formam redacta, cum cubito radióque articulatur: pars verò inferior quatuor suis ossibus metacarpio articulatur. quintum denique iis brachialiis partibus insidet quæ ad processum styloidem cubiti potissimum sunt sitæ.

De metacarpio & digitis, Cap. XVIII.

INter digitos & brachiale ossa interiecta metacarpii vocabulo gaudent: metacarpion verò primæ digitorum phalangi (sic enim ossa digitorum nominantur, aliique scuticulas vocant) adnectitur, & coalescit. pollicis solum primùm internodiũ à lateribus brachiali est articulatum: quare singuli digiti ex tribus ossibus sunt conflati, priore semper internodio in sinum subsequẽtis subeunte. estque consentaneum vt pollicem quoque ex tribus constrictum esse ossibus asseramus: primùmque eius internodium cum metacarpio non esse numerandum, quum ab vtraque par-

A te articuletur. quod primis digitorum ossibus accidit, ossibus verò metacarpii non item. Quinque autem digitorum ossa sunt quindecim. at qui tertium pollicis os metacarpio adscribunt, digitorum ossa quatuordecim esse volunt, metacarpium verò ex quinque constare.

De ossibus nomine vacantibus, Cap. XIX.

REctis ab vtroque latere magnísque lati ossis processibus duo quædam ossa adiacent, quibus integris nullum est nomen impositum. superiores eorum amplæ partes, B ilium ossa: exteriores verò post femoris ingressum, inferiorésque, coxendicum: quæ inde in anteriora protenduntur, tenuésque sunt ac perforatæ, quæque inter se in extremo coalescunt, ossa pubis nuncupantur. Vtrique autem coxendici prægrande acetabulum inest, quod cum femoris capite nexu validissimo coalescit.

De femore, Cap. XX.

FEmoris os maximum est eorum omnium quæ in animante sunt: id vero supra coxendici, infrà tibiæ articulatur. Totius autem femoris forma in parte anteriore C exterioréque gibba, posteriore verò & interiore sima est. Duos processus habet, quos trochãteras vocant: minorem sub ceruice, multò maiorẽ verò exteriorem, quem γλουτὸν *hoc est natem*, appellant.

De tibia, Cap. XXI.

TIbia vocatur tota pars cruris quæ inter genu & talum intercedit: eodémque nomine os grandius eiusdem appellatur. tibia autem exteriore in parte sita est, eique tantummodo femur articulatur. Os quod extrinsecus D est, sura nominatur: quæ crassitudine tibiæ mirum in modum cedit, nec ita protenditur vt genu attingat, sed infra supráque tibiæ per synarthrosin annectitur: media verò inter se penitus dehiscũt. Quicquid autem tibiæ in parte anteriore tenue & carnis est expers, ocrea dicitur. Imæ ab vtraque parte tibiæ & suræ partes maleolli dicuntur. qui gibbi rursus, & omnino carnis expertes, extra alia prominent. hos plerique talos vocant: sed errant vehementer: nam talus sub his vtrinque continetur, & vndequaque contegitur, vt ne eum tangere quidem possis. Porrò mal- E leoli sunt extremæ partes tibiæ suræque processuum, gibbæ quidem in parte exteriore, vt etiam patet, interiore cauæ.

De patella, Cap. XXII.

AD tibiæ femorísque articulationem os cartilaginosum rotundúmque extrinsecus est, quod gibba & veluti tubercula subiectorum ossium accommodatis finibus comprehendit: paulúmque intumescens eam amplitudinem quæ inter femur tibiámque est complectitur. hoc os à nonnullis patella, à nonnullis verò mola nominatur.

F De ossibus pedis, Cap. XXIII.

AB iis processibus de quibus nuper dixi, qui in ima tibia suráque sunt, talus comprehenditur. eius pars, quam τέτρωρον, *hoc est quatrionem*, vocant, sursum vergit. Huic subest os pedis maximum, quod calcem vocant: idque & rotũdas partes à talo recipit, & geminas eminentias, quas habet, in sinum eius cõmodè inserit. Ex partibus eius anterioribus, quæ è regione magni digiti sita est, ipsius tali capiti subiacet, nec cum altero osse copulatur: eius verò extremitas, quæ minimo digito respondet, cum G eo osse quod à tesseræ similitudine cyboides vocatur, per synarthrosin cõnectitur. hoc autem positum est à parte exteriore iuxta scaphoides. sed hoc quà cum talo articulatur, cauum est, cyboides verò gibbum. Deinceps sequuntur tria ossa parua, quæ inferiori scaphoidis parti per synarthrosin iunguntur: cum quibus etiam exteriore ex parte cyboides pariter exporrigitur. post autem hæc quatuor ossa, tarsus pedis finitur. atque inde incipit plãta, quæ ex quinis ossibus construitur: quæ deinceps digiti pedis H excipiunt, qui singuli ex tribus internodiis, non secus quàm digiti manus, constant. pollice tamen excepto, qui solus inter eos ex duobus ossibus est conflatus. Atque hæc quidem satis esse puto quæ de ossibus sciantur: nam si quod ossiculum alibi comperiatur, (vt in corde, aut aliud huius generis) minimè necesse est vt hoc loco à nobis exponatur.

De mufculis labiorum, Cap. XXIIII.

MVfculi labrorum qui ipfi etiam cuti exquifitè permifcētur,quatuor numero funt. fupernè quidem vtrinque à malis obliqui duo deferuntur: infernè autem à fumma maxilla,quā eft id quod mentum vocāt, totidem funt,ibique in vtraque parte finguli collocati, alter à dextris,à finiftris alter. fi enim ambo fuperiores tendantur, labrum fuperius furfum trahitur:fi alter duntaxat,verfum illum attrahitur.eadem inferiorum eft ratio:nam fi ambo tendātur,labrum interius infrà trahitur:fi alter tātùm; ad illum attrahitur.Iā verò fi villi exteriores extendātur, fit vt labra inuertantur, ab interioribus verò conuertantur,& in rugam contrahantur. ex quo cōficitur vt ab his quatuor mufculis octo motus, quatuor obliqui, & recti totidem edantur.

De mufculis fub colli cute latentibus ac buccas mouentibus, Cap. XXV.

VT autem non folùm labia plurimùm diducerentur, fed etiam motus buccarum perficerentur, latum tenuémque mufculum natura fortis produxit, & vnum in vtraque parte collocauit:qui quū in buccas labrâque defināt, ab omnibus anatomicæ difciplinæ peritis funt ignorati.initium enim fumunt à fpina quæ ad collum eft fita,totique cuti quæ circa collum eft,in orbem fubtendū tur.ii mufculi vnà cum labris quiefcente maxilla inferiore buccas mouent.Licet etiam ei qui velit, dentes inter fe committendo ambas buccas in contrarias partes,ad latera colli diftorquere:in quo eueniet vt ipfa etiā cutis tēdatur,& potiffimum ad humeri caput, & extremum inibi clauiculæ,denique ad omnia colli latera.Præterea qui cōuellendi funt,in eis hi mufculi primi omnium intenduntur,& conuulfiones quæ caninæ dicuntur,funt horū præcipuè mufculorum affectiones.hæc autem pars, clarioris doctrinæ caufa,mufculofa dilatatio à nobis appelletur.

De nafi mufculis, Cap. XXVI.

MVfculos qui narium pinnas mouent,tales natura effe,pronunciare perfpicuè oportet, qualis eft & latus mufculus quem nos inuenimus. nā & huic villi fubter cū tem cohærefcunt,à quibus mouetur.funt autem admodū perexigui,& à malis ipfi quoque fumunt initium, & vnus vtrinque in fuam quifque nafi pinnam inferitur, ipfámq; aperit.ac nafus quidem à nullō mufculo contrahitur: verumtamen quum prædicti mufculi ceffant ab actione,tūc medium ftatum nafus acquirit. extra prædictā verò apertionē à nullo mufculo nafus adducitur, fed in vehementioribus infpirationibus pinnæ fpiritus impetum fequūtur. cæterùm nafus deorfum trahitur,labra ex appenfione confequens.

De mufculofa frōtis natura quæ fub cute eft, Cap. XXVII.

QVinetiam frontis cuti mufculofa quædam natura tenuifque fubtenditur,quæ cum ea coalefcit: quocirca tota frontis cutis,maxilla etiam quiefcente,mouetur.

De mufculis oculorum, Cap. XXVIII.

MVfculus qui ad bafim eft,fiue quis vnum,fiue duplicem,fiue etiam duos aut tres qui coalefcant, effe dicat,ad firmandum oculum valet,vbi præfertim exiguum aliquod corpus directò cernere diligenter oporteat. Præterea verò conftringit, munitque nerui mollis immiffionem. Quòd fi vnquam alicuius oculum prominentio rem vidifti, fi quidem cernit adhuc, & affectus ipfe abf que plaga accidit,fcito hunc mollem neruū propter mufculi refolutionem extenfum effe:fin verò amplius non vi det,iam ipfe itidem neruus affectus eft.fi verò propter vehementem percuffionem prominere oculum contigerit, fi quidem adhuc afpicit,mufculus ipfe folus:fi non,neru⁹ quoque eft ruptus. Cæteri omnes qui oculum mouent, fex numero funt: quorum quatuor, rectis motibus præfunt,duo reliqui totum orbem circumuertunt. fed hi à maioris anguli partibus prodeuntes, ad minorem perue niunt.ex cæteris quatuor vnus furfum attollit, alter deorfum trahit,tertius nafo admouet, quartus foras verfus oculum extrahit.

De mufculis palpebras mouentibus, Cap. XXIX.

A SVB cute palpebras contegente membranæ tenues funt quæ mufculos etiam palpebram mouentes; qui parui planè f.nt,tegunt.Extenduntur autem ipfæ ab aponeurofibus quæ in tarfum inferuntur. porro alter mufculorum in maiore angulo oculi,apud nafum ad latera conftitutus,ad tarfi partem dimidiam quæ illic eft,peruenit: alter verò, obliquus & ipfe,fed ad minorē angulum extēfus,ad reliquam tarfi partem dimidiam fibi propinquam prorumpit. Quum igitur mufculus qui prius eft dictus, agit partem palpebræ fibi continuam quæ eft ad nafum,

B deorfum trahit:quū verò alter, reliquam furfum trahit.fi verò ambo vno tempore iuxta palpebram tendant, furfum quidem ea ipfius pars quæ ad minorem angulū eft, trahetur:quæ verò ad minorem,deorfum.adeò vt oculus non magis claufus fit quàm apertus: eáque palpebra eft quam καμπύλον,hoc eſt reflexam,Hippocrates appellauit,quā in morbis magni mali fignum ftatuit. Quinetiam hanc palpebræ euerfionem alibi ἴλλωσιν vocat: fitque huiufmo di affectio quum vterque mufculus conuellitur, & fibi cō

C tinuam tarfi partē ad fe trahit. fi verò alter mufculus agat, & ad fe palpebram trahat,alter verò prorfus quiefcat,aperiri tunc & claudi totam palpebram contingit. femper enim pars altera tarfi quæ mouetur, trahit fecū & reliquā. ita ergo in fuperiore palpebra res habet. inferior autem non eft motus particeps,fed eft oculo femper adftricta at que appreffa, & ad vnguem circumplectens,& excremēta omnia facilè poteft exprimere. Præftantiffimi autē anatomicorum naturæ artificium in palpebris inueniffe & rectè expofuiffe mihi videntur,vt nunc diximus: quibus

D ego omnino affentirer, fi mihi perfuadere poffem, me perfpicuè eum mufculum qui eft ad maiorem angulum, confpexiffe:nunc autem neque illum apertè vnquā vidi, & id ægilopū chirurgica curatione nōn modò plerunq; abfcinditur,fed totus etiam ille locus fic aduritur vt fqua mæ à fubiectis offibus abfcedant, quum interim motui palpebræ nullum impedimentum afferatur. ex quo fit vt animaduerfione indigere mihi videatur.

De mufculis maxillam inferiorem mouentibus, Cap. XXX.

E QVatuor cōiugationes mufculorum inferiorem maxillam mouent.qui furfum eam tendunt,temporales vocantur,& qui intra os fiti funt:qui verò ad latera addu cunt,in buccis funt,quos mafticatores vocant,nomine eis ab vfu quem præftant,impofito. reliqui duo deorfum tra hunt.fed hi cum angufti funt,tum etiam oblongi:& poft infráque aures incipiunt,& per collum prorfum tendunt. deinde in idem mutuò,quā maxillæ inferūtur, coeuntes, ipfam aperiunt quum tenduntur.hi foli inter omnes mufculos carnofas habent ambas partes extremas: mediam

F verò,tēdinem exquifitum. Ex tribus reliquis coniugatio nib⁹ quæ & validæ & magnæ funt,temporales finguli in extremas maxillæ cornices,& in ipfā maxillā pertingūt. ad cornicis verò exortum validis aponeurofibus,quibus cum furfum maxillam trahunt,tum os ipfum claudunt,in feruntur.quocirca hos mufculos quidam maffeteres vocant.Maximè autem hi mufculi qui oculorum funt, vbi patiuntur,& conuulfiones,& febres,& caros,& deliria in-uehere confueuerunt,propterea quòd proximè principio neruorum oriuntur.Mufculi verò qui ore continentur,latis concauifque maxillæ inferioris partibus incumbunt. ad palatum verò afcendunt inferti cauis offibus quæ ini-

G bi funt, quæ ab exortibus qui ab alarum fimilitudine pte rygoeides vocātur,ambiuntur. ibidem etiam validus qui dam tendo eft fitus.Tota porrò horum mufculorum pars quæ vergit ad latera, cum temporalibus coalefcit & eādē quā illi,actionē obeunt, inferiorē fcilicet maxillam in parte interiore furfum trahentes. reliqui duo mufculi extrinfecus lōgitudini maxillæ inferioris infidēt:præteruecti autē atq; inferti,ad mādibulæ in mafticationib⁹ circū actionē à natura cōparati,carnofam quoq; buccarū partē

H conftituunt.Cōuenienter igitur hos mufculos mafticatores nomināt:tametfi hæc etiā mufculis tēporalib⁹ nō minus conueniat appellatio:illi enim eam vnam actionem in mafticationibus tantùm obeunt,vt dētes inter fe vehe menter committant.ex quo confequitur vt fiquid inter

eos fuerit,id comminuatur. cibum præterea læuigari ac conteri à molaribus,quasi molis,est masticatorũ musculorum actio:hi enim ipsi & cibos mutant, & qui à dentibus exciderunt,rursus eisdẽ cõmissis adducũt densi ac contracti, quum interim temporales musculi nihil ad masticationem conferunt. lingua verò non mediocriter ad hanc actionem cõfert,vt quæ instar manus cuiusdam cibos in ore semper transfert ac voluit,quò pars omnis ipsorum æquè conteratur.Extrinsecus verò vnus vtrinque masticator hic musculus,vt alia quædam manus, linguæ adiutor est comparatus.maximo autem ad eam rem ei adiumento sunt fines buccarum inferiores qui cutacei sunt, & ad labia spectant,ad quos tenues ac lati musculi perueniunt.

De musculis qui à capite in scapulas inseruntur, Cap. XXXI.

ABlata prima omnium musculosa latitudine, duo musculi ex osse capitis quod in occipite est,vtrinque vnus,à dextris alter,alter à sinistris animalis partibus, sese contingentes,oriri conspiciuntur. gracilis autem eorum exortus est latúsque,per lineam transuersam ad aures procedens,ad vtranque tamen non peruenit,&est multò breuior.hinc prorumpentes duo musculi,semper magis amplificantur,& tandem spinis scapularum vsque ad vtrunque humeri caput inseruntur,& aliquid etiam clauicularum comprehẽdunt.Hos autem musculos ante dissectionem in gymnasticis euidenter cernere possumus. fiunt enim plenissimi,& totam ceruicem comprehendunt.Eorũ munus est,vt scapulas ad caput trahant.Post dissectum horum musculorum exortum, altera quædam musculorum exilium & longorum subiacet coniugatio,quæ tenuis quidem & lata in exortum est,sed tamen dum progreditur, semper magis fit teres.longitudo est prædictis æqualis.Hi nanque ex loco occipitis ossis capitis incipiẽtes, in angulum inferiorem basis quæ ad scapulas est, inseruntur.eorum non est æqualis latitudo, sed in aliquo multùm minuitur.Porro musculus vterque ad finem tenuem tendinem producit ad principium basis scapularum, exquisitè teretem instar nerui: qui tendo ab interioribus partibus prope basim prouectus, & vsque ad eius dimidium progressus,ita demum in ipsius basis os inseritur.Huius vtilitas est,basim scapularũ è directo capitis extollere.at priores musculi non solùm basim,sed totas etiam scapulas sursum tollunt.

De musculis scapulas mouentibus, Cap. XXXII.

MVsculi vtranque scapulam mouentes septem numero sunt:duo ab occipite deorsum ferũtur, de quib⁹ suprà est dictum: tertius ex obliqua eminẽtia primæ vertebræ exoritur:quartus ab osse laryngem continente: duo alii exortum habent à spina dorsi: septimus à lumbo in articulationem inferiorem ascendit maximus musculus, cuius omnem naturam in ea libri parte exponam, in qua de musculis articulum humeri mouentibus agetur. exoritur enim à prima vertebra,& in extremitatem spinæ scapularum,quà elatior est,apud humeri caput in tertiam ferè ipsius vniuersæ partem inseritur.Hic musculus carnosus est,miniméque latus,& scapulam in latera ad partes colli adducit.qui verò ex osse laryngem continente exortum habet,is in eam præcipuè altioris costæ scapularum partem inseritur,vbi est processus illius initium qui ab anchoræ similitudine ancyroeides nominatur. angustus longúsque hic musculus est, & scapulam ad anteriorem colli partem versus proprium principium abducit,quod est commune musculorum omnium. qui verò à costis & à lumbo in humeri articulationem ascendit, ac toti basi simísque scapulæ partibus ad humiliorem costam adhæret,ex inferiore atque anteriore parte totam scapulam his apprehensionibus deorsum atque antrorsum in seipsum trahit.Ex reliquis verò duobus musculis, alter in superficie ex omnibus thoracis vertebris exoriens, in partem ipsius spinæ inferiorem inseritur.alter qui huic subiacet, tum ex septem vertebris thoracis,tum verò etiã ex quinque ceruicis exoritur:inseritur verò in totam cartilaginosam basis partem: vterque autem ipsorum in scapulam retro abducit:sed is, de quo primo loco dixi, trahit etiam deorsum: secundus veluti ad ceruicem sursum trahit. si ambo simul tendantur,retro versus spinam totam scapulam ad septem priores thoracis vertebras, quibus etiam ipsi sunt exporrecti,abducunt.

De musculis caput mouentibus, Cap. XXXIII.

CApiti proprii motus,citra colli motum, breuissimi duplicésque insunt:quemadmodum duplices quoque articulationes habet: alteram qua ad latera circumuertitur:alteram qua in anteriora annuit,in posteriora renuit. Capitis verò motus qui vnà cum ceruice eduntur,multò plures sunt de quibus paulo pòst agetur copiosius: in præsentia verò de propriis eius musculis loquar.Prædictæ igitur coniugationi gracilium musculorum, quos ex occipitis osse exorientes scapulam diximus sursum attollere, succedit altera quæ transuersum carnosúmque & latum exortum habet vsque in aures pertinentem: cui etiam altera coalescit, quæ principium à parte quæ sub auribus est,ducit.hæ per totum collum ad anteriorem partem obliquè feruntur:atque in primo quidem exortu mediocriter coalescunt,at in loco deinceps subsequenti magis dehiscunt:quamobrem nõnullis fortasse duo musculi in vtroque ceruicis latere,non vnus esse videbuntur.amborum verò & vsus & motus & villorum positura est similis:nam & eorum obliquus est motus & vsus, vt animalis caput antrorsum circumagant. huius igitur coniugationis musculi admodum magni sunt,adeò vt etiã ante dissectionem in hominibus,ac præsertim in gymnasticis,perspicuè internoscãtur. Qui verò retro ex occipite exoriuntur,sunt his multò minores,& numero quamplures.ac dicet quispiam eorum esse genera duo, quorũ alterum collo & capiti commune sit.alterum verò totius capitis proprium. Quod verò colli capitísque commune est,in octo musculos diuiditur:in vtroque spinæ latere quatuor:quorum prima coniugatio latos in occipite exortus habens descẽdẽdo angustatur,vt fiat vtriusq; musculi figura triãgulo,cuius recti sint anguli similis.Hi sanè musculi ex vtraque parte vnus tanquam plicæ quædam aliis superiacent,quibus sublatis,tres aliquando musculorum coniugationes euidenter apparent,plerunque verò duæ, quarũ altera secundum spinam extensa musculos leniter latos habet,qui obliqui ab osse occipitis ad spinæ latera feruntur:altera teretes,quum illi musculi villos & partibus capitis quæ ad latera sunt,vnde etiam exoriuntur, è contrariò habeant in spinæ apicem tendentes.quos vbi substuleris sub aspectum perspicuè cadẽt ii qui ex capitis articulatione nascuntur,qui ex communi principio ad occipitis finem articulationem contingunt: quorum qui robustior est,in posteriorem processum secundæ vertebræ, alter obliquus in latera primæ porrigitur. tertius verò musculus hos ambos coniungit,à latere processus primæ vertebræ in posteriorem secundæ pertingens. Inseritur autem hic muscul⁹ in ipsius exortus latera.alius qui prius est dictus, in ipsum processus apicem,quam acantham vocant.Huic alius musculus paruus subiacet qui ex occipite prodiens in primam vertebram pertinet. Horum octo musculorũ exiguorum quos postremo loco memorauimus,actio est vt solum capitis articulum: eorum verò qui his incumbunt,totum collum vnà cum capite mouẽãt.Caput igitur abnuendo rectà solùm musculi mouent, qui in primam ac secundam vertebram recti procedunt: cum parua autem in latera inclinatione cæteri quatuor: quorum duo à capite exorti lenitérque obliqui in latera abducunt. cæteri duo huic etiam motui adiumento sunt: & eã obliquã extẽsionẽ quæ ex musculorũ sibi oppositorũ,quos modò diximus,motu facta fuerat in caput cũ partibus cõtinuis primæ vertebræ ad naturalẽ sitũ reducunt.Est autẽ perspicuũ,ex vno tãtùm musculo agẽte motiones obliquas effici:si verò vterque vni⁹ cõiugationis musculus agat,vnum rectum motum reddi. simili quoque modo in musculis qui his incumbunt,totum collum occupantibus, obliqui obliquum abnuendo mouẽt, recti verò rectum faciunt. Duo præterea ex prioribus partibus musculi sunt, caput vnà cum ceruice mouentes,robusti & lõgi:hique ad quintã vsque thoracis vertebram progrediuntur,omnibus ceruicis vertebris parte anteriore incũbentes, & stomacho

subiecti.horum exortus ab inferioribus capitis partibus existit:isque carnosus est,eámque occupat regionem quæ capitis articulatione & inferiore labdoeidis futuræ fine continetur.Quum toti agunt hi musculi,caput cum ceruice flectunt:quum verò superior tantùm eorum pars, quæ à capite in primam & secundam vertebram inseritur, ipsum solum caput annuendo mouet.hæcque pars quandoque propriam & perspicuam descriptionē habet quæ posterioribus paruis musculis proportione respōdet.Sunt etiam ad latera circa articulum capitis aliæ duæ paruorū musculorum coniugationes,quarum altera primam vertebram capiti adnectit,altera secundam primæ cōiungit: eáque non semper est perspicua.horum actio est vt ipsas solas primæ vertebræ articulationes ad latera annuendo moueant.Horum omnium paruorum musculorum, qui articulationem capitis,tanquam chorus,ambientes coronant,alius aliam esse actionem ignorauit.

De musculis asperæ arteriæ,
Cap. XXXIIII.

ASperæ arteriæ proprii musculi sunt quatuor, à quibus arctatur & comprimitur,quum hi fuerint extenti:& os hyoeides,& larynx reuellitur.quorum maiores initium sumūt ab inferiore rectæ lineæ ossis hyoeidis termino:tum in totam arteriæ longitudinem porriguntur, & in os pectorale interius inseruntur. Quandoque etiam hi duo musculi tibi esse bifidi videbuntur. alii verò duo ex partibus,quæ ad latera sunt scutiformis cartilaginis, & ex partibus eius inferioribus exorti,ad os pectorale terminātur,& arteriam à lateribus comprehendunt.

De propriis laryngis musculis,
Cap. XXXV.

IN anterioribus partibus eius cartilaginis quæ scuti formam præfert,duo musculi sunt; alter ad dextram, alter ad sinistram constitutus. hi recti ad eius longitudinem incumbunt,atque ex humilioribus ossis labdoeideos lateribus exoriuntur:hi sursum prorsúmque cartilaginem trahunt. Duo autem alii musculi à finibus posterioribus cartilaginis scuti formam referentis singuli vtrinque exorientes gulæ inseruntur,ipsámque perinde vt constrictiores,comprehendunt: hi cartilaginem cogunt & contrahunt.Alii duo bifidi primæ & secundæ cartilaginis fines coniungunt & cogunt. post quos alii quatuor ex secunda cartilagine in tertiam se insinuant, qui partim retrorsum partim in latera articulationem contrahunt, superiorem laryngis extremitatem aperientes.hos sequuntur alii duo qui priusquam larynx apertus sit,non apparent.hi cartilaginem scuti formā referentem arytænoeidi perpetuò cōiunguntur:ei verò quæ vacat nomine,non perpetuò. habēt autem hi musculi actionem prædictorum quatuor actioni contrariam: diligenter enim stringunt vnà cum duobus bifidis inferiorem laryngis extremitatem. Iam verò ad basim tertiæ cartilaginis musculus est bifidus, aut duo coalescentes,qui cartilaginem cogunt,& laryngis partem eis proximam claudunt.

De propriis musculis ossis labdoeideos,quod
etiam hyoeides nominatur.
Cap. XXXVI.

DVo lati musculi os hyoeides inferiori maxillæ coniūgunt, ex partibus quæ sunt ad latera rectæ lineæ ipsius hyoeideos enati: atque in partes quæ ad latera sunt inferioris maxillæ,post exortum musculorum,qui maxillæ sunt proprii inseruntur.Alii duo musculi in extremam maxillam mutuò coniuncti se insinuant.horum principiū est superior extremitas ossis labdoeideos: alii verò duo à radice ossis quod à styli scriptorii similitudine graphoeides dicitur,incipiunt,atque in rectas labdoeideos ossis lineas infernæ extremitati, vtrinque vnus inseruntur. Hæ solæ tres coniugationes sunt solius labdoeideos propriæ, eique breues quosdam motus impertiunt.atque vna quidem à basi belonoeideos processus incipiēs,in posteriorē regionem ipsam abducit:aliæ ad latera maxillæ ascendūt atque id ad maxillam sursum trahunt. Cæteri musculi ex osse hyoeide orientes,aliarum particularum causa potius sunt facti hi quidem in scapulas,vt eas mouerent, vt antè docuimus:hi verò in linguā,vt de ea dicetur: & reliquus

A deinde post hos ad fauces extrinsecus adiectus: siue quis vnum bifidum,siue duos coalescentes, quod mihi quidē potius probatur,malit dicere: hi nanque asperam arteriā contrahunt,& os labdoeides infrà retrahunt.

De musculis mouentibus linguam,
Cap. XXXVII.

EX musculis qui linguam mouent,duo à basibus processuū,qui belonoeides ab acus similitudine appellātur,initium ducentes,angusti & longi progrediuntur, & in partes quæ sunt ad latera linguæ vtrinque singuli inse-
B rūtur, ac motibus obliquis præsunt.cæteri omnes ex osse caput laryngis ambiente, quod hyoeides appellatur, exoriuntur:tum in linguam per duas coniugationes sese quatuor inserunt,eámque euidenter mouent.quintus qui bifidus est, quique à superiore fine rectæ hyoeideos lineæ principium sumit,sub linguam inseritur secundum eius longitudinem ad extremum vsque maxillæ inferioris,in id quod mentum vocant,quà maxillæ ossa coalescūt,pertingens.hic musculus sursum ad maxillam os hyoeides retrahit, illísque oppositus est qui os ipsum ad pectorale os deorsum trahunt:nullum tamē in lingua perspicuum mo-
C tum facit.Alii verò quibus euidenti motu cietur,quatuor sunt:quorum duo è finibus superioribus hyoeideos exoriūtur,vnde etiam musculus ille bifidus,de quo diximus,verùm ad eius latera potius ferè:cæteri duo deinceps ex obliquis rectæ lineæ & humilibus eiusdem ossis lateribus enascuntur:quorum maiores in mediam linguæ regionem sese perpetuò contingentes inseruntur; & ad eum anteriorem linguæ locum perueniunt,quem *δεδμένον,hoc est ligatum*,vocant:minores verò in latera inter hos & eos qui ab vtraque basi processus belonoeideos procedūt. Cæterùm
D horum musculorum motus posituræ pro portione respondent;vt obliquorum obliqui,rectorúmque recti sint motus,quemadmodùm eorum de quibus prius diximus, ad latera. Prædictis autem omnibus musculis subiiciuntur ab imis partibus ii qui transuersos villos habent, à tota lingua exerti,& in totum ferè maxillæ os,præterquam in mentum inserti, hi musculi extenti, extollere & curuare linguam possunt.

De musculis faucium,
Cap. XXXVIII.

E LOcus quidam gulæ & laryngi communis est antepositus,in quem vtriusque os ascendit:eum locum isthmū quia angustus oblongúsque est,vocant. corpus eum ambiens fauces nominant,ad cuius vtrāque partem musculus est,qui in edenda voce & in deglutiendo,munere fungitur suo.

De musculis collum mouentibus,
Cap. XXXIX.

HOC loco de propriis colli musculis agemus.Duo ab
F vtraque eius parte musculi sunt,quorum alter posterior potius,anterior alter cēsetur.ac posterior quidem,ex eminentia.quæ ad latera est primæ vertebræ, exoritur ea parte præcipuè qua ipsa conuexa est vel maximè: nam ex anteriore eminentia potius musculus de quo suprà verba sunt facta,exortum ducit,qui ad scapulæ principium ascēdit.hic verò posterior colli musculus,de quo instituta oratio est,ad scapulas vsque peruenit, ex omnibus vertebris per ligamenta valida exortus,vt multi esse musculi videātur:inferiórque ipsius ora thoracis musculo in scapulæ si-
G mis posito est exquisitè continuus.alter verò colli musculus anterior initium ducit à perforato secundæ vertebræ processu,& simul cum aliis musculis ceruicis exoritur. Illinc autem per axillas ad quintam vsque thoracis costam peruenit,sextā etiā nonnunquam attingens.eius etiā portio quædā in primā clauiculæ costā,quæ deinceps succedit,inseritur.rotundus autem est potius hic musculus, & longus.eius verò actio,in eo quod ceruici admotus est,eò pertinet vt ipsam ad anteriora obliquam flectat:in eo verò quòd ad vertebras thoracis peruenit, vt thoracē dila-
H tet.Quocirca præstabit,vt vel duos musculos inter se vnitos eo modo quo prædictos,existimemus:vel si vnus censendus est,vt in numerū musculorū thoracis referatur: euidenter enim thoracē dilatare perspicitur: collū verò annuēdo nō ita euidēter mouere.oppositā verò ei motionē

habet prædictus musculus,qui & ipse in latera & ad posteriora magis totum collum flectit. Si verò ambo vnà tundantur,media colli totius inflexio in latera efficitur.Si verò anteriores duntaxat qui ad vtrunque latus sunt, nimirum dexter & sinister tēdantur,totum collum antrorsum annuere:si posteriores,totum retrorsum renuere cogunt. Si verò omnes quatuor simul tendantur, collum in nullā partem vergens tum euadit, quemadmodum itidem in ea affectione contingit quæ tetanus nominatur.

De musculis in simis scapularum thoracem dilatantibus, Cap. XL.

MVsculum qui magna dilatatione thoracē diducit, in vtraque parte vnum,siue scapulæ & thoracis cōmunem appellare ipsum quis velit,siue thoracis solius,ex iis qui ad scapulam sunt, nullum erit discrimen. Exoritur hic è basi scapulæ,toti simæ parti extēsus: siquidem hæc ipsius pars delitescit.quod verò deinceps sequitur, totum patet,quod quidem thoraci ad eum musculum qui à ceruice in sextam costam descendit,inseritur.Quinetiam hic musculus duas costas ex iis quæ nothæ dicuntur iam prope cartilaginosos processus conscendit.non est autem cōtinua eius insertio,sed tanquam in quosdā paruos discissa musculos, qui singillatim singulis musculis costis attribuuntur.deinceps verò post omnes huiusce musculi anteriores extremitates principium exortus sumit maximus abdominis musculorum,qui discissis ipse quoque simili modo exortibus appenditur.

De musculis humeri articulum mouentibus, Cap. XLI.

VB I musculos scapulam mouentes abstuleris, tum eū qui in simis scapulæ partibus est, de quo nuper dictū est,facillimè numerum omnium brachium mouentium musculorum consequêre. Quum enim omnes vndecim sint,tres à pectore in brachium ascendentes, duos ex iliū sedibus,quinque ex ipsa scapula prodeūtes, & vndecimū postea præter hos omnes,qui epomida occupat,intuebere. paruum verò musculum qui ad articulationem est, ab hoc omni sermone reiicio.Horum motus sunt hi:musculus epomida occupans,brachium sursum potissimùm ad rectam lineam attollit.ex iis qui ad vtrāque huius partem sunt,ab ipsa exorti scapula,is qui prope altiorem costam est,attollit quidem,sed inclinat ad anteriora:ex iis autem qui prope humiliorem costam siti sunt, maior suprà ipse quoque tollit,sed ad exteriora vergit.qui verò est tanquā eius pars,obliquè ad exteriora brachiū abducit. hos motus excipiunt intrinsecus quidem musculi à pectore ascēdentes:hique siue tres,siue quatuor esse dicuntur:extrinsecus verò is qui ab inferiore humilioris costæ termino sursum fertur.ergo ex omnibus musculis qui à pectore nascentes ad interiora brachium abducunt, qui altissimus est,caput brachii magis attrahit:qui verò maximus est,& bifidus,totum artū pectori abducit. Si ergo vterque eius musculus æquè tendatur,motus æqualis efficietur: si alter tantum agat, altior altiorem, humiliórque humiliorem adductionem molietur.Musculus verò qui secundum mā mam est,quum brachiū ad pectus adducit, tum deorsum detrahit. Post hos verò qui in superficie est tenuissimus muscul⁹ versus ilia leniter ad latera trahit:qui post hūc est maximus,brachium rectà ad costas extēdit.Reliqui postea duo musculi ab ipsa scapula excepti, brachium ad exteriora posterioráque circumagunt:alter qui à simis enascitur,eius caput retrorsum circumuertit:alter ab inferiore humilis costæ extremitate,eam potissimum partem in quam inseritur,extrorsum abducit. Si vterq; munere suo simul fungatur,brachii circunductionem quæ fit in duplicatione,quam vocant,efficiunt.

De paruo musculo qui in articulione humeri est, Cap. XLII.

HVnc musculum aliquis partem magni illius qui in brachio est,& etiam ipsum per se musculum esse statuet: potest enim obliquæ extensioni aliquantulum conducere.

De musculis articulationem,quæ in gibbo cubiti est mouentibus,

Cap. XLIII.

A ARticulatio quæ in gibbo cubiti est,à quatuor musculis totum brachii os in orbem complectentibus mouetur.duo priores articulum non recto exquisitè flexu vtrique,sed alter extrorsum,alter introrsum inclinando,flectunt.si vtrique tendantur,medius flexus fit, qui carpum ad humeri caput adducit.qui verò introrsus magis flectit maior musculus,euidenter etiam ante dissectionem,totā anteriorem brachii partem complectens conspicitur. incipit autem à sublimiore ceruicis scapulæ supercilio, in-
B de per anteriores brachii partes descendens,ipsum vsque ad medium tangit.hinc sublimis alteri musculorum, qui inibi sunt,incumbens,in gibbi cubiti articulationem se insinuat:alter verò ex brachio solo exoritur,& initium à posterioribus partibus habet prope brachii caput, & illinc per externas partes obliquus ad anteriores partes vsq; ad gibbi cubiti articulationem progrediens, in os cubiti inseritur,quemadmodum prædictus ille maior in os radii.Porro musculorum qui articulationem in gibbo cubiti extendunt,alterum principium ab humilis costæ sca-
C pularum dimidio,quod versus humerū ascendit, incipit: alterum verò post brachii caput ex posterioribus eius partibus exoritur. ambo autem hi musculi articulationem quæ in gibbo cubiti est,extendunt:sed primus vnà etiam extrorsum inclinat,secundus verò introrsum & ipse inclinationem facit.musculi autem, quem secundo loco nominauimus,pars(est enim vt bifidus quidam)carnosa tota permanens in posteriorem gibbi cubiti partem inseritur,& rectam quodammodo magis extensionem ad os cubiti introrsum leniter vergentem efficit.

D De cubiti musculis, Cap. XLIIII.

IN cubiti partibus internis septem musculi sunt constituti: in exteriore autem parte minimus numerus ad octo peruenit.Si verò connati musculi distinguantur, maximus numerus erit denarius,medius nonarius. quatuor igitur digitos(excepto pollice)vnus musculus magnus extendit in media præcipuè totius brachii regione constitutus,& quatuor tendines in vnunquenque digitum singulos producens.duo autem musculi ab vtraque huiusce
E musculi parte collocati sunt,quorum alter paruum digitū obliquè ab aliis abducit,alter huic adducit reliquos. si exquisitè loqui velis,duos musculos esse hos dices sibi mutuò connatos. Alii præterea ab vtraque horum parte musculi sunt, quorū alter cubito extrinsecus exporrectus in metacarpium,quod ante paruūdigitum est,per vnum tēdinem inseritur:alter in eam metacarpii partem,quæ ante indicem & medium digitum est,per duos tēdines: tertius denique per vnum tendinem in primum os carpi apud magnum digitum.Ac corpus quidem ab his tribus
F magnis musculis extenditur, ad paruum quidem digitū vbi extrema manus, veluti in pronam figurā inclinatur: ad pollicem verò,vbi in supinam. qui autem inter hos est medius interiectus musculus, is carpi extensionem inter vtrunque mediam facit:vt etiā mediā constitutionē summa manus acquirit,si reliqui duo musculi simul actionē obeant.cæterùm ei musculo qui carpum ad pollicem, vt dictum est nobis,mouet,alter est adnatus ita vt ambos vnum esse planè appareat,qui in primum os pollicis peruenit, ipsúmque in alteram partem ea motione mouet,
G quæ obliquæ quinque digitorum motioni,quam à tribus musculis fieri diximus, proportione respondet. Restant adhuc ex cubiti musculis exterioribus,& is qui superioribus radii partibus obliquus inseritur,totus carnosus,& is qui superius ei prolix⁹ incumbit,qui nec ipse in exquisitum tendinem desinit:eámque actionem plerūque obit, vt supinam manum reddat. reliquus verò musculus qui ante hunc est dictus,in superiores radii partes, non vt is qui postremò fuit memoratus,in inferiores inseritur:quāobrem vterque eorum illam radii partem mouet, in quā
H insinuatur.si ambo simul agāt,toti⁹ manus constitutionē supinā reddēt: post primū autē exortū conscendens hic musculus toti cubito adnascitur.eiusmodi igitur est exteriorū musculorū positus atque motus.Quū autem interna

muſculi ſeptem numero ſint, duo carpum flectunt, duo digitos, alii duo radium pronum circumagant: reliquus verò qui eſt omnium gracillimus ſub cute ſumma porrigitur, per medium præcipuè artum ſupernè deorſum tendens, nec vllum articulum mouens.

De muſculis qui in ſumma ſunt manu, Cap. XLV.

MVſculorum qui in internis ſummæ manus partibus ſunt, duplex eſt genus. parui quidem neceſſariò omnes ſunt, attamen inter ſe non parum cũ in aliis, tum verò in magnitudine differunt. Quinque igitur ſunt qui obliquè introrſum ſurſũmque digitos mouẽt, ſinguli ſingulis diſtributi: ſextus pollicem, qui magnus vocatur, ad indicem adducit: ſeptimus paruum digitum ab aliis longiſſimè abducit. Alii aurẽ muſculi in metacarpio ſiti ſunt, qui omnibus diſſectionis peritis mihique etiam diu fuerunt ignoti, qui cum quadã in latus inclinatione primũ cuiuſque digiti articulum flectunt: bini que ſunt in ſingulis digitis. In magno verò digito non eſt æqualis numerus: eſt enim vnus minor, digitóque prope ſecundam articulationem inſeritur, eam non admodum perſpicuè, ſed magis primam mouens. Reliqui deinceps duo ſecundam articulationem flectunt, alter quidem ipſum maiorem qui prædictus eſt, tãgẽs, & ſurſum verſus flexionẽ faciẽs: alter poſt hunc, in latus leniter inclinans. Horum autem omnium vndecim muſculorum commune eſt munus, vt coarticulationem quæ ab vnoquoque oſſe metacarpii cũ carpo eſt, eouſque flectat quouſque vnaquæque flecti ſuapte natura queat: id quod eſt ſanè breuiſſimum: quæ enim ibi ſunt oſſa, inter ſe coarticulata ſunt. nec quemadmodũ oſſa digitorum, ſunt dearticulata. Quocirca prima pollicis dearticulatio euidentem habet motum: quæ verò eſt metacarpii cum carpo, latentem penitus atque obſcurum. in magno namque digito nonnunquam duo ſoli muſculi apparent, qui affecti ſunt æquè ac muſculi aliorum digitorum: iidémque ita ſæpe coaleſcunt vt in vnoquoque digito vnus eſſe videatur.

De muſculis qui ſub clauiculis ſunt, Cap. XLVI.

SVB vnaquaque clauicula muſculus ſubiacet, qui perſpicuè videri, antequam auferatur clauicula, non poteſt. habet eandem actionem hi quam intercoſtales habent. Quemadmodum enim quilibet eorum ſuis villis ex terioribus humiliorem coſtam ad ſuperiorem attrahit, ita hi primam coſtam ad clauiculam attrahunt.

De muſculis thoracis, Cap. XLVII.

EX muſculis thoracis ii qui in locis quæ intercoſtalia dicuntur, poſiti ſunt, duo, & viginti ſunt, quorũ villi ſunt longitudine contrarii: neque enim vt muſculi à ſpina in os pectoris deſinunt, ita etiam eorum villi eò pertinent, ſed ex coſta in coſtã obliquè contraria inter ſe poſitione exteriores & interiores ad X literæ ſimilitudinem inſeruntur. Atque exteriores quidem villi à ſuperioribus in inferiores coſtarum partes procedentes thoracẽ dilatant: qui verò in profundo ſunt, ipſum contrahũt. His contrarii ſunt qui ad cartilagineas coſtarum partes, quæ ad os pectorale ſunt, vergunt: nam qui in ſuperficie ſunt poſiti, dilatant: qui in imo ſunt, conſtringunt. At in muſculis coſtarum notharum ad extremum vſque eadem eſt villorum natura: ſiquidem inflexionem nullam habent. Altera porro exiguorum muſculorum coniugatio primas coſtas ſurſum trahit, vt etiam aliæ duæ decimam & vndecimam trahunt deorſum: nam duodecima coſta extra ſeptum tranſuerſum obliquo abdominis muſculo minori connata eſt: quandoque tamen circunſcriptionem proprii muſculi, à quo deorſum trahitur, habere cõſpicitur. Aliæ verò tres muſculorum coniugationes à collo deſcendentes, thoracem dilatant: maxima quæ in ſinus ſcapularum eſt: minor quæ ante ipſam coniugationem eſt ſita: minima quæ poſterius eſt poſita: atque hi muſculi omnes thoracem dilatant, & præter muſculos, etiam phrenes. Intercoſtales verò dimidiis ipſorum villis contrahunt, itémque ii qui ſpinalibus ad radices coſtarum ſunt exporrecti: & ſuperior rectorum muſculorum abdominis pars, & deni-

A que ii qui coſtas vltimas deorſum trahunt. quin thoracis etiam contractioni nonnunquam muſculi abdominis aliquantulum conducunt.

De muſculis ſpinæ, Cap. XLVIII.

MVſculi ſpinales à ſecunda vertebra ceruicis incipiũt illi quidem, ſed vel tot ſunt quot & ipſæ vertebræ, à ſecunda initium ducendo, ſibi inuicem connati: aut vnus maxim⁹ eſt ab vtraque ſpinæ parte ex multis muſculis cõ poſitus. omnium autem villi ſunt leuiter obliqui, ſique pa
B rum tendãtur, ſingulas vertebras ſibi cõtinuas ad ſeipſos inclinant: ſi verò ambo tum qui à dextris, tum qui à ſiniſtris cuiuſque vertebræ ſunt, tendantur, tunc rectã permanens, & in nullam partem vergens ſpina ad poſteriora recuruatur: ſique per totam ſpinam ita fiat, cum moderata tenſione tota extenditur: violentius autem tenſis retrorſum recuruatur, & ſtatum gibboſitati contrarium acquirit. At in tota parte ſuperiore ad quartam vſque & quãdo que etiamquintam thoracis vertebram, duo muſculi ſunt
C qui ſtomacho ſubiecti ſpinam flectunt. partibus verò inferioribus quæ ad lumbos ſunt, tota interior lumborum regio binos maximos muſculos habet, quós omnes anatomici ψόας vocant. hi ſupra ſeptum tranſuerſum ad decimam, aliquando ad vndecimam thoracis vertebram inſeruntur, eam ſpinæ partem quæ ad eos eſt, flectentes. Id verò quod inter hos & antedictos interiacet, quod medium thoracis eſt, nullum proprium muſculum eſt nactũ ſed ſimul cum partibus quæ vtrinque ſunt, mouetur.

De muſculis abdominis,
D Cap. XLIX.

IN abdomine octo ſunt muſculi, quatuor vtrinque. omnium exteriores ac primi ſunt qui à thorace obliquè deſcendunt vſque od oſſa pubis, maximi muſculorum, qui ibi ſunt, omnium. ſecundi ſub his, qui ab ilibus aſcẽdunt: tertii, qui hos contingunt, recti ſunt: quarti, qui peritonæo connati, tranſuerſum ſitum habent. Idque corpus quod ex his & peritonæo conflatum eſt, multos medicos latuit, qui peritonæum eſſe exiſtimabant. quinetiam in ventris futuris, quas γαστρορραφίας vocant, tanquam mẽ-
E branam ipſum corpus conſuunt. ſed in partibus inferioribus peritonæum hæc aponeuroſis relinquit, ipſúmque ſolum nudum ibidem apparet. Vtiles hi muſculi ſunt ad exufflationes, & ad ſpiritus cohibitiones, quas vocant: magnas item voces & acutas, vomitúſque & ventris deiectiones. eorum præterea pars inferior, ac præcipuè illorũ qui veſicæ incumbunt, hypogaſtrium introrſum contrahendo mingendi actionem adiuuat.

De muſculis in teſtes deſcendentibus,
Cap. L.

F DVO graciles muſculi in vtrunque teſticulum perueniunt. Exoriuntur autem, alter à pubis, alter ab ilium oſſe per tenue ligamẽtum mẽbranoſum. deorſum autem illic feruntur per meatum qui ad teſtem deuenit: tum dilatati erythroidem membranam complectuntur. ipſorũ munus eſt, teſtem ſurſum attollere, vnde nonnulli cremaſteras, *hoc eſt ſuſpenſores*, eos nominant.

De muſculo qui in collo veſicæ eſt,
Cap. LI.

MVſculus carnoſus collo veſicæ circumiectus eſt: maior ipſius pars inferius ſubiecta eſt. hic muſculus ve-
G ſicæ os claudit, nequid cõtra volũtatẽ effluat: & vrinam, quæ per ipſum fertur, ſimul propellit.

De muſculis pudendi,
Cap. LII.

PVdendum duos muſculos obliquos admodum paruos habet, qui in eius exortum inſeruntur: duos item alios connatos, aut vnum bifidum carnoſum, infernè qui dem ipſi magis ſubiectos, nihilo tamen ſecius ipſum in
H orbem complectentes. cæterùm horum capita in nullum os manifeſtè perueniunt: aliorum verò duorũ, in oſſa quæ pubis nominantur. Omnes hi muſculi tum rigidum facere pudendum, quum intenditur: tum motiones, quum in altera & ad ſuperiora mouetur, ſuppeditare poſſunt.

AAAa.iii.

De musculis sedis, Cap. LIII.

VNus est musculus qui parem non habet, rotundus, transuersus, sedi circumiectus: qui si tendatur, diligēter & validè rectum intestinum claudit, & in medio sui ipsius os coccyga tangit: ex omni verò parte in pudendi exortum terminatur. Huic ipsi ad vltimam oram incumbit musculus cutaceus, cuiusmodi est labiorum pars vltima, quem vel cutaceum musculum, vel musculosam cutim licet appellare. huius quoque vsus idem ferè ac musculi est, præterquam quòd viribus & robore actionis à musculo superatur. Porro cæteri duo musculi qui membranosi sunt, supra rotundum musculi sunt locati. exoriũtur hi ex internis partibus ossis pubis, & ossis quod latum aut sacrum appellatur: sursúmque sedem retrahunt. quum in magnis contentionibus sedem euerti cõtigerit. quum enim à musculis hypogastrii vnà cum phrenibus intestina comprimuntur, & illorum opera quicquid etiam in eis continetur, euenit vt sedes quoque foras propellatur, & sæpe adeò euertatur, vt à prædictis duobus musculis sursum retrahi statim non queat: quúmque huiusmodi musculi resoluti aut alioqui imbecilli sint redditi, ægrè & vix sedem sursum retrahi contingit, quinetiam omnino euersa maneat, vt etiam subsidio manuum sit opus. Iam verò propter communicationem antedictam hi musculi pudendi exortum simul sursum attrahunt.

De musculis coxendicis articulationem mouentibus, Cap. LIIII.

MVsculi qui coxendicis articulationem mouent, decem sunt. psoa enim, quæ nõ paru⁹ est musculus, incipitq; à decima thoracis costa, flectit simul & * extrorsum magis totum femur inuertit. alius quoque exiguus musculus inseritur ab ossis coxendicis basi, incipiens prope eam partem natium, quæ nuda, carnisque expers est. hic musculus adductionis est author. Maximus autẽ musculus qui ad femur est, qui omnes eos qui sunt in corpore magnitudine superat, toti ossi pubis incumbit, & partem etiam quandam coxendicis ex lateribus, & infernè ad nudam vsque & carnis expertẽ regionem comprehendit, & in totum femur in orbem carnosis ansis ipsum complectens inseritur: atque iis fibris quæ ex imis partibus apud nudam & carnis expertem regionem nascuntur, & proximè ad genu articulationem perueniunt, retrorsum magis femur abducit, ad alterum simul femur leniter adducens. iis autem quæ altiores sunt, adducit solùm: iis verò quæ altissimæ sunt, & supernè incipiunt, atque in primas femoris partes inseruntur, & adducit, & sursum etiam ipsum attollit. Hoc musculo interfecto, is qui antè dictus est, euidenter sub aspectum cadit: & aliæ quædam musculorum descriptiones quæ non euidentes sunt, apparent, aliquando duorum, aliquando verò trium: quos siquis inter musculos numerarit, is plures quàm decem esse musculos coxendicis articulationem mouentes dixerit. Ex posterioribus verò natium partibus primus est, qui extrema in cute collocatus est musculus, qui femur exquisitè extendit, & retrorsum trahit. post musculum quem in extrema situm esse cute diximus, secundus est alius musculus admodum crassus & carnosus, qui totũ ipsum femur simul extendit, & introrsum eius caput trahit. Huic musculus alius subnascitur, qui extendit simul & extrorsum caput trahit femoris. alius præterea musculus exiguus, crassúsque, ab exterioribus & imis ilium coxendicis ossis partibus exoriens, prædicto magno musculo subnascitur, qui ipse quoque attollit, & caput femoris euertit extrorsum. Reliqui sunt duo musculi femur mouentes, qui ex totis pubis ossibus exoriuntur, alter intrinsecus, extrinsecus alter. hi musculi naturale etiam ossis pubis foramen occupant, quorum media pars membranosum ligamentum est: parte verò posteriore in idem inter se coeunt, coxendicis ossi carnosis ansis adnati. horum musculorum munus est, vt caput femoris circumagant, introrsum quidem & antrorsum vno eodémque tempore primus, extrorsum verò & retrorsum alter. Decimus, præter eos qui cõmemorati sunt, musculus ab internis femoris partibus locatus est, qui fortasse etiam tibiam nonnihil mouet: is totum femur introrsum adducit: sed qualis quãtúsque sit,

A mox quum de musculis genu articulationem mouentibus loquar, quum is in eorum sit numero constitutus, exponam.

De musculis genu articulationem mouentibus, Cap. LV.

MVsculi qui tibiæ inferioris articulationem mouent nouem sunt. primus, qui angustissimus longissimúsque est, ex media rectáque ossis ilium spina exortum habet, & per interna femoris ad genu dilatus, illic in ocreã non multo post articulationem inseritur. hic musculus ad B interiora tibiam flectit, & sursum altam quodammodo attollit, atque ad eam figuram totum crus agit, in qua præcipuè statuitur, quum nos * euertentes ipsum attollimus super femur alterius: qui huic proximus est, ab ossibus pubis incipit, & in ipsam ocream potissimum inseritur: introrsumque tibiam hic quoque inuertit, & eandem in rectum attollit. qui verò plerunque ab internis partibus, & quandoque paulò infra musculum prædictum illi continuus est, & per tendinem in ocream pariter inseritur, is & flectit tibiam, & extrorsum eam inuertit obliquè, vt e- C tiam eius obliquus est situs. Huic autem musculo continentem habent exortum alii tres musculi: alius ab exterioribus partibus cruris admodum validus extrorsum tibiam euertit: reliqui duo superiorem originem ex internis partibus duorum qui nunc dicti sunt, habent. descendunt verò, alter deinceps post duos antè dictos in internam tibiæ regionem non multò post articulationem, flectẽs simul, & ad exteriora ipsam per tendinem leniter rotundum euertens: alter verò post hunc deinceps internis femoris partibus primis ad genu articulationem inseri- D tur, femúrque introrsum, & parum etiam retrorsum abducit. hunc ego decimum suprà nominaui eorum qui coxendicis articulationem mouent. eius ego tractationem in hunc locum reieceram, vt quoniam in musculis collocatur qui genu articulationem mouent, de eo vnà cũ his ipsis differerem. Reliqui autem tres musculi femoris anteriores, articulationem genu extendunt: qui verò in superficie sunt duo robusti, in robustum latúmque tendinẽ desinunt. qui verò sub his delitescit, is & in principium inseritur patellæ, & ligamentis quæ ad articulationẽ sunt, E inhærescit. omnes hi musculi supernè deorsum lati per femur articulationem genu mouent, &, vt mea fert opinio, melius nouem dicerentur: sed ne in minimis rebus ab antiquioribus dissentire videamur, octo. alius verò quidam exiguus sub articulatione latet, in ipso poplite ligamentum habens, capite valido ac rotundo, quod prope externum femoris tuberculum exoritur. hic in tibiæ os se insinuat, obliquus magis quodammodo per partes posteriores articulationi superuectus, & ad ipsam flectẽdam natus.

F De musculis qui in tibia insunt, à quibus totus pes & digiti mouentur, Cap. LVI.

TIbiæ circumiecti sunt in orbem musculi quatuordecim, septem ex posterioribus partibus, totidémque ex anterioribus. ex iis qui positi in posteriore parte sunt, tres in calcis os finiunt, tres alii totius pedis digitos flectunt: septimus in tendinem desinens sub nuda & carnis experte tota pedis parte in latitudinem expansus nascitur: & ossi calcis infernè dilatatus, deinde, vt dixi, toti pedi substernitur. Huius vtilitas est, vt solidum ac tensum, & durum, & pilis nudum, & facilè sentiens pedis vestigium efficiat. eorum verò qui in calcem se insinuant, vsus est, vt simul cum calce totum pedem retrorsum abducãt: atque ita quidem posteriores tibiæ musculi sunt locati. Ex anterioribus verò qui totum pedem sursum tẽdit & in tersum inseritur, omnium anteriorum musculorum est maxim⁹: qui verò ei adiacet, eiúsque pars esse existimatur, in primum magni digiti os inseritur, ipsúmque leniter sursum trahit obliquè. post hos sequitur aponeurosis, quæ in to- H tum magnum digitum à qua extenditur, per longitudinẽ inserta est. huius autem aponeuroseos exortum musculus admodum gracilis ex media inter fibulam tibiam sede molitur, ambo hæc ossa comprehendẽs: quúmque prope magnum digitum fuerit, ligamentum quoddam præter-

greditur, quod eundẽ vſum præſtat, quod in curribus circuli, per quos habenas aurigæ traiiciũt: poſſétque hos tres muſculos quiſpiam vnum cenſere. qui poſt hunc eſt, à quo digiti extendũtur, medius inter omnes anteriores muſculos eſt ſitus. Poſt hos alii tres muſculi ſunt, qui ab oſſe fibulæ exoriuntur. vnus magnum pedis digitum flectit, alter, gracilis paruum extrorſum abducit, tertius denique totum pedem ſurſum tendit. poſt hunc verò, ferè proximum iam eſt fibulæ mediũ, vnde tertius muſculus exoritur, qui pedem ſimum reddit: ísque bifidus in exortu fit, inæqualibus ferè partibus: eúmque mediũ tranſit is qui paruum digitum extrorſum abducit. hi tres muſculi propter exortus communionem tres fuerunt à quibuſdam exiſtimati. Eſt etiam in poplite muſculus breui quidem longitudine, non tamen imbecillus eſt, & leniter quodãmodo obliquus, & tibiæ flexionem non planè rectam, ſed leniter extrorſum inclinantẽ facit. hic autem quintuſdecimus muſculus numeratur eorum qui in tibia ſunt, qui vltimo loco fuit memoratus inter eos qui articulationem genu mouent.

De muſculis qui ſunt in pede, Cap. LVII.

IN pede quatuor ſunt genera muſculorum, non duo, quẽadmodũ in manu. tria in partibus pedis inferioribus: vnum in ſuperioribus, quod tarſo exporrigitur. Ex iis muſculis quinque ſunt qui obliquis digitorũ pedis motibus præſunt, & proportione reſpondent iis qui in exteriore manus regione ſunt locati: ſeptem verò qui in parte inferiore pedis ſunt, & cum ſeptenis qui in manu viſuntur, conueniunt, motus ſingulorum digitorum obliquos gignunt. quorum duo, vt in manu à primis carpi oſſibus exoriebãtur, ita hi in pede à primis tarſi oſſibus enati, exteriores digitos plurimùm ab aliis abducunt. reliqui autẽ quinq; paulò pòſt explicabũtur. Alii verò muſculi in partibus inferiorib⁹ exigui ſunt, qui ex tendinibus digitos flectentibus prius, quàm tẽdines ſigillatim diſcindãtur, procedunt. eorum muſculorum munus eſt, vt medium articulum cuiuſque digiti flectant: nam ſciſſis iam tendinibus alii muſculi adhæreſcunt iis, qui intus in manu motum obliquum ſingulis digitis ſuppeditant, proportione conſimiles. hi non ſecus quàm illi, ſunt numero quatuor: duobus autem accedentibus, qui digitos extremos ab aliis plurimùm abducunt, de quibus diximus, vnóque qui magnũ digitum ad ſecundum, qui ferè index eſt, abducit, totus numerus ſeptenarius efficitur. Eſt aliud tertium genus muſculorum, qui ſubter pedem ipſis oſſibus inhæreſcunt, & muſculis in manu planè incognitis proportione reſpondent. eos conſpicies, ſi omnes tendines, quemadmodum etiam in manu, excindas. Eorum verò poſitura omnis, figuráque & vtilitas eadem eſt, quæ prædictorum in manibus. duo enim cuiuſque digiti articulo præpoſiti, leniter ipſos flectunt: ſique ſimul agant, in nullum latus inclinando mouent, ſi priuatim alteruter in latus ſenſim declinat. quandoque verò ita continui inter ſe cõperiuntur, vt vnum in ſingulis digitis eſſe planè putes.

De neruorum diſtributione, Cap. LVIII.

NVlla eſt animantium particula, quæ aut motũ, quem voluntarium vocant, aut ſenſum habere, ſine neruis queat. ſique neruus præcidatur, particula & motu & ſenſu ſtatim priuatur. cerebrum verò eſt neruorum, quemadmodum etiam ſpinalis medullæ, principium. alii porrò à cerebro, alii à ſpinali medulla oriuntur. nã anteriores vẽtriculi cerebri ad partes anteriores delati, paulatim coni inſtar anguſtantur, quouſque ad naſi principium perueniãt: qui quidem inter ſe ita coniuncti ſunt, & perpetuò ſe contingũt, vt nihil inter eos medium niſi membrana tenuis intercedat. Hanc ipſam membranam inter proceſſus non ſtatuunt, quia neque nerui ex ipſa exoriuntur, vt ab aliis, neque extra oſſa excidit. ab vtraque autem horum ventriculorum parte & dextra & ſiniſtra, neruus eſt craſſitudine notabili ex ipſo cerebro exoriens, in oculos extra caluariã per foramen quoddã, cuius tãta exquiſitè latitudo eſt, quãta eſt nerui craſſitudo, progreditur. hoc autem foramen eſt ſitum, quà primùm oculorum ſedes incipit oriri, tibique intuenti veluti radices quædam oculorum huiuſmodi nerui eſſe videbuntur: non tamen in multos villos diſſoluuntur, ſicut alii nerui omnes, qui inſtrumentis eos ſuſcipientibus diſtribuuntur, ſed alio quodam modo admirabili, quem nec oratione facilè eſt exponere, nec qui audierit, fortaſſe credet, niſi prius ſuis ipſemet oculis hoc mirificũ ſpectaculũ perluſtrarit. Dum enim vterque intra oculum, qui directò ad eum eſt ſitus, immergitur, in latitudinem extenditur, & humorem qui vitreus appellatur, in orbem inſtar globi circuit, nihil quicquam à cerebri natura ibidem diuerſus, ſed ſolis his neruis, antequam in oculos inſerantur, meatus quidam ſenſibilis intus apertè eſt: quamobrem nõnulli diſſectionum profeſſores hos ipſos meatus, non neruos, appellauerunt: nonnulli verò neruos opticos, ab actione nomen eis imponentes, nominant: háncque primam coniugationem neruorum à cerebro originem trahentium numerant, quæ cæterorum omnium eſt molliſſima. Altera coniugatio eſt, quæ muſculis oculos mouentibus eſt diſtributa, quæque & durior & longior multò eſt, quàm prædicta: & ex caluaria prope illam, oſſe tenuiſſimo ab illa diſtincta, emergit. huic non in primo quidem eius exortu, ſed dum per caluariam fertur, tertia neruorum adiacet coniugatio, quæ initium ducit quà anterior cerebri pars cum poſteriore coniungitur: hos neruos molles vocant, qui ad primam radicem quam plures eſſe videntur. & quemadmodum ex multis primis radicibus videtur conſtare hæc coniugatio, itaquoque multifariam diſcinditur. Prima igitur ipſorum particula ſecedit, in partem capitis inferiorem tendens: quæ quidem anatomicos latuit. Commune autem eſt caluariæ foramen, per quod ea pars deorſum fertur, & ipſius carotidis arteriæ reliquiæ ad cerebrum conſcendunt, vna ſanè ab vtroque latere. Quomodo igitur hi nerui per collum & thoracem in partes, quæ infra ſeptum tranſuerſum ſunt ferantur, & quænam ſit eorum diſtributio, progrediẽs declarabit oratio: nunc ad reliquas tertiæ coniugationis partes reuertamur. eius nanque pars etiam apud maxillæ articulationẽ in anteriorem partẽ aurium emergit: quæ quo modo neruis à quinta coniugatione oriẽtibus miſceatur, paulo pòſt intelliges. Cæterùm hæc eſt exigua eius particula quædam: at qui veluti truncus eſt omnium partium ab ipſa naſcentium, quæ & ramorum & virgultorum rationem obtinent, in duas partes primùm ſcinditur: quarum ſingulæ rurſus in multas particulas diducuntur: alteráque in muſculos qui temporales, quique maſticatores nominantur, & in eos qui à maxilla exoriũtur, diſtribuitur: gingiuis præterea, dentibus, palpebris, ſuperciliis, toti cuti, faciei, & naſi tunicæ interiori, quæ ei ſubſtrata eſt, hi nerui ſenſum ſuppeditant. altera verò pars ad radices dentium, qui inferiori maxillæ inſunt, ſcinditur, eadem propémodum ratione, qua pars altera in ſuperioris maxillæ muſculos ſcindebatur: & in gingiuas, & labra inferiora perinde atque illud in ſuperiora propagatur. plurima tamen eius pars in linguæ tunicam diſpergitur. hócque par neruorũ aliqui guſtatorios appellant, quia per eos guſtandi ſenſus efficitur. Nerui autem qui maxillæ inferiori & linguæ inſiguntur, viis decliuibus meritò ſunt vſi, propter partium eos excipientium poſitionem. qui verò in maxillam ſuperiorem ferebantur. iis natura viam aliam conuenientem ſecuit: ac primùm quidem prorſum etiam eos traduxit ac propter oculorum regiones deduxit, tum autem illic foramine ſimul eſt vſa, per quod nerui oculorum muſculus inſigebantur, vt duo nerui per vnum foramen ferrentur, quorum alter in muſculos diuiditur oculorum, alter ad ſuperiorem maxillam peruenit, qui ſimul excidit cum altero, quúmque ad oculorum cauitatem peruenerit, rectà ad appellatum malum fertur, perforatis illic oſſibus, quæ ſub oculis ſunt, ac tranſitum ei præbentibus. atque hæc quidem eſt tertiæ coniugationis diſtributio. Quarta verò neruorum coniugatio paulò poſterius eſt locata, atque in totam palati tunicam inſeritur. nerui autem hi ſunt admodum exigui, ac neruis tertiæ coniugationis paulò duriores. Alia deinceps coniugatio neruorum ſequitur, quæ proceſſus ex partibus quæ ad latera ſunt, habet quam Marinus quintam vocat: & tamen non ex vna ex-

quisitè radice expullulat, sed sibi inuicem sunt vicinæ, aliúsque neruus exoritur ex altero: & in parte magis anteriore qui vocatur auditorius, vnà cum dura cerebri mēbrana simul exoriente, in foramen auditus excidit, cum qua dilatatus illinit meatum. ex posteriore verò parte alter in aliud quoddam lapidosi ossis foramē incidit, quod cæcū nominatur. veteres enim anatomici foramē hoc ita nuncupauerūt, quum perfectè perforare anfractum illum non possēt, per quē neruus post aures foras excidit. atque hic neruus statim illi neruo tertiæ cōiugationis, qui foras excidere ad maxillæ articulationē dictus est, cōmiscetur, non quòd ille ad hūc perueniat, sed quòd hunc ipsū expectet dū ad se aduenit. Ex vtrisque autē mixtis maxima pars, vel (vt melius dicam) omnis scinditur in latum musculum, qui sub cute nascitur, & buccam sine maxilla mouet, qui à nobis quoque vnus vtrinque inuentus est. Hic igitur neruus maxima sui parte latum buccarū musculum aperit. exiguum autem eius quippiam neruis auxiliatur, qui à tertia coniugatione ad musculos tēporalis progrediuntur: quantū enim illis, vtpote minus duris quàm par erat, ad robur motionis deerat, tātum eis à seipso adiungit. Ferūtur autem quædam eius propagines ad glādulas, & alias partes quæ circa aures sunt, & ad partes buccarum tenues: ipsa verò pilosa cutis sensus gratia dūtaxat, veluti reliqua quæ in toto animali est, propagines paucas, tenues, raras, instar filorū araneæ cuiusdam, ex omnibus subiectis partibus recipit. Quoniam verò tunicam quæ nares intus sublinit, dicebamus eius neruorum portionis, quæ ad oculorum cauitatem fertur, esse participem, viam tamen ipsorum non indicauimus, consentaneum fuerit eam etiam adiicere. In maioribus igitur vtriusque oculi angulis videre est os in narium capacitatis pertusum, quod & naribus & oculis est commune. ferrique per vtrunque foramen neruum non exiguū ab oculorum cauitate scissum, quūprimùm nerui tertiæ coniugationis in eam peruenerint. Porrò neruus is cernitur non solùm in mēbrana quæ naribus inest, dispergi, sed etiam ad palatum vsque progredi: hæc enim vna tunica communis est naribus & ori, ob eam communionem & continuitatem quam habet ex foraminibus in idem desinentibus, per quæ etiam spiritū ducimus. Sed licet hæc coniugatio euidenter duplex sit, vna tamen esse in Marini gratiam statuatur. Sexta verò neruorum à cerebro orientium cōiugatio vno foramine vtitur, quod prope infernam extremitatem suturæ quæ labdoides appellatur, est situm. statim verò ex basi cerebri oriens habet trium neruorum principia, qui quū extra caluariam emergunt, multifariam inter se, & cum vicinis (de quibus paulò pòst dicam) cōmiscentur. Descendit autem vna pars horum neruorū vsque ad os latum in omnia ferè intestina & viscera distributorum. maxima verò sui parte in ventriculum atque eius os prorumpere apparent: quam ob causam hæc pars acutissimo sensu est prædita, naturáque neruis septimæ coniugationis eos aggregauit, & simulatque à capitis osse excesserint, membranis fortibus circundedit, & ex omi parte ad vnguē muniuit. Iam verò quoniam hos neruos ad stomachū accedentes, vbi paululum progressi essent, ad linguam delatos, à septimæ cōiugationis neruis seiungere necesse erat, rursus cum arteriis carotidibus quæ propè erant, eos coniunxit, & cum illis per collum perduxit, communibus membranis cum illis colligans: in thorace verò quum arteriæ ad sinistrum cordis ventriculum essent locatæ, rursus eos diuisit, vbi denuò vtrinque connexuit. & quum ipsos primùm stomacho ventriculum diuisura esset natura, qui dextra in parte erat ad læuam: qui verò in sinistra erat, ad dextram obliquos, vt tutiores essent, circumegit. Ab his igitur neruis etiam musculi laryngis propagines suscipiunt. reliquorum verò duorum alter tum in musculos faucium, tum in linguæ radicem peruenit, alter in latum scapulæ musculum, & nonnullos alios qui inibi sunt. Laryngis verò musculi, qui cum aliis partibus sunt communes, non semper à sexta coniugatione neruos capiunt: quēadmodū nēc qui os labdoides & hyoides, quod appellant, ossi pectorali connectunt. Quanquam neruorum carotidibus arteriis adhærescentium non paucæ propagines mul-

A tos latuerunt, quos quidem solos sextam esse coniugationem suntrati: quas sanè propagines illi dum per collum & thoracem feruntur, faciunt, antequam in os ventriculi incidant. ac ne id etiam sciunt, vicissim ex medio thorace nonnullas horum neruorum particulas ad quosdam laryngis musculos venire: nec etiam quam vim habeant: quanquam si lædantur, in causa sunt vt animal voce destituatur. Varia quoque est horum neruorum infra septū transuersum distributio: nam & quasdā particulas à spinali medulla quæ in ea parte est, suscipit, & in viscera quæ ibi sūt, B disseminatur, & iis quos à tertia coniugatione per collum ac thoracem deferri supra diximus, admiscetur: & tamen hi ipsi nerui qui ad costarum radices procedūt, sextæ coniugationi, propagines omnibus esse videntur. Varia quoque est horum neruorum permixtio cum neruis intercostalium, & cum iis ferè omnibus qui ad intestina omnia, lumbósque parui feruntur, & cum reliquis neruorū qui ad os ventriculi perueniunt. Varia denique est ea quoque distributio quæ intra peritonæum cōtinetur, quam nunc exquisitè tractare non est propositum. Satis autem erit id solum scire, ad iecur, ad lienē, ad renes, itémque ante hæc, C ad totum vētrem, & ad omnia intestina neruos à cerebro partim à tertia coniugatione (vt diximus) partim à sexta prouenientes conspici. pulmonem verò & cor à sexta quoque coniugatione quandam neruorum portionem suscipere, omnes sanè rectè dixerunt. Vtrum verò stomachus & arteria, & venæ maximæ earum quæ in collo sunt suscipiant, omnes norunt. Reliqua est septima neruorū à cerebro exorientium coniugatio, quæ distributionem habet vbi cerebrum desinit, & medulla spinalis incipit. progredientes enim nerui quadantenus vnà cum iis qui sex- D tæ coniugationis sunt, tum à seipsis seiuncti, maxima sui parte in linguæ musculos distribuūtur. nam quædā parua ipsorum particula in eos semper venit musculos qui cartilagini laryngis, quæ scuti speciem præfert, & humilibus ossis labdoideos lateribus sunt communes: in alios autem quosdam non semper. Inter se autem (vti diximus) cōmmiscentur nerui infra caput tendentes, tum qui à tertia coniugatione, tum etiā qui à duabus nunc dictis proueniunt. Præterea verò prima & secunda neruorū à spinali medulla orientium coniugatio, magnopere cum hisce ipsis ner- E uis commiscentur. Nerui autem septimæ coniugationis primi inter neruos exquisitè sunt iam duri: nam prædicto rum omnium alii minus, alii magis sunt molles: nullus tamen æquè ac hi, durus est. quin & illorum quoque neruorum qui musculis inferuntur, manifestò sunt aliis duriores. Sensifici autem nerui simulatque in linguam inferuntur, dilatati, exteriorem eius tunicam pertexūt: musculósque subiectos minimè contingunt: ibi enim nerui motorii septimæ coniugationis in multas fibras soluti, omnes linguæ musculos pertexunt.

F

De neruis à spinali medulla nascentibus,

Cap. LIX.

PRima horum neruorum coniugatio nascitur perforata prima vertebra, quæ vnam radicē apud medullam habet: mox in duas partes scinditur, alteráque eius particula retro, altera ad latus procedit. prima aut coniugatio in eos solùm musculos, qui ad capitis articulationem sunt, distribuitur. Secunda verò à spinali medulla nascentium neruorum coniugatio, à posterioribus ipsa quoque partibus emergit, non tamen per vlla foramina, veluti prima: in vtraque enim spinæ parte locus quidam est in medio G primæ & secundæ vertebræ nudatis ossibus vertebrarum, in quo nerui exoriuntur, qui & ipsi quadā sui parte ad anteriora per latera feruntur, neruis primæ & tertiæ coniugationis à cerebro nascētibus, vt etiam tertia coniugatio, cōplicati. maxima verò portione in posteriores colli musculos distribuūtur, à quibus primarum vertebrarū inter se, & cum capite motiones fiunt. iidem simul quidpiam latis musculis buccas mouentibus impertiunt. Quicquid verò ex eis superest, ad caput ascendit, totam eius partem posteriorem pertexēs: itémq; partes quæ circa aures sunt, H quæque vsque ad verticem & sincipitis ossis initium pertinent. Tertia neruorum coniugatio à spinali medulla nascentium, ex partibus quæ ad latera sunt, oritur: vbi secun-

da & tertia vertebra inter se congredientes, cõmune ro-
tundúmque foramen efficiunt, cuius latitudo nerui craſ-
ſitudini æqualis eſt. ea ſtatim ſciſſa, altera parte retror-
ſum fertur, diſtributiones quaſdem imis partibus mu-
ſculorum qui ibi ſunt, impertiens: deinde ad ſpinæ api-
cem exurgit, atque illinc iterum hic neruus obliquus an-
trorſum fertur, in muſculos qui ſecundum aures ſunt, diſ-
ſeminatus, muſculiſque buccas mouentibus, & iis qui col
lum totum cum capite retro erigunt, diſtribuitur. pars ve-
rò quæ prorſum fertur, vtrique coniugationi, ſecundæ ſci
licet (cuius iam meminimus) & quartæ (de qua mox loque
mur) permiſcetur. Porrò exquiſitã diſtributionem quam
in anterioribus colli partibus habet earum coniunctio, a-
libi explicabimus: nunc verò id modò intellexiſſe ſatis
erit, tertiã quartámque coniugationem neruos cõmuni-
bus colli capitiſque muſculis, ac præterea muſculis buc-
cas mouentibus, quemadmodum certè & partibus quæ
ſunt poſt aures, ſuppeditare. Coniugationes verò quæ ſub-
ſequũtur, id commune omnes habent foramen per quod
nerui emergũt. commune etiam eis, *hoc eſt ut ſtatim in exor
tu ſcindantur*: & vt altera parte quæ minor eſt, antrorſum, al
tera quæ maior eſt, per fundum ferantur. ac primum qui-
dem ad ſpinæ apicem. inde verò rurſus ad interiora ferun
tur per latum muſculũ, qui buccas vnà cum labiis, maxil-
læ inferioris os non mouẽdo, ad latera abducit. Præterea
hoc etiam commune eſt omnibus coniugationibus quæ
deinceps conſequuntur, vt ſtatim poſt primum exortum,
quandam breuem neruorum diſtributionem in muſcu-
los ſpinales præbeãt. atque etiam commune omnibus his
neruis eſt, vt ad ſpinam retrorſum ferantur, ac nonnullos
proceſſus communibus colli capitiſque muſculis imper-
tiãt: omnes enim tum qui in partibus colli anterioribus,
tum qui ad eiuſdẽ latera ſunt muſculi, neruos ab his con-
iugationibus capiunt, præter eos muſculos in quos à cere-
bri cõiugationibus diſtribui neruos diximus. Hæc igitur
omniũ neruorum qui in collo habentur, cõmunia ſunt,
quod ſanè collũ ex ſeptẽ vertebris conſtat. Quæ quũ antè
cognouerimus, iam perſpicuum erit quicquid in ſingulis
deinceps cõiugationibus ſit proprium: cui nunc animum
adhibeto. A quarta cõiugatione, quæ inter tertiã & quar-
tam vertebram naſcitur, breuis admodũ neruulus ad con
ſequentem coniugationem peruenit, illi, quà primùm e-
mergit, permixtus. quintæ verò coniugationis poſt quar-
tam vertebram exortæ portio quædã exigua decliuis fer-
tur, quæ ſi paruas quaſdam à ſuccedẽtibus coniugationi-
bus portiunculas aſſumpſerit, in ſepti tranſuerſi neruum
euadet. ex quarta verò coniugatione portionem quãdam
telæ aranearum ſimilem ad ſeptum tranſuerſum natura
trãſmiſit: ex quinta verò notabilẽ: deinde aliam ex ſexta:
ſed huius minorem, prioris verò maiorem: altera verò
hac maior particula ad ſummum ſcapulæ aſcẽdit. reliqua
verò omnia, quum communis ſciſſionis ſermo haberetur,
expoſita ſunt. Cæterùm ex cõiugationibus quæ deinceps
conſequuntur, ſexta poſt quintam vertebram, octaua poſt
ſeptimam, ex communibus, vt dictum eſt, foraminibus
emergentes, ſibi ipſæ permiſtæ ad ſima ſcapularum, & ad
brachium per alam tendunt. aliæ verò coniugationes iis
quæ ex thoracis iam vertebris inter primam & ſecundam
A exoriuntur, plurimam ſui partem permiſcent. nec parua
ſanè portio ipſius coniugationis tum in primum interco-
ſtale, tum in muſculos temporales poſteriores peruenit: al
tera verò ſupra primam coſtam extenſa neruo, qui poſt
ſeptimam colli vertebram eſt, connectitur. tum hoc mo-
do ambæ hæ, & cæteræ partes antedictæ per alam in ſima
ſcoptularum, & brachium feruntur, inter ſe quodammo-
do mixtæ & complicatæ: ac magna eorum pars in brachii
& cubiti muſculos diſtribuitur. quod verò adhuc eſt re-
liquum, in ſummam manum diſſeminatur, è directo au-
B tem maximè ſũt extremi exortus ex iis qui prædicti ſunt;
ii nerui qui ad ſummam manum pertingunt. ei verò qui
ſupra hunc ad cubitum eſt, nerui qui ſunt in brachio, &
qui adhuc ſublimiores ſunt, ad ſcapuláſque perueniunt, è
directo ſuperiorum coniugationum ſunt locati. Eodém-
que modo ex omnibus thoracis vertebris nerui exoriun-
tur, qui ſimilem diſtributionem ſortiti ſunt omnes, eo ex
cepto qui ad ſecundũ intercoſtale progreditur: inde enim
perſpicuò neruus excidit, ad brachii cutim tẽdens. Cæte-
ræ verò omnes cõiugationes ſimulatque exortæ ſunt por-
C tionem quandam ſpinalibus muſculis tribuunt: itémque
aliis, qui ſunt in dorſo: velut iis quoque à quibus ſcapulæ
mouentur, & iis qui ad humeri articulationem aſcẽdunt:
ad ſummam verò reliqua & maxima ſui parte per interco
ſtalia ad os pectoris vſque progredientes, tum eos muſcu-
los qui ſunt in intercoſtalib⁹, tum eos qui extrinſecus tho
raci ſunt obducti, ſuas ipſarum particulas per medium eo
rum emittentes, pertexunt. Quæ porrò à ſpinali medulla
ad ſpurias coſtas pertingunt neruorũ coniugationes, pro-
D pterea quòd coſtæ nothæ ad os pectoris non excurrunt,
parum quidpiam intercoſtali, quod prope eas ſingulas
eſt, diſtribuunt: reliqua verò tota ſui parte ad hypochon-
drium excidunt, tum in eos muſculos qui primi extrinſe-
cus adhæreſcunt obliqui, supernè ex thorace deorſum la-
ti, diſtributæ, tum in eos qui decliues deſcẽdunt, carnoſiq;
ſunt. Poſt has cõiugationes ſunt ii neruorum exortus, qui
ex lumbis progrediuntur, qui non ex communi forami-
ne, quemadmodum qui in collo ſunt, prodeunt: hic enim
ſuperior tantùm vertebra perforata commodum exitum
E neruo ſuppeditat. Eſt autem his neruis omnibus commu-
ne vt & in ſpinales muſculos, & in eos qui in abdomine
ſunt, & ad carnes lumborum, quæ ψόαι dicuntur, progre-
diantur. à coniugationibus verò quæ ex primis poſt ſe-
ptum tranſuerſum vertebris exoriuntur, & neruis qui à
cerebro ſupernè deorſum feruntur, complicantur, ner-
uus paruulus in vnaquaque diſtribuitur. In vltimis au-
tem lumborum vertebris duo maximi neruorum proceſ-
ſus naſcuntur, qui ad crura pertinent, quibus alii parui ex-
F ortus commiſcentur: quorum vnus ſuperpoſitus eſt, alter
verò inferior priore, ex foramine quòd in oſſe (quod latũ
vocatur) eſt, exoritur: hìque ſtatim ſecedentes in primos
muſculos coxendicis articulationẽ mouentes inferuntur,
reliqua pars omnis ad crura deſcẽdit, diſciſſa ad finem vſ-
que ipſorum in ſingulos muſculos eadẽ proportione, quæ
in manuum muſculis vſu venit, ſimili quoque modo,
quicunque nerui per lati oſſis foramina exoriũtur, in mu-
ſculos qui inibi ſunt, diſſeminantur.

ORIBASII SARDIANI MEDICINALIVM collectorum tomus tertius, continens euporiſta, facultates ſimplicum, morborum & locorum affectorum curationes,

Ioanne Baptiſta Raſario medico Nouarienſi interprete.

M. ANTONIO AMVLIO, VIRO CLARISSIMO, ac ſenatori prudentiſsimo, Ioannes Baptiſta Raſarius medicus Nouarienſis, S. P. D.

CVM multa ſunt, Amuli clariſſime, quæ homines à libris Græcis Latinè reddendis deterrere debent hoc tempore, tum illud vel maximè quòd veterum monimenta tam deprauata, támque mutila, ac quaſi decurtata ad nos peruenerunt, vt multa in eis comperias ex quibus nullus elici ſenſus poſſe videatur. Et tamen in hac ſumma difficultate, qui hoc ſibi aſſumant, totámque ætatem in hoc ſtudio ponant, tam multi ſunt vt non modò docti homines, & in diſciplinis diu multúmque verſati, quibus totum hoc negotium eſſet tranſmittendũ, id aggrediantur: ſed plerique etiam qui neque à Græcis literis, neque à bonarum artium cognitione ſatis inſtructi ſunt, id, quaſi rerum omnium ſit longè facillimum, ſuſcipere non vereantur. Ex qua quidem re iam eſſe factum videtur vt quod ego multis de cauſis difficile atque arduũ ſemper exiſtimaui, multi perficiundi ſpe ducti, nullo labore ſe conſequi poſſe confidant. Videmus tamen quàm pauci fuerint adhuc meritò laudati: & quàm multi vitare non potuerint reprehenſiones doctorum hominum atque prudentium. Nam quum neceſſe ſit eum, qui velit in hac re cum laude verſari, non eſſe tinctum literis, ſed & ſenſa eius quem exprimit, propriè ornatéque exponere, & multarum rerum eſſe valde peritum: noſti tamen, Amuli clariſſime, quàm multi & in Italia & apud exteras nationes (quum legatus multas orbis terræ partes peragraris) inueniantur, qui multa de Græcis Latina facerẽt, quæ vel ad dicendi facultatẽ, vel ad naturæ contemplationem, vel ad artem præſidem ſalutis humanæ pertinerent, à quibus ipſi nudi omnino eſſent atque imparati. Quorum ego ſtupiditatem quum mecum admirarer, ſcirémque mihi olim excidiſſe è manibus interpretationes quaſdam, quæ decimumquintum ab hinc annum in hominum manus peruenerunt, & item proximis ſuperioribus annis emiſſos XXVI. Oribaſii libros, quorum igniculum deſiderii vix medici ferre poſſe videbantur: viderémque in eis & propter mẽda librorum, quorum mihi eo tempore copia ſuppetebat, & quòd ego ad eum ſapientiæ gradum fateor me non perueniſſe vt non poſſim errare, labi, ac decipi, multa ineſſe quæ ego in alio reprehẽderem, ſic mecum ipſe ſtatueram, non eſſe mihi poſthac quicquã è Græco in Latinum ſermonem conuertendum: ſed tantùm mihi dandam eſſe operam, quæ iam in apertum fuiſſent prolata, ea vt emendarem atque corrigerem: ne fortaſſe quiſpiam, cui meus hic minus gratus fuiſſet labor, ſibi in me inuehendi facultatem fuiſſe datam arbitraretur. tamen quum ii, qui me ad alios Oribaſii libros edendos hortati erant, identidem à me efflagitarent, ne quatuor libros, qui reſtabant, deſtitutos relinquerem, ſed eodem veſtitu orationis ornarem, vt eorum noſtri medici participes fierent, coactus ſum mutare ſententiam: ita tamen, vt ne hic meus labor, ſuperiori quem eſſe mihi ſuſcipiendum putaui, obliuionem vllam afferat: quem polliceor me eſſe tum ſubiturum, quum primùm mihi ab hoc meo negotio, in quo tuo etiam maximo beneficio verſor, vacare parumper licebit. interim verò id conceſſi amicis meis, vt de ſuſcepto propoſitóque conſilio decederem, quo Oribaſii libri quatuor ad Eunapium, quibus omnia remedia omniáque medicamenta quæ facilè comparantur, eſt perſequutus, ab eodem Latinitate donati prodirent in lucem: atque etiam (quod maximè rem continebat) vt tibi hoc libello nonnullam meæ erga te ſummæ obſeruantiæ ſignificationem darem. Exiſtimabam enim ita mihi oblatam occaſionem, qua teſtari poſſem tuorum in me meritorũ magnitudinem: & de tua eximia, ſingularíque virtute, déque tuis rebus ſumma cum laude, & totius Reipublicæ dignitate, atque gloria, geſtis loqui: & commemorare quot legationes apud Cæſarem & reges maximos cum incredibili omnium admiratione obieris, & quàm multas bonas gratias cum optima exiſtimatione attuleris: & de honoribus & præſtãtiſſimis iudiciis Senatus de te, & maximis magiſtratibus, quibus domi ſummo cõſilio, ſumma grauitate, ſummáque integritate functus es, multa dicere: & oſtendere quanta in te ſit cognitio Græcæ Latinæque linguæ, quanta notitia vetuſtatis, quanta peritia rerum omnium, quàm ornata dicendi & polita ſcribendi copia, quàm denique in omni virtute excellas: ſed ſtatim animaduerti neque te id velle, neque etiam id eſſe expectandum à me, qui hæc neque pro dignitate, neque vlla ex parte poſſem præſtare: quíque videam epiſtolam, annõ librum, eſſe ad te vnà cum Oribaſio perferendam. Quibus quidem factum eſt rebus vt fretus humitate tua ſingulari, Oribaſium ſolum ad te mittam, vt quandiu manebit ipſe liber, tandiu cum eo maneat hoc qualecunque incredibilis meæ erga te obſeruantiæ monumentum. Vale. Venetiis, Idib. Ianuar. M. D. LVII.

ORIBASII EVPORISTΩN LIB.

PROEMIVM.

EX eo ſermone quem mecum habuiſti, optime atque ornatiſſime Eunapi, cognoui te ardere ſtudio diſcendi, & ſimplices (quoad eius fieri poſſit)& quæ facilè parātur morborum curationes: quibus tu quum peregrinaris & ruſticaris, quúmque ibi es vbi medicus nullus adeſt, promptè & accommodatè ſine vllo inſtrumento vaſculóque medicinali (cuius copia tibi non facilè ſuppetat) ad ea vtaris quæ ſubitò incidunt, præſertim verò quæ valde acuta ſunt, & curari ſine mora, poſtulant. Ac mihi quidem in tempore videris hoc deſiderare: quum planè intelligas pauciſſimos eſſe qui veri medici dicendi ſunt, contrà verò maximam eſſe turbam eorum qui artem ſibi adſciſcant, & nomen ſolum medici obtineant: qui ſanè ſimiles ſunt remigibus qui nihil ſciant illi quidem, ſed tamen gubernare nauim conentur: vt enim quibuſdam ex iis nautis, non ſolùm remos impellere quum id imperat gubernator, ſatis eſt, ſed iidem gubernare nauim audent, & ſæpenumero errores committunt, ita etiam faciunt qui venā incidere, cucurbitulas admouere, ſcarificare, & cætera ſeruilia miniſteria quæ vſu continentur, obire ſolùm didicerunt, atque omnem ſibi medicinæ cognitionem vendicant, & tamen ii neque remediorum qualitatem, neque quantitatem norunt, neque ſciunt quo tempore quóque ordine adhibēda ſint: quod eſt veri medici proprium vel maximé. Cæterùm eos qui morbis tenentur, quorum vel nulla vel certè difficilis eſt curatio, ſic tractando producunt, & verò etiam ægrotos quandoque interficiunt: quibus quidem fit rebus vt inſtitutum hoc tuum, Eunapi, vehementer laudem. ad hoc accedit, quòd rem expetis quā poſſis conficere, & quæ ſit itidem neceſſaria, & digna ſtudio tuo atque eruditione: nam quæcunque in medicinæ tractatione magnæ alicuius contemplationis indigent, & ad quæ obeunda exercitatione opus eſt, ea ſunt ſolius artificis propria: quæ verò in promptu ſunt & tractari facilè queunt, ea ſunt à medicinæ ſtudioſis expetenda. at tu maiores ſanè quàm par ſit, eos qui res medicas amāt, in huius artis cognitione progreſſus feciſti: atque adeò excellis vt non ſolùm & tibi & cæteris adiumento eſſe in quibuſdā morbis, ſed etiam in rebus maioris ponderis medicorū diſcrepantiam diſcernere, & quid melius quídque vtilius ſit, eligere queas. Itaque ſi quæ Galenus, vir admiratione dignus, de medicamentis facilè parabilibus conſcripſit, extarent, inde tibi, quod quæris, abundè ſuppeteret. ſed quum ea ad nos non peruenerint, & quæ Dioſcorides atque Apollonius, itémq; cæteri omnes in hoc genere ſcriptis mandauerunt, ſunt ex omni parte diſtincta, mihíque nec tutò adhiberi poſſe, nec quatenus ſatis ſit, tractata videntur: eò fit vt ſtatim tuæ paruerim voluntati. Ac Rufus quidem, vir maximus, quendam librum ad priuatos homines ſcripſit: veruntamen hic liber non omnia, verùm ea tantùm quæ facere priuati poſſunt, complectitur. ego autem oratione fuſa latius, quæque ad plura pertineat, vti decreui. qua in re habendam eſſe rationem duxi peritiæ tuæ, & cæterorum tui ſimilium, à quibus amari medicinam intelligebam: eſt enim perſpicuum te multò melius poſſe perſpicere quæ ſint, & efficere quæ oporteat, quàm faciāt medici qui prorſus ſunt inexercitati. Perrarò autē venæ ſecandæ mentionem faciā, & item leuiorum purgationum, aliorúmque euacuantium auxiliorum, & medicamentorum quorundam compoſitorum, præſertim verò eorum quæ probata ſunt: quum ſciam vos poſſe eorum artificibus imperare vt ea conficiāt, vobiſq; parent, quum maxima eorum copia vbique comperiatur: neque enim ſolùm vrbes, ſed omnes etiam agri ſunt eorum pleni. Dabo igitur operam pro virili facultate, vt, quemadmodum tu voluiſti, ſcopos curationum, omnéſque medicinas quæ facilè ſuppeditantur, tibi exponam. quæ ſanè excerpam tum ex iis quæ Galenus ſcripta reliquit: ſiquidem in eius libris habetur etiam cognitio remediorū, quæ facilè comparātur: tum verò ex ſcriptis Rufi Epheſii & aliorū claro-

A rum virorum: ex quibus deligā, quæ ad hoc inſtitutum accommodata erunt, & quorum ego periculū fecerim. Iam verò hæc medicamentorum quæ facilè parantur, tractatio trib⁹ cōfici modis poteſt: primò enim explicari queūt vniuerſæ, & ſingulæ cuiuſque ſimplicis medicamenti facultates: ſecundò deligi medicamina, quæ ad quánque affectionem valeant: tertiò, vnà cum particula morbi quoque habenda ratio eſt, atque eius exponenda curatio. Hāc ego triplicem rationem ſequar, vt tu maiorem copiā eo-
B rum quæ facienda in ſingulis rebus ſint, tibi pares: in eámque veni ſententiam, vt quoniam iuſſu tuo hæc inſtitui conſcribere, eius etiam partis medicinæ quæ de tuenda ſanitate eſt, mihi facienda ſit mentio. itaque initium ſumam.

De pueruli educatione, Cap. I.

PVerulo nuper in lucem edito nutrix eligatur, cuius vitæ ratio ſic inſtituta ſit vt laboribus, cibiſque accommodatis vtatur, vt optimi lactis copiam paret. labores autem huiuſmodi ſint, vt per loca quæ antorſum vergunt, gradiatur, vt texat, vt pinſat, aquam vrna hauriat. Veſcatur
C autem cremore ptiſanæ, & lomento piſorum, & dolichorum, piſcibúſque iis qui cetacei non ſint, nec duras carnes habeāt, neque in paludibus ſint enutriti. edat quoque gallinas, teneras carnes, & vinum dulce atque odoratum bibat. Abſtineat verò à caſeo, bellariis, & oleribus. ſolas lactucas ſumat: quandoquidē eæ bonū ſuccū, & ſomnum puero cōciliāt. poterit etiam ritè vti palmulis: quia quum ad ciendam vrinam valeant, ſanguinem purgant, & probum lac parant. peſſima verò eſt menta, itémque ocimū, quippe quæ lac vitient. Cæterùm res venereas omnino vitet: nā hæ lac maximè omnium corrūpunt. Ad magnam
D autem lactis copiam comparandam primas tenet cytiſus, qui & crudus & coctus ex ptiſana eſtur, atque is præter lactis copiam quam affert, idem etiam iucundum efficit. ad hoc valet etiam anethi coma viridis, ſimilíque modo fœniculi radices & eruca, itémque apium, & ſmyrnium, & cicer. vbertatem quoque lactis faciunt anemonæ admotæ. Atque optimum lac à vitiato ſic internoſces. Optimum odore, & guſtu lene & iucundum erit, albúmque & conſiſtentia æquale apparebit, denique inter craſſitiem & humiditatem medium obtinebit: vitiatum habebit horum
E contraria omnia. Et de nutrice, ſatis. Quum autē puero alia afferri alimenta poſſint, nullum impedimentum eius cupiditatibus interponi debet: quum ſuapte natura ad exercitationes, & ad alimenta feratur: neque enim ſatietate afficiatur, quū maxima ſanguinis copia in incremento conſumatur. Habenda tamen eſt nutriendi ratio, vt tēpus diligenter ſeruetur, & danda opera ne ante frictiones & balnea cibus offeratur.

De ratione victus eorum qui inter pueros & ſenes interiecti ſunt, Cap. II.

F QVum corpus ſatis magnum incrementum ſumpſerit, non mediocriter timendū eſt ne æqualis omniū humorum abundantia redundet in corpore, & morbi qui ex plenitudine effici conſueuerunt, oriantur: quum præſertim totum alimentum non conſumatur, quòd corporis iam ceſſauit incrementū. Oportet ergo parcius alere corpus quod in hac ætate conſtitutum ſit, & omnes vias euacuandi ſuperuacanea inuenire: ergo ante cibos exerceatur operibus ſibi conſuetis. hoc enim erit ei vtilius, & neceſſariū eſt proprias actiones non omittere. edat quiſque
G quæ conſueuerit, & quorū ei ſuppetat copia, ab eo tantùm abſtinens quod noceat. atque id quidem quale ſit, nihil eſt quòd à medico perdiſcas, quū vſus ipſe ſatis doceat. Cæterùm quid facilè, quid ægrè cōcoquatur, quid valeat ad deiiciendam aluū, & contrà, quid eandē cohibeat, ac cætera quæ ſunt generis eiuſdem, itémque quantū ſit ſumēdum, tu modū poteris ſtatuere ex alacritate & ventris tumore, vt quantū ſatis ſit planè videas. quā ad rem faciet etiā conſuetudo, & habenda erit ratio eorum quæ tum per aluum
H tum per ſudores excernūtur. Non eſt autē aſſuefaciendus homo vt vno tantū diætæ genere vtatur. nā ſi quādoque

vrgeat neceſſitas viuendi rationem cõmutare,magna ſequetur ex eius rei nouitate turbatio.Ergo præſtat ita ſe cõparare vt facilè ad aliud genus quis tranſeat, & modò hac modò illa viuendi ratione vtatur, quàm vt vno ſemper modo vitam degat. Si verò quiſpiã immoderatius cibos appetat,aut alioqui nimis repleatur,is,antequam cibi corrupti fuerint,euomat:& ſequẽti die tenuiore victus ratione vtatur,& paulatim ad morem ſuum redeat.ſi enim alimenta prius corrupta fuerint, magna moleſtia conſequetur.verùm ſi quid vomere prohibeat, vt ſi pectus,aut ceruix,aut fauces morbo laborent,ſi aluus fluat, res proſperè ſuccedit:ſin ſecus,multùm dormire cõferet.huc facit continuus aquæ calidæ potus:quippe qui & morſus obtundit & abluit etiam inteſtinum. Vbi autem ſit cibi facta cõcoctio,præſertim quum venter deiecerit, lauacro vtendum erit,& paulò pòſt potus dilutior ſumendus.Si verò alimentum rectè concoquatur,aluus autem non excernat,corpus verò grauetur, & ægrè moueatur, adſit præterea torpor quidam mentis quæ etiam ſomniculoſa videatur, ſcire conuenit expletas venas eſſe,quæ plenæ inflantur,tenduntur,obturantur,& quandoque rũpuntur:ca teráque maxima & plurima genera morborũ quos plenitudo creat,efficiũtur.quocirca vbi ex repletione ſenſus oritur qui laſſitudinis ſpeciem refert,tum quieſcendũ eſt, vſque dum cibi qui in ventre ſunt concocti fuerint:facta cõcoctione,quæ plenitudo ſubſit erit exercitationibus conſumenda. id enim valet quod eſt à veteribus dictum,laſſitudinem laſſitudine ſolui.

De iis qui cibos corrumpunt, Cap. III.

QVum venter cibos corrũpit, ſi ſtatim ſecedant quæ corrupta fuerint,nihil ſequitur incommodi: ſi non permeent, mitioribus erit ſeceſſus irritandus; quale eſt medicamentum quod dioſpoliticon vocant, in quo tantum ſit nitri quantum reliquorũ: & quod ex caricis conſtat:itémque quod ex cnico fit & cæteris eiuſdem generis.Iis autem qui continenter alimenta corrumpunt,vtile eſt ante cibum ciere vomitum vini dulcis potu:ac vitare nidoroſa viroſáque,& reliqua omnia quæ facilè vitiãtur: contrà verò eligere quæ boni ſucci ſunt,& aluum quandoque ſubducere iis rebus quæ modicè vacuant: inter quæ medicamentum id numeratur cui picræ eſt nomen.At ſi quis prauos ſuccos coaceruari ſinat,is profectò morbis vel difficilibus curatu, vel certè etiam qui curari non poterunt,corripietur.huiuſmodi ſunt pedum articulorúmque dolores,& renum vitia: ac ſæpe etiam morbi acuti ſolent comitari.

De laſſitudine quæ ex nimio labore oritur, Cap. IIII.

SI labor immoderatus, inſolitus, & citatus laſſitudinem creauit,quies imperanda eſt,corpúſque molliter confricãdum ex oleo copioſo, dulcíque.initio autem ſtatim poſt laborem calidiore lauacro vtendum:& victus ratio tenuior inſtituenda eſt:nam alimenti parcitas, ſi quid aliud,laſſitudinem ſoluit.adhibere tamen animum debemus ne quis motus periodicus fiat in eo quem laſſitudo malè habet:quia ſi negligatur, excitare plerunque febrim ſolet:tunc enim leuanda eſt victu tenuiore, quique facilè concoquatur & probos ſuccos gignat, cum placida quadam requiete coniuncta.

De æſtu & labore immoderato, Cap. V.

SI quis æſtu feruoréque æſtiuo tempore ex nimio labore correptus fuerit, ita vt totum eius corpus calidiſſimum ſicciſſimúmque ſit, is pomis,ceraſiis, prunis, perſicis,cucumeribus,au peponibus, cucurbita, ficubus frigidis & refrigeratis etiam, veſcatur. & quanquam hæc mali ſucci ſint omnia,tamen poſſunt æſtum refrigerare, atque humectare. A balneo aqua primùm potui detur,deinde vinũ modicè dilutũ:tum vomitus cieatur:pòſt verò lactuca offerenda, deinde pedes ſuilli probè cocti, ex aceto & garo:tum gallorum aut anſeris ventres,atque aloẽ,aut piſcis aliquis teneræ carnis in ſartagine coctus. Quinetiam guſtet(ſi velit)olera quæ non mali ſucci ſunt, & itẽ cucurbitam.his tranſactis vinũ aqua valde frigida dilutũ bibat. poteſt quoque alica ex vino mulſo, aut vinũ frigidũ eum æſtũ qui non habeat humorũ adiunctã malitiam, curare.

A quibuſdã etiã ſatis fuit ptiſanæ cremor valde refrigeratus,in potu ſumptus. Atque ita quidẽ curari poſſunt ii qui in negotiis ſunt occupati.qui verò vitam ex ſuo inſtituto degunt,ſi non ſe exerceãt,rarò refrigerationis indigebũt. Si verò exercitationib9 vtãtur,&in media æſtate exæſtuẽt, aquã fontanã frigidã potẽt:nix enim, quanuis eo tẽpore iuuenes non lædere videatur,tamen noxa ſenſim progreditur,& paulatim augetur:& vbi ætate proceſſerint,& declinare incipiant, morbis difficilibus & qui curari non poſſint,articulis,neruis,& viſceribus afficientur.

B

De iis quibus cutis denſatur, Cap. VI.

COrpus cuius cutis denſata ſit ex frigore,vel ex balneo aluminoſo,cognoſces ex colore albo,&cutis duritie, & eo quòd ægrè incaleſcat, & quòd ſoliti ſudores non erumpant.Curabis autem calefaciendo tum exercitationibus,tum lauacris,ſique imperaris vt circa lapidem quempiam in balneo ſe conuoluat,& oleo relaxante perfundatur.Cæterùm aqua quæ in ſolio ſit,non admodum frigida eſſe debet,neque ægrotus in ea morari diutius. Vbi ſe lauerit, oleo dulci tenuium partium & vetere vngatur.
C Præſtantiſſimum verò eſt anethinum.præſertim quod ex anetho viridi ſit confectum,præterea verò ad cutis denſitatem,ſicut etiam ad vehementes laſſitudines,accommodatiſſimum eſt acopon quod ex populo nigra cõficitur.

De iis quos exercitatio & balnea à cibo admota lædunt, Cap. VII.

PLeriſque autem qui cibo expleti ſe exercuerunt, non mediocres noxæ acciderunt, quum & caput repletũ & iecur obſtrictum eſſet.Ergo ſtatim adhibenda curatio eſt,ac capiti quidem deambulationibus, iiſque à cibo tar
D diſſimis,ante cibum verò lenibus quidem,ſed contentioribus.Iecur verò curandum eſt iis quæ aperiũt.quo in genere maximè præſtat oxymel, & medicamentum ex tribus piperis generibus, quod ſimplicius ſit. præterea verò dilutum,in quo abſinthii coma maduerit,potui datũ prodeſt:& item anethi,& amygdalarum amararum cum oxymelite.Atque ante balneum, quum ea quæ ventre continentur, confecta ſint, medicamentum ex calamintha pari modo cum oxymelite ſumendũ erit.à cuius frequẽti vſu cauere debent qui amaræ bilis ſunt. Vitanda quo-
E que erunt omnia edulia quæ craſſum glutinoſúmque ſuccum faciunt, vſquedum ceſſarit affectio: vtendum verò erit attenuantibus.

De iis qui non exercentur,ſed ſolùm epulis vacant, Cap. VIII.

VIdemus pleroſque qui corpus nõ exercent, ſed ſolùm epulis vacant,quorum nonnulli non ſæpe in morbos incidunt: quum raro ſint corpore quódque facilè perſpiretur. atque hos quidem ad aliud vitæ genus traducere non conuenit.At in iis qui continenter morbis corripiũ-
F tur,morborum cauſæ prohibendæ ſunt. huiuſmodi autẽ ex corpore exiſtunt, vt plenitudo & humorum malitia. ergo in quibus plenitudo celeriter congregatur, quantitas imminuenda eſt alimentorum: in quo illud quoque ſeruandum eſt,vt pro cibis valentis materiæ, offerantur qui imbecillæ materiæ ſint. Qui verò malitiam humorũ coaceruant,quorum alii pituitam, alii flauam bilim, alii atram condenſant,debent abſtineri ab iis alimentis quæ incrementum humori conſueto afferant. horum autem omnium ita aluus comparanda eſt vt facilè deiiciat.

G

De euacuationibus quæ ſanis conueniunt, Cap. IX.

VEteres nonnulli exiſtimarunt ſatis eſſe ad bonam valetudinem tuendam,ſi quotidie aluus inaniretur, vrináque ſine vitio procederet:atque eius tantum quanta eſſet eſculentorum poculentorúmque copia. hæc ſi non fiant,ſuccurrendũ eſt.atque vrinæ quidem ciendæ eſt ſandix,apium,fœniculum,& aſparagus:aluum porro ſubducit terebinthina ad oliuæ magnitudinem dormitum eũtibus in catapotio data.Siquis ſubducere magis velit,pa-
H rum nitri adiungat.Iam verò ad aluum leniendam faciũt etiam olera quædam,vt beta, & malua, & braſſica, & iuſculum conchularum. ac fortaſſe hæc ſatis ſunt, ſi nihil quod magni faciẽdum ſit prohibeat. Sunt etiam quibus vehementioribus ſit opus. ſed & præter ea quæ modò

diximus,cient vrinam,petroſelinum, daucus,aniſum, ca-
lamintha, origanum, abſinthium, gramen, cardui radix,
cytiſus, atque adiantum. ſingula autem ex aqua elixan-
tur,atque ex vino potui dantur.ſanguinem enim per vri-
nas purgãt:nec minori ſunt adiumẽto quàm quis cogita-
tione cõplectatur. Mouẽt autẽ aluum mercurialis,in aqua
& ſale elixa,& in cibo ſumpta, itémque eius decoctũ po-
tui datum:ſimili quoque modo actæ folia,& polypodii ra
dicis drachmæ duæ,quæ ſalſamento inſperſæ,&in ptiſana
abſorbeantur. Sunt qui aloes poſt cœnam ſumunt quan-
tũ tria ciceris grana, & quotidie eis venter rectè ſecedit:
quemadmodum faciunt qui cnicum obſoniis indunt.ho
rum omnium optimum epithymum eſt in vino potum.
Cæterùm qui vult hoc bibere, cœnare quidem debet vt
ſolitus eſt, ſed tamen parcius & ita quieſcere:ſiquidem le
niter euacuat. qui verò vehementius erit euacuandus, is
matutinus bibat epithymi drachmas binas in oxymelite.
id verò fiat verno tempore, ſub initiũ,priuſquã ſucci re-
dundantes, per hyemem collecti,qui hactenus cõnſtite-
runt,efferueſcant effundantúrque,& ad particulam aliquã
iis ſuſcipiendis expoſitã cõfluant: aut affectionem quan-
dam immedicabilem aut periculoſam afferant. Expedit
etiamverno tẽpore ſanguinem mittere iis,in quibus eius
redundat copia:ſed hoc negotiũ cõmittendum eſt homi
nibus qui ſe in vena ſecanda exercuerint,quorũ ſunt vbi-
que quamplurimi.quocirca tibi abundè ſuppetent. Si ta-
les non adſint,tibias tibi ſcarificato,vt Apollonius Perga
menus cenſet,atque ita quod opus eſt conficies. nam hoc
& totum corpus leuius reddit,& capiti prodeſt vel maxi-
mé:neque magnam requirit diligentiam. & menſtruas
mulierum purgationes ſuppreſſas irritat.Iam verò iis in
quibus malitia humorum ineſt,& quibus propter ſuper-
fluorum acrimoniam exãthemata in cute oriuntur,quiq;
morſum in lotio ſtercoréque eiiciendo ſentiunt,confert
lac melli admiſtum bibere:itémque ſerum lactis,quod eli
xando à caſeo diſtingues,ſi poſtquam efferbuerit,vinum
aut mulſam inſpergas,& colo traiicias.qua ſanè ratione ca
ſeus ſeparabitur.ſed primùm potui dandum eſt ſale inie-
cto.facit enim ſal vt ſerũ partes corporis celerius permeet.
Vbi primùm ſeceſſerit,ſecundo loco bibere iam ſine ſale
poteris:idque per exigua interualla, donec ſatis fuerit fa-
cta purgatio. ſufficient autem ad bibendum moderatè,
ſeri heminæ quinque.Præterea ſic affectos iuuat veterum
gallorum ius potum:pleriſque auxiliantur etiã vomitus,
quibus pituita abundè vacuatur.Sed tamen huius rei non
eſt ordo ſtatuendus.neque perpetuò vtendũ euacuatione
eſt, ne, ſiqua neceſſitas cogat hoc omittere, aliqua noxa
ſubſequatur.Eſt ergo neceſſarium, ſi nimio vino ſe ingur
gitauerint,euomãt,aut ſi nimium ſe cibo expleuerint,aut
denique ſi alia æqualis omniũ humorum redundãtia to-
tum corpus occuparit,vt vomant.Huius autẽ paris omniũ
humorum abundantiæ ſigna ſunt hæc,grauitas cum pon-
dere ac mole cõiuncta,faſtidium, pigritia, ſomnus ſolitò
maior,palpitationes corporis, venarum & inteſtinorum
horrores inordinati calori cõmiſti.hæ enim præcipuæ no
tæ ſunt plenitudinis qua totum corpus occupetur.Adhæc
ſi vomere quiſpiam velit,paranda pituita eſt vt tenuis ſit,
&facilè fluat:quod fiet ſi radiculas in cœna ſumat,aut por
rum,aut cepas,aut ſalſamentũ, aut parum origani, aut re-
trimentum thymi, & ſinapi. Sorbitio quoque paretur ex
ptiſana eiúſque lomento: carnibus veſcatur hœdinis, aut
agninis,aut ſuillis. mel etiam & placentas guſtet. vinum
autem dulce non purum bibat.tum id ſpatii poſt cœnam
interponat quo cibus in ſtomacho conſiſtat, nec dum in-
cipiat concoctio: poſtea aqua tepida affatim prius pota
vomat: ac ſi opus ſit præterea tali remedio, idem faciat,
Vbi probè ſatiſque euomuerit, poſca facies totúmque
corpus abluatur, id quod oculis & dentibus mirùm in
modum prodeſt. putreſcunt enim vomentibus dentes,
niſi id faciant.aquã deinde calidiorẽ bibant, & quieſcãt:
interim verò pedes ab aliquo placidè fricẽtur. Si verò ma
gna cum difficultate quis vomat, melius erit vt ne ei vo-
mitus cieatur. Sed ſi neceſſitas vrgeat,tum denique vo-
mendum erit:& præter ea quæ ſuprà memoraui,comedat
etiam peponis aut cucumeris ſemen ex melle: aut pepo-

A nis radicem ſiccam & tritam ex melle. nam hæc facilem
vomitum parant.ac vacuationes quidem ex medicorum
ſententia ita fieri plerunque poſſunt.

De victus ratione quæ ſingulis tempori-
bus conueniat, Cap. X.

REctè autem fiet ſi diæta ſic inſtituatur vt anni tem-
porum habeatur ratio. Hyeme igitur multi labores
ſubeundi,& maiore cibi copia vtendum:præſertim verò
ſi borealis conſtitutio ſit: ſi verò auſtrina,pares eſſe labo-
res debent,at cibi potúſque pauciores.ac totum etiã cor-
B pus ſiccandum;quum humida tempeſtas ſit:veluti quum
frigida eſt,calidiúſque eſt reddendum labore, vſu carniũ
calidarum quibus veſcamur,& olerum acriorum, & lar-
giore vini potu.Ineunte vere alius vomitibus, alius per
vẽtrem euacuetur,alius venæ ſectione ſanguinem detra-
hat.quæ remedia ſumat quiſque pro conſuetudine, & vt
ei propenſus eſt animus.videmus enim pleroſque prudẽ-
tes eſſe ac ſcire quid eis quandoque conducat,atque etiã
medicos admonere vt venam ſecent,aut quid aliud vtile
efficiant. Ita eſt hominum natura comparatum, vt recto
C quodam motu ad hæc obeũda feratur & ducatur. Victus
autem ratio verno tempore commutetur,& labores mi-
nuantur,& à cibis detrahatur:potus verò,quia tempus ca-
lidius eſt,augeantur. Æſtate autem quies confert, itémq;
laborum atque alimentorum diminutio. Porrò alimen-
ta frigidioris materiæ ſint,& potus ſit liberalior: omniá-
que fiant quæ ad refrigerandum & humectandum perti-
nent.Autumno autem,quum is ſit omnino inæqualis at-
que inordinatus,& morbos omnis generis afferat,magna
diligentia adhibenda in ratione victus eſt,ne quid erro-
D ris in concoctionibus,in rebus venereis, in frigido potu
committatur.Sed temperantes in his omnibus mortales
ſint: declinent enim aeris intemperiem; qui manè fri-
gidus eſt,atque ardens meridie.nec fructibus autumnali-
bus ſe expleant:quippe qui non ſolùm copia,ſed etiã ma-
litia humorum & flatu quem gignunt, officient: quum
præſertim qui hiſce fructibus maximè præſtant, ficus &
vuæ,flatum creent, (niſi ante alios cibos ſumantur) atque
etiam alia alimenta vitient. at præſumptæ, neque flatus
cient,neque alios cibos vnà ſecum corrumpunt. Vbi aer
E ſit factus frigidior,tum corpus proportione calefacit, &
omnia ita facit vt quum hyems proxima eſt.Poſt æquino
ctium verò proderit aliqua ex prædictis euacuationibus
vti,vt nihil ſuperuacaneum hyeme retentum moleſtiam
afferat. Atque ita quidem habita temporũ anni ratione,
vitam poterit quiſpiam rite inſtituere.

De ſenum victus ratione, Cap. XI.

SEnes,quia frigidæ ſiccǽque temperaturæ ſunt,calefie-
ri & humectari poſtulant: & à ſomno fricentur ex o-
leo:hæc enim vitale robur excitant: deinde verò vtantur
F deambulationibus quæ laſſitudinem non afferant, & ge-
ſtationibus quæ eorum viribus conueniant:atque imbe-
cilliores quidem ſolùm geſtentur:robuſtiores verò,vtrun
que faciant. ergo qui citius imbecillior fiat,hæc munera
obeat. In quo illud etiam eſt tertio loco obſeruandum vt
ſenes paulatim comedant,vt,inquam,tertia hora panem
ſumant cum optimo melle, aut alicam ex aqua coctam,
melle admixto:ſeptima verò lauentur,tum prandeant,at-
que in primis ſumant quæ aluum leniunt: deinceps ea
quæ probi ſunt ſucci: tertio loco poſt prandium panẽ vi-
G no temperato madidum,aut aliquid aliud quod optimi
ſucci ſit,& difficulter corrumpatur,adiiciant. Iam verò
ſenibus neque vina, neque edulia craſſi ſucci offerenda
ſunt:quoniam frequens ipſorum vſus vel aquam intercu
tem,vel lapidem in ſenibus gignit,quum & iecur & lien
vel etiam renes obſtruantur. Si verò potione quæ ex vi-
no melléque conficitur vti velint, vtantur:præſertim ſi la
pide renũ,aut podagra,aut articulorũ doloribus infeſtẽ-
tur.atque in doloribus quidẽ articulorũ ſatis erit ei vino
mulſo petroſelinũ admiſcere: in calculoſis verò beſtonẽ
H herbam,quæ etiam ſaxifragum dicitur. quam ad rem va
lebit etiã pota ipſa ſimplex ex vino melléque confecta, ſi
parũ piperis rutæq; recipiat.quocirca vitare ſẽper debent
ſenes,vt antè dixi,quæ obſtruũt. quæ ſiquis neceſſitate cõ
pulſus capiat,ſtatim poſt ea ſumat medicamentũ quod ex

calamintha,vel ex tribus piperis generibus constat: si horum neutrum ei suppetat, piper album in pollinem redactum obsoniis inspergat & potionibus indat .quo etiam tempore vtile erit cepam alliúmque gustare. Aluo autem mota,quandoque theriaca sumenda est:&quoniam senex propter naturæ imbecillitatem pituitosa excremēta perpetuò coaceruat,opus ei est incidentibus, & victus ratione attenuante.sed non est in iis morādum diutius:verùm statim est potius declinandum ad humectantia.Quod verò ad fructus attinet, sub autumno cæteris omnibus anteponat ficus maturas, hyeme verò, caricas.Lac etiam,si ipsum cōcoquere rite queat , neq; vlla iecoris sit affectio, dari nō veto.nunc verò quoniā si in senili corpore serosa pituitosáque excremēta gignuntur, apio, melle, vinóque albo quotidie vrina cieatur.Sicui aluus adstricta sit,subducatur.id fiet si ante cibos oleum absorbendum dederis,& quandoque etiā si per infernas partes indideris. nā & excremēta mollit & lubrica reddit.in quo genere acres clysteres vitandi sunt:quippe qui intestinum exiccent.quin etiam olera præ cæteris cibis sumpta ex oleo & garo , & ficus,& pruna, & reliqua generis eiusdem aluum subducunt.quod faciunt hyeme caricæ & oliuæ sale cōditæ : & damascena sicca, quæ vel cocta sint, vel certè maduerint in aqua mulsa in qua mel liberalius sit. Atque ego quidē non hoc consilii dederim quod quidam faciunt,vt aloēn aut picram senes capiant, nisi magna quædam necessitas vrgeat.quanuis enim vno die aluus consistat,nihil tamen medicamentosum exhibendum est . Si verò magis aluus cohibeatur,tertio die dabitur mercurialis, & cnicus cum ptisana , & terebinthina ad vnius Ponticæ nucis ac sæpe etiam ad duarum & trium magnitudinem. nam præterquam quòd aluum probè ciet,pulmonem etiam, renes & alia viscera expurgat.Optimum etiam est quod ex caricis pinguibus & cnico medicamentum fit.sed ab vtrisque au ferantur quæ sunt extrinsecus circuniecta, simúlque tundantur.caricarum autem multo maius esto pondus quàm cnici. detur hoc ad duarum aut trium caricarum magnitudinem.Sed vicissitudine quadam horum est vsus commutādus.natura enim id vnum cui assueta est solet cōtēnere.Porro senes diutius quàm iuuenes in lecto morētur, vt excrementa ipsorum eo fotu rectè concoquantur.

De vini facultate, Cap. XII.

Qui bonæ valetudinis curam gerit,vini rerúmque venerearum vim facultatémque nosse debet.Vinū igitur recreat ac suscitat calorem nostrū,atque ideo cōcoctiones meliores fiunt,& sanguis probus gignitur,alimentum quoque in omnem corporis partem à vino,quia vim habet permeādi,diducitur.Quocirca eos qui tenues ex mor bis sunt,habitiores reddit,& simul etiā appetitum alimētorum adfert:&pituitam attenuat,bilem vrinis expurgat, iucūditatéque & alacritate perfundit animum, & robur addit. Vinum ergo moderatè potum est horum bonorum causa: immodicè verò,contrariorum.Itaque ebrii lāguidi fiunt,delirant,eósque arctus & profundus somnus cōplectitur. quāobrem tam immoderatus vini potus vitandus est.longo autem tempore leniter bibere conuenit:nam & copiosam vrinarum purgationē & sudores elicit.Sed his peractis præstabit vomere mulsa assumpta,ita vt minimū quidem noxæ inde cōtrahatur.Si verò quis liberalius poter,ne se aliis alimentis nimium impleat : atque inter bibendū cocta brassica vescatur,bellariáque ac potius amygdalas gustet:his enim & ebrietas leuatur, & vomentibus nihil adfertur incōmodi. Præstantissimum autem est absinthii dilutum,antequam potemus,sumere:id enim crapulæ obsistit maximè. Si verò morsus in aliquo vinū exci tet,aqua frigida sorbeatur,& postero die absinthiū iterū bibatur,corpúsque deambulationibus, frictionibus, balneo & pauciore alimento reficiatur.

De rebus venereis, Cap. XIII.

Vsus rerum venerearum pectori, pulmoni, capiti, & neruis est noxius,mentē verò ad mansuetudinē traducū ita vt melācholia & insania sedetur, & amantiū ni mia cupiditas minuatur, vt etiā amicas odio prosequantur.Nunc verò qui corpus commiscēt,plenitudines vitare debent, præsertim vini , & inanitionem quæ ex vomitu

A & purgationibus per inferiores partes factis : & si cui sua sponte aluus fluat. Cruditates quoque cauendæ sunt,& itē lassitudines , & siquid aliud suspectum sit ne morbū inuehat. Minimè autem vtendum est rebus venereis autū-no,neque etiam alio tempore in quo vulgaris vllus morbus versetur. Tempus verò quo veneri des operam, accōmodatum est post sumptum cibum,antequam dormias: quandoquidem somnus subsequens lassitudinē sedat.hoc etiam tempus idoneum est filiis procreādis,cum ob alia, tum vel maximè quòd mulier in somnum cadens magis
B semē continet . Sed quoniam venus reddit corpus rarius, frigidius,siccius,atque imbecillius,ideo fit vt quæ ipsum densare,calefacere,humectare & corroborare valeāt, admouere debeamus.Sunt qui semen valde calidū coaceruant,quod in venere exercenda excernunt , corporéque imbecillo sunt & stomacho exoluto, ipsique extenuātur, humectantur,siccantur, & cauis oculis fiunt : deinde verò ob has res à venereis abstinent, ideóque caput grauatur, & ex repletione cibum fastidiunt: tum eis in somno res venereæ obiiciuntur,vt cū aliqua corpus miscere videan
C tur,atque ita eadem patiūtur. talibus nihil dandū est eorum quæ feminis copiam gignunt:sed ea potius alimenta & medicamenta quæ semen dispergant. Vngēdi quoque à balneo sunt lumbi oleo rosaceo aut melino aut omphacino.verùm quia præstat id spissius esse, ne inunctum effluat,addenda erit cera,& succus aliquis in quo refrigerandi vis insit.atque medicamentū ex cera & oleo,quod cerelæon vocant,conficietur, si in pila ceram oleúmque valde mollieris,refrigerantem succum affundēdo , & in vnum omnia diligenter conducēdo , & diutissimè subi-
D gēdo.succus verò refrigerās est,qui ex semperuiuo,ex solano,ex Veneris vmbilico, ex psyllióque exprimitur:qui quidem æstate conuenient:at aliis temporibus,alii pleri que,qualis est lactucæ,& lini seminis in aqua cocti,itémque plūbi lamina lumbis impositā à venereis insomniis liberat.Idem faciunt herbæ refrigerantes cum ruta & viticis cimis teneris substratæ. quin ipsius etiam viticis rutæque semina commansa & deuorata idem præstant. Sed cauendum est ne lumbos valde refrigeremus ,nequid noxæ renibus afferatur.

E
De aqua, Cap. XIIII.

Quæ bona quæque mala in aqua sint, vsu compertū habere debemus: siquidem aquis ad plura ferme vtimur quàm aliis omnibus,ad omnem victus rationē instituendam. Scire igitur conuenit eam optimam aquā esse quæ gustando olfaciendóque omnis sit expers qualitatis:eámque fore bibentibus iucundissimam,aspectuique puram.Si verò etiā præcordia citò permeet,nihil est quòd præstantiorem quæras:nam quæ in præcordiis residet,vē
F trem ferit,inflat & grauat.et si prædictis bonis prædita est tamē mala censenda est. eáque neque calefit,neque frigefit celeriter . imò verò quæ in ea coquuntur tardissimè peiúsque coquuntur.Ergo præstat aquas quæ huiusmodi sunt,vsu discernere. Qui autem voluerit etiam ex notis quibusdam ipsas cognoscere,id ex iis quæ dicam consequetur.Quæ igitur ad septentrionem vergunt,quibúsque sol est auersus,eæ tardi sunt transitus & indomitæ, tardéque calefiunt & frigefiunt: quæ verò solis ortum spectāt, & per meatum quempiam,aut terram colantur,ac celer-
G rimè calidæ frigidæque redduntur,eas spes est esse præstātissimas.Sed bonæ etiam censentur quæ æstate frigidiores,hyeméque calidiores sunt. Non desunt qui aquas pon dere æstiment,ac leuiores præstare cæteris putent.quod si aquis præter ea quæ dixim⁹,insit,laudabile erit illud quidem,sed tamen solum non satis firmo argumento est eas bonas esse. Ac pluuias quidem esse leuissimas, dulcissimásque & tenuissimas , & splendidissimas, scriptum reliquit Hippocrates:causa est quia quod tenuissimū leuissimúmque est,sol attrahit: quod non modò ex aliis aquis facit,
H sed id adeò ex ipso mari cæterisq; corporibus:quamobrē facilius quàm reliquæ omnes computrescunt : quippe quæ ex differentibus multísque qualitatibus cōstent. Sed nemo putet aquā quæ facilè putrescit , esse deterrimam. quòd enim facilè immutetur , eo potius bona quàm mala

mala iudicanda est. quum ergo aliæ optimarum aquarum notæ adsint, licet ea vim habeat vt facilè putrescat, tamē est præstantissima existimanda. at quum mutari incipit, in causa est vt bibentes raucitatibus, tussi, & vocis grauitate afficiantur. Inter pluuiales verò aquas, æstiua quæ cū nimbo, quæque cum tonitru pluit, aliis præstat. quæ verò ex glacie niuéque existit, pessima. nam in aquæ concretione, quod tenuiorum partium est, exprimitur: palustres verò, fœtidæque, & in quibus absurdæ qualitates insunt, elixando meliores fiunt. Itaque vino temperatæ bibuntur, atque acerbæ quidem dulciore, aliæ verò acerbiore. quasdam etiam colare expedit, vt limosas, vt salsas, vt bituminosas. Quæ valde frigidæ sunt, à cibo bibēdæ sunt: sed neque confertim, neque affatim, neque sine vino. Nonnulli potus cibósque aduersus aquæ vitia inuenerunt: alii enim cicerum decoctum præbibunt, ipsisque ciceribus vescūtur: alii caucalidas ex aliquo pisce coctas eodē modo comedunt, & fœniculum: alii denique betas cucurbitásque ex muria & vino diluto præmandunt.

De aëre, Cap. XV.

AER quoque saluberrim⁹ optimúsque est is qui purissimus est: morbosus verò & perniciosus, qui à paludū stagnorúmque halitu, aut à profundo specu perniciosam auram exhalante fit infectus: quin ille etiam est perniciosus, qui ex quibusdam cloacis ciuitates expurgantibus sit turbatus: simili quoque modo is qui ex oleribus, aut animalibus, aut stercoribus putrescentibus vitietur: vt non bonus etiam est, qui è stagni fluminísque alicuius propinquitate nebulosus efficiatur. Iam qui cauo in loco montibus vndiq; cincto inclusus est, quia perflatum nullum habet, vitiatur. Qui ergo aeres ita sunt vitiati, omnibus ætatibus pariter nocent, quemadmodum optimi cunctis prosunt. Cæterùm aeris differentia quæ ex qualitatibus existit, vt ex caliditate, frigiditate, siccitate, atque humiditate, non eodem modo in omnibus affecta est: sed corpori quod optimo temperamento sit, optimè temperatus aer saluberrimus est: ei verò quod non sit temperatum, is aer conueniet cuius sit temperatura contraria.

De lotionibus, Cap. XVI.

LAuari frigida commendo quidem, sed non tamen vt putem conferre iis qui vt sors fert vitam degunt, verùm iis tantùm qui diligentiam in victus ratione adhibent, laboribúsque & cibis vt par est vtuntur. plerisque autem, qui maioris quandoque refrigerationis indigent, satis est in frigida natare, idque æstiuo tempore, quum iuuenes sunt, & carne bene muniti, & frictionibus præcalefacti. Sint autem neque rebus venereis, neque vlla alia lassitudine defatigati, neque inconcoctione affecti, neque vomitus, neque alui euacuatio præcesserit: neque ipsi sint vigiliis vexati. nam si aliter fiat, periculosum erit. Calidū autem lauacrum optimum tutissimúmque est: nam lassitudines soluit, æqualem omnium humorum exuberantiā digerit, calefacit, mitigat, emollit, flatus, vbicunque constiterint, discutit, somnum conciliat, & carne corpus rite conuestit. Præterea verò facilè omnibus & viris, & mulieribus, & pueris, & senibus, & priuatis potest adhiberi.

De alimentorum facultatibus, Cap. XVII.

QVi tuendæ valetudinis curam gerit, debet alimentorum facultates, vt siquid aliud, cognoscere. Ergo quæ vim habent attenuantem, transitus angustos aperiūt, & glutinosa quæ corporibus adhærescunt, extrudunt, crassáque incidunt atque attenuant. Verùm siquis in eorum vsu diu multúmque moretur, serosa biliosáque excremēta gignentur: si verò etiam diutius eis vtetur, melancholicus sanguis fiet. quocirca ab eorum vsu continuo, præcipuè autem iis qui biliosa natura sunt, abstinēdum est. Iis enim solis hæc conueniunt qui pituitam, crudúmque & tenacem & crassum succū coaceruarunt. Quæ autē incrassantis facultatis sunt, valenter nutriunt, sique in vētriculo & iecinore probè cōcocta fuerint, boni succi sanguinē faciunt, & tamē lienem iecúrque obstruunt. Inter hæc quædam crassos tantùm succos gignunt, vt lentes: quædā glutinosum, vt malua: quædam vtrūque præstāt, vt animalia quæ testa sunt operta. atque ad valetudinē quidē conser-

A uandam tutior est attenuans quàm incrassans victus ratio. at quia parum nutrit, ideo neq; tenorem neque robur affert corpori. idcirco oportet quandoque ea etiā alimenta offerre quæ crassi succi sint, sed moderatè: ac tum præsertim quū se alimēti indigētes esse mortales sentiunt. quæ sanè ab iis citra periculum sumentur qui sese exercent, quíque somno indulgere pro voluntate sua possunt. Sed quicunque ante cibos exercitationes obire nequeunt, ii omnes alimenta crassi succi vitent: verùm ne otiosi quidem hæc attingant: nam ad bonam valetudinē tuendam
B maximum malum est otium, non secus quàm moderatus motus maximum bonū est. Edulia verò quæ mediæ materiæ sunt inter attenuantia & incrassantia, sunt omnium præstantissima: quippe quæ sanguinem consistentia moderatum faciunt. ita fit vt hoc alimentum sit nostris corporibus accōmodatum: quod verò malos succos gignit, nóxium. id quod est perpetuò fugiendum. Præstabit quoque alimentorum fugere varietatem, idque potius si ex contrariis sint cōflata facultatibus. neque enim quæ sumpseris, probè concoquentur.

C De alimentis attenuantibus, Cap. XVIII.

ATtenuant autem hæc, allia, cepa, porrum, sinapis, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, nepeta, hyssopum, sisymbrium, pulegium, thyma, satureia, viridia admota: at siccata, iam medicamēta sunt. Prædicta verò, ordine consequuntur hæc, eruca, apium, petroselinum, ocimum, radicula, brassica, beta, fœniculum, coriandrum, ruta, anethum, libysticum, cuminum, capparis, & terebinthi fructus, semen cari, anisi, dauci, omniúmque odoratorū,
D acriúmque, & perspicuè calidorum. vehementer autē attenuant semina rutæ & canabis, vsqueadeo vt medicamētosa sint. Ex cerealibus verò seminibus ad diætā attenuātem solum hordeum molestia vacat: secundo loco cēsentur panes triticei in clibano cocti. à cæteris danda opera est vt abstineamus: nisi quis velit per longa interualla pisa lentésque gustare. Maxima autem copia alimentorum ad diætam attenuantem nobis suppeditatur ex piscibus saxatilibus, auiculísque montanis. & omnino quæ exercētur, ociosis, & quæ siccioribus pabulis, iis quæ humidiori-
E bus vtuntur, & quæ purum tenuémque aerem inspirant, iis quæ contrarium, præferenda sunt. Piscibus vti poteris iis qui mollem simul & friabilem carnem habent: ab iis verò quorū dura glutinosáque caro est, omnino abstinendum. atque hæc quidē duo signa, friabilitas & mollities, sunt, quibus omnem animantis carnem cognoscas. cui vtrunque insit, eius carne ad satietatem poteris vesci: cui neutrum, id penitus vita: cui alterutrū, vescere aliquando, non tamen vsque ad satietatem. Gallinis vesci non prohibeo eos qui se exercent, itémque columbis, & turturibus,
F & præcipuè monticolis. his tamen nō recentibus, sed pridie ad minus mactatis vescēdum est. nec solum turturem cōcedo, verumetiam perdicem, & cætera quorum modicè dura est caro. Faciūt ad hāc vitæ rationē pisces sale cōditi: succos enim crassos & glutinosos maximè attenuāt. ex iis eligēdi sunt qui tenera sunt carne: cetaceū genus vitādū. potius verò ex aceto atque oxymelle parata quamplurima alimenta offerri conuenit: itémque salienda antè sunt quæcunque possint. Iam verò suillas carnes sale condítas gustare quispiam poterit. Neque à fructibus autum-
G nalibus, iis qui ventrem molliunt, lædetur. deteriores sunt qui tardè trāseunt, magísque si duri fuerint: sed huiusmodi ne gustandi quidem sunt, nisi qui reponi atque asseruari queant. quo in numero pira pomáque, & non pauca vuarum sunt genera. at molliores potius licet comedere: qui autem vehementer austeri acerbíque sunt, incommodi ad hanc diætam iudicantur. omnium aptissimæ sunt caricæ, nuces, pistacia, & amygdalæ subamaræ. oliuas neque laudo neque vitupero. Ex dulcibus & potibus & pastibus solum fere mel exquisitè tenuem succum gignit.
H atque inter vina, quæ tenuia albáque sunt, crassos succos incidunt, & per vrinas expurgant. denique ad victus rationem attenuantem oxymel est accommodatissimum.

De alimentis crassi succi, Cap. XIX.

CRassi succi sunt panes qui sub cinere coquuntur, quíque non rite sunt facti: & placentæ ex musto simi

láque confectæ, & lagana, & placentæ quæ itria nominantur:& quicquid ex tritico sine fermento fit.item placentæ quæ ex eadem materia parantur. Simila autem & alica abundè crassi sunt succi: amylum mediocriter. at lobi & succi crassi sunt & calidi:itémque lentis pars quæ est veluti caro.fabæ frictæ,& pisces qui molles appellantur, loligines,sepiæ,polypodes,cetaceique,in quorum numero sunt thynni.moderatius verò quàm hi, pelamides.Satis verò crassi succi sunt ostrea,buccinæ,purpuræ,chemæ, patellæ,pectines,pinnæ, & quæcunque testa côteguntur. atque etiã anguillæ,cochleæ:carnes ceruinæ,caprinæ,bubulæ,leporinæ,suillæ:iecur,renes,testes,cerebrum, spinalis medulla,mammæ,lingua, & glandulæ moderatè .lac nimis elixatum,casei omne genus:at recentes & ex acido lacte côfecti,minus lac acidum igni coctum, oua quæ ad perfectam concretionem cocta fuerint; ac magis etiam assata,& longè maximè quæ in sartagine fricta sunt. palmulæ,castaneæ,bulbi,rapa,pruna,fungi,tubera,nuces pineæ,ficus nô probè maturæ. Inter vina autem,quæ dulcia sunt, crassum sanguinem faciunt: ac magis id quod defrutum vocatur:& eadem etiam ratione mustum, itémq; vina crassa nigráque.

De iis quæ inter attenuantia & crassos succos facientia,media sunt,

Cap. XX.

MEdium inter attenuantia & incrassantia locum tenent panes optimè confecti, carnésque gallinarũ, phasianorum,perdicum,columborum,attagenum,turturum,& omnium paruarum auium:itémque piscium saxatilium,litoralium ac pelagiorum, gobiorum,murænarũ, buglossorum,& vno verbo,omnium litoralium pelagiorúmque piscium,qui neque lentorem,neque fœtorem edendo afferant.& ficus maturæ,& feris ex agrestibus oleribus.est enim hoc cômune genus multorũ. at vnaquæq; species proprium habet apud Atticos nomen, vt lactuca, vt chondrila, vt gingidia,&alia plura.huiusce generis sũt palustris,myacanthinus,chamædaphne,& bryonia, asparagus, vinum flauum simul & dulce,ac perlucidum:quale & Aruisium,Lesbium,Falernum,& Tmolite.hæc enim & bonũ & moderatè crassum sanguinem gignunt omnia.

De iis quæ succum glutinosum faciunt,

Cap. XXI.

IN tritici genere,quod graue,densum, & interius flauescens est,glutinosum succum facit: quod verò leue, rarúmque,& intus album,minus glutinosum succũ gignit. Simila quoque & alica abundè glutinosæ sunt:itémq; tendines,& nerueæ musculorum extremitates, & particulæ quæ ad labra sunt,lingua,suillum pancreas, agnina caro, sesami semen,bulbi,palmulæ pingues.

De iis quæ crudos succos pariunt,

Cap. XXII.

VIrides palmulæ crudis explent humoribus eos qui eis vescuntur,radix rapi,caro testa contectorũ,quorum dura caro est,quæ salsum humorem ex nimia coctione abieceerit:quæ item mollia nominantur,polypodes,sepiæ,& quæ sunt generis eiusdem. omnia etiam animalia cetacea in mari degentia : ex quo fit vt sale côdita sint ad vsum traducta. vterus,intestina,vulua quadrupedum,duriores glandulæ incoctæ, acidum lac, panes in sartagine cocti,lupini,vua in ventriculo contenta quæ corrupta nô fuerit.

De iis quæ frigidum succum creant,

Cap. XXIII.

QVI cucumeribus se explent, iis vt crudum succum coaceruent vsu venit. id quod iis etiam contingit qui intestina,vterum quadrupedum, lácque acidum, boletos,poma immatura,& bulbos denique comedunt.

De iis quæ pituitam faciunt, Cap. XXIIII.

PItuitosum absolutè succum faciunt partes animalium nerueæ,cerebrum,pulmones,spinalis medulla, glandulæ non concoctæ, agnina caro, & eorum quibus testa adiuncta est,mollisque carnis sunt: & poma non matura.

De iis quæ succum melancholicum pariunt,

Cap. XXV.

A BVbulæ caprinǽque carnes,magísque taurinæ & hircinæ melancholicum succum gignunt: ac multo etiam magis carnes pecudum,leporum,suum agrestium,carnésque terrestrium animalium salitæ:itémque lienes animãtium.Ex marinis verò thynni, & balænæ, & cetaceum omne genus:brassicæ,& arborum germina quæ muria vel acida muria sint condita, qualia sunt lentisci & terebinthi:& cinaræ caro & lenticula melancholicum edulium est. Post hæc locandi sunt panes furfuracei, quique ex typha & aliis malis seminibus conficiuntur,triticum tenerum,aphace,vicia,& vina crassa atque nigra.

B De iis quæ biliosum succum gignunt,

Cap. XXVI.

SIliquæ cinaræ succus amarus est, & simul etiam tenuẽ bilim facit. ergo meli⁹ est vt ea elixata vescamur. Mel facilè in bilim in calidis corporib⁹ vertitur. omnes enim dulces succi & item vina dulcia materiam flauæ bili suppeditant.

De iis quæ gignunt excrementa,

Cap. XXVII.

C EXcrementa gignunt palumbi,anseres,præter alas omnia viscera, spinalis medulla, cerebrum, aues quæ in paludibus,stagnis,pratisque degũt:cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper nati,ouium caro, & item eorum omnium animantium quæ ignauam vitam ducunt: & pisces fluuiatiles,palustres,atque in limo viuẽtes, & omne genus cetaceum in mari viuens.

De iis quæ vacant excrementis,

Cap. XXVIII.

D EXpertia sunt excrementorum colla,caudæ alæque animalium,& agrestium caro, & eorum quæ in siccis locis vitam transigunt.

De iis quæ valde nutriunt,

Cap. XXIX.

CAro suum domesticorum valentissimum omnium alimentum præbet,bubulum cerebrum,testiculi,cor, spinalis aliáque medulla,alæ anserum:& magis etiam gallinarum omniúmque pennigerorum ventres. cochleæ,ac magis ter coctæ,ex iis quæ testa operta sunt. huius generis censentur,quorum dura caro est: cuiusmodi sunt purpuræ,buccinæ,& similia, astaci,paguri, cancri, locustæ,

E squillæ,& cætera consimilia. itémque ea quæ mollia vocantur,vt polypodes,sepiæ,& quæ talia sunt.ex cartilagineis verò torpedo,turtur modicè.bati verò & liobati, & rhinæ,magis nutriũt:at triglæ gobiique minus.lac quod crassius fit:quod verò liquidius est,minus. Inter panes maximè nutrit siligineus, deinde similaceus, tum ii in quibus etiam furfur est.triticum elixum, simila, alica, fabæ carnem gignunt,non tamen firmam densámque,sed potius laxiorem.Cicer magis nutrit: phaseli, ochrique ma-

F gis quàm fœnumgræcum.dolichi verò,quos lobos & phaseolos vocant,non minus quàm pisa nutriunt.lupini quoque vim habent alendi, castaneæ, palmulæ dulces, vuæ dulces pinguésque,rapa:bulbi maximè nutriunt,ac magis bis cocti.mel despumatum & ad distributionem alimentorum & ad nutriendum aptum redditur. vinum omne ad crassitiei proportionem nutrit. ergo rubrum crassúmque maximè omnium ad sanguinem gignendum aptum est:deinde verò nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum,crassum & adstringens. his minus nutrit album si-

G mul & crassum,& austerum: omnium verò minimè, album & tenue.Iam verò omnia quæ crassi succi sunt,si ritè concoquantur & in sanguinem conuertantur, valde nutrient.

De rebus parum nutrientibus,

Cap. XXX.

PArum nutriunt extremæ partes animaliũ,vterus,ventriculus,intestina,caudæ, auriculæ, pinguedo, adeps. omne auium genus parũ nutrit,si generi terrestriũ côparetur. caro etiam eorum quæ sunt confecta fenio, minus

H alit quàm eorum quæ adhuc augescunt.alimentum quod ex piscibus sumitur,sanguinẽ tenuiorem facit:ex iis verò quæ testa intecta sunt,& quæ molli sunt carne,vt ostrea,parũ nutriũt.Panes hordeacei,polenta ex hordeo confecta, panes furfuracei,omnésq; sordidi,& loti,amylum, maza ex po-

ex polenta,hordeum, auena, milium, & magis panicum, oryza,faba viridis,ſemen papaueris,ſycamina, amygdala,piſtacia, pruna perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ ac præcipuè maturæ,nuces auellanæ ac potius regiæ, nuces, ſerica,corna,pruna ſylueſtria, rubi fructus, capparis præſertim ſale condita,terebinthi pars omnis,braſsica, beta, raphanus,napi, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus, cepa &allium.Porra verò cruda nihil penitus nutriunt,at bis térue cocta, parumper. mala punica parum nutriunt, itémque pira,cucurbita,vuæ denique paſſæ & auſteræ,& non pingues.

De rebus mediis inter ea quæ multùm & quæ parum nutriunt. Cap. XXXI.

INter ea quæ multùm & ea quæ parum alunt, interiecti ſunt medii phaſeli,ochri,& cicerculæ. Ficus verò non æquè ac cæteri autumnales fructus nutriunt, & laxam carnem gignunt. Simili quoque modo vuæ, ſed minus quàm ficus nutriunt, laxámque & flaccidam carnem gignunt.

De rebus boni ſucci. Cap. XXXII.

OPtimum lac,eſt omnium ferè quibus veſcimur,optimi ſucci. éſtque optimum eorum animantium quæ integra valetudine fruuntur, quum nuper emulctum potatur.Oua tremula ſorbiliáque gallinarum & phaſianorũ. aues autem piſcéſque omnes parum abeſt quin boni ſucci ſint:præter eos qui in paludibus,ſtagnis,limoſiſque & turbidis fluminibus viuunt.Odoratu verò guſtatúque diſcernere piſces oportet. nam qui in aquis vitiatis degunt, fœtidi,inſuaues,mucoſique ſunt. Iam verò carnes animalium,ſi probè fuerint concoctæ,optimum ſanguinem faciunt: quod præſtant maximè carnes eorum qui boni ſucci ſunt:quale eſt ſuillum genus. Mamma boni ſucci eſt, itémque iecur, partes etiam quæ circa labra ſunt, & alæ, & cæteræ extremæ particulæ. at vulua, & inteſtina, & cauda,minus quàm carnes probi ſunt ſucci. Glandulæ probè coctæ æquè ac carnes probi ſucci ſunt. cor non eſt mali ſucci. pedes porcini præſtant grunno & auriculis. Agreſtium beſtiarum carnes melioris ſucci ſunt quàm cicurum.Panis purus,ritè confectus,boni ſucci eſt. alica,ptiſana rectè cocta, fabæ, caſtaneæ non mali ſucci ſunt.ficus maturæ, vua matura penſilis vacat reprehenſione.Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: at ſi diu in ventriculo maneant,mali,&pediculos præterea gignunt: ſi cum nucibus eas ſumas, præſtantiſſimum edulium facies.at quicunque ficus caricáſque cum aliquibus aliis eduliis non comedunt,ii non parum læduntur.Lactuca in olerum genere,ſanguinem gignit,poſt eam intyba.Vina odorata boni ſucci ſunt: atque optimi quidẽ ſucci eſt Falernum,& Tmolite dulce,& Aruiſium.

De rebus mali ſucci. Cap. XXXIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis, etiam ſi facilè concoquantur,abſtinendum cenſeo:ſuccus enim malus ex eis collectus longo tempore latet in venis, qui quum parum occaſionis ad putreſcendum nactus ſit, febres malignas inuehit.Cæterùm mali ſucci ſunt hæc.ouilla caro,agnina:hircina verò peſſima eſt,deinde arietina, tum taurina:inter has omnes caro caſtratorum melior eſt: ſeniorum carnes ſunt deterrimæ. Caro leporina eſt illa quidẽ ſanguinis craſsioris effectrix, cæterùm melioris ad ſucci bonitatem quàm bubula ouilláque: ceruina verò non minus atque illæ,mali ſucci eſt.Renes mali ſucci ſunt,teſticulique, præterquam gallorum gallinaceorum. cerebrum, ſpinalis medulla,lingua,lien,oua in ſartagine fricta, caſei veteres,boleti,amanitæ, fœnumgræcum,lens, auena, cicer,non boni ſucci. olyra verò tanto eſt tritico deterior quanto eſt quàm typha & auena præſtantior:panicum,milium, & cætera ſimilia boni ſucci non cenſentur.Iam dracones,galeonymi,ſcorpii,trachuri, triglæ, orphi, glauci, zygænæ,gongri,phagri,& alia cetacei generis quæ in mari viuunt,mali ſucci ſunt omnia. Poma immatura,pira antequam cõcocta ſint,perſica,mala punica, meſpila,corna, pruna,ſiliquæ,terebinthi fruct⁹, cinara, (& præcipuè quũ iam obduruerit)cucumeres,pepones,melopepones,ſed hi minus:cucurbita eſt his melior,ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta fit abũdè mali ſucci. Ficus minus mali ſucci ſunt quàm cæteri æſtiui fructus, qui horæi dicuntur: itémque caricæ:ſed ſi quis eis diutius vtatur,nõ admodũ bonum ſanguinẽ gignent,& inde magna quoque pediculorũ copia cõſequetur. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt: in medio tamen eorum quæ bonum quæque malum ſuccum faciunt,eſt lactuca & intybus: poſt verò, malua,blitum,atriplex.Radices tum olerum,tum verò etiam plantarum mali ſucci ſunt, quæcunque acres ſunt,qualis eſt ceparum,porrorum, alliorũ radicularúmque, & daucorum: mediæ ſunt radices raporum & ari.ocimum ſucci peſſimi eſt.rapum crudius,braſſica,bulbi non probè elixati,cepa, allium, porrum,ſi bis cocta fuerint,ſucci prauitatẽ deponunt:omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria nominãtur:vina quoque craſſa vnáq; fœtida,& quæ inſuáuia auſteráq; ſunt,mali ſucci iudicãtur. Tale eſt vile bithynũ quod in magnis doliis importatur: nam quod in paruis conuehitur,neque boni,neque mali ſucci eſt.

De rebus quæ benè concoquuntur. Cap. XXXIIII.

PRobè concoquuntur panes ritè confecti,omnes ſaxatiles piſces,gobius,torpedo,turtur.Omne genus volatilium,generi terreſtrium comparatum,melius concoquitur,præſertim caro perdicis, attagenis, columborum,gallinarum,phaſianorũ,& alæ anſerinæ: & his magis alæ gallinarum:& ad ſummũ,alæ bene habitorum & iuniorum optimè concoquuntur: peſſimæ verò graciliũ & ſeniorũ. Quæ verò ſero lactis educata ſunt,& iecur anſerũ,& cæterorum quæ ita nutrita ſint, teſtéſque pullorũ gallinaceorum facillimè concoquunturi.Eiuſmodi quoque ſunt carnes porcorũ.ætati verò florenti quæ ſe exerceat, accõmodatior eſt porcorũ quorũ ætas floreat,caro:aliis verò,porcorum adhuc creſcentium. Vituli melius concoquuntur quàm perfecti boues, & hœdi facilius quàm capræ. caro denique adhuc creſcentiũ facilius quàm nõ creſcentium concoquitur:nux etiã regia facilius quàm auellana: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti fuerint: oua tremula & ſorbilia,lactucæ,intyba,malua,cucurbita cocta,quũ nõ vitietur:vina dulcia melius quàm auſtera concoquuntur. Cæterùm ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id melius concoqui ſciendum eſt quod iucundius ſit.

De rebus quæ difficultèr concoquuntur. Cap. XXXV.

AEgrè concoquitur caprarũ,boum, ceruorúmq; caro: hircina verò eſt ad concoquendum peſſima:deinde arietina,tum taurina.& annoſorũ animaliũ caro peſsimè concoquitur, & ſues ſenio confecti fibroſam ſiccámque & ideo concoctu difficilem carnẽ habent.Vẽtriculus difficulter concoquitur, atque etiã inteſtina, vterus, lingua, cor,iecur,aures,caudæ,renes,cerebrum,medulla ſpinalis, & perfectorũ animaliũ teſtes:anſeres præter alas. palumborum,ſturnorũ,merularum, & paruarum auiũ caro durior eſt: & magis etiã turturis atque anatis. difficilius verò quàm hæ concoquitur, fibroſáque eſt caro pauonũ & otidum:aeriorum animaliũ ventriculi omnes ægrè cõcoquuntur.Quo in genere falſò à quibuſdam laudatur ſtruthocameli vẽter,& mergi:vix etiã concoquũtur cochleæ, lac acidum,caſeus vetus:at nouus, ac præſertim qui ex lacte acido confectus eſt,melius concoquitur:purpurarũm, buccinarũ,& aliorũ teſta intectorũ caro,quia durior eſt, ideo ægrius concoquitur:itémque aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ,ſquillæ,& cætera his ſimilia:polypodes quoque, ſepiæ,loligines,& alia quæ molli cute prædita vocantur, bati,liobati,rhinæ,dracones,cuculi, galeonymi,ſcorpii,trachuri,triglæ,orphi,glauci,zygænæ,gõgri oua in ſartagine cocta,triticum elixũ,polenta,typha,auena,fabæ,dolichi, phaſioli,cicercula,cicer,oryza,lupini, panicum,milium, & his conſimilia.lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala,pira,antequam matura ſint:ficus nondũ maturæ, vuæ acidæ& auſteræ,omnes palmulæ,ſiliquæ, ocimum, rapum crudius, bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus:&omnes olerum radices, & ipſa etiamnum olera,præter lactucas, intybáque.vina craſſa & noua ægrè concoquuntur, & item aqua omnis.

De rebus ſtomacho idoneis,ipſúmque roborantibus.

Cap. XXXVI.

PAlmulæ auſteræ, poma cydonia, oliuæ ſale conditæ ad hoc valent:præſtantiores autem ſunt quæ ex aceto parantur. vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia magis quàm auellana, ac multo etiã magis cum caricis:cynara. Gingidiũ eſt ſcandici ſimile, quod crudum coctúmque ſumptum ſtomacho valde conuenit. Longiorem coctionem non fert ſinapis, raphanus, rapum, naſturtium, pyrethrum, regius aſparagus & paluſtris, & oxymyrtinus, & chamædaphne, & oxyacãthe, & bryonia. Bulbi appetitum excitant, & capparis ſale cõdita: citri extima pars ſtomachum vice medicamenti corroborat. Vinum auſterum os ſtomachi roborat, ac præſertim vbi ventriculus calida temperie laborat.

De rebus quæ ſtomacho incommodæ ſunt,

Cap. XXXVII.

BEta ſic aliena ſtomacho eſt vt, ſi edatur largius, morſum etiam inducat. ocimum quoque ſtomachum lædit, & rapum crudius, blitúmque & atriplex, niſi ex aceto, oleo & garo ſumatur: fœnum græcum & ſeſamum ſubuertunt ſtomachum. Lac in frigido ventriculo atque in febri citantibus aceſcit: ſi verò quis melli admixtum lac copioſius propinet, ad vomitũ impelletur. Pepo non probè coctus, cholericos inferre morbos cõſueuit, ſimilíque modo melopepo. Cerebrum omne alienum ſtomacho eſt, & ſpinalis æquè ac medulla cæterorũ oſſium: vinũ nigrum & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: idem facit craſſum & nouum.

De rebus quæ non inflant,

Cap. XXXVIII.

NOn cient flatum hæc, piſa, phaſeli, cuminum, libyſticum, viticis ſemẽ, canabis fructus, faba fricta, bulbi plurimùm, aut certè bis elixati, tũ ex oleo acetóque ſumpti, mel quod coquendo ſpumam vniuerſam depoſuerit. oxymel flatus diſcutit. panes hordeacei. Inter ea verò quæ inflant, quæque non, medii ſunt phaſeli, ochri & cicerculæ.

De rebus quæ flatum cient,

Cap. XXXIX.

INflant autem hæc, cicer, lupinus, panicum, milium & quæ ſunt generis eiuſdẽ, fabæque lobi minus quàm fabæ, maza ex polenta, liquores omnes, ſed magis cyrenaicus, ſilphii liquor & radix. Ex ficubus flatus breuis excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abſunt ab eo vt nihil noceant. ſicut caricæ palmulæ virides flatum gignunt, & rapum crudius: lac facilè in ventriculo ciet flatum, atque etiam bulbi crudiores, mel item non perfectè coctum: vina dulcia flatus diuturnos pariunt, ſed & dulcia ſimul & auſtera, & muſtum flatus inducunt.

De rebus abſtergentibus, incidentibus, & aperientibus. Cap. XL.

ABſtergit ptiſana, fœnũgræcum, melopepo, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer & magis quod nigrum eſt: capparis eſt ſatis tenuium partium, & detergit, aperitque, præſertim verò cum oxymelle, aut oleo & aceto ante cæteros omnes cibos ſumpta: betæ ſuccus abſtergit, ac magis ſi cum ſinapi aut aceto vtatur: bulbi vim habent attenuandi atque aperiendi, cepæ, allia, porráque attenuant, incidúntque craſſos & glutinoſos humores: ſerum quoque lactis humores craſſos attenuat: ficus abſtergent, ideo fit vt multa arenoſa ex eorum vſus à renibus excernãtur: caricæ attenuant renéſque expurgant: amygdalæ abſtergent attenuántque, & viſcera purgant, faciúntque vt humores ex thorace & pulmone eiiciantur: piſtacia valent ad iecoris firmitatem, & ad purgandos eos humores qui in eis meatibus impacti ſunt: mel quod ex calidis ſicciſque plantis factum eſt, maiorem atenuãdi vim habet: quocirca etiam aqua mulſa eſt ad ſputum educẽdum accommodata: oxymel, quæ non penitus glutinoſa craſſáque ſunt, facilè educit, & viſcera ſine moleſtia expurgat, ac thoracis & pulmonis affectionibus mirificè prodeſt. Iis qui ſuccos craſſos aceruant, vina tenuia conueniunt: ſique frigidi humores fuerint, apta erũt quæ tenuia veteráque ſunt cũ acrimonia coniuncta: vinum verò aquoſum ad humores è pulmone

A educendos facit. roborat enim, humectátque, & ſiccat mẽdiocriter. Vinum autem dulce in morbis acutis, vbi ſit facta concoctio, vt in peripneumonia & pleuritide, ad educendum accommodatum eſt.

De rebus obſtruentibus,

Cap. XLI.

LAc quod ſeri parum caſeique multum habet, non tutum eſt ei qui in illius vſu lõgo tempore moretur: nam & renes calculo obnoxios lædit, & iecoris obſtructiones gignit in iis qui præſtò ſunt vt hiſce morbis capiãtur. Ca

B ricæ ſunt iecori & lieni inflammatis noxiæ, vt etiam ficus: omniáque dulcia lienem iecúrque lædũt. Aqua mulſa in commoda eſt iis quibus elata in tumorẽ viſcera aut ſcirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborant: palmulæ pingues obſtruunt. Omnia autem genera liborũ, quæque ex ſimila conficiuntur, obturant, lienẽ augent, & lapidem in renibus gignunt: idem facit triticea farina cum lacte: alica etiam non eſt idonea iis quorum obſtructum iecur eſt, & quorũ renes propenſi ſunt ad lapidem gignendum: vinum dulce obſtruit, & viſcera auget.

C De rebus tardè tranſeuntibus,

Cap. XLII.

TArdi tranſitus ſunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lẽs ſine cortice, cerebrum, medulla ſpinalis, iecur, cor, triticũ elixum, oua aſſa, elixa, in ſartagine fricta, lupini, phaſioli, piſa, ſeſamũ, poma, pira non dum matura, ſiliquæ: vinũ dulce, ac magis auſterum, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum, & nouum omne. aqua omnis tardè tranſit.

D De rebus quæ facilè corrumpuntur,

Cap. XLIII.

FAcilè autem corrumpũtur perſica, armeniaca, præcocia: & omnes fructus æſtiui quorum natura humida eſt, in ventriculo facilè vitiantur, niſi citò deiici properent. Omnia denique mali ſucci edulia quæ humida lubricáque ſunt & ſubduci facilè poſſunt, ante alia ſumẽda ſunt: ita enim ipſa citò ſubducta, cætera ſecum deducunt: ſi verò poſt alias dapes comedantur, eas etiam ſimul vitiabunt.

E De rebus quæ difficulter corrumpuntur,

Cap. XLIIII.

AEgrè vitiantur chamulæ exiguæ, purpureæ, buccinæ, & cætera omnia teſta intecta quorum dura caro eſt: quæ etiam dare conſueuimus iis qui propter humorũ malitiam cibos corrumpunt: eáque bis & ter in optima aqua coquimus, & in aliam purã tranſferimus, quũ prima iam ſalſa facta eſſe videtur. Similes ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ & ſquillæ, & alia omnia quæ carnem habent, quæ ægrè vitietur, non ſecus quàm ea quæ teſta contecta ſunt,

F quorum dura caro eſt.

De rebus aluum ſubducentibus,

Cap. XLV.

CIent aluũ, lens, braſſica, atq; ex marinis fermè omnia quibus teſta pro operculo eſt, & cochleæ mixtam ex contrariis facultatibus naturam habent: ipſum enim ſolidum cuiuſque corpus permeat, aluúmque comprimit: humor verò ad excretionem irritat. Siquis igitur lẽtem, braſſicámque, & alia quorum facta mentio eſt, decoquat, dein de eorum decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum

G cui velit bibendum det, ventrem eo potu ſubduci videbit: maiorum quoque herinaceorũ, & cochlearũ omniũ, & veterum gallorum iuſcula ventrem ſubducunt. Braſſicam ſi velis ſubducere, ollam cum aqua in qua cocta fuerit, prope vas aliquod admouemus, & ita extrahendo in oleum & garum ſine mora coniicimus: ad hunc vſum non eſt admodum coquenda. Iam furfuracei panes cient aluum: & fœnugræci liquor ex melle coctus & ſumptus idoneus eſt, vt omnes humores vitiatos qui inteſtinis continẽtur, ſubducat: ſed mel quod ei admiſceatur, eſſe exiguũ

H debet, ne morſum afferat. Oliuæ ſale conditæ ante alios cibos ex garo ſumptæ, aluum mouent: lac quod craſſius eſt, minus mouet, liquidus verò, magis. Serum lactis valde euacuat, eique mellis tantum addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum, ne guſtum lædat. Carnes animalium valde nouellorum facilius per ventrem tranſeunt: ſimili

quoque modo cartilagineorum caro & torpedo & turtur
modicè transeunt,maluáque & beta modicè: recēs caseus
ex melle,atriplex,cucurbita,pepones,melopepones,ficus,
caricæ,vuæ dulces,ac præcipuè quum humidæ sunt,syca
mina prius sumpta,nux adhuc humida ad secessum est ac-
commodata:aridæ quoque nuces,si prius in aqua multū
maduerint,mélque eis affundatur, vel siquis ipsas per se
sumat,aluum abundè molliunt:sed magis etiam,si postea
aquam mulsam sorbeas.est enim planum valere ad aluum
subducendam,si postquam hæc quæ dixi sumpseris,vinū
dulce bibas,tum spatio quodam temporis interposito &
nō statim prādeas.cerasia sola,præcocia,persica,& omnia
humida & aquea, & omnino quæ nullam insignem affer
re gustantibus aut odorantibus qualitatem videntur,sunt
mediæ quodammodo facultatis,inter ea quæ aluum sub-
ducunt,quæque supprimūt.mel solum siquis non coctum
lambat, aluum rectè subducet: aqua etiam mulsa parum
vel nihil cocta facilè subducitur. vinum dulce ad ventris
secessum prodest:mustum verò subducit.

De rebus aluum supprimentibus,

Cap. XLVI.

PAlmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, sycamina, rubi
fructus,pruna agrestia,poma adstringentia, itémque
pira & mala cydonia:atque etiam astaci,paguri,cancri,lo-
custæ & squillæ,& cætera huiusmodi quorum mollis te-
sta est:sed minus quàm ea quæ dura testa sunt operta. Ha-
bent autem hæc salsum in se humorem,quem si in aqua
deposuerint,non minus quàm ostreorum & aliorū dura
testa cōtectorum carnes,aluum supprimunt:lens quoque,
& brassicæ bis coctæ,& quum succum deposuerunt, aluū
cohibent.Sique humectum ventrem siccare velimus,bras
sicam modicè coctam priore aqua subiecta,in aliam cali-
dam statim coniicimus,in eáque iterum coquimus vsque
dum flaccida reddatur:nam quæ bis coquūtur, neque aë-
rē neque aquam frigidam debēt attingere. quippe quū,
si contingant,nūquā flaccida sint euasura, ne si diutissimè
quidem coxeris.Si à lente corticem detraxeris,vehemen-
tem adstringendi facultatem amittet,neque eodem mo-
do ventris fluxiones exiccabit:si verò eam contundas, bis
que excoquas,& priorem aquam abiicias, deinde parum
aceti aut gari admisceas, *salis habet Orib. 3. Coll. 30.* & ali-
quid eorum quibus aluus constringitur, adiicias, ne gu-
statui molestia afferatur,suauissimū vtilissimúmque me-
dicamentum simul & edulium conficies.Polenta ex vino
austero potui data exiccat.oryza cohibet,& item panicū,
milium,fricta,leporinæ carnes,vinum austerum,& nigrū
dulcedinis expers:& quod album est & austerum, & ful-
uum atque austerum.

De rebus quæ in alimentis calefaciunt,

Cap. XLVII.

HÆ res calefaciunt,triticum coctum,panes ex eo con
fecti,typha,auena,fœnumgræcum,palmulæ dulces,
mala dulcia,sesamum,vuæ dulces(ideóque sitim afferunt
vuæ passæ dulces)malua modicé:apium, smyrnium, eru-
ca,raphanus,radicula,rapa,sinapis,nasturtium, pyrethrū,
pastinaca,carus,allium,cepa,porrum,caseus vetus. Vinum
vetus modicè calidum est,ideóque sitim inducit. fuluum
est nigro calidius:flauum est calidissimum,deinde fuluū,

A tum rubrum,post hoc dulce:postremò album minus cæ-
teris calefacit:vetustissimum verò abundè calefacit.

De refrigerantibus rebus,

Cap. XLVIII.

REfrigerant autem hæc,hordeum, quoquo modo eo
vtaris,milium,panicum,tubera,cucurbita cocta,pē-
pones,melopepones,cucumeres,pruna,sycamina,vuæ au
steræ & acidæ,vuæ passæ austeræ,mala adstringentia, & a-
cida & insipida,pira,mala cydonia. Refrigerāt etiam pal-
mulæ adstringētes,in quibus frigidus succ⁹ inest:& lactu-
B ca & intyba moderati⁹. Portulaca,papaueris semen,aqua,
vinū dilutū nō perspicuè calefacit,quāobrē minore cū pe
riculo febricitantib⁹ datur,vinū albū & austerū minimè
pro vini natura calefacit:quod verò album simúlque au-
sterum est & crassum & nouum,manifestò refrigerat.ace-
tum quoque refrigerat,éstque tenuium partium: quocir-
ca neruos magis quàm alia refrigerantia lædit: medium
verò locum inter refrigerantia & calefacientia sortiun-
tur panes loti,amylum,atque vuæ vinosæ.

De rebus siccantibus, Cap. XLIX.

C SIccant autem,lens,brassica,polēta,viticis semen, ervū
bis coctum,& sæpe in aqua dulce redditum: album ve
rò præstantius est. Porro quæcunque assa frictáque edūt
homines,ea siccius alimentum præbent: ea quoque quæ
garum aut vinū liberalius acceperunt,sicciora sunt quàm
quibus hæc non insint.Cæterùm maxima differentia ali-
mentis apparandis affertur ex facultate seminum,olerum
& plantarum quæ induntur: quæ omnia,siccantia sunt il-
la quidem,sed alia magis,alia minus.

De rebus humectantibus, Cap. L.

D HVmectant ptisana,cucurbita elixa,pepones,melope-
pones,cucumeres,nuces virides,susina,pruna, syca-
mina,lactuca,intubus:malua autem & blitum,atque atri-
plex maximè omnium olerum aquea sunt. humectant e-
tiam fabæ virides,cicer,aqua refrigerat & humectat:at ca
lefacta humectat & calefacit.

De rebus caput lædentibus,

Cap. LI.

CAput lædunt sycamina, rubi fructus dolorem capitis
affert.palmulæ omnes,eruca, fœnūgræcum, fuluum
& austerum vinum capitis dolorem creat,mentémque tē
E tat magis quàm nigrum & austerum.odorata quoque idē
faciunt.At aquosum neque caput dolore vexat,neque ner
uos tentat.quod verò pauciferum vocant, capitis etiam
dolores sedat, quos succi in ventriculo contenti excita-
runt.vetus vinum non aptum capiti,nisi quis admodum
robustum caput habeat.Aqua in qua vuæ maduerint quæ
fæx nominatur,capitis dolorem excitat: idem facit vua
in vinaceis reposita.

De rebus dentes lædentibus,

Cap. LII.

F LÆdit autem dentes lac,siquis eo assiduè vtatur: idem
quoque gingiuis nocet,eásque flaccidas reddit:ac dē-
tes facit corruptelæ obnoxios, & qui facilè erodantur.
Ergo in alimento quod ex lacte sumitur, vino diluto
os colluendum est:sed præstat etiam eidem mel admi-
scere.

ORIBASII DE VIRTVTE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM liber secundus ad Eunapium.

QVÆ scire quæque facere deberes, Eunapi, bonæ valetudinis tuendæ gratia, superiore libro exposuimus: sequitur autem vt vniuersales simplicium medicamẽtorum, & eorum quæ suppeditari facilè possunt, facultates dicendæ esse videantur. Qua in re docebimus, quibus affectionibus singula medicamẽta auxilietur: deinde vt in alimentis declarandis, sic in medicamentis recensendis faciemus, vt materias cuiusque facultatis atque actionis in vnum conducamus, & describamus. ita enim magna curationum perutilium, quibus quotidie indigemus, nobis suppetet copia: idque, elemẽtorum ordine seruato, poterit fieri quamcommodissimè.

De facultate simplicium medicamentorum per ordinem elementorum, Cap. I.

AGnus, *hoc est viticis*, folia, flos & fructus calidæ siccæque facultatis vehementer sunt, abundéque tenuium partium, ac res venereas cohibent. quamobrem non modò ad castitatem conferre putantur, si quis eis vescatur, sed etiam si in lecto substernantur. Verùm ad lienem & iecur indurata atque obstructa, viticis quàm rutæ semen est accommodatius.

Agrostews, *hoc est graminis*, radix modicè frigida siccáque est, ideóque vlcera cruenta agglutinat: ipsa verò herba imposita refrigerat, sed non valenter: éstque in medio siccitatis & humiditatis constituta. Mordacitas autẽ & partium tenuitas quæ in radice inest, perexigua est illa quidem, sed tamẽ decocta & epota lapides frangere quãdoque consueuit.

Agaricum vim habet per halitum digerẽdi, & crassos humores incidit, viscerúmque obstructiones expurgat: idcirco morbum arquatum, quum iecur obstructione obsidetur, iuuat: medetur etiam morbo comitiali, & rigoribus qui certo circuitu redeunt, quique ex crassis glutinosisque humoribus oriuntur.

Adiantum siccat, tenuat, digerit: nam & caput glabrum ex alopecia, capillis cõuestit, & strumas & abscessus digerit, & epotum lapides frangit, nec mediocri adiumẽto est vt glutinosa crassáque ex pulmone & pectore excreentur: & ventris profluuium sistit. in medio verò ordine caliditatis frigiditatisque constituitur.

Ægilops digerendi vim habet: quamobrem indu-ratas inflammationes & ægilopas & alopecias sanat.

Aizoõ vtrunque, & maius & minus, siccat leniter: in eo tamen aquea essentia cæteris excellit, & vehementer refrigerat. hinc ad erysipelata & herpetas, & inflammatio nes ex fluxione ortas accommodatum est.

Αἶρα, *hoc est lolium*, calefacit & siccat vehementer & efficaciter, vt proximè ad acria accedat: abundè autem siccat.

Ægiri flores vehementer calefaciunt, modicè verò siccant. sunt præterea tenuium partium: eius autem resina calidioris facultatis est.

Acacia siccat illa quidem vehementer: sed lota, abũdè refrigerat, non lota verò, modicè: quúmque non constet ex particulis similibus inter se, partes quasdam in se dispersas habet & tenues & calidas, quæ lauando segregantur.

Acalephes, *hoc est urticæ*, folia & fructus facultatis sunt abundè digerentis, tenuiúmque partium, ac citra vehementem caliditatem. phymata igitur parotidásque sanant. crassa quoque & glutinosa è pectore pulmonéque educunt. sed & quiddam habent flatuosum, quo etiã venerem stimulant: præsertim verò si semen cum musto bibatur.

Acanthæ leucæ, *hoc est spinæ albæ*, radix modicè siccat & astringit: quocirca & cœliacos & stomachicos iuuat, & sanguinis reiectiones cohibet, & illita contrahit œdemata, dentésque dolentes iuuat si eius decocto colluantur. eius semen tenuium partium est calidæque facultatis: itaque potui datum conuenit iis qui conuelluntur.

A Acori radix calidam & siccam vehementer vim habet, & consistẽntia est tenuium partium: lotium ergo ciet, & lienes induratos iuuat.

Aloë vehementer calefacit, siccat verò astringitque moderaté: éstque medicamentum stomacho idoneum vt siquid aliud: & sinus glutinat. sanat etiam vlcera quæ ad cicatricem difficulter perducuntur, ac præsertim quæ in ano & pudendis fiunt. Prodest itidem eorum inflam-

B mationibus aqua subacta, & vulnera eodem glutinat modo: iuuat etiam, si pari modo ea vtaris, inflammationes quibus os, nares & oculi obsideantur. iam verò repellere & digerere simul potest ita vt paululum etiã abstergeat, idque vsquedum puris vlceribus molestum non sit.

Hales, *id est sales*, similem vim habent fossiles & marini, & ex duabus mixti sunt qualitatibus, abstergente atque adstringente. vtrunque autem genus siccare planum est: quamobrem omnem humorem in corpore depascitur, & partes solidas adstringendo cõdensat. quod in causa est vt eas sale condiant, sálque corpora à corruptela cõ-

C seruet. Sal vstus maiorem digerendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condensat.

Halos anthos, *hoc est flos salis*, tenuiorum partium est quàm sal vstus, éstque acris qualitatis & abundè digerentis.

Amews semen calefacit & exiccat vehementer, quũ tenuium sit partium: digerit etiam, & vrinam mouet.

Amurca calefacit illa quidem, non tamen perspicuè mordicat: si verò coquatur, calidæ siccæque facultatis abundè fiet.

Ampeli leucæ, *id est uitis albæ*, (quam etiam bryoniam

D vocẽt) germina vrinam modicè cient: radix abstergentẽ, siccantem & tenuium partium vim habet, & moderatè calidam: quare lienes induratos tum pota tum foris imposita liquat: cum ficubus verò scabiem & lepram curat. Nigra verò vitis est ad omnia supradictæ similis, præterquã quòd imbecillior est.

Amygdalæ amaræ, sunt facultatis perspicuè attenuãtis, vt ephelin expurgent, & excreationibus glutinosorum crassorúmque humorum ex pectore pulmonéque abun-

E dè conferant. quinetiam obstructione liberant, purgãnt-que iecur, splenem, colon intestinum, & renes. tota quoq; eius arbor similis est facultatis: nam eius radices coctæ atque illitæ ephelin expurgant: dulces verò sunt amaris imbecilliores.

Ammoniacum habet emolliendi facultatem intensam adeò vt etiam tophos articulorum dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas digerat.

Amomum facultatem acoro similem possidet: sicius tamen acorum est, amomum verò maiore quodam-modo vi concoquendi est præditum.

F Anagallis vtraque, & quæ cæruleum & quæ puniceum fert florem, admodum extergentis facultatis est, habétque nonnihil etiam caloris & attrahendi vim quandã, adeò vt surculos etiam extrahat. vtriusque succus ex naribus purgat. ad summam verò, siccandi vim habet morsu vacantem, atque ideo vulnera glutinat, & putrida adiuuat.

Andrachne, *hoc est portulaca*, vehementer frigida est & abundè humida, éstque paucæ austeritatis particeps: pro-

G inde fluxiones repellit, ac præsertim biliosas & calidas, eas cum mutando, tum in qualitate alterando magno-pere refrigerẽs. Hac etiam ratione æstuãtes, siquid aliud, adiuuat, tum ori ventriculi imposita, tum verò etiam totis præcordiis. Medicamentum verò est quod ad sanguinem facit: similíque ratione eius succus, adeò vt non solùm foris admotus, sed etiam epotus refrigeret: quod etiã toti herbæ, si comedatur, accidit. quoniam verò restringit, vtile dysentericis edulium est, itémque fluori muliebri & sanguinis reiectationibus. Sed tamẽ ad hæc est mul

H to quàm herba, succus eius efficacior.

Anemonæ omnes acrem, extergentem, attrahen-

témque & ora vaſorum aperientem facultatem obtinẽt: quamobrem radix commanſa pituitam euocat. ſuccus è naribus purgat,& oculorum cicatrices extenuat. Præterea verò anemonæ vlcera ſordida expurgant & lepras tollũt, menſtruas purgationes prouocant, & lac denique trahũt.

Anethum abundè calefacit & ſiccat, itaque iure fit vt in oleo decoctum digerat,dolorem ſedet,ſomnum cõciliet,crudóſque & incoctos humores concoquat: vſtum verò vehemẽter calefacit & ſiccat,ideóque vlceribus nimis humidis inſperſũ prodeſt:præſertímq; iis quæ in pudendo ſunt. Quæ verò in præputio inueterarint,ea probè ad cicatricem perducit. Cæterùm viride humidius eſt ac minus calidum: itaque magis concoquit quàm aridum, ſed minus digerit.

Anthemis,ſiue chamæmelum modicè calefacit & ſiccat,éſtque tenuium partium:atque digerit,rarefacit,ac laxat.proinde laſſitudini,vt ſiquid aliud,in primis confert, dolores ſedat & mitigat.præterea tenſa remittit ac laxat, quæque modicè duraſunt emollit.febres quoque eas quæ citra viſceris alicuius inflammationem moleſtæ ſunt,diſſoluit:præſertim quæ ex humoribus bilioſis,aut cutis dẽſitate originem trahũt. & hypochondriis, vt ſiquid aliud, iucundum eſt. Iam exanthemata quæ ex febris exceſſu orta ſunt in capite,ſanat chamæmelum,ſi viride ſit,oleo incoctum:ſi aridum,aceto prius conſperſum. Eſt etiam idoneum in iis in quibus materia nõdum ferri ceſſauit:nam eam quæ in capite eſt digerit,& aliunde non trahit. quod nulli præter hoc medicamento vſu venit.

Aniſi ſemen calefacit exiccátque vehementer: proinde & vrinam ciet,& digerit,& flatus ventris reprimit.

Ariſtolochia longa,vlcera carne replet, & vteri fomentationibus eſt accommodata: in quibus autem craſſum humorem valentius attenuare oporteat rotunda vtẽdum eſt:quamobrem dolores ab infarctu & craſſitie crudorum ſpirituum obortos rotunda magis curat,& ſpicula euellit,& putredines & vlcera ſordida ſanat & purgat,dentes denique gingiuáſque candore perfundit. Iam verò aſthmatis quoque & ſingultientibus & comitialibus,acribus ſuccis,podagricíſque ex aqua epota auxiliatur: éſtque medicamentum,vt ſiquid aliud,ruptis & conuulſis accõmodatum.

Arnogloſſum,*hoc eſt plantago*, abundè refrigerat, ſiccat,& ſtringit:proinde ad vlcera maligna,fluxiones & putredines conuenit,eandémque ob cauſam ad dyſenteriã valet,& ſanguinis ſiſtit profluuia,& ſiquid aduratur, refrigerat:ſinus quoque agglutinat. remedio etiam eſt cæteris recentibus vetuſtíſque vlceribus:nam citra mordicationẽ ſiccat,éſtque frigiditatis quæ nondum obſtupefacit particeps. Eius autem fructus & radix ſimilis ſunt facultatis, niſi quòd earum vis ſiccior eſt, minúſque frigida:ſed fructus eſt tenuiorum ſanè partium, radices,craſſiorum. Iam ipſius herbæ folia arefacta facultatis redduntur quæ tenuiorum partium ſit,ac minus frigida. hac ratione & radicibus vtuntur ad dolores dentium,iis tum mandendis, tum etiam collutionibus incoquentes. Ad iecoris verò renúmque obſtructiones tum radicibus, tum etiam foliis, ac multo magis ſeminibus vti conſueuerunt.

Arum abſtergentis eſt facultatis non validæ, ſicut dracontii vis:ſiccat tamen abundè & calefacit. eius radices ſi comedantur, non mediocriter humorum craſſitiem incidunt,adeò vt etiam excreationibus ex pectore ſint idoneæ.

Arſenicum,*id eſt auripigmentum*,ſiue vſtum, ſiue ignẽ non expertum,adurẽtis eſt facultatis. eo verò vtuntur vt adurente,ad nudandam pilis cutim: verùm ſi diutius inhæreat,ipſam etiam cutim aduret.

Artemiſiæ calefaciunt & ſiccant abũdè,ſúntque modicè tenuium partium,vt etiam mediocriter ad lapides renum & vteri fomentationes conueniant.

Aſari radices facultates ſimiles habent radicibus acori,intenſiores tamen:itaque ea quæ de acori radicibus diximus,huc transferenda ſunt.

Aſpalathus facultatis partiũ diſſimiliũ inter ſe,& adſtringentium,eiúſque partibus acribus calefacit, adſtringentibus verò refrigerat,atque ita vtriuſque partis ratione ſiccat: quamobrem ad putredines fluxionéſque vtile eſt.

Aſparagus myacanthinus abſtergẽtis eſt facultatis, nec perſpicuè calefacit,nec refrigerat:proinde renum iecoríſque obſtructiones tollit,præſertim verò herbæ radices & ſemen: præter ea verò quia citra calorem ſiccat, id eo dolori dentium medetur.

Aſtaphis,*hoc eſt uua*,culta quidem concoquendi ſimúlque adſtringendi & modicè digerendi vim habet: agreſtis verò acrem valenter:& ex capite purgat & abſtergit vehemẽter,idque adeò vt ad ſcabies etiã valeat.ſed & vrendi vim quandam habet.

Aſphodeli radix vtilis eſt,ſicut ari,aſari & dracontii:extergentis enim facultatis eſt.eius verò vſtꝰ cinis maiorẽ habet vim calefaciẽdi,ſiccandi,ſubtiliores partes faciẽdi,digerendíque:hæcque cauſa eſt vt alopecias ſanet.

Atriplex herba eſt abũdè humida,modicéq; frigida,nõ particeps adſtrictionis, ſed perinde aquea eſt vt malua. Porrò atriplex maluáque hortenſes,tum humidiores,tum etiã frigidiores ſuntmultò quàm agreſtes. Quocirca inflãmationibus incipientibus idoneæ ſunt:vigentibus autẽ & declinãtibus agreſtes ſunt accõmodatiores.ſemẽ abſtergẽdi vim habet:itaque ad morbum regium ex iecoris obſtructione vtilis eſt.

Aphronitrum vim habet abſtergentem adeò vt nõ ſolùm ſordes extergeat,ſed etiam pruritus ſanet, ſaniem pruritus excitantem digerens.

Abſinthium,calidum modicè eſt,ſiccum vehementer. eius multo eſt quàm herba calidior. abſterget autem hac de cauſa,atque roborat, & bilioſos ventris humores per infernam egeſtionem pellit, ac per vrinã euacuat per quas etiam id quod in venis bilioſum eſt,expurgat. quamobrem pituitam ventriculo cõtentam nihil adiuuat ſumpta. cauſa eſt, quia adſtringens in eo facultas maior eſt quàm amara. præterea quòd acrimoniæ cuiuſdam ſit particeps,ideo fit vt maiore portione calidum ſit quàm frigidum.

De rebus à B incipientibus.

Balſamum valenter calefacit & ſiccat,eſt quoque tenuium partium. Eius liquor eſt partium tenuiorum, non tamen vſqueadeò calefacit vt quidam ex partium tenuitate decepti putant. fructus eius perſimilis eſt facultatis, cæterùm multò in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium flos eſt agreſtis punici,valenter guſtum adſtringens,facultatis verò ſiccantis,refrigerantis & craſſarum partium. Si verò intertrigines vlceráque ipſo illinas,celerrimè ad cicatricem perduci videbis: itaque ad ſanguinis reiectiones eo omnes vtuntur.

Bati,*hoc eſt rubi*,folia,germináque,ſi mandantur,aphthas & alia oris vlcera ſanant, imò verò etiam vulnera glutinant. Fructus verò ſi maturus ſit, moderatam habebit caliditatem quandam:at immaturus à frigida vincitur ſubſtantia,ac proinde vehementer ſiccat: ſiccatus verò reponitur, vt flos eius. faciúntque vtrique ad tormina inteſtinorum, & ventris profluuium atque imbecillitatẽ & ſanguinis ſputũ. Radix verò præterquam quòd abſtringit,eſt etiam tenuium partium:ob eámque cauſam lapides in renibus confringit.

Bdellium valenter emollientis & efficacis facultatis eſt. eo quidam vtuntur ad brõchocelas, & hydrocelas, ſaliua ieiuna ſubigentes ad emplaſtri conſiſtentiam. idem crudorum flatuum diſcurſus, laterum dolores, & rupta perſanat.

Blitum olus eſt humidum frigidúmque admodum.

Bulbus flatum ciet,&,ſi edatur, venerem ſtimulat: illitus verò glutinat & ſiccat.

Butyrum facultatis concoquentis eſt, cui nonnihil etiam digerentis adiunctúm eſt,quamobrem parotidas, bubones,oris inflammationes,aliáſque particulas ſæpenumero ipſum ſolum in puerilibꝰ muliebribúſque corporibus ſanat.ſed etiam gingiuis puerorum dentes eminentium aſſiduè illitum,nihilo ſecius quàm mel, gingiuas attenuat. quinetiam deuoratum magno adiumento eſt iis quæ ex pulmone ſunt expuenda,&ſimul etiam cõcoquit inflammationes.

Buphthalmum acrius eſt chamæmelo, ob eámque cauſam maiorem vim habet digerendi, adeò vt etiam duritias ſanet cerato admixtum.

Brathy, *hoc eſt ſabina*, ex numero calefacientium ſiccãtiúmque valenter eſt, atque etiam digerẽtium: & propter partium tenuitatem menſes educit vt ſiquid aliud, ac ſanguinem per vrinas mouet: fœtum viuentem interficit, & mortuum educit. quidam etiam pro cinnamomo duplũ eius ponunt.

De rebus à Γ incipientibus.

Gala, *hoc eſt lac*, quod optimi ſucci eſt, accommodatiſſimum eſt ad acres mordentéſque fluxiones: præſertim verò quum nobis circunfuſus aër calidus ſit, multum huiuſce facultatis amittet, niſi protinus quis ab vberibus expreſſo & adhuc calido vtatur. Quo in genere vtendũ præcipuè eſt lacte mulieris bene habitæ, & quæ vitæ rationẽ probè inſtitutam ſeruet. Si hoc non ſuppetat, caprino, aut equino, aut bubulo, aut aſinino, aut ouillo vtemur. Lactis verò ſerum abſtergentis eſt facultatis, aluúmque ſubducendi gratia ſumitur, & clyſteribus etiam iniicitur, abſtergítque & abluit acrimonias inteſtinorum. prodeſt etiam ad colluenda vlcera acria, & quibus ineſt ſanies: ad dyſenterias verò & omnes acres ventris fluxiones, in lac prius decoctum ignitos lapillos iniicimus, & lac eo vſque decoquimus dum plurima ſeroſi humoris pars in eo conſumpta fuerit. Si verò quis ferreos orbiculos igne candentes iniiciat, meliorem ſanè facultatem reddit. Præterea lac totum ad acres oculorum fluxiones conuenit, & ad hypoſphagmata & ſugillata. quinetiam ſimul cum roſaceo & ouo palpebris foris impoſitum, quũ ii qui lippitudine laborant dormitum eunt, inflammationes cõcoquet. Eſto autem hoc muliebre lac recẽs ex mamillis expreſſum. id quoque infundimus vteris vlceratis: & vbi mitigatione opus eſt, ſiue ob inflammationem, ſiue ob morſum, ſiue ob malignitatem, eo vtimur accommodatè.

Γῆ, *id eſt terra*, omnis ſiccãdi vim habet: quúmque nulla penitus ignea ſubſtãtia ei ſit admixta, tũ citra vllũ omnino morſum ſiccat: quã etiam ad rem valet, ſi lauetur. Præterea terra omnis quæ colitur, ſi pinguis ſit, valebit ad omnes eas partes curandas quæ deſiccari poſtulant. itaque ea & Alexandriæ & in Ægypto vtuntur: nam quoſdam vidi qui quum aqua inter cutem & lienis affectionibus laborarent, terra Ægyptia vterentur, ſéque vngerent. Eodem modo eius lutum & veteres inflammationes & laxa œdemata iuuat: atque adeò vt viderim ego nõnullos qui ex nimia euacuatione ex hæmorrhoidibus facta turgentes redditi, perſpicuum adiumentum ſenſerint. Sed & quidam diuturnos, & parte aliqua infixos dolores perpeſſi, huius luti vſu planè ſanati fuerunt. Lemnia verò terra modò vni, modò alteri humori admixta, facit ad vulnera glutinãda, ad diutina, vel quæ difficulter ad cicatricẽ perducũtur, vel quæ maligna ſunt, perſanãda. Samia terra, & qui potius aſter dicitur, vtilis eſt ad ſanguinis ſputum ex quouis loco, ſanguinis ex vtero profluuia, & dyſentericas exulcerationes, antequam putreſcentes efficiantur. Samia verò maximè mitigat inflammationes in vberibus, teſticulis, & omnibus locis glandularum. Hanc autem ad læuorem redigere ex aqua oportet: tum roſacei tantum miſcere quantum faciat ne medicamentum ſiccet. quod enim ita pararis, accommodatum erit vbi mediocriter refrigerare cum mitigatione voluerimus, vt appareat facultatem Samiæ eſſe modicè refrigerantem. Selinuſia verò & Chia modicè abſtergendi vim habent: quamobrem mulieres quædam eis ad faciem vtuntur.

Gigarta, *hoc eſt acinorum uuæ nuclei*, abundè ſiccant, modicéque refrigerãt & adſtringunt: quocirca omnibus ventris affectionibus cum profluuio coniunctis abundè proſunt.

Glaucium adſtringit & refrigerat perſpicuè, vt etiã eryſipelata, ſi valentiora non ſint, ſanet.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, calefacit attenuátque vehementer. itaque humores craſſos ac glutinoſos ex pulmone & thorace per ſputum facilè elicit, & menſtruas mulierum purgationes mouet.

Glycyrrhizæ ſuccus ad læuigandas aſperitates aptus

[A] eſt, nec modò in arteriis, ſed etiam in ſcabra veſica. eſt verò eius temperatura tota tepida: quúmque tẽperie humidus ſit, ideo ſiti eſt iure accommodatus.

Glycyſidæ, *hoc eſt pæoniæ*, radix mẽſtruas purgationes ciet ad amygdalæ magnitudinem ex mulſa potui data. iecur quoque obſtructum & renes expurgat: ſua autem adſtrictione ventris profluuia ſiſtit, ſi in vino aliquo auſtero decocta poteтur. omnino verò ſiccandi valenter facultatẽ habet, vt minimè deſperarim eam collo pueris ſuſpenſam comitialem morbum meritò ſanare. Eius autem vis
[B] eſt tenuium partium, & exiccans, non tamen inſigniter calida.

Gypſum facultatis ſiccantis & emplaſticæ. combuſtum verò non æquè emplaſticum eſt: fit tamen partium tenuiorum, & maiorem exiccandi vim acquirit: valet etiam ad repercutiendũ, præſertim verò oxycrato maceratum.

De rebus à Δ incipientibus.

Daucus & ſtaphylinus calefacientis facultatis eſt, &
[C] tenuium partium. Radix verò habet præterea vim ciendi flatus, & venerem ſtimulandi. Semen domeſtici habet ipſum quoque res venereas ſtimulandi vim quandam: at ſemen agreſtis eſt penitus flatus expers, ac proinde vrinã ciet, menſéſque prouocat.

Daphnes, *hoc eſt lauri*, folia & baccæ ſiccant & calefaciunt vehementer, & magis etiam baccæ quàm folia. Cortex verò radicis minus eſt acer ille quidem, ſed amarus magis: habétque neſcio quid adſtrictionis. proinde calculos frangit, & hepaticos iuuat. bibitur autem ex vino odo
[D] rato ad trium obolorum pondus.

Dermata, *hoc eſt coria*, vetera, quæ videlicet ex vetere calceamento ſunt vſta, ad vlcera ex attritione calceamentorum, ſedata inflammatione, vtiliter adhibentur. hic enim cinis exiccandi vim habet: & ambuſta, & eas quas in tertrigines in feminibus vocant, meritò perſanat.

Diphryges mixtæ eſt qualitatis & facultatis, adſtringentis & acris: quamobrem accommodatum eſt ad vlcera maligna medicamentum.

Dictamnum tenuioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris illi ſimile eſt. quod verò falſum dictamnum vo
[E] cant, eſt ad omnia dictamno imbecillius.

Dracontium eſt acrius quàm arum, magíſque amarum: itaque medicamentum factum eſt tam efficax quàm quod maximè. Eius radix expurgat viſcera, omnes craſſos glutinoſóſque humores extenuans, éſtque optimum malignorum vlcerum medicamentum: expurgat quoque & abſtergit ſtrenuè cum alia quibus abſterſione opus eſt, tum etiam vitiliginem, cum aceto. Folia autem vlceribus & vulneribus recèns illitis cõueniunt. & quo minus ſicca fuerint, eo magis glutinabunt: ſicciora enim ſunt acriora
[F] quàm vt vulneribus conueniant.

Drys, *id eſt quercus*, partes omnes ſunt qualitatis adſtringẽtis participes: ſed plus tamen eius habet membrana quæ in trunci cortice ſubeſt, & quæ eſt ſub glandis ipſius calculo, quæ, inquam, carnem ipſius fructus conueſtit, quocirca ad fluorem muliebrem, ad ſanguinis ſputa, ad tormina inteſtinorum, ad alui profluuia diuturna eam eſſe accommodatam, crediderunt. Valentius autem adſtringit fagus & ilex: atque horum & item quercus folia illita ſiccare non inſtrenuè poſſunt. ex quo fit vt illita, & totam cicumiacentem vulneris partem contegentia, vul
[G] neris agglutinandi vim habeant.

De rebus ab Ε incipientibus.

Ebiſcus, ſiue althæa, *eſt autem agreſtis malua*, facultatis eſt digerentis, laxantis, inflammationes leuantis, mitigantis, phymata coctu difficilia concoquentis. Radix verò atque eius ſemen cætera faciunt illa quidem æquè ac folia, ſed tamen tenuiorum partium ſunt, magíſque quàm folia ſiccant, & præterea magis abſtergere demonſtrantur, atque adeò vt etiam vitiliginem detergant, & ſemen re
[H] num calculos frangat. Radicis verò decoctum ad tormina inteſtinorum, & alui profluuia, & ſanguinis reiectionẽ vtile eſt, vtpore quod adſtringendi vim quãdam habeat.

Elææ, *hoc eſt oliuæ*, rami, tantæ frigiditatis quantæ adſtrictionis ſunt participes. Fructus verò exquiſitè maturus

moderatè calidus eſt,at immaturus magis & adſtringit & refrigerat.

Elæum verò,*hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calefaciẽdi vim habet:quale eſt dulce quod ex oliuis drupis potiſſimùm conficitur:quod autem omotribes vocant, quantum habet adſtrictionis in ſe, tantum etiam ei frigiditatis ineſt. Vetus porrò oleũ quod ex dulci tale euaſit,calidiuseſt,& maiore digerẽdi vi præditum:at quod ex crudo,vbi adſtrictionem prorſus abiecerit,alii ſimile fit.Quod verò tenue cernatur,qua le eſt quod purum eſt, quódque intuenti pellucidum videtur,ac modicum eius cuti impoſitum latiſſimè ſerpat, ſibi tamẽipſi continuũ maneat,atque à cuti combibatur, hoc vtique cenſendum eſt optimum, atque olei virtute præditum eſſe vel maximè.

Elleborus vterque abſtergentis ſimul & calidæ facultatis eſt:quamobrem ad vitiliginem,lichenas,pſoras leprâſque accommodatus eſt: imò verò niger,ſi in fiſtulam quæ ex collo obduruerit,infundatur,duob⁹ tribúſve diebus callum aufert.Prodeſt etiam dentibus,ſi hoc cum aceto colluatur. calefacit enim & ſiccat vehementer.

Elxine,*alii perdicinum uocant*, facultatis eſt abſtergentis & leniter adſtringentis, cum humiditate ſubfrigida. vnde omnes inflammationes in principio & incremento vſque ad ſtatum, ac præcipuè eas quæ calidæ ſunt, perſanat.quinetiam incipientibus phygethlis imponitur. eius præterea ſuccus cum roſaceo ad aurium dolores inflammationis ſpeciem præ ſe ferentes mediocriter prodeſt.

Elymus,aut meline, *hoc eſt panicum*, exiccantem vim habet.ſiſtit ergo ventris fluxus,ſicut milium:ſi verò foris illinatur,ſiccat & refrigerat.

Erebinthus,*hoc eſt cicer*,lacti & ſemini gignẽdo aptũ eſt:prouocat verò etiam menſes.Quod autem arietinum vocatur,vrinam efficacius quàm aliud ciet.decoctum verò eius calculos in renibus confringit: ad quod potiſſimùm valet id quod ex nigro fit cicere.Reliquum genus quod orobiæum nominãt, vim habet attrahendi,digerẽdi,incidendi,abſtergendi:eſt enim calidum modicéque humidum.eſt etiam amaritiei particeps, cuius vi iecur, lienem,renéſque expurgat,ac pſoras lichenáſque exterget ac parotidas:teſticulóſq; induratos diſcutit,& vlcera maligna cum melle ſanat.

Erpyllos,*hoc eſt ſerpyllum*, calefacientis eſt facultatis, adeò vt & menſtruas purgationes & vrinam cieat.

Eria, *hoc eſt lanæ ſordidæ, quæ ſuccidæ appellantur*, accõmodatè adhibentur ad excipiendas irrigationes quæcontuſis & percuſſis particulis imponuntur: puræ autem vſtæ vim acrem calidámque habent cum partium tenuitate:quocirca flaccidas in vlceribus carnes eliquant quãcelerrimè. Vtuntur autem,vt alia pleraque,vt ollam nouã lana impleas,eámque operculo multis foraminibus pertuſo tegas.

Eupatorium herba tenuium partium eſt, abſtergentis,adſtringentis incidentiſque facultatis,citra manifeſtã caliditatem, vnde viſceris obſtructiones expurgat: ſed quia paucæ obſtructionis particeps eſt,ideo viſceri robur addit.

Euphorbium, adurentis tenuiúmque partium facultatis eſt.

Echidnes,*hoc eſt uiperæ*,carnes quum ita vt anguillæ cõdiũtur,ex oleo,ſale,anetho,porro,& aqua,ſeruato omniũ modo,totum corpus per cutim expurgant,ita vt elephantiaſi laborantes curent.Sed quoniam nonnulli eorum qui has carnes ederunt,vehementiſſima ſunt cruciati ſiti,idcirco uitandæ ſunt quæ iuxta mare degunt,& in locis viuũt ſalſis:quippe quæ ſalſam carnem habeant,quas ſanè dipſadas vocant.Ergo caro viperarum facultatis eſt ſiccantis, valenter digerentis,& modicè calefacientis: properat autem eius vis(vt videtur)ad cutim per quam excrementa copioſa quæ in corpore ſunt, euacuat. & à cute(ceu ſquama)abſcedit,deciditque extima cuticula,in qua & pſoræ & lepræ & elephantes gignuntur.

De rebus à Z incipientibus.

Zyme,*hoc eſt fermentum*,tenuium eſt partium, & modicè calidum: quamobrem citra morſum ac moleſtiam

A quæ in imis partibus ſunt extrahit & digerit.

De rebus ab H incipientibus.

Hedyoſmus,*ab aliis minthe ſeu mẽtha nominatur*,ea eſt facultatis vehementer calefacientis, & propter humiditatẽ quæ ex coitu ei accidit, mediocriter etiam ad venerem impellit.habet etiam quãdam amaritiem qua lumbricos enecat.eſt itidem acerba, ac proinde recentes ſanguinis reiectationes cũ oxycrato pota ſiſtit. ſubſtantiam quoq; tenuium habet partium,vt ſiqua alia herba.

B De rebus à Θ incipientibus.

Thapſia,acris valentérque excalefacientis facultatis eſt cum humiditate coniunctæ: quare ex alto violenter trahit:& quod traxit,digerit.id quod longiore tempore efficit.

Thermus,*id eſt lupinus*, edi poteſt, & ex genere emplaſticorum medicamentorum eſt.cæterùm amarities ei innata abſterget digeritque. Ipſe etiam lupinus illitus,& ex melle linctus,vel cum oxycrato epotus,lumbricos interficit.quin eius etiam decoctum lumbricos expellit, & foris perfuſum vitiliginem,achoras,puſtulas,pſoras,gangrænas,vlcera maligna iuuat: ſiccat enim citra morſum.

C Idem iecur expurgat renéſque,cum ruta & pipere ſumptum.elicit etiam menſes & fœtus cum myrrha & melle impoſitum. Iam verò lupinorum farina citra mordicationem digerit, quum non liuida ſolùm ſed etiam ſtrumas & phymata dura ſanet:in quo caſu coquenda ex aceto eſt,aut mulſa aut poſca.digerit etiam quæ liuida ſunt; & quæcunque modò diximus præſtare decoctum poſſe, eadem omnia farina efficit.

Theion, *hoc eſt ſulfur*, omne trahentis eſt facultatis, éſtque calidum & tenuium partium, vt etiam multis venenatorum animalium reſiſtat.quin & pſoras & lichenas

D & lepras cum reſina terebinthina ſanat. omnes enim huiuſce generis affectiones exterget, nec in profundum repellit.

Thlaſpi ſemen acris eſt facultatis adeò vt internos abſceſſus epotum rumpat:menſes ciet,fœtum corrumpit, & per ſedem infuſum ſanguinolenta euacuans iſchiadicis prodeſt.

Thridax,*id eſt lactuca*, humidum frigidúmque olus eſt,non tamen extremè:proinde ad calidas inflammationes accõmodata eſt,& ad parua leuiáque eryſipelata.eſt e-

E tiam edulium ſiti aduerſum.Semen verò potum genituræ profluuium cohibet: quamobrem iis datur qui in ſomniis polluuntur.

Thymum calefacit & ſiccat vehementer,& incidit vehementer:ideo fit vt vrinam moueat,fœtus extrahat,& potum viſcera expurget.educẽdis verò ex thorace atque pulmone humoribus confert.

De rebus ab I incipientibus.

Ixos,*id eſt uiſcum*,ex alto extrahit valenter humores non ſolùm tenues,ſed etiam craſſiores,eóſque diffundit,

F ac digerit.eſt etiam ex eorum medicamentorum genere quæ non protinus admota calefaciunt, ſed quæ tempus, velut thapſia,ad id poſtulant.

Iv, *id eſt uiolæ*,folia aqueã & ſubfrigidã eſſentiam ſuperantem poſſident.quocirca & per ſe & cum polenta illita calidas inflammationes leniunt.

Ios,*id eſt ærugo*,acrem qualitatem habet,éſtque digerens,detrahens,& detergens,non teneram modò verum-etiam duram carnem:ſique pauculum eius multo cerato admiſceas,id quod ex vtroque conflabitur, citra morſum

G abſterget.

Hippuris,*hoc eſt cauda equina*,qualitatem habet adſtringentem cum amaritie. proinde valenter ſimúlque ſine mordicatione exiccat. itaque vulnera vel maxima conglutinat, etiamſi perfecti nerui ſint.Præterea iuuat etiam ramicem inteſtinorũ. ad hæc facit ad ſanguinis reiectiones, & ad fluorem muliebrem, ac potiſſimùm ad rubrũ. Ad dyſenterias verò & alios vẽtris fluxus, generoſum me dicamentum eſt herba ipſa ex aqua aut vino pota. Eius porrò ſuccus prodeſt profluuio ſanguinis è naribus,itém-

H que ventris affectionib⁹ profluuio obnoxiis,cum aliquo auſtero vino potui datus:aut etiã cum aqua,ſi fortè is cui detur febrim habeat.

Iſatis domeſtica qua tinctores vtuntur,ſiccantis va enter facultatis eſt:non tamē adhuc vt mordeat.eſt enim amara ſimul atque adſtringens. proinde magna vulnera in duris corporibus glutinat,etiamſi in capitibus fuerint muſculorum.Illinitur quoque vtiliter partibus fluxu ſanguinis laborātibus:ac tumores œdematum ſpeciem præ ſe ferentes digerit ſimul & reprimit: & aduerſus omnia ylcera maligna egregiè reſiſtit.

Iteæ,*hoc eſt ſalicis*,foliis vti quiſpiam poſſit ad cruentorum vulnerum agglutinationē. eiuſdem quoque facultatis eſt eius flos:ita enim leniter deſiccat vt morſu vacās ſit:& item adſtringit.Quidam ex eo ſuccum faciunt,ſeruántque vt medicamentum morſus expers,exiccans & ad multas res vtile.Arboris etiam cortex ſimili facultate eſt, niſi quòd ſicciore eſt natura. ſed hunc quidam comburunt,eiúſque cinere vtuntur ad ea quæcunque valenter ex iccari poſtulant.ergo clauos quos vocant,& callos,& myrmecias aceto maceratus tollit.

De rebus à K incipientibus.

Calamintha,calida & ſicca vehemēter eſt,ac tenuiū partium.ipſa verò per ſe pota ſicca eſt:cum melicrato autem perſpicuè calefacit,& ſudores elicit, omnéq; corpus digerit & exiccat.quamobrem fuerunt qui ea ad rigores circuitu quodam repetentes vſi ſint: ac foris quidem adhibentes oleo incoctam,& totum corpus cum ſtrenui frictione inungentes:intrò verò ſumentes,vt dictum eſt nobis.Quinetiam coxendicibus quidam in morbis iſchiadicis, vt ſingulare remedium,imponunt. trahit enim quæ in profundo deliteſcunt,ad extremitatē: totúmque adeo articulum excalefacit, & cutim vehementer adurit: & menſtruas purgationes potui data admodum efficaciter prouocat.Vtile etiam medicamentum eſt ad elephantiaſin,eo quòd digerat attenuétq; valenter,& craſſos humores incidat.Qua etiam ratione cicatrices atras reddit ſplēdidas,&ſuggillata digerit.ſed ad hæc efficienda præſtantior eſt ex vino cocta,vt poſtea illinatur .commodiórque erit viridis quàm ſicca:nā ſiccata fit valentior, & prōpti⁹ vrit.Eius autem ſuccus lumbricos latos & rotundos infuſus & epotus interficit. Iam verò etiam ſuſpirioſos adiuuat,eóſque qui morbo regio laborant,eo quòd abſtergat purgétque iecoris obſtructiones.cæterùm ad hæc omnia conficienda montana eſt efficacior.

Calamus,*id eſt arundo uallaris*,eius radix facultatis abſtergentis eſt particeps non mediocris:eiúſque non acris. Folia autem viridia modicè refrigerant,inque eis ineſt etiam.abſtergendi vis.Eius verò cortex combuſtus,abundè tenuium partium & digerens redditur:habétque vim abſtergendi,adeò vt ſiccet calefaciátque vehementer.

Cannabis ſemen flatus expers eſt, & ſiccans vſque adeo vt ſi largius quis eo veſcatur, exiccetur.

Capnios,*id eſt fumus*, acris & ſimul amaræ qualitatis eſt particeps:neque etiam omnino vacat adſtrictione.quā obrem vrinas biliofas copioſè promouet, & iecoris obſtructiones atque imbecillitatem ſanat. idem ſiccus & læuigatus ex mulſa & illitus ventrem laxat : ſiccus quoque vino diluto perſperſus ſtomachum roborat.

Capparis radicis cortex ex pugnantibus conſtat facultatib⁹:quippe qui abſtergere, purgare, incideréque amaritie poteſt:excalefacere verò incideréque,acrimonia: contrahere,denſare,& conſtringere,acerbitate.Itaque lienes induratos , ſiquid aliud,iuuare hoc medicamentum poteſt,tum foris admiſtum remediis quæ illinendo ſunt, tum intro in corpus aſſumpum, & in aceto aut oxymelite coctum,aut aridum contuſum,illíſque admiſtum:nam lentos craſſóſque humores ita ſumptum perſpicuè, idque non ſolùm per vrinas ſed etiam per ſeceſſum euacuat: ac ſæpe etiam ſanguinolētos humores defert.vnde &lienes & coxarum dolores adiuti ſunt.ſed & menſtruas euocat purgationes,& pituitam ex capite purgat. Porrò vlcerib⁹ malignis cataplaſmatis modo impoſitus, bonum medicamentum eſt. Præterea dentium labores adiuuat, interim cum aceto coctus,interim cum vino , ſæpe etiam ſolus dentibus commanſus. Vitiliginem quoque cum aceto digerit,& item ſtrumas tumoréſque duros idoneis ad hæc medicamentis admixtus diſcutit.Nec mirum videri debet ſi hui⁹herbæ ſucc⁹amaritie ſua vermes auriū occidat.

Cardami,*id eſt naſturtii* ,ſemē adurentis eſt facultatis particeps,vt ſinapi:proinde coxendicis capitíſque doloribus,atque adeò quicquid ruborem poſtulat, eo excalefaciunt,ſicut ſinapi.

Cardamomum calidæ vehementer facultatis eſt, adeò vt illitum adurat.adiunctum quoque ei quiddam amaritudinis eſt qua lumbricos enecat,& pſoras cum acetovalenter exterget.

Caſia calefacit & exiccat vehementer excrementa quæ ſunt in corpore,& inſtrumentis robur addit. Eſt verò etiam idonea menſtruis purgationibus ſuppreſſis, quū excrementorum copia craſſitiéſque vetat ne quantum ſatis eſt euacuetur.

Carya arbor,*id eſt nux*,habet in foliis & germinibus adſtrictionem quandam:at in nucis putamine & recenti & ſicco,euidentem plurimámque.itaque ex contuſis puta minibus expreſſum ſuccum in melle,vt mororum & ruborum,decoquimus,& pro ſtomachico medicamento vtimur.Eius nucleus aridus combuſtus ſittenuium partium & exiccans,& medicamētum morſus expers. Leptocarya verò, *hoc eſt nuces Ponticæ*,frigidiores & magis auſteræ ſunt: in cæteris rebus ſunt magnæ nuci perſimiles.

Caſtoreum calefacit,exiccat,tenuiúmque abūdè eſt partium.eſt etiam accommodatiſſimum iis qui ex plenitudine cōuelluntur ac tremunt:iis verò qui exinanitione hæc patiuntur,maximè contrarium.hǽcque facit tum epotum,tum cuti ex Sicyonio aut vetere oleo impoſitum, Quibus verò maiore caliditate opus eſt,fricari eos ex caſtoreo conuenit.ſed iuuat etiam ſiquis carbonibus ipſum imponat,eiúſque ſuffitum inſpiratione hauriat : maximè verò ſi humidæ frigidæq; affectiones in pulmone aut capite conſtiterint. Attamē lethargicas cataphoricáſque affectiones quibus adiūcta febris eſt, melius eſt non curare quidem aliquo dictorum oleorū macerandos:ſed potius ex roſaceo capiti collóque imponere.

Cedrus calefacit exiccátque vehementer:oleum autē quod ex ipſa fit, vehemētiſſimum eſt & abūdè tenuiū partium.itaque molles carnes promptè & ſine dolore putrefacit:duras verò & longiore tempore,ac præcipuè corpora mortuorum ſiccat,& à corruptela tuetur. Nec mirū videri debet ſi pediculos,lendes,& tineas,& vermiculos qui ſunt in auribus,interimat:appoſitáque fœtum viuentem enecet,mortuū verò eiiciat:ſicut etiam facit de coitus ipſius ſemine,pudendo circumlita . proinde medicamentum erit partui aduerſum,ſi ſic vtaris,nulli ſecūdum. eadem quoque dentium foraminibus inſtillata , dolores eorum lenit,ipſóſque dentes confringit.

Centaurii maioris radix acris eſt & calida & adſtringēs cum terrea frigiditate.Ergo ſua acrimonia prouocat menſtruas purgationes,fœtúmque mortuum extrahit,viuetémque corrumpit & expellit: adſtrictione verò vulnera agglutinat,& ſpuentes ſanguinem iuuat:itémq; ruptis cōuulſis,& difficultati reſpirationis,& tuſſibus inueteratis prodeſt.

Centaurium minus ſiccat valenter citra morſum:ex quo fit vt magna vulnera glutinet,ſi recens illinatur.præterea vetuſtis vlceribus,& quæ difficulter ad cicatricem perueniunt,cicatricem inducit.Decoctū verò huius herbæ quidam iſchiadicis infundunt, ceu biliofa craſſáque educens.quum tamen ita vehementer egerit vt cruenta euacuet,tunc magis etiam proderit.Succus verò eius quū ſimilis facultatis eſt,cum ea quæ prædicta ſunt efficit, tū etiā fœtū illitus euocat,& menſtruas purgationes educit.

Cecis,*hoc eſt galla*,quæ immatura eſt, medicamentū eſt admodū acerbū,habétque plurimum eſſentiæ terrenæ frigidæ:qua ratione fluxiones reſiccat,& repercutit: contrahitque & conſtringit & roborat particulas imbecilles, omnibúſque fluxionū affectibus ſtrenuè reſiſtit.itaque ſiccat vehemēter,& abundè refrigerat.Altera verò galla quæ flaua laxáque eſt,ſiccat ipſa quoque, ſed minus. Cæterùm gallæ combuſtæ ſanguinis reprimendi vim acquirūt.carbonibus autem imponendæ ſunt vſquedum igni cādeāt, tum aceto aut vino extinguendæ.

Cera medium quodammodo tenet calefacientiū &

rè frigerantiũ,humectantiũmque & ficcantiũ.quamobrẽ aliorum medicamentorum materia eſt: ipſa verò per ſe foris impoſita, ex genere eſt debiliter concoquentium.

Ciſſos, *id eſt hedera*, ex contrariis facultatibus compoſita eſt:ſtringit enim & refrigerat; éſtque acris & calida. & viridis,eſt aqueæ eſſentiæ tepidæ particeps. foliis verò eius in vino decoctis magna vulnera glutinantur,& maligna ſanantur:& vlcerationes ex igni factas ad cicatricem perducit.Folia quoque ex aceto decocta lienoſos iuuant. Eius flores ſunt fermè validiores,vt ambuſtis cum cerato læuigati conueniant.Succus denique medicamentum eſt quod naribus infuſum purgando capiti eſt:ſanátque diuturnas aurium fluxiones, & vetuſta vlcera in auribus atque naribus.ſi verò acrior videatur,quum vtendum eo erit,oleo roſaceo miſcebitur. Lacryma eius pediculos interimit,& cutim pilis nudat.

Colocyntha,*hoc eſt cucurbita*, humectat ac refrigerat admodũ.quocirca ſuccus ramẽtorum eius ad auriũ dolores cum inflammatione cõiunctos cum roſaceo cõuenit.ſic etiam tota illita calidas inflãmationes refrigerat.

Cummi, *hoc eſt gummi*, facultatis eſt ſiccantis & emplaſticæ,& nimirum aſperitates ſanat.

Conia,*hoc eſt lixiuium*,adurẽtem habet caliditatem, ſed tenuitate ſubſtantiæ citra dolorem vrit.

Conyza maior & minor calefacit ſiccátque vehemẽter.hæ in oleo coctæ remedio ſunt iis rigoribus qui per circuitum redeunt . earum flores vnà cum foliis terunt quidam,& ex vino potui dant ad menſtruas purgationes egregiè euacuandas,& fœtus eiiciendos.

Coriannon ſiue corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis facultatibus cõſtat:plurimũ enim habet amaræ eſſentiæ, quæ tenuiũ eſt partiũ,&terrea:nec parũ etiã aqueæ humiditatis quæ tepentis facultatis eſt,obtinet. habet quoque nonnihil adſtrictionis.ex quibus omnibus agit varié.

Copros, *id eſt ſtercus*,caprinum, quod propriè σπύραθος nominatur,acris & digerẽtis facultatis eſt,ideóque induratis tumoribus cõuenit,ac nõ ſolùm in liene,ſed in aliis etiãnum particulis.Equidem ad tumorẽ in genu inueteratũ iuſſi cataplaſma ex hordeacea farina & poſca & hoc ſtercore confici atque adhiberi:& mirabile eſt quãtum ei profuerit.Hæc denique parandi ratio eſt in cæteris particulis vtiliſſima:eſt tamen vi acriore quàm vt eo in mulieribus vrbanis,aut pueris,aut vno verbo in corporibus teneræ carnis vtare. Cæterùm ſtercus hoc vſtum tenuiorũ ſit partium,non tamen euidenter acriorum.quamobrem ad alopecias facit,&ad ea omnia quæ abſtergentia medicamenta poſtulant: cuiuſmodi ſunt lepræ, impetigines & ſcabies,& cætera generis eiuſdem.Stercus autem bubulũ ſiccandi vim habet, atque etiã attrahendi: quod oſtendit quũ apum veſparũmque morſus iuuat.Hoc etiã ſtercore quidam aqua inter cutem laborãtes oblinebat,& in ſole exponebat.Stercore autem columbarum quæ in paſcuis degunt,vt calefacienti medicamẽto ad multas res aſſiduè vtimur, adhibemúſque cũ naſturtii ſemine pro ſinapi ad ea quæ ad ruborem perduci poſtulãt.At ſtercore gallinarum vtuntur quidam in iis qui ſuffocantur, quòd fungos comederint. vomunt autẽ qui hoc ſumunt, humorem pituitoſum craſſiſſimũ. qua re ſtatim à periculo liberantur. Porro ſtercus ipſum in tenuẽ pollinem redactũ,ex tribus quatuórve poſcæ aut oxymellis cyathis perſperſum eſſe o portet.eſt autẽ hoc minuſcolumbino calidum.Cæterùm ſtercus crocodilorũ terreſtriũ abſtergendi ſiccandiq; vim habet: cuiuſmodi eſt etiã ſtercus ſturnorum,quum oryzã ſolam comederint. Vt ergo crocodilorum ſtercus ephelidas deterget,ita etiam vitiliginẽ atque impetiginẽ tollit.

Coſtus exiguam planè amaram, plurimam verò acrem calidámque obtinet qualitatem, vt etiam exulceret. quocirca totum corpus eorum quos per circuitum rigores inuadunt,illo cum oleo ante acceſſionem extrinſecus cõfricatur.ita etiam in reſolutiuis iſchiadicíſque,& omnino in quibus partem aliquam calefacere , aut ex alto ad ſuperficiem trahere ſuccum aliquem oporteat, coſto vtimur.Valet quoque ad vrinam, menſéſque prouocandos, itémque ad rupta conuulſáque. Laterum quoque doloribus conuenit , latos lumbricos interficit , ad ephelida

A valet cum aqua aut melle. Eidem quoque flatuoſa quædam humiditas ineſt,qua cũ vino multò venerẽ excitat.

Cotyledon, *id eſt umbilicus Veneris* mixtæ eſt facultatis, humidæ,ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcurè adſtringentis, cui eſt etiam amari parum adiunctum. quamobrẽ refrigerat ac repercutit,abſtergétque & diſcutit. & inflammationes,eryſipelatis naturam imitantes, & eryſipelata ſpeciem inflammationum præ ſe ferentia perſanat:ac ſtomacho ardore æſtuanti admodum vtiliter imponitur.

Crambe,*id eſt braſsica*,ſiccantis facultatis eſt,non tamẽ

B etiam acris euidenter,ſed adeo vt vulnera glutinet,atque vlcera maligna ſanet,inflammationibúſque iam induratis,& ſolutu difficilibus,&eryſipelati quod etiam tale ſit, itémque herpeti medeatur. Sed & vis quædam abſtergẽs ei ineſt,qua lepras curat.eius ſẽmen epotũ lumbricos necat:ephelidas quoque & lentigines iuuat. Caules verò braſsicæ combuſti cinerem faciunt admodum deſiccantem, vt fermè adurendi vim habeat.qua ſanè ratione eiuſ modi cinerem adipi veteri miſcent,& ad dolores lateris, aut ſi quid tale ſit,vtuntur.Fit enim valenter digerẽs me-

C dicamentum.

Crithe,*hoc eſt hordeum*,ſiccat refrigerátque modicè, habétque etiam pauxillum abſterſionis. Polenta verò plus multò quàm hordeum,exiccat.

Crini,*hoc eſt lilii* ;ſlos tenuium eſt partium.oleũm quod ex eo ſit,digerentis, morſu vacantis & mollientis facultatis eſt,idoneum verò eſt vteri duritiei. Radix quoque eius & folia per ſe trita ſiccant,abſtergunt &digerunt mediocriter.ita ſit vt exuſtis conueniant. ergo radicem toſtam, tum ex roſaceo contritam exuſtis, quoad cicatrix

D obducatur,imponunt. quippe quum alioqui ad cicatricẽ omnibus vlceribus inducendam medicamentum ſit idoneum.quinetiam vteros mollit, menſtruáſque purgationes prouocat . Folia quoque decoquunt, & vſquedum cicatrix obducta ſit adhibent;eáque non ſolùm exuſtis ſed etiam vlceribus. Porro ſi quis ſuccum foliorum ex melle & aceto decoxerit,& multo maiorem ſucci quàm mellis & aceti copiam poſuerit, is probatiſſimũ medicamẽtum ſibi pararit ad ea omnia quæ citra morſũ deſiccare vehementer oporteat.qualia ſunt vulnera magna,præſertim ve

E rò quæ capitibus muſculorũ infliguntur:& vlcera flaccida diuturnáque,& quæ cicatrice difficulter cõcluduntur.

Crocus abundè calefacit , modicè verò ſiccat: ideóque concoquendi vim quandam obtinet: cui etiam rei adiumento eſt paucula eius adſtrictio.

Crommyon,*id eſt cepa*,vehementiſſimè calefacit, craſſæque eſſentiæ eſt: quocirca admota venarum ora aperit ex aceto verò in ſole inuncta,vitiligines exterget. alopeciis verò attrita cutim citi⁹ quàm alcyoniũ,pilis cõueſtit.

Cyamus,*hoc eſt faba*, eſt medii proximè temperamenti

F in exiccando & refrigerando,& exiguæ facultatis abſtergentis atque adſtringentis eſt particeps.ea foris impoſita ſine moleſtia ſiccat,atque in podagra ex aqua decocta, & ita adipi ſuillo admixta. ad neruorũ autẽ contuſiones, & vlcera,fabæ farina cum oxymelle imponenda:ad eos qui ex ictu iam inflammatione tentantur , cum polenta. Eſt etiã aptum teſtibus vberibúſque cataplaſma: quippe quũ hæ particulæ inflammatione obſeſſæ modicè refrigerari deſiderent:præſertim verò quũ vbera ex lacte in ipſis cõ creto inflammationẽ cõtraxerunt. imò verò & lac ipſum

G ab hoc cataplaſmate extinguitur,ſicut puerorũ pubes farina fabarum illita plurimo tempore impubis permanet.

Cumini ſemen vehementer calefaciendi vi præditum eſt,flatúſque diſcutit,& vrinam mouet.

Cypariſſi folia,germina,&globuli recẽtes ac mollés,magna vulnera in duris corporib⁹ conglutinãt.ex quo planè patet ſiccãdi vim in eis ineſſe,cui nihil inſigniter acre ſit adiunctum.plurimũ autẽ amari & multo etiã plus acerbi habent.proinde humiditates quæ imis in partibus delitеſcunt, in flaccidis & putredini obnoxiis affectionibus

H & ſine moleſtia & tutò depaſcuntur, aliáſque trahunt. ſic etiam ramicem inteſtinorum iuuant vel ex eo quod ſiccant,& robur particulis præ humiditate laxis addant.

Cyperi radices excalefaciunt & exiccant ſine mordacitate. itaque vlceribus quæ ad cicatricem ægrè perduci

poſſunt, ob nimiam humiditatem mirificè proſunt: habent enim quidpiam adſtrictionis, & ob eam cauſam vlceribus quibus os obſidetur, valde cõueniunt. quin & incidendi vim quandam eis ineſſe apparet, quum calculo laborantibus congruant, vrinámque & menſtruas purgationes prouocent.

Cyclaminus abſtergit, incidit, digerit, aperit ora venarum atque attrahit. eius autem ſuccus hæmorrhoidas reſerat, & floccis impoſitus atque admotus ſeceſſum valenter prouocat: eius enim ita vehemens vis eſt vt abdomine illito ventrẽ ſubducat, & peſſo impoſitus fœtum interimat. B Radix eſt ſucco imbecillior. ſed ipſa quoq; eſt vehemẽs: nam & purgationes mẽſtruas ciet epota & admota, & arquatum morbum iuuat, non modò ipſum viſcus expurgans, ſed etiam bilim quæ in toto corpore ſit, per ſudores excernens. datur autẽ potui pondere drachmarũ trium cũ paſſo, aut melicrato. cutim etiam detergit, & alopecias & ephelidas & omnia exãthemata curat. itémq; lieni indurato emplaſtri modo illita, tum recens tũ arida prodeſt.

Cytiſi folia digerentis facultatis ſunt, quæ aqueæ & tepidæ miſta eſt.

C Coni fructus, quem etiam cocalum nominant, viridis, totus habet cum humiditate amaritiem & acrimoniam quandam. proinde purulentis & quibuſcunque ea quæ in thorace & pulmone ſunt, facilè tuſſi reiicere & expuere expedit, accommodatus eſt. Fructus verò ex eo eſculentus, aſperitates in aqua maceratus lenit.

De rebus à Λ incipientibus.

Lapathum digerentis modicè facultatis eſt. oxylapathum verò eſt mixtæ facultatis: nam cum digerentis eſt tũ etiã cuiuſdã repercutientis particeps. eorũ ſemen ma- D nifeſtam adſtrictionem quandam obtinet, vt dyſenteriæ & diarrhœæ medeatur, ac præſertim oxylapathi.

Leucoion & fructus vniuerſus, abſtergẽtis ac tenuium partium facultatis eſt: magis tamẽ flores, & inter hos qui ſicciores ſunt: adeò vt eorum decoctum menſtruas purgationes promoueat, & ſecũdas, ac fœtum mortuum prouocet: ſique bibatur, fœtum interimat: ac ſiquis eius virium vehementiam multa aqua admixta mitiget, is medicamẽtum ad inflammationem accõmodatum habebit. Hoc E igitur modo eius decoctum vteri inflãmationes perfuſum ſanat, potiſſimùm verò eas quæ iam obduruerunt, Fructus eandem vim habet, duarum drachmarum mẽſura potui datus, vel etiam impoſitus, menſéſque ciet, ac fœtum viuentem corrumpit, & mortuum expellit.

Libanotus, *hoc eſt thus*, abundè calefacit, & modicè ſiccat, habétque aliquid adſtringentis, ac potius etiam albũ. Eius autem cortex euidenter adſtringit: quãobrem ſtrenuè quoque deſiccat. eſt etiam craſſarum partium & acrimoniæ minimè particeps.

F Libanotides tres, ſimilem vim habent omnes emolliẽtem, digerentem, abſtergentem & incidentem. Succus radicum ipſarũ atque herbæ melli admixtus hebetudines oculorum quæ ex craſſis humoribus oriuntur, perſanat.

Lapis hæmatites tantum habet frigiditatis quantum adſtrictionis. Eo igitur ſolo vſus ſum ad ſupercilia exaſperata. ſi verò aſpera facta ſint cum inflammatione coniuncta, ex ouo ipſum diluo: ſi verò magis, etiam ex fœnigræci decocto: ſi ſine inflammatione, ex aqua. Initium verò ducito ſemper à modicè humido, per ſpecillum infundẽs. Vbi autem is qui curatur, eius vires fert, craſſius ſem- G per identidem efficito. ac poſtremò ita craſſum facito vt ſpecilli cuſpide inungas ſecundùm ſubiectionem euerſionis ſupercilii. Idem lapis ſimili ratione in cote contritus, ſputo ſanguinis & omnibus vlceribus conuenit. Siccus verò læuigatus, & in tenuiſſimum pollinem redactus, reprimit excreſcentia, vlceráque oculorum ad cicatricem ipſe ſolus perducit, attritus (vt dicebam) & infuſus, aut inunctus.

Lapides qui in ſpõgiis reperiuntur, frangendi vim ob- H tinent, non tamen ita validam vt lapides in veſica confringant.

Lithargyrus ſiccat vt alia metallica omnia, terrenáque & lapidea medicamenta: id tamen facit moderatiſſimè, & in cæteris qualitatibus & facultatibus quodam modo A in medio eſt, neque manifeſtò calefaciens, neque refrigerans. éſtque particeps abſtergentis & adſtringentis facultatis modicé. quocirca vtimur lithargyro pro materia, quam iis quæ valentem vim habẽt, ſeu mordendi, ſeu adſtringendi, ſeu aliquid aliud faciendi, miſcemus. Inter caliditatem verò & frigiditatem medium locum obtinet.

Lini ſemen modicè calefacit, éſtque in medio fermè humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Litron, *hoc eſt nitrũ*, ſiccat & digerit. ſi verò intrò in corpus ſumatur, multo magis quàm ſal craſſos tenacéſq; hu- B mores ſecat atque attenuat. Aphronitrõ verò, niſi magna quædam neceſſitas cogat, deuorandum non eſt, vtpote quod ſtomacho ſit infẽſum. ac ruſticus ex fungorum eſu penè ſuffocatus eo vſus eſt, eíque probatum fuit remediũ. Cæterùm nitro vſto & non vſto nos etiam ad talia vti cõſueuimus.

Lichen in petris naſcens abſtergentem ſimul, modicéque refrigerantem & adſtringentẽ vim habet: ſed eſt etiã deſiccans. quocirca haud mirum eſt ſi inflammationi eſt aduerſum.

Lotos domeſtica, quam etiam trifolium vocant, facul- C tatis eſt modicè adſtringentis & ſiccãtis: éſtque in medio in calefaciendo & refrigerando.

Lotos arbor adſtringit illa quidem modicè, ſed tenuiũ partium eſt & ſiccans. proinde lignorum ipſius ſcobs cõuenit fluori muliebri, dyſentericis, & cœliacis. decoquitur autem tum ex aqua, tum ex vino, prout vſus poſtulare videatur. neque ſolùm infunditur, ſed etiã bibitur. quinetiam fluentes pilos cohibet.

Lycium facultatem obtinet exiccantem, cõſt átque ex D diuerſi generis ſubſtantiis, altera tenuium partium digerente & abundè calida, altera terrena & frigida exigua, ex qua obtinet adſtrictionem. Ex quo fit vt hoc medicamento ad diuerſas affectiones vtantur: atque vt abſtergente quidem, quando id aſſumunt tanquam expurgans ea quæ pupillæ tenebras offundunt: vt contrahente verò, quum id cœliacis & dyſentericis ac fluori muliebri adhibent. eodem etiam vtuntur ad hypopia, & ad ſedis atque oris inflammationes, vlceráque & herpetas ac putredines, & vlcera maligna, & aures purulentas & intertrigines, & de- E nique ad vnguium reduuias. Porrò Indicum Lycium eſt ad omnia valentius.

De rebus à M incipientibus.

Malua, agreſtis quidem, digerentis mollientíſque leniter facultatis eſt particeps: hortenſis verò, eſt imbecillior. earũ fructus tanto validior eſt quanto eſt ſiccior. Quæ verò anadẽdromalache & althæa nominatur, eſt generis eiuſdem: eſt tamen quàm hæ ad digerendum efficacior.

Mandragora refrigerat quidem vehementer, ſed eſt tamen etiam caloris cuiuſdam particeps. Et in pomis nõ- F nihil eſt humiditatis: quamobrem ea ſoporem afferendi vim habent. Cortex autem radicis qui valentiſſimus eſt, non refrigerat ſolùm, ſed etiam deſiccat. quod verò intus eſt, imbecillum eſt.

Marathrum, *hoc eſt fœniculum*, calefacit quidem vehemẽter, cæterùm modicè ſiccat. proinde lac procreat, idq; nõ mediocriter. valet quoque ad vrinam ciendam, & ad mẽſes educendos.

Maſtiche compoſita ex contrariis facultatibus eſt, adſtringente & molliente: quocirca ſtomachi, ventris, inte- G ſtinorum, & iecoris inflammationibus conuenit, vtpote quæ calefaciat ſiccétque abundanter.

Melanthium calefacit ſiccátque vehemẽter, quum tenuium ſit partium. quibus quidem fit rebus vt calidũ in linteo admotum, & aſſiduè olfactũ catarrhos ſanet. quinetiam epotum flatus extinguit vel maximé. Interimit etiam lumbricos non ſolùm eſum, ſed etiam ventri foris admotum. præterea lepras, clauos myrmeciáſque eiicit, menſéſque ciet, qui ob craſſitiem tenacitatémque humorum fuerint ſuppreſſi.

H Mel calefacit & deſiccat abundé. eſt autem ſimplicis, quoad eius fieri poteſt, naturalis facultatis. coctum verò minus acre & abſtergens efficitur. quocirca ad ſinus glutinandos eo vtuntur.

Melilotum mixtæ facultatis eſt: habet enim quippiam

adſtrictionis.ſed & digerit & concoquit: copioſior enim A
in eo calida eſſentia ineſt quàm frigida.

Meſpilorum fructus admodum acerbus eſt & eſculentus,& ventrem ſtrenuè cohibet.

Mecon,*hoc eſt papauer*,omne eſt refrigerantis facultatis. Semen verò ſatiui papaueris mediocriter ſomnum conciliat,éſtque album:quamobrem pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum edunt. Alterius verò,cuius flos decidit,ſemen valentius refrigerat: adeò vt eo vti innoxiè,ſicut ſatiuo,quiſpiam non poſſit.

Mali Perſicæ folia & germina amaram qualitatem vim B
centem habent.ex quo fit vt in potu accepta lumbricos interimãt: id quod faciunt etiam vmbilico impoſita. omino verò digerens medicamentum eſt. Eius verò fructus humidus eſt ac frigidus.

Meum calefacit vehementer, atque abundè ſiccat:proinde vrinas menſtruáſque purgationes mouet, dolorem verò capitis creat,ac flatum gignit.

Molibdos,*id eſt plumbum*, plurimam habet humiditatem ex frigore concretam. Si igitur mortarium piſtillúmque C
plumbeum confeceris, in ipſúmque aut omphacinum oleum,aut aquam,aut roſaceum,aut alium quempiam ſuccum indideris, ac teras, vti poteris ſucco ita confecto ad inflammationes in ſede cum vlcere, aut rugis,eritque ad eas quæ in pudendis ac teſtibus atque vberibus ſunt,optimum remedium. valebitque eodem modo ad alias inflãmationes incipientes,quæ inguina,aut pedes,aut alios articulos obſideant. Cõuenit non ſecus vlceribus malignis: ſique ad carcinodη vlcera vtaris, erit ſanè mirabile medicamentum.Si verò celeriter multum ſucci plumbei velis D
colligere,conare in ſole terere, aut omnino aere excalefacto. Porro vtiliſſimũ medicamentũ pararis,ſi quempiam ſuccum refrigerantem, vt ſemperuiui, vt vmbilici Veneris,vt intybi, vt lactucæ,vt pſyllii, vt omphacii,admiſceris. Plumbi verò bractea tenuis ganglio probè impoſita & alligata,ipſum planè diſſipat.

Mori fructus,maturus quidem ventrem ſubducit,immaturus verò vbi aruerit,medicamentum admodum reſtringens fit, adeo vt dyſentericis ac cœliacis conueniat. tunditur etiam, & obſoniis admiſcetur. Cortex verò ra- E
dicis arboris purgantis facultatis eſt particeps, cum amaritie quadam.Itaque latum lumbricum interficit.

Myelos, *hoc eſt medulla*, vim habet molliendi corpora quæ obduruerunt ac ſcirrhum contraxerunt. Optimam verò expertus ſemper ſum ceruinam : deinde iuniorum boum. taurorum verò & hircorum eſt acrior & ſiccior. quocirca duritiem ſcirrhi ſpeciem referentem diſſoluere non poteſt.

Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat:in ea tamen vincit terrenum frigidum.habet verò etiam tenue quid- F
dam calidũ:quocirca admodũ ſiccat. Cæterùm folia,fructus,germina,& ſuccus non multum in adſtrictione differunt:quod verò agnatum eſt trunco atque ramis tuberoſum(quam myrtada quidam vocant) quo ſiccius eſt antedictis,eo adſtringit ſiccátque vehementius. Quidam id tundunt ac reponunt, tum vino ſubigentes paſtillos conformant.folia item arida magis quàm viridia,deſiccant.

De rebus à N incipientibus.

Nardi ſpica modicè calefacit,abũdéque ſiccat. ea ex eſſentia abundè adſtringenti & acri,calida non multa, & G
quadam ſubamara,conſtat. meritò igitur tum pota, tum foris admota, iecori & ſtomacho conuenit, vrináſque mouet, ac morſus ſtomachi ſanat: ventriſque fluxiones & præterea capitis atque thoracis exiccat. valentior autem eſt Indica, quæ nigrior eſt quàm Syriaca. Celtica verò ſimilis eſt facultatis,ſed vrinas magis ciet.

Narciſſi radix ſiccandi facultatẽ habet,adeo vt maxima vulnera conglutinet,vel ſi vſque ad tendines ſit facta præciſio. habet etiam abſtergẽdi & attrahendi vim quãdam.

Nymphææ tum radix tum ſemen vim habet deſic- H
candi ſine morſu.itaque profluuia ventris ſiſtit, ac ſemen ſiue in inſomniis,ſiue alio modo immoderatius profluẽs cohibet.iuuat etiã dyſentericos. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore facultate prædita eſt.quocirca ex aqua macerata vitiligines,piceverò liquida,alopecias ſanat.

De rebus ab O incipientibus.

Oxos,*id eſt acetũ*,mixtæ ſubſtãtiæ eſt,calidæ & frigidæ: atque vtriuſque tenuium partium: frigida tamẽ calidam ſuperat. Cæterùm vbi acetum validum ſit, vehementer exiccans eſt.

Oxyacanthæ fructus,non ſolùm quum eſtur,ſed etiam quum potui datur,omnes affectiones quæ cum fluxionibus coniunctæ ſunt,retinet.

Opopanax mollit ac digerit:calefacitque vehementer, & abundè ſiccat.

Opos,*hoc eſt liquor*, Cyrenaicus omnium & calidiſſimus eſt,& tenuiſſimarum partium,ac proinde maximè digerit.quanquam cæteri quoque calidi & ſpirituoſi abundè ſunt,hoc eſt Medicus & Syriacus.

Origani omnis vis eſt incidens,tenuans,calefaciens & ſiccans vehementer.quam verò tragoriganon vocant, ea aliquid adſtrictionis aſſumpſit.

Orobus,*hoc eſt eruum*,ſiccat quidem abundè,ſed calefacit modicè,& incidit & abſterget, & obſtructiones tollit: ſi verò copioſius ſumatur,ſanguinem per vrinas educit.

Oſtrax,*hoc eſt teſta*,buccinarum & purpurarum vſta vim habet admodum exiccandi.Oſtreorum quoque combuſta ſimilis eſt facultatis. ea vtor ad diuturnas ex fluxione cauitates,& quæ vix impleri carne poſſunt, quæ nimirũ fiſtuloſæ ſunt atque profundæ: eam foris ex adipe ſuillo veteri imponens.& in ſinum aliquid eorum quæ talia carne implent,immitto,quale eſt vſtũ diaphanes, quod ſphe clarium nominant.Iam verò horum omnium cinis dentes ſplendidiores reddit tum abſtergendi facultate, tum verò etiam eſſentiæ aſperitate,nõ ſecus quàm pumex.Ad hunc verò vſum nõ eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt admodũ læuigare.at ſi vlceribus malignis velis inſpergere,ante omnia in tenuiſſimum pollinem redigenda erunt. Porrò carnem excreſcentem exterunt mediocriter & comprimũt.præterea cum ſale vſta hæc omnia dentes efficacius abſtergent:atque adèo vt non modò flaccidas gingiuas exiccent,ſed etiam putreſcentia vlcera adiuuent.

De rebus à Π incipientibus.

Paliuri folia & radix,non obſcuram adſtringendi facultatem habent,vt etiam ventrem fluentem cohibeant: digerunt verò adeo vt phymata quoque curent,quæ non admodum inflammata calidáque ſint. Cæterùm fructus tantam incidendi vim habet vt & calculos veſicæ confringat,& pectoris pulmoniſq; excreationib[9] auxilietur.

Pentaphylli radix ſiccat quidem abundè, ſed minimè acris eſt.quocirca ad multa vtilis eſt.

Piper nuper germinans longum eſt, ideóque humidius.fructus verò qui velut omphax eſt,album eſt piper, quod eſt acrius nigro. illud enim eſt aſpectu tanquam ſubaſſatum & ſubexiccatum.vtrunque tamen ſatis valenter calefacit & ſiccat.

Petroſelini ſemen acre eſt cum amaritie coniunctæ: proinde menſtruas purgationes mouet,& vrinas copioſè citat.flatus quoque diſcutit: valdéque calefacit & ſiccat.

Peganon,*hoc eſt ruta*, quæ agreſtis eſt, vehementiſſimè ſiccat & calefacit.quæ verò domeſtica eſt,vehemẽter:eaque eſt non acris modò,ſed etiam amara,atque humores craſſos & tenaces incidit attenuátque,& per vrinas ducit: eſt & tenuium partium,& flatus excutit:quamobrem ad inflationes accommodata eſt,& veneris appetitum cohibet.eadem ſtrenuè digerit atque ſiccat.

Pix ea quæ ſicca eſt,calefacit abundè & ſiccat:quæ verò humida eſt,habet præter hæc neſcio quid tenuiũ partium,ita vt aſthmaticos & purulentos iuuet.Cyathus autẽ ei[9] melli admixtæ ad lingẽdũ datur. habet præterea vtraque vim quandã abſtergendi,& concoquendi,& digerendi.qua ſanè ratione leproſos vngues eximit ceræ miſta,lichenáſque detergit,ac tumores duros & incoctos catapla ſmaris indita cõcoquit.liquida tamẽ eſt ad oĩa valentior.

Pini cortex vincentẽ habet facultatẽ adſtringẽtem,vt impoſitus intertrigenes pulcherrimè ſanet,& potus ventrem cohibeat,& ambuſta ad cicatricem perducat.

Piceæ cortex ſimili modo quo pini cortex, agit, moderatius tamen.In foliis tamen vtriuſque & pini & piceæ vis eſt vulnerum agglutinandorũ. Fuligo autem quæ ex

dictis colligitur,ad pilos superciliorum,& ad angulos oculorũ lippientes,erosos,& lacrymantes,accõmodata est.

Platanus frigidioris humidiorisque essentiæ est.quãobrem eius folia viridia trita & illita inflammationes in genibus iuuant.eius cortex & pilulæ cum adipe ad vlcera ambusta valent.

Pompholyx, si lota fuerit, fermè omnium prima est quæ citra morsum siccant:vnde ad vlcera carcinode idonea est,& item ad alia maligna omnia.

Prasium, *hoc est marrubium*, calefacit & siccat vehementer,iecur & lienem obstructione liberat,thoracem pulmonémque expurgat,menstruás purgationes ciet.illitum verò absterget & digerit,& per nares arquatos expurgat.denique ad inueteratos aurium dolores facit.

Propolis vehementer calefacit, ac valenter absterget, abundéque trahit,éstque valenti ac tenui essentia.

Pteleæ,*hoc est ulmi*,foliis recentia vulnera glutinãtur, in eisque abstergendi & adstringendi facultas inest:& magis in cortice,adeò vt cum aceto lepras etiam sanet. Eandem vim radices habẽt:proinde earum decocto quidam perfundunt fracturas quibus inducere tophos opus fit.

Ptereos,*hoc est filicis*, radix latos lumbricos interficit, si quatuor eius drachmas in melicrato quis bibat. Porro fœtum viuum interficit,mortuum expellit. Similẽ huic obtinet vim fœmina filix.

Pyrethri radix vrentem vim habet, qua dentium refrigeratorũ dolores sanat. & ante rigores periodorum ex oleo confricatur.stupidos quoque & resolutos adiuuat.

Pyros,*hoc est triticum*,foris impositum modicè calfacit, non tamen siccare aut humectare manifestò aptum est. habet verò quippiam lentoris, & naturæ obstruentis. Amylum verò quod ex eo conficitur, frigidius sicciúsque ipso redditur. At cataplasma ex pane cõfectum maiorem digerẽdi vim habet quàm quod ex tritico fit,quippe quũ panis & fermentum & salem habeat, fermentúmque facultatis sit attrahentis digerentísque.

Pitya,*hoc est coagulum*,omne,acris,attenuantis, digerẽtis & siccantis facultatis est:nam lac in ventre coagulatum dissoluit. Leporis verò coagulum omnium præstantissimum est. id sanguinem in ventre concretum cum aceto epotum dissoluit:facitque id efficacius quidem cæteris, sed non tamen solum.

De rebus à P incipientibus.

Radicula vehementer calefacit, & abundè siccat.semen est efficacius planta.in eis vis digerẽdi est:itaque ad suggillata & alia liuida id genus vtiliter adhibentur.

Rheum mixtæ facultatis est:habet enim quidpiam terrestre quod frigidũ est:sed ei quoque inest caliditas quædam cum partium tenuitate coniuncta.conuulsa igitur & rupta,&eos qui nisi recta ceruice spirant,adiuuat.liuentia itidem & lichenas sanat cum aceto illitum,& sanguinem expuentibus cœliacisque & dysentericis prodest.

Resinæ omnes calefaciunt,siccant digerúntque, sed aliæ magis,aliæ minus id faciunt:lentissima verò omnib⁹ meritò antepositã est.eam mastichen nominant:nã præterquam quòd est exiguæ particeps adstrictionis, adeò vt stomachi,ventris & iecoris imbecillitatibus & inflammationibus conueniat, ei etiam inest vt sine mordacitate siccet,minimè enim acris est & maximè tenuium partiũ. cæteris præstat terebinthina, eáque magis quàm mastiche digerit & absterget,ita vt scabies sanet:&quæ in profundo sunt,cæteris resinis magis attrahit.

Rosarum vis est aquea,substantia calida mista duabus aliis qualitatibus,adstringenti & amaræ. earum flos etiã magis quàm rosæ,adstringit:ac proinde vim itidem habet exiccandi.

Rhypos, *id est sordes è statuis* ,digerit & emollit, & incocta phymata digerit. Sordes verò in palæstris quam πάτον vocant,optimum est mamillarum inflammationibus remedium:nam & illarum feruorem igneum restinguit,& quod influit,cohibet:& quod ibi continetur,digerit.

De rebus à Σ incipientibus.

Sandaracha vrentis facultatis est, ceu arsenicum: ergo meritò fit vt eum facultatibus digerentibus & extergentibus commisceant.

A Satyrium humidum calidúmque temperatura est, humiditatémque excrementitiam & flatus participem possidet:quocirca ad res venereas incitat.idem quoque eius radix facit.

Selinon,*hoc est apium*,calidum adeo est vt vrinas & mẽstruas purgationes cieat.flatus quoque discutit : & magis semen quàm herba.

Seris temperaturæ est frigidæ siccǽque modicè.

Seseleos fruct⁹ vsqueadeo calidus est vt mouere vrinã copiosè queat. quinetiam partium tenuitate ad comitia-B lem morbum & ad recta ceruice spirantes accommodatus est.

Sesamum emplasticam vim & simul mollientẽ habet, & modicè calidam. eiusdem facultatis est oleum quod ex eo conficitur:& item decoctum herbæ ipsius.

Sicyos,*hoc est cucumis*, qui maturus est, tenuioris essentiæ est:qui talis non est,crassioris. sunt tamen abstergentis & incidentis facultatis participes.quamobrem vrinam cient,& corpus splendidum reddunt: atque etiam magis si quis arefaciat,deinde contusum per cribrum excutiat,

C & pro abstergente puluere vtatur:in eo enim humida frigidáque admodum abundat natura. quanquam si semen & radix exiccentur,non etiam humidæ naturæ sunt, sed iam modicè siccãtis. A grestis verò cucumeris succus, quẽ etiam elaterium nominant,qui ex fructu,itémque ex radic⁹ & foliis exprimitur,est ad curationes perutilis.Ergo elaterium menses ciet, & fœtum interimit appositũ. prodest regio morbo laborantibus in nares cum lacte infusum. quo etiam modo capitis dolores sanat. Succus verò radicis & foliorum est prædicto imbecillior.Cæterùm

D eius radix abstergit,digerit,mollitque. Cortex verò maiorem siccandi vim obtinet.

Silphii liquor calidissimus est.& tamẽ folia, & fructus, & caules,& radix strenuè non calefaciunt,sed omnia sunt magis essentiæ flatuosæ, atque ideo concoctu difficilia. foris tamen imposita sunt efficaciora : & maximè omniũ liquor in quo vis admodum trahendi inest. & ex memorata eius temperie facultatem quandam detrahendi & liquandi habet.

Spongia vsta, acris & digerentis facultatis est.hæc bitu-

E mine imbuta,& adhuc ardens, vt sicca reddatur, facit ad sanguinis eruptiones ex vulnere. si bitumen non suppetat,pice illinẽda est. Spongia verò noua per sese manifestè desiccat.id nosces si ea sola vtaris ad vulnera ex aqua, vel oxycrato, vel vino: perinde enim glutinabit ac medicamenta quæ sistendo sanguini apta sunt.

Spondylii fructus,acris & secantis facultatis est:quocirca ad asthmata & ad morbum comitialem est medicamẽtum accõmodatum.sed & morbo regio affectis prodest. ac radix quoque,in qua similis facultas est, ad eadem va-

F let.éstque præterea vtilis ad callos qui ex fistulis oriuntur, ea autem circumrasa imponenda est.

Stear,*hoc est adeps suillus*,est ferè omnium aliorum humidissimus.quamobrem in actione proximè ad oleum accedit: maiorem tamen vim habet emolliendi & concoquendi quàm oleum. idcirco eum admiscemus iis cataplasmatis quæ ad inflammationes valent. Qui verò mordicationes aut in recto intestino aut in colo patiuntur,iis potius caprinum quàm suillum adipem iniicimus: quippe qui propter crassitiem facilius concrescat, suillus autẽ

G instar olei defluat.proinde eo potius vtimur ad dysentericos,& qui crebra desidendi cupiditate tenentur. Anserinus verò adeps, sanies quæ in alto corpore mordicant, sua tenuitate magis obtundit.est etiam suillo calidior.in horum medio est adeps gallinarum. Nunc verò omnis pinguedinis facultas est humectans & calefaciẽs:sed suilla est modicè calida.taurinus verò adeps est multo calidior & siccior.vitulinus verò minus quàm taurin⁹,& hœdinus minus quàm caprinus & hircinus.taurinúsque minus quàm leoninus: hic enim potentius quàm cæterorũ

H omnium quadrupedum adipes,digerit: nam & calidissimus,& tenuissimarum est partium. Porro omnis adeps quum inueterascit, fit seipso calidior, & tenuiorum partium:atque ita maiorem digerendi vim acquirit.

Scandix calefacit siccátque vehemẽter : itaque meritò

ritò vrinam ciet,& viſcera liberat obſtructione.

Scilla eſt facultatis admodum incidentis, non tamen admodum calidæ. melius autem eſt ea aſſata aut elixa v-ti: quo ſanè modo eius virium vehementia exoluitur.

Scolymi radix calida ſiccáque admodum eſt. copiam vrinæ fœtentis educit,ſi vino incocta bibatur. hac ratione fœdos alarum & totius corporis ſanat.

Scordion ex variis facultatib⁹ cõſtat.habet enim quid piã amari acerbiq; & acris.viſcera igitur expurgat,ſimulque excalefacit,ac mẽſtruas purgationes & vrinas mouet. cõuulſa quoq; & rupta,& laterum dolores ex obſtructione & frigore ortos epotum ſanat: magnáque vulnera & rupta conglutinat:& laterum dolores viride impoſitum ſanat:ſordida verò purgat,& cicatrice concludit.

Scordon,*hoc eſt allium*,& calefacit & ſiccat vehementiſſimè, vt etiam hirudines eiiciat, ſic vt nulla alia re ſit opus.

Smyrna,*hoc eſt myrrha*, de numero eorum eſt quæ abũdanter calefaciunt & exiccant: itaque illita vulnerib⁹ capitis ea glutinat.tollit etiam lumbricos,fœtúmque necat & eiicit.ineſt ei vis itidem abſtergendi.

Smyrnium,calidum & ſiccum vehemẽter eſt,vrinámque & menſtruas purgationes educit.

Stœbes fructus & folia adſtringentem vim morſúſque expertem habent atque abundè ſiccãt. quamobrem eorũ decoctum dyſentericis iniicitur, & auribus purulentis: & vulnera magna cõglutinat.cum vino autem auſtero hæc facit euidentius:nam valenter deſiccat omnes humiditates quæ præter naturam ſunt.Folia verò viridia illita vim habent ſanguinem fluentem ſiſtendi: iuuántque illita oculorum ſuffuſiones ex ictu obortas.

Styrax calefacit,mollit,concoquit: quamobrem tuſſibus,catarrhis, deſtillationib⁹ raucitatibúſque prodeſt,ac menſtruas purgationes ſeu potus ſeu admotus elicit.

Syca, *hoc eſt ficus aridæ*,modicè calefaciunt: habéntque partium tenuitatem quandam.his duabus qualitatibus idoneæ ſunt ad duros tumores concoquendos, quos etiã ſtatim digerunt. Cæterùm ficus caprifici facultatis ſunt acris ac digerentis: ſic etiam domeſticarum arborũ primæ ficus quas groſſos nominant.

Schinos,*hoc eſt lentiſcus*,ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrea frigida non multa, compoſitus eſt. ſiccat igitur abundè.in differentia verò caloris & frigoris eſt quodãmodo medius. ſimilem porrò habet in omnibus eius partibus adſtrictionẽ. Si verò ſuccũ ex viridibus eius foliis exprimas,ſimilem is quoque temperaturã habebit. quãobrẽ epotus dyſentericas cœliacáſque affectiones ſanat: & ad ſputa ſanguinis, & ſanguinis fluores ex vtero, & ad ſedem vuluámque procidentem eſt accommodatus.

Schinou anthos,*hoc eſt ſchini flos*,modicè calefacit,& moderatius adſtringit. nec planè à tenuitatis natura ſeiunctus eſt.proinde lotium ciet, menſtruáſque purgationes educit.quinetiam inflammationes eas iuuat quibus iecur,venter & ſtomachus obſidentur.

De rebus à T incipientibus.

Terebinthi cortex & folia & fructus,adſtringens quid obtinent, ſed & abundè calefaciunt: humidi verò adhuc, ſiccant mediocriter: aridi verò, abundè, & magis etiam fructus:ideóque vrinam ciet,& lienibus prodeſt.

Teutlon,*hoc eſt beta*,nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps.proinde abſterget,digerit,& per nares purgat. Cocta verò nitroſam vim deponit, ſitq; eius facultatis quæ inflammationibus aduerſatur,leuitérque digerit: Sed ad detergendum & ad digerendum validior eſt alba: nam nigra neſcio quid adſtrictionis adiunctum habet, idque in radice magis quàm in aliis partibus.

Telis,*hoc eſt fœnumgræcum*, abundè calefacit, & modicè ſiccat:quamobrem inflammationes feruentes irritat:minus verò calidas & magis duras digerit.

Tithymali omnes vincentem habent acrem calidámque facultatem.ineſt verò eis etiam amarities.liquor autem eſt validiſſimus,deinde fructus & folia. Sed dictarũ quoque facultatum radix eſt particeps,non æquè tamen. Ipſa autem aceto decocta dentium dolores ſanat, maximè verò eos qui dentibus eroſis contingunt. liquor verò

A inunctus pilos tollit:quia verò vehemens eſt,ideo oleo cõ miſcetur:ſique id aſſiduè fiat,radices pilorum aduſtæ penitus interibunt,corpúſque ipſum glabrũ reddetur.eadẽ facultate verrucas,myrmecia,vngues oculorũ & thymos auferunt,impetiginéſque & ſcabies detergunt.

Titanus,*hoc eſt calx*,viua quidem vrit vehemẽter, adeò vt cruſtam inducat: extincta verò, ſtatim cruſtam quidẽ & ipſa facit,ſed poſt vnum aut alterum diem: ſi verò ſpatio temporis reſtincta fuerit,id non omnino faciet: calefaciet tamen carnémque eliquabit.ſi lauetur, morſum in

B aqua deponit: & facit id quod *κονίαν*, *hoc eſt lixiuium*, vocant. ſiccat autem hæc ſine morſu. ſique bis aut ter, aut ſæpius lota fuerit,morſus omnino expers efficitur,ac ſtrẽnuè citra morſum ſiccat.

Tragacantha ſimilem gummi vim obtinet emplaſticam,& acrimoniam obtundentem,& pariter atque illud deſiccat.

Tribolus in terreſtri ſuperat,adſtringens & ſiccans: in aquatili verò,aqueum.ambo autem ortui inflammationum,& omnino influxibus omnibus aduerſantur.Terre-

C ni verò fructus tenuium partium eſt, ideóque epotus lapides qui ſunt in renibus,frangit.

Trychnon, *hoc eſt ſolanum*, eſculentum, quódque in hortis naſcitur, omnes norunt,eóque omnes vtuntur ad ea quæ refrigeranda ſunt atque adſtringentia.

De rebus ab Y incipientibus.

Hydropiper calefacit quidem,ſed non æquè ac piper: & tamẽ herba adhuc vireſcens vnà cum fructu illita,ſugillat & tumores induratos digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, ad curationes valet, cu-

D ius fructus & flos candidus eſt: vehementer enim refrigerat.

Hyſſopum calefacit & ſiccat vehementer, éſtque tenuium partium.

De rebus à Φ incipientibus.

Phaci,*hoc eſt lentes*,aſtringunt,non tamẽ valenter. in calore & frigore medium locum tenent. abundè verò ſiccant, atque ipſarum quidem corpus ſiccat, cohibétque aluum, & decoctum prouocat.

Phacos, *id eſt lens*, quæ paluſtris dicitur, humidæ eſt a-

E bundè,frigidǽque naturæ.

Phœnix,palmarum fructus,præſertim dulcis,non exiguæ caliditatis eſt particeps. cæterùm non ſolùm foris impoſitus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat, ſed etiam vt cibus aſſumptus.

Phycos, *hoc eſt alga*,humens adhuc & viridis ex mari ſumpta abundè refrigerat,& modicè adſtringit.

De rebus à X incipientibus.

Chalbane, *hoc eſt galbanum*, facultatis eſt emollientis & digerentis, abundéque ſiccantis, & vehementer cale-

F facientis.

De iis quæ à Ψ incipiunt.

Pſimmythium, *hoc eſt ceruſſa*, emplaſticam vim & refrigerantem habet.Phycos autem conſeruans ceruſſæ frigiditatem,aſſumpſit partim tenuitatem.

De iis quæ ab Ω incipiunt.

Ωon oui,album & tenue, quo etiam ad oculos vtimur,eſt medicamentum morſus omnino expers.Ouis recens natis vtendum eſt.ouum temperatura eſt paulo frigidius quàm vera temperies.itaque eo non ſolùm ad ocu

G los vtendũ eſt,ſed etiam ad alia omnia quæ medicamẽta poſtulant,quæ nihil penitus mordeant:qualia ſunt omnia ani & pudendorum vlcera maligna.Porrò vitellus ouorũ aut elixatorum aut aſſatorũ morſu vacat.Crudo verò ouo toto vtimur admiſto roſaceo ad palpebrarum, aurium & mamillarũ inflãmationes,quæ vel ex ictu vel ex alia quauis cauſa euenerint: aut in neruoſis corporibus ſint, vt in cubito,vt in tendinibus digitorum, vt in articulis, idque in pedibus & manibus.Iam verò ad rupta ouum crudum protinus impoſitũ vtile eſt. ſiue molli lana ſolùm eius al-

H bum excipias,ſiue etiã cum vitello cõmiſcens applices:nã & mediocriter refrigerat & citra morſum deſiccat.

De iis quæ media ſunt inter calefacientia & refrigerantia, Cap. II.

MEdia autem inter ea quæ calefaciunt, quǽque refrigerant, sunt hæc: adiantum, asparagus, myacantinus, muscus, qui etiam splanchnon dicitur, glycyrhizæ succus,oleum dulcissimum,præsertim ex oliuis drupis factum:cera,faba,pinei nuclei esculenta pars,aqua macerata:lycium,lotus siue trifolium, citri cortex, filicis radix, lentiscus,lens,terra Chia,Cadmia,lithargyrus.

De iis quæ calefaciunt, Cap. III.

CAlefaciunt autem hæc. Viticis folia & semen modicè calefaciunt,vrticæ fructus & folia,amygdalæ dulces,anagallis vtraque,aloe, anthemis,quæ etiam chamæmelum dicitur,aphace,absinthium cuius succus calidior est,rubi fructus maturus,pæoniæ radix, oleæ bacca matura,fermentũ,brassica,olus,lini semen,folia fœniculi, spica nardi, Celticáque est imbecillior,mustum, eruum,triticum foris admotum,resinæ omnes, piceæ arboris magis quàm terebinthina,& hac magis etiã strobilina. mediæ inter has sunt pinea & abiegna:at cyparissina est etiã acris facultatis.sesamũ,schinu anthos,palmulæ fructus & magis etiã dulcis.vitis albæ (quæ bryonia dicitur)radix. spinæ albæ radix,aristolochia,asphodeli radices, & earũ combustarũ cinis,magis:daucus qui pastinaci quoque nomine gaudet,chamædaphne,dracõtii radix magis quàm ari,oleum dulce vetus,helenii herbæ radix,cicer, serpyllum,viscum,lybisticũ,ferulæ semen,sagapenum, satyriũ, apium,sinon,styrax,carnes viperarũ,adeps,pinguedines, saliua. Abundè verò calefaciunt,pulegium, lauri folia,& potius etiam baccæ:minus verò cortex radicis.dictãnum æquè ac pulegium,elelisphacum,erysimũ,lanæ vstæ,zinziber,cardamomum,liquor, & omniũ maximè Cyrenaicus:silphium, pili cõbusti, sal & qui laxus est magis quàm alius,sanguis,fel,amurca,anethum, minus verò quod viride est:artemisia vtraque,balsamum,elaphoboscum,crocus, thus, Chia mastiche,mel,vinũ, pix, polium quod minimum est,melissophyllum,marrubium,propolis, cucumeris agrestis succus quem elateriũ vocant, sandix, scilla,scolymi radix,myrrha, terebinthi cortex, folia & fructus,fœnumgræcum,chamæleontis vtriusque radix,chamæpitys, ocimum quod vehementer calefacit, & item abrotonum,& magis etiam vstum:lolium,ægyri flores,& resina, acorum,amomum,amaracus,ami, anethũ vstum, anisi semen,iuniperus, & eius fructus,asari radix, sabina, elleborus vterque,epithymum, calamintha, menta, thymum,cannæ vallaris cortex combustus,caroum,casia,cedrus vtraque, cnici semen,conyza maior & minor: nam quæ grauius olet,ea est imbecillior.cyminum, thuris fuligo,fœniculum,melanthium,meου radices, ruta domestica,rhododaphne,vinum satis vetustum,origani omne genus, opopanax, petroselinum, radicula, sampsuchus, smyrnium,trifolium quod alii asphaltion vocant:hyssopum,galbanum,chamædrys. Vehementissimè autem calefaciunt hæc:adarce,euphorbium,thapsia, cedriæ oleũ, costus,cepa,sinapis,ruta syluestris,allium, struthii radix, tithymalorum liquor,sed minus calefacit eorum fructus, & item folia: sed & quæcunque adurendi vim habet, ea calefaciunt.

De iis quæ refrigerant, Cap. IIII.

MOdicè refrigerant graminis radices & herba, alsine citra adstrictionẽ,pira cataplasmatis modo imposita,atriplex,sine adstrictione,acacia nõ lota,balaustiũ, rubi folia & germina, & fructus immaturus,& item flos, auena,muscus marinus,acini,glaucium, glycyrhyzæ succus,oleæ germina & baccæ immaturæ,& flos, oleũ omotribes,helxine quæ & perdicium appellatur, panicum illitum,lactuca,violæ folia,& succi,& cortices,dulcibus exceptis:eiusmodi enim aquea,sũt intemperata,persicæ fructus,platanus,citrii caro,amylum quod ex tritico fit, rhãnus,rosaceũ,sordes ex palæstra,seris,triboli ambo,palmæ ramorũ succus,cerebrũ & succ[9] qui ex eo fit,terra Samia, Cimolia,lapis hæmatites,naxiæ cotis scobs,plũbago,plũbum ignẽ nõ expertũ & itẽ cõbustum,cerussa, sandix, caseus tener & recens cõcretus. Abundè autẽ refrigerãt acacia lota,plãtago eiúsque fructus,blitũ,galla immatura, cucurbita,poma,armeniacæ fructus,fungi,acerbæ vuæ succus,rhus,cucumis,pepo,solanum hortense,lenticula palustris,alga viridis quæ humẽs etiamnum è mari sit euulsa, psyllii semẽ. Vehemẽter autẽ refrigerãt hæc,semperuiuũ vtrunque,portulaca,& ipsa & eius succus,mandragora, citrii pars acida quæ semen conuestit, altercum cuius semẽ & flos candidus sit. At vehementissimè refrigerant cicutæ,papauera omnia,& eorum liquores.

De rebus exiccantibus, Cap. V.

MOdicè autem siccãt,graminis radices,adiantũ, semperuiua ambo, ægiri flores & resina,spinæ albæ radix,sambucus & ebulus,vitis albæ & bryoniæ radix, aparine,pira cataplasmatis more illita,magis verò syluestria quæ achrades nominantur:anthemis quæ etiam chamæmelum dicitur,arum, artemisia vtraque,hordeum magis quàm farina fabarum quæ ex fabis facta sit,è quibus cortex fuerit detractus.polenta verò ex hordeo magis quàm ipsum hordeum,crocus,thus,fœniculum, vinũ quod mustum sit,asparagus,myacanthinus,aspalathus, bulbus illitus,panicũ cui etiã melinæ nomen est, si illinatur: isatis, gummi,brassica,si edatur sique foris imponatur: lilii folia & radix,filix fœmina,amylũ ex tritico,resinæ omnes, hypericon,lithargyrus,testa,& magis testa clibanorũ:coagulum,sordes,adeps taurinus magis quàm cæterorũ animalium,ouorũ assatorũ vitelli,seridis omnia genera,cucumeris maturi semina & radices arefactæ, fœnumgræcum. Abundè verò siccant viticis folia & semen,sanguis, amaracus,aspalathum,amurca,anethum,plantago eiúsq; semen,balsamum,acini,elaphoboscum,milium,aristolochia,& magis rotunda: hastulæ regiæ radix,& potius eius cinis:aphace magis quàm lens,thuris cortex,lycium, fœniculi foliũ, meου radices, nardi spica,nardus Gallica,vinum,eruum ,opopanax,pix,radicula,cardui radix, myrrha,lentiscus,terebinthi cortex,folia & fructus, & præcipuè quum aruerint.alga viridis adhuc & humens è mari desumpta,galbanum. Vehemẽter verò siccãt, abrotonũ, & magis etiam vstum,acacia,acorus,aloe, ami, anethum vstum,anisum,iuniperus,asari radix,& magis etiam combustæ cinis:absinthium,sabina,balaustium. ruborũ fructus immaturus atque arefactus magis hoc facit: simili quoque modo eorum flos,pæoniæ radices, lauri folia, & magis baccæ:minus verò cortex radicis. quercus partes omnes,& magis fagi:& pruni:elleborus vterque, epithymum,thymum,salicis corticis cinis,nepeta, arũdinis vallaris cortex vstus,caroũ,casia,cedrus vtraque, conyza maior & minor.nam quæ grauiorem odorẽ exhalat, quǽq; humidis in locis prouenit,imbecillior est.spinæ albæ radix,thuris fuligo,melanthium,citrii pars acida quæ sub semine est,vinum peruetustum,acetum,quũ acre sit,nymphææ radix,quæ verò radicem habet cãdidam ea est vehemẽtior.origani omne genus,papyrus combusta,minus tamen quàm cinis chartarũ,pentaphylli radix, & liquor etiam magis:ruta domestica,polium minus,melissophyllũ,marrubiũ, rhus,sampsuchus,stœbes fructus,&folia,trifolium,siue asphaltiõ,hyssopũ,chamædrys,chamæleontis vtriusque radix,chamæpitys,sal,nitrum,gypsum,& vstum magis,omnes cadmiæ,& omnia metallica & lapidea. scoria omnis:quæ verò ferri est,maximé.stercus omne:anserum verò & accipitrum inutile est,propter acrimoniam, & item aquilarum. carnes viperarum, caro cochlearum, capita mænularũ sale conditarum combusta,cornu ceruinum & caprillũ cõbustum,coriũ vetus veteramentorum vstum, ostreorum & purpurarũ testa combusta, sepiæ testa,lanæ vstæ,cinis cancrorum,garus,salsugo piscium sale conditorum. Vehementissimè autem siccant hæc: oleum cedrinum:lixiuium verò omnium maximè exiccat & absterget,quod ex ficulno cinere & tithymalorum fit,feréq; adurentis est facultatis.brassicæ caules vsti valenter siccant,vt iam etiam adurentis facultatis sint participes, sinapis,ruta syluestris,allium.

De iis quæ citra morsum siccant, Cap. VI.

SIccant autẽ citra morsum hæc: vrticæ semen & folia, aloe,amurca,& magis ea quæ decocta est:vtraque anagallis,plãtago,auena,quæ etiã illita digerit:oleum dulce, quod si lotũ ad proportionẽ sit,minimè omniũ erit mordax: fermentũ,quod etiã trahit ex alto digerítque:lupin[9] amarus eiúsq; farina,in qua vis est itidẽ digerẽdi: cauda

equina

equina validè, isatis validè: salicis folia & flos, cum adstrictione quadam. sunt qui ex eis succum exprimant, ac medicamentum morsu vacans, ad multa vtile conferuēt. nil enim ad plures vsus accommodatius est quàm medicamentum morsus expers, exiccans & adstringens leuiter. nucis membrana arida combusta habet etiam partium tenuitatem: nuces, Ponticæ nuces simili facultate sunt præditæ, participésque sunt frigidæ essentiæ: milium, centaurium minus, valde: & item eius succus. cerasi arboris gummi, lilii folia & radix & oleum quod ex eo conficitur, faba foris imposita, cyparissi folia, germina, & globi noui & teneri, cyperi radices, strobili esculenta pars aqua macerata, nymphææ radix, defrutum, pentaphylli radix, tragacantha lota: nam lotio ei ad hoc adiumento est, siquidem redditur efficacior. Lemnia, cadmiæ lotæ, pompholyx assiduè lota, calx extincta & lota strenué: oui albū & putamen omnino morsu vacat: similem quoque vim habet eius vitellus, sed assatus minus mitigat.

De rebus humectantibus, Cap. VII.

MOdicè humectat alsine, buglossum, glycyrrhizæ succus, lactuca, violæ folia, persicæ arboris fructus, fungi. rosaceum verò magis quàm ipsum oleum. Abundè verò humectat portulaca, & ipsa & eius succus: itémque atriplex, blitum, cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucumis, pepon, lenticula palustris.

De rebus aqueam humiditatem habentibus, Cap. VIII.

HAbent autem aqueam humiditatem, acacia, alsine, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, blitum, muscus marinus, glaucium, lactuca, viscum, violæ folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua domestica, meconium, mala præcocia, fungi, platanus, cucumis esculentus, totus lentiscus, tribulus, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ sint media inter siccantia & humectantia, Cap. IX.

MEdia inter ea quæ siccant atque humectant, sunt graminis radices illitæ, oleum dulcissimum, & quod potissimùm ex oliuis drupis factum fuerit.

De roborantibus, Cap. X.

COrroborant autem, casia, galla immatura, stœchas quæ & viscera omnia & vniuersam animantis habitudinem roborat: palmularum fructus foris impositus, & intrò assumptus, & absinthium.

De concoquentibus, Cap. XI.

COncoquunt hæc, amomum magis quàm acorum, & asari radix, vua passa domestica, cera, ladanū, gluten quo ad libros agglutinādos vtuntur, crocus, thus, pix, Ægyptia mastiche, rosaceum oleum, myrrha, styrax, galbanum, alica, butyrum, œsypus, adeps suillus magis quàm oleum.

De rebus suppurantibus, Cap. XII.

EX iis quæ perfunduntur, vtilissima est ad pus gignendum aqua tēperata, aut hydrelæum: Ex iis verò quæ irrorantur, oleum temperatum: itémque quæ illinuntur, vt quod ex triticea farina & hydrelæo constat, & panis: hæcque rite & moderatè coquenda sunt: nam quod plurimùm coctum fuerit, eis inflammationibus conuenit quæ ægrè maturantur: quod verò minus, iis quæ valde calidæ feruentésque sunt. & quod plus olei acceperit, iis conueniet qui difficillius concoquuntur: quod verò minus, aptū erit feruentibus. Et cataplasma ex pane accommodatum est inflammationibus quæ vix maturantur: in eo enim & sal & fermētū est. At panis ex triticea farina calidioribus apt⁹ est. ex ipsa præterea triticea farina ac pane erit aptior ad pus gignendum qui purus fuerit. Præterea quæ medicamenta inflammatis vlceribus adhibentur, ea ad pus faciendū valent, qualia sunt anserinus vitulinúsque adeps, butyrum. thus, pix, & resinæ eliquatæ, nimirum cum oleo quodam. Atque hoc quidem loco ad feruentes inflammationes ex rosaceo sunt eliquādæ: ad alias verò ex aliquo calefacienti, quale est vetus & Sicyonium.

De rebus emollientibus, Cap. XIII.

INter emollientia medicamenta sunt adeps caprillus & gallinaceus, sed hic imbecillius & modicas duritiés emollit. Validior gallinaceo est anserin⁹, & caprino hircinus. sed & taurinus validus est, sed minus hircino. Magis quàm hi digerit atq; emollit leonis & pardi adeps, & hyænæ. quinetiam abundè emollit ceruina medulla, post hāc magis vitulina: eáque præstantior est quæ ex ossib⁹ quàm quæ ex spina excipitur. Huius quoque generis est, sed valentius emollit thymiama: ac magis quod pingue nouúmque est. Itémque styrax, galbanum, & bdellium Scythicū, quod est etiam nigrius & magis resinosum. Ex prædictis anteponenda sunt ea quæ recentia sunt: nam quæ inueterarunt, fiunt acriora siccioráque. Cæterùm emolliētia debent esse salis expertia, quum sal vehementer exiccet. Iam & oleum Sicyonium ex horum est genere, & item liliaceum, & quod est ex oliuis dulcissimum, præsertim quod fit ex baccis drupis. Ad hoc valent etiam hæc, anthemis siue chamæmelum, althæa, cucumeris agrestis radix in oleo decocta, agrestis maluæ folia cruda & cocta. quæ verò anadendromalache nominatur, validius, & earum semē itidem valentius. libanotides tres, Chia mastiche, terebinthina, & magis Colophonia quæ Chiæ est persimilis, opopanax, sordes ex statuis, sordes ex palæstra, strigmentum balneorum, & butyrum.

De rebus aperientibus purgantibúsque meatus, Cap. XIIII.

OBstructione liberant purgántque meatus corporis hæc: agaricum, acalephes semē, amygdalæ amaræ, eiúsque arbor, radices ari, pulegium, dracunculus, daucus qui pastinacæ nomen habet, gentianæ radix valde: elenii radix, erysimi semē, cicer, eupatorium herba sine insigni caliditate: caricæ pingues, thymum, nepeta, prunorum gūmi, leucacanthæ radix, tres libanotides omnes, melāthiū, oxyacanthæ fructus, ruta, peucedani liquor & radix, stœchas, chamædrys, chamæpitys, & cætera omnia quæ vincentem in se qualitatem amaram habent: nam & nitrū, & aphronitrum, & salis spuma, & oliuæ, & item alia quæcunque cum esculentis poculentísque sumuntur, eiusdē sunt facultatis. statim enim vis eis indita est attenuandi crassos glutinosósque humores, adeò vt nulla inuenire medicamenta queas, quibus accommodatius pituitosos viscosósque humores, & pus in thorace pulmonéque incidas atque attenues, & denique educas. iisdem quoque vis inest iecoris obstructiones & mediocres liènis expurgandi: nā validiores vehementiora medicamenta postulant, qualis est cortex radicum capparis, & similia.

De rebus abstergentibus, Cap. XV.

VAlent ad abstergendum & ea quæ meatus obstructione impediunt, crassósque humores incidunt, & ea quæ deinceps numerabuntur, vt caprinum stercus, vstum & nō vstū, testa omnium eorum quæ testa operta sunt, & sepiarum, erinacei vtriusque cinis, serum lactis, mel, vitis agrestis racemi: domesticæ verò minus. vitis albæ (quæ & bryonia) radices, amygdalæ esculentæ & earum arbor, vtraque anagallis abundé: anemonæ omnes, aristolochia longa, plantaginis folia, ac magis arida, arum, asparagus, corruda, vua passa syluestris, radix hastulæ regiæ, semen atriplicis, absinthii succus, bulbus illitus, vtrunque veratrum, helxine siue perdicium, salicis fruct⁹, arundinis vallaris radix & folia, abūdè, citra acrimoniā: itémq; folia & cortex combustus, modicé: cētaurium minus, eiúsque succus: hordeum, modicé: lilii folia & radix læuigata, mediocriter: fabæ caro, modicé: lichen in petris nascens, lycii totus frutex, leuce arbor, lotus seu trifolium, meum, vtriusque nymphææ radix, pix, platani cortex & radix, magis ptisana, terebinthina plusquam mastiche, sagapenum modicé: cucumis maturus, magis verò quàm caro, semen & radix arefacta: cucumeris agrestis radix, myrrha, struthii radix, beta, tithymali, & magis eorum liquor quàm planta, phu, chamædrys, alcyonia omnis generis, armeniacum, terra Selinusia, Chia, & Samia, mediocriter: & Cretica: ærugo cum multo cerato mista citra morsum absterget: Cadmia, pumex, ignem expertus & non expertus, lithargyrus modicé: testa, & magis clibanorum: cornu ceruinum & caprinum combustum.

De rebus vrinam cientibus,
Cap. XVI.

VRrinam verò mouent hæc:apium,petroſelinum,fœniculum,daucus,ſmyrnii & aniſi ſemen,ami,aſarum, acorus,aſparagus regius,paluſtris,oxymyrſinus, & oxyacāthinus,bdellium Arabicum,bryonia,chamædaphne, cicer,& magis arietinum,ſerpyllum,thymū,carous, & eius etiam ſemē,caucalis,coſt⁹,vmbilici Veneris folia,vnà cū radice in cibo ſumpta,cuminum,cyperi radix, nardi ſpica,gallica nardus,polium,ruta,ſeſeli,cucumis qui eſculentus eſt,melopepo,ſinon,ſcandix,ſcordium,paſtinaca,præſertim verò eius ſemē. ſchini flos,terebinthi fructus, trifolium quod etiam aſphaltion nomināt.hyperici fructus totus,phu,chamædrys,chamæpitys, abſinthiū,idque maximè expurgat bilioſa quæ in venis inſunt. Sabina verò ſanguinem per vrinas euacuat.erythrodani radix vrinas craſſas copioſáſque & cruentas quandoque ciet.Fumus vrinas multas bilioſáſque promouet. Eruum largius ſumptum ſanguinem per vrinas ducit. Cardui radix vrinæ graueolentis agit copiam,ſiquis ex vino decoctam bibat: ideóque fœdos axillarum & totius corporis odores emendat, eiuſmodi ſuccum expurgans. vinum tenue & aqueum,& dilutum vinaceorum, quod fæcis nomine appellant.

De rebus thoracem pulmonéſque expurgantibus, Cap. XVII.

QVæcunque vim habent obſtructione liberandi, de quibus antè diximus,huc faciunt: itémque tota nux pinea viridis,pitiydes,butyrum, caſtoreum ad carbones ſuffitum & per inſpirationem attractum. maximè enim humidas frigidáſque affectiones quæ in pulmone & cerebro conſiſtunt,iuuat.ſpica verò nardi fluxiones capitis atque thoracis exiccat.

De iis quæ renes purgant,
Cap. XVIII.

OMnia quæ diximus valere ad incidendum,ſunt huiuſmodi: præterea verò etiam plantaginis radices foliàque, ac magis ſemen: aſparagus, myacanthinus, & præcipuè radices & ſemen,pæoniæ radix, cicer, & amygdalæ.

De iis quæ cutem rarefaciunt,
Cap. XIX.

CVtim verò raram faciunt, chamæmelum, althæa:oleúmque quod ex eaconficitur, non minus hoc præſtat:ſed ex erratico cucumere oleum fit ad hoc valens. Quinetiam vetus oleū eſt generis eiuſdem:itémque abrotonum vſtum.

De iis quæ ora vaſorum aperiunt,
Cap. XX.

CYclaminus,anemonæ omnes,allium,cepa, fel taurinum,irini & amaricini ſubſidētia:quæ etiam hæmorrhoidas aperiunt.

De iis quæ cutim condenſant,
Cap. XXI.

COndenſant verò cutim,aqua frigida,ſemperuiua,portulaca,tribuli virides,pſyllium,lēticula paluſtris(herbas enim hoc loco intelligo) quibus ſi modicè quiſpiam veſcatur,id conſequetur vt cutim condenſent: ſi verò liberalius, non ſolùm condenſabunt ſed torporem etiam afferent.at ſi plurimùm quis earum ſumat,non modò torporem ſed necem quoque inducent.

De iis quæ attrahentem vim habent,
Cap. XXII.

FAcultatis attrahentis ſunt anemonæ omnes, vtraque anagallis,dictamnum,cicer,thapſia violentè, cyclaminus,propolis validè, fermentum,ſtercus omne:at columbinum abundè trahit. ſagapenum, liquor Cyrenaicus & Medicus, ſilphii liquor, & radix ſparti quo vites ligant, itémque fructus & ſuccus ramorum generoſé.terebinthina magis quàm aliæ reſinæ.ſulfur quoque nepeta illita trahit,& item coſtus in liuorem redactus cum oleo ſuccos ex alto trahit. viſcum validè attrahit,idque non tenues ſolùm humiditates ſed etiam craſſiores,eáſque diffundit ac digerit.

De iis quæ per halitum digerunt,
Cap. XXIII.

DIgerūt autem per halitū hæc,abrotonum, agaricum, adiātū,vrticæ ſemē foliáq; admodū, ſambucus atq; ebulus, ammi, anthemis ſiue chamæmelū,aniſi ſemē,ariſtolochiæ radix, & rotūdæ magis:aſphodeli radix,eiúſq; magis cinis: atriplex leuiter: bulbus,buphthalmus magis quàm anthemis,herba Sabina cuius nōnulli pro cinnamomo duplūadhibēt,muſcus qui etiāſplāchnō vocatur:ibiſc⁹ vel althæa.Eſt etiam huius generis malua agreſtis, eiúſq; radix & ſemen eodem modo eſt efficax:oleum dulce:vetus oleū ex lichno,helxine,thapſia,arundinis vallaris cortex vſtus, abundé:caſia,lilii folia & radix trita, & oleum quod ex eis conficitur,cytiſi folia, ladanum, lapſane illita, lapathum modicè,libanotides tres, mercurialis,Chia maſtiche,ſed Ægyptia magis.mel,perſicæ arboris germina & folia, citrii ſemen & folia,rhododaphne illita, prima ficus,opobalſamum,citra manifeſtum calorem:liquor Cyrenaicus vehementiſſimé:paliuri folia & radix, opopanax,ruta,pix,meliſſophyllon, marrubium cataplaſmatis modo impoſitū,cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico conficitur, fermētum, radicula eiúſque ſemen, terebinthina magis quàm quæ maſtiche nominatur: & hac etiam magis tædina:oleum roſaceū, ſordes è ſtatuis, lutū ex palæſtra, ſampſuchus, cucumeris erratici radix,& elaterium,myrrha,ex caricis quæ pinguiores ſunt, caprificorum ficus,fici domeſticæ prima ficus, beta citra calorem:ſed alba valentius id facit.galbanum, ocimum, quū illinitur:ſal combuſtus magis quàm qui ignem expertus non eſt:& hoc etiam magis flos ſalis ſpumáq;,nitrum, aphronitrum,alcyonia omnia:terra Samia,quæ ſi illota ſit, modicè diſcutit:ærugo,caſeus ex acido lacte,modicé:butyrum,modicé:omne coagulum,omnis fimus, hyſſopū, modicé:carnes viperarum valenter, quæ etiam excremēta ad cutim euocantes, pediculorum copiam gignunt in iis in quibus mali ſucci redundant in corpore.adeps leonis magis.quàm aliorum omnium quadrupedum: taurorum verò minus:at ſuillus citra morſum, minus verò vitulinus:inueteratus verò magis quàm prius: oſſa combuſta,abundé:lanæ vſtæ:& denique erinaceorum combuſtorum cinis.

liber tertius.

HActenus primus nostræ doctrinæ expositus est modus:nunc alterum aggressi, faciles expeditásque curationes earum affectionum exequemur quæ præter naturam sunt,& item acutissimorum morborum,in quibus non tutum est medicum morari,& denique eorum qui facilè tractari, & corrigi sine artificis opera posse videantur.

De morbis publicis, Cap. I.

PVblicos communésque morbos vocant, qui vno & eodem tempore multis accidunt: quorum vt origo, sic etiam communis est causa, vt aquæ vitiatæ potio, nimiæ ærumnæ,consueti labores omissi,inediæ, expletiones,quum fames vagatur, aut quum summa est rerum omnium abundantia. Regionis quoque natura communes sæpenumero morbos inuexit: quippe quæ interdum palustris est:interdum barathrum habet propinquū,qudo sæuum perniciosúmq; halitū exhalat. atque hæc quidem assiduè contingere consueuerunt. At aër qui nos ambit, qui tum calidior,tum frigidior,tum siccior, tum humidior quàm est,efficitur, naturas nostras assiduè commutat.nā neque in alias causas omnes simul incidimus,neque in eis totos dies versamur, verùm aër nos circunstans & omnibus est foris circunfusus,& intro per inspirationem attrahitur. Ex quo necesse est pro aëris naturæ immutationibus animantiū quoque corpora cōmutari.quod qui cognorit,is nō modò qui morbi in quaque cōstitutione sint futuri præsagiet,sed etiam instituta victus ratione immoderati circunflui aëris temperaturæ contraria,ne fiāt prohibebit.Corpora igitur quæ iam morbo alicui ex propria intemperie sunt vicina,ea à simili aëris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam aëri contrariam habent,ea præterquam quòd ab aëre non læduntur, fiunt etiam meliora, quum temperiei immoderationem contraria corrigat immoderatio.Hoc qui norit,is valetudinem tuebitur,contraria corporibus inducens, partim refrigerationibus vtens,si ita sors ferat,partim calefactionibus:vel aquæ perfusionibus refrigerans,& ocio, & alimenti penuria,& potu largiore:operimento autem calefaciens,& alimento liberaliore,& potu parciore. Si item pyram quis incendat,is non parum aërem qui hactenus humidus fuerat,ad calidum siccúmque poterit permutare,vt Acronem Agrigentinum fecisse commemorāt.

De febrium ephemerarum curatione, Cap. II.

MAior pars eorum qui febri corripiuntur, præsentia medici indigent:& tamen sunt qui etiam sine medico salutem consequi possunt. Qui igitur ex lassitudine in febrem inciderunt,oleo copioso molliter perfricandi sunt & lauandi:qui verò ex siccitate,minus quidem fricādi,sed lauandi sæpius:qui ex curis,mœroribus & vigiliis, rarius lauandi,sed liberaliore oleo & tepido,cui nulla insit adstrictio,non diu fricandi:qui ex vstione,ii ab initio refrigerantibus curandi sunt,& plus lauandi, non tamen ex multo oleo neque diutius sunt fricandi. Refrigerans autem esto rosaceum & omphacinum salis expers:hæc enim posita vel in aqua gelida, vel niue circundata,refrigerant.Cæterùm caput ea parte qua sinciput est, refrigerantibus perfundendum est, vt oleum frigidum ex alto per lanam effundatur. quum hæc ad declinationē vsque facta fuerint,ægrotus ad balneū deducetur.Sed & qui ex perfrictione febricitarit,in declinatione lauabitur:si verò defluxio subsequatur, refrigerandi quidem sunt, sed non tamen lauandi priusquam fiat concoctio. At qui ex vstione febricitant,etiamsi defluxio adsit,lauandi.A balneo amborum capita iisdem madefacienda sunt, atque eorum qui ex calore,refrigerantibus:qui verò ex frigore, calefacientibus.Sunto autem moderata quæ calefaciant, quale est irinum & nardinum vnguentum:iisque post balneum in declinatione vtendum erit. Quibus verò meatuum constipatio febrim attulit, iis balneum dulcium a-

A quarū,frictiones,exercitationes rarefaciētes,& victus ratio dulcibus succis gignendis idonea,conueniunt: contrà verò eosdē lædūt vel maximè quæ adstringūt, quæ refrigerant,quæ meat⁹ obturāt,quæ deniq; cutim exiccāt.Qui ob inediā febri iactantur, eos vbi prima accessio declinarit, in balneum adducito, oleúmque tepidum largè perfundito,ac mitissimè confricato: & diutissimè in calida solii aqua detinebis.vbi æger lotus fuerit,in quiete continendus,vt vires reficiat,tum iterum in balneum introducito:mox vbi exierit,& aquā biberit, ptisanæ cremorem B dato,& quandoque etiam lactucam.posterius verò aliquē piscem ex iis qui molli sunt carne, ex albo iure paratum offerto. Cæterùm his omnibus febribus ea victus ratio generatim conuenit quæ facilè concoquatur, nullóque pacto meatus obstruat. Atque iis quidem qui ex vstione atque ira febricitant,refrigerans & humectans diæta apta est,cui etiam modica calefaciendi vis sit adiuncta:iis verò quibus molestiæ,mœrores, & vigiliæ febrim excitarint,cum humectantibus adhibebimus ea quæ somnum sint conciliatura.ac fatigatis diæta instituatur quæ magis alat:refrigeratis verò, quæ sit paucioris alimenti: C cæteris, quæ mediocris sit. Vinum omnibus antedictis nisi iis quibus caput dolet, datur aquosum & tenue: Iis qui ex densata cute laborant,(nisi hic morbus vehemens sit sine plenitudine) vinum quoque dabitur:at quorum est mirum in modum densata cutis cum plenitudine,iis vinum interdicendum est.Iratis verò,quum omnino sunt expertes facti perturbationis,vinum dandum: quum verò non plenè cessauit affectio non tutum est dare.Qui ex bubone febrim contraxerint,lauandi sunt quū accessio declinabit, habita prius vlceris ratione ex quo D bubo est exortus: vinum iis dandum non est priusquam bubones soluti fuerint:sunt etiam victu tenuiore alendi. A frigido verò potu iuuantur omnes qui acres fumosósque succos coaceruant: & sanescunt quum aliquo febriū ephemerarum genere laborant,quum ei potioni sint assueti. at eo tempore huius potionis vsum ordiri non est tutum. Nōnullos etiam eorum qui sic febricitant,in prima accessione nutrire est necesse:nam in naturis amaram bilim generantibus habitus biliosi fiunt. Horrere autem incipientibus panem ex vino diluto si dederis, horrorē statim sedabis,& febrim prohibebis. vbi horror cessarit, E febrísque aduenerit,eo tempore cibus non est offerēdus. Cæterùm quum declinarit accessio,statim nutrimentum dādū est,neque expectandum vt ad integritatem ægrotus perueniat:nam in squalidis habitibus non planè cessabit accessio priusquam balneo & victu humectante vtaris.In temperatura enim amaram bilim gignente febres etiam ex incoctione accenduntur, quum alimentum ex nidore corrumpatur.Vbi ergo partes fuerint corruptis euacuatæ,in febris declinatione lauare atque alere conueniet,habita prius ventriculi ratione:at si nimia sit facta F inanitio,virésque iam defessæ sint,non est expectanda lauatio,sed cibus dandus:& tamen eo quoque tempore pri⁹ ventriculo est consulendum. Si verò non etiam venter fluat, aut dolor aliquis subsequatur,purpuræ peniculus calidus oleo & absinthio ei succurrendum est, at si morsus & siccus, aut madens ex oleo & nardino vnguento & vehementer expressus imponetur. Si verò os ventriculi sit imbecillius, nardino mastichen tritam indemus, ita vt sordium spissitudo fiat: tum intinctam ex eo purpuram admouebimus. hæcque calida imponenda sunt omnia: G quippe quum tepida robur exoluere consuescant.Fluente autem adhuc aluo pro nardino vtendum erit melino recenti: sed hoc etiam ceratum erit idoneum. capit enim ceræ & nardi pares portiones,aloes ac mastiches octauā partem.Si verò calidus ventriculus sit, tunc pro nardino vtitor melino. Sunt item accommodata medicamenta quæ ex œnanthe,& ex hypocistide,& balaustiis,& palmularum carne conficiuntur.Cibus verò dandus est, fluente quidem adhuc ventre,polenta ex aqua,quæ interdum ve-

hementer calida ſit,interdum verò ex ſucco mali Punici,
vel pirorum,vel pomorum.Sin venter non amplius excer
nat,alica erit idonea quæ ita vt ptiſana parata ſit,acetúm-
que habeat,& piſces ſaxatiles ex albo iure, & aliquis au-
tumnalium fructuum adſtringens,vel ſolus, vel cum pa-
ne.Sed hos fructus magis etiam aluo fluente dabis.poſtea
verò præcordia omnémque ventrem perfundes.Vbi ven
ter moueri incipiat, eius adiuuanda actio eſt per ea quæ
imponuntur, aut infuſione auxiliando, ſuccurrendóque
morſibus,& aliis flatibus,ſi modò vlli ægrotum exerceāt.
Ac vehemētib⁹quidēmorſib⁹medebere, ſi oleū infūdas,
in quo aliquid adipis anſerini,aut gallinacei,aut caprini,
aut ſuilli ſit liquatum, quódque ceræ modicum capiat.
Flatus verò diſcuties oleo, in quo ruta, & apii ſemen,&
cumini, & fœniculi ſint incocta.Euacuata autem aluo,
alendus eſt confeſtim æger,iis amotis quæ adſtringunt.

De tertianæ veræ curatione, Cap. III.

NON deerunt tibi in febribus intermittentibus re-
media quibus etiam ſine medico poſſis ægrotanti-
bus auxiliari.ac tertiana quidem febris acutiſſima eſt ſi-
mul,& non maligna.quæque intra duodecim horas ceſ-
ſat,exquiſita tertiana:quæ hoc tempus excedit,non exqui
ſita nominatur.Exquiſitam autem ſic curabis.quia origi-
nem ducit à bili redundante,& mota,humectare ac refri-
gerare ægrotum conuenit.euacuandúſque is eſt,bilim per
ventrem & per vomitus irritando.Sed hoc ipſum per ſe
in exquiſitis tertianis contingit:at tu per vrinas, & item
per ſudorem operam dabis vt bilioſa euacues. quam ad
rem apii & anethi decoctum potui dabis,lauabiſque aqua
calida & dulci:hoc enim non ſolùm bilim diſcutit, ſed
etiam ſua qualitate iuuat vel maximé: quippe quod ſua
facultate refrigeret atque humectet. Lauato autem ſine
nitro,oleum calidum perfundens, tum in balneum per-
ducito,ac permittito vt tandiu ſe lauent quādiu eorū vo
lūtas ferat. Qui balneis valde oblectātur,ſi bis lauari per-
mittas, iuuabis. vinum in principio nullo modo dabis:
progreſſu verò temporis album,tenue, aquoſum & modi
cum.vbi verò morbi ſolutio proxima videatur,plus dato.
Cibi autem exquiſitis tertianis conueniunt qui refrige-
rent atque humectent.ergo ex oleribus apta ſunt,blitum,
atriplex,malua,lactuca,& cucurbita. Ex aliis autem rebus
in principio quidem ptiſanæ cremor,& ſorbitio ex alica,
deinde verò ſaxatiles piſces, & ex volatilibus quæ molli
ſunt carne:& alæ eorum quæ huiuſmodi non ſunt:itémq;
pedes porcellorum & cerebrum:paruorum verò porcello
rum caro diſcocta dari poteſt.Ex fructibus verò permit-
tere poteris vt iis veſcantur qui non difficulter conco-
quuntur.Vſus autem omnium calidorum & acrium cir-
cuncidendus eſt. ac pleroſque ita nutries. Qui verò non
viuunt in deliciis, eos ſucco ptiſanæ vſque ad criſin ales.

De quartanæ febris curatione,
Cap. IIII.

QVartana verò,& longior & minus pericuTloſa ſuapte
natura eſt.qui ea laborant,non debent ſub initio va
lido vllo medicamento commoueri,neque vacuari vehe
menter.Victus ratio inſtituenda eſt ex iis quæ expertia
ſunt,ventérque eſt molliendus rebus cōſuetis. à carnibus
ſuillis ægroti abſtineantur,itémque ab eduliis glutinoſis
& craſſos ſuccos gignētibus,ac deniq; ab omnib⁹iis quæ
refrigerant atque humectant.vtantur vino albo, tenui,ca
lefaciente. Ex volatilibus veſcantur iis quæ neque in ſta-
gnis neque in paludibus degunt: piſcibúſque qui facilè
concoquuntur,& nihil glutinoſi habent:& ſalſamento, &
ſinapi. Atque etiam piper per ſe iuuabit. id verò in tenuē
pollinem redigendum eſt,& aqua calida ad ſordium ſpiſ
ſitudinem temperatum bibendum eſt. A frictionibus
autem & ambulationibus non ſunt arcendi: à balneo ve-
rò ſi poſſint omnino abſtinere,eſt melius.atque ita ab ini
tio tractandi ſunt.In ſtatu verò tenuiore victu alēdi ſunt:
ac longa quies imperanda:hypochondriáque perfunden-
da:iiſque cataplaſmata imponenda quæ laxent, quǽque
molliant:deinde ſic vti iis quæ vrinam cieant.Quum ve-
rò declinatio apparebit, purgādi ſunt medicamēto quod
nigram bilim educat.ea enim redūdans in corpore hunc
morbum parit:deinde theriaca dāda,aut aliud ex iis quæ
A ſunt experientia comprobata; quale eſt longè probatiſſi-
mum,quod habet liquoris Cyrenaici, piperis,myrrhæ,fo
liorū rutæ ana drachmā vnam.Hæc terenda ſunt omnia,
miſcendáque, ac melle Attico, quod ſatis ſit,excipienda.
denique ad duorum obolorum magnitudinem ante inua
ſionem danda. Hoc medicamentum ſiquis initio dede-
rit,is ſæpenumero ex ſimplici quartana duplicem aut cer
tè maiorem,& difficiliorem, itémque ex duplici triplicē
fecerit.Cæterùm curat omnes rigores qui per circuitum
B redeunt,qui à craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur,
agaricus & calamintha ex melicrato pota,& oleo incocta,
quo oleo totum corpus ſtrenuè confricetur.Ad quod ſimi
li modo facit coſtus & pyrethrum: id quod etiā ſtupidos
& reſolutos iuuat. quinetiam rigores ſedat viticis ſemen
in oleo pari ratione decoctum; & baccæ lauri, granúm-
que Cnidium ex oleo & nitro.

De quotidianæ febris curatione, Cap. V.

QVotidiana febris & longiſſima eſt, & non vacat pe-
riculo.ea fit à pituitæ redundantia. curanda eſt pri-
mis diebus oxymelite,iiſque quibus vrina vbertim ciea-
C tur,ac cæteris omnibus quæ ad incidendum valeant. de-
inde autem ventriculi habenda eſt ratio:tum vomitus ex
radicula citandus,& medicamentis vtendum quæ pitui-
tam vacuent. Cætera quæ ad victus rationem pertinent,
perſpicua ſunt.ſiquidem calefacere & incidere opus eſt.
Quoniam verò mihi ſtatus & declinationis venit in men
tem, ſcire debes artificem oportere omnia morborum
tempora cum ex vrina,tum vel maximè ex pulſu cogno-
ſcere:tibi verò ſatis eſſe,ſi in ægrotantibus per circuitum
ſtatum ex eo internoſcas quòd acceſſiones in eiſdem tē-
poribus & ſymptomatibus maneant:declinationes verò,
D quòd tempus acceſſionum breuius reddatur,& magnitu-
do multitudóque ſymptomatum minuatur.

De febribus colliquantibus, Cap. VI.

QVVM humor ſimilis flauæ bili per ventrem excer
nitur,magis tamen rufus fit,& fœdioris odoris, ha-
bétque ſtrigmenti craſſitudinem, atque oleoſum aſpectu
eſt,tum ſcire cōuenit carnem pinguem recénſque com-
pactam à febri ardentiſſima vehementiſſimáque colli-
quari:ſique malum inueterarit, etiam aliquid ex ſolidis
partibus liqueſcere.quæ res facit vt eiuſmodi febris ſit o-
E mnium difficillima. Ex quo liquet,remediis vtendū eſſe
quæ extinguant, aquámque valde frigidam potui dan-
dā eſſe,& cataplaſmata item refrigerantia imponēda eſſe
& hypochondriis & thoraci. Sed & epithemata eſſe de-
bent refrigerantia, & item alimenta generis eiuſdem.

De animi defectionibus, Cap. VII.

IPSA defectionis animi res vna eſt quidem,ſed tamē
cauſas plures habet,& ſingularum propriæ ſunt cura-
tiones & ſuæ: ſed eatenus hoc tempore de eis dicemus
quatenus ſatis ſit ad homines inſtituendos,vt iis acceſſio
F nibus quæ repentè & improuiſò accidunt,remedium ad
hibere perdiſcant.Iis igitur qui ex cholera,ventríſque flu
xionibus,& aliis immoderatis inanitionibus,animo lin-
quuntur,aqua aſpergenda eſt,naréſque & os ventriculi cō
fricandū digitíſque in os coniectis aut pennis vomitus ci
tandus:brachia & crura pluribus vehementioribúſque li-
gamentis vinciēda:& ſuperiora,in iis euacutionibus quæ
inferius fiunt:& inferiora,quum ſuperius repit inanitio.
His etiam diſſolutionibus vinum frigida temperatum
auxiliatur.Balneum verò ad defluxiones in ventriculum
G accommodatiſſimum eſt.iis verò qui ex ſanguinis fluxu
aut ſudoribus animo linquuntur,inimiciſſimum. tales e-
nim refrigerationem adſtrictionémque,non laxationem
poſtulant.ideo vinum frigida dilutum eſt eis idoneū.ſed
nec vinculis excipiendi ſunt: nec vomitus eis imperan-
dus,nec omnino vll⁹ iniungēdus eſt motus.refrigeratio-
ne enim denſationéque opus eſt. idcirco flatus frigidos
eis paramus,& domus aerem immutamus, ita vt myrti ra
mulos vitiſque palmites inſpergendo,ad frigidam atque
H adſtringentem qualitatem traducamus.atque his quidem
ex tempore ita ſuccurritur. At eos qui ex plenitudine a-
nimo deficiūt, & fricare plurimùm & calefacere,& ligare
artus oportet.abſtinendíque ſunt ab alimento,vino, bal-
neóque,ſi febrim habeant:ſolúmque melicratum dandū,

A in quo origanũ vel hyssopum, vel pulegium, aut thymũ incoxeris.exhiberi quoque oxymel potest.Simili quoque modo curamus eas quæ ex vtero deficiunt, præterquam quòd oxymel non damus.artus tamen ligandi sunt & con fricandi,& adhibenda fomenta:atque iis quidem quibus multa fit excretio,mammis:quibus verò sursum vulua tra hitur & reuellitur,inguinibus & femoribus.Odoramenta quoque admouẽda sunt, sed naribus,fœtida: vtero verò, suauia & calefacientia & laxantia.Si verò ex imbecillitate stomachi fiat animi defectio, ei parti superdabimus quæ eidem indere robur queant:qualia fiunt ex palmulis, B vino,polenta,& croco,aloe,& mastiche. madefaciemus autem absinthite oleo & mastichino,& melino & nardino,& item vino.Si verò calida affectio sit atque exustio, antedictis miscentur refrigerantia,vt cucurbitæ,vt lactucæ succus,aut solani,aut omphacii: sed iis etiam strenuè prodest confrictio partium extremarũ.Si meliusculi postea hi sint,eos qui exusti fuerint protinus ad balneum perducito.Qui verò frigoris alicuius sensum habent,iis dato medicamentum quod ex triplici pipere cõstat, vel ipsum piper per se & absinthium in potu propina.Si verò distra- C ctio ex vitiatis mordacibúsque humoribus subsequatur, aquam calidam potui dato, aut hydrelæum :& vomitum cieto.Si verò difficulter quis vomat, ei calefacito prius partes quæ ad stomachum sunt, manúsque & pedes : si ne ita quidem euomat,digitos aut pennam in gulam conii-ciat. at si nec hoc etiã modo vomitus irritetur,oleum calidum bibat:hoc enim persæpe vomitu non excito ventrẽ irritat,éstque vtilissimum.quamobrem si id non fiat, nos vsu rerum quæ imponuntur, adiuuare negotium debemus. Vbi huiusmodi homines in meliorem sint statum D redacti,absinthii comam in melicrato coctam bibendã dabimus.& partes omnino firmabimus cum iis quæ foris superdantur , tum verò etiam iis quæ intrò assumuntur. non tamen initiò faciendum est,sed mox vbi vitiati humores fuerint euacuati.Si verò exolutio ex copiosa frigidáque pituita in stomacho collecta fiat , particulam oleo absinthite plurimùm perfundes , melicratúmque in quo hyssopum aut tale aliquid coctum sit,aut oxymel, aut piper dabis:hoc enim casu maiorem vim incidendi habere debent auxilia omnia.Quum verò ex vehementi perfri- E ctione quempiam anima deficiet,omnibus modis calefa ciendo succurres:nam & vinum aqua calida temperatum dabis,& alimenta calefacientia:& ad ignem perfricabis. Contraria administrabis in iis qui ex nimio calore deficiunt,quique in aere suffocante versati sunt, & in balneo diutius morati.quos quidem corroborare quamprimum debes,aquam gelidam potui dando,& flatum ciendo, atque eos perflando,& stomachum fricando. quibus peractis vinum & alimenta exhibebis. Si ob inflammationis exuperantiam,aut ex febribus malignis quispiam exolua F tur,quum incipit frigus inuadere,debes dare operam vt pedes calefiant & fricentur vehementius re calida,extremáque vinculis excipiantur:ægérque à somno,cibo & po tione omnino abstinendus. atque ita incolumis seruabitur. Qui periclitantur ne ex siccitate in animi defectionem cadant,frustum panis ex vino dabis,aut alicæ modicum.nam si multum dederis,difficulter concoquent,& ita celeriter exoluentur.Si verò propter obstructionem alicuius principis partis animi defectio exoriatur, oxymel, aut mulsam incocto pulegio,aut origano aut hyssopo ,& G alimenta quibus maior incidendi vis ineft,dabis:tum fri cabis,& artus vinculis constringes , vterísque iis quæ ad vrinam ciendam valent:vbi meliusculi sint, vinum albũ, tenue,non admodum vetus bibant.Si ob repentinam copiosámque euacuationem exolutio accidat, satis erit, vbi admotis odoribus vires recollegerint, sorbitionibus quæ facilè concoquantur , eos alere.Si ex nimio gaudio , aut mœrore,aut ira,aut metu, aut trepidatione defectio animi consequatur,odoramenta admoueto,nares contrecta- H to,atque ita reuocatos ad vomitum impelles . Si ex colica affectione, aut alterius partis dolore maximo exoluẽtur, tunc vsu fomentorum & frictionum,ad suum statum reuocabuntur.

Curatio eorum qui ex sudoribus exoluuntur, Cap. VIII.

SVdores qui hominem exoluunt,cohibet terra Samia, lithargyrus, gypsum,galla,scissile,myrtus, oleum œnãthinum,rosaceum,melinum,lentiscinum:itémque mãna & amylum ex oui candido illita.

Ad cardiacos, Cap. IX.

CArdiacos iuuant,si stomachus illinatur, rubi folia cũ exigua cerati aut panis portione: vel myrti folia, vel clauiculi vitis,vel plantago cum pane , aut cerato modico:vel mala cydonia,vel palmulæ.clysteri quo q; infundi tur vtiliter ptisanæ cremor,si in ea cocti sint trunculi.sed eorum quoque extrema cerato liquido, cum sinapi læuigato,vtiliter inunguntur.

De fame ingenti, Cap. X.

INgens fames oritur à frigiditate, aut indigentia , aut virium imbecillitate quæ ab externo frigore contrahi tur.eius verò essentiam adiuuat etiam fames quæ antecedit:quæ tamen non vsquequaque perdurat.iis ergo qui in itinere,aut aliàs ingenti fame vexantur,odoramentis auxiliaberis, præsertim carnium suillarum assatarum quas naribus admoueamus,aut etiam hœdinarum,aut aliarum quæcunque nidorosæ sunt.extremæ quoque partes constringendæ, capilli vellicandi,genæ comprimendæ.reuo catis verò ex malo,panem ex vino temperato,aut aliquid aliud ex iis quæ reparare vires citò possunt,offeremus.

De cholera, Cap. XI.

CHoleram prohibere quispiam potest,si quotiescũque nimis expletus sit, antequam cibos iterum ingerat, vomitum cieat.& vomitu iam commoto choleram quis prohibebit,si sumat melicratum aut aquam tepidam, & ita euomat,tum ventrem oleo foueat, lanísque cõuoluat, longiorémque cõsueto somnum dormiat . At quum iam cholera quempiam occupauit, factáque est infernè & supernè valida euacuatio,non modò corruptorum humorum,sed alterius quoque materiæ corporis simul extractæ,tum si vehementes morsiones consequantur,erunt pò tu melicrati temperandæ:sin leues sint,obtundendæ sunt aqua:& non cohibenda est excretio , modò ne nimia sit. At quum immoderata vacuatio facta est , periculúmque conuulsionis imminet,ægérque sine pulsu est,& extrema frigida,& sudor frigidus erumpit, tunc artifice opus est, & vix etiam qui in hoc sit statu,poterit à medico præsen ti conseruari.Si medicus non adsit, facienda erunt quæcunque poterunt omnia,vt extremæ partes fasciis aut lana vinciantur,vt partes refrigeratæ fricentur mixtis oleo, cera,piperis modico,& nitro:aut irino vnguento,cui horum aliquid accesserit,aut sicyonio cum castoreo : quandoquidem hæc in conuulsionibus iuuant.deinde verò alendus ægrotus est:si vomat,iterum dandus cibus vsquedum contineat : vel post cibum dare aliquem fructum conuenit eorum qui stomachum roborant,vt pomum,vt pirum,aut racemum,aut aliquid generis eiusdem . vinũ autem ita affectos iuuat vel maximé : nã quum somnum inducat,sæpenumero spẽ salutis affert.Si verò nimius calor in pectore & hypochondriis subsit, refrigeranda erũt rosaceo imbutis pannis.Polenta quoque maximè trita ex rosaceo & sapa erit inspergenda:atque etiam vinum frigi dum erit eis dandum.

De dolore, Cap. XII.

QVVM pars aliqua corporis dolore vexatur,causam studiosè perquirit,an ab aliqua re externa dolor fuerit excitatus:plerique enim in somnis læsi sunt, nec memi nerunt.non rarò etiam in repentinis conuersionibus, & quum aliquod membrum non rite collocatum haberẽt. Præterea membra refrigerata distentionibus & conuulsionibus correpta vehementissimis doloribus cruciãtur: postremò verò in dolorem cadũt ex fluxione quæ continuò ad ipsa repit. Si nulla harum causarum subsit vnde dolor possit oriri,antegressæ ægrotantis victus ratio spectanda est:si enim maiore ocio quàm consueuisset, vitam trãsegerit,sique cibis se expleu erit, quum minimè assuetus esset,aut si vsus est iis in quibus valdè nutriẽdi vis in-

est,sique vlla euacuatio quæ prius solita esset corpus inanire,nũc suppressa sit,si,inquam,hæc vel omnia,vel eorum aliqua adesse cõspiciãtur,causam doloris esse multitudinem suspicandum est.Itaque euacuatione opus est,eáque aut per venæ sectionẽ obeunda,aut purgationẽ,si humorum redundans malitia subesse videatur. Quum verò nihil tale sit quod dolorem creet,deriuatione vtendum, vt materiam à loco quem dolor obsidet, abducamus: velut si in capite sit,per nares aut palatum:vel reuulsione, vt in contrarium locum multitudinem reuellamus: quod fiet adhibita frictione ex medicamentis acribus, & artubus deligatis.Si nulla inde vtilitas subsequatur,planum est in affecta parte impactum esse id quod molestia afficit:quo circa medicamentis digerendum est. Si ex flatibus dolor existat,ferendum, & esculentis poculentísque vtẽdum est attenuantibus,vt corpus quod affectum est,rarefaciamus, id quod fomentis,irrorationibus & cataplasmatis consequemur.Si in causa doloris sit tumor præter naturam, ei tumori adhibendum erit remedium. Si humor mordax dolorem pariat,ei infensissima erunt calefacientia, atque attenuantia:accommodata verò,si curare velis,quæ molestum humorem educant,idque faciant rebus citra morsum abstergentibus: si hoc fieri non poterit, adhibe quæ temperare dolorem possint: si ne hoc quidem queas efficere,iis vtere medicamentis quæ,stuporem inducant. etenim medicamenta quæ reuera dolorem leuant, ea & tenuium partium & modicè calefacientia esse debent, neque vllam adstrictionis partem habere:quale est oleum anethinum quod valet ad euacuandum,concoquendum & leniendum omnem in particulis dolentibus morbum. At quæ solũ dolorẽ sedantia nominãtur,totũ corpus refrigerant & sensus stupidos reddunt,ac propensionem in somnum afferunt:& ægrotãtis particulæ similes mortuis fiũt,& causas dolorem facientes non sentiunt.& plerique ex horum vsu assiduo partes ita refrigerarunt vt nullum postea adhibere remedium potuerint. sique paulo plus eorum medicamentorum ebibissent, mortem sibi ipsi attulissent.

De simplicibus vlceribus, Cap. XIII.

QVVM simplex vlcus solùm diuisio sit, siquis partes diuisas fascia in orbem circunducta committat, diductæ partes sine vllo alio negotio in vnum conducentur.Si verò tanquam exustum alterum vlceris labium in obliquum versum sit,inde incipienda est deligatio, & in contrariam partem adducendum:quum in vtrãque partem labia diducta sunt,principium deligandi ab vtroque sumendum est,atque ita labia in vnum adducenda. nam quum nihil intra oras inciderit labiorum,vt pilus,aut arena,aut oleum,aut sordes,aut aliud huius generis, vlcus omnino coalescet.At si vlcus magnum sit,ita vt partes diductæ in vnum penitus duci non queant,aut sanies sit ibidem accumulata,aut dolor adsit,tale vlcus ex sola coniũctione conglutinari non potest,opúsque est exiccãte medicamento quod saniem ibi collectam consumat,& prohibeat ne alia præterea confluat. Ex liquidis igitur optimum est vinum.sed & posca & item mulsa ad idem facit. Inter cætera verò vuln⁹ glutinãt folia quercus illita,itémque salicis,& brassicæ semen & folia, succúsque & cortex austerioris atque acidioris plantaginis,papyrus posca aut vino imbuta,& in orbem circundata.Recentia verò glutinant pini & piceæ folia, ylmi folia, & cortex recens ad modum ligamenti obuolutus: spongia noua ex aqua aut posca aut vino:caseus recens antè læuigatus. Extrinsecus autem adhibẽtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ.caseus verò ex acido lacte cõfectus etiam maiora glutinat eodem impositus modo.sed pira quoque glutinant. & maiora vulnera glutinant achrades,& fluxionem cohibent.cauda equina verò illita neruos etiam incisos iungit:isatis satiua in duris corporibus:cochleæ caro læuigata conglutinat vulnera quæ cum neruis incisis & contusis sint,idque in duris corporibus.ei tamen miscenda est in puluerem redacta aranea quæ farinam excipiat è muro molæ vicino.Ad idem facit myrrha ex aqua illita, vel thus.terrestres lumbrici etiam præcisos neruos conglutinant,pentaphylli folia cum melle, allia combusta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cũ cerato,hordeum combustum,& cerussa cum cerati myrtei triplicata portione.Ad vlcera capitis myrrham aridã insperge, nec madefacito:celeriter enim in vnum conducit: vel aloën aridam, & aristolochiam ex aqua tritam: ídque ossa quoque committit.aut thus,aut myrrham pari portione contere,& cum melle & vino decoque, donec mediocrem spissitudinem acquirant: tum linamentum inungens applicato.

Ad vulnera quæ cum dolore & inflammatione affligunt, Cap. XIIII.

AD huiusmodi autem vulnera valet malum Punicum dulce vino incoctum,tritúmque & illitum:est enim hoc mirabile,& ad vsus plurimos accõmodatum: nam & ad vlcera capitis & pudendorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem pariunt, & item ad oculos inflammatos facit.

De cauis vlceribus, Cap. XV.

CAuum vlcus,humidum sordidúmque est:proinde fit vt medicamenta velit modicè siccãtia, atque abstergentia.huiusmodi autem sunt,thus, & hordeacea farina, fabaceáque & erui:itémque iris,aristolochia,cadmia,panax,& põpholyx. Quum verò medicamentum quod ad creandam carnem adhibitum est,nihil proficit, erit transeundum ad aliud,hoc modo. Si maior sit sordium copia, vlcúsque humidius, scire conuenit medicamentum minùs siccasse. quàm par erat. ideo melle adiecto intendendum esse, si purum, & sine humore videatur, plusquam oportebat exiccasse:itaque & olei & cerati mistione remittenda vis erit. Vsu etiam quãdoque venit,vt quũ medicamẽtũ vehementius est,pars aliqua carnis liquetur,vlcúsque sordidum & humidum perinde videatur,ac si medicamentum minus quàm debuerat,exiccarit: sed huiusmodi vlcus dum absumitur,magis cauum redditur,labia intumescunt,rubétque ipsum, & inflammationis est particeps: & sæpe æger morderi se perspicuò sentit. id verò quod min⁹ fuit à medicamine exiccatũ,nihil tale habet. Putredo igitur lignorũ, præsertim eorũ quæ modicè adstringendi & abstergẽdi vi prædita sunt(qualis est etiam vlmus)vlcera hæc purgat, eáque vbi purgarit, carne implet.Anemonæ quoque appositæ idem efficiunt, & pini cortex derasus contritusque cum cerato, quo linamẽtum oblinas,& caua vlcera impleas, præsertim verò recentia: ea enim implet. sed purgat eadem quum sordida sunt, marrubium cum melle,aristolochia cum melle,oliuæ sale conditæ illitæ.

De vlceribus quibus cicatrix inducenda est, Cap. XVI.

QVVM carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda sunt, ita exiccamus atque adstringimus vt nõ solùm id quod præter naturam superest per halitum digeramus,sed etiam id quod est secundum naturam attingamus,vlceris extremitatem cuti similem efficiemus,eíque cicatricem inducemus. Valent autem ad hanc rem galla immatura & malicorium modicè exiccantia. Quæ verò citra adstrictionem morsúmque siccant,ea etiam cicatricem inducunt,vt myrrha,spuma argenti,& ostrea concremata:hæc nanque inspersa siccãt. Atque hæc etiam ad cicatricem sæpenumero perducunt,pini cortex cum myrteo cerato,hederæ flos cum cerato, lilii radix cum rosaceo.Vetera autem cicatrice includit viscum cum thure, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

De vlceribus in quibus caro supercrescit, Cap. XVII.

CAro quæ vlceribus supercrescit,tollitur medicamentis iis quæ valenter siccant,cuiusmodi est asii lapidis flos: & testacea omnia cõbusta modicè auferũt cohibéntque excrescentem carnem.Simili quoque modo erinacei vtrique cum toto corpore concremati,& diphryges inspersum, itémque atramentum sutorium & squama æris inspersa.

Ad vlcera

Ad vlcera quæ in summa cute sunt,ad intertrigines, ad abrasa,ad inueterata vlcera,ad teneram cutim; Cap. XVIII.

ARgēti spumæ chrysitidis drachmæ L.ceræ drachmæ XX. resinæ siccæ ex picea drachmæ XII. olei hemina & semis.argenti spumæ in oleo coctæ ceram & resinā addito. Vbi ad emplastri crassitudinem coxeris, ab igni auferto,in pilámque cõiicito:mox quum emollieris,vtitor.Sed cutis abrasa non amputanda est,sed in suum locū restituēda,& foris etiam aliquod medicamentum accõmodatum imponendū: ita enim,licet cutis abrasa iā nigrescat,sæpe conglutinatur. At si vlcus nudum carne sit, cicatrix difficulter inducitur,quum & erodatur, & sordidum fit.Cæterùm abrasa ab inflāmatione tuetur rhus rubrum tritum,cum melle illitum , & iunci rotundi comā cremata & cum melle superdata.

Ad intertrigines quæ ex calceis fiunt; Cap. XIX.

AD intertrigines verò quæ ex calceis efficiuntur, valet pulmo agninus,& suillus,& caprinus:itémque corium vetus è soleis vstum. sed hoc inflammata nō iuuat: sedata verò inflāmatione,prodest. hic enim cinis siccandi vim habet. cepā cum adipe gallinaceo terito, gallámque adurito,contundito & illinito.acaciam aceto madefacito atque inungito.

Ad ambusta, Cap. XX.

AMbusta medicamentis egent quæ citra euidētem calorem aut frigiditatem abstergant. Ergo terra Chia, & Cimolia,& terra omnis leuis illita ex aceto non valde acri,vel aqua admixta, egregiè facit, & pustulas excitari prohibet: itémque ouum integrum crudum statim impositum,lana molli exceptum,ad idem valet:id enim &modicè refrigerat,& sine mordicatione siccat. vel atramentum scriptorium illine, vel thus albū aqua dissolue & inunge: aut lenticulam coctam tritámque impone. Quum verò iam pustulæ excitatæ fuerint, rhum cum polēta tere,& cum aceto cataplasma impone. calcem viuam cerato admisce,illitámque linteolo superdato. partes autē vlceratæ porris tritis oblinuntur.Columbinum stercus linteo inuolutum combure donec in cinerē redigatur, eóq; ex oleo dissoluto vtere. Mirabiliter autem facit pini aut piceæ cortex,aut adiantum siccum læuigatum, aut myrti folia combusta tritáque: quæ singula etiam cùm cerato iuncta faciunt. Ad vstiones verò ex aqua calida priusquā pustulæ prodeant,aqua oliuarum sale cōditarum cōtinuè inspersa facit,& ipsæ oliuæ contusæ imponuntur:aut alumen scissile ex aceto cõterito & illinitur: aut gluten taurinum cum aqua copiosa eliquatum obline.

De exanthematibus, Cap. XXI.

EXanthemata ex crassis humoribus in cute infixis, eò magis quo superior pellicula densior est, exoriuntur. hoc modo oppressi per cutim euacuandi sunt:nec procul est in altum attrahendum, vt per aluum aut vomitus fiat euacuatio.Nemo tamen cogitet me nunc consulere huiusmodi humores non esse per aluum educendos:quia in quibus humorū plenitudo fixa est,adhiberi purgatio debet.quod si quis non faciat,sed prius discutere aggrediatur,obstruet potius quàm humores per cutim euacuabit. Humorū autē qui cuti sunt impacti curatio adhibenda est ex adurentibus &calefacientibus:præsertim verò quū lata fuerint exanthemata: siquidem ea humorem neque tenuem neque calidum, sed abundè frigidum crassumq; esse indicant.Lauri igitur tenerorum foliorū,rutæque, & mannæ thuris pares portiones cõterito,atque oleo diluta illinito.vuam taminiā frige ac tere,itémque thus cum oleo dilue atque inunge.betam teneram coque,tere & superda. ceræ drachmas VIII. sulphuris tantundem. salis drachmas VI.arida conterito,eisdémque olei mediā heminam affundito,& omnia simul:& emplastro ex iis confecto vtitor.sed coctioni adhibenda diligentia est, quippe quum valde præstans sit medicamentum.

De pruritu, Cap. XXII.

EXcitandi autē pruritus sunt quū ex alto euocare humores oportet:prohibēdi verò quum partes prurientes in periculo sunt ne aut scabie, aut lepra,aut aliquo alio

A maligno vlcere corripiantur. Prohibentur autem medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando; neque contrectādo:siquidem ita quoque sedari pruritus consueuit.Pruritus verò quos scabies excitarit,aqua marina calida aut aceto calido perlue, aut agrestis cucumeris decocto simili modo. vel vitis veteris corticem in fictili frigito, cõterito, & locū scabiosum butyro prius illitum, eo cortice perspergito. deinde somnū imperato , hócque medicamento vsquedum homo sanescat,vtitor.Iam verò opium cum liquido cerato inunctum pruritus & pustu-
B las,psydracia nomine,mitigat.

De pustulis quæ phlyctænæ vocantur, Cap. XXIII.

AT phlyctænas acuta acu, quà humoris defluxus est, perforare oportet, deinde humorem leuiter exprimere,& cutim obductam sinere.Si foramine occluso iterum pustula impleatur,ea erit eodem modo pertundēda, & comprimēnda cutis. atque ita compressa seruanda est, donec id quod sub ea vlceratum est,ad cicatricem perducatur.Sed antequam pustulæ erumpant, coctā lenticulam cum aqua læuigato atque illinito:aut mali granati virgul-
C ta cinere calido tepefacta superdato,locúmque torrefacito.Si ruptæ fuerint, vlcúsque excitatum sit, adeps suillus liquefactus cum argenti spuma læuigata illinitur, eíque imponitur:aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ iterū rumpuntur. Cap. XXIIII.

QVædam vlcera sunt quæ inducta cicatrice non ità multo pòst, sæpe iterum inflammatione tentantur atque rūpuntur: nam osse aliquo affecto quandoque carò
D circundata ad cicatricem facilè perducitur, & sanitatem planè adepta videtur: sed quū validus humoris defluxus paulatim ex osse in alto corrupto delabitur, tum inflammatio & pus suboritur,à quibus obducta cicatrix deraditur.Horum igitur vlcerum curatio in eo pósita est,vt tantum exiccemus quantum valeat vt os affectū decidat. Sinus autē ossiū cauos facilè replebis, si papaueris syluestris & ficulnea folia læuigata cum polenta & vino illeueris,aut si hyoscyami seminis & atramenti sutorii par pondus cõtriueris & imposueris. Peucedani verò radix ossiū squa-
E mas celeriter diffungit.

Ad vlcera maligna quibus ægrè cicatrix inducitur,& inueterata, Cap. XXV.

MAligna vlcera,quæque difficulter ad cicatricē perducuntur,itémque inueterata& putrida,Lemniū sigillum vehemēter adiuuat.eius vsus quantitas ex malitia vlceris æstimatur . nam ad vlcus quod fœtidū est,admodúmq; flaccidū & sordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti spissitudinem. vtimur eadē ex vino aut a-
F qua,aut oxymelite,aut posca,aut mulsa, aut quoquomodo vsus postularit. accõmodatúmque medicamentum erit, siquis eam in pila plumbea pistillo plūbeo confecerit,rosaceum aut immaturū oleum affundens, aut semperuiui succū,aut cotyledonis,aut lactucæ,aut psyllii,aut omphacii:vt fit tanquā succus quidā.habebísque optimum medicamentum ad carcinodē malignáque vlcera, ad pudēdorum,testium, & mammarum inflammationes: & item ad sedis vlcera, & rugas eminentes. Porrò autem centaurium minus recens inueterata vlcera, & quæ difficulter cicatricem recipiunt,ad cicatricem perducit, & maligna
G vlcera sanat.itémque cupressi folia & germina,& globuli noui & teneri,qui etiam humores in flaccidis & putridis affectionibus in profundo demersos sine molestia & tutò depascunt.Cyperi radices vlcera,quibus propter nimium humorem induci cicatrix ægrè potest,mirùm in modum iuuant. Cucurbitæ aridæ combustæ cinis vlceribus humidis inflammationis expertibus ac putrescentibus, præsertim verò iis quæ in pudendi præputio sunt, conuenit.simili quoque modo prodest anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus,defluxionibus,& putredini cõ-
H uenit.Isatis satiua omni maligno vlceri strenuè resistit,licet putrescat & depascatur. Si verò vehementior quàm vt ægri natura ferre queat, esse videatur, eius foliis læuigatis adde vel panem vel hordeaceā farinam, vel frumētaceam,vel polentam pro ratione affectionis quæ in vno-

quoque exiſtat.Iis verò quæ propriè teſtacea dicuntur,vtimur ad cauitates diuturnas,quæque ægrè carne implentur,quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt.Lanæ autem combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciũt.Platani verò cortex combuſtus & inſperſus,vlcera quæ ob nimiam humiditatem flaccida ſordidáque ſunt,ſanat.Peucedani radix arida malignis vlceribus illita præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat,& carne implet,& cicatrice concludit. Aloe vlcera quæ vix ad cicatricem perueniunt, eáque potiſſimùm quæ in ſede & pudendis ſunt,curat. Eſt item ad earundẽ partium inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita,quæ multũ ſquamæ æris aut chryſocollæ adiunctũ habeat, eáque linteo illinenda adhibendáque eſt, cuius ſplenium non eſt continenter auferẽdum. Ad Chironia autem facit hoc quod habet ſquamæ æris drachmas x.ceræ tantundem, aluminis drachmas II. ceram calefacito atque emollito.& arida in pollinem redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor.Ad effera autem vlcera valet malicorium læuigatum & combuſtum: aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito:aut hoc vtere medicamento quod capit hyſſopi drachmas IIII,vuæ paſſæ tantundem. nitri drachmas II. Locus melle prius illinitur,tum hæc applicantur. Putrida verò vlcera & depaſcentia valentioribus medicamentis egent,qualia ſunt hæc: chalcitis,auripigmentum, calx. hæc enim non ſecus quàm ignis vrunt.& quandoq; fit vt his à morbo ſuperatis, ad ignem deuenire oporteat. Marrubium quoque ex vino coctum illine:aut erũ læuigatum cum melle impoſito.Oliuæ teneræ foliis in vino coctis & contritis vtitor ad eundem modum.perfundenda eſt autem aqua marina calida.

Ad vermes qui in vlceribus comperiuntur, Cap. XXVI.

VErmes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt,calaminthæ ſuccus tollit.

De carbunculo, Cap. XXVII.

CArbones fiunt ex ſanguine qui melancholicus ferueſcénſque effectus ſit,& cutim comburat:quocirca cum cruſta oriuntur,puſtulis quæ phlyctænæ dicuntur,vlcus præcedentibus,vt in ambuſtis fit:febrímque acutiſſimam & celere periculum afferunt. Quum pruritus adeſt, quandoque plures puſtulæ erumpunt paruæ, frequentes, continuæ,milio ſimiles: quibus ruptis vlcus cum cruſta fit,cuius cruſtæ color modò cinereus eſt,modò niger.reliqua caro circundata redditur mirum in modum flammea, & nigrum colorem contrahit, ſplendétque non ſecus quàm bitumẽ atque pix: ac talis quidem eſt bilis exquiſitè atra. Hanc affectionem curantes à venæ ſectione exordiẽdum eſt: per quam vſque ad animi defectionem euacuabimus. poſt verò ſanguinem detractum non erit incommodum ſcarificare,idque altioribus plagis propter ſucci craſſitiem.Loco affecto imponenda ſunt quæ modicè repellunt ac digerunt, quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat,cui mica panis in clibano cocti & non admodũ puri ſit adiuncta. ſuper vlcus verò aliquod vehemens medicamentum ponemus. tale eſt quod ad Andronem refertur:ſapa irrorantes ad ſordiũ ſpiſſitudinem.Sedata autem illa quaſi flamma,vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Veteres nuces oleoſæ ad carbones faciunt,cypariſſique folia & germina, & noui ac teneri globuli cum polenta:vua item paſſa,eiectis acinis,& contrita,& caricæ coctæ in vino atque contuſæ.

De cancro, Cap. XXVIII.

CAncri quoque ex atra bile feruenti oriuntur: ea ſi acrior ſit,vlcus affert.ideo colore ſunt nigriore quàm inflammatio,ſed ſine caliditate. venæ tamẽ magis quàm in inflãmationibus implentur ac diſtenduntur,neque ita rubræ ſunt ſicut in inflãmationibus: earúmque color humoris colorem præ ſe fert. propter cuius humoris craſſitiem cancer inſanabilis eſt: quippe qui neque repelli neque digeri queat, neque etiam totius corporis purgationibus cedat,mitioráque medicamenta negligat, à vehementioribus autem magis exacerbetur.Poſſumus tamen initio prohibere ne cancer augeatur,melãcholici humo-
A ris purgatione inita priuſquam in affecta particula ſit impactus.Euacuabimus autẽ vel aliquo ſimplici, vt epithymi drachmis quatuor in ſero lactis aut mulſa datis: vel hiera quæ nigrum veratrum acceperit. Loco autem affecto impoſitũ in vlceratis ſine moleſtia prodeſt hoc medicamentum, Solani ſuccus molli linteo duplici aut triplici in eo intincto copioſè impoſitus: extrinſecus quoque lana molliuſcula eodem ſucco imbuta applicatur,ad hibita diligentia ne areſcant hæc:quod fiet ſi ſuccum aſ-
B ſiduè affundas. Valebit etiã ad cancrũ vlceratũ id medicamentũ quod ex pompholyge conſtat.Victus autẽ ratio ægrotanti apta inſtituatur ex ptiſanæ cremore ſeróque lactis.Veſcatur item,ex oleribus,malua, atriplice, blito, & cucurbita,piſcibúſque ſaxatilibus,& omni auium genere præterquam earum quæ in paludibus degunt.

De ſanguinis coitu ſubter cutem,quod ecchymoma dicitur, Cap. XXIX.

QVVM caro ab aliquo pondere incidente contuſa fuerit, venæq; paruæ quæ per eã deditæ ſunt ruptæ fuerint,ſanguis profunditur, quaſi tranſcolans, iſque ſub
C cute collectus facit id quod ecchymoma vocatur,cute ad huc integra.Nobis ergo propoſitum eſt concretum ſanguinem per halitum digerere,idque celeriter,priuſquam nigreſcat.ſed ſub initio adſtringentia digerentibus admiſcenda ſunt,quòd tunicæ venarum contundantur, ideóq; denſationis indigeant.at poſt hæc ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ac principio quidem ecchymomata ſcarificamus, tum reliquam curationẽ adhibemus. Cæterùm de numero ecchymomatum ſunt quæ ſugillata nominantur,& liuores ex plaga contracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex ictu. Pellis autẽ pecudis re-
D cens detracta,eos qui flagris cæſi ſunt,potius quàm cætera omnia, vno die vnáque nocte perſanat. Præterea hydropiper vnà cum ſuo ſemine illitũ ſugillata, & tumores qui obduruerunt,diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XXX.

RVpta cum ecchymoſi, *hoc eſt ſanguine qui in loco contuſo collectus ſit*,omnino fiunt.Curantur autẽ medicamentis modicè calefacientibus:tale eſt acopon quod ex nigra populo cõficitur,quæque ſunt generis eiuſdem. In ruptis verò quæ altius intra corpus deliteſcũt, medicamentorũ
E vis intendenda eſt,& acriora quæque magis incidunt,adhibeantur. talibus autem cucurbitulæ vſus prodeſt.Sique totum id quod ſub cute coiuit celeriter fit diſcuſſum,rupta caro facilè coaleſcit:ſi inueterarit, ſordéſque ſubnaſcatur,ruptio coire nõ poterit: ſed labia tantummodo inter ſe propè admouebuntur,vt paruo momento facilè ſeparẽtur,& medius locus aliquo humore impleatur,& ecchymoma continenter quodãmodo exiſtat,& primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie,quum illud eſſet è ſanguine.Conuulſa autẽ
F fibris quibuſdam diſtractis fiũt, ſolúmque leniri poſtulãt quoad dolor ſit ſublatus: conglutinari enim non poſſunt. Ariſtolochia autem rotunda ruptis & conuulſis,vt ſi quid aliud,conuenit: itémque centaurii maioris radix eiúſque ſuccus,& rheum,& coſtus,& bdelliũ in oxymelite potũ.

De luxatis & contuſis, Cap. XXXI.

LVxatis verò & contuſis prodeſt lana ſuccida, ſpongia quæ ſit aqua & oleo mixtis imbuta,& ſuperdata: bulbi teneri elixi cum melle,aut cum cerato,ſal tritus,farina cũ melle. viticis folia & ſal, & nitrum, toſta & læuigata cum
G cerato. Vtere etiam aquæ perfuſione, vel marinam calefacito.Sedata verò inflam matione atque doloribus, partes luxatas fricabis.

De rebus ſpicula,ſurculos,ſpináſque educentibus, Cap. XXXII.

SPicula,arundines,ſpinas, & ſurculos euellunt anagallides vtræque,ariſtolochia rotunda,ammoniacum cum melle,alterci ſemen læuigatum atque illitum.Arundinis verò radices contunde,& melli admixtas in linteo largẽ
H illine,imponéque & alliga: extemplo enim educunt.

De affectionibus vnguium, Cap. XXXIII.

REduuias exiguas etiamnum incipiẽtes cõprimit,galla cũ melle,eámq; prohibet confirmari. Vbi verò facta iã ſint,conſiliũ iã eſt, carnẽ quæ præter naturã excreuerit, medicamẽtis morſu vacãtibus abſumere & liquare.

Ad reduuias autem valet aurium sordes & lyciũ.Quæ pus confecit,acu perforanda est,humórque exprimendus, tũ spongia aqua imbuta imponi debet:aut lenticula trita ex aqua superdanda est,aut rosæ siccæ,aut virides tritæ, & aqua perfusæ illinendæ, aut polenta trita admouenda. Interim verò caro est ab omni parte vnguis lintei ramentis abducenda.cæteros vngues cõtusos myrti punicǽque foliis teneris tritis illine. At vnguibus subcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt vngues malè affecti decidant, sulfur tritum suillo adipe exceptum applica.Scabri verò vt abscedant,vtitor medicamento quod habet visci quercini,sandarachæ,fœnigræci ana vncias duas:cantharidũ, thapsiæ singulorum vnciam, aceti quantum satis est. Ad idem facit fæx arida cum cerato vngui adiuncta, aut caro ficuum contusa seminibus abiectis.Aut vnguem pice subunctum sulfure & sandaracha tritis pari pondere illinito.vnguis autẽ diligenter est radendus,ad æqualitatem redigendus ac vinciendus, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes faciunt.

Ad pterygia digitorum, Cap. XXXIIII.

AD carnis verò incremẽtum quod vnguis partem operit(pterygion vocant)thuris lacryma trita imposita & alligata valet:vel erum tritum eodem modo. vel thuris infecti drachmam, & sandarachæ duplum tere, & radici vnguis applicato, diligentérque inspergito: supra verò,linamenta sicca ponito.hoc enim pterygia celeriter exiccat.Est aliud itidem præstantissimũ vehementer faciens ad ea quæ etiam maligna sunt. habet autem gallarum,mali corii acidi,squamæ æris rubri,& caricarum cõbustarum pares portiones.eas tere,melli admisce, ad vnguenti spissitudinem redige,linamẽta intinge, bisque in die impone,& liga:neque vngas neque madefacias.Si verò humor subsit,eum spongia vino perfusa abstergeas.

De vlceribus articulorum, Cap. XXXV.

QVVM articuli sint partibus carnosis sicciores, ideo fit vt quum vlcerati sunt,siccioribus medicamentis indigeant.Ergo polyide pastillus ex vino ad sordium spissitudinem ex vino subactus,& cætera quæ æquè deficcãt, accommodata sunt.marina quoque & muria sæpe irrigãdo,articulos melius affici conspeximus. Quocirca in articulis vtendum est iis quæ maiorẽ etiam exiccandi vim quàm vinum habeant.

De sanguinis profluuio, Cap. XXXVI.

PRofluuio sanguinis remedio est appositus situs partis conuulneratæ.talis est qui sursum vergit citra dolorẽ: nam qui deorsum vergit dolorémque affert, is sanguinẽ non fluentem ad profluuium etiam ciebit. Quum ergo vulnerata pars est,ac sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit,admoueto,leniterq; & sine dolore comprimito:ita enim grumus fiet, & sanguinis fluxus cohibebitur.si ita non sistatur,vtendum erit iis medicamentis quæ supprimendo sanguini sunt: inter quæ præstant quæ obstruunt, quæ emplastica nominantur, iis quæ crustam inducunt . interdum enim vbi crusta excidit, ne iterum sanguis effluat periculum est. Optimum autem est hoc quod etiam ad sanguinem è membranis cerebri fluentem facit, thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis consistentiam,deinde leporis mollissimis pilis excipitur,tum vlceri toti liberalissimè superdatur, tum fascia alligatur : cuius fasciæ primi quatuor ,aut quinque amplexus super vas profluens iniiciendi sunt,inde ad radicem vasis ducendi : tertio die erit soluendum.Sique medicamentum tuto adhuc vlceri adhæreat,aliud rursus in orbem superimpones,& non secus quàm linamẽtum quod ex pilis cõstat,madefacies,ac pari modo deligabis : sin sua spõte linamentũ excidat,radicẽ vasis digito blãdè cõprimẽs,quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes,aliúdq; impones, & carne quoad vas implebitur , ad hunc modũ curabis. Quæ verò crustas gignũt,vbi crusta decidit, magis nudã partẽ quàm eius natura ferat,derelinquũt,& persæpe quũ crusta excidit,profusio sanguinis subsequuta est, quæ supprimi difficulter potuit.& tamẽ sæpenumero iis medicamentis, non secus quàm ferramẽtis igni cãdentibus vti cogimur, vbi ex putredinis erosione sanguinis est exorta profusio. Cæterùm

A isatis satiua partibus ex quibus sanguis fluit superdata, egregiè sistit. Idem faciunt gallæ combustæ,&,quũ adhuc ignitæ sunt,aceto aut vino extinguntur.gypsum misceto oui candido tenui, itémque farinam triticeam puluerulentam,qualis hæret parietibus. ita enim medicamẽtum conficies quod ad sanguinis profluuia valebit : idque leporis pilis aut re aliqua pariter molli excipiendum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut lentigine,aut verrucis,aut hæmorrhoidibus fiunt, foliis porrò contusis vtere: aut rhun rubrum, aut acinos,aut B capitula punici mali contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intinctã adure,& tusa vtitor:hoc enim valde efficax est. Sanguinis verò fluxionem ex ore comprimit os colluendo frigidum decoctũ rosarum viridiũ, aut siccarum, aut clauiculorum vitis,aut lentisci foliorũ, aut myrti,aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut punicorum,aut acinorum,aut lenticularum.Iis etiam vtendũ erit in sessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis fluxus exercet, ex adstringentibus atque incrassantibus instituatur . hu- C iusmodi autem sunt,alica,farináque purã decocta,& item cochleæ , caseus tener, bulbi cocti, pisces assati,palmulæ, vinum nigrum austerum , lenticula, polenta , ouorum vitelli,pira,achrades,mala cydonia,sorba,mespila,& quæ his sunt consimilia. Ad sanguinis autem fluxum ex naribus faciunt platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis cõfecta confricabis,seménque proiicies, & lanuginem collectam in vase fictili nouo repones, & quum vsus postulabit,eam in puluerem redactam per calamum inspirã D bis.frõtem autẽ & nasum gypso aut luto figulari oblines. Valet ad eandem rem porri succus lana aut linamẽto exceptus & naribus inditus: & manna succo porri coacta & imposita. Extrinsecus autem nasus illinendus est oliuæ foliis teneris læuigatis: & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis: & spongiis aut, lanis aqua frigida imbutis meatus vtriusque pinnæ naris obstrue, crurãque & brachia vincies, ac frontẽ & tempora oblines iis agglutinãtibus quæ ad oculorũ defluxiones faciunt. Si E verò grumi aliqui subsint, quũ sanguinis adhuc profusio est,eos par erit exprimere,& protinus iterum vti medicamentis sanguinẽ cõprimentibus , & narium cartilaginẽ sub ipso osse duobus digitis, pollice atque indice,cõprimere. In his autem profusionibus, & iis quæ ex intestinis fiunt,prodest porri succũ pondere duûm cyathûm potui dare,aut lauri tenera folia cõtusa in oxymelite. aut thuris & lauri pares portiones læuigatas dabis.aut farinã purã,& thus & gũmi paribus portionibus cũ aqua teres & dabis.

Ad cicatrices,stigmata,& vibices, Cap. XXXVI.

F CIcatrices nigras tollit inunctum oleum,in quo bryoniæ albæ & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat. itémque nepeta vino cocta, lythargyrus oleo rosaceo candido lota. Cicatrices verò quæ ex impetigine fiunt,atque etiã alias,cõcolores reddit adeps asininus illitus.erucæ semen læuigatum cũ felle caprino,aut bubulo, aut ouillo illitũ:quũmque inaruerit,auferendũ est.succus quoque erucæ herbæ illitus cum lithargyro vtilis est.Maculas autem quæ stigmata nominãtur,exterit ranunculus illitus,aut capparis folia,aut cerussa cum aceto illita. sed G hoc spatio temporis maculas aufert : at vibices cõcolores statim facit oleum liliaceum continuò inunctum.

De neruis vulneratis, Cap. XXXVIII.

NEruus,propter sensus excellẽtiam,quum vulneratur, & dolore & inflãmatione maiore quàm alia corripitur.quocirca cutis vulneratio aperta est seruanda,vt sanies per ipsam effluat:vulnerique adhibenda medicamẽta sunt quæ dolorẽ leniãt,& aditũ effluxui patefaciãt.Ergo calidam aquam, quæ cæteris inflãmationibus idonea est, his esse aduersissimã sciendũ est, & accõmodatius ad H has esse vt oleo tenuium partium & experte omnis adstrictionis irrorẽtur.Ex medicamẽtis autẽ apta est resina aut terebinthina,eáque per se ipsa in pueris,in mulierib⁹ & in iis qui molli carne sunt:in cæteris verò cum euphorbio.itémque propolis & per se,& cũ euphorbio emollita: si verò duriora sint corpora , cum aliquo oleo subtiliore,

In neruis autẽ inflãmatis & putrefcentibus cataplafmate vti poterit quifpiam eo quod ex farina hordei, aut fabarum,aut erui in lixiuio,ftillatitio aut oxymelite cocta,cõfectum fit. cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres,euphorbii vnciam, aut fimi columbini:in durioribus corporibus,olei vncias duas.Conuenit etiã bafilicũ medicamentũ,quod nitrũ recipit,aut calcẽ viuã,aut euphorbiũ, aut fulfur viuum, aut ftercus columbæ fylueftris,vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas iniicias:hoc enim egregiè ad neruos vulneratos, ac præcipuè punctim,facit.Iam verò in agro vbi tibi nihil fuppetit,poteris recentem pinguémque propolin vulneri applicare,aut fermentũ propoli mixtũ,aut liquorẽ tithymali fermento additũ.Cataplafmatis autẽ ex lixiuio ftillatitio atque oxymelite,& farina fabarũ,aut erui,aut cicerum,aut lupinorũ amarorum,aut hordei,aut etiã polenta,non folùm quũ nerui inflãmatione tentantur, fed etiã ftatim in ipfo initio vtendum eft. At fi neruus non punctus fit ille quidem, fed planè cæfim fit vulneratus ita vt cutis quoque fubiecta fit diuifa,vt nudus neruus & per directum & non per tranfuerfum diuifus confpiciatur,tum nullo ex iis medicamentis in quibus euphorbiũ fit,quæque nõ minus funt acria,vti oportebit:quippe quum neruus nudatus horũ vim,quæ vehemens eft,ferre nõ queat. Igitur æftiuo tempore calcẽ fæpe lotã & oleo copiofo dilutã cape.Quã etiam ad rem facit id quod ex pompholyge conftat,quódque ex melle conficitur,in rofaceo liberaliore eliquatum.Cæterùm nihil horum vulnus debet contingere, cum enim neruus fenfus vi præftat,tũ verò frigida temperatura eft,& cum parte cæterarũ omniũ principe eft continuus.Sed ne oleo quidem huiufmodi vlcus irrigare oportet: fit enim fordidum. ergo fanies tantùm abluenda eft molli lana fpecillo circumuoluta. Si omnia ex fententia nobis fuccedant,etiam vino dulci citra periculum madefacere poterimus. Vbi verò neruus qui denudatus erat fuerit contectus,linamenta aliquo medicamẽto quod anguftis vulneribus aptum fit,intincta(quale eft quod ex euphorbio,aut fimo columbino paratur)extrinfecus circumducere oportet,ita vt fanas etiam partes largè complectatur.Quum verò tranfuerfum vulnus eft,maius periculum conuulfionis imminet:fed quatenus curãdum eft,eodem modo progrediemur. Victus autẽ adhibeatur tenuior,quies imperetur, lectus mollis efto, oleo calido copiofè vngantur alæ,caput,& ceruix.Si vulnus in crure fit,inguina funt potiffimùm multo oleo perfundenda vfque ad fpinam,caput,&ceruicẽ.Si nerui contufi fint, quúmque eis eft contufa cutis,& exulceratio fubfequitur, cataplafma ex farina fabarũ & oxymelite conuenit.Si verò contufioni dolor accedat,pix liquida mifcenda erit.at fi citra cutis contufionem eueniat,oleo calente cui digerendi facultas infit, perfundere affiduè oportet. Si totus neruus præcifus fit,periculum nullum imminet, fed mẽbrum mutilum mancúmque reddetur: fed curatio eadẽ quæ cæteris quoque vlceribus,adhibebitur.

De liquefacto medicamento,quod neruis punctis conuenit, Cap. XXXIX.

MEdicamentum autem liquefactum,quod ad neruos compunctos & à rabiofis morfos facit,accipit aceti fextarium vnum,picis pinguis libram vnam,opopanacis vncias tres.Opopanacem verò aceto folutum multùm læuigabis,picẽ liquefactam mixtámque incoquẽs.Eft autẽ hoc medicamentum ad neruos cõpunctos accõmodatũ, vtpote quod os compunctionis conniuere nõ finat: quẽadmodum etiam in iis qui à beftiis rabiofis morfi funt, prohibet ne vlcus cicatrice concludatur.Verùm duris folùm corporibus cõuenit,nam fi in mulieribus, pueris, aut iis qui molli funt carne,vti hoc velis quũ puncti fuerint, erit aliquo digerente(vt amaricino,aut opobalfamo, aut oleo vetere) liquefaciendum.

Ad articulos relaxatos, Cap. XL.

SVccurrit articulis relaxatis acaciæ fuccus aqua dilutus & fuperfufus,aut rubi,aut myrti,aut malicorii,aut lentifci,aut vlmi radicũ corticis decoctũ cõgruit:aut malicoriũ illitum,aut myrti folia cum myrteo cerato impofita.

De inflammatione, Cap. XLI.

A INitium inflammationis eft quũ pars impletur fanguinea fubftantia:incrementum,quum id quod fluebat, ceffat,quod verò in particula eft,incipit putrefcere,calorémque præter naturam affert,fufióque &flatus gignitur, & particula magis quàm prius intenditur:ftatus verò,quũ pus iam confiftit,labores verò maiores ægrum vexãt:declinatio denique,quum id quod fluxit digeftũ eft,& molles ac tenfio eft diminuta. In principio autẽ admouemus ea per fe quæ vim habent repellendi: in incrementis hæc minuimus,digerentiáque addimus: in ftatu repellentibus
B & digerentibus pari portione vtimur. fi verò dolor fit vehemens,lenientibus opus eft.In declinatione folùm digerentia adhibemus, nihilque adiungimus quod vim adftringendi habeat.Parietaria igitur ad omnes inflammationes tum in principio, tum in incremento accommodata eft:fimili quoque modo glaucium. Atriplex verò & maluæ hortenfes incipientibus,& augefcẽtibus,ac veluti feruefcentibus conueniunt:declinantibus verò, & duratis,& refrigeratis,fylueftres magis idoneæ funt. Lactuca & cucurbita calidis illitæ profunt. Ad eas verò quæ ex de-
C fluxione oriuntur, femperuiua, & vtrique tribuli valent: at durefcentibus braffica conuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus gignitur, Cap. XLII.

QVVM particulam aliquã fine manifefta caufa præcedente inflammatio repentè obfedit,id quod affectionem eam gignit,defluxio:ipfe verò morbus affectio ex defluxione nominatur.In principiis harum inflammationum curandum eft vt rectè curatio adhibeatur. totum ergo corpus euacuationibus idoneis inaniẽdum eft: pars
D verò inflammata fuperfundenda illinendáque eft nõ calefacientibus humectãtibúfque medicamẽtis,fed iis quibus defluxus repellatur,quódque in affectam partem decubuit,inaniatur, vífque & robur particulis malè affectis afferatur.Superdãdum ergo eft cataplafma quod ex femperuiuo , mali punici cortice, in vino cocto, & rhoẽ, & polenta adiunctis conftat:hócque & huic fimilibus, quũ dolor vehemens non eft,vtendum.Vbi verò particula cũ defluxione dolorem fentit,tum ne aqua quidem calida, aut oleum,aut cataplafmata ex farina funt adhibẽda:hæc
E enim omnia defluxionibus inimica funt. Cæterùm doloris vehementia lenienda eft medicamento, quod ex paffo,rofaceo,modica cera,lanis fordidis quæ œfypi multũ habeant,conficiatur:quæ per æftatem frigida,per hyemẽ verò calida excipiuntur,atque admouẽtur ita vt fuperiores partibus affectis locos fpongia vino auftero,aut pofca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vfu immutatio oriatur,& pus non fubfidat, emplaftro quod ex chalcitide conficitur,aut alio fimili ex iis quæ valent ad fluxiones,vtemur.Lanam verò puram vino auftero imbutã
F fuper medicamento foris accommodabimus. atque hoc quidem modo inflammationes ortæ ex defluxione curabuntur.Eas verò quæ ex aliqua occafione excitantur, fi calefacias atque humectes,nihil lædes:fique ad puris confectionẽ eas velis adducere,farina triticea hydrelæo incocta illines.Sique vfus interdum poftulabit vt fcarifices, id etiam ex vfu facere poteris:fed fi eas quæ ex defluxionibus ortum ducunt, fcarifices, præfertim in principio, caufam afferes alicuius magni mali.

De abfceffibus quæ apoftemata dicuntur, Cap. XLIII.

G IN abfcefsibus autẽ fi puris eruptio impediri non poffe videatur,panẽ in hydrelæo coctum illines, aut farinã hordeaceam eodem modo paratam impones:particulam verò aqua in qua althææ radix incocta fit,fouebis.Quum autem tumor difficulter ad fuppurationẽ perueniat,difficultérque difcutiatur,cataplafmate quod ex caricis fit, vtendum erit.oportet autem caricas pingues dulcéfque aqua incoquere atque eliquare,& aquam melli tenui fimilẽ reddere:quandoque etiã farinã hordeaceã addere,quan-
H doque verò panẽ ex tritico puro:fique tumor difcutiatur minus quàm par fit,tum cum caricis hyffopũ aut origanũ incoquetur. fi vim maiorem velis efficere,decocto falem adiicito : fed diligenter eft animaduertendum ne dum vehementius exiccas,pars in duritiem callefcat . Siquid

tale fortè videas, cum aqua radicem agreſtis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ incoques: quibus dracunculi radix valentior eſt, & ad digerendum accommodatior. ergo eam quandoque per ſe coques, quandoque caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiſcebis. Digerit quoque adiantum, itémque anethinum oleum; quod etiã crudos humores incoctóſque tumores maturos reddit. pix duros crudóſq; tumores omnes cataplaſmatis indita, magíſque ea quæ liquida eſt, concoquit. Medicamentũ compoſitum, quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit, vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur: qui verò cocti adhuc nõ ſunt, perfectè digerit: capit autẽ lapidis pyritæ drachmas XII. ammoniaci læuigati tantundem, farinæ fabarũ drachmas ſenas. Excipe reſina liquida, pellíque illitũ impone. ſplenium verò ne auferas priuſquam ſpõte ſua decidat. Sed hoc medicamentum non ita multò antè parandum eſt, quippe quod aridum confeſtim reddatur.

De ſtrumis & phymate, Cap. XLIIII.

FArina lupinorum amarorũ aceto, aut oxymelite, aut poſca incocta nõ ſolùm liuores, ſed & ſtrumas & phymata ſanat. Medicus quiſpiam in iis quorum durum corpus erat, bubulo ſtercore ex aceto, ad ſtrumas, & tumores obduros, totos oblinens, vſus eſt. Phymata verò diſcutiũt trita & illita hæc: adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix vino incocta, ammoniacum cum melle emollitum & ſuperdatum, viſcũ cum reſina & cerato, ſalicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris ſylueſtris radix, terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abſceſſus internos rumpit marina cum mulſa pota. Strumas autem diſcutit calx viua, melle, aut ſordibus, aut oleo, aut adipe ſuillo excepta. lolii item farina cũ fimo columbino, & lini ſemine vino incocta. caprificorum groſſi agreſtes aut domeſtici illiti: qui etiam cõcretionem omnem digerunt.

De fiſtulis, Cap. XLV.

RAdix ſpondylii circumraſa & impoſita callos fiſtularum adimit. idem facit veratrum nigrum biduo aut triduo impoſitum. eliquant etiam æruginis drachmæ II. ammoniaci tantundẽ. Collyria ex aceto & aqua conficiũtur ad fiſtulas accommodata. itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sori crudum & combuſtum cum vini diluti aut mellis portiuncula ad colluẽdum adhibitũ. omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XLVI.

IN ortu bubonum ſi totum corpus ſuccis æquabiliter redundet, aut malitia humorũ detineatur, difficilis curatio eſt: & tamen adhibenda eſt ea quæ in affectione quæ ex defluxione oritur, expoſita eſt nobis: ſi corpus exquiſitè ſanum ſit, facilis. totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt, vt dolore vacans efficiatur: ipſique vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco calido ſit intinctum. totúſque artus carpto lanæ oleo imbuto obuoluendus eſt: foris verò vlcus emplaſtro callido illinẽdum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex vtraque cum olei portiuncula. Glandulam verò inflãmatione tentatam in principio lana oleo calido imbuta lenire oportet, nõ autẽ (vt quidam faciunt) ſale adiuncto. eo enim poſtea vtimur quum artus à plaga vexatus fuerit lenitus, & quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum plerũque ſoluitur inflammatio. ſæpe etiam augetur, & ad ſuppurationem ducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationis ſe remiſerit, lenientia ſunt omittẽda, atque vtendũ digerentibus: paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt tranſeundo, qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur, quæ emmota vocantur. In iis autem vitare oportet durorum vſum emplaſtrorum: quippe quæ particulas diſtendãt, & ad inflammationem iterum vi adigãt. Quũ ſatis puris fuerit particuláque ad ſuppurationẽ peruenerit, non ſtatim diuidemus, vt quidam facere ſolẽt: ſed dabimus operam vt eam materiã medicamentis digeramus. ac lutum quidem impoſitum tumores inguinum celeriter digerit. Cæterùm bubones qui ex prolapſu, & vlcuſculis & doloribus contrahuntur, periculo vacare: alios, præſertim verò eos qui febribus ſuperueniunt, malos eſſe exiſtimandum nobis eſt.

De eryſipelate, hoc eſt igni ſacro, Cap. XLVII.

HVmor craſſus atque acer qui influit, eryſipelas modò cum vlcere, modò ſine vlcere conficit. hoc curãdum eſt primùm medicamento purgante quod bilim educat: deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquam particula liueſcat aut nigreſcat, progrediendum. Poſtulãt autem eryſipelata, ea quæ refrigerent cum humiditate, nec adſtringant: huiuſmodi ſunt ſemperuiuũ, portulaca, pſyllium, lenticula paluſtris, vmbilicus Veneris, ſolanum, altercum, lactuca, beta, & glaucium. Cerata quoque ex aqua admodum frigida, huius ſunt generis. admiſcetur etiam eis opii parum, aut ſucci papaueris, cicutǽque, & mandragoræ: & compoſita medicamenta conficiuntur.

Ceratum refrigerans, Cap. XLVIII.

CEra quæ puriſſima ſit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. hæc refrigerata manibus in pila emollimus, aquam frigidam affundendo quantum eis capere ceratum poſſit. melius autem eſt oleum roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale: debétque oleum aut triplum aut quadruplum ceræ eſſe. Si verò parum aceti tenuis & perlucidi velis addere, medicamentum liquidius frigidiúſque parabis: atque id non modò eryſipelati conueniet, ſed etiam hecticis febribus, & inflammationibus pudendorum incipientibus, antequam depaſcens aliqua affectio partes obſideat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abũdè refrigerãt. itémque palmulæ pingues eiectis earũ membranulis, & teneræ factæ decoquendo, deinde læuigatæ & impoſitæ. Si verò ſicciores videãtur, cerato antedicto ad conſiſtentiam vſque admiſcebis. Sedata autem inflammatione antequam particula liuida fiat, cataplaſma ex hordei farina imponendum eſt. Si verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperdandum, locúſque perfundẽdus aqua calida dulci: ſed & marina aut muria interim proderit. quandoque etiam hæ aquæ cataplaſmatis admiſceantur.

De herpete, Cap. XLIX.

HVmor quoque qui herpetem facit, acer eſt: ſique flaua bilis impermixta influat, vehementi acrimonia herpetem exedentem gignit, qui continuam cutim erodendo occupat: qua de re affectio ipſa herpes nominatur: ſi verò cum pituita miſceatur, alterius herpetis, qui miliaris dicitur, quíque eminentias milii ſimiles in cutẽ excitat, cauſa eſt. Ergo qui prius totũ corpus purgat, deinde repellẽtia partibus affectis applicat, is herpetẽ rectè curat. at qui primo loco vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulã quidem ſanat, cæterùm non vetat quin de integro priori ſimilis oriatur affectio. Ergo corpus euacuandũ eſt, vt in eryſipelate diximus. particulis tamen affectis nõ eadem imponenda: poſtulant quidem refrigerẽtia nõ ſecus quàm eryſipelata, ſed humectantia nõ ferunt: eiſq; refrigerantia & ſiccantia conueniunt. Itaque neque lactuca, neque lẽticula paluſtris vt refrigerantes & humectãtes offerendæ: ſed in principio vitis capreolos, & rubum, & plantaginẽ oportet illinere, eis deinde lenticulam admiſcere: interim verò & mel, & polentã, & cataplaſma quod ſuprà ad inflammationes ex defluxione (amoto ſemperuiuo) cõſcriptũ fuit. Exulcerata verò medicamentis ſunt inungenda quæ ad herpetẽ valent, vt paſtillis, paſſo, aut vino tenui nõ vetere, aut poſca diluta reſolutis. de his autẽ vlceribus inueteratis Muſæ & Andronis paſtillus conuenit. At herpetem qui extimã ſolùm cutim exulcerat, niſi valde inueteratus ſit, nullo horum vngere oportet: nã & vehemẽtiora ſunt, & magis quàm oportet ſiccant. Ergo ad huiuſmodi herpetẽ facit glauciũ, huícq; ſimilia, præſertim ex aqua ſubacta. Si morbus nihil remittat, aceto diluta adhibeantur, ſique ſucco plantaginis, aut ſolani ſoluta imponas, non mediocriter auxiliaberis. aut lini ſemen torridũ in vino & oleo coquito, & cõtritũ imponito. aut terrã Cimoliam ſolani ſucco ſubactã inũgito: aut lithargyri drachmas quatuor, porri ſucci heminæ dimidium, ſucci ſolani tantundem. læuigata illinuntur.

De ſcirrho, Cap. L.

SCirrhus,ita vt os,durus eſt,& ſenſus vacans,iſque ſanari non poteſt.at qui obſcurum ſenſum habet,medicamentis digerentibus curatur. Sed quæ digerunt, & confertim vacuant,& non molliunt, ea primis quidem dieb⁹ diminuere tumorem videntur,ſed tamen quod reſtat inſanabile fit:quippe quum id omne quod tenuiū erat partium, fit digeſtum. ex quo conficitur vt ea medicamenta aptiora ſint quæ molliant ſimul & digerant.Inter molliētia autem ſunt adeps & medulla ceruina: itémque adeps taurinus,hircinus,& vrſinus,& ammoniacum,bdelliúmque & ſtyrax.horum vſu duritiem diſſoluemus, & digerentibus vtemur, qualia ſunt fœnumgræcum, fimus caprillus cum poſca. Cōponitur etiā medicamētum quoddam à medicis, quod ad vtranque rem facit, hoc eſt ad ſchirrum diſſoluendum & ad digerēdum eſt accommodatum.

De œdemate, Cap. L I.

PItuitæ fluxio œdema facit.is tumor laxus eſt, cedēs,& qui digitis impreſsis cauatur,& ſenſus eſt expers.curatur,ſpongiam poſca imbutā cum ligamento leniter ſtringente imponendo. Initium verò deligandi ab inferioribus partibus ducitur,& ad ſuperiores partes progrediēdo definimus.ſpongia verò noua ſit.ſi talis nō ſit ad manus, ea quā habeas nitro exterges, & melius etiā lixiuio quod ſtillatitium vocant.Si horum vſu tumor non ſubſidat,paululum aluminis miſcendum erit. Valet ad idem molliſſimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impoſitum.glaucium quoque vtile eſt. Si verò inueterarit œdema, particulam oleo prius inunges, deinde ſpongiam ex lixiuio impones,arctiúſque conſtringes,atque ita tumori medeberis. Iſatis etiā ſatiua tumores hoſce mirabiliter digerit & comprimit. Idem præſtat terra omnis pinguis,& magis etiam Ægyptia.

Ad tumorē gutturis qui brōchocele dicitur,itémq; ad aquoſum ramicem qui hydrocele, & ad ramicem inteſtinorum qui enterocele, Cap. L I I.

AD gutturis tumorem & aquoſum ramicem quidam potiſſimùm vtuntur bdellio, quod ſaliua hominis ieiuni diluunt vſque adeo vt emplaſtri habeat conſiſtentiam. Cupreſſi autē folia & germina & nuces nouæ teneræque ramici inteſtinorū proſunt. nam & ſiccant, & robur humidioribus laxatiſque corporibus addunt.

Ad dothienas,hoc eſt furunculos, Cap. L I I I.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.eos digerit con coquitque triticum cōmanſum & ſuperdatum.idem facit Ægyptia maſtiche.itémque vuas paſſas eiectis granis terito,ſalique trito paribus portionibus addito, & reſinæ admiſcens imponito.

Ad epinyctidas, Cap. L I I I I.

APium cum polenta illine:braſſicæ folia trita impone:hyoſcyami folia trita ex melle applica:ſolanum per ſe & cum cicuta viridi admoue,aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tundito, eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum ex melle tritū adhibeto. Cæterùm cauere oportet acria,acida,ſalſa, fomenta,balnea,& ſolem.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. L V.

VErrucæ conuellentur medicamentis vehemēter vlcerantibus:putrefacientibus verò interimentur. Ergo corticis ſalis vſti cinis clauos,callos,myrmecia, & verrucas,itémque pterygia & thymos aufert. Stercus autē ouillū aceto dilutū ad verrucas,myrmecia,thymos,furūculos duros,& clauos facit.groſſi coctī tumores duros diſcutiunt:crudi verò, myrmecia thymóſque expellūt.Plumbi autem lamina tenuis rectè impoſita ganglio,ipſum planè abolet. Cōdylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti: aloe cum paſſo inuncta,pentaphylli radix illita:cydonia cum pane cocta,aut cum polenta:myrti folia combuſta cum cerato: propolis antè emollita & impoſita.Condylomata quoque & ficos aufert auripigmentū illitum,calx viua,& fæx viſco excepta,& vt ſpleniū ſuperdatū.Maximos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dul

A ci inuncta:ſeminis anethi combuſti cinis:alumen ſciſſile tritum cum aceto: alumen liquidum cum pane & vino & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus & ficos aufert,& thymos,& condylomata ſanat, & prohibet ne iterum augeantur.

Ad perniones, Cap. L V I.

MArinam tepidam perfunde vel decocto betæ,vel lenticulæ,vel erui,vel radicis aſphodeli. Facta perfuſione lēticulam vino incoctā tere,atque illine:aut aceti fæce obline: aut bulbum recentē vino mixtū impone.

B Ad digitorum totiúſque pedis rimas, Cap. L V I I.

RImas digitorum & totius pedis pice liquida obline.cancrum fluuiatilem aut marinum ad carbones vrito,teſtam abradito,ex oleo terito ad mellis ſpiſſitudinem,ſciſſuris prius abſterſis inſtillato. Bene facit etiā ſciſſæ medulla ex oleo feruefacta, & ex terebinthina læuigata: & cornu ceruinum crematū & ſeuo caprino exceptū. Calli verò prius ſunt circumpurgandi,deinde imponēda medicamina.

C De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap. L V I I I.

VItiliginem quæ leuce nominatur,gignit ſanguis pituitoſus & glutinoſus,qui longo ſpatio temporis colorem mutarit in albidiorem. Alphorū ſimilis origo eſt: non tamen tota caro patitur,ſed extima ſolùm cutis. Ab humore autem pituitoſo alphi albi fiunt: melius verò à melancholico. At humor qui lepram gignit,ad imas vſque partes penetrat:ſcabies verò magis ſuperficiem occupat. Ergo ſi calcem lotam & exiccatam habeas, tantúmq;

D aquæ ei admiſceas quantū ſatis ſit vt mediocris fiat craſſitudo,& inungas,certè curabis. Sed alphi ſunt inungēdi medicamento magis liquido,craſſiore verò ſcabies,lepra denique craſſiſſimo. Dracunculi radix cum aceto illita alphos ſanat: vtrunque veratrum idem facit: lupinorum quoque amarorum decoctum perfuſum, eorúmque farina ex aceto aut melle illita: radicum capparis cortex cū aceto: lilii radix cum melle:cepa cum aceto in ſole illita: crocodili terreſtris fimus. Simili quoque modo ſturnorū, quum oryzam ſolam comederint: ſepiæ teſta concremata.

E Ad ſcabiem verò facit vua taminia,vterque elleborus: lupini amari,vt ſuprà dictum eſt: cardamomum cum aceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina & ſulphur, cuius nos fecimus periculum:cicer,ſtercus caprinum.Lepras verò expellunt ambo anemonæ impoſitæ, vtrunque veratrum,& albæ vitis radix.

De impetigine, Cap. L I X.

QV V M ſanies tenuis acríſque humori craſſo commiſcetur,tum impetigines excitātur,quæ facilè in ſcabiem & lepram tranſeunt.quāobrem medicamēta poſtu-

F lant quæ valenter exiccent.ergo quibus nihil affertur auxilii ab iis medicamentis quæ mediocriter ſiccant, & exacerbantur ab iis quæ ſiccant vehementer, eas impetigines ἀγρίας,*id eſt feras*,vocant. Vtendum igitur in iis eſt medicamentis quæ abundè ſint efficacia,nec tamē vehemēter erodant.Cicer autem ad impetigines facit, & vtrunq; veratrum.Prunorū gummi in pueris prodeſt, lichē in petris naſcēs,pix cerato mixta,ſulfur cum reſina,quod probatum fuit.Hominis ſaliua in pueris apta eſt:ſed cutis affecta debet digito ſaliua intincto continenter cōfricari.

G Valet quoque crocodili terreſtris ſim⁹,itémque ſturnorū, quū ſolùm oryzā paſcuntur. Ad impetiginē verò recentē quæ mentum aut aliam faciei partem obſident,multa triſtici grana capiuntur,& incudi cuidam ignitæ imponuntur:humórque inde emanans,adhuc calidus ſumitur,atq; eo impetigines inunguntur: quo ſolo remedio plerique ſanati ſunt.Aut maluæ agreſtis fructū tenerū collige, cōtundéque, & ſuccum exprime & ſerua. hoc impetigines aſſiduè illine. Ad inueteratas impetigines vtitor his quæ ſubiiciam:viticis ergo folia contunde,parum aceti adde,

H atque illine.aut capparis folia trita ex aceto ſuperda.

Paſtillus ad impetigines, Cap. L X.

CApit autem paſtillus ad impetigines accomodatus glutinis ſigulini drachmas quatuor,thuris drachmas duas,aceti heminæ dimidiū(*in quibuſdam verò codicibus ſcriptum eſt pares portiones*)aceto ſoluta illinuntur.

De inflatione, Cap. LXI.

SPiritus flatuofus craffúfque & vaporofus, eft materies inflationum.fed caufa etiam adiuuans earum eft corporis denfitas,vt fpiritus non expiretur. Quocirca curationis confilium eò totum dirigitur vt dẽfata rarefaciamus, & fpiritum craffum attenuemus. id quod medicamentis quæ tenuium partium fint,efficietur.At fi mufculi ex cõtufione inflati fint,digerere neceffe eft. fed quum ea quæ digerunt plerunque fint acria,ex eorum vfu mufculos indignari contingit,eorúmque dolores intendi.ergo leniẽtia funt digerentibus admifcenda.In hac autem mufculorum affectione lenit & decoctum: & ipfum hyffopum cũ exiguo oleo.digerũt verò acetum & lixiuiũ ftillatitium. Ergo in principio vtendum eft decocto cum olei atque item vini portiuncula:quod calidum lanis fuccidis excipiatur:quúmque particula refrigerãda non fit, curandum eft vt calor perpetuò conferuetur.Vbi æger lenitus fit,acetum,nitrúmque,deinde verò lixiuium ftillatitiũ mifcebitur.poftremò digerentia medicamenta funt adhibenda, vt inflatio fubfidat:quale eft hoc quod deinceps defcribã. Sordes è gymnafio feruefacias, ac primùm percolato vt mundæ fiant,& rurfus in lebetem cõiicias,calcémque viuam tritam vt farinam infpergas,donec luti fiat fpiffitudo,atque vtitor.

Ad elephantiafin, Cap. LXII.

MIrabile auxilium affert iis qui elephantiafin patiũtur efus viperarũ:quas qui edere velit,ad hunc modum parabit.Primùm enim caput & caudam ad quatuor vfque digitos abfcindet,interioráque omnia abiiciet, & cutim auferet:corpus verò aqua perluet,deinde in fartagine non fecus quàm anguillas ex albo iure condiet. Ius album fit aqua copiofa impofita, exiguóque oleo & porro & anetho addito:planum enim eft carnes viperarum eò vfque coquendas effe dum planè teneræ reddantur. Eft etiam accommodatum id medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen nominant: id enim copiofè bibere æger debet.ac fi cui cordi fit,cutim eodem inũgat.qui hæc omnia faciunt,quandoque eis euenit vt fquama ex cuti excidat: qualem in ferpentibus fenectam appellamus.Ad hunc etiam morbum vtimur fale theriaco & nepeta.fed hoc prodeft, non folùm quia tenues humores egregiè digerit,fed etiã quia faniem attenuat, & craffos humores ex quibus elephas oritur,incidit & ficcat:nõ tamen abfolutè in quibufuis hominibus ab his remediis incipiendum eft:prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam incidenda vena eft.

De venenis & de iis quæ virus iaculantur, Cap. LXIII.

DE venenis neque tutum eft indefinitè fcribere,neque memoriæ literarum commendare omnes curationes neque nocumenta quæ quifque ex eis nafci dicit:fiquidẽ qui hæc doceat,caufam fceleftis præbebit vt multa mala faciãt.At quæ communiter auxiliari creduntur iis qui medicamentum mortiferum biberunt,ea fcribere me operæpretium puto.Itaque iubendum eft iis qui medicamẽtum fumpferunt, vt ftatim fine vlla mora iniecta plurimum olei cum aqua continenter bibant:poftea ciborum omne genus dandum vfque ad fatietatem,& vomitus imperandus:ita enim vel medicamentum fimul eiicietur, vel fuperatum à reliqua multitudine hebetiorem vim habebit.Si venter poft vomitum aduratur, hydrorofaceum potui dabis ,& iterum vomitum imperabis.dato etiam theriacam ex vino quæ fola poteft venenis refiftere. Si ea tibi nõ fuppetat, baccas iuniperi nouẽ, rutæ folia viginti tere,& ad bibendum propina.dato chamæpityn herbam cum vino: cæteroqui à vino abftinendus omnino æger eft.extremæ partes interim contrectandæ funt.Si verò defcendiffe venenum videatur, quòd ventrem inferiorem morfu vexet atque irritet, clyfteribus acribus erit vtẽdũ in quibus fit mel copiofum,& aphronitrum , aut aliquid aliud eorum quæ aluum magis fubducunt.

Commune remedium ad omnia lethalia medicamenta, Cap. LXIIII.

CApit hoc remedium galbani denarios quatuor,myrrhæ denarium.Tere & vino dulci dilue, ac potui da.

A Aliud. Rutæ folia viginti,iuglandes regiæ duæ,falis grumus:caricæ duæ comedendæ offerantur. quibus qui vefcatur,ei nullum lethiferum medicamentum nocebit. Huc facit etiam origanum, quod cum gallina decoquatur, donec flaccida fit reddita, cuius iufculo vtendum eft.itémque opobalfamum cum lacte muliebri aut aqua datum.

Ad eos qui à fungis ftrangulati funt, Cap. LXV.

B QVI à fungis ftrangulati funt, adiuuantur oxymelite cum nitro epoto.gallinarum domefticarum oua cũ oxymelite:eáq; dantur trita ex aqua. radiculæ quamplurimæ toftæ ad comedendum exhibentur. aut vini fæcem combure,& tere,& ex aqua potui dato.

Ad eos in quibus lac coagulatum eft, Cap. LXVI.

HOS curabis fi acetum potui dabis,aut paffum: multum coaguli cum aqua fontana, aut filphium & fulfur paribus portionibus tere,& ex pofca bibendum præbeto.

De hirudinibus, Cap. LXVII.

C QVI hirudines deuorarint,iis acetum quamacerimũ potandum dabis,aut muriam. fed iis etiam vtẽdum eft quæ aluum foluunt:fiquidem hirudines vnà cum excrementis exire per anum confueuerũt. Ad eas valet anagallidis fuccus epotus,& thymum tritum cum aceto acri in potũ fumptum. At nos allium comedendo hirudines eiicientes, nullius eorum quæ modò dicta funt, indigemus.

Ad ictus vefparum atque apum, Cap. LXVIII.

D MAluæ folia tere,& ictis à vefpis aut apibus impone, aut fefami folia aut ipfum fefamum illine.

De fcolopendra, Cap. LXIX.

MVria acri fouendus locus eft qui à fcolopendra ictus fit.aut cinerem cum aceto eidem impones.

De mure araneo, Cap. LXX.

AD plagam verò quam mus araneus attulit, allium cũ membranulis fuis terito,& cuminum pari pondere ex oleo dilue,& plagam obline,& loca adiacentia inunge.Si verò cutis rupta fit, vlcúfque extet, muria erit perfundendum:& hordeum vftum vlceri imponendum:fed E vlcus non rumpetur nifi mus araneus qui morfum inflixit,prægnans fit.

De iis quos homo,canis,& fimia momordit, Cap. LXXI.

SPongiam aceto imbutam impone, aut fœniculi radicem contunde,& cum melle admoue:aut irin Illyricã cum melle,aut ficum, aut amygdalas amaras tere & fuperda:aut falem aut lithargyrum læuigabis & applicabis. Ad ea verò quæ iam fuppurata funt, eruum læuigatum cum melle facit: ad feruida verò lithargyrum tritum ex F aqua inunge.

Ad rabiofi canis morfum, Cap. LXXII.

CAncros viuos in patella æris rubri impofitos vre vfquedum ad læuorem facilè redigantur. Vrendi autẽ funt poft canis exortum, quum fol in leonem tranfiuit, lunáque eft decima octaua:& medicamentum conficiendum.In cancrorum autem partes decem, gentianæ quinque,& thuris pars vna coniiciuntur. datur hoc potui iis quos rabiofus canis momordit,vfq; ad quadraginta dies, quotidie ad mẽfuram cochlearii magni aquæ infperfum. G Si verò poft aliquot dies curandũ fufceperis eum qui morfus fuerit,duo cochlearia dato.ipfi autem vulneri applica medicamentum quod capit picis brutiæ libram vnam,aceti acerrimi fextarium vnum Italicum, opopanacis vnciastres. his qui vtetur, is femper à cane rabido morfos feruabit. Cæterùm nepeta arida ad morfus animalium venena iaculantium valet,quum facilè ex imis partibus corporis omnem circumiacentem humiditatẽ ad fe trahat. Iam betonica vlceribus illita cunctis beftiarum morfibus medetur: fimili quoque modo fuper linteo vlceri apH pofita. In potu verò iuuat agreftis rutæ femen, coagulum nouelli leporis,betæ radicis fuccus:quæ cum vino fumẽda funt.

Quomodo viperæ citra periculum capi poſſint, Cap. LXXIII.

SI quis manus ſuas radicis dracontii ſucco inungat, is
viperas capiet, nec moleſtiam vllam ſentiet. Sed quor-
ſum hæc ad te ſcribimus, qui & theriacæ ex viperis confe
ctæ periculũ feciſti, & noſti etiam ab ea ſtatim iuuari eos
quos beſtiæ virus eiaculantes & venenum relinquẽtes mo
morderint? Theriace tamen debet optimè parata eſſe,
ſummáque diligentia & magno vſu, exquiſitáque expe-
rientia confecta: eáq; quæ imponũtur, propria vi ſuá que
virtute prædita eſſe, vt neque propter ætatem, neque pro
pter ſexũ ſint imbecillia: qualis eſſe ſolet quædã theriace,
quæ à pleriſque per ſolã experiẽtiã conficitur, & vendi-
A tur, ſolúmque aureæ nomen habet, cæterùm ab antedicta
actione longè abeſt: quorum alterum ex ignoratione con
tingit, alterum verò ex eo quòd multa ſimplicia medica-
menta quæ magni æſtimantur, in eam induntur. Sed tu
non ignorabis quænam ſit optima theriaca, neque item
cæteri qui tui ſimiles medicinæ ſtudio tenentur. ſemper
enim à nobis & ab iis qui æquè ac nos eam conficiunt,
accipietis. quæ res fecit vt eius confectionẽ hoc loco non
eſſe deſcribendam cenſuerim. quum difficillimum eſſe
B intelligam optimam eius apparandæ rationem expone-
re: atque adeò vt ne medici quidem ad hunc experientiæ
gradum peruenire poſſe videantur.

ORIBASII DE LOC. AFFECT. CVRAT. AD EVNApium, liber quartus.

QV V M morborum pertractatio finem
ſit cõſequuta, tempus iam eſt vt locorum
affectorum curationes exequamur. itaq;
à capitis affectionibus initium dicendi
ſumemus.

De capitis doloribus atque inflammatione, Cap. I.

CApitis dolores qui ex æſtu oriuntur, curãtur ſi totum
ſinciput roſaceo ſalis experte inungas. qua in re caue-
re debes ne poſteriorem partem capitis quæ ad occiput
eſt, contingas: nã quũ caput ea parte non facilè exuratur,
quúmque inde ortum ducat ſpinalis medulla, aliqua noxa
ſit conſequutura. Si roſaceum tibi non ſit ad manus, om-
phacino vti poteris. In pueris autem mulieribúſque & iis
quorum mollis caro eſt, chamæmelinum erit idoneum.
Vbi autem refrigeratione, non tamen vehementi, opus
eſt, hæc refrigeranda ſunt, tum adhidenda. id quod facie-
mus, ſi in aqua gelida vas ſtatuamus, aut in niue, ſi nix ad-
ſit. Sed ſi hæc nobis non ſuppetant, oleo roſaceo addenda
erit aceti quarta pars. Si caput vehementi æſtu conflicte-
tur, admiſcebis ſuccum ſemperuiui, aut portulacæ, aut
lactucæ, aut pſyllii, aut acreſtam ex immaturis vuis expreſ
ſam: itémque id quod ex cucurbitæ ramentis expreſſeris.
Dolores autem quos frigꝰ excitauit, curabis, ſinciput oleo
rutaceo aut laurino perfundẽs. Si maiore calore opus ſit,
modicum euphorbii oleo adiicies, capútq; nardino vn-
guento ex amaracino oblines, ac frontem, nariúmque &
aurium meatus aliquo calefaciente inunges. ſunt qui plã-
tam quoque pedum & anum inungant. At vbi capitis do-
lor ex calida frigidáve intemperie inueterarit, caput radẽ
dum eſt: iiſque quæ diximus, & item emplaſtris & ceratis
vtendum, ita vt calidas intemperies refrigeremus iis quæ
ad eryſipelata curanda valent: frigidas refrigeremus cale-
facientibus medicamentis, quale eſt ſimplex quod ex eu-
phorbio conficitur, in quo eſt vna euphorbii vncia, ceræ
vnciæ tres, & olei libra vna. Dolorẽ verò capitis ex acri hu
more in ore ſtomachi collecto, & vapores ad caput mit
tente curabis euacuatione, quã vomitibus facies, vt mole-
ſtus humor educatur. Si euomere æger nõ poſſit, ſtatim a-
lẽdus eſt alimento quod facilè cõcoquatur, idoneúmque
ſtomacho ſit, & ad moderatam quantitatem. Sequenti die
abſinthium potui dandum. & deinde victus rationem ita
inſtituere vt diligenter obeat concoctionem. tertia ve-
rò quartáve hora tantum panis offerendum eſt, quantum
ſatis ſit vt vſque ad balnei horam ferat. Si verò quis panẽ
per ſe non queat edere, ei oliuas, aut vuas, aut palmulas,
aut aliquid tale dabis: è quorum numero id eliges quod
melius eſſe experientia didiceris. Peſſima autem affectio
eſt quũ vitioſi humores in ventriculi tunicis ſunt infar-
cti, quos picra ex aloë euacuare opus eſt. At ſi calor vnà cũ
ſpiritu flatuoſo dolorem capitis crearit: in principio re-
pellemus ſolùm vſu refrigerantium: deinde verò repellen
tibus lenientia & concoquentia medicamenta admiſce-
bimus: tum aliquid digerens atque attenuans addemus, re
pellentium vim paulatim diminuentes, ita vt plurimum
ſit quod attenuet digerátque: parum verò quod leniat &
concoquat: pauciſſimum denique quod repellat. ſæpenu-
C mero enim ſit in meatibus conſtipatio ſpiritus ſtatuoſi,
vel etiam craſſorum glutinoſorúmque ſuccorum: eáque
tanta eſt vt vix longo temporis ſpatio illi obex ibi inter-
iectus diſſoluatur. Si ex febris vehementia caput doleat,
neque criſin oſtẽdat, ei medeberis ſi admoueas quorum
qualitas facultáſque refrigerans eſt: quale eſt oleũ, & oxy-
rhodinum, & capita papaueris oleo incocta. Qui ex nimio
vini potu caput dolent, refrigerantibus curandi ſunt: va-
pores enim qui caput moleſtia afficiunt, ſunt calidi. itaq;
roſaceũ nõ admodum frigidum admotum ſatis eſt: ſed &
D quies & ſomnus proſunt. Veſperi autem lauandi ſunt, &
cibis boni ſucci ac non calefacientibus alendi. huiuſmo-
di ſunt cremor ptiſanæ, ſorbitio ex alica, oua ſorbilia ſine
garo, lactuca quæ refrigerat & optimi ſucci eſt. & braſſica:
ſiquidem ea vapores ſiccat. ſimili quoque modo lens. po-
tus verò eſto aqua omnino. Si ſtomachus ſubuertatur, ma-
lum Punicum ſumatur, itémque pomum coctum, aut pi-
rum. Somnus poſtea imperandus eſt. à ſomno lauandus
æger eſt, aqua calida diu perfuſa. atque iterum dormien-
dum, aut quieſcendum, & ſecundò lauandum, & eodem
E modo cibus offerendus. Si verò meliuſculus eſſe ægrotus
incipiat, neque aquæ potum ferre queat, iube vt vinum
aquoſum dilutius bibat, veſcatúrque piſcibus ſaxatilibus,
& quorum mollis caro eſt: itémque pullis columbinis ſi-
ne garo coctis: bibat verò vinum, & ius ſimplex ex aqua
ſolùm, & anetho, & parua porri portione confectum, cui
etiam poſt coctionem quæ ſatis ſit, modicum ſalis ſit im-
poſitum. Siquæ reliquiæ vaporum aut humorum perman
ſerint, perſeuerétque conſtipatio & dolor, roſaceum non
erit præterea dandum, ſed chamæmelino modicè calido
E vtendum, deinde verò irino. poſtea verò his miſcendum
modò amaracinum, modò verò nardinum. In iis autem
qui ex plaga aut caſu dolore capitis vexantur, ſcire opor-
tet nihil ab inflammatione differre. Síque intra calua-
riam inflammatio pertingat, is capitis dolor non vacans
periculo iudicabitur. Ergo curationis initium à venæ ſe-
ctione & clyſteribus ſumendum eſt: fotúſque ex ſpongia
adhibendi, & carptus ex lana molli qui oleo calido imbu
ti ſint, imponendi, & cætera facienda erunt omnia quæ-
cunque ad inflammationes fiunt. Ad puerorum verò adu-
F ſtiones quæ ſiriaſes dicuntur, vtiliter ſincipiti imponun-
tur cucurbitæ ramenta: aut cucumeris, qui pepo eſt, cutis
quæ carni adiacet: aut ſuccus foliorum ſolani hortenſis
cum roſaceo.

De cephalæa, Cap. II.

INueteratum verò, ac folutu difficilem capitis dolorē quique paruis de caufis exacerbetur, vt æger neque fo-num, neque vocem altiorem, neque vehementiorem fplē dorem ferre queat, cephalæam nominant. Videndum au-tē eft vtrū ex plenitudine, an ex obftructione, an verò ex inflammatione oriatur: nam dolores aggrauantes, multi-tudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum a-crimoniam: pulfantes, inflammationem corporis mem-branofi: fi grauitas etiam adfit, multitudinem intra mem branas contentam. Si igitur copia vaporum aut humorū in caufa fit doloris, fi ob totius corporis expletionem eue niat, totum corpus euacuando cephalæam curabis: fi ex imbecillitate, illius partis lenienda pars eft, & materia in totum corpus reuellenda: itáque affectæ particulæ reme-dium affers. Reuelles autem clyfteribus, deligationibus, & inferiorum partium frequentibus frictionibus. quando-que etiam fanguinis detractione euacuabis. parti verò i-pfi medeberis, quum reuellentibus vfus fueris, fi perfufio nibus in quibus repellendi vis fit, vtaris: poftea verò eua-cuantibus, tum roborantibus. Repellit autem oleum om-phacinum, & rofaceum, & oxyrhodinum, & quod ex papa ueris capitibus, quódque ex germinibus oleaginis tene-ris, & item quod ex hederæ corymbis, mentáque viridi conficitur. Quúmque plenitudo frigidior crudiórque fit, hæc tepida imponenda funt: at quum illa fit calidior ac biliofior, hæc frigida adhibenda. Vim autem digerendi habet oleum calidum, & magis quod vetus eft, & item a-nethinum & ficyonium. Si multitudo craffior fit, fpondy-lium, aut ferpyllum, aut pulegii comam, aut nepetam, aut mētham incoquens euacuabis: hæc enim præterquam quòd multitudinem euacuant, robur etiam particulæ affe runt. Quocirca eis ad perfectam vfque fanationem vti conuenit. fi verò etiam vfus poftulabit, purgatio quoque per nares & fternutamenta obiri poterit. atque etiam in balneis fricari caput linteis afperis expediet, & falem cū nitro ac finapi fine oleo fuperafpergere.

De hemicrania, Cap. III.

NOnnulli funt quibus dimidium capitis dolet. idque oritur vel ex vaporum, vel ex humorum, vel ex vtro rúmque influxu. In primis ergo aut purgādi funt, aut mit-tendus fanguis. tum remediis localibus vtendum. fricare quoque ex linteis aut digitis manus opus eft dimidium frontis, præfertim verò quà mufculus temporis eft, idque ante horam acceffionis. Poft acceffionem verò medica-menta adhibenda quæ hemicranica nominantur. Sique in dolore caloris fenfus appareat, iis in quibus refrigerās aliquid infit: fin fecus, iis quæ abundè calefaciant. vtrifq; verò aliquid ex iis quæ robur addunt, mifceatur, quod fa cultatem adftringendi habeat. Optimum autem vnguen calefaciens eft id quod recipit euphorbii vnciam vnam, ceræ vncias tres, & olei alicuius tenuium partium libram vnam. hoc vnguine media pars frontis cum temporis mu fculo inungenda eft. hoc enim ad frigidas affectiones eft accommodatiffimum, vtpote quod vel femel in balneo illitum dolorem omnem fæpenumero abftulerit. Iuuat ita affectos oleum in quo parum euphorbii iniectum fit, in aures inftillatum: fatis enim erit fi in olei libram, eu-phorbii vnciæ dimidium iniicias.

Ad eos qui caput mobile habent, Cap. IIII.

QVI caput mouent, fi ftœchadem ex aqua, aut ex hy-dromelite bibant, fanefcent.

De alopecia & ophiafi, Cap. V.

QVVM alopecia & ophiafis communē originis cau fam habeant, communi quoque ratione curantur. atque ophiafis quidem nominatur affectio, quia ferpentis quem ὄφιν vocant, fpeciem figurámque repræfentet: alo-pecia verò inde nomē inuenit, quòd vulpes, quæ ἀλώπηξ dicitur, hoc malo fæpe corripiatur. Oritur autem plerun-que ex vitiofis humoribus capite contentis: fed malitiæ fpeciem ipfe capitis color indicat: quippe albidior pitui-tofum, nigrior melancholicum humorem, pallidior flauā bilim arguit. Ea ergo humorum malitia inaniēda eft vel catapotiis ex aloe & colocynthide, vel hiera cuius fuprà feci mentionem: fi melancholicus humor redundet, elle-borum nigrum ei mifcebis: fi amara bilis, fcammoneam. fi pituita, nihil admifcebimus, fed totum corpus euacua-bimus, tum caput apophlegmatifmis inaniemus, & auxi-lia quæ malitiam humorum probè difcutiant, quæ fint e-tiam tenuis fubftātiæ, imponemus. Si verò remedia cum difcutiente facultate vim etiam habeant fanguinis extra-hendi, vt eft thapfia, erunt præftantiffima. ergo caput ra-dendum eft, tum fricandum. mox vbi frictione vfus fue-ris, diligenter cutim confidera. fi enim poft breuem fri-ctionem pars rubefcat, tum affectionem facilè fanabilem puta: fi verò poft adhibitum medicamentum hoc fiat, cā ue ne cutis plufquam eft, ex vehementia medicamenti fit excalefacta. idque nobis perfpicuum facit cutis quæ ma-gis flaua videatur: eft enim periculum ne fi fæpi⁹ eo medi camento vtamur, cutis exuratur. Ergo neceffe eft vel ad aliud tranfire, vel fi eo vti velimus, eius imminuenda vis erit cerati aut adipis admixtione. Cæterùm hæc omnia remedia in aëre calido, in fole, quum ventus nullus flat, adhibeantur: fi hyems fit, in balneo. Iam verò omnibus rē mediis quæ ad has affectiones funt accommodata, cali-di⁹ euphorbium eft, deinde thapfia, tum finapis, & naftur tium. Alio verò modo limnitis eft nullo inferior, deinde adarcium, tum fulfur, vernicarium, & vtrunque veratrum, & erucæ femen, & oleum laurinum, & vtraque alcyonia combufta, & arundinis radix & cortex combufti. pix quo-que & cedria, & ftercus muris, & adeps anferinus, & amy-gdalæ amaræ totæ vftæ. quum vfus verò poftulabit, poten-tioribus, liquidum ceratum: imbecillioribus verò oleum laurinum aut picem liquidam admifcebis. Ex his autem affectionibus inueteratas & fanatu difficiles potentiori-bus: incipientes verò, & facilè medicabiles, imbecilliori-bus remediis curabis.

De capillis fluentibus, Cap. VI.

CApilli fluunt vbi cutis rarefacta eft, & alimentū quo nutriuntur, ad eos non accedit. Curationis ergo con-filium eò dirigitur vt fanguis extrahatur, & cutis laxa pau latim denfetur, & quibufdam medicamentis conftringa-tur. huiufmodi funt ladanum atque oleum lentifcinum quæ per fe faciunt: vtrunque enim vim habet attrahendi & cogendi, vt nullum præftantius ad fluētes capillos me-dicamentum quàm quod ex ladano, oleóque lentifcino conftat, excogitari poffe videatur. Perfpicuum autem eft abrafis crinibus fpiffius medicamentum imponendum effe, tonfis verò, liquidius. Si verò abundè crines decidāt, maiorémque raritatē fubeffe exiftimemus, vtile erit pro lētifcino myrteum oleum ladano admifcere. vtiliter quo-que nardinum vnguentum quandoque addetur, vt in fri-gida ætate & hyberno tempore. antequam verò caput medicamento oblinas, fricandum eft. Sæpenumero autē capilli ex ægritudine defluunt: in quo cafu victus ratio ad hibenda eft quæ vires reficiat. quæ quidem plerofque fi-ne vfu medicamentorum planè curauit. Quandoque etiā pili fine ægritudine cadunt. ad quorum curationem vti-mur iis quæ præpofuimus: aut fambucum combure cera tóque admifce, & vtitor. id enim augebit denfabítque co mam, vt ne amplius decidat. Vel melanthium combure, cum aqua tere, & vbi volueris pilos nafci, ibi inunge: ma-ximè verò in fuperciliis, aut palpebris. Si verò propter lo-ca ambufta pili ciciderint, folia ficulna vfta & trita atq; illita erunt ad pilorum ortum accommodata.

Ad ea quæ capillos corrumpunt, eófque pul-chros faciunt, Cap. VII.

TRES funt eorum quæ capillos vitiant, differentiæ: quæ pillos euellunt, quæ attenuant, quæ denique o-mnino eos auferunt. Sed horum vfus periculofus eft: quia fæpe non folùm inunctas partes pilis nudāt: faciúntque vt reliquum tempus glabræ maneāt: fed etiam in caufa funt vt totū corp⁹ nudū pilis reddatur, itáque perfeueret. Alio rū duorū vfus eft tut⁹. Ergo ex iis quæ partes glabras tutò faciunt, vtile eft lixiuium ftillatitiū, itemque arfenicum, fandaracha, & calx viua. aliquid autem eorum quæ vehe-menter vlcerant, alicui imbecilliori mifcendum eft. Quæ verò pilos attenuant, ea abftergentem vim habent. inter quæ mediocria funt, hordeum, fabarum & erui farina, a-

phronitrum nitrúmque. Valentia verò, quæ magnos duróſque pilos attenuant, ſunt, nitrum combuſtū, teſta fictilium clibanorúmque, pumex non vſtus & ignem expertus, teſta buccinarum, purpurarum, & aliorum oſtreorum cōcremata, & ſepiæ teſta etiam non combuſta, alcyonia, veratrum, & bryoniæ radix. Siquis hæc facere odorata voluerit, cyperum, & melilotum, & roſas ſiccas, & amomum, & iunci odorati flores addat. Vrticæ agreſtis ſemen tere, oleo addito perfricabis, & pili decident. Melle crudo obline quem volueris locum in modum dropacis, & pili nō amplius prodibūt. Pſilothrum verò hoc modo fit: Calcis viuæ læuigato partes duas, auripigmenti partem vnam: hæc in pilam plumbeam coniicito, & aquam aut ptiſanæ cremorem affundens tere: quúmque nigra fient, calefacito & illinito. Orizam, aut fabas expurgatas, aut ptiſanam aqua incoquito, hácque pro aqua vtitor, tum auripigmentum & calcem viuam admiſceto, & coquito pſilotrhum, vt mos eſt: deinde verò ei adde myrrhæ vnciā vnam, maſtiches vnciam vnam, pumicis crudi vnciæ dimidium, atque vtitor.

Vt cani non naſcantur, Cap. VIII.

FAcies autem ne cani exoriantur, ſi cucurbitam agreſtem capias, eam pertundas, & interna diligenter purges: tum oleo laurino impleas, addáſque hyoſcyamum & auripigmentum non trita, & vnum diem ita dimittas: deniq; ſemel in anno vtiliter vngas in pueris, & pulchros denſóſque capillos gignent. Nucis cortex vſtus tritúſque ex vino illinitur. loti arboris folia cum cameli ſtercore miſce, & cum oleo obline: flauos enim crines faciet. lupinorum cortices cum nitro per dies decem macerato, tum crines eo abſtergeto. decoctum ſcobis loti arboris ad idē valet. Nigros capillos faciunt detergendo hæc: dilutum gallarum, atramenti ſutorii & malicorii, ladanum cū myrteo vnguine. ſerius id facit oleum ex oliua agreſti quotidie illitum: & magis etiam myrtinum infuſum. Facit autē vt ſerius pili in locis conſuetis naſcantur, lacryma vitis cū oleo inuncta: & humor emanans è viridi ſarmento, quod comburatur: itémque fabacea farina illita.

De porrigine, Cap. IX.

POrrigo ex vitiatis oritur humoribus. noſtrum ergo conſilium eſſe debet vt abſtergētibus digerentibúſque medicamentis eos abſumamus: corpore tamen prius expurgato, ſi mali ſucci ſit plenum. Sed quidam quum caput roborare vellent, antedictis aliquid eorum quæ adſtringunt, admiſcuerunt.

Ad porriginem, Cap. X.

FVrfurum ſextarium medium in duabus aquæ heminis macerato, deinde cōfricabis, per colum traiicies, ſuccúmque coques cum aceti media hemina ad vini ſpiſſitudinem, eóque caput illines: poſtea caput aqua lauabis in qua beta, aut fœnumgræcum, aut lupini cocti ſint. Pro vnguine autem, irini vnguenti fæcibus vtitor. Sed hoc vt accommodatiore efficacioréque vtendum eſt quod habet terræ Cimoliæ, ſulfuris ignem nō experti pares portiones: quæ trita ex aceto, in balneo illinuntur: tum aqua calida abluuntur. Sed hoc non ſolùm in balneo, verum etiam alibi vti poteris, quū omnes habeat vires quibus ad affectionem depellendam opus eſt: lithargyri, rutæ, olei, aceti quartam partem heminæ tere, & caput illine. id enim fuit nobis experimento ſatis comprobatū.

De pediculis, Cap. XI.

SÆpenumero pediculorum copia in profunda capitis cute generatur, quum ſuperuacanei modicéque calidi humores ſubſiſtunt. ergo medicamenta ſiccātia, quǽque vacuare & trahere apta ſunt, adhibere oportet. cedria pediculos & lendes interimit. Idem facit hederæ lacryma, & vuæ taminiæ partes duæ, ſandarachæ & nitri vtriuſque pars vna, ex aceto. atque oleo caput vngito. aut oxylapathi radices eodem modo in oleo, & veratrum album: aut ſtaphide agria & nitro ad pares portiones in balneo vtitor: aut marina, aut muria pura cum aceto caput perfundito.

Ad vlcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos, Cap. XII.

QVI achor nominatur, in cute capitis conſiſtit, tenuiáque habet foramina per quæ tenuis modicéque viſcoſa ſanies effluit. Huic ſimilis affectio eſt ea quæ fauus appellatur. maiora tamen habet foramina, quibus humor melli ſimilis continetur. eò igitur dirigere conſilium oportet vt humores à quibus oritur euacuemus: quíque adhuc eò fluunt, capitis totiuſque corporis euacuatione prohibeamus, vt in alopecia dictum eſt nobis. Quum verò parua affectio eſt, ſæpe remedia foris adhibita ſufficiunt. huiuſmodi ſunt quæ craſſitiem humoris ſecant & digerunt. Nonnulla autē medicamenta, quum nullum excrementum in toto corpore eſt, achores incipientes curant: eáque adſtringendi & repellendi vim habēt, vt myrtus eiuſque bacca, & pineus cortex: nonnulla verò iis auxiliantur quæ in ſuperficie ſunt & mediocres: eáque digerūt abſtergéntque ſine calore qui ſenſum moueat: nec quicquam habēt quod irritet. talis eſt beta & plumbū vſtum. Nonnulla verò ita vehementem vim habent vt valde craſſos glutinoſóſque humores (à quibus originem ducunt achores) euacuare, &, quanuis iam obduruerint, diſſoluere poſſint. huius generis eſt chalcitis & vini fæx, & calx viua. Acetum verò in omni tempore ad achoras vtile eſt vel maximé: ſiquidem incîdit, digerit, ac repellit. debet autem iſtud eſſe exquiſitè acre, neque vllā habere vini qualitatem. Huic adiungens aliquid metallicum, achores curabis. Sed initium ab imbecillioribus ducere conuenit, ac maximè quum dolor eos comitatur. Hanc ad rem vtile eſt Creticum, terra Samia, pompholyx, ſpodium & lithargyrus. ſi hæc nō agant, impone medicamentum ſiccum ex charta aceto dilutum. Si id medicamētū quod ex charta conficitur, tibi non ſuppetat, chartam per ſe cōbures, aceto imbues, & vteris in iis qui dura carne ſunt. Si achor inflammationis ſenſum inuehat, aut ei dolor ſit coniunctus, planum eſt eum ſedandum in primis eſſe. idque concoquente, molliente, & liquido & morſus experte medicamento: quale eſt id quod ad ſedis inflammationem dolorémque pertinet.

De oculorum turbatione, Cap. XIII.

OCulorum turbationes ex fumo aut æſtu aut puluere exortas, aut quòd defixis oculis ſplendorem aduerſum quiſpiam intuitus ſit, facilè ſedabis, ſi iubebis vt à fumo æger diſcedat, capútque operiat, ne à ſole attingatur, atque in vmbram vadat. Cæterùm ab oculis puluerem abluat primùm quidem aqua tepida & dulci, deinde verò etiam frigida. à ſplendore verò auertat oculos, tum oculis valde conniueat: ita enim turba omnis ſedabitur, nec re vlla erit præterea opus. ſed cibus erit parcior, potus verò propter æſtū largior. Si verò ſomnus arctior profundiórque irrepat, lippitudo quæ ſubeſſe videbatur, cōcoquetur. quāobrē non erit à balneis abſtinendū, ſed diligentior victus ratio inſtituenda erit. Si lippitudo aliqua incipiat, quies imperanda eſt, palpebræque aliquo medicamento ex roſis aut croco inungendæ: plerique enim nō ſunt horum remediorum indigentes. lemas verò in oculis & agglutinationes quæ per noctem fiunt, purgat remittítque rectè tum poſca, tum aqua frigida per ſe. & aliquid ſiccū, quod ex oculis leniter lacrymas excutiat. ſed ventris etiā ſubductio eoſdem iuuat.

Ad inflammationem dolorémque oculorum, Cap. XIIII.

QVVM inflammatio & dolor oculos obſident, ſi medicus adſit, facito vt ipſe medeatur: ſi non ſit, tu ea quæ poſſis facito, vſquedū medicus accedat, nequid difficilius contingat. Ergo à cibis ægrum abſtinebis, eíque quietem imperabis: dabíſque operam vt lucem vitet: atque ne ſonis aut aliquo alio motu dolores intendantur. tū pedes contrectabis, & extremas partes quādoque vinculis excipies: hæc enim dolorem leniunt. Porrò ad inflāmationes faciunt violæ folia impoſita, & muliebre lac recens cum ouo & roſaceo foris admotum.

Ad oculorum fluxionem, Cap. XV.

SI fluxio oculum infeſtum habeat, medicamentum agglutinans fronti ſuperdabitur. Ergo thus tritum & triticeam farinam oui candido excipies, atque adhibebis. Prodeſt autē caput tenere in ſublime elatum, & quieſcere, & extrema deligare. At ſi fluxio ſalſa & acris ſit, erit redenda dulcis infundēdo lac & oui candidum. lenias autē

leniter,mollique ſpongia auferuntur.Si magnus defluxionis impetus ſit cum dolore coniunctus, cataplaſma hoc imponito quod habet roſarum ſiccarum drachmas quatuor,croci drachmam vnam. excipiuntur dulci meliloti decocto.

De ſenum hebetudine, Cap. XVI.

HEbetudines quibus ſenes corripi ſolent,frictionibus, geſtationibus ſedabis: itémque moderata victus ratione,vſuque acrium,& caput pectendo,& abſinthii ante cibum,& thymi,origaníque,& aceti ſcillitici potione, & oculorum inunctione ex iis quæ oculorum afferre claritatem dicuntur.Conueniet etiam ſternutamenta quotidie ciere,guttúrque inungere,& pituitam reiicere.

De hordeolo palpebrarum, Cap. XVII.

HOrdeolum verò quod in palpebris naſcitur,fotu ceræ albæ diſcuties hoc modo: cera liquata afferenda eſt,& ſpecillo calida loco admouenda. ſed idem diſcutit galbanum quod ex modico nitro imponatur.

De nyctalope, Cap. XVIII.

NYctalopes curantur,ſi iecur hircinum aſſaueris, & interim dum aſſatur,ſaniem quæ liquitur collegeris,eáque oculos inunxeris,& ipſum iecur comedendum dederis.præterea aſininum fimum exprime,eóque ſucco oculos vnge.Dicũtur autem nyctalopes qui per diem clarè vident,ſed nocte appropinquante deterius cernunt.

Ad oculos ex plaga ſubcruentos, Cap. XIX.

SI oculus ex ictu ſubcruentus ſit factus, in principio, quum adhuc inflammatio locum occupat,ſanguis columbæ calidus aut turturis locum expurgat.& item ſi foueas ſpongia quæ modicum ſalis acceperit.modò tamen ne tunica oblæſa ſit:ſi enim ſit læſa,ex aqua ſola fouẽdus oculus eſt.benefaciet quoque lana quæ ouo & roſaceo ſit imbuta,quam leuem oculo admoueas.ſtœbes etiam folia viridia illita iuuãt,& braſſicæ folia impoſita.Si malũ inueterarit,hæmalops dicitur: ac tũ quidem hyſſopi coma terenda eſt,& in linteo panno ligata in aquam feruentẽ coniicienda, & poſtea oculis admouenda: ſanguis enim conſequetur,vt ipſum ex linteo poſſis exprimere.Si verò ex plaga œdema conſtiterit, fouendus locus eſt ſpongia continenter,tum ſpongia noua aceto madens imponenda.Quum tumor inueterarit, ſinapẽ tritam cum aqua appones aſſiduè & auferes.

Ad pilos palpebrarum oculos irritantes, Cap. XX.

QVidam pilos palpebrarum qui oculum infeſtant,vulſella euellunt, ſed paulo pòſt dolore ægrũ excruciãt, quum plures ſubnaſcantur,& pungant.ergo priuſquam euellantur,præſtat eos pilos naturalibus pilis agglutinare pice & gummi. Bene etiam erit habere paratum medicamentum quod habet maſtichen,ceram,thus,& picem ſiccam.hæc autem in vnum redigenda ſunt mandendo, vt diligenter ex omnibus vnum fiat:tum in paſtillos conformanda ſunt & reponẽda.vbi verò vſus poſtulabit, ſpecillo igni candente medicamentum excipietur,ita vt liquefiat:atque ita pili agglutinabuntur.

Ad lippitudines ex niue, Cap. XXI.

SPecilli cuſpidem in roſas coniice vt coloretur, eóque oculos inungito, triticum ſuper ferro igni candente aſſatur,eóque cum vino palpebræ inunguntur.

Ad palpebras in quibus vel rari vel nulli pili ſunt, Cap. XXII.

MVris fel, hirci ſtercus ad hanc rem faciunt: & defluuio quoque palpebrarũ proſunt,& pilos reducũt.

Ad vlcera oculorum, Cap. XXIII.

CRocum in muliebri lacte macerabis ac teres,tantùmque gummi albi addes quantum ſatis ſit ad croci conſiſtentiam. collyria confice, & vtere cum muliebri lacte inſtillando.

Ad albugines,obſcuritatem,ſuffuſionem,hebetudinem,caliginem,epicaumata,acutum aſpectum,pterygia,& albugines tingẽdas, Cap. XXIIII.

ALbugines celeriter ſanat nitrum cum oleo læuigatũ diligenter & inunctum: eas etiam attenuat omnis

A anemonæ ſuccus.Obſcuritatem verò omnem & ſuffuſionem incipientem curant vulturis fellis partes duæ, ſucci marrubii,mellis Attici,ſingulorum pars vna.aut fel vrſinum cum duplo aquæ.Exacuit autem aſpectũ capnii ſuccus:ſiquidem non paucas lacrymas trahit. Libanotidis autem radicis & herbæ ſuccus melli admixtus omnes hebetudines quæ ex craſſo humore fiunt,curat.facit ad idẽ marrubii ſuccus cum melle.lactucæ agreſtis liquor, facit etiam ad ſordidam oculorum exulcerationem, cui epi-
B cauma nomen eſt,cũ mulieris lacte ſubunctus. Medicamentum claritatem viſui comparãs:Mali granati granorum ſuccum exprime,& in vas Atticũ coniice, ac linteo circunda:& ad ſolem expone donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur:& pari portione mel adde, & extractum in vas picatum repone & ſerua. id enim inueteratum fit meliùs. Vbi dormitum iturus ſis,eo leuiter oculos inungeatq; hoc pictoribus,ſculptoribus, aurificibus, ſenioribúſque conueniet. Aliud. Fel hyænæ Attico melli admiſce,& vtere.hoc hebetudines cohibet, & incipientes
C ſuffuſiones diffundit:ſed ſi inueteratum ſit, erit melius. Pterygium verò,ſi magnum ſit ac durum iam effectum, medicina ex manuum opera petenda erit,& medicus adhibebitur:at ſi molle & paruum, curabis liquore ægiri cũ duplo mellis inungens.Sepiæ teſta combuſta & ſali foſſili mixta pterygium abſumit.Albugines verò tinges, ſi mali granati dulcis carnem teras,paulatim aquæ modicum inſtillando,multúmque læuigando,& poſtea oculos illinẽdo:vel alterci ſucco dies quindecim inũge.hoc enim tingit,& intra annum abolet omnino.

D Ad pulchras palpebras faciendas, Cap. XXV.

IN pueris autem & iis qui molles ſunt carne, facit hoc quod capit ſtibii drachmas XVI. plumbi drachmas VIII.croci drachmam.florum roſarum, myrrhæ, nardi Indici,piperis albi,thuris maſculi, ſingulorum drachmã vnam,oſſa palmularum numero XXX.omnia in vas fictile coniiciuntur,diligenter aſſantur, deinde in mortario teruntur, tum opobalſami cochlearia duo induntur, ſimúlque conteruntur.ea denique ſiccabis,atque vteris.

Ad rupta in oculo, Cap. XXVI.

E LApidem hæmatitem in cote deteres cum lacte muliebri,eóque per diem ſæpe oculum inunge. Aut viticis folia cum aqua & polenta tere,atque impone.

Ad palpebras craſſiores, ſubcruentas,& granorum milii plenas, Cap. XXVII.

PAlpebras inuerte,ac ſpecillo calido læuigabis, aut ſoliis ficulnis & melle ſubũge:aut vinum auſterum melli admixtum illine.

Ad ſcabiem oculorum, Cap. XXVIII.

F PVnici dulcis acidíque ſuccum coque donec mellis ſpiſſitudinem acquirat,eóque inunge.

Ad palpebras lepra affectas, Cap. XXIX.

PAlpebras verò quas lepra obſideat,ſanabit ficulnus liquor illitus:vel vtitor ſalis ſpuma.

Ad palpebras duras,& quæ difficulter mouentur, Cap. XXX.

MEdullæ vitulinæ & ceræ pares portiones cum roſaceo liquabis, atque vteris:aut terebinthinæ partes ſeptem,lithargyri partem vnam cum oleo & cera eliquato,& in pannum emplaſtri modo impoſita admoueto.

G Ad ea quæ in oculos cadunt, Cap. XXXI.

AQuam aut lac infunde & colline, vel melle oleóve inunge,ita vt lacryma excutiatur:aut iube vt in aquã aſpiciat aut in vinum.Quæ autem in oculo incident,reſina recenti contingens auferes,idque capillo humano potiſſimùm,aut,ſi hoc non poſſis,ſuilla ſeta.Quæ verò infixa inhærent,& oculum lædunt, vulſella auferenda ſunt. Quæ denique ſub palpebra deliteſcunt, euelluntur inuer-
H ſa palpebra:tum lacte locus colluitur.

Ad pediculos palpebrarum & ciliorum, Cap. XXXII.

PEdiculos palpebrarum & ciliorum curant cum melle aut vino ſandaracha & vua taminia inunctæ.

Ad ægilopas & chalazia, Cap. XXXIII.

AEgilopes, in quibus in profundo non corruptum est os, curant chamæmeli folia commanducata & imposita, vel ægilopis, qui in tritico nascitur, succus cum triticea farina illitus, plantaginis folia commansa & illita. Vbi verò ruptus abscessus fuerit, regiæ nucis interna pars cōmansa imponitur, aut etiam columbæ fimus læuigatus & thuri admixtus, vsquedum ad cicatricē perueniat, imponitur: in lapidem enim coit, ac permanet ibidem. Propolis verò & terebinthina cum alica teritur, & in splenio imponitur: aut alumen scissile, quod plurima terebinthina exceptum sit. Chalazia verò digerūt grossi cocti illiti, itémque folia ficulna.

De affectionibus aurium, de difficili auditu, & de surdis, Cap. XXXIIII.

HVmor quidam in meatibus auditus constipatus in causa est vt difficulter homines & nihil audiant. ergo colluere plurimis diebus oportet paribus albi aceti & aquæ portionibus, iisque cū nitro læuigato feruefactis: deinde verò colluere aqua calida sola. tum infundenda erunt ea quæ ad difficilem auditum valēt, qualia sunt hæc: Nigri ellebori radicem cum aceto ac melle tere, in aures inde, ac medicamentum ibi sine dies quinque. aut cardami quod satis est, & nitri parum: eáque carne ficuum eiectis granis excipe, ac collyrium quod meatui auditus cōueniat, facito: idque triduum intus habe. id enim sordes educet abundè: & statim leuabitur.

De aurium dolore, Cap. XXXV.

AVrium dolores, si à frigore oriantur, calida statim curant. Ergo cepa & allium quæ in oleo ferbuerunt, infundenda sunt, atque ita dolores curantur. itémque paucissimum euphorbii plurimo oleo mixtum: aut piper diligenter tritum. amaracinum quoque iuuat, & nardum optimum est: aut rutaceum ex oleo tenuium partium & nō adstringente factum.

De aqua quæ auribus contin etur, Cap. XXXVI.

SI aqua in meatu auditus contineatur, oleum continenter infundere conuenit: idque colluendo, & lana molli abstergendo, & iterum infundendo. Lenit autem molestiam oui candidum & tenue, & lac muliebre: quæque adhibentur, calida sint omnia. ita affectos iuuat adeps anserinus. Siquis autem ei pedi innixus qui eius partis sit quæ patitur, saliat, capútq; quodammodo decliue teneat, humor qui in aure est facilè excernetur: ad summā verò, si quis aurem affectā alteri præbeat vt ore exugat, ita quoque sugendo humor educetur. At siqua inflammatio adsit, nardinum vnguentum cum exigua tetrapharmaci portione infundendum est. Si magnus sit dolor, opus erit adhibere quæ sensibus stuporem afferāt: miscebimus enim cum lacte muliebri & oui candido papaueris liquorem: sed & castorium addemus. atque ad vehementiores quidem dolores, par pondus: ad leuiores verò, duplum. Decoctum autem esto sapa liquida: & quum vti volueris, in eodem decocto leniatur, ac remittatur. Sed præstat hoc medicamentum longo antè tempore confectum seruare. Cæterùm quum dolor vrget, meatus ipse audiendi tangēdus nō est, sed specillo cui lanæ mollissimæ hapsus inhæreat, fouendus. atque eodem modo curabis vt medicamētum tepidum in aurem effluat, ita vt ad auris foramen specillum medicamento intictum admoueas: & quum id intrarit, lanam mollem superimponas, qua initium meatus totáque auris contegatur: fouebísque nardino quod parū admodum tetrapharmachi acceperit. Si æstas sit, aut calor ægrum occupet, locus rosaceo foueatur. At si suspiceris crassum aut glutinosum humorem, aut spiritum flatuosum in aure esse, miscebis aliquid eorum quæ obstructionem tollunt. Hanc verò causam summo artificio subesse cognosces, si quæ morbum præcesserunt, quǽque eo tempore adsint, animo diligenter voluas: nam si frigus antecessit, spiritus flatuosus morbum gignit: si victus ratio ex rebus mali succi instituta fuerit, atque ex rebus constiterit quæ gignere flatum solent, capútque grauitate opprimatur, causa morbi in crassos succos referenda est. Vbi causa aliqua tibi nota fuerit, nitrum & aphronitrum me-
A dicamentis admisce quæ ad aurium affectiones parātur. addes etiam vtrunque veratrum, amygdalas amaras, ex aristolochiis eam quæ tibi sit ad manus, cucumeris syluestris & bryoniæ radices: itémque asari & dracontii: cassiámque, & centaurium minus. hæc enim & meatus expurgant, & quæ intus compacta sunt attenuant. Inflammationes verò quæ mites sunt & pulsus expertes, facilè curantur. imponitur enim oxyrhodinum tepidum, & glauciū cum aceto. sed glaucium in cote medicinali fricandum est.

B Ad inflammationes & laxos tumores qui in extremitate auris sunt, Cap. VI.

INflammationes verò quæ in superficie aurium, itémq; laxos tumores & rubores qui vel ex defluxu vel ex ictu facti sint, curantur lenticula in aqua decocta atque cum melle trita, & imposita. vel anserinus adeps & butyrum & myrrha miscentur, imponuntúrque.

Ad aures vulneratas & purulentas, Cap. XXXVIII.

VLceratas autem purulentásque aures glaucio cum aceto curabis: si defluxio comitetur, pastillis, qualis est
C is qui ad Andronem quique ad Polyidem authorem refertur. Si verò etiam citra vehementem dolorem pus procedat, nihilominus eisdem vtitor. Si hæc remedia non efficient quod satis sit, vehementibus vtemur: vt ferri recrementum in tenuem pollinem redigitur, atque in aceto acerrimo decoquitur ad strigmenti aut mellis consistentiam. Ad aures autem ex plaga vlceratas medullam calidi panis terimus, & myrrhæ dimidium miscemus, atque imponimus. hæc neque alliganda sunt, neque vbi imposueris, assiduè auferenda.

D Ad aures fractas, & relaxatas, ad earum fluxum sanguinis, ad tinnitum repentinum, & ad lapillos, aut fabas, aut quid tale, aut parua animalia quæ in aures inciderint, Cap. XXXIX.

AD aures fractas, myrrham, mannam, thus, terram nigram aut Samiam probè in vnum compone, & ad cerati crassitudinem redige, atque impone, nullo modo locum irritans. aut sulfur viuum, aut thus cum pice liquida in splenium indita impone. In quibus verò aures relaxatæ sunt, cape terram figuralem, aurésque ea intrinsecus
E implebis, quum inaruerit: solano & cerussa illine donec resideat. Si verò sanguis ex auribus fluat, vt grumos non faciat, porri succum & acetum miscebis, atque infundes. aut mali granati aceto incocti succum exprime, & infunde. Si sanguinis fluxus perseueret, rubi gallarúmque in aceto decoctarum succum exprime, ac simul misce, & instilla. Ad repentinos verò aurium sonitus acetum cum rosaceo infunde. aut cuminum & oleum ad mellis spissitudinem redige, atque infunde, aut succum radicis cucumeris agrestis. Si tinnitus perseueret, ægrum reclinabis, & ni-
F trum crudum, tritum in aurem impones, & acetum acre tepidum infundes. Ad sonitus verò qui ex morbo orti sunt, vbi absinthii decocto foueris, oxyrhodinum infundes, aut raphani succum cum rosaceo, aut porri succum cū lacte mulieris, aut cum rosaceo. aut syluestris cucumeris folia teres, succúmque exprimes, eúmque infundes. At si lapillus, aut faba, aut aliud generis eiusdem in aurem inciderit, alligabis specillo carptum lanæ, eámque terebinthina intinges, aut aliqua re glutinosa, & in aurem demittes, ac leuiter euelles. Si minus sequatur, naribus indes quod
G sternutamentum excitat. sed os & nares obturabis: nam impetus ille qui fit, efflabit rem quæ inciderit. id verò erit faciendum assiduè, donec res quæ in aure est, excidat: nam si maneat, & auris inflammatione tentetur, conuulsiones consequentur. Si animal aliquod inciderit, scammoneam aceto dilues, aut succum absinthii, aut peucedanum, aut sulfur & nitrum cum succo raphani, & instillabis.

Ad vermes qui in auribus sunt, & cætera omnia quæ in aures sunt ingressa.
H Cap. XL.

AD vermes autem aurium, & reliqua omnia quæ in meatum audiendi sunt ingressa, acetum oleúmque mixta

mixta instilla, aut capparis succum, aut nepetæ succũ, aut veratrum album cum vino infunde.

A

Ad aurium sordes, Cap. XLI.

NItrum tostum in aurem immittes, tum acetum instillabis, & lanam appones, itáque sines per totã noctem. die sequenti aqua & oleo calido collue.

Ad aures humidas, Cap. XLII.

MIsy cõbustum in panno læuigatum insufflabis. aut gallas eodem modo teres, combures, atque vteris: aut alumen assabis læuigabísque; & oleum infundens insufflabis.

B

Ad carnem quæ in auribus supercreuit, Cap. XLIII.

CArnem quæ nimium in auribus creuerit, celeriter aufert fæx cum calce viua & lixiuio stillatitio, ad strigmenti crassitudinem redacta; & ex lana & specillo imposita.

De parotidibus, Cap. XLIIII.

QVemadmodum in aliis partibus inflãmatis vtimur repellentibus, nõ ita in parotidibus facimus, sed cõtra, attrahentibus: quum demus operam vt humorem qui lædit, celeriter ab imis partibus ad cutim trahamus, & na-

C

curam adiuuemus quæ per abscessus febrim curat. In quo casu si natura satis idoneo impetu feratur, nos quiescim⁹, totúmque illi negotium permittimus. tantummodo autẽ lenimus & concoquimus humores ibi collectos: qui vbi in pus versi fuerint, in id incumbimus vt discutiantur. Si verò durities appareat, attrahentibus addimus molliẽtia. At moderatas parotidas in quibus neque plenitudo est quæ cõfluat, neque violentus dolor, neque suppurationis suspicio, facilè curabimus. idque faciemus fomẽtis ex muria & cataplasmatis, ac medicamentis in quibus maior sit vis digerendi: qualia sunt Mnasæi, & ex succis quod διὰ χυλῶν vocatur: & itẽ cerata molliora, & quæ ex butyro atque œsypo conficiuntur, buccinæque combustæ, & purpuræ, & ostrea quæ adhibentur iis parotidibus quæ iam duræ factæ sunt, atque inueterarunt: ex iis enim medicamẽtum fit quod nõ solùm dolorem morsúmque nullum affert, siquis eorum cinerem melle diluat, sed etiam multo magis erit tale si veterem suillum adipem salis expertem villis eiectis admisceat: ita enim citra omnem dolorem & molestiam omnes inueteratas inflammationes, quæque ex affectione quam gignit defluxio oriuntur, discutiet. Iam verò ad eas quæ iam duræ factæ sunt, accommodatæ sũt caricæ in marina aut muria coctæ. Simili quoque mò do amarorum lupinorũ farina cum melle cocta, cui parũ calcis viuæ accesserit: qua cataplasmatis modo est vtẽdũ.

D

De narium affectionibus: de ozæna & polypo, Cap. XLV.

COmmunis ozænarum polyporúmque curatio est vt primùm siccemus, capútque roboremus: eique impo namus aut medicamentum ex anemona, aut quod ex cochleis cõstat. cuius hic est apparatus: capit enim myrrhæ, thuris, singulorum vnciam vnam, cochleas integras ducẽtas, alba ouorum duo. omnia in mortario conteruntur ac miscentur, tum illinenda sunt linteo superimposito, ac sinenda per dies nouem. atque ita vtitor remediis quæ fotis loco admouentur. In polypis verò vtimur eo medicamento quod ex punicis cõstat: est enim valde efficax. Ad quod conficiendum capienda sunt mala punica austera, acida & dulcia, pari numero & portione: totáque, quũ adhuc recentia sunt & matura, tundenda, frangendáque, & ex iis succus exprimendus, & in vas stanneum coniiciendus. prius autem est modicùm decoquendus, si liquidior quàm par est videatur. quod verò ex iis relictũ est, quod firmũ durúmque est, diligenter cõtundendum est, atque iterũ in pila læuigandum. ex eóque collyria cõficies quæ simili ratione naribus ægrotantis cõuenient: nã in meatu naris in quo polypus est, accõmodantur. hócque medicamentum, & sine mordicatione & sine vlla affectione, quæ per cõsensum afferatur, idẽ quod medicamenta acria, efficiet, ac lõgiore tẽporis spatio polypũ absumet. At si polypus humidior flaccidiórq; tibi videatur, maiorẽ punicorũ austerorum copiã in medicamẽto pones: si durior, dulciorum. Si collyrium molestiã cruciatúmque afferat, & omnino attendatur, prædicendus vsus erit. & quo tempore collyrium nõ adhibetur, succo expresso (vt diximus) vtemur, locúmque ipsum affectum, & internam oris partem qua foramen in palato naris habet, aut penna, aut lana quæ specillo obuoluta sit, illinemus. Diphrygesquoque longiore tẽpore polypũ cõsumit. Si cui autẽ propter mollitiẽ corporis hæc mordacia videãtur, tũc rosætritæ imponentur: ipsæ enim molliahu midáque corpora mirificè iuuant. Est etiam planũ hæc assiduè admouenda esse: quandoquidem ab humore colluuntur atque humectantur.

E

Ad vlcera quæ in narium meatibus insunt, Cap. XLV.

VLcera quæ narium meatus obsident, curantur pastillis Andronis & Polyidæ, quæ vino quandoque dulci, quandoque austero, & sæpe etiam aceto diluta imponũtur. Verùm si humor per meatus acrior effluat, vlcera quidem difficilia curatu sunt, cæterùm tetro odore vacant. At si acrimonia putredóque adiuncta fluenti humori sit, ozænæ exoriuntur. eas curabis nepetæ succum effundendo; aut mel in nares coniiciendo, naréisque dilatando, ac sternutamentis ramenta vlceris educendo. Vel album veratrum in puluerem rediges, faciésque vt æger naribus in spirãdo quàm plurimum eius possit attrahat. quod quum fecerit, amurca cum melle locum continges, meatúsque chalcitide, aut attramẽto sutorio cum melle. si vetusta vlcera sint, acre acetum adde.

F

De destillatione & grauedine, Cap. XLVII.

HVmores ex capite destillãtes, si negligantur, multorum esse malorum causæ solẽt: nam vel gurgulionẽ inflãmant & tonsillas: idque mediocre est malum. aut gignitur raucitas, quæ in gutture diuturnam affectionẽ parit: idque nõ exiguum malũ putatur. Ac nonnulli etiã iruenti sunt qui ex destillatione sanguinem per sputum reiecerunt: púsque collegerunt, ex quo tabidi euasere, & vox læsa fuit. ergo destillatio omnino curanda est tũ paucio re cibo tum minore potu: & irini fæcibus sinciput illinẽdum est, & abstergendum decoctione rutæ, atque oleo laurino: siquidẽ hæc concoquũt, & crassum reddunt id quod destillat. Prodest etiam capite obuoluto esse, & nunquam supinum dormire: quippe quũ in iis qui ita dormiunt, humor in arteriam facilè cõportetur. Oportet autem assiduè gargarizare ex adstringentibus, vel rosas aqua decoquendo, aut rhun, aut lenticulam, aut id facere posca. Non pessimè autem feceris si destillationem in nares deriuaris: atque odoramentis quidem, vt melanthio & aniso: iis quæ infundantur, vt melanthio trito cum aceto, aut succo betæ & anagallidis: humor enim illuc confluens pulmonem periculo eximit. At grauedo, si parum molestiæ adferat, facilè sistetur irini laurinique vsu: & olei in quo lini semẽ & ruta cocta sint, & capitis obuolutione, paucioréque victus instituta ratione.

G

Ad frequentia sternutamenta & grauedinem, Cap. XLIII.

MElanthium aridum in linteo ligabis manibúsq; cõfricabis. puluerẽ, qui in linteo remanebit, plurimũ iube ab ægrotante per odoratum trahi. Vel thymum adipe inuolutum sub cinere tege. vbi affatum senties, tere, ac iube vt naribus odor attrahatur. aut myrrham in vino odorato dissolues, eáque crassissima nares illines.

Ad sugillata, Cap. XLIX.

SVgillata fouenda sunt meliloti fœnigræcique decocto. tum resoluendũ est Nili collyrium ex rosis eodem decocto, & illinendum: his peractis, foliis fœnigræci decocto fouendum, & collyrium quod ex myrrha sit inungendum. Hac sanè ratione sugillata, nisi penitus inueterata sint, curabis. ad ea enim vtendum est iis quæ strenuè digerunt, quæ mox describemus.

H

Ad sugillata incipientia, Cap. L.

SVgillata quæ etiamnum incipiunt, sanat nouellus caseus impositus: aut fabacea farina cũ melle diluta: aut oui vitellus cum melle simili modo. Ea verò quæ iam inueterarunt nigráque sunt facta, curat raphanus impositus, qui tunc auferendus est quum morsum incipit excitare. aut radix ari imponi poterit, quæ etiam melli admixta su perdatur. Sugillata autẽ quæ cũ inflãmatione sunt, foue-

bis aqua calida, tum cataplaſma admouebis ex lentibus coctis tritiſque cum melle. Si inciſa cutis ſit, in ipſam diuiſionem pones aliquid eorum quæ ad crueta valent: extrinſecus verò pones ea quæ faciũt ad ſugillata, in quibus præciſa cutis non eſt.

Ad varos, Cap. L I.

Tvmor durus exiguúſque eſt qui varus nominatur. is in faciei cute exoritur: poſtulat autẽ auxilia quæ mollia t quæque digerant. Ergo mellis Attici cyathum aceto acerrimo paribus portionibus admiſceto, ac diligenter varos inungito, digitis confricando. aut alumen accuratè læuigabis, terebinthináque excipies, & vbi emollieris impones. Ad eos autem qui inueterati ſunt & in callũ declinarunt, cape ſaponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci drachmam vnam: aqua diſſoluantur, & ad ceræ craſſitiem redigantur, tum illinantur, & vbi horæ ſpatium trãſactũ fuerit, tepida aqua abluantur. Aliud. Nitri, gummi albi par põdus aceto diſſolue teréque diligenter, & paſtillos cõfice, & in vmbra eos ſicca. quum vti volueris eos aceto diſſolue, & illine. vbi inarueriñt, ſapone eos abſterge. Hoc etiam medicamẽtum facit ad eas affectiones in quibus tuber eſt: & item ad pruritus faciei.

Ad eos quibus in mento ficoſæ eruptiones fiunt, Cap. L I I.

Lithargyri, miſyos par pondus tere & illine: aut gluten fabrile cum rubrica illine. Aliud valde ſtrenuũ: Elaterii, ſalis foſſilis, pares portiones miſce, & impone liquidum ſpecilli cuſpide, ita vt medicamentum ingrediatur. vbi id indideris, vngendus locus eſt lini ſemine quod ex aqua ſit læuigatum. Si vlcera perhumida ſint vt ex eis aqua pura effluat, vtendum erit Andronis paſtillo. Ad exanthemata verò quæ in mento erumpunt, cape ferrum igni candens, ſupérque eo lignũ paliuri pone, humorem qui inde emanat excipito atque illinito: aut myrti baccas tritas ex vino illine: aut atramentum ſutorium cum aceto læuigatum impone.

Ad ephelidem, maculas, & lentigines.

Vitis agreſtis racemi curant ephelidas, & maculas, & quæcunque ſunt generis eiuſdẽ quæ in cutis extremitate exoriuntur. Amygdalæ autem amaræ ephelin auferunt, itémque amygdalæ arboris radices coctæ atque illitæ. coſtus quoque cum hydromelite ad ephelidas facit: braſſica verò, & ad ephelida, & ad lentiginẽ, & ad cætera ad quæ mediocri abſterſione opus eſt. ſepiæ teſta cremata ad ephelidem & lentiginem valet.

Quæ faciem ſplendentem tenſámque reddant, quǽq; bene coloratam præſtent, & vetent ne à ſole exuratur: & quæ exuſtionem ſanent, Cap. L I I I.

Cvcumis qui edendo eſt ac maturus, ſplendidum corpus reddit: præſertim verò ſiquis eius ſemen ſiccauerit, deinde contuderit & per cribrum traiecerit, & purgamento vtatur. Crocodili quoque terreſtris ſimus faciem illuſtrat, tenſámque cutim reddit. eius ſimilis eſt ſturnorum, quum ſolùm oryzam comederũt. hæc abſtergunt etiam ephelin. Iam verò cucumeris agreſtis radices incidito ac torreto, & in aqua decoquito, terito deinde: hoc enim extentam & candidam faciem reddet. Simili quoque modo bryoniæ radices oleo incoctæ & illitæ faciem ſplendore perfundunt. itémque erui farina ex vino odorato læuigata & impoſita. Vel ſimilæ ſuccum percolabis, humorémque effundes, & ei quod reliquum erit, veluti fæx, oui candidum admiſce redigéque ad mellis ſpiſſitudinem: hócq; faciem inunge, ſi in ſole ſis moraturus. Si facies vſta à ſole fuerit, multa aqua gelida perlue. Terra Chia illita conciliat ipſa quoque faciei venuſtatem & bonitatem coloris, & toti etiam corpori. Scrobs etiam cu preſsi & ilicis, quæ in eodem ramento ferueat, eáque totum corpus illinatur. Vt autem ne à ſole quiſquã vratur, & ſi vſtus ſit, ſanetur, facit bulbus albus cum melle tritus atque illitus.

Ad fœdos alarũ odores & hircos, Cap. L I I I I.

Vt axillarum tetros odores auferas, myrrham cum alumine inungas, aut crocomagma, aut ramẽta cum A alumine & vino odorato. præterea cardui radicem decoctam potui dato.

Ad tetrum oris odorem, Cap. L V.

Os verò odoratum reddes ſi iridem vino antiquo odorato macerabis, eóque vino os aſſiduè collues atque in ore paululum tenebis. Fœdum verò oris odorem tollit vinum purum cum myrrha, quo os colluatur: & vini flos tritus. mãdunt nonnulli iridem, aut aniſum, aut ſimile quippiam.

B Ad labia fiſſa, Cap. L V I.

Gallam immaturam tere, atque excipe terebinthina, aut hyſſopo, aut melle, atque illine. Si fiſſa altius fuerint, ſeuo caprino expurgato, aut medulla bubula, aut adipe anſerino ſubunge.

De affectionibus dentium, & ad dentes mobiles, Cap. L V I I.

Qvvm dentes propter ſenectutem mobiles laxíque ſunt, tum parum auxilii capiunt ex rebus adſtringẽtibus, & gingiuas à quibus continentur, conſtringentib⁹. Si ex alia cauſa moueantur, coniectandum eſt vtrum propter nimiam humiditatem is neruus qui in eorum radi- C ces peruenit, ſit relaxatus. quo in caſu medicamentis vtẽdum eſt ſiccantibus. Ergo rotundum alumen cum duplo ſalis eſt dentibus aſpergendum. Aut vlmi corticem in vino decoque, & iube vt in ore contineat. Sed dentiũ quoque foramina ex deſtillatione acrium humorum fiũt. ex quo patet ad hæc etiã opus eſſe malitiam humorũ exiccantibus. At ſi humiditas multa ſit, capiti cõſulemus, vel etiam totius corporis habebimus rationem: ſi pauca ſit, ſolis auxiliis contenti eri mus quæ foris applicantur. Atq; in principio quidem vtemur repellentibus, vt id quod in D fluit cohibeamus: quum ſæpe euenerit vt ex horũ vſu ante inflãmationem æger ad bonã valetudinẽ ſit redactus. Verùm ſi adſit inflammatio, adhibebimus ea quæ citra morſum calefaciunt & euacuant. Si dolor per hæc nõ ſedetur, quæ vehementer calefaciunt admouebimus, quale eſt piper, & fæx combuſta, & pyrethrum, & euphorbium: ex quibus aliquid in dentis foramen eſt coniiciendum. Quandoque etiam vſuuenit vt quum præ nimio dolore vigiliæ oriantur, iis vtendum ſit quæ torporem inducũt.

E Ad dentes corroſos, itémque molares, & ad eos qui liuidi ſunt, ac dolent, Cap. L V I I I.

Ad dentes exeſos cape gallam tritã, lycio aut terebinthina exceptam, atque illine. loco autem prius repurgato, piper aut cachry opio excipe, & in exeſam partẽ impone: aut pyrethrum cum myrrha: aut liquoris Cyrenaici & piperis æqualem portionẽ cum galbano. Ad molares verò eroſos, melanthium torrefacito contunditóque cum aceto acerrimo, & exeſam partem aſperge: & nõ amplius exedetur. veratrum nigrum ad erui magnitudinem F cum melle cocto impone. Qui verò liuidi facti ſint, ſi id ex defluxu humorum vitiatorum patiantur, ſiccantibus, ſicut etiam eroſos, curabis. Si dentes citra gingiuarum inflãmationem doleant, quandoque corpus ipſum dolorẽ continet, quandoque verò neruus qui corpori inferitur. ex quo fit vt vehementiora poſtulent remedia, ſiue repellere ſiue digerere quiſpiã doloris cauſam velit: eáq; ſiue ſuccus, ſiue ſpiritus flatuoſus eſſe videatur: quamobrem quãplurima ex iis remediis ex aceto acerrimo parantur.

G Ad dolores dentium, & de iis quos frigus oblæſit, quíque mobiles ſunt, Cap. L I X.

Plantaginis radices cõmanſæ, & decoctæ ad os colluẽdum: aut myrti virgulæ cum aceto coctæ: aut pentaphylli radix vino cocta: aut galla in aceto multùm cocta: aut veratrum nigrũ cum aceto quo os colluatur: aut capparis radicis cortex. Ad dentes verò qui ex frigore dolẽt, pyrethri radix facit, & vini fæx, terebinthina, hyſſopum, vua taminia, pulegium cum oxymelite, alterci ſemen & folia cum aceto, aut lacte aſinino, vt os colluatur: quod e- H tiam laxos dentes confirmat. Extrinſecus autem fouebis ſaccellis, in quibus ſal, aut milium, aut panicum ſit. ipſum verò dentem fouebis hoc modo: origani cymas oleo feruenti intinges, & ſuper dolentem dentem pones.

Apophlegmatiſmi pituitam euocantes in dentium doloribus, Cap. LX.

Pituitam è capite educit vua taminia per ſe,& cum pulegio commanſa:aut allii ſpicas quinque,myrti nigræ pauca folia cum aceto agita rudicula tædina,& coque vſque ad medietatem, idque dato ad os colluendum & in ore continendum:deinde os latè aperiendum vt pituita poſſit effluere.

Quomodo dentes atque adeo ipſos molares ſine dolore eximas, Cap. LXI.

Farinæ triticeæ denarium vnum cape, & cum liquore tithymali temperabis,ac dentes ea circundabis: ſupra autem hederæ folia impones,& per horam ita ſines, tum auferes.nam dens per ſe ipſe comminuetur.

Ad dentes imbecillos,aut molares & cõtuſos,&ad eorum ſtuporem, Cap. LXII.

Mel & ceram pari pondere aqua calida in ſole emollies, picis dimidium admiſcebis, dabiſque ad maſticandum.Si aridum hoc medicamentum ſit, parũ olei addes.maſtiche etiam commanſa bene facit.Quibus autem dentes mutuò ſeſe contundunt,tanquam id ex mollitie patiantur,indurandi ſunt adſtringentibus medicamentis.Ad dentium verò ſtuporem facit portulaca,& itẽ eius ſuccus:aut oleum ore contentum.

Ad infantes dentientes, Cap. LXIII.

QVVM infantes dentes emittũt,& dolore vexãtur, eorum gingiuæ lacte canino illinẽdæ ſunt,aut lepo ris cerebro: quod valet etiam ſi eſui detur. Si ægrè dens exeat,cypero cũ butyro, & oleo ſuſino vbi exoritur dens illines.

Medicamentum quod à dolore dentes tuetur, eóſque roborat,facitque vt decori dentes ſint, Cap. LXIIII.

Tithymali radices in vino vſq; ad dimidiãs coquito, & bis in mẽſe os colluito:& nunquam dolorem ſen ties. Optima quoque ad tuendos dentes à doloribus, ad eóſque confirmandos, & ad pulchritudinem eis comparandam ea quæ ſubſcribam, quibus dentes abſterguntur. Caput ergo leporis combure,in puluerem redige, eóque dentes deterge:itémque ſalẽ & mel læuiga vſquedum cerati ſpeciem acquirat,& puro linteo illigata cõbure: tum modicum iridis adde,& deterge.

Quæ dentes ſplendidos illuſtréſque faciunt, & flaccidas gingiuas ſiccant, Cap. LXV.

Dentes illuſtrat cinis nõ admodum læuigatus oſtreorum,buccinarum & purpurarum:pumex, teſta cliba norum eodem modo.Sed ſi cum ſale comburantur, dentes maiore efficacia detergent:& gingiuas humectas ſiccidáſque ſiccant. Sepiæ teſta non combuſta,& trita ſimili modo dentes nitore perfundit:itémque ceruinũ & caprinum cornu dentes nitidos facit,& gingiuarum humiditatem exiccat.

De gingiuarum affectionibus,déque iis quæ ex inflãmatione dolent,quæ defluxione grauãtur,quæ que exeſæ ſunt, & de caruncula quæ ex gingiuis inter dentes exoritur, quæ ἐπουλὶς dicitur, Cap. LXVI.

Optimum remedium eſt ad gingiuas inflammatas & dolentes oleum lentiſcinum purum ; quod calidum in ore teneatur.eſto autem oleum recens factũ,& in duplici vaſe calefiat: id enim ſine aſperitate reprimit,& ſine morſu digerit:quibus rebus opus eſt ad inflammationes vel maximè.huc faciunt etiam ea quæ ad dentium dolores ſuprà fuerunt à nobis deſcripta.ſed magis propriè valet ad hoc acetum in quo hyoſcyami radix cocta ſit. Ad gingiuas verò quæ defluxione infeſtantur,exeſǽque ſunt cum tumore atque dolore,altéque morbus eas depaſcitur,valet hæc fomentatio: Specillo lanã alligabis,oleo feruenti intinges,& gingiuis admouebis vſque dũ adæquẽtur,& partes circulo adiacentes cãdidæ fiãt:ita enim cohibetur ne vlterius ſerpat quod depaſcitur, & quod ex ſana carne exeſum erat,nutritur.poſtea verò vteris dẽtifricio, quod cõſtat ex galla in tenuiſſimũ pollinẽ redacta, quantũ acetabuli magnitudo eſt, cũ myrrha quantũ fabæ im-

plet magnitudinẽ:his tritis ſiccíſque vtitor.Ad carunculã verò è gingiuis enaſcentem adhibe atramenti ſutorii & myrrhæ pares portiones, quibus modicum aluminis ſciſſilis adiungatur.

Ad cruentas gingiuas, Cap. LXVII.

Summum cruentarum gingiuarum remedium eſt alumen liquidum cũ duplo aloẽs impoſitum:aut alumen & myrrham tenuiſſimè conterito,& ex melle illinito.

De oris affectionibus, déque inflammatione, & aphthis, Cap. LXVIII.

QVVM oris inflammatio eſt,ſi totũ corpus plethoricum aut redundans malis humoribus videatur, tum venæ ſectione & purgationibus vtimur, clyſteréſque & cibi potioniſque abſtinentiã imperamus.ſi neutrum horũ ſubſit, ſtatim ad ea remedia cõfugimus quæ loco foris admouentur. Itaque in principio reprimimus iis quæ adſtringunt & refrigerant: quale eſt quod ex moris conficitur,cui omphacium acceſſerit:aut flos roſarũ,aut ipſæ roſæ ſiccæ,balauſtiũ,malicoriũ, gallæ immaturæ, alumẽ, rhus, glaucium , & decoctum myrti atque aluminis ſciſſilis.deinde verò ſatis eſt confectio ex moris quæ crocũ & myrrham acceperit,vt inflãmatio cõcoquatur.Quum verò iam ipſa concocta fuerit,digerentibus opus erit.addemus igitur aphronitrum, & nitrũ,& ſulfur viuũ,id quod eſt omniũ validiſſimum.quandoque autem ſapam,quandoque verò mulſam ei admiſcebimus, in qua mulſa incoctum ſit origanum,aut hyſſopum, aut pulegium,aut thymum,aut ſatureia,aut nepeta.Inuenta enim medicamenta,quæ mediæ facultatis ſint,eò fuerũt vt,quũ vſus poſtularet,ea miſceremus quæ accõmodata eſſent. In ſtatu autem inflãmationum rarò vtendũ eſt medicamentis quæ ad os pertinẽt.ſed tamen os colluendũ eſt ac gargarizandum iis quæ inflammationis vehementiã leniant: quale eſt decoctum caricarum,& decoctum furfurũ,& oleum lẽtiſcinum,quod in duplici vaſe ſit tepefactum. Sed ipſum medicamentum,quod, quia ad os pertinet,ſtomaticũ nominatur,in ſtatu poteſt colluendo ori adhiberi, ſi modò mulſæ dilutiori & defruto calido miſceatur : ſi verò hæc nõ adſint,aquæ calidæ. Quæ ego memoraui omnia,vt tu ex ea materia quæ tibi facilè ſuppetat, conficere medicamentum queas. Ex vlceribus autẽ quæ in ore ſunt, quæcunque flaccida ſunt,poſtulant egregiè ſiccantia medicamenta quale eſt diphryges, tum per ſe,tum cũ melle aut vino mulſo.Prodeſt etiam Muſæ paſtillus,& ſuccus rhu, & õphaciũ.Verùm vlcera oris ſimpliciora curari poſſunt iis medicamentis quæ ad oris aphthas inſcribũtur, vt quod ex moris eſt & rubis,& cætera.Quæ verò oris vlcera abũdè humida ſunt,& prope ad oſſa accedunt, periculum eſt ne ſyderentur.ideo ſit vt vehementiſſima medicamenta exigant.Ergo aliquem ex prædictis paſtillis in puluerem redigimus,atque ita ſiccum imponimus.nam ex humore & calore earum partium quæ ore continentur putredo ſtatim ſit: quamobrem validiſſimis medicamentis vti ad huiuſmodi vlcera plerunque cogimur.validiſſima autem ſunt quæ cruſtam excitare poſſunt æquè ac cauteria. Vlcerationes verò quæ in ſuperficie oris oriuntur, aphthas nominant :eæ plerunque in infantibus naſcuntur. quibus remedium vtplurimùm adhibetur iis quæ modicè adſtringunt.Quandoque etiam inueteraſcunt, aut temporis diuturnitate difficulter curantur,quum putredinẽ genuerint & affectionem excitarint quæ à ſerpendo & depaſcẽ do νομὴ vocatur. Ergo infantibus qui iã ciboscomedũt, lentem cum modico panis,& medulla vitulina, aut ceruina dare conuenit,cibíſque miſcenda erit portiuncula malorum cydoniorum , & aliorum quæ adſtringendi vim habent,vt pirorũ,ſorborum & meſpilorum. ſique aphthæ ignitæ ſint,lactũca erit cibis addẽda. At ſi infans nõdum poſſit comedere,nutrici hæc dabis. ſed conueniet etiam infantes medicamentis illinere . Si aphthæ ſubrubræ ſint, in principio imponentur ea quæ modicè refrigerant & adſtringunt:tum vtendum erit iis quæ citra morſum digerunt:ſi ſubſlauæ ſint,iiſdem qui dem opus eſt,ſed magis refrigerantibus :ſi ſubalbidæ & magis pituitoſæ, abſtergentibus: ſi nigræ,iis quæ ſtrenuè digerunt. In adul tis autem,& quorum dura ſunt corpora, ſatis eſt miſy cum

vino adstringēti. Si vlceratio subsordida sit, cū vino mulso terendum misy est. Quæ verò validiora postulant remedia quàm misy sit, cum vino & vino mulso vtile est ea terere. hæc autem efficacia sunt: at mediocria, & præcipuè in principiis affectionum sunt, omphaciū cū vino mulso, & rhus eodē modo. in puerulis verò sufficit flos rosarum, & ipsæ itidem rosæ siccæ.

De columellæ affectionibus, Cap. LXIX.

QVVM inflāmata columella est, auxiliis reprimentibus vti oportet, eáque esse facultatis adstringētis opus est. sique mediocriter sit defluxio, mediocris adstringens esse facultas debet: si vehementer, acerba. ergo collutiones lenes, vt sunt quæ ex palmulis tum aqua sola decoctis fiunt, tum verò etiam melle adiecto: itémq; decoctum rosarum, capreolorum vitis, ruborum, lentisci, & terebinthi, & cyperi, & hypocistidos. Sed his agit vehementius decoctum myrti, & cydoniorum acerborum, & cymarum ilicis, & fagi, balanorum & mespilorū, & fructuum cornorum. Maximè autem strenuè hæc: gallarum, rhu, balaustiorum & malicorii decoctum. Hæc autem vel sigillatim vel coniunctè coquenda sunt, & ex aqua gargarizandum. eisdē quoque siccis in puluerem redactis gurgulionē attingere oportet, & paulatim attrahere tum suprà, tum foras linguam versus. Medicamenta verò sicca & in læuorem redacta cochleario inspergantur. his enim remediis gurgulio in suum statum est omni ratione adducendus, nec ad eum incidēdum properare debes. Quū verò gracilis cruentúsque fuerit quandoq; redditus (qualis fieri solet longo temporis spatio) tum præcidēdus est. postquam sectus fuerit, solo diphryge erit vtendum vsquedum cicatrice vulnus includatur: siquidem id cicatricē exquisitè arctam strictámque inducit, & in hac parte, & itē in cæteris omnibus quæ fuerint vlceratæ.

De tonsillarum inflammationibus, Cap. LXX.

TOnsillarum inflammationes durósque tumores quos αἰπάδας vocant, exprimere oportet aliquo medicamento quod iuuare possit digitos illinendo. In glandulis autem vel maximè hæc curandi conuenit ratio: quum enim ea loca laxa sint & fistulosa, facilè suscipiunt humorē influentem, fiúntque eminentiora, atque inflantur. Quum verò tempore conuenienti inflāmatio concocta iam sit, glandulæque plenæ sint alicuius humoris glutinosi, medicamento stomatico admiscebimus nitrū, aut salem, aut aliquid tale, & pituitam vacuabimus. At si fauces ipsæ inflammatæ sint, neque hoc medicamento vtēdum est, neque propter carnis mollitiem exprimendum.

De angina, Cap. LXXI.

QVVM ab angina quispiam suffocatur, scire conuenit in periculo rem esse, maiúsque periculum imminere si inflāmatio intus infixa sit vt nihil foris appareat: & multo etiam maius, si ambas tonsillas obsideat inflammatio, atque vnà gurgulio sit affectus: par enim est totū corpus quamprimùm sanguinis missione euacuare. Si æger non sit ad mittendum sanguinem aptus, scarificandæ erunt tibiæ, & permittendum vt quamplurimū sanguinis effluat. eritque acribus vtendum clysteribus, continendúsque æger in inedia. tum collo superdabis medicamentum quod vim attrahēdi habeat: si enim materia quæ in illis particulis est fixa extrahatur, vt tumor foras se proruat, omnino spes erit hominem seruatum iri. Præterea succus ptisanæ ad gargarizandum dari debet tenuis melli admixtus, itémque decoctum caricarū, & quod ex hyssopo, origano, & marrubio conficitur: ita enim humores illi glutinosi & crassi qui in eis partibus impacti sunt, digeruntur. Mirabiliter autem ad anginam facit stercus caninum album siccatum, & in puluerem redactum ac per cribrum traiectum, deinde melle dilutum atque illitum. idque est huiusmodi vt nullum inueniri medicamētum præstantius aut efficacius ad anginas queat: sed oportet canes ossa solùm comedisse. Præterea si plura lina, præsertim verò quæ ex purpura marina colliguntur, viperæ collo imponas, eámque in linis suffoces, tum vnum ex illis collo appendas alicuius, magnum adiumentum afferet tonsillis, & reliquis omnibus malis quæ molestia collum afficiunt.

Ad spinas, & ossa deuorata, Cap. LXXII.

OSsa autem quæ deuorata sint, itémque spinas quæ gulæ inhæserint, aufert spongia, aut caro incisa & lino appensa, quam vi adacta deuorare conabitur is qui malè affectus est. tum derepente extrahenda spongia est, aut caro eo lino per quod fuit demissa: ita enim quod infixum erat in gula, simul extrahi cōsueuit. danda est etiam panis teneri medulla ad deglutiendum, itémque ficus siccæ commansæ.

De medicamentis stomaticis, de tonsillis inflāmatis, déque vuæ aut alterius alicuius partis inflāmatione, Cap. LXXIII.

MEdicamentum simplex ex moris fit hoc modo: Succi mororum heminæ quinque. decoquatur ad strigmenti crassitudinem. tum adde mellis libram vnam, & simul coque ad mellis consistentiam. Quum vti volueris, in principiis admisce (vt dictum est) repellentia: in statu, concoquentia & lenientia: in declinatione, digerentia. Eodem etiam modo ex succo corticū nucis medicamentum ad os accōmodatum conficies: & item ex musto vuarum austerarum & ex succo punicorum, & cæterorum fructuū austerorū, ex quibus exprimi succus potest. Si succus crassus videatur, mel aptè miscere conueniet: si liquidior, prius decoquēdus erit. Cæterùm pirorū pomorúmque succus, & aliorū etiā quamplurimorū fructuū autūnalium pares mellis portiones capit: at eorum qui valde acerbi sunt, qualis est corni fructus, interdum duplū mellis, interdum triplum. Iis ergo qui medicamentosas qualitates ferre non queunt, si mediocribus inflāmationib' aut tonsillarum, aut vuæ, aut alterius partis corripiantur, sufficiunt succi eorum fructuū quos modò memoraui, & item rhus obsoniorū. Ad maiores verò inflāmationes opus est succo punicorum austerorum, aut malorum cydoniorum: aut vtroque inter se, melle (vt diximus) cōmixto, fitque moderatum medicamētum. sed præstantius erit si tota punica in frusta seces, & in musto decoquas: non solùm enim repellendi sed digerendi quoque vis inesse in medicamento debet, siquid durum appareat. quamobrē prædictis, quum ad mediū decoctionis peruenerint, iniicies pulegium, aut hyssopum, aut origanum, aut nepetam, aut thymum: deinde per colum traiicies: sic enim idoneum medicamentum confeceris.

Ad putredines quæ in ore sunt, Cap. LXXIIII.

CHartæ combustæ partes tres, auripigmenti pars vna: his tritis vtitor. Supra autem linamēta rosaceo intinge, applica atque exprime. Aliud, quod ad magnas oris aliarúmque partium putredines valet. Chalcitidis pars vna, calcis viuæ tantundem, auripigmenti dimidium, trita misce, eísque vtere. Si os exarescat, & deglutiri saliua nō possit, ficus in vino austero mero coquito, datóque decoctū calidū ad sorbendū: si nequeat, tū paulatim infūdito.

De vlceribus asperæ arteriæ, Cap. LXXV.

VLcera quibus aspera arteria obsidetur, vt interna ipsius tunica occupetur curabis, si foris aliquod siccans medicamentum imponas. sed æger supinus esse debet: tum ei dandum liquidum medicamen quod ad huiusmodi vlcera valeat, in ore continendum, & paulatim sumendum, vt in gulam influat, quo arteria aspergatur.

Ad vocem abscissam, Cap. LXXVI.

BRassicæ succum melli admixtū decoque ac lambendum præbe. Aliud, quod etiā ad tusses valet: Lini seminis combusti & cribro traiecti, passularum pinguium eiectis acinis, pineorum nucleorū tostorū, auellanarū repurgatarum pares portiones læuigabis melléque excipies, & ex hoc dato cochleariū quod sub lingua teneatur, vbi vox abscissa sit. Glycyrrhizæ denarii octo, myrrhæ denarii vigintiquatuor, terebinthinæ denarii sex, tragacanthæ denarii duodequadraginta, quæ sicca sunt contunde singula separatim, & per cribrum traiice: resinam verò in mortarium impone, & contunde sicca effundendo, tum in vnū redige, ac catapotia confice ad fabæ Ægyptiæ magnitudinē, & in vmbra siccato. Quū vsus postulabit, vnū aut duo sub lingua tenēda dabis: ídq; quod liquitur deglutiatur. Hoc autē medicamentū celerrimè cōficiēdum est, dū contunditur: quippe quod quāprimùm exiccescat.

De tuſsi & difficultate reſpirationis,& grauedine,& deſtillatione,& raucitate,déque ſputis quæ ex thorace & pulmone reiectantur;

Cap. LXXVII.

TVſsis cauſa,eſt humor qui à capite fluit, vt in deſtillationibus fieri ſolet: vel is qui aſpera arteria continetur,vt in pleuriticis & peripneumonicis vſu venit.Fiũt etiam faucium arteriæque aſperitates. atq; aſperitas quidem arteriæ eſt cauſa tuſsis, & item quæ bibentibus comedentibúſque nobis in eam incidunt,& intẽperies frigida inſtrumentorum ſpiritus.Sed qui ex intemperie tuſſiunt homines, id mediocriter faciunt,nihilque reiectãt: atque ita ſine vi vt non ſolùm continere ſe poſsint & ſpiritum cohibere, ſed ſæpe etiam ei affectioni remedium adhibere ſpiritus contentione,qua partes refrigeratas calefaciant.Huiuſce autem tuſsis ſigna ſunt, vt ad repentinas inſpirationes à refrigeratione quæ intenditur, irritentur. Quum igitur leniter inſpirent, & in calida domo inhabitent,tum vel nihil vel parum certè tuſsient.Tuſſes autem quæ cum titillatione coniunctæ ſunt, manifeſto ſunt indicio fluxionem à capite prouenire,atque in arteriam & pulmonem comportari.Si nihil expuatur,ſcire cõuenit,id quod effluit eſſe tenue: ſiquid reiectetur, contrarium.Itaque tuſsim ex tenui fluxu & ab aſperitate ortam curabimus, ſi incraſſabimus vſu eius medicamenti quod ex capitibus papaueris fit, aut alicuius eorum quæ à leuando dolore ἀνώδυνα vocatur.Eam verò quæ ex craſſitudine & aſperitate,& glutinoſo humore inſidente orta eſt,tollemus attenuantibus.Ergo centaurii minoris radix difficultates reſpirationis & tuſſes inueteratas ſanat. melanthium curat deſtillationes ſi in linteo calidum detur ad perpetuò odorandum.Styrax tuſſes,deſtillationes, grauedines & raucitates iuuat.Medicamentum ad lingendum aptum facies hoc modo: Nuces pineas, quum maximè pingues ſunt(hoc eſt, quum circumcirca multũ habent ſuæ reſinæ ibidem adiacentis) coque in aqua cum marrubio recenti. huic decocto adde mel ad moderatã proportionem,& iterum decoque donec fiat tam ſpiſſum quàm mel:hócque ita confecto vtitor ad ea quæ ex thorace & pulmone expuuntur.

De ſanguinis reiectatione,& quum ſanguis in grumos coit, Cap. LXXVIII.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum. ergo ſtatim ſubuenire ſanguinem reiectantibus poteris iis quæ ſubiungam. tota enim affectio medico qui eam curet,cõmittenda eſt.Portulaca eſui data iuuat: efficacior autem eſt eius ſuccus epotus:balauſtium,rubi fructus & flos.membranoſa quercus pars quæ inter corticem & truncum intercedit,quæque ſub glãdis putamine eſt: qua præcipuè decocta vtuntur.Fagi quoque & ilicis eadem pars ad idem valet. Eſt autem efficacius radicis althææ decoctũ. Mentha ad recentes reiectationes facit. Centaureæ maioris drachmæ duæ dantur:ac febricitantibus quidem,cum aqua: iis qui febrim non habent,cum vino.punicorum,lentiſci foliorum ſuccus. Samius aſter ad omnes ſimili modo valet:itémque Lemniũ ſigillum.Ad ſanguinis verò grumos facit coagulum potui datum, & thymum, ac ſatureia cum aceto.

Ad aſthmaticos & purulentos, Cap. LXXIX.

ARiſtolochia rotunda cum aqua epota, aſthmaticis, *hoc eſt, anhelantibus cum ſpiritus difficultate*,auxiliatur. centaurii maioris radix, ſpondylii fructus & radix, nepeta, hyſſopum, iris, melanthium. Aſellorum qui ſub hydriis morantur, ſextariũ in vas fictile coniicito,& ad carbones torreto.vbi igni candens ſit effectum, aſellos terito ac melle cocto excipito. dato autem ante cibũ myſtrũ vnum ad lingendum. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime,parémque eis mellis portionẽ miſce: ad carbones coque,& ante cibum da.

Ad pleuriticos & lateris dolores, Cap. LXXX.

IN pleuriticis ſi fomentis dolor non ſoluatur, totum corpus erit euacuandum, vtendúmque fomentatione minimè periculoſa, quæ morſus expers & humida ſit, qualis eſt quæ ex aqua dulci & oleo in veſicis conficitur.

A Ægrotis autem huiuſmodi medicamenta dabimus quorum vis modicè attenuãs ſit,quum loca affecta adhuc obſideat inflammatio.Quæ verò magis attenuent,vel etiam quæ plenè ipſas concoquant,in declinationibus inflammationum offeremus.Mediocria in his ſunt ptiſanæ ſuccus & mulſa:valentius verò vrticæ ſemen:& quum modicum mellis acribus herbis,vt origano,hyſſopo,& nepetæ & pulegio,& iridi miſceatur. Lateris verò dolores ſine febre,ſanat bdelliũ & coſtus:præterea caules braſſicæ in ci-
B nere vrimus,eiſque vetuſtum adipem miſcemus,& ad laterum dolorem vtimur, & aliud etiam adhibemus quod ſit generis eiuſdem,quum medicamentum ſit quod egregiè diſcutiat & digerat.

Ad diuturnos thoracis dolores;

Cap. LXXXI.

QVVM diuturnis dolorib⁹ thorax citra febrim detinetur, palmulæ pingues cũ fœnogræco decoquẽdæ ſunt,ſuccúſque exprimendus, tum melli copioſo admiſcebimus, poſtremò ad carbones iterum coquendus vſque ad craſſitudinem mediocrem,eóque multùm ante
C cibos vtendum.

Ad mammas,& lac quod eis continetur;

Cap. LXXXII.

LVtum efficaci remedio eſt mammis inflammatis, ſi eis imponatur: ſed ſi ſiccius tibi videatur,ipſum Cyprino aut roſaceo oleo emollies. Quũ verò lac,poſt partũ ditum, in mãmis coagulatũ fuerit, perutile ad id extinguẽdũ erit totum ouum crudum,quod mixto roſaceo imponatur:idque non ſolùm in mãmis inflammatis,ſed etiã in aliis quãplurimis corporis particulis facit. Sordes verò ex palæſtra, eſt mãmarum medicamen. nam quod in eis
D igneũ eſt reſtinguit,& reprimit id quo influit,& diſcutit quod eis continetur.Fabarũ farina,cataplaſma eſt ad mãmas & ad teſticulos idoneum:ſiquidem hæ partes quum inflãmatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant, præſertim verò quũ lac fuerit coagulatum.Naxiæ autem cotis ſcobs prohibet ne mammæ virginum ante tempus inflentur,& teſticulos emẽdat. Mammas autem ob lactis copiam intumeſcẽtes,lenticula in marina decocta atque illita,vel mẽtha cum polenta, aut muria in fotu adhibita curabis.Poſt hæc autem extinguunt quæ ſubiungam: fa-
E rina fabacea tùm per ſe,tum cum polenta illita, Cimolia cum aceto aut aqua inuncta, lac muliebre cum ſucco cicutæ:aut cicutæ folia illita, muria in fomento.eadem ſedat mãmas in quibus lac in grumos coiuit, ſed non in fomẽto.Mentha cum polenta impoſita,crocus cum lacte inunctus.itémque farina fabarum ſola vel cum polenta ſuperdata:cydonia cocta cum melle.non ſinit autem lac coagulari in iis quæ enixæ ſunt, ſi grana ceræ decẽ numerò ad milii magnitudinem quotidie deglutiantur.

De oris ventriculi affectionibus;

F Cap. LXXXIII.

QVi canino appetitu tenentur,hoc eſt,qui fame iugiter ac ſine vlla intermiſſione torquentur, iis vinum copioſum de numero eorũ quæ abundè calefaciũt,vt magnum remedium, dandum eſt. huiuſmodi autem vinum eſt fuluum & rubrum,vacans adſtrictione:& hi appetitus ex fame excitati à ſtomachi frigiditate proueniũt,vt meritò à tali vino ſedẽtur. Iis qui ita affecti ſunt,quũ ad prãdium accedunt,primùm dandi ſunt cibi pingues & oleoſi, & item alia omnia ex oleo copioſiore parata,& in qui-
G bus nihil auſterũ aut acerbũ ſit: mox verò imperandũ eſt vt vinum eis,etiamſi non ſitiant,detur:hac enim ratione fames ſtatim lenietur, & tractu temporis ita vitam ducẽdo ſedabitur. Singultiẽtibus danda eſt ruta cum vino tenui,aut nitrum cum mulſa,aut apiũ,aut cyminum,aut acetum ſcilliticum,aut nepeta,aut aſarum, aut nardũ Celticum,hæcque vel ſingula per ſe, vel mixta. Caſtoreũ verò conuenit iis quibus multitudo, aut frigidi glutinoſiq; humores ſingultum excitarunt: dandum enim potui eſt
H cum poſca. atque etiã cuti cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt.Quum verò ex repletione humorum oritur ſingultus(nam plerũque ex hac cauſa naſcitur)indiget violenta euacuatione, quæ ſternutamentis adfertur. Nauſea excitatur quũ ventriculus ad vomitũ propellitur;

nimirum vbi à multitudine prægrauetur,aut morſu infeſtetur,aut denique vitioſis ſuccis obſideatur.Quidam autem turbantur, ſed nihil vomunt, in quibus ſuccus is qui moleſtiam affert,neque multus eſt,neque in ſpatio vẽtriculi,ſed tunicis continetur: atque in aliquibus,vt aqua in ſpongia,in aliquibus verò ita eſt impactus vt vix diſſolui queat.Curatio tria potiſſimùm poſtulat,concoctionẽ, attenuationem,& euacuationem.ergo humores qui magis pituitoſi & crudi ſunt,quiete,inedia,& ſomno cõcoquuntur.ex aliis qui tenuiores ſunt & modicè infarcti, vomitibus eiiciuntur,qui tum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, tum ex aqua ſola prouocantur. At qui glutinoſi craſsíque ſunt, & ita ventriculo infixi vt auelli difficulter poſſint, ad eos opus eſt medicamento quod humores attenuet. Quum autem humiditas vitioſa ventriculi tunicas occupat,eam picra ex aloë vtiliter purgat: adſtringentia verò egregiè lædunt:veluti etiam vbi copioſa humiditas ſine malitia humorũ ſit, ac veluti mador quidam exiſtat,quique ſola quantitate affligat,adſtringentia vtiliſſima ſunt. medicamentũ verò ex aloe confectum omnes qui eo vſi ſunt ad marcorem perduxit. In iis autem qui affectionẽ eſſe frigidam animaduerterint,addenda erunt calefaciẽtia adſtringentibus.Eſſe autem affectionem frigidiorem, ſatis magno argumẽto erit ſi ſitim æger non ſentiat: quũ enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtu torqueatur,planè patet non eſſe affectionem calidam. Iam verò oris ventriculi inflammationes & item iecoris, adſtringentia miſceri poſtulant: nam ſi relaxantibus ſolùm vtamur,ægroti vitam in periculo cõſtituemus.Quamobrem ſiue oleũ ſiue cataplaſma locis malè affectis imponatur, admiſcere oportebit aliquid cui facultas inſit adſtringendi,vt abſinthium,aut nardinum vnguẽtum, aut melinũ, aut cydonium,quod ſimul incoquatur.

Ceratum quo aſsiduè vtimur, Cap. LXXXIIII.

CApit ceratum ad commemoratas affectiones accommodatum,ceræ albæ vnciam vnam, nardi hyberno tempore denarios octo,æſtiuo autem ſeptem,aloes, maſtiches vtriuſque denarium.Si maiore adſtrictione opus ſit,vt præ imbecillitate ventriculus continere cibum nõ poſsit, adde parem omphacii portionem. Et vt omphacium ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque vtrũque admiſcemus:& tertio itidem loco hypociſtidos, œnãtheſque & rhois ſuccum. deinde cerati multitudo augenda eſt ita vt aliorũ quantitati pro portione reſpondeat.Si verò inueteraſcit indureſcítque inflammatio, magis varia medicamenta, quæque aromata recipiant, & mollientiũ & digerẽtium quippiam habeant(quale eſt quod ex meliloto conficitur)applicare oportebit. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens,ſtomachum iuuat: huiúſque rei magnum ſanè experimentum dedit. conficiendus autẽ torques eſt, itáque collo aptandus vt iaſpis os ſtomachi attingat.In calida autem ſtomachi intemperie,vt ardeat cũ diſſolutione,vel vt anima deficiat,vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel ſeminis cucumeris,vt octo ſemina trita cum aqua dabis:aut mẽthæ ramulos tritos potui dato.extrinſecus verò veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone:aut niuem adhibe,aut ramenta cucurbitæ. Catapotiũ ſitim æſtuãtibus ſedans. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo, tragacanthæ drachmæ ſex.ſoluitur tragacantha albo ouorum crudorũ recentium:quúmque fuerit diſſoluta, diligentérque contrita, cæteris addatur. omnibúſque commixtis catapotia fiant,& in vmbra ſiccentur, & tenẽda ſub lingua dentur: humor verò qui ex eis fiat,deglutiatur. Hoc verò,& aliud quod deinceps addam, cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem,quum humida calidáque affectione obſidetur. Aliud.Foliorum roſarum viridium drachmæ ſex,dulcis radicis drachmæ quatuor, nardi Indici tantundem. excipe omnia vino dulci, catapotiáque confinge,& dato ſub lingua continenda. vel diſſolue ex aqua frigida,& catapotia ad ciceris magnitudinem confice.Iis autem qui refrigerati ſunt,& in quibus pituita propter craſſitudinem calefieri diſſecaríque poſtulat,

A conuenit hoc quod ſequitur: Corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aceti ſextarius,aloes vnciæ tres.radices in aceto coquũtur, quúmque coctæ fuerint & expreſſæ abiiciũtur,mel deinde affunditur & decoquitur, tum aloe commiſcetur, dantúrque huius cochlearia tria ex aqua.idque nonnulli ſine aloe conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit,hoc accõmodatũ eſt:Piperis drachmæ quatuor,ſeminis anethi drachma vna, cumini quatuor. hæc terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilim gignunt,& ſtomachus flatu læditur,ſpõ- B gias aceto acerrimo imbutas, præſertim verò in acceſſionibus impones. Si dolor perſeuerarit, alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum ſuperdabis. ei verò cuius ſtomachus diſtentus ac flatus plenus ſit,nepetæ decoctũ, refrigeratum aqua ſub dio,addito modico mellis & piperis drachma vna,offeres.

Ad ſtomachi ſubuerſionem, Cap. LXXXV.

FAcit autem ad ſtomachi ſubuerſionem hoc medicamentum: Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres,mẽthæ ſucci pars vna.coniectas in vas fictile ſemper C mouendo coque: quúmque in vnum coiuerint, ab igni aufer,& quum vti velis,dato miſtum ante cibum.

De flatu ventriculi, Cap. LXXXVI.

GIgnuntur autem in ventriculo flatus ex humoribus, aut cibis qui à calore tepido in vapores diſſoluũtur: refrigeratio enim,quia attenuare diſſoluereq; ſuapte natura non poteſt,flatus nullos excitat. Calor autẽ vehementior nõ ſolùm attenuat atque diſſoluit,ſed etiam digerit. ergo flatus procreationem impedit. At imbecillus calor D fundit & commutat quidem alimentũ, ſed minus quàm oportet.itaque ex eo flatus gignũtur. Quocirca calefaciẽtibus medicamentis eos oportet attenuare, vt ſi oleo cuminum,aut apii,aut dauci,aut ſpondylii ſemen incoxerimus.Si cum affectione ſit coniuncta frigiditas,rutã,baccas lauri,melanthium fœniculúmque oleo incoquemus. tum bitumen & oleum laurinum admiſcebimus:ſed ſi inflammatio dolores comitetur,loco eorũ quæ calefaciũt, relaxantibus vtemur:anethum enim incoquemus,& anſerinum adipem & gallinaceum addemus. Ad eos autem E qui flatu torquentur,facit polii faſciculus coctus,& in potu ſumptus: aut etiam nepetæ decoctum,mellis portiuncula,aut piperis adiecta. atque hæc quidem, quum dolor vehemens vrget,imponẽda ſunt. At quum moderatus eſt dolor,ſufficiunt fomenta ex milio,aut pannis lineis.Cucurbitula quoque ampla, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat,ſæpenumero laborantes morbo liberat. Iam caſtoreum in potu ſumptum,vel ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitum iuuat, etiam ſi flatus ſint tales vt circa vmbilicum inteſtina torqueãtur. Rotũda autem F ariſtolochia dolores eos curat quos obſtructio aut craſſitudo ſpiritus gignit. eos verò qui excitantur à ventris obſtructione aut craſſitie,vinum meracius à cibo ſumptũ ſanat: ſique ſomnus acceſſerit, eos perfectè ſedabit.

De colicis, Cap. LXXXVII.

QVibus in colo atque inteſtinis mordax humor inſidet,ii à calidis alimentis medicamentíſque læduntur:& à cibis abſtinentes exacerbantur. vſu autem temperatarum rerum in meliorem ſtatum rediguntur. Ergo in G primis clyſtere vtendum eſt ex mulſa, aut ſucco ptiſanæ, cibíque offerendi boni ſucci, quíque difficulter corrumpantur: fugienda verò quæ attenuant & calefaciunt. Cæterùm humores aut euacuandi ſunt aut temperandi. quũ neutrum horum facere queas, ad vſum eorum quæ ſtuporem inducunt confugiendum eſt: in iis enim qui in hac affectione ſunt conſtituti,non ſolũ dolor leuatur iis quæ ſenſibus ſtuporẽ afferunt,ſed etiã iidẽ magnopere iuuantur,ſi humorũ tenuitas incraſſetur,& eorundẽ caliditas refrigeretur.Quũ autẽ humores ex quibus dolor oritur,craſ- H ſi glutinoſique ſint,nullo pacto offerenda erunt quæ ſtupefaciunt:vidẽtur enim releuari illi quidẽ interim dum obſtupefacientia adhibentur,quum ſolus ſenſus ſtupefiat, ſed tamen poſtea deterius afficiuntur, quũ humores magis incraſſentur,& difficiles ad excernendũ reddãtur. Hos ergo curabimus,non vſu quidem eorũ quæ vehementer

calefaciunt(siquidem ab iis dolores augentur, quum humores fundantur & flatu impleantur) sed incidentibus citra vehementem calorē,& flatus expertibus. & quoniā allium est maximè omnium flatus expers,si febris non adsit,id dabimus,& theriacam.atque ita affectiones huiusmodi egregiè iuuabimus. At si febris hominem occupet, fomenta ex milio adhibebimus,& in oleo tenuium partium aliquod semen incoquemus eorum quæ sunt flatus expertia,tum per colum traiicientes & oleo adiicientes adipem anserinum aut gallinaceum ad proportionē clysteri iniiciemus. Si per hæc dolor nō sedetur,iterum imponemus oleóque miscebimus castorei & opii vtriusque non maiorem quantitatem quàm ad fabæ magnitudinē quam in olei heminam ponamus:Hoc autem medicamēto possit quis floccos lanæ imbuere, & quamplurimum queat in anum indere.sed flocci valde sunt filo alligandi, vt quum oporteat facilè euellantur. Lupinum stercus datum,præcipuè autem quod candidum est,ex aqua aut vino tenuis consistentiæ,colicos summopere iuuat: idque non solùm in accessionibus,sed etiam in interuallis: hoc enim vel perfectè morbum sedat, vel mitiorem reddit, facitque vt in longius spatium tēporis differatur. melius autem est si in terram stercus non cecidit,sed in virgulto aliquo,aut herba residens comperiatur. atque etiam ossa in eo inueniuntur quæ ab animali non fuerunt cōcocta: quæ trita & potui data ipsa quoque colicis prosunt.Quum purius & mundum reddiderimus,dandum est mixto sale & pipere,aut aliqua re suaui.ac mirabile est quàm perspicuè profit,si lumbis apponatur. Sed stercus debet in licio quod ex lana alicuius animalis à lupo morsi factum sit, extensum cuti imponi.Si lanæ eorum quæ à lupis demorsa sunt tibi non suppetant,poterit appendix ex loro ceruino confici.præterea verò corydis auis ius sumptum eosdem iuuat.

Ad dysentericos & cœliacos, Cap. LXXXVIII.

DYsenteriam, *hoc est tormina intestinorum*, etiam depascentem, Lemnium sigillum & epotum & infusum curat:prius enim abluenda est vlceratio mulsa meraciore,deinde muria:tum Lemnia terra ex plantaginis succo infundenda.potui verò danda est posca diluta, & lac caseosum,quod conficitur lapillis ignitis coniectis, donec concoquatur,& plurima seri pars absumatur. éstque præstantissimum dysentericorum,& omnium quibus defluxiones acres aluum exercent,remedium.Stercus caninum tritum lacti sic parato misce.facies enim medicamentum ad dysentericos accōmodatissimum.sed canis nihil præter ossa debet comedere: sic enim fœdum odorem non exhalat,& candidum stercus est. Alui quoque defluxiones exiccat ouum ex aceto coctum,& manducatum.si misceri velis aliquid eorum quæ ad dysentericos & cœliacos valent, in sartagine ad ignem fumi expertē assatum dabis: magnopere enim homini laboranti proderis. Vtilissimū verò est omphacium,rhus rubrum eiúsque succus, cinis cochlearum,omnium assatarum,malicorium,galla,acini, mespila,myrta,corna.cochlearum cum testa combustarū cineris partes quatuor,gallarū partes duæ, piperis pars vna.in puluerem redigantur & inspergātur obsoniis, vel ex aqua aut vino albo diluto potui dentur.iuuat hoc mirificè dysenterias in quibus vlcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis cōuenit:& item plātaginis succus,rubique fructus & folia.Radicis althææ decoctum,& ad dysenteriam & ad fluorem alui efficax est. Ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino epota:simili quoque modo eius succus.

Ad alui fluorem,ad cœliacos,stomachicos & nephriticos, Cap. LXXXIX.

DIarrhœam verò,*id est alui fluorem*,sanat adiantum,paliuri folia, radix pinus. cortex piceæ,lenticula bis cocta,& priore aqua abiecta.acini autem cuicunque affectioni ventris & intestinorum ex defluxione ortæ valde prosunt.Spica nardi,oxyacanthæ fructus esui datus,& epotus: spica alba cœliacos & stomachicos iuuat.mori fructus intempestiuus exiccatus medicamentum efficitur quod abūdè adstringit:itaque valet ad dysentericos,cœliacos,& omnes alias affectiones quæ ex defluxu nascuntur: id enim contunditur,& obsoniis inspergitur, quemadmodū etiam ixiæ fructus.aut etiam ex aqua,aut vino siquis malit,potui dabitur:sed per se magis idoneus est.Rubi quoque fructus exiccati & repositi conueniunt.

Ad lumbricos, Cap. XC.

LVmbricos rotundos satis interimit absinthium, abrotonum,nepeta,cardamomum,brassicæ semen, mentha,lupini amari,qui vel imponantur modo cataplasmatis,vel ex melle deligantur, vel ex posca in potu sumantur.melanthium verò non solùm māducatum sed etiam foris aluo illitum lumbricos enecat. idem faciunt folia persicæ ventri superposita.Ascaridas verò tollūt hæc quæ intra corpus infunduntur,vt nepetæ succus & cedria. Latos verò occidit mori radicis cortex,filicis radicum drachmæ quaternæ in mulsa exceptæ.vel chamæleontis albi radix ad quantitatem quartæ partis heminæ cum vino austero.eosdem quoque necat costus.

De morbo tenuioris intestini, quem εἰλεὸν, *hoc est uoluulum*,nominant, Cap. XCI.

VOluulus morbus cum difficilis est, tum verò siquis in eum incidat,rarò euasit.Ac maximè mortiferum esse eum scire conuenit qui fœtidus nominatur, in quo vel stercus euomitur,vel fœtida est expiratio.quandoque autem huiusmodi ructus fit,quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur.Qui hoc morbo tenētur, mirificè iuuantur,quamuis etiam stercus iam vomant, si frusta panis calida in oleo comedant. seruabuntur enim etiam si iam suffocentur.Ad eos autem qui frequenter vomunt,cibúmque non continent,rhus & cuminum in eodem tritum in senis oxymelitis cyathis ad pondus denarii vnius bibendum offeres. aut foliorum aut clauiculorum vitis succum potui dato.

Ad sedis affectiones,inflammationem,& quum procidit, Cap. XCII.

GAllam flauam decoque,& in puluerem redige, ac sedis inflammationes anúmque procidentem illine. Si opus sit valentiore remedio,in vino: si mitiore, in aqua decoquito.Succus quoque lentisci ad sedem & ad vterum procidentē valet. Aliud. Pini corticis drachmæ octo,cupressi globulorum siccorum drachmæ duæ,plumbi tantundem,vino austero deterge omnia, & tritis vtitor.

Ad ardentes sedis dolores, Cap. XCIII.

AD ardentes autem sedis dolores oui assati vitellum tritum vino albo & rosaceo cerato exceptum illine, & cataplasma impone quod ex pane puro trito (cui aqua & rosaceum,& oui vitellus assatus adiungatur) factum sit. Aliud. Rosarum drachmæ tres,ouorum assatorum vitelli numero duo ex vino albo læuigentur,& cerato rosaceo excipiantur: eóque ita vtitor.

Ad pruritus sedis, Cap. XCIIII.

SEdis verò pruritus tollit cimolia in puluerem redacta, ceratóque myrteo excepta,atque illita. ad idem etiam valet terra Cretica.

Ad sedis pudendíque rimas,& de hæmorrhoidibus, Cap. XCV.

ADani & pudendorum fissa & ad hæmorrhoidas ramenta cineris sordidi linteorum combustorum, & amylum ad pares portiones terito, & succum foliorum oliuæ admisceto,& illinito.Hæmorrhoides verò nimias cohibet aloë imposita,aut squama ferri,aut plumbum vstum ex posca perfusum:& item perfusio spissamentorum vnguenti. Aperit autem hæmorrhoides edulium ex allio & aliis plerísque confectum, quod μυττωτὸν vocant, siquis eo vescatur,& amaracinum atque irinum vnguentum illitum.cohibet verò confestim hoc quod habet acaciæ rufæ drachmas quatuor,plumbaginis tantundem, tragacanthæ tantundem.combusta hæc læuigato ac misceto,& aqua diluta in linteum inde,atque impone. tollit autem hæmorrhoidas mirabiliter hoc medicamentū:Cicutæ aridæ drachmæ IIII.hyoscyami expressionis drachmæ IIII. aluminis scissilis drachma vna,cerato rosaceo excipiuntur. Præterea acidi punici cortex tritus,& ex aceto impositus,ad idem valet.Si verò hæmorrhoides interius deli-

tescant,medicamentum forma glandis impone. Mirabile est etiam hoc quod sequitur:Sandarachæ,auripigmenti,aluminis sciſſilis,singulorum drachmæ octo, his ægrũ aptè præparatum & locatum obline:ita enim hæmorrhoides arefactæ & de sede turbatæ, in semihora morientur ac decident.Iniicitur autem lixiuium stillatitium, & ceratum in orbem applicatur, fitque id vel sub sole vel ad ignem.

De iecoris affectionibus, Cap. XCVI.

QVVM inflammatio iecur obsidet,tum dolor & febris omnino comitatur.Ergo si corpus repletum sit, euacuetur:& quod in sanguine superfluit, venæ sectione in cubito dextri brachii,reuellatur.Pro cibo autẽ in principio ptisana danda est: vt medicamentum verò,oxymel dilutius temperatum,& apii decoctum. Vbi verò iam cõcocta fuerit inflammatio,asaro & nardo Gallico,& petroselino,& iunci odorati flore vti poteris, & item iis quæ aluum subducunt,vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò,etiam polypodio. Euacuatio etiam clysteribus peragenda:atque in principio, ex mulsa cum sale & nitro:quum adest declinatio,hyſſopum,origanum aut colocynthida addere potes.nam ad hoc viscus quod facilè indurescit,opus est abstergentibus.Quum dolor sine febri vrget,scire conuenit obstructionem vehementẽ à craſſis glutinosisque humoribus ortam in viscere factã esse. Scirrhũ autem incipientem poſſit quispiam sanare: inueteratum verò nullo modo.Si in aqua inter cutẽ scirrhus oriatur,longiore tempore interibunt.qui verò curari poſſunt ii medicamentis calefacientibus, & attenuantibus,quibus mollientia mixta sint,curantur.Iecur autem imbecillum reddunt intẽperies quæ & difficillimæ sunt, & satis varias ac difficiles symptomatum formas inducũt: & quæ eiusmodi sunt vt ne ab ipsis quidem medicis tractari facilè queant.Viticis autem semen iecur scirrho affectum iuuat. Obstructo verò iecori prosunt plantaginis siccæ radices,fructus,& folia,myacantha,& præcipuè semen ac radices.lauri radicis cortex trium obolorum,põdere cum vino odorato epotus: eupatorium,quod etiam particulæ robur addit:lupinorum amarorum decoctum cum pipere& ruta epotum:idem facit eorum farina illita,& capnium post hæc impositum. spica nardi pota, & extrinsecus imposita:iris,pistacii fructus,marrubium, amygdalæ.dracontii radix expurgat viscera omnia. craſsósque & glutinosos humores attenuat agaricum. anthemis aut chamæmelum est præcordiis propitium.Sed præstant omnibus cichorea & seris in calida iecoris intemperie,ac summopere prosunt,firmitatémque eidem addunt ipsúmque abstergunt.dabis ergo cichorii aut seridos succi cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, & vnum Attici mellis cochlear addes.Horum autem non solùm succus vtilis est,& recens & exiccatus,sed etiam folia siccá studiosè contusa,tũ potioni inspersa.quæ siquis etiam cocta bibat,ei valde proderunt.Quũ verò intemperies calida nõ est,sed iecur sola obstructione laborat,herbæ ex vino albo & tenui potæ mirum in modum iuuant. Iecur lupinum diligenter teritur,datúrque eius drachma,vna ex vino dulci.quod sui magnum admodum experimentum dedit:conuenit enim omni intemperiei vt quod ex proprietate substantiæ,& non qualitate vlla agat.Quum verò non obscura febris est,melius est id ex aqua dare, & multo etiam melius cum aliquo ex succis antedictis,vt ex succo seridis.Philonis quoque medicamentum mirabile in hoc casu est: & quandoque semel datum calidam iecoris intemperiem curauit.

Compositum medicamentum quod aperiendi vim habet, Cap. XCVII.

HOC medicamentum capit amygdalarum amararũ denarios tres, cumini, seminis apii, singulorum denarium.dato cochlearium ex vino. Alius pastillus. Anisi seminis,apii,asari,amygdalarum amararum purgatarum,absinthii,singulorum drachmas quatuor excipe aqua:trochiscos conforma drachmæ vnius.nõ febricitantibus,cum vino diluto:febricitantibus verò ex hydromelite dabis.

A De aqua inter cutem, Cap. XCVIII.

AQua inter cutem fit vel propter excedentem iecoris frigiditatem, vel ex frigidi sanguinis multitudine quæ in tota mole corporis redundet,vel ex quibusdam aliis partibus valde refrigeratis,quæ iecur non secus quàm ipsæ sunt afficere poſſunt.nisi enim refrigeratũ iecur sit, hydrops effici non potest.Simul autẽ iecur afficitur, quũ lien,ventriculus,& intestina,præsertim verò ieiunũm, itémque quum pulmo,renes & septum transuersum fuerint refrigerata. Fit etiam hydrops ex immoderata hæ-
B morrhoidum euacuatione,& fluxu muliebri,atque etiam ex menstruis purgationibus suppreſſis. eius autem tres species sunt, quarũ vna ascites nominatur,in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem sita sunt:altera, tympanias est,quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hyposarca, in qua totum corpus intumescit, & cadaueri ferè simile redditur. Hydropicorum verò curatio non est omnino & cuique facilis,indigétque artificis præsentia. egò tamen quædam subiiciam ad curationem accommodata,quæ tu quoque poſſis efficere. Stercus igitur bouis
C gregarii siccum diligenter tere, in posca coque modo farinæ hordeaceæ,sulfuris quartam partẽ insperge, & super totius ventris capacitatem impone. aut caprinum stercus in vrina pueri aut caprarum ad luti spiſſitudinem ventri applicata summè eos purgat. Dabis etiã potui decoctum radicis nepetæ,aut apii,aut corticis radicis ari, ex vino. aut cucumerem syluestrẽm vino austero triduũ macerato,& cyathum vnum dato:& ita progrediens ad tres vsq; cyathos præbebis.vel squamæ drachmam vnam medulla panis excipe,catapotia confinge ac da. Vehementer au-
D tem aquam educit hoc epithema:fœnigræci vnciæ quatuor, farinæ hordeaceæ vnciæ tres, stercoris columbini vnciæ quatuor,resinæ frictæ libra, axungiæ veteris libræ duæ:quæ liquari poſſunt liquantur, aliisque prius in aceto tritis affunduntur.his vtitor.

De morbo regio, Cap. XCIX.

SI quando per crisin arquati fiunt, facilè sanescunt vsu balneorum ex aqua dulci factorum,& frictionum,cũ oleo aliquo quod digerẽdi vim habeat,quale est chamæ-
E melinum,anethinum,liliaceum,& amaracinum. Si verò ex iecoris obstructione in morbum regium aut arquatum aliqui cadant, siquis prius obstructione iecur liberarit,deinde medicamento vtatur quo bilis euacuetur, is facilè & citò laborantem curabit. Conueniunt autem arquatis ex iecoris inflammatione omnia quæcunque inflammationes sanant. cæterùm semen atriplicis arquatis prodest:itémque nepeta,& cyclamini radix: siquidem viscus expurgat,& bilim quæ in toto corpore est, per sudores excernit.id verò quod potui datur, vsq; ad drachmas
F senas cum paſſo aut mulsa esse debet.sudores quoque adiuuandi sunt. Aliud. Cicerum sextarius in fasciculum adiãti,quantum manu capere poſſis, & asparagorum palustrium radicum manipulum,& aquæ heminam,coniiciatur,decoquatur,& humor percoletur. ac febricitãtib⁹ detur cum aqua:non febricitantibus verò,cum vino, sed dato etiam potui lichenes in petris aut fictilibus nascentes,ex hydromelite. Marrubii succus per nares icterum expurgat:similique modo elaterium in naribus cum lacte infusum.Quum autem reliquæ partes corporis in suo sta-
G tu sint,oculi verò pallidi maneant, dato aceti acerrimi cochlearium quod in balneo per nares attrahatur: ita enim magna vis biliosa effluet. Aut melanthium in aceto acri macerabis pridie,ac sequenti die iterum cum aceto læuigabis:& per nares in nasum infundito,facitóque vt æger exugat & absorbeat.quandoque etiam in oleo vetere melanthium læuigabis. Aliud experientia valde comprobatum. Raphanorũ viridium cum foliis succum cape, eiúsque dato ieiunis cyathum vnum aut duos in balneo caldarium ingreſſuris: videbis enim bilim effundi. A-
H liud,cuius magnam experientiam accepimus. Aphronitri drachmas duas in vini Aminæi cyathis sex, per totam noctem sub dio contine:& da potui triduò aut quatriduó.

De lienis affectionibus, Cap. c.

QVVM lien inflammatione occupatur, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt propter craſſitiem impacto. Ergo opus eſt medicamentis attenuantibus quæ non manifeſtò calefaciant, quibus etiam aliquid adſtringentium admiſcendum eſt: vt particula firmata propriam actionem ſeruet. Hanc autem vim habere ſuapte natura videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat: poſt cuius vſum valẽtioribus vti remediis oportet. Compeſcit autem ſine moleſtia lienem cortex radicum cappareos: ſed nihilominus induratum lienem iuuat foris impoſitus quàm in potu ſumptus in aceto aut oxymelite, quum aridus in puluerem redigitur: ita enim epotus craſſos tenacéſque humores, & quandoque etiam cruentos, atque eos non modò per vrinam, ſed etiam per aluum euacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus extrinſecus poſitus & epotus, & cyclaminus viridis & areſcens, ſi illinatur. Violæ albæ radices cũ aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum ex poſca, cum farina hordeacea: albæ vitis radix potui data, & foris cum ficubus applicita. Lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere in potu acceptum: eorum quoque farina illita. aqua in qua ferrũ igni candens ſæpe extinctũ ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis: non febricitantibus, cum vino. Cinerem cochlearum cum aceto illine, aut capparim aceto maceratam, tritam, & Cyprino cerato exceptam impone: aut fæcem ex acri aceto applica. Cataplaſma autem adhibe quod capit fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vncias tres, ſeminis cardamomi vnciam vnam, ficuum pinguium libram vnam, verbenacæ vnciam. Ficus autem aceto acerrimo perfunde, & adactis viribus contũde in mortario, & cætera miſce: omnibúſque in vnum redactis vtitor.

De veſicæ & renum affectionibus, déque lapillo, Cap. c I.

SEroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixtum renes ſuapte natura in ſe trahunt. Vbi ergo meatus per quos tale excrementum attrahitur, magis quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam in renes importari. Sique renes magis igneam acrémque temperaturam nacti ſint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalefactam & ſiccatam in arenæ formã lapillorúmque toſi ſpeciem referentium, concreſcere. Ex quo fit vt lapidem frangentibus & incidentibus citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oporteat: quum enim maior caliditas magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuabit. Accõmodata igitur ſunt hæc: regiorum aſparagorum radices, rubíque, vitrũ combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicum cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, præſertim verò nigrum, ceraſi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fruct⁹, lapis ſpongiarum, acetum ſcilliticum, maluæ agreſtis radix. Apii autem radicem in vino coque, humorémque exprime, atque eius cyathos binos & aquæ tantundem potui dato. Cæterùm lapides qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum verò quod calculoſis inſpergitur, fit hoc modo: Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis pares portiones contundito, cribratóque, & cochlear vnum ex duobus vini diluti cyathis dato. At renum & veſicæ inflammatio præcipuã curationem poſtulat: quum enim ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ſequitur vt ſi id acre & bilioſum in toto ſit corpore, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inducentia. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore ſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit, citra morſum humores impactos euacuans: nam & incîdit, & attenuat, & rarefacit. Atque id quidem quod de mulſa exempli gratiã diximus, ad omnia quæ attenuant & incîdũt ſine mordicatione, tanſferri poteſt. & quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque in quiete eſſe melius eſt. Sed quum quieſcere nõ poſſint, quia ipſa vrinæ

A ſint inſtrumenta, perexiguam admodum portionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit cõquieſcãt. Id præterea videndum eſt, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum, nécne: nam ſi ita ſit, quo plures humores ad renes & veſicam ferantur, eo conualeſcent, potúſque copioſior erit offerendus, acrimoniáque minus obtundenda, præſertim nobis quæ mordicationes obtundunt commiſcentibus. in tempore verò inflammationũ, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & B cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renum autem veſicǽque affectionem inflammationis ſenſum inferentem, vtere hoc quod habet ſeminis lini drachmas duas, amyli drachmam vnam. dato cochlear moderatum ex aqua bibendum. Dolores verò circa ilia, horrores inæquales per interualla, febréſq; inordinatæ accidũt iis qui abſceſſum habent in renib⁹: quo abſceſſu concocto, pus per vrinam excretum adeſſe vlcus teſtatur quod celeri indiget auxilio. ſi enim ad cicatricẽ non citò perducatur, difficilem curationem reddit. Vlce-C ra verò quæ in renibus, quǽque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, proprietate eorum ſubſtantiæ & facultate diſcernuntur. Ex ſitu, ad hunc modũ: quũ veſica patitur, in pube imóque ventre dolor ſentitur: at renibus affectis, lumbi poſterius dolent. Ex actione; difficultas vrinæ eiúſque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert, ſed renibus laborantibus vrina ſine impedimento it. Ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata. Ex ipſa denique facultate, quia in vlcerationibus veſica vehementi dolore D cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis afferunt. in meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingitur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. ſi verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernuntur. Ad abſceſſus renum & veſicæ, ſeminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi, tragacanthæ, ſingulorũ drachmæ duæ, amyli drachmæ quatuor. paſtillos conficе & da. Ad vlcera veſicæ cum inflammatione; nuclei pinei numero viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana XL. amyli, nardi, ſingulorum drachma, ſeminis apii drachmæ V. E nardum & apium decoque, tum ex decocto duos cyathos præſcriptis admiſceto. Antidotus ad eos in quibus pus fluit: Amygdalarũ amararum drachmæ duæ, ſeminis cucumeris drachmæ quatuor, papaueris albi ſeminis tantũdem, tragacanthæ drachmæ duæ, ſeminis maluæ tantundem, baccarum myrti nigrarum drachmæ duæ, amomi drachmæ quatuor, nucleorum pineorum drachmæ quatuor, ouorum vitelli aſſati duo, mellis ſextarius. datur ex hoc cochlear cum vino diluto. Ad eos quibus ex veſica F ſanguis effluit: aluminis ſciſſilis drachma vna, tragacanthæ drachmæ duæ, gummi obolus vnus. dato ex paſſo.

Ad vlcerationes pudendi, ſedis, vteri, & veſicæ, Cap. c II.

PVdendorum aníque vlcera quæ ſine inflammatione ſunt, medicamenta valde exiccantia poſtulant: quale eſt id quod ex charta combuſta fit, anethúmq; vſtũ, & arida cucurbita cremata. humoris verò expertib⁹ ac recẽtibus vlceribus, etiam aloë arida in puluerem redacta & applicata bonum medicamẽtum eſt: ſed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamẽ minus efficax eſt pompholyx. ſi vlcera humida ſint, pini cortex per ſe & lapis hæ-G matites conueniet. Si verò etiam altè deſcendant, prædictis manna miſcebitur. Vteri autem veſicǽque exulcerationes iiſdem remediis curantur: ſed opus eſt inſtrumentis quibus intromittantur. Atque ex medicamentis quæ inſperguntur, aptiora ſunt ea quæ ſicciora ſunt, vt crocus, & pompholyx, & aloë roſaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam ſimili ſucco excepta. Ad ſcroti & pudendi affectiones. ad dolores ſcroti pudendíque paribus butyri ac reſinæ portionibus vtitor: vel lini ſemen cum aqua decoque, H additáque myrrhæ & reſinæ decima parte, illine. Ad pudendum verò intumeſcens facit hoc: vitis folia triginta, thuris drachma vna, ceruſſæ drachmæ quinque. tere omnia atque illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfuſione, & quiete, & colis deligatione. Si vlcera in ſcroto ex

fudoribus gignantur,gallam tritam aut alumen infperge. Ad excrefcentia verò,quæ thymia dicuntur,elaterium in funde,piri femen cõtritum impone, aut mænularum capita contere,& illine,& hircino felle obline. Rimis verò pudendorum prodeft refina fricta cum rofaceo, in pila plumbea cum oleo contufa.

Ad inflammationem tefticulorum, Cap. CIII.

SI teftes obfideat inflammatio,vuam paffam eiectis grã nulis,& cuminum,trita imponito. aut hordei farinam aqua mulfa incoquito.aut vitis folia tenera trita cum polenta fuperdato.aut cuminũ tritũ cum butyri & refinæ pari portione eliquata adhibeto. Tefticulos verò vlcere aphthis fimili correptos terra Cimolia ex aqua obline,fi-néque ficcefcere, & aqua calida ablue, tum myrto arida trita,& modico fmyrnio trito infperge. Carnem verò in teftibus excrefcentem cinis farmentorum cum nitro & aqua fubactus atque illitus curat.

De priapifmo, Cap. CIIII.

PRiapifmus eft auctio pudendi ftabilis in longitudinẽ & in orbem tumefacti,fine rerum venerearum appetitu.eft autem flatus ventofus qui membrum tumefacit,ex humoribus glutinofis & craffis à magna caliditate genitus.Planum verò eft non opus effe membra calefacere, fed leniter refrigerare cerato rofaceo cum aqua conquaffato,& ex chamæmelino pudendo & lumbis impofito. Victus autem ratio medicamentáque adhibẽda funt quæ vim attenuandi citra manifeftam caliditatẽ habeant.Vtẽdũ etiam eft iis quæ fuapte natura ad hoc valent,& experientia nobis commonftrauit.Itaque nymphæa in potu danda eft,itémque viticis femen,ac ruta viridis obfoniis mifcenda.fed hæc quia abũdè calefacit,in principio danda non eft,fed poft aliorum extenuantium vfum.Qui eua cuatione vti velit,id vomitibus faciet:euacuationes enim quæ per inferiores fiunt,fæpe vicinas partes fluxione tentant.

Quæ res ad vfum rerum venerearum excitent,& tenfum priapum reddant, Cap. CV.

AD hoc facit femen vrticæ,bulbus,femen rapi, dauci radix & eius femen modicè,mentha. Coftus vnà cũ vino mulfo ftimulat,fatyrium,eruca,cicer, faba, polypodes,nuclei pinei,orminum,femen anifi,radix ari quæ cocta efui datur.partes renibus fcincorum adiectæ potui dã tur,vt quæ ad intendendum pudendum valeant.oua perdicis ad res venereas ftimulant:porri femẽ in vino fincero potum, vulpini teftes epoti ad cochlearis quantitatem, fine vlla noxa & non fallacem intentionem priapo parant.

Quæ res venereas cohibeant, Cap. CVI.

SVpprimere coëundi appetitum viticis femen frictum & non frictum,& folia & flores crediderunt:ac non folùm efui potuique data,fed etiam in lecto fubftrata.cohibet fimili modo ruta.Lenticularum verò decoctum fedare impetus exiftimatur, & item portulaca in cibo fumpta,& lactucæ femen epotum.

De gonorrhœa & pollutione quæ in fomnis fit, Cap. CVII.

LActucæ femen epotum feminis humani fluorem,qui gonorrhœa dicitur,cohibet. Quocirca datur etiam iis qui in fomnis femen emittunt. Ad idem valet canabis agreftis fructus,fi largè potetur. Plumbi lamina lumbis impofita iuuat eos quibus dormientibus pollutiones cõtingunt.Nymphææ radix & femen cohibet genituram,& pollutiones fomniorum emendat: & item in vino nigro auftero potum corrigit eos qui alioqui nimio impetu ad vfum rerum venerearum trahuntur.anethi quoque femen idem facit.

Ad vrinam non continentes, Cap. CVIII.

QVI continere vrinam non poffunt, iis veficam caprinã aut ouillam combuftam potui dato ex pofca, idque vefperi quum fiti vrgentur, & fomnum imperato. Valet ad eandem rem aquilæ cerebrum ad ciceris magnitudinem cum pari anferinj adipis & gũmi portione,quæ

A omnia fimul bibantur,vel concreta comedantur.Leporis tefticulos in vino odorato feruefacies,ac potui dabis: ita enim falutem ægroto cõparabis. præterea nepetã & myrrham in vino ante cibum bibendum da.Illinatur quoque pudendum creta Cimolia cum perdicii fucco, atque ita hominem feruaris.

Ad affectiones vteri, Cap. CIX.

AD fuffocationes quæ ex vtero fiunt, accommodatũ eft agaricum ad drachmæ põdus cum vino datum,

B & plantaginis fructus,& fuccus ex vino : vnguis cochlearum epotus,acetum fcilliticum quod abforbeatur. Olfacta verò fuffocatas excitant hæc:bitumen,caftoreum,galbanum,pix liquida,cedria,accenfum & reftinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combufti, ruta,filphium,cepa,& allium.Suffitus præterea fiunt ex lapide gagate,vngue purpurarum,bitumine,caftoreo, galbano,filphio,cornu ceruino.ano autem ruta cum melle lana excepta imponitur.

De ciendis menftruis purgationibus, Cap. CX.

C SI prouocare mẽftruas purgationes velis,triduò aut quatriduò ante tẽpus ftatutum in quo moueri per fe deberent,venam fecabis aut fcarificabis : & ita ab vno pede parum fanguinis detrahes,poftridie verò eius diei ab alte ro pede fanguinem mittes eodem modo : interim attenuante victus ratione inftituta.Initium quoque curationis poteft ante quinque aut fex dies fumi.Vbi verò à talo euacuaris,dato caftoreum cum pulegio aut nepeta : hoc enim fummè purgationes ipfas mouebit. Sed & pulegiũ & nepeta decocta in mulfa,& item arida & contufa,atque

D in puluerem redacta egregiè prouocant.idem facit nepeta mulfa perfperfa.Huius autem potionis tempus accommodatum eft poft balneum, quum nondum quicquam comederunt.Sed efficacius & valentius his eft dictamnũ & herba Sabina,quæ eodem modo dare conuenit. Vtiliter quoque datur hoc tempore plera, quæ capiat aloës drachmas centum,& aliarum rerum fingularũ drachmas fex.Ampeloprafa etiam mouent,quum à frigido craffóque humore detinentur,& cicer,& lupinorum amarorum decoctum cum myrrha & melle adhibitum : & lupinorum farina cataplafmatis modo impofita:& thymum,& cappa

E ris radicis cortex,& cafia.Quum à multitudine craffitiéque fimul excrementorum purgatio cohibetur,centaurii maioris radix,& minoris fuccus appofitus,fœniculum,melãthium eam prouocant.Quum verò ex tenacitate & craffitie humorum fuppreffa eft,valet petrofelinum,porrum,apium,allium,fmyrnium,ftyrax potui datus & appofitus, raphanus in cibo,adiantum,amomum . Ad infeffus verò valent in aqua decocta actes folia,artemifia,dictamnum, daphne,coniza:qua etiã fecundæ illinuntur,& menfes ciẽ tur.Artemifia autem multa hypochondriis fuperdata mi-

F rum in modum purgationes educit, atque adeò vt etiam fœtum expellat.Irinum quoque vnguentum porri fucco dilutum ad idem facit,& cyclamini fuccus cum elaterio, & farina lolii,& medulla ceruina:galbanúmque, ammoniacúmque & oleum ad pares portiones:hífque opopanacis obolum adde:fac collyrium & fuppone.id enim periculo vacat, & vfu comprobatũ eft,& trimeftrem aut qua drimeftrem fœtum expellit.Sabina autem & viuentes fœtus enecat & mortuos deiicit. ac magni quoque centaurii radix idem præftat, & nepetæ fuccus epotus & appofi-

G tus.myrrha & cedria applicita, & femen quod coeundo eiicitur,fi pudẽdũ eo inungatur: ob eámque caufam medicamentum eft conceptum impediens, fiquis eo fic vtatur,nulli fecundum. Deiicit etiam fœtum amarorum lupinorum decoctum cum myrrha,& melli adiũctum,& eorundem farina illita. deiicit & minoris centaurii fuccus admotus.Idem facit cyclamini fuccus quo venter imus illinatur.is enim valde corrumpit in peffo cum melle appofitus.elaterium verò dormientes fœtus perdit, fi

H apponatur.Caftoreum verò cum pulegio aut nepeta,probatum eft valere ad fœtum expellendum,fi fecundæ fem per eo illinantur. idem efficit brafficæ fuccus cum lolii farina impofitus.

De fluore muliebri, Cap. CXI. A

FLuor qui muliebris nominatur,non eſt propria vteri affectio,ſed totius corporis per vterum fit euacuatio. Idque in iis plerunque contingit qui molli carne ſunt,& pituitoſiores.album autem à pituita euacuatur, pallidum verò quandoque quum amara bilis redũdat:& interdum etiam aqueum excernitur.Quamobrem ſæpe ſatis fuit ad curationem,ſiquis humorem redundantem ex toto corpore vacuauit.Sed in tota curatione,conſilium eò dirigitur, vt ſiccemus citra vehementem calorem totum corpus & loca vuluæ adiecta. quocirca per interualla vti etiã B poterimus adſtringentibus.ergo totum corpus expurgandum eſt & per aluum & per vrinas,& digerendum,vt per cutim excrementa educantur,adhibita totius extremitatis frictione,& inunctione ex iis quæ idonea iudicemus. Ad fluorem autem muliebrem facit portulaca eſui data, & eius ſuccus epotus,rubi fructus & flos, ea quercus pars quæ ſub cortice trunci eſt membranoſa,& quæ putamini glandis ſubeſt:iis enim decoctis vtuntur vel maximé.ſed fagi ilicíſque pars eadẽ efficacior eſt.cauda equina maximè rubrum fluorem ex aqua aut vino epota curat. len- C tiſci fructus frict⁹ cũ vino potus.Rubrũ quoq; cohibet Samius aſter,Lemnium ſigillum,lẽtiſci radicis decoctum, ceruinum cornu combuſtum cum poſca, papaueris nigri ſemen cum vino,flos roſarum cum poſca,caprinus fimus cum thure admotus:eſt enim is lanis excipiendus atque imponendus:lycium quoque cum lacte adhibitum:interna gallarum pars cum thure & aqua eodem modo.Præterea ad inſeſſus & ad epithemata ventri inferiora applicanda conueniunt adſtringentia.

Ad vuluæ inflammationem,dolores,vlcerationes, mordicationes,pruritus ſinus muliebris,ad eãdem procidentem,& item ad ea omnia quæ ad conceptiones & fœtus pertinẽt, Cap. CXII. D

AD vuluæ inflammationes & dolores,valent ad inſeſſus faciẽdos ambæ artemiſiæ,daphne,iris, caſia, maioris centaurii radix,albæ violæ flores ſicci,præſertim in diuturnis: malua,melilotũ,liliorum flores,ficus aridæ cũ fœnograeco, aut ptiſana,fœnumgræcum,lini ſemen. In ſuffitu verò valent hæc:viticis ſemen,caſia, bdellium, la- E danum,myrrha.admota verò hæc:althææ radix cocta in mulſa,mixta ſuillo adipi recenti ac terebinthinæ, fœnigræci ſuccus mixtus adipi ſuillo aut butyro recenti; lilii radix toſta cum roſaceo,& eius etiam flores cum cerato, & medulla,& adipe,hyſſopum cum butyro & mulſa. Ad vlcerationes autem vuluæ facit amurca cocta illita cum cerato,aut lycium eodem modo,aut ſuccus acaciæ. Mordicationes verò,& ſinuum pruritus ſedat portulacæ ſucc⁹ infuſus,lini ſemen in poſca decoctum,itémque fœnumgræcum,tragacantha cum aqua. Vuluam autem procidẽ- F tem comprimit acaciæ expreſſio,aut rubi ſuccus,aut lentiſci aut rhois rubri ſuccus illitus,& violæ folia emplaſtri modo impoſita. & ariſtolochia trita cum aliquo eorum quæ adſtringunt:& ipſius decoctum vt in eo inſideatur, & ne ſubuaporetur:aut decoctum gallarum , aut malicorii,aut lentiſci,ad inſeſſus faciendos. Conceptiones verò adiuuat paſtinacæ ſemen epotum,eiúſque radix eſui data. appoſita verò iuuant,amylum cum medulla,ante coitum, leporis coagulum cum butyro,vulpinum ſtercus cum roſaceo in paſſo adhibitum:& vbi hoc illitum fuerit, mu- G lier viro miſceatur.iam verò artemiſiam tritam admoue, & concipiet.perungatur anſerino adipe & reſina terebinthina duos dies:tertio verò in concubitu ſit, & marem cõcipiet. Mercurialis ſemẽ,aut ſuccus in peſſo,& mercurialis maſculæ ſemen poſt conceptionem ſtatim appoſitum,aiunt efficere vt mas in lucem producatur: fœminæ verò mercurialis ſemen ſi admoueatur , fœminam partu edi. Scribunt etiam ſeruari id quod conceptum & coagulatũ ſit,admoto lapide qui in terra Samia inuenitur. idem fieri aiunt à lapide aẽtite appoſito,& agreſtis maluæ radice. H ſed ſideritis herba fœtum appoſita ſeruat.

Ad partum difficilem, Cap. CXIII.

LApis iaſpis fœminibus applicandus eſt, aut cyclamini radix arida eodem modo: adiantum tritum cum vino,oleóque,& aqua potui data:aut bulbos amaros tere cum paſſo.aut ſuillum lac in poſca bibat quæ ægrè parit. pulegii faſciculum in aquam mitte, in eáque mulier inſideat.

Ad mulieres ne concipiant, Cap. CXIIII.

VT ne mulier concipiat,facit filicis radix,aut thelypteris ex ſapa potui data,ſalicis flores & folia, braſſicæ flores poſt conceptionem.ſed ante coitum, ne conceptus fiat,admouetur mentha læuigata,& virile pudendum eius ſucco illinitur.braſſicæ flos contritus poſt conceptum in peſſo impoſitum agglutinari congelarique genituram non ſinit.pelicini verò ſemen ante concubitum in vuluã infundatur.

Ad ventrem diſruptum,& mammas,& femora, & coxendices,& vmbilicum prominentem, Cap. CXV.

COchleã marinam ſublongam cremato,ac terito, eiq; oui candidum appone,aut lac ouillum admiſce & illine. Aliud. Specularem lapidem contunde,& tere ex aceto,quúmque in balneũ ingreditur ægrotus,antequam ſe vngat,per viginti dies illinatur,& conſaneſcet.Vt autẽ aluus rugas non contrahat propter partus & fœtus in lucẽ editos,Cimoliæ & mannæ pares partiones cape, oui candido excipe,& cum cyprino cerato illine.

Ad coxendicis excreſcentia tumoribus ſimilia, Cap. CXVI.

MEdullam panis & melanteriam compone, & admoue:& quod vitii inerit corriget.

Ad vmbilicum prominentem, Cap. CXVII.

GAllam combure,tere cum aqua & appone. Vmbilicum verò magnum ex partu,pulchrũ facies, ſi marſupium membranoſum vitelli ouorum in linteo inuoluas,tum mannam oui candido excipias, atque illinas,& in vmbilicum imponas,& alliges,itáque diu teneatur.

De pedum articulorũmque doloribus, Cap. CXVIII.

IN podagricis cæteriſque morbis qui ex defluxione hũmorum fiunt,particulas imbecillas defluxionem recipere neceſſe eſt.ſed fieri etiam poteſt vt ſi totum corpus excremẽtis vacet,particulæ nullo modo à defluxione lædantur,quum nihil omnino ſuperuacaneum inſit quod in membra comportatum ægritudines parere conſueuit. ſique nihil tale defluat, nec etiam naſci inde morbos eſt planè perſpicuum:ergo defluxio prohibenda eſt.id quod fiet corpus ita parando vt excrementis vacans reddatur tũ moderatis exercitationibus,tum concoctionibus alimentorum,& otium fugiendo , & ne quis ad ſatietatem comeſſationib⁹ ſe potionibúſque expleat:præſertim verò ante cibum. hæc enim neruos lædunt non ſecus quàm res venereæ,quæ etiam non mediocri ad podagram gignendam ſunt adiumento.quocirca antiquis temporibus pauci admodum in podagram inciderunt.Curatio igitur eorum qui morbo correpti ſunt, ab euacuatione debet incipere:tum repellentia adhibenda,ſi manus pedéſque defluxione tententur:at ſi coxẽdicis articulum defluxio obſideat,à repellentibus abſtinendum:quum enim ipſe ſatis profundus ſit,facilè quoque intrò noxium excrementum detruditur. quo in caſu opus eſt remediis ad iſchiadicos accommodatis.Quum verò ſanguinis copia ſolùm doloris coxendicis cauſa ſit, vena in talo aut malleolis inciſa ſatis erit ad dolorem quamprimum ſanandum:quemadmodum ſiquis ante totius corporis euacuationem acrib⁹ ad coxendicem medicamentis vtatur, multitudine ibi conculcata affectionem ſanatu difficillimam reddet, incraſſabítque,& materiam quodammodo ſuperaſſabit. ergo in quibus hic error inculcationem huiuſmodi fecit, maxima cucurbitula coxẽdici admouẽda eſt:purgatióque clyſteribus ex colocynthide, & cæteris generis eiuſdem tentanda .Ergo ſcire conuenit eos qui temperatam viam ducunt,quique diæta vtuntur,neque in podagricis doloribus inueterarunt poſſe leuari,ſi ineunte vere aut per venæ ſectionem aut purgationẽ euacuentur.at eos qui multo ſe vino ingurgitarunt, quique comeſſationibus ſe explerunt,nihil ab euacuationibus præſidii eſſe capturos

rursus enim breui temporis spatio intemperanter viuentes crudos humores coaceruabunt. In doloribus autem articulorum, in quibus iam tofi constiterint, artus ad pristinum statum redire nullo modo possunt. Ergo vulpes viuas, alii mortuas in oleo coquũt, alii hyænas, & discutiẽs oleum efficiunt, tum in peluim coniiciunt, iubéntque in id arthriticos totum corpus contectos se demittere, & in eo diu manere. qua ex re magnũ fructum ferũt, quũ materiem omnem ex qua morbi origo est, euacuent. sed vitiosa viuendi ratio eos iterum eadem explet materia. Ad inflammationes verò, bene facit fabarum farina ex aqua decocta, cui suillus adeps accedat. albarum quoque violarum radices cum aceto curant inflammationes quæ in articulis obduruerunt. Caseus acerrimus & vetustissimus decocto carnis suillæ dissolutus, & in pila probè in vnum conductus, tofos articulorum impositus dissoluit: quum enim defluxio sine vlla sectione rupta sit, singulis diebus partes in quibus tofus est, sine molestia implet. Aliud. Platani folia viridia læuigata & imposita eas inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant.

Epithema doloremsedans podagricis, & arthriticis, quo vtantur quum vrget accessio,

Cap. CXIX.

HOC epithema capit liquoris papaueris, croci singulorum drachmas quatuor. tere cum lacte bubulo aut caprino, addéque panis medullam, ac diligenter iterum tere, vt facilè tangi possit. & rosaceo affuso emollias, atque imponas: & cataplasmata tuendi causa foliis betæ aut lactucæ foris teges. quandoque etiam opium & crocũ læuigantes rosaceo cerato excipimus, & in linteum coniecta imponimus. Ad ischiadicos verò faciunt cataplasmata ex farina lupinorum amarorum, quam aceto, aut oxymelite aut posca decoquũt: nonnulli verò nepetam imponũt vt strenuum remedium. Capparis quoque radicis cortex coxendicis dolores iuuat, si idoneis cataplasmatis mixtus foris apponatur: sique intus assumatur. garum etiã & muria ex piscibus sale conditis, clysteribus iniecta, humores ischiadicos lædentes reuellit, & per intestina euacuat. Vtuntur autem ea potissimùm muria quæ ex siluris & mænulis sale conditis fit. Semẽ thlaspeos per sedem infusum cruenta euacuatione, quam molitur, iuuat. simili quoque modo centaurium tenue. sed in his consulendus medicus est. Hactenus ergo curationem adhibere poterit etiam is qui morbum ignorarit. sed aliorum quoque habenda ratio est, & quæ contingunt medico indicanda sunt priusquam magnus aliquis & sanatu difficilis, aut certè immedicabilis morbus fiat. multa enim antè nobis indicant quid futurum sit, vt soni, vt strepitus, vt conuulsiones quarundam partium, vt inferioris labri tremor, vt vox interclusa, vt obliuio, vt grauis halitus, vt somni profundiores quàm cõsueuerint, vel leues, & visis pleni, & quũ ab incubo sæpe suffocabũtur, & ad res venereas immoderata frequénsque cupiditas, & quum non semel aut bis cadunt, quandam fore apoplexiam, *hoc est morbum attonitum*, aut etiam morbum comitialem: aut quum fluxio in partem aliquam decumbit (quam paraplegiam vocant) aut melãcholiam aut insaniam prænunciant, de quibus rebus oportet certiorem facere medicum, eúmque aduocare quã celerrimè, vt medicinam faciat. ipse enim vel sectione venæ, vel medicina purgante propinata, vel vtroque præsidio vtens, vel alia adhibẽs quæ opportuna iudicabit, ne morbus fiat impediet. Cæterùm suffusiones, oculorum hebetudo præcedit: & quædam quasi præcurrentia ante oculos sese ostendunt, vt culices, aut pili, & alia quædam, & capitis dolor. quæ sunt etiam significanda medico: siquidẽ is purgationem adhibebit, & victus instituet rationem accommodatam, aliísque rebus quæ iuuare hominem possint, vtetur. lassitudines etiam quæ per se hominib[9] irrepunt, & somni profundi, aut imaginum pleni, aut vigiliæ, aut sudores post somnum, & sitis insolita, & ciborum auersio, febrium indicia sunt omnia. Quæ quum nota & explorata habeat medicus, ea faciet quæ conuenient. quæ item in thorace eueniunt, nisi quis ad medicum perferat, periculum erit ne aut ad sputum sanguinis, aut ad suppurationem perueniat. Nigra itidem vrina quãdoque cal-

A culum esse renes obsessurum prænunciat: idque potissimùm in senibus. sed si id rescifcat medicus, quædam inueniet quæ senẽ illum ab hoc malo tuebũtur: nam & renes purgabit iis quæ vrinã ciẽt, & iubebit ne sese extẽdat, néve exerceatur: sed vtatur equitatione gestationéque, iísque nec multis nec diu. Quúmque aliquis dolor in aliquo articulo, exempli gratia, pedis, sentiatur, negligendus nõ est. quãuis enim nobis segniter id trãseũtibus sedatus fuerit, mox tamen reuertetur, & diu hominem maiore malo afficiet, & sanari difficulter poterit. Præstat ergo in princi-
B pio dolorem curare, quum adhuc facilis curatio est. Sæpe etiam nobis suspectæ esse debent cruditates, & alui fluores, & inflationes. medicíque earum admoneri: nam tacẽtibus nobis sæpenumero grauia difficiliáque cõtingunt, qualis ea affectio est quæ flatuosa nominatur, quǽque ex timore & nimio mœrore oritur, quam melancholiam vocant. Sed plurima sunt, quæ propter negligentiam ad id mali progressa sunt quod vinci nullo modo possit. quamobrem nihil, aut paruum, aut magnum quod præter consuetudinem accidat, est silentio prætereundum. Verùm
C quia coniunctorum medicamentorum facta est à nobis mentio, deinceps eorum descriptiones coniungentur.

Quæ ceræ mensura sit oleo adhibenda,

Cap. CXX.

SI vnguina quæ à lassitudine leuanda nominantur à medicis ἄκοπα, velis conficere, oleum ceræ quadruplum impones: si liquidum ceratũ, vt in fracturis fieri solet, duplum: si medicamentum emplastri modo, vtriusque par modus esse debet, si aẽr nos ambiens sit moderatus: sin autem cera vetus aut arida, aérque frigidus fuerit, paulo
D plus olei erit addendũ: sicut contrà, si cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet esse. hæc verò paulo minor portio est duodecima pars medii excessus, qui inter vtramque partem sit interiectus: nam vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libra admisceri potest.

Γάνυγρον, hoc est liquidum medicamentum,

Cap. CXXI.

ADipis suilli recentis, eiectis membranis, vnciæ quadragintaquatuor, ceræ vnciæ vigintiquatuor, lithargyri vnciæ sex, cerussæ tantundem, eliquata aridis misceantur: tractu enim consistent.

E

Tetrapharmacum basilicum, Cap. CXXII.

CEræ, resinæ frictæ, picis siccæ, sæui taurini, singulorum libra vna. Vt autem celerius concoquat, & carnem creet, addimus thuris modò tres vncias, modò quatuor.

Medicamentum, *διὰ* χυλῶν, *hoc est ex succis,*

Cap. CXXIII.

LIthargyri pondo duo, ceræ vnciæ octo, olei põdo sex, fœnigræci, lini, seminis, ebisci quæ etiã althæa dicitur
F (nam & agrestis malua althæa nominatur) psyllii, cucumeris agrestis, omnium ptisana decoctorũ succi põdo duo coque vsquedum non inquinent: postea vtitor.

Malagma Mnasæi, Cap. CXXIIII.

LIthargyri libræ duæ, ceræ libra, axungiæ veteris libra, resinæ frictæ vnciæ sex.

Emplastrum ex melle, Cap. CXXV.

CEræ libra vna, adipis anserini vnciæ sex, olei veteris libra vna, lithargyri tantundem, terebinthinæ vnciæ duæ, *alii habent una*: mellis libra vna.

G

Emplastrum ex chalcitide Galeni, quod Phœnicinum dicitur, Cap. CXXVI.

SVilli adipis vetusti salis expertis pondo duo, olei vetustissimi pondo tria, lithargyri tantundem, chalcitidis vnciæ tres. Chalcitidem contunde, ac per tenuissimum cribrum traiicies, tum in pilam cum tribus olei libris pones, ac diligenter teres vsquedum optimè læuigentur. tũ lithargyrum per tenuissimum cribrum traiectam, & in alia pila in tenuissimum pollinem prius redactam adiicies. psyllium verò, multo tẽpore post chalcitida: præser-
H tim verò in sole cõficies, vt oleum liquidum maneat: postremo loco adeps adiicitur. quúmque exquisitè omnia læuigaris, in cacabum mitte, & coque, spatha ex ramo palmæ versans: ex quo ramo cortex viridis exterior auferendus est, vt suam humiditatem medicamento possit im-

pertiri

pertiri.& ad coctionem satis erit vnus palmæ ramus, vt ex crassiore eius parte spatham faciamus: alteram verò quæ continua erat,cum ea ex qua spatha effecta est,poliamus & purgemus vt candida fiat,quámque in frusta dissectam & contusam,medicamento indamus. atque eo quidem tempore tenuia frusta iniiciētur,quum medicamentum ad moderati cerati consistentiam peruenerit.cæterùm pars spathæ aut rudiculæ quæ iam à medicamento fuerit arefacta,præcidenda & abiiciēda est, & reliqua vtendum,vt eius humiditatem medicamentum recipiat.idque bis & ter faciendum erit, si rudiculam exiccatam intueberis. Est etiā perspicuum palmæ ramum debere esse recens ab arbore cæsum, & eodem die quo medicamētum cocturus sis,vt sit succi plenus: quúmque tandiu coxeris quandiu digitos non inquinet,ab igni auferes.& emplastro vteris ad vulnera cruēta,& quæ cicatricem ægrè ducunt:& cum oleo liquatū ad omnia inflammata adhibebis. sed medicamentum esto paulo plus quàm oleum,dum eliquatur.

Ex pompholyge, Cap. CXXVI.

POmpholygis,lithargyri,cerussæ,singulorum vnciæ quatuor,ladani vncia,acaciæ denarii duo,olei myrtini vnc.octo,ceræ Tyrrhenicæ quod satis sit,& item oua abiectis vitellis.

Ex meliloto.

NArdi Gallici drachmæ decē,cyperi,cardamomi, iridis,myrrhæ,ammoniaci thymiamatis, singul. drachmæ octo,meliloti drachmæ vigintiquinque,terebinthinæ drachmæ quinquaginta, ceræ nouæ drach. cētum,cyprini heminæ dimidium,aceti quod satis est. quidam guttæ ammoniaci ponunt drachmas centum.

Musæ pastillus, Cap. CXXVII.

PAstillus Musæ: Aluminis scissilis,aloes,myrrhæ,atramenti sutorii,singulorum drachmæ duæ,thuris dr. octo,capitulorum Punici mali drachmæ decē, gallarū immaturarum drachmæ octo,passi quantum satis est.

Polyidis, Cap. CXXVIII.

CApitulorum mali Punici drachmæ sedecim , myrrhæ drachmæ octo,aloes drachmæ octo , aluminis scissi drachmæ quinque,thuris drachma vna, atramenti sutorii drachmæ tres,fellis taurini drachmæ sex: vino dulci excipiuntur.

Ex charta,aridus ad nomas, Cap. CXXIX.

CHartæ combustæ,æris vsti,plumbi vsti & loti, squamæ stomomatis vt omniū par modus sit, sulphuris ignem non experti dimidium:lauigato.

Rosacei confectio, Cap. CXXX.

ROsaceum sine vllo vasculo parare conuenit , rosis solùm in oleum omphacinum & omotribes coniectis.at sine sale conficitur:quoniam sal calfaciens , minus idoneum rosaceum reddit.

Acopon ex populi floribus, Cap. CXXXI.

EX populi floribus adhuc conniuentibus modius Italicus in quindecim aut viginti libras olei alicuius tenuium partium & non adstringentis,immittitur. accommodatiúsque fiet si florem modicè contusum in oleum coniicies. sique medicamentum quotidie dimouebis,præsertim quum sol feruebit,ac in domo calida, celerius & magis populi qualitas atq; vis in oleum migrabit.itaque post duos treísve menses potes expresso atque abiecto flore & oleo per linteū percolato, ipsum habere oleum quod citra morsum per halitum discutiat.quinetiam ceram & resinam licet iniicere. ergo satis erit ceræ quartam partem,resinæ verò duodecimā, addere.Si verò oleum quod expresseris crassius videbitur,satis erit vel quintam ceræ partem, vel quandoque sextam adiicere.Præstat autem id coquere in vase duplici aut certè igni lento,qualis prunarum est. Medicamentum hoc aptissimum est ad omnes lassitudines seu sponte ortas,seu alia quoque ratione contractas:& succos quicunque non admodum crassi nec lenti in cute carnéque resident,euaporant ac digerunt.

De aliis oleorum digerentium generibus, Cap. CXXXII.

OLeum quoque quod ex chamæmelino fit, digerit tum per se,tum multo magis iniecta cera & resina ad eandem mēsuram.sed digerit etiam anethinum: idque vel per se,vel si eo quispiam cum cera & resina vtatur.dāda quoq; est opera vt in vase duplici anethinum etiam incoquatur:vtiliúsq; fuerit si anethum viride sit. Si præterea betæ albæ radices in oleo coxeris , idque quod diximus feceris,medicamentum digerēs tibi pararis:quale etiam ex cucumeris agrestis radice,althææque ac bryoniæ conficitur.

Pastillus Andronis, Cap. CXXXIII.

ALuminis scissilis,myrrhæ,singul. drach. quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ,thuris drachmæ octo,cyperi drach.decem,aristolochiæ drachm. duodecim(aliqui drach.octo)gallarum omphacitidum drach. octo,passi quod satis est.

Confectio ex capitibus papaueris,quæ διὰ κωδύων dicitur, Galeni,Cap. CXXXIIII.

IN vnum aquæ sextarium capita papaueris decem immitte.Si capita humidiora sint , macerentur vnum diē , vnámque noctem,si duriora & sicciora,etiam diutius quàm vnum diem. ac melius quidem est neque iā indurata accipere,neque valde mollia: fugiendáq; sunt quæ ex perhumidis locis accipiuntur . iniice verò in aquam ea capita vt dixi quæ sint magnitudinis mediocris,quū & maiora & minora indi queāt:ita enim proportio seruabitur.coquendi terminus tibi erit quū tota capita flaccida fuerint reddita. quod vbi erit , exprimētur capita atque abiicientur . aquæ autem addetur mellis dimidium mēsuræ totius,& ad ignem fumi expertem ad Attici mellis cōsistentiam coquetur. decoctio verò in aqua pluuia aut fontana facienda est.vsus eius in iis est quibus somno est opus:quibus etiam sæpenumero confectionem ex opio dare cogimur. hoc autem medicamento potissimùm indigent quibus tenuis defluxio à capite ad asperam arteriā destillat, quæ propter insequentes tusses dormire non sinit. In hisce autem medicamentum est ex sapa parandum:quam ad rem satis coquitur quum capita papaueris fuerint ad aquæ medietatem decocta.huic etiam dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda est.Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone consistat , confectio ea melle accommodatior erit.ergo ad id quod vrget , animum adhibens,vbi in somnum vertitur æger, id demū quod ex melle constat,aut quod sine melle cōfectum est, dabis:& aliquando vtrunque permiscebis. Datur hoc moderata mensura ad duorum satis magnorum cochlearium magnitudinem. Augebis autem aut minues habita ratione corporis magnitudinis,ætatis,anni , temporis,& regionis:in his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis:calidioribus,plurimū. habita verò etiam ratione quātitatis qualitatísque difluxionis, te plus minúsque daturum est planè perspicuum.

Mysteriū dolorē sedans, Cap. CXXXV.

VAlet hoc medicamentum ad eos quos tussis exercet,ad tabidos,ad cœliacos, ad dysentericos , & ad alui fluorem, capit autē hæc,Croci,castorei, asari, alterci seminum,opii,styracis,sing. drach. quatuor : eásque melle excipito,atque vtitor . quidam verò habent alterci dimidium.

Philonis medicamentū, Cap. CXXXVI.

CRoci dr.quinque,pyrethri,euphorbii, spicæ nardi, singulorum drach.vna,piperis albi,alterci, singul. drachmæ viginti,opii drachmæ decem.

Picra Galeni, Cap. CXXXVII.

ALoes drach.centum,cinnamomi,spicæ nardi,xylobalsami,mastiches,asari,croci,sing.drach.sex . Ego verò aloes dr. nonaginta:croci verò quinque,coniicio, itáque vtor. datur drachma ex aqua.

Catapotia purgātia ex aloe,Gal. Cap. CXXXVIII.

COlocynthidos pars vna,aloes & scammoniæ , sing. partes duæ,succi absinthii pars vna.

Hiera, Cap. CXXXIX.

INterioris colocynthidis drachmæ viginti , chamædryos,agarici,singulorum drachmæ decē, sagapeni,

opopanacis,singulorum drachmæ octo,petroselini,aristolochiæ rotundæ,piperis albi,singulorum drach. tres, spicæ nardi,cinnamomi,croci,myrrhæ, polii, singulorum drachmæ quatuor.melle diluito,datóque ad summum drachmas quatuor.

Diospoliticum, Cap. CXL.

CVmini,piperis longi vel albi,rutæ,nitri , omnium par modus.atque ita magis ventrem soluit : quum verò pari aliorum ponderi dimidium nitri miscetur, non ita subducit.Maceretur autem cuminum in aceto acerrimo,deinde continuò tundatur: aut etiam prius fricetur in vase fictili quod perfectè coctum sit. Sunto verò & rutæ folia modicè siccata.His quatuor aliquãdo mel despumatum additur,aliquando nihil: sed sola arida reponuntur,ac ptisanæ cremori & aliis quibus maximè conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur & medicamentum hoc & ante & post cibum:ad quem vsum id quod mel accepit est etiam iucundius.

Simplex ex tribus piperis generibus, Cap. CXLI.

AD cuiusque trium piperum drachmas quinquaginta satis est addere anisi, thymi , zingiberísque, sing.drach.octo.herbarum autem coma cum floribus, abiecto eo quod lignosum sit,imponenda est.deinde omnibus simul contusis,& per tenue cribrum transmissis,mel optimum ac diligenter despumatum admisceatur.Hócque medicamentum dari poterit semel aut sæpius quotidiè,& manè,& ante & post cibum, atque etiam dormitum euntibus.Datur autem cochlearis pleni mensura:ac paruis quidem corporibus,parui: maximis verò,maximi cochlearis.

Medicamentum ex calamintha, Cap. CXLII.

ACcipito calaminthes,pulegii,petroselini , seseleos, sing.drach.duodecim,seminis apii,cacuminũ thymi,vtriusque drachmas quatuor, libystici drach. sedecim,piperis drach.duas de quinquaginta.atque herbarum quidem quicquid lignosum durúmque est, id abiiciatur:capiantur autem extremitates herbarum cum virentissimis foliis & floribus.hæc omnia simul tundẽda ac tenuissimo cribranda sunt cribro,mélque optimũ & accuratè despumatum admiscendum.Vsus eius erit post matutinam frictionem,ante exercitationem & balneum. Licet etiam sine melle admixto siccum medicamentum cõficere,& salis vice ad obsonia vti.possumus idem in ptissanam coniicere pro aceto,vel in eiusmodi aliquid pro pipere.Sed potest etiã cum melle obso-

A nis admisceri.post cibum tamen nunquam neque hoc medicamentum,neque aliud vllum quod ad validiorẽ distributionem faciat,erit assumendum.

Medicamentum ex succo malorum, Cap. CXLIII.

QVod ex succo malorum conficitur accommodatũ est iis qui non appetunt,quique non rectè concoquunt.eius autem confectio est hæc : Malorum cydoniorum quæ maiora dulcioráque sint , succi sextarios duos.his optimi mellis tantundem miscebis,aceti sextarium vnum ac dimidium. Hæc vbi ad ardentes carbo- B nes modicè coxeris,spumámque detraxeris,zingiberis vncias tres,piperísque albi vncias duas immittes:deinde ad carbones ignitos iterum coques vsquedum mellis fiat spissitudo.Hoc medicamentum non modò salutare est iis quibus ventriculus , sed etiam quibus iecur inualidum est. Constat etiam inter omnes hoc ieiunis dandum esse ad mystri magnitudinem: quanquam nihil etiam lædit,si à cibo sumptum fuerit.commodè etiam dabitur,siquis pransus sit prius,& ante cœnam id C sumpserit.Maximè autẽ tempestiuè dederis si duabus aut tribus ante cibum horis obtuleris.At sicui venter intemperie calida laborat, aut bili quouis modo abundat,huic auferri piper ac zingiber debet, ac succus malorum cum aceto ac melle tantùm coctus modo præscripto dari.

De oxymelitis apparatu, Cap. CXLIIII.

OXymeli conficies hoc modo:Cum melli optimo ad carbones ardentes spumam abstuleris,in ipsum D immittes aceti tantum quantum satis sit,ne gustãti nimis acidum nec dulce videatur:ac denuò ad prunas coques quoad amborum qualitates in vnum redactæ planè sint,nec gustãti acetum adhuc crudum appareat:inde ab igni auferes.quúmque vti voles,aquam ei miscebis,sic temperans vt vinum.sed satius erit de modo ex sumentium gustu facere iudicium . Ipsa tamen prima eorum commixtio,quo plurimis idonea sit , ita est facienda vt vni parti aceti , mellis à quo detracta spuma sit,dimidium adiici oporteat . Cum aqua verò statim E oxymeli conficies hoc modo:Melli quadruplũ optimæ aquæ miscebis:deinde modico igni coques vsquedum spumare desinat.Conficitur sanè oxymeli etiam tribus statim ab initio commixtis ad hunc modum: Aceti vni parti additur mellis duplũ & aquæ quadruplũ : hæcq; ad tertiam vel etiam quartam partem , spuma interim ablata, decoquuntur.

OBSERVATIONES IOAN. BAPTISTAE Rasarii in nouem Oribasii libros ad Eustathium.

IOAN. BAPTISTA RASARIVS IO. LAVRENtio Massatio medico S. P. D.

QVVM de nouem Oribasii librorum ad Eustathium editione mecum ageres , antequam in Cyprum ab ista maxima nobilissimâque insula euocatus proficisceeris,ea potissimùm ratione ad id mihi persuadendũ utebaris,ne tardarem studia multorum.Sed quum uterque nostrum in magna spe esset,fore ut quum primùm mea interpretatio in lucem fuisset prolata,nonnulli fortasse apud quos iidem libri diligentius descripti delitescerent , de iis edendis cogitarent, nostram tamen adhuc inanem fuisse coniecturam perspicimus . quamobrem cum antea summo studio huius opusculi exemplum perquirebã,ut cũ meo accuratè cõferrem:tum uerò hoc tẽpore præsertim ad delẽdas multas maculas,quas Oribasius librariorũ culpa susceperat,non esse celandum diutius existimaui nactus enim uetustum codicem sum,ex quo ea sumpta sunt quæ mox se-

quentur. doleo ab eo uolumine tertium abesse librum, in quo sperabam me multa esse emendaturũ: scis enim quàm multa sint in eo deprauata, ut in conficiendis medicamentis uel liquida uel arida sæpe desiderentur. Nam quod Paulus AEgineta ita scripsisse Oribasium insimulat, id ego librariorum incuria factum puto. Verùm quod hactenus usu non uenit, forsitan aliquando consequemur: tu interim hisce locis emendatis fruere, atque idem de libris ad Iulianum propediem expecta. Cura ut ualeas, & me, ut facis, ama. Venetiis, Calend. Mart. M. D. LVI.

Qvod legitur libro primo, capite tertio, *Aliæ uerò citra robur*, &c. vetus codex ita habet τὰ δὲ ταχέα χωρὶς ὀλιγοτονίας, καὶ βίας ἐστὶ, i. Aliæ verò celeres, citra robur & violentiam peraguntur.

Cap. XI, *Quicunque etiam molles carnes habent*, &c. Vet. lib. καὶ ὅσα μαλάχια, id est, Quicunque etiam spinam non habent, qui μαλάχια nominantur. Paulo pòst, *Coire enim cum excrementis malum est*: In vetere libro sic legitur, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ περιττώμασι μίσγεσθαι, id est, Coire etiam cum excrementis malum est. vt hoc sit aliud tempus, non autem ratio reddita eorum quæ suprà sunt dicta. Et item paulo pòst, *Et alui fluxus recentes, siquidem diuturnos quandoque uenus siccat*. V. l. sic, καὶ διάῤῥοιαν ἐξαπιναίαν. τὴν δὲ κεχρονισμένην ἐστὶν ὅτε τὰ ἀφροδίσια ξηραίνει, hoc est, Et alui fluxus repẽtinos: siquidem inueteratos quandoque venus exiccat. Et ita etiam apud Aetium legitur.

Cap. XVII, vbi de aloe agitur, hæc sunt verba, *Pertransit enim, neque cibos corrumpit: prætereà neque sitim, neque famem inducit*. Vet. cod. sic, διαχωρεῖ γὰρ, καὶ τὰ σιτία οὐκ ἀφανίζει. πρὸς δὲ, καὶ ἄδιψόν ἐστι καὶ ἄσιτον, id est, Pertransit enim, neque ciborum vim hebetat. præterea sitim non inducit, & ad sumendũ cibũ nos reddit promptiores. Atque ita etiam legitur apud Orib. VII. Collect. cap. XXVII. Eodem capite, de scammonia, *Pituitam & bilem uehementer educit: datur eius puræ dr. una ad summum*. V. l. sic habet, ἄγει δὲ φλέγμα καὶ χολὴν ἰσχυρῶς ἄκρατον, ὅσον δραχμὴ α τὸ πλεῖστον, id est, Pituitam & bilem puram valenter educit vna eius dr. ad summũ. itáque habet Orib. VII. Collect. XXVII. Paulo infrà, *Purgatione cessante, utilius erit in lecto recũbere*. V. l. meliꝰ hoc modo, ἡκούσης δὲ τῆς καθάρσεως, i. purgatione procedẽte, & nõ λ...ούσης, vt antea legebatur.

Cap. XXII, *Aut anethi radix excalefacta*. V. l. sic, ἢ ἀνήθου τῆς ῥίζης κεκαυμένης, id est, combusta anethi radix.

Cap. XXIII, *Succus Cyrenaicus*, Legendum est, Liquor: atque ita deinceps quũ Cyrenaici, aut Medici, aut papaueris, aut panacis succi fiet mẽtio: si ὀπὸς Græcè legatur, Liquor semper erit dicẽdũ: vt à nomine χυλὸς, qui exprimitur, & illinc manat, distinguatur.

Cap. XXVI, *si uerò nitri parũ addas, abscessus rũpet*. In V. c. legitur, προσβαλὼν δὲ νίτρου ὀλίγον, ῥήσσει κόλπους. i. Sinꝰ rũpit.

Cap. XXXI, *Si pustulæ eruperint, lana rosaceo* &c. V. c. pro lana habet ὀθόνην, id est, linteolum.

Cap. XXXIIII, *Cæterùm qui affectiones cognoscere non possunt, sæpe quod conuenit perficiunt*, &c. ita legitur apud Galenũ II τῶν τόποις: sed Or. habet aliter, hoc modo, πολλάκις δὲ οὐκ ἀνύουσι τὸ δέον οἱ μὴ διαγινώσκοντες τὰς διαθέσεις, id est, Sæpe enim quod par est non perficiunt ii qui affectiones non cognoscunt.

Cap. XXXV, *Helenii radix æquè ac fimus columbarum syluestrium, quo admodum frequenter utimur*. Vet. cod. sic distinguit, ἑλενίου ῥίζα ὁμοίως. Τῇ κόπρῳ τῶν νομάδων περιστερῶν πάνυ συνεχῶς χρώμεθα, id est, Helenii radix simili modo. Fimo autem columbarum syluestrium frequentissimè vtimur.

In librum secundum.

Cap. I, *Pinei nuclei, lentiscus*, &c. V. l. addit, στροβίλου τὸ ἐδώδιμον, id est pinei nuclei vesca pars, lentiscus &c.

Cap. II, *Atractylis, cnicus agrestis*. In V. l. melius legitur sic, ἀτρακτυλὶς, ἢ κνῆκος ἄγριος, id est vel cnicus agrestis. Paulo pòst, *Styrax, hydnon, piper*. V. l. στύραξ, ὑδροπέπερι, id est, styrax, hydropiper. Sed apud Aetium qui Oribasium autorem habet, vbi de eadem re agitur, legitur vt prius trãslatum fuit, ὕδνον, πέπερι, id est, tubera, & piper. quanuis quum de calefacientibus agatur, ex omnium sententia videtur legendum esse hydropiper, quum id à Dioscoride lib. II, Galeno VIII Simpl. & item cæteris inter calefaciẽtia: ὕδνον verò (hoc est tuber) non item adnumeretur.

Cap. V, *Epithymum, mentha, satureia*. V. l. habet θύμα, hoc est thymum, nõ θύμβρα, hoc est satureia. quod etiã apud Aetium legitur: quanquam vtrunque retineri potest. Vel dicendum deesse verbum θύμα. Paulo pòst, *Caroum*, V. l. habet καρώφυλλον. Aetius tamen nihil variat: ac Galenus quoq; VII Simpl. carũ habet, cuius semen in tertio ordine calefacientium constituit. nihil ergo mutãdum hîc puto. Sed paulo infrà quum legitur ῥάφανος, V. l. habet ῥαφανὶς, id est radicula, magis accommodatè. siquidem de ruta déque rododaphne fit mentio, quas in tertio gradu calefacientium vnà cum radicula Gal. collocat. Ita etiam legendum infrà, cap. XXXIX.

Cap. VII, *Conion uehementer*, Legendum est, Cicuta extremè. loquitur enim Oribasius de refrigerantibus.

Cap. VIII, *Acacia lota, plantago, beta*. V. l. ἀκακία πεπλυμένη, ἀρνόγλωσσον, βλίτον, id est blitum, non beta, quam & Orib. & cæteri τεῦτλον vocant.

Cap. XII, *Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit*. V. l. ἀσίας πέτρας ἄνθος τὰς πλαδαρὰς σάρκας ἐκτήκει, id est, Asiæ petræ flos flaccidas carnes eliquat. Eodem cap. *Ouorum candidum & putamen*. V. l. ὠῶν τὸ λευκὸν, καὶ τὸ λεπτὸν, id est ouorũ candidum & tenue. prius tamen λέπος (id est putamen) legebatur.

Cap. XVI, *Abrotanũ & præcipuè ustũ*. V. l. ἀβρότονον καὶ μᾶλλον τὸ καυθὲν, id est abrotonũ, ac magis etiam quum vstũ est.

Cap. XXI, *Cicuta, picea arbor*. V. l. κώνειον, λεύκη, id est cicuta, leuce arbor.

Cap. XXII, *Oleum uetus, glycyrrhizæ radix*. V. l. ἔλαιον παλαιὸν, γλυκυσίδης ἡ ῥίζα, id est, oleum vetus, pæoniæ radix. Et ita esse legendum puto: nam tenuium esse partium pæoniam, & non glycyrrhizam, Galenus VI Simp. testatur. sed propter nominis similitudinem facilis fuit lapsus: qui etiam infrà, cap. XXXIX. cernitur.

Cap. XXVII, *Thus, pix AEgyptia, mastiche*. malè distinctum est. legendum enim est, Thus, pix, Ægyptia mastiche, vt dicatur mastiche Ægyptia, ad Chiæ differentiam.

Cap. XXVII, *Folia maluæ syluestris, maluæ caule*. V. l. τῆς ἀγρίας μαλάχης τὰ φύλλα, ἀναδενδρομαλάχη. i. agrestis maluæ folia, & anadendromalache: quam Galenus VII. Simpl. althæam quoque appellari scribit.

Cap. XXXV, *Asparagus, oxymyrsinum*. Legendum, asparagus oxymyrsinus, sine vlla dictione. vt etiam cap. XL. Eodem capite legitur, allium, pastinaca, legendum ex V. l. scordium. vt etiam cap. sequenti, & cap. XLVII. Et paulo infrà, *Orobus qui sumptus*, Legendum, Eruum copiosius sumptum.

Cap. XXXVI, *Potus uini, in quo scorpius marinus suffocatus sit*. V. l. σκορπίου θαλασσίου πνιγέντος οἴνῳ τὸ ἀπόβρεγμα, id est Dilutum scorpii marini in vino suffocati.

Cap. XXXIX, vbi asteriscus est, *Catapotia attrahentia quæ dantur*. V. l. ἐκλεικτὰ διδόμενα καταπότια, id est Catapotia quæ ad lingendum dantur.

Cap. XLIIII, *Cedria, auripigmentum*. V. l. addit μέλι, id est mel.

Cap. L, *Sambucus, ebulus*. V. l. ἀκτία, ἀνθεμὶς, id est, actea & chamæmelum. Eodem cap. *Ibiscus, althæa*, Legendum Ibiscus, siue althæa. Eodem cap. legendum, Ex caricis pingues magis quæ ex caprificu existunt.

Cap. LII, pro smyrna, legendum est myrrha. Et item cap. sequenti. Paulo infrà Glaux, cerebrum. Diosc. lib. IIII, & Orib. XIIII. Coll. cap. LXIIII, herbam esse glauca, & animal quæ noctua dicitur, scribit: ac cerebrũ noctuæ ad lac gignendum accommodatum esse, ex Zopyri sententia commemorat.

Cap. LIX, Vbi de Lemnio sigillo fit mentio, habet alius codex drach. mediam. V. l. legit drach. octo.

In Librum quartum.

Cap. I, *Dauci, seseleos, trochisci*. V. l. δαύκου, σεσέλεος, τορδυλίου, id est, Dauci, seseleos, tordylii: quod tordylium Dioscorides lib. III, seseli Creticum ab aliquibus vocari scribit.

Cap. III, *Itémque saxatilium piscium & pelagiorum*, Legendum est, Itémque saxatiliũ piscium, littoraliũ acpelag.

Cap. V, *Cetaceum genus in mari degentium animalium*, Legendum, Omne cetaceum genus, &c.

Cap. XII, *Paguri, cancri, locustæ*, Legendum paguri, cancri, loligines. Et eodem cap. *His minus nutrit album simul & crassum, & adstringens*, Legendum, Et austerum. Et paulo pòst, *Minus verò alit polenta*, Legendum, Æquè atque ii, nutrit polenta. Et item, *Corna, pruna sylvestria, zizipha*: V. l. addit Rubi fructus, arbuti fructus.

Cap. XIII, Legendum est Buglossum, passer, & lacertus, medii quodammodo sunt inter eos qui teneram durámque carnem habent: alimentúmque eorum est optimum iis qui se non exercent, quíque imbecilli sunt: iis verò qui conualescunt, friabile & molle alimentum est ad bonã valetudinem accommodatissimum. quocirca optimum omnium succum creant carnes quadrupedum animalium, si probè cõcoquantur, &c. Ita enim etiam scriptũ est lib. III, Collect. apud Orib. cap. XV. Tum non ita multis versibus interiectis legendum, Et pituitæ plurimum faciunt, manna & iecur boni succi sunt, &c. Et, Meliores sunt pedes porcorum, quàm grunnus & aures.

Cap. XIIII, Legendum, Seniorũ verò carnes sunt pessimæ. Et paulo pòst, Aut pecudum: non minus quoque quàm eæ mali succi est ceruina caro, renes & testes nimis adultorum, &c. Paulo pòst, Quam alii horæi fructus. Et non ita multo pòst, legendum, Porrorum, alliorum, daucorum, & radicularum: & item, Vina quæ crassa sunt & fœtida, & austera.

Cap. XV, Legendum, Torpedo, turtur, omne genus volucrium. auium nanque caro terrestrium carni compar. Et paulo pòst, Ex bubulis & caprinis carnibus meliores ad concoctionem sunt bobus vituli, atque hœdi capris, omnes præterea carnes eorum, &c. Ad finem cap. Vinum dulce faciliùs quàm austerum concoquitur.

Cap. XVI, Legendum, Mulli, orphi, deinde oua tosta, elixa, fricta, triticum elixum.

Cap. XVII, Legendum, Oliuæ sale cõditæ, præstantiores autem sunt. Et pòst, Huius generis sunt carduus, attractylis, & attracte magis honorata quàm conueniat. Et, Regius asparagus, palustris, myrti siluestris &c.

Cap. XVIII, Legendum, Vinum nigrum & austerum, facilè acessit, & ad vomitum impellit: crassum quoque & nouum.

Cap. XXI, Legendum, Præcipuè verò si mellis portio ei fuerit indita. Zithus & succi omnes. Ita enim vetus liber habet.

Cap. XXII, Legendum, Ad quem vsum adhibenda est cum oxymelite, vel aceto & oleo ante alios cibos omnes. Paulo infrà, Quocirca & asparagum asphodeli ictericis, vt summum remedium præbent. Et infrà, Radicula attenuandi vim habet.

Cap. XXIIII, Legendum, Triticum elixum, oua elixa.

Cap. XXVII, Legendum, Serum lactis valde aluum mollit, eíque tantum optimi mellis addendum, &c. Et, Carnes animalium quibus parum admodum ætatis accessit. Similiter etiam eorũ extremitates facilius per aluum transeunt. Et pòst, Vuæ dulces, præsertim quum humidæ fuerint, mora in purum ventriculum incidentia, &c. Et, Si rectè affectus sit venter ad infernam deiectionem, facilè deiiciuntur: si verò non, & ipsa supra cætera manent, & nihil, &c. Et, Parum ad alteram partem vergens, quum neque vẽtrem languidum ad excretionem, neque validum ad distributionem sortiatur.

Cap. XXIX, Legendum, Palmulæausteræ, vuæ passæ austeræ, mora, rubi fructus. Et quæ dulci succo prædita sunt sine acrimonia, facilius descendunt.

Cap. XXX, Lege, Radicula, sinapis, nasturtium, pyrethrum.

Cap. XXXI, Lege, Allium, cepa, porrum.

Cap. XXXII, Lege, Cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ passæ, vuæ, mala adstringentia frigidi & terrestris succi sunt: acida verò, frigidum ac tenuium partium succum habent: quæque perfectè, &c.

Cap. XXXIII, Lege, Contrà fit in radicula, rapis, sinape, nasturtio, pyrethro, atque omnibus quorum acer asparagus est. Polenta item siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua dulce redditum, edulium fit exiccans, &c. Paulo pòst, Siccius etiam est quàm id quod non habet. quæ verò minus horum, & defruti plus habent, &c.

Cap. XXXIIII, Legendum, Ptissana, cucurbitula elixa, pepones. Et, Humectat quoque lactuca intubúsque, sed debiliús: portulaca autem, malua, & blitum, &c.

Cap. XXXV, Hoc caput mirum in modum in omnibus libris est deprauatum: nonnulla tamen sunt restituta: itaque legendum est, Iis verò qui sunt ad continendos cibos imbecilliores, neque sumere crassius alimentum quàm aqua sit, queunt, &c. Et, Hordeum verò, quod febricitantibus dandum est, non est confringendum, sed lauandum & in aqua coquendum: ac prima quidem aqua abiicienda est, tum alia adiecta coquendum. rectè autem coquetur, si decem aquæ heminas in vnam hordei heminam inicias: coquitur autem donec hordeum crepet: deinde percolatur tenuissima aqua, & melle admixto, vel etiam per se sola potui datur: hoc enim & aluum probè soluit, & vrinam cit, & abundè nutrit. Datur item hordeum in polenta frictum, quod etiam καχρύδα appellant: sed antequam tundatur, leuiter fricandum est, &c. Et, Posset autem simili quoque modo omne ferè alimentum subteri in potionibus. Et, Addimus cucumeris semen tostum, &c. Et, Hæc autem autem contusa in aqua sunt diluẽda.

Cap. XXXVI, Lege, Ptissanæ verò, ac, cæteris decoctis vel pinea nux, vel auellanæ, &c. Et, Pro oleo papauer album leuiter frictum cum putamine videtur. Iam ad fluxum, &c.

Cap. XXXVII, Lege, Parúmque olei & anethi addatur. prius verò lauanda simila est. panis antiquus aqua. &c. Et, Vsque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáque percolatur. itrium verò, &c.

Cap. XXXIX, Sic legendum, Febricitãtibus optima potio est mulsa, vel oxymel. aqua verò in febricitante, omni morsu vacans, diluta verò quæ adstringendi vim habent, in ventris turbationibus non sunt incommodæ: & ad vomitus cohibendos valent, quibus mellis aduersa exhibitio est. Et, Pira verò in aqua infunduntur: quæ acerba & dulcia sunt. Et, Acini quoque vuarum conscissi in aqua macerantur.

Cap. vlt. Ex pluuiis aquis æstiua, quæque ex tonitruo fit, præstantior est, & item quæ nimbis est demissa. Et, Bibendæ sunt vino mixtæ, vt acerbis dulcius vinum, aliis verò id quod sit acerbius, misceatur. Vtile etiam est limosas, salsas & bituminosas percolare, &c. sed hic locus fuit à me iandiu restitutus lib. primo Orib. ad Eunapium, cap. XIIII. idque beneficio vetusti codicis qui in bibliotheca D. Marci est. ex quo etiam sumpseram verbũ ἀσφαλτώδη, id est aquas bituminosas esse percolendas: vt non sit legendum, σὺν ἀλφίτοις, id est cum polenta: quod erat sanè ineptum, & ab loco alienum.

In librum sextum.

Cap. VII, Legendum, Magnũ verò ac notabilis cõcoctionis indicium in primis vrinis nunquam, &c.

Cap. xxiiii,Legendum,Fiunt etiam meliora, quum temperaturæ contraria immoderatio immoderationem corrigat. Et,Laboribus,cibo liberaliore,& potu parciore.

In librum septimum.

Cap. xiii,Sic legendum,Sed color earum humoris colori respondet.

Cap. xviii,Sic legendum,Reduuias paruas,& incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet cōfirmari:vbi verò factæ iam sint,carnem quæ præter naturam excreuerit, consilium est medicamentis morsus expertibus absumere,&c.

Cap. xx,Legendum,Ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur: eo ita non suppresso &c. Et, Tertio verò die solues:sique medicamentum tutò adhuc vlceri adhæret,&c. Et,Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis,aut verrucis,&c. Et,Aut acinorum aut lenticularum os colluendo. iis etiam vtendum,&c. Et,Huiusmodi sunt alica farináque pura decocta,cochlea, caseus mollis. Et,Cuorum tenerorum vitelli,pira,achrades,mala Cydonia,&c.

Cap. xxi, Legendum,Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine, & aliis de causis,concolores reddit adeps asininus,&c.

Cap. xxii,V.l.sic habet,Vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas coniicias. Et tamen apud Paulū legitur, Vncia vna. Tum V.c.habet hæc,ποιεῖ γὰρ καλῶς πρὸς τοὺς νευροτρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς νενυγμένους,id est,Egregiè enim ad neruos vulneratos,præsertim verò punctos facit. Paulo pòst legendum, Quies imperetur, lectus mollis esto,oleo calido liberaliore,&c. Et pòst,Illinendum est cataplasma quod ex semperuiuo,mali Punici cortice,in vino cocto,& rhoe & polenta adiunctis,conficitur. Paulus tamen & duo Oribasii codices pro καὶ ῥοῦ & rhoe, habent κηροῦ,id est cera. Et pòst legendum,Si ex horum vsu immutatio oriatur,& pus &c.

Cap. xxxiii, Legendum,Admiscetur etiam opii parum, aut succi papaueris,cicutæque & mandragoræ. & composita medicamenta fiunt. Ceratum refrigerans:Cera quæ &c. Et pòst, Itémque inflammationibus pudendorum incipientibus priusquam depascens,&c.

Cap. li,Legendum,Non tamen absolutè in singulis hominibus &c.

In librum octauum.

Capite xxvii,Legendum est,Nonnulla autem medicamenta,quum excrementis totum corpus vacat, achores incipientes curant.

In librum nonum.

Capite x,Legendum,Et alia omnia ex oleo copiosiore parata,& in quibus nihil austerum & acerbum insit. Et multo pòst,Aut clauiculorum vitis,vel seminis cucumeris, vt octo trita cum aqua frigida dabis. Item, hoc quod sequitur, conuenit, Fœniculi radicis corticis vnciæ sex(ita enim habet V.c. & Orib. iiii. ad Eunapium capite lxxxiiii.)Aceti sextarius vnus,aloes vnciæ tres. Et paulo pòst eadem varietas est:habet enim V.c.& ibidem Oribasius hoc modo,Quibus autē cibus acessit,hoc est accommodatum,Piperis drach.quatuor,seminis anethi &c.

Cap. xv,Legendum,Cinis vniuersarum cochlearum assatarum,malicorium &c

Cap. xvi,Legendum,Tenuioris intestini morbus cum difficilis est,tum verò &c. Et sub finem capitis, In senis oxymelitis cyathis pondere drachmæ vnius bibendum dato.

Cap. xvii,Legēdum,Succus quoque lentisci ad sedem &c. ita enim l.v.habet,& Orib.iiii. ad Eunapiū xcii.

Cap. xviii,Lege,Plumbúmque vstum fit,& spissamenta vnguentorum aperit &c.

Cap. xix,V.l.sic habet,Ergo quum repletum corpus est,simul euacuatur,& quod &c. Et,Cum vino odorato epotus:& eupatorium,quod etiam particulæ robur &c.

Cap. xxii,Lege, Aqua inter cutem fit propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigidi sanguinis multitudine,&c.

Cap. xxiiii,Legendum,Ammoniacum,caprillum stercus illitum ex posca & farina hordeacea, albæ vitis radix epota,& foris cum ficubus applicita.

Cap. xxv,Lege,Renibus natura comparatum est vt serosum excrementum tenuissimo sanguini in venis commixtum in se trahant. Et,Deinde si renes magis ignea acrioréque &c. Et, Lapillorúmque tofaceorum formam concrescere. Et,Præsertim nigrum:cerasi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructus &c.

Cap. xxvii,Lege,Quorum renes abscessus infestat,quo concocto pus per vrinas excretum &c.

Cap. xlix,Lege,Roboris pars quæ sub cortice trunci membranosa est,quod &c.

Hæc sunt,optime Massati,quæ vetusti codicis ope adiutus adnotanda existimaui:
sique vnquam alius melior ad manus meas peruenièt; idem me
facturum polliceor:ac Deus faxit vt quod cupio,
præstare cumulatè possim.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenspurgensi medico interprete.

NOBILI ATQVE PRAECLARO VIRO D. GEORgio Hermanno, Ferdinandi regis à consilio, Gabriel Humelbergius, Rauenspurgensis medicus, S. D.

CVVM semper summa laude dignos iudicarim eos qui iuuandi mortales studio in propagandis literis, & è tenebris eruendis atque à situ uindicandis uetustis scriptoribus uersantur, uir ornatissime, hinc etiam laudis quid mihi accessurum putaui, si idem aliquando præstare possem. Cuius ergò, quum mihi sit antiquus autor, antehac (quod sciã) nusquam impressus, operæpretium duxi eum in lucem dare & omnium lectioni exponere: idque etiã eo potissimum animo, ne quem animalium in medendo diutius lateret potestas. Est enim de animalium & eorundem partium membrorúmque contra uaria morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ saluti perquam utilis, & lectu non iniucundus, à Sexto philosopho Platonico conscriptus. Cuius sententias & medicinas sæpiuscule citant uiri doctissimi, & in primis Petrus Hispanus, qui postea ad Christianæ reipublicæ gubernacula euectus, sub Ioannis XXI nomine summum gessit pontificatum, idque in libello quem Thesaurum pauperum inscripsit. Nec illum silẽtio præterijt in Chirurgia sua, sed frequentius testimonio eius utitur clarissimus æui sui chirurgus, Petrus Largilata, cuius autoritate Sextum Platonicum, scripsimus, non Placitum, uti perperam exemplar nostrum habet. is enim semper sub Platonici nomine ipsum citat, nec malé. Fuit nanque Platonicus philosophus, Plutarchi ex sorore nepos, qui in Adriani & M. Antonini impp. tempora incidit, ceu chronographi & historici testantur. Nam ut in Chronicis ait Eusebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus philosophi insignes habentur Adriani principatu. Hũc etiam audiuit M. Antoninus, uti Iulius Capitolinus scribit his uerbis, Audiuit & Sextum philosophum Chæronẽsem, Plutarchi nepotem. E quorum progenie originẽ trahere laudi sibi ducit Apuleius ille Madaurẽsis in Asino aureo, ubi ait, Fabulã Græcanicam incipimus, lector intende. Lætabaris Thessaliam. Nam & illic originis maternæ nostræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto philosopho nepote eius prodita, gloriam nobis faciunt. Huius itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris quibus scatebat mendis, non sine labore repurgatum, adiunctis scholijs nostris, quo magis ad se lectorem alliciat, tibi bonarum artium studioso, naturaliúmque rerum ac medicinæ diligentissimo, nominatim dedico, tum quo sic meam in te obseruantiam tester, tum quo te patrono ab inuidorũ liuore tutior in publicum prodeat. Nec dubito quin tui nominis auspicio felicius in hominum manus exiturus sit. Quare ad te uenientem candido animo & libenter suscipe, ac contra uitilitigatores, qui nihil non calumniari solent, in lucem prodeuntem tueare, ut pote tibi dicatum, iãmque tuum nõ meum. Neque timeo ne hunc, quòd perpusillus sit mole, aspernaris, sed quãtuluscunque est, summopere tibi placere sinas. ut qui aliâs etiã ob innatam humanitatem tuam cuncta boni cõsulere soles. Bene uale uir clarissime ac integerrime: atque me, quod facis, sinceriter amato. Isinæ, VI. calendas Aprilis. Anno saluatoris nostri Iesu Christi, M. D. XXXVIIII.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenspurgensi medico, interprete.

DE CERVO. Cap. I.

Ad omnes humores.

CEruinum cornu habet vim omnes humores siccandi: & ideo ex eo in collyriis ocularibus vtuntur.

Ad dentes mobiles.

Cornu cerui combustum dentes qui mouentur confirmat, si eo pro dentifricio quis vtatur.

Ad capitis dolorem.

Cornu cerui in cinerem redactum: exinde drachmam vnam cum vini cyatho vno & aquæ cyathis duobus da: bibat.

Ad morbum regium.

Eodem modo vt suprà potui dabis: mirab eris bonum effectum.

Ad ventris solutionem & dolorem.

Eodem modo vt suprà, fluxum omnem cohibet & dolorem sedat.

Ad profluuium mulieris.

Cornu ceruinum combustum & mollissimè contritum cum vino bibat: sanabitur.

Ad lumbricos necandos.

Ceruinum cornu combustum datum in vino vel a-

A qua calida: lumbricos necat & eiicit.

Ad serpentes effugandos.

Cornu ceruinum combure vbi fuerint serpentes, & fugabuntur.

Ad suffocationem mulieris,

Mulier si suffocatur à vulua (*quod nequissimum uitium Græcè ὑστερικὴ πνὶξ dicitur*) puluerem ex ceruino cornu per triduũ cum vino bibat: si febricitat, in aqua calida. miraberis effectum.

Ad splenis dolorem.

B Cornu ceruinum combustum ex oxymelle detur potui, & splenem siccat, & dolorem tollit.

Ad impetigines sanandas.

Cornu ceruinum combustum cum aceto tritum, mirificè sanat.

Ad lentigines de facie tollendas.

Cornu ceruino combusto in sole faciem line: & detersa subinde, renoua, & hoc in ortu solis facies: mirè sanat.

Ad intertriginum dolores.

Cornu ceruinum combustum ad drachmas tres, adiecta spuma argẽti duarum drachmarum, & ceroto ma-

C cerato mixtum, intertrigines dolentes mirè sanat.

Ad inguina quæ exurgunt.

Patellam ceruinam, hoc est genuinum, si tecũ habeas,

non surgunt inguina,& quæ antè surrexerunt, eadem tacta redeunt.

Ad serpentium morsus.

Naturæ cerui siccatæ & corrasæ si drachmam vnam in sorbitione oui potaueris,omnis morsus serpentis apud te innocuus fiet,& idem potus viperarum morsus efficacissimè curat.

Ad aborsum.

Ex pilis ceruinis suffumigabis,& mulier sanabitur.

Ad idem.

B Lapis qui in vulua aut ventriculo cerui inuenitur, phylacterium est prægnanti,& perficit vt partum perferat,eóque ratio colligit velocissimum esse illud animal, nec tamen aborsum facere.Simili ratione officula inueniuntur in corde cerui aut in vulua eius,quæ idem præstant.

Vt mulier non concipiat.

Eadem ossa in brachio suspensa efficiunt ne mulier concipiat.

Ad intestinorum dolorem,& si tormina fuerint.

C Medulla ceruina in aqua calida potui data,mirè sanat.

Ad serpentes fugandos.

Medullam ceruinam incensam tecum habens cum eadem suffumiga locum in quo es,& effugat serpentes.

Ad perniones.

Sepum ceruinum combustum simul cum ostrea testa minuta commixta,& factum quasi malagma,impone:mirè sanat.

Ad concubitum excitandum.

D Ceruini testiculi sicci aliquam partem potato: concubitum excitat,vt sit cum voluptate veneris.

Vt serpens non accedat ad hominem.

In ceruina pelle si iacueris,nullus ad hominem serpēs accedit.

DE LEPORE. Cap. II.

Ad tremores membrorum.

Leporis cerebrum ex vino potui detur:sanat.

Vt infantibus dentes sine dolore crescant.

E Ex cerebro leporis cocto si gingiuas infanti bus defrices,sanabuntur.

Ad oculorum dolores.

Pulmo leporis superpositus & alligatus,dolores oculorum mirificè sanat.

Ad perniones & pedes læsos à calciamentis.

Idem leporis pulmo contritus & illinitus,vel super pedes positus,mirè sanat.

Ad quartanas.

F Leporis iuuenis cor sublatum & quartanariis collo vel brachio suspensum, liberat, si sub accessione eius pendeat.

Ad caducos.

Leporis cor siccum derasum cum parte tertia thuris mannæ trita ex vino albo,da bibere per dies septem . liberat.Iis verò qui sæpius cadunt, dabis diebus triginta.

Ad profluuium mulierum,& quæ sanguinem reiiciunt,& eas quæ post partū locis laborāt.

G Leporis cor siccum rasum ex aqua calida, potui dato ieiunis cum Samia terra mulieribus profluuio laborantibus.sanabuntur. Remedium est eis etiam quæ sanguinem excreant,& locis laborant.

Ad caliginem oculorum.

Leporis fel cum melle mixtum & inunctum, oculos clarificat.

Ad eos qui vertiginem patiuntur.

H Fel leporis simul & iecinora mustelæ commixta ad drachmas tres,castorei drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor ex aceto:drachmam vnam ex melle aut passo bibant:sanabuntur.

Ad calculosos.

Leporis renes siccos in sole coctos derasos in potio-

A ne dato mirè sanant.

Ad araneorum morsus.

Renes leporis & fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat,si crudos deglutiat,sanabitur: morsis etiam cocti dentur.

Ad capillos defluentes.

Leporis ventriculum coctum in sartagine admixto oleo myrtino impone capiti:capillos fluentes continet & cogit crescere.

Vt mulier masculum concipiat & pariat.

Leporis vuluam siccam derasam in potione vini bibant vtrique & mulier & masculus. nā si mulier sola biberit,androgyne nascitur,hoc est nec masculus nec fœmina.Item leporis testiculum post purgationem suam mulier si cum vino contritum accipiat, masculum pariet.Leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione datum vini,fœminæ de fœmineo,& masculo de masculino:& mox faciant coitum,& pòst abstineant se:statim concipit.Etiam pro cibo omnibus vtatur,& balneo vnctionibúsque vtatur.mirè concipit.

Vt mulier concipiat fœminam.

Lepus incidatur & de sanguine qui à vulua fluxerit, illiniat sibi naturam,& de coagulo eius.

Ad aurium dolorem.

Leporis coagulum auriculæ infunditur.

Ad scorpionum & serpentium morsus.

Leporis coagulum cum vino potui datum, aduersus venena resistit & discutit.

Ad infantium ventris fluxum.

Leporis coagulum illinitum in sumine mulieris: sed & puero dabitur bibere,si sine febricula fuerit cum vino:febricitanti verò,cum aqua calida.Idem facit & maioribus cum puluere gallæ.

Ad ventris dolorem.

Talum leporis tolle,& ligato ad ventrem.mirè sanat.

Ad cœliacos.

Iecur leporis coctum manducet:sanabitur.item si austero vino intingat,idem facit.

Ad calculos expellendos.

Leporis sanguinem & pellem totam in olla cruda combures,vt in cinerem conuertatur: & in aqua calida potui dabis cochlearium vnum ieiuno, mox deliquescet lapis,& eiicietur foras. hoc experimentum nosipsi fecimus.ne dubites.Hoc facies experimentum : Mittes in aquam cochlearium pulueris, illuc pones lapidem qualem volueris. statim deliquescet, vt mireris virtutem.

Ad lentiginem in facie.

Leporis sanguis lentigines de facie purgat perunctus.

DE VVLPE. Cap. III.

Mulieribus quæ à locis suffocationem patiuntur.

Articuli membri vulpis in oleo veteri vnà cum bitumine cocti & pro pesso suppositi,sanant.

Ad alopecias.

Simili modo vt suprà illinito capiti.sanat.

Ad aurium dolorem.

Vt suprà instillato in aures. dolorem tollit mirificè.

Ad splenis dolorem.

Pulmo vulpis in cinere assatus & tritus in potione datus, splenem sanat.Item & iecur vt suprà, splenem tollit.

Ad suspirium.

Pulmo vulpis ex vino nigro vt suprà potui datus, mirè sanat.

Ad caducos.

Cerebrum vulpis infantibus sæpe datum,facit vt nūquam sint caduci.

Ad parotidas.

Testiculo vulpis sæpius parotidas confricato, dissoluit eas.

Ad inguinum dolorem.

Testiculo vulpis si sæpius inguina confricaueris, citò sanat.

Ad faucium tumorem.

Rene vulpis in melle sæpius fauces tumentes confrica.

Ad capitis dolorem.

Natura vulpis circumdata capiti, dolorem statim tollit.

Ad irritamentum concubitus.

Vulpis caudam summam ad brachium suspensam, irritamentum esse ad concubitum dicimus.

Ad morbum articulorum.

Vulpis viua in amplo vase decocta donec ossa relinquat, mirè sanat, si sæpius in aquam in vase quis descenderit. Idem præstat oleũ vbi decocta fuerit: si quis hoc aut illo modo vult, vtatur.

Ad aurium dolorem.

Fel vulpis si in aurem cum oleo stillatur, sanat.

Ad caliginem oculorum.

Fel vulpis cum melle Attico commixtum & oculis inunctum, caliginem mirabiliter tollit.

Ad aurium dolorem.

Adeps vulpis remissus & instillatus sanat.

Ad podagram.

De vulpina pelle interior pars calciamentorum fiat, & podagrici vtantur, leuiorem incessum habebunt.

DE CAPREA. Cap. IIII.

Ad oculorum dolorem.

IEcur capreæ contritum ex vino bibat cum aqua calida in feruore: sanabitur.

Ad eos qui ab hora decima non vident.

Iecur capreæ in aqua calida salsa coquatur, & eius vaporem oculi excipiat, & ex eadem aqua oculos foueãt. sed & iecur edant, & ex liquefacto inungantur. Quidã iecur eius assant in craticula, & fluẽtem saporem colligunt, & ex eo inunguntur. Quidam coctum vel assum iecur capreæ cum pane edunt, & idem bibunt.

Ad sanguinem fluentem.

Capreæ iecur combustũ & aspersum, sanguinẽ sistit.

Ad sanguinem de naribus profluentem.

Capreæ iecur contritum & ex aceto in naribus offultum, sanguinem mirè sistit.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ cum melle Attico mixtum inunges. caliginem potenter discutit, & claritatem præstat.

Ad faucium dolorem.

Simili modo vt suprà de eodem melle cum capreæ felle fauces tange: sanat mirè.

Ad omnia vitia quæ in faucibus nascuntur.

Capreæ fel cum melle Attico, adiecta myrrha, croco & pipere æquis ponderibus, coques in vino donec contrahatur, & ex eo fauces quotidie tanges, donec sanæ fiant.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ drachma vna & modicum vini cum melle vt possit teri, inunges: sanantur. Idem facit & ad cicatricem, & argemata, & nephelion, & glaucomata, & pterygia, si ex eo felle inungantur. Item ex eo felle inũgãtur palpebræ cum oleris succo, extractos pilos non sinit renasci. Facit & ad ruptiones ex ictu tunicularum cum lacte mulieris tepido. Hoc autem fel quanto vetustius fuerit, tanto melius erit.

Ad vstionem solis in facie.

Fel capreæ cum aqua mixtum, illitum in faciem à sole vstam, sanat.

Ad lentigines in facie.

Fel capreæ seruatum illitum lentigines de facie purgat, & omnes maculas extenuat. Item cum melle & nitro commixto & spongia combusta & sulphure viuo ad mellis crassitudinem redactum, & in faciem illitum, emendat.

Ad tinnitum & sonum auricularum.

Fel capreæ cum rosaceo aut succo porri tere, & tepefactum auribus instillato: sanat.

Ad dentium dolorem.

Fel capreæ cum rosaceo vt suprà, dentiũ dolorẽ sanat.

Ad ventrem soluendum.

Fel capreæ suppositum ano cum succo cyclaminis herbæ, & alumine aliquantulum aut anetho combustũ induito: caue ne hæmorrhoidas habeat.

Ad veretri exulcerationem.

Fel capreæ mixtum cum melle aut succo rubi appositum, mirè sanat.

Ad maculas de facie tollendas.

Capreæ fel drachmã vnã, farinæ lupini & mellis drachmas quatuor commiscebis in vnum, & exinde faciẽ linies, & limpidam faciem efficiet.

Ne infans phantasma incurrat aut caducus fiat.

Capreæ cerebrum per annulum aureum traiectum si dederis infanti ad glutiendum antequam lac sugat, efficit vt nec caducus fiat nec phantasma incurrat.

Ad torminosas.

Splen capreæ potatum, mirè sanat.

Ad labiorum fissuras.

Sepum capreæ & adipem anserinum & medullam cerui, & cepe cum resina simul & calce viua, fac vt malagma: mirè sanant.

DE CAPRO ET CAPRA.

Cap. V.

Ad sacrum ignem.

COrnu caprinum in flamma vstulato, & crustas quæ exurgunt excuties in vas nouum donec consumatur: deinde conteres cum aceto squillitico, & illinies sacrum ignem: mirificè sanabitur.

Ad somnum.

Cornu caprinum capiti infirmi qui non dormit suppositum vigilias in somnum conuertit.

Ad serpentis morsum.

Puluerem de cornu capræ & eius lac cum origano & cum vini cyathis tribus bibat: venenum excutit.

Ad ventris fluxum.

Cornu capræ rasum in mel mixtum & pisatum medicatum ventris fluxum reprimit.

Ad pediculosos.

Simili modo vt suprà & aqua quæ è capræ palato effunditur, & quicquid comedit, misceatur cum melle & sale, & ex eo caput & corpus serò fricetur.

Ad ventris dolorem & adstrictionem.

Idem & ad ventris dolorem. sed & ventrem strictum soluit: & si plus biberit, purgat.

Ad furfures & scabiem in capite.

Cornu capri combure, & mixta farina impositum, emendat.

Ad capillos fluentes.

Capræ cornu furfure mixto cum oleo myrtino, capillos fluentes retinet & crescere facit.

Ad inguinum dolorem.

Ex pilis capri fumigabis eum qui in inguine dolet: sanabitur.

Ad lethargicos.

Caprini pili vsti cum aceto in naribus appositi, lethargicos excitant, pice admixta.

Ad sanguinem de naribus profluentem.

Caprini pili vsti cum aceto mixti, sanguinem de naribus fluentem reprimunt.

Ad feruorem vel punctionem oculorum, capitis & pedum dolorem.

Caseus caprinus recens oculis superpositus mirè subuenit. Item simili modo capiti dolenti superpone. Sic & pedum dolorem medicare.

Ad humores.

Sanguis capræ potus remediat.

Ad ſanguinem de naribus profluentem.

Cui fluit ſanguis fricetur ſanguine capri:& reprimet.

Ad torminoſos.

Sanguis capri cum reſina & polline mixtus & ventri ſuperpoſitus,ſanat.

Ad vngues leproſos.

Ex ſepo caprino admixta ſandaracha cerotum ſuper-p oſitum ſine tormento ſanat.

Ad hydropicos.

Capræ ſepum in ſorbitium miſſum : ſed ſuperbibat aquam frigidam. ſorbeat ſimul & lotium capræ: mirificè ſanat.Item hircinum lotium,ſi heminam biberit,& ſpica nardi & ebulum,quum aruerit.Melius eſt lotium, ſi idem paſti fuerint.

Ad aurium dolorem.

Lotium capræ miſſum in aures,dolorem ſedat : ſi cũ mulſo miſceatur:ſi pus habet,eiiciet.

Ad menſtrua prouocanda.

Lotium capræ mulier ſi bibat,menſtrua prouocat.

Ad ſtirpes corpori inhærentes.

Stercus capri ex vino conſperſum impoſitúmque, quod inhærebit,extrahet & ſanabit. Coagulum cuiuſlibet, oppoſitum eiiciet,vt poſſis comprehenſum eximere.

Ad parotidas & articulorum dolorem.

Capræ ſtercus cum melle commixtum mirè ſanat. Item articuli cum eodem perunĉti, ſanãtur.

Ad femorum dolorem.

Genuinum capræ ſi ſtercori commiſceas & factum quaſi malagma,femora perunge:mirè ſanat.

Ad morbum articulorum.

Stercus capræ cum acerrimo aceto mixtum ſanat.

Ad canceroſos & luxos atque tumores.

Stercus capræ cum melle mixtum ſanat appoſitum. Item luxum & tumores diſcutit,& non patitur iterum conſurgere.

Ad neruorum contractionem.

Stercus capræ mixtum cum aceto & ſuperlinitum ſanat & confirmat.

Ad carbunculos.

Stercus capræ cum melle commixtum & ſuperpoſitum,carbunculos qui in ventre naſcuntur, diſcutit.

Ad colicos.

Caprinum ſtercus pro fomento impoſitum colicis prodeſſe dicimus.

Ad tumores.

Caprinum ſtercus impoſitum non patitur conſurgere tumorem.

Ad ſecundas eiiciendas.

Capræ ſecunda ex vino pota mulierum ſecundas eiiciet.

Ad inteſtina inciſa.

Caprinum caput cum pilis decoctum & contritum inciſa inteſtina ſolidat.

Ad quartanas.

Capræ lac quod primùm mulgetur,leuiores facit acceſſiones,ſi illud editur aut ex dulci bibatur.

Ad motionem dentium.

Capræ lac mulgeat & dentes colluat.ſæpius faciat.

Si quis cantharides biberit.

Capræ lac bibat:liberabitur.

Ad eos quibus ſemen fluit,& non potentibus,& aquoſum eſt,vnde efficit vt fœmina nõ concipiat.

Caprinum lac cum melle potum, remedium eſt & valde optimum vt concipiat.

Ad hydropicos.

E caprino lacte adiecto coagulo, vt ſolet caſeus fieri, potus datus hydropicis:elabuntur.

Ad caducos.

Caprina caro quæ ſuper focum vel rogum hominis mortui aſſatur,ſumpta,caducis remedium eſt . At ſi ca-

A ducus verè caducus eſt,caprinum cornu aduſtum naribus ſi ſumpſerit,mox cadet.

DE ARIETE. Cap. VI.

Ad tertianas.

ARietis de capite lanam,à coxis & à teſticulis, paſſim ſuſpendas:perfectè diſcutit tertianas.

Ad locorum dolorem.

Lana eiuſdẽ nigra intecta in aqua, deinde in oleo, & ſuppoſita locis,dolorem tollit,& ſuffumigata,antè pro lapſam vuluam reprimit.

B Ad clauiculos.

Liquoris arietis quem de pulmone concoques,ſtilla ſuperpoſita clauiculos qui in manibus naſcuntur aut in veretro,illita tollit.

Ad liuores & ſuggillationes.

Pulmo arietis conciſus minutatim & impoſitus, ſtatim ſanat,& nigras cicatrices ad candorem perducit, & à calciamentis laſos pedes ſanat.

Ad ſcabiem.

Sepo arietis ſcabiẽ vnge admixta ſandaracha & ſub-

C inde rade. hoc & ad perniones facit , ſed cum alumine mixtum.

Ad morbum regium.

Arietis ſordes quas inter femora habet,cum ariſtolochia & myrrha æquis partibus potato.ad regiũ morbum optimè facit.

Ad caducos.

Arietis teſticuli oboli tres potati cum aqua medentur.

DE APRO. Cap. VII.

Ad omnes dolores.

D CErebrum apri coctum & potatũ cum vino omnes dolores ſedat.

Ad carbunculos & dolores veretri.

Apri cerebrum coctum cõtritum ex melle & impoſitum:mirè ſanat.

Ad ſerpentium morſus.

Idem & ad ſerpentium morſum valet.

Ad pedes exulceratos à calciamentis.

E Apri pulmonem cum melle commixtum vt malagma ſuperpone pedibus à calciamentis laſis & exulceratis:ſanabuntur.

Ad ventris fluxum.

Iecur apri recens ex vino potatum,mirè reſtringit.

Ad aures purulentas.

Idem & auribus purulentis inſtillatum proficit.

Ad caducos.

Teſticulos apri ex vino vel aqua potato,& curaberis.

Ad vomitum & ſomnum.

Spuma apri cum adipe in heminis tribus ad tertias

F excocta:& data ſanabit.

Ad ſtranguriam & veſicæ dolorem.

Veſica apri cum lotio infuſo ſi ſuſpenſa & paſſa fuerit donec aquaticus humor effluat, & diſcoctam dederis manducare iis qui patiuntur,mirè ſanantur.

Ad vrinæ incontinentiam.

Veſicam apri aſſatam da ad manducandum , & curantur.

Ad caducos.

Lotium apri cum oxymelite bibat, & remedium ca-

G piet.

Ad aures minus audientes.

Apri lotium in vitreo repoſitum tepefactum auribus inſtillatum perfectè medetur.

Ad coxendicos.

Stercus agreſtis apri & ſulphur colatum & hemina vini picati potata,coxendices emendat.

DE LVPO. Cap. VIII.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

H LVpi carnem conditam & decoctam qui ediderit, à dæmonibus vel vmbris quæ per phantaſmata apparent,non tantùm inquietabitur. Item adeps eius cum ſuo felle non minorem efficaciam habet quàm caninus.

Ad ſomnum. A

Caput lupi ſuppoſito ſub puluino:& dormiet æger.

Ne lupus noceat.

Lupus cuius prior veſtigia proſpexeris, tibi nocere non poterit: ſed ſi ille te antè notauerit, caudæ ſummã partem ſi habueris tecum, ſine metu iter conficies.

Ad quotidianas febres.

Oculus dexter lupi alligatus febres diſcutit.

Ad glaucomata.

Hoc facies & ad glaucomata, Si dexter oculus laborat,ad dextrum oculum: ſi ſiniſter,ad ſiniſtrum confricatus & illitus glaucomata extenuat,& tollit ſtigma:& linitur ſi ante punctum fuerit. B

DE CANE. Cap. IX.

Ad ſplenem.

Splen canis in vino potatus,ſanat. Quidam inciſum fiſſumque catulum ſupra ſplenem ponunt.

Ad contrarios pilos.

Lac caninum euulſos pilos non patitur recreſcere, ſi locum ſtatim linieris vnde ſublati ſunt. Ex canino lotio defluunt. C

Ad mulieres quæ mortuum in vtero habent.

Lac canis eiiciet mortuum ſi continuè biberit cum melle & vino pari menſura.

Ad dentes infantum.

Lacte canino ſi aſſiduè infantibus gingiuas tangas, dentes eis ſine dolore creſcunt.

Vt pili non creſcant & decidant.

Lac caninum & lacryma hederæ & lac tithymalli in vino mixtum, euulſos pilos non ſinit creſcere ſi mox linieris locum. D

Ad callos & verrucas tollendas.

Lotium caninum lutum factum in lana collectum, mirè ſanat,& callos & verrucas tollit.

Ad eos qui minus audiunt.

Adipem caninum cum abſinthii ſucco & oleo veteri moderatè inſtillato in aures:ſurdos emendat.

Ad morſus rabidi canis.

Vermes qui ſub lingua rabidi canis inueniuntur exciſos & circũ arborem ſterilem ter latos & datos, qui ab eo morſus fuerit,ſanabitur. F

Ad caducos.

Stercus canis album potatum ex cineris lixiuio,caducos mirè ſanat.

Ad tineas infantum.

Stercus canis combuſtum & cum melle illitum tineas tollit.

Ad rhagades ani.

Stercus canis cum roſaceo tritum & impoſitum ſtatim ſanat.

Ad hydropicos.

Stercus canis ſiccum & in potionẽ aſperſum, hydropicos ſanat. Item vomitum canis hydropico ſuper ventrem pone, ſtatim incipit per ſeceſſum aquã emittere.

Ad omnem dolorem.

Adhuc non videntem catellum ſi edas, nullũ ſenties dolorem.

Ad torminoſos.

Sanguinem canis bibant:mirè ſanantur.

Ad tumores teſticulorum.

Caluaria canis trita & impoſita,mire ſanat.

Ad morbum regium.

Rabidi canis caput contuſum & commixtum cum vino potatum mirè ſanat.

Ad vulnera canceroſa.

Non rabidi canis caput combuſtum, & idem cinis in canceroſa vulnera aſperſus,ſanat.

Ad pterygia in digitis.

Idem cinis appoſitus pterygia quæ naſcuntur in digitis,vrit,& cicatrices tollit.

Ad ficum in ano & rhagades.

Idem cinis ficus qui in ano naſcuntur aſperſus ſanat, & rhagades & omnem ſpurcitiam.

Ad rabidi canis morſus.

Idem cinis eos qui à cane rabido morſi fuerint, perſanat.

Ad idem.

Caput rabidi canis & iecur coctum dato ei qui morſus fuerit,ſanat. Vermiculus canis mortui in collo ſuſpẽſus facit vt ſuprà.

Ad fracturam.

Cerebrum canis illitum & in lana impoſitum:& ſubinde ſuffundatur fracturis: diebꝰ quatuordecim ſolidat. Fractura autem debet ſolida alligatione vti.

Ad glaucomata oculorum.

Caluaria canis findit. Et ſi dexter oculus glaucomate laborat,in dexteriorem partem ſpicella demittitur: ſin ſiniſter,ſiniſtram.

Ad dentium dolorem.

Dentem canis combure & cinerem eius in vini hemina decoque & ex eo gargarizet:& ſanabitur.

Ad tumores gingiuarum.

Dens canis combuſtus & tritus impoſitus gingiuas ſanat.

Vt dentes ſine dolore creſcant.

Dens canis combuſtus & cum melle tritus,gingiuas reprimit.

Ne canes ſint moleſti.

Cor canis ſiquis ſecum habuerit,canes ei moleſti nõ erunt.

Ad hydropicos.

Canis rabidi id quod ſub lingua habet acceptum & potatum cum aqua calida vel ex vino, mirificè ſanat.

DE LEONE. Cap. X.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

Carnes leonis decoctas manducent, & phantaſma non patientur.

Ad aurium dolorem.

Leonis adipem remiſſum auribus inſtillato: à dolore liberat.

Ad omnem dolorem.

Adeps leonis remiſſus ſtatim inunctus omnem dolorem ſedat.

Ad neruorum & geniculorum dolorem.

Adipem leonis cum medulla ceruina & lactuca teres & commiſces:tum demũ perunges corpus:ſanabitur.

Vt à beſtiis tutus ſis.

Leonis ſanguine ſiquis corpus ſuũ lini erit,ab omnibus beſtiis erit tutus.

DE TAVRO. Cap. XI.

Ad ſerpentes fugandos.

Tauri cornu combures eo loco vbi ſerpẽtes fuerint, & ſtatim fugient.

Ad maculas de facie tollendas.

Sanguis tauri illitus,omnes maculas de facie tollit.

Ad ſuffuſionem vel caliginẽ oculorum.

Fel taurinum cum mulſo & melle Attico inunges.& ſanat.

Ad ventrem ſoluendum.

Fel taurinum in lana collectum & ſuppoſitum ano, ventrem ſoluit. Idem facit & infantibus ſuper vmbilicum poſitum,& lumbricos proiicit.

Ad aurium dolorem.

Fel taurinum mulſo infuſum & auribus inſtillatum, ſanat.

Ad lentigines in facie.

Fel tauri in faciem illitum ,lentigines purgat.

Ad morſum ſimiæ.

Fel tauri illitum ſuper morſum,perſanat.

Ad omnem duritiam.

Sepum tauri cum reſina & creta Cimolia impone: omnem duritiam diſcutit.

Ad torminoſos.

Medulla tauri in vino trita & potata,emendat.

Ad omnes dolores.

Fimus tauri cum aqua calida potatus ſanat.

Ad alopecias.

Fimum tauri calidum impoſito alopeciis.

Ad combustum. A

Fimus tauri combustus & aspersus vino aut aqua feruente, combustum sanat.

Ad faciem splendidam faciendam.

Membrum tauri in aceto maceratum & illitũ,splendidam facit faciem.

DE ELEPHANTE. Cap. XII.

Ad maculas tollendas.

EBur cum melle cõtritum & impositum,mirè sanat.

Ad plagas de facie tollendas.

Mulier si quotidie de puluere eboris faciem suam fricauerit, plagas mundabit. B

DE VRSO. Cap. XIII.

Ad capillos fluentes, & vt crescant.

VRsinus adeps cum ladano & vino vetere mixtus capillos fluentes continet & conspissat.

Ad caducos.

Fel vrsinum cum aqua calida sumptum,sanat.

Ad suspiriosos.

Vrsinũ fel in aqua calida potatum,suspiriosis prodest. C

DE ASINO. Cap. XIIII.

Ad concubitum.

ASini adeps & anseris masculi mixtus & ad anum appositus,concubitum præparat.

Ad mamillis lac prouocandum.

Asini splen contritus & ex aqua impositus mamillis lac prouocat.

DE MVLA VEL BVRDONE. Cap. XV.

Vt mulier non concipiat.

DE mulæ auricula sordes alligatæ in pellicula ceruina & brachio suspẽsæ post purgationem mulieris, efficiũt vt non concipiat. Quædam lana alba illigant, quædam ex aqua bibunt. D

Ad idem.

Burdonis testiculum supra sterilem arborem combustum,& extinctum de lotio spadonis, illigato pelli mulæ,& post menstrua brachio suspendas.

Ad idem.

Mulæ cor siccum & vino aspersum datur bibere post purgationem tricesimariam. E

Ne capilli de capite defluant.

Burdonis iecur combustum cum oleo myrtino mixtum & illinitum capiti,capillos fluentes continet & facit crescere.

DE EQVO. Cap. XVI.

Ad phthisicos & qui malè tussiunt.

EQui saliuam si biberint,sani efficiũtur.Expertissimũ sanè,equus morietur.

Ne puero inuesti pili exeant.

Equi spuma si puero inuesti pectinem linieris, pili eius non crescunt nec generantur. F

Ad dentium dolorem.

Equi dentes qui primùm nati fuerint,si dentem qui dolet tetigerint,remedio erunt.Nam et si infans equi rostrum basiauerit,dentium dolorem non sentit:& nec equus mordebit infantem.

Ad mortuum partum.

Equi axungia suffumigata eiicit mortuum partum foras:& secunda sequitur. G

Ad ventrem fluentem.

Equi stercus aqua liquefactum & percolatum, si bibatur facit regressum.

DE PVERO VEL VIRGINE INVESTI. Cap. XVII.

Ad oculorum albuginem & aures purulentas.

PVeri vel virginis inuestis lotio inũges eos:extenua leucomata, & lacrymatorium non insanabile efficit, & aliquatenus claritatem & angulorum asperitudinem sedat. Et fæces lotii sicci eãdem asperitudinem sedant, & post inunctiones pelles eiiciunt. Infunduntur etiam auriculis quæ pus habent: & remediũ est totius corporis. H

Si qui puncti ab ape aut vespa vel crabrone fuerint.

Lotio infantis eum foueas locum vbi puncti sunt.

Ad podagram.

Pueri primi capilli à natiuitate si pedibus dolẽtibus impositi fuerint, sanabuntur.

Mulier vt non concipiat.

Pueri dens annorũ septem inclusus auro & argento & in brachio suspensus efficit ne mulier concipiat.

Ad lippitudinem oculorum.

Homo quicunque crura sua lauerit,& deorsum vsq; ad pedes aquam deduxerit,& de vtraque manu oculos tetigerit, non lippiet.

Ad capitis & corporis exulcerationes & furfures.

Hominis lotium admixto nitro impositum omnia vitia suprà scripta sanat & emendat.

Ad callum in veretro.

Idem callum in veretro extenuat, si illo sæpius foueatur.

Ad maculas in facie.

Idem maculas in facie à sole factas aut per se natas. In lotio item eruum maceratum & impositum frequẽter, perfectè curat.

Ad canceromata.

Hominis stercus combustum & in vlcera cancerosa & insanabilia aspersum, eo pro magno remedio vtitor, quod melius appellatur botrys.

Mulier si post partum secundã senserit.

De lotio subitò gustet,sine mora secũda foras exibit.

DE CATA. Cap. XVIII.

Ad capitis alopecias.

CAtæ stercus siccum cum sinape æquis ponderibus cum aceto contritum & impositum,capitis alopecias sanat.

Ad profluuium mulieris.

Catæ stercus cum resina & rosaceo suppositum, reprimit.

Siquis spinam glutierit.

Catæ stercus contritum recens purum illinitũ faucibus,sine difficultate extrahit spinam.

Ad quartanam.

Catæ stercus cũ vngula bubonis in collo vel brachio suspensum,post septimam accessionem discutit quartanam.

DE GLIRE. Cap. XIX.

Ad eos qui paralysi tentantur.

GLiris adeps remedium adferet ad eos qui paralysi tentantur.

Ad claritatem oculorum.

Glires & sorices cõbusti,& cinis eorum melli admixtus,si inde quotidie manè gustent,sanabuntur.

Ad verrucas.

Glirem integram superligabis:verrucas mox tollit.

DE MVSTELA. Cap. XX.

Ad elephantiosos.

MVstelæ cinis & eiusdem sanguis liniatur:prodesse dicimus.

Ad faucium mala.

Mustelæ sanguis inungatur,& sanat.

DE MVRIBVS. Cap. XXI.

Ad oculorum dolorem.

MVrium capitum cinis in melle mixtus & illinitus per decem dies,facit oculorum claritatem.

Mulier vt non concipiat.

Muri viuenti cor exemptum & brachio mulieris suspensum efficit vt non concipiat.

DE TALPA. Cap. XXII.

Ad dentes mobiles.

TAlpæ cinerem mixtum cum melle superfricato: dentes confirmat.

Ad glandulas.

Talpam super glandulas ligato:destruit.

SEQVITVR PARS ALTERA DE AVIBVS.

DE AQVILA. Cap. I.

Ad ſuffuſionem oculorum.

AQuilæ felle mixto cum melle Attico inungēs. Quidam illud magis prodeſſe credunt qui his medicamētū hellebori lib.1.aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici,obtemperatam faciunt inunctionem.

Mulier vt partum perferat.

Aquilæ lapis qui in ventre eius aut in nido inuentus fuerit, phylacterium eſt prægnantibus. Nomen habet aetites.

DE VVLTVRE. Cap. II.

Ad effugandos ſerpentes.

VVlturis pennas ſi comburas fugabis ſerpentes.

Ad capitis dolorem.

Vulturis oſſa de capite,ſuſpenſa collo,capitis dolorem ſanant.Idem facit cerebrum eius,ſi cōmiſceas cum oleo cedrino & inde nares frequenter tangas.capitis dolorē aufert.

Ad caducos.

Vulturis iecur totum cum ſanguine ipſius vulturis tritum & per dies ſeptē potū,caducis prodeſſe dicimus.

Ad caliginem oculorum.

Vulturis fel mixtum cum ſucco marrubii omnem caliginē diſcutit, incipientē ſuffuſionem pariter inſiſtit.

Ad neruorum dolorem & articulorum.

Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus,omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat.

Aduerſus mala medicamenta.

Cor vulturis ligatum in pelle lupina ſi circa brachiū habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, nec ſerpens,nec latro,nec vlla malitia, nec quidem phātaſma ſenties.

Ad difficulter parientes.

Vulturis pennas ſi pedibus ſubieceris, efficit vt ſine labore partum edat.

Ad pediculos & phthiriaſin.

Vulturis viui exciſam medullam contritā cum vino dabis bibere:prodeſſe dicimus.

DE ACCIPITRE. Cap. III.

Ad ſuffuſionem & caliginem oculorum.

ACcipiter in oleo ſuſino decoctus & inūctus,ſuffuſionem & caliginem diſcutit.

DE GRVE. Cap. IIII.

Ad duritiam & concretiones locorum.

GRuis adeps cum adipe anſerino remiſſus, locorum duritias & concretiones diſcutit.

DE PERDICE. Cap. V.

Ad morbum regium.

PErdicis cerebrum cum vino cyathis tribus potui dabis:liberabitur.

Ad caliginem,incipientem ſuffuſionem & leucomata.

Hæc eſt cōpoſitio vera,vehemens, quam frequentius ipſi experti ſumus. Perdicis fellis veſicula quicquid habuerit:ad hæc commiſcens opobalſamum cyatho vno, cyprum Sidoniæ cyatho dimidio, in ſe commixtum contere diligenter, & repone in pyxide ſtannea ſiue argentea,& inde inunges:miraberis. Et licet quòd prorſus non vi deat,ſed tamen ſi pupillā integrā habet,ſine diffi cultate curabitur. Hoc nos ipſi frequenter tentauimus.

DE CORVO. Cap. VI.

Ad capillos denigrandos.

COrui ouo capillos hac ratione inficies.Defunditur in vaſculo Cyprio,& tandiu mouetur donec mutet colorem:deinde raditur caput & illinitur donec ouum conſumatur:debebit autem tandiu in ore oleum tenere donec deſiccetur, ne dentes innigrentur. deinde caput ligabis,& poſt diem quartū ſolues.Et hoc efficit vt nec cani vnquam exeant.

H De corui cerebro.

Cerebellum corui de pane collectum,ſcrofæ ſi dederis comedere, ſequitur te quocunque ieris.

A Ad dentium dolorem.

Cauo denti fimum ſi impoſueris,dentem rumpit & tollit dolorem.

DE PAVONE. Cap. VII.

Ad caducos.

PAuonis fimus potatus,caducos mirabiliter ſanat.

DE GALLO. Cap. VIII.

Ad viperæ morſum.

GAlli cerebrum cum poſca, adiecto pipere,iis qui à vipera percuſſi ſunt vel morſi,potui dabis:auxilium B maximum experieris.

Ad caducos.

Galli teſticulos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere.abſtineant autem à vino diebus decem.caducis remedium eſt.Debebunt autem teſticuli ſicci ſeruari, vt quum fuerint neceſſarii,continuò ſumantur.

Ad concubitū excitandū & inhibendum.

Galli teſticuli cum adipe anſerino in arietis pelle brachio ſuſpenſi,concubitum excitant.Suppoſiti lecto cum ipſius ſanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent.

C Ad furunculos.

Galli ſtercus ruffum impoſitum, furunculos rumpit, & dolorem tollit.

DE GALLINA. Cap. IX.

Ad oculorum punctiones.

GAllinæ ouum notiſſimū eſt omnibus habere vim ad omnium oculorū dolorem:cuius album fuſum in oculos ſedat punctiones.

Ac oculorum lacrymas ſtringendas.

Eſt & vnum de collyriis mixtum cum thuris manna, D vt id lana colligas & circa tempora imponas:hoc fluentes lacrymas ſtringit,& facit ſomnum,ſi exiguum oleū adiicias.

Ad ignem ſacrum.

Ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit:& de ſuper folium betæ impones:miraberis ſanitatem.

Ad profluuium mulieris.

Gallinæ ouum totum comburas & cōteras,& in vino mixtum illinies:reſtringit.

DE COLVMBA. Cap. X.

E Ad ſerpentium morſus.

COlumba inciſa & impoſita calida morſui,venena omnia rapit & ſanare creditur.

Ad ſanguinem in oculis ex ictu.

Columbæ ſanguis reciſus ,deinde infuſus,optimè facit.Debebit autem vena aperiri quæ in aſcella eius eſt: imponitur & ſanguis in lanula & melle decocto mixto ſupra oculos:optimè facit.

Ad omnem duritiam.

Columbæ ſtercus habet vires has:Omnes duritias dif F cutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto diſtemperatum & ſuper duritias ligatum.

DE ANSERE. Cap. XI.

Aqua ſi in aurem introierit & ad aures ſurdas.

ANſerinus adeps cum cepæ ſucco mixtus bene auriculæ infunditur.prodeſt & ſurdis auditum reuocat.

Ad duritiam locorum.

Adeps anſeris illitus duritias & concretiones locorū diſcutit.

DE HIRVNDINE. Cap. XII.

G Ad faucium dolorem.

HIrundinis pulli in cinerem combuſti, faucium morbis medentur.

Ad linguæ vulnera & labiorum.

Hirūdines in melle vel mulſo decoctæ,optimè perſanāt.

Ad caducos.

Hirundines comeſtæ caducos ſanant. Item lapilli in vētriculis eorum reperti, & brachio alligati,perfectè ſanant.

Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines.

Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, aut hirundinis fel & ſanguinē inūgito : mirè prodeſt.

FINIS

AETII MEDICI GRAECI CONtractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblos, hoc est quaternio, id ēst libri vniuersales quatuor: singuli, quatuor sermones complectentes: vt sint in summa quatuor sermonum quaterniones, id est sermones XV.

Per Ianum Cornarium medicum physicum Latinè conscripti.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS, HONESTISSIMISQ. VIRIS SENATVI POPVLOQ. IMPERIALIS VRbis Franceforden sis, Ianus Cornarius medicus physicus s. D.

AETIVM medicũ Græcum iam decennium quum vertendum suscepissem, multum operæpretii mox ab initio facere mihi visus sum. Tametsi enim fragmentum tantùm, venerandæ tamen illud vetustatis, mihi obtigisset, attamen ex ipso colligebam non vulgare aliquod consilium illi viro fuisse, sed institutum penitus optimũ, & ab omnibus approbandum, totam videlicet medicinam in breues quasdã summas cõtrahendi. Erat autem tum mihi (sicut plerisque omnibus) autor ignotus, nisi quòd Asulanorum apud Venetos familia Græci exemplaris editionẽ pollicita erat, ante Hippocratis & Galeni operũ editionem. Itaque etsi fragmentum illud meum sex sermonum, ab octauo vsque decimumtertium, contemptibile videri poterat vt in publicum ederetur: & incertũ esset ad quot libros vniuersales, aut sermones partiales, autor opus ipsum extendisset: tamen neutiquã supprimẽdum ratus inuentũ thesaurũ (sic enim tũ mihi placebã) sex illos sermones in Latinã linguã à me cõuersos edidi. Neque malè successit: nam nouum & incognitum opus studiosi benignè exceperunt, per omnẽ adeò Europam, vt etiam Italiæ visum sit non paruum esse incõmodum totum illum autorem nõ ad Latinos translatum, extare: præsertim quum totum Græcum opus in aliquot exemplaribus in Italia superesset. Et tum sanè excitatus est quorundam magnorũ & rectis studiis beneuolentium heroum stimulis Baptista Montanus, non incelebris apud Veronenses medicus, qui exemplarium illorũ copia confisus, & priores & posteriores, quos ego non habueram, sermones fragmento meæ translationis adiecit, & sic translationem meã suæ apud Venetos editioni inseruit. Et quia candore quodam hoc à se factum esse in præfatione testatus est, ego illi vicissim hoc talionis vice rependam, quòd studiosis cognoscendũ propono, hactenus translationem illius vnà cum mea lucem ferre potuisse: nam in posterum non erit qui, me iudice, vel meam priorem, vel illius conuersionẽ per omnia sequi debeat. Discipulus est prioris posterior dies: honestissimũ est certamen, non solùm alios, sed etiã seipsum superare. Proinde totum opus Aetii etiam nos adepti, illud denuo ex toto conuertendũ suscepimus, non tantùm quòd videam, dum exemplaria alia plus, alia minus adscripta habent, vnum aliquod certũ sequẽdum esse: sed etiã vt ne amplius sit styli diuersorũ interpretũ in vno opere pugna. Et hoc meũ consilium si Montano sequi visum fuerit, adeo non improbabo, vt ingentis candoris loco id habiturus sim, si etiam ipse totum Aetii opus ex sua interpretatione legendum edet: quapropter meã operã non aliter studiosis approbare volo quàm vt putent me nulla quàm pubici cõmodi causa cõmotum, huc progressum esse, & sincerè optimũ medicum emendatissimũ ac optimè Latinũ factum (quantum eius per me fieri potuit) inuulgasse: tantùmque abest vt in præsens eius translationẽ, propter meæ editionem, superfluã videri velim, vt vehementer expetam etiam illum totum opus de suo denuo publicare. Et nisi fallor, hæc res non tam ad illius gloriam spectat quàm publicam studiosorũ vtilitatem: præsertim eorum qui Latinã linguã solùm nouerunt. Continget enim ipsis ex vtriusque translationis collatione vt veram sententiam assequantur. Atque vtinã etiã hi qui ex Hispanis altas de montibus vmbras nobis vtrisque offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent vt similem, aut potiorem (qualem ostentant) operã præstarent: plenis buccis studium hominũ collaudarẽ. Iam quod illos facere iuuat, nemini prodesse video. Et reuera in quatuor versibus, si quando aliquid è suo exemplari, velut potiore, citat ille, plures errores in conuertendo admittit quàm in integro sermone prioris editionis inueniuntur. Deinde leuissima quæque & nullius momenti notat: verùm vbi nodus aliquis incidit, ibi transilit velut angue conspecto, & nihil hîc secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam: hoc volebam, expetendum mihi videri, vt & ex Hispanis Latina Aetii translatio extaret: quo sic studiosi medici vel auctam vel decurtatam aut etiã corruptam lectionem diuersorum Græcorum exemplarium cognoscerent. Hispani suũ in hac parte ducem, itémque Itali suum haberent: profectò mihi satis est si Germanis meis mea & placent & prosunt. Iam verò eiusmodi cauillationib⁹ nihil proficitur, & in talibus annotationibus vtcunque veri inueniendi studium prætexitur, tamen hæ sunt ipsissimæ maligni ac morbidi ingenii notæ. Facile est aliorum errores indicare: sed teipsum inculpabilem præstes, siquid simile tentes, aut etiã in his annotandis, hoc opus, hic labor est. Et cognosco pennas ex corpore cõmentariorum meorum medicorum, in Galeni κτ' τόπους libros conscriptorum, extractas, & sagittis illius adaptatas, vt vehementiore impetu in me ferrentur. Non enim non videbam ipse quæ mihi in mea translatione displicerẽt: verùm ea, quia potioris aut alterius exemplaris copia deerat, interim ferri posse sperabam donec clarè à meipso iudicarentur. Id quod factum est mox in relatorum cõmentariorum editione, in quibus potissimos locos prioris meæ in Aëtio translationis indicaui ac retractaui: & iam amplius fiet in huius repetitæ meæ translationis editione, quam ad duo exemplaria præuia à me conscriptam, & ad Galeni ac Pauli lectionem collatam, in omnibus sequendam puto. Neque curandum arbitror si alicubi alia exemplaria, plura vel pauciora habent, aut etiam ordine immutato. Hoc enim in eiusmodi autoribus peculiariter contingere potest vt certi loci ab aliis atque aliis augeantur aut imminuantur, dum quisque postea vel sibi approbata addit, aut superflua iudicata detrahit. quod ipsum fortassis etiam ab ipsis iustis scriptorum autoribus aliquando fieri contingit. Hanc ipsam operã meã in vrbe vestra, viri Francofordenses, à me perfectam, vobis inscriptam ac dicatam esse volui: nam quum aliàs hoc inscribendi libros magnis principibus ac vrbibus munus publicè receptum sit, ego qui apud vos iam in quartũ annũ medicum physicũ ago, neutiquã cõmittere debui vt ex scriptis meis non eximiũ aliquod specimen (quale sanè hoc Aetii à me Latinè conscripti opus esse iudico) vrbi vestræ peculiariter à me destinaretur, quò vestro grauissimo iudicio approbatũ, maiore gratia ac autoritate in publicum exiret. Atque haud scio an post vllas alias imperii Rom. vrbes, vestra respub. numerari debeat, tot insignibus ornamentis præ cæteris clara. Primùm enim quid præclarius vrbi alicui cõtingere possit quàm quod vrbs vestra iam per multorum annorum successionẽ habet, aureæ etiã appellatæ bullæ sacramento roboratum? quòd videlicet Romanus futurus Rex in sola vestra vrbe, excitis è sedibus suis Rom. imperii electoribus, tãquã ad rẽ orbi terrarũ in primis, velut etiam est, necessariã, eligitur, proclamatur, & ex vrbe orbi Rex & Imperator suus innotescit? Quod si priscos historicos omnes diligentissimos in hoc exquirẽdo describendóq; esse videmus, vt regũ ac magnorũ principũ ortus, vbicunq; tãdem contigerunt (tanquã locis in quibus cõtigerunt clarioribus inde futuris) exactè prodant ac cõscribant: & hodie in annales principum referre mos est natales ipsorũ locos: quod monumentum satis amplũ vrbi vestræ statui potest? ad quã nõ vnus aliquis magnus princeps, sed tã multi, tot voluẽtibus annorũ seculis, orbis Imperatores, veri ortus sui primordia referũt, maximè qui nõ fortuitò ac incerta nascẽdi sorte ipsis cõtigit, verùm septẽ sacramẽto adiuratis principibus, totius Germaniæ supremis, ob hoc Electoribus imperii appellatis, eius gratia conueniẽtibus, & sũma fide, incorruptissimis iudiciis, firmissimáq; autoritate, noui Regis Rom. atque orbis domini futuri, imò clementissimi Imperatoris, ortũ ac natiuitatẽ, hoc est electionẽ, orbi vniuerso salutarẽ pronũtiantibus. At verò vt maximũ est hoc vrbis vestræ, viri Francfordẽses, decus, sic nõ minus ornamentũ ex nobilissimo emporio vobis accedit, quod omniũ totius Germaniæ emporiorũ maximũ esse constat. Possint fortasis aliis alia quædã emporia, aut ob merciũ quarundã pleniorẽ vbertatẽ, aut viliorẽ annonã, aut perpetuum emporii statũ, præferẽda videri: verùm ob merciũ omniũ æqualẽ apud vos copiã, mihi quidẽ nullũ emporio vestro maius videtur, præsertim quũ duobus statis anni tẽporib⁹ celebretur, quibus quisque & sua cõmodè aduehere ac diuendere, & aliena comparare potest, non dubito quin maiore vtrinque lucro, quàm si perpetuus emporii status apud vos extet. Quanquam siquis adeò extra statam duorum temporum opportunitatem vos adeat, reperire itidem possit & em-

ptorem & vēditorem quarundam mercium ab ipſo expetitarum. Quantæ verò commoditatis res ſit talia emporia eſſe ac celebrari, vel inde palàm fit quòd egentiſſimi ſunt populi, ad quos nihil peregrinarū mercium inuehitur, vt & hoc nomine inſigniter celebris veſtra vrbs ſit, quòd hanc cōmoditatē ex ſe in vniuerſam ferme Europā deriuet. Atque ſint hæc quidem præcipua duo veſtræ vrbis præconia. Mihi verò neq; hoc leuiter ad laudem veſtrā pertinere videtur, q mechanicarum artiū opifices per omnem Germaniā, morum, conſuetudinū & rituum vnicuique arti peculiariū præſcripta & rationes, ex veſtra repub. velut optimè inſtituta, aut primùm petūt, aut ſi prius habēt, ex veſtris emēdant ac confirmāt. Quid verò? annon prædicandū vel in primis erat, quòd artis gladiatoriæ apud Græcos ac Romanos olim celeberrimæ, hodie verò vbique exoletæ ac interceptæ, nulla totius orbis parte, tam inſignia veſtigia reſtāt? Quū enim gymnaſtices partes pleræque omnes hodie ſublatæ ſint (nā neq; in vſu ſunt tam frequētia & priſcis adeo quotidiana balnea, neque defrictiones ex oleo quotidianas, aut vllas aliquas, valetudinis conſeruādæ gratia, hodie corporibus adhibemus: & palæſtra ferè tota intercidit, vt etiā ſtrigmentorū ex balneis & palæſtra veteribus medicis petitorū, æquè materia atque vſu careamus) gladiatoria ars apud vos nō tantùm præclarè exercetur, ſed eam exercentibus etiā præmia cōſtituta ſunt, & in ea præcellētes gladiatoriæ artis magiſtri publicè creātur. At verò quàm vtilis res ſit humanis corporib⁹, imò etiā animis, gymnaſtice, cuius pars eſt & ipſa gladiatoria, vel maximè ab ipſo omniū ſtudiorum doctiſſimo Galeno, in libris ſalubriū, ſiue de ſanitatis tutela, declaratur. Quin idem ad Thraſybulū ſcribens, dubitare audet num ad medicinā aut gymnaſticen pertineat ſanitatis tutela. In tantū videlicet cōmodat apta corporū exercitatio, vt nō minima pars artis tutelaris ſanitatis ipſa gymnaſtice exiſtat. Atque hoc ſanè modo idem fuerit optimus medicus, qui optimus corporis exercitator, ad ſanitatē videlicet cōſeruandā, quā Græci ſignificantiſſimè, non medicū, ſed ὑγιεινὸν, hoc eſt ſanitatis tutorē appellant. Quare minus mirū mihi videtur, fuiſſe ſemper & eſſe adhuc honoratiſſimā apud vos artē medicam curatiuā, quū videā etiā ſupereſſe apud vos ferè ſolos, aut certè non alios quàm qui à vobis tranſſumpſerunt, artē medicam ſanitatis tutelarē. Hæ enim duæ maximæ ac principaliſſimæ ſunt partes medicinæ, quarū altera ὑγιεινὸν, altera θεραπευτικὸν μέρος appellatur. Quanquā autē in hoc diligentia veſtra omnibus admirationi ſit vt bonos apud vos medicos ſemper habeatis, tamē neſcio quo malo fato id fiat vt vulgus æquè apud vos, velut nūc vbique gentiū, ferme peſſimos ſequatur, hoc eſt (vt ego puto) ſui ſimillimos. An autē hoc ex reip. vtilitate ſit, indiſcriminatim quoſuis ad medicinam publicè exercendā admittere, id quod apud vos velut in libera vrbe, omnibus liberum eſt, ampliore cōſideratione opus habet. Illud certè magna laude præ omnibus Germaniæ vrbibus facitis, quòd tot medicos, quot nulla alia, publico ſalario alitis. Par eſt aut etiā amplius ſtudiū veſtrū in conſeruādis bonarum literarū ac artium ſtudiis. Nec deſunt vobis præceptores vel maximis ſcholis pares. Quin & celeberrimos multos reſp. veſtra habet iuriſcōſultos, quibus omnibus tū in iure dicēdo, tum etiā priuatim quibuſuis ad conſulendū, publicis cōſtitutis ſtipēdiis vtimini. Quod verò maximū eſt, pietatis ſtudia, & renaſcentē veræ Chriſtianæ religionis cultū tanta prouehitis moderatione, vt etiā ipſis veræ pietatis aduerſariis admirationi ſitis, dū vident ac audiunt populū à Verbi miniſtris ac doctoribus placatè edoceri, & ſedatis animis populū de ſacris cōcionibus ad ſuas functiones obeundas abire, & à neutra parte tumultus cieri. Quæ res ſummā magiſtratus prudentiā declarat. Vulgò dicitur, qualis princeps, talis populus: ſed egregiè dixit poeta ille, Mobile mutatur ſemper cū principe vulgus. Quare ampliſſimi ſenatus imaginē vel in ipſo populo ſpectare apud vos licet. Sed heu cladē ingentem illā, ex quo magno illo reip. veſtræ principe orbati eſtis Philippo Forſtēbergero, in omnibus bonis ſtudiis ac virtuoſis actionibus viro admirādo: cuius ego priuatus priuatim & amore & admiratione adhuc ita afficior, vt eius ſine ſuſpiriis nunquā, ſæpiſſime etiā lacrymis obortis, mentionem facere poſſim: quanto magis putādū eſt vos veſtrū vulnus ſentire, à quorū corpore ille reſectus eſt? Erat vir eius ætatis vt rectè immatura morte ereptus dici poſſit, ſexagenario proprior q̃ quinquagenario. Sed corpus vegetū aderat: ac animus viuidus, ingeniū acre, iudiciū exactū, mores māſueti, ſermo ſuauis. Et in ſumma, natura ad benefaciēdum omnibus, neminē lædēdum nata: quod quo rarius eſt, eo maiorē laudē in magiſtratu meretur. Vtrāque inſuper callebat linguā, Græcā ſupra mediocritatē, Latinā, vt cū magnis profeſſoribus certare potuiſſet, quod aliquot ipſius ad me ſcriptæ epiſtolæ teſtātur. Et quū tota veſtra reſpublica ex eo penderet, & perpetuis Senatus curis grauaretur, tamen quātum ſucciſiui tēporis ſuffurari poterat, id totū cōuertebat ad optimorū autorū lectionē. Et hoc tēpore præter reliqua, totū Homerū Græcū perlegēdum ac cōferendum ſuſceperat. Hæc facientē ſuperioris æſtatis inauditus Germanis æſtus corripuit, & ardentiſſima febris abripuit, quā eodem tempore in me ſæuientē ſumma difficultate ego vix à me reieci. At ſiue bonorum vſum nobis non fauent inuida fata, velut poetis quibuſdā placuit, ſiue oſtendit Deus magis quàm tradit optimarū rerum fruitionē, profectò veſtrū luctū priuatus meus dolor proferre coegit, quo optimi ac ſapiētiſſimi viri obitus reuera reipub. veſtræ immaturus à me publicè deplangeretur. Videor tamē mihi aliquāto leuius ferre illius ad meliorē vitam tranſlationē, quū cōſidero qualia reipub. decora poſt ſe reliquit, generos ſuos, virum omnibus bonis ſtudiis fouendis ac prouehēdis natum, Iuſtinianum ab Holtzuſen: & ſoceri veſtigiis innitentes, ex veteri familia ad Iuuenes appellata, Othonē ac Danielem. Nec deſunt alii egregii vobis viri, qui certatim conētur vt ſincera pietas vigeat, & literarū ac bonorū ſtudiorū honos perſtet ac conſeruetur. Sed quorſum tandē hæc omnia? nimirum quum in vrbe veſtra viuo tot inſignibus decoris celebri, vt videar virtutis veſtræ aliquā rationē habuiſſe, dum & grauiſſimis iudiciis veſtris approbatā hanc operā meā videri volo, & viciſſim meā erga vos voluntatē declarare cupio: quò vtraque re cognita, ſtudioſi rerū medicarū hoc Aetii opus à me Latinè cōſcriptum, alacrius excipiant, auidius perlegant, ſtudioſius ſequantur, & medicando de humano genere bene mereātur. Quod vbi cōtinget, nō dubito quin intelligent hoc veſtrum, viri Francfordenſes, beneficium eſſe, quòd tantū autorē, inſignē medicū, in publicum vſum editum habent. Crede mihi quiſquis es rerum medicarū ſtudioſe, ſi totum Galenum cōtractum, ſi totū Oribaſium explicatū, ſi Paulum ampliatum, ſi omnes veterum ſpeciales tū per pharmaca, tum per chirurgiā aggreſsiones, ad omnes affectiones, in ſumma habere voles, Aetium habes, vnde totum hoc petere ac ferre potes. Neque refert an ſit Aetius ille hæreſiarcha, aut alius quiſpiā Amidenus Opſicii comes, velut quædam exēplaria præſcriptum habent. Certò Aetium hæreſiarcham variis artibus inſtructum fuiſſe, & philoſophicis Ariſtotelis ratiocinationibus ingenium exercitatum habuiſſe, D. Epiphanius abundè declarat in opere Contra octoginta hæreſes, quod item recens in Latinā linguam tranſtulimus: vt fieri potuerit eum etiam medicinā tractaſſe. nam quòd comitis dignitas recentior ſit quàm vt Aetio hæreſiarchæ cōpetat, penitus falſum eſt. habet enim iam citatus à me D. Epiphanius comitum appellationem ac dignitatem ſub ipſo Conſtantino Magno receptam. Et Ioſephum quendam è Iudæo Chriſtianum factum, ea dignitate à Conſtantino Magno donatum tradit. Potuit igitur fieri vt aurifaber vſque ad perfectam ætatē Aetius, & poſtea ad Ariſtotelicæ philoſophiæ ſtudia progreſſus, & deinceps à Georgio Alexādrino diaconus cōſtitutus, tandem per principē aliquē, Opſicii comes factus ſit, & vt vir philoſophiæ doctus, hoc opus ex veteribus medicis collegerit. Sed nihil pronūtio, neque quicquā refert. Cæterùm quod ad operis totius diuiſionē attinet, manu ſcriptum exemplar meum habuit τετραβίβλου inſcriptionem, ante aliquot ſermones partiales. Velut verbi cauſa, ante I X ſermonem, Ἀρχὴ τοῦ θ λόγου Ἀετίου, πρῶτου τῆς τρίτης τετραβίβλου. Et ante ſermonem X I I I, Ἀρχὴ τοῦ ιγ λόγου Ἀετίου, πρῶτος τῆς τετάρτης τετραβίβλου. Quam rationem ſecutus, totū opus in quatuor tetrabiblos, hoc eſt quaterniones vniuerſales, ſingulos quatuor ſermones, ſiue libros partiales cōtinentes, diſtinxi, velut autorem ipſum ab initio feciſſe apparet. Porrò quod ſupereſt precor vt vobis, viri Francfordenſes, ex huius operis editione merita gloria, & ſtudioſis lectionis ac imitationis fructus contingat. Mihi ſatis eſt ſi in huius dramatis actu non penitus (quæ quorundam malignorum ingeniorum improbitas eſt) fuero ex ſcena ac theatro exploſus. Valete. Francfordiæ, calend. Nouemb. Anno Chriſti M. D. X L I.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMÆ, SERMO I, PER IANVM CORnarium medicum physicum Latinè conscriptus.

De simplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item De multorum oleorum pręparatione.

De simplicium medicamentorum viribus.

DIFFERENTIAE particularium actionum in singulis pharmacis fiunt, ex eo quòd singula ex ipsis ad tantã caliditatẽ, aut frigiditatẽ, aut siccitatẽ, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earũdem crassitudinem accedant. At verò ad quantam tandẽ accedant singula, enarrari nõ potest iuxta exactã sanè veritatẽ. Sed nos tamẽ etiã hoc ipsum manifestis & ad artis vsum sufficientibus distinctionibus cõprehendere tentauimus, vnũ quidem genus esse demonstrando quod ad simile corporibus nostris temperamẽtum perueniat, vbi à caliditate quæ ipsis corporibus inest, transmutationis & alterationis principium quoddam assumpsit: alterũ verò calidius fieri quàm pro nostro tẽperamento. Atque huius quatuor ordines facere mihi visum est: primum, qui adhuc ad sensum obscurus est, vt ratione deprehendere oporteat: alterũ ab eo secundũ, qui iam ad sensum manifestus est: tertium, qui fortiter calefaciat, nondum tamen vrat: post hunc quartũ & vltimũ, qui vstorius sit. Sic & frigefaciẽtium primũ ordinẽ, eorũ quæ ratione indigent ad demõstrandũ quòd frigefaciãt: secundũ eorum quæ sensibiliter frigefaciunt: tertiũ fortiter frigefacientiũ, nondũ tamen mortificãtium: quartum mortificantiũ. Iuxta eandẽ proportionẽ etiã humectantiũ & siccantium. Fiat autẽ, clarioris doctrinæ gratia, harum distantiarum à temperamẽto ordo, ita vt frigidorum primus sit, in quo quis locauerit rosaceũ oleum aut ipsam rosam: secundus ab eo sequens proximè, in quo rosæ succus: deinde terti9 & quartus, donec ad frigidissima perueniamus, cicutã, & papaueris succũ, & mandragorã, & hyoscyamũ. Rursus in calidis anethum & fœnumgræcum primo ordine ponamus: in secundo, quæ secũda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad vstoria deueniamus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac siccantibus medicamẽtis, initio rursus à temperatis sumpto, ordines consequẽter vsque ad summa faciemus. huiusmodi enim cognitio nõ parũ ad medendi methodum confert. Conuenit porrò præexercitatũ esse in sensu gustus, & proprietatẽ vniuscuiusque qualitatis saporũ in memoria habere, velut verbi causa, quum corpus aliquod linguæ admotũ vehemẽter siccat & constringit, ipsámque ad multam profunditatẽ exasperat, velut pyra syluestria immatura, & corna, ac similia: omne tale, acerbũ nominatur, hoc est intensè austerum. Quæcũque verò in contactu linguæ, ipsam non constringunt neque cõtrahunt, velut adstringentia solent, sed cõtrarium facere videntur, extergereq; & eluere, talia omnia salsa appellamus. Quæ autẽ his adhuc amplius extergent simúlque molestè exasperant, amara vocantur. Quæ verò mordent & cum valida caliditate erodunt, acria. Quæ verò absque caliditate mordent, acida dicuntur: habéntque præterea vim fermentandi terram, si ad ipsam effundantur. Quæcunque autem velut sublinunt & replent & sedant exasperatas & quasi erosas linguæ partes, ipsas cum manifesta iucunditate cõtingentia, dulcia nominantur: si verò sine manifesta iucunditate id faciant, pinguia appellantur. Si quidem igitur acrimoniã manifestè percipere velis, in allio & cæpis ac similibus frequenter degustatis ac diu cõmanducatis disces, ita vt affectus ex his sensum diligenter memoriæ cõmendes. Si verò adstringendi vim palam percipere voles, in galla & rhoe ac similibus assequere: si amaritudinem, nitri ac fellis gustu: si dulcedinem, sapæ ac mellis. Præterea siue qualitatis expers, siue medium qualitate ad gustum cognoscere velis, aquam accipe, eiúsque gustum diligenter in memoria retine, & maximè purissimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitatum resipients, neque dulcedinem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritudinem, insupérque neque multùm calidæ, neque nimiùm frigidæ. Inde enim progressus, promptius ad obscurorum saporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alii aquosos vocare malunt. qualis est arundinum viridiũ & graminis succus: item tritici & ordei, & aliorũ multorũ moderatè dulcium. & qualis est aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatẽ ac frigiditatem manifestam, mediam quantum eius fieri potest cõstitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quòd siquid eiusmodi sapore præditum, non liquidam sed siccam compagem habeat, id ipsum necesse est terreum esse, & citra mordacitatem siccare. Nominantur autem talia emplastica Græcis, hoc est meatus obducentia: velut est amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pompholyx, cerussa, Cadmia, terra Cimolia, Samius aster, & similia. Quædam verò ex ipsis nõ solùm terrea, sed etiam aquosa natura sunt: aliqua etiam aerẽ nõ modicum intra se habent. viscosa quidem hæc, & ob id meatus oblinentia. Duplex est enim medicamentorum meatus obducentiũ natura: altera terrea exactè & sicca: altera viscosa penitus, verùm mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aere, velut oleum dulce. At verò candidum oui simile quidem quodammodo est, verùm magis terreum quàm oleum. Caseosum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo siue adeps, acris & magis terrea quàm suis pinguedo est. Anseris autem & galli calidior quidem & siccior quàm suum est, sed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines si non acrimoniam aliquã habent, meatus obducunt, & magis sicciores & amplius terreæ. Talis est & cera probè lota. Et talia quidem sunt medicamenta emplastica appellata. Quæ verò adstringunt terrea sunt & crassarum partium, compagis suæ mole, frigida autem qualitate. at verò arida tenuium partium corporib9 sunt, frigida autem similiter vt adstringentia. Quæcunque autem in sapore terreas partes repræsentant, quæ colliquatas & contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ partes, si quidem asperiora sunt, acerba dicũtur: minus verò aspera, austera. & rectè talium saporum temperamentũ frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter resiccãt (hoc est enim exasperare) fuerint vtique omnino etiam terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat corpora, & diuulsum rursus facilè vnitur: terreum verò diuellitur quidem, non tamen facilè rursum coit. Et sanè si sensus proprietatem in vtraque affectione in memoriã reuocaueris, iisdem testimonium præbebis: etenim acidorum saporum trãsitus, velox est in sensilibus partibus: acerborum autem, tardus. Et acida per profundum corporum actionem suam magis ostendunt: acerba verò in superficie. Cæterùm vbi experiri voles sinceræ acerbitatis actionem, si quidem ea res gustanti tibi apparuerit acerba simúlque mordens, hanc speciem me monente relinques, & acerbum absque mordacitate requires: & quod neque acidum, neque dulce, neque amarum est, sed quantum eius maximè fieri potest, nullam omnino qualitatẽ & vim adstrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & vanum est tale pharmacum experiri: incertũ nanque est an ob adstrictionem, siue aliam quandam ei permixtam qualitatem, siue per vtrasque, circa corp9 cui admotũ est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & misy, atramẽtũ sutoriũ, & squama æris, sori, & Armeniacũ pictoriũ, ar-

gentum viuum,& innumera alia adſtringentia ſimúlque
mordantia, iuxta vtraſque qualitates in ſingula corpora
quibus adhibentur agunt. & tamen impoſſibile ſit doce-
re palàm, num per adſtrictionẽ an per acrimoniã vrendi
vim habeant: nam ſi intra corpus ſumantur talia craſſarũ
partium exiſtentia, & viribus magis calida, & propterea
temporis progreſſu in permutatione intra animalis cor-
pus igneſcentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri ſimi-
litudinem exulcerant & vrunt ventris partes, & neque di
ſtribui in corpus poſſunt ob grauitatem. Præſtabilius igi
tur eſt plura alia conſequenter deguſtare, ac diligẽter con
ſiderare ſincerã adſtrictionẽ ſeorſim per ſe, quantum eius
fieri poteſt: atque vbi talem repereris, iam tandem ad iu-
dicandum illud medicamentum iuxta prædictã metho-
dum progredere. velut ſi guſtanti tibi balauſtium, aut gal
lam, aut cytinum, aut hypocyſtidẽ, aut acaciam, aut rhoẽ,
aut aliud quid eiuſmodi, appareat exactè acerbum eſſe, i-
ta vt palàm ſit nullam aliam qualitatem habere, in eiuſ-
modi iam expendere ac explorare aſtrictionis actionem
oportet. Acerbum itaque corpus terreum eſt & frigidum.
Reſoluetur autem neceſſariò tripliciter, aut caleſcens, aut
humeſcens, aut vtrunque ſimul perpetiens. Si igitur cale-
ſcat ſolùm, nõ euadet neque humidius neque mollius, ſed
durius exiſtens dulcedinẽ acquiret: quẽadmodum quer-
cinæ glãdes, præſertim quæ caſtaneæ nominãtur. Si verò
humeſcat ſolùm, & humiditas craſſarum partiũ ac aquo-
ſa exiſtat, auſterum euadet: nam acerbum exolutum, au-
ſterum producit ſaporem. omnis enim ſaporis vim aquo-
ſa humiditas hebetat. Si verò humiditas tenuium partiũ
& aerea accedat, acidũ reddetur. frigiditas enim tenuiũ
partium exiſtens, acidam qualitatem efficit. At verò ſi hu
meſcat ſimúlque caleſcat, cum aquoſa quidẽ humiditate
in dulcedinem trãſibit, cum aerea verò, in pinguitudinẽ.
etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces no-
bis apparent, acerbam primùm & ſiccam compagem ha-
bent, ſinguli iuxta arboris ſuæ naturã: progreſſu verò tem
poris fiunt quidem humidiores, verùm aliqui aciditatem
inſuper ad acerbitatem aſſumunt, quam paulatim depo-
nentes, rurſus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidã
neque in arborib[9], ſed decerpti poſt tempus aliquod dul-
cedinẽ acquirunt: alii quidam neque media interueniẽ-
te aciditate, ſed ſtatim ab acerbitate in dulcedinem trãſ-
eunt, quemadmodum oleæ fructus. Cæterùm calore ma-
turi fiunt omnes, qui duplex natura exiſtit, alter proprius
& ſingulis à natura inſitus: alter forinſecus à ſole allatus.
atqui ſi ab initio quidem acerbiores ſunt, maturi autem
dulces fiunt, ex caliditate vtique dulcedo, ex frigiditate
aciditas & acerbitas ipſis adeſt. Et ſanè manifeſtum iam
factum eſt quòd fructus ab initio acerbi exiſtentes, pro-
greſſu temporis partim dulceſcunt, partim aceſcunt, par-
tim auſteri fiunt: aliqui verò ſẽper acerbi permanẽt: qui-
dam etiam redduntur pingues: quin & iuxta dictarũ qua-
litatum mixturas, multiplicem habent varietatem. Acer-
bi itaque in finem vſque permanẽt, ilicis, arbuti & corni
fructus, & conſimiles. quoniam frigidi & ſicci, velut ab i-
nitio erant, permanent, nullam aliam alterationẽ pæter-
quam ſolius augmenti acquirẽtes. Acerbus autem ſimúl-
que dulcis eſt, myrti, & pyri ſylueſtris, & glandis fructus.
Auſterus tantũ, vitis amineæ vua, & vinũ, & quæ his ſimi
lia. Auſterus ſimúlque dulcis, palmæ fruct[9], & vinũ Surrẽ
tinum, & quæcunque dulcedinẽ adſtrictione permixtam
habent. Dulce autẽ ſolùm eſt Theræũ, & Scybelites, & ſi-
ræum, ſiue hepſema, *quod nos ſapam appellamus*, & quæcun-
que alia his ſimilia. Pinguis verò exactè tum fructus tum
ſuccus oleæ eſt: imò etiam alii omnes ex quibus oleũ pa-
ratur. Quemadmodum autẽ acerbus ſuccus progreſſu tẽ-
poris dulcior primùm, deinde etiã acrior & amarior eua
dit, & poſtremùm penitus amareſcit, eodem modo etiã
frigidus ſuccus acidior ſtatim fit, &, ſi perfectè perfrige-
ſcat, citius adhuc aceſcit: fructus quoque ſtatim inter col-
ligẽdum multa humiditate repleti, item qui aliàs aquam
aſſumpſerunt, promptè ex leuiſſima occaſione acidi
fiunt. Si enim vua immatura acida eſt, matura verò dul-
cis, & maturum fieri fructibus omnibus ex ſolari calidi-
tate contingit: manifeſtum eſt imperfectiorem ac frigi-

A diorem, acidum eſſe: perfectiorem verò & calidiorẽ, dul-
cem. Quum igitur vinum ex perfrigeratione aceſcat, con
ſpicuum eſt quòd ad eũdem rurſus redit ſaporem ex quo
prodiit, vuæ immaturæ inquam. Diſtat tamen acetum ab
vuæ immaturæ ſucco viribus, in eo quòd acetum acrimo
niam quandam ex putredinoſa caliditate adeptum eſt:
vuæ autem immaturæ ſuccus nõ habet acquiſititiam ca-
liditatem, & propterea neque aceti acredinem: vnde etiã
magis tenuium partium eſt acetum quàm vuæ immatu-
ræ ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur. At verò acrimonia
B aceti frigiditatem aciditatis euincere non poteſt, verùm
ad penetrãdi celeritatem ipſi inſeruit. Quãto enim citius
meatus penetrat calidum quàm frigidum, tãto promptius
acris ſapor quàm acidus ſenſilium corporum meatus per-
tranſit, vt acris velut præuius iter ſtruat, frigidus verò non
ita longè pòſt ſequatur. Et propterea ſanè ſenſus mixtus ac
ægrè explicabilis non permittit pronuntiare acetum ſim-
pliciter frigidum eſſe: percipimus enim in ipſo igneam
quandam acrimoniam. Verùm frigiditas ex ſequenti aci
ditate deſtruit & extinguit eueſtigio acrimoniam: quare
C etiam multo maior ſenſus frigiditatis quàm caliditatis
nobis contingit. Porrò quidam æſtatis tempore poſcam
bibẽtes, palàm refrigerantur, & ſine ſiti permanẽt. Quan-
doquidem verò ſitis dupliciter fit, altera ex humiditatis
inopia, altera caliditatis redundantia: eam quæ ex ſiccita-
te oboritur, non ſanat acetum: eam verò quæ ex calidita-
te oborta eſt, ſanat. humectare enim non poteſt acetum
per ſe, ſed non ingeneroſè perfrigerat. Igitur neque ſitim
ex ſicca intemperie, neque ex calida & ſicca obortam, a-
D cetum potatum vnquam ſanare poteſt. Si verò concur-
rat aliquando ſimul humiditas cum caliditate, eiuſmo-
di ſanè ſitis optima medela acetum erit. Aliter ſitienti-
bus, tum in febribus ardentibus aliiſque omnibus adu-
rentibus, tum in æſtate ac calore vehementi, compoſita
affectio eſt ex caliditate ac ſiccitate, vt meritò cõpoſitam
medelam requirant ex aceto & aqua: acetum quidem, vt
non inſtrenuè refrigerans & partium tenuitate facilè pe-
netrans: aquam verò, vt quæ ſupra id quòd refrigerat, &
humidiſſima omnium exiſtat. nihil enim humidius a-
E qua. Cæterùm in ardore præcordiorũ potior aceto eſt vuæ
immaturæ ſuccus forinſecus impoſitus, tum quòd nul-
lam habeat violentam & offendentem frigiditatem, tum
quòd neque permixtam mordacem caliditatẽ. Qui enim
ita affecti ſunt, lenimẽto inuiolẽto opus habent, quod fo
rinſecus nullã mordacem acrimoniã inducat. Vuæ itaque
maturæ ſuccus non ſolùm acidus eſt, ſed etiam acerbus.
Nam, vt dictum eſt, omnes ferè arborum fructus circa
primam generationem guſtu acerbi ſunt. Non autem a-
cidum ſolùm frigidum eſt, ſed etiam acerbum ac auſte-
F rum. Et ſiquis aliquando guſtauit mala cydonia, aut myr-
ti baccas, aut meſpila, is ſanè manifeſtè nouit alium eſſe
ſenſum ab acidis in lingua noſtra productum, alium ab
acerbis aut auſteris. acerba enim intus protudere parti-
culam videntur, quam ex omni parte æqualiter contin-
gunt, velut exprimentia conſtringentiáque ac contrahẽ-
tia: auſtera verò in profundum ſubire videntur, & aſpe-
rum quendam ac inæqualem ſenſum inducere, ita vt re-
ſiccando omnem ſenſilium partium humiditatem expel
lant. Quare alia eſt affectionum proprietas, nõ ſatis clarè
G explicabilis, & in acerbis & in auſteris ſaporibus: ſed non
puto tamen hominem eſſe qui non ex iam relatis incita-
tus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum
& ab aliis qualitatibus purum, omni experimento facto
frigidum inueni. Omne autem dulce calidum eſt, & non
immodicè ſuperexcellit caliditatem quæ in nobis exiſtit.
Sed quemadmodum calidæ aquæ contactu delectamur,
& maximè vbi fuimus frigefacti, donec corporis partes
à frigore cõgelatæ diffundantur: (excalfacit enim nos, &
neque diſſoluens neque ſcindens partium continuitatẽ,
H iucundiſſima eſt & vtiliſſima.) ſic etiam omne dulce edu
lium, calidum quidem omnino eſt, non tamen ad tan-
tam caliditatem peruenit vt offendat, ſed intra terminos
diffundẽdi & æquandi demulcẽdiq; ac molliẽdi manet.
Omnia enim alimẽta iis quæ alũtur, natura cõueniẽtia &
tota ſubſtãtia familiaria exiſtunt. Statim autem oportet &

moderatè calida eſſe hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem.Et propterea eduliorum ac medicamentorum non vna ſpecies omnibus hominibus conuenit. Vnuſquiſq; enim iuxta propriam ſubſtantiam ſimúlque affectionem, ab vtriſque tum vtilitatem tum voluptatem percipit. Verùm quum hæc ita habeant, edulium ſanè minus dulce,minus calidum eſt:magis dulce, tanto calidius eſt quanto dulcius. Si verò modum caliditatis excedat,neque dulce tale eſt,ſed iam amarum apparet: velut mel inueteratū & quod diutius coctum eſt, & ſingula alia dulcia.Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur,ſimilia ſunt citra coctura & præparationem,iam dulcia apparent: quæ verò diſſimilia,omnia iniucunda ſunt priuſquam præparentur.Opus eſt autem calida caſtigare frigiditate,frigida verò calfacientium condimentorum mixtura,& igne.Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea ſunt & ſicca magis quàm conuenit:ſiccitate verò,quæ plꝰ humida & aquoſa. Dulce igitur ſupra hoc quod calidum magis aut minus exiſtit, neceſſariò etiam humidum magis aut minus eſt.Quod verò velut ſuperaſſatum amarum euadit,ſimile calci & cineri,ſiccum & calidum neceſſariò redditur.Et ſanè ob id omnia amara extergere ſolent,ſcinderéque & diſſecare viſcoſos ac craſſos humores,quemadmodum cinis & nitrum. Quòd autem amarus ſapor ſicci ac terrei temperamenti eſt, tum ex eo quòd ægerrimè omnium amara putreſcunt,tum quòd nequaquam vermes & alia animalia gignant(qualia videlicet in radicibus & herbis,& fructibus putreſcentibus inaſci ſolent)colligere datur.Nam in humidis corporibus maximè vermes & putredines gigni videmus.Porro exactè amara(voco autem ſic quæ nulla alia ſenſibili qualitate participant) omnia ferme animalia, non homines modò,in cibis auerſantur,propterea quod omne animal humidum magis aut minus exiſtat, amara autē ſicca ſint ad cineris ac calcis ſimilitudinem. Quemadmodum igitur exactè quidem dulce nutrit,exactè autem amarū non alit: ſic quod inter hæc mediū eſt,nutrit quidem, ſed minus quàm dulce. Propinquus autē amaro eſt ſapor ſalſus: nam & terrei vtrique ſunt & calidi.differunt tamen inter ſe non obſcura differentia, quòd amarus è caliditate & & ſiccitate magis ſit attenuatus & elaboratus,ac quaſi ſub actus.ſed & in ſalis generibus ſic habet. Quæ enim dura ſunt & denſiora & magis terrea(qualia fere,omnia foſſilia exiſtunt)minus calida ac tenuium partium ſunt: quæ verò friabilia ac laxa,magis tenuium partium & viribus calidiora ſunt,& aliqua ex ipſis ſubamara, medium quodammodo obtinentia inter ſalem & ſpumam nitri.Et ſanè quicquid ſalſum diutiꝰ calfeceris, ſtatim amarū euadet.Atque ſic etiam Aſphaltitidis paludis aqua,quā mare mortuum appellant,in cauo & calido loco, contenta & à ſole exaſſata,amara redditur:& ob id etiam æſtate magis quàm hyeme amara exiſtit.&,ſi hauſtam eam in vaſe cauo ad ſolem exponas tempore æſtiuo, confeſtim magis amara ſeipſa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innaſcitur,neque plāta. Sed & quum flumina magna multúmque piſcoſa in ipſam influant, & præſertim id quod prope Hierichuntem eſt, quod Iordanem appellant, nullus piſcis oras fluminum ſuperegreditur: & ſi quis captos ſtagno immittat,ſtatim corrumpi ipſos videbit.& propterea ſtagnum mortuum ſiue mare mortuum appellant. Adeo exactè amarum omnibus plantis & animalibus inimicum eſt, ſqualidúmque ac ſiccum natura, velut fuligo ex aduſtione factum. De amarorum igitur ſaporum viribus ſatis dixiſſe videmur,diſſectorios & exterſorios ac attenuatorios ipſos eſſe declarantes,atque adeo calidos in tantum vt nondum vrant. Ad acres iā ſermonem conuertamus:eóſque primùm calidos exactè eſſe dicamus,deinde eroſiuos & vſtorios,cruſtámque inducētes, & colliquatorios forinſecus cuti impoſitos.Si verò intra corpus aſſumantur,qui tota ſubſtantia quibuſdam animalibus aduerſantur,eos omnes putrefactorios eſſe & infectorios illorum animalium,velut cantharis& bupreſtis hominis.Qui verò ſecundum ſolius caliditatis exceſſum, ſi quidem craſſiores ſint & terrei, velut auripigmētum & ſandaracha,ac ſimilia,eos exulceratorios internarū partiū

A pronunciamus:ſi verò tenuium partium ſint,(qualia familiaria nobis ſemina exiſtunt,daucus videlicet & aniſum, ac ſimilia)vrinam cientes & exudatorios, & ſimpliciter ac ſummatim loquendo,ſectorios ac diſcuſſorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace,& menſtruorum fluxionibus.Cæterùm acres ſapores,non ſolùm forti caliditate ab amaris differre vidētur, ſed etiā in eo quòd amari omnes non modò calidi ſunt ſed etiam ſicci ad cineris ſimilitudinem.At verò in acribus,quique non ſunt

B amari,multa aliquando permixta eſt humiditas:& propterea non pauca acria nobis in ciborū vſum veniūt. Quādo verò iam & de ſaporibus quæ dici par erat relata ſunt, reliquum vtique fuerit & de vaporibus dicere. Plerique certè vapores ſimiliter vt ſapores nos afficiunt. nam acida omnia ipſúmque etiam acetum,& olfactum & guſtum eodem modo excitant. Acria autem,velut allium & cæpa & cōſimilia,nō minꝰ olfactū quàm guſtū ſtimulant & excitant.Eodem modo & in ſingulis aliis ſimilis ferme odoratus ac guſtus ſenſus eſt,adeo vt quorundam corporū

C quæ nunquam guſtauimus,veluti ſtercoris,perſuaſum habeamus nos ſcire qualitatem:& ob id neque omnino talium rerum guſtum attentamus,quòd olfactui valde multum fidei habeamus.Quin & odorata edulia quæ computrefacta moleſtum odorem nobis afferunt,ſtatim abiicimus,ne tentato quidem guſtu. et ferme in omnibus mutuò conſpirant odoratus & guſtus. Ad duas autem appellationes pleraque odorabilia reducimus, odorata aut fœtida nominātes:odorata quidem,iuxta proportionem dulcium ad linguam: fœtida verò,nō dulcium. Videtur porro

D de corporibus non odoratis aut omnino parum quid vaporis defluere,aut multo minus quàm pro molis ſymmetria,velut in ſalſis & maximè acerbis. Craſſarum enim partium & frigida eſt ſubſtātia acerborum: quare veriſimile eſt etiam quod defluit ab ipſis,modicū eſſe & craſſum, & mole velut terreum,vt neque cerebrum ſua reſpiratione petere poſſit.Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipſorum temperamento,velut ex guſtu. Nam inodora craſſarum partium ſubſtantiam habent,ſed inde non manifeſtum eſt quantum caliditatis aut frigiditatis poſſideant.Odorata autem,tenuium partium aliquo mo-

E do ſunt & calida,quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis non etiam ex odore indicatur,ſed ex guſtu. Quod verò nihil certi de temperamento indicent odorata,in cauſa eſt inæqualitas ſubſtantiæ ipſorum.Et propterea in roſa ex odore coniecturam facere non poſſumus de omnibus in ipſa qualitatibus.In guſtu verò omnes guſtabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouéntque ſingulæ ſenſum iuxta ſuam ipſarum naturam: nimirum acerbum in ipſa quod eſt terreum & craſſarum partium

F ac frigidum:item amarum quod tenuium partium eſt ac frigidum: & tertium inſuper aquoſum, neceſſariò frigidum.vt non ſit certum,velut dictum eſt, de ſimplicium pharmacorum viribus omnibꝰ ex odore cōiectare. Amplius verò nihilo magis ex coloribus coniicere poſſumus de iiſdem.In ſingulis enim coloribus inueniuntur & calida & frigida,& ſicca & humida. Poſſibile tamē eſt in ſingulis generibus aut ſeminum aut radicum, aut ſuccorum,etiam ex colore indicationem quandam ſumere temperamenti. Velut verbi cauſa, cæpa & ſcilla & vinum, quanto fuerint albiora,tanto minus ſunt calida: ſubflaua verò & fulua,calidiora.Quin & triticum & cicera,& pha-

G ſeoli ac cicer. iridis quoque radix & aſphodeli, & multorum aliorum,ſimile quiddam perpetiuntur.In ſingulis enim generibus in vniuerſum quæ fulua & ruffa & flaua ſunt,calidiora albis exiſtunt. Quare ſiquid etiam inde de medicamentorum viribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes.Optimum quidem igitur(vt dictum & ſæpe demonſtratum eſt)ſingulorum vires ab exacto experimento inuenire.neque enim in hoc falli potes. priuſquā tamen experimento vim cognoſcas, guſtus multum indi-

H cat,cui atteſtatur paululum etiam ipſe odor. Horum autē omnium (quemadmodum etiam aliorum quorundā vtiliſſimorum)in ſumma compendium contraham,poſtquā ſanè ſpeciatim,quantum poſſibile fuit, vniuerſales vires & vniuſcuiuſque actiones explicui. Quandoquidem verò

medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantæ aut fructus, aut horum ſucci ſiue liquores exiſtunt, partim verò ex metallicis ſumuntur: præſtabilius mihi viſum eſt de plantis primùm differere: non omnibus ſcilicet totius terrarum orbis, ſed de quibus compertum per experientiam habemus. nam & plurimum ipſarum genus prouenit, facultatéque potentiſſimum habetur: atque id iuxta ordinem literarum Græcarum. Deinde conſequenter etiam de metallicis dicere, atque ſic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & ſicca vi præditum eſt, in tertio ordine & diſceſſu à moderatis locatum, guſtu multùm amaro, qui ſapor indicatus eſt terreæ ſubſtantiæ eſſe, & à largo calore attenuatus eſſe, vt non inſtrenuè calfaciat & ſiccet. Quare coma huius herbæ vnà cum floribus in oleo coquitur: quo illito ante acceſſionem iis qui rigore per circuitum repetente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiuſdem decoctū potū aut per clyſterem infuſum, lumbricos occidit amplius quàm abſinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id ſtomacho incommodum eſt. Species habet duas, marem & fœminā.

Abrotonum vſtum.

Abrotonum vſtum, calidum & ſiccum viribus eſt, magis quàm cucurbita ſicca vſta, & anethi radix: illa enim vlceribus humidis & ſine inflammatione perfectis conueniunt, & propterea maximè vlceribus præputii pudendi apta videntur. Abrotoni autem vſti cinis omnibus vlceribus mordax eſt: quare alopeciis confert, oleo cicino aut raphanino, aut ſicyonio, aut lentiſcino, aut veteri dilutus.

Agnos, *id eſt uitex.*

Huius arbuſti folia, flores & ſemen tertio ordine calida & ſicca ſunt, & multùm tenuium partium. Fructus in cibo aſſumitur, calfacitque manifeſtè, ſimúlque capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, ſed modicum alimentum corpori ſufficit, atque id ſiccans ac calfaciēs, minimè verò flatuoſum. Et propterea etiam impetus venereos inhibet. Vnde non ſolùm in cibo ac potu acceptus ad caſtimoniam conferre creditus eſt, ſed etiam ſubſtratus. Et ad hepar ac ſplenem indurata: ac obturata, viticis ſemen magis conuenit quàm ruta.

Agroſtis, *id eſt Gramen.*

Graminis radix moderatè frigida eſt & ſicca, & ob id cruenta vulnera glutinat: ipſa herba impoſita cataplaſmatis vice non fortiter frigefacit, verùm in medio humiditatis ac ſiccitatis conſiſtit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica eſt, vt aliquando calculos conterere cognita ſit decoctum eius bibentibus. Semen vulgo naſcentis debile eſt, Parnaſſiæ autem, vrinam ciet, & fluxiones ventris ac ſtomachi ſiccat. Eſtque vis ipſius ſiccatoria, tenuium partium, & ſubacerba.

Anchuſæ quatuor.

Non eiuſdem facultatis omnes anchuſæ exiſtunt. Quæ enim onoclea appellatur, adſtringentem ſimúlque ſubamaram abundè radicem habet, vt etiam corpora denſare, & moderatè attenuare, extergeréque ac abluere bilioſos ſalſóſque humores poſſit: atque ſic & ictericis & ſpleniticis ac nephreticis vtilis exiſtit. Frigefacit etiam multùm: vnde cum polenta in cataplaſmate impoſita, eryſipelatis medetur. Exterget autem non ſolùm pota, ſed etiam foriſecus impoſita, & ob id vitiligines & lepras ſanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice ſunt, non tamē ſiccandi & adſtringendi vi carent: vnde & ventris profluuium ſanant cum vino pota. At verò lycopſos appellata ſimiliter eryſipelatis conducit, & radicem habet magis adſtringentem quàm onoclea. Onochilos autem (quæ etiam alcibiadium appellatur, vim habet magis medicatam) & morſis à vipera multùm conducit, in cataplaſmatis impoſita appenſáque, & in cibo ſumpta. Quarta, parua eſt, & ferè ſine nomine, cōſimilis alcibiadio, verùm plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli menſura cum hyſſopo & naſturtio pota.

A Agaricum.

Agaricum vim habet calfactoriam & diſcuſſoriam & diſſectoriam craſſorum humorum, & obturationes in viſceribus repurgat, & ob id arquatum morbum ſanat in iis qui ex hepatis obturatione eū morbū cōtraxerūt. Prodeſt & comitiali morbo laborātib⁹ & rigorib⁹ per circuitū repētib⁹, qui ex craſſis & viſcoſis humoribus ſunt obor ti. Prodeſt & commorſis aut punctis à beſtiis quarum frigidum venenum exiſtit, foriſecus ad locum affectum B impoſitum, itémque potum hexagii pondere, *hoc eſt drachmæ unius ex uino.* Eſt & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis eſt diſcuſſoriæ, & leniter quodāmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton ſiccat, attenuat, diſcutit. nam & alopecias denſat, & ſtrumas & abſceſſus diſcutit, & calculos frangit in potu ſumptum, & reiectionibus craſſorum ac viſcoſorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui ſiſtit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem exiſtit.

C Aeizoon, *id eſt Semperuiuum.*

Semperuiuum vtrunque & paruum & magnum modicè ſiccat, moderatè item adſtringit: verùm non moderatè frigefacit: eſt enim tertii ordinis frigefacientium. & propterea ad eryſipelata ac herpetas & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops diſcutiendi vim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter ſanat.

D Aira, *id eſt Lolium.*

Lolium calfacit & ſiccat efficaciter, vt propè ad acriū vim accedat, & magis quàm iris. Non eſt autem velut illa tenuium partium, ſed ab illa lōgè præuertitur, & propterea locauerit ipſam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine ſecundi ſiccantium.

Ægiros, *id eſt Populus nigra.*

Populi nigræ flores calida vi prædıti ſunt, in tertio diſceſſus à temperatis ordine. In differentia autem ſiccandi & humectandi paululum à temperatis ad ſiccitatem populus ſeceſſit, & magis tenuium quàm craſſarum parE tium exiſtit. Folia ferè floribus ſimilem vim habent, ſed ad omnia debiliora & inefficaciora. Reſina etiam ſimilē floribus vim poſſidet, & eſt adhuc aliquanto calidior. Semē magis tenuiū partium & ſiccatorium eſt quàm reſinā & flores: calidum autem non adeo validē.

Acacia.

Acacia tertii ordinis ſiccantium eſt, & ſecundi frigefacientium, ſi quidem lota fuerit: illota enim, primi eſt. Nam quum non ſit ſimilarium partium, partes quaſdam diſperſas habet tenues & calidas, quæ ab ipſa per loturam F decedunt.

Acalyphe ſiue Cnide, *id eſt Vrtica.*

Vrticæ folia & ſemen multum diſcuſſoriæ facultatis habent, citra vehementem calfactionem. Sanant itaque panos & parotidas: & craſſos ac viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem & flatuoſum quiddam, vt etiam impetū ad venerem excitent, & præſertim ſemen, ſi cum paſſo bibatur. Aluum ſubducit moderatè, velut extergendo ac titillando, non purgādo. Gangrænoſa item & cancroſa, & omnino quæ ſiccari opus eſt G abſque mordacitate conuenienter ſanat.

Acanthus, vel Melamphyllon, aut Pæderos.

Acanthus (quem alii Melamphyllum, alii Pæderota appellant) folia habet diſcuſſoria vi moderatè prædita: radicem verò ſiccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce vel Leucacantha, *id eſt Spina alba.*

Spina alba (quam aliqui Leucacantham vocant) radicem habet ſiccantem moderatè & adſtringentem. Quare & cœliacis & ſtomachicis prodeſt, & ſanguis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplaſmate impoſita H coercet: item dentium doloribus conducit, ſi quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum eſt,

vnde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia, *id est Spina Aegyptia.*

Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi ac siccandi vim habet. quare & fluxui muliebri prodest, & vlcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. ciet itaque vrinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinē corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum siue Pardalianches.

Aconitum siue Pardalianches, simile quidem seridi syluestri, verùm putrefactoriam & venenatam vim habet. quare vitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes aut circa sedem, vtile est: & ad hãc rē cōmodior est radix eius. Dicitur herbæ succus pilorum exortum inhibere.

Acte, *id est Sambucus*, Chamæacte, *id est Ebulus.*

Sambucus magna & arborea quæ Acte appellatur, itémque humilis & herbacea quæ ebulus & Chamæacte, ambæ siccātis facultatis sunt, glutinatoriǽque ac moderatè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis potest.

Halimon siue Halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & recōdita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilariū partium esse: plurima tamen eius substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drach. vna ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertii ordinis est medicamentorum siccātium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calefacientium. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit ventrem, ex genere eorum medicamentorum existens quæ stercorum eductiua appellantur. Est autem medicamentum stomacho cōmodum vt si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat vlcera ægrè cicatricem recipientia, maximè circa sedem & pudenda, propter vim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundē partium aqua diluta, & vulnerata glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simúlq; exterget paululū, quantum sanè puris vlceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson, Sideritis Heraclea.

Alysson aiunt esse Sideritin Heracleam appellatam quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habēs & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quòd commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccātē & discussoriā. Habet etiā quiddā extersoriū quo vitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine, Auricula muris.

Alsine siue auricula muris, herbula, similem habet vim helxinæ frigefacientem ac humectantem. est enim substantia eius aquosa frigida: quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideóque ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerosè, siccat autem nō vehementer. Verùm in caliditate est tertii ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, vim habet adstringentem & repulsoriam.

Amnium, Ammi.

Amnii semen maximè in vsum venit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partiū

A & sapore subamarum ac acre, atque adeò vrinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum vim habet attenuandi ac dissecandi: quare menses ducit coma eius ex vino pota. Grumos etiā sanguinis liquare creditur, non in ventre modò, sed & in vesica, si cum vino mulso bibatur. Omnes autem in vniuersum fluxiones resiccat in potu accepta: verùm stomacho incommoda est.

Amurca.

B Amurca secundi ordinis est calfacientium, ac siccātium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum vlcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, *id est Porrum syluestre.*

Ampeloprason vim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incommodat quàm satiuum. viscosos quoque humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiam vrinas & menses sæpe mouit, vbi viscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

C Ampelos leuce, siue Bryonia, aut Psilothrum:

Lat. Vitis alba.

Ampelos leuce, (quæ & Bryonia itémque Psilothrū appellatur) & *Latinis uitis alba*, germina habet quæ recēns producta omnibus familiorem cibum exhibent verno tē pore, tanquam edulium stomacho commodum propter vim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem: quare etiam vrinam cient. Radix verò extersoria & siccatoria tenuiúmque partium facultate prædita est, & moderatè calida. vnde etiam lienes indu-

D ratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amydala amara attenuatoriam vim palàm præ se ferunt, vt etiam maculas solares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone viscosorum & crassorum humorum plurimùm conferant. Sed & obstructione liberāt ac depurgant hepar, splenem, colum, & renes. laterum itē dolorem sedant. Arbor quoque vniuersa similem vim ha-

E bet, vt eius etiam radices coctas maculis solaribus in cataplasmatis modum imponentes, eas depurgent. At verò dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, vt etiam articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum viribus acoro simile est, prætetquā quòd

F siccius est acorum, magis autē cōcoctorium est amomū.

Anagallis.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleū & quæ puniceū florem habet, abstersoriam vim abundè habet, & præterea subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. succus ipsarum caput per nares purgat ob eandem causam, & in summa siccandi vim habent citra mordacitatē: vnde & vulnera glutinant, & putrescentibus vlceribus auxiliantur.

Andrachne, *id Portulaca.*

Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in hu-

G mectando secundi. modicam autem austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit maximè biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alterans, & multùm frigefaciens. Atque ea gratia etiam æstuosis febrib⁹ vt siquid aliud commodat, super os ventris totáque præcordia imposita. Sed etsi probè teratur, adiecto ouo crudo vnà cum vitello ac candido, admixtóque modico rosaceo, acetique momento, euestigio non vulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, si corpus vniuersum inde illinatur, imò penitus extinguit vt neque am-

H plius vlla exacerbatio contingat. Dentium quoque stuporis medela est. Succus eius similem vim habet: quare non solùm forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus, perfrigerat: quod ipsum contingit etiā, si quis totam herbā in cibo sumat. At verò propter vim sub adstringendi

etiam dyſentericis cõmodum eduliuin eſt; & fluxui muliebri & ſanguinis reiectioni: verùm ad hæc omnia multo efficacior eſt ipſius herbæ ſuccus.

Anemone.

Anemonæ omnes; acris & exterſoriæ attractoriǽque ac venarum oſcula aperientis facultatis ſunt: vnde radix quoque commanſa pituitam prouocat, & ſuccus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & ſordida vlcera anemonæ purgant, & lepras remouent; & appoſitæ menſes prolectant, & lac attrahunt & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantùm vt aut ſecundi ordinis intenſi, aut tertii exoluti eſſe deprehendatur. Verùm ſecũdi ordinis principio eſt inter ſiccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, diſcuſſorium eſt, & dolores ſedat, & ſomnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vſtum, tertium ordinem calfacientium ac ſiccatium obtinet: & propterea vlceribus humidis inſperſum prodeſt, & maximè in pudendo. nam in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porro viride humidius eſt ac minus calidum, vtpote adhuc ſucculentum. quare magis concoctorium eſt ac ſomnificum quàm ſiccum: minus autem diſcuſſorium.

Anthemis ſiue Chamæmelum.

Anthemis (quæ & Chamæmelum appellatur) calfacit ac ſiccat in primo ordine. Eſt autem tenuium partium & propterea diſcuſſoria & rarefactiua ac laxatoria vi prædita. Si quidem igitur fuerit viridis, in oleo ipſam incoquere oportet, non præſente videlicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos inſolatus eſt: ſi verò ſicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit iis in quibus nõdum deſiit materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adeſt diſcutit, & alteram non attrahit: quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepſon autẽ Ægyptius ipſum chamæmeli florẽ purum in ſummo vigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac paſtillos mediocres fingere, eóſque in vmbra diligentiſſimè ſiccare ac reponere: vſus autem tempore vnum ex ipſis terere, oleo primario quod ſatis eſt affuſo, indéque vniuerſum corpus à capite vſque ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum ſtragulis coopertum fouere. ſudor enim, inquit, mouebitur: bonus in iis qui euaſuri ſunt, & à febre liberabuntur. nã in plurimis experimento hoc cognitum eſt, & in peregrinationibus maximè congruum exiſtit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu paſtillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida.

Aniſum.

Aniſi ſemen maximè in vſu eſt, acre & ſubamarum exiſtens, vt propè accedat ad caliditatem vſtoriorum. Eſt enim in tertio ordine calfacientium ac ſiccantium: ob id & vrinam ciet, & diſcuſſorium eſt, & inflationes circa ventrem ſedat.

Aparine, ſiue Philanthropos, aut Omphacocarpos.

Aparine (quam alii Philãthropõ, alii Omphacocarpon vocant) moderatè tergit ac ſiccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, *id eſt Pirus.*

Piri folia & ramuli auſteri ſunt, fructus dulcedinẽ quandam aquoſam habet, ex quibus manifeſtum fit temperamentum inæquale iuxta partes exiſtens. Quapropter in cibo quidem, ſtomacho commodant, & ſitim ſedant: verùm in cataplaſmatis impoſita pira ſiccant, & mediocriter frigefaciunt, vt vulnus per ipſa conglutinatum eſſe ſciam.

Achrades, *id eſt Pira ſylueſtria.*

Quæ verò ſylueſtria pira nominantur, magis adſtringunt & ſiccãt, & ob id vulnera maiora glutinãt, & in cataplaſmatis impoſita fluxiones reprimunt: quemamodum in malorum tractatu abſolutiſſimè tradetur.

Ariſtolochia.

Ariſtolochiæ radix ad medicinam cõmodiſſima eſt, amara & ſubacris exiſtens. Rotunda ex his maximè omnium tenuium eſt partium, & ad omnia efficacior: idcirco vbi craſſus humor fortiter attenuandus eſt, rotunda vſus expetitur, atq; inde adeo dolores ex obturatione aut crudorum craſſitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & ſordida vlcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illuſtrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & ſingultientibus, comitialibúſque morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptíſque ac conuulſis medicamentum, vt ſi quod aliud, commodum eſt. Ex reliquis duabus clematitis odoratior eſt, vt etiam vnguentarii eam in vnguenta aſſumant, verùm ad medendum minus valet. Longa autem ariſtolochia minus tenuium partium eſt quàm rotunda, non tamen inefficax, ſed exterſoriam ac calidã vim habet, & ob id vlcera incarnat, & ad vteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum ſemen ſimile eſt cicerculis & vſu & viribus: verùm durius quàm cicerculæ, & propterea etiam ægrius concoqui poteſt.

Arceuthos, *id eſt Iuniperus.*

Iuniperus calida eſt & ſicca, tertii ordinis in vtroque genere. Fructus eius calidus quidem ſimiliter eſt, ſed in primo ordine ſiccat.

Arnogloſſum, *id eſt Plantago.*

Arnogloſſum frigefacit ac ſiccat in ſecundo ordine. habet & auſteri quippiam: quare fluxionibus & putrefactionibus vlceribúſque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dyſenterias. nam ſanguinis eruptionem cõpeſcit, & ſiquid peruſtum eſt frigefacit, & ſinus glutinat. Eſt præterea etiam aliorum vlcerum recentium ac veterum curatrix. citra mordacitatem enim ſiccat, & frigiditatem poſſidet nondum ſtupefacientẽ. Semen eius itémque radix ſimilem vim habent: verùm ſicciorẽ & minus frigidam. Et ſemen quidem, tenuiſſimarum partium eſt: radices verò craſſiorum. Ipſa autem folia ſiccata, tenuiorum partium vim, ſed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores vtimur, tum cõmanducantes, tum decocto ipſarum colluentes. Cæterùm ad hepatis ac renum obturamenta, & radicibus & foliis, & multo magis ſemine vtimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientum ac ſiccantium eſt. habet & vim exterſoriam, ſed non adeo fortiter velut dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorũ craſſitiem moderatè diſſecant, vt etiam ad reiectiones ſputorum ex pectore cõmodent. Verùm dracontion in hos vſus præſtabilius eſt. aliàs præparatur ac editur eo quo dracontion modo ferueſacta.

Artemiſia.

Artemiſiæ ambæ calfaciunt in ſecundo ordine: ſiccant autem vel in primo ordine intenſo, vel ſecundi principio. Sunt autem moderatè quoque tenuium partiũ: quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad vteri fotus.

Aſarum.

Aſari radices in vſu ſunt, acori radicibus viribus cõſimiles, verùm magis intẽſæ: quare ex his quæ de acoro diximus, etiam de aſaro notionem ſumere oportet.

Aſpalathus.

Aſpalathus ex diſſimilaribus viribus conſtat, acribus & adſtringentibus. Et acribus quidem partibus ſui calfacit, auſteris verò frigefacit, vtriſque ſiccat: & propterea ad putrefactiones & fluxiones vtilis exiſtit. Ad putreſcentes in ore gingiuas in vino cocta vtiliter colluitur.

Aſparagus ſiue Aſpharagus (iuxta Athenienſes) aliàs Myacanthus.

Aſparagus petreus ſiue Myacanthus, exterſoriã vim habet, nec tamen validè calfacit nec frigefacit: idcirco renes & iecur obſtructione liberat, maximè radices herbæ ac ſemen. Et ſanè etiam dentium doloribus medetur ſiccando citra calfactionem.

Aſter Atticus, vel bubonium.

Aſter Atticus (quem alii bubonium appellant, quòd non ſolùm in cataplaſmate impoſitus, ſed etiam adalligatus bubonas ac vnguium tumores ſanare credatur) habet etiam quid diſcuſſorium, vt mixtarum virium ſit, velut roſa: ſed bubonium non ita adſtringit.

A

Aftaphis,*id eſt uua paſſa*. Caricæ.

Vua paſſa ſatiua concoctoriam ſimúlque adſtringentem & mod eratè diſcuſſoriam vim habet: eadem enim eſt ratio vuarum paſſarum ad vuas,quæ eſt caricarum ad ficus.Et dulciores quidem,calidiores ſunt:auſteriores verò,frigidiores,& adhuc magis acerbæ. Stomachum itaq; roborant auſteræ,& aluū adſtringunt, atque his amplius etiam acerbæ.Medium verò ſtatum inter has tenent dulces,neque palàm exoluentes ſtomachum,neque aluū ſubducentes.Vim tamen contemperandi humores ſemper habent dulces,itémque moderatè extergendi: vnde paruos circa os ventriculi morſus obtundunt. nam maiores morſus generoſioribus morſibus opus habent. Præſtant vuæ paſſæ pinguiſſimæ & tenui cortice prǽditæ. Cæterùm vuæ paſſæ minus quàm caricæ aluum ſubducunt ac extergent:verùm ſtomacho commodiores quàm caricæ exiſtunt.

B

Aſtaphis agria,ſiue Staphis agria.

Staphis agria valde acrem vim habet, vt fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat.Quare & ad ſcabiem confert,& vſtoria quadam vi participat.

Aſphodelus.

C

Aſphodeli radix in vſu eſt,veluti ari,& aſari ,ac dracontii.Vim habet exterſoriam ac diſcuſſoriam. Vnde in vino albo vetere cocta,& vino calido meraco cyathi mēſura hauſto, menſes ſuppreſſos celerrimè ciet. Vſtæ cinis calidior & ſiccantior,magiſque tenuium partium ac diſcuſſorius euadit,& ob id etiam alopecias ſanat.

Atractylis,ſiue Cnicus ſylueſtris,ſiue Androſæmon.

Atractylis,ſiue Cnicus ſylueſtris,vel Androſæmon, (vt alii vocāt)ex ſpinoſarum plantarum genere eſt, & ſiccantis ac moderatè calidæ facultatis exiſtit.

D

Atraphaxis, *id eſt Atriplex*.

Atriplex ſecundi ordinis eſt humectantium , primi frigefacientium:adſtrictionis nihil habet, ſed aquoſa eſt velut malua,& facilè ventrem permeat. Hortenſiū genus humectius & frigidius ſylueſtri eſt. quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augeſcentibus hortenſes,vigentibus & declinantibus ſylueſtres cōmodiores ſunt.Semen exterſoriam vim habet:vnde ad morbum regium ex iecoris obſtructione obortum vtile exiſtit.

E

Abſinthium.

Abſinthium,calidum eſt primo ordine, ſiccūm tertio.Succus eius multo calidior quàm herba eſt.participat & adſtringendi vi non obſcura,maximè Ponticum:quare exterget,roborat,ſiccat.& propterea bilioſos vētriculi humores ad infernam excretionē deducit & per vrinas euacuat.Magis autem bilioſum intra venas humorem per vrinas expurgat.idcirco vbi pituita in ventre continetur, nihil conducit.Sic etiamſi eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. adſtrictoria enim facultas in ipſo fortior eſt quàm amara.Quoniam verò acrimoniam quandam poſſidet,calidum amplius quàm frigidum exiſtit.

F

Balanos myrepſica,*id eſt Glans unguentaria*,vel Myrobalanum.

Glans vnguentaria (quæ myrepſica balanos & myrobalanon appellatur) exterſoriā & inciſoriam vim habet cum aliqua adſtrictione, & propterea exterſoriam ac adſtringentem contrahentémque ac coactoriam habet actionem:quapropter & ad varos & lentigines, maculáſque ſolares,pruritum,lepram,ſcabiem,achoras,& manantia capitis vlcera,vlceroſáſque papularum eruptiones, & omnia craſſi ſucci vitia,conueniens eſt, maximè cùm aceto.cicatrices etiam illuſtrat.Facit quoque ad hepar induratum in cataplaſmate impoſita,& lienem conſumit,præſertim ſi farina aliqua ſiccatoria ipſi commiſceatur, velut eſt loliacea ac eruina.At verò cortex valde efficax eſt, vt eius vſus,vbi vehementi adſtrictione opus eſt,requiratur. Si verò quis carnis eius drachmam vnam bibat cū aqua mulſa,facilè vomet.Sæpe & per inferna aluum largè ſubducit. vnde,ſi hepar aut ſplenē purgare voluerimus,per huius medicamenti vſum, in poſca ipſum exhibemus: ſtomacho enim incommodat. verùm aceto gaudet tum forinſecus impoſitum,tum per os acceptum.

G

H

Balanos,*ſiue* Glans quercina.

De quercina glande,in quercus tractatu commodè dicemus.

Balſamum.

Balſamum calfacit & ſiccat ſecundo ordine,eſt & tenuium partium.Liquor eius adhuc magis tenuium partium vim habet:non tamen adeo calidus eſt velut quidā opinantur,per partium ſubtilitatem decepti. Fructus eius conſimilem iuxta genus facultatem obtinet,ſed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balauſtium.Cytinus.

Balauſtium,ſylueſtris mali punicæ flos eſt, velut ſatiuæ Cytinus.guſtum autem fortiter adſtringit,& ſanè ſiccantis ac frigefaciētis facultatis eſt: quare ſi intertriginibus ac aliis vlceribus ipſum aridum tenuiſſimè tritū in ſperſeris,citiſſimè videbis ipſa cicatricem recipere citra mordacitatem.Idcirco non eſt medicus quiſpia qui non hoc pharmaco,& in his qui ſanguinem reiectāt,ac dyſentericis,ventríſque ac vteri fluxionibus,vtatur.

Batos,*id eſt Rubus*.

Rubi folia maximè tenera,itémque germina medio criter adſtringunt,vt commanſa oris vlcera cum alia,tum quæ aphthæ appellātur,curent: imò & vulnera glutinent: Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet:immaturus frigidam terream ſubſtantiam poſſidet: & propterea acerbus & valde ſiccatorius eſt.Siccatus autē reponi ſolet,& humido magis ſiccatorius euadit.Flos eādem vim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dyſenterias & ventris fluxiones ac debilitatem, & ſanguinis ſputum commodus eſt.Radix ſupra vim adſtringendi, etiam tenuium partium ſubſtantiam habet: quare renum lapides atterit.

Batrachion,*id eſt Ranunculus*.

Batrachium quatuor ſpeciales differentias habet,omnes autem fortiter acrem vim poſſident,vt cum dolore exulcerent. quare ſiquis moderatè vtatur, ſcabies ac lepras excoriant,vngues item leproſos remouent,& ſtigmata ſiue notas incuſſas diſcutiunt,& verrucas, ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopeciis proſunt modico tempore impoſitæ. nam ſi diutius ſinantur,non ſolùm excoriant ſed etiam cruſtam cuti inurunt: atque hæc quidem folia viridia vnà cum cauliculis impoſita faciunt.Radix autem ſiccata ſternutatorium eſt medicamentum,quo modo omnia alia fortiter ſiccātia: ſed & dentium dolores mitigat,ſimúlque ipſos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum,quod & nigrius & reſinoſius eſt, mollientem abundè & efficacem vim habet.Alterum Arabicum,quod etiam pellucidius eſt, magis ſiccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his & maximè Arabico,ad ramices gutturis ac hernias aquoſas(brōchocelas & hydrocelas Græci appellāt)ieiuni hominis ſaliua ad ēplaſtri cōpagē redigētes.Arabicū etiā calculos renū atterere videtur,vrináſque ciere in potu acceptum:ſed & cruḋorum flatuum inſultus,& laterum dolores,ac rupta ſanat.

Blitum.

Blitum olus eſt cibarium, temperamento humidū ac frigidum in ſecundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comeſtus frigidioris & craſſioris viſcoſiorîſque humoris genitor eſt:nam & ægrè concoquitur, & inflat,ac venerem ſtimulat:in cataplaſmate impoſitus glutinat & ſiccat.At verò qui vomitorius Bulbus dicitur,multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Bugloſſum.

Bugloſſum humidum & calidum temperamentum habet:vnde vino iniectum lætitiam facere potātibus videtur.Conducit & tuſſientibus propter gutturis aſperitatem,in aqua mulſa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum videtur à floribus qui figuram oculi bouis ſimilitudine referunt. nā colore chamæmeli floribus quamſimillimi exiſtunt. Multo autem maiores ipſis ſunt & acriores, & propterea magis diſcu-

ſorii ſunt, vſqueadeo vt etiam duritias ſanent ad ceratū permixti.

Bunion,ſiue Arction. Pſeudobunion.

Bunion(quod quidam Arction appellant) calfactorii generis in tantum eſt vt vrinam cieat,& menſes ducat.ſed & Pſeudobunion ſimiliter ipſi calidum eſt.

Brathy,*id eſt Herba Sabina.*

Herba Sabina calefacit & ſiccat tertio ordine:eſt autē tenuium partium,& propterea diſcuſſoria,& menſium ductrix,ſiquid aliud,& per vrinas ſanguinem trahit:& viuētes fœtus perimit,ac immortuos eiicit.Conuenit putrefactis,maximè malignis & inueteratis. nam quæ diu durauere,citra moleſtiam pharmaci vim tolerant. Quin & denigrata ac valde ſordida,cum melle expurgat,& carbunculos deſtruit: quidam etiam duplum ipſius pro cinnamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adſtringunt, & vulnera glutinant, ſúntque ſimilia foliis ſylueſtris rumicis, præterquā quòd nigriora & hirſutiora exiſtunt.Succus foliorum ſimiliter adſtringit:quare quidam coctum ipſum reponūt vt pharmacum ad putredines oris efficaciſſimum.

Bromus,*id eſt Auena.*

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus eſt,& adſtrictionis nonnihil habet,vt etiam ventris profluuiis commodet.

Bryon thalaſſion,*id eſt Muſcus marinus.*

Muſcus marinus adſtringit & frigefacit: vnde in cataplaſmatis vicem impoſitus,ea quæ calida ſunt, manifeſtè perfrigerat ac iuuat.

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum.*

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum*, adſtringit & frigefacit moderatè,vt propè ad temperata accedat. quare & diſcutiēdi ac emolliendi facultatis particeps eſt,maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum eſt de Bryonia quū de Vite alba nobis ſermo eſſet.

Bubonium ſiue After Atticus.

De bubonio dictum eſt in ſecundæ appellationis elemento.

A littera Γ incipientia.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax eſt vbi opus eſt attenuare & depurgare,extergeréque,& ab obſtructionibus liberare.

Gigarta,*id eſt Vinacea.*

Vinacea,ſicca ſunt in ſecundo ordine,frigida in primo: acerba autem guſtu ſunt, proptereáque fluxidis vētris affectionibus plurimùm proſunt.

Gingidium.

Gingidium,vt guſtu amaritudinis & adſtrictionis particeps eſt,ita temperamento,caliditatis & frigiditatis. Iuxta vtranque autem qualitatem ſiccatorium eſt,imò etiam ſtomacho valde commodum,ob adſtrictionis non modicæ participationem.Euadit autem multo magis ſtomacho commodum, feruefactum & ex aceto comeſtum.Caliditatem itaque non valde manifeſtam obtinet, verùm in ſecundo ordine ſiccat.

Glaucium.

Glaucium adſtringit cum quadam iucunditate, ſed & frigefacit manifeſtè adeo vt eryſipelata non adeo fortia ſanet.

Glechon,*id eſt Pulegium.*

Pulegium calfacit & attenuat vehementer.vnde humoribus craſſis ac viſcoſis ex pectore ac pulmone reiectādis facilem viam facit.Menſes ciet cum vino albo coctū, ita vt vinū ipſum meracum bibatur. Forinſecus cataplaſmatis modo impoſitum,tum iſchiadicos tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos,*id eſt Sordes balnearum.*

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon,*id eſt Radix dulcis.*

Glycyrrhizi fruticis radicum ſuccus maximè in vſum venit, A dulcis exiſtēns cum modica quadā adſtrictione: quapropter aſperitates lenit non ſolùm arteriæ ſed etiam ſcabioſæ veſicæ. Quandoquidem verò omne dulce moderatè,etiam humido temperamento præditum eſt, pro eius ſanè ratione ſitim quoque eximit.

Glycyſide,ſiue Pæonia,aut Pentorobos, aut Ephialtia.

Glycyſiden,etiam Pæoniam, & Pentorobon, & Ephialthian nominant.Radix eius tenuium partium & ſiccatoria ac mediocriter calida eſt:habet enim vim adſtrin- B gentem leniter cum aliqua dulcedine. Quòd ſiquis eam diutius mandet,etiam acrimoniam ſubamarā percipiet: idcirco ſanè & menſes mouet,magnitudine amygdali cōtuſa,cum aqua mulſa pota.Expurgat quoque iecur obturatū,lienémq; ac renes. Per adſtrictionē autē fluxiones vētris ſiſtit,in vino quopiam auſterorum generis cocta,& vino poto.In ſumma,reſiccandi vim fortiter poſſidet:vt nō improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum eſt,eam videlicet etiam adalligatam puerorum morbum comitialem ſanare.Aliquando enim puerulo octimeſtri comitiali apprehenſo, magnam radicis recentis partem C de collo ſuſpendimus,iuſſione facta vt perpetuò eam cōtineret appenſam:& de cætero ex hoc facto puer perfectè ſanus euaſit,neque amplius apprehenſus aut conuulſus eſt.

Gnaphalium.

Gnaphalium adſtringentis moderatè facultatis eſt, & propterea dyſentericis ipſum cum vino aliquo auſtero potandum exhibent.

Gongylis,*id eſt Rapum.*

Rapi ſemen ad rem veneream ſtimulos addit, flatuoſi ſpiritus generatiuum exiſtens:ſic & radix ægrè con- D coctilis,& flatuoſa,ac ſeminis gignitiua eſt, ſuccum autē in corpus diſtribuit craſſiorem.Quare ſiquis in nimio eius eſu perduret,& maximè ſi ipſam non probè in ventriculo concoquat,humorem crudum appellatum cōgregabit:ſi verò crudior in coctura maneat,ægrè concoctilis & flatuoſa & ſtomacho incommoda exiſtit. quandoque etiam morſus circa ventrem excitat, melior autem fit, ſi bis coquatur.multa enim coctura opus habet. Porrò ad ventris deiectionem neque conducit neque officit.

E

A littera Δ incipientia.

Damaſonium,ſiue Aliſma.

Damaſonium,etiam Aliſma appellatur. Eius radicē experti ſumus coctam in aqua,& aqua pota, calculos in renibus conſiſtentes ac coactos confringere.

Daucus ſiue Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.*

Daucus(quem & Staphylinum *& Paſtinacam* appellāt) duorum generum eſt: alter ſylueſtris, minus comeſtilis quàm ſatiuus,verùm in omnibus vehementior: ſatiuus F autem in cibi vſum aptus eſt,ſed aliàs imbecillior exiſtit. Facultatem habent acrem & calfactoriam,& propterea etiam attenuatoriam.Radix itaque poſſidet etiam flatulentum quippiam,& ob id veneris ſtimulatiuum. Semen ſatiui quidem,habet item aliquid in ſe venerem ſtimulans, ſed ſylueſtris omnis flatus expers eſt:quare & vrinam ciet & menſes mouet.

Daphne,*id eſt Laurus.*

Lauri arboris folia & fructus ſiccāt & calfaciunt vehementer,& magis ipſe fructus.Cortex radicis minus qui- G dem acris & calidus eſt,magis verò amarus & aliquid adſtrictionis habens.idcirco & lapides atterit, & hepaticis conducit.Bibitur in vino odorato pondere obolorū triū.

Dictamnum & Pſeudodictamnum.

Dictamnū magis tenuiū partium eſt quàm pulegium, in cæteris ipſi conſimile: quod verò Pſeudodictamnum dicitur,debilius eſt.

Dipſacos,*id eſt Labrum veneris.*

Dipſaci radix ſecundi ordinis eſt ſiccantium: habet etiam quid exterſorium.

H Dorycnium.

Dorycnium temperamento ſimile eſt papaueri & mandragoræ,& aliis eodem modo frigefacientibus. parum itaque ex eo ſumptum ſoporem inducit: amplius, occidit.

Dolichi, siue Lobi.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes veteres dolichi & phaseoli appellabantur, & ab aliquibus smilax hortẽsis. nutriunt quidem non minùs quàm pisa, consimilitérque flatus expertes sunt: verùm iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autẽ Lobi, *hoc est siliquæ*, præ aliis præcipuè, quoniã ex omni siliquarũ genere quæ indumento intectæ sunt, hæ solæ vnà cũ siliquis siue tegumentis suis vtplurimum cõmeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autem quandam breuem adstringendi vim, cum acrimonia & amaritudine permixtam, vt vel inde efficacissimũ pharmacũ existat. nam radix viscera & omnes crassos ac viscosos humores expurgat, & malignorum vlcerũ optimum medicamentũ est: depurgátque ac extergit generosè cum alia extersione indigentia, tum vitiligines cum aceto. folia autẽ vlceribus & vulneribus recentibus cõueniunt, quãtóque minus fuerint sicca tanto magis glutinant. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm vulneribus conueniat existunt. Creditur etiã caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum. Semen autem radice fortius cãcros & polypos cõsumere creditur. Succus seminis oculorũ albugines deterit.

Drys, *id est Quercus.*

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt: amplius autẽ omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glandis super fructus carnẽ inducta est: quare & ad fluxum muliebrẽ, supráque sanguinis ac dysenterias & vẽtris fluxiones diuturnas, vtilis esse creditur. vtuntur autẽ ipsa decocta. Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex. Cæterùm folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, vulnera recentia glutinant: quẽadmodum ego ruri expertus sum. Glandes quercinæ comestæ alimẽtum quidem abundè corpori suppeditant; sed tardi transitus est idipsũ, & crassum ac ægrè concoctile. Ex omni glandium genere optimæ sunt castaneæ, quæ & lopimæ appellantur. solæ enim ex syluestrium fructuũ genere, memorabile alimentum corpori sufficiunt: sunt tamen etiã ipsæ capiti graues, vtpote dolorem eius inducentes; sed multo magis his supradictæ.

A litera E incipientia.

Ebiscus, Althæa, *id est Malua syluestris.*

Ebiscus malua syluestris est, discussoria, laxatoria, inflammationẽ arcens, mitigatoria & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum. Radix eius, itémque semen, reliqua similiter faciunt velut herba: verùm facultatem magis tenuium partium, ampliúsque siccatoriã & extersoriam ex se ostendunt, adeo vt etiã vitiligines deterant, & semen calculos renum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriam & alui profluuiũ, & sanguinis reiectionẽ, vtile est, vt quæ vim quãdam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum est ex eorum numero quæ in succum resoluuntur, vim habet calfactoriam, extersoriam, ac tenuium partium. vnde & ea, quæ pupillis tenebras offundunt vitia, extergere creditur, & in alias oculares compositiones admiscetur, quæ videlicet ad vlcera vetera, & fluxiones ac pustulas conueniunt.

Elæa, *id est Olea.*

Oleæ germina tantũ frigiditatis quantũ adstrictionis habẽt: fructus exactè maturus moderatè calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habẽt, & modicum alimentũ corpori præbent. Colymbades verò muriæ innatantes, adstringetem succũ habent. & stomachũ corroborant, appetentiámque cibi excitant, & ad hoc cõmodissimæ sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex iis enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, *id est Oleum.*

Oleum ex oleæ fructu expressum, (quod etiã propriissimè oleum appellatur) humectans & moderatè calidum est. Tale est dulcissimum ex oliua maximè drupa factum, quale est sabinum. Est autẽ calidum moderatè, me-
A dii temperamenti, & magis discussorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius est quãto plus adstrictionis habet. Oleum autem vetus, si quidem ex dulci oliua factum vetustatem contraxit, calidius est & magis discussorium: si verò ex cruda, quousque sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi verò adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernarium autem, à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum
B omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, calidiore facto. Dulci, sicciore facto & circumtenso. Lucernario, eodem frigefacto. Manifestum est autem quòd omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet, reliqua semper calida. Atque hic quidem vsus ad caput est. Cæterùm si vniuersum corpus præter naturam siccius reddatur, dulce oleum commodissimè illinitur. Sed & si densatum sit ex adstrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam pruritu, idem oleum omnium aptissimum est, maximè
C cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At verò stomacho & iecori inflammatis maximè congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinon.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur ex ricini arboris semine, quod croton appellatur, *sicut arbor ipsa, cici,* tuso & expresso, & oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, velut oleum vetus. Exterit vitiligines, maculas solares, lẽtigines, assiduo illitu. Cõ
D simile raphanino est: quo etiam vti licet, cicino aut vetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleum præparatur, quomodo prædictum est. Et vsus eius iam est pro cicino. nam cicinon non amplius adfertur, sed hoc pro ipso adferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est: verum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æstate paratur, quum multa circa semen est resina. Sumunt itaque eius granã, mo-
E dicéque confringunt, & ad pondere expensum inde triẽtem, olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant. atque ita excolatũ reponunt. Est hoc oleũ calfactoriũ, tenuiũ partiũ, mollitoriũ, cũ odore iucũdo.

Oleum amygdalinum.

Amygdalinum oleũ ex amygdalis amaris fit, éstque tenuium partium, & calidius dulci vno gradu. Conuenit maximè auribus à crassis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatem, & sonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat. Experientia enim nos docuit ipsum auribus
F maximè prodesse, reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter vt amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionem in aquam feruentem coniectis. commodum est in eosdem quoque vsus. Insupérque hoc priuatim habet, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit. Siccat enim, & ad multũ tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis vim habet depurgandi ma-
G culas faciei, lentigines, varos, & omnem nigredinem: sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad sonitus cum adipe anserino instillatum. præparatur vt amygdalinum, glande vnguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictum est. at verò mixtum hoc modo præparatur: Ad sextarios quinque oliuarũ maturarũ, baccarũ lauri pinguium & recentium sextariũ vnum adiicimus, atque ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, velut oleum aliàs ex oliuis
H solet. Calidum valde est & mollitorium quod purum ex folis lauri baccis factum est: quare vehementer perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multùm quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti, impetiginibúsque asperis, in balneo illitum medetur. fugien-

dum est autem in impetigine inflammata, aut scabie inflammata, & in temperamentis calidis ac biliosis, humidis autē & pituitosis cōuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. est & ischiadicis ex coxendicibus laborantibus cōmodum. Occidit vermes & pediculos, tum feros tum mansuetos, itémque lendes ac furfures capitis, & ophiases ac alopecias. Vsus est in balneo ieiunis, ita vt postea cū ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum sesaminum.

Sesaminum oleum ex sesamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longè abest ab oleo dulci. caliditatē enim moderatam habet, & saporem omnino leuiter adstringētem. aptum est cibis: nam & saporis iucundi est, & facilè concoquitur, & aluum subducit. forinsecus illitum vim obstructoriam meatuum habet, propter crassitudinem. Cæterùm ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quòd non facilè putrescat.

Oleum lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in aliis dictum est modo. Paratur etiam velut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purū & immixtū ori ex fluxionibus infestato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneū: repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtū autē magis mitigat simúlque robur conseruat: quare in iecoris ac stomachi fotus ac rigationes cōmodè assumitur.

Oleum œnanthinum.

Œnanthinum eadem efficacia est cum melino & rosaceo, præterquam quòd aluum non mollit. cōponitur hoc modo: Œnanthen, *hoc est uitis syluestris fructum florentem*, accipe odoram, & marcescere sine, ac in nouum vas vnà cū omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato vtere. Sit œnanthes sextans, olei sextar. vnus.

Oleum melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis: fit etiā ex aliis malis corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo: Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior vnà cum seminis granis, deinde secantur mala vnà cum adhærente cuticula. nam & in ipsa & odoris gratia & adstringendi vis continetur. fiunt autem parua frusta quorum quadrans in olei omphacini sextarium iniicitur, & insolata ad dies XL. reponūtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, nō tamen valde, propter mali vinositatem: adstringit autem multum, velut lentiscinū: magis verò stomacho familiare est, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei videlicet ac mali: quare cōsequens est ipsum stomacho inflāmato ac debili competere irrigatum, & in epithematis impositum ac potum. Commodius est rosaceo propter mali familiaritatem: nam stomacho robur addit, & infestos in vētriculo acres humores vehemētius propellit. Iniicitur etiā per sedē, quibus colū & crassa intestina ab acri bile vexātur. Cauēdus est eius vsus in affectionib[9] frigidis. in his enim magis cōuenit, si absinthiū habuerit simul incoctū.

Oleum rosaceum.

Rosaceū oleum sic præparatur: accipitur floris rosarū rubrarū exunguium, & per diem ac noctem siccatarum quadrans, olei omphacini sextarius vnus: rosis iniectis, os vasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & insolare ad dies XL. atque ita excolatum reponere, vasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam rosis adiiciūt: verùm optima est præparatio ex solis rosis & oleo cōstans. Alii nō insolant, sed vas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL. suspendunt. Conducit capiti calfacto ex sole, aut febribus, aut alia quadam eiusmodi causa: humectat enim & mitigat, ac somnū inducit. Et in febribus, excalfactis visceribus, conuenit ceratum ex ipso paratum, lotū ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita vt ceratū hoc visceribus imponatur. præparatur autē hoc modo: Accipitur ceræ vnc. vna, rosacei quadrās: cera liquefit cū modico rosaceo in duplici vase, & in aquā diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rursus ac tertiò liquatur, diffūditur, aquáque eluitur: deinde reliquū rosa-

A ceo additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigefit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur: mox sublatū medicamentū, in frigidā subinde permutatā reponitur. Si verò pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamētum efficies ad erysipelata, carbūculos & herpetas. Habetur etiā hoc ceratum Sermone v. capite nonagesimo primo: quin & potum optimū rosaceum cum aqua calida aut frigida, magnā vtilitatem de se præbet iis quibus stomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut ascaridibus infestatur: verùm

B ad lumbricos maximè puerorum, melius facit sapæ permixtum & potum, ita vt sapa ex vino coctura ad tertias redacta sit præparata: celerrimè enim ipsos expellit. Infunditur etiā colo vexato ex prædictis causis. Cauendus vsus eius est iis qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus superfluis excrementis redundat.

Oleum chamæmelinum.

Chamæmelinū oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarius Italicus vnus, florum chamæmeli diem vnum præ

C siccatorum sextans, in vas mittuntur, cuius osculum raro linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleum: & sic per dies XL. insolantur. Etenim si non perfletur ac trāspiret chamæmelinum oleum, odorem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatum, vase locato in tabulis in domo temperata. Vsus eius est ad caput mediocriter densatum ac dolens ex febribus non valde ardentibus. rarefacit enim meatus, & vapores discutit, ac acrimonias contēperat, & in sūma, magis mitigatoriū est quàm rosaceū, in febribus non valde calidis.

D Oleum anethinum.

Anethinū ex anethi coma fit adhuc virente, priusquā semē solidū reddatur & acre. inutile enim ad vsum hunc fit floribus abiectis: resecare autem mollia tantùm germina, & vnciæ vnius pondere expensa, ad sextarium Italicū vnum olei dulcis iniicere oportet, & osculum vasis probè obturare, & diebus XL. insolare. Calidius hoc est quàm chamæmelinum: itaque fatigatis in hyeme cōmodè adhibetur: mollit enim & humectat. Vtēdum est eo & in febriētibus leniter à pituita: & omnino ægrotātibus ex cau

E sis frigidis, maximè circa tendines ac musculos cōuenit.

Oleū liliorum, aut liliaceū, siue susinū, aut Lirinon.

Liliaceum siue Susinum, aut lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis exunguibus: & solùm iniectis, citra ipsorū croceum filamentum, ad sextariū Italicum olei dulcisimi, pondere sextantis. Siccare autem etiā hæc oportet in vmbra per diem ac noctem: deinde vasi iniicere, & diligenter obturata insolare per triduum: deinde excolare, & aliū sextantem foliorum immittere, prioribus videlicet velut inutilibus eiectis. ternis enim alterationibus folia iniiF cere expedit: quare vbi rursus per triduū insolaueris, rursúsque excolaueris, tertium sextātem liliorū immittes, similitérque per triduū insolabis, & sic excolatum in vmbra repones. siquis enim mox à principio sexuncē foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddēt. Cōmodum est affectionibus muliebribus: soluit enim duritias & morsus ex acrimonia obtundit, & robur vtero addit. In Susis testimonium præbent ipsi, quòd prægnantibus facilem partum faciat: sed & aliis illitum, lassitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamētis adiectū mol-

G litorium est: & in summa, tepefactorium est, & mitigatoriū ac rarefactoriū, odoratúmq; ac facilē partū procurat.

Oleum telinum, siue ex fœnogræco.

Oleū telinum, *id est ex fœnogræco*, vim habet mollificandi. cōmodum est ad furfures, & achoras, *id est ulceſcula capitis manantia*, depurgat & maculas solares, & faciē dealbat ac extergit & innouat. prodest & ad vteri duritias ac abscessus, & ægrè parientibus opitulatur. facit & ad sedis intestinorúmque inflāmationes. infusum soluit tenesmos, facit & ad perniones. præparatur hoc modo: Fœnigræci

H lib. v. olei sextarii octo, cyperi lib. II. calami odorati lib. I. macerantur hæc in oleo ad dies septem, ter quotidie agitata, deinde expressa ac excolata reponuntur.

Oleum narcissinum.

Ex albi narcissi floribus fit oleū narcissinum, noctē ac diem præsiccatis, ita vt sextans ex ipsis in sextarium vnum Italicum olei dulcis coniiciatur, & vas diligenter

obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & nos alterare, quẽadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præsertim si moderatè insoletur: nam si diutius insolaueris narcissinũ aut etiam liliaceũ, vel violatum, aut aliud quoddam eorum quæ nõ fortem & permanentẽ odorẽ habent, inodoratũ euadet. Vim habet narcissinũ calidiorẽ anethino. quare ad eadem cõducit in reliquo corpore, capite excepto: acris enim est narcissini fragrãtia.

Oleum violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis violæ floribus, itémque ex albis, quadrãte ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto, ac tertiùm alterato, veluti in lilio prædictũ est. Vis eius paulo calidior est quàm rosacei: quare siquis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat, violaceo vti potest, maximè ex purpureis florib⁹ præparato, ita vt in balneo ex eo illinatur: nã supra hoc quòd lassitudini medetur, etiã squalorẽ ac situm animi odore suo in mãsuetudinẽ ac voluptatẽ trãsmutat, & somnũ impertubatũ inducit.

Iasmelæum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum præparatur hoc modo: Candidorum nimirum violæ florum sextante in Italicum sextarium vnũ olei sesamini iniecto ac alterato, quemadmodum in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit vniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, vt multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum myrteum.

Fit & hoc foliis myrti viridibus pondere sextantis in olei omphacini sextarium Italicum vnũ iniectis, addita vini odorati adstringentis quarta sextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia arefiant ac confringantur, & vinum consumatur: deinde oleum purum excolatur, & vitreo vase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum amplius quàm lẽtiscinum ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non competit, sed neque alia viscera benignè tractat. Experientia plurima vsum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ dẽsare ac repellẽdo adstringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus, & humectis vlcerib⁹ cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierũ, & est odoratum.

Oleum mastichinum.

Mastichinum oleũ, fit mastiches vncia I. in olei valde acerbi sextariũ I. immissa. coquitur autẽ in duplici vase. calidum est moderatè, & densandi ac obstruendi meatus vi præditum: si quidẽ partibus moderatè firmari adstringique ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum styracinum.

Styracinũ præparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius vnus, styracis pinguis sextans, coquuntur in duplici vase, donec styrax vim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum: verùm valde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum sicyonium.

Sicyonium oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarii decem, fœnigræci sextarius vnus, libanotidis quadrans, polii quadrans, sampsuchi quadrans, tædarum triens, aristolochiæ lib. I. meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis lib. II. aquæ quod satis est. coquuntur hæc velut oportet, & excolata in vsum vertuntur.

Oleum metopium.

In Ægypto præparatur oleum metopium appellatum, propter galbani lignũ. Fit autẽ ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iũco rotũdo odorato, melle, vino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano & resina. est calfactoriũ: venarũ oscula aperit, attrahit & purgat vlcera: facit ad musculos ac neruos concisos: facit ad hernias aquosas, & in summa vim mollitoriam habet.

Oleum mendesium.

Mendesiũ oleũ maximè emollit, & corpora laxat, & pus facit. Cõponitur ex oleo myrobalanino & myrrha, casiáq; ac resina. Quidã spissãdi gratia etiã cinamomũ ĩspergũt.

Oleum megaleum.

Quod megaleũ oleũ appellatur, quondã præparabatur, nunc autẽ in vsu nõ est. præparatur similiter vt amaricinum, nisi quòd resinam recipit. & ad eadem efficax est.

Oleum amaracinum.

A Amaracinum oleum sic præparatur: Herbæ Sabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi Celticæ, costi, singulorum lib. v. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. I II. myrrhæ lib. I. vini odorati sextarios v. Coquito velut nardinum. vis eius calfactoria, sicut nardini, non autem adeò corroborat: verùm magis tenuium partium est magísque mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalsamum non recipit. Mulieribus in vteri sinum iniectum menses ducit. Estque omnino cali- B dum, emollit ac aperit ora venarum. Commodat fistulis & ramici aquoso post chirurgiam. facit ad crustas & vlcera efferata. facit ad vrinæ difficultatem circumlitũ sedi: facit ad vteri inflãmationes ac duritias, & hæmorrhoidũ oscula aperit.

Oleum cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. x x v. cyperi, helenii, iridis, singulorum lib. I. sampsuchi, hyssopi vtriusque quadrantem, seminis viticis quadrantem, saluiæ quadrantem, floris cypri siue ligustri lib. I. & hoc duabus cocturis coquitur. nam reliquæ omnes species vino odora- C to rigatæ pridie, postea oleo infarctæ, coquuntur ad horas sex: sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua purâ tertia olei parte, flos cypri iniicitur, vnà cum teneribus ramulis non contusis: si verò siccus sit, contusis. atque ita coquitur hora vna. Calfacit cyprinum non instrenuè, éstque tenuium partium, & ad vteros amplius perfrigeratos valde commodum. nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterùm vbi copia fuerit herbarum viridium, cyprinũm sic præparatur: Nimirum ex olei sextariis xv. cyperi, helenii, iridis, singulorum semisse. sampsuchi, hys- D sopi, saluiæ singulorum sextante, viticis foliorum viridiũ sextante, citri foliorum viridium quincũce, chamælibani viridis triente, lauri foliorum viridium quincunce, cypri florum dextante, opobalsami semisse.

Oleum irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenii, singulorũ lib. v. opopanacis semissem, (quidam verò quadrantem) anchusæ sextãtem. olei sextarios x x x. aquæ sextarios x v. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo: deinde coquũtur horis sex, deinde iniicitur o- E popanax vino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iũci odorati semissis, casiæ quadrãs, ligni balsami, nardi Celticæ, vtriusque semissis. vis huius calfactoria est, sed nõ acris: propterea perfrigeratis partib⁹ cõmodat, roborandiq; ac molliẽdi vim quandã possidet.

Oleum nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui, valde commodum est, & recipit olei acerbi sextar. Italicos x I I, aspalathi, cyperi, iridis Illyricæ, seminis cardamomi, aristolochiæ, casiæ ligneæ, singulorum sexuncẽ, F helenii, ligni balsami, floris iunci odorati, casiæ, costi, singulorum semissem, amomi, folii malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorũ quadrãtem. opobalsami quadrãtẽ herbæ sabinæ vnciã vnã. Præparatur hoc modo: Aspalathũ, cyperũ, heleniũ, xylobalsamũ, iridem, aristolochiã, decorticato & crassius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitãdo, & aquã paulatim instillando, prout prior cõsumitur: & vbi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare sinito. Sequenti die extractis iis quæ cocta sunt, G & aqua ab oleo separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico vino affuso, & vbi ebullierint primùm cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati & casiam ligneam, contusa, coquitóque ad horas duas, ac rursus pernoctare sinito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, costũ & reliqua singula seorsim contusa ac trita, seorsim inspergito: postremùm autem spicam nardi, & folium malabathri, & styracem, in tenuissimas partes comminutum, & vbi eliquatum fuerit, statim ab igne tollito, & opo- H balsamum addito, diligentérque agitato, & operculo imposito ac probè velatum ad biduum sinito, atque ita conchula excipito. Porrò secundarium sic præparatur: Iis quæ ex tertia coctura superfuerunt olei sextar. v I. adiicito, & duabus horis ebullire sinito, deinde casiæ tenuissimè tritæ sextãtem, nardi Celticæ sextãtem, herbæ Sabinæ

drachmas IIII. ſtyracis vnc.I.opobalſami ſextantem addito. Nardinũ vim habet calfactoriã,roboratoriã, ac mitigatoriam. quare ſtomacho perfrigerato,& inualido,itẽ ventriculo atque iecori eodem modo affectis cõmodiſſimũ eſt. Infunditur per ſedẽ quoq; in inteſtinis perfrigeratis.itẽ in vteros muliebres. Vſus eſt omnino præſtantis & eximii.

Præcoctura nardini.

Vini veteris lib.xv.foliorum dendrolibani lib.I. raſdi lib.III.calamocrini lib.III. brullocyperi lib.IIII. Hæc omnia in præcocturam mitte,ferueant horis XII.& vbi euacuata fuerint in vas purum,& cacabus per ſpongiã deterſus,rurſus infundes vini lib.xv.& illud oleum deſuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Eccleſia præparatur.Tachis librã, cinamomi lib.caryophyllorum lib.amomi lib.florũ iunci odorati lib.calami aromatici librã. ligni aloes lib. nucum myriſticarum lib. cachrii lib.xanthocaryorũ, *hoc eſt nucum flauarum*,lib. maceris lib. galangæ lib. balſami lib. carpobalſami lib. xylobalſami lib. myrobalani lib. folii Indici lib.caſiæ lib.ligni caryophylli lib. piperis lõgi lib. piperis albi lib.piperis cõmunis lib. laſeris Chaldaici lib. nardi Celticæ lib.thymiamatis lib.myrrhæ troglodyticæ lib.coſti lib.muſci lib.ambræ lib. gõphiti lib. ladani lib. terebinthinæ lib.vini odorati quod ſatis eſt.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura vini veteris lib. x v.foliorum dendrolibani lib.I.foliorum myrti lib.I.raſdi lib.III.calamocrini lib.III.brullocyperi lib.IIII. Hæc omnia in præcocturã mitte vt ebulliãt horis XII. & vbi euacuata fuerint in vas purum, & cacabus per ſpongiã deterſus, rurſus infundes vini lib.xv.& oleum illud deſuper. Sit autem intrita ſiue intrimentum,cinamomi lib.III.galangæ ſemiſſis,caryophyllorum triens,ſpicæ quadrans,nucum flauarum quadrans,ladani puri quadrãs,terebinthinæ vnc.XVIII. xyloaloes ſextans,coſti triens,laſeris Bucellarii libræ quatuor, thymiamatis regii quadrans. Hæc contuſa & cribrata ac cum oleo præcocturæ vnita coquito iuxta experimentũ, vt neque cõburantur,neq; rurſus defectuoſa coctura fiat.

Alia nardini præparatio Ioæ vnguentarii.

Olei ſextar.XII.aſpalathi lib.III. xylobalſami lib.II. coſti quadrantem.caſiæ ligneæ trientem.carpobalſami ſemiſſem,amomi trientem, ſtyracis calaminthæ ſextãtem, opobalſami ſextantem.

Alia præparatio nardini Ioæ vnguentarii.

Coſti ſextantem,foliorum Indicorum trientem, caſiæ ſemiſſem,myrrhæ ſemiſſem,ligni caryophylli ſemiſſem, carpobalſami trientem,ſpicæ nardi trientem,calami aromatici vnciã vnam,iridis ſextantem,ſtyracis pinguis dodrantem,croci drach.III.olei ſextarios VI.

Oleum Salcæ.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, optima eſt, & recipit aſpalathi ſemiſſem, xylobalſami dodrantem,cyperi trientem,helenii, iridis vtriuſque ſemiſſem, calami aromatici vnc. x VIII. floris iunci odorati ſextantẽ & vnciæ dimidium,ſtyracis pinguis ſextantem, nuces Indicas duas,folii vnc.x VIII.ſpicæ nardi vnciam I.caryophylli,arnabo,vtriuſque ſeſcunciam.amomi quadrantem,caſiæ ſextantẽ,coſti vnc.vnam,myrrhæ vnciam vnã.hypni, xylocaſiæ vtriuſque quadrantẽ, olei ſextar.x. Coquitur modo relato in nardino, ita vt in prima coctura iniiciatur xylobalſamum,iris,cyperus,helenium, xylo caſia decorticata & craſſiùs contuſa,& aqua ad biduũ aut triduum macerata.in ſecunda autem coctura iniicitur ca lamus,flos iunci odorati,hypnon, prærigata vino veteri odorato. in tertia,reliqua.Fit & ſecundarium hoc modo: Iis quæ à tertia coctura ſuperfuerunt adiiciuntur olei ſextarii ſex,& quantũ ſatis eſt coquũtur. deinde iniicitur myrrhæ ſtactæ bonæ albæ quadrans. ſiromatis,*hoc eſt aquæ opobalſami*,ſemiſſis, maſtiches ſemiſſis, ſtyracis boni vncia vna: Vtũtur oleo Salcæ & mulieres,caput ex eo vnguentes. eſt autem relata præparatio longè optima.

Foliati ſiue Malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aſpalathi vnc.x VIII.ligni bal ſami lib.II.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorũ malabathri trientẽ,amomi ſemiſ.xylocaſiæ trientẽ,myrrhæ triẽtem,

A coſti dodrantẽ,ſtyracis primarii l.I.caſſami ſiue carpobal ſami ſemiſſem,calami aromat.lib.v.ſpicæ nardi ſextantẽ, caryophylli trientem,ſiromatis(quæ eſt aquoſa fæx ac reſidentia opobalſami)ſemiſſem. arnabo ſemiſſem, cardamomi ſemiſſem,iridis lib.I. olei ſextarios x x. vini odorati quod ſatis eſt.coquitur velut nardinum.

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguẽta odorata frigidioribus capitibus magis cõueniũt quàm moderatè calidis,atque illis hyeme. nã calidioribus non ſunt apta. Si verò quis odoris gratia talibus vti

B velit,roſacei parem modum admiſcebit. ſic enim par pari admixtũ non amplius nociuum eſt. quandoquidẽ verò multæ mulieres tam calida capita habent,vt nullũ calidum oleum perferre queant,his cõſultũ eſt ſolo omphacino vti,quandoque verò etiam roſaceo. Quædam verò ex ipſis omnino nõ vtuntur oleo, propterea quòd capita ipſarum citò humectentur, & deſtillationibus obnoxiæ fiant,quas ſanè ad vnguẽtorum illitionem cogere non oportet. Nam hæ ſiccatione capitum opus habent, per cõmodas puluiſculorum aridorum inſperſiones, nõ humectatione per illinitionem oleorum.

C Olei ſuffumigabilis præparatio.

Oleum quod ſuffumigabile appellatur,ſic præparatur: Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem.thuris maſculi,ſtyracis primarii,bdellii puri,coſti, ſingulorũ quincuncem.olei boni dulcis ſextaria v.hypni quod ſatis eſt.Coſtum in craſſas partes ſecato,ſimiliterque ſtyracem ac bdellium, deinde ſimul permixta in vas nouum teſtaceum anſis carens immittito,& oſculum eius hypno inte gito,ac forinſecus ad hypnũ aſpalathi ligna, aut alicuius

D alterius odoratorum generis ſurculos addito,ac obturato vt nihil ex vaſe excidere queat. Deinde aliud teſtaceum vas anſis car ens & longi colli oſculum habens accipito, ita vt oſculo eius congruat quod prædictas ſpecies in ſe continet: & in ipſum olei dulcis ſextarios v.mittito,& effoſſa terra vas quod oleum habet,vſque ad collum obruito, vt ne igneſcat.mox alterum vas in caput reſupinatum oſculo eius quod oleum continet adaptabis,forinſecùſq; totum circumcirca luto oblines, ſimiliterque oſcula vtriuſque coaptata: & ſiccari ſines. ſequenti die carbones

E multos circumpones,integéſque ex ipſis vndiquaque totum vas,ignémque accendes ac ventilabis.Ignem autem accenſum marceſcere ac extingui ſinito,vt paulatim candefactæ per oſculum vaſis ſpecies oleum ſuppoſitum ipſis ſuffumigent:qua gratia ſuffumigabile appellatur. deinde poſtera die aperito,oleúmque tollito ac ſeruato in vitreo vaſe,ac vtitor. Hoc vtuntur mulieres quibus menſes retinentur,illinentes ex eo pectinem & lumbos.Conuenit etiam iis quæ non pro ratione in partu purgantur, ſimiliter illitum. Vtile eſt etiam perfrigeratum pectus haben-

F tibus, & teneſmis infeſtantibus prodeſt,calidum lana cõuoluta exceptum,& pectini ac lumbis impoſitum.

De vnguentis reliquis.

Ex his iam facile eſt etiam de aliis oleis iudicare, quæ vnguẽtorum quoque cognominationem habẽt. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciũtur,oleum alterabitur, quorum ſingulorum vim in hoc ſermone deinceps condiſces. Cæterùm de reliquis remittentibus ac laxantibus vnguentis,in ſermone de medicamẽtorum compoſitione poſt auxilia articularia dicetur, velut eſt gleucinum

G & conſimilia.

Elaphoboſcon.

Elaphoboſcon calidam & tenuium partiũ vim habet, ideóque ſecundo ordine ſiccat. Conuenit ad venenatarũ beſtiarum plagas,& in potu & in cibo.

Elenium.

Helenii radix maximè in vſu eſt: dici poteſt calida & ſicca, non tamen exactè velut piper,ſed cum humiditate ſuperflua,& propterea in linctus ac eclegmata, ad craſſos & viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educendos,

H commodè miſcetur,

Eleliſphacos,*id eſt Saluia.*

Saluia calfactoriã vim euidenter habet, & leniter ſubadſtringentẽ.Quidam narrant ſuffitã ſuper prunas, mẽſes immodicè fluidos mulieribus ſiſtere: itémque muliebrẽ

fluxũ. Agrippa autẽ inquit, Saluiã herbã sacrã leænæ prægnãtes vorãt:nam vitalẽ cõceptũ continet.quare si succi eius heminã vnã cum modico sale mulier bibat quarta à puerperii purgamentis die,& viro cõdormiat,infallibiliter cõcipiet. Aiunt,quũ in Copto Ægypti pestis grassaretur,eos qui superfuerunt in ea regione coegisse mulieres & vxores suas ad huius succi potentẽ adeo vsum,&ad plurimã sobolẽ peruenisse.Orpheus autẽ inquit, Sanguinẽ spuẽtibus succi saluiæ cyathos duos cũ mellis vncia vnã dato ieiunis in potu,& statim sistetur. Verùm phthisicis ac tabidis(ait)catapotia præpara hoc modo, Spicæ nardi drach.II.seminis saluiæ tosti tusi ac cribati drach.XIIII. piperis drach.XII.excipe succo saluiæ, & redige in catapotia,ac exhibe drach.I.mane ieiunis,itémque in vesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus,*id est Veratrum.*

Veratrum album & nigrum extersoriæ ac calidæ facultatis sunt:quapropter & ad vitiligines & impetigines psorásque ac lepras cõueniunt.Et sanè virga etiam nigri in fistulã immissa callosam,in duobus aut tribus diebus callum cõsumit.ponãtur autẽ in tertio ordine calfaciẽtium ac siccantium.Purgat nigrum humorẽ atræ bilis,magisq; per ventrem infernè: album verò per eundem supernè, crassos ac viscosos humores per vomitũ expurgans:mouet autem & ventrem infernè.

Elxine,Muralium, Parthenium,vel Perdicium.

Hanc aliqui Partheniũ,alii Perdicium,alii Muralium siue herbã muralẽ appellant. vis eius est extersoria, & leniter adstringens cũ subfrigida humiditate: vnde omnes inflãmationes sanat in principio ac augmento vsque ad vigorẽ,& maximè calidas. sed & furunculis incipientibus imponitur: & succus ipsius cũ rosaceo ad auriũ dolores modicè inflãmatos cõuenit. quidam succum gargarizãt ad tõsillas inflãmatas.quidam medici etiã in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam vim extergẽdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hæmorrhoidas sedis, & fistulas sanat,& sinus occludit,cũ modico sale trita,& cataplasmatis modo imposita.

Elymos, siue Meline,*id est Panicum.*

Elymos,*id est panicum*,meline etiã vocatur.Est autem simile milio forma ac facultate:parum nutrit & siccat,& sanè ventris fluxiones sistit, quẽadmodũ etiam miliũ : si verò forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum,siue Prasoeides.

Empetron solis purgationibus cõmodum esse videtur,pituitam ac bilem ducens.Saporem habet salsum , vt etiã ad alia eo quis vti possit, ad quæ videlicet salsæ substantiæ vsus est. appellatur etiam Prasoeides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine siue distantia à temperatis.purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus,*id est Cicer.*

Cicer,legumẽ est flatuosum,probè nutriens, ventri cõmodum,vrinã ciens,lac & semẽ generans, mensésque ducens.Decoctum ipsius etiã calculos in renibus atterit, maximè nigri: alterum ciceris genus orobiæum appellatũ, vim habet attractoriã,discussoriã, sectoriámq; ac extersoriã. quare & lienẽ & iecur & renes expurgat, scabiémque ac impetiginẽ exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit:maligna quoque vlcera sanat cum melle.

Erpyllos, *id est Serpyllum.Zygis.*

Serpyllũ calfactoriã vim vsqueadeò habet vt mẽses & vrinas moueat:est autẽ &gustu satis acre.Duæ eius species sunt:altera hortẽsis sampsuchũ odore referens: altera syluestris,quæ & Zygis appellatur,nõ serpẽs, sed ramulos erectos,tenues,sarmẽtosos habẽs,folia ferme similia rutæ, subangusta & lõgiora,ac duriora,flores gustu acres,odoris iucundi:radix autẽ inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortẽsis,itémq; ad vsum medicũ accõmodatior:menses enim & vrinas ciet pota.Prodest & ad tormina,cõuulsa,rupta,hepatis inflãmationes,& ad reptilia ac serpẽtes, tũ in potu accepta,tũ cataplasmatis modo imposita.Mitigat & capitis dolorẽ cũ aceto cocta,ca-

A pite ex ea irrigato,rosaceo ammixto. Maximè autẽ in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit.sedat & sanguinis sputum drach.vnius pondere cum aceto pota.

Erysimon,*id est Irio.*

Erysimi semen velut sapore nasturtio simile est, sic etiam facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando verò vsus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere.Cõmodat in eclegmatis ad crassorum ac viscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationem. B Iuuat parotidas induratas, & duritias veteres mamarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cũ aqua aut melle impositum,etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum,*id est Rubia tinctorum.*

Erythrodani radix rufa qua tinctores vtuntur,acerba est & subamari saporis:vnde & iecur & splenẽ purgat, & vrinas crassas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat. itémque menses propellit.moderatè quoque extergit ea quæ extersione opus habent. itaque vitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent C ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon,*id est Eruca.*

Eruca olus palàm calfacit: sed & semẽ generare creditur,& impetus ad venerem excitare. Capitis autem dolorem inducit,atque hoc magis si quis ipsam solam edat. quapropter cum lactucæ foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium vim habet, extersoriámque ac sectoriam,citra manifestam caliditatẽ. quare D obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps,per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium vstoriam & tenuium partium vim habet,similiter vt alii succi.

A litera Z incipientia.

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum,vt ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

E Radix Zingiberis fortiter quidem calfacit,sed nõ primo statim occursu velut piper, propterea quòd crassiorũ partium vim,aquosámque ac excrementitiam substantiã possidet:ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeũ:ex quo fit,&mali succi, nimirum ex putrefractione factus.est autem & flatuosus.

Zyma, *id est Fermentum.*

Fermentum tenuium partiũ est,moderatè calidum, & propterea citra molestiam ac mordacitatẽ, ex alto ex- F trahit simúlque discutit. Cõpositũ est autẽ ex cõtrariis facultatibus, aciditate frigida,& caliditate putredinosa,insupérque salis & farinæ,iuxta vtriusque naturam.

A litera H incipientia.

Edyosmon,*id est Mentha*,Minthe.

Hedyosmon,*id est mentham*, aliqui minthen odoratam appellant. vim habet calidam,vt propè attingat tertiũ ordinẽ:verùm ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est:quapropter & ad venerem moderatè stimulat, & ob hoc tẽperamentum etiã cum polẽta in cataplasma- G ta venit.Cæterùm ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduũ cõsequenter potũ,colicis valdè prodest.Acerbitas porrò ipsius recẽs sanguinis sputũ cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium vt si qua alia herba existit.

Edysarum,siue Pelecinus,siue Securidaca.

Hedysarum etiã Pelecinus dicitur,itémque Securidaca,& inuenitur fuluum aut pallidum colore semen,ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet: vnde in potu stomacho cõmodum H est.Expurgat viscerum obturationes:id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Emerocalles radicem habet similem lilii radici figura ac viribus:quare similiter vt illa ambustis prodest. Nã discussoriã leniter vim habet, simúlq; repulsoriũ quiddã possidet.

Erigeron,*id est Senecio.*

Senecio vim habet mixtã,frigidam, ſimúlque moderatè diſcuſſoriam.Et propterea medicamentis ſedis commodè miſcetur: cohibet & ſanguinis ſputũ ſuccus potus, & lumbricos occidit,& hepaticis prodeſt,& inflammatis efficax cataplaſma eſt.

Eryngium.

Eryngium, caliditate aut parum quid à temperatis aut omnino nihil abſcedit: ſiccitatis autẽ tenuium partium non modicæ particeps eſt.Radix eius aqua feruefacta, & ipſa aqua in potu ſumpta,colicos ſanat: cum aqua mulſa feruefacta,calculoſos,vrinæ ſtillicidium,eiúſque emittẽdæ difficultatem,& nephriticos curat. Bibẽdum eſt autẽ hoc eius decoctum per dies XVI ieiunis,itémque ad noctem dormituris.Si verò lauer ſimul cum ipſa incoxeris, & potandum dederis,melius res procedet. Affirmauit mihi quiſpiã ſe ex aſſiduo eius vſu calculos per lotiũ eiicere deſiiſſe,quũ antea frequentiſſimè eo vitio diuexaretur.

A litera Θ *incipientia.*

Thapſia.

Thapſia acris & fortiter calefactoriæ vnà cum humiditate facultatis eſt:itaque ex alto violẽter attrahit, & attractum diſcutit: verùm longiore tempore opus ſuum perficit: propterea quòd ſuperflua humiditate largiter redũdet,ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus ſatiuus,*id eſt Lupinus ſatiuus.*

Lupinus edulcatus per cocturã, in cibo acceptus ægrè cõcoquitur,& alimentum corpori præbet craſſi ſucci, & crudos humores generat. Aluum autẽ neque ducit neq; ſiſtit.At verò vt pharmacum, edulcatus quidem vim obducendi meatus habet. qui verò inſitam à natura amaritudinẽ habet, exterſorius & diſcuſſorius exiſtit. Occidit lumbricos cum melle delinctus,aut cum poſca potus.Sed & decoctum ipſius lumbricos expellere ſolet potũ, & per clyſterẽ infuſum.Farina quoque eius forinſecus cum bubulo felle vmbilico impoſita idem præſtat.Et ſanè decocti fomẽtum foris admotum vitiliginibus prodeſt,& capitis vlcuſculis manantibus,eruptionibus papularũ, ſcabiei,gangrænis,vlceribus malignis, partim extergendo, partim diſcutiendo,& citra mordacitatem ſiccando. Expurgat etiã iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis.Extrahit & menſes & fœtus, cũ myrrha ac melle appoſitus. Farina etiã lupinorum diſcuſſoria eſt.non enim liuida tantùm, ſed & ſtrumas & tubercula dura ſanat:ſed tunc in aceto, aut aceto mulſo, aut poſca eam coquere oportet,iuxta ægrorum videlicet temperamenta & affectus differentiam opportuno liquore inuento. Diſcutit & liuida farina ipſa,reliquáque omnia quæ prius in decocto relata ſunt. quidam & iſchiadicis in cataplaſmatis imponunt.

Thermus ſylueſtris,*id eſt Lupinus erraticus.*

Sylueſtris Lupinus amarior & fortior eſt ad omnia ſatiuo:aliâs in genere eandem vim poſsidens.

Thlaſpi.

Thlaſpios ſemen vim acrẽ adeo poſsidet vt etiam internos abſceſſus potum rumpat,& menſes ducat,& fœtus perimat. Per ſedem immiſſum coxendicum morbis prodeſt cruenta euacuãdo,& aliâs quoque purgatoriam vim habet ſupernè ac infernè humorum bilioſorum,acetabuli menſura potum.

Tridax,*id eſt Lactuca.*

Lactuca humidũ ac frigidũ olus eſt, non tamen externè ſed iuxta fontanarũ aquarum frigiditatẽ: quapropter ad inflãmationes conuenit,& ad parua ac leuia eryſipelata. Edulium eſt ſitim ſedans & ſomnũ cõcilians,maximè feruefacta cum poſca diluta ſola comeſta.Sed neque incõcoctilis eſt velut alia olera,neque excretionẽ per aluũ inhibet,neque promouet:& propterea neque mali ſucci ſanguinẽ generat,nõ tamẽ perfectè boni ſucci. Semen potũ ſeminis effluxũ cohibet:vnde & iis quibus per ſomnũ id effluit, datur. Cæterùm ſylueſtris lactucæ ſuccus cum muliebri lacte illitus,argemata & inuſtiones(quæ oculorum vlcera ſunt)itémque caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calefacit manifeſtè, vt tertii ordi-

A nis ſit calefaciẽtium,& propterea vrinas ac menſes ducit, ac fœtus detrahit,& viſcera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. atque hæc quidẽ Galenus. Verùm experimẽto ſequẽtia cõſtant. Arthriticis thymi ſicci minutiſsimè triti drach. III. cum aceti mulſi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem,& acres ſeroſos humores,& quæ circa veſicã hærent. Ventre autẽ eleuato,quũ intumeſcere iam incipit,drach. I. cum aquæ mulſæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborũ ac coxẽdicum dolorẽ laterіſque ac pectoris, & præcordiorum eleuatio-B nes ac inflationes,drach. II. cum aceti mulſi diluti hemina vna dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis,& timore perculſis drach. II. dato cum aceti mulſi diluti hemina vna.Lippientibus & in vehemẽti oculorũ dolore ſimiliter dabis ieiunis & ante cœnã.In podagricis doloribus ita auctis vt moueri non poſſint ægri, ſimiliter dato cum vino diluto. In teſtibus eleuatis ſimiliter drach. II. ieiunis dato cum hemina vini vna. Veruntamẽ à nigro thymo elleboro appellato penitus abſtinendum eſt. corruptoriã enim vim habet, & bilem generat. C vtere autem eo qui florẽ purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra,*id eſt Satureia.*

Satureia hortenſia conſimilem thymo vim habẽt, ſed ſunt multo debiliora.

A litera I incipientia.

Intybi.

Intybi,lactucis conſimilem vim habent, ſed tamen iucunditate multùm inferiores exiſtunt:item ad reliqua o-D mnia de lactucis relata minus efficaces ſunt.

Ἰξὸς,*id eſt Viſcum.*

Viſcum ex plurima aerea & aquea ſubſtãtia calida,minima autem terrea,conſtituitur: itaque plus acrimoniæ in ſe habet quàm amaritudinis. quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues ſolùm ſed etiam craſſiores, eóſque diffundit ac diſcutit. Eſt autem ex medicamentis non ſtatim calefacientibus poſt primam impoſitionem, ſed quæ tempore indigent,velut etiam thapſia.

Ion,*hoc eſt Viola.*

E Violæ folia aquoſam & ſubfrigidã ſubſtantiã prædominantẽ poſsident:propterea & per ſe & cũ polenta in cataplaſmate impoſita,inflãmationes calidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris ventris,itémque oculorum.

Hippuris,*id eſt Equiſetum.*

Hippuris adſtringentẽ cum amaritudine qualitatẽ habet,& propterea ſiccatoriã fortiter ſimúlque citra mordacitatẽ. Vulnera igitur maxima in cataplaſmate impoſita glutinat,etiãſi nerui diſſecti ſint,itémque herniã inteſtinorum: ſed & ſanguinis ſputũ,& fluxum muliebrẽ,maxi-F mè rufum. inſupérque ad dyſenterias aliáſque ventris fluxiones generoſum pharmacũ exiſtit herba ipſa cũ aqua aut vino pota.Quidam de ea produnt veſicæ etiã aliquãdo ac tenuiũ inteſtinorũ vulnera curaſſe. Succus eius ſanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda ventris vitia, cũ vino aliquo auſtero potus, aut in febriẽtibus cũ aqua.

Iſatis ſatiua,*id eſt Glaſtum ſatiuum.*

Iſatis ſatiua qua tinctores vtuntur,fortiter ſiccantis facultatis eſt, nondum mordentis,amaræque ſimul ac adſtringẽtis. quapropter magna vulnera durorum corporũ G glutinat, etiamſi in muſculorum capitibus exiſtant. Sanguinis eruptionibus vtile cataplaſma præbet, & tumores laxos mirabiliter diſcutit ſimul ac contrahit, & aduerſus omnia maligna vlcera efficaciter reſiſtit, ſiue computreſcãt,ſiue erodãtur.Quòd ſi pro ægri natura ac viribus fortior appareat,ad folia ipſius trita,aut panẽ,aut ordeaceam farinã,ſiue triticeã, aut etiã polẽtam admiſcere oportet, iuxta prædominantẽ in vnoquoque diſpoſitionẽ ac affectionem.

Iſatis ſylueſtris.

Sylueſtris Iſatis acre quid habet manifeſtũ iam in gu-H ſtu & actione: & propterea magis ſiccatoria quàm ſatiua exiſtens,aduerſus humidas putreſcentias fortius reluctatur.Verùm ad alia prædicta deterior eſt:immodicè enim & cum mordacitate hæc ſiccat, irritátque, & inflãmationes excitat.Cæterùm fortitudinis facultatis ſuæ gratia, etiam ſplenicis vtilis exiſtit,quibus ſatiua non profuit.

Itea, *id est Salix.*

Salicis foliis vti quis potest ad vulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipsius, quo omnes medici fermè vtũtur ad emplastri siccantis compositionẽ. Est enim vis ipsorũ siccatoria citra mordacitatẽ: habẽt autẽ & adstrictionis aliquid. Quidã succũ ex ipsis exprimũt, eũmq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertè ac siccante, ad multa vtili. Cortex quoque arboris consimilem floribus ac foliis vim habet, præterquam quòd ficciore temperamento præditus est, quemadmodum omnes ferè cortices. Quidam hunc exurunt, & cinere vtuntur ad ea quæ forti resiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, insupérque verrucas myrmecias appellatas, eo eximunt, aceto acri subacto. Aliqui tempore floris corticem incidunt, succúmque quendam inde colligũt, quo vtũtur ad vitia quæ pupillis tenebras obducunt: est enim medicamentum extersorium ac tenuium partium. quare etiam ad alia multa eius vsus assumi queat, quum tali facultate præstet.

A litera K incipientia.

Calaminthe.

Calaminthe tenuium partiũ substantiam habet, éstque calida & sicca tertio ordine: sicca, per se ex aqua mulsa pota, manifestè calfacit, & sudores ciet ac discutit, & siccat totum corpus: quapropter aliqui ipsa vsi sunt & ad rigores per circuitum repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione strenua: intra corpus verò assumunt velut dictum est. Quin & coxendicis cataplasma est in ischiadicis generoso omnino auxilio: trahit enim ex alto ad superficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifestè adurit. insuper & pota & appposita mẽses efficaciter prouocat. Bonum est & in elephantiasi medicamentum, non solùm ob id quòd tenues humores discutiat, sed & quòd crassos attenuet & fortiter dissecet, qui sanè hoc morbi genus generant: sic & cicatrices nigras illustrat, & sugillata discutit. Præstat autem in talibus coctã in vino cataplasmatis vice imponere, viridẽ magis quàm arefactam: siccata enim fortior euadit & promptius inurit. est & cataplasma in morsibus animalium virus eiaculantium. At verò ob amaritudinem & ascaridas & lumbricos succus eius perimit tum potus tum per sedem infusus: imò & vermes qui in auribus itémque vlceribus nasci solent. Prodest & anhelosis & ictericis, extergendo ac expurgando iecoris obturationes. cæterùm ad omnia prædicta efficacior est montana. Orpheus ait succum eius cũ pari rosaceo & cerussa tritum ad strigmentitiam crassitudinẽ, ac illitum, ambustis mederi, & (quod omnem opinio nem superat) neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si verò cum Cimolia terra & aloë paribꝰ portionibus acceptis succus teratur, indéque frons ac tempora illinantur, capitis dolores euestigio sanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adstrictionem & quãminimam acrimoniam possidet, maxima autem pars eius substantiæ terreæ ac aëreæ est moderatæ caliditatis ac frigiditatis: vnde & vrinam moderatè ciet, & compositionibus stomachicis ac hepaticis quæ foris ipsis imponũtur, admiscetur, & in vteri fotus vtiliter assumitur, qui inflammationibus aut mensiũ irritationis gratia adhibẽtur. Ponatur itaque secundo ordine calfacientium ac siccantium, magis tamẽ siccantium quàm calfacientium.

Calamus phragmites, *id est Arundo sepiaria.*

Calami phragmitæ radix extersoriam vim nõ modicam habet, minimè acrem: folia tamen viridia moderatè perfrigerant, itémque non modicam extersoriã vim possident. Cortex eius vstus tenuium partiũ ac discussoriã abũdè vim acquirit, & extersoriũ quid habet, vt calfaciat ac siccet tertio ordine, plus tamẽ siccans quàm calfaciẽs.

Cannabis.

Cannabis semen ægrè concoquitur, dolorem capitis inducit, & malum succum gignit. Si verò torreatur, etiam sic caput tentat, multum calfaciendo, & vaporem calidum ac medicatum ad ipsum deligando. Ex eo verò quòd sicco temperamento præditum est & flatus expers, genitale semen extinguit.

A Capnion, *id est Fumus terræ, siue Fumaria.*

Herba fumaria acrem simúlque amaram habet qualitatem, neque omnino expers est acerbæ. Quapropter vrinam multam biliosam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates sanat. Succus eius visum exacuit, delacrymationem faciens: ipsa herba arida trita aquæ mulsæ inspersa ac pota ventrem mollit. Vino autem diluto similiter inspersa stomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipsius quomodocunque febrientibus.

B Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem, secundo loco acrem, & deinceps acerbam: ex quo palàm fit ex diuersis ac pugnantibus viribus ipsum compositum esse. Etenim extergere & expurgare ac incidere potest ob amaritudinem: calfacere autem & discutere ac attenuare per acrimoniam: contrahere verò ac cõstringere & cogere per acerbitatem. & propterea lienes induratos (si quod aliud medicamẽtum) curat, tum foris infecus cataplasmatis cõuenientibus admixtus, tũ intra corpꝰ acceptus, siue coquatur in aceto & aceto mulso ac similibus, siue aridus tritus iisdẽ inspersus: euacuat enim a-
C pertè viscosos ac crassos humores sic acceptus, non per vrinas solùm, sed etiam per ventrem. Sæpenumero verò & cruenta egerunt ii in quibus lien opem sentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menses ciet; & pituitam à capite per os detrahit, & malignis vlceribꝰ inspersus mĩnutissimè tritus cõmodum pharmacum est, vtpote extergere ipsa valens & fortiter resiccare. Sed & dentium doloribus prodest cum vino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros discutit, si aptis ad hæc medicamentis permisceatur. Folia porrò & caulis, itémque semẽ siue fru-
D ctus, consimilem cortici vim habent, nisi quòd debiliora existunt. Et sanè ego memini me aliquando foliis solis strumosam duritiem intra paucos dies discussisse. Admiscetur autem ipsis aliquid quod vehementiam facultatis ipsorum obtundat. Nihil verò miri est si etiam aurium vermes succus enecat ob amaritudinem. At verò fructus in muria compositus, deinde lotus ac maceratus donec omnem salis vim deponat, medicamentum est ad excitãdum appetentiam prostratam, extergendúmque ac subducendum ventris pituitam, & ad expurgandum obturatio-
E nes lienis ac iecoris. Vtendum est autem eo cum commodo liquore aceti mulsi aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, *id est Nasturtium.*

Nasturtii semen vstoriam vim habet veluti sinapi, & propterea ischiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipsum calfacit, quemadmodum sinapi. Admiscetur cõmodè & medicamentis ad anhelosos destinatis, nimirum vt medicamentum crassos humores dissecare potens. Herba ipsa similem semini vim pos-
F sidet: verùm imbecillior est. quare comesta valde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè possidet, vt etiã exulceret in cataplasmate impositũ, minus tamen quàm nasturtium. Habet & amaritudinis quiddam in sese: ob quam etiam lumbricos enecat, & scabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi semen siccat & calefacit tertio ordine: acrem
G autem qualitatem moderatè possidet, & propterea flatus leuat discutitque, & vrinam ciet, non modò semen sed tota planta.

Casia.

Casia calfacit ac siccat tertio ordine, éstq; multùm tenuiũ partiũ: in gustu autẽ plurimũ acrimoniæ habet, pariámque quandam adstrictionem. quare propter hæc omnia siccat simúlque discutit corporis superfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad supres-
H sos mẽses, vbi præ copia simúlque crassitudine superfluitatum, sufficienter euacuari prohibentur.

Carya, *id est Nux arbor, Nux iuglans siue regia, Nux parua, Pontica, Auellana.*

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum

in foliis aliquid adſtringens, verùm inſigniter & copioſè in ipſo nucis ſuæ cortice, & recenti & arido. Vtũtur itaq; ipſo etiã tinctores. Nos autẽ eundẽ exprimẽtes, ſuccúmq; ſimiliter vt mororum ac rubi mororum cum melle coquentes, ſtomaticum medicamẽtum, *id eſt oris uitiis commodum*, præparamus, quo etiã ad alia omnia vtimur ad quæ prædicti ſucci commodi exiſtunt. Cæterùm ipſius nucis nucleus qui in cibi vſum venit, oleoſus eſt & tenuium partium: particeps eſt autem & adſtringentis qualitatis, ſed modicæ & quæ temporis progreſſu euaneſcit, tota ipſius ſubſtantia in pinguem ſuccum tranſeunte, qui oleo veteri ſimilis apparet, & propterea omnino tandem edi non poteſt. At verò viridis adhuc & recẽs nucleus, neque adſtringentem qualitatem manifeſtè poſſidet neque oleoſam. Vnde ad alui excretionem commodior eſt quàm ſiccus, & maximè ſi cum garo, quemadmodum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & ſiccarum nucum in aqua maceratarum, velut quidã facere ſolent, conſimilis vis eſt vt viridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & ſtomacho commodior eſt, ſi cum caricis edatur. Aiunt, ſiquis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eũ non magnopere à lethalibus medicamẽtis lædi poſſe. Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi poteſt, quod abundè diſcuſſoriũ exiſtit, vt quidã eo etiã gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At verò putamen eius aridum vſtum, tenuium partium ſiccatoriúmque & lene pharmacũ euadit. Cæterùm nux parua, quæ & Pontica & Auellana appellatur, frigidior eſt & auſterior, vtpote magis terrea exiſtens: in cæteris regiæ ſiue iuglandi ſimilis eſt. Capitis autem dolorem in cibo ſumpta inducit.

Caſtania.

De Caſtania eiúſque fructu dictum eſt in querci tractatione.

Cenchros, *id eſt Milium.*

Milium frigefacit primo ordine, ſiccat aut tertio exoluto, aut ſecundo intento. Eſt & modicè tenuium partiũ: vnde comeſtum inſtar edulii, omnium fermè eduliorum frumentacei generis minimi nutrimenti eſt: ſed & aluum exiccat. Verùm forinſec⁹ impoſitum in marſupiis ſiue facculis, fomentum eſt aptiſſimum iis qui leni reſiccatione opus habent.

Cedrus & Cedria.

Cedri ſpecies duæ ſunt, vtraque tertio ordine calfacit ac ſiccat: cedria verò quæ ex ipſis fit, etiam iam quartum ordinem attingit. Eſt autem primi ordinis ſépticῶn *id eſt erodentium*, multùm calida ac tenuium partium exiſtens. teneras ſanè carnes promptè ſimúlque citra dolorem corrodit caliditas ipſius, per caliditatem quæ in corporibus eſt aucta: verùm in duris corporibus longiori tẽpore & vix tandem efficaciam ſuam oſtendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conſeruat, humiditates ipſorum ſuperfluas depaſcens: ſolida autem corpora non attingens, propterea quòd non tam fortem vim habet, velut alia eroſiua appellata. Nihil verò miri eſt ſi eiuſmodi vi pollet quòd etiam pediculos, & lendes, & aurium vermes & aſcaridas in recto inteſtino enecare poteſt. Fœtus inſuper appoſita viuos quidem necat, mortuos autem eiicit: quemadmodum etiam ipſum ſemen genitale, in coitu, pudendo oblita. & propterea ſic vſurpata medicamentũ conceptum impediens eſt nulli alteri poſthabẽdum. Sed & dentium foraminibus inſtillata dolores quidem minuit, ipſos autem dentes confringit. Attenuat & oculorũ cicatrices, & hebetẽ viſum ob craſſitudinẽ humorũ, ſanat. Quod verò pinguiſſimum eſt ex ipſa & exactè oleoſum, quod ſuperextentis lanis, dum coquitur, colligitur, tenuiorum quidem partium eſt quàm tota cedria, verùm minus acre ac mordax: quanquam non minus ſed magis etiam quàm cedria efficax ſit. Vnde & hoc idiotæ vtuntur ad vulnera ouium in tonſura per forcipes illata: item ad ſcabiem & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides Græcis appellati, moderatiorem vim habent, vt etiã in cibi vſum veniãt. Siquis tamen plures ex ipſis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris ventris morſum percipit.

A

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis viribus compoſita eſt. Itaque in guſtu acris ſimúlque adſtringens apparet cum quadam dulcedine. In actione verò acrimonia opera caliditatis exercet, mẽſes promouens, & fœtus mortuos trahẽs & viuẽtes corrũpẽs, ſimúlque eiiciens: adſtrictio autem, frigiditatis craſſioris ac terreæ opera deſignat, tum vulnera glutinando, tum ſanguinem ſpuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drach. II, febrientibus cum aqua, febre carentibus cum vino. At verò iuxta B omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulſis, & ſpirandi difficultatibus, & inueteratæ tuſſi conuenit: non enim euacuare ſolùm in his oportet quod præter naturam eſt, ſed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadẽ ad quæ radix, valet. quidam etiam eo pro lycio vtuntur, illo non præſente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax eſt: ramuli verò & magis folia, & ipſorum flores in vſum veniunt. C Dominatur in ipſis qualitas amara, parum quid adſtrictionis poſſidens, & propterea fortiter ſiccatorium eſt pharmacũm abſque mordacitate. Magna itaque & recentia vulnera glutinat herba ipſa viridi in cataplaſmate impoſita: vetera verò & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit ſimili modo adhibita: quin & ſicca glutinatoriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur, quæ ſinus fiſtulas curare ſolent. Sed & veteres duritias mollire creditur, & maligna vlcera ſanare. miſcetur & eis quæ fluidas affectiones ſanant. Decoctum herbæ quidã iſchiadicis in D fundunt per ſedem, velut quod bilioſum & craſſum humorem ducat. Nam & purgat, & ſanè vbi vehementer operationem ſuam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodeſt. Succ⁹ eius cõſimilẽ vim habet, hoc eſt ſiccatoriã & exterſoriam, & tum alia prædicta probè efficere ſolet, tum cum melle oculis ſublinitur, & appoſitus menſes ac fœtus educit. quidam ipſum bibendũ dant & in affectis neruis, velut euacuantem ac citra moleſtiam ſiccantem infarcta. Cæterùm & ad hepatis obturationes bonũ pharmacum eſt: bonum & lieni indurato, forinſecus impoſitus, neque minus ſiquis bibere velit. Herba ipſa exE ſuccanda eſt circa ſummum vigorem, & flore prægnans. Datur ſucci cochlearium vnum cum aqua calida, & ſale modico, ac pauculo aceto, & purgat generoſè humorem atræ bilis. Coma eius contuſa & cum melle cocto, aut ſapa in collyria formata, fiſtulas circũſcarificat, & callos eximit, collyriis in fiſtulas immiſſis. Corymbi eius tuſi ac cribrati cochlearii menſura iſchiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiam dies. Eius certè pharmaci efficacia magno miraculo ſæpe fuit. Et ad polypodas in naribus excreſcentes idem medicamentum F ſiccum inſpergitur.

Ceraſus.

Ceraſus fructum fert moderatè adſtringẽtem cum dulcedine. matura itaque ceraſa & dulcia magis per inteſtina ſubeunt: minus verò ſtomacho commodant immatura & auſteriora vice verſa. Gummi arboris è vino potũ calculoſis prodeſſe quidam tradiderunt.

Ceratonia, ſiue Ceratia *id eſt Siliquæ.*

Siliqua arbor ſiccatoriam & adſtrictoriam vim habet, quemadmodum etiam fructus eius, *ceratia Græcis, nobis ſiliquæ* appellatus. particeps eſt autem & alicuius dulG cedinis. Siliquæ aliquam cum ceraſis ſimilitudinem habent: virides enim & humidæ aluum magis ſubducunt; ſiccæ magis ſiſtunt.

Ceſtron, vel Betonica, vel Pſychotrophon.

Betonica, Ceſtron & Pſychotrophon appellatum, vim habet ſectoriam, velut guſtus indicat: amara enim & acris herba exiſtit, velut etiam particularis actio oſtendit. Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menſes mouet, & H comitiali morbo prodeſt, & ruptis ac conuulſis medetur. Acidum item ructum ſedat, & iſchiadicis conducit pota.

Cicis, *id eſt Galla.*

Galla quæ omphacitis vocatur, abundè acerbũ pharmacum eſt, ſubſtantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps,

ob quam & ſiccat & fluxiones repellit,& cogit ac adſtrin A git laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus reſiſtit.Ponatur autem in tertio ordine ſiccantium,in ſecundo verò frigefacientium.Altera galla flaua laxa ac magna, ſiccat quidem, ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis particeps eſt.Cocta itaque per ſe ac trita,& in cataplaſmate adhibita inflammationum ſedis ac prolapſus eiuſdem inſigne auxilium eſt. Coquere autẽ oportet,ſi moderata adſtrictione opus eſt,in aqua:ſi vehementi,in vino maximè auſtero. Gallæ vim ſupprimendi ſanguinis habent,& manifeſtum ſatis eſt quòd caliditatẽ B & acrimoniam ex vſtura acquirunt,& magis tenuiũ partium quàm nõ vſtæ euadunt,itémque ſiccatoriæ amplius. Oportet autẽ cãdefactas ſuper prunas, aceto aut vino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo eſt calfacientium,frigefacientium,humectantium ac ſiccantium.habet & craſſarum partium quid,& meatus obturatoriũ: quapropter non ſolùm ſiccat, ſed & per accidens humectare videtur,perſpirationes prohibendo. Vnde & materia eſt alio C rum pharmacorum: ipſa autem per ſe ex concoctoriorũ debilium numero fuerit quæ forinſecus imponuntur. habet enim parum ex diſcuſſoria ac calida facultate, cuius quamplurimæ mel ipſum particeps exiſtit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant:quare in fabarum tractatione,etiam de hoc cõſiderandum eſt.

Cinara.

Cinara mali ſucci edulium eſt,maximè vbi durior e- D uaſerit. nam & bilioſum humorem in ſeſe tunc vberiorem colligit,& totam ſubſtãtiam lignoſiorem habet.quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur: ex ſucco verò ipſius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præſtat igitur præcoctam ipſam in cibo aſſumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus ſiue Croton.

Cicis arboris fructus quem aliqui crotonem acricinum appellant,quíque purgandi vim habet,exterſoria ac diſcuſſoria facultate præditus eſt:folia eius imbecilliora ſunt.Oleum quod ex fructu fit,calidiùs & magis tenuium E partium eſt quàm commune, & propterea etiam diſcuſſorium.

Ciſthos ſiue Ciſtharus.

Ciſthos frutex adeo adſtrictorius eſt vt & folia ipſius in cataplaſmate impoſita vulnera glutinent.Flores efficaciores ſunt,vt cum vino poti dyſenterias & ventris imbecillitatem,ac fluxiones,& humiditates ſanent: in cataplaſmate autem impoſiti putrefactis vlceribus conducunt, propter generoſam ſiccandi vim,ferè in ſecundo ordine. Ipſius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis parti- F ceps eſt.Cæterùm quæ hypociſtis appellatur,multo magis quàm folia adſtringit,éſtque efficax pharmacũ ad omnes fluidas affectiones, velut ſanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dyſentericas affectiones. Sed & corroborare partes ſolet,& à plurima humiditate exolutis firmitatẽ addit,atque ſic ſanè & ſtomachicis & hepaticis cõducit.Firmat enim ac roborat nõ inſtrenuè,epithematis aut antidotis aptis admixta.

Ciſthus ſiue Ladanum.

Ciſthus hic in calidioribus regionibus naſcitur,non genere alius ab his qui in aliis locis naſcuntur:ſed à regione præcipuam quandam propriam diſcuſſoriam qualitatem adeptus eſt, depoſita frigiditate:in reliquis igitur cõ ſimilis eſt præcedenti. Verùm ex ipſo fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, vt etiã ſecundum attingat: particeps eſt autem & adſtrictionis cuiuſdam modicæ,& tenuium partium ſubſtantiam habet:& propterea moderatè emollit,& ſimiliter diſcutit,itémque concoquit. Itaque non mirum eſt vteri affectib⁹ hoc præcipuè conuenire,propterea quòd aliquid adſtrin- H gens habet,per quod etiam defluos capillos retinet. nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat, ac cõ ſumit,& meatus quibus impacti erant,adſtringendi vi cogit & conſtringit.

Ciſſos, *id eſt Hedera.*

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid ſubſtantiæ adſtrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus: habet & quid acris,quam calidam eſſe guſtus teſtatur:ſed & aquoſæ ſubſtantiæ tepidæ viridis particeps eſt. Viridia itaque folia cum vino cocta, etiam magna vulnera glutinant,& maligna vlcera ſanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia ſplenicis opitulantur.Flores eius fortiores quodammodo ſunt, vt cum cerato triti ambuſta curent.Succus ipſius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones ſanat; & vlcera vetera tum aurium tum narium ad cicatricem perducit. Si verò acrior appareat, roſaceo aut oleo dulci temperetur.Lacryma hederæ pediculos necat,& pilis nudat,in tantum calidã vim habẽs vt etiã leniter vrat. Prodeſt etiã lacryma calculoſis in potu.

Cnicus.

Cnici ſemine ad purgationes tantùm vtimur. Eſt autem tertii ordinis calefaciẽtium, ſi quis forinſecus admoto ipſo vti velit.

Coccus. Cnidus, *id eſt granum Gnidium.*

Cnidius coccus purgatoriam vim habet, éſtque facultatis acris & vſtoriæ.

Coccus tinctorius, *id eſt granum tinctorium.*

Coccus tinctorius adſtringẽtem ſimúlque amaram qualitatem habet:& per vtranque leniter ſiccat, & ob id ad magna vulnera conducit, & ad ſauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulſo tritus.

Coccymelea, *id eſt prunus.*

Pruni fructus recens magis aluum ſubducit, ſiccatus,minus.Sunt autem damaſcena pruna magis adſtringentia, Hiſpana dulciora, & propterea magis aluum ducunt.in foliis autem manifeſta quædam adſtrictio apparet:vnde decocta vtiliter gargariſſantur in inflammationibus gurgulionis ac tonſillarum. Cæterùm ſylueſtrium prunorum fructus adſtrictorius eſt,& ventrem ſiſtit. Et in Aſia ſanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum vino potum lapides frangere quidam produnt: verùm cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocaſium ſiue Manzizanium

Colocaſii radicis ſimilis vis eſt rapis ac cæpis, viſcoſum autem corpus ipſius eſt. vnde exterſoriæ facultatis particeps eſt,& ventri in cibo ſumpta commodat.

Colocynthe, *id eſt Cucurbita.*

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti eſt:vtroque,ſecundo ordine:vnde & ramentorum eius ſuccus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cum roſaceo: ſic & tota in cataplaſmate impoſita calidas inflammationes mediocriter refrigerat.In cibo accepta, nimia humectatione corpus implet,& ſitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum,& propterea etiã modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, vbi non prius fuerit corrupta:id quod accidit ipſi propter malam præparationem,& vbi vitioſus humor in ventre fuerit coaceruatus:imò ſi etiam diutius in ventre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cõditura propter aquoſam in ipſa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis,aut auſteris, aut ſalſis ſaporibus miſcere oportet,ſi modò neque inſuauiter ſumi debeant,neque ſumentes nauſeabundos efficere.

Comarus *id eſt Arbutus.* Memæcylon, *id eſt Arbuti fructus.*

Arbuti fructus memæcylon appellatur,éſtque ſtomacho incommodus,& capitis dolorem inducit. Arbor ipſa ſimul cum fructu acerbam qualitatem poſſidet.

Commi, *id eſt Gummi.*

Gummi vim habet ſiccatoriam,meatus obducit, & aſperitates ſanat.

Conia ſtacte, *id eſt Lixiuium.*

Quod velut ablutio eſt materierum ad cinerem redactarum,conia ſtacte Græcis, *nobis lixiuium*, vocatur. Ex omnibus autem maximè exterſorium eſt & ſiccãdi vi præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, vt ferè vim eroſiuam ſortiatur. Verùm ob ſubſtantiam tenuium partium citra dolorem vrit.

Conyza.

Conyza& maior & minor confimilis temperamenti ac facultatis exiftunt, guftui acres & amaræ apparentes. Calfaciunt & ficcāt euidenter, vt vtriufque qualitatis tertio ordine locētur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitū repetentibus falutarem medelam præbent. Qui dam flores ipfarum vnà cum foliis terentes cum vino bibendos exhibent, ad menfes ciendos ac fœtus eiiciēdos. Eft & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum fiue Corion, *id eft Coriandrum.*

Corianon, item Corion appellatur, & ex contrariis facultatibus cōpofitum eft, multum habens fubftantiæ amaræ, quæ tenuium partium eft & terrea; nec parum aqueæ humiditatis tepida vi præditæ : habet & parū quid adftrictionis. ex quibus omnibus multifariam efficax eft facere ea quæ Diofcorides prodidit: verùm non ob folam frigiditatem.

Colla, *id eft Glutinum.*

Glutinum quod ex fimilagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At verò de taurino glutine ac fimilium in fermone de animalibus agetur.

Coronopodium, *id eft Pes cornicis.*

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Coftus.

Coftus, modicæ amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps eft, vt etiam exulceret. vnde ex ipfo cum oleo perfricāt corpus antè acceffionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in refolutis ac ifchiadicis faciunt: & omninò in iis qui bus aut partem aliquam calfacere volumus, aut humorē aliquem ex alto ad cutem adtrahere, vfus eius competit. Ob eandem caufam & vrinam ciet, & menfes ducit, & ruptis ac conuulfis, & laterum doloribus confert. Verùm ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur: & ad folares maculas ipfo vtuntur, cum aqua aut melle. Ineft præterea ipfius temperamento flatuofa quædam humiditas, ob quam & venerem ftimulat cum vino mulfo potus.

Cotyledon, *id eft Vmbilicus Veneris.*

Cotyledon mixtam vim habet, humidam & frigidam, & quandam obfcurè fubadftringētē & modicè amaram. vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & difcutit. Inflammationes itaque eryfipelatas & eryfipelata inflammata fanat, & in ftomachi ardore commodū cataplafma exiftit. Creduntur folia cum radice comefta lapides atterere & vrinam ciere.

Crambe, *id eft Braffica.*

Braffica comeftilis ficcatoriam vim habet & in cibo accepta & forinfecus impofita, non tamen manifeftè acrem, fed vt vulnera glutinet, & maligna vlcera fanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè folubiles, eiufdémque generis eryfipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas fanat. Habet & quid exterforium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipfius quid purgatoriū habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet: eáque gratia in quibus humectum ventrem ficcare volumus, moderatè ipfam coquimus, & priore aqua diffufa, ftatim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. neque enim exactè flaccidum fit, etiamfi diutiffimè coquas: itaque in aliam calidā immiffam coquimus donec flaccida fiat. Nam fi ventris fubducendi gratia fumitur, non valde difcoquitur. Siccat igitur braffica quemadmodum lenticula & propterea vifum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At verò afparagus braffica minus ficcat & magis vrinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas folares ac lentigines, & quæcunque alia moderata exterfione opus habentia, exterit. Cauliculi eius vfti cinerem efficiunt fortiter ficcantem, vt & vftoriæ facultatis particeps fit. Quapropter eo cum veteri adipe admixto, quidam ad veteres laterum dolores, & ficubi eiufmodi alius dolor infeftet, vtuntur. fortiter enim difcufforium medicamentum efficitur. Braffica porrò fylueftris ficcior & calidior multo eft quàm fatiua, quemadmodum omnia alia ferme fylueftria fatiuis fortitudine præftant. Vnde neque citra offenfionē intra corpus fumuntur. Difcutit autem & extergit vehementius quàm fatiua. Cæterùm marina braffica vltra hoc quòd ventrem emollit, fubfalfum nimirum ac fubamarū faporem habēs, commoda quoque fuerit ad externos corporis vfus, ad quos fanè eiufmodi qualitates conueniunt.

Crethmon.

B Crethmon, falfum quodammodo in guftu eft, vna cum modica amaritudine: propterea & vis ipfius exterforia fimúlque ficcatoria exiftit. vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithe, *id eft Ordeum.*

Ordeum primi ordinis eft ficcantium ac frigefacientium: habet & modicum quid exterforium, & paulo magis ficcat quàm fabarum farina à cortice depurgata. in reliquis omnibus forinfeco vfu confimilia exiftunt. Verùm in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quòd in coctura flatuofitatem deponit: fabæ autem, quo-
C modocunque coquatur, flatuofitas permanet. craffioris enim fubftantiæ faba eft quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum verò fuccum generat tenuem & exterforium quid habentem. nihil igitur calfacit corpus, quomodocunque tandem præparetur. Verùm humectat & ficcat diuerfimodè præparatum. etenim polenta ex ordeo tofto facta, manifeftè apparet ficcare. Ptifana verò humectat, quum velut conuenit præparatur. Panes autē ordeacei omnes minus nutriūt quàm triticei, & magis ventrem fubeunt quàm illi. Cæterùm
D polenta ex ordeo tofta facta magis quàm ordeum ficcat, & modicum alimentum corpori fufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex vino Aminæo auftero pota aluum ficcat. At verò maza (vocant autem fic polentam ordeaceā liquore aliquo fubactam, velut fapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur) quomodocūque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & ventrem magis flatu implet, & fi diutius in ipfo moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura nō parum furfuris habeat, torrefactum ordeum idipfum furfuraceum & ficcius & magis difficulter confringi po-
E tens habet, imò & id quod vtile ex ipfo in corporis alimē tum cedit, ficcius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipfo eft, quemadmodum forinfecus apparet quòd aqua non diffoluatur, eodem modo neque in ventre diffoluitur maceratum, fed permanet inconfectum velut eft acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in venas diftribuatur, per ventrem fecedit, & præfertim quum extergendi vim ex ordeo habeat: magis autem fecedit infernè fæpius fubacta ac trita. Si verò & mel affum-
F pferit, adhuc citius fubit. Porrò quod crimnō Græci vocant, craffiórque farina tum tritici, tum zeæ exiftit, magis alit quàm polenta, fed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea forbitio puls, & quæ ex zea fit ventrem lenius aliquanto fiftit, magífque fi torreatur.

Crinon, *id eft Lilium.*

Lilii flos temperamentum mixtum habet ex fubftātia quadam tenuium partiū terrea, ex qua etiā in guftu amaritudinem offert, & quadam aquofa temperata: vnde & oleum ex ipfo lenis, tum difcufforiæ tum mollientis facultatis exiftit, & ad vteri duritias aptum. Radix etiam ac
G folia per fe trita, ficcant & extergunt ac moderatè difcutiunt: eft enim radix primi ordinis exterforiū, qua gratia & ambuftis cōducit. Radicē itaq; affatam, deinde rofaceo tritā ambuftis imponūt vfq; ad cicatricis inductionē. Nā & aliàs omnia vlcera optimè cicatrice includit. Sed & vterum emollit & menfes promouet. Folia quoque præcocta vfque ad cicatricem inductam imponunt, non ambuftis folùm, fed etiam vlceribus. Reponimus aliquando & foliorum fuccum coctum cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita vt fucci partes quinque fumantur,
H mellis autem & aceti vtriufque pars vna. Fit commodum pharmacum ad omnia vehementi reficcatione indigentia citra mordacitatē, velut funt vulnera magna, & maxi-

mè quæ circa capitis muſculos fiunt. item vlcera inueterata fluidáque, ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii ſemen acre eſt & aromaticum, vrinam ciens, & menſes ducens, vt & calidæ facultatis ſit diſcuſſoriæque ac ſiccatoriæ. Succus caulis & ſeminis conſimilem vim habet, & nephriticis prodeſt. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat; eſtque minus acris quàm ſemen: verùm non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adſtrictoriũ; quod terreum frigidum eſſe oſtenſum eſt: dominatur autem in ipſo calfactoria vis ac qualitas: vt ex tota ſubſtantia ſua ſecundi ordinis ſit calfacientium, primi ſiccantiũ: & propterea etiã concoctorium quid habet quod modica illa adſtrictione adiuuatur.

Crommyon, *id eſt Cæpa.*

Cæpa quarti ordinis calfacientium: ſubſtantia ipſius magis craſſarum partium exiſtit. Vnde & hæmorrhoidas aperit appoſita, & cum aceto illita in ſole vitiligines exterit, & alopeciis affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat: comeſta calfacit corpus acrimonia ſua, & craſſos ac viſcoſos humores attenuat. Inflat autem ventrem propter craſſarum partium ſubſtantiam.

Cyamus, *id eſt Faba.*

Faba frigefaciendo ac calefaciendo ad mediũ temperamentum propinquiſſimè accedit, caro eius modicæ cuiuſdam exterſoriæ facultatis particeps eſt, quemadmodum cortex adſtrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabã integram cum corio ſuo in poſca decoctam dyſentericis & cœliacis ac vomentibus exhibent. Eſt autẽ edulii ratione, ſiquod aliud, ægrè concoctile & flatuoſum, etiãſi quãdiutiſſimè coquatur, & quomodocunque præparetur: ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis commodum. & viridis quidem faba comeſta magis aluũ ſubit, verùm minus quàm arida ingeſta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuoſitatẽ deponunt, ſed ægrius cõcoquuntur & tardius cõmeant, & craſſum ſuccum generant. Pharmaci autem loco faba forinſec⁹ impoſita, citra moleſtiã ſiccat: & ſanè ad podagricos ſæpe ea vſi ſumus cocta ex aqua, deinde adipe ſuillo admixto. Ad neruos verò contuſos & ad vlcera farinam eius impoſuimus, aceto mulſo aut vino mulſo coctam, roſaceo etiam addito, ſi inflammatio adeſſet: polenta verò addita, ad inflammatos iam ex plaga: eſt & teſtium ac mãmarum vtile cataplaſma. Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè vbi lacte in ipſis in caſei ſpeciem coagulato vbera fuerint inflammata. Nam lac ab eiuſmodi cataplaſmate extinguitur: quẽadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplaſmatis modo intecta, diutiſſimè impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus variam vim habet: nam & extergit, & diſſecat, & venarum oſcula operit, & attrahit, & diſcutit: Succus enim ipſius hæmorrhoidas aperit, & aluũ irritat violenter, appoſitus. Sic & tubercula & ſtrumas & alias dũritias diſcutit, compoſitionibus diſcuſſoriis admixtus. cõuenit & ſuffuſis oculis cum melle ſublitus, & præterea per nares purgat. Adeo autem forti vi præditus eſt vt etiam imo ventri illitus, aluum ſubducat, & fœtus corrumpat: ſed & in peſſi forma appoſit⁹ ſimiliter fœtũ perimit. Tota radix ſucco imbecillior eſt: eſt tamẽ etiã ipſa vehemẽs. nam & pota & appoſita menſes ciet, & ictericis cõfert, nõ viſcus ſolùm ipſum, *videlicet iecur*, expurgans, ſed bilem in toto corpore per ſudores euacuans. quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet ſudorum excretionẽ, corpore cõtecto ac vberius calfacto. Copiam eius drach. tres, aut ſummum quatuor excedere nõ oportet, ex paſſo aut aqua mulſa. Exterget & cutem: quapropter maculas ſolares & alopecias ac ſimilia ſanat. prodeſt & indurato lieni tum recens tum ſicca in cataplaſmate impoſita. quidã aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tuſa & per tenuiſſimum cribrum excreta, vnà cum caryophyllis (ita vt radicis ſit vncia vna, caryophyllorum grana XXI) naribus inſufflata, craſſos & viſcoſos humores à capite purgat. vnde antiquos capitis dolores ſanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini ſemine præcipuè vtimur. Eſt autem facultatis calfactoriæ, vrinam ciet, & flatus diſſipat, tertii ordinis calfacientium exiſtens.

Cypariſſus, *id eſt Cupreſſus.*

Cupreſſi folia & germina pilulæque recentes ac teneræ magna vulnera in duris corporibus glutinant: ex quo manifeſtum eſt quòd ſiccatoriam vim habent, abſq; manifeſta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multò ampliorem acerbitatem vniuerſa planta. Tantùm verò eſt in ipſa caliditatis quãtum ſatis eſt ad deducendam acerbitatem in altum, citra calfactionis aut mordacitatis inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinoſiſque affectionibus conſiſtentes, citra moleſtiam ſimùlque ſecurè depaſcitur, altera non amplius attracta: atque ſic herniosis confert in cataplaſmate impoſita. ſiccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis: mergente ſe nimirum in altum vi adſtringendi, quum deducatur per admixtam ipſi moderatam caliditatem. Vtuntur ipſa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta admixta.

Cyperus, *id eſt Iuncus quadratus.*

Cyperi radices maximè in vſum veniunt calfacientes ac ſiccantes citra mordacitatem: vnde & vlcera ob nimiam humiditatem ægrè recipientia cicatricem mirabiliter ſanant. Habent enim quid adſtrictorium, & propterea oris vlcerationibus commodant: habent & vim quãdam ſiccatoriam, qua & calculoſis proſunt, & vrinas ac menſes cient.

Cypros, *id eſt Liguſtrum.*

Liguſtri arboris folia & virgulta ac flores in vſum veniunt, mixtæ facultatis ac temperamenti exiſtentia. habent enim quid diſcuſſorium ex aquoſa ſubſtantia moderatè calida: habẽt & quid adſtrictorium, ex terrea frigida: vnde decoctum fotu ambuſtis prodeſt. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra moleſtiã ac mordacitatem ſiccans. ſed & commanducata vlcerib⁹ oris ſponte productis, & maximè ignitas aphthas referentibus, conducunt. Folia ſiccata in vmbra tuſáque ac cribrata, mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoẽ culinario inſperſo, & aceti momento, bonum cataplaſma præbẽt in podagricis ac chiragricis, in ipſis maximis inflammationibus impoſitum. nam & inflammationes ſedat, & fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur diſcutit per meatus occultos, quemadmodũ per ſudorẽ. Lædit tamẽ hoc cataplaſma colorem, & maximè vngues: quapropter prælinere locos oportet liquido roſaceo cerato. Ipſum autem cataplaſma integendum eſt ricini foliis, aut carpaſi ſi adſint.

Cytiſum.

Cytiſi folia diſcuſſoriæ ſunt facultatis admixta tepida aquoſa, quemadmodum folia maluæ.

Conion, *id eſt Cicuta.*

Quòd cicuta extremè frigidam vim habeat omnes norũt: & propterea ex ſumma illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, ſiue Nux pinea, ſiue Cocalus, ſiue Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum & Strobilum *ac pineam nucem* appellant, integer quidem viridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet: & propterea pectore ſuppuratis cõmodus eſt, itémque aliis quibuſcunque ex pectore ac pulmone facilis ſcreatus ac per tuſſim reiectio, expetitur: at nucleus eius qui in cibũ vſum venit, alimentum præbet ægrè concoctile, validum ac multi ſucci propter oleoſitatem. Verùm medicamenti loco aſperitates læuigat, maximè vbi aqua maceratus omnem ſuam acrimoniam depoſuerit.

Cancani radix.

Cancani radix vim habet moderatè ſiccatoriam citra mordacitatem, ſubſtantiam autem craſſarum partium meatus obducentem: vnde vino macerata velut tragacãtha, & delincta arteriæ aſperitates ſanat. Nihilominus ſi-

quis ipsam manducet,succus præterfluēs arteriæ prodest, similiter vt glycyrrhizes succus.

Caucalis siue Daucus syluestris.

Caucalin aliqui daucum syluestrem vocant. est autem similis ipsi & gustu & virib⁹:calfacit enim velut ille & siccat,& vrinam ciet,& muria condita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & viribus: verùm magis tenuiū partium existit. quapropter & magis quàm illud exterget viscerum obturationes,& vrinas mouet,& renes expurgat calculosos. Non tamē in tātum tenuiū partiū est vt pro cinnamomo in vsum assumi possit,(si cinnamomum haberi nequeat)quēadmodum Quintus fecit.Præstat quidem igitur Ponticū Laertico,non tamen etiam hoc ipsum viribus cinnamomo par est.sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur.Vtraque appellatio à quibusdam Pamphyliæ montibus est,in quibus plurimum prouenit.

A litera Λ incipientia.

Lathyri,*id est Cicerculæ.*

Cicerculæ consimilem ochris & phaselis substantia habent, itémque similem succum,sed compage crassiorem,& propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymali speciem esse quidam aiunt: semen eius purgatoriam vim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est: in cataplasmate imposita exterforium quid ac discussorium habet.

Lapathum,*id est Rumex.*Oxylapathum,Hippolapathum.

Lapathum moderatè discussoriam vim habet,& sanè caliditatis particeps est. Renum calculos radix eius cōfringit,& scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta.At verò Oxylapathum mixtam vim possidet:habet enim repulsoriā vnà cū discussoria facultatē. Semen ipsorum manifestè adstringit.vnde & dysenterias & alui profluuia sanat, præsertim oxylapathi. Cæterùm Hippolapathum in paludibus nascitur,eadem vi præditū, verùm imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quā Mylen appellant,ex aceto cocta siue vino, dentes corroborat,eorumque dolores sedat,si eo decocto callido colluantur.

Limonium siue Cynoglosson.

Limonii semen austerum existens cum vino exhibent cœliacis,& dysentericis,& hæmoptoicis: cōducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue Muscus petrarum.

Lichen petrarum exterforiæ simùlque frigefacientis moderatè facultatis est, & siccantis iuxta vtranque facultatem.Sanat lichenes,*Latinus impetiginem cognomine sibi apud Græcos morbum.*

Leontopodion siue Leontopetalon.

Leontopodii radice maximè vtimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoii vniuersus frutex exterforiam & tenuium partium vim habet,maximè tamen flores,præsertim sicciores:quare & cicatrices oculorum crassas attenuant, & decoctum ipsorum menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit.nam & viuum perimit fœtum in potu acceptum.Quòd siquis vehementiam facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget,habebit & ad inflāmationes commodum medicamentum.Sic & decoctum ipsius, si non meracum fuerit, fomento vteri inflammationes sanat,& maximè diuturnitate induratas.Idem cum cerato vlcera ægrè cicatricem recipientia curat.Semen iisdem viribus prædictum commodissimum est potum duarum drachmarum pondere, aut appositum cum melle,ad ciendos menses.& fœtus viuos quidem corrumpit,mortuos autem eiicit.Radices cū aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itémque induratas inflammationes.

Leuce,*id est Populus alba.*

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet ex substantia aquosa tepida,& terrea attenuata: vnde & exterforiam vim habet. gustu autem subamara existit.

Libanotus,*id est Thus.*

Thus calfacit ordine secundo,siccat primo:habet & quid adstrictorium,quod in albo vix percipere est. Cortex ipsius vim adstringendi manifestè habet,ob quam etiam præclarè siccat, vt secundi ordinis siccantium compleri existat:est & crassarum partium & minimè acrimoniæ particeps.Ob has igitur qualitates ac vires, vsus eius freq. ēs est medicis,in hæmoptoicis ac stomachicis pro fluuiisque alui, cœliacis que ac dysentericis, nō solùm iis quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumuntur,ipsum admiscentibus.Fit ex eo & fuligo hoc modo:Granum thuris singulatim forcipe apprehensum & à lucerna accēsum,in vas fictile cauum nouum imponito: deinde æneum operculum concauum probè detersum superponito;suppositis tamen ad vtrunque operculi labrū lapillis quatuor digitorum altitudinis, vt locus sit alterū supponendi granum priusquam penitus extinguatur,donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterùm externa operculi ærei pars assiduè per spōgiā ex aqua frigida exter gēatur:ita enim omnis fuligo adhærebit,operculo nimirūnō valde concalfacto.Derasa itaque priore fuligine:per pennam,idem facias, quousque collibuerit: sed & exusti thuris cinerem priuatim colliges. melior est autē fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones,repurgat vlcera,replet concaua, sistit carcinomata.Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha & ex styrace.Conueniunt ad eadem omnes:quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem vim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radicis & herbæ, melle admixto,hebetudinibus oculorum medetur ex humorum crassitudine obortis.Sunt enim libanotides partīcipes exterforiæ ac incisoriæ facultatis.

Lignys,*id est Fuligo.*

Omnis fuligo siccat:quapropter substantiam terreā habet,& reliquias ignis à materia exusta,sed has tamen tēpore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior,aut mordacitatis expers existit.Thuris porrò fuligine vtuntur ocularibus compositionibus admixta, maximè iis quæ vlceribus conferunt:nam & hæc expurgat ipsaque carne explet.Terebinthinæ quoque ac myrrhæ fuligo similiter vt thuris nihil offendit. Verùm styracis his fortior est,atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quā superat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus,& in palpebris glabris,& angulis oculorum corrosis, oculisque humectis absque inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt,in tantum vt & menses moueant,& vrinas propellant,flatúsque discutiant.

Lini semen.

Semen lini comestum flatuosum est,etiamsi torrefactum:ita recremētosa humiditate plenum est. Est autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens.Stomacho incommodat, & ægrè concoquitur.particeps est tamen facultatis ciendi vrinam:& torrefactum ventrem aliquatenus sistit.

Lobi.

De lobis scriptum est à nobis est quum de dolichis ageremus.

Linozostis,*id est Mercurialis.*

Mercuriali vtuntur omnes ad ventris purgationes, veruntamen siquis eius vsum in cataplasmatis experiri velit,reperiet eam multùm discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experiētia docet tubercula & eminētia

tias in corpore, vulgò Carphia dicta, dissipare, siquis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis, triangulare semen hastæ simile habentis, radix vrinam ciet. Eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia vulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium siue Pyxacanthos.

Lyciū siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata vtimur, & ad sedis ac oris inflāmationes ac vlcerationes, herpetésque ac putrefactiones, & vlcera maligna, & intertrigenes ac parony chias, *qui sunt unguiū abscessus*. Habet enim vim siccandi ex secūdo ordine, aliàs ex diuersi generis substantiis cōpositum: altera, tenuium partium ac discussoria & calida: altera, terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento vtuntur, vt extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt: vt adstrictorio verò, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterùm Indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & vulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariū cōpescit inspersa: sed & alias sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tū succus ipsius adhuc amplius: quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus siue Trifolium.

Lotus satiuus (quem aliqui trifolium vocant) moderatè extergendi vim habet, itémque siccandi: verùm in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. at verò syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semē eius secundi ordinis est calfacientiū. habet & quid extersoriū. Semen autē Ægyptii etiam ad panificiū accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramētum itaque lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & ad dysenterias ac cœliacas affectiones conducit. coquitur aliquando in aqua, aliquando in vino, prout vsus postulat. & non solùm infunditur, sed etiam bibitur. atqui & defluos pilos cohibet, moderatè adstringendo ac siccando.

A litera M *incipientia*.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cū modica acrimonia: quapropter & siccat. est & tenuium partium propter odorem: & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus admiscetur, in tertio ordine siccantium locatus: iuxta caloris & frigiditatis differētiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilē vim habet.

Malache, *id est malua*.

Malua syluestris leniter discussoriæ & paululum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua, pro eo quòd aquosa humiditate participat, etiam viribus debilior existit. Subit autem ventrem non solùm ob humiditatem, sed & ob viscositatem, maximè vbi cum oleo & garo accipiatur, vino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est quanto siccius. quin & dendromalache appellata huius generis est, sed magisquàm prædictæ discussoria. nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam vim habet, vt tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis: vnde & soporatoriam vim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solùm frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum interdum debile existit.

Marathrum, *id est fœniculum*.

Fœniculum fortiter calfacit, vt ex tertio ordine censeri possit. siccat ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitula-

A tur. ciet & vrinas, & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & Chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente: quapropter & stomachi, & ventris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit: vnde & commodior est quodammodo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

B Melanthium, *id est Nigella*.

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine. apparet & in eo partium tenuitas. sic itaque & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, vt assiduè odor eius nares percellat. Sic & potum flatus vel maximè discutit. Occidit & lumbricos non modò comestum, sed etiam foris ventri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac verrucas myrmecias, *hoc est formicarias*, dictas abolet, & mēses promouet ob crassitudinem & viscositatem humorum suppressos. prodest & alopeciis vstum, &
C cum oleo tritum ac illitum: sic etiam recta ceruice spirantibus: & in summa vbi diffecare & extergere ac siccare calefaceréque opus est, commodissimum medicamentū existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas vires habet: nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

D Mel calfacit ac siccat secundo ordine. est autem simplicis quammaximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ videlicet appellatæ. estque maximè tenuium partium, præsertim quod prouenit vbi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessariò etiam quid acre possidet, per quod vētrem ad excretionē impellit. Diximus autem quod extergeт: hæc itaque extersoria vis si ipsi adimatur, magis ad vrinam ciēdam commodum reddetur, itémque ad alimenti distributionē ac nutritionē accōmodatius. Adimi autē optimè potest a-
E qua plurima admixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita vt spuma assiduè auferatur: aqua verò mulsa nō cocta ventrē subit antequā cōcoquatur. itaque senibus & frigidis corporis temperaturis mel cōmodum est: verùm in ætate vigente constitutis ac calidis, in bilē transit ante concoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit: vnde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

F Melissophyllum marrubio viribus simile est, sed multo tamen ipso inferius: & ob id neque vsus eius valde expetitur. quum enim vbique marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo vti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem vsus, vt tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon, *i. Papauer*, Mecō thylacites, Mecō rhœas.

Papauer omne perfrigerantem vim habet: sed hortensis thylacitidis *Græcis* appellatæ, semen moderatè somniferum est: verùm rhœadis semen fortius frigefacit: quare citra læsionem eo quis non vtitur: syluestris autem se-
G men nigrum existens, medicatum iam est multùm frigefaciens, maximè Thebani: sed & succus fortiter perfrigerat vsque ad stuporem & mortificationem. est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratites, *id est Papauer cornutum*, siue Mecon paralios.

Papauer cornutū *Græcis* etiam paralion vocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriā & extersoriam: quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, he-
H paticis affectionibus prodest. folia & flores sordida valde & maligna vlcera iuuant: sed ab ipsorum vsu recedendū est, vbi vlcera fuerint depurata: nam vsqueadeo extergere solent vt & de pura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas vlcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & ventrem pluri-

mum supprimit.

Melea Persice, *id est Malus Persica.*

Malus Persica, & foliis & ramis amaram qualitatē prædominantē habet: quare & lumbricos occidit trita, vmbilico imposita, & aliàs discussoriū medicamentum existit. Fructus eius Persicum appellatum, humidioris & frigidioris est temperamēti. Caro eius comesta facilè corrumpitur & omnino vitiosa est: quare non oportet ipsa (velut aliqui faciunt) à reliquo cibo ingerere. corrumpūtur enim & ventri innatant. Porrò vniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet. quòd quæcūque mali succi sunt, humida autem & lubrica, & quæ facilè aluo secedere possunt, ea priusquam alia comedere oportet. sic enim & ipsa citò subeunt, illisque viam præstruunt: quæ verò postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace, *id est Malus Armeniaca.*

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. est autē humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, vbi sanè fuerit maturus. à Persico in hoc differt, ipsoque præstat, quòd non similiter in ventre corrumpitur, neque acescit: multis verò & iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & vim siccatoriam præ dominantem habet, vt tertii ordinis sit siccantiū ac perfrigerantium. at verò in cortice habet quidem siccatoriā vim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatē, propter aromaticitatem. Caro ipsius crassi succi est & frigida, ob duritiem: semen autem penitus edi non potest, neque quòd acidū esse diximus, neque eius nucleus, qui reuera semen existit, amaram qualitatem & discussoriā ac siccatoriam vim in secundo ordine habens. sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterùm in aliis malis magna est differentia: quæcunque enim adstringunt, frigidum ac terreum succum habent: quæ verò acida apparent, frigidum quidem, sed tenuium partium habent: mediæ autem temperaturæ sunt dulcia ad caliditatem repentia. Austerorum igitur malorum vsus est, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam venter debilis est: acerborum verò, vbi eadem multū fuerint aucta. nam adstringentia quan tum in ipsis est, supprimunt infernas excretiones. acida autem cient. Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in ventre collectum esse, non valde frigidum, hæc exhibebis. nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant: vbi verò purum re perierint ventriculum, ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in vsu sunt in tertio ordine calfacientes: siccant in secundo, humiditatem retrimenticiam in sese complexæ. vrinas itaque cient, & menses prouocant potu: amplius acceptæ capitis dolorem inducunt, & propter humiditatem, flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, sycamina & sycomora frequenter à plerisque *Græcis* vocantur. siquidem igitur matura & ante reliquum cibum in ventriculum purum ingeran tur, celerrimè per intestina secedunt, & aliis cibis viam præstruunt: verùm post cibum accepta, aut vitiatum humorem in ventre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ dici commodè non possit, corruptionem inducunt, similiter vt cucurbitæ & peponés, vbi non fuerint concocti. Tempus vsus moris est itidem vt peponibus & cucumeribus, vbi siccum & calidū fuerit ventriculi corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim solummodo omnibus eiusmodi vtiliter quis vtetur, & vbi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. tunc enim profunt squalorem corporis rigantia, & moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligēter, ac repofita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent, vt etiam dysenterias sanent, & affectiones cœliacas & alias fluidas. Tunduntur autem, & obsoniis miscentur, quemadmodum rhois fructus.

A Bibuntur etiam cum aqua & vino. Cæterùm cortex radicis arboris purgatoriam vim habet cum quadam amaritudine: quare & latum lumbricum occidit seruefactus cum vino, eoque calido meraco poto cyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes, *id est fungi.*

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium sunt: vnde & propè ad venenatricem vim accedunt: & sanè quidam ex ipsis occidunt.

B Myos otis, *id est Auricula muris.*

Muris auricula siccat ordine secundo, nullam manifestam qualitatem habens: succus eius cyathi mensura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, *id est Tamarix.*

Myrica inciforiam & exterforiam vim abundè possidet, citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium, & ob has facultates lienibus induratis cōducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto & vino coctis. fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes

C sunt, simulque extergent, & tenuium partium existunt. vstæ myricæ cinis siccandi vim acquirit.

Myrsine, Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis: prædominatur tamen in ipsa terreū frigidum. habet & quid tenuium partium calidum: vnde fortiter siccat, & omnes partes ipsius restringendi vim habent, tū forinsecus corpori impositæ, tum intrà assumptæ.

Moly, siue Ruta syluestris, Harmala, Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem vocant, aliqui Harma-

D la, Syri Besasa. Vis eius tenuium partium, & calida est tertio ordine: vnde & secat & discutit crassos & viscosos humores, & vrinam promouet. Qui ruri habitant vtuntur eo diuturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde in di tes. similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

A litera N incipientia.

Nardostache, *id est Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit, siccat secundo completo. composita est ex substantia multùm adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara:

E quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita. vrinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones ventris ac intestinorum reficcat, item capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus confimilem in genere vim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquā ad vrinas ciēdas. est enim calidior illis, sed minus adstringit.

F Narthex, *id est Ferula.*

Ferulæ semē attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, *id est Sinapi.*

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum, & quod mole minus est & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantū vim habet vt vulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. habet & quid exterforium ac attractorium.

G Nerium siue Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: si verò intra corpus sumatur, perniciosus & venenatus non solùm hominibus, sed & plurimis pecoribus existit. Nymphea.

Nymphea radix & semē vim habēt siccatoriā leuē: itaque & vētris fluxiones, & seminis per somnū effluxū, aut si etiā aliàs immodicè feratur, sistūt. Prosūt & dysentericis.

H Cæterū Nymphea quæ albā radicē habet, vehemētioris facultatis est, vt & muliebrē fluxū sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigrā radicē habet, in vino nigro austero. Possidet & quid exterforiæ facultatis: vnde & vitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice. Præstat ad

hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua,quæ albam.

A litera Ξ incipientia.

Xanthium *id est Lappa*, siue Phasganion,aut Philanthropos,Chœradoletron.

Xanthium, quidam Phasganion, quidam Philanthropō,alii Chœradoletron appellant.Semen eius discussoriam vim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit,& dentes motos firmat eiusdem decoctum ex vino collutum.

Xiphion, *id est gladiolus.*

Gladioli radix,præsertim superior, vim attractoriam,discussoriam,atque adeo siccatoriam habet.

A litera O incipientia.

Œnos, *id est uinum*

Vinum ex secundo ordine est calefacientium. Antiquum valde,ex tertio: quemadmodum nouum mustū, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem verò plurimas in vino differentias reperimus,distinguendum est de ipsis, quambreuissimis id fieri potest.Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinē generandum commodissima sunt, vt quæ parua egeant in sanguinem trasmutatione. Deinceps nigra simúlque dulcia ac crassa: deinde colore quidem rufa aut nigra,cōpage verò crassa,& habentia simul adstringentem qualitatem. His minus valent alba, simúlque crassa ac acerba, ad nutritionem.Minimè verò omnium alunt colore alba, compage tenuia,& quodammodo aquæ similia. Concoquuntur autem in ventriculo & magis distribuuntur dulcia quàm austera, vt pote calidiore vi prædita: sed & ventrem magis subducunt. Cæterùm valde crassa, & tardius concoquuntur & tardiùs in corpus distribuuntur: vbi autem ventriculum robustum nacta fuerint, vt probè concoquantur,amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & vrinæ ciendæ incommoda existunt,in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant,atque inde aliqui in aquam intercutem incidunt,aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum vsu,& præsertim senes.Optimum vinum est & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimum,quod colore rufum,compage tenue,& leniter subastringens existit.

Oxos, *id est acetum.*

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam,vtramque tenuium partium habet. Prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abunde siccatorium,vt tertii ordinis sit completi,vbi sanè forte extiterit.

Opos,laser siue succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus,omnibus aliis calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Veruntamen & alii calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus quem laser appellant.

Origanum,Tragoriganum.

Origani herbæ tres sunt species,omnes incisoriæ & attenuatoriæ,siccantisque ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit. Oxyschœnos, *id est iuncus acutus.*

De iūco acuto dicetur in schœni,*hoc est iūci*,mētione.

Orobus, *id est eruum.*

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est,tantum siccat & exterget& obstructione liberat.Amplius sumptū sanguinem per vrinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est. Oryza.

Oryza habet quid astrictorium,quapropter ventrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, *id est testiculus canis.*

Orchis herba quæ cynos orchis, *hoc est canis testiculus*, dicitur, duplicē radicē bulbosam habet,humidā & calidā:quapropter etiā sapore dulcis est,& maior quidem radix ob multā humiditatem, ad venerē stimulat pota:mi-

A nor verò ad siccitatē repēs impetus venereos compescit.

Orchis altera siue Serapias.

Orchis altera,quam serapiada vocant,siccioremi priore vim habet:quare ad venerem non similiter cōmoda est: laxos autē tumores in cataplasmate discutit, & vlcera sordida purgat,& herpetas sanat. sicca verò,& putrefactis & malignis vlceribus medetur.nam & subastringēs quid habet,per quod aluum supprimit cum vino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt,amara est qualitas: B verùm vis obturatione liberans: vnde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

A litera Π incipientia.

Pancration.

Pancratii radix & sapore & viribus Scillæ similis est: quare aliqui etiā vtuntur ipsa,scilla non præsente: verùm multo debilior existit. Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè vim possident:quapropter & fluidum ventrem sistunt:discussoriam autem in tantum habent, vt & tubercula curent, C quæ sanè non valde inflammata ac calida existunt: fructus incisoriæ facultatis eo vsque est particeps,vt vesicæ calculos & confringat & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus.Opopanax.

Panaces Herculeum est,ex quo Opoponax appellatus, fit.qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine siccus in secundo.Cortex radicis siccat & calfacit,sed minus quàm succus,exterget tamen:& propterea ad ossa denudata & vlcera maligna cōducit: exterget enim & sic- D cat,& carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon,*i. quinquefolium*, siue Mercurii herba.

Quinquefolium,quæ Mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minimè verò acrem: quapropter multi vsus est & tenuibus partibus præditū.

Peplion.

Peplii semen in vsu est:ducit bilem vnà cum pituita, flatus quoque discutit,velut Hippocrates scribit.

Pepon.

E Pepon maturus substantiæ tenuioris est, immaturus crassioris:abstersoria autem & incisoria facultate participat.vnde & vrinā cient,& corpus illustrius reddunt,præsertim siquis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate vtatur,ad maculas solares, & faciei lentigines ac vitiligines in superficie hærentes. dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, suntque secundi ordinis in vtraque.semen & radix sicca secundi ordinis initio cō sistunt. vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta vnà cum extersione & vrinas ciet,& infer- F nè secedit magis quàm cucurbitæ. at verò semen magis exterget,vt etiam calculosis renibus conducat. Cæterùm vitiosum succum in corpore gignit pepo,magisque si nō probè concoquatur.tunc enim cholericos quibus & supremè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. nam & priusquā corrumpatur ad vomitum aptus est, si amplius edatur: & siquis nō ab eius esu boni succi edulium ingerat,omnino vomet. Piper.

Piper recens pullulans,longum est: quapropter & humidius existit.quod verò velut fructus immaturus est,al- G bum piper est acrius nigro existens. nigrum enim velut superassatum iam & superresiccatum est. vtrumque autē fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon,*i. Verbenaca*, Veneris herba,Sacra herba.

Verbenaca,quam peristereona,& Veneris herbam, ac sacram herbam appellant,capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes,coronæ modo imposita, trita quoque cum aceto & rosaceo illita,& cocta cum oleo, indéq; rigato capite,omnem veterem capitis dolorem sanat,& defluos capillos cohibet.Decoctum radicis calidum ore re- H tentum,dentium dolorē sedat,& motos dentes firmat, & oris vlcera sanat.Cæterùm ad colicos radicē crassius tusā ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quīque potui dato.constat hoc experimēto.At verò calculosis & incipiētī elephantiasi,decoctū similiter dato ex aqua mulsa.vtere

similiter & ad comitialem morbū, & ad febres quotidianas ac quartanas: verùm ad podagricos & ischiadicos in vino decoctā exhibebis. Radice exsuccata fistulæ optimè colluūtur: maximè mori succo & melle admixto. Eadem radix vsta, itémq; sicca inspersa, fistulas sanat: quin & melle cocto excepta, fistulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Persea.

Perseæ folia adstringentis facultatis moderatè participia sunt, vt & partibus è quibus sanguis erumpit, commodè imponi possint. eadem arida trita pruritus sedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata est in quinto elemento, vbi helxinen ipsam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata est in tertio elemento, vbi glycysidem ipsam appellauimus.

Petroselinum.

Petroselini semen maximè in vsu est. Herba ipsa imbecillior existit: semen calidum est & siccum tertio ordine, & incidendi vi præditum. itaque menses ciet & vrinas vbertim, insupérque flatus discutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maximè vtuntur, liquoréque ac succo eius. Omnia eandem vim habent: fortior est autē succus multū calefaciens ac discutiens: vnde & neruorū affectionib⁹ cōuenit, & morbis pulmonis ac pectoris ex crassitudine aut viscositate humorum obortis, tum intra corpus sumptus, tum odoratu. quo modo & lienes induratos sanat. Radicis vsus ad eadem cōpetit. sed & ossium squamas celerrimè disparat. & sicca malignis vlceribus inspersa optimè medetur: purgat enim & incarnat, & vsque ad cicatricem perducit, calefaciēs quidem ordine secundo, siccans autem tertii initio.

Peganum, *id est Ruta.*

Ruta syluestris quarti ordinis est calfacientium ac siccantium, satiua tertii: estque non solùm acris, sed & amara: vnde & vim secandi ac discutiendi crassos & viscosos humores habet, & per vrinas euacuat: & sanè tenuiū quoque partium est, & flatus discutit, & ob id inflationibus conducit, & venereos impetus supprimit, ac præclarè siccat: nam inter medicamēta fortiter siccantia censetur. Rufus hæc verba prodit: Syluestris rutæ vis ignea est & vlceratoria, maximè vesicæ: quapropter etiā qui podagricum pharmacum bibunt ex ruta syluestri constans, malè affectam vesicam acquirunt: quicunque tamen hoc medicamentum sustinuerint, manifestam opem ferunt. nam ad arthriticos præcipuè cōmodum est. Quòd si de satiua ruta quid admiscueris, securius erit: quanquā & ipsa satiua vesicæ incōmodet, sed minus quàm syluestris. Vtimur syluestri in quibus perfrigeratum quid refouere voluimus. prodest & hydropi flatuoso, & ei qui subtercus appellatur. prodest & morsis à vipera aut mure araneo, & magis si prægnans mus araneus momorderit, & præsertim animalia subiugalia. Est & forte medicamentum ad papaueris succum potum, & ad aconitum cum vino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante accessiones. mitigat & colicos dolores potū & infusum, itémque vteri strāgulatus. Visum acuit in cibo sumpta: & propterea pictores assiduè eam degustantes, acutius cernunt: quin & melle mixtus succus ipsius, medicamentū euadit visum exacuens. Auxiliatur & vrinæ difficultati cocta ex oleo, indéque vesica fota, neque est aliud medicamentū quod huic hac parte prætuleris. Cæterùm in lumborum dolore & spirandi difficultate, data ex aqua mulsa confestim opitulatur. In lethargicis pota & infusa per clysterē, valde cōmodat. sed & tritā cum rosaceo & aceto capiti ipsorum illinire oportet. Soluit & coxendicū dolores pota, & in cataplasmate imposita, & infusa per sedem. In cataplasmate imposita podagricis genua inflata habentib⁹ citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Crustas etiam carbūculorū citò disparat, in cataplasmate imposita cum melle aut vuis passis.

Pix.

Pix arida siccat & calefacit secundo ordine: plus autem siccat quàm calfacit. liquida contrà plus calfacit quàm

A siccat. habet & quid tenuium partiū, quo & anhelosis & suppuratis pectore opitulatur. satis est delinxisse cyathi vnius mensurā melle admixto. habet vtraque & extersorium quiddam, & concoctorium, ac discussorium. quare & scabros vngues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Cōcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplasmatis admixtæ. Ad omnia hæc præstat liquida. sicca ad hæc deterior est: sed ad vulnera glutinanda accōmodatior. Fuligo ex liquida pice sic paratur: In lucernam

B nouam funiculo instructam ellychnio liquidam picem mittes, incensámque ac fictili vase opertam, velut in thure dictum est, sines: & priore consumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem sufficientem collegeris. Vsus est ad palpebras ornādas, & vbi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymosos & vlcerosos.

Pistacia.

Pistacii fructus substantiā tenuium partium habet, quæ & subamarum quiddam & aromaticū in se complectitur: quapropter obturata expedit & expurgat, præser-

C tim circa iecur: imò & pectus & pulmonem.

Pityides, *id est Nux pinea siue Nux picea.*

Pityides appellantur fructus pinorum: quidam etiam picearum sic appellant. Sunt autē mixtæ facultatis, nimirum & adstringentes, & acrimoniā quandam cum amaritudine possidentes: vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantē vim adstrictoriā habet, in tantum vt intertrigines inspersus optimè sanet, & ambu

D sta ad cicatricem perducat, & aluum fluidam supprimat, si potetur. Sed & piceæ cortex huic similis est: verùm viribus debilior. Vtriusque arboris folia vim glutinandi vulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac erosos oculorum angulos, itémq; lacrymosos vtilis est.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore substantia non multùm à moderatis abscedit: vnde & folia viridia trita in cataplasmate imposita, inflāmationibus quæ adhuc generantur non obscurè opitulantur. Cortex eius & pilulæ sic-

E ciorē vim habent: quare cortex quidem aceto coctus ad dentiū dolores adhibetur: pilulæ verò cum adipe, ad vlcera ambustorum. quidam corticē exurunt, & medicamentum extersorium efficiunt, quod cum aqua quidē sanat lepras: ipso autem cinere per se insperso, vlcera vetera & ob nimiam humiditatem sordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adstrictoriū quiddā: dominatur autem in ipso aquosa frigiditas, vt secundi ordi-

F nis sit completi, aut tertii incipientis inter frigefaciētia: vnde & stomacho exusto prodest foris in cataplasmate impositū, quēadmodum & calidis inflāmationibus. fluxiones enim repellit: quare & herpetis cōmodū pharmacum est, & vlcerū omniū, maximè inflāmatorum & fluidorum. item quæ in auribus sunt: nam pus reficcat. Sistit & fluxum muliebrē, & dysenterias, ac sanguinis reiectionem: ad omnia verò masculum validius est & præstātius.

Polemoniō siue Philetærion, vel Chiliodynamò.

Polemonion alii philetærion, alii chiliodynamon vocant. tenuium partium & siccatoriam vim habet: quare quidam radicē ipsius cum vino ischiadicis & dysenteri-

G cis, & ad induratum lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium, amarū est & mediocriter acre: itaque omnia viscera obturatione liberat, & menses ac vrinas ciet: & viride quidem glutinat vulnera, siccum autem maligna vlcera sanat: præsertim minus polium, quo & ad antidotos vtimur: nam & amarius est, & acrius quàm maius, vt tertii ordinis sit siccantium, secundi completi calfacientiū.

Potamogeton.

H Potamogeton adstringit & frigefacit similiter vt polypodium: verùm crassiorum partium substantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodion dulcē simúlque austerā qualitatē prædo-

minantem habet,vt vim habeat multùm siccantem citra mordacitatem.

Prasion,*id est Marrubium.*

Marrubium calfacit secundo ordine completo, siccat tertio cõpleto.iecur & lienẽ obturatione liberat,pectusq; ac pulmonem expurgat,& menses prouocat; & ictericos per nares purgat.facit & ad aurium dolores iam inuete-ratos.In cataplasmate impositum exterget & discutit.

Prasum, *id est Porrum.*

Porri acrem vim possident velut cæpæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & crassos in ipso humores attenuant,& viscosos secant. cient & vrinam & sanguinẽ expurgant.Optimus vsus est ipsorum bis coctorum: nam sic comesta acrimoniam exuunt, & succi vitium nõ amplius habent.Abstinendum est autem à frequenti vsu omnium acrium,& præsertim si is qui accipiat natura biliosior existat : solis enim iis qui pituitosum humorem, aut crudum,aut crassum,aut viscosum coaceruarũt, hæc edulia commoda existunt.

Propolis.

Propolis exterioriam vim non validam habet : attractoriam autem satis valentem.est enim substãtiæ tenuiũ partium, & calfacit secundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea,*id est Vlmus.*

Vlmi foliis aliquando vulnus recens glutinauimus: adstringunt enim & extergent. Cortex eius amarior est, & magis adstringit:quare & lepram sanat cum aceto. Radices eandem vim habent:vnde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pterix,*id est Filix.*

Filicis radix in vsum venit : occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulsa pota. fœtus quoq; viuos quidem enecat, mortuos verò expellit:sed & vlcerib⁹ inspersa,ea citra mordacitatem siccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in vsu est, vstoriã vim habẽs, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit.affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitũ repetentib⁹, ante accessionem.Stupefactis etiam ac resolutis cõducit.

Pyri,*id est Triticum.*Amylum.

Triticum extra impositum primi ordinis est calfaciẽtium,& tamen neque siccare manifestè neque humectare potest.Quod ex ipso fit amylum,frigidius & siccius ipso euadit : amylum ideo dictum quòd sine mola fiat. Panis triticei cataplasma discussoriam vim habet:nimirum quum sal & fermentum panis assumpserit. habet enim fermentum vim attractoriam ex alto, simúlque discussoriam.

A literà P *incipientia.*

Rhamnus.

Rhamnus secundo ordine siccat, frigefacit primo cõpleto,aut secundi initio:vnde & herpetas sanat, & erysipelata non valde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo. Discussoriam vim habet, adeo vt sugillata diuturna aliàque liuefacta sanet cataplasmatis modo imposit⁹: verùm vt obsoniũ magis quàm alimentũ attenuantis facultatis est,simúlque calfacit.Quare meritò mirari subit illos qui à cœna ipsos crudos edunt,bonæ concoctionis ergò. etenim ipsi magnũ eius rei experimentũ se fecisse iactãt: verùm nemo citra læsionem ipsos imitatus est.

Rheon Ponticum siue Rhaon.

Rheon Ponticũ,aliqui rhaõ appellãt,mixtã autem facultatẽ habet,adstringentẽ & calfacientẽ, & tenuiũ partium:vnde & rupta,& conuulsa,& erecta ceruice spiratio-nẽ emendat potũ.Hæmoptoicis itẽ ac cœliacis & dysentericis prodest. impetigines quoque & liuefacta persanat,cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccãt & calfaciunt:differunt inter se secundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in sapore,& calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes existunt. Omnibus autem præfertur lentiscina, masti-

A che appellata, propterea quòd parum adstrictionis possidet,vt & stomachi & ventris ac hepatis debilitati conducat:insupérque & citra molestiam siccet. Est autẽ maximè tenuium partium,miniméque acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet,non similiter vt mastiche adstringens,sed discutit magis quàm mastiche,& extergat in tãtum vt & scabiem deterat, & ex alto attrahat: magis quàm cæteræ resinæ: quòd etiam magis tenuium partium existat. habet & quid mollitoriũ amplius quàm mastiche.Aliæ porrò omnes resinæ acriores hac sunt, pro

B maioris ac minoris acrimoniæ ratione.Siccissima omniũ resinarũ est sicca pinus resina,quã priuatim pinus physema appellant. Resinæ quomodo vrantur.

Vritur omnis resina liquida in quadruplici vase, liquoris infundẽdi respectu. Oportet enim resinæ quidem congium vnum,duos verò pluuialis aquæ in cacabũ diffundere, & ad prunas leniter coquere, assiduè agitando, donec resina odorem perdat, friabilísque fiat, & penitus exarescat,vt etiam digitis confringi possit.quod vbi contigit,refrigeratam in fictili vase repones . Fit autem hoc

C modo excellenter alba.Oportet tamen vrendam resinam prius excolare,& sordes ab ipsa separare. Vtuntur & citra aquam,primùm quidem eliquatæ ac colatæ: deinde coctæ ad prunas per totum diem, assiduè agitando: & vbi penitus exspirarint,tolluntur ac reponuntur velut dictum est.Excipitur ex resina etiã fuligo, veluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara,*id est quæ ornandis palpebris deseruiunt,*&ad lacrymosos oculos,& corrosos ipsorũ angulos ,& glabras oculorũ genas.Torrefacta verò resina

D vtilis est ad odorata malagmata,itémq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarum facultas ex aquosa calida,duabus aliis qualitatibus admixta, adstringenti videlicet & amaræ,composita est. Flos ipsarum adhuc magis quàm rosæ adstrictorius est,& propterea etiam siccandi vi præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus vbi Nerion ipsam appellauimus.

Rhoa,*id est malum Punicum.*

E Omne malum punicum adstringentis facultatis particeps est,nõ tamẽ vt ea omnino prædominetur:sunt enim aliqua ex ipsis acida,quædã dulcia,quædã austera. quare ex iis quæ in malorum tractatu diximus, etiã de his coniectare licet.Succum autẽ vberiorem habent quàm mala aut pyra, saporémque insuper iucundiorẽ quàm illa habent,& aliquando ad plures affectiones quàm illa cõmodant,cum aliàs,tum siquando stomachus ob vitiatorum humorum redundantiã morsum percipit:quo sanè tẽpore succus ipsorum cum polẽta exhiberi debet, velut Hip-

F pocrates in fœmina cardialgusa faciendum præcipit, *quæ uidelicet oris uentris morsum & dolorem percipiebat.* Acini punicorum magis adstringunt quàm succus, magis quoque siccant:his verò amplius adhuc cortices. Quibus consimilem vim etiam cytini possident.

Rhus.

Rhois folium adstringit & siccat. hoc coriarii tinctores vtuntur. Medicis,fructus & succus magis in vsum veniunt,multùm austeram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio,perfrigerant secundo.

G Rhypos siue Patos, *id est sordes.*

Sordes à statuis gymnasiorum, discussoria est & mollitoria crudorum tuberculorum : quæ verò in palæstris colligitur,appellatúrque etiã patos *Græcis*,optimũ medicamentum est inflammatarũ mammarum. nam & feruorem extinguit,& influentia reprimit, & cõtentũ discutit.

A litera Σ *incipientia.*

Sagapenum.

Sagapenum succus est calidus & tenuium partium, velut reliqui succi. Habet & quid extersorium, per quod

H cicatrices in oculis depurgat & attenuat.Quin & suffusionibus & hebetudini visus ex humorum crassitudine obortis commodum pharmacum existit.

Sampsuchum.

Sampsuchum tenuium partium ac discussoriã vim habet:siccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon,*id eſt Caries lignorum.*

Caries ac putredo lignorum, maximè eorum quæ adſtrictionis ſimúlque exterſionis participia ſunt, velut eſt vlmus, humida vlcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla, lacryma eſt arboris Perſicæ, mixtis viribꝰ prædita, ex ſubſtantia quadam meatus obducente, & modica quadã amara: vnde leuiter ſiccat, & ſic vulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion (quidam etiam trifolium vocant) humidi eſt & calidi temperamenti, quapropter & guſtantibus dulce apparet: ſuperfluam tamen & flatuoſam humiditatẽ poſſidet, & propterea ad venerem ſtimulat. quod etiam radix herbæ facere ſolet. Quidam tradunt etiam opiſthotonum, *hoc eſt neruorum retrorſum diſtentionem*, per ipſam ſanare è vino auſtero potam.

Selinon,*id eſt Apium.*

Apium in tantum calidum eſt vt & vrinas & menſes cieat. Flatus quoque diſcutit, & magis ipſo ſemine.

Seris, Cichorium, Picris, Chondrilla.

Seris ſiue cichorium, ſubamarum olus eſt: & magis vtique ſylueſtre, quod propterea Picris Græcis appellatur. Eſt autem ſylueſtris, frigidæ ac ſiccæ tẽperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm ſylueſtris; verùm ob multæ humiditatis mixturam ſiccandi vim perdit. Vtraque autem adſtringentis qualitatis particeps eſt, quẽ admodũ & chondrilla. nam & hæc ſeridis ſpecies exiſtit.

Seſeli.

Seſelis & radix & ſemen, in tantum calefaciunt, vt vrinæ ciendæ ſufficiant. eſt autem tenuium partium, vt & morbo comitiali & ſpirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Seſamum.

Seſamum non modicã viſcoſitatem & pinguitudinẽ in ſe habet: vnde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidum eſt. eandem vim habet & oleum ex ipſo.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid exterſorium, ſed maior pars ipſius humida eſt, & moderatè frigida, éſtque modicæ cuiuſdam adſtrictionis particeps: vnde & inflãmationes arcet, & glutinandi vim habet.

Sicya,*id eſt Cucumeres.*

Cucumeres ſatiui vrinam cient, velut etiam pepones: ſed minus quàm illi, propterea quòd & ſubſtantia horum minus humida quàm illorum exiſtat: & ob id neque ita facilè corrumpuntur in ventre, velut pepones. Quidam ipſos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipſos, & vbi in hoc confiſi ſecurè eos ingeſſerint, ignorãt quòd temporis progreſſu vitioſum & moderatè craſſum ſuccũ ex ipſorum eſu in venis coaceruarunt: qui ſanè ſuccus vbi putreſcere inceperit, febres malignas inducit. quapropter ab omnibus mali ſucci eduliis abſtinere conſultum eſſet, etiamſi aliqui facilè ipſa concoquant.

Sicyos agrios,*id eſt Cucumis ſylueſtris.* Elaterium.

Cucumeris ſylueſtris ſeminis ſuccus ſiue liquor, qui elaterium appellatur: imò etiam radicis & foliorũ ſuccus, vtiles ſunt ad medendum. Elaterium itaque menſes ciet, & fœtus appoſitum perdit. ſummè enim amarum eſt, & modicè calidum, vt ſecundi ordinis ſit calfacientium: & ob id etiam diſcuſſoriam vim habet. itaque & angina laborantes quidam ex ipſo illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores ſanat. Cæterùm ſuccus radicis & foliorum imbecillior eſt quàm ſeminis: ſed & ipſa radix conſimilem vim habet. nam & exterget, & diſcutit, & mollit: verùm cortex ipſius maiori ſiccatoria vi præditus eſt.

Silphium.

Silphii calidiſſimus quidem ſuccus eſt, ſed & folia, & caulis, & radix generoſè calfaciunt. ſúntque omnia flatuoſioris & aereæ ſubſtantiæ, & propterea etiam ægrè cõcoquuntur. Forinſecus tamen impoſita efficaciora ſunt, & maximè omnium ſuccus adtractoriam vim habẽs: corporis item molem conſumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & ſubamari ſaporis eſt: vnde & vrinam A ciet, & concoctorius exiſtit, & menſes prolicit, & obturationes viſcerum expedit.

Sion.

Sion, in quantum aromaticum ſaporem habet, in tantum calfacientis & ſiccantis facultatis particeps eſt. Diſcutit autem, & vrinam ciet, & calculos renũ atterit, & menſes ducit.

Siſymbrion.

Siſymbrion tenuium partium, & diſcuſſoriam calfactoriámque ac ſiccatoriam vim tertio ordine habet. Se- B men quoque ipſius tenuium partium & calidum eſt. quare quidam id cum vino ſingultientibus & torminoſis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix, ſylueſtre olus eſt conſimile gingidio, ſubacre & ſubamarum, vt in ſiccando ac calfaciendo tertii ordinis ſit exoluti. Vrinam etiam ciet, & viſcera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla inciſoriam vim abundè poſſidet, nõ tamen for- C titer calidam, ſed in ſecundo ordine calfacientium.

Scolymus,*id eſt Carduus.*

Cardui radix multam vrinam fœtidam ducit, ſi vino decoctam quis bibat: & propterea alarum & totius corporis fœtores ſanat. Calida eſt tertii ordinis initio, ſicca ſecundo.

Scordion.

Scordion ex multiformi facultate conſtat: nam & amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat itaque ſimúlque calfacit viſcera, & mẽſes & vrinas mouet, & vul- D ſa & rupta ac laterũ dolores ex obturatione factos ſanat potum. Viride cataplaſmatis modo impoſitum vulnera magna glutinat. Aridum inſperſum ſordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon,*id eſt Allium.*

Allium calfacit ac ſiccat quarto ordine. in cibo ſumptum flatus diſſipat, & ſitim extinguit, & craſſos viſcoſóſque humores ſecando obturatione liberat. habet & quid medicatum & mali ſucci, quod abiicit aqua concoctum. Fugiendus eſt eius aſſiduus vſus, præſertim in ca- E lidioribus habitudinibus.

Smyrna,*id eſt Myrrha.*

Myrrha ſecundi ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium. Inſperſa capitis vulneribꝰ, ea glutinare poteſt. Amaritudinis autem non modicæ particeps eſt, per quam & lumbricos & fœtus occidit ac eiicit. Habet & quid exterſorium: vnde & ocularibus cõpoſitionibus additur, quæ ad vlcera & cicatrices craſſas compoſitæ ſunt. Miſcetur & in anheloſorum ac tuſsientium auxilia, item in arteriacas compoſitiones: non enim exaſperat arteriam.

F Smyrnion ſiue Hippoſelinon.

Smyrnion (alii hippoſelinon vocant) ex eodem genere eſt cum apio & petroſelino: verùm ſemen nigrum & multo maius habet, & eſt apio valentius, petroſelino imbecillius: calfacit ac ſiccat ordine tertio, menſes ducit, & vrinas ciet.

Sonchus,*id eſt Cicerbita.*

Sonchus viridis adhuc & tener, velut alia ſylueſtria olera, comeditur. Componitur ex aquoſa & terrea ſubſtantia, vtriſque frigidis. & adſtrictionis quid habet. Manife- G ſtè itaque perfrigerat, tum ſtomacho cataplaſmatis vice impoſitus, tum in cibo acceptus.

Spartum,*id eſt Geniſta.*

Sparti, quo vites apud nos ligant, & fructus & virgarũ ſuccus attractoriam vim non inſtrenuam poſſident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, ſi cum aqua modica tondatur, & per organũ exprimatur. eſt autem valde odorata & pretioſa, & per ſe vnguentũ quod ſtacte appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum ha- H bet, & modica ſui parte multam vim calfactoriam poſſidet, ad proportionẽ myrrhæ & vnguẽtorũ calefacientiũ.

Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.* Daucus.

Paſtinaca ſatiua imbecillior eſt: ſylueſtris, quam & daucum appellant, ad omnia fortior, vrinas mouet & mẽſes

prouocat. Habet & quid exterſorium in ſeſe.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adſtringẽtis qualitatis particeps eſt. eſt & tenuium partium ex odoris argumento: itaque & obturatione liberare, attenuare, & roborare, tum viſcera omnia, tum totum corporis habitum poteſt.

Struthium, *id eſt Herba lanaria.*

Struthii radix in vſu eſt, calida & ſicca quarto ordine exiſtens. Eſt autem exterſoria & irritatoria: proptereáq; ſternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, concoquit: quapropter & tuſſes, & deſtillationes, & grauedines, ac raucedines ſanat, menſéſque promouet potus & appoſitus. Fuligo ex ipſo fit velut ex thure, quæ eandem quoque vim habet.

Staphyle, *id eſt Vua.*

Vua magis quàm omnes temporarii & ſubcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, nutrit, & maximè vbi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt vuæ quàm ficus. &, quod in ipſis præcipuum eſt, citò ſecedunt: quare ſi quando retineantur, ſatis multùm offendunt. Neque enim concoquuntur retentæ, ſed & iuxta diſtributionem in hepar ac venas crudum ſuccum generant, qui non facilè in ſanguinem tranſmutatur, tum propter externam cuticulam, tum propter vinacea quorum ſubſtantia ſicca & adſtrictoria exiſtit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipſa velut inutilia exſpuunt, & omnem internam carnem vnà cum ſucco exugunt, & ſanè venter his magis ſubit. Reponuntur autem vuæ in hyemem variis modis: alii in olla componunt, olla videlicet diligenter operta, & operculo pice oblito vt nulla tenus perſpirent aut perflentur. Atque talis vua exolutum ventrem firmat, & ciborum appetentiam excitat. non tamen aluo ſecedit, & vberius ingeſta caput tentat: ſed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in muſto ſeruatur. Penſilis autem caput nihil omnino lædit: ventrem verò neque ſiſtit neque promouet. ſimiliter neque infirmam appetentiam excitat, neque firmam exſoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem ſuccum habent. quapropter ſitim inducunt & ventrem ſubducunt, præſertim vbi humectiores fuerint. nam inter calfacientia ac perfrigerãtia medio modo habent At verò acidæ & auſteræ, & quæ cuticulã craſſiorẽ habẽt, nõ ſolùm prædicta vitia habẽt, ſed & cõcoctionẽ in vẽtre & diſtributionẽ ac nutritionẽ impediũt. Cæterùm in ſũma de eſcariis fructib⁹ id noſſe oportet: humidos, humidũ & tenue alimẽtũ corpori præbere, & quod vniuerſũ corp⁹ trãſeat, ac citò penetret, faciléque & per vrinam & per cutem euacuetur. Contrà ſolidorum compage fructuum alimẽtum, quod corpori accedit, craſſum eſt, & tranſitus tardiores: præſertim vbi craſſum aut viſcoſum aut adſtringentem ſuccum in ſe habuerint.

Syca, *id eſt Ficus.*

Quod non ſolùm autumnales, ſed etiam temporarii ac æſtiui & ſubcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, commune habent, id & ficubus adeſt: nam neque ipſæ ſucci malitiam effugere potuerunt. Verùm hoc commodi ficubus ineſt, quòd facilè per ventrem tranſeant & totum corpus penetrent. nam & vim exterſoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipſarum eſu multa arenoſa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non ſolidum, ſed laxum: & ipſum ventriculum flatu implent. Verùm ob tranſitus celeritatem, flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent: & ſanè ficus exactè matura ferè nihil noxii habet: ficus verò ſiccæ calidiorem vim poſſident ſecundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipſarum eſu accedit, quòd non valde bonum ſanguinem caricæ gignant: vnde & pediculorum copia earum eſum conſequitur. Si verò vitioſus ſuccus iam tum in ventre contineatur, caricæ comeſtæ extremè lædunt. augent autem humorum malitiam in ventre corruptæ, & infernè nõ ſecedẽtes. Vim habent attenuantem & inciſoriam. ob quam etiam ventrem ad excretionem incitant, & renes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ ſunt (quemadmodum etiam virides ficus) iuxta communem rationem omnium dulcium. Iiſdem verò obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut gingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente, medici præbent. Qui verò cum aliquo craſſiore edulio ficus edunt, itémque caricas non paruam læſionem incurrunt. Ficus ſiccæ duros tumores concoquũt ac diſcutiunt, ob partium tenuitatem, ſi in cataplaſmate imponantur. Decoctum quoque ipſarum conſimilem vim habent. Cæterùm vbi concoquere velis, triticeam farinam admiſcebis: vbi diſcutere, ordeaceam. & pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt: acriori verò ſapore præditæ extergent ac diſcutiunt. At verò mellitum ex ipſarum in aqua coctura paratum, vim melli ſimilem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus cõſtat: habet enim quid inciſorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. habet & quid adſtrictoriũ quod ad ſanguinis reiectiones auxiliatur. Verùm ob humiditatem, commanducatum ſitim extinguit & arteriæ aſperitates lenit. At verò ob omnes prædictas facultates, etiam inteſtinorum herniis imponitur: & ad conuulſa ac rupta cum aceto mulſo bibitur.

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus ſimilis eſt, ſed acrimoniam nullam poſſidét, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo vi ſua exiſtẽs, velut mora. Et ſanè in medio mororũ ac ficuum meritò locatur: vnde etiam nomen habet.

Schinus, *id eſt Lentiſcus.*

Lentiſcus arbuſtum ex ſubſtantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compoſitum eſt: propter quam etiam moderatè adſtringit. Siccat igitur tertii ordinis initio: iuxta caliditatẽ verò & frigiditatem temperatum eſt. Similem vim in omnibus ſuis partibus poſſidet: vnde & per ſe, & cum aliis medicamentis bibitur ad cœliacas affectiones, & dyſenterias, & ſanguinis ſupra, & ſanguinis ex vtero eruptiones. prolapſæ quoque ſedi aut vtero præcipitato commodat, propemodum velut hypocyſtis.

Schœni, *id eſt Iunci rotundi odorati*, flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adſtringit moderatius, particeps eſt & tenuium partium facultatis: vnde & menſes ciet, & vrinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplaſmatis adhibitus. prodeſt & hepatis & ventris & ſtomachi inflammationibus.

Schœnos lia, *id eſt Iuncus leuis*. Oxyſchœnus & Holoſchœnus.

Iunci leuis altera ſpecies oxyſchœnos, *id eſt acũtus iũcus*: altera holoſchœnos, *hoc eſt tota iuncea*, appellatur. Gracilior quidem & durior eſt iuncus acutus: craſſior autem holoſchœnus & laxior. huius fructus ſomnum inducit. Iunci acuti ſpecies duæ ſunt: altera ſterilis & medicinæ inutilis, altera fructifera, cuius item fructus ſomnum conciliat, ſed minus ſuperiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque ſpecies torrefacta ex vino pota, fluxiones vẽtris ſiccat, & fluxum muliebrem rufum ſiſtit. Et propterea tẽperamentum ipſarum terreum leniter frigidum eſſe indicatur, & aqueum leniter calidum: quapropter inferna ſiccat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atque ſic ſomnolentos eos qui vtuntur facit.

A litera T incipientia.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adſtrictorium, ſed & calfaciunt ordine ſecundo. Fructus eſt propinquus tertio ordine ſiccantium: quapropter & vrinã ciet, & lieni prodeſt.

Teutlon, *id eſt Beta.*

Beta nitroſam quandam vim poſſidet, qua extergeт & diſcutit, & per nares expurgat. Cocta nitroſum & acre deponit, & ad diſcuſſoriam leniter facultatem vis arcendi inflammationes ipſi accedit. Alba exterſioni ac diſcuſſioni efficacior. nam nigra adſtrictionis particeps eſt, &

magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum habeat, A etiam vētrem ad excretionem excitat, & ſtomachū quandoque mordet, præſertim illis quibus ſubtiliore ſenſu præditus eſt. & propterea incommodum ſtomacho edulium eſt, ſi vberius ingeratur. Præſtantior autem eſt quàm malua ad hepatis obturationes, atque id magis ybi cum ſinapi aut aceto editur: quo modo comeſta etiã ſplenicis conducit.

Tephra omnis, *id eſt cinis omnis.*

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reliquiæ, cinis appellantur. Conſtat & ex contrariis ſubſtãtiis B & qualitatibus. habet enim in ſe quiddam terreū & quid fuliginoſum. Fuliginoſæ itaque partes tenuium partium ſunt, & vbi cinis aqua maceratur & excolatur, ſimul decedunt: quod autem relinquitur terreum, debile ac lene euadit, vt quod calidam vim in aquam depoſuit. Porrò non omnis cinis eandem vim exactè habet, ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam variant. nam ex lignis acerbis, velut quercinis & ſimilibus, non parum adſtrictionis habet in terrea ſui parte: vnde & ſanguinis eruptiones cohibet. Cæterùm ficulneus cinis multum acrimoniæ ac vſtoriæ facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: in terreſtri C verò parte, vim exterſoriã. Cõſimilis huic eſt & cinis ex tithymalis. Eſt autē & titanus, *hoc eſt calx,* cineris ſpecies, magis tenuiū partiū exiſtens quàm is qui ex lignis reliquus eſt. Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffuſa, medicamētum euadit ſiccatorium citra mordacitatem. Quòd ſi eadem aqua marina lauetur, diſcuſſoriam vim acquirit.

Telis, *id eſt fœnumgræcum.*

Fœnumgræcum calidum eſt ex ſecundo ordine, ſiccum ex primo. participat & exterſoria facultate: & propterea feruentes inflammationes exacerbat, minus calidas & D induratas diſcutit. In cibi vſum variis modis venit, ſed caput tentat amplius ſumptum: præſertim abſque pane in geſtum. quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus decocti fœnigræci cum modico melle acceptus, omnes vitioſos humores inteſtinorum commodè ſubducit. Sed parum omnino mellis admiſceri debet, ne mordax exiſtat. Cæterùm in vetuſtis pectoris doloribus citra febrem palmulas pingues ſimul cum fœnogræco decoquere oportet, & expreſſum ſuccum admixto melle rurſus decoquere ad prunas donec moderatè craſſeſcat, atque ita eo E vti, multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius vſus eſt in iis qui caput læſioni obnoxium habēt: nam & palmulæ ipſæ caput tentant.

Tithymali ſiue Galactides. Characias.

Tithymali omnes, qui & galactides appellantur, acrem & calidam vim habent prædominantem: ineſt ipſis & amaritudo. Fortiſſimus igitur eſt ſuccus: deinceps fructus & folia. particeps eſt & radix prædictarum facultatū, ſed non ex æquo. Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dētium dolores, & maximè eroſorum, ſedat. ſuccus quarti or F dinis eſt calfacientium, qui iam vſtorius exiſtit. quapropter illiti ſucci pilos denudant: ſed vehemens ipſorū vis oleo admixto mitigatur. & ſi frequenter id fiat, radices pilorum exuſtæ penitus extirpantur, & corpus glabrum redditur. Eodem modo & verrucas, ac thymos ex eadem verrucarum gente appellatos tollunt. Impetiginem quoque ac ſcabiē exterūt. Cortex autē radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in vmbra ſiccatus tuſus & cribratus generoſè purgat potus. Oportet autē quatuor ſcrupulorū pōdus à veſpera in vino dulci macerare, & manè excolatū G vinū per panniculum tepefactum potandum exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem gummi vim habens, quæ & meatus obducit, & acrimoniã obtundit: & ſanè ſiccat quoque ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca ſubſtantia conſtat. Cæterùm in terreſtri terrea frigiditas prædominatur: ob quam & magis adſtringit: in aquatili verò aquoſitas, & propterea feruentibus inflammationi- H bus conueniunt. Terreſtris fructus renum calculos atterit potus.

Thriphyllon ſiue Aſphaltion, *id eſt Trifolium.*

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore appellant, eſtque calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine, veluti bitumen: & propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos ſedat, & vrinam ac menſes ciet.

Trychnon ſiue Strychnon, *id eſt Solanum.*

Trychnon aliqui adiecto ad caput vocis litera σ ſtrychnon appellant. & hortenſe quidem adſtringit & frigefacit ordine ſecūdo: quod verò halicacabon appellatur, in foliorum facultate ſimile eſt hortenſi. verùm fructus eius vrinam ciet. At verò cortex ſomniferi appellati de radice detractus, frigefacit ſimiliter vt papaueris ſuccus, vt tertii ſit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius vrinam ciet, ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumãtur, furorem inducit.

A litera Υ incipientia.

Υacynthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccãtium, ſecūdi perfrigerãtium. Creditur pueros diu impuberes adſeruare, ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. Semen moderatè adſtringit, exterget: vnde ictericis datur ex vino. Siccat ordine tertio: verùm caliditatis & frigiditatis in medio conſiſtit.

Υdna, *id eſt Tubera.*

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſſident, modica tenuium partium admixta.

Υdropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis & ramulis menthæ ſimilis: maior tamen. guſtu acris velut piper. ſemina fert parua iuxta ſingula folia. herba calida quidem eſt, ſed non quantùm piper. Viridis impoſita ſugillata & duritias ſanat. Vtuntur quidam ipſa vnà cum ſemine pro condimento piperis loco.

Υoſcyamus.

Hyoſcyamus commodiſſimus eſt ad medicinas qui florem & ſemen album habet, tertii ordinis perfrigerantium exiſtens. reliqui venenati ſunt.

Υpericon.

Hypericon calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium partium habens, vt & vrinas & menſes prouocet. Ad hæc verò non modò ſemen, ſed etiam folium conducit. Viride in cataplaſmate impoſitum, vlcera ad cicatricem perducere poteſt, præſertim ambuſtorum. Siccum tritum inſperſum, humore flaccida & putredinoſa vlcera ſanat. Quidam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Υſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtque tenuium partium ſubſtantiæ.

A litera Φ incipientia.

Phaci, *id eſt Lentes.*

Lentes non validè adſtringūt: in caliditatis autem & frigiditatis medio conſiſtunt. ſiccant ordine ſecundo. Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit ventrem. decoctum autem promouet: quapropter vbi ſiſtendi ventris gratia ſumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris ſiue Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli ſiue Ochri.

Phaſeli itémque ochri, media quodammodo edulia ſunt inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci, faciléque concoquūtur aut ægrè, tardéque cōmeant aut citò, flatus expertia aut inflantia, parum nutrientia aut multùm.

Phlomos, *id eſt Verbaſcum.*

Verbaſcum tres ſpecies habet, quarum radix acerba eſt: vnde & fluidis affectionibus auxiliatur. quidam decocto eius dentes in dolore colluunt. Folia omnium diſcuſſoriam & exterſoriam vim habent. Tertiæ vſus eſt ad lucernarum lumina, quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix, *id eſt Palma.*

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in

omnibus ſuis partibus.at ramorũ ſuccus auſterus eſt:ſimiliter quod cerebrum vocatur, quod in cibi vſum venit: fructus ipſius maximè dulcis,non modica caliditate participat, eſcarius & multi vſus, tum forinſecus adhibitus, tum intra corpus ſumptus:vbi roborare, ac ſiccare,& conſtringere ac denſare,& obturare opus eſt.Omnes palmulæ ægrè concoquuntur,& capitis dolorem inducũt amplius comeſtæ.quidam ab earum eſu morſum percipiunt in ore ventris,qui ſanè etiam magis capite dolent. ſuccus qui ex ipſis in corpus diſtribuitur, craſſus penitus eſt. habet & viſcoſum quiddam vbi pinguis palmula fuerit. Quando autem craſſo & viſcoſo ſucco dulcedo permixta fuerit,iecur celerrimè ab ipſis obturatur.Si verò aut inflammatum fuerit iecur aut induratum,ab ipſarum eſu extremè læditur. Conſequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur ac læditur. Cæterùm multo magis lædunt palmulæ virides,etiam paulo vberius ingeſtæ. nam & flatu ventrem implent,& crudis humoribus, & qui eſitarunt rigoribus ægrè caleſcentibus corripiuntur. Porrò germẽ tenerum quod Elaten vocant, vim eandem cum cerebro habet. Quod velut tegmen & velamen ipſis eſt,adſtrictorium quidem eſt,verùm magis prædictis ſiccat. Eſt autẽ & radix arboris, ſiccatoriæ citra mordacitatẽ facultatis, & modicè adſtrictoria.

Phu,*id eſt nardus Cretica.*

Phu radix nardo ſimilem vim habet, debilior tamẽ ad alia eſt:verùm vrinam magis ciet.

Phycos,*id eſt Alga ſiue Fucus.*

Fucus ſiue alga,muſcus eſt marinus,qui viridis exẽptus frigefacit & ſiccat ordine ſecundo:habet & quid adſtringens moderatè.

A litera X incipientia.

Chalbana,*id eſt Galbanum.*

Galbanum ſuccus eſt ferulaceæ plantæ,mollitoriam & diſcuſſoriam vim habens.Calfacit ordine tertio,ſiccat ſecundo.

Chamædrys,*id eſt Trixago.*

Chamædrys amaram qualitatem prædominantem habet.eſt & aliquo modo acris:vnde & lienem colliquat, & vrinas & menſes mouet, & craſſos humores ſecat, & viſcerum obturationes expurgat.Tertii ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium.Decoctum ipſius diuti⁹ coctum & aſſiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominãtem habet:quapropter & ſordida valde vlcera, & quæ maximas cruſtas habent,cum melle repurgare poteſt. Eſt & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam vim habet ordine tertio,ſiccam primo: vnde ſuffita ſuper carbones,manifeſtè opitu-

A latur ægrè ſpirantibus,ſi per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix veneноſum quid habet, vnde eius vſus forinſecus receptus eſt ad ſcabiem & impetiginem,ac vitiliginem, & in ſumma ad ea quæ exterſione op⁹ habẽt.Particeps eſt & mollitoriæ ac diſcuſſoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit ſecundo completo.At verò alibi chamæleontis radix pota ex vino

B auſtero acetabuli menſura, latum lumbricum expellit: dant ipſam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis eſt ſiccantium, ſecundi calfacientium.Quum autem plurimùm amara ſit, exterget viſcera magis quàm calfacit:vnde in regio morbo exhibetur:& omnino quibus iecur facilè obturatur, commodum medicamentum exiſtit. Ducit & menſes pota & cum melle appoſita.ciet quoque vrinam. quidam iſchiadicis ipſam præbent coctam in aqua mulſa. Herba ipſa viridis magna vulnera glutinare poteſt, & putredinoſa

C vlcera ſanare,& mammarum duritias diſcutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum,exterſoriam & calidam vim abundè poſſidet.ſuccus eius viſum exacuit, iis quib⁹ craſſum quid quod diſcuti oporteat, circa pupillam colligitur.quidam radice vſi ſunt in morbo regio ex iecinoris obſtructione oborto,ex vino albo dantes cum aniſo.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum,maiore acrius eſt: vnde in cataplaſmate impoſitum cutem exulcerat, & vngues leproſos exterit.ſuccus eius per nares fortiter purgat. eſt enim

D quarti ordinis calfacientium:maius tertii in vtriſque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de ſeride ageremus: eſt enim ſeridis ſpecies.

A litera Ψ incipientia.

Pſyllium.

Pſyllii ſemen maximè in vſu eſt: ſecundi ordinis eſt frigefacientium:verùm in ſiccando & humectando medium locum occupat.

E

A litera Ω incipientia.

Ocymon baſilicon, *id eſt Ocymon regale.*

Ocymon ſecundi ordinis eſt calfacientium. habet & humiditatem ſuperfluam:vnde neque vtile eſt ipſum intra corpus ſumere: verùm forinſecus in cataplaſmate impoſitum ad diſcutiendum ac concoquendum commodat. Decoctum ipſius lippientibus ob craſſioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum magnopere

F re prodeſt,præſertim pueris.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

Quæcunque ſunt plantarum partes,& fructus,& ſucci,& liquores,ſuperiore ſermone relatum eſt. nunc verò de reliquis medicamentis,terræ videlicet ſpeciebus & metallicis iuxta propoſitum agemus:deinceps etiam de animalibus.

De terræ differentiis, Cap. I.

TERRAM omnes homines familiari vſurpatione illam ſubſtantiam ſolùm nominant, quæ liquore ſubacta lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liqueſcit. dico autem liquefieri, per totam ſubſtantiam in humorem reſolui. madefieri autem, in ſuperficie rigari tantùm, humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra iam vim ſiccãdi habet, quoniam corpus ipſius natura durum exiſtit:& vbi penitus nullam igneæ ſubſtãtiæ mixturam habuerit, leuiſſimè citra omnem mordacitatem ſiccat:conducit ipſi ad hoc præſtandum lotura. Itaque quædam lotura non habent opus, quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quòd ſi circa ſenſum guſtus fueris exercitatus, ipſe iudex eſſe potes num lauare oporteat, ſiue non. id quod ex acrimonia aut adſtrictione deprehendes. Quandoquidem verò impoſſibile eſt inuenire ſubſtantiam penitus immixtam ac ſimplicem, amplius conſiderare ipſam mixturam oportet ex his quæ accidunt ipſi, iuxta leuitatis ac grauitatis, itémque ſaporis differentias. Si quidem enim adſtringens apparuerit, tanto magis particeps eſt frigiditatis, quanto plus habuerit adſtrictionis; ſi verò acrimoniam præ ſe tulerit, tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ. Et leuis quidem terra fit, quũ per omnem ſuam temperaturam aëreæ ſubſtantiæ multæ particeps eſt: contrà grauis, quanto fuerit grauior tanto magis ſincera terra exiſtit. Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adſtringens perfrigerat & repellit: quæ verò exterſorium quid poſſidet citra manifeſtam caliditatem, leniter ſiccat. Quæ autem glutinoſitatem ampliorẽ habet, non exterget, ſed glutinoſitas ſubſtãntiam meatib⁹ obducendis aptiorem efficit, vt extergere non póſſit, vbi nulla alia acrimonia viſcoſitati affuerit, velut in ouo videre eſt. Porrò neceſſarium eſt neque hoc ignoràre, ſed eius per omnem materiam quæ in medicum vſum venit meminiſſe. etenim plurimi opinantur, omnia vſta frigidiora ſeipſis euadere: quidam vice verſa calorem in vſtis augeri putant. vtrique autem errant. Acria quidem igitur omnia vſta multum de calore ſuo perdunt: quæ verò talia non ſunt, vſta caliditatem acquirunt. Nullum autem vſtum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipſis velut igniculus quidam tenuium partium. atque hoc eſt quod per loturam vſta deponunt, quo per aquam decedẽte, quod reliquũ eſt vſti, ſubſtantia terrea frigida fit, quæ citra mordacitatẽ ſiccare poteſt. Aqua verò in qua medicamentum lotum eſt, calidam vim tenuium partium acquiſiuit. His itaque declaratis, tempeſtiuum iam eſt dicere, quomodo omnem terram nõ vſtam lauare oporteat, ſi quidem lotura indigeat. nam quædam, velut dictũ eſt, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet, Cap. II.

OMnis terra hoc modo lauatur. Aqua primùm ſubigitur quæ nullam medicamentariam qualitatem præ ſe ferat, deinde vbi lutum decedit, aqua ſuperſtans diffunditur: poſtea reliquum à ſubſidentibus infernè calculoſis ac arenoſis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præſtet, Cap. III.

AGrorum terra quæ colitur, omnis quæ pinguis eſt, vtilis eſt ad curationem omnium partium reſiccatione indigentium: quare & in Alexandria & Ægypto ipſa vtuntur. In Alexandria itaque vidi hydropicos & lienoſos aliquos terræ Ægyptiacæ luto vti. Multi verò etiam ſuras & femora, & cubitos, & brachia, dorſúmque ac latera & pectus, eius terræ luto illinentes, opem ſenſerunt: quin & veteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum ſa-

A nat. Et ſanè noui quoſdam toto corporis habitu aquoſos ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifeſtum auxilium ſenſiſſe. quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos, hoc luto perfectè ſanarunt: atque hæc quidem Galenus. verùm Strato de terra ſic ſcribit, Ad vetuſtum capitis dolorem, ſordes balnearum, aut aquæ calidæ cum terra nigra lota miſceto, ac vtitor: aut terram cum decocto capitum roſarum ſubigito, ac vtitor: aut teſtam amphoræ acetariæ tritam terræ addito, cũ lauri decocto: aut clibani teſtã cũ nigra B terra cõmittito affuſo ſampſuchi decocto. Cæterùm ad puſtulas ex corpore erumpentes ſcabioſas ac impetiginoſas, terram nigram cum amygdalarum aut lupinorum amarorũ decocto ſubigito, ac vtitor: aut amphorã aceti cũ rutæ decocto eluito, eóq; terrã ſubigito, ac vtitor ſimiliter: aut glebulas ſalis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito, ac terræ admiſceto, & vtere velut efficaci: aut columbinum fimum terræ miſceto, & cum halicacabi C decocto ſubigito, ac vtitor. At verò ad tuſſim vetuſtam vnà cum vitiato corporis habitu, terram oſſium vitulinorum decocto ſubigito, & pectus illinito: aut amphoram mellariam eluito, & terram ſubigito, ac vtitor. Potes & cumini, & nigellæ, ac ſampſuchi decocto ſimiliter terram ſubigere ac vti. Porrò ad lienoſos, cinerem ſarmentitiũ & grumos fæcis vini cum terra ſubigito, ac vtitor: aut foliorum capparis decocto ſubigito: aut recrementum argẽti leuiſſimè tritum, cum luto permiſce, ac vtere: aut decocto herbæ ſerapiadis triteſticularis ſubigito ac vtitor. Ad D hydropicos autem teſtas amphoræ muriariæ inueteratas terito, ac terræ admixtis vtitor: aut ſuillæ carnis ſiue vitulinæ garum admiſceto, ac ſimiliter vtitor: aut ſampſuchũ aqua marina coquito, eóque terram ſubigito, ac vtitor: aut ſalſamentum cum lupinorum amarorum decocto cõterito, terræque admiſceto, ac vtitor: aut alumẽ vſtum, & pulegii vſti cinerem, cum luto committito, & cum aceto mulſo ſubigito, ac vtitor: aut bubulum fimum ſiccum tritum terræ admiſceto, & aceto mulſo ſubactis vtitor. Ad iſchiadicos, & omnes neruoſarum partium perfrictiones, E ſampſuchum vitulinorum oſſium decocto coquito, eóq; terram albam ſubigito, ac vtitor: aut anguillam cum ſale & nitro coquito, & decocto terram ſubigito, ac vtitor: aut ſordes ſtrigmentitias cum calce viua terræ admiſceto, ac vtitor: aut porri ſiue allii decocto terram ſubigito, ac vtitor: aut coſtum, caſiam, iuncum odoratum, aſpalathum, xylobalſamum, & ſampſuchum contuſa, in aqua & oleo coquito, lutóque permiſceto, ac vtitor: aut caprarum fimum ac bubulum, ſimul cũ ſorde cerati raphanini terito, ac ad terram admixtis vtitor. Ad podagram, à capite vſF que ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà vſque ad digitos pedum & vngues ex ſubſcriptis. Vituli pedes poſteriores vnà cum vngulis exurito, terito ac terræ miſceto, & vtitor: aut lapidem leucographidem cum aqua in qua ferrum ſæpius extinctum eſt terito, & aluminis vnciã I. addito, ac cum terra ſubigito, & vtitor: aut decocto foliorum cypri, *id eſt liguſtri*, terram ſubige, ac vtere: aut gallas donec flacceſcant coquito, & terram eo decocto ſubigito, ac vtitor. Aliud. Aluminis liquidi vnciam vnam, aluminis ſciſſi vnciam vnam, gũG mi ſexuncem, ceruſſæ dodrantem, melantheriæ quincuncem, miſyos ſexuncem, foliorum ſalicis dodrantem, olei myrtei aut ſicini vncias XXIIII. aceti ſexuncem. terito ſimul, ac tum terra ſubactis vtitor. Aliud. Acaciæ, atramenti ſutorii vtriuſque drach. II. aceto trita ſiccato, & ad terram admixtis vtitor. Aliud. Aluminis, ſpumæ argenti, miſyos aſſati, ſingulorum drach. IIII. excipe cerato myrteo liquido, & cum terra ſubi, ge ac vtere. Aliud. Ceruſſæ, ſpumæ argẽti, vtriuſque drach. XXIIII. olei myrtei drach. XXXIIII. aquæ quod ſatis eſt, ſubigito cum

myrtei drachmas xxIIII. aquæ quod ſatis eſt. ſubigito cũ terra, ac vtitor. Aliud, quo curatus eſt præſes Philin⁹. Succi mororum, aluminis ſciſsi, liguſtri, viticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, ſingulorum ſexuncem. Omnia ſimul tenuiſſimè trita reponito: vſu expetẽte neceſſario aqua dilutis ac cum terra ſubactis vtitor. Cæterùm lauari non oportet, ſed perſicorum immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra ſufficiunt.

Terra Lemnia, ſiue Sigillum Lemnium, & Sphragis Lemnia, Cap. IIII.

LEmniam terram, quam & Lemniam ſphragidem vocãt, *id eſt Lemniũ ſigillum*, præparatã accipere eſt, ſemel lotam in patrio loco, vt altera lotura non habeat opus, verùm aliàs alio liquore diſſoluta, diuerſimodè operatur. Et ſanè in malignis ac putredinoſis vlceribus ſemper feliciter & magno fructu Lemnia terra vſus ſum. Vſus eſt pro magnitudine maliciei vlceris. Quod enim valde fœtidũ eſt humectùmque ac ſordidum & inueteratum, Lemniã requirit acerrimo aceto diſſolutam ad lutoſam cõpagem. Vino autẽ diluta, recentia vulnera glutinat. pota ad ſanguinis reiectiones cõducit, & ad lethalia medicamenta, & ad morſus venenatorũ animalium. Infuſa quoque per clyſterẽ cum plantaginis ſucco, dyſentericis magnopere auxiliatur, præablutis videlicet vlceribus, muria infuſa. Datur iiſdem, & ſanguinem ſpuentibus, in potu cũ poſca.

Miltos, *id eſt Rubrica*, Cap. V.

RVbrica ſiue miltos vim habet adſtringendi, meatus obducendi, reficcandi: quapropter etiã emplaſtris admiſcetur ac paſtillis ſiue trochiſcis ficcantibus ac adſtringentibus. Siſtit aluum cum ouis in ſartagine frictis accepta, itémque infuſa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata: verùm in Cappadocia naſcens, denſa exiſtens & grauis, & colore iocinoris vnicolor, & quæ diluta in multũ ſuccũ diffũditur.

Terra Samia, Cap. VI.

SAmia terra nõ lauatur. Vtimur autem altera eius ſpecie frequentius, quã ſanè Samiũ Aſterẽ, *id eſt Samiã ſtellam* vocant, quæ ad ſanguinis ſputum facit pota, & vndecũque feratur, idem & pota & appoſita. Vtimur & ad exulcerationes dyſentericas, & nomas ſerpendo depaſcentes, infundentes eam cum plantaginis ſucco, maximè in vlceribus quæ inflãmatio præoccupauit, & acriora pharmaca nõ ſuſtinent, & in corporibus molli carne præditis. mitigat enim humectiores præſertim & laxiores partes. vnde in mãmarum ac teſtiũ inflãmationibus adhibetur, trita cum aqua, roſaceo tanto adiecto vt pharmacum exareſcere non ſinat. Bonum eſt hoc modo præparatum medicamentum etiã ad alias inflãmationes calidas, & ad inguinũ abſceſſus incipiẽtes, ac fluxiones podagricas, & in ſumma, vbi moderatè frigefacere vnáque mitigare volumus: vt ex hoc adeo manifeſtè appareat Samiæ terræ vim moderatè frigefactoriã eſſe. eſt enim aerea & glutinoſa. præſtat autẽ ſtella Samia terræ Samiæ, eo quòd glutinoſitatem & vim obducendi meatus ampliorem poſſidet.

Terra Selinuſia & Chia, Cap. VII.

SElinuſia & Chia terra exterſoriã vim valde moderatè habent: quapropter aliquæ fœminæ ad faciem iis vtuntur: verùm cum leui ſiccatione ac exterſione, neque caliditatis neque frigiditatis manifeſtè participes ſunt. & propterea ad vlcera in ſuperficie corporum cõmodæ exiſtunt, qualia ſunt ambuſtorum. Cæterùm quæ ſubſtantiã meatuum valde obductoriã habent, non extergent. prohibet enim hoc ipſum glutinoſitas.

Cimolia terra, Cap. VIII.

CImolia terra mixtæ facultatis eſt: habet enim vim frigefactoriam & repulſoriã, habet & modicam diſcuſſoriam. Lota diſcuſſoriã deponit: verùm iuxta naturam eorum quæ ipſi admiſcentur, manifeſtè vtramque vim demonſtrat. nã repulſoriis ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit, perfrigerans ac repulſorium efficit: diſcuſſoriis, diſcuſſorium. atque ita ambuſtis conducit aceto ſubacta & illita. memineris tamen cõmune hoc in omni leui terra eſſe. Omnes enim ambuſtis profuſæ

A eueſtigio ex poſca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis ſiue Pharmacitis, Cap. IX.

AMpelitis terra etiã pharmacitis appellatur, eo quòd efficaciorem aliis vim poſſidet, & quòd agricolæ vere appetente ipſam diluant, ex eáque radices vitium quæ germen emiſerunt, illinant, vt animalcula vitibus noxia eos non contingant. Ex eo verò quòd cnipas vermiculos perimat, ſatis indicat quantum medicámentariæ facultatis poſſideat. At verò lenitatem & vim mitigatoriam nõ habet, ſed magis ſiccat. quapropter & mixtam his medi-
B camentis reperies ipſam, quorum ſcopus eſt ſiccare quippiam ac diſcutere.

Terra Cretica ſiue Creta, Cap. X.

CRetica terra ſimilis quodammodo eſt Samiæ & conſimilibus: ſed valdè debilis eſt, multum aeroſitatis habens: quapropter etiã vim extergendi citra mordacitatẽ magis habet, per quã etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra vſta, Cap. XI.

QVandoquidem verò quidam medici terram vrunt, neque id malè excogitatum in vſum vlcerum quæ
C leniter reficcari oportet: noſſe expedit quòd vſta terra tenuiorum partium & acrior euadit, vt ad diſcuſſoriam facultatem delabatur: ſi verò vſta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit: verùm partium tenuitatem ex vſtura conſeruans, magis ficcatoria fit. Quapropter quum omnis terra non vſta vlceribus commoda ſit, ea quæ poſt vſturam lota eſt, magis adhuc ad vlcera ægrè carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ, Cap. XII.

DAta nobis eſt in hac magna peſte etiam alia quædam
D terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè ſiccatoriam vim habens, colore pallida. Qui dabat ipſam, lapidem appellabat. Eſt autem friabilis, velut calx & ſtella Samia, non tamẽ ſimiliter ſtellæ leuis. Nam & magis denſa eſt, minus aerea, quapropter iis qui negligẽtius inſpiciũt, imagine lapidis offertur. Valde autem ſiccat, tum in dyſentericis, tum in fluxionibus ventris. Inſupérque ſanguinis ſputo, & deſtillationi, & putredinoſis oris vlceribus conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pectus prodeſt. quare etiam iis qui ob eam cauſſam ægrè
E ſpirant, validè auxiliatur, nec non iis qui tabe laborant. ſic enim reficcat vlcus, vt ne tuſſiant quidẽ amplius. Cæterum ſi fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam ſentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem ſentiet, præſertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna hac peſte omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè ſanati ſunt: quibus verò nihil profuit omnes mortui ſunt, neque ab alio quopiã opem ſenſerũt. ex quo palàm conſtat quòd ſolis his qui incurabiles erãt, non profuit. Bibitur cum vino ſubſtantia tenui, medio-
F criter diluto, ſi febre penitus careat homo, aut parum febricitet: ſin valdè, cum aquato penitus. ſed neque ſunt adeò vehementer feruidæ peſtilentes febres. At verò quid attinet dicere quantam vim habeat hæc Armeniaca bolus *ſiue gleba*, in vlceribus ſiccatione indigentibus? Appellatur autẽ illorũ lingua vernacula, zarinacha: Syrorũ verò zarnacha: nomen ab eo in quo naſcitur, iuxta vrbem eſt appellatã Bagana. Ager inquo mons eſt nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites, Cap. XIII.

HÆmatites à coloris ſimilitudine nominatus eſt. affri-
G ctus enim ad cotem, vel in pila tritus, ſanguinolentum ſuccum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps eſt, quantæ adſtrictionis. meritò itaque auſi ſunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compoſitionibus addere. Ego verò etiã ſolo per ſe vſus ſum ad aſpritudines palpebrarum, ſi vnà cum inflammatione eſſent obortæ, peẽ oui cãdidum diluto, aut potius per fœnigræci decoctum. ſi verò citra inflammationẽ, per aquam. Initium ſemper faciendum eſt à moderatè liquido per ſpecillum infuſo. deinde vbi ægèr ferre vim eius poteſt, craſſitudinem au-
H gere oportet, & poſtremùm ita craſſum facere medicamẽtũ, vt ſpecilli nucleo ſubdito palpebræ illinere poſſis; aut euerſæ applicare. Idẽ lapis ad cotẽ tritus ac potus, ſanguinis ſputo omnibúſq; vlceribus cõducit. Aridus autem tritus, & ad puluillũ redactus, reprimit carnẽ excreſcẽtẽ.

nemo autem ipſo per ſe vtitur. ego verò ad ea quæ dixi vſus ſum, viribus ipſius ex ſaporis qualitate cognitis. quin & ipſa vlcera oculorum ad cicatricem perducit per ſe ſolus tritus, velut paulo antè dixi, ſiue infundatur ſiue ſublinatur. nam & hoc ipſum experimento cognoui.

Lapis ſchiſtos, Galactites, Melitites, Cap. XIIII.

COnſimilem hæmatitæ, ſed debiliorem vim ſchiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, appellatus lapis, habet. Ad cotē tritus colorem pallidum reddit. Ab eo conſequens eſt Galactites, lactis colorem dilutus reddens. Melitites autem caliditatis cuiuſdā particeps eſt. nam à ſimilitudine ſaporis mellis nomen inuenit. Singuli itaque hi paululum ab hæmatite viribus deſciuerunt, & ad oculos ſimiliter in vſum veniunt, ſed leniores exiſtunt. Leniora autem medicamenta ſemper ſunt inflammatis partibus accommodatiora: verùm debiliora quàm vt depulſa inflāmatione ad perfectam ſanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus, Cap. XV.

QVVM cōmunis ſit omnibus lapidibus vis ſiccandi, quicunque ex ipſis aut in ſuccum reſoluti, aut aliâs triti, nullam manifeſtam guſtui qualitatem exhibent, eos putandum eſt debiliſsimos eſſe & leuiſſimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui verò manifeſtam qualitatē guſtantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam vim habent. ſi quidem enim adſtrinxerint, ad reprimendum & conſtringendum, ſpiſſandúmque ac cogendum commodi erunt: ſi verò momorderint, ad calfaciendum & diſcutiendum ac colliquādum valebunt. Inter hos medii ſunt qui ſolummodo extergent, citra adſtrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut Moroxus, Cap. XVI.

EX lapidum qui in ſuccum reſoluuntur numero eſt & qui in Ægypto naſcitur, quo vtuntur ad lintea illuſtranda, quem alii Moroxum, alii Leucographidem vocant: nam quum ſubuiridis appareat hic, ſi ad cotem affricetur aut aſperius pallium, locum inalbat. Expers eſt autem omniū qualitatum magis quàm prædicti, nō adſtrictionem, neque exterſionem, neque mordacitatem in guſtu exhibens. Vnde hoc tantùm ipſi adeſt quòd citra mordacitatē ſiccat. & propterea cerato ipſum admiſcent, & ad vlcera cicatrice includenda vtuntur in corporibus mollibus. miſcent eundem & ocularibus compoſitionibus. quanto verò mollior eſt & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior exiſtit.

Galactites, Cap. XVII.

GAlactites quoque conſimilem prædicto colorē ſubuiridem habens, lacteum ſuccum remittit. eſt autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, ſi à balneo tritum lapidem cum aqua aut vino dulci bibant. miſcetur & ocularibus compoſitionibus. Tradunt, eundē dentientium puerorum collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis, Cap. XVIII.

OMnibus relatis lapidibus fortiorem vim habet lapis qui ex Æthiopia apportatur, ſubuiridis aliquo modo velut iaſpis, nominatus Thyites. Dilutus hic ſuccum reddit lactei coloris, ſaporis mordacis, & propterea ſolùm ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflāmationem offundunt, cōducit. ex quo numero ſunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare ſolet. exterget & pterygium, oculorum vitium, *vnguem latinis appellatum*, ſi non valde durum exiſtat.

Tecolithos quem Syriacum appellant, Iudaicus lapis, Cap. XIX.

EST & alius lapis fortis facultatis in Syria Palæſtinæ naſcens, colore albus, figura concinnus, lineas habēs velut à torno exſculptas. appellatur Iudaic⁹ & Tecolithos. Confringit calculos in renibus natos, dilutus in cote & ex aqua calida potus: verùm in veſicæ lapidibus nihil eximii præſtat. Nechepſus tradit hæc verba: Tecolithū lapidem cum aqua terito ad ſordium ſtrigmētitiorum tenuium craſsitudinem, & deraſis circa veſicam ac pubem pilis illinito, & confringet ac liquefaciet calculos in veſica. Vnde & cantilena orta eſt:

A Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens Inſigniter, tecolithū.

Idem oleo myrteo dilutus podagricis cōmodè illinitur.

Pyrites, Cap. XX.

EST & pyrites ex lapidum numero qui fortem vim habent, colore argento ſimilis, cuius vſus eſt diſcuſſorio emplaſtro admixti, adiicitur ipſi etiā ſchiſtus. hoc pharmacum ſæpe pus, ſæpe & grumoſas concretiones in mediis muſculorum regionibus cōſiſtentes diſcuſsit. Oportet autem lapides qui in vſum vertuntur, omnes læuiſsi- B mos facere, ac conterere ſimiliter vt eos qui in oculares compoſitiones miſcentur.

Lapis Phrygius, Cap. XXI.

PHrygius lapis fortiter ſiccat, habens quid adſtrictionis ſimulque mordacitatis: vnde & repellit ac diſcutit. ego autem vſto ſemper vſus ſum, ad putredinoſa quidem vlcera aut per ſe, aut cum aceto, aut poſca aut vino mulſo. Ad oculos verò ſiccum ex ipſo facio medicamentum, de quo in opere vbi de compoſitione medicamentorum dicetur, agam.

C Lapis Ageratus, Cap. XXII.

LApis Ageratus quo coriarii vtuntur, gurgulionem inflammatum euidenter ſanat.

Lapis Aſius & flos ipſius, Cap. XXIII.

EST & lapis Aſius in Aſo naſcens, vnde & nomen inuenit: tofacei coloris ac compagis, friabiliſque ac laxus. innutritur autem in ipſo quippiam ſimile tenuiſſimo pollini qui parietibus molendinorum inhæret: & petræ Aſiæ florem appellant. eſt autem tenuium partium, D vt humore flaccidas carnes eliquet ac reſiccet, citra fortem mordacitatem. habet & quid ſalſum in ſapore, vt cōiectare liceat generationem ipſius ſalſam eſſe, rore quodā ex mari petræ inſidente, qui poſtea à ſole ſiccetur & obareſcat. Similem flori vim habet & petra in qua naſcitur, ſed efficacia debiliorem.

Gagates, Cap. XXIIII.

ESTque alius quidam lapis colore niger, qui ignī admotus, bituminis odorem de ſe præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, vnde etiā Ga- E gates appellatur. Cæterùm ego cruſtaceos & planos lapides nigros, debilem flāmam generantes igni admotos, ex caua Syria attuli propè Hierichūtem, qui nati erant in vertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, vbi & bitumen prouenit, vnde & odorē huiuſmodi acquiſierunt. Vſus ſum autē his ad inflationes genuū diuturnas & ægrè ſanabiles, compoſitionibus ad hoc accēdens experimēto cognitis ipſos admiſcens: & ſanè viſi ſunt mihi vim illarum longè efficaciſsimam reddidiſſe. Admiſcui eoſdem & emplaſtro Barbaro appellato, & eua- F ſit pharmacum manifeſtè amplius ſiccatoriū, vt & ſinus cōmitteret ac contraheret, nō ſolùm cruēta vulnera glutinaret, ad quæ barbarū emplaſtrum maximè cōmodum eſſe creditur. Aiunt gagaten aqua coctum & cum aqua potum, lumbricos expellere: adalligatum autem capitis dolores inueteratos ſedare. Accelerat partum mulieribus ægrè parientibus, ſi parturientis manu contineatur. Admiranda vis gagatæ igni admoti & accenſi, deinde vino extincti exiſtit. nam vinum hoc cardiacis in potu datum, ſtatim ipſos leuat, & ſudore compreſſo & pulſu excitato. G Alii in puluillum conterunt gagatē lapidem, & per dies ſeptē cū vino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diē drach. vna. quin & poculum ex ipſo ſuffumigant, ex quo cum vino bibendus datur. Idem præſtat efficaciter bitumen quoque potum. fugat ſerpentes ac reptiles beſtias ſuffitus gagates, & menſes ac ſecundas detrahit. deprehendit item ac arguit comitiales morbos. ſtrumas quoque diſſoluit tritus, cōmodis ad ipſas medicamētis admixtus. ſanat & ſedis affectiones, quamleuiſſimè tritus, & vuarum acerbarum ſucco ad tertias decoctus. Quo H modo etiam alias omnes corporis fluxiones compeſcere poteſt.

Magnes lapis, ſiue Heraclius, Cap. XXV.

MAgnes lapis, qui & Heracli⁹ appellatur, cōſimilē hæmatitæ vim habet. participat & attractoria facultate. Tradūt detentū manu chiragricorū ac podagrico-

rum, dolores ipſorũ ſedare.æquè & conuulſis opitulatur.

Smiris,pumex,teſtæ clibani, Cap. XXVI.

SMiris exterſoriam vim habet: dentes itaque mundos facit,ſi ex ea confricentur,velut experientia cognoui-mus. Et pumex exterſoriam vim habet velut ſmiris. Et ſi-gulina teſta eadem vi præſtat,maximè clibanorum. Cæ-terùm ſmiris etiam acre quippiam habet, & propterea vſtoriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur: item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex af-frictus dentes illuſtrat, non ſolùm extergendo, ſed etiam per aſperitatem. Vſtus autem pumex nihilo inferior eſt ſmiride ad eoſdem vſus. lotus idem poſt vſturam, caua vlcera optimè carne replet. At verò clibanorum teſta,vnà cum extergendi facultate & ſiccatoriam poſſidet. qua-propter emplaſtra,ephæſtias & magos, ex hac teſta com-poſita,optimè cicatricem vlceribus inducunt.

Lapides in ſpongiis, Cap. XXVII.

LApides etiã qui in ſpõgiis reperiũtur,vim atterẽdi ha bent,non tamen adeo validam vt veſicæ lapides con fringere poſſint: verùm renum calculos comminuunt.

Oſtracites lapis & Geodes. Naxiæ cotis retri-mentum, Cap. XXVIII.

OStracitem lapidẽ quoſdam laudare audio, velut qui multam ſiccatoriam vim habeat ex adſtrictione & acrimonia permixtam: quemadmodum & eum qui Geo des appellatur: ita vt pupillas depurget, & mammarũ ac teſtium inflammationes ſanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam vim habet, vt etiam podagricis opituletur,cum cerato roſaceo adhibitum.

Ophites lapis, Cap. XXIX.

OPhites lapis vſtus extergendi ac atterendi & cõfrin-gẽdi vim habet. quare potus ex vino albo ac tenui, lapides veſicæ confringit. Adalligatus ad viperæ morſus conducit.

Hieracites lapis & Indicus, Cap. XXX.

HIeracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reſiccãt de-xtro femori adalligati,cuius rei & nos periculum fe-cimus. Diogenes autem de lapidibus libro ſic ait, Lapis hieracites ſubuiridis eſt ad nigredinem vergens, & aliis coloribus reſperſus, vt varius exiſtat. Vim autẽ habet hæ-morrhoidas reſiccantem dextro ægri femori adalliga-tus. Probatio veri hæc eſt: vbi habueris ipſum in mani-bus,melle manus inunge,& muſcæ non appropinquabũt tibi lapidem ferenti. At verò Indicus colore ſubfuluus eſt, tritus autem purpureum colore ſuccum remittit, & neque denſus neque rarus eſt, & cum vino potus hæmo-ptoicis prodeſt. Qui verò exalbidi coloris eſt, & cineris imaginem repræſentat, etiam alias ſanguinis eruptiones ſiſtit.

Vitrum, Cap. XXXI.

VItrum tenuiſsimè tritum, ex vino albo tenui po-tum, veſicæ calculos potenter confringit.

Lapis AEtites, Cap. XXXII.

AEtites lapis agitatus ſonitum edit,velut ex altero la-pide prægnans. fœtus vuluarum lubricarum retinet ſiniſtro brachio adalligatus: verùm tempore partus adi-mendus eſt de brachio & femori adalligandus, pariét-que prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, ſiquis ipſum in panem qui comeditur imponat: nam qui furtũ fecit,commãſa deuorare nequibit. Tradunt etiam ſimul cum eduliis coctum fures arguère: neque enim poterit fur deuorare quæ cum ipſo cocta ſunt. Tritus autem & ce rato Cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã cal-faciente,magnopere prodeſt arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus ſiue Alabandinus lapis, Cap. XXXIII.

ALabandicus coloris ſubnigrantis eſt fuluo admixto, pellucet quaſi ſegmentis quibuſdam aut fiſſuris diſ-criminatus. Tritus hic ſuperficiem pilorum alborum ni-gram efficit.

Electrum ſiue ſuccinum,ſeu lyncurium,Chryſe-lectrum, Cap. XXXIIII.

ELectrum, quod & ſuccinum & lyncurium appellant, potum dyſenterias ſanat, & ſtomachicis opitulatur.

A Chryſelectrũ quoque cum maſtiche potum doloribus ſtomachi medetur.

Iaſpis viridis, Cap. XXXV.

VIridis iaſpis proprietate quadam,velut alia quædam, auxiliatur ſtomacho & ori ventris pro amuleto ap-penſus. Quidam & anulis ipſum includũt,& draconem ra dios habentem in ipſo ſculpunt, quemadmodum Neche-pſus rex ſcripſit. Huius itaque lapidis etiam ego experi-mentum ingens habeo,& ſanè catenulam ex talibus lapi-

B dibus concinnatam de collo ſuſpendi,ea commenſuratio ne ac modo vt lapides os ventris contingant. Cognoui au tem nihil minus valere ac prodeſſe eos qui ſculpturam nõ haberent quam Nechepſus tradidit.

Iaſpis ſubuiridis, Cap. XXXVI.

IAſpis ſubuiridis adalligatus ſtomachi dolores ſedat,& paralyticas reſolutiones ac dolores mitigat. Qui verò capnias appellatur, *hoc eſt fumoſus*, turbulentum valde ha-bens colorem, magna tutela ægrè parientes mulieres aſ-ſeruat. Sed & hydropicis adalligatus commodat,& maxi-

C ma vulnera ab inflammationibus aſſeruat, eóſque qui vul-nerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaſpachates, Cap. XXXVII.

IAſpachates ex iaſpide ſmaragdeo, & achate compoſi-tus eſt. Vim habet leniendæ ſitis,& hydropicis auxili-atur, hepaticiſque ac peripneumonicis & pleuriticis po-tus. corpus quoque floridum ac ſpecioſum facit.

Sapphirus lapis, Cap. XXXVIII.

SApphirus cum lacte tritus potus,omnes internas vlce-rationes ſanat,& ſudores ſedat. Externas vlcerationes

D omnes idem cum lacte illitus curat. fiſſuras quoque lin-guæ aridus tritus inſperſus ſanat. In ſumma ſiccatoriam vim habet.

Smaragdus lapis, Cap. XXXIX.

SMaragdus aſſatus & tritus cum melle Attico permixtus oculorum hebetudines ſanat: cum melle verò & gum-mi illitus,elephantiaſi laborantibus vtiliſſimus eſt. idem quoque potus ab eo malo in totum liberat. ſiſtit & ſangui nem vndecunque feratur.

De metallicis,& quæ ex aqua generantur, Cap. XL.

E MEtallica appellare mos eſt medicis ea quorum gene-ratio in metallis eſt,ſiue ſponte naturæ,ſiue per for-nacem producantur. in ſupérque tertii generis quæ rurſus ex illis ipſis homines ſuo ingenio faciunt, velut eſt ceruſ-ſa,ærugo,ſandyx, & ſimilia. Itaque conſequẽter de omni-bus iuxta literarum Græcarum ordinem trademus.

Adarces, Cap. XLI.

ADarces acerrimus ac calidiſſimus eſt. quapropter hebetantibus vim ipſius miſcetur,& ſic multi vſus ſit, affectionibus calfieri indigẽtibus forinſecus admot⁹.

F Alcyonia, Cap. XLII.

ALcyonia omnia abſtergent ac diſcutiunt, habéntque acrem qualitatem, aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Aſperum appellatur, externam ſuperficiem læuem habet,& internam ſubſtantiam aſperam: éſtque ea lidiſſimum omnium Alcyoniorum,vt etiam pilos exure-re poſſit. quapropter ad lepras,vitiligines,ſcabies ac im-petigines, aliis mitioribus medicamentis vtimur. Nam aſperum alcyonium non ſolùm exterget ac repurgat cu-tem,ſed etiam excoriat ac vlcerat. Quod verò Mileſium vocatur, figura vermi ſimile,purpurei coloris,& compa-

G ge ſubſtantiæ molli omnium tenuiſſimum eſt. quare v-ſtum alopecias ſanat,cum vino fuluo ac tenui illitum.

Ales, *id eſt ſal*, Cap. XLIII.

SAL omnis,& foſſilis & marinus, eandem in genere vim habet: differentia in eo eſt, quòd ex terra effoſſi-ſubſtantia magis ſit coacta: quapropter craſſitudo partiũ & vis adſtringendi,in hoc maior exiſtit. Foſſilis generis optimus eſt Ammoniacus & Cappadocicus. At verò ma rino ſpecie ſimilis eſt qui in quibuſdam ſtagnis genera-

H tur. Omnis tamen ſal in cõmuni calfacit,diſcutit,adſtrin-git,ſiccat,cogit ac dẽſat ſubſtantiã corporũ quibus adhi-betur. Nã quicquid eſt in corporib⁹ humiditatis idipſum

depaſcitur,& quod reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ, vi adſtrictoria ſpiſſat. vnde & ſiccant, & incorrupta adſeruant, quæ ob ſuperfluam humiditatem putreſcere ſolent.

Sal vſtus, Cap. XLIIII.

SAL vſtus diſcuſſoriã vim magis habet quàm non vſtus,quanto ſanè tenuius corpus ex vſtura acquirit.non tamen ſimiliter vt non vſta cogere ac denſare ſolidã ſubſtantiam valet.

Salis flos, Cap. XLV.

SAlis flos cõpage quidem liquidus eſt,colore verò croceus:partium tenuitate vſtum ſalem ſuperat, & acrem qualitatem ac vim multùm diſcuſſoriam habet. Colligitur ſub æſtum caniculæ. eſt enim velut flos quidam talibus aquis ſuperſtans.

Salis ſpuma, Cap. XLVI.

SAlis ſpuma,ſpumoſus quidam floſculus ſalis eſt, vicinis petris adhærens.multo autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipſe ſal:quare & attenuare & diſcutere multo magis poteſt. verùm quod reliquum eſt ſubſtantiæ denſare velut ſal non poteſt.

Armeniacum pictorum, Cap.XLVII.

ARmeniacum quo pictores vtuntur, ex Armenia apportatur:vnde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum eſt,affertur. Vim habet Armeniacum exterſoriam cum modica acrimonia & pauciſſima adſtrictione.Itaq; quum tale ſit,ocularibus medicamẽtis admiſcetur. quin & ipſũ per ſe terunt in tenuiſsimũ puluillum, vtuntúrq; ſicco ad augmentũ pilorum in ſuperciliis, vbi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipſorum excidunt:aliqui verò non augeſcunt,ſed ob alimenti inopiam marceſcunt.nam acrimonia conſumpta, particulam ad naturalem habitum reducit: etenim vitioſo humore cõſumpto,natura ad proprias actiones redit, quum nihil ſit amplius quod ei impedimento ſit. Nechepſus de eo ſic tradit: Armenium quo pictores vtuntur,duodecima drach. parte melancholicis & craſſum ſanguinem habentibus dato.Datur & pueris pectoris morbo infeſtatis. reuomũt enim:nam vomitorium exiſtit. Datur & morbo ſacro ob noxiis ac furioſis,hoc modo:Centaurii faſciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito,donec vna ſuperſit, & cum excolato decocto Armũthei lapidis, quem *Græci* Armenium vocant, tertiam drachmæ partem terito,ac confidenter exhibeto. nihil enim periculi eſt.Itaque noſſe operæpretium eſt quòd Armenium penitus reuomitur,nihil memorabile ſurſum efferẽs, ſed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus ſeceſſibus effert.

Arſenicum,*id eſt auripigmentum*, Cap. XLVIII.

ARſenicum vſtoriam vim habet tum vſtum,tum non vſtum:manifeſtum eſt autem quòd vſtum tenuiorũ partium euadit.

Aſphaltus,*i.bitumen*, Cap. XLIX.

BItumẽ ex numero eorum eſt quæ in aqua marina aut conſimili generantur. optimum eſt quod in mortuo mari iuxta Hierichũtem prouenit.Vis eſt omni bitumini ſiccatoria ac calfactoria ordine ſecũdo. meritò itaque ad cruẽta vulnera glutinanda adhibetur, itémq; ad alia quæ ſiccari expetunt cum moderata calfactione. quapropter in teneſmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituitæ craſſa infarta eſt vt ægrè auelli queat,ipſius vtimur ſuffitu.Similiter & ad dyſentericos ex tali cauſa inteſtinis vlceratis.Potum bitumen nucis Ponticæ aut fabæ magnitudine,cum vino tritum,cardiacis qui animo linquuntur magnopere eueſtigio prodeſt: maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. eodem modo datum & quartana citius liberat.Experimento conſtat vis eius poti ex aqua , in iis qui à rabioſo cane morſi ſunt. præſeruat enim eos ne in timorẽ aquæ delabantur,& eos qui iam inciderunt conſeruat.

Aphronitrum,& litri ſpuma, Cap. L.

APhronitrum,*hoc eſt nitri ſpuma*, & litri ſpuma inter ſe differunt,quòd litri ſpuma medicamentũ eſt magis ſiccatoriũ,aſpectu farinæ triticeæ ſimile. nam alba quoque exiſtit. aphronitrũ autẽ non farinoſum neque diſſolutum,ſed cõpactum eſt.Differt autẽ à ſale aphronitrum,

A inquantũ vnũ ſolum prædominantẽ saporem manifeſtè in ipſo videre eſt,amarum videlicet,qui diſcuſſoriã vim habet,denſatoriã verò non habet, quẽadmodum ſal poſſidet.Aphronitrum itaque exterſoriam vim habet, vt nõ ſolùm ſordes depurget,ſed pruritum quoque ſanet: at verò litri ſpuma eandem vim quã litrum habet,ſed tenuiorum partium exiſtit.

Gypſum, Cap. LI.

GYpſum vnà cum ſiccatoria facultate vim quoq; obducẽdi meatus aſſumpſit. lapideſcit enim aqua ma-

B ceratum : quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum,& oui cãdido ſubactũ, ac pilis leporinis exceptum ſanguinis eruptiones præclarè ſiſtit.

Diphryges, Cap. LII.

DIphryges mixtam facultatem adſtringentẽ cum acrimonia habet: quapropter & malignorum vlcerum bonum medicamentum eſt, & ad putredinoſa oris vlcera,tum per ſe,tum cum melle deſpumato. Item ad anginam, maximè vbi iam per adſtringentia humorum influ

C xus fuerit repreſſus. quin & gurgulione reſecto, ipſo ſolo mox vſque ad cicatricẽ inductam ſæpe vſus ſum, vtpote pharmaco omnia vlcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes,*id eſt lapis ſpecularis*, Cap. LIII.

DIaphanes ſiue lapis ſpecularis appellatus, vſtus tritus ſiſtuloſis vlceribus inſperſus celerrimè incarnat.

Theion,*id eſt ſulphur*, Cap. LIIII.

SVlphur omne vim attractoriam habet, temperamẽto calidum,ſubſtantia tenuium partium exiſtens,vt & ad multa venenum eiaculantia animalia reſiſtat. ego autem

D & ad paſtinacæ marinæ & draconis morſus ac ictus eo ſæpe vſus ſum,arido vulneri inſperſo, aliquando etiam ſaliua admixta,aliquando oleo vetere aut melle aut terebinthina.ſed & ſcabies ac lepras & impetigines ſæpe cum eo curaui addita terebinthina. deterit enim tales affectus, nec materiam in altũ repellit,quẽadmodum multa medicamenta faciunt.

Ios xyſtos,*id eſt ærugo raſa*, Cap. LV.

AErugo raſa acrem qualitatem habet , diſcutitque ac conſumit & liquefacit omnem carnem. quòd ſi ad multam ceram admiſceatur, exterſorium & cicatricem

E inducens pharmacum euadit.

Ærugo vermiculata, Cap. LVI.

AEruginem vermiculatam ita facies: In pilam Cyprii æris, quæ & piſtillum æreum habeat,aceti albi acris dimidiam heminã infundito,& in ſole terito donec ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem acquirat: deinde aluminis rotundi drach.I. & ſalis foſſilis pellucidi albique ac ſolidi drach.I.addito, aut ſi hoc non adſit , nitri tantundem, & poſtea ad ſolem ſub caniculæ æſtum terito,donec colore

F æruginoſum,compage verò ſtrigmẽtoſum euadat: atque ſic ad vermicularem figuram effingito,ac repoſito.Efficacior ſit ærugo:ſi aceti partem vnam,vrinæ veteris duas contriueris.

Cadmia, Cap. LVII.

CAdmia optima eſt botryitis. Vim habet omnis cadmia ſiccatoriam,participans & exterſoria.In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata eſt. Vſta verò & lota medicamentum ſiccans & extergens citra mordacitatem euadit,ad vlcera explẽda tum oculorum: tum totius

G corporis commodum.

Cyanus, Cap. LVIII.

CYanus acrem & diſcuſſoriam ac demolientem conſumentémque carnem vim habet, participat & adſtrictoria.

Lepis(*i.ſquama*)æris ac ferri, Cap. LIX.

SQuama alia æris eſt(quæ ſanè helitis vocatur)alia ferri. Helitis itaque in ſiccando primas habet, vtpote tenuiorum partium , & quæ aliquid æruginis aſſumpſit: verùm ferri ſquama maiore adſtringendi vi participat,

H atque ea adhuc amplius ferri ſtomomatis appellati , *hoc eſt chalybis, ſiue in aciem efformati*. quapropter hæ ambæ ad maligna vlcera meliores quàm ſquama æris exiſtunt. Æris autem ſquama conſumit & eliquat carnes.Omnes verò ſquamæ multùm mordaces ſunt.

Lithargyros, *id est argenti spuma,* Cap. LX.

ARgēti spuma moderatè siccat, quemadmodū alia omnia consimilia. calfacit quoque partímque perfrigerat, ac exterget:atque hæc omnia moderatè facit. Quapropter velut materia sæpe ipsa vtimur, eámque aliis admiscemus, quemadmodum etiam cara velut materia quadam vtimur.

Litrum, Cap. LXI.

LItrum inter aphronitrum & salem mediam vim habet: vstum autem ad spumæ litri substātiam propè accedit. Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores, multo magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna vrgente necessitate, nemo deuorarit, vt quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso vtebatur magno successu.

Melanteria, Cap. LXII.

MElanteria medicamentum adstringens est, simúlque tenuium partium ferè omnium maximè pharmacorum quæ adstringunt.

Melan, *id est atramentum scriptorium,*

Cap. LXIII.

ATramentum scriptorium abundè siccat aquá dilutū aut potius posca, & ambustis euestigio illitū potest.

Misy, Sori, & Chalcitis, Cap. LXIIII.

IVxta Cypri metallum in Solorum montibus; magna quædam domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextrum parietem, ad ingredientes verò sinistrum, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam vidi plurimùm extentas velut zonas alternatim positas tres numero, infimam quidem soreos, suprà ipsum chalcitidis, dein de misyos. Et progressu sanè temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. quare nihil miri est tria hæc eiusdem generis vim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantùm differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori, tenuissimarum misy, mediam verò inter ambo vim chalcitis possidet. Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minus adstringunt.

Molibdæna, *id est plumbago,* Cap. LXV.

MOlibdæna siue plumbago similem argenti spumæ vim habet ad frigiditatem vergentem, sed neque extersoriæ facultatis particeps est.

Molibdos, *id est plumbum,* Cap. LXVI.

PLumbum vim habet frigefactoriam. nam liquidam substantiam possidet à frigiditate coactam: vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aerem habentibus repositum. Itaque si pilam plumbeam vnà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam vinum tenui, & oleum rosaceum, aut myrteū, aut melinum infuderis, & ad solem siue ignem triueris, vt succum quendam plumbum remittat, optimum pharmacum habebis, si eo succo ad sedis inflammationes vlceratas, aut pudendorum, aut testium, aut mammarum vteris. Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus, aut aliis articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancrosa vlcera. Ad multos vsus idem commodum erit, si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris, velut est seridis, cotyledonis, semperuiui, portulacæ. psyllii, vuæ acerbæ. Quæcunque verò ex his succum nō facilè remittūt, velut portulaca, his aliorum succum admiscere oportet, velut vuæ acerbæ. Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis imposita veneris impet⁹ cohibet in iis qui exercitare se volūt. At verò vstum & lotum plumbum, ad maligna vlcera, & chironia & cancerosa optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se, tum aliis admixtum.

Pompholyx, Cap. LXVII.

POmpholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ citra mordacitatē siccant. Vnde ad cācrosa vlcera cōmoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Rho idarii præparatio, Cap. LXVIII.

RHoidarium variè præparatur. Optimus modus hic est: Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapidem cupholithō appellatum terito, rhois cremore affuso, siccari finito: deinde anchusæ radicem cum oleo coquito donec oleum ruffescat, & ex oleo parum addito ac terito, & ad dies quindecim siccari finito, & tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari finito. deinde in vas testaceum mittito, obturato ac assato, & erit bonū rhoidarium. cæterùm cupholithos à Cæsarea Palæstinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce viua ad medicamētum præparandum vtuntur.

Sandaracha, Cap. LXIX.

SAndaracha vstoriam vim habet velut arsenicum: vnde in compositiones discussorias & extersorias ipsam admiscent.

Sandyx quæ & Syricum, Cap. LXX.

DE Sandyce siue Syrico, vbi de cerussa agemus, dicetur.

Scoria, Cap. LXXI.

SCoria omnis multùm siccat. Si itaque ferri scoriam siue recrementum quamleuissimè contriueris in acerrimo aceto, & postea coxeris, pharmacum maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. at verò argenti scoria appellatur helcysma, itidem siccandi vim habens.

Stibium, Cap. LXXII.

STibium vltra siccatoriam vim omnibus metallicis cōmunē, habet & adstrictoriam facultatem: quapropter & ocularibus medicamentis admiscetur.

Spongia, Cap. LXXIII.

SPongia pice liquida ac bitumine imbuta & vsta, acrē & discussoriam vim habet, sanguinémque sistit. spongia noua aqua frigida aut posca aut vino madefacta, pro corporum videlicet differentia, vulnera cruēta glutinat, velut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria, *id est alumen,* Cap. LXXIIII.

ALumen omne vehementissimam adstringendi vim habet. Scissile omnium maximè subtilium partium est: deinde rotundum. crassarum partium est liquidum, itémque crustaceum ac laterarium. placitin & plinthitin *Græci* appellant.

Titanos, *id est Calx,* Cap. LXXV.

CAlx viua vehementer vrit vt crustam inducat. extincta, euestigio quidem & ipsa crustam infligit: verùm post vnam aut alteram diem, & minus vrit, & minus crustam inducit, & progressu temporis penitus crustam non infligit. calfacit tamen adhuc & carnes consumit. si verò lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipsa verò citra mordacitatē siccat. & si bis aut ter aut pluries lauetur, penitus lenis euadit, & generosè citra mordacitatē siccat.

Phycos, *id est Fucus,* Cap. LXXVI.

DE fuco referam vbi de cerussa tractabo.

Chalcanthus, *i. atramentum sutorium,*

Cap. LXXVII.

DE hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit: quare manifestum est quòd omnium maximè humidas carnes siccare potest, humiditatē calore consumens, adstrictione verò densans ac spissans substantiā. Fit & hoc in Cypro prope locum vbi misy, chalcitis ac sori reperiuntur, vt ex his intelligi possit aquam pluuialem per collem illum excolatam, omnem illam terrā circumluere ac abluere. Vidi autē hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat sanè tepida ac viridis, chalcitidem & æruginē odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam, in vrnas quadrangulares fictiles trāsfundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit: verùm temporis progressu etiā chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis, Cap. LXXVIII.

DE chalcitide iā dixim⁹ vbi de misy egimus: nūc satis est illud tātùm dicere, quòd adstrictoriā & acrē vim mixtam habet. Prædominatur autem acris, vehemens adeo existens vt & carnem inurat, & crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus, sed nō minus siccat: deponit & adstrictionis nonnihil: quare penitus melior est vsta chalcitis quàm non vsta, tenuiorum partium velut

alia vsta euadens, acrimoniam autem nõ assumens: nam quæ natura acria sunt, vsta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, AEs vstum, Cap. LXXIX.

AES vstum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. & propterea si lauetur optimũ pharmacum est ad vlcera cicatrice includenda. verùm ante vsturam, in his qui duras carnes habent vsus eius assumitur.

Chalcu anthos, *id est* AEris flos, Cap. LXXX.

AEris flos tenuiorum partium vim habet quàm æs vstum, & squama æris. participat extersoria vi: vnde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit: sycoses *Graci* appellant.

Chrysocolla, Cap. LXXXI.

CHrysocolla ex eorum numero est quæ carnes eliquãt, non tamen fortiter mordet, discussoria vtique satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur: verùm præstat arte parata, in pila ænea æris rubri, pistillo quoque similiter æreo, vrina pueri impubis addita, ita vt diutius in sole calido teratur. nam quod inter terendũ resoluitur, id siccatum cõmodissimũ medicamentum fit vlceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis admixtum.

Psimmythium, *id est Cerussa*, Syricum, Sandyx, Fucus, Cap. LXXXII.

CErussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neque acris neque mordax est, neque discussoria: sed & meatus obducit & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa in id quod Syricum appellatur transit, (medici sandycem nominant) & vsta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. at verò fucus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, vt per ipsam in altũ corporũ penetrare queat.

Psoricum, Cap. LXXXIII.

PSoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam admixta, ita vt hæc primùm acerrimo aceto terantur: deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis. palam est autẽ quòd & tenuiorũ partiũ euadit.

De materia medica ex animalibus, Cap. LXXXIIII.

PLantarũ materia explicata, non omni videlicet per totum terrarũ orbem, sed quantæ nos experientiã habemus: imò & terrea & lapidea materia medica enũmerata. superest adhuc materiã ex animalibus persequi, siue ea in aqua siue in terra vitam degant. Quẽadmodum autem in plantarũ materia, etiã de succis qui ex ipsis fiunt mentionẽ fecimus, sic etiã nunc nõ solùm solidarũ in animãtib⁹ partiũ vim trademus, sed etiã in ipsis contentorũ, velut sanguinis, bilis, vrinæ, stercoris, & similiũ: relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cũ alii quidã, tum Xenocrates scripsit, velut est, homines comedere, vrinas bibere, ac menses muliebres, & similia. imò relictis quoque medicamẽtis certa morborum genera inducentibus, itémque cõpositionibus venenosorũ pharmacorũ. Qui enim talia scribunt, non minori sed maiori odio digni sunt quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria est cũ multis malũ aliquod, quàm vnũ solum perpetrare. & cum actore quidẽ flagitiosarũ speculationũ experientia cõmoritur: scribẽtium verò malefactum immortale est, arma malitiæ improbis suppeditans. Dicemus itaque nos de cõmodis hominibus rebus, quarũ experientiam habemus, & sanè primùm humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine, Cap. LXXXV.

COlumbinum sanguinem solent ii qui ossa capitis fracta perforant, crassæ mẽbranæ infundere, quòd si colũbinus nõ adsit, palũbi aut turturis sanguine vti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem vtuntur calido instillato de recẽns mactato animali, aut de venis alarum dissectis. Ego verò sexcentos vidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei vsu, citra sanguinem columbinum. Sunt autem & sugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorum genere & ma-

A ximè Damocratis ex myrrha. item quod ex thure cõstat, & quod ex croco. Sed & fænigræci succus in hunc vsum potior est sanguine columbino. At verò caprinum sanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad ventris fluxiones aut dysenterias eodem assato vsi sunt. Hircinum quoque sanguinem aliqui siccatum & aliis ad hanc rem commodis admixtum, calculosis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam in hunc vsum vertere. nam experientia periculo vacat. Quin & hœdinus sanguis in vsum venit, de quo Xeno- B crates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem valdè commodus est. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti acerrimi tantundem admiscere: deinde feruefactum in tres partes diuidere, & singulis diebus partem vnam absorbendam præbere. Vespertilionum porrò & ranarum ac ricinorum sanguine pilos extirpare falsum reperi, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium sanguinis vanas promissiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & pa- C rabiliora ad singulos affectus. cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De lacte, ex Rufo & Galeno, Cap. LXXXVI.

DVplex lactis vtilitas est, altera vt alimenti, altera vt medicamenti. Saluberrimum est lac purum ac syncerũ, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque salsedinis, neq; acrimoniæ, neque graueolẽtiæ particeps, sed, vt ita dixerim, odoratũ, aut odoris expers: aut, si quidẽ modicè doratũ fuerit, palàm est quòd & gustãtibus dulce erit, vt- D pote modicæ dulcedinis particeps. primùm autem differẽtias ipsius considerare oportet.

De lactis differentia, Cap. LXXXVII.

QVantum natura inter se distant vacca & equa ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimum est ac pinguissimum, commodéque nutrit ac partes subit. Liquidissimum autem & tenuissimum ac minimè pingue camelinum est, & ventrem minus subit, quanuis multum seri habeat. Sed vice versa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum, E quod minimum pinguis succi possidet. quapropter etiam raro in ventre in caseum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est. de cætero æquè commodum & multum nutriẽs. Ouillum hoc crassius est, verùm vitiligines albas sub cute inducere solet siquis assiduè ipso vtatur. Suillũ crassissimum est, vt neque coagulo opus sit ad id coagulãdũ, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum est, & vẽtriculo nauseam mouet.

F De lactis differentia ab animalium habitu, Cap. LXXXVIII.

MAnifestum est autem quòd omne sanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At verò morbos animaliũm ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora sunt: quod & carnes ipsorum testantur, vtpote iucundiores: alba cõtrà, imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni, G Cap. LXXXIX.

IVxta anni tempora liquidissimũ & tenuissimum est lac vernum, hoc est post partum. spissatur autem temporis progressu, vt media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum vt cõcoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo, Cap. XC.

QVIN & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam alias aliam herbam animalia depascu tur. & viridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicum lac suggerit. Durior verò & monta- H tana, apta est ad boni ac multi lactis generationẽ. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluum sistens lac præbent. Acria verò & præsertim purgantia, velut est scammonium, & veratrum, & tithymali, ventrem turbans lac exhibent. cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate, Cap. XCI.

ANimalium in vigore ætatis consistentium lac optimum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat, Cap. XCII.

EX omnibus ferè eduliis optimum lac optimi succi est ac alimenti ex contrariis substantiis ac facultatibus compositum, subducente ac sistente aluum, obturante ac attenuante. Et sanè vbi qualitas ipsius nihil contrarium vtentis naturæ habuerit, & viscerum ipsius exitus ob vasorum amplitudinem spatiosi fuerint, vtilitas ex lacte cõsequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autẽ lactis etiam veteres medici recensuerunt: ventris moderatam subductionem, succi bonitatem, & alimoniã, & quod concoctum probè carnem meliorem reddit, & mordaces succos expurgat. Vnde in vrinæ difficultate, & acri egestione alui, non solùm bibere conducit, sed etiam infernè per clysterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones commodissimum est, non solùm abluẽs ipsas de partibus infestatis, atque hoc per extersoriam humiditatem, quam in serosa sui parte complectitur, sed etiam crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitum ac inductum, non sinit fluxum acrem nudis ipsis allabi. Ad pulmonis itaque ac intestinorum vlcera, item renũ, vesicæ ac vteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis asperitudines, conuenientissimum est in potu. Item ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in summa ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoscyamum velut peculiare remedium est: nam statim resipiscere affectos facit. Cæterùm in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas causas, tum ex anginis fiũt & iis qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare conducit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sentientibus, & siccioribus, ac qui ægrè vires recolligunt. Cõmodum est & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos sugillatos: quin & forinsecus palpebris impositum lippiẽtium, vbi dormire volent, cum rosaceo & oui candido inflammationes ipsorum concoquit. Eodem modo vtimur & vbi sedis vlcera mitigare volumus, propter acres serosos humores ac inflammationes dolore affecta, similitérque ad pudendorum vlcera, & in summa ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut vlceris malignitatem. Quapropter & cancerosis adhibetur vlceribus in medicamenta dolorem eximẽtia admixtum: qualia maximè sunt quæ ex pompholyge fiunt. In vniuersum igitur mitigatorium est lac, leuem naturam habens, atque multo magis, vbi serosi humoris maior pars per cocturã, aut aliam artẽ fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura vtendi lactis, Cap. XCIII.

OMnis qui lac bibere volet, à reliquis cibis ac potibus abstineat, donec concoctum sit ac secesserit: si enim ante eius concoctionem alium cibum quis sumat, necesse est & ipsum lac corrumpi, simúlque corrumpi & cibum qui superingestus est. Præstat autem manè bibere recèns mulctum, & tunc plures labores detrahere, quietè ac sensim ambulare, & interim cessare citra somni admissionẽ. Qui enim hoc modo se gesserit, potum lac excernet, idque inutilia secum educet. Opus est enim siquid aliud, primũ acceptum secedere, quo facto aliud bibere. principiò igitur secedit aluo commodè purgans, non totam corporis molẽ, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibúsq; vicinis. Post hæc iam in venas defertur optiméque nutrit, & nõ amplius secedit, sed ventrem sistit. Mensuram sumendi definire omnibus impossibile est, quemadmodum in aliis quoque eduliis, satis est igitur quantum facilè quisque ferat. Cæterùm ad mordaces humores & maximè infartos, cum modico melle bibere conducit. nam sic & vtilius & magis extersorium est, & citius aluo secedit. admiscenda est & sapa & vinum dulce. Ita enim commodius stomacho euadit. quòd si salem accipiat, magis etiam aluo secedit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat, Cap. XCIIII.

LAC quod plurimum seri habet, periculo maximè vacat, etiam siquis semper ipso vtatur. quod verò modicum serosi humoris, non parum autem caseosæ crassitudinis habet, non securi vsus omnibus est, qui frequenter id sumunt. Renes enim lædit qui apti sunt ad calculorum generationem. obturationes quoque & affectiones circa hepar efficit, in his qui promptè affici possunt. Eiusmodi sunt quibus angusti fines sunt vasorum transsumentium alimẽtum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neque capiti commodum est, nisi quis ipsum valdè validum habeat. Quemadmodum neque præcordiis quæ facilè inflãtur, plerisque omnibus enim in ventre inflatur, vt paucissimi sint qui non hoc perpetiantur. Assiduus quoque eius vsus dentes lædit, vnà cum circunsita carne gingiuarum. hanc enim humore flaccidam efficit: dentes verò putredini & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maximè inest. Nam asininum lac proptereà quòd valde tenue existit, non solùm non lædit dentes, sed etiam ipsis commodat, propter vim extergendi. Oportet itaque ab esu lactis, vino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caseosum dentibus ac gingiuis infartum extergetur. Cæterùm qui caput non facilè læsioni expositum habent, commodius est vino mulso meraco citra aquæ mixturã os colluere.

De lactis coctura, Cap. XCV.

SIquis præcocto lacte serum consumpserit, omnino vẽtrem non subducit. dant autem hoc ipsum iis quibus venter ac intestina ab acribus superfluitatibus mordentur, & qui ieiunum intestinum biliosis fluxionibus infestatum habent, & dysentericis. Modus præparandi duplex: aut enim diutius cocto lacte serum insumitur, aut silicibus iniectis: sed quod per silices iniectos fit, crassius præparatur, & propterea vitiosius euadit, cum aliâs, tum quòd cinis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinosis vlceribus: quare his exhibere oportet lac per silices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem assiduè agitando ne dirimatur, & siquid ollæ labro adhæserit, etiam id spongia munda auferre oportet. nam sæpe hoc ipsum lacti admixtum totum corrupit. Porrò per silices sic præparatur: Lac præcoquitur donec plurima humiditas cõsumatur, deinde lapides silices igniti in lac mittũtur, quot omnino suffecerint ad serum consumendũ. Nec minus, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ. est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps: & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui veru ad finem additum habent, vt hac quasi ansa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, velut in cauteriis facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum, facilè in ventre casei figuram accipit: quapropter securius est aquam affundere, quemadmodum medici non pauci faciunt, vbi serum primum consumptum est, rursus aquã puram affundentes. non enim humiditatem seri fugiunt, sed acrimoniam per quam ventrem subducit.

De sero lactis, ex Galeno, Cap. XCVI.

SErum lactis extersoriam velut vim habens, subducẽdi ventris gratia assumitur, tum in potu, tum per clysterem immissum. nam acrimoniam intestinorum citra mordacitatem abluit & exterget. Potest & pro aqua commodissimè assumi ad vlcera acri sanie infestata eluẽda. Quin & medicamenta discussoria aut sugillata liuorésque ac nigredines ex corpore melius eluuntur per serum quàm per aquam. Sic quoque eodem ad contusa, suffusa ac liuefacta vtimur, commodis ad hæc pharmacis ipsum admiscentes. Serum autem sic præparare oportet: Lac in ollam funditur, sed non ouillum neque suillum, (vtrũque enim ineptum est ad serum detrahendum) coquitúrque igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & vbi efferbuerit, à motu cessatur: & vbi amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu sit in profundiore quodam vasculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur. statim enim sedatur. Sedato autem feruore, rursus coquitur, & vbi efferuescit, acetum mulsum aut aqua mulsa bis aut ter irroratur: quo facto caseus statim à sero disparatur. serum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur crassas & pituitosas superfluitates abundare suspicatus fueris, acetum mulsum irrorabis: vbi acres & biliosas, aquam

mulsam. Quin & immisso in ollam, postquam lac bis aut ter efferbuerit, vase frigidissimam aquam habente, fissurā ac secretionem facimus. Vtendum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet autem sero quod primùm bibitur salem admiscere: vbi verò purgare cœperit, citra salem dato, atque hoc per interualla quædam facito, donec satis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta vires expendere oportet, neque tamen magnopere deliqueris etiamsi quid amplius præbueris. In summa autem copia sit seri potus heminarum quinque. & modus quidem parandi seri talis est. Cares autem sic præparant: Cnici semen cōtūdūt, eóque lac coagulant, & validum serum efficiunt. Deinde excolant & salem aut aquam marinam addunt, rursúsque coquunt ac exhibent. fortiter itaque hoc purgat, sed omniū iucūdissimè bibitur. Omnino autem longæ cocturæ medicatius serum efficiunt. Et iis quidem qui forti euacuatione indigent, thymi drach. tres aut quatuor vnà cum sero dabis in prima potione: si verò adhuc amplius purgare velis, epithymi tusi ac cribrati drach. tres dabis. vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnum est id quod molestat. Cæterùm simplicius præparato sero vti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solùm ea quæ in ventre ac intestinis hærent volumus, & in quibus intestinum exulceratur à quibuscunque vulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis pura ventrem infestat, & in quibus inanes ventrem ad egerendum stimulant cupiditates, & in quibus periculum est renes aut vesicam aut vterum exulcerari: & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamen egentibus. Maximè omnium autem sero vti oportet in iis qui imbecillum stomachum habent, & tamen purgatione indigēt. His omnibus exhibendum est serum, neque sale neque alio quopiā medicato admixto. Sed & puero & mulieri & seni hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ æstibus intrepidè datur: quanquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At verò fortiori sero vti quis potest & ad corpora & ad vitia vehementioribus medicamentis egentia: præsertim ad inueteratas papulas, & varos liuidos, & vitiatos sub cute humores, velut lepras & similia. Item ad vlcera vetera & efferata, & ad vlcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoque assidua fluxione vexatos, & ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie. Potest & quis eo in longis febrium circuitibus vti, & in quibus periculū est vt ex morbis in aquā inter cutē delabantur. Atque hæc quidem de sero sufficiunt.

De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur, ex Galeno, Cap. XCVII.

LAC cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum, flatuositatem deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus destillationibus conuenit: sed & in hoc considerandum est ne clam nobis alia quædam viscera lædat. quorundam enim natura ab hoc abhorret, & aliâs periculo eiusmodi edulia non vacant. nam & iecur obturāt, & calculos in renibus generāt. Quæ autem cum lacte coquuntur hæc sunt: amylum, similago, álica, tragus, oryza, lagana, placentæque, & panes quidam neque probè assati, neque probè præparati, neque fermenti neque salis participes.

De lacte acido ex Galeno, Cap. XCVIII.

LAC acidum oxygala appellatum, dentes quidem nō lædit qui naturali modo habent: qui verò frigidiores aut debiliores sunt, velut ab aliis frigidis, sic etiam ab hoc læduntur. aliquando autem & dentium stupor inde oboritur. Et venter quidem frigidus non probè concoquit lac acidum: qui verò moderatè habet, ægrè quidem sed tamen concoquit. Qui verò calidiores æquo sunt ventres, supra hoc quòd nihil læduntur, etiam cōmodi nonnihil ex eiusmodi eduliis percipiunt. Atque tales ventres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra molestiam ferunt, nisi pectus frigidum fuerit, aut caput aut alia particula. Neque enim calidam & acrem seri qualitatem oxygala habet, neque pinguem & calidam butyri: sed solùm in ipso reliquum est caseosum: vnde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus ventriculis etiam calculos in renibus gignit.

De primario lacte, Cap. XCIX.

PRimarium lac appellatur quod statim à partu mulctum est: id calido cinere modicè calfactum, citra coagulum statim coagulatur. veteres pyriaton hoc vocabāt, alii pyriephthon. Comeditur hoc ipsum cum melle: melle enim non addito, ægrius concoquitur, & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto ex Galeno, Cap. C.

QVidam lac etiam concretum exhibent, per coagulū videlicet coactum, & sero ablato, melléque addito: quidam verò etiam seri plurimam partem absorbent, & contingit sanè his ventrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo Galeni, Cap. CI.

CAsei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit: nullum enim laudare possum: omnes ægrè concoquuntur, acidum ructum generant, & flatu vē trem implent, improbè aluo secedunt, pituitam & æstum ventri inducentes. Nam in præparatione ab amisso coagulo acrimoniam assumunt, & omnem humorem deponūt, præsertim inueterati, qui & acriores fiunt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitimque amplius inducentes, & ægrius concoctiles, & peioris succi euadunt. Quapropter illud commodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis admixta attrahunt & acquirunt, neque caseus obtinet citra detrimentum. Maius enim ex succi malitia & æstuosa humiditate damnum accedit, quàm vtilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaque fugiendus maximè talis caseus qui penitus nihil boni in se habet: at verò recens caseus appellatus oxygalactinus, omnium optimus cēsendus est. nam & in cibo iucundissimus est, & stomacho innoxius præ omnibus aliis caseis existit: minus ægrè concoquitur, & minus ægrè transit. neque verò valde crassi succi est: quo crimine in commune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseus recēs melior vetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus valde denso & coacto, & qui præcellentem dulcedinem habet salso præstat, & qui moderatè salsus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem accepit: iucundus iniucundo, assatus crudo præfertur. Caseus coctus multo solidior est. sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo vetere ad callosas concretiones podagricorum, Galeni, Cap. CII.

QVVM arthriticus in sella ad me delatus esset qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mentē venit mihi vt pernam suillam veterem salsam coquerem, eiúsque decocto caseum vetustissimum rigarem, subigerémque ac in pila probè vnirem, & duritiebus callosis imponerem. quo facto sponte rupta cute citra sectionem, quotidie callorum particulæ emergebant. & quum commoditatem homo ille experiretur, talem de cætero sibi parans caseum adseruabat, & inueterato vtebatur, atque sic in eius vsu perseuerabat. quin & alios similiter affectos ex amicis suis medicamenti eius vim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti, Galeni, Cap. CIII.

REcens & humidus caseus magnopere auxiliari videtur iis qui spumam argenti hauserunt, siquis ipsum in cibo accipiat. Potest & vulnera crueta simpliciora glutinare in cataplasmate impositus, superimpositis foliis vitis, aut lactucæ, aut betæ. Caseus autem oxygalactinus etiam magna vulnera glutinat: nam & discussoria vi participat.

De butyro, Galeni, Cap. CIIII.

BVtyrū ex pinguissima lactis, præsertim bubuli, parte fit: cōcoctoriā autem vim habet, modica quoque discussoria participans. Has vires tamen in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. nam vbi hæc fuerint inflammata concoquit ac facilè discutit: quare parotidas aurium, & bubonas inguinum abscessus ipso solo sæpe perfectè sanauimus, puerilibus corporibus ac mulieribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præternaturales butyrum discutere non valet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectio

nibus magnificè confert cùm melle datum,eàſque conco quit.Si itaque ſolùm delingatur per ſe,magis concoquit, minus educit:ſi verò vnà cum melle & amygdalis amaris, magis rurſum educit,minus concoquit.

De coagulo,Galeni, Cap. cv.

COagulum omne acrem & attenuatoriam vim diſcuſſoriámque & ſiccatoriam habet. Optimum coagulū eſt leporinum.diſſoluit omne coagulū cum aptis ad hāc rem medicamentis potum, ſanguinem in ventre in grumos concretum.Cætera quæ de coagulo à multis prodita ſunt,ſuperuacaneum adſcribere exiſtimo.

De felle,Galeni, Cap. cvi.

HVmorem qui in veſica bilis ſuſceptrice coaceruatur nunc fel ac bilem nomino,nonquā atram,ſed quam flauam appellant.Et eſt ſanè humor hic omnium animantis humorum calidiſſimus.Differentiæ ſunt in ipſo plurimæ,tum iuxta naturam animalium, tum iuxta victum: nam pallidior colore bilis,moderatè calida eſt: ſubalbida verò, inquantum colorem exolutum habet,tanto caliditate inferior eſt. Flaua autem tanto calidior quàm pallida eſt,quātò craſſior & flauior exiſtit.Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta.Si verò adhuc amplius ſuper incaleſcat,ad atriorem colorem tranſmutatur. qui aliquando æruginoſus fit, aliquando cæruleus,interdum etiam ad iſatidis colorē tranſit.Itaque & tu colorem bilis expendes, vbi pharmacum præparas in quod fel recipitur.Fit & bilis differentia circa corpus vtentium ipſa, prout ſubtili aut hebete ſenſu præditum eſt.Et ſuillum quidem fel omniū aquoſiſſimum eſt,& propterea debiliſſimū, exceptis agreſtibus ſuibus. Vtuntur autem felle ſuis domeſticæ ad vlcera aurium non contemnendo pharmaco, quo & tu vti poteris,ſi non aliud compoſitum adfuerit. Fel ouillum paulo acrius ſuillo eſt, atque eo adhuc magis caprinum. Conſimile huic eſt vrſinum & bubulum : taurorum his fortius eſt,ſed inferius hyænarum felle. Callionymi piſcis & ſcorpii marini ac teſtudinis fel hoc etiam ſuperant. Eſt & volucrium animalium fel omne acrius ac ſiccius quàm in quadrupedibus:ex volucribus,gallinarum ac perdicum fel in vſum medicum præſtat. accipitrum & aquilarum fel multùm acre eſt & corroſiuum.Has itaque vbi noueris fellis differentias, ſciuerìſque quæ affectiones magis, quæ minus ſiccatione opus habent,vix contingere poteſt vt circa curationem aberres.

De ſudore, Cap. cvii.

DE ſudoribus aliqui ſuperuacanea cōſcripſerunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri poſſunt. Ad miſcetur autem ſudor eorum qui in palæſtris exercentur, ſubſtrato pulueri, atque hoc paton *Græci* vocant: eſtque pharmacum diſcuſſorium. Itaque inflammatis mammis auxilium efficacius eſt ſolus is patos impoſitus. Si verò aridior eſt,Cyprino,aut (eo nō præſente)roſaceo emollire ipſum oportet. Hoc pharmacum illitum,lac in vberibus redundans extinguit.Et ego ſanè aliquādo ipſo in inguinum abſceſſu vſus ſum, & breui tumorem ſedatum vidi.

De vrinis, Cap. cviii.

VRina hominis ferè omnium aliarū debiliſſima eſt, excepta ſuilla porcorum domeſticorum caſtratorū. Vim habet extergendi,hominis vrina, ſiquod aliud vrinæ genus:quod ſatis indicant fullones.vnde & medici ad ſcabies ac lepras adhibent, vlceráque multa humiditate ſordéque ac ſpurcitia plena,ea perfundunt, idque multo magis ſiquid putredinoſum habuerint.Manātia item capitis vlcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati ſumus talia facere, quū alia pharmaca ſint ad manum.Cæterùm vlcera in digitis pedum,præſertim ex offenſione,vbi non fuerint inflammata, etiam ego ſæpe vrina curaui:& ſanè iter facientibus ac peregrè proficiſcentibus linamentum vrina tinctum in vlcus impoſui,deinde forinſecus linamentum circundedi,& quoties meiere vellent,vrinam ad digitum demittere præcepi,& non ſoluere priuſquam exactè curati eſſent.Permiſi & ruri degentibus,non præſente medico,vlcera vrina perfundere,vbi in partibus infernis eſſent à pectore vſque ad ſummos pedes At verò bibere vrinam in difficili ſpi-

A ratione quæ erecta ceruice contingit,quemadmodum aliqui prodiderunt,non eſt neceſſe,quum ſint plurima alia pharmaca quæ huic malo opitulantur. Et ſanè quidam etiam pota vrina ab affectu non conualuit.

De ſaliua, Cap. cix.

SAliuæ vires diuerſas eſſe noſſe oportet,tum iuxta animalium ſpecies,tum prout ſingula ex his ſana ſunt aut morbida,prout comederunt aut ieiuna ſunt,potarúntque aut non potauerunt.quemadmodum enim vrinæ & fel & ſudores,ſic & ſaliuæ debiles quidem ſunt eorum quæ ci-
B bum & potum ſumpſerunt:fortes autem & acres eorum quæ ſitim nimiam itémque famem tolerarūt:medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nōdum autem cibum aut potum ingeſſerunt. Hac itaque ſaliua poſtremùm relata nutrices infantium impetigines curant,madefacto ex ea paruo digito,deinde loco perfrictoiatque hoc aſſiduè faciunt.Sed & triticum quidam ru tales manducant,& furunculis imponunt, qui ſic ex ſaliuæ viribus diſcutiuntur & citò concoquuntur. At verò iuxta omnem ſuam ſubſtantiam ſaliua, *ſiue ſputum*, hominis reptilium venenatorum generi maximè contraria eſt.
C Ego enim citra omnem incantationē ex ſolo ieiuni ſputo ſcorpium pereuntem vidi.

De ſtercore, Cap. cx.

STercus ſummam diſcutiendi vim habet. Humanum ob fœtorem abominamur: verùm boum,capratum,ac canum (vbi oſſa comederint)neque fœtidū eſt, & magna experientia commendatum non nobis ſolùm,ſed multis veteribus medicis exiſtit.Ego itaque mirandam vim humani itémque canini ſtercoris experimento cognoui.

De ſtercore canino, Cap. cxi.

D DIcendum autem primùm de canino ſtercore quo frēquenter quidam ex præceptoribus noſtris vtebatur. dabat autem cani oſſa tantùm,biduò comedere,tertia die excretum ſtercus accipiebat,ſiccabat ac reponebat, & vſus tempore terebat. Vtebatur autē ad anginas,aliis huic malo commodis pharmacis id admiſcendo.Dyſentericis idem aridum tritum in lac per ſilices coctum inſpergebat,& præbebat,multos ita fallens.Hos itaque duos caninī ſtercoris vſus multa experientia,velut mirabilis medicamenti,didicerat.Sed & in maligniſſimis vlceribꝰ parum de eo ſtercore addebat in pharmaca aliàs ad eiuſmodi
E vlcera commoda,& palàm fortius ſeipſo redditum pharmacū videbatur. Quin & ſiquid diſcuti ac ſiccari opus eſſet,etiam illis medicamentis admiſcebat.

De ſtercore humano, Cap. cxii.

STercoris humani eiuſmodi experimētum habeo:Quidam faucibus aſſiduè inflammatis vehementer vexabatur,vt periculum ſuffocationis ipſi immineret: & ſanè venam ſecare propter periculum cogebatur. huic quidā obuiam factus promiſit ſe pharmacum daturum experimento conſtans,& vocari ſe iubebat ante venæ ſectionē,
F ſi rurſus fauces eſſent inflammatæ. itaque accerſitus,& illito pharmaco quodam celeriter hominem ſanauit, Erat autē pharmacū ſtercus pueri aridū,quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius ſtercus accepturus erat,velut idem ille medicus docebat, lupinorum eſu,eorum videlicet qui in frequenti cibi vſu ſunt, cum optimo pane. dabat & vinum bibendum vetus. omnia hæc moderata mole,vt probè cōcoquere puer poſſet.Tertia die excretum pueri ſtercus ſumebat,ſiccabat,ac vtebatur velut de canino ſtercore prædictum eſt.

G De ſtercore lupino, Cap. cxiii.

LVpinum ſtercus quidam colicis bibendum dabat, nō ſolùm in exacerbationibus,ſed etiam in interuallis,ſi quidem citra inflammationem affecti erāt.vidique quoſdam nō amplius morbo hoc correptos, & correptos etiā, non ita fortiter afflictos,neque frequenter.Sumebat autē & ille albius luporum ſtercus, quod ab oſſium eſu excreuerant. Sumebat autē quod nondū in terrā cecidiſſet. nā in fruticibus ac floridis herbis hoc ſtercus ſæpe reperitur. Miratus ſum porrò de ipſo quòd etiam adalligatum ſæpe prodeſſet.Inuenitur & in ipſo quid ex oſſibus deuorati animalis, quod manducationem effugit itémque concoctionem:quod ipſum etiam tundens ac conterens,colicis

bibendum dabat, ſalem & piper aut tale quippiam admiſcens odoris commẽdandi gratia. Dabat autem cum vino ſubſtantia tenui, aliquando cum aqua. Quod verò lumbis ægri ex ſtercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo diſcerpti, aut ſi id haberi non poſſet, ex corio ceruino, & ſanè tum lorum quod lumbis circundaretur, tum id in quo ſtercus inuolueretur ac contineretur, ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam ſtercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus & quibuſdam experimenti gratia appendimus: & admirati ſumus quum videremus manifeſtam opem inde eos conſequi.

De ſtercore caprino, Cap. cxiiii.

STercoris caprini vſus frequentiſſimus eſt, acrem & diſcuſſoriam vim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantùm ſed & aliarum partium. Itaque ego in genuũ tumore inueterato & ægrè ſolubili, ipſo vſus ſum ex poſca, cataplaſmate parato ex ordeacea farina ſtercore admixto. & qui curabatur homo mirificè ſanatus eſt: erat autem ruralis. nam mollibus corporibus pharmacum acrius eſt. Equidem vſtum tenuiorum partium redditur. quare ad alopecias competit, & omnia quæ extergẽtibus indigent medicamentis: velut lepras, impetigines, & ſimilia. quin & cataplaſmatis ad parotidas & inguinũ abſceſſus admixtum, diſcuſſorium exiſtit. Medicus certè quidã ruralis ipſo ad viperarum morſus, multóque magis aliarũ beſtiarum, vtebatur cum aceto, & valde multos ſeruauit. Idem ille etiam eiuſdem ſtercoris pilulas ictericis ex vino bibendas dabat, & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De ſtercore bubulo, Cap. cxv.

BOum ſtercora exiguam habent inter ſe pro pabuli ratione differentiam. nam & ipſa ſiccandi vim habẽt: poſſident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos ſtercorẽ bubulo oblitos ad ſolem exponebat, & multis opitulatus eſt. Accipiebat autem humidum adhuc vere quum boues herbam depaſcunt, & exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad ſtrumas: & ad omnes induratos tumores cataplaſmatis modo imponebat.

De ſtercore ouillo, Cap. cxvi.

IDem medicus & ouillo ſtercore vtebatur ad verrucas, & ſpecialiter myrmecias appellatas, thymos item vocatos, & clauos: aceto autẽ id diluebat. Sed & ambuſtorum vlcera ad cicatricem eodem perducebat, roſaceo cerato admixto.

De ſtercore columbino, Cap. cxvii.

COlumbarum foris victum quærentium ſtercore, velut calfactorio pharmaco, ego ipſe ſæpe ad multa vtor cum naſturtii ſemine, quod leuiſſimè tritum pro ſinapi admiſceo, in veteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis eſt coxẽdicũ morbus, hemicrania, cephalæa, vertigo, & inueterati dolores iuxta ſpurias coſtas aut ſcapulas, aut tendines, aut lumbos. Item renum, pedũ, & articulorum, vbi calloſæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo ſtercore, Cap. cxviii.

GAllinarum ſtercore vſus etiam ipſe ad eos quibus ſtrangulationis periculum ex eſu fungorum imminebat: inſpergebam autem ipſum tritum cyathis tribus aut quatuor poſcæ aut aceti mulſi, & breui conſpicuam opem ſenſerũt. Paulo pòſt enim pituitoſum craſſiſſimum humorem euomebant, à quo perfectè ſuffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipſum ſtercus ex vino mulſo dabat. quidam & in angina bibendum præbent. eſt autem gallinaceum ſtercus debilius columbino: ſed & hoc ex gallinis in agris victum quærentibus, & non incluſis, accipere oportet.

De ſtercore anſeris, accipitris, ciconiæ, & terreſtrium crocodilorum, Cap. cxix.

STercus anſeris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes ſcripſerunt, ipſo experimento cognitum eſt inutile eſſe: terreſtrium verò crocodilorum etiam ægrè parabile eſt.

Sordes ouium ex qua œſypus, Cap. cxx.

SOrdes quæ ouium lanis innutritur, ex qua œſypus fit, concoctoriam vim ſimiliter vt butyrum habet, & parum quid de diſcuſſoria. Œſypus, velut Dioſcorides tradit, ſic præparatur: Sumito lanas ſordidas ex alis ouiũ tortas, criſpas, & molles, & calida aqua eluito, omni ſorde ipſarum expreſſa: deinde ipſam loturam in craterẽ amplioris mittito, & alia feruente aqua affuſa conturbato, ita vt poculo vel alio ſimili vaſe haurias, & ex alto violenter illidas donec ſpumeſcat: deinde aquam marinam, vel frigidam, illa non præſente, irrorato, & deſidere ſinito: atque vbi perfrigeratum fuerit id quod ſuperſtat conchula tollito, & in aliud vas mittito: & affuſa modica frigida aqua, manibus ſubigito. Deinde diffuſa aqua, aliam calidam affundito, & ſimiliter vt prius conturbato, & aquam maris vel frigidam irrorato, & deſidere ſinito: atque vbi perfrigeratum fuerit, rurſus id quod ſuperſtat conchula tollito, & ſimiliter manib⁹ ſubigito. Rurſúſq; tertiò calidã aquã affundito, & idem velut prædictum eſt facito, donec candidus & pinguis œſypus reddatur, & nihil impurum habeat, atque ita fictili inditum per dies aliquot in ſolem exponito & adſeruato. Sed & omnia prædicta ad ſolem æſtiuum facito. Sic enim commodior reddetur & albus, nihilque duri ac contorti habens, quemadmodum qui cerato aut adipe adulteratur. Facit ad vlcera ſedis & vuluarum cum meliloto ac butyro, item ad plurima alia. Œſypus vſtus fuliginem ex ſe reddit commodiſſimam ad eroſos ac ſcabros oculorum angulos, & ad palpebras calloſas & pilorum deſtuuio laborantes. Vritur autem in teſta noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinẽ depoſuerit. Teſta ipſa carbonibus imponitur, deinde exuſtum colligitur, teritur, & ad prædictos vſus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno, Cap. cxxi.

NON omnes animalium carnes hominem alunt, ſed aliquæ etiam ſunt lethales: quædam verò non ſolùm vt cibus, ſed etiam vt auxiliare medicamen aſſumuntur. & ex iis quæ alunt, non omnes eandem vim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro ſuilla maximè alit, boni ſucci eſt, & melius omnibus concoquitur, cum aliâs, tum ob ſimilitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipſæ alimentum præbent, neque facilè tranſpirans, ſanguinem tamen craſſiorem quàm conuenit generant, & ſiquis natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis eſu. Tales affectus ſunt, cancer, elephas, impetigo, ſcabies, febris quartana, & quæ priuatim vocatur melancholia. Sed & lien quibuſdam ex eius ſucco intumuit: vnde deprauatus corporis habitus & hydropiſis ſæpe inſequuntur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti eſt bos quàm porcus. Cæterùm vituli carnes concoctu faciliores habẽt quàm perfecti boues: ſunt enim temperamenti humidioris. ſic etiam hœdi capris præſtant. Et capra quidem minus ſicco temperamento prædita eſt quàm bos, ſed homini ac ſui cõparata, multùm euariat. Humidiſſimam autem & pituitoſam carnem agni habent. verùm ouilla caro magis ſuperfluitatibus redundat, & peioris ſucci eſt. Mali ſucci eſt caprina cum acrimonia, hircina autem peſſima eſt & ad boni ſucci generationem, & ad concoctionem. Deinceps eſt arietina, deinde taurina. In omnibus autem his caſtratorum melior eſt. Vetuſtorum peſſima eſt concoctu ſucco & alimento. quare & ſues quãuis humidum temperamentum habeãt, ſeneſcentes fibroſam & duram ac aridam & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro craſſiorem ſanguinem generat, ſed melioris ſucci quàm bubula aut ouilla. Mali ſucci eſt & ceruina, duráque ac ægrè concoctilis. At verò aſinorum ſylueſtrium caro (nam & hanc quidam comedunt, velut domeſticorum aſinorũ in Alexandria) craſſiſſimi ſucci eſt, & ægerrimè concoquitur, & ſtomacho incommodat. inſupérque eſu iniucunda eſt, quemamodum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, homines tum anima, tũ corpore, aſinini ac camelini veſcũtur. Quidam etiam vrſinas car

nes edũt,& quæ his adhuc deteriores ſunt,leoninas ac pãtherinas.quid verò attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues plerique homines edunt? Horum omnium animalium carnes ſicciſſimæ natura ſunt,& acre alimentum corpori apponunt,& pro modo præparationum etiã magis aut minus nutriunt,& magis aut minus concoquũtur.nam quæ aſſatæ aut in ſartagine frictæ comeduntur, ſiccius alimentum corpori ſufficiunt: quæ coctæ, humidius:quæ verò conditæ ſumuntur,medium inter vtraque locum obtinent.Sed & harum ipſarũ nõ parua differẽtia eſt iuxta conditūræ modũ. quapropter vbi ſiccare corpus voles,ſicciorum temperatura animalium carnem dabis: vbi calfacere,calidiorum:frigidiorum item & humectiorum ſimiliter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terreſtrium animalium partibus, Cap. CXXII.

HÆC itaque in ſumma de terreſtrium animaliũ carne dixiſſe ſatis eſt. Verùm de aliis partibus conſequẽter quam vim habeant diſce. Extremas partes appellant in familiari vſu homines,roſtra,pedes,& aures: nam hæc minimè pinguedinem habent, minimè item carnoſam naturam.prædominatur autem in his neruoſa & coriacea ſpecies.Suntque hæ partes multo motu magis exercitatæ & propterea etiam viſcoſiores.Meritò itaque paucius nutrimentum corpori præbent, & ob viſcoſitatem facilius aluo ſecedunt. Præſtant autem pedes ſuilli roſtro, quemadmodum hoc auribus.Lingua laxioris & exãguioris carnis ſubſtantiam habet: venter verò adhuc laxior & exanguior eſt quàm lingua, & propterea etiam friabilior & concoctu facilior citra adiacentium inteſtinorum admixtionem.

De glandulis, Cap. CXXIII.

OMnes glandulæ hoc commune habent,quòd iucũdæ & teneræ edentibus appareant. Mammarũ verò glãdulæ quũ lac habuerint,etiã illius dulcedinis nobis quid repræſentant,maximè in ſuibus.Alimentum ex ipſis probè concoctis,ad carnium naturam propè accedit. Si verò defectuoſe concoquantur, crudum ſiue pituitoſum humorem generant:& humidæ quidem glandulæ pituitoſum,ſiccæ crudum producent.

De teſtibus, Cap. CXXIIII.

EX glandulofis corporibus ſunt etiam teſtes. Suilli itaque & ouilli & hircini comeſti ægrè concoquuntur,& malum ſuccum gignunt, propter viroſitatem quæ in ipſis exiſtit.Quanto autem ſuilla caro aliis melior eſt,tanto teſtes probè concocti magis alunt. De cætero ſoli gallorum teſtes per omnia optimi & iucũdiſſimi ſunt,& bonũ alimentum corpori ſufficiunt,præſertim ſaginatorum.

De renibus, Cap. CXXV.

REnes palàm eſt mali ſucci eſſe ac ægrè cõcoqui,quãdo etiam in guſtu vrinæ qualitatem nobis repræſentant.

De cerebro, Cap. CXXVI.

PItuitoſius edulium cerebrũ eſt, craſſique ſucci,ac tardi tranſitus,& ægrè concoquitur.maximè verò ſtomacho incommodum eſt omne cerebrum. Quidam autem mollitie eius decepti infirmis ipſum exhibent, quum ſit præter alia etiã nauſeoſum. itaq; poti[9] vbi vomere aliquẽ volueris ab accepto cibo,cerebrum ipſi pinguius conditum poſtremum exhibebis. Verùm vitabis ne cibum auerſantibus præbeas. At verò cum calefacientibus ac inciſiuis medicamentis præparatum, melius ſeipſo euadit.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. CXXVII.

IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficilis concoctionis,ac tardi tranſitus, præſtat ex ipſis non ſolùm ad voluptatem ſed ad alia quoque,porcinum,eorum videlicet porcorum qui ficubus aridis ſunt ſaginati, quod iecur propterea Græcis ſycoton, *hoc eſt ficatum*, appellatur. Lien mali ſucci eſſe creditur,vt qui atrabiliarium ſanguinem generet.Pulmo vtroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior eſt:verùm multo minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitoſius eſt,propter cartilagineum aſperæ arteriæ corpus in ipſo ſitum. At verò cor ægrè concoquitur ac tardi tranſitus eſt:

A ſi verò concoquatur probè,alimentum non modicum neque mali ſucci corpori exhibet.

De aluo,inteſtinis,ac vtero terreſtrium animalium, Cap. CXXVIII.

ALuus & vterus & inteſtina in terreſtribus animalibus duriora carnibus ſunt: propterea etiamſi probè concoquantur,non exquiſitum & inculpatum, ſed frigidiorẽ ac crudiorem ſanguinem gignunt.

De ſylueſtrium animalium carne, Cap. CXXIX.

B OMnium animalium per montes ac ſyluas victũ quærentiũ caro durior eſt,& pauciſſimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitiũ ex ipſis quàm ex domeſticis animalibus corpori accedit.

De volucrium animalium carne, Cap. CXXX.

OMne volucrium animantium genus minus alimenti corpori ſuppeditat,ſi terreſtribus & maximè ſuib[9], comparetur. facilior tamẽ concoctu volucrium caro eſt, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæque ac C galli. Verùm turdorum & merularum,& paruorum paſſerculorum, item eorũ qui in turrib[9] degũt,durior eſt:atque his amplius adhuc turturis & palumbi & anatis. Gallinarum carni ſimilis eſt phaſianorum, quãtum ad concoctionem & alimentum attinet,ſed iucunditate cibi præcellit. His durior eſt & magis ægrè concoctilis, ac fibroſior pauonis.In commune autem in omnibus volucribus animantibus, velut etiam in quadrupedibus id noſſe oportet:quòd caro creſcentium adhuc multo melior,eſt quàm decreſcentium:in vigore conſiſtentium medium locum D obtinet.Mala item eſt caro vetuſtorum & infantium adhuc ſiue paruulorum.nam hæc mucoſa & humida & excrementis redundans eſt,& facilè aluo ſecedit: vetuſtorũ autem dura & ſicca,& neruoſa eſt,& propterea cõcoctioni reſiſtit. Atque huius memineris in vniuerſum de omnibus animalibus. Neque verò parua differentia eſt eorum quæ in ſtagnis aut paludibus ſiue paluſtribus locis degũt, ad ea quæ per montes ac ſiccos locos victum quærunt.Etenim iuxta locorum proportionem, carnes animaliũ aut ſiccæ & ſuperfluitatibus carentes,& concoctu faciles, aut E contrà humidæ & ſuperfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anſeribus & ſtruthocamelis, Cap. CXXXI.

HArum caro excrementitia eſt, & difficilius cõcoquitur quàm prædictarum volucrium: non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus, Cap. CXXXII.

GRuum caro tota dura eſt & fibroſa, alæ verò adhuc carne ipſarum duriores exiſtunt.

De partium volucrium animalium differentia, Cap. CXXXIII.

F VIſcera in auibus eandem proportionem habent ad carnes,quam in pedeſtribus habere dictum eſt.Inteſtina verò omnium fermè ad eſum inepta ſunt: ventres verò eſiles ſunt & bene nutriunt:quidam ipſorum etiam in cibo iucundi ſunt, velut anſerinus, deinde gallinaceus.Aliqui falſò collaudant ſtruthocameli ventriculum,velut pharmacum concoctorium: alii multo magis prædicant præferúntque huic mergi vẽtrem. Verùm neque ipſi facilè cõcoquũtur,neque aliorũ ciborum conco- G ctionem,velut pharmacum,adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus volucribus optimæ:in macilentis contrà ac vetuſtis peſſimæ exiſtunt.Teſtes optimi gallorum præſertim ſaginatorum,atque adhuc magis eorum qui ex feroſo lacte cibos ſumunt.ſunt enim boni ſucci,probéque nutriunt,ac facilè cõcoquuntur.cæterùm alui excretionem neque proritant neque inhibent.Cerebrum porrò in volucrium genere lõgè præſtantius eſt quàm in pedeſtrib[9], quanto ſanè etiam ſiccius eſt,præſertim auicularum mõtanarum.

H De ouis, Cap. CXXXIIII.

OVA gallinarum & phaſianorum meliora ſunt, deteriora anſerũ & ſtruthocamelorũ.Optima ad corporis alimoniã ſũt tremula appellata.Sorbilia min[9] nutriũt, ſed facilius aluo ſecedunt.læuigant autem faucium aſpri-

tudines ex clamore, aut humoris acrimonia obortas. nam affectis partibus oblinuntur & adhærēt velut cataplasma quoddam, & substantiæ totius lenitate asperitatem curāt. Eadem ratione etiam stomachi ac ventris & vesicæ asperitates sanant. Ouum in aceto coctum & comestum, ventris fluxiones resiccat. quòd si admiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam vel cœliacam affectionem commodis, deinde ad prunas in sartagine frixeris, & in cibo præbueris, nō parum ægris opitulaberis. Cōmoda ad hanc rem medicamenta sunt, vuæ acerbæ succus, & rhus inspersus, & cinis cochlearum integrè vstarum, vinaceáq; vuarum, & myrti baccæ, ac similia. Oua cocta ægrè concoquuntur, tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent. His autem adhuc magis tardi transitus sunt crassiorisq; succi, in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omne alimentum præbent. nam in concoctione in nidorem transeunt, & crassum humorem gignunt, vitiosúmque ac excrementitium. coctis & assatis meliora sunt quæ densata, vel (vt alii malunt) suffocata appellantur, cum oleo & garo, & vino modico subacta, & in duplici vase ad moderatè densam compagem cocta. quæ enim amplius spissantur, coctis & assatis similia euadunt. Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc succulenta sunt, patinam ab igne tolles.

Ouorum vis medicamentaria, Cap. cxxxv.

IN cœliacis ac dysenteriacis affectionibus ouum prædicto modo datum, commodum pharmacum existit. Cādidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentum est, non solùm oculis adhibitum, sed etiam aliis omnibus partibus leuibus pharmacis indigentibus, velut sunt sedis & pudendorum vlcera, omniáque maligna, si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solent, admisceatur, qualis est pompholyx & similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propterea lenibus ceratis additur, ouis præcoctis aut assatis. quāto autem sicciora fiunt, tantum de leniendi vi perdunt. Testæ ouorum vstæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis, Cap. cxxxvi.

ANimalium in aqua degentium & genera multa, & species differentiæque plurimæ existunt. Hoc loco referētur, velut in superioribus fecimus, ea saltem quæ ad vsum medicum & ad sanitatem conseruandam assumuntur. In vniuersum igitur illud scire oportet, quòd optima caro est piscium in puro mari degentium, magisque vbi locus is ventorum procellis agitetur, & neque terrea, neque læuia littora aquam ambiant, sed arenosa aut aspera & lapidea. Si verò etiam ad aquilonares ventos loci cōuersi sint, multo melius est. manifestum est autem mare mari præstare, in eo quòd aliud perfectè purum est, aliud magnos & multos fluctus excipit. nam pisces qui in eiusmodi mari degunt, quanto meliores sunt palustribus, tanto deteriores sunt iis qui purum mare incolunt. nam & ii qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At verò in stagnanti mari viuentium pisciū caro medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementitia verè & multùm mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degūt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degētiū. Si verò & parua sint stagna, neque magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant, neque effluxum largum, multo sanè deteriores piscium carnes sunt. Si verò in totum nihil aquæ defluat, sed stagnum perpetuò stans sit, omnino deterrimæ. Cæterùm in paludibus & cœnosis locis degentium extremè vitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt qui eiusmodi flumina incolunt, quorum velox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent concoctu difficilem, & bonum alimentum quampaucissimum habēt. pessimi autem sunt qui in ostiis fluminum degunt, quæ sterquilinia, aut balineas, aut culinas, & vestium ac linteorum sordes expurgant, & siquæ alia sunt retrimenta vrbis quam præterlabūtur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa vrbs existat. Cæterùm & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiūt. quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt: quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt: & aliqui in fluminibus magnam vrbem præterlabentibus degentes, stercora hominum & quosdam consimiles cibos vorant, atque hi omnium pessimi, velut dixi, existunt: &, si paulo ampliori tempore mortui permanserint, euestigio computrescunt ac pessimè olēt. Súntque hi omnes esu iniucundi, & ægrè concoquuntur, & bonum alimentum paucissimum habent, sed non modicam recrementitiam superfluitatem, & vitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie vescuntur.

De cephalo, *id est mugile*, Cap. cxxxvii.

CEphalus maximè omnium piscium vtrisque aquis vtitur, fluuialibus & marinis. Qui igitur in mari versatur paruas & multas spinas non habet, iucūdiórque est, & pinguedine carens ipsius caro. Verùm in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguē saporem habēt, esúque & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant, mali succi & virosi existunt. At verò sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De lupo, Cap. cxxxviii.

LVpus ex pelagiorum piscium numero est, *hoc est eorum qui in profundo mari degunt.* huius itaque caro velut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat. si verò ad flumina ascendat, cephalo similis euadit.

De trigla, *id est mulo*, Cap. cxxxix.

EX pelagiis piscibus est & mulus qui existimationē apud homines reperit tanquā excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii generis carnem, non pinguē & friabilem: & propterea magis quàm alii pisces nutrit, vbi probè cōcoquatur. quidā iecur eius & caput voluptatis gratia magni faciunt. At verò muli qui carcinadas (*animalcula sunt hæc, valde minutis cancris similia colore fulua*) vorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægréque concoctiles, ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore. sed & siquis ventrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quòd siquis in frequēti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinem visus incurret.

De piscibus petrosis, Cap. cxl.

PEtrosos & saxatiles appellant pisces, degentes vbi petræ sunt & littora saxosa. In hoc genere optimus censetur voluptatis gratia scarus, deinde merulæ & turdi, & postea iulides, phocæque ac percæ. Alimentum ex his nō modò concoctu facile est, sed & saluberrimum sanguinē generans, compage mediocrem.

De gobio, Cap. cxli.

GObius, littoralis piscis est semper paruus manens, sicut etiam alii plures. optimus est & ad voluptatem & cōcoctionem, distributionémque in corpus, ac humoris boni generationē, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur: qui verò in fluuiorum ostiis aut stagnis degit, neque similiter iucūdus est, neque boni succi, neque cōcoctu facilis: si verò aqua vitiosa sit, etiam in ipsa pessimus gobius euadit. Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat, ius ipsius potum aluum subducit: assatus citra salem comestus promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis, Cap. cxlii.

EX piscium mollis carnis numero sunt aselli, murænæ, buglossæ ac passeres: & ex his aliqui in fluminibus & stagnis degunt, aliqui in mari. Et propterea aliquando iucundi & probè nutrientes reperiuntur, aliquando vitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis, Cap. cxliii.

EX duræ carnis piscibus sunt dracones, cuculi, scorpii, orphi, glauci, cōgri, phagri, amiæ, & parui thunni ac pelamides: qui ægrius concoquūtur quàm pisces mollis carnis, & crassum humorem generāt, & propterea fortiore ventre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis, Cap. cxliiii.

BVccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, *hoc est testa intecta*, appellātur. his omnibus commune est salsum saporem & qui vētrem nostrū mol-

liat,

liat,in propria carne habere: verùm in vnoquoque genere magis aut minus talis actio ineſt.Nam oſtrea ſiue conchæ inter alia molliſſimam carnem habent,& magis ventrem ſubducunt.& quidam ipſa citra coctutam edunt.At verò paruæ chamæ,& purpuræ, buccináque ac murices & ſimilia duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa vetrem ſubeunt.quemadmodum autem ægre concoctilem carnē habent oſtracoderma duræ carnis,ſic etiam ægrè corruptilem habent:quapropter ex hiberi ipſa ſolent ſæpe iis qui ex humorum prauitate cibum in ventre corrumpunt.coquunt autē ipſa, & aqua iterum atque iterum diffuſa, donec ſalſa qualitas deponatur. ſic præparata etiam ventrem ſiſtunt. Si verò coquas, & primam aquam diffundas,deinde ſale aut magis garo condias,& ius bibendū præbeas, aluus bibentis multùm ſubducetur.

De cruſtatis.*ſiue molli teſta intectis*, Cap. CXLV.

GAmmari,paguri,cancri,locuſtæ & ſquillæ, & quæcū que alia cruſta intecta, tenuem quidem habent ambiētem teſtam,verùm duram,minus ſuperioribus ſalſum ſaporem habent,habent tamen, eúmque non modicum. Omnia autē carnis duræ ſunt,ægrè concoquuntur,ſuntq; multi alimēti,præcocta videlicet.Horū caro velut etiā oſtreorū,ventrē ſiſtit,vbi præcocta ſalſum humorē in aquā depoſuerit.Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habēt; ſimiliter vt duræ carnis oſtracoderma.

De piſcibus mollibus, Cap. CXLVI.

MOlles appellantur piſces,neque ſquamas habentes, neque cutē aſperā aut teſtaceā,ſed mollē. ſuntque tales,polypi,ſepiæ,loligines,& qui his ſimiles ſunt. Habēt autem carnē duram,ægrè concoquūtur,& ſalſum humorem modicū in ſe continent.Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent: plurimùm autem crudum humorem hi ipſi gignunt.

De piſcibus cartilagineis, Cap. CXLVII.

ASperam & nocte ſplendidam cutem hoc genus piſcium habet: quapropter aliqui à Græcis ſelachia appellata volunt quòd ſelas,*hoc eſt ſplendorem*,emittāt.Mollem in ſe carnem habent torpedo & paſtinaca, aluo moderatè ſubeuntem,& non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis, Cap. CXLVIII.

EChinos *ſiue herinaceos* marinos quidam ex vino mulſo præſumunt & garo, ſubducendi ventris gratia, ſed & patinas ex ipſis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatē inter ſpiſſantia & attenuantia humores habent.

De ſalſamentis omnium animalium, pedeſtrium, volucrium, & aquaticorum, Cap. CXLIX.

NON modica differētia ſalſarum carnium eſt, prout quædam ex ipſis ſaliuntur. nam adeo immutantur vt ſæpe animalis temperamento humidi caro ſalita longè ſiccior euadat quàm caro animalis natura ſicci nō ſalſa. Apta itaque ad ſalſuram ſunt animalium corpora quæ duras ſimúlque ſuperfluitate redundantes carnes habēt. quæ verò aut valde mollem, aut valde durum, aut ſiccū & ſuperfluitatum expertem corporis habitum habēt, ad ſalſuram inepta ſunt.Quēadmodum enim ſicca corpora ſalita coriis ſimilia euadunt: ſic valde humida diffluunt, & ſalis familiaritate colliqueſcunt. Itaque manifeſtū eſt quòd dura & neruoſa & velut pelliculoſa ac coriacea omnia,ſalita ægrè concoquuntur: quæ verò ad ſalſuram idonea ſunt,tenuium partium fiunt, & comeſta craſſos ac glutinoſos humores attenuant. Cæterùm vetera ſalſamēta omnia vitioſa ſunt.

De garo, Cap. CL.

GArum vim habet multùm calidam & ſiccam: & propterea quidam medici vſi ſunt ipſo ad putredinoſa vlcera. quin & dyſentericis & iſchiadicis per clyſterem infundunt.

De muria, Cap. CLI.

MVria ſalſorum piſcium,ſimiliter vt garum,putredinoſis vlceribus conuenit,& ad iſchiadas ac dyſenterias per clyſterem infuſum. Acrimonia enim ſua humores coxendicem infeſtantes attrahit, & per inteſtina eua-

A cuat. In dyſentericis autem putredinoſa vlcera abluit & ſiccat.maximè verò ſilurorum ſalitorum & mænularum muria ad talia medici vſi ſunt,& nos ad putredinoſa oris vlcera adhibuimus.At verò oliuarum colymbadum muria frequenter in dyſentericis vtimur, præmittimúſque eam hora vna antea quàm cruſtifica infuſa immittamus, ad vlcera videlicet præmundanda.

De adipe pinguedinéque ac ſeuo, Cap. CLII.

OMnis pinguedinis vis eſt humana corpora humectā B di ac calfaciendi: verùm ſingulæ inter ſe differunt, prout magis aut minus eas vires habent.Differt pinguedo à ſeuo craſſitudine: quapropter animalia tota natura magis terrea,ſeuum habent,velut humectiora pinguedinem.Et propterea adeps ſiue pinguedo facilè liqueſcit ab igne, non facilè autem congelatur: ſuum contrà non liqueſcit facilè, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidiſſima omnium ferè animalium pinguedo eſt ſuilla,magis molliens ac concoquens oleo:quare cataplaſmatis inflammationum admi- C ſcetur. Cæterùm iis qui in recto inteſtino aut colo morſum percipiunt,item in dyſentericis & egerendi cupiditate inani,caprinum ſeuum magis iniicimus, non quòd acrimoniam obtundat,ſed quòd congeletur ob craſſitiē. nam ſuillus adeps defluit velut oleum. At verò anſerinus adeps ſuillo quidem calidior eſt, & valde tenuiū partiū, & propterea infundimus ipſum iis qui in alto corporum morſum ſentiunt.nam partium tenuitate tota corpora pēnetrat, & omnibus mordentibus ſeroſis humoribus admiſcetur,& mordacitatem hebetat. Mediū inter ſuillum D & anſerinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum ſeuum multo calidius & ſiccius eſt pinguedine ſuilla. Vitulinum inferius taurino eſt caliditate & ſiccitate. ſimiliter hœdinum inferius eſt caprino ac hircino. rurſus hircinum inferius eſt leonino. maximè enim diſcuſſorium eſt leoninum, & tenuiſſimarum partium fermè præ omnium quadrupedum ſeuo. vnde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum,validiſſimam vim diſcutiendi habēt. Taurinū medium locum obtinet inter ſuillum ac leoninum,& pro E pterea vtrique medicamentorum generi miſcetur, tum iis quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt: quale eſt tetrapharmacum & regium appellatum. quidam viperarum adipem in principio ſuffuſionum cōuenire tradunt. Verùm vrſinum alopeciis prodeſſe verè ſcripſerunt.Quidam piſcium pinguedinem collaudāt ad ſuffuſiones & aurium dolores,aiúntque omnium piſcium adipem ad hæc pollere.Omnis adeps veteraſcens calidior ac tenuiorum partium euadit,ob id etiam magis diſcuſſorius. id quod omnibus veteraſcentibus contingit quæ F nō putredo præoccuparit. Summa autem huius ſermonis in cōmune hæc eſt,cuius meminiſſe oportet. nēpe iuxta animalium temperaturā,ſemper differentias adipis ac ſeui in ipſis fieri.item iuxta differentiā generis.nam maſculum ſemper ſiccius & calidius eſt fœminino:mas autē caſtratus ſimilis eſt fœminæ. ita etiā omne iuuenile animal fœminæ aſſimilatur. Sic autem & ſylueſtre calidius eſt & ſiccius domeſtico.

De medulla, Cap. CLIII.

OMnis medulla vim dura & indurata corpora emol- G liendi habet,ſiue muſculi,ſiue tendines,ſiue ligamenta, ſiue viſcera hoc modo ſint affecta. Optimā autē ſemper expertus ſum eſſe ceruinam,deinde vitulinam.taurorum & hircorū acrior eſt magíſque ſiccatoria,& propterea duritias in ſcirrhum induratas diſſoluere nequit. Cæterùm methodum reliquarū differentiarum, ex iis quæ de adipe relata ſunt,coniectare potes.

De pulmone, Cap. CLIIII.

PVlmo agninus & porcinus vſti ac triti impoſiti,attri- H tus calciamentorū ſanant. Vulpis pulmo ſiccatus & tritus paulatim potus,anheloſos ſanare creditur.

De capitibus, Cap. CLV.

CApita mænularū ſalſarū vrebat quidam,vtebatúrque ad rimas ſedis,& putreſcentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipſorum ſiccatoria eſt non valde

acris.alius quidam caput integrum leporis vrebat,& vte-batur ad alopecias cum adipe vrfino. Viperarum capita vfta in olla ad cinerem,deinde trita cum decocto lupino rum amarorum craffiffimo,& temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum fiftunt.Cinis ipforum per fe læuiffi mè tritus,& vt aridum collyrium adhibitus,hebetem vi-fum magnopere corrigit.

De cornibus, Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ vftis fæpe vfi fumus ad illu-ftrandos dentes. gingiuas quoque flaccidas adftrin-gunt.Aiunt cerui cornu,fi poft vfturam lauetur, dyfente-riam ac fanguinis fputum,& cœliacas affectiones fanare. Ictericis quoque vtiliter præbetur: datur omnibus duorū cochleariorum menfura.Vftum & lotum collyriis oculari bus ad fluxiones oculorum deftinatis admifcetur. Eft au-tem horū collyriorū vis ficcatoria. Capræ cornu ad pru-ritus facere aiunt,itémque ad fcabiem,vlcera, affrictum.

De vnguibus, Cap. CLVII.

Quidam vngues caprarum vrunt,deinde cinerē aceto fubigunt,& alopeciis illinūt.Sunt autē attenuato riæ facultatis:alii fuum vngues vrunt, & cinerem colicis in potu præbent:aliqui afinorum vngulas vftas comitia-lem morbum fanare aiunt,fi affiduè bibantur.Eafdem o-leo fubactas,ftrumas difcutere.Cinerem quoque earundē cum muliebri lacte probè tritum,& in collyria redactū, oculorū cicatrices detergere, fi cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum, Cap.CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam,comitia lem morbum curare aiunt: aliqui & ad omnis reptilis beftiæ morfum eadem vti iubent.

De lanis fuccidis,& puris,& vftis, Cap. CLIX.

Lanæ fordidæ ac fuccidæ appellatæ, vtiliter adhibētur ad contufas aut quomodocūque percuffas partes, fo-mētis excipiēdis aptæ:quanquā non defit & ipfis fua vtili tas ob fordium efficaciam. Quomodo autem ex iis œfy-pum parare oporteat,iam dictum eft in hoc fermone fe-cundo,vbi de ouiū forde tractauimus.Lanæ lotæ ad fufci piendas fomentorum humiditates materia apta exiftūt. Eædem vftæ vim habent acrem & calidam,cum quadam partium tenuitate,vt etiam humectas in vlceribus carnes celerrimè confumant. Cōiiciuntur & in pharmaca ficca-toria. vruntur in fictile nouum miffæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis vftis, Cap. CLX.

Pili vfti confimilem lanis vftis calfactoriam ac ficcato-riam vim habent.

De offibus vftis, Cap. CLXI.

Offa vfta omnia difcufforiam & ficcatoriam vim ha-bent:quidam tamen de hominum offibus id maxi-mè prædicant.Talum vtique fuillum vftum deinde potū inflationes ac tormina fanare prodiderūt. Et noui fanè e-go quendam noftrorum hominum, qui offa vfta potan-da dabat,ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abo minarentur: atque fic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis, Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæfis circundata, manifeftè auxiliatur præ omnibus aliis auxiliis,vt in vna die ac nocte ipfos curet . concoquit enim & difcutit fubcruenta.Hyænæ pellem quidam domi repofitam ad-feruant,& vfu expetente ipfam à rabiofo cane commor-fis circundant.nam proprietate quadam prohibet ne cō-morfus in aquæ timorem delabatur,fed & iam elapfis au xiliatur.Coria vetera,maximè folearum,vfta,cinere ipfo-rum trito infperfo, attritus calceamentorum non inflam-matos fanant.nam inflammatos exacerbant.

De ventriculo mergi, Cap. CLXIII.

Mergi ventrem torrefactum & fali modico admixtū crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De vulpibus, Cap. CLXIIII.

Quidam vulpes viuas in oleo coquunt, eóque articu-lares morbos fanant.Solia enim oleo calido replent, atque fic arthriticos totos infidere faciunt,& diutius im-morari iubent.Maximè autem difcufforium fit hoc oleū, vt ad fuperficiē trahat in alto corporū cōtenta, ifticque

A dolores faciētia,aut ob fubftantiæ craffitudinem , aut ob frigiditatem,aut vehementem acrimoniam, aut ob fla-tuofum fpiritum egreffum non habentem. Ex hoc enim non folùm tumores in articulis ipforum, fed etiam totū corpus repletione affectum euacuari contingit, & pro-pterea maxima vtilitas inde cōfequitur: nimirum quum caufæ in articulis contentæ difcutiantur,& nihil amplius

B affectis partibus influat, toto corpore à fuperfluitatibus liberato. At verò fiquis improba diæta vtatur,affectio re-dire folet:non tamen ita vehementer velut antea. nam & antea,quū illæfum ab eo affectu effet corpus,vitiofa diæ-ta malum id induxit.Idem facit & hyæna tota oleo velut vulpes cocta.

De aranearum telis, Cap. CLXV.

Ranearum telas quidam fcripferūt vlcera in fuper-ficie ab inflammatione afferuare.

De ranis, Cap. CLXVI.

Ranæ paluftres coctæ, & modico fale ac oleo mo-dico conditæ,magnam medelam afferunt à repti-libus venenatis commorfis,fi ius ipfum in potu fumatur.

C Aliud. Rana in oleo cocta,& oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores fedantur. Idem oleum articu larem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ vftæ cinis membranæ cerebri fauciatæ,aut venæ ruptæ infper fus,fanguinis eruptionem fiftit.

De Muftela, Cap. CLXVII.

Muftelam arefactā & potam , morbū facrum curare aiunt.Si tota viua vratur in olla, cinis eius ftrumas fanat cum melle,aut terebinthina, aut butyro impofitus.

De terræ inteftinis, Cap. CLXVIII.

D Terræ inteftina trita & neruis diffectis impofita, e-ueftigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; fer-ri aut lapidis,aut alterius rei plagam glutinant,præfertim in neruofis & ægrè glutinum admittētibus partibus, aut naribus,aut auribus,& fimilibus.Oportet autem ea læui-gare cum terra in qua reperiuntur , fi non acrem aut fal-fam habeat qualitatē. Terræ inteftina pota numero quin que aut feptem, cum paffo vrinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciunt eodem modo pota, aut quocunq; velis. Verùm latum lumbricū expellunt cum aceto mul-

E fo pota. Sed & morbum regium ægrè curabilem per vri-nas expurgant,fimiliter cum paffo feptem numero pota, aut etiam per fe, & cum myrrha troglodytide magnitudi ne ciceris.vtere confid enter. At verò in rofaceo cocta,au rium dolores fanant,oleo calido infufo. oportet autē ter-ræ inteftinorum drach.VI. effe, & rofacei lib.I. Dentium quoque dolores idem oleū fedat,propinquo dolenti den ti auri calidum inftillatum. Eadem fuper prunas fuffita dentium dolores fedant, ægro per infundibulum fumū fufcipiente ad dolentem dentem. Molares quoque quos

F tollere oportet,citra forcipem tollunt vfta trita, circū do lentem dentem infperfa:prius tamen dentem exactè cir-cumfcarificare conuenit.Cinis eorundem in tefta exufto rum læuiffimè tritus,& vt collyrium aridum admotus,in cipientibus fuffufionibus magnificè opitulatur. Auxilia-tur idem palpebris in pilos eluxuriantibus,præeuulfis an tea fuperfluis pilis, deinde infperfo cinere in loca ipforū per fpecillum. prohibet enim pilorū præter naturā rege-nerationē.Septem autē terræ inteftina trita,ex vino mul-fo ad plures dies pota, calculos in vefica confringunt , &

G paulatim emingere faciunt.Rumpunt & internos abfcef fus,& ad excretionē deducunt feptē aut nouē pota pro vi ribus,trita in aquæ cyathis tribus. Si verò quis ipfa trita in melle repofita afferuet, optimū auxiliū ad percuffos à fcorpio habebit.Neruorū nodos,quos ganglia vocamus, eadem per fe trita in cataplafmate impofita diffoluūt:itē mămarum abfceffus,per fe cataplafmatis vice impofita: fuppurant enim attrahūntque,& rumpunt,& ad cicatricē perducunt.Profunt & eryfipelatis vfta trita cum aceto il-lita.Podagrarum inflammationes foluunt trita cum mel-

H le,ad cerati crafsitudinem,locis illita & tertia die foluta, locis rofaceo antea fublitis. fed & rofaceo cerato trita ex-cepta,optimè pedum dolores mitigant. Cæterùm in ca-pite non finunt leucas, *id eft uitiligines albas*,altius infiden-tes nafci,fi fuerint confuetis medicamentis præadftrictæ,

& pili postea ex ipsis tritis cum vrina pueri illinantur. oportet autẽ in testa prius exurere ipsa,& sic in vrina vti. dato & hydropicis septem cum vino mulso: verùm exulceratæ vesicæ aut renibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt viua locis adalligata, tot numero in pãniculum illigata quot strumæ existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniã trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terræ intestina: prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tẽpestates ac pluuias significant.

De dracone marino, Cap. CLXIX.

DRaconis marini squamas vrito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sanabis: item eos quibus animalcula velut culices, præ oculis volitare videntur.

De vipera, Cap. CLXX.

VIperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. Oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare, & omnia interanea eximere, aquáque triplici carnem eluere: deinde in aqua velut anguillam coquere, addito marrubio, & anetho modico, paucóque oleo. atque vbi iam cocta fuerit, moderato sale condire, & edendam præbere, itémque ius absorbẽdum. Quòd autem viperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex iis cognoscere licet quæ quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens: itaque casa prope vicum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in vicino messores quibus vinum in amphora apportabatur: vbi ergo tempus bibendi adesset, messores vinum in craterẽ effundebant, atque sic mortua vipera simul excidebat. Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati, vinum ægrotanti elephantiaco largiuntur: melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem viuere vitam. verùm is epoto vino mirabili modo sanatus est: etenim vniuersa eius tumescens cuticula, velut ostreorum tectorium decedebat, & quantũ eius reliqui fieret, satis molle apparebat. velut in locustis ac cãcris videre est, vbi testam exuerunt. Quin & in aliis plurimis consimiliter accidisse, veteres memoriæ prodiderũt. Et nos multos ex viperis curatos vidimus: vnde etiã theriacæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino, Cap. CLXXI.

HErinaceus marinus comestus superiori ventriculo conducit, & cibos auersantibus appetẽtiam excitat. Vrinam laxat idem vesicam expurgans, vnáque aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri, Cap. CLXXII.

HErinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephãtiacis auxiliatur, & vitiato corporis habitu præditis, conuulsisque ac nephriticis, insupérque aqua subter cutem laborantibus: habet enim vim discussoriam ac siccatoriam. sed & iecur ipsius sole siccatum ac potum elephãtiacis opitulatur. Cæterùm vtriusque herinacei, terrestris ac marini vstorum cinis extersorius est ac discussorius, & carnem consumit: quapropter & vlcerum superexcrescentem carnem demolitur ac compescit, & sordida vlcera expurgat. verùm herinacei terrestris vsti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat: eiusdem cinis potus cũ vino mulso calculosos renes sanat, & aquam inter cutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii mẽsura. Omnem vrinæ difficultatem ex quacunque causa obortam soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiantur, ægro vndiquaque cooperto: celerrimè enim sic malũ soluitur. Ad hanc rem interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est. Multam vrinam cient interanea sicca trita pota, quantum tribus digitis apprehendi potest, ex vino. Eiusdem caput vstum & cum adipe vrsino illitum, nõ modò alopecias persanat, sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem vstum itidem cum adipe maximè vrsino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus viuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiusculè, oleum ex ipso coxendicum dolores veteres illitũ sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudãdis hoc modo: Herinaceum viuum in ollam

A densissimum operculum habentem, & duodecim sextarios capientem mittito, & ad ipsum olei sextarios sex tantùm affundito, & ollæ osculum diligenter gypso oblinito, vt nullatenus transpirare possit: deinde ad dies quadraginta ad solem sub caniculæ æstibus exponito: postea apertam rudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculũ vtitor. Illinatur ex eo locus in sole, & diu confricetur donec exsudet, postea aqua dulci affusa prolue. Cauendum autem ne alios locos contingat, quos B depilare nolis.

De Hippocampis marinis, Cap. CLXXIII.

HIppocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à carne rabioso commorsos sanant: verùm cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De Cantharidibus, Cap. CLXXIIII.

CAntharidum magnificum experimentum habemus ad scabros vngues. extrahunt enim ipsos commodis medicamentis admixtæ: miscentur autem aliis erodentibus cõpositionibus, & excoriatoriis leprosorum. Quidã C ex præceptoribus nostris in pharmacũ vrinam ciens parum de cãtharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos vsus cõmodiores sunt (velut ego expertus sum) quæ in tritico reperiuntur, & virgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si viuas ipsas in vas fictile mittas: deinde osculo vasis rarũ linteolum obducas, deinde acetum in olla feruefacias, & vas cantharidum inuersum supra ollam detineas, ita vt vaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

D De cancris fluuialibus, Cap. CLXXV.

CAncros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe, & omnis reptilis morsum curabis, & præsertim scorpii plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescẽtibus: itémque iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterùm cinis cremati cancri similiter vt alia vsta, siccat: verùm quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum E multò amplius gentiana & thure additis: ita vt sit thuris pars vna, gentianæ quinque, cineris cancrorũ partes decem. Vsi sumus autem vstis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster vtebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quã viuos cãcros missos vrebat, lignis vitis maximè subiectis, donec ad cinerẽ redigerentur, vt cõmodè teri possent. atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autẽ ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna F decimaoctaua. Ex eo verò quotidie à rabido cane cõmorsis dabat vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergens. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morsu cõmorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur verò & ad vulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis lib. I. aceti acerrimi sextarium I. opopanacis quadrãtem. Porrò cinere cancri fluuiatilis vsti melle addito, plãtas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa vlcera curabis.

De carabo *siue locusta*, Cap. CLXXVI.

G LOcustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam vrinam deducens.

De testibus castoris, Cap. CLXXVII.

CAstoris testes castorium appellant, celebre & multi vsus medicamentum. hîc in vniuersum vim eius referemus, ad quam siquis respiciat, particulares vsus sibiipsi exquirere poterit. Calfacit itaq; & siccat, éstque mul-H tùm tenuiũ partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egenti siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue iis qui ex repletione conuelluntur: vbi ea quæ præter naturam in neruis cõtinentur euacuare oportet, magnam quidem vtilitatem ex se ostendit, & nulli

parti ullum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non vehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac viscosorum humorũ multitudinem, commodissimum est potum. vtile est & singultui, ex humorum frigidorum ac viscosorum copia osculo ventris infarta oborto. Si verò ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorii vsum velut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed, vt ita dixerim, tepida (velut in altiore sopore ac lethargo fieri solet) valde multis castorium exhibuimus cum pipere, vtriusque cochlearium ex aqua mulsa: & nemo ex ipsis vlla parte læsus est. At verò in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorei cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouique medicamentum ipsum purgationẽ menstruam ciere. Eiicit & secundas detentas & morantes; similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos ventres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis, *id est recta ceruice spirantibus*, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & vaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus, Cap. CLXXVIII.

Canis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores. eiusdẽ canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorũ morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo, Cap. CLXXIX.

Catulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum acclinatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo, Cap. CLXXX.

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis vstis, Cap. CLXXXI.

Buccinorum testæ vstæ vim multùm siccatoriam habent: vnde commodis medicamentis admixtæ inflãmationes induratas discutiunt. Consimilem vim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita volucre, Cap. CLXXXII.

Corydalus *Græcis* appellatur, *& Latinis galerita*, volucre animal paruũ, quod sæpe iuxta vias videmus. id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, vnà cum iure. nam vtilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminẽtiam quandam in capite velut cristam, ex pinnis spõte naturæ productam.

De cochlea terrestri, Cap. CLXXXIII.

Cochlea terrestris duram carnẽ habet, & propterea comesta ægrè concoquitur: verùm iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleóque ac garo, aluo secedit, si potetur. Si verò prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione ventris exhibebis, ventrem sistet. At verò cochlearum humiditas sola per se citra carnem accepta, (vocant autem eam ipsam cochleæ mucũ) & thuri admixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & submuscosos aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaque multum eius muci colligere voles, carnem ipsarum stilo perforato: non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si nõ ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidam neruos fauciato vnà cum tendinis contusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline qui molendinis adhæret, tritam, & citra inflãmationẽ vulnus glutinatũ est. Erat autem homo duræ carnis. Quòd si ad manum sint, præstat admiscere in talibus myrrham, aut thus, aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterùm caro ipsa in pila prius contusa, dein-

A de trita & imposita, omnes partes superfluam humiditatem habentes siccat, vt etiam hydropicis profit. Sed & vnà cum testis suis tritæ cochleæ ventri vniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis. & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, verùm multùm siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus, ex plaga aut contusione factis in auribus. nam omnes hos exsiccat, etiãsi viscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ vnà cum
B testis vstæ, galla omphacitide ac pipere admixtis, magnopere profunt dysentericis in quibus vlcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partẽ vnam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. quæ omnia exactè læuigata ac mixta, reposita seruabis, & vsu expetente cochlearii pleni mensuram obsoniis insperges, aut cum aqua calida aut vino bibendam dabis. Citra verò vllam admixtionem ipse cinis cochlearũ vstarum siccãdi vim habet, cui & quiddam caliditatis propter vsturam inest.

De mænulis, Cap. CLXXXIIII.

C Mænulæ salsæ caput vstum, excrescentes in vlceribus carnes, maximè in dentium gingiuis reprimit inspersum, & callos eximit quos clauos vocãt, & extuberãtes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine, Cap. CLXXXV.

Torpedo viua apposita diuturnum capitis dolorẽ depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. mortua verò, aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino, CLXXXVI.

D Asellus marinus aqua coctus cum anetho & modico sale conditus oleóque pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis, Cap. CLXXXVII.

Ostreorum testæ omnes læuissimè tritæ & ad puluillũ redactæ, vlceribus malignis conueniunt, & præsertim in vlceribus corrodẽtibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt: eam autem per vsturam amittũt.
E Eædem cum aceto aut posca aut vino mulso tritæ, putredinosis cõmodæ fiunt, pro habitu videlicet ægroti, conueniente humore admixto. quòd si vratur ostreorum testa, tenuiorum partium euadit quàm buccinorum testa: nam & minus durum est ipsarum corpus. Si verò lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora vlcera explenda, & ad cicatricẽ perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper vtor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiamsi fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinse-
F cus cum adipe suillo vetere, & in ipsum sinum quid indo ex iis quæ talia carne replere solent: quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. quin & dentes ostreorum testa illustrat, velut etiam buccinorum, & purpurarum, non solùm vi extersoria, sed etiam substantiæ aspritudine. quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas valde læuigare. eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida vlcera exsiccant.

De purpurarum testis, Cap. CLXXXVIII.

G Purpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant: suffitæ verò vteri strangulatus curant, & secũdas morãtes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina, Cap. CLXXXIX.

Squatinam marinam vstam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De sepia, Cap. CXC.

Sepia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendũ dederis, eum qui hippocampi marini venenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam vim ha-
H bet, estque tenuiũ partium. quapropter vsta vtimur ad vitiligines, maculas solares, ac lentigines, & scabiem. sed & sale ammoniaco admixto, oculorum vngues exterit. Eadem non vsta, dentes illustrat, & affricta oculorum

cicatrices deterit,& vlcera in ipſis ſiccat.Magnas quoque palpebrarum aſpritudines, ſycoſes *Græcis* dictas, cõſumit.

De Scinco, Cap. cxci.

SCinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorũ ciendam bibuntur.Neque aliud magis contrariũ huic facultati deſtruendæ videtur quàm lactucæ ſemen ex aqua potum.Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum tentiginem ſedare tradunt.

De Tellinis, Cap. cxcii.

TEllinarum ſalſarum vſtarum cinis cum cedria adhibitus,ſuperfluos palpebrarũ pilos renaſci prohibet.

De cicada, Cap. cxciii.

CIcadis ſiccis quidam vtuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis,exhibéntque aut tres,aut quinque,aut ſeptem,tum in interuallis,tum in exacerbationib⁹. Alii toſtas in veſicæ dolore,ac calculoſis, edendas præbent.

De hyæna, Cap. cxciiii.

HYæna viua in oleo cocta, velut de vulpe dictum eſt, oleum diſcuſſorium efficit arthriticis vtiliſſimum. Vſus fiat velut de vulpe indicauimus.

De hirundinibus, Cap. cxcv.

HIrundinum vſtarum cinis cum melle illitus, anginã ſanat, & omnino omnes affectiones quæ in faucibus ac gurgulione cum tumoribus fiũt. Quidam & ad acuendum viſum cinere vtuntur, collyrii ſicci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum, Cap. cxcvi.

AGaricum præſtat quod ſtrias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram,non lapidoſam,valdè ſplendidam, denſam, ſubflauam,friabilem,hepatis colore,facilè liqueſcentem, odoratam, amaritudinis intenſæ. Nigra verò & valdè dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut ſubruffum, non coactum,ſed ſolutum & diffuſum,ſemine plenum ſimili racemulis,valde graue & odoratum,non carioſum,acre & guſtu mordax, colore ſimplex,non varium. Adulterant quidã id amomide ſimili exiſtẽte. Sẽper autem fragmenta reprobanda ſunt,electis ramis perfectis ab vna radice.

Ammomiacum thymiama eligendum eſt non lignoſum,granis thus referens,purum,denſum,nihil ſordium habens,caſtorei odorem præ ſe ferens,guſtu amarum.

Aſpalathus,bonus eſt grauis,& poſt decorticationem ſubruber,aut purpuram referens,denſus,odoratus, ſaporis amari.

Abſinthium,melius eſt quod in Ponto & Cappadocia naſcitur.

Bitumen,optimum eſt purpurei coloris, ſplendidum, intenti ac grauis odoris.Nigrum autem vitioſum eſt. nã pice admixta adulteratur.

Bdellium præſtat guſtu amarum, colore glutinis,pingue in altum, & facilè molliri potens,non lignoſum,non ſordidum,iucundi odoris in ſuffitu, & vngui ſimile aromatico,onychi appellato.

Elleborum nigrum eligito probè coaltum,tenuem habentem medullam,acrem guſtu ac feruidum. talis eſt qui in Helicone prouenit ac Parnaſo & Anticyra.

Elleborum album elige moderatè extentum,& album fragilémque ac carnoſum,non acuminatum & iunceum, aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangitur,quique medullam tenuem habeat,guſtu feruido non valde neque aceruatim ſaliuam attrahentem: qui enim talis nõ eſt,ſuffocatori⁹ exiſtit.primas obtinet Cyrenaic⁹.

Euphorbium elige pellucidum & acre.

Viſcũ,optimũ eſt recẽs,coloris praſſini intrinſecus,foris ſubflauum,nihil aſperum aut furfuraceũ habẽs. colligitur ex quercu,malóque ac piro, & aliis arboribus.

Gluten piſcium bonum eſt non glaucum, ſubcraſſum, non ſcabrum facilè liqueſcens.

Calamus aromaticus bonus eſt fuluus,dẽſis geniculis, & qui in multas ſciſſuras & ſegmenta aſſuloſè frangitur,fiſtula telis aranearum repleta,ſubalbidus,in manducando viſcoſus,adſtringens,& ſubacris.

A Cardamomum,optimum eſt quod ex Armenia affertur.elige quod ægrè frangitur,plenum & concluſum.

Caſiam elige fuluam,boni coloris, corallium referentem,arctam valde,longam,craſſam,fiſtulis plenam, guſtu mordacem, & adſtringentem cum quodam aromatico feruore,vinum redolentem: verùm purpurea & craſſa,zigir appellata,roſam odore referens, ad medicũ vſum maxime apta eſt.

Cera,optima eſt ſubpinguis,odorata,pura,Pontica.

Glutinum quod aliqui xylocollam vocant,optimũ eſt B Rhodianum, eſtque albũ & pellucidum. nigrũ verò deterius eſt.

Gummi elige vermiculatum,vitriforme, pellucidum, non lignoſum.ab eo proximum eſt album: reſinoſum verò ac ſordidum,inutile eſt.

Coſtus, optimus eſt Arabicus, albus exiſtens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorem.ſecundum locũ obtinet Indicus,denſus exiſtens ac leuis & niger velut ferula. Tertius eſt Syriacus,coloris buxei, odore nares percellens.Optimus eſt recens, albus,plenus ex toto, denſus, C ſiccus,teredinem nõ ſentiens,guſtu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipſum helenii radicem admiſcentes. facilis eſt cognitio: nam helenium linguam non feruefacit,neque odorem intentũ & nares percellentẽ exhibet.

Crocus optimus Corycius eſt, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus,plenus,non friabilis,non pinguis, & tamẽ in attritu digitos facilè tingens, non carioſus, impetuoſi odoris,& acris.qui enim talis non eſt,aut vetuſtus eſt,aut D maceratus.Quò verò facilè teri poſſit,in ſole ac fictili nouo ſiccare oportet.

Crocomagma ſic præparatur:Croci drach. centum,roſarum ſiccarum drach. L. amyli drach. L. myrrhæ troglodyticæ,gummi vtriuſque drach. L. vino odorato terito, & paſtillos formato,eíſque in vmbra ſiccatis vtitor.

Cyperi radix optima eſt quæ grauiſſima & denſa ac plena,ægrè friabilis,aſpera,odorata, cum quadã acrimonia.

Thus primas obtinet maſculum,rotundum, nõ ſectũ, album,& vbi inciſum eſt,intus pingue. Adulteratur reſi- E na pinus aut gummi.facilis eſt cognitio.

Thuris cortex præſtat craſſus ac pinguis,odoratus, nõ ſcaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice ſtrobili aut pini admixto.deprehenditur id igne: alii enim cortices ſuffiti fumum edunt,verùm hic ardet odore iucundo velut thus.

Malabathri folium bonum eſt recens, in nigrore ſubalbidum,non friabile,integrum,odore nares percellens, & dum diluitur odoratum,nardum ſapore non ſalſuginẽ referens.quod verò in tenues partes contuſum carioſum F odorem repræſentat,vitioſum eſt.

Medulla optima eſt ceruina, deinde vitulina, poſt taurina. Bona eſt quæ æſtate accedente ad autumnum colligitur: aliis enim temporibus cruenta veſtigia in ipſa reperiuntur. curatur ad repoſitionem, recens mollitur aqua affuſa,deinde per linteum excolatur. rurſúſque lauatur,donec aqua pura fiat, poſtea in duplici vaſe liquatur, ſordibus innatantibus penna ablatis: poſtquam autẽ congelata fuerit,in fictili nouo reponitur, deraſa diligenter fæce quæ poſt liquefactionem & excolationem ſubſidet.

G Panacis radices meliores ſunt ſiccæ & albæ extentæ, & incorroſæ,guſtu feruidæ,& aromaticæ. Succus panacis cõmodus eſt guſtu amariſſimus, forinſecus viridis, intrinſecus albus;pinguis,citò ſolubilis,grauis odoris, & guſtu calfaciens.

Myrrha,primaria eſt Troglodytica, ſubuiridis & pellucida,odorata, acris:quæ verò colore picea eſt,inutilis exiſtit.

Stacte,*i.myrrha*,bona eſt odorata, læuis, oleũ admixtũ non habens.

H Styrax præfertur flauus & pinguis,reſinoſus,grumos habens ſubalbidos,valde odoratus, & dum mollitur humiditatem melleam remittens.

Tragacantha, optima eſt pellucida & læuis, tenuiſſima & pura,ſubalbida.

Hyoſcyamo vtendum eſt eo qui albos flores producit.

Galbanum, optimum eſt thuriforme, grumoſum, pu-
rum,non lignoſum,quod ex & ſemine quid admixtũ ha-
bet,odore graue,& neque ſummè liquidum,neque valde
ſiccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur,& odorẽ
bituminoſum repræſentat.

Melanteria,optima eſt ſulphurei coloris, leuis,æqualis,
pura,& contactu aquæ citò nigreſcens.

Pōpholyx optima eſt Cypria,& quæ aceto ſubacta æris
odorem refert,colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi
ſaporis,& carbonibus ignitis impoſita,ardet colorem ae-
reum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium,De
ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frige-
facientia, Cap. cxcvii.

Adiantum,aſparagus myacãthinos,muſcus,qui & ſplã-
chnon dicitur, glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſsi-
mum,cera,faba,lycium,lotus ſiue trifolium,cytrii cortex
filicis radix, nuclei nucis pineæ,lentiſcus,lens,terra Chia
& Samia,cadmia,ſpuma argenti.

Quæ moderatè calfaciũt, Cap. cxcviii.

Viticis folia & ſemen,vrticæ fruct⁹ & folia,amygdala
dulcia,anagallides ambæ,attractilis,glycyrhizæ radix
oleæ radix & fructus maturus,fermẽtũ,eryngiũ,reſinæ o-
mnes, cicerbita ſicca, iunci odorati flos,palmæ fructus,
cochlearum cinis,cynocrambe, batrachii herba & radix,
pulegium,lauri folia,& magis baccæ: minus autẽ radicis
cortex.dictamnũ,pſeudodictamnũ,ſaluia, eryſimũ,lanæ
vſtæ,bryoniæ radix, ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix,
daucus,chamædaphne,dracũculi radix, oleũ raphaninũ,
cicerũ ſpecies tres,viſcũ,caucalis,liguſticũ,ferulæ ſemen,
ſagapenum,ſatyriõ, apion, ſion,ſinon,ſtyrax,hydropiper,
hypericum,ſal,ſanguis,fel,vrina, ſaliua,ſulphur,viperarũ
carnes,adeps,ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine, Cap. cxcix.

Aloe,chamæmelon, agaricum,abſinthium, ladanum,
lini ſemen, malabathri folium,ſpica nardi, nardus
Celtica,vinum nouum,ſerum lactis, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine, Cap. cc.

Amurca, anethum ſiccũ,ſed viride minus,artemiſia,
balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, cro-
cus,thus,maſtiche Chia,mel,vinum,pix,meliſſophyllum,
marubium,propolis,cucumeris ſylueſtris ſuccus,ſcandix,
ſcilla,cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliáque ac
fructus,fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix,
chamæpitys,ocimum.

Calfactoria tertii ordinis, Cap. cci.

Abrotonũ,præſertim vſtum,lolium, populi nigræ flo-
res & reſina,acorus,amomum,amaracum,ammiũ,a-
nethũ vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix, ſabina herba,
veratrum vtrũque,epithymũ,mẽtha,calaminthe, thym-
bra,arundinis vallatoriæ cortex vſtus, caroum, caſia, ce-
drus vtraque, cnici ſemen,conizæ,cuminum, thuris fuli-
go, fœniculum, melanthium,mei radices,moly ſiue ruta
ſylueſtris,aut beſaſa,rhododaphne,vinum vetus, origanũ
omne,opopanax,petroſelinum, ruta, ſmyrniũ, hyſſopus,
galbanum,chamædrys,raphanus,ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis, Cap. ccii.

Adarce,ampeloprаſon,euphorbium, oleum cedrinũ,
coſtus,cæpa,lepidium,ſinapi,allium,ſthruthii radix,
tithymalorum ſucci, & omnia vſtoria vi prædita.

Quæ frigefaciunt, Cap. cciii.

Gramen moderatè,auricula muris citra adſtrictionem:
pira in cataplaſmata impoſita moderatè frigefaciunt,
balauſtium, rubi folia & germina,& fructus viridis ac
flos ipſe. Auena moderatè,muſcus marinus,glaucum mo-
deratè, dorycnium valde frigefacit, arundinis ſepia-
riæ folia moderatè, cicuta ſummè, lichen in petris na-
ſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia,
oleum myrteum, ſeſaminum, balaninum: helxine ſiue
perdicias moderatè, panicum, violæ folia & ſuccus,
mali perſici & citrii caro, fungi multùm frigefaciunt,i-
tem omphacii ſuccus, amylum moderatè, roſaceum me-
diocriter, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribu-
A lus vterque,ramorum palmæ ſuccus, Samia terra mode-
ratè,Cimolia terra, Naxiæ cotis detritũ ſiue retrimentũ,
plumbago mediocriter,plumbum,ceruſſa,ſandyx,caſeus
mollis recens coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap. cciiii.

Acacia illota,atriplex citra adſtrictionẽ, vinacea, mi-
lium,ordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine, Cap. ccv.

Acacia lota,plantago,blitũ,galla omphacitis, cucur-
B bita,cucumis,pepo,ſolanumhortenſe, lens paluſtris,
alga viridis circa prærupta maris littora collecta, pſyllii
ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis, Cap. ccvi.

Semperuiuum vtrunque,portulaca, mandragoras, ci-
trii pars acida, polygonum, potamogeton, hyoſcya-
mus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis, Cap. ccvii.

Succus papaueris,cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem, Cap. ccviii.

C Vrticæ ſemen & folia,amurca,anagallis vtraque,aue-
na,plantago, oleum dulce inſulſum lotum, fermen-
tum attrahit ex alto ac diſcutit.Lupinus amarus, hippuris
fortiter,iſatis,ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictio-
ne.Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacũ ha-
bent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum:ve-
rùm multo amplioris vſus eſt pharmacũ ſiccãs & adſtrin-
gens,nucis cortex vſtus,ſimúlque tenuiũ partium exiſtit:
milium,centaurium tenue fortiter ſiccat, ceraſi gummi,
liliũ, faba forinſecus impoſita, cupreſsi folia ac reliquæ
D partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati,
nymphææ radix,ſiræum ſiue ſapa,quinquefolii radix, po
lypodium,myrrha,ſarcocolla,ſtœbe,tragacantha,terra o-
mnis,cadmia,aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes cõ
ſumit, pompholyx ſæpe vſta,calx ſtrenuè, oui candidum
ac tenue: eadem vis & vitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant, Cap. ccix.

Viticis folia & ſemẽ,graminis radix moderatè, adian
tum,ſemperuiuum vtrunque, amarantum fluxiones
ſiſtit potum,bryoniæ radix,anagiri folia ſicca, pira in ca
taplaſmate impoſita moderatè, ariſtolochia, aſparagus
E myacanthinus,aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtiũ
valde,ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes,
phagi ſimiliter,bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis,
ſalicis corticis cinis vehementer,cannabis ſemẽ,pæoniæ
radix,lauri folia vehementer,& magis baccæ, oleum Cy-
prinum,laurinum,panicum in cataplaſmate impoſitum,
naſturtium,caucalis,paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus,lixi-
uium,præſertim ex cinere ficulneo,braſſica: caules autẽ
eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt,crethmum,
F lilii folia & radix,omphacium, platani cortex & pilulæ
moderatè,polypodium,amylum,ſal,nitrũ, gypſum,præ-
cipuè vſtum:cadmia omnis,omnia metallica, & lapidea
ac terrea,teſta clibanorũ,coagulum omne,ſtercus:anſerũ
tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimo-
niam.ſordes ſiue ſtrigmenta,carnes viperarũ,capita mæ-
nularum ſalſarum,cornu cerui ac capræ,caſtoriũ, oſſa v-
ſta fortiter,capilli vſti,ſepiæ teſta,lanæ vſtæ,cancrorũ ci-
nis,garum abundè,muria.

Quæ primo ordine ſiccant, Cap. ccx.

Chamæmelum,iuniperi baccæ,caroum,ordeum,po-
lenta, crocus,thus, fœniculum, rododaphne,vinum
G nouum,cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœ-
numgræcum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant, Cap. ccxi.

Lolium,amaracus,bitumen,anethum, balſamũ, vina-
cea,gingidium,elaphoboſcum,calamus aromaticus,
thuris cortex & folia arboris,itémque ſemen:meon, ma-
ſtiche,mel,ſpica nardi,nardus Celtica,vinum,eruum,opo
panax,pix,rhamnus,raphanus,ſcandix,cardui radix,myr-
H rha,lentiſcus,terebinthi fructus & folia, lentes, alga hu-
mida & viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant, Cap. ccxii.

Abrotonum præſertim vſtum,acacia,acorus,aloe,am-
mium,anethũ vſtũ,aniſi ſemen,iuniperus, aſarũ, ab-
ſinthium,herba ſabina,veratrum, epithymum,thymbra,

calamintha,arundinis sepiariæ cortex vstus, caroum, cassia, cedrus,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii semen,vinum satis vetustum,acetum,origanum, quinquefolii radix,petroselinum,smyrnium,ruta hortensis,marrubium, rhus,sampsuchus,seriphium, hyssopus, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine siccant, Cap. ccxiii.

AMpeloprason,oleum cedrinum,sinapi,ruta syluestris, allium.

Quæ media sunt inter siccantia & humectantia, Cap. ccxiiii.

GRaminis radices in cataplasmate impositæ, oleum dulcissimum.

Quæ primo ordine humectant, Cap. ccxv.

AVricula muris,buglossum,succus glycyrrhizæ,lactuca moderatè,violæ folia moderatè,mali Persicæ fructus,fungi,rosaceum,satyrium,stratiotes fluuiatilis.

Quæ secundo ordine humectent, Cap. ccxvi.

POrtulaca,atriplex,blitum,cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo,lens palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habent, Cap. ccxvii.

ACacia,auricula muris,portulaca, plantago, atriplex, rubi folia,blitum,muscus marinus,glaucium, dorycnium,viscum,salix,cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor,malua satiua,papauer,mala præcocia, fungi, platanus,polygonum,potamogeton, sideritis, cucumis ciba-rius,holoschœnus,cicerbita,tribulus, lenticula palustris, psyllii semen,plumbum.

Quæ tenuium partium sint, Cap. ccxviii.

ABrotonum vstum,vitex,scandix,populi nigræ flores & folia,vrticæ semen & folia,amomum,acorus,asari radix,bryoniæ radix,chamæmelon,aparine,aristolochia, plantago sicca,asphodeli radix, præsertim vsta: balsamū, herba sabina,sinapi,rubi radix,glycyrrhizæ radix,oleū vetus,oleū cicinū, elaphoboscū,euphorbiū,fermētū,saliцis succus,calamintha,calamus aromatic°, arūdinis sepiariæ cortex vstus, casia, carpesion,miliū,oleū cedrinum,pruni gummi,mastiche,nigella, succus Cyrenaicus, opobalsamum,ruta,pistacii fructus,propolis, terebinthus, rosaceū oleum,sagapenum,sampsuchus,seselis,cucumeris semen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati,cinis, calx, salis flos,hyssopum,sal,alcyonium Milesium, nitrum, auripigmentum vstum,gypsum vstum,sulphur,cadmia, pumex vstus,lixiuium,asiæ petræ flos,melanteria,misy,æs vstum, chrysocolla,sandyx,fucus,adeps leonis ac pardi, itémque hyænæ valde,castorium,sepiæ testa vsta,lanæ vstæ.

Quæ crassarum partium sint, Cap. ccxix.

PLantaginis radix,balaustium, vinacea,zingiber,cucumis,cæpe,squamæ omnes,sori,alumen.

Corroborantia, Cap. ccxx.

CAssia,galla omphacitis,stœchas,palmæ fructus,absinthium,mastiche.

Concoctoria, Cap. ccxxi.

AMomum,vua passa,cera,ladanum, glutinum libra-rium,crocus,thus,pix,mastiche Ægyptia, rosaceum oleum,myrrha,styrax,galbanum,alica,adeps suillus & vitulinus,butyrum,œsypus.

Suppuratoria, Cap. ccxxii.

AQuæ temperatæ affusæ fomentum,aqua & oleum temperata,farina triticea,panis,alica, adeps porcinus & vitulinus,butyrum,thus,pix,resina.

Mollientia, Cap. ccxxiii.

QVæcunque calfaciunt non tamē vehementer, simul que non vehementer siccant:sunt autem talia,seuum caprinum,adeps gallinaceus,& porcinus.seuum taurinum & hircinum,medulla ceruina,vitulina,ammoniacū,thymiama,styrax, galbanum, bdellium, oleum sicyonium, oleum liliorum,oleum dulcissimum,chamæmelinum,althææ radix, cucumeris syluestris radix, maluæ syluestris folia,mastiche Chia & Ægyptia,terebinthina,resina Colophonia,opopanax,sordes statuarum in gymnasiis, sordes palæstrarum,butyrum,œsypus.

Quæ indurant, Cap. ccxxiiii.

SEmperuiuum,portulaca,psyllium, lens palustris, solanum.Indurantur autem corpora & partes aut ob siccitatem,aut ob plenitudinem,aut ob cōgelationem. Si quidem igitur ob siccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipsam oportet: si verò ob plenitudinem,euacuare ipsam oportet:si verò ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus dissoluere oportet.nam congelatio ex frigore est,quæ autem vehementer calfaciunt,magis congelant.

Extersoria, Cap. ccxxv.

STercus caprinum vstum & non vstum,omnes testæ testaceorum,sepiæ testa,herinacei terrestris ac marini cinis,serum lactis, ac bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia esui apta,& ipsorum arbor,anagallis vtraque,anemonæ omnes,plantaginis folia,maximè arida: aristolochia,aron,asparagus myacanthinus, staphis agrestis, asphodeli radix,atriplicis semen, absinthii succus, bulbus impositus,veratrum vtrunque,helxine siue perdicias,salicis semen,calami sepiarii radix trita moderatè,fabæ caro, lapsana in cataplasmate imposita,lichen petrarū, leucoii partes omnes, platani radicis cortex,marrubiū, meō,propolis moderatè,vlmi folia & cortex ac radix,ptisana,terebinthina ampli°quàm mastiche, sagapenū moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris syluestris radix, beta,tithymalus,phu,chamæpitys,halcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè,smiris abundè,cornu cerui & capræ vstum:& quæcunque inueneris nitrosa & amara, & omnia meatus expurgare possunt.Quæ verò tenuium partium sunt dulcia,extergent moderatè vlcerum sordes & totius cuticulæ,velut sunt fabæ,eruum,ordeum, lupinus, & similia.

Quæ vasorum oscula aperiant, Cap. ccxxvi.

QVÆ oscula vasorum aperiunt,calida sunt nō valde, & crassarum partium: quæ enim vehementer calfaciunt,vrunt & crustam inducunt,anemonæ omnes,cæpa, allium,fel taurinum,irini & amaracini olei siue vnguenti fæx.

Rarefacientia cutem, Cap. ccxxvii.

ARefactoria sunt quæ moderatè & citra molestiam calfaciunt,nequaquam verò siccant: Chamæmelon, althæa,cucumeris syluestris radix,costus,libanotides, nitrum,abrotonum,oleum vetus.

Densantia cutem, Cap. ccxxviii.

AQua frigida,semperuiuum,portulaca, tribulus viridis,psyllium,lenticula palustris, mandragoræ mala, & summatim omnia quæ frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia, Cap. ccxxix.

AVripigmentum,sandaracha,chrysocolla,cantharides, erucæ pinus,cedria,veratrum nigrum.

Reprimentia eminentias, Cap. ccxxx.

LAterium,cucumeris syluestris radix,ochra, mandragoras,asiæ petræ flos,ostreorum testæ, herinaceus vterque vstus vnà cum testis suis, hæmatites lapis siccus tritus & ad puluillum redactus,faba, squama æris,chrysocolla.

Cicatricem inducentia, Cap. ccxxxi.

QVæcunque adstringunt & siccant,alumen,galla omphacitis,æs vstum,præsertim lotum, malicorium aridum,recrementum plumbi, spuma argenti, helcysma, *id est argenti recrementum*,plumbum vstum, testa intectorum omnium testæ,vitrum,pumex præsertim vstus,& vino extinctus,specularis lapis vstus,cerussa,pompholyx, spodium lotum,chrysocolla,stibium vstum,diphryges, sarcocolla. omnia prædicta si vlceribus insperseris, ipsa cicatrice includes.Verùm cum mordacitate cicatricem inducit atramentum sutorium vstum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis,ærugo,calx vsta & lota.

Exulcerantia in superficie, Cap. ccxxxii.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyssopum,origanum,sepiæ testæ, asphodeli radix, semen lini:& salsa,& acria,& amara.

Vstoria, Cap. ccxxxiii.

CAntharis,diphryges,fæx aceti vsta, anemona puniceum florem habens,allium,cinis, præsertim ficuln°

EEEEe iiii

nitrum aſſatum,æs vſtum,alumen; buccinorum teſtæ vſtæ, mænularum capita,auripigmentum, ſtaphis agreſtis, granum cnidium,ſinapi,pyrethrum. calx non extincta vrit,extincta cruſtam inducit.

Attractoria, Cap. CCXXXIIII.

ANemonæ omnes,anagallis vtraq;,dictamnus; cicer; thapſia,cyclaminos,narciſſi radix,propolis fortiter, fermentum,ſtercus omne,ſagapenum,ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti quo aucupes vtũtur,& ſemen & virgarum ſuccus generoſè, terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus bubulum, præſertim ſi eruo boues paſcantur; calaminthe in cataplaſmate impoſita,coſtus contritus cum oleo: fortiter autem attrahit viſcum.

Diſcuſſoria, Cap. CCXXXV.

ABrotonum,agaricum,adiantum,ægilops, vrticæ ſemen & folia,ſambucus,ebulus, chamæmelon, aniſi ſemẽ,ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix, præſertim vſta: atriplex,bulbus,herba Sabina; muſcus qui ſplanchnon & hypnon *Græcis* appellatur,daucus,althæa,oleum dulce; oleum vetus,oleum raphaninum & cicinum, thapſia, calami ſepiarii cortex vſtus abundè diſcutit, braſſicæ folia, lilii folia & radix,ladanum,mercurialis,malua ſylueſtris, mel,mali Perſicæ folia & germina,rhododapne,groſſi ficus,ficus ſylueſtris,maſtiche Chia, opobalſamum, ſuccus Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix; ruta, pix,marrubium,terebinthina,roſaceum oleum moderatè,ſordes à ſtatuis,ſordes palæſtrarum quæ patos *Græcis* dicitur,ſampſuchũ, cucumeris ſylueſtris radix,myrrha, caricæ acriores amplius quàm groſſi,beta citra calfactionem, fortior eſt autem alba:galbanum,ſal,præſertim vſtus: ſalis flos,nitrũ,halcyonia omnia,terra Samia,hyoſcyamus,caſeus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne,ſtercus omne valde,œſypus moderatè,carnes viperarum fortiter,adeps,præſertim leoninus:oſſa vſta eorundem leonum,& omnium aliorum cinis.

Adſtringentia, Cap. CCXXXVI.

OLeaſter,piraſter,lentiſcus,apium,ſemperuiuum, papauer,cytiſus,aloe,vrtica,vinacea, pira,crocus, althæa, terebinthus,glans,hyoſcyamus, hedera, nymphæa, palmæ,oui vitellus aſſatus,paliurus,hippuris,ſanguis concretus,liguſtrum,œnanthe,braſſica bis cocta,coagulum leporinum,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt & multa alia adſtringentia,quæ omnibus nota exiſtunt.

Quæ ſemen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis,& cibis medicamentariis, Cap. CCXXXVII.

EX eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant, itẽ medicamẽta omnia flatuoſa & calida.Itaque bulbi,& cicer,& nuces pineæ,fabæque ac ficus, edulia ſunt multũ ſemen generantia.Scincus autem, & ſatyrion, ac ſimilia medicamenta ſunt.Edulia autem ſimúlque medicamenta ſunt,lini ſemen,eruca,& horminum.

Quæ ſemen inhibeant, Cap. CCXXXVIII.

SEmen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta,itémque quæ craſſefaciunt & condenſant, velut lactucæ,cucurbitæ,blitum,atriplex,cucurbita, moræ,melopepones. Quæ verò ſiccant,ne ab initio quidem generari ſemen permittunt,etiamſi calfactoriam naturã habeant,velut eſt ruta.Si verò calida non fuerint, multo magis ſiccant,& ſemen generari non ſinunt, velut nymphææ radix.

De alimentorum viribus, Cap. CCXXXIX.

SAnitatis ſtudioſum,ſiquid aliud,alimentorũ vires noſſe oportet.itaque ea quæ attenuatoriam vim habent, anguſtos tranſitus obturatione liberant,& viſcoſa infarcta expurgant ac craſſa ſecant. Verùm qui in ipſorum eſu perſeuerant,ſeroſas & bilioſas ſuperfluitates congregant,&,ſi quis adhuc amplius perſeueret,atrabiliarium ſanguinem reddet. quare ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere, oportet, præſertim eorum quæ temperamentum bilioſum habẽt. Solis enim iis qui pituitam & crudum humorem viſcoſúmque ac craſſum coaceruarunt, talia conueniunt. At verò craſſefaciente vi prædita, multùm alunt,& ſi in ventre ac iecore probè concoquantur, ſanguinem boni ſucci

A generant,lienem autem & iecur obturãt. Ex his verò quædam craſſi tantùm ſucci ſunt,velut lenticula: quædam verò viſcoſi,vt malua:quædam craſſum ſimúlque viſcoſum ſuccũ poſſidẽt,velut eſt caro teſta intectorũ. Securior itaque eſt diæta & victus attenuatorius ad ſanitatis conſeruationem, præ craſſefaciente:verùm quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur:& oportet aliquando etiam multùm nutrientia moderatè aſſumere, vbi firmitatem ac quirere voles. Cæterùm citra periculũ craſſa diæta vti poſſunt,qui exercitiis dediti ſunt, & qui

B dormiunt quantum volunt.Omnes autem qui ante acceptionem exerceri nõ poſſunt, alimenta craſſi ſucci vitẽt: maximũ enim ad ſanitatis conſeruationẽ malũ,perpetuũ ocium exiſtit; quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima ſunt quæ inter attenuantia ac craſſefacientia medium locum obtinent,& ſanguinem ſubſtantia ac compage moderatum generant.Itaque tale alimentum corporibus noſtris conueniens eſt:nociuum verò craſſi ſucci, & propterea ſemper fugiendum.quin & alimentorum varietatem

C fugere oportet;præſertim ſi ex contrariis viribus ac facultatibus conſtiterint:ita enim aſſumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta; Cap. CCXL.

ALlium,cæpe,naſturtium,porrum,ſinapi,piper, ſmyrnium,pyrethrum, origanum, calamintha, hyſſopus, ſiſymbrium,pulegium,thymus, ſatureia viridis accepta: ſicca enim medicamentum eſt. Ab his proxima ſunt eruca,ſion,apium,petroſelinum, ocimum,raphanus, braſſica,beta,fœniculum,coriãdrum,ruta,anethum, liguſticũ;

D cuminum,capparis,& terebinthi fructus,caroi ſemen,aniſi,dauci,& omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum ſemina, verùm fortiter attenuat rutæ ſemen ac cannabis,vt medicamenta de cætero exiſtãt. Ex cerealib[9] ſeminibus attenuanti diætæ ſolum ordeum conuenit,deinde panes clibano cocti triticei:à reliquis abſtinendum: præterquàm ſiquis per longius interuallũ piſum,aut lentẽ guſtare velit.plurimùm autem eduliorum vſum pro attenuantis victus ratione ſuppeditant piſces petroſi & mon-

E tanæ volucres paruæ. in vniuerſum enim omnia exercitata meliora ſunt inexercitatis,& ſicciore victu vtentia, & purum ac tenuem aërem, inſpirantia, & ex piſcibus qui mollem ſimúlque friabilem carnem habent reliquis præſtant.nam qui duram aut viſcoſam habent, ab iis penitus abſtinendum eſt.Habes autem notas carnis omnis animalis,friabilitatem ac mollitiem,&quibus ſanẽ vtraque adfuerit,ad ſatietatem edere licet:quibus altera tantùm,edere quidem expedierit aliquando,ſed vitanda ſatietas eſt. Neque gallinas prohibeo ſiquis exercitio vtatur, neque columbas,neque turtures,maximè ſi in agro degant, ac

F montanis locis.Oportet autem non recèns mactatas, ſed vnam minimum diem ſeruatas à mactatione edere, non ſolùm turtures & gallinas, ſed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habent. Sed & ſalſi piſces abundè attenuant,& craſſos ac viſcoſos humores ſecant. eligendi ſunt autem & ex his qui mollem carnem habẽt. nam cetacei generis vitandi ſunt. Præſtat & plurima edulia aceto & aceto mulſo præparata accipere, & ſale prius condire quantum eius fieri poteſt.neque læſionem incurret,qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit:ve-

G rùm tardè trãſeuntes deteriores ſunt:& magis ſi duri fuerint.quare ex his ne guſtare quidẽ oportet, præter eos quã repoſitioni apti ſunt,velut pira &mala,& vuarũ nõ pauca genera:molliores autem magis edere expedierit:qui verò valde auſteri & acerbi ſunt, ad hanc diætam inepti exiſtunt.Omnium maximè autem aptæ ſunt caricæ,& nuces & piſtacia,& amygdalæ ſubamaræ. Cæterùm oliuas neq; laudo neque vitupero.Verùm ex dulcibus non ſolùm e-

H duliis,ſed etiam potionibus,mel ferè ſolum exactè tenuẽ ſuccum generat. Vina quoque tenuia &alba craſſos humores ſecant,& per vrinas expurgant. Vtiliſſimum verò ad extenuantem victum eſt acetum mulſum.

Craſſi ſucci alimenta, CCXLI.

PAnes furnacei,& ſiliginei,& non probè præparati, placentæ ex muſto & ſimilagine,itémque liba,& omnis placen-

placenta non fermentata ex tritico,& quæcunque eius generis inde parantur.Sũt enim similago ac alica satis crassi succi:amylum vero moderatè.Sunt & dolichi crassi succi & lupini,& interna lentis caro : nam cortex exteriorũ quid possidet.itémque fabæ frictæ,& pisces molles appellati loligines,sepiæ,polypodes, & cetacei generis, ex quo sunt & thunni: moderatiores autem ipsis sunt pelamides. Multùm crassi succi sunt ostrea,& buccina,purpuræque & chamæ,patellæ,pectines,pinnæ,& omnia testa intecta,anguillæ item ac cochleæ. bubulæ carnes,caprinæ,ceruinæ, leporinæ.suillum hepar, renes, testes moderatè,lac coctũ, casei omnes,verùm recentes & ex ecido lacte minus:oxygala,protogala,quod & pyriephthõ vocatur:oua ad perfectam cõcretionem cocta,& magis adhuc,assata,atque amplius etiamnũ,fricta in sartagine: palmæ, castaneæ,bulbi, rapa,fungi,tubera,nuces pineæ , coni ac strobili appellati, ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres,præsertim vberius ingesti : mala nondum matura . vina dulcia quoque sanguinem crassum generant , & his amplius sapa, & vinum nouum,vináque crassa ac nigra.

Media inter attenuatoria & crass. facientia, Cap. CCXLII.

PAnes optimè præparati,carnes gallinarũ, phasianorũ, perdicum, columbarum,attagenarum,& paruarum auicularum omniu.n, optima edulia sunt.Insuper piscium petras ac littora & altum pelagus incolentium,gobiorum, murænarum, buglossorum & omnium consimilium, qui neque viscositatem neque grauæolentiam in cibo repræsentant.Item ficus,pepones,& ex syluestribus oleribus seris:id quod commune pluribus genus existit.singulorum autem speciales appellationes sunt apud Atticos, velut lactuca,chondrile, gingidium, & alia infinita syluestria olera quæ seridis nomine veniunt . Eius generis est & asparagus palustris,itémque myacanthinus , & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum simúlque dulce ac pellucidum, quale est auriufium, & Lesbiũ,& dulce Falernum, acTmolites. hæc enim bonũ & moderatè crassum sanguinem generant.

Quæ viscosum sanguinem generant, Cap. CCXLIII.

TRiticum graue,densum, & in alto flauum , viscosum succum generat : leue autẽ & rarum & vtrinsecus album,minus viscosum humorem generat. Est & similago itémque halica satis viscosa . Item tendines, præsertim in musculorum extremitatibus, aponeuroses *Græcis* appellati & partes circa labra,& lingua,suilla quoque caro,& agnina. sesami item semen,& palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant, Cap. CCXLIIII.

PAlmulæ virides vescentes crudis humoribus implent, & rapa,& testa intectorum caro,si diutius cocta salsum humorem deposuerit:& pisces molles appellati , velut sepiæ,polypi, & alia huius generis:item cetaceum genus in mari.quapropter antea salsa hæc in vsum cibi veniũt.Talia sunt & intestina,& ventres,& vuluæ quadrupedum, & acidum lac,lupini, vua in ventre retenta.

Quæ frigidum humorem generant, Cap. CCXLV.

QVI se cucumeribus valde explent , frigidũ humorẽ coaceruant.Insuper & qui ventres ac intestina & vuluas quadrupedum animalium ingerunt , & lac acidum,& mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium succum generent, Cap. CCXLVI.

CArnes bubulæ,caprinæ , & magis taurorũ ac hircorũ, & adhuc amplius ouium ac leporum , ac suum syluestrium : carnes item salsæ quadrupedum animalium . Ex marinis piscibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis,cochleæ , brassicæ , arborum germina , muria & acida muria condita,velut lentisci & terebinthi.Item cinaræ caro,& lens edulium est maximè atram bilem gignẽs:& post hanc furfuracei panes , & qui ex thypa ac aliis vitiosis seminibus fiunt, & casei antiqui,& vina crassa ac nigra.

Quæ biliosum humorem generant, Cap. CCXLVII.

A SIliquæ, item cinaræ succus amarum bilem gignit: præstat itaque ipsam feruefactã in cibo sumere . Mel quoque facilè in bilem transit. Omnes quoque dulcis saporis succi materiam flauæ bili præbent, itémque dulcia vina.

Quæ superfluitatibus redundant, Cap. CCXLVIII.

PAlumbes,anseres,pisces,exceptis petrosis, viscera omnia,medulla,spinæ dorsi, cerebrum, auiculæ palustres & stagnorũ,cicer,fabæ virides,faba Ægyptia, porcelli recèns nati,ouilla caro,& omnium iuniorum animalium &
B ociosè viuentium: pisces fluuiatiles & palustres, & qui in limosa aqua degunt,item omnia cetacei generis in mari.

Quæ superfluitatibus careant, Cap. CCXLIX.

COxa animalium, caudæ , alæ:syluestrium animalium caro,& eorum quæ siccis locis degunt.

Multùm nutrientia, Cap. CCL.

SVum domesticorum carnes ex omnib⁹ eduliis optimè alunt:cerebrum bubulum,testes,cor,medulla spinalis,itémque reliquæ: anserum alæ,&magis gallinarum,omniũ volucrium ventres ; cochleæ,præsertim ter coctæ. Ex testa intectis quæ duras carnes habent,velut purpuræ,buccina,
C & similia,gammari,paguri,cancri,locustæ,squillæ,& consimilia.Item molles appellati pisces,velut polypi,sepiæ, loligines,& consimiles.ex cartilagineis,torpedo & pastinaca moderatè, squatina verò magis , mulli & gobii minus. Lac crassius quidem,magis , liquidius,minus. Ex panibus siligineus maximè alit , deinde similagineus , tertio loco est cui furfures non decesserunt.triticum coctum , siligo, alica,fabæ,carnis habitum non adstrictum & densum faciũt,sed laxiorẽ.cicer magis nutrit,phaseli & ochri magis
D quàm fœnũgræcũ. dolichi quos lobos vocãt *Græci*,nõ pisis minus nutriunt.castaneæ,lens,palmulæ dulces,vuæ passæ dulces ac pingues, rapa.bulbi maximè alunt & præsertim bis cocti . Mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem aptum est.vinum omne nutrit quod crassum est. Rubra itaque & crassa ac adstringentia , magis alunt:minus verò his alba simúlque crassa & austera:omniũ minimè alba & tenuia . Omnia item crassi succi, si probè concoquantur,valde alunt.

Quæ parum nutriunt, Cap. CCLI.

E EXtremæ animalium partes,vulua,vẽter,intestina,caudæ,aures , pinguedo , adeps, omne volucrium genus minus alit,terestrium generi comparatum . caro quoque animalium annosorum minus alit quàm augescentium. Piscium esus sanguinem tenuiorem generat.Ex testa intectis quæ mollem carnem habent,velut ostrea, minus alũt. panes ordeacei,polẽta ordeacea,panes furfuracei & sordidi omnes ac loti,amylum,mazaex polẽta ordeacea, auena, milium,eóque magis panicum.oryza , fabæ virides,semẽ papaueris , mora,amygdala,pistacia, pruna,persica,arm e-
F niaca,præcocia,oliuæ,maximè drupæ:nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ:serica,corna,pruna syluestria,mora rũbi,cappatis,& magis sale condita:terebinthi summitates, brassicæ,betæ,raphan⁹,sinapi,asparagi omnes, pastinacæ, daucus,carus,cæpa,allium . porrum,crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis verò aut ter coctum, paucissimum:punica mala,pira,cucurbitæ, vuæ passæ austeræ & non pingues.

Porrò media quodam modo sunt inter parum nutrientia,phaseli,ochri, cicerculæ. ficus autem non similiter vt
G reliqui fructus parum nutriunt, verùm laxam carnem faciunt.Vuæ verò minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni succi sunt, Cap. CCLII.

OPtimi succi est optimũ lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum autem lac est animalium bonæ habitudinis , statim vbi mulctum fuerit calidum adhuc potum . Oua trementia & sorbilia gallinarum ac phasianorum.Volucres & pisces fermè omnes boni succi sunt, exceptis iis qui in paludibus ac stagnis & fluminibus
H limosis ac turbidis degunt: verùm odore & gustu cognobiles fiunt: nam fœtidi & insuaues ac mucosi sunt,propterea quòd in vitiosa aqua degunt. Carnes autem quadrupedum animalium si probè concoquantur , optimum sanguinem generant,maximè si bono succo prædita sint, ve

lut eſt ſuillum genus. at verò omnes circa labia partes,
aliǽque extremitates,& alæ volucriũ, inteſtináque & vul-
uæ ac caudæ,minus boni ſucci ſunt quàm carnes:glandu-
læ autem probè cõcoctæ ſimiliter vt caro boni ſucci ſunt,
corno eſt mali ſucci.pedes ſuilli meliores ſũt quàm roſtrũ
& aures.Syluestriũ quoque animaliũ carnes meliorẽ ſuccũ
quàm domeſticorũ habent.panis purus probè præparatus
boni ſucci eſt:alica itẽ & ptiſana probè præparata,fabæ,ca
ſtaneæ non habent malum ſuccum: ficus maturæ & vua
matura,itémque penſilis reprehendi non merentur. cari-
cæ ſtatim quidem in corpus digeſtæ ac diſtributæ, boni
ſucci ſunt: verùm ſi in ventriculo morentur, mali ſucci
fiunt,& pediculos generant:ſi verò cum nucibus edantur,
bonum edulium exiſtunt. Cæterùm ſiquis ficus & caricas
aſſiduè in cibo ſumat,non parum lædetur. Lactuca vt olus
ſanguinem bonum gignit,& ab ea intubi. Vina odorata
boni ſucci ſunt, ſed omnium optimi ſucci eſt Falernum
dulce & Tmolites.

Quæ mali ſucci ſunt, Cap. CCLIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis abſtinendum cenſeo,
etiamſi facilè concoquantur: latenter enim diutiori
tempore vitioſus humor in venis ex ipſis congregatur,
qui leuiſſima putrefactionis occaſione arrepta, malignas
febres gignit. Eſt autem maximè vitioſi ſucci caro ouilla
ac caprina, peſſima verò hircina, deinde arietina, poſtea
taurina.In omnibus his præſtant caſtratorum carnes. ſeni-
orum autem animalium peſſimæ ſunt. Caro leporina craſ
ſiorem quidem ſanguinem generat, verùm meliorem ad
ſucci bonitatem,quàm bubula & ouilla. nihilominus ta-
men & ipſa mali ſucci eſt, itémque ceruina. renes & teſtes
perfectorum animalium mali ſucci ſunt,exceptis gallis.I-
tem cerebrum & medulla ſpinalis,exceptis gallis:lien,oua
in ſartagine fricta,caſei veteres,boleti amanitæ,fœnũ græ
cum,lens,auena,cicer non eſt boni ſucci.olyra verò tanto
deterior eſt tritico,quãto melior eſt quàm tipha & auena,
panicum,milium,& ſimilia nõ ſunt boni ſucci.dracones,
callionymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci, zygænæ,
congri,phagri,& quæcunque alia cetacei generis in mari
animalia,omnia mali ſucci ſunt.Item omnes fructus ſub-
caniculares mali ſucci ſunt, mala nondum matura, pira
priuſquam concoquantur, perſica, mala punica, meſpila,
corna,pruna ſylueſtria,ſiliquæ,& terebinthi fructus,cina-
ra,præſertim vbi dura fuerit:cucumeres, pepones, cucur-
bita his quidem melior eſt, ſed & ipſe in ventre corrupta
ſatis mali ſucci euadit: ficus & caricæ minus quàm alii
ſubcaniculares fructus malum ſuccum habent: verùm iis
qui in ipſarum eſu perſeurrant,non valde bonum ſangui-
nẽ gignũt. vnde & pediculorũ copia ex ipſis cõſequitur.Ex
oleribus nullũ boni ſucci eſt:in medio boni ac mali ſucci
ſunt lactuca,intubi,malua,blitũ,atriplex.radices plantarũ
olerũ generis mali ſucci ſunt,quæcunque acres, velut cæ-
parum,porrorum,alliorum,raphanorum,& dauci.Medio
loco ſunt raporum & cari appellati radices. Ocimũ peſ-
ſimi ſucci eſt,rapum crudum, braſsica, bulbi non probè
cocti. At verò allium & cæpæ ac porrum bis cocta humo-
ris malignitatem deponunt.Cæterùm extremè mali ſucci
ſunt olera quæ ſylueſtria appellant. Vina craſſa ſimúlque
fœtida & iniucunda ac auſtera mali ſucci ſunt, quale eſt
Bityhinum quod in magis doliis apportatur. nam quod
in paruis affertur,neque boni ſucci neque mali exiſtit.

Quæ facilia concoctu ſunt, Cap. CLIIII.

PAnes bene præparati.piſces petroſi omnes,gobio,tor-
pedo,paſtinaca,ſi volucrum generi comparentur. vo-
lucrum caro terreſtrium generi comparata concoctu fa-
cilior eſt,præſertim perdicis, attagenæ, columbæ & pha-
ſianorum, alæ anſerum,magíſque gallinarum,& in ſum-
ma præſtant alæ ſaginatorum & iuniorum: peſsimæ au-
tem ſunt gracilium & ſeniorum.iecur anſerum ſero lactis
ſaginatorum, itémque teſtes gallorum ſimiliter nutrito-
rum facillimè concoquuntur. Carnes ſuillæ concoctu i-
doneæ ſunt,in vigore ætatis conſiſtentibus,& laborãtibus
porcorum vigoroſorũ,reliquis eorum qui adhuc creſcũt.
Vituli meliores concoctu ſunt quàm boues perfecti, &
hœdi quàm capræ.In vniuerſum autem, omnium adhuc
augeſcentium caro facilior concoctu eſt quàm decreſcen

A tium,& animalium in ſiccis locis degentium facilius con
coquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur
quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquũtur, oua
trementia & ſorbilia,lactucæ,intubi,malua,cucurbita co-
cta,ſi non corrumpantur.vina dulcia facilius quàm auſte-
ra.Facilius autem concoctu eſt quicquid vnicuique iucũ-
dum eſt.

Quæ ægrè concoquuntur,
Cap. CCLV.

B CAro caprina,bubula, ceruina: peſſimè autẽ cõcoqui-
tur hircina,deinde arietina,poſtea taurina.peſſima eſt
& ſeniorum animalium caro. ſues quæ ſenes fibroſam &
ſiccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent.
Ventriculus ægrè concoquitur,item inteſtina,vulua, cor,
iecur,aures,caudæ,renes,cerebrũ,medulla ſpinalis, & per-
fectorum animalium teſtes,anſeres, exceptis alis, palũbo-
rum & ſturnorum ac merularum & paruarum volucrium
caro durior eſt,atque his magis turturis antiqui, & anatis.
ægrius tamen adhuc concoquitur & fibroſior his eſt pa-
uonis & otidum caro. ventriculi quoque volucrum om-
C nium ægrè concoquuntur, propter ſubſtantiæ duritiam.
falſò enim quidam laudant vẽtrum ſtruthocameli ac mer
gi.Cochleæ item, & lac acidum,caſeus vetus, recens autẽ
& maximè ex acido lacte melior eſt: purpurarum caro ac
buccinorum, aliorúmque teſta intectorum duram carnẽ
habentium.gammari,locuſtæ,cancri,paguri,ſquillæ,& o-
mnia huiuſmodi.polypi, ſepiæ, loligines, & omnia molli
cute prædita,raia,leuiraia,ſquatina,dracones,cuculi,calli-
onymi,ſcorpii,trachuri,oua cocta,fricta, triticum coctũ,
polẽta, tipha,auena,fabæ,dolichi,phaſeli,cicercula,cicer,
oryza,lupini,panicum,milium, & quæcũque huiuſmodi.
D lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala, pira nondum matura; ficus
nõ maturæ,vuæ acidæ & auſteræ,palmulæ omnes,ſiliquæ,
ocimum, rapum crudius,bulbi crudiores,paſtinaca,dau-
cus,carus, & omnes olerum radices,ipſáque olera vniuer-
ſa,excepta lactuca & intubis. vina craſſa & noua ægrè cõ-
coquuntur: verùm multo magis concoctioni reſiſtit a-
qua.

Quæ ſtomacho commodant eúmque roborant,
Cap. CCLVI.

E PAlmulæ auſteræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ,
aptiores tamen ſunt aceto compoſitæ. vuæ paſſæ au-
ſteræ. vua in vinaceis repoſita.nux regia hac parte auella-
næ præſtat,multóque magis ſi cum caricis ſumatur.gingi
dium ſcandici ſimile,eſt valde ſtomacho commodum,tũ
crudum,tum coctum comeſtum: longiorem autem co-
cturam non ſuſtinet: cinara, ſinapi,raphanus,rapum,na-
ſturtium,aſparagus paluſtris,chamædaphnes, oxyacãthæ
& bryoniæ.bulbus appetentiam cibi excitat, itémque cap
paris ſale condita. citrii pars externa corroborat ſtoma-
chum medicamenti loco ſumpta. Vinum auſterum os vẽ
F tris roborat,itémque ventrem ipſum,præſertim calida in-
temperie affectum.

Quæ ſtomacho incommoda ſunt,
Cap. CCLVII.

BEta ſtomacho incòmmoda eſt,adeò vt & morſum in-
ducat ſi vberius comedatur,ocimum,rapum crudius,
blitum,atriplex,ſi nõ cum aceto ac oleo & garo ſumantur,
fœnumgræcum ſtomachum ſubuertit,itémque ſeſamum.
Lac,frigidum habentibus ventrem aceſcit, calidum ha-
bentibus in nidorem trãſit.Meritò itaque nociuum eſt fe-
G bricitantibus,& ſi quis amplius cum melle ſumat,vomitũ
ciet. pepon non probè concoctus cholericos, *id eſt bilem ſupernè ac infernè eiicientes*, facere ſolet. ſimiliter & me-
lopepon.omne cerebrum ſtomacho incommodum eſt, &
nauſeoſum,velut etiam oſſium medulla. Vinum nigrum
& auſterum facilè aceſcit,& vomitum concitat.Item craſ-
ſum & nouum.

Flatus expertia, Cap. CCLVIII.

H CVminum,liguſticum,viticis ſemen,cannabis ſemen,
fabæ frictæ,bulbi diutius atque iterum cocti & ex o-
leo & aceto comeſti, mel quod in coctura omnem ſpu-
mam depoſuit. flatus diſcindunt panes ordeacei. Media
porrò inter flatus expertia ac flatuoſa, ſunt piſa, ochri,
cicerculæ.

Flatuosa, Cap. CCLIX.

Cicer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi: fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis: maza ex polenta, ſucci omnes, præcipuè Cyrenaicus, ſilphii ſuccus ac radix. ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facilè aluũ ſubeant: quæ verò exactè maturæ ſunt, propemodum nihil offendunt, ſimiliter vt caricæ. palmulæ virides flatuoſæ ſunt, rapum crudius. lac facilè in ventre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum. vina dulcia flatum tardè tranſeuntem generant, item dulcia ſimúlque au ſtera. muſtum, *hoc eſt uinum nouum* itidem.

Quæ extergent, ſecant, obturatione liberant, Cap. CCLX.

Ptiſana exterget, itémque fœnũgræcum, melopepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, magiſque nigrum. capparis ſatis tenuium partium eſt, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulſo aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comeſta. betæ ſucc⁹ exterget, & magis vbi cum ſinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriã vim habent & obturationes aperientẽ, cepæ, allia & porri attenuant & ſecant craſſos ac viſcoſos humores. ſerum quoque lactis humorum craſſitiem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenoſa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac ſecant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant purgántque viſcera, & humorum per ſputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt. piſtacia robori ac ſanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantiũ iuxta exitus ipſius. raphanus attenuatoriam vim habet. Mel tenuiſſimarum partium eſt, maximè quod ex calidis ac ſiccis plantis natum eſt: quapropter etiam aqua mulſa ad ſputorum eductionem commodat. Acetum mulſum non penitus viſcoſa ac craſſa facilè educit, & viſcera citra moleſtiã expurgat. valde autem cõmodat iis qui craſſum humorẽ in pectore ac pulmone coaceruarũt. Vina tenuia ac vetera cũ acrimonia ad idem conferunt. At verò aquoſum, hoc eſt album & tenuiſsimum, aptum eſt ad humorum ex pulmone eductionem. roborat enim, & humores humectiores reddit ac moderatè ſcindit. Vinum dulce in morbis acutis, reficiendis viribus accomodatum eſt, velut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iã facta.

Quæ obturant, Cap. CCLXI.

Lac modicum ſeri habens, & multum de caſeo, non ſatis tuti vſus eſt, ſiquis in eius eſu perſeueret. nam lædit renes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit iis qui eas pati aliàs ſolent. Caricæ hepati ac ſpleni inflammato nociuæ, velut etiam ficus. omnia quoque dulcia ſplenem ac iecur lædunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quibus viſcera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata ſunt. Palmulæ pingues obturant, & præſertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex ſimilagine præparata, obturant, & ſplenem augent, & calculos in renibus generant. Similiter & triticea farina cum lacte. Alica quoque inepta iis qui iecur obturationi obnoxiũ habent & renes calculo generando aptos. Vinũ dulce obturat, & viſcera auget ſiue inflat.

Quæ tardi tranſitus ſunt, Cap. CCLXII.

Omnia liborum ac placẽtarum genera ex ſimilagine facta, trãſitus tardi ſunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla ſpinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua aſſata, fricta, lupini, phaſeli, piſa, ſeſamum, mala, pira nondum matura, ſiliquæ, vina dulcia, & magis auſterũ & nigrum, citra dulcorem. item omne craſſum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius tranſit.

Quæ facilè corrumpuntur, Cap. CCLXIII.

Perſica, armeniaca, præcocia, & omnes ſubcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in ventriculo corrumpi ſolent, vbi non probè & citò aluum ſubierint. Omnia porra mali ſucci, humida autem & lubrica, ac facilè ſubire potẽtia, præ aliis edere oportet. ſic enim & ipſa citò ſubeunt, & alia deducũt: ſi verò poſtremùm accipiantur, etiam alia ſimul corrumpunt.

A Quæ difficulter corrumpuntur, Cap. CCLXIIII.

Chamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quæcunque teſta intecta durã carnem habent, dãtur corrũpentibus cibũ præ humorũ vitiatione, ita vt bis aut ter aqua optima coquantur, ſemper in aliam purã feruentem tranſlata, vbi prior ſalſa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cũ crique ac locuſtæ, & ſquillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, ſimiliter vt teſta intecta duræ carnis.

Quæ ventrem ſubducunt, Cap. CCLXV.

B Lenticula, braſſica, ex marinis teſta intecta, & cochleæ compoſitam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tranſitus tardi eſt, & ventrem ſiſtit: verùm humiditas ad excretionem irritat. Siquis igitur lenticulam aut braſſicam aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipſum oleo & garo ac pipere condiat, & poſtea cui velit bibendũ præbeat, palàm conſpiciet ex ea potione ventrem ſubduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium, itémque gallorum veterum iuſcula, ventrem ſub
C ducunt. At verò ſi braſſicam aluum ſubducere velimus, cacabo in quo cocta fuerit propè poſito ſtatim extractam in oleum ac garum mittimus. neque enim valde ipſam coquere oportet. Panes furfuracei ventrem ſubducunt. fœnigræci ſuccus coctus cum melle acceptus, commodus eſt ad ſubducendum omnes vitioſos humores in inteſtinis contentos: ſed modicum eſſe oportet mel quod admiſcetur, ne morſũ ſtomacho infligat. Oliuæ ſalſæ ſubducũt præ reliquis cibis comeſtæ. Lac quo liquidius eſt eo magis ſubducit: craſſum, minus. ſerũ verò lactis valde emol-
D lit ventrem. Iniiciendum eſt ad ipſum mellis optimi tantum quantum ſatis eſt ad condiendum ſolummodo, ne ſtomachus ſubuertatur: iuxta eandẽ rationẽ & ſalẽ indere oportet, ne guſtus offendatur. Animalium valde iuuenum carnes aluo facilius ſecedunt: ſimiliter & cartilaginei piſcium generis torpedo & paſtinaca moderatè ſecedũt. beta quoque moderatè ſubit, & recens caſeus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ paſſæ dulces, præſertim humidæ, mora ante reliquum cibum ſumpta. nux adhuc viridis ad excretionem cõmo-
E da eſt: imò etiam ſicca, aqua præmacerata: & pruna ſiccã ſimiliter aqua, aut aqua mulſa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia ventrem multùm emolliunt, etiam ſiquis ſola ipſa comedat. ſed multo amplius ſi aquam mulſam inſuper ſorbeat, ventri ſubductioni conferẽt. Cæterùm à ſumptione talium, vinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, ceraſa, præcocia, perſica, & omnia humecta & aquoſa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem guſtui aut ol-
F factui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter ſubducentia ac ſupprimentia aluum exiſtũt. Mel ſolum non coctum ſiquis delingit, probè aluum ducit. aquã mulſa item parum aut omnino nihil cocta aluũ ſubit. vinum dulce confert ad ventris excretionem. Muſtum aluum emollit ac ſubducit.

Quæ ventrem ſupprimũt, Cap. CCLXVI.

Palmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, mora rubi, prunã ſylueſtria, poma adſtringendi vi prædita, pira, mala punica, ſimiliter gãmari, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, &
G quæcunque alia eiuſcemodi molli teſta intectorum, minus quidẽ quàm teſta intecta vẽtrẽ ſupprimũt: verũ habẽt etiã hæc ipſa ſalſum in ſe humorẽ, quem vbi in aqua depoſuerint, vẽtrẽ ſiſtũt, velut oſtreorũ & teſta intectorũ caro. Lenticula itẽ & braſſica bis coctæ ventrẽ ſiſtũt. &, vbi humectã aluum ſiccare velimus, quum iam moderatè cocta eſſe videtur braſſica, prima aqua diffuſa, aliam calidam ſtatim affundimus, deinde rurſus in illa ipſa coquimus donec flaccida fiat. Oportet autem neque aerem neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exactè flacceſcit, etiamſi diutiſſimè poſtea
H coquatur. Cæterùm lenticula decorticata fortem adſtrictoriam vim perdit; & non ſimiliter ſiccat ventris humiditates. Si tamen ipſam bis coquas, priorémque aquam diffundas, deinde parũ ſalis aut gari addas, & aliquid ex

ſiſtentibus ventrem immittas, ita vt guſtus non lædatur, iucũdiſſimũ ſimúlque vtiliſſimũ pharmacũ ſimúlque edulium efficies. Polẽta ex vino auſtero pota ventrem ſiccat, oryza ſiſtit, panicum item & milium, carnes leporinæ, vinum auſterum & nigrum citra dulcedinem, & album ac auſterum, & fuluum ac auſterum.

Quæ calfaciunt, Cap. CCLXVII.

TRiticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnũgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, moderatè, ſeſamum, vuæ dulces, quapropter & ſitim inducunt: vuæ paſſæ dulces, magis mediocriter, apium, ſmyrnium, eruca raphanus, rapum, ſinapi, naſturtiũ, pyrethrum, paſtinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caſeus vetus. Vinũ dulce moderatè calidum eſt, & propterea ſitim inducit. fuluum verò calidius eſt nigro: flauum calidiſſimum eſt extremè, deinde fuluum, deinde ruffum, poſtea dulce, poſtremò album omnium minimè calfacit. Vinum vetuſtiſſimum, multùm calidum exiſtit.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCLXVIII.

ORdeũ iuxta omnes vtẽdi modos, milium, panicũ, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, vuæ auſteræ & acidæ, vuæ paſſæ auſteræ, mala adſtringẽtia, & acida ac teneriora, & pira eiuſmodi, & mala punica adſtringẽtia, palmulæ. frigidũ ſuccũ habẽt, lactuca, intuba mediocri⁹. portulaca, papaueris ſemẽ, aqua. Vinũ aquoſum nõ manifeſtè calfacit, ideo etiã febriẽtibus citra periculum datur, vinum albũ ſimúlque auſterũ, minimè vt vinum calfacit: vinum verò album auſterũ & craſſum ac nouum ſenſibiliter frigefacit. Frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium exiſtit: quapropter neruos amplius quàm alia frgefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia ſunt, panes loti, amylũ, vuæ vinoſæ.

Quæ ſiccant, Cap. CCLXIX.

LEnticula, braſſica, polenta, viticis ſemen, eruum bis coctum & aqua ſæpius edulcatum, præſtat autẽ album: ſed & aſſatum aut frictum ſiccius alimentum corpori præbet. itèm quod ſimpliciter garum & vinum habet, ſiccius eſt non habente. maxima autem eſt differentia & ſeminũ, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus ſiccantium, iuxta eorum quæ ipſis adiiciuntur vires.

Quæ humectant, Cap. CCLXX.

PTiſana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces virides, pruna, mora, ſycomora, lactucæ, intuba. malua verò & blitum ac atriplex aquoſiſſimã olera ſunt. fabæ virides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit: frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt, Cap. CCLXXI.

PAlmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, mora rubi. Vinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. auſterum etiam & odorum caput tentat. aquoſum verò neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in ventre ortum ſedat. Lac non eſt commodum capiti, niſi quis valde forte ipſum habeat. Cremor vuarum quem fæcem dicunt, dolorem capitis inducit. item vua ipſa in vinaceis repoſita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, tetrabibli primæ, Sermo tertius.

De iis quæ per clyſterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, ventis, locis, aquis, rubificationibus, ſinapiſmis, ac ſimilibus.

De frictione præparatiua, Cap. I.

A ANTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea tum per oleum vſu: fricandúmque eſt corpus nudis manibus donec probè caleſcat, & molliatur, rubórque floridus efflореſcat, & confricta particula in molē eleuetur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio, eſt motus vehemens. vehementiæ autem terminus eſt reſpirationis alteratio ad celeritatem ac denſitatem. Exercitatio ipſa partes inſtrumentales præparat, vt non facilè affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robuſtiores reddit, & alimenti attractionē fortiorē, & nutritionem meliorē, propter excitatū calorē facit: ſed & ſenſibiles itémque obſcuros meat[9] propter fortè ſpiritus motū expurgat. Quandoquidē igitur diſtributioni alimenti opitulatur, oportet ſanè neque humorum crudorum, neque ciborum inconcoctorum copiam neque in ventre, neque inteſtinis contineri: periculum eſt enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur. manifeſtum igitur eſt etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Opportunitatis nota ex bonitate coloris vrinarum ſumitur. aquoſa enim vrina, humorem ex ventre in corpus digeſtum ac diſtributū, incoctū eſſe ſignificat: fulua verò & bilioſa iamdudum perfectam concoctionem notat. At verò moderatè pallida ſignum eſt concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum eſt, ventris ac veſicæ excremēto prius depoſito.

De exercitationum ſpeciebus, Cap. III.

COmmune eſt omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentum. Cæterùm ſingulatim robuſta exercitatio, hoc eſt violēta, muſculos ac neruos validiores reddit. tales ſunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & velut deambulare. huius generis eſt & per funem manibus apprehenſum repere ac aſcendere, & plurima alia eiuſcemodi. At verò veloces exercitationes, citra contentionem & violentiam, curſus ſunt, & ſummarum manuū luctæ ac exercitia, & parua pila. Cæterùm robuſtis exercitationibus velut vehementibus vti quis poteſt, ſi celeres motus addat. Inſuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua ſpinam, aut pect[9] aut pulmonem ſolùm. Exercēdum eſt autem donec corpus in molem eleuetur, & floridum euadat, motúſque expediti ac æquales & validi exiſtant. In hoc autem corpore etiā ſudorē cōſpicies calidū vapore permixtū. Ceſſandū verò tūc primū vbi quidex prædictis fuerit alteratū. velut ſi corporis moles contrahi videatur, ſtatim quieſcēdū eſt: ſimiliter etiam ſi coloris floriditas contabeſcat. Quin & ſi motuum vigor remitti videatur, ſtatim ceſſandū eſt, & ſi circa ſudorē mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem ſiue qualitatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, eueſtigio deſinendum eſt, oleúmque affundendum, indéque corpus recurandum, móxque frictione recuratoria, quæ poſt excercitationem adhiberi ſolet, vtendum, quemadmodum pædotribæ in vſu habent.

De frictionum ſpeciebus, Cap. IIII.

FRictio dura, corpora conſtringit, mollis ſoluit. quare quæ ſupramodū exoluta ſunt corpora, frictione dura: quæ cōtrà adſtricta, molli fricanda ſunt. ſi verò æqualiter habeant, palàm eſt q; neq; molliterneq; durè, ſed quantū eius fieri poteſt, vtroque exceſſu vitato. Frictio multa gracilitatem inducit: pauca, vice verſa: media, mediocritatē.

De vociferatione, Cap. V.

VOciferatio, exercitatio eſt pectoris & vocaliū inſtrumētorum, inſupérque caloris naturalis, purgans, attenuās ac roborans, & corporis partes ſolidas & robuſtas reddens, vt non facilè affectionibus impetant ur. Vtendum eſt vociferatione in anhelofis, & recta ceruice ſpirātibus, tabidiſque ac doloribus diutinis pectoris ac dorſi, & in pectoris abſceſſibus poſt rupturam, & ad raucā vocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis. nām concretum humorem conuenientiſſimè excutit, & ſtomachi humiditatem quam priuatim quartana febris inducere ſolet, expellit. Conuenit etiam ſtomachicis, præſertim aſſiduè vomentibus, & acidum ructantibus. at verò capitis affectionibus incommodiſſima vociB feratio exiſtit. Cæterùm qui vociferatione vſurus eſt, aluo prius exonerata, & infernis partibus ſenſim cōfrictis, lotáque facie placidè perfuſa, & vbi moxà ſomno ſe moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad vociferationem debet progredi. In ipſa autem vociferatione concinnitas, & vocis bonitas ac iucunditas nihil contulerint ad ſanitatem; verùm grauiorum vocum ſonus vtilis exiſtit. quare in hoc ſe exercere oportet. Sic enim plurimus aer in reſpiratione attractus pectus diſtendit, & aluum ac totius corporis meatus dilaC tat ac diſparat. vnde in vociferationibus & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt: & in iis quidem qui concitatius legunt, magis & per ſudores: qui verò mitius vocem intendunt, per occultam tranſpirationem. nam tota corporis moles in lectionib[9] ac vociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationē ex motu factam, multa ſputa reſoluta, múcúmque ac pituitam excerni. Porrò iis qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per reſpirationem? O-D portet itaque ſæpe legere, & vniuerſum corpus relaxare, fuſáque carne ad corporis rarefactionem, aſperam arteriam, & alios ſpiritus exitus commodè diſtendere, & grauiſſimas voces concinnè ſonare. Vtendum autem vocis actionibus neque temerè, neque incōſideratè, ſed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto. neque in magnis ac manifeſtis cruditatibus ad vocis exercitium progrediendum, ne amplior diſtributio corruptorū humorum aut vaporum in corpus fiat.

De geſtatione, Cap. VI.

E REliquæ quidem exercitationes in motu corporis ſitæ ſunt, geſtatio verò mixta eſt ex motu & diſpoſitione quieti ſimili, quum plurimæ corporis partes quieſcere videantur, vniuerſum verò geſtationis tractu moueatur. Atque hinc adeò vtiliſſima ſimúlque leniſſima exercitatio eſt geſtatio, vt quæ neque laſſitudinem corporibus inducat, ipſáque conſimiliter velut magna exercitia mo ueat. Omnis autem geſtatio inſitum calorem ventilare & excitare poteſt, & materiæ multitudinem diſpergere, ha bitúmq; corroborare, & actiones ſtupidas ſuſcitare. Dif-F ferentiæ geſtationis multæ ſunt: verùm peculiares hæ ſunt. prima quidem in lecto, eóque aut penſili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente: altera in lectica, quæ & ipſa duplex eſt, ita vt qui geſtantur vel deſideant vel decumbant. tertia in curru. quarta in nauigio. ponenda etiam equitatio eſt inter geſtationis partes. Itaque geſtatione in lecto vtendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora conſumpta ſe erigere non ita valent. item in iis qui vires recolligere à febrili actione iam incipiunt, & in iis qui veratrū G ſumpſerunt. Vtendū & in phreniticis. nam ſpiritus perturbationem placidè lenit, & ad ſomnum illicit. Vtendū & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At verò in lectica ſiue ferculo decumbentes geſtamus, febri lethargica aut ſemitertiana aut quotidiana correptos. Itē hydropicos, ſtupore attonito percuſſos, reſolutos, nephriticos, podagricos. deſidentes autem in lectica geſtamus eos in quibus febris exactè remiſit. Cæterùm geſtatio in curru, concuſſorium quiddam habet, & diutur-

nos morbos cõmouet.Eſt autem & in hac alia vehementior,alia mitior.Mitiore itaque vtendum in capitis affectionibus,& iis quibus inteſtina fluxione laborãt: vehementiore,in affectionibus pectoris ac ſtomachi,& in tumoribus laxis,hydropiciſque,ac ſtupore attonito perculſis. Verùm vertiginoſos & dimidia capitis parte affectos, auerſos ab itinere retrorſum deſidere in curru oportet, eóſque leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos,qui nullo alio auxilio indiguerũt.ſed tamẽ ſedẽ aliquãto ſupiniorẽ ipſis eſſe oportet. Porrò geſtatio in nauigio ſi iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit,& elephantiaſi laborantibus,ſyderatis, tumidis. & ſtomachum quidem ab initio ſubuertit, paulo autem poſtea in aſſuetudinem venit. Verùm geſtatio per pelagus vehementiſſima eſt, & mutationes plurimas ac maximas facit. nimirũ quum anima mixtos affectus habeat ex triſtitia & ſpe, timoréque ac periculo,modò gaudentibus & lætis, modò in agone exiſtentibus nauigantibus.Omnia autem hæc compoſita ſufficientẽ vim habent omnem veterem morbum exigendi & è corpore excludendi.quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, ſiquid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione, Cap. VII.

Equitationis vſus modicus eſt in ægrotis: neque enim multam vtilitatem opus ipſum præbet.nam ſi leniter impellatur equus,nihil aliud quàm laſſitudinẽ facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam:ſi verò agitetur equus, vniuerſum corpus doloroſè concutitur.& tamen etiam hic modus aliquid vtilitatis habet in valentibus. Supra enim alia exercitia & ſpiritum,& corpus, & maximè ſtomachum firmat, ſenſúſque purgat & acutiores reddit.verùm pectori peſſimũ eſt hoc exercitiũ.Cæterùm in omni geſtatione omnique exercitatione,curandum eſt maximè vt in ſalubri loco fiant,& in aere puro: nec ſolùm de aliis exercitiis hoc accipiendum eſt,ſed etiam de nauigatione.

De re venerea,ex Rufo, Cap. VIII.

Naturale opus coitus eſt.nullum autem ex naturalib⁹ operibus nociuum eſt: verùm iuxta immodicũ & aſſiduum vſum, itémque iuxta tempus non conueniens aſſumptus, noxius euadit. Multo autẽ magis nociuus fit aſſiduus vſus iis qui neruos,aut pectus,aut renes,aut lumbos,coxẽdicéſque ac pedes imbecilles habent. Cuius rei cõiecturam hinc facere licet,quòd omne hominis robur in coitus vſu debilius redditur. robur autem, eſt inſitus in nobis calor. Vnde ſanè concoctiones coeuntibus non integræ cõtingunt,& pallidi fiunt, & neque exactè vidẽt, neque vt oportet audiũt,neque alios ſenſus integros poſſident.quin & obliuioſi tales & tremuli exiſtunt, & articulis,maximè coxendicum,dolent, & alii ex ipſis renum, alii veſicæ morbos incurrunt.quibuſdam etiam oris graueolentia,& dentium dolores,& gurgulionum inflãmationes oboriuntur.Et viſi ſunt iam viri multi qui ex multa venere ſanguinem expuerunt, partim ob violentã ſpiritus compreſſionem ac intenſionem, partim ob venarũ ac arteriarum quæ ex pulmone ad teſticulos deferuntur cõmunionem.Cæterùm fœmina ex coitu ſanguinem nõ ſpuit, cum propter reliquam corporis humiditatẽ, tum quòd in mixtione minus laboris perfert:imò etiam propter cõſuetas infernas purgationes: quare ſi contingat etiam fœminam ſpuere ſanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas cauſas medici boni iubent venere abſtinere, ſiue adſit quis ex prædictis morbis,ſiue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem.atque hactenus quidem offenſiones & cõſenſus coitus,quantum vires noſtræ tulerunt,paucis retulimus.Reſtat vt etiam vtilitates recẽſeamus: neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res venereæ exiſtũt, ſi & vſus tempus,& modum,& ſanam vtentis cõſtitutionem inſpicere velis. Vtilitates ex coitu hæ ſunt:repletionẽ euacuare,& leuius reddere vniuerſum corpus, idémq; ad augmẽtum promouere, & virilius efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis vſus eius commodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitã ex-

A purgat, & impeditam rationis vim explicat, & maximas iras remittit.quapropter & atra bile percitis,ſubtriſtibúſque & hominũ conſortia fugientibus, velut magna quædam medela,commodiſſimus exiſtit: ſed & iuxta alium modum furioſos ad ſaniorem mentem reducit, & quoſdam comitiali morbo prehenſos ſanat,& capitis grauitatem ac dolorem ad vigorem ac integritatem permutat. Hippocrates ſummatim morbis à pituita ortis veneream optimam eſſe pronuntiauit.multi quoque ex morbis alimentum non ſentientes, ex vſu ipſius refecti ſunt: alii B benè ſpirantes ex ægrè ſpirantibus euaſerunt: alii cibos auerſantes appetentiam edendi aſſequuti ſunt: quidam à frequentibus ſeminis per ſomnum effuſionibus liberati ſunt.Naturæ ad venerem appoſitæ ſunt calidiores & humidiores. nam eius vſum pluſquam aliæ ferre poſſunt: minimè autem ſiccæ & frigidæ. Eſt & vigentium natura ad eam accommoda,ſenum verò nequaquam.Ex temporibus ver aptum eſt,ineptus autumnus & æſtas,ſed neque hyems commoda eſt propter frigiditatem. & ſanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea eſt,contrà ſiccans & frigefaciens,inutilis. humidæ enim diætæ C etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum eſſe victum,cui accedere debet labor moderatus,& cibus boni ſucci. Vinum itaque ſit colore fuluum,ſubſtãtia tenue,panes puri furnacei recentes,carnes hœdorum,agnorum,& porcorum.Ex volucribus gallinæ,attagenæ, perdices,anſeres,anates. Ex piſcibus polypi,& molli carne præditi.Olerum,horminum, irio,eruca,rapum bis coctum & flaccidum factũ: hæc enim medicamenti loco exhibentur.Leguminum,fabæ, D cicer,ochri,phaſeli,piſa,dolichi. nam & flatu corpus implent,& luculenter alunt.Magnopere etiam optimam vuam laudo,quod ad hanc victus rationem attinet: humectat enim & ſanguine ac ſpiritu corpus replet. Cæterùm qui venere vti volet,recentes repletiones vitabit, cruditates item ac ebrietates,ſimilitérque famem. malum eſt enim repleto corpore coire,item à gymnaſiis & à balneis. Vitandæ laſſitudines,& prægreſſi vomitus,& alui profluuia recentia.nam inueterata aliquando per venerem reſiccantur. Commodiſſimum coeundi tempus eſt à cibo E non nimium ingeſto:nam & ad robur conducit,& frigiditates euenire ſolitæ minus fiunt. Et ſi quidem à prãdio quis ad vẽtrem incitetur,quieſcere oportet donec cibus deſideat: ſi verò à cœna,neceſſe eſt paululum antea dormire. Porrò vehementes impetus ac cupiditates ad venẽrem non probo, ſed eis reſiſtere ſuadeo, præſertim ſicui morbus ſit qui ex venere facilè offenſionem percepteri.

De inſolatione, & arenæ aggeſtione, ac aliis vaporatoriis fomentis,ex Antyllo, Cap. IX.

F Qvidam ſe ad ſolem exponunt,partim non vncti,alii etiam vncti,& alii deſidentes aut decumbentes,alii ſtantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in ſtrato,aliqui ſuper corio, alii in arena aut ſale decumbunt.Solaris itaque inuſtio citra vnctionẽ moderatè adhibita,perſpirationem occultam auget,& ſudores elicit,aluum autem ſiſtit,& carnem conſeruat:pinguitudinem verò abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritum autem denſiorem ac velociorẽ reddit, & propterea anhelos & rectà G ceruice ſpirantes exacerbat.verùm capiti diuturna frigiditate laboranti cõmodat: nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit.oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica eſt enim inſolatio capiti, euacuatione infernè non præmiſſa. At verò inſolatio cum vnctione,eadem ſimiliter poteſt. verùm corpus magis ſiccat, velut vnguine aſſatum:quapropter & ſuperficiẽ magis denigrat. Cæterùm per occultam tranſpirationẽm hæc minus diſcutit. nimirum ad cauterii ſimilitudinem denſans carnem. Qui verò deſidentes aut ſtantes H inſolantur, vehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in ſtrato, non magnopere iuuantur, ſed capite magis replentur. Qui ſuper corio ſe ſoli exponunt, magnam vtilitatem conſequuntur, præſertim hydropici & iſchiadici,

nephritici, resoluti, elephantiasi laborantes, intumescentes circa refectionem, cœliaci, & qui circa vesicam veterē morbum habent: itémque syderati, fœminæ quoque quæ ab vtero strangulantur, & adhuc amplius quæ alba vteri fluxione infestantur. Oportet autem magnum esse coriū, & oleo perunctum, & super tenuem arenam cribratā extentum, & vbi præcalfactum est corium, tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo velato. Permanendum est autem diutius in eadem decubitus figura, & postquam corpus multùm fuerit feruefactū, vertere iubendum ac deuoluendum, & postea rursus in alterum latus reuoluendum, ac quiescendum: atque hoc ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiam in arena adhibetur, loco assiduè permutato. oportet autem ministrum adesse, qui calētissimam arenam colligat, & corpori defossi ac obruti superingerat. Si quidem igitur mare affuerit, vtendum est eius arena. nam & lenior & magis reficcans huius arenæ fomentatio ac feruor est quàm eius quæ per corium contingit. si verò fluuialis arena fuerit, præstat corio vti. nam & arena fluuiatilis, & aer humectior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit, multo præstabilius est tenui sale substrato hominem decumbere. oportet autem altitudinem esse non minorem tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur, vtpote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De venæ sectione, ex Galeno, Cap. x.

A Similaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demonstratum est, itémque per instrumentales, secundas. Itaque humores in corpore contenti considerandi sunt, quam tandem vtilitatem aut cladem partibus afferant per quas corpus actiones suas facit. At verò plenitudo colligi dupliciter dicitur: aut enim virium respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis vasorum humores continentium. quemadmodum enim is qui onus gestat, non statim vt grauatur & laborat, iam etiam concidit & vincitur ab ipso onere: iuxta eundem modum vbi vires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondum hominem ægrotare: vbi verò quis diutius negligatur, vires concidunt. His itaque magnopere prodest venæ sectio priusquā vires vincātur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente, venæ sectio vtilis fit, inflāmatione incipiente ob prægressam plagam, aut ob particulæ debilitatem, humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quādam irruens, aut stupefacit eam, vt actio ipsius corrūpatur: aut memorabilem cladem inducit, velut in syderationibus cōtingere videmus: quandoque verò etiā ipsum vas perrumpit, velut in sanguinis sputo contingit. Conandum itaque est vt redūdantem sanguinem euacuemus quamcitissimè, priusquā magnū aliquod malum circa aliquam corporis partē operetur. quin & magni alicuius morbi timore venā secamus. atque ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis, aut purgato redundante humore in principio veris, aut sanguine detracto curaui. nam & podagricis & arthriticis, comitialibúsque ac atrabiliariis morbis, itē sanguinē spuentibus, vertiginosis, & iis qui frequenter angina arripiūtur, peripneumoniis, pleuriticis, lippitudinibus vehementibus, & in summa iis qui in magnos morbos frequēter incidunt, venæ sectionē omnibus auxiliis potiorē pronuntio. Consideranda porrò veniunt in omni venæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas, morbi magnitudo, siue præsens sit, siue timeatur, ætas vigorosa, & præ his omnibus virium robur aut debilitas: deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tempus anni, regio, præsens ambientis constitutio, prægressus victus & diæta, copia ciborū & potus: & maximè, an multùm nutrientes cibos homo ingesserit, & an consueta exercitia reliquerit, & an consuetæ excretiones suppressæ sint. At verò aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est: aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est. quapropter diligen-

A ti animaduersione opus est, quantopere vires validæ sint, & quantopere humor ipse perfrigeratus est. quod ipsum ex vrinis & aliis signis cognosces. Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ vires, in venæ sectione extremè concidere solent, vt refocillari amplius non possint. quòd vbi contingit, periculum non paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua, stomacho malè affecto, aut corpore vniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente. Exoluuntur enim tales, & celerrimè in animi deliquium collabuntur, etiāsi
B non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè venæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & vnctionibus moderatè calfaciētibus, & potionibus incisoria vi præditis sanam.

De euacuationis mensura, Cap. xi.

Magnitudo morbi & virium robur principales scopi sunt incidendæ venæ, qui vbi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant: sicut contrà vbi nō fuerint aucti, euacuationis quantitatem immi-
C nuere oportet, inquantum vires imminutæ sunt, itémque morbi magnitudo. Consequenter autem simul considerāda est hominis natura. nā eos qui moderatè graciles sunt & magnas venas habent multùmque sanguinis, largius euacuabis: qui verò venas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt, parcè. sanguinem enim modicum hi habent, & facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationem neque pueris venam secabis, vsque ad quatuor & decem annorum ætatem: imò neque senibus, præsertim viribus debilibus existentibus. Quòd si vires
D fuerint fortes, & necessitas vrgeat, etiam septuagenariis venam secabis.

Quales venæ secandæ, Cap. xii.

Reuulsionis gratia semper venas in directum secabis in iis à quibus sanguis erumpit. nimirum vt sanguine è dextro nare fluente, venam dextræ manus feces: è sinistro verò, sinistræ. Quòd si splen patiatur, venam inter anularem & paruum digitum manus seca, aut in cubito internam. sed & in pleuriticis venam è directo affecti lateris seca. Grauissimos item oculorū dolores mirabiliter
E mitigat vena è directo affecti oculi secta in cubito, quæ humeralis appellatur. Nam interiores venæ sectæ vtilitatem præbent in partibus infra collum affectis: externæ verò, faciei & capiti: mediæ, vtrisque. Si autem in venæ sectione error contingat, in media quidē vena neruus subiacens diducitur: in interna verò, arteria substrata. Et vitandum est ne hanc secemus citra magnam necessitatē. nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ sunt neque dolores. quare hanc confidenter secare licet:
F internam verò, cum multo metu. vitandum item vt ne tentemus mediam. Quemadmodum autē prædictæ partes ex venarum cubiti sectione opem sentiunt, ita inferiores his, hoc est coxa, & vterus ac vesica, ex venarū, poplitis ac talorum sectione. Renes autem vtrinque opem ferunt & ex cubiti & ex infernarum venarum sectione. Scio autem coxendicum affectionem in vna die sanatam per euacuationem à cruribus, quæ sanè non propter frigiditatem sed vasis coxæ sanguine implētis facta erat. Oportet autē in omnibus quidē inflāmationibus incipiētibus, re-
G uulsoriè facere venæ sectionem, velut pede inflammato ex manu: verùm in affectibus diuturnis, maximè quidē ex ipsis affectis partibus: sin minus, ex propinquis.

Quomodo vena secanda est, ex Antyllo, Cap. xiii.

Punctim quidem venæ incisionem facimus, vbi vasa fuerint obscura: cæsim verò, vbi fuerint manifesta, ita vt firmemus manum in obscurioribus, & iis qui ad ictū flectere solēt cubitum. Oportet autem non totum vas diducere: nam dum labia ipsius euertuntur, fluxus non fit
H cum eiaculatione. Neque verò infernam vasis partem ad radium diuidere oportet, sed supernam ad brachii exortum tendentem. superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit. Et ad hæc commoda est supernæ partis venæ sectio, quoniam è vase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis, ex Antyllo, Cap. XIIII.

IN iis qui afferuata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est: itémque in quibus crassitiem san guinis contineri coniectabimus. In quibus verò reuellere & auertere volumus lationem sanguinis, velut in reiectantibus sanguinē, aut quibus de naribus aut alia quadam parte sanguis erumpit, parua vulnuscula incutimus. non enim indigent euacuatione, (quum euacuentur ab af fectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in iis permittere vt sanguis fluat multo tempore per venā. Paruis item fissuris vtendum est in phreniticis aut mente motis, aut aliàs delirātibus, quò cita cōglutinatio vulnusculi fiat: contingit enim vt deliri sæpe latenter vincu lum manus soluant. & si quidem contigerit magnam esse fissuram, sequitur periculum ex sanguinis eruptione. In parua verò, etiam grumus vulneris osculo insidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris vtēdum est in paruis vasis, magnis verò in maioribus. nam si in magnis vasis paruum vulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figuræ sectionis, Antylli, Cap. XV.

SEctionis figuræ tres sunt: trans uersa, recta, non pungens sed findens venam in directum, & inter has media quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur vtendum est in quibus detractionem omnino non repetere volumus. curuato enim cubito oscula fissuræ componuntur. & commoda est hæc figura, vbi magnam fissurā facere voluerimus. Obliqua verò figura vtilis est in quibus detractio repetenda est: & eo quòd à vase non aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est vidētibus, dum velut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblonga verò in directum figura cōmoda est in iis quibus non solùm eadem die sectionem reiteramus, sed etiam post vnam aut duos dies. Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum fissura iis in quibus præuaricatio labiorum fissuræ fieri solet. at in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit opportunum venæ secandæ tempus, Galeni, Cap. XVI.

IN omni diei ac noctis hora, necessitate vrgente, venā secabis, ita vt scopū habeas in iis qui febriunt, exacerbationis declinationem: in iis verò qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiusmodi, absque febre, venæ sectione indigēt, magnitudinē doloris aut inflammationis. qua enim hora videris dolorem mitigari, venam secabis: at verò si nihil tale vrgeat, melius est manè venam secare, nō statim vbi à somno surrexeris, sed vbi vigilaueris ad horam vnā. sed & quosdam prælauare præstat & prædeambulare. In quibus verò præseruationis gratia ve nam secamus, licet etiam ab actu cōsuetarum operationum venam incidere.

De repetita detractione, Galeni, Cap. XVII.

IN quibus simpliciter euacuare volumus, eadem die iterata detractio fiat. in quibus autē reuellere, præstat vt pòst duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione, vires autem nō sunt fortes, in iis euacuationem reseruare oportet, & prima detractione defectuo siore facta, rursus iteratò detrahere, aut si voles tertiùm. Quum verò feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incenderit, velut in synochis *id est continentibus*, ibi aceruata euacuatione opus est: & oportet tentare vt euacuemus vsque ad animi deliquium, virium robore ex pulsibus cōsiderato. in aliquibus enim noui vi. lib. statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuū tactui, vt ne citra animaduersionem prò deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione, Galeni. Cap. XVIII.

ARterias secant medici in temporibus quidem ob oculorum fluxiones, quū calidæ & flatuosæ fuerint: eas verò quæ sunt retro aures, in vertiginosis, & iis maximē qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborāt. Iā verò & ob alias plurimas affectiones circa caput cōsistentes diuturnas, quidam secant arterias retro aures. Verùm aliqui arteriarum sectiones verentur, propter san

A guinis retinendi difficultatem, & quòd dùm fissura in ci catricē abit, aneurysma in quibusdam fit, *id est uasis ipsius arteriæ dilatatio, quæ inter tumorum genera recensetur.*

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum, Cap. XIX.

QVVM igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria cōsequatur, oportet hanc hamulis attractam totam transuersim dissecare, deinde aloem & mannam thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissuræ imponere.
B Dicetur autem de hoc amplius in loco De sanguinis eruptione, inter vulneraria medicamenta.

De cucurbitularum vsu, Ex Antyllo. Cap. XX.

NEque in morborum principiis, neque in corporibus repletis, cucurbitis vtemur, sed quum euacuatum fuerit totum, & non amplius influxerit parti cui cucurbitæ sunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxionem. Cauēdum est autem ne cucurbitam prope mām as affigamus. nam illabentes in cucurbitas māmæ & tumescentes, nō
C facilè sinunt illas tolli. Tunc verò spongiis ex calida expressis cucurbitas circundare oportet: sic enim remittere solent. si verò non sic remiserint, cucurbitæ perforandæ sunt. Illud porrò nosse expedit, quòd nō solùm localis ve næ sectio detrimento est antequam vniuersum corpus euacuetur, per affectas partes sanguinem detrahens, sed etiam cucurbita. Et venæ quidem sectio minus est periculosa: pro ratione enim allationis materiæ, etiam sanguinis excretionē facit: cucurbita verò tum impetu affixionis violenter materiam attrahens, tum multum locum occu
D pans, & tamen neque vasis sensibilem fissurā faciens, attrahit quidem memorabilem materiā, non euacuat autē pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempestiuè affixa, præsertim in continentibus febribus aut semitertianis, & maximè si etiam mens ægri fuerit turbata, & sen sus sit obtusus, strāngulatus & mortē eadem die inducit: capiti verò intempestiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem, & oculos prociduos facit, quibus autem contigerit vt hæc effugiant, hi omnino in diuturnū capitis affectum hinc incidunt.

E De scarificatione, Ex Galeno. Cap. XXI.

VEnam secare sæpe in anno non arbitror cōmodum esse: simul enim cum sanguine multus vitalis spiritus excernitur. Quum autem hic frequentius consumitur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur vt ab ignobilioribus partibus, velut sunt crura, per scarificationē detractio fiat. Optimum autem est hoc auxilium ad conseruationē sanitatis, & ad eandem recuperādam, si fuerit præ
F uaricata. Prodest autem scarificatio etiam oculis diuturna fluxione affectis, & aliis capitis affectionib⁹, itémque thoracis, & anginis. Oportet autē in vnoquoque mēbro factas sanguinis insipissationes, post vniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis, Galeni, Cap. XXII.

SAnguisugas captas vna die seruare oportet, eásque pau co sanguine alere. vsus autem tempore pars cui admo uendæ sunt nitro præparetur, & aqua dulcissima exactè abluatur, postea è fomento sanguis illinatur. Atque sic ac cipiātur sanguisugæ ac mittantur in aquam paruam, & fu
G ligine ipsarum per spongiam deterſa sic admouebis. inhærentes enim non cessant trahere, donec salem aut nitrum aut cinerem ori ipsarum inspergamus. postquam verò exciderint fouendi, sunt loci per spongiam. & si sanguis erumpat, gallam vstam, aut linteum vstum, aut spōgiam liquida pice imbutam ac vstam insperge, & super nē chartam aceto madidam impone.

De purgatione, ex Antyllo. Cap. XXIII.

EOS qui sana habent corpora purgare difficile est, nam & vertiginosi ac voluulosi fiunt ac torquentur,
H purgatióque difficulter ipsis procedit: & ad hæc citò exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare volueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac viscosos humores, & meat⁹ aperire, per quos humores trāsferūtur ac trahuntur à purgatoriis medicamētis. Et serosos quidē

ac tenues humores in principio morborum euacuare oportet:in crassis verò ac viscosis concoctio expectāda est, qualis est pituita & bilis atra. Sed & in omnibus diuturnis morbis semper concoctionem expectare cõuenit. In acutis verò quum cõmotæ fuerint materiæ,etiam in principio pharmacum exhibe, & tamē cum multa cautione. Nam quum humores sunt in motu, lationéque ac fluxu, timor est nequod ex visceribus natura debile existens materiam cõmotam excipiat,& præsertim thorax. At in vna aliqua parte firmatos humores, velut in viscerum inflammatione contingit, medicamentis aggredi non oportet priusquam concoquantur. quicunque enim inflāmata in principiis per medicamenta soluere conantur (inquit Hippocrates) à distento quidem & inflammato non auferunt quicquam,(nihil enim remittit cruda affectio) verùm sana & morbo resistentia consumunt: dum enim debile fit corpus,morbus dominatur: quum autem morbus dominatur,pernicies adest.Proinde materiæ remouendæ gratia vtimur purgatoriis medicamentis in cephalæa,vertigine,hemicrania,comitiali,anhelatione, erectæ ceruicis spiratione,coxendice,arthritide,podagra, nephritide,& in affectionibus vesicæ ac vteri diuturnis. Similiter autem etiam vbi fluxus assiduè infestauerit aures,aut nares,aut oculos,aut os,aut stomachū, aut totam superficiem: & neque reficcetur ab aliis auxiliis, neque aliter sisti possit. solet enim purgatio per aluū fluxiones cohibere.Et in hoc ordine locari potest etiam humoris atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidum suppressarum gratia assumitur post venæ sectionem. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgandæ gratia vtimur purgatoriis in resolutione,sideratione,alimentum non sentientibus, torpore,sopore,grauitate perseuerante in quacunque corporis parte. Cæterùm ob corporis temperamentū transmutandum, vtimur purgatoriis in diuturnis febribus,nimirum quotidianis ac quartanis, insania,atra bile, mentis excessu,malo habitu corporis, iis qui alimentum non sentiunt propter vitiosum humorem:insupérque in elephantiasi,scabie,lepra, pustulis, morbo pediculari, & in vlceribus spõtaneis ac grauibus, & affectionibus fluidis.At verò quò circumfitus & infestās humor educatur, vtimur purgatoriis,in aqua inter cutem,&regio morbo. Et hoc loco ponendæ sunt etiam vētris fluxiones,in quibus purgatoria assumimus: aliquando enim acris & inutilis humor,ventris tunicis insidens aut intestinorum, similiter velut acres glandulæ aut infusiones per anum,irritat intestina,& simul ipsa stimulat, & promptitudinem efficit ad excretionem,simúlque per acredinem suam ex circumferētia corporis ac totius molis humorem attrahit.In his igitur consentaneum est purgatoriis vti,quò talis humor ex corpore expellatur,& venter ac intestina pura fiant. In summa vtendum est purgatoriis medicamentis,in iis quibus vires validæ sunt,& voluntas prõpta est, & qui stomachum robustum habent,& multam inutilem materiam in corpore colligunt. At pingues & prægraciles ad purgationem inepti sunt: insuper & qui multo sanguine abundant,& qui assiduè animo linquūtur,& ægrè reuocantur,& qui citò vomunt ex omni occasione.Pueri item ac senes,& mulieres quibus menses validè purgantur.& qui valde purum habent corpus: & qui certam habent victus rationē,& quibus aluus est natura adstricta, & qui dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiuntur.omnes hi ad purgationem inepti sunt. Incipiendum est autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe, Cap. XXIIII.

ALoe totum quidem corpus non purgat,verùm sitam in stomacho & ventre ac intestinis bilem, citra molestiam educit ac placidè vnà cum subiectis excremētis. Datur itaque iis quibus caput affligitur propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. excindit enim inutilium vaporum allationē.Danda est & lippientibus,propter eandem causam,& iis qui ob bilis augmētum sitiunt, quibus lingua & os facilè reficcatur: & qui circa stomachum ardorem, aut nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & iis qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent,& clyster adhiberi non po- A test ob aliquam causam. Dantur autē aloes drach.II.cum aqua mulsa. Cõmoda est etiam siquis ipsam quotidie sumat, aut à cœna aut mane ante cibum potius.Tritam itaque aloen corticis citrii succo excipe,aut si is desit, succo brassicæ vtere. habeant autem hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. & dato tria aut quinque quotidie ei qui opus habet. potes & cum terebinthina ipsam efformare,& cum melle cocto.Oportet autem in deglutiendo aut postea absorbere aquam mulsam. Purgatoria equidē medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, in- B star cucurbitæ,principalibus partibus inhærentia,ipsáque per ventrem euacuantia.

Scammonia, Cap. XXV.

SCammonia flauam bilem maximè educit.Inducit autem stomachi dolorem,& graue olet,ac iniucunda est & valde fiticulosa.Quum enim omnia purgatoria stomachū infestēt,aloe excepta,scāmonia plus omnib⁹ illi molesta est. Vitanda igitur est iis qui debilem stomachum habent & febricitantibus:quum enim leuissima sit, facilè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam commouet:prohibetur autem à febrili calore,vt ne super C fluitates ad excretionem ducat. Danda igitur est iis qui bonum stomachum habent,& non febriunt, atque non facilè vomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo,plus minus,pro virium ratione.Admisceetur ipsi sal, & thymi coma,aut pulegium.In iis verò qui ferre possunt, præstat aloen miscere. Datur & per se cum melle,aut ptisanæ succo,si clanculum exhibere volumus.

Peplium, Cap. XXVI.

PEplii semen,aliquando verò & ramulos simul, in vmbra siccata, tusa ac cribrata dato, scrup.IIII.põdere,in D aqua mulsa,adstillato modico aceto. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pituitam ducit. & flatus dissipat, quemadmodum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maximè igitur conuenit flatuosis affectionibus,quæ sanè atrā bilem lacessunt & auspicantur. Cõuenit etiam splenis inflammationibus diuturnis, vteri item ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum nigrum, Cap. XXVII.

VEratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto corpore trahens,infernè expurgat,non tamen cum vlla E difficultate. quapropter etiam febrientibus per circuitū & diu ipsū exhibemus.Datur & furiosis,& hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis.Maximè verò idoneū est visceribus,& vtero & vesicæ,si purgatorio medicamēto opus habent. Maxima verò ipsius vis est,priuatim educere siquid corruptorium sanguini fuerit admixtum. Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum est, & ad asperitates cutis,velut sunt lepræ,impetigines, & similia. est & elephantiasi vtile. Dantur ex eo scrup.III. F plus minus,ita vt tenuia circa radices lignula paululum in aqua madefiant, deinde auferatur cortex, & siccetur in vmbra,tundatúrque ac cribretur. datur cum passo aut aceto mulso.Condimenti porrò gratia addere oportet ipsi petroselini & dauci parum.Si verò efficacius purgare voles,misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.

ATram bilem ducētibus vtendū est præcipuè in melancholicis,*id est atra bile uexatis*,stomachicis,iis quæ facilè irritantur, iracundis,homines auersantibus,secessū G quærentibus, & iis qui in refectione virium purgatione opus habent,& in habitibus obaridis & parum musculosis,& præsertim in autumno feruente.

Epithymum, Cap. XXIX.

EPithymum atram bilem infernè purgat. Datur ex ipso contuso ac cribrato perfectis scrup.XII. cum passo & aceto mulso ac modico sale.Confert affectionibus flatuosis & hypochondriacis præcordiorum,& quibus iecur grauatur,& difficulter spirantibus. Similiter autem velut epithymum purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in H thymbra nascitur,atque epithymbrō appellatur.verùm vterque viribus debilior est.

Polypodium, Cap. XXX.

POlypodium bilem maximè nigram ducit & pituitā. dantur radicis purgatæ scrup.VI. affusa aquamulsa diluta. Potest & super sallamentum deradi ac comedi ante

prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam radix cocta in iure gallinaceo,& in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson, Cap. XXXI.

PVlegium ducit atram bilem acetabuli mensura potũ in aqua mulsa: similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum vocatur. Dantur singulorum scrup. VI. sed & alysson similiter purgatiuum est, danturq; etiã ipsius scrup. VI. Præstat autem hæc dare cum aceto,& modico sale, ex aqua, ita vt arida trita potui inspergantur.

Armenium, Cap. XXXII.

ARmenium quo pictores vtũtur, purgat atram bilem & quicquid crassi ac viscosi sanguini admixtum est. datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus, ac cõsimilibus,& in renum affectionibus, & anhelosis; dantur ex eo scrupuli plus minus IIII.

Centaurium minus, Cap. XXXIII.

CEntaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum: quare conuenienter datur splenicis & coxendicum morbo affectis. Bibitur eius decoctum, vbi coctum fuerit in aqua. Sint autem centaurii scrup. sex, aquæ mensura heminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.

PItuitam ducentium vsus est in habitibus frigidioribus, ætatibus item ac morbis frigidioribus: velut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tumẽt. & in iis qui multa & crassa emungunt,& qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur,& in aqua inter cutem.

Colocynthis, Cap. XXXV.

COlocynthis purgat pituitam & bilem & mucosa: vnde neruorum neruosorúmque corporum purgatiua est. Datur igitur cõuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. & in coxendicum morbo,& arthriticis,& ad diuturnas renum ac vesicæ affectiones. Est & aliis morbis commoda, qui ægrè excuti possunt, & induratam affectionem habent. Datur ex medulla ei⁹ scrup. II. in aquæ mulsæ cyathis duobus, in debilioribus scrupulus vnus. Eligenda est alba & tenera medulla. nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter,& cribrẽtur sæpe. & vsus tempore læuigetur valde bene in mortario cum aqua mulsa. solet enim tale quiddam pati: nam tusa priusquam madefiat, tenuissima apparet: vbi verò in aquã mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeo vt vix cribratam esse credas. Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhærent vẽtri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorũ, propter mollitiem: & quũ acres sint natura ac mordaces, adhærentes vlcerãt intestina,& affectiones neruorum per consensum inferunt, torminàque ac contractiones. quare multa animaduersione opus est, vt læuissimam ipsam faciam⁹ cum aqua mulsa. Quòd si mitius purgare volueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eámque apte tito supernè,& semen totum eximito: deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito,& repletam ipsam sapa, aut vino dulci veteri, per diem & noctem macerari finito: deinde excolatum per pannum vinum calfactum bibendum dato. Purgat optimè & morbum regium,& eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus, Cap. XXXVI.

TIthymalus pituitam & bilem ducit. dantur ipsius ramuli virides accepti,& in testaceo quopiam vase parum fricti, deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli IIII. aut III. cum polenta in aqua,& bibuntur. nam aridiores ramuli impotentiores sunt. At verò tithymali characitæ radicem accipe,& siccato in vmbra, deinde vsus tempore corticem detrahito, tundito ac cribrato,& IIII. scrupulorum põdus in vinum dulce vetus mittito,& per diẽ ac noctem macerari finito: excolatum per pannum vinũ calfactum bibendum dato: purgat maximè, vt aliqui in omnibus ipso vtantur velut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita vt ex hoc nucis auellanæ magnitudo de tur cum frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur, aut cum caricis, aut cum polenta, guttæ IIII. aut V. Verùm valde exulcerat linguam & partes circumcirca sitas,& potus multum calorem in ventre facit.

Isium, Cap. XXXVII.

ISii corticem siccato, tundito, ac cribrato:& ex eo scrup. V. aut VI. dato, macerans velut dictum est in passo,& excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat autem magis pituitam. quandiu verò volueris ferri ventrem, ne abluas anum aqua, sed linteo deterge. Quum autem satis purgatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manuum ac pedum extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium, Cap. XXXVIII.

ELaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens mutcto heminæ vnius mẽsura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium, Cap. XXXIX.

GRanum cnidium purgat magis aquosa ac serosa: purgat etiam pituitam & bilem moderaté. Est autem feruens & acutissimum. dantur ex eo grana XXX. si verò mitius purgare voles, dato grana XX, aut XV. Dato autem internam granorum partem tritam cum polenta, & vino immissam bibere iubeto. A potu verò parum olei rosacei aut melini absorbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum, Cap. XL.

AGaricum purgat pituitam & bilem, sed nõ acuté. datur drach. II. cum aqua mulsa aut aceto mulso. Est autem stomacho incommodum, eo quòd leue sit,& in ipso supernatet.

Cnici semen, Cap. XLI.

CNici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius seminis drach. V. tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ,& excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso,& cum melle cocto catapotia formãt, ac exhibent atquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris, Cap. XLII.

LAthyris pituitam magis ducit. danda sunt eius grana XV maiora, aut viginti de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, iis præcipiendum est vt mandducent: qui verò non valida neque multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maximè si vitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.

ARistolochiæ clematidis semen siccum tritum II. drachmarũ pondere bibitur,& purgat pituitam ac bilẽ. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis, Cap. XLIIII.

SI mercurialis tenera folia cocta comederis, abundè stercus expellunt: si verò decoctum vino mixtum biberis, moderate stercus educit.

Cucumis syluestris, Cap. XLV.

CVcumeris syluestris radicis cortex, II. obolorũ, hoc est siliquarũ VI. pondere, potus cum aqua mulsa, ducit pituitam multam citra molestiam, ita vt neque stomachum lædat.

Styrax, Cap. XLVI.

STyrax pinguis flauus datur drach. II. pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus, Cap. XLVII.

THymi cacumina tusa trita dato cũ posca & modico sale, ad drach. IIII. aut III. põdus: purgat enim citra molestiam & abundè pituitam ac bilem.

Cyclaminos, Cap. XLVIII.

CYclamini radicis læuissimè tritæ drach. IIII. aut III. pro viribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem: maximè verò per sudorem purgant. quare qui bibit reclinari debet,& corpus in tegumentis ponere,& sudorum exclusionem iuuare.

Scordium, Cap. XLIX.

A SCordium tenuiſſimè tritum duarum drachmarum põdere ex aqua mulſa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys, Cap. L.

CHamæpityos drach.II.tritæ, & cum ficubus aut cocto melle in catapotia coactæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium, Cap. LI.

BDellium Arabicum pellucidum & flauum, drach. II. pondere tritum potum cum aqua mulſa, purgat pituitam.

B

Aquam ducentia, Cap. LII.

AQuam ducentibus vtendum eſt & in hydropicis qui ex aſcite intercute aqua laborant, & in fœminis quæ diuturno albo fluxu vexantur, & ad fluida vlcera.

Squama æris, Cap. LIII.

SQuama æris aquam purgat: datur drach. I. & dimidia cum aqua mulſa. Non ſolùm autem aquam ducit, ſed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiã aliqua ex relatis, velut granum cnidium & cnicus. At cucumeris ſylueſtris radix conuenientiſſima eſt hydropicis; minimèque moleſtiam affert.

C

Euphorbium, Cap. LIIII.

EVphorbium ducit quidem pituitam, magis verò aquam. Eſt autem acutiſſimum inter ea quæ ego noui & feruentiſſimum: vnde & colicis datur & iis qui frigidiores ventres habent. reliquos fortiter turbat, & validam ſitim inducit. Miſcebis cum ipſo aliqua odorata ſemina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulſa. Præſtat autem cum melle cocto in catapotia ipſum efformare.

Chamelæa, Cap. LV.

D

CHamelæa cocta in aqua mulſa & pota, aquoſa magis ducit. purgat autem etiam pituitam & bilem: Immittantur ex ea drach. V. in duas heminas aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio ad datur, & modica facta coctura, coletur ac bibendum præ beatur. Aliqui contuſæ tritæ chamelææ drach. II. cum duplo comæ abſinthii committunt, & cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia, Cap. LVI.

SAnguinem purgat porri capitati ſuccus, mercurialis, viola alba, malua ſylueſtris, ſaluia.

E

Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.

QVÆ quidẽ per ſe purgare poſſunt ſimplicia pharma ca, talia ſunt velut iã expreſſimᵘs ac præſcripſimᵘs. Nõ fuerit autẽ difficile etiã mixturas ipſorum facere iis qui ex iam prædictis ſingulorũ vires didicerunt. Siquis enim ex relatis duo miſcere velit, dimidium pondus de doſi ſingulorum accipere oportet: ſi verò tria, tertiam iuſti põderis partem ſi verò plura, iuxta eandem proportionem. Facimus autem ipſorum mixturas, vbi nõ fuerit vnus humor qui infeſtat, velut pituita, aut bilis, aut aqua, ſed omnia ſimul. Et, ſi quidem putauerimus æqualiter redunda re humores, æqualiter ipſa miſcemus in compoſitione: vbi verò vnus plus aliis redundarit, amplius admiſcemus de his quæ talem humorem euacuare poſſunt. Primùm igitur volo ea mollientia pharmaca aluum ſubducentia ſubiungere quæ in cibo ſumuntur. in cibo enim medicamentum optimum eſt, (inquit Hippocrates) quò etiam ſanis naturaliter adſtrictam aluum habentibus, hæc ſpeculatio vtilis fiat. Fortaſſis autem & iis qui ſe ex morbo recolligunt, inſupérque iis qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient; ſi vnum aut alterum ſimplex pharmacum iucundis eduliis fuerit admixtum, aut ad ventrem molliendum, aut ſi etiam redundan tem humorem paulatim & latenter euacuare volumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

F

G

Vini purgantis bilem præparatio, ex Theone, Cap. LVIII.

H

CAſiæ vnc. I. ſcammoniæ vnc. I. vini ſextar. V. Hæc tenuiſſimè trita linteolo illigentur, & hoc exactè conſtrictum in vinũ ſuſpendatur, ac ſinatur ad dies quinque: deinde ex hoc vino dato ante cibum potionem perfectã, cum aqua calida. creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.

LAthyridum purgatorum vnc. I. ſpicæ nardi drach. III. vini ſextar. V. præpara velut prædictum eſt, & vtere. creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum, Cap. LX.

POlypodii vnc. I. tuſam, cribratam, & linteo illigatam in vini ſextarios V. ſuſpendito, & ad dies ſeptem finito macerari: & dato potionem velut dictum eſt.

Aliud vinum polypodites, Cap. LXI.

VIni dulciſſimi ſextar. VI. maſtiches ſextantem, epithymi drach. IIII. radicum polypodii non veterum detaſarum lib. II. radices polypodii purgatas tũde in craſſiores partes & coque cum paſſo; immiſſo etiam epithymo ac maſtiche. Quum autem ad tertias redactum fuerit, aufer ab igne, & frigefieri ſine, & ad excolatũ ſpicæ nardi contuſæ ac cribratæ ſcrup. III. inſperge. præſtat autẽ hãc in mortario counire, deinde fictilibus paruis picatis excipere, & oſculo vaſorum oblito adſeruare. Dabis autem in prãdio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam: eſt hoc iucũdiſſimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudatúrque ac quoquouerſus nauibus aduehitur.

Vinum mulſum ſtercus exigens, Cap. LXII.

VIni ſextar. V. mellis ſextar. I. maſtiches quadrantem, maſtichen tritam & linteo illigatam in vino mulſo ſuſpende, & ad dies ſeptem macerari ſine: & dato ante cibum potionem vnam calida aqua temperatã. Optimè hoc ſtercus educit, & ſtomacho commodum eſt. euacuat etiam pituitam.

Vinum mulſum flauam bilem ducens, Cap. LXIII.

SCammoniæ drach. I. ſpicæ nardi drach. I. tuſa, cribrata, & linteo illigata, in vini ſextar. V. macerato, & mellis ſextar. I. & vtitor.

Vinum mulſum pituitam ducens, Cap. LXIIII.

CNici ſeminis purgati drach. IIII, & vini ſextar. V. & mellis ſextar. I. accipito. Et cnicũ in craſſas partes cõtuſum ac linteo illigatum, macerato, vtitórque velut dictum eſt.

Vinum mulſum atram bilem euacuans, Cap. LXV.

POlypodii drach. III. vini ſextar. V. mellis ſextar. I. tũde, cribra, macera, & vtere.

Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.

PIperis drach. III. ſcammoniæ vnc. I. ſeminis apii drach. I. vini ſextar. V. mellis ſextar. I. terito ſpecies per ſe primùm, deinde etiam cum melle. & poſtea vinum adde, & ſine ad dies quinque, & vtere.

Conditum pituitoſis, Cap. LXVII.

LAthyridum vnc. I. piperis vnc. I. ſeminis aniſi, apii, ſingulorum vnc. I. vini ſextar. quinque, mellis ſextar. I. præpara velut dictum eſt, & vtere.

Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.

POlypodii vnc. I. piperis vnc. I. ſeminis apii, drachmam vnam, vini ſextarios quinque, mellis ſextar. I. præpara velut prædictum eſt, & vtere.

Abſinthati præparatio flatus & ſtercora euacuans, Cap. LXIX.

LIguſtici drach. I. S. cumini drach. I. ſpicæ nardi ſcrup. II. floris iũci odorati ſcrup. VI. maſtiches ſcrup. VI. vini ſextar. V. mellis ſextar. I. tuſa ac cribrata terito cum melle, & vinum admiſce. excipe & vtere poſt dies quinque ante prandium.

Abſinthatum flauam bilem ducens, Cap. LXX.

COſti drach. I. maſtiches drach. IIII. roſarum ſiccarum drach. II. ſpicæ nardi drach. II. floris iũci odorati drachmã I. aloes vnc. I. ſcammoniæ vnc. I. mellis ſextar. I. vini ſextar. I. præpara & vtere velut dictum eſt.

Abſinthatum ad pituitoſos, Cap. LXXI.

MAſtiches drach. quatuor. coſti drach. quatuor, folii Indici drach. I. ſpicæ nardi drach. I. floris iunci odora-

ti drach.I.casiæ drach.I.polypodii vnc. I. mellis sextar.I. lathyridum purgatarũ vnc.I.vini sextar.v.præpara,& vtere velut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens, Cap. LXXII.

Rosarum exunguium recentium libra vna,vini veteris sextarii sex,mellis sextarius vnus. Rosæ ad diem vnam præsiccatæ mittuntur in vinum, & macerantur per dies nouem : deinde vinum excolatur,& adiicitur melli prius trito cum scammoniæ vncia vna.oportet autem tūdere ac cribrare scammoniam,ac sic læuigare cum melle. Postea verò condatur in vasa,quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidæ,& sines per dies septem aut nouē:deinde extrahe & alios triginta dies sine,& sic propomate vtere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.

SI præcedens descriptio acceperit grani cnidii vnciam vnam absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam:si lathyrida solùm, pituitam euacuat:si epithymum solùm,atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio, Cap. LXXIIII.

Mellis librā vnā, succi rosarum librā vnā, mastiches drach.IIII. piperis drach. duas,zingiberis drach. II. scammoniæ scrup.octo,coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris,deinde insperge scammoniam & mastichen læuissimè trita,& parum coque,& ablata ab igne cum reliquis in mortario vnito & seponito,& dato cochlearium:euacuat flauam bilem. Quidam verò simpliciorem præparationem facere volentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde feruefaciunt,& detracto superstante ipsius concremento excolāt & læuigatam ad mel rosaceum adiiciunt,& simul coquūt, velut dictum est.Si verò lathyridum vnciam vnam acceperit prædicta præparatio mellis rosacei,absque scammonia,purgat pituitam: si verò polypodii acceperit vnciam vnam,atræ bilis humorē euacuat. Verùm efficacior fit si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio, Cap. LXXV.

SCammoniæ vnciam vnam,aceti sextarios quinque terito simul,& finito ad dies quinque,& dato ad intinctus cum cibo cochleariū vnum aut duos.purgat flauam bilē. Si verò pro scammonia inieceris lathyridum vnciam vnam,purgat pituitam:si verò epithymi vnciam vnam inieceris,euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorii præparatio, Cap. LXXVI.

Mellis despumati sextar.I.aceti acerrimi sextar.I. coquito simul vsque ad mellis compagem,deinde adiice epipetri triti ac cribrati vnciam vnam.vtere ad intinctus.aut cum aqua dato bibere cochlearia duo circa horā tertiam ieiunis:euacuat bilem.si verò non affuerit epipetrum,scammoniæ iniice vnciam vnam. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.I.aceti sextar.I.coquito simul ad compagem,deinde iniice cnici internam partem purgatam & tritā,pondere vnc.I.& sine ad dies quinque,& vtere vt voles:purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorum sextarium vnum coquito,& thymi læuissimè triti vnciam vnam addito,& finito per diem, ac vtitor:euacuat atræ bilis humorem.Omnia verò quæ prædictis aceti mulsi præparationibus iniiciuntur, linteolo alligata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes vitiatos humores, Cap. LXXVII.

COmæ hyssopi sesquiunciam, origani vnciam vnam, pulegii sesquiunciam,marrubii vnciam vnam, epithymi,seminis cnici,cacuminum thymi,agarici,singulorum vnc.I.polypodii sextantem, scammoniæ vnciam I. & scrupulos VI. aceti sesquisextariū,aquæ sextariū vnum mellis libras duas,sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito,ac rursus coquito ad bonam compagem,& scammoniam, epithymum, agaricum,trita ac tenuissimo cribro

A excreta,in mortario admisceto.Et vbi moderatè purgare volueris,scrupulos quindecim exhibeto:medio verò modo scrupulos viginti. At verò fortibus perfectam dosin exhibere potes vnciam vnam: quidam etiam alypiadis vnciam vnam addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti sextar.I.mellis sextar.I.baccarum iuniperi drach. quatuor, piperis vnc.I.zingiberis vnc.I.petroselini drach.quatuor, seminis apii,ammii,ligustici,anisi,epithymi,singulorum drach.quatuor,cumini drach.duas,seminis anethi drach. duas,polypodii vnciam vnam.præpara & vtere velut præ dictum est. conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur, Cap. LXXVIII.

CEntaurii vnciam vnam,alypiadis recentis sextantem, rutæ viridis sextantem,marrubii,agarici, casiæ, iridis,hyssopi,pulegii,singulorum drachmas quatuor, scillæ vnciam vnam,aceti sextarios tres,mellis sextarium vnū: omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. deC inde scammoniæ tenuissimè tritæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam,purgatorii medicamenti ex fœnicū lo vnciam vnam inspergito,& vnitis vtitor hoc modo. vbi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem,accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo ptisanæ,& infunde. vtere similiter & in nephriticis pi tuitosioribus.euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.

FŒniculi viridis vnà cum radicib[9] fasciculum vnum, apii cum radicibus, rutæ viridis, singulorū fasciculū D vnum,aceti sextarios II. & S.hoc est libras quinque,mellis sesquilibram.Coquito herbas cum aceto ad tertias,& excolato,& mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit: deinde aloës primariæ vnciā vnā in mortario terito ac cribrato,& ad ipsam pau latim acetū mulsum addito,vnito, excipito,ac vtitor:exhibetur ex eo cochleariū I.ita vt ab ipso absorbeatur aqua calida.caput egregiè purgat.est autē & stomacho gratum.

Acetū mulsum vētrē emolliēs,Prosomiletæ. Pulegii, origani,thymbræ syluestris,polypodii,singulorū vnc. vE nam,radicum apii drachmas quatuor,radicū anethi scru pulos sex,agarici,epithymi, scammoniæ, singulorum vnciam vnam,mellis sextarium vnum,aceti sextarium vnū, macerato species & coquito velut acetum mulsum. Vbi verò deuenerit ad bonam compagem,tollito ab igne, & adiice scammoniam,epithymum,& agaricū.& dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens, Cap. LXXX.

CYmini quadrātem,hyssopi sesquiunciam,ammii sesquiunciam,pulegii sesquiunciā,petroselini drachmas F quatuor,cacuminum thymi drachmas quatuor, zingiberis vnciam vnam,seminis cnici vnciam vnā, piperis drachmas quatuor,epithymi drachmas quatuor,salis Cappadocici dodrantem:tundito & cribrato,& aridum seruato, vsus tempore dato cochlearium vnum ex posca.

Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.

CYmini quadrantem, pulegii sesquiunciam, fœniculi sextantem,seminis apii sextātem,anisi sextātem,scru pulos octo,scammoniæ trientem,epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram vnam:tundito,cribraG to, & dato cochlearium vnum ex posca. purgat vniuersé.

Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.

SCammoniæ drachmas quatuor,piperis grana quinquaginta,gari nigri quadrantem,misce ac vtere ad intinctus,aut quomodo volueris.purgat bilem. Aliud. Cnici grana viginti,piperis grana L.gari quadrantem.Internā cnici partem tritā vnito ac vtitor.purgat pituitam. si verò pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies. si verò polypodii drachmas quatuor inieceris, atræ bilis humoH rem euacuat. Efficacius autem euadit si pro polypodio epithymi drachmas quatuor aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.

Fœniculi viridis manipulum vnū, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, colato, & adiicito mellis libram

vnam,& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia tria:purgat bilem flauam. Si verò pro fœniculo, ſeminis cnici interiorem partem adieceris vnc.I. pondere,purgat pituitam: ſi verò polypodium aut epithymum eodem pondere ſimul coques: purgat atræ bilis humorem.

Garum aquoſum, Cap. LXXXIIII.

GAri vnciam vnam,piperis grana L.ſeminis apii obolum vnum,hoc eſt ſiliquas tres.mellis cochl.I. aquæ quadrantem,ſcammoniæ ſcrup.I.S.aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis admiſceto ſcammoniam, & dato ante cibum. Si verò pro ſcammonia,ſeminis cnici granorum XX. internam partem adieceris, purgat pituitam: ſi verò polypodii drachmas quatuor adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum vinoſum purgatorium, Cap. LXXXV.

GAri conchulas duas,vini conchulam I. piperis grana XX. liguſtici ſcrupulum vnum,ſcammoniæ ſcrupulũ vnum,mellis parum,vtere:purgat bilem. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris pro ſcammonia, purgat pituitam. ſi polypodii drachmas quatuor, atram bilem.

Garum acetoſum purgatorium, Cap. LXXXVI.

SEminis apii drachmam vnam,piperis grana L. cumini obolum vnum,ſucci Cyrenaici ſiue laſeris tantũdem, ſcammoniæ ſcrupulum vnum, gari vnciam vnam, aceti quadrantem, vtere: purgat bilem. Si verò pro ſcammonia, cnici granorum viginti internam partem adieceris,purgat pituitam:ſi verò polypodii drachmas quatuor, atræ bilis humorem euacuat.

Iuſcula emollientia, Cap. LXXXVII.

AQuæ ſextarium vnum, olei conchulam vnam,gari parum, ſalis pauxillum,anethi modicum: omnia donec ſucculenta fiant coquito, deinde granorum cnici XX. internam partem indito & dato:euacuat pituitam. Si verò polypodii drachmas quatuor contuſas ac cribratas inſperſeris iuſculo perdicis aut phaſiani, purgat atræ bilis humorem. At verò ſcammoniam nõ probo in iuſcula cõiectam, eo quòd experimento compererim inidoneam eſſe.

Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.

LActis aſinini aut caprini heminam vnam, ſcammoniæ ſcrupulos duos,miſceto ac exhibeto: purgat bilẽ. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris,euacuat pituitam. At verò polypodiũ aut epithymum non probo vt lacti miſceantur,eo quòd tingant lac,& non poteſt hoc latere accipientem. plerique enim ob timiditatẽ purgari non volunt.

Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.

PIperis drachmam vnam, epithymi drachmas duas, ſilphii drachmam vnam,menthæ viridis drachmam vnam,comæ pulegii drachmam vnam, cymini drachmã vnam,rutæ drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam I. palmularum pinguium ſextantem, mellis ſextarium vnum, aceti ſextarii dimidium,oliuas muria conditas CXX. numero.omnia prædicta per ſe tenuiſſimè terito, & deinde cum aceto mulſo,poſtea oliuas ſingulas ter lancinatas iniicito,& ſinito ad paucos dies,ac vtitor. dato in cibo oliuas tres,& iuſculi cochlearium vnum aut duo, pro viribus.

Oxyporia purgatoria, Cap. XC.

SI ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari ſolet,cochlearii vnius mẽſura acceptum, admiſcueris ſcammoniæ ſcrupulos duos,flauam bilem citra moleſtiam euacuabis. Si verò lathyridum grana viginti addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi drachmas quatuor addideris,purgat atram bilem. Similiter autem ſi Dioſpolitico quoque cõcoctorio pharmacho vteris,idem efficies,& maximè in quibus pituita in thorace reſidet. Si verò ad concoctorium ex calamintha pharmacum admiſcueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem circa cutem corporis vitioſum humorem,lepras,impetigines,& ſimilia.

A Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.

ZIngiberis,piperis, cumini, petroſelini, ſingulorum vnciam vnam,ſcammoniæ in fermento aſſatæ ac tenuiſſimè tritæ vnc.II. S. palmularum pinguium carnis trientem,foliorum rutæ vnciam vnam,mellis libram vnam,aceti ſextarium vnum. Coquito mel & acetum & palmulas,donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutã cum palmulis terito,& arida læuiſſimè trita inſpergito ac vnito,& paulatim acetum mulſum coctum addito,vnito
B ac vtitor velut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta doſis ſunt coch.II. ad aſtrictam aluum,dum adhuc in vigore eſt medicamentum. Si verò non valde fuerit aluus adſtricta, pro menſura illius adſtrictionis exhibẽdũ eſt pharmacum,aliquando cochleariũ I.S. aliquando vnum ſolum:ſubducit egregiè flauam bilẽ. quapropter & in morbo regio vtiliter exhibetur, & tertianariis,vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderaté. Vtere confidenter in omni tẽpore velut imperuerſo ac minimè curioſo. Ego verò etiã
C iis qui abſque rigore febricitant dedi,poſtquam apparuit concoctio in vrinis:& confeſtim ſanati ſunt. In quibus autem atram bilem purgare volueris, adde ad prædictam doſin,epithymi ſcrupulum vnum,aut pro viribus. Si verò pituita multa inſidet, adiice agarici aut iſii ſcrupulum I. purgat enim moderatè pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis, Cap. XCII.

MAlorum cotoneorum maturorum,magnorum, odoratorum,fermento oblitorum & aſſatorum, carnis
D purgatæ trientem,mellis deſpumati quincuncem,piperis drachmas duas,ſcammoniæ drachmas ſex,ſingula per ſe terito & vnito,ac exhibeto cochlearium vnum.

Purgatorium ex citrio,Oribaſii, Cap. XCIII.

PVrgat hoc caput,facit ad ſtomachicos,cœliacos,& qui non poſſunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. vnde etiam pueris citra noxam datur:eſt enim ſtomacho commodum. Citrii corticis ac carnis libram vnã, aquæ ſextar.I.S. mellis ſextarii dimidium,piperis vnciam vnam,ſcammoniæ vnciam vnam. Citrum in tenues par-
E tes ſecato,& cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito,ac coquito ad bonam compagem,& reliquias coctorum citriorum terito,ipſiſque arida tenuiſſimè trita inſpergito, & vbi ſimul triueris, coctam aquam illam mulſam adiicito, & vnitis vtitor cochlearium vnum exhibens.

Purgatorium ex fœniculo valde bonum, Cap. XCIIII.

EPithymi, zingiberis,piperis,ſcammoniæ,ſingulorum
F vnciam vnam,fœniculi viridis,rutæ viridis,apii radicum viridium,ſingulorum quadrantem, aquæ ſextarios tres,mellis libras tres: decocto ad tertias redacto adiice mel,& coque ad bonam compagem. deinde inſperge arida,& exhibe cochlearium vnum magnum.

Aliud valde ſtomacho gratum, Cap. XCV.

FŒniculi,cumini,pulegii,apii, ſingulorũ manipulum, aquæ ſextarios tres,coquito ad tertias,& colato,& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem: & inſpergito in mortario ſcammoniæ læuiſſimè tritæ vnciam vnam,piperis vnciam vnam,maſtiches tritæ drach.
G quatuor, vnito, datóque cochleariũ vnum. conuenit flatuoſis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari ſolet ad atram bilem, Cap. XCVI.

SCammoniæ ſextantem,zingiberis,piperis, ſingulorũ vnciam vnam,petroſelini ſcrupulos duodecim, corticis veratri nigri ſcrupulos ſex, epithymi vnciam vnam, mellis libras tres,ſucci fœniculi libras tres. Coquito ſuccum cum melle ad mellis compagem, & affundito paula-
H tim ad arida tuſa ac cribrata in mortario,& vnitis vtitor. datur ex eo cochlearium vnum.

Purgatorium atræ bilis,Oribaſii, Cap. XCVII.

AQuæ ſextarios tres,mellis dodrantem,epithymi vnciam vnam. Epithymum tuſum ac cribratum inſper

gito, vbi illa simul ad tertias decoxeris dato bibendum pro viribus. Mihi verò videtur quarta pars exhibēda esse: iis autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgans atram ac flauam bilem, Cap. XCVIII.

SCammoniæ, epithymi, singulorum sesquiunciam, petroselini, zingiberis, menthæ, singulorum drachmas duas, excipe melle, & exhibe nucis Pōticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans, Cap. XCIX.

PIperis, mastiches, nucum pinearum, passularum enucleatarum, singulorum grana x. cumini grana xv. scāmoniæ scrupulos duos, plus minus, mellis parum, trita simul dato velut pastillum. huius dosis vna est: purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria, Cap. C.

FErmenti ex similagine libras duas, scammoniæ vnciā vnam, seminis fœniculi, cumini, folii malabathri, singulorum siliquas tres, piperis grana XXXII. salis commu nis parum, olei & gari coch. II. arida cōtundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresii habentes. Torreto in clibano & exhibeto perfectam dosin sextantem ex hoc pane edēdam quocunque quis voluerit modo, saltem vt ieiunus vtatur. est enim maximè alienum ab omni molestia. purgat bilem.

Aloedaria citra molestiam purgantia, Cap. CI.

ALoēs quadrātem, agarici vnc. II. S. scammoniæ vnciā vnam, bdellii drachmas quatuor, gummi vermiculati sextantem, excipe succo brassicæ: in iis verò qui humore flaccidum stomachum habent, succo carnis citrii: & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis septem ieiunis. Si verò voles, etiam ante cœnā & post cœnam: si autem mollire volueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellii vnciam vnam, aloes drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, & cum succo brassicæ fac cata potia ciceris magnitudine: & exhibe post cœnam. si mollire volueris, tria: si verò purgare, septem vt plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens, Oribasii, Cap. CII.

BAccarum lauri recentium sextantem, euphorbii vnciā vnam, mellis quod satis est, vt eclegmatis formam habeat. datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. vtere velut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullæ colocynthidis, singulorum drachmas quatuor, grani cnidii, seminis cnici, singulorum drachmas quatuor, mel lis quod satis est vt eclegma fiat. dato perfectis coch. I. S. Aliud. Anisi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, seminis cnici, lathyridum, singulorum drachmas quatuor, casiæ drachmas duas, mellis despumati quod satis est. perfecta dosis sunt coch. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrii, Cap. CIII.

ZIngiberis drachmam vnam, seminis apii drachmas duas, succi Cyrenaici, piperis, ligustici, singulorū drachmam vnā, epithymi drachmas quatuor, excipe melle, vt eclegma fiat, & exhibe cochlearia duo. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, singulorum drachmas quatuor, corti cis veratri nigri drachmam vnā, hyssopi, iridis, absinthii succi, singulorum drachmas quatuor, bdellii, gummi, vtriusque drachmam vnam. Si verò non affuerit absinthii succus, adiice comæ tantūdem, & excipe melle, & dato pro viribus. euacuat atræ bilis humorem, itémque pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum humorum commune purgatorium, Cap. CIIII.

LAthyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorum, scammoniæ, epithymi, polypodii, anisi, singulorum drachmas decem, cacuminum thymi, pi-

A peris, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apii, chamæpityos siccæ, singulorum drachmas quinque, absinthii suc ci aut comæ drachmas quinque, mellis quod satis est ad eclegma. dato coch. I. aut plus pro viribus. Vtere autem hoc non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloedaria emollientia ex rosaceo melle, Philagrii, Cap. CV.

ALoēs sexuncem, costi, spicæ nardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorum vnciam vnam, casiæ
B vnciam vnā, agarici drachmas quatuor, croci drachmas IIII. S. comæ centaurii scrupulos quatuor, mellis sextantē, succi rosarum trientem, epithymi vnciā vnam, rhei scrupulos octo, asari scrupulos quatuor, ligni balsami scrupulos sex, mastiches scrupulos octo, excipe melle rosaceo, & da pro viribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens ventrē sine omni molestia. Vtere verò ipso ad articulorum, & maximè coxendicum dolores, itémque lumborum. aperit etiam iecoris obstructiones. Isii scrupulos octo, agarici drachmas quatuor, aloes sextantem, spicæ nardi scrupulos
C octo, floris iunci odorati scrupulos octo, croci scrupulos quatuor, casiæ scrupulos sedecim, costi scrupulos octo, carpobalsami scrupulos octo, mellis rosacei quadrantem & scrupulos octo, terito & formato catapotia cum melle rosaceo, & quinque exhibeto post cœnam quotidie si voles, aut alternis diebus, aut prout visum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos: præcipuè verò purgat pituitam. est autem consueto more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthii co
D mæ tusæ ac cribratæ, aloes tenuissimè tritæ, vtriusque vnciam vnam, excipe succo tithymali, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine. & dato III. tantùm.

Aloedarium, ex Philagrio, Cap. CVI.

PVrgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, scāmoniæ, singulorum drachmas quinque succi aut comæ absinthii drachmas quinque, excipe succo brassicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhībe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento
E cognitum. euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, scammoniæ, singulorum drachmas duas, colocynthidis, agarici, vtriusque drachmam vnam, excipe succo brassicæ, & dato catapotia quindecim. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ sextantem, aloes drachmam vnam, mastiches, bdellii, piperis, absinthii, singulorum drachmam vnam, excipe succo medii citrii ac corticis, & fac catapotia: & dato VII. aut IX. Si verò voles probè purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. IIII. S. & amplius.
F Aloedarium, Oribasii, Cap. CVII.

COnuenit hoc maximè lippientibus. euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scammoniæ vnciam vnam, corticis veratri nigri vnciam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, radicis panacis drachmas tres, piperis, pulegii, vtriusque drachmam vnam, efformato cū aqua pilulas fabis græcis similes. & dato ex eis septē mediam dosin, ita vt habeant septem drachmam vnam & obolos duos. Aliud, Oribasii. Aloes sextantem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorum dra
G chmas sex, casiæ drachmas duodecim, epithymi drach. duodecim, formato catapotia erui magnitudine, cum de cocto pulegii: & dato XXI. hoc quartanarios sanat. Possunt etiam cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius, Cap. CVIII.

SAlis ammoniaci sexuncem, silphii drachmas duas, seminis apii drachmas duas, zingiberis drachmam vnā, piperis drachmas tres, folii Indici, spicæ nardi, pulegii, singulorum drachmam vnam, scammoniæ vnciam vnā, datur coch. I. euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci
H sexuncem, seminis apii drachmam vnam, zingiberis drachmas duas, piperis drachmas tres, spicæ nardi drachmā vnam, pulegii scrup. III. S. folii scrupulum vnū, lathyridū vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci sexuncem, zingiberis drachmas quatuor, piperis drachmas duas, anisi, seminis apii, vtri-

usque drach.mas duas,folii scrupulũ vnum,epithymi vnciam vnam .dato cochlearium.euacuat atræ bilis humorem.Sal subducens & euacuans circumsitam in ventre ac intestinis pituitam,& reliquos humor s.purgat moderatè etiam bilem.Conuenientissimum est arthriticis,vertiginosis.hoc vsus est quidam stomachicus & frequẽter ex comitiali morbo cadere solitus, & ingentes gratias egit. A morbis vero præseruat familiariter ipso vtentes.Petroselini drachmas tres,mastiches scrupulos tres, zingiberis drachmas tres,piperis,euphorbii,vtriusque scrupulos VI. salis ammoniaci drachmas quindecim. scammoniæ drachmas sex.Datur cochlearii dimidium in prandio, cum carnibus volucris aut gallinæ, aut piscis,ad intinctus. Sit autem pondus scrup.IIII.S. si verò efficacius purgare voles,dato ieiuno manè cum succo ptisanæ, aut cum aqua mulsa,scrupulos sex:fortioribus etiam septem dare potes: debilioribus verò scrupulos tres,aut IIII.S. Aliud purgatorium purgans citra periculum,non euertens stomachũ. datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnem materiam corruptam à capite vsque ad vngues.Remouet furfures & reliquas circa caput nascentes pustulas,facit ad vertiginẽ, & ad lippiẽtes.medetur omnibus circa cutem pustulis Sanat tertianam,quartanam, quotidianam,in interuallis exacerbationum datum, vbi concoctio bona in vrinis apparuerit.Bilem autem præcipuè euacuat.habet hoc modo:Zingiberis, petroselini,epithymi,silphii,ammii,seminis apii,cumini,ligustici,piperis,singulorum drachmas quatuor,scammoniæ quadrantem & vnciæ dimidium,salis ammoniaci tosti septuncẽ. torreto salem ac tũdito cum reliquis.Scammoniam verò tritam cribratam vnito in mortario,& dato scrupulos nouem cum succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore.

Aliud consimile acutius experimento constans, imperuersum.euacuat magis bilem. Ammii scrupulos sex, seminis apii scrupulos tres,piperis,petroselini, epithymi, cumini, singulorum scrup. IIII.S.scammoniæ vnciam vnam,salis communis quincuncem,salis ammoniaci trientem,datur cochlearium cum ptisana. Aliud experimento constans valde bonum. Epithymi scrupulos XVIII. cacuminum thymi scrupulos octo, salis ammoniaci scrupulos octo,piperis scrupulos duos,cumini Æthiopici, anisi,vtriusque scrupulos duos,mastiches scrupulos XII. contusa trita adseruato.Vsus autem tempore scãmoniæ scrupulos duos sumito ac terito cum modico melle,& adiicito aridi triti adseruati medicamenti scrupulos II.tantùm, & vnito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducẽs, Diogenis, Cap. CIX.

EVphorbii,piperis, salis ammoniaci, singulorum vnciam vnam,terito & redigito in puluillum, & dato in ouo sorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitã solùm.dosis perfecta sunt scrup.IIII.S. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ vnciam vnam,costi, spicæ nardi, vtriusque scrupulos IIII.S. radicis rubiæ læuissimè tritæ scrupulos duos. perfecta dosis sunt scrupuli tres: media, duo: minima, vnus. Aliud atram bilem euacuans.

Scammoniæ in malo assatæ drachmas quinque, costi, spicæ nardi,vtriusque scrup. IIII.S. caryophylli scrup.I.S. radicis rubiæ scrupulos duos, epithymi scrupulos duos. perfecta dosis scrup.VI.media,IIII.minima,III.

Purgatorium aquam ducens,Oribasii, Cap. CX.

DVcit hoc item pituitam: Piperis,seminis rutæ,scobis siue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. dantur scrupuli tres cum aqua mulsa aut condito. facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens. Petroselini,anisi,cacuminũ thymi,singulorum drach. tres,foliorum chamelææ siccorũ drachmas decem, mellis quod satis est vt eclegma fiat.Dato perfectam dosin cochlearia IIII.S.Si verò efficacius facere voles, admisce prædictis squamæ æris drachmas sex, & dato perfectam dosin cochlear.III.

De Hieris, Hiera Logadii, Cap. CXI.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidiũ, scillæ assatæ,agarici,ammoniaci thymiamatis,thymi,scammoniæ,singulorum drachmas viginti, corticis veratri nigri,hyperici,vtriusque drachmas decem,epithymi,bdellii,polypodii sicci,aloes,chamædryos, marrubii, casiæ, singul. vnc.I.myrrhæ troglodyticæ, piperis albi, longi,nigri:cinnamomi,croci,opopanacis,sagapeni, castorii,petroselini,aristolochiæ longæ, singulorum drach. quatuor: excipe melle. Dosis perfecta sunt drachmæ quatuor,media tres,minima duæ.adiice ad dosin dum exhibiturus es,salis tenuissimè triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra molestiam purgans, Cap. CXII.

FAcit ad ischiadicos,& qui per circuitum diuturnè vexãtur. Medullæ colocynthidis vnciã vnam, nitri sextantem, terito probè & dato robustis drachmam vnam, cum aquæ mulsæ potione magna ieiunis: debilibus verò siliquas nouem.vtere confid nter. Aliud eximium. Ad principia insaniæ,melancholicis,paralyticis, ischiadicis, vertiginosis,comitiali morbo laborantibus,alopeciis,capitis doloribus.Veratri nigri,scammoniæ, vtriusque drachmas octo,salis ammoniaci drachmas quatuor, gummi drachmam vnam,efformato catapotia ciceris magnitudine cum succo brassicæ,& dato perfectis scrup.V.media dosis sunt scrup.IIII,minima III.iis qui valde debiles sunt. Est hæc descriptio Oribasii, Cap.LXXVII. desunt autem huic species tres. Purgatoriũ medicamentum Prosomiletæ. Epithymi quadrantem, isii vnciam vnam, agarici drachmas quatuor,euphorbii drachmas sex, spicæ nardi, folii,costi,piperis, singulorum drachmas triginta, caryophylli scrupulos sex.Dantur ex hoc scrupuli sex cum aqua mulsa.Si verò bilem flauam repereris cum aliis duobus humoribus redundantem, adde ad hanc dosin vsus tempore etiam scammoniam, quantum satis esse iudicaueris pro viribus.Habet autem h ec dosis,isii siliquas quinque, epithymi scrupulum I.S.agarici siliquas duas,S.euphorbii siliquas tres.

Hiera Galeni, Cap. CXIII.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidium,chamædryos,agarici,scillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis,scãmoniæ,corticis veratri nigri, stœchadis,hyperici,singulorum sextantem,epithymi,euphorbii, vtriusque drachmas octo, polypodii sicci, bdellii, aloes, marrubii,casiæ,singulorum sextantem.myrrhæ troglodyticæ,sagapeni,croci,aristolochiæ longæ,piperis albi, longi,communis:cinnamomi,opopanacis,castorii,petroselini,singulorũ drachmas quatuor,mellis quod satis est. Dato perfectã dosin drach.IIII.mediã III,minimã,II,cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario dimidio. Maxima porrò est huius vtilitas: purgat enim ex profundo varios humores excellenter,ita vt neque exolutionem,neque tribulationem, neque debilitatem, neque inappetentiam, neque aliam angustiam ægro accipienti exhibeat:sed potius facilè sperantes & hilares & robustos efficit,vt mirabilis sit ipsius excellentia.Sanat itaque hemicranicas affectiones, vertigines, comitialem morbum, insaniam,melancholiam,lethargum & similia,hebetudinem visus,grauitatem auditus,vocem interceptam,anhelosos,stomachicos,affectiones antiquas,splenicos,nephriticos,colicos,ischiadicos, arthriticos, podagricos. ducit menses.Conuenit tremulis & resolutis: impetiginem feram,& omnes circa cutem corporis nascentes pustulas,& elephantiasin, & febres diuturnas per circuitum repetentes sanat,& omnia maligna vlcera.

Hiera Archigenis,ex epistola ad Marsum de atra bile, Cap. CXIIII.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ, chamædryos,agarici,marrubii,stœchadis,singulorũ drachmas decẽ,opopanacis vnciã vnam, sagapeni vnciam vnam,petroselini,aristolochiæ rotundæ, piperis albi,singulorum drachmas quinque:cinnamomi,spicæ nardi,myrrhæ troglodyticæ,polii,croci, singulorum drach. quatuor, excipe melle despumato vt habeat strigmentitiam crassitudinem,& repone in vitreo vase.perfecta dosis sunt drach.quatuor(in alio exemplari adduntur scrupuli III)cum aqua mulsa adiecto salis cochleario paruo. Quũ enim sordibus inquinatus & malè affectus fuerit æger, strenuam constitutionem inducit,non solùm ob multitudinem eorum quæ per aluum subducuntur,sed etiã quòd

priuatim

priuatim bilem atram imminuit. Pleuritidi itaque primùm præparata eſt,& flatuoſis affectionibus conuenientiſſima eſt,& facilem ſpirationem facit, & impedimẽtis nutrimenti aduerſatur,& colorẽ cutis depurgat, ſanguinem quidem defæcans,malè verò ardẽtem ſpiritũ lucidius accendens.ſed non eſt propoſitum nobis encomiũ dicere ei⁹ quæ nõ fruſtra hiera,*id eſt ſacra*,appellata eſt:lõgum enim ſermonẽ res ea requirat. Ad melancholicas autem affectiones non eſt aliud pharmacum quod huic comparari mereatur:& noui multos per aſſiduum eius vſum nullo alio opus habuiſſe,etiãſi nullam omnino bilem excreuiſſent. nõ enim qui nigrã excernunt bilem ſoli melancholici vocantur, ſed qui etiã habent in ſolidis membris talis cõſtitutionis ſtructurã. Sed & pãniculorũ ſiue mẽbranarum cerebri malos habitus valde bene exterit:vnde morbũ comitialem & inſanias inde orientes mirabiliter remouere videtur. Ego reperi hanc deſcriptionem in medicamentario libro Roma mihi allato, valde laudatam ad inſanos, melancholicos, iſchiadicos, paralyticos,vertiginoſos, comitialẽ morbum, alopecias. non habebat autem opopanaca,neque piper,neque pulegium. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis,ſtœchadis,ſing.drach.x.opopanacis ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ,piperis albi,ſingulorũ drach.v.cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, ci,folii,ſingulorum drach.IIII.mellis quod ſatis eſt. facit ad melancholias,inſanias,morbũ comitialem, & omnes fæculentum ſanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias, Cap. CXV.

MEdullæ colocynthidis ſextãtem & vnciæ dimidiũ, chamæpityos drach.x.chamædryos drach.x.caſiæ drach.v.agarici,marrubii,vtriuſque drach.x.opopanacis vnc.I.ſagapeni,petroſelini , ariſtolochiæ rotundæ , piperis albi,ſing.drach. v.cinnamomi,ſpicæ nardi,croci, myrrhæ troglodytidis,polii,ſing.drach.IIII.excipe melle , & excipe drach. IIII. perfectam doſin cum aqua mulſa & ſale.Habet aliquid ad intelligentiam vtile,eo quòd à capite plurima ducit. Vnde vertiginoſis, & capitis grauitati & glaucomatis fieri minantibus,comitiali morbo,paralyticis affectionibus , hoc pharmacum priuatim adhibere ſoleo:& ſi opus fuerit memoriã reuocare. At melancholico non parua nec vulgaris vtilitas ex ipſo contingit. quare ſæpe per ipſum purgandus eſt.Etenim alia medicamẽta alibi aliter præparantur, & ad alios quoſdam morbos magis apta ſunt.Si vero quis ad atram bilem vti voluerit, hoc vtile exiſtit.vtatur autem ſingulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia: magnopere enim confert ad concoctiones,& flatus diſcutit. Videtur porrò mihi conducibile eſſe vt ob ſtrenuas purgationes maluæ ſeminis drachmæ duæ bibantur.

Hiera Iuſti,faciens ad eadem velut relatæ, Cap. CXVI.

EPithymi trientem & vnciæ dimidium,marrubii,ſtœchadis,chamædryos,corticis veratri nigri,ſcammoniæ,agarici,piperis albi,cõmunis,lõgi:ſquillæ aſſatæ,ſingulorum ſextãtem,medullæ colocynthidis,euphorbii,aloes,croci,gẽtianæ,ſeminis petroſelini, ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſing. vnc.I.opopanacis,polii,cĩnamomi,caſiæ,myrrhæ troglodyticæ,ſpicæ nardi, floris iunci odorati,pulegii,ſing.drach.IIII.ariſtolochiæ longæ & rotũdæ,vtriuſque drach.II.mellis deſpumati quod ſatis eſt. Perfecta doſis drach.IIII.s. cũ aqua mulſa & ſalis tenuiſſimè triti cochleario vno.

Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacum biberunt,& non purgantur, Cap. CXVII.

SI verò quis poto pharmaco non purgetur,aquam mulſam meraciorem aſſiduè abſorbendam dato, & nitri parum in aqua liquefacti.Optimum autẽ cognoui multo experimẽto maſtichen.vt dentur eius ſcrup.XII.læuiſſimè tritæ cũ aqua tepidiore.optimũ eſt & glãdem ano indere ex ſale,nitro ac melle.Et malũ aliquãdo manducatũ effecit quod debuit : corroboratum enim os ventris , ſuperfluitates infernè protrudit. Ob quot cauſas non excernit venter purgatorio dato? Ob quinque cauſas. Aut propter naturæ ægri proprietatem,aut ob dati pharmaci paucitatem,aut propter ſtercus durum impactũ in quibuſdam inteſtinis,aut quòd natura impetum per vrinas fecit,aut propter errorem; pars quidem purgãtis, ad hoc vt nihil lædat corpus, alimentum fit animalis : pars verò in pharmacum venenoſum vertitur. At verò Hippocrates de purgationis exceſſu ſic dicit : Quum purgationis exceſſus hominem arripuerit,ſtatim in balneum ipſum inducito,vinúmque bibendum & ante balneum & poſt dato,fuluum colore & album ſubſtantia.Et mea experientia comperit hoc præſtantiſſimum omnium. quare ne contempſeris.

Cura exceſſus purgationis,Oribaſii, Cap. CXVIII.

IN iis qui nimium purgãtur,potum contrahere oportet,& ſomnum procurare:dandum eſt autem vinum auſterum paulatim cum aqua fontana . Bonũ eſt & craſſiorem polentam torrere ac potui inſpergere, aut parum de capite papaueris & gallæ parum . Facit etiam probè lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta, rhoe adiecto aut parum de capite papaueris. Conducunt & pira ſicca expreſſa,& mala cotonea.Si verò adhuc perſeuerat lationis impetus,vtendum eſt efficacioribus ad cœliacos deſcriptis.In iis verò qui facilè vomunt,aquam tepidam multam bibendam dato,& vomere iubeto, digito aut penna immiſſa . atque hoc facies bis & ter conſequenter.Deinde oleum melinum & vinum calefacito, & in hoc linteum tinctum ventri admoueto, & poſt modicũ interſtitium antidoti theriaces,ad fabæ magnitudinem cum vino bibendam dato.

De vomitu,Rufi, Cap. CXIX.

QVandoquidem in violentis vomitibus ſæpe abſurda quædam ſequi ſolẽt,operæpretium fuerit prius modos referre quomodo quis facilè vomat.Nam pituitã mouet vomitus,& caput leuat: & eũ qui auidius cibum ingeſsit aut plus vini hauſit,lædi prohibet.Auxiliatur autem purgatio per vomitus nimiæ corporis moli . Opitulatur item excellenter gracilibus.Omnes autẽ fluidas affectiones vomitus ſanare ſolet, velut vlcerationem renum,veſicæ,& ani,& aliarum partium,elephantiaſin, cãcros,malos corporis habitus,articulorũ affectiones. Cõuenit & hydropicis,maximè aqua inter cutem laborãtibus.regio item morbo,& comitiali in iis quibus à ſtomacho initium affectionis incepit. Nam iis qui in capite affecti ſunt comitiali morbo,incongruus eſt vomitus.Cõducit item tremulis,reſolutis, ſiderationibus, ſpirationibus erecta ceruice,melãcholicis, impetiginoſis. Contrarii verò ſunt vomitus ſanguinis reiectioni , ſtrangulatibus vteri,naturis nauſeabundis,animi deliquiis,iis qui à ſuffocatione aſsiduè vexantur,& qui ex qualibet occaſione caput dolent, & qui ſuffuſionem ſuſpectam habent, & in ſumma omnibus oculorum affectionibus.Sint autẽ vomitoria non acerba & arida , ſed partim dulciora,partim acriora.Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca,& ſalſamentum vetus, origanum viride,cæpe & porrum. Coadiuuat vomitus etiam ptiſana adiecto modico melle,& pingues carnes.Attamen non oportet prædicta aut huiuſmodi decoquere, & ſuccos ipſorum ſolos accipere, verùm totam molem deuorare.neque verò circa manducationem diu immorari oportet, ſi quis vomere velit.ſint tamen omnia ex coctura emollita. Manifeſtũ eſt autẽ,ex vinis quoque dulciora eſſe eligenda:hæc enim magis in ventre ſupernatant. & calidæ potu vtẽdum eſt. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas guſtare,& cucumeris ſemen maceratum cum melle offerre.Sed & cucumeris ſatiui ac peponis radix trita cum melle vomitum mouet,& Celticæ radix trita VII.drach. pondere in aqua mulſa.ac pota fortiter ſurſum purgat,vt aliquando etiam exceſſus purgationis conſequatur . Qui verò fortioribus vti volunt,narciſsi bulbum in aqua coquunt , & cum decocto quidem temperant vinum. Ipſum autem bulbum edunt coctum , cum oleo & modico ſale.Mouet etiam vomitum vnguentum irinum, & plus adhuc Cyprinum , ſiquis illitis ex his digitis irritet. Citra moleſtiam mouet vomitum etiam hyſſopi decoctũ,& thymi,& cnici ſemẽ tritum cũ ſeſamo,ac cũ aqua

mulſa plurima potum.& naſturtii ſemen : ſimiliter oleũ ſeſaminum,raphaninum,narciſſinum:daphnoeidis folia viridia tria comeſta.Optimũ eſt & hoc:Raphani decoctũ & caricarum cremorem ſimul miſceto,tepefacito, & bibẽdum dato.Pleraque igitur & curioſiora vomitoria reprobanda ſunt.Dandi verò ſunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt,& à cœna prius vomuerunt. ſint autem raphani valde acres, & ſecentur in tenues laminas: macerentur autem hæc fruſtula à veſpera in aceto & melle. Edat autem vomiturus ex iis magnam copiam, & aſſiduè ſuperingerat acetũ mulſum. Deinde ad horas duas lentè obambulet,& plurima aqua tepida hauſta vomat,per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. CXX.

PRæparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones,& fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi feſtucarum drach. VI. in raphanos figuntur,ita vt raphani prius arundine compungantur,& deinde feſtucæ veratri in foramina immittantur. hæ feſtucæ vbi totam noctem in raphanis manſerint, ſequenti die eximuntur,vi ipſarum in raphanis relicta. Poſtea verò raphanos conſcindere oportet, & in aceto mulſo macerare,& ſimiliter edendos exhibere. Diligenter autem conſiderandum eſt nequid ex cortice veratri in raphanis permaneat.

Quibus dãdum ſit veratrum,& quibus non,ex Antyllo ac Poſidonio, Cap. CXXI.

IPſum veratrum dandum eſt iis qui diuturno ac forti morbo laborant,& qui in aliis auxiliis ſpem non habent.Dandũ eſt & hydropicis, elephãtiacis,malo habitu præditis,reſolutis multo tempore,comitialibus & melancholicis,arthriticiſque ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur veratrum, non facile eſt propter multitudinem. præſtat itaque dicere qui morbi à veratro læduntur.Incõmodum eſt itaque veratrum ſanguinis reiectioni, ſpirationi erecta ceruice ſtrangulationem minanti,& in ſuffuſione imminente,capitiſque affectibus qui ex interuallis violentos dolores inducunt, cum rubore faciei & vaſorum diſtentione:& in vteri ſtrãgulationibus,& iis qui aſſiduè animo linquuntur.

Quid veratrum facere poſſit, Cap. CXXII.

VEratrum poteſt corpora tranſmutare ac permutare, temperaturam ipſorum recentiorem ac robuſtiorẽ efficiens.

Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt,nihil tamen minus quàm purgati vtilitatẽ perceperũt, Cap. CXXIII.

MVlti accepto veratro, ipſóque concocto, omnino quidem non ſunt purgati,vtilitatem verò non minorem perceperunt quàm ii qui purgati fuerant.

Qui ſint magis apti ad veratrum, Cap. CXXIIII.

VIRI aptiores ſunt ad veratrum mulieribus, & ex ipſis viris ii qui fortiorẽ habitum poſſident.At mulieroſi,& habitu valde pingues, aut graciles, aut thoracẽ non carnoſum habentes,& longam ac anguſtam ceruicẽ habentes,inepti ſunt.Pueri quoque ac ſenes inepti ſunt: & qui valde frigidam temperaturam habent, & qui ſana corpora habent,& multo ſanguine abundant,inepti ſunt. Item difficulter vomentes & puſillanimes.

Tempora vniuerſalia ac particularia ad veratrũ ſumendum apta, Cap. CXXV.

TEmpus vernum aptiſſimũ eſt ad ſumẽdum veratrũ: deinde autũnus : æſtas incongrua eſt,& nimirũ hyẽs quoq;,niſi valde magna vrgeat neceſſitas. & tunc hyeme quidẽ qui valde calidum temperamentũ habẽt aptiores ſunt:æſtate verò,ſenes. Cõſtitutio idonea eſt ſerena & calida &inſolata. At in morbis in quibus interualla ſunt,dandũ eſt in interuallis: in aliis,quãdocunque contigerit.in quartanis verò & inteſtinis fluxione vexatis, in ipſis acceſſionibus.

Veratri probati notæ, Cap. CXXVI.

OPtimũ eſt veratrũ quod ab vna radice plures feſtucas ſiue ſurculos habet,eóſque paruos ac extẽtos, & non rugoſos,&non in acutũ deſinentes,neque caudã multis referentes:intus verò valde albos, foris autẽ pallidiores,profundã medullam habẽtes,friabiles,qui nõ flectuntur ob mollitiẽ,ſed franguntur trãſuerſim inſtar caulis,& qui in fractura fumoſum quid continent ac remittũt, atque hoc purum.nam ſi puluerulentũ id fuerit, vetuſtatẽ veratri indicat.Bonũ verò veratrũ manſum primùm dulcedinis indicationẽ de ſe præbet, deinde modicæ acrimoniæ,poſtea feruorẽ fortem inducit in ore, & ſaliuam multã ducit,& ſtomachum euertit. Oportet autem vere colligere veratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio veratro purgandorum, Cap. CXXVII.

VIctus ratio accuratiſſima conſtituenda eſt iis qui veratro purgandi ſunt.attenuatis enim corporibus nõ citra periculum exhibetur.Diebus tribus antea abſtineãt à carnibus aut reliquis craſſi ſucci eduliis ac potibus. Aſſuefaciãt autẽ ſeipſos ad vomitum, & ter aut quater prius vomãt à cœna,& aluus ſubducatur. Oportet autem declarata antea domeſticis anxietate certaminis futura, ſic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis veratri, Cap. CXXVIII.

DAtur diuerſimode veratrum: alii enim decoctum veratri dant,alii cremorem,alii ipſam eius ſubſtantiam. & alii forcipe in ramenta confectum exhibent: alii tuſum & cribratũ.In ramenta igitur confectum citò incipit purgare,poſt horas in totum duas, bilem & pituitã educens citra multã lancinationem.& ipſum ſimul vomitu reiectum, in quatuor aut quinque horis purgationem ſedat.At in puluillum redactum valde tardè operatur, vt poſt quatuor aut quinque horas ſæpe incipiat. verùm omnes ſpecies bilis & pituitæ educit,& ad periculum contractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad lõgum etiã tempus producit purgationem,ſed vtilitatem multiplicẽ exhibet.

De cremore veratri, Cap. CXXIX.

CRemor in quo maceratũ eſt veratrum datur ſenibus & pueris,& iis quibus habitus defluxit, & qui morbum facilè ſolubilem habent. datur & iis qui elephantiaſin futuram timent.Oportet autem drac. V. ramentorum in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduum,deinde colare & calfacere,atque exhibere totum cremorem.

De veratri decocto, Cap. CXXX.

DEcoctum veratri dandum eſt tum prædictis, & qui illis adhuc ſunt robuſtiores, inſaniẽtibúſque ac atra bile percitis.Præparatur hoc modo: Veratri lib. I. conciſam in aquæ pluuialis ſextar. I I. macerato ad triduum: deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias:poſtea colato, & adiicito,ad decoctum,mellis deſpumati primarii lib. II.& coquito vſque ad mellis cõpagem, & cochleariũ magnum delingẽdum dato.Licet etiam aqua calida miſcere,& dare cum ſorbitione quadam. hoc neque cõuulſiones,neque contractiones,neque nimiã purgationem facit.Exercitium autem eſt volenti ad ipſum veratrũ tranſire,vt etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis veratri,item de contuſo ac cribrato, Cap. CXXXI.

CÆterùm iis qui maiori molimine ac exagitatione opus habent,fortioribúſque ac confidentioribus, & facilè vomentibus,ramenta conciſa danda ſunt: at verò iis qui adhuc audentiores ſunt,aut etiam conſuetudinem habent,contuſum & tenuiſſimo cribro excretum dabis. Ramenta verò ſic exhibe:Accipe feſtucas,conſcinde forcipe ad polentæ aut furfurum magnitudinẽ: deinde puluillum linteo exterge,& detractis omnibus tenuibus particulis,vt ne ſtrangulet, dato timidioribus quidem,cum ptiſanæ aut alicæ ſucco,vbi parum decoxeris:fortioribus verò, cum aqua calida aut aqua mulſa, ita vt cogas ipſos inſuper ſorbere aquam mulſam puram aut aquam, vt ne relinquatur quid in faucibus aut ſtomacho. Doſis perfectiſſima fortibus,de ramentis conciſis ſunt drach. II. s. de puluere craſſiore drach. I. &obol. II. de puluillo drach. I. & oboli I I. Cõtundimus autẽ craſſiorẽ eius farinam in mortario,& per anguſtiſſimũ cribrũ excernimus, & quod eſt tenuiſſimum auferentes, id quod craſſius eſt exhibemus

cum ſucco alicæ,aut mazæ ex polenta factæ. Tenuẽ verò puluillum tundimus & exactè cribramus: & poſtea cũ cocto melle ſolidiſſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. cxxxii.

PRæparantur porrò ad opem ferendam ipſis lancinationibus,animi deliquiis,& conuulſionibus,hæc:Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel,ruta, pulegium,acetum,mala,panis calidus,vinum,pullus gallinaceus coctus,oleum cõmune & ſicyonium,ſal,galbanum, caſtorium,cremor veratri, oleum Cyprinum aut irinũ aut narciſſinu,pennæ, ſternutatoriũ, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculũ, lectus ſtratũ molle habẽs,clyſter.

Quomodo poſt potũ curandi ſint, Cap. cxxxiii.

SI quidem facile purgentur,poſtquã biberunt medicamentum , dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam , deinde odoramentum quoddam corroborans : & iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, vt ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur: poſtea iubebimus ipſos moueri.Prima perceptio caloris circa ſtomachum & fauces cõtingit:deinde ſaliua multa in os colligitur:poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita vomunt : deinde pituitam & bilem cum pharmaco:mox puram bilem.ſæpe verò etiam venter internè ſubducitur,quando ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit.Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si verò facilè procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. Iis verò qui circa mediam purgationem ſingultiũt, aquã mulſam dabimus,aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu:deinde purgatos lauabimus,& alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante verò purgatione,oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta,aut aquam cum oleo. penna quoque Cyprino aut irino oleo aut aliquo ſimili tincta irritẽtur,& lecto penſili reclinati cõmoueantur. Si vero valde vexentur à ſtrangulatione,cremoris veratri cyathos tres offeremus.nam ex qualitate adiuuat purgationẽ.Quòd ſi neque ſic ſtrangulationis periculũ leniatur, acerrima infuſione per clyſterẽ euacuabimus.Dabimus ipſis etiã galbani obolos tres deuorandos,non vt vomitũ cõcitemus, ſed vt ſtrangulationẽ ſedemus.Aut ſternutatorium forte admouebimus,aſſiduè per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes. Vbi verò incipiũt purgari,mitigandus eſt ſingultus,velut antea dictũ eſt.Si verò violentus fuerit ſingultus,ſternutatorio vtemur,& cucurbitis per totam ſpinam,& maximè circa magna ſcapularum verticula,detrahẽtes ipſas ad ſpinam. perſeuerãtes enim cucurbitæ ſæpe corrigunt ſtomachũ cõtractum & velut cõtortũ à ſingultu. Ligabimus etiã extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At verò ſuccedentes in quibuſdam contractiones , crurum maximè & manuum,(ſolẽt enim pleriſque hæc accidere)leniemus fortiter illinendo,fouendóque ac calfaciendo & fricando extrema & muſculos in ſuris. ſit autẽ oleum ſicyoniũ,aut quoddã ex mollientibus & laſſitudinẽ ac dolorẽ eximentibus,acopis appellatis: ſed & caſtorium vnguento admiſcebimus,& in potu exhibebimus. Maximè verò prodeſt contractis balneũ,ſi adfuerit . ſinminus, in ſcapham aut in ſoliũ immittemus,ita vt oleo multo dulci totũ corpus,maximè verò cõtractas partes illinamus. Sit autem aqua probè temperata,vt in ipſa diutius manere poſſit.Porrò vbi ceſſauit conuulſio ac purgatio,ſtatim nutrire oportet,panem exhibendo vino diluto madefactum,aut in omphacomelite,iis qui valde ſunt euacuati. Si verò caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit,ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibẽdum dabimus. aliquando verò etiã cum frigida mixtum ſecũda die dabis.Cibi verò poſtea boni ſucci omnes ſint,& vinum tenue valde ac vetus.

De purgationis exceſſu, Cap. cxxxiiii.

NImias purgationes ſiſtemus aquæ calidæ potu,& extremarũ partium ligatura,& frictione vehemẽti,& cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii
A potus egregiè ſupprimit vomitũ . Si verò adhuc perſeuerarit, vtemur ſomniferis dolorẽ ſedãtibus. nã talia reſiccandi vi prædita purgationes ſiſtunt:& ſomnus excretiones ſiſtendi vim habet.Succedit tamen ſomnus ſua ſpõte probè purgatis per veratrum, multus & profundus, ſi non periculum imminet : quibus ſanè intantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si verò ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis ventilatione , & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium
B & meatus obducentium inſperſione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria, Cap. cxxxv.

MEdullæ colocynthidis , ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris,elaterii,grani cnidii,lathyridum purgatarum, Galbani,ceræ,nitri rubri, ſing. drach. i i i i. opopanacis drach.i i.terebinthinæ drac.vi. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper vmbilicum poſitum fuerit vſque ad pubem,inferiorem aluum mouet:ſi verò ſuper vẽtrem,
C ſuperiorem purgat per vomitum. Aliud. Nitri rubri, ſeminis ſecuridacæ,medullæ colocynthidis,fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris,ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris,ſquillæ,mercurialis,ſing.æquales portiones, tundito,cribrato,& felle excipito ac melle ſufficienti, & vbi ad malagmatis formam redegeris vtitor . Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi verò ſiſtere volueris, inquit,ſanguinẽ, ablato ipſo locum diligenter deterges per ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam: ſi verò imo ventri im-
D poſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Compoſitio hæc eſt: Ceræ,galbani,euphorbii,radicis lanariæ herbæ,ſing. vn.i.talorũ ceruinorum vſtorũ drach.i i i i. ſucci abſinthii drach.i i i i. terebinthinæ liquidæ drach.i i i i. Sicca trita cribrata, rurſus terito cum felle vitulino ad ſtrigmentitiam craſſitiem,&liquida ac eliquata affundito & vnito:ac vtitor, inquit,velut admirando. Aliud emplaſtrum purgatorium quo vtor,Chezanance appellatum.Hoc impoſitum
E vmbilico mouet inferiorem ventrem : thoraci verò & ſtomacho impoſitum vomitum ciet,donec ſplenium cui illitum eſt tollatur.Menſes autem fœminarum ducit , & fœtus corrumpit imo ventri & lumbis impoſitum.Compoſitio hæc eſt:Grani cnidii drach.i i i.lapidis aſſi drach. x.veratri albi drach.i i i i. adipis caprini drach. v. elaterii drach.i i i i.ſucci tithymali drach.i i i i. amurcæ drac. x i i.fellis taurini drach.i i.ſpumæ nitri drach.v. farinæ lupinorum amarorum ſextãtem, comæ abſinthii drach. i i. reliqua tundito ac cribrato : deinde fel tritum adii-
F cito,mox amurcam,& poſtea adipem liquefactum affundito,& vnitis vtitor. Aliud vmbilicarium. Et hoc vomitum ciet ventri impoſitum & menſes ducit non ob vaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtúſque corrumpit imo ventri ac lumbis impoſitum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini,artemiſiæ,elaterii,ſing.drach. v i.medullæ colocynthidis drach.x.radicis cucumeris ſylueſtris,farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſing. drach.v i.opopanacis drach.i i.ceræ drach.c.terebinthinæ drach. L. cyprini drac. L. aut quantum ſatis eſt. Im-
G poſitum autem vbi aluum commouit, mox ipſum tollere oportet. Aliud.facit & ad colicos. Nitri ſcrup. i x.terebinthinæ ſcrup. v i. elaterii ſcrup.i i i. ſtaphidis ſylueſtris ſcrup.i.s.caſtorii,ſeminis roſmarini,ſampſuchi, baccarum lauri,grani cnidii,lupinorum ſiccorum, medullæ colocynthidis,ſing.ſeſquiũciam,ſcammoniæ vnc. i.fellis taurini vnc.i.ceræ ſextantem,adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum,& cyclamini ſuccum, paribus portionibus cum melle miſceto,& hæc exactè vnito in ſole aut calido cinere, & vtitor
H illinens ab vmbilico vſque ad pubem. Aliud. Elaterii drach.i i i. colocynthidis drach.i. ſcammoniæ, ſquamæ æris, radicis cucumeris ſylueſtris , ſing. drachm. i. lathyridum drach.i.aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem . Tundito , cribrato ac terito cum oleo plurimum

salis habente,& hapsum lanæ magnum facito,ipsúmque pharmaco imbutum imponito vbi volueris, vmbilico inquam,aut ventri,aut imo ventri & lũbis. Aliud.Mespilorum exemptis nucleis scrup.XVIII.scãmoniæ scrup. XII.atramenti sutorii scrup.XVI.sagapeni scrup.XXXII. lathyridum scrup.XII.colocynthidis seminis scrup.XII.trita excipe oleo & vtere.

Compositio olei siue vnguenti purgatorii, Cap. CXXXVI.

Fellis taurini sextantem,claterii vnciã I. grani cnidii B viridis trientem,lupinorum viridium succi sextantẽ, euphorbii vnciam I.medullæ colocynthidis vnc. I. adipis vulpini recentis sextantem, adipis viperæ sesquiunciam,stercoris muris drach.IIII.succi pæoniæ drachmas IIII.castorii drach.IIII.olei Cyprini sescuncem,olei veteris lib.I.arida tundito ac cribrato per tenuissimũ cribellum.Adipes autem præmollito in mortario, præsertim vulpinum: fibris enim refertum est. deinde ad lentas prunas liquefacito cum oleo, & ipsis reliqua omnia inspergito,& parũ ad prunas coquito:ac seponito in stan C neo vase diligenter operto,vt ne transpiret: & deponito in domo superiore non humecta ad dies XXX. Et postea vtere in omnibus & ad omnem affectionem: citra molestiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis perculsionem. Mensura quæ in vsum assumitur, vtplurimum est cochleariorum duorum, in quibusdam etiam vnum solum.inuncto enim vmbilico perfectam feci euacuationem.Si verò immodicè feratur venter,& voles supprimere,spongiam vino tepido imbutam ac expressam adhibe,& sistetur. Aliud epithema. hoc vm- D bilico imponitur,& splenem purgat: Veratri nigri quadrantem,veratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis,nitri,vtriusque trientem:scammoniæ sextantem, piperis grana XXX.contusa cribrata excipe terebinthina,vt malagmatis formam induant. & vbi præfricueris locũ ac fomento præparaueris,formato quadrangulare quinque digitorum figura splenium, & imponito. at pectini impositum fœtus corrũpit. Epithema sanguinẽ ducens,vt hæmorrhoidas irritet & menses muliebres. Elaterii,myrrhæ,galbani, farinæ ordeaceæ, singul. drach. IIII.foliorum rutæ viridis drach. II.fellis taurini quod E satis est.Singula seorsim tenuissimè terito,deinde vnito, & fellis quod satis est affundito. Vsus verò tempore locũ sub vmbilico & partes circũcirca sitas illinito: aliquando etiam lumbos.Ducit menses & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus, Cap. CXXXVII.

Et de iis quidem quæ superfluitates quæ in toto corpore sunt purgare possunt,sufficiunt relata: tempus est autem transeundi ad locales euacuationes.Verùm illud meminisse te volo per totam tractationem,vt primũ F totum corpus purges,& à superfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta,& postea per localia euacues.Si enim ante totius corporis euacuationem aut purgationem,per localia auxilia volueris partium affectiones curare,in magna mala immiseris ægrotum.ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant, & lacrymas prouocant, Cap. CXXXVIII.

Lacrymas prouocantibus vtimur ad oculos diu resiccatos,& palpebras scabras ac pruriginosas: extergentibus verò & repurgantibus ad hebetem visum & suffusionis principium.Prouocant autem lacrymas & exter G gent omnia hæc:Mel,oleum vetus,ricininum,amygdalinum,ex nucibus regiis,è fœnogræco,lentiscinum, laurinum,anethinum,susinum,nardinum,opobalsamum. Ex succis autem oculos purgant,succus vuæ acerbæ,lactucæ syluestris,lyciũ,radicis acori succus.Item chamædryos, centaurii,chelidonii,ocymi,cæparum, rutæ hortensis ac syluestris,quæ etiam besasa appellatur: item mali punici succus,fœniculi,vtriusque anagallidis,marrhubii, trifolii,veratri albi,& anemones. Ex liquoribus verò spissis, H myrrha,sagapenum, opopanax Cyrenaicus & Medicus, ammoniacum thymiama,galbanum,thus.Ex animantibus,testudinis terrestris sanguis,hepatis caprini cruor, itémque siluri. sed & siluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis,vulturis,vrsi,scari,callionymi,& coracini. Ex a-

A dipibus,viperæ adeps,gallinarum,piscium fluuiatilium: castoris testes.Ex cineribus,hirundinum pulli exusti,lacertæ vstæ,cornu cerui vstum.Ex metallicis, lapis hæmatites,& scissilis,æs vstum,atramentum sutorium,chalcitis,misy,alumen omne,squama æris,rubrica, lapis Phrygius,iaspis,magnes, moroxus,qui & leucographis appellatur,lapis galactites.Ex plantis,cortex thuris, ericæ fructus,& quæ eiusdem generis sunt.

Quæ aures purgant, Cap. CXXXIX.

Mel,vinum mulsum,vinum dulce,oleum nucũ regiarum,amygdalinum per se & cum anserino adipe: irinum cum aceto,myrrha cum alumine acetóque ac aqua: spuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto,senecta serpentis cum aceto, fel bubulum, suillum, & omne fel piscium,betæ succus,foliorum capparis succus,corticis raphani succus,mercurialis succus,bdellium, galbanum, castorium,casia, veratrum album & nigrum, herba lanaria,capparis folia cum oleo cocta, acetũ. mulsum,nitrum cum aqua calida infusum.Cæterùm ex prædictis quædam ad pruritus,quædam ad vlcera, quædam ad ea quæ in meatum inciderunt,aliqua ad sordis duritiem,item ad sonitus & grauẽ auditum ac surditates cõmoda sunt.Capitis itẽ doloribus antiquis & morbo comitiali hæc prosunt.

Quæ per nares purgant, Cap. CXL.

Per nares purgat caput,radicis betæ succus, elateriũ, anagallidis cæruleum florem habentis succus,oleum irinum,amygdalinum,cyclamini radicis succus, & ipsa arida trita insufflata,piper,nitrum, atramentum sutoriũ, mel,thlaspi,veratrum album, euphorbium, herba lanaria,castorium,calamintha,melanthium,iris,marrubium, anemone. hæc verò naribus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones,& ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infestatos. Item ad obtusum auditum ac visum,& ad nariũ obstructiones antiquas,& in læso olfactu,& ad eos qui caninã conuulsionẽ passi sunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt, Cap. CXLI.

Lentiscus & ipsius folia, & quod ab ipsa resinaceũ defluit mastiche appellatum,cum staphide syluestri, piper,granum cnidium. Sinapi cum aceto mulso ac nitro gargarizatum multam pituitam euacuat: rumicis radix cum aceto cocta,pyrethrum,capparis cortex, tæda, mel, origanum,thymus,pulegium,hyssopum, thus cum melle,alumen, chalcitis, misy,myricæ fructus, terebinthina cum melle,omphacii succus cum silphio,Cyrenaicus succus,casia, & omnia quæ ori illini solent. Cæterùm quæ valde efficacia sunt, in diutinis affectionibus assumenda sunt,ore prius ex oleo colluto,vt ne acrimonia impediat vsum.Adhibenda verò sunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini visus, & graui auditui citra dolorem.Ad linguæ item ac gustus resolutiones,ad parotidas,anginas,pustulas capitis aut faciei, ad caninã cõuulsionem.At verò recurationis gratia adhibenda est postea aqua calida,sapa, aqua mulsa,lac, micarum panis cremor,aut ptisanæ succus.

Quæ lac generant ac mouent, Cap. CXLII.

Generant ac mouent lac in potu accepta, ptisana cum fœniculo cocta,præsertim viridi: sin minus, cum semine.Sed & ipsum fœniculum per se comestum, & anethum,sesamum,anisum,semen lini,cuminum, milii farina cocta,tritici decoctum,eruca viridis, cucumeris semen.Foris autem illita vberibus prouocant & mouẽt lac, intestina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati succus, portulacæ succus,adeps anserinus,cera,sulphur,recremẽtum ferri. hæc adhibentur in iis quibus lac deficit.

Pulmonẽ ac pectus purgantia, Cap. CXLIII.

Semen vrticæ,dauci,apii,thymus, semen raphani, in potu ac cibo accepta,itẽ sinapi,sesamũ,nasturtiũ,erysimum,cardamomũ,cucumeris semen,nigella,piper, ruta,poliũ,marrubiũ,baccæ lauri,casia,aron, dracunculus, bulbus,cæpe,allium,costus,amomũ,spica nardi,sulphur, styrax,galbanũ,terebinthina, myrrha, opopanax, scilla, origanum, pulegium, hyssopum, abrotonum, bryoniæ radix, amygdalæ amaræ, caricæ, vuæ passæ, nuces pineæ,maximè recentes:mel,sapa,vinum dulce,castorium,

farina erui, picearum nuclei, ammoniacum , bdellium,
thus,silphium,& succus æris,aristolochia,baccæ iunipe-
ri,stœchas,porrum capitatum cum ptisana coctum in ci-
bo acceptum,ouum recens absorptum,butyrum per se &
cum melle,glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His vtẽdum
est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes,& ad veterem
tussim . Pleraque verò ex ipsis,etiã phthisicis & suppura-
tum pectus habentibus conueniunt,propter eductionem
eorum quæ in thorace collecta sunt,& ad vlcerum repur-
gationem.

De suffitionibus, Cap. CXLIIII.

SVffitus non cõmodi sunt omnibus affectionibus cir-
ca thoracem consistentibus.neque enim in sanguinis
sputo idonei sunt , quum per acrimoniam eorum quæ
suffiuntur,vasa rursus aperiantur:neque iis qui siccũ mor
bum circa thoracem habent : verùm solis anhelosis & e-
recta ceruice spirantibus,& quibus thorax ob copiam fri
gidorum humorum infestatur. Vtendum autem est suffi-
tionibus toto corpore euacuato.Collocãdus autem est ho
mo,& vbi vestibus cõtectus fuerit,iubẽdus est crura dis-
parare , & deorsum nuere , vt facies prope genua existat,
atque ita os aperire,quò suffimento inter crura posito,fu
mũ ore suscipiat.Præstat tamẽ per infundibulum fumũ
suscipere . sunt autem suffimenta hæc: Castorium suffitũ
humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri
sanat. similiter aristolochia, bitumen, sandaracha, lada-
num,lolium, paleæ antiquæ, funiculus vetus marina a-
qua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe,
styrax,masticke,thus,erysimũ,leporis stercus ac pili,dor-
cadis stercus,cucumeris syluestris radix,centaurium, fœ-
niculi semen.At nos habemus suffumigium per experiẽ-
tiam cognitum quatuor specierum:nimirum styracis,te-
rebinthinæ,sandarachæ,mastiches, æqualibus portioni-
bus commixtis.Hoc fidem reperit quòd anhelosas & sup
puratas & pleuriticas affectiones sanet, itémque tussim,
quemadmodum & quæ prædicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant, Cap. CXLV.

TEnuia intestina purgat fructus tithymali, & semen
ipsius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis
exceptæ,atriplicis semen,brassicæ succus,cicerum deco-
ctum,thymbræ & polypodii decoctum,pulegii decoctũ,
viticis folia,thymi decoctum,chamæpitys , butyrum re-
cens assiduè delinctum,chamæ valde coctæ ac comestæ,
iusculo insuper absorpto,oleum omphacinum potatum,
rosaceum item ac ricininum . agaricum cum aqua mul-
sa,sed hoc cum molestia purgat . est enim stomacho in-
commodum,eo quòd leue sit, & stomacho innatet. aloe
cum aqua frigida , aut aqua mulsa ; aut lactosa; *siue lactei
teporis*, pota , itémque cocto melle excepta ac deuorata,
citra molestiam purgat, styrax terebinthina exceptus ac
deuoratus,absinthium & abrotonum similiter. At verò
tenuium intestinorum purgatio recentes obturationes,&
crudorum humorum generationes , & lumbricos rotun-
dos curat. His verò purgatis,etiã vesicæ bilem suscipien-
tis meatus,qui ieiuno intestino inseritur , propriã actio-
nem minimè impedite perficit.quin & inflationes & tor
mina vertiginosa ac voluulosa horum purgatio persanat.

Quæ sima hepatis purgant, Cap. CXLVI.

POlypodium,mercurialis cocta comesta,lathyrides cũ
aceto mulso,chamelæa cum absinthio & aqua mulsa
pota,brassicæ succus,cyclamini radix,lactis serum,helio
tropii scorpiuri appellati succus, galli veteris iusculum.
Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa sima
hepatis.nam incipientibus prosunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.

AMomi decoctum,flos iunci odorati,acori radix,gẽ
tiana cum aqua,agaricum cum vino mulso:est autẽ
stomacho incommodum. radicis lauri cortex cum vi-
no,rheon Ponticum, glycyrrhizæ succus , amygdalæ a-
maræ præsertim,absinthii coma,anisum,fœniculi semẽ,
spica nardi,radicis quinquefolii succus,viticis semẽ,dau-
ci semen,petroselinum,centaurii decoctum,pæoniæ fru
ctus, sesamũ torrefactum, lauri,palmularũ ossa vsta,sym-
phyton,polygonum, erigeron, smyrnium, hipposelinũ,
anagallis cæruleum habens florem,fumaria siue chelido
A nia quæ in sepibus nascitur,securidacæ semen,cornu cer
ui vstum , mẽthæ succus & decoctũ, calamintha, costus
fœnumgræcum modicè frictum,bacanum,opobalsamõ,
radicis myrti syluestris cortex,ordei cremor,lupini phu,
asarum,meon,pix. Hæc sanant diuturnos circa gibba he
patis morbos,siue cum tumore aliquo sint,siue sola intẽ-
peratura adsit cum dolore,siue obturatio.

Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.

VEratrum nigrum,epithymum, polypodium,scolopẽ
drium,pæoniæ radix,chamædryos decoctum, item
chamæpityos,centaurii præsertim minoris , pulegii de-
B coctum,capparis cortex , colocynthidis cremor potus,
mercurialis comesta,& decoctum ipsius potum,lathyri-
des cum aceto mulso potæ,chamelæa,aqua marina cali-
da pota, ericæ fructus cum petroselino , viticis semen.
Hæc omnia splenem purgantia,etiam hepar ab obtu-
ratione liberant,& malos habitus , & hepaticas ac sple-
nicas morbique regii & aquæ inter cutem affectiones
generari prohibent.

Renes purgantia, Cap. CXLIX.

OMnia incisoria vi prædita, plantaginis radix & folia
C & semen,arida trita pota,asparagus myacanthinus,
pæoniæ radix,cicerum nigrorum decoctum,amygdalæ
præsertim amaræ,eryngii radicis decoctum,damasoniũ,
adiantum,apii semen, fœniculi, dauci,petroselini, am-
mii,anisi,ligustici,asari decoctum, meon,phu,flos iunci
odorati,seseli, acori radix, gramen, vitis lacryma & cor-
tex,sanguis hirci aridus.Auxiliatur autem hæc pota post
remissum inflãmationũ vigorẽ. dissoluunt enim duros
tumores qui fieri parãt,& lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia, Cap. CL.

D VRinas à vesica ducit acori decoctum potum,itém-
que asari,oleum amaracinum,amygdalæ amaræ cũ
passo potæ,radicis althææ decoctum,adianti decoctum,
hæmatites lapis tritus cum vino potus, gallinarum ster-
cus siccum, anchusæ decoctum , abrotoni, anisi semen,
sanguis hirci aridus,atriplicis semen,artemisiæ decoctũ,
aristolochiæ decoctũ , sabinæ læuissimè tritæ drachma
vna cum aqua mulsa(in non febriẽtibus cum vino) bal-
sami semen,gladis decoctum,bdellium,apii semẽ,bryo
niæ radix, glycyrrhizæ succus,pulegiũ, pæoniæ fructus,
E dictamnum,dracunculus,abietis decoctum, rubiæ deco
ctum,serpyllum,eryngii radix,heliotropiũ, senecio,mẽ-
tha,saluia,foliorum oleæ decoctum. Hæc non sinunt la-
pidum generationem in vesica fieri : & crassities ac fæ-
culentas subsidentias, insupérque scabiosas & vlcerosas
affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas vrinas,
Cap. CLI.

POstquam verò repleta fuerit vesica vrina,& contrahi
non poterit,neque vrinam exprimere , in glandem
F hæc indere solemus,nitrum aqua dilutum,muriam, sel,
cyclaminum.

Lapides in renibus ac vesica euacuantia,
Cap. CLII.

HÆc lapides frangunt, cardamomum cũ cortice ra-
dicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum,
paliuri semen,bdellium,fœniculi radix, libanotis, myr-
ti syluestris folia,cerasorum fructus,prunorum succus,a-
mygdalæ amaræ,rumicis radicis decoctum, seminis al-
thææ decoctum,triboli viridis decoctum,adianti deco-
G ctum, vitis lacryma, apri vesica sicca, lithospermon, te-
colithos,betonica, saxifraga,lapides in spongiis, electrũ.

Vterum euacuantia, Cap. CLIII.

SAnguinem ab vtero ducunt iniecta & apposita hæc:
casia cum myrrha,calami aromatici decoctum, oleũ
amaracinum, viola alba, thymi ac thymbræ decoctum,
centaurii radix & ipsum centauriũ,opopanax, viticis se-
men,amygdalæ amaræ,nucum regiarum nuclei vsti cũ
vino appositi,decoctum absinthii, itemque succus,sam-
H psuchus,seseli, galbanũ,lilii radix, chamæpitys, artemi-
siæ decoctũ, dictamnum , conyza fœmina,rubiæ radix,
vrticæ semẽ cum myrrha,elaterium,veratrum nigrum,
lupinorum decoctum , raphani cortex, herba lanaria,
adeps cerui recens, adeps anseris , resina terebinthina,

fel taurinum cum mastiche, muscus qui & splanchnon & hypnon dicitur, cyperus, vnguentum irinū, succus cyclamini, anchusa, quinquefolium, cuminum, sisymbriū, helenium, saluia, heliotropium, mercurialis, granum cnidium, vua exemptis granis, fœnumgræcum, sesamum, nucleus baccarum lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ paruæ, lanæ succidæ, œsypus, lactucæ syluestris succus, porrum, cæparum succus, calaminthæ folia. Tot quidem ŭt quæ in pessos, *hoc est talorum formas*, excipiūtur, iniiciū-túrque ac apponuntur. Vitandus tamen est assiduus vsus eorum quæ inter ipsa sunt acriora: solēt enim vlceratio-nes inducere.

Quæ in potu sumpta menses ducunt, Cap. CLIIII.

AT verò in potu accepta sanguinem ab vtero ducūt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque v-rinam cientia. sed & erysimum & asarum cum aqua mul-sa, calamus aromaticus, alumen, castorium, cicerum deco-ctum cum pipere & ruta. radicis asphodeli decoctum in vino elixatæ, item pulegii in vino cocti, radicis eryngii decoctum, abrotoni semen, origani, thymi, thymbræ, ru-tæ decoctum, fœniculi decoctum, crethmon, cuminum, sinapi, marrubii semen & succus & decoctum, smyrniū, sion, oreoselinon, dauci semē thlaspi, nigella, violæ albæ semen, carpobalsamum, pæoniæ semen, baccæ lauri, myr rha, cardamomum, cyclaminus, sagapenum, galbanum, semen fœniculi, spica nardi, mercurialis, costus, styrax, centaurii magni radix, sabina, iris, aristolochia, bryonia-rum flos & succus, radicis rumicis decoctum, artemisia, dicta mnum. Singula ex iis cocta cum vino, aut trita & pota, sanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem hæc iis in quibus purgationes impediuntur, vel gutta-tim purgantur, aut occlusio vteri adest. Auxiliantur autē & declinationibus, & in recursibus sursum versus & strā-gulationibus vteri.

Quæ stercora euacuant, Cap. CLV.

STercora euacuant styrax deuoratus, mastiche cum a-qua frigida trita pota, scrup. XII. pondere, aloes drach. I. terebinthinæ cochlearium, sinapi, alliū cum oleo & ga-ro feruefactum, ficus cū nitro, & cnici seminis medulla. Omnia verò prædicta ad tenuia intestina commoda, etiā magna intestina purgant.

Lumbricos educentia, Cap. CLVI.

LVmbricos rotundos & latos & ascaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata sunt, in potu accepta. Propriè verò expellit ipsos auriculæ muris succus cum melle po-tus, aut cum zytho, vtriusque cyathi mensura. Senecio in cibo acceptus, santonicum cum fico comestum, abrotoni decoctum, intestina terræ trita cocta cum passo pota.

Sudores excludentia, Cap. CLVII.

IN potu accepta sudores excludunt, cuminum, baccæ lauri, anisum, vitex, serpyllum, calamintha, polium, ra-phani cortex comestus, costus, sisymbrium, dictamnum, artemisia, cardamomum, linabotis, mel, lac bubulum, casia, iunci odorati decoctum, succus Cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis, chamæ drys, castorium cum aqua mulsa, centaurii magni radix, radicis capparis cortex, ligusticum, petroselinum, nigella. Hæc aliquando cum vino, aliquando cum vino mulso bibuntur, & sudores mouere creduntur. sed & pistacia co mesta sudores citra molestiam cient. At verò forinsecus illita sudores mouent, nitrum cum oleo, vnguentum iri-num, anethinum, chamæmelinum, laurinū, raphaninū, sicyonium, myrobalaninum, althæa, costus, balsamum, a-ristolochia, casia, calamus aromaticus, libanotis, singula cum oleo cocta. Suffita verò sudores mouent, castorium cum pulegio, semen balsami, bdelliū, viticis semen. Vten dum est his ad morbum regium, & ad eos qui ob frigidi-tatem aut cutis adstrictionem non sudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis superficiem, Cap. CLVIII.

SAndaracha, aristolochia, staphis syluestris, sulphur viuū cinamomū, calamus aromaticus, casia, pyrethrū, cinis

A quercinus, cucumeris syluestris radix.

De infusionibus sedis, Cap. CLIX.

PLurima mala quæ in perniciem animalis generantur propinat ventris suppressio. Sequitur enim ad ipsam ventris adstrictionem, capitis grauitas & vertigo, euersio stomachi, lancinatio vomitoria, nauseáque ac prostratus appetitus, oris siccitas & amaritudo, ructus iniucundi ac virosi, spiritus graueolēs, somni suspensi ac iniucundi, in-flationes, tormina, voluuli. Generat item plenitudines, & articulares podagricósque ac coxendicum morbos, o-B mniáque auget, & maligniora ac diuturniora mala effi-cit, aliquando verò etiam perniciosa ac lethalia. Cōtingit autem infusionum per sedem vsus etiā in aliis affectio-nibus, quarum ex parte mentionem faciam. Ex infusio-nibus igitur quæ iniiciuntur, aliæ simplices sunt & tene-ræ, aliæ acres, aliæ verò alium vsum ac vim habent. Ex simplicibus igitur, aqua calida ipsa per seipsam facit, eli-ciendorū stercorū gratia, in continuis febribus, malignis que ac æstuosis, & in iis qui ex longa imbecillitate vires recolligunt, in quibus difficiles secessus fiūt. calidiorem C autē immittimus. inflat enim tepida. Verùm aqua & oleo vtimur in detentione duriorū stercorū, & in iis qui vlce rosum ac mordacem sensum circa intestina habent. Vi-tare tamen aquam & oleum oportet, vbi capitis grauitas fuerit, aut stomachus subuertitur, aut prostratus appeti-tus obtinuerit. Rosaceū autem pro oleo cum aqua inie-ctum, aptum est in æstuosis febribus, & feruoribus excel lentibus circa media, & maximè circa colum. Caput au-tem complet, & minus lubricum est quàm aqua & oleū. immittēdum est autē rosaceū cū quarta aquæ parte. At D verò cum ouo & ptisanæ succo iniicimus rosaceum in æstuosissimis febribus, aut vbi mordacitas circa intesti-na adest. Chamæmelinū verò oleum, & oui luteum ac candidum, cum ptisanæ succo infundimus ad noctem, in ardentibus febribus, iubentes ipsum contin ere per to-tam noctem: nam & somnum iucundum inducit, & cau-sas febris sequenti die secum educit. Butyrū verò cum aqua iniectum morsum & tormina mitigat. modicum au tem esse oportet in iis butyrum. Facit & ad eos in quibus propter inflammationem intestini recti detinentur ster-E cora, & in sordidis vlcerationibus circa intestinum. At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infun-ditur in febribus ex pituita accensis, & in mollibus ac mu lierosis corporibus, & in intestinorum morsu. caput autē abundè complet: quapropter non vtendum est eo nisi ca put à læsione fuerit alienum. Maluæ autem decoctum cō uenit in torminibus ac morsibus, & præsertim si durum subest stercus. Seminis lini verò decoctum in corporibus ac morbis siccis conuenit. vtile est & morsibus, & nausea-bundis, & valde sitientibus. Caput autem cōplet quidem, F non similiter autem velut fœnumgræcum. Ptisanæ verò succus stercora dura dissoluere potest, & intestina exter-gere, & morsus mitigare. Alicæ succus morsus quidē mi tigat, maximè verò conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. nam ad hoc quod nutrit, etiam vi-res reficit infusus: insupérque lubricitatem subiectis ster-coribus exhibet. Furfurū succus febribus siccis, & do-loribus colicis, & intestinorum vlcerationibus cōmodus est. exterget enim absque morsu. Portulacæ succus febri bus accommodatissimus est, in morsibus ac feruoribus G tum aliis, tum in quibus propter durorum ac acrium ster corum excretionem, anus aut intestinum rectum læsum, ignis sacri affectionem incurrit. verùm in iis miscere ad succum oportet & ouum & rosaceum. Sed & per se succus portulacæ cōmodus est, vbi sacri ignis ardor in profundo circa intestina consistit. Lac iniicitur, vlceratione & in-flammatione circa intestina consistente, itémque in re-nibus & vesica atque vtero. Serum lactis infusum, egre-giè stercus educit, & omnes superfluitates in intestinis re H pertas expellit. Exterget etiā sordidiora intestinorū vlce-ra: verùm citra coagulū paretur. Oleū per se immissum calidum, commodum est inflammatis intestinis. Idoneū est etiam in extremè senibus, in quibus stercus indura-tur. Aqua mulsa conuenit infusa in mitioribus febri-bus, & in mulierosis corporibus, & in decrepitis, quibus

inteſtinū rectum, aut colū perfrigefactum eſt. Rutæ decoctum,item anethi,& cumini cum oleo, diſſoluit flatus: quapropter colicis immittitur. oportet autem in his eſſe duas partes decocti,& vnā olei. Fœnigræci ſuccus,butyro & terebinthina admixtis,ita vt ſit de vtriſque quarta pars ſucci,maximè mitigat tormina ſiue concuſſiones circa inteſtina. nā & diu intus manet citra mordacitatē, & ſuperfluitates educit citra turbationem.vtiliſſimus eſt etiā ad vteri morſus. At ptiſanæ ſucco miſcetur butyrum & mellis valde parum,& fit commodus in detentis ſtercoribus propter inteſtinorum vlcerationem,& in ſordidis inteſtinorum vlceribus. Rutaceū oleum cum butyro & terebinthina,vtiliter infunditur in colicis doloribus.Aliquando verò picis liquidæ drachmas tres, aut bituminis drachmas quatuor,cum rutaceo oleo terentes in fundimus,& ſedat dolores & pituitam euacuat citra moleſtiam.Aliquando verò lanas ſordidas in vino dulci coquimus & excolamus,atque hoc ipſum oleo rutaceo admixtum infundimus,& coli dolores ſedat,ita vt ſint vini menſuræ tres,olei verò duæ. Si verò neruorum ex quibus teſtes pendent,aut veſicæ dolor affuerit,etiam petro ſelinum læuiſſimè tritum rutaceo oleo inſpergatur.In doloribꝰ verò abſceſſuum,aut doloribus vlceroſis in inteſtinis,butyrum cum manna thuris immittimus,aut medullam cerui aut vituli cum oleo. Vbi verò frigidi fuerint morbi & dolores lenti,galbanum iniicimus,vt ſit galbani drachma vna, butyri ſeſcūx. aut ſtyracis oboli tres cū butyro.Cæterùm acribus infuſis vtimur in iſchiadicis, lethargicis,erecta ceruice ſpirantibus,& frigidis morbis,& ad eos qui lethale pharmacū acceperunt,& in iis quæ propter frigiditatem aut concretionem in grumos,occidūt. Proinde in frigefactis toto corpore,ſyderatis,iſchiadiciſque ac nephriticis,caſtorii obolos IIII.tritos cum oleo immittimus,addito modico ſale. verùm pro ſale nitrum addimus,quū bis aut ter promptitudinem ad excernēdum facere volumus.Sal etenim aceruatim quidē mordet,nō perſeuerat autem diu ipſe morſus. at nitrum caput malè afficit ac replet,& ſtomachum euertit, quale nihil ſali adeſt.Efficacia autem ſunt ad paulo antè relatos, garum à ſiluro,marina aqua,muria:decoctum centaureæ,colocynthidis,ariſtolochiæ,cucumeris ſylueſtris radicis, agarici, thymi,chamæpityos , ſeminis roſmarini. Hæc enim & ſanguinem ducunt,& hoc ipſo affectiones leuant.

De glandibus, Cap. CLX.

GLandibus ſubditiiis vtimur aliquando ob ægrorum imbecillitatem,qui infuſis vti non poſſunt : aliquando propterea quòd ſtercora ſint apud inteſtinū rectum, & infuſo non habeant opus:præſertim in febribus vehemētibus ac ardētibus,& materiam ſurſum repentem habentibus,in quibus nociuus eſt infuſionum vſus.Nam in his abſque omni moleſtia educuntur ſuperfluitates inſitæ per glandes ſubditas. Commodæ ſunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore ſomno preſſis ac deliris.Contingit etiam ipſorum vſus ſæpe in iis quibus nō excernitur id quod per clyſterem immiſſum eſt.Præparantur autem diuerſimodè glādulæ ipſæ.nam & ex melle cocto,& ſale toſto,& nitro præparantur: & ex cumino & ruta nitróque ac melle cocto,in quibus inflatio magis infeſtat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur:& cyclaminus trita cum melle:& abſinthium aut abrotonum aut lupinorum farina cum melle.hæc autem glandula ad lumbricos commoda eſt:aut hyſſopum & tragoriganum & epithymum cum melle. hæc in ſtomachi ſubuerſione vtilis eſt:aut granum cnidium cum reſina ſicca ſiue melle cocto,aut pyrethrum cum reſina ſicca , aut ſinapi cum ſicca reſina, aut centaurium cum pice & cera.hæ cōmodæ ſunt in partium reſolutione:aut bitumen , radicis panacis parum,hyſſopum,galbanum & reſina ſicca . Vtilis eſt hæc glans ad reſolutos toto corpore,& propterea facultatem excernendi debilem habentes . facit & in reſolutione inteſtini recti,facit & ad aſcaridas. Poteſt autē pro melle reſina ſicca in vſum aſſumi,aut pix , aut ficus pinguiſſima trita aut vua paſſa exemptis granis,aut ſapo.Optima verò glandula fit ex foliis mercurialis viridibus tritis ac efformatis & ſiccatis.In infantibus autem etiam gru-

A mus ſalis inditur,cæpáque ac porrumcapitatum.

De tomentis ſiue floccis, Cap. CLXI.

SÆpe etiam opus eſt aliquid ſubdere in iis qui ſciſſuras aut condylomata in ano habent. dilaniātur autem hæc à glādium duricie: vnde cogimur tomentis pro illis vti. Materia verò horum ſunt omnia antè relata,quæ trita cum melle, & tomento ſiue flocco excepta ano indun-tur.

De aëre,Galeni, Cap. CLXII.

B BOnus eſt aer in omni tempore qui exactè purus eſt. Talis autem fuerit is qui non ex ſtagnorum aut paluſtrium locorum euaporatione turbatur , neque ex barathro quopiam venenoſam auram concipit . velut verbi gratia,ſi ex quibuſdam cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur,malus eſt.At verò & qui nebuloſus eſt,non eſt bonus.Quemadmodum etiam qui in regione caua vndique altis montibus includitur, malus eſt & æſtuoſus ac ſtrangulatorius : qui verò in montibus altiſque regionibꝰ eſt & nullam auram ſuſcipit, ſalubrior eſt,
C commodus erecta ceruice ſpirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus.At qui in humilibus regionibus purus eſt,commodus eſt animo delinquētibus ac ſenibus. Marinus verò, hydropicis & fluidis affectionibus,& præſertim frigidioribus vtilis eſt , & neruis per conſenſum affectis,& proſtratæ appetentiæ.Qui verò in petroſis locis eſt,hyeme quidem grauis eſt,frigidus enim eſt:æſtate verò æſtuoſus eſt . malus eſt etiam qui ex metallis exhalat. qui verò ex argilloſis,ſtomachum exoluit.At ex locis terræ fuluæ,magis priore ſiccat. Optimus
D autem eſt ex terra nigra.ſed & circa anni tempora mutationes aëris ſiunt.Et verno quidem tempore humidus & calidus eſt aër:æſtate verò ſiccus & calidus:autumno frigidus & ſiccus,hyeme frigidus & humidus . Rurſus autem in ſingulis temporibus tres differentiæ ſiunt,prima,media,& vltima.Media itaque ſinceriſſimū temporis temperamentum habent:prima verò & vltima à vicino tempore imminuuntur. Sed & luna ſecundum menſem quatuor differentias in aëre operatur.Primus igitur ſeptenarius à nouilunio vſque ad ſeptimam diem,ſimilis eſt ve-
E ri,humidus & calidus exiſtens: ſecundus verò ſeptenarius vſque ad plenilunium, æſtati ſimilis eſt : tertius ſextenarius decreſcente luna,autumno: quartus & vltimus,hyemi.Sed & ſingulis diebus differentiæ aeris ſiunt: matutinum enim tempus humidum eſt & calidum , velut ver: quapropter etiam corpora tum ſanorum, tum ægrotorū remittūtur, vt etiam febrientibus hoc tempus facillimè toleretur. at medium diei,æſtati aſſimilatur. crepuſculū autumno,veſpera hyemi.Quin & noctis prima pars verì aſſimilatur,media æſtati,& reliqua conſequenter.

F De Ventis, Adamantii Sophiſtæ, Cap. CLXIII.

QVandoquidem vero ex terræ exhalationibus venti generantur , etiam de iis,paucis tractandum eſt. Vētos quidem parturit terra, parit autem fuliginoſas exhalationes. nam caliditas humiditati inuoluta ſicciores exhalationes & velut fuliginoſas faciens,ventos generat . ſiccam autem exhalationē nunc accipe ad comparationem aliorum,velut ſi vinum ſiccius dicamus. Vniuerſales vēti duodecim ſunt numero: orientales tres,eurus,ſubſola-
G nus,cæcias : occidētales tres,africus,fauonius,thraſcias.vnus autem meridionalis appellatus auſter,& vnus ſeptentrionalis boreas:vt ſint relati octo.Alii verò quatuor inter relatos medii ſunt,& ab angulis mundi excitantur . inter orientē & meridiem, euro auſter:inter meridiem & occidentem, africoauſter:inter orientem & ſeptētrionem, aquilo : inter ſeptentrionem & occidētem, argeſtes ſiue circius: vt ſint omnes vniuerſales duodecim . Alii verò qui vernaculi ſunt ſingulis regionibus,ſpurii exiſtunt. At
H verò aliæ exhalationes ex terra ſientes , humidiores iis ſunt quæ ventos generant.Si quidem igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,vapor nubiloſus generatur : ſi verò amplior & craſſior,caliginoſus:ſi verò adhuc craſſior, tenebricoſus. plurima verò ac craſſiſſima humiditate exhalante,vapor diffunditur in ambientem roſcidus . Ex his

quatuor exhalationibus concretis rores & imbres fiũt ac deferuntur:congelatis verò pruinæ & niues & grãdines, pro frigoris qualitate ac quantitate.nulla verò harum vẽtum generare solet, quum segnes sint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ vapor appellatur,rores & imbres facit,siccior autẽ facit ventos,& est sicca humidæ contraria. Quomodo verò sæpe simul imber & vẽtus fit? Dicimus quia ex alio atque alio loco afferũtur. Quũ enim ex diuersis latitudine locis contrariæ exhalationes fiunt,tunc & pluit & flatus fit. Cur autem aliquando post pluuiam venti fiunt, aliquando post ventos pluuia sequitur? Dicimus quoniam caliditas in terra non habet in illo tempore humorem quem accendat, & propterea manet otiosa. ybi verò arripit pluuialem humiditatem,efflorescit,& per materiæ incensionem fuliginem excitans vẽtos efficit; quiàiam sanè consumpta pluuia nube manent in serenitate spirantes, aut impellunt id quod ipsos genuit.pluuia itaque hoc modo ventos generat. Ventus autem pluuias hoc modo generat:Ostendimus quòd communis est caliditas vtrisque exhalationibus,verùm humiditas quantitate diuersa est.Quum igi ur multa fuerit caliditas,larga verò humiditas,tunc appropinquantem humiditatem in superficie exurit,& fuliginem simul ac vapores facit. Transpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit,sed diffundit & vapores pro fuligine facit,atque sic succedit imber pòst.Et sæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto,& non amplius materiam exurere potente.Cur autem multi & assidui boreales ac anniuersarii venti in æstate fiunt? quoniam sol sub boreali polo plurimam reperiens humiditatem,partim in niue,partim in aquis congelatis,& hanc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac stagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra:& propterea multas exhalationes efficit,quas in flammam exurens vnà cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis,fuliginosas ipsas reddit,& quod exuritur ad venti diuturni fluxum paulatim redigit. In communi igitur omnis vẽtus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, violento motu aerem inducens. Porrò locales venti similes sunt locis ex quibus spirant,à salubribus locis,salubres:à morbosis,morbosi.quare ex relatis de aere etiam de his coniectare oportet.Quo verò in summa dicamus, omnes locales venti vniuersalibus morbosiores sunt. nam corpora inæqualiter afficiunt,neque totum aerem commouentes,neque per totum diem spirantes.Maximè enim locales venti circa matutinũ solum tempus spirãt,quos nautæ Apogeos, *velut è terra eleuatos*, appellant. At ex vniuersalibus vẽtis ii qui in meridie spirãt,austri appellati, calidum temperamentum habẽtes semper,ferme etiam humidi sunt. Transmutantur autem ad tẽpora anni, & fiunt calidi & sicci:& propterea varios morbos generant. Boreales verò frigido sunt temperamento,& ideo omnium ventorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At venti orientales vehementissimi sunt,& morbosà siccitate contingentes efficiunt.Occidẽtales autem humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum, Cap. CLXIIII.

QVandoquidem etiam stellæ in cælo orientes iuxta tempora à Deo ipsis ordinata, & similiter occidentes aera mutant,vt contingat ex hoc etiam ventos aliàs aliter spirare:necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palàm aerem alterant, ortus & occasus fiunt.nam sanorum corpora,& multo magis ægrotorum,iuxta aeris statum alterantur. Mense martio qui distros *Græcis* est,equus manè oritur decimanona die. Mense martio die XXIII.æquinoctium vernum est, & maxima aeris turbatio. Mense aprili, hoc est xanthico, prima die intempesta nocte pleiades apparent. Mensis aprilis XIX.pleiades vesperi occultãtur.Mensis april.XXI.pleiades, cum solis ortu oriuntur,& est maxima circa aerem turbatio.Mensis april.XXVIII.orion vesperi occultatur. Mense artemisio, hoc est maio, prima die hyades simul

A cum solis ortu oriuntur.Mensis maii quarta, lyra vesperi oritur,& aer multùm alteratur. Mensis maii sexta, capra manè oritur,& valde alteratur aer. Mensis maii septima, pleiades manè apparent,& aer sedari incipit. Mẽsis maii XIX.hyades manè apparẽt,& aer valde alteratur pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maii XXIIII. capra vesperi occultatur,& nudiustertius eius diei aer mouetur. Mensis iunii secunda,aquila vesperi oritur,eiusdem sexta arctur⁹ occidit,nona,delphin oritur.Vicesimaquinta orion manè oriri incipit.Sunt autem solstitia æstiua,& aer tribus die- B bus antea valde alteratur. Mẽsis iulii III.orion totus oritur, decimaquarta,procyon *siue canicula* manè oritur.decimanona canis oritur,& contingit maxima aeris turbatio: aliquando etiam nudiustertius eius die: vicesimaquinta, aquila manè occidit. Mensis augusti XV. lyra manè occidit:decima nona delphin manè occidit,& est mutatio æstatis ad frigiditatem : vicesima octaua vindemiator manè oritur: & malus nauis occidit. & est finis dierum post exortũ canis.Mẽsis septẽbris septima capra vesperi oritur: decimaseptima arcturus oritur, & alterat sequenti C die aerem, decimanona spica manè oritur. alteratur aer duob⁹dieb⁹antea: vicesimaquinta æquinoctiũ fit autumnale,& est maxima aeris turbatio trib⁹ antea dieb⁹.quare est cauẽdũ ne venã secemus, neque purgem⁹, neq; aliàs corpus vehemẽti motu moueam⁹,à decimaquinta septẽbris vsque ad vicesimamquartam eiusdem mensis.Mensis octobris sexta, corona manè oritur, & est vehemens aeris mutatio:septima hœdi vesperi oriuntur: decimaseptima hyades vesperè oriũtur,& magna fit aeris turbatio: vicesimatertia, vnà cum solis ortu pleiades occidunt, & D contingit pridie maxima aeris turbatio.Mensis nouembris sexta pleiades manè occidunt, & incipit aer sedari. vndecima,lyra manè oritur: vicesimaprima hyades manè occidunt,& sequenti die turbatio fit circa aerem: vicesimaseptima orion oritur,& corona occidit.Mensis decẽbris prima,canis manè occidit. Obseruatum est autem à multis quòd si tẽpestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerunque turbatio aeris ad dies XXXVII.si verò serena fuerit,per tot dies serenitatẽ fore significat. Decima,hœdi manè occidũt:vndecima,capra manè occidit, & pertur- E batio aeris fit postridie. vicesimatertia,solstitiũ est hybernum. Mensis ianuarii quarta,delphin oritur:quinta, aquila vesperi occidit,& fit turbatio vehemẽs post duos dies: vicesimaquinta,illustris stella in leone occidit.Mensis februarii sexta fauonius spirat:vicesimasecunda,malus nauis vesperi occidit,& est turbatio aeris magna: vicesima quinta,arcturus vesperi oritur. vicesima sexta,hirũdines volant & apparent.

De aquis,ex Rufo, Cap. CLXV.

AQuarum potabilium quinque sunt vniuersales differentiæ,pluuia,fontana,puteana, fluuialis, stagnina. F Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facillimè mutabilis,& in aliis affectionibus potu optima,si statim excipiatur ac coletur. Verùm febribus, & iis qui bilem supernè ac infernè reddunt,& regio morbo incommoda est.Mutatur enim facilè & in bilem transit.Idonea verò est ocularis medicamentis ad fluxus aut vlcera destinatis. at iis quæ visum acutiorem reddũt inepta est, itémque ad metallicorum pharmacorum loturam.adstringit enim amplius quàm fontana:quare neque exterget,neque conco- G quit,neq; madefacit,& excretiones impedit. Diuturnior autem acerbior fit,& difficilius transit, & ægrius secernitur,tardius item cõcoquitur ac digeritur. Generat autem destillationes,præsertim si frigida bibatur. Fontanæ verò aquæ, quarum fontes ad septentrionem erumpunt ex petris stillantes. solem auersum habẽt,incoctiles ac tardè transitus sunt,& tardè calefiunt ac frigefiunt.Quarum verò fontes ad orientẽ erumpunt, & per meatum quẽdam aut terram puram excolantur,calefiũntque ac frigefiunt citissimè,hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdam vi- H tium ipsis accedat.At puteana frigida est,terrea,difficulter excernitur,ægrè digeritur:& propterea æstuoso stomacho aut ventri commodior est quàm fontana. Fluuiales autem aquæ & stagninæ omnes malæ sunt,Nili aqua excepta:hæc enim omnibus virtutib⁹ exornata est. nam & in

potu iucunda est,& moderato tempore in aluo moratur, sitimque extinguit:& siquis frigidam bibat,minimè molestat & ad concoctionem ac digestionem vtilis est.vnde concinnum & robustum & bene coloratum corpus facit.At aliorum fluuiorum aqua ægrè concoquitur, siccat & siticulosa est, & præsertim si vitiosas aliquas regiones pertransit.Meliores autem sunt fluuii qui per fontes perpetuos fluunt,& aliis fluuiis non miscentur. Stagnina verò aqua,propter cœnosam circumferentiam limosa & grauis est,& propter stationem ac immobilitatē velut mortua & putrefacta.quare nunquam alia præsente aqua exhibenda est hæc debilibus.Porrò iuxta terram quoque ac regiones,plurimæ aquarum differentiæ fiunt. Verum vt in summa dicam,quæ gustui congrua est,& cui inhabitatorum experientia testimonium præbet, optima censenda est.nam quæ citò calefcit ac frigescit, & facilè carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in ventre concoquit.Quæcunque verò aquæ adstrictionem,aut salsedinē, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt,malæ sunt.Item quæ graue olent,& quæ cocretionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam ac solidam,& quæ instar lapillorum æreis vasis adhærent & quæ hirudines nutriūt,aut talia quædam praua animalia:& stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argenti,aut aluminis,aut sulphuris,aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt,incommodæ sunt.& quibus vicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes tales malæ sunt.Optimum igitur fuerit talem aquam præ coquere in fictilibus vasis, & frigefacere & rursus calfactam bibere.Cæterùm in peregrinationibus aut exercitu fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues,& per has ducenda est aqua,ita vt in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur,ex qua fictilia fiunt. semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia.In summa omnis aqua tardè transit,ægrè concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationem facit. Si verò ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat,maius est periculum ne homo tenui capitis vlcuscula,& scabiem, & lepras,& pustulas,impetigines,furfures,putrida vlcera,herpetas,satyriases, aut ex iis aliqua incurrat,& ad hoc vrinas mordaces, taléſque etiā egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua.Incōmoda est etiam thoraci,& arteriæ vlceratæ nitrosa aqua,renibus itē ac vesicæ, & omnibus vlcerib⁹.Emēdāt autē nitrosam aquā.cibi hebetātes, ac vinum:crassam verò,siccantes & attenuātes,velut sunt allia& similia: aluminosam,vinum tenuissimum,omnia vrinam cientia,& omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua conuenire capitis doloribus,hebeti visui,comitiali morbo,articulari morbo tremulis resolutis, per se & cum melle pota.Commodior est autem iis quæ ab vtero strangulantur,& qui bilem generant nigram siue flauā,à quibus os vētris roditur,& robusto ventri,ac in testino ieiuno,& iuuenibus exudātibus carnosis,& omnibus pinguibus,& nimiū purgatis,& ex vulnere sanguinē fundētibus, aut ex naribus,aut alio loco.Cōmodat & æstuosæ febri tempestiuè data. Cōuenit etiā iis qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui aliàs seminis profluuio laborant,in potu accepta: quanquam profit etiam in ipsa natare,ex eâque perfundi conueniat mulieribus è fluxu aut pica laborātibus.Cōuenit item singultiētibus & oris graueolentiam habentibus frigida pota: tepida verò conuenit morbo comitiali,capitis doloribus,lippiētibus, gingiuis dentium corrosis,dentibus perforatis, gingiuarum abscessui,& gingiuis cruentis,faucibus vlceratis,tonsillarum morbis,fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili supernè ac infernè erumpenti in principio, & vomentibus in febri biliosa. Conuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & iis qui vlcera habent circa septum transuersum,& sanguinem spuentibus,& rupturis in succingente costas membrana. At verò calida aqua conuenit vbi oportet excretionem præparare,& vbi quid attenuare,& vbi diffundere,aut liquefacere, aut mollire,aut eluere, aut concoquere, aut discutere volumus.in vniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim verò,mucum educit,& screatum adiuuat, & dolo-

A rem omnem mitigat,& præsertim in præcordiis ac intestinis ructum mouet,& flatum prouocat, vrinam ac sessum ducit.bona est etiam ad concoctionem, ac digestionem,& nutritionem,atque augmentum. Menses ducit,neruis & conuulsionibus idonea est: pleuriticis item ac peripneumoniæ & anginæ.An verò nutriat,aut nō nutriat,& an sit alimenti vehiculum,nō est propositum hic quærere.Quod verò dicere necessarium est, hoc est,quòd sine aqua alimentum concoqui non potest:sicut neque citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterùm B aqua lixiuii pota splenicis prodest. & siquis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat,multùm prodest.

De balneis,ex Galeno, Cap. CLXVI.

Balnea quædam sunt dulcia,quædam qualitatis exortia,quædam qualitatem aliquam habent. & quæ aliā quandam qualitatem habēt,partim ex nostro studio vim habent,partim naturalem vim per se possident. Primùm igitur de dulcibus dicendum est,quandoquidem horum vsus frequentior existit.Dulcium itaque aquarum vis humida & calida est,si quidem fuerint temperatæ: si verò C tepidæ fuerint, humida & frigida: si verò calidiores æquo factæ fuerint,calida quidem ipsarum vis est,non autem similiter humida.inhorrescere enim cogunt corpora,& meatus ipsorum densari,vt neque extrinseca humiditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid euacuetur.At enim à temperatis incipiendum est. temperatæ itaque semper humectant per seipsas ac calefaciunt. Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire, D aut concoquere,aut corroborare virtutem,aut dissoluere.Ad hæc tamē etiam quantitas ipsarum non parum cōfert. Commoda verò sunt talia balnea,dulcia inquam,& temperata,in febribus siccis & humoris exortib⁹,& præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus aqua conspersis.At vero calida ex nostra industria parantur balnea quum frigiditatem infestantem sedare volumus,aut lassitudinis affectum,aut conuulsionem,aut dolorem miti- E gare.Fiunt autem calida calfactoriis quibusdam aquæ immixtis,velut pulegio,origano,hyssopo,thymo,thymbra,saluia,foliis lauri,pyrethro,chamæpity,panacis radice,rosmarini semine,& similibus. balneis autē discussoriis vtimur,aut habitū corporis graciliorē reddere volētes velut in pinguibus,& ex affectione tumefactis aut toto corpore,aut aliqua parte,velut abdomine,testib⁹,pedibus:velut in hydropicis cōtingit. Vtimur etiā in fluidis vlceribus,propter subiectam in toto corpore multitudinem,aut varicibus vlceri subiectis. Fiunt autem discusso- F ria balnea,iniectis aquæ talibus quibusdam qualia sunt sal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ admixtū, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut vitis percolata:item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ,& sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum.At verò mollibus & lenibus balneis vtimur in inflammatione ac duritie quadam partium. talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortēsi tum syluestri,& semine lini,& fœnigræci,& meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur,aut malicorium,aut rubi folia. In con- G uulsionibus autem inflammationem minātibus,vtimur iis quæ iam relata sunt in inflammationibus absque fluxionibus,Maximè verò prodest iis aqua & oleum in quibus malua,fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta.Si verò duritia est citra inflammationem, prædictis discussoriis vtemur.

De balneis naturalibus,Archigenis, Cap. CLXVII.

Ex balneis naturalibus quædam sunt nitrosa,quædam salsa,quædam aluminosa,aliqua bituminosa, aliqua H sulphurulenta:aliqua ferri,aliqua æris qualitatem habēt: quædam verò ex iis composita sunt. horū autē omniū vis est siccare.Aliqua verò vnà cum hoc quòd siccant, etiam strenuè calfaciunt: quædam vnà cum siccando etiā adstringūt,velut aluminosa: ex parte verò, & quæ salsa,& quæ æris qualitatē habent.Omnia autem sunt commoda

humidis & frigidis præter naturam corporibus,& talibus morbis diuturnis.Quapropter conueniunt morbo articulari,podagræ,reſolutionibus,nephritidi,anheloſis,fracturis calli inductione egentibus,vlceribus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitroſa quidẽ ac ſalſa capiti conueniunt,& thoraci fluxionibus vexato, & ſtomacho humido,& hydropicis,& tumoribus omnibus: aluminoſa verò,ſanguinis reiectioni, ſtomacho vomenti,& in iis qui immodicè ab hæmorrhoidibus euacuantur,& fœminis quæ inordinatè purgãtur, aut nimiũ purgantur, & quæ citra manifeſtam cauſam frequenter abortiunt.Proſunt & iis qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus ſurarum. commodant etiam varicibus. At ſulphurulenta & neruos molliunt & teneſmi dolores mitigant:verùm ſtomachum exoluũt ac ſubuertunt. Purgant autem cutem. & propterea conferunt vitiligini albæ ac nigræ,lepræ,ſcabiei,impetigini, & vlceribus antiquis,articulorum fluxionibus,ſpleni indurato,hepatique ac vtero,reſolutis, coxendicum morbo, & pruritui.bituminoſa verò caput replẽt,& ſenſuum inſtrumenta lædunt. perſeueranter autem calfaciũt,& cum tẽpore molliunt, & præſertim partes circa vterum & veſicam ac colum.Quæ verò æris qualitatem habent, ori & tonſillis,& vuæ,atque oculis excellenter commodant. Ferri verò qualitate prædita,ſtomacho & ſpleni conuenientiſſima ſunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur.Oportet autem ingreſſos ad naturalia calida balnea citra turbationem facere,quò vis ipſorum remiſſo corpori allabens immergatur.nam qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus horreſcens denſatur,& non ſuſcipit ab aqua qualitatẽ.Cæterùm bituminoſis & ſulphurulentis aquis ſalientibus caput ſupponere non oportet:facilè enim inde læditur.

De frigidæ lotione,ex Galeno,
Cap. CLXVIII.

FRigida balnea conueniunt inculpatè ſanis : corroborant enim totum corpus & cutem duram ac denſam efficiunt.optimum eſt autem hoc præſidium contra læſionem ab externis.Non autem dico conferre frigidæ lotionem iis qui vulgari victu temerè vtuntur, ſed ſolùm iis qui exactè viuunt,& laboribus ac cibis conuenientibus vtuntur. Sint autem neque ex venere neque aliâs laſſati,neque crudi: neque prius vomuiſſe debent,neque vẽtre malè affecti eſſe, neque vigilaſſe. alioqui periculoſus fuerit eius vſus.Oportet autem inſuetos ad frigidæ lotionem paulatim aſſuefacere.Et primùm quidem in æſtate ipſius vſum auſpicari,& primùm nõ in ſincerã frigidã ingredi,ſed quæ ſuperficiem habet exolutam: deinde vbi paulatim per totam hyemem aſſueuit quis, ita ad frigidam accedere.Sit autem dies in qua auſpicatur,à ventis tranquilla,& quammaximè pro illo tempore calida, & in meridie initium faciat.Qui verò frigida vſurus eſt, ſit ætate circum quintum & viceſimum annum, ſit animi alacris& valde virilis.& primùm fricet corpus linteis diutius frictione duriore:deinde per oleum fricetur conſuetum,poſtea exerceatur,atque ita in frigidam deſcendat, non lentè ſed confertim inſiliens, quò in vno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. nam quæ paulatim appropinquat horrorem inducit.ſit autem aqua,velut dictum eſt,neque tepida neque purè frigida. Poſtquam autem egreſſus fuerit ex aqua à pluribus per oleum fricetur,donec cutis incaleſcat. Et poſtea cibos plures quàm ſolet ingerat.nam plures appetunt à frigidæ lotione,& melius concoquunt,& minus ſitiũt: quare etiam paucior potus ipſis dandus eſt.

De inſeſſu in ſolium ex oleo,Galeni,
Cap. CLXIX.

INſeſſus in ſolium ex oleo conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & laſſatis, & dolentibus neruos oſſibus incumbentes,& conuulſis, & vrinæ ſuppreſſæ.Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere:reliquum verò in ſolium immittere. ſatis autem calidum fit quod in parua ſolia balneorum immittitur. quinta verò pars ad reliquum calfacta adiiciatur,atque ſic æger inducatur.

De ſpongiæ vſu, Archigenis,
Cap. CLXX.

SPongiæ vſum aſſumimus in aliis quidẽ partibus, aut ad ſordes incumbentes detergẽdas,aut ad ſaniem, aut ſanguinem,aut pus,aut ipſa medicamenta,aut vt corpora à mordacitate aut pruritu vexata mitigemus. Verùm in facie vt ſpiritum reuocemus ac reſuſcitemus, velut in iis qui animo linquuntur aquam adhibemus: æſtate quidem frigidam; hyeme verò lactoſam *ſiue lactei teporis*. In ægrotis autem cautè hoc faciendum eſt,non in principio neque in augmẽto exacerbationis, ſed in vigore ac declinatione.in principiis enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis exceſſu iuxta ipſum vigorem,vt nõ ſolùm faciei ſpongiam adhibeamus,ſed etiam pectori.

De aſperſionibus, Cap. CLXXI.

SED & aſperſiones faciei aſſumimus in ægrotis ob prædictas cauſas. Et æſtate quidem in ardentiſſimis febribus frigidam adhibemus,hyeme verò calidiorem.verùm in ſimplicioribus febribus & in ſtomachi ſubuerſione etiam poſcam aſpergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur,& præſertim in iis qui caput quod facilè læditur habent.nam delationis in ſoporem grauiorem ac periculoſæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiã aſperſionibus in oculis fluxione infeſtatis, ocymi decoctũ velut efficaciſſimum adhibentes, & ramulorum pinaſtrorum contuſorum decoctum. Subiiciatur autem mento ſpongia ſicca, vt ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus, Cap. CLXXII.

IRrigationibus vtimur vbi ob aliquam circunſtantiam balneũ adhibere prohibemur.Et in vigiliis & in febribus,& ad delirantes ipſis vtimur, velut eſt decoctum chamæmeli:aliquando etiam capitum papaueris.quin & decoctis in oleo capitibus papaueris caput irrigamus, & ſtatim iucundus ſomnus ſequitur. Archigenes autem præceptorem ſuum Agathinum ex vigiliis delirantem, confeſtim à dilirio ac vigiliis liberauit,capite eius multo calido oleo irrigato.At in conuulſionibus caninis oleo ſicyonio calido aut aliquo cõſimili caput perfundendum eſt. item in iis quibus nerui fortiter ſunt afflicti. Si verò frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum conſequatur, etiam caſtorium ad ſicyonium admiſcendum eſt. Podagricos verò marrubio in aqua aut vino cocto irrigamus.

De inſeſſionibus, Cap. CLXXIII.

INſeſſiones aſſumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter virium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur renibus,vtimur decocto fœnigræci, maluæ hortenſis ac ſylueſtris,ſeminis lini.In calculoſis verò, iiſdem propter inflammationem,& artemiſiæ decocto, ac roſmarini,& petroſelini,ac ſpicæ nardi.iiſdem etiam vtendũ eſt in veſica,adiecta etiam ruta. Ad vterum verò, artemiſiæ decocto,ſaluiæque & lauri,ac ſimilium. Ad colum autem, ſinonis & panacis decocto, & lauri ac ſimilium. ad ſedẽ, meliloti, capitum papaueris & roſarum decocto. Ad fluxiones autem vteri & hæmorrhoidas ani,plãtaginis decoctum conuenit,& polygonii,malicorii,roſarum,ruborũ, ac ſimilium.ad vulnera verò conuulſionem denũtiantia, aqua & oleum.Omnes igitur illinendi ſunt, & inducendi vſque ad imum vmbilicum. Oportet autem & partes quæ madefiunt,prius inungere,& præſertim caput: & tegere vt ne repleatur.

De humectationibus, Cap. CLXXIIII.

HVmectatio differt ab irrigatione, eo quòd perſeuerantem ex adhibito auxilio habet vtilitatem : nam aut lanam aut linteum humectãtes,imponimus partibus affectis poſt perfuſionem ſiue humectationem. Habẽt igitur minorem vim quàm cataplaſmata. Vtimur autẽ ipſis ad caput quod nõ probè ad cataplaſmata diſpoſitum eſt,& ad eos qui ob debilitatem ferre non poſſunt cataplaſmatum grauitatem,& ad præcordia inflammata, circa morborum principia,quum intempeſtiuus ſit tunc cataplaſmatum vſus. Vtimur etiam ad fracturas ac contuſiones neceſſitate expetente, quando emplaſtica pharmaca aſſumere non poſſumus.

De fomentis,perfusione,cataplasmatis,ac cucurbitis,ex Galeno, Cap. CLXXV.

FOmenta cutem rarefacere solent, & facilè transpirabilem efficere,& sanguinem in inflammationib⁹ attenuare ac discutere,toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. nam superfluitas quæ redundat in quibusdam per omnem cutem,plus ad calefientem partem trahetur quàm discutietur. quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet.Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliosioribus humoribus factis:sicca verò iis quæ à tenui & aquoso sanguine productæ sunt.Et lenia quidem fomenta in mordacibus humoribus conueniunt:mordacia verò & attenuantia,crassis ac viscosis.At verò calfacere præcordia cataplasmatis aut irrigationibus,non semper tutum est; sed in illis solùm ægrotis in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberrat:aliis omnibus extremum malum est. Contingit autē in plenitudinis morbis, vt diuites magis quàm pauperes malè curentur. Plerique enim ipsorum præ deliciis non sustinent venæ sectionem;& quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, vt qui etiam magis impleantur & ociosius viuant. At qui curant ipsos medici,eo quòd relictum est maximum auxilium, arbitrantur se aliorum vsu expleturos esse quantum deest.Et sanè ipsi etiam ægri putantes quietum victum negligentiam esse,at quodcunque tandem facere,curationē esse,cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere,consentientibus sanè etiam medicis in hoc ipsum, vt semper aliquid facere videantur. hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atque sic ipsi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt,semper aliquid præcordiis adhibentes.Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est prope solutionem. Vena enim secta in principio præsertim continentis febris,& pauperes,& serui diuitum plerique in quinta die iudicati sunt:aliqui verò in septima. at verò diuites, plenitudinem & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes,& venæ sectionis auxilium transgressi,& postea quotidie per calidum oleū foti,& laxatoriis cataplasmatis intecti,inflammationem quandam cōflatam habent aut circa hepar,aut ventrem, aut alia viscera,aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur,difficulter spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate, Hic itaque mortuus est:& alii innumeri quotidie moriuntur, quum cataplasmata instar cucurbitæ attrahant ad viscera superfluitates ex toto corpore.Quidam verò etiam ipsa cucurbita vsi sunt in præcordiis,hoc vnum etiam illi cogitantes vt viderentur aliquid semper facere circa ægrotum.In principiis igitur,dum adhuc ferūtur fluxiones ad affectum locum,melius est repellere ac reprimere, non attrahere ad ipsum.Commoda autem sunt in principiis adstringētia cū oleo adhibita:quæ simul & firmitatē addūt partib⁹ affectis,vt ne facilè affluētes superfluitates suscipiāt, & simul iā in ipsis cōtentarū tenuitatē intus reprimunt. Postquam verò latio quieuerit per repulsoria auxilia,& densitas ex adstrictione inducta partibus affectis cōtinet superfluitates,tunc iam tempus est laxare,quò contentæ superfluitates euacuentur:præsertim verò vbi ad hepar aut ventrem impetum fecerint superfluitates,moderatè adstringentibus vti conuenit in principio. valde enim principales sunt hæ partes. Imò vbi etiam tempus iam fuerit discutiēdi firmatas,tunc quoque partes hæ adstrictione opus habent:quare decocto in oleo absinthio irrigabimus.In quib⁹ autē fortiore adstrictione opus est omphacinum sit oleum,in quo decoquitur absinthium. In penuria verò absinthii, melinum aut mastichinū aut lentiscinū ad hoc sufficiet. Si verò minor fuerit febris, etiam nardinum vnguentum addatur. si verò declinatio febris non valde mitis fuerit, à nardo cauere oportet,vti verò melino: quo nō præsente,rosaceum,ad nardinum miscendum est.similiter etiam cataplasmata compositā vim habeant ex laxatoria ac tenui,& ex amara & adstringente.Quòd si colum fuerit affectum, aut alia intestina

A tenuia,aut musculi præcordiorū,aut pellicula aluum & intestina amplectens,nequaquam miscenda sunt adstringētia,quēadmodū neque si vesica aut vterus, quū velut dictū est,neq;influxerit quid amplius,neq; superfluitas fuerit in toto corpore. At verò renes & thorax in medio relatorum sunt:neque enim multa adstrictione in his opus est,neque tamen exoluere conducit.Splene verò inflammato,in principiis adstringentia miscenda sunt: euacuato verò corpore,etiam discutientia. quin & si cucurbitis opus fuerit,præeuacuato toto corpore vtemur ipsis,nū in
B principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento, Cap. CLXXVI.

HOC cataplasma diffundere ac eliquare compacta valde potest,& aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire.Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti,atque sic imponere.quòd si vehementius efficere volueris,nitrum modicum admisce: si verò etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctū per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad in-
C duratos tumores in splene ac hepate. Si verò thymum & pulegium,aut absinthium,aut abrotonum fermento miscueris,optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane, Cap. CLXXVII.

CAtaplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes.multis autem modis paratur.Nam frigida aqua madefactis & tritis,& adiecto modico rosaceo & coriādri succo,commodum fit cataplasma inflammationibus ignis sacri.aut pro aqua,ex aceto paratur:atq; sic magis conducit igni sacro. verùm si pro oleo butyrum
D addatur,commodum fit cataplasma ad inflammationes ægrè concoctiles. Paratur etiam sic: Panis multa aqua dissoluitur, vt succi spissitudinem habeat:& huic miscetur oleum aut butyrum,deinde coquitur ad compagem, hoc præstantissimum omnium est ad vulnerum inflammationes,& vt citius suppurentur.hoc vtimur vbi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego verò etiā picis liquidæ parum admisceo,& vtile cataplasma expertus sum.hoc & podagricis inflāmationibus idoneū est.

Alia præparatio panis cū melle. Pridiani panis medullā
E manibus conterimus,& vbi velut similago dispersa fuerit,mel in olla calefacimus,& sic tritum panem inspergimus ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & vnita imponimus.hoc cataplasma commodum est inflammationibus præcordiorum. præstat autem parum aquæ melli admiscere. sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplasma eadem ferme facere potest, & eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.

F FVrfures in mortario tundimus ac cribramus, vt tenuissimi fiant,& vtimur ipsis ad tumorem induratū in omni corporis loco consistentem,& præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cum aceto mulso, aut ammoniacum thymiama cum aceto mulso terimus & furfures admiscemus, & cataplasma imponimus, atque adhibemus lenticulata vasa vaporatoria aqua calida plena, vt ne frigefiat cataplasma. Aliquando verò ad testes inflammatos vtilissimum est hoc cataplasma:verùm ad hos sine aceto paratur,cum aqua mulsa vi-
G delicet.Commodum est hoc cataplasma etiam furunculis,& aliis duris tumoribus ac tuberculis. verùm ad venenum iaculantes bestias,furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.

FIcus pingues exactissimè contunduntur,vt nihil inalteratum in ipsis appareat,deinde vnguenti irini parū additur,& cataplasma imponitur.Facit autem ad duritias neruorum,& ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos:& ad duros tumores,præsertim hepatis ac splenis.Vbi
H verò ad relatum cataplasma nitri parum additum fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit:si verò ad ficus ita paratas admiscueris pulegium,aut origanum,aut thymum, aut absinthii comam tenuissimè cribratam, hydropicis confert.Sed & si coquantur ficus probè,& deinde cum de

coƈto terantur, & ordeacea aut triticea farina admiſcea-tur, & rurſus coƈtura fiat ad compagem, commodum fit cataplaſma abſceſſibus qui non facilè maturi fiunt. ſi verò voles pinguedinem adiicere, aut butyrum admiſcere, aut rutæ folia trita, dolores inteſtinorum à flatu factos ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis, Cap. CLXXX.

Dropax à quibuſdam etiam picatio appellatur: diutur nis autem maximè morbis conuenit. Omnino autē & ante ſinapiſmum aſſumitur vt corpus ad ſinapi præparetur, & poſt ſinapiſmum, vt reliquiæ affectionis excindātur. ſimpliciſſimus itaque dropax eſt qui picatio vocatur. Pix arida cum valde modico oleo liquatur, deinde calida adhuc cuti illinitur, & præraſis locis agglutinatur, & priuſquam perfectè frigeſcat auellitur. Ea rurſus calefacto emplaſmate ad ignem agglutinatur, & ſimiliter priuſquā frigefiat auellitur: atque hoc ſæpe repetitur. Vtiliſſimus eſt aſſiduè vomentibus, & crudis ac non concoquentibus, & cœliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum non ſentientibus. At verò ad hunc communem dropacē, calfaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, ſemen roſmarini, bitumen: ſi verò ſiccare opus fuerit, ſulphur viuū, ſal, cinis ſarmentorum: ſin lancinare, limneſtis (quæ adarce vocatur) adiicitur, aut euphorbium. ſingula autem hæc trita liquefactis inſpergūtur. Eſt autem dropax qui à multis in vſum aſſumitur, & Gallas appellatur, hic: Colophoniæ thus redolentis, & reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in doliis affertur, reſinæ à nauibus deraſæ, quam Græci aliqui apochyma vocāt, picis ſiccæ, ſingulorum libram vnam, S. picis liquidæ brutiæ libras duas, ceræ libras quatuor, nitri librā I. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, veratri albi, piperis, ſingulorum trientem, ſulphuris viui quadrantem, caſtorii, ammoniaci thymiamatis, ſtaphidis ſylueſtris ſingulorum ſextantem, olei ficyonii libram vnam, opobalſami ſeſcūcem. Alius dropax optimus & probatus. Picis, ceræ, colophoniæ, ſingulorum lib. vnam, nitri ſeſcūcem, bituminis quadrantem, ſulphuris viui ſeſquiunciā. piperis, euphorbii, adarces, ſingulorum vnciam vnam, cātharidum drachmas quatuor, olei Cyprini triētem, vtere. Oportet autem, velut prædictum eſt, dropacem calidum illinire, craſſitudinem habentem pro ratione virium ægri, præraſis pilis in locis quibus adhibetur. Eos verò qui robuſti dropace vtuntur, etiam lauare conuenit incumbente dropace: &, ſi fieri poteſt, etiam exerceri. At dropax conſeſtim auulſus, remiſſum ſpiritum firmare poteſt, & ad ſuperficiem reuocare, & propriorum operum commonefacere.

De ſinapiſmo, Archigenis, Cap. CLXXXI.

Cataplaſmata ex ſinapi, ſinapiſmum vocare omnes ſolent. Eſt autem efficaciſſimum auxilium. verùm in acutis morbis non valde probatur, paucis exceptis: nam in ſolis ſegnioribus ac prigrioribus, & in acutis affectioni bus immerſis, ſinapi vtimur. At in diuturnis ferme omnibus, poſtquā reliqua auxilia nihil profuerunt, ſinapiſmus efficaciſſimus reperitur. Quandoquidem igitur in omnibus fere diuturnis conuenit, præſtat vt dicamus in quib⁹ non vtendum eſt ipſo. Itaque in vlceratione pulmonis ſinapiſm⁹ nō aſſumitur, neq; in alia in profundo exulceratione. Efferantur enim vlcera & exacerbantur ob acrimoniam. ſed neque in exulcerata cutis ſuperficie, neque in cartilaginoſis partib⁹, velut ſunt aures aut naſus ſummus. Exuruntur enim ab ipſo & nigreſcunt partes quæ valde ſunt excarnes. At reliquæ partes corporis itémque affectiones hoc auxilio gaudent, præcipuè verò caput, in diuturnis capitis totius, itémque alterius partis doloribus, & in vertiginibus, comitialique morbo ac inſania. Sed & thoraci commodus eſt in erectæ ceruicis ſpiratione, anhelationibus, tuſſi diuturna. In deſtillatione verò caput vnà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus autem & inteſtina in omnibus diuturnis affectionibus & maximè poſtrato appetitu, & in renum affectionibus ac lumborum, & in ſpinæ coliſque ac veſicæ reſolutionibus. quin & omnes reſolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio gaudent. Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac

A podagricis. Inditur & in inteſtinū rectum glans ex ſinapi, vbi illud fuerit reſolutum, & poſt morſum ablata glāde, infunditur aqua mulſa. modus autem præparādi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, ſequenti autem die fortiter expreſſas probè conterere, deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere, & inter terendum paulatim de caricarum cremore affundere, quò facili⁹ teri poſſit, nō tamē aquoſū fiat. deinde vtrūq; per ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout vſus poſtulat.

B Si quidē fortiter ſinapiſſare voles, duas ſinapi partes ad vnā caricarū: ſi verò mediocriter, vtriuſque parē portionē: ſin mitius, tertiā partem ſinapis, & duas caricarum. Cæterùm in corporibus molli ſenſu præditis, & in quibus circa ſuperficiem eſt affectio, panem pro caricis ad ſinapi admiſcere oportet. Sed & hoc noſcēdum eſt, ſi in aceto maceratur ſinapi, inefficacius redditur: acetum enim ſinapis vim diſcutit. at vbi tenue factū eſt cataplaſma, in omnibus prædictis infarciatur in linteum, & locis adhibeatur. Tēporis porrò lōgitudinē in omnibus decernere impoſ-

C ſibile eſt. quare frequenter leuandum eſt cataplaſma, & caro conſideranda an exactè rubefacta eſt. Et hoc maximè facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis. In quib⁹ verò celeriter operari ipſum volumus, locus ſpōgiis ex calida expreſſis fouēdus eſt, incūbēte adhuc cataplaſmate. hoc eſt, ſuper linteū ſpōgiæ adhibēdæ ſunt. Poſt ſufficientem vſum, in balneum ducendus eſt æger, & in calidum ſolium ponendus, & pars iterum perfundenda citra inunctionem. poſt balneum verò roſaceo illinimus locum. At in vehementi dolore aut etiam vlceratione, ha

D pſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt, & imponenda eſt malua coƈta trita cum pane. Poſt ſedatum dolorem vtēdum eſt cerato roſaceo cum ceruſſa: in quibus verò balneum adhiberi non poteſt, in iis per reliquum corpus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento vtendum eſt. verùm in capitis & præſertim frigidis affectionibus, olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impoſitæ priuatim coxendicum morbo conueniunt, Cap. CLXXXII.

E Caprarum fimi pilulæ in aceto tritæ, ſinapiſmi vſum exhibent. Priuatim verò iſchiadicis, *hoc eſt coxendicum affectione laborantibus*, conuenit hoc cataplaſma, vt quod longè efficacius ſinapiſmo in ipſis compertūeſt.

Quæ ſint alia rubificantia, Cap. CLXXXIII.

Rubificat naſturtii ſemen, & calefacit velut ſinapi. ſimiliter helenii radix, & ſylueſtrium columbarum fimus, quo valde frequenter vtor. Sed & cum naſturtii ſemine contuſo ac cribrato, pro ſinapi illo vtor in iſchiade hemicrania, vertigine, capitis dolore antiquo, in dolori-

F bus diuturnis laterum, humerorū, tendinum, lumborū. Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus, & arthriticis ac podagricis, quum nondum pori ac duricies calloſæ fuerint coactæ. quin & ſquilla cōtuſa in mortario. Con ſimilem ſinapi vim habet in cataplaſmate impoſita. verùm ad modicum tempus imponatur: nam diutius immorans locum exulcerat. Vtendum eſt ipſa priuatim ad erecta ceruice ſpirantes thoraci impoſita. item in reſolutione, quando non ſolùm motus, ſed & ſenſus tactus de-

G fecit. Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes, velut in ſinapiſmo prædictū eſt. priuatim verò ſquillæ morſus mitigat perfuſio olei, præſertim roſacei.

De Iberide ſiue cardamine quæ & lepidum vocatur, Cap. CLXXXIIII.

Ex iis verò quæ valde vtiliter rubificant, eſt & iberis, quæ etiam cardamine vocatur: de qua Galenus in tractatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes ipſa vſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. verùm in epiſtola ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcripſit de ipſa: vellem autē te vti etiā radice eius herbæ quæ nūc hic Iberis ap-

H latur. Habet autem folia velut naſturtium, vere floridiora, caulem longitudine cubitali, ampliorem aut minorē. Et naſcitur quidem in incultis locis: æſtate verò lacteum florem producit: vtúnque efficaciſſima eſt. radices naſturtium odore referūt. Radices igitur accipe prædicto tempore

pore, ipsásque diligenter tunde: ægrè enim conteri possunt. & adipis suilli inueterati tantùm adiice quo emplastri formæ cataplasma fiat. quod non minus horis quatuor impositum habe: deinde in calidum balneum citra inunctionem ingressus, post modicam corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem, vino & oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus: verùm vtilitates spe maiores habet, eo quòd medicatiorem vim possideat, & cum minore mordacitate curet.

De euocatib⁹ ex alto auxiliis, Galeni, Cap. CLXXXV.

IN omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint vlla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à methodicis appellatam, *hoc est, quæ meatuũ miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat*, facere plerique solent. Ego verò, vbi intemperies quædam hũmida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus, confecta: at siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO AETII SERmone continentur.

De sanitate tuenda, Galeni præfatio, Cap. I.

QVVM vna sit ars quæ circa humanum corpus versatur, duæ sunt ipsi⁹ primæ ac maximæ partes, prior, quæ sanitatem tuetur, altera, quæ morbos curat. Quandoquidem verò & dignitate & tempore prior est sanitas morbo, oportet sanè etiam nos prius considerare quomodo quis hanc custodiat, deinceps verò etiam quomodo quis quamoptimè morbos curet. Dicitur autē sanitas dupliciter: altera, exacta, & optima, & perfecta, & summa: altera, deficiens quidem ab hac, non tamen intantum vt animal ægrotet. & huius graduū non parua est in corporibus differentia, circa magis ac minus. Prius autem recensere conuenit quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ sanitatem cōseruet, & adhuc ante hoc mentionem facere quænam sit optima corporis structura. Est autem, siquis iuxta ipsam essentiam rei exponet, temperatissima, & quæ formationem partium actionibus ipsarum exactè conuenientem habet: & ad hæc numerum omnem, & magnitudines, & compositionem omnium ipsarum inter se actionibus cō modum exhibet. Si verò quis iuxta notas designare volet corpus exactè bene carnosum, tale est: quod medium est inter gracile & multa carne obesum, & neque hirsutum est, neque pilis nudum: neque moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut venis occultis aut amplis, aut animosum, aut deiecti animi: aut somnolentum, aut vigilans, aut hebeti mente præditum, aut vafrum: aut veneri deditum, aut vice versa. Si verò etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes excessus medium, erit profectò etiā pulcherrimum aspectu tale corpus, vt quod sit moderatum & ad omnes labores idoneū. Habebit autem & alia omnia signa temperamenti boni per singulas partes, de quibus pro viribus pauca indicabimus circa finem huius sermonis. Multa enim corpora tēperata quidem sunt (si ita contingat) capitibus, verùm intemperata pectoribus, aut ventre, aut genitalibus. In quorundam verò artubus est intemperies, & plerisque in vno viscere, aut alia quadam parte. sed & de his in prauis corporum structuris postea dicetur in hoc sermone. Cæterùm de optima structura iam dicamus, cuius singulæ partes vniuersam habent inculpabilem essentiam. Dicetur autem primùm quomodo quis ab initio susceptū eiusmodi hominem, per omnem vitam sanum conseruarit, nisi siquid extrinsecus violentum ipsi accidat.

Quomodo infans recèns natus sanus cognoscitur, Cap. II.

INdicabitur autem sanus infans statim ex natiuitate, primùm quidem ex eo quòd genitrix per totum gestationis in vtero tempus sana vixit: deinde ex eo quòd vbi natus est & in terram positus infans, ipse eiulatum edit cum conueniente firmitate: & ex eo quòd omnibus partibus ac sensibus integer est, & naturales meatus omnes expeditos habet, velut sunt aures, nares, fauces, vrinæ meatus, podex: & quòd vniuscuiusque membri naturales motus non segnes neq; exolutos habet, & iūcturarū flexuras ac extēsiones, magnitudinésq; ac figuras, & sēsum exactū.

De infantis educatione, Cap. III.

PRoinde recèns natus infans, hic nimirum per omnē structuram inculpabilis, primùm ita tractetur, vt ipsi vmbilicus quatuor à ventre digitis acuto scalpro resecetur (reprobamus enim aliam materiam arundinū ac vitrorum, vt ne quid atteratur) deinde cōtentus in ipso sanguis grumosus exprimatur, & spongia detergeatur, ac lana carpta obturetur. postea moderato sale per se tenuissimo conspergimus. Aliquando verò etiam in delicatioribus totum corp⁹ succo ptisanæ aut fœnigræci depurgare oportet: & aqua tepida viscositatem corpori obsitam abluere, & sordes naribus insitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipsis instillare. digitis item dilatare ipsum anum. Confestim itaque excernit per sedē id quod *Græcis* meconium vocari solet. Porrò supra vmbilicum hapsus lanæ madefactus imponatur, ad vmbilici figurā formatus. At cuminum ipsi inspergere reprobamus, propter acrimoniam: etiamsi quidam id vsurpare soleant. Deinde duplicatus vmbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur: & postea infans de more fasciis inuoluatur. Exhibendum est autem ipsi mel præ omni alimēto, quod optimè est despumatum, vt delingat: reprobato butyro velut stomacho incommodo. deinde instillanda est aqua mulsa tepida. Postea verò mater, vbi prius crassum ex vberibus emulxit, & ipsa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. præstat enim non accipere matris lac vsque ad quartam diem. Lauare verò oportet puerum bis in die, horarum aliquot interstitio post cibum. Postquā verò exciderit vmbilicus post tertiam aut quartam diem, cochleæ testam vstam tritā loco insperge, aut talum suillum vstum, aut plumbum vstum cum vino illine, & obliga.

De nutricis electione, Cap. IIII.

PRÆ omnibus his eligenda est nutrix neque iunior viginti annis, neq; senior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iustæ magnitudinis, ampli pectoris, vbera habens moderata, nō rugosas papillas neque magnas, neque paruas, neque angustiores, neq; valde latas aut cauernosas. Magna enim vbera plusquam opus est lactis præparant, & hoc manens in ipsis corrumpitur, & infantē lædit, simulque etiā matrem grauat: parua verò parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet deglutionem: paruæ verò apprehēdi nō possunt, & propterea fligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per angustos meatus sublinentem os pelliculam ferit, & aphtham *Græcè* appellatum vlcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernosæ papillæ aceruatim remittentes lac, suffocationis causa fiunt. Præterea conuenit esse nutricem castam, sobriam, mansuetam, mundam, hilarem, nō tristem. Ego, inquit Galen⁹, quū puer aliquādo ploraret per totā diē & indignaretur, vbi vidissem stratum ipsius & vestimenta sordida, & ipsum puerum sordidum, iussi & ipsum & stratum ipsius lauari, & vestimenta mutare: quo facto ab eiulatu & indignatione cessauit & obdormiuit.

Probatio lactis, Cap. V.

PRobandum est lac gustu, visu, olfactu: nam & gustantibus & olfacientibus iucundum, & videntibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac spissitudinem mediū habens, ipsum esse oportet. At vitiosum lac, aut crassum est & caseosum, aut liquidum & serosum, aut liuidum, aut strias floridas habens, aut spumosum, aut graueolens, aut fœtidum, aut citò acescens, aut gustanti, amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiusdam peregrinæ qualitatis significationem exhibens. Hæ igitur sint notæ vitiosi itémque boni lactis, ex quibus coniecturā facies mulierē morbosam esse, & ad aliam transibis. Cæterùm opulentis plures nutrices esse oportet.

Victus nutricis, Cap. VI.

EXercere oportet nutricē moderatis exercitiis, & maximè supernis partibus. Cibos autem exhibere boni succi, & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, & mensura congrua: atque ita etiam potus. Abstineat à porro, cæpis, allio, salsamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus: & à plerisque bellariis, præsertim nucleis pineis: sunt enim oleosi, & propterea bilē faciunt, & ventriculo innatant; itémque venerem stimulant. Itaque penitus ab his nutricem abstinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & vitiosum ac paucissimum fit. quædam verò etiam concipiunt. quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipsa alitur, possit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur,

aut etiam omnino extinguitur,aut spissatur,aut attenuatur,præstat quidem alterius nutricis lac præbere : sin id non permittat res aliqua instans, victu nutrix curanda est, vt ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte,considerandum est an totum corpus, aut vna pars ægrotet,& lædentem affectionem corrigere oportet. Si verò ob penuriam extinctum est lac,alimentum augere, & melioris succi cibos dare,& plures auferre.aluúmque,si plus iusto feratur,adstringere, & exercitiis supernarũ partium vti,& vberum frictione,& fomentis per spongias, ceratis item liquidiorib⁹ ad vbera ex oleo irino aut gleucino.Lini verò semen delingere cum melle aut passo :aut sesamum crudum cum palmula passa, *quam pateton Græci vocant*,æquis portionibus edēdum præbe,& bibat zythũ, & eadem die vbera lacte replebuntur. Putabit autem mulier,simul vt acceperit potum,omnia sua membra resoluta esse,donec lac in vberibus factum fuerit.Aut lumbricos piscatorum,qui in limo fluminis reperiuntur & intestina terræ appellantur,quinque aut septem terito, & palmulas passas addito,& simul terito, ac dato in zytho bibēdos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem:& de multitudine ac bonitate lactis miraberis.Præstat autem etiā præcedens pharmacum similiter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum verò exhibendum est dulcius.& fœniculum aut anethum viride cum ptisana coctum,sorbendum dato.Si verò tenue fuerit lac,balnea reprobāda sunt, velut quæ humores aquosos reddant. In cibo vtendum est alica,ouis sorbilibus, pane similagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis,volucribus teneriori bus,carnibus hœdinis,& vino dulci.Sin crassius fuerit lac mulieris,attenuante alimento vtendum est,ac minus nutriente,& balneis frequentibus.Crassius enim lac abscessus & furunculos circa infantis corpus generat , & venter ipsius cohibetur.Sed neque vrinæ pro ratione prodeunt, & vomitus pituitosi infestant.& ægrè mobilis ac difficulter spirans puer euadit, & appetitum perdit , ac decolor fit,& sordes oculorum habebit crassas,& mucos similiter & flatus multi ab eo prodeunt.Si verò acrius fiat lac , excretiones per vētrē plures fiunt cũ mordacitate,& appetitus deficit,& pustulæ acerrimæ in corpore fiunt , & præsertim circa supernas partes,imò etiā infernas , & infans paulatim gracilescit . Quare omni modo temperandum est corpus nutricis balneis dulcibus,& boni succi alimēto.Si verò lac quod multum fertur imminuere voles, cibos minus alentes & paucissimos dato.vbera verò lenticula cocta integito,aut cuminum cum aceto illinito : aut lapidem album simplicem,quo ad ædificia vtimur,similiter cum aceto,aut hyoscyamum cum aceto:aut linteum aceto imbutum imponito,& assiduè humectato.perfundito autem aqua marina,aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad stertentes infantes, Cap. VII.

QVandoquidem pleræque nutrices ineptis, velut dictum est,vtentes cibis,vitiosum lac suum efficiunt, & ex hoc diuersis morbis infantes, qui etiam optimam structuram adepti sunt,obiiciunt : aliquando verò etiam ex forinsecus corpori accidentibus morbi accedunt : necessarium est etiam de diuersis affectionibus pueros infestantibus, pro viribus breui tractare. Siquidem igitur infans crassiore alimento nutritus,pituitam in ventre colligat,& propterea stertat,lini semen cũ melle delingendū dandũ est, aut cumini parũ cum melle.& aqua mulsa instillanda est ori assiduè calida.Si verò hæc pressura perseueret,oleo medium digitum tingito,& tonsillas illinito, & depressa linguæ radice ad vomitum irritato:vbi enim vomuerit, ab omnibus vexationibus confestim liberatur.

Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.

AD interceptam in infantibus vocem,ob quamcūque caussam præcedentem-(contingit autem hoc maximè suppressa aluo)brassicæ succum cum modico sale bibendum dato aut instillato. statim enim soluit aluum, & vocem restituit.sed & glans ano indenda est.

De dentitione, Cap. IX.

A CIrca septimum mensem incipiunt infantes proferre dentes,& dum punguntur ac stimulantur,velut ab aculeo,dente gingiuas dissparante , inflammationes succedunt ipsarum gingiuarum ac maxillarum & tendinum: ad quas etiam febres omnino consequuntur. accedit & pruritus auditoriorum meatuum,& aures humectantur. aliqui verò etiam lippitudinibus capiuntur,& sanguis ex oculorum angulis fluit.Plerisque verò etiam exturbatur venter,propter stomachi inflammationem,& ventris exo B lutionem.Itaque lenire ac pinguescere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mūdarum circumiectu circa collum & ipsius neruum per oleum dulce ac calidũ: instillare quoque auditoriis meatibus oleum calidum: perseuerante verò inflammatione, etiam ceratum rosaceum liquidum locis imponere.In cibo offerendum est puero cerebellum ,maximè quidem leporis coctum aut assatum:sinminus,ouiculæ.naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ sunt gingiuæ.efficit enim minimè molestum dentium exortum . Nihil C verò duri dandum est ipsis ad mandendum,vt ne gingiuæ callosiores redditæ impedimento sint dentium exortui.Balneo autem vtendum est febribus remittentibus. Neque studio habendum est vt venter adstringatur,vt ne materia sursum repēs,supernas partes (præsertim oculos) lædat,& febres vehementiores efficiat.Sed & nutrix cogēda est vt aquā bibat,& cibos leuissimos ac sorbiles accipiat.Aiunt autem naturaliter auxiliari dentiētibus pueris colocynthidis syluestris radicem,in aureo aut argenteo canali gestatam.itémque rubi radicem.Sed & viperæ, D præsertim masculæ,dentem in argento pro amuleto appende. At circa stomachum gestent semper viridem iaspidem de collo suspensum,ita vt stomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum, Cap. X.

LYcium,Indicum præsertim:sinminus, Pataricum cũ lacte diluito,& supernas palpebras cum superciliis illinito. Aliquando etiam ipsis oculis instillato , multo lacte dilutum.Mirabiliter etiam facit Nili ex rosis collyriũ illitum.ipsos verò oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum, Cap. XI.

E AD albugines puerorum ab eiulatu factas, solani nigri succum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium, Cap. XII.

AD inflammationes & dolores aurium,oui candidum cum lacte muliebri instilla : aut intestina terræ cum rosaceo cocta. Ad humiditates verò aurium , alumen vino dilue,& lanam puram ac mollem in ipso imbue,& in sole afficca:& rursus imbue ac sicca:& vbi ter hoc feceris, lanam siccam asserua. Vsu verò expetente,de ipsa accipe, F & in aurem inde.Ad vlcera verò in auribus , pastillo Musæ vtere,diluto cum sapa ac modico aceto . Si verò caro superexcreuerit , primùm reprime per pastillum Bithynum dilutum cum vino:deinde vtere Musæ pastillo, velut dictum est.

De inflammatione,siriasi Græcis appellata, Cap. XIII.

EX affectionibus quæ cum febre accidunt ,est & siriasis in infantibus appellata,quæ est inflammatio partium cerebri & membranarum, adeò vt sincipitis & ocu G lorum cauitas consequatur,cum febre ardente , & pallore,& corporis siccitate,ac prostrato appetitu. Siriasis autē appellata est à sincipitis cauitate.Siros enim apud Græcos dicitur fossa ac corpus cauum in quo semina seruantur. Quare omnia velut ad inflāmationes facere oportet, ita vt leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri succo cum rosaceo humectantes.sed & totum corpus ex hoc illinatur: aut cucurbitæ ramēta sincipiti impone, aut vitis folia,aut portulacam cum rosaceo tusam,sincipiti illine:aut heliotropii scorpiuri succo sinciput illine: aut H oui luteum cum rosaceo concutito,& sincipiti illinito,& assiduè permutato.

Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.

ARũdinis viridis medullā terito, & ex ea sinciput ac pedes illinito,ipsúmq; puerū vestimētis cōtegito,

De aphtha vlcere oris ardente, Cap. XV.

DE aphthis vlceribus & inflammationibus tonfillarũ, dicetur abfolutiffimè in fermone de affectionibus quæ perfectis accidũt circa has partes,in octauo nimirũ.

Ad deuoratas fpinas aut feftucas eximendas, Cap. XVI.

ALumen quo ad coria vtũtur,cum oleo terito,& gulæ illinito,radicem linguæ digito valde comprimens: & facilè ipfas furfum effert.

Ad affiduas fternutationes infantium & grauedines, Cap. XVII.

OCymum ficcum tufum ac cribratum naribus admoue,vt per refpirationem attrahatur:aut infuffla.Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tuffes puerorum, Cap. XVIII.

NVcleorum nucũ pinearum modicè toftorũ drach. IIII.feminis cucumeris parum tofti drach.I. tragacãthi drach.III.mellis defpumati dodrantem,præpara & præbe delingendum.Tragacanthum autem in vino veteri dulciffimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellũ oui affatum,& fefami duplum,& falis granum vnũ moderatum terito fufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos toftos XXX. amygdalas decorticatas XXX. feminis lini tofti,fucci glycyrrhizæ,vtriufque fextantem.mellis quod fatis eft,dato delingẽdũ. Probè etiam facit cuminum cum melle.item ammium.

Ad alui infantium profluuium, Cap. XIX.

SI aluus infantis fluxione laboret,balneum & geftationẽ reprobam⁹. Vtimur autẽ humectatione ftomachi ex vino & oleo melino. Si verò fluxio extẽdatur, œnanthen læuiffimè tritam,& acaciã,ac maftichẽ, æquis portionibus fingulis tritis, oui luteo quantum fatis eft excipe,& ex emollito ftomachũ illine & dorfum,& hapfum lanæ purpureæ impone,ac deliga.facit enim citra moleftiam. Præ omnibus verò nutricem alimentis boni fucci vti oportet,& potibus adftringentibus. Si verò aluus infantis farinæ fimilia excernat,mentham tritam cum vino nigro,aluo impone ac obliga.

Ad aluum fuppreffam, Cap. XX.

SI verò fupprimatur aluus,glande irritanda eft,aut ex fola aqua mulfa infufum immittẽdum eft,& mel alimẽtis admifcendum. Cæterùm florem artemifiæ cum oleo tere,& circa vmbilicum affrica,& fluet aluus. At de lumbricis dicetur in vniuerfalibus auxiliis in nono fermone.

De puftulis puerorum, Cap. XXI.

IAm antea dictum eft quòd infantes vitiofo alimẽto vtentes,in varios incidũt morbos, vt cũ aliis, & puftulæ & papulæ inftar bullarum efferuentes, & humida vlcera in cute fiant,quæ bubaftica vocant,& alia confimilia. Itaque muriam & vrinam & alia quæ aliqui adhibent,reprobamus ob acrimoniam: lauamus autem ipfos rofarum decocto aut lentis.& fi ampliori adftrictione opus habemus,myrti aut malicorii. Magis verò vlceratis cataplafma ex plantagine imponimus, aut ex feride fiue intubo cum pane:aut ex flore polẽtæ cum portulaca,aut femperuiuo,aut veneris vmbilico, aut hyofcyamo : aut rofas virides aut ficcas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus;aut fpumam argenti,melilotum, alumen cum aceto terito,& myrteum oleum fiue rofaceum adiicito,atque illinito. Aliud ad bubaftica vlcera. Recrementum plumbi & amylum æquis portionibus cum folani fucco terito,& adiecto rofaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito,aut cimoliã cum vino. Aliud. Spumæ argenti,ceruffæ, vtriufque trientem,malicorii ficci læuiffimè triti fextantem,fucci ftratiotæ fluuialis quod fatis eft, vtere. Quòd fi non adfit ftratiotes,lentis paluftris fuccũ accipe,& vtere, aut herbæ viridis quæ in aquis inuenitur,& ftratiotæ fimilis eft,fuccum admifce.Probè etiam facit ferapiadis triteficularis fuccus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum vino ac illinito.valde enim bonũ eft hoc.Probè facit & empla ftrum ex ladano,& emplaftrum ex hordeo,oui candido, & rofaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud,ad infantiũ puftulas ac papulas feruidas poft rupturam. Cadmiæ

A drach. LXXX. æris vfti drach. LXXX. acaciæ,croci, vtriufque vnc.I.tragacãthi fextantem. Tragacanthum aqua macerato ac terito,& cum ipfo reliqua excipito, ac paftillos formato. Et vfus tempore cum fucco fenecionis, aut intubi, aut folani,diluito,& addito rofaceo illinito.Ego, inquit, fucco fenecionis aut intubi excipio tragacanthum, ac reliqua,& paftillos effingo.

Ad capitis vlcera,& achores,tenuia capitis vlcufcula, Cap. XXII.

B PHarmacũ ex cuius vfu ego nomẽ affequutus fum:Spumæ argenti,ceruffæ,vtriufq; beffẽ:feminis ericæ, thuris,vtriufque drach.IIII.vino & oleo raphanino terito,ac vtitor. Aliud. Acaciæ fuluæ vnc.I.ladani trientem, myrrhæ fextantem,opii vnc.I.aqua paluftri excipe & forma paftillos, & vtere affiduè. Aliud. Cochleas albas vnà cum tefta exuftas infperge. Aliud. Aloen læuiffimè tritam cum plantagine arida trita infperge. Aliud. Balauftium aridum tritum infperge, aut cum aqua tritum impone,& illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria liparonem vocant, aliqui verò cneftrum appellant,vrito,& cinerem cum vino tritum illinito. Vtere etiam reliquis,cùm difcriminationibus referendis in fexto fermone, de vniuerfalibus auxiliis ad achoras.

C Ad vlcus melicerida à mellei humoris fimilitudine dictum,quod & dulce appellatur,& Syriacè fanalia, Cap. XXIII.

SPumæ argenti,baccarum lauri æquales portiones terito cum aceto & oleo,& illinito.Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad fedem infantium procidentem, Cap. XXIIII.

D SPongitide herba podicem affiduè deterge.Acaciã cũ ape & vino nigro tritã podici illine. Aliud. Cochleã vftã trita,quũ egreditur,prælotæ fedi infperge,& fanabis. Oftreorum teftas crudas tufas ac tenuiffimo cribro excretas infperge. myrti baccas virides cum vino tritas impone. Vtere autẽ perfufione aquæ fabrorũ,in qua ferrũ tingunt.Ego verò femper vtor muria tepida,& valde probè facit:fimiliter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in vniuerfalibus auxiliis,quæ fuo loco referentur.

E Ad femorum intertrigines, Cap. XXV.

MYrtum ficcam tritam infperge, aut cyprinum cum rofis.

Ad procidentes puerorum vmbilicos, Cap. XXVI.

PRocidunt pueris vmbilici dum aut in eiulatu diu & multùm diftenduntur,aut ex plaga,aut ex cafu.Talib⁹ igitur ammium cum muria tritum vmbilico illine,& faram lintei impone,ac ad triduum obliga. Et rurfus eo foluto,idem facito:aut lupinos amaros, & vngulam afini

F vftam,& laterem vftum fimul terito,ac imponito,& obligato.Si verò efficacioribus opus fuerit, iis quæ ad herniam inguinum referuntur vtere. Critonis ad pueros exumbilicares ob quancunque caufam.Refinæ pinus vnc.XV.aluminis fciffi dextantem, mellis dextãtes duos. Alumen tritum cum melle ad prunas coquito,& vbi bonam compagẽ habuerit,refinã addito,affiduéque moueto,& vbi diffoluta fuerit,laminã de hoc pharmaco accipito,& vmbilico imponito,ac quotidie alterato. Verùm fupra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito.

G Aliud. Aluminis fciffi vnc.XV.fæcis vini aufteri dextantem, gallarum drach. II. vino dilue vt fpiffitudinem habeant,& vmbilicum illine,& forinfecus fpongiam impone pofca imbutam ac expreffam.

Ad hifpidos pueros, Cap. XXVII.

CRaffioribus & plurib⁹ fuliginofis fuperfluitatibus fub cute collectis,ex quibus pili generantur, hifpidiores infantes fiunt.Itaque caricas vrito ac terito,& cum hoc cinere pilis obfitos locos confricato. Ex alio exemplari. Refinam coquito in aqua,& puerum lauato, ac leui-

H ter detergito,ac cum caricarum vftarum cinere & fabarũ cremore confricato. Aliud fmegma corroborans ipfos. Farinæ fabarum,cimoliæ,fpumæ nitri, candidi ouorum & teftarum, æquales portiones pro fmegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes, Cap. XXVIII.

DOnec firmetur infans, lacte nutriatur: postquam verò solidus factus fuerit, micis panis ex vino mulso, aut vino dulci, aut lacte. deinde etiam oua sorbilia sumat: nam quæ mandere oportet, saliua in ipsis replentur. potus dandus est vinum dilutum. Vbi verò iam intrepidè frumentaceum alimentum infans sumit (quod plerunq; circa vicesimum mensem contingit) tunc latenter & paulatim ab vbere desuescat. Si verò ablactatus in morbū inciderit, rursus ad lac trāsferatur: & vbi cessauit morbus, refocilletur corpusculum, atque sic ablectatur.

Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum, Cap. XXIX.

ABlactati infantes in remissione ac hilaritate exerciti orū versentur, dentúrque ipsis cibi leues ac boni succi. verùm à multo vino abstinere oportet eum qui bonū corporis temperamentum habet. nam in humidis ac calidis corporibus vinum replet caput vaporibus. neque verò à frigidæ aquæ potu penit⁹ arcere iubeo tales pueros, sed inter cibos plerunque & in calidiorib⁹ horis optima aqua vti permitto. A septimo anno ad literas veniant, & mitibus ac humanis magistris tradantur. At à decimo quarto anno vsque ad vicesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ. prohibendi sunt à veneris vsu. Contrahendum est & vberius vinum: & plura exercitia iam sunt assumenda. Iis verò qui iam in vigore ætatis degunt, victus ratio remissa conuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda sunt, & alimenta sensim cōtrahenda: quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat. Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum, ipsa suiipsius mensurā excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dū exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primùm pigrescunt, quum sufficienter fuerint exercitati. & sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinent, quum sufficienter fuerint impleti: neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine, ne vel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat, naturæ motibus impulsum, præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore victu vtuntur, bonas naturas corrumpunt: quemadmodum aliqui vice versa vitioso corpore à natura producti, moderato victu & tempestiuis exercitiis, multa naturæ vitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura & vtendi modo dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio, Cap. XXX.

NAturalis senecta, est sicca & frigida corporum temperatura. ex longæuitate proueniens. quum enim corporum essentia vnà cum insita caliditate paulatim defluat, & instrumenta iam vlterius quàm conueniens erat sicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit. Postquam verò adhuc amplius fuerint reficcata, non solùm excarne sed etiam rugosum efficitur, & membrorum impotēs, & in motibus ambiguum. Qui itaque affectionem exsciētia nouit, quòd videlicet siccitas est cum frigiditate, is bonus fuerit senum medicus. Cognoscet enim quòd horum correctio per humectantia ac calfacientia cōtingit. talia autem sunt, aquarum dulcium balnea calida, & vini boni potus, & cibi qui humectant simùlque calfaciunt, & frictiones per oleum manè moderatè fientes: deinde deambulationes & gestationes citra delassationem, virium senis coniectatione facta. non enim parua est etiam in ipsis senibus differentia. Dandus autem est cibus modicus quidem, verùm sæpe. nam si paululum iustam mensurā senes excesserint, non parum læduntur. Securius itaque est debilibus senibus parū cibi offerre, verùm ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentem, cum optimo melle despumato: circa septimam verò, præfrictis, & conuenientibus senibus exercitiis exer

A citatis, ac lotis, prandium exhibendū est: & primùm quidem dāda quæ ventrem molliunt, velut sunt olera ex beta ac malua: deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit: postea verò paululū in lecto quiescere: deinde moderato motu vti. ad vesperam autem cœnantes à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles, velut est gallina aut volucris aliqua ex simplici iure. Vinum verò senibus vtilissimum est. Sit autem ex calidioribus natura, quale est quod substantia

B quidem tenue est, colore autem fuluum aut flauum. Atque vnum quidem hoc maximum bonum senibus ex vino accedit, quòd calfiunt omnes ipsorum partes: deinde quòd serum sanguinis per vrinas purgatur. Quæcunque verò vina pallida sunt aut flaua, & simul crassa, ea sanguinem generant, & corpus nutriunt. quapropter etiam ipsa aliquando commoda fuerint senibus, quo videlicet tempore neque serosum humorem in venis habēt, & ampliore nutrimento indigent. Vtplurimum enim vino vrinam ciente senes opus habent, eo quòd aquosa superfluitas in ipsis redundat. At verò à nigris & acerbis ac crassis

C et similibus vinis abstinere ipsos oportet. diutius enim in ventre manent, & propterea incommoda sunt. Dulci verò si senex vti velit, post balneum sumat dulce simùlque pallidum colore. Non prohibeo etiam vinorum ex melle paratorum vsum, & præsertim iis senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in vinum iniiciendum est petroselinum solum. sufficit enim hoc arthriticis. Ad calculosos verò betonica admiscetur, quæ & cestrum appellatur, & saxifraga. Abstinere autem oportet se-

D nes ab eduliis & potibus viscosum & crassum humorem gignentibus, qualia sunt alica, caseus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi, lenticula, & ostreorum caro, & reliqua supra relata in alimentorum crassi succi mentione, sermone secundo. Si verò ex necessitate aliquando contigerit aliquo ex talibus vti, statim exhibendum est pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis generibus. Si verò non fit ad manum quid ex his, piper tundendum est, & exactè cribrandum, & tum cum obsoniis edendum; tum potui inspergendum. & allium tunc gustare conducit. Postquam autem soluta est obturatio, & aluus subducta, etiam the-

E riacam antidotum, & mithridaticam, aut aliam quandam ex iis quæ ex aromatibus constant exhibere conuenit: à talium vero vsu, transire statim ad humectantem ac calfacientem victus rationem suprà relatam. Dandæ sunt ipsis etiā maturæ & dulcissimæ virides fic⁹ ante aliū cibū. Sed & in hyeme caricæ, nisi accidēs aliquod circa dextrā præsertim præcordiorū partē adsit. Quādoquidē verò serosæ ac pituitosæ superfluitates in senū corporib⁹, velut dictū est, colliguntur, vrinā quotidie propellere oportet: nō per medicatas res, sed apii decocto cū melle, & vinis vri-

F nam cientibus vti. Vēter quoque per oleum bonum subducendus est, præsertim absorptum ante cibos. Manifestum est autem quòd & oleracea omnia præ aliis cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem ventrem & pruna sicca, præsertim quæ ab Hispania afferuntur. Damascena verò in aqua mulsa meraciore præmacerentur, aut in ipsa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ, præsumendæ sunt. Ventre verò amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum ptisana. sed & resina terebinthina. De hac verò accipien-

G dum est aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarum aut trium. Non enim solùm citra molestiam mollire solet, sed etiam viscera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta dosis eius est vnc. vna. Idoneum est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe, & corium forinsecus ipsis obsitū detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullam ipsis adiice, decima plus minus caricarum parte: deinde ambo tusa misce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At verò ex

H relatis pharmacis nullum vnquam largius accipiendum est. Quidam enim gaudent quòd confestim vehementer sunt purgati: verùm quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius venter sistitur per sequentes dies. Suppressa autem aluo ipsorum, infundere oportet oleum solum cali-

dum. nam & dura ſtercora hinc educuntur,& lubricitas quædam fit in tranſitu,& ipſum ſenum corpus molleſcit, inſtar aridarum pellium induratum.

Victus ratio eorum qui in otio degunt, Cap. XXXI.

QVI vitam in otio degit,cōſiderare debet an in priore vita exerceri conſueuit, aut citra exercitationem lauari.nam quidam hunc morem moderatè ferunt,vt aliqui ex ipſis non aſſiduè ægrotent,vbi corpore facilè trāſſpirante præditi fuerint.Atque talem ſanè corporis naturam ad aliam conſuetudinem tranſferre minimè oportet:quemadmodum neque illam aliam eorū qui per multum temporis interuallum ægrotant.Si verò aſſiduè quis ægrotet,conſideranda eſt in ipſo cauſa, an ob plenitudinem,aut propter humorum vitiationē ægrotet.Et ſi quidē è morbis ex plenitudine ægrotare videatur,ſcop⁹ tibi erit propoſitus,vt omnino ſalubrem ipſius diætā conſerues,quò ſemper moderatos habeat humores: ſi verò propter vitiatos humores ægrotare ſolet,optimos facere humores.Quidam igitur plenitudinem coaceruant, quum ea quæ per corpus tranſpirant pauciora fuerint iis quæ accipiuntur.in his itaque ſeruanda eſt ſymmetria ac proportio eduliorum ac potuū ad ea quæ euacuātur.Symmetria autem eſt vt in vtriſque conſideremus nos quantitatem tum eorum quæ ingeruntur, tum eorum quæ euacuantur.Nā qui in priore vita ſtatim priuſquam exercerētur in balneum ingreſſi ſunt,in his nunc frictione moderata vtendum eſt,& breui motu:qui verò exercitabantur ante balneum,his conſulo vt nunc paululum augeant conſuetudinem.Detrahere verò oportet etiam aliquid de cibis,& quantitate ac qualitate moderatos exhibere. qualitatem autem dico velut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant.Itaque ad olera ducendi ſunt, & ad piſces ſimiliter ac volucres,qui non multùm nutriunt. At verò in iis qui vitioſos humores colligunt,non vnus eſt ſcopus: quoniā neque vna eſt vitioſi humoris ſpecies.Quidam enim frigidiorem ac pituitoſiorem vitioſum humorem congregant:aliqui verò calidiorem & bilioſiorem:ſicut alii atrabiliarium.Fugiendi itaque ſunt ſinguli cibi ac potus, qui promptè generare ſolent humorem qui in ipſis congregatur.Dictum eſt autem de ipſis abundè,in boni ſucci & mali ſucci eduliorum mentione in ſecundo ſermone huius operis,in quo ſanè de attenuātibus eduliis dictum eſt quæ commoda ſunt iis qui crudum appellatum humorē coaceruant:qui ſemper quidem craſſus eſt,nō tamē ſemper viſcoſus. Porrò in omnibus his commune auxilium eſt moderata ventris ſubductio,& maximè quibus veneter eſt natura durior. Commune auxilium eſt etiam veneris vſus moderatus.

De carnium ſubuerſione, Cap. XXXII.

QVVM ad immodicam carnium multitudinem deuenerit corpus,liquare ipſum ac ſubuertere oportet. Oſtenſum eſt autem quòd calidius & ſiccius temperamētum gracile corpus efficit. huiuſmodi igitur faciendum eſt carnoſorum hominum temperamentum, ſi moderatum fieri debet. Didiciſti autē iam quòd velocia exercitia atque acuta,& diæta attenuās,itémque eiuſmodi medicamenta,ſed & animæ curæ,totum temperamentum calidius & ſiccius reddunt,& ipſum corpus tenuius. attenuās itaque diæta manifeſta eſt. Pharmaca verò vehemētiora ſunt,rutæ ſemen,& præſertim ſylueſtris,cum cacuminibus:ariſtolochia rotunda,centaurea tenuis, gentiana,& polium,& quæcunque fortiter vrinam cient, velut petroſelinum. ſingula enim hæc & per ſe & inter ſe vniuerſa mixta,attenuare & euacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis vſtis multùm attenuat:quin & ipſa theriaca antidotus attenuat & diſcutit. Illinatur autem oleo in quo cocta eſt cucumeris ſylueſtris radix,& althæa,& gentiana,& panacis radix,& ariſtolochia rotūda, poliúmque ac centaurea. Cibi verò non ſtatim à balneis dandi ſunt, ſed permittendum eſt vt prius quieſcant,aut quid cōſuetarum actionum obeant,& rurſus ad ſecundum balneum ducantur.Præſtat autem & balnei aquam diſcuſſoriam eſſe,ſi naturalem habere poſſent:ſin minus,flos ſalis marinæ aquæ admiſceatur:deinde verò edulia magna quidē mole,pauci verò nutrimenti danda ſunt vt impleatur quidē, modicum verò alimētum ex ipſis in corpus diſtribuatur: talia verò ſunt olera,& panes ſordidiores, & ſimilia quæ iam in ſecundo ſermone relata ſunt. Vino autem vtēdum eſt albo colore & tenui ſubſtantia. neque verò ante cibos potus permittendus eſt,neque copioſus potus indulgendus.Sed & ſemel in die cibum capere melius eſt, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio ſicca ex mappis craſſioribus ſufficiens eſt ad attenuandum.ſed & nitro ac aſperiore ſale frictionē facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis attenuat:modicum verò, irritamentum eſt ad carnoſitatem vberiorem & ad meliorem nutritionem. prodeſt etiam inſolatio carnoſis. Probè attenuat etiam potū hoc pharmacum: Petroſelini trientem,piperis ſextantem,aniſi, aſari,vtriuſque vnc.vnam.hoc & lotium ciet & aluum promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet, Cap. XXXIII.

GRacilitas corporibus accedit,quibuſdam ex totius corporis intemperatura frigidiore ac ſicciore,quibuſdam verò, digerendi facultate aut nutriendi,aut vtriſque imbecillioribus natura exiſtentibus. Omnes autem ſic habentes iuuant edulia boni ſucci,& exercitia tarda ac moderata,& frictio conſimilis:& in ſumma omnia contraria relatis ad carnoſos. Commodum eſt etiam ipſis picari per dies tres aut quatuor. nam & digeſtioni confert & nutritioni. Et multos videre eſt craſſefactos ex hoc picationis auxilio,& præſertim eos quibus facultas digerendi debilis eſt.Nutriendi verò facultas non debilis quidem eſt,ſed ob idoneæ materiæ penuriam nutrire non poteſt.Si verò ieiuni lauentur, ante balneum corpus linteis confricare oportet donec rubefiat, deinde frictione non valde dura vti,vt ne conſtringentes, cutem denſam ac duram efficiamus.Oportet autem decoloribus & alimentum non ſentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas ſanare poſſit, Cap. XXXIIII.

EX iis qui in quibuſdam partibus graciles fiunt, plerique aut ob diuturnam ipſarum quietem,aut ob deligationis fracturæ modum,ad hāc affectionem deueniūt. Oportet igitur vires quidem in membro corroborare, largum verò ſanguinem attrahere, tum per moderatarū frictionum vſum poſt cibum,tum per commodos parti motus,& per moderatas aquæ calidæ affuſiones. hæc autem poſt cibum facere oportet,donec pars rubicunda facta eleuetur: & tunc ſtatim à perfuſione ceſſandum eſt. Oportet etiam picatorum medicamento vti, de quo dictū eſt in præcedenti ſermone.vbi verò frigiditatis ſenſus circa attenuatam partem fuerit,linteis ipſa perfricanda eſt,& quodam pharmaco calefaciēte.Sed & thapſia illinenda eſt,aliquando cum melle,aliquando cum cerato.

De laſſitudinibus à gymnaſiis,aut ex itinere obortis, Cap. XXXV.

LAſſitudinū primæ ac ſimplices tres ſunt differentiæ. quæ vlceroſa appellatur,& quæ tēſiua,& quæ inflammatiua.Et ad has inſuper ea quæ ob multam muſculorum ſiccitatem generatur, quam laſſitudinem vocāt abuſiuè, quum non ſit laſſitudo,ſed ſiccitas.

De laſſitudine vlceroſa, Cap. XXXVI.

VLceroſa itaque laſſitudo in ſuperfluitatibus tenuibus ſimulque acribus ac mordacibus generatur.Nō enim in his plenitudinis copia eſt quæ affligit, ſed humorum acrimonia, qui exercitiorum tempore,aut aliorum vehementium motuum,ex duplici cauſa generantur:aut craſſioribus ſuperfluitatibus diffuſis quidē ac attenuatis, non autem omnibus excretis: aut colliquata aliqua pinguedine,vel carne tenera,in vehementibus motibus.neceſſe eſt enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac velut ſauciari cutem & carnes, vt & horror aliquando fiat,& rigor,quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autem non eſt oculis expoſitus in partibus dolentibus. Accidit hæc laſſitudo præcipuè corporibus vitioſis hu-

moribus ac ſuperfluitatibus refertis. Conſequitur & ad recẽtes cruditates, quum aut immodeſtius ſe exercuerint aliqui, aut in ſole diutius verſati fuerint. Sed & citra cruditatem in boni ſucci corpore conſlatur, propter immodici exercitii exceſſum. Denſa autem & horrida apparet his cutis, & dolent velut qui vlcus habent, alii cute tantũ, alii etiam carnibus ſub ipſa. Sanatio porrò cõtingit ex eo quod contrarium eſt affectioni. oportet enim ſuperfluitates diſcutere, & ſedabitur affectio. Diſcutientur autem frictione multa, & molli cum oleo dulciſſimo nulla adſtrictione prædito, quale eſt dulciſſimum ſabinũ. maximè enim aduerſatur his omphacinũ. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione vtendum eſt, quò omnino nullus percipiatur futuræ laſſitudinis ſenſus: in ſecunda vero, quò ea quæ facta iam eſt ſoluatur. ſoluit autem ipſam exercitium moderatum & frictio multa, pluribus miniſtris ſimul contrectantibus, quò pars ipſa non frigefiat & ſuperfluitates celerrimè diſcutiantur. Hæc autem laſſitudo plerunque extendi ſolet vſque ad quartã diem. itaque quarta die lauentur & conſueto cibo nutriantur. primis tamen diebus pauciores ſint ac humidiores cibi, & nihil viſcoſi habentes. ſit autem & balneum non moderato calidius: laxare enim & diſcutere volumus ipſum corpus.

De laſſitudine tenſiua, Cap. XXXVII.

LAſsitudo tenſiua nullam memorabilem ſuperfluitatem in corporibus ſitam habet: verùm in muſculis ac neruis affectio eſt ob vehemẽtes diſtentiones factas, quas per exercitia fecerunt. cõtingit enim in his rectas in muſculis fibras laborare ac tẽdi, vt proximæ ſint diuulſioni. Fit autem hæc laſſitudo viris maximè boni ſucci, qui nõ acuta & velocia exercitia faciunt ſed magis robuſta. & efficit ſanè laſſatos valde pigros & ad motum ægros: non tamen horridi fiunt, velut qui vlceroſam laſſitudinẽ inciderunt. at verò corpus in his nihil minus quàm in vlceroſa laſſitudine, & in muſculorum ſqualore contractum videtur. & calidiores quàm pro natura contingentibus eſſe videntur. ſanatio autem in his eſt tẽſarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens eſt modica ſimúlq; mollis, per oleum dulciſſimum tepidum fiens: & otium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora, & mora in calida aqua diutius facta. quare etiã ſi bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam poſt balneum vnctione opus habent, antequam induantur: & ſi quidem poſtea ſudauerint, deterſos rurſus inungere conuenit. quin & ſequenti die vbi ſurrexerunt de ſtrato, poſt defrictas ſuperfluitates & ſubductam aluũ, vnctione opus habent, ita vt neque extremè frigido oleo neq; dura frictione cõfricẽtur. Cibus dandus eſt his modicus quantitate, verùm boni ſucci & nihil viſcoſum habens.

De laſſitudine inflãmatiua, & ad oſſa pertingente, Cap. XXXVIII.

TErtia laſſitudo eſt, in qua velut contuſas ac inflãmatas ſentiunt partes. hæc tunc accidere ſolet quum ob vehementiſſimos motus calefacti muſculi attraxerint quid de circunfuſis ipſis ſuperfluitatibus. & ſola hæc eleuat muſculos præter naturam, vt inflammationi ſimilis ſit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent: dolent autem magis quũ moueri volunt. Si verò circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, oſſium laſſitudinem affectionẽ eam appellant, ob ſenſus profunditatem. Hæc laſſitudo accidit vtplurimùm hominibus ad exercitia non aſſuetis. Sanatio ſcopos tres habet, quemadmodum omnia inflammata: ſuperflui euacuationem, diſtentæ partis remiſſionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tẽperatiſſimis aquis mora diutiſſima, tales laſſitudines ſanant. Si verò etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodeſt. ita verò & quies multa & aſſiduæ inunctiones. Cibi dandi ſunt his boni ſucci, verùm pauciores, & nihil omnino viſcoſi habentes.

De laſſitudine ob ſiccitatem & gracilitatem, Cap. XXXIX.

ALia præterea eſt quarta affectio, ſimilis quidem laſ- A ſitudini, ſed non eſt laſſitudo, eo quòd neque vlceroſam, neque tenſiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, imò neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam ſimilem laſſitudinibus infert: verùm ſolam gracilitatem cum ſiccitate. Contingit igitur in boni ſucci & exercitatione vtentibus corporibus; quum immodeſtius exercitata non probè recurata fuerint. diſcutiuntur enim ſic ſuperfluitates, & laxantur diſtenta corpora, & nihil reliquum fit in corpore præter ſiccitatem quam ex immodica euacuatione habet. Quare B etiam correctio huius affectionis in appoſitione ac repletione euacuati conſiſtit. non poteſt autem hæc fieri dum cutis rarefacta eſt. proinde cutem contrahere oportet, ac denſare & adſtringere. Contrahit autem & adſtringit, tũ frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum eſt ne homo lædatur, qui iam rarus ſimul ac vacuus ob exercitiorum copiam factus eſt. A feruenti verò nulla læſio, ſed ſecura denſitas cuti accedit, ita vt etiam relictus in ipſa calor reuocetur ex feruentis aquæ ſolio: vnde feruentius calidæ ſolium parandum eſt. Exiliant autem ex ipſo ſta- C tim in frigidum, quò in ipſis maneat firmitas in cute vnà cum caliditate. nam & in ſequenti tempore minus diſcutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem ſuſcipiunt, quo bono nullum maius ipſis excogitare poſſis. Vitanda eſt autem longior in frigidæ ſolio mora. exoluit enim frigidæ lotio calidæ lotionis vtilitatem. Prima itaque die lotus, velut dictum eſt, cibum accipiat boni ſucci & humidiorem: ſecũda verò recuretur modicæ ſimul ac mollis & lentæ frictionis vſu, & ſolio calido: atque hoc faciat conſequenter per multos dies.

De laſſatis ex venere, Cap. XL.

D DEbilitas virium ſequitur ad immodicum veneris vſum, præſertim in corporibus natura debilibus. Rarefit autem ipſis & cutis ex vehementi motu, & plurima fit per trãſpirationem diſcuſſio ac exhalatio, & propterea ſiccitas. Aliquando verò etiam frigiditas conſequitur; tum propter raritatem, tum propter caloris tranſpirationem ac ſudores. Correctio igitur horum eſt per cõſtringentia ſpiſſantiáque ac corroborantia cutem: de quorum numero eſt & moderatum exercitium, & feruentius calidæ aquæ ſolium: quies item ac ſomnus multus. Edulia E verò ſint multitudine quidem pauciora, qualitate verò humidiora & moderatè calidiora, quò & concoctio bona fiat, & ſiccitas ex laſſitudine corrigatur.

De laſſitudinibus ſpontaneis, Cap. XLI.

QVVM de laſſitudinibus ex gymnaſiis aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de iis quæ ſine vehementi motu ſponte fiunt docebimus: tales enim morboſæ ſunt, velut etiã Hippocrati videtur. Laſſitudines enim, inquit, ſpontaneæ denuntiãt morbos. ſunt autem & harum tres F differentiæ, vlceroſa, tenſiua, inflammatiua.

De laſſitudine vlceroſa ſpontanea, Cap. XLII.

SPontanea igitur vlceroſa laſſitudo, ob vitioſos humores clandeſtinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi ſunt, vt corrodant & ſtimulent ac pungãt corpuſcula ſenſu prædita. Et quãdiu quidem ipſi in venis admixti ſunt ſanguini, latet ipſorum vis à ſanguinis bonitate ſuperata: vbi verò in carnes & cutem trãſſumpti fuerint, & per mãſionem confirmati, tunc vlceroſam affectionẽ ac ſenſum inducunt: & tunc maximè in talibus augentur quũ G moueri volunt. Conſiderandum eſt autem in his, vtrum in cute & carne ſola vitioſi humores contineantur, aut etiam cum ſanguine intra venarum vaſa. Horum autem ſigna habes ex vrinis, & morſu circa cutem, & ſudoribus. Quando enim vnà cum hoc quòd etiam in vrinis apparent vitioſi humores, ſenſus quoque ipſorũ mordax circa cutem contingit, & ſudores alieni tum colore tum ſapore apparent, manifeſtum eſt quòd & in venis cum ſanguine vitioſi humores contineantur, & quòd in cute ſunt ac carne. Si quidem igitur modicus ſenſus vitioſorũ humo- H rum contingat, ieiunum hominem per totum diem ſeruabimus, quieſcere ac dormire iuſſum: deinde veſperi multùm & pinguius illito, atque temperatiſſima calida loto, pauciſſimum boni ſucci ac ſorbilem cibum dabimus. Neque verò vinum prohibebimus: concoquit enim

vinum ſemicrudos humores, ſi quicquam aliud hoc fa-
cit,& ſudores ac vrinas prolicit,& ad ſomnum conducit.
Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc ſymptoma,
paulatim ad conſueta reducere hominem oportet. Si ve-
rò ſequenti nocte ac poſtera die adhuc permanſerit, aut
auctum fuerit,videndum eſt de auxilio fortiore.nam ta-
les,vbi vires robuſtæ ſunt,alterum ex duobus facere o-
portet,vt aut venam ſecent,aut purgatione vtantur.ita ta-
men vt decernas vtro auxilio magis opus habeant,velut
conſequenter dicam.ſin verò debiles fuerint vires, mini
mè ſecanda eſt vena: purgandum verò moderatè,aut o-
mninò non.Si quidem enim cum multitudine ſanguinis
robuſtæ fuerint vires,vena ſecãda eſt, aut cõſuetæ excre-
tiones ſuppreſſæ mouẽdæ, velut ſũt hæmorrhoides in ſe-
de,&in mulieribus lunares purgationes.at vbi ſoli vitioſi
cõgregati ſunt humores,citra ſanguinis multitudinẽ, ad
conuenientem redundanti humori purgationem veniẽ-
dum eſt. Affligit autem quandoque bilis amaræ humor
aut atræ,quandoque pituita ſalſa aut acida, aut ſeroſi hu-
mores.Si quidem igitur otioſiorem vitam habuerit ho-
mo,& cibis craſſi ſucci vſus fuerit, & præſertim in hye-
me,pituitoſus humor colligitur.Verùm in pluribus labo
ribus & cibis acrioribus,& in æſtate, amara bilis coacer-
uatur: in autumno verò & eduliis eiuſmodi, ac laboribus
diuturnis,atra bilis. Horum verò notas ſumere oportet
& ex colore,& ex hominis motibus,& ex vrinis ac ſudo-
ribus,& ex ſiti ac ciborum appetentia.Proinde ſanguine
prædominante reliquis humoribus,vnà cum viribus ro-
buſtis,venam ſecabis: ſi verò vitioſi humores prædomi-
nantur,& vires robuſtæ ſunt,purgatione conuenienti v-
temur. At poſt venæ ſectionem aut purgationem, nutri-
re oportet hominem eduliis boni ſucci quæ exterſoriũ
quid habent,velut eſt ptiſana:& quæ nulla viſcoſitate præ
dita ſunt,neque craſſi ſucci ſunt, neque multùm nutriũt.
Vtendum eſt & balneis temperatiſſimis, & vnctione ac
frictione moderata.ſed & reliqua diæta ac cura ſic faciẽ
da eſt velut relatum eſt in laſſitudine ex gymnaſiis gene
rata.Si verò bonus ſanguis paucus fuerit, crudi verò hu-
mores omnino multi, vires autem debiles, neque vena
ſecanda eſt,neque purgatione, neque exercitio vtẽdum:
imò neque omnino motu vtendum eſt, neque lauandũ.
Nam venæ ſectio bonum ſanguinem euacuat: vitioſum
autem,qui ſanè in magnis venis circa hepar & meſaræũ
congregatur,ad totum corpus trahit. At purgatio in his
tormina ac morſus efficit, & animi deliquia intentat,ad
hoc quòd nihil memorabile euacuat.Crudi enim humo
res omnes pigri ſunt ac ægrè mobiles, ob craſſitudinem
ac frigiditatem.Itaque obturant omnes arctas vias, per
quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad ven
trem accedere ac inferri.& ob hanc cauſam,neque ipſi e-
uacuantur,& alios impediunt. Ob eandem verò cauſam
neque exerceri,neque omnino moueri neque lauari hos
conuenit.omnes enim tales motus humores in totũ cor-
pus ducunt,& anguſtos tranſitus obturant. Seruandi igi-
tur ſunt in omni quiete,& danda edulia potúſque ac phar
maca attenuantia ac ſecantia, & craſſitudinem humorũ
conficientia,citra manifeſtam calfactionem.nam humo
res quomodocunque fortiter calfacti, vndique per cor-
pus meant. Vtantur igitur in victu aceto mulſo præſer-
tim,aliquando & ptiſana:aliquando verò danda eſt & a-
qua mulſa. poſſunt enim ferre tenuem diætam, ſiqui a-
lii idem poſſunt,propter ſubiectam crudorum humorũ
multitudinem. Quandoquidem verò præcordia omni-
bus talibus eleuata ſunt ac inflata, & facilè ſanè inflan-
tur,quicquid tandem ingeſſerint, præſtiterit ipſis dare
cum cibo modicũ piperis,præſertim longi.Melius fuerit
& Dioſpolitico vti medicamẽto. Cõmodiſſimum eſt au
tem ipſis acetum mulſum,ex ſolo optimo melle & ace-
to præparatum: vt ſint mellis quidem deſpumati partes
duæ,aceti verò pars vna,plus minus. Præſtat enim ex ac-
cipientium ſenſu modum iudicare,non noſtris commo-
ditatibus. nam quod naturæ iucundum eſt, hoc com-
modum eſt: quod verò iniucundiſſimum eſt, id ma-
ximè aduerſarium eſt. Prodeſt talibus etiam apome-
li, & præſertim acidum factum. At vbi iam attenuati

A aliquantulùm fuerint humores, etiam vinum dandum
eſt moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac
aceto mulſo coquendum eſt aliquando hyſſopum & pu-
legium. Eduliis verò vtendum attenuantibus, citra ve-
hemẽtem calfactionem: qualis eſt capparis ex aceto mul
ſo,aut ex aceto & oleo. Poſtquam verò omnia perfectè
bona tibi apparuerint,tunc ad familiarem victum pau-
latim reducere conare,ita vt moderatis exercitiis vtatur,
& balneis, & vnctionibus. Idoneum eſt autem ipſis vn-
guẽtum laſsitudinem eximens ex abiete paratum,itém-
B que quod ex populo nigra fit: quorum præparandi mo-
dum inter acopa vocata referemus. Congruum eſt ipſis
& oleum chamæmelinum,& anethinum: item ſampſu-
chinum tempore hyberno. Sampſuchinũ verò oleum
ſic præparatur:Coquitur ſampſuchus in duplici vaſe cum
oleo, ſimiliter coquitur & roſmarinus herba: ſi verò hæc
nõ habeas,radicem cucumeris ſylueſtris,aut althææ, aut
bryoniæ,aut betæ albæ accipe, & cum oleo coque. mul-
tùm enim diſcutiunt.

De laſsitudine tenſiua ſpontanea, Cap. XLIII.

C TEnſiua ſpontanea laſsitudo, ſi ſine exercitiis aut alio
quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimi-
rum humorum indicat, qui nimia copia ſolidas animã-
tis partes diſtendunt,& præſertim muſculorum fibras. vl-
ceroſus ſenſus nõ eſt in hac laſsitudine,ſed neque tumor-
alicuius partis ſub tactum aut viſum cadens, verũ ſolùm
grauitatem & diſtentionem percipiunt. Manifeſtum eſt
autem quòd ſanguine redundante optimum auxilium
eſt venæ ſectio in cubito. poſſunt & venæ in talis ſecari.
At verò poſt totius corporis euacuationem, ad diſtenta-
rum partium laxationem procedendum eſt per vnctio-
D nes ac frictiones molles,otiúmque ac quietem. Et vten-
dum eſt balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem
exterſorium quiddam habentibus, qualis eſt ptiſana, &
apomeli,& conſimilia. Et, vt in ſumma dicam,poſt venæ
ſectionem eadem cura vti oportet quæ relata eſt antea
ad tenſiuam laſsitudinem ex gymnaſiorum exercitiis
obortam.

De laſsitudine inflammatiua ſpontanea,
Cap. XLIIII.

E INflammatiua laſsitudo quum ſponte citra aliquem
motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitu-
dinem, tum propterea quòd cum manifeſta inflamma-
tarum partium caliditate conſiſtit, coeleuans muſculos
in tumorem,neque paucarum horarum, nedum dierum
duorum aut trium,moram ac dilationem tolerat,ſed ſta-
tim febrem vehementiſsimam inducit:niſi quis ſangui-
nem detrahẽdo præueniat. Calidiſsimus eſt enim talium
ſanguis,& plurima opus habẽt ipſius euacuatione omnes
ferme ab hoc malo apprehẽſi: & plerique ipſorum etiam
F poſt venæ ſectionem febriunt.Quare neque cunctari,ne-
que parum detrahere conuenit:ſed & citò euacuare, & vſ-
que ad animi deliquium ducere, ſi nihil aliud amplius
impedierit. Præſtat autem & detractionem repetere in
eadem die,ita vt in priore euacuatione homo nõ animo
linquatur.In poſteriore neque ferendum eſt animi deli-
quium. At quibus hoc modo affectis vena ſecta non fue-
rit,aut ſponte aliunde ſanguis eruperit,hi bona fortuna
opus habent vt ſeruentur:& neque ſeruantur. Si quidem
igitur in capite & collo dolores magis hæſerint,humera-
G lem appellatam venam ſecare oportet. Si verò thoracem
& dorſum & lumbos doleant, internam venam ſecabis:
ſin æqualiter totũ corpus,mediam: ſi quidem igitur à ve-
næ ſectione febris permanſerit,curationem facere opor-
tet, quam in febrium tractatione referemus. Si verò ſi-
ne febre maneant,in prima quidem die à venæ ſectione,
ptiſanæ ſuccus aut alicæ ſolum dandus eſt: ſimiliter autẽ
& ſecunda. Si autem & in tertia die ſine febre manet,etiã
lauato, & largo oleo inungito. Etiamſi autem laueris,
moderatum tamen victum exhibebis, ex lactuca aut, ſi
H ea non adſit,cucurbita:& alicam coctam. velut ptiſanam
Sed & beta,& malua,& atriplice vtẽdum eſt, ſi non adſit
lactuca. Ex piſcibus dandi ſunt petroſi, & aſellus ex albo
iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico,
non frigidæ aquæ potionem,ſed calidæ. Poſt tertiam ſi

tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum vi-
ni parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione refice-
re,per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ vſum.

Quali curatione ad frigiditates vtendum eſt,ex Herodoto, Cap. XLV.

DVplex eſt frigiditatis curandæ modus:nam & futu-
ram frigiditatẽ præcauere oportet, & corrigere iam
factam.Quò igitur non capiatur frigiditate is qui in fri-
gido aere verſaturus eſt,neque famem tuliſſe, neq; præ-
uomuiſſe oportet,neque cruditatem pertuliſſe , aut fati-
gatum eſſe,aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim
conſequens ad ciborum cruditatẽ,morborum cauſa eſt.
Iis verò qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipſos ner-
uos penetrat,qui nudi quodammodò ſunt,& propria ma
teria priuati:quapropter qui in frigido aere verſabitur,
totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere
debet:plantas autem pedum,cerato ex laurino parato il-
linere.Aut ipſas lauri baccas cerato excipe,ac vtere. Ve-
rùm ex veteribus quidam ſuccũ Cyrenaicum milii ma-
gnitudine,in talibus neceſſitatibus deuorandum dede-
runt,cera oblitum. At verò à conuerſatione in frigido
aere,deſidere nõ oportet,ſed ambulare prius in tepidio-
re loco:& poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua
diutius morari.Non præſente vero balneo, ad ignẽ cor-
pus illinendum eſt, ac cõfricandum diligentius tum per
ſeipſum,tum per alios:deinde accipiendus eſt cibus cali-
dus potentia & actu. Vinum verò neque valde acerbum,
neque nimis vetus dandum eſt.tale enim neruoſas partes
offendit iam à frigore vexatas, & præſertim veſicam ac
renes.Si vero ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio
per balneum aut inunctionem conuenit, & diæta conſi-
milis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac ſimili-
bus præparata.

Cutis denſatæ curatio,Galeni, Cap. XLVI.

DEnſatur aliquando cutis tum per vehemens frigus,
tum per balnea aluminoſarum aquarũ, aut aliquid
huiuſcemodi. Fieri poteſt autem vt & poſt balneum , &
poſt ſudores,aut alio quodam modo rarefacta ac frige-
facta cutis denſetur.Cognoſcitur affectio colore albidio
re quàm pro natura,& cutis ariditate ac denſitate,& quòd
ſic affecti in exercitiis ægrè calefiant. neque enim ſudant
neque bonum colorem habent.Si verò etiam à plurimis
exercitiis coacti ſudauerint,modicum ac frigidum ſudo
rem excludunt.Sanatio horum eſt calfactio, & cutis ra-
refactio. Vtendum igitur eſt exercitiis,& balneis calidio
ribus. præſtat autem in prima balnei domo ſuper læui la
pide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quo-
piam laxatorio,velut eſt quod dulciſſimum eſt, verùm
duorum aut trium annorum.Vtantur & lauacro natatio-
ni apto,calido temperato diutius.in frigido verò ne im-
morentur.neque verò aqua ſit valde frigida. Vbi verò in
duere ſe volunt,inungantur aliquo moderatè calfaciẽte,
quale eſt anethinum aut cicinũ: ex vnguentis verò gleu
cinum,aut ſuſinum,aut irinum,aut amaracinum. Cibis
porrò vtantur moderatis,nihil viſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor, Herodoti, Cap. XLVII.

QVemadmodũ frigiditas famelicos magis lædit, ſic
ardor repletos. quare qui in æſtiuo ſole verſari vo-
let,repletionem & acrium eſum vitet, vinoſitatem item
ac cruditatem:præhumectet autem corpus balneis pota-
bilium aquarum,& cibis humectantibus. proſpiciẽdum
eſt & in mora ipſa ſub ſole,vt caput tegatur leuiore aliquo
veſtimento,aut foliis vitis,aut myrti,aut polygoni. Si ve
rò ſitis vehemens oriatur,non aceruatim ingerendus eſt
frigidæ potus.Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ in-
ter cutem contingit. aliis verò ad ardentem pulmonem
aquæ frigiditas illapſa,tuſſes & grauedines excitat:aliqui
bus etiam tabem.Præſtat igitur prius faciem frigida pro
luere,manúſque ac pedes,deinde colluto ore paulatim ex
interuallis abſorbere.Poſtquã autem diſceſſit à ſole,tem-
perata calida ſe lauet,& in frigida natet. Si verò non ad-
ſit balneum,aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totum cor-
pus humectetur,& mollibus manibus præfricetur,& tũc
in frigidam inſiliat,præſertim ſi aſſuetus fuerit. Si verò

A nihil tale adeſt,aqua perfundatur. poſtea potus quidem
ſit aqua: edulia verò,lactuca, intuba, cucumis, cucurbita.
vinum quoque dilutius ſolito ſit. obſonium, piſces deli-
cati,domeſtica gallina ex iure albo. A coitu verò abſti-
neat. At vbi caput vehementer calfactum eſt, aut ſtoma-
chus adhuc exardet, vt alba & glutinoſa ſit ſaliua & vix
ſputo reiici poſſit, & reliquum corpus pigrum apparue-
rit ac velut exolutum, caput roſaceo irrigandum eſt , aut
roſarum ſucco cum oleo omphacino , aut polygoni ſuc-
B co,aut pampinorum vitis,aut intubi, aut alicuius ſimilis
ſucco. Totum verò corpus humectandum eſt aqua & o-
leo,aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle
linteolum imponendum vino & oleo imbutum,aut cera,
tum roſaceum,aut melinum quod abſinthium habet aut
portulacam.Optimum eſt autem & abſinthii cremorem
bibere,ad detergendas bilioſas & acres in ventre congrẽ
gatas ſuperfluitates. Conducit & roſaceum abſorbẽdum
dare ad cyathi vnius menſuram.

De matutina frictione,Galeni, Cap. XLVIII.

C MAtutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluita-
tum excretionem, excellenter quidem mollem in
plus iuſto reſiccatis , & in iis qui in vehementi frigore
verſari volent,& quibus propoſitum eſt frigida lauari, &
qui laſſitudinis ſenſum habent, & in quibus cutis denſi-
tatem corrigere volumus cum largo oleo.At verò denſi-
tatem ex frigore obortam ſanamus,primùm quidem ſic-
carum & aſperarum frictionum vſu: deinde frictionib⁹
ex oleo calido.Ad raritatem verò cutis obortam ex bal-
neis,aut frictionibus, aut ob veneris vſum, paucis quidẽ
D ſiccis frictionibus vtimur,paucis verò etiam poſt ipſas,
ex oleo frictionibus,& eo quopiam ex adſtringentibus.
Cæterùm humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ
frictiones curant per lintea factæ citra pinguitudinẽ, aut
cum aliquo ex diſcuſſoria vi præditis.

De veſpertina frictione, Cap. XLIX.

VEſpertina frictio laſſatis,aut reſiccatis,aut alimentũ
non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his
parcius fiat, & amplius tẽpus intercedat vſque ad cœnã,
& plerunque in quiete,deinde etiam paululùm deambu-
lent: melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam ventrẽ exo-
E nerauerint. his ita factis,citra periculum frictio aſſumi-
tur.Frictio fiat cum oleo dulci,ventre penitus non conta-
cto.Periculum eſt enim & ipſos cibos prius concoqui, &
ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput pertur-
bari,& ſtomachum ſubuerti:quare nardino vnguẽto ven
ter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate, Cap. L.

QVOT modis cruditas fiat,& quomodo variè reſiſtẽ
re oporteat oboriẽtibus ex hac corpori detrimẽtis,
F in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur : nunc
verò neceſſarium eſt dicere quomodo ad vrgentia acci-
dentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritan
te,& grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac mole-
ſtia quadam in totum corpus ſe diffundente,non cunctã
dum eſt ad vomitum deuenire,ſed aqua plurima tepida
hauſta cogendus eſt,vt cibi penitus excernantur. vbi e-
nim permanſerint,& torminum ,& dolorum,& grauitatis
capitis,& deſtillationis,aliquando verò etiam febris cau
ſa fiunt.Si verò quis natura difficulter vomat,aut ob aliã
quandam cauſam vomere impediatur, elaborandum eſt
omni modo vt cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſece-
G dat. Ad hæc erectior decubitus paretur: adiuuat enim, ſi
quicquam aliud,concoctionem. Et ſi vigilans quis fuerit,
propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non po-
tens,is immotus permaneat, & eandem decubitus figurã
conſeruet.nam aſſiduæ cõuerſiones flatus pariunt : flatus
autem materiam ſurſum vergere faciunt. Si verò perſeue
rarit hoc accidens,etiam pharmaci concoctorii ex malis
cydoniis præparati,cochlearii mẽſura danda eſt. Si verò
quis aſſuetus ſit ad frigidæ potum,& multam ſitim per-
H cipit,non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam
exhaurire. celerrimè enim corroboratum os vẽtris, quæ
in aluo ſunt expellit. At ventrem nardino vnguento illini
re oportet,& partes circa præcordia fouere,& extremarũ
partium frictione vti.Exonerata aluo ad deambulationẽ

procedendum eſt,tardè progrediendo,ne vapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Poſtea verò ad conſueta vitæ munia pergendum eſt: deinde ſuccedat balneum,& inunctio ex oleo dulci. vtilis eſt & abſinthii potus. Cibo verò vtendum eſt facilè concoctili ac moderato,& cui addita ſunt quæ aluo commodant,velut ſunt erinacei &cancri:deinde olera,beta,malua.modicè vtēdū eſt vino,verùm calidiore. A reliquis vero abſtineat,velut ſunt acrium eſus,& bellaria,ac placentæ ex melle, & fructus dulces.talia enim omnia ægrè concoqui ac digeri poſſunt.Hinc autem ſomnus imperturbatus ſuccedat.

De crapula, Philumeni, Cap. LI.

SED & cruditates ex vino obortas, quas crapulas vocant,ferè eodem modo tractare oportet, ita vt cogamus ipſos vomere à tepida aqua,aut ſola immiſſione digitorum aut pennarum, & in lecto quieſcere iubeamus, & turbationē ſomno ſedemus. & ſiquis ſanè ad frigidæ potum aſſuetus ſit,& ſtomachi ac ventris vexationem ſiue morſum perceptet,dandi ſunt ipſi cyathi duo aut tres ſinceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata verò turbatione,cibos exhibebimus boni ſucci, & magis frigefaciētes. Potus autem ſit modicus,vinum album & tenue,dilutius temperatū.Optimus verò in his eſt vini abſinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intemperaturis, Galeni, Cap. LII.

QVVM tractauerimus quomodo quis à prima ætate vſque ad ſenectutem conſeruet hominem optimè conſtructum: tranſibimus nunc ad eos qui ſtatim ab initio morboſam corporum conſtructionem adepti ſunt. Duplices autem ſunt ſecundum genus vitioſæ corporum ſtructuræ: quædam enim æqualiter habent temperatas vniuerſas corporis primas partes,quæ ſimilares appellantur:quædam verò inæqualiter.dico autē æqualiter, quū ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes ſimul corporis partes,frigidiores quàm conuenit,aut calidiores, aut ſicciores,aut humidiores factæ: & per coniugationem quædam calidiores & ſicciores,quædam humidiores & frigidiores,quædam calidiores & humidiores,quædam frigidiores & ſicciores. Et ſanè iuxta inſtrumentalium partium compoſitionem, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter cōpoſitæ ſunt. Vidi enim iam quoſdam habere ventrem quidem frigidum,caput autem calidum:alios verò caput frigidum,ventrem verò calidum. Vidi autem & ventrem per accidens aſſiduè bile vexatum,qui non eſſet natura calidus:quemadmodum etiam alium frigeſientem,qui non eſſet frigidus.Sic & caput,& hepar,& ſplen,& omnes aliæ partes fruuntur aliquando alterius intemperatura, quum ipſæ ex natura nihil læſæ ſint in proprium temperamentum,neque contrario modo diſpoſitæ.Proinde de primis optimū temperamentū adeptis à me dicetur, quò hoc exemplum habeas quod temperatum eſt: deinde de iis qui æqualem intemperaturam habent. Demonſtratū eſt à me ſæpe, impoſſibile eſſe vnam aliquam intemperaturam diutius perſeuerare: ipſa enim ſibiipſi neceſſariò aliam quandam aſciſcit. Illud porrò noſſe expedit,quòd quæcūque corpora morboſam ſtructuram in prima natiuitate habuerunt,ea omnino non perueniunt ad ſenectutem : ſi verò etiā peruenerint,vnum quendam morbum diuturnum habent. Propoſuimus autem in hac tractatione de vitioſam ſtructuram habentibus agere, conſiderantes quomodo quis ipſa conſeruet vtplurimùm ſana. Prius verò referendæ ſunt temperamentorum notæ,poſtea cōſequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.

OPtimè temperatus eſt homo quum corpore apparet exactè medius inter omnia extremè diſpoſita corpora,in gracilitate ac craſſitudine,mollicie ac duritie, caliditate ac humiditate,ſiccitate ac frigiditate:&, vt in ſumma dicam,ſi animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit: medio itē modo ſe habuerit inter hirſuta corpora ac glabra,& inter nigra colore ac alba : habuerit autem capillos, dum quidem puer eſt,fuluiores, in vigore verò ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.

CAlidius quàm conuenit temperamētum totius corporis,nunc dico illud quod proportionem ſecundū humiditatem ac ſiccitatem inculpabilem habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti ſunt, ſaniores aliis apparent,& articulatā voce loquuntur,& canunt, & citius gradiuntur. Augebitur autem ipſis caliditas pro annorum proportione. Iuxta vigorem autem ætatis palàm calidiores apparēnt . quare morbis & accidentibus à flaua bile facilè capiūtur.Nam multa caliditas paulatim conſumens humiditatem, ſiccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi ſunt, & nigros capillos habent: progreſſu verò temporis etiam moderatè dēfos. habentque venas amplas.ſunt enim & graciles.Nam pingues & venas amplas habentes,non natura pingues ſunt, ſed acquiſitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.

FRigidum ad contactum eſt iis corpus, depile & pingue.Color autē vnà cum capillis,fuluior his eſt. Si verò multa eſt frigiditas, liuidi ſunt & plumbei coloris, & anguſtas venas habent.Si verò quis anguſtas habet venas, & gracilis eſt,is neceſſariò acquiſitum temperamentum habet,& non ex natura gracilis eſt.

Siccioris temperamenti notæ, Cap. LVI.

AEgrè mobile, & ſiccum , & ſqualidum in iis ſit corpus facilimè ab omnibus ſiccantibus. nam & natura excarnes ſunt ac graciles. At quum hoc quòd ii graciles ſunt & excarnes,amplius etiam durum & aſperum apparet tangentibus horum corpus . Gracilitas autem non ſolùm ad naturales conſequitur temperaturas,ſed etiā ad acquiſitas ex longa conſuetudine ſuccedit.

Humidioris temperamenti ſigna, Cap. LVII.

HVmidius temperamentum in reliquis cōſimile eſt temperato,verùm mollius & carnoſius. nam mollities ab humida temperatura ſeparari non poteſt . Quēadmodum ſanè & craſſities non ſolùm ad naturalem ſequitur temperaturam, ſed etiam ad eam quæ ex longa conſuetudine facta eſt,ſuccedit.Proprium autem eſt humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectātibus.

Calidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LVIII.

MOllius & carnoſius eſt hoc optimo temperamēto: vbi verò plurimùm fuerit auctum , putredinoſis facilè capitur morbis. Si verò paulò humidius,multo verò calidius fuerit,tales molliores ſunt moderatis , & carnoſiores,& non paulò calidiores. nigri autem ſunt ipſis capilli, & caro non pinguis. Si verò paulo calidius, multo autem humidius fuerit,mollis his & multa eſt caro, & color mixtus ex rubro ac albo : & ad contactum paulo ſunt calidiores . Quò verò in ſumma dicam,in coniugatis temperaturis ſemper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & ſicci temperamenti notæ, Cap. LIX.

CAlidum & ſiccum temperamentum,hiſpidius ac calidius eſt & gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute : temporis verò progreſſu etiam caluities ſequitur. At venæ ipſius amplæ ſunt, & arteriæ magnæ ac vehementiſsimè pulſantes.Et ſanè & firmum, & articulatum, & muſculoſum, & minimè pingue totum eſt corpus,& cutis ipſa durior ac nigrior.

Frigidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LX.

THorax iis anguſtus eſt,& pilis nudus,quemadmodū etiam totum corpus: cutis autem tenera & alba : capilli ſubfului,præſertim in iuuentute.& ſeneſcentes non caluеſcūt. Sunt item timidi,& minimè audaces,ac pigri, & obſcuras habent venas.Et craſſi ſunt ac pingues, & ſemoribus ac muſculis infirmi & inarticulati,& fiūt blæſi. Quòd ſi frigiditas ac humiditas amplius augeſcant , color vnà cum capillis fuluus euadit: ſi verò plurimùm augeſcant, liuidus. At ſi inæquale fuerit qualitatum augmentum , eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

Frigidi ac ſicci temperamenti notæ, Cap. LXI.

SI verò frigiditas ac ſiccitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albúmque ac non muſculoſum,& inarticulatum,ac depile,& adtactum frigidum.pinguitudo tamen ipſis etiamſi graciles ſint, per carnē diſſeminata eſt. Pili & calor corporis pro menſuræ frigiditatis portione ſe habent. Porrò quum calida & ſicca temperatura in tempore inclinatæ ætatis ſæpe tranſeat in ſiccam ac frigidam, habitus talium gracilis ac durus ſimiliter fit: verùm melancholicus eſt, & propterea colore nigriores ac hiſpidiores fiunt. Prædominabuntur autē ſemper prædominantis temperamenti notæ,obſcuræ verò alterius notæ erunt.

De capitis dignotione, Cap. LXII.

CAput paruum quidem vitioſæ cerebri ſtructuræ proprium ſignum eſt:magnum verò,non neceſſariò bonæ.Si quidem enim propter robur inſitæ virtutis materiam multam ac bonam creantis factum eſt,bonum eſt: ſi verò propter ſolius materiæ multitudinē, nō bonum. Diſtinguendum verò de ipſo tum ex figura, tum ex iis quæ ab ipſo ortum habent.Ex figura quidem,ſi fuerit cōcinna.ſemper enim hoc ſignum bonum eſt. Ex iis verò quæ ab ipſo ortum habent,ſi validam ceruicem habet,& aliis oſſibus optimè diſpoſitum eſt: & ſi vniuerſum ipſorum neruoſum genus bene nutritur,ac robuſtum eſt: & ſi oculi acri viſu fuerint præditi. At verò acuminata capita defectuoſam circa occiput aut frontem eminentiā habent;aut vltra iuſtum modum auctam. Proinde vtplurimum ſicut magna,ita etiam hæc capita vitioſa cōperimus.Rarò autem & ex his aliqua ſunt bona,efformatrice ipſorum virtute forti exiſtente, & multitudinem materiæ bonam adepta.Nam qui acuminata capita habent,& ceruice valida præditi ſunt,hi tum aliis partibus omnibus,tum oſſibus robuſti ſunt,ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet,itémque ſuperfluitates quæ per palatū, aut aures,aut nares purgantur:minime que læditur ab omnibus extrinſecis quæ calfaciunt,& frigefaciunt,& ſiccant, & humectant.Talibus pili capitis,dum infantes ſunt,ſub fului ſunt, pueris verò ſubflaui: perfectis autē flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè criſpos ac ſimplices.Nec verò facilè caluefcunt.

Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.

SI verò moderato calidius fuerit, vniuerſa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum venæ conſpicuæ.Pili his genitis citò in capite oriuntur, vbi multo ſunt calidiores temperatis,nigri & multi,& criſpi ac robuſti:vbi verò non multo,ſubflaui primùm,deinde nigreſcunt,& progreſſu ætatis caluefcunt. Superfluitates in palato,& naribus,oculiſque ac auribus,paucæ his ſunt ac maturæ,quum inculpatè ſani fuerint. Replentur autē capite maximè,quum incauta diæta vtuntur, & grauātur à calfacientibus eduliis,potibus,& odoribus,atque omnibus forinſecus accidentibus.Et hoc magis adhuc, ſi non ſolùm calida ex natura fuerint talia, ſed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.

SVperfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli verò ipſis recti ſunt & fului ac ſtabiles; & multo tempore à natiuitate oriētes,tenues ac macri primùm. Et citò à frigidis cauſis læduntur,& iuxta ipſum læſionis tempus deſtillationibus ac grauedine corripiuntur.Neq; verò capitis partes ad tactum calidæ ſunt,neque rubicundæ apparent.Et oculorum venæ inconſpicuæ ſunt: & ipſi quodammodo ſomnolentiores.

Siccioris cerebri ſigna, Cap. LXVI.

MEatuum à ſuperfluitatibus puritas & ſenſuum ſinceritas ſignum ſunt talis temperamenti. Vigilantiſſimi verò ſunt,& pilos robuſtos celerrimè vbinati ſunt producunt,criſpos magis quàm rectos.citò verò caneſcunt.

Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.

PILI ſimplices,& omnino non caluefcunt:& ſenſus caliginoſi ſunt,& ſuperfluitatum copia adeſt, & ſomni multi ac profundi.

A Calidioris & humidioris cerebri ſigna, Cap. LXVIII.

SI verò caliditati affuerit humiditas, vtriſque parùm excedentibus modum bonus color adeſt & calor, & venæ oculorum magnæ ſunt,& ſuperfluitates plures moderatè maturæ:& capilli recti ac ſubflaui, & nō facilè caluefcunt.Replentur autem & grauantur capite à calefaciētibus ac humectantibus. quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem veniunt,morboſum fit his caput & ſuperfluitatibus redundans,& quod facilè ab hu-
B mectantibus ac calfacientibus læditur. Auſter his valdè aduerſatur, optimè autem in aquilonariis locis degunt. Neque verò vigilare poſſunt diutius: & vbi ad ſomnum ſeipſos conuerterint,ſimul ſopore premuntur altiore, & vigiliis, & in ſomnis varias imaginationes obuerſantes habent. Viſum item habent caliginoſum, & ſenſus non exactos.Si verò vna ex tēperaturis fuerit intenta,notæ ipſius magis prædominabuntur.

Calidi ac ſicci cerebri notæ, Cap. LXIX.

A Superfluitatibus puri ſunt hi,& ſenſibus ſinceri, ac vigilantiſſimi, & citò caluefcunt: prima capillorū
C generatio ipſis celerrima eſt,& probè nutritur.Sunt autē nigro ac criſpo capillo præditi,& calidi ad capitis contactum,rubicundique vſque ad vigoris tempus.

Frigidi ac ſicci cerebri ſigna, Cap. LXX.

FRigidum ac decolor caput efficit hoc temperamentum,quantum in ſe eſt.alterantur enim aliquādo partes ipſius ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturæ venas oculorum latentes habent,& à frigidis cauſis promptè læduntur.quare etiam inæqualiter ſani ſunt iſti,aliquando quidem capite leuiſſimi, &
D meatibus ſuperfluitatibus puri: aliquando verò deſtillationibus ac grauedine ob paruas cauſas corripiuntur.Seni ſus ipſis ſunt in iuuentute quidem ſinceri, & per omnia inculpabiles, verùm progreſſu temporis citò contabeſcunt: &, vt in ſumma dicam, omnibus capitis partibus citò ſeneſcunt. quare etiam citò caluefcunt. Capilli ipſis genitis prodeunt quidem vix,verùm macri ac fului.Pro greſſu temporis frigiditate prædominante ſiccitati,non caluefcunt: ſi verò ſiccitas obtinuerit dominium,parum hi caluefcunt.

E Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.

HVmidæ ac frigidæ cerebri tēperaturæ ſoporoſos faciūt & ſomnolētos, & ſenſib⁹ vitioſos, ac ſuperfluitatibus redundātes, & quibus caput facilè frigefiat ac repleatur,& qui deſtillationibus ac grauedine facilè corripiantur.tales tamen non caluefcunt.

Ventris ſiccioris ſigna, Cap. LXXII.

SI citò ſiticuloſi fiant, & modicus ipſis ſufficiat potus, & vberiore grauentur, & fluctuationes habeant ſu-
F perfluitate ipſis innatante,& eduliis ſiccioribus gaudeāt.

Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.

CAlidior venter concoquit melius quàm appetit, & multo magis quæ dura ſunt & difficulter alterantur. quæ enim facilè alterantur, in ipſo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis: & neque à frigidis læditur,ſi moderatus contigerit ipſorum vſus.at verò cā lidorum forinſecus allabentium diuturnam cōuerſationem ferre non poteſt.

Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.

G HI neque ſiticuloſi fiunt, & ampliorem humorē citra moleſtiam ferunt, eduliiſque humidioribus gaudent.

Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.

FRigidior natura venter bene quidem appetit,non autem bene concoquit,& præſertim edulia quæ ægrè alterantur & frigida ſunt.Facilè itaque in ipſo aceſcunt,& propterea ructùm acidum habet: & gaudet quidem frigidis,læditur autem facilè immodico eorum vſu: atque ita etiam extrinſecus allabentium ipſi frigidorum diu-
H turnam cōuerſationem ferre nequit.Cæterùm ex morbo cōflatæ in ventre intēperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria concupiſcunt, non ſimilia, velut naturales. Si quidem igitur concoquit probè, temperatus eſt venter: ſi verò non concoquit, non omninò

intemperatus eſt.ſed ſi quidem nidoroſos ac fumoſos ef A ficit ructus,immodicus eſt ipſi ac feruens calor: ſi verò acidos,viceuerſa. Sic etiam ventres qui ægrè concoctilia probè concoquunt,immodicum calorem habent: ſi verò ipſa non concoxerint,debilis eſt ipſorum calor.Conſiderandum eſt autem an ob aliquem humorem aliunde in ventrem confluentem,hoc ipſis contingat. Nam ad pituitoſos humores,acidi ructus conſequuntur: ad bilioſos verò,nidoroſi aut viroſi,aut aliæ quædã peregrinæ qualitates.Communia autem accidẽtia omnium redundan B tium in ventre humorum ſunt nauſeæ, verùm ſi quidem in vẽtris amplitudine humores innatarint, ſupernatabũt in iis quæ per vomitum reiiciuntur: ſi verò in ipſis ventris tunicis impacti fuerint, fruſtra lancinabunt per inanes nauſeas,ita vt nihil vomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.

NON ſolùm venter ſiticuloſos & nõ ſiticuloſos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: ſed etiam thorax,cor,& pulmo. verùm qui propter horum caliditatẽ ſitiunt,plus inſpirãt,& amplius ac diutius efflant. Perci C piunt autem æſtum in thorace, non circa hypochondria, *Latinis præcordia appellata*, quemadmodum qui propter ventrem ſiti vexantur.Et ſanè vbi bibunt, non ſtatim quieſcunt:& frigidus potus magis ipſorum ſitim ſedat quàm multus calidus. Refrigerat autem ipſos & frigidus aer inſpiratus,qui ne alleuiat quidem propter ventrem ſiticuloſos.Sic verò etiam frigefactum thoracẽ habentes,à frigida inſpiratione ſenſibiliter læduntur.& maxima eſt hæc frigidi pulmonis nota.Quemadmodum autem frigidum aerem inſpirantes,palàm ſentiunt moleſtiam ac frigiditatem: ſic calidus ipſis eſt gratus. Sed & D pituitoſas ſuperfluitates hi cum tuſſi reiiciũt.At pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent,& vocem puram habent.quemadmodum humiditates obſcuram & raucam vocem efficiũt,& vbi amplius aut acutius loqui volunt, ſuperfluitates ipſis incurrunt.

Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.

MAgnitudo reſpirationis,& pulſus velocitas ac dẽſitas,calidioris cordis notæ ſunt,audaciáque ac velocitas ad actiones obeundas impigra: ſi verò amplior fue E rit caliditas,excandeſcentia & furioſa temeritas. Eſt & thorax ipſis hirſutus,& maximè pectus,&præcordiorum partes thoraci viciniores. Vtplurimum verò & totũ corpus calidius fit ex calido corde,niſi hepar magnopere reluctetur.Sed & thoracis amplitudo, caliditatis ſignũ eſt, niſi etiam hîc magnopere cerebrum reſiſtat.

Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.

PVlſus ſunt moderatis minores, non tamen tardiores neceſſariò,aut rariores. Timidi verò ex natura ſunt tales,& ſocordes,ac minimè audaces.& pectus pilis nudum F habent.

Siccioris cordis notæ, Cap. LXXIX.

PVlſus ſunt duri,& animi concitationem non facilem, ſed feram & ægrè ſedabilem tales habent.& ferme totum corpus his ſiccius eſt,niſi hepar reluctetur.

Humidioris cordis ſigna, Cap. LXXX.

PVlſus molles,& mores ad iram procliues, ac facilè ſedabiles,& totũ corpus humidius, niſi hepar reſtiterit.

Calidi ac ſicci cordis ſigna, Cap. LXXXI.

PVlſus duri & magni,& veloces ac denſi,& reſpirationes magnæ ac veloces & denſæ. & ſanè multo magis G velocitas ac denſitas ipſarum augeſcit, ſi thorax ad proportionem cordis reſponderit. Hi omnium maximè pectore hirſuti ſunt, & circa præcordia. Ad actiones verò expediti,& animoſi,& tyrannicis moribus præditi,& celeres ad iram,ac pertinaces in ipſa.

Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.

SI verò humiditas vnà cum caliditate dominetur,minus quidẽ prædictis hi hirſuti ſunt,nihilo verò minus ad actiones expediti.verùm non adeò ferus eſt ipſis animus,ſed ad iram ſolùm ſunt procliues. Pulſus verò mol H les ſunt & magni,& veloces ac denſi.

Frigidi & humidi cordis notæ,
Cap. LXXXIII.

PVlſus molles ſunt, mores minimè audaces,ac timidi, A & pigri. ſunt autem ii pectore pilis nudo, & minimè furioſi fiunt. nam neque ad iram procliues ſunt. De thorace ac toto corpore ſimiliter velut in ſuperioribus diſtinguendum eſt.

Frigidi ac ſicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.

PVlſus duri & puri: hi omnium maximè ab ira alieni ſunt: coacti tamen ad iraſcendum,in ira perſeuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.

VEnæ amplæ, flaua bilis copioſior, tempore vigoris B etiam nigra. Calidior eſt ipſis ſanguis, & propterea etiam totum corpus, niſi cor reſiſtat. Præcordia & venter hirſuta ſunt.

Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.

ANguſtia venarum,pituita copioſior,& ſanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior, niſi à corde calfiat. Præcordia & venter iis pilis nuda ſunt.

Siccioris hepatis ſigna, Cap. LXXXVII.

SAnguis craſſus & paucus,venæ duræ,&vniuerſus corporis habitus ſiccior.

C Humidioris hepatis ſigna, Cap. LXXXVIII.

SAnguis copioſior & humidior: venæ molliores. ſic & totum corpus,niſi cor reluctetur.

Calidi ac ſicci hepatis ſigna, Cap. LXXXIX.

PRæcordia hirſutiſsima: ſanguis craſsior ac paucior. amara bilis plurima, iuxta vigorem etiam atra. venarum amplitudo ac durities.Sic & totum corpus calidũ ac ſiccum. nam caliditas ex corde proficiſcens, frigiditatem ex hepate proficiſcentem ſuperare poteſt: quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis D ſuperare poteſt.At ſiccitatem hepatis,cor humidius ad cõtrarium tranſmutare non poteſt. Quare manifeſtum eſt quòd vbi amborum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.

MInus quidem quàm calidum ac ſiccum præcordia hirſuta facit: verùm plurimum ſanguinem & venas magnas habent tales: & habitum humidum ac calidum,niſi cor reſiſtat. Si verò amplius vtriſque qualitatibus naturalem modum exceſſerit, facilè capitur morbis E putredinoſis ac mali ſucci,atque hoc adhuc magis ſi amplius aucta fuerit humiditas,paululum verò caliditas. Si verò vice verſa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimũ verò caliditas,vitioſi humores minimè gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XCI.

DEpile habet præcordium, ſanguinem verò operatur pituitoſiorem,vnà cum venarum anguſtia. & corpus totum frigidius ac humidius, ſi non à corde ad contrarium tranſferatur.

Frigidi ac ſicci hepatis notæ, Cap. XCII.

F FRigidum ac ſimul ſiccum hepar, corpus modici ſanguinis,& anguſtarum venarum facit,atque frigidius. Præcordia verò pilis nuda talibus ſunt, niſi & hîc cor ſuperarit.

Teſtium temperamenti ſigna, Cap. XCIII.

CAlidum teſtium temperamentum venereum eſt,fœcundúmque ac maſculorum generatiuum: & citò hirſutas facit genitales partes, & circumſitas moderaté. frigidum verò,vice verſa. Humidum autem multo & liquido ſemine abundat: ſiccum verò pauco & moderatè craſſo. At calidum & ſiccum, craſsiſsimi ſeminis eſt ac G fœcundiſſimum, & celerrimè ad coitum ſtimulat animal ſtatim ab initio.Tales etiam celerrimè hirſuti fiunt circa genitales partes & omnes circumcirca ſitas,ſurſum vſque ad vmbilicum,deorſum vſque ad media femora. Concitatum quidem igitur eſt tale temperamentum ad venerem,verùm citiſsimè ſatiatur: & ſi cogatur,læditur. Si verò humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirſuti ſunt hi,ſed plus ſeminis habent. non tamen magis aliis appetunt,ſed multæ veneri minore detrimẽ H to ſufficiunt. Si verò & humiditas & caliditas multùm fuerint ſimul auctæ,ex veneris abſtinentia magis lædũtur. At ſi teſtes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ ſunt, & tardè rem veneream agere incipiunt, & neque ad actionem procliues ſunt.

ſunt. Aquoſum autem & tenue eſt ipſis ſemen & infœcundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis ſimile eſt: craſsius eſt autem ipſis ſemen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum ſcrotum cum teſticulis laxatum habent & velut exolutum, ii viribus vtplurimũ ſunt debiliores. Qui verò contractum habent ſcrotũ vnà cum teſtibus, & velut adſtrictum, robuſtioribus viribus ferme præditi ſunt. & huius rei ſigna ſumi poſſunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum intemperamentorum correctio,
Cap. XCIIII.

QVandoquidem in calidis intemperaturis biliosa ſuperfluitas redundat, conſiderare in eis oportet vtrũ ſubit ipſis bilis cum ſeceſſibus ac excremẽtis alui, aut ad supernũ ventrẽ procedit. ſi enim ſubit, nihil moliri oportet: ſi verò ad ſupernũ ventrẽ fertur, per vomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At ſi ægrè vomãt, vinũ dulce tepidæ aquæ permixtum bibendũ dato: atque ſic voment. Exercendi autem ſunt exercitio non veloci ac concitato, ſed tardiore ac molliore. Quidam verò ex vehementer calidis omnino non opus habent exercitiis, ſed ſufficit ipſis deambulatio & balneum, inunctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam poſt cibum balneis gaudent, & aliqui ipſorum craſſefacti ſunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquoſum tenue & album. nam fulua, calida ſunt, item valde vetuſta: quare his valde aduerſantur. Attendendum eſt autem in omnibus qui poſt cibum lauãtur, ne hepar affectum ſit: extremè enim læduntur tales ſi poſt cibũ lauẽtur. Qui verò cũ ſiccitate calidi ſunt, circa ætatis vigorem maximè, opus habent humida diæta ex eduliis ac balneis, & concitatorum ac multorum exercitiorum abſtinentia. quare æſtatis tempore citius lauentur, & poſt cibum rurſus, niſi aliquod ex viſceribus affectum fuerit. proderit iis & frigidæ potus, ſi nihil impedierit. At ſiccioribus temperamentis valde aduerſatur venus. Abſtineant item ab ardore, laſsitudinibus, vigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Bilioſi verò ira perciti exardeſcunt, & in acutas febres incidunt. Verùm exceſſus quantitatem conſiderare oportet, & pro portione aucti caloris augere etiam frigefacientem ac humectantem victus rationem.

Frigidi intemperamenti medela,
Cap. XCV.

QVicunque frigidiores natura ſunt, circa ſiccum verò temperamentum ac humidum moderatè ſe habẽt, minus vitioſi ſunt ad corporis robur ac ſanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipſorum caliditatem; in humiditate verò ac ſiccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio,
Cap. XCVI.

HVmidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & inſuper putredinoſis: opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in ventre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinoſorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti & naturalibus calidis aquis vtẽtes, magnam opem ſentiunt. Scopus enim in ipſis eſt ipſas corporis partes humidas ſeruare. atque hoc cõmune eſt omni temperamẽto. Nam contrarium, ipſa inquã ſiccitas, omnium animalium corpora citius ad ſenectam perducit. Quare ſi quidem poſſibile eſſet ſemper conſeruare humidum temperamentum corporis, verus profectò eſſet ſophiſtæ Philippi ſermo, qui obedientem ipſi, immortalem fore promiſit. proinde diutiſsimè vixerit qui minimè reſiccatur. Quum autem humida diæta ſuperfluitates & humorum multitudinem generet, difficile eſt congruam tenere proportionem, vt neque morbis corripiantur neque citò ſeneſcant. Quantum igitur ad tẽperamentum attinet, qui humidiſsimi ſunt diutiſsimè viuunt. Et ſanè etiam plus aliis ſani ſunt, vbi corpus fuerit corroboratum: quemadmodum etiam robuſtiſsimi ſunt omnium eandem ætatem habentium, vſque ad extremam ſenectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omibus ferè medicis ac philoſophis, qui corporis elementa exactè cognouerũt. & quidam ſolum hoc naturale eſſe putauerunt. Melius enim aliis progreſſu temporis euadit, quũ ab initio ſit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus eſt, ea quæ deſunt ipſi prouidere debet per exercitia ante cibum facta, & balnea ac cibos idoneos, & per plures excretiones tum per vrinas, tum per ventrem contingentes. Nihil autem vetat & apophlegmatiſmis pituitam à capite trahentibus vti, & purgationibus tempeſtiuis: & præ omnibus, eduliis boni ſucci, & vini vrinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.

BAlneum ſiccis corporis temperaturis omnibus commodiſsimum eſt. temperata autem ſit & dulciſsima aqua. & ſi bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & vniuerſa diæta humectans ſit. A laſsitudine verò & curis ac vigiliis abſtinendum eſt.

Calidi ac ſicci intemperamenti curatio,
Cap. XCVIII.

CAlidum ac ſiccum intemperamẽtum variis curationibus ſubiacet. non tamen iniucundus eſt ſimiliter frigefacientium vſus. Nam iuxta ſiccas diſpoſitiones neceſſarium eſt non ſolùm vicinas ventri partes ſed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela,
Cap. XCIX.

QVòd ſi humida intemperatura eſt cũ caliditate, adſtringentium eduliorum vſus vtilis eſt. ſunt autem hæc auſtera citra caliditatem. Et ſanè etiam frigidus potus ipſis commodus eſt.

Humidi ac frigidi intemperamenti ſanatio,
Cap. C.

HVmidi verò cum frigiditate intemperamenti optimæ medelæ ſunt omnia acria ac calida. miſceantur autem ipſis etiam acerba, citra manifeſtam frigiditatem. Optima item medela eſt iis modicus potus. ſit autem vinum calidum fortiter & adſtringens, ac valde vetuſtum. Iis verò etiam ea quæ forinſecus adhibentur, proportione reſpondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

AT ſi frigiditas humiditatem ſuperauerit, vitioſæ fiũt tales tẽperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodeſt autem ipſis illuuies, & exercitia pura, & ratio victus attenuãs, & vnguenta moderatè calfacientia.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo primus,

Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latinè conscriptus.

De febrium cognitione ac curatione.

SALVBRIS diætæ præcepta ad conseruandam sanitatem commoda ac necessaria iam antea præscripta sunt. Didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ vsu, tum ipse, quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ cõmissis singulis conuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem verò clàm nobis ipsis sæpe contingit vt negligentiore diæta vtamur, aut vt propter aliquas actionum circumstantias, aut ob ambientis nos aeris violentiam læsi, aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur: præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab vniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quòd hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quòd non periculo vacant, turbántque ac tumultum repentinum inducunt ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet medicum naturæ operum gnarum esse, Cap. I.

QVare circa prognosticon Hippocratis & alios eiusdem libros medicum exercitatum esse oportet, & naturæ opera nosse. Naturæ enim sunt morborum medici. adiuuare igitur naturam oportet ad salutem decertãti aduersus morbum. Sic enim natura, vbi medicum ea quæ oportet facientẽ auxiliariũ accepit, & ipsum ægrotum obedientem & nihil in diæta delinquentem, morbum facilè superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros & extrinseca, quò nihil iis quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap. II.

PRopositum est autem nobis partem eam quæ de signis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc vt prænoscas in quid desinet morbus, fieri non potest vt modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa, Cap. III.

FAcies bonis signis prædita. poteris enim vel ex sola facie cõstantem ac firmam prænotionẽ sumere, priusquam ægrum contingas: dico autem ex sensibus in ipsa, visu, auditu, olfactu. & ad hæc ex respiratione, sine qua viuere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autem & loquendi instrumẽtum in facie, ipsa A lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiam in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totum corpus ad portandũ facile esse, & æqualiter ac leniter calidũ, & sitis quãtum eius fieri potest exors: item sanam esse mẽtem, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signum est & facilis spiratio & ordinatus pulsuũ motus. Ex his enim & iis quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debili- B tatem trium animæ actionum. Nam sanam esse mentem & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrum per omnia sanum esse indicat. Faciei verò floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguũt. quãdoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, velut in peripneumonicis fieri solet. At sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonũ signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & opportuno tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia dolo- C ris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & vrinarũ ac sputorũ expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa, Cap. IIII.

TOtius faciei ac temporum collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorũ in somnis apparentia, si nõ adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium exernis frigidis existen- D tibus, excessus mẽtis & velut deliriũ quoddã, aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidũ respirare, & foras multũ expirare, intra verò parũ inspirare: hoc enim iã futurã cordis mortificationẽ indicat: quẽadmodũ etiã pulsum interceptum esse, aut malè ferire. Facilẽ enim spirationẽ, inquit Hippocra- E tes, putare oportet valde magnã vim habere ad salutẽ in omnibus acutis morbis qui cũ febre fiũt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malũ signum sunt & vigiliæ cõcomitãtes, aut etiã somni fientes quidem, verùm turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, &

aliquando milii figuram præ ſe ferentes ac viſcoſi. frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tẽpore apparere ſudores malum eſt, & ſudores ſtatim febrim ſequi: item ſuppreſſio retrimentorum alui, & maximè veſicæ, & aliarum excretionum. Imò etiam ſi hæc procedant, ne alicuius pernicioſi notas ferant, & præſertim vrinæ graueolentes & craſſæ & nigræ: tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum ſignificãt. Præcordiorũ diſtentio, & principalium partiũ inflãmationes, maximè cerebri inquã ac cordis & pulmonis, & membranæ coſtas ſuccingentis, hepatiſque ac ventris: vbi enim aliquis ex talibus morbis adeſt, valde mala ſigna apparentia periculoſa ſunt. Oportet autem vniuſcuiuſq; ſigni vim perdiſcere: vnum enim aliquando ſignũ forte ac fidum plura ſigna infida ac debilia vincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda ſit,
Cap. V.

PRincipium totius morbi dicere oportet illud tẽpus quando homo febrire incepit adeò manifeſtè vt continuitatem corporis ſibi ſolutã eſſe putet, & non amplius in publicũ prodire valeat, & cõſueta vitæ munia obire, & propterea decubitu opus habeat. Non enim idem eſt diſplicẽtiam habere, & febrire. qui enim caput dolet, aut diſplicentiam habet, & corpore grauatus eſt, poteſt ferè in principiis conſueta facere, donec præualens ipſi morbus vires eius deiiciat.

Principium morborũ trifariam dici, Cap. VI.

PRincipium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuiſibilis primi morbi impetus inuaſio, in qua victus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant, quod vſque ad tertium diem extenditur. Principium quoque dicitur proprium ac neceſſarium, quod, velut partem totius morbi, principium nominamus. quod ſanè non dierum numero cognoſcitur, ſed exacerbationũ qualitate, & concomitantiũ accidentium lenitate. Nam in augmento & morborũ & ſymptomatum accidentium incrementum fit: exacerbationes enim anticipant, & longius extenduntur in augmento, & ſymptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifeſta & bona cõctionis ſigna. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbũ velociter ſoluendum oſtendit, velut etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, ſi ſputum ſtatim appareat, in principio quidem breuis fit: ſi verò poſterius appareat, prolongatur morbus ipſe videlicet. Qua igitur die apparuerint in ſuperfluitatibus quæ excernuntur manifeſtè concoctionis ſigna, in ea dicimus principium totius morbi ceſſaſſe, & incipere ipſum augmẽtum. Concoctionis enim ſigna nũquam malè apparent.

Quid ſit febris, Cap. VII.

FEbris eſt calor præter naturam cordis & arteriarum, vitalem firmitatem lædens, ex profundo emergens, & acris ac mordax, ad tactum allabens, præſertim circa thoracem, & vbi arteriæ magnæ ſitæ ſunt: verùm ad talẽ calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulſibus accedit, iuxta ipſam febris ſpeciem.

Quid ſit exacerbatio, Cap. VIII.

PAroxyſmus, *quem Latini exacerbationem* vocant, eſt motus morbi particularis à remiſſione ad deterius. Particularis autem motus dictus eſt, ad diſcretionem vniuerſalis morborum augmenti.

Quid ſit remiſſio, Cap. IX.

REmiſſio eſt particularis exacerbationis temporaria quies ſymptomatum corpori coincidentium.

Remiſſionẽ dupliciter dici: comprehenditur enim & interuallum, Cap. X.

EX remiſſionibus ea quæ ſincera eſt, cognoſcitur ex quiete concomitantiũ ad exacerbationem ſymptomatum circumſcripta. & propterea dicitur Interuallum, quemadmodum in iis qui per circuitum quendam exacerbant, velut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, podagra, & conſimiles. Quæ verò inſincera eſt & non pura, deprehẽditur ex ſymptomatum diminutione, quemadmodum in cõtinuis maximè febribus cõtingit. nam in his ante abſolutam morbi ſolutionem non contingit pura remiſſio: declinationem enim prioris, poſterior exacerbatio excipit.

Quod ſit principium febrilis acceſſionis,
Cap. XI.

PRincipium febrilis exacerbationis, ferme eſt contractio extremarum partium omnium, & maximè naſi: & quandoque etiam frigiditas totius corporis: & aliquando tuſſicula parum irritans, vnà cum frigiditate irruens. Item oſcitatio, & partium corporis extenſio, aut nauſea, aut vomitus, aut animi deliquium, & capitis dolor aut alterius cuiuſdam partis, & in profundum ſomnum delatio. Pulſus inſuper paruus & contractus, tardè feriens ac relidens: & ſymptomatum ad præſentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis ſigna,
Cap. XII.

IVxta augmentum exacerbationis, aliorũ quidem accidentium incrementum & vnio accedit: contractio verò & frigiditas ceſſant, & pulſus inæqualis emicat, & corpus calefit quidem, verùm non exactè.

Vigoris particularis exacerbationis ſigna,
Cap. XIII.

IVxta vigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim diſtribuitur per totum corpus. & pulſus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad ſubiectæ materiæ proportionem extenduntur, itémque reliqua exacerbationis accidentia. tunc verò iam tempus eſt ægroto potum dare.

Declinationis particularis exacerbationis ſigna,
Cap. XIIII.

DEclinatio eſt vbi incipiunt aliqua aut omnia prædicta accidentia minui, & pulſus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt: aliquando verò & humores exudant, & calor nimirum contabeſcit: quandoque etiam ſomni boni concurrunt, ſi longum tempus inter acceſſiones futurum eſt, velut in puris remiſſionibus fieri ſolet. Contingit enim in quibuſdam morbis vt exacerbatio poſterior prioris declinationem excipiat, velut in febribus continuis apparet.

Quod ſit principium totius morbi, Cap. XV.

IAM antea dictum eſt quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi violentiam vires hominis victæ principium decubitus factæ ſunt.

Quod ſit augmẽtum totius morbi, Cap. XVI.

AVgmentum totius morbi eſt, quum exacerbationes conſuetam horam anteuerterint, & lõgiores ac maligniores & cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio, Cap. XVII.

QVVM exacerbationes ſtatũ acceperint, & ſimiliter per omnia conſequenter contigerint, & concomitãtia ſymptomata neque detraxerint neque addiderint, tunc iam in vigore eſſe morbus dicatur. Vigor enim, vehementior morbi totius pars eſt, quando etiam bonæ iudicationes vel maximè fieri ſolent.

Declinationis totius morbi dignotio,
Cap. XVIII.

IN declinatione totius morbi, cõtraria augmẽto fiunt. remoratur enim exacerbatio conſuetæ horæ impetum, & modico tempore occupat: & ſymptomata leniora ac ſimpliciora fiunt, & bona tolerantia ac remiſſio adeſt per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus ſenſum noſtrũ effugit, Cap. XIX.

QVicunque morbi in vigore confertim iudicãtur, & perfectam ſolutionem recipiunt, eorum declinatio difficulter comprehendi poteſt, vt neque ſenſui manifeſta fiat. imò neque commodum eſt de ipſa inquirere: ſatis enim eſt cognoſcere quòd morbus fideliter, ſecurè, ac perfectè ſolutus eſt.

Quòd ſeruandus æger quatuor totius morbi tempora pertranſit, Cap. XX.

SI quidẽ igitur ſine periculo fuerit morbus, acutéque moueatur, & ad hæc bona & cõmoda ſigna affuerint

ægroto,quatuor morbi tempora citò pertranſit,& manifeſtum eſt quòd etiam ſeruabitur. Si verò his contraria aſſuerint,ante vigorem plerunque morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur, Cap. XXI.

TArdiúſne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine & motus vehementia manifeſtũ fit: nam magni morbi citò mouentur: quod verò citò mouetur,etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoſcere oportet an iudicabitur morbus,aut non,& quando, Cap. XXII.

MAgni morbi qui & citò & vehementer mouentur, omnino iudicātur: parui verò & obſcuriores,& qui debiliter mouentur, ſi diuturni ſunt, ſoluuntur tantùm paulatim citra iudicationem, rarò verò & ad abſceſſum tales procedunt. Tertiana enim etiamſi intermittat,tamē quia citò & vehementer mouetur, iudicatur: quartana vero,quia diuturna eſt,paulatim ferè ſoluitur. itē omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inſpicere oportet,an biliofus ſit,aut pituitoſus,aut atrabiliari⁹:dein de anni tēpus,& ægroti ætatem & temperamentũ ac ſtudium,& prægreſſam victus rationem,imò & regionem, & ſtatum ambiētis nos aeris. Poſtea verò cōſiderare exacerbationũ circuitus,velut antea dictum eſt:& an intermittant,ſiue non,velut in continuis ac continentibus febribus videre datur. Si enim feſtinauerint,& ſemper anticipauerint conuenientē horam, & vehementiores facti fuerint,& per tertiā occurrerint,breui iudicationem futuram indicant: ſi verò pigrè moueantur,& eadem hora irruerint,& quotidie contigerint,tardam fore iudicationem ſignificant. Conſiderandæ inſuper ſunt & ſuperfluitatũ concoctiones,an bonæ ſint,& an in diebus indicatiuis fiant,viribus robuſtis. Si enim morbus ſtatim ab initio oſtenderit omnia ſigna extra periculum,in primo quaternario iudicationem promittit: ſi verò in quarta præſignificarit,ſeptimā non tranſgreditur. Leuiſſimæ enim febres & in ſignis ſecuriſſimis fiētes,quarta die quieſcũt,aut citius,inquit Hippocrates: maligniores verò & in ſignis grauiſſimis fientes,quarta die occidunt,aut etiā citius.

Futuræ iam iudicationis ſigna, Cap. XXIII.

VBI iam affutura eſt iudicatio, non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præſertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente. Quibus enim iudicatio futura eſt, iis nox grauis eſt ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & vigiliæ, & deliria,& graues ſopores,& ſpirandi difficultates, & vertigines,& ſenſus obtuſi,& dolores capitis,colli, ſtomachi, ac multarum aliarum partium adſunt: in quibuſdam verò, aurium ſonitus:& ſplendores oculis obuerſantur:& lacrymæ inuitæ fluunt:& vrina ſupprimitur:& labium concutitur,& alia quæcunque pars tremula efficitur: & contingit obliuio ac ignorantia præſentiũ, & vehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus,& in ſumma exacerbatio ante ſolitam horam irrumpit: & multus ſopor ac ſitis intolerabilis ſequitur,& vociferantur ac exiliunt velut conſternati:& decubitus figuram ſeruare non poſſunt & timor impēdet videntibus. At imperitus medicus videns ſymptomatum accidentium tempeſtatem perturbatur,& cum familiaribus ægri calamitatē deplorat,& per cōdolentiam occultat imperitiā. Verùm generoſi medici eſt non turbari,neq; ignorare quod eventurũ eſt:ſed ex præſentibus prænoſcere non ſolùm quòd iudicatio futura eſt,ſed etiam qualis futura eſt.

Quomodo prænoſcere oportet bonáne an mala iudicatio futura ſit, Cap. XXIIII.

OPtimam iudicationē (quam etiā ſolam ſimpliciter iudicationem nominamus)non per coniecturam, velut alias,ſed cōſtanter quis prænoſcere poterit. Omnia enim ſigna in talibus morbis ſtatim à principio citra periculum apparent. quēadmodum rurſus in morituris vt plurimũ ab initiò omnia mala apparēt. Primùm omniũ igitur conſiderare oportet ægri vires: Deinde cōcoctiones ex vrinis ac ſeceſsibus & ſputis.nullum enim, inquā, perire vidimus,ex iis qui ob præoſtenſam bonam concoctionem iudicati ſunt. Tertiò,quòd in vigore & totius morbi & particularis exacerbationis, & in die teſtabili iudicatio cōtingit. Conſequenter autem, & ſpeciem,morbi & mores. Speciem dico,tertianam,aut quartanam,aut quotidianam, aut aliquam aliam: Mores autem, an ſint moderati & leues, aut mali ac maligni. & mores præcipuè indicabunt tibi,an ſeruabitur, aut morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attēdere oportet ſputis. Neque verò vrinarum inſpectio negligēda eſt. Conſiderādæ verò ſunt etiam egeſtiones. At in febrientibus abſque inflammatione alicuius viſceris,vrinis maximè mentem attendere oportet. Cæterùm in perniciofis morbis primum ac maximũ ſignum eſt futuræ mortis citra iudicationem extrema virium debilitas. non enim excitantur ad pugnam. Secundum,ſi nullum omnino fuerit ac ne minimũ quidem concoctionis ſignum. imò etiamſi præmanifeſta fuerit indicatiua dies, futurā iudicationem ſimul præmanifeſtat, & malam fore indicat. Ad hæc videndũ eſt an magnus ſit ac malignus morbus, non tamen citò moueatur. Magnum autem dico; peripneumoniam *pulmonis abſceſſum*, ſemitertianam, febrem ardentem, & conſimiles. Velut(verbi cauſa)contingat vt videatur in quarta die primùm in vrinis nubecula nigra,aut ſimile quiddam in medio ipſarum pendens, aut ſubſidentia nigra: ſint autem & omnia accidentia perniciofa: morietur quidem talis homo: verùm ſi quidem celeriter moueatur morbus, in ſexta: ſi verò tardè, in ſeptima.

Qui ſint boni iudicatorii dies,& qui mali, Cap. XXV.

SEptima ab initio morbi dies omniũ maximè ſemper perfectè ſoluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifeſtè ac ſignanter. Septimæ verò ſidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autē ipſis eſt nona & vndecima. Et huic propinqua eſt decimaſeptima, & quinta. Poſt has quarta. Et poſt hāc tertia & viceſima. Sexta verò ſæpe quidem iudicat, verùm plures iudicationes malas aut etiam lethales inducit,aut certè non perfectas neque fideles. reuertuntur enim morbi qui in ſexta die iudicantur,etiamſi ſoluti eſſe putentur. Si verò etiā perfecta iudicatio(id quod rarum eſt)in ſexta contingat,tamē cum periculoſis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde ſextæ naturam nullā alia dies imitata eſt. Si verò aliquando in octauam diem aut decimam ſolutio morbi aceruata exciderit, aſsimilatur quodammodo ei quæ fit in ſexta. rarò enim in iis morbus ſoluitur,& neque fideliter,neque bene,neque perfectè:ſed & obſcurè ac minimè ſignanter. At medio quodammodo inter primas bonas relatas,& inter poſtea malas, tertiadecima locata eſt, neque ſimiliter reprobanda velut malæ, neque tamen ſimilis bonis exiſtens. Quòd ſi bona iudicatio futura eſt, oportet omnia prius iudicata eſſe, in vrinis præſertim: imò etiā in aliis ſignis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies ſtatim ab initio præiudicantur: quarta verò ſeptimā præiudicat,& ſeptima vndecimam, vndecima verò decimamquartam, decimaquarta decimamſeptimam, decimaſeptima vigeſimam. Terminus porrò acutorũ morborum eſt decimaquarta. quare ſi hanc tranſgreſſus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambigua eſt dies principii morbi,& nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio,quomodo ambigua inuenire oportet, Cap. XXVI.

IN quibus autē nulla præiudicatiua die facta, derepēte cōtingit iudicatio, & in quibus nō exactè cognoſcim⁹ principium morbi,in his reſpicienda ſunt ſigna,& ambiguum reperietur, ſi ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus aut ſeipſa vehementior facta fuerit in continuis febribus, æſtima præſentē iudicationē imparis diei propriam eſſe: ſi verò in paribus exacerbetur, illarũ propriè iudicatio erit. Nā ad vehemētiores exacerbationes omninō ſequũtur iudicationes. Cæterùm ad ipſam dierũ naturā ſic animum aduertere oportet,ſi ambiguum ſit vtrum nonæ aut decimæ diei iudicatio ſit. Si enim accidentia

omnia mitiora fuerint, & citra periculum, ac bona facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si verò periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus, Cap. XXVII.

QVVM iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. nam altus pulsus, quemadmodum etiam vehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & constans signum iam adesse morbi iudicationem. Si verò vehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiā magnus fuerit, & ad distētionem magis quàm ad cōtractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum autem motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores: internum verò, ventris exturbationē ac vomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulsus & vndosus, & simul mollescat, vnà cum hoc quòd etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futurā iudicationem sperare oportet. Si verò magnus simpliciter fuerit ac vehemens, & magis ad distentionem quàm ad cōtractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, vbi videlicet simul testimoniū præbuerint signa in sanguinis eruptione referenda. Si verò vehemens quidem fuerit, non autē magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per ventrem iudicationem futuram expectare oportet.

De vrinarum notis, & primò quæ sit naturalis, Cap. XXVIII.

IN febrilibus maximè morbis notæ ex vrinis commodissimæ sunt. quandoquidem verò quicquid est præter naturam, ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu præditis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tēpore: copiā verò, potus ratione. At in fœminis naturalem vrinam colore albiorē virili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili verò ætate, multū crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorum voracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates vocat, cohærentē ac indiuulsam indicare volēs: æqualem verò dicit, vt per totum semper similis mingatur, & non hodie quidem cō cocta, cras verò cruda: & vt neque subsidentiam aut totā diffusionem inæqualem habeat. Proinde in naturali vrina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ in ipsa diffusione obiter feruntur, velut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quòd vrina in aliquo ex istis mutata cruditatem in venis indicat.

Qualis vrina optima sit in ægrotis, Cap. XXIX.

OPtima igitur est vrina in ægrotis quæ simillima est sanis, suppallida aut subflaua, albam ac leuem & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est quæ id quod in medio pendet, album ac læue & æquale habet. Crudior autem adhuc hac est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, si quidem paucus fuerit, permittit materiā ad fundum vasis deferri, diuidens autem ipsam, vniri non permittit. si verò redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis vrinæ, & facit id quod in medio pendet. Si verò adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi vrinæ liquoris attollit. Inquantum igitur flatus diuidere ac eleuare valet ipsam subsidentiam, intantum crudiorem vrinam putes. Si verò neque subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit vrina, nosse oportet quòd natura nondum humorem concoxit: si verò aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando verò non, pugnam indicat naturæ aduersus morbum: atque hinc modò cruda est, modò non. At verò in tertianis exquisitis & in diariis febribus, nubecula sola aut illud in medio pendens ad morbi solutionem suf fecit: aliquando verò etiam vrinam solùm boni coloris factam esse.

Quòd non omnis alba subsidentia bonum significat, Cap. XXX.

SÆpe verò albus color eius quod in vrinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, vt subsidentiam bonam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem vnà cum vrina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque verò hepate aut renibus affectis pus excernitur cū vrina, & subsidens decipit artificem. Verùm primùm distinguendum est an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per vrinam expurgari solitam: deinde etiam graueolēs reperitur vrina pus habens. Crudus verò humor à bona subsidentia distinguitur per inæqualem subsidentis substantiam siue compagem. Non enim cohærens sibiipsi manet, sed in paruas velut arenulas diuiditur: & omnino non leuis est, quemadmodum vera subsidentia. In bonis igitur vrinis primùm supernè apparet nubes: deinde subdescendens facit id quod in medio pendet: in fine verò subsidens in fundo vasis, nimirum vbi perfectè fuerit concocta. In crudis verò humoribus, statim ab initio ad fundū vasis multa copia secedit, vnà cum hoc quòd mali coloris est tota fusura: postea verò etiam paulatim concoctus ac attenuatus, circa medium fusuræ vrinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet: quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis vrinæ consistit, & nubeculā facit, decipitque idiotas vt putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap. XXXI.

TEnuis & pallida vrina, cruda quidē est substantiæ cō page, cōcocta autē mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, velut quæ res facilis sit: non autem etiam com page, propter difficultatem. Si verò per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo donec concoquatur morbus. nam quæ valde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, inquantum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua, Cap. XXXII.

AT tenuis in substantiæ compage vrina, & fulua colore, melior est quàm pallida, & tamen reprehensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa vrina, Cap. XXXIII.

RVfa vrina cruditatem indicat, non mortem: verùm tempore opus habet ad concoctionem. est enim ex sanguine seroso, nondum valde concoctionem adepto, neque proprium colorem, & propterea diuturniorē morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur vrina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia, cruda.

Quid indicet vrina tenuis micta, & postea turbata, Cap. XXXIIII.

VRina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Quid indicet vrina crassa micta, & crassa manens, Cap. XXXV.

VRina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumētorum, significat vigere crassorum flatuum ac humorum velut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderūt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Quid indicet vrina crassa micta, & postea desidens, Cap. XXXVI.

QVÆ crassa mingitur vrina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari, & separationem ac secretionem incipere.

Vrina

Quid indicet vrina tenuis mi&ta,& poftea defidens, Cap. XXXVII.

EXtremam cruditatem tenuis & alba vrina fignificat. non enim aggreffa eft in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob virium debilitatem,aut pro p ter obturationem,aut ob morbi lõgitudinem. Nam in quartanis diuturniffimis, in principio ob craffitudinẽ& n itractabilitatẽ materiæ, vrina excolata tenuis vocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut renum:verùm cognofcitur ex locali dolore.mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinẽ indicat, atque hæc vrina phrenitidem imminere fignificat.Non tingitur autem vrina quia non manet in vafis ipfa bilis, fed leuitate fua ad cerebrum decurrit.Siquidem igitur non adeft in his phrenitis,fcito ipfam iam affore: fi verò adeft, & vrina tenuis ac alba mingitur in ardentiffima febre, vt plurimùm mortem prænunciat.Non enim tolerare poffunt vires cerebri iam proftratæ ab ardente febre, acrimoniã ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ vrinarum oleofarum,& quid fignificent, Cap. XXXVIII.

SOlet febris primùm pinguedinem eliquare,poftea carnem,poftremùm etiam ipfa folida corpora inuadit. pinguedine igitur liquefacta oleofæ vrinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo: vnde & principium habet,& augmentum,& vigorem.In principio igitur col liquationis,ita oleofi coloris facit vrinas vt ambiguum fit aquofæ fint an oleofæ:in augmento verò oleofæ fiunt, ita vt notabiliorem oleofi mixturam habeant. In vigore autem colliquationis totæ vrinæ per totum,tum in colore,tum in fubftantiæ compage,velut oleum funt.Ad hæc pinguedo eliquata,aut renum folùm eft aut totius corporis.Si igitur renum folùm fuerit,confertim excernitur tã lis copia,imò & caloris fenfus amplior circa renes contingit:fi verò totius corporis fuerit,paulatim additamẽtum facit.

Quid fignificent eruinæ fubftantiæ, Cap. XXXIX.

QVando cõfumpta eft pinguedo,deinceps caro liquefcit,& eruinæ fubftantiæ in vrinis fiũt:fed & hæ aut renum folùm funt,aut totius corporis.Siquidem igitur in febribus apparuerit talis vrina,totius corporis affectionẽ effe indicat:fi verò non,in renibus folùm.Et rurfus fi crudæ fuat vrinæ,totius corporis eft malum : fi verò cõcocta eft vrina,eruinæ autem funt fubfidentiæ,renum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ fubfidentiæ, Cap. XL.

QVVM febris pinguedinem confumpferit,& maiorem carnis partem,& in profunditatem vaforum irruerit,furfuraceæ fubfidentiæ fiunt, anguftiores quidem lamineis,verùm craffiores ipfis.Et hæ fimiliter aut ex toto corpore, aut ex vefica excernũtur. at fi quidem febris affuerit,ex toto corpore:fi non,ex vefica.&,fi quidem cruda fuerit vrina,corporis eft affectio:fi verò concocta, folius veficæ.fed & localis adeft dolor.

Quid indicent laminæ fubfidentiæ, Cap. XLI.

QVVM ipfæ folidæ partes affectæ fuerint, primùm in fuperficie deraduntur,& quæ in vrinis fubfident, laminea fiunt.fed & ex vefica fola talia excernũtur.Si qui dem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum eft:fi nõ, veficæ affectio eft.

Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap. XLII.

QVVM febris poft occupatam profunditatem,& maiorem & longiorem profunditatem inuaferit, fiunt talia furfuribus craffiora, & vocãtur polentacea.At duo fignificant hæc polentacea:aut enim fanguinis affationẽ indicant,aut fortem folidorũ colliquationẽ. Si quidẽ igitur alba fuerint polẽtacea illa,folidorum corporum affectio eft:fi rufa,fanguinis.

Quid indicet graueolens vrina, Cap. XLIII.

GRaueolẽs vrina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid fignificet, Cap. XLIIII.

OMnes nigræ vrinæ,ftatim etiam craffæ,omnino perniciofæ funt. rarò enim aut nunquam inueni tur tenuis & nigra. Nam niger color accidit vrinis,dum expurgatur atræ bilis humor,aut ipfa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam affationem facta eft. Et viris quidẽ ac fœminis nigræ vrinæ peffimæ funt: pueris verò,aquofæ.Minus autem perniciofæ fiunt nigræ vrinæ iis qui debilem habent fplenem, quibus non ex ad uftione neque ex perfrigeratione nigrefcit ac liuefcit fanguis,quemadmodum in aliis quibufdam contingit : fed ex melancholici humoris diffufione. At hæ tres differẽtiæ craffitudinem fubftantiæ habent. neceffariò igitur etiam craffæ reperiuntur nigræ vrinæ. Proinde in acutis morbis perniciofiffima eft omnis vrina denigrata,& præ fertim quum & graueolens fuerit & craffa,& nigram fubfidentiã habuerit.Fieri enim non poteft vt feruetur æger ex acuto morbo,qui talem vrinam minxit : & fi quidem fubfidentia fuerit nigra, perniciofiffimum eft : fi verò id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum; aut non fimiliter malum:fi autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius,& non fimiliter malum. Nigra porrò vrina aliquando indicat frigiditatem, aliquando caliditatem fiue fuperaffationẽ. Si quidem igitur prius micta fuerit liuida vrina,deinde fic nigra fiat,frigiditatem caufam ha bet:fi verò flaua præcefferit,& poftea nigra inuenta fuerit,ab ampliore nimirum caliditate fuperaffata,nigra facta eft. Scire tamẽ operæpretiũ eft quòd & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delirii folutione, vrinæ apparent nigræ ac craffæ.Splenicis autem vt plurimùm talis vrina mingitur quando debilis fuerit fplen: nullam enim concoctionem ac diftributionem melancholicæ fuperfluitatis facit.

De egeftionum notis, Cap. XLV.

QVOD de vrinis antea dictum eft, hoc etiam in egeftionibus cognofcere oportet. Dico autem qualis fit naturalis egeftio. nam ab hac euariatio in aliqua parte cruditatem indicat. Optima igitur eft egeftio mollis & compacta,& leuis,& iuxta confuetam horam quammaximè prodiens,& ad proportionem comeftorum: colorata quidem moderatè biliofo humore,hoc eft fubfulua,& nõ valde graueolens.quæ enim talis eft,naturalis eft : & manifeftum eft quòd fignificat fana effe omnia circa ventrẽ ac inteftina.Si verò aliqua parte à relatis euariauerit,præter naturam iam dicitur: velut eft valde graueolens, aut craffa,aut ficca,aut dura,aut diftorta, & non humori admixta,& quæ cum ftridore & velut ftrepitu quodam præ ter rationem excernitur.Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant.His adhuc deterior eft exactè fulua:eft enim bilis intemperatæ ac puræ fignum.Nigra verò egeftio,atræ bilis fignum eft aut fanguinis adufti.Liuida verò,inteftinorum frigiditatis ac mortificationis.Pinguis autem & oleofa, pinguedinis colliquationẽ fignificat.Vifcofa verò ipforum folidorum corporũ colliquationem indicat.Quæ autem varia eft colore,& valde graueolens, variorum humorum excellẽtem putrefactionem fignificat.Cæterùm in omnibus his confiderare conuenit an edulia talia fuerint,aut inteftinum ex morte fluxione laboret,quum debile fit.

De egeftionibus iudicatoriis, Cap. XLVI.

SI porrò iudicatio alicuius morbi per ventrem futura eft,nihil quidem præiudicãs,velut in aliis,neque quicquam proprium ac firmũ præfignificãs habet: verùm ex eo quòd adfunt quidem iudicationis figna, non autem adfunt figna vomitus,aut eruptionis fanguinis narium, aut fudoris,colligere datur.Confiderare tamen oportet ex aluo egefta,an plura prodierint quàm prius ante iudicationem.indicant enim inclinationem hac magis fore: & præfertim vbi imminutæ fuerint vrinæ.Infuper autem & grauitas notabilis, & dolor & tenfio circa præcordia & lumbos,ventris excretiones præcedunt.Quandoquidem verò,& per hæmorrhoidas & per locos muliebres iudicationem fieri poffibile eft, communia etiam amborũ funt figna quæ nunc funt relata.verùm confiderandum eft an horum quid ex more expectetur. fi quidẽ igitur in prin-

cipio morbi aut augmento venter perſeuerantèr liquidio ra egerit,aut velut biliosa quædam pura,& febris perſeue rat & bilis magis augeſcit,tunc & ardentior & periculo- ſior vtplurimum eſt morbus. Si verò in vigore multùm exturbetur aluus ſua ſponte,ferè morbi ſolutionem effi- cit.At circa vigorem aliquando in morbis diuturnioribꝰ venter exturbatus omnem materiam morbum facientē deterit. Verùm in acutis morbis, & nigra pura & gra- ueolentiam inducentia, præſertim in principio peſſima ſunt.quibuſcunque enim morbis inchoantibus bilis atra ſurſum aut deorſum prodierit,mortale eſt. Et rurſus qui- buſcunque ex morbis acutis,aut diuturnis,aut ex vulneri- bus attenuatis,bilis atra ſubierit, poſtridie eius diei mo- riuntur. Non autem ſimpliciter ſiquid nigrum excerni- tur,iam etiam hoc atra bilis eſt. poteſt enim & ſanguis è propriis locis excidens,& tempore aliquo manēs, frigefa ctos in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoſce- mus ex eo quòd ad terram fuſa,ipſam radat ac fermen- tet,velut acerrimum acetum.

De vomitus prænotione ac ſignificatione,
Cap. XLVII.

INſtante iam iudicatione, vomitum fore expectare o- portet,ſi pulſus fuerit vehemens & ad contractionem magis feſtinarit, & duriſſimus exiſtens ac inæqualis. Cordis item punctura & vehemens oris ventris morſus adeſt vnà cum capitis dolore,& vertigines oculorū,tene- bris ſimul obuerſantibus. Et labium concutitur, & ſaliua multa ac tenuis defluit,& nauſeæ infeſtāt,& infernæ præ- cordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt,bilioſo ac mordaci humore in vē- tre ac ſtomacho coaceruato,mordentéque ac ſimul con- trahente totum ſtomachum inferné. vnde & labium cō- cutitur,& ſaliua defluit.Si verò cum his etiam rigor acceſ ſerit,citiſſimè vomūt : quòd ſi etiam cibos recèns ingeſ- ſerint,& maximè potū,citò vomūt.Vtiliſſimus eſt vomi tus pituitæ ac bilis quàmmaximè mixtorū. vomatur autē non craſſus: nam ſinceriores,hoc eſt nō mixti,reproban- di ſunt. Tales enim & cum violentia & lācinationibus ac moleſtia vomuntur,vnà cū hoc quòd ſignū ſunt ſolā bi- lem prædominari.Quin & varii reprehēdi merentur, ve- lut ſunt liuidi & nigri ac porracei.mali enim ſunt hi, in- quit Hippocrates.Si verò omnes hos colores idem homo vomuerit,pernicioſum eſt. deteriores tamen ſunt liuidi ac nigri,in acutis & ardentibus morbis fientes:& præſer- tim ſi fuerint graueolentes.Attendere verò oportet & in his num ſanguis confluxerit in ventrem,& tempore quo dam in ipſo moram traxerit,& grumoſus excernatur. In plurimis enim tale quiddam cōtingit ex circuitibus qui buſdam:& non ſolùm nihil moleſti infert,ſed etiam to- lerātiores ſeipſis fiūt,vbi hic per vomitū fuerit reiectus.

De eruptionis ſanguinis ex naribus prænotione
ac ſignificatione, Cap. XLVIII.

SI ſanguinis ex naribus eruptio futura eſt, propria ſigna præcedunt hæc : Splēdores oculis obuerſatur,eo quòd flauus eſt humor.Obtuſus autem eſt viſus propter multi- tudinis ſurſum verſus lationem. quapropter etiam lacry- mantur oculi : facies rubicunda eſt, & præſertim malæ. præcordia diſtenduntur citra dolorem:difficultas ſpiran- di adeſt,propter tranſitum ſanguinis per thoracem: capi- tis item dolor,& temporum pulſus irruens ſimul cum iu- dicatoria exacerbatione,& non in principio morbi exi- ſtens:collum dolet, & deliria ſæpe ac exultationes fiunt. Pulſus autem alti ſunt & magni & ad diſtentionem ma- gis feſtinant.Si verò cum his omnibus etiam nares ſcal- pat,iam adeſt tempus vt ſanguis erumpat, & præſertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incum- bit.Quòd ſi etiam ſano ſanguis erumpere conſueuit, au- gebit ſanè etiam hoc valde ſpem tuam:atque hæc ſunt ſi- gna iam futuræ ſanguinis eruptionis. In principio verò apparētia crudo exiſtente morbo, periculum ſignificant, & tales plerunque moriūtur. Si verò facta iam concoctio- ne,præſertim in vrinis,hæc ſigna appareant,circa vigorē morbi commodè conſpiciuntur.Soluūt autem tales ſan- guinis eruptiones etiam viſcerum inflam mationes in fe bribus,quādo maximè ex directo fiunt,velut inflamma-

A to hepate,ex dextra nare:inflammato ſplene, ex ſiniſtra. Vnde facillimum iam fuerit etiam medicum prædicere vtra naris ſanguinem emiſſura ſit, occaſione ex dolentē parte accepta. Soluunt etiam ſæpe ſanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem,non tamen lethargum aut peri- pneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas & muliebres
purgationes ſæpe ſoluitur morbus,
Cap. XLIX.

B VIdimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius ex- iſtentes in ſede apertas,morbum ſolutum : ſimiliter & in fœminis menſtrua purgatione facta.Oportet autem & in his prægreſſa concoctione in morbi vigore excre- tionem fieri,quò bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum , imò etiam imi ventris dolor ac diſtentio.

De ſignificatione ex ſudoribus, Cap. L.

FEbrem per ſudores ſoluendam cognoſcemus ex eo quòd ardentiſſima eſt,qualis eſt quam inde cauſon
C *Græci* vocant.Bilioſus eſt enim hic morbus, & vbi forti- ter motus fuerit,rigorem efficit.Si quidem igitur pro ra- tione ſuppreſſa fuerit aluus aut vrina,iudicatione propin qua exiſtente,rigorem expectare oportet: ſi verò ambo- rum ſuppreſſio facta eſt,& non adſunt ſigna vomitus aut eruptionis ſanguinis,ſudor neceſſariò erit multus.& hoc magis fiet vbi augeſcente exacerbatione ægri mēte mo- ti fuerint,& forinſecus calidiores facti,& vapor quidam calidus ex corpore aſcenderit, qualis antea non contigit, velut videre eſt in recèns lotis. Pulſus item hi ſunt ma-
D gni & alti,& veloces,& ad diſtentionē magis feſtinantes, ac velut vndoſi: & arteriæ tunica mollis ac humecta appa ret: ſuperficies autem totius corporis pruriginoſa & mol lis,& quibuſdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia,concoctione prægreſſa, & iudicatoria die bona exiſtente,ſalutares & ſolutorios ſudores ſignifi- cant. Manifeſtum eſt autem quòd moderatè calidum eſ- ſe oportet ſolutorium ſudorem, & per totū corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerātiorem facere ægrotum. At frigidi ſudores cum acuta quidē febre,mortales ſunt: cum mitiore verò,longitudinem morbi ſignificant.

E Abſceſſuum ſigna iudicatoria, Cap. LI.

SI ad abſceſſum conuertatur morbus,ſalutariter ſe habē te ægro,ad hoc maximè animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua exiſtente,& vrinis te- nuibus ac crudis ſemper exiſtentibus,& ſubſidentiam nō habentibus,ſi poſtea apparuerit in aliqua inferiori parte, velut in cruribus aut circa iuncturā aliquam,aut grauitas, aut tenſio,aut ardor,aut dolor,abſque manifeſta cauſa,in ea parte abſceſſum fore expecta. Si verò æger derepente
F difficulter ſpirans,citò quidem à difficili ſpiratione libe ratus fuerit,ſucceſſerit autem dolor aut grauitas capitis, & altus ſopor ac ſurditas,huic in glādulis circa aures abſ- ceſſum fieri neceſſe eſt. Fiunt autem abſceſſus magis in hyeme,& ſenioribus qui trigeſimum annum exceſſerūt.

De ſputorum ſignificatione, Cap. LII.

IN peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus ſputa propriè appellata ſubſidentiis in vrinis ſimilia ſunt. At nihil omnino expuere,ſed ſolùm ſiccè tuſſire, eſt veluti in vrinis quum extremè crudæ ſunt. Si verò incipiat æ- ger humida & perfectè cruda educere, obſcura eſt & in- certa talis tranſmutatio,& definit primum morbi tempꝰ,
G hoc eſt principium. Vbi verò inceperit ſpuere pauca & matura,& ſemper plura ac facilius educit, tunc augmen- tum eſſe dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia,& non ægrè educuntur,tunc inſtat vigoris tem pus.Vbi verò concocta fuerint,ac citra moleſtiam educū tur,& imminuta eſt copia,& dolor non amplius fuerit,& homo facilèſpirat,ac bene tolerat,vigorē ceſſaſſe putādū eſt,& morbum iam declinare.Cæterùm ante alia animū aduertere oportet vtrum citius aut tardius ſputa extuſſire
H incipiat,quemadmodum etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis,inquit,ſi ſputum ſtatim appareat,in principio quidem breuis fit:ſi verò poſterius appareat,prolongatur, morbus ipſe videlicet. Quæcunque igitur ſputa ſubflaua ſunt & ſubfulua & ſubſpumoſa ac tenuia,ſolius cruditatis

notæ ſunt,& nihil notabilis mali indicant.Quæ verò pu-
rè flaua & fulua & viridia ac ſpumoſa ſunt ac viſcoſa,inſu-
pérque nigra,mala ſunt.Nam,excepto ſanguine,quicunq;
alius humor purus fuerit,malam affectionem indicat ex
calore generatam.Sanguinea igitur & pituitoſa ſputa,mo
derata ſunt:flaua verò ac nigra,mala.Conſiderare verò o-
portet & eductionis ipſorum modum.ſi enim facilè ex-
puũtur,indiciũ eſt quòd talia bona ſunt:ſi verò ægrè edu
cuntur,mala.& præſertim ſi nigra,aut liuida,aut ærugino
ſa fuerint,aut valde graueolentia, vt prunis iniecta gra-
uè oleant.

Signa perfectè ac fideliter ſoluti morbi,
Cap. LIII.

PErfectè ac fideliter ſolutum eſſe morbum putare o-
portet,quum in idem ſimul conuenerint omnia ſolu
toria ſigna.Siue igitur in vigore ſtatim & confertim ac
conſtanter iudicatus eſt morbus,ſiue paulatim declinan-
do fideliter ſolutus eſt,ex his ſanè cognoſcere poteris: Pri
mum enim & maximum ſignum bonæ ac fidelis iudica
tionis, ſunt concoctiones ſuperfluitatum apparentes in
dieb⁹ indicatiuis,cũ viriũ fortitudine:Deinde ſi in impa
ri die iudicatio facta eſt,& ad hæc inſuper ſi febris ſolua-
tur ægro iudicato, & ipſe æger ab omnibus accidentibus
liberetur, & coloratior fiat tum in facie tũ in reliquo cor
pore,pro euacuationis ratione: & ſubtiliore pulſu prædi-
tus,ac fortior dum aſſurgit,& bene tolerãs per omnia,&
maximè circa concoctiones ciborum ac digeſtiones:& ſi
omnes naturales actiones inculpatè facit, & corp⁹ pro re-
fectionis ratione roboratur:& color ex nõ naturali in na-
turalẽ tranſmutatur.Hæc eſt optima iudicatio,& oportet
ipſos cõfidenter renutrire, cõuenienti victu ac balneis vi
delicet:ſi verò defectuoſa facta fuerit iudicatio, morbus
recidiuare ſolet.

Signa morbi non perfectè ſoluti,
Cap. LIIII.

SVſpectos de recidiua cognoſcemus ex eo quòd puta-
tur quidem ſolutus eſſe morbus,perſeuerãt autem cõ-
ſimiles prioribus vrinæ ac pulſus: & quòd adhuc pallidus
eſt æger,& difficulter tolerat,& reliqua contraria omni-
bus prædictis bonis fiunt.Et in ſumma,quoties præter ra-
tionem ſolutus eſt morbus,bis ipſum reuerti timor eſt.

Prænotio diei qua moriturus eſt æger,
Cap. LV.

IN pernicioſis morbis conſiderare oportet exacerba-
tiones per ſingulos inſultus, an quotidie, aut alter-
nis,aut alio modo fiãt.ſi verò febris eſt nõ intermittẽtiũ
generis, vide an in imparibus diebus, aut paribus,æger
magis intolerãs ſeipſo fit.Noſſe enim clarè oportet quòd
in illa die aut nocte,in qua magis intolerans ſeipſo fit æ-
ger,morietur:&,ſi morbus multo plus vires excedit, citò
morietur:ſi verò vires parum reſiſtunt,differri poterit ad
vnam atque alteram diem.Fieri autem non poteſt vt mo
riturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raro
verò in declinatione morbi aliquem mori cõtingit, niſi
alius morbus priori ſuccedat. neque verò neceſſariò ad
vigoris tempus peruenit moriturus: ſed vt plurimùm in
principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoſcere
poſſit doctus medicus, Cap. LVI.

QVVM quatuor ſint particularis exacerbationis tem
pora,obſeruare oportet qua hora diei aut noctis gra
uior exacerbatio irruere ſolet:inſupérque in qua parte ex
acerbationis æger ſeipſo grauior factus eſt, nimirum an
circa acceſſionem,aut augmentum, aut vigorem ipſius
exacerbationis. In illa enim hora in qua languidior aut
præter ſolitum magis pulſu deſtitutus factus fuerit,morie
tur.Et in acceſſione quidem exacerbationum moriun-
tur,ob inflammationes magnas in partib⁹ principalibus,
aut propter multitudinẽ craſſorũ ac viſcoſorũ humorũ a-
ceruatim intrò lapſorũ,vt trãſitus ſpiritus perfectè obtu-
rent:ita vt ſuffocetur ac velut extingatur natura,quemad-
modum ſiquis viridium lignorum copiam accumulet in
flammam: In vigore verò exacerbationum moriuntur,
emota natura per violentiam ac vehementiam morbi.
Eodem modo contingit ipſos etiam in exacerbationis
A augmento mori.In declinationibus autem exacerbatio-
num moriuntur,exoluta ipſis per violentiã vitali firmita
te.Obſcurior enim & collabẽs ſẽper fit pulſus in pernicio
ſis exacerbationis declinationibus.Diffluit enim tũc vnà
cum aliis in corpore, etiã febrilis calor.atq; hinc idiotæ
meli⁹ rẽ habere imaginãtur. Ægri verò aut ad exoneran
dũ aluũ ſurgẽtes,aut alio motu facto,animo linquuntur
aliqui verò pauco ac viſcoſo ſudore excluſo moriũtur.

In acutis morbis mortem non eſſe prædicen-
dam, Cap. LVII.

B IN acutis morbis coniectatione vti non oportet,in qui-
bus maximè repentina mors aut periculum ingruit. In
his enim facilè trãſfluit & ardẽtior eſt humor,& vehemẽ
tiſſima febris violentia. Et de his morbis Hippocrates
pronũtiauit; Acutorũ morborum nõ omnino tutæ ſunt
prædictiones neque ſanitatis neque mortis.

Febrium diuiſio,& de diariis febribus,
Galeni, Cap. LVIII.

EX morbis ob intemperiem orientibus vnus eſt & fe-
bris ipſa,calore præternaturali ad tantam immode-
C ſtiam euecto vt angat hominem & actionem lædat.Dif
ferentiæ huius caloris,maioris ac minoris ratione diſtin-
guũtur,& iuxta ſubiectũ ſiue materiã, aut ipſũ cordis cor
pus calore occupante,aut humores,aut aeream eſſentiam.
Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas aliâs ex alio
de prædictis: & niſi ſoluta fuerit, temporis progreſſu ſi-
militer reliqua duo genera afficit. & ſiquidem in ſpi-
ritibus permanſerit hic calor, diariam febrem efficit: ſi
verò humores occuparit, febrem putridam incendit:
ſi verò ipſum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam
D ac habitualem febrem facit.Nam aliqui febricitantes fa
cilè ſolubilem affectionem habent, velut calefactum in
ſole lignum:aliqui verò ægrè ſolubilem, velut accenſum
ab igne lignum,vt etiam fumum edat: quidam verò pla-
nè exuruntur,velut lignum ad carbonis naturam adactũ.
Tria igitur ſunt genera,diariæ, putridæ, & hecticæ. pri-
mùm itaque de diariis tractabimus.Fiunt hæ febres, ve-
lut dictum eſt,citra humorum putrefactionem, ſolo ſpi-
ritu feruefacto,& propterea diariæ appellantur. nam vbi
loti ſunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibũ
E boni ſucci ac humectum acceperint,non amplius ſecun-
dariò febricitant.Proprium autem & inſeparabile ſignũ
diariarum febrium eſt vrinarum cõcoctio in prima die,
& caloris iucunditas. verùm poſt exacerbationem ſedatã
certiorem habebis cognitionem.nam arteriarum motus
per omnia aſſimilatur motui ſanorum,quod nulli alii fe-
bri adeſt.& ipſa bona ægri tolerantia maximũ liberatio-
nis ſignum eſt.Et vrinæ multo meliores poſt exacerbatio-
nem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et ſi ipſis,
dum lauantur,neque horror aliquis inſuetus acciderit,ne
F que alia aliqua iniucunditas,& poſt balneũ conſequenter
bona tolerantia manſerit,cõfidenter nutrire potes ipſum,
& vinum exhibere intrepidè bibendum,quãtum in præ
ſens moderatum eſt.Facilè verò à talibus febribus capiũ-
tur ii in quibus defluxiones corporis nõ vaporoſum ſed
acre quid ac fumoſum habent. quare ſiquando ſuppreſ-
ſus fuerit coaceruatus in ipſis calor,febrilis efficitur. Au-
ſpicantes verò ac externè laceſſentes harum febrium cau
ſæ ſunt,laſſitudines, frigiditates, vigiliæ, curæ, triſtitiæ,
iracundiæ,rigor,ardor ac exuſtio cutis,vt difficulter trãſ
G pirationem admittat.

De diariis ex laſſitudine febribus, Cap. LIX.

QVI ex laſſitudine febricitant, cutem ſicciorẽ quàm
qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent.Et
hoc maximè contingit iis qui ſimul frigefacti ſunt ex
multa laſſitudine, vt etiam poſt febris vigorem perma-
neat ipſis ſiccitas:& pulſus his parui fiunt.qui verò nõ ni-
miũ fatigati ſunt,his humiditates quædã, aut vapor cali-
dus ex profundo effertur.magni autem ſunt & his pulſus.
Oportet autem ipſos ſtatim poſt exacerbationis declina-
H tionem in balneum ducere, & accuratè ſimul ac molliter
modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium
lauacris lauare. Sed neque ſi in aere balnei ipſos morari
iuſſeris,quicquã læſeris propter frigiditatem. Poſtea quie
tis ſtudium prodeſt.

De febrientibus ex vigiliis,& cura,& triftitia, aut ira, Cap. LX.

EOS qui ex vigiliis febricitant,diftinguit etiam colo ris fpecies: eft enim fubtumida.Sed & oculorum mo tus manifefti funt: vix enim attollunt fupercilia. & caui fiunt ipfis oculi:imò etiam ficci. Pulfus autem denfiores fiunt omnibus ob vigilias,curam,ac triftitiam febrienti-bus.Qui verò ex ira febriunt,his neque cauitas oculorum adeft,neque color ille:& calor his eft amplior,& velut ex profundo emergens:& magni funt his pulfus.Omnes igi tur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent:fed multi olei perfufione omnino non adftringẽ tis.atque vbi parum defricti funt,pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore, Cap. LXI.

FEbrientes ex ardore, ftatim ab initio perfrigeranti-bus fanare oportet,& balneis pluribus dulciffimarum ac temperatiffimarum aquarum.Oleum autem modicũ adhibendum eft,& omnino non affricãdum.Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinum & rofaceum ex ipfo præparatum fine fale. Facere autẽ hæc poffimus frigida, vas in quo continentur fufpendentes in puteum vt aquam contingat. Sed adhuc magis faliens aquæ frigidæ oleum frigefacit:& magis adhuc nix forin fecus vafi circumpofita. Perfundendum eft autem finci-put ex oleo fic frigefacto,lana moderatè excepto, ita vt manum in fublime leuemus, & hoc indefinenter facia-mus vfque ad febris declinationem: atque ita in balneũ dulcium ac temperatarum aquarum ducamus,acceffu fo lo aeris balnei per tranfitum conceffo.

De febrientibus ex frigore, Cap. LXII.

SI quis frigefactus febricitarit,fuppreffis videlicet fu-mofis tranfpirationibus,quæ per cutem fiunt,& hic in balneum ducendus eft in febris declinatione. Caput au-tem calfaciendum eft & ante balneum & poft balneum, in declinatione,ex vnguento amaracino & nardino.

De febrientibus ex grauedine ac deftilla-tione, Cap. LXIII.

QVI ob grauedinem febriunt lauare non oportet priufquam ea concoquatur,fi ex frigiditate aut cru-ditate deftillatio facta eft. Caput autem humectandum eft irino vnguento aut amaracino aut nardino: fi verò ex ardore facta eft deftillatio capite calfacto, & inftar cucurbitæ attrahẽte materiã ex locis fubiectis, hunc fta-tim in balneũ dulciũ ac tẽperatarũ aquarũ ducere opor tet,& in frigidam immergere,& fub falientem locare:in balneis autem frigefacientibus caput humectare. funt autem ea moderata propter balneum.

De febribus ex cutis denfitate, Cap. LXIIII.

DEnfatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipfi præter affuetudinem allapfa:quale quid accidit etiam iis qui in aluminofa aqua lauantur. Arctiffima eft iis cu-tis,vt etiam tactu cognofcatur. Imò & caloris motus, le-uis quidem iuxta primam manus admotionem apparẽs, acris efficitur fi diutius tactus perfeuererit:vrinæ autem nõ velut aliis fuluæ funt. quare non accufamus in iis quòd alimentum non fentiant,vnde corporis moles contrahi-tur. Neque verò oculi caui ac ficci fiunt. verùm funt qui bus humidiores & prominentiores effe videntur natura-libus,eo quòd non contigit tranfpiratio in ipfis,fed mate riæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulfus parui funt,velut in triftitia aut cura,aut vigiliis,& valde immo deratis exercitiis. Curare porrò eos oportet aquarum dul-ciffimarũ ac tẽperatiffimarũ balneis,poft exacerbationis declinationẽ,& præcipere ipfis vt aliquãdiu in balnei ae-re morẽtur: affundẽdumque eft ipfis oleũ dulce tepidũ, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis au-tem victus præfcribendus eft,& vinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame, Cap. LXV.

SI ob famem fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulciffimo perfufi leuiffimè fricentur,& plurimo tempore in calido folio morentur. Egreffi deinde ac viribus refecti rurfus in balneum ducãtur,& in calidum folium locẽtur.Poftea

A egreffis poft balnei turbationem fedatam,danda eft aqua calida potanda,deinde ptifanæ fuccus: aliquando etiam pifces petrofi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum fe-brium, Cap. LXVI.

DIæta in febrib⁹ diariis omnibus communem fcopũ habet,vt fit ex eduliis boni fucci & quæ omnino cõ-coquuntur,& nufquam circa meatus detinentur: iis qui-dem qui ex ardore aut ira febriunt,quæ fimul frigefaciũt ac humectant: frigefactis verò,minus alentia & modera-

B tè calfacientia.Iis autem qui vigilarunt,aut triftes fuerũt aut curis vexati, humidus & fomnificus cibus congruus eft:fatigatis autem,plurimus & maximè nutriens. At in quibus intẽperatura corporis calidior ac ficcior facta eft, eos oportet aliquãdo circa primũ exacerbationis impetũ nutrire. Vinum autem dandum eft omnibus qui ex dia-ria febre laborant,aquofum, tenue ac album,quod & con coctionem adiuuat,& vrinas ac fudores propellit. Iis verò qui vigilarunt aut triftes fuerunt,aut curis vexati, magis intrepidè vinum datur.fed & fatigatis nimium,dandum eft quantum fuperare poffunt. Iratis autem, priufquam ab

C affectu omnino liberati fuerint, minimè tutum eft vi-num dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione, Cap. LXVII.

SI quidem citra laceffentem externam caufam, ingui-nis glandularum inflãmatio fiat, multitudinẽ fangui-nis plerunque in vniuerfo corpore indicat. nam & calor in his amplior eft quàm in prædictis,& facies rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè venam feca-

D re priufquam materia in inflammato putrefcat, ac febrẽ putridã accẽdat:poft venæ fectionẽ victum eft tenui diæ ta,vfque ad perfectam liberationem. At inflammato in-guini ante venæ fectionem adftringentia ac repellentia imponenda funt:poft venam fectam,laxantia ac modera tè difcutientia. Cæterùm quibus propter offenfionem di gitorum pedis,aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta eft,& ea de caufa febris diaria confequuta, tales ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat, fed vlceri ex quo inguinis inflammatio facta eft profpicien-

E tes,lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohi-bendum autem vinum omnibus ex inguinis inflamma-tione febrientibus, donec inflammatio fuerit foluta. & victus ratio tenuior ipfis conftituenda eft.

De diariis febribus ex cruditate obortis, Cap. LXVIII.

IN corporibus ex malis humoribus vitiatis cruditates orientes citiffimè febrem accendunt. minus autem fit malum fi ob cruditatem aluus infrà erumpat:nã paruum autem malum eft fi fuerit fuppreffa. Febriunt autem ali-

F qui etiam in quibus profluuium vẽtris ob cruditatem fit. Si quidem igitur fola corrupta euacuata effe apparuerint, lauandi funt ac nutriendi in febris declinatione: fi verò plus iufto euacuatio fiat,melius eft nutrire citra balneum profpiciendo ventri ipfi. Cura verò vẽtris dupliciter fiat: Si enim non amplius feratur ipfa aluus, abfinthium mo-dicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici va-fculo,& ex hoc locos circa ventrem humectato: deinde hapfum lanæ purpureæ oleo imbutum ventri imponito: Si verò debilius eft os ventris,maftichen cum vnguento

G nardino ad ftrigmentitiam craffitudinem redige, & pur-puram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ im-ponuntur, ad tactum calida. tepida enim robur ventris exoluunt. At fi adhuc feratur aluus,melius eft óptimo me lino vti pro nardino,cum modico vino. commodum eft ad hæc & mafthichinum. Si verò etiam vẽter exuratur poft euacuationem,melino fimiliter vtaris,aut cerato ex ipfo parato. Nutriendi porrò funt adhuc fluente aluo ex polẽ-ta & panibus qui oxylipes vocantur, *ex eo quòd pauciffi-mum acetum habeant*. Infpergenda eft autem polenta fuc-

H co malorum punicorum,aut pirorum,aut malorum,præ-fertim cotoneorum:vel in ipforum decoctum,aut myrto rũ. Si verò fluxus ceffarit, alica detur, & gallorum teftes,& pifces petrofi in iure albo parati,& fructus adftringentes. Si verò inappetentes fuerint,vt auerfentur cibos, ex con-

coctorio medicamento ex malorum cotoneorum ſucco
ac melle compoſito, cochlearium vnum aut duo danda
ſunt. Si autem non affuerit id quod ex ſucco compoſitum
eſt, detur id quod ex carnibus cotoneorum paratur, cui ni
hil omnino piperis additum eſt, aut valde exiguum quid
dam. Si vero ſupprimatur aluus in iis qui ob cruditatem
ex diaria febri febricitant, ſi quidem cibi adhuc in ven-
tre continentur, plurima tepida pota, digitis aut pennis
immiſſis, per vomitum iubebimus id quod moleſtū eſt
reiicere: deinde præcordia fouere & quietem agere. Si ve
rò cibi iam deſcenderunt ad inteſtina, reclinatis ipſis ita
vt partes circa caput & ſtomachum ſurſum vergentes ha
beant, foueatur venter, & ſomnus cōcilietur. Poſt ſomnū
autem glandula ſubdatur, ad ſuperfluitates quæ deſcende
rūt educēdas: aut per mitiorē clyſterē (quale eſt ſurfurū de
coctum) euacuatio fiat. diæta ſit tenuiſſima, quæ plurimā
extersoriam vim in ſe habeat. Quòd ſi inflatio acceſſerit,
incoquere oportet in oleo cuminum ac rutam, & infun-
dere per ſedem. Euacuata verò aluo, ſtatim nutriantur: ſi
verò etiam citra moleſtiā dormierint, poſtridie lauētur,
adhibentes ventri vnguentum nardinum cum modico
vino, & poſt balneum ſimiliter tenui victu vtantur: ſi ve-
rò etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neque ſic
timendum eſt: ſed ſimiliter lauandum, ac moderatè nu-
triendum. Dare autem oportet talibus ante cibū aliquod
concoctorium, oxyporium *à cita penetratione appellatum*
medicamentum, & præſertim quod ex cotoneis malis
fit, cochlearii menſura.

Curatio diariarum febriū multarum dierum, quarū aliquæ ex mutatione diariarum generantur ob cutis obturationem,

Cap. LXIX.

QVædam febres propter obturationem vaſorum cir-
ca cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quum non
probè curatæ fuerint ſtatim ab initio. Cōtingit hoc ma-
ximè in corporib⁹ vitioſis humoribus præditis, quū mul
tùm fuerint voraces. Nam in talibus circa primam ac ſe-
cundam diē aliquantiſper non eſt in pulſu, putredinis ſi-
gnum: ſicut neque in vrinis, cruditatis. dum enim prolon
gatur quidem declinatio, & nō amplius iuxta proportio-
nem remittit, ſuſpecta eſt affectio. ſi enim non tranſpira-
uerint perfectè, neceſſe eſt putrefactos eſſe vitioſos humo
res. Si quidem igitur puer aut ſenex fuerit ægrotus, venā
ſecare nō expedit: in mediis autem ætatibus, robore præ-
ſente ægroto, vena ſecetur, ſi ſanè etiā plenitudinis ſigna
affuerint in corpore. Detrahendum eſt autem pro virib⁹
& obturationis magnitudine. maior enim febris ob ve-
hementiores obturationes incidit: minor autem ob mi-
nores. Euacuata verò multitudine, & rarefactis meatibus,
fumoſæ ac fuliginoſæ ſuperfluitates tranſpirantes paucio
res fieri poterunt. Periculoſum enim eſt aperire potētibus
obſtructiones vti ante euacuationē. Quæ enim vim exter
ſoriā habent, exhibita dum exhalant, ſimul attrahūt quid
ex craſſis ac viſcoſis humoribus in vaſis, & duplicant in
anguſtis meatibus obturationes: ſi verò etiam extrinſecus
cuti admoueantur exterſoria, periculū eſt ne attrahant e-
tiam aliud quid ad meatus obſtructos. Quò igitur ſecurè
& intrinſecis exhalatio & extrinſecis attractio contingat,
vtiliſſimum eſt euacuare pro viribus corpus: poſt eua-
cuationem verò non longa facta dilatione, aliqua exter-
ſoria edulia aut pharmaca dare: eduliorum quidem loco
ptiſanam & aquam mulſam, pro pharmacis autem, acetū
mulſum ex ſolo aceto ac melle paratum. Quæ enim in a-
cēto mulſo coquuntur aliâs, velut calamintha, & ſimilia
calida, febres accendunt: velut etiam vinum. At poſt ter-
tiam diem, neque putredinis humorū ſigno in pulſibus
præſente, neque in vrinis cruditatis, & vbi hora ſuſpecta
in qua febris acceſſit in prima die, tranſiit, confidenter
iam hominem lauare oportet: ſi verò etiam circa decimā
horam ſuſpectus tibi fuerit paroxyſmus *ſiue exacerbatio*,
lauare oportet ante horam ſextam. In balneo verò corpo-
re præcalefacto illinire oportet dulci tepido, & modera-
tius confricare, poſtea depurgare & abluere forinſecus
corpus. Eligenda ad hoc quædam moderatè extergentia,
qualis eſt ordeacea farina & fabacea: deinde immittēda

A in ſolium calidæ temperatæ, deinde etiam in frigidam.
Si verò circa decimam horam (vt ita demus) turbatio quæ
dam ſuſpecta ſit, nihil exhibendum eſt præter aquam cui
incocta eſt byſſopus, & parum apii: deinde ſi nihil mali
intulerit hora, nutriantur. Si verò etiam quid attulerit, o-
mnino moderatum apparebit: quare & lauare poteris po-
ſtridie ac nutrire. At vbi magna facta eſt obturatio, neceſ-
ſariò putrefactio contingit: vnde curatio in putredinoſa
febre referenda, etiam his congrua eſt.

B

De febribus *id eſt continentibus* ſynochis,

Cap. LXX.

COntinens febris nominatur cuius ab initio vſque ad
finem vna eſt exacerbatio, nullam alterius exacerba-
tionis principii ſignificationem faciens. Corporibus bo-
no habitu præditis, & multo ſanguine refertis, & ætati ca-
lidæ peculiaris eſt continens febris. conflatur enim ob ca
lidi ſanguinis copiam nondum putrefacti, &, eo quòd
non tranſpirat, feruore ſolùm caliditatem excitantis: quē-
admodum nouum vinum ſolet in doliis. Tempus autem
taliū febriū maximè vernū eſt. Sunt autem differētiæ fe-
C bris continentis tres. nam aut æqualis permanet magni-
tudo ab initio vſque ad ſolutionem, aut additamentum
facit, aut detractionem. hoc autem contingit prout maio
res aut minores fiūt trāſpirationes, ex eo quòd dēſior aut
rarior eſt habitus corporis affecti. Eſt autem multa copia
quæ in talibus affligit, & feruorem ſanguinis ebulliētem
conſequenter febris accendit: aliquando verò etiam craſ-
ſitudo. Scopus igitur curationis in ipſis eſt euacuare co-
piam, & extinguere calorem præternaturalem, & craſſitu-
dinem ſecare: ſi quidem affuerit. deinde veterem bonā
temperaturam debilitatis partibus reparare.

D

De venæ ſectione, Cap. LXXI.

SI validæ ſunt vires, & ætas permittit, & nihil aliud for
titer reſiſtit, ſanguinis tantum auferre oportet quantū
vires tolerant. præſtat autem, ſi vires adſunt, vſque ad ani
mi deliquium ducere. Quibus verò nō ſic vena ſecta eſt,
hi ad extremum periculum deueniunt, vt aut ſuffocentur
aut animo linquantur: niſi virium robur, aut larga ſangui-
nis eruptio, aut multus ſudor ex manifeſta pernicie ipſos
eripiat. Nā multitudo in his non amplius à venis conti-
neri potens obturat ac diſtendit corporis molem, & pro-
E pterea ipſum aliquando dirumpit, & vaſa maximè in na-
ribus aperit. Ea gratia feſtinare oportet ad ſanguinis de-
tractionem quantum vires ferunt, quò vaſorum natura
ex tranſpiratione ac ventilatione naturale tēperamentū
cōſeruans, iuxta morē ab initio humorib⁹ dominetur. ve-
rùm animaduertendum eſt & ad ipſius venæ ſectionis ſco
pos. Præcedente enim ciborum cruditate, eouſque venæ
ſectionem differre conuenit, donec tibi ſatis eſſe videbi-
tur concoctio ipſorum in ventre peracta, itémque ſeceſ-
ſus ſuperfluitatum in inteſtinis: ſi verò ſuſpectum habes
F poſt venæ ſectionem, aliam fore ſanguinis euacuationē,
velut muliebrem purgationem, aut hæmorrhoidum in
ſede fluxum, relinquere oportet in venæ ſectione tantum
ſanguinis quantum per alios locos euacuandum putas.
Quare ſiue menſes fuerint moti ſiue hæmorrhois aperta,
totum negotium naturæ permittito: ſi verò non tantum
quantum oportebat euacuatum fuerit, tunc venam ſeca-
to, quò ex vtriſque compoſitis perficiatur quod conue-
nit. Aptus eſt ad venæ ſectionem habitus corporis durus,
multi ſanguinis, denſus, & ægrè tranſpirans, ſtatus aeris hu
G midior. Reſiſtit venæ ſectioni puerilis ac ſenilis ætas, tem
peramentum calidum ac ſiccum valde, & tempus ac re-
gio conſimilis, & qui natura humidiores ſunt, & præſer-
tim cum caliditate: & qui raro habitu præditi ſunt. Inſu-
per quibus os ventris aut amara bile valde vexatur, aut
debile eſt, aut vltra iuſtū ſubtili ſenſu præditū. hi enim o-
mnes facilè tranſpirant, & in venæ ſectione animi deli-
quiis corripiuntur, ex quibus ægrè reuocari poſſunt. Simi
liter autem etiamſi triginta annorum fuerit is cui vena
H ſecanda eſt, verùm humidus & mollis & pinguis ac albus
corpore, & paruas venas habuerit, huic aut omnino non
venam ſecabis, aut parum detrahes: omnino quidem nō,
æſtatis tempore & in reliquis eiuſdem ordinis: parum ve
rò, aliis temporibus ac reliquis conſtitutionibus. Proinde

aliqui in animi deliquium collapsi in ipsis medicorũ manibus,non ſunt reuocati. quare ſiquis euacuaſſet citra virium diſſolutionem,nõ periiſſent: Aliqui verò per omnẽ deinceps vitam totũ corporis temperamentum frigidi⁹ habuerũt,propter immodicam euacuationem, vt qui in malo corpore ac habitu vitam degerint.Quidam verò ex hoc ipſo pernicioſis morbis correpti ſunt, ab aqua inter cutem,& erectæ ceruicis ſpiratione,hepatiſque ac ventris debilitate,& ſemiſideratione. Optimum igitur eſt,quemadmodum nos ſemper facere vidiſti, non dierum numero animum aduertere,neque ſoli multitudini, ſed viriũ robori: in omnibus quidem, verùm maximè in continentibus febribus. ſi enim vires conſeruentur, nõ ſolùm ſexta ac ſeptima,ſed etiam ſequentibus diebus venam ſecabis.

De frigidæ aquæ exhibitione, Cap. LXXII.

SI aliquando coactus fueris curare ægrotum qui non ſolùm antea venæ ſecandæ auxilium omiſit,ſed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum, ſanguinem detrahere prohibearis, ad frigidæ exhibitionem deueniendum eſt,exacta præſcriptione facta, quãtũ ex ipſa fieri poſſit detrimentum.Nam ſi hoc paruum vel omnino nullum futurum eſt, danda eſt in potu frigida ſincera quantum æger eius voluerit. Tunc autem danda eſt frigida quum in vrinis videris concoctionis ſigna.neque autem in principio,neque in augmento dãda eſt frigida,ſed in ipſo vigore totius morbi ac particularis exacerbationis.Opportuno enim tempore data frigida corroborat ſolidarum partium naturam. Corroborata verò natura præattenuatos humores aggreditur,vt bonos quidem detineat,inutiles verò eiiciat,aut per ventrem, aut per vomitus,aut ſudores. Si verò frigidæ potor fuerit æger tẽpore ſanitatis, valde cõfidẽter frigidã dato,ipſa experientia doctus omnia viſcera frigidæ familiaritatẽ ſuſtinere.Si enim omnino aliqua pars adeo frigida eſſet vt ab ipſa læderetur, ſanitatis vtique tempore euidens detrimentum oſtendiſſet: quum autem nulla pars in ſanitate læſa ſit,ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinem. Quapropter iis qui modicum ſanguinem &minimum carnis habent,frigidæ potus periculoſior eſt. citò enim ad ſolidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres neque ſincera neque multa frigida opus habent: tenuia enim ſunt in ipſis ac modici ſanguinis corpora. Vnde quũ magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abſtinere oportet,&vti aliis auxiliis,quæ obturationes reſerant,& multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant.At verò detrimenta ex intempeſtiuo frigidæ potu orientia hæc ſunt: viſcoſos ac craſſos humores attenuari ac trãſpirare frigida impedit. Quare ſiue inflammatio fuerit in aliquo viſcere,ſiue ignis ſacer, ſiue ĩndurata,ſiue mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius ſanationem nihil confert: ſed eueſtigio quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit: manente autem intus cauſa,quum ex frigida denſatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem.Atque hæc quidem detrimenti ſpecies contemni poterat:verùm plerique debilia habentes viſcera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur.Quibuſdam enim ſtomachus ſiue gula adeo fortiter affectus eſt, vt perdiderit actionem,& vix potuerit deglutire: aliis vẽter læſus eſt, vt vix concoquere potuerit:aliis hepar, vt ex hoc in aquam inter cutem inciderint: aliis colum, aut pulmo,aut renes & veſica:aut aliud quid à frigida læſum, debile ad propriam actionẽ factũ eſt. Quidam ipſorum ſtatim erectæ ceruicis ſpiratione, aut alto ſopore, aut lethargo,aut aurium abſceſſu,aut conuulſionibus, aut tremoribus,aut ſiderationibus corripiũtur. Et,vt in ſumma dicam,omne neruorum genus &caput ipſis affligitur.Noui quòd formidinẽ tibi induxerim per ea quæ retuli,ad frigidæ exhibitionem: verùm vidiſti me ſæpe ipſa opportunè vſum eſſe,& in quibus dare oportet,& ſemper vtilitatem aſſequutum eſſe citra ægri læſionem.

Diæta in febribus continentibus, Cap. LXXIII.

QVibus vena ſecta eſt,his ego poſt duas venæ ſectæ horas ſemper do modicum ptiſanæ ſuccũ, & iubeo quieſcere.Et poſtquã ex ſomnis ſurrexerint, rurſus ſimiliter ptiſanæ ſuccũ exhibeo,& hoc perſeuero vſq; ad tertiã diem: quarta ferè ſemper in balneum duco. Tales enim opportunè vena ſecta viribus robuſtis, & ad animi deliquium euacuati,neceſſariò ſequitur non longè poſtea vẽtris ſeceſſus, attenuatis videlicet humoribus, & leuatis ac corroboratis viribus:aliquando verò etiam bilis vomitus. Ad quæ ſtatim etiam humiditates per totum corpus aut ſudores ſuccedunt.quare confidenter hos lauato quarta die.At verò tempus exhibendi cibi in febribus continentibus,tum iis quæ iam relatæ ſunt, tum iis quæ poſtea referentur:quæ ſanè vnã ſolùm ab initio vſq; ad finẽ exacerbationẽ habẽt(eſt bona ægri tolerãtia & conſuetudo. tũc enim ipſis cibi dandi ſunt) quãdo tolerãtiſſimi ſibiipſis eſſe videntur:& illo præſertim tempore diei in quo etiam prius morem accipiendi cibi habuerunt. maximè enim toleranter pertulerint cibos iſto tempore acceptos. Robuſtis igitur viribus,& dum vigor morbi breui expectatur,tenuiſſimo victu vti licet: vbi verò vires ægræ ſunt,non licet tenui victu vti citra magnum detrimentum.quare alimentis tantum apponendum eſt quantum roboris viribus detractum eſt.

Vniuerſalis doctrina de febribus putredinoſis, Cap. LXXIIII.

TRanſpirationis anguſtia ac impedimentum meatuum obſcurorum totius corporis obturationem facit,per quos fumoſæ & fuliginoſæ ſuperfluitates quotidie tranſpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit & probè tractata, diariam febrem effecit: Quum autẽ ſiue propter magnitudinem, ſiue imperitiam medicorũ conſuetum diariarum tempus exceſſerit,aut continentem aut aliam quandam, ob humorum putrefactionem, accendit febrem.At verò tranſpiratio multiformiter impeditur,& dum denſantur meatus propter ſiccitatem aut adſtrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & craſſitudinem ac viſcoſitatem humorum. Dũ itaque quotidie fumoſarum ac fuliginoſarum ſuperfluitatum tranſpiratio impeditur,naturalis in nobis calor affligitur. Alius verò præter naturam corporibus accedens, primùm humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit: progreſſu verò tẽporis etiam pinguedinẽ ac carnẽ & ipſa ſolida corpora inuadit. Eſt autẽ putrefactio, eſſentiæ putreſcentis corporis ad corruptionẽ tranſmutatio à calore præter naturã fiẽs.Putreſcentes igitur humores,aut intra vaſa arctati,continuas & nunquam intermittentes vſque ad perfectam morbi ſolutionem febres efficiunt:aut per totum corpus delati & extra vaſa elapſi, quandam febrem per circuitum accedentem & interualla habentem accendunt,velut tertianam,quartanam,quotidianam,aut aliam conſimilem. Cauſa verò cur non excidant extra vaſa humores in febribus continuis, eſt aut multitudo,aut craſſitudo,aut viſcoſitas ipſorum. Quemadmodum igitur dum inanimata corpora putreſcunt, primùm abiicimus ex ipſis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aere frigido ſuſpendimus, & perſpirationes perfrigerantes molimur:eodem modo ſanabimus in humanis corporibus putrefactionem,quod quidẽ iam corruptum eſt,omni modo euacuantes,reliquum verò geſtationibus moderatis & tranſpirationibus perfrigerãtibus ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde vbi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus,mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis, Cap. LXXV.

QVVM in omnibus vaſis,& præſertim maximis,circa alas ac inguina,ac conſimilibus, ſanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentem efficit.Plerunque verò in corporibus multi ſanguinis ac carnoſis & denſo habitu præditis,& ſuperfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febrientibus pulſus maximus & æqualis ac vehemens eſt, &qui compagem arteriæ neque duriorem neque molliorem habet.Ad tantam verò velocitatem ac denſitatem venit

venit,ad quantam magnitudinem ipsa febris venit. Atque hæc quidem ambabus communia sunt, huic videlicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. verùm huic præcipua putrefactionis signa in vrinis, & pulsibus, & caloris specie adsunt. Curatio verò harum febrium, in vtroque genere communicat, tum in eo quòd cum putrefactione,tum eo quòd sine hac est:at esse tia quidem & vniuersa ipsarum natura ex genere putrida rum est. Verùm quatenus vna est tota ipsarum exacerbatio,ab initio vsque ad totius morbi solutionem,eatenus communicat cum continenti absque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipsis in hoc solùm cum illis continentibus communem esse:per alia verò omnia bifariam secari, ita vt quosdam medendi scopos ex genere putridarum accipiamus,quosdam verò ex propria ipsarum essentia.sanguis enim est qui in hac febre putrefactionem suscepit. Sic verò etiam alias differentias putrefactorum humorum sanare conuenit, iudicationem partim à putrefactione sumēdo,partim à propria vniuscuiusque differentia,velut pituita,aut vtraque bile.Quandoquidem igitur putridarum febrium septem subiecta sunt præter naturam ,à quibus iudicationes sumuntur,nēpe copia humorum,& crassitudo,& viscositas,& obturatio, & transpirantium suppressio,& putrefactio,& febris nō habens interuallum: Vnamquanque sanè ex relatis af fectionem sanare oportet per contraria, copiam per euacuationem,crassitudinem per secantia, viscositatem per extergentia,obturationem aperientibus transpirantium suppressionem: si quidem propter constrictionem cutis facta est,per diffundentia:si verò propter densitatem,per rarefacientia.Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac transmutantibus.febrem autem,per frigefacientia.Quum igitur vires fuerint fortes, vena & iis secanda est, nisi cruditas ventris àut alterius cuiusdam partis prohibeat,velut antea dictum est. nam ex iis quæ de illis diximus,considerare oportet conuenientia etiā de his. Quandoquidem verò neque obturatio neque putrefactio curari potest per solam venæ sectionem, quum aliis auxilis opus habeant, referuare aliquid sanguinis oportet ad curationis tempus, vt ne necessitas aliqua ingruat ob inopiam intempestiuè nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet,omnino non nutrire oportet:quantum verò ad sanguiuis euacuationem,nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum necessariū,erit vt aut nutrientes,febrem augeamus :aut non nutrientes, vires dissoluamus. Melius igitur, velut dictum est, relinquere sanguinis proprium alimentum animalis partibus: & ipsum contentum esse modicis sorbitionum exhibitionibus,velut sunt ptisana & aqua mulsa, quibus vt medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si verò ob aliquam causam relictum fuerit venæ sectionis auxilium,homini per tenuem victum connutrito, quum iam concocti fuerint humores,&crassitudo ipsorum fuerit præattenuata,febre in vigore existēte, dabimus frigidā aquam,velut in superioribus continentibus febribus,nisi quid ex illic relatis prohibeat, exhibitionem. Quòd si verò etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis vtendum est, quæ obturationes aperiunt & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, velut antea dictū est,& deinceps consequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap. L X X V I.

IN omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet, per vrinam & ventrem ac sudores. hoc enim commune est omni putredini.Si verò aliquando sua sponte ad os ventris impetum fecerint,per vomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè vomentes præter naturam irritare, vt ne vires oris ventris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda verò sunt quæ citra calefactionem ac resiccationem prædictas euacuationes perficere possunt:velut est ptisanæ succus,& aqua mulsa, acetum mulsum simplicissimum, & apomeli,*id est fauorum mellis elutorum cremor*, & radicis apii decoctum. Aqua itaque mulsa ad secandos crassos humores, & detergēdos viscosos, &

A promouendas excretiones,optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis,& præsertim continentibus putridis: attamen febrilem calorem auget: Quare si immodica fuerit caliditas,ab aqua mulsa abstinendum est,& vtendum ptisanæ succo.Si verò obturationes ægrè solubiles esse iudicauerimus, acetum mulsum dandum est: quanquam & hoc si quis immodicè vtatur, intestina radit,& tussim mouet, & neruosas partes lædit, vt difficile sit reperire tale auxilium quod nihil lædens multùm profit.atque hoc contingit propter complexū
B affectionum præter naturam in corpore. Quapropter iis qui facilè à quacunque re exhibita læduntur, melius est vt ptisanæ succo vtantur, donec validius alimentum accipere possint. At si aluus non egerat, aqua mulsa cum solo oleo infusa eluatur. totum verò corpus forinsecus ante euacuationem discussoriis difflare non oportet: post euacuationem verò discussoriis vti licet. Pharmacis autem vtendum est tepidam caliditatem habentibus, velut est. oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter discutiendum inquam,etiam vinum aquosum po-
C tum omnes excretiones mouet. Concoctione verò manifesta in vrinis apparente, etiam lauare licet dulcis & potabilis aquæ balneo.

De febribus continuis, Cap. L X X V I I.

FEbres cōtinuæ eiusdē generis sunt cū intermittentibus siue interpolatis. Eiusdem autē generis dico cum tertiana exquisita causon, *id est febrem ardentem*, exquisitam,& cum quotidiana eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, & in hoc solū ab illa
D differt,quòd cū rigore nō irruit neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, similiter omnes notas habet cum quotidiana:in eo verò quòd nō intermittit,eiusdē cū illa generis est. Eodē modo etiā quæ per quartanā exacerbatur,nō autē intermittit,eiusdem generis est cū quartanis. Et manifestū est quòd neque rigor exacerbationes præcedit,neq; sudor cōsequitur in hac febre, queadmodū neq; in febre ardēte rigor superueniens soluit ægritudinem. Differt autē febris ardens à continente putrida, eo quòd
E hæc ex sanguine putrefacto cōflatur,& à principio vsque in finē vnam habet exacerbationē. Febris autē ardens ex flaua bile putrescēte incēditur,& alternis dieb⁹ exacerbatur,& quādā habet febris imminutionē ac velut remissionē.Cōtinēs verò putrida,similis manet vsq; ad solutionē.

Cura febris ardentis, Philumeni, Cap. L X X V I I I.

ESt igitur febris ex flaua bile putrefacta incensa, continua ardentissima,& neque medicis neque ægris bonum ordinem exhibet. lingua enim in iis arida est & nigra ac aspera.Morsus item ventris,ac sitis intolerabilis,
F & vigiliæ:aliquando etiam delirium. Primùm itaque leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi verò concoctionis signa apparuerint in vrinis, & morbus iam viguerit,acrius instare,& ad frigidæ potum accedere:nisi & hîc aliquid prohibeat ex iis quæ de continentibus febribus relata sunt. Prima verò auxilia in febre ardenti sunt decubitus in locis frigidis, qui ad purum aerem patent ac perflantur: stratum molle & sæpius renouatum: amicula assiduè permutata, & satis gracilia & non sordida.Lectus sit abundè amplus, quò possint membra cale-
G facta subinde ad alias atque alias eius partes transferri. & per flabellum aer ignauior cōcitetur. Epithemata conueniunt pectori ac stomacho imposita:palmulæ cum vino & rosaceo,aut melino tritæ.Sunt & frigefacientia cōmoda:velut sunt pampini vitis triti, seris, polygonum, plantago,ramenta cucurbitæ,lactuca, rumex acutus. Singulis autem admisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ.Oportet tamen assiduos horum vsus deuitare. At verò panniculi linei complicati moderatè graciles, aqua & oleo calido imbuti, & pectori ac stomacho impositi,
H ardentem febrem mirificè mitigāt.Sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleum rosaceum, ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, vehemētiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autem abundè calida esse aquam & oleum,aut aquam & rosaceum.tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si verò parū nitri iis admixtū fuerit,

sudores excludere poterint. In ardentissimis autem febribus etiā aceti parum admiscendũ est. nā & hoc quod debet, facit. Cibi porrò offerendi sunt humidissimi, & nihil acre habentes, velut sunt lactucæ, caules cum posca aquosa feruefacti, & cucurbitæ similiter cum posca. Sed & ptisanæ succus tenuior dandus est absque sale, aut alio additamento. Et aliquando post cibum aquam frigidam cochlearii vnius aut duorum mensura absorbeant: aut sit potius ipsorum potus in totum lactei teporis. sed & aqua frigida fracta colluēda ac gargarissanda præbeatur. Et rosarum succi cochlearium absorptum stomachum refrigerat. quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia vitis viridia, item myrti ac rosarum per pauimentum spargantur, & aqua frigida frequenter irroretur. & aquæ salientes in vicinia sonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac similium, est vigor exacerbationis. Nam in principiis ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum est, & caliditas circa viscera residet, si hæc adhibeantur, diffundunt quidem sensum, verùm repellentia caliditatē in profundũ, maius detrimentũ inducũt, incluso intus feruido calore, & rursus febrem ardentiorem efficiente. At in vigore exacerbationum, expassa caliditate per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ adhuc reliqua est circa viscera. nam & melius spirantes, & minus siticulosi fiunt, his in tempore adhibitis: & ipsorum roscido vapore excluso, ad somnum conuertuntur. Cæterùm instante iam vigore totius morbi, & nullo prohibente ex iis quæ in continenti febre relata sunt, tempus iā est frigidæ exhibēdæ. In quibus igitur cōfidimus nullũ ex visceribus, neque caput (velut dictum est) læsionem incursurum, sinceram sanè frigidam exhibemus: in quibus verò metus est, atque is vel minimus impedimento est, pro prima vice fractum exhibebimus potum siue frigidam. Frangitur autem, siquis temperatæ aquæ calidæ cyathum vnum ad quinque frigidæ puræ sinceræ admiscuerit. atque talis potio suspectis corporibus exhibetur. Quidam verò olei rosacei cyathum frigidæ exhibēdæ affundũt: & sic exhibēt. ipsum enim rosaceũ nō valde frigefacit, & oleositas eius corporibus intus oblita nō permittit ipsa à frigida aqua lædi: & simul firmitatē quandam exhibet ventri rosaceum, & lubricitatem, propter oleositatem. quidam pro rosaceo melinum exhibent. Galeni. Porrò balneum illis solùm conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut erysipelatum ægrotant, vbi concoctionis signa apparuerint in vrinis. Quòd siquis iuuenis sit carnosus, tempore æstatis, & constitutione calida ac sicca; febre in vigore existente, & concoctione in vrinis apparente, citra visceris alicuius inflammationem, & in lauacrum frigidæ natatorium seipsum iniiciat atque natet, sudores vtique commouerit: si verò etiam ad frigidæ balneum assuetus fuerit, valde confidenter hoc auxilio vtatur. quibusdam enim statim venter biliosa egessit. At si moderata est febris, & vires robustæ, vnà cum concoctionis signis prosunt ipsis balnea dulcium ac temperatarum aquarum, & ex vnguentis chamæmelinum: præsertim si aer ambiens frigidus fuerit. Nam si aliquando contigerit vt frigido existente ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicam salutis spem de ipso habere oportet: si verò neque concoctionis signa affuerint in tali aeris statu, neque vires fortes habere apparuerit, talem seruari impossibile est. quare neque lauabis ipsum, neque inunges rarefacientibus medicamentis: neque vinum dabis neque frigidam. In quibus enim desperata est salus, vanum est auxilia multos seruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego sanè medicos quosdā noui methodi ignaros, qui imitati sunt ea quæ à nobis fieri solent, & vsi sunt his auxiliis in iis qui penitus mortui fuerunt, & neque quicquam profecisse, & opportunum ipsorum vsum suspectum ac horrēdum fecisse. At nos & temporum occasiones & auxilia describimus, in iis qui seruari possunt. nam qui incurabiles sunt ægri, iis neque occasio neque auxilia commodant.

Tertianæ exquisitæ dignotio, Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquisita in corporibus natura biliosioribus omnino cōsistit, & in ætate vigoris, & maximè tempore æstiuo, & in locis calidis ac siccis temperamento, & in tali ambientis nos aeris statu. Sed & vita in laboribus, & curis, ac vigiliis, ardoribúsque, & pauco alimento, eóque calido & sicco: & immodicus calefacientium ac siccantium potionum ac medicamentorum vsus, apta sunt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana ex flaua bile putrefacta, ac mota, & extra vasa lata, statim à principio rigorem insignem inducit, qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi ac vulnerari corpus videatur. Nam in quartanis inuasio vehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo: quotidianam verò neque rigor omnino præcedit, sed magis circumfrigesiũnt. Est etiam in tertianis febribus ordo pulsuum exquisitus, & æqualitas. excitatur autem in progressibus exacerbationum pulsus ipse ad vehementiam ac magnitudinem & densitatem. Sitim etiā inducit tertiana, maximè in vigore, & hominem exurit vt se denudet & abiiciat vestitum, & magnum ac dēsum spiritum ducat, & velut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. & paulo pòst calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quòd si etiam manum inieceris corpori, iuxta primum contactum calor multus & acris occurrit, qui velut cum vapore quodam affertur: vincitur autem paulo pòst à manu. & sanè iam etiam bibere tempus est ægro: atque vbi bibit, statim multitudinem calidi vaporis per cutem remittit prænuntiam sudoris: & vomitus bilis apparet, & aliquando etiam vēter egerit. Vrinæ verò iis sunt biliosæ & subfuluæ ac subflauæ, & moderatè crassæ, & paulo pòst aut nubeculam albam, aut quiddam in medio dependens bonum efficiunt: at si fuluiores fuerint vrinæ, & neque quid in medio pendens, neque nubecula in primo circuitu apparuerit, ad septē circuitus extendetur morbus. Verùm exquisita tertiana quæ in prima die ostendit in vrinis subsidentiam albam ac læuem & æqualem, tertium circuitum non transgredietur. Hæc febris in integram febris quietem desinit post exacerbationem, vniuersum exacerbationis tempus duodecim horarum ad summum faciens, & non pluriũ. atque hanc exquisitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem habuerit exacerbationem, eam appellamus extentam: si verò quotidie exacerbauerit cum rigore irruens vehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulsibus & vrinis & reliquo corpore, hanc duplam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter multitudinem & crassitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquisitæ curatio, Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquisitam, velut à flaua bile commota fientem, humectare ac frigefacere quantum eius fieri potest conuenit. Et quæ quidem in supernum vētrem confluunt euacuare per vomitus: quæ verò infernũ subeunt, similiter per infernam excretionem. Sed & vrinis ac sudoribus via aperienda est. & venter quidem mollibus infusis euacuandus est: vrinæ autem propellendæ sunt apio & anetho in potionib⁹ maceratis. Et si cōcoctionis signa apparuerint, cōfidenter iā etiā absinthii comā aqua mulsa maceratā ac excolatā dabis. Balnea verò ipsis cōueniũt, ex aqua calida potabili tēperata, & neq; nitrũ neq; aliud quiddā tale in balneis adhibere, sed aquā & oleũ præcalfacto corpori circũfundere, & in calidæ soliũ locare, ac hortari vt in ipso morētur quantum eius fieri potest. eos verò qui balneum amant etiamsi bis laueris, non peccaueris. A vino verò abstinendum est penitus, priusquam concoquatur morbus, vbi verò concoqui incipit, tenue & aquosum ac modicum, primùm dandum est: prope solutionē verò, vberius. Cibi qui humectant & frigefaciũt, omnes commodāt tertianis exquisitis. quātitas verò in ipsis tāta sit, quātũ probè cōcoquere possũt. Et ex oleribus quidē cōueniũt atriplex, blitũ, malua, lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autē ptisanæ succus, & sorbitiones ex alica, & pisces petrosi: & ex volucrib⁹ quæ mollē carnē habēt. Ex aliis alas, & gallorũ testes, & suillos pedes, ac

cerebella,& paruorum porcellorum extremas partes dare conuenit.Sorbendi funt etiam ouorum vitelli, & fructus guftandi no ægrè concoctiles. Abftinendum verò ab omnibus dulcibus & acribus,& falfis,nidorofifque ac virofis eduliis ac potibus:& à veteribus ac natura calidis vinis.

Tertianæ fpuriæ curatio,Cap. LXXXI.

IN non exquifitis tertianis neque lauare ftatim ab initio bonum eft,fed quando iam apparuerint figna con coctionis: neque quotidie nutrire,.fed fatis eft alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipfis conducit, & forbitiones concoctu faciliores:infufa item inferni vẽ tris nõ valde mollia. Et fi fanguinis detractione opus habuerint,neque hæc relinquatur , fed ftatim ab initio diftinctione facta,velut in fermoneDe venæ fectione dictũ eft,moderatus fanguis auferatur,quantum in præfens fatis eft.Totus verò diætæ ftatus non frigefaciens & humectãs fit in totũ,velut in tertianis exquifitis , fed etiã quid de incifório ac calfactorio modo affumat: nimirum velut craffiore bile fubiecta,& nõ valde calidiore.Maximè verò coutulerit ipfis ptifanæ fuccus iniecto pipere & hyffopo aut origano. fed & nardi fpicã, cum aqua mulfa coctã bibẽdã dato: & alia quoque quæ vrinã cient,præterquã extremè calfacientia ac ficcãtia.Maximè quoque abfinthii cremor affiduè dãdus eft poft feptimã diẽ. Sed & acetum mulfum multis profuit potũ: & aliquod lene purgatoriũ,bona concoctione in vrinis apparẽte.At verò vomitus ab accepto cibo vfque adeo cõmodus eft iis qui in hac febre perfeuerant , vt multos nouerim ftatim perfectè liberatos ex huius vfu.

De hemitritæo,*hoc eft femitertiana*, Cap. LXXXII.

FEbris femitertiana appellata,fit pituita putrefacta ad putrefactum amaræ bilis humorem admixta: & eft ex duabus febribus cõpofita.Quotidiana enim cum circumfrigefactione irruente,tertiana verò cum rigore,febris ex ambabus mixta,horrorem inducit : & de rigore quidem minus,plus autem de frigefactione.id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaque neque abfonũ nomen huic febri impofuerunt qui hemitritæam dixerunt.Duplex eft autem modus generationis eius:aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut ftatim ab initio vtrifque inter fe permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur,horridior febris fit,& iuxta acceffionem etiam aliquid rigoris affumit:ftatimverò talis etiam calidior eft &æftuofior,& quendam bilis vomitum aut egeftionem,aut fudorem inducit. Vbi verò altera pituitofior febris præualet,prædominatur quidem frigiditas extremitatum, verùm modici funt horrores , & non funt fiticulofi neque æftuofi. At vbi æquales magnitudine fuerint,& tertiana interpellata, & quotidiana continua, inuafio quidem exacerbationis cum horrore contingit.Et quum pituitofa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores:quum autem biliofa febris præualuerit,aceruatim incalefcunt. Atque hæc quidem eft femitertiana exquifita,ex tertiana intermittẽte & quotidiana continua compofita, ambarum febrium temperatura æquali exiftente. Cæterùm femitertiana non exquifita,aut biliofum humorem habet aut pituitofum.Quum igitur ex vtrifque relatis humoribus femitertiana febris conflatur,etiam curationem mixtam effe conuenit.Quare ex iis quæ de tertiana relata funt,& ex iis quæ de quotidiana dicentur,curationem componere oportet.

Quartanæ exquifitæ dignotio, Cap. LXXXIII.

QVartana exquifita omnem ætatẽ inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro De feptenario,vigoris ætatem dixit.Idem afferere videtur, eundẽ hominem non bis in quartanam febrem incidere. verba eius funt:Primùm quidem quartana febre idẽ homo bis neque capitur neque vnquam captus eft,neque de cætero corripietur,fi femel fanus fiat.& hoc propterea: Iuxta propriam vniufcuiufque hominis naturam & ætatem vigoris cõtingit.Neceffe enim eft, vigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi:præterito autem vigore exolutam effe & à quartana & ab in uafione. At verò naturæ corporum magis atrabiliariæ

A hanc febrem perferunt, & ex temporibus autumnus , & præfertim vbi ipfe feipfo fuerit frigidior ac ficcior , & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus vitæ victus ficcus & frigidus tempore exiftens , quartanarũ febrium fignum eft:& lienes aucti.Hæc autem febris non ftatim à prima die omnino irruit cum rigore,fed aliquando ex aliis in hanc fit tranfmutatio, ex iis quæ erroneæ ac inordĩnatæ vocantur: verùm in progreffu rigor accedit,& cum augefcente etiam rigor augetur.Senfus autem ægrotis cõ

B tingit,non velut fi pungatur & ftimuletur cutis,veluti in tertianis cõtingit,fed & perfrigerãtur vehemẽter,&velut franguntur vfque ad offa.proinde audire eft ægros dicentes quòd ofsium lafsitudine tenentur,& carnem cõfringi imaginantur.Pulfus porrò funt parui,obfcuri, ac tardi & rari in principiis accefsionũ , velut in nulla alia affectione.Etenim iuxta inuafiones quartanarum, arteria tibi ligata effe videbitur, & introrfum retrahi, ac prohiberi à regreffu.quare etiamfi iuuenis fuerit æger,tamen fenilis extremæ ætatis motum arteria imitatur.Si enim ægrotãtis naturalem pulfum noueris,aut in principio exacerbationis alterius morbi adfueris , nihil aliud expectaueris

C quo minus pronunties irruentem à principio febrem, quartanam effe.adeo immenfa quædam mutatio pulfus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ verò his in principio quidem albæ ac tenues & aquofæ, nimirum propter materiæ crafsitudinẽ percolatæ:progrediente verò morbo,pro ratione coloratiores fiunt & fubfidentiam habent craffam.Sequitur autẽ fudorum copia circa exacerbationis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à fple-

D ne initium fumentes,diuturniores funt.Fiunt autem manifeftæ ex colore & cruditatibus,& quòd venter non facilè egerit,& ex fplenis tumore,& quòd ad finiftrã magis fe reclinent. Eft autem periculum ne progreffu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At verò propter hepar inflammatum , quartanarii coloris funt albicantis & toto corpore tumidi,& vrinæ iis funt valde rubræ,fandaracham referentes: & ad contactum tumor dextri præcordii occurrit.Et ii etiam magis difficulter fpirant quàm fplenici,& fubtuffiunt, & poftremùm in hydropem ineuitabilem delabuntur.

E Quartanæ curatio, Cap. LXXXIIII.

IN principio igitur moderatè ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant , ita vt neque medicamentum aliquod forte adhibeamus neque euacuationem, nifi fanè fanguis valde abundare videatur: tũc enim moderatè fanguinem auferre oportet.Et fi diducta vena fanguis fluens niger ac craffus fuerit,confidenter euacuãtalis autem in fplenicis maximè reperitur: vbi verò flauus ac tenuis apparuerit,ftatim cohibe. Secãda eft autem vena aut interna,aut media in finiftro cubito, fi fplenicus

F fuerit homo:aut in dextro, fi circa hepar fuerit affectio. Diæta verò fit flatus expers,& bona: venter autem molliatur quantum eius fieri poteft per confuetos cibos.Si verò ii nihil profecerint,infufis per clyfterem vtendum eft,primùm quidem mollibus,poftea acribus. Prohibendæ funt carnes porcinæ,& omnes vifcofæ ac tardi tranfitus.item frigida ac humida edulia omnia. Vino vtendum eft pauco albo/& tenui,ac moderatè calido. Volucribus autem montanis,& pifcibus mollis carnis ac facilis concoctionis,& nihil vifcofum habentibus. Vtendum eft

G etiam falfamentis ac finapi. Et per dies aliquot accipiendum eft pharmacum ex tribus piperis generibus, & diof politicum appellatum. & fi piper folum tritum quotidie acceperint,rectè vtique fecerint.A frictionibus autem & deambulationibus & aliis confuetis non penitus arceãtur.A balneis verò abftineant, frictionibus cõtenti quæ valde profunt. Et fi breuis fuerit ac non valde violenta quartana,non malũ fuerit in intermediis diebus confueta exercitia cõtingere.Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda funt.In vigore verò morbi,tenuiore

H victu vtendum eft,& iubendi funt ægri diu quiefcere,& vifceribus profpiciendum eft,adhibitis fomẽtis ac cataplafmatis mollire ac laxare potentibus,& flatus diffoluere.Talia verò funt,farina ordeacea, & femen lini, iris,cuminum,chamæpitys, & ruta in aqua mulfa cocta, oleum

quoque à fomento cataplaſmati miſcẽdum eſt. Oportet autem primùm olei fotu per paucos dies irrigare; atque ita cataplaſmatis vti,in die videlicet adhibitis,ſi æger fe rat.Epithematis autẽ vtẽdum eſt, polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur,& ſimilibus. conſequenter autem etiã vrinam cientibus vtendum eſt. Et aqua mulſa in potu ex hibenda,in qua cocta eſt ruta & anethum. Quòd ſi con-coctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, conſiden-dum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuanti-bus,& non ſemel ſed ſæpius,ſi opus fuerit. Conuenit au-tem epithymum quartanis potum. & veratrum nigrum maximè prodeſt, eo quòd citra moleſtiam euacuat ea quæ moleſtant : & vinum dulce in vacuũ colocynthidis caput infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apiũ, aut aniſum,aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſi-duè etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conue-niunt his quoque aloedaria Oribaſii quæ ſic habent: A-loes drach.c.ſpicæ nardi,aſari,maſtiches, croci, xylobal-ſami,ſingul.drach.v i. caſſiæ drach.x i i.epithymi drach. x v i.veratri nigri exempta medulla drach.v i i i.forma pi lulas magnitudine erui cum pulegii decocto, & exhibe pro viribus. poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego verò etiam veratrum interdum adieci. Vtendum eſt & vomitibus à cibo & à raphanis,ſi nihil impedierit. plerique enim ipſis aſſiduè vſi,partim perfectè à morbo liberati ſunt, partim facilè pertulerunt. Nam vnà cum hoc quòd euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiam facilius concoquunt tales. Vbi verò nihil iam prohibet, etiam album veratrum dandum eſt,primùm quidem ra phanis infixum,velut in Sermone De purgatoriis dictum eſt,poſtea verò etiam ipſum per ſe. Qui verò vomere nõ poſſunt, iis vehementius infernè purgatis dandum eſt medicamentum ex viperis, theriaca appellatum; & reli-qua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & fami-liare illud nobis omnium probatiſſimum, quod recipit ſucci Cyrenaici,& piperis,& myrrhæ troglodyticæ,& fo-liorum rutæ viridium, ſingul.æquales partes.Singula ſe-orſim læuiſſimè terũtur, & ruta cum melle trita excipiũ tur: fiũtque pilulæ, de quibus aliquibus obolus vnus, a-liis duo exhibentur. Aliud Aſclepiadæ. hoc etiam ſo-mnũ facit, quo etiam ipſe vtor. Piperis longi, myrrhæ troglodyticæ,ſucci papaueris,caſtorii, ſingulorum pares portiones:efforma & vtere,obolum vnum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo,duabus horis ante acceſſio-nẽ. Aliud ad quartanã.quod facit & ad arthriticos.hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſſionẽ drach.vnius pondere cum aceto mulſo: arthriticis verò cum aqua mulſa. Bituminis vnc.i.myrrhæ troglodyticæ drach. i i. foliis menthæ viridibus læuiſſimè tritis exci-pe, ac vtere velut prædictum eſt. Cæterùm qui in prin-cipiis,talium pharmacorum aliquod exhibuerũt, aut o-mnino ante vigorem,hi ſæpe ſimplicem quartanam du-plicem fecerunt,aut omnino maiorem aut difficiliorem effecerunt:aut duplicem antea,triplicem reddiderũt,aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. No-ui ego quendam medicum qui auſus fuit tribus quarta-nis correpto dare theriacam ante morbi vigorem: dein-de auctis omnibus accidentibus,quum febris continua ſucceſſiſſet,hominem peremit. Archigenis. Quarta-na febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitu-mẽ olentis ſeminis drach.i. in trib⁹ aquæ mulſæ cyathis exhibere ſoleo. Mirificè etiã ipſis prodeſt bitumẽ ipſum Iudaicum tritum potum cum vino diluto drachmæ pon dere.Verùm pharmacum minimè moleſtum,& ſæpe ſuc ceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maximè in qui-bus ſplenes tument,& hydrops initium capit: Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrha troglodytica magnitudine fabæ trita,in aquæ mulſeæ dulcioris hemi na exhibentur.Sed & caſtorium potum rigores mitigat & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in venis opitulatur, & ſegnitiem admotum eximit. Rufi. Abſinthii cremor humores ventrem infeſtantes deter get,& concoctioni auxiliatur. vnde neque ſaliuam colli-gunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiam inflam-mationes hepatis ac ſplenis,& vrinas impellit,& menſes muliebres. At ſi æger adſuetus fuerit, & habitus ventris

A euacuatione gaudeat,& mordaces humores ſecedant,lac recẽs mulctum aſininum aut equinum quibuſdam de-di,quos magis purgare volui: aliis verò caprinum, pro-pter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres,& progreſſus ſum vſque ad ſex:dein-de intermiſſo vno circuitu,ſimiliter à trib⁹ heminis in-cepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum: & poſtea detracta quotidie hemina vna, rurſus per duos circuitus quieui.& ſimul morbus diſſoluebatur,& corpus nutriebatur. oportet autem animal boni ſucci eſſe,cuius B lac exhibemus.Si verò alicui non aceſcit, neque nidoro-ſum fit,neque per vẽtrem erumpit,etiam in ſuſpecta die, ſorbitionis loco moderatè dandum eſt,multo tempore ante acceſſionem,& buccellæ panis modicæ ſuperinge-rendæ. At verò morbo in vigore conſtituto, apparente manifeſtiſſima concoctione, nullo viſcere læſo, adſue-tis tempore ſanitatis, etiam aquam frigidam exhibui duarum heminarum menſura, inſtante iam propè inua-ſione:& re vera à multis rigorem prohibui:non parum ſæ C pe etiam febribus exemptis.Melius eſt autẽ etiã forinſe-cus calfacere corpus cyprino aut ſicyonio:ante exacerba-tiones quidem,vt ne rigeant: ſedatis autem exacerbatio-nibus, vt ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dio-ſcorides porrò dicit prodeſſe iis qui quartana tenentur febre,hæc in potu accepta etiam ante acceſſionem: Plã taginis radices i i i i.ſiccæ tritæ in vino bibuntur. Ver-benacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum vino potatur:in tertiana verò,tertius.Radicis item libanotidis drach.i.in vino exhibetur. Quòd ſi oleo illeueris totum D corpus, extremitates autem ex vnguento aliquo ad ri-gores deſtinato inunxeris, & ægrum contectum quieſce-re ſiueris,non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dignotio, Cap. l x x x v.

QVotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit, & tẽpore hyemis & in humidioribus ac frigidiori-bus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros,propter edacitatem : & præſertim eos qui in hu-midis ac frigidis regionibus degunt, & vitam otioſam E agunt cum repletione : atque hoc magis vbi poſt cibos aſſiduè balneis vtuntur,& adhuc multo magis vbi ipſi ci-bi natura ſunt pituitoſiores,& inordinatus eſt ipſorum v-ſus.Hæc igitur febris neque cũ rigore irruit ſtatim in pri-ma die,ſed temporis progreſſu non rigor, ſed circumfri-gefactio ægrè concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus au-tem manifeſta ordinis confuſio & inæqualitas adeſt, tẽ-pore irruptionis exacerbationis præſertim:& velocitas ac vehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit ſe bris hæc ægrotos,neque denſam reſpirationem facit,ne-F que crebras efflationes, neque frigidæ expetentiam ex-citat. ſed hæ febres minimè ſiticuloſæ ſunt. Vomunt au tem pituitoſa,& quæ per ventrem infernè ipſis euacuan tur,frigidiora,pallidiora, crudiora, & aquoſiora omnino ſunt.Exudant autem nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. albus eſt ipſorũ color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus mingun-tur,poſtea verò craſſæ ac cõturbatæ.Hic humor quotidie exacerbatur, deſinit autem in quietem febris non inte-G gram,vniuerſum tempus faciens horarum plerunque o-cto & decẽ.Quapropter etiam amphemerina febris *Græ-cis* vocatur:de ambabus enim participat die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio, Cap. l x x x v i.

IN quotidianæ febris curatione aceto mulſo vtimur in primis diebus,& iis quæ vrinas probè impellere poſ-ſunt. & tota diætæ forma ſecandi vim habeat. Circa vi-gorem verò ventri proſpicere oportet,& præſertim ori i-pſius: & poſtea vomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus vti.Reliquam diætam ad commu nes ſcopos reſpectu facto comperies,vt ſcilicet attenuan-H te diæta & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus vtaris.

De epialis febribus, Cap. l x x x v i i.

PRædicti generis, pituitoſi inquam, eſt & febris quæ priuatim à leni afflictione epiala appellatur,quum ſi-mul & febricitant & rigent& vtrunque percipiunt, eodẽ tempore in omni corporis parte.Pituita enim acida & vi-trea appellata,citra febrem quidem rigorẽ inducit:ſi ve-rò putredo aliqua moderata ipſis accedat,febrẽ epialam

efficit. Si verò amplius putrefcat, præcedit quidem rigor, fequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, vt omnino non appareat iuxta augmenta & vigores exacerbationum. fortaffis autem & pituita vitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò confimilis eft iis qui quotidiana febre laborant, inciforio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium. Diofcoridis, Cap. LXXXVIII.

IN communi ad omnem circuitum ac rigores vtiliter exhibentur ea quæ fudores mouere poffunt, & funt hæc: feminis fmyrnii drachma vna datur potanda ex vino duabus horis ante acceffionem. Item ariftolochiæ drachma vna, & iridis drach. duæ, & calaminthes decoctũ cum caftorii drach. vna, in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctum, affiduè potatum, quartanam & quotidianam foluere folet. Caroi quoque femen, ferulæ femen, verbafci radix aut fuccus cũ vino. Aliud quod ad omnem circuitum, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante acceffionem. Facit & ad calculofos, ac dyfentericos, & ftomachicos. Eft etiam anxiofis ac defperatis & lippientibus commodum: Seminis hyofcyami albi, feminis apii, feminis anifi, ftyracis, fing. drach. IIII. croci drach. x. opii drach. III. caftorii drach. II. myrrhæ drach. II. cum aqua ad fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ formato, & cũ duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnẽ circuitũ, Aphrodæ: Seminis hyofcyami, myrrhæ troglodyticæ, opii, ftyracis, fing. drach. I. croci, zingiberis, aloes, fingul. drach. x. & obolos tres, excipe melle, & exhibe nucis põticæ magnitudine, cum aquæ cyathis tribus, præillitis extremitatibus ac cruribus: & fine vt dormiãt. Ego verò etiã caftorii drach. I. adieci, & mirificè vim fuã declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia, & ea quæ ex fulphure conftat. miram enim efficaciam habent aduerfus omnem circuitum, præfertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterùm quæ trita cum oleo illinuntur, profunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore: fouent enim corpus & fudores mouent. funt autem hæc: Chamæmeli flos tritus, & in paftillos efformatus, ac in vmbra ficcatus, & vfu expetente cum oleo tritus ac illitus. Semẽ viticis cum oleo, femen libanotidis, flos falis, nitrum, fpuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, fmyrnii femen, hypericũ, calamintha, canchryõ, caftorium, conyza, coftus, granum cnidium, cũ nitro & oleo & aceto, oleum amygdalinum, cyprinum, irinum, gleucinũ, chamædrys, ftaphis agreftis. Afclepiadæ vnguentum ad acceffiones cum rigore. Hoc fæpe tertianas depuli, inquit. Spumæ nitri drach. II. myrrhæ drach. II. piperis grana xx. ceræ drach. IIII. olei cyprini, aut irini, aut gleucini, aut amygdalini fefcuncem. liquefacta aridis admifceantur. vfus eft hora ante acceffionem. Magis autem confricandi funt pedes, vnde horrores initium fumere videntur. Aliud ad tertianas: Grani cnidii, fpumæ nitri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad ftrigmẽtitiam craffitudinem redige, & vtere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum fudores ciet, & per duos aut tres circuitus fanitatem reducit. Aliud ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach. VIII. cafiæ drach. x. piperis drach. XII. ftaphidis agreftis drach. III. nitri drach. III. ceræ fefcuncem, cyprini aut alterius talis lib. I. Myrrham vino dilue, & ftaphidẽ & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affufo excipe. vfus autem tempore pharmacum cũ pari cyprini portione illine.

De ignis facri circa vifcera affectionibus, Cap. LXXXIX.

FIunt aliquando ignis facri affectiones circa aliqua vifcera, febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et fi quidem circa ventrem fuerit eryfipelas, *id eft ignis facer*, febrem in iis accenfam lipyriam nominant: fi verò circa hepar, vrentem fiue fumofam: fi circa pulmonẽ, algidam. Talis autem febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus, & iis quæ extrinfecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis alium morbũ admixtũ non habet, balneo indiget: quẽadmodum etiam aliæ omnes caliditates ac ficcitates. Si verò affectio fuerit circa vifcera ignis facri, à balneo quidẽ abftinere oportet in totum: frigida verò in vigore morbi vtendum eft contentiofè. fic autẽ appellare folemus, quum femel frigidiffimã & multam damus. Ante vigorem autẽ frigida non eft danda, nifi ab ægroto cogamur, cui mos fit frigidam bibere, & qui fitim non ferat. At forinfecus imponenda funt frigefaciẽtia, & fi nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. Conueniunt autem maximè lactucæ humidæ ac dulces pura frigida elotæ: atq; fic quidem acceptæ optimæ funt. Si verò opus fuerit aliquado ad preces ægrorum, infuauitatem ipfarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ admixtum ad intinctum concedemus. fit autem acetum exactè feparatum ab omni vinofa qualitate. Forinfecus autem etiam ipfe lactucæ fuccus aptus eft: imò etiam femperuiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, folanique ac plantaginis, cum pane ficco trito, & modico bono rofaceo: & iis quæ fimiliter reficcãt. Optimum verò eft id quo nos vtimur iuxta vuarum acerbarum tempus. Expreffum enim ipfarum liquorem in mortarium coniicimus, cum portulacis viridibus tundimus, & vtrunque liquorem in vas mittimus, ofculumque eius diligenter obturamus, atque fic vas in aquam immittimus: melius autem eft etiam niue vas obruere. Vfus autem tempore polentam tenuifsimam admifceo, & poftea fubigo, vt liquidius euadat medicamentum: idque duplici linteolo infarctum præcordiis impono: non immorari fino, fed vbi tepidum factum fuerit tollo, ac alterum impono. Atque hoc femper confequenter facio, donec æger fentiat profunditatem quodammodo perfrigeratam, & à fiti liberetur. Admifcemus autem aliquando etiam oleum omphacinum, aut rofaceum, vbi circa præcordia fuerit ignis facer, inflammationis naturam habens. Vidi mulierem fupinam decumbentem in terra, & voce deftitutam, habentémque pulfum formicantẽ, vnà cum manuum ac pedum perfrigeratione. putabam autem calidam effe affectionem. nam fimul cum relatis peffimis fignis, denfiorem videbam refpirationem factam. hoc autem fignum eft magni doloris, ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus exiftentis. Dixit autẽ quidam ex aftantibus, fe audiuiffe mulierem dicere quòd arderet eius ftomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet. quapropter etiam in pauimento iacet, inquit, venans frigiditatẽ. Itaque cõfifus dedi ipfi per cochleariũ aquam frigidã, iterũ atq; iterũ immittẽs ipfam ori eius violẽter. Videbam autẽ labia ipfius placidè aquã intus attrahere. & ratiocinatus ipfam expetere frigidæ potum, propter infitam ventri feruidam affectionem, rurfus amplius exhibui. poft hoc autẽ oculis quoq; annuere incepit, indicans fic me facere debere. Accepto itaque cõfectione ex papaueris capitibus conftante, dia codíωn appellata, parum de ea cum vino cnidio & aqua frigida per cochlearium ori infudi. & ex hoc nimirum paulo pòft fenfim loqui cepit. Quare rurfus amplius de hac potione dedi, vino emmeleo pro cnidio accepto, cum modica aqua. Ori item ventris femperuiuum & lactucam cũ pane trito & rofaceo impofui. Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatem & tempus æftatis, donec frigiditatem abundè fentiret.

De colliquatione, Philagrii, Cap. xc.

COlliquatio nominatur quũ excernitur quid per vẽtrẽ, nõ ex comeftis aut cõcoctis, fed ex humorib⁹ ex toto corpore in ipfũ cõfluentibus, quod fimile quidẽ eft bili quæ afsiduè per vomitũ reiicitur, ac per vẽtrẽ fecedit: differt autẽ ab ipfa fœtoris graueolentia, & quòd egeftio fuluior apparet, & crafsitudinẽ habet ftrigmẽtitiã, aliquãdo etiã oleofam aut adipofam. Colliquatio autẽ appellatur hic morbus, quoniã recẽs cõpacta effẽtia pinguedinis ac carnis, ab ardẽtifsima febre diffoluitur ac colliquefcit. Et vbi iam diuturnũ eft malũ, etiã ipfarũ folidarũ partiũ effentia ex parte eliquatur. quapropter grauifsima omniũ eft hæc febris. Satis autẽ clarum eft quòd extinctoriis medelis vtimur, ita vt valde frigidã aquã potandã exhibeamus, & cataplafmata & epithemata frigefaciẽtia thoraci

ac præcordiis imponamꝰ,&cibos humectātes ac frigefacientes demus. Dictū est autem de his in tractatione de febribus ardētibus.dicetur itē cōsequēter in sequēti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis temperaturis fiunt,citra inflammationem ac putrefactionem, Cap. XCI.

Q Vicunque temperatura biliosi, & habitu graciles,& natura aridi, & stomachum subtili sensu præditum habentes, & qui facilè in bilem efferuescūt,hi vbi famē aut vigilias pertulerunt,aut nimium delassati sunt,& præsertim in profectione ac æstiuo sole, aut tristitia affecti sunt,aut grauibus curis pressi,propterè ab horroribus ac febribus corripiuntur. nam habitus in biliosis naturis, ob famem ac omnia relata,facilè in bilem efferuescit.Et primùm quidem inæqualitatem percipiunt, postea etiam horrorem.Et si quidem in motibus perseuerarint aut cibum non acceperint,statim febricitant. mordaces enim humores ac vapores per sensitiua corpora delati, horrores ac rigores generant.Et propterea horrente ac densata cute,velut quæ ex natura in his aridior est,cohibentur fuliginosæ ac fumosæ superfluitates antea trāspirare solitæ, & sic febrem accendunt,nisi talis cibum accipiendo, velut dixi,præuerterit. Ostendi autem tibi aliquos qui sic febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolligebant.Ex quibus vni in foro obuiam factus horrore incipiente, introducto ipsi in officinam quandam,panem ex vino diluto exhibui, & euestigio horrorem sedaui & febrem prohibui.Alios verò in suas domos abire festinātes,in principio horroris aut paulopòst nutriui.Et in summa, quibus adhuc sunt principii exacerbationum accidentia in talibus temperaturis,his omnibus panem ex vino diluto citò exhibui,& horrorem statim sedaui & febrem prohibui. quanto enim citius ipsos nutries,tanto magis febrem impedies.Si verò aliquando paulo tardius ipsos nutriui, febris quidem facta non est, calor autem modicus ipsis accedebat:vt,si diutius moreris nutrire,tali liditate excalescat, ambiguum vt sit an febrem appellare ipsam oporteat.Si verò duæ horæ post horroris initiū factæ fuerint, manēte adhuc horrore,etiā tūc nutrire oportet: verùm prædicere quòd febricitabunt hi febre non molesta,ad quam exudationes consequentur. & hoc facto & lauare oportet & rursus nutrire.At postquam sedatus est horror, incepitque febris cum contractione, non amplius nutriendi sunt illo tempore:declinante verò exacerbatione,statim alantur,& ne expectetur donec febris integrè quiescat. detur etiam potus aqua calida in vigore amplior:in omnibus enim squalentibus affectionibus nō cessant exacerbationes priusquā aut balneis aut alimentis humectantibus rigētur.Quosdā verò etiam declinatione incipiente,alios autē vigore exacerbationis instante nutrio. Fames enim in his temperaturis maximè febrientibus,non simpliciter nociua est,sed siquid aliud, perniciosa: aut enim ex fame in ardentes febres incidunt,ex quibus si nō morte præuēti fuerint in habituales delabūtur, & ex his rursus in tabē: aut statim ab initio habitualis febris ipsis coincidit.Proinde à principio sic nutrire oportet eos qui talē tēperaturā habēt.Quū verò aut ex lassitudinibus, aut ira, aut curis pluribꝰ,aut vigilia,aut tristitia, aut ex omnibus simul cōmissis,corpore vehemēter resiccato,febris inuaserit, squalidam quidem habens cutem, ardentem autem caliditatem, timor profectò est talem hominem habituali febre corripiendum esse, & præsertim in æstate,& sicca ac calida constitutione. Opus igitur habent tales humectantibus ac frigefacientibus eduliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sicci sunt,hi etiam necessariò vires debiles habent. non enim fieri potest vt corpus calidum ac siccum, vbi febricitet,vires validas habeat. Conuenit igitur quamcelerrimè per ptisanæ succum aut sorbitiones ex alica nutrire, & paululum panis insuper exhibere, atque sic per frigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac sedatur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest, neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detrimentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhibe,

A & per ea quæ extrinsecus corpori adueniunt ac adhibētur,curationem molire. Forinsecus autem adueniunt, aer nos ambiens,& quæcunque humectare ac frigefacere solent medicamenta, & ad hæc aquarum dulcium balnea. Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit, vtendū est eo velut habet, nihil amplius moliendo. si verò aut multùm calidus est aut frigidus,calido quidem vice versa excogitandæ sunt subterraneæ domus, frigidæque, ac quæ ventis perflantur ad septentrionem conuersæ. Aliras quoque ipsis quasdam proprias excogitabimus: aliB quando ex euripis in quos plures aquæ salientes sé præcipitant, aliquando aqua frigida ex vasis in vasa transfluente. Hæc verò statim etiam somnum conciliant. Respergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura:& rosæ multæ, aut vitium pampini, aut myrtus per terram sternantur,aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Arcenda etiā est ab ingressu hominū copia:nam & hoc domum calfacit.Si verò frigidissimus est aer,velut in hyeme maximè,per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim densat ac constringit cutem, & humorum qui intus
C aduruntur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inspiratione vtilitatem fore noscendum est,quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in iis quæ forinsecus imponuntur, eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionem dēsationémq; ipsius cutis. Et nō solùm quæ frigefaciūt, sed etiā quæ cōpage corporis fuerint partiū tenuiū,quātū eius reperire est in frigefaciētibus,aut citra admixtionē alterius vehemētis qualitatis.Est autem simplicissimū
D medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quo & ad ignem sacrum vtor,& ad pudendorum inflammationes in principio:Ceram albissimam in duplici vase liquato,& in aquam frigidam diffundito, ac manibus emollito,diu eam eluens: deinde similiter ipsam liquatam in aliam aquam diffundito, & rursus tertiò idem facito.Ad hanc autē ceram sic lotam,rosaceum ex optimo oleo omphacino præparatū adiicito,vt sit quidē ceræ vncia vna, rosacei verò triens. Hæc similiter in duplici vase liquato,& ab igne ablata moueto, donec aliquantulùm
E frigefiant.Postea in mortarium diffunde, & pistillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instillata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam habente excipe: & aquam quotidie permuta. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, non super totum pectus,velut quidam faciunt, neque super tota præcordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis sensus percipitur. permutetur autem pharmacum semper priusquam manifestè calefiat. Aliud epithema optimum: Rumicis acuti succus polenta tenui admixta,du-
F plicato linteo detrito excipiatur,& frigidus imponatur. Facit & portulacæ succus & semperuiui, cum vuæ acerbæ succo & polenta. Item tribuli viridis succus, & polygoni, ac seridis & lactucæ cum polenta: sed & ipsa horum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc est: Palmarum pinguium carnem exemptis membranis cum posca meraciore ad flacciditatem vsque coctam, & cum tenuissima polenta tritam impone. Si verò aridius hoc videbitur, ex prædicto cerato parum, aut rosacei optimi minimum quiddam admisce. Bo-
G num etiam pharmacum est rosarum succus cum tenuī polenta: & ipsæ rosæ tritæ impositæ. & hæc quidem assumimus multùm frigefacere volentes. Si verò moderatè hoc facere voluerimus, non modica est copia emplastrorum leniter perfrigerare potentium. Ego enim noui,imposito aliquando frigido medicamento præcordiis,hominem euestigio difficulter spirasse: alium autē statim tussiuisse: & paulo pòst amborum accidens quieuisse,frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarum,aut potius temperatarum, vtilissi-
H ma sunt omnibus siccam ac calidam temperaturam habentibus.Lauādi autē sunt quēadmodū hectici,in secūda balnei domo,corpore ex aqua & oleo calido perfuso, & ipsis statim in tēperatæ aquæ soliū locatis:deinde etiā in frigidæ soliū. In frigida tamen morā diutius trahere nō oportet. Si verò inflāmatio alicuius visceris accedat,

balneum recufare oportet.Illud tamẽ noſſe expedit,quòd ſi quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit,omnino morientur: & præſertim ſi pulmonis, aut membranæ coſtas ſuccingentis, aut ventris,aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantũ ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet:quantum verò ad virium debilitatem,ſæpe nutrire oportet.Quare neceſſarium eſt vt aut dum non nutrimus,vires exoluamus:aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus hecticis ac tabidis,

Cap. XCII.

HEctica febris dicitur,*id eſt habitualis*,quũ ad tanta im modeſtiam venerit caliditas præter naturã, vt in habitu ſit ipſius ſolidæ eſſentiæ ſimilaris corporis cordis:& propterea ægrè ſolubilem habeat ſtructurã. Primùm igitur calor præternaturalis eliquat & reſiccat ac conſumit eſſentiam in partibus velut ex humore concretam, qualis eſt pinguedo & caro:deinde verò propriam humiditatem conſumit,ex qua corpora nutriuntur:quæ ſanè circũ fuſa eſt ac inſtar roris diſperſa circa omnes animalis partes.Hinc autẽ trãſit ad carnoſum gen⁹,quod fibris & mẽbranoſis partibus ſolidorum corporum inſitum eſt, quod ſanè diſcindentes coci tollunt, fibras verò abiiciunt.Exactum autem eius complementum in hoc eſt: ſi ipſa ſolida ſimilarium partium eſſentia ſiccior facta eſt, quando & tabida febris vocatur.Duplex eſt autem genus hecticarum febrium:quædam enim ex ipſis poſt febres ardentes plerunque fiunt, aut vſqueadeo in longum extentas vt temporis progreſſu humorem corporis cordis conſumpſerint:aut manente adhuc humiditate fientes, & cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarũ flamma ex funiculo, ſuperſtite adhuc in lucernis oleo.& hæc quidem vna eſt ipſarum generatio.Altera verò quum ab initio ſtatim irruerint,primam generationem diariis ſimilem facientes, ob triſtitiam, & iram, & laſſitudinem ampliorem ſimul cum ardore factam. has igitur non difficile eſt curare:Eas verò quæ in tabem procedunt, ſanare impoſſibile eſt.natura enim ipſarum calida eſt & ſicca,ſimile quiddam patiente corde quale quid patitur funiculus in lucernis, vbi plurimùm fuerit exuſtus.Qui enim exuſtus eſt comminuitur,vt neque ſi largũ oleum affuderis, luculentam flammam excitare poſſis. Proinde parua hæc & infirma flãma circumcirca tremit, ſemper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu eſt hæc febris:priuſquam enim cõtigeris pulſus ac caliditatem,oculos immodicè cauos videbis,velut in foueis quibuſdam ſitos, & gramas in ipſis reperies ſiccas,& ſqualidam quandam affectionem, qualis iis fieri ſolet qui per totum diem in ſole æſtiuo multum puluerem percurrũt.Periit autem & ipſorum coloris vitalis flos:& cutis circa frontem ſicca eſt ac circũtẽſa: & plerunque palpebris nictant, velut ſomno grauati. Eſt autẽ hæc affectio non ſomnus,ſed impotẽtia vigilandi.& tempora ſunt collapſa,vt loci caui appareant.& quid aliud quàm oſſa & cutis ſunt in totum? vt etiam,ſi denudatum conſideraueris vẽtrem,neque aliquod inteſtinum, neque viſcus aliquod ſaluum eſſe putes, & præcordia vehementer retracta eſſe ad thoracem, & cutem totam ſiccam ac obaridam:&,ſi diſtenderis digitis apprehenſam, velut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis eſt,velut dixi.Tabeſcit enim in ipſis totũ corpus inſtar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ viciniam, aut ob vehementem ac immodicam ſiccitatem. atque hæc eſt quam ſenectam ex morbo vocatit. Tale enim corpus fit in iis qui ſecundum naturam ad extremam ſenectam perueniunt citra febrem,paulatim extincto in ipſis inſito calore. Verùm eorum qui ſecundum naturam conſenuerunt,mors ſine moleſtia contingit, ob frigiditatem ac ſiccitatem imminẽs. Tabida verò febris non ſolùm ſicca,ſed calida affectio eſt. hæc igitur velut dixi,incurabilis eſt.Illud porrò omnibus febribus hecticis commune eſt,vt debiles ſint & æquales ſemper, à prima die vſque ad extremam reſpirationem. Maximum autem & minimè ambiguũ naturæ ipſius ſignum habe-

A bis,ſi cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulſus augetur ad magnitudinem ac velocitatem. & quod in ipſis contingit,ſimile eſt ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis.Si enim frigidiſſimam aquam ipſis affuderis,multò calidiores apparent,vã poroſa in ipſis caliditate ab humida eſſentia irrigata.Donec igitur aliquid humidæ eſſentiæ ſeruatur, hectica ſolùm febris eſt: quum verò in periculum venerit vt non amplius ſuperſit aliquid humiditatis, exactus iam maraſmus,*id eſt exacta tabes*, cõſiſtit. Nos autem earum ſolùm

B curationem aggredimur quæ ſanari poſſunt.

Hecticarum febrium curatio,

Cap. XCIII.

HEcticas febres omni modo ſtatim refrigeramus, priuſquam progreſſæ in tabem definant. Caput autẽ curationis ipſarum in humectantibus ac frigefacientib⁹ conſiſtit, tum iis quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipiuntur, in quibus eſt & aer qui inſpiratur. Omnes igitur hecticos,etiamſi iam principium tabeſcendi acceperint,abſque hoc vt alia febris ipſis ſit implicata,

C aut propter humorum putrefactionem,aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnẽ tamen laborem:vt ne vires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. præparata autẽ ipſi ſindone ea lida,in ipſa ad primam balnei domum geſtetur.Sint autẽ quatuor qui ſindonem teneant, in ſingulis angulis vnus: deinde in prima domo nudatus, ad ſecundam portetur, in qua toto corpore ex oleo tepido dulciſſimo perfuſus, ad tertiam domum feratur,& in ſolium locetur. Sit autẽ aer balnei temperatus,& humidus præparetur,parietibus

D aqua calida reſperſis.In ipſa verò ſolii aqua tẽperata abiit dè quieſcat,moderatè in ſindone vectus, nulla corporis perfuſione fiente,neque item capitis perfuſione.Hinc autem extractus à quatuor adoleſcentibus ſindonem geſtãtibus,in frigidam aquam confeſtim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipſa trahens. Statim autem alius paratam habens ſindonem aliam,ipſi iniiciat, & alius aliã ſimili modo.Demiſſus autem in lectum,mollibus linteis leniſſimè detergatur: poſtea verò vnctus & veſtibus contectus ad domum in lecto referatur. ſit autem & domus balneo vicina.Eos quidem igitur qui iam tabeſcunt

E lauare oportet velut dictũ eſt: qui verò in hecticis febribus ſunt nondum tabeſcentes,hi etiam citra ſindonem lauari poſſunt.Deferendi tamen & hi ſunt ad domum ſi ue in lecto,ſiue vehiculo quopiam,aut lectica: deinde oleum ipſis infundendum, velut dictum eſt: & poſtea ad calidam aquam ducantur,vt in illa immorentur: deinde ad frigidam prodeant,vt nullam omnino moram in ipſa trahant.atque ita deterſi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur ſatis dictum eſt. conſequens eſt vt

F de alimentorum viribus addamus. Quòd quidem igitur frigidos & humidos conuenit eſſe cibos hecticis febribus profuturos,omnibus manifeſtum eſt.Tales autẽ ſunt, ptiſanæ ſuccus frigid⁹ acceptus,& alica velut ptiſana præparata:conuenit etiam panis aqua frigida madefactus.Verùm nullius horum frigiditas ſincera ſit, veluti potus, nã quæ bibuntur,& citò caleſcunt,& meatus penetrant:quæ verò eduntur aut ſorbentur,diutius in ventre perſeuerantia,perfrigerant ipſum,ſi immodicè fuerint frigida. At vbi iam diuturna eſt febris,lac aſininum dandum eſt, dili

G genti animaduerſione habita ne in ventre in caſeum coaguletur.Hoc verò aliquando etiam ipſe æger nos docebit,vt qui ſuæ naturæ habet experimentum: quandoque autem noſipſos deprehẽdere oportebit, paulatim ad eius vſum progrediendo.Fugienda eſt autem,quãtum eius ſieri poteſt,mellis mixtura in omnibus hecticis febribus.Dãdum verò eſt primùm lac aſinæ in cubiculum adductæ, quò calidum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probè fuerit concoctum & non corruptum, copia eius augeri poteſt,vt in exhibitione cyathus dimidius addatur: reli-

H qua verò diæta facienda eſt velut in ſiccis ventris intẽperaturis,velut in proprio loco dicetur. Quanto autem hecticarum febrium caliditas maior illis eſt,tanto frigidio ribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, vt ne damnũ aliquod conſequatur ex fortiorũ auxiliorũ vſu.

De popularibus passim vagantibus ac pestilentibus morbis, Cap. XCIIII.

POpulares & communes morbos vocãt eos qui simul multis hominibus coincidunt: quorum velut generatio, ita & causa communis est. Cõmunia itaque edulia praua morbos cõmunes pariũt: itẽ vitiosæ aquæ potus, & ærumnæ immodicæ, & labores consueti relicti: fames & repletio, præsertim vbi post magnam indigentiam abũdantia succedit. Sed & regionis natura sæpe communes morbos inuexit, aere quem inspiramus à putredinosa euaporatione inquinato: causa verò talis putredinosæ euaporationis, aut mortuorum multitudo est, velut in bellis contingere solet: aut paludes quædam, aut stagna, aut barathrum aliquod profundum in propinquo, venenosam ac prauam exhalationem remittunt. hæc igitur assiduè contingere solent. Sed & ambiens nos aer temperamenta assiduè peruertit, dum aut immodicè calidior, aut siccior, aut frigidior, aut humidior euadit. Nam reliquis causis non omnes simul obnoxii sumus, neque per totum diem occursamus: aër autem nos ambiens forinsecus omnibus circumfusus est, & per inspirationem trahitur. Necesse igitur est vt ad mutationes eius iuxta temperamentum ipsius coafficiantur etiam animalium corpora. Aliquando verò ambiens nos aer humidior ac calidior factus, pestilentem constitutionem inducit: & quia sunt in corpore humores ex vitioso victu ad putrefactionem idonei, principium fit pestilentis febris. Quare si quis moderatis laboribus & victu modesto ac castigato vtatur, in totum illæsus manet per omnes eiusmodi affectiones. Et nos sanè hoc præuoscentes, statim incipiente tali constitutione quæcunque corpora humida videmus, omni modo siccare conamur: in iis autem quæ natura sicciora sunt, pristinam naturam conseruamus: quæ verò superfluitatibus redundant purgationibus sanamus. Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus: & in summa sanitatẽ corporibus custodiuimus contraria adhibentes. & quandoque refrigerationibus vsi sumus, si ita opus esset: quandoque verò calfactoriis. Sed & rogo ingenti extructo & incenso, aerem ad caliditatem ac siccitatem transmutare quis potest, humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratẽ Athenis fecisse dicunt, itémque Acronem Agrigentinum.

De peste, Rufi, Cap. XCV.

OMnia horrendissima in peste fieri possunt, & nihil occultatur velut in singulis morbis. Plurima enim & varia fiunt: deliria varia, bilis vomitus, præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremitarum frigiditas, profluuia biliosa, tenuia, flatuosa: vrinæ aliis aquosæ ac tenues, aliis biliosæ, aliis nigræ, malas subsidentias habẽtes, & pessima ea quæ in medio vasis dependent: sanguinis narium destillationes, æstus in thorace, linguæ torrefactæ, vigiliæ, conuulsiones violentæ. Sed & vlcera praua & carbunculosa & perniciosa in peste fieri possunt, & in reliquo corpore, & in facie, ac tonsillis. Si verò solerti ingenio quis præditus sit, futurã pestem prænoscet, attendẽs anni temporibus, quæ & mala sunt, & in bruta animantia impetũ faciũt. si enim ambiẽs nos aer pestis causa fuerit, volucriũ generis prior interit⁹ erit: si verò ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expẽderis, ampli⁹ etiã illud cogita, quale est præsens anni tempus, qualis totus annus: hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè constituas. Verbi causa: debebat esse, si rectè res fieret, tempus siccum, nunc verò humidum factum est: at si quidem humidum factum est, necesse est etiam victum resiccantem cõstituere, quo excedens humiditas consumatur. Respicienda sunt etiam studia hominum an non ad sanitatem conducant, & ea prohibẽda. Ventris quoque cura habenda est: si verò superior venter pituitam habuerit, vomitu euacuetur. Quibus autem sanguis abundat, iis vena secetur. Bona est & per vrinas purgatio, & quæcunque aliæ. Si verò æstuosus fuerit æger, & flamma vsque ad pectus ascenderit, non fuerit alienum frigefaciẽtia pectori adhibere, & frigidæ potum dare, non paulatim exhibendo: vincitur enim ab amplio-

A ri in ventre caliditate, & plus nocet, ac amplius exurit: sed & multa & aceruatim frigida danda est, vt copia eius flãmæ extiguatur. Si verò ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & superficies frigidæ fuerint, & præcordia distẽdantur, & vẽter colliquamẽta partim sursum, partim deorsum mittit, vigiliæque affuerint ac deliriũ, & linguæ asperitates, his calfactoria fomẽta adhibere oportet, vt calor ad superficiem corporis trahatur. & quibuscunque id fieri potest modis, conandum est vt calor ex profundo ad externa educatur.

B De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap. XCVI.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta, vnà cum hoc quòd os vẽtris malè affectum est, aut ex cruditatibus, aut aliâs. His inflata sunt præcordia, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis quidem albidior & aquosior fit naturali: aliis autẽ nigrior ac liuidior euadit, quos plũbicolores aliqui appellant. Pulsus verò omnium minores sunt quàm pro caliditatis ratione, obscurioresque ac omnino inæquales. Si quidem igitur hi humores copia
C sua vires grauarint, & crassitudine ac multitudine meatus animalis obturarint, multis de causis perniciosa est affectio, & animi deliquium inducens, tum quòd animal non nutritur, tum quòd suffocatur: & quòd temperamenti symmetria alteratur ac corrumpitur. etenim crudi humores nutrire non possunt priusquã concoquantur. Multi verò grauant aut obturant transpirationes, & calorem extinguunt. Si verò neque obturarint, neque grauarint, hi syncopas, *id est animi deliquia* non inducunt, sed omnino animo exoluuntur tales, si non frequentius alantur.
D Danda est autem iis copia, non pro vna vice, neque cibi crassi aut viribus frigidi, sed ex genere attenuantium & calefacientium: sic etiam medicamenta ipsis danda sunt quæ homo febricitans accipere potest, attenuantia ac calefacientia. His commodum est vinum aquosum album ac tenue, nisi valde febricitarint. quod tamen non adeo contingit in relata affectione. debiles enim sunt iis febres, & adhuc magis si fuerint senes. Vinum autem dãdum est ipsis ad singulos cibos, & potius ad vesperam & noctẽ, nõ manè & vsque ad meridiem. iuuenibus verò nõ
E statim ab initio vinum detur. Nulli porrò talium sanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri solet, etiã si euacuatione indigent. Imò neque venæ sectionem neque purgationem ferunt, qui sanè etiam citra hæc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos sanare oportet qui egẽnt quidem euacuatione, euacuantia verò non ferunt? nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere verò statim ab initio morbi conuenit, primùm à cruribus supernè deorsum per lintea moderatè aspera: deinde etiam totæ ma-
F nus confricentur supernè deorsum. Postquam autem artus satis calidi apparẽt, & timor fuerit lassitudinis sensum ipsis accessurum ob multitudinem frictionis, oleo laxãte vtẽdũ est, quale est quod dulcissimum est: abstinẽdum autem ab omphacino & omnibus adstringentibus. Hyemis autem tempore, etiam discussorio vtendum est, quale est oleum sicyonium, & chamæmelinum, aut aliud simile, velut anethinum. Postea verò oleum detergeatur, & progressus ad totam spinam fiat: & hæc similiter fricetur: primùm per lintea, deinde oleo. Postea rursus ad crura
G progressus fiat, & rursus ad manus, deinde rursus ad spinã, ita vt per totam diem hoc agamus in domo lucem habẽte puram, & minimè humecta: sit autem & caliditate moderata domus. Commodissima est iis aqua mulsa, in qua coctum est hyssopum: verùm neque cibi, neque sorbitio, neque aqua ipsis danda est. neque permittendum vt largè bibant, sed aqua mulsa sola vtãtur per primos tres dies, ita vt per successionem fricemus, & illud solùm tempus remittamus in quo somnus ipsos occuparit. ad hũc au-
H tem conducit maximè amplior frictio. sed neque amplior somnus talibus commodus est: neque enim humores discuti permittit, & viscera grauat. Vtrisque igitur moderatis natura opus habet somno & vigiliis. Si quidem igitur pulsus ipsis valde paruus & fortiter inæqualis est,

extremum periculum imminet, & facere oportet quæ di
cta sunt, nihil aliud curiosius conãdo. si verò firmitatem
& magnitudinem moderatam habuerit, & non fractus ne
que mollis fuerit ac æqualis, ventrem considera, & clyste-
rem adhibe confidenter, si non probè egestionem faciat.
Contingit enim ex aquæ mulsæ potu vt probè euacuetur
omnis superfluitas quæ in primis venis congregari solet
iuxta simas hepatis partes & mesenterium. Si verò super-
fluitatum impetus amplius quàm oportet in vẽtrem fiat,
primùm amplius ipsam decoquito: (talis enim minus al-
uum subit) si verò etiam postea superfluitas humorũ am-
plius feratur, neque sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa
ptisanæ succum dare: si verò ferri adhuc perseueret, sorbi
tionem ex alica dato, pulsus nimirum in hoc sequeris. Ali
quando enim derepente mutatur ad debilitatem, aut in-
æqualitatem, aut paruitatem: quo tempore conuenit exhi
bere panem ex vino diluto, neque ventre videlicet neq;
hepate inflammato. nam si inflammatæ fuerint hæ partes,
corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger,
pulsibus ita mutatis. In talibus igitur ægrotis si mortem
prædixeris, & nullum strenuum auxilium adhibueris, te-
ipsum inculpatum seruabis. In quibus autem spes est salu-
tis (est autem in omnibus citra inflammationem ita æ-
grotantibus) quum à principio susceperimus ipsos, turpis-
simum mihi videtur vt animo cõcidat æger. Si verò per-
ceperis aliquando crassos esse humores, semper acetum
mulsum dabis pro aqua mulsa. Et si quidem æstas fuerit,
& æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulsum da-
bis: hyeme verò omnibus calidum. Aduersissima sunt iis
balnea, & aer nos ambiens multùm calidus aut frigidus
factus. quare neque lauare conuenit, & reclinare tempo-
re æstatis in domo frigida: hyeme vero, calida. læduntur
enim valde ex vtroque excessu. Nam in balneis, & æstate,
& omni caliditatis incremento, crudi humores diffundũ
tur, & per totum corpus diffluunt, vt periculum sit etiam
ad pulmonem & cor peruenturos esse, & quandoque etiã
ad cerebrum recursuros esse. melius igitur est circa hepar
& venas ipsos permanere. At verò in domib⁹ immodicè
frigidis, & hyeme, & omnino in frigido ambiente, hu-
mores crudi incocti permanent, & obturationes hepatis
augent & exacerbant, si paruæ fuerint: si verò nõ fuerint,
generant propter crassitiem detenti ac impacti. A cata-
plasmatis autem & perfusionibus abstinere oportet, do-
nec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur.
qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi in-
flammationes per ea quæ faciunt efficiunt, non animad-
uertentes præcordia lædi. Hæc igitur facienda sunt à pri-
ma die, vbi ipse inceperis curationem. Si verò vbi iam a-
nimo concidunt vocatus fueris, præcordiis nõ inflam-
matis, dabis ipsis panem non multum vino fuluo made-
factum. Et si quidem fuerit æstas, aut regio natura calida,
aut constitutio calida, cum aqua frigida: sin contrà, cum
calida vinum dabis. Postquam autem sedatum fuerit eius
modi animi concisi accidens, experiendum est vt calidæ
potum exhibeas. nam ad totam curationem melior est
calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans.
Statim verò & in iis ad frictionem deuenies eo quo di-
ctum est modo.

De iis qui animo concidunt ob flauam bilem os ventris lædentem, Cap. XCVII.

IN quibus ob flauam bilem os ventris lædentem animi
deliquium cõtingit, iis exhibendus est frigidus potus:
sit tamen hic vinum calidum natura, fuluum tenue &
vetus.

De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap. XCVIII.

QVI ob tenues valde humores animo concidunt, vt
citissimè tũ per sudores tũ per obscurã transpiratio-
nem exoluantur, contrario modo curentur iis qui ob cru
dos humores animo linquũtur. Nos enim paulatim eua-
cuamus, eo quòd vires aceruatam euacuationẽ nõ ferant:
qui verò ob tenues humores animo concidunt, paulatim
assiduè nutrimus: si verò à principio hos excęperim⁹, viri-
bus adhuc robustis, non paulatim alimus. possunt enim
hi amplius alimẽtum semel exhibitum superare. Quem-
A admodum autem diximus priores perniciosè affectos es-
se, vbi viscus quoddam inflammatum fuerit, eodem mo
do etiam hos incurabiliter habere putandum est, si ali-
quod viscus fuerit inflammatum, viribus iam languenti-
bus. Neque enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in
declinationibus solùm. neque si non nutriuerimus, possi-
bile est ipsos seruare. In talibus affectionibus lethalis con-
stitutio celerrimè fit in facie: nasus acutus, oculi caui, tem
pora collapsa, & quæ deinceps recẽsentur. Et siue amplius
B excreuerint, siue vigilauerint, aut tristitia affecti fuerint, si
nõ citius alantur, statim talẽ faciẽ habẽt. Si igitur propter
vigilias, aut tristitiã, aut ampliorẽ excretionẽ, tale factũ
fuerit, parum mali esse puta: si verò citra hæc, pernitio-
sum: atque hoc magis, si statim à morbi initio sic habue-
rint. non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutri-
re igitur ipsos tunc necessarium est, & cutem ipsorum dẽ
sare, & aerem domus frigidum præparare, velut dictum
est de iis qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi
quoque sunt adstringentibus vnguentis: & cibi exhiben-
di non valde promptè defluentes. Et neque aqua mulsa, ne
C que ptisanæ succus eis exhibendus est, sed panes, & sorbi-
tiones ex alica, & fructus austeri ac ægrè corruptiles, tum
per seipsos, tum cum pane & alica ex aqua cocta. Dentur
etiam ipsis ouorum sorbilium vitelli soli, & gallorum
testes, & cerebella suilla probè assata, aut benè cocta. nam
crudiora extremè lædunt. Et in summa, omnia facienda
quò crassior materia fiat, & cutis densetur, & trãspiratio-
nes impediantur. Prodest his vinum aquosum ab initio
post cibos acceptum.

De aliis animi deliquii causis, Cap. XCIX.

D SVnt & aliæ quatuor causæ ob quas homines animo cõ
cidunt: dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica,
& in delirantibus ipse motus: his quintam, si libet, adde
principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies
instat corde affecto: consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente, Cap. C.

DOlor est repentina temperamenti mutatio, & futura
continuitatis solutio: non enim quæ paulatim fit altẽ
ratio animal dolore afficere potest. Apparet enim corpo-
ra non solùm dum aceruatim ad non naturalem habitum
E ducuntur, molestam habere mutationem, sed etiam dum
ad naturalem habitum reducuntur (nisi paulatim id con-
tingat) dolore affici. Proinde eos qui in vehementissimo
frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici
scimus circa vnguium radices, adeo vt ferre nõ possint.
Quærimus igitur quomodo ægrotantes doleãt, nullo fo-
rinsecus accedente ipsis dolorem inducente. Necessariũ
est in corpore talem quandam causam quærere, quæ calfa
ciens vehementer, aut perfrigerans, aut essentiam alicu-
ius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat.
F Et primùm sanè considerabimus cuius naturæ esse opor-
tet id quod corporum diuisionem facere poterit. Neces-
sarium igitur est, aut rupturam, aut contusionem, aut ero
sionem esse affectionem in qua continuitas diuiditur. At
ruptura fit ex tensione, cõtusio ex grauitate, erosio ex mor
daci qualitate. Quum igitur foris nihil fuerit quod dolo-
rem inducat, aut tendens, aut grauans, aut mordens, sed
ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimi-
rùm manifestum est quòd ab aliquo intrinsecus fit. Ac tẽ
sio quidem ab essentia distendente corpus ipsam conti-
G nens fieri potest, aut ab immodica siccitate: contusio ve-
rò ab aliquo tumore duro adiacente: morsus autem ab a-
cri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an
sit humor multus, aut flatus transitum non habens, velut
in colicis: aut grauis moles, velut in inflammationibus
& tumorib⁹ induratis: aut tumor mordax, aut affectio sic-
ca, velut in cõuulsis: aut frigiditas vehemẽs, aut caliditas:
& horum singulorum correctio ritè facienda est. Stupid⁹
itaque dolor ex frigida fit affectione: pulsatiuus autem do
H lor proprius est magnæ inflammationi. Si verò velut
ab aculeo infixo, aut velut à terebro perforari quis si-
bi videatur, crassi intestini quod colum nominamus, hæc
doloris species existit. At verò in renibus cum grauitate
quadam dolor est in vno loco firmatus, circum lumbum

dextrum aut finiſtrum,retrorſum magis:in colo verò dolor ex loco ad locũ trãſit. Pungitiuus autẽ dolor circa mẽbranas conſiſtit:qui verò proſiliens dolor appellatur,contingit in vehementibus hemicraniis,dimidia capitis parte affecta. Cognoſcitur ex hoc quòd velut à radice quadã, à primariò affecta parte dolor initium ſumens,celerrimè ad adiacentes vtrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus diſtentionibus, etiam nerui ad vtranque partem diſtenduntur: minimè ad latitudinem diſtentos dolores nerui ipſi habent. At verò mẽbrana ſubter omnem cutem diſtenta tenſiuos & ſtupidos dolores inducit: quæ verò inter carnem ſunt mẽbranæ, dolores velut diuellentes faciunt. ſunt enim multæ & in æqualiter inſitæ,& forinſecus ipſam carnem ambientes. Cæterùm circumſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt,& ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa cauſa doloris apparet, prægreſſam cauſam & diætam conſidera. Si enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus ſit, aut multùm nutrientibus,aut cõſueta excretio ſuppreſſa ſit: ſi quicquam horũ, aut omnia apparuerint,multitudo eſt doloris cauſa:& propterea quã celerrimè homo euacuetur. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ flùxiones repellũt vti in partibus dolore affectis. Si quidem igitur multitudo fuerit quæ diſtendit, viribus fortibus exiſtentibus,vena ſecetur, & ex magna vena inflammatæ aut dolẽti parti propinqua ſanguis auferatur:ſi verò debiles fuerint vires, reuulſio fiat & deriuatio ſurſum,aut deorſum,aut vtrinque,aut per frictiones. vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus,purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt,primùm venæ ſectione, poſtea purgatione:ſi verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat. Manifeſta eſt etiam curatio, per diſcuſſoria fiẽs medicamenta. Eodem verò modo etiam propter ſpiritũ flatuoſum aut pituitam viſcoſam fiente dolore, velut in colicis,per fomenta & irrigationes medemur:ſi verò tumor grauans aut cõtundens dolorem effecerit, tumor ipſe curãdus eſt per attenuantia ac rarefacientia: at ſi ob mordacem humorem dolor fiat,aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefacientia. Anethum autem viride in oleo coctum,dolorem eximit,& ſomnum inducit ſi affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto, Cap. CI.

HActen⁹ de ſyncope dictũ eſt,*id eſt animi deliquio. q. d. animi conciſione*. Tale verò quiddam eſt & quod proprié lipothymia,*id eſt animi deliquium*, vocatur,itémq; eclyſis,*id eſt exolutio*. Et nomen quidem lipothymiæ vnum eſt, cauſæ verò ipſius plures:& curationes iuxta ſingulas ſpecies. In tantum autem de ipſis nunc dicemus, in quãtum quis his ſatis cognitis, reſiſtere poſſit exacerbationibus derepente incidentibus. Differt autem lipothymia à ſyncopa,quòd lipothymia derepente incidit, ſenſu & motu hominem priuans:& omnino nõ ſudant:ſyncope verò & vigilantes & dormientes inuadit,& omnino cum ſudoribus qui ſyncoptici appellari ſolent.

De iis qui ob ventris profluuium,aut ſanguinis eruptionẽ,aut immodici ſudoris euacuationem animo linquuntur, Cap. CII.

QVI ex bilis ſupernè ac infernè excretione & alui fluxionibus,& aliis immodicis euacuationibus animo linquuntur,his aqua aſpergenda eſt,& naſus apprehendẽdus,& os ventris confricandum,& digitis aut pennis immiſſis lancinandum,& ad vomitum cogendum. Manus & crura pluribus & vehementioribus vinculis deligẽtur. manus in euacuationibus infernè fientibus,crura verò in ſupernè fiẽtibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus vinum aquoſum vetus frigida dilutum. Balnea verò fluxionibus in ventrem commoda ſunt:verùm iis qui ob ſanguinis eruptionem, aut ſudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur,aduerſiſſima ſunt. Adſtrictione enim hi indigent,& frigiditate,non laxatione.

A Vinum verò frigida dilutum,velut dictum eſt,etiam his commodum eſt. neque verò extremitates ligare conducit,neque vomere,neque omnino moueri: ſed dẽſari his conuenit ac frigeſieri. Quapropter aerem domus frigidũ paramus,frigidos ventorum flatus inducentes, & pauimenta adſtringente qualitate ſternentes,velut myrto,roſis,pampinis vitis.

De iis qui ob humorum copiam animo linquuntur, Cap. CIII.

B QVI ob humorum copiam animo linquuntur,plurimùm fricentur & calefiant,& manuum iũcturæ ac malleoli ipſis deligentur: à cibo verò & vino, ac balneis omnino arceantur,ſi febricitarint. in potu autem detur acetum mulſum.

De eis quæ ob quandam vteri affectionem animo linquuntur, Cap. CIIII.

SImiliter etiam eæ quæ ab vtero affecto exoluuntur,ex aceto mulſo curandæ ſunt. Et crura fricanda ac ligãda, maximè eis quæ ab vtero ſtrangulantur,& in quibus retractus aut loco motus eſt vterus. cucurbitas quoque inguinibus à femoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus:vtero verò beneolentia,& laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At verò eis quæ ob immodicam menſium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus,& fricabimus,& cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. CV.

D AD eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, cataplaſmatis vtemur ſtomachum roborantibus,ex palmulis,vino,polenta,croco,aloe,maſtiche: & irrigationibus ex abſinthio,& oleo melino & maſtichino ac nardino, & vino. Et,ſi ſtomachus exuratur, admiſcenda ſunt etiam frigefacientia,velut eſt ramentorum cucurbitæ ſuccus,aut lactucæ,aut portulacæ,aut ſolani, aut intybi,aut rumicis acuti,aut vuæ acerbæ. hic autem non ſolùm frigefacit,ſed etiã adſtringit. Prodeſt etiam generoſè ipſis extremarum partium frictio. Si verò ex horum vſu melius habuerint,eos quidem qui ſtomacho exurũtur, E ſtatim ad balneum ducere oportet:iis autem qui quendã frigiditatis ſenſum habent,parum dandum eſt de medicamento ex tribus piperis generibus conſtante,aut ipſum piper album.

De iis qui ob vitioſos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. CVI.

QVicunque vitioſis humoribus os ventris mordentibus exoluuntur, iis aqua calida data vomere iubeto. Si verò ægrè vomant, ſtomachus & pedes ac manus prius foueantur, deinde digitis aut pennis immiſſis vo- F mant:ſi verò vomitus non contingat,ventris excretionẽ adiuuare oportet glandulis ſubditis. Si verò ex his melius habuerint,comam abſinthii in aqua mulſa coctam bibẽdam dato,& omnibus modis ſtomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponũtur,tũ per ea quæ intra corpus ſumuntur. Non tamen à principio hoc facere conuenit, neque abſinthium præbere: ſed poſt vitioſorum hu morum euacuationem, vbi iam pura facta fuerit aluus.

De iis qui ob pituitam in ſtomacho collectam animo linquuntur, Cap. CVII.

G SI pituita multa & frigida in ſtomacho collecta exolutiones fieri contingit,ſtomachum oleo calido in quo abſinthium coctum eſt,plurimum rigabimus: deinde aquam mulſam dabimus,in qua hyſſopus aut ſimile quid commaduit. Item acetum mulſum,& piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans, & id quod dioſpoliticum appellatur. Et tota rationis victus ſumma ad inciſiorum ductum ſit deſtinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. CVIII.

H EXolutiones ob fortes frigiditates, ſimiliter vt correpti bulimo,*hoc eſt magna fame ex frigore oborta*,curentur, ità vt omni modo ipſos calefaciamus. Vinum igitur dandum eſt ipſis calida dilutum,& cibi calefacientes. fricandi ſunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam caliditatem, Cap. CIX.

QVI ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aere suffocante versati sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet, confestim quidē frigida aqua aspersa, & ventilatione facta, & ægro ad ventum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os ventris: & consequenter vinum, & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut malignam febrem, Cap. CX.

QVI ob inflammationum magnitudinem, aut vehementis febris malignitatem animo linquuntur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere vt vigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in iis prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem, Cap. CXI.

SED & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principiis optimum est prænoscere. Si enim duab⁹ aut tribus horis ante accessionē, nutrieris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. oportet autem cibos esse cōcoctu faciles & stomacho commodos. Si verò etiam vehemens periculum fore suspicaberis, panem ex vino dabis, aut alicam coctam vino infuso exhibebis: si verò modicam syncopam fore speras, vinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis admiscebis. at post exacerbationem nō est necessarium fructibus vti. Iis verò qui derepente in periculum incidunt, vinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica: si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, ii qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem, Cap. CXII.

QVI ob principalis partis obturationem animo linquuntur, iis acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria vi præditi. Crassi enim & viscosi magno iis detrimēto sunt. quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi: & potionibus vrinam cientibus vtendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi verò manifesta consequitur vtilitas, etiam vino aquoso veteri vtendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem, Cap. CXIII.

SI ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam, aut sectionem, aut euacuationem (velut in hydropicis) animi deliquium cōtigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea verò sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus, Cap. CXIIII.

SI propter tristitiam, aut gaudium, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & narium ac oris apprehensiones reuocatos ad vomitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus, Cap. CXV.

IN iis quibus in febribus caput dolet, vitanda est multa lux: lædit enim visum, & membranas ad motum ducit. Vtendum est autem frictione pedum, & extremitatū deligatione ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo: itē iniucundi & humiditate referti odores, & clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore aut humecto stomacho, vaporum multitudo ad caput defertur, quod aliàs iam ignitum est. Maximè verò irrigarionibus largioribus vtendum est, ex oleo omphacino aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quod si non resistat aer ambiens, frigida sit irrigatio, aut

A per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aurem rosaceum fundatur. Si verò tempus permittat, & dolor cum ardore quodam innitatur, ocymi succus aut polygoni, aut menthæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo admisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter admisceatur, maximè in quo serpyllū fuerit coctum. Perseuerante verò dolore, ad venæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramēta quoque non incommodè assumuntur, myrtus, rosa, pulegiū. Cataplasmata verò conueniunt in sincipite ac fronte, po-
B lygonum tritum cum flore polētæ, & foliis seridis ac plātaginis: si verò dolor vehemēter incumbat, hyoscyami folia viridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autē amygdalæ amaræ made factæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac fronti. Optima verò est aloe fronti illita cum aceto: aut crocomagma. & intestina terræ trita illinuntur: & celerrimè mirificè opitulantur. Venter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus vehementer infestatus, caput ad cōsensum perducat. & conandum vt quæ molesta sunt
C per vomitus euacuentur.

De vigiliis in febribus, Galeni, Cap. CXVI.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur vt assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repēte soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus vigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaue-
D ris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem vtendum est, papauere viridi, & lactucis quæ meconitides appellantur, & mentha, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione vtimur, incoctis in aqua capitibus papaueris nigri, & melilo to, aut calamintha, aut pulegio: & meli⁹ facit. Odoramētū verò optimum hoc est: Papaueris albi capitum tostorum, corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & vino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico vtendum est tali: Styracis, a-
E momi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mandragoræ, opii, singulorum æquas partes præparato, & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam Berenices suffumigium, similiter suffitum: ducit enim ad somnum. descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimo tertio. Vnguento verò somnifero vtere hoc: Styracis sextantem, rosarum siccarum vnciam vnam, seminis hyoscyami inigri vnciam vnam, baccarum myrti nigrarum vnciam vnam, olei rosacei libram vnam, vini veteris odorati quātum satis est.
F Contusa & cribrata terito cum vino, & adiicito oleum, & vnitis vtitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpyllum cum meliloto in passo coctum: item semā ocymi, & atractylidis semen, hyoscyami semen & folia: similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum vino, & crocomagmate. Si verò perseuerarit vigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine: & si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhi-
G benda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex capitum papaueris decocto ac melle componitur, cuius compositionē paulo pòst in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in vino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodammodo præparat ad somnum.

De graui sopore, Herodoti, Cap. CXVII.

H PErfectā curationē eorū qui in grauem soporem delapsi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus: nunc autem dicere necessarium est quomodo quis vrgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non valde frigida, faciem detergere oportet, & ex-

tremitates fortiter deligare. Odoramenta verò adhibeā tur inciſoriam vim habētia & excitatoriam: & maximè caſtorium. Et in exacerbationū remiſſionibus cucurbitæ dorſo ac ſpinæ efficaciter affigantur. Perſeuerante verò morbo, etiam ſternutatoria in exacerbationū remiſſione adhibeantur. Cauendum autem eſt à lucernarum vſu: caput enim inde repletur. ſit autem & ciborum materia inciſoria vi prædita. Habēt autē vim excitādi etiam in ipſis ea quæ ſequenti Sermone ad lethargicos deſcribentur, tū per ſe, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ aſperitas in febribus curanda ſit, Cap. CXVIII.

LIngua in febribus aliquando ſiccatur, & opus habet humectatione: aliquando verò exaſperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigreſcit, aut carbonis ſpeciem induit: quod à viſcerum inflammatione contingere ſolet. Si verò ipſa quidem lingua, velut dictum eſt, affecta fuerit, præcordia verò mollia reperiūtur, periculoſum ſignū eſt. Humectare autem ipſam oportet, ſeminis lini decocto in ore detento. efficacius id erit ſi myxæ cum ſemine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc ſucco madefacto linguam confricabimus, ſimul detrahentes etiam ſordes dentibus adhærentes: deinde colluant os aqua pura, aut ſpongia pura detergeant: deinde roſaceo diligenter illinantur. ſed & ipſum roſaceum melli admixtum egregiè efficax eſt. Et portulacæ ſuccus in ore detentus, locos humectat: & rhus culinarius, aquæ aut aquæ mulſæ admixtus: & prunorum damaſcenorum aut myxarum oſſa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinē deſectū, aut de ſymphyti radice in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes: & omnino non adſtringentes, leuéſque ac ſorbiles: ſi verò etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua eſt: ſi verò diutius durauerit linguæ aſperitas, adipem anſerinum ſi affuerit: ſin minus, gallinaceum aut qui adhuc præſtātior eſt, phaſianicū duplici vaſculo liquato, & digito in ipſo intincto, linguam abundè fricato. Si verò adhuc perſeuerarit aſperitas, butyro recenti ſimiliter vtere: facit optimè, ſed in principio eo vti non conuenit.

Quomodo ſitis curanda ſit, Philumeni, Cap. CXIX.

SItis duplex eſt, altera ob humiditatis inopiā: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. nam caliditas in his multa eſt, & ſiccitas ſuccedit, multa humiditate per violentiam febris conſumpta. Si quidem igitur ſine detrimēto bibere poſſent quādo vellent, hanc ſanè ſitis medelam ſtatim amplecteremur. Quandoquidem verò & menſuram & tempora potus diſcernere oportet, lenimenta quædam ſitis excogitāda ſunt. nam intempeſtiuè ſumptus potus, nō ſolùm ſitim non extinguit, ſed etiam vice verſa auget. In principiis enim exacerbationum omnes materiæ febres accēdentes ad profundum declinant, & propterea ſitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine ſuperatur, & ſimul vitiatus acceſſio fit mali. Quare in principiis & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In vigoribus autem primùm per gargariſmos & per collutiones oris, ſqualorem corporis mitigare oportet: deinde declinatione incipiente potum dare. In remiſſione verò etiam nolentes aliquando cogantur potum aſſumere, vt ne humore indigi ad exacerbationis acceſſionem delati reſiccentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo ſitim oportet olei frigidiſſimi irrigatione, aut roſacei inſtar ſalientis delabentis. ſed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ aſperitatē dicta ſunt in ore retinenda, ſitim mitigant. Omnibus autem præſtat lactucæ ſemen commanſum, & radix dulcis appellata, & cucumeris ſemen. Oportet autem poſt horum commanducationem collutionibus ac gargariſmis vti. ſint autem & cibi omnes humectantes. Catapotion ſitim eximēs, ex Dioſcoride: Seminis cucumeris drachmas octo, tragacāthæ drachmas quatuor, tragacantham tuſam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, & ex contritis ſimul catapotia efforma, eáque in vmbra ſicca, & vnum ſub lingua tenendum præbe, ita vt diſſolutus liquor abſorbeatur. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum abſorbendum, aut pirorum, aut omphacii ſuccum, aut hydroroſatum, aut mel roſaceum cum aqua calida. at verò in ſanis, ſitis ob ſiccitatem factæ, medela eſt ſomnus. concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem medela, ſunt vigiliæ. Caliditas enim in vigiliis circa ſuperficiem expanditur: ſitis verò ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum vini potum, medela eſt frigidæ potus.

De aurium dolore in febribus, Philumeni, Cap. CXX.

AVrium dolor in febribus fit, & aut ipſe febrem auſpicatur, aut ſuccedit, & periculoſiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam vigiliæ: ſi verò perſeuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autē lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus eſt dolor, & in principio roſaceum tepidum auribus inſtilletur: aut candidum & aquoſum oui, cum lacte muliebri. forinſecus autem hapſo lanæ oleo imbuto, in quo anethum coctum eſt, aures obturentur & integantur. Caput etiam roſaceo irrigetur, aut oleo omphacino: ſi verò dolor amplius intendatur etiam venæ ſectio aſſumatur, & aluus irritetur. Poſtea quoque forinſecus per ambitum aurium cataplaſma ex pane aut ſemine lini imponatur, hyoſcyami aut papaueris viridibus foliis ſimul contritis: butyrum autem pro oleo in cataplaſma miſceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi ſunt loci ſpongiis aqua & oleo calido imbutis, donec dolor ſiſtatur: vehementer enim hæc mitigant: & rurſus prædictum emplaſtrum imponatur. Inſtillandum eſt etiam auribus oleum amygdalinum: aut roſaceum, in capite papaueris ad calidum cinerem calfactum: aut inteſtina terræ in roſaceo cocta inſtilla: aut aſellos ſub hydriis ſtabulantes, aut araneos.

Auris ſuppuratæ curatio, Cap. CXXI.

SVppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, vbi lana ſpecillo obuoluta pus eduxerimus, primùm aqua mulſa eluimus: deinde vino mulſo: poſtea aceto mulſo: deinde modica nitri ſpuma aceto mulſo admixta. In meatum verò indemus noſtrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Eſt autem alumen liquidum, mel, & roſaceum, æquis portionibus ſingula modicè cocta. Optimè facit & Muſæ paſtillus, optima ſapa & modico aceto dilutus. Cæterùm de ſonitu & audiēdi difficultate, inter cōmunia auxilia dicetur. Noſſe tamē oportet, peſſimū ſignū eſſe in acutis febribus auditus difficultatem. nam aut lethargum, aut mentis apprehenſionem, aut parotidas pernicioſas, aut aliud quoddam periculum minatur. Raró autem permanet audiendi difficultas in aliquo qui morbum ſuperauit, ſed ſimul cum morbo intercidit. Etenim aliquādo per circuitū repetit in exacerbationibus augeſcēs, in remiſſionib[9] verò ſimul diſcedēs. Quo cōtingente auditoriū meatum vexare non oportet: ſed ſolùm caput irrigare cum iis quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus, Cap. CXXII.

SI lippitudo in febribus fiat, abſtinere oportet ab omni medicatione. Infundēdum eſt autem oui tenue & cādidum cum lacte. & foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex roſis, aut aliud quoddā ex croco, ex iis quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si verò dolor vehementer vexet, fomentum fiat per ſpongias, & hapſus lanæ ouo imbutus pro more imponatur: ſi verò augeatur dolor, etiam panis imponatur in capitum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui aſſati vitello, aut etiam cocti, addito modico roſaceo: aut pſyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus vtendum eſt.

De oculorum obſcuratione, Philumeni, Cap. CXXIII.

FIeri ſolet circa morborum ſolutiones, aut etiam vbi vires recolligunt ægri, circa vtrunque oculum aut circa alterum obſcuratio, vt vix videre poſſint, velut

per cali-

per caliginem quandam : & vt aliquando quædam ante oculos videantur pilis similia. at dum oculi considerantur puri apparent. Rarissimè verò in talibus circumstantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, vt plurimùm feminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem e vestigio incidit. Et est signum debilitatis spiritus visiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam visus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxiliis abstinere oportet,& neque fomenta,neque illitiones adhibere: verùm refectorii totius corporis ductus vsu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. C X X I I I I.

FLuxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, pessimum signum Hippocrates dicit. multitudinem enim significat in toto corpore aut in capite. De stillat enim sanguis, aut ob cōpressionē, aut ob dēfatione meatuū: at verò vberior excretio eius multitudinē & laxare & minuere potest. paulatim igitur euacuationē facere oportet inde vnde natura impetū habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, velut mos est, vasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro viribus detrahere : sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & vrinæ difficultatis curatio in febribus, Philumeni, Cap. CXXV.

IN principio pessimarum febrium etiam hoc accidit vt vesica doleat, & paulatim ac cum dolore vrinam emittat. Et hoc non solùm molestum est; sed etiam signū quòd tota pars neruosa doleat. est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in vesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ vrinæ inducit. Proinde imo ventri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apii semen in oleo cocta esse, aut cuminū tritū lanæ inspergere. Si verò dolor augeatur, etiā cataplasmata post irrigationes adhibeatur. Et in intestinū rectū oleū & butyrū cū fœnigræci decocto infundatur: in mulieribus verò, & in vterū & in intestinū rectū. Si verò inflammatio vrgeat, & rubor multa caliditate in summo ventre appareat, etiam venæ sectio assumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. vtantùrque ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum: & pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur vsque ad vmbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœnigræci, pulegii decocto, & oleo admixto. progressu verò temporis, castoriūm lanæ inspergatur. Cæterùm potus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. II. mensura cum aceti cyathis tribus. Et mouet quidem vrinam citra molestiam, dolores autem e vestigio soluit. A reliquis autem vrinam cientibus, quamdiu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, vt ne vrinæ copia ad vesicam delata, ipsam distendat & malum augeat.

Lumborum doloris curatio, Cap. CXXVI.

LVmborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas vexationes inducunt, & repetè dissipati, periculosiorem fore morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex vino & oleo vtendum est. deinde spuma nitri, & vinum dulce mari mixtum, & oleum, simul vnita & lana sordida excepta locis adhibeatur. Tales autē irrigationes vehementiā quidē doloris mitigant, dolorem autem nō omnino tollunt. Progressu verò temporis venæ sectione vtendū est: deinde cucurbitæ adhibēdæ postea: cataplasmata parabimus ex semine lini & fœnograco, & hoc in sacculum coniectum lumbis supponemus, vt super ipso decubitus fiat. deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat, & cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. euacuat enim pituitam, & citissimè alleuat, nisi vehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVII.

IN diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit, & eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè cu rabiles vlcerationes habent, eo quòd per stratum trahantur. Nō solùm autem ob curationis difficultatem graues sunt vlcerationes: (dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habēt, proserpúntque, & vsque ad nuditatem procedunt) sed etiam notatæ sunt à veteribus, velut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequam immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primùm itaque vbi locus rubicundus & dolorosus fieri incipit, circulum lancū iustæ magnitudinis loco subdemus, quò affecta pars per vacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea verò ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum vstum, imponemus: subiecto videlicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata: & adhuc magis id quod residet in æreis vasis in quibus aqua coquitur: quod velut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo admisceatur. reperitur autem eius copia in æneis balneorum vasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, spumam argēti, oleum, ceram, mel. diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si verò inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ foliis. Si verò pascendo proserpat vlceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro viridi Epigonii : & pastillo qui Corax appellatur : & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma, mitioribus communibus auxiliis vtendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVIII.

SÆpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam: aliquando verò etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos, etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertētes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit, ex odore cognoscat. Primùm itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua leniter calida: deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo, & postea scrotum myrto sicca læuissimè trita conspergatur: deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, vt ne exarescat. Si verò illitionū inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo quod cerussam & argenti spumam habeat, & vitellos ouorum coctos. Conuenit, etiam ceratum butyrinū & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur; & emplastrum siue ceratum ex ordeo : & omnia ad sedem parari solita. Si verò nome succedat, vtendum est curatione in ossis sacri vlceratione relata. Cibi verò exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur, maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti, Cap. CXXIX.

IN febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verùm in principiis febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum, circa totum corpus exoriuntur vibices similes culicum morsibus: in malignis autem & pestilentibus febribus exulcerantur, & quædam ad carbunculorum speciē accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitū erodentis humoris signa sunt. Quæ verò in facie oriūtur, omnium malignissimæ sunt. deteriores autē sunt plures

quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ ci-
tò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deterio-
res item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ
quidem ſuccedunt aluo ſuppreſſa, aut moderatas egeſtio
nes faciente, bonæ ſunt: quæ verò fluente aluo & vomi-
tibus vexantibus fiunt, malæ: ſi verò ſuccedentes aluum
reſiccent, bonæ. Sequuntur ad puſtulas, febrium maligni-
tas, & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ
circa febrium ſimpliciorum ſolutiones fiunt circa labia
& naſum, roſaceo illinere oportet per ſe, aut cum ceruſſa
& ſpuma argenti. Confert etiam paſtillus ex croco, myr-
rha, & alumine, quem iridem vocant. & niger paſtillus
qui recipit crocomagmatis, balauſtii, atramenti ſutorii,
myrrhæ & aloes, ſingulorum partes æquales. Teruntur
hæc cum vino velut collyrium, & in paſtillos efforman-
tur, & vſus tempore cum aqua aut lacte illinuntur: aut cū
vino, vbi adſtrictionem augere voluerimus. Agglutinā-
tur autem hæc poſt illitionem: aut ſine hac, pellicula pal
mulæ oſſi adhærente, aut membrana oui. At verò puſtu-
læ vibices referentes curentur venæ ſectione in princi-
pio, ſi nihil impedierit. ſolent enim reuerſæ intra corpus
periculū afferre, ſi non per vomitus aut per aluum acri-
monia ſecedat. Quapropter etiam aluus per ptiſanæ ſuc-
cum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. deti-
neant autem veſperi infuſum per totam noctem. Sed &
ciborum contractione vtendum eſt, quò vndique multi-
tudo tollatur. At in acceſſionibus propter ſuccedentes
circa ſtomachum vehementiſſimos morſus, aqua tepida
data vomere iubemus, digitis aut pennis immiſſis. Cibi
verò exhibeantur contemperandi vim habentes: velut
eſt ptiſanæ ſuccus, aut alica cum aqua mulſa. Si verò fe-
bris ardens infeſtet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro
modico admixto. Puſtulas enim circa ſuperficiem reti-
net & materiam in profundo attrahit, & profunditatem
refrigerat, & ſæpe ſudores excludit, qui acrium humorū
multitudinem in vaporem difflare poſſunt. Cæterùm in
peſtilentibus & carbūculoſis, venæ quidē ſectionē adhi-
bemus ſtatim in principio, nō autem cibi cōtractionem.
Fames enim peiorem materiam facit, & vires in his con
ſcindit, quas integras ſeruare volumus in omnibus febri-
bus, maximè peſtilentibus. Si quidem igitur admiſerint
loci, illinendæ ſunt puſtulæ pharmaco craſſo, ex roſaceo
& ceruſſa, & thure ac vino dulciſſimo. aut ex ſpuma ar-
genti & manna thuris cum roſaceo. reliquæ verò partes
cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt
etiam ipſis omnia cerata & emplaſtra quæ ambuſtis ad-
hibentur. & puſtulas quidem circa faciem, calidæ prolu-
tione mitigabimus. Quæ verò in reliquo corpore ſunt,
per ſpongias diutius foueantur, maximè prurientes. ſi ve
rò ſerpentia fuerint vlcera etiam calcis viuæ parum ad-
miſceatur: mirificè enim reſiccat, & ſerpiginem ipſarum
ſiſtit. Quæ verò iam depaſcunt, lenticula cocta cum mali-
corio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut roſis cū
pane integantur. Bonum eſt etiam his caprinum lac, ad
humorum prauitatem cōtemperandam. Oportet autem
quartam partem lactis aquæ admiſcere, & ſimul coque-
re aſſiduè verſando donec dimidum de toto ſuperſit, quò
neque in caſei naturam tranſiens exaceſcat, neque ferue-
factum nidoroſum fiat, propter febrem detinentem. De
clinatione verò facta, per medicamentum purgatorium
idoneum materiæ euacuentur. Poſtea autem antidotus
theriaca detur aut mitridatica, aut alia quædam ad letha
lia venena & virus eiaculantia facta. Nam humorum for
tis mutatio per corruptionem facta, venenoſo pharmaco
ſimilis eſt. Fiunt porrò aliquando puſtulæ magnæ colore
albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in fe
moribus, natibus, lateribus, & ſumma ventris plerunque
parte: originem autem ex multa lenta & alba materia ha-
bent. hæ verò cum toto corpore curantur. Neque enim
grauem morbum minantur, ſi ſaltem modico victu quis
vtatur. Quòd ſi febres in his vrentes fiant, commodum
fuerit frigidam dare in exacerbationū vigoribus, morbo
in vigore exiſtēte, niſi viſcera habeāt quæ facile lædūtur.
Fiūt etiā aliquādo puſtulæ rotūdæ, inæquales, ſubalbidæ
aut ſubrubræ cū eleuatione carnis, aut varis ſimiles, qui

A in facie oriri ſolent, & duræ ſunt, ac multum pruritum in-
ducunt, vt vigiliarum cauſa fiant, dum indeſinens adeſt
cupiditas ad ſcalpendum. Conſequuntur autem hæ ple-
runque ad febres intermittētes, & minimè grauem indi-
cant morbum. quapropter conuenienti tempore æger
in ſolium calidum intentè inſideat. Vtendum eſt & iis
quæ foris illinuntur, velut eſt oleum myrteum aut len-
tiſcinum cum myrto, manna thuris, aut cimolia torrefa-
cta, aut alumine, liquido, aut farina fabarū. aut ſeſamū tri
tum cum modico aceto illinito. Si verò pruritus vrgeant
B linteis crudis aut per ſpongias ex aqua feruente foueto:
ſi autem exulceratæ fuerint, vtendum eſt ceratis ad am-
buſta deſtinatis, præſertim eo quod ex ordeo paratur. Por
rò quæ valdè rubræ ſunt, peſſimæ exiſtunt. His autem
deteriores ſunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, ſimiles
exiſtentes carnibus compunctis: redundant autem in
facie & pectore, & ventre, lateribúſque ac dorſo. Tales
à principio aggredi non oportet, ſed differre. ſi enim
non ſucceſſerit, in eum qui curationem aggreſſus aut
pollicitus eſt, culpa recidit: ſi verò permanſerint hæ
C vſque ad vigorem, & non progrediantur in peius, non
omnino negligere oportet, etiamſi rarò, attamen ali-
quando opem ferre, & opportuno tempore medicamē-
ta adhibere, atque magna animaduerſione curare. Quæ
enim poſt mortificationem ſuperficiei ex alto emergūt,
quid aliud ſignificarint, quàm vitam aliquo modo ab in-
ternis efferri?

De tremoribus in febribus, Herodoti, Cap. cxxx.

IN malignis febribus fiunt tremores. cōflātur enim ex
vitiato victu, & frigidæ potu, & poſcæ ac multi vini, &
D ex immodico rei venereæ vſu, ac ſimilib⁹. Abſtinēdū ita
q; eſt ab iis quæ nocuerūt, & exhibēda quæ prodeſſe poſ
ſunt. neceſſe eſt autem omnino affectam eſſe in omni-
bus ſpinalem medullam. Quapropter tota ſpina conte-
genda eſt, & affectæ partes, lanis ſicyonio aut potius
gleucino imbutis: aut cerato liquidiore aliquo talium
parato: aut ex oleo rutaceo. rigandum eſt etiam caput
in primis diebus oleo dulci: ſi verò protrahatur mor-
bus, anethino in acceſſionum interuallis. Deinde ad-
E hibeantur cucurbitæ à primo verticulo vſque ad lum-
bos, impoſitis cataplaſmatis iiſdem partibus vnà cum
præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta
ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo veteri aut ſicy-
onio imbutis. cibi exhibeantur ſorbiles calidi. Prouiden
dum etiam vt facilè ſolubilem faciamus aluum, perma-
nendúmque in hoc ductu donec febres minuantur aut
ſoluantur. Progreſſu verò temporis ſi peruaſerint tremo
res, communis auxiliorum modus velut in aliis tremori-
bus adhibeatur, ita vt alternis in olei calidi ſolium loce-
F mus, & ante ſolii inſeſſum, & poſtea ſicyonio aut an-
tiquo oleo illinamus. aliquando etiam caſtorium vn-
guento admiſcendum eſt. Si verò perſeuerarint dolores,
etiam in potu exhibeatur caſtorium. & ceratum: impona
tur ex ipſo paratum: & communia vnguenta ad reſolutio-
nes in vſum aſſumantur.

De conuulſionibus in febribus, Galeni,
Cap. cxxxi.

COnuulſiones plerunque fiūt propter repletionem ner
uoſarum partium, qua ratione etiam fortiter inflam-
G matis accidere ſolent: inſupérque ob mordacem tenuem
humorem neruoſas partes erodentem: & propter fortem
frigiditatem congelato ſimile quiddam afficientem. fit
etiam conuulſio ob excellentem ſiccitatem. Sequitur au-
tem maximè ad pernicioſas phrenitidas, & tum propter
febris vehementiam, tum intentos & agreſtiores motus.
Et ex iis qui ſic conuulſi ſunt neminem ſeruatum eſſe, i-
pſe vidi, neque qui vidiſſet audiui. proinde prædictæ
tres conuulſionis ſpecies curantur. Incurabilis eſt autem
ea quæ ob neruoſarum partium fit ſiccitatem. Aliquando
H verò in ore ventris humor tenuis, & acris, ac maximè æ-
ruginoſus, conuulſiones fortes & ſyncopam inducentes
efficit, vt frigidæ exudationes fiant. In iis aqua tepida in
potu oblata, digitorum aut pennarum immiſſione, vo-
mitum mouemus. Si verò circa inteſtina morſus ſenſus
contingat, ptiſanæ ſuccum per clyſterem iniicimus. Da-

mus autem cibos ægrè corruptibiles,velut eſt alica cũ mali punici granis,& ſimilia.Si verò nihil tale fiat,cõuulſiones per totum corpus fientes ſimiliter vt tetanicos,qui antrorſum ac retrorſum cõuellũtur,curabimus.In partialibus verò primùm partes contractas blandè contrectabimus,& dolores ipſarum mitigabimus,mollitérque fricabimus oleo ſicyonio antiquo calefacto. Si verò adhuc perſeuerent, etiam caſtorium admiſceatur,& reliqua relaxantia vnguenta adhibeantur. Qui verò ob ſiccitatem conuelluntur,propter febris violentiam, & præſertim delirio præſente,iis lauandum eſt caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur: deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur; & quies ind ucatur.Quòd ſi ſanguinis multitudo adſit,& conuulſionẽ inducat,vena ſecanda eſt, deinde cucurbitæ affigendæ cum ſcarificatione.Et ſi quidem crura fuerint contracta, poſtremo verticulo cucurbita affigatur. Manibus verò conuulſis,ſeptimo verticulo, & ei quod humeri articulo ſubiectum eſt,cucurbitas affigemus. Si verò toto corpore ab affectione immuni labium contrahatur aut palpebra,graue hoc accidens ducendum eſt. Detractiones autem ſanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus verticulis.caput verò oleo anethino calido irrigetur. Vbi autẽ tempus balnei opportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc ſerue ntur. ſi verò vinum exhibere opus fuerit, modicum & aquoſum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Philumeni; Cap. cxxxii.

DVplex robur & admirandum ſimul auxilium exhibet id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum exiſtit. Venter enim vbi quod blandum eſt ſuſcepit & in ſe complexus eſt, tenet & probè concoquit pro viribus, maximè ſi fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones ſæpe ab affectionum feritate miſerè afflictas ſuſcitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum:Ipſum quidem malum palàm contrarietatis natura caſtigans:vires autem animal gubernantes conſolans, & excitans;ac fortificans ad ſuperandum morbum:Omnes igitur homines vtplurimum dulcibus gaudent potibus, & præſertim ſi adſtrictionem & caliditatem, & quaſdam eiuſdem generis qualitates habuerint admixtas:quale eſt vinum dulce, & vinum mulſum. verùm hos potus non tutum eſt in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamſi magna animaduerſione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere poſſumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Galeni, Cap. cxxxiii.

SVmatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus;quod optimum potu eſt iucunditatis gratia ,& optimum ad calidas ac magnas affectiones circa viſcera conſiſtentes, & totum corpus apprehendentes. Item febricitantibus & cholericis in quibus bilis infernè ac ſupernè erumpit, affectionibus. & iis qui deliriis in febribus ac vigiliis affliguntur.Prodeſt & tuſſi frequenti ex tenui fluxione factæ , quæ ex capite calidiore in pectus deſtillat. Præparatur autem hoc modo: Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero vnà cum ipſo ſemine,recentia,neque valde mollia, neque dura,in aquæ pluuiæ optimæ ſextario vno per diem ac noctem macerare oportet : deinde ad ignem non fumantẽ coquere,donec flaccida appareant:& expreſſo liquore,& per pãniculum rariorem excolato, mellis optimi deſpumati dimidiam aquæ menſurã admiſce, & agitando coque ad compagem mellis Attici.Præſtat autem per paſſum Creticum,aut per ſapam,mellis loco præparare, vbi fluxus fuerit valdè tenuis. Admiſceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem; vt vnà cum papaueris capitibus coquatur: ſi verò hæc non affuerit, ſuccũ ipſius ſiccum iniicio. Si verò continetur in pulmone humor delapſus eductione indigens , melius eſt per mel ipſum parare. datur moderata menſura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis

A magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, annique tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatẽ declinantibus,minimũ dabis:ad caliditatem verò,plus. Sed & deſtillationis quãtitatis ac qualitatis reſpectu , plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitib[9] papaueris Thebaici præparatur,datur ad ſummũ vncia vna . talis eſt deſcriptio Galeni huius pharmaci . Ego verò ſemper in vſu eius quod ex paſſo præparatur perſeuero, aliquando mel admiſcẽs ad eius exhibitionẽ, aliquãdo acetũ mulſũ,aut mel roſaceũ,aut omphacomeli,aut aliud quoddã pharma
B cũ hepaticũ,aut ſplenicũ,aut ſtomachicũ,& vires eius ad præſentẽ ſẽper affectionẽ tranſmutãs. Exhibeo autẽ ipſũ non ſolùm ſomno indigentibus, ad veſperã;& ad tuſſim: ſed etiam inſania laborantibus poſt venæ ſectionẽ, & febrientibus vehemẽter, & quibus os vẽtris intolerabiliter peruſtũ eſt,& in igne ſacro atque aliâs calida affectione thoracis & pulmonis : hepatis itẽ ac inteſtinorum & meſenterii :Et non ſolùm ſemel,ſed iterum : & non ſolùm in febrium vigore,ſed etiam ante vigorem,& ante manifenifeſtam concoctionẽ, in quibus vigiliæ, aut caliditas a-
C cris & magna hominem affligunt. Præſtat autem ea quæ ſexcenties feci, in huius pharmaci exhibitione recenſere. Etenim in febribus putridis ante morbi vigorem , & in iis qui ex hepatis, aut ſplenis,aut pulmonis affectionibus ægrotant,acetum mulſum ſimplex exhibitioni eius admiſceo.In vigore verò febriũ, omphacomeli, aut mel roſaceum adiicio.In rarioribus quidẽ corporibus , & qui os ventris debilius & non appetens habent,omphacomeli : iis verò qui dulci potu gaudent,& qui medicatum ali-
D quem humorẽ,aut bilioſum in ventre habent,mel roſaceum. atque hæc quidẽ in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem ſtillicidium ex vrinarum acrimonia obortum, magnificè ſedat,maximè in balneo,& ante balnei ingreſſum largè datum . in quibus etiam victus rationem pleniorem & melioris ſucci eſſe iubemus . Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi vim habet. At verò iis qui vrinæ profluuio laborant,& quibus bilis ſupernè & infernè erũpit,exhibeo frigida admixta,præſertim in calidioribus tẽperamentis. Oportet autem in bilis
E ſupernè ac infernè effuſione, habitum corroborare forinſecus per adſtringentes irrigationes , & ſimilia : atque ſic pharmacum exhibere , cum omphacomelite calido temperatũ. Si verò thoracẽ humoribus repletum per tuſſim euacuare volueris, acetum mulſum variè ad eius exhibitionem admiſceto; & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio, Cap. cxxxiiii.

BOtri vuæ aceruæ accipiantur qui iam matureſcere incipiũt.Deinde in domo tẽperie moderata ad biduũ vel triduum expandãtur,& reſiccati exprimãtur,& liquor
F vaſe vitreo excipiatur , & optimi mellis deſpumati pars vna ad tres ſucci partes admiſceatur,& ad dies aliquot ad ſolem exponatur hoc pharmacum, donec feruere deſiuerit ac quieuerit. deinde in domo ſuperiore ſeruetur ne putreſcat.Hæc autẽ proportio tibi pro regula ſit in optimo melle & optimo vuarũ acerbarũ ſucco. Augebis autẽ & minues quantitatẽ mellis,pro tenuitate aut craſſitie ſucci. Vtendũ eſt ipſo in tenuibus ac diuturnis vẽtris fluxionibus ob calidas affectiones factis: & in iis quibus os vẽtris appetentiã nullã habet,propter caliditatẽ : & in his q
G humectũ ſtomachũ habent,poſt vẽtris per vomitus euacuationẽ.Et in prægnãtibus mulieribus, & quæ terrã aut carbones, aut alia quædã aliena edũt, vbi per picrã ex aloe purgationẽ feci , omphacomeli exhibeo . Bonũ eſt & iis qui ob excedentẽ vẽtris euacuationẽ, animo liquũtur.

Mellis roſacei præparatio, Cap. cxxxv.

MEl roſaceum tres partes ſucci roſarum exunguium excolati accipit,& mellis partem vnã. Coquitur autem ad ſolem calidum expoſitum ad plures dies,eodem modo quo omphacomeli.& poſtea adſeruatur.Si verò tur
H bulentus fuerit aer, aut frigidior, quando mel roſaceum paras,admixto optimo melle ad roſarũ ſuccũ,& per rarũ panniculum ſiue linteum excolato, ſimúlque ad lentum ignẽ coquito,donec quartã aut tertiã ſucci partẽ cõſumpſeris,atque ſic exceptum medicamentum velut dictum

eſt adſeruato: & vbi calidiorem viderit aerem, velut om phacomeli inſolato. Adſtringit equidem leniter, & propterea frigefacere poteſt. habet & vim exterſoriam ex melle. Habet & ſubamarum quiddã & leniter acre: vnde ori cõmodũ eſt calidã quandã inflãmationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itémque in acrib⁹ ac biliofis fluxionibus in vẽtre: vbi videlicet affecti prius vomuerint. Exhibem⁹ etiã ipſũ iis qui vẽtre exurũtur citra humorũ ſuperfluitatẽ, atque hoc abſque vomitu. Itẽ febricitantibus, vigore iã totius morbi inſtãte, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã vnica potio larga ſufficit in cõueniẽti tempore data, ad affectionis ſolutionem, tum per ſudorum eruptionem, tum per ventris ſubductionem. Inter reliquos enim potus, mel roſaceum conuenientiſſimum eſt iis quibus acres humores per ventrem ſubire velis.

Hydroroſati præparatio, Cap. CXXXVI.

ROſarum recentium exũguium, & per diem ac noctẽ præſiccatarum libram vnam, mellis ſextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ ſextar. III. commiſceto hoc modo. Aquæ pluuiæ ſextar. IX. coquito donec tres reliqui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præſiccatas roſas iniice, & vas pluribus operimentis probè contectum aſſerua. Sequenti verò die aquam excola, & roſas non expreſſas abiice, vt ne aſpera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipſo vnito, & fictilibus vaſis præſertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies inſolato, & in domo in qua vinum repoſitum eſt adſeruato. Hoc multo magis quàm mel roſaceum frigefacit.

Apomelitis præparatio, Cap. CXXXVII.

APomeli ſic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, verùm mel pellucidũ continentes, & mel ipſum manibus exprime, & ad aquã fontanam optimam admiſce. Et ſi quidem craſſius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad vnã mellis admiſcem⁹: ſi verò liquidiſſimũ fuerit mel, tres aquæ ad vnã mellis adiicimus: ſi verò ſicciores tibi videbũtur faui, ipſos in tenues partes cõminutos in menſuratã aquã mitte, & manibus ſufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognoſces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouã mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes ſemper inter ebulliẽdum inſidentem ſpumam, aut ceroſam partem. Poſtquam autem neque ſpuma, neque quicquam fæcis ſuperſtiterit, & octaua aut ſeptima pars de tota menſura deceſſerit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri ſinimus. Et poſt perfectam perfrigerationem, ſequenti die id quod ſupernè fluitat detrahimus, & in vaſa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in vinaria cella adſeruamus. Eſt autem apomeli exterſoria ac inciſoria vi præditum, & biliofa per aluum ducit, & ad vrinam ciendam conducit, & febres putridas ad ſolutionem præparat. calidis tamen & ſiccis naturis ãduerſatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum eſt. & neque ſitim ſedat, imò etiam auget. Dandum eſt autem ante ſorbitiones. nam poſt cibum datum, nociuum eſt.

Hydromeli & cruſtuminati præparatio, Cap. CXXXVIII.

HYdromelum ſic præparatur: Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII.

Alia præparatio. Malorum dulciſſimorum & odoratiſſimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contuſa exſuccato, & ſuccum per pãniculum purum ac denſiorem excolato. Sumito autem ſucci ſextar. I. mellis ſextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ ſextar. III. Poſtquam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipſam mel, & vbi efferbuerint ſimul, ab igne ablata quodammodo frigefieri ſinito, & ſic omni ſpuma detracta, malorum ſuccum adiicito, & vaſis fictilibus excipito, oblinito, & in cella vinaria reponito. vtimur autem eo poſt dies quadraginta. Quum autem roſas exungues ad hydromelum admiſcere volueris, vnciam roſarum per diem ac noctem in ipſo macerato, deinde excolatum adſeruato. bonum, enim colorem inde acquirit, & non aceſcit. Eodem verò modo etiam ex cruſtuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio, Cap. CXXXIX.

PRæparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contuſis & exſuccatis, & ſucco per pãniculum excolato. Sumantur autem ſucci ſextar. III. mellis ſextar. VII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ ſextar. XII. Primùm itaque aquæ ſextar. XXXVI. coquimus, & vbi reliqui fuerint ſextar. XII. mel adiicimus, & quum ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri ſinimus: poſtea detracta, ſuperſtante ſpuma, ſuccum cydoniorum adiicimus, & vnita excipimus, ac velut hydromelum aſſeruamus. Aliquando verò vt ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius deſpumamus, & ſuccum excolatum ad ipſum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem ſeruamus. Poſtea in vere aquam ad tertias decoctam, velut dictum eſt, accipimus, & mel cum ſucco ipſi admiſcemus, atque ſic vtimur. Idem faciemus etiam in malis, & cruſtuminis, ac aliis piris. Quomodocunque verò præparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem & poſt hyemem, inſolamus ipſum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac ventis, & ſic in vinaria cella reponimus. melius igitur eſt præparare id quod cum melle ſeruatur ſub caniculæ æſtu. Poteſt etiam roſarum exunguium, & per diem vnam ſiccatarum vnc. I. ad ſextariũ mellis deſpumati adiici, & aqua, velut dictum eſt, ſub canis æſtu coqui, & vniri & ſic excolari, ac per dies quadraginta inſolari. Conuenit hoc quod ex ſucco malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adſtrictione & exterſione opus habẽt, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, ſtomacho, ventre, & inteſtinis. Auxiliatur etiam ſcabiei in venis, & renibus ac veſicæ in quibus furfuraceæ ac ſquamoſæ & capilliformes vrinarum ſunt ſubſidẽtiæ.

Aceti mulſi præparatio, Cap. CXL.

ACetum mulſum componitur ex optimo melle, & pellucidiſſimo aceto, ita vt ſint mellis partes duæ, aceti pars vna. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. variari tamẽ poteſt ſemper pro guſtus & temperamẽti ægroti ratione, vt habeat quod blandum ac gratum eſt naturæ. coquitur ad mellis compagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget viſcoſos humores, & craſſos attenuat: quapropter viſcera omnia ab obturatione liberat, hepar, ſplenem, ventrem, meſenterium, & renes. commodum eſt enim iis, ſiue in febribus, ſiue citra febres detur. Aquæ verò multæ admixtione, vehementia virium ipſius exoluitur. Tuſſim autem mouere quæ non eſt, & inteſtina radere acetum mulſum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus craſſis & glutinoſis humoribus refertis, ſed puris & non redundantibus ſuperfluitatibus: aut iis quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruoſas partes valde ſubtili ſenſu præditas habent.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo secundus.

De cerebri, capitis & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

De hydrocephala aquosa capitis affectione, Leonidæ, Cap. I.

Hydrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunque igitur aquosus humor colligitur: aliquando autẽ fæculentus aut cruentus. Sẽper verò lentus cõsistit, aut ex obscura aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus vasis sua spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia quæ cũ sanguine permixta est, & depulsa, & in vnũ locũ cõgregata: atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur: at verò ex manifesta causa fit, vasis localibus ex plaga aut cõtusione ruptis, & sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã fæculẽtã aut cruẽtã dissoluto. Frequẽtissimẽ verò fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix fũctionis suæ inexperta, & duriore manu rẽ tractãs, corpora aliqua in capite infantis atriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut

inter cutē & mēbranā caluā ambientē, siue musculū temporū: aut sub mēbrana caluā ambiente, inter ipsam & os capitis: aut sub calua, inter os & cerebri mēbranā. Maiores autē nostri dicūt, etiā inter cerebri membranā & ipsum cerebrum colligi id quod perniciosum existit. Si quidem igitur lentus humor fuerit collectus sub cute extra membranam caluam ambientem, aut inter hanc membranam & os capitis, tumor adest iuxta capitis partem vbi collectio facta est concolor, citra dolorem, mollis ad tactum, cedens ac transiens ad digitorum contactum. Et si quidem sua sponte fiat, ab initio doloris exors & concolor est locus: si verò ex plaga, aut contusione, primùm quidem rubicundus & dolorosus fit tumor, postea verò lentescente humore & in tenuem essentiam transeunte, tumor concolor citra dolorem euadit. At vbi collectio sub calua facta est inter os & membranam cerebri, ab initio dum modicus est humor, caput grauatur, & vertigines assiduè fiunt, & sensus hebetantur, visus inquam, auditus, & reliqui. Quum autem redundarit humor, suturæ capitis ob multitudinem disparantur, & propterea caput magnum fit, & locus collectionis apparet. humor enim ad digitum cedit. In communi igitur in collectione sub cute, & in ea quæ inter membranam caluam ambientem & ipsum caluæ os fit, iisdem aggressionibus vtimur ad humoris excretionem. Et si quidem paruus est tumor, apex ipsius vnica sectione diuiditur: si verò maior, duæ aut tres sectiones fiunt, aut plures iuxta magnitudinis proportionem, in locis ad effluxionem commodis. Non oportet autem velut in abscessibus, post chirurgiam limniscos transmittere, sed ipsas solas sectiones linamentis disparare. Nam post humoris excretionem corpora in his facilè agglutinantur: quapropter linamentorum vsu in ipsis contenti sumus. Post indita linamenta, si infans fuerit cui chirurgia adhibetur, deligationē propter grauitatem recusamus, verùm lana ouo imbuta imponatur, & caput pileo contegatur. In robustioribus autē linamenta forinsecus custodiantur, & deligatio fiat. Poterit autem à tertia die conglutinatio adiuuari per emplastrum quoddam glutinatorium. Quòd si sub temporum musculo collectio fiat, expectare oportet donec humor redundet, vt ne musculus incidatur: & postea à lateribus musculi sectionem facere. Et si quidem humor in profundo sub musculo contineatur, duæ sectiones fiant vtrinque à lateribus musculi ipsius: deinde corpuscula securè per scalpelli manubrium excoriētur. post totius autem humoris excretionem, curatio fiat, velut dictum est. At si sub calua collectio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redūdauerit humor & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum locum dissecare, & consequenter facere velut in capitis suturis disparatis.

De phrenitide, ex Posidonio. Cap. II.

PHrenitis, inflammatio est membranarum cerebri cū febre acuta, delirium & mentis perculsionem inducens. Rarò autem ab initio phrenitis cum febre irruit: plurimis verò à quarta aut quinta aut sexta incipit, & adhuc serius, cum ipso ferme periculo incidens, vt iam aliqui septima, aliqui nona delirare inceperint. Differentiæ autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ: Aut enim imaginatiua facultas solùm læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria: aut ratiocinatiua solùm læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria: aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. At verò vbi memoria deperdita in febrilibus morbis, simul perit omnino & ratio & imaginatio. Proinde anteriore cerebri parte læsa, imaginatio solùm læditur: medio verò cerebri ventriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore autem circa occipitium parte læsa, perit memoria, & cum ipsa omnino etiā reliquæ duæ facultates. Quibus igitur imaginatio læsa est, hi iudicant quidem rectè, imaginantur autem peruersé: quibus verò ratio solùm læsa est, imaginantur quidem rectè, iudicant autem non rectè: quibus autem memoria læsa est, nullius antea factorum meminerunt, imò neque omnino rectè imaginantur, neque iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia adhibere, & tamen neque alias negligere. De memoria itaque perdita priuatim paulo pòst dicemus: nūc verò quomodo phreniticos curare oporteat dicendum est. Æger igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida: æstate verò, frigida. quies autem imperanda est & ipsi ægroto, & omnibus in domo & vicinis. Et qui quidem ad lucem efferātur, in tenebricosa domo decumbant: qui verò ad lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degant. Si quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima die, aut secunda, vsque ad quartam irruat, & non ex transmutatione alterius morbi succedat, & vrinæ fuerint subcruentæ, & facies rubicunda, & ætas vigoris, & bona corporis habitudo adest, & omnia signa simul indicant sanguinis multitudinem: vena cubiti secetur, ea quæ media est, & pro viribus detrahatur, & non vsque ad animi deliquium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob plurimam quæ in ipsis ex vehementi motu contingit discussionem ac exhalationem, & propter lassitudinem. Sed & sectio moderata fiat, vt ne æger clanculum brachii vinculum exoluat. consequitur enim periculum sanguinis eruptionis. Quòd si ob aliquam causam, venæ sectionis auxilium relinquatur, per clysteres ventrem euacuare oportet, cum furfurum aut ptisanæ succo, modicáque nitri spuma ac pauco melle. Caput autem rosaceo magis tepido irrigetur. nam cerebri membrana inflammata, frigiditas rosacei non est tuta: imò neque caliditas. Frigidum enim densat meatus, & superfluitates in capite discuti non permittit. quod verò valde calidum est, feruorē duplicat. Quare æstate exactè tepidū rosaceū adhibendū est, cū modico aceto: hyeme verò moderatè calidum. Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi admixtum, si ambiens frigidior fuerit. Si verò vehementius fuerit delirium post factam euacuationem, velut dictum est, per venæ sectionem aut clysteres, capitibus papaueris in oleo coctis caput rigato, & faciem assiduè proluì præcipito ex aqua in qua papaueris capita sunt cocta. frontem verò somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant etiam assiduè somnifica, in præcedenti sermone conscripta ad vigilias. Et sub ceruical capita papaueris subdantur, aut mandragoræ mala. At verò auctis malis, dandum est etiam somniferum ex capitibus papaueris pharmacum, cochlearii mensura plus aut minus, pro viribus. Dandum est autem id quod ex melle præparatur, non quod ex passo, propter vinositatem. detur autem hoc pharmacum in exacerbationis declinatione. Si enim datum fuerit in vigore, trahit quidem ad somnum, febris autem excitatur, & æger ad ambo partitus grauius fert quòd contingit. dato verò pharmaco quiescere iube. Præstat autem mel rosaceum ad pharmacum ex capitibus papaueris adiicere: contemperat enim acrimoniam, & aluum subducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur, mel rosaceum irrorare bonum est, in exacerbationis vigore. Cæterùm assiduū vsum stupefacientium pharmacorum, potionum, irrigationum ac illitionum, vitare oportet. Facilè enim in iis qui immodicè perfrigerantur, transitus fit à phrenitide in lethargum, quando etiam perniciosus fit morbus. Quare vbi delirium moram traxerit, serpyllum aut spondylium in oleo coquatur: crassos enim vapores transpirare faciunt. Quum autem manserit facies etiam post venæ sectionem incontracta & rubicunda, cucurbitas occipitio affige, & moderatis vulnusculis impactis cutem scarifica, & ad libræ mensuram sanguinem detrahe. In cibo porrò dandus est ptisanæ aut alicæ succus, aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle. Mitigata verò febri, dentur oua sorbilia & lactucæ feruefactæ, & quæcūque moderatè humectant ac frigefaciūt, vnáque nutriunt, propter virium debilitatem.

De lethargo, Archigenis & Posidonii, Cap. III.

LEthargi principia duo sunt: Quibusdam enim septū transuersum & viscera primariò affecta, cerebrum ad consensum ducunt: in quibusdam verò cerebrum affectionem auspicatur. Et quibusdam statim ab initio affectio incidit, quibusdam autem ex mutatione alicuius acuti morbi. Nā à phrenitide maximè, in iis qui per stupefacientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethar-

gũ fit.Quin & à cõtinẽte febre mutatio in lethargũ fit ſæ A
piſſime,itémque ex aliis plurimis morbis, præſertim in
quibus plures euacuationes ſubſequutæ ſunt. Aliquando
etiam in diuturnis febribus per circuitum contingit æ-
grotos ſomno immergi,velut in quotidianis fit & ſemi-
tertianis,quandoque etiam quartanis . Et alii quidem cũ
conuulſione & contractione neruorum in ſoporem defe
runtur,alii pedetẽtim facta acceſſione:& alii quidem vnã
immerſionem ſuſtinent,in quo extremè periclitantur:alii
in circuitibus in ſomnum deferuntur, & rurſus reuocan- B
tur. Proinde conſiderare oportet ſpeciem delationis in ſo
porem . qui enim per circuitum ſomno immerguntur,
manifeſtiorẽ pulſum habẽt:qui verò ſemper affecti ſunt,
minutiſſimum & ægrè mobilem.Hi verò,etiam dum ex-
citantur,aliena loquuntur,& obliuioſi ſunt : qui verò per
circuitum afficiuntur,nihil tale patiuntur. Et alii quidem
cum grauitate & elata reſpiratione in ſomnum deferun-
tur, vt & ſtertant, & ſingultus ac ſuſpiria edant dolorem
indicantia,quem reuocati neque eloqui poſſunt, propter
rationis læſionem:alii verò quietiſſimè dormire viden-
tur.Et aliis quidem perfrigerantur artus,& rugoſi ac palli C
di ſunt,& corporis miſcella ferè congelatur: aliis verò dif
funditur,& velut rorem effundit circa exacerbationem
declinationis. Qui igitur hac affectione occupati ſunt,his
hæc adſunt:Præcordia reuelluntur,venter contrahitur,&
violenter ab aſſidentibus excitati,rurſus in ſomnum de-
ferũtur,& obliuio illis accidit. nam dum ſæpe ad mictio
nem vrgentur,porrecta ipſis matula,ſe in manibus ipſam
tenere obliuiſcuntur.Aucto verò malo,totum corpus ſe-
gne redditur,ac velut mortificatur.Supini autem decum-
bentes,ad pedes defluunt,diſtentis manibus ac cruribus.
naſus quibuſdam deſtillat: os ipſis hiat,& fortior eius hia D
tus ſuccedit.inferna mandibula velut reſoluta ac laxata
videtur.atque hæc quidem adſunt lethargicæ affectioni.
At verò curationem ipſorum aggredientes, in domo lu-
cida ad ſplendorem ipſos locamus. ſit autem domus tepi
da:pedes & manus confricentur. Odoramenta excitato-
ria exhibeantur:velut eſt caſtorium, funiculus lucernariꝰ
extinctus,pix liquida,bitumẽ,galbanum. Suffita quoque
lethargicos excitant , lapis gagates , bitumen,caſtorium,
peucedanum , ſulphur , galbanum , ſagapenum , cornu
ceruinum,hirci ſordes , abrotonum,ſilphium . Sternuta- E
toria quoque naribus admoueantur.Si verò multitudo
humorum in corpore eſt, ſi quidem ſanguis fuerit redun
dans,vena ſecetur ſecunda die , & pro viribus euacuetur:
ſi verò pituitoſa & lentior materia fuerit,velut in lethar
gicis redundare ſolet,attenuãtia exhibere oportet,& quæ
craſſitiem ſecare poſſunt:ita vt iis quibus neruoſa pars læ
ſa non eſt,acetum mulſum exhibeamus:quibus verò læſa
eſt,decoctum apii,fœniculi,adianti,& ſimilium. Sed & al
uus efficaciore infuſo eluatur,& glandes ſubdantur ex ru
ta,nitro,cumino,& melle cocto. Caput autem rigetur in F
principio quidem ſerpyllo in aceto & oleo cocto: verùm
in intentis affectionibus peucedani radicem pro ſerpyl-
lo in aceto coquito,& cum oleo capiti adhibeto. bonum
eſt ipſis & oleũ irinũ.Tremoribꝰ autẽ & cõtractionibꝰ ſuc
cedentibus, caſtoriũ cũ modico aceto terimus , & oleo
addito caput irrigamꝰ:ſi verò præcordia ſint inflãmata,in
principio cataplaſmata adhibeãtur,ex polline aut pane,
& malo cotoneo cocto,aut pãpinis vitis:in progreſſu ve-
rò ſemẽliniad pollinẽ aut panẽ admiſceatur,& abſinthiũ
& althææ folia cocta:poſtea verò ex ordei farina,& fœno G
græco,& althææ radice cataplaſmata fiãt.omnibꝰ autẽ ab
ſinthium admiſceatur.ſit autem latum linteum,vt vtrin-
que latera & pectora ſub mammis amplecti poſſit . Poſt
cataplaſma verò partes nudas ſinere non oportet,ſed cera
to nardino aut cyprino contegere : retrò autem dorſo ce
ratum ex ſicyonio factum imponere,quod terebinthinã
& baccas lauri tritas infartas habet. Et ſi quidem inflatio
adſit,admiſceantur cataplaſmatis ea quæ flatus diſcutiũt:
velut ſunt,cuminum, baccæ lauri, ruta & ſimilia : ſi verò H
quid induratum fuerit,& libanotis addatur & farina fa-
barum.At verò,in diuturnis iam lethargicis,viribus præ-
ſentibus dãda eſt hiera ex colocynthide : & ſternutatoria
adhibenda,ex veratro albo,ſtruthio,pipere,caſtorio & na
ribus infundendum elaterium cum lacte,aut cyclamini
ſuccus:aut ipſa radix ſicca trita inſufflanda,& ori ac pala-
to ſinapi cum melle illinendum.Deinde occipitio cucur-
bitæ affigendæ cum multa flamma , item circa primum
& ſecundum verticulum:ſanguiſque detrahendus ex po-
ſteriore capitis parte.Poſtea deraſis capillis capitis ſinapi
ſmus adhibẽdus ex caricis cum ſinapi aceto macerato.In
trementibus verò etiam caſtorium ſæpe potandum de-
tur.Affectione autem declinante æger ad balneum duca
tur,& ſmegmate mordaciore vtatur,velut eſt fæx vſta, ſi-
napi,pyrethrum,piper, baccæ lauri, calx viua : nitri verò
duplũ adiiciatur.Cibi porrò ſint tenues & inciſorii ac re-
ſiccantes,& cum condimentis parati,apii, aniſi, cumini,
pipere & baccis lauri.Et ex volucribus conueniunt,galli-
na domeſtica,columba,auiculæ montanæ , & perdix : ex
piſcibus,petroſi:ex oleribus,porri,aſparagus, petroſelinũ,
chamædaphne. vinum aquoſum,tenue,album, ſubaſtrin-
gens.Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catelepſi, Cap. IIII.

MEdiam inter phrenitidem & lethargum affectionẽ
reperies,quæ ſpecies eſt delirii ſiue amẽtiæ. Medici
autem catochã, *id eſt mentis occupationem*,& catalepſin, *id eſt
apprehenſionem*,vocare ſolent,ex humore atræ bilis magis
contingẽte. Periculoſior eſt autem hæc affectio quàm le-
thargus. verùm in febribꝰ lethargo ſimilibus cõſiſtit,& a-
liquãdo vidẽtur dormire,aliquãdo verò palpebras aper-
tas habẽt, aut nictãt, aut intentè vidẽt,& velut fixos ocu
los ac palpebras habẽt & penitus immobiles:adeo vt neq;
ſiquis manũ oculis ipſorũ obtendat,eos claudãt. voce in-
ſuper ac ſenſu priuantur,neque audientes neque reſpõdẽ-
tes. Admouent autem manus ſuas aliquando ad caput &
oculos ac nares,velut qui vellicentur,atque hoc non ſen-
tiunt. pulſus ſunt parui,languidi,ferme deficientes. Spiri-
tus aliquando denſus , aliquandò rarus , & per interualla
quædam magnum ſpiritum ducunt. Aluus & vrinæ ſup-
primuntur,non præ ſiccitate,(habent enim multum hu-
morem) ſed propter ſenſuum ſtupiditatem . Gramæ his
ſubaridæ in angulis oculorum fixæ ſunt,& aliquando vici
nos parietes attingunt:Et in ſumma, neq; phreniticis o-
mnino ſimiles ſunt,neque lethargicis. Quandoque etiam
ob ſanguinis multitudinem confertim caput occupantis
& ipſum ſemper implentis fit hæc affectio : quemadmo-
dum vidimus in adoleſcente quodam multo ſanguine re
ferto,qui quum triduum exegiſſet neque claudens palpe
bras,neque ad vehementes vociferationes tranſmouens
oculos,neque reſpondens, quarta die ſanguinis eruptio-
ne larga per nares facta,ab omnibus moleſtiis cõfeſtim li
beratꝰ eſt.Quare ſi æger multo ſanguine refertꝰ appareat,
citra dilationem venam ſupernam in cubito ſeca , & pro
viribus detrahe.In aliis autem primùm ventrem per cly-
ſterem eluere oportet,ſimpliciore infuſo immiſſo, velut
eſt furfurum ſuccus cum ſpuma nitri & melle: poſtea ve-
rò etiam polypodii radix cum furfuribꝰ coquatur. Caput
autem primùm irrigetur oleo dulci tepido ,deinde ſi ca-
put calidius apparuerit,caput papaueris in oleo coquatur:
ſi verò frigidius,ſerpyllum.Et ſi quidem facilè ſolubilis
fiat aluus ex prædictis infuſis,in ipſis perſeuerandum eſt:
ſi verò ſiſtatur,veratri nigri radix cum furfuribus coqua-
tur.Potus ipſis conuenit apomeli,aut aqua mulſa pro tẽ-
pore diutius cocta:quòd ſi vrinæ craſſæ fuerint , etiam a-
nethi & apii decoctum detur.Cibi ſint ptiſanæ ſuccus &
ſimilia.Aqua iis aduerſatur: auget enim inflammationẽ
& fluctuationes facit,& ſplenes excitat,& ſitim ſedat.To-
tum autem corpus oleo anethino inũgatur, maximè hye
me:in quibus verò etiam tremor ſuccedit,caſtorii drach.
vna cum aqua mulſa ori infundatur.

De caro, Poſidonii, Cap. V.

QVVM frigidi & humidi humores cerebrum occu-
pant,caros,*hoc eſt capitis perculſio*, ſuccedit cum debili
febre:conſequitur ſenſuum ſtupor,& totius corporis im-
mobilitas,cum principalium actionum læſione.oculi ve-
rò ipſorum ſemper ſunt clauſi. Differt autẽ caros à lethar-
go,quòd lethargici interrogati reſpõdeant,& non omni-
no ſine voce decumbant:verùm qui in carõ collapſi ſunt,
ſomno profundiſſimo detinentur,vt dum pũguntur ſen-

tiant quidem, non tamẽ loquantur, neque oculos aperiãt. Curãdi verò sunt & hi similiter velut lethargici, ita vt magis incisorium & attenuatoriũ curationis ductum faciamus. Stomachi quoque cataplasmata, vnà cum hoc calefaciant, etiam corroborandi vim habere oportet.

De comate, Posidonii, Cap. VI.

SOli vapores calidi & humidi è subiectis partibus ad caput in febribus delati, & ipsum implentes, affectionẽ faciunt quam medici coma nominant. Cognoscitur, si somnus amplior naturali fiat, & in somnis peregrina loquantur, & corpore inæqualiter habeãt, & infernam mandibulam inter dormiendum laxatam: & sæpe excitati cõfertim rursus in somnum deferantur: & caput humidius habeãt. Curantur ex irrigatione rosacei, aut chamæmelini cum aceto. fit autem acetum acerrimum: si verò frigidius appareat caput, anethinum cum oleo dulci ex æquo permixtum ac calefactum adhibe. Et in summa, in quantum intenta est frigiditas in tantum calfactoria augeantur, vt etiam pulegium aliquando & rutam in oleo coquamus. glandes quoque sedi subdantur, quæ multùm irritare possunt. nutriantur autem ptisanæ succo, & apomelite.

De vertiginosis, Archigenis & Posidonii, Cap. VII.

VAporibus calidis & acribus ad caput delatis, & animalem in cerebro spiritum euertentibus, primùm hebetudines quædam in oculis fiunt: postea etiam auriũ sonitus assidui, & auditus grauitates. atque hæc maximè contingunt circa ciborum coctionem. & vbi ex somno exurgunt, augescente affectione, vertigines & obtenebrationes oboriuntur, vt putent se videre omnia circumuerti. contingit hoc etiam vbi confertim ex sellis surrexerint, cruditate quadam prægressa. Perseuerãte verò diutius malo, ex facili occasione vertigine afficiuntur, vt etiam concidant aliquando, maximè vbi in circulum circumuertãtur. nam quod aliis ob multas circuitiones contingit, hoc illis ex vna: sed & si alium quendam circumuerti viderint, vertigine afficiuntur: aut si trochum aut tale quid circumuerti conspiciant, idem perpetiuntur. Spiritus enim visiuus ad trochum qui circumuolutatur allabens mouetur, & simul cum illo circumfertur: atque sic inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem, ac spiritus motum efficit. Facilè verò corripiuntur hac affectione quibus consuetæ excretiones sunt suppressæ: sed & cruditates, & ardores assidui, & ebrietates, affectionem hanc afficiunt. Consequitur & alui suppressio: & propterea multa inflatio, & vrinarum tenuium ac paucarum excretio, materia ad caput accurrente: graciles autem in totum ferme fiũt, & pigri ad omnem aggressionem. Si quidem igitur ea quæ oculis obuersantur sanguinolentiora se videre putant, ad insaniã magis apti sunt: qui purpurea vident, ad morbum comitialem. Si igitur vires robustæ fuerint, & nihil aliud aduersetur, vena secanda est, siue principium affectionis fuerit, siue tempus iam progressum fecerit. In venæ autem sectione vitandum est ne aceruatim euacuemus, eo quòd ex qualibet occasione concidant. Quare pluribus detractionibus ex quibusdam interuallis vtentes, congruam mensuram explebimus. Irrigetur autem caput tempore sectionis venæ, aceto & rosaceo, polygoni aut hederæ succo admixto. Et lana cõuoluta rosaceo aut œnanthino, madefacta eodem tempore vẽtri imponatur. Si verò quid sanguinis detractionem impediat, velut gracilitas, aut aliud quid ex sæpe relatis, subducatur aluus, primùm per clysterẽ ex furfurũ succo, spuma nitri & melle: postea verò picra ex aloe compositio assiduè detur. Si verò accidentia perseuerarint, etiam vehemẽtioribus purgatoriis vtẽdum erit, ita vt ad redundãtem humorem pharmacum adaptes. Ex efficacioribus autem purgatoriis commodant iis quæ fœniculum in aceto mulso coctum habent, & quod ex palmulis, ruta, & scammonia præparatur: quorum compositiones relatæ sunt in purgatoriorum Sermone. Sed & pituitam à capite per os detrahentibus, & gargarismis vtendũ est, ex origano, pulegio, & aceto mulso. Postea verò etiam anagallidis succus naribus infundatur, aut cyclamini, aut radicis betæ, aut elaterium cum lacte: sed & nitrum cum nigella tritum, & oleo veteri admixtum, generosam per nares purgationem facit. post hæc autem ad balneum ducantur. Tale verò frictorium caput corroborans ipsis conuenit: Lapidis asii vnc. I. spumæ nitri albæ vnc. I. iridis vnc. I. floris iũci odorati sextãs. Ex hoc quod satis est accipe, & sincipiti insperge, modicã aquã calidam irrorans: deinde vbi lauisti, & caput calida aqua nõ madefecisti, sed solùm abluisti, egressus de solio frigida ter aut sæpius madefacito. Iis verò qui valde calidum caput habent, etiam rosaceũ cũ aceto sæpe adhibeas, & ipsum ex saliẽtib⁹ aquæ in balneo frigefacias. Et si quidem ex his cesserit affectio, cessandum est à medicationis molestia: si verò perseuerarit, arteriæ in capite iuxta tempora supra aures incidantur, ventre prius euacuato aut per hieram aut per clysterẽ. postea verò confrictoriis fortioribus vtẽdũ est, quæ ad insanos referẽtur. Cibi sint boni succi, facilè concoctiles, flatus exortes, omnino stomacho cõmodi, ventri cõmodi, vrinam cientes: vinum modicum sit, album & tenuissimum, & non valde vetus. Conueniunt iis balnea naturalia aluminosa: maxima verò & prima ac vltima in iis, præseruatio ac curatio est, vt suppressæ excretiones commoueantur, & officii sui commoneantur, maximè in mulieribus.

De insania, Archigenis & Posidonii, Cap. VIII.

INsania fit citra febrem, multo sanguine non putrefacto ad cerebrum confluente, qui aliquando purus est, & multitudine solùm affligit, velut in ebriis: aliquando verò flaua bile admixta. Præcedit insaniam capitis debilitas, velut in podagra debilitas pedum semper adest: tunc autem dolent quum materia locis influxerit. Si itaque ob solum sanguinem insania fiat, hæc consequuntur: Risus immodicus ipsis commouetur videntibus, sæpe ob oculos imagunculas quasdã risu dignas, & hilaris est ipsis facies, & assiduè canunt. Aliquando etiam ex contingentibus euaporationibus sonitus circa aures adsunt, vt putent se tibicines quosdam audire. Seruatur in ipsis memoria, velut ex cantilenis quas familiares habent coniectare licet. læsa est autem imaginatio & ratio. Si verò flaua bilis ad sanguinem fuerit admixta, & mordacem ipsum effecerit, velut si ex ipsa stimuletur ac pũgatur cerebrũ & mẽbranæ eius, iracundi & temerarii & percussores ac iniuriosi sunt. in quantum enim bilis sanguini mixta est, in tantum mutat iucunditatem, & auget tristitiam ac iram: si verò amplius fuerit bilis superassata & crassefacta, & ipsi corpori cerebri ac mẽbranarum instar visci agglutinata pungátque ac diuellat, ferina deliria efficit. Quidam enim iam propriam carnem gustarunt, & domesticos velut insidiatores tractarunt, occiderunt, percusserunt, vulnerauerunt. contingit autem eundem hominem aliquãdo risu immodico teneri, aliquando ira & indignatione. Nã in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac salsioribus alimẽtis, & in plurib⁹ motib⁹ ac turbationib⁹, sanguis seipso acrior efficitur: in cõtrario verò statu, mitior. Sæpe autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibũ & cõmoda alimẽta, progressu tẽporis id quod lædit cõsumitur, & cerebrum à superfluitatibus intactum manet, & purũ mentis emotionis interuallum ac defectus, & intermissio consequitur. Quibusdam per circuitum quendã irruit affectio, aliis semel in anno, aliis bis, aut sæpius coaceruato videlicet paulatim eo quod molestum est. Corripiuntur hac affectione pauci ante vigorem ætatis: plurimi in ipso vigore, & post ipsum: viri magis quàm mulieres: & ex illis magis qui animalibus affectionibus diuexãtur, velut sunt irrisores, risu multo & intempestiuo vtentes, intractabiles, iracundi, curiosi, auari, potores item & assidua cruditate laborãtes, & in quibus cõsuetæ excretiones suppressæ sunt. & propterea etiam mulieres aliquando insaniunt, quibus menses suppressi sunt. Infinitæ verò sunt insaniæ species, quas exponere superfluum est. In delapsuris igitur in hanc affectionem, prædictorum prooemia quædam præcedunt, velut risus præter rationem nõ assuetis id facere: & facili occasione irascuntur, & aurium sonitus adest. & splendores oculis obuersantur, & vigiliæ adsunt intentæ, & curæ per vices repetentes ac peregrinæ,

grauitas,item & vibratio capitis. In progressu verò tem-
poris omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipsis putri-
diores fiunt,& ad venerem prompti sunt:& ideo assiduè
seminis in somno effusiones ipsis fiunt,& oculi cauantur,
simúlque intenti ac fixi consistunt.atque hæc consequun
tur vsque ad perfectam mentis emotionem.Oportet igi-
tur doctum medicum ægri curam gerentem,his apparẽ-
tibus aut quibusdam ex ipsis,facere quæ oportet. Si itaq;
tales notas affectio præmiserit,aut etiam iam institerit,vi
ctum tenuem exhibere conuenit,sorbilem,liquidum nõ
præcellentem,ventri commodum,& qui neutiquam san
guinem generare potest.à vino abstinendum est penitus.
Vbi verò per triduum hominem eo victu curasti, aliquã
cubiti venam secato,præcipuè quidem supernam:si verò
non appareat, mediam; aut si hæ non appareant,venas
circa talos perquirito: maximè in mulieribus: eo enim
momento etiam menses impelluntur. Quòd si neque hæ
appareant,ad eas quæ in summis manibus ac pedib[9] sunt
transeundum est.Studendum enim est vt prius per venæ
sectionem generosa euacuatio fiat, atque sic affectarum
partium curatio sequatur.In venæ autem sectione pro vi-
ribus euacuationem facere oportet: extincto enim feruo
re,euestigio quidẽ considerantes fiunt: simul autem & lo
cus aliis auxiliis datur.Quandoquidem verò aliqui in pri
ma detractione generosè ferunt euacuationem,in repeti
tis autem detractionibus animi deliquia incidunt,conue
nit hos in prima detractione euacuare quãtum opus est:
sic enim multum de flatuosa & vaporosa superfluitate coe
uacuatur.Itaque pulsus assiduè tangere oportet,dum san-
guis fluit:& si conciderint,reseruare ad repetendam de-
tractionem. sæpe enim recuperatis viribus postera die de
tractionem repetimus,aliquando etiam tertiam sectionẽ
seruantes apposito sale.Caput verò irrigare oportet rosa-
ceo cum aceto,aut polygoni succo, aut oleo œnanthino
aut melino.Lana autem sordida oleo imbuta sincipiti im
ponatur,& frequentius renouetur. Post euacuationem o-
mni modo procurandus est somnus: sanguine enim eua-
cuato si successerint vigiliæ,acriores & magis feros ipsos
faciũt. Quapropter confidẽter pharmacũ ex papaueris ca-
pitibus dabimus quod somnum inducit, cum ptisanæ
aut alicæ succo,aut cum aqua.iucundum enim fuerit, &
postea somnus succedet. Plerique enim ipsorum omnia
somnifica contemnunt:quapropter etiamsi prima die eo
accepto dormierunt,intermissa die vna, rursus dandum
est de eo cochlearium vnum: solet enim vel solum post
venæ sectionem perfectè liberare ab affectione,vnà cum
conueniente diæta.cauendum tamen est ne consequẽter
ipsum exhibeamus: stupefacit enim sensus. Studendum
etiam est vt ventrem facilè solubilem faciamus,tum per
cibos,tum per clysteres.His autem factis, à localibus au-
xiliis incipere oportet hoc modo: Sanguinem à vena in
fronte eleuata media detrahere cõuenit,ita vt per phlebo
tomum instrumentum ipsam diuidamus,non facta im-
pulsione,velut quidam facere solẽt,propter maximas in-
flammationes membranæ caluam ambientis, quæ sæpe
sauciata ipsa succedere solent.detrahẽda est autẽ sangui-
nis libra ferme vna. Post hanc euacuationem in iis qui
sanguinem habent biliosiorem,intermissis quinque die-
bus,detur picra ex aloe,cochlearii magni mensura cum
aqua mulsa:deinde etiam per nares caput purgetur, radi-
cum betæ succo infuso,aut elaterio, aut atramento suto-
rio cum lacte.Sternutatorium quoque adhibeatur ex ve-
ratro albo & herba lanaria:sed & per os pituita detraha-
tur,per mastichen & staphidem agriam,& per gargarissa-
tionem aceti mulsi in quo coctum est pulegium & hysso
pum.Subducatur etiam aluus purgatoriis ex centaurea,&
ex gentiana.sed & ipsa per seipsam radix gentiana com-
moda est pota drachmæ vnius pondere cum aqua mulsa.
datur & aristolochia eodem modo.Prodest autem maxi-
mè ipsis fœniculi magni syluestris radix & semen,ex aqua
quotidie pota, & radicis bryoniæ drachma vna. Postea
verò sanguisugæ toti capiti circumcirca affigãtur, & præ
sertim sincipiti.At in mulieribus studendum est vt men-
ses moueamus: deinde viribus reparatis per dies septem
Galeni hieram dato,quæ maximè ob stœchadis copiam

A euacuat.Dato autem drachmas quatuor ex aqua mulsa:de
inde rursus narifusoria adhibeãtur. declinante verò affe-
ctione ad balneum ducantur. Frictorium autem commo
dum ipsis in balneo hoc est.Iridis Illyricæ,lapidis asii,mã
næ,thuris,spumæ nitri albæ,pumicis, buccinorum vsto-
rum,floris iũci odorati,apii,cassiæ,rosarum siccarum,sin
gulorum vnc.i.tundito & cribrato,ac vtitor in prima bal
nei domo,inspergẽs sincipiti quãtũ satis est,& aquam te-
pidam irrorans,ita vt satis longam moram in domo tra-
hat,quò vires pharmaci vsque in profundum distribuan-
B tur.Deinde capite leniter deterso & abluto, vbi lotus est
ita vt caput non madefecerit calida,ex solio exeat, & fri-
gida iterum atque iterum irriget: si verò valde cali-
dum caput habuerit, etiam sæpius frigida perfundatur.
Post hæc per rubificatorium ex sinapi & caricis caput cor
roboretur,& per interualla quædam pituita per os detra-
hatur,& narifusoria adhibeantur.Diæta verò statuatur te
nuior,concoctu facilis,ventri cõmoda,flatus exors, vim
contemperandi habens.vini vsus his rarus sit.Si verò reli
quiæ affectionis superfuerint,ad veratrum album deue-
C niendum est.modus autem vtendi, relatus est in Sermo-
ne de purgantibus medicamentis.De cætero verò admo-
nendi sunt vt ab omnibus eduliis & potibus bilem gignẽ
tibus abstineant.In vere autem quotannis venam secent
gratia præseruationis:deinde etiam purgentur,& præser-
tim si bilis magis redundarit. Mulieribus verò menses
consueto tempore proritentur,vt fluant citra impedimẽ-
tum.sed & in aliis consuetæ excretiones procurentur.

De melancholia,ex Galeno & Rufo, Cap. IX.

D QVemadmodum in apparentibus corporis partibus,
aliquando omnibus eadem temperatura apparet, vẽ
lut in malo corporis habitu,elephantiasi & hydropisi:ali-
quando verò vna quædam pars,aut amaræ bilis, aut pi-
tuitæ,aut atræ bilis humore suscepto,ipsa solùm tempera
turam mutat:Sic etiam circa cerebrum fieri potest, vt a-
liquando toto in venis sanguine atrabiliario facto,ex cõ-
munis detrimẽti ratione etiam cerebrum lædatur:& rur-
sus vt alio tempore,sanguine in toto homine illæso per-
manente,is qui iuxta solum cerebrum est alteretur.Et cõ-
E tingit hoc dupliciter,aut aliunde cõfluente in ipsum, aut
generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à
caliditate multa indigena,aut flauam bilem aut crassiorẽ
& atriorem sanguinem adassante. Plerunque verò partes
circa præcordia primariò affectæ,caput ad cõsensum per-
ducunt,& delirium efficiunt,aut ipsa bile cerebrum oc-
cupante,aut aliqua vaporis melãcholici exhalatione,quẽ-
admodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato.
Nil enim rationi nostræ obstat aliunde & ex alia parte
principium & generationem affectionis esse.nam os vẽ-
F tris quomodocunque affectum,facilè ad consensum du-
cit cerebrum ob cognationem,per maximos duos ner-
uos qui ex supernis ad ipsum deferuntur.Perducit etiam
ad consensum cor ipsum ob vicinitatem:similiter quoq;
septum transuersum,quod etiam ipsi inseritur.Cõmuni-
tas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte
& incumbit & colligatur verticulis colli. Principium ita-
que eiusmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus:fla
tus enim ipsis succedunt multi,qui facilè euelantur,& cir-
ca præcordia diutius morantur,& ructus ipsis acidi con-
G sequuntur,nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerun-
que ipsis sicci sunt,somni parui diuulsi,insomnia turbulẽ
ta & peregrina,vibrationes corporis aliæ aliâs,vertigines
capitis,& flatuum sonitus circa aures. Et aliis quidem ca-
put plenum & graue esse videtur:aliis verò leue & vacuũ:
aliis siccum.Quidam neque omnino caput se habere pu-
tauit,ad quẽ excogitasse dicitur Philotimus supra reliquã
curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput se
habere intelligeret.Fiunt etiam mente capti,& timidi, &
misericordes,& lacrymantur,ac deserta persequũtur:qui-
H dam etiam dæmones ab inimicorũ præstigiis sibi immis
sos esse putant:alii venenosum pharmacũ accepisse suspi-
cantur,& suspicionem ipsorum confirmant virosi ac pe-
regrini ructus qui ipsis adsunt.Et est morbus hic omnifa-
rius & non facilè enumerabilis. Velut verbi causa circa

timores:alius amiciſſimos timet, alius omnes homines.
& alius ad lucē prodire timet, & tenebras perſequitur: a-
lius fugit caliginoſos locos. Plerique tamen in tenebro-
ſis locis degere cupiunt,& in monumentis ac ſolitudini-
bus.quidam verò etiam aquam timent,& vinum,& oleū
& omnem liquorem:velut qui morſi ſunt à rabioſo ca-
ne.Et in ſumma,melancholica deliria multiformia qui-
dem ſunt ob particulares corruptas imaginationes,vnum
vero omnibus ipſis commune eſt, timor & triſtitia. Tri-
ſtantur enim omnes præter rationem, & neque ſi interro
ges habent quod dicat cur triſtētur.Non pauci verò ipſo
rum mortem timēt,& alia quædam nullo timore digna.
ſunt etiam qui mortem vehementer exoptant. Galeni.
Quòd igitur ob atram bilem rationalis animæ princi-
pia occupantem,timor fit & triſtitia, & mortis formido,
nihil miri eſt.videmus enim etiā extra corpus nihil no-
bis ita horrendum,velut ſunt tenebræ. Quum igitur ve-
lut caligo quædam rationali animæ parti circumfuſa fue
rit,neceſſe eſt timere hominem, vt qui cauſam timoris
ſecum in corpore circūferat. Sicut enim in profundis te
nebris pueri timent,itémque adulti imperiti: ita etiam
atræ bilis color, velut tenebræ,rationis locum obumbrās
timores efficit. Rufi. Quapropter omnium ſympto-
matum ſingulis accidentium cauſas enarrare impoſſibi-
le eſt. Pleraque enim multam difficultatem habēt,velut
verbi gratia:cur fugiunt velut horrenda,quæ nō ſunt hor
renda? alia verò perſequuntur velut bona, quæ non ſunt
bona?& cur alius domeſticos timet,alius verò omnes ho
mines,& huiuſcemodi? Plurimorum verò ſymptomatū
cauſas medicum dicere non eſt difficile. velut qui ſibi vi
detur vas fictile eſſe,propter ſiccitatem hoc patitur:frigi-
dus enim & ſiccus eſt melancholicus humor. ſimiliter e-
tiam qui cutem ſuam ſiccis pellibus ſimilem eſſe putat.
Qui verò putabat ſe caput non habere,fortaſſis ob leuita-
tem hoc paſſus eſt,quam flatus ventoſus ſurſum latus, ipſi
exhibuit. Cur verò appetunt melancholici plures cibos?
num quia frigeſcit ipſis os ventris?Cur autem aliqui ipſo
rum vini potores ſunt? num quòd frigiditas calfactione
opus habet?cur autem occidunt ſeipſos? num quia à ma-
ioribus malis liberari ſe putant? niſi fortaſſis talem opi-
nionem induūt quòd bonū eſt mori:quod barbaris qui-
buſdam videtur.Cur autem cruditates aſſiduæ ipſis fiūt?
num quia turbatum & ſuperfluitatibus plenum eſt ipſorū
corpus,& propterea etiam venter intemperatus, vt qui
ſemper ex atræ bilis humore perfrigeratur?Cur autem al-
ui plerunque ipſis ſiccantur? num quia flatus supernè cir
ca præcordia conſiſtunt,& non valde infrà ſecedunt. Ne-
ceſſe itaque eſt ob hoc ipſum etiam ventres ſiccos eſſe:
ex multa verò retentione,aliquando coaceruata colliqua
ta egerunt.Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipſis
procidunt,& craſſa labia habent, propter craſſum fla-
tū.atri verò ſunt coloris,propter humoris diffuſionē.hir-
ſuti verò plerique ipſorum ſunt, propter multitudinem
craſſarum ſuperfluitatum.Veloci verò plerunque lingua
ſunt,& balbi & gracili voce præditi,ob linguæ incontinē
tiam.motus enim concitationes à flatu fiunt. quicquid
autem concitatè mouetur,citò defluit. Et procliue ſanè
fuerit etiam aliorum ſymptomatum cauſas reddere, ſi-
quis ex his progreſſum facere volet. Porrò nigreſcit ali-
quando hic humor ſupercalefactus,aliquando ſuperfrige
factus. Nam quale quiddam patiuntur carbones,dum v-
runtur luculiſſimi ob flammam exiſtentes,extincta autē
flamma nigreſcentes:tale quiddam circa clarum ſangui-
nis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in ex-
ternis,quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigidi
tate.Et rurſus exceſſus caloris reſiccans ac conſumens hu-
miditates à quib9 calor nutritur,humores nigrefacit,quē
admodum etiam ſol fructus,& hominum corpora. Hæc
igitur ſunt quæ ante curationem medicum cognoſcere
oportet:quæ verò diſcenda ſunt vt quis ita ægrotantibus
opem ferre poſſit,iam tempus eſt ſubiungere. non parū
autem refert ad curationē, noſſe vnde morbus initium
habuit.Cognoſcere itaque oportet quòd duplex eſt melā
choliæ ſpecies: quidam enim ex natura & temperatura
ab initio atram bilem habent:quidā verò ex mala diæta

A postea id temperamentum acquiſiuerunt,& eſt hæc ſpe-
cies ſegnis ſemper & triſtis.qui verò ex flauæ bilis ſuper-
aſſatione in delirium incidunt,audaciores & iracundio-
res aliis ſunt,& percuſſores & omnia horrenda facientes,
& maximè tempore quo bilis ſuperaſſatur.quo verò tem
pore ipſa extincta fuerit,triſtes,mœſti ac timidi fiūt.Quū
igitur totum corpus melancholicum ſanguinem habue-
rit,à venæ ſectione principiū curationis facere cōuenit:
quum autem ſolum cerebrum, æger venæ ſectione non
habet opus,niſi multo ſanguine redundarit, & præſerua-
B tionis gratia, detractionē faciamus.Cognitio verò an to
tum corpus melācholicum ſanguinem habeat, aut iuxta
ſolum cerebrum talis ſit,ex his à te fiat.Nigriores & hirſu
ti,& qui venas amplas habent,aptiſſimi ſunt ad atræ bilis
generationem:aliquando etiam homines colore rubicū-
di, confertim in melancholicam temperaturam tranſ-
eunt.Conſequenter autem ab ipſis flaui,& præſertim vbi
vigiliis,& laboribus pluribus,& curis, & tenui victu, aut
melancholicis eduliis fuerint vſi. Ad hæc ſi ſuppreſſa eſt
hæmorrhois in ſede,aut alia excretio conſueta, aut mu-
lieribus menſes. Nec parum confert anni tempus,& aeris
C ſtatus & regio,& ægri ætas ac ſtudiū.His omnib9 præcō-
ſideratis,vbi ſperaueris in totius corporis venis melācho
licum ſanguinem contineri,certiſſimum experimentum
adhibeto, ex venæ cubiti mediæ præſertim ſectione. Si
enim effluens ſanguis nō videbitur atrabiliarius eſſe, ſta-
tim cohibeto:ſi verò talis apparuerit, quantum pro ægri
corporis habitu ſatis fore putaris,euacuato. At verò tertia
melancholiæ differentia,cuius principium à ventre hæ-
rere diximus,& quæ affectio præcordialis appellatur, ſæ-
pe ex relatis cognoſcitur. Primùm enim incipiunt ven-
D tris ſymptomata,velut ſunt inflationes,rugitus,ructus aci
di ac viroſi,& quòd venter reſiccatur, & quòd in ſeceſſi-
bus ac vomitibus & ructibus alleuantur,& quòd ipſi ægri
percipiunt omnes vexationes circa præcordia conſiſtere.
Quemadmodum igitur dum quibuſdam ſæpe ex ventre
fuliginoſa quædam aut fumoſa, aut omnino craſſorū va-
porum exhalatio ſurſum fertur, velut in ſuffuſos oculos
habentibus,aliqua ob oculos verſantur: eodem modo e-
tiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum,
velut fuligo aut fumus,fertur,melācholica quoque ſym-
E ptomata circa mentem contingent.Quum igitur melan-
cholici delirii propria ſymptomata apparuerint magna:
circa ventrem verò aut nihil moleſti,aut minimum fue-
rit:in iis cerebrum primariò affectum eſſe putādum eſt,
velut prædictum eſt.

Curatio melancholiæ, Galeni,
Cap. X.

MElancholiam ex cerebro primariò affecto obortam,
per balnea aſſidua,& diætam boni ſucci humidam
F ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxi-
lium,niſi ob temporis longitudinem humor affligēs æ-
grè euacuetur:tum ſanè magis varias ac fortiores curatio
nes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem
curare conuenit:nā inueterata ac aucta, ægrè tractabilis
euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectū
fuerit,ſiue præcordia,communia ſunt ſubducentia ven-
trem auxilia. Primùm igitur bonæ concoctionis curam
habere oportet:poſtea verò purgare primùm epithymo
& aloe. horum enim etiamſi parum quotidie acceperit,
G prodeſt tamen moderatè & paulatim ſubducendo. Po-
ſidonii. In quibus ſanguis redundare apparuerit,ſtatim
ab initio vena ſecetur in cubito, & præſertim in quibus
conſuetæ ſanguinis excretiones ſunt ſuppreſſæ.Verùm in
mulieribus,quibus menſes defecerunt,venā in talo ſeca-
re oportet,& in ſingulis pro viribus ſanguinem euacua-
re.In quibus autem vitiati humores magis redundant,
præparatum per victum ægrum purgabis per hieram.
Rufi,aut Archigenis,aut Iuſti. Si verò vtrique redun
dant,facta prius venæ ſectione purgato: poſtea interpoſi-
H tis aliquot diebus,aluum per clyſteres euacuato, primùm
cum furfurum ſucco,ſpumáque nitri ac melle: deinde e-
tiam polypodii radices cōtuſas,aut epithymum cum fur-
furibus coquito. Poſt triduum à clyſteris vſu, detur ipſis
picra ex aloe compoſitio,quæ ſupra reliqua omnia,etiam

epithymum accepit. Præparanda est autem velut Themison iubet, ita vt aloes accipiat drach. c. mastiches, croci, spicæ nardi, cinnamomi, aut cassiæ duplum, asari, carpobalsami, singulorum vnc. I. his verò etiam epithymi sextans addatur. detur autem cochlearii magni copia cum aqua mulsa, detúrque ipsis ex modicis interuallis iterum atque iterum: deinde rursus per victum reparatis viribus rursus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Sit autẽ pondus drach. IIII. cum aqua mulsa, & salis cochleario paruo. melius est autem per euacuantia quotidie leniter vẽtrem subducere. Atram verò bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. II. pondere aquæ mulsæ inspersa & pota. Conducit & lactis sero aluum subducere, sed non de caseis dandum est serum. præstat enim quod à lacte per cocturam separatur. Sit autem lac equinum, aut si nõ possit haberi, bubulum: lac ipsum in ollam nouam mittatur & fici ramulo agitetur. Postquam autem ter aut quater ebullierit, acetum mulsum irroretur: deinde percolatum in potu detur. Et primùm quidem admiscẽdum est mel: quum autem venter subire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc serum per heminas, non infra quinque heminarum mensuram. Ab omni verò euacuatione vtendum est maluæ semine læuissimè trito, duarum drachmarum pondere, cum aquæ cyathis tribus. egregiè enim facit: quare sæpe ipso vtendum est. Optimum est & pulegii decoctum sæpe bibere, & ante purgatoria, & post ipsa: & similiter centaurii parui. Absinthii autem decoctũ & assiduè & consequenter præbe. stomacho enim & ventri in his cõmodum est: & neque flatum multum in ventre fieri permittit, neque secessum penitus resiccari: & vrinam ciet, & concoctionem probe adiuuat, adeo vt ego ex huius solius vsu nouerim quosdam à morbo liberatos. Danda sunt etiam vrinam mouẽtia, anisum, daucus, petroselinum, asarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni syluestris semẽ & radix. Chamæpitys autem & chamædrys promptius accipienda sunt, ita vt singula hæc cum aqua coquantur, aut arida trita potioni inspergantur. Commodæ sunt etiam euacuationes per sudorem, & labores, & balnea fientes, & per illitiones in sole, qualis est quæ cum oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. quòd si habitus permiserit, rursus per hierã purgato. Conuenit autem neque præcordia negligere: & maximè vbi accesserit medicus, curationis ipsorum coniecturam faciet. Fomenta igitur cõueniunt ex oleo, in quo cocta sunt ruta, anethũ, serpyllum, absinthium, artemisia, pulegiũ, viticis semen, baccæ lauri, aut folia tenera. hæc enim dolores mitigant, & flatus minuunt. at verò in inflationibus stomachi cum morsu, cuminum & pulegium in aceto coquere oportet, & per spongias stomachum fouere: aliquando etiam alumen aceto inspergimus. Cataplasmata autem, habeant aut anisum, aut apium, aut cuminũ in oleo præcoctum: & cyperus læuissimè trita, & iris, & libanotis cataplasmati addatur. permittantur autem diutius, & ante & post cibum. Ablato autẽ cataplasmate, præcordia contegantur, aut lana amplissima, aut læuissima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendum est etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidẽ inanium, ad inflammationes verò ac duritias, cum scarificatione. Postea verò ceratis ex cyprino vtendum est, & polyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex seminibus fit, & similibus. In progressu autem curationis, etiam rubificatione ex caricis ac sinapi vti, valde proderit: & cõcoctiones reuocat. nam & ventri robur addit: &, siquis dolor in præcordio restat, eum eximit. Vtendum est etiã acribus smegmatis ad præcordia, & picatorum medicamento, hoc est pice sicca per seipsam liquefacta, aut cum modico oleo: calida autem imponitur cuti, & ventri ac dorso adhibetur, ac sinitur donec sua sponte decidat. quare licet cum ipsa lauari, & quod paulatim disparatur, forfice auferre. Valde verò prodest eis stercus bubulum aridũ aceto infarctum ac impositum. prosunt etiam bulbi cum nitro aut alumine triti ac impositi: sed & iis ad bubulũ stercus admixtis vtile fit cataplasma, & præseriim vbi morsus ab ipsis circa stomachum percipitur. Cæterùm in

A quibus conuulsiones assiduæ corpori adsunt, confert etiã castorii potus, & illitio corporis ex castorio cum oleo sicyonio. conuenit & moueri & exerceri ipsos pro viribus ante cibos. Balnea verò probè concoquenti non sunt valde necessaria, nisi lassitudini alicui mederi velis. Qui verò non bonum ventrem habet ad concoquendum, huic conducit frequentius lauari, aut ieiuno, aut post perfectã concoctionem. Post balnea cibos damus concoctu faciles, flatus exortes, ex aluo secedentes, exacta consideratione B facta quomodo ex singulis homo afficitur. non enim omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt. Plerunque tamen conueniunt panes clibano cocti probè præparati: volucres non pingues, non virosæ, montanæ: oua gallinarum mollia: pisces petrosi & molles carne. Herinacei verò marini plurimum præstant ad iucunditatem & vtilitatẽ. vitanda sunt omnia in stagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentium animalium, & ex his magis extremæ partes probè coctæ. nõ inutiles sunt etiam vuluæ, & ventriculi, & pedes suilli. Ex oleribus ad communem victum conferunt dulcia. acriora C verò aliquando danda sunt pharmaci loco, velut est asparagus palustris, petroselinũ, & similia: moderata verò copia omnia accipiãtur. Vinũ sit tenue & albũ & nõ valde vetus. non autem aceruatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus exhibeatur, vt ne cibi in ventre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii mẽsura post omnem cibum absorbeatur vbi iam vult dormire: sed & pleraque obsonia in aceto tincta edere conuenit. præstat autem aceto admiscere parũ de squilla, & ruta, & aristolochia tenui. Posidonii. Commodum est autem ad inflationes tale oxyporium præparare: D Ligustici, seminis apii, zingiberis, thymi, singulorum vnc. I. mellis despumati quantum satis est. dato cochlearii dimidium manè, & vesperi similiter. Quòd si mellis dulcedinem auersentur, salem concoctoriũ eiusmodi ipsis præparato: Squillæ assatæ vnciam vnam, salis ammoniaci quincuncem, seminis apii, fœniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis, singulorũ drach. quatuor, panis puri sicci quincuncem, piperis sesquiunciam. ex hoc cochlearii mensuram edendam dato cum cibo, prout voluerit. Detur etiam ipsis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præ- E sertim hyeme, & inchoante vere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis, verùm à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. non tamen fortioribus vomitoriis vtendum est. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam ventri ac stomacho addentia iam antea ex morbo afflicto. videntur enim aliqui ex efficacioribus vomitoriis melancholia correpti. Proinde operæpretium est nosse, quòd multi sic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi perceperunt: demissa verò curatione restituti sunt, natura ante curationem præua- F lente contra morbos debiles ex medela factos. quapropter naturæ remissionem dare oportet. videtur enim vnà cum curationibus affligi: in quiete verò inualescere, & superare morbos iam antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata, ex Marcello, Cap. XI.

QVI morbo lupino siue canino appellato corripiuntur, in februario mense noctu exeunt, per omnia i- G mitantes lupos aut canes, & vsque ad diem monumenta maximè aperiunt. Cognosces autem ita affectos ex his signis: pallidi sunt, & visu imbecilli, & oculos siccos habent & non lacrymantur. Videbis etiam ipsos cauos oculos habere, & linguam siccam. & saliuam omnino non profundunt. Sunt quoque siticulosi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter assiduos casus, & canum morsus. ac talia quidem sunt signa. Nosse verò oportet melancholiæ speciem esse hunc morbum: quem curabis tempo- H re accessionis venam secando, & sanguinem vsque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, hiera verò ex colocynthide Rufi,

aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterum atque iterum ipsam sumens ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex viperis vtendum est,& alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad vesperam verò inuadēte iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis vtendum est,& talibus quoque odoramentis. nares item opio illinantur. quandoque verò etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo, Posidonii, Cap. XII.

QVI incubus appellatur, non est dæmon, sed magis præludium & proœmium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. nam cruditates ex voracitate affectionem præcedunt. Dum enim ventriculi cerebri vaporibus crassis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos transire,& morbum ægrè excitabilem efficiunt,& qui vix ad rectam actionem perducitur. vnde etiā immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum suffocatio, vocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam verò anxietatem attenuato ac discusso spiritu,& apertis meatibus, derepentè excitantur. Cauendum igitur est à malo dum in principio est: inueteratum enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in ventriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur incubo pressi dum dormiunt. Si quidem igitur sanguis redundat, venam in cubito secare oportet: si verò vitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est per hieram Archigenis. Maximè autem opitulatur ipsis hoc. Corticis veratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta verò sit tenuis, & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare verò oportet etiam caput oleo anethino calido,& pileo contegere vbi cubitum vadit æger.

De morbo comitiali, Galeni, Cap. XIII.

TRes sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune est cerebrum affectum esse: aut primariò consistente in ipso affectione, aut per consensum oris ventris. Raró autem fit etiam tertia species ex parte quadam, in qua incepit affectio,& deinde sensibiliter ægroto ad caput ascendit. Atque hanc speciē in puero quodam vidi, qui principium affectionis in crure habebat,& postea per tempus quoddam per femur & lumbos ac spinam ad collum & vsque ad caput ascendebat. Vbi verò caput pertigisset, non amplius sui compos erat. Tale quiddam contingit etiam in iis qui à scorpio, aut aliqua alia venenum eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit: & erat totus subfrigidus,& frigidum sudorem excludebat,& medicamentis adhibitis vix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquas non principales partes eiusmodi essentiā generari, citra externā causam,& hanc ipsam vbi in neruosa parte constiterit, vim suam per cōtinuitatem ad neruorum principium transmittere. Posidonii. Conuulsio sequitur ad morbum comitialem, eo quòd principium neruorum affligitur ab infestantibus ac molestiam exhibētibus. Quemadmodum enim stomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solùm singultum, sed etiam conuulsionem inducit: sic etiam principium neruorū ad talē motū perducitur, dū reiicere conatur quicquid tādē fuerit id quod ex primariò affecta parte ad ipsum affertur. Cæterùm ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum: aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinaté. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungeréque ac dirigere: deinde disparato ore pēnam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut irino aut narcissino,& vomitum irritare, quò incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, velut peucedano aut succo Cyrenaico. Perseuerante verò exacerbatione, medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum Cyrenaicum cum aceto mulso. Reuocatis autē ipsis, per sedem infundatur cētaurii ac calaminthæ decoctum aut aristolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgentur. Eiusmodi sanè est recētis & acuti comitialis morbi curatio: deinceps autem quæ ad inueterati demolitionem pertinēt trademus. Oportet itaque ægros in longo aquæ potu continere, & in curationis aggressione si nihil impedierit, venam secare,& intermissis diebus quatuor aut quinque corpus reficere, ac sic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem. Veratri autem corticem siccum tundere ac cribrare oportet,& eius drach. I. cum aqua mulsa præbere: aut modico pipere addito melle excipere,& catapotia deuoranda dare. In colocynthide verò, eiecto semine,& relicta medulla, vinū dulce infundito, ac per noctem finito: manè verò vinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Post sufficientem purgationem lauare ipsos oportet. tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorso cum scarificatione: deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. postea verò etiam capiti cucurbitas affigere. & sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul cōtritis, aut serpyllo, aut calamintha, aut mentha, aut ruta. & hoc faciendum est per triduum. Postea radendum est caput,& illinendum peucedani succo in aceto diluto: aut spondylium, aut serpyllum, aut iris in aceto coquatur, & facta intermissione, rursus ex hiera drach. II. solùm dato: deinde sternutatoriis vtendum est,& pituitam per os ducentibus,& narifusoriis, ita vt cyclamini succum naribus infundamus, aut ipsam radicem siccam tritam insufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rursus facto interstitio, clystere ex centaurio & colocynthide vtere: deinde sinapismum capiti adhibe, & eduliorum acrium esu per interualla vtere.

Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.

ARguunt comitialem morbum,& eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinū, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dū editur.

Quæ collabentes comitiales excitant, Didymi, Cap. XV.

SI magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunque parte,& destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, stātim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorii, amygdalarū amararum, radicis peucedani, spondylii, galbani, singul. drach. II. silphii drach. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. vsu verò expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. facit & ad vteri strāgulationes. Pharmacum hoc repositum seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis.

Aliud. Galbani, spondylii aut serpylli, æruginis rasæ, castorii, acori, sing. drach. IIII. succi peucedani drach. II. aut radicis drach. II. succi Cyrenaici drach. I. opobalsami drachmam vnam, piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum satis est, aceti tātundem. Excipe & vtere.

Auxilia ad comitiales, Dioscoridis, Cap. XVI.

AD comitiales facit rutæ syluestris semē cum aqua potum,& spōdylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. seminis siue fructus balsami drach. III. cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. I. quotidie pota. testudo terrestris cocta ac delincta, laser cum cibo acceptum. Summè verò prodest castorium post aliquam purgationem acceptum ad dies quinque aut plures, drach. I. pōdere cum aqua mulsa. Et eboris ramenta magnopere profuisse cognouimus, ad dies quinque aut plures, duorum cochleariorum mensura quotidie pota cum aqua mulsa. Ex Asclepiade. Oxalidē, siue rumicē acutū, viridē præsertim, quotidie dato à prima luna vsq; ad tricesimā. Eadē oxalis herba viridis data cū vino delyrātibus, in naturalē statū eos resti-

eos restituit. Aliud vt ne assiduè cadant,inquit Archigenes: Eryngii montani appellati, cuius folia angusta & parua,& flores auricolores, & oculorum speciē præ se ferentes,huius radicē contundito,ac diligenter cribratam reponito: & ex hac mystra duo ad dies quinque dato,sufficienti melle adiecto vt eclegmatis crassitudinem habeat:& hoc facito ex interuallis,vt trecentos sexagintaquinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni spatium, hoc est trecentos sexagintaquinque dies sumit,ab hac affectione nō corripietur. Aliud. Squillæ assatæ internæ partis tritæ, anethi,sing.acetabulum, apii acetabula tria. excipe melle,& nucis Pōticæ magnitudine exhibe cum aceto mulso: & qui bibit, si potest, currat:sin minus,concitatè deambulet. Aliud Asclepiadæ. Foliis oleæ xxv.& castorio cum aceto mulso, vsus est Themison. facit ad comitialem morbum & elephantiasin. Est & hæc theriaca bona: Seselis drach. v.scordii,castorii.cinnamomi,seminis trifolii, singul. drach.vi.staphidis syluestris drach.iii. gētianæ drach. viii.aristolochiæ drach.vi.pyrethri drach.viii.euphorbii drach.v.piperis albi drach.x.opobalsami drachmas iii.succi Cyrenaici drach.iii. excipe aceto mulso simplici, & dato comitialibus cum aqua mulsa drach. tres: elephantiasi verò affectis sesquidrachmam præbe.

Aliud, quo Serenus vtebatur ad comitiales, cui nullum comparari potest.idem concoquit & euacuat. Castorii,veratri nigri,scammoniæ,sing.drach.ii.opopanacis, cumini Thebaici,centaurii, nitri, sulphuris viui,abrotoni, ammoniaci thymiamatis, seminis rutæ syluestris,absinthii.sing.drach.i. cōtusa & cribrata excipe aqua,& efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnā quotidie præbe cum aceti mulsi cyathis iiii. diuina hui⁹ cōpositionis vis est.Recipit autē simplicia xii. & habet drach.xv. Aliud. Coagulū leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine,aqua dissolutum: si nō adest leporinum,hœdino vtatur. Aliud Archigenis, ad comitiales & qui per circuitū conuelluntur,& à voluulo vexātur,& ex diuturno capitis dolore laborāt. Castorii,abrotoni,radicis panacis:pyrethri,croci,sing.drachm. 8 seminis rutæ syluestris, myrrhæ,piperis, singul. drach.iiii.terito in aceto mulso squillitico, & pastillos dr. formato,& vnū exhibeto nō febriētibus cum aceto mulso: febrientibus in remissione ac interuallo cum aqua mulsa per triduū: deinde interposito triduo, rursus per aliud triduū dato.facit etiā ad arthriticos. Ducit mulieribus mēses,si nouies per interualla(velut dixim⁹)bibatur. Aliud cōsimilis vsus: Castorii,piperis, radicis panacis,sing.drach.8. pyrethri,staphidis syluestris,abrotoni,seminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, sing.drach. 4.croci,iridis,cardamomi,sing.drach.2. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. facit ad comitiales, resolutos & tremulos.

De iis qui ex stomacho primariò affecto comitialis morbi morbo exacerbantur, Galeni, Cap. xvii.

Qvando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere vt bonæ concoctionis studiosus sit,& circa horam tertiam panem accipiat probè præparatum,ex vino veteri albo & tenui diluto ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiam amarum ex aloe pharmacum sæpe in anno.Dicetur autē amplius de iis qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in sermone De stomachicis.Multū verò prodest ipsis seseli,& spondylii radix ac semē,&aristolochia cum aqua trita pota. Auxiliatur iis magnificè &venæ sectio à talis & poplite,si assiduè fiat.Noui etiā puerū qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pæoniæ radicem gestabat magnam & recentem de collo suspensam,vt indefinenter stomachum contingeret.

De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam, Posidonii, Cap. xviii.

Qvibuscunque verò ex alia manifesta parte morbus comitialis principiū habet, velut in prædicto puero ex crure:post totius corporis euacuationem,vnguentis locum prius excalfacere oportet:deinde epithema ex A feminibus imponere,& ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant:quale est quod ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & Mnaseæ inscriptum: postea verò Phœnicinum appellatum.Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur.& sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum, Cap. xix.

B Senes autem & pueri affecti hoc modo curentur: corporis equidem euacuationes in iis vitare oportet per purgantia medicamenta: imbecille est enim & senibus & pueris corpus ad resistendum fortitudini purgatiuorum.Per clysterem verò euacuādi sunt, præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum vsus senibus conuenit, & gargarismatum,ac eorum quæ naribus induntur:at verò pueris simplicissima infusa immittātur.Frictionū quoque ac sinapismorum simpliciorum vsus pueris adhibeatur:senibus autem efficaciorum.sed & antidoti præscriptæ senibus C sunt exhibendæ.

Curatio valde senum comitialium, Posidonii, Cap. xx.

Valde senibus consulendum est vt victu solùm calidiore vtantur, & vt bonæ concoctionis rationem habeant. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione cōsenuerūt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temporaria est affectio,ab aliquibus occasionibus allapsa,etiamsi valde senes fuerint,ab ipsorū curatione desperandum non est.

D Curatio puerorum recèns natorum comitialium, Posidonii, Cap. xxi.

Afficiuntur etiam recèns nati puerulì à morbo comitiali,& difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri,quò lac semper calidius ac tenuius fiat. Possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus cōspergi, velut est cyperus, adiantum, iris: oleo item anethino assiduè illini & irino, E ac amaracino calidis. Lauari quoque possunt ita vt caput nō rigetur neque calida neque frigida: nisi vbi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solùm calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum: & collo alliganda est pæoniæ radix recèns,vt semper stomachum contingat.

De fatuitate, Cap. xxii.

Fatuitatis quoque ac delirii curationem aggredi oportet à principio generationis ipsorū,si partes cor- F poris vniuersæ & præsertim capitis moderatè se habuerunt, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt,postea verò dementes apparuerunt.Oriūtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto,aliquando ex sola qualitate,velut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit,aut etiam vehemens ventus: aliquādo verò etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autem fatuitas à delirio, quòd fatuitas quidem cōsequentia & dicit & facit: delirium autem transgressionem inconsequētem habet, & sermonem alium alii cō- G nectit, ita vt posterior nihil commune habeat cum priore.Deliriū itē senibus plerūq; accidit: fatuitas autē & in pueris & adolescētibus ac reliquis ætatib⁹,ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterùm curatio amborum morborum consimilis est ei quæ ad comitiales relata est,per calefactoria auxilia similiter fiens,non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa, ex Rufo ac Galeno, Cap. xxiii.

Memoriæ detrimentum sæpe in quibusdam mor- H bis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione:ita vt affectio quidem vtraque,eadem sit,intendatur autem quando vnà cum memoria etiam ratio perit:quod sanè fatuitas appellatur.Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones descripta

adhibetur instantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peste, quemadmodum accidit in peste Athenis facta. Si verò irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, soluto iam in totum, & in obliuionē transeunte, considerare oportet qualitatē magis prædominantem, hoc modo, Sola quidem humiditas redundans profundos ac longos somnos facit: sola verò siccitas, vigilias. Si verò frigiditas fuerit cum humiditate, soporiferæ ac stupidæ affectiones fiūt: si verò humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates succedunt. Quum autem multa sit differentia temperaturarū, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit varietas causarum animales actiones lędentium. Obseruare igitur oportet somnoseorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligētiam, (intelligentiæ enim amissio fatuitas est) vtrum somnolenti sint valde, an moderatus ipsis sit somnus. ita enim reperies intemperaturam prædominantem. Insuper autem considerandum est vtrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut siccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas sola est, calefacere solū conuenit, non item siccare: si verò cū siccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego sanè noui quendam qui fermè memoriam amiserat, & ratione læsus erat ob studium & vigilias circa disciplinas: alium item vinitorem ob vineæ labores similiter affectum: & vterque ipsorum palàm à calefacientibus ac siccantibus lædebatur: ab humectantibus verò simúlque calefacientibus opem sentiebat. his autem prædistinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quasdā, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis viribus, memoriæ detrimētū succedat, refectoria diæta vti conuenit, nihil aliud curiosius moliendo. roboratis enim corporibus & collectis viribus, restituitur etiam memoria. Eodē verò modo si propter extremam senectutem accesserit memoriæ detrimentum, non oportet curiosè quid moliri, sed sola conueniente diæta contentum esse. Quibus autem derepentè deficit memoria, alia verò sana esse vidētur, in his comitialem successurum timere oportet, aut resolutionem, aut etiam syderationem. & in summa magnum quoddam malum in ipsis comperies. his igitur sufficiūt aliquando præseruationes à morbis imminētibus. dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conseruatur. Prohibēt autem prædictos morbos primùm attenuans & inciforia diæta: deinde etiam purgationes conueniunt & similia. Si verò ex morbis, velut dictum est, irruerit, velut lethargo aut peste, horum curationem contentiosius aggredi oportet. Summa verò medelæ est in calefaciendo vniuersum ipsorum corpus intrinsecus ac extrinsecus, iuxta mensuram euariationis habitus naturalis. Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt, æstate quidem oleum per se calidum: hyeme verò irinū cum aceto acriori, aliquando serpyllo, aut spondylio, aut calaminthra in ipso cocto: aliquādo etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. cōmodum est etiam castorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem iis maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim, inquit, huius solius purgatione vsus, multùm profeci in purgando, quum nihil boni secum detrahat. incipit enim supernè à capite detrahere, & postea etiam alias partes pertransit, nullam violentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non stomachi dolorē, non sitim: verùm semper pro euacuationis ratione alleuat. vnde etiam stomachum corroboret per purgationē, vt ciborum quoque appetētiam augeat. Creditur etiam post purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulsa, & similiter cerui cornu. Quin & castorium similiter drachmæ pondere potum, post purgationem cum aqua mulsa magnopere prodest. Maximum auxilium est & veratri albi potio, non (velut quidam putant) postremum, sed ab ipsa rectè etiam quis incipere possit. Quid enim opus est diu & multùm laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam consequi liceat? Quare citra omnem formidinem veratrum dandū est priusquam æger per morbum excoletur, & vires auxilii exiles fiant. Commoda sunt quoque sternutatoria ex veratro albo & castorio, naribus admota post euacuationes, & quæ naribus induntur ac infunduntur, & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum verò conuenit friabile, & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abstinendum est, & à fructibus ac bellariis, caseóque ac lacte, & à cibis crassefacientibus ac inflantibus. alia enim ex ipsis spiritum conturbant, alia densant. Acriora verò ex interuallis exhibeantur, velut sunt allia, thymbra, origanum, pulegium & raphani. sed & horum copia vitanda est. Semper autem cruditas cauenda: nā cruditates omni re magis mentem vitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non valde vetus: per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca potest, tum animam mansuefacit, & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac sedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis vini, pessimus est: caput enim valde humectat. multa autem humiditas obliuiosissima est. Somnus sit moderat⁹, & à repletione ne fiat. Venerisverò vsus sit rarissimus: neque enim ad totam sanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes: imò & tristitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulsioni quodammodo cognata est: & perfrigeratio quæ succedit, congelat quodammodo ac stupefacit intelligentiam. Cæterùm post purgationes vniuersales ac locales, etiam sinapismus occipitis commodus est, & post sinapismū, balneum. Cruditas autem & lassitudo penitus vitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipsius mentis. Vitandi quoque sunt vehementes ardores ac frigora; ambo enim caput replent. vitanda & edulia crassefacientia & inflātia ac humectantia. At verò quis ex iis progressum faciat, etiam in sanis qui humidius caput habent, victus rationem commodam præscribere poterit, vt quis optima memoria præstet.

De commorsis à cane rabioso, aut iis qui aquam timent, ex Rufo & Posidonio, Cap. XXIIII.

QVVM canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aere aliam caliditatem ac siccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam insaniunt, & hæc insania rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatæ fiunt, in quibus & hyemes vehementes fiunt, & æstus excellentes. Insanientes autem canes, & siti vehementi correpti, potum non admittunt, eo quòd insaniunt: vnde etiam magis intenditur ipsis veneni malignitas. Signa canum rabiosorum hæc sunt, Muti sunt, & adeo deliri vt ne familiarissimos quidem cognoscant, sed hos primùm attingant. Cibum auersantur, & siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac saliuam largam & spumosam profundunt. aures item inclinant, & caudam laxatam habent, segniúsque incedunt, & velut somnolentiores existunt. si verò etiā cucurrerint, velociùs solito currunt intempestiuè ac inordinatè. huiusmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioso cane morsi sunt, si neglecti fuerint, aut malè curati, in affectionē timoris aquæ incidūt. & hoc maximè patiūtur qui vitiosis humoribus repleti sunt. Vnde quidā statim vbi cōmorsi sunt, aquā & alios liquores timēt: alii post quadraginta dies, alii post lōgius tēpus. Contingit autē ipsis grauior perturbatio, quū aquā aut aliud quoddam pellucidū speculū viderint. aspiciūt enim faciē suā rubicundam, ac toruè tuentem atque ira plenam. Fieri autem potest vt (quemadmodum aliqui dicunt) etiā canis à quo morsi sunt, imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, consertim ab immodico timore corripiuntur. hoc verò patiuntur ob immodicam siccitatem. Nam philosophus quidam morsus à rabioso cane, & generoso animo affectioni resistens,

&inconſequens ratus canem in balneo apparere:(apparebat enim ipſi quemadmodum etiam aliis hoc modo affectis)ratiocinatus igitur & ſic ſecum loquutus: quid cani & balneo commune eſt? ſuperauit affectionem, & ſanatus eſt ab affectione, vbi citra timorem bibiſſet. Quum igitur aliquis à rabioſo cane commorſus eſt, ei quamcelerrimè per receptam curationem auxiliari oportet, etiã ſi paruus & in ſuperficie conſiſtens fuerit morſus, de hac re certi quòd nullus ex iis qui non probè curati ſunt, effugit. Primùm itaque vulnus maius facere oportet, oſculo ipſius per ſcalpellum diuiſo ac dilatato: deinde etiam fiſſuris incuſſis omnem circumcirca locum vellicare, eo ſtudio vt effluxum ſanguinis multũ per locum efficiamus. Vlcus verò cauteriis ignitis amplioribus inurere: deinde porrum imponere, aut panem cum ſale trito, aut cæpas, aut allium. Et vbi cruſtæ exciderint, vlcera ad dies quadraginta aut ſexaginta à cicatrice arcere. & ſi ad cicatricem peruenerint, rurſus per cinerem vitis aut ficulneum, & ſimilia, vlcera reſoluere. Hac de cauſa bonum eſt etiam folia marrubii, & anagallidem imponere. hæc verò etiam à ceraſte ſerpente morſis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum eſt chamæmeli, & oxalidis, *id eſt radicis ramicis acuti*, decocto. Noui ego quendam ſenem, qui vbi quis morſus eſſet à rabioſo cane ſola oxalide curabat. nam & vlcus decocto perfundebat, & herba integebat, & de ipſa bibendum dabat: & hoc pharmacum velut robuſtum valde laudabat. Mingunt autem homines qui ipſam acceperunt, multa & intemperata: & propterea morbum regium hæc expurgat. Nos verò etiam impetiginem ex ipſa cum aceto confrictam depellimus, & pruritui auxiliamur per eãdem radicem. vtimúrque etiã ipſa ad morſus canis rabioſi cum aliis auxiliis. Similiter facit etiam ſylueſtris rumex aculeatus, radicem habens oblongam, velut raphanus paruus. Commodum eſt etiam ipſis pharmacum Galeni ex pice brutia. Eſt autem hoc: Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrãtem, aceti heminas II. Opopanacem cum parte aceti terito, reſiduum verò aceti ad picem adiice, & coque donec acetum conſumatur, atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & vnita excipe, ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut ſexaginta vtere, & non permittet vlcus cicatrice includi. Bonum eſt & theriacam antidotum ex viperis oleo roſaceo dilutam vulneri imponere. Sed & aridum hoc ipſis conuenientiſſimum eſt. Salis foſſilis drachmas VIII. chalcitidis drach. XVI. ſquillæ drach. XVI. rutæ viridis drach. IIII. æruginis raſæ drach. IIII. ſeminis marrubii drach. I. Reponitur ſiccatum in ſole in ærea pyxide. Vtere primùm ſicco donec cruſta inducatur: deinde cum roſaceo, donec cruſtæ excidant. Sed & potamogetõ cum ſale impoſitus non permittit incidere in affectionẽ timoris aquæ. vtere autem hac herba, & humida & ſicca. Danda eſt etiam antidotus theriaca in potu primos tres dies, nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit, aquæ timore correptum. Nec verò ab aliis auxiliis abſtinendum eſt, ſed danda maximè eſt antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Eſt autem compoſitio eius hæc: Cancrorum fluuialium magnorum viuorum, in vaſe æris rubri vſtorum cineris dextantem, gẽtianæ quincuncẽ, thuris vnc. I. præparãdũ eſt hoc pharmacum menſe Auguſto luna decima octaua. Si verò non affuerit quod ſic præparatum eſt, nihil de hoc curioſus ſis, ſed quocunque tempore paratum exhibe, velut dictum eſt. præſtat tamen lignis vitis exuſtionem ipſorum facere. Dato cochlearii menſuram cum aqua calida ad dies quadraginta, ſi ab initio hac potione vſus fuerit: ſi verò nõ ab initio, ſed poſt aliquot dies, dato quotidie cochlearia duo donec impleueris quadraginta dies. Facit quoque per ſeipſum cinis cancrorum potus, & cum melle vulneri impoſitus. Præparatur quoque antidotus ex nucibus, etiã febricitantibus iam conueniens. nam ſupra hoc quòd affectioni reſiſtit, etiam ſomnum cõciliat. Cõpoſitio eius hæc eſt: Sagapeni drachmas duas, opii Thebaici drach. duas, croci ſeſquiſcrupulum, lycii Indici ſcrupulos vndecim, & dimidium, carnis nucum iuglandium non valde

A veterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua pluuiali calida ad noctem, poſt vigorem febris, ita vt manè quidem antidotum ex cãcris, veſperi verò ex nucibus præbeas. Quòd ſi hæ antidoti non adſint, dato confectionem cyphi appellatam, ſiue eam quæ ex rebus XXXVI. conſtat, ſiue eam quæ ex XXXVIII. paratur, habueris. commodus eſt etiam ſuccus Cyrenaicus aut Parthicus, fabæ magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipſius canis qui momordit coctum pra bent commorſo. Mergi quoque iecur aſſatum datum cum oleo ac modico ſale commo-

B dum eſt. Aiunt enim ita efficax ipſum eſſe vt æger eueſtigio aquam petat. Sed & hippocampus marinus aſſatus comeſtus prodeſt. ſanguinem enim ipſius amorem aquæ inducere dicunt, & formidini aquæ reſiſtere. vnde iterum atque iterum hippocampum edere iubent. & ipſos hippocampos cum acri aceto tritos vlceri imponunt, & hoc pharmaco ſæpe rabiem ſuperarunt. Quin & catuli coagulum cum aqua datum, vtiliſſimè ab ipſis bibitur, & vbi ſemel ipſum acceperint, aſſiduè commouet ipſis potus cupiditatem, & bibũt etiam alios liquores intrepidè. Opor-

C tet autem catulum non multorum dierum eſſe, ſed recèns natum & adhuc lactentem. prodeſt ipſis etiam leucãthemum herba pota. Tantam autem eius vim eſſe aiunt, vt ſi ex ea fundum poculi ſublinatur ac exhibeatur, ipſi libẽter potum accipiãt. idem etiam de chamæmelino traditur. Vtiliſſimum autem eſt ipſis bitumen Iudaicum potũ cum aquæ cyathis tribus. datur ex ipſo perfectis ſcrupulꝰ vnus, aut(velut aliud exemplar habet)drachma vna. vtiliter etiam datur ſylueſtris fici virgultorum cortex ſiccatus ac tuſus, & cum aqua potus: & lycium Indicum, & abſin-

D thium, & ſcordium, & centaurea parua, ariſtolochia, artemiſia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laſer, cancrorũ fluuialium decoctũ multo anetho cum ipſo cocto. Subſternitur autem commodè & inſternitur ipſis, vrſæ pellis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficaciſſima eſt, vt ipſis intecta velociter mentem in integrum reſtituat. quin & pellis hyænæ exuſta, ita vt cinis in potu detur, affectionẽ formidinis aquæ ſedat. Cognitionem autem an homo à periculo liberatus ſit, ex his ſumito. Vlcus nucibus regiis læuiſſimè tritis intege: ſequenti verò die ſolue, & cataplaſma gallo aut gallinæ edendum obiice. Si enim ex eius e-

E ſu non mortui fuerint, tunc vlcus ad cicatricem perducito: nimirum velut liberato ægro à periculo. vtere autem eodem etiam ab initio ad dignotionem. ſi autẽ gallina ex eſu cataplaſmatis prima die impoſiti vlceri non moritur, ſcito nõ à rabioſo cane hominẽ morſum eſſe: ſi verò mortua fuerit, vice verſa. Primùm enim ne attinget quidem: ſi verò à fame coacta ederit, morietur, ſi rabioſus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex eiꝰ eſu gallina nõ moriatur. Cæterùm vlcus ipſum optimè

F ac tutiſſimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca, cum roſaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, veratrum album præbeatur ad totius affectionis deſtructionem. nam & rabioſi canes hoc cum polenta accepto vomunt, & ſtatim reſipiſcunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus eſt, ſi per Rufi hieram infrà purgaris, vbi quid prohibuerit veratri acceptionem. Danda eſt etiam quotidie hiera, non ad purgationem, ſed tanquam auxiliare medicamentum, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti ſaluiæ, aut herbæ ſideritidis,

G quam heracleam appellant. Quidam etiam ſola ipſa vtuntur, & multùm prodeſſe dicunt, & propterea etiam alyſſum ab eo quòd rabiem eximat, ipſam nominant. In victu, indigentia & repletio vitanda ſunt: & magis indigentia. nam indigentiæ humorum malignitates augẽt: quod nequaquam commodum eſt vlceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quò & probè concoquat corpus & ſucculentiſſimum ex bono ſucco fiat: quin & egeſtionum quotidianarum & mictionum cura habẽda eſt. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & ſcan-

H dix comeſta, & fœniculum. Crethmum autem tum ventrem tũ vrinã mouet. cichoriũ verò ſylueſtre etiam ſtomacho commodum eſt, crudum comeſtum. appellant ipſum aliqui ſerin, aut picridem. Commodus eſt & braſ-

ficæ aſparagus,& aſparagus paluſtris, & rumex hortenſis,
& agreſtis,& acutus. Et ex piſcibus qui teneram carnem
habent,gammari & cancri,& herinacei recentes cum vi-
no mulſo.ex carnibus extremæ partes:& volucres omnes
mõtanæ,cõcoctu faciles ac boni ſucci.vinũ tenue & albũ,
nõ valde vetus.At verò præſeruationis gratia,ſingulis an-
nis appropinquante eo tempore,per hieram præpurgari
oportet:& inſtante iam die theriacam antidotum accipe
re per triduum.

De cerebri inflammatione, Cap. XXV.

CErebrum inflammatum ſæpe ita intumeſcit vt etiam
ſuturæ capitis diſparentur,& dolorem maximum ac
exurentem compreſſis membranis inducit.Conſequitur
nauſea ſtomachi multa,& bilis vomitus, & rubor multus
in facie conſiſtit,& oculi prominẽt,& facies intumeſcit,
itémque totum caput:iis ergo vena ſecanda eſt à cubito.
Oportet quoque à naribus & venis ſub lingua ſanguinem
euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum v-
ſus aliâs ad inflammationes adhibetur, & cataplaſmatis
humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De eryſipelate cerebri, Cap. XXVI.

FIt & eryſipelas,*id eſt ignis ſacer*, in cerebro: & patitur æ-
ger hæc.Dolet totum caput, & videtur ſibi flammam
in ipſo habere:& facies ipſius frigida eſt,itémque præcor-
dia,& os ſiccatur.Iis igitur vena ſecetur, & præſertim ve-
næ ſub lingua incidantur.Forinſecus autem adhibe capi
ti frigefacientia vnguenta,& paſtillos quibus ad eryſipe-
lata vtimur.

De apoplexia,id eſt ſyderatione, ex Galeno,
Cap. XXVII.

SYderatio,propter repentinum exortum indicat humo
rem craſſum,aut frigidum,aut viſcoſum implere prin-
cipaliores cerebri ventriculos, & non propter intemperiẽ
totius eſſentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi
ex magnitudine læſionis reſpirationis coniecta.Quum e-
nim reſpirationem multùm impediri & vix fieri videris,
non paruam morboſam affectionem coniice in cerebro
factam eſſe.Eſt autem apoplexia,*id eſt ſyderatio*,priuatio ſen
ſus & motus totius corporis, vnà cum læſione principa-
lium actionum derepentè incidens. Ex Archigene. Sy-
derationis affectio ex natura magna eſt, & vehementer
acuta.Cõtingítque vt qui periculum effugerunt,in diutur
num morbum incidant reſolutionis aliquarum partium,
aut etiam totius corporis, aut etiã violatæ rationis. Seni-
bus autem magis accidit affectio, & magis in hyeme &
conſtitutione frigida, & ex vehementibus cruditatibus,
& ardoribus vehementibus, & immodico vini potu ac
ebrietate.talia enim habitum perfrigerant.Et in ſumma,
qui in hanc affectionem collapſi ſunt, viuentes ſunt cum
mortificatione,aut cum tota ſenſus priuatione. Primùm
igitur corpus oleo calido inungendum eſt: caput autem
rigandum roſaceo cum aceto.Coquendum eſt autem in
aceto ſerpyllum,aut ſpondylium.odoramẽta quoque ad-
hibenda ſunt,caſtorium,opopanax,& galbanum: & aper-
to ore inſtillandum eſt acetum mulſum. Et pennæ oleo
cyprino aut irino aut narciſſino imbutæ immittendæ
ſunt,& vomitus prouocandus, & ſedes aſſiduè illinenda
cum ruta & cumino,addito nitro ac melle, ad flatus pro-
uocandos.Si verò hæc nihil profecerint, clyſteribus vtẽ-
dum eſt ex decocto furfurum & cucumeris ſylueſtris ra-
dice,& centaureo, nitróque ac melle: aut ex muria cum
melle ac oleo rutaceo.Enitendum autem eſt vt quod in-
fuſum eſt emittatur per lumborum ac ventris frictionẽ:
& ſi opus fuerit,etiam digiti in ſedem immittãtur,& ob-
turamenta educantur.His peractis,venam ſecare oportet
periculo prædicto.Detractio autem fiat è dextra manu,&
copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim
oportet tantùm non exoluere vires & calorem extingue-
re.Inſpiciantur etiam pulſus in euacuatione, & faciei co-
lor ac reſpiratio:&,ſi nihil mali conſequitur, etiam repe-
tenda eſt detractio.Poſt venæ ſectionem adhibeantur o-
doramenta excitatoria, & vociferationes: & corpus totũ
inungatur.Et ſiqua pars reſoluta fuerit inſigniter, hapſo
lanæ integatur ſicyonio aut pingui veteri oleo imbuto.
Qui verò ad venæ ſectionem inepti ſunt,primùm ad vo-
A mitum,velut dictum eſt,commoueantur; & ſedes ipſo-
rum illinatur iis quæ flatus educunt. Deinde poſt illitio-
nes, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus,
retrorſum iuxta lumbos affixis.& vbi per tempus aliquod
attraximus,transferimus ipſas vtrunque ad pectinem ac
imum ventrem. ſæpe enim expreſſerunt ea quæ in ven-
tre ſunt,& ſimul cum expreſſione reuocarunt morbo oc-
cupatos.His verò nihil efficientibus, aliquando ipſi auſi
fuimus ori hieram infundere:& quum ſuſcipere non poſ
ſent,quantum oportet per clyſterem infudimus.Et priuſ-
B quam quicquam egereretur,accidentia concurrentia re-
uocarũt me ad ampliorem aggreſſionem. & ſanè permit
tit hæc affectio ac cogit vel temerè omnia tentare. Hæc
igitur in neceſſitate fiunt.vbi verò tolerare poſſunt,etiam
reliqua auxilia annecte.Febris tamẽ occupat hominem:
alios prima,alios ſecũda die,& exhibet ſpem ſalutis ipſa
calamitas febris.ſed neq; negligenda eſt:verùm ſiqua re-
ſident in inteſtinis, ea educere oportet: ſi deorſum re-
pant,per clyſterem:ſi ſublimia ſint, per purgatorium in-
fernè pharmacum, & maximè per hierã Archigenis.Poſt
purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur
C cum ſcarificatione.Si verò aliqua compunctio etiam in-
ferius fiat,illic quoque ſcarificatio adhibeatur,præſertim
in mulieribus,iuxta vteri regionem:quòd ſi ad aliã quan
dam affectionem tranſitus fiat, curatio ad illam adapte-
tur.In ſumma verò prouidendum eſt in ſyderatis vt fa-
cilis fiat per aluum ac vrinas excretio.Curandum eſt autẽ
vt accipiant cibos,quotidie quidem,verùm paucos & le-
ues ac calidos,& exterſoria vi præditos, plerunque cum
melle edulcatos.

De reſolutione, ex Archigene, Cap. XXVIII.

D QVVM omnes nerui ſenſum ſimul ac motum amiſe
runt, ſyderatio appellatur affectio.ſi verò iuxta alte-
ram partem ſiue dextram ſiue ſiniſtram hoc contigerit,
reſolutio vocatur,illius partis videlicet iuxta quam facta
eſt.Conflatur hæc affectio,humoribus multis viſcoſis ac
craſſis neruos obturantibus, per quos motus voluntarii
perficiuntur. Manifeſtum igitur eſt quòd redundantem
humorem euacuare oportet:nec verò aptius principium
in his reperire datur quam à venæ ſectione, ſi quidẽ per-
miſerit ætas,habitus,tempus,ſtudium,prægreſſus victus,
E & reliqua quæ prohibere ſolent venæ ſectionem. Opor-
tet autem moderatam detractionem facere, vt ne perfri-
gerentur.Frigiditas enim cum ſiccitate,velut dictum eſt,
affectionem inducit.quapropter ſolùm imminuenda eſt
materia paululum per venæ ſectionem, & præſertim in
prouectiori ætate:detractio verò fiat à ſanioribus parti-
bus.In hoc autem tempore contecta eſſe oportet mem-
bra hapſo lanæ oleo ſicyonio aut gleucino imbuto. in
prouectioribus ætate,etiam caſtorium inſpergendum eſt
irrigationi.At in iis qui derepẽtè reſoluti ſunt,velut ex ar
F dore,præſtat irrigatio ex lanis ſuccidis, & oleo ac aceto:
aliquando etiam nitro. ſæpe verò irrigationem renoua-
re oportet.Cibus conuenit his modicus.ſint autem ſorbi-
tiones alicæ lotæ,& ſucci ptiſanæ.Interpoſitis dieb⁹ qui-
buſdam à venæ ſectione,aluus ſubducatur, primùm cly-
ſteribus:deinde etiam per aloes & polypodii ac colocyn-
thidis cremorem purgetur.conuenit etiam hiera Archi-
genis pro viribus accepta. Poſt purgationem cucurbitæ
affectis partibus adhibeantur: ſi verò hæ ineptæ fuerint,
G vicinis affigantur.Poſt cucurbitas vtendum eſt catapla-
ſmatis ex ſemine lini,& fœnogræco,ac ordei farina,cum
oleo veteri coctis, & pulueribus inſperſilibus admixtis:
aut etiã emplaſtris quæ acceperunt picem,reſinã, mannã
thuris,aliquando etiam bitumen.Egregiè facit & arte-
miſia coincocta,& calamintha ac ruta,& conyza. Poſtea
verò etiam nitrum admiſcemus,& in muria cataplaſma-
ta coquim⁹.Modicã autẽ aquã eſſe oportet,quæ & ipſa in
coctura cõſumatur.poſtea autẽ pro lini ſemine farinã loli-
aceã & fabaceã adhibere cõuenit.Optimũ eſt & eryſimũ.
H Deinde cerata & vnguẽta adhibeãtur:alu⁹ autẽ ſemper fa
cilè ſolubilis ſit. Catapotia ad reſolutiones,tremores, &
opiſthotonicos:Succi Cyrenaici,piperis,galbani,ſing.dra.
paſſo diſſoluito,ac facito catapotia, & dato ex eis obol-
los II.& his acceptis abſorbeant aquæ mulſæ cochlearia

duo aut tria. Aliud ad tremulos resolutos & opisthotonicos. Myrrhæ,castorii, styracis, piperis, æqualibus partibus vtere. Aliud. Opopanacis,sagapeni,castorii, myrrhæ,succi Cyrenaici,piperis,virgultorũ rutæ,singulorũ drach.i. præpara catapotia,& exhibe:& insuper absorbeant aquam mulsam. Vnguenta verò idonea sunt huiusmodi:In aliquo ex prædictis oleo squillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta:si verò tale oleũ non affuerit præsens, squillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. similiter etiam canchry, *hoc est libanotidis semine* vtendum est. Admiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis: aliquando etiam castorii vncia i.& adarces ac euphorbii, singulorum drach.iiii. & nitri drach.iiii. Commoda est quoque ranunculus herba similiter præparata.manifestum est autem quòd à lenioribus incipere cõuenit.Sed & cerata ex iis parari possũt, adiecto pyrethro,baccis lauri,nitro,sinapi. Malagmata verò conueniunt ex baccis lauri,& quod viride appellatur.sæpe verò sufficit ceratum Cyprinum,largo sinapi admixto, quod malagmatis vsum exhibet. Conueniũt etiam smegmata ex fæce vini & aceto,& combusta adarce,euphorbióque ac calce viua parata.sed & dropaces ipsis commodissimi sunt. sint autẽ leuia omnia quæ imponuntur,propter corporum debilitatem.Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua illita aut cum aceto post dropaces:item illitio ex cantharidibus.Verùm vlcerationes ex talibus fientes,cicatrice citius includere oportet: quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneum. vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus.Castorium itaque assiduè ipsis detur drach. ii.pondere cum aqua mulsa: & opopanax magnitudine fabæ, cum castorio & sagapeno erui magnitudine,ab ipsis deuoretur: item succus Cyrenaicus eadem magnitudine.sed & sarmentorum vitis viridium decoctum,à ieiunis assiduè potum, valde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex viperis antidotus,& mithridatica.Est & simplicius pharmacum valde celebre ad huiusmodi affectiones,hoc:Castorii,seminis rutæ syluestris,opopanacis,sing.obol.ii. pyrethri obol.i. acori tantundem, piperis grana x.cum aquæ mulsæ cyathis duobus,dimidiũ huius totius primùm dato: robusto verò,totum. Vniuersa verò curatio à capite initium sumat:hoc enim radix est & principium totius affectionis.Quapropter illitiones ipsius sint castoriũ,peucedanum, baccæ lauri & mẽtha. Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino vnguento,vt liquidioris ceræti crassitudo fiat: & illinatur ex hoc totum caput vsque ad frontem. sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur.Postquam autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est,& totum corpus iam minus superfluitatum habet,cucurbitæ capiti adhibeãtur cum scarificatione: primùm quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest:deinde verò moderatiore. Hoc autem auxiliũ sæpe adhibendum est,leuibus & inanibus cucurbitis primùm capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt.Tonsura verò, non solùm cucurbitarum gratia,sed etiam per seipsam assiduè fiat.si verò ambiens nos aer non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricãdum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatoriis & pituitam per os ducentibus vtẽdum est.Ego verò etiã crustas inurere nõ dubitarim per ignem,aut per medicamentum:vnam quidem circa occipitis cauitatem,quo loco spinalis medulla initium hãbet:duas autem ab vtraque ipsius parte: tres aut quatuor in vertice,vnã ex his in medio capitis, tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus,non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria,ventri cõmoda, nihil viscosi aut virosi habẽs. & quæ vrinam cient alimentis admisceantur. Vtendum etiam potionibus relatis ad morbum comitialem,& vnguentis ad arthriticos referendis.Quum enim communia sint hæc, superfluum est eorum etiam hîc meminisse.

A se.si verò fuerit æstas,etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri exponantur. quibusdã enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap. xxix.

SI superciliũ aut palpebra fuerit resoluta, curabuntur vnguentis calidioribus & acrioribus frõti illitis.Palpebra verò collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur.Optimum autem in ipsis,& maximè in supercilio relaxato,hoc: Mastichen cum succo brassicæ non lotæ terito, & distenta frontis cute,fronti crassius illine. B perseuerante verò affectione,palpebram quidẽ sutura curat:supercilium verò fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina, Cap. xxx.

CAninam conuulsionẽ vocant mandibularium musculorum resolutionem.distorquetur igitur in obliquum os,& nasus & oculus, & in summa dimidia faciei pars.auxilia itaque resolutæ parti adhibeantur nõ oppositæ.Decipiuntur enim aliqui qui mãdibulam ab opposita parte distrahi putant.In communi igitur ipsis com- C modãt omnia in resolutione relata.Nã & sanguinis detractio,si nihil prohibuerit,& purgatio,& clyster,& cataplasmata,& vnguenta, & malagmata, & sinapismi, & thapsiæ vsus cõducũt. Priuatim verò deligatura quæ ad opposita reducit: & sanguinis detractio à venis sub lingua:& cucurbitæ duobus verticulis impositæ: & quæ pituitã per os detrahunt, itémque quæ per nares.Iam verò etiã acrib⁹ illitionib⁹ vtẽdũ est ad oculũ affectũ,præsertim collyrio ex sandice & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio, Cap. xxxi.

D SI lingua fuerit resoluta,venæ sub ipsa secentur,corpore vniuerso prius euacuato,& cucurbita sub mentum ponatur:& quæ pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi,& linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo vniuerso admoueantur, velut sunt illitiones acres,& epithemata,& sinapismi.

De instrumenti vocalis resolutione, Cap. xxxii.

REsoluitur & vocale instrumentum,faucium inquã musculi,& extremitatis asperæ arteriæ, imò etiam E thoracis superiores.spiritus itaque in ipsis supprimitur. Quidam etiam gracilem vocem acquirunt: alii vix loqui possunt: & aliis aliter vox impeditur.Proinde post vniuersalia auxilia,etiam thoraci adhibeãtur ea quæ antea enumerauimus. & gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim verò ad ipsos vtendum est spiritus detentione & coaceruata expiratione, & concinna vociferatione. Post hæc autẽ per victum ac exercitia vniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio, Cap. xxxiii.

F SI deglutitio resoluta fuerit, hoc est, delatrix ciborũ promptitudo: nam si stomachus, *hoc est gula*, resolut⁹ fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. priuatim verò conandum est vt cibi indantur quàm penitissimè,vt ne ad asperam arteriam dilabantur.Cucurbitæ quoque mento affigantur:& vnguenta vsurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno,succo Cyrenaico præparata. gargarismi item ex sinapi: & quæ commansa pituitam ducunt.forinsecus quoque adhibẽdæ sunt illitiones communes prædictæ ipsi mento.

G Vesicæ resolutæ curatio, Cap. xxxiiii.

VEsicæ resolutio siue detinuerit vrinas, siue inuoluntariè excreuerit, iisdem cõmunibus auxiliis curabitur,circa pectinẽ,&maximè circa intercapedinẽ inter anũ ac scrotũ adhibitis qua parte sitũ est vesicæ collum,quẽ locũ quidam siran, *id est catenulam* appellant. Vtendum est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex vnguẽto nardino,& malabathrino susinóq; ac sicyonio,in qua cocta est eryngii radix,cyperus,cardamo- H mũ,ruta.sed & sedes iis illinẽda est. Post cõmunia verò auxilia,etiã per infusa in anum conandũ est reuocare vesicæ actiones. sũt autẽ hæc,à principio quidem castoriũ cum oleo sicyonio,aut ruta, aut cumino, aut anetho in oleo cocto.deinde centaurii & colocynthidis decoctũ,

ita vt modò cum aqua, modò cum ptisanæ ſucco ſimul coquantur. Optimè facit & anagallidis ſuccus, & origani ac thymi decoctum. Omnibus autem admiſcendũ eſt oleum ſicyonium & caſtorium. aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipſis eliquamus, ſi frigoris ſenſus ipſis adfuerit. Infundimus etiam per colẽ oleum ſicyonium cum caſtorio aut opopanace. Quandoque etiã ſilphium in oleo coquimus: priuatim verò in iis qui vrinas detinent, cathetere inſtrumento immiſſo, ad vrinas prolectãdas vtimur. Et poſt vrinæ euacuationem, cathetere adhuc infixo, aliquod ex prædictis infundimus, anguſtiſſima fiſtula ad vtrẽ parata, quæ catheteri adaptari poſſit. & mirum eſt quanta inde vtilitas emergit, ex infuſo videlicet poſt vrinas excretas. Vtendum eſt autem in vtriſque etiam vrinam cientibus per interualla, velut eſt ſion, & iunci odorati flos ac ſimilia. vtendum & aceto ac vino ſquillino. Dicetur autẽ de his amplius in ſermone De affectionibus veſicæ.

Colis reſoluti curatio, Cap. XXXV.

IN colis reſolutione vrinæ excretiones non impediuntur: ſeminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad veſicam relatis vti: priuatim verò nunc etiam coxendicibus calefactoria adhibere: & iam quoque tentiginem cientia, de quibus ſuo loco dicetur exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui femori velut zona alligatum, & carnes ipſius comeſtæ: & polypi marini & herinacei: & ex volucribus ſturni. Caſtorium autem in omni reſolutione commodum eſt: cauenda verò ſunt in ipſis omnia frigida edulia ac potiones.

Inteſtini recti reſoluti curatio, Cap. XXXVI.

INteſtino recto reſoluto omnino inuoluntariè ſtercora excernuntur. aliquando verò etiam ſiſtũtur. Itaque etiam auxilia eadem ſint quæ in veſica ſunt relata, coxẽdicibus adhibita. Priuatim verò in his, nunc adſtringentia & corroborantia, nunc pinguia & leuia per clyſterẽ infundimus, & rurſus mordacia ac lancinantia. proinde cupreſſi ac rubi decoctũ adſtringit, maximè vbi immodicè egerit. Suillus autem & anſerinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, vbi ſtercora ſupprimuntur aut acria exiſtunt. Muria verò & colocynthidis decoctum, itémque centaurii, artemiſiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. egregiè facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis ſenſus affuerit, commodum eſt ſilphium, & gentiana, & bryoniæ radix in omnibus infuſis ſedis. Ego verò aliquando etiam acopon laſſitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum, per clyſterem cum fœnigræci decocto immiſi, & bene ſucceſſit.

Cruris aut alterius cuiuſdam membri reſoluti curatio, Cap. XXXVII.

SI crus aut manus aut aliud mẽbrũ reſolutum fuerit, communia auxilia in reſolutione relata adhibeãtur, & exercitia moderata vnicuique parti congrua. Vtendũ eſt etiam in omni reſolutione vnguẽtis quæ ad arthriticos referẽtur: cibi verò ſint in omnibus faciles cõcoctu, attenuatorii, ventri commodi, nihil viſcoſi aut mali ſucci habentes. vinum ſit album, tenue, & non valde vetus. In ſumma, vitãda eſt corruptio, frigiditas, ardor, otium, laſſitudo, coitus, vini multi potus. Ex epiſtola Archigenis ad Marſum, potio reſolutis conueniens, de qua ſic ait, Optimum eſt hoc pharmacum, & ad eiuſmodi affectiones valde à me probatum: Caſtorii, ſeminis rutæ ſylueſtris, opopanacis, ſingulorũ obolos II. pyrethri, acori, ſingulorũ obolum vnum, piperis grana decem. Cum aquæ mulſæ cyathis duobus, dimidium ex hoc primùm dato: robuſto verò, totum. Indicat autem obolum habere ſiliquas tres.

De conuulſionibus aut diſtentionibus, Cap. XXXVIII.

QVVM ſtatim à principio, aut non multo poſt principiũ morbi fiunt conuulſiones, & permanſerint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis ſudoribus prægreſſis, aut vomitibus, aut ventris excretionibus, aut ſanguinis eruptione, aut poſt vigilias, aut fa-

A mem, aut motus multos & vehementes cõflatæ fuerint, ad euacuationem conſequuntur. Et vbi etiam in ſanis cõtigerit aliquas partes repentè conuelli, ob repletionem fieri neceſſe eſt. Si verò ex febribus ardentibus ſuccedit conuulſio, ob vehementem nimirum totius corporis & maximè neruoſarum partium ſiccitatem contingit, & eſt huiuſmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorſum diſtenduntur, emproſthotonus appellatur: quum retrorſum, opiſthotonus: quum verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, te-

B tanus vocatur. conuulſiones itaque ob vehemẽtem ſiccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinẽ aut inflammationem fiũt curaueris, plenitudinem quidem, euacuando, inflammationem verò, propriis ipſius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulſio in iis qui vehementer ob vomitus lancinantur, & ſedatur vbi quæ moleſta ſunt per vomitum fuerint reiecta. Auxiliatur conuulſis ſuccus centaurii tenuis potus, & ſeſeli cum aceto mulſo aut poſca. caſtorium autem non ſolùm potũ, ſed etiam foris illitum commodat. Atque hæc exhibemus

C iis qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano ſiue diſtentione & conuulſione, ex Archigene, Cap. XXXIX.

QVID ſignificet tetani nomẽ, iam antè dictum eſt. Corripiuntur autem hac affectione cũ ob alias cauſas, (velut dictum eſt) tum ex vulneribus, & in fœminis ex aborſu. Verùm tetani ex vulnere fientes non ita ſanãtur. neque autem pueris, neque ſenibus conuulſio fit tetanica: infantes enim magis infeſtat morbus comitialis. Quare negligendum non eſt, ſed vena ſecanda, ſi diſten-

D tio ex vulnere cõſequitur: copia verò detrahẽda eſt multa quidem, ſed tamen non vſque ad animi deliquium. Et paulo pòſt exhibeatur alica cum aqua mulſa. ſit autẽ modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinãtur, & in ſolio deſideant infra vmbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt præillinere, & præſertim caput, & probè contegere vt ne impleatur. Vnguenta autem & illitiones adhibeãtur ex oleo ſicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo veteri. Conueniunt &

E vnguenta laſſitudinem eximentia, moderatè calefacientia, velut eſt quod fœtidum appellatur, & quod ex ſampſucho fit, & quod ex populo nigra, & ſimilia. quorum compoſitiones in Sermone de arthriticis referentur. Si verò nõ à vulneribus, ſed ex repletione fiat tetanus, poſt venæ ſectionem vnguẽtis magis lancinantibus vtẽdum eſt, quæ adarcen habent, & ſimilibus: deinde etiam cataplaſmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac diſcutere poſſunt, ſimúlque lenire. Et hæc maximè muſculis circa collum & maxillas ac ſpinam adhibeantur. Horũ

F autem materia ſit fœnumgræcum, & ſemen lini, & farina ordeacea ac loliacea. His addatur terebinthina reſina, & galbanum, & mel, ac oleum multum in quo decocta ſunt ruta, conyza, aut artemiſia, aut libanotis. infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem molliſſima ac lenia cataplaſmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplaſmate, ex veſica magna & oleo calido ſemiplena, aut ex ſale fricto, aut ex milio in ſacculis. Sed & cataplaſmata in ſaccos cõiecta imponãtur, vt fomentum citra inquinamẽtum fiat, & præſertim

G ſi capiti id imponere oportet. Vitandæ autem ſunt aſſiduæ irrigationes capitis: caput enim inde repletur. Occupet cataplaſma & irrigatio ceruicem & maxillas ac totam ſpinã vſque ad lumbos. Inſpergatur irrigationibus caſtorium: & cucurbitæ cum ſcarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem ſucceſſu etiam folia ex oleo aſſumantur moderatè bis aut ter in die, ita vt quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquũ in ſoliũ mittatur: domus autem calida apparetur. In potu conueniũt optimũ apomeli & radicis ſilphii decoctum, & ipſa tri-

H ta, & hyſſopi decoctum. & ſucci Cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit & maximè efficax eſt caſtoriũ tritum datum cochlearii menſura. Poſt hæc commodant ſedis illitiones ex ruta & opopanace. auxiliatur & olei infuſum rutacei cũ terebinthina. Dan-

da est ipsis & Archigenis hiera drach.II.pondere cũ pari castorio,cum ptisanæ succo ac melle:deinde quædam ex aliis dentur,& ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones, ex Galeno, Cap. XL.

QVI citra distinctionem doloris capitis auxilia descripserunt,maius detrimentum quàm emolumẽtum iis qui eis fidem habuerũt, attulerunt. Neque enim omnes ob vnam affectionem caput dolent,sed tum ipsæ affectiones plures sunt,tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiẽ simplicem citra humorum complexũ,alia iuxta humorum qualitatem:tertia verò multitudinem tantùm ipsorum humorum contingit: quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac vaporum obturarit.Et ad has adhuc alia,quũ ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatẽ:moderati verò iuxta siccitatem . ad humiditates autẽ nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redũdantes humores,siue iuxta omnes capitis partes,siue iuxta vnam quamcunque tandem dolor contigerit,vehementior quidem ob calidos ac frigidos:moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatẽ manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt,quantum ad qualitatem ipsorum attinet.Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem,grauant caput:cum obturatione verò dolores inducũt:si verò multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorẽ augebit : at verò spiritus flatuosus & vaporosus distentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.

CApitis dolores ex ardore solis aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi vim habent, citra manifestam adstrictionem. Optima verò ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorem habent: quapropter nihil melius est ab initio,quàm optimum rosaceum frigidissimũ factum,& sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino,citra salis admixtionẽ.Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinum,vbi moderatam frigiditatem inducere volumus. Quum enim vehemẽter frigefacere voluerimus, semperuiui succum admiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ,aut vuæ acerbæ,aut portulacæ,aut pampinorumvitis, aut psillii, aut intybi.Papaueris autem & mandragoræ succus vehemẽter frigefacit:quapropter nociuus est. Cæterùm Erasistratus maximum præseruatiuum in calidioribus habitibus esse dicit,vbi quis in sole versaturus sit, si spongiã latam,densam,aqua imbutam & probè expressam capiti imponat.At si dolorosa caliditas in capite inualescat,vnà cum spiritu flatuoso,ab initio quidem curatione per repulsoria vtendum est,quæ ex adstringentibus ac frigefaciẽtibus contingit : postea verò ex mitigatoriis ac cõcoctoriis medicamentis aliquid ad repulsoria admiscere oportet:deinde etiam ex discussoriis quippiam addẽdum,paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.

IN capitis doloribus in febribus concidentibus,vena secanda est in prima aut secunda remissone , si nihil impedierit:&præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertẽdum est autem ne ob exhalationes ex ventre fiant,aut propter aluum suppressam.si verò posterius post septimam irruant,præuacuata memorabiliter per clysterem aluo , cucurbitæ occipitio aut ceruici affigãtur. & caput ex olei irrigationibus mitigetur , rosacei quidem in calidioribus , & hora æstatis cum modico aceto:chamæmelini verò in non valde calidis. anethini autẽ in frigidioribus habitib⁹,& in hyeme,quinta aceti parte addita.Frons verò illinenda est ex cypheos cõfectione in frigidioribus: crocomagmate autem in calidioribus.Porro medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti , in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.

VIna temperie calida maximè generant capitis dolorem,vt quæ omnino quidem vaporibus caput replent:aliquando verò etiam humoribus calidis. proinde opus est multitudinem quidem euacuare , caliditatẽ verò frigefacere. Rosaceum igitur aut tale quoddam nõ valde frigidum,satis est capiti adhibere: somnum item ac quietem.Et vbi talia per totum diem fuerint adhibita,in vesperam lauare oportet,& boni succi cibis nutrire:non tamen calefacientibus, qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua , & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. in potu omnino vtendum est aqua. Post omnem verò cibum,parum dandũ est de malo Punico,aut piro,aut pomo,aut vua passa. Sequenti verò die lauetur,& boni succi cibo nutriatur : & vinum tenue album modicum detur. Cæterùm præsumpta ebrietatem arcent hæc: Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiuno comestæ. vinũ absinthites aut myrteum præsumptum:& ipsæ myrti baccæ præsumptæ. brassicæ cauliculi præcomesti. Ebrietatem autem extinguũt postea ingesta,cẽtaurii tenuis decoctum,ceruinum cornu, verbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.

IN capite recens frigefacto,rutaceo oleo calido sinciput irrigare oportet: si vehementiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut vnguentum irinum illinatur, aut amaracinum,aut laurinũ , aut serpillinum,aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur,& aurium ac narium meatus illinantur.

De capitis dolore à stomacho, Cap. XLV.

QVidam etiam si modicus in vẽtre, & maximè circa os ipsius humor acris fuerit collectus,statim caput dolet:humoribus in vẽtre prauos vapores ad caput mittentib⁹,vt aliquibus ipsorũ suffusis similia symptomata accidant ex exhalationibus si non cibum ingesserint. & propterea famem ferentes lædũtur. augescit enim ipsis huiusmodi humorum malignitas propter inediã. Oportet itaque sic vexatos sanare ita vt nihil capiti adhibeamus , verùm quamcitissimè molestos ventris humores euacuemus,aqua tepida exhibita in potu,& immissis pẽnis vomitu proritato.deinde verò post modicum interstitium cibus boni succi & stomacho commodus detur si fieri potest,lotis post vomitũ:sin minus, ante balneũ. atque hic tantus sit vt ne lædantur dum lauantur. A cœna verò parum bibant , & sequenti die manè absinthio & eadem diæta vtantur.& de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiãt cũ oliuis albis,aut cum vua passa , aut aliquo huiuscemodi per experientiã reperto,eo quod singulis optimum est. Aliud enim alii optimum est iuxta naturæ proprietatẽ. interpositis autem horis duabus balneum petãt. Pessima porrò affectio est vbi vitiosis humoribus in ventris tunicis absorptis,aut ineluibiliter infarctis,nauseæ ac lancinationes inducũtur. quibus optimum auxiliũ est aloe pharmacum: quod aloes quidem habet drachmas cẽtũ, reliquorum verò quæ recipit,singulorum drach.VI.croci verò drach.IIII.aut minus. crocus enim caput percellit.Datur ipsis ex hoc pharmaco drach.I.cum aquæ cyathis duobus.Cauenda autem sunt in omnibus,& præsertim his edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorẽ inducãt, Cap. XLVI.

NON solùm in his qui caput per stomachi consensum dolent,sed etiam in omnibus capitis affectionibus vitanda sunt quæ natura capitis dolorẽ inducunt. Sunt autem hæc:viticis semẽ,absinthii succus,lactis potus,glandes quercinæ comestæ,oliuæ nigræ,memecyla, eruum.hoc etiam articulos exoluit.Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi.Mentẽ verò perturbant lentisci fructus,crocus, peucedanum , cyclaminos sicca cum vino pota, styrax modicus quidẽ potus, tristitiam discutit:multus autem, turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.

SI vulnus ob plagam factã fuerit , glutinatoriis & inflammationibus arcentibus pharmacis vtendum est,

poftquã vlceris labia fibulis impofitis cōftrinxerimus. fi verò vfque ad pelliculam os caluæ ambientem plaga penetret,diducta pellicula caluariam ambiente,offéque confcalpto,iuxta concarnationis modum curare oportet.Contingit autem non parum fæpe,in cafu præfertim ex fublimi tacto, vt quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrumpantur: quando fanè etiam periculum vehementius & acutius imminet. Optimum itaque fuerit in iis, nifi ætas prohibeat & nifi vitalis facultas debilis appareat, à venæ fectione curationis initiū facere. Quòd fi aliquid venæ fectionem impediat,aluum per clyfterem euacuabimus,reuulfionis fimul ac euacuationis gratia:deinde auxiliis ad inflamationes commodis vtemur.At verò membranam cerebri fauciatam, inquit Archigenes,probè glutinat calaminthæ fuccus infufus,& farina milii arida infperfa:deinde butyrū & rofaceum,& adeps fuillus infulfus vetus,fimul mixta & tepefacta infufa.

De cephalæa, Galeni, Cap. XLVIII.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedes capitis dolor appellatur,qui ex facili occafione maximas exacerbationes habet,adeo vt neque ftrepitus neque vocem vehementiorem,neque lumen fplendidum,neque vini potū, neque odoramenta caput replentia tolerare poffint,neque item motum : fed in quiete ac tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere velint. nam velut à malleo fibi pertundi videntur. Quidam verò velut cōtundatur aut diftendantur ea quæ circa caput funt, fentiunt. non paucis autem vfque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos dolores,aliquando exacerbationes & interualla,fiue ordinata fiue inordinata. Intermittunt enim aliquando eiufmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo correptis,interceditque tempus aliquod quod omnino accufari non poteft.Manifeftum igitur eft,hanc affectionē confimilem aptitudinem capitis vt facilè lædatur,velut in cephalalgicis,habere. Verùm ad maiorem debilitatē deueniunt in hac affectæ capitis partes: & quidam ex eis cerebri membranas dolitant:quidam verò membranam tantùm caluariam ambientem.Dolores igitur cum grauitate,humorum multitudinem indicant: cum mordacitate verò,aut humorū aut vaporū acredinē: cum pulfu autē,inflāmationē:cū tēfione verò,fi quidē citra grauitatē ac pulfum fiat, flatus tenuis & vētofi multitudinem demōftrant: fi verò cum pulfu,mēbranofi corporis inflāmationē:fi verò cum grauitate diftentio fiat, humorū multitudinē intra mēbranas cōtentā.Et dolores quidem in fuperficie hærentes, mēbranæ os caluæ ambiētis affectionē fignificant:qui verò in profundo funt,cerebri mēbranarum.Quibus enim affectio inter caluariā eft,iis dolores vfq; ad oculorū radices procedūt, eo q oculorū tunicæ ex cerebri mēbranis ortū habeāt.Si quidem igitur humorum aut vaporū multitudinem repereris caufā, fi quidē propter totius corporis repletionē facta eft, vniuerfo corpore euacuato capitis dolorem fanabis: fi verò velut debile exiftens caput, ad fe fublatos humores ac vapores fufceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus:atque ita particulæ mederi. Per clyfteres itaque reuulfio fit,& ligaturis extremitatum, & plurib' infernarum partiū cōfrictionibus.interdum etiā fanguinis detractione.Caput autem curabis,quandoquidē reuulforiis vti oportet , per repulforias irrigationes. Poft totius verò corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac difcufforiis vteris : deinde iis quæ corroborare poffunt.Repellit igitur oleum omphacinum,& rofaceū per fe & cum aceto,& quod ex papaueris capitibus,& oleæ teneris germinibus,& hederæ cacuminibus,ac mentha viridi apparatur. Adhibeātur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo : frigida verò, vbi calidior & biliofior extiterit. Difcutit autem oleum dulciffimum calidū, & hoc magis inueteratū:itē ficyoniū.Si verò craffior fuerit humorū multitudo, fpōdyliū aut ferpyllū, aut pulegii comā, aut calaminthā,aut mēthā oleo incoquēs, multitudinē euacuabis.Eadem hæc etiā robur parti addunt. quapro-

A pter vfque ad perfectā curationē eis vti cōuenit.Omniū porrò maximè difcutit & mirificè corroborat verbenaca recta,præfertim viridis: imò etia arida cū radicib',& fimul cū ferpyllo oleo incocta.Cōiicieda etiā ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nafcētis radix:quin & ipfam per fe verbenacam fi oleo incoxeris, caputque inde rigaueris,omni capitis dolori antiquo ex frigiditate aut ex craffis humoribus oborto medeberis. Maximè etiam profunt fub aquario vafe nafcentes afelli, B *millepedæ appellati*, fi cum oleo coquantur.

De hemicrania, ex Galeno, Cap. XLIX.

AFfectio dolorofa iuxta dimidiam capitis partē cōtingit,quam hemicraniam appellant,& vtplurimū per circuitum exacerbatur.Fit autem propter influxum vaporū aut humorū,fiue multorū, fiue calidorū fiue frigidorū.& aliquibus contingit vt extra caluariā doloris fenfum perceptēt: quibufdā autem in capitis profunditatem penetrat : aliqui verò temporum mufculos vehemēter dolēt. dignotiones autem ex iis quæ de cephalæa C dicta funt fiāt.Proinde purgare ipfos oportet , aut prius venam fecare,atque fic localibus auxiliis vti, ita vt quis tum per digitos fuæ manus,tum per lintea,dimidiā frōtis partem,& maximè circa temporum mufculum cōfricando excalfaciat,ante exacerbationis tēpus hoc faciēs. Poft exacerbationē verò, hemicranicis appellatis pharmacis vtēdum eft . fi quidem multa caliditas in doloribus percipiatur,iis quæ refrigerans quippiā habent : nō præfente verò caliditate, iis quæ multùm calefaciūt. vtrifque verò aliquid ex iis quæ robur addunt mifceatur, D quod adftringentem habeat facultatem. Optimū porrò eft vnguentū quod habet euphorbii vnc.i.ceræ quadrātē,olei dulciffimi lib.i. ex hoc dimidiā frontis partem vnà cum temporū mufculo illine. Cōmodiffimū eft ad frigidas affectiones,vt fæpe ex vnico ei' vfu ante balneū dolor ceffarit. Sic autem affectis prodeft etiā in aurē infufum oleū tepidū modico euphorbio adiecto. fatis eft enim fi ad librā olei drach.iiii.euphorbii addātur.Cæterùm naturali quadam ratione aut potentia euphorbiū ad hemicrāicos facit, fic adhibitum: Terito ipfum cum E aceto,& fi quidem dextrum tempus dolet,illinito finiftrum:fi verò finiftrum dolet,illinito dextrum:& celerimè fanat dolorem.Item inteftina terræ terito,& dolēs tempus illinito : mirificè faciunt . fimiliter vtere carne cochlearum. Vtere etiā paulo pòft defcribendis communibus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, ex Archigene & Galeno, Cap. L.

INueterata & ægrè folubili cephalæa aut hemicrania exiftēte,principiū curationis à venæ fectione aut pur- F gatione facere conuenit, aluo prius per clyfterem euacuata. Manifeftum eft autē quòd multo fanguine refertis venam fecare oportet : viriatis autem humoribus referti, purgandi funt. & deinde irrigationibus cōmodis vtendū eft:& à naribus fanguis detrahēdus:deinde pituitā per os ducentibus,& iis quæ naribus induntur vtēdū. Poftea rafo capiti illinendum eft id quod ex fcammonia & peucedano ac aloe conftat. Epithema verò cōuenit ex amygdalis amaris,& thure ac myrrha.emplaftra verò ex agarico & quod ex fquilla cōftat, & nigrū ex cucumere G fylueftri,conueniunt,puftulas locis inducētia, & quæ in profundo funt ad fuperficiem transferentia. non incongruum eft etiam malagma ex baccis lauri.Nos autem vtimur cataplafmate ex cantharidibus : & mirificè facit, dum per longum tempus vlcufcula ab hoc pharmaco fiētia,fanie manant.Oportet autem munitam effe veficā per lactis potum ac irrigationes , eo quòd facilè ab vnguentis ex cātharide lædatur. Perfeuerāte verò affectione,fecandæ funt arteriæ circa aures,& præfertim quæ in H temporibus funt. Quidam etiam vftione profunda vfi funt in cephalæa:qui hoc folùm cauerunt nequis mufculus fub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia,vbi magis dolor hæret : & licet vfque ad os vrere,quò fquamæ difcedāt. Barbari verò luniformē diuifionem faciunt circa anteriorē capitis partem,fupra frontem , à finiftra aure vfque ad dexteram , pelliculam

caluam ambientem exoluentes, & os capitis deradentes, caput tamen munientes. Et non potest temerè assumpta esse videri iis qui mali difficilem tractationem nouerūt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus est existunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodest, imò etiam magis. Inducendi igitur sunt prius per vomitum à raphanis: deinde dandum est veratrum. Ego verò tum his, tum comitialibus, veratri albi bulbū triū & in puluerem redactum exhibui drach. vnius pondere, velut in sermone De purgatoriis dictum est. purgantur enim hinc efficaciter cum valde multa excretione. Dein de interpositis quibusdam diebus, de surculis exhibeo drach. II. (amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt) & rursus tertiò similiter præbeo. Nam ad affectionem tam firmatam, & in ipsis, vt ita dicam, ossibus fixā, non est alius efficacior modus. Post hæc reparatis viribus infrà purgamus, per interualla quædam per nostram hieram, quò illuc repere cogamus materiam sursum vergentem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorem, lassitudinem tum reliqui corporis, tum ipsius capitis, per visum, auditum, olfactum & gustum: & præcipuè tactum. Vitanda sunt etiam acriora edulia, velut cæparum, alliorum, & similium: item ea quæ inflant, & quæ difficulter transeunt, velut sunt casei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem ventri commoda, & quæ facilè concoquuntur, friabilia, non pinguia, non virosa, stomacho grata, vrinā ciētia. fugiendū est etiā mel & omnia dulcia. Vinū verò albū & tenue sit, & nō valde vet⁹, neq; valde odorum, & copia moderatum. At verò stœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulsa, in omni capitis dolore velut solum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui vstum & tritum cum rosaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito: aut mentham cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem syluestrem & gallas simul tritas tēporibus ac fronti illinito: & euestigio sanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat, vnā cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo vase madefacito, ac illinito. Aliud. Pilulas caprini stercoris tritas illinito ac alligato. atque hoc manè ac vesperi facito: & sanabis. Aut nasturtium torrefactum cum aceto & rosaceo terito, & cerati crassitudine imponito: & citissimè medeberis. Aut intestina terræ trita illine. Aut cochlearum carnis cinerem, stercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam verò ex nostris præceptoribus, inquit Galenus, hoc vtebantur ad hemicranias: Piperis drach. II, crocomagmatis drach. II. euphorbii recentis drachmæ dimidium: si verò vetus fuerit, drach. vnam, stercoris columbarum in agris degētium drachmæ dimidium, atramenti scriptorii boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis musculum & dimidium frontis, ac totā affectam partem. Crocomagmatis præparatio: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ drach. L. rosarum siccarū drach. L. amyli recentis drach. L. gummi drach. L. terun tur cum vino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miscetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non solùm hemicranicis commodat, sed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem: in hemicranicis verò dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti sutorii drach. X. aluminis drach. III. myrrhæ drach. III. opii, omphacii sicci, chalcitidis crudæ, singul. drach. III. gummi drach. XV. Cum vino falerno velut collyrium terito, & pastillos formato. & vsus tēpore cū posca, aut aceto meraco illine. Aliud. Scammoniæ drach. VI. croci drach. II. comæ hederæ drachmas sex, sulphuris viui drachmas quatuor anisi drachmas octo, seminis apii drachmas octo, diligenter terito, & cum ocimi succo pastillos efformato. Hoc multo rosaceo dilutum, irrigatio fit capitis lethargicis commoda. verùm in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non solùm in his commodum, sed etiā ad vertiginosos faciens. Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis Illyricæ drachmas duas, æruginis, acori,

A singulorum drachmam vnam, spondylii drachmas quatuor, piperis nigri drachmas duas & dimidiam, serpylli drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, castorii drachmas duas & dimidiam, baccas lauri trigintaquinque, rutæ viridis drachmas octo, menthæ viridis drachmas quatuor, opii drachmam vnam: vino excipe & forma pastillos. vsus autem tempore, aceto & rosaceo dilutos illine. Sed & cerato rosaceo excepti fronti imponuntur, velut malagma. Pastillus qui non solùm hemicranicis prodest, sed etiam ischiadicis. Thapsiæ drachmas tres, euphorbii drach. IIII. succi Medici drac. III. myrrhæ drach. I. opopanacis drach. vnā. contusa simul ac trita cum vino efforma, & vtere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachmas quatuor, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor opii drachmā vnam, cum aceto formato pastillos, & vtere cum aceto in irritationibus euestigio soluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi absinthii, succi hederæ, stercoris caprini, cochlearum vnā cum testis exustarum, chartæ vstæ, baccarum lauri, bulborum, thuris, euphorbii, atramenti scriptorii, crocomagmatis, gallarum, foliorum raphani, vitellorum oui, succi maluæ, æquales portiones terito cum aceto, ac formato pastillos, ac vtere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.

AMygdalarum amararum, floris viticis, radicis peucedani, menthæ viridis, virgultorum rutæ, baccarum lauri, serpylli, spondylii, castorii, sing. vnciam vnam, rosarum siccarum sextantem. Dissoluito cum aceto, & excipe cerato rosaceo: deinde in linteum infarcta, derasis capillis, toti capiti imponito, & per fasciam deligata vsque in sequētem diem seruato, & rursus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Æruginis drach. quatuor, æris vsti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis appellati, drachmas duas, terræ cimoliæ drach. quatuor chalcitidis crudæ drachmas quatuor, pumicis crudi drachmas tres, terebinthinæ vnciam vnam, ceræ septuncem, olei veteris quincunciem. Aridis læuissimè tritis liquabilia liquefacta affunde, & emollito, ac vtitor. Si verò durius esse videatur, oleo amygdalino emolli, & vtere velut dictum est. facit, etiam fronti ac temporibus impositum. Facit quoque mirificè emplastrum nigrum Archigenis corio inductū, & dolenti tempori impositum: euestigio enim soluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos descripta Sermonis octaui, capite quinquagesimoseptimo.

Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.

QVòd si necessitas postularit, etiam per nares caput purgare oportet post totiuscorporis euacuationem, anagallidis succo naribus infuso, aut cyclamini, aut ipsa cyclamini radice insufflata, aut elaterio cū lacte infuso. Cæterùm pharmaco parabili sæpe vsus sum, nigella prius in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infusa. facit etiam ad narium obturationē. Aliud. Hederæ succus aut calaminthæ per narisusorium instrumentum naribus infusus, multum mucum ducit. Aliud Nucleum specilli in aquam tingito, & eo atramētum sutorium læuissimè tritū excipito, & in nares penitissimè indito. hoc multùm purgat, & dolores euestigio leuat. Aut atramentum sutorium lacte tritum infundito. purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drachmas VIII. spumæ nitri drach. I. salis ammoniaci drach. I. oleo veteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum specillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares assiduè illine: & defluet quicquid caput infestat. Habeat autem pharmacū compagē cerati liquidioris, & feratur in cornea pixide. Aliquādo pro spuma nitri elaterii adiicio: & facit ad diuturnas lippitudines, ac morbū comitialem. ducit enim multam humiditatem. Aliud citra molestiā purgans, & confestim dolorē eximēs. Cyclamini siccæ drach. VIII. iridis siccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego verò elateriū pro nitro adieci, & probè trita per stipulam insufflaui, sursumque attrahere iussi, & postea deorsum inclinari vt collectus humor deflueret.

Sed & per ſternutatoria caput concutere oportet, quæ
deſcribentur in Sermone hoc inferius, vbi de narium af-
fectionibus agemus.

Apophlegmatiſmi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.

NItri ſemiſſem, ſtaphidis ſylueſtris quadrantem, aniſi
trientem, foliorum lauri viridium ſextantem, vua-
rum paſſarum, vinaceis exemptis, quantum ſatis his exci
piendis. Ex hoc commanducandum præbe pro vna vice
quadrantem, & commanſa expuere iube. Aliud quod
commanſum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyſſopi,
ſtaphidis ſylueſtris, ſing. æquales portiones vuarum paſſa-
rum carne excipe, & manducanda præbe. verùm poſt ho
rum vſum, ſale ac melle recurentur. Aliud caput pur-
gans, quod neque caput dolere permittit, neque oculo-
rum caliginem fieri. prodeſt & auribus & dentibus. & qui
per tēpus ipſo vtitur, in nullam ex his affectionibus in-
cidit. eſt autem optimum: Sampſuchi ſicci, iridis Illy-
ricæ, pyrethri, hyſſopi, nitri, piperis, ſeminis apii, radicis
panacis, ſtaphidis ſylueſtris, ſing. drachm. quatuor. Si ve-
rò vim eius intendere voles, adiice etiam myrrhæ drach.
IIII. Singula primùm ſeorſim, deinde ſimul terito cum a-
qua, & formato paſtillos, paulo melle admixto. Vſus au-
tem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargariſmate
vtitor. aut oleo cyprino aut irino, aut veteri admixto na-
ribus infundito.

Smegmata & puluilli inſperſiles caput denſantes, Cap. LIIII.

SMegma denſans caput. Nitri Bernicarii ſemiſſem, bac
carum lauri, ſinapis, ſampſuchi, ſing. ſextantem, cype-
ri vnc. I. fæcis vini vſtæ vnc. I. Hoc ſmegmate in balneo
illito defricetur. Oculis autē linteū multiplex aut ſpon
gia prætēdatur. Aliud. Nitri aſſati lib. I. baccarū lau-
ri lib. II. ſtaphidis ſylueſtris, ſinapis, ſing. lib. I. radicis cucu
meris ſylueſtris ſemiſſem. Vtere, velut dictum eſt, in inue
teratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad deſtil-
lationes & aquoſam capitis affectionē, experimento con-
ſtans: Nitri aſſati vino extincti ſemiſſem, iridis, ariſtolo-
chiæ, helenii, ſing. vnc. I. aceti mulſi quantum ſatis. Contu
ſa ac cribrata aceto mulſo permiſceto, & præraſo ſincipiti
ante balneum illinito, & breui tempore ſinito, ac affrica-
to. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum
fluxionem, experimento conſtans: Helenii, myrrhæ, ca-
lami aromatici, farinæ lupinorū, farinæ erui, ſulphuris vi-
ui, ſpumæ nitri, æquales portiones ptiſanæ ſucco excipe,
& paſtillos forma. vſu verò poſtulante, ptiſanæ ſucco dilū-
tis vtere. Hoc ſmegma in balneo ſincipiti inſpergere o-
portet, capillis antea inter ſe diſparatis, vt corpori auxiliū
adhæreat: præcipereque vt os claudatur, quò per nares ca-
lidum aerem vehementer attrahentes, ſubiectam ma-
teriam citius tranſmittant. Sapo Conſtantini reſic-
cans fluxiones: Balauſtiorum ſextantem, myrrhæ, ſan
darachæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſextantem, coſti, aloes,
gallarum, thuris, malicorii, foliorum roſarum, ſarcocol-
læ, ſingulorum quadrantem, ſaponis Gallici lib. I. decocti
lupinorum amarorum ſextarium I. Arida contundito
ac cribrato, & cum liquidis conterito, ſapone adiecto, &
paſtillos formato, ac vtitor vbi opus fuerit, diluens quan-
tum ſatis eſt cum vino, & illinens ante balneum ſincipiti
præraſo: deinde paulo pòſt affricans & abluens. Sapo
Andreæ comitis valde celebris: Floris iunci odorati, ca-
ſiæ, cyperi, amomi, folii, malabathri, coſti, ſingulorum
vnc. I. gallarum ſeſquiunciam, nardi Celticæ, aluminis, i-
ridis, fæcis vini antiqui vſtæ, gypſi vſti, nitri, ſing. ſcrup.
XII. roſarum ſiccarum ſcrup. VIII. ſalis ſcrup. VIII. teſtarum
purpurarum vſtarum quadrantem, ſaponis Gallici lib. I. lu
pinorum decocto trita accipe ac vtere. Xeromyron, *id
eſt unguentum ſiccum* ad capitis fluxione laborantis curatio-
nem minimè vanum. Iridis, helenii, floris iunci odo-
rati, ſing. lib. I. roſarum ſiccarum quadrantem, amomi, co
ſti, folii, gallarum, ſing. ſemiſſem. Vtere poſt balneū, præ-
illito capite ex vino auſtero, & tunc inſperge. Aliud o-
ptimum. Iridis quadrantem, gallarum vnc. I. caſiæ, co-
ſti folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum, roſarum ſiccarum, car-
pobalſami, ſing. ſextantem, myrrhæ drach. IIII. Contūdito

A ac cribrato, & præillito capite ex vino auſtero inſpergi-
to, maximè poſt balneum. Alius puluis inſperſilis The
odoſii, caput reſiccans. Gallarum, balauſtiorum, ſingul.
trientem, cyperi ſextantem, ſpicæ nardi folii, corticis
thuris, corticis pinus, nardi Celticæ, ſing. vnc. I. iridis ſeſ-
quiunciam. contuſis ac cribratis vtere. Alius valde bo
nus. Iridis quadrantē, gallarū roſarū ſiccarū, ſingul. ſextā
tē, aluminis vnc. I. vtere, velut dictū eſt, in capite calidi-
ore. Alius puluis, ad caput humidum à quo tum oculi,
tum aliæ partes fluxione infeſtantur: Radicis pæoniæ
B vnc. I. aluminis ſciſſi vnc. I. baccarum lauri drach. IIII.
cyperi ſextantem, nardi Celticæ ſemiſſem, contuſa cri-
brata inſperge. hoc ego ſæpe expertus ſum. Puluis ca-
put corroborās. facit & ad eos qui oculos aſſidua fluxione
laborantes habent. Florum mali punici ſatiui vnc. I. gal-
larum vnc. I. cyperi, iridis, helenii, ſing. triētem, ſeminis
rutæ ſylueſtris quod Hermala & Belaſa vocant, ſextantem,
radicis chamæleontis nigri ſextātem, carpobalſami vnc.
I. floris iūci odorati ſextātem, ariſtolochiæ roſarum ſicca-
rum, myrti ſiccæ, nardi Celticæ, ſingulorum vnc. I xylo-
C balſami ſextantem, amomi, malicorii, ſtaphidis ſylueſtris
ſing. vnc. I. contuſis cribratis vtere. Aliud ſmegma re-
ſiccās omnigenas fluxiones, & præſertim acres, & ſubcraſ
ſas, multo experimento comprobatum: Milii quadran-
tem, ladani ſextātem, floris iunci odorati ſeſquiunciam,
ſeminis roſarum ſicci ſeſquiūciam, aluminis liquidi ſex-
tantem, ſpicæ nardi vnc. I. ſinapis ſextātem, iridis, acaciæ,
piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſing. ſextantem, coſti folii, py-
rethri, ſing. vnc. I. calami, muſci, quem ſphagnum ſiue hy-
D pnō vocāt, ſing. ſeſquiunciā, nitri rubri lib. II. Nitrū vrito,
& aceto mulſo extinguito, & ad reliqua trita admiſceto,
ac vtitor ita vt ſincipiti inſpergas, & paulatim affrices.

De alopecia, Cap. LV.

QVemadmodum plātæ aliquæ ob humoris inopiam
reſiccatæ corrumpūtur, aliquæ verò ob humoris a-
lieni ab ipſarum natura attractionem: eodem modo &
capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri conſue-
uerūt inopiam, aut propter eorundem vitiationem cor-
rumpi ſolent. Et propter inopiam quidem humorum,
E caluities contingit: propter vitiatos verò humores alo-
pecia & ophiaſis, vnum quidem ambæ ſecundū mor-
boſam affectionem malum: nomina verò iuxta figuram
habentes diuerſa. Serpenti enim ſimilis læſa capitis pars
in ophiaſi apparet: Alopecia autem ſic appellata eſt, quo-
niam vulpibus frequenter accidit hæc affectio, velut tra-
dunt. Humorum igitur prauorum redundantia, cauſa
eſt affectionis. quales autem ſint hi, ex colore cutis capi-
tis cognoſces. Si enim albidior eſt, pituitam: ſi nigrior, bi
lem atram: ſi pallidior, bilem flauam ſignificat. Et ſanè re-
F dundantes vitiatos humores euacuare oportet, aut per
pilulas ex aloe & colocynthide, aut per Galeni hieram ex
colocynthide. Si quidem atræ bilis humor redundauerit,
veratro nigro ad ipſam admixto: ſi verò amara bilis, ſcam
monia: ſi pituita, ipſa per ſeipſam detur. Poſt totius cor-
poris purgationem, pituitam per os ducere melius eſt:
atque ita localibus auxiliis vti. Hæc autem, diſcuſſoria vi-
tiati humoris eſſe oportet, & eſſentiæ tenuium partium.
Si verò ſupra hoc quòd diſcutit vitioſos humores, aptum
fuerit pharmacum ad bonum ſanguinem attrahendum,
G optimum ſanè tale fuerit. Porrò præraſo capite, locum lin
teo confricare oportet, ac conſiderare. ſi enim poſt modi-
cam frictionem pars rubeſcit, affectionem ſanatu faci-
lem putato: ſi verò poſt multam frictionem rubeſcit, ſa-
natu difficilem. deinde thapſiā recentem tritam, viri-
bus ipſius larga aquæ admixtione exolutis, illinire. Con-
ſiderare autem oportet poſt thapſiæ illitionem, num ob
vehementiam vltrà quàm conuenit, cutem rubefecerit.
Hoc manifeſtum erit, ſi flauior colore euaſerit. pericu-
lum eſt enim ne exuratur cutis, ſi nos ſæpe ipſa vtamur.
H Proinde aut ad aliud molliꝰ trāſire oportet: aut ſi ipſa vti
velimꝰ, vim ipſius exoluere, per cerati aut adipis admix-
tionem. Animaduertas autē ne alopecia vlceretur: quod
ſi fiat, anſerino adipe aut alio quodā tenuiū partiū illine.
Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido, citra au-
rā frigidā in ſole: hyeme verò in balneo. Ex reliquis por-

rò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenientibus calidiſſimum eſt euphorbium:minus autem ipſo calida eſt thapſia : poſt thapſiam verò ſinapi & naſturtiū. Iuxta alium autem modum,adarce, deinde nitrum Bernicarium & ſulphur,& ſpuma nitri,& vtrunque veratrū, & erucæ ſemen,&oleum laurinum, & alcyoniū vtrunq;, vſtum & nō vſtū,& pix,& cedria,& radices calami ſepiæ ri & cortex,ambo vſta. & murinum ſtercus,&anſerinus adeps,& maximèvrſinus ac hyænæ.Et amygdalæ amaræ totæ vſtæ,& viperæ pellis ac caput vſtū. Et fortibus quidem ex iis ceratū liquidū admiſce:imbecilliora verò oleo laurino aut pice liquida excipe.Et diuturnas ac ægrè curabiles affectiones per fortia curato:incipiētes verò & curatu faciles per debiliora. Critonis medicamēta ad alopecias. Pilorū vrſi vſtorum, radicum calami vſtarum,adiāti vſti,foliorū fici vſtorū,pāniculi Cilicii vſti, ſing.æquales portiones adipe vrſino & cedria excipe. Vſus autē tēpore,loco foto & per fici folia cōfricto,ac per nitrum deterſo,pharmacū illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacā sectā in ſole cū aceto tritā,loco prius per nitrū præparato illine, & rarū linteū ſuperimpone, hoc præmadefacto loco tollēdū eſt. Aliud. Alcyoniū clarius ad lucernā exurito, & opobalſamo nō adulterato extinguito,& cum eodē tritū illinito. adhæret enim in totū,& non diſcedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure ac vtere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregiè facit thapſiæ ſuccus cerato exceptus ac loco impoſitus,vt nihil aliud facere ſatagas. decedit enim ſumma ſuperficies & ſanies effluit, & pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud,ad alopecias & pilorū defluuiū ac vitiligines inueteratas. Buccina vſta cum oleo veteri terito ad ſtrigmentitiam craſſitudinē, & præraſo ac confricto loco illine,inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes II. ſalis ammoniaci partē I. hæc vſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiā craſſitudinē trita, illine & affrica donec pharmacum in profundū penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta vt locus pilis commodè dēſetur:& hoc bis per diē faciamus. Aliud. Marrubium viride tritū illine. Aliud. Perdicii herbæ viridis foliis locū aſſiduè confrica. Aliud. Sphæritidis, *hoc eſt cupreſſi* folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem aut caput vſtum adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris viui drachmam vnam, muſcarū toſtarum, vt reſiccentur, cyathos duos. Muſcas per ſe terito:alcyonium verò vrito,& ſulphur vſtum & cōtuſum ac cribratum cum aqua contere,& fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde,donec ſtrigmentoſum fiat; deinde axungiam à rotis curruum deraſam & in manu emollitam, vt emplaſtri forma fiat admiſceto, & præraſis ac confrictis,cōfidenter,velut optimum, illine. Aliud. Herinacei terreſtris vſti cinis pice liquida acceptus,alopecias remouet. Aliud. Sorani,quo etiā Archigenes vſus eſt,& id vehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam, cæparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle : aut cum his confrica,& naſturtii ſemen, & muſcerdas,& piper,& veratrum album,æquis portionibus cum aceto illine:eſt enim valde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor,ſinapis drachmas duas cum aceto illine. Aliud. Cantharidas vſtas & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanuginoſam,in æreo vaſe vſtam,cum oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicē viridem tritā illine,aut ſiccam vſtam adhibe. Aliud. Felis ſtercore cum ſinapi ac pipere, addito aceto,vtere. Aliud. Allium vſtum cum roſaceo illine,aut betæ radicem eodem modo. Aliud. Vngulas aſini vſtas, aſphodeli radicem vſtam, alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo veteri excipe ac vtere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drachmas duas, muſcerdæ drachmam vnam aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonii vſti,cornu ceruini vſti, cyperi vſti ex toto, æquis portionibus vtere cum aceto: aut abrotonum vſtum cum oleo vetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluitiem ac pilorum raritatem ægrè curabilem in capite,in mento & in ſuperciliis: Pilorum vrſi vnciam vnam,radicis calami quadrantem,filicis cum radice quadrantem, caſtanearum hiſpidi corticis quadrantem,lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſeſcuncem,capita muſcarum triginta,muſcas quinque ſine capitibus; omnia in nouam ollam cōiecta, in furnum ponito vt exurantur:deinde cinerem terito. Habeas autem in vino Aminæo prius trita, ladani vnciam vnam, folii malabathri vnciam I. myrrhæ ſextātem: & adiiciatur iis olei veteris ſextans,olei cedrini vncia vna, atque ita aridis inſperſis excipe:deinde vbi linteolo alopeciam perfricueris, & leui ſcarificatione vſus fueris: aut cæpa,aut ſquilla,aut fici foliis exſcalpſeris,pharmacum ipſum illitum affrica.De cæterò verò locum rigido ac aſpero linteo confricato,& hoc modo illinendo vſque duos menſes progreditor:quòd ſi amplius in hac curatione perſeueraris,etiam caluitiem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum vnciam vnam,ſtercoris cameli exuſti, ordei vſti, ſing.pugillum vnum, foliorum lauri vſtorum manipulum I. excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt quæ à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum, Cap. LVI.

EST & alia capillorum affectio quæ ex raritate cutis & penuria eſſentiæ pilos generantis, cōſequitur. quapropter etiam curatio hoc modo læſorum, non eundem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim ſcopus eſt vt vitiatus humor conſumatur : in his verò, vt habitus corporis corroboretur,& boni ſucci allatio procuretur, & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque iis qui ægrotarunt accidere; rarò verò etiam citra morbum: & plurimi ægrotantes citra pharmacū per reficientē corpus victum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderatè cutē denſant, vnà cum hoc vt nō perfrigerent ipſam. quæ enim valde adſtringunt, omnino etiam frigefaciunt,& alimenti affluxum repellunt: vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adſtringentia admiſcere oportet humectantibus pharmacis,quale eſt ladanum,& oleum lentiſcinum,quæ ex natura ſua adſtringunt & moderatè calefaciunt.itaque neque expertus ſum, neque mente cōcipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos,eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur:ſi verò non affuerit lentiſcinum, crudo & immaturo oleo vtendum eſt.Illud autē manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharmacum craſſius adhibere oportet : verùm ad cutem detonſo,liquidius. Quòd ſi magnū fuerit pilorum defluuiū, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum admiſcebis. potes & vnguentum nardinum admiſcere in ætate frigida, & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum, vnguentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatum, & quod ſalca appellatur, quare his vel ſolis diuites vti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos vtere hoc: Terram cimoliam ſolidiſſimam in vino auſtero macerato, addito mororum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſſimè ſufficiente menſura adiicito, terito ac paſtillos formato,eóſque in vmbra ſiccatos, in fictili nouo reponito. Vſu verò expetente, aqua dilutos affricari iubeto : deinde reſiccatos eluito,& per dies quinque rurſus illinito. Vtere hoc in capitibus calidioribus.facitetiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectā viridem vnà cum radicibus in oleum omphacinum cōiectam per plures dies inſolato, & oleo excolato.vtitor quotidie pro communi:ſi verò non adfuerit viridis herba,ſiccam vnà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo admiſce vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat, & vbi per aliquot dies ſiueris, vtere: & minimè vanum

medicamentum competies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleontis nigri radices vino coctas crassius capiti illine. Aliud. Sãbucũ vstũ & cerato liquidissimo exceptũ illine. auget hoc pilos & cutẽ densat,& defluere non permittit. Sed & narcissinum vnguentũ illitum pilos defluere non sinit. Aliud. Ladanum & rosas in vino veteri terito ac illinito. conseruat enim pilos,eosdémque nigros facit. Aliud conseruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum sextarium I. virgultorum myrti sextarium I. seminis apii sextar.I. adianti sextarii dimidium, ladani tantundem, vini nigri sextarios V. coquito ad perfectam dissolutionẽ. Et vbi tertia pars restat, adiicito olei omphacini aut alicuius vnguenti sextar.II. ac rursus coquito. Postquã autem bis aut ter ebullierit, expressum ac excolatũ humorem diligenter reponito: vsu verò expetente,in prærasis omnino vtitor, bis per diem illiniens ex eo capillos. Cæterùm in pueris pulchros ac densos pilos facit,nucis testa vsta ac vino trita & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad supercilia pili denudata, Cap. LVII.

VT ne defluant pili neque à superciliis, neque alia corporis parte,melanthiũ & vstum & cum aqua tritum impone vbi pilos emergere volueris: præsertim verò in superciliis. Aliud. Apes plurimas vstas,ac oleo admixtas illine,animaduersione habita ne alium locum contingas vbi pilos enasci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine. quòd si albos producere voles pilos,cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos, Cap. LVIII.

MEdicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt,ex austeris ac acerbis composita,magnopere lædunt. non enim solùm in superficie,sed etiam in profundo cutem alterant vsque ad locum radicum pilorũ. Detrimentum verò fœminis vtentibus illis accidit, aliquando ad morbum comitialem,aut syderationem,aut veternum,aut soporem profundiorem : aliquando verò etiam destillationibus ægrè solubilibus corripiũtur, vt tabes consequatur. Et scio multas fœminas mortuas esse ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. magis autem læduntur quæ frigidius temperamẽtum habent. Cæterùm quæ citra læsionem adstringentium pilos nigrefacere volunt,cedria illinantur. Illinantur autem tribus vel quatuor horis ante balneum: deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipsam citra olei admixtionem adhibere,in capitibus vehementi reficcatione ac calefactione indigentibus. in aliis verò oleum admiscendum est. Nam vnà cum hoc quòd consumit humiditates, etiam pilos nigrefacit & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At verò Archigenes pilos nigrefacientia sic describit: Radicis capparis corticem cum lacte asinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito,pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat,& imponito. aquam verò cocturæ affricato. Aliud. Quod intrinsecus in anemona nigrum est,cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis salicis succum cum oleo affrica. summè denigrat. Aliud. Lapis alabandicus siue alabandinus vocatus, colore subnigricans cum fuluedine ac pelluciditate,quo mulieres ad ornatum vtuntur : tritus & cum vino nigro ac oleo omphacino affrictus superficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum Punicum viride immaturum accipe, & collum eius diligenter resera,quò id quod amputatum est,congruum operculum fiat : deinde eiectis granis,& tenuibus membranis intus relictis, in vacuum mali caput sesami illoti drach.IIII. iniice,& thuris tantundẽ,vtrisque vicissim locatis donec impleatur: & tunc proprium operculũ impone,& luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Postea verò lutũ aut fermentum adime,ipsum verò malum Punicum læuissimè tere, & in vitreo vase repone: deinde præfricto ac reficcato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum admisce,ac pilos illine: &

A hoc quinquies repete. hoc etiã crispos ipsos facit. Quidã pro sesamo ac thure, nigellæ ac gallarum contusarum, sing. drach.IIII. in mali Punici caput coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat ac crispos facit. oportet autẽ per terrã cimoliam confricare, & tunc tingere. Præstat quoque caput prærasum esse, & crassiore medicamento illinire,vitata frõte & omnibus vicinis partibus:in multis celebre factum est:& est valde necessarium. Sulphuris fullonici,atramenti sutorii,gallarũ, calcis viuæ,spumæ argenti,singulorum sextantẽ, ferruginis vnc.I. Sin-
B gula seorsim terito, & cum aqua ad vnguenti formã reducito, ac confidenter vtitor nihil veritus calcem. non enim vrit,eo quòd vis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum : denigrat pilos ad miraculum vsque. Foliorum fici nigræ,foliorum vitis nigræ, foliorum mori, singulorum libr.I. Omnia in aqua pluuiali per diem vnum macera,deinde diligẽter coque,& prærasis pilis impone: aut si hoc nolueris,radicib[9] pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Lada-
C ni, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fæcis vini,foliorum adianti,singulorum sescũcem, vini è vinaceis expressi (quod loram vocãt) sextar.III. Omnia in vas æreum stanno obductum coniice,& ad tertias coque:deinde excola,& in alio vase paruo ad mellis consistentiam coque,& ad hæc vnguenti Mẽdesii aut alterius huiuscemodi,parem mẽsuram adde, & conquassata repone,& hoc quotidie vtere. sit autem plumbum potius quàm stannũ, id metallum quo æneum vas obducitur. Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidẽ syluestrẽ
D perforato,& interna probè repurgato. Deinde ipsam oleo repleto,& integrum hyoscyami albi semen adiicito, & per diem vnam sinito : & hoc per annum semel commodè illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementũ ferri & plũbũ in aceto coquito donec tertia pars restiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant, Cap. LIX.

FVluos pilos faciunt lupini crudi & nitrum cum aqua illitũ:loti arboris ramentorum decoctum. Ligustri folia trita cũ herbæ lanariæ succo imposita. Fæx
E vini veteris vsta,& cum oleo balanino trita vt iustã spissitudinem habeat. hoc vbi dormitum ir... es illine,& manè flaui erunt.

Vt albi pili fiant, Cap. LX.

HIrundinis fimum cum felle taurino tritum ... ae:& albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem vrito & aceto extinguito, & ad smegma admixto vtitor.

Vt crispi pili fiant, Cap. LXI.

SPumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine:& manebunt crispi ac ni-
F gri. Aliud. Asphodeli radices vrito,& tritis cum vino vtitor. Aliud. Semen lini vino maceratũ modicè coquito ac excolato,& ad succum oui cãdidũ admisceto, & ex eo vesperi pilos confricato ac caput obligato. postera verò die in balneo abluito,& hoc sæpe facito: verùm in iis qui caput habent quod facilè perfrigeratur, in balneo illinito,& illa die non abluito. Aliud celebre. Nucẽ pineã integram viridẽ bonã I. iridis scrupul. XII. myrti vnc.I. baccarũ myrti vnc.I. polytrichi sesquiunciã,ladani sextãtẽ, gallarũ vnc.I. mastiches Æthiopi-
G cæ vnc.I. pampinorũ vitis sextantẽ, lacrymæ palmæ arboris scrupul.XII. adipis vrsini scrupul.XII. seminis betæ scrupul.XII. rhois coriarii scrupul.VI. aluminis scissi scrupul. VI. olei omphacini sextar.III. succi artemisiæ, succi serapiadis tritæ testicularis,succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem: misce ac vtere.

De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.

EOrum quæ pilos corrũpunt tres sunt differentiæ: nã quædã propriè psilothra appellãtur, quædã attenua-
H toria,quædã omnino ipsos extirpãtia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant,periculosi vsus sunt. aliquando enim non solùm illitas partes corporis,de cætero penitus depiles reddũt, sed & vsque ad caput & mentũ,superciliáque ac palpebras, nuditas pilorũ procedit. At verò attenuatoria

nuatoria & pſilothra, minimè periculoſum vſum habẽt.

Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactū, ranarum in arundinetis degentium ſanies, teſtudinis marinæ ſanguis, vitis albæ lacryma, lacrymæ hederæ, itémque bryonia, ſcolopendra marina, ſtellæ marinæ. His admiſcetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod inſulſum appellatur: item alcyonia & ſandaracha, & his ſimilia. Aliud. Vrticæ ſylueſtris ſemen cum oleo tritū fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enaſci facit, aliquando verò etiam eos qui ſunt extirpat vitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex viridi ſarmento dum vritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. vini & olei, ſing. cyathum I. miſce, & illine in balneo: & vbi modicum ſudaueris, & deinde per ſtrigilem confricueris, reperies pilos in ſtrigile. Qui verò poſt dies quadraginta exorientur, lanuginoſi erunt. Aliud. Aſellorum ſub hydriis ſtabulantiū drach. XII. ſandarachæ drach. IIII. calcis viuæ drac. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlearium I. Omnia vnita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollant: & vtere in balneo velut dictum eſt. Aliud. Bugloſſi & ſemperuiui ſuccum æquis portionibus cum ſtercore hircino terito, & vitrea tabella excepta denſari ſinito, ac vtitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuſo vnito, & in balneo vngito ex hoc: itémque citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpuntur.

Pſilothra pilorum, Cap. LXIIII.

Ex iis quæ pilis denudant, & pſilothra appellantur, vtile eſt lixiuium, & auripigmentum, & ſandaracha, & calx viua. Manifeſtum eſt autem vehementiam ipſorum frangi debiliorum & liquidorum admixtione: ptiſanæ, inquam, aut oryzæ ſucci. Crito itaque tale pſilothrum in libris De ornatu deſcribit, Calcis viuæ partes II. auripigmenti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptiſanæ ſucco affuſo terito, & vbi nigra facta fuerit, in balneo illini iubeto. Hoc ſtatim corpus glabrum facit, & pilus enaſcens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptiſanam, ſimul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primùm calcem admiſceto ſufficiẽtem, & prout moris eſt agitato: & vbi diſſoluta fuerit, auripigmenti vnc. I. inſpergito, vnito & myrrhæ tenuiſſimè tritæ vnc. I. maſtiches vnc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalſami cochlearia II. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoſcyami ſucco tritam illine. Aliud. Fructus fici ſylueſtris ſeſcuncem, & foliorum eius ſeſcuncem, herinaceum terreſtrem integrum viuum, ſucci aconiti, *id eſt iridus ſylueſtris* lib. I. veratri nigri lib. I. fæcis vini vſtæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmenti auri coloris trientem, coſti trientem, caſiæ trientem, carpobalſami triẽtem, olei ſextarium I. Omnia contuſa cum herinaceo terreſtri viuo, in duplici vaſe cum aqua coquito. ſint autẽ aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit conſumpta. & ab igne ablata per triduum ſinito, & vbi ſedata fuerint excolato, ac vtere oleo in prima balnei domo antequam ſudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.

Is quæ pilos attenuant vti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. ſunt autem talia exterſoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus aliis medicamentis differentia ſecundū exceſſum & defectum, ita etiā in exterſoriis. Ordei itaque farina & fabarū, & erui, ſpumáque nitri ac nitrum, moderatiorem vim habent. Quæ verò his fortiora ſunt, in iis qui duros ac magnos pilos habẽt cōueniūt: quale eſt nitrum vſtum, & nitri ſpuma, & aphronitrum, & teſtæ calainæ. itẽ ſepiæ teſta vſta & non vſta, & fictiliū ac clibani teſtæ, & pumex vſtus ac non vſtus, & muricū ac purpurarum ac reliquorū oſtreorum teſtæ, alcyoniáque ac herbæ lanariæ radix. veratrum item vtrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, ariſtolochiáque ac panacis radix, & canchry, ac huiuſcemodi. Quòd ſi odorata hæc facere volueris, cyperum & melilotum, & roſas ſiccas, & iunci odorati florem, & iridẽ, & meliſſophyllum admiſcebis: diuitibus verò nardum Celticam & Indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & coſtum. Attenuat etiam pilos cinis ſarmentorum vitis & ficulneus, & ex tithymalis tritus & in balneo affrictus. & ab exuſtis vinaceis cinis, & alumen ſciſſum, & ſtercus caninum ſiccum. Aliud ſmegma illuſtrans cutem, & pilos lanuginoſos faciens, valde bonum. Mora crudiſſima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adſeruato, ac vtitor.

Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimento conſtans: Pumicis toſti, teſtarum ſepiæ vſtarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus vtere confidenter. Alius. Teſtarū purpurarū vſtarū ſextantẽ, alcyonii ſextātẽ, nitri beſſem, cimoliæ beſſẽ, pumicis vnc. I. omnia toſta terito, & vtitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo vſi ſumus in cubicularia. Calcis viuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti vnc. I. ſtaphidis ſylueſtris, cimoliæ, teſtarum ſepiæ, radicis bryoniæ ſiccæ, aluminis ſciſſi, ſing. drach. IIII. ceruſſæ vnc. I. ſampſuchi, aloes, veratri nigri, ſing. ſcrup. VI. Contuſis ac cribratis vtere, iniiciens ex eo in familiare pſilothrum drach. IIII. & ouorum candida III. Deinde pſilothrum ablue, & rurſus ſiccum affrica, & quotidie in balneo hoc vtātur. Aliud ſmegma attenuatorium, & lanuginem producẽs. Farinæ fabarum, pumicis, ſimilaginis, ſpumæ nitri albæ, ſing. chœnices Atticas II. fœniculi cum ptiſana cocti, & poſtea aceto mulſo eloti ac ſiccati, tuſique ac cribrati chœnices II. ſaponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis admiſce, ac manibus ſubige, & vtere.

De furfuribus ſiue porrigine, Cap. LXVI.

Qvibuſdam ſe ſcalpentibus, furfuribus ſimilia ſæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à vitioſis ſeroſis humoribus, quos conſumere ſcopus eſt in eius curatione. Itaque diſcuſſoria ac exterſoria adhibenda ſunt pharmaca vbi per purgatorium medicamẽtum prius totū corpus euacuauerimus, ſi vitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adſtringentia ad diſcuſſoria admiſcuerunt, quò per ipſa affecta pars corroboretur, vt ne facilè in ſeipſam ſuſcipiat influẽtes ſeroſos humores, ſed reſiſtat eóſque repellat: veluti eſt ſutorium atramentum, & ſimilia. Deterge itaque furfures in capite, Cimolia cum betæ ſucco aut fœnigræci, aut vtriſque ſimul admixtis. Aliud. Fabam vnà cū cortice molito, & cū betæ ſucco vtitor. Aliud. Furfurū dimidiā chœnicẽ in aquæ ſext. I. macerato, deinde diu manibus terito, & ſuccū excolato, & ad ipſum aceti heminā dimidiā addito, & ad ſpiſſitudinẽ coquito, & ſic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, ſulphuris viui, æquales portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non ſolùm in balneo, ſed etiam citra balneū. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. hoc multo experimento conſtat. Aliud. Cucumeris ſylueſtris radicem coquito, & decocto vtitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, Præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare voles, ſic facito: Cimoliæ ſeſcuncem, nitri quincuncẽ, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris ſylueſtris ſextantem, bryoniæ ſextantem farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſing. vnc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, brioniæ, corticis radicis cucumeris ſylueſtris ſicci, farinæ fabarum, ſing. lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſing. ſextarii dimidium. Singula ſeorſim læuiſſimè terito, menſurato, ac vnitis vtitor in balneo. Archigenes dicit, Ad furfures farinam fœnigræci, & nitrum, & cimoliam cum betæ ſucco affrica, & fel bubulum aut ſuillum addito aceto illine: deinde poſt horam ablue, & atramento ſutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine: aut cuminum, & myrobalanum & fabaceam farinam, æquis portionibus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. poſtquam verò reficcati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam ſylueſtrem in aqua marina donec

decima pars ſuperſit,terito & affricato. Aut nitrum & pumicem,& fæcem vini,pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri,& atramentum ſutorium æquis partibus cum vino adhibe,ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt vt nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſquillā aſſato, & vbi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccū oleo admixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens: velut ſunt tubera, fungi, bulbi, legumina,& carnes bubulæ ac ſimiles. Sint autē quæ ingeruntur ventri commoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetum cum ſapa. Condimentum ſit cuminum, apium, fœniculum. aliorum parcus ſit vſus. Et maximè ab omnibus bellariis abſtinendum eſt. Vinū vtile eſt tenue & albū: iucunditatis tamen gratia etiam vinum dulce & vinum mulſum permittitur. Ex fructibus vua arefacta optima eſt, deinde ficus ante cibum. poſtea malum Punicum poſt omnem cibum. Et amygdalæ virides commodæ ſunt ante cibum. Et bonæ concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deambulationes lenes plurimæ manè ac veſperi optimæ ſunt. Frigidæ lotio balneis præſtat. verùm in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aere conuerſatio. Et capitis perfuſio ſoliis melior eſt. & poſt hæc largè per frigidā refrigera. Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & indignatione, inſolationéque ac vehementi frigore abſtineant. itémque ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari, Cap. LXVII.

Pediculorum generatio quibuſdam aceruatim in capite contingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, vbi etiam pediculos generari contingit, non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtunt. Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt ſiccantia eſſe,& quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare poſſunt. Lupinos igitur in aqua coquito,& decoctum ipſorum affricare iubeto. Aut myricæ decocto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ ſuccum melle mixtum illinito. Aut perdicii ſuccū dormitum eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis ac totius corporis. Liguſtri florem cum vino tritum capiti ac toti corpori affrica, vbi dormitum ire volet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes II. ſādarachæ & nitri, vtriuſq; partem I. adhibe cum aceto. Aut rhoem culinarium cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito vtere. Aut veratrum album,& ſtaphidem ſylueſtrem, ac nitrū, æquis portionibus cum oleo trita in balneo adhibe. Aut rumicis ſylueſtris radice cum oleo in balneo vtere. Aut modico pipere cum multo oleo vtere. Aut oleum laurinū aut raphaninum illine. Si verò pili denudati ſint, ſtaphide ſylueſtri cum aceto & oleo vtere. aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drach. II. cum origani triti drach. I. ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis, Cap. LXVIII.

Vlcuſculū quod achor *Græcis* appellatur, in capitis cute cōſiſtit, tenuia foramina habēs, per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter viſcoſa. Similis autē eſt ipſi alia affectio, quæ ceriō, *id eſt fauus* appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli ſimiles cōtinētia, meliceris vocatur, *id eſt fauus mellis*. Proinde ſcop⁹ in his eſt vt humores affectionē faciētes euacuem⁹. Si verò adhuc influxerint, vt pri⁹ influxionē impediam⁹, euacuato primū corpore per purgatoriū medicamētū, initio ſumpto à venæ ſectione (ſi æger ferre poteſt:) deinde purgatorio vtimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, admixtis ad ipſum epithymi drach. III. Relata eſt autē ſeri præparatio Sermonis ſecūdi capite nonageſimo ſexto. Si verò inteſtiuus eſt lactis vſus, colocynthidem perfectam accipe, & ſemē eiice,& in ipſam tomētū ſiue pulpā adhuc habētē, ſapam aut vinū mulſum infunde,& per diem ac noctē macerari ſine: & poſtea calefactum exhibe. Deinde verò etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quòd vi-

A ſcoſus eſt humor qui affectionem generat. At verò incipientes achoras vbi totum corpus ſuperfluitatibus caruerit, per adſtringētia ac repellentia curabis. Talia autē ſunt myrti,& pini cortex,& rubi folia impoſita, plātago impoſita oleæ ſylueſtris ſuccus affrictus, ſalicis folia & flos impoſita: ſimiliter polygonū. Quædā verò prohibēt ne achores augeſcāt, ſimul reprimētia quod influit, ſimúlque concoquentia ac diſcutientia quod iam continetur, vt quæ mixtas vires habent: quibus ſanè poſt principium vti oportet. B Tale eſt oleū myrteū & roſaceū & lētiſcinū, rubi ſuccus cū oleo, portulacæ ſuccus cū oleo, ladanū cū vino illitū, liguſtrum & lentes. Quædam verò antiquis & moderatis auxiliantur, diſcutientia & extergentia citra ſenſibilem caliditatem, non tamen aliquid irritans habentia. Quibus vtendum eſt maximè vbi dolor aliquis cum achoribus affuerit. ſed & in his à debilioribus initium facere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta eſt,& Cretica ac Samia terra, pompholyx item ac ſpodium, & ſpuma argenti,& Cadmia tenera,& adiantum cum roſaceo illitum, & fœnigræci decoctum affrictum,& malua trita cum loliacea farina impoſita. aut melilotum cum farina fœnigræci ex vino impoſitum. Item cicerum decoctum, & ipſum cicer coctum impoſitum, nuces rancidæ commanſæ ac illitæ. Quòd ſi his nihil effeceris, ſiccū ex charta pharmacum illine cum aceto: ſi verò acrius tibi videatur, ſpumam argenti pari portione adde. Si verò non affuerit ſiccum pharmacum ex charta, chartam vre, & cinerē eius aceto ſubige, ac vtere in iis qui duram carnem habent. D Quædā porrò vehementē adeo vim habēt, vt valde craſſos ac viſcoſos humores euacuare poſſint, ipſóſque diſſoluere achoras, etiamſi iam in ſcirrhum indurati fuerint. Talia ſunt chalcitis, fæx vini vſta, ſandaracha,& calx. Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad achoras,& diſcutiens & repellens. ſit autem acerrimum. Diſcutit etiam optimè lilii radix affricta, & thus cum aqua & nitro, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, & cucumeris ſylueſtris radix cocta,& fici folia cum aceto trita, bulbi cū nitro affricti, rutæ folia impoſita, farina fœnigræci cū nitro affricta, thus cū aceto illitū, malicoriū E cū laurino oleo illitū, alliū cū cauliculo vſtū ac cinere cū oleo illito. hoc valde bonū eſt. Aliud. Mulier quædā nuces regias mandebat, & puero achoras habenti imponebat,& ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ vſtas, ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem tritas illine cum penna,& ſanabis. Aliud. Thymum vrito,& cinerē cū vino & oleo ſubactum illinito. Aliud. Cneſtrum quā in Alexādria liparona vocāt vrito,& cinerē cū vino tritū illinito. Aliud. Buccinarū vſtarū cinerem cum aqua F adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolùm ad achoras, ſed etiam ad omnem papularum eruptionem. Quòd ſi incideris in achoras inflammatos & dolētes, dolorem prius liquido medicamento concoctorio mollientéque ac leni mitigabis, quale eſt parhygrū & omnia ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt. Farinam itaque fabaceam vino madefactam ac tritam, vt emplaſtri formam acquirat imponito. Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularum genera. Aliud, ad maximos & inflammatos dolores, leniēs, dolorem eximēs ac percurans. Collyriū quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libyanis appellatis, aut cōſimile quoddā cū modico hyoſcyami ſucco terito, & adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis cōpoſitio, ad achoras, puſtulas, papulas feruidas intertrigines. Eſt & ad ſedē bona. Spumæ argēti drach. octo, foliorū rutæ tenerorū drach. XXV. Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pēnis illine. hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. quatuor, ceruſſæ drach. VI. ſulphuris viui drach. IIII. ceræ drach. IIII. roſacei aut myrtei quātum ſatis eſt, vt liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat. H Liquida ſiccis affunde & vnitis vtere. hæc ad totius corporis puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras.

Ladani drach. octo, ceruſſæ tantundem, ſulphuris viui drachmas octo: vtere cum vino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani, baccarum myrti nigrarum

spumæ argenti, sulphuris viui, seminis hyoscyami,malicorii,æquas portiones terito,& vino,ac myrteo aut rosaceo oleo affuso,vtitor. Aliud ad feruidas,saniosas & impetiginosas papulas. Verbenacæ supinæ drach.VIII. acaciæ drach.VIII.myrrhæ drach.II. vino austero trita illine. Aliud: facit & ad eas quæ in mento sunt. Baccarum myrti,malicorii,atramenti sutorii,spumæ argenti,æquales partes tritas cum vino & oleo myrteo adhibe. Emplastrum ad achoras vetustissimos. Resinæ pinus siccæ, ceræ, adipis suilli aut bubuli, æquas portiones simul liquatas in aquam excolato & diutius manibus emollitis vtitor. Aliud, quo vsus est Ægyptius in Palladio Magistriano in Alexandria, vbi medicorum auxilia frustra tentasset. Colophoniæ semissem, ammoniaci thymiamatis sextantem,galbani scrup.IIII.opopanacis scrup.III. olei drach.IIII.mastiches.ceræ,sing. vnc.I.resinæ pinus lignosæ drach.IIII.æruginis scrup. IIII. quòd si magna affuerit acrimonia, æruginem ne adiicias. Hoc abscessus discutit,& iam ruptos euacuat ac sanat.

Ad capitis scabritiem, Cap. LXIX.

Rutam & alumen terito cum melle, & præfrasis pilis illine. Aliud. Sulphur viuum & staphidem syluestrem terito,& picis sero admixto illinito.

Ad parua & densa ac rubicunda capitis vlcuscula, Cap. LXX.

In paruis ac densis & rubicundis capitis vlcusculis mămarum papillis similib⁹,à quibus etiam sanies effluit, caput radito,& semen lini tritum ac melle subactum imponito.Aut conchylium vrito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplastrum è lolio imponito: & vbi euacuati fuerint humores,hoc sublato,myrsinatum appellatũ imponito.Cæterùm ad rubicundas papulas in capite, cerussam cum laurino illine: aut pini corticem cum cerato: aut testam clibani cum aceto aut vino.Aut betam coctam impone: aut betæ succum ad ceratum rosaceum quantum eius admittit,adiice & impone.

Reficcantia & cicatricem inducentia achoribus, Cap. LXXI.

Spumæ argenti drach.XXI.calcis viuæ tantundem,aceti vnc.I.rosacei tantundem,vtere. Aliud valde bonũ quod humida vlcera reficcat,& cicatrice includit. Spumæ argenti, cerussæ,ordei vsti, æquales partes cum rosaceo aut myrteo illine. Emplastrum melinum, reficcăs omnem fluxionem,& cicatricem inducens,præsertim in antiquis vlceribus: Spumæ argenti, cerussæ,salis fossilis,sing.lib.I.aluminis scissi semissem, atramenti sutorii semissem,olei lib.II.aceti sextar.I.Oleum,spumam argenti,& salem ac cerussam coquito,singula per se & simul læuissimè trita. Vbi verò non amplius inquinauerint, alumen & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, vnito,& in mortariũ diffundito,& probè mollito vtitor.

Smegmata ad achoras, furfures, asperitates,ac scabritiem, Cap. LXXII.

Quòd si in declinatione fuerit affectio,& omnino ad cicatricem vergat, ad totam affectionem eradicandam huiusmodi smegmatis in balneo vtẽdum est. Terræ Cimoliæ lib.II.nitri rubri tantũdem, myrobalani lib. I.myrrhæ,iridis,piperis,sing.vnc.I.nardi Celticæ,costi,casiæ sing.vnc.I.contundito,cribrato,ac vtitor in balneo.

De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.

Aurium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à ventis inductam, aut à frigidis aquis,aut iisdem medicatis,in quibus homines se lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorii in profundo. Fit etiam dolor propter spiritum flatuosum qui transitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.

Dolores itaque à sola frigiditate obortos, calefaciẽtia quamcelerrimè curant.Cæpa igitur aut alliũ in oleo feruefactum frigiditates omnes sanat. Ego verò euphorbio modico ad multum oleum admixto vtor: aut pipere exactissimè trito cum vino &oleo.Prodest & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulcissimo cocta magnificè facit.

A Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.

Quum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum assiduè infundere conuenit, ita vt autem eluamus,& per mollem lanã detergamus,& deinde rursus infundamus.Magnopere verò ipsos mitigat oui candidum cum lacte muliebri tepidum infusum.omnia enim quæ adhibẽtur, moderatè calida sint. Prodest ipsis & anserinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit: aut per arundinem, velut per aquæsuforium instrumẽtum(siphonem Græci dicunt)exuctione facta,cæ-

B parum succum cum anserino adipe instilla: valdè enim mitigat.Si verò quis vno pede auri affectæ proximo exiliat,inclinans quodammodo seipsũ,aquã facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum crassitudinem, Cap. LXXVI.

Si dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, crassi & pituitosi humores causa doloris existunt. dignotio autem ex prægressa diæta tibi continget. Nitrum igitur ac spumam nitri,auricularibus pharmacis misce-bis. Veratrum item album ac nigrum,& amygdalas ama-

C ras,& ex aristolochiis eam quæ ad manum est,& cucumeris syluestris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni radicem,& parui comam,& iridem, & cassiam. Et in summa,omnia amara citra mordacitatem ac molestiã mea-t⁹ purgăt,& extergẽt,& crassos humores impactos secăt.

Ad aurium sordes, Cap. LXXVII.

Ad aurium sordes,vnguentum nardinum tepidũ instilla,& sequenti die per specilli concauum eas quæ expositæ magis sunt expurga, & rursus nardinum infunde.Si verò locus durus fuerit, aut etiam sordes duræ, ni-

D trum torrefactum ac læuissimè tritũ in aurem insperge, & acetum calidum instilla,& appposita lana pernoctare sine. postera verò die,aqua & oleo calefactis elue.

De sonitu aurium, Cap. LXXVIII.

Sonitus in auribus plerũque ex flatuoso spiritu generă tur.fiũt etiã aliquădo ob sensus auditus subtilitatẽ, ex euaporationibus.Dignotio contingit tibi primùm ex tẽperatura & habitu hominis:deinde etiam ex omni prægressa diæta.Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruaE tim fit sonitus,inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quòd hoc sonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò permanet,affectio cognoscitur. Exacta verò dignotio hæc à te fiat.Si enim quis putet à spirituoso exitũ non habente sonitum fieri,& secantia ac attenuantia adhibeat,& nihil proficiat vnà cum hoc quòd etiã iis quæ pituitam per os ducunt vtatur,tunc sanè ob auditus subtilitatem,sonitum fieri coniectet.Ego verò in talibus admisceo ex iis quæ sensum stupefaciunt, velut est mandragoræ succus,& opium paucissimum. Aut oleum in quo

F intestina terræ cocta sunt,infundo. At verò ad sonitus ob flatuosum spiritum generatos,talia commoda sunt. Apollonii,ad sonitus ac bombos & sibilos derepentè fientes: Acetum acerrimum calefactum instilla. Aut acetum cum rosaceo calefactum instilla. Si verò perseuerarat, cuminum,rutam, anethum, & nigellam, cum aceto coquito,& rosaceo adiecto vtitor. Aut colocynthidis me dullam in oleo coquito,& oleum infundito. Si verò adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus,&attenuatoriis ac discussoriis vtere,quæ paulo antea

G descripta sunt ad eos qui ob humorum crassitudinem au res dolent,ita vt singula cum aceto coquas,& mel addas. Facit autẽ ad inueteratos sonitus,castoriũ & spica nardi, æquis portionibus cũ aceto & rosaceo. Aliud ad sonitus diuturnos:Herbæ lanariæ,croci,castorii, veratri albi, æquales partes tere cũ aceto,& informa pastillos,& vtere cũ vino. Cæterùm ad sonitus ex morbo,fomẽto per absinthii decoctũ adhibito acetũ cũ rosaceo infunde,aut raphani succũ cũ rosaceo,aut aloẽ optimã cũ vino mulso.si adhuc perseuerarint, veratro nigro cũ aceto cocto vtere.

H Ad auditus difficultatem ac surditates, Cap. LXXIX.

Qui difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per catapotia ex colocynthide purgandi sunt, & pituita per os detrahenda est, & caput omni modo reficcandũ ac corroborandũ.Vtendũ est & attenuatoria diæta.

In ipſam verò aurem immittēda ſunt pharmaca quæ fin
dunt ac ſecant,& attenuant viſcoſos ac craſſos humores,
quorum ſylua iam antea relata eſt in iis qui ob humorum
craſſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem au-
ditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepen
tè obortam,& ex capitis dolore, abſinthium cum aqua
in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita
vt alterā arundinis partē cauitati auris adaptes, alteram
verò foramini operculi ollæ inſeras, quò vapor qui exha
lat, ad auditorii meatū allabatur. Aliud. Baccas lau-
ri aut folia in aqua coquito & ſimiliter vtere, aut origa-
num,aut hyſſopum eodem modo, aut aquam marinam
cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimum:vrinā tauri aut
bouis, tertia aceti parte addita,pro fomento adhibeto. I-
tem myrtum contuſam ſimiliter coctam adhibeto. At
verò circulum ex lana auri circūdare oportet, vt ne loci
vicini amburantur.Elotiones porrò his conueniunt,ace-
tū acre album,cum pari aquæ mēſura, & nitro læuiſſimè
trito calfactum infunde per multos dies: & poſtea aqua
calida elue,atque ſic ſubſcripta infunde. Quæ auribus
in auditus grauitate infundatur. Porri ſuccum irino vn-
guento admixto infunde. Veratri nigri radicem cum a-
ceto tritam,& melle exceptam in aurem inde,& per dies
quinque ſine.Capræ recèns mactatæ cornu vrina eiuſdē
exple,ea maximè quæ in veſica ipſius reperitur, aut alia
aſſeruata, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende,
ac vtere.Clauos caligarum veterum numero centum, in
vino Aminæo ad dies ſeptem macerato,& donec ſepties
ebulliant coquito,excolato,& adſeruato,& vſus tempore
quātum ſatis eſt calefactum infundito.Hoc vſus ego ſur-
dum curaui. Aliud. Aſphodeli radicem in oleo coctā
adhibe. hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē ſanat.
Optimus eſt etiam cucumeris ſylueſtris radicū aut folio-
rum ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ vrinam & fel
eiuſdē ſimul calfacta infunde: Aut caſtorium cū baccis
lauri & aceto.Aut veratrum nigrum cum aceto terito,&
melle diutius cocto excipito,& collyria ad glandis figu-
ram formato,& in meatum indita per triduum ſinito.
Aliud. Naſturtii ſeminis quantum ſatis eſt,& nitri parū,
ficus pinguis carne,granulis exemptis,excipe, & collyria
meatui auris congrua efforma ac inde,& per triduū ſine.
hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat.Aliquando ve-
rò pro naſturtio ſinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad au
rium ſordes.Multùm quoque opitulatur ad auditus graui
tatē ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta,& melle
imbuta meatui indita. Idem cōmodū eſt ad enaſcētē in
auditorio meatu ſuperfluam carnē. Aliud. Omnis pi-
ſcis fel infuſum prodeſt.item perdicis & capræ. Aliud.
Fel tauri cum anguis ſenecta tritiſſima aceto exceptum,
& meatui inditum,grauem auditum ſoluit. quidam cum
roſaceo indunt.aquæ verò fomentum adhibere oportet.
Aliud. Saluiæ ſuccū cū oleo omphacino in aurē in-
ſtilla: vtere:eſt valde commodum. Aliud. Herinacei
terreſtris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi
drach.IIII. caſtorii drach.I. ſpumæ nitri drach.I. infunde
cum aceto,& vtere velut optimo. Vtere etiam paſtillo ex
amygdalis amaris cum aceto mulſo. deſcriptus eſt ad au
res purulentas.

Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.

MOderatas & non pulſantes inflammationes ſanat ro
ſaceum cum aceto tepefactum. & glaucium in co-
te medica tritum cum vino dulci ac modico aceto.Si ve
rò vehemētior fuerit inflāmatio, dolores quidem miti-
gat,tenue ac candidum oui cum lacte muliebri tepidū
infuſum.Optimum verò ad ipſos pharmacum eſt nardi-
num vnguentum,cum modico medicamento Baſilico
appellato,aut cum adipe anſerino aut phaſianino. Vbi ve
rò magnus eſt dolor,neceſſe eſt ſtupefacientibus ſenſum
vti,ita vt ad lac muliebre & oui candidum,modicum o-
pii admiſceamus.Admiſcendum eſt caſtoriū ad vehemē
tiores dolores pari mēſura, ad leuiores dupla proportio-
ne. Nos autē opiū & caſtoriū cū ſapa probè conterimus:
& tepefacta infundimus.Oportet autem omnino nō con
tingere auditorium meatum tempore doloris: & fomē-
A tū adhibere per auricularium ſpecillum lana molliſſima
circumdatum, ita vt lanam tepido Baſilico medicamen-
to,cum nardino aut alio ex iis quæ infunduntur tinga-
mus,& ad principium auditorii meatus indamus,& phar-
macum in profundum deſtillare ſinamus.& hoc aſſiduè
facere oportet. Poſtquam verò repletus eſt meatus, lanā
ſupernè obdito.Quòd ſi æſtas fuerit, & multæ caliditatis
ſenſus ægrum circa inflāmatam aurem vexarit,fomentū
per roſaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflā-
mationes tepida cum roſaceo inſtillata, auriculæ muris
B ſuccus,& polygoni, & portulacæ,& ramētorū cucurbitæ
ſuccus.Itē aranei cū roſaceo cocti,& aſelli ſub hydriis ſta-
bulātes,ſimiliter & inteſtina terræ eodē modo: Et blattæ
domeſtic interanea cum roſaceo,& oleum amygdalinū
ac hyoſcyaminum. Medicamentū auriculare è ſuccis
ad inflammationes quæ ægrè tranſmutantur: citò enim
ipſas ſuppurat.Succi ramentorum cucurbitæ, ſucci cala-
mi,ſucci perdicii,ſucci braſſicæ,ſing.cyathum vnum, ni
tri toſti,myrrhæ, croci,ſing.drach.IIII. vnguenti nardini
vnc. I.alumins liquidi.vnc.I.aceti ſquillitici ſextātē, mel-
C lis optimi lib.I.excipe & repone in vitreo vaſe. Et vſu po
ſtulāte, cum nardino & roſaceo diluto vtere. Aliud, ad
diuturnas & ægrè trāſmutabiles inflāmationes. Galbani
drach.VII.ſeui taurini drach.IIII.ceræ,colophoniæ,ſapo-
nis ſing.drach.III.picis drach.I. Colophoniā,picē,ſeuū li-
quefacito,&galbanū cū cera præmollitū adiicito,& dein
de etiam ſaponem,& excolatis vtitor, ita vt in cote cum
aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores.
Aloem optimam vino mulſo dilutam inſtilla: aut lanas
D ſuccidas aceto feruefacto,& inſtillato, inſupérque ipſam
lanam in aurem indito.Quòd ſi mitius facere velis,cum
aceto aut ſapa coquito.

Ad aures abſque vlceratione humectas,quæ velut exudant & ſeroſum humorem excludunt, Cap. LXXXI.

MISY in linteolum illigatum & prunis obrutū ex-
urito,& vnà cum exuſto linteolo terito, & per arun
dinē inſufflato. Aut gallas terito & linteolo illigatas ex-
urito, ac ſimiliter vtitor. Aut alumen in teſta exuſtum,
E & oleo præaffuſo tritum inſufflato. Porrò poſtquam pe-
nitus ſedata fuerit inflammatio,caſtorium cum oleo in-
fundatur,quò detrimentum ex afflictione ſoluatur.

Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.

REcentia quidem vlcera glaucium curat ſolum cum
aceto tritum, & omnia ex ipſo collyria, & quæ ex
croco itémque ex roſis fiūt & appellationē habent.Curat
etiā eadem collyriū Damocratis ex myrrha. Quæ verò
pure manant citra dolorem & moderatè hoc patiuntur,
per eadem curantur.Quæ verò fortiter pure manant,per
F paſtillos,qualis eſt Andronis,& præſertim Muſæ cum ſapa
& modico aceto infuſus. Quòd ſi etiam hæc ſuperentur,
recrementum ferri cum acerrimo aceto in caniculari æ-
ſtu ad ſolem terito, & paſtillos efformato, & vtere cum
aceto.Si verò non eſt canicularis æſtus, recrementum fer
ri læuiſſimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec
reſiccetur: & vtere cum aceto. Aurium elotiones.
Cæterùm Apollonius ad aurium vlcerationes talia ſcri-
bit,Vino mulſo calido frequenter ipſas elue. Aut myrtū
cum vino coquito,ac vtitor. Si verò fœtidum quod pro-
G dit,malicorium & lentem cum vino coquito, & tepi-
dum infundito.Poſt elotiones autem conueniunt ad in-
fundendum, fel bubulum: & maximè porcinum in ma-
licorio tepefactum inſtilla.Idem facit & caprinū fel,& o-
mnis piſcis fel roſaceo admixto. Aliud optimū. Alu-
men ſciſſum tritum,cum ſapa & aceto in feruenti cinere
coquito ad mellis ſpiſſitudinem,ac vtitor. Facit etiam o-
mne alumen cum polygoni ſucco,& Eraſiſtrati panchre-
ſtos *appellata ab omnimoda vtilitate*,liquida. habetur autem
inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis ſciſ-
H ſi, croci, gallarum, æquis portionibus vtere cum vino.
Auricularis compoſitio ad dolores magnos, & pus al-
bum. Amygdalas amaras decorticatas octo,ſpumæ ni-
tri albæ drach.II.thuris drach.III.opii drach.II. croci
drach.IIII.galbani drach.II.myrrhæ drac.I.aceto trita ex-
cipe,& forma paſtillos ac vtere, ſi dolor adeſt cū roſaceo:

ſi purè manant,cum vino mulſo,aut aceto,aut ſapa: ſi verò auditus grauitas affuerit,cum aceto. Ad diuturnas vlcerationes.Aloes,thuris,myrrhæ ſing.drach.IIII. miſyos drach.II.efforma cum aceto & vtere reſolutis cum aceto aut roſaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium, Cap.LXXXIII.

Malicorii & lentis decocto elue, velut prædictū eſt, & vtere ſubſcriptis.Aluminis ſciſſi lib. I. atramenti ſutorii drach.VIII.myrrhæ drach.VIII. crocomagmatis drach. VIII. vini dulcis myrtei ſextar.III. Alumen cum vino coquito,& vbi ad compagem redactumfuerit, reliqua prius trita cum aceto adiicito,& vnitis vtitor cū ſapa & aceto. Aliud,ad purulentas & graueolentes aures. Vrſi fel inſtilla:ſi verò aridum fuerit,cum aceto & ſapa diluto vtere. ſummè enim prodeſt. Ægyptiū pharmacum ad omnes relatas affectiones,etiamſi fuerint cōgenitæ. Amygdalarum amararum drach.I I.piperis albi drach.II.fabarum Ægyptiarum internā partem drach. II.pōdere,croci,myrrhæ,opii,thuris,caſtorii,ſing.drach. II. omphacii drach. IIII. atramenti ſutorii drach.IIII. ſpumæ nitri drach.II.Terito cum aceto in quo malicorium coctum eſt, & excipe ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem.Vſus autem tempore quantum ſatis eſt de hoc pharmaco accipe,& nardino vnguento dilutum inſtilla.

Ad ſuperexcreſcentes in aurium vlceribus carnes, Heraclidæ Tarentini, Cap.LXXXIIII.

Aeruginis drach.VIII.ſquamæ æris drach.IIII.mellis heminæ dimidium,hoc eſt dodrantē.Arida trita melle excipe,ac coque vt rubicundum pharmacum euadat,& vtere ſuper eminentem locum imponens. Aliud. Æruginis drach.IIII.atramenti ſutorii drach. IIII.ſucci marrubii cyathos III.mellis quantum ſatis eſt,præpara & vtere velut dictum eſt. Aliud Apollonii Memphitæ. deprimit omnem ſuperexcreſcentem carnem citra dolorem. Aluminis ſciſſi drach.IIII. miſyos vſti drach. IIII. æruginis drach.II.Lemnii ſigilli drach. II.gummi drach. II.*alii tot uncias pro drachmis habent*.Terito cum aceto,& formato paſtillos , ac vtitor cum vino aut aqua. Deprimit, & cicatricme inducit.facit & ad nares exulceratas.

Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.

Vermes in auribus aut generatos aut extrinſecus illapſos,amara & acria in ſumma occidunt: velut ſunt, capparis folium aut ſuccus,cedria, vrina humana vetus, ſingula cum melle:aut ariſtolochiam tritam inſuffla:aut calaminthæ ſuccum infunde :aut veratrum album cum vino: aut colocynthidis decoctum,aut centaurii, aut abſinthii,aut polii cum vino:aut ſcordii,aut marrubii ſuccum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortenſis aut ſylueſtris ſuccus:maximè in iis quæ ſunt inflammatæ.

Ad ſanguinis ex auribus eruptiones, Cap. LXXXVI.

AD ſanguinis ex auribus eruptiones,vt ne in grumos coeat,porri ſuccum & acetum mixta infunde,& ſanguinem ſiſtet,& grumos diſſoluit. Aut malum Punicum in aceto coctum infunde. Aut gallam in aceto coquito & excolato,& rubi ſuccum miſceto,ac infundito. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam,aut lycium cum aceto inſtillato.

De calculis aut aliis corpuſculis in aurem illapſis, Cap.LXXXVII.

SI calculus,aut faba,aut confimile quid in meatum auris illāpſum fuerit,elue.aut ſpecillum lana obuolutum reſina tinge,& extrahe. Aut per glutinoſum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito.Quòd ſi non ſucceſſerit,ſternutatorium naribus inde,& os obtura ac nares. nā iuxta contingentem ſpiritus extenſionem,id quod incidit effiatur. hoc autem aſſiduè fiat donec exciderit. Si verò intus manſerit, auris inflammata conuulſiones inducit. Optimè verò eorum quæ illapſa ſunt eiectionem adiuuat concuſſio: ita vt ſi puer fuerit,pede teneatur , & cum concuſſione in caput eleuetur: ſi verò perfectæ ætatis quiſpiam ita fuerit affectus, ipſum in tabulam ſecundum affectam aurem reclinatum caput ad tabulam firmare iubeto: deinde leuata tabulæ circa ca-

A putparte deferri finito', idque ſæpe repetito: mouebitur enim quod incidit,& ad expeditiores meatus partes progredietur:atque ita anguſta & concaua ſpecilli parte immiſſa ſcitè extrahito.Si verò faba aut cōſimile quid in aurem illapſum in ea maneat,madefactūmq; ac tumefactū dolores inducat,impoſſibile eſt ipſum integrum eximere. quare per ſpecilli concauū induſtriè partiri ac diuidere ipſum oportet,aque ſic particulatim extrahere.Deinde ſapam aut vinum dulce calidū infundere ac lenire meatum ex lancinatione offenſum.

B

Ad affectiones aurium extra meatum, Cap LXXXVIII.

Foramina in pulpis aurium in pueris inflāmata , oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit, aſſiduè illine:& ſanabis.Ad contuſas autem aures,myrrham, mannam thuris,terram nigram , qua quidam pro ſmegmate vtuntur,cum aceto ad cerati ſpiſſitudinem vnita imponito.& nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur viuum, myrrham, thus cum pice liquida in ſplenio imponito. Philagrii ad contuſas aures. Mannā thuris, aut ipſum thus,& aloē,cum vino & roſaceo terito,& imponito.his etiam cochleas paruas integras tritas, ſi haberi poſ

C

ſunt addito. Aliud. Inteſtina terræ cum modica terra ex qua excepta ſunt,tere & impone. In quibus verò fractæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorē concauitatē cartilagineam ſigulina terra expleto,& reſiccari ſinito,ac ſolanum cum ceruſſa illinito donec in integrum reſtituantur. Si verò inflammatio ad contuſionē acceſſerit,meatui quidem butyrum tepidum,aut adipem anſerinū, aut gallinaceum inſtilla : aut etiam ocimi ſuccum cum ali-

D quo ex relatis adipe. Foriníecus verò ceruſſam cū ſolani aut polygoni,aut coriandri ſucco illine. aut putamē mali Punici dulcis in vino coctum ac tritum obline : aut glaucio vtere. Emplaſtrum autem hoc adhibeto: ſandycis lib.I.olei lib.I.aquæ ſemiſſem. Coquito ſimul donec non amplius inquinent,& vtere.

De parotidibus, Cap. LXXXIX.

Parotides ex genere ſunt inflammationum . ſiunt autem glandulis circa aures affectis . Non tamen vtimur in ipſis,velut in aliis partibus inflammatis,in princi

E pio repellentibus,imò vice verſa attractoriis vtimur,affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conantes,& naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum,impetuoſum illapſum febres curat.At verò quū vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curioſius agentes,omnia naturæ permittimus. Si enim aut cucurbitam , aut pharmacum quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, vehemens dolor hominem occupat,vt ex ipſo & vigiliæ ſuccedant, & febres intendantur,ac vires exoluantur. Mitigare igitur

F tunc potius conuenit,& non humorum influxui opitulari,per cataplaſmatum maximè lenientium vſum,quæ ad hoc quòd moderatè humectā habēt caliditatē, per quam mitigare dolores valent,etiam influentes humores concoquere poſſunt ac ſuppurare.xbi verò ſuppurati fuerint, diſcutere ipſos aggrediemur . ſi verò duritia cum dolore apparuerit,emollictia ad attractoria miſcebimus.Proinde vbi vehemens dolor obtinet, & humores adhuc influunt,butyro vtemur,locum aſſiduè illinentes,aut adipe ſuillo:aut butyrum & adipem ſimul & liquefaciemus, &,

G modica cera adiecta vt mollius ceratum fiat, imponemus. At verò moderatas parotidas,in quibus neque multa copia influit,neque dolor vehemens adeſt , neque ſuppuratio expectatur,facilè curabimus per fomenta ex muria , & cataplaſmata ac pharmaca diſcuſſoria : quale eſt Mnaſææ emplaſtrum,& emplaſtrum ex ſuccis: & his adhuc magis ea quæ molliora ſunt & ceratiformia,ex butyro & œſipo parata,quæ aſſumunt oſtrea vſta,aut buccina,aut purpuras , Quale eſt & hoc: Adipis anſerini ve-

H teris inſulſi ſeſcuncem, butyri vnciam vnam , ceræ ſextantem,oſtreorum vſtorum tritorum ſextātem.Liquabilibus liquatis oſtrea inſperge , & vnitis vtere confidenter.eſt enim efficaciſſimum hoc. Aliud valde bonum. Apochymatis ſeſcuncem,picis beſſem, ceræ quadrātem, colophoniæ ſextantem , adipis vitulini ſeſquiunciam

bituminis ſextantem. reliqua liquato ac excolato. Bitumen verò cum modico aceto terito, & liquata ad ipſum affundito:& emollitis vtitor.Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus,buccina vſta & omnia oſtrea, adipi veteri porcino liquato admixta, velut dictum eſt,citra omnem moleſtiam diſcutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes.Quapropter vtendum eſt in durioribus parotidibus albo emplaſtro ex buccinis,quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionyſia appellatur,& ex miſy paratur. deſcribentur ea in Sermone de emplaſtris. Ego verò ſoleo parotidas puerorum & mulierum ſolo butyro curare.

De narium affectionibus, Cap. xc.

EX genere tumorum præter naturam,polypi in naribus generantur: è genere verò vlcerum ozænæ: de excretionibus autem præter naturam,ſunt ſanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinoſorum humorum influxu fiunt. nam ſi ſolùm acres fuerint,incurabilia vlcera facere ſolent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus,polypi marini carni iuxta eſſentiæ proprietatem & colore & compage ſimilis, ex craſſis & viſcoſis humoribus generatur. Cæterùm curatio vtriſque communis eſt, ozænæ & polypo, vt primùm caput reſiccetur ac corroboretur. manifeſtum eſt enim quòd vitioſorum humorum redundantia naribus ex capite influit.Quomodo verò caput roborare oporteat,iam dictũ eſt, vbi de capitis dolore egimus,vbi diuerſa ſmegmata & epithemata deſcripſimus, quæ ſincipiti ac toti capiti præraſo imponuntur. Verùm ad iam præſcripta,optimè ad ipſos facit emplaſtrum ex anemona capiti impoſitũ. Itémque hoc: Myrrhæ vnc.i. thuris vnc. i. cochleas integras v.ouorum candida ii. Omnia in mortario contuſa ac mixta illinito,linteo capiti ſuperimpoſito:& ſinito per dies ix. atque ita poſtea localibus auxiliis vtere.

Ozænarum curatio, Cap. xci.

POſtquam itaque per prædicta caput corroboratum præparaueris,ad naſi curationem procedes, ſcopum propoſitum habens in ozænis,vt affectam partem per pharmaca mixtam vim habentia reſicces,repellentia videlicet ac diſcuſſoria. Repellunt igitur auſtera & acerba, quæ in communi adſtringentia appellantur. diſcutiunt autem ſiccam & calidam vim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia deſcribit. Calaminthæ ſuccum infunde: aut ipſam ſiccam tritam inſuffla per arundinem. aut erucæ ſuccum aſſiduè infunde. aut mel in naſum ſtillato, & per ſternutatoriũ cõcuſſione facta,tectoria vlceri obducta excutito.Deinde veratrum album cum multo naſturtii ſemine naribus attrahere iubeto,& poſtea amurcam cũ melle illinito.Aut ranunculi ſuccum cum alumine liquido in naſum inſtillato,& attrahere iubeto:atque hoc facito donec perſanaueris. Si verò antiqua fuerit affectio,etiam acetum acerrimum admiſceto. Meatus autem naſi ex hoc illinito: Spicam nardi & miſy,æquis portionibus trita cum vino auſtero ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem illine & lana obtura. Optimè verò facit ad ozænas atramentum ſutoriũ melle cocto exceptum, & chalcitis eodem modo,& ærugo,& ſquama æris,& floridum medicamentum ori deſtinatum. Et hoc: Chalcitidis crudæ drach.xii. cadmiæ drach.viii.terito cum aceto ad multos dies ſub caniculæ feruore:& exſiccato vtere cum vino ipſum diluens, aut ſiccum inſufflans. Aliud. Miſyos,chalcitidis,myrrhæ, atramẽti ſutorii ſingul. drach.iii. aluminis ſciſſi,gallarum,ſquamæ æris,ſingul. drach.iiii.aluminis rotundi drach.ii.thuris drach.i.aceti lib.i. Omnia trita ſimul coquito in æneo vaſe:& vbi ad mellis compagem redacta fuerint, ablatis vtere, linamento intincto & naribus penitiſſimè indito. Siccus puluillus ad ozænas: Fructus ericæ,myrrhæ,nitri,malicorii,ſingul.drach. iiii. croci,coſti,ſingulorum drach.ii.trita inſuffla. Alius. Aluminis ſciſſi, myrrhæ ſing. drach. iiii. ſandarachæ, rhois culinarii,ſalis ammoniaci,croci,coſti, ſing. drach. ii.trita inſuffla,naribus prius vino mulſo collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium: Amomi,myrrhæ, caſiæ,roſarum ſiccarum,æquales partes tritas cum vnguẽto nardino dilue ac vtere. Aliud. Myrrhæ,caſiæ, roſarum, ſing. æquales portiones contuſas ac cribratas melle excipe,& mane ac veſperi illine donec malum ceſſet. Aliud. Hedychroo cũ vino mulſo trito vtere. Aliud, iucundum appellatum. Myrrhæ drach.iiii.caſiæ drachmas quatuor, floris iunci odorati drach.iii. roſarum ſiccarũ drachmã vnã, terito cum vino mulſo veteri, repoſito ac vtitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,ſandarachæ,aluminis ſciſſi,myrrhæ, croci, ſing. vnc i. aridum inſuffla. Aliud Apollonii ad polypos: Veratrum & origanum trita inſuffla. Aliud. Veratrum nigrum & ſandaracham,æquis portionibus cum oleo terito,& lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum ſutorium, æruginem, laſer, æquis portionibus,cum oleo illine naribus per ſpecillum lana obuolutum ad dies nouem. deinde volſella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo aſſiduè vtor: Ad paſtillum Muſæ adiice chalcitidis drach.vi.aliquando etiam xii. & veratri albi drach.ii. vteréque cum vino mulſo. Aliud. Auripigmentum tritum per ſpecillum largè admoue. Vbi verò intumuerit & eminuerit, veratro nigro arido trito moderato vtere:& in ſeptem diebus vtplurimũ naſus vacu⁹ redditur. deinde diphryge trito cũ melle expurga. Aut auripigmentũ,calcem, & veratrũ album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. iii.chalcitidis drach.iiii. caſiæ drach. iii. ſpicæ nardi drach.ii.miſyos drach.ii. veratri albi drach.i. vtere ſicco,& cum vino mulſo. Aliud bonum. Miſyos torrefacti drach.viii.iridis drach.iiii.croci drach.i. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis ſciſſi vnc.i. myrrhæ vnc. i.thuris ſeſquiunciam,muſcii herbæ quæ & dorcadias appellatur,drach.iiii.æruginis drach. ii. ſalis ammoniaci ſcrup.iiii.terebinthinæ vnc.i.mellis trientem,aceti quãtùm ſatis eſt. Aliud facit & ad polypos: Æris vſti,ſquamæ ferri ſtomomatis,aluminis ſciſſi,ſing.vnc.i.myrrhæ vnc.i. thuris ſeſquiunciam, ariſtolochiæ, verbenacæ rectæ,ſquamæ æris,æruginis,ſing.vnc.i.aut omniũ æquas portiones adhibe aliquando vino diluta,& per linamentum inde: aliquando verò cum compoſitione ex moris,aliquando cum melle. Aliquando etiam ſiccum inſuffla, aquam in ore continere iubens. Aliud,cuius vtilitatem ne contempſeris. Centaurii tenuis vſti, polii vſti,chamæmeli vſti,ſing.drach viii.æruginis, ſquamæ æris vſtæ,radicis cyclamini ſiccæ,myrrhæ,aloes,malicorii,ſing. drach.iiii. tritis vtere prout voles. Aliud ad ozænas,& eroſiones,& nomas, & craſſitudinẽ, & omnia narium vitia:Succi foliorum vitis albæ quadrantem,mãnæ thuris, atramenti ſutorii, chalcitidis, ariſtolochiæ, ſing.drach.iii.terito & ſiccato ac inſufflato. Paſtillus ad ozænas Cyri archiatri Edeſſæ: Cadmiæ ter vſtæ ac vino extinctæ,plumbaginis,plumbi vſti,ſpumæ argenti, ſpicæ nardi,thuris,foliorum cupreſſi,herbæ Sabinæ,gallarum, lycii Indici,gummi,ſing.drach. iiii.ceruſſæ,glaucii,folii balauſtiorum, floris iunci odorati, malicorii, aloes,acaciæ,ſing.ſcrup.viii.florum roſarum & foliorũ, ſing.ſcrup.vi.contuſa & cribrata terito cum aceto,& formato paſtillos,ac vtere cum vino aut ſapa.

Polyporum curatio, Cap. xcii.

IAM antea dictum eſt quòd ex craſſis ac viſcoſis humoribus polypus generatur,& propterea mixta materia opus habet,adſtringẽte & ſecante, diſcutiẽte ac ſiccãte: quorum ſylua talis eſt: Aluminis ſciſſi,myrrhæ,ſandarachæ,ſing.drach.iiii.atramẽti ſutorii vſti drach. i. gallarũ drach.i. tritis vtere,vbi prius nares vino odorato elueris,ita vt poſtea per ſpecilli nucleũ illinas. Vtere etiã iis quæ ad ozænas præſcripta ſunt. Aliud. Soreos drac. ii.chalcitidis toſtæ drach.ii.fructus myricæ drac.i. croci drach.i.myrrhæ drach.i. trita inſufflato velut dictũ eſt. Aliud. Chalcitidis toſtæ drac.ii.miſyos drac.ii.atramẽti ſutorii vſti drac.ii.amomi drac.ii. myrrhæ drach. iiii. croci drac.i.terito,& vtitor ſiccis. Aliud mirabile. Soreos quadrãtẽ,aluminis ſciſſi quadrãtẽ,gallarũ ſextãtẽ,myrrhæ ſextãtẽ.vtere ſicco. Aliud ad polypos,ozænas,ægilopas, & quæ citra ſectionem ac vſtionẽ remouere voles.

diſparat etiam oſſa corrupta. Ramentorum æris rubri vnciam vnam,ſalis ammoniaci ſextantem, aluminis rotũdi quadrãtẽ,aceti acerrimi hẽ.ſex. Arida trita,ad iecto aceto,æris rubri vaſe excipe,& ad ſolẽ expone, ac piſtillo æneo ſub caniculari æſtu agita, donec reſiccẽtur: deinde trita vaſe fictili reconde. Vſus autẽ tempore,aquã in ore teneri iube,& per arundinem naribus inſuffla. Ad polypos & ozænas: Sinapi tritum aquæ miſceto,ac ſubigito: & collyria glandiformia formato: deinde gracile linteolum ſinapi obducito,quò ipſum extrahere poſſis vbi voles.& naribus indito,principio lintei foris relicto, totam diem ſinito:& excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac ſuperexcreſcentẽ carnem. Aluminis ſciſſi ſcrupulos nouem,aluminis rotundi ſcrupulos ſex, atramenti ſutorii ſcrupulos ſex,chalcitidis ſcrupulos XVIII. myrrhæ ſcrupulos XVIII. ſquamæ æris ſcrupulos IX. thuris ſcrupulos quatuor,gallarũ ſcrupulos XII. contuſa cribrata terito cum aceto velut collyrium,& formato paſtillos. Vſu verò poſtulante,quantum ſatis eſt cum melle contere,& linamentum intinge,ac naribus inde,& ad diem vnam ſine,altera verò extrahe:& ſequetur polypus, quod plerunque fieri ſolet. Aliud Oribaſii. Squamæ æris drach. octo,ſandarachæ drach. quatuor,æris drach. ſex, veratri nigri drach. II. Siccum hoc inſufflato,& velut optimo vtitor. nam in diebus decem manifeſtam vtilitatem declarat. Nechepſus rex ad carnẽ in naribus enatã: Squamã æris,& ſquamam ferri,ac alumen ſciſſum,æquis portionibus terito ac inſufflato,aut per ſpecillum adhibeto, aut in linamento vtitor. Aſclepiadæ ad polypos: Atramẽti ſutorii drachmã vnam, diphrygis vſti drachmas duas, calcis viuæ drachmas duas,ſandarachæ drachmas duas,ſicca adhibe:aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater vſus eſt: Atramẽti ſutorii,ſandarachæ,æquales partes tritas inſuffla, & per ſpecillum admoue. Aliud. Atramẽti ſutorii vſti drachmas quatuor, rubricæ ſinopicæ drach. vnam. trita inſuffla. Naturale Apollonii ad polypos:

Nycticoracem iugulato,& calido ipſius ſanguine polypum illinito:reliquum verò in ſole ſiccato ac reponito,& aridum tritum inſpergito. Aliud eiuſdem ad exulceratos polypos,& ad ozænas: Dracunculi radicẽ aridã tritã inſperge. facit & ſuccus ipſius illitus,aut cupreſſi folia,aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & ſaluia impoſita:& laſer cum atramenti ſutorii aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos,inquit,& ozænas comperi egregiè facere ſubſcripta. Primùm quidem id quod ex malis punicis paratur. ſint autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta,de auſteris,de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipſa recentia matura contundere ipſáque tota confringere exactè,quò ſuccus ex ipſis exprimi poſſit:quem modicè coctum reponimus in ſtanneo vaſe. Quod verò reſtat ſolidum & craſſum,diligenter in mortario tundito,& valde bene in pila terito,ac collyria formato oblonga,& craſſitudine & longitudine differentia:eáque ſiccato. Et vſus tempore congruum ex his collyrium in naſi meatum inde, in quo polypus exiſtit. nam citra mordacitatem & conſenſum tollit polypum lõgiori tempore. Si verò humidior & mollior polypus tibi videatur,amplius accipies de auſteris punicis malis:ſi verò durior,de acidis. Quãdoquidem autem moleſtum eſt ſemper collyrium ferre,conuenit ab eius vſu interquieſcere,& interim dum collyrium non adhibetur,ſucco expreſſo vti,& ex ipſo internas oris partes illinire,hiante ægro,eo maximè loco quo naſus ad palatũ perforat' eſt,atque hoc per pennam,aut lanam ſpecillo obuolutam. Cæterùm ex ſiccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum conſumptum. Conuenit in ipſis quoque prædictum collyrium ex malis punicis ſiccum, læuiſſimè tritũ ac inſufflatum,aut per ſpecilli nucleum naribus inditum. Omnia autem hæc aſſiduè facere oportet,vt nunquam deſit medicamentum loco affecto. facilè enim ab influente humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & molle corpus habẽtibus,& propterea nullam mordacitatem ferentibus,roſas ſiccas læuiſſimè tritas adhibe. mirificè enim proſunt mollibus & humidis corporibus. Nam pleraque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodammodo vbi ſcopum non contigerint. At verò in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem,paſtillo hedychroo vſus ſum,ſubegiq; ipſum cum vino veteri odorato.& mirum eſt quàm breui affectio curata eſt. Relata eſt autem huius præparatio in theriaces deſcriptione.

Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.

VLcera in meatib' naſi ſimpliciora ſemper curaui per paſtillos Andronii,& Paſionis,& Polyidæ, & Muſæ, & per bithynũ appellatũ: aliquãdo vino dulci ipſos exoluens aliquando auſtero: & quandoque per acetum vinoſum & acre,ita vt ab affectionum ſymptomatis, pharmacorum vſum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplaſtris eiuſmodi ad ipſa vſus eſt: Plumbi recrementũ tritum,cum vino veteri ac myrteo oleo æquis partibus in fictili vaſe coquito ad prunas,ſempérque agitato, & vbi ſtrigmentoſum factum fuerit pharmacum, ablatum in pyxide plumbea ſeruato. Oribaſii ad narium vlcera:

Spumæ argenti drach. VI. ceruſſæ drach. VI. plumbi vſti & loti drach. IIII. myrrhæ, aloes, ſingulorum drachmas duas,gallarum drachmam vnam,vino & myrteo oleo dilutis vtere. facit etiam ad ſedis vitia. Aliud Oribaſii.

Atramenti ſutorii drachmas ſeptem, aluminis ſciſſi drachmas ſex,gallarum drachmas tres, malicorii drach. tres,ex vino aut aceto terito. Aliud eiuſdem, ad ſimpliciora in meatibus naſi vlcera: Spumæ argenti drach. ſex,ceruſſæ drachmas octo,malicorii drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachmas quatuor:terito cum vino & affuſo oleo myrteo,in plumbeo vaſe ſeruato ac vtitor. Optimè faciunt ad eadem, Aſteris collyria,& Libyana appellata,& præſertim Cleonis ac ſimilia,cum vino & oleo myrteo diluta.

Ad ſanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.

SAnguinis è naribus eruptionem ſiſtit foliorum vrticæ ſuccus per linamentum inditus:& ipſa folia trita fronti impoſita:item chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. oportet autẽ linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Siſtit & lyſimachii herbæ ſuccus,& anthyllidis, & ferulæ pars lanuginoſa cũ aceto indita:thus cum polygoni aut porri ſucco. Aſinini ſtercoris recẽtis ſuccus,cum porri ſucco,& aceto per linamentum inditus:aut ſtercus idem vſtum inſuffla: aut ſpongiam nouam pice liquida imbutam inde:aut hippureos ſuccum,aut ipſam tritam inde,& fronti impone:aut ſaluiæ folia trita adhibe: aut ouorũ teſtas vrito ac terito, & de his duas partes ſumito,& de galla omphacitide partem vnam,& linamẽto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem verò bulbis tritis cum porri ſucco aut aceto integito:aut gypſum oui candido ſubactum fronti ac naribus imponito. magis autem facit lapis ſpecularis trãſlucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto: aut cochleas vſtas ac tritas, frõti ac naſo cum aceto imponito. Apollonius autẽ inquit, Cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito: & ſanguis ſiſtetur. Iiſdem etiam frontem intege: aut ſiccum ex anemona' pharmacum emplaſtri forma fronti impone:aut emplaſtrum ex ſalicibus. Optimum autem eſt hoc ex cuius vſu ſæpe laudem aſſequutus ſum:Lapidẽ molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue,& vaporem naribus admoue:ac ſiſtetur. Commodum eſt & per ſpongias frontem frigefacere,& caput in ſublime leuare,& manuum iuncturas inguináque ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris vnde ſanguis erumpit,magnum digitum ligato,& multùm ac ægrè ſiſti ſe ſinentem ſanguinis lationem ſedabis. Cõmodum eſt etiam cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum ſcarificatione:& circa viſcera magnam cucurbitam adhibe,ſi dextra pars ſanguine manarit ad hepar: ſi ſiniſtra,ad ſplenem:aliquando etiam venam ſecare cogimur. Summè verò facit hoc: Rhoidarii & ochræ æquales partes cum aceto in oppoſitam nari aurem inſtilla. nimirum ſi dexter naſi meatus ſanguinem fundit,in ſiniſtram

autem:ſi ſiniſter,in dextrã.Sed & quæ ad ſanguinem ſpuẽtes deſcribentur,potanda præbe.

Quomodo ſanguis è naribus eliciatur, Cap. xcv.

MEntham tritam melle exceptam ad collyrii formam redige,ac naribus inde:aut rubiæ radicem læuiſſimè tritam oleo ſubige, & naribus penitiſſimè illine: aut graminis florem, aut ſummam eius aſperiorem partem naribus inde, & obtorque donec ſanguis erumpat.

De narium obturatione,& odoratus oblæſione, Galeni, Cap. xcvi.

OCulis & linguæ ac vniuerſo corpori ſenſum ac motum ſuppeditat cerebrum per neruos.Verùm odoratus ſenſus intra caluariam eſt in anterioribus cerebri ventriculis vaporoſum quendam ſpiritum habentibus. Cæterùm neceſſarium eſt prius noſſe quomodo naſus conſtructus eſt,& quæ corpora meatibus ipſius cohærẽt. Quũ itaque naſus habeat medium interſeptum,& duos memorabiles meatus qui ſanè apparẽt,vnus in ſingulis naribꝰ, noſſe oportet ſupra naſi partes vtrunque ipſorum dextrũ ac ſiniſtrum bifariam findi. & altera quidem pars ad internam oris partem circa palatũ vergit: altera verò rectà, velut ab initio ferebatur,ad ipſum cerebrũ aſcẽdit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ,principium quidem ex anterioribꝰ ventriculis habentes,progredientes autem ad illam caluariæ partem, vnde naſus initium habet.Iuxta hanc verò partem etiam oſſa coliformia ſita ſunt,per quæ inſpiratio & expiratio iuxta cerebrum contingit,& ſuperfluitates in ipſo expurgantur.Sed & craſſa cerebri membrana,qua parte coliformia oſſa cõtingit, tenuibus cauernis perforata eſt. & per hanc ſanè primam excolantur craſſiores cerebri ſuperfluitates quas mucum appellamus. Et hæ dum deferuntur, primùm quidem ipſam membranam penetrant: poſtea verò per coliformia oſſa excolantur,atque ſic in naſi meatus incidunt. At in tranſgreſſu per hos meatus,aliquãdo pars aliqua ex iis quæ deferuntur,præterfluit in os, per prædicta foramina ex naſo in palatum,& præſertim vbi fuerit mucus ille viſcoſus ac craſſus:reliquum autem quod defertur per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per os ex palato,per ſcreatum: excretionẽ autem ex naſo,per violentioris efflationis ac ſternutatoriorũ vſum.Reſpirationis equidem ac olfactus gratia,facta ſunt foramina cerebri in nares: vtitur autem ipſis natura ad retrimentorum cerebri purgationem. Proinde odoratus læſio non in meatibus naſi eſt,ſed aut anterioribus cerebri ventriculis ad intemperiem perductis,aut meatibus in oſſibus colatoriis obturatis, muco ac deſtillatione vtplurimum prægreſſis,aut his partibus perfrigeratis vel humectatis. Nam & aer qui palàm per inſpirationes attrahitur, tum nares aliquando perfrigerat,tum vicinas ac cõtiguas partes,& hoc maximè vbi ambiens nos aer frigidus factus eſt. Archigenis. Primùm igitur cõuenit eos qui olfaciendi facultatem læſam habent, aut colatorios meatus obturatos,in ſiccioribus locis diuerſari, quales maximè ſunt maritimi: & gymnaſiis pro viribus vti,itémque vnctionibus ſingulis diebus,ita vt erectum habeant collum,& per alios confricentur.Caput quoque pectine perfricare oportet,& nitro detergere in balneo,& aqua marina calida abluere,ac caput perfundere marina calida affuſa:deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in egreſſu.optimum eſt & in marina aqua aſſiduè natare.Vtendum eſt & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cæterùm tota victus ratio attenuatoriæ ſit facultatis.quare etiam acrium rerum eſus ex interuallis adhibeantur.Domus in qua degunt, moderatè calida ſit, pro temporis anni ratione.ſomnus diuturnus incommodus eſt ipſis. Dum autem dormiunt,ceruicalia ſublimia habeant,& in latus reclinentur,& non ſecundum affectam partem,velut ſi contingat vnum ex colatoriis meatibus eſſe obturatum. quotidiana itaque victus ratio talis ſit. Claro autem inſtante aere, primùm ventrem expurgare tẽtet, per Archigenis ex colocynthide hieram:deinde hirudines ſublimiori naſi parti adhibe, & multum ſanguinem trahere ſine.Poſt tertium autem diem, ſplenio ab

A intermedio ſuperciliorum vſque ad malã,obturatam naſi partem intege.ſit autem factum ex emplaſtris diſcuſſoriam vim habentibus:quale eſt melinum Serapionis, & emplaſtrum Iceſii,& nigrum Archigenis, & quod ex tithymali ſucco paratur, & quod ex ſquilla,ac conſimilia. horum autem vſus non fiat infra quindecim dies. Poſt hæc picra ex aloe aſſiduè venter ſubducatur. commodus eſt enim frequentior ipſius vſus. Poſtea pituitam per os ducentibus vtendum eſt ex ſtaphide ſylueſtri ac maſti- B che. Poſtquam autem ſufficiẽs euacuatio per os facta eſt, emplaſtro ex agarico,aut ex cãcry,aut malagmate ex baccis lauri,aut aliquo conſimili naſus integatur,& frons vſque cutis rubificationem.ſolent enim talia mucoſam humiditatẽ per cutem attrahere. Poſtea verò ſternutatorio vtendum eſt,primùm ſimpliciore, deinde efficaciore: quale eſt veratrum album læuiſſimè tritum.Tertia deinde,aut quarta die à ſternutatorii vſu, radẽdum eſt caput, & ſinapiſmus adhibendus vſque ad frontem:deinde lauẽtur.Et poſt multos rurſus dies,ſi opus fuerit, rurſus caput C per naſifuſorium inſtrumentum purgetur. Sit autem efficax medicamentum quod adhibetur:quale eſt elaterium cum lacte,aut cyclamini ſuccus: aut ipſam cyclaminum ſiccam tritam inſuffla:aut cucumeris ſylueſtris radicem: aut nigellam tuſam ac cribratam & oleo vetuſtiſſimo addito probè tritam,per nares infunde, & pharmacum per reſpirationem vehemẽtius attrahere iube: aquam autem ægro in ore tenendam exhibe.Hoc ego vſus ſum in quodam adoleſcente,qui ex muco ac deſtillatione diuturna olfactus ſenſum læſum habuit:& vbi conſequenter per D triduum hoc auxilio vſus eſſet,magnopere auxilium percipiebat: quarta verò die attracto vehementius per inſpirationem pharmaco, fortem mordacitatem in profundo capitis ſentiebat,& quum hæc paulatim imminueretur,poſtera die penitus conualuit. vtiliter etiam nigella aſſumitur cum aceto. Cõuenit autem poſt horum vſum, poſt triduum videlicet,ſinapiſmum fronti adhibere, facieique ac naſo:& poſtea lauare. Sed & odoramenta aſſiduè adhibeantur.odorata hæc:Narciſſus,ſiſymbriũ,ſerpyllũ,lilii folia,violæ,mẽtha,poliũ,ruta ſylueſtris, & thymbra.Omnium verò vtiliſſimum eſt caſtorium aceto dilu- E tum. quin & potum caſtorium tritum cum aquæ mulſæ cyathis tribus,præ multis auxiliis proderit. efficacius autem redditur, aceti ſquillitici cyatho dimidio addito.At verò acetum ſquillinũ quotidie à ieiunis trium cochleariorum menſura acceptum,vtiliſſimum ipſis exiſtit.Cæterùm poſt has omnes lancinationes, ſi adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus eſt etiam à raphanis vomitus,ita vt ipſi conciſi aceto mulſo aut garo madeſcant.Sequenti verò à vomitu die,æger abſinthii deco- F ctum bibat,aut pulegii.Et poſt hoc imponendum eſt naſo emplaſtrum ex ſquilla, cuius experientiam feci, relinquendúmque aliquo tempore,vt varos in loco excitet,& ſtrigmentoſam humiditatem extrahat.habetur autẽ hoc emplaſtrũ in ſermonis De emplaſtris tractatu. Atque hæc omnia etiam bis ac ter & ſæpius adhibẽnda ſunt ad pertinaciores affectiones.

De ſternutatoriis, Hippocratis, Cap. xcvii.

STernutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite vacuum eſt.Aër itaque intus exiſtens erumpit:ſonitus autem fit,quoniam per vacuum & anguſtum ſpiritus tranſit.Conſideremus autem quomodo ſter- G nutationes capitis grauitatem ſanant.Fiunt equidem ſternutationes,maximis inſpirationibus prægreſſis, & efflatione celerrimè ſequente. appello autem efflationem, aceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has facultates,per quarum alteram ſuperfluitates in anterioribus ventriculis excernit,ad ſeipſum contractas: per alterã verò alas naſi expandit,& ſpiritum attrahit.Quum itaque à ſpiritu grauatur,tunc ipſum excernit per cõtractionem ſui: ſi verò obturatis in naribꝰ viis impeditur excernere H grauantem ſpiritum aut mucum,tunc violento motu ad ſternutationem procedit,depellere conans ea quæ meatus obturant. Vnde ſternutationes capitis grauitatem, velut dictum eſt,ſanant.imò etiam affectiones quaſdam circa cerebrum conſiſtentes:quales maximè ſunt,lethargus,

& profundi sopores,ac consimiles,tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes,ad sternutationẽ irritamur,diffusis,velut arbitror,à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudũt autẽ sternutationes etiam mucos ex cerebro crassos ac viscosos,per vehementem spiritus impetum etiam hos foras coeicientes. Porrò sternutationem mouet veratrum album , herba lanaria,piper,castorium,cyclaminum,euphorbium , nitrum, herba ptarmica,*id est sternutatoria*,cuminum,singula seorsim ac simul læuissimè trita & admota . Non autem hæc insufflare oportet,sed motam pyxidem naribus admouere,aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. & simplicia quidem sunt hæc.Sunt & composita ex ipsis ideo conflata, quale est hoc, Sternutatorium Heracleæ Tarentini: Cumini Æthiopici,piperis,herbæ lanariæ,castorii,singulorum æquas portiones, contusas ac cribratas in æream pyxidem repone. Vsus autem tempore agitatã pyxidem aperi & naribus adhibe:aut per specillum penitissimè inde. Aliud. Piperis,veratri albi,herbæ lanariæ,euphorbii,castorii,succi cyclamini sicci,æquis partibus vtere,velut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores,vertiginem,capitis grauitatem,& comitialem: Veratri albi drachmas quatuor,nitri rubri,herbæ lanariæ castorii,piperis,singulorum drachmam vnam , vtere velut dictum est.

Ad sedandas redundantes sternutationes, Cap. XCVIII.

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant,oleum rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & vnguentum nardinum . Olfactu verò sedãt sternutationem:Anisum,ocimi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita:aut thymum fermento oblitum, & cinere obrutum,& vbi tostus est,tritũ adhibe. singula verò hæc raro linteo alligatã olfaciẽda dato.Sedat sternutationes & grauedinem etiam myrrha per se, vel cum thure & vino odorato trita,illitis hinc naribus.Facit & mentha & hedychroon,& cyphi: sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat.Quin & si ab vtraque nasi parte,iuxta magnos oculorum angulos venas sitas digitis compresseris,sternutationẽ sedabis.At verò Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc vt pueri non sternutent: Ciconiæ, inquit,pennæ in domo habeantur, & impossibile est vt sternutent.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TETRABIBLI secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo tertius.

De morbis oculorum.

De natura oculorum, Cap. I.

A CVRATIO circa oculos varia est & diuersa. nam & ipsa particula, oculus inquam, nõ simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendam, tunicis nimirum & humoribus, insuperque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorũ regiones descẽdẽtes, visiuos videlicet,& partem duarum membranarum cerebrum cõplectentium,quæ cum ipsis neruis excurrit,augens & velut dilatans,tunicis oculorum originem essentiæ largita B est,vt quæ omnium intimam tunicam retiformẽ appellatam, ex neruo visiuo construxerit: acinoformem verò tunicam huic præpositam, ex tenui mẽbrana produxerit. Similis est enim acino vuæ,& figura,& colore,& rotũdiore foramine perforata est iuxta pupillam. At verò tunica quæ ambabus his forinsecus prætẽditur,corniformis vocata,ex crassa membrana originem habet: quæ verò his omnibus foris obducta est,alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circumsita, quæ circumossalis & circumcalualis appellatur,generationem habet ex propaginibus corporum oculo circumdatorum. C Cæterùm humores in oculo tres sunt: Intimus omnium est qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, vitriformis dictus:similis est enim & colore & substantia vitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finẽ retiformis tunicæ,humor glacialis siue crystallinus,qui etiã discoformis & lentiformis appellatur:similis est enim colore quidem glaciei,figura verò lenti aut disco. Forinsecus autem circumfusus est, ouat⁹ siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia humori albo ac tenui in ouis. D Omnium igitur intimus humor vitriformis, ad hoc vt glacialem alat constructus est:qui verò forinsecus ipsi circũfusus est ouiformis,ad hoc vt hũc humectet factus est,& ad hoc vt ipsum à solis splendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata. Ex his autem singula è naturali statu emota,oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt, Cap. II.

E QVÆ propriè dicuntur lippitudines,& chemoses, & perturbationes,& tumores,& suffusiones ex plaga,& pterygia,affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam vlceratur & carbunculo infestatur,& cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca,communes affectiones sunt palpebrarum,& ipsius oculi. Cæterùm circa externam palpebrarum superficiem,pustulæ aquosæ,meliceridés & steatomata. Verùm ex iis quæ circa internam palpebrarum consistunt,est densitas,asperetudines,sycoses,grandines,calculi,concretio, conclusio. A Et lagophthalmi appellantur,quibus superna palpebra reuulsa est,vt oculum contegere non possit: ectropii verò quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & vlcerationes in palpebris consistunt. Circa palpebræ verò extremitatem fit trichiasis, *hoc est pili pungentes*,& madarosis,quæ & ptilosis vocatur,*id est defluuium pilorum.* Fit & morbus pedicularis,ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & milphosis,*id est pilorum nuditas*, affectio est extremitatis palpebræ. rubicũda enim his est palpebræ ala,colore miltũ, B *id est minium* referens, vnde etiã miltosis vitium appellatur. At verò anguli afficiũtur quidem etiam in ægilopis, sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incremẽtum, & eiusdem decremẽtum,solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformem cõsistit caligo, nubecula, argemõ,epicauma,cœloma,bothrium,ruptio,prolapsio, vnguis,pus,pustulæ,carbunculi,canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt,prolapsio,myocephala,staphylomata,& mydriasis, quæ & platycoria vocatur, *id est pupillæ dilatatio*,tabes,confusio, pupillæ distractiones. C Suffusio verò circa ipsum foramen acinoformis siue vuiformis tunicæ consistit,hoc est iuxta pupillã. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus,aut crassior,exactum visum impedit. quin & imminut⁹ idẽ humorẽ crystallinum resiccat. Quæ verò glaucedo appellatur, siccitas est vehemẽs humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui visiui,vt omnino non videat qui sic affectus est,pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent,citra hoc vt aliquid mali appareat circa oculos,qui D nyctilopes appellãtur. Totorum verò oculorum manifesta læsio est,quæ expressio vocatur. est autem prominentia oculi velut extrà positi. Cæterùm curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio, Cap. III.

PErturbationes oculorum à fumo factas,& ardore,aut puluere,aut alio consimili,facilè curabis si iusseris ægrũ à lædente causa discedere, velut sole,aut fumo, aut alio simili:deinde oculos lauare,primùm aqua tepida dulci, E postea etiam frigida. iubendus est etiam splendorem auersari,& oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita,sed solùm indigentiore victu:si verò ex ardore obortæ sunt perturbationes,ampliore potu vtendum est. Si enim somnus successerit profundior,etiã lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abstinendum, verùm diæta exquisitiore vtendum. Perseuerante verò affectione,quiescere oportet,& palpebras illinire collyriis ex croco aut rosis,& maximè collyrio Ni

li ex rosis. Gramas autem,& glutinationes noctu circa oculos fiétes expurgat & probè iuuat posca aquosissima,& ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex ipsis siccis de lacrymatiuis appellatis, præsertim quod croceum procatalepticũ, *id est præoccupatiuum siue perseueratiuum* appellatur.

Inflammationis oculorum superficialis curatio, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor vehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibēda sunt collyria, ita vt vehementiã mordacitatis ipsorum per oui admixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis monohemeris, *id est diariis* appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationem & vehemētem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit vt homo ad vesperam balneo vsus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrũ & corroborationem se illeuerit. Admiscetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem, minimum quiddam ex repulsoriis: circa secundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adstringentia, plurimum liquorem oui esse oportet, modicum verò collyrii: in quibus autem præualent concoctoria, velut est nardinum, ea crassius adhibenda sunt. Fomentum adhibendum est his per spongiam, si moderatus est dolor, semel aut bis: si vehementior, melius est vel quinque vicibus eo vti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensus subtilitatem aut hebetudinem. Quicũque enim oculi secundum naturam venas amplas habēt, & sanguine plenas, itémque qui glauci sunt, omnino non ferũt collyriorum adstrictionem. quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem,& chemosi oculorum, Cap. V.

SI plenitudo in toto corpore subiecta est,& inflammatio in oculis magna fit,& dolor vehemens adest, non amplius sufficit collyriorum vsus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu: & oportet prima ac maxima auxilia adhibere, quorum etiam Hippocrates in Aphorismis meminit, vbi ait, Dolores oculorum soluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut venæ sectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet, sed alii venæ sectionem, alii purgatorium pharmacum, alii fomentum, alii balneum, alii vini potum. itaque à balneo initium faciamus.

De balneis, Cap. VI.

BAlneum conuenit iis quibus inflammatio tumida in oculis est. Est autem tumor mole quidem laxus, sed ad tactum frigidior,& colore albus: & qui influit fluxus, minus mordax est,& minus calidus. imò neque chemosis in ipso oculo subrubra est, neque distenta. Hæc autem affectio magis in senili ætate contingit,& plerunque hyemis tempore,& magis fœminis pinguibus: &(vt compendio dicam) omnibus frigidum ac pituitosum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaque omnia relata signa videris, confidenter balneum assumito: adeo enim ægrum leuat vt alio auxilio nõ habeat opus. Oportet autē magis in aere morã trahere,& oculos plurimùm fouere sicciore fomēto per spõgias multùm expressas. Quod vbi feceris, palàm percipies tumorē in calido aere disparuisse,& interim ægros penitus ab affectione liberatos: si verò quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ituro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiam crassius collyrium adhibebis præcalefactum videlicet in cote: ita vt loto velut dictum est,& è balneo egresso, humiditatem diligenter per spongiam detergeas,& sic idem collyrium illinas, obseruans nequid ex ipso in oculum præterlabatur: solet enim magnum damnum excitare. quare neque sudantibus illinendum est. Fit enim in balneo humorũ diffusio,& præterla psum collyrium mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit,& duplicat inflammationes. Si verò relata affectio durabilior fiat, & fluxionis essentia ad frigiditatē magis ducatur, tunc smegmata capitis in bal-

A neo adhibenda sunt,& pulueres inspersiles post balneum. & primùm quidē simplicibus vti oportebit: si verò causa perseuerarit, etiam ad composita transeundum est, quorum sylua talis est, Baccæ lauri, nitrũ tostũ vino extinctũ, sampsuchus, fæx vini vsta,& similia. Puluisculi verò mulieribus, præsertim consueti, adhibendi sunt, quales sunt ex iride,& apii semine,& cupressi pilulis, & vnguētis siccis appellatis. Oportet autem non immodicè calida esse neque acria quæ adhibentur, sed leniter calida, & habere adstrictionem admixtam. horum verò cõpositiones iam B relatæ sunt in præcedenti Sermone. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet sincipiti, pilis prius inter se disparatis, quò auxiliũ corpus inter se cõtingat, præcipiēdúmque vt in balneo os claudant, quò calido aere vehemēter per nares attracto, subiectam materiam citius trãsmutēt. Post balneum autem detersis capillis puluisculi inspergãtur, velut dictum est.& de balneis quidem hactenus. Consequenter etiam de vini potu.

De vini potu, Cap. VII.

VInum attenuat,& incrassatos humores transmutat,& C sæpe per accidēs aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem esse vinum colore fuluum,& substãtia tenue,& non vetus, neque vehementer adstringēs. Dãdum est autem vinum iis maximè qui ipsi assueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiē magis prædominantem habent. videtur enim societatem quandam ad balneum habere vinum ipsum. Quum igitur euacuatione ac transmutatione humorum opus fuerit, balneum assumēdum est: quum autem transmutatione,& renutritione, ac humectatione & calefactione, moderatáq; euacuatione, D vino opus habemus. Miscere igitur vinum oportet aqua calida non multa. fit etiam meracius quàm pro consueta tēperatura. Sit & aqua quæ adiicitur purissima,& fumi ac odoris exors, & valde feruida, quò etiã seipsa tenuior euadat,& sufficiat ad amplioris vini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius,& conetur æger oculos inter potandum aperire: sic enim exoluta obstructione,& multa naturali ac saluberrima lacryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & seipsis magis mobiles fiunt ac leuiores. Illud verò considerare oportet, àune caput hominis facilè lædatur: taliũ enim caput E facilè læditur ex vini potu. Cæterùm ad reliquias affectionis oculi, collyrio vti oportet, primùm leni ac dulci instillato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et vbi oculi in quieto statu fuerint,& à feruore inflãmationis liberati, tunc repulsorium collyrium adhibeatur, quale est quod Hermolaũ appellatur: & consimilia sistentia appellata. Dum enim rubor adest & inflammatio adstringētibus collyriis vti nõ oportet. Cõclusis enim per adstrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. & de F vini potu hactenus. Dicendum & de venæ sectione.

De venæ sectione, Cap. VIII.

ADhibenda est venæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorum, in iis quibus oculorum distentio est,& multus rubor, & ad contactum resultus, & ardor,& lacryma multa ac calida,& chemosis iuxta corniformem & agnatam tunicam, vt à vehementi inflammatione palpebræ euertãtur, vt vix oculos aperiãt,& subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est,& totum corpus sanguine repletũ. Secanda est autē po G tius superna in cubito vena, humeralis appellata, faciēdáque maior sectio, ad hoc vt crassior sanguis euacuetur, velóxque animi deliquium succedat, quò dolor eximatur & inflammationis feruor extinguatur. Euacuato autem toto corpore collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autē collyriis, qualia sunt cygnaria & Libyana, ita vt aquosiora calida instillemus. Fomenta in his non valde adhibenda sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimenta danda sunt lenia, facilia concoctu & ad digerendum ventri cõ H moda, vrinam cientia, nihil acre & salsum habentia, aut crassi humoris aut ægrè concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillandum est vsque ad perfectam sanitatem.& venæ quidem sectionis hactenus mētio facta sit. Trãseundum est hinc ad purgationē

De purgatione, Cap. IX.

SI neque ætas,neque anni tempus, ftomachi imprimis debilitas,aut alterius cuiufdam vifceris, neque aliud quoddam maximum impedimẽtum fuerit,purgatio afſumenda eft in iis quibus tenuis & multa lacryma defertur,aut falfa,aut acris,aut frigida.& vniuerfum corpus vitiatis humoribus refertũ,& caput fuperfluitatibus redundans, & aluus affiduè fuppreffa,& copiam ex hoc malarũ fuperfluitatum congregans:& ad hæc vehemens doloris vexatio adeft. Nã in venæ fectione plenitudinem totius corporis fufpectam habemus: in purgatione verò,vitiofos humores auerfamur. Purgatoriorũ autem natura non vna eft,fed plures.iuxta redundantem enim & affligentẽ humorẽ,pharmacorũ materia euariat. Si quidem igitur aluus affiduè fuerit fuppreffa,aloe ipfis exhibẽda eft cum brafficæ fucco trita,& in catapotia redacta.Si verò pituita magis redundarit aquofa,exhibe pharmacũ ex euphorbio,pipere,& fale ammoniaco præparatũ: fi verò bilis abundarit,picram ex aloe dato, fcammoniæ læuiffimè tritæ duobus fcrupulis aut minus additis, pro virium ratione.Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad picræ dofin,epithymi fcrup.VI.& fcamoniæ obol.III.Cæterùm poft fufficientẽ per purgatorium euacuationem,fi quidem fimplex & fine vulnere fuerit affectio,adftringẽtibus collyriis vtendum eft:quale eft Hermolaus, & fimilia. & hæc per inftillationem adhibẽda funt. Si verò vulneratus fuerit oculus,teneris vtendum eft:qualia funt cygnaria,& Libyana. Iã igitur Aphorifmi Hippocratis fcopus,quãtum in præfens opus eft,relatus eft, hoc eft Quomodo ad maximos dolores ac inflammationes citò inftare ac reniti oporteat.Quãdoquidem verò in multis maxima auxilia relinquũtur,venæ fectio maximè & purgatio: confiderãdum fanè eft quomodo tales tractare oporteat. Proinde cum vniuerfalibus iam relatis fignis,etiam peculiaria quædam circa oculum figna videre eft, totum morbum redarguentia ac indicantia. Gramæ itaque & lacrymæ apparent,aliquando glutinofæ ac craffæ,aliquãdo tenues & citò deftillantes.& aliàs falfæ, aliàs acres, aliàs mordaces:& quandoque calidæ quandoque frigidæ.Grama itaque ftatim in principio lippitudinis apparens,magis cruditatis fignum eft,& diuturnam lippitudinem fore fignificat.Oportet itaque in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria inftillata,& reliquum confimilem ductum,quò temporis progreffu concoctio verè fiat. Nam repulforia collyria,quum fint ferè viribus frigidiora,obftructionem & corporum condenfationem faciunt, & dum humorũ materias concludunt,maximas inflammationes ac graues dolores inducunt: aliquando etiã ruptionem tunicæ corniformis faciunt,propter humorum diftentionem,& maximè vbi rubor adeft,& inflammmatio & materiæ multitudo in oculis fubiecta eft. talia verò collyria funt quæ ex vberiore opio & acacia præparantur: quale eft quod Antoninus,& quod Hermolaus appellatur, & quæ Pelaria appellantur,& his fimilia. Quidam enim collyrio Antonino ampliùs vfi, vnà cum dolorum augmẽto etiam vim vifuum iniuria affecerunt: nam per immo dicam perfrigerationem particulæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento, Cap. X.

FOmento vtendum eft multo,maximè fi in principio craffiffimæ gramæ apparuerint,quò ipfæ extenuẽtur. A balneis autem penitus abftinendum eft : aliquãdo etiã à vino.Cibi exhibendi funt modici,ventri commodi, ac attenuantes.Quòd fi duriorem aluum habuerint,per beta rum ac furfurum decoctum eluatur cum melle ac fale.Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem:aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur. Plerique enim maxillares mufculos læfioni obnoxios habentes,manducationem ægrè ferunt.Poftea verò,velut dictum eft,fimplicia collyria infundantur:& fi quidem calida fuerit affectio,Libyanis collyriis vtẽdum eft.Quale eft quod à nobis ad huiufmodi affectiones experientia cognitum eft,& in Heræ tomis reperitur, & ab ipfo tephrum appellatum eft, pompholygémque non habet:vnde etiam nos defcriptionem ipfius delegimus.nam

A pompholyx rara inuenitur,& facilè adulteratur. Optima eft autẽ pompholyx colore nõ alba, fed magis ad liuedinẽ vergens:fignum optimæ eft,fi in prunas inſperfa, aurico-lorem ignis fpeciem efficit.Vtendum eft igitur collyrio tephro appellato,ad lippitudinem à calido humore obortam:fi verò non affuerit hoc,alio quodam ex Libyanis appellatis vtendum eft,aut cygnario. At fi inflammatio affuerit cum lacrymæ calidæ influxu, Hecatontarchium collyrium aquofius inftillare conducit, fi non vlceratus

B fuerit oculus. Et fi quidem inflammatio prædominatur, addenda funt ad Hecatontarchium quædam non adftringẽtia collyria:fi verò influxus magis præualet, ipfum per feipfum aquofius infundatur.Omnibus autem præftat in quibus gramæ funt craffæ ac vifcofæ, id quod ex vino paratur,& ifotheum infcribitur, cum albumine oui infufum,atque hoc aquofius,vt coloretur folum ouum ex collyrio. citiffimam enim opem affert citra aliud auxilium. Poft collyriorũ vfum fi puncturam aliquam aut mordacitatem aut caliditatẽ perceperit,folum albumen oui calefactum infundatur.nã lacryma ex fupernis partibus delata,apud palpebram colligitur,& arenæ imaginationẽ ex-

C hibet.Et quidam medici fidem habentes iis quæ ab ægro dicuntur,velut fit aliquid fub palpebra arenæ, inuerfam palpebram fpongia detergent.Et videntur fibi in præfens quidem ægrum ab omni fufpicione liberare, verùm maximum detrimentum in pofterum ipfi inducunt.Dum enim exafperant palpebram,pungitiuum dolorem conduplicant. Proinde iis quæ ab ægris dicũtur non valde attẽdere oportet. doloribus enim perturbati, ignorãt id quod ipfos lædit.Conuenit igitur poft collyrii vfum, largo fo-

D mento vti:hinc enim lacrymæ influxus diffoluetur: dein de folum oui cãdidum præcalefactum infundere.ftatim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per vifcofitatem facilè euacuat lacrymam & meatus obducit,ac humorum acrimoniam coëmperat, & ipforum tenuitatem ad iuftam fpiffitudinem tranfmutat.Et in fumma,fiue punctura infeftarit,fiue non,infundendũ eft oui candidũ per feipfum poft collyriorũ vfum. omnem enim morbofam putredinem deterget.Nam collyriorum effentia quomodocunque tenuis fuerit,tunicis tamen oculorum palpebris infidens,afpretudinem quan-

E dam inducit,quæ vbi oculum contigerit, minimè bona cenfenda eft. Quidam porrò dolorem obtundere volentes,& caliditatem & acrimoniam edulcare, lac pro ouo infundunt.Decipiunt autem feipfos ex ignorãtia, pro paruo folatio diuturnam affectionem ægro propinantes.Idẽ enim faciunt quod ii qui vulneri pinguia adhibent, & carnem fuperexcrefcentem augent.Sed & quum lac facilè alteretur,à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit.& de calida quidem lippitudine hactenus. Confequenter etiam de frigida dicendum eft.

F De frigida oculorum intemperie, Cap. XI.

IN frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt: tardius autẽ curantur,& fi fuccefferit in his inflammatio,tumida fit,& colore velut plumbea. Plerunque autẽ oculus his non valde perturbatus eft,neque rubicundus.Lacryma verò ipfis deftillat per paruum angulum,aliquando etiam per magnum modica ac frigi

G diffima.Progreffu verò temporis etiam palpebræ inflammantur, & puncturæ confequuntur. Conflatur hæc affectio humoribus pituitofis ac frigidis in capite redundãtibus:aliquando etiam ex mora in aere frigido,& maximè poft balneum.His igitur tempeftiuè præeuacuatis per clyfterem,balneum adhibeatur.Sed & vinum dandum eft, velut paulo antè in Aphorifmo Hippocratis dictum eft. Infundendum eft autem ipfis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili,ad aquofiorem compagem dilu-

H tum.Et quantùm lacrymæ imminuuntur, tantùm collyrii compages infpiffetur.Sitque tibi vniuerfalis fcopus curationis oculorum, vt pro decremento influentium humorum,craffefacias compagem collyriorum quæ adhibentur.Declinãte verò lippitudine, nardinum collyrium aqua dilutum per fpecilli nucleum palpebræ fublinatur.

De oculo-

De oculorũ inflatione, ex Demosthene, Cap. XII.

Inflari oculum dicunt, quum absque manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunque senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiẽte, velut siquis à musca aut culice sit cõmorsus. frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu: deinde palpebram intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum: deinde etiam lauare, & tempe-rata calida aqua caput perfundere: & post balneum dare vinũ. At si pruritus vehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, vena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa, præsertim hyeme.

De tumore oculorum, Cap. XIII.

Tumere oculum dicunt vbi palpebram forinsecus eleuari cõtigit, decoloratiorémque esse ac grauiorẽ, & ægrè mobilẽ: itémque dum pallidior apparet. aliquãdo etiã albũ palpebræ aliquantulũ excedit nigrũ. Est autẽ tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & vtplurimùm citra dolorẽ, & concolor naturali habitui. fit autẽ plerunque à fluxione aquosa. Curãdi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt citra oculi cõsensum, præeuacuata per clysterẽ aluo, solis illitionibus, præmissis fomẽtis per spõgiã. Laxi verò tumores & cõcolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinãtur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendũ etiã ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, vua passa, thymo & pulegio. acriora verò vitanda sunt, velut est staphis syluestris & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquãdo etiam faciei perfusione vtendum est, & præsertim vbi pruritus cõsequitur. deinde absinthiũ aut hyssopũ tritũ supernè illinatur cũ melle. Si verò corpus debile fuerit, lentẽ coquito, & per colũ culinariũ, aut cribrũ, aut rarũ panniculũ seu linteũ excolato, & admixto melle expressum liquorẽ illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum vino mulso illine, aut cũ coriandri, aut solani, aut intubi succo. facit & glauciũ. Oculus verò, Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato, Cap. XIIII.

Fiunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculũ, plerũque renitentes ad cõtactũ ac duri, progrediẽtes vsque ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus, præcipuè in mulieribus. Oportet igitur vbi pal pebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyriis exasperationi destinatis cõfricare. Si verò forinsecus solùm fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur: sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperãdũ est vt oculos claudãt, quò in-terim diutius confricentur: deinde subscriptũ collyriũ oculis illinatur, Thuris drach. v I. gũmi dr. v I. aluminis scissi dr. I. malicorii drach. I. trita ex aqua illine, & siccari permitte. ad vesperam autem linteũ molle & lana superligetur: imò etiã interdiu, si ferunt. Deãbulatione vtendum est multa & lenta. Vitãda sunt balnea, sol & reliqua calefactoria. legumina item & bellaria. Ira etiã, & detentio spiritus, & vomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis communis curatio, Seueri, Cap. XV.

Exulceratur oculus aliquãdo extrinsecus aliqua re illabente: aliquãdo ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarũ, aut angulorum. Curanda autem sunt in communi omnia in oculis quomodocunque fientia vlcera, vniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita: quò id quod redundat in habitu tollatur per venæ sectionem aut pur-

A gationem, aut clysterem: si verò rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus vtẽdum est. Diæta verò constituenda est contraria afflictioni, ita vt tenuem humorem inspissemus: crassum autẽ attenuemus, & viscosum secemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & vndique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facilè solubilis semper per cibos reddatur: & fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis & aquæ potu: & balneum rarissimè adhibẽdum. Collyria verò te-

B nera vlcerato oculo infundantur: quale est quod aster appellatur, commodissimum ad vlcera medicamentũ. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parãtur. Si verò sordidũ fuerit vlcus, cũ fœnigræci succo collyria diluere oportet: & sic infunde re. viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autem cum viscositate etiã laxatoriam facultatem: quare sæpe in vlceribus ipso solo fœnigræci succo vsi perfecimus quod opus fuit: si verò multa fuerit sordes, ad fœnigræci succum parum mellis addere conuenit. Oportet

C autem fœnumgræcum exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili vase probè torrefacto: (vitare enim conuenit æneum vas ad eius co-cturam) postera verò die diffusa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edẽtem coquere. Reiiciatur autem primum & secundum decoctum, quò omnis amaritudo excludatur: deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad compagem mellis liquidioris. postea per linteum excolato, fœnogræco nõ expresso, sed succo spontè defluente contentus: vtere, ve

D lut dictum est. Cæterùm decoctum hoc vsque ad secundam, aut ad summum tertiam diẽ seruare oportet. inueteratum enim acrius euadit. Postquã autem pura facta sunt vlcera, à fœnigræci succo abstinẽdum est. & si profundiora fuerint vlcera, Libyano vtendũ, aut potius collyrio ex thure. Vbi verò incarnata fuerint vlcera & explanata, aut etiam adhuc paulo profundiora, adhibẽda sunt collyria quæ cicatricẽ inducere possunt, quale est Cleonis. Et de communi quidem vlcerũ curatione sufficiunt relata. Consequens est vt dicamus quomodo ad singulas

E affectiones instare oportet: & primùm dicendum est de vlceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis, Cap. XVI.

Si in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit: si verò palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tẽta: si verò permanserit, digito exime, aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla: si autẽ amplius oculo adhæ-

F serit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce viua in oculũ illapsa, Cap. XVII.

Si calx viua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infusa attrahunt & exurunt. Verùm albumen oui infusum, vim vstoriam calcis obtundit: & eo adhuc magis oleum rosaceum.

De vlcerationibus ab igne, Cap. XVIII.

Qvæ ab igne fiunt vlcera, duriores crustas faciũt: quapropter frequentius humectentur lacte infuso,

G cum albumine oui. Collyriis autem vtendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De iis quæ oculo infiguntur, Cap. XIX.

Si in oculum infixus fuerit aculeus, aut officulum, forcipe extrahatur, atque hoc attentè in directũ ne frangatur: si verò nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorũ vtrinque admotis, oculum comprimito, vt quod infixum est in me-dio consistat: vbi verò prominuerit, volsella extrahatur:

H deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si verò statim eximi non poterit, oculus infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. nam post dies aliquot suppurata pũctura, id quod infixum est emerget.

De ſugillatione, Cap. XX.

SVgillatio dicitur quum ex plaga quadam ruptis aut contuſis vaſis in oculorum tunicis ſanguis ſub tunicam ſubierit,& ſtatim quidem cruentus color oculi fuerit, poſtea verò liuidus. Sic affectos curare oportet communi prædicta vlcerum curatione,per venæ ſectionem, aut purgationem,& quæ conſequuntur,infuſo candido oui tepido,aut ſanguine turturis vel columbæ. Supernè verò imponenda eſt lana vino & roſaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. poſtera die oculus ſæpe foueatur per ſpōgiam cum abſinthii aut hyſſopi decocto: forinſecus autem lana imponatur. Quum verò oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle aut Eraſiſtrati liquida illinatur,aut collyrio aromatico. Bene facit & ſolani ſuccus cum melle infuſus: & thus ſuffitum cū pari bitumine. Cæterùm ad inueteratas ſugillationes probè facit hoc: In æris rubri vas pueri incorrupti vrinam mittito,& æreo piſtillo in ſole ad multos dies terito vt multū ſuccum remittat: & ſiccatum melle excipito,ac vtitor. Apollonius autem Memphites ad ſugillationes ac vibices tale collyrium prodit: Lapidis hæmatitæ,ſanguinis aſinini de corde ſiccati in ſole, æquales portiones cum vrina pueri incorrupti tere, & cardamidis Iberidis appellatæ ſuccum adiice,ac ſimul tere,& infunde: aut collyria ex his efforma, & vſus tempore cū muria inſtilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach. IIII. ſanguinis columbæ ſicci dr. IIII. ſāguinis aſinini drach. IIII. gummi dr. II. terito ac vtitor,velut dictum eſt.

De puncturis oculorum, Cap. XXI.

OMnes pūcturæ in oculo, quales à ſtylo aut aliqua cō ſimili re fiunt, poſt communē prædictā curationē, ſanguine turturis aut columbæ ſtatim ab initio irrigato,aut oui candido. Et ab initio quidem vitanda ſunt fomenta & cataplaſmata calida: poſt quartam verò aut tertiam diem,toto corpore præeuacuato, ſpongiis foueto, & cataplaſmata ad inflammationes deſtinata imponito. Collyria verò adhibeātur læuiſſima, etiā ſi impura appareant vlcera. vtendum igitur eſt ſpodiaco, & tephro,& aſtere,ac ſimilibus. Facit & collyriū Nili ex roſis aquoſum cum ouo inſtillatum.

De vulneribus profundioribus, Cap. XXII.

QVVM profundius & maius factū fuerit in oculo vulnus,vt periculū ſit ne effluāt ex oculo humores, animaduertēdū eſt ne inflāmatio ſuccedat,& febris ſubſequatur. Præ omnibus igitur venæ ſectione vtendū eſt, ſi vires ſuſtineāt. nullū eſt enim efficacius auxiliū ab initio: ſi verò venæ ſectio relinquatur, purgatorio idoneo vtamur: ſin minus,clyſteribus aluū ſubducētib⁹ euacuatio fiat. In oculo verò candidū oui inſtilletur:& cataplaſma adhibeatur ex ouo ſimul cōtuſo vitello cū roſaceo & vino,ita vt leuiter tepefactū & lana exceptū imponatur. ſequētibus diebus fomētū fiat ex decocto roſarū aut meliloti,& infundatur lac muliebre cū ouo tepidū. Cataplaſmata adhibeātur ad inflāmationes deſcripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane paratur. Illinienda eſt etiā frōs ac tēpora modico apio cū croco. ſint aūt leuia cataplaſmata, & ſuperna palpebra ſola ex his ītegatur,quò aperiri poſſit oculus,& lacrymas influētes excernere. oculus quoq; leuiter deligetur. Si verò aliqui cataplaſmata ferre nō poſſint,iis palpebræ ac tēpora,& frōs collyrio Nili ex roſis illinātur. Sive rò vehemētiores fiūt dolores,caput pilis denudetur,& cucurbita occipiti ac vertici affigatur: & in noctē quædā dolorē eximētia in potu exhibeantur. Circa quartā verò aut ſeptimā diē, Nili collyriū ex roſis inſtilletur aquoſiſſimū vſq; ad perfectā curationē. Cibus dādus eſt ſorbilis,boni ſucci,ventri commodus: oportet enim ventrem ſemper probè ſolubilem eſſe. A vino verò abſtinendum eſt vſque ad declinationem. cauenda ſunt autem & quæ caput replent,& fluxionem irritant.

De vuiformis humoris excretione, Cap. XXIII.

SI pūcto oculo vuiformis humor excernatur, vt etiā oculus aliquātulū cōtrahatur,reliqua quidē ſimiliter (velut dictum eſt) fiāt,vt ne inflāmatio ſuccedat. Verùm poſt inflāmationis ac vulnerationis declinationem,bal-

A neum conducet,& vinū tenue moderatū: & cibus boni ſucci,quò humor probè renutriatur ac rurſus expleatur.

De oculi prolapſu, Cap. XXIIII.

PRolapſus totius oculi, ex violēta quadā capitis plaga contingit,aut ex vlceribus carbunculoſis, aut internis vaſis ac pelliculis quib⁹ adhæret oculus,ruptis aut laxatis. Procidit enim quibuſdā totus oculus foras,vt à palpebris contegi nō poſſit: aliquādo etiā vſque ad malas & ſupercilia procidit. atque hoc maximè cōtingit ex caſu ab alto loco,aut ex plagis capitis violētis. periculo-
B ſa eſt aūt affectio. Itaque curatio ſtatim adhibēda eſt per venæ ſectionē,aut purgationē: ſed & reliqua adhibeātur, quæ relata ſunt in cōmuni vlcerū curatione. Cōtrahēd⁹ eſt cib⁹,& poſtea in ouo & roſaceo ac vino ſimul cōtuſis lanā imbue & impone: deinde verò cataplaſma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe,cui addita ſunt hyoſcyami folia cū pane aut pſyllio modicè madefacto. Aſſiduè verò alterentur cataplaſmata,vt ne calefactæ partes ſuppurentur. Sequentibus diebus remittēte inflāmatione,cucurbita occipiti cū ſcarificatione affigatur. præſen-
C te verò inflāmatione,cucurbitæ ſūt ineptæ. Aſſiduè autē ouum & lac tepida inſtillētur: remittēte verò inflāmatione,collyrio Nili ex roſis cum ouo vtendū eſt: aut etiā mellis fumi exortis parum ipſi admiſcendū ad ſaniē excernendam. ſimul autē ſub palpebrā ſubiiciēdus eſt ſpecilli nucleus,vt ne concretio aliqua fiat. Quòd ſi prolapſus magnus factus fuerit,& nulla ſpes eſt vt viſus reſtituatur,cataplaſmatis ſuppuratoriis vtēdū eſt,qualia ſunt quæ ex polline fiūt. ſed & lētē cū melle imponere oportet,& inflammatione declinante,balneū petendum eſt.

D De vlcerationibus ſuperficialibus ex humorū influxu obortis,nubecula,caligine,epicaumate & encaumate, Cap. XXV.

QVAE ex humorum influxu fiunt ſuperficiales vlcerationes,diuerſimodè nominantur. Caligo enim eſt vlcus ſuperficiale in nigro oculi factum, conſimile caliginoſo aeri,colore cæruleo, quod multū locum nigri occupat: quum verò in pupilla factum fuerit,nō facilè ægri vident. Nubecula autem vocatur profundius ac minus caligine vlcus in nigro.& eſt colore albius. Epi-
E cauma verò dicitur,quū nigrum oculi in ſuperficie exaſperatum inuſtum fuerit, & colorem cinereum præ ſe tulerit. Encauma verò eſt vlcus vtplurimùm ex febre fiens,cum cruſta impura in nigro aut albo. Et in nigro dū fit in profundo,plerunque in purgatione,maiore tunicarum corroſione contingente, humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur ſuperficialiſſimas vlcerationes cum febre aut ſine febre fientes ſanare oportet, aluo per clyſterem præeuacuata, ita vt collyrium Nili ex roſis aquoſius inſtillemus, & in
F ipſis interuallis infuſionis collyrii,lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, admiſcendum eſt ad Nili collyrium, chiacum appellatum Apollonii, aut aromaticum: deinde verò etiam meracis his vtendum. citò enim cicatrices, eáſque tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo, Cap. XXVI.

ARgemum eſt vlcuſculum circa iridis circulum factum,partem albi,& partem nigri occupans, & album apparens. Quum igitur profundius & ſordidum fa-
G ctum fuerit circa iridis circulum,& citiùs repurgatum, aliquando procidit tunica vuiformis: quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipſis à principio vtendum eſt,quò vlcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi ſubnutrita cruſtam reiiciat.

De foſſulis & concauis vlcerum generibus, Cap. XXVII.

FOſſulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, anguſta,& pura vlcera, puncturis ſimilia: concaua verò vocantur, rotunda & ampliora foſſulis vlcera, & minus
H profunda. Non igitur ipſa purgare oportet per acria collyria,ſed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ foſſulæ appellantur. Concaua verò diuturna primùm leniter detergētibus curabimus, & deinde ad renutriētia tranſibimus,qualia ſunt quæ ex thure fiunt. Vbi verò

explanata fuerint, aut etiam adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio vtendum est: si verò sordes multæ vlceribus insitæ fuerint, aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctum paratum velut antea dictum est, modicum mellis admiscuimus, & citius rem quæsitam assequuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis vlceribus collyrio Theodotii Seueri aquosiore cum ouo: & citra omnem dolorem repurgat, & celerrimè ad cicatricem perducit. Meminisse verò etiam in his oportet prædictæ cõmunis vlcerum curationis.

De suppuratione aut vngue, Cap. XXVIII.

Suppurationes in vlceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore vlcere pus defluens, & inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratum, similem vngui resecto imaginem præ se fert. Ampliore verò pure collecto, & dimidium nigri occupante, aut per totam corneam tunicam pellucẽte, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc etiam citra exulcerationem, dolore capitis aut lippitudine prægressa. Cõtingũt etiam inflammatione prægressa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibusdam vasis, & sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationem dolor vehemens pulsatorius, & rubor circa oculum totum, & temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per alui per clysterẽ euacuationẽ: deinde per venæ supernæ in cubito sectionem, ita vt postea etiam venam circa magnum oculi angulum secemus, citra colli ligationem aliâs fieri solitam. sed & cucurbitam occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflammationes destinatis vtendum est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiam verò diem fomentum per spongiã adhibendum est, moderatè primùm, deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidem meatus obstruẽtia vitãda sunt: vtendum autem discussoriis ac lenientibus, maximè chiaco Apollonii, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur. quæ enim vehementer discutiũt ac resiccant, statim quidem multam tenuioris euacuationem faciunt: quod verò reliquum est, & crassius condẽsat, &, vt ægrè dissolui possit, resiccat. Galeni. Medicus quidã apud nos expertissimus ophthalmicus, etiam capitis concussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos in sella erectos, & vtrunque à lateribus caput apprehendebat, atque ita concutiebat, vt nos manifestè videremus pus deorsum ferri & infrà manere, propter grauitatem videlicet. Quum igitur in superficie fuerit pus, & vlceri contiguum, dum purgatur vlcus, omnino etiam in vaporẽ exhalat pus: quũ verò vlcus superficiarium fuerit & superius, pus autẽ amplius, & in profundo inferius vlcere, & à pharmacis nõ excoletur, oculum sub pure perpungere oportet, acu obliquè circa iridem & coronam appellatam immisso, & pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis non inflãmatis adhibere oportet. Suppurationes autẽ in albo tunicæ agnatæ fiẽtes, scalpro venæ sectorio ex inferna parte diuidito, & tunicam agnatam leniter subexcoriato. Cæterùm post humoris euacuationem, in vtrisque oui candidum instillato: deinde integrum ouum cum vino mulso conquassato, & molli lana exceptam oculo superponito ac deligato. Postera verò die, fomento ex aqua calida per spongiam adhibito, & ouo infuso, rursus prædictũ lanæ hapsum imponito, & post triduum collyrio Dionis illinito, aut quopiam ex iis quæ ad perpunctiones adhibentur. Est autẽ Dionis collyrium hoc: Spodii drach. III. thuris, squamæ æris, myrrhæ, acaciæ, spicæ nardi, opii, sing. drach. I. gũmi drach. VI, excipe aqua pluuiali. Vsu verò expetente, infunde cum candido oui, & prædictum lanæ hapsum superpone. Si verò postquam inflammatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, prædictum collyrium cum lacte dilutum illine. Probè etiam deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De pustulis, Cap. XXIX.

Pustulæ fiunt & in albo, & in palpebris: plerunque verò circa corniformẽ tunicã. Et aliæ in superficie fiũt aliæ in profundo: constat enim tunica corniformis ex **A** quatuor velut mẽbranosis corpusculis, dẽsissimis ac fortissimis. Aliquãdo igitur sub prima mẽbrana pustulam fieri contingit, quando etiã colorem nigriorẽ præ se fert: aliquãdo sub secũda aut tertia cõsistit, quãdo sanè etiam albidior pustulæ color fit, eo quòd in profundo tunicæ corniformis occultatur. naturalis enim pustulæ color, niger est: tunica verò corniformis alba est, & cornibus simillima. In quantũ igitur in profundo corniformis tunicæ pustula occultatur, in tantũ colorem adsimilat, & maiorem dolorẽ inducit, & molestior est. **B** Nam siue ob plenitudinẽ rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa, vt tunica vlceretur, facilis curatu est superficiaria vlceratio: difficilis autẽ profunda. Periculum est enim ne reliquum corniformis in profundo tenue existens rũpatur, & vuiformis procidat, ac effluant oculi humores: præsertim si iuxta pupillã ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam ruptione, etiamsi pro more ægri, tamẽ aliud quid graue consequitur. Nã inducta vlceribus cicatrice, homo nõ videbit, propter inductas cicatrices. Quãdoquidem verò aliquando etiã ob corniformis corrosionẽ vuiformis tu**C**nica procidit, & superficialis pustulæ imaginationem facit, operæpretium est de iis exactius distinguere. Pustula itaque superficialis, similiter vndique nigra est, nõ tamen nigredine exactè saturata. At in vuiformi tunica pars quæ procidit, aut nigra est aut cærulea. Quod verò maximum signũ est, fundũ prolapsæ vuiformis per circulũ reperies albũ. Alba est enim colore corniformis tunica, qua rupta, vuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in vuiformis prolapsu, aut sanè omnino euariat secũdum figurã: non enim pupilla exactè cõseruat rotũdam **D** figurã in prolapsu, sed iuxta partẽ quandã velut diuulsa apparet. Proinde relatis signis diligẽter intendere oportet, & affectiones inter se distinguere. Nã iuxta affectionum differẽtias, etiã curationem variare oportet. In prolapsu enim vuiformis, magis adstringẽtibus ac repulsoriis vtimur: in pustulis verò, iis quæ leniter discutiũt. Curãdæ igitur sunt pustulæ ita vt caueamus primũ multiloquiũ, sternutationes, iras, spiritus detentiones, clarũ splendorẽ: deinde cõtrahẽdus est etiã potus ac cibus, & ad alui euacuationem acri clystere vtendũ est. Tentandum quoque vt la**E**cte aluus soluatur, in quibus id neque acescit, neque in nidorẽ vertitur, neque vomitu reiicitur. In talibus enim vitandũ est lac, & vtendũ gallinæ iure, aut cnici succo, aut aloe, aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitãda sunt etiã vehemẽtiora purgatiua, & maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autẽ & multos lanæ hapsos in iis reprobamus. valde enim nocẽt nõ solùm in his, sed etiã in omni lippitudine ex humorũ acrimonia facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet vbi inflammatio adfuerit, maximè in principio: leuia quidem, sed **F** lata. sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda, & super totum oculum imponenda, supercilio ac mala & tempore simul comprehensis: & sinenda quamdiu fuerint madida: postquã verò siccata fuerint, tollenda & alia imponenda. Ad inflammationem.

Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt, velut est tenue ouorum, & vitelli ouorum triti cum croco ac modico opio, moderatóque passo ac pane. Conueniũt etiã adstringentia, velut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctum. Verùm vitandum est, velut di**G**xi, ne oculus in his diutius deligetur. est enim nocentissimum hoc. Mitigata verò inflammatione, etiam ab emplastris abstinendum est, propter grauitatem. Collyria verò in principio conueniunt, Nili ex rosis cum lacte dilutum & infusum. Proficiente autem curatione, adhibendũ est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. postea etiam nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpebræ collyrio Nili ex rosis, frons verò acacia & hypocistide, cũ croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur, nam intenta à principio, inflammationes exacerbant: postea verò caliditatem intendere oportet. **H** Deambulationes & alii motus ab initio non conueniũt. Balnea verò & reliqua vaporatoria fomenta post principiũ. A vino abstinere oportet per omnẽ curationẽ, & aqua calida in potu vti, & cibos molles ac facilè concoctiles

accipere. Fugiẽda est in his sanguinis ex fronte aut venis angularibus detractio: procidit enim oculus, & maximè si inflãmatio simul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris, Seueri, Cap. xxx.

QVandoquidẽ & carbunculi sunt ex genere pustularum, & fiunt hi quoque aliquando in palpebris, oculúmque ad maximũ consensum perducunt, age & ad hos pauca auxilia proferamus, dignotiones ipsorũ primùm exponentes, quũ sint etiam alii quidam abscessus palpebrarum qui imperitis carbunculi videri possint. Nam & ordeolum tuberculum, & pani, & vari circa palpebras fiũt, sed cũ tumore quodã hæc, & ferè citra inflãmationem, & non cum vehementi dolore: carbunculi verò ruborẽ ab initio habent, vt oculum sibi peruri putent: tumorem verò aut eminentiam non statim inducunt. Nam ob immodicam caliditatem, velut ruptionem quandam carbunculus sustinet, & quod effluit ex ipso, quum sit acre ac mordax, superficiem quidem carbunculi resiccat, & crustam inducit: vicinis verò locis morbum inserit. Consequitur igitur ad ipsos fortis inflammatio, tum ipsius oculi, tum partium circumsitarum, & maximè glandularum circa aures, vt quandoque magnarum vlcerationum, & ruptionum oculi causa fiant, insupérque prolapsuum, & nuditatis palpebrarum. & cicatrices à carbunculis crassæ fiunt, & assiduè vlcerantur. & in reliquo quidem corpore sanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur, propter superassationem. in oculis autem sanguis non omnino ex carbunculis manat, eo quòd neque redundet in oculo sanguis: vnde plerunque etiam albi colore sunt carbunculi in palpebris. Et si quidem emotio affectionis cita contigerit per conuenientem curationem, carbunculus penitus disparet: si verò durauerit & ægrè discuti poterit, necessariò locus nigrescit. Proinde incipientibus carbunculis non statim ad cataplasmata & illitiones progredi oportet, sed per clysterem primùm aluum euacuare: deinde lacte moderatè cocto purgare. In sanguineis corporibus etiam vena secanda est. postea per spongias fomentum adhibendum, primùm ex simplicioribus. adstringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiam resiccantibus pharmacis vsi, hos sanabimus. In principio igitur quum feruor adest, humorem extinguere conantes, coriandro trito ruborem oculi illinimus. Et solanum cum passo tritum & carbunculo adhibitum, statim ipsum abolet. atque hic ductus in principiis magnopere prodest. At frigefacientia cataplasmata oculo in carbunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit carbunculo, & externas inflammationes sedant: verùm periculum est ne in ipsum oculum impetũ faciat. hoc enim solanum aliquando perpetrauit. adhibitum enim cum passo, statim quidem tumorem aboleuit: oculus autem hinc repletus est. Cæterùm carbunculos iam depascentes variè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax existit, vt etiam vicinos locos depascatur, & periculum sit ne ocul[us] lædatur: solet enim erosio his contingere. Cõuenit igitur spongia detergere, & oculum moderatè perfundere rosarum, aut rubi, aut pampinorum vitis decocto. sit autem tepidius decoctum, aut potius lactei teporis. Quòd si etiam sordidi fiãt loci, ex eo quòd nome depascens præualuit, (sæpè enim etiam palpebræ excidũt) ad huiusmodi fluxiones etiam hypocistidis succum aquæ admiscemus, & myrtum & acaciam passo diluta locis illinimus. oportet enim pro corporis curandi ratione, etiam materias eligere, maximè medias. valde enim efficacia pharmaca loci non sustinent, qualis est ærugo, & similia: per mordacitatem enim etiamsi salutis spem habeat oculus, hac quoque priuatur: neruosæ enim partes, & præsertim carnibus denudatæ, à vehementer mordacibus læduntur, vt etiam cariem inducant. Malicorium itaque ex malis Punicis acidis cum lenticula feruefacimus, & derasa interna parte, cum modico melle terimus & ex eius vsu magnopere profecimus: celerem enim purgationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quodammodo supprimit. nã pinguia nomas augẽt. Aucta verò noma, in vino malicoriũ coquere oportet, & per se citra lenticulam imponere. Crustas autem magis malicorium coctum tritum cum melle impositum resoluit. Sunt & composita pharmaca carbunculis conuenientissima. In principiis enim feruorum, pastillus ex halicacabis illitus excellẽter extinguit. frigefacit enim & resiccat moderatè. Si verò contrahere oportet carnem superexcrescẽtem, Musæ pastillum aridum tritum adhibemus: si verò incarnatione opus est, ipsum Musæ pastillum cum sapa dissolutum illinimus. At si cicatricem inducere intendimus, rursus pastillũ ex halicacabis assumimus. Apolloni[us] autem ait, Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco vtimur, Spodii drach. iii. lapidis scissilis drach. ii. croci obol. iii. myrrhæ paululum torrefactæ obol. iii. Terito cũ vino odorato donec arescãt, & passi Cretici, aut alterius non acris heminã admisce, contere, excipe ac subline. Dissipat crustas, & purgat vlcera, siue extra palpebras affectio fuerit, siue intrinsecus in profundo. facit & ad fluxionem ac inflãmationes. Si verò dolor oculũ vexarit, hoc collyriũ illine, & euestigio sistet nomẽ. Recremẽti plũbi triti loti & exsiccati drach. iiii. spicæ nardi drach. i. gũmi drach. ii. foliorum oleæ centum viginti succũ. Succum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito, excolatóque, & ad reliqua conterenda vtitor. Facit & collyrium Nili ex rosis cum ouo infusum: maximè verò nardinum Candido inscriptum, per submissionem palpebræ sublitum, vsque ad perfectam curationem. Oportet enim, vbi pura facta sunt vlcera, fomento præmisso, specilli nucleũ lacte tingere, & palpebris submittere, atque angulos inter se disparare, ne distorta concretio fiat. Et ob hoc neque oculum deligare oportet, maximè post vlcerum purgationem. Nam circa principia si inflammationes maximæ & distentiones fuerint, lenticulæ coctæ cataplasma cum pane imponere cogimur. Sed & psyllium impositum inflammationes mitigat: in doloribus enim aliarum oculi inflammationum adhibitum, somnum inducit. sint autem leuissima cataplasmata. Sed neque diu in cataplasmatum vsu perseuerare oportet: augent enim putrefactionem & oculum magnopere lædunt, velut etiam in pustulis prædictum est. Postquam igitur aliquãtulum mitigauimus inflammationes, statim à cataplasmatis, tum in carbũculis tum in pustulis abstinebimus. At verò in locis circa aures per cõsensum inflãmatis, spleniũ ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum vlceribus, Cap. xxxi.

VLcuscula in nigro oculi fientia, cicatricem non recipientia, parua, dolorosa, parua vasa habentia, varicosa, cancerata dicuntur. & aliquando quum cicatricem accepisse putantur, resoluũtur citra manifestam causam. Fiunt autem in his punctorii discursus vsque ad tempora, & consequitur in ipsis fluxio humoris moderatè acris ac tenuis. Et album in oculo itémque nigrum, semper rubicundum est. & auersantur cibum. Augentur autem ipsis vehementer dolores, illitis acrioribus medicamentis. Contigit hæc affectio maximè senioribus, ex diuturnis lippitudinibus: & fœminis quibus menses defecerunt. Curatio porrò adhibẽda est, habita totius corporis cura, cum prædictione quòd fieri nõ possit vt perfectè sanẽtur, sed fieri posse vt mitigentur, primùm per conuenientem diætã, deinde etiã per pharmaca dolores lenire potẽtia. Diæta igitur huiusmodi sit: Postquã à lecto surrexerunt, corpus moderatè illinant oleo dulci: caput autẽ modico rosaceo aut omphacino. Et viridi sindone oculo prætẽta, deãbulare iubeto in tenebroso ac nõ ventoso loco, cum silẽtio & absque alia distẽtione, ita vt neq; caput agitẽt, quãtũ eius fieri potest. Postquã autẽ ampliore & lẽta deãbulatione vsi fuerint, ad domiciliũ tenebrosum & nõ valde lucidũ se recipiant: & rursus ab alio corpus ipsorum illinatur, excepto capite, confrictis maximè lũbis ac infernis partibus. Postea verò lactis moderatè cocti, remota concretione superstante, heminæ mensuram accipiant. Nam acrimonias quæ affluunth ebetat, & aluum facilè solubilem facit. Si verò ineptus est ad lactis potũ, pollinem polentæ passo moderatè calido diluto inspergito, & sorbendum dato. Postea si fame vexentur, duobus ouis sorbilibus vtantur, & somnum diurnum vitent. Circa decimã autem horam confricti assumãt panem purum, cum

obſonio quodam viſcoſum quippiã habente,velut ſunt oua ſorbilia, cerebellum porcinum duabus aquis coctũ. ex piſcibus murænæ, torpedo, glauciſcus. ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Aſſumenda etiam alica ac oryza,& laganum in gallinæ iuſculo coctum,& pedes ſuilli ac tali probè cocti.omnia verò ſint moderata. Vinum bibant & tenue ſubadſtringens & ipſum moderatum. Ab omnibus autem ſalſamẽtis & leguminibus penitus abſtineant. item à balneo,niſi neceſſarium hoc fuerit aut laſſitudinis gratia aut tardæ concoctionis: attunc non tardãdum in ipſo eſt,ſed citò exeundum. Dolore verò à fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura vlcera conuenientia,velut eſt ſpodiacum & collyrium Cleonis, & ſimilia.In oculum autem aſſiduè infundendũ eſt ouum,aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiã lentis decoctum infuſum,aut plantaginis, aut portulaca. Verùm ad temporum dolores vtendum eſt collyrio Nili ex roſis: ſi verò ad vehementes inflammationes cataplaſmatis vti cogamur,cataplaſmate ex papaueris capitibus vtẽdum eſt leuiſſimo. antea enim dictum eſt quòd fugere oportet cataplaſmata in oculis calidas affectionem habentibus.admiſcendum eſt autem cataplaſmati ex papaueris capitibus in his,& crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum vlceribus, Cap. XXXII.

Fiũt & alia maligna vlcera, partim à magno angulo initium ſumentia, partim à nigro, partim ab albo: & oculum citò corrodũt,& præſertim in corporibus vitioſis humoribus refertis, & quæ acrium rerum eſu vſta ſunt.Sanies etiam ab vlcere manat multa ac graueolens, & ſequuntur dolores vehementes ac febres: ſæpe etiam alui fluxus.depaſcuntur etiam aliquando vlcera vicinos oculis locos.Curãdæ verò ſunt etiam huiuſmodi nomæ per prædictæ diætæ vſum. Veruntamen eiuſmodi exhibenda ſunt quæ aluum non ſoluunt: vnde in iis magis volucrium genere vtendum eſt, maximè montanarum. In oculum verò infundendum eſt lac aut ouum, & prædicta collyria. Si verò nome tranſgreſſa fuerit oculos, curatio ita fiat:Pompholygem optimè lotam,ex muliebri lacte illinire oportet, & ſuperimponere, ſanie prius per aquam elota,deinde per lac.Facit ſimiliter & ceruſſa lota ac ſiccata, & cum lacte adhibita. & plumbi lotura ſicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo colligitur.Facit & plumbi recrementum lotum & amylum,ſingula cum lacte muliebri.Cataplaſmata verò ſi coacti fuerimus adhibere, mala Cydonia cocta adhibeantur,aut roſæ virides,aut ſiccæ vino maceratæ.polygonum item ac ſolanum,& ſemperuiuum,& ſeris cũ polentæ polline. Si verò vaſa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam ſectionis vaſorum rationẽ habere oportet.

De myocephalis, Cap. XXXIII.

QVVM vlcera quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt,nigrum aut cæruleum apparet.In circuitu verò circa fũdũ eius partis quæ procidit,labiacorroſæ corniformis tunicæ alba apparẽt:& ſi adhuc magis pars prolapſa durauerit,labia ruptionis tunicæ corniformis calloſiora facta adhuc magis alba apparẽt.Diuulſa eſt aũt omnino in vuiformis ſiue acinoformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa,vt õnino nõ appareat,aut & ſitu& figura immutata. &per hæc diſcriminatur myocephalõ à puſtula. dicitur autẽ myocephalon,quoniam figura ſimile eſt capiti muſcæ. Repulſoriis autem & adſtringentibus opus habet pharmacis,qualia ſunt maximè quæ ex vino fiunt.Eſt autem & hoc celebre ad ipſum: Cadmiæ,æris,chalcitidis crudæ,ſing.vnc.I.æruginis drach.IIII. myrrhæ troglodyticæ drach.II. & dimidiam, croci drach. III. ſalis ammoniaci drach.IIII.gummi drach.IIII.excipe vino veteri adſtringente. Aliud ad pterygia, carnis incrementũ iuxta magnum oculi angulum,aſpritudines.exterit etiã cicatrices. in alio exemplari reperi, etiam ad ſtaphylomata facere: Miſyos crudi drachmas duodecim cum aquæ cochleario terito, deinde croci læuiſſimè triti dr. viginti adiicito, ac rurſus terito,& additis myrrhæ drachmis quatuor, excipito,ac vtitor.Poſt illitionem verò ex ipſo factam,ſpongiam teneram imponito,ac deligato. Aliud bonum.facit & ad ſtaphylomata. Miſyos crudi ſextantem,croci vnciam vnam,gummi vnciam vnam:tere cum vino,&vtere.Mirificè etiam facit in ipſis Theodotium Seueri. & ſi quidẽ inflammatio non affuerit,craſſius illine:ſi verò affuerit,cum ouo infunde. Adhibeatur ipſis quoque conueniens deligatio,& inflammatis cataplaſma ex papaueris capitibus impones: aut pſyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faciens ad myocephala cum Theodotio.facit & ad diuturnas tenues fluxiones: Cadmiæ, ſquamæ æris,cro i, ſing. drach.octo,opii drach.XII.miſyos vſti, myrrhæ, acaciæ, gummi,ſing.drach.IIII.excipe aqua.

De ſtaphylomate, Cap. XXXIIII.

DIfferentiæ ſtaphylomatum plures ſunt: nam & cauſæ affectionis variæ ſunt.pleruнque tamen quomodocunque factum fuerit ſtaphyloma, viſum deſtruit.Appellatur autem ſtaphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino vuæ ſimilem fecerit. Fit autem aliquando humoribus ſub aliquam corniformis tunicæ ſtriam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtineri contingit ac eleuari ac incuruari, faceréque ſtaphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex puſtula quadam inter ſtrias corniformis tunicæ ſatis profundè conſiſtente, quæ tunicam eleuauit,non tamen rupit.Appellant etiã ſtaphyloma quum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus vuiformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differt hoc à primo,quoniam in illo eleuatio ſola eſt tunicæ corniformis:vnde etiam tota moles albidior apparet: in hoc verò ruptura quoq; facta eſt tunicæ corniformis,& quod prolapſum eſt,cæruleum aut nigrum apparet.Quum autem maximum factum fuerit ſtaphyloma,vt extra palpebras tranſgrediatur & induretur,ita vt ipſa corniformis circumcirca calloſa facta ſit, & talem affectionem conſtringat,clauus appellatur:quoniam per omnia claui capiti ſimilis exiſtit.Hæc igitur affectio quomodocunque fiat,duobus malis ſubiacet, viſus videlicet detrimento, & figuræ deformitati. Et ſic quidem affectum oculum ad naturalem ſtatum reducere,impoſſibile eſt arti: figuræ verò deformitati conſilium contingere poteſt, maximè per chirurgiam.Quæcunque igitur ſtaphylomata recentia ſunt,& propter inflammationem eleuatæ ſunt tunicæ,curanda ſunt cataplaſmatũ ad inflammationes deſcriptorum vſu,& ſimili quoque diæta.In quibus autem ſub corniformis ſtrias humores aliqui collecti eleuationem fecerunt (ſi dolor adfuerit) ſemen lini cum fœnograeco ex aqua mulſa cocta imponemus: declinantibus verò doloribus, farinam fabaceam cum roſis aut ſemine lini ex aqua impone: aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos,cum butyro & terebinthina,æqualibus portionibus impone &deliga. ad dolores verò cõuenit etiã ſolani ſuccus cum lacte muliebri infuſus.Collyrium autem ad non inflammata ſtaphylomata commodũ hoc eſt:Alcyonii drachmas quatuor:ſalis ammoniaci vnc. I. ſpumæ nitri drach.I.lacrymæ oleæ ſylueſtris drachmam I.gummi ſextantem:excipe aqua.At Theodotium Seueri braſſicæ ſucco dilutum,& craſſius oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione molẽ diſſipat,ſi non diuturna fuerit affectio. Cæterùm ægrè curantur ſtaphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ venas ſanguine plenas habent:incurabilia autem ſunt eminentia, & colore varia, & temporum dolores inducentia. Iis ſanè nihil aliud adhibendum eſt quàm ea quæ dolores mitigare poſſunt, quæ in malignis vlceribus iam antè relata ſunt.

Staphylomatum chirurgia, Cap. XXXV.

IN ſtaphylomatis quæ anguſtum fundum habent, & non maligna ſunt,cõmoda eſt actio ſecundum cõſtrictionem appellata.cuius hic eſt modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habentes,æquali prorſus lõgitudine:deinde hominẽ ad pedes tuos collocato,capite ipſius reflexo, ita vt occiput ipſius genibus tuis innitatur: & deinde diſparatis palpebris,per mediũ

staphylomatis fundum,ex supernis deorsum acum trāsmittito.sit autem non vade crassa neque oblonga.Deinde dum detinetur oculus ab acu trāsmissa,alteram acum duplex filum habentem similiter transmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem staphylomatis fundum:quò figura duarum acuum transmissarum cruciformis fiat,aut literæ *Græcæ* X similis. Nam quū paulo obliquior facta fuerit transmissio,facilius acus extrahūtur.Deinde incisis duplicatorum filorum principiis, superna duo principia, superno acus principio subiicientes,inferna verò inferno,strenuè constringimus. similiter autem & obliquæ acus principia constringimus. Optima verò constrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis,& hoc modo colligatis. Deinde apicem staphylomatis resecamus, solo fundo ipsius relicto gratia filorū, vt ne elapsis ipsis,humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat.Cur autem staphyloma excindimus?primùm quidem compendiariæ curationis gratia. citius enim fila excidunt,& vlceratio curatur:deinde etiā minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora transpirent, & neque magna inflammatio cō sequatur. Post resectionem verò apicis staphylomatis,acus extrahere oportet,filis(velut dictum est)constrictis: & tūc lac infundere aut oui candidum. Supernè verò oculo imponatur ouū cum rosaceo ac modico vino concussum,& molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapsus iisdem imbutus: & facta deligatione,æger in quiete seruetur. Postera die fomentū fiat per spōgias probè expressas,& lacte infuso,lana ouo imbuta imponatur & deligetur. atque hoc faciendum est per plures dies donec fila excidāt. Elapsis autem filis illinantur collyria tenera ad vlcera descripta,vt pura exulceratio fiat: deinde cicatricem inducentibus vtendum est.

De vlceribus cicatrice indigētibus, Cap. XXXVI.

PVrgatis oculorum vlceribus & expletione indigentibus, animaduertere oportet vt ne carne redūdent, sed aliquanto cauius ad cicatricē perueniāt:præsertim si in pupilla fuerit vlcus. nam supereminentes cicatrices visum impediunt,& deformitatem afferunt: & dum ex palpebris punguntur,fluxiones inducunt.Quæ verò aliquantulum cauæ sunt, melius apparent,ac splendorē excipiunt,& decoræ sunt si fuerint parti concolores. tales autem consequuntur si à mollibus & meatus obstruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia transeamus.Præstat autem si aliquando clandestinè caro superexcreuit citò reprimere,ac eminētias attenuare, & sic cicatricem inducere. Vitanda autem sunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè si iuxta pupillam fuerit vlcus:dum enim denigrantur,impediūt visum.Sed & deligationes oculorum in vlcerationibus vitandæ sunt, quibus aliqui vtuntur volētes humiliare cicatrices, Deligatus enim exulceratus oculus & immobilis factus,sæpe palpebris agnascitur. Porrò vlcera ad cicatricem perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiūtur,& cauiores factas cicatrices caua vlcera esse putātes, mollia & replentia collyria illinūt: deinde cōtingit locos quidem non impleri, verùm tunicas ex hoc crassas fieri.Quum itaque superficiem vlceris claram factam videris, & albam ac læuem,& album oculi naturalem colorem recepisse,& totum oculum à fluxione liberatum, scito cessisse iam vlcus,& cicatricem inductam esse. Est autem optimum collyrium quo vsi sumus in puris vlceribus & cicatrice indigentibus,quod Cleoni inscribitur.

De cicatricibus & albuginibus, Cap. XXXVII.

OMnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Densata enim corniformi tunica,subiectus ipsi cæruleus color non transflucet:maximè tamen supereminentes albescunt : æquales autem minus sunt albæ: cauiores verò quodammodo concolores sunt nigro. Quæ verò adstringentibus pharmacis vsque ad inductam cicatricem curantur,magis obscurantur,eo quòd pelliculæ per adstrictionem multùm densantur.At verò callosas ac diuturnas & crassas cicatrices curare non oportet,necesse est enim

A in talibus collyriis valde acribus vti, & à vehemēti mordacitate aliæ oculi partes vlcerabuntur:si verò etiam suffusio aut glaucedo affuerit, vanum est cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem exterere velit, per victum corpus accommodare, quò moderata materia & boni succi,in toto corpore adsit. Itaque ab omnibus acribus abstinere oportet,salsisque ac crassi succi cibis,& à multo vino:& bonæ concoctionis maximè curā gerere,& moderatè boni succi eduliis vti. à balneo verò

B curationis tempore vtendum est.Illitio autem facienda est ante cibum vbi probè concoxit,& capite ac toto corpore leuis est, ventris onere prius deposito,& nō statim à lecto ad illitionem transeundum, neque ante cœnam, Vitanda sunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipsa acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per spongias detrahentes, ea in coticulis nigris circūferentes ostentant: deinde illinunt aliquod medicamentū quod tingere potest. Verùm fluxionibus succedentibus ex pharmacorum acrimonia,itémque inflammationibus, & aliquando resolutis cica-

C tricibus,vlcera magis profunda fiunt : deinde coguntur rursus adstringentibus ac meatus obstruentibus collyriis vti,& cicatrices magis crassas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines, Galeni, Cap. XXXVIII.

PRoinde in iis quæ attenuare possunt, vtēdū est pharmacis moderatè extergentibus. Extersoria autem nō minima facultate participat æs vstum, & squama æris, & flos eiusdem,& chalcitis vsta. Si verò lota fuerint talia,extersoria quidem adhuc manent: tanto verò imbe-

D cilliora actionibus fiunt,quanto etiam leuiora.securius est autem leuioribus vti. At fortiora iis sunt, misy & ærugo:quare etiam ad sycoses & callos conueniunt si admiscentur. Quidam iis adiiciunt etiam gallas phármacum vehementer adstringens:sed vehementius est adstrictione simúlque acrimonia atramentum sutoriū:multo verò moderatius euadit vstum ac lotum. eiusdem materiæ est & squama ferri stomomatis. Quæcunque igitur ex adstringentibus multùm terream compagem habēt, asperitudines sycoséque ac callos eliquant,velut sunt mi-

E sy,& ærugo, & similia. Quæ verò ex succorum genere sunt, velut omphacium & hypocistis, glauciúmque & acacia, in sublitionibus facilè cum lacryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui vstū, & cornua caprarum. at thus tardissimè particeps est extergendi facultatis, eximítque dolorem ac concoquit. Prædictorum verò animalium cornua, exterforia quidē sunt,sed neque vim eximendi dolorem,neque cōcoctoriam habent, quum frigidæ ac siccæ sint temperaturæ. Thuris autem cortex adstringit quidem & ipse non in-

F strenuè, sed multùm omnibus prædictis inferior est: thuris verò inter onera confracti pollen (quod mannā dicunt)differt à thure eo quòd modicam adstrictionem assumpsit. parua enim quædam corticis segmēta ipsi admixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum vim extergendi:quo videlicet vtuntur pictores. Item atramē tum Indicum, & propterea vlceribus non inflammatis citra molestiam adhibetur. At aloe mixtæ facultatis est: velut etiam rosa. habet enim amarum quiddam quod

G extergit:habet & adstringens quiddā quo contrahit vlcera, & ad cicatricē ducit. Sal verò ammoniacus,& lapis Asius,& flos ipsius fortissima sunt pharmaca:quare etiā ad scabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterùm ex aromaticis commodè iis admiscentur, casia & malabathrum ac amomum: discussoria quidē facultate prædita,verùm etiam adstrictione participantia.Nam in cō muni de omnibus exterforiis medicamentis nosse oportet,quæ moderata sunt, & quæ sycoses ac callos consumunt,ea omnia etiam ad cicatrices crassas conueniunt.

H Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap. XXXIX.

AD albugines,dracunculi semen habentis occultatū in terra simile piperi,idipsum semen accipe, & tritū cum melle illine. Aliud ad cicatrices & hebetudinem visus.Seminis rutæ scrup.II. Armeniaci scrup.VIII.salis ammoniaci scrup.III.ammoniaci thymiamatis scrup.III.

vtere ſicco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem moleſtiam: Lac equinum cum modico melle aſſiduè illitum:aut anethi florem purpuraſcentem cum modica aqua terito,& per linteum excolato, ac ſuccum oculo bis in die inſtillato : & poſtea cucumeris hortenſis ſemen commande, & expreſſum per linteolum ſuccū in oculum inſtilla,& hoc aſſiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum læuiſſimè tritū inſuffla:deinde comprehenſum manu oculum, frigida aqua paululum prolue. Exterget etiam generoſè, alcyonium Mileſium cum melle, ammoniacum thymiama tritum cum vino & melle. Quòd ſi puero paruo albugo facta fuerit in oculo,mater pueri ammoniacum commandat,& in pueri oculum ſufflet. Facit & anemones radix bulbiformis læuiſſimè trita illita.& anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus cum melle. Aliud. Capnii chelidonii appellati ſuccus cum melle. Nitrum cum oleo veteri.menthæ ſuccus mirificè facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus, præter opinionem facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactū ſolū illine,(ſummè prodeſt)& vtere.de hoc plura promittere nō oportet:omnē enim promiſſionem vincit. Aliud optimū. Lac muliebre, melanteriam ex clauis vetuſtis ac aceto paratam, mel bonum: hæc tria æquis portionibus ſimul mixta & excolata adhibe velut diuinum pharmacum. Aliud. Rumicis hortenſis & plantaginis ſemen in teſta exurito, & cinerem exactè terito,ac vtitor. Aliud. Crocum, piper,æquali pondere læuiſſimè trita, cum felis felle in collyria redigito ac vtitor. Aliud. Pullorum hirūdinum capita detracta in olla exurito ac terito,& in corneo vaſe reponito,ac vtitor. eſt enim vtiliſſimum auxilium etiam ad percuſſos oculos illitum. Aliud. Lapidem ſarcophagum appellatum,ex quo loculos defunctorum magnos faciunt,tundito,cribrato,& cum ſputo ipſius ægri,præſertim ieiuni,terito ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ menſura ad ignē modicè coquito,& optimi mellis parem menſuram adiicito,&myrrhæ drach.II.croci drach.II.ſimul terito,ac rurſus in æneo vaſe ſufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito,ac vtitor. Aliud. Lapidis magnetis viui,lapidis ophitæ,ſtibii,æquas portiones tuſas,cribratas,ac rurſus probè tritas,nycteridis herbæ ſucco ac optimo melle addito,illine per ſpecillū ex lapide ſarcophago factū. Aliud. Galbanū cum melle liquefactū ac ſimul tritum adhibeto. Aliud collyrium.tollit albugines mirificè ac citó. Squamæ ferri ſtomomatis dr. duas,aluminis ſciſſi drach.II. gūmi vermiculati drach. III.terito ex aqua, & formatis collyriis vtitor. Aliud. Rhamni ſuccum,ſi fieri poteſt,de ſemine:ſin minus,de foliis,ſextātem, ammoniaci thymiamatis vnc.I.teſtarū ſepiæ vnc.I.mellis Attici ſextantem. trita excipe,ac vtere.Quidam ſolum ammoniacum cum rhamni ſucco terentes illinunt. ipſe verò ſuccus per ſe illitus cicatrices tingit. Archigenis collyrium ad albugines,quod ex vna illitione plurimam albuginis partem tollit : ſummè etiam facit ad omnem periculoſam ac diuturnam lippitudinem.Cochlearum vſtarum drach.III. æris vſti dr. IIII.ſquamæ æris drachm. VI.ſquamæ ferri ſtomomatis dr.XII.æruginis drach.VI.lapidis ſciſſi dr. I.aloes dr.I. omphacii ſicci dr.II. lycii Indici dr.IIII. chalcitidis dr. II.myrrhæ dr.III. thuris dr.III. corticis thuris drach.II. croci dr.II. crocomagmatis dr.II.ſpicæ nardi dr.III. cytinorum dr.II.gummi dr.VIII.terito cū aqua,& formato collyria,ac vtere cum aqua.Quòd ſi aridum facere voles,trito collyrio vtere ſicco. Facit & harmatium collyrium, & præſcriptum ad myocephala ex vino, & his ſimilia. Probè etiam facit ad cicatrices (inquit Apollonius) collyrium pepieſmenon,*id eſt preſſum* appellatū,quæ omnia in tractatu De multi vſus collyriorum compoſitione deſcribentur. At verò Theodotium Seueri cum aqua craſſum illitum,ad tantam tenuitatem perducit cicatrices vt ſenſu cognoſci nō poſſint. Optimum autem in ipſis eſt ſiccum collyrium Alexandro regi inſcriptū, ex croco, ſpica Celtica,& terra ampelitide paratum. habetur autem inter ſicca multi vſus collyria.

Albuginum tincturæ, Cap. XL.

IAM antè dictum eſt quòd abſtinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus: verùm vt ne ignorētur ea quæ hoc facere poſſunt,etiam horum mentio facienda eſt.Gallam, inquit, tritā repoſitam habe, & vſus tempore nucleum ſpecilli calefacito, & eo de pharmaco excipito,ac albugini admoueto. Poſtea verò atramentum ſutorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto,& poſtea atramentum ſutorium cum aqua tritum. Aliud. Mali Punici dulcis carnem tritam modica aqua adſtillato, & læuiſſimam factam reponito:& vſus tēpore,vbi hanc ſæpe affricueris, & præadſtrinxeris, hyoſcyami ſuccum illinito ad dies quindecim.hoc & tingit albugines & diſſipat multoties illitū.

Aliud.facit & ad glaucos oculos. Miſy cum aqua tritum in collyria redigito. ſimiliter autem aliud collyriū ex galla formato. Vſus autem tempore,vbi per collyriū ex galla præadſtrinxeris,collyrium ex miſy illinito. Aliud ſiccum. Gallæ drach.I.acaciæ drach. I.atramēti ſutorii drach.II.vtere. Aliud collyrium. Florum mali Punicæ, atramenti ſutorii, acaciæ, gummi, ſing.drach. IIII. ſtibii drach. IIII.galbarum dr.II.aqua excipe: ſi verò flores Punicæ non affuerint,id quod in ipſis malis inter grana membranæ ſpeciem præfert,iniice.

Ad glaucos oculos,vt nigras habeant pupillas, Cap. XLI.

MAlicorii Punici dulcis ſuccū infunde : deinde interſtitio facto hyoſcyami cæruleum florem cum vino tritum inſtilla aut hyoſcyami ſuccum.oportet autē debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum,& parum gallarum diligenter tere,& anemones ſucco excipe vt mellis craſſitudo fiat. deinde liquorem per linteum diligenter exprime ac repone, & vtere velut dictum eſt. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum illine. hic mulieres glaucoculas oculis nigricātibus facit. Aliud. Hyoſcyami cæruleum florem in vmbra ſiccato ac reponito. Vſus autem tempore florem vino auſtero dilutum præillinito : & poſtea ipſum florem læuiter tritum per ſe illinito. Hoc vim ſuam ſtatim declarat.

De puerorum curatione, Seueri, Cap. XLII.

INgens gramarum copia in oculis puerorum reperitur,& inflantur plerunque horum palpebræ à materiæ multitudine.ſunt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaque horū collyria perfrigeratoria ſunt, & aliquo modo reſiccatoria : participantia etiam non modica adſtrictione, quò ſordium copiam influentem repellere poſſint. Ad tantam enim adſtringēdi facultatem progreſſa ſunt puerilia collyria,vt etiam aſpritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimonia à locali humiditate,& gramarum multitudine. Sed & per allabentium humorum copiam, propter ploratū fientem, collyria eluuntur. Eſt autem nobis experientia cognitum in ipſis primariū& mirabile collyrium,quod recipit lapidis ſciſſi drach.viginti,lapidis hæmatitæ dr. viginti,æruginis dr.IIII.chalcitidis crudæ drach.IIII. æris vſti dr.IIII.opii dr.VI. myrrhæ dr.VI.gūmi drach. XVI.Hæc eſt collyrii compoſitio ratione approbata,& experientia vtilis cognita : teritur ex aqua. Sed & aliud collyrium ad ipſos vtile experientia conſtat,quod recipit lapidis ſciſſi dr. XXIIII.lapidis hæmatitæ dr. vigintiquatuor,æris vſti dr.VIII.ammoniaci thymiamatis dr. VIII.miſyos vſti dr.octo,opii dr.IIII.ſeminis hyoſcyami dr.quatuor,gummi dr.octo:excipe aqua. Oportet autem & in his à principio admiſcere lenia collyria, atque ſic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatē progredi. Mirificè etiam ad ipſos facit Theophilium collyriū, & quod Mono inſcriptum eſt,quæ inter multi vſus collyria habentur.

De aſpritudinibus & denſitatibus,ſycoſiſque ac callis, Seueri, Cap. XLIII.

QVandoquidem ratio auxiliorum cognationem reſpicit, & velut inter ſe condependentes facultates

reperit, admonet sanè eadem vt nihil aliud ab ipsis interponamus. Proinde asperitates, quæ etiam ab aliquib⁹ densitates vocantur, ex mala curatione sæpe fiunt, dum medici diutius collyria instillant. Quemadmodũ enim in externis vulneribus pinguium adhibitio, carnium quarundam inutilium causa est: sic etiam in præsenti fieri cogitare oportet. Fiunt autem & ex fluxione diuturna minimè mordaci: si enim acris esset, citiùs oculis damnum induceret quàm palpebris affectionem inseminaret. Fit etiam aliquando non prægressis fluxionib⁹, neque manifesta causa præsente. & sũt huiusmodi nõ similes iis quæ ex fluxionibus fiũt. In illis enim densiores & asperiores ac cruentiores euersæ palpebræ apparẽt: in his verò, velut milii grana aut erui parua semina, videre est intra palpebras exurgentia. éstque hæc species reliquis curatu difficilior. Differunt tamen hæc inter se. nam densitas in superficie est, & cum rubore: aspritudo verò maiorem inæqualitatem ac eminentiam habet, cũ dolore simul ac grauitate. ambæ autem oculos humectant. Quæ verò sycosis dicitur, altiores eminentias habet & velut incisas: & cui alii rei quàm ficui hianti similis est: Callositas verò aspritudo est diuturna, induratas & callosas inæqualitates habens. Quidam igitur aspritudines radere conantur, partim ferro, partim foliis fici. est autem hic conatus nociuus. amplius enim ipsas augent, & duras cicatrices inducunt, & assiduarum fluxionum authores fiunt, dum semper oculi ex succedentib⁹ durioribus cicatricibus punguntur. Curare verò oportet aspritudines, nullo vlcere circa oculum existẽte, collyriis ad pueros relatis, ita vt euersis palpebris, si non inflammatæ fuerint, illinãtur, & per specilli nucleum diu affricentur: (qui enim citò ab affrictione desistunt, densant magis, & oculis fluxionem inducũt.) si verò permãserit causa, efficacioribus vti conuenit: quale hoc est, Testæ sepiæ drach. octo, pumicis drachmas octo, rubricæ sinopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drach. decem, gũmi drach. octo: excipe aqua. Ex huius vsu magnam laudem reperies: statim enim ab illitione cuticulæ quædam in spongiæ admotione excidunt. oportet autem post collyrii illitione, aquam frigidam per spongiã adhibere. Est & aliud collyrium ad huiusmodi affectiones, quod recipit cadmiæ drach. quatuor, squamæ æris drach. quatuor, salis ammoniaci drach. quatuor, opii drach. duas, gummi drach. duodecim: excipe aqua. Ego verò Seueriano sicco collyrio vsus profeci, cuius & tu experientiam magistram habebis. Apollonius autem dicit, Ad exasperatas palpebras vtẽdũ est pharmacis quibus etiam crassissimas cicatrices depurgamus: quale est hoc, Æris vsti drach. octo, myrrhæ dr. I. squamæ æris dr. I. acaciæ drach. II. cadmiæ drach. II. spicæ nardi drach. I. cinnamomi drach. I. croci dr. I. piperis grana XVI. hyperici drach. III. ammoniaci thymiamatis dr. III. æruginis obol. II. gummi dr. I. terito cũ vino veteri austero, & collyria formato, ac vtitor. Aliud ad fluxiones antiquas & palpebras dẽsas. Cadmiæ dr. XVI. æris vsti drach. IIII. seminis hyoscyami dr. I. opii dr. II. myrrhæ, frũct⁹ ericæ, acaciæ, sing. dr. IIII. gummi dr. VIII. Omnia sicca læuissimè terito, & lac muliebre adiicito, ac simul trita in collyria efformato: & ea similiter lacte trita crassè illinito, adhibito prius fomento. Liquida compositio ad aspritudines. facit & ad oculos suppuratos. Chalcitidis vstæ drachmas tres, croci drach. octo, mellis drach. nouẽ. Arida cum aqua terito, & vbi probè siccata fuerint, mel admisceto, ac vtitor. Theophili liquida ad omnes ficosas eminentias, & omnẽ carnis extuberãtiam: Æris vsti drachmas duas, misyos vsti drachmam vnam, myrrhæ, croci, omphacii, singulorum drachmam vnã, vini Chii aut alius adstringẽtis veteris odorati, vncias sexdecim, mellis Attici dextãtem. Sunt & alia collyria facientia ad aspritudines, quale est Phœnix & Dionysius, & similia, quæ inter multi vsus collyria describentur. Cæterùm in quibus cum palpebrarum aspritudine etiam tunicæ oculorum inflammatæ dolore vexantur, admiscere oportet aliquid de extersoriis ad propria inflammationi medicamenta, qualia sunt collyria ex vino parata. sedata verò oculorum inflãmatione, aspritudines exterere oportet.

A Verùm in iis qui vlcus habent cum fluxione mordaci, fieri non potest vt huiusmodi medicamento vtamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & vuiformis prolapsus maior fiet, & vehemens dolor hominem apprehendet. augebitur autẽ & malignus fluxus. In his igitur collyrium huiusmodi parare oportet, Pumicem læuissimè tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus, & parua collyria formamus: deinde euersis leuiter palpebris diutius affricamus: & postea lac infundimus, & collyriis ad pustulas ac vlcera destinatis vtimur. B Cessante verò in temporis progressu fluxione, ad acriora collyria transimus, ac cum ipsis palpebras (velut dictum est) confricamus. Miscemus etiam ad ea quæ vlceribus conueniunt, collyria ex vino, paulatim augentes ipsorum mixturam, quo neque palpebræ vexent tunicas oculorum, & vlcera pura facta impleantur ac cicatricẽ recipiant.

De oculorum debilitate, Demosthenis, Cap. XLIIII.

C Debiles oculi dicuntur qui neque albũ, neque splẽdidum, neque igneum videre sustinent, sed ex quauis occasione visum continent & lacrymantur, præsertim inter legendum. Differunt autem ii à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnum angulum decrementum. fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam externam causam lacrymantur: hi verò occasione aliqua oblata. Curandi verò sunt deambulationibus, cursibus, exercitiis supernarum partium cum frictione & spiritus detentione, capitisque rasura, ac leui oculorum frictione post exercitia, & frigidæ in caput perfusione. D Vtendum est & aquæ potu, & victus ratione media. conducit & legere cum clamore, itémq; sic scribere. Si verò pharmacis opus fuerit, adstringentibus & perfrigerantibus ac meatus obstruentibus vtemur.

De myopia, Cap. XLV.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem propè vident, magna verò procul videre non possunt: & qui scripta admotis oculis legunt. & alii quidẽ inæquales, alii æquales oculos habent. Incurabilis est autem talis affectio.

E De nyctalope, Cap. XLVI.

Nyctalopas vocant qui die quidem vident, occidẽte verò sole, obscurius: deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autem magis fieri videtur propter aliquã capitis debilitatem, & maximè visiui spiritus crassitudinem, itémque reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibusdam verò contingit, vt noctu quidem melius videant, interdiu autem deterius: & si noctu luna appareat, nihil cernunt. sed hoc rarum est, illud autẽ prius plurimis contingit. Curandi porrò sunt qui in nocte nõ F vident (si bono habitu præditi fuerint) venæ cubiti sectione, itémque ab angulis oculorum: qui verò vitiosis humoribus redundãt, cõuenienti pharmaco purgentur. Postea post vniuersalem euacuationem vtendum est iis quæ pituitam per os ducũt, & quæ per nares purgant: & sternutationes ciendæ. Narifusorium autem pharmacũ ipsis cõmodum hoc fuerit: Piperis, staphidis syluestris, sing. scrup. II. sinapis scr. I. tundito ac cribrato, & radicũ betæ succum adiicito, vt mellis liquidi compages fiat, & contrita naribus infunde, ac attrahere iube. atq; hoc G ad dies V. aut VII. facito. Vtere etiã aliis quæ in nares mittuntur, in sermone De narium affectionibus præscriptis. Ante cibum verò bibant hyssopum, origanum, rutam. diæta autẽ attenuatoria sit ex toto. Si verò per hæc non successerit, rursus purgatorium dãdum est, quale est hoc, Scammoniæ obolos tres, castorii obolos duos, salis obolos tres. In debilioribus autem scammoniæ obolos duos iniice. Talis enim purgatio sæpe euestigio ab affectione liberauit, aut multo meliorẽ dispositionẽ induxit. Post paucos autẽ dies dandũ est purgatoriũ pituitã H & bilẽ ducens, quale est hoc: Colocynthidis obolos II. scãmoniæ obolos quatuor, salis obol. quatuor: excipe in catapotia sex, & mediis habitibus tria præbe: fortibus autem, omnia. Oculi verò illinantur melle cocto, & ad continendũ liquorem immissum claudãtur: aut oleo vetustissimo similiter illinantur: aut aluminis scissi in testa

exusti drachmas duas, salis ammoniaci aut Cappadocici drachmam vnam, terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri:aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamē est frequentior acriorum pharmacorum vsus:assiduè verò vtendum oleo vetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum calidissimū comestum. Quidam etiam destillante ex hepate, dum assatur, sanie ipsos illinunt:aliqui hepar coquunt, & oculos super elatum vaporem detinentes; hoc fomento vtuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. & perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. buglossi etiam piscis fel illitum valde prodest. At verò diæta tota attenuatoria sit:& ab initio etiā à vino abstinēdū est:& vitanda omnia crassefacientia. Cæterùm in iis qui noctu melius vident, interdiu autem deterius, non cōiectamus spiritum multùm attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc spiritū dissipari, ac visum obscurari:noctu verò crassefieri colligique, ac sensum mouere. & oportet in iis robur oculis addere. Herophilus tamen vice versa in libro De oculis dicit, Ad eos qui in die non vident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cum melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego verò coniecto hoc magis facere ad eos qui noctu nō vident.

De hebetudine oculorum, Galeni, Cap. XLVII.

Hebetudo oculorum est obscuritas videndi, ob plurimas causas contingēs:aut dū visiuus spiritus incrassatur:aut dū tunicæ densantur ac crassefiunt, aut dū humores in oculo crassi ac viscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia ingenti. At in senibus cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ spiritus visiuus, etiam debilitas adest spiritus visiui, & imminutio multa, ac collapsio, & velut corrugatio nerui visiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, vsqueadeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, vt senes partim omnino non videant, partim malè & vix adhuc cernāt. Corrugationes enim mutuò inter se incidunt, & tunica velut conduplicatur, & aliam crassitudinem aduētitiam assumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem, ex eadem materia componuntur ex qua etiam in incipiētibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur:partim liquida sunt: (quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt) partim sicca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum, Demosthenis & Galeni, Cap. XLVIII.

Obfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem, pura videlicet apparente pupilla. Et quibusdam paulatim affectio conflatur:aliis confertim incidit, vt minimum aut semel in totum non videant. Et obfuscationis quidem paulatim conflatæ plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. eius verò quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui visiui, crassis ac viscosis humoribus confertim ipsi illapsis, aut eiusdem nerui resolutio. Præcedunt affectionem assiduæ cruditates, & meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio: aut assidua lectio post cibum, aut balnea similiter assidua post cibum, & vomitus intempestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detentio violenta, quemadmodum in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, cum modicè fiunt, visus hebetudinem efficiunt: dum verò immodicè, obfuscationem. Fit etiam aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quandoque neruo visiuo, aut rupto, aut (quod omnium mitissimum est) humorum copia per vehementem concussionem illata & visiuum neruum obturāte. In resolutionibus igitur nerui, tardè mouetur oculus, aut omnino non. Quum verò ex violenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primùm quidē oculus prominentior fit:deinde cauatur & alimentum non sentit. Quū autē ob humorū crassorū ac viscosorum copiā neruus cōfertim obstructionem sustinuerit absque alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maximè in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi cōfertim obfuscantur, curare oportet vena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. validissimum enim auxiliū in ipsis est venæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circumdabimus ac constringemus: & postquam frontis venæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterum atque iterum faciemus, quo per spiritus motum humores obturati violenter concutiantur. Postea eleuatas angulares venas, ab vtraque nasi parte siccare oportet, & fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus venis aliquando euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione. Contingit enim plerunque statim incumbente adhuc cucurbita hominem respicere. sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse:verùm reparatis viribus post tertiam diem purgare, deinde ad diætam deducere. At verò in iis quibus paulatim per multum tempus oculi obfuscantur, præmissa recta victus ratione, à venis angularibus euacuationem, velut dictum est, faciemus. & in iis qui non multo sanguine abundant, statim ab initio ab angulis auferatur:deinde cucurbita occipitio affigatur:& postea purgatio fiat. Per diætam verò, maximè aluum facilè solubilē facito per cibos, bonæ concoctionis, præ omnibus ratione habita. Per aliquot dies autē dāda est aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia. facit & cnici succus cum melle. Vtendum est & exercitiis infernarum partium, & deambulationibus pluribus in vmbrosis locis. Vitandus est vini potus, & aquæ potio viriliter toleranda. Vitandus est etiam omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neque verò balneum conuenit, neque somnus diurnus, neque vehementior à cibo motus, neque legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & vehemētes perturbationes, ac timores, præsertim post cibum, & assidui vomitus. Quotidie autem proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perseuerante verò affectione, etiā per narifusoria caput purgetur; ita vt narib⁹ infundamus quæ ad capitis dolorem dicta sunt. Vtendum est & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At verò illitio oculorum, diuturna iam existente affectione, primùm per simplicia fiat veluti per mel non fumosum, aut oleum vetus: postea etiam compositis vtendum est. Nos autem laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacēteti collyrii vsu, & liquida Aglaidæ compositione ad suffusiones destinata. Commune verò ad omnē obfuscationem ac hebetudinem hoc est: videtur autem & ad membranarum crassitudines facere:Croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, piperis grana XV. spicæ nardi obolos duos, succi fœniculi drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drachmam vnā, mellis quincuncem. Ad omnia læuissimè trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac resicca, & admixto melle ænea pyxide excipe, ac vtere. Ante illitionem verò fomētum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est: aliquando etiam tota facies in marinā tepidam immittenda est. atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterùm iis quibus ob coarctationem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, visus impeditur, post venæ sectionem & cucurbitæ admotionem & purgationem caput sinapismo integendum est:& postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum:& capitis ex aqua calida perfusione vtendum. præstat autē salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum, Cap. XLIX.

NON solùm neruus visiuus, velut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolutis:aliquando verò priuatim circa solam palpebram fit resolutio: aliquando verò etiam totus oculus resoluitur. Et si quidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit: si verò totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram ac sinistram, sursum-

que ac deorsum perficere non potest:& siquis acrius pharmacum sublinat,nõ percipit morsum.Si igitur palpebræ solius fuerit resolutio,præpurgato per aloedaria vniuerso corpore,& post aquæ potus & frequentioris deambulationis ac multæ infernarum partium frictionis vsum,palpebra assiduè alumine scisso cum acri aceto illinatur, & collyriis calidioribus, aut eo quod ex sandyce cõstat.quòd si hinc non restituatur, sursum suere ipsam oportet. Totius autem oculi resolutiones ægrè curabiles sunt, maximè in ætate prouectis. Si verò ex natiuitate cõtigerit resolutio, impossibile est hic corrigere.In quibus igitur salutis spes est,talis curatio facienda est præ omnibus:Si bono habitu prædit9 fuerit, vena cubiti secetur,deinde anus per clysterem eluatur,postea purgatorio corpus euacuetur: deinde pituitam per os ducentibus vtendum : deinde per ea quæ naribus induntur purgandum. Postea cucurbita occipitio affigenda cum scarificatione,& hirudines temporibus admouendæ.Propinandum etiam castorium per se, & cum absinthio.Dandum & pulegium, hyssopum,ruta, cum aceto mulso ac sale:postea caput castorio illinatur,cũ rosaceo & aceto. Et ex eodem vnguento,mollis lana imbuta,oculo clauso imponatur,cauendo ne in oculum instillet:atque hæc curatio bis in die fiat.Palpebræ verò forinsecus & frons,castorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi verò videntur liquidæ ex castorio ac melle ad affectionem commodæ,quæ compositiones & sublinendæ & superlinendæ sunt.A vino verò,& carnoso multúmque nutriente ac crassi succi cibo omni abstinendum est, & assumendi qui excretiones facilè solubiles faciunt,ac humores attenuant. In primis temporibus vitanda sunt etiam balnea & vaporatoria & insolationes. Vomitibus autem ex interuallis vtẽdum ieiunis,à raphanis, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine, Cap. L.

GLaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim propriè mutatio est crystallini humóris ad glaucum humorem,siccitásque ac concretio: altera autem glaucedinis species,ex prægressa suffusione fit, humore iuxta pupillam vehementissimè congelato ac resiccato,& hæc species incurabilis est. At propriè dictam glaucedinẽ incipiẽtem aliquando sanare datur, ex deambulatione pro viribus, & totius corporis frictione,ac lauacris,maximè capitis. Æstate verò etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonsura capitis ad cutem : oculi verò solo oleo antiquo sublinantur.

De suffusione, ex Demosthene, Cap. LI.

SVffusio est præterfusio humorum circa pupillam congelatorum,vt,vbi perfecta fuerit,visum impediat. Incipiente verò suffusione,talia ægris accidũt:Velut culices parui caliginosa quædam oculis sæpe obuersari videntur. & quidam ex ipsis piliformia vident, alii velut lanarum filamenta,aut araneorum texturas: quibusdam circa lucernas circuli apparent. Hæc autem vbi apparuerint,aliquando pura pupilla apparet iis qui negligentius considerant:aliquando verò colorem maris refert. Augescente deinde affectione, augescunt etiam accidentia : perfecta verò eadem,homo non videbit,pupilláque colorem ad albedinem mutat,& omnino non translucet. Plures autem sunt coloris species:quædam enim suffusiones aerem assimilant, aliquæ vitrum referunt,aliæ albicantes sunt,aliæ ad cæruleum colorem magis mutãtur, aliæ glaucescunt: quæ etiam incurabiles sunt.Curandi autem sunt qui suffusione tentantur,in principio sanguinis de cubito detractione:& si nihil impedit, etiam clysteribus acrioribus,& purgationib9:deinde quoq; cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione:& pituitam per os detrahentib9 ac narifusoriis,ex interuallis vtendum. A vino verò abstinendum est per totam curationem,& ab omnibus replẽtibus caput:itémque à balneo,nisi quis lassitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad se lauandum cogatur. Et tunc omnino non in aere balnei moretur, neque in solio moram trahat:sed paululum inscendat, & citò exeat. Diæta verò omnis sit attenuatoria. Medicamentis autem vtendum est,primùm simplicibus,velut melle,& oleo veteri, ac fœniculi succo: deinde etiam compositis liquidis ac siccis collyriis,quæ paulo pòst describẽtur inter communia auxilia.

De midryasi, *id est pupillæ dilatatione,* Cap. LII.

PVpillæ dilatatio appellatur,quum pupilla colore quidem nihil abalienatur, multo verò latior quàm pro naturali modo euadit,vt aliquando ad iridis circulum accedat,& quandoque in totum visum impediat : aliquando tamen vident,verùm obscurè,& quæ videntur ab ipsis omnia minora putantur, diffuso videlicet spiritu visiuo. Fit hæc affectio propter humorum allapsum,qui aut aceruatim aut paulatim ferũtur,à quibus citra sensum vuiformis tunica distenditur,& pupilla amplius dilatatur. Est autem affectio valde ægrè curabilis. quum enim membranosa sit tunica vuiformis,vbi semel distenta fuerit,induratur,neque facilè amplius contrahi potest. Accidit autẽ affectio hæc magis pueris,propter tunicarũ debilitatem. Sed & qui ex natura nigros oculos habẽt,magnas etiã pupillas habẽt: quapropter facilè in hanc affectionẽ delabũtur.Curanda est autem affectio,si nihil impedierit, venæ sectione in cubito,aut purgatione.si verò hoc fieri nõ poterit,angulares venæ soluantur:deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendum est & deambulationibus lentis ac pluribus,in locis vmbrosis:& omni modo conandum vt materia ad infernas partes detrahatur.Quapropter in principio etiam clysteri vtendum est, & infernarum partium frictione per alios. Post deambulationem & inunctionẽ facies aqua marina proluatur,hyeme tepida, æstate frigida.Tota etiam facies in aquam mittatur oculis per tempus quoddam apertis.quòd si marina non adsit, parum salis aquæ misceatur, aut posca aquosa assumatur. A vino abstinendum est donec affectio fuerit soluta.& tota diæta tenuior sit & ventri commoda.Balnei vsus rarior sit, & tunc caput non valde perfundatur. Pharmacis vtendum est subadstringentibus,velut rosa,croco,nardo,thuris cortice,pompholyge,spodio,& acacia.nam valde acres pharmacorũ facultates humorũ copiã attrahentes,distendunt membranas,& latiorem pupillã efficiunt. Quapropter & quæ vehementer adstringunt,velut est chalcitis, misy, & quæ amplius frigefaciunt,velut cicuta,membranas indurant.Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam incommodum est.nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ, Cap. LIII.

TAbes pupillæ dicitur quum angustior & hebetior facta fuerit.Hoc autem plerisque contingit ex periculosis debilitatibus,aut ingenti capitis dolore. His autẽ maiora apparent quàm pro naturali modo, quæ ab ipsis videntur,propter pupillæ angustiã. Curationem porrò in his contrariam midryasi facere oportet,ita vt exerceamus supernas partes,humeros ac manus cum spiritus detentione.& caput ac faciem diligenter confricemus : deinde oculos summis digitis.facies etiam aqua calida proluatur:& caput vnguento quodam moderatè calefacere potente illinatur,quale est irinum. Et modico facto interstitio,oculi rarefaciẽte,& acriore,ac humiditatem attrahente pharmaco sublinãtur,quale est hoc collyrium:Ammoniaci thymiamatis drachmam vnam,crocomagmatis drachmas quatuor,croci drachmas duas,æruginis drachmas quatuor:trita cum aqua efforma,& vtere. facit & Erasistrati liquida compositio. Victus sit optimi succi & sorbilis,vinum fuluum & odorum.somnus excipiat cibũ. Sed & balnea cõueniũt,& capitis ex aqua calida perfusio.

De macie oculi, Cap. LIIII.

OCulus macer esse & alimentum non sentire dicitur, quum ex vehementi capitis dolore, aut in febribus acutis,paulatim humiliatur & cauatur, & in totũ minor fit,& aliquanto obscurior, & visum impedit. Contingit autem hoc sæpe ex caluæ incisione & perforatione:quando sanè etiam ægrè curatur.Differt autẽ macies à tabe, quòd tabes pupillam solam minorem facit:macies autem totũ oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò sunt sic affecti, spongiarum ex calida aqua expressarum circa oculos fomento.Lac quoque tepidum ipsis infundendum,& ab omni collyrii adhibitione abstinendum.

Cibi dentur ipſis multùm nutrientes & optimi ſucci. vinum ſit fuluum & tenue. Vtendum eſt balneis,& capitis ex calida aqua perfuſione. exercitiis item partium ſuperiorum,& ſpiritus detentione.

De expreſſione oculorum, Cap. LV.

EXprimuntur oculi aliquando vt prominẽtes permaneant.& hoc contingit iis qui ſtrangulantur,& in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius diſtendũtur: aut ex fluxionibus plurimis quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex ſtrangulatione in hoc inciderunt,iis vena cubiti ſecetur:ſi verò aliàs craſſi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur veratro nigro aut ſcammonia. At expreſſiones oculorũ, in fœminis ex partus doloribus ſæpe contingentes,purgationes per locos muliebres ſoluũt: quare has procurare oportet. In viris autem poſt venæ ſectionem,aut purgationem,ſi permanſerit affectio,cucurbita occipitio affigatur,& aquæ potus exhibeatur,& cibi cõtrahantur. Oculo verò imponatur lana melle imbuta cũ modico croco,& hapſus lanæ ſuperimponatur,& placida cõpreſſione deligetur. Cõducit his etiam poſt principium,aqua marina frigida faciei affuſa, & intubi ſuccus ac polygoni,& pſyllii cum opio illitus:& quæcunque alia comprimere ac contrahere poſſunt.

De confuſione, Cap. LVI.

COnfuſio oculi plerunque ad vehementes plagas cõſequitur. ſed & ex vuiformis tunicæ inflammatione cõtingit,ruptis in ipſa vaſis. Pupilla verò colore turbida fit,& aut maior aut minor ſeipſa euadit. curãdæ igitur ſũt cõfuſiones ex plaga pervenæ in cubito ſectionẽ.& totus oculus ſaguine recèns mactati turturis, aut in illius penuria,colũbæ expleatur,& mollis lana in ouo cũ vino & roſaceo cõquaſſato madefacta imponaturac deligetur:& poſtera die idẽ fiat. Tertia verò fomẽtũ adhibeatur,&lac inſtilletur:poſtea ouorũ aſſatorũ vitelli imponantur, cũ melle & croco trito,linteolo illiti. Quum autem pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones deſtinata ſublinantur, quale eſt aromaticum & chiacum Apollonii,& ſimilia. Facilior autem curatu eſt confuſio in iis quibus pupilla ſola ampliatur:colore verò & figura ſimili permanet. difficulter autem curatur in iis quibus pupilla diuulſa eſt.

De iis quæ in albo oculi naſcũtur, Cap. LVII.

OMnia quæ præter naturam in albo oculi naſcuntur, quæ quidem doloris exortia ſunt,in quibus pili ſæpe exoriuntur, & quæ non valde à naturali colore euariant, curabis hamo apprehendens ac extendens, & poſtea ſcalpro pterygiis deſtinato reſecans: deinde ſalem tenuem inſpergens, & lanæ hapſum imponens ac deligans,& reliquam curam adhibens velut in pterygiorum reſectione. Quæ verò ſubrubra & tumida ac varicoſa ſũt, dolorificáque & aſpera, & tempora per conſenſum afficiunt,ea omnia fugere oportet velut maligna,& pericula ac oculorum prolapſus inducentia in chirurgia.

De pterygiis, Cap. LVIII.

PTerygium, *unguis Latinis quibuſdam vocatus*, dicitur quum album in oculo amplius augeſcit,aut caro ſuperexcreſcit,ex ſcabra quadam lippitudine, aut aſſiduis fluxionibus. Incipit autem huius augmentum,ſæpe quidem ab angulo magno appellato iuxta naſum,rarius autem à paruo:& adhuc rarius generatur à ſuperna aut inferna palpebra,extenditúrque vſque ad nigrum. Quum verò maius factum fuerit,etiam pupillam contingit,& viſum impedit. Facilia verò curatu ſunt pterygia albicãtia,& anguſtum fundum habentia:his verò contraria ægrè curantur. nam ſubrubra poſt curationem chirurgicam,cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducũt. attamen poſt ſymptomatum ſublationem oculus,libera tur. At pterygia in quibus etiam principia ſunt ſuffuſionis,curare non oportet. his enim ſublatis,citiùs ſuffuſio conflatur. Sed neque craſſa pterygia curãda ſunt,& euerſa,& eminentia ac indurata, & quæ tempora per conſenſum afficiunt. ſunt enim maligna & cancerata. Quæ verò vſque ad pupillam pertingunt, & propterea viſum impediunt,ſi tollantur, liberant quidem oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam ſuccedit, nihilominus viſum impedit. Cæterùm ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum ſe extendunt:quæ verò parua & in albo ſunt,ea conandum eſt vt pharmacis comprimamus.

Pharmaca ad pterygia, Cap. LIX.

PTerygia probè deprimit ſiccum ad ſcabiem deſtinatum,ex chalcitide & cadmia compoſitum, quod ad ſcabros angulos deſcriptum eſt: & Theodotium collyrium Seueri tritum ac ſiccum adhibitum,& omnia exterſoria collyria,ad aſpritudines & ſycoſes deſcripta,& quæ ad myocephala & ſtaphylomata cõueniunt, maximè ex vino parata. Archigenes autẽ, Ad pterygia, inquit, atramẽti ſutorii drach. II. ſalis ammoniaci drach. II. gummi drach. I. terito ex aceto,& collyrio formato ac vtitor. Aliud celebre,quod celerrimè ipſa conſumit. Chalcitidis vſtæ,vt fulua euadat,drach. IIII. croci drach. I. tritis vtere ſiccis. Aliud experientia cognitum. Chalcitidis vſtæ drach. XX. cadmiæ drach. X. ſquamæ æris rubri dr. I. piperis drach. I. vtere. Aliud,ex fundo tollens pterygia. Atramenti ſutorii torrefacti drach. II. æris vſti dr. I. ſiccum adhibe:& poſt detractionem, collyrio ex roſis cura,aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidẽ viuum diligenter terito,& ſemel in die vtitor. Aliud. Populi nigræ ſuccum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum ſutorium cum felle ſuillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ teſtas cum ſale ammonia co,æquis portionibus tere ac vtere. Aliud. facit & ad ſugillationes & hebetudines: Lapidis magnetis viui drach. quatuor, æruginis drach. vnam, minii ſinopici drach. quatuor,ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, croci drachmas duas, mellis quincuncem. hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato,& modica aqua terito, & ſufficiente pompholygis cinere addito,collyria formato:& vtere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs vſtum cum pueri incorrupti vrina terito,ac vtitor. Aliud. Squamæ æris rubri,nitri rubri,pumicis,cimoliæ, ſing. drach. IIII. terito ex aceto donec ſiccentur,& vtere. reponito autem in teſtaceo vaſe puro.

Chirurgia pterygiorum, Cap. LX.

AD pterygii verò ſublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter ſe diſparamus,& hamulo circa medium pterygii tranſfixo,leuiter diſtendimus vt ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. ſimul enim ſublata,maximas inflãmationes inducit. deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum tranſmiſſum habet,& hanc diſtẽto per hamulum pterygio ſubiicimus. deinde deligatum per ſubiectum filum pterygium diſtẽdimus, filum leuiter ſurſum trahentes, & fili principiũ miniſtro induſtriè tenendum præbentes. Nos autem vtraque manu pilum tenentes, ſurſum ac deorſum ipſum commouemus,& pterygium ſubexcoriamus,initio à nigro facto vſque ad angulum: deinde continuitate ipſius ad nigrum exoluta per pilum,& diſtenta per filum,ſcalpro ad pterygia deſtinato funditus auferimus pterygii partem iuxta angulum,palpebras & angulum cauentes. quibus enim palpebræ ſimul inciduntur, iis concretiones fiunt:quibus autem funditus angulus reſecatur, iis naturalis eius loci carnis decrementum ſuccedit. Si verò fundum pterygii fuerit relictum, regeneratur, ſi non pharmaco aliquo ex prædictis fuerit conſumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quòd ſi ægri formidoloſi oculos aperire non fuerint auſi, hamulo ſupernæ palpebræ ſubmiſſo,leniter ipſam extrà diſtendimus,atque ſic (velut dictũ eſt) operamur. Poſt detractionẽ verò,muriã acriorẽ oculo infũdimus: deinde lanam ouo imbutam imponimus,& oculũ deligamus: ſequenti deinde die ſoluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus: quarta verò,collyriis ad affectiones commodis vtimur,de cætero vitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & Theodotia,& omnia ex vino ſi entia collyria.

De carnis in angulo magno incremẽto, Cap. LXI.

ENcanthidem vocant, quum magnus oculi angulus ad naſum, auctus carne ſuperexcreuit, id quod

maximè in canibus contingit: verùm in hominibus redundat qui in mari versantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore vacat, & tenerũ est ac laxum: si verò malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex cadmia & chalcitide ad scabros angulos paratur, tùm hoc ipso quod optimum est: Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorii, partes æquales. hoc egregiè cõsumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiã Theodotio Seueri collyrio sicco trito adhibito: & eo quod ad myocephala ex vino paratur.

Chirurgia incremẽti carnis in angulo, Cap. LXII.

AT verò maius & malignum carnis in angulo incrementum, volsella apprehensum resecare oportet: si verò maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem transmittere ad fundum oportet, deinde filum constringere, & paruo interstitio facto donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiei destinatum adhibere: & hapsum lanæ aut conduplicatum linteum superimponere: postera verò die fomentum adhibere: & post tertiã mellis vsu curam absoluere. Cauendum est autem ne vnà cum carne præter naturam aucta, etiam ipsum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, *hoc est naturalis carnis in angulo decrementum* succedet.

De sanguinis ex angulis eruptione, Cap. LXIII.

FIT & sanguinis ab angulis eruptio, maximè pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones, apertis circa palpebras vasis. Curãdi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione tum super angulos, tum super caput facta. Infundendum etiam oui candidum per se, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. in perfectis autẽ ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cum scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione, Cap. LXIIII.

COncrescunt & agglutinãtur palpebræ ad albũ aut nigrũ in oculo, aut ĩter se, vlceratione prægressa. Quũ igitur ad albũ cõcretio palpebrarũ facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionẽ hãc ancylosin vocant, *hoc est contractionem*. Quæcũque igitur cõcretiones iuxta angulum factæ sunt vtriusque palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamẽto indito disparare, & postea velut cõmunia vlcera curare. Quæcũque verò concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarũ ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distendere oportet, & scalpro pterygiis destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære læuissimè trito palpebras sublinire, & oculum vsque ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum, Cap. LXV.

PEdiculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ĩgluuie & illuuie ac mala diæta ortũ habẽtes. Curatio igitur adhibẽda est primùm, vt pediculi diligẽter expurgẽtur: deinde aqua marina tepida affũdatur: & postea subscriptũ pharmacũ loco adhibeatur: Aluminis scissi dr. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris vsti dr. I. myrrhæ obol. II. lapidis scissi obol. III. misyos torrefacti drach. I. terito, ac vtere sicco. Adhibẽda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborantibus cõfricandum: & exercendæ infernæ partes, & victu boni succi vtendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungẽtibus palpebrarũ, & de duplici pilorũ ordine, itémque multiplici, quã phalangosin dicunt, Cap. LXVI.

PIlorum pungentium in palpebris exortum, trichiasin *Græci* vocant, quum sanè sub pilis naturalibus in palpebris alii exorti & intrò nutãtes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt: aut ipsarum extremitas intrò nutat, vt pili non facilè appareant nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autẽ medici palpebræ laxationem, phalangosin aut casum: pilorum verò subcretionẽ, distichiasin, *id est duplicem pilorum ordinem*. fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodũ enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert, sic etiam in palpebris: maximè vbi influentes humores minimè mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungẽtium curatio, est consutio palpebrarum sursum versus. quandoquidem verò aliqui ob mollitiem non audent seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. veteres itaque huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca vt euulsi pili non renascantur, Cap. LXVII.

PVngentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinẽ ranarum recentem illinito, & frigefieri sinito: aut cimicum sanguine similiter vtitor: aut chamæleontem album vrito, & cinerem sanguine ranarum excipito: & vsus tempore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quæ etiam capniũ dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato: & vtitor, velut prædictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum viridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari sinito: & vtere (velut dictum est) vitata pupilla. Aliud. Hirudines vrito, ac terito, & vtitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exusta, ac læuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito. Aliud. Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adiicito, ac vtitor. Aliud bonũ minimè molestũ. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorẽ qui in ipsarũ cauitatibus viscosior modicus ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptũ, præeuulsis pilis loco illinito: atque hoc assiduè facito. Summè autem facit (inquit Archigenes) herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaque læuissimè tritum sanguine ac felle excipito, & velut piscium squamas formato. Vtere autem ita vt pilos radicitus euellas, deinde squamam vnam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione vespertilionis sanguine excipe, ac vtere (velut dictum est) ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui vetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo Cyprino impleta, fuliginẽ in æreo vase collige, ac vtere, pilos euellens & locum assiduè illinens: & si renati fuerint, idẽ repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel vituli, & castorium & gũmi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac vtitor, præeuulsis pilis illinens ter in die. & comperies successum. Aliud. Porci masculi fel & adipem eiusdem, in fictile vas nouum densissimum ac læuissimũ mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatũ ad dies septem sinito, & postea diffusa in mortarium terito, & velut vnguentum excipito. Idem etiam in toto corpore probè facit. at verò alenum oleum, amygdalinũ oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum, Cap. LXVIII.

PIlos in palpebris præter naturã introrsum refractos, glutinat mastiche per specillum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodẽ modo, glutinũ similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hierachii succus. Medicamentorum agglutinatoriorum appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compositum autem hoc, Resinæ siccæ, picis siccæ, sulphuris viui, bituminis: singulorum drachmam vnã, ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito: & vsus tempore specillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

ſpecillum igne feruefacito,& pharmacum contingito,ac eo pilos reglutinato.

De ſutura palpebrarum ſurſum verſus, Cap. LXIX.

AD ſuturam palpebrarum ſurſum verſus faciendam, æger deſideat ad ſiniſtram chirurgi partem, humilior ipſo, ad ſplendidam lucem. Sint autem miniſtri duo probè periti adſtantes, alter retrorſum, alter à latere. Et chirurgus primùm per collyrium aut ſuperficiarias ſcarificationes notet ſufficienter quantum in palpebra redũdat,& corrugatæ cutis reſectionem, vt neque plus neque minus quàm oportet reſcindatur. Si enim latius reſecta fuerit, æger lagophthalmus euadit: ſi verò anguſtius,rurſus palpebra laxatur,& pili ſimiliter pungunt. Notetur etiam circa medium palpebræ iuxta extremitatem locus ſuperficiaria cæſura. Poſt factam vero notationem, euerſa palpebra,ſubſectionem intrinſecus faciamus, vltra pilos præter naturam exortos, quò ipſi adnaturales foras tendant. Aliquando verò in ipſos pilos præternaturales,ſi penitus inſiti fuerint,ſubſectionem facimus,vt ſuccedens cicatrix ipſos rurſus enaſci prohibeat. Nihil autem vetat etiam duas ſubſectiones facere, vnam vltra pilos præter naturam exortos,quò extremitatis palpebræ fiat reſiccatio: alteram ſuper ipſos præternaturales pilos. Sit autem profundior ſubſectio. adiuuat enim refractionem & palpebræ læuitatem: & ab altero extremitatis ſiue marginis palpebræ termino vſque ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponantur, vnum iuxta magnum angulũ, alterum prope paruum. Super hæc autem lintea miniſter qui retrò adſtat, apices magnorum digitorum firmet, & vno impetu palpebram diſtendat, imprimens digitum ſub ſupercilio, quò æqualis palpebræ tenſio fiat. Signum autẽ ſit tibi optimæ tenſionis palpebræ, quùm media nota proprium ſeruarit locum, hoc eſt circa medium fuerit reperta. Poſt diſtentionem verò primùm facienda eſt obliqua,& ad veru ſimilitudinem ſectio ſuperficiaria inferne,vt ne ex ſuperna influens ſanguis chirurgiam impediat. ſitque hæc ſectio propinqua palpebræ extremitati: deinde ſuperne luniformis ſectio fiat. Initium autem & ipſa ſumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rurſus deorſum vergat ad paruum angulum. ſitque etiam ipſa ſuperficialior, vt ne muſculi ſauciẽtur. Deinde miniſter qui à latere ſtat, palpebram diſtẽdat. Poſtea hamulus in circumſcriptæ faſciolæ principium tranſfigatur, in ſiniſtro oculo ad paruum angulum: in dextro, ad magnum. Diſtento autem hamulo per ſiniſtram manum, faſciola ſcalpro ad hanc rem deſtinato ſubexcorietur, animaduerſione habita ne, ſi profundior excoriatio fiat, muſculi vulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Poſt cutis autem exciſionem, ad ſuturam ſurſum verſus veniendum eſt. & prima ſutura media fiat: deinde vtrinque aliæ duæ, vt in totum quinque fiãt ſuturæ. Poſt ſuturam, diſtenta palpebra propter vulnera, moderatum ſplenium glutinoſum ſuturis ſub ſupercilio impone: ſuper ipſas verò ſectiones ſpleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem vim habentia imponantur. Poſtea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem verò augeſcens & acris ac ſalſa fluxio illata, pilos naturales reiicit,& palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam ſubenatis etiam augmentum præbet, difficiliſque fit in his palpebræ euerſio, conuenit acum robuſtum filum habentem, per mediam marginem palpebræ tranſmittere, & filum ſurſum trahere, atque ſic per ſpecillum palpebram, prout moris, euertere, & ſectionem, velut dictum eſt, facere.

De ſutura palpebrarum deorſum verſus, Cap. LXX.

QVòd ſi inferna palpebra pilos pungentes produxerit, ſutura deorſum verſus probatur. Et prius quoque in iis ſufficiens laxatæ ſuperfluæ cutis reſectio notetur. nam & hic latiore faſciola exciſa, euerſio contingit: anguſtiore verò, inutilis eſt chirurgia. Poſt factam notationem, lintea complicata, velut dictum eſt, angulis

A imponantur, & palpebra diſtendatur. Poſtea miniſter digito malæ impreſſo, ipſam detrahat. Fiat autem prima ſectio luniformis interior: deinde ad veru ſimilitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Facienda eſt autem excoriatio & ſutura, velut antea dictũ, & reliqua eodem modo. Cæterùm ſola deorſum verſus ſutura contenti ſumus in inferna palpebra, vitata ſubiectione, vt ne palpebræ euerſio contingat.

De euerſione palpebræ, Demoſthenis, Cap. LXXI.

PAlpebræ amplius euerti ſolẽt, vlceratione prægreſſa, B & carni ipſarum ſuperaucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. contingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda verò ſunt moderata carnis incrementa, arido ſubiecto. Æris vſti drachmam vnam, atramenti ſutorii, miſyos toſti, chalcitidis toſtæ, ſingulorum drachmã vnam. Aliud.

Æris vſti drachmas VIII. miſyos torrefacti drachmas II. chalcitidis toſtæ drach. I. atramenti ſutorii drach. I. Aliud, ad inueteratas iam euerſiones: Æruginem in teſta torrefactam terito,& per ſe adhibeto. aut plumbi vſti C parem portionem admiſceto.

Chirurgia euerſionis palpebrarum, Antylli, Cap. LXXII.

MAiora verò carnis incrementa ſcalpro auferre oportet: deinde ære vſto trito contingere, aut aloe cum manna thuris: & ſequenti die fomento adhibito ſimiliter curare. tertia verò die poſt fomentũ, melle vtendũ eſt vſq; ad perfectam curationem. Si verò maior fuerit euerſio, ſic chirurgia facienda eſt: Ex interna palpebræ parte D duæ ſectiones fiant, literæ *Græcæ* Λ figuram habentes, ita vt anguſta literæ Λ pars infernè ſit ad malam: lata verò ad palpebræ marginem. deinde faſciola illa literæ Λ figuram referens excindatur, reſecta ſimul etiam ſubiecta carne. non eſt enim cartilaginoſa inferna palpebra (cutis tamen indiuiſa ſeruanda eſt) deinde labia exciſionis ſutura contrahenda. ſufficiet enim vna ſutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si verò cicatrix ex aliqua cauſa extra palpebram E facta, palpebram euerterit, tollenda quidem eſt, velut dictum eſt, ex internis partibus palpebræ faſciola illa literæ Λ figuram referens, non profunda ſectione facta, & labia ſectionis, velut dictum eſt, per ſuturam contrahenda. Poſtea cicatrice forinſecus per hamum diſtenta, acum duplex filum habentem, ſub totius cicatricis carnoſam molem trãſmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipſam acum ducentes: deinde acu ſic poſita, filum vtriuſque ipſius partibus ſubiicimus, & per ipſum totã carnoſam cicatricis molem diſtẽdimus. & ſic F ipſius exſectionem facimus, tollentes ſimul cum carnoſa mole, etiam infixam acum. Poſt chirurgiam autem, externam ſectionem linamentis diſparamus, & conduplicato linteo ex frigida aqua impoſito, deligatione vtimur vſque ad tertiam, frigidam irrorantes, & linteum complicatum incumbere ſinentes. Tertia verò die ſoluimus, & ſpongias ex aqua tepida adhibemus. fomentum enim in his non cõducit. Cauere enim oportet ne fortè glutinatio intrinſecus non ſuccedat. Poſtquam verò exciderint ſuturæ corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomen- G tum adhibeatur, ad hoc vt etiam cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur: deinde repreſſiua collyria palpebræ intrinſecus ſublinantur. Externa verò ſectio diſparata ſeruetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis adhibitis. Cõtinget enim ex intrinſeco cutis incremẽto auxilium quoddam vt palpebra intrò vertatur. Si verò propter carnis in angulo magno incrementum facta fuerit palpebræ euerſio, exciſo eo incremento, palpebra ad naturalẽ habitũ reuertetur. Cæterùm illud noſſe cõuenit, quòd ſupernæ palpebræ euerſio incurabilis eſt. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ reſolutionem contingit, ſanari H non poteſt: ſimiliter & ea quæ propter reſectionem latioris faſciolæ in ſuturis deorſum verſus contingit: & quæ ob latam cicatricem fit, vlceratione videlicet prægreſſa, quẽ admodum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis, Demosthenis, Cap. LXXIII.

LAgophthalmi appellantur, in quibus superna palpebra reuulsa est, & apertus est oculus inter dormiendum, velut in leporibus fieri solet. Contingit autem affectio aliquando ex sutura sursum versus, palpebra plus iusto reuulsa, vt oculum contegere non possit. aliquando vlceratione spontanea prægressa, velut in carbunculis. Curandi verò sunt hi luniformi sectione in totam cicatricem facta, vt superior sectionis circumferentia sursum tendat: apices autem deorsum ad margines palpebrarum spectent. Postea ramentis linteolorũ sectio disparetur, & palpebra deorsum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At verò in cõuulsis palpebris qua parte cõtrahũtur, istic sectio fiat, & palpebra similiter laxetur. Verùm in curatione fugere oportet resiccãtia medicamẽta, & aquam mulsam. Adhibendum est autẽ emplastrũ tetrapharmacum, & succo fœnigræci perfundatur. Et in summa totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his assumatur.

De lippitudine dura, Demosthenis, Cap. LXXIIII.

LIppitudo dura est, quum palpebræ duriores fuerint, & ipse oculus durior & ad motum pigrior fuerit, dolénsque ac rubicũdus, & præsertim quum post surrectionem ex somno palpebræ difficulter aperiri possunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ verò in angulis cõsistunt paruæ, contortæ, subaridæ: & quum ipsas palpebras euertere volumus, non facilè à nobis verti possunt ob duritiam.

De lippitudine sicca, Cap. LXXV.

LIppitudo sicca est, quum subaridus factus fuerit oculus, & pruriginosus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.

De lippitudine scabra, Cap. LXXVI.

LIppitudo scabra est, quũ anguli vlcerosi sunt ac rubicũdi, & valde pruriginosi, & palpebræ rubicũdæ, & lacrymæ salsæ ac nitrosæ destillant.

Curatio lippitudinis duræ, siccæ, scabræ, Cap. LXXVII.

PRædictarum affectionum diligens cura habenda est. neglectæ enim, suffusionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, vlcerationúmque ac staphylomatũ caussa fiunt. Curanda itaque est lippitudo sicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocant, qualia sunt sicca pharmaca postea describenda, stratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac similia. Dura verò lippitudo similiter curãda est per pharmaca humiditatem excernere potentia, sublita Erasistrati liquida compositione, ac similibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus vtendum est, velut calidæ leniter temperatæ prolutione: & fomentum per spongias assiduè adhibendum. Vitanda verò sunt pharmaca frigefacientia, meatus obstruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affusio. ex his enim oculus magis induratur. Si verò simul fuerit scabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari solent, vt anguli quidem erodantur & vlcerosi sint: oculus autem & palpebræ ægrè moueantur & indurentur) in talibus præmisso spõgiæ fomento, primùm per siccum ad scabritiem paratum medicamentum, anguli contingantur, & moderato tempore interposito, rursus spongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens sublinatur: quale est Erasistrati liquidum, & collyrium stratioticum, & diacentetum. Est autem compositio sicci ad scabros angulos medicamenti hæc: Chalcitidis crudæ dr. v. cadmiæ drach. v. hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypso oblinitur, & in vas acetum dilutum habens imponitur, vt olla forinsecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipsam humor: & sinitur ad dies septem: deinde siccatur in sole, ac teritur. Aliud. Philoxeni siccum, Achariston appellatum, *eo quòd digna ipsi gratia referri non possit* ad corrosos angulos & scabras affectiones: & lippitudines siccat: Cadmiæ dr. II. chalcitidis crudæ drach. I. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis grana x. florũ rosarũ dr. IIII. tritis vtere. Aliud ad scabrã lippitudinem: Cadmiæ drach. I. æris vsti drach. I. spicæ nardi drach. I. piperis torrefacti obol. II. terito cum aceto in sole, & siccato vtere velut probato. Aliud Meneclis, ad corrosos angulos. facit ad delacrymationem. Spodii drach. IIII. omphacii sicci drach. II. spicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana XV. tritis vtere. Aliud. Cadmiæ sextantem, salis ammoniaci sextantem, folii malabathri sextantem, piperis vnc. I. vtere. Aliud. facit & ad carnis in angulo decrementum: Costi quadrantem, æris sextãtem, fuliginis cedriæ vnc. I. misce, ac vtere. Aliud, ad scabras lippitudines, sycoses, putredines, & carnem superexcrescentem: Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. octo, piperis grana quinquaginta, spicæ nardi drach. I. cadmiam & chalcitidem terito cum vino, & vbi siccata fuerint, nardũ & piper læuissimè trita adiicito, & in puluillũ redactis vtitor. Aliud Capitonis, ad lippitudinem siccam, & corrosos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficosas: Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico subactam in fictile vas mittimus & operculo foramen habente imposito, cóque luto oblito; vas rectum inter prunas locamus, ac ventilamus. Quum autem albidior factus fuerit vapor exhalans, sublatam ollam aperimus, & cadmiam vino vetere extinguimus: deinde eius accipimus drachmas octo æris vsti drach. octo, stibii dr. quatuor. & armenii, si affuerit, drach. VIII. & hæc cõtusa ac cribrata, cũ vino velut collyrium terimus, & resiccatum tollimus ac vtimur, per specilli nucleum sublinentes palpebras manè ac vesperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia simul adipe viperæ subacta torrefacimus, & postea vino extinctis siccatisq; ac tritis vtimur. Aliud: Tomẽti purpuræ veræ dr. octo, cadmiæ drach. XX. æris vsti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle subacta, velut prædictũ est, torreto: & extinctis vino, ac tritis & arefactis vtitor. Aliud Archigenis, ad omnia prædicta: Amurcam coctam terito cum melle, & vtere. Vtendum etiam collyriis & & siccis medicamentis infrà inter multi vsus pharmaca describendis.

De madarosi, ptilosi, milphosi, *id est defluuio pilorum palpebrarum*, Cap. LXXVIII.

MAdarosis & ptilosis, extremitatis siue marginis palpebrarum affectiones sunt. Et madarosis quidem, ipsum solum pilorũ defluuium est, ex acri fluxione obortum. In ptilosi verò & crassescunt & callescunt hæ partes, vt composita sit affectio ex madarosi & lippitudine dura. quare etiam auxilia in hac similia sunt relatis ad illam. Optimũ autẽ est ad ipsos pilos, siccum Philoxeni ad pruriginosos ac corrosos angulos. facit & ad visus hebetudinẽ: Cadmiæ drach. VIII. salis ammoniaci drach. II. croci dr. II. spicæ nardi dr. II. piperis albi dr. I. vtere. Aliud stibiũ muliebre. facit ad corrosos angulos, ac ptilos: Stibii vsti & lacte muliebri extincti drach. XIII. aloes, myrrhæ, spicæ nardi, sing. drach. II. ordei vsti læuissimè triti drach. IIII. vtere sicco. Aliud: ad ptilos & corrosas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac vtitor. fuliginem autem sic facito: Papyrũ pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo sesamino repletum accende, & supra lucernam læue testaceum aut æneum vasculũ pone, eóque fuliginem excipe, & paulatim per prunã collige, ipsáq; cũ medulla trita vtere. facit etiã egregiè vituli coagulum. Aliud Sosandri, ad milphoses, & inueteratas affectiones. facit etiã ad carnis in angulo incrementum: Cadmiæ, stibii, chalcitidis crudæ, misyos crudi, sing. drach. VIII. Hæc contusa & melle subacta torre, velut dictum est, deinde vino extinctis ac tritis adiice spicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & simul contritis vtere. Cæterùm simplicia ad ptilos, & corrosas palpebras facientia hæc sunt: Amurca cocta, lycium Indicum, armenium quo pictores vtũtur: nam cum aqua illitum consumit vitiosos humores, & pilos naturales auget: rubigo ferri ad multos dies in sole trita & cum vino ac myrrha in collyria redacta: spodiũ cæparum succo exceptum.

De abſceſſu in palpebris, Demoſthenis, Cap. LXXIX.

Abſceſſus in palpebris internos,apice ipſorum inciſo & humoris expreſſione curare oportet:deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel ſublinatur, & de cætero collyriũ repreſſum inſtilletur. Externos verò, poſt ſectionem & humoris euacuationem, impoſitis linteorum ramẽtis,ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunque verò abſceſſus palpebræ cartilaginem corruperint, ſi quidem extrinſecus fuerint, eos poſſibile eſt ouo ac melle purgatos, capitali ſicco medicamento incarnare: ſi verò intrinſecus fuerint, euerſa palpebra, & nudata cartilaginis parte deraſa, æs læuiſſime tritum adhibeatur;& ſupra palpebram ouum cum vino & roſaceo conquaſſatum imponatur. Poſtera die fomento adhibito,æs læuiſſimè tritum inſpergatur,& rurſus ſupra palpebram ouum ponatur.Tertia verò die mel palpebræ ſublinatur. & poſtea collyrium repreſſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum, Cap. LXXX.

Calculum in palpebris dicunt,quum euerſis palpebris, toſis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpera,varo rum ſpeciem præ ſe ferentia. Eorum curam facere oportet euerſis palpebris, & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta, ita vt per ſpecilli concauitatem tumorem molis collectæ exſcalpamus: deinde æs vſtum tritum adhibeamus: & ouum cum vino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus: poſtera verò die,eadem curatio repetatur: tertia mel ſublinatur. At verò in toſis forinſecus palpebris innaſcentibus, poſt diſſectionem & ſcalpturam,ſplenium emplaſtri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras, quum euerſis ipſis, rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparent,quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui. Curatio autem facienda eſt euerſis palpebris, & inciſione per ſcalprum facta, ita vt humore excreto ſubiectum aridum pharmacum affricetur: Æris vſti drachmas duas,ſquamæ æris drachmã I.ſandarachæ drach.I.æruginis, ſalis ammoniaci, croci, ſing.dr. III.myrrhæ obolos duos:vtere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines ſubduræ,fabis ſimiles. Has ſiquis violentius contingat, dolores intentos inducit: & quandoque animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa,& ſcalptura per ſpecillum cõ cauum facta. Sanatur facilè mellis & ramentorum ex linteis impoſitione & fomentis.Si verò pharmacis ad grandines vti velis,his vtaris:Fici ſylueſtris groſſos coctos impone, aut fici folia. Alia illitio optima: Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris viui vnc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac vtitor. faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo, Cap. LXXXII.

Ordeolum aut præputiolum vocant,quum in palpebris forinſecus,iuxta pilos maximè,ſuppuratũ quod dam tuberculum factum fuerit, figura ordeo ſimile. Facilè verò curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. aut de muſca capite abiecto,reliquo corpore ordeolum confrica.aut galbanũ mollitum,modico nitro addito, impone. aut cum cera emollita parum miſyos crudi commollito,ac impõnito.Faciunt & ficus ſiccæ cum vino mulſococtæ,& cum modico galbano tritæ. aut ſagapenum cum aceto tritum illine. facit etiam ad grandines.Fomentum verò loco ad hibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur: deinde collyria vlceribus commoda.

De gangliis, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad gan glia deſcribendis,& aquæ calidæ affuſione.eſt enim nerui contortio gangliorum.Melicerides autem,& parua ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando vitorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens

A cutis in profundum cruſtam accipiat: deinde poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem continente, per ſpecilli concauitatem: ſi verò tunica eximi non poſsit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur: Sandarachæ drach.II.arſenici drach.I. ſquamæ æris drach.I. veratri nigri drach.I.elaterii drach.II. chartæ in cinerem exuſtæ drach.II. vtere cum roſaceo. Magna verò chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata,vnà cum tunica humorem continente.Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, velut ſu-

B tura palpebrarum ſurſum verſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur,vt ne lagophthalmi fiant.

De varicibus palpebrarum,& malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures:ſunt enim maligni.Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubrubras, & ad digitorum compreſsionem in ſeipſas ſe contrahentes. ſunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

C De ægilope, Seueri, Cap. LXXXV.

Aegilops abſceſſus eſt iuxta magnũ angulum. eſt autem affectio ægrè curabilis, propter corporũ tenuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem vicinitatẽ etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramen.Incipiente itaque inflãmatione,ſtatim in prima die conandum eſt vt repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam vehementer repellente ac ſtupefaciẽte. ſolet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare.Si verò

D perſeuerarit inflammatio,tentandum eſt vt ſimiliter velut aliæ inflammationes curentur per diſcuſſoria medicamenta, quæ citra mordacitatem agunt. coaffĩcitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit.Nos autem in inflammationibus nondũ tranſmutatis,ex emplaſtri Barbari,aut Leænæ, aut Athenæ,aut ex ſalicibus,aut ex aceto & oleo parati vſu,abſceſſum diſcutimus ac reficcamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia cõſcripſit: Succi illecebræ,quam quidam portulacam ſylueſtrem vocant,aut ſemperuiuum

E paruum,ſucci ſolani, ſing.ſeſcuncem, thuris drach.VIII. galbani ſeſcuncem, maſtiches quadrantem: thus tritum cum ſuccis coquito, & vbi diſſolutum fuerit, galbanum præmollitum adiicito. maſtichen enim improbamus.

Aliud. Thuris drach.VII.myrrhæ drach.VIII. ladani drach.I.ceræ drach.VII.aluminis ſciſsi drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII.coaguli leporis drach.IIII.Tundito hoc pharmacum, & cum fæce vnguẽti irini emollito. Si verò victis diſcuſſoriis medicamentis inflãmatio ſuppurabitur, quamcelerrimè ſecare oportet, & humorem

F euacuare,ac ſubſcriptis vti: Bdellii,myrrhæ,ladani,ſpumæ nitri, colophoniæ, ſingul. drach.III. ceræ drach.X. vnguẽti irini quantũ ſatiseſt.Alii pro colophonia,oleæ folia trita habẽt,&cũ axũgia ægilopi imponũt.& ſordes ſub alares ouiũ cũ axungia eodẽ modo. Aut veratri nigri radicẽ madefactã impone.Aut perdiciũ herbã pro catapla ſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum vitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone.Aut alumẽ ſciſſum cum terebinthina velut ſpleniũ

G impone.Si verò ad angulum repſerit, ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit,tũc ſcalpro ad venæ ſectionem, aut pterygiis deſtinato, medium anguli corpus diducere oportet,& bonam carnem ex profundo producere: deinde ipſam enatam carnem reficcare. id quod continget ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſane in principio poſt apertionem,lenticula cocta,aut malicorio cum melle vtemur.Repurgato verò loco,& naſcẽte iam carne, vitrum læuiſsimè tritum ſiccum inſpergimus,& in eius vſu perſeueramus vſque ad abſolutam cu-

H rationem. eſt enim admirandum auxilium, cuius efficacia ſatis expendi non poteſt.Sed & alumen ſciſſum læuiſſimè tritũ, & modica terebinthina exceptũ ad emplaſtri formã,purgat & incarnat ac cicatricẽ tutò inducit. Oportet autem & in vlceris cauitatem de pharmaco indere,

PPPPp.ii.

& forinſecus paruum ſplenium ex ipſo imponere. Profe-ctò nos hoc curationis ductu vſi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At verò quæ ab antiquis ad hanc affectionem deſcripta ſunt auxilia, huiuſmodi ſunt. Ægilopa curant, ſi non per profundum corruptum fuerit os, chamæmeli folia commanſa impoſita. aut maluæ fo-lia commanſa cum ſale impone. Poſt apertionem verò, i-pſa malua trita vtere vſque ad cicatricem inductam. Aut ſolanum, maximè halicacabum, aut myrtum comman-ſam impone, aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Fa-cit & ægilopis frumentacei ſuccus cum farina frumenti impoſitus, & plantaginis folia mãducata ac impoſita. Thus item & columbinum ſtercus commiſcentur ac im-ponuntur, & lapideſcunt ac inhærent vſque ad inductã cicatricem. Aliud. Propolin, terebinthinam & thus paribus portionibus ſplenio illita adhibe. facit & ficcum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fu-mo reſiccatum terito, ac exulcerato ægilopi impoſito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplaſtri for ma impone. incipientes enim ægilopas hoc pharma-cum diſſipat: iam verò ruptos ſanat vlceri inditum & ſu-perimpoſitum. Aliud ad ægilopas experientia cogni-tum, itémque ad ſtrumas. Radicem lilii recentem ad emplaſtri formam terito, & imponito. rumpit enim, & repurgat, & vſque ad perfectam curationem cicatrice in-cludit.

De vſtione ægilopis, Cap. LXXXVI.

AT in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad an gulum in fibulam abiit, cicatrice ſuperficiei indu-cta, in his triangulari incumbentis carnis detractione fa-cta, & anguſta ſectionis parte ad angulum adaptata, & de-inde ſpongia oculo impoſita, cauteria ignita ipſi ſectio-ni adhibemus vſque ad os, ad ſquamæ remotionẽ inurẽ tes, ita vt etiam obliquas in vlceris cauitate partes, & ma-ximè ſupernas inuramus. Si enim poſt primi cauterii admotionem ſpectaueris, apparebit tibi anguſtiſſima cauernula, quæ ſupernè ex obliquis humorem vlceri tranſmittit, velut lacrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. & vbi ſufficiens facta fue-rit vſtio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapſa verò cruſta, & vlcere aliquo modo purgato, alumen ſciſ-ſum tritum, terebinthina liquida acceptum modica, vt emplaſtri forma fiat, cauitati vlceris indimus, & ſpleniũ ex eodem factum ſupra vlceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem indu-cit. probè etiam incarnat vitrum læuiſſimè tritum inſper ſum. Vtere, & probabis.

De anchilope, Cap. LXXXVII.

CIrca prædictum locum vbi ægilops fit, colligitur e-tiam lentus humor melleus ac pultaceus, plerunque in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatimque augeſcens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum e-tiam reliqua circa corpus atheromata, ita vt ſuperficies diſſecetur, & ſubexcorietur, & tunica humorẽ continens, funditus tollatur. Poſt ſublationem autem ipſius, quò ſe-cura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis i-gnitis cruſtas loco inurimus: & deinde lenticula cũ mel-le curamus: elapſa verò cruſta, alumine cum terebinthi-na, velut antea dictum eſt, vſque ad cicatricem inductã.

De carnis in angulo magno decremento, Cap. LXXXVIII.

CArnis in angulo oculi magno imminutio ac decre-mentum fit, quum exulceratione aut pterygii aut in-crementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit ſublatus, & allabentem lacrymam continere nõ potuerit, ſed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex malè curato ægilope. & vocatur hoc vitiũ *Græcis* Rhœas: dicuntur autem etiam rhœades, qui ob aſſiduas fluxio-nes oculorum, ſemper lacrymantur. Curandi verò ſunt il li quibus angulus funditus ſublatus eſt, adhibito pharma co locos denſare potente ac conſolidare, quale eſt quod tephrum dicitur. Si verò callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamẽtũ. Sed & chirurgia vten-dum eſt. collum enim faſcia circumdata cõſtringitur, & vas circa naſum notatur: deinde vas illud ſcalpro bian-gulari diſſecatur: deinde ſpongia oculo impoſita, caute-rium loco apprimitur, non vſque ad os, ſed vt cutis & ſe-ctio ſolùm flammam ſentiat. ſit autem cauterium trian gulare. poſtea lẽticula cũ melle adhibetur. Vbi verò pu-ra facta ſunt vlcera, oculus diſparatus ſeruatur, donec an-gulus carne pura fuerit repletus, vt ne concretio fiat. Pro-bè facit in ipſis etiam alumen cum terebinthina. At verò oculos præ diuturna lippitudine flentes aut humectos, cu rare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exer citiiſque ac deambulationibus, & capitis frictione ac ra-ſura, & frigidæ perfuſione. Eſt & diæta optimi ſucci ac craſſante vtendum, & oculi ſublinendi ex medicamen-tis meatus obſtruentibus, frigefacientibúſque ac adſtrin gentibus. poſt aggreſſionem verò, frigida aqua & poſca oculi proluantur. Optimum autem pharmacum ad hoc experimento conſtans hoc eſt: Plantaginis folia exſucca-to & excolato, ipſumque ſuccum in fictili nouo ad ſolem exponito, & linteo tenui puro velato, quotidiéque agita-to, & reſiccatum tritum reponito, & pro collyrio ſicco v-titor. Stibium ad anguli magni decrementum Alexan-dri regis valde bonum. facit etiam ad ptiloſin palpebra-rum. Terræ ampelitidis, croci, nardi Celticæ, æquales portiones tuſas melle ſubigito, & in ollam miſſa, addito operculo foramen habẽte, eóque oblito, prunis imponi-to, & non ventilato. Quum autem non amplius caliginoſus vapor per foramina exhalarit, ab igne tollito, ac fri-geſieri ſinito. Deinde tuſa, cribrata, ac trita in tenuiſſimũ puluillum pro ſtibio adhibeto. Aliud ſtibium ad rhœ-adas: Æris vſti ſeſquiunciam, ſtibii ſeſquiunciam, croci vnc. I. ſpicæ nardi vnc. I. folii malabathri triẽtem, roſarũ viridium ſeſquiunciam. reliqua læuiſſimè terito. Deinde roſas per ſe benè læuigatas aridis vnito, & ſimul tritis do-nec ſiccentur vtitor. Aliud ſtibium, multa experientia cognitum: Æris, cadmiæ, ſtibii, ſing. ſextantem, piperis grana XIIII. caryophylli vnc. I. ſpongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum ſatis eſt. Æs, cadmiam, ſti bium, tuſa ſufficiente melle ſubigito: deinde ipſa ſpõgia excepta in ollam mittito, oblinito, vrito. Et ad cinerem exactiſſimè tritum piper & caryophyllum adiice, & tu-ſis, cribratis, rurſus exactiſſimè tritis vtere.

De iis qui tempora inurunt, Cap. LXXXIX.

QVidam barbaris legibus ſeruientes, in diuturnis o-culorum fluxionibus, tempora inurunt aut per phar macum, aut per medullam lignorum nucis iuglandis, quod hyſcas appellãt. Quidã etiam ferrum candefaciũt, & vſtionẽ perficiunt. Ego itaque eiuſmodi affectionẽ ex tẽporum vſtione conflatam vidi. Hi enim immodeſtè pharmaco vſi, & vſtione vſque ad profundum facta, v-nà cum alienis humoribus, etiam naturales conſumpſe-runt, & ad extremam ſiccitatem oculum deduxerunt, & non intelligebant ſe morbum incurabilem præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hic cõ-tigit? Primùm dolor moleſtus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentaſſemus per collyria obtundere dolores, am-plius ægrum grauauimus. Liquidum enim collyrium o-culo illitum, velut arenulas quaſdam producit, ab immo-dica caliditate torrefactum. Et quum rurſus per ouum mitigare vellemus, rurſus per caliditatem etiam ipſum craſſefactum eſt, & velut ad membranas quaſdam reda-ctum, quæ ægrè ab oculis ſecedebant. Sed & lacte vſi ſu-mus, & ipſum ſimiliter inſpiſſabatur: & in ſumma, velut ab igne humores coacti inſpiſſabantur. Proinde multo la bore inſumpto, quũ fœnigræci ſuccũ inſtillaſſemus, mo-deratè dolorem mitigauimus. nam & hic à morbo ſu-perabatur. Poſtea verò rationem ducem ſequuti, ad roſa-cei vſum deuenimus, tepefacientes hoc, ac infundentes, vt, etiam æger nobis abſentibus, ipſius ſolius vſu ab acci-dentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa vtile nobis vi ſum eſt roſaceum ad oculos. Si enim ex natura ſiccitas af-fuerit vt ægrè mobilis & penitus lacrymarum exors ſit oculus, etiam his commodum eſt pro collyrio ſublitum.

De arteriarum sectione, Seueri, Cap. xc.

IN chirurgiis circa caput & frontem, vnus generalissimus nobis scopus est vt ægrum à fluxionis affectione liberem⁹. Verùm priuatas & velut particulares aggressiones facimus, propter vires, propter accidētia, propter locos, propter materiæ fluxionū qualitatem. Quū igitur arteriarū genus vnū sit, loci verò diuersi, nūc de posterioribus expēdemus. Hæ enim velut principia quædā earum sunt, quæ circa superficiem capitis existunt. Cōuenit igitur in magnis doloribus, carie, staphylomatis & prolapsibus, arterias in pósterioribus capitis partib⁹ secare. statim enim vtilitatē inde percipiūt ægri. Præradendi autē sunt loci, & sic pulsus exactè per tactum notandus, & spatium dimetiendum ab auribus trium digitorum ad caluam posteriorem appellatam. Conuenit autem secare non obliquè, sed tr ansuersim vsque ad os, & membranam caluam ambientē exactissimè radere, & sanguinis excretionem vsque ad animi deliquium expectare, in quibus videlicet vires robustæ sunt, & dolor vehemens. sic enim sopies accidens symptoma. Deinde cuneolū sectioni parem indimus, & linamēta conuulsa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapso posca imbuto pro linamentorū custode vtimur. Deinde ligamento vtimur sufficienter adstringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligātes. Postera die vino & oleo ligamentū rigam⁹, & non soluimus. Tertia die soluim⁹, & vibices moderatè proluimus & os deradimus. Et postea quoque ossis rasura vtimur: & hoc facim⁹ vsque ad quatuor aut quinque dies, donec os sanguinem emiserit. hoc enim signum est sufficientis rasuræ. Cæterùm medicamentis quæ linamentis illinuntur vtendum est in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. & postea cephalico sicco appellato ex eruo vtendum est. Sed & id quod à nobis præparatur, vnicè ad hos facit: statim enim post ossis rasuram impositum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuissimæ partes .II. colophoniæ liquidissimæ partem vnam. Hoc vbi siccum inspersum est linamentis & splenio, custos linamenti adhibendus est ex aliquo pharmaco è cerussa parato. nam & ad cicatricem inducendam confert.

De caluariæ circumcisione, Cap. xcI.

SED & periscyphismon, *id est caluariæ circumcisionem, Græcis* dictū assumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio existit, & multa vasa fluxionem delegantia. Oportet igitur rasos locos notare, vt ne in coronalem futuram aut temporum musculos sectio fiat. Facienda autem est sectio paululùm supra frontem transuersa, initio à tempore ad tempus facto, ita vt membrana caluam ambiens simul dissecetur, vt diligenter radatur. Deinde cuneolis sectioni inditis linamēta adhibemus, & reliqua consequenter facimus, velut prædictum est in arteriarum sectione, assumpta ex vino & oleo irrigatione. A tertio die curatio suppuratoria fiat: deinde ea quæ resiccationē promittit. Si quidem igitur à solo sincipite oculi fluxione infestantur, prædicta sectione contenti sumus: si verò vnà cum supernis vasis, etiam ex temporibus fluxio feratur post factam relatam supernam sectionem, alias duas luniformes assumimus, vnam ab vtraque parte. Habeat autem principium, tum ea quæ à dextris fit, tum quæ à sinistris, à principiis transuersæ sectionis supernè factæ, ita vt ex supernis ad tempora deferantur vsque ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad supercilia conuersæ vt ne temporum musculos iniuria afficiant. Sit autem figura trium harum sectionum similis literæ *Græcæ* π. ita tamen vt apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo)(. Oportebit autem & hìc cuneolos sectionis indere, & consequētia facere, velut antea dictum est. Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circūcidere, vt ne oculorum fluxione infestentur.

De frontis per submissum scalpellum excoriatione, Cap. xcII.

HYpospathismō, *id est per submissum scalpellū excoriationem frontis*, assumunt qui deformitatem, cicatricis, maximè per circulum fientis, in frontis circumcisione deuitant. Verùm hæc curatio imperfectior illa est: vnde magis frontis circūcisione periscyphismo appellato vtendum est, ita vt rei magis necessariæ curam habeamus.

De vasorum sectione, Cap. xcIII.

VAsorum sectionem assumimus vno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Assumimus autem in iis quibus manifesta & eleuata sunt in fronte vasa. Vas verò atramento notamus, & summis vtriusque manus digitis, frontis cutem ab vtraque notæ parte eleuamus, & superficiariam sectionē in ipsam notam ex directo vasis facimus. Et rursus paulatim subiacentes cuti membranas dissecamus, donec nudum vas apparuerit. Atque sic hamulis duobus transfixis labia sectionis eleuamus, & paulatim per scalprum subradentes, vas à circumsitis membranis liberamus. Et cæco hamulo subiecto, vas ex profūdo attollimus, & ita eleuato acū duplex filum habentem submittimus, & mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero vasis termino faciamus. Et postea vas perpungimus, & euacuationem fieri sinimus. Sufficienti verò sanguine euacuato, vtrosq; terminos vasis per subiecta iam fila deligamus, & mediū ipsius resecamus. atque ita linamentis inditis, & hapso lanæ ex aqua frigida imposito, deligatione vtimur. Postera die vino & oleo irrigamus. tertia verò exoluimus, & moderata perfusione facta, linamenta ex aqua mulsa indimus, donec exciderint fila. Et vsque ad perfectam incarnationem eadem vtimur. est enim bonum auxilium. At verò cicatricis inductionem per emplastrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides porrò, Soleo, inquit, vbi mixta est fluxio, & à fronte, & à musculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tēporibus vicinos, supra fines superciliorum, crustas inurere per cauteres nucleoformes, id vehementer cauens vt ne temporum musculos contingam. At in fluxionibus à sincipite, constringo collum, & vasa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipsa prærasis pilis inuro. Illitio valde celebris ad diuturnas fluxiones: Viperarum capita in olla probè exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito, & miraberis de medicamenti efficacia.

De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Seueri, Cap. xcIIII.

QVandoquidem fluxiones ad oculos ex superincumbentibus locis suppeditantur: (nam hemicraniæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent:) operæpretium esse puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur est agglutinatoriis & illitionibus, velut dictum est, in iis quibus oculi fluxione infestantur, & in quibus vasa circa frontem ac tempora eleuata distenduntur. Nam si influxio non ex vasis circa frontem & tempora ac palpebras contingit, sed ex profundius sitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Insuper autem si citra inflammationem fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipsas cohibent. si verò inflammatio adfuerit, humores ex circumsitis locis ad inflammatos impulsos, per compresionem magis distendunt. Itaque agglutinatoria ex similagine & ouis ac thure composita vitanda sunt. resiccata enim distendunt vasa, & fluxiones augent. Quæ verò mollia permanent, aut distentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tū adstrictione vasa deprimunt, his vtendum est. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit, crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita & ad strigmentitiā spissitudinem redacta illinimus: & statim inducto somno, dolorem depellimus. Idem præstant & fluuiatiles stratiotæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum mastiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. & mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et mastiche cū succo brassicæ illotæ trita mirificè resiccat. Item fabrorum fuligo, quam vulcaniam appellant, leniter cum ouo subacta. Et calx viua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum stercus cum mastiche & oui candido.

Totius capitis illitiones, Seueri, Cap. xcv.

TOtum caput intemperie calida affectum, acacia cũ vino trita illinendum est. nam acetum in huiusmodi capitis illitionibus vitare oportet. Facit & Samia terra, cũ plantaginis aut solani succo trita. Si verò frigidior fuerit causa, vt æger clarè frigiditatẽ in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multùm profecimus. & per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illitionem relidũt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidii capitis dolores sanat. Et euphorbium cum aceto tritum. Vtere etiam smegmatis & puluillis inspersilibus, suprà ad diuturnum capitis dolórem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis, Cap. xcvi.

CAtaplasmatis vice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi, aut auriculæ muris, aut tribuli viridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intubi, aut coriandri, aut cupressi. aut hyoscyami folia trita. aut cucurbitæ ramenta. aut peponis caro. aut capitum papaueris decoctum affusum, aut ipsa capita cocta trita imposita. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cũ rosaceo ac vino conquassatum, & hapso lanæ exceptum ac impositum. Aut ouorum assatorum vel coctorum vitellos, cum modico croco & opio, phaseli magnitudine, D ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadæ ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarũ drach. i. opii drach. i. croci drach. i. efforma in pastillos cũ passo, in quo melilotum coctum est. Et vsus tempore, ex ipsis terito cum passo, & admixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac vigilias. Psyllii semen in feruẽtẽ aquam cõiectum paululum finito: & vbi dissolutum fuerit, conquassato vt emplastri formã acquirat, & ex eo oculum integito. suauẽ enim somnum inducit. Aliud Demosthenis. ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. E Capita papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsa quidem expressa abiicito; aquam mulsam autem triticeo, aut ordeaceo polline admixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. aut polentæ florem, pro polline, aut panem purum accipito. Cæterùm cataplasmata omnino tempora comprehendant, & supercilia cum fronte. Solã autem supernam palpebram cataplasmate integimus, infernam non comprimentes, quò aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assiduè verò permutentur, & maximè æstate, vt ne feruefacta exacerbent. Ad F contactum autem summè tepida apponantur: hyeme verò leniter calida.

Illitiones oculorum, Cap. xcvii.

IN vehementibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis; aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris vexationes: Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, sing. æquales portiones terito cum vino, & for- G mato pastillos, ac siccato in vmbra. Vsu verò expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima: Foliorum mali succorum tusorum ac cribratorum lib. i. myrrhæ sextantem, glaucii sextantẽ, gummi sescũcem. excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mordax, euestigio fluxionem compescẽs. facit & ad lippitudines scabras: Æris vsti drach. iiii. croci drach. iiii. piperis drach. ii. opii drach. ii. gũmi drach. iiii. excipe. Hæc forinsecus illita, maximos humorum illapsus relidit: verùm vitare oportet nequid de pharmaco in oculum præterlabatur. H Aliud phloginum inscriptum linimentum. Æris vsti ac loti drach. xii. croci drach. vi. piperis dr. iiii. myrrhæ drach. iii. opii drach. iii. gũmi drach. xii. Terito cum vino veteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales

A contingunt & in iis qui canino more conuelluntur. facit etiam ad acuendum visum ante balneum illita: Sandycis drach. xiii. crocomagmatis drach. vi. piperis drach. iiii. gũmi drach. vi. excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobalsami drach. iiii. & illinunt ad hebetudinem visus.

De aridis collyriis, Galeni, Cap. xcviii.

EX aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum videlicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Præstantissimum autem ex his apparuit & experientia iudicatũ B est quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per omnes gentes quibus Romani imperant. Ac primùm sanè ipsius compositionem scribam, quum præstantius esse putem nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum autem est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis Phrygius in fabaceas magnitudines cõfractus. Eum verò in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eóque oblito, ollam prunis imponimus. Quum autẽ lapis igni- C tus factus fuerit, tunc iam ollam in aliud vas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac ventilamus. Ignito verò lapide, vbi purum vaporem efferri viderimus, rursus euacuatum extinguimus vino veteri fuluo odorato: deinde rursus missum in ollam lapidem tertiò vrimus & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremùm autem melle extinguitur, vt mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterùm pluribus diebus trita ac prælæuigata in promptu habe- D re oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta: Æris vsti vnc. i. piperis albi vnc. i. folii malabathri vnc. i. stibii drach. xii. His admisce lapidis vsti, tusi, cribrati ac triti lib. i. Et postquã omnia simul probè fuerint vnita, & reponere medicamentum voles, adiice opobalsami primarii drach. xii. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarum oculi contactum. Iubendúsque est homo cui hoc E sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me cõpositũ est, non permittẽs hominẽ qui ipso rectè vtatur, oculorum lippitudine apprehẽdi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibii drach. xvi. plumbi vsti ac loti drach. viii. squamæ æris drach. i. croci drach. i. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, sing. drach. i palmularũ ossa decem. Omnia in fictile vas coniecta diligenter torrefacito, deinde tusis ac tritis opobalsami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: & tritis ac siccatis vtitor. Aliud F Seueri. facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ: Stibii quadrantem, purpuræ veræ vstæ sextantem, spicæ nardi vnc. i. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii vsti & loti drach. viii. ossium palmularum vstorum drach. viii. atramenti sutorii drach. ii. nardi Celticæ drach. ii. Vtere. constat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos ac humectos moderatè resiccans: Cornu ceruini vsti, purpuræ vstæ, sing. drach. iii. folii scylmatis vnc. i. vtere. Stibium optimum ad tenuem fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiam oculos de- G bilitatos, in multis affectionibus comprobatum, & mirificè omnibus se opponens. Facit etiam ad ornatum. inductum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo, Carnis purpuræ torrefactæ drach. iiii. succi anemones dr. vi. stibii vsti & vino extincti drach. iii. succi baccarum sambuci drach. iii. spinæ Ægyptiæ drach. ii. ordei vsti drach. ii. gallarum nigrarum drach. ii. acaciæ drach. ii. mororum rubi aridorum tusorũ drach. iii. costi tusi drach. iii. folii tusi drach. iiii. Singula seorsim terito, & simul in vase plumbeo reponito ac vtitor.

H Aridum Danai, quod velut res sacra in regia vrbe venditum est numismatis centumviginti & cum multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductum. Æris vsti vnciam vnam, onychas, *id est ungues*, aromaticos vstos magnos tres, piperis grana vigintivnũ ordei vsti grana vigintivnum, palmularum,

ossa vsta nouem, aereas muscas xxi. folii scrupulos nouẽ, sanguinis dracontii scrupulos quatuor. Æs accipe quod ab æreis vasis deraditur, & in fictile vas missum ac prunis impositum, ad triduum vre, ita vt quotidie ter ipsum vrina pueri incorrupti extinguas, & postremùm aqua dulci. Æreas autem muscas accipe ex locis vbi boues degunt, aut si ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans pharmacum, quod prosperè accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines: Stibii vsti & vino extincti drach. tres, plumbi vsti ac loti drach. octo, fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ tostæ, croci tosti, squamæ æris, singulorum drachmam vnam: tritis vtere.

Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exasperatos, Seueri: Croci drachmas quatuor, cadmiæ lotæ drachmas duas, cerussæ drachmam vnam. Aliud Seueriani: Cerussæ bessem, cadmiæ trientem, salis ammoniaci sextantem, piperis sextantem, folii trientem. Aliud palpebras ornans. facit & ad lippitudinem siccam. sanat etiam omnem lippitudinem, post mitigatos dolores illitum: Æris vsti læuissimè triti vnciam vnam, cedriæ puræ trientẽ. æs cum cedria ad strigmẽtitiã spissitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinsecus totam luto oblinito, & in clibano prunis obruito, & per diem ac noctem sinito, & exemptam terito, & collyrii Pelarii drach. xxiiii. adiicito, & croci drachmas duas, & folii scrupulos duos: & vtitor. Aliud siccum collyrium celebre, resiccans multas fluxiones, & visum acuens: optimè quoque attenuat cicatrices: Æruginis vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, stibii vnciam vnam, mellis mensuram congruam. Omnia læuissimè trita & melle subacta, in ollam mittito, & addito operculo foramen habente, oblinito, ac vrito donec tenuis vapor progrediatur: deinde exempto ac trito vtere. Quòd si ipsum paululùm mordax facere volueris, post vstionem adiice piperis grana xxv.

Aliud aridum valdè bonum: Cadmiæ sextantẽ, mellis sextantem, æris vsti drachmas quatuor, salis ammoniaci drachmas duas, piperis drachmas iiii. spicæ nardi drachmas duas. Cadmiam læuissimè tritam melle subige, vre, & vino austero extingue, & cum reliquis tere ac vtere: est delacrymatiuum. facit & ad asperas palpebras.

Aliud siccum ad lacrymãtes oculos, & eos qui à longa lippitudine nõ probè sanati sunt. est etiã præoccupatiuũ: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas octo, stibii drachmas quatuor. cadmiam cum ære in frusta crassiora contusam, & melle subactam, in olla exurito, velut antea dictũ est, & vino veteri odorato extinguito, ac siccato. Et deinde stibium per se vstum in olla admisceto, & tusis, cribratis, ac tenuissimè tritis vtitor: quidam etiã armeniaci drachmas duas admiscent. Hoc siccum pharmacum sæpe cum vino, velut collyrium contriui, & siccato vsus sum, inducens ipsum palpebris manè & vesperi: aliquando autem etiam stibii drachmas octo inieci. Aliud siccum croceum, procatalepticon, *id est præseruatiuum.*

Aloes, croci, glaucii, sarcocollæ, singulorum vnciam vnam: læuissimè tritis vtere. Aliud quo vtor, & affectiones illino. sistit fluxionem in vna die, si densè ac sæpe illinatur. facit etiam ad ægilopas, & palpebras corrosas, & pilos pungentes in palpebris post euulsos pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ, croci, glaucii flaui, aloes, chelidoniæ, singulorum vnciã i. myrrhæ troglodyticæ drach. quatuor. Chelidoniam tusam cribratam reliquis adiice, & contritis vtere. Ego cum aqua velut collyrium contero, & sicco vtor. Aliud siccum collyrium celebre, visum acuens, inoffensos conseruans oculos: Stibii scrup. iiii. fuliginis purpuræ veræ, rosarum siccarum, singulorũ scrup. ii. croci scrup. iii. folii scrup. iii. spicæ nardi scrup. iii. tritis vtere. Fuliginem autem sic facito: Lanã purpuræ cedria tinctam incende, & pelui læuissima aut æreo vase contege, & conflatam fuliginem penna collige, ac vtere. Aridum album, visum acuens. Facit ad pruritus, & vstiones ex sole, & lippitudines incipientes ex frigiditate, ante & post cibum. Cadmiæ drach. ii. salis ammoniaci drach. i. piperis drach. ii. aluminis scissi drach. ii. folii drach. ii. cerussæ oboli dimidium: terito cum vino albo, & siccato vtitor. Aliud siccum acre. Cadmiæ drach. xxiiii. salis ammoniaci drach. ii. spicæ nardi drach. i. piperis albi drachmam vnam: tritis vtere. Aliud optimum: Cadmiæ drachmas octo, croci drachmas duas, salis ammoniaci drachmas duas, spicæ nardi drachmam vnam, piperis albi drachmas sex: tritis vtere. Aridum Seueriani: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmas octo, salis ammoniaci drach. duas, piperis albi drachmas duas, folii drachmam vnam: contusis, cribratis ac probè tritis vtere. Aliud aridum acre: Cadmiæ drachmas octo, testarum sepiæ sextãtem, salis ammoniaci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, folii vnciam vnam: vtere. constat experientia. Aliud aridum, visum acuens, Oribasii: Radicis chelidoniæ sextantem, aloes sextantem, folii vnciam vnam, piperis decorticati drachmas quatuor, veratri albi drachmam vnã: vtere. Aridum Apollonii ad visus hebetudinem: Cadmiæ drach. octo, fæcis vini veteris siccæ vstæ drach. v. piperis albi drachmas quinque, salis ammoniaci drach. x. sandarachæ drachmas duas, folii drachmas duas, nitri vsti drachmas tres. Aliud aridum ad suffusiones & hebetudines: Viperam masculam totam viuam in ollam mittito, & succi fœniculi cyathum vnum adiicito, & thuris nõ secti granum magnum addito: deinde totam ollam forinsecus luto oblitam, vrito donec in cinerem redigantur indita, teritóque, ac vtitor hoc arido medicamẽto velut celebri. faciunt & viperæ capita vsta, trita, & inducta.

Aliud incomparabile: Veratri albi & piperis æquas portiones tusas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per ventrem facta, & per os ac nares. Aridum ad incipientes suffusiones, glaucedines, & pellicularum crassitiem: Cadmiæ drach. xxiiii. salis ammoniaci drachmas decem, sandarachæ drachmas quatuor, veratri albi drach. ii. folii drach. ii. vtere. Ego si aliquando opus habeo arido collyrio ad præsentes affectiones commodo, hoc trito & in læuissimum puluillum redacto vtor. Aliud siccum acuens visum, experientia cognitum: Cadmiæ drach. octo, folii drach. octo, spicæ nardi drach. duas, piperis, croci, auripigmẽti, salis ammoniaci, chelidoniæ, singulorum drach. duas, artemisiæ, folii, malabathri, singulorum drachmam vnam: vtere.

De liquidis collyriis, Galeni, Cap. XCIX.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex succis & liquoribus, felléque ac melle, & ammoniaco thymiamate, ita vt admisceantur ipsis etiam moderatiora quædam, verùm viribus non repugnantia, myrrha inquam, & thus, & crocus, & galbanum, & quæcunque alia huiuscemodi, quæ tunicas rarefacere, & crassitudinem humorum ac spiritus attenuare possunt, & humiditatẽ præternaturalem discutere, & tunicis oculorum per suum tẽperamentum, robur præbere. Liquidum, acuens visum:

Succum ex malis punicis expressum, in vas fictile Atticum læuissimum ac densissimum mittito, & tenui linteo obligatum ad solem exponito, donec mellis crassitudinẽ acquirat, & parem mensuram mellis ad succum adiicito, & fictili vase exceptum reponito. inueteratũ enim meli⁹ euadit. Quũ autẽ dormire volueris, ex hoc leuiter oculos sublinito. hoc pictoribus, & scriptoribus, & aurifusoribus ac senibus conuenit. Aliud. Ampullam vitream oleo expleto, & iniectis fœniculi foliis teneris in solem exponito ad dies quadraginta: & expresso fœniculo, oleo vtitor. Aliud visum acuens: Adipem viperæ in vitream ampullam mittito, & vbi liquatus fuerit, specillum in eo tingito, ac illinito. hoc valde commodum est. Aliud visum acuens: Colocynthidis semen tusum, cribratum ac læuissimè tritum cum melle adhibeto. experimento cõstat. Aliud ad visum acuendum, & ad suffusiones ac cicatrices oculorum: Chamæleontis nigri radicem vstam, ac læuissimè tritam illinito. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exure, & cinere trito cum melle vteræ ego hoc arido vsus sum ad albugines. Aliud ad inchoãtes suffusiones: Mel, oleum vetus, & fœniculi succum, æquis portionibus misce ac vtere. Aliud: Sagapeni drachmas duas, spumæ nitri drachmas quinque, mellis libras duas. Aliud Demosthenis. ego verò subscripto vtor:

Caucalidis succum, coronopodis succum, chamædryos

succum, æquis portionibus excolato, siccato, collyria formato: ac vtitor: si verò liquido vti voles, cum melle tritis vtere. Aglaidæ liquidum ad principium suffusionis, Floris æris obolos quinque, piperis obolos quinque, croci drachmas duas, castorii drachmas duas, fellis galli drach. vnam, omphacii drachmas tres & dimidiam, spicæ nardi obolum vnum, lapidis hæmatitæ obolos duos, spumæ nitri obolos duos, floris salis drachmas XXXII. opobalsami drachmas XXXII. mellis quincuncem. omnia trita in argẽteo vase reponito. Erasistrati panchrestos liquida compositio ad inflammationes pruriginosas, & lippitudinẽ scabram, aures purulentas, vlcera ægrè recipientia cicatricem, cynanchen, *id est anginam*, & ad nomas in ore ac pudendis: Æris vsti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, misyos tosti drachmas tres, piperis drachmam vnam, croci sesquidrachmã, vini austeri veteris cochlearia tria, passi Cretici cochlearia duo, trita rursus terito cum vino, & vbi id combiberint, passum adiicito, & vnita in æreo vase ad mollem ignem coquito vsque ad mellis spissitudinẽ, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex succo verbenacæ: Facit ad hebetudinem visus, pupillæ debilitatem & obfuscationem. facit & ad corrosos angulos, ad tenuem fluxum, & inchoantes suffusiones: Fellis capræ drachmas octo, mellis Attici sescũcem, lycii Indici drachmas tres, piperis drachmas quatuor, succi verbenacæ rectæ deuncẽ, & ficci succi drachmas octo, piper tusum ac angustissimo cribro excretum, postea diu in mortario terito, & ficco succo adiecto, simul terito: deinde etiam liquidum succum, & mox lycium addito. Et vbi læuigata fuerint, mel adiicito, & mox fel ipsum, & vnita excipe ac vtere. Quidam ipsam herbam, verbenacam dico, tundunt ac cribrant, & drachmas octo adiiciũt: si verò siccius medicamentum euadat, collyrium efformato, ac vtitor. Siccũ Cassii, ad visum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines, visus hebetudines, ac obscurationes: Fel taurinum totum in æneam pyxidem euacuatum ad dies decem finito: deinde trita adiicito, croci, myrrhæ, opobalsami, singulorum drachmã I. piperis grana XX. mellis Attici, duplum fellis. Et omnia simul trita in vas æneum niicito, & ad mollem cinerem ad mellis spissitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito, ac vtitor velut bono. simul enim vt illitum est, efficaciam suam declarabit.

Alia liquida Bolæ inscripta ad suffusiones: Fellis felis partem vnam, mellis Attici duplum, succi hieracii parẽ mellis mensuram misce, & vtere. Alia ad suffusiones celebris: Fellis coruorũ recentium trientem, sagapeni perfici drachmam vnam, succi Cyrenaici vnciam vnam, opobalsami vnciam vnam, mellis dodrantem. Alia valde celebris ex cuius vsu successum habui: Fellis capræ drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, croci drach. duas, spicæ nardi, cassiæ, lacrymæ oleæ Æthiopicæ, alumi nis scissi, medullæ struthocameli, myrrhæ, singulorum drachmam vnam, mellis vncias octodecim, præparato diligenter, & reponito in pyxide æris Cyprii, ac vtere.

Alia. Theriaces Andromachi drachmas quatuor, succi Cyrenaici drachmas sex, opobalsami drachmas duas, mellis non fumosi drachmas quinque. Theriacã primùm vino veteri dulci dissolue, & opobalsamum ac mel adiice, & vtere. Alia liquida Apollonii, valida compositio ad suffusiones: Sagapeni drachmas duas, succi Cyrenaici obolos duos, veratri albi drachmas nouem, rutæ syluestris drachmã I. spumæ nitri obolos quatuor, mellis quadrantem. Alia: Omphacii drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, opobalsami, lacrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmam vnam, fellis hyænæ drachmas duas. excipe melle, & vtere. Alia: Fellis hyænæ, adipis viperæ, singulorum sesquidrachmã, croci drachmam vnam, omphacii drachmam vnam, opobalsami drachmam vnam, myrrhæ drachmas tres & dimidiam, mellis quantũ satis est. Alia ad suffusiones, etiãsi fuerint diuturnæ: Lapidem Scythicum cum felle aspidis tritum illine: breui liberat. Sit autem aspis quæ acontias appellatur. fel eius reperitur ad dorsum hepati annexum.

Alia, ad omnem visus hebetudinem ac suffusiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producẽtes: Mellis sextantem, opobalsami drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, succi Cyrenaici drachmam vnam, opopanacis drachmã vnã: vtere. Alia ad suffusiones, vt ægerrinia quinque dies visum recipiat. adeo magnũ ac admirãdum auxiliũ est. Facit etiam ad asperitates palpebrarum, & rarò quis tale habere potest: Adipis viperæ, fellis galli albi, floris æris, succi rutæ syluestris, lactis canini, opobalsami, æquis portionibus tritis vtere: aliquando verò pro æris flore atramentum sutorium cõiicio. Alia liquida nigra, ad hebetudines, & fluxiones, ac affectiones: Clauorum caligarum veterum prælotorum ac probè siccato rum libram vnam, in sextar. I. aceti acerrimi mittito, & per dies quinque finito: deinde in olla fictili aut ferrea, lẽto igne donec ter ebulliat, coquito & excolato, & mellis despumati & colati libram vnam adiicito, & ad mollẽ ignem vsque ad strigmentitiam spissitudinem coquito, ramulis fortibus absinthii tribus simul colligatis agitando: deinde vbi coactum fuerit medicamentum, atramenti sutorii læuissimè triti vnciam vnam inspergito, ac vtitor per specilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones, & detergens oculorum tunicas. attenuat etiam cicatrices, & forinsecus supernæ palpebræ illita repellit fluxiones, si statim ab initio illita fuerit. Melãteriæ, velut iam diximus, de clauis præparatæ, & mellis parem mensuram, & succi fœnigræci tantundem, simul mixta & excolata, ad lẽtum ignem coquito, assiduè agitãdo, donec mellis compagem acceperint, & repositis vtere. Cæterùm fœnigræci succum præpara, velut dictum est in vlcerum oculorum tractatu. Sed & dum excolas fœnigræci succum, ne exprimas ipsum, sed spontè defluentem iniice. Si verò vbi paratum fuerit pharmacum & frigefactũ grumi in ipso fuerint, totum paulatim in mortariũ trãsfundito, & dissolutis grumis reponito ac vtitor. Alia liquida, ad ficosas eminẽtias, & omnẽ carnis extuberãtia, & ad carnis in angulis incrementũ, & ad incipiẽtes lippitudines: Misyos tosti drachmas octo, myrrhæ drach. II. mellis quod satis est. Alia. Misyos tosti drachmas sex, atramenti sutorii drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor, mellis quod satis est. Oribasii liquida ad suppuratos ex vlceratione: Atramenti sutorii drach. octo, croci drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, mellis libram vnam. Alia liquida eiusdem: Mellis sextantem, opobalsami drachmas duas, succi Cyrenaici sesquidrachmam, opopanacis sesquidrachmam. Ex eodem liquida Bassi ad suppuratos oculos: Croci, aloes, myrrhæ, singulorum sesquiunciam, vini quadrantem, mellis sescũcem: Crocus teritur cum modico vino: deinde aloe & myrrha, & vbi ad cõpagẽ redacta fuerint, inspissata melli adiiciuntur, & vnita reponuntur in vitreo vase. Vtere hoc bis illinens in die: aut si res vrgeat, etiam ter, & oculum deliga. Repurgat, incarnat, cicatricem inducit, vsque ad finem illita. In plerisque verò post repurgationem, ad collyria transimus, & maximè id quod inscriptum est Scutulare, capræ faciem præferens. Alia liquida experimẽto constans: Succi verbenacæ rectæ, lycii Indici, æquales partes, hoc est singulorum vnciam vnam, mellis tantundem. Alia liquida ex adipe viperæ. mirificè facit ad incipientes suffusiones, & hebetudines oculorũ sanat: Succi rutæ, opobalsami, succi fœniculi, succi chelidoniæ circa sepes nascentis, adipis viperæ in duplici vase eliquati, mellis non fumosi, singulorum æquas portiones simul mixtas per purum linteum excolato, & vtere confidenter, ita vt aliquando mellis sesquiunciam, & reliquorum vnciam vnam coniicias.

Collyria ex croco, & ex succis diuersis,
Cap. C.

Collyrium ex croco ad initium lippitudinum: Glaucii drach. XXIIII. sarcocollæ drachmas sedecim, croci drachmas octo, gummi drachmas octo, tragacanthæ drachmas quatuor. atida omnia trita ac læuissima facta, tragacantha madefacta excipe. Aut sic præpara, Sarcocollam aqua terito, deinde glaucium cribratum adiicito, ac rursus terito. deinde crocum siccum læuissimè tritum, & tragacantham siccam in tenuissimum puluillum redactam

& gummi similiter insperge, quò eadem die aut postera in collyria redigantur. nam collyria diu in mortario manentia nigrescunt, & vires immutant. Vtere autem ipso, aquosum infundens per ouum, lippitudine incipiẽte: incipiente verò declinatione, crassum instilla: constante autẽ declinatione fiẽte, cum aqua illine. Aliud ex myrrha:

Glaucii drach. XLVIII. sarcocollæ drach. XLVIII. croci drachmas vigintiquatuor, opii drachmas sex, myrrhæ drachmas sex, tragacanthæ drach. XLVIII. lapidis hæmatitæ drachmas sex, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est per ouum. Aliud Phosphorus appellatum, ad dolorem & omnem inflammationem, & intentos humorum influxus: Glaucii drachmas vigintiquatuor, sarcocollæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. octo, myrrhæ drachmas octo, misyos vsti drachmas octo, gummi drachmas duodecim, excipe aqua. Aliud Euchrum à colore bono dictum. facit ad ea quæ Phosphorus: commodat & asperis palpebris: est & pueris commodum: Glaucii drachmas LXIIII. sarcocollæ drachmas trigintaduas, croci drachmas vigintiquatuor, opii drach. sex, myrrhæ drachmas sex, hæmatitæ drachmas sex, tragacanthæ drachmas sedecim, gũmi drachmas sedecim. excipe aqua, & instilla in principio per ouum. Aliud dolorem eximens ex succis ad omnem doloris vexationem. somnum inducit confestim: Glaucii drachmas XLVIII. sarcocollæ drach. sedecim, croci drach. octo, opii drach. quatuor, lycii Indici drach. quatuor, succi rosarũ drach. quatuor, succi mandragoræ drach. quatuor, succi hyoscyami drach. quatuor, succi cicutæ drach. quatuor, tragacãthæ drach. sedecim, gummi drach. XLVIII. excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo: Accipe meliloti libram vnam aquæ pluuialis sextarios sex, coquito ad tertias, & excola liquorẽ ad pharmaci præparationem. Collyrium ex succo polygoni: Succi polygoni sescuncẽ, lycii Indici drach. sex, aloes drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. tres, acaciæ nigræ primariæ drach. duodecim, vini veteris odorati quantum satis est. Facit ad omnes in oculis affectiones, reprimit fluxiones, & sedat dolores: amat autem balneum. quare vbi illeuisti, lauari iube. facit & ad vlcera.

Collyrium ex succo rhamni, ad chemoses & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur: Æris sextantẽ, cadmiæ sextantem, opii sextantem, aloes scrupulos duodecim, croci scrupulos duodecim, acaciæ bessem, gummi bessem, succi fructus rhamni libram vnam, aquæ quantũ satis est: si verò abundas, succum fructus totum iniice, & gummi aqua macera. Collyrium è succo verbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra secundam illitionem exoluit: Croci drachmas tres, meliloti drach. sex, glaucii drach. duodecim, opii scrupulos tres, amyli drach. quatuor, gummi drachmam vnam, terito, & succũ verbenacæ rectæ affundito, efformatóque ac vtitor. Est & alia efficax compositio, vt vix credi possit. facit ad lippitudinem, tumores laxos, & inflationes, omnémque humorum influxionem. & desperatas in oculis affectiones intra triduum remouet: Croci drach. quatuordecim, amyli drach. duodecim, glauci drach. sedecim, albuminis oui drachmas tres, tragacanthæ drachmas quatuor. tere, & succum verbenacæ rectæ affunde, efformáque, ac vtere.

Collyrium ex succo fœniculi: Cadmiæ dodrantem, stibii bessem, misyos crudi sescuncem, omphacii sesquiunciam, chalcitidis vnciam vnam, croci sesquidrachmã, folii vnciam vnam, succi fœniculi bessem. Et rursus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. hoc multi præparatum habent.

Collyria monohemera, *id est unius diei*, Galeni, Cap. CI.

COllyria vnius diei cum candido oui illita, plerunque statim ab initio lippitudines absque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum sæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, vt in vesperã quidem homo balneo vsus, postera verò die collyrio nardino illitus fuerit ad instaurationem ac corroborationem. Admiscetur autem ad nardinum in prima illi-

A tione, parum quiddam de acribus ac sistentibus appellatis collyriis: in secunda verò illitione, paulo amplius quiddã de iisdem. Sufficiũt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam restitutionem. Collyria igitur vnius diei, quæ priuatim fæculenta nominantur, multam habent acaciã: quædam verò aut omnino modicam, aut omnino non habẽt. Complectuntur autem in se, alia æris squamam, alia æs vstum modicum, cum multis aliis quæ moderatè adstringunt, & concoquunt ac discutiunt. Talia autem

B sunt crocus, myrrha, lycium Indicum: sed & castorium, ac thus citra adstrictionem concoquunt simúlque discutiunt. In quibus igitur adstringentia prædominantur, plurimum oui liquorem & parum de pharmaco esse oportet, & præsertim siquid ex metallicis pharmacum in se cõplectatur. In quibus verò crocus, & myrrha castoriúmque ac thus, & lycium præualent, paulo crassiore pharmaco vtendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: si verò vehementior dolor vrgeat, præstat ter aut quater, & sæpius vti: in longis præsertim die-

C bus. fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horum collyriorum vsum vitare, in quibus humorũ multitudo in toto corpore adest. nam monohemera quum sint facultate frigida, obstructionẽ corporum, & densationem meatuum faciunt: si verò materiæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ causa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & spongia forinsecus oculo imposita ægrum ab affectione liberauimus. & plerunque balneo vti iubemus statim post primam il-

D litionem. Cæterùm monohemera collyria hæc sunt, Collyrium monomelum appellatum, eo quòd ex vnica specilli inductione, inquit, curat. est autem multi vsus. Facit ad diuturnas ac ægrè solubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exasperatæ sunt, per subiectionẽ illitum. oportet autem post illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confusiones oculorum, & ad staphylomata: est etiam pueris commodũ. Vtere cum aqua diluto in iis qui mordacitatem ferre possunt: in aliis cum

E ouo. In omnibus autem per subiectionem palpebræ subline: si verò vehemens fuerit inflammatio, cum ouo infunde. Habet hoc modo: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. duodecim, chalcitidis tostæ drach. duodecim opii drach. vndecim, piperis grana vigintiquatuor, mellis sesquiunciã, gũmi drach. vigintiquatuor, excipe aqua. mel postremum adiicitur. Pelarium quod in principiis aquosum cum aqua dilutum adhibetur: in vigore verò aquosum cum ouo. ad diuturnas autem affectiones, crassius cum ouo, deinde sensim progressu facto, etiam aqua

F ad ouum admiscetur: ad finem verò ex sola diluitur. in vlcerationibus tamen minus efficax est: Cadmiæ drach. sedecim, cerussæ drach. XLVIII. acaciæ drach. vigintiquatuor, opii drach. IIII. amyli, tragacanthæ, gummi, singulorum drach: duodecim, æris vsti sesquidrachmã, myrrhæ drach. tres, croci sesquidrach. excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, cerussæ drach. vigintiquatuor, acaciæ, opii, singulorum drach. octodecim, gummi, tragacanthæ, amyli, singulorum drach. nouem, myrrhæ drach. tres, æris vsti se-

G squidr. excipe aqua. hoc magis facit ad exulcerationes.

Aliud pelarium, quod comitem vitæ vocant: Cadmiæ quadrantem, cerussæ quincuncem, pompholygis quadrãtem, opii sesquiunciã, acaciæ, myrrhæ, gummi, singulorũ drachmas octo, tragacanthæ quadrantem, amyli sescuncem, æris vsti drachmas quatuor. croci drach. quatuor: excipe aqua. Est autem optimũ ad chemoses & reliquas lippitudines etiam in vigore, & ad omnes vlcerationes in quibus densæ factæ sunt palpebræ. repurgat enim & re-

H plet ac cicatricem inducit. Maximè verò hoc vtor, si pro pompholyge, cadmia ter vsta admixta fuerit. Pelarium Edessenum: Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, sarcocollæ, singulorũ drachmas duas, opii drachmas quatuor, cerussæ drachmas octo, cadmiæ drachmas sedecim: excipe aqua.

De collyriis fiftentibus, Seueri, Cap. CII.

A Collyria quoque quæ fiftentia appellantur, repulforia
funt. fiftunt enim inordinatum fluxionis impetum.
Et quædam ex ipfis Hermolai vocãtur,quædam vero he-
xacontarchia,ex eo(velut puto)quod vniuerfus ipforum
apparatus fit fexaginta drach. quædam autem hecatontar
chia,multæ verò funt etiam horum materiæ,ob quorum
copiam medicus indignatus,velut in pelago vertigine af
fectus,à fcopo aberrat.Oportet igitur omnium facultates
B difcernere,& ad vnum finem horum efficacias adaptare.
Noffe enim oportet quod omnia fiftentia collyria trigefa
ciunt & adftringunt,alia magis,alia minus:fed & reficcãt
aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia
cõmodant,non tamen ftatim à principio priufquã cõco-
ctio apparuerit.Optimũ verò & admirandũ nobis vifum
eft album Seueri collyrium, quod ex fœnigræci fucco
præparatur,& cadmia,& ceruffa, ac tragacantha: & quod
poft ipfum fcriptum habetur. At vbi ad cõcoctionem per
ducta eft affectio,rurfus ex multis fiftẽtibus commodum
C reperimus hecatontarchiũ:& adhuc magis ipfo id quod
poft ipfum fcriptum habetur. Recipit autem hecatontar-
chium æris drachmas duodecim, cadmiæ drachmas
quindecim,myrrhæ drachmas quatuor,acaciæ drachmas
XXXII.opii drach. quatuor, gũmi drach. XXXII. quidã etiã
croci drachmam vnam:excipe aqua. Hoc collyrium aquo
fum ad illitionem affumptũ, ad complicatas affectiones
commodum compertum eft,in quibus eft inflammatio,
& diftentio,& fluoris influxio.Attenuat enim palpebras,
& ipfarum dẽfitates ac afpritudines exæquat cum aqua il-
D litum.Sed & vifus hebetudines fiftit,adftringens ac velut
exprimens incũbẽtes oculo humores.In iis tamẽ qui fub
tili oculorum fenfu præditi funt,cum oui candido colly-
rium diluere oportet: fi verò oui candidum defit,panem
purum non aridum,neq; multi falis participem aqua ma
ceramus,& aquam excolatam ad illitionem accipimus:
fin minus,farinam puram madefacimus excolamufque,
ac cremore vtimur.Conuenit autem vt ne aceruatim au-
xiliorum mutationes faciamus, neque aliud illinamus,
& aliud fuperillinamus.Oculus enim à peregrina innoua
tione magis perturbatus iniuria afficitur.Itaque hecaton
E tarchio, velut dictum eft,vtẽdũ eft ad cõplicatas affectio
nes,ita vt aquofum ipfum faciamus in vfu. hic enim eft
admirandus ipfius ductus. Eft & aliud collyrium fiftens,
ex eadem materia conftans, fed diffonantiam folùm in
apponderatione habens. excedit autem præcedens in fua
actione.Vidimus enim operum ipfius euẽtum.fed & hoc
à vulgo medicorum ignoratur. Accipit autem æris vfti
quadrantem,cadmiæ quadrãtem opii,myrrhæ, fingulo-
rum drach. quatuor,acaciæ,gummi,fingulorum feptũcẽ,
F & vnciæ dimidium:excipe aqua Hoc collyrium inenar-
rabilem quandam vim habet,& tẽpeftiuè adhibitum de
fperatas affectiones fanat,& graues dolores mitigat ac fe-
dat.Tempus autem adhibitionis eius,eft lippitudinis vi-
gor,quando concoctio facta fuerit,& gramæ in oculo cõ
fpectæ,& velut fubcruentum quiddam in oculo apparue
rit.fiue enim chemofis fuerit id quod affligit,fiue palpe-
brarum inflammatio,congruum eft ipfis hoc auxilium.
Tantam enim quietem ex eius vfu ægri confequuntur,
vt quum anteà diu vigilias tolerarint, ftatim ad illitione
G fomnum affequantur.Confidenter igitur ad pharmacum
accurre,confiderans num tenuis lacryma poft collyrii il-
litionem defluat.Habebis enim & in hoc fucceffus fignũ,
fi omnino non poft illitionem lacryma defluat.In quibus
enim ex prima illitione lacryma fiftitur, fed inadftricti
permanẽt,& velut fomnus fuccedit, in his ftatim fanitas
expectanda eft, vt non opus fit fecunda illitione: fi verò
adftrictio fiat in prima illitione,infundendum eft ipfis
oui candidũ per fe moderatè calefactũ. verùm in fecũda
illitione aut tertia,ab eo fymptomatis accidẽte liberabũ
H tur. Primùm enim oculus velut re peregrina offenfus,
mordetur:deinde velut affuetus,magis delectatur. Pruri-
tus enim modicus ipfis oboritur cum quadam voluptate.
atque hoc eft fignum fucceffus.nam corpora in profundo
liberata,caufas ad fuperficiem propellunt. Præcipiendum

A eft autem vt quibus illitum eft pharmacum, oculos ne a-
periant ante collyrii concoctionem. Cõmoti enim mea-
tus rarefiunt,& collyrium ad profundum condefcendẽs,
mordacitatem inducit.Poft concoctionem autem colly-
rii,fpongias adhibere oportet non magno facto fomen-
to,& ipfum collyrium aquofius illinire. diftenditur enim
palpebra in craffioribus illitionibus vt ægrè ferat æger,&
palpebræ grauẽtur.In principio igitur cum ouo illinatur
aquofius dilutum. At verò coactio eius fiat in feruida co
te: (calefactũ enim craffius feipfo euadit)nam fic adhibi-
B tum in dolore admirandum collyrium compertum eft.
Etenim ex hoc ductu etiam paruam in ipfo apparentem
adftrictionem penitus excludimus. In vigore verò itidẽ
cum aqua adhibeatur:in declinatione autem cum aqua,
& fub palpebram illinatur.etiamfi enim denfitas relicta
fuerit,& hanc itidem fanat.Magnopere quoque pueris cõ
fert. curat enim etiam horum ardores. Poffemus porrò
plura auxilia recenfendo,maiorem legentibus difficulta-
tem parere:verùm quum paruo labore fufceperimus,imò
potius experientia inuenerimus præfcripta collyria,effica
C cias ipforum fimul cũ præparationis modo candidè ex-
pofuimus. Collyrium fiftens ex oleo, Oribafii: Cad-
miæ vftæ & lotæ drach. XL. æris vfti & loti drach.octo,o-
pii,myrrhæ,fingulorum drach.decem,acaciæ drach.cen-
tum, gummi drach. centum viginti: terito ex aqua, &
ad excipiendũ adiice olei omphacini quadrãtẽ & drach.
tres.adhibetur in principio aquofum cum ouo. Aliud
ex oleo, velut expertus fum.facit ad principia lippitudi-
nis,& fluxiones,& veteres affectiones,& ad corrofas pal-
pebras: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. vi-
D gintiquatuor,myrrhæ drach.fex,opii drach.I.acaciæ,gũ-
mi,fingulorum drach. XLVIII. olei omphacini fextantẽ:
terito cum aqua. Collyrium fcutulare appellatum, ca-
præ faciem præferens,& fiftendi vim habens, in princi-
pio quidem cum ouo craffum:& ad declinationes fimi-
liter:ad vigores autem aquofum.Facit mirificè ad fuppu-
ratos oculos,& fordida vlcera paulatim repurgat,& dolo-
rem eueftigio eximit: Cadmiæ fefquiunciam,æris fef-
quiunciam,croci drach. quatuor,aloes beffem,lycii Indi-
ci fextantem,acaciæ fefcuncem,opii fefquiunciam, myr-
E rhæ drach.quatuor,tragacanthæ vnciam vnam, gummi
fefcuncem. Hermolaus paruus: Cadmiæ vnciam vnã,
croci drach.quatuor,myrrhæ drach.quatuor,aloes drach.
octo,acaciæ drach.octo,gummi drach.XX. excipe aqua.
Vtere hoc admixto aliis collyriis lenibus, & infunde in
principio cum ouo. Hermolaus magnus. facit ad præ-
dicta multo melius: Cadmiæ beffem, fpicæ nardi fe-
fquiunciam,æris fefquiunciam,croci trientem,aloes bef-
fem,lycii Indici fextantem,acaciæ fefcuncem,opii trien-
tem,myrrhæ trientem,tragacanthæ vnciam vnam, gum
F mi fefcuncem: excipe aqua. Collyrium Olympionici.
facit ad maximas doloris vexationes, & chemofes. & in
fummum,eft ex collyriis profperi fucceffus. ftatim enim
liberat: Cadmiæ lotæ drach. octo, ftibii loti drachmas
octo, aloes drachmas octo,myrrhæ drach.quatuor, croci
drach.quatuor,opii drach.quatuor, gummi drach. octo:
excipe aqua.vfus eft cum ouo: temperatura verò craffior
fit. Ego pompholygis drach. quatuor, & thuris drach.
quatuor adiicio. Collyrium Ericerum Achariflon ap-
pellatum,ab erica & dignæ gratiæ defperatione. facit ad
G maximas humorum influxiones. Ex huius vfu in Ægy-
pto fucceffum fentiunt,præfertim in agreftioribus corpo
ribus: Cadmiæ drachmas fedecim, æris vfti ac loti dra-
chmas octo,opii drachmas quatuor,feminis ericæ drach.
quatuor,acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas qua-
tuor,gummi drach. fedecim: terito cum aqua & excipe.
vfus eft cum lacte muliebri. temperatura fit media. Vbi
verò circa oculos affectio eft, à collyrio abftinere opor-
tet. Ego porrò hoc vfus fum: Cadmiæ drachmas fede
cim,æris vfti loti drachmas quatuor, feminis ericæ dra-
H chmas duas,opii drachmas duas, myrrhæ drachmam v-
nam.acaciæ drachmam vnam,gummi drachmas octo:ex
cipe aqua.vfus in principiis fit aquofus, & lauato:in decli-
nationibus autem craffum cum ouo illine. Aliud Eri-
cerum, quod cum magno labore accepi velut magnum

donum facit ad prædicta multo melius:& ad asperas palpebras: & ad ipsorum debilitatem. Si non prius mercedem acceperis, ne illinas. Cadmiæ drach. octo, æris vsti drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. octo, aloes drach. sex, opii drach. IIII. croci drach. IIII. seminis ericæ drach. IIII. acaciæ drach. XII. gummi drach. XII. excipe aqua.

Aliud Ericerum celebre; quod appellatur fissum Acharisto *n, eo quòd digna gratia ipsi rependi non potest*. facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra vlcerationem: ab initio vsque ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in vlcerationibus aquosum cum ouo. Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines deterit, & diuturnas visus turbationes sanat: & post sublata pterygia commodum est. attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde vtile est in suffusis post perpūctionē: per lenem enim adstrictionem robur oculo addit. est etiam pueris commodum: Cadmiæ drach. XVI. æris drach. IIII. seminis ericæ, opii, myrrhæ, singul. drach. octo, acaciæ drach. IIII. gummi drach. octo. huius equidē periculum ego non feci: quæ verò de ipso dicta sunt, præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyriis, Galeni, Cap. CIII.

Ex collyriis lenibus appellatis quædam terream essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestam in medio quodammodo horum consistentia. & ex his ipsis aliqua modica frigiditate aut caliditate participant: aliqua verò omnino nullā talē vim præ se ferunt. Totum itaque genus ipsorum, obstruendi vim habet, cōtrariam iis quæ ab obturatione liberant: qualis est Samius aster appellatus: qui tenuiorū partiū est quàm terra simpliciter Samia nominata: & pompholyx lota, & cinis ipsi[9] lotus: & cadmia vsta ac lota. Huic autem parum quiddā facultatis extersoriæ adest, siue post vstionē, siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringendi vim habent, quemadmodum etiam vstum ac lotū plumbum: est enim mordacitatis exors: habet autem & adstrictionis quippiam. Est & amylum lene. & cerussa lota, vicina est facultati plumbi vsti ac loti: lene est item fœnigræci decoctum: & quod in ouis est album ac tenue. & lac boni succi in horum genere esse putandum est, itémque gummi ac tragacantham. At stibium non lotum quidem, fortem adstringendi vim ostendit: lotum autē exoluitur, vt propè mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quòd admixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus: qualia sunt rosæ & thus, quum modicam quidē astrictionem habeant rosæ, & parum de extersoria facultate ipsum thus. quum autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi vim habet. Ex eodē verò genere cum ipso in concoquendo ac moderatè discutiendo, putādus est crocus & myrrha: quæ inter se differunt, eo quòd crocus moderatè adstringit, myrrha verò citra astrictionem discutit, & humiditates non instrenuè resiccat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus vlcus est aut solum, aut cū tunicæ corniformis corrosione, & vuiformis prolapsu, sanie mordacissima effluēte. in his enim nullum aliud pharmacum conuenire videtur: quum adstringentia quidem effluentem saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant: acria verò affectionem intendant. Laxatoriorū autem ac discussoriorū pharmacorum facultas euacuare quidem potest quod generatur, neque autem vlceratum renutrire, aut cicatricem inducere, neque quod prolapsum est reprimere ac concludere: quemadmodum neque concoctoriorum facultas, etiamsi concoquere affectiones non parum possit. Quid verò dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras vires habentibus, quòd huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedūt, quæ nitrosam ac salsam vim habēt. Ad has igitur affectiones conuenire videtur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem curare potest vlcera cum acri fluxione, per multum tempus vitiatos humores in affecta parte consumens ac resiccans, qui sanè vitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à medicis, Libyana & Cygni, adhibéntque ipsa oculis trita cum lacte mulieris boni succi, eo quòd vitare cupiūt obstructoriam vim ouorum. quum enim serosa quædam extersoria pars in lacte contineatur, vsus ipsius congruus fit ad propositam curationem. vlcera enim quæ impletione indigent, extersoriis citra mordacitatem opus habēt. si verò non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam extersoriam vim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria, à cinere & spodio appellantur, communem habent vim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè mordacitatis exortem.

De lenibus ac albis collyriis, Cap. CIIII.

Aliud porrò est album collyrium quod multos latet ob præparationis vilitatem, putatúmque est à plerisque hoc nihil posse. magnam verò ex hoc vtilitatem percepi ad propositam affectionem. Egregiè itaque facit ad omnem calidam lippitudinem. efficax est etiam ad pruriginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sæpe multis perpetratis in tali intemperie, nullum successium habuimus: serò autem aliquādo huius copiam adepti, magnam vim comperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. Intantum enim mitigatus est æger, vt ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. resiccat enim humorem ipsorum citra mordacitatem in breui tempore, & oculum imperturbatum cōseruat. Curat etiam compendio rubores sub paruis angulis in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium velut pustula quædam, à qua etiam totus rubor contingit. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiam vlcerationem posuimus, eximiè facit, vt neque fœnogræco opus habeamus. nam & hoc in collyrii compositionem recipitur. Vtimur autem ipso aliâs aliter, in doloris vexatione, cum oui candido: sic enim ipsum statim mitigat. in quibus autem dolor non præualet, palpebræ verò crassefactæ sunt, etiam cum aqua infundimus: aliquādo etiam illinimus. Et in summa, ad omne lippitudinis principium, reliquam collyriorum materiam superfluam ducimus: excedit enim vi sua omnia eiusdem generis. est enim lenius ac doloris magis mitigatiuū quàm alia. Alia enim opiū recipiētia, & amylum, & quandoque etiam myrrham, adstrictionem aliquam inducunt: hoc autem collyrium ab his liberum est. Nam crocum excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarum facit: & ad solis æstus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum, aliquando & cum rosarum decocto. Et glaucos oculos habentes, & eos qui prominentem habent crystallini humoris sitū, bene illustrat aquosum infusum. Et in quibus oculorum natura non fert adstrictionem, his omnibus optimum est auxilium. Compositio autem collyrii hæc est: Cerussæ libram vnam, cadmiæ semissem, tragacanthæ quadrantem. Præparatur hoc modo: Cadmiā racemosam prunis ignitis obruimus, & flammam ventilando excitamus. & vbi ignita fuerit cadmia, ablatam lacte asinino extinguimus: deinde rursus prunis ipsam obruimus, & ignitam rursus lacte extinguimus: & tertiò idē facimus: deinde tundimus, & angusto cribro excernim[9], & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua fontana pura affusa terimus: & postea desidere sinentes, per aquæfusorium instrumētum aquam vnà cum superstāte cōcretione extrahimus, & rursus aliā purā aquā infundimus: & vbi satis contriuimus, & rursus desidere siuimus, rursus aquam per idem instrumentum extrahimus. & hoc sæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ superstet. Postea verò cadmiam exactè siccamus, & semissem siue sescuncem apponderamus, ipsámque in mortarium collyriacum coniectam, aqua pluuiali purissima affusa, exactissimè terimus, vt nulla asperitas linguæ occurrat: atque sic ad cerussam prædicto modo ablutam, cadmiam adiicimus: & ipsa ad dies XV. cum aqua pluuiali conterimus. Et tunc tragacātham albam ac lucidissimam accipimus eámque lotam, & reiecto quod in ipsa est are-

nofo,in fœnigræci decocto maceramús, & per diem ac noctem folùm macerari finimus. Plurimum autem iniicere oportet de fœnigræci fucco, præparato velut dictũ eft in principio huius Sermonis capite decimoquinto. nã à tragacantha velut à fpongia abforbetur. Poftera igitur die in mortario puro paulatim tragacãthã læuigamus, & alia prius trita in mortariũ adiicimus, & probè permixta patinis vitreis excipimus, & tenui linteo contecta in locũ humiditatis exortem, vbi ventus fpirat, reponimus: Dehifcit enim collyrium, & efformationem moratur, fi in humido depofitum fuerit loco. non enim tantum temporis poftulat ad contritionem quantum ad efformationẽ. Eft itaque hæc collyrii præparatio: & poteris ex hac methodo, ad eiufdem generis materias tranfire. Talia autem funt libyana, & tephra, ac fpodiaca appellata, itémque cygnaria, & alba quæ ex rofis & quæ ex coriandri fucco præparantur. Quibus omnibus præferendum cõpertũ eft propofitum collyrium. Optimum verò experientia iudicatũ eft & hoc: Cadmiæ vftæ ac lotæ, velut dictum eft, trientẽ, ceruffæ fimiliter lotæ vncias fedecim, amyli recentis vncias fedecim, opii drachmas quatuor, tragacanthæ triẽtem: reliqua cum aqua terito: Tragacantham autem fœnigræci fucco diligenter velut dictum eft, præparatam macerato: amylum verò neque acidum fit, neque graueolẽs.

Aliud Nilammon appellatum, tenerum, dolorem eximens, ftupefactiuum, ex genere cygnariorum. Facit & ad vlcerationes, poft primum vigorẽ, dolore præfente, craffum illitum: Ceruffæ lotæ fefcuncem, cadmiæ vftæ & lotæ trientem, pompholygis per linteum lotæ fextantem, opii fextantem, tragacanthæ fextantem, gummi fextantem: excipe aqua. Aliud collyrium Afclepiadæ, dolorẽ eximens: facit ad fluxionem omnis generis, vlcera, doloris vexationes, puftulas, prolapfus, chemofes, affectiones omnis generis: Ceruffæ lotæ drachmas octo, terræ Samiæ drachmas octo, cineris pompholygis lotæ drach. II. tragacanthæ drachmas duas, opii drachmas duas, gummi drachmas quatuor: excipe aqua. vfus eft cum ouo. Aliud Athanafia appellatum: Cadmiæ vftæ & lacte afinino extinctæ ac lotæ lib. I. opii quadrantem, ceruffæ lib. I. fucci mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. tere cum aqua, & ad efformationem adiice ouorum recentium albumina, quantum fatis eft. Collyrium Cygnus reginæ, ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ceruffæ lotæ drach. octo, acaciæ flauæ drach. II. opii flaui drachmas II. tragacanthæ drach. duas, gummi albi drach. II. amyli drach. duas, terito cum aqua: & amylum poftremũ infperge. nam fi moram traxerit in mortario, acefcit, & collyrium acre facit. ad excipiendum verò adiice ouorũ recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ mitigat & concoquit omnem inflammationem: Ceruffæ toftæ drach. XXXII. croci drachmas tres, opii drach. quatuor amyli recẽtis drach. octo, gũmi drach. XXXII. excipe aqua.

Aliud collyrium ex fpuma argenti quod Auguftum vocant: Spumæ argenti vftæ ac lotæ fextãtem, pompholygis lotæ vnciam vnam, cadmiæ vftæ ac lotæ fextantem, amyli fextantem, gummi fextantem, tragacanthæ vnciam vnam: excipe aqua. Hoc maximè & dolores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum feruat.

Collyria libyana & tephra ac fpodiaca, Cap. CV.

Collyriũ libyanũ Afclepiadæ, ad puftulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos fuppuratos, chemofes, ftaphylomata, doloris vexationes & affectiones. deterit etiã cicatrices: Cadmiæ vftæ ac lotæ drach. fedecim, ceruffæ vftæ ac lotæ drach. XVI. ftibii vfti ac loti drach. duodecim amyli drachmas duodecim, cineris pompholygis drach. octo, plumbi vfti ac loti drachmas octo, tragacanthæ drachmas octo, opii drach. duas, gummi drach. fex: & ad excipiendum ouorum candida VIII. Oribafii inexuperabile collyrium Philumeni, inquit, tenerum libyanum ad fuppuratos oculos, in vigore vlcera, dolores, chemofes:

Cadmiæ, ceruffæ, pompholygis, fingulorum drach. fedecim, ftibii drach. duodecim, amyli drach. XII. plumbi vfti, terræ Samiæ, tragacanthæ, fingulorum drach. octo, gummi drach. fex, myrrhæ drach. II. opii drach. II. excipe aqua. vfus eft cum lacte muliebri aut cum ouo. Aliud libyanum Oribafii, ad principia & vlcerationes: Cadmiæ vftæ ac lotæ drach. XII. amyli drach. XII. plumbi vfti & loti drach. octo, ceruffæ lotæ drach. octo, tragacanthæ drach. XVI. gũmi drach. XIIII. ftibii vfti ac loti drach. XII. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, fing. drach. octo, myrrhæ drach. duas, opii drach. II. excipe aqua. Aliud collyrium, After magni, quod præparari folet: Cadmiæ lotæ drach. XXXII. plumbi vfti ac loti drach. XXXVI. ceruffæ lotæ drach. XXXII. ftibii vfti ac loti drach. XXIIII. pompholygis lotæ drach. XXXII. thuris drach. octo. terræ quæ after appellatur drach. octo, myrrhæ, opii, fingulorum drach. IIII. tragacanthæ, gummi, fing. drach. XVI. amyli drach. XXXVI. excipe aqua. Afclepiadæ after inexuperabilis, dolorem eximens. facit ad doloris vexationes, puftulas, ftaphylomata, vlcera fordida & ferpentia: facit ad inueteratas affectiones, & cicatrices exterit: Cadmiæ vftæ ac lotæ drachmas XVI. ftibii vfti drach. XII. cineris pompholygis lotæ drach. octo, myrrhæ drach. II. opii drach. II. tragacanthæ drach. octo, gummi drach. VI. excipe aqua. Aliud collyrium vranium, velut Oribafius habet, ad vlcera, puftulas, ruptiones, inuftiones, prolapfus, ftaphylomata, oculos fuppuratos, corrofiones, nomas, carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum. in principiis aquofius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio, vtere cum lacte: vbi verò craffam fluxionem diffoluere volueris, cum aqua. Cadmiæ vftæ ac lotæ fextantẽ, fquamæ æris lotæ trientem, terræ Samiæ vftæ ac lotæ fextantem, cineris pompholygis lotæ vnc. vnam, opii drach. VI. gummi trientem ftibii loti fextantem: excipe aqua, & vtere confidenter. Collyrium fpodiacum Demofthenis. facit ad inflammationes & fluxiones: Cadmiæ drach. XXIIII. ftibii loti drach. VII. ceruffæ lotæ drach. XXIIII. terræ afteris drach. fex, thuris drach. quatuor, opii drach. VI. gummi drach. V. terito cum fucco foliorum oleæ. fuccum autem fic facito: Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affufa, vt fufficientem fuccum remittant: deinde exprimito, & per linteum purum excolato, ac vtitor. Aliud fpodiacum admirandum, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuofas, vlcera, inuftiones, puftulas: Cadmiæ vftæ ac lotæ drach. octo, ftibii vfti ac loti drach. duas, terræ afteris drach. IIII. opii drach. duas, gummi drach. duas: excipe aqua. Collyrium tephron. infpiffat ac agglutinat tenues fluxiones velut præcedens. Optimum verò eft hoc ad calidas fluxiones: Cadmiæ vftæ ac lotæ drach. XXV. ftibii loti drachmas octo, terræ Samiæ drachmas fex, ceruffæ drach. VI. opii drachmas quinque, gummi drachmas octo, ouorum recentium albumina fex: excipe aqua. Collyrium Philagrii penitus lene: obfufcat enim fluxionum mordacitatem: quapropter confidenter ipfo vtendum eft in acribus ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & reficcat. hoc fyricum aut fandycem appellant: Pompholygis lotæ drachmas vigintiquinque, ceruffæ vftæ ac lotæ drach. vigintiquinque, terræ afteris, plumbi vfti ac loti, fingulorum drachmas vigintiquinque, gummi albi drachmas XL. aquæ pluuialis puriffimæ, non olentis, quod fatis eft. fingula feorfim vfta, lota, ficcata, põderata, adiicito ac terito: & in fine gummi addito: deinde amylum. Aliud eiufdem, ad vlcerum repletionem, præfertim malignorũ. Cadmiæ vftæ ac lotæ, drach. XXV. põpholygis lotæ drach. XXV. tragacanthæ drach. X. excipe aqua.

Collyria ex thure, Cap. CVI.

Collyrium ex thure ad fluxiones, & chemofes, & caua vlcera: Cadmiæ drachmas octo, thuris drachmas VIII. ceruffæ drachmas quadraginta, opii drachmas fex, terræ afteris drachmas fex, gummi drachmas fex: excipe aqua. vfus eft cum ouo. Aliud delicatum infcriptum, ad inuftiones, puftulas, chemofes, præfertim in iis qui nullam omnino mordacitatem ferre poffunt: Cadmiæ lotæ drachmas octo, ceruffæ lotæ drach. XLVIII. thuris drach.

drachmas octo, opii drachmas sex, amyli drachmas octo, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo.

Collyrium Cleonis, Cap. CVII.

Collyrium Cleonis, velut Demosthenes habet: ad vlcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius vsu nos valde laudati sumus. nam profundissima vlcera & pura celerrimè replet, & compendio ad cicatricem perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & vlcera absque inflammatione conseruat. habet hoc modo: Spodii loti drachmas quatuor, plumbi vsti ac loti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis lotæ drachmam vnam, gummi drachmas duas, excipe aqua. & vtere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipso (inquit Apollonius) in profundiore vlceratione, cum cremore tragacanthæ aquoso. Quidam croci sesquidrachmam iniiciunt, & pro spodio pompholygis, cadmiam ter vstam accipiunt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, verùm graue. quare nunquam crasso ipso vtendum est, sed aquoso.

Collyria ex rosis viridia ac alba, Cap. CVIII.

Collyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionem tenuem ac multam, pustulas, prolapsus, & vlcera sordida, & palpebras asperas: Rosarum viridium, resectis vnguibus, drachmas vigintiquatuor, croci Corycii drachmas duodecim, opii drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, gummi drachmas sex, excipe aqua. Vsus est cum ouo. temperatura sit liquidissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilationem ipso vtūtur.

Collyriū ex rosis, Diagoræ, quod magnum appellatur, aut viride, ex septuaginta duabus rosarum drachmis. Ad chemoses, & doloris vexationes, pustulas, epicauma ta siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles: Rosarum viridium exunguium drachmas septuagintaduas, cadmiæ lotæ drachmas vigintiquatuor, croci drachmas VI. stibii drachmas sex, æruginis drachmas duas, spicæ nardi drachmas II. opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas vigintiquatuor, squamæ æris drachmas duas, excipe aqua. Collyrium quo vsus est Florus in Drusi matre, quæ parum abfuit vt ab aliis medicis excæcata fuisset: Acaciæ drachmas quadragintaocto, rosarum siccarum drachmas quadragintaocto, meliloti drachmas quadragintaocto, spodii pompholygis drachmas vigintiquatuor, croci drachmas vigintiquatuor, malorum mandragoræ drachmas duodecim, seminis hyoscyami drachmas sex, opii drachmas sex, myrrhæ drach. IIII. æris vsti drachmas quatuor, gummi drachmas quadraginta, vini Falerni heminas tres, aquæ pluuiæ heminas tres. Aquam & vinum misceto: & in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semē, & mādragoræ mala: aut, si hæc non adsint, corticē iniicito, & ad triduum macerari finito: deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem vtitor. Vtere hoc velut probatissimo. Aliud Philagrii ex rosis, ad inflāmationes cōgruū, si suprà relato leni Philagrii collyrio fuerit admixtum: Rosarum viridium exunguium drachmas octuaginta, æris vsti drachmas trigintaduas, tere cum vino odorato veteri adstringente, & vtere. Collyrium album ex rosis, nostrum (inquit Oribasius) ad vigores & vlcera, & oculos suppuratos, inustiones, crustas & vlcerum sordes: Cadmiæ vstæ ac lotæ, stibii vsti ac loti, rosarum recentium exunguium, singulorum drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. quatuor, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo aut lacte: in declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. facit ad vigores: Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas sedecim, rosarum recētium exunguiū drachmas octo, opii drachmas quatuor, lactis drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, tragacanthæ drach. tres, amyli drach. quatuor. aliqui etiam Samii asteris dra

A chmas duas. Collyrium ex rosis albū, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerussæ vncias vigintiquinque, croci quincuncem, opii libram vnam, myrrhæ quincuncem, rosarum viridium exunguium librā vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ bessem, gummi libram vnam. Cadmiā, crocum, rosas cum aqua terito: deinde cerussam adiicito. succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum vlceratione, generosè repellit. Collyrium viride ex galbano, ad doloris vexationes &

B affectiones veteres: Cadmiæ lotæ drachmas octo, spodii loti drach. octo, æris vsti ac loti drach. octo, opii drach. octo, galbani drach. octo, myrrhæ drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. quidam spodium non adiiciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.

Collyrium diasmyrnum odoratū Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. fa-

C cit & ad rhœadas, *hoc est angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decrementum*, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drachmas vigintiocto, lapidis hæmatitæ loti drachmas vigintiocto, spodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas quadragintaocto, croci drachmas quatuordecim, opii drachmas octo, piperis grana triginta, gummi drachmas sex. terito cum vino veteri adstringente. Vsus est cum ouo in recentibus affectionibus. temperatura sit aquosa. Aliud Asclepiadeum Paccii, ad doloris vexationes, fluxum tenuem & multum, inu-

D stiones, pustulas, pellicularum eminentias, aspritudines, diuturnas affectiones: & iis quiā multis illitionibus læsi sunt, confestim opitulans: Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, æris vsti drachmas duodecim, croci drachmas duodecim, squamæ æris lotæ drachmas duodecim, myrrhæ drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, piperis grana vigintiquatuor, rosarum siccarum drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim. te-

E rito cum vino veteri odorato adstringente. Vsus est cum ouo: temperatura verò aquosa. Collyrium isophoton, *hoc est uiro par*, ab aliquibus autem isotheō, *hoc est Deo par* appellatū. Facit ad oculos suppuratos, & vlcera impura ac caua, & fluxionum principia, præsertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia crassissimarum in oculis reperitur. est & pueris commodum, & ad aspritudines bonum: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas quatuor, rosarum siccarū drachmas quatuor, croci drachmam vnam, folii drachmam vnam, lapidis scissi

F drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, gummi drachmas sex. tere cum vino vetere odorato adstringente, & vtere in omnibus prædictis cum ouo, aquosius per se infundens. post perfectam verò restitutionem cum ouo dilutum illine per subiectionem, & lauato. si verò adstringantur post illitionem, candidum oui infunde. verùm ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquosius illine. Quidam etiam piperis grana nouē scripturæ adiiciunt. nos autem in his piper reiicimus. Collyrium Dionysius. Facit ad myocephala, aspritudines, fluxiones, hebetudi-

G nes. maximè autem facit ad fluxiones inueteratas: Cadmiæ drachmas tredecim, æris drachmas quinque, lapidis scissi drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, casiæ drachmam vnam, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmas tres, folii drachmas duas, lycii drachmam vnam, piperis grana vigintivnū, opii drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas duas, gūmi drachmas sex. tere cum vino Chio, aut alio austero veteri, & vtere velut efficacissimo, etiā ad oculos purulentos, & aspritudines: in prin-

H cipiis cum ouo, deinde cum aqua. efficacia eius superat omnem pollicitationem. Collyrium chiacum, ex Demosthene (inquit Apollonius) & ad vlcera pura, & proserpētia, & eminentias, & veteres affectiones, asperas palpebras, sycoses, euersiones, clauos, staphylomata, o-

mnes doloris vexationes, lippitudines ſcabras, Facit etiã cicatrices obſcuras, & recentes ac craſſas cicatrices attenuat. oportet autem modò craſſum, modò medium, modò aquoſiſſimum ſublinere: & quãdoque ex interuallis, quandoque aſſiduè. Facit ad carbunculos & ſuppurationes: pus enim percolat. & in ſumma, ad omnia oculorum vitia optimum eſt: Spodii drachmas tres, æris vſti drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ obolos quatuor, opii tantundem, piperis grana duodecim, gummi drachmam vnam. terito cum vino Chio, aut alio auſtero vetere. Aliud chiacum Oribaſii, ad ſtaphylomata & oculos purulẽtos, vlcera pura & ſordida, & ad antiquas affectiones: Cadmiæ, rubricæ ſinopicæ, gallæ omphacitidis, croci, roſarum recentium exunguium, gummi, ſingulorum quadrantem, opii vnciam vnã. tere cum vino Chio, aut alio auſtero vetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelarium quoddam miſcetur. Cicatricem quoque optimè inducit cum aliquo horum, & per ſe. Fuſcum noſtrum, inquit Oribaſius, ad oculos purulentos, & magnas affectiones, & omnem vlcerationem, præſertim diuturnam:

Roſarum exunguium ſextantem, cadmiæ teneræ drachmas vigintiquatuor, ceruſſæ drachmas ſedecim, opii drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duodecim, æris drachmam vnam, ſeminis ericæ drachmas duodecim, ſtibii drachmas octo, myrrhæ drachmas ſex, ſpicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, acaciæ dr. quatuor, nitri dr. IIII, lycii drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachmas tres, chalcitidis vſtæ drachmas tres, caſtorii drach. tres, omphacii drachmas duas, gummi drachmas trigintaquatuor, terito cum vino auſtero veteri odorato, & vtere aquoſo, per fœnigræci ſuccum aut ouum diluto: in progreſſu verò craſſius adhibe. Collyrium aromaticum, ex Demoſthene, ad inflammationes ex humorum craſſorum multitudine obortas. attenuat breui ac diffundit, & diſcutit humores, Facit & ad impura vlcera: Pompholygis drachmam vnam, æris vſti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, piperis grana octodecim, croci drachmas duas, gummi drachmas tres. tere cum vino Chio, aut alio auſtero. Collyrium ſcylacium inſcriptum, ex ſemine hyoſcyami. Facit ad chemoſes, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad ſtaphylomata, & repellit fluxiones, primùm cum ouo aquoſum, deinde etiam ſolidum illitum cum ouo: Cadmiæ, æris vſti, lapidis hæmatitæ, chalcitidis vſtæ, ſingulorum quadrantem, miſyos ſeſquiunciã, ammoniaci thymiamatis ſeſquiunciam, myrrhæ ſeſquiunciam, opii ſeſquiunciam, hyoſcyami ſeminis vnciam vnam, aloes ſeſcuncem, gummi ſeſcuncem. tere cum vino auſtero. Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. conſumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itémque cicatrices. Eſt & ad aſpritudines commodum: Cadmiæ vnciam vnam, æris vſti vnciam vnam, chalcitidis crudæ vnciam vnam, æruginis raſæ drachmas quatuor, myrrhæ ſeſquidrachmã, croci drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmam vnam, gummi drachmas quatuor, terito cum vino auſtero. Collyrium Philagrii, de quo ita ſcribit, Tertium ab his eſt meum collyrium, quod appellamus præſeruatiuum, repellens in principio fluxiones, & roborare potens debiles & læſioni obnoxios oculos. Quare non ſolùm in principiis lippitudinis, ſed etiam ſanis, præſeruationis gratia ipſum adhibere oportet. Cytinorum, *hoc eſt florum mali Punicæ*, qui floribus anemones ſimiles ſunt, drachmas vigintiquinque, acaciæ flauæ drachmas trigintaquinque, glaucii drachmas ſedecim, aloes drachmas quinque, myrrhæ troglodytidis drachmas tres, atramenti Indici drachmas ſeptem, folii malabathri drachmam vnam, omphacii ſicci drachmas tres, gummi drachmas quinque, opobalſami ad excipiendum drachmas quinque, terito cum vino vetere auſtero. Collyrium ex bdellio & ſtyrace concoctorium, Philagrii. cuius multam experientiam habeo, non ſolùm probè concoquentis, ſed etiam læſiones ex frigore obortas citra inflammationem ſanantis. Bdellii drachmas ſex, thuris maſculi drachmas decem, myrrhæ drachmas decem, ſarcocollæ drachmas quinque, caſtorii drachmas duas, galbani drachmas quinque, ſtyracis drachmas quinque, croci drach. quinque, lycii drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas II. gummi drachmas duas, excipe aqua.

Collyria ad aſpritudines, & exterſoria, Cap. C X.

Collyrium ad aſpritudines, phœnix appellatus. Facit & ad milphos, & diuturnas affectiones, & ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent: Lapidis hæmatitæ vſti ac loti drachmas trigintaduas, æris vſti ac loti drachmas ſedecim, lapidis ſciſſi vſti ac loti drachmas ſedecim, æruginis drachmas ſedecim, cadmiæ racemoſæ drachmas quatuor, opii drachmas ſex, chalcitidis toſtæ drachmas quatuor, gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. Collyrium ad aſpritudines Mono inſcriptum. Lapidis hæmatitæ ſeſcuncem, lapidis ſciſſi ſeſcuncem, æris vſti quadrantem, cadmiæ libram vnam, æruginis raſæ quadrantem, chalcitidis toſtæ vnciam vnam, opii ſextantem, gummi ſextantem, excipe aqua. Eſt & pueris commodiſſimum. Collyrium Theophilium, ad pueros mirificum, & aſpritudinibus commodum:

Cadmiæ libram vnam, æris vncias quatuordecim, æruginis quadrantem, opii libram vnam, gummi libram vnam, excipe aqua. Vſus eſt cum ouo in principio aquoſi: in declinatione verò cum ouo craſſius illinito. Aliud collyrium, xyſter *à deradendo* appellatum. Facit ad ad albugines, cicatrices attenuat, & oculum impertubatum conſeruat. Ammoniaci thymiamatis, minii ſinopici, ſingulorum quadrantem, ceruſſæ, gummi, ſingulorum ſextantem, pumicis toſti vnciam vnam, excipe aqua. Collyrium aliud ad aſpritudines. Facit ad milphoſes, vlcera, foſſulas, valde vetuſta vulnera, ſtaphylomata, myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis ſciſſi trientem, æris vſti trientem, cadmiæ ſextantem, æruginis ſextantem, chalcitidis vſtæ vnciam vnam, opii trientem. Roſas virides, ſi adfuerint: ſin minus, ſiccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreſſo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium xyſter appellatum, celebre ad aſpritudines: Pumicis vſti, oſtreorum vſtorum, miſyos vſti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aſpritudines, eutonum *ab efficacia pertinacia* vocatum, ex Oribaſio: Æris vſti drachmas vigintiquatuor, cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duas, croci drachmas tres, opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas nouem, excipe aqua. Egregiè facit ad aſperas palpebras ac calloſas, lippitudines ſcabras, euerſiones, fluxus diuturnos citra exulcerationem, admixto cygnario aut collyrio ex croco. facit ad vigores. Sit autem quod admiſcetur, decima ipſius pars. In ſumma, palpebras euertere nõ eſt opus, ſed ſimpliciter illinire. Hoc alii harmation, *id eſt currum*, alii opiſthobares *à grauitate*, nos autem eutonum vocamus. Aliud eiuſdem, collyrium exterſorium inquit, Gryali, ad aſpritudines ex duobus lapidibus: Hæmatitæ lapidis drachmas octodecim, ſciſſi lapidis drachmas octodecim, æris vſti drachmas nouem, cadmiæ drachmas nouem, æruginis drachmas nouẽ, chalcitidis vſtæ drachmas tres, opii drachmas ſex, gummi drachmas nouem. tere cum aqua & illine, donec toleraret æger, non confricans palpebras, neque ſubiiciens ſpecillum, ſed per ſpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiuſdem, ad multas affectiones: Chalcitidis drachmas vigintiſeptem, cadmiæ drachmas vigintiduas, æris vſti drachmas ſedecim, lapidis hæmatitæ drachmas tredecim, croci drachmas ſedecim, miſyos drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas ſedecim, opii drachmas tredecim, gummi drachmas quatuordecim, tere cum vino vetere. Collyriũ ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aſpritudines, & oculum cor-

roborat,ſyrici ſeſcuncem, æris quadrantem, opii trientem,gummi drachmas octo,foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drachmas octo. Cum vino ſpathire terũtur folia exactè fibris exemptis,ita vt per ſe in mortario biduum probè teras, vinum paulatim irrorans. Quum autem læuiſſima facta fuerint,æs adiicito,&ſimul diu terito,& ſic vinum affundito:ſi enim ab initio infuſum fuerit vinum, folia innatantia incontrita permanẽt. Contrito autem ære,ſyricum adiice,deinde opiũ, poſtea gummi, & efforma, ac vtere ab initio infundens: in declinatione verò etiam illinens.Ego verò,velut Demoſthenes iubet,folia in mortarium mitto ac contundo,vino ſufficiente paulatim inſtillato,exprimóque ac excolo, & cum vino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium harmation, *id eſt currus* inſcriptum: quo vſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices, acuit viſum,& ad aſpritudines commodum eſt: Æris vſti ac loti drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas octo,corticis thuris drachmas octo, gummi drachmas octo,excipe aqua. vſus eſt cum aqua. Quædam deſcriptiones habent etiam æruginis drachmas duas. Alius ex lapide hæmatite, ad viſum acuendum: cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vſti ac loti drachmas vigintiquatuor. lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,æruginis drachmas octo,gummi drachmas vigintiquatuor,excipe aqua. Exterſorium Oribaſii. Facit in principiis & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drachmas octo, æris drachmas duodecim, croci drachmas tres, myrrhæ drachmas tres,opii drachmas ſex,lapidis hæmatitæ drachmas octodecim, lapidis ſciſſi drachmas octodecim, chalcitidis toſtæ drachmas ſex,æruginis drachmas duodecim,gummi drachmas nouem,terito cum vino, & vtere cum ouo. Collyrium exterſorium Philagrii per ſe adhibitum, & cum collyrio ſupraſcripto Philagrii ex roſis: Æruginis drachmas ſex,pumicis drachmas ſedecim, teſtarum ſepiæ drachmas ſedecim,gummi drachmas triginta duas.His ego, inquit, adiicio, ſquamæ æris drach. ſedecim,vbi fortius ipſum efficere voluero. Collyriũ rhinema,*hoc eſt lima*,inſcriptum.Facit ad calloſas affectiones,& cicatrices exterit. facit etiam ad ſuffuſiones: Cadmiæ drachmasquadragintaocto,ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, opii drachmas ſedecim, lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,galbani drachmas ſedecim,aloes drachmas ſedecim, opopanacis drachmas octo, fellis taurini drachmas octo,ſalis ammoniaci drachmas quatuor, æruginis drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas ſedecim, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. temperatura ſit aquoſa. Collyrium exterſorium albuginum,per vnam illitionem multam efficaciam oſtendens Facit ad pterygia,& carnis in angulo magno incrementum.Eſt autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis vſtæ drachmas decem,æris vſti drachmam vnam, ſquamæ æris drach. duas,æruginis drachmas ſex, atramenti ſutorii drach.III. aluminis ſciſſi obol.I.lapidis ſciſſi drach.I.lapidis hæmatitæ drachm.I. ſtercoris crocodili drach.I. lycii drachm. vnam,ſucci omphacii ſicci drachmas quinque, chalcitidis obolos duos,myrrhæ drachmas tres,thuris maſculi obolos duos,corticis thuris drachmam vnam, florum mali Punici drachmam vnam,excipe aqua. Collyrium heliadæ, albugines tollens valdè citò, vt mireris. Lapidis armenii quo pictores vtuntur,gypſi,atramenti ſutorii,floris æris, æruginis, teſtarum ſepiæ vſtarum, ammoniaci thymiamatis,lapidis magnetis trahentis,lithoſpermi,gũmi,æqualibus portionibus vtere,& excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus archiatros, & ipſi bonum teſtimonium præbet. Salis ammoniaci ſcrupulos ſex, lapidis armeniaci ſcrupulos duodecim, ſeminis raphani ſcrupulũ vnum,ſeminis violæ albæ ſcrupulos ſex, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos nouem, gummi ſcrupulos duodecim,excipe ſucco rutæ.Facit & ad ſuffuſiones incipientes.

Collyrium preſſum, de quo Apollonius dicit optimũ eſſe pharmacum ad cicatrices, & ſuperexcreſcentem carnem, & ad aſperas palpebras, & ſycoſes, & euerſiones palpebrarum: calculos item ac grandines, & induratas affectiones,& pterygia,& carnis in angulo magno incrementa,& lippitudines ſcabras, & pellicularum craſſitudines, & multæ ac craſſæ fluxionis depurgationem. ſed & aquoſum ac multum fluxum cohibet. conſumit autem & depurgat ſecurè, attenuátque ac exterit,ſufficienter mordens. verùm oculum imperturbatum ſeruat,iucundiſsimúmque ac leniſſimum eſt, & quod debet facit. eſt autem hoc: Æris vſti ac loti obolos quinque, croci drach. II. myrrhæ troglodytidis obolos III. ſpicæ nardi obol. II. caſiæ obolos tres, cinnamomi obol.II.opii obol. II. piperis grana quindecim, gummi drachmam vnam,vini Chii aut alterius auſteri odorati, quod ſatis eſt. Quòd ſi ad hanc deſcriptionem ſpodii drach.IIII.addere volueris,ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadit. Collyrium Iſidori Memphitæ ad acuendum viſum; Inungebam, inquit, non videntes, & incipiebant videre. Appellatur rhinarium, *id eſt limula*. Ego hoc præparaui: Ammoniaci thymiamatis drachm.XVI.æruginis vermiculatæ drach.XII.teſtarũ ſepiæ quod molle eſt,drach. VIII.ſagapeni dr.VIII. opopanacis drach.II.ſucci Cyrenaici drach.I.gummi drachmam vnam. Omnibus aqua prætritis, ſucci fœniculi drach.duodecim adiice,& mellis Attici drachm.duodecim. & efforma collyrium, ac vtere. At verò quidam amicus ipſum nunc ſic præparat: Ammoniaci thymiamatis vnc.quindecim,æruginis raſæ deuncem & drach. II.teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidium, ſagapeni quadrantem & drachmas ſex, opopanacis ſextantem, ſucci Cyrenaici ſextantem,excipe aqua. gummi autem non recipit. Aliud,ad viſus hebetudinem, albugines, ſuffuſiones, harmation, *id eſt currus* appellatum. Fellis hyænæ drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas tres, gummi drachmas duas, æruginis drachmas tres, ſagapeni drachmas tres, galbani drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas duas, baccarum lauri decorticatarum drachmas ſeptuaginta, ariſtolochiæ rotundæ drachmam vnam, excipe aqua. Collyrium ad incipientes ſuffuſiones,vt aqua etiam ex auribus fluat: vocatur aureum. Sagapeni Perſici puri drachmas octo, æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drachmas duas,gummi drachmas duas, excipe aqua. Tere & vtere aquoſum illinens, & intra quinque dies efficaciam ſuam tibi comprobabit: ſplendidam enim reddet pupillam ac claram. Collyrium Martiani, quo inquit,in meipſo vſus ſum ad imminentem mihi ſuffuſionem. Chelidonii capnitidis circa ſepes naſcentis, rutæ, fœniculi,coriandri, herbas ſingulas per ſe exſuccato & excolato,& de ſucco vniuſcuiuſque quadrantem coniicito, & opobalſami drachmas quatuor, mellis Attici drachmas quatuor adiicito,ac terito, donec ſtrigmẽtitiam habuerint ſpiſſitudinem,& tunc ſucci conyzæ tenuia folia habentis vnciam vnam addito,ac terito. & vbi probè habuerint ad excipiendum, gummi puri tuſi ac cribrati quantum ſatis eſt pro tua,velut medici,coniectura, adde quo collyrium fiat,efforma ac vtere ad incipientes ſuffuſiones cum vino: ad hebetudines viſus, cum aqua. illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus, cui nullum ſimile eſt ad initia ſuffuſionis, & ad omnem viſus hebetudinem. cicatrices, etiam ac callos exterit: Cadmiæ drachmas quadraginta,ceruſſæ drachmas quadraginta,piperis albi drachmam vnam,ſucci Cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex, opii drachmas decem, ſagapeni drachmas duodecim, lacrymæ oleæ AEthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachmas octo,myrrhæ drachmas duodecim, ammoniaci thymiamatis drachmas octo,gummi drachmas octo,opopanacis drachmas ſedecim, opobalſami drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali. vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili thalaſſerum,*id eſt marinum*, ad omnem hebetudinem accommodatum, & ad omnem incipientem ſuffuſionem. éſtque odoratiſſimum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor, atramenti Indici drachmas ſedecim,piperis albi drachmas octo,ſucci Medi drachmas quatuor,opobalſami drachm.quatuor, gummi

QQQQq.ii.

drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Tẽperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. Collyrium Indicum regium inſcriptum . facit ad principia ſuffuſionum, & omnem viſus hebetudinem. & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam,& trientem,atramenti Indici ſeſcuncem, ceruſſæ trientem, piperis albi ſeſcuncem,fel hyænæ integrum quantum eſt, fel ſcarorum piſcium x. fel perdicum quatuor,opii vnciam I.opobalſami ſextantẽ,opopanacis ſext.ſagapeni ſextantẽ,gũmi libram vnam,excipe ſucco fœniculi. Collyrium fuluum panchreſton, ab omnimoda vtilitate,inſcriptum, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos,& intentos pruritus, & palpebras ficoſas: Cadmiæ drachmas octuaginta, chalcitidis vſtæ drachmas quadraginta, piperis albi drachmas quadraginta,gummi drachmas quadraginta,excipe aqua.Quidam adiiciunt his etiam croci dr. XII.myrrhæ drach.XII. Collyrium pſoricum Ptolemæi, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos, & intentos pruritus, milphoſes,hebetudines. Pſorici dr.XL. ſandarachæ drach. XXX.chalcitidis vſtæ drachmas XXVIII. croci drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim opii drachmas nouẽ , caſiæ drachmas duodecim, piperis albi drachmas, quadraginta piperis nigri drachmas ſeptemdecim,omphacii drachmas ſedecim , miſyos vſti drachmas tres,folii drachmam I. gummi drach. triginta ſex,excipe aqua. Collyriũ Hygieni aureum,ad corroſos angulos, & ſcabras affectiones. Sandarachæ drachmas vigintiquatuor,piperis albi grana duodecim, myrrhæ drachmas ſex, croci drachmas ſex, gummi drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Collyrium diacẽteton,ex Demoſthene. Æruginis obolos tres, miſyos tantundem, ſucci papaueris tantundem, gummi drach.quatuor, excipe aqua. facit ad prædictas affectiones,& ad viſus hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones. attenuat etiam cicatrices. ſit autem calidum. Collyrii Stratiotæ compoſitio hæc eſt: Cadmiæ drachmas octo, ceruſſæ drachmas ſedecim,piperis albi drachmas duas, æruginis, opii, omphacii , ſingulorum drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Facit etiam ad aſperas palpebras. Collyrium exterſorium: Æris vſti,croci, ammoniaci thymiamatis,ſingu.ſext.gummi vnc.I.excipe aqua. Facit ad oculos purulentos,argema,nubeculas,caligines: ad aſpritudines verò,cum melle. Collyrium celebre,priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad viſus hebetudines, aſpritudines & pterygia: Teſtarum ſepiæ, pumicis, ſquamæ æris,ammoniaci thymiamatis , æruginis , cornu ceruini vſti , ſingulorum libram I. myrrhæ ſextantem,thuris ſext.opii quadr.gummi beſſem,oſſium palmularum vſtorum dextantem,mellis ſextantem,excipe aqua. Hoc præparabat Afer , & valdè ipſi confidebat. nominabat autem ipſum phœnicem nigrũ,eo quòd oſſium vſtorum phœnicum , *id eſt palmularum*, dextantem recipit.

Collyria enſtacta,*id eſt inſtillatitia*,

Cap. CXI.

Collyrium enſtactum,*id eſt inſtillatitium*,Paccianum appellatum: Cadmiæ drach. ſexaginta quatuor,miſyos drachmas XXXII.ſtibii drachmas XXXII.atramenti ſutorii drachmas triginta duas,piperis albi drachmas triginta duas, æruginis drachmas ſedecim , opii drachmas ſedecim, opobalſami drachmas XVI. gummi drachmas ſexagintaquatuor,excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendum viſum, & callos exterit. Collyrium aromaticum inſcriptum : Æris vſti drachmas ſedecim , æruginis drachmas quatuor,myrrhæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas duas , piperis albi drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, opobalſami drachmas duas,gummi drachmas quatuor , excipe aqua.

Aliud inſtillatitium non perturbans , Oribaſii. Cadmiæ drachmas ſedecim, ceruſſæ drachmas octo, opii drachmas tres, opobalſami drachmas tres, æruginis drachmas duas,omphacii drachmas duas,piperis albi drach. duas, gummi drachmas quinque. Aliud inſtillatitium, viſum acuens. Cadmiæ vſtæ & vrina pueri extinctæ drachmas decem,ſtibii drachmas ſex , atramenti ſutorii

A ſeſquidrach. æruginis ſeſquidrach. piperis drachmas II. miſyos dr.II.opii drachmam vnã, opobalſami drachmã vnam,gummi drachmas ſex,excipe aqua. Aliud nigrum, viſum acuens. facit & ad corroſos angulos. Stibii vſti ac loti drach. quadraginta , acaciæ drach. quadraginta, gummi drachmas quadraginta,cadmiæ drachmas ſedecim,nardi Celticæ drachmas octo,myrrhæ drachmas octo,croci drachmas octo, omphacii drachmas VI.opii drachmas ſex,excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino,

B Cap. CXII.

Collyrium Aſclepiadæ ex cornu ceruino, ad vlcera,& puſtulas.& cicatrices exterit. Cornu ceruini vſti ac loti drachmas quatuor,plumbi vſti ac loti drach.IIII.ſquamæ æris lotæ drachmas duas, thuris drachmas quatuor, opii drachmam vnam,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones , & acerrimas fluxiones cum vlceratione: Cornu ceruini vſti ac loti drachmas ſedecim , ſpodii pompholygis lotæ drachmas octo,ſquamæ æris drachmas duas, croci drachmas duas, C acaciæ drachmas octo,thuris drachmas octo, opii drach. duas myrrhæ drachmam vnam,gummi drachmas octo, tragacãthæ drachmam vnam,amyli drachmas , quatuor, terito cum hyoſcyami cremore. Collyrium ex cornu ceruino,velut Oribaſius habet,maximè quidem ad vlcerationes in vigore,clauóſque ac ſtaphylomata,& huiuſmodi omnia,vt non ſimul ſint palpebræ denſatæ : & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem & reſolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas ſex,acaciæ drachmas quadraginta,ſtibii drachmas triginta duas,plumbi vſti ac loti drachmas D octo,cornu ceruini vſti ac loti drachmas octo, gummi drachmas octo, æris drachmas ſedecim, opii drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas quatuor , thuris drachmas quatuor,excipe aqua. Vtere verò ad caua vlcera cum lacte, ad ſordida cum ſucco fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui. efficaciſſimè exterit cicatrices in oculis, cũ aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum ouo inſtillans. Æris vſti ac loti deuncem & ſcrup.VI. cornu ceruini vſti ac loti tantundem,ſtibii loti ſext.& vnciæ E dimidium,teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidiũ, æruginis ſextantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,& vnciæ dimidium, myrrhæ ſext. & vnc. dimidiũ, thuris ſext.& vnc.dimidium,opii ſextantem & vnciæ dimidium,acaciæ quincũcem & ſcrupulos quindecim, gũmi deuncem,excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia,

Cap. CXIII.

Collyrium nardinum Zoili, ad veteres lippitudines, F & myocephala, & vlcera vetera ac ſtaphylomata: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drach.octo,ſtibii drachmas octo,ceruſſæ drachmas quatuor,caſtorii drachm. quatuor, ſpicæ nardi ſeſquidrachmam, aloes ſeſquidrachmam,folii,croci, chalcitidis toſtæ, atramenti ſutorii, lycii Indici,opii,ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas , acaciæ drachmas viginti, gummi drachmas viginti,excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuiſſimum ac validiſſimè reſiccans. Facit ad myocephala & ſtaphylomata mirificè, & maximè glaucis ocu G lis conuenit. Vtere etiam in iis qui nullam omnino collyrii mordacitatem ſuſtinere poſſunt. Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam, ceruſſæ ſeptuncem, ſtibii loti ſextantem, croci trientem, myrrhæ troglodyticæ trientem, aloes vnciam vnam,acaciæ vnciam vnam, opii ſextãtem, ſpicæ nardi vnciam vnam , gummi beſſem , excipe aqua. Theodotium nardinum,cuius multam experientiam habemus in myocephalis,& diuturnis vlceribus oculorum,& confuſionibus. maximum exterſorium eſt,& vehementer corroborat debiles oculos: Cadmiæ lotæ, H ſtibii loti, acaciæ,gummi,ſingulorum drachmas viginti quinque , roſarum ſiccarum depurgatarum drachmas duodecim , æris vſti loti drachmas octo,myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, caſtorii,lycii Indici, croci, folii, ſpicæ nardi,chalcitidis toſtæ,ceruſſæ,glaucii,ſeminis ericæ,opii,gallarum omphacinarũ,ſing.dr.II. excipe aqua.

vtere in principiis cum ouo inſtillatis: in declinationi-
bus cum aqua. Collyriũ Nicarium Zoili, ex lacte nar-
dinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, vlcera,
foſſulas, myocephala, ſtaphylomata, veteres lippitudi-
nes. tingit etiam cicatrices, & ipſas inconſpicuas facit.
Cadmiæ ter vſtæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ dra-
chmas centum octo, ſtibii vſti ac muliebri lacte extin-
cti ac loti drachmas decem, æris vſti & extincti ac loti
drachmas trigintaſex, ceruſſæ lotæ drachmas vigintiqua
tuor, myrrhæ drachmas duodecim, opii drachmas duo-
decim, ſpicæ nardi drachmas tres, aloes drachmas tres,
acaciæ drachmas centum octo, gummi drach. centum
octo, excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod quidã
Ammonii dixerunt. facit ad incipientes ſuffuſiones &
inuſtiones. & ad omne vlcus, & oculos purulentos, con-
fuſiones, chemoſes, prolapſus, & ad diuturna myocepha
la, ſtaphylomata, vngues vlceris genus. repurgat, replet,
& ad cicatricem perducit. eos verò qui ob aliquam cau
ſam, aut propter capitis aut oculi dolorem dormire non
poſſunt, præclarè ad ſomnum perducit, velut ſomnife-
rum medicamentum. Vtere cum ouo, aut lacte, aut a-
qua. temperatura ſit media aut craſſior, pro ſenſus ægro-
rum ſubtilitate, habet autem hoc modo: Cadmiæ lo-
tæ drachmas ſedecim, ceruſſæ lotæ drachmas ſede-
cim, caſtorii drachmas ſex, nardi Indicæ drachmas qua-
tuor, ſtibii loti drachmas quadraginta, æris vſti loti dra-
chmas quindecim, roſarum drachmas viginti, ſquamæ
æris vſtæ drachmas quinque, aloes drachmas ſex, caſiæ
drachmas quatuor, myrrhæ drachmas ſex, lycii Indici
drachmas tres, lapidis ſciſſi loti drachmas quatuor & di-
midiam: croci drachmas ſex, plumbi vſti ac loti dra-
chmas octo & dimidiã, opii drachmas tres, acaciæ dra-
chmas quadraginta, gummi drachmas quadraginta, ex-
cipe aqua. eſt ex valde celebribus. Collyrium Inda-
rium. Piperis drachmas duas, cadmiæ drachmas qua-
tuor, coſti drachmam vnam, ſtibii drachmas octo, gal-
larum drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas qua-
tuor, nardi drachmas quatuor, acaciæ drachmas qua-
tuor, gummi drachmas quatuor, opobalſami drachmas
duas, excipe aqua. facit ad viſus hebetudinem. exterit e-
tiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum,
facit ad maximos humorum illapſus, & doloris mole-
ſtias. liberat citra venæ ſectionem. Cadmiæ vſtæ ac lo
tæ drachmas octo, æris vſti ac loti drachmas octo, ſtibii
loti drachmas ſedecim, croci drachmas tres, caſtorii
drachmas quatuor, æruginis drachmam vnam, aloes dra
chmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, ly-
cii Indici drachmas duas, opii drachmas duas, acaciæ dr.
XXIIII. gũmi dr. XXIIII. excipe aqua. vſus eſt cũ ouo.
temperatura ſit craſſior. Collyrium quod tumorem la-
xum palpebris inducit, appellatur Teſtamentum Auri-
fabri. reliquit hoc moriens templo Epheſio dicatũ, quò
ii qui à medicis relicti eſſent, in templo ſanitatem con-
ſequerentur. inuentum eſt autem ab Adriano Cæſare.
Facit ad humorum illapſus, & aſpritudines, & ad omnes
deſperatas affectiones. puſtulas ſanat, caua vlcera expla-
nat, cicatrices inconſpicuas facit, oculum imperturbatũ
conſeruat. Inſtillatur cum ouo aut lacte, prout neceſſitas
expetit. ſit autem in omnibus dilutum aquoſum. Opti-
mum eſt inſuper ad acuendum viſum. habet hoc modo:
Cadmiæ lotæ drachmas octo, ſtibii loti drachmas ſe-
decim, ſpicæ nardi drachmas quatuor, myrrhæ troglo-
dyticæ drachmas duas, coſti drachmam vnam, caſtorii
drachmas duas, ſquamæ ferri ſtomomatis drachmas qua
tuor, æris vſti ac loti drachmas duodecim, æruginis dra
chmas duas, ceruſſæ drachmas tres, piperis, lycii Indici,
opii, thuris, opobalſami, caſiæ, ſingulorum drachmas
duas, lapidis ſciſſi drachmas quatuor, æruginis vermicu
latæ drachmas tres, atramẽti ſutorii drachmas duas, ſuc-
ci fœniculi drachmas quatuor, fellis capræ drachmas
quatuor, gummi drachmas octo: terito cum vino Ami-
næo aut Falerno, aut alio auſtero veteri odorato. Col-
lyrium Teſtamentum, velut habetur apud Aſteriũ. Cad-
miæ drachmas ſeptuaginta, ſtibii drachmas quinqua-
gintaquatuor, myrrhæ drachmas quinque & dimidiam,

A ſpicæ nardi drachmas decem, croci drachmas decem, ca
ſtorii drachmas ſeptem, ſquamæ ferri ſtomomatis dra-
chmas tredecim, folii drachmas quatuordecim, æris vſti
drachmas quinque & dimidiã, piperis drachmas ſeptẽ,
ceruſſæ drach. quatuordecim, lycii, thuris, caſiæ, opo-
balſami, ſingulorum drachmas quatuordecim, opii dra
chmas ſeptem, lapidis ſciſſi drachmas quatuordecim, æ-
ruginis vermiculatæ drachmas octo, atramenti ſutorii
drachmas quatuordecim, gũmi drachmas ſeptuaginta,
ſucci fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. quatuor-
B decim, terito cum vino Aminæo. Collyrium Theodo
tium magnum. Cadmiæ lotæ beſſem, æris loti beſſem,
ſtibii loti vncias vigintiquinque, roſarum ſiccarum, ce-
ruſſæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii Indici, croci,
aloes, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum e-
beni, caſtorii, atramenti Indici, thuris, opii, ſarcocollæ,
pompholygis, ſingulorum vnciam vnam, cornu cerui-
ni vſti ac loti vnciam vnam, acaciæ vncias vigintiquin-
que, gummi vncias vigintiquinque, excipe aqua. Quidã
verò etiam folii vnciam vnam adiiciunt, & amomi vn-
C ciam vnam, roſarum verò quadrantem: gummi verò &
acaciæ, ſingulorum vncias vigintiquatuor. reliqua autẽ
eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exul-
cerationes omnes, & fluxum recentem ac veterem, inflã
mationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas pun-
cturas, prolapſus, myocephala, ſtaphylomata, palpebras
aſperas, & ad deſperatas affectiones, & ad ardores ſolis,
aut calcis, aut pulueris, aut ſimilis rei. Tollit etiam pte-
rygia inflammata cum butyro. Ad vlcera verò cum ouo
adhibetur: ad maligna autem cum lacte muliebri. Theo
D dotium Seueri. Aliud quoddã collyrium etiam apud
nos reperitur (inquit Seuerus) à veteri quodam deſcri-
ptum: & hoc quidem compoſitam materiam habet, ve-
rùm efficaciam diuerſam. nam omnibus ſimul relatis
collyriis commodius compertum eſt: quare etiã ipſius
præparationem referre neceſſarium puto, quum neque
omnibus hoc ſit notum: recipit autem, Cadmiæ drach-
mas vigintiquatuor, æris vſti drachmas duodecim, ſti-
bii drachmas quadraginta, ceruſſæ drachmas octo, chal
citidis toſtæ drachmas quatuor, miſyos toſti drachmas
E quatuor, ramentorum ebeni drachmas duas, nardi Cel-
ticæ drachmas quatuor, folii drachmas quatuor, ſpicæ
nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, caſto
rii dr. ſex, aloes dr. octo, lycii Indici dr. IIII. roſarũ ſic-
carũ dr. IIII. gallarũ dr. II. opii dr. II. myrrhæ dr. VIII. aca
ciæ drach. XL. gummi vermiculati drach. quadraginta,
Cadmiam prunis obruimus & ventilamus, & vbi igni-
ta facta fuerit, ablatam lacte aſinino extinguimus. ſti-
bium verò in fictile vas coniectum, addito operculo fo-
ramen habente vrimus, & ſimiliter lacte extinguimus.
F vſta verò ſingula per ſe tuſa ac cribrata lauamus, & dili-
genter ſiccamus, & deinde ponderata ad præparationẽ
adiicimus. cæterùm gummi non cõtuſum inſpergimus
ſiccũ, ſed madefacimus: ſic enim neque lignoſum quid-
dam, neque arenoſum cum ipſo penetrabit dum exco-
latur: & optima coactio collyrii fiet. Quidam ad relatam
præparationem adiiciunt etiam coſti drachmas octo. &
magis ita cicatrices exterit (inquit) & pterygia ac carnis
in angulo incrementum conſumit. verùm ad inflam-
mationes & vlcera incommodus eſt coſtus. Huius igitur
G auxilii actiones ac efficaciam dicere non eſt facile. au-
dientes enim vix crediderint. nam deſperatas affectio-
nes ad naturalẽ ſtatum reuocat: &, vt in ſumma dicam,
omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis, & iis quæ
ex cornu ceruino parantur adſunt, multo plus in hoc cõ-
periuntur. In recentibus enim affectionibus eo illito,
& ſpongia oculo impoſita, ægrum ab affectione libera-
uimus: in diuturnis autẽ ac deſperatis, partim inſtillan-
tes partim illinentes, ſcopum attigimus. Nam in fa-
cilè ſolubilibus oculi affectionibus ipſum illinimus: in
H cauis autem & ſordidis vlceribus, diluto ipſo vtimur, cũ
ouo aut fœnigræci ſucco: quandoque etiã cũ aqua mul-
ſa. in myocephalis autẽ, craſſius cũ aqua ſublinimus per
ſubiectionẽ. Sed & cicatrices ſimiliter attenuamus. ad rã
tam autem tenuitatem perducit cicatrices vt penitus nõ

cognoſcantur per ſenſum : & in ſumma, inenarrabilem quandã vim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis, braſſicæ ſucco dilutũ collyriũ, & craſſa copia oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione, molem inconſpicuam facit: quin & carnis in angulo magno incrementum cõſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccũ puluillum redactum: itémque pterygia attenuare: ſed & ad alia mirificũ compertum eſt collyrium. Et nos quoq; permittimus poſteris per experientiam deductis, vt auxilio teſtimonium præbeant. iam enim quidam ad diuturna vlcera ac fiſtulas ſedis ipſo vſi, ſcopum attigerũt. A vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipſum adhibere. Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantẽ, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncẽ, æruginis ſeſcuncem, piperis quincuncẽ, atramenti ſutorii ſeſquiunciam, chalcitidis vnc.i. croci ſeſquiunciam, folii vnc.i. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi triẽtem & vnciæ dimidium, opii quincũcem & vnciæ dimidiũ, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cũ decocto illa terito ac efformato. hoc à multis præparatur. B

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE TETRABIBLI secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo quartus.

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: cui annexum est, De destillatione, & tussi: asperæ arteriæ, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

Ad superciliorum ornatum, Cap. I.

QVanquam quod ad hanc rem attinet, iã antè à nobis dictum sit, vbi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hîc, nõ importunè, sed vt habet, paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliarum corporis partium: eadem etiam eosdẽ nigros reddit. Nucum Pôticarum interiora in vase figulino torre facta contere, & pinguedine capræ syluestris excipe, atque cum hoc ipso partes inungi præcipe. Aliud. Adianti vnciam vnam, ladani sextantem, passi Cretici heminã I. cõtunde ac subige cum passo: deinde torre, vt dictum est: ac rursus cum pingui capræ syluestris aut vrsi contere, & vtere. Potes & huc accommodare ea quorum meminimus Sermone sexto: item ex Armeniaco lapide, de quo Sermone secundo, capite XII. diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopiis, *hoc est, iis quæ sub oculis fiunt sugillationibus*, Cap. II.

QVOD hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopion *Græcis* hypophthalmiõ significat, *quod Latinis sub oculis sonat*. Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiũtque ex plaga, quum tenuibus sub cute venulis cõtusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutem affatim effunditur, neque id vno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressũque temporis nigrescit. quare medela occurrendum est antequam nigrescat, cura potissimùm ad hoc adhibita vt concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoque rumpatur venularum ex quibus effunditur sanguis, miscendum est iis quæ discutiẽdi vim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, non tantùm id quod effusum est discutient, sed per ipsas venarum contusarum fissuras amplius quiddam elicient ex sanguine in ipsis venis contento. Quum verò in naturam suam redierint venulæ, etiam citra admixtionẽ cõstringentium, ad discussoria transeundum. Atque ego sanè in principio vtor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto locum sugillatum illinens. Vtor autẽ pro mo mento, decocto meliloti & fœnigræci: deinde collyriũ quoque in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœnigræci decocto. Quòd si reliquiæ quædã restiterint ipsius affectionis, dissolutis ex myrrha collyriis in fœnigræci decocto, illino bis in die: prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idẽ præstat in principio, non præsente ex rosis collyrio, glaucium illitum, & fæx olei coquendo condensata. Inueteratum autem iã malum ex sandyce collyria tollunt, & quæcũque præclarè omnino discutiunt, qualia Dioscorides inter facilè parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiũt, sugillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniæ radix vino aut cerato excepta, bulbus cum vitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento, aut muria vel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus. Statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle, lini semen contritum cum lacte. Critonis compositio ad liuores altè infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata: Seminis viticis albi drachmas tres, radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinæ fabarũ, vniuscuiusque drachmas tres, myrobalani dr. quadraginta, cineris pulmonis agni v-sti drachmas quadraginta, bulborũ rubrorũ dr. LX. radicis thapsiæ aut succi dr. LX. corticis thuris drachmam v-

A nam, excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone. Oportet autem assiduè amouere, cum cautione ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum nucem pinguem, vetustate rancidam, certissimum ad liuores remediũ. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, vt adhæreant spatio horarũ triũ quãoptimè contrita.

Circumlitiones præseruantes faciem ne à sole aut vento exuratur, Cap. III.

B CIrcumlitio faciei, quæ aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios tres, aquæ pluuialis sextarios quatuordecim, iniice in vas æreum stãno obductũ, sinásque madefieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas vsquequo dissoluantur lupini: deinde per colum exprime liquorem, ac eum seorsim decoque: atque vbi condensatus fuerit, in vas vitreum repone. Vbi verò vti velis, quantum satis videbitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia valde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatã sinas desidere, aquãmque abiice: fæcem autẽ cum albu-C mine oui permisce, donec mellis crassitiem accipiat, & cum hoc faciem obline versaturus in sole: quum verò à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem hæc reddit, atque item vniuersum corpus: Mastiche cum oleo omphacino dissolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam aut vitulinam accipimus, aliquando ceratum liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nu-D ces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi vitellis, atque hoc ipso faciem oblini. neque refert etiam si citra acetum eo vtaris. Alia. Hæc in æstate cõuenit, faciem præseruans: Tragacãthæ, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris sextãtẽ, amyli sescũcem, oua cruda recentia tredecim, mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacantham, ammoniacum & thus in mulso madefieri per noctem vnam in vase vitreo finito: ouã autem integra in acetum vetus & a-E cre proiecta, per triduum macerato: alumẽ verò optimè lauato: deinde omnia simul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito, atque vtere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum verò balnei, medicamentum hoc tollatur. atque id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie, induratum deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere. quod vbi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies, Cap. IIII.

F FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: Cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec succulẽtum quid remittat: percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinam fabaceam subigé, ac pastillos informa, eósque in vmbra exsicca. Vbi autem vsus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, vt cerati liquidi crassitiem accipiat: & cum eo faciem oblinere iubeto: atque quum agglutinatum fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines, Cap. V.

G AD faciei nigredines his vtendum est: Iridis cõtritæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabaceæ, cuiusque sextarium vnum & dimidium, salis ammoniaci, cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis, cuiusque sextantem, in aqua dissolue, & pastillos informa, quos in vmbra exsiccatos adserua, atque vsus tempore, in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptisanæ, thuris, iridis, farinæ fabarum, farinæ erui, spumæ nitri, costi, cuiusque chœnicis partem quartam, amygdalas amaras XX.

informa cum candido ouorum & lacte asinino, exsicca in vmbra, ac vtere, vt dictum est.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.

QVandoquidem post vnguentorum ablationem plerique faciem extergere conantur, vtendum ad hãc rem cõpositionibus infrà scriptis. Smegma illustrioré reddens faciẽ. Amygdalas decorticatas XL. thuris, spumæ nitri, gummi, cuiusque dr. I. farinæ fabaceæ dr. XII. excipe oui candido, & in pastillos digere: quib⁹ cũ aqua solutis, passim tum in balineo, tum citra balineũ vtaris. Aliud smegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem illustriorem reddit, & rugas expolit, asperitates pellit, incipiẽtem elephantiasin arcet, si quidem cum aliis remediis adhibeatur. vsus eius etiam reliquo corpori cõueniens est. Masticheś, thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque vnciam vnam, tragacanthæ sesquiunciam, succi vuæ acerbæ immaturæ dodrantem, seminis peponis vnà cum concluso in ipso humore dextantem, candidũ ouorum XXI. similaginis sextarios quinque: cõtunde omnia, ac cum candido ouorum, & humore peponis, succóque vuæ acerbæ commisce, & in pastillos redige, ac exsicca: pòst verò cõtusos ac attritos, in vase vitreo ad vsum adserua. Smegma faciei, quod simul & ipsam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum, lupini, ptisanæ, ciceris, bulborum narcissi, cuiusque sextarii Italici dimidium, similaginis sextarium vnum, contunde ac cribro tenuissimo excute: deinde oui candido commixta, in pastillos digere, & in vmbra desicca. Vsu verò expetente, quantum libet accipe, & in aqua dissolue, atque à balineo vtere. Aliud, faciem illustrans, & vniuersum corpus. dissipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicẽ delibra, ac in sole æstiuo exsicca: deinde contusæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contusæ tantundem, myrobalani siccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem vnum: hæc in vino veteri odorato subacta, in pastillos digere, quos in vmbra exsiccatos adserua: & vsu expetente, contusis & cribratis cum aqua vtere. Aliud Cleopatræ reginæ, odoratum & pretiosum. Costi, myrrhæ troglodyticæ, iridis, spicæ nardi, amomi, folii malabathri, casiæ, floris iunci odorati, cuiusque vnciam vnam, myrobalani lib. IIII. spumæ nitri lib. I. contundito, cribrato, vtitor. confert vniuerso corpori. Aliud efficax & odoriferum. Floris iunci odorati, iridis, cuiusque dr. duas masticheś dr. vnã, contere, & cum succo prisanæ crassissimo pastillos forma, & in vmbra desicca. Vbi verò vsus expetit, in aqua dissolutos illinito, & post horæ spatiũ frigida abluito. Aliud, splendidam & erugatam reddens faciem, ac totum corpus. Farinæ fabaceæ Italicum modium I. similaginis Italicos sextarios II. trifolii cõtusi sextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis cõtusæ tantundem, ammoniaci thymiamatis lib. I. costi tãtundem, candidum ouorum recentium crudorum sexaginta, seminis peponis vnà cum humore chœnicem vnum, succi vuæ acerbæ tantundẽ, subige & informa pastillos, quos sufficiẽter in vmbra exsiccatos à balneo illine. Præclarè facit & ad eas quæ in collo sunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud, ad faciei nigredines, multo vsu exploratum. Thuris sesquiunciã, cerussæ probè lotæ, spumæ argenti in decocto cicerum alborum ad solem frequenter ablutæ, amyli recentis, scobis marmoris albissimi, masticheś puræ, spumæ nitri albentis, testarum sepiæ, sing. vnc. I. saponis Gallici vnc. XII. candidum ouorum decem appara, & vtere vt dictum est. Aliud mirabile faciem depurgans & illustrans. Farinæ fœnigræci trientem, terræ Samiæ quæ aster appellatur, quadrantem, amyli trientem, masticheś sescuncem, medullæ ceruinæ recentis sescuncem, tragacanthæ trientẽ. Tragacantham in lacte muliebri aut asinino macerato, ac cum eo dissoluto, reliqua tenuissimè trita in pastillos digerito: quibus in vmbra desiccatis (vt prædictum est) vtitor. Aliud smegma. Ricini seminis interioris drachmas octo, bulborum narcissi siccorũ ac decorticatorũ drach. octo, similaginis drach. quatuor, thuris drach. II. candidũ ouorũ octo, appara vt dictũ est, & vtere. Sapo quo vsa est Pelagia patricia, ad faciẽ illustrandã. Saponis Gallici sescuncẽ, cerussæ sextantẽ, masticheś vnciæ dimidiũ, medullæ cerui vnc. I. spumæ nitri albæ trientem, ceræ albæ quadrantem. Præmacera saponẽ in aqua in vitreo vase ad dies quinque, aqua pluuiali quotidie permutata, & sapone excolato. postea in ollam nouã immitte saponem, & sexta diẽ rursus affusa pluuiali aqua ad lentas prunas decoque, donec sapo dissoluatur: deinde cerã & medullã adde, & ad dissoluta mastichẽ & spumã nitri insperge, olla amota, & assiduè per spathã commota: deinde etiam cerussam modica aqua tritam adde, & medicamentum in testam missum cõtentè manu subige, & reposito in vitreo vase, vtere velut dictum est.

Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationem. Ficus pinguissimas, vitis albæ radicem siccam delibratam, sepiæ testam vstam, farinam erui: vnumquodque seorsim contunde: deinde etiam simul, & modico adstillato melle vtere. Aliud smegma, quod vniuersum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ bessem, iridis, tenuissimè tritæ drachmas vigintiquatuor, nardi Celticæ drachmas vigintiquatuor, cyperi, cardamomi, styracis flaui & pinguis, cuiusque dr. duodecim, styracem in vino veteri odorato dissolue, & in promptu habe: terram verò cimoliam in fictile vas coniectam carbonibus impone, atque vbi satis canduerit ab igne, eam ad dissolutum styracem iniice, deinde reliqua sicca tenuissimè trita insperge, ac simul sufficienter vnita in pastillos digere, quibus in vmbra exsiccatis, pòst verò tritis & cribratis vtere.

Cataplasmata æstiua, odorum corpus reddentia, ex Critone, Cap. VII.

QVVM sudores corpus vexant, magna oboritur ex eis molestia, præsertim in æstate. nã & sordes multas inuehunt, & tetrum odorem de se præbent. Quare subscriptis remediis vti conuenit, non ad mulieres tantùm, sed ad ipsos etiam viros. Non importunum enim esse puto & in hoc smegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. Cataplasma, *hoc est inspersio*, totius corporis odorem bonum efficiens, æstiuum. Rosarum siccarum quadrantem, casiæ quadrantem, amomi, costi, spicæ nardi, cuiusque drachmas duas, aluminis liquidi sextantem, dissolue in vino veteri odorato, & in pastillos digere, quos in vmbra exsiccatos vsu expetente contundito ac cribrato, atque in balneo inspergendos exhibeto, ita vt diligenter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad solem inalbatæ, amomi, casiæ, folii malabathri, costi, spicæ nardi, aluminis liquidi, iridis, omnium par pondus appara, & vtere vt dictum est. Potes autem præscriptis cataplasmatis vti quocunque tempore velis. Aliud, odorum & lene. Rosarum viridium & tamen siccarũ drachmas quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ, spicæ nardi, casiæ, cuiusque drachmas octo, vino odorato subige, & pastillos informa: quibus vbi vti velis, contritis & cribratis corpus insperge, maximè à balneo. Aliud. Amomi, casiæ, spicæ nardi, costi, folii, myrrhæ, singulorum æquales portiones, vini quod satis est, para, ac vtere velut dictum est. Aliud. Casiæ, iridis, myrrhæ, aluminis optimi, pares portiones vino subige, & pastillos forma, ac vtere. Aliud. Iridis, spicæ nardi, floris iunci odorati, cuiusque dr. IIII. amomi drachmas II. myrrhæ dr. duas, meliloti dr. V. appara & vtere similiter. Archigenes autẽ inquit, Ad omnes corporis tetros odores, atque eos qui grassoniæ à *Græcis* appellãtur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, siccæ fricationes, alui frequens subductio. Sunt etiam cibi ad destruẽdum hoc malum commodi, itémque illitiones. Conueniunt itaque oleum rosaceum, melinum, myrteum, iris sicca per se in puluerem redacta & intrita: aut alumen liquidum in aqua vel vino dilue, & myrrham tenuissimè tritam admisce, ac ad mellis crassitudinem redige, & ex eo collum, locos sub alis, inguina, & reliquos exsudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII.

myrrhæ drachmas quatuor, ſpumæ argenti lotæ drach. duas,caſſiæ drachmam vnam,contere,& cum eis ſub alis locos,intermedia coxarum,& inguina confrica : tollit enim eueſtigio eorũ fœtorẽ. Aliud. Caſiæ drach.quatuor,aluminis ſciſſilis drach.II.vtere cum vino per ſe.

Aliud. Maſtiches quadrantem,aluminis ſciſſilis vnciam vnam.vtere cum vino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ,iridis Illyricæ, florum roſarum ſiccarum æquales partes contunde,& cribra, ac forma paſtillos cum vino; eóſque in vmbra ſicca vbi ventus non ſpirat:deinde contuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos vt ne tranſpirẽt, & vtere à balneo,inſpergens ac defricans locos leniter,atque ita imbibi ſine,& poſtea frigida ablue,& manet odor de quo meritò mireris . Probè facit & alumen cum vino,& crocomagma cum myrrha,& cupreſſi ramẽta,ac alumen cum vino.

Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.

IIS verò qui fœtentem habent corporis odorem , eiuſmodi potiones exhibere conuenit : Cardui radicem in vino albo decoctam propina, & eiicient vrinam craſſam & fœtentem. Aliud. Reſinam terebinthinam oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendam exhibe, & vinum inſuper abſorbendum.

Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato,quarum duas deuorandas dato,& vinum inſuper abſorbendum.hæc etiam ad oris graueolẽtiam faciunt.

Ad menti ſcabritiem, ex Galeno, Cap. IX.

FIunt & in mẽto aſpredines vtplurimùm ſeroſo humore à capite deſtillante , & præcedentibus furfuraceis in collo ac vicinis partibus ſquamis , aliquando autem vſque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus.èſtque omnino hæc affectio doloroſa,pruritus inferens,ac diſtẽdens corpus:quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendũ.

Critonis. Amurcam ex oliua priuſquam exprimatur deſtillantem decoque quouſque cogatur,eáque aſſiduè locos inunge. Aliud. Myrrhæ vnc.I.ouorum crudorum vitellos quinque:myrrham cum lacte dilue,deinde adiice ei oua,eáque ſimul paſſo excipe,ac aſſiduè illini,& miraberis effectum. Aliud pharmacum efficax,quo multos hac affectione detentos liberauimus: Glaucii drach. ſedecim,gummi drachmas quatuor,lacrymæ oleæ tãtũdem,diſſolue & ad ſtrigmentitiã craſſitudinem cum paſſo redige,atque aſſiduè illine . Exulcerata autem cute & circumdolente,ſequentibus vtendum.Pinguis compoſitio ad faciei manentes & ſquamoſas affectiones,ac aſperitates .vtilis etiam exiſtit ſedi , conuenítque ambuſtis ab igne: Spumæ argenti vnciam vnam , ceræ tyrrhenicæ trientem,ouorum aſſatorum vitellos tres,adipis anſerini bene ſubacti trientem:Spumam argenti in farinam redige,ac adiice ei oua:deinde his ſimul vnitis infunde quantum ſufficit lactis,vt ad ſtrigmentitiam craſſitiem redigantur,poſtea ceram liquefactam vnà cum pingui,refrigeratámq; ac eraſam coniice, ac ſimul cõmiſce atque in pyxide reconde. Vſu verò exigente,de eo quantum ſatis eſſe videbitur accipe,ac cum roſaceo dilutum impone. Potes autem & ſedis remediis,& quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt,conſimiliter in hac affectione vti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas,& ad varos vti licet, Cap. X.

VItis albæ itémque nigræ radices cum oleo decoque, donec ſucculentæ reddantur.tollit etiam tum lentigines tum varos,oleum amygdalarum cum cera,radix lilii cum melle.Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Aliud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini,abſterſo tamen & confricato prius loco . Vbi verò exaruit , atque cutis attollitur,prolue aqua multa frigida,& illinito pingui anſerino,aut medulla cerui , aut etiam cerato ex aliquo huiuſmodi apparato. Cauendum autem eſt , nequis poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere poſſunt,qualis eſt aër frigidus,aut ventus aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad ſtrigmẽti denſitatem,& per dies ſex illinito. arefacta autem cute atque eleuata,vtere galbano cum modico nitro & aceto diſſoluto. Aliud,ad vibices ac lentigines:Columbæ ſtercus cum acri aceto tere, ac vtere:& miraberis.Ad diuturnas autem lẽtigines his vtere: Radicis cucumeris ſylueſtris ſextãtem,cimoliæ vnciam vnam,in puluerẽ redige ac repone.Vſu verò expetente , quantum ſuffecerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum depuratorum vnciam vnam,thuris vnciam vnam,contere,adiecto cochlearum terreſtrium magnarum cruore . oportet autem ipſas adhuc viuas ſtylo pũgere, atque id quod effluit mucoſum , pharmaco iniicere:quòd vbi vſus tempore diſſolueris,melle exceptum inunge.Eundem effectum præſtat ari radix ſicca cum melle, & vmbilici veneris radix cerato liquido excepta atque illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas . Quandoquidem contingit aliquando ſublatis lentiginibus calloſam reddi cutem , ac vix curabilem fieri affectionem , vtendum eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegmatis.Farina erui chœnicis Italici dimidium,farinæ ordeaceæ tantundem,ſquillæ aſſatæ ſextantem,omnia in puluerem redacta,candido oui excipe,& in paſtillos redige, quos in vmbra deſiccatos adſerua:vſu verò expetente cũ aqua diſſolutos illinito,& poſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto : aut cremore in quo furfur maceratus eſt,maximè ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo , alcyonii drachmas octo,galbani drachmas octo , amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe , ac illitũ ſinas arefieri:deinde iube faba dentibus contrita extergi , ac ablui aqua moderatè frigida:cautóſque eſſe præcipe , ne aut à vento,aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis,quas *Græci* ἐφηλίδας vocant,ex Critone, Cap. XI.

FIunt etiam in facie maculæ , quas *Græci* ἐφηλίδας vocant,eo quòd à ſole prouocentur, maximè circa malas & naſum:& apparent ſanè non in alto fixæ , ſed inſtar floſculorum productæ,quare leniter eas confrictas attollere oportet,ac ſinere arefieri,commoneréque vt vno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur: diſcutiuntur enim ab illis,aut certè abſcedunt,vt digitis auelli queant. Verùm non violenter id facere conuenit , ſed leniter & paulatim.Quòd ſi adhuc inhæreãt, nihilo leuiores redditæ,ſubſcriptis vtendum eſt:Braſſica contrita & illita , ad maculas à ſole productas,& lẽtigines,atq; omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, vtilis eſt. Similiter autẽ & ſepiæ teſtæ vſtæ aut teſtæ purpurarum ac buccinorũ cũ melle illitæ . oportet autẽ has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare.

Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas,varóſque & vitiligines: Farinæ erui libras duas,ſeminis erucæ libram vnã, amygdalarum amararum,cucumeris ſylueſtris radicis cuiuſque libram vnam , in vino mulſo diſſoluta & contrita illini,ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud valde admirabile: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas quindecim, olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam,pinguis anſerini vnciam vnam,ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ vnciam vnam,ceruſſæ vnciam vnam,gũmi drachmas quatuor,mellis Attici vnciam vnam,diſſolutis illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge,ac laua cũ ſapone. Aliud Oribaſii: Lupinos in lixiuio per triduũ maceratos contere,& cum eis lentigines illini , donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modicè adiecto melle inunge & per horas tres inhærere ſine: aut ſtercus colũbinum linteolo acceptum ac in puluerem exuſtum cum oleo contere,ac illine confidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita : itémque bulbus crudus per ſe vel cum oui luteo &aceto aut melle . Exuſti autem bulbi vnà cum alcyonio illiti depurgant lẽtigines:quod facit elaterium quoque illitum , & caſia cũ melle,braſſicæ ſemen cum aceto,hederæ folia vino decocta,radix vmbilici veneris cum cerato liquido illita : aut cucumeris ſylueſtris radix. Aut fici virgulta in aceto decoque,ac contuſis vtere:quod idem & vitiligines ſanat: aut rubeã oleo contritam,aut coſtum aqua contuſum,aut ni-

tri spumam cerato liquidiore exceptam, aut lupinos crudos cum lixiuio cochleariorum decoctos & contusos, cū melle illini. Aliud. Radices narcissi delibratas in aceto decoque ac tere, iniecta farina erui sufficiēte, & pastillos informa, quos in vmbra exiccatos in vsū adserua, qui vbi postulauerit, contritos cum melle, ad vesperam illine: manè autem rursus ablui præcipe. Aliud. Lilii bulbos quinque, cōtere & coniice spumæ nitri libram vnam, deinde melle quantum suffecerit commistum illini, vsque quo integrè curentur, vt iam antea dictum est.

Aliud. Amygdalarum amararum partes duas, melanthii torrefacti partem vnam, vnumquodque seorsim contere, & cum melle commisce: illinito autem ad vesperam manéque abluito cum aqua dulci. Vtere autem vno aliquo ex smegmatis, superius ad faciei nigredines præscriptis: itémque iis quæ sunt illis vicina ac similia. Vtile autē est & hoc, (præsertim si fuerint diuturnæ) buccina exure & cum melle cōtere, & ad vesperam illine: manè ablui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad solares maculas, valde pulchrum: Oua integra in aceto macerato, donec testa quamtenerrima fiat, deinde superius perforato, ac extrahe ab eis candidum: pòst verò iridis Illyricæ tusæ ac cribratæ, & melanthii in tenuissimum puluerem redacti, & thuris æquas partes cum eis conterito, adiectóque melle sufficienti, vt dictum est, vtitor. Quòd si adhuc perseuerauerit affectio, huiusmodi excoriatoriis vtendum erit. Excoriatoriū macularū à sole prouocatarū & lentiginū: Melāthii quadrantē, seminis ocymi quadr. radicis ari quadrātem, aqua subigito, & imponito, ac finito agglutinari: post aliquantū verò interstitiū detrahito, atq; aqua calida quamplurima proluito. Aliud, quod ad callosam faciem conducit, siue per ætatem, siue per continuam pharmacorum acriorum excoriationem, calli sint contracti. Seminis erucæ sescūcē, ammii, cardamomi, radicis ari, costi, cuiusque quadrantē contūdito, cribrato, ac reponito. Vbi verò necessitas exigit, quantum satis videbitur accipito, acetóque subactum imponito satis condensatum: quum verò agglutinatum fuerit, acetum aut aquam per spongiam instillato. Facta autem excoriatione, multam aquam calidam affundito: à prolutione verò, subiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito: Cerussæ drachmas octo, spumæ argēti lotæ drachmas quatuor, adipis anserini sescuncem, medullæ ceruinæ sescuncem, œsypi medicamenti quadrantem, adipis suilli recētis quadrantem, olei sesamini quantum sufficit. oportet autem fomentum adhibere bis in die. Eleuata autem cute, sequens ceratum est imponendum: Adipis caprini à fibris depurati & loti libras duas, olei susini sescuncem, olei rosacei & amygdalini, ceræ, mastiches, cornu ceruini vsti, salis ammoniaci, cuiusque vnciam vnam, terræ Cimoliæ trientem. Et quæ eliquari possunt liquefacito & percolato: deinde rursus ad carbones lentè decoquito, & ad ea quæ sicca sunt in mortarium adfundito, ac probè vnitis vtitor.

De exulcerata menti scabritie.

Vtendum est ad eam iis quæ paulo pòst in capite videlicet decimoquinto descripta sunt, ad manantes menti papularum eruptiones.

De stigmatis siue notis à verbere illatis, Cap. XII.

Stigmata appellant quæ in facie, aut alia quapiam corporis parte infliguntur, notas, quales videmus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autem vtuntur illi tali: lignorū spinæ Ægyptiacæ & maximè corticis librā vnam, æris vsti sextantem, gallarū sextantem, atramenti sutorii vnciam vnam, contundito ac cribrato, primúmque æs vstum cum aceto terito: deinde & reliqua contrita coniicito, affusísque aquæ quidem partibus duabus, succi verò porri parte vna, & probè vnitis vtitor. Oportet autem locis prius cum acubus punctis sanguinem extrahere, & primùm porri succo illinire, postea verò ipsum adhibere pharmacum. Porrò quibus eiusmodi stigmata extirpare penitus volumus, illis subscriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem vnam, nitri assati partem vnam cum lixiuio coactiliariorum terito, & nitro adsperso locum prius præparato & extergito: deinde illinito continenter. idem quoque ad verrucas myrmecias dictas, efficax existit. Aliud, quod stigmata tollit: Piperis drach. II. rutæ drach. quatuor, auripigmenti drach. quatuor, contere & adiecto melle in pyxide figulina repone. Vbi verò vsus expetit, supra stigmata prius nitro confricta, resinā terebinthinā impone, vinculo adhibito in dies V. postera autem die VI. solue atque acu stigmata penetra, & cū spōgia sanguinem exterge, salémque tenuissimum in ipsas puncturas insperge: quem tādiu inhærere sinas, donec stadia decē quis cursu confecerit: deinde prædictū pharmacū linteo exceptum impone, neque soluas per dies V. sequēti verò VI. solue, & stigmata scalpendo expoli, atq; vbi quod nigrum fuerit detraxeris, rursus pharmacum ipsum illinito cum pennā. eruit enim in viginti diebus citra magnā exulcerationem, nō relicto etiam vestigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamenta in vulnerum tractatu descripta.

De varis faciei, qui *Græcis* ionthoi & acmæ vocantur, Cap. XIII.

Solet circa faciei cuticulā tuberculum oboriri, paruū quidem sed durū, quod vari nomine appellatur: id fanè à crasso humore producitur. Quare cura ei⁹ per ea quæ duritiem emolliunt & tumorem discutiunt, medicamina perficitur: quorum syluam eiusmodi tibi parabis: Lilii radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narcissi radicem cum melle, aut cassiam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto aut pulegium tenuissimè tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiusque æqua les partes permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud. Sepiæ testæ vstæ sextantem, costi sextantem, myrobalani vnc. vnā contere cum aqua & illini, arefactum verò rursus humecta. Aliud. Costum contunde, & cribratū in tenuissimum puluisculum redige, deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo varos ad vesperam illini: manè verò à somno, lacte, qualecunque adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen scissile quamtenuissimè contere, & resina terebinthina exceptum impone. Quum autem diu perstiterint vari, his vtendum erit: Saponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmam vnam, thuris drachmam vnam, dissoluito in aqua & ad cerati dēsitatē reducito, sicque illinito, ac post horæ spatium ablui cum calida præcipito. Aliud. Rhois culinarii, hyssopi, pulegii, salis fossilis, seminis ocymi, cuiusque æquales partes cerato rosaceo excipe, ac vtere. Aliud, quod ad eminentiores faciei affectiones, itémq; pruritus efficax est, necnon ad principiū elephātiasis. Gūmi albi & nitri æquas portiones, acri aceto dilue & illini. Vbi verò exaruerint, subscripta mixtura depurga: Saponis Gallici lib. I. ammoniaci, spumæ nitri, thuris, mastiches, cuiusque quadrātē. saponē & ammoniacū in vase fictili cū aquæ chœnice vnā decoquito: vbi verò dissoluta fuerint, sicca cōtrita ac angustissimo cribro excussa iniicito: deinde transfer in pilam, probéq; contusum vitreo vase recondito. Necessitate verò expetente, faciem illinito, & post paruum interstitiū multa aqua abluito, prius leniter facie cōfricta. hoc pharmaco semper ad varos vtere. Aliud, ad varos celebre. Nitri rubri sextantem, cimoliæ vnc. I. thuris drach. IIII. farinæ erui vnc. I. vtere autē hoc modo: accipe halcyonium, ac per se optimè contere: deinde iniecto oleo simul tere, & ex eo faciē ad vesperā illini, manè verò à somno præscripta compositione exterge. Aliud smegma, quo per omnē curā varorum vti conuenit: Farinæ fabarum, farinæ sesami, medullæ peponis siccæ, cuiusque drach. quatuor contere, & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe, eóque extergatur.

De sicosis faciei tumoribus, ex Galeno, Cap. XIIII.

Est & hæc vna aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à varis, quòd nō solùm crassus existit humor à quo producitur, sed serosa etiā tenuitate participat, ob quam & citius exulceratur, si quidem non vt conueniat curetur: & ficcioribus etiamnum indiget remediis, quàm ea sunt quæ varis adhibētur. Oribasius ad Eustathiū: Ficos

appellant germina vlcerosa,rotunda,subdura,rubicũda,
quæ consequitur etiam dolor.Nascuntur autem vtpluri-
mùm in capite,atque etiam reliquo corpore: de quibus
Crito sic scripsit, Ad ficosas menti eminẽtias, Critonis:
Spumæ argẽti drachmas quatuor,thuris drachmas duas,
salis fossilis drachmas duas,sandarachæ drachmam vnã,
contrita simul impone. Aliud valde præclarum: Ela-
terii drachmas duas,salis fossilis tantundem,chalcanthi
drachmas duas,sandarachæ drachmam vnam, misce: &
cum specilli instrumenti(quod melã *Græci* appellant)ex-
tremo,admota impone, præhumectato prius loco,quò
pharmacum melius insideat:post impositionem verò,ca
taplasmate seminis lini aqua dissoluti supernè contege.
Aliud Archigenis,ad capitis & menti ficos: Calchã
thi assati,aluminis scissilis,glutinis,cuiusq; æquales par
tes,squamæ æris duplum. glutinum in aceto maceratũ
dilue,& cum eo reliqua trita committe.Vbi verò vti ve-
lis, in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias
inunge,& rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem
pertinaciter,atque citra cicatricem ficos depurgat.Vtor
autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum lenien
dos in collyria informato. Quòd si humidi sint tumo-
res,nimirũ aqua effluente ex eis,velut à fonte,pura,sub-
scriptis remediis vtẽdũ erit. Pastillus ad ficosas mẽti e-
minentias.Reprimit autẽ omnes tumores qui accidũt il-
lis qui malè cicatricem obduxerunt: quemadmodũ vi-
demus in iis quibus palpebræ aut labia sunt consuta:
Squamæ æris sextantem,misyos assati sextantem,auripi-
gmẽti sextantẽ,diphrygis dr.III.chalcitidis vstæ dr. IIII.
æris vsti dr.IIII.glutinis fabrilis dr.IIII.cõpone, & vtere
vt dictum est in priore.nam & ob eius vsum,magnũ no-
men adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones,
ex Critone, Cap. XV.

Conferunt quidem & his plurima eorũ quæ antea ad
capitis vlcera manantia præscripta sunt:propriè autem
prosunt hæc: Spumæ argenti,chalcãthi,malicorii,bac-
carum myrti sing.æquales partes cum vino & oleo myr
teo tritas illinito. Aliud. præclarũ est hoc: Verbena-
cæ supinæ drac.octo,acaciæ drach.octo,myrrhæ drach.
II.cum vino tritis vtere. Aliud. Myrrhæ vnc.I.thuris
sextantem,acaciæ trientem.vtere cũ vino. Aliud. Spu-
mæ argenti,ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis
hyoscyami,malicorii, æqualibus partib⁹ cum vino & o-
leo myrteo aut rosaceo permixtis vtere. Aliud,quod&
ad ea quæ instar faui, melle manant vlcera meliceridès
Græcis appellata,conducit,siue ea in mento, seu in capite
existant,quæ à Syris appellantur sanalia: Spumæ argẽti
& baccarum lauri æquales partes cum aceto ac oleo myr
teo illinito. experimentum enim bonum de se præbuit
sæpe.

De impetiginosis tum menti tum reliqui corporis
tumoribus, ex Galeno, Cap. XVI.

Præterea & hæc affectio ex mixto quopiam genera-
tur humore,nimirum serosis& tenuibus acribúsque
humoribus vnà cum crassioribus permixtis:quapropter
etiam facilè in psorã & leprã transit. Indiget itaque hæc
affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quòd si verò
in psorã aut leprã transierit, ad hoc quòd desiccãtia re-
media adhibenda sunt, necesse erit & repurgantibus v-
ti.Itaque Crito ita scripsit,ad eas quæ in mento prodeũt
impetigines,lichenas appellatas.Affectio(inquit)est in-
suauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem,
& periculum nón minus. Proserpit enim aliquãdo per
vniuersam faciem, & oculos ipsos contingit:quare dili-
gentiori cura vtendum erit,vbi ea quæ iam longo tẽpo-
re perseuerarunt,ab iis quæ recèns prodierunt discreue-
rimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc:
Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut
thus,aut ammoniacum cum aceto terito,aut etiam cum
perdicii succo,ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex hu
midis oleæ lignis,dum comburuntur effluit, illini. I-
dem facit quod ex brassicæ caule dũ aduritur,destillat il
litum. Aliud. Maluæ agrestis semen depuratum col-

A lige,contere, ac expressum inde succum repone, eúmq;
assiduè illine. Aliud. Portulacæ succum continen
ter illinito. Aliud. Lacrymam syluestris oleæ cum
aqua diluito,& adiecto modico styrace, vnito ac impo-
nito. Vbi verò iam diu durauerint impetigines, viticis
folia cum aceto trita illini, aut hastulæ regiæ radicem
in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud, ad
diuturnas impetigines: Chamæleontis nigri radicem
in aceto decoque,contere,& illine.Verùm quum ad im
petigines multa & varia excogitata sint remedia, parti-
B culatim de singulis dicam,initium sumens à pastillis.
Pastilli. Pastillus ad impetigines.in quacunque corpo-
ris parte consistant: Alcyonii vsti drachmas duas, sul-
phuris viui,thuris,pyrethri, spumæ nitri, cuiusque dr.
duas,chamæleontis nigri radicis drach.quatuor,hastulæ
regiæ radicis dr. quatuor, glutinis drachmas quatuor.
glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, desic
ca,& vtere cum aceto. Pastillus valde celebris: Folio-
rum fici siccorum drachmas duodecim,chalcitidis cru-
dæ drachmas decem,calcis viuæ drachmas octo,misyos
C crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sul-
phuris viui drachmas octo,aceto subige,& cum aceto v-
tere. Pastillus ad impetigines, qui & callos extirpat,&
cicatrices supra opinionem: Thuris,testarum buccino-
rum vstorum,fimi columbini,alcyonii,gummi, singu-
lorum æquales partes contere cum lacte, & informa pa-
stillos,ac vtere cum aceto. Pastillus alius. Lacrymæ o-
leæ syluestris drachmas quatuór, thuris drachmas qua-
tuor,sulphuris viui,alcyonii,spumæ nitri,halicæ contu
sæ & cribro excussæ, cuiusque dr.octo, halicam in acetũ
D multum atque acerrimũ coniectã tãdiu decoque,donec
viscosa reddatur: reliqua verò cum ea ipsa commissa in
pastillos informa,ac cum aceto vtere. Circumlitiones
ad impetiginem. Ad impetigines maximè feras: Ni-
tri,chalcitidis assatæ,ammoniaci thymiamatis, succi se-
rapiadis tres testiculos habentis æquales partes contun-
de,& cũ aceto illini.Efficax est & ad humentes impeti-
gines: atque ego sanè vsus sum,& ex animi sententia suc-
cessit. Aliud. Stercoris dorcadis vnc.I.thuris vnc.I.cõ
tusis vtere cũ aceto,ita vt cũ nitri spuma impetiginẽ pri⁹
confrices:& miraberis. Aliud,quod & ad impetigines
E & vitiligines ac lepras v Ide commodum existit: Ster-
coris muris,chalcãthi, sulphuris viui,cuiusque bessem,
farinæ fabarum vncias XIIII.aceti sextarios quatuor. Mu
scerdam contunde,& cum aceto decoque. atque vbi bis
aut ter efferbuerit,sulphur insperge & chalcanthum,ani
maduersione habita ne efferueant & effundantur: dein-
de vbi parum saltem concocta fuerint, etiam farinam
fabaceam iniice, & simul ad strigmenti crassitiem de-
cocta redige,& ablatis ac recõditis vtere. Ad lepras
F quidem linteolo exceptum impone,ac post quintum tã
dem diem abstrahe: ad impetigines verò aceto dissolu-
tum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas im
petigines,quæ citra exulcerationem eas summouet: Ha-
licæ mola tritæ ac cribro quamarctissimo excussæ vn-
cias quatuordecim,chalcitidis,cimoliæ,sulphuris viui,
misyos,cuiusque sextantem:spumæ nitri,aluminis scissi
lis,alcyonii,radicis hastulæ regiæ,thuris,lacrymæ oleæ,
ammoniaci thymiamatis,myrrhæ, cuiusque vnciam v-
nam,aceti chœnicas tres. Alcyonium, hastulam regiam
G cum aceto decoquito, atque vbi ad medietatem redactũ
fuerit,percolato.In colamẽto verò ammoniacum, thus,
& reliqua sicca dissoluito: halicam verò in aceto quod
superest decoquito: deinde reliquis adiicito, ac simul
commissis vtitor. Aliud valde præclarum: Aceti a-
cerrimi sextarios octo,farinæ hordeaceæ vncias viginti-
quatuor,mannæ thuris vncias quatuordecim, radicis ru
micis syluestris drach.octo, radicis albuci drachmas o-
cto,veratri albi drachmas X.alcyonii drach. X.cardamo-
mi drachmam vnam,terræ cimoliæ dr.octodecim, glu-
H tinis drachmas XVI.spumæ nitri drachmas sedecim, vir-
gultorum halicacabi viridium fasciculum quantũ manu
cõprehendere potes:appara,& vtere vt dictũ est. Quòd si
hæc affectio diutius producatur extẽdatúrq;,& in callos

tranſeat, nihilominus his quæ dicta iam ſunt vtendum eſt. maximè verò congruum eſt quod ſequitur: Miſyos, myrrhæ, thuris, aluminis ſciſſilis cuiuſque drach. octo, aloes, ſulphuris viui, cuiuſque drachmas quatuor. hæc cum paſſo ad ſtrigmenti craſſitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto illine: foris autem cōſeruandi pharmaci gratia, pelliculam veſicæ, aut ex ouo ſuprapone. Oribaſii lichenicum pharmacum. facit idem etiam ad pruritus: Chalcanthi, ſulphuris viui, nitri, thuris, æqualibus portionibus vtere: ad impetigines quidē cum aceto, ad pruritus verò cum vino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, valde commodum: quare præexigendam ſuadeo mercedem: Sulphuris dr. octo, calcis dr. octo, chalcitidis crudæ dr. octo. thuris drachmas quatuor, miſyos drachmas quatuor, foliorum capparis viridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere ac in forma paſtillos, & vtere. Emplaſtrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeo periculum feci: Picis ſiccæ, ceræ, reſinæ, colophoniæ, veratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedem præexige. Quādoquidem verò plurimi ſunt qui illitionum vſum auerſantur, malúntque adhibere emplaſtra, vtpote quæ neque per ſudores obortos defluant, neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectā & horum aliquot apparatus. Emplaſtrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas ſubmouet: Ceræ, picis liquidæ, thuris, reſinæ terebinthinæ, ſulphuris viui, cuiuſque ſeſcūcē. quæ liquefieri poſſunt, liquefacito, ſiccáque cum eis committito. Aliud quod ſimiliter citra exulcerationem opitulatur: Picis liquidæ libram vnam, mannæ, ſulphuris viui, farinæ lupinorum, cuiuſque vnciam vnam, galbani ſextantem. Picem calefacito, & galbanū præmollitum adiicito: liquefactis verò, ac ab igne ablatis reliqua inſpergito ac vnito. vtere autē hoc vt vehementer commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur: Chryſocollæ ſiccæ qua aurifabri vtuntur, chalcitidis aſſatæ, miſyos aſſati, ſquamæ æris, diphrygis, ſalis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiuſque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas ſex, lapidis aſii, æris vſti, vtriuſque drach. ſex, ſoreos drachmas quinque, aluminis liquidi drach. quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto ſedulò in ſole ſub feruentis caniculæ æſtu contere, donec ipſū pharmacū æruginē cōtrahat. Apparetur aūt in alio quopiā mortario, thuris ſextās, myrrhæ ſextās, aloes vncia vna, ladani vnc. I. opopanacis vncia vna: hæc in aceto diluta & ad ſtrigmentitiam craſſitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata ſunt iniice, ac rurſus contere: atque his omnibus ariſtolochiæ contuſæ & cribratæ vnciam vnam adiice, & rurſus tere. Quū verò omnia in formam emplaſtri redacta fuerint, liqueſcibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liqueſcibilia hæc: Ceræ drachmas centum, terebinthinæ drachmas ducentas, galbani drachmas nouem, olei libram vnam, emollita in vſum adſeruato ſimul omnia. hoc ipſum pharmacum duplici aſpectu ſe vidētibus offert. Aliud, quod ſimiliter ad dictas impetigines efficax eſt, vt etiā ea quæ intus relinquūtur reprimere poſſit: Picis, bituminis, reſinæ pinus, ceræ, ſulphuris viui, mannæ, æquas portiones, olei Cyprini quantum ſat fuerit. Liqueſcibilia liquefacito, & inſpergito ſicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplaſtrum aliud ad impetigines: Picis ſiccæ quadrantem, picis liquidæ vnciam vnam, ſalis vnciam vnam, reſinæ colophoniæ, ceræ, ſulphuris viui, cuiuſque vnciam vnam, nitri fului vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, olei ſextantem: vtere. Excoriatoria impetiginum. Verùm vbi iam affectio ſtabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini reſiſtit, vtendum erit excoriatoriis, ea enim ex facili ſuperficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus vſus eſt Romæ, & plurimùm ſanè profecit, quum in vrbe mētagra graſſaretur, quæ impetigo fera exiſtit. Squamæ æris drachmas octo, auripigmenti drach. quatuor, ſandarachæ drachmas quatuor, æris vſti, veratri albi, cātharidum, relectis alis & pedibus, ſingulorum drachmā vnam & dimidiam: vnumquodque per ſe contere deinde ſimul contuſa cedria excipe, ac in denſitatem ſtrigmētitiam redacta, in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi verò neceſſitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacum hoc cum ſpathomele, *id eſt ſpecillo lato*, illine: atque vbi iam affricueris, modicúmque temporis ſpatium interceſſerit, cum ſpecillo derade, ac rurſus aliud illine: biſque ac ter eodē repetito, locos illitos cum pellicula veſicæ bouillæ, aut alterius cuiuſdam animantis contege. Poſt pelliculæ verò impoſitionem, faſciola leuiter colligato, ac ſinito pernocteſcere, ſi quidem tandiu ſuſtineat: ſi verò non, ad horas aliquot donec bullas exſuſcitet ſanie craſſa & glutinoſa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balneo: etenim hoc ipſum curam adiuuare ſolet. ſit autem calidius ipſum balneum. Quòd ſi prohibeat quid balneo vti, fomento vtendum eſt calida aqua multa, quæ vbi iam ad moleſtiam vſque affuſa fuerit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulſa ſubactum imponere. At vbi ſordibus vlcera ſcatuerint, emplaſtrum viride ſpleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præſcripto admixto. Excluſa autem ſanie, & nullo amplius tectorio vlceri incumbente, ex emplaſtro albo linteolum paruū illitū imponimus, eóque vtimur, donec omnino ad cicatricem perducatur: quotidie fomēto adhibito, ac nouo ſpleniolo ex emplaſtro albo illinito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, vicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiam ex iis quæ ab inflammatione locos tuētur, atque ita excoriatorium ad impetiginem ſolam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, vt citra cicatricis veſtigium ad ſanitatem perducantur. Efficax eſt & ad alopecias ad ſolē vel ad ignem illitum. Vbi verò bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluſo autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enaſcuntur pili. atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines verò vtendum eſt eo modo qui prædictus eſt in excoriatorio primo. Pharmacum verò ipſum huiuſmodi eſt: Sandarachæ, auripigmenti, ſquamæ æris, veratri nigri, cuiuſque drachmas duas, elaterii drachmas quatuor, ventrium cantharidum drach. I. excipe cedria. vſus autē iam antè oſtenſus eſt. Emplaſtra viridia poſt excoriatoria adhibenda. Poſt ipſum excoriatoriorum vſum, ſubacta viridia emplaſtra adhibenda ſunt: nimirum ad vlcerum ipſorum repurgationem. Viride emplaſtrum, quo Pamphilus vſus eſt ad mentagram, poſt eruptionem ſcilicet bullarum: Ceræ libram vnā, reſinæ pinus ſiccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei veteris beſſem, aceti acerrimi quantum ſuffecerit. Æruginē ad ſolem cum aceto conterito: liqueſcibilia liquefacito, & frigefacta ac in mortarium coniecta ſimul vnito. Aliud. Æruginis drach. II mannæ drach. IIII. galbani dr. III. adipis vitulini drach. XII. ceræ drach. octo, reſinæ pinus drach. octo, aceti quantum ſatis videbitur, committe. Aliud, quod euchrun, *hoc eſt boni coloris*, appellatur. Æris vſti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, ſalis ammoniaci, mannæ, cuiuſque ſextantem, ceræ libras duas, reſinæ pinus ſiccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad ſicca conterenda ſuffecerit. Emplaſtra alba ad cicatricem perducentia. Verùm vbi iam per perſcripta emplaſtra viridia, vlcera ipſa repurgata videris, vtendum erit emplaſtris albis, quò abſque cicatricis veſtigio ad ſanitatem perducantur. quare neutiquam hæc relinquenda cenſeo, vt quæ ea multa ad tactum lenitate committunt. Emplaſtrum album, quod aquoſum appellatur. hoc emplaſtro magnus medicus vſus eſt, poſt impetiginum excoriationem: Ceruſſæ, ſpumæ argēti, ceræ Tyrrhenicæ, aquæ puræ, ſingulorum libram vnam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, ceruſſam, & aquam ſimul contere, atque vbi tenuiſſima facta fuerint, oleum guttatim inſtillatum ſimul contere, donec ſufficienter fuerint counita: deinde in fictili vaſe ad ignem adhibe, ac continenter agita. quum verò aqua conſumpta fuerit, iniice ceram: atque hoc modo in

mortarium

mortarium infuſa emollito,ac vtere. Aliud. Ceruſſæ libras duas,miſy os crudi ſextantem, terebinthinæ vnciã vnam,ceræ ſeſcũcem,olei libraſtres,aquæ chœnicas duas compone vt prædictum eſt,ac vtere. Licebit etiã vti cetatis ſedis,& quæ ad ambuſtos deſcripta ſunt tenerioribus.

Ad moleſtum oris odorem, Cap. XVII.

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit,irin in vino veteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe,atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in vino meraco dilutam colluendam præbe:aut acre acetum colluat quotidie,veſpere dormitum iturus:manè verò ſpicæ nardi decoctum ore colluat,aut ipſam ſub dentibus conterat:aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat ; aut roſarum floribus continuè confricato: aut fici ſylueſtris radicem vrito, & cinerem eius cum melle illinito : aut parum cyperi,aut floris iunci odorati contundito,& gingiuas continuè confricato:aut cimoliam cum ſale terito & affricato. Aut ordeum cum ſale, melle ſubactum & linteolo illigatum vrito, & contritis vtere: aut ſimilaginem melle ſubactam ac exuſtam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiuſque vnciam vnam, iridis ſextantem, floris iunci odorati ſextantem : his ſimul contritis dentes fricato & vniuerſum corpus. Bonum enim odorem facit & dentes dealbat. Aliud ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. veratri albi drachmas octo,trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas duodecim,cadmiæ drachmas octo, in aceto tere,& per aliquot dies ad ſolem æſtiuum expone, deſiccatóque vtere. Vtile eſt & ad ſanguinolentas gingiuas, itémque putreſcentes. Bibant autem & ipſi ea quæ præſcripta ſunt illis à quibus per totum corpus teter odor tranſpirat,in hoc ipſo Sermone, capite octauo. Aliud, ad craſſitiem labiorum. Prominet in pleriſque ſuperius labrum,aliquando etiam inferius,ex defluxu vehementi à capite delato,vt præ denſitate labrum intumeſcat,& ad ſermonis prolationem præpediatur:vltra hoc quòd aliâs indecentia quadam faciem dehoneſtet. Quare curabis hos aut inciſa vena,aut purgatos per conſuetas excretiones. Poſt hæc autẽ adhibebis illinitiones ac apophlegmatiſmos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac ſedatur : deinde illitionibus ad os deſcriptis illines palatum. Quibus præmiſſis, porri ſuccum cum oleo vetuſtiſſimo ad interna labiorum illini, aut foliorum braſſicæ ſuccum vnà cum oleo ad affectum labrum continuè admoue : aut glaucium cum vino, aut cimoliam,aut Muſæ paſtillum,aut paſtillum ex halicacabis cum vino.

Ad labiorum fiſſuras, Cap. XVIII.

QVI internam pelliculam fiſſuris labiorũ agglutina, aut quod pelliculæ ſimilitudine, circa palmarum oſſicula adhæret,aut araneorum à trabibus dependentiũ texturam,maximè albam. Eas verò quæ in altum magis ſe extendunt fiſſuras,cum adipe anſerino,aut caprino curabis,aut cum medulla bouilla aut ceruina,ita vt cum ſem peruiuo atque terebinthina vnita,illinas.aut gallam omphacinã tritam,terebinthina, aut œſypo liquido,aut mel le excipe & impone. Aliud. Gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita,œſypo, *id eſt lana ſuccidæ ſordibus* in formam cerati redacto, excipe ac vtere. Aliud. Gallarum vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, ceruſſæ quadrantem,contere cum roſaceo, & illine. Aliud. Cyperi ſextantem,gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drachmam vnam,contere ac ſiccum inſperge. Aliud. Maſtichen cum vino tritam & dilutam illine. Aliud. Fæcem aceti vſtam, myrteo aut roſaceo cerato exceptam impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac ſummis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Teſtarũ ouorũ vſtarum,gallæ,myrrhæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ æquales partes lanæ ſuccidæ ſordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum vlcera, & ad ea quoque quæ cacoethe appellant: Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego autem & non vſta cõtriui, eiſque vſus ſum: neq; malè ceſſit. Aliud,ad fiſſuras labiorũ. Muſæ paſtil-

A lum cũ ſapa aut vino dilutũ, ſatis craſſum illinito. Optimè prodeſt & id quod ex amurca,ad vlcera oris quæ aphthas appellant,apparatur:idémque ſimilia remedia efficiunt,quæ ad fiſſuras ſunt deſcripta, atque etiam paſtillus ex halicacabis cum vino. Ad tubercula in labris. Vtendum eſt & ad hæc præſcriptis ceratorum formis, atque etiã hoc ipſo quod ſubiéci : Radicis rumicis vſtæ, nitri vſti,terebinthinæ vſtæ, ſingulorũ æquas portiones cõtritas cerato excipe,& illine. Aliud. Adipem anſerinum, melle ac ſolani ſucco mixto adhibe. Confrictis au-

B tem prius vlceribus, cũ pœna ſæpe illini. repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autẽ ea & ante illinitionem & poſt eam,cum lacte.

De dentium affectionibus, Cap. XIX.

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro vtrinque delatorum, diſtribuitur quidem in pelliculam quæ ipſum os,& linguam,ac gingiuas complectitur ac ambit,ſenſum eis ſuppeditans: ingenerat autem ſeipſam tum ſuperiori,tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices ſubſtrata, vt ob

C hanc cauſam inter oſſa ſoli dentes dolore afficiantur. Illi ipſi ſanè nerui delatum ad ſe nutrimentum ſuſcipientes, quod in ipſo liquidius exiſtit,ſibi lucrifaciunt:quod autẽ ſiccius quàm conueniat exiſtit,tanquã alienum à ſe abiiciunt. Ea ipſa verò à neruis redundans ſuperfluitas in cõcauitatibus locellorũm in quibus ipſi dentes ſunt infixi, aggregatur,paulatimque tenacior ac denſior ſeipſa facta, ob diuturnam iſtic conuerſationem, in oſſium formam tranſmutatur. atque hoc modo nutrimentũ dentibus accidit. Itaque dentes hac nutricatione ſuſcepta, vſque in

D ſenectutem augeſcunt. Vnde ſanè in ſenibus ob defectũ connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobiléſque fiunt,ac excidunt. Cæterùm quantum augeſcunt ipſi dẽtes,tantum ex attritione ciborum conſumuntur. impoſſibile eſt autem citra nutricationem augeri. In vniuerſum itaque duabus affectionibus dentes ſunt obnoxii, & iis quidem contrariis : indigentiæ videlicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ſicciores & alimentum non ſentientes, atque

E ob id tenuiores eos efficit: abundantia verò conſimilem in eis diſpoſitionem facit ei quæ contingit in carnoſis partibus inflammationi. Huius igitur affectionis cura iuxta eundem ſcopum fiet, quem propoſitũ habent ii qui inflammationibus medentur : nimirum vt abundantia partim diſcutiendo, partim repellendo euacuetur. Eius verò quæ indigẽtia alimenti contingit,tenuitatis dentium, nullũ remedium exiſtit. Neceſſarium eſt enim laxari ac cõmoueri dentes,vbi cõpages eorum flaccidiores reddantur, quum non ſolùm ipſi dentes, ſed &

F loculi eos cõtinẽtes graciles fiant. Hæc igitur affectio neceſſariò accidit ſenibus,quibuſdam citius,aliis ſerius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adſtringentia, quæ gingiuas confirment,& ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui verò facilè exteruntur dentes,eos,ſi quidem id ex mollitie eorum contingat, duriores reddere conuenit & affectionibus minus obnoxios, per auſtera videlicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.

GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium exiſtit oleum lentiſcinum,cõ-

G duplicato vaſculo calefactum,ac in ore retentum. Sit autem recens oleum. nociuum enim exiſtit inueteratum. Repellit autem oleum lentiſcinum citra aſperitatem, & diſcutit abſque mordacitate quibus maximè indigẽt inflammata. A tqui añinum lac in ore retẽtum,vbi maximè infeſtauerint dolores,eos mitigat ac ex tempore ſedat. Et hoc quod ex vino ad tertiam vſque menſuræ par tem decocto,apparatur, quod ſapam dicimus itémq; hepſema,& palmularum ſtillamentum ſimiliter ore retentum calidum vehementer lenit. oportet autem aquam ca

H lidam ad palmarum ſtillamentum affundere, quò craſſities eius diluatur. Valet etiã ſemperuiui minoris decoctũ per ſe,aut cum roſaceo melle:aut cum ſapa,aut palmarum ſtillamento in ore retentũ. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoſcyami ſuccus aut decoctũ per ſe calidum

A aut cum sapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit succus portulacæ. Insensissimū verò inflammatis gingiuis est acetum, omniáque acerba, & acria, & salsa.

Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.

CRuentis verò ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem vtilis est foliorum hyoscyami succus, aut decoctum cum sapa, aut cum palmarum stillamento calidum ore retentum. foliis autem ad manum non existētibus, radicem eius decoque cum passo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile est & alumen scissile cum myrto, B si quamtenuissimè trita adhibeantur. Vbi verò adstrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam sapam calidā exhibeto. Aliud Asclepiadæ, ad cruentas gingiuas: Balaustiorum, florum rosarum, ramorum myrti, sing. æquales partes, cum posca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentisci, balaustiorum, radicis mali cotoneæ, singulorum æquale pondus in posca decoctum exhibeto. Epithema ad sanguinem ex ginguis erumpentem: C Polentæ partem vnam, vinaceorum vuæ tantundem, succi sanguinariæ quātum satis est, contere, & ad cerati crassitiem redacta impone ad sanguinolētum locū, aut simul cū succo tādiu tere donec arefiāt, atq; hoc modo trita insperge. Aliud. Spongiam nouam siccam in sanguine taurino madefactam in vase fictili exure, contere ac repone. Vbi verò vti velis, cineris ipsius dr. IIII. accipe, thuris dr. II. chalcitidis crudæ dr. II. & simul trita insperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ dr. IIII. æris dr. II. tritis vtere. D Calidas verò in ore inflāmationes & gingiuas corrosas, in quibus salsæ cuiusdā aut mordacis humiditatis sensus percipitur, magnopere iuuant dulciū aquarum balnea, quæ superfluitatem quidem per sudores euacuant, sanguinis verò acredinem obtundunt. Quare si nihil prohibuerit, bis aut ter lauans, non lædes. Illinendū est autem caput oleo rosaceo cum aceto.

Ad excrescentes gingiuas, putrescentésque ac tumentes, Cap. XXII.

AD gingiuarum tumores. easdémque excrescentes & E putrescentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expressum, oliuarū colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida verò & trita, gingiuis admoueri commodè possunt hæc, radix aristolochiæ, plantaginis semen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix vsta, pulegium vstum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum assatum, gallæ, cytini, malicorium, balaustia. Optimè autē prodest gingiuis à fluore affectis: F aceti & mellis, cuiusque libram vnam, aluminis sextantem. Decoque ad consumptionem aceti, & vtere. Aliud. Aluminis scissilis, myrrhæ & thuris æquales partes cū melle illine, ac postea vino collue. Medetur autē exesis gingiuis, & humore prægnantibus, lac asininum calidum collutum, foliorum oliuæ decoctum, aspalathi decoctū, platani folia in aceto aut vino decocta. Sicca autem adhiberi possunt, rubigo ferri, balaustia, & cytini. Aliud siccum, quod ad putredines oris gingiuásque depastas ac cruentas efficax est: ad tonsillas etiam, ac glandulas & co- G lumellam siccum admouetur: ad quassatos verò dentes, aceto dilutum detinetur in ore: Gallarum quæ omphacitides appellātur, aluminis scissilis. æquales partes accipe, ac vt valde efficaci vtere. Siccū quod antheron appellatur, *id est floridum*. Cyperi drach. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis scissilis, iridis, cuiusque drach. II. croci drach. I. sandarachæ drach. III permixtis vtere. Alius siccus puluis floridus, Oribasii. Cyperi, croci, vtriusque dr. II. aluminis scissi, sandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, singulorum drachmas quatuor, floris rosarum drachm. H sex, misce ac vtere. Ad putredines in ore. Foliorum oleæ vstorum, radicis lactucæ, malicorii, singulorum drachmam vnam, costi parum. vtere.

Ad corrosas & ab vlcere serpente infestatas gingiuas, Cap. XXIII.

A IIs qui corrosas gingiuas habent cum tumore atque etiam dolore, atque etiam quibus à serpente vlcere depascuntur, summè auxiliatur fomentum hoc: Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eámque donec exæquentur gingiuis adhibe, & quousque vndiquaque appareant albæ. Ita enim vlcus serpēs sistitur, atque ex sana carne, id quod corrosum est cōnutritur. Post hæc autē vtere affrictoriis ad gingiuas descriptis. Propriè autem conuenit galla tenuissimè trita acetabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis, B vtere siccis. Præter opinionem autem ad corrosas, & quæ serpente vlcere infestantur gingiuas, prodest id quod ex chalcitide & cadmia constat siccum. sint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ vnc. vna. Cadmia in aceto ad solem æstiuum aliquot diebus sufficienter conteratur: deinde adiiciatur quoque chalcitis & similiter cum ea conteratur, affuso sæpe aceto: pòst verò ambobus exsiccatis, tritis & cribratis, vtere siccis: sed cū cautione nequid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclarè facit etiā in serpente gingiuarū vlcere, id quod heliocaes C *hoc est sole ustum* appellatur siccum, constans ex calcis partibus duabus, auripigmenti vna & dimidia. Verùm conterere oportet & hoc ipsum in aqua sub exoriētis caniculæ ardoribus, ita vt ter aqua diffūdatur, & postea pharmacū desiccetur. cauendum etiam ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiam opem corrosis gingiuis affert id quod ex charta vsta constat siccum, siue per se solum siue cum melle adhibeatur. Aliud, ad vlcera serpentia gingiuarum: Aluminis scissilis, florum rosarum, D cuiusque drach. II. salis fossilis drach. IIII. croci drach. I. vtere sicco aut cum melle cocto. Floridū ad gingiuarum abscessus, ac vlcera oris profunda ac crustosa: Aluminis scissilis, cyperi, cuiusque drach. III. myrrhæ drachm. VIII. sandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. I. Aliud. Cyperi drach. III. sandarachæ drach. III. myrrhæ, croci, aluminis scissilis, iridis, cuiusque drach. II. vtere sicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc: Seminis rosarum non antiqui partes II. calami odorati Indici partem vnam, siccum tritum adhibe. Aliud. Florum rosarum drach. III. calami drach. E III. malicorii drach. II. aluminis scissi drach. I. Optimè autem carnem gignit & hoc quod ex eruo constat, siccum capitale. Relatum est autem in iis quæ vulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc est gingiuarum inflammationes, Cap. XXIIII.

PArulis est inflāmatio partis alicuius gingiuarum cū tumore, quæ vbi non dissoluitur, suppuratur. Quare in principio adiuuare oportet, quò submittatur per dissol- F uentes videlicet collutiones, quales sunt succus ptisanæ, decoctum seminis lini, aqua mulsa calida, aut mulsum: deinde siccis deprimenda est eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris viui, piperis, aluminis scissilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne vstum, aut etiam sori, si trita adhibeantur. Quòd si suppuretur, ferro venæincisorio distractam & excisam linamento imposito disparato, aut cum linteoli rasura. Amant autem magis excisionem gingiuarum abscessus. simpliciter enim incisi in fistulam proficiunt. post exci- G sionem, medicandum est ipsum vlcus per collutiones: & cauum quidem eius, eoiquod ex eruo constat sicco capitali impleto: vbi verò ad æqualitatē peruenerit, eo quod floridum appellatur vtitor.

De epulide, id est excrescente gingiuarum carne, Cap. XXV.

EPulis est excrescentia carnis ab inflammatione consequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre, & vehementi dolore internarum mandibu- H larum, vt neque os ægro aperire liceat, contingens. Primùm itaque inflammationem soluere oportet per collutiones eam submittentes, qualis est aqua mulsa, succus ptisanæ, decoctum seminis lini. Proderit autē & totā maxillam cataplasmate ex semine lini & aqua mulsa integere. Vbi verò inflammatio soluta fuerit, & hiare iā poterit,

infirmus, medicari oportet epulidem ſicco deprimente: maximè eo quod iam in parulide dictum eſt, atque etiã eo quod ad ſerpentia gingiuarum vlcera deſcripum eſt, ex chalcitide & cadmia. imponenda eſt etiam raſura linteolorum. Vbi autem ſerius caro conſumeretur, ſiccum quod carnem exedit apponatur: velut eſt ærugo per ſe, aut cũ æqualis põderis galla, aut ſiccũ quod appellatur flauum: deinde rurſus raſurã lintei impone. Quòd ſi adhuc moram traxerit epulis, forcipe arrepta excindatur cum tenui ſcalpello, aut, ſi mauis, enſiculo paruo. Sequẽtibus verò diebus curetur vlcus per collutionem aquæ mulſæ, & per capitale ſiccum, raſura linteoli adimpoſita. poſtremùm florido ſicco tota cura compleatur. Deprimit autẽ epulidas, galla per ſe, chalcitis cruda & vſta, ſori vſtum, alumen omne vſtum, balauſtia, ſquama æris in aceto ad ſolem aliquot diebus expoſita, cõtrita & rurſus exiccata. Probè facit & hoc: aluminis ſciſſilis drachm. II. gallarum drach. IIII. ſalis torrefacti drachma vna. vtere ſicco.

De gingiuarum fiſtulis, Cap. XXVI.

Gingiuarum fiſtulas diſſecare ac explanare cõuenit, atque poſt inciſionem curare vlcus eo modo quem paulo antè diximus. Vbi verò vſque ad radices propinqui dentis fiſtula ipſa extenderetur, conandum eſt vt quantum poſſibile ſit, per fiſtularia collyria explanetur: & per ſiccum quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & conſimili modo id quod conſtat ex eruo, poſtea adhibeatur. Quòd ſi confuſio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hócque modo eruetur & fiſtula, & concidet gingiuá: atque omnino facilis erit eá quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroſo affectorum, ex Adamantio ſophiſta, Cap. XXVII.

Gingiuis dolore affectis propter inflammationem aut corroſionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda ſunt, quæ ſanè aut omnis mordacitatis expertia ſint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi verò dentes ſolùm patiuntur, aut cum eis ſimul concreti nerui & pelliculæ: tum ipſis curatiuis pharmacis ea quæ tenuium partium in ſua ſubſtantia exiſtunt adiicimus, quò vis ipſorum in profundum perferatur. Et ſi quidem frigidus ſit morbus, calida tenuium partium adnectimus: ſi verò calidus, ea quæ refrigerare poſſunt, & ſimul tenuium partium exiſtunt, cõmiſcemus. Calida itaque exiſtente affectione, & vigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris ſtatu conſimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, ſemperuiuum minus, portulacam, perdicium, glycyrrhizam. Quòd ſi intolerabilis exiſtat caloris ſenſus, vtendum eſt hyoſcyami foliis, aut ſemine papaueris hortenſis, & ſemine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si verò vnà cum dentibus gingiuæ ipſæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum vt acutum & hoſtilem gladium deuita: ſuo enim acore gingiuas corrodit. maximè itaque conſolatorium eis exiſtit, lac aſininum. Ego autem aliquando cuidam huiuſmodi temperamenti exiſtenti, & in hanc affectionem delapſo, oleum roſaceum & myrteum in ore detinendũ exhibui. & ſanè vri ſibi videbatur hic homo, tanquam à face accenderetur. niuem itaque cum melle roſaceo miſcui, & moderatè tepefeci, quò frigoris vehementia frangeretur: & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus ſoporifera, ſi tepida ore retineatur. Similiter & lac aſininũ aſſiduè collutum, & ſapa quoque ore retenta. Optimum etiam remedium eis exiſtit, paſtillus qui ex ſeminibus conſtat ſoporifer, & cõſimiles, ſapa ſubacti, & affecto loco obducti. Oportet autẽ & caput madefacere ex roſaceo cum modico aceto diluto: idémque auribus inſtillare cum aceto. Aut terrenos vermes oleo decoctos in propinquã aurem inſtilla. Aut millepedes ſub aquario vaſe ſtabulantes, qui aſelli à *Græcis* appellantur, eodẽ modo. Similiter & araneos, & blattæ interranea oleo decocta in aurẽ infunde. Nutriantur autẽ ex ptiſana, alica, ouis, lactucis & cucurbita, & quæcũque tandẽ his poteſtate ſunt

A propinqua. A vino autem abſtineãt. Ad cõmanducãdum verò exhibe ſub dolentem maximè dentem, herbæ perdicii radicem, aut hyoſcyamum: præſertim in balneo, ita vt contineat in ore ſuccum ex eo, donec inde egrediatur. Suffire etiam conuenit ægro hyoſcyami ſemen, aut canis mortui dentem. inde enim ſtatim dolor ſedatur. Eodem modo etiam terrenos vermes ſuffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur, Cap. XXVIII.

B Frigidus dentium morbus cognoſcitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex eá quæ præceſsit diæta, itémque exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ornata. Sint itaque cibi, ptiſana cum pulegio decocta aut cum ruta, aut cui poſt cocturam additum eſt piper. ſimiliter & alica, olera, petroſelinum, & ſimilia. In potu exhibendum eſt vinũ, modicum tamẽ; & mulſum, atque etiam quod appellant conditum. Serò verò vbi dormire voluerit, confectionem ex calamintha citò penetrantem, aut potu aut linctu C deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanũ, calaminthã, hyſſopum, pulegium, dictamnum, ſatureiã, tithymali radicem, chamæleontis nigri radicẽ, verbenacæ rectæ radicem, eryngii radicẽ, verbaſci radicem, veratri nigri & capparis radicem. vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum, dolores dentium ſedat, qui à frigiditate ſunt oborti. Ad eos verò quorum ſenſus citius afficitur, hæc cum poſca decoquantur. Porrò ex vino ſi decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mẽſe, præ- D muniunt ac conſeruant eos qui frigidiore temperatura ſunt, ne dolore dentium afficiantur. Obſeruatum eſt & pinguium lignorum, veluti tædarum ac picearum decoctũ ipſis prodeſſe: contunduntur autẽ hæc ac cum caricis decoquuntur affuſo vino. collutum enim hoc ipſum dẽtium dolores mitigat. At verò & ipſas tædas contuſas in oleo decoquere licebit, oleúmque calidum in ore continere. Qninetiam ipſas tædas conquaſſatas ſolas ore detinere commodum exiſtit, circa affectum maximè dẽtem. Succus etiam balſami in ore retentus, non paruam de ſe E præbet commoditatem. itémque caſtoreum cum nardo auribus infuſum. Quòd ſi omnes ex æquo doleãt dentes; in ingreſſu balnei cedriam in os coniectã vſquequó egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyrethri, radicem tithymali, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Eſdræ antidotum ſapa dilutũ ore detinendum exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autẽ canis mortui dente, ita vt fumus inde progreſſus ore excipiatur. F pòſt verò, ipſum dentem vſtum & modico aceto tritum, calidũ ore retinendũ præbe: & dolore liber erit. Poteris alcyonium ſuffire. Capitis verò cura imprimis habenda eſt. Ad id ergo huiuſmodi inſperſione vtaris: helenii quadrantẽ, iridis ſextantẽ, ariſtolochiæ longæ vnc. I. Quòd ſi fortiter infeſtauerint dolores, fomentũ adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto ſale. Vt ne putreſcant molares immobiléſque conſeruentur: Succi racemorum vitis albæ lib. I. & dimidiã, corticis radicis mori ſeſcuncẽ, decoque ad dimi- G dium, calidúmq; ore retinendũ per ſeptẽ continuos dies exhibe. qui enim hoc vtitur, nunquã dentis dolore afficietur. Collutio propriè ad dẽtes valens: Corticis radicis hyoſcyami drach. VIII. pyrethri dr. IIII. ſpicæ nardi dr. I. mellis dodrantem, aceti lib. III. decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle vtere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum, Cap. XXIX.

Aſſumamus autem mox aliũ ægrotũ, qui vniuerſam corporis mixturã, imprimis verò capitis, habeat humidiorem, viuátque delicatius, & domum habeat in hu- H miliore loco ſitam: inſtet autem tempeſtas humida, & hora verna, quum afficitur. Quíſnam ſanã mentem habens, his viſis, non dixerit à ſuperabundante humore in hoc morbum eſſe productum? Etenim quum nerui qui ſe ad dentes inſerunt, permadeſcunt, laxioréſque fiunt vnã

cum circumadhærentibus corporibus, necessariò dentes mobiles fiunt: verùm multis hoc citra doloris sensum accidit. sæpe enim iam diximus, humiditatem per se nō solere dolores inferre. Et dictum quoque antea est, ob ætatem senilem quibusdam dentes laxari, & quòd pharmacis adstringētibus gingiuas, ac dēsantibus easdē, lenes queant iuuari. Porrò percussis etiam dentes laxantur. Iis maximopere prodest alumen scissile, cum myrrha troglodytica tritum, ac inspersum ad dolentem dentem: atque id vbertim & continuè facere oportet. nam ipsum cōfirmat. Eos verò quibus ab humiditate vacillant, curare cōuenit per diætam ad siccitatem ordinatam, & cum diuturniore abstinentia ciborum. Cibi itaque eis conuenientes sunt sorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cum aqua mulsa. Neque malè conuenit eis milium & lēticula, pisces muria conditi, volucres mōtanæ & sicciores. Ex oleribus, brassica, & similia. In potu aqua exhibenda est, sed non multa. Quòd si concoctioni non officeret, aqua mulsa danda esset: itaque si hanc ferre nequeunt, ad aquam modicum vini addatur. Tempore autem afflictionis, fouere conuenit locum cum milio & sale. Collutiones exhibendæ adstringentes, & desiccantes, aut salsæ, nisi gingiuæ simul sint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itémque spinæ Ægyptiæ semen, malicorium, myrti baccas, cytinos, balaustia, oliuæ folia, platani folia, cupressi pilulas, rumicis syluestris radicē, lappæ radicē, folia rubi, & quæcūque alia acerbā in se qualitatē cōplectuntur: ita vt his cū aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut vino, decoctis, os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, sensui videlicet ægri maximè gratum & conuenientem: iudicata etiam & perpensa eorum quæ offerimus potentia: nimirū plúsne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinem. Ego autem optimam ad collutionem oris expertus sum oliuarum muria conditarum aquā, in quam videlicet condiuntur. Etenim omnē oris humiditatem muria ipsa extergit: corporum verò hiatum & laxitatem, oliuarum spissamentum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum cōtusarum & expressarum accepimus succum, eóque cum rutæ succo & melle permixto, cōfricauimus dentes: postea verò inspersimus Indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & salis duplo adiecto. Optimè quoque faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: velut est confectio de moris ori valde cōducens, maximè si alumen scissile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum succo apparatur eodem modo. Aut alumen scissile & misy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi densitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitā defluere permitte: deinde lacte asinino calido mordacitatem eluant, aut vino dulci, aut alumen, & myrrham troglodyticen inspergito, aut cū aceto aut melle illinito. Siccæ autem inspersiones semper eis sunt conuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas cōmittunt. Itaque spodiū cypriū lotum & exsiccatum inspergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius consimilis decocti. Postea rursus spodio insperso, quiescere iube. aut etiam rubiginem ferri siccam tritam admoue, aut sori vstum. Aliud ad laxatos dentes & gingiuas humectas: Aluminis scissilis in fictili vsti drach. VII. myrrhæ drach. IIII. gallarum, florum rosarum, iridis, sing. drach. II. croci drach. I. vtere. Aliud. Cornu cerui vsti drach. VIII. rhois culinarii drach. IIII. omphacii sicci drach. II. balaustiorum drach. III. corticis pinus, myrrhæ, croci, sing. drach. I. Aliud. Alumen rotundum cū duplo salis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labātibus inspergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis scissilis, amyli, pompholygis, æquales portiones siccæ tritæ inspersæ, labātes dētes firmāt. Aliud remediū, quod laxatis ac dolentibus dentibus præsentem fert opem: Aluminis scissilis sextantem, radicis struthii siccæ tritæ vnc. I. contritis simul affectum dentem asperge: teneátque donec saliua os impleatur: & tunc sanè ipsam expuat & effundat: móxque dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat: Aluminis scissilis trientem, mastiches vnc. I. thuris drach. IIII. folii drach. IIII. Aliud, quod & firmat & corroborat dentes: Æruginis, aluminis scissilis, aut magis quod appellatur phorimō, minii, sing. æquales partes: vtere sicco aut cum passo. Aliud. Florum rosarum, balaustiorum, myrrhæ, mastiches, cuiusque vnciā vnam, chalcitidis assæ, thuris masculi, corticis pinus, cuiusque drach. IIII. salis ammoniaci vnciā I. vtere sicco. Aliud quod & ad exulcerationes oris commodum est vsurpare. Rubiginem ferri, aut ipsum ferrum multa rubigine oppletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut vino, in iis quibus sensus facilè læditur, extinguito, ac liquorē ipsum in quo extinctio facta est ore cōtinēdū exhibeto. Dētes enim firmat, & vlcera curat: præclarè etiam facit siccum, quod floridum appellatur. Aliud Galeni: quo ego vtor, inquit Galenus: Polytrichi palearū vstarum sextariū I. (cōtinet autem sextarius harū vncias XXVIII) aluminis scissilis quadrātē, aluminis rotūdi quadr. spicæ nardi sext. folii vnciā I. piperis vnc. I. pyrethri dr. V. cōtusa & cribrata gingiuis vsque ad dentiū radices adhibeto. Vtile etiā existit iis thuscū pipere māducatū, itémq; rub⁹ cōmāducata ac ricini radix. Prodest etiā Esdræ antidotus sapa diluta ac ore retēta, eodémq; modo theriace Andromachi. quinetiam in vesperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes vt verum & naturali modo ad labentes dentes accommodatū. Dētem, inquit, canis mortui in nomine eius qui ægrè habet acceptū, super prunas pone, vapóremq; inde prodeūtē æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exustum canis dētem cum aceto calido tritum ore retinendum exhibe. In iis verò qui facilè ab aceti sensu offenduntur, præbe cum vino.

De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.

SOlent ferè dentes moti ac labantes reliquis esse prominentiores, maximè quum ex verbere hanc affectionē incurrerint. Quare visum est mihi eos lima atterendos esse, in quantum scilicet præ aliis prominent, ne in loquendo vel etiam manducando, eos qui obiiciuntur, offendant. Attestatur autem & experimentum ipsum, quantū sanè ego eius rei periculum feci. Ferream nanque limulā ad hāc rem apparaui, quò citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggressiones cōcutiunt dentem, quiete opus habentem, si modò aliqua spes est moti dentis firmandi. Sit autem caput ipsius limæ obtusum, forma nuclei, & quam læuissimum. Itaque aliquando quidem inæquales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus partes tantùm aliquas lima atterere opus est. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent, quare æquali etiam ac plana per limam attritione indigent. Oportet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipsis vsque ad dentium radicem adhibere: deinde leniter sinistræ manus digitis apprehendere, cautéque ac citra offensionē limā affricare: ne, dum limā tolerat dens, ipse cōcutiatur. Quòd si omnino dolorem percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quòd vehementius digitis dentes apprehendantur, quiescere statim conuenit, interimq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rursus, vt dictum est, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc nō prima saltem die bis aut ter conari, verùm & secunda repetere: ita vt ægro imperes vt neque sermone nimiùm vtatur, neque vllū aliquem duriorem cibum assumat. Vtatur autē cibis sorbilibus, aut pane madefacto. Quòd si citra laxitatem, quibusdam dentes præter morem augescant, eos similiter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac densantes offerre.

Cura dentium à siccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophista, Cap. XXXII.

QVartus iam ex ordine subiiciendus ægrotus, qui videlicet à sicca intemperie afficitur. Eam autem efficiunt, autumnalis tempestatis constitutio imprimis, & vita ærumnosa, tenui accedente diæta. Præterea regio sicca, & ambientis nos aëris status consimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adest corporis ipsius tēperamentum siccū,

& maximè si caput eiusmodi sicca intemperie est affectum. Sitis autem insidet semper, nisi adsit frigiditas vnà cum siccitate. Minimum etiam sputi eiiciunt sic affecti. Et ob siccitatem dolor intolerabilis ferè eos cōcomitatur. Austerorum &acerborum vsus maximè contrarius eis existit: quare cōfectio ex moris sæpe his vehementem dolorem induxit. Itaque collutiones minimū adstringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per se, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis aut ptisanæ succum; aut amylum cum sapa aqua calida diluta: lac per se, maximè asininum, mal uæ decoctum, & alia quæcunque his sunt similia. Cibus autem his conueniens est succus ptisanæ; micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, & quæcunque his prosunt qui humectatione indigent. Atque hactenus quidem simplicium intemperierum curam ostendimus; Manifesta verò & hinc fit ea, quam compositæ requirūt nimirum ex dictorum mixtura cognobiles, & ex tempe ratura ostensorum auxiliorum curam accipientes. Verùm propter eos qui se nuper ad hanc disciplinam contulerunt, & inexpertos adhuc, age paucis vnius tantùm cōpositæ intemperiei mentionem faciamus, quæ vt manifestum exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.

SIT sanè regio calida & humida, tempus autem anni vernum, & aëris quoque status calidus & humidus, qualis est austrinus. Contingat itaque æger qui caput habeat quod facilè eiusmodi humiditate impleatur, cuius coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & consimili quoque vtatur diæta. Quis autem, qui saltem probatus medicus haberi velit, in hoc calidum & humidum esse morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto, bifariam: si enim excessus naturæ contigerit iuxta qualitates tantùm, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam: si verò vnà cum qualitatum excessu, & humorum multitudo adfuerit, palàm est primùm oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem esse conducit. Eum verò qui à calido & humido morbo affectus est (de quo nunc dicere instituimus) per venæ incisionem euacuare conueniens est, vtpote à sanguinis multitudine exagitatum. calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere autem oportet venam cubiti superiorem, quæ humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quæ media existit. Quòd si quid prohibeat venæ incisionem facere, modico & tenui victu superfluum & nō necessarium detrahito humorem. Atque hoc modo etiam circa reliquas compositas intemperies operaberis: ita vt eas quæ iuxta qualitatem tantùm constiterint, alteres & contrariis qualitatibus permutes. Eas verò quæ cum substantia quadam consistunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: nisi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autē quæ afferre oportet auxilia, veluti sunt collutiones, & victus constitutio, facilè ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi simplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoscitur autem affligens humor cum ex reliquis circa corpus signis, tum ex consequenti dolore. Flauæ nanque bili dolor pungitiuus comes existit: pituitam verò sequitur vnà cum frigiditate distentio locorum: & fæce quidem sanguinis siue atra bile affligēte, sensus adest, velut corpuscula quædam in profundo confringantur: vbi verò æqualiter omnes augescunt multitudine eorum, in corpore coaceruata, grauitas cōcomitatur. Verumenimuero & sapor ipse influentis humoris ægro specimen sui ostendit. aut enim amaritudinem aut salsedinem, aut acedinem sensu perceptat.

Curatio erosorum dentium, ex Galeno, Cap. XXXIII.

EROSIONES & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maximè naturæ humorum generantur: quē admodum etiam vlcera in cute, citra aliquam externam causam. Manifestum igitur hinc erit, quomodo sanandi sint erosi dentes: nimirum per exsiccationem influētis vitiosi humoris: qui si paucus fuerit, localia remedia ex deficcātibus pharmacis conflata suffecerint: si verò multus fuerit influens humor, totius capitis respectum habere conuenit. Contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum. quare in his vniuersis corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaque ad hos hæc remedia descripsit: Sori resina terebinthina excc ptum, denti circūlinito, atque in cauernā indito. Præclarè facit & hoc: Sulphur viuum lycio exceptum cauernæ impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritā lycio aut resina terebinthina exceptam ad cauum intrude, similitérque depurgato denti appone. In maximis verò dentiū doloribus summè prodest hoc: Senectam anguium vstam ac tritam cum oleo in mellis crassitudinem redige; eodémque modo (vt dictum est) vtere. Aut senectam ipsam non vstam dentibus adfrica: inde enim excidēt. Aut melāthium torrefactum ac tritum cum oleo similiter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuso tritum cauo denti indito ac circumlinito. sistetur enim erosio, neque quicquā addet vltrà. Aliud. Melanthii partem vnam, allii dimidiam, & salis parum quiddam, simul contrita circumponito: à dolore enim liberat. Proderit autem & ad erosiones dentium vti ea quæ suprà ad motos dentes descripta est collutione, ex succo videlicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum similiter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem vnam, atramenti sutorii partes duas, contere cum passo, donec cerati crassitudo fiat: vtere vt dictum est, & citò sedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris par tem vnam, contere cum passo ad cerati crassitudinē, vtere vt dixi, & eo ipso die sedabitur dolor. Aliud. Alumen scissile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel vrsi indito, & ab erosione liberabis. Aliud. Rhododaphnes virgultū exustum & tritum insperge cauernis: & medeberis. Andromachi compositio, ad dentes molares: quæ eadem hora dolores sedat: Piperis, pyrethri, succi tithymali, galbani, sing. æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, vsus, adseruaui caua dentium citra dolorem: Gingiber in aceto mulso decoctum, & probè tritū, in caua imponito, similitérque extrinsecus ad dentem admoueto. Præclarè etiam facit ex duobus piperis generibus cōposita antidotus, cauis indita, atque etiam oleo amygdalino aut nardino aut rosaceo diluta; & in vicinam affecto dēti auriculam instillata. Aliud. Ego autem ad caua dentiū cum dolore affecta, Esdræ antidoto vtor, quam sapa dilutam & calefactam ore retinendam exhibeo. mirum enim quàm dolores ea mitiget. Verum si ad manum non adsit, theriaca Andrómachi eodem vtor modo. Fomentū etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi: Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini virgulto similiter vtere: aut staphida syl uestrem scalpello probè adaptatam ac affixam, itémque pyrethrū adhibe similiter: aut ceram super affectum dētem pone, eámq; cū specilli extremo ignito apprime. id enim continuè facere non ab re est. Est autē & hæc quædam fomenti species: primùm optimè præmundato dēte, hyoscyami semen suffito. exurgentémque hinc fumū æger admittat infundibulo adhibito, ad affectū dentem. Mirum in modum etiam erosiones dentium mitigat canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo suffitus & exustus in acèto tritus oréque retentus. Probè etiam auxiliantur vermes terreni suffiti. oleū quoque in quo vermes terreni decocti sunt, in vicinam affecto denti aurē, tepidum infusum, dolorē vehementer lenit. Idē præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps, cum rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinque cum rosaceo tritos & in punici cortice calfactos in aurem assiduè instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itémque nasturtii similiter instillatus. Prodest quoque in vicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum,

aut radicis betæ ſuccum,aut atramentum ſutorium cum lacte. Apollonii. Cumini quantum tribus digitis apprehendere potes,myrrhæ magnitudinem fabæ,interioris cucumeris ſylueſtris duplum, cum lacte muliebri in collyria redige, eáque in vtramque narem immitte: atque vbi tandiu hæſerint,donec quinque ſtadia quis curſu conficere poſſit,extrahere iube fortitérq; ipſum pharmacum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodẽ modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſque ferro extrahatur, Cap. XXXIIII.

QVòd ſi dentem tollere animus ſit citra dolorẽ, hocce pharmaco auferendus erit vehemẽter ad hanc rẽ cōgruente: Pyrethrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum,deinde tritum,in vſum adſerua: qui vbi poſtulauerit,reliquos dentes cera præmunitos cuſtodito: ipſum verò qui dolet cicumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & poſt horæ interſtitium digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem,in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum,præmundato denti imponito:& excidet. Aliud. Sandaracham eodem modo apparatam imponito. Aliud. Sori & tithymali ſuccum galbano excepta, depurgato prius denti apponito. aut cucumeris ſylueſtris radicem: vt pyrethrum apparatã, eodem adhibe modo. Aliud.

Grana cnidia trita ac galbano excepta circumponito, & excidet. Aliud. Præclarè facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta & denti aſſiduè appoſita. pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ ſylueſtris radicem cauo impone,& dentem eruet,aut ipſam cucurbitam tuſam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato,donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur:deinde in eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem circumradito,atque os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehenſum trahe,& ſequetur. Aliud.

Vermes terrenos in teſta exuſtos,in cinerémque redactos contere,& circumraſo prius denti vbertim adſperge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaque eo confidenter vtere: vt myſterium enim celebratum eſt iã ſæpe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſpergere, idémque opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dẽtem quem erutum cupis, ſolum impone,& excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphida ſylueſtrem,alumen ſciſſum,ſulphur viuum,piper longum in puluerem redige,& adiecta cedria ſubige:deinde ceram modicam liquefactam affunde,ſimúlque committe. Vbi verò vti velis ex hoc,quantum opus fuerit emollito ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è braſſica natam,frequentius ad ipſum dentem adhibe,cadétque ſua ſponte. Eiicit etiam dentem ſylueſtris oleæ lacryma cauo eius indita. Itémque rhus qua coria inficiuntur,& lacryma & ſuccus ſylueſtris fici,itémque tithymali. Cauernam autẽ ſupernè galbano aut cera obturato.

Smegmata varia ad denigratos liuentéſque ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.

LIuent aliquando dentes per vniuerſam ipſorum ſubſtantiam,non diſsimile quiddam inflammationi patientes,ob influxum videlicet vitioſorum humorũ. Quare conſimili cum iis qui eroſionem paſsi ſunt, indigent curatione,nimirũ per deſiccãtia pharmaca: ſúntque ſmegmata eis cõuenientia. Apollonius itaque ad denigratos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in fictili vaſe torreto, ac tritum modica myrrha miſceto, eóque dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æquales partes melle ſubige,ac aceto acerrimo ad fuſo exure, Aliud,quod gingiuas adſtringit: Polentam aceto acerrimo ſubactam in olla exure, ac contere, cúmque ea dẽtes confrica: hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes, eiuſmodi dentifriciis vtimur,radice ariſtolochiæ exuſta, aut oſſe ceruino vſto & trito, vtere: nam & dentium doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui vre, modicáque maſtiche admixta vtere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis vtere. Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & vſta. pumex aſſatus & vino extinctus, ſepiæ teſta vſta, conchæ vſtæ, cochlea terreſtris vſta cum melle: his autem ſingulis odoris commendandi gratia parum iridis Illyricæ miſcetur,aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut ſpicæ nardi. Optimè autem facit,inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum eroſionem, atque etiam decorem dentium, pharmacum hoc: Lanas ſuccidas linteolo illigatas vre, & ſalis torrefacti tertia earum parte admixta contere,& pro dentifricio vtere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contrita, linteolóque ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ admiſce,& dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium. Sulphur viuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribaſii. Salis ammoniaci,cyperorum, iridis,ſingulorum æquales partes aliquandiu adfricato, poſtea verò gingiuas ex vino odorato colluito. Aliud ſmegma optimum. Pumicis trientem,teſtarum ſepiæ quadrantem, maſtiches,aluminis ſciſſi,foliorum malabathri,cuiuſque vnc. I. Aliud. Pumicis vſti quadrantem, teſtarum ſepiæ quadrãtem,cornu cerui vſti ſextãtem,ſalis aſſati ſextantem, ſpicæ nardi trientem,cyperorum vnciam. I. coſti ſcrup. IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach. IIII. foliorum malabathri vnc. I. amomi vnc. I. cornu cerui vſti ſextantem,balauſtiorum vnc. I. iridis ſeſquiunciã, maſtiches drach. IIII. myrrhæ drach. VI. coſti drach. III. Bouis etiam talus vſtus, optimè dentes extergit, motos firmat,affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium,quod oris odorem commendat,dentes dealbat,& ab eroſione ac labefactatione cuſtodit: Nitri, teſtarum ſepiæ,myrrhæ troglodyticæ,æquales partes committe,ac vtere.

Aliud optimum. Aluminis ſciſſi ſeſquiunciam, maſtiches vnc. I. iridis vnciam vnam,roſarum capitum vnciam vnam,contritis vtere,& aqua calida inde os collue.

Aliud dentifricium. Buccinorum vſtorum,ſalis torrefacti,teſtarum ſepiæ vſtarum,ſcobis marmoris Prœconeſii ſing. vnc. I. coſti ſcrup. VIII. contuſis vtere. Aliud Timocratis,quod ad gingiuas humore prægnantes & cruentas,ad putredines,parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflammationes*, motos dentes, dolentéſque, omnia item oris vitia prodeſt: Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, ſalis albi & tenuis ſextarium vnum, mellis ſextarium vnũ, contunde ſimul ac in maſſam molliorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura: ita vt circa os operculi foramen relinquas, per quod cum virga agitetur. tandiu autem ſuper prunas poſitam torreto,quouſque fumus inde procedens purus videatur. tum ſanè ab igne ablatã frigefieri ſinito: atque piperis lõgi dr. IIII. accipito,piperis albi dr. V. piperis nigri dr. VI. pyrethri dr. ſex,aluminis ſciſſilis vſti & cum vino auſtero extincti drach. II. pumicis vſti,myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis apii,ſingulorum drach. II. menthæ ſiccæ drach. III. iridis drach. III. hæc omnia in ſole prius exſiccata contundito ac cribrato,iiſque quæ in olla vſta ſunt admiſceto ac vtitor. In aliquibus verò vtpote in frigidis dentium affectionibus,hæc magis conueniunt, ſiue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conueniunt etiam iis qui à frigido humore afficiũtur,vbi pri⁹ per collutiones ac manducationes pituita ſufficiẽter fuerit detracta.

De ancylogloſſis, & qui vix loqui poſſunt, Cap. XXXVI.

ANcylogloſſi quidam fiunt ex natiuitate, quidam verò ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum mẽbranæ inferiores,quibus lingua innititur,duriores & mutilæ è natura ſunt productæ: ex affectione autem ancyloſis, *id eſt incuruatio* linguæ contingit,præcedente vlcere & cicatrice dura ſub lingua relicta. Qui hoc modo affecti ſunt, difficulter loquũtur,quare etiã mogilali à *Græcis* ſunt appellati. qui verò ex natura ancylogloſſi exiſtũt, principiò quidem tardè in ſermonem prorumpunt, vbi verò loqui cœperint,citra obſtaculum & ſatis feſtinanter loquuntur: impediuntur tamen in prolatione nominum aut verborum quorum aliâs difficilis pronuntiatio exiſtit, veluti in quibus R, aut L, aut K literæ, frequenter occurrunt. Hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam, ægrum

desidere oportet,eiúsque linguam sursum ad palatum attollere:& si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa exi stãt,incuruo vncino eas apprehensas & extẽsas exscindere,animaduersione habita ne simul subiacentes venas dissecemus.Si verò cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter vncino apprehensa extẽdatur, & quidquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluant:posteain spergatur manna thuris, imponanturque linamenta conuulsa:sequentibus verò diebus curetur vlcus collutione aquæ mulsæ,aut illitione vnguenti Ægyptii,linamentis conuulsis impositis, vt per eorum interstitium cicatrix diducta coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua, Cap. XXXVII.

AD ranunculum sub lingua (est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partiũ, præcipuè venarum)vtẽdũ sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris vlcera describemus,maximè tamẽ iis quæ sunt ex eis fortiora. Pro priè autem eis prosunt etiam hæc:Æruginis rasæ,chalciti dis,gallæ,æquales partes insperge.cum passo potes etiam pro collutione vsurpare. Aliud. Farinã erui cum melle,præfrictis locis illine:aut etiam gallam tritam cum mel le,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autẽ molliori sensu præditis, rhoem rubrum cum melle, aut rhois drachmas octo,florum rosarum drachmas quatuor, croci drachmas duas,costi drachmas duas,misyos,æruginis,æquales partes commisce,& cum his locos sub lingua confrica.decoctum verò foliorum oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes veteres integras vnà cũ cortice exustas cõtere:deinde piperis grana duodecim adiice,thuris grana mediocria tria,hæc cum melle sufficienti mixta illinito:& miraberis. Aliud. In inueteratis verò & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt venas dissecato: extrinsecus verò mento adhibẽdum ex ouis pharmacum. magis autem cõuenit *id quod Græci uocant* Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè viridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam, desquamatam,ac tumentem,& ad palatum ac gingiuas, Cap. XXXVIII.

GLaucium in cote cum aqua dilue,eóque locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud,valẽs etiam ad linguæ exulcerationem: Paliuri folia manducent & expuant.Vbi verò lingua infletur, doloréque afficiantur eius partes vicinæ, similiter & mandibula, ita vt loquela præpediatur,folia oleæ tenera trita & oleo perfusa illinito:egregiè enim auxiliãtur.Aut origanum passo decoctũ colluendum exhibeto:aut pruni foliis cum melle tritis vtere. Ad linguam verò,cui superficies instar squamarum aut corticis decedit,optimè facit amurca æreo vase, do-nec cogatur, decocta & illita. Ad linguam putrescentem & fere demortuam: Succum foliorum vitis albæ cum misy permixtum illinito: depurgat enim, & carne replet.quidam etiam hic mel adiiciunt.Vt verò ad cicatricem perducatur,radicem vitis albæ contritam & cribratam insperge. melius autẽ erit eam melle permisceré,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quòd si abscessus in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat,percolato,& huic succo mel adiicito: simúlq; calidum ore detinendũm exhibeto.Hoc autem sæpe facere oportet:aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. à ruptura verò,florido sicco vtendum est.

Ad aphthas,*hoc est oris ulcera*, ex Galeno, Cap. XXXIX.

QVÆ in superficie oris fiunt vlcerationes, *Græci* aphthas appellant,habentes in se quiddã igneæ calidi tatis.fiũt autem vtplurimùm infantibus,quum vitiosum exístit lac nutricis,aut aliàs puer non probè cõcoquit.Facilè autem medelam recipiunt,vtpote quæ ex eis quæ mediocriter adstringunt,vtplurimùm contingãt. Aliquãdo tamen diuturniores existunt, ob temporis videlicet tractum,indissolubili quodam marcore emergente,aut etiã ea quæ appellatur nome, malo nimirum semper vlterius serpẽte. Fiunt etiam aliquando in iis qui ad perfectam ætatem peruenerunt, tum propter vitiosorum humorum ad os defluxum,tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur.Cognitio omnium facilis est, vtpote visui ac tactui subiecta.ad tactum quidem, calidiores quàm conuenit loci fiunt,tumoréque excitantur:visu vero cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores existunt,sanguinei humoris dominium indicant: flauiores,bilis amarulentæ:albidiores,pitui tæ:liuentes verò & nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui ista probè discreuerit,singulorúmque simplicium virtutem cognouerit,faci lè constituet modum vtendi tum simplicibus tum compositis pharmacis:consideratione simul super corporum naturis habita, númne molles sint & humectæ? an duræ & siccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiã remedia sunt adhibenda:imbecillioribus autem mollio ra.Infantibus itaque conuenientia sunt ea quæ in cibis eis offerunt mulieres,velut est lens cum modico pane, & me dulla ceruina aut vitulina.Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis,pirísque ac mespilis:aliquando etiam lactucæ quiddam,& intubi ac portulacæ cibo admiscendum est,inflammata videlicet vlceratione existente. Quòd si infans ipse cibum capere non possit,nutricem eius huiusmodi victu curare oportet:necnon ora infantiũ pharmacis conuenientibus illinire.Si quidem enim subrubræ infantium vlcerationes fuerint, à principio cum iis quæ mediocriter adstringunt & refrigerant: consequenter verò iis quæ citra mordacitatem discutiunt:si verò subflauæ vlcerationes fuerint,iisdem similiter est vtẽdum,verùm magis frigidis:si verò subalbæ & pituitosiores fuerint,extergentibus vtendum est:si autem nigræ,iis quæ generosè discutiunt.Ad maiores verò pueros, pharmacis eiusdem generis facultate præditis vtaris, viribus tantùm ipsorum auctis ac extensis.Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis existunt,dúrioráque corpora habent,efficacioribus remediis vtimur. Moderata itaque remedia ad oris vlcerationes recentes hæc sunt: Omphacinum in vino dissolutũ aut mulso, rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus,in principio sufficit flos rosarum,ipsǽque rosæ siccæ cũ mulso,aut melle rosaceo.Inueterato autem iam malo,in minoribus quidem admirandam opem cõ tulit hoc,inquit Asclepiades: Remedium Asclepiadæ: Gallas contusas aqua decoque,& cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce:rursúsque decoque,do nec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur:eóque vt maximo remedio vtere,ita vt locis illitum satis diu digitis affrices,aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas.In iis verò qui perfectioris ætatis sunt durioráque corpora habent,in vniuersum satis mihi fuit crudo misy vti, cum vino adstringente: quod sanè tum intendit,tum remittit vires suas, iuxta vini vim aut magis aut minus adstrictoriam,atque etiam secũdum quod desior aut liquidior vini & misyos mixtura apparatur. Si verò sordidum apparuerit vlcus, misy cum vino mulso tero. Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent reme diis,ærugo & cum vino & cum mulso vtilis existit.neque verò malum pharmacum his chalcitis existit cruda cum oleo trita.Illiniuntur autem ex his pharmacis,solæ particulæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue mediocriter,siue intensè adstringentes,ea cautione vtemur vt fortiorib⁹ corporibus fortiores:mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha vertatur,non conuenit amplius aphtham, eam affectionem appellare. neque enim ea quæ aphthas sanant pharmaca,his adhibemus,sed fortiora:qualia quædam in capi te De crustis oris,paulo pòst dicentur. Atqui si putrescere incipiant,maximè in infantibus, præclarè facit præscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera stomatica cum melle illita,& id quod ex rosarum floribus constat,rhoe,croco,& costo,quod ad columellas inflammatas describetur,siccum pharmacum,oportet autem id illinire cum melle. Nec minus egregiè facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cum melle,& sphæritis,*id est cupressus*,pilulas ferens,exusta eodem modo. Propriè autem,inquit Archigenes,facit cornu ceruinum vstum tritum & affrictum.Ad aphthas autem quæ proserpunt sum

mè efficax eſt,fœniculi radix vſta,per ſe & cum melle illita.itémque amurca in æreo vaſe,donec in mellis craſſitudinem cogatur, decocta ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris vlcera conducit: Aluminis ſciſſilis ſextantem,gallarum vnciam vnam conterito, ac oleo ſubigito,aut digito in oleo madefacto ſiccum excipito,eóque exulceratos locos quamplurimùm extergito.detrahit enim cutem,aſperitates tollit,vlceráque ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus,ex Galeno,

Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columellam appellant: vuæ verò nomine accipienda eſt quædam in eo affectio,quum ſcilicet vuæ acino ſimile ſummum gurgulionis apparet.Lorum verò vocant aliam quandam eius affectionem,quum ex ſuffitu nimiùm ignitus gracileſcit, & loro ſimilis propendet.Verùm hæ affectiones raró circa gurgulionem accidunt:inflammatur autem frequentiſſimé.Euenit etiam aliquando vt citra inflammationem nimium humectus laxior fiat:velut in deſtillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente,
C repellentibus pharmacis opus erit,quæ adſtringentis facultatis eſſe oportet.Et ſi quidem moderatus fuerit humorum influxus,ea quæ moderatè adſtringunt ſunt aſſumēda:vbi verò fortius inualuerit,acerba etiam ſunt adiungēda.Collutiones igitur moderatæ ſunt ex palmis decoctis, aliquādo in ſola aqua,aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex roſis,radice dulci, pampinis vitis, rubis,iunco rotundo odorato, terebintho, rhamno,cypero,& ſiliquis:itémque ex radice mori, hypociſtidéque & malis cotoneis, ac piris auſteris. .His autem fortiores
D exiſtunt,my..i & baccarum eius decoctum, & virgultorū mollium ilicis, & vniuerſi quercini generis, ſimpliciterque & glandium:itémque decoctum meſpilorum & cornorum. Præclariſſimè autem omnium facit decoctum gallarum, rhois culinarii,eiúſque quo coriorum infectores vtuntur,ſpinæ Ægyptiæ,myricæ,aut ericæ ſeminis ſiue fructus,vtriuſque mali punici floris & putaminis.Horum vnumquodque & ſingulatim & cum aliis decoctum in aqua,gargarizandum exhibere oportet.Mirū verò quā tùm eorum mixturæ,ſimplicium & immixtorum vſum
E excedunt.Vtilis eſt etiam affrictus cochlearii frigidiſſima aqua repleti,& poſca frigida in balneo colluta. Conuenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita vt ſubmiſſe & paulatim ad ſuperiorem & extrinſecam regionē adferantur,& per cochleare aut ſpecilli concauum ſupra linguam immittantur.Itaque ex aridis moderata ſunt,roſæ ſiccæ,& flos earum,& prædictarum plantarum germina exſiccata,hypociſtis, rheon Ponticum, lapis coriariorum, quo calceamenta vt reſplendeant expoliunt,à *Græcis* ageratos,*id eſt non ſeneſcens*,appellatus: & is quoque qui
F Samius aſter appellatur,& omphacium ſiccum.His imbecilliora ſunt minoriſque acrimoniæ, gummi, tragacātha, ſarcocolla,& amylum:quibus vtendum erit vbi gurgulio à nimiùm adſtringētibus remediis fuerit compreſſus,aut à mordentibus ac diſcuſſoriis irritatus. Fortiora prædictis ſunt,lapis hæmatites,necnon Phrygius vſtus, miniū ſinopicum,& terra Lemnia quæ appellatur ſphragis, diphryges,fructus Ægyptiæ ſpinæ,rhus culinarius. adſtringunt enim hæc euidenter, citra tamen exaſperationem. Acerba autem ſunt balauſtia,& cytini, & malicorium,ac
G galla.Adſtringunt etiam ſufficiēter omnia aluminis genera. Atque hæc quidem ſimplicia ſunt huic loco cōueniētia: ex quibus & compoſita fieri poſſunt,quum vehementi molle & lene quoddam adiungimus, aut diſcuſſorio quiddam adſtringens admiſcemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem affectioni impoſſibile eſt per repellentia perfectum auxilium adferre, maximè vbi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque ſæpe
H in principio ſtatim aut paulo pòſt omnino aliquid ex diſcutientibus,ad adſtringentia adiicere cogimur. Si verò vehemens affuerit dolor,etiam ea quæ eum mitigant,adnectemus:atque quum multa omnino ſint quæ diſcuſſoriam vim obtinent,à mollioribus eſt incipiendum. ab a-
A cribus enim inflammata exacerbātur.Ob eam igitur rem compoſita in vſum venerunt,tum ad reliquorum membrorum inflammationes,tum ad eas quæ fiunt in gurgulione,veluti quum alumen miſcemus cum iride Illyrica, aut thure,aut myrrha.Tu verò perſpecta caloris in ipſa inflammatione magnitudine, conſideratáque influxus ad eam multitudine,atque amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpenſa,vel eorum quæ adſtringunt,vel quæ diſcutiunt augebis mixturam. Optimum
B autem pharmacum ad inflammatos gurguliones,tum in principio,tum in vigore adhibitum exiſtit hoc:rhois culinarii drachmas octo, florum roſarum drachmas quatuor,croci drachmas duas,coſti drachmam vnam.contuſa & cribrata in vitro repone.Vſu verò expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulſæ aquoſioris cyathis diſſolutum ad gargariſandum aſſumatur. Vtilis eſt etiam eis paſtillus ex croco,qui iris à quibuſdam appellatur. Complectitur autem myrrhæ drachmas octo, aluminis liquidi drachmas duas,croci drachmas octo,diſſoluitur in vino.quidam etiam aloen adiiciūt, quam nos
C reprobamus.Hic itaque paſtillus fluidioribus,& magis humectis inflāmationib9 ſummè cōuenit,dilut9 in vino ac illitus.miſcetur etiā gargariſmis.In corporibus duriorib9 prodeſt quoq; paſtillus Muſæ. prodeſt etiā efficaciſſimè paſtillus Andronis.Facit & id quod Aſclepiades deſcripſit: Lapidis agerati drachmas quatuor,floris lapidis aſii drachmas quatuor,terræ Samiæ drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachmas duas,croci torrefacti drachmas duas, gallarum drachmas duas, contritis vtere. Hoc etiam nos vſi ſumus,inquit Galenus,optimúmque ſæpe ſumus experti:præterquam quòd ſtatim à principio,& quum rubicū-
D dus & calidus exiſtit inflammationis tumor, minimè adhibēdum videtur.Vbi verò diutinum adeſt malū,& corpus prius eſt euacuatum, ſemel tantùm in vſum aſſumptum,magnam ſtatim oſtendit vtilitatem. Ad laxatā columellam: Gallarum drachmas triginta duas, diphrygis drachmas duodecim,illini cum melle. Aliud philoſophi: Apparatur temporis neceſſitate inſtante.inueteratum enim vires amittit.Nuces virides accipe & exiccato, & palmarum oſſa, atque de ipſis vbi velis ſufficienter exurito,& amborum æquales partes miſceto,ac ſiccis tritis
E vtitor. ſufficienter enim diſcuſſoria exiſtunt. At verò cū in aliis affectionibus,tum ad columellas citra inflammationem laxatas,gallæ omphacinæ,ſalis ammoniaci, amborum æquales partes per cochleare admotæ,præter opinionem auxiliantur.Præclarè facit & in his Cyrenaicus ſuccus tritus adhibitus: qui ſi non adſit,ipſum laſer. Aliud ad columellas laxatas: Mellis libram vnam,florum roſarum ſeſcuncem,aluminis liquidi beſſem,ſucci hypociſtidos quadrantem. Alumē & mel ſimul decoquito,deinde reliqua trita adiicito,ac rurſus paululùm decoquito,
F eóque vtere aliquando aqua calida diſſoluto, aliquando aqua mulſa ad gargariſandum,aliquando quoque eius illitu ipſam columellam reprimes ac eleuabis.Bonum hoc remedium eſſe adſtruit Galenus,eóque vti iubet. Aliud quod & columellas iam excidendas ſanat: facit idem & ad vlcera gingiuas depaſcentia, omnéque oris vlcus ſerpens: Fructus ſpinæ Ægyptiæ,gallarum,fructus myricæ, balauſtiorū,foliorū malabathri,aluminis ſciſſi,caſiæ,ſingulorum æquales partes: vtere ſicco. Aliud Aſclepia-
G dæ: Roſarum ſiccarum nō madefactarum ſextarium Italicum vnum,nardi Celticæ cum radicibus ac circumſita ipſis terra,faſciculum manipularem vnum,fimi columbini agreſtis ſicci ex ipſis nidis detracti drachmas tres,myrrhæ drachmas octo,gallarū omphacitidū numero XLV. contuſa & cribrata per arundinem inſufflato, & per ſpecilli cauum adhibeto. Aliud ſiccum, ad valde laxatas columellas,itémque tumentes: Piperis drachmam vnā, myrrhæ drachmam vnam, aluminis ſciſſi drachmas II. gallarum drachmas duas,contritis vtere:eueſtigio enim
H eas firmant,ac reſiccant. Aliud parabile,quod & ad laxatam & ſuffocantem columellam valet. Nitrum tritum digito excipe & affrica.deſtillabit enim inde plurima pituita,eáque cruenta:& ſanabitur. Aliud naturale, Philumeni: Picem liquidam accipe,eáque extremum polli-

cis tui infice,alteráque manu fincipitis capillos diftende, ac picem illine.recurret enim ftatim vua. Quòd fiquis omnino ab afflictione vuæ & tonfillarum fecurus effe ve lit,quotidie per morborũ interualla quum lauatur,& à ca-lido lauacro egreditur,modicam frigidam aquam forbẽ-do deglutiat.Quod ipfum & ad tuffim,& lateris dolorem humidifque ftomachi vitiis multis vtile fuit. Per ea itaq; quæ dicta funt,in naturam fuã reducere gurgulionẽ opor tet,omni conatu & molimine adhibito,neque feftinan-dum ad eius excifionem.

De ablatione columellæ, ex Galeno, Cap. XLI.

QVòd fi continuè affligat columella, periculũmque fitne fuffocatio aut tabes inde inferatur:aut quũ gra cilis & loro fimilis fit, propterea quòd alimẽtum nõ fen-tit,(quod fanè aliquando accidere folet)aut quum refolu-tionem patitur, (fit enim & hoc in aliquibus)tũc fanè re-fert vtrum excidatur an non.Optima eius auferendæ op-portunitas exiftit,quum fuffocatio vrget, vt tum immi-nente periculo,ægroto auxilium feramus.itaque quò ma num commodius afferas,æger in fplendenti & claro loco collocetur:& tunc quidem os eius diducatur: mox verò immiffo forcipe producatur,ita vt volfellam huic rei ido neam,iuxta medium ipfius columellæ, aut magis adhuc inferius adhibeatnus: atque ita producta obtorqueatur. obtorta enim velut ftupida efficitur, & velut illaqueata cutuatur ac liuefcit,citra magnam fanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eam detine-re quoufque æger tolerare poffit:tũncque auferre non fu-pra forcipem incifione facta,fed ad eius fundum . quum enim pelliculis referta fit ipfa columella,& ob productio-nem cedat,prolixa fanè infpiciẽtibus apparet: vnde mul-ti inexperti medici,fiue per errorem,fiue per ignorantiã altius incidentes,eam funditus auferunt,maximique in-cõmodi authores exiftunt. quare relinquere oportet fun-dum eius circa palatum.Ab excifione autem,ægro offe-renda eft pofca diluta,qua leniter os colluat.vehemens e-nim ipfius allabentis plaga,fanguinis eruptionem exci-tat.Quum autem hinc morfum perceptat,aquam frigidã colluat:atque hæc viciffim fiant,donec fanguis fiftatur.Se quentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargarifmus exhibeatur.fimiliter & illitiones ad tonfillarum inflammationes defcriptæ. Porrò Galenus ait,Ab excifione femper diphryge vtor, donec cicatrix obducatur. cicatricem enim tum huius membri,tum re liquorum omnium exulceratorum probè conftringit ac committit.

De oris inflammationibus, Cap. XLII.

QVVM vniuerfum corpus multitudine humorum redundat,aut vnius tantùm alicuius noxii humoris multitudo in corpore augefcit,conuenienter vtimur in-cifione venæ,aut purgatione, aut clyfteri, aut abftinentia ciborum.Quòd fi neutrum horum affuerit,ad localium auxiliorum opem ftatim confugimus: in principio qui-dem reprimendo per ea quæ adftringunt & frigefaciunt: ex adftringentium fylua eft atramentum futorium , & fi-milia. verùm adeò fortibus & quæ fimul vim veneno-fam complectuntur ac nociuam,minimè conuenit vti ad oris affectiones fanandas,nifi magna cogente neceffitate. plurimùm enim nocumentum infert, fi quid ex iis ad ftomachum ac ventriculum fuerit delapfum,aut ad afpe-ræ arteriæ extremum & pulmonem.Ineft autem huiufce-modi remediis & circa guftũ infuauitas quædã quæ qui-dẽ vfus tẽpore moleftiã infert, & permanet etiam totam diem.De fœminis quid attinet dicere maximè opulen-tis,quæ ob delicias intotum pharmacorũm ad os defcri-ptorum afflictum ægrè feruntilam & viros quofdam vi-deas,qui non ob delicias folùm,fed ex natura faftidientẽ ftomachum habent,atque huiufmodi pharmaca non fe-runt. Itaque ea quæ ex ftomaticis appellatis pharmacis, *hoc eft quæ ori conueniunt*,mitiora exiftunt,crocum comple-ctuntur,& myrrham, & alumen . Cæterùm confectio ex moris,& malis punicis,& fimiles quædam,cum folo mel le medẽtur,habéntque guftum amplius fuauem. Quin & confectio ex fucco nucum cum folo melle apparata,fuauẽ

A exhibet faporem.At verò fuccus mororum pro debilior[e] habendus eft pharmaco.Fortius verò,& quod nullo infe-rius exiftit,eft fuccus corticis nucum.Inter hæc medium tenet,quod ad vim adftrictoriam attinet, fuccus mororũ nafcentium in rubo.His fingulis admifcere potes , fi qui-dem vehementius efficere velis pharmacum, fuccum v-uæ acerbæ nondum maturæ, pari pondere : aut,fi id non videatur,eius dimidium.Andromachus coniicit , croci, myrrhæ,fucci vuæ acerbæ immaturæ,aluminis fciffi,fin-gulorum drachmam vnam.

B Illitiones ftomaticæ ori commodæ.Confe-ctio ex moris, Cap. XLIII.

COnfectio ex moris fic apparatur,quemadmodum do cet Eras: Succi mororum heminas quinque,vini au-fteri heminam vnam,mellis heminam vnam.Succum v-nà cum vino decoquito , donec ad ftrigmentitiã craffi-tudinẽ redigatur:deide adiecto melle rurfus decoque, do nec probè cogatur:deinde in pila eis admifce croci fefqui drachmam,myrrhæ fefquidrachmam,omphacii ficci fe-fquidrachmam.Optimum autem eft omnibus oris illi-tionibus fimul incoquere radicis dulcis drachmas octo,

C ad eiufmodi fanè menfuram qualem præfcripfi.Eft enim radix dulcis natura mitis,& ob id afperitatem ex adftrin-gentibus illatam lenire potens. Facit,inquit Eras,hæc cõ-fectio tum ad tonfillas,tum ad inflammationes oris, illi-ta & gargarifmi modo colluta.Poteris autem fuccum mo rorum cum folo melle apparatum,in vfum recondere,ob dulcedinem ori commendandam. Confectio ex malis punicis , Galeni : Accipe mala punica in vigore perfe-cta,matura & recentia,ita vt ex triplici eorum differen-tia,dulcium acidorum & aufterorum,æquales partes vnã

D cum corticibus in mortarium coniectas,contundas,& ab eis fuccum exprimas:deinde confectionem appares hoc modo, Coniice fucci heminas quinque,mellis heminam vnam,radicis dulcis drachmas octo. primùm verò fuccũ cum radice dulci decoquito,ac percolato : deinde adie-cto melle fimul coagmentato, & vtitor. Hæc confectio commodius exhibetur iis qui oris inflammationem pa-tiuntur,habéntque fimul ftomachum fractum & qui ci-bum auerfatur . vtilis eft etiam bibita ad alui affectio-

E nes.Expedit autẽ ei(veluti reliquis oris remediis) adiice-re:in principio quidem ea quæ adftringunt:circa vigorẽ, ea quæ concoquunt,iuxta inclinationem , ea quæ difcu-tiunt.Facit etiã ad oris vlcera,& quæ appellantur aphthæ.

Confectio ex malis punicis, Afclepiadæ: Pharmacum ad os profperè accommodatum , quod etiam ad vlcera ferpentia conducit: Succi mali punici Italicos fextarios fex,mellis libram vnam, croci drachmas quatuor , myr-rhæ drachmas quatuor. Succum per fe fatis diu decoqui-to:deinde adiecto melle rurfus donec probè coagmente-

F tur,decoquito:poftea in mortario crocum & myrrham fimul committito:atque hoc, vt maximo remedio , vti-tor. Remedium oris ex mufto Andromachi : quo in-quit,vt pulcherrimo vtor: Gallas numero triginta,rhois quo coria inficiuntur chœnicem vnum, mufti optimi ex vua aminæa alba fextarios fex , gallas contufas vnà cum rhoe per diem & noctem in mufto macerato : deinde ad quartas decoquito,&per linteolum percolato,rurfúmque fuccum,donec mellis fpeciem accipiat,decoquito, & ad-iecta croci drachma vna,aluminis fciffi drachma I . myr-

G rhæ drachma vna,probè mifceto & in vfum recondito. facit enim & ad aurium & fedis quoque exulcerationes.

Confectio ex fucco vuæ acerbæ,ex ferula medicamẽ-tario libro Sorani: Illitio ad os apparata ex fucco vuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnãtes gingiuas,& vlcera pu-ra tonfillarum: Succi vuæ acerbæ ad coagmentationem decocti fextarium vnum, florum rofarũ drachmas duo-decim,croci drachmas quatuor,mellis heminam vnam:

H appara vt prædictum eft.Eodem modo etiam apparatur confectio ex fucco malorum cotoneorum & pirorum, piraftrorúmque & mefpilorum,ac mororum rubi:fimili-térque ex aliorum pomorum fucco,atque item cornorũ: nifi quòd plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adftrin-gunt. fuccus enim pirorum & reliquorum pomorum ac

fructuum aliquando æqualem portionem mellis admittit: eorum verò quæ plurimùm adstringunt, veluti est succus corni, aliquādo duplũ mellis suscipit. Cōfectio ex nucibus, Galeni: Fit etiam ex succo viridiũ nucum pharmacum ori commodum hoc modo: Extrinsecum corticem nucis viridem quo tinctores vtuntur, in pilam coniectũ contunde, succúmque expressum per linteolum excola, eiúsque heminas quinque, mellis heminam vnam, & radicis dulcis drachmas octo, hoc modo committe: Succum vnà cum radice dulci vsquequo cogatur decoque, & per cola: deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac vtere iuxta eam quam describemus methodũ. Est itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacissimum. verùm stomacho vtilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de vsu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.

IN principio inflammationum, omnibus oris remediis vtiliter quiddam admiscetur ex iis quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellunt. Quapropter commodum est solum succum cum melle apparare ac reponere. Sunt autem restringentia parabilia quæ in principio miscere cōuenit, rosæ, flos earum, baccæ myrti, myrtus ipsa, lētiscus, rubus, omphacium. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, fructus spinæ Ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tum culinarius tum quo coria inficiuntur: horum vnumquodque aqua decoquitur donec probè cogatur, atque ita percolatum decoctum illitionibus cōmiscetur. optimus est etiam mali punici succus in principio admistus. Frangenda autem sunt ipsa mala ac contundenda in mortario vnà cum corticibus suis: deinde exprimenda ac percolanda decoquendáque donec in totum cogantur: atque sic in præsentes illitiones ex eis admiscēdum est. Quòd si sumptuosius apparare velis pharmacum nempe diuitibus vtendum, adiicies corticem casiæ, Indicam nardum aut Celticam, aut folium malabathri. Post principium autem vbi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflāmationis concoctionem. Quum verò ad vigorem peruenerint inflammationes, parum vtendum est illitionibus oris. Verùm collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, velut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remediũ oris ipsum decoctum ex caricis cōstans gargarissandum exhibere cōuenit cũ aqua mulsa permixtũ, aut sapa calefacta, aut cum sola aqua calida, non præsente melle aut sapa. Optimum censetur circa inflammationum vigorem oleum lentiscinum conduplicato vasculo calefactum & ore retentum: verùm cauendum ne sit inueteratum. Vbi verò iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum vehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopũ, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, mentha, in sapa aut aqua mulsa decocta & percolata, ita vt ex decocto cuiuscunque tādem istorum oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussoriis est decoctum caricarum ad mellis spissitudinem redactũ. nam singula prædicta efficaciora fiunt, si diutius coquantur. Fortius autem prædictis existit spũma nitri, & nitrũ ipsum, maximè Bernicarium vstum. atque nitro adhuc potentius est sulphur viuum. Porrò ad diuturnas & obturatas inflammationes adhibenda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: contusa videlicet ac cribrata, de quorum numero hæc sunt: si diuites existant ægri, costus & amomum, & quod appellatur macer, perquàm calidum & adstringens: & succus sanè Cyrenaicus ad discussionem obduratarum inflammationum aptissimus, aut aliquis eorum qui ei successerunt, velut est laser. pauperibus autem pro sumptuosis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnum, aut meon, aut pyrethrũ, aut parum cardamomi aut sinapis. Sit autem pondus singulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quam in principio diximus apponderationem: nimirum vt ad libras quinque succi, vna mellis adiiciatur, & annexorum sint drachmæ quatuor vel quinque.

A De tonsillarum inflammationibus, ex libris Philumeni, Cap. XLV.

TOnsillæ frequentissimè inflāmationem incurrunt: calidi enim & humidi sunt earum loci. Verùm hac affectione magis arripiuntur ii qui plurimo sanguine abundant: & pueri, vtpote mixturam habentes teneram, & multo cibo se explentes: & infantes adhuc lactentes ex haustu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc affectio plerunque à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborum, maximè acrium & asperorum: **B** acciditque ita affectis difficultas transglutiendi, & dolor aliquando etiam febris. Incipiente itaque inflammatione, cibum subtrahere oportet, & aquæ potum exhibere: præsertim febre simul irruente. Exhibēdi etiam gargarismi adstringentes, & repellentes, velut est lenticulæ decoctũ, cũ rosis, myxis, & palmis: reliquáque quæ in principio inflammati gurgulionis assumuntur. Cauendum autem ne mel in principio ad gargarismos coniiciamus, ne per acrimoniam malum irritemus. Verùm quum vehementius affectio ipsa inualescit, & periculum suffoca**C**tionis suspectum est, vena cubiti incidenda est, repetita sanguinis detractione: maximè si iuuenis sit æger, & multo sanguine abundet. cibi autem offerendi sunt sorbiles & ventri commodi. Quòd si venter nō probè egerat, iniiciendus est clyster: infantium verò ven tres glande immissa, & sedis illitionibus irritare oportet. Post euacuationē, gargarissent decoctionem furfurum calidam, aut ptisanæ succum in quo decoctæ sunt vuæ passæ, aut sapam tepefactam, aut decoctum radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi. Hæc omnia tepida exhibenda **D** sunt: frigus enim non tolerant inflammata, sicut neque plurimum calorem. multùm autem proderit oleum amygdalinum auribus infusum. Extrinsecus leniter fouere conuenit spongiis expressis: & cataplasmata quoque imponenda sunt ex farina ordei, aut semine lini, aut fœnigræci, aut his simul mixtis. Remittēte autem iam inflammatione & decrescente, mel in gargarismos admiscere conuenit: quod in principio & in augmento minimè facere oportebat. quo tempore etiam calidiores gargarismi prosunt. Extrinsecus autem lana mollis oleo tincta collo circumponenda. Quòd si ex vsu acriorum collutio**E**num aut illitionum inflammatio exasperetur, & mordacitas inde accidat, leniores gargarismi colluendi sunt: quales sunt succus ptisanæ, aut alicæ, & micarum siliginearum cremores, qui tepidissimi offerantur: lac etiam tepidum gargarissandum. Remittente autem inflammatione & dolore, prædicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio, ita vt cum leni adhibita illitione partes tonsillarum, quæ intumuerunt, comprimantur, quò contentam in se materiam excludant. Verumtamen non vio**F**lenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui authores ob id fiunt, quò inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, contenti erimus exhibitione gargarismatũm lenientium nihil illinentes. Permanente verò ac immorante diutius inflāmatione, atque vbi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neque melius à prædictorum remediorũ admotione habuerint, permutationem in pus expectare oportet. citò enim tonsillæ abscedunt. Abscessu autem facto, inflammationis signa augescunt, & exacerbationes **G** ad vesperam fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare vbi suppurationem futuram speramus, coadiuuare oportet vt quācitissimè fiat. Sint autem gargarismi eis exhibendi calidiores, velut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarum ac hyssopi. Verùm ad molliendos & maturādos tonsillarũ abscessus, maximopere auxiliatur vnguentum quod appellatur Ægyptiacum, quod ex resina terebinthina, & melle, & oleo dulcissimo apparatur: & extrinsecus cataplasma impositũ ex ordeacea farina & fœnogræco cum decocto caricarũ & **H** althææ ac melle. Quũ autē pus perfectũ fuerit, dolores minuuntur, & inflāmationis tumor mollior redditus digito cedit: tũ sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atque prædictæ quoque oris illitiones. In cibo accipiant frusta panis aqua macerata quāmaxima, & reliqua similiter quæ

eis pro cibo offeruntur acervatim ingerant. Vehementiore enim ex his circa tonſillas obuolutione facta, conſimili modo tumores afficiuntur, veluti ſectionẽ ſuſtinerẽt. A ruptura autem, aqua mulſa gargariſſanda per ſe: poſtea etiam admixta lenticula & roſis: atque his ſanè immorandum eſt, donec penitus ad cicatricem perducatur. neque vetat ſæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis. Quòd ſi ruptura eis ſeriùs contingat, ob ſoliditatem videlicet corpuſculorum incumbẽtium, inferátque inflãmatio ipſa dolorem, diducere abſceſſum conuenit ad proliciendam puris excretionem. Leonidæ. Itaque ſi perfectæ ætatis ſit æger, eũ deſidere facito, poſtea diducto ore linguam cum ſpecillo lato, aut inſtrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipſúmque abſceſſum cũ ſcalpello aut acicula penetrãte diducito. Si verò puer ſit æger, caput eius intra genua eius qui manum admolitur, contineatur: deinde facta abſceſſus diſſectione, caput eius inclinetur ad humoris commodiorem excluſionem. Ab opere autem patrato, aquam lactei teporis frequenter colluant. Poſt multam autem intercapedinem ab opere patrato, & inſequentibus deinde diebus aquam mulſam gargariſſent: adhibeatúrque eis vnguẽtum ad exulceratas tõſillas conueniẽs: quale eſt quod Ægyptium croceũ appellatur, & quæ ei ſimilia exiſtunt. Eſt autem Ægyptiũ hoc.

Vnguentum Ægyptium croceũ: Croci drach. III. mellis ſeſquilibr. olei roſacei ſextãtẽ, ſucci fœnigræci & ſeminis lini decocti quadrãtem. crocum in ſucco diſſolue: deinde oleo adiecto, ea ſimul commiſce, & mel prius deſpumatum coniice, & permixtis vtere.

De cruſtoſis & peſtilentibus tonſillarum vlceribus, Cap. XLVI.

CRuſtoſa & peſtilentia tõſillarum vlcera vtplurimùm nullo præcedente tonſillarũ fluxu incipiunt, aliquando autem à conſuetis fieri inflammationibus, maximè efferatis, perficiuntur. Fiunt autem frequentiſſimè pueris atque etiam ætate iam perfectis, maximè iis qui vitioſis humorib9 abũdãt, in iis quæ vere cõtingere ſolent peſtilentibus cõſtitutionibus. In pueris verò oris, vlcere quod aphtham vocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis ſimilia, partim cinereo colore, aut ſimilia cruſtis, quæ ferro inuruntur. accidit autem ægris ſiccitas in tranſglutiendo: & ſuffocatio coacervatim incidit, maximè quum rubor ſubeat mẽtum: aut vbi hæc acrimonia præterierit, nome quæ depaſcitur, locos excipit, ſucceditque vnà putrefactio. Archigenis. Feſtinanter itaque auxilium afferre oportet iis qui ſunt ætatis perfectæ, atque confidenter venam brachii incidere, ſi quidem nihil ſit quod id fieri prohibeat. Multæ enim virgines circa vigoris ætatem menſium purgationem appetentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuè venæ inciſione opus habent. Incidendæ autem ſunt in eis tali venæ, & vnica ſanguinis detractione facta euacuãdæ, non autem ad vſque animi defectionem. deinde glandulis & ſedis illitionibus ac clyſteribus vtendum erit: itémque cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatum. atque omnibus modis conandum eſt, vt diuerſio ab affectis partibus fiat. Poſtea etiam gargariſmis vti conuenit: velut eſt lenticulæ decoctum, & myxarum ac palmarum cum melle & ptiſanæ ſucco: deinde furfurum decoctum in decoquendo viſcoſum factum, adiecto melle. Poteſt etiam remedium oris ex moris, & maximè id quod ex malis punicis conſtat, colluendum exhiberi, hydromelite permixtũ. Philumeni. Infarcitur autẽ hydromeliti & coſt9 & iris, ac ariſtolochia, & ſimilia poſt principium. Probè autem facit id quod ad columellas præſcriptum eſt, ſiccum pharmacum ex rhoe, flore roſarum, crocóque & coſto. Foliorum etiam glaucii ſiccorum decoctum optimè facit, quanquam guſtus vehementer amari exiſtat. Ego autem & glaucii ſucco, cuius ad collyria vſus exiſtit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargariſmate vtor, aut etiam cum iridis decocto. At verò fruticis ipſius ſicci, glaucii inquam, cõtuſi & cribrati optimus vſus exiſtit, ſi inſuffletur. Conandum autem eſt in vniuerſum, ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni ſaltem tactu manum admoliamur. Etenim inſcii, ad quos

A maximè in rebus dubiis homines confugiunt, vehementius illinunt, ſimúlque inflammatum locum comprimũt ſimúlque cruſtam detrahunt: quod minimè facere conuenit priuſquam eleuatam & vix innitentem cruſtam conſpiciamus. Quòd ſi enim adhærentem adhuc cruſtã auellere aggrediamur, vlcerationes magis in profundũ procedunt, & inflammationes conſequuntur, augentúrque dolores, & in vlcera ſerpentia proficiunt. Itaque ſicca quidem remedia inſufflare conuenit: liquida verò cum pinnula illinire, ita vt quantum licuerit quãpenitiſſimè pin-
B nulam immittamus. Vtendum eſt etiam compoſitione ex ſemine rutæ ſylueſtris ad anginam deſcripta, & ea quæ ex vſtis hirundinibus conſtat, ita vt cũ melle liquefactas illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiam aliquibus ariſtolochia, & iris, & chalcitis adhibita cum melle. aliquando etiam Andronis & Muſæ paſtilli. Mirabiliter autẽ cruſtas aufert caninum recrementum melle illitum, & vſtarum hirundinum cinis, & centaureæ minoris vſtæ cinis cũ melle, & cochlearum terreſtrium, maximè nudarũ vſtarum cinis cũ mel-
C le. His verò de quibus medici deſperarunt, fel crocodili exiccatum & tritum ad cruſtã inſperge, aut illine cũ melle. Oportet autem poſt irritationes à pharmacis eiuſmodi factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex vino ſcybelite, maſtiche Chia, myrrha & croco conſtat gargariſmo, deinde cum amylo & tragacãtha. Cohibito autem iam vlcere paſcente, lac gargariſſandum, Samia terra permixtum. Et febrium quoque curam habere cõuenit. (vehementes enim incidere ſolent) atque in repurgandis
D explanandiſque vlceribus maximè ſollicitum eſſe: cõuulſionem enim infantes plurimi paſſi ſunt in vlcerum repurgatione: aliqui verò via tranſglutiendi exiccata, ſunt ſtrangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones, atque vbi diutius perſtiterit vlcerationes, & in profundũ proſerpſerint, cicatrice iam inducta, adſtrictiorem vocẽ edunt, reflectitúrque ipſis potus in ipſas nares. nam & ego puellam noui quæ poſt quadrageſimum tandem diem conſumpta eſt, quum ſe iã à morbo recolligeret. Verùm ad ſeptimum vſque diem plurimi periclitantur. Vbi verò
E inflammationes & vlcera ſerpentia ſemper amplius extendantur, forinſecus fomentum adhibere oportet, & cataplaſmatis cõmunibus vti, cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet ſi intrinſecus detentã materiam extrà queant transferre. Contegantur itaque ſemper poſt cataplaſmata, partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato, cum circumpoſitione lanarũ mollium. Vbi autem cruſtæ ſolutæ fuerint, & vlcera ipſa mũdata, antheris, *hoc eſt floridis* remediis vtendum eſt. Sanant enim in totum vlcerationes ipſas, tum ſiccæ adhibi-
F tæ, tum illitæ cum melle. Sunt autem cruſtarum tum oris, tum tonſillarum, compoſita pharmaca huiuſcemodi. Aſclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes: Florũ roſarum drach. octo, croci drach. IIII. balauſtiorũ drach. I. myrrhæ drach. I. nucum pinearum repurgatarũ drach. tres, ſubactis melle ad illitionem vtere. Aſclepiadæ, ad oris putredines: Rhois culinarii drach. IIII. acaciæ drach. I. omphacii drach. I. medullæ ceruinæ aut vitulinæ drach. IIII. in vino dulci diluta, melle deſpumato excipe, & ad illitionẽ vtere. Andromachi remedium oris odoratum ac
G tenerum ad inflãmationes ac cruſtas optimum. Nucũ pinearũ depuratarũ drach. III. amyli drach. II. aluminis ſciſſilis drach. I. florũ roſarum drach. I. croci drach. I. mellis quantum ſuffecerit. Aliud ad omnes tum oris tum tonſillarum affectiones: Rhois culinarii drach. IIII. florũ roſarum drach. I. croci drach. I. coſti drach. I. illine cum melle, aut cũ aqua mellis gargariſſandũ exhibe. Critonis ad cruſtas: Miſy aſſatũ aut crudũ illine cũ melle: ſtatim enim eas tollit. Sint autẽ miſyos drach. III. & lib. I. mellis, quo modo etiam vti poteris chalcitide. Archigenes autẽ
H inquit, Ad cruſtas optimè conuenit ſtercus caninum cum melle: quod tum optimum erit, quũ oſſibus canes fuerint nutriti. magnopere enim auxiliatur neq; odiũ ſui inducit, in cibo oblatũ. Licebit etiã vti plurimis eorũ quæ ad anginã deſcripta ſunt auxiliorũ. Aliud Archigenis, ad cruſtas in ore: Hirũdinũ vſtarũ & ſtercoris humani æqua

le pōdus cū melle illine. Accipiendū eſt ſtercus nō quodcunque obtigerit, verùm puerū biduo prænutrire oportet pane & lupinis ac vino modico, atque deinde tertia die ſtercus eius accipere & exiccare, atque repoſitum ſeruare: vſu verò expetente, contrito vti. efficax enim & ad anginas exiſtit. Experti etiā ſumus, inquit Galen⁹, pharmaca à Sorano deſcripta præclarè facere, quæ ſanè ille iuxta dictionum ſeriem deſcripſit. Remediū ad cruſtas oris conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueolentes: Miſyos vſti drach. octo, iridis Illyricæ drach. IIII. croci drach. I. in puluerē redige, ac pyxide lignea repone. vtere autē per ſe cū melle. Florida cōpoſitio ad prædicta ſimiliter efficax: Iridis Illyricæ drach. IIII. ſandarachæ drach. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis ſciſſi drach. II. myrrhæ drach. II. crocomagmatis drach. II. in puluerem redige ac vtere. Quidam etiam flores roſarum, & gallas adiiciunt, ſing. drach. II. Vtere autē ad putrefacta, & ad abſceſſus gingiuarum ſicco: ad cruſtas verò cum melle. Philagrii, ad oris eroſiones: Seminis lentiſci nōdum denigrati drach. IIII. gallarum drach. IIII. coſti drach. I. folii drach. I. vtere. Theodori, ad tonſillarū vlcera, gingiuarúmque & pudendorum, ad putrefacta & carbunculos: Aluminis ſciſſilis, ſādarachæ, myrrhæ troglodyticæ, ſing. æquale pōdus accipe, ac vtere ſicco. Hermi, ad omnes oris affectiones ab vlcere, quod aphtha appellatur vſque ad cruſtas & carcinomata: Ericæ ſemen tritum, ſucco hyoſcyami excipe, & vtere cum melle. Aliud, ad vlcera quæ ſerpunt in ore, gingiuis, ac lingua: Miſy cum ſucco foliorum vitis albæ, quam bryoniam appellant, dilue, & coniecto ſimul melle tere, ac ad illitionem vtere. diuinitus extergit ac repurgat. Vbi verò repurgata fuerint & carne expleta, bryoniæ radicem cōtuſam & in puluerem redactam adhibe. ea enim ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem, ad oris putrefactiones, vlcerationes, & vlcera quæ ſerpunt: Foliorum vitis albæ quadrantē, aluminis ſciſſilis trientē, miſyos crudi drach. IIII. atramenti ſutorii drach. II. contere quouſque arida fiant, & in puluerem redactis, vtere ſiccis. Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego verò præcedens expertus ſum. Collutione autem vtendum eſt ad omnia oris vlcera, & ea quæ ſerpunt, putrefactionéſque, & gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto & vino, quod calidū ore retinendū exhibe. Aliud diuinū remedium: Oleæ viridis folia aqua decocta colluēda exhibe.

De angina & eius ſpeciebus, ex Galeno, Cap. XLVII.

ANginæ quatuor differentiæ exiſtūt. Vna, quum fauces fuerint inflammatæ: fauces autem, pharynga *Græcis* appellatam, voco intra os locum, vbi tum ſtomachi, tū aſperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera quum neque circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinſecus, quicquam apparet inflammatum: & tamen ſuffocationis ſenſus infeſtat ægrum iuxta aſperæ arteriæ extremum. Tertia, quū exterior gutturis regio vnà cum interna fuerit inflammata iuxta mentum. Adhæc autem & circa ceruicem quædam affectio oboriri ſolet, ex luxatione & diſceſſu cuiuſdam in collo verticuli in anteriorē regionem. vnde cauus apparet locus: & quum extrà attingitur, dolore afficitur. quod contingit ob diſtracta intrò verticula, & conſiſtentem circa muſculos faucium aut extremitatis arteriæ inflammationē. Hæc autē ſpecies propriè cynanche à veteribus eſt appellata. Lingua enim à luxato verticulo, iuxta radicem ſuam impulſa, ex propriis locis excedit, & difficultas magis circa reſpirationem infeſtat: vnde coguntur aperto ore ſemper hiare, atque aerē attrahere. Omnes autem prædictæ affectiones communē habent difficultatem tranſglutiendi: ita tamen vt in alia plus, in alia minus hoc malum augeſcat. Accidit etiam eis potum aſſumptū ad nares reflecti. atque hæ ſanè ſunt affectiones: curatio autem earū in paucis variat. Aretæus autem inquit, Anginæ cauſæ multæ exiſtūt, maximè autem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & oſſa ex piſcibus ad tonſillas impacta, & potus frigidæ ebrietas, nimia ſatietas, & quæ ſpiratione attrahuntur mala. Archigenes autem ait, occultæ anginæ cauſam eſſe in quibuſdam, neruos qui ad ſtomachum deferuntur, dum malè afficiuntur, & pòſt inferioribus membris, pulmoni inquam & cordi reſpirandi principium inflammant: arteriis verò quæ carotides appellantur, itémque aliis adiacētibus, inde inflammationem tranſmittunt. At verò quòd hi qui ſic afficiuntur, non fiant attoniti, inde eſt quòd huius affectionis cauſa intemperies ſola exiſtit, non etiam coarctatio locorum. Cōueniūt igitur, inquit Archigenes, eis ea quæ vomitoriam vim obtinent, velut eſt elaterium & ſquama æris illita cum melle. Ego autem, inquit, ab occulta angina prehenſos ex ſinapis gargariſmo releuo, móxque in balneum induco: atque ita multos à periculo liberaui, quibus affecta particula obliuioni tradita fuit, per diſtributionem videlicet in vniuerſum corpus ſanatos. Aretæus autē inquit, Cucurbita accipiatur, primúmque infra vmbilicū adhibeatur, mox ad latera dorſúmque & ſcapulas, ita vt aſſiduè à loco vno ad alterum trāſferatur, & in admolitione ex ſupernis locis deorſum trahatur. Quòd ſi vehementer vrgeat ſuffocatio, ſinapi aqua tritum & vili panniculo exceptum pectori impone. Ad delingēdum verò conueniunt eis, ſinapi, nitrum, hyſſopū ſquilla aſſa, ſulphur viuum. omnia paribus portionibus cū mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archigenes. In principio igitur, compendiarium & præceps auxilium omnis angina requirit. Quandoquidem autē ferè iuuenibus accidit, eueſtigio cubiti venā eis incidere oportet, niſi quiddam maioris periculi impediat: auferre autem ſanguinem parcè, non vſquequo animi defectio ſequatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliâs ſanè ex refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia à faucibus ad pulmonem defertur, & ineuitabile periculum infert. Curandum etiam vt modica fiat deductio venæ. nam cum in aliis tum in magnis venæ diductionibus aceruatim animi defectus irruit. neque tamen anguſtiorem facere venæ inciſionem conuenit, ne ſanguis velut percoletur, & craſſior eius pars intus remaneat, quæ cauſa huius affectionis exiſtit. Vtilis eſt autem eis repetita detractio in ſequenti die, niſi præpediat ægri timor aut animi deliquium. Quòd ſiquid venæ inciſionem fieri prohibeat, per clyſterem infundendum eſt centaureæ, abſinthii, calaminthæ, & ariſtolochiæ decoctum, admixto melle & plurimo nitro: poſtea etiam purgatiua danda, quæ magis pituitam ducunt. conuenientiſſimum autem aliquando in angina eſſe videtur, elaterium: verùm non oportet niſi cum ſero lactis & cnico in ſero cocto ipſum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colocynthide catapotia, ſi modò queant deglutire. ſi verò confidentior contingat medicus. bonum eſt & hieræ Archigenis ex colocynthide drach. tres cum aliqua ex prædictis decoctione per clyſterem infundere, vbi prius aliquo ſtercorum eductiuo euacuauerit. Poſt vniuerſales autem euacuationes, cucurbitas apponere oportet: & ſi quidem tumor circa maxillas, aut ſub mento perſiſtat, in ipſum tumorem, & cum ſcarificatione plurimum ſanguinem extrahere, ſaléque reſpergere ſciſſuras & confricare. Quòd ſi nullus extrinſecus tumor appareat (veluti fieri ſolet in ea quæ occulta appellatur cynāche) retrò ſub colli neruo infigenda erit cucurbita iuxta primū verticulum, & cōſtanti attractione vtendum, & frequentius cucurbita auellēda. Ea enim inſtantia factis vertebrarum diſceſſibus ac luxationibus probè ſe opponit: deinde vbi pauliſper à reliquorum remediorum adhibitione quieueris, cataplaſmatis vtendum, tum eadem die, tum etiam in ſequenti. Maiorem verò ſpem in ſequentibus diebus in illitionibus & gargariſmis reponere conuenit. Itaque vbi initium ſit cū multa inflammatione, ea quæ leniter adſtringunt offerēda ſunt primùm, velut eſt roſarum, lentium, palmarúmq; decoctum, flos roſarum ex hydromelite, rhus cum hydromelite decoctus, & decoctum myxarum. Quòd ſi excoriatio contingat corpuſculorum, panis cremor exhibendus eſt calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiā lac ſolum. Ego autem, inquit Archigenes, ſiccum pharmacū in promptu habeo, Ex rhois culinarii drachmis octo, florum roſarū drachmis IIII. coſti autem & croci cuiuſque drachmis II. Ex quo ſanè in aquā mulſam inſpergo, & in gargariſmate vtor, atque inflammationes & vlceration

entllaſi

tonsillarum facillimè sano, etiamsi contingant quibus illæ ad summum, progressum minentur: quin & illitiones mansuetiores inflammatis commodæ sunt, velut est ea quæ ex moris constat, & rhois culinarii cremor in hydromelite coctus donec cogatur. oportet autem præmacerare sufficienter rhoen ipsum donec abundè aqua mulsa ex eo colorem accipiat, & in sapore vim eius repræsentet. Probè etiam facit mali Punici integri vnà cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus, ita vt ad succi partes tres vna mellis coniiciatur, & donec cogatur decoquatur ac illinatur. Quòd si ad nullum dictorum remediorum, malum cedat, sed semper multitudo humorum augescat, venæ sub lingua incidendæ sunt, aut quæ sunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos oculorum: forinsecus autem assiduè lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ, aut ceratum ex oleo Cyprino apparatum adhibeatur, aut si malis, ex gleucino siue musteo. Quòd si diutius moram traxerit, abscessum expectare oportet, & tum sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluendum: multóque magis, si hyssopum ei coniiciatur. Neque verò incommodus fuerit in iis qui aliquo modo sunt exulcerati, crocus cum aqua mulsa, & decoctum radicis dulcis. In vigore autem, omnium vtilissimus existit succus ptisanæ aut alicæ ore collutus: nam & à multis minis liberat, & abscessus metum eximit confestim. qui si non adsit, furfures probè cocti ei succedere possunt. atque hæc quidem iis conueniunt. At in angina siue inflammatione ac vlcere, vbi sola multitudine ægri obturati periclitantur, iis quæ acriora sunt periculum est faciendum: sunt enim tunc etiam in principio conuenientiora, post vniuersales tamen euacuationes. Itaque hydromeli meracius profuerit, si cum eo hyssopum aut origanum decoquatur. Si verò in superioribus partibus, aut iuxta fauces malum persistet, sinapi tritum cum aqua mulsa & percolatum gargarissandum exhibebimus. Conuenit etiam casiæ decoctum, & iridis, & radicis panacis, gentianæ, centaureæ, aristolochiæ, agarici, & radicis cucumeris agrestis. vnumquodque autem cum hydromelite satis diu decoquatur donec succulentum reddatur. Vsus sum etiam in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui. Illitio autem iis valde conueniens, iis inquam qui citra exulcerationem, anginam patiuntur, est ea quæ ex semine rutæ syluestris apparatur: & quæ ex vstis hirundinibus constat: quarum apparatum paulo pòst vnà cum aliis remediis describam. Iuuantur etiam fotu vaporis intra os accepto, hoc modo: Origanum, hyssopum, satureiam, fœniculi semen, cum aceto plurimo & nitro feruefacito in olla diligenter operta, operculo foramen habente in medio: deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, sinas foueri. si verò ex feruore arundinis os aduratur, ouum vacuum paruum vtrinque perforatum ore contineant, & per ipsum arundo immittatur. mollius autem fomentum fuerit, si pro aceto poscam affuderis aut aquam. Cæterùm magis lancinãtia offerre illis oportet, quò rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quam in profundo pertulit coarctationem. in dubium enim sæpe venit & ferè desperationem præ feritate morbus, vt & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: siquidem humano stercore quosdam vsos esse constat pro illitione, & magnum sanè commodum repererunt. Alii autem recenti vsi sunt, alii verò exsiccato & trito, ita vt cum nardo vel myrrha id permiscentes, fœtorem celarent. Ab acrioribus autem, & iis quæ dilaniantem vim obtinent, ad mediocria est transeundum: velut est Andronis pastillus, & similia. Vtilia etiam iis sunt ea quæ vomitoriam vim obtinent, maximè illis quibus grauitatis sensus circa ventrem hæret. Archigenis remedium, quo vtor (inquit) ad occultas anginas: mirabiliter etiam conducit anhelosis: Elaterii oboli dimidium, spumæ nitri obolos tres, sinapis drachmam vnam, contere cum aqua & informa. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo aut melle tritum & penitissimè illitum. multo autem

A efficacius id præstat, si squama æris ei commisceatur, aut ipsum æs vstum, oleo Cyprino tritum illitum. Probè etiam facit fel tauri illitum, & nitrum cum aceto mulso potatum, & centaureæ succus cum melle, aselli sub aquario stabulantes vase cum melle delincti. Quidam nasturtii semen tritum bibendum exhibuerunt quantum cochleario accipi potest, cum aqua mulsa. nec ita longè pòst pituitam vomuerunt illi crassissimam & tenacem: statimque à plurimis molestiis sunt liberati.

Aliud. Stercoris gallinacei albi & colore cerussam **B** referentis, bonam copiam exsiccatam & repositam asserua. vbi verò vsus postulat, quantũ cochleario accipi potest, in aqua, aut aqua mulsa dilutum propina. etenim desperatos etiam sanat. quòd si bibere nequeant, tritum melle quampenitissime illini. Aliud ad idem: Centaureæ drachmas octo, nitri drachmas octo, salis communis drachmas octo, contere & repone siccum. vsu verò exigente, melle imbue, & cum pinnula illine, aut quomodo videbitur. vtere confidenter. nam periculum eius factum est. Aliud. Absinthium contusum & **C** cribratum, adiecto nitro trito, illine cum melle. Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine. Compositio ex semine rutæ syluestris ori commoda, Andromachi. Ad anginas & desperatos (inquit) hac vtor. summè etiam prodest stomachicis, & ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi, seminis apii, floris iunci odorati, ammii, aluminis scissi, iridis Illyricæ, seminis rutæ syluestris, quod quidam harmala, alii besasa appellant: cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ, aristolochiæ longæ, sin- **D** gulorum vnciam vnam, casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, cuiusque vnciam vnam, costi quadrantem, cineris hirundinum recèns vstarum quadrantem, croci sesquiunciam, spicæ nardi drachmas quatuor, amomi drachmas quatuor, gallas omphacitidas numero octo, contere, & melle excipe, ac vtere. In principio quidem pharmacũ hoc cum decoctione aliqua mediocriter adstringente, quales sæpe diximus, dilue: iuxta vigorem verò cum ptisanæ succo: iuxta remissionem autem & declinationem, melle aut hydromelite, aut vino mulso: inue- **E** terata autẽ & velut indurata inflammatione, aceto mulso. Philagrius autem inquit, Aliquando post prædictas vniuersi corporis euacuationes, & adhibitiones cucurbitularum, & incisionem venarum sub lingua, miscemus etiam alia quædam ad præscriptum pharmacũ, quæ partim quidem irruentem fluxum restringunt, partim autem omnia quæ iam insident discutiunt. Coniiciuntur autem ex rutæ compositione drachmæ octo, gallæ omphacitidis drachmæ octo, & stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusque drachmæ octo. ve- **F** rùm (quemadmodum & antè dictum est) stercus canum accipere oportet eorum qui antea per biduum ossibus sunt nutriti: humanum verò ex puero biduo pane & lupinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifestas anginas prodest. præexige (inquit) mercedem: Æris vsti drachmas duodecim, atramenti sutorii drachmas duodecim, myrrhæ drachmam vnam, elaterii drachmam vnam, spumæ nitri drachmam vnam, fellis taurini drachmas quatuor, excipe melle, & cum pinnula quampenitissimè illine. Archigenes autem **G** inquit, Stercus humanum quale prædiximus, accipe & exsicca, ac in vili panniculo ligatum exure, atque cum aqua mulsa dilutum propina. est enim remedium eorum qui iam suffocantur. Antonius verò Musa inquit, Stercus caninum quale prædiximus accipe & exsicca, contusóque & cribrato vtere ad anginas, cum melle quampenitissimè illinens, vt transglutire possint. Eo enim nullum potentius pharmacum noui (inquit Galenus) neque ex angina laborantibus, neque ad magnas tonsillarum inflammationes, neque ad glandularum tuber- **H** culorúmq; gutturis suffocationes iã periculum minantes. Probè facit etiam cum aceto mulso & pice liquida illitum caninum stercus. Summè etiam auxiliatur ad anginas, confectio ex vstis hirundinibus, cuius compositio hæc est. Compositio ex hirundinibus

vstis: Cineris hirundinum syluestrium vstarum drachmas octo, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmā vnā, excipe melle & permisce hoc modo, vbi iam incubuerint affectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum viuos non deplumes, addito congruentis modi sale, in fictile vas conicimus, idque obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo contrito vtimur. Aliud ex hirundinibus, itidem valens ad anginas: Hirundinum vstarum pullos numero vndecim, succi myrti viridis cyath. duodecim, myrrhæ obolos tres, mellis cyathos duos. hirundinum pullos exure & contere: deinde omnibus simul mixtis vtere. Aliud cuius experimentum constat: Folii, costi, caryophylli, piperis, cuiusque vnciam vnam, sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas, in ollula exure ac contere, cineréque melle excepto vtere. est etenim eiusmodi remedium quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorum vstorum cinere vtendum est cum melle: & decoctum quoque cācrorum ore collutum vtile existit. Ego autem cancrum in aquæ hemina tritum percolo, ipsámque aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur confestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cinerémque illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli vstæ vnciam vnam, stercoris canini albi drachmas quatuor, malicorii vnciam vnam, gallarum vnciam vnam, costi drachmas quatuor, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle, ac vtere. Valde autē magna solicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere videtur: etenim ea quæ iam ex profundo corporū circa fauces attracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur: atque ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis, Cap. XLVIII.

OMnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta vtrasque tonsillas extant, antiades *Græcis, Latinis glandulæ* appellatæ, quæ quum naturalem modum seruant, nihil molesti inferunt: verùm vbi iuxta affectionis proprietatem augescāt, & modi maioris quàm secundum naturam suam fiant, tunc sanè & transglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè intotum citra inflammationem, & paulatim etiam augescunt. aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaque ore, manifestè apparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem, tonsillarum corpusculis concolores: inflammatæ verò, rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est vtendum. Quum verò citra inflammationem consistunt, conari oportet vt per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionē. Remedia autem ad glandulas absque inflammatione auctas, talia conueniunt: Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam. adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarum drachmas octo, misyos drachmas duas, salis torrefacti drachmas duas. vtere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis vtere, vel cum melle. Aliud Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: Gallarum omphacinarum drachmas quatuor, diphrygis drachmam vnam, myrrhæ drachmas tres, croci drachmas tres, mellis quantum suffecerit. hoc pharmacum citra vlcerationem glandulas reprimit.

Aliud Apolloniadæ: Diphrygis drachmas duas, chalcitidis assatæ drachmas duas, gallarum drachmam vnam, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, excipe melle, & vtere. Chirurgia. Verùm si pharmaca vincantur, excindere glandulas oportet. quod vt commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur: & diducto ore vnaquæque glandula vncino producatur, & excindatur. excinditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excreuit. qui enim dū omnē quæ præter naturā accreuit carnem excindunt, etiā naturalē carnē ex fundo auferunt, periculosæ sanguinis eruptionis authores fiunt. Post excisionē autē posca frigida colluenda detur, ad sanguinis videlicet inhibitionē, & post eā frigidissima aqua. Postquā autē sanguinis eruptio cōstiterit, satis lōga intercapedine tēporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur: sequētibus verò diebus, etiā cū ea illitiones afferantur, quales sunt ad vlceratas tonsillas descriptæ. Raro autē, quando videlicet vlcera eminentiora apparēt, florido sicco ipsas tonsillas attingimus. per hoc enim eminentiæ deprimūtur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.

REuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cū pipere, & semine vrticæ. verū difficulter tractari possunt vt admittāt: cogere itaque oportet ac ori infundere, ad vomitionémque irritare. Rubore autē circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur. quare oleo multo calido, & lana, aut cerato, collum assiduè circum circa est amplectendum. Similiter etiā naufragos reuocare oportet, si quidē respiratio adhuc in eis seruetur. Prius autem in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quò absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus verò manuum impositione iuuare oportet ventris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tōsillas spinis, atque iis quæ in asperā arteriā delabuntur, Cap. L.

SI in asperæ arteriæ extremum, atque ipsam adeo asperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur prælapsum fuerit, tussis prouocanda est, per acetosam aliquam qualitatē: & sternutatorium quoque naribus admouendū. Ex vehementi enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum violentia quadā expulsionē adiuuante, eiusmodi cōsueuerunt excerni. Si verò iuxta tōsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ, spinæ aut ossa fuerint infixa, ita vt oculis subiaceant, atque plurima sui parte extra tonsillas promineant, volsella apprehēsa extrahere oportet. Quum verò in inferioribus gulæ locis quid adhæserit, hoc modo: Spongiā paruā resina terebinthina madefactā, aut carunculā crudam recentem incisam, vnà cum filo valido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehēsam per alligatum filum rursus extrahe: hoc enim modo sæpe etiā id quod infixū fuit, simul extrahi cōsueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiēdas exhibere citra commanducationem, aut caricam aliquantisper circummanducatam, nō tamen penitus dissolutam. Quum autē ad fundum vsque ipsorum corporum penetrarit, neque extrahi potuerit, aqua mulsa gargarissāda exhibeatur, & cibi sorbiles, velut ptisana cum melle, aut alica similiter: aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. Forinsecus verò ceruici atque vniuerso collo lanam oleo calido imbutā imponere oportet, similitérque cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: velut est id quod ex semine lini cū aqua mulsa apparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina cōmota, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud. ad eductionem eorū quæ in tonsillas deuorata sunt. Statim te ad ægrū desidentem conuerte, ipsúmque tibi attendere iube, ac dic, Egredere os, si tamē os, aut quicquid tandem ex istis: quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & quēadmodum Ionam ex ceto. Atque apprehenso ægri gutture dic, Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis, Cap. LI.

ASperæ arteriæ extremū & subiacentem ipsi asperam arteriam, cū suis propriis musculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur affectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit, remedia quæ vim medendi eam obtinent, arteriaca communiter appellātur. Afficitur autem pellicula hæc, aut ob nimiā humectationem, aut asperitatem, aut vlcerationem. Vo-

cis enim nocumenta, videlicet eius interceptio, hoc eſt nō poſſe loqui,& raucitas in loquēdo,ad plures cauſas cō ſequūtur: aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus,aliquando verò propter ſuppurationem thòracis & tabem. ex vociferatione etiam magna & plurima,raucedo vocis oboritur,& ob frigidi & inſueti flatus inſpirationem, & ob plurimam ac inſuetam potionem vini meraciorem. Verùm hæ affectiones magnitudine inuicem diſtant. etenim vehementius humectis vocis inſtrumentis,vocis interceptio contingit:mediocrius autem rigatis,vox raucoſa perficitur. Itaque qui ex vehementi clamore, amplius voce vexantur, conſimile quiddam patiuntur iis qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipſam aſperam arteriam ambit, per magnas vociferationes extrà prolato ſpiritu perculſa,inflammatur. Et iuxta arteriæ extremum, vltra hanc plagam, muſculorum ipſum mouentium actio offenſa, maiorem affectionem operatur. Muſculi enim illi vocem operantes, ob magnas vociferationes, non ſolùm ab erumpente ſpiritu perculſi læduntur: verumetiam ſuperextenſi vehementer, maximam ſuſtinent laſſitudinem. Curatio autem horum coincidit cum iis qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium &bene temperatarum aquarum,magnopere iuuat omnes phonaſcos *Græcis* appellatos, qui vocis exercitio magno vtuntur: citharœdos inquam, & præcones,& tragœdos, quum cōtendendo oblæſerint vocem. Quemadmodum autem oleum forinſecus illitum,omne corpus à fatigatione refocillat:ſic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes,tum affectam arteriæ pelliculam,tum ipſos muſculos, & pharmaca arteriaca vim obſtruendi meatus habentia,iuuant. Quum igitur afflictiones ac laſſitudines velut diſtendentes circa extremi ipſius arteriæ muſculos, & ipſam pelliculam generantur, in principio quidem leniſſima edulia conueniunt: pharmaca verò obſtructoriam meatuum vim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modicè repurgantibus eſt adhibendum:deinde rurſum aliud, ſed priore præſtantius, vt paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius diſcuſſorium adhibeatur, vt hoc modo ſemper ad vehementius progreſſus fiat,quando videlicet diutius veluti indurata affectio in vocalibus organis perſtiterit. Primi itaque ordinis erit tragacantha, & gummi,& aſter Samius, amylúmque, & ex alica ac trago probè decoctis ſorbitio. lac etiam conueniens eſt,& dulciarii panes, oua ſorbilia, & nuces pineæ madefactæ,ſeſama, & ſapa quæ ſireon quoque & hepſema appellatur. Hæc itaque inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæque extremum,conueniunt: quibus vtendum donec moderatior inflammatio fiat. A vini autem potu abſtineant hoc tempore intotum. Poſtquàm autem inflammatio moderatior reddita eſt, paſſum theræum exhibendum eſt, & ſapa. butyrum quoque conueniens eſt, & amygdalæ vnà cū ſorbitionibus decoctæ: lac item ac mel diutius cocta, amylo ipſis iniecto: quòd ſi non adſit,panis ſiligineus ſiccus contuſus & cribro excuſſus, lacti dum coquitur infarciendus eſt. Manifeſtum itaque eſt,quòd per huiuſmodi victum, tum pellicularum,tum muſculorum circa arteriæ extremum atque ipſam arteriam, inflammatio ſedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impoſsibile eſt vocem eſſe claram,niſi rurſus eduliis vtantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, velut eſt faba elixata, & ptiſana, & ſemen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent inter ea quæ mediocri vi prædita ſunt, & ea quæ meatus obſtruunt pharmaca. His autem amplius repurgat reſina terebinthina,& thus cum deſpumato melle,amygdalæ amaræ,braſsicáque & probè decocti porri. Iis verò adhuc fortiora ſunt,farina erui,hormini ſemen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis,maximè mollibus, paſſum Creticum, deinde theræum & ſcybelites conuenienter miſcentur:ſapa quoque quam ſireon & hepſema vocant, ex muſto ad tertiam partem menſuræ decocto apparata, omnium maximè

A meatus obſtruit,citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod verò ex caricis apparatur decoctum ad mellis ſpiſſitudinē,magis diſcutit ac repurgat. Omnium itaque ſimplicium pharmacorum vires noſſe oportet, eum qui aliquod compoſitum eſt facturus. Qui enim eas nouerit, etiam eis quæ ab aliis compoſita ſunt rectè vtetur, maximè quū indefinitè fuerint deſcripta. His igitur præexplicatis,arteriacas cōpoſitiones à veteribus deſcriptas ſubnectem⁹. Arteriaca ad vocis aſperitates,in principiis

B exhibita leniſſima: Gummi drachmas duas, tragacanthæ drachmam vnam, ſapæ ſextarium vnum. Gummi & tragacantham contuſa & cribrata, cum ſapa contere donec diſſoluantur: deinde ſuper prunas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent teſtæ inſtillata. exhibe autem ex ea ſub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem, paſſi ſextarium vnum, mellis libram vnam. Gummi modica aqua dilue & ad reliqua coniectum ſuper prunas non fumantes decoque, vt prædictum eſt. Ante ſomnum verò delingendum exhibe.

C Antonii Muſæ, ad vocis interceptiones. Braſſicæ viridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod inſtar palearum exſuccum eſt expuere iube: ſuccum autem ipſum deglutire. Aliud. Succi eryngii aqua decocti heminā vnam, ſucci ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi læuiſſimè triti drachmas octo, decoque ſimul diligenter, donec ad arteriacæ craſſitudinem redigatur,& delingēdum exhibe ex eo ante ſomnum vſque ad cyathi menſurā. Alia arteriaca,ad aſperitates,raucitates,tuſſéſque, & ſputū ſangui-

D nolētum: Amygdalarum amararum decorticatarum numero vigintiquinque, ſeminis lini torrefacti drachm. quatuor,tragacanthæ drachmas duas,oui in fermento aſſati vitellum. tragacantham in modica aqua maceratam, vnà cum reliquis omnibus paſſo excipe. Si verò ſonus vocis ſit fract⁹, mel pro paſſo admiſce, maximè ſi ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Braſſicæ ſuccum cum melle decoctum delingendum præbe, & confeſtim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ, Cap. LII.

E ORibaſii, ad aſperitates & ſuperfluam vocem: Croci drachmas ſeptem, radicis dulcis, ſpinæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres, ſeminis hyoſcyami drachmam vnam, mellis deſpumati vncias ſex, piperis albi grana quinquaginta. exhibe ſub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca ſub lingua tenenda, ad ſuppreſſam vocem, raucoſos & cruenta reiectantes. Tragacanthæ drach. ſex, gummi drachmas ſex, myrrhæ drachmas duas, obolos

F duos, thuris ſeſquidrachmam, piperis albi grana viginti, croci drach. vnam, ſucci radicis dulcis drach. ſex, carnes phœnicobalanorum numero trium, paſſi Cretici quantum ſatis eſt. Gummi & tragacantha contuſa & cribrata paſſo macerantur cum radicis dulcis ſucco: quòd ſi non adſit ſuccus, radicem tuſam & donec cogatur decoctam coniicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tuſſim prodeſt: Seminis lini contuſi & cribrati, vuarum paſſarum pinguium ſine vinaceis, nucum pinearum toſtarum, nucum auellanarum mundatarum, æ-

G quales partes in farinam redactas, melle cocto ſufficienti excipe,& cochleariū exhibe ante ſomnū. Eclegma quo vtimur: Vini ſcybelitæ ſextarium vnum, gummi ſeſcuncem, mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia ſimul contrita in diplomate decoque, ac vtere. Aliud, Charixeni. Succi radicis dulcis drachmas ſex, tragacanthæ drachmas ſex, croci drachmas duas, myrrhæ, thuris, cuiuſque drachmam vnam, ſpicæ nardi drachmam vnam, paſſi protropi chœnices tres: decoque donec in mellis modum cogantur, ſiccis probè commixtis, ac vtere. Eadem enim poteſtate valet qua &

H ſequens. Aliud, ſub lingua tenendum ad ſuppreſſam vocem, ac reliquas circa arteriam affectiones: Tragacanthæ drachmas duodecim. gummi drachmas duodecim, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres, carnē phœnicobalanorum numero ſex, radicis dulcis drachma.

vi.pafsi protropi aut theræi quantum excipiēdis his fatis eft. fit autem paffum ipfum præcoctum ad mellis crafsitudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine fub lingua detinendum,& diffolutum deglutiendum. Alia atteriaca,faciēs ad vocem fractã, raucofam,& fuppreffam, inflammationes tonfillarum.vtilis eft phonafcis & ante & poft certamen exhibita.iuuat refrigeratos.prodeft veteri & recenti tufsi, fpuentibus fanguinem, & furfum reiectantibus,& cœliacis. conducit etiam ad anhelitus fœtorem. Croci drach.III.myrrhæ drach.I.fucci radicis dulcis drach.I.pafsi Cretici fextarios III.paffum ad tertias decoque & cum eo prædicta excipe ac vtere. Aliud, ad vlceratam arteriam, Charixeni. conuenit etiam phonafcis, *hoc eft qui uocis exercitio utuntur*, ante certamen & poft exhibita.facit & ad circumdolentes oculos, extrà impofita lana ex eo madefacta, & ad interaneorum affectiones delincta. Gummi drach.XII.tragacanthæ drach.XII.thuris drach.III.myrrhæ drach.III.croci drach.II.fucci hypociftidis drach.II.pafsi fcybelitæ fextarium vnum. Gummi & tragacantham contundito & cribrato vnumquodque feorfim,& cum modico paffo diluito,reliqua verò fracta & præmacerata fimiliter cum modico paffo cõterito. Crocum verò in raro laneo panno ligatum, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta ac afsidue agitata decoquuntur:deinde extracto croco, & probè contrito, reliqua omnia in pilam coniiciantur, & vt cocta funt, cum croco vniantur,& vtitor. Alia arteriaca,ex cuius vfu fæpe magnam laudem affequutus fum.Nuces pineas fexaginta,amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœnicobalanorum fex, fucci radicis dulcis fcrupulos duodecim,croci fcrupulum I.myrrhæ fcrup.I. tragacanthæ fcrupulos VI. pafsi Cretici quatum fufficit.Quibus verò eductione ex pectore opus fuerit,mel & fapam adde.

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam I.decoque fimul,& cum rutæ ramulis agita donec cogatur.exhibe eam ieiunis, & poft cibum,& ad noctem. Sorbitio ad fuppreffum fonum, maximè ab humore. conuenit etiam phonafcis: Porros in aqua ad tertias decoque, atque ipfos quidem abiice, aquæ verò alicæ fuccum admifce, & mel & ouorum lutea III.quæ vbi commifcueris,ad tertias decoque,& excola:deinde affufo fapæ optimæ fextario I.rurfus donec cogantur decoque,ac ramulis anethi circumagita. da ex ea manè & vefperi cochleare vnum. Arteriaca neceffaria, phonafcis commoda: expertus fum etiam eius valorem ad raucefcentes ob humiditatem plurimam: Cofti,folii,fpicæ nardi,amomi, piperis, cafiæ, mafliches, cuiufque drachmas quinque,opii drach.II.mellis & fucci mororum æqualiter mixtorum quantum fatis fuerit. excipe pharmacum cum eis,quò vifcofa coactio reddatur, & vtere. Exhibe fub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ. caueto ne nimis folidum facias, vt facilius fub lingua liquefcat. Alia arteriaca,ad affectiones afperæ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes fanguinem, & omnia vitia manifefta: maximè verò prodeft crebrum & rectum anhelitum ducentibus: Squillæ depurgatæ coctæ drachmas fex, feminis lini drachmas duas,feminis vrticæ drachmas duas, fucci verbenacæ exiccati drachmas duas,thymi drachmam vnam, farinæ erui drachmas II. pulegii, iridis, betonicæ, anifi,nafturtii,apii,feminis fœniculi, feminis anethi,piperis, fœnigræci, cuiufque drachmam vnam,excipe melle Attico:exhibe manè & vefperi quantum cochleari accipi poteft. Alia,ad arteriæ affectiones,& pulmonis vlcera,reiectiones puris & fanguinis,deftillationes ad pectus,&ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata funt valde efficax. Refinæ terebinthinæ,croci, thuris,myrrhæ troglodyticæ,terræ quæ after appellatur, cinnamomi,nucum pinearum purgatarum, radicis dulcis,fingulorum drachmas quatuor, amomi, tragacanthæ, carnis palmarum pinguium,cuiufque drachmas tres, fpicæ nardi drachmas duas, cafiæ drachmas duas, cofti drachmam vnam, galbani depurati obolos quatuor,mellis Attici libras fex. Mel & terebinthinam in diplomate decoque,atque vbi condenfari cœ-

A perint, galbanum præmollitum admifce, ac donec non inquinarint amplius decoque, deinde agitando frigefacito, & cum reliquis contufis in pila permifceto. vfus eius eft fub lingua detentæ. Alia quæ fimiliter ad omnia prædicta efficax eft: Spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmam vnam, piperis grana triginta, radicis dulcis drachmam vnam, nucum pinearum depurgatarum numero centum, ftyracis drachmas duas, balauftiorum drachmas tres,tragacanthæ drachmã vnam,cinnamomi
B drachmam vnam,amomi drachmam vnam, thuris drachmã vnam, mellis fefquilibram,aut paffi Cretici heminas octo. paffum in duplici vafculo fiue diplomate coquitur ad mellis fpiffitudinem, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacantha autem tunditur,cribratur,& diluitur vnà cum ftyrace in vino modico dulci,atque ita admifcetur.exhibe ex eo cochleariũ vnum: expertus enim fum ambo hæc adfcripta magna celebritate probari. Compofitio ex capitibus papaueris varia: Capita papaueris centum & viginti in aquæ fextarios tres coniecta,ad dies quinque macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquam mellis fextarium v-
C num admifceto. quibus fimul ad fpiffitudinem mellis ita vt nõdiffluãt,croci,myrrhæ,acaciæ, fucci hypocifthidis fing.drachmam vnam infarcito,& ante fomnum delingendum exhibeto. prodeft reiectantibus fanguinem, cœliacis ac dyfentericis. Ego autem ad huiufmodi ex capitibus papaueris compofitionem,quando fcilicet ad libram vnam aquæ decem papaueris capita iniiciuntur, prædicta commifceo,& pro pharmaco fluxiones fiftente ac repreffiuo vtor. Alia ex libris Afclepiadæ, pana-
D cea Mithridatis. Iis qui vocis exercitio vtuntur, ante & poft certamen vtilis. facit ad glandularum inflammationes, columellam laxatam, & ad gingiuas humore turgentes & vlcera ferpentia oris, ad motos dentes, & deftillationem, tuffim veterem & recentem, fanguinem fpuentes ac rurfum reiectantes. Vtor ea aliquando citra admixtionem,aliquãdo autem paffo aut fcybelite vino, aut aqua calida diluta.Etenim ad tonfillarum inflãmationes aque confimiles affectiones vtendum eft pharmaco hoc diluto:ad eas verò quæ in profundo hærent, immi-
E xto & puro.Verùm compofitio ipfa hoc modo habet:Radices filicis quamcraffiffimæ diligenter lauãtur, donec terrenæ fordes intotum difcedant:deinde refrigerantur, in frufta digitali magnitudine diffectæ: ex quibus libras tres accipimus,& capita papaueris agreftis mediocria cẽtum & quinquaginta,radicis fymphyti depuratæ,corticis radicis mandragoræ, rhei Pontici,rofarum ficcarum,iridis Illyricæ,radicis dulcis,balauftiorum,fingulorum quadrantem, cafiæ trientem,nardi Celticæ fefquiunciam, aquæ pluuialis fextarios quindecim.Omnia prædicta craf-
F fo modo contunduntur,& per triduum madefcunt:deinde fequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur,exprimuntur & percolantur. In huius autem decocti parte, fubfcripta per diem & noctem maceramus: funt autem gummi puri libra vna, tragacanthæ pellucidæ libra vna, myrrhæ troglodyticæ fextans, fucci radicis dulcis fextãs,croci fextans,fucci hypocifthidis fextãs,mafliches vncia vna. fequenti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus,& quod fupereft ex ipfo decocto ac expreffo liquore paulatim adiicimus. & poftea vinum
G fcybelites aut theræum,aut aliud dulciffimum fextariorum vigintiquatuor menfura, in vas fictile diffufum decoquimus, donec ad mellis craffitudinẽ redigatur:deinde adiectis etiam tritis omnibus, rurfus ad coactionem decoquimus,& ablatis vtimur. Datur ex hac quantum cochleari excipi poteft. Compofitio ex capitibus papaueris,ad tuffes humidas,dolore affectam arteriã, & fauces, & ad deftillationes à capite ad pectus. vtilis eft etiam ad vigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria vnà cum ipfo femine, decem,aquæ pluuialis fextarium vnum, radicis dulcis parum quiddam:per diem vnum
H præmacerato,donec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adiicito, & rurfus fuper prunas ad mellis craf-

ſitudinem decoquito ac vtitor. Accuratior huius antidoti apparatus, atque etiam partim vſus, prædictus eſt Sermone quinto, De propriis ægrorũ potionib⁹ loco. Quòd ſi magis adſtringens alui profluuiorum facere velis, & ſanguinem ſpuentibus commodum, ſucci rhois rubri drachmas duas adiice, & acaciæ drachmas duas. hæc autẽ in paſſo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam coniice, & parumper ferueſieri ſine, ac vtere, cochlearium exhibens ante ſomnum.

De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, ex Galeno, Cap. LIII.

DEſtillationis & muci cauſa eſt cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur: ab æſtu verò calefit & repletur. Vinum quoque vltra modum potatum, caput replet, & balnea calidiora, & largior perfuſio capitis ex aqua calida, maximè ſi aliàs calidius caput exiſtat: & cibus ſanè qui in ventre incoctus perſeuerat neque infrà excernitur, in caput impetũ facit. Repletum itaque caput rurſus ad ſubiecta membra humores demittit: & ſi quidem ad nares hoc ipſum excrementum defluat, coryzam, *id eſt mucum* appellare conſueuerunt, *& Latini amplius grauedinem*: ſi verò ad gurgulionem, morbum vuam appellatum generat. Eſt autem affectio circa gurgulionem conſiſtens aut aliàs ipſum gurgulionem tumidum facit. Promptiſſima itaque eſt ad nares & ad os defluxus delatio, quanuis aliquibus etiam ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os, etiam ſtomachus ſiue gula excipit, & aſpera arteria, atque ipſum adeo arteriæ extremum: quod ſanè extremum, ob ipſum ad ſe delatum à capite defluxum ſuperhumectatum, in principio raucoſam vocem producit, & progreſſu temporis etiam paruam. quòd ſi amplius augeſcat malum, vox ipſa in totum perditur. nam ipſa aſpera arteria vnà cum ſuo extremo permadeſcit. At ſi acrior fluxus ipſe exiſtat, non tantùm vocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, ſed grauiſſima etiam eroſio accedit, talis naturæ quales circa cutem accidere ſæpe videmus citra vllam externã cauſam, eóque modo etiam pulmo ipſis exulceratur, vocatúrque hæc affectio tabes. Quòd ſi ad gulam & in ventriculum fluxus deferatur, ſi quidem frigidus exiſtat, in frigidam intemperiem corpora perducit: calidus verò in intemperiem calidam. exulcerat etiam ea temporis progreſſu: in principio verò appetitioni nocet & concoctioni. Si itaque frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates ac ructus acidos efficit: ſi verò calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos: vnde nidoroſè aut fœtentes aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius penetrarit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit, atque ad meſenterii venarum vaſa, per quæ ad hepar diſtributio atque digeſtio alimenti contingit. Aliquibus itaque deiectio appetitus accidit: aliquib⁹ verò appetitiones præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam vitioſorum ciborum concupiſcentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infeſtatis contingere conſuenit. Manifeſtum autem eſt & gurgulionem & tonſillas affici: quin & parulides & glandulæ, & dentium eroſiones, vlcerationéſque & putredines oris, ad ſeroſas ex capite in ipſum os deſtillationes ſequuntur. Cæterùm vulgus medicorum, aut gurgulionem reſecat, aut pharmaca exhibet quæ per aſperam arteriam ſputi eiectione in pulmonem dilapſa educant: alii verò ventris curam gerunt, quemadmodum alii dentium & oris, aut etiam affectionum in naribus aut oculis aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat (mea quidem opinione) velut fontem malorum excindere, ſanato videlicet capite: quòd ſi impoſſibile ſit facere, ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura ipſius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, veluti aliqui medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere volo. Etenim ſi à calida intemperie caput vexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaque ipſos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum conſolari, ſimúlque generatos in capite vapores calidos diſcutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autem eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæqunque enim ſulphurulentæ ſunt, & bitumen olent ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. verùm calidas dulces non appellamus ſua natura calidas. neque enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui verò caput vehementer calidum & peruſtum habet, & ob id aſſiduè à deſtillationibus vexantur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo vngi, ex ſolis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorum adiectionem apparato. Quædam autem capita propter calidiorem arteriarum temperaturam, tum vertigine tũ dolore apprehenduntur: in quibus etiam arteriarum inciſione vtimur. Quare conſiderare oportet præcedentem deſtillationis cauſam, & præhabitam diætam: atque ita remedia contraria afferre. In vniuerſũ autem pauco cibo & quiete vtendum eſt, vitato etiam frigore & calore: ſi verò cibi incocti amplius in ventre innatent, ad vomitum æger eſt inhortandus. Philumeni. Valde vtile eſt iis qui deſtillationem patiuntur, ſi eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta conſtanter fricentur, ex eadémque inguina & ſedes perungantur: nares verò ex thure & myrrha cum vino & oleo contritis, ac ad mellis craſſitudinem redactis illinantur, & vnguentum irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent, aut hedychroon manibus teneant & aſſiduè odorent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplaſtra fronti imponere, velut eſt iceſiæ, & emplaſtrum oxerum appellatum, itémque barbarum cruẽtis vulneribus deſtinatum, & athena. Gargariſſent autem aſſiduè paſſum ſcybelites, aut ſapam calidam. Sorbitionibus verò vtantur decocto hyſſopi, ficuum & nucum pinearum, atque iridis: item alica ex paſſo decocta. Si verò ab his nihil leniatur deſtillatio, neque tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimum auxilium capitis irroratio exiſtit, maximè in æſtate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, vt violentum inde ſuſtineat inſultum: eueſtigio enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionem tamen habere oportet, an thorax inde facilè offendi poſſit: conſueuit enim promptè à capite frigiditatem tranſſumere ac fortiſſimas vexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut vomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exhuberantis humoris, & irrigatio capitis ex vnguento irino aut optimo nardino. Iis verò qui continua & inueterata iam deſtillatione afficiuntur, caput radere oportet, & factis ſcarificationibus, bituminoſa emplaſtra imponere: pharmacis autem deglutitiis vtendum huiuſcemodi. Eclegma ad deſtillationem: Mellis ſextantem, butyri recentis vnciam vnam decoque, & in duas partes diuiſum delingendum exhibe, iis qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem: Semen hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefactum, æquis portionib⁹ contunde, & cribro excute, melléque cocto excepta cõmanducanda manè exhibe. Probè etiam ad deſtillationes facit antidotus ex capitibus papaueris ſoporifera, ante ſomnum exhibita: etenim ſomnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius apparatus paulo antè inter arteriacas compoſitiones dictus eſt, & in quinto ſimiliter Sermone de propriis ægrorũ potionib⁹ loco.

Catapotium valde celebre ac dolorem leuans: Styracis drachmas ſex, myrrhæ drachmam vnam & dimidiã,

terebinthinæ drachmas duas, opopanacis drachmas II. iridis drachmas duas, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſque drachmam vnam. arida contundito ac cribrato: reliqua verò in pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante ſomnum deglutiēda exhibeto, neque quicquam vltra ſorbitionis admittito. dantur ad ſummum grana quatuor, medium tria, minimum duo. Aliud, quod etiam dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitulatur: Styracis drachmas quatuor, myrrhæ drachmam vnam, opii drachmā vnā, galbani drachmam vnam, contunde in pila, & ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum ſimiliter ad ſummū quatuor exhibe, medium tria, minimum duo. abſorbeant etiam inſuper paſſi calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium: Pyrethri, coſti, vtriuſque drachmas duas, piperis albi drachmam vnam, contuſa & cribrata repone. Vſu verò expetente, apprehenſis naribus pharmacum attrahere præcipe. Aliud: Piperis drach. duas, ſeminis vrticæ drach. duas, croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach. I. vtere vt dictum eſt. Caſeus autem tener & recens, comeſtus vtilis eſt, & cauliculi braſſicæ crudi à ieiunis comeſti, ſimiliter & braſſica delicatior cocta & comeſta. Qui verò calidiori præditi ſunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper ferueſactos comedant: in poſca verò ipſos intingant.

De tuſſi, Cap. LIIII.

TVſſis cauſæ variæ ſunt. nam & humor à capite ad aſperam arteriam deſtillans tuſſim efficit, & aſperitas ſola pelliculæ aſperam arteriam intrinſecus ambientis tuſſim irritat. Qui præterlabuntur etiā cibi ac potus, tuſſim mouent: & lumbrici ſtomachum infeſtātes, tuſſiculas paruas excitant. Et acris humor ſtomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſſim producit, quemadmodum etiā in iis qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eū influxu vexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam obuerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſſis cauſa exiſtit: verùm hi moderatè ac minimè violenter tuſſiunt, adeo vt non ſolùm per ſpiritus compreſſionem, retinere queāt & impedire tuſſim, ſed ſanare etiam ſæpiſſimè, per reſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciēdo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigidā tuſſientium eſt, ſi per inſpirationes irritentur, frigiditate videlicet exinde intenſiore facta & aucta. quādo igitur hi leniter inſpirāt ac aerem attrahunt, & in calida domo verſantur, parum vel omnino nihil tuſſiunt. Quæ verò cum titillatione partium, ab vtraque palati parte contingunt tuſſes, palàm oſtendunt defluxum à capite ad aſperam arteriam afferri, itémque ad pulmonem. Quòd ſi nihil expuant ſic affecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum reflectit: id verò ex humore per ſputum reiecto manifeſtè apparet. craſſiorem enim priore habet cōpagē, etiāſi ſit à ſpiritus impulſione reiectū. Manifeſtū autem eſt quòd humor in pulmone & thorace detētus in morbo laterali, inflammatione pulmonis & tabe, maxima tuſſis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſſi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitib⁹ inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorē leuantis vſum, & per cibos boni ſucci. Si verò craſſus aut viſcoſus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirādi frigiditatē per calefacientia emendamus: quæ verò ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à veteribus deſcripta ſunt ad tuſſim remedia ſubnectemus. Nos verò ad præſcriptam methodum animum conuertētes, atque vniuſcuiuſque ſimplicium pharmacorum vires edocti, facilè ad quamcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinitè ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt: Styrax nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat, ac deſtillationes. vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud: Ficus ſiccas pingues in vino dulci meraco madefactas, vnà cū vino deuorandas exhibe. hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & vinum dulce dilutum inſuper abſorbendum: hoc enim attenuat & educit. Aliud: Filicem contuſam & cribratā paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendam exhibe. prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiā exhibentes conducit: Mēthæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleario ante ſomnum abſorbendos præbe. adiuuat concoctionem, ſtomacho vtile eſt, & craſſitiem diſcindit. Aliud: Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle probè deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tuſſim: Marrubii ſextantem, hyſſopi vnciam vnam, iridis drachmas quatuor, pulegii drach. quatuor, calaminthæ montanæ drach. quatuor, bulborum ſcillæ ſcrup. ſex, nucem vnam pineam bonam & integram, caricas pingues quinque, aquæ ſextarium vnum & dimidium, mellis heminam vnam. vtere. Eclegma tuſſientibus aptum: Nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, palmarum pinguium drach. octodecim, iridis drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium delibratarum drach. ſedecim, mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacantham in vino dulci modico ma eratam & dilutā, primùm cum deſpumato melle decoquito, atque vbi ſ mel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & vtitor, cochlearium exhibens manè & veſperè de digito delingendum. mellis enim tantum adiicere oportet, vt delinguibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tuſſes recentes: Vini dulcis veteris ſextariū vnum, mellis Attici libram vnā decoque, cum rutæ ramulis aſſiduè agitando, exhibe ex eo myſtri I. menſura. eſt etiam vtile ſtomacho. Alia remedia ad tuſſim conducentia. Coptarium *hoc eſt placentula*, tuſſi accōmodatū. Seminis lini contuſi & cribrati, vuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſque ſextarium Italicum vnum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextariū dimidium, piperis ſextantē, myrrhæ vnc. I. croci vnc. I. mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque vbi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optimè contrita admiſceto, & ſimul vnito. exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tuſſim inueteratam remedium optimum: Cumini, piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque vnciā vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac vtitor ex eo præbens cochleariū delingendū. Aliud admirabile: Piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, cuiuſque ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum: da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum: Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quamtenuiſſimè triti drach. quatuor. melli prius deſpumato butyrum admiſce, & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingendum cochlearium vnum exhibe. Aliud ad tuſſes, pituitam repurgans: Hyſſopi vnciam vnam, pulegii ſextantē, iridis, ſinapis, ſeminis naſturtii, aniſi, piperis, ſingulorū vnciam vnam, tuſa ac cribrata, melle deſpumato ſufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturus, piperis ſextantem adiice, & pro aniſo, fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi, vt ſit ſinapis ſextans ſiue vnc. II. Aliud ad diuturnas tuſſes: Comæ hyſſopi, pulegii de ſuperiore anno, ammii, piperis, erui rufi decorticati, iridis, cuiuſque ſeſcuncem, ſpicæ nardi drach. quatuor, terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios duos. Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito, ac reliquis vnito: vtere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum:

Lomenti fabacei fricti ac tenuiſſimè triti ſeptuncem,

ſeminis lini ſeptuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefactarum drachmas duas, pulegii triti drachmas duas, ſeminis vrticæ drachmam vnam, piperis drachmas quatuor, mellis deſpumati chœnicem vnum. Melli deſpumato lomentum inſperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario admixtis vtere. Aliud Acholii: Hyſſopi, pulegii, ammii, piperis, erui ruſi, iridis, cuiuſque drachmas ſex, terebinthinæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas tres, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſeſquilibram. vtere. Aliud, ad tuſſim ex ſtyrace: Amomi ſextantem, caſiæ ſextantem, ſtyracis ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. exhibe cochleariũ.

Ad tuſſim ſiccam: Siccam tuſſim ſanãt etiam paulo antè præſcripta pharmaca: aliquando autem & aquæ ferueſactæ ſorbitio. Qui enim ob pituitæ craſſitudinẽ nihil educere poſſunt, ab humectantibus plus emolumẽti ſentiunt: maximè eo quòd quodammodo ſimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & ſimul conferentibus tuſſi, Cap. LV.

HOcce pharmacorum dolorem leuigantium genus, ii qui ante ætatem noſtram fuerunt, compoſuerũt, tuſſientibus & ſanguinem reiectantibus præcipuè conducẽs, atque etiã iis qui vltra has affectiones tabeſcunt: itémque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonem & pectus, ac aſperam arteriam, reliquáque interiora membra conſiſtunt, præterquam quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis, ſimiliter anodynis, *hoc eſt dolorem leuantibus*, appellatis, tum aromatũ & odoratorũ ſeminum, tum eorum quæ vrinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compoſitiones iis vehementiores ſunt, excellẽtem vim ſtupefactoriam complexæ, ob multitudinem videlicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiſtunt, velut eſt hyoſcyami ſemen, & cicutæ, papaueris ſuccus, & mandragoræ cortex: quibus ſanè ad colicos neceſſariò ob doloris magnitudinem vtimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ſtyracem & crocum admiſcuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca vi adſtrictoria exſiccantia: quidam etiam nobis familiaria, velut aniſum, apiũ, fœniculum, daucum, & ſeſeli, quæ vehementium pharmacorum vires & iniucunditatem obtundunt, ampliúſque vrinam expellunt: quidam etiam quæ aſperitates leniunt addidere, velut eſt tragacantha & radix dulcis, ac vinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis ſtuporem inducentibus minus participant, ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à veteribus compoſita doloris leuamenta huiuſcemodi. Catapotium. Pharmacum ad tuſſim accommodatum, inueterata maximè exiſtente affectione. Efficax eſt ad diuturnam deſtillationẽ, dolorẽ capitis, difficulter ſpirantes, & inflammationes pulmonis, ad veſicæ quoque ac vuluæ affectiones: inſcribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, ſtyracis, caſtorei, galbani, æquales partes cum ſapa dulci ſubige, & in catapotii figurã redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abſorbeat autem à ſumptione aquæ mulſæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ vehementer efficax quod harmoniæ appellatione inſcribitur. valet ad deſtillationes, & inexuperabilem defluxum: Styracis, caſtorei, piperis, cardamomi, cuiuſque drach. tres, opii, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſque drach. quatuor, paſſo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante ſomnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tuſſes diuturnas egregiè & concinnè valens: itémque ad humentes & ob humoris craſſitudinem diu durantes, quæ Symphonos appellatur, & febrem optimè ſedat. Ea omnes veteres celebres vſi ſunt: Piperis, opii, cardamomi, cuiuſque drachmam vnam, croci, ſulphuris viui, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſque drachmas quatuor, mellis cocti cochlearia tria. hoc enim modo nos apparamus: verùm ſunt qui gentianæ, & daucii, cuiuſque drachmas duas admiſcent.

Alia ad tuſſim & tabem iſoſtathmos appellata: Foelii, petroſelini, hyſſopi, roſarum ſiccarum, aniſi, opii, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis æquales partes cum melle ſufficienti ſubige. datur fabæ magnitudine ad noctem. Alia iſotheos appellata, ad tuſſim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones: Spicæ nardi drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, croci, coſti, piperis albi, cuiuſque drachmam vnam, galbani drachmam vnam, opobalſami, cinnamomi, mandragoræ ſucci ſicci, caſtorei, cuiuſque drachmas duas, ſeminis dauci ſeſquidrachmam, caſiæ ſeſquidrachmam, mellis deſpumati quantum ſatis erit. Facit ad dolores ſtomachi, iecinoris, pulmonis, oculorũ, ſanguinis reiectationem, abſceſſus dyſentericos, voluulum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter ſpirantes, dolorem laterum, vnicè tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres ſuffocationes. prodeſt contra lethalia venena ante & poſt cibum ſumpta, & ad omnem ſanguinis eruptionem cum frigida, ad viperæ & phalangii morſus in vini cyathis trib᷑: quartanariis, ante febris acceſſionẽ. dantur ex ea oboli duo cũ vini cyathis duobus: ſed præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè ſpirantes, & qui niſi erecti ſpiritum ducere non poſſunt, & anheloſos, etiamſi iã ad multos annos affectio durauerit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De ſuffitionibus, Cap. LVI.

QVanquam antea ſufficiẽtiſſimè de ſuffitionibus dictum ſit, in ſermone De clyſteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, (qui ſanè tertius huius operis fuit) dicetur tamen nunc quoque, ſed paucis. Paſtillus ſuffumigabilis tuſſientibus & orthopnoicis commodus: Abrotoni, ſandarachæ, ſinapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in paſtillos redigito ac ſuffito, ita vt æger ore fumum ſuſcipiat. Alius paſtillus: Sandarachæ ſextantem, terebinthinæ ſextantem, coſti ſcrupulos ſex, folii ſcrupulos ſex, maſtiches ſcrupulos ſex, laſeris ſcrup. tres, piperis grana quadraginta, redige in paſtillos, ac vtere eodem modo.

Alius: Caſtorei, ſandarachæ, galbani, ſulphuris viui, colophoniæ, propolis, terebinthinæ, maſtiches, croci, chamæleuces, æquales portiones cum aqua in collyria redige, & ipſa per infũdibulũ ſuffito: ſi verò nõ adſit chamæleuce, his conyzã paruã aut capparis corticẽ adiice. Aliud bonũ ſuffumigiũ, per experientiã à nobis inuẽtũ, quatuor ſpeciebus cõſtãs: Styracis, terebinthinæ, ſandarachæ, maſtiches æquales partes excipe, ac ſimiliter vtere. Creditur anheloſos & purulentos ſanare: itémque tuſſim & laterum affectiones: quemadmodum etiã ea quæ paulo antè hîc ſunt præſcripta, atque ea quoque quæ tradidimus in tertio Sermone. Epithema ad tuſſim optimu, ex ſertula Campana: Sampſuchi, ſertulæ Campanæ, praſii, iridis, cuiuſque ſextantem, myrrhæ vnc. I. thuris quadrantem, reſinæ pinus libram I. olei irini libram I. vtere.

De orthopnoicis, anheloſis, ac ægrè ſpiritum ducẽtibus, ex Galeno, Cap. LVII.

QVI frequenter reſpirant citra febrem, quemadmodum ſolent à vehementi curſu fatigati, eos aſthmaticos, *hoc eſt anheloſos*, medici vocare conſueuerunt, ab accidente videlicet, hoc eſt anhelando: eoſdem etiam ab altero accidente orthopnoicos appellant: deſident enim ac pectus erectum habere videntur, ob timorem ne ſuffocentur, & ſtratũ quoque iuxta ſuperiores partes, ad quas pectus ipſum reclinatur, erectius ſibi apparant, ne dormientes ſtrangulentur. Inſpiratio enim minor ipſis contingit quàm reſpirationis frequentia expoſtulat, quãuis pectus plurimùm ipſis diducatur. Ex quo manifeſtum fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinſecus adeſſe: cuius etiã manifeſtè ægri ſenſum perceptant. Fit autẽ coarctatio locorum inſpirationis, quum aut craſſorum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obſtruxit, aut tumor quiſpiam abſceſſui ſimilis in ipſo conſiſtit. Similiter autem difficulter ſpirant qui aſperã arteriã à multa deſtillatione habent repletam, aut quadã defluxione ex vicinis locis aceruatim in ipſas arterias

delabente. Diſtinguuntur autem inter ſe hæ affectiones: nempe quòd deſtillatio etiam ſanis ex manifeſta cauſa repentè accidit, intotum fere citra febrem, concomitantibus etiam propriis deſtillationis ſignis. Si verò tumor abſceſſui ſimilis in pulmone fiat, neceſſariò febris conſequitur, neque ita diu pòſt, inflammatione in pus transmutata, pus reiicitur cum tuſſi. Si autem crudum tuberculum gignatur, velut Antipatro medico cõtigit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neque grauitatem magnam ſentiunt, neque ab orthopnœa intantum infeſtantur. Qui verò propriè orthopnoici & difficulter ſpirantes appellantur, intotum febrem non habent: grauitatis autem ſenſus eis contingit, neque quippiam purulentum per ſputum reiectãt. Porrò curatio prædictarum affectionum quiddam commune habet, quiddam etiam cuique proprium. Commune quidem vt ſuperflua ſubſtantia humoris has affectiones generantis conſumatur & expẽdatur: proprium verò, vt ſi à craſſis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & inciſiua pharmaca conſumptio fiat: ſi verò à tumoribus abſceſſui ſimilibus affectiones fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumãtur. quæ curatio omnibus in profundo corporis abſceſſibus communis exiſtit. Vini autem potio ambabus cõuenit, tenuis ſaltem temperaturæ. In vniuerſum autem, paucus potus conuenit, quibus abſceſſus alicubi adeſt: multus verò, quibus bronchia tenacibus & craſſis humoribus ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca, neceſſariò tuſſes commouent, verùm non facilè per ſputum reiicitur, ob craſſitudinem, id quod repurgatum eſt: humectatione igitur multa indiget, quò facilius efferatur. & ob id ſanè largior potus anhelosis eſt exhibendus. Pharmaca verò eis conueniunt incidẽtia citra vehementem calefactionem. craſſi enim & tenaces humores, à vehementi calore viſcoſiores redduntur, glutinoſique, vt & difficulter auelli poſſint: quapropter maximè prodeſt eis acetum ſquillinũ, & ipſa quoque ſquilla aſſa cũ melle trita & delincta, & acetũ mulſum ex ea apparatum. Maximum autem remedium (inquit Archigenes) purgatio frequentior exiſtit per pharmaca fortiora: & vomitus à radicibus per interualla ſuſcepti, Cataplaſmata verò ex ficubus & hordeacea farina: magis verò ex loliacea habente reſinam & mel ac ceram admixta. infarciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunque exulcerant cutem & attrahunt ſaniem, quale eſt Ciſſophontis, & quod cõſtat ex baccis lauri, & quod ex ſemine roſmarini conſtat, & emplaſtrum ex herbis, & quod iceſium appellatur, itémque quod vocatur Thraſeæ. Quòd verò Cyzicenum emplaſtrum dicitur, ſi irini cerati æqualem ſibi portionem aſſumat & vniuerſo pectori imponatur, humiditates conſumit, & habitum corroborat. Omnium autem conuenientiſſimum huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes: Emplaſtrum nigrum Archigenis: Ceræ libram vnam, reſinæ pinus ſiccæ libram vnam, iridis ſeſquilibram, bituminis libram vnam, picis libram vnam, æruginis vnciam vnam, myrrhæ ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, radicis cucumeris ſylueſtris, centaureæ, lapidis aſii, ſtyracis, cuiuſque ſextantem, miſyos crudi ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ ſeſquiũc. ſalis ãmoniaci vnc. I. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; vnc. I. olei lib. II. aceti libram vnã, aut (vt ego ſoleo) lib. duas, ſtyracem cum modico oleo liquefactum in mortario probè cõtere, metallica verò cum aceto diſſolue: herbas autem contunde & cribro excute: liquefactis verò quæ eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cõtrita adiice, atque herbas inſperge. omnib⁹ autem ſimul vnitis & emollitis vtere. Hoc ſanè multos occultos abſceſſus diſcutit, & in vaporem reſoluit, alios autem aperit. Quicunque autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſiccat: eiuſmodi enim pharmacis vix aliud præſtantius reperiri poſſit. Conueniens eſt etiam prædictis affectionibus, Amythaonis epithema, atque eo adhuc magis polyarchion, maximè tẽpore coarctationis locorum. Pectus verò cum vrticis cõfricetur ac cædatur, ac ſquilla decorticata fricetur, deĩde

A lauacro ac oleo calido loci rubefacti curẽtur. Aſſiduè aũt lenioribus ſolutiuis aluum emollire oportet, quale eſt, cnici acetabula duo optimè contuſa, & cum ſero lactis decocta, ita vt percolatum ſerum & modico melle permixtum bibatur. Vtendum eſt etiam ex thymo, laſere, & pipere, ſalis confectionibus, quibus addita ſit ſcammonia, aut etiam iis quæ fiunt ex roſmarino. Ego verò etiã herbæ ſabinæ optimũ vſum expertus ſum, ſi per ſeipſam drachmæ põdere trita ſumatur, & ſequenti die, duarum drachmarum pondere, tertia trium. in aliquibus autẽ &

B quarta die vſque ad quartam drachmam pondus auxi. Quòd ſi bene procedat purgatio, ſimúlque cruenta educat, non eſt quem non melius ſpirantem in poſterũ reddat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, abſinthiũ potandum exhibui, maximè ſi ſtomacho æger langueat. Quòd ſi non contingat ſtomachum languefieri, irin bibendam dedi, aut abrotonum, aut caſtoreum ex aceto mulſo. Mirum in modum autem efficax éſt quod ex elaterio conſtat, & octaobolon appellatur. Elaterii æreolos II. ſpumæ nitri obolos tres, ſinapis drachmam I.

C hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: manéq; II. tantundémque veſperi exhibeo. Purgat enim citra moleſtiam supernè, aliquandiu quidẽ permanens & ſoluẽs, Iis verò qui robuſtiores ſunt, poſt trium dierum ſpatiũ rurſus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide conſtat hiera noſtra, hoc eſt Archigenis, aſſiduè præbita, mitiorem ſpirandi difficultatem correxit ſæpiſſime, atque id breui & perfecté. Verùm ſi magis in profundo hæſerit, auxiliatur cũ aceto mulſo ſquillitico potat[illegible]. Aliud ad difficulter ſpirantes, qui etiam aſthmatici appellantur: A-

D riſtolochiæ clematitidis, abrotoni, ſulphuris viui, ſeminis rutæ agreſtis, cacuminũ thymi, ammoniaci thymiamatis, æquales partes cum aceto tritas in paſtillos redige, & ex eis obolos tres exhibe cum aceto mulſo ad triduum. Alia remedia aſthmaticis commoda, ex Aſclepiade & Dioſcoride: Ariſtolochia rotunda cum aqua bibita, anhelosis auxiliatur: item centaureæ maioris radix, & minoris ſuccus, & ſtœchas trita ac cum aqua potata, & ſpondylii ſemen, & calaminthæ montanæ coma, & hyſſopum, & iris ac melanthium, & radicula, & vitis al-

E ba. Item aſellos, qui & millepedæ appellantur, ſub aquario vaſe ſtabulantes, ſextarii menſura in fictile vas coniectos, ad carbones ignitos torrefacito, atque vbi inalbuerint terito, ac melle exceptos cocto, ante & poſt cibum duorum cochleariorum menſura delingendos exhibeto. Aliud. Squillæ crudæ ſuccũ exprime, & cum eiuſdem menſuræ melle permixtũ ad prunas decoque, eiúſque cochlearia duo delingenda præbe ante & poſt cibũ. Summè autem hoc prodeſt, euidénſque eius rei periculum feci, inquit Archigenes. Aliud Archigenis: Ra-

F dicis cẽtaureæ maioris drach. ſex, petroſelini drach. ſex, ammoniaci thymiamatis drachmas tres, ſulphuris viui, bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis vrticæ, iridis Illyricæ, cuiuſque drachmas duas, thuris, myrrhæ, caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpytios, ſaluiæ, cuiuſque drachmam vnam, piperis albi drachmas tres. Hæc omnia trita cum melle miſcentur deſpumato: dantur ex hoc oboli quatuor. Etenim aſſiduè potatum hoc, quibuſdam perfectè medetur: citra moleſtiam autem efficax exiſtit. dato hoc cum hydromelitis calidi

G cyathis quatuor. Aliud, quo etiam ego vtor, ad multos vſus commodum: Squillã fuluam manum magnitudine ſua implentem, fermento obductam, in furnum coniicio vt quamoptimè aſſetur, deinde vbi molliſſima facta fuerit, ſuperficie eius exuſta reiecta, reliquum optimè contero, atque ei quãtum, trimembri ſectione facta, duæ aſſatæ ſquillæ partes põderant, tantum farinæ erui albi adiicio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII. radicis panacis drachmas IIII. iridis, & abrotoni, & acori, cuiuſque drachmas duas, piperis grana viginti. hæc o-

H mnia ſimul trita & vnita, in orbiculos digero pondere ſeſquiobolares: ex eis autem drachmã vnam, aut etiam obol. III. aut II. cũ III. cyath. lactis aſinini recèns mulcti, aut aquæ mulſæ, exhibeo: pueris verò tãtùm vnum orbiculum præbeo. Aluum hæc menſura mouet: quòd ſi hac

amplius quiddam exhibeas, & vrinã ciebis & compactã ac inſtantem mali irritationem diſſolues: etenim & comitiales ſanat, & vuluam ſtrangulatam, & lumborum lãguidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetẽtes. Cum aceto menſes ducit per craſſitudinem ſuppreſſos, ad quos conſequuntur vertigines, interceptiones vocis, contractiones, dolores articulorum, pigrities, & ſpirandi difficultas. Eueſtigio enim ſanguinẽ euellit, & ab omnibus moleſtiis liberat. Quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, ſed abundantem virium eius ſupellectilem, quaſi per manus à maioribus traditam aſſumas. Alia potio ad ſuſpirioſos: Polii, abrotoni, caſtorii, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. quidam ſpumæ nitri albi cochleare in aquæ mulſæ cyathis tribus exhibuerũt. Aut hoc modo: Spumæ nitri drachmas nouẽ, piperis drachmam vnam, laſeris drachmam vnam. da cochleare cũ aqua calida. Alia. Caſtorii drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas octo, piperis grana XL. excipe paſſo, & fabæ magnitudine præbe in aqua mulſa. Alia.

Abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo. rutæ hortenſis drachmas octo, caſtorii drach. quatuor, artemiſiæ drachmas quatuor, epithymi drachmas quatuor. datur ex ea ſcrupulus vnus & dimidius cum aceti mulſi cyatho vno. Alia. Iridis drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor. datur drachma vna cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ ſabinæ, iis qui integra ætate conſiſtunt, ſcrupulos ſex, aliis verò ſcrupulos tres: butyri ſcrupul. duodecim, mellis ſextantem. præbe delingendam ad dies tres, & intermiſſione per triduum facta, rurſus præbe. Paſtillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægrè ſpirantibus præbẽs: Opii drachmam vnã, ſulphuris viui, plantaginis, ſeminis hyoſcyami, ſucci radicis dulcis, ſtyracis, myrrhæ, thuris, terebinthinæ, cuiuſque drachmas duas, croci drachmam vnam, cum vino maris experte contere, ac in paſtillos triũ ſcrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò ſi radicis dulcis ſuccus non adſit, ipſam radicem fractam ac tuſam ſatis diu decoquito, atque hoc totum cum decocto eius committito. Alius Andromachi, ad idem: Squillæ aſſatæ, ſulphuris viui, bituminis, æquales partes, melanthii drachmas duas, caſtorei drachmas duas, aniſi obolos quatuor, cũ aqua paſtillos informa trium aut quatuor ſcrupulorum: exhibe ante ſomnum, cum aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, ſuſpirioſis dolorem leuans. Rutæ viridis ſextantem, ſtyracis ſextantem, terebinthinæ ſextantem, opii drachmas quatuor: ex his catapotia ſiliquæ pondere ſingula informa, triáque ante ſomnum exhibe deuoranda: à ſumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrii, ad anheloſos: Radicum ſymphyti in petris naſcẽtis, radicis centaureæ maioris, iridis Illyricæ, ſingulorum ſextantem, aquæ ſextarium vnum: radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adiicito, rurſúmque donec cogatur decoquito: deinde rhei Pontici contuſi ac cribrati vnciam vnam inſpergito, ac vnito. exhibe circa primam horam diei cochlearia duo. quòd ſi nõ adſit rheon, centaureæ maioris radicem contuſam & cribratam vnciæ pondere iniice, aut eodem modo radicẽ ſymphyti. Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet, ſimúlq; humores ad eum delatos repurgat, deſiccat, & expellit. Aliud ad orthopnoicos: Boli Armeniæ drachmam vnã cũ vino dilutã bibẽdã præbe. Ad tuſſes autem inde ſequentes, antidotum, iſotheon appellatam, paulo antè inter tuſſis remedia deſcriptam, exhibe ante ſomnum, nucis auellanæ magnitudine, cum aqua mulſa. Aſſiduus enim huius antidoti vſus in totum ab hac affectione liberat, etiamſi fuerit inueterata: confidenter itaque ea vtaris. Quòd ſi non adſit, pæoniæ antidotũ præbe: quæ ipſa quoque ſi haberi non poſſit, eam quæ zopyrios appellatur: quarum deſcriptiones in ſermone De colicis habentur. Suffitiones etiam ei ſunt commodiſſimæ: de his in tertio Sermone pleniſſimè dictum eſt, & paulo antè inter remedia tuſſis. In earum autem vſu vndiqua-

A que ſtragulis contegantur, atque ore ſedulò hiantes fumũ fortiter admittant, mucus enim & lacrymæ multæ, ſputúmque vbertim ducuntur, & per vehementem tuſſim pituita viſcoſa ex profundo effertur. Verùm quod latere te nolim, antequàm ad eiuſmodi rerum ac lancinationum adhibitionem perueniatur, ventrem ſubducere oportet vel per clyſterem, vel pharmacum ſolutiuum. Proſunt etiam ſuſpirioſis fricationes pectoris ex pumice cum nitro, fæce vini vſta, cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc eſt: Auripigmenti, pumicis, ſpumæ nitri, cuiuſque
B vnciam vnam, alcyonii ſextantem, hæc contuſa & cribrata cum vnguento aliquo calorifico commiſceto, pectúſque & dorſum donec igneſcant confricato. ex frequenti enim huiuſmodi perfrictionis adhibitione ſpirandi difficultatem, & tuſſim, omnémque purulentã pectoris affectionẽ propulſabis. Cæterùm inueterato malo, & medicina omni fruſtra adhibita, ad vſtionem confugiendum erit. Itaque iuxta medium cõmiſſuræ clauicularum, vtrinque vna cruſta inuratur, cùm cautione tamen admotis manib⁹ & diſtenta cute, ne aſpera arteria oblædatur: deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligẽdæ
C paululùm ſub mento, vtrinque vna, incumbentis cutis tãtùm peruſtione facta. Infligendæ autẽ adhuc aliæ duæ ſub mamillas, inter tertiã ac quartã coſtã: rurſúmq; aliæ duæ retrorſum verſus inter quintam & ſextam coſtas. In medio etiam pectore vnam inurere oportet: & iuxta principium oſſis pectoris, quod *à capitis gladii ſimilitudine* xiphoides *Græcis* appellatur, ſupra os ipſius ventris, vnam ſimili modo, & adhuc alias duas inter octauam & nonam coſtam, vtrinque vnam. Tres etiam retrò inurendæ ſunt cruſtæ, vna iuxta medium dorſi, reliquæ duæ ab vtraque
D vertebrarum parte, paululùm infra mediam cruſtam. Omnes autem infra collum inuſtas mediocriter latas eſſe conuenit, neque valde in ſuperficie conſiſtentes, neque rurſus nimiùm profundas. vlcera autem cruſtarum ſatis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, ex Galeno, Cap. LVIII.

Cordis tremor, ſiue palpitatio, multis tùm adoleſcentibus, tum ſenibus inculpatè ſanis accidiſſe viſus eſt.
E Dolent autem caput ita affecti, citra aliquam alteram externam cauſam: atque omnes hi ex venæ inciſione opem ſenſerunt: aliqui etiam ex eis in totum ab hac acceſſione ſunt liberati, per extenuatoriam diætam & pharmaca cõſimilia, poſt venæ inciſionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui ſingulis annis, veris tempore, tremoris acceſſione afficiebatur. Hunc vbi expertus eſſem per triẽnium ex venæ ſectionæ iuuari, in quarto per venæ ſectionem euaſit, antequam, hoc malo apprehenderetur: atque hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, cõſentanea
F ſimul vtens diæta. veruntamen & is quoque ante ſenectutem fato functus eſt, quemadmodum alii omnes. Aliqui quidem in febribus acutis comprehenſim animo deſtituti, ſimiliter mortui ſunt: aliqui verò etiam citra animi deliquium, ſtuporis attoniti modo affecti, repentè vitam cũ morte commutarunt. Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta, quadrageſimum tamen ætatis annum exceſſerunt.

G De ſanguinis reiectatione, ex Galeno, Cap. LIX.

Sanguis qui ex pectore & pulmone aut aſpera arteria educitur, omnino cum tuſſi reiicitur. Si verò ex locis circa fauces aut gurgulionem ſanguis feratur, per excreationes excernitur: ſi verò ex aliquo loco oris aut gingiuarum, ſimpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus ſanguis ad aſperæ arteriæ extremum incidit, & tuſſim cõmouet, imaginationémque facit velut ex pectore educatur. Itaque ſiquis pluribus ex
H ordine diebus ſanguinẽ excreet & emungat, neq; capitis dolore aut grauitate aliqua quæ etiamnum adſit, antegreſſis, neque plaga iſtic illata: conſiderare oportet diligenter omnem narium meatum, atque etiam oris locum illum vbi nares ad palatum ſunt perforatæ. Contingit e-

nim aliquādo hæc acceſſio,hirudine ad hunc locū affixa.
Cæterùm aliqui per vomitū citra tuſſim ſanguinem ex
ventre reiectant,aut ex venis adiacentibus in ipſum dela-
tum,aut hirudine deuorata. Verùm ſanguis venarum ex
hepate aut ſplene in ventrem delatus,grumoſus eſt,nigér
que euomitur:qui verò ex hirudinis præſentia procedit,
tenuis eſt & ſamoſus,ſiue ex ventre,ſiue ex naribus,ſiue ex
ſtomacho proferatur.Atqui & localis dolor qui concomi
tatur,affectam particulam oſtendet.Si enim ex ſtomacho
eductio fiet,non magna ſanguinis eruptio continget:gra-
ciles enim ſunt ſtomachi venæ.Sed & cum nauſea ac vo-
mitu ſanguis effertur,& in deglutiendo mordacitas per-
cipietur,maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur.
ſi verò ex ventre educatur , nauſeæ plurimæ comitantur
& vomitus,& ſi à cibo ſumpto eductio contingat , ſan-
guis cibis permixtus efferetur.Aliquando etiam pituita
ac bilis ſimul euomentur.ſi verò ex hepate & ſplene ſan-
guis in ventrem deferatur,aderit tumor:ſi verò ex pecto-
re & pulmone,aut aſpera arteria ſanguis expuatur,impoſ-
ſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici. Fit autem
ſanguinis eductio ex pectore,aut ob venæ rupturam , aut
oris venarum apertionem,aut ob corroſionem . Venarū
itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo , quòd poſt
aliquam præcedentem cauſam manifeſtam , ſtatim ſan-
guinis eductio conſequitur.Præcedentem autem cauſam
dico,delapſionem ex alto,aut ſi grauius aliquod corpus
pectori inciderit.Aliquibus autem ob clamorem magnū
quomodocūque editum vaſis venarum ruptura accidit,
& citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cū
crudo ac flatuoſo ſpiritu,diſtendens pulmonis vaſa,ruptu
ram efficit.Cæterùm ob ſanguinis multitudinem factæ
rupturæ cognitionem,exhibet ſanguinis effuſio repentè
& coaceruatim facta.Magna enim pulmonis vaſa exiſtūt
ac arteriarum ſpeciem habentia:ſanguis autem eis tenuis
& calidus eſt,pérque ſaltum ſpiritus vi ac impetu excerni
tur. De venarum apertione. Venarum autem ora
aperiuntur,ſi quidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ:
veluti ſi calidis balneis plurimis vſus ſit homo , habitét-
que in calida regione,conſimili exiſtente maximè anni
tempore,cibis quoque & potionibus calidis vtatur. Et-
enim multitudo ſanguinis exiſtens , venarum pulmoni
incumbētium ora aperit & dilatat,atque hoc modo coa-
ceruata effuſio contingit. De venarū corroſione. Qui-
bus verò ex corroſione venarum pulmonis,ſanguinis eua
cuatio contingit,his per interualla modica ſigillatim cū
tuſſi expuitur . Ipſa autem vaſorum corroſio,ex acribus
contingit humoribus,ſiue à capite in pulmonem delabē-
tibus,ſeu in ipſo pulmone generatis . Poſſibile eſt etiam
propter corroſionem,coaceruatam ſanguinis eductionē
cum tuſſi fieri. Quum enim præcedenti tempore per mo
dica interualla ſigillatim,vt dictum eſt,& cum tuſſi ſan-
guinem expuerit quiſpiam: & pòſt ſequentibus diebus
neque caſus,neque alia quædam externa violenta cauſa
acciderit , & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit,
magnam corroſionem factam eſſe oſtendit.Multi autem
hoc modo affecti,particulas pulmonis ſimul cum ſangui
ne extulerunt,aut tectoria vlceribus obducta.Impoſſibi
le itaque eſt latere eductionem propter corroſionem ve-
narum factam.Quare diligentem animaduerſionem ha-
bere conuenit,númne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc
firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit : de-
inde númne bronchii particula quædam,aut tuniculæ ar-
teriæ ſeu venæ ſimul efferatur.Horum enim nihil appa-
ret in iis qui ex ſuccingente thoracem membrana ſan-
guinem ſpuendo educunt . Maximum etiam ſignum ela-
tionis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur.

De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur,
nigrior eſt,& iam in grumos coactus,cum tuſſi etiam &
dolore reiicitur particulæ affectæ , ac fœtidum odorem
de ſe præbet : aliquando & pure admixto effertur.verùm
hoc ſignum commune eſt.Si verò iuxta aſperam arteriā
vlceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur , pauciſſimo
omnino pure permixto:doloris autem ſenſum iuxta ex-
ulceratam arteriæ partem æger perceptat. De ſangui-
A nis à capite eductione. Si verò à capite ſanguis defera-
tur,ſi quidem plurimus ſit,plurima adeſt capitis grauitas
aut dolor:ſi paucus,pauca: aurium ſonitus iuxta propor-
tionem affectionis,rubor faciei:venæ frontis emicant,&
vertigines accedunt.cauſa autem iſta præcedens manife-
ſta eſt,nimirum plaga,aut frigiditas, aut calor,aut ebrie-
tas.Vini enim potatio larga cumulatim caput replet,& cu
mulatim etiam ex rupto venæ vaſe effundit.in parua autē
ebrietate,modicum adeſt ſanguinis ſputum , & conſueta
fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur:aliquando e-
B tiam ad palatum conuerſa,imaginationem exhibet vel-
uti ex pectore ſanguis ipſe educatur . Si itaque à capite
ſanguis deferatur,titillatio palati accidit,& frequens ex-
cretio,atque hoc modo expuunt:irritantur enim ad tuſ-
ſim,& tamen non valde tuſſiunt. Si autem à palato ad a-
ſperam arteriam deſtillat,tum tuſſiunt,& quod delapſum
eſt educunt:& ob id quidam decepti,ex pectore eductio
nem fieri autumant.Defluit autem aliquando à capite per
gulam ſeu ſtomachum in ventrem,vomitúque reiicitur,
atque ob id putatur à ſtomacho prodire. habet autem &
C ſuā figurā ſanguis à capite delapſus.Eſt enim nō adeo craſ
ſus,colore nigro,leuis,æqualis,immixtus,altero videlicet
aliquo,pure vel pituita,& cū excreatione ſtatim ſe in lin-
guam infert rotundus,faciléque reiicitur per ſputū.Si ve-
rò palatum conſideraueris, denſius atque velut exulcera-
tum ipſum inuenies,& vtplurimùm ſanguinolētum,pro-
pter deſtillātē ad ipſū à capite ſanguinē.Curatio autē iis
quiſanguinem à capite educunt,ſufficit ſimplicior & exi-
gua.Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita
frigida ſufficiunt:nam à calidis & rarefacientibus collu-
D tionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignū id eſt adeo
à capite prodeuntis eductionis . Si itaque à capite fera-
tur,multúmque ſit quod defertur,euacuatione opus erit.
Quare citius per nares aut per venæ alicuius inciſionem
euacuare oportet , ne per negligentiam conſuetudo fiat
ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſangui-nem expuunt, Cap. LX.

QVI ob deſtillationem ſanguinem expuunt,his venā
incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul cly-
E ſtere adhibito & euacuata aluo:deinde confrictis quam-
plurimùm manibus,brachiiſque ac cruribus per phar-
macum calefactorium ac extenuatorium,extremæ eorū
partes colligentur:poſtea verò capiti raſo pharmacum ex
ſtercore ſylueſtriū colūbarum impone , & poſt horarum
triū interſtitium in balneū deducito, citrâque capitis cū
pinguedine contactū lauato : pòſt verò capite mediocri
pileo contecto,ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis
connutrito:deinde dormire volenti,theriacen Androma
F chi ex viperis recèns apparatam exhibeto. Sequenti autē
die omnibus corporis partibus,capite tantùm excepto,cō
frictis,in quiete adſeruato,rurſúſque in veſperam theria-
cen exhibeto.Quòd ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die
manè mel parum coctum præbeto , quieſceréque ſinito,
ac totum corpus defricato.In cibo exhibe ptiſanæ ſuccū
modicúmque panem madefactū.Quarta autem die ma-
nè poſt acceptum ex viperis pharmacū, rurſus plurimum
mellis præbeto,capiti ſimul pharmaco ex ſtercore colum
bino impoſito.Deinde lotis & mediocriter nutritis,quin
G ta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt,
vehementer purgare queant,exhibeto . Pòſt verò per in-
terualla ad caput cerato ex thapſia apparato vtaris.Vniuer
ſam autem curationem renutriendo ac refocillando cor-
pori deſtinatam impendito.

De iis qui ob frigiditatem organorum reſpira-tionis,ſanguinem expuunt,ex Galeno, Cap. LXI.

QVI verò ob frigiditatem membrorum reſpiratio-
nis,ruptis pulmonis venis,ſanguinem expuunt , his
H eueſtigio venā ſecare conuenit,ſecūdaria facta detractio-
ne eadem die,& poſtridie ſimiliter,videlicet vt paulatim
euacuationem faciamus,& vt ad cōtrarium diuerſio fiat,
quam antiſpaſin *Græci* appellant. Eius enim gratia venæ ſe
ctio adhibetur:deinde fricatione extremarum partium,

& vt dictum est, ligatione facta, in vesperam ex seminibus pastillum exhibeto. Sequenti verò die post repetitã sanguinis detractionem, vniuerso pectori ceratũ ex thapsia imposito: quòd in vesperã rursus, ne vlterius quàm cõuenit calefaciat, detrahito, atque iterum pastillos ex seminibus dato: tertia autem die ex thapsia ceratum ad horas circiter tres rursus imponito, hominémque lauato. Cibum autem præbe. primis diebus sorbitionem, tertia autẽ ad succum ptisanæ, pisces qui facilè concoquũtur, probéque conditi sunt, adde. ante somnum etiã rursus pastillum ex seminibus exhibe. nam & somnum conciliat, & dolores leuat, & exsiccat. Inflammatione autem ruptarum venarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito simul vsu theriaces ex viperis apparatæ: deinde etiã lactis potu aliisque cibis vtaris. Hoc modo sanè, eos qui se mox eodem die medicandos exhibent, poteris curare: non tamen similiter qui post duos aut tres obueniunt dies. aliqui enim eorum immedicabile vlcus habent, maximè qui per vitiosos humores erosionem sunt passi: quorum aliquibus sputũ ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modũ ex pulmone sanguinem reiectant, Cap. LXII.

Difficiliorem autem curam vlcera in pulmone cõsistentia habent. conari itaque oportet, quemadmodum nos fecimus, ita vt ægro præcipiamus ne respiret valde, & vt sileat semper. Incidere autem statim venam oportet in cubito internam, ac sanguinis detractionem reiterare, bis aut etiam ter, paulatim, gratia diuertendi. non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipsa euacuati. quapropter etiã frictionibus vtantur, aut etiã totius corporis mẽbrorum cum latis linteolis cõstrictione. Postquam verò hæc exacta fuerint, primùm quidem poscam dilutam tepidam bibendam exhibere conuenit: vt si quis sanguinis grumus in viscere hæreat, inde dissolutus eiiciatur: neq; quicquã obstat bis & ter in tribus horis hãc potionem iterare. Post hæc autẽ, pharmaca inductoria & obstruẽdi meatus vim habẽtia, simúlque adstringẽtia exhibeatur, aut ex posca diluta, in prima sanè die, aut ex decocto malorũ, aut baccarũ myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In vesperam verò rursus exhibendum est pharmacum: abstineátque æger ab omni cibo, si virium robur adsit: sin minus, satis erit sorbitionem præbere. Optimum autem est & secũda die rursus parũ sanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa est cubiti vena, si modò vires ad id tolerãdum sufficiãt. Cibis etiã & pharmacis similiter vtẽdũ vsq; ad diẽ quartum, pectore in orbem madefacto, æstate quidem ex vino, oleóque melino & rosaceo: hyeme verò ex vnguento nardino. Si verò emplastris vti velis, optimum pharmacum nostrum barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maximè quod ex salicibus, & quod ex loliis constat. Maximum enim hoc est, cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta vasorum ruptura, inde remedium offerre incipere, quò cruentum adhuc vulnus cõcrescat, priusquam inflammatio apprehendat. Etenim si inflammatio præuenerit, parum spei est ad huiusmodi vulneris conglutinationẽ, quippe quæ se in multum tẽpus extendit. Eluere enim oportet, tum pus tũ serosum sanguinem ipsius vlceris, posteaquã inflammatio fuerit soluta: reliquam autem curam, quemadmodum ad tabidos fieri solet, ordinare. Ex Archigene. Porrò si à stomacho aut ventre, sanguinis reiectiones cum vomitu procedant, vena incidenda est in cubito superior, humeralis appellata, etiamsi ex hepate in ipsum ventrem deferatur. Si verò à splene sanguis feratur, quod ex tumore circa splenem cõsidente cognosces, incisa vena quæ inter paruum & annularem digitum in sinistra manu est, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterùm & cibos & potus magis adstringentes dare conuenit iis qui ex ventre per vomitum, citra tussim sanguinem reiectant, non ta-

A men vehementer & actu frigidos: ex vehemẽti enim frigiditate, plagæ inferuntur. Quare suffecerit, si non calidi existant, neque nimiam humectationem inferant. Fontana igitur aqua non valde frigida, neque multa, in potu exhibeatur: & cibi pauci similiter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adstringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in singulis reiectationis sanguinis speciebus, post sanguinis inhibitionem, Cap. LXIII.

B Ex Galeno. Primum periculum in reiectatione sanguinis, est ne vltra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem post eius cohibitionem eiusmodi existit. Reiectatio quidem sanguinis quæ ob apertionem fit venarum, per obturationem occlusionémque dilatati oris ipsius venæ curatur: quæ verò ob venæ rupturam fit, per conglutinationem sanatur; quæ ob corrosionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corrosa. Obtu- C ratur quidem dilatatum & apertum os venæ ab adstringentibus: conglutinatur autem rupta vena ab iisdem, & quæcunque in compositione eis admixta citra mordacitatem desiccant, ac glutinosum quiddam in se complectuntur, velut est Lemnia terra, & quæ Samius aster appellatur, & iis similia. Renutritur autem corrosum à cibis boni succi, & pharmacis sarcoticis, *id est carne explentibus*, appellatis. Conueniunt igitur adstringentia eis qui non tussiunt, qui corpus boni succi habent, & qui ob apertionem oris venarum, aut rupturam, sangui- D nem reiectant. Adstringit autem optimè acetum, & portulaca comesta: succus autem eius bibitus efficacior existit: plantaginis succus cyathis tribus, aut sanguinariæ succus eodem modo. Succus vuæ acerbæ in sole probè desiccatus, drachma vna, rhois aut gallæ decoctum cyathi mensura, cortex glandis, maximè castaneæ, drachma vna, radicis rubi decoctum mensura cyathorum trium, mora rubi & flos, balaustiorum drachma vna, acacia & hypocisthis eodem modo: Vinacea cochlearii mensura, similiter lapathi acuti semen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum, radicis symphy- E ti decoctum, atque ipsa quoque sicca trita potui inspersa. centaureæ radicis drachmas duas, quas febricitantib⁹ cum aqua, febre carentibus cum vino exhibebis. lapidis hæmatitæ drachma vna, cum mali Punici succo, aut corallii lapidis, eodem modo, radix equiseti, mora valde cruda & immatura. Forinsecus autem pectori irrigatio adhibenda ex vino adstringente cum oleo rosaceo aut myrteo. Si verò multa sanguinis eruptio fiat, maximè in æstate, & citra tussim eius reiectiones contingãt, neque debilis sit æger, sed robustus & carnosus, acetum pro vi- F no adhibendum est, non in sordidis amplius lanis, sed spongiis exceptum: fasciáque lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam, aloen, aut omphacium aceto permiscere conuenit, & cutẽ ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione succedat. aut etiam emplastrum barbarum, aut ex salicibus, aut aliud simile imponere. Quòd si æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & molestiam, neque toleret item emplastrorum incommoditatem, huiusmodi cataplasma est admouendum: ex palmis videlicet & acacia, G alumine, malicorio in puluerem redacto, symphyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si verò neque cataplasmatum grauitatem ferre queat, neque calefieri sustineat, illitionibus vtendum. Loti itaque aut mespili corticem, & rhoen culinarium, paucáque rhamni, aut sanguinariæ folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloes succum, aut acaciæ, aut omphacii, paucúmque gũmi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito: atque vbi exsiccatum fuerit, rursus inungito, quò crassitudinẽ accipiat illitio seu vnguẽtũ, & ne denudati frigore circũue- H niãtur. Illa verò hora qua arescit illitũ, ab ægro multus aer est arcendus. Quòd si inflammationes succedentes febres inferant (solent enim vehementer acutæ irruere & periculosæ, aliquando etiã lenes & obtusæ, quũ videlicet in tabẽ sunt trãsituræ) tũ omnis veluti in febribus,

est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quietè & paulatim, vt ne rursus rumpantur conglutinata. Abstinẽdum à vino, & sorbitionibus admiscẽda quæ leniter adstringunt, velut sunt palmæ & similia. Cataplasmate vtẽdum pane calido, deinde semine lini. Vbi verò perseueraret malum, omnia vt ad tabidos facienda. Exsiccatoriã porrò, citra mordacitatem, vim obtinet succus ocymi: qui si aceto commisceatur, conueniẽtior fiet: & est quoque nobis in vsu familiaris, citráque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul rheon Ponticum. assumere autem oportet hanc ipsam Ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam: si verò per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua: quum verò asperitas & tussis molestiam intulerint, passo Cretico decoctam, deinde contritam præbe. magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem Samius aster, & minium sinopicũ, & terra Lẽnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclarè omnino desiccat obolus Armeniacus, vt nihil eo hac parte præstet. eius itaque drachmam vnam exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi: cerui verò magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel excipit quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem manè adstrictorium damus: circa sextam autem horam desiccatorium: in vesperam verò quod inspissat. Quando verò inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi ac tragacantha, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reiicientes, pharmaca. Huius generis, inspissantium videlicet, est & gluten piscium & symphyton mãducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum iis qui propter apertionem venarum, tum qui ex stomacho sanguinem reiiciunt: nimirũ adstringentes, velut est alica ex posca, aut micæ panis eodẽ modo: aut oryza, aut oua mollia, rhoen culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum. In quibus verò inspissante materia magis opus est, lac coctum refrigeratur, datúrque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent. Aliquando autẽ lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. cauere enim oportet immodicum eius vsum: neque statim post eius admixtionẽ lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem. valde enim in ventre concretum, mortem inferre cõsueuit. Conducit etiã palmas cum alica decoquere, aut cum similagine. Inspissant autem simúlque adstringunt, oua crassiore rhoe infarcta, maximè si sint assata, lens cũ ptisana decocta, miliũ coctum. Fugienda autem in omnib⁹ vehementer adstringẽtia, & excellenter inspissantia: eligẽda verò simpliciora & minus molesta ex vniuerso genere eorum quæ sunt prædicta.

De compositis ad sanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primã quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac inspissantibus, pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum verò adstrictoria, & tenacia ac desiccãtia vias præcludant, & difficulter per corpora digerãtur, vi quadã opus habẽt præparãte ac aperiente ei vias ipsas: & ob hoc ipsũ calida & tenuiũ partium, eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnẽ ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quò profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt iis qui à tusse lãcinantur omnibus, maximè tamẽ qui simul sanguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium. Quæ verò per experientiã cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicentur.

Potio hæmoptoicis commoda: Lapidis corallii, terræ Samiæ quæ aster appellatur, succini, A mastiches, cuiusque drachmas sex, amyli, thuris, gũmis, cuiusque drachmas quatuor, excipe cochlearium vnum siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum.

Alia potio: Terræ Samiæ asteris, lapidis agerati, terræ Lẽniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochleariũ vnum præbe cum cyathis duob⁹ decoctionis plantaginis.

Alia. Terræ Lemniæ drachmas sedecim, terræ asteris drachmas octo, sarcocollæ drach. quatuor, gummis drach. duas, præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. sit autem decoctum B ipsum crassum.

Alia Andromachi: Corallii torrefacti drachmam vnam, thuris obolos quatuor, acaciæ drachmam I balaustiorum obolos quinque, gummi obolos duos, candidum ouorum duorum. huius quartam partem cum aquæ cyatho vno & dimidio exhibe.

Alia Asclepiadæ: Radicis sanguinariæ manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios tres: decoque ad tertias, & expressi ac percolati liquoris cyathũ vnum præbe, & ad singulas exhibitiones, gummis triti drachmam vnam coniice.

Alia C valde præstans, cui testimonium præbeo: Thuris, terræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam vnam, amyli drachmam vnam, succi plantaginis sicci drachmam vnam, contusorum & cribratorum cochleare vnum dato cum posca.

Alia per experientiam: Corallii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum vino myrtite diluto. eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax est.

Pastillus ex electro. Præclarè facit ad hæmoptoicos vndecunque sanguis efferatur, ad tussim veterem & recentem, tabidos, cruenta reiectan- D tes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, vesicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectionibus commodus: Psyllii drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuiusque drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Psyllium in aquæ calidæ sextarios tres coniectum, parumper macerato: atque vbi viscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eóque præscripta diluito, terito, ac pastillos informato. ex iis obolos tres cubitum ituris exhibeto.

Pastillus Dosithei valde celeber.

E Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fructus spinæ Ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycii, opii, thuris, rhei Pontici, terræ asteris, singulorum sextantem, rhois culinarii quadrãtem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ Lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas duas, excipe succo plantaginis aut vino scybelite, & informa pastillos. eos cum decocto symphyti aut sanguinariæ exhibeto.

Alius pastillus, ex cuius vsu magnam nominis famam sum adeptus: Terræ asteris quadran- F tem, amyli recentis quincũcẽ, tragacanthæ sesquiunciã, gummis quadrantem, glutinis piscium vnciam vnã, aceti quantum suffecerit. Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficiẽti aceto maceratum: quarta deinde die, exemptis ex eo pelliculis, repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pastillo contunde, & quamdiligentissimè dissolue, aut super calidum cinerem pone. difficulter enim solubile existit. Vbi verò solutũ fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut (vt dictum est) cinere calido cum aceto decoque, & sufficiẽti G tempore assiduè agita, vt quamcrassissimum fiat: deinde in mortarium coniectum satis diu tere. atque vnumquodque prædictorum per se contusum ac cribratum in promptu habens (maximè tamen tragacantham) in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniáque diligenter vnita, vitreis lancibus solidis excipe & exsicca, pastillósque informa mediocres. durant autem aliquandiu donec formentur. eos cum posca exhibe, & vtere valde confidenter.

Pastillus ex corallio, qui nunc celebris & in vsu apud omnes empiricos existit: Terræ asteris, H balaustiorum, corallii, succi hypocisthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, daucii, omphacii, tragacanthæ, cuiusque vnciam vnam, thuris sextantem, opii drachmas quatuor, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrup. XII. terræ

Lemniæ

Lemniæ ſcrup.vi.rhois rubri quadrantem, radicis dulcis ſeſcuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul. xviii.croci ſcrup.vi.fructus ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.Digere in paſtillos cum ſucco plantaginis, aut vino auſtero vetere,& exhibe ante ſomnum obol. iii.cum poſca. Facit etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex Ægyptia ſpina,quo plurimùm vtor. Pharmacum clidion appellatum, quod proſperè omnibus ſanguinem reiicientibus conducit:itémque cœliacis,inteſtinorum torminibus, & ſtomachi fluxionibus:Cytinorum,fructus ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,acaciæ,ſucci hypociſthidis,ſing. drahc. vi. lycii,rhei Pōtici,opii,cuiuſque drach.iiii.myrrhæ drach. iii. Cōtuſa & cribrata diligenter,baccarum myrti aut roſarum decocto excipito, aut vino myrtite, & in paſtillos redigito,& iuxta cuiuſque vires cum roſarum,aut baccarum myrti, aut pampinorum vitis, aut palmarum decocto exhibeto,aut cum frigida aqua. Quòd ſi lycio nō abundes, hoc modo apparare potes: Rhus, qua coriorum tinctores vtuntur,in quadrupla aquæ portione ad triduū maceratur,virga frequenter agitata:quarta autem die decoquitur vſquequo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua verò percolata,donec in mellis ſpiſſitudinem cogatur,decoquitur,atque ita pharmacis adiicitur.Quum verò bibendum præbes hoc prædictum pharmacum,ſpongias poſca madefactas ſtomacho aut pectori impone: atque vbi reſtiterit ſanguis,pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulùm tepefacto inunge. Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philippi,qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribetur. Potio ad ſanguinem reiectantes: Succi ſaluiæ cyathos ii.mellis vnciam vnam,exhibe ieiunis in potu, & e-ueſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum, lixiuium ex cinere fici,& vitis, & quercinum diſſoluit: ſimiliter etiam thymus & ſatureia cum aceto. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto. Itaque mox vbi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit,lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto.

De aſperæ arteriæ vlceribus,

Cap. LXIIII.

QVæcunque in aſpera arteria vlcera fiunt,iuxta pelliculam eam intus ambientem, maximè prope eius extremum,aut in ipſa adeò arteriæ extremitate,ſanabilia omnino exiſtunt: & nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reiiciunt autē hi per ſputum purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam vlceri obducta, ſenſúſque doloris ab eis manifeſtè percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete aſſeruare oportet ſupinos reclinatos,atque iis quæ capiti ſubiiciuntur,ſublimius inſtratis:admonere etiam vt quantum poſſibile ſit renitantur,& ne tuſſiant:deinde forinſecus loco affecto deſiccātia imponere,veluti ſunt emplaſtra,barbarum,ex ſalicibus,& ex loliis,appellata,ac eis ſimilia.Pharmaca autem eis exhibenda ſunt,quæ ſuprà ad vlcera interarteriaca & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: quæ etiā ſub lingua detinere conuenit,vt paulatim liquefacta, in aſperam arteriam delabantur: tum verò maximè obniti & non tuſſire.In potu autem exhibendum eſt lac quotidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali: adiiciendum etiam mellis quiddam iis qui lac difficulter cōcoquunt,& quibus in caſei modum in ventre concreſcit.

De pectore ſuppuratis,ex Archigene,

Cap. LXV.

EMpyici, *id eſt pectore ſuppurati* vocātur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus eſt,& in vacuum pectoris locum effuſus,inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quamcitiſſimè per ſputū reiiciatur, tabidi fiunt. Febricitant autem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen, *id eſt habitualem febrem*. Rumpuntur autem ſuppurationes, aliquæ quidem ſurſum verſus, aliquæ verò deorſum. Quæ deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac veſicam tranſfunduntur, per vaſa quædam tranſmiſsione ad ea membra facta. Quæcunque verò ſurſum rumpuntur, in vacuum videlicet thoracis locum,periculoſiores exiſtūt. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo: Quum lateris dolor præceſſerit,deinde vehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus remāſerit intus in lateribus in profūdo thoracis,ſimúlq; tranſfluere aliquid appareat,iuxta multiplices reclinationis permutationes,& maximè quum ab vno latere in alterum decumbunt:tunc ſanè multitudo puris manifeſtatur,& fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaque ſuppuratio facta,tum ex prædictis,tum quòd nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſsit vehementi lateris dolore. Nouimus autem quoſdam citra febrem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex reliquo corpore in vacuum thoracis delapſo iſtícque putrefacto. Itaque quibus ex gymnaſiorum exercitiis,aut ex caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt,quæ dolorē circa profundum thoracis intulit: Nitrū,acetum,& oleū cyprinum coniiciantur, iis addatur roſmarini ſemen cāchry appellatum, largè probéque cōtritum, aut pyrethrū eius loco,ſeu ſtaphis ſylueſtris:hæc ſimul calefiāt:deinde excolata ipſis locis ex lana ſuccida repletis irrorentur,aut cum lana imponantur. vtilis enim hæc irrigatio exiſtit, ſæpéq; ſola malū omne diſcuſſit. In quibus autē inflāmatio præceſſit, vltrò venā cubiti incidere oportet,ſi nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, vt alleuatio tantùm aliqua contingat. Nutrire verò ex ptiſanæ ſucco & aqua mulſa, excretioni conſulendo, & in quiete diligenter cuſtodiendo. Ac primùm quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ conducunt.Quòd ſi febris abſit,paſſum etiam moderatum cum multo oleo commiſceatur, lanáque ſuccida excipiatur. Hæc enim irrigatio,in iis qui febre carent,vſque ad tertiam ſufficiet diem. Si verò febres ſimul adſint,& ruptura conſequatur ipſius puris: Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madeſcant: aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur, cum radice maluæ.Conuenientius eſt autem oleum cyprinum, cum ſpiſſamētis apparatum. Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponantur. Poſt hæc autem,cataplaſmata adhibere conuenit,ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, viridi apio,aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo. cōmodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur: quòd ſi maius malum ſit,etiam fœnumgræcum addatur. Quòd ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis etiam ſemen cataplaſmatis indatur. Tardantibus autē ſuppurationib9,ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet,& althææ radicem,terebinthinámque reſinam ac ſtercus columbinum.Fit etiā ad tardantes rupturas vtile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino,quod & collectionē maturat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex loliis cataplaſma,ſi bitumine permiſceatur. Ablatis autē cataplaſmatis,ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis,& habentibus quoque admixtā irin, parum de baccis lauri,& rutam.etenim ad hoc quòd à frigore tutātur,adiuuant etiam reiectationem. Tempore reiectionis, congruit emplaſtrū ex ſuccis conſtans,& Mnaſeæ,& ſimpliciora melina,poſtea verò Iceſii & quod ex loliis apparatur. Si verò fluxus timor immineat, id quod Thraſiæ appellatur erit aptum.Ego verò aſſiduè eo quod ſylueſtri cucumere conſtat vtor: omnium enim efficaciſſimum exiſtit.præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quòcunque repere cognoſcatur.Quòd ſi ad aluum proreptet, magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi verò ad veſicam ſerpat, ea quæ vrinam magis cient, adhibenda. Si verò per tuſsim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permixta. Cæterùm ea quæ vrinam cient, cibis commodè admiſcentur, vndecunque tandem puris excretio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta, in

A omni suppuratorum differentia exhibita, si ei parum ex feminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione dulcoratis adiiciatur. Allii comestio quoque vtilis ad repurgationem existit. Inter potionum genera, simplicissima est aqua mulsa cum iride & plurima radice dulci decocta: vtilis est & radicis dulcis succus commanducatus & cum admixto sesamo temperatus. Conuenit etiam hyssopum aqua mulsa decoctum. Eclegma autem prodest hoc: Nucum pinearum tum quæ pityides, tum quæ strobili appellantur, amygdalarum amararum, feminis lini, amyli recentis, æquales partes, mellis quantum sufficerit.
B Optimum autẽ est & piperis parũ ac feminis iridis addere. Quòd si tussis infestet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe. Aliud eclegma, inter abscessus repurgans, vt etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi dr. VIII. sagapeni dr. IIII. myrrhæ dr. IIII. opii dr. II. castorei dr. II. piperis drach. I. cum aqua in pastillos duorum obolorum pondere redige, & cum aqua calida pastillum vnum pro vna vice exhibe.
C Thespiana ad internos abscessus: Seminis apii drach. tres, opii drach. III. melanthii drach. III. castorei drach. II. feminis dauci, iridis, sinapis, cuiusque drach. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo, suppuratis commodum: Erui madefacti & indè torrefacti decorticatique & in farinam redacti drach. VIII. nucum pinearum drach. VIII. amyli drach. VI. piperis drach. V. succi rutæ drach. I. mellis cocti quantum sufficerit. Eclegma magnum ex marrubio: Spicæ nardi, piperis, succi marrubii, cuiusque vnc. I. mellis libras III. vini veteris dulcis libras duas. Succum cum vino & mel
D le decoque, atque vbi ea coacta fuerint, sicca contusa & cribrata insperge, ac simul vnitis vtere. Aliud. Amomi sextantem, casiæ quadrantem, styracis calamitæ sesquiunciam, spicæ nardi sesquiunciam, croci vnc. I. piperis vnc. I. nasturtii dr. IIII. thuris dr. IIII. mellis lib. III. vtere vt optimo. Antidotus panchrestus *ab omnimoda utilitate* appellata. conducit tussi antiquæ, suppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum distentionibus, & omni inflationi. mouet menses fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur. secundas etiam ac partus educit.
E & vesicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drach. octo, styracis drach. VI. myrrhæ drach. V. croci, iridis, galbani, cuiusque drach. IIII. seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiusque drach. II. piperis drach. vnam, spumæ nitri drach. I. cum passo coge in pastillos, ex quibus obolos duos cum aquæ mulsæ cyathis tribus præbe. Alia antidotus Aristarchi, Paulina appellata. vim habet admirandam. prodest tussientibus, reiectantibus sanguinem, tabidis, suppuratis, pulmonis abscessib⁹, cõuulsionibus, & rupturis: ad stomachi sub
F uersiones, bilis per vomitum ac secessum eruptionem, cœliacos, dysentericos, vesicæ affectiones, vteri strangulationes, & ad febres per circuitum repetentes, vna hora ante exacerbationem exhibita. facit & ad malum habitum corporis, & ad eos qui alimentum non sentiunt, ad exitialia pharmaca & venenatorum morsus. Habet autem hoc modo: Cinnamomi, costi, galbani, castorei, opii, piperis nigri & longi, styracis, singul. vnc. I. mellis sextarium I. Sicca contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia simul vnita in vase vitreo reponito, ac fabæ Ægyptiæ magnitudine
G exhibeto cum aquæ mulsæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam iis quæ ad tabidos describemus. Exhibe quoque confidenter antidotum isotheon appellatam ad tussientes suprà præscriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto vti, quæ in Sermone tertio & decimo cum aliis multi vsus antidotis describetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primùm, deinde reficcatis ac decorticatis & mola tritis. hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiicitur, admixto etiam melle, & vehementer cõmoda reddi-
H tur. admiscetur etiã aliis sorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac conficiunt. Commodum est autem & amygdalas amaras delibratas sorbitionibus infarcire. Facilem autem puris

reiectionem facit porrum capitatum ceu sorbitionibus decoctum, atque etiam per se aquæ incoctum, & in cibo acceptũ. In potu aqua offeratur probè cocta: si verò vino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio vinoso genere, & ab aqua quoque frigida abstineant. Tempore verò quo cicatrix obducitur, vinum squillinũ vtile est præpotatum, aut absinthites & œnanthinum in vomentibus & purgatis per vesicam: hyssopites verò & squillinũ, iis qui per tussim: pulegiatum qui per aluum purgantur: maximè si nigricantia subeant vnà cum purulentis, aut grumosæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi solent & rumpi quoque suppurationes, curam adhibere conuenit ne post factam earum curationem recurrant. Id fieri potest per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide constantis purgationem. Pòst etiam dropaces locis adhibeãtur, & smegmata seu exterforia acriora cutem rubefacere potentia, & epithemata eius vsus, velut est id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Assumendæ etiam arenæ ingestiones: & acrium ciborum comestio vtilis eis existit per interstitia adhibita, maximè verò alliorum coctorum. Multos autem suppuratos post cicatricis obductionem illæsos conferuauimus per salsamentorum comestionem. Assiduè etiam acetum mulsum præbẽdum est. fit autem ex squilla apparatum. Pectus quoque assiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyssopi aliisque consimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quòd si sæpe puris collectio cõtingat, securius est crustas per cauteria pectori in orbem inurere, quemadmodum in anhelosis est prædictum.

De peripneumoniacis, Cap. LXVI.

PEripneumonia, inflammatio est pulmonis cum febre acuta. Consequitur autem affectos thoracis grauitas absque dolore. Quòd si pelliculæ ipsius, quæ cum thorace secundum longitudinem ipsius sunt connexæ, sint inflãmatæ, etiam dolorem percipiunt, & spirandi difficultas simul irruit, & surrecti sedere volunt. pulmo enim cordi incũbẽs suffocationẽ infert. rubicũda eis est facies, & maximè malæ. nasus in summo fit simus, venæ temporum eleuantur, prostratus est appetitus, respiratio calida, linguæ siccitas, aquæ frigidæ, magis autem aëris frigidi cõcupiscentia, tussis sicca. Si verò quid efferatur, spumosum est ac biliosum, & aliquando cruentum & floridum vehementer, quod etiam pessimæ significationis existit. & si quidem mortale malum fuerit, vigiliæ amplius aderunt, aut somni breues stuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mentem vicissim perturbante non sentiũt valde præsentia mala: extremitates frigidæ, vngues liuidi incuruantur: quarta aut summum septima die hi moriuntur. Verùm si ad salutem permutetur morbus, sanguinis eruptio ex naribus abundanter sequitur, aut alui exturbatio multis exeuntibus biliosis & spumosis humoribus. Aliquando autem inflammatione in pus commutata, per ventrem aut vrinam pus excernitur, statimque ab omni molestia liberantur. Quòd si in pulmonem irruperit acer uatim, aut suffocat, aut cum grauibus accessionibus in tabem permutatur. Itaque si nihil obstiterit, statim vena secanda est in cubito, & si sustinuerint vires, ex vtroq; brachio sanguis extrahendus. primùm quidem modicus & non vsque animi defectionem: vt videlicet asseruetur ad repetendam detractionem. si verò quid prohibeat fieri venæ incisionem, acri clysteresoluere oportet ex decocto hyssopi, & colocynthide, & ruta melléque ac oleo plurimo, iniecto etiam nitro ac sale. Eorum verò quibus vena incisa est, sedem illinire oportet iis quæ flatus educunt & secessum irritant: veluti est mel cũ cumino & ruta, ac modico nitro. Post vniuersales autẽ euacuationes, peripneumonicis aqua mulsa in potu exhibenda est in qua decoctũ sit hyssopũ, aut iris sicca trita, mẽsura duorũ cochleariũ aquæ mulsæ inspergenda. Quòd si suffocatio vrgeat, etiam nitrum inspergere conuenit ad decoctionem hyssopi. Cibus sit extenuatorius, ptisana cum origano aut hyssopo decocta, aut modico pipere trito ad ei⁹ succũ insperso. Aliquãdo autẽ sal pro nitro cõiicitẽd⁹ est, prout expedierit, & sustinuerint vires. Porrũ etiã capitatũ bis coctũ

præbeatur,& alica cocta ex aqua mulſa,quæ omnia inflationis ſint expertia.Potus exiguus ſit quãtitate.humiditas enim noxia pulmoni exiſtit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in paſtillos redactum; cui in decoquendo inſperſa ſint hyſſopum & calamintha quamtenuiſſimè trita.Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis deſcribẽtur. Atque vniuerſa diæta eorum qui à peripneumonia cõualeſcunt,eadem ſit quæ pleuriticorum & ſuppuratorum.Pectus verò lanis cooperiatur cum oleo & nitro.Conueniet etiam cerato contegere tum pectus tum latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato,quod habeat ſimul iridem ſiccam tritam inſperſam, aut epithema ex cera,& terebinthina,medulla ceruina,œſypo liquido;butyro,& iride tenuiſſimè trita imponatur. ſint autem horum partes æquales.

De phthiſicis ſeu tabidis,ex Galeno,

Cap. LXVII.

PHthiſis propriè eſt exulceratio pulmonis, ad ſanguinis ſpuitiones conſequens,quum videlicet ſanguinis eruptione ſuppreſſa,vlcus non fuerit conglutinatum,neque cicatrix inducta. Cõſequitur etiam phthiſis in ſuppuratis & peripneumonicis. aliquando etiam in affectionibus pleuriticis.Difficillimè autem curãtur vlcera pulmonis,propterea quòd citra tuſſim non repurgantur: tuſſientibus autem mutuò vlcus dirumpitur, ipſiſque quaſi per circulum reuoluuntur mala . Lãcinatis nanque à tuſſi inflammatis, altera rurſus maturatione inflammatio opus habet, rurſúſque periculoſè per tuſſim pus repurgare neceſſe erit. Quare ex omnibusdifficilis curatio ipſis ſub ornatur; quòd neque pharmacorum vires vlcus pertingere valeant priuſquam in ventre permutentur, & quòd iuxta reſpirationes pulmo ſemper mouetur, & tuſſiendo lancinatur. Progreſſu verò temporis cartilagines quoque aſperæ in pulmone arteriæ aduruntur, quemadmodum in externis vlceribus oſſa quæ ſcalpturam ad ſquammularum diſceſſum ac detractionem non admittunt. Diuturna autem pulmonis vlcera etiamſi aliquando curentur, calloſas tamen & fiſtuloſas reliquias poſt ſe in ipſo pulmone relinquunt,quæ temporis progreſſu ex leui occaſione facilè refricantur:vnde contingit aliquando & tectorium vlceri obductum, & modicas ſanguinis guttas vnà cum aliis quæ inde per ſputum reiiciuntur efferri: vt alio planè principio opus ſit ad vlceris curationem. Notæ autem quæ ex ſputo ſumuntur,in tractatu De febribus ſunt præſcriptæ,nimirum quinto huius operis Sermone:vnde ſuperfluum exiſtimo hîc de eis verba facere. Medicari itaque pulmonis vlceribus oportet, eo apparatu quo facilè ſurſum efferãtur humores,cura ſimul adhibita ne alii cõgregentur. Itaque cataplaſmata in principio aſſumenda ſunt,ex ſemine lini& tenuiſſimo polline,cum decoctione fœnigræci & althææ,oleóque & melle.admiſceri poſſunt etiam ipſis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc omnia ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem. Poſt temporis deinde intercapedinem, ad cerata tranſeũdum ex butyro & oleo laurino ac cera apparata.Repurgationis autem tempore,epithemate vtẽdum eſt ex terebinthina & oleo cyprino,& butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino,iridíſque farina,& œſypo,*hoc eſt lanæ ſuccidæ ſordibus*,æqualibus omnium partibus commiſtis. Pòſt etiam emplaſtro Mnaſeæ, aut aliquo ex ſimplicioribus melinis vtendum.Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex ſalicibus conſtat,adhibendum:quod etiam exſiccationis tempore cõueniens exiſtit: ſicut & hoc quod ex ſylueſtri cucumere apparatur, ſuprà ad anheloſos deſcriptum,& quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipſa diſtẽdatur,primùm locum ipſum inungito,atque ita glutinoſa pharmaca imponito:ſic enim facilius auelluntur.Optimũ autẽ ad eos malagma tẽpore quo cicatrix obducitur, hoc eſt:Ceræ lib.I.picis lib.I.viſci quercini vnc.I.ammoniaci thymiamatis trientem,gallæ,hypociſthidis,aluminis ſciſſilis,acaciæ,malicorii,ſeminis apii,rhois culinarii, cuiuſque vnciam vnam,olei myrtini aut roſacei trientẽ: in hyeme autem paulo plus.Sicca cum ſuccis in aceto cõtere,liquefactíſque quæ eliquari poſſunt & ab igne ablatis viſcum iniice : ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita coniice, ac ſimul vnita in pilam tranſfunde,& emollitis vtere. Inter pharmaca verò potabilia,ſimpliciſſimũ eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis.Omniũ autem cõuenientiſsimum phthiſicis eſt lac aſininũ potatum:quod ſi non adſit,bubulum aut caprinum :& cancri crudi triti cum lacte potati,aut cocti in cibo ſumpti, aſsiduè iure eorum inſuper abſorpto . Conuenit etiã eis adeps ceruinus recens in ſorbitionibus eliquatus . Quòd ſi moleſta tuſſis incubuerit,thymus tritus & hyſſopum melle cocto excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis& terebinthinæ æqualibus partibus decoctis . in iis verò qui tolerare poſſunt, plus butyri accipiatur:ſi tamẽ recens exiſtat.optimè enim repurgat. De hac itaque mixtura cochleariũ vnum ieiunis detur. Bonum eſt & amygdalas amaras, maximè cum ptiſana decoquere:& porrum capitatum cum ptiſana aut altera ſorbitione decoctum,aut etiam per ſe bis coctũ accipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur, mediocri tamen valde menſura. Eclegma verò phthiſicis congruum tale eſt: Mellis optimi lib.I.vuarum paſſarum pinguium exacinatarum ſextantem,croci,iridis,ſeminis hyoſcyami, tragacanthæ,cuiuſq; drach. IIIſ.ſtyracis flaui vnc.I.nucum pinearum drach.VI.amyli vnc.I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacantha in vino dulci modico teritur:ſtyrax verò in pila diſſoluitur,reliquis coniectis ac permixtis.

Aliud. Fœniculi ſuccũ cũ pari melle decoquito,& ad ſextarii menſuram croci drach.I.rhei põtici drach.II.aliquãdò etiã hypociſthidis drach.I.adiicito. quòd ſi iuxta aſperæ arteriæ extremũ aſperitas adſit, coniice & radicis dulcis tritæ drach.II.detur cochlearis mẽſura à cibo.

Aliud. Squillam optimè aſſato,eiúſque medium ſiue medullam terito , & ad vnam ſquillæ ſex mellis partes coniicito,& ieiunis inde cochleariũ exhibeto.

Aliud eclegma celebre. Marrubii, hyſſopi,iridis, radicis dulcis,pulegii,dictamni,ſaluiæ,caricarum,palmularum paſſarum, ſing. vnc.I. craſſius contundito, ac in aquæ ſextariis tribus ad triduum madefacito : deinde ad tertias decoquito ac percolato, melliſque libra vna adiecta,rurſus donec cogatur decoquito,& pòſt farinæ orobi ſcrup.XII.terebinthinæ vnciam vnam,amyli drach.IIII. maſtiches tritæ drach.IIII.tragacãthæ vnc.I.adiicito. Tragacantham primùm in modico decocti madefactam cõterito:deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ decocta ſunt affundito,ſimúlque coactis vtitor.exhibeto ieiunis cochleare.Licebit & ante ſomnum exhibere. experimento,eius vtilitas cognita eſt.

Aliud, ad phthiſicos fluxionéque thoracis laborantes:Seminis cucumeris ſatiui deſquamati drach. VIII. amygdalarum delibratarum drach.IIII. ſeminis lini drach.II. ſeminis papaueris albi drach.II.Contuſa ac cribrata cũ tragacanthæ cremore cogito,& in paſtillos digerito.Iuxta virium autem tolerantiam aliis drach.I.aliis obolos II,præbeto:eis qui febre carent, cum vino dulci & myrti cremore: febricitantibus verò, cum cremore ſolo.

Aliud, quod & ad phthiſicos & ſuppuratos præclarè facit. Farinam erui albi ſucco ſquillæ ſubactã exiccato:aut ſquillã aſſatam ac tritam,farináque erui ſubactam eodem modo exareſcere ſinito. Vſu autem expetente,paſtillos ipſos exiccatos contundito ac cribrato,melléque permixtos cochlearii mẽſura ieiunis dato.optimè enim repurgat.

Aliud,multo vſu cognitũ, citra moleſtiam repurgans. Farinæ erui vnc.I. hyſſopi quadrantem, ſeminis vrticæ quadrantem, iridis vnciam I.mellis quantum ſuffecerit, exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter vtere.

Aliud, experimento cognitum,quod ad phthiſicos & ſuppuratos facit.magis tamen frigidis temperaturis conducit.Iridis Illyricæ ſextãtem,farinæ erui albi ſextantem,hyſſopi,pulegii fumo nõ ſiccati,ſeminis vrticæ,cuiuſque drach.VIII.piperis drach. XII.Excipe melle,ac præbe cochlearia duo:manè vnum,alterum ad veſperam. Potes & catapotia inde formare,atque alternis diebus exhibere.

Aliud, phthiſicis & tuſſi veteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.XVI. thuris,galbani,iridis,piperis,cuiuſque drachmas quatuor,caſiæ,croci,myrrhæ,cuiuſque drach.tres,opii drach.vnam,

contundito,ac cribrato:& cum aquæ cyathis tribus ac paſ-
ſi duobus,cochleare vnum,aliquando etiã duo præbeto.
Licebit etiam paſtillos inde formare cum paſſo. Aliud
coptariũ,*id eſt placenta*,ad phthiſin,ex eclegmatũ materia
apparatũ: ex amygdalis videlicet amaris decorticatis,nu-
cibus pineis recẽtibus,propter oleaginoſum in eis ſaporẽ
aqua præmaceratis, ſemine lini,amylo recenti: hoc mo-
do: Nucum pinearum quæ pityides appellantur ſextariũ
vnum,ſeminis lini ſextarii quartam partem,amyli quin-
cuncem,piperis drach. I. mellis boni cocti & deſpumati
quãtũ ſatis erit.In iis qui caput quod facilè oblæditur ha
bẽt,pityadas variare oportet, próq; eis ſemẽ vrticæ cõii-
cere. Eclegma ex orobis apparatum Dionyſio prætori:
Erui albi torrefacti & deſquamati ac triti vnc. I. coſti
trientem,croci ſextantem,iridis vnciam I.nucum pinea-
rum vnc.I.piperis grana L. ſeminis lini, vuarum paſſarũ
à vinaceis depuratarũ, terebinthinæ, ſing. vnc.I. butyri
drach.IIII.mellis quantum his cogendis ſatis erit. Sum-
mè hoc phthiſicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, val-
de celebris,ad phthiſicos,ſuppuratos, & inueteratam tuſ-
ſim.optimè repurgat & cicatricẽ obducit: Amygdalarũ
amararũ delibratarũ ſext.farinæ erui trientẽ,hyſſopi triẽ
tẽ, iridis triẽtẽ,amyli ſext.piperis, panacis radicis, croci,
cuiuſque ſcrup.VI.ſucci omphacii, exiccati drach.IIII.nu-
cum pinearum torrefactarum ſextantem, mellis deſpu-
mati libram vnam, aceti vnciam. Farina erui in aceto
per diem vnum maceretur,poſtea ſimul coactis omnibꝰ,
ex eis cochleare vnum ieiunis præbeatur. Alia antido
tus ad phthiſicos,quæ etiam ad omnem tuſſim inuetera-
tam conducit. Amygdalarum amararum decorticata-
rum ſextantem,ſeminis vrticæ torrefacti drachmas qua-
tuor,ſucci radicis dulcis ſicci,radicis ſymphyti,cuiuſque
ſextantem,terræ aſteris,nucum pinearum torrefactarum,
ſeminis lini torrefacti,ſeſami, vuarum paſſarum à vina-
ceis depuratarum,ſing.ſeſquiunciam,farinæ erui albi ſex-
tãtẽ,iridis vnc.I.terræ Lemniæ vnc.I.ſapæ & mellis quã-
tum ſuffecerit ad eorum coactionem.Exhibe ieiunis co-
chlearii menſura:aliquando etiam ante ſomnum. Vtere
& varia ex capitibus papaueris cõpoſitione,ſuprà ad de-
ſtillationes deſcripta,exhibens ex ea ante ſomnum. Vte-
re & iis quæ ad ſuppuratos ſunt deſcripta, item arteriacis
remediis ſuprà præſcriptis. Conueniẽtiſſima etiam eis eſt
confectio iſotheos appellata,ad tuſſim deſcripta: & anti-
dotus pæonia,quæ in Sermone XIII.cum aliis multæ vtili-
tatis antidotis eſt relata:ea confidenter vtaris. Prodeſt &
Mithridatis cõfectio, & quæ Eſdræ inſcribitur,miro mo-
do:itẽ ex viperis theriace Andromachi per interualla ex-
hibita:quæ omnes in tertio & decimo Sermone ſunt de-
ſcriptæ.Vltra opinionẽ autẽ efficax eſt bolus Armeniacꝰ
dr.põdere ex vino tenui albo.Catapotiõ phthiſicis valdè
commodum & bonum,cui nullum comparari poteſt:fa-
ciens ad omnem tuſſim inueteratam,& purulentas reie-
ctationes: quod in tribus diebus vtilitatẽ ſuã demõſtrat.
Styracis flaui,piperis albi,myrrhæ troglodyticæ,caſtorei,
galbani puri, opii Achaici aut Aſiani, omnium æqua-
les partes,cum galbano & ſtyrace ſubige, ac catapotia in-
forma erui magnitudine,quorum tria aut quinque ante
ſomnum exhibe deuoranda: calida aqua inſuper ad ſor-
bendum data:& admirandam vim videbis. Porrò diutiꝰ
perſeuerante malo,ac iam inueterato,cauteria admouere
oportet, pectore in orbem inuſto,quemadmodum in ſu-
ſpirioſorum prædiximus curatione.

De pleuritide,ſiue laterum morbo, Cap. LXVIII.

PLeuritis exquiſita & propria,inflammatio eſt mẽbra-
næ intrinſecus latera ſuccingentis, dolorem pungiti-
uum vehementer inferens cum acutiſſima febre. Conſe-
quitur hac affectos ſpirandi difficultas, & tuſſis,aliquan-
do quidem ſicca,aliquando verò cum reiectatione,ac pri
mùm quidem cruentorum:inflãmatione verò matura fa
cta,purulentorum. Pulſus adeſt durus,& ſiccantis quippiã
modo habẽs.Si itaque dolor circa mãmas innitiur ac vſ
que ad clauiculam ſe extendit,citra dilationem confiden
ter vena ſecanda eſt. ſi verò deorſum ad præcordia ver-
gat dolor, corpus purgandum.Quòd ſi mediocris infe
A ſtet dolor & non pungitiuus,neque adſit tuſſis, neque fe-
bris acuta,non opus eſt magna remedia adhibere. Clyſter
enim efficacior eis primùm infunditur:deinde euacuati
one aliquod operæpretium faciẽte. Adhibetur etiam irri
gatio ac fomentatio lateris affecti,item ſacculi ex furfuri
bus & pulegio ac mẽtha impleti:& diæta extenuatoriam
vim habens. Archigenes. In iis verò qui acuto morbo,
vt diximus,infeſtantur:ſiquidem circa mammas ac claui-
culam hæreat dolor,venam incidere oportet (vt dictum
eſt) in brachio,non eo quod rectà ab inflammato latere
procedit,ſed oppoſito.Sanguinis autẽ multitudo extraha
B tur non vſque ad animi deliquiũ: periculũ enim,ne in pe
ripneumoniam morbus permutetur: ſiquidem refrigera
to valde corpore,pulmo rarus & calidus exiſtens laterique
vicinus,promptè & facillimè morbum ſuſceptat. Itaque
modicum extrahere oportet, & poſt ſufficientem tempo
ris intercapedinem, rurſus repetita inciſione modicum
auferre. Quòd ſi animi defectionem timeamus,vſque in
ſequentem diem eius repetita ablatio differẽda erit.De-
inde clyſter aluo adhibeatur, ſi non vt conuenit feratur.
C Clyſtere autem confidenter vti oportet ex oleo rutaceo,
eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinſe-
cus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum,flos
cyperi decocta ſunt.Lanam item ſulphuratam, aut ipſum
ſulphur inſperſum habentem adhibe calido oleo imbu-
tam, ita vt inſperſo modico thymo trito imponatur, le-
nitérque ac prouidè colligetur.Atque hac ſanè irrigatio-
ne vtendum eſt ad tertiam vſque diem: quarta deinde,
cataplaſma adhibeatur ex polline ac lini ſemine, mellé-
que ac oleo rutaceo:ſitque vehementer læue ipſum cata-
D plaſma. Quòd ſi liquidior reiectio exiſtat, farina etiam
lolii,& ſeminis irionis admiſcenda, aut fœnumgræcum
ac nitrum inſpergendum.Si verò repurgamento liquido
prodeunte,adhuc perſeueret dolor, ſuppuratum fieri ho-
minem ſpes eſt.Quare ſinapi etiam in cataplaſmata com
miſcendum,& naſturtii ſemen,ac roſmarini ſemen can-
chry appellatum,itémque pyrethrũ:aut farinam lolii,ce-
ræ, & bitumini cum oleo eliquatis permixtam impone.
Cura etiam adhibenda eſt vt calida permaneant catapla-
E ſmata:quod hoc modo fieri poteſt: Oleo calido veſicam
bubulam ſemiplenam redde, eámque frequẽter catapla-
ſmati admoue. Poſt ſeptimum autem diem, ſi eodẽ mo-
do dolor perſiſtat, cucurbita lateri affigenda eſt, & cutis
ſcarificanda. Manifeſtiſſima enim in pleuriticis vtilitas
ex cucurbitulæ appoſitione apparet. Vulnuſcula autẽ ſca-
rificati loci,ſale aut nitro inſpergenda,ſi quidem ſuſtine-
re queant:in aliis verò linteolum oleo madefactum ac ſa-
le conſperſum imponatur.Sequenti deinde à ſcarificatio-
ni die,optimũ eſt rurſus cucurbitã affigere, quò ſanguis
F ſanioſus ex impactis vulnuſculis extrahatur. Hæc enim
detractio priore commodior exiſtit. non enim ſanguis
ſed ſanies in ſecunda detractione aufertur. Tertia verò
die poſt ſanguinis detractionem, ceratum cyprinum aut
rutaceum,tum pertuſæ cuti,tum vniuerſo lateri impo-
nendum: neque vnquã affectus locus nudus relinquendꝰ.
Quòd ſi permutati in pus humoris ſigna appareant, & nõ
per exhalationem diſcutiatur, coadiuuare permutationẽ
oportet, althæa & caricis in complexum cataplaſmatum
coniectis. Pòſt verò etiam epithematis vtendum:reiectio
G nis maximè tempore, huiuſmodi mixtura apparatis: Bu-
tyri,terebinthinæ,œſypi, *id eſt ex lanæ ſuccidæ ſordibus phar-
maci*, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omnium æqua-
les partes coniice, modico oleo cyprino aut rutaceo ad-
miſto. Optimum eſt etiam ſulphur tenuiſſimè tritum ce-
rato liquefacto inſpergere. Admirabiliter quoque eis au-
xiliatur braſſicæ radix ſicca vnà cum cauliculis exuſta,
cinere eius axungia veteri ſuilla ſufficiente excepto,ita
vt ne perfluat in corpus,ipſúmque inquinet. præclarè e-
nim diſcutit,& mitigat dolores. Probè etiam auxiliantur
braſſicæ itémque cupreſſi folia tenera trita & cum axun-
gia impoſita: aut marrubium eodem modo, aut cinis
H ſarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia com-
mixtæ. Eundem vſum præſtat ſtercus caprinum cum a-
xungia impoſitum. Aliud epithema, pleuriticis valde
commodum: Opopanacis vnciam vnam, foliorum

rutæ ſextantem,olei cyprini lib.I.ceræ ſeſcuncē,terebinthinæ ſeſcuncem, galbani ſeſquiunciam. Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autē cum rutæ foliis cōteritur.quæ verò eliquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerata tritis admiſcentur. Aliud experimento cognitū: Rutæ ſextantē,ſulphuris viui vnc.I.nitri ſeſquiunciā,adipis ſuilli trientē,ceræ ſeſcuncē,olei cyprini ſeſcuncē,butyri,œſypi liquidi, vtriuſque ſextantē, terebinthinæ vnc.I.

Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perſeuerat: Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarum lauri decorticatarum,ſing.libram vnā,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani trientem,pyrethri ſextātem,æruginis vnc.I.nitri ſextantem,euphorbii vnc.I. (alii tātùm dimidiam accipiunt)olei laurini aut cōmunis antiqui trientē, appara,& vtere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorē facit. Epithema fœtidum, pleuriticis commodum.

Reſinæ pini lib.I.ceræ ſeſcuncem, rutæ viridis trientem,olei cyprini ſeſcuncem, ſulphuris viui, opopanacis, ſagapeni,galbani,cuiuſque drach.III. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici,in principio quidem aquæ mulſæ, in qua ruta eſt decocta: pòſt etiam hyſſopum,aut calaminthe, aut origanum, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia.eueſtigio auxiliatur. Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito, & expreſſo liquore,ad ſextarium vnum, mellis trientem conîicito,ruſúſque decoquito, ac cyathos tres ante cibū exhibeto. Alia, Chamæpityos manipulū in tribus aquæ ſextariis appara, & vtere vt dictum eſt. Alia.Stœchadis tenuiſſimè tritæ drach.I.exhibe ex aqua mulſa:aut ſimili modo chamædryn,aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu.Prodeſt & dracunculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eōdē modo. Sub lingua verò teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent. Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos: Seminis vrticæ,ſeminis lini,nucum pinearum, amyli,ſing. cyathum vnum,amygdala amara decorticata XXV.piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parū per torreto:deinde alia trita ac cribrata ſimul cū iis melle deſpumato ſufficiēti excipito,& ieiunis cochleare vnū exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis mēſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide verò diuturna, exhibe ſeminis balſami drach.I. ex aqua mulſa: aut etiam gentianæ drach.I.radicis centaureæ maioris drach.II.ex vino:aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.Quòd ſi liquida & cruda reiectet,cōuenit hoc:Myrrhæ troglodyticæ dr.II.croci dr.I.piperis grana XV.mellis deſpumati lib.I.cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbeto.Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.Seminis roſmarini,opopanacis, ſagapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.VIII.myrrhæ,opii, cuiuſque drach.IIII.bituminis drach.III. & dimidiā, piperis drach.II.thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis valde commoda. Baccarum lauri drach.VIII.ſeminis rutæ ſylueſtris drach.VIII. ariſtolochiæ lōgæ drach.VI.myrrhæ drach.III. gētianæ drach. IIII.mellis deſpumati lib.I.Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut fabæ,aut araci.Prodeſt ſuppuratis, conuulſis, itémq; ruptis. Cæterùm & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclarè facit.habet autem hoc modo: Gētianæ,myrrhæ, ariſtolochiæ,baccarū lauri, æquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine præbe: iis qui febre carēt,ex vini cyathis III.febricitantibus verò, cum aqua mulſa.Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam,tormina interaneorum,& morbum regium, & eos qui venenum hauſerunt:reſiſtit etiam ſerpentium venenis potata:præſtat idem & ad morſus locum impoſita. quidam eam myſterium appellant. Alia antidotus,ad pleuriticos pharmacum accommodatum.Extrahit menſes & partus, & quæ à partu relinquuntur, ſecundas:

Dictamni,ſagapeni, opopanacis, triſaginis, cuiuſque drach. quatuor, myrrhæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, herbæ ſabinæ,comæ cētaureæ minoris,piperis,cuiuſque drach. octo,radicis gentianæ drachm. ſex, baccarum lauri drachmas ſedecim,ariſtolochiæ rotundæ drach.duas,mellis deſpumati quantum cogendis his ſatis.Datur nucis auellanæ magnitudine cum hydromelitis cyatho vno. Cibi porrò pleuriticis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio ventrem ſubducāt: velut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle citra ſalem aut alterius rei admixtionem. Poſt hæc etiam, non colata integra ptiſana exhibēda: deinde micæ quoq; ex aqua mulſa.Quòd ſi à melle abhorreat æger, oleum optimū in principio ptiſanæ affundes, decoquéſque ſimul capitatū porrū:deinde modico ſale cōdies, & exhibebis. Remittente verò ac declināte iam malo,in petroſis aquis degentes piſces exhibendi,& columbæ:omníſque diæta tenuis conſtituenda. Aluus autem aſſiduè ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuiſſimè conterito,eiúſque ſcrup.IX.cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. ſoluitur enim à calida aluus. Vbi verò hanc potionē obtuleris, amygdalas amaras decorticatas viginti in promptu habe:eáſque tritas cum pauco melle delingendas præbe:aquam etiam calidam modicam inſuper bibendā.Profectu autē ex his cōſequente, etiā cū ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis,quò omnes morbi reliquiæ extergātur:quæ enim relinquūtur à morbo,recidiuas facere cōſueuerunt:& nō pura corpora quo plus nutries,eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes, vnà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui aſſiduè reuomunt cibū. Colocynthidis medullæ drach. XXXII. marrubii, ſtœchadis,triſaginis,cuiuſque drach.XIIII.myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi,floris iunci odorati,caſiæ, cinnamomi, cuiuſque drach,III.croci drach.IIII.radicis centaureæ maioris drach.III.galbani dr.IIII. excipe melle cocto & pleuriticis duarum nucum Ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho I.phthiſicis verò & ſuppuratis,vnius tantùm nucis magnitudine,itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur,quum tamen non ſit, Cap. LXVIII.

EX cruditatibus plurimis,& cibis humoris craſſi ac pituitoſis,(veluti ſunt bulbi ac fungi,& conſimiles) crudi humores viſcoſique & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in vacuū thoracis locū ingerūt, aut in ipſum etiā pulmonē.Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes, inferunt dolores:vt imaginatio factæ inflammationis, inexpertis exhibeatur. quinetiam vias ſpiritus intercipientes, vehementem ſpirandi difficultatem inducūt. Vnde quidam medici errore ſeducti,vena cubiti inciſa, multóque ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet,num eo cuius mentionem feci, vſi ſint cibo, diligentérque perdiſcere formam ipſius reſpirationis,contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem.Etenim in his non ob dolorem reſpiratio vtplurimùm intercipitur, ſed quod viæ ſpiritus ſunt obturatæ,& reſpirationis forma velut laqueo collo circūdato contingit.Supini autem ferè intotum decumbunt ſemper,præ impotentia etiam,neque probè loqui valentes.Vtplurimùm verò non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. quòd ſi febre afficiantur aliquando,debiliſſima ipſis febricula exiſtit, miniméque ſunt ſiticuloſi: & quod ad hæc vel maximum ſignum eſt,pulſus difficulter mouetur,minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque curatione ſuſcepta,calefacientia,inciſiua,& repurgantia,intrinſecus & extrinſecus offeremus: & primùm quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluū à ſtercoribus repurgabimus:deinde etiam efficaciori vtemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his,quòd valde ſtomacho aduerſetur, deuitanda. Poſt alui euacuationem,rutam & anethum in oleo decoquemus, & ex eis quamplurimum fouebimus affectos locos:lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam,in qua hyſſopum,aut pulegium, iris, caricæ plurimæ ſint decocta. Succum etiam ptiſanæ

tenuissimum exhibebimus cũ melle, quò inde venter leniter subducatur. Eclegma autem ipsis commodum huiusmodi est: Seminis vrticæ, hyssopi, iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, singulorum æquales partes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato excipe, ac inde, ad summũ, cochleariũ vnum ieiunis præbe: deinde interstitio facto, exhibe aquã mulsam, vt dictum est: ac post horas duas succum ptisanæ. tertia deinde die ex farina ordei, ac semine lini, multóque fœnogræco cataplasma imponatur. adiiciamus etiam sinapi tritũ, & lauri baccas, ac parum nitri, & ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum autẽ est eo modo, vt thoracem & costas comprehendat. Ablato autem cataplasmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œsypóque liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis cõtegatur. aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. sulphur quoque viuum cerato liquefacto infarciendum. Stomacho verò lanam conuolutam, vnguento nardino ac modico vino madefactam imponemus, eique incumbere semper sinemus. In iis verò quibus suffocationis periculũ imminet, vomitoriis ad anginam descriptis cõsidenter vtemur: & maximè eo quod ex elaterio, sinapi ac nitro constat, primùm quidem ipsum cum oleo & pauco melle quampenitissime illinẽdo: deinde etiã bibendũ, quemadmodũ illic diximus exhibebim⁹. assiduè etaim aquã mulsam absorbẽdã præbebimus, in qua hyssopũ est decoctum. Porrò humoribus dissolutis, reiectare eos incipiunt, & tussis in eis augescet. quare antidotũ isotheon appellatam tunc eis ante somnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. somnũ enim dulcem infert, & humores quò facilè sursum efferantur præparat, ac tussim sedat, doloréſque dispergit. est autem suprà ad tussim descripta. Quãdo verò etiã vêter eis nõ bene excernit, mastiche tenuissimè trita scrupulorum nouem pondere, cum aqua tepida aut lactei teporis bibenda offeratur. deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ, ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida post eorum sumptionem absorbenda. Feliciter autem procedente curatione, & columbarum pullos in cibo offeremus, cũ porro capitato cocto, anethóque & oleo, modico sale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, vetus, mediocri mensura. Atque eclegma prædictum, ex semine videlicet vrticæ, quotidie ieiunis præbebimus. Ante somnum verò isotheon antidotum alternis aut singulis diebus, donec ab omnibus molestiis ægri liberentur. Ceratum autẽ quod pectori adhibetur, singulis diebus renouetur: & si quidẽ vêter adstrictus sit, mastiche cũ amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnũ pectoris dolorẽ citra febrẽ. Fœnũgræcũ aqua macerato, deinde decoquito, & prima aqua diffusa, & palmarum pinguiũ carne adiecta, rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde melle largius permixtum, rursus ad prunas decoquito, donec ad mediocrẽ spissitudinem redigatur: & ex hoc mul to ante reliquum cibũ tempore delingendum exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli tertiæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ TETRABIBLI TERTIÆ SERMO PRIMVS, PER IANVM Cornarium medicum physicum Latinè conscriptus.

De stomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis, Cap. I.

QVOMODO eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob stomachi afflictionem animo linquuntur, iam absolutissimè prædictum est in quinto huius tractationis sermone, vbi ad febrium curã hæc annexuimus. Nunc verò quum affectionum stomachi ac alui remedia opportunè ex ordine describemus, necessariũ visum est & hîc paucis eorum mentionem facere. Cognoscemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri, & maximè æstuosa, affliguntur hoc modo. Pulsum si inueneró dẽsum & obscurum, & extremarum partium frigiditatem, sudores circa faciem & ad pectus vsq; glutinosos, & odorem corporis terrestrem nares percellẽtem, & pulsus circa ipsum cor vehementiores & magnos: & ad hæc accedãt desperatio, angor animi, & corporis iactatio, hoc modo affectum cardiacum esse dico. Os verò ventris, primum est quod ipsis afficitur, per consensum vehementer oblædens cor ipsum, propter vicinitatem. Porrò veteres, os ventris cordis appellatione cardian vocarunt, ab accessionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admissione & ventilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex posca frigida imbuta, facies permadescat, & aqua lactei teporis paulatim absorbenda præbeatur. Odoramenta autem varia offerantur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & similia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta verò quibus cõteguntur, mollia sint, & vsu priore detrita. pauimentum irroretur, ac foliis consternatur myrti, platani ac quercus: maximè verò vitis atque ipsis etiam rosis. Solem autem domus in qua decumbit non admittat, sitque minimè alta, sed depressior, & non valde lucida. Exudantibus verò partibus, myrtus sicca trita inspergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum: imprimis verò collo & thoraci, & locis sub alis ac inguinibus ea sunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cum manna inspersum: aut galla per se, & cum sulphure viuo: aut Samia terra admixtum habẽs gũmi. Illinuntur etiam ad coercendos sudores, oleum myrteum, œnanthinum, rosaceum, melinum, & lentiscinum. Circumlita autem sudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac vrticæ semen, & gummi, modico cerato myrteo excepta aut oui cãdido subacta, quæ sanè crassius inungere conuenit. adglutinantur enim & exarescunt, & potissima eis spes consistit naturalis caloris reexsuscitandi. Neque verò pinguefactæ cuti huiusmodi inũctiones sunt adhibendæ: verùm linteolo probè prius extersæ inungantur. neque mox vbi calor apparere incipit auferantur, sed postquam sufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ. Quod vbi contigerit, statim tollantur, & thorax cooperiatur: atque sicubi varosum quippiam aut vlcerosum ex inunctionis adustione circa thoracem appareat, blandè tractetur, ac aliquo ex iis quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, pharmaco locus curetur. maximè verò conueniet id quod ex ordeo constat. Extremæ verò corporis partes, siue ad genua vsque & cubitos, siue vsque ad locum sub alis & inguina sint refrigeratæ, fæce vsta & sulphure viuo cõspergendæ, aut pyrethro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachiis vsque ad digitos & à femore vsque ad extremos pedes, gracilibus linteolis simul circumpositis. idem præstat sinapi & pyrethrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus sufficit aliquando oleũ sicyoniũ aut gleucinũ illitũ, cũ multa fricatione ac cõcalefactione partium extremarum: quanquam nihil vetet piperis ac ceræ modicum his admiscere, quò spissiora fiãt & melius adhærescãt. Fasciculus quoque ex lana pura in oleo calido madefactus, incumbat semper circa vesicæ

A regionem. Capitis fomenta frigida sint, qualia ad phreniticos sunt descripta: frons spongia ne madefiat, sed ex acacia, galla, terra Samia, ac syluestris punici flore illinatur. Optimè facit etiam omphacinũ, & gummi: verùm vnumquodque eorum ex rosarum decocto aut succo, aut aliquo cõsimili diluatur pri⁹: & deinde illinatur. Quòd siquis sanitatis tempore nimiùm repletus existat, & stercora antiqua recto intestino insideant, tunc sanè clystere simpliciore euacuare oportet: ex succo ptisanæ, & modico melle, paucissimóque sale & oleo quoque modico adiecto. Il-
B linenda est etiam singulis diebus sedes ipsa ex cumino, ruta & nitro, cum modico melle commixtis, ob inflationum videlicet eductionem. Si verò nulla stercora in intestino recto subsideant, neque aliâs etiam excrementorũ multitudo insit intestinis: ægri autem cibum nõ sentiãt & tabescant, ptisanæ succum aut alicæ per clysterem infundere oportet tepefactum, conquassato cũ eo ouo crudo. vltra hoc enim quòd ea quæ stomachũ infernè molestia afficiunt euocat & educit, etiam alimentum optimè corpori sufficit ex languore ob non acceptum cibum
C miserè affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis, cataplasmatis modo, stomacho ac sinistræ mãmæ imposita: Folia rubi cũ pane, aut myrti folia, ipsæque myrti baccæ, aut pampini vitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea, & palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polẽtam cũ palmis imponere sufficiet: aut palmas vino madefactas vnc. vnius mensura contere: deinde adiectis aloes drach. quatuor, mastiches drachmas quatuor simul tere, & affuso eliquatæ ceræ sextãte, & olei, si quidem hyems sit ne-
D que multus caloris sensus ægrum contingat, nardini: in æstate verò, rosacei aut melini triente, simul misce ac vtere eodem modo. Quòd si ex visceribus quoddam inflammatum sit, panem cum modico vino & melle decoctum impone: admixtis in iis qui imbecilliores sunt malis repurgatis, aut œnanthe. Reprimit autem sudores stomachúmque & cor ipsum firmitatis authorem placat ac cohibet cataplasma ex palmis, & œnanthe, & acacia, rosis, alumine, hypocisthide & rhoe rubro: ita impositum vt sinistram mammam atque ipsum ventrem complecta-
E tur: sit etiam tactu molle & læue, ac assiduè permutetur. Reuocato autem ex accessione ægro, si loci quidam circa præcordia sint inflammati, prouidere oportet vt per communia cataplasmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi, panis ex aqua frigida, aut ex vino albo & tenui frigidóque ac diluto: pedes suilli, talique & rostra: ex volucribus macræ & non fœtidæ, in ptisanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per se. frigida autem hæc exhibeãtur, si caloris sensus circa stomachum sit, & æger inflammatione non vexetur: aliis calida exhibenda: similiter autem
F & potus calidus dandus, vinum tenue, album, dilutum. immodicã autẽ vini exhibiti multitudinẽ pulsus ægroti ostendet. eousque enim exhibendum est vinum, donec pulsus subtremulus esse desinat, & robustior fiat.

De iis quibus atra bile stomachus infestatur, Cap. II.

EX Herodoto. Quibus stomachus ab atra bile in febribus vexatur, similes accessiones cardiacis patiuntur. Accedunt autem ad hæc, fortis stomachi morsus cum eius exolutione, & capitis vertigine, ac frigido sudore, par-
G uúsque & obscurus adest pulsus. progressu verò temporis augetur morsus, atque hinc in dolorem qui difficulter leniri potest, transit. Cæterùm manifestè apparens flauæ bilis vomitus, has accessiones leuiores reddit: atræ autem bilis, soluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitam acidam in ventre coaceruatam ex assidua cruditate, propter ventris ipsius debilitatem. Qui verò citra febrem ab atra bile stomacho infestantur, his accidit tempore quo humor ipse generatur & producitur

tristitia,& somnus cum accessione imaginationum alienarum,contractióque & dolor poplitum ac surarum. Acutius quàm antè consueuerūt,cernunt, & deiectum habent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas,& pisces olentes.Coaceruata verò bile, cum multa desperatione intolerabiliter ignescunt,vt omnia eis membra ardere videantur:in primis autem stomachus, velut à palis igne candefactis pungatur,afficitur. Sudores animi deliquium inducentes per omne corpus destillāt:& ferè semper sputi influētis reiectione vexatur,quū morsum sētiūt, multámque habent vomendi cupiditatem. Et aliquādo quidem frustra lancinantur,quandoque autē pauca quædam biliosa aut acidam pituitam,quæ in ventrem defluxerunt euomunt,modicóque tempore à malo leuati,rursus idem patiuntur,atque in vniuersum iis qui veratrum sumpserunt,similes existunt.Pulsus autem aliquando densiores,aliquando etiā rariores & minores fiunt,plurimùm vigiles permanent,& si quidem dormierint cum perturbatione æstuosiores exurgūt,ebulliēte, vt verisimile est, delato in ventrem humore. Sæpe etiam acceptum cibū vnà cum atræ bilis humore euomūt: ferè intotum enim post duas ab accepto cibo horas,accessione apprehendūtur,maximè quum acrem aliquem aut salsum cibum aut potum ingesserunt.Excrementa alui retinentur, aut præter naturam incocta excernuntur.Effertur autem aliquā do & bilis infernè per aluum, atque adiuuat affectionis declinationem.Aliqui autem ob retentam bilem, etiam atræ bilis affectionibus,& delyriis mentem alienantibus sunt apprehensi.Quod si contingat, siue febris adsit siue non,si quidem iuuenes sint sanguinéque abundent,& reliqui numeri ad venæ incisionem requisiti adsint: vena secāda est,repetita sanguinis detractione: & hoc tamen per infusum clysteris,corpore pri⁹ euacuato. Atqui ad animi vsq; deliquiū id facere nō oportet,propter stomachi imbecillitatem. Colligendæ autem adstrictæ extremæ corporis partes,& ad paucū cibum ægri cogendi : stomachus verò lanis succidis fouendus est ex aceto plurimo,modicóque rosaceo,aut melino,aut lentiscino.Quòd si amplius permaneat stomachi imbecillitas, ex rosarum succo foueantur,siue intubi aut portulacæ cum rosaceo. adstringentia etiam & lenientia cataplasmata imponantur.Qui verò vnà cum morsu circa ventrem ac intestina inflātur, iis conuenientissimum est acre acetum,in quo pulegium est decoctum,& cuminum calidum forinsecus ventri per spongiam impositum.Dolore verò perseuerante, alumen liquidum cum atramento sutorio trito,& aloe,melle excepta imponito,& alumine in acetum coniecto &calefacto, stomachum per spongias foueto:aluminis ac aloes æquales partes cerato myrteo exceptas ad os ventris apponito, aut hederæ foliis in vino decoctis ventrem integito, aut plantagine cum sale trita,aut marrubio cum pane & rosaceo subacto:aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito. optimum enim hoc est inueterato malo remedium.quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi,celerem curationem præstant. Optimè etiam conducit eis gregarii bouis stercus aridum vino decoctum & impositum.Epithema quoque ex seminibus adhibendum. item bulbi cum stercore bouis ac nitro,permixti. Ex Dioscoride. Conuenientissimum omnium iis qui atram bilem generant,inflatisque & morsum sentientibus,pulegii decoctum existit potatum,aut aqua in qua ferrum est extinctum.item intubi succus potatus. Bibant autem aquam, eámque calidam. Si verò plurimi caloris sensum percipiant,frigida dāda,sed modica, & maximè tempore exacerbationum. Æstuantibus enim & in anxietate existētibus,omníque miseria afflictis,frigida ad absorbendum concedenda:per interualla tamen,& non vltra cyathi mē suram.Non enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantùm gratia,frigida permittitur,&vt melior intrinsecus temperatura fiat.Vtilis est ipsis & mēthæ succus cum succo mali punici dulcis. Quòd si aquam bibere non possint, parum vini aquosi concedendum est inter cibos,calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte sit frumentaceus & optimi succi in omnibus: simplicior autem & qui facilius cōcoqui ac commutari possit in fe-

A bricitantibus.Iis verò qui febre carēt,adiici possunt ex oleribus⁹,lactucæ cauliculi ac maluæ,pisces in petrosis aquis degentes,& ex volucrum genere,non graueolentes, macræ & montanæ:ex ostreis quæ testa integuntur, herinacei recentes.A salsis verò & acribus intotum abstineant. Molestias autem mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua,per vomitum soluant. Si verò id non bene tolerent,quiescere iubeto,& extēsæ manus palma stomachum foueto: quò delatum ad ipsum, biliosum infernè B per aluum excernatur.Quòd si venæ incisionem non faciamus,secunda,ac tertia die per clysterem euacuandum est,& modico cibo æger connutriendus : deinde in potu exhibendum pulegii decoctum ieiunis,reliquáque suprà dicta.Fomentum etiam ex aceto adhibendum,& cataplasma ex stercore bubulo, admixtis bulbis & nitro. Porrò postquam febris cessauerit, aut vbi etiam intotum non febricitauerint:& tamen diutius malum molestia afflixerit,& irritationes per longa interualla repetiuerint,purgā dum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui verò sputi multitudine stomacho vexantur, his conyza arida C maximè tenuis manducanda, aut pulegium, & mastiche Chia ex aqua potanda.Exhibendum est etiam lac in potu iisdem,quemadmodum in proprio Capite de ipsis ex professo est ostensum.Iis verò qui stomachum valde exolutum habent,serum lactis per acetum mulsum fissi exhibeatur,ita vt ad primum seri haustum,epithymi tenuissimè triti scrup.ıx.& scammoniæ obolū ı.aut ıı. iuxta virium tolerantiam inspergamus: deinde serum ipsum per interualla paulatim bibant,sitque eius potati mensura ad minimum quinque cyathorū.Bonum est & cucurbitulā D ad dorsum affigere,aliquando etiam ad stomachi regionem:& scarificatione facta, sufficientem sanguinem ex fissuris extrahere.Quò verò penitus affectio hæc destruatur, quotidie horam vnam ante ciborum sumptionem exerceantur,ac frigida lauentur,maximè in mari, & arena sub caniculæ ardoribus obruantur. Abstineant autem ab omnibus atram bilem generantibus,maximè carnib⁹ bubulis,vino nigro, brassicáque & lente. Diligentissimè autem de ipsorum diæta in sexto Sermone, vbi de atra bile affectis egimus,est prædictum. Quòd si inflatio eis E augescat,rutam & cuminum in oleo decoquemus:indéque ventrem quamplurimùm irrigabimus,ex eodémque oleo quincuncem per clysterem infundemus :si tamen clystere stercorum eductiuo priùs ipsos euacuauerimus, in quo decocta sint ruta & cuminum : deinde splenium magnum aluo ac visceribus imponēdum ex epithemate quod ex seminib⁹ cōstat. In cibo verò succus ptisanæ detur,qui ex aceto,melle,cumino,& aniso fit conditus. pòst etiam gallina iisdem condimentis apparata exhibeatur: potus verò sit vinum rufum mediocri mensura.

F Ad eos qui flauam bilem euomunt,

Cap. III.

EX libris Philumeni.Qui flauam bilem euomunt, siue in febribus, siue citra febres id contingat,eis conueniunt ea quæ ad nauseam,ac nimiam stomachi humectationem describentur. Quare omnibus ad illos descriptis odoramentis,manducatoriisque & fomentis vtantur.Decubitus autem eorum,à cibo præsertim & potu, supinus adornetur,& spongia ex posca imbuta ad os ventris imponatur,maximè si non vilis & cōtemptilis sit dolor.Fri- G catio etiam & confrictio iuncturarum manuum vbi pulsum exploramus,adhibeatur, & reliquarū similiter extremarum corporis partium. Cataplasmata autē ex palmis, malicorio,& similibus accipiantur, quæ ex vino quidem aut posca sint decocta,cū pane autē & acacia, & hypocisthide permixta ac cōtrita:quin & rhus & sylueftris punici mali flores commodè cataplasmati admiscētur. Atque vniuersi corporis curatio ex oleo fiat,modico nitro admīxto,quò sudorem ex cute eliciamus, & fluores transfera- H mus:& ob id etiā alui per inferna excretio plusquam oportet facta,vomitus deficcat. quare ex absinthio & aloe potionem conuenienter exhibebis. At verò affectionē diutius perseuerante,si ægri vires non repugnent, etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene descripta apparabimus,déque eis minimum drach.ı,summum ıı.

dabimus.Et ſi nihil obſtet,cataplaſmate ex ſinapi præcordia rubefaciemus præclarè enim ſenſum ipſum ad cutem tranſfert. verùm hæc diuturnæ affectioni remedia cōueniūt.Tēpore autē exacerbationis,& circa acceſſionis acumen, cucurbitula plurimùm auxiliatur cum multa flamma ori vētris affixa,fortitérque abſtracta, rurſuſque ſecūdò ac tertiò agglutinata. Cibos quales vomentibus ſolemus,exhibebimus,ſæpe & paulatim ſumēdos:& quotieſcunque reuomuerint acceptos,toties alios poſt modicū interuallum offeremus.Ante cibum aquam tepidam dabimus,& vomere cogemus.Bilioſo enim humore circūcirca adhærente vnà cum aqua reiecto,ſtomachus elotus ac leuior redditus,ſtatim retinet oblatum ſibi cibum.Mitigat autem dolores& ſtomachi morſus,portulacæ ſuccus tum per ſe, tū cū vnguento nardino aut melino mixtus. Qui verò ſtomachum habent vehementer exuſtum, eis vtile eſt lapathi acuti ſemen,trium obolorum pondere ex aqua:aut maſtiches tenuiſſimè tritæ cochleare bibēdum præbe ieiunis ex aqua. Maximè omnium autem, morſus ſedat lac aſininū:aut,ſi hoc non adſit,bubulū recens mulctum potatum.abſque dilatione enim auxiliatur. Si verò neque hoc adſit calidū, quartam ei⁹ partem aquæ addere oportet,& feruefactum bibendum præbere.In balneū quoque & ad vini potationem celerius ducendi ſunt qui bilem vomunt,quò videlicet ad cutem materiam tranſferamus.Cæterùm & vinum ſubadſtringens firmitatē corporibus addit,ac cibos retinere cogit.Vtendum eſt etiam aliquando ceratis ex lentiſcino aut œnanthino oleo, admixtis abſinthio,aut aloe,aut œnanthe.

Ad eos qui ſtomacho exuruntur,& ſiticuloſi ſunt, Cap. IIII.

SItis fit aut ob penuriā humiditatis,aut abūdantiā caliditatis:ſiccitatis remediū eſt ſomn⁹,caliditatis vigiliæ. verùm iis qui ob multi vini potū ſitiunt,frigida aqua potata auxiliatur.Quibus autem longo iam tempore ſtomachus æſtuat,eis auxiliatur, ſimúlque ſitim ſedat, radicis dulcis ſuccus potatus,atque ipſa etiam radix ex aqua, pāpinorum vitis cremor,& portulacæ ſuccus.Ab imbecillitate autem vires recolligentibus ſitim ſedant ficus ſiccæ cibo acceptæ, & ſymphyton in petris naſcens commanducatum.In cataplaſmatis verò ad ſtomachi ardores conducunt,ſanguinaria,intubum,ſonchus, apium hortenſe, pampini vitis,portulaca, vnūquodque cum polenta aut pane.Qui in ſuperficie vruntur, his ramentorum cucurbitæ ſuccus opitulatur cum roſaceo,aut omphacii ſucco.Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo aut roſaceo,ex alto nimirū ſincipite irrorato. Sitim etiam adimit ſtomacho exuſtis, cucumeris ſemen commanducatum: decorticatum verò & tritum,ex aqua potatum valde iiſdem auxiliatur. Eodē modo prodeſt lactucæ ſemen manducatum & potatum. item ſemē portulacæ. Aliud adipſon,ſitim optimè tollens: Cucumeris ſatiui ſeminis decorticati drach. octo, tragacanthæ drachmas quatuor.tragacantham contundito & cribrato:ſemen verò conterito,eiſque ouorum crudorum recentium candida adiicito, & ſimul omnibus contritis catapotia informato,ac in vmbra exiccato. Ex his deinde vnum ſub lingua detinēdum præbeto, vt paulatim diſſolutum deglutiatur. Aliud adipſon,ad ſtomachi nimiam humectationem commodum, in iis præſertim quibus humida & calida diſpoſitio adeſt: Roſarum viridium,vnguibus earum reſectis,drachmas ſex, radicis dulcis drachmas quatuor,ſpicæ nardi drachmas quatuor, excipe vino dulci,& redige in catapotiorū formam, indéque ciceris magnitudine ſub lingua detinendum præbe. refrigerat & firmitatem addit. Aliud: Seminis cucumeris,ſeminis portulacæ viridis,tragacanthæ,cuiuſque drachmas quatuor,radicis dulcis drachmas duas. Excipe portulacæ ſucco, & in catapotia redige magnitudine fabæ,& vtere vno pro vice ſub linguam exhibito. Abſorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum,aut omphacii ſuccum cum aqua. Aliud adipſon:
Seminis portulacæ viridis,ſeminis peponis, ſucci radicis dulcis,tragacanthæ, ſingulorum æquales partes aqua ſubigito,& ad fabæ magnitudinem reducito,ac vtitor.

De ſingultu, Cap. V.

SIngultus acceſſio ſtomacho accidere ſolet ob repletionem,aut euacuationem, aut frigiditatem: aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem:quos vbi vomitu reiecerint, ſtatim à plurimo ſingultu liberantur.Quin & ii qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberunt,aut ipſum adeo piper,ſi ſtatim vinum à ſumptione eorum ingeſſerint, omnino ſingultiunt. Cibus quoque in mordacē qualitatē corruptus aliquos ſingultire facit,& oris ventris frigiditas ſingultum inducit:maximè verò omniū, pueris frequentes ſingultus accidunt ob ſtomachi frigiditatem, & alimenti corruptionem.Fit etiā in febribus ſingultus,ſtomacho præſertim aut aliquo alio viſcere inflammato.Frigiditate itaque ſingultum præcedente,oleum lana exceptum ſtomacho imponendum,in quo ruta, cuminum & abſinthium ſint decocta.In potu etiam ruta cum vino exhibenda,aut apium in aqua mulſa decoctum, aut cuminum tritum,aut calaminthe, aut aſarum, aut pulegium, aut dictānū,aut Celtica nardus,quodlibet eorū per ſe aut ſimul mixta.vtile eſt & acetum ſquillinum ſorbillādo acceptum.Caſtorium autem eis qui integræ ſunt ætatis, tū ob frigiditatem ſingultientibus,tum ob humorum multitudinem ſimiliter affectis,drachmæ pondere ex poſca dandum:quin & ſtomacho forinſecus impoſitum vtriſque commodum exiſtit cum oleo ſicyonio aut antiquo, Quando verò ex repletione ſingultus oboritur,quomodo intotum frequentiſſimè conſiſtit, violento motu opus habet.Vomitus itaque remedio fuerit,& extremarū partium adſtrictio,compreſſio ſpiritus,vociferatio concinna,cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata,geſtatio atque adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cū plurima flamma pectori,ſtomacho,& dorſo affixæ. Sternutatio etiā conuenienter prouocatur eis qui ob humorum multitudinem ſingultiunt.Singultui autem ex euacuatione oborto maximè contraria ſternutatio exiſtit.Sanantur autem hi per alimenti conuenientis aſſumptionē & per ea quæ defectum explent.Singultus in altiore ſopore,aut animi deliquio,aut tetanis,obortus, mortem non longè abeſſe præſagit.Cæterùm & his aquam mulſam aſſiduè bibendam exhibere conuenit, aut aquam puram mediocriter feruefactam.Conducit & caſtorium ex aqua mulſa potum pondere trium obolorum: in iis verò qui à malo victi ſunt,præclata remedia recuſanda ſunt. Porrò mordacitate ſingultum producente, primùm ſufficiens remedium vomitum ipſum reperiemus: deinde etiam ſenſus ſtupefactionem,& morſum inferentium alterationem ac diſcuſſionem. Stupefiunt itaque ſenſus per refrigerātia:alteratur autem mordacitas per obtūdentia. Eiuſmodi mixtæ facultatis ſubiectum pharmacum exiſtit, & quæ ei aſſimilari poſſunt.Habet autem hoc modo, Aſclepiadæ pharmacum ad eos qui ſtomacho exuruntur, & ad vehementes ſingultus, voluuloſáſque ſtomachi affectiones: Coſti,ſpicæ nardi,chryſobalani,croci, roſarum viridium,maſtiches,cuiuſque drachmas quatuor,aſari, aloes, cuiuſque drachmas duas, opii drachmam vnam, ſubige cum pſyllii cremore,& digere in paſtillos, quorū tres pro vice dato.Ego verò chryſobalano reprobata, paſtillo qui aſter appellatur ad hos vtor, qui paulo mox ad ſtomachi ſubuerſiones deſcribetur. Obtundit autem mordacitatē & ex ea obortum ſingultum ſedat intubi ſuccus potatus, cucumeris ſemen decorticatum tritúmque bibitum, lactucæ ſemen eodem modo,item portulacæ ſuccus potatus,ipſáque portulaca in cibo ſumpta: myxarū decoctum in potu acceptum. maximè omnium tamen præſtat lac recèns mulctum potatum.

De bulimo,id eſt ingenti fame, Cap. VI.

BVlimos ex ſtomachi frigiditate oboritur,indigentiáque ac virium imbecillitate:& ab externo frigore ferè intotum initium capit. *Vox ipſa Græca eſt, & Latinis magna fames interpretatur*. Fames enim in principio multa adeſt, quæ tamen non vſquequaque perdurat. Nam poſtea repentè animo linquuntur,cum extremarum partium refrigeratione,& ſpiritus defectione. Et ſanè quidā in locis deſertis,aut in balneo in malum iſtud collapſi,ex

instanti perierũt,auxilii facultate destituti.Peregrinatio-
nes autem & itinera lõga,maximè per niuem facta, affe-
ctionem hanc inducunt.Eos itaque qui in itinere, aut a-
liâs fame magna citra febrem infestantur, refouebimus
ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibi
to.aut terra,quæcunque tandem obtigerit,aceto consper-
sa:item pomis ac aliis qui inueniri possunt fructibus. Au-
xiliatur & panis recens naribus admotus, & caseus boni
odoris,caro suilla assata aut cocta: & in vniuersum omne
quod valde nutrit:maximè verò quod nidorosum ac pro
bè cõditũ habet odorẽ. his enim vtplurimùm multi re-
focillantur.Cæterùm & extremæ eorũ partes fasciis con-
stringendæ sunt,manuúmque ac pedum summitates ca-
lidæ aquæ feruentiori imponendæ, & ipsi quoque sti-
mulatis eorum maxillis, crinibúsque ac auribus velli-
catis excitandi. Reuocatis autem ab exolutione panem
ex vino diluto offeremus,aut aliud quiddam eorum quæ
aceruatim vires reparare possunt, velut sunt oua sorbilia,
alica cum vino.Compendiosissimum enim auxilium ex
cibo sperare possunt: quem etiam si oblatum acceptare
non possint,ori indere oportet violenter, cogeréque vt
ipsum transglutiant. Euestigio enim & à fame & ab ani-
mi deliquio liberantur,& celeriter excitantur. Accedit e-
tiam n febribus(rarò tamen,neque citò)verùm circa vi-
gorẽ ac declinationẽ. Si itaq; circa remissionis exacerba
tionum febrilium tempus, eius accessio irruat, aut circa
exacerbationis declinationem,intrepidè eis cibi sunt of-
ferendi: si verò in principio accessionis febrilis, aut in vi
gore apparuerit,per prædicta odoramẽta conabimur eos
primùm reuocare,maximè per ea quæ frumentacei gene
ris existunt:velut est polenta aqua madefacta, aut posca,
aut panis calidus vaporem adhuc emittens. Fricatio etiã
extremarum partium adhibeatur,& cataplasmata ex pal-
mis,aut malis cotoneis,aut polenta, in vino diluto deco-
ctis: atque hæc vsque ad remissionem facere oportet, vt
opportunè cibum offeramus.Quòd si ex his nihilo melius
habeant,audendum est per ciborum ingestionem auxi-
lium afferre.Farinæ itaque crassioris cochleare vnum, ex
aqua mulsa quæ lactis speciem ac teporem in tactũ de se
præbet.exhibeto:buccellas item vnã atque alterã vino ma
defactas.His enim refocillati ac respicientes ex improui
so,deinceps vsque ad remissionis tempus perueniũt, in
quo tum corporis curationem,tum sufficientem ordina-
bimus cibum. Vitabimus autem omnino in iis qui hac
affectione sunt apprehensi, longiorem cibi dilationem
ac inediam.& ne alternis tantùm diebus cibum offera-
mus: verùm solerti ratiocinatione facta, singulis horis
simplicissimũ modicúmque cibum dabimus. Assidui e-
nim bulimi & exoluunt & in animi deliquia inducunt,
quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno,

Cap. VII.

ANimi deliquium, siue in febribus, siue citra febres
contingat ex præmanifesta causa, velut est plurima
sanguinis aut vẽtris excretio,aut assidua surrectio,aut mo
tus,aut dolor,aut timor: auxiliũ ferto ex causarum abla-
tione,de quibus absolutissimè in febrium tractatu à no-
bis prædictum est,quinto videlicet Sermone. dicetur au-
tem summatim & paucis etiam hoc loco de iisdem. Fre-
quentes igitur surrectiones eis prohibendæ sunt, & acer-
uatim facta euacuatio cohibenda,dolorésque mitigandi:
causæ etiam quæ timorem inducũt soluendæ,siue forin-
secus accedant,siue ex humoribus in corpore oboriãtur.
Extremæ corporis partes,animi deliquiis irruentibus,cõ-
stringantur:cucurbitæ etiam aliquando tum posteriori-
bus,tum anterioribus stomachi partibus affigantur, & in
latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui ma-
nus impositione cum coarctatione etiam comprimatur.
Odoramenta quoque offerantur,& aperto ori digitus,aut
pẽna immittatur,facies verò ac stomachus vehementis-
simè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillan-
tur,virésque recolligunt,neq; in periculũ animi deliquii
incurrunt.Reuocatis autẽ,si quidem febre careant,cyathi
III.aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibẽdi: quã tamen
paulatim & per interualla absorbeant.aut cremorem pal-

A marum,vuarum passarum,malorum cotoneorum, rosa-
rũ aut pampinorum,aut alicuius consimilis,aut vuæ acer
bæ nondum maturæ succum cum frigida aqua, aut mẽ-
thæ ramulos tres tritos cum mali Punici dulcis siue aci-
di succo,præbeto absorbendos:aut polentam cum Punici
succo. Forinsecus autẽ stomacho ea imponẽda sunt quæ
suprà ad cardiacos & bilem vomentes sunt descripta.

De iis qui in balneo animo linquuntur,

Cap. VIII.

QVI in balneo animo linquuntur, aut magis animo
B linqui incipiũt,eos celeriter educere oportet, neque
multa aquæ infusione humectare. qui autem iam incide
runt,celerrimè exportandi sunt.Et reliquum quidem cor-
pus leui quopiam velamine cooperiendum: facies verò
spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur.
Fricãda etiam facies,stomachúsque & pedes.Os quoque
aperiendũ pẽnarũ aut digitorũ immissione:omniq; mo-
do conãdũ,quò humor ipsius animi deliquii autor euo-
matur,aqua tepida ori instillata. etsi enim nihil inde euo-
mant,stomachus tamen irritatione firmatur quæ animi
C deliquiũ soluit. Auxiliatur etiam ad oris apertionem au-
ditoriorum meatuum compressio,similitérque ossium
quæ à petræ duritia lithoeidea, *hoc est petrosa*, appellãtur.Qui
verò vilioris sunt conditionis,etiam alapis sunt cædendi,
capillorum quoque facta euulsione. Et vociferatio quidẽ
vnius,vtilis est:multorum,aut & simul edita,nocet. Cæte
rùm à vehementi animi deliquio conualescentibus,tum
in calidam,tum in frigidã aquã demissiones,velut mor-
tis causæ,timendæ.aut enim laxatis corporibus,calore dis
cusso & resoluto,pereunt: aut à frigiditate adstrictis,ex-
D tinguuntur.

De stomachi imbecillitate,& supinitate, ac sub-
uersione,ex Galeno, Cap. IX.

QVÆ supinitas stomachi appellatur, ex intemperie
quacunque tandem oboritur,nullis humoribus vi-
tiatis.Oboritur etiã ex multitudine humorũ, nulla tamẽ
maligna qualitate accedẽte.Stomachus enim à largo hu-
more fortiter madefactus,ad similitudinem amplitudi-
nis totius vẽtris laxatur,adeo vt cibis obuolui, eósq; con-
tegere non possit: & propterea circa ipsum humores su-
E pernatant:quos vbi ventriculus abrumpere omni impe-
tu annititur,anxietatis accessionẽ perfert, ac prius quàm
cibus præbeatur,extremæ imbecillitatis. Facillimè autẽ
hæc affectio curatur,inter reliquas stomachi affectiones
longo tempore perseuerantes.Opus verò habet pharma-
cis humorem desiccare valẽtibus, cohibereque ac adstrin
gere laxatum corpus.Itaque si in profundum vsque hu-
miditas extundatur,& crassa tenaxque existat, pharmacũ
miscere oportet extenuatorium & veluti consumptiuum,
quale est acetum & acetum mulsum.Si verò eiusmodi hu
F miditas non existat,neque in profundum vsque corporũ
extendatur,adstringentia sola ad curationem sufficiunt.
Magnum autem signum ad cognoscendum frigidáne sit
an calida sit hæc affectio,sensus ægri præbet:si quidem aut
nullam aut aliquã sitim perceptet. Supinitates igitur sto
machi ex vitiatis humoribus obortæ picra,curantur,quẽ
admodũ paulo pòst dicetur, vtpote quæ celerrimè vitia-
tum humorem repurgat.Subuersiones verò & nauseæ ex
imbecillitate stomachi factæ,per intemperiei correctio-
nem sanantur,& per incumbentis humiditatis desiccatio
G nem.Si quidem autem calida affectio existat, catapotia
adipsa & sitim tollentia exhibeantur,quæ ad eos qui sto-
macho exuruntur,sunt descripta, & maximè quod ex ro-
sis,spica nardi & radice dulci constat. Ad frigidiores ve-
rò & humectiores affectiones,conueniunt subscripta. A-
sclepiadæ,ad stomachi subuersiones: Succi acinorum ma
li punici acidi sextarios III.succi menthæ sextarium vnũ,
coniice in vas fictile,& decoque assiduè agitando, & vbi
coacti fuerint,ablatos recondito,&ante cibum,mystrum
vnum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbam im-
H maturam arefactam,contusámque & cribratam in prom
ptu habe,& cochlearii mensura ex aquæ frigidæ cyathis
duobus præbe. Aliud, quod calidioribus dispositioni-
bus magis commodum est,sicut etiam præcedens: Ma-
la punica matura, & in vigore perfecta quinque aut sex

humero,integrà vnà cum putaminibus contunde, & in-
fusis aquæ pluuialis sextariis tribus vsquequo ad tertias
omnis liquor redactus fuerit,decoque,exprime,ac perco
la,liquorémque expressum rursus per se decoque, donec
ad mellis spissitudinem redigatur:ac inde cochleare vnũ
aut duo exhibe: iis qui febre carẽt cum vino,febricitan-
tibus verò ex aqua. Aliud valde bonum. Succo mali
Punici acidi,ac intubi,æqualibus portionibus permixtis,
menthæ siccæ tenuissimè tritæ,parum quiddam insper-
ge,& cyathi mensura bibẽdũ præbe.Idẽ facit oxylapathi
semen tritum ex aqua potatum:similiter & semen portu-
lacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones,
Amazonum pastillo; & eo qui aster appellatur; quorum
compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo.
Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post
sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno, Cap. X.

NAuseæ,ex vitioso humore tum calido tum frigido
gignuntur: qui in ventre continetur, aut in conca-
uitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar
visci adhæret,atque ægrè auelli potest:aut serosior & me-
dicatior existens in ipsis ventriculi tuniculis, velut aqua
in spongia imbibitur. Atqui eiusmodi humores ex ven-
tris intemperie cum calida tum frigida aliquando gene-
rantur. aliquando autem ex aliis partibus prius affectis,
in ipsum ventrem, velut excrementa illarum confluunt,
vtpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex vniuerso
corpore.Quando igitur aliæ partes prius afficiũtur,omni
modo vniuscuiusque propriæ accessionesc'oncomitãtur:
& ipse æger primùm affecti membri læsionem sentit. aut
enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cõtin-
git,aut frigoris,aut grauitatis,aut etiam tactui nostro du-
rum,succumbit.Si verò vniuersum corpus vitiosis humo
ribus repletum est,idipsum ex calore & eruptionibus pa-
pularum circa cutem cognoscitur,atque ex ipsa adeo vri-
na.Quòd si nihil horum adsit,certum est ventrem ipsum
aliquo modo ægrotare.Si itaque cibi in ventre nidorosi
fiunt,nullo huiusmodi cibo assumpto, velut sunt pisces,
aut oua in sartagine fricta,aut alii consimiles, necesse est
ratiocinari causam calidam esse,quæ hoc in ventre ope-
ratur.Si verò acescunt in ventre cibi,nullo huiusmodi ci-
bo sumpto,velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta,
aut alii consimiles,necesse est considerare frigidam cau-
sam esse,aut atræ bilis humorem ventrem infestantem.
Manifesta autem erit cognitio & scientia causæ, quam
habes suspectam. Frigidis enim pharmacis cibisq; ac po-
tibus statim adiutum hominem videbis, si quidem cali-
da dispositio extiterit:si verò frigida,calidis cibis & phar
macis iuuabitur,à frigidis verò lædetur.Cæterùm & sitis
ad calidã affectionem cõcomitatur: siti autem ferè into-
tum carent,qui frigidam intẽperiem habent,nisi salsa sit
pituita.Atqui ex diligenti vomitus inspectione,eiusmodi
quoque cognoscuntur affectiones.Si enim intẽperie qua-
dam venter afficitur,assumptos cibos ad intemperiei na
turã permutat,vt appareant vomitu redditi cibi,citra ali-
cuius humoris complexum,in nidorem aut acorem per-
mutationem suscepisse.Si verò humor quispiam vitiosus
amplitudini innatet,& cibum corrumpat,ipsi cibi mani
festè eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius
naturam permutati.Quum verò cibi amplitudini ventris
innatent,humorem ipsum affligentem producunt,qui v-
bi infartus,aut imbibitus,vt dictum est,in ventris tunicu
lis fuerit,si quidem calidus sit,siticulosos facit,& ciborũ
inappetentiam inducit: si verò frigidus sit, ciborum
appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ autem
vtrisque accedunt,& inanes vomendi irritationes, quæ
lancinant tantùm & nullum humorem educunt. Prædi-
ctum autem & antea est,quòd,si tenues humores & ve-
nenosi existant,quos etiam *Græci ἰχῶρας, hoc est serosos*, ap-
pellant,per profundum solidorum ventris corpusculorũ
procedunt,& velut aqua in spongia imbibuntur. si verò
tenaces sint,circa internam ventris superficiem visci mo
do adhærent.Serosi itaque humores vtpote tenuium par
tium existentes,non solùm ante cibos,sed & post acceptũ
cibum,vomitum inducũt,perpetuò nimirum motu ver-
A sati:qui verò superficiei ventris infarti adhærent, ante ci-
bum magis inanes vomitiones mouent. Diligenter itaq;
considerare oportet,num ventris tãtùm affectio hæc sit,
aut alicuius alterius membri:deinde qualis affectio exi-
stat,an calida,aut frigida,humidáve aut sicca. Et si quidẽ
ex alia quadam parte aut ex vniuerso corpore humores in
ventrem confluant,priorem curam membri prius affecti
habere oportet:ita tamen vt neque ventrem ipsum negli
gamus. qui enim primùm affectã particulã curat, velut
fontem omnium in ventrem influxionum excindit.Vẽ-
B tre autem solo affecto,dispositionis in ipso qualitate co-
gnita medebimur.Calidam itaque intemperiem semper
refrigerare oportet,in quocunque tandem membro exi-
stat,frigidam autem calefacere:eodémque modo humi-
dam desiccare,& siccam humectare:innatantes autẽ am-
plitudini ventris humores euacuare, siue per vomitum,
siue infernè per aluum commodius id fiat. Qui verò in
tuniculis vẽtris infartus adhæret, aut imbibitus est vitio
sus humor, per repurgantia ipsúmque incidentia ac eua-
cuantia pharmaca est curãdus.Intẽperaturæ enim in hu-
C moribus consistentes,pharmacis humores euacuantibus
opus habent.Qui verò absque vitiato humore,ab intẽpe-
rie sola quacunque tandem,maximè tamen calida & sic-
ca infestantur,in tabem omnino perueniunt, pharmaco
euacuante purgati,etiamsi exhibitum pharmacum imbe
cillius existat:quale est ex aloe picrum appellatum. Quo-
modo igitur vnamquanque intemperiem,siue simplicẽ,
siue mixtam curare oportet,iam prædictum est in quarto
huius tractationis Sermone:dicetur tamen opportunè &
D hîc de eadẽ re,sed paucis. De intemperie frigida. Iis ita
que qui ex frigida intemperie afficiuntur, pharmacum
ex tribus piperis generibus commodum existit,aut quod
ex calamintha constat,aut aliud quoddam consimile, ex
vino tenui aut aqua potatum.Forinsecus autem stoma-
cho mastichen Chiam,vnguento nardino dilutam & tri-
tam,purpureáque exceptam lana imponito. Vinum verò
exhibendum est rufum subadstringens & vetustius,& cõ
similes etiam cibi. De intẽperatura calidâ. Iis verò qui
E à calida intemperatura afficiuntur,cum mediocriter ad-
stringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac
ventri adhibitis,medeberis,ita vt quanto magis calor ex
cellat,eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibum autem
exhibebis,alicam ex vino albo & tenui,& subadstringen-
te:ex volucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his consi-
miles existunt.Si autem humor tenuis biliosus aut sero-
sus in ventris amplitudine contineatur, tenuissimo pti-
sanæ succo exhibito vomere cogimus,digitis aut pinnis
immissis:aut aloes drach.I.cum aqua tritam potãdam da
F mus.calidorum enim in ventre humorum optimũ phar-
macum est aloe,vt in vna sæpe die stomachicos sanet. Si
verò pituitosi aut viscosi & crassi humores amplitudini
ventris innatent,aceto mulso vtendum est,in quo ex inci
dentibus,ac repurgãtibus mediocritérque calefacientib[9]
quædã sunt decocta:iis verò quibus vitiosus humor in-
trinsecus circa superficiem vẽtris infartus adhæret, vt æ-
grè auelli possit,ex aloe picra appellata compositio vtilis
existit,quæ viscosum humorem repurgare consueuit,cras
súmque extenuare per vires eorum quæ cũ aloe sunt cõ-
mixta:quòd si serosa humiditas tuniculis ventris sit imbi
G bita,quæ (vt prædictum est) nũ solùm ante cibũ,sed post
acceptum etiam vomitus mouet,primùm Amazonũ pa-
stillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus.
Mediocriter enim per hunc vomitibus prohibitis, dein-
de ex aloe picra appellata vtimur. Cuius compositio hæc
est:Aloes drach. C. xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nar
di,asari,cinnamomi,cuiusque drach. sex. contere & repo-
ne arida,& exhibe perfecto pondere scrup. XII. ex aquæ
frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædi-
cta etiam floris iunci odorati drach. sex,adiicit:& aloẽ lo-
H tam coniicere iubet. Verùm quod cognoscere operæpre-
tium est,ad ventris subductionem illota aloe conueniẽ-
tior existit:quæ enim lota est, multùm à medicamenta-
ria facultate deponit: quam confidentius etiam exhibere
quis possit eis qui non valde febricitant, & quibus firmi-
tatem ventris addere volumus.Quare scire oportet ex vi-

tiatis humoribus affectiones circa ſtomachum & ventrē,
per pharmaca ex aloe vtiliter ſubduci & euacuari poſſe:
quæ in maximam perniciem perueniunt per adſtringen-
tium eduliorum, potionum, ac pharmacorum exhibitio-
nem. Aſclepiades autem picram eodem quo Themiſon
modo apparare iubet. habet autē hoc modo: Aloes drach.
c. maſtiches, croci, ſpicæ nardi, aſari, cinnamomi, cuiuſ-
que vnc. I. & pro xylobalſamo carpobalſami vnc. I. contū-
dito ac per anguſtiſſimum cribrum excutito, ſiccúmque,
ne in aerem tranſpiret, aſſeruato, & drach. I. tātùm ex fri-
gida præbeto: niſi menſes ciere velis. nam tū præſtat præ-
bere ex vino. Educit mēſtrua fœminarū: facit & ad vuluæ
affectiones: propriè autem ad ſtomachi ſubuerſiones. cō
ducit hepaticis, affectionibus renum, atque omnino ad-
mirandam potentiam habet. Ad refrigeratos autem &
qui pituitam craſſam & viſcoſam in ventre habent, ſubie
ctum pharmacum commodùm exiſtit. Calefacit enim &
extenuat ac diſſecat craſſitiē, viſcoſitatémque repurgat.
Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi viri-
dis ſeſcuncem, aceti ſeſquiſextarium, aloes quadrantem.
Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percola-
to aceto, mellis Attici vnc. XV. adiicimus, & ad mellis
craſſitudinem coquendo redigimus, & contritæ in mor-
tario aloæ paulatim hoc ipſum acetum mulſum coctum
affundimus: poſtea verò ſimul vnita tollimus, ac vtimur.
Datur ad ſummum menſura cochleariorum trium. A-
lia compoſitio quæ dulcis appellatur. Aloes ſeptuncem,
iridis ſextantē, maſtiches ſeſquiūciā, nardi Celticæ vnc. I.
piperis drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. aceti chœnices ſe-
ptē, cyathos ſeptē, mellis lib. III. ſextariū I. corticis radicū
fœniculi lib. III. Corticem fœniculi in aceto præmacera-
tum, ad tertias decoque & percola, reſiduóque aceto mel
adiice, ac rurſus decoque vſquequo probè cogatur: dein-
de ſicca in mortario ſimul admiſce, & cochlearium vnū
exhibe. Conducit frigidioribus temperaturis, & aluum pi
tuitoſiorem mediocriter ſoluit, & caput leuius reddit.

Amazonū paſtillus: Facit ad voluuloſas ſtomachi ſub-
uerſiones. Voluulos autem fortes ſtomachi ſubuerſiones
appello. Quemadmodum enim in voluulis vomitus cum
vehementi contentione fiunt, & ſtercora reuomunt: ita
etiam alios vomitus concitatos voluuloſos appellare poſ-
ſumus. Conſequūtur autem huiuſmodi vomitus, vbi ma-
gna moleſtia affectis membris, à ſeroſis medicatiſque ac
venenoſis humoribus eſt illata: & ſi aliquo modo imbe-
cillior fuerit venter, geminatur malum ex mordacitate.
Quapropter ita inſtruenda curatio eſt, vt ſimul odoras
qualitates affectis membris offeramus: quales ſunt aro-
matum quorundam & ſeminum in ciborum vſum veniē
tium: velut eſt aniſum, & apium, & ſimilia. quemadmodū
enim graueolentia omnia ſtomachum ſubuertere con-
ſueuerunt: ſic odora corroborāt, maximè quæ nobis ſunt
familiaria & in cibo accipiuntur. In quibus itaque conie-
ctamus ſeroſos humores in ventris tuniculas imbibitos
eſſe, iis hoc pharmacū magis conueniet. quibus verò cir
ca ſuperficiem ventris tunicularum infarti adhærent, eis
picra vtilius exhibetur. Quòd ſi exhibitam picram reuo-
mant, coniectare oportet mixtam eſſe affectionem, & tū
tuniculis imbibitos, tum ſuperficiei infartos humores, in
ventre abundare. Quare vtile fuerit paſtillum præbiben-
dum exhibere, vt mediocriter vomitum prohibeat: dein-
de autem pharmaco picro vti. Eſt autem paſtilli compoſi-
tio hæc: Seminis apii drach. VI. aniſi drach. VI. comæ
abſinthii drach. IIII. myrrhæ drach. II. piperis drach. II. o-
pii drach. II. caſtorei drach. II. cinnamomi drach. VI. in pa-
ſtillos redigito, & ad ſummum drach. I. exhibeto. Ego ve-
rò, inquit Galenus, præſcriptum pharmacum citra myr-
rhæ admixtionem apparare conſueui, ob medicamenta-
riam eius vim, piperis pro eo coniiciens drach. II. ita vt in
vniuerſum piperis drach. IIII. accipiantur. Datur ſtoma-
chicis ex vini diluti cyathis III. Cholericis autem ſiue bi-
lem effundentibus ex aqua frigida. iis autē qui cibum re-
uomunt, ſi quidem ſiticuloſi fuerint, & caloris ſenſus eos
circa os ventris infeſtet, & ſanitatis tempore frigidam bi-
bere ſint aſſueti, ſimiliter ex frigida præbe: ſi verò nō ita

A habeat, ex calida. cœliacis, & ad inteſtinorū tormina ex
decocto myrti: ſplenicis cum aceti mulſi cyathis tribus.

Aſclepiadæ paſtillus inexuperabilis, aſter appellatus.

Pharmacum quod proſperè accommodatur, dolorem
leuans, ſomnum inducens, multæ omnino vtilitatis. Ete-
nim morbos circa ſtomachum mirabiliter ſanat, acidos
ructus & difficilem concoctionem aufert, inteſtinorum
tormina, & voluulos, inflationéſque curat. Prodeſt hic
paſtillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forin-
B ſecus fronti illitus. Ad dolores aurium facit perdicii ſuc-
co liquefactus: facit & ad dentium dolorem tritus & gal-
bano exceptus, aut fici ſucco, & cauernæ inditus. Ad ocu-
lorum affectiones & fluxionum impreſſiones paſſo dilui-
tur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonſillarum affe-
ctionibus, tepefactus ac dilutus ex aqua mulſa præbetur
gargariſſandus. Vtilis eſt ad omnem ſanguinis fluxum vi-
no myrtite diſſolutus. Ad deſtillationem inueteratáſque
& recentes tuſſis affectiones, vino ſcybelite aut theræo
eliquatus. Prodeſt ſuppuratis & phthiſicis, marrubii deco-
cto liquefactus. prodeſt dyſētericis, cholericis, & ſanguinē
C reiectātib⁹, ſanguinariæ ſucco dilutus. prodeſt ad omniū
reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per cir-
cuitum repetētes febriles acceſſiones, ſi duabus horis an-
te aduentantem febrem ex vini diluti cyathis III. exhibea
tur. Fœminarum menſes ciet, artemiſiæ ſucco dilutus ac
potatus. facit & ad veſicæ affectiones vino mulſo ſolutus:
quo modo & ad vuluæ ſtrangulationes prodeſt potatus. fa
cit ad articulorum dolores & podagram, gentianæ decco
cto diſſolutus ac potatus. Compoſitio autem eius hoc mo
do habet: Caſtorei, opii, myrrhæ, cuiuſque drach. IIII. ſpi-
D cæ nardi, caſiæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, cu-
iuſque drach. IIII. croci drach. ſex, dauci, ſtyracis, aniſi, ſe-
ſeleos, ſeminis hyoſcyami, cuiuſque drach. octo. myrrhā
ſtyracem & opium in vino odorato diſſolue: reliqua autē
contuſa & cribrata inſperge, ac ſimul vnita in paſtillos re-
dige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in vmbra
deſiccatis vtere. Et de pharmacis quidem quæ in potum
ſumuntur, hactenus. Decubitus autem ſurſum vergens,
in omnibus quomodocunque nauſeantibus & vomenti-
bus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria do-
mo. Quæ frigida quidem ſit, affectione exiſtente calida:
E contrà verò calida, vbi frigida affectio exiſtat. Extremæ
corporis partes fricentur, manibúſque calefactis palpen-
tur. quin & violentius adſtringantur: deinde pedes & ma-
nus in aquam ſolito calidiorem demittantur. Odoramen-
ta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris:
velut roſæ, mala cotonea, pulegium, mētha, malabathrū,
ſpica nardi. Caput verò fomento olei dulcis frequentius
irrigetur: in calidioribus verò ex roſaceo. Stomachus a-
bſinthii cremore irrigetur, roſaceo in calidioribus admi
xto: nardino autem frigidioribus, apio inſuper aut cumi-
F no, aut petroſelino adiūcto. Ex quibus ſi nullum commo-
dum ſentiatur, ad cataplaſmata ex palmis tranſeundum,
quæ paulo pòſt dicentur. Conueniunt etiam ea quæ aloen,
abſinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquando quo
que alumen. Idem præſtant & cerata ex his apparata. Si ve
rò inflammatio circa præcordia exiſtat, communia cata-
plaſmata adhibeātur. Iis qui in ſtomacho exuruntur, frigi
da, etiā aqua quāplurimùm decocta: deinde rurſus refri
gerata, abſorbenda præbeatur, ita vt cyathi vnius menſu-
G ra, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen abſor-
beatur. Colluta etiam & in ore retenta, nauſeas tollit, iis
quibus propter obſtaculū aliquod potus eius negatur. Eo-
dem modo aſſumitur poſca diluta. Portulaca etiam com
manducata, & oſſa myxarū, & cucumeris ſemen cochlea-
rii menſura mirabiliter prodeſt. Porrò affectione diutius
permanente, & cibis præ morbo non retentis, cucurbita
ad os ventris cum plurima flamma affigatur, donec locus
rubefiat, atque ipſa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quo
tidianas autem nauſeas, & aceſcentem cibum, ac vomi-
H tus: coriādri ſemē tenuiſſimè tritū, cochlearii mēſura, vel-
uti farinā aquæ inſperſū bibēdū præbe, aut maſtiches co
chleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ ſemē cochlearii
menſura ex aqua, præbe iis qui ſtomacho exuruntur.

Catapla-

Cataplaſmata & epithemata ad nauſeas & vomitus, Cap. XI.

Cataplaſmata ad eos qui cibum nō retinent, quos veteres propriè ſtomachicos appellauerunt. Farina fœnigræci, & maluæ ſemen aridum tritum, melli commiſceatur. Si verò præ duritie contundi non poſſit maluæ ſemen, ipſum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & vtitor. Aliud. Lolii & irionis farinam ſubige cum melle, & pro oleo liquidam picē admiſce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fæce, ceráque ac modico caſtoreo. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini ſeſcuncem, galbani vnciam vnam, opopanacis drachmas quatuor, caſtorei drachmas quatuor. opopanax aceto teritur. Manifeſtum eſt autem talia in frigidis diſpoſitionibus adhiberi. Cæterùm epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam (vt Galenus inquit) conducunt: non modò eorum qui ea deſcripſerūt, verùm noſtro quoque indicio comprobata. Aſclepiadæ epithema ad ſtomachi ſubuerſiones & choleras, ſiue bilis effuſiones:

Œnanthes, croci, florum roſarum, ſertulæ Campanæ, maſtiches, ſingulorum drachmas octo. cum paſſis palmis ſubige, modico roſaceo affuſo, & veſtis detritæ panniculo excipe, ſtomachóque ac ventri impone. Aliud. Œnanthes, omphacii, florum roſarum, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, aloes, aluminis ſciſſi, vtriuſque drachmas quatuor, vini dulcis myrtei quod ſatis eſt. trita excipe palmis paſſis, & vtere. Aliud epithema ad ſtomachi imbecillitatem & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non poſſunt: Palmarum paſſarum ſeſcuncem, œnanthes vnciam vnam, thuris vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ libram vnam, vnguenti nardini, aromatis ſpiſſati libras duas, vini quantum ſufficit. palmas in vino veteri maceratas optimè cōtere: deinde maſtichen & thus, vnumquodque per ſe optimè tritum adiice, ac rurſus ſimul tere. Liquefactæ autem cum vnguento nardino ceræ, œnanthen tenuiſſimè tritam inſperge, ſimúlque vnita & refrigerata ad reliqua in mortarium coniice, & probè remollitis vtere.

Aliud epithema ad ſtomachi ſubuerſiones, & circa ipſum vexationes. facit & ad particulares inflāmationes. Œnanthes beſſem, croci, roſarum ſiccarum, ſertulæ Cāpanæ, maſtiches, ramentorum electri, ſing. drach. IIII. carnis phœnicobalanorū quadrantem, vini myrtitæ quātū ſufficit. arida contunde & per anguſtiſſimū cribrum excute, & vino myrtite diluta, in cerati craſſitudinē redige: deinde palmarū carnē adiice, ſimúlque cōtunde, & cerato ex oleo roſaceo apparato excipe. pòſt verò linteolo infartum, ad os ventris impone. Prodeſt etiam oculorum inflammationi.

De cholera ſeu bilis effuſione, Cap. XII.

Cholera appellatur, quū ob multas cruditates vomitus bilioſus & nidoroſus & acid⁹ oboritur, ad plures horas continuè perſeuerans, & venter infernè eadem excernit: ſequiturq; ſitis, & exudatio, & impeditus pulſus, muſculorúmque manuū ac pedū, maximè verò ſurarum contractio & tenſio. Siquis igitur mox in principio aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit: inutilia enim quū ſint, euacuatione opus habēt. Quare cōuenit, ſi nō ſpōte ferātur, opportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac ægro vomere iuſſo. aqua enim mulſa mordacitatē operatur, torſionéſque auget: aqua verò oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata vomant, quotieſcunque quidē cibis nimiùm fuerint expleti, priuſquā illi corrumpātur. Adiuuare etiā oportet per ſedē excretionē: alienū enim velut venenū inſidēs, & ventrē ac inteſtina rodit, & humores ex vniuerſo corpore attrahit. Per vomitus itaque opportunā prouocationē, vomitus ipſe ſoluitur & ceſſat. Quū verò humorū excretio quieuerit, colliquamēti autē & tabefactionis ſigna in excremētis ipſis appareāt, veluti ſi ſint raſuræ ſimilia, ſtrigmētitiáque & mucoſa, & gracilitas per ambitū corporis fiat, & maximè ſi venter cōſidat & adſtringatur, pulſúſque imminuatur ac præter modū cōdenſetur, tūc ſanè vētrē cooperire & fouere o-

A portet, mēbráque & artus ac muſculoſos ſimiliter locos, oleo multo calido impinguare, & vinculis adſtringere extremas corporis partes. Cataplaſma quoque ventri imponendū ex palmis & œnanthe, quibus hypociſthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium ſint admixta. In potu verò frigida aqua cyathi menſura præbeatur abſorbēda: cauendū tamē ne nimiùm frigida exiſtat. aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ valde frigida eſt, aliquādo innatū calorē ſtupore ſuo extremè offendit, aut inflāmationē ſtomachi aut viſceris alicuius efficit. Inſpergātur
B autē aliquādo aquæ ſorbendæ pāpini vitis, aut mali Punici ſuccus modicus inſtilletur. Si verò & hoc reuomat, craſſa etiā ſorbitio ipſa faciēda eſt per micarū intritionē, & per cochleare exhibenda. etenim ſi aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitēdū eſt etiā vt priore ſorbitione vomitu reiecta, rurſus altera exhibeatur. Dandus itē mali Punici ſuccus cū menthæ ſucco abſorbēdus, micis minutiſſimè tritis adiectis. ſit autē acidi mali Punici ſuccus, & multa quātitate mēthæ ſuccū excedat. Quòd ſi acriora ſint ea quæ excernūtur,
C cucumeris ſemē maceratū, deſquamatū & tritū ex aquæ cyathis III. præbeatur. datur etiā vtiliter cū amylo. Pòſt verò, ſomnus procurādus & quies omni modo. At verò vbi intolerabilis effuſio exiſtat, & pulſus emolliatur, apprehēdátque frigiditas & exudatio, aliquādo etiā ſingultus, ad vinū traiiciēdū eſt mediocriter adſtringēs, neque viribus validū, & quod dulce quidē ſit, non autē odorū. Interant autē in ipſum micas, aut alicā iniiciāt, ſi fieri poſſit, calidū: ſi verò nō, frigidū. atque ita paulatim & per interualla cochleare abſorbeāt. Sitim verò ar-
D cet polēta tenuis ſine ſale vino diluto inſperſa & abſorpta. Vini multitudo vitanda eſt, ac omni arte conandū vt ipſos ſopiamus, ex roſis ac myrto domus pauimento cōſtrato. Odoramenta quoque naribus admoueātur, mala cotonea & ſimilia. reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo ſuprà in æſtuantibus febribus eſt prædictum. Illitiones etiā ſoporiferæ circa frontē aſſumantur. Aluo autē adhuc egerente, amylū cū decoctione capitū papaueris per clyſterē infundatur: ſimul enim & cohibet & refrigerat, & ſomnū inducit. Ad vomitus verò coercē-
E dos cōmanducare conuenit ſuccúmque deuorare meſpilorū, malorū cotoneorū, pirorū cruſtuminorū, & vuæ, maximè quæ vinaceis interpoſitis ſeruatur, & penſilem quoque vnà cū vinaceis expedit mādučare. Ad contractiones autē in muſculis factas, veſtis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis muſculis impoſiti: & cerata humida aliquando caſtoreū accipientia, & ex ſicyonio aut irino oleo facta. Quibuſdā eorū etiam maxillares muſculi dolent: quos quū lana operire non ſit facile, (eſt enim iniucundū, & ſudor quoque inde
F elicitur) illitionibus leniter factis, molliores reddere oportet. In cibo exhibēdi ſunt pedes ſuilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & conſimiles his exiſtentes. Aſclepiades autem cholericis eiuſmodi electum planè remedium deſcribit: inutilibus tamen omnibus prius ſufficienter euacuatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum Italicum ſextarium vnū, florum roſarum tantundem, carnes palmarum numero viginti, aquæ potabilis ſextarios ſex. decoque ad tertias, & expreſſum ac percolatum liquorem rurſus per ſe deco-
G que, donec ad ſextarium vnum redigatur: cui deinde paſſi myrtitæ ſextarium vnum affunde, rurſuſque decoque donec ad mellis craſſitudinem cogatur, & vtere. Datur ante & poſt cibum cochlearii menſura. vtere etiā ad hos potionibus & epithematibus ad ſtomachi ſubuerſiones præſcriptis.

De ſtomachi adſtrictione, Cap. XIII.

Oboritur aliquibus poſt cibum acceptum, circa concoctionis & digeſtionis tempus, ſtomachi adſtri-
H ctio, itémque alui. Æſtuat autem vniuerſum corpus, maximè verò manuū ac pedū extremitates: & facies ipſa rubeſcit: pulſus autem in denſitatem permutatur. Hos multi etiā febricitare exiſtimant. Nocumentū autem omne circa digerendi alimenti difficultatē cōtingit: conſiſtit

enim vtplurimùm in aridis & condenſatam habentibus carnem, ſpiritu circa vias concluſo & coarctato: vtpote qui per vapores ab alimento prodeuntes inſpiſſatur, & ob id quòd non effletur,immodicè concaleſcit. Curantur autem hi in principio quidem cõſtrictione & colligatione extremarum corporis partium, fricationéque brachiorum crurúmque ac coxarum: ſæpe etiam extremitatum compreſſione,ita vt præcipiamus ipſis vt deſideant, & decubitus quoque formam erectiorem faciãt. quoſdam & lectica geſtare expedit, donec alimentum omnino ſubductum digeratur. Ante augmenti tempus diligentiore totius corporis curatione vtendum eſt,ſtudio adhibito vt carnem mollem & humectã reddamus. Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio exiſtit parum nitri habens admixtum.Inclinante autem morbo & vigore præterito,aquæ infuſio ad manus pedéſque lauandos commoda eſt, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo: nos enim remittente morbo,& paulo longioribus exiſtentibus interuallis, plurimos ante cibum lauimus, & vehementer iuuimus.Perfectiore autem declinatione apparente, etiam vinum exhibendum eſt,quò tota affectio corrigatur.cibi autem ſint facilè digeſtibiles,& quibus concoquendis corpus ſufficit: quos diuidere etiam conuenit, maximè ſi bis cibum ſumere ſint aſſueti. Quòd ſi in viſceris inflammatione, adſtrictionis ſtomachi acceſſio contingat, illam ipſam prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomentorum & cataplaſmatum adhibitionem. Cæterùm hæc ipſa adſtrictionis ſtomachi acceſſio,frequentius in eis apparet qui hepar præter naturam diſpoſitum habent.

De humoribus à capite in ventrem deſtillantibus, ex Galeno, Cap. XIIII.

Capite ex intemperie affecto,(vt multa generat ſuper uacanea recrementa)omnibus ſubiectis organis inde nocumentum infertur,recrementis videlicet ad ipſa delatis:& promptiſſima quidem ad os & ad nares delatio exiſtit.deferuntur autem & ad thoracem, aliquibus etiã ad aures.delationem autem ad os,ſtomachus excipit,atque aſpera arteria.De aliorũ ſanè membrorum nocumẽto,iam prædictum eſt. Quum verò ad ſtomachum fluxus deferatur & frigidus exiſtat, ad frigidam intemperiem corpora perducit,calidus cõtrà in calidam: hic exulcerat quoque temporis progreſſu:in principio verò appetitui nocet & cõcoctioni.Si igitur frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates efficit: ſi verò corruptus,in corruptionem adiget cibos, vnde nidoroſæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt,aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius deſcenderit nocumentum,etiam inteſtinum ieiunum afficit,& ad colum vſque pertingit:atque ad venarum meſenterii vaſa,per quæ ad hepar ipſum alimenti diſtributio contingit.& quibuſdam quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus verò appetitiones rerum præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam ciborum vitioſorum concupiſcẽtiæ. Optimum itaque eſt in his velut fontem malorum excindere, capitis videlicet ſanitati proſpiciẽdo:aut,ſi hoc impoſſibile ſit facere ob vehementiam naturalis intemperiei,omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet,indicatione ex figura eius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit:non enim quemadmodum aliqui medici,(qui ad omnes diuturnas capitis affectiones ſẽper ex thapſia & ſinapi cataplaſma imponunt)ſic & te facere volo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulciũ aquarum conſolari eos oportet,diſcuſſis ſimul calidis in capite vaporibus, & omni temperamento melius permutato. Nociuus autẽ eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum.quæcunque enim ex eis ſulphurulẽtæ ſunt ac bituminoſæ, ob caliditatem ſuam capitibus natura calidis aduerſatur: quæ verò aluminoſæ,coarctatione ſua caput offendunt. ſolis itaque dulcibus aquis citra læſionem vti poterunt.Quicunque verò valde calidũ ac peruſtũ habẽt caput,iis melius eſt vt æſtatis tẽpore vngantur optimo roſaceo,ex ſolis roſis ac oleo omphacino præparato. Aliquando verò caput euaporationes calidas ex vẽtre ſuſ-

A cipiens,dolore ac intemperie afficitur:& propterea ventris curam habere oportet,ipſiq; robur indere, vt bilioſus humor aut omnino non confluat in ipſum,aut quãcelerrimè euacuetur,atq; hoc per abſinthii,&picræ ex aloe compoſitionis potum. At verò quæ forinſecus adhibentur ventri in his vnguenta,moderatè ſint adſtringentia.tale autem eſt æſtate melinum, hyeme verò nardinũ: aut mulierum vnguenta quæ foliata & ſpicata appellãt. nam & ipſa calefaciunt ac roborant ventrem. vere autẽ idoneum eſt maſtichinum.Quòd ſi non ſolùm caput ca-
B lidos ſeroſos humores ad ventris locos demittat,ſed etiã ipſe venter propriam intemperiem calidam habeat,refrigerantibus eduliis ac potibus & illitionibus ſemper vti conuenit,ita vt plus aut minus permutatio ſaltem in his fiat.Similiter autem etiam vbi ambæ partes,vẽter videlicet ac caput,frigidam habuerint intemperiem,calidis quidem eduliis ac potibus & illitionibus vti oportet:verùm vires ipſorum permutare, iuxta anni tempora temperamento ipſorum aucto aut remiſſo. Cæterùm grauis mixtura eſt,quum aut in ventrem calidum defluxerunt
C ex capite frigidi ac pituitoſi humores,aut in frigidũ calidi. Intractabilior eſt autem ea in qua in calidum ventrem pituitoſi ac frigidi humores deferũtur: peſſima verò,vbi cum his etiam venter ſupprimitur. Corrumpuntur enim humores in ventre moram trahentes,vt & mordeant ipſum,& vitioſos vapores ad caput remittant.Etenim pituita in ventrem defluens,calefacientibus ac attenuantibus opus habet: os autem ventris,vbi natura calidum fuerit, calefacientibus. Quare conari oportet in his,vt pituitam in ventrem defluentem, per ea quæ non
D valde calefaciunt ſecemus.quale eſt acetũ mulſum ſimplex,cuius præparationem inter concoctoria referemus. Quum verò pituitoſus humor à capite in frigidum natura ventrem defluxerit, huius affectionis medela facilis eſt,ſi manè ſimplex pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans ſumatur. ſed & ſolum piper exactè tritum, aquæ admixtum bibere licet.At verò abſinthii potus ita affectis valde aduerſatur. pituitoſum enim humorem ipſorum ventri infarcit. Sed neque aloe ſola per ſeipſam
E his prodeſt. bilioſi enim humoris attractoriam vim habet,non pituitoſi:& propterea bene inuenta eſt cõpoſitio picra appellata,quæ propter aliorũ acriũ ac calidorũ admixtionẽ,craſſos ac viſcoſos humores ſecat. Verũ fieri nõ poteſt vt quis hac aſſiduè vtatur, quẽadmodum ea quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his vtatur quĩ frigida ventris intemperie laborat,nullum amplius nocumentum experietur.

F Diæta cõueniẽs iis qui ſtomachũ habẽt diſſolutũ, aluum autem adſtrictam, Cap. XV.

Grauis & ægrè tractabilis cõplexus, huiuſmodi corporis apparatus ac diſpoſitio exiſtit,in quo diſſolutum & nauſeabundũ eſt os ventris,quod ſtomachi quoque appellatione venit:aluus verò eſt adſtricta.Quæcunque enim ipſam ad egerendum impellunt,ea omnia ſtomachum ſubuertunt,vtque & in eo cibi innatent, & nauſeabundus ſit,efficiunt.ad quæ neceſſariò cõſequitur,cibũ quoque nõ probè cõcoqui.Si verò rurſus ea quæ ſto-
G macho grata ſunt edulia eis exhibueris ad tres aut quatuor dies,aluus inde adſtringitur.His igitur in tempore diæta cõſtituenda eſt:ac in principio quidẽ exhibẽda ſũt olera ex oleo & garo cõdita,& alia quæ ventrẽ emollire conſueuerunt.poſtquam verò ſufficiẽs nutrimentum ingeſſerint,ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum corroborant,accipiãt:velut ſunt poma & pira, & aliqua mali Punici genera,quæ citra acorẽ adſtringunt. Ipſe autem homo affectus,omnibus his partim experimẽto cognitis,quodcunque tandem minimè nociuum & iucun-
H diſſimum repererit,eo deinde vtatur:neque tamen multum ex ſingulis horum generibus accipiendum eſt, ſed quantũ imbecillitati ſtomachi curãdæ ſuffecerit. facilè enim ſolubilis aluus ita affectis ſit,quãdo(vt dictũ eſt)à cæteris cibis aliquid eorũ quæ ſtomachum adſtringunt comederint.his enim os ſtomachi corroboratũ, ea quæ

ventri innatant,deorſum propellit.

De ſtomachi inflammatione, Cap. XVI.

OS ventris,quemadmodũ&ipſum hepar,eorum quæ adſtringunt complexu ſemper, quidem opus habent:multo maximè verò vbi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur,periculum vitæ incurrunt. Medici nanque qui laxante diæta in eis vtuntur,velut eſt oleum dulce per ſe,animi deliquii ipſis authores exiſtunt: neque enim vllum noui ſtomachicum aut hepaticum,qui in eiuſmodi medicum inciderit,ſeruatum.Oportet itaque ſiue oleum ſit,quo inflammatio nem patietes foueantur, ſiue cataplaſma ipſis imponatur, ſemper aliquid ex adſtringentibus admiſcere: velut eſt vnguentum nardinum, aut melinum:aut ipſum malum cotoneum in oleo decoquere, maſtiche ſimul admixta. Ceratum autem quo aſſiduè in ſtomachi inflammatione vtor,hoc eſt: Ceræ Tyrrhenicæ vnciam vnam, vnguenti nardini tantundem, vel quantum ſufficit, aloes drachmam vnam,maſtiches drachmam vnam. Quòd ſi maiori adſtrictione indigeant,tanta nimirum imbecillitate & diſſolutione exiſtente,vt neque cibos continere poſſint,omphacii ſucci ſicci drachmam vnam,aut ſuc ci abſinthii tantundem eſt admiſcendum : aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipſis conuenit,hypociſthidis ſuccus exiſtit,&œnanthes & rhois rubri ſuccus, iuxta eam quæ adeſt videlicet diſpoſitionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem& menſuram reliquorum pharmacorum: veluti,ſi quatuor drachmæ aliarum rerum congregentur,cerati nardini vncias quatuor eſſe cõuenit:duas quidem ceræ, duas reliquas vnguenti nardini. Quòd ſi durius adhuc pharmacum ipſum appareat,apponẽdum eſt vnguenti nardini quantum omnino ſatis erit. Aliud ceratum: Ceræ trientem, roſacei vncias decem,gallarum,aluminis ſciſſi,aloes,florũ roſarum,maſtiches,ſingulorum drachmam vnam. vtere in iis qui vehementi adſtrictione opus habent. Cataplaſmata autem inflãmatis conuenientia,fiunt ex hordeo & ſemine lini;meléque & vnguento nardino, modicóque vino, adiecta maſtiche & abſinthii coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis varia pharmaca adhibere oportet : quæ & emollientium generis & diſcuſſoriorum exiſtunt:veluti eſt quod fit ex ſertula Campana,ſeu meliloto. Compoſitio autem eius multorum modorum eſt, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat, magnáque differentia eius ſub alia atque alia forma apparati exiſtat: alius enim apparatus circa ſtomachum inflammationibus, alius inflammato hepati aut ſpleni vtilior extat. Epithema ſtomachi,quod Philagrius compoſuit, & frequẽter apparatur: Ceræ quadrantem, œnanthes vnciam vnam, aloes ſextantem, maſtiches ſextantem, ammoniaci thymiamatis,bdellii,cuiuſque vnciam vnam, adipis anſerini trientem,ſtyracis vnciam vnam,œſypi beſſem, olei roſacei libras duas, vini quantum ſufficit. Stomachicum contuſum, Andreæ comitis: Cypheos, ſtyracis, terebinthinæ, cuiuſque quadrantem, bdellii, aloes, maſtiches, cardamomi, cuiuſque ſextantem, comæ abſinthii vnciam vnam,propolis trientẽ,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,ceræ vncias decem,contunde,& vtere.Ceratum emolliens & relaxans,ad induratas inflam mationes: Olei ſextarium vnum, aquæ cyathum vnum, adipis ſuilli recentis ſeſcuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, ſquillæ quadrantem, anchuſæ ſeſquiunciam. Epithema ex meliloto, Oribaſii: Meliloti beſſem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, bdellii quadrãtem,myrobalanorum ſextãtem, œnanthes ſextãtem,cardamomi vnciam vnam,croci,cyperi, iridis,myrrhæ,zingiberis,aloes,amomi,ſpicæ Celticæ,caſiæ,cuiuſque vnciam vnam,ceræ libram vnam,terebinthinæ vncias XVI.melini,aut nardini,aut roſacei lib.I. aliquando &ſucci balſami ſextantem,thuris vnc.I.Arida contuſa& cribrata cum modico vino in pila conterito:reliqua verò in vino diluito,& liquefactis quæ liqueſcere poſſunt, affuſiſque,omnia ſimul vnito ac vtitor. Aliud ex meliloto,ad omnem præcordiorum induratam inflammationem,& ad colicos ac dyſentericos,quod & in Alexãdria apparare conſueuerunt,quo vti ſoleo, hoc eſt: Meliloti, cyperorum, myrrhæ,nardi Celticæ,cuiuſque vnc. vnam,croci drachmas octo,cardamomi drachmas octo, cypheos drachmas ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas XL.terebinthinæ drachmas octuaginta, ceræ drachmas CLX. olei Cyprini drachmas cẽtum viginti, vini quantum ſufficit. Epithema ex maſtiche: Terebinthinæ dodrantem,ceræ vncias octodecim,maſtiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras duas, roſacei lib. II. Epithema aliud ad induratas ſtomachi inflammationes, & ad omnem duritiem, ac diuturnam in ipſo affectionem:in ſenibus præſertim,& qui vergentis ſunt ætatis,experimento clarum: Colophoniæ pellucidæ ſextantem,ceræ puræ vnciam vnam, maſtiches puræ vnciam vnam,olei communis cochleare vnum tantùm. Omnia depurata in ollam coniecta ſuper carbones liquefacito,aſſiduè agitando, donec exploratum habueris quòd in frigidam aquam deſtillata in paſtilli modum emollire ac cogere poſſis.vtere,non cõtempta ipſius vtilitate. Epithema ſtomachicum valdè celebre,ad ſtomachi inflammationes & duritias, itémque debilitatem: Micarum ſiligineärum quadrantem, carnis palmarum pinguium vnc.vnam,melilotivnciam vnam,comæ abſinthii drachmas quatuor,maſtiches vnciam vnam, aloes drachmas III. adipis anſerini recentis ſextantem,ceræ quincuncem, olei amari præ immaturitate acerbi ſeſcuncem,ſtyracis vnc.I. pilularũ chamæmeli vnc.I.Palmas,melilotum,chamæmela,ad veſperam in ſapam maceranda coniicito, & ſequẽti die lento igni decoquito,exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rurſus percoquito ac conterito: ſtyracem verò per ſe cum pauco oleo liquefacito, atque ita ſolutũ micis tritis admiſceto,& ceratũ affundito:pòſt verò, liquefactis quæ liquefieri poſſũt,aridiſque inſperſis,ſimul omnia in mortarium diffundito, ac ſubactis & ſimul vnitis vtitor. Antè pharmaci impoſitionem ſtomachũ ex oleo & modico vino irrigato, in quibus abſinthium ſit decoctum. Emplaſtrũ ex micis,emolliens, relaxãs ac diffundens.facit ad inflammationes in quocunque tandem loco induratas, emolliens, & diſcutiens, ac firmitatem addens: Radicis althææ lib.II.phœnicobalanorũ lib.II. fœnigræci lib.I. ſeminis lini lib.I.chamæmelorũ, melilotorũ,ſingulorum ſeſcuncem, vini veteris odorati adſtringentis ſextarios octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,cuiuſque lib.II,ceræ lib.I.terebinthinæ lib.I. olei veteris lib.II.aquæ lib.II.panis ſiliginei aridi contuſi & cribrati lib.V..Herbæ verò præmaceratæ,deinde decoctæ,exſiccantur:in ſucco verò,panis contuſus& cribratus maceratur. Sequenti deinde die ſpuma argenti & ceruſſa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo,donec nõ amplius manus inquinent,decoquuntur, eiſque liquefacta iniiciuntur:atque ab igne ablatis,fermentata panis farina emollita paulatim admiſcetur: aſſiduè tamen omnibus cum ſpathula agitatis, & pòſt in mortarium coniectis, ibique primùm piſtillo, pòſt etiam manibus fortiter emollitis,vtitor. Epithema Nilei, ad induratas tũ ſtomachi tum hepatis inflammationes:Ceræ lib.I.croci drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis ſextantem, roſacei aut nardini lib.I.Crocum & ammoniacum aceto trita diluito:ceratum autem liquefactum & refrigeratũ, eis affundito,ac counitis vtitor.

De ſtomacho exulcerato, Cap. XVII.

VLcere in ſtomacho aut ventre exiſtente, omnium acrium rerũ comeſtione abſtinere oportet: ſucco autem ptiſanæ, aut alicæ vti modico admixto melle; quò per ipſum vlcera repurgẽtur & extergãtur.In cibis enim exhibere oportet,aliquãdo qdẽ ea quæ vlcera repurgãt, aliquãdo autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. poſt repurgationẽ verò, quæ carne explẽt: deinde quæ ad cicatricem perducunt, velut ſunt

ea quæ adſtringunt. Forinſecus autem epithemata his conueniunt ex palmis,& malis cotoneis,ac polenta. Ceratum verò imponendum ex melino aut roſaceo,ammoniaco thymiamate & thure admixto. Epithema autem eis conuenit Nilei,& tempore inductionis cicatricis,emplaſtrum ex ſalicibus, & quod Iceſium appellatur.

De iis qui à ſtomacho,comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVIII.

Qvidam homines vbi diutius ieiuni permanſerint, præſertim quum triſtitia interim affecti,aut ira concitati,aut curis anxiè torti fuerint, comitialis morbi acceſſione comprehenduntur,& concidunt conuulſi. Plures autem eorum qui hoc modo afficiuntur,gracilis habitus ſunt,& aſſiduè bilis in ſtomacho ipſis efferueſcit. His ſanè ſtomachus ſubtiliore ſenſu præditus exiſtens, & cerebrum per conſenſum affectum,vniuerſum corpus conuulſionis modo lancinat. Commune autem conſilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione autem non inexercitatis ſubiiciam : ne, quemadmodum plerique è vulgo homines, rationis expertium animalium more viuant, eorùmque modo ſe habeant:verùm per experientiam iudicent qui cibi ac potus eis noceant:item quales ac quanti officiant motus. ſimiliter autem & circa rei venereæ vſum obſeruent,num innocuus eis exiſtat, an contrà nociuus. multos enim noui,qui ex rei venereæ vſu maximum periculum incurrerunt. Oportet itaque hos ipſos bonam & exquiſitam concoctionem ſibi prouidere , & tertia aut quarta diei hora panem diligenter apparatum accipere. ſolum quidem,ſi non ſiticuloſi exiſtant:ſiti verò vrgente , ex vino diluto mediocriter adſtringente & albo . hæc enim ventrem corroborant,& caput non percellunt , quemadmodum fortia facere conſueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacū,bis aut ter in anno. à ſuperfluis enim recrementis totum ventrem repurgat,& ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore ventris comitialis morbi modo conuulſos,quum vehementi cruditate laboraſſent, aut vino multo meraciore ſe ingurgitaſſent , aut intempeſtiuius re venerea fuiſſent vſi. Quoſdam etiam in febribus vidi repentè cō uulſos:qui bilioſo vomitu ſuccedente,eueſtigio ab omnibus afflictionibus ſunt liberati. Quidam autem ex ita affectis, fuſca vomuerunt, quidam verò porri ſucco conſimilia . quidam à multitudine vitioſorum ciborum aggrauati,ſenſus ac motus priuati munere,à ſopore grauiſſimo ſunt apprehenſi ac detenſi, quouſque ea quæ os vētris compreſſerant omnia euomuerunt. Multis verò non inſomnia modò , ſed & ſomni perturbantes, & deliria, ob vitioſum humorem in ore ventris congregatum,acceſſerunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo,nulluseſt qui non verba fecerit,quomodo videlicet triſtes, & deſperantes , & mœſto aſpectu reddat, & (vt in vniuerſum dicam)nulla re ab iis qui atra bile affiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos vehementius poſt cruditates prædictis acceſſionibus apprehendi:plerique autem ex ipſis ſplenetici ſunt,quæ res facit vt æſtimemus & quendam ex ſplene confluere in ventrem vitioſum ac ſeroſum humorem. Curatio verò iis conuenit eadem quæ ad affectos ab atræ bilis deliriis eſt prædicta , in eo quo de capitis affectionibus egimus ſermone. itē ea quæ paulo antè eſt deſcripta,de iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur , & qui ventrem habent inflatum.

Viridis iaſpidis vſus, Galeni, Cap. XIX.

Viridis iaſpis lapis,ſtomacho,qui & os ventris appellatur,vtilis exiſtit pro amuleto appenſus , cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo ſuſpendere, eo modo vt lapides os vētris contingant.

De appetitus perditione, Cap. XX.

Ventrem natura promptuarium creauit, veluti terrā plantis : dedit & indigentiæ ſenſum , cuius impetu
A animalia ad cibum ac potum concitata,iis ſe expleant:& vocatur quidem eiuſmodi expletionis deſiderium,appetitus. Contingit autem ob indigentiæ ſenſum,quum venæ ex cibis in ventre ad ſe attrahunt , velut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum venter ferre non poſſit,ſed inde veluti diuellatur,huius angoris remediū cibum exquirit. Itaque exuctionis ſenſus, ipſa fames exiſtit,& appetitus appellatur,naturale opus , non animale exiſtens. Huiuſmodi autem appetitum euacuatio præcedit , & contingunt ſanè quinque acceſſiones ordine
B mutuo ſeipſas conſequentes : quarum prima, euacuatio eſt:ſecunda , appetitus naturalis membrorum euacuatorum:deinde,per venas ex vētre exuctio: pòſt, exuctionis ſenſus:& quinta,appetitus animalis,qui omnium poſtremus exiſtit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob ſenſus exuctionis venarum perditionem,aut quòd exuctio non fiat,aut quòd corpus non euacuetur. Contingit autem ſæpē etiam ob immoderatam ventris & inteſtinorum fluxionem , & ob bilioſi humoris in ventrem delationem,tenaciſque & acris,ac porri ſpeciem habentis:&
C ob pharmaci potionem:& ob ſanguinis immoderatam detractionem:& in continuis ac vehemētibus febribus, ſtomachíque & ventris inflammatione,item hepatis,veſicæ & vuluæ. Contingit etiam in colica & voluuloſa affectione. Maxima autem quòd quis non eſuriat, cauſa,caliditas exiſtit,quæ ſolida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit:humida autem diffundit,atque amplius extendit. A plurimis etiam aliis cauſis appetitus perditio contingit. Itaque ſi iuxta principium morborum acceſſerit,aut iuxta vigorem,quum vires ad-
D huc ſuſtinere poſſunt,nihil moleſtiarum infert. modico enim alimento ægri opus habent . ſi verò in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat , aut in diuturna imbecillitate, aut viribus debilitatis,aut ex immodica euacuatione,periculo non vacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. incommodè enim hoc malo pueri afficiuntur, vtpote qui natura voraces ſunt , & aſſiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam exceſſus ſignificatur , ſi pueri appetitus perditione fuerint
E affecti. Si quidem igitur ex vitiatorum humorum præſentia,appetitus perditio contingat,antequam aliam curam adhibeamus,delatos in ventrem humores , vomitu reiiciendos præordinabimus. Quòd ſi ægrè vomant,ſorbitiones exhibere oportet , quæ eiuſmodi humores inferné expellere conſueuerunt:deinde per ea quæ ad hāc rem commoda ſunt,corpora ad bonum perducemus tēperamentum. Si verò ex virium imbecillitate appetitus perditio accedat,cōſiderare oportet qualis intemperies vires exoluit,& per contraria eam ipſam corrigere. Si ve-
F rò ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri,appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum eſt etiam vt per odoramenta appetitum reuocemus:per polentam videlicet poſca madefactam,aut vino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto , aut pirorum , aut cucumerū viridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimiùm ſedula idem conabimur,ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuum palpitatione ac contrectatione accuratiore. Infeſſus etiam lū-
G bos ac pectinem amplectentes,adhibendi ſunt & aquæ affuſiones,ac gargariſſationes: abſorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. ab iſtis enim moliminibus ſæpe ad accipiendos cibos profecerunt. Quin & digitorum in os immiſſione ſtomachus lancinatus,ſæpe ad accipiendos cibos eſt cōuerſus:quare hoc ipſum tum ante curationem tum poſt eam eſt faciendum. euomuntur enim aliquando bilioſa aut pituitoſa quædam, quæ perditi appetitus in quibuſdā ſunt cauſa. atque ita ab hac acceſſione eos liberabis. Cibi apparentur plures&
H varii ac optimo apparatu , & vltra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes : frumentacei imprimis generis , ac multi alimenti , velut eſt alica ex decocto palmarum,aut prunorū Damaſcenorū lota,aut ex aqua mulſa diluta præparata,oua ſorbilia,panis ex calida

aqua lotus,aut si ita assueti fuerint,frigida.diuitibus autem,gallorum testes exhibēdi sunt, & ex volucribus nō graueolentes,& macræ ac montanæ:pedes suilli in decoctione plurimùm eliquati.eiusmodi enim cibos si gustauerint tantùm,sufficiens alimentum deinde corpori offerendum est. Omnia autem quæ exhibentur,eiusmodi esse conuenit vt facilè deuorari possint. quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt,& appetitum auertunt.In iis verò qui iam prompti sunt, cupidique cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. considerare enim oportet num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem,simulent appetitus perditionem.quod si ita contigerit,quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus ne vtilibus negligant obtemperare. quòd si non obtemperent, sed præ alimenti negligentia contabescant, vicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorem exhibere: póstque primos affectionis dies, cataplasma ex palmis,malis,œnanthe,absinthio,& aloe,stomacho imponere. licebit & ceratis vti ex eadē materia apparatis.

De appetitu canino, Cap. XXI.

Contraria appetitus perditioni affectio est,quæ caninus appetitus appellatur. Plures enim cibos appetunt,atque quum appetitum cohibere nequeant,in ingerendis nimiis cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potētes,ad vomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explētes,rursus ad vomitum reuertuntur: quēadmodum canes:ex hoc autem aliquando & ad vomendi consuetudinem delabuntur: sæpéque etiam aliis affectionibus obnoxii fiunt,cœliacis videlicet & dysentericis,atque aquæ inter cutem: propterea quòd priusquam priores cibi sint concocti, alios ingerant. Quòd si huius accessionis causa,humor quispiam vitiatus,& acidus existat,qui os ventri mordeat & irritet, appetitúmq; excitet:frigidus enim humor vitiatus,exuctioni cōsimilem mordacitatem infert,ciborūmque appetitionem exsuscitat, & affectionis naturalis,quæ fames appellatur,modo corpora ipsa vacua reddit,tuniculis eorum coactis & adstrictis:quapropter & egestiones multæ ex ipsorū vētribus procedūt: crudis existentibus nimirum cibis, aut semicoctis: Itaque vbi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem,qui in ipsum os ventris impacti,ac velut aqua in spongiam imbibiti,cogántque & irritent,& ad appetitum exuscitent,picrū appellatum pharmacum cōuenienter exhibebimus, quòd non tantùm calefacere potest,sed dissecare ac repurgare, extraheréque ex profundo oris ventris imbibitum humorem,& per aluum infernè euacuare:quin & robur vētri addit,vt ne facilè nociuum humorem susceptet. Exhibeatur autem pondere drachmarū quatuor,ex vino cū aqua calida diluto. si verò puer hac affectione laborat,& ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem possibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus,melléque forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus aut ptisanæ succo: quòd si neque sic tolerare queant,ea quæ dissecare & repurgare, calefaceréque possunt, in cibis annectemus,veluti sunt allia,porri,thymus,satureia,origanum,pulegium, & quæ his similia existunt. Potum autem præbebimus ante cibum,multum ac aceruatim bibendum,calidum sanè aut certè tepidiorem: sorbitiones item appetitum destruentes,veluti sunt pultes cum melle multo & oleo plurimo, aut adipe anserino,gallinaceo aut suillo. ex oleribus cōuenit malua: cerebella item & pinguiores volucriū partes,pisciūmque eodem modo, & omnino quæ appetitū auertunt,ac satietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta,modicè alunt. Admiscere etiam conuenit panibus dum fermentantur,acriora & vrinam cientia: similiter & vino quod in potu sumunt,velut est cuminum, anisum,petroselinum,& quæ eius generis existūt:ad vinum etiam piper, & mel, & spica nardi vltra ea quæ dicta sunt,coniiciantur. Panis verò non sit recens, neque

A valde bene fermentatus. vinum verò quod bibunt,colore fuluum,substantia tenue,odorūmque & non valde vetustū: quod tū ieiunis tū à sūpto cibo plurimū præbeatur, quantum videlicet bibere possunt. ventrem enim excalefacit,& humorum destruit acorem, vt sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringentibus cibis ac potibus, maximè verò à fructibus.Bellaria eorum sint pistacia,amygdalæ, nuces pineæ,colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle.Co
B nandum est etiam, vt lac ipsis exhibeamus, tum per se tum cum passo aut melle:ita tamen vt obseruemus ac vitemus in eis quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim maius nocumentum quàm vtilitas consequetur:probè verò concoctum,non solùm appetitum obtūdit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionémque eius sistit. Apparādæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, veluti sunt dulciaria & oryza. Viscera verò cataplasmate hordeaceæ farinæ contegere vtilissimum existit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulámque ipso-
C rum largè pinguefacere.

De canino appetitu,qui ex immodica trāspiratione,ac cutis exolutione cōtingit, Cap. XXII.

EST & alia canini appetitus species, quā vniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationē exhaustum,præter modum in assidua alimēti indigētia constituitur.Contingit autem id aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non potest:aut ob plurimi caloris fortitudinem,qui instar ignis cibos cōsumit,& cutem rarefacit, ac exhalatio
D nem efficit. His sanè ventris egestiones longè pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione: & stercora quæ egerunt,existunt sicciora. Itaque pharmacum ex aloe eis insensissimum existit:itē extenuatorii generis & discindentes tum potiones,tum cibi. cutem enim magis rarefaciunt,exhalationem mouent,ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti sunt,cutem condensare ac spissiorem reddere melius est,cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expresso,in quo myrtus,aut rosæ,aut eius generis quippiam ad
E lentum ignem sint decocta,admixto etiā alumine scisso in aceto acerrimo prius trito,intantū vt ad strigmētitiā formā vnguētū reduci possit.Abstineāt aūt à balneis calidis,cōsimilique aere,ac vini potu,& ab omnib⁹ quæ tum extrinsecus tum intrinsecus calefacere possunt.Ducantur ad lauacra frigida, si quidem nihil id fieri prohibeat:vtpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum,thorax nimirum,aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles,&ægrè corruptibiles.Eius generis cochleæ existūt, & tostum ostreorum quæ testis
F integuntur genus,si ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur, & polypi eodem modo. carnes suillæ in vigore existentes, maximè verò ventres & vuluæ. bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia,& quæ ventri innatant,tardéque concoquuntur, ac digeruntur.Ex ouis,ea quæ coquendo sunt indurata,aut sartagine fricta.Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata.similiter & dulciarii panes, & oryza,& panes non fermentati.Iuxta proportionem autem quantùm accessio imminuitur, tantùm ex crassi humoris ci-
G bis est detrahendum,& ex adstringētibus forinsecus admotis imminuendum.Aliquando enim sedata vehemētis appetitus accessione,in aliud grauius malum transitio contingit:nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

De vitioso appetitu, ex Galeno, Cap. XXIII.

VItiosas ciborum qualitates concupiscunt,qui in tuniculis ventris superfluum vitiosum recrementum imbibitū habēt: id autē maximè mulierculis vitioso humore repletis euenire solet,quū vterū ferunt, & vocatur
H hæc affectio pica.Concupiscunt autē in ea maximè quidem acida &acerba,aliquando etiā acria,quādoque etiā terram,aut testas,aut extinctos carbones,aut alios quosdā absurdos cibos:atque hoc affectu plures ex ipsis infestantur vsque ad secundum aut tertiū mēsem cōpletū:in

quarto verò quieſcere incipit malum: partim quidem vi
tioſo humore per vomitum euacuato, partim verò con-
cocto & per tempus conſumpto. vtpote quũ mulier mo-
dico cibo vſa ſit, propter appetitus ab edulijs nutrienti-
bus auerſionem. Quin & fœtus in vtero auctus plurimũ
alimenti ad ſe trahit, adducto ſimul cum ſanguine & vi-
tiato humore. Porrò idem affectus viros quoque infe-
ſtat, quum & ipſis vitiatus humor quiſpiam ad os ven-
tris fuerit delapſus. Conueniens autem eis remedium, A-
mazonum paſtillus potatus exiſtit: pòſt verò etiam ex a-
loe confectio picra appellata. Euacuato autem plurimo
vitioſo humore, exhibendus eſt eis mali Punici dulcis
ſuccus, mẽtha ſicca inſperſa, aut aliud quippiam eius ge-
neris, quod eſt ad ſtomachi ſubuerſiones ac nauſeas præ
ſcriptum. Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ,
& quæ colymbades appellantur: item amygdalæ amaræ
à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ.
Quomodo verò à pica appellato morbo mulieres infeſta
tas curare oporteat, in muliebribus remediis dicetur.

De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.

CONcoctio eſt iuxta qualitatẽ permutatio, quæ nutri-
re poteſt. contingit autem à ventre ſibiipſi cibos aſ-
ſimilate. Quapropter manifeſtum eſt quòd citra permu
tationem, offenſæ concoctionis acceſſio cõtinget. Si ita-
que cibi intotum non permutentur, cruditas ea acceſſio
appellatur, & eſt perditio & perfecta priuatio actionis:
ſi verò permutentur quidem cibi, verùm non vt oporte-
bat, vitiatam ſignificat concoctionem, non autem vt an-
tea eius priuationem. Aut enim tardat, & nunquam pro-
priam traſmutationem ſuſcipit, & difficilis cõcoctio ap-
pellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac tranſmutat in
alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis of
fenſiones exiſtunt. Cauſæ autem ipſarum ſunt intempe-
ries ventris, inflammationes, ſcirrhi, abſceſſus, & quæcũ
que eius generis exiſtunt. Aliquando autem vẽtre nihil
malè affecto cibi crudi permanent, aut propter immode-
ratam ciborũ ac potuum ingeſtionem, aut ob vitioſam
ipſorũ ciborũ qualitatem, aut ex intempeſtiua, aut etiã
inordinata ſumptione, aut ob recrementum vitioſum,
aut ob vigilias. Cæterùm ex vitioſis ciborum qualitati-
bus, & recrementis quæ iuxta ventrẽ conſiſtunt, cũ corru
ptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata
ſũptione, ſiquidem poma, aut mala Punica, aut aliquid a-
liud tale primum comederint: deinde olera aſſumant ex
oleo & garo, aut etiam alia quæ ventrem emollire con-
ſueuerunt. Intempeſtiuam autem acceptionem appello,
ſi prius quàm prior probè ſubierit cibus, prandeant, aut
etiã præter cõſuetã horã. Corruptiones aut fiũt, nidoro-
ſæ quidẽ in calidiorib⁹ & bilioſioribus: acidæ verò in fri
gidioribus natura, & magis pituitoſis. Eodem modo &
de excrementis quæ in ventre præexiſtunt iudicandum
erit. quæcunque enim ex eis pituitoſa & frigida ſunt, aci
das corruptiones efficiunt: quæ verò calida & amara bi-
le mixta, nidoroſas. Ipſe quoque ventriculus aliquo mo-
do affectus: ſi quidẽ frigidus morbus exiſtat, acidas per
mutationes facit: calidus verò, nidoroſas. Tardas autem
concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & ſi
vltrà quàm vires tolerant ſumuntur: itémque vigiliæ.
Quum verò citra corruptionem perfecta cruditas obori
tur, vt quales accepti ſunt cibi, tales permaneant iuxta o-
mnem ſuam qualitatem, ex hoc cognoſcere datur victũ
eſſe ventriculum, aut ab immoderata ciborum multitu-
dine, aut per vehemẽtem refrigerationem inſiti caloris.
Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in o-
mnibus prædictis eſt vtendũ, vt neque in multitudine,
neque in qualitate eorũ quæ in cibo accipiuntur, neque
in acceptionis opportunitate, neq; in ordine delinquat:
& vt quæcunque concoquere valeat, ea tantùm ingerat,
& non quæ appetitus expoſtulat: menſuræ enim maxi-
mè omnium diligentem reſpectum habere oportet, ap-
petitúmque refrenare: & neque plus quàm vires tolerãt
accipere, neque quæ natura difficulter concoquuntur, ve
luti ſunt carnes natura duræ. natura autem dico, velut car
nes bubulæ, & cõſimiles: ætate verò, ſi mactata animalia
ſeniora exiſtant. Cauendum eſt etiam à partibus carniũ

A multi nutrimenti exiſtentibus, & pinguibus ſaliſque cõ-
dimẽto ſeruatis, ac vetuſtis. Ex oleribus, quæ igneæ ſunt
naturæ, valdéque frigida: item quæ inflatione pariunt,
incommoda exiſtunt. Ex piſcibus, qui duras carnes ha-
bent, & repoſitione arefacti. Abſtineant quoque à cibis
corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus
dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ
difficulter concoquuntur & oleaginoſa, & quæ ægrè di-
uidi poſſunt, velut eſt ſeſamum, quod commanducatio-
nem ob paruitatem ſuam effugit. Non minus aũt vitãdi
B cibi peregrini & inconſueti, ac medicamentariã vim ha
bentes, quales frequenter placentis ac panibus immiſcẽ-
tur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neque impetuo-
ſè, neque aceruatim: neque ſolidis partibus, aut abſque
commaducatione eos ingerere oportet: neque etiam po-
tus cibum interpellet. id enim vnitionem ciborum im-
pedit, ſingulóſque ventri innatare facit. Ex condimẽtis
verò oxyporon quoddam quod citò penetrat, aſſumere
non incommodum neque iniucundum exiſtit, maxi-
mè verò huiuſcemodi: Caroi drachmas ſedecim, fœni-
C culi drach. VI. ſeminis apii drachmas octo, liguſtici dra
chmas octo, ammii drachmas octo, piperis drachmas de
cem. aliqui autem & zingiberis drachmas tres. In frigi-
diorib⁹ tẽperaturis, õnia melle excipiãtur, & cũ carnib⁹
ac piſcib⁹ exhibeãtur. Melius aũt eſt, cum cibo & piper,
maximè longum, exhibere, in iis qui magis pituita abũ
dant: ventoſi enim flatus craſſitudinem diſſoluit, & quæ
circa præcordia conſiſtunt, infernè ad aluum propellit,
concoctionem etiam omnium maximè piper adiuuat:
quòd ſi fortè non adſit, albo vtendum erit: quòd ſi neq;
D hoc adſit, nigro. Vtendum etiam aliis concoctionem iu
uantibus pharmacis, quæ ad finẽ huius capitis ſunt ſub-
iecta. Poſt acceptum cibum vexationes inæquales ac cõ-
turbantes vitandæ, item æſtus & refrigeratio. hæc enim
concoctioni ciborum reſiſtunt. Adiuuant autem eandẽ
fricatio pedum, calidius contuberniũ, & calefactio præ-
cordiorum. Quòd ſi grauitas adſit circa ventrem, & ex ea
moleſtia quædam in vniuerſum corpus diffundatur, ex
paſſa manu os ventris apprehendendum eſt, aut puerulus
E carnoſus admouendus. ex his enim ſæpe alimentum cor-
ruptioni proximum eſt conſeruatum. Cæterùm quũ ru-
ctus iniucundus proueniens, manifeſtè corruptionem
factam indicat, citra cunctationem ad vomitum venien-
dum eſt, atque aqua tepida ingeſta, omnia corrupta ad
excretionem cogenda. ſi enim in ventre permanſerint, &
torſionum, & dolorũ, & grauitatis capitis cauſa exiſtunt:
aliquando autem bilis ſupernè ac infernè effuſionẽ, aut
profluuium ventris, aut etiam febres inducũt. Quare eos
qui difficili concoctione apprehendi ſolent, longo antè
F tempore aſſuefaciemus vt facilè euomant. commodiſſi-
mus enim in plurimis periculis vomitus exiſtit. Quòd ſi
quis natura difficulter vomat, aut ob aliquam aliam in-
commoditatem vomere impediatur, omni modo conã-
dum eſt vt cibus ſubeat, & ex præcordiis deducatur. Ad
hæc erectior decubitus apparetur, vt ea quæ capiti ſubii-
ciuntur, ſublimius inſternantur, & reclinatio ipſa in ſini
ſtrum latus fiat: atque ſiquis vigiliis infeſtetur, citra cor-
poris vexationẽ permaneat, eãdémque decubitus formã
obſeruet. Frequentes enim agitationes cibos perturbãt,
G inteſtináque inflata reddunt. flatus autem cibum ſurſum
vergere facit. Si verò quis ob nullam cauſam malè diſ-
poſitus ſit ad frigidæ potum, non inconueniens erit
cyathum vnum aquæ frigidæ puræ abſorbere: corrobo-
ratus enim inde venter celerrimè quæ in ipſo hærẽt ex-
trudit, & ad ſubiectas partes demittit. Sequenti deinde
die in quiete æger aſſeruetur, fricationéque pedum vta-
tur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura
& flatus circa inteſtinum rectum eruperint, eructatio-
néſque cum qualitate manſuetiori recurrerint. & tunc
H ſanè exurgere cõuenit, primúmque aluus ea quæ corru-
pta ſunt egerat, deinde ad deambulationem moderatam
æger procedat, atque otium agat, propter commotos va-
pores ex corruptione in caput delatos. Poſt hæc autẽ ad
quotidianas actiones mens applicanda eſt citra pertur-
bationem ac indignationem: deinde rurſus venter cogẽ-

dus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem, postea quiescere iubemus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere. frigida verò pura facie proluta, in lecto quiescere, omnibus conatibus somnum alliciendo. post quem modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito excitat. cæterùm refectis prius viribus lauetur, corporéque nitro conspersο exudet, atque hoc modo in calidius solium descendat: deinde etiã in frigidum insiliens, largiore oleo vniuersum corpus pinguefaciat. Commodissimũ est etiam aqua calida in balneo hausta vomere, velut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa. Absinthii quoque prælibatio à balneo quod conuenit facit, & aliena ventri adhærentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatum, & cui concoquendo corpus sufficit. Dabimus itaque herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita vt ab eorum acceptione, maluam aut oua sorbilia, aut pisces in petrosis aquis degentes assumant, & ex volucribus non graueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abstineant, & à leguminibus ac cæpis, salsamentisque, & quæ eius generis existunt. A bellariis item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcib⁹ ac facilè acescentibus in ventre. his enim omnibus concoquendis ægrè sufficit venter, ampliúsque inflantis natura ea ipsa existũt. Non solùm autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse conuenit, sed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facilè concoquuntur, iis quæ non concoquuntur paria fiũt, si præter modum ingerantur. Deinde verò somnus imperturbatus & æqualis procuretur, illico vẽtre ex vnguẽto nardino. Pharmacum concoctionem adiuuans ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacum ex malis cotoneis, conueniens est apparando appetitui in iis qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in iis qui nõ probè concoquunt cibum, &, vt summatim dicam, ventrem robustiorem reddit: eisque qui debile habent hepar, vtile existit. Manifestum autem esse arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura: quanquam nihil offendat, etiam siquis à cibo ipsum acceptet. rectè etiam exhibetur, si pranso atque inde ex nare volenti præsumendum detur. opportunè verò duabus ante cibum horis datur. Apparatur autẽ hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioráque & minus acerba, quæ videlicet struthia appellantur, eligito, expressique eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quamoptimi parem mensuram admisceto: aceti verò sesquisextarium affundito: hisque simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextantem adiicito: atque hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant decoquito. Quòd si magis adstringens ipsum facere velis, etiam ex carne malorum cotoneorũ, appara. Iis verò qui intemperie ventris calida afficiũtur, & qui quomodocunque tandem bile sunt referti, magis conuenit zingibere & pipere detractis, succum malorũ cum aceto ac melle solo decoctum præscripta commensuratione exhibere. Quando verò mediæ temperaturæ fuerit venter, vt neque biliosa neque pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ commensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis iniicere expediet, ita vt piperis quidem vncia vna: zingiberis verò sesquiuncia coniiciatur. Si verò frigidioris temperamenti fuerit venter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut vnc.II.S. admisceatur. Licebit etiam iuxta mediam commensurationem apparare, atque vbi opus fuerit, vsus tempore reliquum adiicere. Pharmacum concoctionem adiuuans, diospoliticum appellatum. Conuenientior autem diospolitici pharmaci vsus erit, in iis præsertim qui assiduè inflantur. Duplex autem compositio eius existit. Aliquãdo quidem æqualibus omniũ partibus coniectis, cumini videlicet & piperis rutæque & nitri: hoc enim modo magis aluũ subducit. aliquãdo aũt reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri verò dimidium aut quarta pars adiicitur. Præstat cuminũ coniectum Æthiopicum esse, piper autem longũ aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur: deinde moderatè torreatur. siut & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissimè tritis, mel despumatũ sufficienti mensura admisceatur. Aliquando tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositáque adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut aliis etiam cibariis, quibuscunque tandem maximè conuenire videntur. Admisceetur etiam ipsum mel vsus tempore, exhibetúrque inde cochlearii mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore, præstat ipsum pharmacum aceto subactum in pastillos redigere, atque vsu expetente, similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorum compositionem coniiciuntur, ea gratia vt ita venter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterùm vrinam non modicam cient. Crassiora verò iuxta vẽtrem persistunt, quum angusta venarũ ora penetrare non possint. Pharmacum ex tribus piperis generibus, Galeni. Hoc autem modo dispositis, frigidum videlicet & pituitosum habitum nactis, ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacũ conueniens existit, si quidem non nimis medicato ac vario modo apparetur, quemadmodum multi cõficere solent, vt satis operosum fit eis qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, velut est ammium, & seseli, & ligusticũ, & quæ eius generis existũt. Talia itaque ex pharmaco hoc sũt adimẽda, ampliúsque & heleniũ, spicáque nardi, & casia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos sumus consueti. Alterum quidem simplicem, iis qui non concoquũt conuenientem, & qui recenti circa ventrem frigore, aut pituitoso humore affliguntur: alterum medicamentariũ quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem vtimur. Simplex igitur, quo etiam ad crudos humores circa primas & magnas venas consistentes vtimur, hoc modo habet: Ad quinquaginta drachmas vniuscuiusque trium piperis specierum sufficit admiscere anisi, cacuminum thymi, zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autẽ ex iisdem constat: verùm ad quinquaginta vniuscuiusque trium piperis specierum drachmas, singulorum ex his tribus, aniso videlicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas sedecim coniicimus. Pharmacum ex calamintha oxyporon, *hoc est citò penetrans*, quod polyetes, *id est annosum*, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas venas extinguitur, minimè per vniuersum corpus se diffundens quemadmodum id quod ex calamintha cõstat, solet, & ei similia. Neque enim volumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in vniuersum corpus diffundi, sed tantùm concoctionẽ ciborum in ventre adiuuare, itémque humorum crudorum in primis ac magnis venis cõtentorum. Quare quẽadmodum in diospolitico pharmaco dictum est, non nimis in puluerẽ redigere oportet ea quæ ad concoctionem solam adiuuandam apparantur. Hoc verò pharmacum in vniuersum corpus vsque ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare iis ipsum exhibere cõuenit, qui bus crudorum humorum multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & viscosa, discutitque ea similiter, vrinámque &, menses ciet. Compositio autem eius talis est: Calaminthæ montanæ, seminis petroselini, pulegii, seselis, cuiusque drachmas duodecim, seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drachmas quatuor, ligustici drachmas sedecim, piperis drachmas quadragintaocto, mellis despumati quantum suffecerit. Aliqui & zingiberis vnc.I. adiiciunt. Iucundissimum autem est quod plurimum mellis admixtum habet. Iis verò qui dulciora auersantur, & à mellis vsu abhorrent, parum in compositione admisceatur. Quidam tamen mellis lib. quatuor, & dimidiam admiscent. Potest & absque melle siccũ adseruari, eodémque vt reliqua modo salibus commisceri,

eduliiſque ac liquamentis inſpergi. A cibo verò nunquã
neque hoc, neque aliud quoddam pharmacum quod ve
hementem penetrationem facit, accipiatur: diſtribuitur
enim ac digeritur ſimul cum ipſo aliquid crudorum ci-
borum, & obturationem operatur. Vſus eius conuenit
poſt matutinam fricationem, duabus ante exercitiũ bal-
neũmque horis. Aceti mulſi apparatus ac vſus, Gale-
ni. Pituitoſis in ventre humoribus etiam acetum mul
ſum cõuenit, quod hoc modo apparare oportet: Melle o-
ptimo ad prunas decocto ac deſpumato, dimidia eiꝰ mẽ
ſura acetum affunditur, atque ita rurſus ad prunas deco-
quitur, quò ipſorum qualitates optimè permiſceantur, &
ne appareat guſtantibus aceti acor. Ad eos verò qui aceti
multitudinẽ auerſantur, hoc modo apparato: Aceti pars
vna accipiatur, deſpumati mellis duæ, & aquæ partes qua
tuor. Quòd ſi fortius facere velis, tantum aceti quantũ
mellis coniicies, & abſque aqua apparabis. Præſtat autẽ
iuxta ſenſum eorum qui accepturi ſunt. mixturæ congru
entem modum iudicare, non verò ſecundum quod no-
ſtri ſenſus perceptant. quod enim naturæ accipientis fa-
miliariſſimum eſt, id iucundiſſimum exiſtit, & ob id e-
tiam vtile & accommodatum. nocentiſſimum autem
contrà eſt, quod minimè iucundum. Cæterùm vſus tem-
pore, aqua calida mixtum, velut vinum exhibendũ eſt,
prout ægro iucundius viſum fuerit. Pharmacum ex
malo citrio, tardè concoquentibus commodum: Carnis
mali citrii libram vnam, hyſſopi, rutæ, origani, cuiuſque
faſciculum exiguũ, aceti heminas tres, per quinque dies
ac noctes aceto maceratas, ad tertias decoquito, & expreſ
ſa reiicito: ad acetum verò mellis ſextarium vnum admi
ſceto, rurſũmque ad mellis craſſitudinem decoquito: de-
inde aſari, mei, piperis, cuiuſque ſextantem inſpergito.
manè & veſperi exhibetur. Pharmacum ex vino ſcybe
lite, Archigenis: Vini ſcybelitæ ſextarios quatuor, ſucci
rutæ ſextarium vnum, ſiſonis, piperis, cuiuſque vnciam
vnam, zingiberis ſextantem, petroſelini vnciam vnam,
mellis ſextarium vnum. Liquida ad compagem craſſam
decoquito, aridáque inſpergito, ac cochlearium vnũ aut
alterum exhibeto. Efficax eſt ad tardas concoctiones, ac
inflationes, itémque colicos. Vinum autem ſcybelites
eſt, quod ſua ſponte ex paſſis vuis deſtillat, vtpote vinũ
vltrò effundentibus vuis. Sales Iamblichi: Salis am-
moniaci libram vnam, ſalis Cappadocici ſeſcuncem, pi-
peris quadrantem, zingiberis quadrantem, ſeminis cnici
ſcrupulos octodecim, ſeminis erucæ ſcrupulos ſedecim,
ammii ſcrupulos octodecim, hyſſopi ſcrup. octodecim,
ſilphii ſcrupulum vnum, cacuminũ thymi, phylli, ſemi-
nis apii, petroſelini, cuiuſque ſcrupulos octodecim, ori-
gani vnciam vnam. Contundito ac cribrato, indéque di
midium cochlearium, cum ouis ſorbilibus, aut cum pti
ſana ieiunis exhibeto. potes & cum carnium aut piſciũ
liquamento exhibere, aut quomodocunque tandem ve-
lis. Huius medicamẽti auxiliarem facultatem nemo pro
dignitate laudare poteſt. Quare, vt breuiter dicam, ad fri
gidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum
quod conuenientius crudos humores concoquat: vnde
& colicis prodeſt, ventrem citra moleſtiam mediocriter
mouens. Sales Poletis, aluum emollientes, pitui-
tam à capite diſſoluentes, per palatum tranſpirantes, re-
liquáſque diſtentiones attenuantes. Salis torrefacti
ſplendidiſſimi drachmas centum quadragintaquatuor,
floris chamæmeli aridi & contuſi trientem, conyzæ te-
nuis triẽtẽ, calaminthæ mõtanæ triẽtem, radicis eryngii
mõtani, origani, cuiuſque trientẽ, ſilphii trientẽ, piperis
triẽtem. contuſis & cribratis vtere. Sal dodecatæos,
hoc eſt duodecumanus, ſeu duodenarius. Hyſſopi trientem,
pulegii quadrantem, cumini ſextantem, ammii vnciam
vnam, ſalis torrefacti vncias triginta, contundito & cri-
brato, próque quotidiano ſale, vtcunque placet, vtitor.
Qui enim eo aſſiduè vtitur, nullis morbis per omne vitæ
tempus infeſtatur. præcipuè tamen caput alleuat, & vi-
ſum acuit, pituitámque in thorace congregari non ſinit:
concoctionem bonã operatur, & meſaraicas maximè ve-
nas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam &

A origani ſextantẽ adiiciunt. Ego verò ſemper ſpicæ nardi
vnciam vnam annecto. in hyeme amplius piperis vnciã
vnam addo. Ad eos quibus alimentum in ventre ace-
ſcit, vtiliter hoc remedium adhibetur: Piperis dra-
chmas quatuor, ſeminis anethi drachmam vnam, cumi-
ni drachmas quatuor, contere ac exhibe cochlearium
ante ſomnum ex vino diluto. Embamma optimum
ad intinctus, concoctionem adiuuans: Cumini, pipe-
ris, foliorum rutæ, menthæ viridis, anethi viridis, cuiuſ-
que drachmas quatuor, pulegii ſeſquidrachmam, ſalis
B vnciam vnam, gari albi cochleare vnũ, mellis cochlea-
re vnum. Vtere: valde enim commodiſſimum exiſtit.
Poſca, concoctioni valde commoda, Cyrilli Ar-
chiepiſcopi: Pulegii, ſeminis fœniculi, ſeminis apii, cu
iuſque ſcrupulos ſex, caroi ſeſquiſcrupulum, ſeminis co-
riandri ſeſquiſcrupulum, baccam lauri vnam, cyperi, fo
lii malabathri, coſti, cuiuſque ſcrupulum vnum, ſa-
lis ſeſcuncem, aceti ſextarium vnum. Sicca contundito
& cribrato, acetóq; admixta ad paucas horas macerato,
ac vtitor.

C De crapula, Philumeni, Cap. XXV.

CRuditates ex vino multo obortas, crapulas appella-
mus, eáſque conſimili methodo tractamus, quali ad
difficultatem concoctionis præſcripta vti ſolemus. Ita-
que iis qui ad frigidæ potum aſſueuerunt, aliâſque ſto-
machum habent æſtuoſum ac exuſtum: aquæ frigidæ pu
ræ cyathi duo aut tres per interualla ad abſorbendũ exhi
bẽdi ſunt. Pòſt verò, per ſomnum meridianum turbatio-
nibus depulſis, confeſtim eos in balneum inducemus.
prolixioréq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ hau-
D ſtu ipſos vomitum facere cogemus, aut digitorum tan-
tùm immiſſione eundem laceſſemus: deinde prædictos
cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu,
donec caput à grauitate liberetur. Statim verò à princi-
pio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. ſequen-
ti autem die bonæ concoctioni conſulatur. Optimum au
tem fuerit, ſiquis vinum abſinthites ad plures dies à bal
neo præbibat, itémque poſt matutinas deambulatio-
nes. Prodeſt & acetum ſquillinum abſorbere, 1. myſtri
menſura: deinde in quiete, breui ſanè tempore degere, at
E que ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodũ in
capite De cruditate eſt prædictum.

Quæ cura aluo adſtrictæ adhibenda, Galeni, Cap. XXVI.

REcrementorum iuxta ventrem retentio, aut pro-
pter cibos ac potus contingit, aut propter ventrem
ac inteſtina. Et propter cibos quidẽ, aut ob ciborum ac
potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem,
aut propter ordinem, & vtendi modum contingit. Ob
qualitatem quidem, ſi acerba & auſtera ac ſicca tempe-
F ratura & commixtione conſtent ea quæ accipiuntur. ob
quantitatem verò, ſi plura aut pauciora, & citra conue-
nientem exhibeantur menſuram. Circa ordinem autem
retentio excremẽtorũ contingit, ſi arida & acerba prius:
humentia verò pinguiáque & dulcia poſtea ingerantur.
Circa modum verò vtendi, ſi bis cibum accipere conue-
niat, & ſemel omnem aſſumat. Quæ verò circa ventrem
ac inteſtina conſiſtit recrementorum retentionis cauſa,
ea & ex natura ipſorum, & ob acquiſititiam contin-
git diſpoſitionem. Cauſæ itaque circa naturam ipſorum
G ſunt vitioſæ corporum conſtitutiones. Octo autem exi-
ſtunt ventris acquiſititiæ intemperaturæ: quatuor qui-
dem ſimplices, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas:
reliquæ quatuor commixtæ, caliditas ſimul cum humi-
ditate, caliditas cum ſiccitate, frigiditas mixta humidi-
tate, frigiditas mixta ſiccitate. Oportet autem vnamquã-
que intemperiem in eam magnitudinem excedere, vt e-
uidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat,
aut in ventre ſolo, aut in gracilibus inteſtinis, aut etiam
craſſis, aut ſimul in omnibus prædictis, quemadmodum
H in voluulis fieri conſueuit. Ad hæc amplius, & in febri-
bus aliquando aluus adſtringitur, ob acrimoniam vide-
licet reſiccantibus & conſumentibus humores: aliquan-
do autem materia ad alios locos diuerſa, pérque illos

ipſos excluſa. Sudoribus enim multis per cutem excluſis aluus coarctatur, & ſtomacho ex fluxione affecto, ſtercus cohiberi contingit: propter inflammationem item inteſtino recto vicinam, ipſumque deprimentem, velut eſt veſicæ, aut vuluæ, & propter vlcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In iis verò qui à morbo vires recolligunt, venter cohibetur, propterea quòd plurima digeſtio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni poteſt, ſtercus relinquitur. Ad hæc etiam venter adſtringitur ob flauæ bilis cohibitionem, quæ ad inteſtina delabi cõſueuit: ea ipſa enim in animali quod ſecũdum naturã habet, confluens, inteſtina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recrementorum. quapropter etiam ſemper cibo vacuum ieiunum inteſtinum reperitur, in quod procedit meatꝰ qui ex bilis ſuſceptrice veſica bilem ad inteſtina deducit. atque ob has ſanè cauſas venter adſtringitur. Commune autem in omnibus præceptum eſt, vt cauſæ noxam inferenti contrariam curationem opponamus: proprium verò, vt ſecundum ſingulas cauſas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et ſi quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adſtrictam, plures ſimúlque humidiores ei offerantur: ſi verò ſiccioribus ſit vſus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si verò auſteri & acerbi cibi retentionis fuerint cauſæ, dulces & pingues exhibeantur. Si verò ob permutatum ordinem adſtrictio fiat, in eum qui conuenit reducatur. Si verò ſemel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, venter cohibeatur, non ſolùm bis, ſed & ſæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita vt exſiccata corpora humectemus, humecta verò reſiccemus: & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata verò calefaciamus, atque in coniugatis ſiue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quæ ad inteſtina defluere conſueuit bile, aut ob craſſitudinem, aut ob bilioſorum meatuum obturationem: extenuatoria diæta vtendum eſt. Similiter autem omni conatu inſtare & reniti oportet, ad reliquas alui adſtrictæ cauſas tollẽdas. Atque viſcerum quidem inflammationem ſoluemus, vbi per ipſam cohibitio contingat: materias verò ad inteſtina conuerſas deducemus, ſi quidem aliò proreptant. qua autem medicinali materia id fieri poſſit, in ſimplicium pharmacorum Sermone eſt prædictum in principio huius tractationis, atque in eo qui hunc ſequitur De purgãtibus pharmacis inſcripto. Communis autem, omnis quomodocunque euenerit, adſtrictionis alui curatio talis eſt. Ex decubitus figuris, erectior eis conuenit, & ad ſiniſtrum latus reclinatio: & ſilentium quidem ac quies ventrem cohibent, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neque inter medios cibos potum accipere, ventrem reſiccant: præpotatio verò & multa potio, ſtercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: vigiliæ verò materias diſtrahunt, & ſuſpenſas tenent. Plurimùm autem ciborum qualitates poſſunt: quare eas quæ ventri gratæ ſunt, exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit abſinthii ſuccum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus ſi nihil proficimus, duriſque adhuc ſtercoribus inſidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtenſóque & inflato ventre ſuperiore, humectantibus immorari cibis abſurdum. ſæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in inteſtino recto condenſantur. quare accepti cibi ſtomachum quidẽ & ventrem humectant & effœminant: ad inteſtinum verò rectum peruenire nõ poſſunt, vt inde aliæ quædã moleſtiæ conſequãtur. Melius igitur in iſtis fuerit, aluo ptiſanæ ſuccum per clyſterem infundere, admixto oleo & melle: aut maluæ aut fœnigræci, vel furfurum decoctum ſimiliter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus ſedis. Alumen autem liquidum melle tritum donec indureſcat decoquitur, ex eóque ſedes illinitur, & facilè quidem plurima ſtercora prolectat: quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cy-

A clamini ſuccus cum melle illitus, & in tomento quoque appoſitus. Mercurialis etiam viridis contrita, & ad glandis modum redacta, exſiccatur & ſupponitur: valdéque commoda exiſtit. Alia glans purgatoriam vim habens. Comæ abſinthii contuſæ ac cribratæ drachmas quatuor, nitri drachmas quatuor, elaterii drachmam vnam, melle cocto excipito, glandéſque informato ac ſubindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem abſolutiſſimè in tertio huius tractationis Sermone eſt prædictum, vbi etiam pharmaca purgantia B quæ circa vmbilicum illinuntur, deſcripſimus, eorúmque etiam quæ per os exhibentur ac ventrem emolliunt, tum ſimplicium tum mixtorum remediorum, mentionem fecimus: quare ſuperfluum exiſtimo hic de eis producere ſermonem. Abſinthati emollientis vtilis apparatus: Coſti vnciam vnam, ſpicæ nardi ſcrupulos quatuor, folii ſcrupulos quatuor, maſtiches ſcrupulos duos, mellis ſextarios duos, vini ſextarios decem.

Abſinthatum bonum, emolliens & dulce: Siſonos vnciam vnam, floris iunci odorati ſcrupulos ſex, maſti- C ches ſcrupulos duodecim, folii ſcrupulos I I. ſpicæ nardi ſcrupulos duos, mellis ſextariũ vnum, vini ſextarios quinque. Abſinthatum amarum pituitoſis magis conueniens: Agarici, folii, amomi, ſpicæ nardi, caſiæ, cuiuſque ſcrupulos tres, coſti ſcrupulos duos, roſarum ſiccarum ſcrupulos duos, aloes ſcrupulos ſeptem, maſtiches ſcrupulos duodecim, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. Aliud atra bile abundantibus, & pituitoſis ſimiliter commodum: Folii ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, agarici ſcrupulos quatuor, epi- D thymi ſcrupulos duodecim, maſtiches ſcrupulos duodecim, aloes ſcrupulos quinque, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. Aliud optimum: Folii, ſpicæ nardi, caſiæ, amomi, cuiuſque ſcrupulos quatuor, coſti ſcrupulos quatuor, agarici ſcrupulos quatuor, maſtiches ſcrupulos nouem, aloes ſcr. duodecim, mellis ſextarium I. vini ſextarios quinque.

De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.

INflationis principium cibus malè concoctus exiſtit. Contingit autem flatuum generatio in ventre, ex hu- E moribus in ipſo pituitoſis, aut ex cibis in vapores per mediocrem caliditatem reſolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino vaporem efficit, propterea quòd neque omnino attenuat, neque conſumit, neque diſſoluit etiam ipſum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, ſi flatuoſa natura exiſtat: & tunc ſanè nebuloſus flatus generatur, verùm paucus: adeo vt per vnum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris verò caliditas minoris efficaciæ exiſtens, cibos quidem diſſoluit, non autem perfectè conſumit: vnde ſanè flatus genera- F tio contingit. Vna autem eadémque ratione quemadmodum extrinſecus frigidiſſimæ & aquilonares in hyeme conſtitutiones, & calidiſſimæ æſtatis tempore conſiſtentes, purum aerem reddunt: quæ verò inter has mediæ exiſtunt, nebulas gignunt: ſic eodem planè modo, in animalium corporibꝰ, neque in extrema caloris debilitate, neque quum vehementer calor inualeſcit, ſed quum inter hos exceſſus medio modo habet, flatuoſum recremẽtum generatur, atque hoc ipſum vbi per ſtomachum excluditur, ructus operatur: per ſedem verò aut ſtrepentẽ, G aut abſque ſtrepitu flatũ. Quũ verò neque per os, neque per ſedẽ excernitur, inflationẽ appellatã producit. Archigenis. Accedit affectis ſtomachi grauitas & diſtẽtio, multóſq; fallit tãquã in ipſum ſolũ dolor innitatur. etenim malũ aliquãdo quidẽ iuxta totũ pectus, aliquando verò retrò iuxta collũ ac dorſum, atq; ipſa vertibula irruit: ſæpe autem & vtrinque occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os ventris efficit, ructúſque inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitióque flatuum qui per aluum excerni conſueuerunt. Succumbit autem & H tumor ipſe iuxta vẽtrem, ad manuum impoſitiones ſublaxus cedens. Quibuſdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: ſi verò ante perfectam reſtitutionem cibum accipiant, amplius mẽbra ipſa inflantur, & cum dolore amplius diſtenduntur, qui

ſæpe ad clauiculam vſque differtur, ipſáſque ſcapulas ac vniuerſam ſpinam, vltra hoc quòd & ructus cohibentur: vt aliqui iam non diſſimile quiddam ſuffocationi ſe perpeti æſtimarint. Leuantur autem alimento infernè ſubeunte, & flatibus ſiue per ructus ſiue per inteſtina excluſis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum ſumpſerũt, primùm vomere præcipe: deinde verò fouere oportet cum lana in faſciculum conuoluta, & leuiter calido oleo madefacta. Si verò dolor vrgeat, fomentum fiat per veſicam bubulam aqua & oleo calidis ſemiplenam. Glandes quoque confidenter & citra dilationem ſupponendæ ſunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, velut eſt rutæ ſemen & cuminum æquali pondere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. inedia etiam affectioni neceſſaria exiſtit. Per vnam quoque atque alteram horam, tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo abſinthium, ruta & anethum ſunt decocta. Lanæ verò cõuolutæ, cuminum tritum, aut apii ſemen, aut ſiſonis magis inſpergatur: deinde & cucurbitæ aſſumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perſeuerante autẽ diutius affectione, cataplaſmata ex ſemine lini, hordeaceáque & loliacea farina imponantur: ex cumino etiam trito, ſeminéque anethi, aut apii, aut fœniculi, aut chamælææ, aut tragorigani, aut centaureæ coma, aut eryngii ſemine vel radice: ex hydromelite etiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melãthium ſint decocta. admiſcendum eſt & bitumen oleúmque laurinum. Si verò inflammatio vnà cum inflatione adeſt, pro calefacientibus ea quæ relaxant admiſcere oportet, velut eſt anethum oleo incoctum, admixto adipe gallinaceo aut anſerino. Cibus verò, frumentacei generis ſit, & paucus: poſt multum etiam aſſumpti cibi tempus, potus tãdem præbeatur: à cibo fricationes extremarum corporis partium adhibeantur. aluus verò tum per cibos tum per aloen ſubducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo apparata, in quo cucumeris ſylueſtris radix ſit incocta. Ad finem verò, malagmatis vtendum, quæ ex ſeminibus aut lauri baccis conſtant. Marciani irrigatio ſiue fomentum ad eos qui ex morbo circa ſeptum tranſuerſum inflationem habent, & murmura circa interiora, aut quibus viſcera inflammata ſunt aut inflantur: Rutæ viridis trientem, fœnigræci ſeſcuncem, meliloti triẽtem, abſinthii trientem, fœnumgræcum in pauca aqua diem vnum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atque olei ſextariis tribus affuſis, ad non fumantem ignẽ decoquito, percolatóque, & in eo lanam conuolutam quamplurimùm madefacito. Si verò dolor intendatur, in ſolium ex oleo apparatum eos imponemus: ſi tamen nihil id fieri præpediat. Althææ itaque radicem, lauri folia, fœnumgræcum, pulegium, rutã in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuſo, eos inſcendere faciemus. Quod vbi feliciter proceſſerit, cibum accipiant, panem ex aqua, & piſces teneras carnes habentes. Qui verò ſe iam recolligunt, diæta reſtituendis viribus apta vtantur: ſinapiſmiſque & cucurbitulis cum multa flamma poſt exercitia admótis vomant. Si verò fixa perſeuerauerit acceſſio ipſa, tempore exacerbationis cataplaſma ex ſinapi imponendum eſt, & paulo pòſt aloes drachma vna propinanda, aut ſmyrnii ſemẽ ex vino. Ariſtolochia autem longa ſiue rotunda drachmæ pondere potata, flatum diſſoluit, & tardè concoquentes iuuat: quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico, & pauciſſimo pipere tenuiſſimè trito, facit. Ouillus autem talus vſtus & potatus, torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia viridia trita in paſtillos redige, eóſque in vmbra exſiccatos drachmæ pondere exhibe non febrientibus cum vino diluto: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluuloſas affectiones, omnéſque inflatiuos dolores miro modo: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes, diſcuſſo & reſoluto malo, ſani fiunt, inquit Dioſcorides. Vtile etiam eis caſtoreum ex poſca bibitum exiſtit, drachmæ pondere acceptum. Idem quoque forinſecus cum oleo ſicyonio impoſitum, etiamſi cum torminibus &

A inflationibus prædictæ affectiones contigerint, eas ſanat. Acetum verò ſquillinum tùm ante tum poſt cibum abſorbeant, aut ante ſomnum. Apparatur autem ſimpliciſſimè hoc modo: Squillæ repurgatæ & diſſolutæ libras quinque, aceti ſextarios quadragintaocto, ſub caniculæ ardoribus ad dies quadraginta inſolato, ac vtitor. Oxyporion etiam quod citò penetrat, eis conueniens eſt huiuſcemodi: Foliorum rutæ drachmas trigintaduas, cumini drachmas tredecim, liguſtici, caroi, ſeminis apii, piperis, zingiberis, helenii, nitri, cuiuſque drachmas B octo, exhibe cochlearium quomodocunque velis congruenter. Exhiberi etiam poteſt ad noctem ex tribus piperis generibus pharmacum, erui magnitudine: robuſtioribus verò, Ægyptiæ fabæ. Aluo autem adſtricta, citra dilationem clyſter infundendus: balneo verò ex interuallis vtendum eſt tempore remiſſionis. Præfricent autem iſtis tum dorſum tum ſtomachum, conſpergántque nitro aſſato. Soliis etiam calidioribus vtantur, & à balneo cibus detur, minimè inflans. & poſt omnem cibum vinum meracius exhibendum. Cibus autem ipſo- C rum diuidatur, ita vt in prandio tertiam, in cœna verò reliquas duas accipiant partes. Fructuum verò atque olerum humidiorum eſum, ſemper habeant ſuſpectum. multum autem potum tanquam infeſtiſſimum hoſtem deuitent.

De voluulo Archigenis, Cap. XXVIII.

Voluulus affectio eſt inteſtinorum, lethalem dolorẽ inferens. Cauſa affectionis, continua ciborum corruptio exiſtit: præſertim ſi multi accipiantur variíque, & ad quos non aſſueuimus, & maximè ex pinguibus car- D nibus. Oboritur etiam ex plagis quibuſdam, & frigore vehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè ſi ab exudantibus accipiatur. Contingit & iis quibus inteſtinum in ſcrotum vnà cum ſtercore delapſum eſt, indéque violenter retruſum, ex eóque inflammatum exiſtit. Fit etiam ob veneni potionem, & ob induratum ſtercus circa tenuia inteſtina impactum, in vno loco dolore innitente, circa tenuia videlicet inteſtina, vt admota manu durities tactui ſuccumbat, quam affectionẽ chordapſũ veteresvocarunt, hoc eſt inteſtinorũ emollitionẽ. E Et multi ſanè ex dolore ſtatim intereunt. aliis verò inflammatio ſuppuratur, rurſũmque inteſtinum ipſum denigratum ac putrefactum excidit, eóque modo deficiunt. Familiaris autem hæc affectio ætati puerili eſt. euadunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus verò non valde familiaris eſt: ſi tamẽ ipſi in hanc affectionem incidant, ferè nunquam conualeſcunt. Accedit ægris dolor circumuolutus, ſtomachi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura inteſtinorum, cohibitio perfecta ſtercoris & flatuum. Si verò F intendatur affectio, omnia ſurſum feruntur, ob idque & vomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius corporis dolórque: plurimis etiam ſpirandi difficultas: morituris autem amplius ſudor frigidus, vrinæ difficultas, podex ita adſtrictus vt neque ſpecilli extremum ſuſcipere poſſit: aliquando & ſtercus vomitu reiicitur. Siquidem igitur cibus crudus ventri inſidere videatur, aqua mulſa cum nitro exhibita vomere cogemus: deinde rurſum aquã calidã puram dabimus, vt mordacitas obtundatur. Si verò nihil crudorum ciborum in ventre conti- G neatur, omni conatu enitendum eſt, quò tum flatus tum ſtercora infrà trahantur: idque per glandes illitionéſque & clyſteres, magna diligentia in ſingulis adhibita perficiendũ. Glãdes itaque cõueniũt ex ſemine rutæ & nitro, cuminóque ac melle. Valent etiã quæ ex ex braſſicæ cauliculis apparantur, cum melle cocto: ex profundo enim attrahunt. Cæterùm glãdulas longiuſculas facere oportet, quæ adſtrictiorem internã ani partem, ſphincterem *Græcis* appellatam, tranſire queant: quibus appoſitis, podex per ſpongias calidas foueatur, quibus ſanè cyclami- H ni ſuccus vtiliſſimè excipitur. quanquam cum melle etiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: verùm in his conandum vt quampenitiſſimè illinãtur. Per clyſterem autem

oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althææ radix aut folia, fœnumgræcum, cētaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta. adiiciatur autem & butyrum, & resina terebinthina, vt inde crassitudo infuso ipsi accedat: per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquādo vsque ad duarum heminarum mensuram. quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidem ad decoctum ipsum, mel & nitrum oleúmque admisceantur. Si verò stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnumgræcum cum caricis decoquemus, butyróque & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clysterem iniiciemus, & quandiu quidem queāt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est: Bituminis drachmas quatuor, nitri drachmam vnam, aloes vnciam vnam, olei rutacei dodrantem. Commodum est etiam, cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere: deinde percolato modicum salis iniicere, aut opopanacis drachmam vnam, aut galbani drachmas quatuor. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa, ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: vrgente verò malo, etiā à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua verò, althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, *id est uaporatoria uasa lenticulata*, & per vesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza, maximè parua, & nasturtium sint decocta. Cuminum quoque per se tritum ventri inspergendum est, deinde lana imponenda. conuenit enim ab irrigationibus incipere, ipsisq; etiā inter cataplasmata vti. Cataplasmata verò ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnumgræcum, polinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimùm rutæ & cumini, anethíque semē aut apii, aut rutæ semē siccum. inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteáque assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigātur: primùm quidem ad remotos locos, inanes, deinde ad ipsos etiam dolore affectos: scarificationésque profundiores fiant: sale impacta vulnuscula conspergātur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus vtendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctū. est enim vsitatum & accommodum. A potu, panem in aquam feruentē coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeātur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiamsi iam stercus vomant. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cōmodum est etiam maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu vtile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drachmas duas, nitri drachmam vnam, cumini drachmas duas, excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorei, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit: Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiáque redactum, deglutiendum præbe, aquámque insuper bibendam. Aliud ad voluulum remedium, quod ventrem soluit. confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, vrinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, vuluæ strāgulationi, menséisque ducit: Medullæ squillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas vigintiquinque, opopanacis drachmas duodecim. Squillam seorsim contere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiā galbanū & opopanaca, simúlque mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam vnam deuorandam præbe, & vinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, vltra hoc quòd aluum facillimè soluit. Feliciter vsi sumus, inquit Archigenes, ad volulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthide pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. aut enim vomitu reiicitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infrà ad intestinum progressum, omnes causas affectionem operantes secum subducit. Doloribus verò perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres non infrà rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibēda, itémque conuenientes antidoti ante somnum. Communissima igitur & optima ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex viperis, theriaca existit: post eam verò quæ Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est vel imprimis quæ zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in decimotertio Sermone continentur. Si verò à venenoso pharmaco quis in voluulum incidat, aquam tepidam multam bibendam dabimus, vomeréque cogemus: deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, vt rursum vomant, ex moderato eorum potu: deinde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum vino dissolutam. Cibi eis exhibeantur boni succi: aluus verò lacte scisso euacuanda. In eo autem voluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in vno loco dolor innititur, vt admota manu duries & tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet intestina, subitum periculum instat, vtplurimùm tertiam aut quartam horam non excedens. quando verò ad suppurationem inflammatio vergit, aut longior remoratio contingit, neque ea ferè citra periculum existit: quanquā sint qui ex eis sint seruati. Venæ igitur sectio antè localia remedia assumēda est, deinde cucurbita, & reliquā cura, queādmodum in inflāmatione, fiat. Danda verò & his assiduè ex viperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida. infusum etiam immittendum ex eis quæ inflammationibus conducunt, velut est fœnigræci & maluæ decoctū, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctū, florisque iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorum rhamni viridium tritorum, & in pastillos redactorum, exsiccatorúmque drachma vna ex calida aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura obortos voluulos, venæ sectione curare oportet, locósque vbi dolor insignitur, profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanísque succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendas præbere: verùm clysteres omnino deuitare. Si verò voluulus propter intestini in scrotum delapsionem contingit, confestim tentandum est vt decubitu sursum versus vergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atque pòst leniter citra violentiam ac compressionē, ligamento adhibito contineatur. Si verò iam ex compressione inflammatio oborta sit, torminàque ac inflationes accedant, etiam hos ipsos venæ sectione curandos censeo, in inediáque ad tertium vsque diem seruandos: in principio verò, lanis succidis ex vino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commodè per ambitum scarificantur, per althææ quoque ac fœnigræci decoctum & oleum vtiliter irrorantur ac asperguntur.

De iis qui ab acri humore coli dolore infestantur, Galeni, Cap. XXIX.

Quibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itémque infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. melius autem habent ex temperamentum inducentium,

& mordacitate carentium vſu. Tenues enim & acres humores vehementiſſimum inferunt dolorem, aliquando verò & conuulſiones, maximè vbi circa os ventris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates ſudoris frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac vomitu reiecta, bilioſum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore ſimilis exiſtit. hic quidem igitur humor vbi in ventre conſtiterit mordens, & animi deliquia inferens, per vomitum expurgare ipſum oportet. Vbi verò in inteſtinis aggregetur, per ſedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatē repurgare poſſunt, cuiuſmodi eſt ptiſanæ ſuccus. Cibi verò boni ſucci & qui non facilè corrumpantur, eis exhibendi, attenuātibus & calefacientibus vitatis. oportet enim infeſtantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli verò gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus eſſe putabatur, à perfuſionibus & fomentis, cataplaſmatiſque & acrioribus infuſis non modò non iuuabatur, verùm & magis exacerbabatur: & vbi mel cum pipere accepiſſet, extremum dolorem incurrit, & vbi fœnigræci ſuccum cum melle ſumpſiſſet, plùrimùm fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipſis inteſtinorum tunicis imbibitos eſſe humores. non facilè corruptibiles ei exhibui cibos. Deinde vbi vidiſſem eum minus à dolore infeſtari, vitiati humoris purgatione ei opus eſſe cognoui. Cæterùm pharmaco ex aloe amaro, hominem aceruatim purgare minimè auſus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporiſque diu turnitatem viribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis diebus ipſum perfectè ſanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adoleſcens non paulùm antea à colicis doloribus vexatus, accepta ſcammonia purgatus eſt: quùm que pro ratione accepti ſatis multùm fuiſſet euacuatus, illa maximè membra quæ primus habuit imbecillia, morſu infeſtari ſenſit, vt inde quaſi fluidam quandam & doloroſam circa inteſtina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reiicere iuſſum, & ex alica cum aqua calida decocta nutriri, granis mali Punici ſimul incoctis. Quùmque totam noctem abſque dolore dormiiſſet, manè exhibuimus ei rhois ſuccum dilutiorem bibēdum: vt ſiqua vlceroſa affectio circa inteſtinum eſſet oborta, eam adſtringeret, ſiue quippiam ex ſuperioribus partibus ad affectam influeret, id ipſum repelleret. In prandio etiam alica ſimiliter cum mali Punici acinis & aqua decocta, vti iuſſimus: in veſperam verò panem ex vino quopiam auſtero ac veteri madefactum dedimus. Conceſſimus etiam vt ex auſteris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodē modo fuiſſet refectus, in quarta, hauſta theriaca perfectè ſanus euaſit. Alium autem quendam ſimiliter affectum, æſtatis tempore quum plurimùm ſitiret, eodem victu curauimus, ampliùſque frigidum potum ei indulſimus. Cæterùm euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad ſtupefacientium vſum confugere oportet. In huiuſmodi enim affectionibus non ſolùm quod ſenſum ſtupefacit, ſed & quæ humores tenues inſpiſſant, calorémque refrigerāt maximè opitulantur.

De iis qui à frigidis & pituitoſis humoribus coli dolore infeſtantur, Cap. XXX.

QVVM verò craſſi & lenti fuerint humores, qui doloris cauſa exiſtunt, nequaquam ſtupefacientia exerunt offerenda. etenim alleuantur quidem ex eorum vſu, ob ſenſus videlicet ſtupefactionem: verùm rurſus peius inde habent, quòd amplius per ipſa humores inſpiſſentur, & difficulter omnino excerni poſſint. Atqui nauſeæ vnà cū vomitib⁹ magnæq; & frequētiores illis oboriūtur. Vomūtur autē pituitoſa & corrupta, retinētur excremēta, adeo vt ne flat⁹ quidē excernatur, neq; ructus etiā procedat. Sæpe enim veluti furfū reuoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando verò ex loco ad locum digreſſus vehementius augetur. Manifeſta verò cognitio coli affecti eſt, quando aliquando quidem al-

A tius dolor infeſtat quàm pro renum ſitu: aliquando autem longè inferius. Si enim iuxta renum ſitum dolor innitatur, atque id in vno loco cum dolore & grauitate, renum affectionem eam eſſe cenſendum eſt. Conſiderandæ autem ad hæc vrinæ: aquoſæ enim & puræ in principio à nephriticis minguntur, quemadmodum in ſequenti tempore ſubſidentiam habentes aſperam, deinde exquiſitè arenoſam. In colicis verò etiamſi egerat aliquando venter, tamen flatuoſiora excernit: ſæpéque ſtercora aquæ inuehuntur boum ſtercoribus compage non
B abſimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipſis excerni: quo facto confeſtim melius habent. Per fomenta autem & cataplaſmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis videlicet iuxta obſtructum lapidem corporibus: colici verò parumper quidem videntur mitiores redditi: paulo pòſt verò vehementius intenduntur eis dolores, diffuſis videlicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatiſque flatibus qui plurimam diſtentionem operantur. Quomodo igitur opor-
C tet dolores ex frigidis in inteſtinis humoribus obortos curare, ita vt neque vehementibus irrigationibus neque cataplaſmatis calefiant? à calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac craſſi humores, qui, inteſtina diſtendendo, augent dolores. Conuenit itaque ipſos diſſecare & concoquere citra vehementem calorem, & per minimè inflantium vſum. In exacerbationibus igitur, conſimilis colicorum cura fieri debet qualis ad voluuloſos eſt prædicta, irrigationes videlicet ex oleo rutaceo & ſicyonio & anethino, inediæ-
D que & fomenta ac cataplaſmata, infuſa item & glandium admotiones, illitionéſque ſedis. Vomitus verò ante cœnam, ſiquis facilè vomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi verò malum ipſum producitur ad plures dies, inſeſſio in ſolium ex oleo repletum aſſumenda eſt: aut, ſi hoc fieri nō poteſt, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, ſimiliáque ſint decocta. Fomētum verò ſiue vaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplaſmata quoque ad voluuloſos prædicta. Poſt dies verò ſeptem purgatio & hiera Archigenis
E ſuſcipiatur. Licebit tamen & non purgare, verùm ab acrium ciborum eſu inchoare. quando verò allium ipſum omnium minimè inflat, niſi febris adſit, confidenter ipſum afferemus. Sitis autem ſequitur acrium rerum comeſti onem. præalleuetur itaque præcedēte victu æger, vbi ad acrium rerum eſum procedere volet: aquæque potu vtatur. Flatu autem ventoſo infeſtante, egregium remedium cucurbita ſæpius affixa cum largiore flamma exiſtit: vt incantationi ſimilem affectum præſtare videatur, & in quacunque corporis parte apponatur, confe-
F ſtim à dolore liberare ac perfectè ſanare cognoſcatur. Quòd ſi humor quoque vnà cum flatu affuerit, eueſtigio quidem à dolore leuantur: mox verò rurſus redeunt dolores, maximè vbi quippiam peccati circa diætam fuerit admiſſum: aut ſi plus quàm oportuit calefecerint ipſa membra. maximum autem ſignum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionē. Ne calefacito itaq; manifeſtè, ſed diæta attenuatoria vtaris. Oportet autem & ante inſuſorum vſum, cucurbitam dolentibus locis adhiberi, indéque oleo rutaceo, & huiuſmodi cūctis infuſis vti. Mul-
G ti verò accepto clyſtere vehementer dolent, & vitreo humore excreto ſtatim liberantur. Febre autē vt plurimùm carent, ſitique in totum non infeſtantur. Naſcuntur & in colo lapides, ſed rarò: quare oportet eos vrinam cientibus, & ſtomacho gratis vti, ſanitatiſque tempore etiam venam ſecare, & catapotiis ex aloe gratia præſeruandi vti. Quandoquidem autem colum ipſum in quibuſdā debilitatum ex leui occaſione & per interualla quædā dolores inferre cōſueuit: melius vtique fuerit exquiſitiore diæta vti, & curam quoque affectioni conuenientē ſub-
H ornare. Qua de cauſa vbi à ſomno ſurrexerit æger, ventrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet aut & hyemis tempore, niſi frigidior ſit aer, aut ipſius debilitas hoc nō permittat: idque faciat in loco ſub dio aeri expoſito, & patēti: primùm quidem

lentius,

lentius,pòſt verò concitatius. quieſcat vbi crura incalue
rint fuerintque delaſſata. Deinde domum reuerſus bibat
aliquod pharmacum affectioni conueniens, modicéque
quieſcat.Et vbi quotidianæ alicui ac conſuetæ actioni va
cauerit,per horā equo vehatur,aſſiduè ei inſidendo:quod
ſi facere non poſſit,in curru: ſi autem imbecillior ſit,per
nauigiū.iacens enim vectari poterit,quum omne corpus
vnà cum nauigio commoueatur. Pòſt verò,vbi moleſtiā
ex vectatione obortam modica deambulatiuncula exclu
ſerit, leniter exclamet, aut concinnè cum vociferatione
procedendo legat:deinde rurſus modicè quieſcens ad in-
unctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque
facta,& cura admota,cibum accipiat circa ſextam horā,
vt & ad cœnam ſufficiens interſtitium fiat. Partiatur autē
cibos,maiorémq; eorū partē in cœna aſſumat.vtiliſſima
enim colicis ciborū partitio exiſtit.præpotato igitur abſin
thite vino,panem in clibano coctum recentem probè ap
paratum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōdi-
tis,aut paucis vuæ penſilis acinis,aut ficis viridibus tribus
aut quatuor.deinde à potu, niſi valdè vrgeatur,abſtineat:
ſi verò ſiticuloſus ſit,modico potu vehementiæ ſitis me-
deatur: otióque & iucunda animi voluptate fruatur.De-
inde per circuitum affectione repetente,deambulet: ci-
bóque probè diſpoſito,ad cœnam accedat.In cœna ſi ſiti-
culoſus ſit, modicum præbibat, & poſt paruum interſti-
tium cœnet:ex variis quidem pauca, & commoditatibus
abundè referta.Potus medium cibum non dirimat, ſed
poſt ipſum reſeruetur. qui ſufficit etiam potus exhibea-
tur: multa enim potatio inconueniens affectioni exiſtit.
Non longo deinde à cœna interuallo facto,ad ſomnū di-
uertat.& ſi quidem noctu ſitis vrgeat,ei parcè medeatur,
aqua paulatim abſorpta.Atque de quotidiana quidem di-
ætæ ordinatione hactenus. Cæterùm paucis ſubnectam
etiam commodos affectioni cibos, potionéſque & phar-
maca.In vniuerſum igitur omnia quæ colicis exhibētur,
attenuatoriæ ſunt diætæ. Panis itaque neque ſit aridus,
neq; calidus,in clibano coctus,aut ſi is nō adſit, in furno,
Olera autem cruda quidem non ſunt danda, cocta verò
conueniunt,cichorium,intubum:rarius autem cauliculi
lactucæ,cucurbita in calido cinere aſſata,(cocta enim ſto
machū lædit)malua cocta.verùm nihil horū abſq; pane
exhibendum.Dandæ etiam colymbades oliuæ cum ace-
to mulſo ac ruta præparatæ: ab aliis verò abſtinendum.
Legumina omnia per ſe quidem affectioni incommoda
ſunt. verùm varietatis gratia aliquantùm aſſumatur len-
ticula cum beta colliquata optiméque contrita, aut cum
ptiſana:aut faba cum ptiſana diligenter ſubacta. Cæte-
rùm rarum leguminum vſum probo,ptiſana excepta: cō-
moda enim hæc eſt,lapatho cum ea colliquato.Conuenit
etiam ſalſamentum piſcium petroſis locis degentium:
itémque limaria non inueterata, nec muria condita: pi-
pere autē & ruta cū aceto mulſo cōdita exhibeantur. Ex
carnibus conueniunt imprimis volucrium, ſecundo loco
piſciū numerātur,tertiū ordinē terreſtriū carnes habent.
In vnoquoque genere omnia inconſueta reprobanda. In
ter ea verò quæ pro conſuetudine in cibum noſtrū acci-
pimus,vitanda ſunt dura,ſiue natura ſiue ætate talia exi-
ſtāt: item quæ neruoſam ac fibris refertam habēt carnē,
graueolentiáque ac fœtida, & quæ aliàs mali ſunt ſucci,
aut grauioris qualitatis,& pinguia,atque ea etiam quæ o-
mnino macra ſunt & infirma,& quæcūque præ humidi-
tatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piſcibus, ii
qui in fluminibus & ſtagnis degunt,vitandi ſunt: ex ma-
rinis autem,qui in petris degunt, iis qui intra pelagi pro-
fundum verſantur ſunt præferendi:qui tamē in profun-
do maris degunt,littoreis præſtant:& littorei rurſum po-
tiores ſunt iis qui in marinis paludibus nutriūtur,etiám-
que iis qui in magnarum vrbium ſtagnis victū quærunt.
Eligendi autem ſunt maximè lupi & aſelli mediocri
magnitudine: ſcari autem & turdi ac gobii tenerrimi
quidem ſunt, & facillimè ſecedunt: alimentum autem
paucum robúrque corpori addunt. Scaros autem hìc nō
magnos intelligere oportet. Mulli autem & ſcorpii &
paſſeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omnium
gratiſſimi exiſtunt, grauiorem autem omnem habitum

A reddunt, vt ob eam cauſam frequentiorem eorum vſum
vitare oporteat. Murænas autem & loligines,ſepiáſque &
polypodas,omniáque ſimpliciter mollia, vt quæ difficul-
ter cōcoquantur,inflationes pariāt, noxióſque humores
generēt,cēſeo reprobanda.Ex iis verò quæ teſta integū-
tur,ſquilla omnium minimè noxia exiſtit. cancer turba-
tionem inducit.gāmaro autem ſiue aſtaco pro voluptate
fruatur.Ex oſtreorum porrò genere, purpuræ & buccina
reliquis præferenda:deinde pelorides præſtant:poſtea he
rinacei recentes: deinde quæ propriè oſtrea appellantur,
reliqua verò relinquenda. Ex volucrium genere, gallinæ
B omnibus præſtantiores. ſint autem feræ, & in montanis
altæ:deinde perdices,& palumbi, debilis nutrimenti gra
tia exhibendi,turturéſque feri ac per agros nutriti & co-
lumbæ.Fugienda omnia volucrium genera quæ in aquis
degunt, tanquam graueolentia, & quæ ſuperfluitatibus
multis abundent. Ex quadrupedum animantium ge-
nere præſtant carnes ſuillæ, tum concoctionis & alimen-
ti roboriſque quod inde corpori accedit, gratia, tum
quòd facilè ſecernantur: ſecundo loco hœdinæ haben-
C dæ:reliquæ verò domeſticæ fugiendæ. Ex ſylueſtribus &
feris paucæ, varietatis tantùm gratia dentur. Omnes au-
tem carnes quas exhibere velis, ad duas dies promptas &
paratas habere oportet,in hyeme præſertim, vt friabiles
reddantur. Ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in
ſartagine fricta ſunt, quantū fieri poteſt vitētur. Cauen-
dum etiam à viſceribus omnibus. ſunt enim frigida, &
turbationem mouēt,difficulter concoquuntur, grauiáq;
ſunt & ſanioſa ac fœtida, nimiáſque humectationes ac
nauſeas producunt: maximè tamen omnium cerebrum.
D Pulmo ſanè hœdinus bis aſſatus, ac in cibo acceptus, ſu-
perabundans alimentum ſubtrahere videtur. qui verò
eum lacte replent, deindéque coquūt aut aſſant, volupta-
tis gratia non vtilitatis reſpectu id faciunt: multóque
magis qui eum fruſtatim conciſum in ſartagine torrent.
Sale conditi arietis pulmo maximè vetuſti, difficulter &
grauiter à ventre exuperatur. Cochleæ autem terreſtres
ſucculentæ in cibo ſumptæ, obluctari & ſeſe opponere
colicæ affectioni videntur. In liquamentis & condimen-
E tis conueniunt, cuminum, mentha, ruta, ſiſon, fœnicu-
lum, origanum, ammium, thymum, piper, zingiber,
daucus, ſuccus ſilphii, acetum, mel, garum, vinum. Py-
rethrum verò & liguſticum, ac helenium, ſimiliáque,
magis medicamentaria vi prædita ſunt: & ob id in quo-
tidiano vſu ac diæta vitanda. In vniuerſum autem, vt
ſummatim dicam, vnius coniectationem facere opor-
tet, vt ſcilicet accepti cibi optimè concoquantur. Particu-
latim verò, vt ne ſiccitas excrementa apprehendat, neque
fatigetur venter in multis cibis conficiendis: ne venter
F ciborum qualitatibus obluctetur, veluti ſi ægrè eas con-
ficiat,& nimiam humectationē ei inferant, ne noxii hu-
mores generentur, neque in ventre neque in vniuerſo
corpore. Omnia enim inutilia recremēta ex leui occaſio-
ne ad affectum ac infirmum membrū detruduntur. Qua-
re vitare cōuenit omnia dulciaria & placētas. plurima etiā
ex bellariis ac fructibus: iucunditatis tamen & gratificā-
di ſtomacho gratia, vua alba dulcis præ ariditate corru-
gata cū pane præbeatur, ficúſque maturæ cuticula auulſa:
vua etiā vinaceis exemptis. reliqua verò omnino ſunt fu
G gienda. Vinum ſit ſubadſtringens, album, tenue, pelluci-
dum, mediocri ætate, temperatura dilutiore, modicéque
bibatur. Quòd ſi ſitis à cibo accedat, aqua calida præbea-
tur. infenſiſſima enim ipſis frigida exiſtit. Dulces autem
prælibationes ex vino & melle apparatæ, propomata
Græcis appellatæ, eo quòd ante cibos biberentur, omnes
deuitandæ. Atque hoc ſanè modo ea quæ ad colicorum
diætam pertinent, diiudicantur. Colicum remedium
ex ſtœchade, nephriticis cōmodum. hoc omnes vete-
res interiorum membrorum affectiones curauimus. da-
tur autem ex ordine diebus xx. & perfectè ab omnibus
affectionibus liberat. Stœchadis drach. xviii. radicis pa
H nacis drach. v. agarici drach. ii. cinnamomi, myrrhæ, ſe-
minis braſſicæ ſylueſtris, iridis, mandragoræ, hyoſcyami
albi ſeminis, coſti, nardi Cretici quod phu appellant, ſpi-
cæ nardi, piperis, opii, cuiuſque drach. xii. Accipio autē

Piper longum, mei drach. xviii.feminis cicutæ drachm. xiii.dauci drach.viii.Contuſa excipe mellē deſpumato, ac exhibe robuſtis ſcrup.ii.reliquis, obol. iii.febre carentibus,ex vino mulſo: febrientibus,ex aqua. Infuſum quoque nucis Pōticæ magnitudine cum oleo in quo fœnūgræcum & ruta cocta ſunt, colicorum dolores ſedat.

Pharmaca ad colicos,

Cap. XXXI.

CONuenientiſſimum ad colicos pharmacum, vinum abſinthites exiſtit,ſi prælibatione à balneo aut exercitio opus habent:eſtque etiam non ſirientibus valde commodum,ſi laxiore ac debiliore apprehendente aluo,cyathi tēperati mēſura ante aridorū ciborū comeſtionē accipiatur. Apparatur autem vinum abſinthites & pro occaſione, virgis recentis & pleni abſinthii quindecim numero,per diem ac noctem in fictili vaſe vini tenuis & adſtringentis mediocriter vetuſti maceratis. menſura autē vini ſit ſextariorum trium.Decoctum etiam herbæ ipſius vbi ſemel tantùm ebullierit,pari modo ad vinum quod aliàs pro conſuetudine bibunt,admixtum, vtiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem eſt quod vbi otium ſit,ſic præparatur: Selibra abſinthii in amphoram vini optimi recentis,quod muſtum appellamus,coniicitur,oblinitur,in eáque permittitur,donec muſtum ceſſauerit feruere: deinde abſinthium quidem abiicitur, vinum verò reponitur ac inueteraſcit.habet autem omnino amphora ſextarios octo quadraginta. Vinum abſinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum infernè in aluo ac inteſtinis hæret, citra animaduerſionem detergit,bilis generationem præpedit, flatúſq; alios quidem depellit,alios verò auertit, quodámq; modo ſpiritum diſpenſationi præfectum defæcat. Aloe etiam optima,trium drachmarum pondere deuorata,aptiſſima eſt, vbi non pro ratione ciborum egeſtio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam ſola ſanitati reſtituere poteſt: ita vitioſa medicamentaria ſuperfluitate ventrem replet.Intercidentes verò obiter inflationes,ſylueſtre cuminum,quod & Æthiopicum appellant, cochleari menſura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum diſſoluit:aut ſiſon ſimili modo, aut rutæ ramuli in aqua ipſa feruefacti. Caſtoreum etiam aſſiduè potatum,totius affectionis apparatum demolitur,omnibúſque medicamentis præſtare repertum eſt. datur eius drach.i.in tribus cyathis optimæ aquæ mulſæ. Lupi autē ſtercus,maximè albū,ex aqua aut vino albo & tenui,ſummè colicis auxiliatur, inquit Galenus:non ſolùm in acceſſionibus & irritationibus, ſed tempore etiam interualli, aut enim perfectè morbum ſedat,aut ita præparat, vt ad tempus aliquanto mitius affligat. melius autem ſtercus cenſetur,quod non in terrā delapſum reperimus, verùm in fruticem aut herbam excretum. oſſa quoque in ipſo ſtercore inueniuntur,quæ ipſius animalis concoctionem effugerunt,quæ ſi trita bibantur,magnopere colicis auxiliantur:quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda ſunt cum ſale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris.Mirum in modū etiam manifeſtè colicos iuuat inſtar amuleti alligatum iliis ægroti,idem lupi ſtercus.oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo diſcerpta ſumere,cum ſtercoréque ipſo in pelle ceruina excepto,ac filo colligato ilia præcingere.Si verò non ſuppetet lana ex ouicula à lupo diſcerpta,ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus idem paſſerculus qui & corydalus *hoc eſt galerita*,appellatur,ſimplici iure coctus , aſſiduéque vnà cum iure acceptus,ſummopere colicis prodeſt.Vtilitatem enim ex eo expertus ſum,inquit Galenus. Cæterùm paſſerculis,quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris &cauernis appellant,ſimilis eſt,qui ſanè circa vrbium muros verſantur ac degunt: verùm his maior eſt corydalus ipſe, habétque in capite veluti criſtam ſiue galeam ex pennis ſponte naturæ enatam: & circa vias reperitur,hyemis præſertim tempore. Aliud. Talum ſuillum vſtum & tritum,totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito,& ad percolatum decoctum mel deſpumatum adiicito, A bibendúmque præbeto. Aliud. Radices verbenacæ rectæ tenuiter conciſas in aqua ad tertias decoquito,ieiuniſque per quinque dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere: eſt enim experimēto cognitū.

Aliud. Hoc itidem experimento conſtat, eóque ipſe liberatus ſum:Mētham viridem aliquandiu decoquito,decoctúmq; bibendū ad dies tres exhibeto,& nunquā dolore afficietur. cauendum autem ne olla in qua mentā decoquis, per tres dies terram contingat. remedium verò hoc eiuſmodi eſt,vt præſentem opem ferat, eſtque B multo vſu cognitum. Lauri etiam teneriora virgulta arefacta,comedenda præbe per tres dies quibus mēthæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubiū in vino mulſo decoctum bibendū præbe: liberabitúrque æger à dolore,neque vnquam poſtea incidet in affectionem.

Rhamni folia viridia trita in paſtillos informa,& exſiccata,drachmámque vnam inde exhibe,febre carentibus, cum vino:febrientibus verò,cum hydromelite. Facit & ad voluuloſos,omnémque dolorem flatuoſum miro modo: per ructus enim ac flatus exoluti à malo,ſani fiunt. C Aliud. Rhamni ſuccum poculi,mediocris menſura, tantundémque paſſi Cretici miſceto: dum in ſolium in balneo deſcendit,bibendum præbeto, plurimúmque tolerare id iubeto: in frigidæ autem aquæ ſolium nequaquam conſcendat.experimento cognitum eſt.Ex apparatis verò pharmacis hocce nobis familiare eſt, inquit Archigenes. Caſtoreum & ammium tenuiſſimè trita, duorum cochlearium menſura præbe ex aqua mulſa. Secundum verò locum hoc habet: Caſtorei drach. iii.ammii, ſeminis apii,fœniculi,cuiuſque drach.i.exhibe eo modo D quo præcedens. Aliquādo autē pro apio, panacis radicē adiiciēs præbeo,aſſequórque ritè quod volo. Præſtabile eſt & hoc: Aniſi,caſtorei,æquales partes miſceto,indéque drachm.vnam ex vino mulſo exhibeto. Aliud. Gladiolum vnà cum radice exſiccatam,contuſam,& cribratam,cum piperis granis vndecim bibendam præbe. diuturno malo hoc medetur. Cæterùm duo efficaciſſima ex multis omnino coli pharmacis, vſus approbatione præſtātia,inquit Archigenes,vnicuique communicabo. Sagapeni,piperis,galbani,pyrethri,croci, ſpondy-E lii,myrrhæ,cuiuſque drachm.i.radicis panacis drachmas viii.excipe melle, & ad cerati craſſitudinem redige. Vbi verò vſus expetat,manipulum vnū chamæleuces aut chamæpityos in vino optimo, leui, anniculo, heminarum quindecim mēſura,vſque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti vna,ex pharmaco ad fabæ magnitudinē diſſolue:idque ſemel primo menſe bibendum præbe: ſecūdo deinde menſe bis,& tertio ter:atque hoc modo vſquequo quinquies exhibueris, ſecundum menſes auctione facta,procedes:niſi alui ramenta inde ſuccedant. ea e-F nim leniter detrahere hoc pharmacum conſueuit. Alterum verò ad diſſoluendas acceſſiones valde efficax exiſtit: Myrrhæ ſtactæ, opopanacis, ſucci Cyrenaici,croci, pyrethri,galbani,ſagapeni,cuiuſque drach.viii. olei picini drach.i.mellis deſpumati quantum ſuffecerit vt ad cerati ſpiſſitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma i.in tribus cyathis paſſi Cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque vereor hæc etiam in acceſſionibus, niſi ex cruditate laboret æger, præbere: atque,etiam in interſtitiis per aliquos dies ex his affectionem expugna-G re, valdéque mihi ex ſententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex viperis conſtans,interualli tempore aſſiduè accepta,prohibuit ne facilè ab acceſſionis irritatione rurſus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata,præſens auxilium in debilibus doloribus exiſtit, facit ad colicos & alui inflationes,& incipientes aquæ inter cutem ſuffuſiones,maximè eam quæ tympanites appellatur:valet etiam ad iocinoris affectiones: prodéſtque iis qui venenum hauſerunt. Myrrhæ troglodyticæ dr. v.ſpicæ nardi drach.v.croci drach.iiii.floris iunci odorati drach.iiii. & dimidiam, caſiæ drach. iiii. cinnamomi H drachm.iii.thuris drach.vnam, piperis albi ſeſquidrach. coſti drachm.vnam, excipe melle deſpumato: aut nucis Ponticæ magnitudine præbe ex vini mulſi,aut paſſi veteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur in colica

diuturna,habita tamen prius corporis cura;paululùm ante horam cibi ſumendi ad dies ex ordine quindecim:deinde vbi ab e i⁹ exhibitione per quinque dies quieueris, rurſus exhibe ad dies decem: iterúmque poſt multorum dierum intercapedinem, parum præbe, donec ea amplius opus non habeat æger. atqui propria ſua efficacia corpus ſe melius repræſentaturum promittit,tum carne, tum colore,tum ſenſu, tum firmitate. Archigenes porrò Zopyrium antidotum hoc parare iubet: Spicæ nardi drach.vi.floris iunci odorati drach. v. myrrhæ drach.v. croci drach.IIII.caſiæ drach.IIII.cinnamomi drach.III. piperis drach. VI.coſti obolum,thuris obolum.Cæterùm præter opinionem colicis conueniens antidotus eſt quæ pæonia appellatur. in ipſis enim vehementibus acceſſionũ irritationibus ante ſomnum exhibita,compeſcuit dolores,ſomnúmque dulcem ſimul produxit, ac morbum diſſoluit. Quidam etiã ipſam cum oleo infundentes,ſcopum attigerunt. Deſcripta autem habetur in tertiodecimo De theriacis ſermone,huius videlicet tractatus:quare ea ipſa cenſeo confidenter eſſe vtendum. Aliud valde bonum oxyporium,citò penetrans, cum colicis tum inflatis cõmodũ: Cumini trientem,piperis albi,cacuminũ thymi,foliorũ rutæ,nitri,ſing.vnc.I. contere cũ aceto,ac redige in paſtillos pondere vnius aut duarum drachmarum.exhibe iuxta cuiuſque vires cum aqua calida. Aliud: Siſonis,caſiæ,foliorum lauri in vmbra exiccatorũ; ſing. drach.VIII.petroſelini drach.IIII.ſpumæ nitri albæ drach. v.excipe melle,ac vtere. Aut cochleare eius ſicci ex aqua mulſa in qua ruta decocta eſt,præbe. Aliud. Cumini ſylueſtris cochlearia tria,ſeminis coriandri,fœniculi,aniſi,apii,ſeminis rutæ,cuiuſque cochleare vnũ,piperis grana IX.vini ſextarium I.Hæc tenuiſſimè contrita vino permiſce,& quotidie cyathum vnum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe.A potu autem æger deambulet,& probè concoctionem iuuabit. poteris & ipſum vinum calefactum præbere. Aliud Aſclepiadæ, quod ab omni affectione penitus liberat: Corticis ſalicis viridis drachmas v.zingiberis drach.IIII.piperis drach.II.palmas paſſas III. rutæ viridis ramulos v.aquæ pluuialis ſextar. III. Omnia ſimul ad tertias decoquito,atque ad horas ſiue dies tres, pro qualibet vice cyathos duos exhibeto: & poſt triginta dierum ſpatium,idem rurſus facito:quò per anni ſpatium vnius, triginta & ſex potiones contingant. hoc enim pharmacum potatum hoc modo,totam affectionem aufert. Aliud. Cornu cerui recèns enati adhuc capillis obſiti,tenerrimique ac vſti,cochlearia maioris modi III. piperis albi grana nouem, myrrhæ parum quid ad commendandum odorem.Contere omnia, eiſque cochlearũ terreſtrium magnarũ vnà cũ teſtis ſuis tritarum,quãtum viſum fuerit adiice: omniáque ſimul trita,& vino falerno mari mixto triũ cyathorũ mẽſura permixta,& ad mites prunas in vaſe fictili calefacta,ac ſedulò,nequid in fundo reſideat,agitata, præbe bibẽda,ita vt nihil reliqui maneat,atque id maximè tempore acceſſionis, & ieiuno adhuc ægro fiat.Deinde verò cibum qui facilè conficitur præbe,atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe. Iis verò qui cochleas ſumere non poſſunt, reliqua præbe ſicca cum vino. Potio ad colicos,quæ etiam inflatis,& difficulter concoquentibus, voluuloſiſque eſt accommodata.

Abſinthii,pulegii,piperis albi, cumini ſylueſtris, baccarum lauri decorticatarum,omnium æquales partes exſiccatas ac tritas,cochleari menſura præbe ex aqua calida.vtereque eo confidenter. Aliud colicum remedium per experientiam receptum: Baccas lauri IX. piperis grana VII.opopanaca magnitudine ciceris.cõiice in aquæ cyathos III.totúmque ſimul feruefactum bibendum præbe: quieſcátque inde æger, & perfectè ſanitati reſtituetur. Oportet autem,inquit Galenus,ad viros maſculi, ad fœminas muliebris ſexus herinacei internam membranam accipere, exſiccaréque ac contundere, eiúſque partes tres prædictis admiſcere. Aliud ad colicos præclarum. Colocynthida maximam non ſolùm ferro perforatam, ſed & ſemine eiecto euacuatam, ita tamen vt id quod inſtar tomenti in ea eſt relinquas,vino veteri dulci quantũ eius capere poteſt exple, eámq; per noctẽ integrã repone:

A manè verò vinum ipſum per panniculum diligenter exprime ac percola, vt nihil ex medulla eius in ipſo potu reſiduum maneat: vinúmque ipſum calefactum bibendum præbe:quo facto æger deambulet,& liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus,infuſiſque colicis accommodatis, Galeni, Cap. XXXII.

PHarmacis dolorem leuantibus medici vti conſueuerunt,vbi magnus adeſt dolor, aut vigiliæ, aut ne ob violentam tuſſim lancinentur ægri, velut in ſanguinis re- B iectatione & deſtillationibus à capite contingere ſolet. Verùm in illis mediocria exhibere ſolemus: quales ſunt ex ſeminibus conſtantes tuſſi accommodatæ facultates, quæ & ipſæ omnino aliquid ex ſoporem inducentibus pharmacis admixtum habent: verùm modicum id eſt: inter multa adeo ſemina,quæ & boni odoris ſunt, tenuiúmque partium,& vrinam cient: cuminum dico, daucúmque & aniſum, & quæ his ſimilia exiſtunt. Cæterùm quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorem leuantia, eiuſdem quidem generis cum illis ſunt,verùm longè ma- C iori facultate prædita, atque id ob magnitudinem in eis doloris.Opium igitur fortiſſimum eſt ſtupefactiuũ: admiſcere autem ei oportet ea quæ aut doloroſam affectionem concoquere poſſunt,aut humores ab ipſo factos diſcutere, aut ſecare & attenuare,aut ſecundum totam ipſorum ſubſtantiã permutare. Scopus enim nobis in his eſt, primùm quidem vt ſenſum ſtupidum reddamus:deinde vt nihil in poſterum ex ſtupefactiuo pharmaco relinquamus quod membro nocumentum inferre poſſit: amplius autem,vt(quod maximũ eſt)affectioni opitulemur. D Ad hæc itaque reſpectu habito,videtur mihi debito modo & iuxta rationem propoſitum componere pharmacum,ex hyoſcyami quidem & opii permixtione, quicunque altiorem ſomnum ac ſoporem,ſenſitiuæque facultatis ſtuporem inducere velit. Quò verò citius digeratur, omnémque profunditatem affectorum corporum penetret,calefacientia admiſcere oportet, piper videlicet ac euphorbium & pyrethrum,quæ nociuos humores diſcutere poſſunt,& repurgare viſcoſos ſecaréque craſſos,& flatus ventoſos attenuare,concoqueréque & euacuare. Ne- E que verò parum concoctoriæ facultatis, frigidorum præſertim humorũ,in Indica nardo exiſtit. Quemadmodũ autem ex aromaticis nardum coniecit Philo,ſic & ii qui ei ſucceſſerunt,alii aliud adiecerunt:florem iunci odorati,caſiam, amomum ac coſtum. Quemadmodum autem rurſus crocum coniicit Philo concoctorium pharmacũ ad humorem & affectionem crudã,ita alii myrrhámque & caſtoreum admiſcuerũt: plurimíque ex ipſis, neque id malè,etiam familiaria nobis ſemina,apii videlicet & cumini,aniſique ac dauci & petroſelini & quæcunque eius F generis exiſtunt,adiecerunt:quò videlicet amarorũ pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digeſtionémque & vrinæ expulſionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur.Si verò vaporum aut humorum craſſitudinem attenuare oporteat,& hoc ipſum per ea cõtingit. Prima itaque,vt apparet,ex omnibus vetuſtioribus præclara Philonis antidot⁹ exiſtit,de qua ipſe hæc ſcribit.

Philonis antidotus. Philonis Tarſenſis medici magnũ mortalibus inuentũ ad multarum affectionũ dolores,ſiue colum quis doleat,ſemel datum,ſiue iecur:ſiue etiam G vrinæ difficultas,aut calcularis morbus, aut orthopnœa, aut tabes infeſtet.Sanat & conuulſionem & pleuritidẽ,ac ſanguinis reiectationẽ,aduerſúſque mortẽ ſe opponit,omnes viſcerũ dolores ſedat,tuſſimque & ſuffocationẽ,ſingultúmque & deſtillationẽ. Hanc etiã Andromachus in ſuos cõmentarios retulit,hoc modo de ea ſcribens:Colica antidotus admirabilis,qua vtor & ad voluuloſos, & ad eos qui ſtercora per vomitum reiiciunt, in maximis doloribus: datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ.Cõpoſitio autem hoc modo habet: Piperis albi drach.XL.opii drach.XX.croci drach.X.ſemi- H nis hyoſcyami albi drachm. XL. ſpicæ nardi,euphorbii, pyrethri, cuiuſque drachmas duas. excipe melle cocto, ac vtere. Alia antidotus colica, Nicoſtrati iſotheos appellata,duobus talentis empta, faciẽs ad ſtomachicos qui cibum continere non poſſunt, oculorum affectiones, &

magnas vexationes,& dolores vuluæ ; ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrach.myrrhæ drach.II. spicæ nardi drach.II.costi, piperis albi, piperis longi, galbani,cuiusque drach.I. cinnamomi, succi mandragoræ, castorei,cuiusque drach.II. seminis dauci sesquidrachm. (alii drachm. III & dimidiam eius coniiciũt) opobalsami drach.IIII.sagapeni drach.III.casiæ drach.IIII.excipe melle despumato,& fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur,& per anum subdantur, Cap. XXXIII.

HVius generis sunt etiam quæ sedi applicãtur , quæque ad leuandum dolorem per anum, tum subduntur, tum infunduntur. Opium itaque ex genere eorum est quæ fortiter sensum stupidum reddunt , ac somnum soporiferum inducunt. atque hæc facit tum per se solum,tum cum pari castoreo in sapa aut oleo rutaceo imbutũ,tomẽtóq; exceptũ & ano inditũ. Miscere enim hæc pharmaca oportet quopiã vires ipsius opii mitigante,nocumentúmque quod inde mẽbris infertur impediente, ampliúsque affectionem iuuante. Aliud,quod subditur colicis:ad dolorem leuãdũ. Castorei,croci,opii,myrrhæ, styracis æquales partes in collyria lõga redige cum aqua, & vtere. Infusum ad colicos mirabile: Cedriæ quadrãtem , picis liquidæ semissem , castorei sesquiunciam, opii sesquiunciam, piperis grana L X. vnito cum digito medio vel eo qui index appellatur, vsque ad primam flexuram vncto,& simul cum olei rutacei cyatho vno inquinato,admixtáque butyri vncia I.terebinthinæ sesquiuncia,tepefactum per fistulam ampliorem infundito:subsidet enim & dehiscit,ac ab vnione discedit. Aliud infusum, quod ante somnũ acceptũ,somnum cõciliat, dolorẽ lenit, concoctionémque probè iuuat: Succi absinthii dr.IIII.opii dr.IIII.aloes dr.XII.picis liquidæ vnc.I.cedriæ vnc.I.myrrhæ vnc.I.cẽtaureæ dr.IIII. castorei dr. x. costi dr.VI.mastiches vnc.I. foliorũ rutæ vnc. I. styracis vnc.I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem sufficit,quò ad mellis crassitudinem redigatur. Vsu verò expetente,ex pharmaco hoc drach. plus minus quatuor, iuxta ægri vires ac ætatem,in diplomate cum oleo cyprino,gleucino, anethino,telino,in quibus cuminum contusum coctum est,dissolue,modicúmque butyrum admisce.Et vbi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris,deindéque laueris, & cibum exhibueris , ac caput ex anethino aut omphacino illeueris,ante somnum infunde. vtere: experimẽto enim cõstat. Aliud,quod infernè infunditur,quo ego vsus magnum nomen assequutus sum. Castorei drach.IIII.croci sextantem (alii tamen drach.II.tantùm habẽt)opii trientem,myrrhæ drach.IIII. succi rutæ drach.II.nitri rubri drach.II(quidam verò pro nitro spicam nardi scribunt)excipe melle despumato cocto. Vsus verò tempore,nucis auellanæ paruæ magnitudine , aut fabæ tantùm accipe, ac in vini mensura vna, dissolue, affusáque olei rutacei mensura vna,vt videlicet duæ mẽsuræ sint in totum,permisce, ac præloto ægro ante somnum infunde. Cæterùm præscriptas ad dolorem leuãdum antidotos & infusiones vitare oportet,ne in nimis assiduum vsum conuertamus:sedant enim confestim dolores,causas verò intus reseruant: & aut paulo pòst animi deliquium inferunt,& mortem,aut diuturnas & indissolubiles affectiones reddunt. Aliud infusum mirabile: Butyri quincuncem,adipis anserini,adipis gallinacei,medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiusque sextantem, adipis vrsini vnc.I.cumini,foliorum rutæ,castorei,cuiusque quadrantem,euphorbii recentis drach.VI.opobalsami septũcem , nardi Celticæ trientem,vnguenti nardini lib.II.olei rutacei sextarios IIII. Vtere hoc ipso in vehementibus doloribus:euacuatione tamen prius per clysterem facta,& post horæ spatium mensuram vnam mediocris poculi tepefactam infunde,quiescerèque iube , ac aliquandiu pharmacum retinere:atque ita diuinam eius videbis facultatem. Aliud infusum, quod etiam causas euacuat,ac dolorem leuat. facit & ad diuturnam renum affectionem,& ad calculosos, eósque qui inuoluntariè vrinam eiiciunt: Allii capita magna tria,rutæ viridis manipulares fasciculos duos,olei dulcis libras quatuor. Allia decorticato,& cum ruta ac oleo donec torrefiant coquito,atque id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato,ad oleúmque butyri librã I. affundito, picis liquidæ sextarii Italici quartam partem, cedriæ tantundem:vnito, ac in vitreo vase recõdito. Vsu autem expetente,sextantem inde, aut minus iuxta ægri vires accipito,oleóque & vino pari mensura acceptis,ita vt totum hemina vna fiat,cõmisceto,tepefactúmq; infundito. Aliud infusum: Olei cyprini lib. V.castorei sescũcem,antidoti regiæ,quæ etiam tetrapharmacũ appellatur,sescũcẽ: emplastri ex succis sescuncẽ,terebinthinæ sescuncem,butyri sescuncem,baccas lauri centum & vnam,baccas allii magnas quinquaginta vnam,cumini lati vnc.I.rutæ manipulum I. Baccas lauri & allia mundato:latũ verò cuminum & rutam in pila tundito,& in hemina vna vini veteris dulcis macerato.Sequenti verò die affuso oleo & butyro,in diplomate decoquito,percolato,ac reliqua admisceto,paritérque castoreum cum oleo tritum. vtitor. Vbi verò vsus postulauerit,pharmaci huius sextantem accipito,& adipis anserini liquefacti itidem sextantem admisceto,tepefactúmque iniicito. Infusum colicum admirandum: Fœnigræci ac lini seminis æquales partes,quãtum satis videbitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito,atque vbi succus inde prodierit, quantum ad vsum satis videbitur percolato,ac in eo ipso quod percolaueris,lanas succidas eluito, expressísque lanis, ad aquam salem & oleum moderatè adiicito,simúlque vnito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIIII.

FArinæ cicerum nigrorum,seminis brassicæ,farinæ fœnigræci , singulorum æquales partes decoque cũ melle oleóque cyprino, modico vino affuso. Est & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipsum approbauit. Accipit autem fœnigræci partes II, baccarum lauri contusarum,mastiches Chiæ, & terebinthinæ,singulorum partem vnam. Coquitur cum vino & melle. Epithema colicis,inflatis: Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone.Ego verò,inquit Archigenes,etiam castorei paululum admisceo , efficaciúsque redditur ad stomachi præsertim inflationes. Aliud epithema ad colicos,inflatos,coxendicum dolores,pleuriticos,ac stomachicos,& diuturnum vomitum cibi: attrahit etiã ac duritias emollit : Ceræ,picis, resinæ pinus,adipis taurini , baccarum lauri, singulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,galbani quadrantem, piperis sesquiunciam . aliqui etiam canchryos quadrantem,ammiique tantundem coniiciunt. Aliud. Ceræ libras II.Celticæ nardi, floris iunci odorati,casiæ, cyperi, cuiusque sextantem,colophoniæ lib.II. terebinthinæ sesquilibram , thuris,pyrethri, cuiusque sesquiunciam,euphorbii vnc.I.costi drach.XXX. vnguenti irini quantum suffecerit. Arida in vino rigata ac exsiccata contundito & cribrato,atque ita liquefactis inspergito. Ad finem etiam opobalsami sextantem aut quadrãtem admisceto. Facit quæcunque etiam polyarchion:maximè tamen inflatis conducit. Vtendũ quoque ad colicos paulo mox subscripto polyarchio appellato,atque eo quod ex baccis lauri cõstat,quod ad hydropicos describetur, & siqua his similia existũt.Propriè autem colicis conuenit,inflãmatísque & inflatis,quod in epistolis Archigenis refertur,ex seminibus cõstans: Ceræ drach.centum, terebinthinæ drachm. L.ammoniaci thymiamatis drachmas quinquaginta, opopanacis, iridis Illyricæ , anisi, meliloti, nitri adipis taurini, fœnigræci,seminis apii , cuiusque drach. XXV.mellis sescuncem,aceti cyathos duos.Arida contundito & cribrato:ammoniacum autem in aceto mulso per noctem vnam maceratum reponito.postera die liquescibilia feruefacito, in mortarióque cum pistillo tusa commisceto.Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerum admixtionem impositum,cutem exasperat,eísque qui vitiosis humoribus amplius abundant,serpiginosum pruritum excitat:quare in iis qui tenuiores carnes habẽt, ex cerato rosaceo quantum tibi satis videbitur pro curandi corporis ratione, admisceto. Dropax etiam assiduè

ſuper omnem ventris amplitudinem iniiciatur, atque etiam ſuper dorſum. Componatur autem is ex pice & reſina, modica cera, ſulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem vſus eius, ſi calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atque etiam inter exercitia incumbere ſinatur. Aliquando etiam balneum ſuſcipiatur, ex nitro affato toto corpore largè conſperſo. Huiuſmodi enim dropacis vſus violentius affectionem deſtruit: ſicut & ſinapiſmus & thapſiæ vſus, multis qui antea exquiſita diæta ſunt vſi, & per aluum, ſi quidem adſtricta fuerit, ſunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & ſinapiſmorum apparatus in tertio Sermone ſunt deſcripti. Aliud Archigenis, vile quidem, verùm ob efficacem ipſius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ lib. II. ceræ ſeſcuncem, ſulphuris viui, nitri, aluminis ſciſſilis, cuiuſque quadrantem. Ad picem liquidam præcoctam vſquequo non amplius inquinet manus, ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridáque tenuiſſimè trita inſpergito, vnito, emollito, ac vtitor. Flatus infernè educit, cutem vellicando iucundè afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodeſt etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lienique indurato. Epithema ex baccis lauri ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis ſiccæ, ſpumæ nitri albi, ammoniaci, cuiuſque dextantem, baccarum lauri decorticatarum ſeſquilibram, piperis ſextantem & vnciæ dimidium, ammii, cãchryos, iridis, cuiuſque ſeſquiunciam, galbani ſeſquiunciam, vnguenti irini lib. vnam. Quòd ſi canchrys non adſit, pyrethrum coniice: & liquefacta cum ſiccis permiſce. Hoc etiã approbat Oribaſius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Caſiæ, amomi, roſarum, cyperi, cardamomi, ſpicæ nardi, nardi Celticæ, folii, iridis, œnãthes, cõpoſitionis hedychroi, maſtiches, croci, meliloti, ſucci abſinthii, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellii, myrrhæ, cuiuſq; vn. I. xylocinnamomi, piperis cõmunis, helenii, ſtyracis, cypheos, thuris, cuiuſq; ſeſquiunciã. Succos cum aridis committito, admiſcetóque xylobalſami ſcrup. XII. floris iunci odorati ſcrupulos XII. terebinthinæ ſeſcuncem, vnguenti nardini beſſem, roſacei lib. I. hederæ vnc. XVI. opobalſami ſextantem. ſucculenta vino diluta terito. Polyarchion quod dialeimma, *id eſt intermiſſio*, appellatur: quod & ipſum in Alexandria præparatur. Caſtorei vnc. I. piperis longi ſeſquiunciam, myrrhæ, opobalſami, hedychroi, foliorũ malabathri, radicis panacis, ſpicæ nardi, cuiuſque quadrantem, coſti ſextantem, amomi ſextantem, cinnamomi ſeſquiunciam, aut pro eo caſiæ quadrantem, floris iunci odorati trientem, croci ſextantem, cyperi, cardamomi, iridis, ariſtolochiæ longæ, ariſtolochiæ rotundæ, cuiuſque ſextantem, pyrethri trientem, ammoniaci thymiamatis quadrãtẽ, aloes quadrãtẽ, ceræ libras IIII. terebinthinæ lib. IIII. reſinæ trientem, vnguenti nardini lib. III. quidam etiam ſtyracis ſextantem addunt. vini verò quantum omnino ſufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præſertim circa viſcera, morbos vtaris: ego ſanè eius vſu ſemper clarus euaſi. Styracis pinguis dextantem, foliorũ malabathri ſextantem vnciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum vnc. XV. maſnaphii vnc. duas & dimidiam, ſpicæ nardi, croci, cuiuſque ſextantem dimidiámque vnciam, micarum purarum dextantem, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalſami ſeſquiunciam, comæ abſinthii vnc. II. & dimidiã, maſtiches vnc. II. & dimidiam, caryophylli vnc. I. ſcrupul. VI. ammoniaci thymiamatis vnc. XX. colophoniæ vncias XVI. opobalſami vncias XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini vnc. XX. propolis dextantem, roſacei ſextantem vnciámque dimidiam, mellis cochlearia viginti, terebinthinæ Chiæ vnc. XX. ceræ vnc. XV. vini ſpathitæ quantum ſufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato: mala verò cotonea conciſa cum vino ſpathite coquito, ac per ſe terito: deinde ammoniacum & maſtichen cum vino conterito. Styracẽ verò cũ opobalſamo in altero mortario diſſoluito, atq; omnia trita ac diſſoluta ſimul vnito: liquefactíſque quæ liquefieri poſſunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindéque ad ea quæ in mortario trita ſunt adiicito, ac vnito: adiecto etiam ſimul melle. pòſt verò emollito ac optimè ſubacto, tanquam valdè probato, vtitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum vetuſtiſſimas etiam affectiones, præſertim in ſtomacho ac ventre. Quibuſdam etiam quibus aqua inter cutem iam ſuffundi incepit, profuit. Duritias enim in ſtomacho vnicè diſſoluit, ſupra hocq́; viſceribus robur & firmitatẽ addit. Compoſitio hoc modo habet: Reſinæ pinus libras XX. ceræ lib. quinque, terebinthinæ deunces duas, olei lẽtiſcini vncias XVI. gleucini vnc. XVI. thuris quincuncẽ, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, ſucci abſinthii, maſtiches, bdellii, caſiæ, cuiuſque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balauſtiorum, ſingulorum trientem, carpobalſami quadrantem, caryophylli quadrantem, herbæ ſabinæ quadrantem, ſtactæ albæ quadrantem, piperis ſextantem, ſuffimentorum ſubſcriptorum lib. quatuor, œnantharii quantum ſufficit. Suffimentorum verò quæ ad huius epithematis compoſitionem coniiciuntur, apparatus hic eſt: Liliorum alborum depuratorum lib. II. ſtyracis pinguis lib. II. & dimidam, folii lib. I. caryophylli trientem, coſti trientem, ſpicæ nardi trientem, maſtiches quincuncem, amomi ſeſcuncem, onychum aromaticorum vſtorum & extinctorum, opobalſami, ſingulorũ beſſem, carpobalſami ſeſcuncem. Apparato ac redigito in paſtillos, eiſque ad præſcriptam compoſitionem vtaris.

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.

ALuus tum in febribus tum citra febres fluxione laborat: maiori verò difficultate eorum qui febricitãt cura perficitur, coniecturáque exquiſitiore opus habet. In principio enim aliena à natura ſalubriter euacuare cõſueuit: ipſa videlicet natura vndiquaque ad ſuperfluum & incommodum reiiciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri videmus. Conuenit itaque rebus ſic ſtantibus, aut vſquequo natura omnem curam ſuam impenderit expectare, aut ipſius etiam motus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: ſiquidem quæ cohibentur ſurſum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè pernicioſas. Quare in principio ea quæ in corporis cõmoditatẽ vtiliter excernuntur, minimè inhibere oportet. Poſtquam verò iam diutius perſeuerauerint fluxiones, non ſolùm ſuperflua euacuantes, verùm habitum veluti colliquantes, viréſque conſumentes: tunc ſanè reſiſtere eis oportet, tum per ea quæ per os ſumuntur, tum quæ per anum infundũtur, atque ea quæ forinſecus imponuntur. Si itaque bilioſa pura recrementa prodierint, in magis ſalubria permutare ipſa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Bilioſum enim tum in ventre, tum in ieiuno inteſtino aggregatum, atque poſt coaceruationem retentum, maximopere lædet. nam & ſtomachum ſubuertit, & viſceribus inflammationes infert, & ſitim accendit, & febres inſtaurat, omnéſq; prædictas affectiones in capite efficit, atque in totum grauiorem affectionẽ reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidũ, recẽs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, aſſiduéque agitatũ, donec ad tertias ſit reductũ: quod ipſum & per fluuiales ſilices, ferríque laminas igni candefactas ac in lacte extinctas fieri poteſt. Cæterùm in decoquendo ſuperſtantem concretionem ſiue ſpumam myſtro aut pinna auferre oportet. hoc enim nullum compendioſius remedium ad fluxiones bilioſas reperire poſſis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipſum in nidorem aut etiam acorem conuerti conſueuit, maiúſque nocumentũ quàm commoditatem inferre, tunc ſanè in præſens ipſum exhibere vitabimus: aquæ verò quarta parte ad lac ipſũ affuſa, decoctionẽ faciemus, donec dimidiũ totius cõſumatur, atq; hoc modo exhibebim⁹. Et hæc quidẽ ad bilioſas fluxiones ſufficiãt: ad alias verò vbi ſufficiens iã euacuatio ſit facta, fluxióq; ipſa adhuc perſeueret,

irrigationes adhibeātur ex oleo omphacino,aut roſaceo,
aut melino cum vino:efficacius autem his myrteum eſt,
ſi vehementiori indigeat adſtrictione, tertia aut quarta
vini parte ei admixta. Quòd ſi robuſtiora corpora con-
tingant,gallæ,malicorium, cupreſſi pilulæ in ipſa irriga-
tione incoquantur.Cuminum etiam tritum lanæ conuo
lutæ infarciatur, & apii ſimiliter ſemen pari pondere:vri-
nam enim irritat,fluxionéſque ad inteſtina eò diuertit.
Cæterùm & ſedes ipſa ex decocto quopiam prædictorū
adſtringētiū foueatur. Perſeuerāte autē adhuc fluxione,
etiam cataplaſmatis ex palmis & acacia & alumine erit v-
tendum:ceratis item ex oleo myrteo apparatis.Cōueniūt
quoque emplaſtra ex eadem materia apparata. Parabile
verò & efficax hocce eſt: Mora præ immaturitate adhuc
acerbiora & albicantia ſeptē accipe, probéque contere:
deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita vt ce
ræ in eo vncia ſit,olei verò ſextans,adiice:vni,& vtere.I-
dem faciunt cruda mora exſiccata cum ouo trita ac illita.
Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnāthe cō-
uenit:& ex micis emplaſtrum in ſtomachicis deſcriptū,
quod ſpumam argenti & ceruſſam admixtam habet : itē
reliqua quæ in Sermone de cœliaca affectione deſcriben
tur.In potu verò accepta.ventris fluxus, poſt ſufficientem
inutilium euacuationem,ſanant:Capilli veneris decoctū,
paliuri folia,vinacei vuæ triti,ſpica nardi, ſpinæ albæ ra-
dix. quin & cœliacis & ſtomachicis eadem opitulantur.
Mora etiam immatura & adhuc acerba ad ſolem pluri-
bus diebus deſiccata,deinde trita & repoſita , vſúque ex-
petente bibita, magnum pharmacum alui reſtrictiuum
fiunt,vt ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commo
dè exhibeantur,aliáſque omnes quæ fluidæ exiſtunt, at-
que etiam dyſenterias.cōtunduntur quoque, & obſoniis
admiſcentur , quemadmodum rhus culinarius conſue-
uit.Magis tamen aluum cohibent, rubi mora immatura
& acerba eodem modo exſiccata,& in potu exhibita.Illi-
tione autem optima ad fluidam aluum eiuſmodi vtaris:
Acaciæ,maſtiches,œnanthes,cuiuſque æquales partes ac-
cipe,ac vnumquodque per ſe contere,deindéque permi-
ſce,ac ſicca aſſerua. neceſſitate verò exigente ouo ſuba-
cta aluo illinito, faſciculúmque lanæ purpureæ imponi-
to & obligato.Malo verò adhuc perdurante,etiā dorſum
inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate,alui,fluxione laborant,
ex libris Galeni, Cap. XXXVI.

VNumquodque membrum propria actione perfun-
gitur,quum temperamentum ſuum iuxta naturā aſ-
ſeruat.Seruabitur autem temperamentum , ſi refrigere-
mus vbi ad caliditatem fuerit diuerſum : contráque ca-
lefaciamus refrigeratum : humectemus verò exſicca-
tum,& rurſus deſiccemus humectum. Iuxtáque eandem
proportionem etiam tractemus eos qui ex harum in-
temperierum complexu & coniugatione afficiuntur.
Oportet enim ſemper exceſſui contrarium opponere, vſ-
quequo ad moderationem,& in id quod iuxta naturam
habet,membrum ipſum reducatur. Ratione igitur edo-
ctus ſum,etiam octo differentias curationis imbecilli vē
tris eſſe. Calidæ intemperiei cura. Vidiſti nanque &
tuipſe aliquos quidem per diem vnam, quoſdam autem
ampliori ſpatio,frigidæ potu curatos: quorum aliquibus
non ſolùm recentem frigidam fontanam exhibui,ſed e-
tiam coctam & poſtea niue adobrutam & refrigeratam.
Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, vidiſti
me concedentem:maximè ſi à plurima caliditate vexarē
tur. Dedi autem & lactis ſpumam ſimiliter refrigeratam,
& frigida iuxta ipſorum vires poma eodem modo refri-
gerata:ptiſanam quoque citra ſalis aut alterius rei admi-
xtionem probè coctā, aliáque eius generis infinita : vni-
cum ſcopum refrigerandi propoſitum habens. Prohibui
autem ne abſinthium aut aliqua adſtringentia continge-
rent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigi-
da intemperie laborantes,ſimiliter ab adſtringentium v-
ſu prohibui,omnibus verò modis calefeci , vino veteri
facultatis plurimùm calidæ exhibito:itémque cibis cale-
facientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio.
Quibuſdam verò humidam ventris intemperiem haben-

A tibus,medicationis ſcopum in exſiccando feci, dedique
eis edulia ex natura ſicca: carnes probè aſſatas,& paucum
potum.omniúmque adſtringentium vſus his conuenien-
tiſſimus exiſtit.in quibus enim humiditas multa ac velu-
ti mador circa affectum membrum adeſt , citra tamen
humorum vitiationem, ita vt quantitatis tantùm exceſ-
ſu affligant,ac veluti perſtillantem ipſum ventrem red-
dant,in his commodiſſimus exiſtit ciborum ac potuum,
itémque pharmacorum adſtringentium vſus: exoluto ni
B mirū ac languido tūc facto ægroto mēbro. Cura ven-
tris ob ſiccitatem immodicè fluidi. Alium autem ſicciſ
ſimum iam factum, vt tabidis ſimillimam figuram ha-
beret,in contrarium omnino habitum deductum cura-
ui.Huic, quum in principio exigua intemperie vexare-
tur,à ſiccitate videlicet humectatione indigente,medici
qui eum curandum ſuſceperant,abſinthium bibendum
dederunt, maláque cotonea, ac ſimilia in cibo: extrinſe-
cúſque ſimiliter adſtringentia adhibuerunt , atque hoc
modo totum aridum hominem reddiderunt. Hunc i-
C pſum nos curauimus vniuerſo corpore eius omnibus mo
dis humectato . Qualis autem eſt ſenectus in ſanis, talis
eſt ſicca intēperies in ægris: vt etiam incurabilis exiſtat,
vbi perfectè compleatur.Perfectum autem complemen-
tum in hoc eſt , ſi ſolida ſubſtantia ſimilarium corporū,
aridior fiat. Eſt autem & altera quædam ſiccitas eorum
corporum,quæ ex ſubſtantia humore compacta conſtat,
velut eſt caro & pinguedo. Alia etiam tertia ſiccitas eſt,
quum humiditas ex qua membra connutriuntur,eſt de-
perdita. Circunfunditur autem ea ipſa humiditas circa
D omnes animantis partes inſtar roris in ipſis diſperſa,
quam impoſſibile eſt ipſis membris apponere citra nu-
trimentum:quare difficillima omnium huius affectionis
cura exiſtit. Alia autem ſiccitas eſt, quæ circa paruas ar-
terias ac venas cuique membro proprias conſiſtit: hæc i-
pſa ob ſanguinis penuriā cōtingit. Omnes verò has ſicci
tatis ſpecies extremè offendūt auſterorū ciborū ac potuū
pharmacorúmque exhibitiones . conſumunt enim e-
tiam ſiquid in ipſis innati ac inſiti humoris relinquatur,
partim quidem exhaurientes, partim verò exprimentes
E per meatus in interiorem latitudinem alui,partim etiam
ad alia membra depellentes. Curare igitur has ſiccitates
conuenit,tum concluſos meatus laxando, tum quod ad
circumiacentes partes depulſum eſt, attrahendo, per hu-
mectantémque cibum vnumquodque ſimilare mem-
brum propria humiditate replendo:quemadmodum nos
arefactum penitus à medicis hominem curauimus. Bal-
neum itaque temperatiſſimum his conuenit : ita vt æger
aliquandiu in temperata aqua moretur. Præſtat autem
prope exteriores balnei fores calidæ ſolium locari:neque
F enim aere omnino ad ipſos indigemus . Oportet etiam
geſtando ipſum in balneū inducere atque inde educere:
deinde ex oleo antequā induatur inungere. A balneo ve
rò ſtatim lac aſininum recèns mulctum exhibendū,aſina
in domum in qua decumbit æger deducta : pauciſſimo
enim tempore in ambiente aëre lac ipſum morari opor-
tet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti admiſcen-
dum: atque ita vſque ad ſecundum balneum quieſcen-
dum. Poſtea verò mediocriter & accuratè fricatum, ſecū
dò lauabimus,diligenti coniectura tum ex ructibus tum
G ex ventris tumore facta,an exhibitus cibus ſit ritè confe
ctus. modicum verò tempus à primo balneo vſque ad ſe
cundum intercedat,horarum IIII. aut V. puto, maximè ſi
tertiò etiam ipſum lauare velis:id ſi non velis,non refert
etiam plurium.Lauabis autem tertiò,ſi aſſuetus ſit balneis
plurimis vti:& hoc ſanè minimè negligamus, quò à ſin-
gulis balneis, priuſquam induatur,oleo eum inungamus.
Cæterùm ſi lactis vſu delectetur,etiam à ſecundo balneo
ipſum propinabimus:ſi verò non, ptiſanam probè deco-
ctam,aut alicam inſtar ptiſanæ decoctam dabimus,indé-
que ſtatim rurſus quieſcere iuſſum,poſtea in tertium bal-
H neum ducemus:aut contrà, ad cœnam,ſi lauare non ve-
lit.Panis ei præparetur clibanites, purus, recens , probè
aſſatus , fermentum & ſalem mediocriter admixta ha-
bens . Pro obſonio ſit piſcium quiſpiam petroſis aquis
degentiū,aut aſellus ex iure albo. Atqui & alæ & teſticuli

gallinaceorum lacte nutritorum conueniunt: perdices itē ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verùm quæ in palustribus ac fluminibus degunt, vitanda: omniáque duras habentia carnes, & graueolentia, pinguiáque & fibris referta: &, vt summatim dicam, caput cibi sit vt bene nutriat, & facilè concoquatur; miniméque viscosus sit, neque superfluitatibus abundet. In potu sumat vinum album colore, tenuéque substantia, & modicè omnino adstringens, purúmque & parum aquæ ferens: quo nomine accipi volo id quod quū temperatur, modicā omnino aquæ admixtionem perferre potest. Scopus autē quantitatis potus, in hoc sit propositus vt nunquam ventriculo innatet, neque fluctuationis aliquem sensum faciat. In cibis verò spectetur, vt, quantum possibile sit, ventrem nō grauent, celeriter concoquantur, & inflationem non pariant. atque hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur. Quum verò mediocris siccitas existit, vtpote quum vires non extremè sunt collapsæ, pleniorem diætam sufficere expedit. Proponatur autem siccitas similis quidem prædictæ, cum qua tamen frigiditas sit coniugata. Intantum igitur prædictis ex calefacientiū sylua miscebimus, quātum membra fuerint refrigerata. Ponatur autē primùm, mediocriter ipsa esse refrigerata: apponemus itaque paulo antedictis, in lactis quidē vsu plus mellis: in vini verò vsu, idē quidē genere dabim⁹, min⁹ autē priore aquosū, & pluriū annorum. Cæterùm & edulia omnia calidiora exhibenda, non solùm ex naturali temperatura, sed à recenti etiam qualitate. Ex vnguento etiam nardino assiduè vētrem inūgemus vt nūquam aridus fiat: si verò nardinum non adsit, mastichino erit vtendum. Sed & ipsam mastichen cum nardino vnguēto terere licebit, lanámque purpuream ex eis imbutā ad vētrem adhibere. Si verò frigiditas multa intemperiei siccæ copuletur, vt cogat ferè ad vberius calefaciendum, primùm quidem affectionem grauissimam esse scito, & quæ difficulter corrigi potest, multáque diligētia opus habet. vbi verò iisdem vsi fuerimus quæ ad mediocrem frigiditatem sunt descripta, speramus sanè (quāquam longiori temporis tractu) nos affectionem sanaturos: ita tamen vt vehementer calefaciētibus abstineamus. Demus autem amplius quiddam ex melle despumato vnà cum lacte, atque etiam ipsum per se ampliori modo: itémque decoctum ac in pastillos redactum. vinum verò vetustius eis eligendum. Optimum autem pharmacum in omnibus his, quo frequenter picatores vtuntur, existit. Eo itaque vniuersum ventrem illinire oportet, atque mox priusquam refrigescat auellere: verùm hoc non sæpe in die, quorundam more, facere oportet. discutit enim hoc modo, nō verò bono sanguine mēbrum ipsum replet: nos autem non discutiēdi gratia, sed ob sanguinem bonum ex vicinis partibus attrahendum, eius vsum approbamus. Auxiliatur etiam omnibus his puellus carnosus dormientibus acclinatus, ita vt superiorē ventrem semper contingat. Quòd si ex ordine multæ siccitati caliditas non valde multa misceatur: in hac primam victus rationem seruabimus, ita vt mel prorsum nō gustent: vinum verò minimè vetus accipiant, quod sit album & tenue, & ætate annum non excedat. Edulia etiam tepida exhibebimus quæ lactosa, *hoc est lactei teporis* appellantur, si hyems adsit: in æstate verò, velut aquæ fontanæ conueniunt edulia, quæ non summè frigida sunt. ventrē quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si verò maior caliditas adsit, etiam dilutiorem vini temperaturam faciemus, frigidúmque dabimus, quemadmodum fontana aqua in medio vere esse solet. Nosse tamen operæpretium est, febrium similem hanc affectionem esse, atque siquis contentiosius eos refrigeret, periculo non vacare.

De cœliaca affectione, Archigenis, Cap. XXXVII.

NON omnis ventris fluxus cœliaca affectio propriè appellatur: neq; enim si cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt, cœliaca affectio vocatur: verùm tunc solùm quū læuia & humecta excremēta egeruntur: vētre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos

A assidua egestio, aliquādo fœtida cum animi deliquii sensu: aliquando verò etiam sanguis flauus ac tenuis vnà cum iis quæ egeruntur destillat: & ob eam causam cibum auersantur, decoloréstque & vehementer graciles fiunt, corrugata insuper eorum vniuersa cute: & venæ sanè quæ in ventrem deferūtur, liuescunt: & ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætam pigrescentibus. Si itaque morbus autumno incipiēs ad hyemem vsque se extendat, difficilius omnino curatur. Causæ autem affectionis sunt, B assiduæ cibi corruptiones, & peregrinorum eduliorū ingestiones: amplius autem si frigiditas aut vehemēs ardor insistat. similiter etiam plagæ ventrem lædunt: & in morbis quoque longis, venter malè affectus affectioni huic obnoxius fit. A medicinæ quoque purgātis potione quidā in cœliacam affectionem inciderunt. Nosse tamen oportet, quòd aliquādo quidē per circuit⁹ malū hoc affligit, tēporibus quibusdā aluo restitāte: quibusdā verò ordinatè per certas horas fluēte: aliquādo verò incessāter apparet. Quin & hoc nosse oportet, quòd sæpe nō solùm permanet appetitus, verumetiam amplius augescit: & ob id corruptioni- C bus aceruatim pérque vices factis, omnia mala augescūt. Recente igitur morbo, diligenter inuestigandæ sunt ipsi⁹ causæ, vt ab eis maximè nos asseruemus. Siue igitur corruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, simúlque vitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue peregrinorum eduliorum ingestio causa existat, ea ipsa auferre oportet: siue labor, aut fatigatio, aut aliud quippiā ex prædictis, ab eis similiter abstinendum est, ægríque in quiete adseruandi: atque si ferre queant, in inedia, aut D certè omnino modico cibi vsu. Aliquando autem etiam larga potione vtendum, ægérque ad reuomendum cogēdus: maximè si humores in vētre collectos perceptemus. Deinde attentè exquisitæ diætæ insistendum, donec affectio intotum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quòd si tamen in principio difficilis apparaat morbus, etiam reliquis præsidiis vtendum. Primùm igitur media inspicienda sunt, atque si inflammatio aut similis inflammationi dispositio circa ventrem reperiatur, cataplasmatis vtendum est quæ ex E professo inflammationem soluūt, ac fluxus retrahunt: qua in re, palmæ commodè semini lini admiscentur. Cæterùm cataplasmata ipsa minimè calida apponere oportet: sed tepida saltem. atque si intendere eorum vim velis, acaciæ quippiam & hypocisthidis, aut malorum cotoneorum, aut aluminis rectè admiscueris. Magnificè autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta. acetū quoque mulsum appositè in cataplasmatum cocturā assumitur. Summè verò commodam vtrique affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam. Inflatione autem F plurima infestante, cuminum aceto mulso inspergimus, rutámque & anethum. Manifestum est autem quòd ad cataplasmatum retentionem, quò contentius inhæreant, etiam rosaceum adhibemus, ac parum vini: ampliúsque lentiscinum, aut œnanthinum, aut myrsininum. oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterùm optimum ad ipsos tale cataplasma existit: Malis maximè cotoneis, & palmis, absinthiíque coma in vino decoctis, vinū ipsum percolatur, ac sapæ Creticæ tertia pars ei affunditur: deinde simul calefactis polenta tenuis inspergitur, & absque G oleo decoquitur. oleum verò quo venter illinitur sit melinum. Post cataplasmata conuenient cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata: quæ tamen ex adstringētibus quædam habeant admixta, ex acacia dico, & quæ eius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita, parúmque sanguinariæ, habet admixta. Porrò vbi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata transeundum est. summopere verò concinnum eis videtur, quod ex seminibus constat, & ad colicos est præscri- H ptum: itémque quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. postea etiam adhibenda ea quæ vehemēter rubefaciunt cutem. Quòd si affectio adhuc intēdatur, etiam dropaces adhibēdi medicamētaria vi præcellentes, bituménque habentes & adarcen: post dropacē

verò,morsum balneo secundum caliditatem mordaciore curare oportet:duabúsq; post dropacis amotionẽ horis si napismi adhibendi ex sinapi & caricis: ita vt modico tẽpore impositos sinamus,oleóque inde ad locum circumfuso,ad balneum ducamus. Atque id semel facere non sufficit,sed bis ac ter : neque enim hoc ipso aliud efficacius remedium in prædicta corporis cõstitutione apparari potest:& ob hoc nõ multo tẽpore inhærere id oportet, ne loco nimiũ exusto,secũda & tertia hui⁹ præsidii admotio prohibeatur. Mirabiliter etiã vomit⁹ efficaces sunt, tũ à cœna,tũ à ieiunio facti:nimirũ quæ corrupta sunt euacuãtes,& quæ ad intestina dilapsa sunt attrahẽtes & cõuerrẽtes,ac próprias vẽtris actiones reuocãtes. Si verò liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt transire, maiore compendio affectio ipsa expugnaretur. Quidam etiam veratri albi purgatione vsi sunt:& si subiectæ vires eius auxilii sint capaces, præ omnibus huius vsus eligatur. Ego verò ad cœliacos priusquam vires extremè deficiant, purgatione humori conuenienti vtor. Aliquando autẽ medicati quidam & acres,aut etiam serosi humores tuniculis ventris aut magis intestinorum infarti aut imbibiti,rodunt & irritant,atque ex omni corpore humores ad locos circa vẽtrem & intestina aduocant,diuturnarúmque fluxionum causa fiunt. Cæterùm ex egestis recrementis & ex consequentibus accessionibus,affligentis humoris speciem cõiectare oportet,atque ita conuenientem exhibere purgationem. Præstabilius tamen est picræ ex aloe compositioni,scammoniæ scrup.i.aut amplius,si vires tolerẽt,admiscere, & cum aqua mulsa præbere. quòd si ex atra bile sit humor infestans, epithymum adiicere oportet, & post affligentis humoris euacuationem, eis vti quæ affectis membris firmitatem addere possunt:cuius generis sunt ex malo Punico eclegmata,ad stomachi subuersiones descripta. Illud etiam notatu dignũ, quòd aliquibus fluxiones ex adstringentium vsu oboriuntur: ventre nimirum ab ipsis læso propter imbecillitatem aut mollitiem sensus. Vtimur autem,inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea,drach.ii.ex ea exhibitis ad eorum quæ in ventre ac intestinis incident detersionem:vt nullum enim aliud,hæc ipsa quamrectissimè emendat & corrigit: deinde theriaca vtor. Vtor etiam,inquit,zopyrio mea ad colicos descripta,ad fabæ magnitudinem ex ea præbens cum duobus cyathis passi veteris, aut aceti mulsi boni paulo ante horam cibi sumendi,ad dies ex ordine xv. deinde vbi ab eius exhibitione per v. dies quieuero, rursus exhibeo ad dies x. atque hoc tandiu facio donec non amplius opus habeat æger. Præstat etiam exhibere quæ ex duobus piperis generibus constat,compositionem. Omnino igitur simplicia pharmaca & facilè digestibiles cibos exhibere oportet debili existente aluo:si verò febricitẽt etiã, eo magis astringentium sylua erit vitanda. Quòd si tamẽ prædicta remedia circa affectionis solutionem nihil efficiant,vstio assumatur. Perurere autem superiorem ventrẽ oportet,interuallis duorum digitorũ mensura aut amplioribus etiam factis,vlcerationésque seruare ad multũ tempus,ad fluxionum in ventre transitum ac deriuationem. Licet autem & per pharmacum crustas infligere, si quis ignis admotionem formidet. Postremum quidem igitur locum inter prædicta remedia vstio habet,propter nimiam seueritatem: si quis tamen virili animo præditus sit, priusquam concidant vires, post præsidiorum firmitatem addentium vsum, quodam modo vstione vti potest,quæ sola se affectionis difficultati opponere consueuit. Atque huiusmodi quidem est quæ forinsecus cœliacis adhibetur cura. Operæpretium est autem & per adstringentes potus auxilium ferre,vbi humiditas imbecillitatis causa existat ac fluxionum. Plãtaginis itaque semẽ siccum tritum ac potatum præclarè facit,tum per se tum aliis etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum ventriculis vtuntur exiccatis ac tritis potui inspersis. Eandem efficaciam & struthocamelorum ventriculi habere creduntur. Proderit & lapathi semen tritum, maximè verò oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum vstum,cũ modica galla præbe bibendum:aut nucum iuglandium corticem quo tinctores vtuntur,siccum tritũ,cochlearii mẽ-

A sura ex aqua præbe:aut quercinam glandem contusam ac cribratam cochlearii mensura,instar farinæ vino austero insperge,ac exhibe:aut cancri marini vel fluuiatilis testã vstam cochlearii mensura præbe cum aqua:aut thuris granum fabæ magnitudine in vini nigri cyatho vno dissolutum,sanguinariæ succo pari mensura admixto præbe:aut gummis albi vermiculati vnc.i.tritam ex vini nigri cyathis tribus præbe:aut vuarum passarum vinaceos, siue etiam vuarum torrefactos, exhibe cum polenta:aut canis stercus siccum,cum quodam odorato:aut plantagi-

B nem siccam contusam & cribratam dato: aut bituminis quantum satis esse existimas,deglutiendum præbeto. Bonum est etiam corticis quercinæ glãdis decoctum:itémque pelliculæ decoctũ,quæ sub cortice quercus reperitur Castaneæ corticis decoctũ, aspalathi decoctum, radicis pæoniæ decoctum,atque ipsa etiam radix sicca trita potui inspersa:corticis loti arboris decoctum. Capitum itẽ papaueris torrefactorum drach.i.ante somnum cum vino diluto potata. quin & semen capitum papaueris tritũ exhibitum egregiè auxiliatur. Mirabiliter autem acerba

C & immatura mora prosunt sicca trita in potũ exhibita: quemadmodum de alui fluxione est prædictum. eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibẽda. Vtendum & simplicioribus ad dysentericos descriptis medicamentis,maximè iis quæ ex pomis sunt apparata. Commoda sunt quoque ea quæ vrinam cient,fluxionem sæpe transferentia:velut est apium,fœniculum,anisum,adiantum,acorus,damasonii foliorum drach.i.& quæ eis potestate assimilantur. Ex compositis prodest pastillus Thrasiandri,& qui ex seminibus constat, ad dysentericos scri-

D pti. pastillus item ex spina & ex electro, ad sanguinẽ per sputum reiicientes descripti. Omnium verò maximè antidotus theriacæ ex viperis constans prodest: multóque adhuc magis quæ Esdræ inscribitur:efficaciter enim auxiliatur. Mirificè quoque cœliacis conducit antidotus despofynos appellata,cuius compositio hæc est: Spicæ nardi,cinnamomi,piperis,costi,hyoscyami,croci,seminis papaueris,opii,omnia æquali pondere accipito,contundito & cribrato,ac cum melle vnito. Datur ex ea duorum scrupulorum pondus ex vino. Oribasii,ad cœliacos. Bacca-

E rum myrti nigrarum cochleare vnum & dimidium,rosarum siccarum,œnanthes,singulorum cochlearium dimidium,palmarum carne sufficienti excipe,& pastillos informa,ac exhibe drach.i.cum aqua aut vino dilutius tẽperato iis qui febribus carent. Aliud,ad cœliacos. Lauri virgulta iii. piperis grana vigintiquatuor, cumini grana quinquagintavnum:contere,ac præbe febre carẽtibus cum vino, febricitantibus cum aqua:pro vna autem vice hæc in potu sumuntur. Cæterùm simplicia & antidoti opportunè ante cibum exhibentur:pastillus autem dolo-

F rẽ leuans,ante somnũ. Malagmate verò concoctorio,in alui fluore per omnia huiusmodi vtaris: Bdellii,ammoniaci thymiamatis,canchryos,cuiusque sesquiunciam,opopanacis drach.vi.styracis drach.vi.myrrhæ sesquidrachmam,piperis grana centum & triginta,galbani drach. septem,terebinthinæ drach.septem,ceræ drachmas tredecim & dimidiam,adipis suilli drachmas sedecim. Siccissima contereto & cribrato:molliora verò in pila tundito, ac sicca inspergito:pila itémque pistillo ex vnguento irino illitis,vt molle ad tactũ & glutinosum reddatur. Ver-

G mes autem terreni in testa ad cinerem exusti, & ieiunis cum vino exhibiti,ventris fluxiones sistunt: eorũ itaque tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu dignissimũ & hoc est:infinita scilicet remedia hoc nomine prædicata esse quòd aluum sistere possint: verùm seri profectus est omnium meminisse:& cauendum etiam ne nimium largus fiat eorum vsus: quanquam plurimi omnino morbi ab aceruata pharmacorum vicissitudine delentur, qui aliàs non facilè hominem relinquant, si diæta solùm exquisita vtatur. Vna autem tutissima & compẽdiosissima

H via,ad affectionis extirpationem diæta existit. Diæta cœliacorum. Cœliacum oportet mox vbi à somno surrexerit faciémque proluerit,ad deambulationem prodire, ita vt pro viribus progrediatur. Deinde fricationem simpliciorem adhibere,parce videlicet & minimè contentè

fricando,maximè ventrem: oleo verò quo confricatur, canchry & pyrethrum incoquantur, quo poſtea deterſo, corpus ex oleo dulci impinguetur.Balneo autem vtplurimùm renuntiamus: aliquando tamen ad laſſitudinis vel alicuius alterius rei medelam ipſo vtimur.In balneo verò ſmegmate quopiam vtatur,quod cutem lancinare ac pertundere poteſt,velut eſt nitrum aſſatum,fæx vini vſta, & quæ eius generis exiſtunt. Ab inunctionibus & balneo prandendum eſt:perſpiciendum verò,ſi quicquam aliud, vt cibum diuidamus.Duas itaque tertias partes cibi,in cœnam reſeruet,atque ipſum etiam qui in prandio exhibetur panem dimidiatum per ſe ſumat: reliquum verò cum obſonio ſimplici.Frumentaceum enim alimentum,naturæ homini maximè conuenientis,exiſtit.Oleribus autem rarò veſcatur:inflationes enim pariunt. Minimè apti ſunt etiam omnes arborũ fructus,inſuauibus humoribus ventrem & ſtomachum replentes. Cæterùm à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda.ſomni enim diuturni, nocentiſſimi ſunt, niſi laſſationis ſenſus adſit,aut nox vigilata præceſſit: veſperi autem à cœna dormiat.Ex frumentaceis igitur cõueniũt panis clibanites,alica,oryza:verùm ſorbitiones ex milio non probo,quum concoctu difficiles & vitioſos humores milium producat. Ex leguminibus non inepta eſt lẽticula aſſata, & cum plantagine cocta: vtile eſt & palmas ſorbitionibus incoquere,maláque cotonea,eiſque ſimili vi prædita.Ex oleribus braſſica eligatur duabus aquis decocta,cum oleo ac modico garo, pauciſſimóque aceto: intubus item coctus & cichorium,paſtinacáque valde excocta cum ſimplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibẽdæ,ex gallinis,columbis,aut paſſerculis montanis,ex pedeſtribus etiam tenerrimæ & friabiliores,coctæ omnes,concoctis ſimul quibuſdam fructibus,aut pomis,aut myrti baccis.Bellaria modicè præbẽda,velut ſunt amygdalæ,palmæ,nuces, atque ea voluptatis gratia tãtùm ac dulcoris deguſtãda.Fructus ſint minimè inflantes:vua modica penſilis:in pomis ac piris ſimilibúſque mediocritas ſeruanda,atque hi ipſi cum pane exhibendi. Vinum conuenit ſubadſtringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur,paucus ſit, & poſt omnem cibum præbeatur.multus enim potus,ventris fluxionibus infenſiſſimus exiſtit. Noſſe tamen oportet quòd in iis qui cum mordacitate fluxionibus infeſtantur,optimè facit lactis potus:ita vt in principio calidum ac recens mulctum detur:poſtea,verò ad medietatem decoctum aut etiam ad tertias quemadmodũ in alui profluuio eſt prædictum.hoc enim modo exhibitum ſimul ſiſtit ac temperat fluxiones.Cæterùm in quibus lac ipſum in nidoroſam aut acidam qualitatem permutatur,quartã partem aquæ affundito,prædictóq; modo decoquito ac exhibeto.

De colliquatione, Cap. XXXVIII.

QVVM verò per vẽtrẽ quiddam excernitur quod nõ ab accepto cibo aut potu prodit,ſed ab humoribus ex corpore in ventrem defluẽtibus,aſſimilatúrque ei quæ tum per vomitum reiicitur,tum infernè procedit, flauæ bili:differt autem ab ea tum graueolentia, tum quòd flauius quodammodo excrementum apparet, ſtrigmentitiámque craſſitudinem habet:aliquando verò & oleoſum aut adipoſum exiſtit: colliquatio morbus is & ſyntexis vocatur.Recèns enim compacta ſubſtantia pinguedinis ac carnis,ab ardenti febre reſoluitur & colliquatur. Diuti⁹ verò perſeuerãte malo,ex ipſis etiã ſolidis partibus aliquid colliqueſcit:in qua peſſima febricula frigidæ puriſſimæ frequens potus remedio exiſtit:eiuſdem etiam qualitatis cataplaſmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet.Cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquáque quemadmodum in æſtuantibus,ac in habitũ conuerſis febribus dictum eſt,facienda. Quòd ſi in viſcerum inflammatione hoc contingat,valde periculoſa affectio eſt,& cum prædictione remediis prædictis vti oportet.Porrò ſi acre ſit ac mordax quod excernitur,inteſtináque inde igneſcant,mordacitatem lenire oportet per infuſiones,vbi vrgeat malum,nullo exacerbationum reſpectu habito,præterquam circa initium acceſſionis.Infundatur autem ſuccus oryzæ ad tactum tepidioris,itémque

A lac tepens.Si verò mordacitas cum tormine contingat, ptiſanæ ſuccus infundendus eſt cum ouis crudis ac conquaſſatis,admixto roſaceo:aliquando verò bituminis etiam drach.1.admiſcenda. Quòd ſi dolor adhuc perſeueret, bis ac ter etiam prædicta infundantur.Cõuenit quoque his lac potatum,ad quod quarta aquæ pars eſt affuſa, quemadmodum dictum eſt, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.

LVmbrici & in febribus,& citra febres naſcũtur, tum multitudine,tum magnitudine,tum colore, tum tẽ- B poribus etiam differentes.Circa initia enim morborum generati,ſubſtantiam ſuam ex ſubiacente corruptione capiunt:circa vigorem verò,ex malitia morbi: circa declinationem autẽ,ex permutatione omnium in melius, qui ſanè citius ſeparantur:natura enim ipſos, reliquorum recrementorum inſtar,foras propellit. Cẽſentur autem peiores ex ipſis maiores minoribus,paucis multi,& albis rubri,viuentes etiam mortuis deteriores.In infantibus autem & pueris,atque iis qui ad pubertatem accedunt,maximè abundant.Cæterùm hoc malo affectos,incredibilis C morſus ſtomachi ac ventris concomitatur, tuſſiculǽque tenuiſſimæ ac frequenter irritantes, quum tamen nihil reiiciatur.In ſomno tremunt & præter rationem exurgunt.Quidam verò & linguam foras protrudunt, oculóſque claudunt,ac taciturni ſunt,excitantéſque moleſtè ferunt,ob imbecillitatem vigilare nequeuntes.Quidam autem oculos ſanguine ſuffuſos habent,& pulſum inæqualẽ, obſcurum,deficientem & recurrentem. Quibuſdam etiã appetitus perditio accedit: pueris inſuper dum dormiũt D manducatio linguæ,cum exertione,cui accedit cõformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum. verùm hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui verò infantes cum clamore præter rationem exurgunt, citóque rurſus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent:quod contingere veriſimile eſt,animalculis attrahẽtibus cibum,mordentibúſque ventrem ac inteſtina. Iam verò & ad ſtomachum quoſdam proceſſiſſe conſtat,nauſearúmque & morſuum fuiſſe cauſas. Sæpe etiam per ſe ſurſum reiectantur:aliquando verò cum pituitoſo quopiã E humore. Quidam etiam infantes neglecti, motu pulſus deſtituuntur,ac refrigerantur,atque eorum inſtar qui animo linquuntur,tenuem quendam ac frigidum ſudorem exudant,& vtplurimùm liueſcunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicũdam,maximè circa malas: verùm color hic rurſus in pallorem ſolito maiorẽ tranſit. Alii autem inſtar delirantium peregrina in ſomnis loquũtur: alii decubitum tranſmutant continuè dormientes, angoréque vexantur, ex locóque ad locum ſeſe viciſſim proiectant.Verùm paucos omnino ex ipſis morſum con- F fiteri conſtat. plerique enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt.Porrò qui à rotundis lumbricis infeſtantur etiam cibum auerſantur,& ſiquid acceperint, reuomunt, aut nauſeabũdi vix deglutire poſſunt. Febres in eos cum vehementi extremarum partium refrigeratione irruũt. Quibuſdã autẽ venter ad tympani modũ inflatur. Ex Hippocrate. Lũbrici circa aluũ his ſignis deprehendũtur: ſi ſomnolẽti ſint nõ permittente morbo,& extremæ partes frigidæ,& cordis ſiue oris ventriculi dolor, vrinæ cõturbatæ,& lingua humectetur.Item qui animalculis in G ventriculo abundant,ſputo replentur: & ſi tenuis quiſpiã prodierit lumbriculus,amplius non ſpuunt. Quicunque igitur in ore ventriculi lumbricos habent, ferè in totum ipſos vomitu reiectant.Quibus verò in inteſtinis inſunt, ipſos infernè excernunt.Omnes autem nauſeabũdi ſunt, vomúntque quæcunque acceperunt.Iis qui punguntur, ſimiles ſunt:totóq; corpore cõtrahuntur,& repentè aceruatímque mouẽtur,ac tormina accuſant, interaneorúmque dolores.Euaporationes quoque ad caput delatæ, vertigines inducunt.Quin & diæta quæ præceſſit, oſtendet tibi H lumbricorum generationem:ex craſſioribus nimirum & quæ difficulter conficiuntur,& largius ingeſtis, & maximè frumentaceis contingentem:quos item balneis à cibo vſos fuiſſe comperies. Cæterùm cura ipſorum,alia cõmunis eſt & cum ea quæ febricitantibus conuenit coincidens:alia verò eis propriè conducit. Quum igitur am-

bigua adhuc affectio existit,& rationabilis quædam suspicio adest, incerta tamen neque planè comperta, mitioribus sanè remediis vti oportet: ab acrioribus enim febres magis exacuuntur, si affectionem falsò habuerimus suspectam. Vbi verò constans ac euidēs cognitio contigerit, ad tempora morbi animum intendere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas nascuntur, acrioribus remediis est vtendum: & magis vtique, si iuxta declinationem totius morbi apparuerint. Eos verò qui vigēte morbo apparent, mitius curabimus: atque id eo magis, si inflammationes & tensiones viscerum concomitentur. His igitur cataplasmata adhibeantur ex semine lini, crassiore lupini farina pari mensura admixta. In potu, pueris ante cibum myxarum decoctum admixta mentha præbeatur: eis autem qui ad integram ætatem peruenerunt, absinthii aut abrotoni cremor. Vtrisque verò etiam si febricitent, etsi trimestres tantùm infantes existant, vermes terreni cum sapa confidenter, exhibeantur: si verò sapam nō admittant, cum hydromelite, aut vt libet præbeto, nihil veritus, neque vtilitate contempta, septem numero dato. Quòd si non nuda sit suspicio, sed certa deprehensio lūbricorum, cataplasma ex lupinorum farina in hydromelite decocta imponendum: cui aliquando etiam bryoniæ radix adiiciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur, aut melanthio cum lacte muliebri trito, aut absinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguib' ficub' admixtis. Spina verò vniuersa, ex medulla ceruina inungatur. in potu etiam his vermes terreni septem cocti ac triti cum sapa præbeantur, aut, vt libet, aliàs tenuissimè triti. Efficax est & abrotonum, & santonicum, & absinthium decoctū, vnumquodque aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contusa & cribrata, & cum melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari potest etiam chamæmelorum decoctum cum modico rosaceo: vehementer enim efficax existit. Egregiè quoque facit Cretica sapa cum rosaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, teritóque ac rosacei cyathū vnum affundito, & cum vino optimè temperato tribus horis bibendas præbeto: inde enim enecati, tum vomitu tum secessu eiicientur. Commodè quoque in cibo sumitur senecio viridis ac barba hircina. Eosdem etiam auriculæ muris succus, & calaminthæ ac menthæ decoctum, citra molestiam educit, quod & brassicæ semen ac petroselini facere perhibentur. Superior autem venter cerato integatur ex absinthio oleóque cyprino apparato: aluo autem adstrictæ glans immittenda, præsertim pueris: quæ si nihil profecerit, clyster adhibendus morbi vigore remittente, ex absinthii & abrotoni, aut cētaureæ decocto, cū melle ac nitro. Cæterùm lumbricos qui circa vigores febriles nascuntur, quósque malignos appellamus, per simpliciora remedia subducere conabimur. In cataplasmata igitur absinthium, abrotonum, ac santonicum miscebimus: aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabimus eis qui facilè id ferunt, cyathum vnum. In sorbitiones verò mellis plurimum coniiciendum: & ptisanæ quoque oleum plurimum omphacinum incoquēdū. alicam itē in myxarū decocto præbebimus tum per se, tū cū aqua mulsa. Præbitiones verò ex oleo semper augebimus: multæ enim commoditatis existunt. In vniuersum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo, aut per amaritiem subducendo, aut ad excretionem irritando, aut per consequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoscuntur. Extrahuntur enim simul, vt verisimile est, per sorbitiones lubricas vias reddentes, aut etiam per innominatam aliquā efficacem qualitatem. Viuentes equidem vicinas intestinorum partes apprehendunt: mortuæ verò vnà cum stercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc viuæ, verùm vertigine affectæ, &, si ita dicere libeat, feminecatæ. prosunt autē & his vermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet: vitiosa enim ex ipsis exhalatio procedit, quæ & appetitum & digestionem lædit. Atqui ad nauseas ex lumbricis obortas, lancinationésque stomachi, salis granum in ore detineant, deglutiántque liquefactū. acredo enim, vt apparet, eos statim infrà subsidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione lūbrici, eos fluorem inspissando, & concoctionem tum per cibos tum per cataplasmata in melius permutando, curare oportet. Inquantum enim fluxiones inualescunt, tantùm etiam lumbricorum generatio augetur: vicissimque fluxu cessante, lumbrici interquiescunt. quare diligenter conabimur vt aluum adstringamus, firmitatémque ei adiiciamus. Coniicienda itaque in cataplasmata aliàs ad fluxiones sistendas concinnata, ea quæ ad lūbricos sunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant, velut est absinthiū, abrotonum, santonicum: iámque etiam malicorium, acacia, & balaustia, eísque similia, cùm cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his apparata. Vtēdum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plātaginis succus est præferendus: ad vtranque enim affectionē, veluti dixi, efficax existit. Licebit autē & in hoc casu, vermibus terrenis, quemadmodum antea dictum est, vti.

Ceratum ad lumbricos: Farinæ lupinorum, absinthii, farinæ hordeaceæ tenuissimæ, cuiusque drach. septem, fellis taurini vnciam vnam, scobis cornu ceruini drach. quatuor, ceræ quadrantem vnciæque dimidium, olei secundarii sescuncem.

De lato lumbrico, Cap. XL.

Lumbricus qui latus appellatur, in iis qui febre carent abundat, & in longis ac diuturnis enascitur morbis. Est autem latus lumbricus, si ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinsecus tenuia intestina ambientis, in corpus quoddam viuum, quod continuos stomachi morsus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterùm ea quæ accipiuntur, non succenturiata digeruntur, sed citò excernūtur. Cōsequitur affectos corporis gracilitas & imbecillitas cū tarditate, assiduúsque famis sēsus. quod enim viuificatū est in intestinis, vbi recēs exhibitū cibū cōsumpsit, postea ipsa solida corpora arrodit. Minimè verò fallax signū erit, si cū recremētis quædā cucurbitæ semini similia excernātur. Porrò cura penitus cū præcedenti concordat: præpotationes enim conueniunt amaræ & acres: allii item comestiones. Aut enim integræ excernuntur, vt incredibilem magnitudinis de se præbeant aspectum: aut etiam prodeunt in partes concisæ, & semel sanè exolutæ non amplius secundariò congregantur. In potu igitur etiam his vermes terrenos, vt dictum est, exhibebimus. Propriè autem ad ipsas auriculæ muris succus facit, duorum cyathorum mensura, cum vno zythi cyatho potatus: celerrimè nanque ipsos educit. Aliud ad latos lumbricos quos ceirias, *id est institas*, vernacula voce appellant.

Nitri, cardamomi seminis, piperis, singulorum æquales partes commisceto, & cochlearii mensuram inde præbeto: confestim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali Punicæ acidæ in suprema parte delibrati, piperis, cuiusque drachmas quatuor, cardamomi drachmas sex, marrubii drachmas duas, mellis despumati quantum sufficit, præbe ex eo cochlearium post allii comestionem.

De ascaridibus, Cap. XLI.

Ascarides etiam lumbricorum species sunt, circa extremas intestini recti, ac primam internā adstrictionem ani partem, sphincterem *Græcis* appellatam, consistētes, vehementémque pruritum his locis inferētes. Et pueri quidem assiduè ad egerendum irritantur: à cōtraria verò instantia, & aduersus eas contentione, ac vtplurimùm ab excretione melius habent. Qui verò ad integram ætatem peruenerunt, causarum molestiam inferentium animaduersionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt. quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à sole perustis fouendo, mordaces pruritus leniunt. Cæterùm, quum quidam præ pusillanimitate nihil horum auxiliorum admittant, minimè malum ipsum negligere oportet, sed citra dilationem curare, atque iis qui falsi diuersum sentiūt, causas indicare ac curandi viam demonstrare. Porrò causæ huius accessorii mali, cibi sunt & frigiditates, alimentique corruptiones, quas præstat prius vitare. Huius verò signa, potissimū ex recremētorū graueolentia sumuntur. Postea pueri quidem acri muria infusa sunt euacuandi, aut absinthii decocto oleo admi-

xto.Calidiorem quoque ſublutionem eſſe cōuenit:à qua vbi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex ſimplicibus quidem,acacia & hypociſthidis ſucco, rhoíſque ſucco cum alumine liquido: compoſitis verò,Andronii paſtillo,& ſphragide Polyidæ inſcripta, & lanæ ſuccidæ paſtillo,ac quæ his ſimilia exiſtunt. Coacta enim ab adſtringentibus caro,corroboratur,aptitudinémque ad ani maſculorum generationem amittit,atque aſcaridas ipſas excludit. Perfectiores etiam ætate,ſimiliter euacuandi acrioribus ac calidioribus infuſis,velut eſt muria & centaureæ decoctum:deinde cedria eis infundenda: ad quā rem corneam fiſtulam vndiquaque perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis cōuenientem, quam vltra adſtrictiorem ani partem inditā cedria explemus,ita vt cedriæ immiſſio palàm tum per amplitudinem,tum per tranſuerſa vndiquaque cōtingat: pòſt verò quieſcere iubemus,ſæpe eūdem curationis modum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ ſunt ætatis,conuenientiſſimum & efficaciſſimum exiſtit. Carnem veterem ſalitam, pinguedine deraſa, ſublongā & rotūdam formabimus,atque ita adaptatam, podici atque adſtrictiori ani parti intrudemus,ligamentóque adhibito,quàm diu ſuſtinere poſſint, inditam ſinemus: deinde ſoluemus,prædictáque infundemus ac illinemus. idē etiam remedium ſæpe repetemus. Cibi verò frumentacei generis,boni ſucci, ac qui facilè concoquuntur præbeantur.

De abſceſſu in inteſtinis, Cap. XLII.

OBoritur aliquando abſceſſus in inteſtinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquoſi puris cōſequuntur: quare ignari ac inexperti hoc viſo decipiuntur,dyſenteriam hanc affectionem eſſe putantes.& ſanè,vt verum fatear,ſi poſt eruptionem diuturna ſit exulceratio & perſeueret,eo modo quo dyſenteria curatur:verùm in principio neutiquam conſimili curatione ſubducitur: vnde etiam quoſdam ægrotos periclitatos eſſe cōſtat,malè ab indoctis medicis tractatos,qui ſtatim in principio dyſentericas infuſiones adhibuerunt.Pro viribus itaque affectiones hæ inter ſe diſtinguantur:iudicatu enim faciles exiſtunt.In abſceſſu enim ſemper dolor pulſatilis præcedit, iuxta affectum locum innitens,neque morſus, neque decurſus adſunt,quales in dyſentericis præcedere conſueuerunt. deinde mutatione in ſuppurationem incipiente,rigores inæquales conſequuntur,febréſque,circa veſperam maximè,irruentes: poſtea vbi perfecta humidi mutatio fuerit facta,omnes moleſtiæ minores fiunt,vehementéſque dolores remittunt:deinceps eruptionis tempore accedente,rurſus dolores intenduntur. aliquando autem perfecta ventris adſtrictio adeſt.Poſt eruptionē verò humor qualem prædiximus,excernitur: quum nihil tale in dyſentericis oboriatur. Cataplaſmatis igitur ad eos vti oportet ex ſemine lini,adſtringētibus aliquot ſimul admixtis, veluti ſunt palmæ,mala cotonea,& ſimilia. Atque ne fluxus augeſcat,infuſis vtendum erit, ex ptiſanæ ſucco aut alicæ cum quodam mediocriter adſtringente: vehementem enim adſtrictionem in his facere veremur. A cataplaſmatis verò ac prædictis infuſis,inflammationem mitigamus.Et ſi quidem eruptionem ſuſpectam habeamus, epithematis vtimur quæ eam adiuuant,althæam nimirū ac caricas,fimúmque columbinum admiſcentes.Si verò diſcuti poſſe ac euaneſcere inflammationem ſperamus, ea quæ diſcutere ac digerere prædicātur epithemata adhibemus.Qua in re egregiè facit emplaſtrum anicetum, *hoc eſt inſuperabile*,appellatum.Si verò eruptio obuiam veniat,infuſis vtēdum,primùm quidem ptiſanæ ſucco: cui deinde modicum mellis ad vlcerum repurgationem, eſt admiſcendum. Quòd ſi ſordidiora recrementa appareāt, etiam lenticulæ decoctum ac malicorii ad ptiſanæ ſuccum & mel affundatur. Repurgatis deinde vlceribus, à melle abſtinendum:parum verò quiddam ex paſtillo de halicacabo ad infuſum coniiciendum,quò vlcera ad cicatricem perducantur. Poſt hæc autem proſpiciendum vt corpora inſtauratione ſuſcepta,ſubſidant ac molliora reddantur:ſæpe enim identidem humoris collectiones fieri conſueuerunt. Quòd ſi verò ſinus quiſpiam relinquatur, rurſus eadem quæ prædicta ſunt adhibeantur: ſi verò ea quæ ex vlceribus promanant,ſerpendo depaſcant, ad ea quæ ad dyſentericos in principio cōueniūt, tranſeundū.

De dyſenteria,hoc eſt torminibus inteſtinorum, ex Archigene, Cap. XLIII.

DYſenteria propriè exulceratio eſt inteſtinorum ſerpendo depaſcens,ab externis cauſis producta, veluti frigiditate,ardore,venenatorū pharmacorū potu, & quæ his ſimilia exiſtunt.Iam verò & à cruditatibus,peregrinorúmque & acrium ciborum acceptione:ab aliqua item acrium humorum impreſſione,ei conſimili quæ circa externam cutis ſuperficiem contingit,à qua papulæ quædā feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primùm verò egeſtio malum auſpicatur cum rugitibus ſubpinguibus ac bilioſis,pingui nimirum quod intrinſecus inteſtinis adhæret,paulatim circumliquefacto:& quibuſdam quidem cum torminibus,quibuſdam abſque his excretiones contingunt. Quum verò ſuperficies inteſtinorum perfectè fuerit denudata,exulceratióque supernè conſiſtit,fæculēta ac cruēta bilioſáque excernūtur. Vbi autē altius penetrarit vlceratio,etiā ſordes pelliculas admixtas habentes expelluntur:& ſi non celeriter cohibeatur,compendio vicinos locos depaſcitur:ſanioſa verò quædam excernuntur, qualia ab occiſorum corporibus defluere conſueuerunt. atque hæc ſanè eſt quodammodo acuta dyſenteria. Si igitur ab acribus cibis,aut à flaua bile dyſenteria oboriatur,ferè intotum ipſam curamus:ſi verò ab atra bile initium ſumat,ſi quidem ratione iudicationis febriliū morborum atra bilis excernatur tranſitúque ſuo inteſtinum diſtendat,etiam hanc curare non deſperamus.Si verò ſua ſponte,nullo præcedente febrili morbo,neque cōcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dyſenteria ex ea oborta exiſtit,nihilque à cancro exulcerato differt:éſtque omnino lethalis. Conſueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perſeuerare, ſerpendo nequaquam depaſcentes,verùm cauis vlceribus forinſecus conſiſtentibus ſimiles,quibus cicatrix tardè inducitur,labris nimirum vlceris in callum induratis: in huiuſmodi etiam,infuſa infeliciter adhibentur. Atqui in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedere videtur. Eſt autem teneſmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non poteſt.Noſſe tamen oportet quòd aliquando quidē aliqua ſui parte inteſtinum rectum in dyſentericis exulceratur:aliquando verò totum,& cum ipſo etiam ſuperiora.Si quidem igitur circa colū,hoc eſt circa inteſtina craſſa,vlceratio cōtingat,ſtercora quæ egeruntur, multa ſunt & coaceruata,& cum flatibus prodeunt,aliquando etiam fumoſa.Pinguia quoque & cruenta recrementis admixta apparent,inexplebiliſque edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem inteſtinis exulceratis,dolores circa vmbilicum conſiſtunt,bilioſáque & porri colorem habentia,atque omnino variegata, ſtercori cōmixta plurimùm excernuntur,citra tamen ramentorum complexum,cum torminibus & mordacitate, deſperationéq; ac exolutione,vt non procul ab animi deliquio ægri abſint:à ſitique infeſtantur,& febricitant.ſtercus quoque crudius ab his prodit.Exulceratur autem,verùm raro, & ieiunum inteſtinum.quod ſi contingat,egeſtiones crudiores apparent, ſanguinem nigriorem vehementer implicatum habentes,bilémque abundè flauam:ſitis multa itémque nauſeæ affligunt:vomunt etiam aliquando, ac cibos auerſantur. Dolor quoque vehemēs ſupra vmbilicum conſidet,quādoque & febres malignæ oboriuntur. Atque ita affecti decolores fiunt, & ad animi deliquium vſque exudant. vires etiam ipſorum citò deficiūt,neque procul ab interitu abſunt.Antyllus autem ſcribit,Tunc equidem ieiunū inteſtinum exulceratum eſſe putamus, quum ſanguis qui cum recrementis egeritur,niger ac vetuſtus apparet: neceſſe eſt enim huiuſmodi,in omnibus infra ieiunum ſitis inteſtinis,decoctum excerni. Pituitoſa etiam ac ſubpinguia ſimul excernuntur:pituita enim,inquit, in ieiuno abūdat,ipſúmque etiam adipoſum exiſtit. Bilioſa itē abundanter in his excernuntur, ſitíſque infeſtat, vtpote ventriculo ob vicinitatem ex affectione inteſtini ieiuni concalefacto:quapropter & febriunt & dolent. Cæterùm

tenui inteſtino exulcerato, egeſtiones minus quidem bilioſæ ac pituitoſæ ſunt:neque enim pituita,nec pinguedo in hoc velut in ieiuno abundat :ſubcruenta autem magis & raſuræ ſimilia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas inteſtini in ſuperficie radunt:quamobrem ſanguis etiam eis minus niger apparet. Si verò circa colum exulceratio fiat,recrementa multa erunt,& flatu comitante coaceruata,& aliquando ſpumoſa,quod verò cruẽtum in ipſis prodit,flauum erit:cibum plurimum expetẽt,crudioráque egerent:minus etiam à ſiti infeſtabuntur,& nõ multùm febriunt,niſi magnum ſit vlcus,aut malignum. & ſi febricitare eos cõtingat, difficilius aliis febrem ſubmouent & excludunt.magnam autem cauſam ſubeſſe oportet,ſi febris ex colo accendatur.Quòd ſi rectum inteſtinum ſit exulceratum,concocta erunt recremẽta & ſanguis floridus,& ſordes plurimæ excrementis admixtæ. teneſmi etiam aderunt violenti, ſæpiúſque ad excretionẽ incitantur,quum tamen nihil excernant:neque valde eſuriunt,neque ſitiunt,neque febriunt, niſi vlcus ſit canceroſum. Porrò primum periculum ex vlcere ſerpente ac depaſcente dyſentericis impendet: ſecundum verò ex ſanguinis eruptione,tertium autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis conſequenti. Cæterùm ab vlcere ſerpente ac depaſcente pueros magis opprimi apparet, vſque ad ætatis vigorem.calidum nanque & humidũ huic ætati corpus eſt,quare ad putreſcentes morbos perferendos magis ſunt parati.A ſanguinis autem eruptione, magis ii qui in ætatis vigore conſiſtunt,infeſtantur,& qui à natura multo ſanguine abundant.à fluxionibus autem ſeniores amplius lædũtur,& qui malo corporis habitu ſunt præditi.At verò vbi vlcus próſerpturum eſt,dolor concomitatur.Acria enim & liquida cum torminibus recremẽta egerentur:deinde & odoribus & coloribus variata,vnà cum mordacitate. Febres verò quoque prauæ accedunt, inediæque ac corporis iactationes conſequuntur: æſtus item continuus ac ſitis.Iam verò vlcere ſerpendo ac depaſcendo in peius procedente,ramẽta excernuntur:fæculẽta multa ac nigra efferentur, & ſordes magnæ inteſtina ambientium pellicularum,ſi in craſſis inteſtinis exulceratio conſiſtat.Quum autem ſanguinis eruptio futura eſt, exolutio totius corporis,animi deliquio ſimilis præcedit ac grauitas loci: ea verò quæ egeruntur,lenta ſunt ac viſcoſa,deinde cruenta.Poſtremùm etiam grumi multi excernuntur,primùm quidem flaui, ad finem verò nigri & graueolentes. Manifeſtum autem eſt quòd vires quoque eorum ſubuertentur,ſudoréſque effundentur : aliquando autem & conuulſiones ad plurimam euacuationem conſequuntur. Atqui fluxione laborantes,curationis tempore compacta ſtercora excernent, deinde non longè pòſt, vlceris tectorium ſplendidum vnà cum ſtercore effertur. modicè nanque ab infuſis fluxus ſiſtitur: deinde paulo pòſt vlceratio excoriatur. Cæterùm ſi alicubi,certè in inteſtino recto ac colo conſiſtens dyſenteria facilè curabilis exiſtit:quæ verò in tenuibus inteſtinis hæret,difficulter curatur,maximè verò in ieiuno. Iã verò & hæ quæ poſt abſceſſuum eruptiones fiũt dyſẽteriæ,graues ſunt,propterea quòd vires deiectæ iã ſint per coincidẽtes inflãmationibus febres ac dolores. Graues ſunt quoque quæ cum vehementi inflammatione oboriuntur, quæque cum febri ac perditione appetitus.Peſſimæ verò dyſenteriæ ſunt in quibus quæ excernuntur,porri aſpectum habent,ſúntque nigra,plurima,varia, graueolentia, & quæ vnà cum excrementis ſordes pelliculis magnis commiſtis excernunt. Verumtamen & mulieres,quàm viri,ſenes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis vigore conſiſtentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis, à teneſmi affectione curam dyſenteriæ incipiemus,quum pleriſque in dyſenteria initium ſumat.

De teneſmi cura, Cap. XLIIII.

QVemadmodum iam prædictum eſt,in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedit.Eſt autem affectio hæc ad excernendum promptitudo,quæ differri ac deuitari non poteſt:nihil tamen præterquam pauca cruentũ aſpectũ habentia propellens,& poſt ea quædam mucoſa. vbi verò ſtercus fuerit excretum,ægri alleuantur.Iam verò &

A inflammationem cum laxo tumore,ex continuis diſtentionibus circa locum obortam eſſe conſtat,quæ ſtercoris inſidentis ſuſpicionem præbet quod exitum quærat.Cæterùm recrementa in ipſis concocta & compacta,ferè intotum excernuntur,pauco ſanguine poſt recrementa deſtillante,ſtercori minimè admixto. In principio igitur,ſi grauis diſtẽtionis ſenſus circa imum ventrem fiat,& maximè circa dextram partem,coniectare oportet ſtercorũ multitudinem in cæco inteſtino inſitam eſſe, quam furfurum ac fœnigræci decocto infuſo eluere oportet,melle oleóque ac modico nitro admixto. B Quòd ſi huiuſmodi nihil apparuerit, ſtatim in principio oleo myrſinino aut roſaceo,cũ vino & cumino,pectinem inguináque, ac inter anum & ſcrotum intercapedinem, perinæon *Græcis* appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac caprinum recèns mulctum heminæ menſura & nequaquam minus præbendum:verùm non aceruatim,ſed ſigillatim partitum.Sequẽti deinde die, lac ipſum ad dimidium decoquatur:ablato eo quod in decoctione cõcretum ſuperſtat:atque ita exhibeatur.Si verò pituita ſit quæ ægrum in C feſtet,aut præceſſerit frigus,rutam in vino albo decoquito;atq; vinũ ipſum calidũ meracũ bibẽdũ dato ; ac aſſiduè bitumẽ,picẽ ſiccã,coriãdri ſemẽ,& cyperum ſuffito: vndiquaque autẽ ægro cõtecto ſuffimẽtũ ſupponatur.Eſt autẽ & paſtill⁹ ſuffumigabilis ad teneſmos ac inteſtinorũ dolores approbatus,hic: Picis ſiccæ ſextantem, bituminis vnciam vnam,ſulphuris viui vnciam vnam : bitumen ac picem cum modico aceto liquato:ſulphur autem viuum tenuiſſimè tritum adiicito,híſque ſimul vnitis paſtillos informato.vſu verò expetente,in calidum cinerem coniectos D ſuffito.bitumen autem in refrigeratis, etiam cum ptiſanæ ſucco infundito. Glande quoque ſuppoſititia in eis huiuſcemodi vtendum eſt:Oleo raphanino,ſi adſit,aut communi,ſi non illud haberi queat,allia decoquito ac cõformato,deinde ladanũ & ceram paulatim adiicito: quibus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycii addito, vnito,ac tomento excipito,ſedíque quampenitiſſimè indito.Ad imum verò ventrem ac lumbos hoc adhibeto: Ladanum & ſtyracem vnguento nardino oleóque ſuffumigabili appellato diſſoluito,ac lana exceptum imponito ac colligato. E Efficaciſſima autem ſunt in teneſmi affectione fomenta ſedi admota.Gallas igitur in aceto decoctas cum ſpongia adhibeto,aut glomis texturæ gynæciorum per ſucceſſionem foueto.Efficax eſt & malicorium ſimiliter decoctum,myrtique baccæ, ac rubus, quæque his ſimilia exiſtunt.Furfures quoque in aceto decocti, ac feruenti ligamento excepti,commodè ſedi adhibentur. inſeſſiones etiam ex prædictis vtiliter ſuſcipiuntur. Verùm cui per noſtram experiẽtiam cognito teſtimonium meritò præbemus,tale eſt.Later perquam vetuſtus & à fu F mo denigratus,vnà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto ſubactus linteolóque illigatus,ſedi ſubditur.Hæc autem ſtatim ab excretione admoueantur, &maximè,ſi dolor infeſtet.iuuantur etiã per ſpõgitidem herbam ſede exterſa. Si verò exulcerationis principium oboriatur,inflammatióque adſit,ptiſanæ ſuccus infundatur,paucis roſis ſimul cum eo decoctis.quòd ſi acria ſint quæ efferuntur,lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infeſtante, oleum roſaceum leniter calidum infuſum ac pluribus horis detentum,doloris G vexationem diſſoluit. Si verò laxius inteſtinum rectum fiat,lentium ac malicorii decoctum infundatur.ſimiliter autem,& ſi exulcerationis principium adſit. Si verò vigiliæ vnà cum dolore conſequantur,ſedi collyrium ſoporiferum ſubdetur,quod ad dyſenterias eſt deſcriptum. In eis autem quibus iam vlcus ſerpendo depaſcitur, ſubiecta ad dyſentericos cura vtemur. Epithema dyſentericis: Croci,myrrhæ troglodyticæ,cyphii,maſtiches, ſucci abſinthii,aloes,palmarum,acaciæ,maſucha,ladani, malorum cotoneorũ,cumini torrefacti, cãdidi ouorũ aſſati, H panis vſti & in vino macerati, olei melini aut roſacei.

Cura dyſentericorum, Cap. XLV.

PRincipiũ curationis dyſentericorũ à quiete & modico cibo fiat,vndecũq; tãdẽ fluor procedat : & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur:vehe-

tur: vehemẽti autẽ mordacitate infeſtante, rutaceũ ſit oleũ,& cuminũ tritũ lanæ cõuolutæ inſpergatur, maximè vbi inflationes & tormina affligãt.Quòd ſi hæc augeſcãt & intendantur, ad cataplaſmata confugiendũ erit:& hoc maximè,ſi inflãmationis ſenſus percipiatur. Multis enim non dolorum tantùm, verùm etiam totius mali oblitera tionem,cataplaſmatum commoditas induxit. Apparentur autẽ hæc ex polline in poſca,vſquequo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatum totis iliis impones. fluorem enim ipſum concoquit.Quandoq; autem & palmas,maláque cotonea, ac malicorium cum aceto cocta admiſcemus: quòd ſi ardor adſit, ſymphyti radicem tritam,aut ſolanum,aut perdicium,aut plantaginem adiicimus.Stomacho verò imbecilli & exoluto,polentam cum œnãthe, aloéque & omphacio annectemus: inflatione autem ſimul infeſtante,aniſi, fœniculi, apii, ac irionis ſemen addimus. & ſi lumbrici ſimul cum recremẽtis excernantur,melanthiũ, aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus,aut coriandri ſemẽ non incommodè admiſcentur. Quòd ſi dolor vehemens adſit,prædicta cũ lini ſemine commiſceantur,&aceto mulſo decoquantur. Si verò ſanguis multus efferatur, acacia, hypociſthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur. ſi autem liquida & cruda prodeant, quod eis qui vires debilitatas habent euenire ſolet,mel coctum per ſe aut polenta admixta, pelle exceptum imponitur. Aliquando autem & opii parum, aut hyoſcyami ſemen, hypociſtidémque & acaciam ac myrrham,apiique ſemẽ ſatis largum,itémque fœniculi & aniſi inſpergitur. Quòd ſi frigoris ſenſus adſit, pellem agninam leuem, liquida pice imbuito, calefactámque aluo imponito. Ego verò, inquit Archigenes, ſuperioribus quidem inteſtinis affectis, paſtillum aliquem ex eorum genere qui ſupernè per os exhibentur diſſoluo,ac melle probè cocto, aut palmarum pinguiũ carne exceptum impono. neque enim impenſæ parcendum eſt in iis qui de vita periclitantur. Inferioribus autem inteſtinis affectis, ac mucoſis multis infernè prodeuntibus,& eiuſmodi etiam occupante madore:ex paſtillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, ſempérque mihi iuxta votum res acta ſuccedit. Mirificè etiam emplaſtra quæ cruentis vulneribus adaptata ſunt,conducunt,poſtquam quieuerint inflammationes, ventri ac lũbis totis vſque ad dorſum impoſita: qualia ſunt Barbara appellata, & quæ ad fracturas apparantur, velut eſt quod Iſis vocatur. Atque de his quidem quæ forinſecus imponũtur hactenus. Dicendum autem deinceps de iis quæ intra corpus aſſumuntur.In principio igitur poſt tertiam diem permittentibus febribus, lacte recèns mulcto adhuc calido vtendum eſt,melle tepido ei admixto, atque in eius vſu ad tres dies perſeuerãdum,quantum nutriendo corpori ſuffecerit exhibendo: ſequentibus deinde diebus melle adempto, & modicà aqua (quartæ nimirum lactis partis menſura) affuſa, paulùm decoquimus, ac exhibemus: deinde poſt alias tres ad dimidium decoquimus, & poſt alias tres, ad tertias, ſimiliter per tres dies, atque ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat, ſimul ea quæ in corpore ſunt contemperando: poſtremum verò aluum ſiſtit. Non ſcio enim an aliunde grauior moleſtia dyſentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem inſuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre. Pultes etiam ex lacte apparatæ,tum pharmacum tum nutrimentum optimum præbent: velut eſt oryza cum lacte,dulciarii panes,amylum, & oua lacti cõmiſta. Quòd ſi adhuc fluxus perſeuerat: inde ad eorum quæ aluum ſiſtunt, ſyluam tranſeundum eſt. ex quorum genere,alia quidem influentes humores obducunt & inſpiſſant: alia verò, corpora plus iuſto rarefacta & laxata adſtringunt,alia autem reſiccant. Pultes igitur ex alica apparentur:nam & hæ probè nutriũt,&aliquo modo obducunt. Condiantur autem pauciſſimo ſale,ac modico oleo & anetho,aut pro oleo magis adipe gallinaceo,aut anſerino recenti. Quæ verò ex oryza eodem planè modo parantur,præcedentibus magis reſiccant: his autem

A adhuc amplius quæ ex milio fiũt. Quæ autẽ ex rhoe apparantur pultes,magis adſtringunt.Ego verò, inquit Archigenes,eas hoc modo adorno:Rhoem culinarium in aqua pluuia per noctem macero:deinde diligenter expreſſum aquæ cõmitto. Farris apparatus,ex Archigene. Quod verò Latinè in regionibus Romæ vicinis far appellant, hoc modo apparatur:Frumentum modico tempore aqua madefacito,indéque extractum ac in pilam coniectum, veluti ptiſanam à cortice repurgato. Vbi verò corticem exuerit, tollito atque in ſole ſiccato; deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum, craſ-

B ſiſsimè molito,ita vt granum vnum in quatuor aut quinque partes redigatur, & ſiccum adſeruato. Vſus autem tempore,alicæ modo coquitur, & à ſanis in cibo ſumitur: pro ægris verò variè apparatur, & epithematis quoque admiſcetur. Quidam ſpicas frumenti adhuc virides tollunt,ex ipſiſque far cõcinnant, quo modo & ſuauius & iucundius redditur. Far quod Cluſinum appellatur:Porrò frumentum ipſum rurſus madefactum, manibus ſedulò cõfrico,atque ita percolatum ipſius ſuccum coquo, ane-

C thi ramulis aſsiduè agitando:coit autem celerrimè velut glutinum quo ad librorum compactionem vtimur: quo facto,ipſum ſale, ac pauciſsimo oleo ſiue adipe condio, fitque hoc modo non ſolùm cõmodum, ſed etiam iucũdum. Apparatur autem puls ex ſiccis item panibus, quos aliquando quidem poſca, aliquando verò palmarum,aut malorum cotoneorum,aut pirorum, aut ſiliquarum, aut rhois,vt dixi,cremore contuſos coquo, eíſque aliquando ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admiſceo. Ex adſtringentium numero lenticula quoque proditur,quæ

D probè aſſata cum plantagine aut malis Punicis contuſis decoquatur,acetóque ac modico oleo condiatur. vtiliter etiam lenticulæ far Cluſinum admiſcetur. Olera quidem non valde probo:decẽtem tamen eorum deguſtationem non prohibeo,velut ſeridis coctæ,plãtaginis,braſsicæ bis coctæ,ad quam poſt primam atque item ſecundam decoctionem aqua diffuſa,poſcam feruẽtem affundimus,rurſúſque donec liqueſcat decoquimus.Intubum quoque ac ſiſarum cum liquamento ſimplici exhibemus. Damus &

E ouorum aſſatorum lutea tantùm cum modico aceto ac rhoe,pauciſsimo oleo admixto.Carnes autem dyſentericis non valde commodæ exiſtunt, dandæ tamen eis qui diuturno malo vexantur. Ex his volucrium eligẽdæ, deinde ſylueſtrium ferarum: verùm ex his omnibus facilè ſolubiles & non graueolentes, tenerámque carnem habentes ac adſtringentem,reliquis præferendæ: velut eſt inter volucres perdix,palumbes,& ſimiles. Ex pedeſtrib⁹ verò carnes dorcadis,capreæ,ac leporis: ex marinis, aſelli,percæ,loliginis ac mulli:ſingulæ verò in poſca ebulliãt,

F myrti baccis cum eis incoctis: deinde aſſatæ cum familiaribus eduliis præbeantur. Fructibus quoque parcè vtãtur:ſi tamen ſtomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum cõcedemus, aut vuam quæ in cado ſiue olla,aut etiam interpoſitis vinaceis adſeruatur: meſpila item ac Punicum malum.In potu,à principio quidem aqua pluuia quæ non ſit ex domibus plumbo intectis delapſa, vtendum eſt: talis enim aqua potata etiam ſanis dyſenteriam propinat. quòd ſi pluuia optima non adſit, fontana vtemur:puteorum aqua ſemper deuitata, vtpote

G quæ ſubſalſa eſt,ac ventrem perturbat. Cum aqua autem fructus adſtringentes coquere oportet, maximè verò acinos. Pòſt verò vbi vires fuerint deiectæ, etiam vinum præbendum,quò ſtomachi ſanitas firmetur. ſit autem vinum adſtringens,& non valde vetuſtum. Ante cibum verò corpus inunctionibus,& faciei prolutione, ſimilibúſque curetur, quæ in febrium tractatu ſunt relata. Atque hactenus quidem de diæta. Iã verò ad remedia quæ infernè adhibentur tranſeundum. Magnis igitur inteſtinis affectis,etiam infuſa adhibeantur:& ſi quidem teneſmus infeſtet,ptiſanæ ſuccus infundatur,adipe caprino aut hircino admixto. Vbi verò corpora excoriationẽ incurrant,

H alicæ aut oryzæ ſuccus magis appoſitus erit: triticea etiã ptiſana ad teneſmos ac excoriationes accõmodata cenſetur. Aliquando in vehementi teneſmi ad egerendum prõptitudine,muriæ vſu ægrũ ab omni dolore liberauimus.

ſufficiunt autem ex ea drachmæ ſex,heminæ vni calidæ aquæ illiquatæ: ſi verò ſucco alicui eam admiſcueris,dr. octo iniicito. Præſtantius tamen oliuarum albarum muria conditarum liquamen cenſetur,tepidùm heminæ mēſura infuſum,& ſanè per aſſiduum eius in teneſmi cura vſum optimè ſucceſſit. Si verò ex veteri chirurgiæ perpeſſione, aut aliâs ſubtiliore ſenſu prædita exiſtant circa ſedē ægroti loca, anus aſſiduè,& maximè ante acrium aut adſtringentium pharmacorum infuſionem, adipe anſerino aut ſuillo perungatur, & fiſtula quoque clyſteris craſſius illita immittatur. Cæterùm poſt diſtentionum exolutionem,aſperitates quæ circa inteſtinum ſunt,quæ quidem mediocriores, per muriam reſiccantur: quæ verò relinquuntur,ſuccis magis adſtringentibus curantur:veluti gallæ in vino decoctæ, aut tritæ & vino inſperſæ: malicorii item ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarum. Quòd ſi ardor conſequatur,oua cruda duo cum vino modico,ac largo roſaceo conquaſſata infunduntur. Qui verò caput quod facilè afficitur habent, in his ſeminis lini ſuccum reſiccamus, vtpote caput replentem. Portulacam autem cum ptiſana (ſi poſſibile eſt) decoctam,aut cum aqua,ſi id fieri non queat,ſucco eius cum roſaceo & ouis crudis permixto infundimus, in iis præſertim qui ardoris affectionem circa inteſtina habent, aut qui aliâs à calidorum infuſorum ardore ſunt læſi:ex roſaceo verò quarta ipſius ſucci pars ſumatur. Mirificè etiam ſeminis lini ſuccus facit,cum cādidis ouorum,& lacte aſinino ſeſquicochlearii menſura, permixtus: pro quo, ſi non adſit, bubulum accipere non incommodum erit. Porrò inflāmationibus eryſipelatis,ciborum ac potuum citra mordacitatem adſtringentium vſus conueniens exiſtit. Infuſa verò eis conueniunt,plantaginis ſuccus, malicorii,perdicii,portulacæ,ſemperuiui: verùm ſingulis acaciæ aut hypociſthidis ſuccum admiſcere oportet. Efficacius autem in eryſipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex prædictis ſuccis,aut Andronis paſtillus,aut Muſæ inſcript⁹. Quòd ſi ſanguis deſtillet,ſanguinariæ ſucco vtendum aut plantaginis cum acacia,hypociſthide,aut balauſtio. Si verò ſanguinis impetus vehementer vrgeat,quemadmodū etiam ſi maxima inflammatio ſubeſt,præſertim in iis qui plurimo ſanguine abundant,vena incidenda,ſi vires non reſiſtant:& maximè in quibus cōſueta ſanguinis excretio cohibetur. Auferre autem oportet neque multum neque coaceruatū:ab vtroque enim venter conturbatur. Omniū verò maximè cauebimus ne animi deliquium fiat. quare deſidenti etiam dyſenterico venam ſecabimus:hac enim deſidentes forma,dum ſecatur vena,minus reliquis animo linquūtur. Secare autem oportet in dextro cubito venam humeralem appellatam: neque enim ſimiliter hac vena inciſa,vires labefactantur, & inſenſibiliter quodam modo furtimque ſanguis aufertur. quòd ſi hæc non appareat, neceſſariò mediam ſecamus. Inferiorem autem incidere,ob ſubiacentem arteriam,vitandum. cæterùm fiſſuram omnino tenuiſſimam infligemus:nō enim ob multitudinem ſanguinis euacuandam,ſectionem facimus,ſed vt materiam quaſi per riuos tranſferamus. Paucus autem ſanguis etiā multo tempore emiſſus, inflāmationē mitigat,& ſanguinis ad inteſtina delationem reuellit,innatúmque calorem ſenſim refrigerans,ſomnum magis quàm animi deliquium inducit. eſt autem optimum dyſentericis remedium ſomnus. Si verò quid venæ inciſionem fieri prohibeat,ex eorum quæ ſanguinē ſiſtunt admixtione infuſionem facio. qua in re lanarum ſuccidarū cinis optimè facit,aut ex ſpōgia noua vſta. Spōgiā autē ipſam liquida pice imbuere oportet,aut ſanguine taurino, cinerémque eius in olla exuſtæ in aliquē ex prædictis ſuccis inſpergere,atque hoc modo infundere. Succi autē in his ad infuſiones apti ſunt,ex plātagine,ſanguinaria,ac ſimilibus. Quin & linteolum alumine liquido imbutum, deinde vſtum,præclarè ſanguinis eruptiones ſiſtit. Summè autem conducētem cognouimus aſinini ſtercoris ſuccum,maximè ſi à paſtura prodeat animal montana & adſtringente:quòd ſi non ſufficit ipſe ſuccus, ſtercus plantaginis ſucco madefacito,exprimito ac infundito. Adhibeantur autem ſimul & epithemata, & quæ per os accepta,

A ſanguinem ſiſtunt,& qui ſanguinem ſpuentibus commodi ſunt paſtilli. Præter opinionem verò eis proſunt,maceris cortex,& mali Punici flores, æquali pondere contuſa & cribrata,ſi inde ſcrupuli duo cū vino adſtringēte propinentur. In his etiam frigida,citra offenſionem tamen, infuſa apparentur,in reliquis verò dyſentericis tepidiora, aut leniter calida. vlceribus enim frigidum infeſtum eſt,niſi ſanguinis eruptio ſimul adſit. Si verò exulceratio abſque fluxione relinquatur, plura ne infundantur quàm lac bubulum aut caprinum, cui lycii drachmæ tres ſint
B admixtæ. Optimè faciunt & terræ Samiæ drachmæ IIII. aut amyli drachm. IIII. cum plumbi vſti drachmis II. triticeæ ptiſanæ admixtæ ac infuſæ: aut ceruſſæ drachm. II. cum ſucco iniicio, ægérque ſanatur. Vbi verò fluxione afficiatur & nimiùm humecta ſit exulceratio, charta vſta aut lentiſcus vſta,aut cinis pompholygis, aut aridum ex charta conſtans pharmacum, ſimiliáque cum ſucco plātaginis infuſa, aut etiam cum altero conſimili ſucco ægrū à malo aſſeruant. Quòd ſi vehementior ſit fluxus,& humectatio exulcerationis,ea quæ à callis indurata cor-
C pora læuigare ac à callis liberare poſſunt aſſumantur: itémque ea quæ humecta reſiccare & exurere,exolutáque adſtringere poſſunt: velut eſt ſabinæ herbæ decoctum, item ſaluiæ,polii, ac pilularum cupreſſi: ex paſtillis verò Muſæ inſcriptus,& qui ex lanis ſuccidis vſtis conſtat,& cō ſimiles. In potu verò, Thraſyandri paſtillus,& qui croceus appellatur, conſimiléſque qui supernè per os ſumuntur, præbeantur. cibi etiam magis reſiccantes eis exhibendi. Si verò ſerpendo depaſcant vlcera ipſa,ſi quidem in inteſtino ieiuno cōſiſtant, paruam omnino ſalutis ſpem pro-
D mittunt. Si verò circa tenuia inteſtina fiant, minus graue malum eſt,attamen periculo non vacat: ſi autem in colo fiant,vtplurimùm ſanabilia exiſtunt. Verùm quemadmodum in externis vlceribus depaſcentibus: ita & in his ſtatim in principio,vbi depaſtio apparuerit,cruſtas inducentia & exurere valentia adhibere oportet. ſi enim ad magnitudinem peruenerit exulceratio,inutilis horum vſus fuerit. Cæterùm vlcera circa ieiunū ac tenuia inteſtina, per potiones curantur: ea verò quæ cruſtas inducunt in potu accipi non poſſunt: quare ſorbitiones & eclegmata
E extergere ac repurgare potentia,his ſunt exhibenda. éſtq; ptiſanæ ſuccus cū melle abſorptus his aptus,atq; ipſum adeo mel, per ſe induratū & in decoquendo in paſtillum coactū,quod comeſtū vlcera potenter repurgat. Sorbitiones item ex eruo apparatæ, conuenientiſſimæ ſunt eis qui in ſuperioribus partibus vlcus depaſcens habent. Apparantur autem hoc modo: Eruum in aqua calida ſæpe permutata ad horas octo madeſcere ſinitur:deinde donec teſtam omnem abiecerit,manibus in aqua confricatur: pòſt verò coquitur,& prima itémque ſecunda, tertiáque
F & quarta aqua diffuſa, ſemper vbi prius decoctum diffunditur, rurſus alia aqua feruens affunditur: quæ vbi poſt quartam tandem decoctionem fuerit diffuſa, acetum mulſum ad ipſum ſufficienter infundatur, & cum quintæ aquæ affuſione ad compagem ſucci ptiſanæ decoquendo reducatur, atque hoc modo abſorbeatur. alica etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda efficitur. Maximè verò omnium prodeſt eis lac bubulum recèns mulctum ac potatum. quicquid verò tandem eis datur, valde modicum ſit. hi enim præ aliis dy-
G ſentericis pauco cibo indigent, ſitique vexantur. Pharmaci autem loco exhibeantur quæcunque ariſtolochia rotunda participant, radicéque panacis,ac iridis, alumine ſciſſili,moris, & mali Punici flore. A vino verò abſtineant: depaſtionem enim dilatat. Quòd ſi circa inteſtina craſſa vlcus ſerpendo depaſcens conſiſtat, ea quæ per ſedē infuſa cruſtas inducunt,adhibeantur: cuius generis ſunt paſtilli Fauſtini,& conſimiles,& maximè qui Nymphodoto eſt inſcriptus,quo etiā nos vtimur: item qui ex thallia, *id eſt oleæ ramulis* conſtat:quorū omnium compoſitiones paulo pòſt dicemus. Cæterùm cum attentione cru-
H ſtā inducentibus vti oportet, excellentem ipſorum facultatem reuerendo. Porrò canceroſa & maligna quæ cacoethe *Græci* appellant, inteſtinorum vlcera,ferè in totum incurabilia exiſtunt, neque tamen citra auxilium

relinquere oportet,ſed vehemẽtes dolores mitigare: opti
mum autem & his eſt aſininum lac recèns mulctum pota
tum: ſiquis enim eius vſum ſuſtinere poſſit, nullúmque
aliud nutrimentum accipiat,plurimam ſalutis recuperan
dæ ſpem habebit. bonum eſt & bubulum ac caprinum
recèns mulctum: ſi illud non adſit, bonum eſt & ſciſſile
lac cum amylo.Præbeantur autem eis & oua cruda,ac iu-
ſcula gallinarum & perdicum.Succi etiam præbeantur o-
mnes qui facultate obtundendi dolores præſtant: infuſa
quoque eiuſdem generis ſint. pharmaca item his conue-
niunt omnia quæ ad dyſentericos à venenatorum acce-
ptione factos, conducunt.Cæterùm irrigationibus & ca-
taplaſmatis neque curantur canceroſa & maligna vlcera,
neque mitiora fiunt.Vtere autem &ad eos infuſis ad can-
ceroſam vuluam deſcribendis, & pharmaco ad cancros
mãmarum, ex vino Adriano & rhoe qua coria tingũtur,
apparato.Porrò ſi à venenati pharmaci potione,vbi mor
tis periculum fuerit deuitatum,dyſenteria oboriretur,iis
quæ à venenorum potu cõueniunt erit vtendum.Tripli-
cis autem modi remediis in iis qui venenum biberũt v-
timur,vomitoriis videlicet;& obtũdentibus atque extin-
guentibus: in quorum numero etiam acria comprehen-
duntur. Vomitoria itaque remedia mox à veneni potu
ſunt accepta : extinguentia verò quæ acria ſunt, tanquam
vlceribus minimè conuenientia,recuſamus. Alterum igi
tur tantùm genus extinguentium,hoc eſt aromatica aſſu
memus:itémque ea quæ obtundendi vim habent. Ex ci-
bis itaque cõueniunt ptiſanæ ſuccus,aut alicæ ſuccus,cum
anetho decoctus,aut palmis,aut mali Punici acinis: item
radicis dulcis ſuccus: cum his etiã tum gallinæ tum per-
dices decoqui poſſunt donec liqueſcant:cerebella item ac
pedes eliquata præbeantur,& ſorbitiones ex amylo & la-
cte,quibus anſerinus aut gallinaceus adeps eſt admixtus.
Ex pharmacis autem eis conducunt quæ de venenis refe
rentur in tertiodecimo Sermone. In potu, vinum nõ in-
conueniens eſt tenue & album,niſi febris aut inflamma-
tio adſit. Cæterùm cataplaſmata & fomenta in eis quib[9]
ex bilis acredine dyſenteria oborta eſt, vitabimus. Quod
enim læue & bene ſucculentum in inteſtinis eſt,id diſtra-
hunt ac diripiunt:quod verò nulli vſui eſt & mordax, in
ipſis relinquunt.

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.

SIquis auro, aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius ge-
neris deglutito,ſanguinẽ per vẽtrẽ egerat, maluæ aut
ſeminis lini ſucco multo, in potu exhibito,lapſum facies
deglutiti, ſupra hoc quòd & in inteſtinis obortam lenies
aſperitatẽ. Ego verò, inquit Antyllus,quum quidam per
iocum anulum aureum deuoraſſet,& ramentoſa ac cruen
ta infernè egereret, ob ſculpturæ videlicet aſperitatem:
in ipſo enim auro capitellum inerat aſperè cõcinnatum,
non ſum immoratus iis quæ lubricas vias reddunt, ſed
confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca
ſum progreſſus.quare contigit vnà cum recrementis anu
lum excidere:quo facto, homo ipſe ex ptiſanæ ſucco, ac
ſorbilibus ouis nutritus,tertia die ſanus euaſit.

Communia remedia dyſentericorum quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.

POrrò vbi memor fueris remediorum iam antè in v-
naquaque dyſenteriæ ſpecie dictorum,expeditè inue
nies iuxta eundem planè modum, quomodo & commu-
nibus remediis,quæ nunc dicenda ſuperſunt,vtaris.Com
mixta enim reperies hîc remedia omnia ſimpliciter ſcri
pta quæ dyſentericis conueniunt : nimirum adſtringen-
tia,obtundentia & reſiccantia. Et ſimplicia quidem quæ
tũ dyſentericis, tũ cœliacis in potu dantur : alia quidem
adſtringendo & firmitatem addendo, humoréſque inſpiſ
ſando,ventrem cohibent:alia autem obtundendo,alia e-
tiam vrinam ciendo,ac fluxionem transferendo. Quæ i-
taque vrinam cient, omnibus ſunt manifeſta,& ſæpe in
hoc opere deſcripta, quibus etiam hîc vti oportet. Quæ
verò adſtringũt,commoda eis hæc ſunt: lapathi ſylueſtris
maximè ſemen, alterius autem lapathi tum ſemen tum
radix,trita aquæ inſperſa ac potata,ſiliquæ aridæ comeſtæ,

A rhus culinarius,gallæ,ſpinæ Ægyptiæ ſemẽ,malicoriũ ari-
dum tritum,rubi radix,vnumquodque eorum cum aqua
ad tertias decoctum,aut tritũ potui inſperſum: ladanum
cum vino auſtero,acaciæ ſuccus,hypociſthidis ſuccus,ly
ſimachia,balauſtium,ſideritidis,heracleæ folia & radix,
ſalicis folia,ſymphyti radix & folia & ſemen,rheon Pon-
ticum,althææ radix,gnaphalium cum vino auſtero, hip-
puridis ſuccus cum paſſo, loti arboris baccæ, & ligni lo-
tini ſcobs,potui inſperſa & potata præclarè faciũt: cor-
B tex thuris tritus potatus, Lemnia terra quæ ſphragis ap-
pellatur, minium ſinopicum, œnanthe, polentæ modo
potata,holoſchœni iunci fructus torrefactus,verbaſci ra-
dicis drach. II. mora acerba in ſole deſiccata ac trita li-
quori potando atque obſoniis inſperſa, mora rubi acer-
ba ſimiliter exhibita,acini vuæ ac vuarum paſſarum
tum aridi triti,tum in cinerem exuſti,plantaginis ſemen
aridum tritum,ſimiliter folia & radix,maceris cortex.Ex
eorum autem numero quæ aliquo modo adſtringunt,
verùm magis obtundunt, eſt aſter Samius,& amylum.
C Obtundit autem tragacantha & gummi. Reſiccat co-
agulum leporis ex aqua, cornu ceruinum vſtum, herina-
ceorum teſtæ vſtæ,itémque oſtreorum,& cancrorũ ma-
ximè fluuialium, atque etiam marinorum teſtæ vſtæ ac
tritæ.egregiè facit & ſaluiæ decoctum.

Compoſita pharmaca quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.

VInum vetus adſtringens ad tertias decoquito,mellíſ-
que optimi æquale pondus adiicito, rurſúſq; donec
in compagem cogatur coquito,& ante cibum myſtri mẽ
D ſura exhibeto. Aliud Aſclepiadæ. Ouum recens in
vas quoddam euacuamus, putaminéque eius mel opti-
mum ac vinum vetus adſtringens, malicoriúmque te-
nuiſsimè tritum demetimur, piperíſque granis decẽ ad-
iectis,hæc ſimul in ſartagine torremus, atque tertiã indè
partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam pro-
deſſe quod ſequitur ſcimus:Corticis thuris,ſeminis plãta
ginis,æquales partes tritas vino diluto ad triũ cochlea-
riorũ menſurã inſperge,ac ante cibum exhibe.Caninum
etiã ſtercus album,tritũ,lacti ſciſsili & per ſilices decocto
E inſperſum,ſummè dyſentericis auxiliatur, ſi lac ipſum in
cibo ſumatur. cæterùm canem ipſum per præcedens
triduum,nullo alio cibo quàm oſsium comeſtione nutri-
re oportet. Aliud valde approbatum,cuius vſu ſcimus
multos à morbo liberatos. Gallarum tenuiſsimè tritarũ,
piperis,rhois culinarii, malicorii tenuiſsimè triti, ſing.
æquales partes miſce,ac cum vitellis oui ſubige,& in ma-
li Punici vacuam teſtã coniice,ex eodémque ſumpto pu-
tamine os teſtæ contege : deinde totam mali teſtam fer-
mento forinſecus oblini, & ad prunas aſſa : pòſt verò ex
F hac ipſa mali Punici teſta repurgata cochlearium ante ci
bum edendum præbe. Aliud,quod & cœliacis prodeſt.
Baccarum myrti nigrarum cochlearia tria,aniſi,roſarum
ſiccarum, œnanthes, acaciæ, ſingulorum cochleare vnũ.
Palmarum carne ſubige, ac drachmam vnam præbe. ſi
œnanthe haberi non poteſt, vuas immaturas ſiccatas cõ-
iice. Aliud Marciani,ad eos qui neque potum,neque ci
bum accipiunt,ſed pro deſperatis habentur. Baccarum
myrti albarum quincuncem,malorum cotoneorum me-
G diocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ ſextarios
tres,ſcobis corticis arboris loti ſextantem & vnciæ dimi
dium. Decoquito ſimul donec ſextarii duo reliqui ſu-
perſint,ac quantum poſsint bibendum præbe, idémque
etiam per clyſterem infundito.Eiuſdem facultatis eſt lo
ti ſcobes potatus,atque amplius adhuc eo præſtat eiùs de-
coctũ. quòd ſi lotus nõ ſit,cortice pini vtaris. Aliud Mar
ciani. Aloes ad carbonũ formã exuſtæ vnciam vnã,ma
licorii vſti vnc. I. ſeminis lini vſti vnc. I. contere & præbe
cochlearia duo, iis qui febre carent cum vino antiquo.
Ego verò,inquit Marcianus, quotieſcunque hoc exhibeo,
H duorum terreſtrium herinaceorum membranam inter-
nam, quæ cibum complectitur, deſquamatam adiicio.
Quare hanc membranam illotam accipito, ſiccato, ac
adſeruato. per ſe enim huiuſmodi pelliculæ potatæ
ventris fluxiones ſiſtunt. Aliud Marciani, cuius vti-
litatem ne contemnas: Seminis anethi, apii, fœniculi

mōtani,piperis,fing.vnc.I.in teftaceam pilam coniicito, atque vbi probè contriueris, herinaceorum terreftrium internam membranam illotam ac per fe contufam & cribratam vnc.I.pondere immifceto. Deinde vinum purum vetus quantum fatis videbitur, in nouum vafculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod ftomoma vocant, non minorem libra, in vino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus, bibendum præbeto. tantum enim ad fummum datur, atque hoc medicamine multos ille defperatos feruauit. Aliud multa experientia cognitum: Cochlearum terreftrium maximè montanarum vftarum carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis fcrupulos VIII. fimul cum æreo piftillo in puluerem redigito, & vini veteris fefcuncem, tantundémque gari affundito, ac fimul vnita omnia in tres partes diuidito, & per tres horas exhibeto. Oribafius autem fic: Cochlearum vnà cum teftis vftarum vnciā I.(alii trientem habent) gallæ fextantem, piperis vnciam I. in puluillum redige, ac obfoniis infperge, aut cum aqua, aut vino albo tenui præbe. Præclarè auxiliatur hoc dyfentericis quibus vlcus nondum eft putrefactum. Aliud Marciani, quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opii, balauftii, rhois rubri, cuiufque vnciam vnam, anifi fefquiunciam, fpinæ Ægyptiæ quadrantem, lentifci quadrantem. cum decocto corticis lotini ligni fubigito, & nucis Ponticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quòd fi lotinus non adfit, mefpilino pro eo vtaris.

Catapotium dyfentericum valde pulchrum, Afclepiadæ: Radicis fymphyti, feminis ericæ, malicorii, gallarum æquales partes fubige, & in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum vino aut aqua deuorandos præbe. Alia eiufdem: Gallarum drachmas quatuor, opii Afiani drachmas duas, petrofelini drachmam vnam, aqua fubigito & catapotia formato, éxque eis ad ciceris magnitudinem præbeto: aut quantū vires tolerare poffint. Aliud.

Thuris, acaciæ, opii, gallæ, æquale pondus fingulatim cum fucco intuborum fubige: indéque ad ciceris magnitudinem aut pro virium tolerantia præbe. Aliud. Florum rofarū, opii, acaciæ, gummi, fucci hypocifthidis, cuiufque trientem, feminis & fucci plantaginis, cuiufque fextantem, fucci rofarum vnc.I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Paftillus ex feminibus, qui in Alexandria præparatur: Anifi vnc. vnam, fœniculi vnc. I. feminis hyofcyami quadrantem, feminis apii quadrantem, (alii tantùm drachmas tres habent) opii vnc.I. dauci vnc.I. aqua fubigito. Oribafius autem hoc modo: Anifi, ammii, fœniculi feminis, apii feminis, cuiufque drachmas tres, petrofelini drachmas duas, opii drachmas II. valet cœliacis, dyfentericis, cholericis, & tuffientibus. Paftillus trigonus, *hoc eft triangularis* appellatus. Seminis apii fextantem, feminis hyofcyami vnciam I. opii vnciā vnam, anifi vnciam I. aqua fubigito. Aliud Andromachi, ad cœliacos & dyfentericos. Rhois culinarii drach. IIII. piperis drach. IIII. myrrhæ, croci, acaciæ, fcobis corticis loti, ammii, cuiufque drach. II. fpicæ nardi, lycii, gallarum, fucci hypocifthidis, apii, aloes, anifi, cuiufque drach. I. cum rubi fucco fubigito, & ante fomnum, III. obolorum pondus ex aqua præbeto: non febrientibus ex vino frigido. Paftillus Philippi, ad diuturnas dyfentericorum affectiones, leuans dolorem, & bibitur & infunditur, & forinfecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis paffis fubactus. Acaciæ, balauftiorum, hypocifthidis, rhois rubri, opii, thuris, myrrhæ, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei Pontici, baccarum myrti nigrarum, malicorii, fing. drach. IIII. vino veteri adftringente fubacta in paftillos digere, & non febrientibus obolos III. ex vino præbe, febricitantibus verò ex hydromelite. Ego autem hoc paftillo vtor & feliciter mihi fuccedit, omnibus quidem prædictis ad eius compofitionē adiectis, præter thus & rhoē. ad hæc autē, omphacii, floris mali Punici, cafiæ, caftorei, aluminis fciffilis, rofarum repurgatarum & ficcarum, fingulorum æquale pōdus addo. Catapotium bonum. Abrotoni fextantem, farcocollæ vnc.I. gummi parum, vt ex eo cogi ac formari poffint. Catapotia ciceris magnitudine formato, & ieiunis vnum deuorandum præbeto, fimi-

A liter vnum ante fomnum. Alius Oribafii, ad dyfentericos & hæmoptoicos, fluxúmque muliebrem. Succi hypocifthidis, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ ruffæ, cuiufque drach. VIII. cum aqua pluuiali fubige, & paftillos forma, ac vtere, ad dyfentericos quidem in potu exhibitis, ac per clyfterem cum fucco oryzæ aut lentis, aut aliquo confimili infufis: ad hæmoptoicos verò, cum aquæ frigidæ fefquicyatho, eius drach. I. Ad fluxum autem muliebrem, cum fucco folani, aut fanguinariæ, aut plantaginis, lana exceptos fubde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo abforbendum præbe, & rurfus

B aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. fedat diuturnas dyfenterias, & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuiffimum puluerem redactum, cum ouis forbilibus, cochlearii mēfura præbe, & miraberis. Aliud exquifitum. Fici folia arida contufa cochlearii menfura cum vino auftero dato. Aliud, Macer, Mali Punici florem, æquali pondere contunde, & ex eis fcrupulos duos cum vino adftringente præbe. valde commodum hoc eft in iis qui cruenta egerunt.

C Paftillus ad dyfentericos & cœliacos. Anifi, feminis apii, ammii, balauftiorum, fucci hypocifthidis, feminis hyofcyami albi, fingulorum drach. VIII. opii drach. IIII. exhibe iis qui integræ funt ætatis drach. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ fphragis, cœliacis, dyfentericis, quartanariis, & oculorum fluxionibus conducens. dolorem enim adimit & reficcat. Hyofcyami albi feminis dr. IIII. feminis apii drach. IIII. anifi drach. II. opii drachm. I. cōtere cum aqua, & informa paftillos obolares: ex quibus vnum cum aqua frigida præbeto.

D

Quæ infernè dyfentericis infundantur, Cap. XLIX.

PAftillus Nymphodoti, ad dyfentericos, & vlcera depafcendo ferpentia omnibus præftantior, quemadmodum experti fumus, inquit Archigenes: compofitus quidem vt Fauftinus, diffonans autem in auripigmenti appondératione: opere verò longè efficacior eo cognitus. Cuius compofitio hæc eft: Chartæ vftæ drach. XXX. auripigmenti drach. VIII. calcis viuæ drachmas decem, fan-

E darachæ drachmas fex, vini aufteri fextarios III. Vinum ipfum per fe coquitur donec tertia pars reliqua fiat, cum qua, arida in mortario teruntur donec in compagem terendo redigantur. ex quibus deinde paftilli drachm. IIII. aut trium fiue duarum etiam formantur, quorum vfus iuxta ægri vires adhibetur: cum vino autem & aqua infūduntur, ita vt cum aqua, lenticula, rofæ ficcæ, ac cortex loti decoquantur, cum vino verò, baccæ myrti, vt ex vtrifque heminæ menfura fuperfit. In vniuerfum autem, non folùm in huius paftilli, verùm omnium qui cruftas indu-

F cunt vfu, ftomachum hora vna ante eorū exhibitionem, ex oleo myrteo ac vino veteri irrigare oportet: itémque caput ex oleo largo. quæ enim cruftas inducunt, fi infundātur, & ftomachum & caput offendere confueuerunt. Ante infufionē autē frufta panis duo aut tria ægro adhibenda, ex aqua frigida aut lactei teporis, fi vehemēs adfit febris: aut vino diluto, fi parua fuerit febris & nullius pēfi, pane madefacto. Quòd fi ab infufione ftomachus exuratur aut fubuertatur, aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur. exhibēdus eft lactucæ caulis cum pa-

G ne & aceto: oliuæ item albæ ex aceto. Cæterùm iis qui ftatim vbi infunditur pharmacum, rurfus reiiciunt, imò penitus infufum retinere nequeunt, muriam præinfundere oportet: aliquādo etiam falis ammoniaci cochleare vnū, aut amplius tritum, pharmaco eft admifcendum, nullo habito mordacitatis refpectu. vtilitas enim omnē dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cōditarum liquamine, hemina nimirum vna ex eo infufa, femihoræque interftitio facto aut paululo diutiore, paftillum ipfum confequenter infundentes, quo modo facilè ipfum continent. & phar-

H macum fanè magis efficax fit, vbi nuda vlcera contigerit: fi verò neque fic continuerit, iterum atque iterum infundito. munitum eft enim pharmacum ne cruftas inurat. Porrò vbi efficacius fuerit pharmacum & vicerit affectionem, multa cum ipfo mucofa ramenta prodibunt,

& à multis molestiis, egerendique promptitudine distentionibúsq; liberabit. Infusum autẽ ipsum non vltra duas horas retinendum est, neque infra vnius horæ spatium. Atque hic canon vniuersalis tibi in omni crustas inducẽte infuso proponatur, vnà cum hoc quòd & stomachus & caput sit præmunitum. Ante infusionem, etiam anus ex oleo dulci illinatur, maximè verò adipe quopiam ipsa fistula crassiùs perlinatur: post infusionẽ cũ spõgiis aut glomis quopiã abstringẽtĩ imbutis, sedes foueatur: adiuuat enim hoc ipsum infusi retentionẽ. Mirabiliter etiã prodest Andronis pastillus duarũ aut vnius drach. põdere infusus. Pastillus ad dysentericos, cuius multam experientiam habemus: admirabilis enim in vlceribus serpendo depascentibus existit, non solùm dysentericis, sed oris etiam gingiuarum, & ad omnem nomen serpentem. Calcis auripigmenti, chartæ vstæ, squamæ æris, æquales omnium partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito, ac vtitor cum oryzæ succo. Exuccatur autem olea hoc modo: Ramulos oleæ cõtundito, eísque cõgruentis mensuræ aquám affundito, atque donec quater efferbuerit decoquito, expressóque succo vtitor. Faustini insignes pastilli, quorum alter constat ex chartæ vstæ drachmis triginta, calcis drachm. x x v. auripigmenti drachm. duodecim, sandarachæ drach. vi. infunditur duarum drachmarum pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. si verò diuturna sit affectio, salis etiam drachm. ii. adiiciuntur. Alter verò constat ex calcis drachmis decem, sandarachæ drachm. v i. auripigmenti drachmis octo, chartæ vstæ drachmis triginta. in pastillos redigito, ac vtitor, quemadmodum in Nymphodoti pastillo est prædictum. Alter adhuc pastillus Faustinus, qui in Alexandria præparatur: Auripigmenti trientem, sandarachæ trientem, calcis vncias duodecim, acaciæ vncias xii. subige cum vino. Pastillus Philadelphus, ad dysenterias & sanguinis eruptiones & omnes nomas: Sandarachæ, auripigmenti, cuiusque quadrantem, calcis sescuncem, acaciæ sescuncem, excipe plantaginis succo aut vino austero, & pastillos drachmarum quatuor, aut trium, aut duarum informa, atque pro ægri viribus infunde cum vino myrtite. Eras autem hoc modo ipsum præparat: Auripigmenti bessem, acaciæ trientem, calcis trientem. Pastillus alius, dysentericis cõmodus, qui euestigio aluum sistit, quod multo experimento constat: Bituminis, auripigmenti, sandarachæ, aluminis scissilis, squamæ æris, cuiusque drachmas quatuor, chartæ vstæ drachmas decem, calcis drachmas octo, succi hypocisthidis drachmas tres, balaustiorum drachmas tres, opii drach. ii. Cum vino myrtite subige, ac vtere veluti in Nymphodoti pastillo prædixi. Pastillus ex subere appellatus, quo veluti præter opinionem admirando vtor: Gallæ vstæ, chartæ vstæ, suberis ex vase vini veteri accepti ac vsti, panis aridi vsti, singulorum dra. quindecim, auripigmenti drachm. xx. sandarachæ drach. decẽ, calcis viuæ drach. x. acaciæ drach. v. cerussæ drach. v. spumæ argenti drach. iii. omphacii drach. iii. fæcis vini vstæ drach. v. Cum vino adstringente subige & informa pastillos drach. iiii. iii. ii. In principio autem hos cum plãtaginis aut sanguinariæ, aut perdicii succo infundito, aut cum aqua tepida, si hæc non adsint. si verò morbus fortis sit & in vigore consistat, cum fœnigræci aut lini seminis decocto infundito: in declinatione autem, cũ myrti & rubi decocto ex vino. & in pueris quidem cyathorum duorum mensura: in fœminis trium: in viris verò qui ad perfectam ætatem accesserunt, quatuor infundatur. Pastillus Asclepiadæ dolorem submouens, somnũque inducens: diuturnis dysentericis affectionibus euestigio auxiliatur, si absit febris: Chartæ vstæ drach. iii. auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, aluminis scissi, omphacii, lycii, acaciæ, succi hypocisthidis, calcis viuæ, cuiusque drach. v. opii drach. ii. croci drach. ii. Vino myrtite excipe & in pastillos redige, quatuor & trium & duarum etiam drachmarum, iuxta ægri vires: cum passi Cretici cyathis sex, iis qui integræ sunt ætatis, infundito. Pastillus alius dysentericus. Auripigmenti sextantem, sandarachæ quadrantem, squamæ æris vnciam vnam, calcis trientem, aluminis scissilis sextantem, chartæ vstæ

A quincuncem, omphacii sextantem, acaciæ sextãtem, succi hypocisthidis sextantem, thuris vnc. i. opii quadrãtem. Vino myrtite aut aliquo alio austero excepta subigito. Quòd siquis infusum non contineat, sed statim ipsum reiectet, omnino morti propinquum iudicato, quemadmodum sæpe iam sum expertus. Infundito autem ex eo velut ex præcedente, drach. i. tantùm. Pastillus thronus Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, sandarachæ trientem, lentisci triẽtem, balaustiorum quadrãtem, (alii dextantem habent) opii sextantẽ, calcis bessem,
B omphacii sextantem, succi hypocisthidis quadrantem. Vino austero subige, & vtere vt pastillo Nymphodoti.

Pastillus, Lycos appellatus, ad dysentericos. Sandarachæ drachmas sex, auripigmenti drach. xii. calcis viuæ drach. x. æris vsti drach. xx. acaciæ drach. vi. cadmiæ drach. xii. chalcitidis crudæ drach. xii. rhois culinarii aut quo coriarii vtũtur dra. iii. succi hypocisthidis drach. iii. baccarum myrti nigrarum recentium drach. vi. soreos drach. i. misyos crudi drach. i. gallæ drach. octo, omphacii drachmã vnam, lycii drach. octo. Vino myrtite subi-
C gito, affuso etiã plantaginis succo, & pastillos drach. iiii. & iii. & ii. formato: cum vino verò adstringenti infundito, ægri habita cura, velut in Nymphodoti pastillo est prædictum. Pastillus magnus, dysentericos præclarè & feliciter iuuans, etiam si extremè sint affecti ac desperati, vtpote in quibus carnosæ & fæculentæ prodeunt egestiones. Infunditur autem cum succo oryzæ, ita vt adeps hircinus & myrtus cum ipso decoquantur. Cæterùm in iis qui retinere non possunt, muria oliuarum albarum præmittenda, & post horæ interstitium pastillus infun-
D dendus, stomacho & capite præmunitis, velut in Nymphodoti pastillo est prædictum. anus item ab infusione fomentis integatur. Prodest etiam ad caua ac profunda crustosáque vlcera, itémque nomas pudẽdorum. Verùm in dysentericis præstat vt cũ reliquis prædictis remediis, manus ægri latis & lõgioribus fasciis constringantur, supernè ex humeris exordio facto, & in summos vsque digitos ligamento protẽso: non parum enim hoc ipsum ad fluxus repressionem facit. Porrò ipsius pastilli cõpositio hoc modo habet: Balaustiorum recentium, malicorii,
E rhois quo coria tinguntur, phyllorum, singulorum drachmas quatuor, isatidis tinctoriæ dra. iii. (alii drach. vi. habent) spinæ Ægyptiæ drach. iiii. seminis hyoscyami dr. iii. farinæ lentium drach. viii. suberis ex vase vini veteri accepti ac vsti drach. iiii. gallæ omphacinæ à teredinibus non corrosæ drach. iiii. rosarum siccarum drachmas sex, floris recentis rosarum drach. sex. croci drach. quatuor, myrrhæ drach. octo, lycii drach. octo, bituminis dr. sex, picis siccæ drach. sex, acaciæ drach. octo, hypocisthidis dr. octo, gummi drach. trigintaduas, thuris masculi drachm.
F octo, omphacii succi sicci drachmas quatuor, opii drach. duas, amyli drach. duas, solearum veterum vstarũ drach. quatuor, cornu cerui vsti drach. quatuor, ossiculorũ oliuarum vstorum, ossiculorũ palmarũ vstorũ, fæcis vini vstæ, spongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum ac vstarum, ostreorum vstorum, æris vsti, squamæ æris, sing. drac. tres, lapidis gagatæ, corallii, rubiginis ferri, aut scoriæ, cuiusque drach. quatuor, aluminis scissilis in testa exusti drach. ii. aluminis quo tinctores coriorum vtuntur drach. duas, auripigmẽti drach. tres, chalcitidis crudæ dr.
G tres, sandarachæ drach. tres, gypsi loti drach. tres, calcis viuæ drach. tres, minii sinopici sesquidrachmam, atramenti communis drach. duas, diphrygis drach. duas & dimidiã, spumæ argenti drach. ii. & dimidiam, ochræ drach. ii. & dimidiam, atramenti Indici drach. ii. & dimidiam, plumbi drach. tres, cerussæ sesquidrachmã, terræ Samiæ drach. tres, terræ cimoliæ drach. ii. põpholygis drach. duas, succi mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc suffecerit. Compositio quidem igitur pastilli hæc est, in qua totus ille simplicium pharmacorum cumulus, ex quinquaginta quinque rebus constat, præter herbarum ex
H aqua decoctionem, quæ ad huius pastilli subactionem accõmodatur. Cæterùm apparãdi modus huiusmodi est: In pilam Thebaicã primùm æs, & æris squamã, & spumã argenti, calcẽ, lapidem gagaten, corallium, rubiginẽ ferri

coniicito. Oſtrea etiam contuſa & cribrata probè & contentè terantur, donec in puluillum redigātur: deinde adiecta chalcitide, ſandaracha, auripigmēto, cornu ceruini oliuarúmque ac palmarum oſſiculis, ſpongiáque & alumine, rurſus terito, affuſis etiam ſpiſſamentis, quæ ſtymmata *Græci* appellant. Alumen autem hoc modo vritur: Alumen in ollulam nouam coniectum, ſuper prunas ponito, & vbi diffunditur ac liqueſcit tollito, & frigefieri ſinito, & hoc modo tritū adiicito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum Indicum & commune, ochran, plumbum, terram Samiam, cimoliam, ceruſſam, pompholygem, reliquáque omnia metallica addito, & contentiſſimè ſub caniculæ æſtu conterito, donec ex ſpiſſamētis quartam aut quintam addideris partem. Poſtquam verò quodammodo ad collyrii formam fuerit redactum, arida contuſa & arctiſſimo cribro excuſſa adiicito, veteribus ſoleis ſimul cum aridis contuſis: deinde additis ſpiſſāmentis, rurſus ſimiliter vt priora terito, ſæpe inſtillatis ſpiſſamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primùm crocum cum duobus ſuccis, mandragoræ videlicet & plantaginis, terito: atque vbi tritum fuerit, reliqua adiicito, myrrham ſcilicet & thus, omphacium, acaciam, hypociſthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam: quodlibet eorum prius per ſe aridum in tenuiſſimum puluerem redactum. Cæterùm vbi optimè in mortario fuerint trita, duobus ſuccis largè affuſis, quò etiam ad aliorum exceptionem ſufficiant, de cætero, iam antè trita metallica ſic arida terito ac admiſceto: omnibúſq; probè permixtis ac ſubactis, paſtillos ad duarū magnarū fabarū magnitudinē formato: & vtitor, aliquando quidē cū oryzæ ſucco, aliquando verò cum vino, aut aliquo conueniente liquore. Ego verò ob mandragoræ viridis ſucci inopiā, aridi ſucci drachmas quatuor addo. Porrò ſpiſſamenta cum quibus paſtillum conteris, hoc modo apparato: Rubi, myrti, florū mali Punici, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, comæ cupreſſi, omniū æquales partes cum aqua coquito, & vtitor. In his ipſis verò ſpiſſamētis, aut etiā aliis, ſpōgiā aut glomos rigato, cúmque eis ſedem foueto: aſſiduè quidem, maximè verò à paſtilli infuſione. Siccum dyſentericum. Terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, terræ aſteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillum redactas, cochlearii menſura infundito, ſpiſſamētis etiam quibuſdam adiectis. Indus autem medicus hoc vtitur: Terræ Lemniæ quæ ſphragis, buccinorum vſtorum, thuris, ſingulorum æquales partes commiſce, indéque cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus aut meſpili, infundito. Quæ dyſentericis ſubdantur. Glans quæ dyſentericis ſubditur, Theoſebii: Opii drachmas x i. myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, cuiuſque drachm. ſex, ſtyracis drachmas tres vino excipito. Alia glans ſiue collyrium. Opii, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum æquale pondus cum vino veteri ſubige, & collyria drachmæ vnius pondere informa, ex quorum vſu & ſubditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dyſentericos opobalſamum tomento exceptum & ſubditum. Spiſſamēta, quæ dyſentericis cataplaſmatis vice imponuntur. Florum mali Punici, gallarum, malicorii, myrti ſiccæ, lentiſci, mannæ, acaciæ ſiccæ, æquales omnium partes in pulueṛem redigito: quem ſiccum aſſeruato ac vtitor, ita vt vſu expetente cum vino decoctum imponas. magis verò mitigatorium fiet, ſi ſapa pro vino accipiatur. Illitio ad cœliacos & dyſentericos: Acaciæ quadrantē, gallæ, œnanthes, malicorii, balauſtiorum, aloes, ſucci hypociſthidis, maſtiches, aluminis rotundi, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, cum vino ſubigito, informato paſtillos, quibus cum vino aut ſucco aliquo conuenienti vtaris.

Epithemata dyſenterica, Cap. L.

Epithema dyſentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem in vino decoquito, diligentérque terito, ac tritis aloes vnciam vnam, mannæ ſextantem, myrrhæ ſiccæ tritæ quadrātem infarcito: deinde ceræ ſeſcūcem, vnguenti nardini libram vnam addito. Ceratū ipſum liquefacito & refrigerato, tritiſque adiicito, ac vtitor. Epithema ex œnanthe, Philumeni, ſtomachicis & cœliacis dyſentericiſque in principiis cōmodū: Œnāthæ ſiccæ drach. vigintiocto, gallæ, acaciæ, roſarum ſiccarum, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, aluminis rotundi ſextantem, aloes ſextantem, rhois Syriaci trientē, olei myrtei libram I. ceræ lib. I. picis lib. I. quidam verò ſingulorum libras duas accipiunt. Arida vino veteri adſtringente rigato, deinde liqueſcibilia adiicito, ac ſimul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorum fluxiones, & ſtomachi faſtidia ac exolutiones, & ardores. Aliud, per multam experientiam. Roſarū, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum quadrantem, aloes ſeſcuncem, rhois culinarii libram vnam, ceræ, picis, olei myrtei, cuiuſque libram vnam, vini quantum ſufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, croci, cardamomi, bdellii, cyperorum, ſingulorum vnciam vnam, lixiuii ex cinere lignorum vitis ſeſquiunciam, ceræ quadrantem, vnguenti nardini ſeſcuncem, vini quantum ſuffecerit. Apparatur autem & hoc modo: Croci vnciam vnam, aloes quadrantem, ſtyracis quadrantem, ceræ ſextātem, lixiuii ex cinere lignorum vitis, vnguenti nardini, cuiuſque vncias duodecim, vini quod ſatis. Illud ſuperius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia vitis conieci: in æſtate quidem viridia, in hyeme verò eiuſdem virgulta, reliquis ſiccis contuſis & cribratis. Epithema clidion appellatum, Cyrilli: Acaciæ, gallarum, thuris, aluminis ſciſſilis, aloes, rhois culinarii, hypociſthidis, myrrhæ, balauſtiorum, œnanthes, roſarum ſiccarum, ſing. vnc. I. ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiuſque dodrantem, vini ſpathitæ quātum ſatis eſt. Ex libris Philumeni, epithema Mnaſeæ clidion appellatum, ad cœliacos & dyſentericos: Gallæ omphacinæ, ſucci hypociſthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, malicorii aridi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam I. viſci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis dra. IIII. picis ſiccæ drach. XX. ceræ dr. VIII. olei myrtei aut lentiſcini drach. XX. gallas & malicorium contuſa ac cribrata in vini cyathis nouem decoquito, aſſiduè agitādo, donec tertia pars relinquatur: deīde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito: ammoniacum verò aceto diluito, & viſcū cū modico oleo emollito: pici verò ac ceræ liquefactis cum reſiduo oleo, & ab igne ablatis, viſcum adiicito, ac vnito, & ſimul tritis affundito, fortitérque cōtundito: ac vtitor. Andromachi epithema ad dyſentericos & cœliacos: Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apii, cuiuſque drach. IIII. aniſi, floris roſarum, ſucci hypociſthidis, balauſtii, rhois rubri, cuiuſque drach. II. opii drachmam vnam, croci drachmam vnam contere: ac vino myrtite excipe, informáque paſtillos, quos in vmbra ſiccabis: vſus verò tempore, ex eis quantum ſuffecerit contundes ac cribrabis & ſubiges, linteolóque infartum ventri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani: Reſinæ libram I. picis ſiccæ lib. I. nitri, bituminis, ſulphuris viui, cuiuſque libras II. pyrethri libras II. veratri ſextātem, olei heminam vnam. Si verò efficacius reddere velis, adiice & piperis trientem, adarcæ ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris ſextantem. Alius dropax. Picis ſeſcūcem, reſinæ pinus torrefactæ ſeſcūcem, myrrhæ, ſulphuris viui, nitri, cuiuſque vnciam vnam, pyrethri quadrantem, adarcæ vnciam vnam, euphorbii ſextantem, (alii drachmas duas tantùm habent) adipis taurini ſeſcūcem. Vtendum & ad hæc rubefacientibus cutem, phænigmis à *Græcis* appellatis, itémque ſinapiſmis, in tertio Sermone deſcriptis: in declinatione præſertim dyſenteriæ, quò totum malū penitus deſtruatur.

De lienteria, ſeu inteſtinorum læuore. Cap. LI.

Lienteria, quemadmodum ipſum nomen indicat, læuor quiſpiam inteſtinorum eſt, qualis etiam forinſecus in corporis cuticula ex cicatrice cōtingere ſolet. Oboritur autem frequenter, dyſenteria magna præcedente, & ex profunda vlceratione, cicatrice denſa & læui ſuccedente quæ deinde ob denſitatem quidem ſuam, ciborum per corpus digeſtionem fieri non permittit. quum ſanè

venarum ora sint veluti obturata:venarum,inquam,quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt.Ob læuorem verò cibum statim priusquam permutationem & perfectam concoctionem admittat,dilabi sinit. Cæterùm lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit,cuius signum est quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur.quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur,quòd non solùm à dysenteria hæc affectio oboritur,sed & post frequentia voluulosa tormina,& post longum profluuium ventris,aliquando etiam aqua inter cutem per ventrem euacuata,lienteria consequi solet. Ex quacunque igitur causa lienteria orta sit,ægri cibum non sentiunt,& malum corporis habitum acquirunt,quod vtrũque malum incorrigibile existit.Succedit enim ægris assidua excretio cruda,colore subalbida, inæqualis, & aquosissima,citra sanguinis ac bilis complexum.Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse .indicat enim iucundi quippiam factum esse,& vẽtrem ac intestina nõ velut inanima cibum sinere pertransire. Itaque quum eiusmodi sit affectio,facile est intelligere, quòd vim retẽtiuam,ac concoctoriam facultatem tum ventris,tum intestinorũ,omni modo refocillare oportet, quod sanè per

A ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest,pérque diætam restituendis ac refocillandis viribus aptam: &,vt simpliciter loquar, eodem medicationis ductu vtẽdum est,quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum.Cæterùm quod dignum indicatione hîc visum est nobis,acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt,& maximè quibus cicatricem factam esse cõiectamus:acrium enim rerum comestio,velut refricationẽ quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat,& concoquẽdi facultatem quodammodo refocillat. B Porrò vomitus à cœna ventrem etiam in melius transmutant,& actionis suæ commonefaciunt : frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracémque & ventrẽ,itémque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi,eis commoda existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas,liẽtericis præpotandas exhibere conuenit,quale & hoc catapotiũ existit. Catapotium dysentericum, maximè verò lientericis conueniens: Malicorii,myrrhæ,cuiusque drachmas octo,aluminis scissilis drachmas quatuor,succi hy- C pocisthidis drachmas quatuor.cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato,indéque quinque aut septem iuxta ægri vires exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN DECIMO AETII SERMOne habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ,Tetrabibli,siue quaternionis tertii, Sermo secundus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis,eorundémque affectionibus.

De debilitate iocinoris & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Galeni, Cap. I.

INTEMPERIES quidem causæ sunt ex quibus iocinoris debilitas producitur: dispositiones autem diuersas in ipso faciunt. Quũ enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem,sanguinis effluxio contingit, tunc sanè propriè hepaticos ipsos ægros appellant:quemadmodum cœliacos & stomachicos vocare consueuerũt eos qui neque inflammationem , neque aliquem alium præter naturam tumorem in visceribus habent. Calidæ itaque intemperies,tum eos qui prius adsunt humores, tũ etiam eos qui per venas mesenterii ad ipsum hepar defe-

A runtur,adassant ac comburunt: frigidæ verò intemperies humorem qui iam in ipso continetur , crassum & lentũ ægréque mobilem reddũt: eum verò qui defertur, pituitosum ac crudum & semicoctum. Cæterùm sicca intemperies, ficciores & densiores humores facit: humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaque vbi calida intemperies circa hepar constiterit,colliquationes fiunt , primùm quidem humorum,deinde etiam carnosæ ipsius hepatis substantiæ: bilisque per ventrem euacuatur fœtens ac crassa , abundéque colorata , velut in pestilentibus febribus B fieri solet. Vbi verò frigida intemperies affuerit , neque assiduæ excretiones,neque multæ fiũt : diuturnũ autẽ fit malum,& per dies aliquot aceruatim eis profluet venter: cæterùm egesta,nõ similẽ putorẽ habẽt iis quæ per calorẽ sunt colliquata,neque colorem etiam,neque compagem,

ſed ſpeciem præ ſe ferunt ſanguinis putrefacti & in gru-
mos congelati: & ſiquis diligẽter inſpiciat, velut limus &
fæxſunt ſanguinis craſſioris: cõſimilia enim atræ bili colo
re apparent. quin & plures & iudicatu difficiles colores
iuxta eandem diſpoſitionem in excrementis apparent. In
ſicciore autem intemperie, recrementa adhuc ſicciora vi
debuntur, ægríque magis ſitient: in humida verò, humi-
diora & plura erunt recrementa, ſitíſque minus infeſtat.
Quandocunque igitur egeſta videris loturæ carnis recèns
mactati animalis ſimilia, veluti ſiquis cum aqua ſanguinẽ
confudiſſet, certiſſimum ſignum debilitatis ipſius hepa-
tis habebis. eodem modo ſi velut fæcem ſanguinis con-
ſpexeris per ſedem excretam, hepaticum & hocce ſignũ
eſſe ſcito. Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat, ægri
viſceris ſignum iudicato: ſin verò velut fæx fuerit, ſuper-
calefacti & ſanguinem ſuperaſſantis. Incipit enim aliquã
do etiam citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa
affectio, quo tẽpore tenue ſanguinis ſerum primùm ex-
cernitur: temporis autem progreſſu, corrupto citra viſcus
ſanguine, leues febres accedunt: quarum quum inexperti
medici negligentes ſint, atque ægrum omnino febri care
re putent, quum nihil per vẽtrẽ excretum ſit, ipſum ægrũ
lauant, concedúntque negligentiori diæta vti: atque ita
venter rurſus corruptum ſanguinem excernit. In huiuſ-
modi igitur affectionibus primus curationis ſcopus ſit
vt intemperiem ad contrarium deducamus. Calidam e-
nim diſpoſitionem ſemper refrigerare oportet, frigidam
verò calefacere, ſimilitérq; humidã reſiccare, & ſiccã hu-
mectare. Cæterùm omnib⁹ hepaticis remediis, tũ quæ per
os ſumũtur, tũ quæ forinſecus imponũtur, aliquid ex ad-
ſtringentibus admiſcere oportet, quò firmitas viſcerum
conſeruetur. Atqui in ſtomachicis idem facere non ſimi-
liter cõducit, quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliâs do-
minetur. Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenien-
tia ex oleo fiunt, in calida quidem affectione, ex chamæ-
melino, roſaceo, & lentiſcino, abſinthio, aut palmis, aut a-
liquo alio conſimili in oleo decoctis: in frigida verò diſ-
poſitione, ex vnguento nardino, cui thus & ſampſuchus
ſint infarta. In humida autem intemperie, iiſdem oleis
magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: velut eſt
iris, cuminum, ac ruta. In ſicca demum intemperie, bal-
nea ſufficiunt dulcium aquarum, & humectãs diæta com
moda erit. cerata etiam atque epithemata fomentis ſimi-
lia ſint, ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſti-
che, ac aloe. in frigidioribus etiam poliarchia conducũt,
ſimilitérque in humidioribus. Porrò in potu vti conue-
niet pleriſque eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt
relata, ſi quidem calida intemperies fuerit: velut eſt ſeri-
dis ac intybi ſuccus, ſenecionis ſuccus aut decoctum, per-
dicii ſuccus, mel roſarum, & quæ his ſimilia exiſtũt: quin
& Philonis antidotus ſemel tantùm exhibita, omnem a-
liquando calidam hepatis intemperiẽ mirabiliter ſana-
uit. quod etiam Philo de ea teſtatum reliquit. Vbi verò fri
gida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac fir-
miratem addentibus vtendum eſt: velut eſt nardi ſpica,
capnium, quæ & chelidonia herba circa ſepes enata, ſemẽ
pelecini, & quæ his ſimilia exiſtunt. Vtiliſſimum & his
nardinum vnguentum, quotidie manè cochlearii menſu
ra ieiunis potatum, & à cœna ante ſomnum eodem mo-
do. In humida autem intemperie, ſimpliciora ex eis quæ
ab oppilatione liberant, exhibenda, & quæ à proprietate
totius ſubſtantiæ efficacia exiſtunt, velut eſt lupinum he-
par, quod ſanè diligenter tritum drachmæ vnius pondere
cum vino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim
multiplici experimento cognitum omnibus hepatis in-
temperiebus commodum exiſtit: vtpote proprietate to-
tius ſubſtantiæ hanc efficaciam habens, non calfaciendo,
aut refrigerando.

De oppilatione hepatis: in quibus plurima
remedia, Cap. 11.

A flatibus nebuloſis & concoctu difficilibus, aliquan-
do autem & à craſſis humoribus viſcoſiſque, in fini-
bus venarum ex ſima hepatis parte enatarum (per quas ex
ventre ac inteſtinis alimenti digeſtio ad hepar contingit)
oppilationes fiunt. Conſequitur autem ad ipſas, grauitatis
A circa dextrum ilium cum dolore ſenſus, aliquando quidẽ
obtuſæ, aliquando verò vehementis: & quandoque quidẽ
abſque febre, quãdoque cum febre. Craſſa enim & viſco-
ſa ac multa, omnino amplius reliquis oppilant, & maxi-
mè ſi ægri à cibo vehementiori motu vtantur: ſi verò a-
cria ſint & multa quæ in cibo ſumuntur, dolor ex oppila-
tione vehementior fit, quum obturata corpora ſimul &
tenſionem perferant, ſimúlque pungantur. Cæterùm quũ
vaporoſi & craſſi flatus multitudo coaceruetur quæ exi-
tum non habet, non grauitatis ſolùm, ſed & diſtentionis
B ſenſus oboritur. Quare attenuantium & oppilationem diſ
ſoluentium quamcelerrimus requiritur vſus: oppilatio e-
nim inueterata, non tantùm in hepate, ſed in omni mem
bro putrefactionem operatur, febrémque accendit. Præ-
clarè autem & citra moleſtiam ab oppilatione liberat, ſi-
múlque firmitatem tùm hepati tum ſtomacho addit, pe-
lecini qui in frumentis naſcitur ſemen, tritum cochlearii
menſura, cum vino aut aqua mulſa in potu acceptum: ca-
pnium item, quod & chelidoniæ nomẽ inuenit, ſucco e-
ius expreſſo & deſiccato: reponitur autem is in paſtillos
C redactus, & ſemel quidem exhibitus dolorem omnem
adimit: iter autem præbitus, intotum ab affectione libe-
rat, vltra hoc quòd & firmitatem viſceribus addit: deco-
ctum quoque huius herbæ potatum, ſimilem efficaciam
habet, etiamſi valde febricitent ægri: aliquando autẽ her
ba ipſa exiccatur, contuſáque & cribrata cochlearii men
ſura exhibetur. Aliud. Lupi hepar ſiccum drachmæ põ
dere, cum piperis granis nouẽ, ac myrrhæ magnitudine
fabæ, in paſſo calido datum, confeſtim auxiliatur. Æſta-
D tis autem tempore, alternis diebus ter potandum præbe-
to. Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, ſimúlque
firmitatem addit, ſimiliter quoque ſtœchas, tum cocta, tũ
ſicca tritáque data: plantaginis item radix, & ſemen, foliá
que ſicca trita, ſiue per ſe vnumquodque, ſiue ſimul exhi
beantur. Lauri cortex tritus potatus, ſpica nardi, fructus pi
ſtacii, amygdalæ amaræ, anthemis ſiue chamæmelum, a-
nagallidis quæ cæruleũ florem habet, ſuccus, radicis aco-
ri, eryngii, radicis dulcis decoctum vrinam ciet, & aluum
emollit. Radix dracunculi viſcera omnia repurgat, craſ-
E ſóſque & inſtar viſci tenaces attenuat humores. Filicis ſuc
cus cochlearii menſura ex aqua mulſa potatus, hepar re-
purgat, oráque meatuum ac venarum aperit, citra mani-
feſtam calefactionem. Præſcriptum autem iam antè eſt
de iis quæ tùm ſimas, tum gibboſas hepatis partes ab op-
pilatione vindicant, in tertio nimirum Sermone. Cata
potium hepatis oppilationem remouens. Radicis cha-
mæpityos drachmas quatuor, radicis cichorii drachmas
quatuor, contundito ac melle cocto excipito, nucíſque Põ
ticæ magnitudine præbeto: aquæ etiam calidæ cyathos
F tres ab eius exhibitione abſorbendos dato. Cæterùm
non modò radices horum hepaticis opitulantur, ſed &
ſuccus & decoctum. Paſtillus hepaticus, ex amygdalis
amaris: Seminis aniſi, apii, aſari, amygdalarum amararũ
decorticatarũ, comæ abſinthii, ſing. drach. quatuor, appa-
rato, & cum aqua paſtillos formato, ex quibus drach. I. fe-
bre carentibus cum vini diluti cyathis III. præbeto: febri-
citantibus autem, cum aqua mulſa. Vrinam ciet, & placi-
dè calefacit. Aliud hepaticum valde commodum: Se-
minis pelecini, capnii, coſti, cuiuſque drachmas quinque.
G contundito ac cribrato, & cochleare vnum ex aqua mulſa
dato. præclarè enim ſubmouet oppilationem. Aliud
hepaticùm pulchrum, cuius vtilitatem ne contemnas.
Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearii mẽ
ſura ex vino bibendam præbe. Commodum eſt hoc &
lieni, ex poſca, aut aceto mulſo. Aliud experimento cõ-
ſtans: Comæ abſinthii, piperis, coſti, caſiæ, radicis gẽtia-
næ, amygdalarum amararum, ſing. vnc. I. fœnigræci ſe-
xtãtem, ſeminis pelecini ſextantem, exhibeto cochleariũ
quomodocunque velis. Aliud ad hepatis oppilationẽ.
H Cacani ſcrupulos duos, (alii octo habent) coſti ſcrupulos
ſex, ſpicæ nardi, iridis, phylli, lupinorum ſiccorum, bacca-
rum lauri, fœnigræci, rhei Pontici, ſingulorum ſcrupulos
ſex, piperis, phu, aſari, cuiuſque drachmas quatuor. quòd
ſi picis ſiccæ ſcrupulos tres admiſcueris, efficacius opera-
tur. Aliud ſimplicius, quo aſſiduè vtimur, valde admi-

randum: Cacani sextantem, fœnigræci sesquiunciam, piperis vnciam vnam, cyperi vnciam vnam, costi vnciam vnam: contundito ac cribrato & cochlearium vnum cum condito præbeto. decumbat autem æger super affectam partem. Aliud. Potamogetonis sicci drach. duas, comæ absinthii drachmam vnam, croci, costi, spicæ nardi, cuiusq; drachmas duas, amomi drachmam vnam. datur cochlearii mensura aridum. Aliud. Piperis drachmas quatuor, dorcadiadis herbæ quæ & muscii appellationem habet, vnciam vnam, costi trientem (alii drachmas quatuor) contundito, cribrato, & cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrii. Rhei Pontici vnciam vnam, castorei scrupulos tres, farinæ lupini scrupulos tres, piperis grana septem: contundito, cribrato & manè cochlearium vnum præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione, & cognoscendo vtrū hepar an musculi eius sint inflammati,

Cap. III.

GAleni. Hepar consimiliter vt splen & inflammatur & abscessu suppuratur, verùm rarò scirrho, *hoc est abscessu duro* afficitur. Inflammato itaque hepate, dextri ilii tumor cōsequitur: & maximè si gibbosa parte inflammatum fuerit, faciliùs per tactum cognoscitur tumor, grauitásque coincidit ilium totum distrahens, & dolor in dextram vsque clauiculam ac scapulam pertingit, vt conuelli penitus æger videatur. Linguæ color in prīcipio quidē rubicundior fit, postea verò denigrescit, appetitus deiectio fastidiúmque cibi vehemens, & implacabilis sitis: vomitus quibusdam contingit, bilis puræ atque etiam vitellinæ, pòst autē & æruginosæ. Aluus autē ipsis etiam adstricta, si sanè cum visceris debilitate inflammatio est oborta. febris adest acuta inæqualis, quæ plerunque ad vesperam & noctem exacerbatur: sequitur & spirandi difficultas, tussiculæque paruæ, vt plurimùm siccæ, per quas nihil omnino reiectatur. Aliquando autem per vomitus biliosa pauca quædam reiectantur, quæ res plerosque decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterùm & costæ nothæ vt plurimùm condolitant, & color corporis subuertitur in arquati morbi speciem permutatus: singultus quoque consequuntur. Accessionis autem tēpore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotium excernunt: & sanè inflammationes quæ iuxta simam hepatis partem contingunt, plus fastidii & nauseæ, & vomitus biliosos, ac vehementem sitim inducūt: quæ verò in gibba parte fiunt, dolores circa respirationem intendunt, tussiculásque irritant, clauiculámque magis cum dolore cōuellunt. Quandoquidem autem musculis hepati incumbentibus inflammatis, quidam decepti, hepatis eam inflāmationem esse suspicantur, necessarium fuerit distinguere inter se has affectiones. Hepate etenim inflammato, tumor secundum lineamenta rotundus, figura videlicet ipsius hepatis, succumbit, quique ad corporis decubitum simul conformatur. Maior enim apparet corpore ad sinistrum latus reclinato: minor autem rursus ad dextrū deuoluto: nimirū hepate sub nothas costas cedēte, neq; visui neq; tactui similiter succūbēte. Amplius autē in hepatis inflammatione incumbēs cuticula, naturali modo haberе conspicitur: musculis autem inflammatis, cutis circum tenditur, vt siquis digitis apprehensam attrahere velit, ea minimè sequatur. Propriissimè autem tactus discernet siue in alto, siue in superficie inflammatio ipsa consistat. Porrò hepate inflammato, sanguinis detractionem experiri oportet à cubito, si nihil id fieri præpediat. Incidenda autem in dextro cubito vena interna, ita vt substratam arteriam obseruemus: quæ si non appareat, media: si verò neque ipsa appareat, superior. Multitudinem autem extrahendi sanguinis, ex corporis reperies qualitate, ætatéque & natura, hora, temporis, ac regione, ampliúsque ex viribus ægri: quæ si id ferre queant, semel quantum satis est detrahendum: si verò non, per vices partitum. Cæterùm incisio ipsa opportunè in prima & secunda die contingit: si verò vrgeant dolores & adsint vires, etiā septima venæ incisionem facimus: qua facta, post modicum interuallū simplici clystere euacuamus, maximè si non spontè egerat aluus. Sequenti à venæ sectione die, cucurbitæ cum

A scarificatione affigendæ, rursúmque post vnam diem cucurbita apponenda. non pauci enim à secunda earum adhibitione opem senserunt magis quàm à priore. At verò ante venæ incisionem & post eam, fomentis vtendum est ex lanis succidis oleo imbutis & impositis: conuenit & ex passo Cretico fomentum cum rosaceo aut lentiscino aut melino aut œnanthino. Optimum autem fomentum hocce est: Chamæmeli, anethi humidi, si adest, rutæ viridis, seminis lini, cuiusque vnc. I. capitum papaueris numero x. olei sextarium vnum, semen lini contusum in lin

B teolo colligato, & cum aliis in cacabum coniectum ad prunas decoquito donec vires suas distribuat: deinde olla in feruenti cinere collocata, ex ea multo tempore confidenter foueto. Post fomentorū irrigationes, cataplasmatis vti oportet, ex semine lini & fœnigræci, farináque hordeacea aut triticea, his vel omnibus vel vno aliquo ex eis aut quibusdam in aqua mulsa decoctis. admiscendum etiam absinthium & mastiche ac melilotū. quòd si vehementior sit ardor, etiam ea quæ adstringunt sunt admiscenda, velut sunt mala cotonea. oleum verò quod additur, rosaceum sit, aut melinum aut lentiscinum. Si verò

C feruor adhuc perseueret, cotonea mala cum polenta imponenda. Remittente autem vehementi calore, ficus optimas & althææ radicem decoquito, & decocto eorum semen lini, farinásque hordei, fœnigræci, ac lolii infarcito: quòd si durior inflammatio succumbat, etiam chamæleontem aut chamæpityn, aut polium, aut asarum, aut daucum, eryngiique tum semen, tum radicem admiscere oportet, aliquādo autem & ficus cum althæa decoctæ ac tritæ cataplasmati connectuntur. Cæterùm calidius & ma-

D gis emolliens reddideris cataplasma, si terebinthinæ, aut resinæ pinus, aut picis quadrantem addas. Brassicæ autem crudæ folia cum melle trita ac imposita, omnes induratas inflammationes dissoluunt. Hinc ad cerata transeundum ex oleo cyprino aut gleucino apparata, althææ radicibus simul admixtis. Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflāmationibus summè accommodato, maximè si stomachus per cōsensum simul sit affectus, & costæ coafflictæ. Habet autem hoc modo: Palmas interiore me-

E dulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari cerato rosaceo in mortario probè committito, ac vnito, affusóq; modico oleo rosaceo imponito. Aut myrrham in vino veteri adstringente maceratam, palmis admisceto, & panniculo vestis detritæ excepta imponito. A ceratis ad epithemata ex styrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iā antè ad colicos & stomachicos descripta sunt, transeundum. Compositio autem epithematis ex styrace hæc est: Styracis pinguis, carnis palmarum, costi, mastiches, casiæ, singulorum triētem, sampsuchi sextā-

F tem, croci semiunciam, vuæ passæ semiunciam, ceræ sescuncem, vnguenti nardini bessem. Porrò in inflammatione hepatis vbi magni circunstent dolores, etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit, ita tamen vt assiduum eorum vsum deuitemus. simplicibus autem potionibus frequentius vtendum. Senecionis itaque decoctum tanquam maximè commodum, aut succi radicis dulcis obolos duos, cum aqua calida exhibeto.

Aliud. Picridis seridis, aut intubi succi cyathum vnū cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto, mellis etiam cochleariis duobus affusis. Ad hoc enim quòd refrigerat, ac

G firmitatem visceri addit, etiam ora venarum hepatis repurgat, neque tamen frigidas intemperies magnopere lædit. Potest autem seridum ac intuborum substantia hepati commodare, tum si sine humorum aut serosi ac vitiati sanguinis complexu, intemperies in ipso fiat, tum si humiditatis cuiuscunque tandem, adsit cum intemperie complexus: mellis verò admixtio humiditatem per vrinam excludit. Quapropter etiam exiccata ac contusa vtiliter potui insperguntur, eorum quoque decoctum pota-

H tum magnam commoditatem præbet. Quòd si non infestet calida aliqua intēperies, sed obturatione tantùm viscus ipsum vexetur, ex vino albo tenui ac vetusto, cum aliquo vrinas ciente pharmaco, potata magnificè auxiliātur. Magni etiam pretii in hepatis inflammatione capnii herbæ, quæ etiam chelidonia appellatur, succus habetur.

aut eius decoctũ. Auxiliatur & præſcriptus ex amygdalis amaris paſtillus, niſi penitus magna caliditas adſit. Aliud. Cochlearũ terreſtriũ carnem optimè conterito, & vini nigri cyathos tres affundito,calefacito,ac bibendum præbeto.Cæterùm hæc iuxta omnem ſuam ſubſtantiam efficacia exiſtunt,quale eſt hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus,inquit Galenus. vſus autem ei⁹ idem qui cochlearum exiſtit:optimè enim conteritur, & drachma vna cum vino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire videntur,quum neque calidas neque frigidas intemperies lædant:febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua,aut ſeridis ſucco,aut aliquo conſimili exhibetur.

Epithema ex ſtyrace: Coſti vnciam vnam,croci, thuris,aloes,ammoniaci thymiamatis,maſtiches,ſtyracis flaui,ſpicæ nardi,cuiuſque drachmas quatuor,terebinthinæ vnciam vnam,opobalſami drachmas quatuor,ceræ trientem:vtere.

De hepatis abſceſſu, Archigenis, Cap. IIII.

QVòd ſi inflammatio ad permutationem aptè ſe habeat,hoc eſt,principium permutationis ad ſuppurationem iam ſuſcepit,omnes prædictæ de inflammatione acceſſiones augebuntur:dolores(inquam)& febres, & delirium, anxietas,deſperatio,cibi faſtidium,& diſplicentia:maximè ab eius acceptione. A rigoribus autem ferè in totum febriles acceſſiones initium ſumunt,præſertim ſi ad veſperam exacerbationes fiant.Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet,vt quamceleriimè fiat,ne maiora inde corpora corrumpãtur:per vſum videlicet cataplaſmatum ex ſemine lini,aut hordeacea & fœnigræci farina apparatorum, admixtis etiam reſina, manna,pice,althææ radice,ſtercore columbino, ſtercore caprino,caricis,& quæ his ſimilia exiſtunt.fomentis autẽ vtendum ex cruda hordeacea farina,& ſpongiis decocto abſinthii,abrotoni,centaureæ, ſimilibúſque imbutis ac expreſſis,neque verò inconueniẽter emplaſtra quæ puris permutationem iuuare queunt,adhibentur. Quum autẽ perfecta ſuppuratio fuerit,dolores remittent, omnéſque acceſſiones mitiores apparebunt.Cæterùm rupturæ tempore,dolor rurſum magis augeſcet:quare etiam tunc rupturã adiuuare oportet per cataplaſmatum ad ſuperficiẽ attrahentium ac ſubadſtringentium vſum, & per potiones calorificas: quales ſunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò poſt eruptionem, aliquando quidem per aluum,aliquando per vrinas,puris tranſſumptio cõtingit.Quidã etiam per os,puris eductionem factã tradiderunt:verùm periculoſior aliis per os tranſmiſſio exiſtit:id verò quod excernitur, nigrum eſt, quanquam & album reperiatur,quod ſanè ſalutare iudicatur.Aliquando autem humor qui ex abſceſſu promanat,inter pelliculam ventrẽ ac inteſtina amplectentem,peritonæõ *Græcis* dictam,atque ipſa inteſtina,colligitur:facilè ſanè curatur, ſiquis diducta citiſſimè cuticula humorem ipſum excludat,ea maximè parte qua tumor attollitur: aliquando autem rurſus poſt factam iſtic collectionem,tranſſumptio per inteſtina contingit.Cæterùm in iis quibus tumor foras prominet,ſectionem obliquam ſupra inguen infligere oportet,ac per eã ipſam humorem euacuare,atque etiã vlcus ipſum eluere,& pharmaca liquefacta iniicere, donec perfectè curetur. Neque verò negligendum quò & hepati poſt factam abſceſſus rupturam remedia auxiliaria adhibeantur.Primùm quidem igitur emplaſtra emollientia imponantur:deinde etiam reſiccantia, quale eſt quod Iceſium appellatur,quódque ex ſalicibus conſtat,& quæ his ſimilia exiſtunt.Si itaque per vrinas puris aſſumptio fiat,conſimilibus epithematibus vtendum eſt circa totum ile,& iuxta pubem,& tum per cibos,tum per pharmaca vrinam cientia,repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt,& cucumeres cocti,paſtinacáque,& ſion. ex pharmacis verò, meon & aſarum, ſpica,caſia,cinnamomũ. ſunt & compoſita quæ huc pertinent,quorum compoſitiones paulo pòſt dicemus. Per interualla autem,etiam humores ipſos dulcorare oportet vini ſcybelitæ,theræi,ac protropi,ſimiliúmque potu.Cõ-

A moda eſt etiam ipſis potatio lactis.Si verò per ſedem humoris tranſmiſſio contingat,epithemata quidem eiuſdẽ materiæ approbamus,verùm proſpiciendum eſt ne aluus cohibeatur,néque etiã ampli⁹ humectetur:nã hoc ipſum tum per cibos,tum per pharmaca,ac epithemata fieri poteſt.Vtimur autem & ad hos infuſis per clyſteres,quò inteſtina illæſa conſeruemus:ad quam rem ptiſanæ, ac tragi & oryzæ ſucci appoſiti exiſtunt.Quòd ſi tamen per os puris eductio fiat,maximam ad hoc curam adhibere oportet vt humores prius euacuentur:deinde cibus præbẽdus
B adſtringens & ſtomacho gratus. vtendum & vino tenui & odoro.Vẽtri verò epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnãthe,ac eis ſimilia imponẽda,de quib⁹ in ſtomachi corũ ac dyſſentericorũ tractatu eſt prædictũ. Ad hepaticos:

Folii malabathri,caryophylli,ſpicæ nardi,coſti,piperis, lupinorum ſiccorum,ſingulorum vnciam vnam contundito,cribrato,ac ſcrupulos quatuor præbeto cum vino.

Aliud Philoſophi.Hepatis,inquit,abſceſſus diſcutit Radicis graminis decoctum bis in die potatum,ſimiliter & fœniculi radicum decoctum,& dauci.Myrrham item &
C picem ſiccam contundito ac cribrato,præillitóque hepati ex oleo cyprino,inſpergito,& lanam puram oleo cyprino calido imbutam ſuperponito. vehemẽter prodeſt hoc: vtere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis, Cap. V.

SI exulceratio ex abſceſſu circa hepar relinquatur,aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat,colliquatio hæc affectio appellata eſt.In his ſanè venter cruenta,& putrefacta,ac ſanioſa excernit:atque omnino conſimilia ex hepatis vlceribus promanare ſolent,iis quæ à mortuo-
D rum corporibus diſtillãt:quare quidam inexperti decepti, dyſenteriam hanc affectionem eſſe putauerunt. Ructus autem fœtidi conſequuntur,& à ciborum acceptione grauitas præcordiorum: & pulſus eis eſt depreſſus ac denſus, fiúntque ægri amarulenti & iracundi. dolor circa locum fit vlceroſus,vſque ad clauiculam ipſam pertingens.Multis autem vnà cum ventris recrementis,etiam lotium excernitur ſanioſum ſandarachæ colore:nõ parùm verò frequenter ea quæ in vrinis continentur, aquæ inter cutem ſignificationem portendunt.Cæterùm omnium pericu-
E loſiſſima eſt hæc affectio,& modica omnino ægris eſt ſpes ſalutis:& tamen nihilominus aggredienda eſt eorũ cura,conſimilibus remediis eis quæ paulo antè dicta ſunt etiam his adhibitis,epithematibúſque ex materia leniter adſtringente, ſimilibúſque fomentis. Liquoribus autem, tum qui ad fomenta,tũ qui in cataplaſmata aſſumuntur, cortex pinus,palmæque ac cyperi, ſimiliáque ſunt inconquenda.propriè autem vlcera repurgat lac ſciſſile ſæpe acceptum:cui aliquando parum mellis addere nõ ab re eſt. Poſt repurgationem citiſſimè ad ea quæ carne replent fe-
F ſtinandum.præſtãt autem id cibi moderati &boni ſucci, ac geſtationes:quòd ſi moleſtiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt,& vinũ. Poſt cataplaſmata verò,cerata & emplaſtra apta erunt,quorum ſæpe in præcedentibus fecimus mentionem.Plurima præterea pharmaca quæ vlceribus conueniunt:in potu ſumuntur, quale & hoc eſt. Andromachi ad hepaticos compoſitio,cyphoeides appellata,quæ etiam ad omnia thoracis vitia conducit: Vuarum paſſarum carnis drach.xxv.croci drach.I. calami Indici drach.II.bdellii drach.II.& dimidiam, cinna
G momi drach.x.caſiæ drach.x.floris iunci odorati drach.II. & dimidiã,myrrhæ drach.IIII.terebinthinæ drach. IIII. ſcobis aſpalathi drach.II. ſpicæ nardi drach.III. mellis drach.xvI.vini dulcis quãtum ſufficit.Adſtringit mediocriter & reſiccat ac diſcutit ſeroſos ac vitiatos humores,inquit Galenus,corrigit malitiã humorum, & putrefactioni ſe opponit,intemperies ſanat,extergit, ac mundos facit,aperitque meatus,cit vrinam, atq;,eapropter internas vlcerationes curare cõſueuit,& eos qui hepatici appellantur.Sunt autem hepatici propriè,qui ob hepatis debilita-
H tem per ſedem cruenta liquidiora excernunt,quales ſunt loturæ carniũ animaliũ recẽns mactatorũ, quos ipſos ignarũ vulgus dyſentericos eſſe putat.Alia cyphoeides Andromachi:facit & ad tuſſes,& ad liquidorũ per os reiectiones: Croci,cinnamomi,myrrhæ,cuiuſq; drach.I.bdel-

lii drach.IIII.aſpalathi obol.IIII.floris iũci odorati drach. III.calami Indici drach.II.caſiæ drach.I. ſpicæ nardi drachmam vnam,terebinthinæ drachmas XVI.mellis heminam dimidiam, vuarum paſſarum pinguium numero CLX.carne earũ optimè mundata,vini veteris adſtringẽtis,quãtũ ad vuas paſſas bdelliũ ac myrrhã maceranda ac conterenda ſatis eſt.Mel autẽ prius deſpumato, in eóque reſinam liquefacito: & cum reliquis cõmittito,ac vtitor. aliquando quidem inſtar eclegmatis ad nucis Ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando verò aqua mulſa dilutum bibendum præbeto.Inuenies & inter arteriaca remedia,ad tuſſientes itẽ & phthiſicos pharmaca plurima his ſimilia, quibus ipſis & ad vlceratum hepar vti oportet:proderũt etiã ea quæ ad renum ac veſicæ vlcera ſunt deſcripta. Alia cyphoeides,qua vſus eſt comes Andreas,& Menas chirurgus:Croci drach.IIII.calami drachmas VI.bdellii drach.II.& dimidiã,caſiæ ſcrup.IIII.ſpicæ nardi ſeſquidrach.floris iunci odorati ſcrup.I.& dimidiũ,myrrhæ drach.IIII.terebinthinæ drach.IIII.aſpalathi ſcrup.I.mellis ſextantem,carnis vuarum paſſarum quadrãtem,vini quantum ad hæc ſatis erit.

De hepate in ſcirrhum indurato, Galeni,
Cap. VI.

NON ſolùm autem à prædictis affectionibus apprehenditur hepar,ſed & in ſcirrhum induratur,inflammatione videlicet præcedente. Manifeſtiorem autem cognitionem hepar induratũ ex hoc habet, quòd tumor circa ipſum ſcirrhum multo durior quàm in inflammatione exiſtit.multo etiã minore dolore vexatur. In huiuſmodi quoque diſpoſitionibus corpuſcula hepati inſita attenuantur.Cæterùm temporis progreſſu,maiore tumore circa ſcirrhum facto,difficulter eius cognitio per tactum cognoſcitur,propterea quòd iam aquæ inter cutem ſuffuſio ſit cõſequuta:vnde iis qui negligentius notas perſcrutantur,tumor ad tactum laxus ſuccumbit:color autem vniuerſi corporis in nigredinem pallore permiſtam commutatur,venter & pedes intumeſcunt, ſupernæ corporis partes gracileſcũt,& corp9 ipſum tepeſcit: aliquãdo autẽ alu9 multa & tenuia excernit:vrinæ verò à principio quidem multæ,verùm vbi iam ad aquam inter cutem dilapſi ſunt,omnino paucæ.Porrò incipientem hepatis ſcirrhum ſæpe curauimus ipſi: eum verò qui temporis diuturnitate eſt extenſus, neq; ipſe curaui, neque alium quẽpiam qui curare eum poſſet,vidi.intotum enim ſic affectis aqua inter cutem accedit,& in longiori tempore corrumpuntur.Itaque ad prædicta de inflammatione cataplaſmata & fomẽta,fortiora quædam(inquit Arhigenes)ſunt annectẽda.Conſtant autem ea quæ inflammatis adhibentur,ex abſinthii coma,nardóque tum Indica, tũ Celtica, croco,œnanthe,vnguento nardino, lentiſcino, & maſtichino.His igitur althææ radicem admiſcere oportet, & ſtercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medulláſque & adipes:hæc enim incipientem in hepate ſcirrhum,conuenienti ſimul adhibita diæta,ſæpe curauerunt.Poſt fomenta autem & cataplaſmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum ſcarificatione: & emplaſtra adhibenda,primùm quidẽ ſimpliciora,velut eſt Mnaſeæ, & quod ex ſuccis conſtat:deinde etiam fortiora,velut eſt melinũ Serapionis,& quæ huic ſimilia exiſtunt. Poſt emplaſtra, malagmatis vtendum ex baccis lauri,aut eo quod polyarchion appellatur,& ſimilibus.quorũ aliqua in colicis præſcripta ſunt:aliqua verò in ſplenicis & arthriticis referentur.Quòd ſi neque ſic proficias, hirudines admouendæ. plurimùm enim momẽti habet ad curationem, ſanguis earum ſuctu extractus.|commodus eſt eis & dropax & ſinapiſmus.Si verò neque hoc modo res ſuccedat,vſtio per frequentia interualla adhibeatur: ita vt aut per ferrum, aut per pharmacum cruſtæ infligantur, & poſt earum caſum,vlcera multo tempore fluere ſinamus. conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum: velut eſt zopyrios ad colicos præſcripta,& quæ eupatorium habẽt admixtum.Complectuntur & vrinam cientes antidoti aliquam in ſe cõmoditatẽ:velut eſt quæ Beſtiana vocatur. Scirrho enim induratæ particulæ ob craſſos & viſcoſos humores in ſolidis corporibus imbibitos,neceſſariò frigidam habent diſpoſitionem: quare & calefacientibus ſimul & tenuiũ partium pharmacis opus habẽt: verùm his, quemadmodum dictum eſt,emollientia ſunt præmittenda.Si enim vehementer calida,antequam ſcirrho indurata corpora præmolleſcant, exhibeantur; ſtatim quidem manifeſtam diminutionẽ feciſſe apparent,verùm immedicabile fit quod relinquitur, vtpote nimiùm reſiccatũ. Quapropter facilè eſt coniectare in hepatis ſcirrho neceſſariam eſſe emolliẽtium admixtionem. Simplicia igitur quæ ad hepar induratum bibuntur,ſunt: anagallidis quæ cæruleum florem habet,ſuccus exiccatus, itém que liquidus ex aqua mulſa:in moderatis autem febribus,ex aceto mulſo,& ſquillæ aſſatæ medullæ oboli tres,ſeminis viticis torrefacti drach.I.radix eupatorii, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Ægyptius curatus eſt, quum iam in aquã inter cutem incidere promptus eſſet:

Herbæ Sabinæ, picis ſiccæ, quæ in fundo doliorum vini reperitur,(eorum præſertim in quibus vinũ dulce vetuſtatem eſt adeptum) vtriuſque æquales partes ſingulatim contundito & cribrato,atque ex ambobus pariter cochlearii menſuram cum vino diluto præbeto. Aliud.

Croci,ſpicæ nardi,caſiæ,cuiuſque drach.II.coſti, floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ ſtactes,cuiuſque drachmã I.mellis deſpumati drach.XXV.Ex hoc drach. I.cum vino mulſo præbe.Optimum eſt pharmacum in incipiẽtibus duris ſcirrhi diſpoſitionibus: cuius rei plurimum periculum feci. Aliud ad omnes inueteratas hepatis affectiones,atque ipſum etiam ſcirrhum: Picis ſiccæ,coſti, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticẽ optimam,& piper,pari pondere tundito:indéque ſcrupulum vnũ cum vino meraco veteri calefacto, ad dies tres aut quinque exhibeto. Oribaſii ad hepaticos. Glaucii drach.IIII.aloes drach.II.hæc arida cõterito:& cochlearii menſura ſtatim à balineo exhibeto: febre carentibus, cum vino diluto:febrientibus autem,cum aqua mulſa.

Aliud Oribaſii,ad diuturnas hepatis affectiones,& circa ſima ipſius diſpoſitiones,in quibus tum ſtomachus tũ venter ſimul affecti ſunt: Comæ pinus viridis decoctũ ad tertias redactum,cyathorum trium aut quatuor menſura præbe.Quin & ſiccæ comæ drach.I.in potu exhibita ſimili efficacia præſtat.Verùm ad multos hæc exhibenda ſunt dies. Aliud,Oribaſii: Chamæpityos,petroſelini,cuiuſque drach.octo,baccarum lauri,piperis,coſti,ſingulorum drach.IIII.cyperi,fœnigræci,cuiuſque drach.II. præbe cochlearium ex aqua mulſa. Aliud. Aniſi,gentianæ,amygdalarum amararum,abſinthii,æquas portiones permiſce:indéque cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris vnciam vnam,ammii,acori,cuiuſque drachmas quatuor:præbe cochlearium ex aqua mulſa. Oribaſii antidotus hepatica: Caſiæ drachmas octo,aloes,coſti,corticis pinus,cuiuſq; drachmas quatuor, glycyrrhizæ ſiccæ drachmas octo,ſpicæ nardi,croci,aniſi,hyſſopi, rhei Pontici,cuiuſque drachmas duas,mellis ſeſquilibr. mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribaſii,ad hepaticos,ictericos, ſplenicos, & præcordia eleuata: Croci drach.decem,floris iũci odorati drachmas quatuor,caſiæ drachmas duas, ſpicæ nardi drachmas octo,myrrhæ,cinnamomi,coſti,cuiuſque drachmam vnam,mellis cocti quantum his excipiendis ſufficit.Præbe ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem cum vini mulſi cyathis tribus.Facit & ad thoracis dolores,atque eos qui plumbeum colorem habẽt. Aliud hepaticum pulchrum: Seminis pelecini, capnii herbæ, coſti,æquale pondus contundito ac cribrato,& drachmam vnam ex aqua mulſa præbeto. Aliud. Fœnigræci vnciam vnam,trixaginis ſextantem & vnciam dimidiam, coſti albi quincuncem,petroſelini quincuncem, eupatorii quincuncem,mellis deſpumati quantum ſatis eſt. Datur ſeſquidrachmæ pondere.ei9 vtilitas experimẽto conſtat. Aliud. Caſtorei,coſti,cyperi, amomi, cuiuſque drachmas octo,piperis drach. quatuor,petroſelini drach. quatuor.datur cochlearii menſura. Aliud, ad diuturnã vexationem & duritiem: Coſti,fœnigræci,piperis, foliorum rutæ viridis,picis ſiccæ æquales partes commiſce,

indéque cochlearium cum aqua mulſa aut vino præbe.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. crocum tundito, cribrato & cum aqua diluito: deinde ammoniacũ adiicito, ſimúlque terito, ac in paſtillos redigito, ex quibus, aliis drach. vnam, aliis duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, coſti, polii, fœnigræci, æquale põdus miſceto: indéque cochleariũ ſiccũ cũ aqua mulſa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuiſſimũ puluerẽ redacti cochlearium 1. maſtiches grana decem, præbe ex aqua mulſa, & admiraberis. efficax eſt ad hepaticos iam deſperatos. Aliud, Aſclepiadæ: quo vtimur, inquit Philagrius: quod ad hepar ſcirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatũ, proſpero ſucceſſu accommodatur, ad aquæ inter cutem quoque ſuffuſiones incipientes, & ad alias internas affectiones citra tuſſim contingentes, optimè facit. Habet autẽ hoc modo: Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubii, petroſelini, radicis ſcolopendriæ, radicis panacis, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, ſiſonis, rubiæ, ſeminis braſſicæ, radicis eryngii, baccarum iuniperi, ſeminis fraxini, trixaginis, ſeminis dauci, dictamni, ceſtri ſiue betonicæ, ſingulorum drachmas octo, fellis vrſi ſicci, ſinapis, ſeminis cucumeris, ariſtolochiæ, piperis, ſpicæ nardi, coſti, ſeminis erucæ, ſingulorũ drach. octo, hoc eſt omniũ æquale pondus, echii, eupatorii, polii, cuiuſque ſimiliter drach. octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenii tãtundem adiecerunt: quod & nos facere ſolemus. Oribaſi⁹ autem neque fraxini ſemen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adſcripſit. Mellis quantum his omnibus excipiendis ſufficit. datur ad nucis auellanæ magnitudinem, cum paſſi cyathis duobus. pharmacum hoc, experimento cognitum eſt. Semen autẽ fraxini arboris eſt, ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientiſſima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos: Meliloti ſextantem, croci vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis libram 1. ceræ libram vnam, terebinthinæ triẽtem, cyprini aut nardini, aut gleucini vnguenti plus minus quincũcem. ammoniacum & crocum in aceto diſſolue. Porrò in diæta totum ſitum eſſe exiſtimãdum eſt, ſiquidem omnis diuturnus morbus maiorem ex diæta opem ſentit. Quare cibi qui facilè concoquuntur, eis exhibendi ſunt, quíque & inciſoriam vim & repurgantem complectuntur. Neque verò ineptæ eis acrium rerum comeſtiones ſunt, ſi per interualla, & poſt exercitia ac geſtationes, ſumuntur. Cæterùm pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem tum qualitatem ciborũ augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptũ. dulcia enim omnia nocẽtiſſima ſunt hepati affecto. Vitandum & vinum mulſum, fructúſque ac bellaria omnia, præter amygdalas & piſtacia: ex his enim moderatè à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam craſſa ac viſcoſa edulia, atque ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoſcendis, ex libris Philagrii, Cap. VII.

QVibuſcunque ſub ſiniſtro ilio dolor, aut diſtẽtio, aut grauitas, aut tumor ſubiacet, & dum conuertuntur, velùt aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus eſt. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & ſplen afficitur: verùm frequentiſſimè frigidam & humidam ſuſtinet intemperiem, ex conſimili maximè diæta, atque ex iis quæ voluptatis gratia accipiuntur: veluti ſunt craſſi ſucci placentæ, itémque potiones. In his igitur omnibus calor tempore debilitatur. Subſtantia enim ſplenis laxa & rara eſt, promptiſſimáque ad ſuſcipiendum craſſiorem humorem: etenim fæcem ac velut limum ſanguinis ex hepate ad ſeſe trahit, hoc modo ſanguinem repurgans, ex qua fæce confecta & attenuata per maximas in ipſo arterias ſeipſum nutrit. Signum autem certum & compendioſum intemperiei in ſplene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinſecus cuticulæ iuxta ſiniſtrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipſum fuerit oborta, omnis cibus & po-

A tus qui efficaciter refrigerare poteſt, facilè & manifeſtè ſplenem lædit: pallium item frigidum extrinſecus admotum, maximè ſi in frigida aeris conſtitutione amiciantur. ventus etiam, & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigidam arguit ſplenis intemperiem. eam verò ipſam intemperiem omnia calida conſolantur. Quòd ſi calida fuerit ſplenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibẽtur, aut etiam forinſecus accedunt, dolorem perfert: & ſi quidem caliditas augeſcat, non ſolùm nihil tumori apponitur, ſed & cõtractionem B amplius ſuſtinet, præſertim ſi exurens ſimul adſit febris. Cæterùm & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinſecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. ſolatio autem ſunt eis omnia refrigerantia. Si enim ii qui calidam habent diſpoſitionem per interualla frigidæ potu vtantur, ſtatim ſplen corroboratur & minuitur, ægrúmque melius ſpirantem reddit: & venter aliquãdo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui triſtitia affectis, aut ira concitatis, ſplen dolet; ſi calidam habeant intemperiem. Similiter etiam ſiccæ in- C temperiei in ſplene ſigna colligere oportet, maximè quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinſecus corpori adueniũt, atque intra ipſum deuorantur, ſi arefaciẽdi facultate prædita ſunt, ſplenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra deſiccare conſueuerũt. Qui enim laborioſam vitam degit, aſſiduéque circa marinas aquas verſatur, aut bituminoſas, aut aluminoſas, aut ſulphurulentas, quíque pharmaca aſſumit hanc habentia naturam, facillimè exiccatur. D Porrò vbi humida affectione ſplen fuerit detentus, atque ea amplius inualuerit, intantum eius incrementum facit, vt etiam ventrem pertingat ac hepar. Conſueuit autẽ humida diſpoſitio circa ipſum, conſiſtere ab immodicè humectantibus, diæta & exercitio, aëréque & locis. Oboriri ſolet & iis qui circa paluſtres regiones frequenter cõuerſantur. Amplius autem & humidus morbus præcedẽs hanc affectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi vi prædita. Species quoque doloris vnà cum prædictis ſignis, infeſtantem intemperiem demõ E ſtrabit. In calida enim & frigida intẽperie dolẽt: minus verò, aut nihil omnino, in humida: minimũ verò in ſicca. At verò ex prædictis coniecturã facere licet cõpoſitarũ in ipſo ſplene intẽperierũ. Ferè enim intotũ vbi candida intẽperies fuerit intẽſa, ſicca eã cõſequitur: & ad frigidã inueteratã humida cõcomitatur. Quãdoquidẽ autẽ & humores in ſplenem cõfluentes, tumores producũt: eorum quoque diligentem conſideratione facere oportet qualéſnã ſint tandẽ, atque id nõ ſolùm ex prædictis iam diſpoſitionibus eſt faciendum, ſed ex iis quæ iam dicentur. Bilioſo F enim fluore exiſtente, vniuerſum corpus calidius apparebit, etiam ſi nõ adſit febris, oculíque & vrinæ per bilem coloratæ. ſiccitatem ſemper accuſabit æger: & de ſiti conqueretur ac bile os infeſtante. cibum faſtidit, & vigiliis infeſtatur, & frigidam deſiderat, vnà cũ hoc quòd linguã ſubflauam habet. exacerbationes tertianæ fient: ſúntque ipſi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandeſcant. Si verò atræ bilis ſit fluor, materiæ ipſius atræ bilis ſcilicet color, tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetẽtia aderit ciborum: moleſtique ac ſub- G triſtes ægri ſunt, reliquáque atræ bilis ſigna eis adſunt: exacerbationes verò quarto quoque die affligent. At verò vbi pituitoſus humor in ſplenem deferatur, conſimilis pituitoſis aderit color, ægríque minimè ſitient & cibum appetent, niſi ſalſa fuerit pituita: tunc enim cibum faſtidiunt ægri, poculorúmque magis ſunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis ſpecies demonſtrabit tibi pituitoſum eſſe humorem, & quòd ſingulis diebus exacerbatur. vrinæ quoque pituitoſæ ſunt: ipſi verò ægri ſecundum mores pigri ſunt & ſegnes. Quidam verò ex eis qui frigi- H dam affectionem habẽt, magnum & durum ſplenem acquirunt, atque vbi parum ſaltem conſuetam edendi horam fuerint tranſgreſſi, & impaſti manſerint, dolore afficiuntur, propterea quòd neque plenum, neque firmantẽ, neque ſuſtentantẽ ipſum habeãt vẽtrẽ, quiq; amplius ob

inediam

inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet. Quòd si sanguineus existat in splenem cõfluens humor, possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam tum circa cutem permutari. Inter appetentiam autem ciborum & fastidium, medio quodã modo habent ægri, reliquísque magis languent, etiamsi non parem visceris tumorẽ habeant. Venæ autem vniuersi corporis, sanguine plenæ apparent, & vrinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura, Cap. VIII.

IN vniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac potus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum irrigationes, quæ intemperiei cõtraria sint, corrigere oportet. Calidæ intẽperiei cura: Calidã itaque intẽperiẽ curabis per irrigationis vsum ex rosaceo, aut melino, & per simplicia ex his composita cerata. Amplius autẽ & per vuæ acerbæ immaturæ succum, & portulacam, & pampinos vitis, ac consimilia. Cibis verò & potibus vtendum quibus calida intemperies castigatior reddatur: lauacris etiam temperatarum aquarum. Quòd si pharmacorum vsu opus sit, rumicis acuti semẽ in potu exhibeatur, aut radicum aut foliorum eius decoctum: aut plantaginis, similitérque limonii, quod cynoglossum appellatur, decoctum. sunt autem hæc in posca diluta coquẽda. Frigidæ intemperiei cura: Frigidas in splene intẽperies sanant irrigationes: & vnguenta, ac cerata, itémque epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate prædita existunt: velut est vnguentum nardinum & Cyprinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris & epithema pentamœron appellatum, cum modica cera liquefactum adhibere. A balneis in principio abstinendum, nisi quid obstet. cibi & potus moderatè calefacientes exhibendi. Quòd si medicamentis opus sit, conuenit eis calaminthæ, pulegii, scordii, trifolii, viticis ac similium decoctum. exhibẽda etiam rumicis acuti radix aut semen. Humidæ intemperiei medela: In humida splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici cerato imponere velis. solus enim calefactus, & aliqua vesica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque admiscetur, quemadmodum est prædictum. Quin & salsugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti splenis affectionem. Proderit & quinquefolii radix, & plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Poteris etiam ex plantaginis foliis, radicibúsque quinquefolii, & spuma ac flore salis, pari vel impari modo permixtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca liquefacta, exceptis: cera itẽ alba, ammoniacóque thymiamate, ac modico rosaceo admixtis, pharmacũ vsui reseruare. Melius autẽ cõpositionẽ facies, si & salicis succũ addas: hic enim cũ vino aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacũ reddet. eius autẽ collectio facilè cõtingit: lacrymã enim arbor incisa emittit. Cõuenietissimæ autẽ his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem habent. Siccæ intẽperiei remedia: Siccã splenis intẽperiẽ, balineũ dulciũ & calidarũ aquarũ curat: inunctio itẽ ex oleo dulci: cibi citra refrigerationem humectantes, velut est ptisanæ succus, & post eũ qui ex alica est acceptus. Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De splenis inflatione, Cap. IX.

QVVM inflatio circa splenem est, tumor loci consequitur, qui imposita manu ad tactum cedit, & distẽtionem loci infert. Verùm inflatio ipsa aut in vẽtre oborta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene generatur. ventosa igitur flatus generatio, ex frigiditate mẽbrorum ipsum producentium contingit: quare tum ventrem tum splenem concalefacere oportet, præsertim iis quibus vtrunque membrum est affectum: atque id tum iis quæ forinsecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendum est. Ventri itaque auxiliabimur, si quidem per consensum sit affectus, diospoliticam confectionem exhibendo, atque etiã alias quæ huic similes existunt. Panis verò ac edulia, vinúmque quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumino ac sisone, similibúsque conspergenda sunt. Foris autem epithema ex seminibus quod paulo pòst referetur, imponendum. hæc enim pariter vtrique visceri auxiliãtur. Propriè autem inflationes splenis dissoluere solent, tum ea quæ iam dicta sunt, tum viticis semen torrefactum, & melanthium, serpyllúmque & thymus, pulegium, origanum, rutæ semen. Pelecini autem semen & stomacho gratissimum, & omnibus visceribus aptissimum est: similiter & rheon Ponticum, & scordium. hæc enim vnà cum hoc quòd stomachum repurgant, etiam hepati prosunt, neque stomacho molestiam inferunt. Cæterùm vnumquodque horum & per se, & aliis commixtum exhiberi potest in posca decoctum: aliquando autem & mel eis adiiciendum. Porrò quæ his fortiora sunt, ea vitare oportet in iis in quibus venter per consensum cum splene est affectus, maximè si inflatio sola infestet: quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scirrhum indurato conueniunt. Vbi verò solus splen infletur præter ventris læsionem, epithema ex seminibus in principio est imponendum. Postquam autem flatus crassities fuerit attenuata, admiscenda sunt ei ea quæ noxam depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine & sulphure apparata, quorum compositiones paulo pòst dicentur, vbi de splenis in scirrhum indurati tractabimus cura. Epithema ex seminibus Asclepiadæ: Epithema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc est, quod ad aquam inter cutem prosperè accommodatum pharmacum existit, & ad omnem inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarũ lauri, nardi Celticæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, singulorum drachmas vigintiquinque, styracis quadrãtem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras duas, ceræ libras duas, ammoniaci thymiamatis libram vnam, mellis optimi libram vnam, olei Cyprini lib. I. vini quãtum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflationes: itémque hepatis. éstque omnino pharmacum magni faciendum.

De splenis inflammatione, Cap. X.

IN splenis inflammatione venæ incisio adhibeatur, si nihil id fieri vetet. venter etiam per clysterem assiduè eluatur, & maximè si venæ incidendæ medela relinquatur. Quocunque autem tempore siue per venam incisam siue per clysterem euacuamus, semper aliquid adstringẽdi facultate præditum spleni imponemus, in principio præsertim, quum differimus euacuationem, quò id quod influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à loco depellatur. Atqui & ad splenis firmitatem conseruãdam vtilis adstringentium sylua existit: quæ quidem robusta sint, vbi fluoris impetus fortis contingit: moderata verò, vbi mediocris. Cognosces autem irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & velocitate generationis ipsius inflãmationis. Itaque si moderata fuerit inflãmatio splenis, vinum vetus ac austerum tenuiúmque partium oleo dulci permixtum, & lana succida exceptum imponemus. Si verò maior sit caliditas, rosaceum sit oleum, aut lentiscinum: quæ si nõ adsint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atque ipsa etiã mala: in decoctione etiam quædam tenuiũ partium addantur velut est absinthium & pulegium. Quòd si forti impetu fluxus feratur, acetum pro vino affundẽdum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundũ, in quorum compositionem hordeacea & loliacea farina assumantur, cum posca & mellis ac olei paucissima omnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimũ & hoc est: Hordeaceam farinam & salicis folia cum aceto imponito, adipe caprino in aceto colliquato: verùm melius redditur cataplasma, si caricæ adiiciantur. Optimum autẽ est & ex lini semine cataplasma, maximè vbi affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars vna, farinæ loliaceæ pars vna, adipis taurini in aceto & sapa liquefacti, cuique deinde oleum Cyprinum sit affusum, quantum his subigendis satis est. Cæterùm cauendum

ne loc⁹ poſt irrigationes & cataplaſmata denudetur:ſed vbi hæc fuerint ablata,mox ceratũ ex Cyprino aut nardino vnguēto imponatur. Cōmodũ eſt autē feruētibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum . idoneum eſt etiam Philagrii ſtomachicum epithema.ſunt autem ea integra ad ſtomachicos deſcripta. Vtimur autem aliquando,ob cataplaſmatum penuriam,ad ſplenem inflāmmatũ,furfuribus in vino,aut poſca & oleo decoctis: quibus etiam abſinthium & pulegium,aut thymum, aut origanũ, aut lauri folia,aut artemiſiã,& reliqua incidendi ac attenuãdi vi prædita adiicimus:nō feruēte videlicet inflāmatione,& corpore præeuacuato.Si enim corpore non euacuato quis calidioribus vtatur,ipſe ſibi ſcirrhi author fiet. Quod ſi ad permutationē in ſuppurationem ipſa ſplenis inflāmatio repat,(quod tamen rarò cōtingit)adiuuare eã oportet,ne plura corpora putrefiãt, per cataplaſmata videlicet quæ pus producũt:de quibus in hepatis abſceſſu manifeſtè eſt prædictũ.hepar enim frequētiſſimè abſceſſum perfert ac exulceratur. Quare ex iis quæ de hepate diximus,ad ſplenis curationem exempla trãſſumes.

Cura ſplenis in ſcirrhũ indurati, Galeni, Cap. XI.

IAM antea prædictum eſt ſplenem quamcelerrimè ſolere in ſcirrhũ indurari, ſanguine circa ſplenitides in ipſo venas obturato , vt neque excerni neque digeri ob craſſitiem facilè poſſit. Quare attenuãtium pharmacorũ vſu opus habet,citra tamen manifeſtam caliditatē,ne vehementius inſpiſſetur craſſus humor in eo obturatus. Admiſcendum eſt autē eis quippiã ex adſtringētibus & auſteris,quò ipſius actio & robur conſeruetur.Si enim præ debilitate fæculentũ & atræ bilis humorem , ex hepate, quēadmodum cōſueuit,nō attraxerit, vitioſum humorē vniuerſo corpori affricabit. Immedicabilia enim vlcera hoc modo affecti habebunt,& maximè circa crura,& colorem corporis vitiatũ ad nigredinē vergentē . diutius autē durante malo,etiã aquã inter cutē incurrunt. Ob id igitur in ipſo ſplene naturalē firmitatem cuſtodire oportet,quò conueniens ſibi alimentum attrahat , & ſanguinem repurget,ſuperfluáque in ipſo generata retrimenta ad ventrem demittere queat,quæ poſtea cum ciborũ recrementis excernuntur. Ad hanc itaque rem amara ipſi ſpleni offerimus , quibus aliquando ex auſteris quippiã admiſcemus . amara quidem,vt humoris craſſitiē ſecent ac repurgent:auſtera autē, vt robur & firmitatem eius cōſeruent. Quale verò pharmacũ hepati eſt abſinthiũ,tale exiſtit ſpleni capparis cortex:& quale eſt hepati eupatorium,tale ſpleni eſt ſcolopendrium. ſimilibus enim ſecundum genus pharmacis,vtraque viſcera opus habent. verùm ſplen tanto fortioribus indiget, quanto craſſiore vtitur alimento.Cæterùm à veteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem ſunt deſcripta. In curãdo autē animaduerſionē habere oportet , nũ curãdi ægri vniuerſum corpus frigidius ſit an calidius,nũ humidius an ſiccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra moleſtiã myricæ folia dãtur, virgultáque & radix:ſcolopendriũ itē,& rumicis ſylueſtris, maximè verò acuti ſemen,foliáque & radix: optimè autē facit radicis viridis contuſæ ſuccus cyathi vnius menſura potatus. Probè facit & lycapſos , quæ & anchuſa appellatur. danda autē eſt radicis eius drachma vna , aut cacumina hederæ tria,aut folia eius,vel etiã radix : itē polytrichō, & capnii, quod chelidonium vocatur, decoctum ad tertias redactũ.folia ſalicis & cortex , itémque radix limonii,quod & cynogloſſum vocatur:folia & radix,& ſemē quoque pelecini. hæc enim neque vehementē in ſe habent caliditatem,neque ſi calidior temperatura adſit,ei moleſtiam inferre ſolent:quapropter his tum ad prædictos,tum ad reliquos vtendum in principio affectionis. à mitioribus enim auſpicari oportet. His autem efficaciora ſunt quæ inueteratis ſcirrhis cōducunt,& corporibus agreſtioribus,& qui omnem corporis habitum habent frigidiorem:trixago, gentianæ radix,calamintha, pulegium,& cyclamini radix,ſcordiũ,trifolii bitumē olētis ſemē, hyperici coma,acori,aſari & eryngii radix, viticis ſemē torrefactũ,centaureæ maximè minoris ſucc⁹ etiãſi ſit exſiccatus,chamæpitys,polium,lonchitidis radix:anagallidis quæ cæruleum habet florem ſuccus, glycyſides aut pæoniæ, itémque dracunculi radix tum viridis tum ſicca. Aliud. Caroi ex terra ſuſcepti,radicis rubiæ, bryoniæ,ammoniaci thymiamatis,cuiuſque drachmam vnam : horum vnumquodque aliquando tritum ex poſca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur. quòd ſi ſicca dare velis,ſufficit drach.plus minus vnam exhibere. conducit item hoc, Ammoniaci thymiamatis ſextantem,caſtorei vnciam vnam, conterito, & drach.I ex poſca aut aceto mulſo præbeto. Aliud. Squillæ aſſatæ drachmam vnam, corticis radicis capparis drachmam vnam,præbe ex poſca vel aceto mulſo. Mouet enim craſſos & viſcoſos humores,inquit Archigenes,aliquando & cruenta non per vrinas tantùm,ſed & per vētrem educit. Aliud. Thuris obolos duos,ſeminis fœniculi cochlearium vnum, præbe ex vino. Aliud. Marciani,præſens remedium:quod etiãſi ſit induratus, citra dolorem ipſum laxiorem reddit , vt neque ſignificationē , neque etiam ſuſpicionem ſuffuſionis aquæ inter cutē relinquat.Seminis viticis contuſi & cribrati per anguſtiſſimũ cribellũ drach. v.iis qui perfectæ ſunt ætatis ex poſca bibendas præbe. Aliud eiuſdem ad ſplenē & hepar indurata,& principium aquæ inter cutem,& ad alui,& inteſtinorum,ac ſtomachi inflationem, ſimplex & periculo vacans: Bryoniæ radicem contuſam & cribratam,repoſitam, ab aere & vēto intactam, nequid inde trãſpiret, aſſerua, & pro viribus ægri præbe. Perfecta menſura exhibitionis eſt cochlearium vnum , hydropicis quidem & ſplenicis ex poſca: hepaticis ex hydromelite aut vini dulcis cyathis tribus. Paſtillus ad ſplenicos, Aſclepiadæ.liquefacit ſplenem,vt multo experimēto conſtat: Seminis ericæ drachmas octo, piperis albi drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas quatuor , ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor , ſcolopendrii drachmas duas,coſti drachmas duas, cum aceto ſquillitico ſubigito,& drachmam vnam cum aceto mulſo aut poſca præbeto.Conuenientiſſimum autem ſpleni in ſcirrhum indurato remedium exiſtit ferrum aqua , aut vino,aut poſca extinctum. Ea ipſa enim aqua,aut vinum, aut poſca in principio exhibita iucũda & vtiliſſima exiſtunt,& per plures ex ordine dies dantur.Itaque febriētibus aquam,aut poſcam dilutam præbeto : eis verò qui teneram carnem habent ac febre carent,vinum. Sit autē ferrum quod in ipſis extinguitur ſtomoma:ipſius autem ſtomomatis ferri ſquama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur , abiicit) poſtea agreſtioribus hominibus vtiliter exhibetur.Præclarè enim hæc ſplenem liquefacit, vtpote quæ conſumendi facultatem præſtat : quare aliarum rerum complexu opus habet,ne inde ſtomachus malè afficiatur. In calidioribus igitur temperaturis , pelecini ſemen ei admiſcere conuenit:aut, ſi id nō adſit,ſcolopendrium:aut,ſi neque hoc haberi poſſit,abſinthii comam,aut rumicis acuti radicem aut ſemē.In frigidioribus autem temperaturis,ad ſquamam ipſam,caſiam,aut amomum, coſtum,aniſum, aut ſerpyllum montanum , & ſimilia addere oportet. quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini ſemen maximè conueniat. Omnia autē nunc dicta, itémque ea quæ paulo antè ſunt relata ſimplicia pharmaca , in principio cum poſca diluta coquantur : poſtea verò etiam meraciore. Progreſſu verò temporis,etiam ipſa contuſa & cribrata cum aceto aut aceto mulſo exhibentur. Verùm certam vniuſcuiuſque horum menſuram definire difficile & periculoſum eſt , quum diuerſæ eorum qui ea accipiũt ſint naturæ : quare in principio parũ quid ex vnoquoque exhibendum,& pro ratione deinde exhibitionis menſura augenda,iuxta ipſius pharmaci, atque etiam ægri vires. Omnia igitur prædicta quomodocunque tãdem potata,aut ſemel ſaltem deglutita,permanere ſolent:verùm glãs vnguentariorum, quã myrobalanum appellant,niſi cum poſca bibatur , facilè vomitu reiicitur. Licet igitur ſingulis prædictis ſimplicib⁹ pharmacis

per ſe vti,&duo itẽ vel tria aut quatuor,permixta æquali-
ter vel inæqualiter præbere.Ex cõpoſitis autẽ ferè pulcher
rimũ eſt id quod ex oſſibus cõſtat, ad podagricos deſcri-
ptũ Philagrii pharmacũ.Efficax enim reperies ipſum,in-
quit Philagrius,& conuenientiſſimum ad omnia ſplenis
vitia, præſertim cum tumore magno & duritia oborta.
Senſibiliter enim huiuſmodi affectionibus auxiliatur:
vtpote quod vi ſua emollit & cõcoquit, ampliúſque dif-
fundit & purgat, vltra hoc quòd paulatim diſcutit & re-
ſiccat.Eſt autem tum guſtui,tum odoratui ſuauiſſimum,
maximè ſi plurimo deſpumato melle mixtum delingen-
dum præbeatur. Secũdo autem loco inter ea quæ ego no
ui eſt & hoc, inquit Philagrius, ipſo ſanè vſu probatum.
Corticis radicis capparis drachm. ſex, foliorum myricæ
drach.VI.ſquamæ ſtomomatis ferri drach.VI.myrobala-
ni drach.x.aut ſex,ammoniaci thymiamatis drach. VIII.
ſeminis pelecini drach.v.ſtœchadis drach.III. comæ a-
bſinthii drach. III. ſcolopẽdrii dr. x. excipe aceto & in-
forma paſtillos, ac exhibe drach.I.ex poſca aut aceto mul
ſo aut vino.Hoc itaque robuſtum eſt pharmacum,vt etiã
ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius ta-
le eſt. Pulegii drach. XII. radicis rumicis acuti drach.
VI.ſeminis eiuſdem drach.VI. capnii iuxta ſepes naſcen-
tis ſicci drach.VI.pelecini drach.III.ſcolopẽdrii drach.III.
ſpicæ nardi drach.II.rhei Pontici drach.I.corticis cappa
ris drach.II.excipe aceto ac redige in paſtillos,exhibéque
drach.I.quemadmodum in præcedenti dictum eſt. Pa-
ſtillus ad ſplenicos,ſplenem liquefaciens, Aſclepiadæ.
Seminis ericæ dr. IIII. piperis,ammoniaci thymiamatis,
ſpicæ nardi,cuiuſque drach.II.quidam etiam coſti drach.
II.& ſcolopendrii drach.II.Arida contundito & cribrato.
ammoniacum in aceto diſſoluito,ac ſimul in paſtillos di
gerito:ex quibus drachmam vnam cum aceti mulſi cya-
this III.propinato.Qui huius pharmaci compoſitionem
docuit, per triduum hoc ſuis catulo ſe exhibuiſſe dixit:
poſtea vbi catulũ diſſecuiſſet, ipſum ſine ſplene repertũ.

Aliud ad ſpleneticos & hydropicos,quod optimè vri-
nam ciet,& ventrem emollit, Archigenis: Squillã ma-
gnam luto oblitam aſſato:deinde repurgatæ internæ lib.
duas accipito,dauci vnc.I.aniſi,ſeſelis,radicis panacis,iri-
dis,cuiuſque vnc.I.ſeminis vrticæ ſextantem,cedridum,
hoc eſt fructuum cedri ſextantem,myrrhæ drach.IIII.farinæ
erui vnc.XVI.cum vino informa paſtillos, & præbe drach.
I.cum aceti mulſi cyathis III. Aliud. Radicis panacis,
ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis, radi-
culæ,ſquillæ aſſatæ internæ,æquales omnium partes cõ-
mitte,& obolos tres aut quatuor præbe.conducit anhelo
ſis & hydropicis. Paſtillus ſummæ vtilitatis.Cacuminũ
hederæ nigræ drach.IX.ſpicæ nardi drach.v.ſeminis rutæ
ſylueſtris drach.IIII.caſtorei drach.I.iridis drach.VI.Cum
ſucco verbenacæ rectæ,paſtillos informato,& per quinq;
dies manè drachmam vnam ieiunis ex vino veteri præ-
beto.mouet vrinas cruentas. Atque hactenus quidem de
pharmacis potabilibus.Cæterũ ad ſplenẽ in ſcirrhũ indu
ratũ etiam ſanguinis detractionem commodam eſſe ſci-
mus,quæ inter paruum ſiniſtræ manus digitum & eum
qui medio proximus eſt,ſit facta.Quidam autem venam
retro ſiniſtram auriculam ſitam diducunt, inquit Archi-
genes,& ex profluente inde ſanguine ſplenem illinunt,ac
magnum commodum ſentiunt. Idem etiam hepate affe-
cto faciunt, incidentes retro auriculam dexterã venam.
Quare neque abſurdum fuerit etiam his auxiliis vti:ani-
maduerſione tamen habita ne arteriam pro vena diſſe-
cemus. Nos autem in iis qui multo ſanguine abundant,
inferiorem in ſiniſtro cubito venam ſecare conſueui-
mus. verùm & hìc cauendum ne ſubiacentem arteriam
ſimul diſſecemus.A venæ inciſione, etiam cucurbitulæ
ſpleni affigendæ ſæpe & cum ſcarificatione, extrahendúſ
que per ipſas plurimus ſanguis. quin & hirudines ſumma
commoditate in ipſum ſplenis locum affiguntur. Loci e-
tiam amplius per ſpongiam acida muria imbutam fo-
uendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, abſinthii
coma, ac pulagio, & lauri foliis, ſimilibúſque adiectis.
Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitu

A dine octo digitorum,& latitudine ſex digitorum, ſecun
dum craſſitudinem læuem igniunt & aceto adſpergunt,
panniculóque in aceto calido madefacto circumpoſi-
to, locis imponunt, & quandiu calidus ſit incumbere
ſinunt: atque huic fomento teſtimonium præbent, in-
quit Archigenes, tanquam quod inſenſibiliter depri-
mat tumorem. Poſt fomenta ad cataplaſmata tranſ-
eundum,ex farina ordei ac lolii, abſinthii coma, myro-
balano & althææ radice,cum aceto mulſo. Aut panem a-
B ridum cum capparis cortice, & myrobalano contuſum,
cribratum,& cum aceto mulſo decoctum imponito. O-
ptimè facit & ſtercus caprinum cum farina ordeacea
ex poſca, cataplaſmate impoſitum. Lupinorum item
farina ex poſca, & fabarum eodem modo. Cinis quo-
que ex officina fabrili,& bryoniæ radix cum caricis,ace-
to & cyclamino,eodem modo. Braſſica etiam ſylueſtris
cum melle impoſita,auxiliatur. ſimiliter & folia iſatidis,
& marrubium cum ordeacea farina ex poſca. Cardamo-
mum cum caricis. cyclaminus cum caricis ex aceto de-
C cocta. Cataplaſma optimum. Fœnigræci trientem, fa
rinæ ordeaceæ quadrantẽ, cardamomi vnc.I. caricarum
pinguiũ lib.I.verbenacæ herbæ vnc.I.ficus in aceto acer-
rimo macerato,fortitérque in mortario contũdito, reli-
quiſque adiectis ac ſimul vnitis vtitor. Optimũ catapla-
ſma & hoc eſt:Seminis raphani partes II.foliorum ſalicis
partem vnã,farinæ araci partes II.ſeminis paſtinacæ par-
tes II.in aceto cum pari ſapæ menſura decoquãtur.Aliud,
ad inueteratũ malum,& corpora dura. Corticis radicis
capparis,radicis ſtruthii,ſinapis recentis, omniũ æquales
D partes,farinæ tritici duplum ad omnium trium menſu-
ram. vtere veluti prædictis. Aliud præclarum ad duri-
tias: Stercus gallinarum albũ,ſiccum,cõtuſum,ac cribra-
tum,cum aceto mulſo decoquito,confidentérque impo-
nito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiama-
tis,thuris, foliorũ rutæ viridium, ſing. æquales partes cũ
aceto contere, & quamcraſſiſſimè illita exiccari permit-
te. Aliud,quod anteaquam medeatur non abſcedit.
Ammoniaci ſtaterem I. thuris ſtaterẽ I. piperis ſtaterẽ I.
ammoniacum cum aceto cõtere, eodémque etiam reli-
E qua modo. Aliud. Ammoniaci ſtaterem I. acaciæ ſta-
teres II.aloes ſtaterem I.thuris ſtateres II. Apparatur autẽ
hoc modo:Ammoniacum & aloen ac thus in aceto ma-
cerato, acaciam autem contundito. cribrata ac prædicta
contrita omnia admiſceto. Crocomagma etiam vtiliter
cum aceto illinitur: ſæpe enim non abſcedit priuſquam
medeatur. Cæterùm epithematum medelæ magis fidẽ-
dum. pleraque enim eorum quæ in medicamentariis li-
bris referũtur ex alumine &ſulphure cõpoſita,prædomi-
nantem habent adſtrictoriam facultatem. Quare in eis
F animaduerſionem habere oportet, non modò ſimplici-
ter facultatis eorum pharmacorum quæ admiſcentur:ve
rùm etiam quantitatis ipſius mixturæ. Etenim in plagis
quæ flatuoſum habẽt tumorem, & maximè in quibus tu-
mor laxus eſt, nihil peccaris etiãſi plurimũ ex aluminoſis
adieceris:in tumoribus verò in ſcirrhũ induratis,emolliẽ
tẽ & diſcuſſoriã facultatẽ præcellere oportet, quibus pa-
rũ quiddã ex adſtringẽte ſit admixtũ. Vnũ igitur ex ſim
plicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis,diſcuſſoriæ
G & adſtringẽtis ſimul eſt facultatis,ipſe videlicet ſalis flos,
qui ſplenẽ in ſcirrhũ induratũ ſanat,inquit Galenus,cali-
dus in veſicã bubulam cõiectus,& forinſecus impoſitus.
Oportet igitur medicũ ad affectionem reſpicere,& pro e-
ius ratione tũ addere,tum adimere ex eis quæ in epithe-
matum compoſitionẽ cõiiciuntur: Veluti exẽpli gratia,
ſi duritiem emollire velit, ammoniacũ & bdellium pin-
gue,ac ſtyracem optimũ æqualiter vniuſcuiuſque drach.
III,admiſcere debet: ſi verò craſſos humores diſſecare ve
lit,opopanacis & coſti tantundem addet. Quum autẽ hu
moreſdiffunduntur,etiã diſcuſſoria ac digerẽtia ſunt ad-
H miſcenda:aut ſtercus caprinũ in aceto dilutũ addendum.
hoc enim & craſſitudinem diſſecat,& ſimul diſcutiendi
vim habet. Quòd ſi diſcutere tantùm velit, humoribus
videlicet antea ſufficiẽter attenuatis,nitrum pro ſtercore
caprino admiſcebit.Capparis autẽ cortex admixtus,vltra

A hoc quod diſſecat & repurgat,etiã ſplenẽ corroborat. Ha
bito igitur ad ea quæ vbilibet accidunt reſpectu,aut e-
mollientia augebis,aut attenuantia, aut etiam ea quæ diſ
cutiunt & robur addũt.Optimũ autẽ epithema emolliẽs
&diſcuſſoriũ hocce eſt:Ceræ quadrantem,propolis ſextã
tem,galbani drach.IIII.opopanacis dr.IIII. vtere. contun
ditur hoc pharmacum : & ſtrumas recentes, omnémque
duriciẽ recẽns obortã diſſoluit. Aliud malagma Aſcle-
piadæ,quod articulos incuruatos relaxat:Bdellii pinguis,
adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque
B drach.XVI. opopanacis,galbani,thuris, canchryos, ſtyra-
cis,cuiuſque dr. VIII. piperis grana CLX.ceræ dr. XLVIII.
fæcis olei irini ſextantem ac vnciæ dimidiũ,vini quan-
tum ſatis eſt. Arida cõtundito,& cribrato. ammoniacũ,
opopanaca,thus,bdelliũ in vino diſſoluito: liqueſcibili-
bus autẽ liquefactis affuſis ac ſimul emollitis vtitor. Ex-
tremè emolliendi facultate præſtat hoc, inquit Galenus:
neque enim aliud magis eo emolliẽs repereris.quòd ſi iri
ni olei inopia ſit,cyprino aut ſicyonio eius loco vtor.
Aliud malagma Amythaonis,ad præcordiorum diſten-
C tiones:conducit & articulis qui difficulter mouentur, o-
mnémq; duritiem diſſoluit,&priore quidem minus e-
mollit,magis autẽ digerit ac diſcutit. Compoſitio ſic ha
bet: Ammoniaci thymiamatis drach.XXXVI.ceræ drach.
XXXVI.terebinthinæ dr.VIII.bdellii drach. VIII. myrrhæ
drach.IIII.thuris dr.IIII galbani drachm.VIII.olei cyprini
ſeſcuncem.myrrham, bdellium,thus, vino præmacerata
cõterito: ammoniacum in aceto diſſoluito:liqueſcibilia
autem liquefacito,affundito,ac vtitor. Aliud prædicto
longè efficacius,& fortius, inquit Philagrius : diſcindit
D enim & attenuat inſpiſſatos humores , & viſcoſos repur-
gat. Habet autem hoc modo: Malagma Aſclepiadæ.
Ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, myrrhæ,
cuiuſque ſextantem, ceræ ſequilibram , thuris quadran-
tẽ,opopanacis quadrantẽ,radicis panacis ſeſcũcẽ, propo-
lis quadrãtẽ, aceti ſextarios II.ſtercoris capræ quadrantẽ.
ammoniacum cum aceto terito,deinde etiam thus , gal
banum, opopanaca, & myrrham: Propolin autem cum
modica cera in mortario tundito: ceram verò cum olei
E triente liquefacito,paulatim,donec cogatur decoquẽdo,
& deĩde propoli adiecta,ab igne tollito,percolato, ac fri-
geſieri ſinito,perpolitáque tritis adiicito,vnito,ac vtitor.
Cæterùm epithema quod ego compoſui,inquit Phila-
grius,optimũ ad diuturnas &frigidiores affectiones exi-
ſtit: Myrobalani drach. XLVIII.ammoniaci thymiama-
tis dr.XLVIII.bdellii drach.X LV III.ſcythicũ verò bdel
lium maximè probo, corticis radicis capparis dr.XLVIII.
mãnæ drachm.XXIIII.opopanacis drach.octo,ſtyracis dr.
IIII.viſci drach.XII.ceræ drach.XXIIII.floris ſalis drachm.
F XLVIII. Ammoniacum cum ſalis flore diſſolue: capparin
verò,myrobalanum ac mannam cum aceto:reliqua autẽ
iuxta ignem emollito,& in mortario tundito,& trita eis
adiicito,vnito,ac vtitor.hoc pharmacum ſplenem conſu
mit. Aliud. Verbenacam viridem cum manna teri-
to,atq; axũgia ſuilla veteri excepta imponito.Dura enim
corpora & diuturno malo affecta quammaximè inde iu-
uantur:reliqua verò integrè ſanat. Prodeſt etiã verbenaca
per ſe impoſita,itémq; trixago. Aliud epithema Aſcle
piadæ, ad ſplenicos.cõſumit tumores. Foliorum ſam-
G buci tenerorũ lib.III.aloes pinguis lib.I.cum aceto terito
ac lenito,linteolóq; excepta imponito.verùm ſi malũ re-
cens eſt, cuiuſque par põdus coniicito. Aliud. Semi-
nis ericæ lib.I.galbani lib.I.ſemen cõtuſum & cribro ex-
cuſſum galbano excipito, rurſúmq; tundito,olei irini fæ-
ce addita,quò malagmatis formã acquirat,& linteolo in-
ditum imponito. Vniuerſo autem viſcere,recrementiſ-
que eius atque meatibus opportunis,per emollientia, re-
purgantia , diſſecantia attenuantiáque & diffundentia
humores, ampliúſque etiam per ea quæ vias dilatant,
tum in potu accepta, tum foris impoſita, præparatis,
H efficacius euacuare potentibus eſt vtendum.ac primùm
quidem ſimplicioribus, poſtea verò etiam fortiori-
bus, veluti exempli gratia: primùm quidem epithymi
drach.IIII.cum ſeri lactis heminis V.præbeto. dato autem

A eas epithymi drachmas IIII. tenuiſſimè tritas cum mo-
dico ſero.atque vbi venter operari inceperit, ſerum per
ſe paulatim abſorbendum exhibeto.Cæterũ poſt aliquot
dierum interſtitium,vbi vires recollegerint, hieram Ar-
chigenis ex colocynthide præbeto,aut quæ Iuſti appella-
tur.Poſt horum autem omnium vſum,farinæ tenuiſſimæ
radicis cyclamini ſiccæ drach.III.aut IIII. ex aqua mulſa
dato, atque quò ſudorum excluſionem iuues, ægrum
velamentis contegito & in lecto concalefacito. Epithe
mata diſcuſſoria & reſiccantia. Poſtquam corpus fue-
B rit repurgatum,epithematis quæ digerere ſiue diſcutere
& reſiccare poſſunt,vtendum:qualia ſunt quæ ex auripi-
gmento & alumine componuntur. ex quorum numero
eſt etiam id quo ego,inquit Philagrius,vtor. Ceræ Tyr-
rhenicæ drach. XCII.reſinæ pinus ſiccæ drach.XCVI. reſi-
næ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drachm.
XVI.aluminis ſciſſilis drachmas XII.metallica terito & li-
queſcibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis
ſicca adiicito, vnito,& vtitor. Aliud aurei coloris, A-
ſclepiadæ,valde pulchrum:Ceræ libras duas,reſinæ pinus
C ſiccæ libras duas, auripigmenti ſextantem, aluminis ſciſ
ſilis ſextantem , calcis viuæ vnciam vnam, olei cyprini
vncias ſedecim, aceti vncias ſedecim. Aliud ad ſpleni-
cos & hepaticos: Aluminis liquidi , ſulphuris viui,ni-
tri, ammoniaci thymiamatis , mannæ , radicis cappa-
ris corticis , ſingulorum ſeſcuncem, picis libram vnam,
reſinæ pinus ſiccæ libram vnam,olei cyprini ſeſcuncem,
aceti quantum ſufficit. Aliud epithema hepaticum, I-
pnoterium appellatum: Reſinæ pinus ſiccæ libram v-
nam,ceræ libras duas,picis libras duas, aluminis liquidi,
D nitri,ſulphuris viui,mannæ, cuiuſque libram vnam,aloes
ſeſcuncẽ,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,bdellii,ammonia-
ci thymiamatis,amomi,viſci, cardamomi, olei,cuiuſque
quadrantem,aceti ſeſquiſextarium. Ammoniacum , alu-
men,ſulphur,nitrum, cum aceto diluta terito:reliqua ve-
rò arida quidem contundito, ac tritis admiſceto : lique-
ſcibilia autem liquefacito , atque reliqua cum eis exci-
pito. Optimè faciunt & ex caprino ſtercore apparata : i-
tem plurima eorum quæ ad hydropicos ſunt deſcripta:&
E Machærionis emplaſtrũ, & emplaſtrũ ex rumice quæ in
decimoquinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutẽ
rubefacientes. Efficaciter autẽ in ipſis phœnigmi auxi-
liantur,tum qui ex ſinapi apparãtur,tum qui eis conſimi
les exiſtunt. cæterùm corpore prius à ſuperfluis humo-
ribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus au-
tem phœnigmus talis eſt. Phœnigmus Aſclepiadæ au-
themeros, quaſi eodem die auxilians,inſcriptus: qui ſanè
ab vniuerſa affectione liberat.Pyrethri drachmas octo,
myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis,cuiuſque
F drach.octo, ſinapis trientem. omnia conterito, & aceto
ſubigito,& tepefacta ex interuallo per horas tres imponi-
to,ſi ſaltem tamdiu ſuſtinere poſſit: deinde ablato phar-
maco lauari præcipito , in feruentioris ſolii deſeſſu . à
balineo autem cerato ex roſaceo apparato vtendum.
Alius. Lepidii folia trita cataplaſmatis modo imponi-
to:atque vbi morſum ſentiunt, in balneum inducito, &
ablato pharmaco , in feruentem aquam immittito &
perfundito. difficulter enim ferunt nimiam morda-
citatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem
G remedium & ad coxendicum dolores efficaciſſimum
reperitur . ſummè etiam auxiliantur myrobalani corti-
ces,& nitrum. nitrum per ſe terito, & parum aceti ad-
miſceto : deinde reſinam ac ceram cum pauco oleo li-
quefacito,affundito,emollito, ac vtitor. Cæterùm quod
operæpretium eſt cognoſce,fortia pharmaca nonniſi cor
pore prius à ſuperfluis humoribus repurgato,& probè cõ
coquente,adhibere oportet. Smegmata,ſiue repurga-
toria.Oportet autem locum ipſum ſenſim ad phœnigmo
rum rubefacientium tolerantiam irritare,quod per repur
gatoria ſmegmata cõmodè fieri poteſt. Cõponantur autẽ
H ſmegmata ex ſtaphide ſylueſtri,pyrethro,pipere,ac alcyo
nio, pari vel impari modo,prout videbitur , coniectis.
Quòd ſi teneram carnem habeat æger,iridis,& cyperi, &
herbæ ſabinæ aliquid his admiſcebis,aut farinam aliquã

veluti erui,aut fabarum,aut cicerum.Quòd si etiam odoratum reddere velis pharmacum,casiæ quippiam & phylli ac amomi adde: si verò durius contingat curandum corpus, ex pumice addes atque adarce. Postremùm autem phœnigmis ex sinapi consimilibúsque vteris,corpore prius vniuerso à superfluis humoribus repurgato: ne videlicet vehementia caloris alia attrahat recrementa, duriorémque reddat ipsum locum.

De splenicorum vstione, Cap. XII.

QVòd si prædicta auxilia irrita sint, inefficacitérque adhibeantur,ad vstionis patrocinium confugere oportet,ita vt vel per cauteria vel pharmaca crustas inuramus,& multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per venæ incisionem & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum vitiatis humoribus splenici sint referti,& non præeuacuetur vniuersum corpus,maligna vlcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum, Cap. XIII.

POrrò diæta ipsorum splenicorum,tempore inflammationis simplex sit,& quæ facilè concoquatur:velut est alica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. si verò inflammatio diutius remoretur, etiam auicularum carnes eis concedendæ,& pisces petrosis aquis degentes. Vbi verò scirrhus sit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. propriè autē spleniciciscōuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinū sit nō valde vetus,quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitū sit extinctū. Plurimum autē fiduciæ in exercitamentis ponendū,quibus ante cibum vti cōuenit,corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorū autem genere ex superabundanti faciunt deambulationes & cursus.& noui sanè aliquos,qui ex his solis ab omni affectione sint liberati. Gestationes etiā omnes cōueniūt: propriè autem quæ fit in equo.Manifestum autē est quòd vociferationes quoque opportunæ &in tēpore assumptæ eis summè opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida:venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.

COgnitu verò necessariū est, quòd in aliquibus splen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet:venter autē bile agitatur,& contrariā splenis sustinet intemperiem:aut etiam citra priuatā affectionem,ex meatu qui bilem susceptat, flauā bilem assumit: & absque hoc etiam, sæpè ob ægram concoctionem & ciborum in ventre corruptionē splen afficitur.Etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenē percipitur,venter biliosum vomitū reiectat:tūc equidem difficilis cura nobis instat,& quæ difficulter procedit:nimirū splene caloris fotū expetente:ventre autē atq; etiam vniuerso corpore refrigeratione indigente, atque id vno &eodem tēpore.Quò igitur quantum possibile est vtriusque membri affecti effugiāt læsionē, pro viribꝰ conabimur vt eos à tristitia & cura,iráq; &vehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auersatione auocemus, simúlq; per ea quæ citra molestiam purgant pharmaca, biliosum humorem euacuemus: os verò ventris firmemus ac corroboremus,nequid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt, susceptet. Cæterùm corroboratio ipsius per eā quæ difficulter corrūpuntur cōtingit,de quibus in secūdo mētionē fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cū oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, si balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. melius autem est si priusquam bilis efferatur,ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tum quantitatis tum qualitatis moderatæ: verùm vt splen illæsus permaneat,conuenit primùm boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremùm tum actu tū potentia frigida porrigere,veluti lactucam & frigidum potum,ac similia:non frigida enim frigidis præsubstrata,splenem illæsum ab iis quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os ventris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremùm omnium mala Punica, aut etiam alia,aut pira,aut quædam quæ stomacho grata sunt acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam instituere. Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem ventrem citra nocumentum forinsecus imposita,oleum melinum & rosaceum:cerata item ex iisdem apparata, modica masticha admixta, aliquando etiā oleo addito omphacino. calidus itaque venter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibēda sunt, qualia sunt epithemata polyarchia appellata.

Cura splenicorum quos tussis infestat, Cap. XV.

QVòd si tussicula splenicū infestet, sintque eiusdem generis affectiones circa vtraque viscera: veluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tēpore crassis acviscosis humoribus,aut aliquo alio frigido morbo detineri,tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus cōstans,vehementer vtile tum spleni,tum eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ ei similes habētur. Si quidē igitur similes cōtigerint affectiones,similia remedia adhibere oportet:vbi verò diuersæ erunt affectiones,diuersis pharmacis vtendum est.vtpote si splen à crassis & viscosis humoribus & frigidis liquoribus afficiatur: tussis autem à tenui & acri destillatione contingat,si modò possibile fuerit & destillatio non vrgeat vehementer,à pharmacis fluxum condensantibus abstinere conducit,veluti est quod ex papaueris capitibus constat,itémque ex seminibus pastillus,& quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,vtēdum quidem ex papaueris capitibus confectione. verùm spleni epithemata attenuatoria imponantur. Atqui nisi magna impēdeat necessitas,ea quæ stupefaciunt vitanda: capiti autem aliquis ex feminibus pastillus, cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur. præstant autem ex ipsis in hoc præsertim vsu,hi qui crocei appellantur. cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanáque conuoluta excepti, ac sincipiti impositi,tenuitatē destillationis inspissant,simúlque exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant,tusses sedant,& somnum suauem inducunt.Post hæc autem theriace per opium recēs apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est,auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simúlque durus existit, Cap. XVI.

QVidā ex splenicis immodicè auctū splenem habēt, vt nō solùm hepar & inguina cōtingat,sed & ob soliditatē attollatur, vitaléſq; cordis vires maximopere lædat,ac imbecillitatē inducat, vtq; ex eo vniuersum refrigeretur corpus, ipsúmq; adeò hepar tenuissimū & aquosissimū in ipsis fiat,& eiusmodi quoq; sanguis. Horū sanè qui hoc modo sunt affecti,curā recusare oportet. quòd si cogamur tamē,à dubiis & hebetibus remediis auspicabimur,periculo eis incūbente prædicto.verùm neque intra corpus sumendū,neque forinsecus adhibendū vllū aliquod vehemēs pharmacū offeremus:neque euacuationē etiā coaceruatim faciemus,sed paulatim & per simpliciorum medicaminū vsum. Cæterùm tū per os exhibitis, tum foris admotis,& quantū possibile fuerit cōuenienti diæta,virium imbecillitate refocillata,siin melius proficere ipsos vidémus, fortioribus omnino remediis vtemur,ita tamen vt sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero,seu morbo arquato,ex libris Ruffi & Galeni, Cap. XVII.

ICterus à similitudine ad animalculum,quod ictis, *id est uiuerra* appellatur,nominatus est:est autem mustella syluestris,quæ auricolores oculos habet. Verùm icterus morbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatē,quæ eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere non valet.Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem in omnibus ictericis adesse putauerunt. conspicitur enim sæpe, quum hepar nihil malè est affectum,flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Conspicitur etiam citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus,per corruptionem videlicet aliquam peregrinā:qualis

quoque à venenatarum beſtiarum morſibus contingere cõſueuit. Etenim quum quiſpiam à vipera morſus eſſet, vniuerſum corpus praſini ſiue porracei coloris habuit, & quum aſſiduè theriacen bibiſſet, celerrimè ſanatus eſt: quare nihil mirum eſt,talem aliquando contingere humorũ in corpore permutationem, vt vniuerſum corpus ictericum colorem aſſumat.Quin & fieri poteſt vt propter naturalis temperiei ipſius hepatis mutationem, eiuſmodi humorum corruptio contingat, vt aliquando herbis pallore albicantibus totum corpus manifeſtè aſſimiletur: aliquando etiam plumbi colorem induat. quemadmodum etiam eiuſmodi colores nigricantiores fiunt, ſi ob ſplenem quàm ſi ob hepar affectum contingant: ſplene ſcilicet ad attrahendum ad ſe ex hepate atræ bilis humorem,& ad repurgandum ſanguinem pro more ſuo,debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem veſicæ bilis ſuſceptricis,quæ bilioſum humorem, veluti cõſueuit,in ſeſe ex hepate non attrahit,&ob id impurum ſanguinem relinquit: poſſibile eſt etiam eam nimis repleri, aut repletam,propter repletionis multitudinem non poſſe euacuari: Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem venarum,quarum ora ex ipſa ad hepar deferuntur,bilioſum humorem non attrahit. Quare in ictericis affectionibus,recrementorum figura neceſſariò conſideratur, quum in aliquibus multùm colorata per flauam bilem appareant recrementa, quemadmodum etiam in aliis vrinæ. In quibus enim ratione iudicationis bonæ,in febribus bilioſus humor ad cutem prorumpit, his & recrementa & vrinæ naturali modo ſe habere videbuntur. Quibuſcunque verò citra febrem, vnà cum grauitatis alicuius aut doloris ſenſu circa dextrum ilium,arquatus contigit,in his veſicæ bilis ſuſceptricis obturationem factam eſſe putandum eſt. Quibus autem neque grauitatis neque doloris ſenſus circa ilium adeſt,in his ſplenem vitiati humoris cauſam eſſe iudicabimus. Si autem neque dolor neque grauitas circa ilia infeſtet,neque febris præceſſit,& tamen ſanguis in vniuerſo corpore in bilem mutetur, atque ita arquatus contingat,his pruriginoſior cutis fiet & magis etiam areſcet. In quibus verò atræ bilis humor vnà cum ſanguine ad cutem eſt delatus,hi omnino grauius afficiuntur. Cõſequitur enim ipſos triſtitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa ventrem ſunt, difficultáſque ſpirandi: & cibos auerſantur, & nigra lotia excernunt. aliquando autem & per interualla quædam corpora ipſorum tepeſcunt: ſtercora verò chalcanthi colorem referunt, & aluus magis his reſiccatur. Cæterùm eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ circa ventrem ſunt conſequitur, neque etiam intantum auerſantur cibos: ſed obtuſior tamen aliquando fit in eis ciborum appetitus,& ſtercora quidem albida egerentur: vrinæ autem crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus ictericis pigrities & tumor grauans ad motũ corporis cõtingit,& ad dulces cibos animum habent alienatum:amaros verò non admodum auerſantur,& variis imaginationibus vexantur. pruritus etiam vniuerſi corporis comitatur & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei temporibus propinquæ,itémque malæ,pallorem oſtendunt: venæ etiam ſub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem ſignificant.

Cura arquati, Cap. XVIII.

ARquati igitur qui ratione bonæ iudicationis, febribus perfectè ſolutis fiunt,facillimè ſedantur, ſi ægri lauacris aquarum dulcium vtãtur,ac olei diſcuſſorii perfrictione,omnibúſque quæ rarefaciũt cutẽ:qualia ſunt oleum chamæmelinũ,anethinũ,irinũ,gleucinũ, amaracinum:& roſmarinus herba oleo incocta,ipſum plurimùm diſcuſſoriũ facit. Diætam quoque vniuerſam humectiorẽ in his conſtituere oportet, & vt mediocriter humorũ craſſitudinẽ attenuare poſſit. In reliqs autẽ ictericis duo maxima remedia principatum obtinent, ſectio venæ, & purgatio. In quibus igitur multitudo ſanguinis vnà cũ bile in toto corpore abundat,& quos circa hepar aut ſplenẽ dolor aut diſtentio infeſtat,nihil venæ inciſione cõmo-

A dius fieri poteſt,ſi nulla alia re id facere præpediaris. Particulatim autẽ & per vices ſanguis eſt detrahẽdus, ne per coaceruatam euacuationem vires ægri proſternantur. neq; verò ineptè clyſter adhibetur,ſi venæ ſectio impediatur. A venæ autẽ inciſione etiam commodè clyſter aſſumitur,qui propter ſtercorum euacuationem ſpirandi facilitatem inducit,inteſtináque irritando ac mordendo, humores ad cutis ſuperficiem delatos,ad ipſa retrahit & reuellit. Purgationes autẽ magis propriæ & familiares huic
B morbo exiſtunt,inquit Rufus. Cæterùm eduliis ac potionibus itémque pharmacis,humores prius attenuare oportet,obturationéſq; deoppilare:atq; deinde pharmacũ exhibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint autẽ purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob ventris enim ſiccitatem,imbecilliores inefficaces in ipſis cognoſcuntur. Quare in principio purgare non oportet, priuſquam per deoppilãtia bilis attenuetur,& quodam modo ad inteſtina reducatur: maximi nanque mali cauſam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit
C primùm deoppilantibus mox dicendis vti, atque vbi attenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tum demum conueniens & forte (vt dixi) pharmacum purgatiuum eſt exhibẽdum. Quòd ſi primo purgatiuo pharmaco nihil proficias,rurſus forte aliquod deoppilatoriũ pharmacum bibendum præbe, & poſt triduum rurſus violentiùs pro ſecunda vice purgato,inquit Rufus: vt etiam ad finem purgationis vnà cum vehementiſſima mordacitate bilis excernatur,quæ cærulea magis ſit quàm flaua. Ego itaque euphorbium, epithymum, aloen, petroſeli-
D num, & dauci ſemen miſceo, ac ictericos purgo. Optimè etiam ipſos purgat hoc: Piperis longi ſcrupulos nouem, piperis nigri ſcrupulos quinque, ſcammoniæ ſcrupulos ſex,ammii ſcrupulos quatuor,ſeminis fœniculi ſeſquiſcrupulum,ſeminis apii ſcrup. II. & dimidium, caroi ſcrup. IIII. aniſi ſcrup. III. mellis quantum ſatis eſt, quò ad ſtrigmentitiam craſſitudinem redigatur. datur nucis Põticæ magnitudine cum cochleario aceti albi,& aquæ calidæ tantundem. in melancholicis autem ad prædictum dimenſum farinæ epithymi ſcrup. III. addere oportet. Ve-
E hementer commodum & hoc eſt: Colocynthidem magnam ſupernè perforato, eiectóq; ſemine,id quod inſtar tomenti in ea eſt,ſinito,ac vinum vetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: manè verò per pãniculum detritæ veſtis diligenter percolato,& vinũ calefactum iis qui flaua bile abundant bibendum præbeto. ad melancholicos autem epithymi ſcrupuli ſex in vino dulci præcoquantur,idipſúmque vinum colocynthidi infundatur, ac,vt dictum eſt,bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, poſt deoppilantia remedia, aptiſſima
F eſt ad viſcera repurganda, & ad bilem in vniuerſa cute excludendam per ſudorem: quare poſt eius potionem, ſudorum excluſionem per velamenta ac concalefactionẽ in lecto iuuare oportet. dantur autem ad ſummum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulſa. Quòd ſi inflammatio circa partem aliquam viſcerũ ſubiaceat,primùm irrigationibus & cataplaſmatis vtendum eſt,& poſt ea ceratis & epithematis ad viſcerum inflammationem præſcriptis. Præſtat autem farinæ admiſcere roſmarinum herbam,
G florem iunci odorati,abſinthium,artemiſiam,abrotonũ, rutam, cardamomum, chamæpityn, ſcordium, polium, ac chamædryn. hæc enim ſingula admixta vrinam cient, quod morbo maximè conducit, & viſceribus inflãmatis prodeſt. Cucurbitulis etiam vtendum,hepate quidẽ affecto,inanibus,& aliquando cum ſcarificatione: ſplene autẽ affecto,omnino cum ſcarificatione. inanes enim ſplenem nihil iuuãt. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab obturatione ictericos liberant, maxima ex parte vrinam cient,velut eſt apii decoctum, & adianti, ac ſimilia. Vtilis eſt & abſinthii cremor & per ſe & cum nardo Indica ac
H iũci rotundi odorati flore. item pulegii decoctum, & calaminthes & verbenacæ rectæ, & oxalidis. eſt autem oxalis rumex acri ſapore, fuluis ramulis & foliis, caule quadrangulari,eóque ſemine referto,pallida radice. hæc ſanè per ſe comeſta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum,celerrimè auxiliatur. Prodeſt etiam rumex

fatiuus & anchufæ radix,rubiæ radix,chamæpityos, rof-marini,& ariftolochiæ.mirificè etiam prodeft ferpyllum, hypericum,& eius generis plurima alia . Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum vino dulci bibenda præbeto,aut contundito & cribrato,ac fingulorum drach.1.dato.Præclarè quoq; facit corticis raphani fuccus,vino meraco dulci permixtus aut vino mulfo:ita vt fucci cyathi duo,vni vini cyatho cõtemperentur. Datur itẽ valde cõmodè cichorii & feridis fuccus,febrientibus quidem per fe:febre carentibus cum vino.braffica item fuccus eodẽ modo,& cornu ceruini ramenta cochlearii menfura , petrofelinum,anifum,afarum,rheon.commodiffimum autem eft chamæmelon quæ & leucanthemos appellatur, itémque buphthalmum. Aliud multi experimenti:

Spumæ nitri albæ drachmas duas, in vino veteri dulci macerato trium cyathorum menfura,& per totam noctẽ fub diuo ponito,& ad triduum aut quatriduum bibendũ præbeto. Aliud præter opinionem: Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex paffo aut vino mulfo dato: & poftera die icterum per lotium eiicient.idem faciunt & abfque myrrha dati. exhibeto hoc ad triduum,ac vtere confidenter.

Paftillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit:Amygdalarum amararum repurgatarũ drachmas quatuor,anifi,comæ abfinthii, cuiufque drach. II. fpicæ nardi drach.I.afari drach.I. contundito & cribrato reliqua:amygdalas autem cum aqua terito,& paftillos informato:ex quibus drach.I.febre carentibus ex vini mul fi cyath.III.præbeto.Cæterùm pharmaca quæ in potu accipiuntur,omnia,fi fieri poteft,in balneo exhibeantur,vbi ægri in calidum lauacrum confcendere parant. Plurimùm autem diætæ virium refocillatrici intentum effe oportet,per quam vis difcretiua reparatur,& fi quod mẽbrum læfum fit,corroboratur , ac præfens coloris corruptio repurgatur. Quapropter cõueniunt exercitamenta,& geftationes,& inunctiones ac exudationes,ita vt ad pyriateria, *hoc eft uaporatoria ficca*, & ad folem,& in balneis quoque,corpus nitri puluere vfti,ac vini fæce arida vftáque ac tenuiffimè trita,defricemus. Optimum autem & ferpyllũ & th⁹ pari modo cũ oleo illita. rofmarin⁹ itẽ herba in oleo decocta,fi oleum illinatur,prodeft.Cibi autem omnes inciforii fint & attenuatorii,& quicunque inter attenuatoria edulia prædicti funt in fecundo Sermone. Ex volucrum quidem genere,montanæ:ex pifcibus verò,qui petrofis aquis degunt:ex oftreis,herinacei recentes.Olera verò fint quæ magis vrinam ciẽt, præfertim feris,intuba, afparagi paluftres,fmyrnium,carduus,eryngium: ex fatiuis autem conuenit braffica & afparagus eius,raphani,allia cruda & cocta.Carnes autem ferinæ,manfuetis magis funt aptæ:pro liquamine feu embammate , valet acetum in quo fquilla & ariftolochia fint macerata.à fructib⁹ abftinendum. Bellaria fint amygdalæ:fed modicè fumãtur. & cicer modicum torrefactum.Ex leguminibus cicer affatum , & maximè decoctum ipforum affiduè potatum. ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum con uenit album & fubadftringens,neque valde vetuftum. vbique autem mediocritas optima cenfetur.Quòd fi quippiam ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, vrinæ autem appareant puræ,aluúfque confueto more egerat,& appetitus in nulla re obftet,neque infeftet fitis,&,vt compẽdio dicam,quum omnes prædictæ acceffiones fuerint fedatæ,& tamen circa oculos vitiatus color relinquatur, narium infufis vtendum . Fortiffimum autem omnium eft elaterium cum lacte muliebri infufum. facit & cyclamini fuccus,& melanthium cum aceto.debilior his eft anagallidis fuccus,& fuccus radicis betæ . Depurgat autem cyclaminus craffiffimum mucum:elaterium autem pitui tam & bilem.Omnium autem efficaciffimum ad eos reperi atramentum futorium lacte muliebri diffolutum ac naribus infufum:inde enim bilem largè ex naribus deftil lantem videbis. Oportet autem pofcam probè dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum.Præftat tamen primùm cyclaminum infundi,quò craffa per eam euacuentur , & poftea ipfum futorium atramentum.

De malo corporis habitu, Archigenis, Cap. XIX.

QVVM corporis habitus in aquofitatem diffunditur, cachexia , *id eft malus habitus à Græcis* appellatur , in quo vniuerfa corporis mifcella laxior fit ac emollefcit,quod maximè ex fomno inæqualiter contingẽte fit manifeftum:corpúfque ipfum totum cum virore albicans redditur ac inualidum, ita vt crura inter eundum vacillent.& in principio quidem concoctiones impediũtur,manente etiamdum appetitu: poftea verò & faftidiũ accedit,& refpiratio ipfis fit rara ac debilis , quæ motibus & actionibus condenfatur. aluus etiam inæqualia recrementa excernit.Hæc affectio vtplurimùm ex longo mor bo congregatur:iam verò & ex vifcere quopiam in fcirrhum indurato confequitur,maximè hepate & fplene:neque rarò in dyfenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit,ob confuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maximè fenes, qui etiam maximè liberãtur. imò & pueri qui facilè pereunt, propter vitalis firmitatis debilitatem , & quòd ob cutis raritatem fucci in eis facilè tranfpirant. at verò qui in vigore funt,rarò incidunt, & facilè fe inde extricant. quòd fi diutius adfit malum in aquam inter cutem trãfit.Quod verò ad curam attinet,fi quidem ex confuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipfam excretionem oportet : aut venam incidere in cubito,fi nihil fit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis vicibus per triduum fanguinem detrahẽdo.Si verò venæ incifio impediatur cõuenienti medicina depurgante ipfos purgare oportet,& maximè ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd fi hepar fit affectum aut aliquod aliud ex vifceribus,medelam adhibere his ipfis conuenit,per auxilia ad fingula ipforum fuprà præfcripta. A localibus autem remediis,ad diætam vi ribus reparandis aptam tranfeundum,per quam fpes eft eos qui huic malo funt impliciti,ad reftitutionem in inte grum peruenturos.Diæta autem qua vires refocillantur, in moderatis deambulationibus confiftit, geftationibus, vociferationibus,& defricationibus ficcis per linteola ex lino crudo,deinde per inunctionem ex oleo , cui quædã quæ humorem reficcant fint infarta : veluti funt nitrum & fales.poftea verò & exercitamẽta moderata cõducunt. Ad laffitudinis autẽ curationẽ,balneũ per interualla quædã adhibeatur:quòd fi quis ad frigidæ lauacrũ affuefieri poffit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit.Aquæ itẽ quædã naturales calidæ,robori ac viribus reparandis conduxerint,quales funt aluminofæ,fulphurulentæ,ac nitrofæ. Mirabiliter autem ipfos iuuat affidua abfinthii præparatio & adhibiti dropaces.Cibi eorum fint fimplices,& qui facilè concoqui poffint, parum conditi, olerum videlicet gratia:fi quidem opus fit per ipfa vrinã ciere,& aluum fubmollire. Vinum conuenit eis album, tenue,odorũ.Bellaria omnia vitent.omnia item nidorofa,& graueolentia,humoris craffi,& vifcofa, & quæ difficulter concoquuntur,à cibis eorum fint aliena.

De hydrope,fiue aqua inter cutem, Cap. XX.

HYdropis differentiæ tres funt:alius enim afcites , ab afco,*id eft utre*,appellatur:ali⁹ tympanites,à tympano: & tertius farcites,aut iuxta carnem,*hoc eft fubtercus* ,*à Græcis* etiam leucophlegmatias nominatus. Afcites igitur fit, quum inter pelliculam peritonæon appellatam, & inteftina,plurima aquofi humoris collectio contingit . vt verè vtris modo pellicula ipfa repleta effe videatur:aliquando verò vbi peius habent ægri,vfque ad femora tumor producitur,quando fanè afcitæ & farcitæ hydropis complexus factus apparet:vnde aliquando quidem pedes inflantur,aliquando naturali modo habent . Tympanites verò, flatus aere repleti ac fuperflui plurimam collectionem in iifdem ventri incumbentibus locis facit, vt in principio fola inflatio effe videatur.poftea tamen flatus infpiffatur, & veluti nubilus redditur , atque ita vnà cum flatu,quafi nebulofus humor confiftit ac congregatur.Infert autem tympanites multam circumtenfionem,atque in ipfo etiã vfque ad femora & pedes tumor procedit . Porrò farcites per omnem corporis coagmẽtationẽ ac mifcellã humo-

rem diſſeminat,vt inſtar ſpongiarum aut papyri vniuerſa caro permadefacta appareat: atque ob id totũ corpus ſimiliter vt ilia intumeſcit,ac mortuo ſimile euadit. Cõmuniter autem omnis hydrops ſpirãdi difficultatẽ,& tũmorẽ & grauitatẽ,& vitiatũ colorẽ inducit: ex virore nimirum albicantibus ægris.faſtidiunt etiam cibum potũ autem largiorem plurimi appetunt, maximè qui ex aſcite laborãt.Etenim humor qui in locis detinetur,ſalſus eſt & putrefactus.quare & ſitis & febris augeſcit: ferè enim intotum plurimi ex hydropicis febriunt.Conſequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt:vna eſt enim ad hydropem aptitudo,coagmentatæ corporis miſcellæ demolitio & ruina. Contingit autem hæc aut ob ſuperexcellentem hepatis frigiditatẽ, aut ob aliqua alia membra vehementer refrigerata, quæ hepar in eandem diſpoſitionem deducere valent:citra enim hepatis refrigerationem, impoſſibile eſt aquam cõgelari,& aliquem in hydropem incidere. Coafficitur autem hepar ſpleni refrigerato,aluóque & inteſtinis, maximè iis quæ iuxta ieiunum inteſtinum ſunt,pulmonique & renibus,ac ſepto tranſuerſo.Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menſtruorum retentionem,aut ob aliam quandã magnam vuluæ affectionem.In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere cõſpicitur, & tamen aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur,ex ſola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòſt verò aliquando & durum fit,quod palàm in illis videre eſt,qui ex intẽpeſtiua frigidæ aquæ potione, hepar aceruatim refrigeratum habent,vt ſtatim aquæ ſuffuſionẽ operetur,priuſquam ipſum in ſcirrhoſum tumorẽ eleuetur.Iis autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutẽ incurrerunt,vehementes ciborum appetitiones fiunt,propter oris ipſius ventris frigiditatem.Multi autem & à podagra & coxendicum dolore vexati, in aquã inter cutem inciderunt.Frequentiſſimè autem eos qui cibum nõ ſentiunt,& malo corporis habitu præditi ſunt,itémque ab atquato infeſtatos,hydrops conſequitur,cœliacam item affectionem & dyſenteriam.Nouimus etiam quoſdam qui ex recta ſpiratione quam orthopnœan vocant, in aquam inter cutem ſunt deducti. Cæterùm huic affectioni non minus fœminæ quàm viri fiunt obnoxii:pueri verò vtplurimùm ab hydrope ſarcite apprehẽdũtur.Eſt autẽ tympanites omnino periculoſus, minus eo aſcites: adhibetur enim in eo pertuſio ſiue pũctio,quam paracenteſin *Græci* appellant,& reliquis quoque remediis promptius quàm ille obedit.Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur,humorem detrahentia ac reſiccantia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpunt,ſunt periculoſi.Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæon pelliculam & inteſtina, figura veſicæ ſimiles & ſeroſum humorem continentes: hæ ipſæ ſanè per fluctuationes quaſdam inæquales deprehenduntur:nimirum proprium locum ſecundum lineamenta quædam diſtributum,ac velut circumſcriptum,ipſo humore tenente.

Aſcitæ ac tympanitæ hydropis cura, Cap. XXI.

QVVM itaque difficilis ſit,quemadmodum prædictum eſt,aquoſæ affectionis cura,plurimo artis auxilio opus habet.In iis igitur qui febricitant hydropicis,febre intermittente,curam faciemus: itaque cataplaſmata ex farina ordeacea,althæáq; ac caricis,ipſis adhibebimus: ita vt in tympanite quidem, magis ex ſeminib⁹ flatus diſcutientibus commiſceamus:in aſcite verò,magis ea quæ euacuant humorem. Cæterùm poſt principium efficaciora ſunt cataplaſmata quæ pro ordeacea fabaceam farinã ſuſcipiunt,itémque eruinam,cuiuſque parem mẽſuram. coquuntur autem cum muria aut aceto mulſo.Præſtat etiam loliacea farina cũ caricis,& abſinthio, hyſſopóque & origano ex aceto mulſo:item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis ſtercus ex poſca ſiue aceto mulſo:habeat autem quartam partem ſulphuris viui inſperſam.admirandum hoc eſt, ac minimè prætereundum. Valet & caprinum ſtercus in pueri incorrupti & venerem nõdum experti vrina impoſitum:humorem enim per vẽtrem euacuat. Valet & lupini farina,aut hederæ folia trita & vino decocta:aut ficuum partes duæ cum cupreſſi coma,& nitro:aut lens paluſtris in figulino vaſe deſiccata, trita & impoſita:aut cochleæ crudæ cum carne ſua tritæ impoſitæ: non enim priuſquam humor deſiccetur diſcedunt:aut alumen plurimum ſeuo caprino exceptum impone: aut caricas,nitrum,caſtoreum,marrubium,aut filicem in pila contundito,& raphanos donec colliqueſcant coquito: deinde ſimul terito,& farina ordeacea adiecta, cataplaſmatis modo imponito. Cataplaſma optimum ad aſciten: Lathyridum partes tres,ſquamæ æris partẽ I.radicis chamæleontis partes tres, coquantur in aceto mulſo in quo adeps taurinus ſit præliquatus. Aliud optimum ad aſciten: Stercoris columbini partem I. ſtercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem,aut leucanthemi.hæc tuſa in acerrimo aceto ac melle coquantur.

Aliud. Salis foſſilis partem I. ſalis Cappadocici partẽ vnam,lathyridum contuſarum partes tres, coquantur ſimul aqua marina aut ſulphurulenta. optimum eſt hoc pharmacum: ſenſibiliter enim videbis materiam euacuatam,& tumorem diſcuſſum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorum vtuntur,ſextarium I.pollinis frumentacei aut loliacei,aut farinæ fabaceæ ſextarium I.thuris quadrantẽ,aluminis ſciſſi quadrãtẽ,imponito cũ acetꝙ mulſo hydropicis,ſplenicis,dyſentericis,ac cœliacis. Aliud.

Radicis cucumeris agreſtis vnc.XVI. ficuum pinguium vnc.XVI.radicis althææ vnc.XVI.Radicem vnamquanque per ſe tundito ac cribrato:ficus verò cum vino coquito,ac probè terito,ſiccáque trita inſpergito:vtitor.per aluum enim humorem educit. Aliud. Elaterii,ſtaphidis ſylueſtris,ſucci hyſſopi,fellis taurini,ficuum. omnia in mortario tũdito,ſubigito,ac vtitor.Poteris & prædicta in ſecundo Sermone cura vti,de diuerſis videlicet terræ differentiis. Cataplaſmata quæ magis ad tympaniten faciũt.

Farinæ fœnigræci,farinæ ordeaceæ,virgultorum rubi, comæ abſinthii,foliorum rutæ,ſeminis apii,cumini, ſiſonis aut liguſtici,mellis & vini & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos: Panis contuſi ſextarium vnum, cumini ſextarii quartam partem,ſampſuchi quadrantẽ, pyrethri ſextantem,euphorbii vnc.I. Cum vino mulſo vniuerſam ſpinam & aluum vſque ad mamillas & pudenda contegito,alterníſque diebus ſoluito,atque id quinquies aut ſexies facito.ego pro euphorbio ſtruthion conieci. Vnguentum Apollonii: Stercus accipitris cum ſylueſtris braſſicæ ſucco aſſiduè illinito.mirificè facit:verùm meli⁹ fuerit ſi aquilæ ſtercus admiſcueris. Aliud. Laterem diligentiſſimè inſtar vaſis figulini aſſatum,cum hyoſcyami aut plantaginis ſucco terito,& quamcraſſiſſimè ad ſolem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos:

Radicis cucumeris ſylueſtris,radicis bryoniæ, vtriuſq; libras duas,ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncem,nitri ſeſcuncẽ, olei lib.I.aquæ marinæ ſextarium vnum.Quòd ſi nõ adſit aqua marina,pro ea muriam coniicito, reſinæ à nauibus vnà cum cera deraſæ(apochyma *Græci* appellant)libr. tres.Radices tenuiter contundito.nitrum & ſtaphidem terito,& per triduum madefacito:deinde vſque ad aquæ cõſumptionem coquito, percolato, & apochyma adiicito, quo liquefacto vtitor,ex eo ſæpe illinens tumorem.

Epithemata hydropica, Cap. XXII.

ASclepiadæ.Epithema hydropicis valde commodum quod adiacẽtem humorem abſorbet:quo etiam priuatim,inquit Archigenes, vtor. Farris Cluſini appellati mola triti ſextarios duos,floris lapidis aſii ſextariũ I. (alii autem duos habent)mannæ ſextarium vnum, diligenter terito,& adipe ſuillo veteri probè ſubacto,& per noctem in vino macerato,excipito.Eius autem quantitas tanta ſit quãta ad hoc vt ad tactum molle reddatur, pharmacum, ſuffecerit. Aliud. Seminis rutæ ſylueſtris quod beſaſa & harmala quidam appellant,contuſi & cribrati ſextariũ vnum,mãnæ ſextarii dimidium,adipis ſuilli veteris quãtum ſufficit,vt prædictum eſt apparato. Aliud, cui teſtimonium præbet Oribaſius. Fœnigræci trientem,farinæ ordeaceæ quadrantem,ſtercoris columbini trientẽ,

resinæ pinus siccæ libram vnam, picis libram vnam, ceræ libram vnam, axungiæ veteris libras duas: quæ eliquari possunt eliquato, & ad alia in mortario contusa & cum aceto trita affundito. Aliud ex farinis epithema: Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei veteris libram vnam, farinæ tritici, ordei, fœnigræci, baccarũ lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleōtis nigræ, singulorum bessem, vini austeri sextarium vnum, apparato vt prædictum est, ac vtitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinã admiscui. Pharmacum quod omnem tumorem generosè reficcat: Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis vnc.i. resinæ à nauibus cum cera derasæ drach. centum & sexaginta, farinæ fœnigræci drachmas viginti, foliorum brassicæ viridium quincuncem. liquefactis reliquis tritis in mortario affunde. Aliud epithema valde pulchrum: Stercoris caprini sextantem, stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantẽ, farinæ fabaceæ sescuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apii, seminis dauci, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; vnciam vnam, panis aridi quadrantem, mellis sescũcem, terebinthinæ quadrãtẽ. vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratũ habent, apparatum: Olei cyprini, aut si hoc non adsit, vetustissimi libr. tres, ceræ libras duas & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarum lauri decorticatarum bessem, iridis bessem, terebinthinæ libram vnam, sinapis, nitri, cyperi, pyrethri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusque quadrantem, medullæ colocynthidis vnciam vnam, fœnigræci vnciam vnam. Aliquàdo quidem arida liquefactis insperguntur: aliquando verò aceto prius subiguntur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adiicio. Quòd si aluus fluat, omnino colocynthidem amoueto: stercus autem caprinum, si quidem aridum sit, tunditur & cribratur: molle autem & recens aceto dilutum teritur. Malagma, quo Eras vsus est: quod imponẽdum est, neque prius amouendum quàm sua sponte decidat: Visci libr.i. lapidis asii sescuncẽ, calcis viuæ quadrãtem, olei cedrini libram vnã. viscum & oleum ad calidũ ac feruentem cinerem coquito, inspersisque aridis tritis, remollito, ac vtitor. Aliud. Caricarum pinguium libras sex aut tres, spumæ nitri libram vnam, origani librã vnam, sulphuris viui quadrãtem, cochlearũ Aphricanarum libram vnam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cum carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto, vtitor in linteolum infartis. Aliud.

Radicum brassicæ tenuissimè tritarum libram vnam, calcis viuæ lotæ libram vnam, elaterii quadrantem, axũgiæ veteris libras tres, ad formam malagmatis reducito, & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alternísque diebus soluito. vrinam prolicit. Malagma ipoterium inscriptum. Pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculũ feci, inquit Philagri⁹, in hydropicis, splenicis, & affectionibus inueteratis: deprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. iiii. ceræ lib.ii. picis lib.ii. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ, cuiusque libram vnam, aloes sescuncem, pyrethri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellii, amomi, cardamomi, visci probè subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi sycomororum, cuiusque quadrantem, olei libras tres, aceti sesquisextarium: quemadmodũ moris est apparato. arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos. omnem duritiã dissoluit, abscessus in profundo sitos absorbet: Ceræ, resinæ pin⁹, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarũ lauri aridarũ, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini probè subacti, singulorum lib.i. Arida contundito, ac per tenuissimum cribrum excutito: quæ verò eliquari possunt liquefacito, eisque arida inspergito ac vnito, deindéque ammoniaco cum aceto dissoluto affundito. ego etiam nitrum cum aceto dissoluo. Emplastrum tonsoris appellatum, ad splenicos & hydropicos. hoc tonsor ex Bithynia vsus, multos à coxendicũ dolore in totũ liberauit. Picis siccæ lib.iiii. ceræ lib.ii. resinæ pinus lib.i. farinæ fœnigræci, pollinis radicis herbæ chamæleōtis nigræ, cuiusque bessem, cumini tenuissimè triti trientẽ. apparato, & vt dictũ est, vtitor.

Emplastrum pardalis appellatũ, Andreæ. Pharmacũ inueteratis hydropicis prosperè accõmodatum: Grani cnidii depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis, maximè corticis: radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusque drach.iii. piperis cõmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellii, thuris, cardamomi, xylobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuiusque drach.x. ceræ sesquilibr. visci probè subacti sextantẽ, vnguẽti irini aut potius fæcis sescuncẽ, succi sycomororum sextãtẽ, si haberi possit. Cerã, resinã, adipẽ caprinũ, liquefacito, refrigerato, & cerati modo læuigata ac contecta asseruato: bdelliũ autẽ & ammoniacũ & succi sycomororũ sextantem, præcedenti die in vini quincũce macerato, sequentique in sole terito, & cõiecto in mortariũ cerato, bdelliũ & reliqua cũ eo adiicito, & diligẽter tundito: deinde arida trita paulatim addito, & per biduũ tusa in dẽsã pellẽ recõdito, nequid inde trãspiret. Quidã autẽ hyssopi dr.iiii. addũt, & irinũ largi⁹ affũdũt, quo modo vsus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad multas & varias affectiones. facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos, podagricos, qui à calefactoriis iuuantur, è coxendicum dolore laborantes, pleuriticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent. Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinẽ facto & imposito: suppurat enim, perforat, rumpit, eadémque attrahit, & cicatricem inducit. Conducit & ad ossa contrita. educit spinas, & omnia in profundo fixa. facit & ad suppuratos præclarè, & ad omnes duritias internas: inflammationes autem internas eadem die soluit. vtitor & ad tubercula. Dissoluit & cãcerata & panos. prodest conuulsis & à scorpio percussis: summè autem hydropicis confert. Quòd si & ad lassitudinem neruorum àdque dolorem leniendum vti velis, ad vnam emplastri partem, irinum, nardinum, cyprinum, susinum, butyrum, lentiscinum, adipem, œsypum, mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmenti crassitudinem redigito, ac vtitor. Epithema hydropicis, splenicis. abscessus & furũculos sanat. humores in profundo & in articulis reficcat. hydrocephalis, *hoc est, quibus aquosus humor in capite consistit*, itémq; quæ hydrocele, *id est herniæ*, appellatur, pro glutino existit. prodest & hemicraniæ. tubercula quoque atheromata ac steatomata *Græcis* à spicarũ (siue vt alii volũt) pulticulæ, itémq; pinguitudinis in se cõplexu appellata curat.

Nitri, chalcanthi, salis, spumæ nitri, cuiusque quadrantẽ, cerussæ septũcẽ, ceræ septũcẽ, olei lib.i. in æstate autẽ dextãtẽ. Oleũ cũ cerussa donec non inquinet amplius, coquito, cerámque eis adiicito: qua liquefacta, reliqua in mortario terito, ac ad mellis compagem redigito, eisque cocta infundito, ac vtitor. est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem, ex libris Asclepiadæ, Cap. xxiii.

GRani cnidii repurgati drach.x. medullæ colocynthidis drach. octo, succi cyclamini sicci drach.xvi. scãmoniæ, elaterii, piperis albi, myrrhæ, cuiusque drachmas quatuor, polypodii drachmas octo, absinthii drach. xvi. amurcæ drach.xvi. fellis taurini drachmas xvi. sagapeni drachmas octo, cerati cyprini quantum his excipiẽdis satis est. sufficiunt autem ceræ dextans, olei cyprini vnciæ xviii. hæc in linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita vt os ventris custodias illæsum. Summè prodest, inquit Archigenes, adeo vt quidam hoc solo se hydropicos sanaturos confidant. Aliud, quod largè cit vrinam, totique affectioni opitulatur: Radicis cucumeris syluestris, radicis chamæleontis, aristolochiæ longæ, corticis radicis rubi sicci, singulorum libram vnam, æruginis vermiculatæ, recremẽti plumbi, aluminis scissi, seminis apii, sulphuris, acori, asari, petroselini, nardi Celticæ, cardamomi, singulorum trientem, ceræ libras duas, terebinthinæ liquidæ, picis brutiæ, adipis taurini, cuiusque libram vnam. apparato, & imponito vt prædictum est. Aliud. Veratri nigri, piperis, fellis taurini, singulorum æquale põdus melle cocto excipe, & vtere vt dictum est.

Epithemata quæ poſt euacuatos humores adhibita pro glutino ſunt, Cap. XXIIII.

MEllis libras duas, myrrhæ ſextantem, thuris vnciam vnam. mel vſquequo viſcoſum fiat, decoquito: ei-que myrrham ac thus tenuiſſimè trita adiicito, ſimúlque ſubigito, & ſpongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito colligatóque, cute quodammodo conſtricta, & ter tio die ſoluito. Aliud. Thuris drach. octo, gummi drachmas octo, roſmarini herbæ exiccatæ drach. x. mellis lib. II. apparato vt dictum eſt: ſimilitérque vtitor poſt euacuatos humores. Aliud epithema, quod poſt humorum euacuationem, toti affectioni ſe opponit: Lapidis aſii ſextarem, farris mola triti vnciam vnam, thuris trientem, chamelææ contuſæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis ſuilli veteris quantum ſufficit: vtere vt dictum eſt. Emplaſtrum Magus appellatum: quod quidam etiam Hepheſtiadis nomine inſigniunt. facit ad ſinus, & fiſtulas conglutinat, ac reficcat præter opinionem. Egregium cenſetur & ad hydropicos & ad herniam, hydrocelen appellatam: Spumæ argenti ſeſcuncem, lateris furno aſſati ſeſquilibr. ſcoriæ argenti, quæ helcyſma *Græcis* appellatur, libram vnam, olei libras tres, ceræ ſeſquilibram, ſucci coriandri ſeſquiſextarium. alii ſextarii dimidium accipiunt. Oleum, ſpumam argenti, helcyſma & laterem tenuiſſimè tritum, item que ſuccum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde ceram liquefacito, & percolatam adiicito, ac vnitis vtitor. quæ difficulter aliàs ſanantur, ad cicatricem perducit. Præſtat autem arida prius contundi, & cum ſucco in mortario teri, ac deinde decoqui. Quidam autem pro cera pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos vſu humorem reficcarunt. Epithematis igitur perſeuerantius & promptius vtimur, ſi abſit febris: quòd ſi febres ſint coniunctæ, per interualla quædam aſſumuntur. Cæterùm ad tumores crurium hydropicorum, panē madefacere oportet, tereréque ac ſale tenuiſſimè trito admixto, illinire ac quatuor horis ſinere. Quòd ſi aquoſus humor defluat, ſpongia mundare, ac panniculo veſtis detritæ extergere, oleóque myrteo, aut melino, aut lentiſcino inungere.

Aquam ducentia remedia, hydropicis valde commoda, Cap. XXV.

SMilacis quæ iuxta aquas in ſepibus reperitur, ac ſiliquas producit, quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia appellatur, huius foliorum ſuccū ſextarii vnius menſurā accipe, & ad tertias decoque, indéque cyathum vnū bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe, & donec flacceſcat, in aqua decoque: deinde vnà cum decocto folia ipſa tere vſquequo ſuccus inde exprimatur: & ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec ſanetur: in iis autem qui perfectæ ſunt ætatis, plus omnino exhibēdum eſt. Aliud quod aquam ducit: Seminis cnici drach. IIII. aloes vnciam vnam, grani cnidii ſcrupulos ſex, ſcammoniæ ſcrup. tres, cum ſucco ſcorpiuri cæruleum colorem habentis catapotia informato, & ex eis iis qui iam primùm inciderunt ſcrup. tres exhibeto: quibus autem in tumorem malum proceſſit, ſcrup. ſex, ieiunis.

Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.

POrrò toto curationis tempore, aliquo iſtorum potuū vtendum erit: Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati, manibus ac pedibus auulſis, lib. I. aſari libram vnam. In aqua permiſce ex ipſo flumine vnde cancri ſunt extracti, ac bibendum præbe: aliquando pro aſaro, opobalſami par pondus coniicitur. Aliud. Corallii drach. v. nam, aluminis ſciſſi drachmam vnam, cum calaminthæ ſucco aut decocto in paſtillos digerito, & ex ipſis obolum vnum cum calaminthæ decocto bibendum præbeto. Summè, inquit Archigenes, & nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto, idémque lauer edendum dato, aut trifolii bitumē olentis drachmam vnam ex vino, aut iunci odorati, aut nardi, aut aſari, aut phu, aut mei decoctum, aut corticis radicis ari, aut ipſius radicis drachmam vnam ex vino, aut ſeminis viticis drachmam vnam ex vino, aut radicis bryoniæ conciſæ decoctum,

A aut anagallidis cæruleæ ſuccum per ſe, aut arnogloſſum ab aridorum ciborum comeſtione quotidie paucū comedendum præbe, ita vt inde reliquo cibo vtatur: aut ſeminis hyperici drachmam vnam ex vino, aut cicerum decoctum, aut ſquillinum acetum aſſiduè ſorbeant. Etenim ex eorum numero quæ citra grauitatem vrinā ciēt, eſt ſquilla aſſata delincta ex melle: aut ſquillam aſſatam terito, eique farinæ erui albi par pōdus admiſceto, ſiccato, ac drach. vnā dato: aut ex vino polium, aut ſampſuchum ex vino decocta bibenda præbe. Egregiè etiam commo-
B dam myurum herbam perhibent, quæ folia alimo ſimilia habet, verùm per terram ſtrata eſt, ac velut corymbos in ſummo oblōgos habet: hanc itaque decoctā aſſiduè bibendam præbeto. experimento conſtat. Aut herinaceum terreſtrem excoriato, eiúſque carnem in ſole exiccato, ac drach. vnā ex vino tritā præbeto. Præter opinionem etiam faciunt vermes terreni cocti triti ex vino potati. Eſt & compoſitum pharmacū quod vrinam ciet ipſis conuenientiſſimum, hocce: Carpobalſami, ſpicæ nardi, caſiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, aſari,
C amomi, dauci, ſmyrnii, petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpōdylii, omnium æquale pondus. conducit etiam vnumquodque per ſe. Oribaſii pharmacum aquam ducens: Salis ammoniaci drachmam vnam, maſtiches drachmas duas, euphorbii drachmam vnam. hæc pro vna vice dantur: eſt autem ex fortiſſimis remediis.

Potiones aquam ducentes, ex Aſclepiade. Cæterùm per interualla longiora vti conuenit pharmacis aquam ducentibus. nam incommodus eſt aſſiduus eorum vſus:
D vtpote qui vires ipſas diſſoluit. Similiter autem & iis quæ vrinam cient, per modica interſtitia vtendum eſt. Ducūt autem aquam, quemadmodū conuenit inter Eran, Dioſcoridem, Aſclepiadem, & Archigenē, hæc: Radicis ſtruthii decoctum, polypodii decoctum, corticem radicis tithymalli characitæ appellati, contuſum & cribratum ſcrupulorum quatuor pondere in vino per integram noctem macerato, ac manè vinum ipſum bibendum præbeto. e-ueſtigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris ſylueſtris contuſæ & cribratæ obolos duos in vino
E adſtringente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factóque interſtitio rurſus eodem modo, dato quouſque tumor demittatur. inde enim aquoſitas leniter ſeceſſit: neque ſtomachum hoc lædit, & vires conſeruat. Aliud, quòd multam aquam per aluum ducit. Ex ſolano hortenſi ſuccum exprimito, & quotidie donec perfectè curentur, cyathum vnum bibendum præbeto. Aliud. Salis foſſilis melle ſubacti & aſſati drachmas duas, piperis longi drach. II. conterito, & cum ſucco ptiſanæ totum præbeto. hæc enim eſt perfectum dimenſum.
F Aliud. Radicis vmbilici Veneris drachmam vnam, ſquillæ repurgatæ drachmam vnam. contere, & cum vini mulſi cyathis duobus per horam pro vna vice ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbii drachmam vnam, ſalis communis drachmas tres, caſtorei drach. quatuor (alii drachmam vnam habent) contundito & cribrato, dimidiúmque ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ, petroſelini, piperis, æquales partes omnium contundito, & cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hy-
G dropicos: Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur depurati numero grana triginta quinque, ſpumæ nitri cochlearia duo. probè contrita melle excipito, atque id totum delingendum præbeto, & aquæ mulſæ calidæ cyathos tres, ab eius ſumptione bibendos porrigito. Euacuat adhærentē humorem citra læſionem: & purgat aliquando vſque ad dies aliquot. oportet autem ante eius ſumptionem commoda diæta vti. Aliud inexuperabile:

Grani cnidii repurgati drachmas quatuor, lathyridum mundatarum drachmas quatuor, euphorbii drachmas II. aloes drachmas duas, gummi drachmas tres, aqua ſubigi-
H to, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis ætate ſeptem præbeto, & vini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato: reliquis autem iuxta virium tolerantiam exhibendum. Aliud Xyſtici ſiue Spiculatoris, ex cuius ſolius vſu ſanabatur: Grani cnidii repurgati

drachmas octo probè contérito,squamæ æris drachmas fex, lapidis magnetis drachmas fex, feminis ricini drachmas quatuor, ſucci ſquillæ mundatæ cyathos duos, mellis cyathos duos. Succum & mel vſquequo cogatur coquito,ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato,eáque pro viribus exhibeto: ita vt aqua mulſa ab eorum ſumptione bibatur. Pueris autem vnicum tantùm præbitum ſufficit. Aliud. Æris vſti drachmā vnam,foliorum rutæ drachmam vnam,ſtercoris columbini drachmam vnam,ſalis communis parum. hoc totum cum dimidia hemina vini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium appellatum, commodum iis quibus venter plurimùm tumet,& reliquū corpus molle eſt & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachmas viginti,myrrhæ drachmas octo,cumini Æthiopici drachmas ſex, aniſi drach. ſex, ſeminis capparis drach.ſex, vini adſtringentis ſextarios duos, paſſi Cretici ſextarios quatuor. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium coniicito,atque citra myrrhæ admixtionem tundito,omniáque in vas vitreum recondita affuſis liquoribus macerato, & poſt ſeptimum diem percolato, ac myrrham ſimul diſſoluito: indéque cyathos quatuor ante cibum exhibeto,&rurſum interiecta die cyathos quinque præbeto: ac rurſus interpoſita die, cyathos ſex offerito: atque deinde rurſus carnem ferinam aſſatam edendam dato,& vinum auſterum meracius in potu. Aliud pharmacum, quod proſperè accommodatur, & aquam multam per ſedem educit. optimè etiam cit vrinam: Grani cnidii depurati drachmas quatuor, radicis bryoniæ drachmas quatuor, ſquillæ crudæ mundatæ drachmas decem, cumini Æthiopici drachmas tres, lathyridum drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor,vini adſtringentis ſextarios tres. Arida tuſa per dies ſeptem macerato, ita vt quotidie bene circūagites: deinde percolato, ac diſſoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto,ſecūda duos,tertia vnum. Facta autem purgatione, virium refocillatrice diæta vtitor. Aliud vrinam ciens,aromaticum: Crunion,à torrentis ſimilitudine appellatum,quo vſus eſt Eras & Aſclepiades. Oportet autem purgatiuo quod ei præſcriptū eſt præpurgare, atque ita ipſum quod vrinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur,hoc eſt:Succi tithymali recentis cyathos duos, aloes drachmas quatuor. aloen in ſucco diſſoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito,indéque duo,aut pro viribus,dato. Porrò vbi probè purgaris, ipſam vrinam ciens pharmacum propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. cum animaduerſione autem vtaris, & vbi vrinam profluam videris,ne amplius dederis: quod ſi non feceris,vrinam cohibere nequibis. Compoſitio ipſa hæc eſt: Seminis apii drachmas vndecim,myrrhæ drachmas ſeptem, dauci drachmas ſeptem,croci drachmas ſeptem, mei drach. ſeptem, phu drachmas ſeptem,acori drachmas quatuor, lloris iunci odorati drachmas quatuor,ſeminis fœniculi drachmas quatuor aut ſex, aſari drachmas ſex, ſpicæ nardi,caſiæ,cinnamomi,ſeſelis,ſabinæ, ſingulorum ſeſquidrachmam,excipe vino odorato, & paſtillos quoſdam triobolares,quoſdam diobolares,alios etiam vnius oboli pondere formato, eóſque pro viribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cum vini diluti cyathis tribus. Aliud vrinam ciens: Seminis fœniculi, cardamomi,radicis eryngii,corticis radicis capparis, cuiuſque drachmam vnam, ſtercoris columbini cochlearia duo,contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa,& quinque ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis commodus experimento conſtans,qui tum per vrinas, tum per ventrem euacuat: Caroi ſcrupulos vigintiſeptem,fœniculi vncias tredecim & dimidiam,aniſi ſcrupulos tredecim & dimidium,cumini lati ſcrupulos quinque, mei ſeſquiſcrupulum, iridis ſiliquas tres,mellis ſeſquilibram,vini libras ſex,exhibe mēſuram mediocrem ieiunis in inſeſſu ſolii balnei præcalefactam. eſt & ſuaue guſtui. Alius potus ciens vrinam, ex cuius vſu inſignem virum tympanite detentum, ſeruatum vidimus, etiamſi à multis medicis iam eſſet de-

A tritus: Ammoniaci thymiamatis ſextantē,radicis herbæ lonchitidis ſextantem, petroſelini ſeſquiunciam,calami Indici,coſti, cinnamomi, ſpicæ nardi, piperis longi,myrrhæ ſtactes, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, ſtyracis drachmas quatuor, phylli quadrantem, mellis deſpumati quantum ſufficit. Excipe melle, & fabæ Ægyptiæ magnitudine præbe,cum calidæ aquæ cyathis tribus. Aliud valde commodum.ducit vrinam multam,& ad lūborum dolores facit,itémque eos quibus pituita in vni-

B uerſo corpore abundat, ad pleuriticos,peripneumonicos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos: quibuſdam cum vino, aliquibus cum aceto mulſo, aliis verò cum aqua mulſa.habet autem hoc modo: Ariſtolochiæ,myrrhæ,abſinthii,abrotoni maximè ſeminis, iridis,cachryos,ſingulorum drach. quatuor,aniſi, cedridū,radicis panacis, pyrethri,ammoniaci thymiamatis, cardamomi,ſingul.drach.I.cumini drach.II. & obolum vnum. digerito in paſtillos, quorum aliqui tres, aliqui duos,aliqui vnum obolum habeant: eóſque pro viribus

C exhibeto. Oribaſii ad hydropicos: Amara ex aceto mulſo confectio:paulatim euacuat,nihil ex viribus ſubuertens.eſt autem in ſtomachicis relata. Aliud vrinam ciens,Oribaſii: Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua diſſolue,& per linteum excolatum bibendū præbe. Aliud. Opobalſami,ſpicæ nardi,carpobalſami,caſiæ,cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iūci odorati,aſari,amomi,dauci,ſeminis ſmyrnii,petroſelini,calami aromatici,piperis,ſeſelis, ſpondylii aut vmbilici Veneris,omnium æquale pondus,præbe cochlea-

D rium cum vino mulſo. conducit etiam vnumquodque per ſe. Peſſus ſiue talus ad hydropicas mulieres: Aniſi,cumini, cardamomi,nitri, ariſtolochiæ, pulegii, fœnigræci,medullæ ficus, omnium æquales partes cum vino ſubige ac vtere.

Cura poſt euacuationes, Cap. XXVII.

POST auxilia quæ humores euacuant, ligamentis ægrum amplecti & conſtringere oportet. Ab e[illegible]emis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum d[illegible]ibutionem ad ſupernas partes faciamus,ita vt ſæpe i[illegible]er ipſa

E ligamenta ſpongias poſca imbutas imponamus,iuxta tumefactas maximè partes. Ventri verò vniuerſo quædam ex præſcriptis epithematis imponantur, quæ poſt euacuatum humorem adhibentur. Reliquum,diætæ cōcredendum: quæ ſanè in moderatis deambulationibus ſita eſt,exercitationibúſque ac fricationibus. Adhibeantur autem & inunctiones & exercitamenta,ſi ſol adſit,in ſole:capite tamen velato: ſin frigus ſit, in domibus per ſubiectum ignem concalefactis,aut iuxta ignem. obuoluendi etiam ægri in pellibus ſole vſtis, aut in arenam

F defodiendi. Poſt exercitia extergantur,aliquando etiam lauētur propter fatigationem:in balneo autem, ſiue inſperſione,ſiue confricatione huiuſmodi vtantur. Sampſuchi,nitri,cumini,melanthii,ſeminis rutæ ſylueſtris, ſingulorum vnciam vnam, foliorū rhododaphnes ſiccorum ſextantem. Vtēdum quoque in ſole luti oblitione,quemadmodum prædictum eſt in ſecundo De terrarum differentiis ſermone. Porrò quum res feliciter proceſſerit,& tumor fuerit imminutus, & vires aliquantulum in integrum reſtitutæ, præ omnibus ex frigida la-

G uatio fiat.Neque verò balneæ ſponte naturæ calidæ,ineptè hoc tempore ipſis exhibentur. Ab exterſione autem cibi offerendi: qui ſanè communes ſint cum iis qui poſt hydropis ſubter cutem curam deſcribentur.

Cura hydropis qui propriè ſubtercus appellatur, Cap. XXVIII.

HYdrops ſubtercus, qui aliquibus etiā leucophlegmatias appellatur,maximā curandi rationē in inſolatio nibus habet. Itaque tumefactæ partes ad ſolem exponan-

H tur,capite ſaltē velato:cauendo etiā ne tumor vehementiùs ſupercalefiat. Si enim corpus ſupercalefcat, febres accedunt,vnáque cum ipſarum febrium generatione,tumores duplicantur:atque id multo magis quū febres remittant,ac tumor refrigerationem capiat. Vtēdū igitur

fricatione, prima quidem die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem, & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiã per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, squillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut cauchryos vncia vna ad heminam olei addatur, & facta percolatione vtitor. Ab inunctione autẽ exercitiis vtantur, ac pro viribus currant, indéque sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci vngatur. Cæterùm post dies aliquot nitro tenuissimè trito, per vniuersum corpus largè cõspergantur, sustineántque ex eius morsu exudationem: deinde rursum sudore extergant ac oleo dulci vngantur. Optimè autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec viscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignem fricentur. valde enim celeriter & sudores elicit plurimos, & carnem cogit, siue in sole siue iuxta ignem defricentur: modò caput habeant probè contectum. Vtendum & in puluere volutationibus, si aut cimolia tenuissimè trita substernatur, aut super asium lapidem deuoluantur. Aliquando autẽ & arena probè à sole ignita, aut pellibus similiter à sole feruefactis ægrum occulere oportet: capite tantùm velato, & facie cum spongia assiduè extersa. post hæc autem aqua marina, aut etiam aluminosa, aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra assueuerunt, ea ipsa tum ad deterendum morbum, tum ad habitum valentiorem reddẽdum suffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, veluti prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIX.

Optimè conuenit & his cataplasmatum admolitio, eorum præsertim quæ resiccare simul & visceribus firmitatem addere possunt, pueris maximè ac aliis qui mollem carnẽ habent, qualia sunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis vitis, malicorio, ac lẽticula decocta: aliquando quidem per se, aliquando inuicẽ permixtis. Efficacissima sunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactum. Neque verò inconueniens ruta ipsa censetur si per interualla adhibeatur, neque bulbi cum melle triti. Plurimùm etiam cohibent ac adstringũt tumorem, origanũ, aut thyma, aut absinthium, aut hyssopum, aut nitrum, cum caricis diligenter trita: aliquando hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatũ, non ineptè cum posca aut aceto mulso imponitur, infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoque recens multũ coaguli habens, optimè ad omnes tumentes partes impositus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impositæ. agglutinantur enim, neque discedunt priusquam vniuersus humor resiccetur. Fermẽtum etiam sale multo permixtum commodè locis adhibetur, aut panis cũ puluere hyssopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari absinthii modo adiecto: aut farinam alicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imposito: aut lentem palustrem in figulino vase siccato, ac terito, & cũ prædictis, cataplasmatis vice, imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numero, est & id quod byne appellatur: (est autem hordeum madefactũ, quod germen emisit, & deinde vnà cum enatis ligulis tostum est) si tritũ pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cataplasmatis vtendum est: deinde paulatim ad resiccantiã transeundum: postremùm etiam quæ firmitatem addunt adiicienda. Cæterùm omnia impinguantia & resinosa cerata ac malagmata, similiáque vitanda sunt, veluti quæ inflent & tumores distendant. Assiduè autem & crura, & manus, aliæque tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem, ex his inungantur: Sulphuris viui, thuris, aluminis scissi, æquales singulorum partes aceto contere, ac vtere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit: neque enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest. vesicis itaque bubulis aut etiam aliis magnis omnino, ac probè inflatis, & vacuis, tumentes locos pulsato, atque id authoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur, neque dolore, neque repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem, Cap. XXX.

Omnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade authore. Fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente, ea profunditate qua quis in venæ sectione vtatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquum tẽpus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, vt neque claudi fissura possit, nisi humore omni antè expenso, & homine gracili relicto: atque id citò contingit, nulla inflammatione scissuram occupante, sed ipsa in quadam congruenti temperie permanente, quò omne alienum per ipsam excolatur, & vt nullo opus sit extrinseco pharmaco. Præterea periculum hîc nullum verendum est, velut in hydropis ascitæ pertusione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. At verò siquis velit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil vetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisque constringere, atque vbi rursus prodire quid velimus, laxatis ligamẽtis, & ablatis linamentis, gestatóque ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quòd si excretio fissuræ supra talos tardius prodeat, necesse est etiam alias corporis partes findendo diducere: veluti scrotum tumefactum, femora, pudenda, locos supra manuum iuncturas. Quidam enim vulnusculis pluribus ac altioribus incussis, plurimam aquosam substantiam exhauserunt. Et Hippocrates sanè non supra talos adhibet chirurgiam, sed iuxta scrotum & femora vulnuscula infligere iubet, eáque sale maximè confricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorem educit, & valde celerem cõpressionem tumores ipsos recipere, ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionem amplius mouere velimus, post impacta vulnuscula, & talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus, aut lectica sublimes circumuectamus. Cæterùm Archigenes ita prodit: Non sunt audiendi, inquit, qui per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt: quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ. Nam & nos, inquit, his cutis fissuris sumus vsi, & per ipsas quamplurimùm exclusimus humorem, vt & femora, & suræ, & superior venter euidenter sint demissa ac compressa.

Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.

Maximum hydropis subter cutem auxilium vomitus præstant, quod ipsum difficile est in ætate puerili adhibere, propterea quòd non facilè vt id admittant persuaderi possũt: quare varias excogitabimus artes quibus vomitum concitemus: tonsillas videlicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando. aut ficus assata oleo imbuta, & piperis puluere conspersa, post deambulationes à somno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adiposè conditus detur, aut salsamentum pingue cum oleo multo offeratur: aliquando etiam aceto admixto. Sunt & alia plurima quæ vomitum mouent, relata in tertio Sermone. Amplius autem tum ventrem, tum intestina ligamentis adstringant, itidémque omnem cutis coerceant tumorem. fiãt autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad supernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus videlicet & pedes, oleo Cyprino prius illinantur: spongiæ item imponantur latæ ab acida muria optimè expressæ. Potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegiũ, aut calaminthæ, & maximè omnium absinthiũ in ipso aceto decoqui. pòst verò, ligamenta ipsis spongiis circũdentur. A vomitu prospiciendum vt inferior aluus inclinationem ad vomendum permutet: veteri salsamento crudo ante cibum reliquum accepto. mercurialis item cocta, saléque ac oleo cõdita in vino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathum cum sale dato: quædam etiam in ascite dicta his exhibeto. Præbenda & quæ vrinam cient, velut est daucus, seseli, cardamomum, radicũ

ex vini cyathis III. radix eryngii sicca cum vino. item decoctum eius in potu acceptum, seminis viticis drachma vna. Commodè etiam seminis hyacinthi bulbi drachma vna cum vini cyathis tribus potatur: vrinā enim ducit. quidam autē hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maximè tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur, præstantissimi sales theriaci cēsentur tum cibis admixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectam ætatē peruenerūt. Eorū autē apparatū in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum, Archigenis, Cap. XXXII.

POST quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarū rerum cōmestione initium faciemus: quòd si tamen intēsa sitis instet, parum quid delibandum dabimus, solatii tantum gratia & leniendæ sitis. Sit autem vniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est vt in aquositatem commutetur. sit itaque panis optimus clibanites qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum. cōueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ sicciores, velut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. ex mansuetis, extremæ suū partes. ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes,

A squillæ. Olerum rarus sit vsus: quæ verò ex eis exhibētur acriora sint & magis syluestria, velut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. à leguminibus verò abstineant intotum. Pro liquamine vtantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis citò penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apii semine compositi. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incōmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem

B in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas vitent, plurimos itidem fructus & secūdas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, vua pensilis, mala Punica, pira cocta, ac caricæ. omnia moderatè, neque omnia quotidie. Vinum autem sit tenue, & quod ciet vrinam. dulcia verò vina & vinum mulsum vitanda. Lectus non valde mollis sit, præsertim iis qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ resiccantes, velut est vitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum

C huiusmodi per somnum resiccent, vt constet iam quosdam frumenti aceruis obuolutos & abscōditos, à somno surrexisse firmos ac resiccatos. opercula etiam ipsa quibus teguntur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probè temperata ipsa domus secundum anni tempus.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRÆCI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo tertius,

De renum & vesicæ affectionibus, & de priapismo, ac seminis profluuio, rebúsque venereis.

De diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes consistēs, multum potum inducēs, vnà cum hoc quòd quicquid bibitur, simul vt acceptum est per vrinā reiicitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorii instrumenti similitudine appellant, alii vrinæ leuitatem vocant, alii dipsacon ab inexplebili siti appellauere.

A Cōcomitatur ægros pertinax sitis, neque vlla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cōtingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros vrget, hoc est vt assiduè potū assumere cogātur, neque tamen satiātur, propterea quòd citissimè per lotium expellitur potatum. Cæterùm proprius renū affectus diabetes existit, qui videlicet immoderatè humorē appetunt, ipsúmque propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis cōtinere nō possunt. Quēadmodū enim in appetitionibus caninis & in quibusdam lienteriis, vehementissimæ quidem appetentiæ obo-

riūtur, quæ multos cibos, eósque affatim accipere cogūt. verùm nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomūtur: in lienteriis verò tum ob grauitatem, tum ob præsentem retentiuæ facultatis infirmitatem, infernè cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus vehemētissima serosi humoris appetentia contingit: propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, eum ipsum humorem aceruatim in vesicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viscera ipsis vri videntur, anxii sunt ac animo dubii, & non longè pòst moriuntur: igne amplius ardere se putāt, acceditque sitis & mictio festina: sed quanuis aliquando parumper vrinam retineant, intumescunt lumbi, testes, & coxæ. quòd si adhuc amplius mordens caliditas in visceribus augeatur, superior venter corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, vniuersum habitum gracilem habent, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alii sunt qui non mingāt, neque ex eis aliàs potatū transpirat: quare ob potus insatietatem, & humoris inundationem, & vesicæ circumtensionem, aceruatim vētre rumpuntur. Cæterùm humores vitiosi in ipso renum corpore imbibiti, affectionem ipsam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis sit, vt humorum acredinem deleamus, sanguinémque ac cum eo permixtum serosum humorem ad motū tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaque mox vbi occeperit malum, nondum ad perfectionē progressum, optimū est cubiti secare venam & moderatè sanguinem auferre. Vtendum etiā mediocriter vrinam cientibus, quæ vitiatum in renes imbibitum humorem repurgare possunt. Quòd si verò inueteratum sit malum, neque venæ sectio assumatur, neque quicquam quod vrinam cit exhibeatur. concidunt enim in inueteratis vires, & ex venæ incisione totum corpus acrius redditur, & vrinam cientia in ipsis multiplicant malum. Maximum autem remedium huic affectioni, vt statim potatum reuomatur. fit autem perquàm frigidus ipse potus. Reliqua item diæta cōuenit vti frigidiore: quare olera refrigerantia minimé que vrinam cientia in cibo prosunt. pro sorbitione autem, ptisanæ succus frigidus propinatur. Materia etiam ipsa ad exudationem diuertenda. Optima verò, inquit Aretæus, est in dolio facta euaporatio ad exudandum, eo modo vt caput extra dolium promineat, frigidúmque aerem attrahat, reliquum verò corpus omne calefiat. De cætero velut æstuantem febrem (causon Græci appellāt) curare oportet, quò celerrimè sitis extinguatur. polentæ itaque florē aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis imposito, vitis item folia tenera trita, aut vmbilici Veneris, aut portulacæ, aut seridis, & quæcunque alia consimilia: præbibendum etiam sanguinariæ succum ex vino nigro assiduè præbeto. Symphyton item & palmarum cremorem baccarúmque myrti & pirorum. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum succorum. Cibi exhibeātur boni succi, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere possunt, velunt sunt oua sorbilia, & similago, et alica ad sorbitionis formam apparata, carnes porcinæ macræ probè coctæ. Vinum sit rufum, crassius, frigida amplius dilutū ad salsuginosorum humorum prolutionem qui sitim inducunt. vinum enim corporis miscellam ad dulcorē permutat. neque verò incommodè exhibetur eis caseus recens compactus citra salem, & lac per silices aut ferrum ignitum scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædicta auxilia frustra adhibeantur, affectióque ipsa augescat: non absurdum fuerit etiam stuporem inducentibus vti, ita vt soporiferam antidotum ex papauerum capitibus paratā exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis, infuso etiam soporifero vtendum, velut est opium erui magnitudine cum pari modo castorei, aut etiam maiore, hæc in passo Cretico dissoluantur: non, vt in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam vtiliter oleum in quo vermes terreni sunt decocti. Forinsecus autem retrò ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda. qualia sunt quæ ex lactuca, vmbilico Veneris, lēticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata e-

A tiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino, quibusdam ex prædictis succis admixtis. In quibus autē vehemēter stupefacere sensum intendimus, etiam mādragoræ succum in cerata admiscemus, foliorum item papaueris succum, & similia. Per interualla autē quædam, etiam antidoti ad lethalia venena destinatæ exhibeantur, & maximè theriace ex viperis constans Andromachi inuēto, recēs apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, ex libris Rufi, Cap. II.

B RENum porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serum mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atque propter amplitudinem osculorum ex vena caua vrinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine venæ laxatū emittūt, aliáque itidem crassa: adeo vt postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædam in vase reperiantur, & supernè quædam cōcreta, marinum maximè pulmonem similitudine referentia. C Concocto igitur cibo & in venas distributo, qualia dicta sunt mingūtur: recèns autem ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidēs habēt per lotiū eiiciūtur. nihil verò dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur tēporis progressu omnes, & magis adhuc ii qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaque conuenit his quies, & cibi adstringentes, & vinum nigrum in potu. Ab iis quæ vrinam cient, & à coitu, omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maximè verò sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, D & tragacantha in vino nigro macerata. Sistit verò sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex vino. cornu cerui ni vsti drachma ex vino, folia salicis trita cum vino, lysimachii succus, lapidis hæmatitæ drachma vna, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autem renibus & lumbis imponuntur ea E quæ ad muliebrem fluxum describentur epithemata, itē quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque vnà cum eo quòd adstringunt & resiccant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia & glādes & myrti ac quercus folia, itémque myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicii folia, & similia, palmis passis excepta & imposita. Post hæc habitus cibariis, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiendus est, quò vniuersum corpus ad pristinas vires reduca- F tur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autē proprium renū munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De iis qui per circuitum quendam sanguinem mingunt, Archigenis, Cap. III.

QVidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernūt, simili modo vt ex hæmorrhoidibus in sede fieri consueuit. & in principio quidem propterea quòd citra vllum aliquem dolorem excernitur, nihil intotum mali formidant ægri: vbi verò diuturnior fuerit affectio, G & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorúmque pessimorum morborum causa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut vertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates: qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis cōtingunt. vt plurimùm verò in malū habitum corporis & hydropē delabēdi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quòd ipsi ægri excreti sanguinis transi- H tum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maximè quum admixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate vigoris, præsertim iuuenibus qui licentius rebus venereis vtuntur. Quidam autem

sanguinem ex renibus excernunt, propter venæ rupturā in renibus factam. quemadmodum contingit iis qui graue onus leuarunt, aut valde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale violentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores, erosio venarum cōtingit. Conādum igitur statim in principio vt sanguinis impetus cohibeatur, præsertim in iis qui eum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, vt dictū est, excretio contingat, nō tutò cohibetur: itaque venæ sectio in cubito cōmoda fuerit iis qui per circuitū sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita. eis verò quibus ob ruptam venam promanat, statim in principio. Cæterùm sanguinis detractionē partiri melius erit, vt paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongiis posca imbutis cooperiātur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Posthæc & emplastra imponenda cruentis vulneribus glutinandis apta. Commodè etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in iis qui ob venæ rupturam sanguinem mingunt. conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò vbi sanguinis excretio cessauerit, diæta vtendum est vnde non multus sanguis gignatur, maximè in iis qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assiduè exercendæ. In iis verò qui ob venam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppressionem, curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem vnum, vitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus, Archigenis & Philagrii, Cap. IIII.

RENum calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum vesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Causæ autem generationis horum calculorum, assiduæ existunt cruditates, vnde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cōgregatur, & ardor circa renes & vesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiūtur, quæ in æreis præsertim balneorum vasis coquūtur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta ventriculos ipsorum aut parui aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autē plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine, inter se differentes. nigri enim & subalbidi & pallidi reperiūtur. Ex eorum numero rotundi & læues facilè excernuntur: non item qui alia quacunque forma præditi sunt. maximè tamen oblongi & asperi difficulter excernūtur. Accedit ægris loci dolor, tumore nusquam foris apparente, nisi inflammatio per lapillos producatur. spina ægrè flecti potest, & totum corpus ad motum pigrum est. crura torpent, & maximè crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquosæ minguntur: postea verò, perfecta earum suppressio contingit, aluúsque nihil excernit, verùm promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando sanguis propter violentiam calculorum, præsertim asperiorum. Cæterùm vbi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad vesicam delatus, vrinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiam habentes, & aluus similiter largè egerit. sensum autem æger percipit, veluti calculo à renibus ad vesicam transeunte.

Cura renum calculosorum, Cap. v.

QVVM lapis in renibus fuerit obturatus, & vehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos videlicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: verùm multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat: neque enim futurum speramus vt omnino citò è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat. quare seruare oportet sanguinem in eam quæ cum tēpore futura est in corpore expēsam. Itaque qui sanguinis multitudinē cōgregarūt, eis venæ se-
A ctio cōmoda existit: qui verò vitioso humore abūdāt, eis purgatio apta est, quæ abundāti humori conueniens erit. neque omittēda hæc est, nisi aliud quippiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infrà subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repentè aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum vrinis excretionem auctis: deindéque aquosis vrinis excretis, & prædictis signis consequentibus, ægri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctum caricarúmque ac
B fœnigræci & aristolochiæ: & si quidem decenter euacuētur, sin eresi verò non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maximè, si venæ sectæ aut purgationis auxiliū sit relictū. Cæterùm vbi sufficienter excreuerit venter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorum inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum verò oleum anethinum facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maximè anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnumgræcum & althææ radicem oleo decocta infundemus.
C Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœnigræci, althææ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maximè verò assumendæ sunt insessiones in balneis, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assiduè facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cū semine lini & fœnigræci, meléque & oleo anethino aut gleucino, ita vt in decoquendo etiam althææ radicem contusam & cribratam catapla-
D smati infarciamus: in fine autem cocturæ, terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quamtenuissimè trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum admixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & ventrem imponere. neque tamen absurdum foret eadem cataplasmata vesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquam primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne re-
E frigerentur: id quod commodè fieri potest per saccellos, aut alia vaporatoria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per vrinam eiectionem hæc sola suffecerunt. verùm tu etiam ea quæ vrinam cient præbibenda dato. Vrinam autem multam ducit, mei athamantici, phu Pōtici, acori, graminis & nardi decoctum, calami aromatici, ammii, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex iis singula eisque similia, tum per se, tum inuicem permixta data, vrinam manifestè mouent. Crassa au-
F tem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ farina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionem irritando, allium, camædaphne, asparagi vitis albæ, asparagus, tertiū squillæ decoctum, primo ac secundo diffuso. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos cōfringūt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterùm lapides ipsos in renibus cōfringunt ac atterunt, sion, adiantū, bdellium, viticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctū, sarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, da-
G masonii radicis, ciceris iusculū, radix cyperi, lithospermon, tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthiū dicitur, semen, quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, vitrum cōbustum tritum, althææ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gūmi, ex spongiis marinis lapilli, vermes terreni cocti. horum singula partim decocta, partim tenuissimè trita, præbeto bibenda. Sunt & cōposita plurima lapidem frangē-
H tia, ex quorum numero vtiliora in cura calculosæ vesicæ subiungā. Porrò ea quæ vrinam cient ac lapidē frangunt, tunc exhibere conuenit quum vehementes dolores remittunt. trāsmoto enim lapide & ex sede agitato, dolores quiescūt. Quòd si obfirmati sint lapides, plurimus potus vitādus, itémq; ea quæ vrinā ducūt. fomentis autē &

cataplaſmatis ac inſeſſionibus membra relaxanda,& venter per infuſa ac inſeſſus euacuandus, ne vreteres meatus vrinam ex renibus ad veſicam tranſmittentes comprimãtur. Pòſt hæc autem doloribus aliquantulùm lenitis, etiã cucurbitæ vtiliter ipſis adhibentur,& præſertim preſſius affixæ, inflammatione videlicet id non impediente. Adeo enim coaceruatim tranſmouent ſæpe cucurbitæ ipſos lapides, vt repentè dolores ſupprimant, lapide nimirum in veſicæ amplitudinem tranſuecto: quapropter in principio ſupernè à rene cucurbitæ ſunt affigendæ,& ad inguina attrahendæ obliquè ſecundum meatuum qui vreteres appellantur,ſitum. Cæterùm ſi calidius ſit ægri corpus, ſitíſque vehementer infeſtet: ſit autem vniuerſum corpus iam per venæ ſectionem,aut purgationem, & efficaciſſimos clyſteres præeuacuatum,ac nulla ſuperfluitate abundet,ſi quidem conſueti fuerint ad frigidæ potum,& nullum ex viſceribus debile exiſtat,frigidam aquam frequẽter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confeſtim corroboratis renibus, obturatũ in ipſis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus, & abundantibus ſuperfluitatibus,& in iis qui viſcera debilia habent,vitare oportet frigidæ potum. Sæpe autem delati ex renibus in veſicam lapides, & præ magnitudine circa collũ veſicæ detenti,in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quòd vrinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet,ita vt ſupini ſituentur,& longè altiores coxarum vertebras habeant: deinde multiformiter eos cõmouere,quò omnibus machinamentis adhibitis, lapidẽ ex ipſo veſicæ meatu excidere faciamus: pòſt verò ægros iubere vt alacriter vrinam eiiciant,&eiecto lotio ſiſtere. at verò vbi lapis non fuerit euacuatus,rurſus mouere,atq; hoc ipſum ſæpe repetere. Quòd ſi non euacuetur, catheter inſtrumentum prolectandæ vrinæ aptum immittatur,quod pro ægri ætate congruenter ſit moderatum: eóque humor educatur. pòſt verò per potiones lapidem in amplitudine veſicæ exiſtentem confringere valentes, lapis ipſe atteratur. Si verò ex veſica quidem excidat calculus,iuxta medium autem meatuum ipſius pudendi obfirmetur,&vulnerãdo exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex prædictis vrinam ducentibus plurimum exhibendum eſt, iubendúſque æger vt multam vrinam congreget,eámque poſtea emingat ac diligenti⁹ expellat. ita enim detractus lapis celeriter excidere conſueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliâs lapis fuit progreſſus, non penitius autem quàm in ſummo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter vrinæ ſuppreſſionem & maximum dolorem. Anguſta igitur volſella ipſum lapidem extrahere non potuimus: quare ſenſim & quietè agitauimus perquam tenui auriculario ſpecillo. quum verò neque hoc modo eum extrahere poſſemus, ſecare ſtatuimus, vulnuſculo ſupernè iuxta glandis magnitudinem incuſſo. infernè enim ſecare non expedit: quandoquidem ferè ſemper in fiſtulam proficit, ac poſtea per ipſam fiſſuram vrina excernitur. Porrò vbi per vrinam prodierit lapis, lac aſininum melle modico mixtum præbeatur,& reliqua etiam diæta commodior, velutiad vlcera fieri conſueuit,conſtituatur,ob vexationem videlicet in locis ex lapide factam. Inde verò præſeruare hominem oportet ne rurſus renes lapide infeſtentur.

Smegma Archigenis,ad veſicam & renes affectos vt arenam per lotium excernant, quo in balneis ſudans vtaris.

Piperis,calcis viuæ,ſinapis,fæcis vini vſtæ, ſtaphidis ſylueſtris,nitri,adarces,pumicis,aluminis ſciſſi,ſulphuris viui,æqualibus partibus vtere,ex oleo præillitis locis.

Diæta præſeruans ne lapides renaſcantur,
Cap. VI.

MAximi ad lapidis generationem præcauendã momenti,moderatus cibus & bonæ concoctiones exiſtunt: ſatietates enim & cruditates non ſolùm exaſperant morbum,ſed etiam quum non ſit generant: quare ægros admonere oportet, vt à cœna ſæpe vomant, & abſinthiũ aſſiduè bibant,& per tempus certum conuenienti temperaturæ ipſorum purgatiuo pharmaco ſe per ven-

A trẽ purgẽt. Cibos autẽ deligant è quibus neque ſatietates neque cruditates contingant: vrinam etiam cientibus vtãtur,paſtinacã indies edentes valde percoctã,& fœniculũ,ſion,carduũ,pulegiũ,calaminthen.& ex marinis, herinaceos recentes, ſtrõbos, locuſtas, gammaros, & cancros fluuiatiles. atque hæc quidem quotidiana ſint. Per plures autem dies radicis eryngii decoctum bibant: ſimilitérque trixaginis,& dictamni,ac radicis tribuli, reliquáque pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta,
B partim dicenda. Oportet autem ipſam etiam aquam per omnem victum puriſſimam eſſe & percolatam: vinum item tenue,album,vrinam ciens, Exercitamentis verò vtendum eſt mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro aſſato,& fæce vini vſta,ac pumice. pſilothris itẽ aſſiduè vtantur,ac reliqua aſſeruante diæta,quæ in calculoſæ veſicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribaſii, Cap. VII.

CYprini lib.III.ceræ lib.II.terebinthinæ lib. I.vnguenti amaracini & laurini,cuiuſque lib.I.centaureæ,caſto
C rei,ſatyrii,myrrhæ,piperis, euphorbii,cuiuſque quadrantem,cyperi,pyrethri,pulegii,cuiuſque vnc.I.ſubige, & in fine etiam opobalſami trientem admiſce. quidã euphorbii ſeſquiunciam tantùm adiiciũt. Aliud malagma. Hoc exquiſitum eſt ad eos quibus renes aut veſica lapide laborant,inquit Archigenes: neque reperias aliud his affectionibus conuenientius. Picis liquidæ Italicas heminas II. & dimidiam,ceræ,reſinæ pinus,ſulphuris viui, cuiuſque ſeſquilibram,nitri ſeſquilibram, pyrethri ſeſcuncem, fæcis vini vſtæ lib.II.naſturtii Italicum ſextarium I.ſtaphidis
D ſylueſtris ſextarium vnum,galbani ſeſcuncem. Liqueſcibilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplaſtrum renale: facit ad colicos & coxendices: eſt autem Aſclepiadæ.

Ceræ trientem,ſtyracis ſeſquiunciam,aloes ſeſquiũciã, croci,pyrethri,opopanacis,galbani,thuris, cuiuſque vnc. I.ammoniaci thymiamatis ſextantem,olei veteris trientem. Apparatum ac pro more ſubactum confidenter vſurpato,& miraberis,inquit Aſclepiades. aliquando verò olei tantùm ſextantem coniicimus.

Diætà eorum quibus renes è lapide laborant,reliqui
E verò totius corporis habitus gracilis eſt,
Philagrii, Cap. VIII.

MAligna corporis conſtitutio eſt in qua renes quidem lapidem generant: vniuerſi verò corporis natura gracilis exiſtit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & victu indigeant attenuatoriis,hæc ipſa gracilibus corporibus maximè contraria exiſtunt. Noui enim quendã qui ob renum ex lapide affectionem huiuſmodi diæta vſus, proprios digitos ægrè mobiles, obtuſique ſenſus & veluti ſtrepentes ac exarefactos ſenſit. Medici autem ipſi
F familiares, refrigeratos digitos ipſius rati, & reſolutionẽ quam paralyſin *Græci* vocant,meditati pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerunt: quorum vſu affectio multo peior reddita eſt, & acceſſiones ſemper ad ſuperiores partes progreſſæ ſunt,vnáque vehementiſſimos dolores intulerunt. Pòſt verò,vbi æger me acceſſiſſet, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipſum declaraſſet,auxilium meum implorabat. quare diætam ei inueni per quã citra omnem renum læſionem vniuerſam corporis ſicci-
G tatem ſanauit. Ptiſanæ igitur ſuccum excogitaui, & ex piſcibus in petroſis aquis degentes, itémque maritimos, & quæcunque alia nihil viſcoſum habentia: ſimili modo & ex volucrum genere quæcunque conſimilem habent carnem, veluti ſunt perdices montanæ, attagenæ, ſturni, turdi, & merulæ, & deinceps columbæ in turribus habitantes,& paſſerculi itidem in turribus nidos ſtruentes ac habitantes: deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ. A lacte autem reliquorum quidem animalium abſtinere iuſſim⁹,ſolo verò aſinino vti indulſimus: & vt compendio dicam,media inter ea quæ impinguant
H & attenuãt,eſſe oportet quæ his ciborum loco exhibẽtur.

De calculoſa veſica, Cap. IX.

GEnerantur etiam in veſica lapides,pueris frequentius quàm ætate prouectis. voraces enim pueri ſunt, & perpetui motus, & cibis vtcunque oblatis & nociuis vtũtur, & neque horã cibum capiendi ſeruant ordinatã;

quinetiam priusquam prior assumptus cibus concoquatur, alium ingerunt:& quum vehementius à cibo moueãtur, crudus & incoctus in venas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facilè cedant, eiúsq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt: quum verò crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur, ibidẽ veluti vini fæx, & limus aquæ subsistunt, ac post ea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterùm aquæ impuræ & multo limo refertæ, itémque duriores & vehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in vesica obortos, in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides vesicæ atterentia, itémque vrinam ducentia, Cap. x.

SVnt & pharmaca quæ lapides in vesica atterunt: porri semen, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, althææ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiãtum, phileterii radix, smyrnii semen, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, vmbilici Veneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomũ, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapisq; ab ægris per lotiũ eiectus est, tritus ac potatus: lappæ herbæ quæ xãthiõ & philãthropos dicitur, semẽ, vermes terreni recentes cocti triti cũ vino, aut cõdito, aut alio quopiã potu ex vino & melle, propomatis nomine *Græcis* appellato: paliuri semẽ, amomũ, quod ipsum & aquas lapidẽ gignẽtes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gũmi coquatur: vitis lacryma, pruni arboris lacryma, hoc est gũmi, radiculæ radix cũ panacis radice & capparis cortice, similiter lapidẽ per vrinã eiicere facit: thuris granũ cum vino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex vino. Horum vnumquodque cum vino albo datur decoctum, aut siccum inspersum, aut cum melle, aut cum quopiã ex vino & melle potu. Dãda etiam in potu ea quæ vrinam cient: eis quidẽ qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apii, petroselini, hyacinthi bulbi semẽ, violæ albæ semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta: eis verò qui tẽperiẽ corporis frigidiorẽ habẽt, his calidiora præbeto: quale est meũ, phu, acorus, carpobalsamũ, iris, & similia in renũ affectionib⁹ prædicta. Oribasii ad calculosos renes & vesicã. Herbæ prosopidis quãscordiãappellãt, & Romana lingua personatã: est autẽ folio lato, similis symphyto: hui⁹ vnc. i. piperis dr. i. iridis vnc. i. tritã in vitro reponito. Datur inde cochlearii pleni mẽsura cũ hydromelite: datur autẽ quarto quoque die. Aliud Oribasii. Corticis radicis verbasci decoctum, largè per dies quinque bibendum ex ordine præbe, & interiectis decẽ diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. xi.

ACetum mulsum aqua temperatum, omnibus è calculo siue renum siue vesicæ laborantibus, exhibendũ est, qualicunque tãdem temperie præditi sint, & qualemcũque saguinẽ gignãt: acetũ item squillinum. carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autem radices eius recèns è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tempus, in vino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. crassæ enim vrinæ copiosam multitudinem ducit, tũ ex omnibus venis, tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, vim crassos humores detrahendi habet. Oribasii. Commodæ sunt etiam calculosis cicadæ aridæ tritæ potu, inspersæ tum per se, tum cum nardi spica. congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drach. i. Dato ex eis per dies nouem: primùm, cochlearium vnum, deinde ii. postea iii. deĩde rursus ii. & pòst i. hoc modo progrediẽdo donec nouẽ ex ordine potiones fiãt, i. ii. iii. ii. i. ii. iii. ii. i. De passerculo. Sunt & alia quæ aliã naturã habẽt, & per hãc ipsam prædicta efficacia prædita sunt, quali sanè præstat passer troglodytes appellatus. Est autẽ passerculus minimus iuxta sepes & muros victũ quæritãs: éstque hoc animalculũ omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præterquam quòd in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior, caudámque semper subrectam & albo colore retrò interpunctam habet: magis item garrulus quàm regũlus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris. breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet. Itaque sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeo quosdam, ob eius vsum nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autẽ optimè pẽnis euulsis, atque inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere, si plures contigerint: coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem vbique apparet. exhibetur autem & alio modo: Passerculus non deplumis in ollulam coniicitur: ac deinde operculo addito vritur, animaduersione assidua habita ne fallaris quum in cinérem sit redactus, & in aerem exhalans, per exustionem totus consumatur. cõsueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum aliis quæ vruntur: quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur. Exhibendus est autẽ semel omnis vnius passerculi vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregrè proficiscentibus commodus est, licétque melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior, siquis præeuulsis pennis viuum passerculum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se cõplecti quod minimè vulgariter profit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiã eis qui abũdant, assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Atque hæc quidem sunt quæ secundũ proprietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterùm non minus generosè etiam compositæ facultates, calculi affectionẽ in renibus & vesica deterũt. prius autẽ quàm ad eas progrediar, vnius simplicis pharmaci mentionem faciam valde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodammodo ad ea quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciunt, accedere videtur. habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in ollulam coniice, & in furnum demitte, atque vbi vsta fuerit vt probè conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium vnum cum vino ieiunis in solii calidæ aquæ inscensu præbe. Si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere, ex eo in vinum coniice, & in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniice, & contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Acori, phu, hyperici, cuiusque drachmas sex, seminis porri drach. xii. spicæ nardi drach. x. casiæ, lithospermi, cyperi, cuiusque drach. xxv. excipe melle. datur magnitudine fabæ. Aliud, quod lapidem celerrimè per vrinam expellit. Alliorum vnguiculos siue nucleos septem, piperis grana nouẽ, contere simul quamtenuissimè, & cum vino albo veteri adstringente, pro vna vice in balneo bibendũ præbe, vbi ad calidum eius locũ fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat. aliquando autem & lapidem post vnicã potionem exigit.

Oribasii nephriticis. Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicæ nardi, piperis albi, singulorũ æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum vino adstringente aut aqua præbe.

Aliud. Oribasii, ad affectionẽ renum, quod & somnum inducit. Anisi, apii, petroselini, spicæ nardi, piperis albi

nigri & longi,singulorum drach.x.cinnamomi drachm. VIII.myrrhæ dr.IIII.opii drach.III.castorei,sisonis,dauci, cuiusque dr.II.seminis hyoscyami sesquidrachmam, sarxiphagi,rhei,betonicæ,casiæ,cumini, seminis cucumeris decorticati,cuiusque drach.I.excipe melle,& nucis Põticæ magnitudine præbe ex aqua calida. facit & ad vlcera. Aliud eiusdem celebre. Piperis nigri albi longi, sarxiphagi,betonicæ,petroselini,asari,nardi Celticæ,spicæ nardi,omniũ æquales partes misce. Dato drach.I. cum condito calido temperatam.

De hircino sanguine, Cap. XII.

SAnguis hircinus, tum ad nephriticos,tum ad calculosos præsens remedium: nam & præexistentes lapides soluit,atque ita per lotium excerni eos facit,vt etiam alii amplius non gignantur: præterea & dolorem sedat. Colligitur autem hircinus sanguis hoc modo:Quum vua maturescere cœperit,ollam nouam accipito,& infusa in ipsã aqua,donec terreum deposuerit, olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura,plus minus quatuor annorũ, eum mactato,eiúsque sanguinem medium olla excipito, ita vt eum qui primùm effluxit,itémque postremum penitus relinquas:medium autem inspissari finito,& in olla situm per acutam arundinem in multa frusta dissecato: indéque reticulo denso,aut linteolo raro , aut cribro arctiore contectum sub dio exponito,vt insoletur & roscidus fiat,cauendo ne imbre commadescat.porrò vbi exsiccatus fuerit,eum diligẽter terito & in pixide asseruato, & remittente malo,cochlearium plenum cum passo Cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theuchir,*hoc est manus Dei.* Huius & nos, inquit Philagrius,in breui tempore non aspernandum periculum fecimus. Aliquando autem odoris commendandi gratia, parum folii,aut amomi, aut similium admiscemus. Ego,inquit, hoc pharmacum cum troglodytepasserculo permixtum, cuidam penitus nihil lotii eiicienti,post magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Antidotus Iuliani diaconi , cuius frequens periculum meo tempore fecit:calculos enim & in renibus & in vesica cõfringit,& paulatim per lotiũ expellit.facit ad comitiales probè:ducit menses ob densitatẽ,aut frigiditatẽ restrictos. Ossiũ ceruinorũ vstorum quadrantem,castorei, piperis albi,agarici,acori,ammii,casiæ,amomi,sarxiphagi,corticis capparis,radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini,serpylli,petroselini,singulorũ vnc.I. mellis quãtum sufficit. Datur nucis Ponticæ magnitudine, ad renũ affectionem & menstrua purgamenta, cum vino mulso: ad comitiales,cum frigida aqua:ad bestias visus eiectantes,cum vino. Antidotus ex hircino sanguine. Componitur ex hircino sanguine antidotus huiusmodi. Sisonis scrupul. XII.spicæ nardi scrup.XII. piperis communis scrup.XII.piperis longi scrup.XII.cumini Æthiopici scrup. VI.petroselini,dauci, rhei Pontici, croci, caroi, ligustici, myrrhæ,acori, cuiusque scrup.XII.sanguinis hircini exsiccati veluti prædictũ est,scrupul. XXXVI. mellis despumati quantum satis est.Datur auellanæ nucis magnitudine,cõdito calido temperata. datur autem in balneo in calidi solii insessu. Alia Archigenis:Celebre & clarum est, inquit, ad calculosos & hoc quo vtor: Hac antidoto inquit,vsus est etiam Philotimus & Iustinus: Spicæ nardi dr. x. croci drach.VIII.myrrhæ drachm.V.castorei dr.IIII. & obolos totidẽ,casiæ,floris iũci odorati,cinnamomi,cuiusq; dr.IIII. (alii dr.I.tantùm habent)costi dr.II.scordii, polii,cuiusq; dr.III.asari dr.& obol.IIII.mei dr.I.piperis albi & lõgi,dauci,petroselini,opobalsami,rosarũ siccarum, sing. dr.I. carpobalsami obol.IIII.quidã etiã sanguinis anatis fœminæ drach.duas,& succi radicis dulcis drachm. II.addunt.Excipe melle despumato,& fabæ magnitudine præbe cum vini mulsi diluti cyathis duobus,aut aqua calida.hanc etiam Oribasius commendat.

Antidoti variæ ad calculosos, Cap. XIII.

ARchigenis. Spicæ nardi,seminis apii,dauci,cuiusque drachmas quatuor,aluminis scissi drachmam I. cinnamomi,casiæ,floris iunci odorati, cuiusque drach. I. croci obol.tres,myrrhæ tantundem. Trita cum vino œnãthite subige, & cum vino mulso obolum vnum præbe. Præclarum,inquit, huius pharmaci experimentum feci, neque præstantius aliud reperias,neque ad eiusmodi affectionem destruendam , neque ad lapidis coactionem prohibendam,neque ad iam compacti attritionem,neq; ad defæcationem,neque ad eductionem & repurgationẽ limosæ in vrinis fæcis:coadiuuãte præsertim diæta, quæ potissima præseruatiuæ facultatis pars est existimanda.

Philagrii pharmacum ex damasonio cõstans,quod secũdi ordinis esse dicit: Damasonii drach.x.seminis dauci drach.sex,radicis dauci drach.sex,radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis,cinnamomi, cuiusque drach.VI. casiæ drach. VIII. betonicæ, piperis,cuiusque dr.VIII.nardi Celticæ,iridis,acori,asari, seminis fœniculi, petroselini,cardamomi,spicæ nardi,cyperi,costi,sarxiphagi, seminis apii,myrrhæ,seselis,radicis panacis, zingiberis, piperis albi,cuiusque dr.IIII.lapidis Syrici masculi drach.XVI. lapidis fœminæ dr. XVI. seminis smyrnii, lyncurii quod succinum itémq; electrũ appellant,cuiusque drach.XVI.seminis erucæ drach. XVI. mellis quantum sufficit.datur nucis Ponticæ magnitudine cum radicis asparagi palustris decocto,aut floris iunci odorati,aut radicis dulcis. datur à balneo. Aliud Philagrii,ex damasonio pharmacũ, quod tertii ordinis esse ait in lapide atterendo. facit & ad renum affectiones. Damasonii drach.XXIIII.seminis dauci,radicis herbæ lanariæ,corticis radicis capparis, casiæ, nardi Celticæ,cuiusque drach.VI.(alii drach. XVI. habent) iridis,mei,asari,fœniculi,cardamomi,cyperi,petroselini, costi,seminis apii,myrrhæ, croci,cuiusque drach.II. seselis drach.IIII.radicis panacis drach.IIII. (quidam & zingiberis drach.IIII.& piperis item drach.IIII.addunt)mellis Attici quantum satis est.excipe & vtere quemadmodum prædictum est. Oribasii,ex libris ad Eustathium,antidotus Xenophili.Facit ad vesicam & renes calculosos & exulceratos. atterit enim lapillos & vlcera sanat. Casiæ vnc. I.sarxiphagi trientem,betonicæ,cyperi,petroselini,costi, tribuli,seminis viticis,lithospermi torrefacti,cuiusque sextantem,seminis apii sesquiunciam,phylli,spicæ nardi,asari,dictamni,baccarum lauri,seminis ocymi.sing.vnc.I. zingiberis drach.IIII.nucum pinearum,quas strobilos *Græci* vocant,sescuncem,mellis lib.II.in balneo exhibeto, aut ante balneum ex vino mulso aut passo chrysatico,magnitudine fabæ. Andromachi antidotus ad calculosos,quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec vesicam perpurget,& pellucidum lotium procedat: &,quod maximum est,ita persanat vt nec in posterum gignantur. Habet autem hoc modo: Seminis dauci,anisi,seminis cucumeris decorticati,seminis apii,petroselini,myrrhæ,cuiusque sesquidrachmam,casiæ,cinnamomi, nardi Celticæ, cuiusque drach.I.trita aqua subigito,& ad paruorum lupinorum formam redigito:ieiunis autem quotidie perdies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto.Cæterùm ad huius pharmaci apparatum, religiosè,inquit,accedẽdum est.In lignea enim pila,& pistillo item ligneo hæc cõtundenda sunt: oportétque amplius eum qui hæc cõtundat, neque annulum ferreum gestare,neque calceamenta clauis ferreis transfixa.atque id vt mysterium habe. Asclepiadæ ad calculosos compositio: Carpobalsami,lapidis qui in spongiis reperitur , pulegii sicci, seminis maluæ syluestris sicci,sing.æquales partes cõtusas & cribratas reponito,indéque cochl.I. cũ vini diluti cyathis III. præbeto. Alia cõpositio celebris. Electri siue succini vnc.I.lapidũ q in spõgiis reperiũtur vnc.I. sarxiphagi vnc. I. dantur ex ea scrup.II.quomodocũque velis. Pharmacũ ex cardamino ligno valde celebre:Spicæ nardi,piperis,hyssopi,tecolithi,cuiusq; vnc.I.piperis albi scr.XVIII.casiæ scrup. IX. helenii siue inulæ scrup. V. scobis eboris scrup. XII. ligni cardamini scrup.XII.mellis quãtũ sufficit. dantur ex eo obol.III.cũ cõdito aut aqua mulsa. Aliud laudatũ. Seminis brassicæ drachmas sex, cyperorum, petroselini, electri,piperis,sing.vnc.I.mellis quantũ satis est. datur nucis Ponticæ magnitudine cũ cõdito febre carẽtibus, aut cũ aqua mulsa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium I.vt velis,bibendum præbe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrimè per lotium calculum extrudet. Aliud, quod calidioribus

præcipuè conducit. Ex portulaca ſuccum exprimito, eúm que reſiccatum in catapotia redigito, & drachmam vnã exhibeto. ad miraculum vſque lapidem per vrinam expellit. Aliud. Caucros tres aut quinque aut ſeptẽ impari ſolùm numero, ſub teſta viuos exure, & contriti eorum cineris cochlearium vnum cum condito præbe: eóque calculoſos renes ſanabis. Aliud. Phu aqua feruefactũ bibẽdum præbe, omnéſque lapides educet. Quòd ſi Mithridatis compoſitione abundes, eam quæ ſcincos admixtos habet, vnà cum decocto præbe. experimento conſtat: vtere. Conditum Oribaſii: Vini ſextarios duodecim, mellis ſextarios duos, piperis ſeſquiunciam, ſarxiphagi, betonicæ, mei, phu, ſpicæ nardi, petroſelini, caſiæ, cuiuſque ſextantem. Aliud conditũ, ad veſicæ lapides accommodatum: Sarxiphagi, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, piperis vnc. I. carpeſiæ, zingiberis, mei, aſari, caſiæ, ſiſonis, petroſelini, acori, dauci, ſingulorum drachmas quatuor, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quatuor aut quinque. Aliud renale: Spicæ nardi, phu, ſarxiphagi, betonicæ, aſari, lithoſpermi, petroſelini, cuiuſque vnciã I. coſti vnciæ dimidium. Ex hoc arido cochlearium vnum in conditum mitte, idque æger hora ante prandium bibat. lapides atterit, & per vrinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribaſii conditum renale: facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi vrinam ex veſica, ad ſtrangulationẽ item ac vrinæ ſuppreſſionem, ad eorundem etiam membrorum frigiditatem. calloſas duritties extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probè facit: Sarxiphagi drachmas duas, betonicæ drachmam vnam, petroſelini ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrupulos tres, phylli ſcrupulos tres, rhei ſcrupulos tres, irionis ſcrupulos ſex, piperis ſcrupulos duodecim, mellis ſextarium vnum, vini boni ſextar. quatuor. Aliud pharmacum renale: Zador, *id eſt* χεδυαρίας, galangæ, liguſtici, ſeſelis, cardamomi, piperis longi, piperis albi, cinnamomi, zingiberis, ſeminis ſmyrnii, caryophylli, phylli, ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcordii, ſilphii ſiue laſerpitii, rhei barbarici, pæoniæ: alii etiam arboris nucis viſcum, & paliuri ſemẽ, itémque ſarxiphagum ac caſiam addunt. ex his ſingulis ſtateres duos commiſceto. Datur cum condito aut vino vetere ad balneum ituris, & ſine balneo veſperi ſimiliter que manè. Abſinthaton renale valde bonum: Petroſelini vnciam vnam, ſarxiphagi ſcrupulos duodecim, betonicæ ſcrupulos duodecim, ſeminis irionis ſeſquiunciã, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, phylli ſcrupulos ſex, rhei Pontici ſcrupulos ſex, calami aromatici ſcrupulos quinque, dictamni ſcrupulos tres, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. præbe mediocris poculi menſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo vt in vna die commoditatem ſuam oſtendat: Abrotoni drach. octo, croci drachmas octo, herbæ anthyllidis drach. XVI. foliorum rutæ viridium drach. XXXII. Probè contrita in paſtillos digerito, & ex eis drachmã I. cum aceto mulſo præbeto. Vtere ipſo, inquit, aſſiduè: mirum enim quanta vtilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neque item per lotium excerni,
Cap. XIIII.

QVòd ſi veſicæ lapides per lotium excerni nõ queãt, ſed in meatu ſint obturati, & vrinæ ſuppreſſionem inducãt: ægrum ſupinum decumbere, veluti dictum eſt, oportet, ita vt coxarum partes magis ſurſum vergant: indéque huc atque illuc multiformiter commouere, quò ex meatu excidat: pòſt verò, ita adhuc ſupinum & poſitu ſurſum vergentem mingere iubere. ſi verò neque ſic excernere poſſit, per catheterem inſtrumentum vrinam prolectare. Quòd ſi ob lapidis aſperitatẽ veſica incidatur, & ex hoc ſubcruẽta mingãt, aliquãdo verò purulẽta, & ſubmucida, illis ipſis, ſiue mingant ſiue nõ mingãt, plus quã aliis dolorũ adeſt. Cæterũ in potu exhibẽda ſũt eis pharmaca quæ lapidẽ atterere prædicãtur, & vlcera ipſa ſanãt. Quib[9] verò vlcera nondum ſunt oborta, lapides autem in veſica detinẽtur, hi pellucida & tenuia ac aquoſa mingũt: quin & arenam ſubſidentem vrinæ habent, & in lotii eiectione

A dolores augeſcunt. Quòd ſi neque per hæc adhibita pharmaca, lapis in veſica atteri poſſit, ad ſectionem tranſeundum, quæ pro more infernè fiat: atque ita lapis ſubtrahatur & fiſſura quamdiligentiſſimè carne repleatur, cicatrix inducatur, ne fiſtula per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exectos lapides, aſſeruans ne alii renaſcantur, & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.

POſt exectum lapidem, & cicatricem vlceri obductam, diæta conſtituenda eſt, ne eos renaſci contingat. Con-
B iectura etiam facienda tum ex aliis tum execti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeò lapides cogantur. Alii nanque ſubalbidi apparent, atque hi pituitoſiorẽ humorẽ oſtendunt: alii verò pallidi ſunt, & bilẽ abundare demonſtrant: alii autem coloris teſtacei ſunt, ob ſuperaſſatam videlicet à plurimo calore bilem: alii nigri, qui atræ bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculoſi, à cœna aſſiduè vomãt, neq; quicquã feruẽs in cibo ſumãt quod renes & veſicam excalefacere poſſit. Cauere autem conuenit cibaria ſubſtãtiæ duræ, & quæ ægrè mãducatione at-
C teruntur: itémque ea quæ multam ſubſtantiam habent, plurimúmque ſimiliter nutriunt, & quæ aceruatim digeruntur antequam perfectè concoquantur: grauis item qua litatis, & quæ difficulter commutantur ac ſupernatant, & ægrè per aluum ſubeunt, ac inflant: item quæ meatus obſtruunt, aut aliàs diutius in corporibus inſident. Ex huiuſmodi enim cibis venter labore fatigatus, ipſos aut crudos aut ſemicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum eſt, ineptè prætérque
D naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progreſſum, ſtatim coactum inſpiſſatur ac reſtitat. Quare omne lac, præter aſininum, eis incommodum exiſtit: hoc enim, inquit Archigenes, & ſubſtantia tenuiſſimum eſt, & facultatis facillimè diſſoluentis. igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos ad calloſæ duritiei modum ex vitioſi lactis vſu, pueri ſuſtinere coguntur) læuigat & delet. vndè admonendum duxi, vt ipſum calculoſis aſſiduè heminæ mẽſura exhibeatur, poſt matutinas deambulationes: atque id aſſeruandi à lapidis generatione gratia, præ
E omnibus aliis fiat. Potus aliàs ſit aqua calida, fontana, pura, defæcata, leuis: vinum autem tenue, vrinam ciens, nõ valde vetus. dulcia enim vina calculoſis ſunt nociua. Porrò, vt compendio dicam, omnis diæta in frigidiore temperatura præditis, exquiſitè attenuatoria ſit: in calidiorib[9] verò, inter attenuatoria & impinguantia media. Satietatẽ verò præ omnibus aliis vitare oportet, dulcium præſertim & ex caſeo conflatorum ciborum: vnde & cruditatẽ infeſtiſſimam eis cenſere oportet: in quam ſiquãdo incidant, impaſtos & abſque cibo manere decet. Frigora qui
F dem magis quàm æſtus cauenda. in temperatis verò locis degant, in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infeſtent. Aſſumãtur etiam otioſæ deambulationes, & exercitia moderata: ſegnities enim & otium eis nocent. Cæterùm ventrem ſemper probè laxum habere oportet: hic enim ſi bene ſubierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis vtantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur. Epithemata etiam cutem rubefacientia, itémque lancinantia, dropacéſque & ſinapiſmi adhibeantur. Malagma autem exquiſitum hoc eſt,
G neque facilè reperias aliud, inquit Archigenes, ad huiuſmodi affectiones magis accommodatum: Picis liquidæ heminas duas & dimidiam, ceræ ſeſquilibram, reſinæ pinus ſeſquilibram, ſulphuris viui ſeſquilibram, ſtaphidis agreſtis beſſem, galbani ſeſcuncem. liqueſcibilia eliquantur, & inſperſis aridis tritis, ſimul optimè ſubacta & vnita imponuntur. Varoſa aſperitas ex hoc inducta, mũcum plurimum ducit, & pruritum non malum facit, adeo etiam vt volupe ſit, ſi per reſolutionem refrigeretur. Quòd ſi ali-
H quando leuis moleſtia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per vnã diem, ac deinde rurſus eadem impone-re. Conuenientiſſimum etiam renibus eſt, ſi ſuper ventris locum idem malagma imponatur. Sinapiſmi item calculoſis apti ſunt, & naturalium aquarum vſus. lauent autem non ſæpe, vngãtur autem frequenter. Curioſè autem tem-

poris opportunitas dispicienda est, vt venam secemus; si quidem sanguis abundare videatur, aut vt purgationibus conuenientibus vtamur in eis quibus vitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ vrinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiũt autem quidam terram ex latere veteri tritam cum vermibus terrenis, & pectini crassius illitã, præparare vt lapis in vesica aut renibus per lotium eiiciatur.

De renum inflammatione, Rufi,
Cap. XVI.

OB plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti, & plagæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationem generant, & præsertim equitationes continuæ & vehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retrò iuxta primum dorsi verticulum, paululùm supra spurias spurias costas. distendit autem dolor sursum vsque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum verò vsque ad vesicam & pudendum, lumbósque & coxẽdices, pectinem itemac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris, & neque rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi, & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, vehementi dolore lancinantur. frigent eorũ extrema, & magis suræ ac pedes. adest vrinæ emittendæ difficultas, mingúntque assiduè ac laboriosè, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet: inflammatione verò in peius proficiente, rubicundiora: deinde etiam crassa & mucosa, adsúntque febres vehementes. Quòd si adhuc amplius inflãmatio augescat, hæc omnia itidem fiunt vehementiora. his accedit nausea, & stomachi morsus, & vomitus bilis. Quidam autem ipsorum vsque ad animi deliquium angũtur & exudant. Sistitur ipsis venter, adeo vt inflentur & assiduè ructus emittant. Sequitur fastidium vehemens, & quibusdam cõtinuæ fiunt exacerbationes: quibusdam verò per interualla. in vniuersum autem, ventris egestio & vrinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam qui post vehementem vexationem animo linquebatur, multúmque exudabat: vbi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestiis liber euasit. Renes igitur inflammatos, hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, vehementissimos morsus infligunt. Itaque in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet, & aquæ calidæ potu. Aquam verò mulsam in principio non laudo, priusquam concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neque item eorum quæ vrinã cient vsum: oblædunt enim, mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neque etiam purgatiuum pharmacũ exhibendum, veluti quidam consueuerunt. Per clysterem autem, maluæ decoctum, aut seminis lini & fœnigræci, cum oleo infundendum, admixto etiam melle: aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterùm copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes. Vbi verò stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatũ, oleum adiiciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdam: anserino videlicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autem ventre, incumbentem lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet: meliustamen fuerit, si anethum, ruta, althæa, & artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur, & vehementior exurgat dolor, venam cubiti secare conuenit: sanguinis detractione repetita. & si post id auxilii, aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primùm quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iunci odorati flore admiscendum. atque tũ non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt, sed in passo. mixturæ autẽ modus sit, vt ad farinæ partes IIII. quorundã ex prædictis pharmacis partes duæ commisceantur. Bonum est & hoc cataplasma: Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiusque

A drach. quinquaginta, iridis drach. quatuor, cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo cõfimili oleo apparati libram vnam, farinæ triticeæ sextantẽ, passi Cretici quantum satis est. apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad vesicam inflammatam si pectini imponatur. Quòd si per cataplasmata dolor nõ lenietur, cucurbita lumbis ac iliis est adhibenda, & sissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu vtendum, & in calidam aquam desidẽdum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odorati, semen lini, anethum, maluæ syluestris radices sint incocta.
B Prius autem & vesica ingens, aqua & oleo semiplena, ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, póstque etiam ceratis. quin & malagmata amplius imponenda. Cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata. Cæterùm dolore affligente, bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sané: Capitis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum vnum, seminis cucu-
C meris grana viginti, seminis apii quantum tribus digitis comprehendi poteſt, opii ad erui magnitudinem. Hæc omnia quamtenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro vice vna exhibeto: statim enim quiescet dolor, & obdormiet æger. conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At verò vbi perfectè concoctæ fuerint inflammationes, & quieuerint dolores, tunc etiam per vrinam cientia purgandum: veluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, casia, chamæpitys, polium. horum vnumquodque ex aqua coquendum est, & cum vino &
D melle bibendum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi sunt, panis optimus, maximè clibanites: ex volucribus, montanæ: ex marinis, heri nacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè vrinam prolectãt: maximè verò id præstãt pastinacæ probè percoctæ, & crithma, & scandix, & gingidia. A concoctis inflammationibus, vrinæ his prodeunt multæ & crassæ, & in quibus bonum est quod subsidet, atque hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosæ autem
E mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbum secerni indicant.

De duritie renum, Cap. XVII.

QVæcunque durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ægris autem ex vacuo ventris loco veluti quippiam pendere videtur, & stupor adest coxẽdicum, & impotentia crurium, mingúntque pauca, & reliquo corporis habitu, aqua inter cutem laborantibus, maximè similes existunt. quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, veluti e-
F tiam ab aliis visceribus induratis contingit. Hos itaque ceratis & malagmatis, itémque fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet, & vrinã ducentia eis exhibere: vẽtrem item ex althææ, fœnigræci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo iisdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi, Cap. XVIII.

QVibuscunque renum inflammationes ad puris permutationem vertuntur, his omnes in renibus in-
G flammatis prædictæ accessiones extendentur, & febres cũ horrore irruent, atque id maximè circa vesperam. Iam verò & tumor quodammodo circa ilia apparet, & vehemẽtis caloris sensus ipsos circa renes affligit: mingúntq; russa & pura. Vbi verò suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent: & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quã etiam humorum excretio cum ipsis vrinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. vt pluri-
H mùm enim ad vesicam ex renibus erumpẽs pus defertur: quod sanè conducibile putandum est. aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdam verò neque in totum suppurata erũpunt, sed circa renes per multum tempus consistunt, do-

nec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionẽ & eductionem moliaris. Igitur postquam abscessus signa apparuerint, quamcelerrimè adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo, itémque furfuribus imburæ assiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem vsum etiam cataplasmata præbent, ex farinâ ordeacea cum ficuum & althææ ex aqua mulsa decocto, aut ex Cretico passo. Bonũ est & ipsas ficus admiscere tritas, & absinthii comam contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam. addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, poliũ, & quæ similia his existunt: & simpliciter omnia adhibeatur quæ in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiam rosæ in cataplasmata cõmiscendæ, & myrti baccæ, eruique ac lentis farinæ. hæc enim eisque similia, humorum putrefactionem sistũt. Post hæc emplastris vtendum quæ pus permutare possunt, quemad modum in hepaticis est prædictum. Quòd si ruptura mo retur, acriori infuso aluus est subluenda, veluti veratri nigri cremore: raphani item & alliorum ac cucumeris sylue stris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut salsugine vel muria oportet, parúmque olei admiscere, quò infusa lubrica reddantur. Hæc sanè per clysterem infundenda, iubẽdique ægri quò plurimo tempore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationem disrumpere, vnà cum hoc quòd vẽtrem emollire solent. Si verò vehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recẽs mulctum. insessus quoque in aquã & oleum apparetur. In potu leniora vrinam ducentia exhibeantur, veluti cucumeris semẽ decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Danda etiã iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactum. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum passo, ruta cum vino mulso. Si verò ex habitu corporis & doloribus languidioribus cõiecturã facias ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiique & origani. Post rupturam autem, carunculæ paruæ oblongæ cũ vrina excernuntur: & si quidem maligna fuerint vlcera, humores fœtidi liuidi & mucosi: si verò benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & pacum reperietur. Lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primùm quidem asininũ aut equinum: ad vlcera enim repurganda conducit. quũ verò repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigétque æger nutrimẽto, tunc etiam bubulũ lac eis exhibẽdum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recẽns mulctum calidum præbẽdum est, animali in domum vbi æger decumbit deducto. hoc & aliorum internorum vlcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicũ, & corpus probè nutrit. Porrò ad vires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbẽtem molliter fricare singulis diebus manè conuenit, & primùm bubulo lacte nutrire: postquam verò concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatã præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniunt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum vorẽt. hæc sanè morsus obtundunt. Cæterùm succedentes repletiones vomitu euacuare oportet. vt verò facilè vomãt, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad vomitum irritentur. Non solùm autẽ ad repletiones vomitus laudo, verùm si quis omni mense audenter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde malì accedere possit, dissoluat. reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad vesicæ vlcera dicetur. Ex iis verò quæ vrinã ducũt, simpliciora iã sæpe dicta itémque dicenda, ad repurganda renum vlcera bibantur. Quum verò munda fuerint vlcera, quod inde tibi palàm fiet, si neq; tectoriũ etiã vlceri obductum cum vrinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit fæculentum, sed subalbum, &

A leue, & æquale & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: itẽ quod ex baccis lauri: & quod Apollophaniũ inscribitur: & omnia quæ cutẽ rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro iis verò quæ vrinam cient, reficcantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferũt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum vsus. Porrò ad inueterata renũ vlcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam ve
B sicam describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & vesicæ & renum, ægrè curabilem esse: præsertim quæ ex erosione fit oborta, adeóque paucos nouimus qui ab ea perfectè sint liberati: si verò extrà suppuratio vertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His meritò medici manum admoliuntur vbi maximè tumor attollitur, curámque adhibent quæ ad communia & caua vlcera requiritur. non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere: quare diligentiòri omnino indigẽt tractatione.

C De dysuria, id est emittendi vrinã difficultate, & stranguria, hoc est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.

Dysuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum vi vrinæ excernuntur, strãguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim vrinæ destillãt, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam vrinæ, aut ob exulcerationem vesicæ, aut ob vesicæ debilitatem. aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per ve-
D sicam excernitur, assiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra vesica in propria læditur actione. Necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & dysuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrúmq; in sampsuchi aut rutæ decoctũ desidere, ac imum ventrem cõtegere ac calefacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis vrinam cientibus vti quæ cõcalfacere
E possint. aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut vino mulso. Sin verò biliosiores sint vrinæ & mordacitas circa vesicam contingat, ac vrinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem vitiosum humorem quamcelerrimè purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus vti, ita vt ab omnib[9] acrib[9] ac salsis abstineamus. in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægérque assiduè ad mictionem cogendus: si enim acre recrementũ diutius in vesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis vti, & amylum
F cum lacte decoctum, itémque cum palmarum decocto absorbẽdum præbere. vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipsum cũ amylo in vesicam iniiciatur: & pastillus ex physalide cõstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per vesicam expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen vt neque vesicam
G negligamus.

De difficultate emittendi vrinam in febribus, Cap. XX.

Philumeni. Fit & in febrium malignarum principio vrinæ emittendæ difficultas, vt & inde vesica affligatur, & paulatim cum dolore vrinam emittat. neque verò sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum ventrem igitur & pectinem, inguináque & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, impo-
H natur, lanǽque amplius cuminum quamtenuissimè tritũ infarciatur: & si aluus eis sit adstricta, fœnigræci & maluæ decoctiones infundantur. Insessiones etiam assumantur vsque ad vmbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegii, & maximè sampsuchi decocto, oleo itidem admixto. Quòd si accessiones vrgeãt, etiam venæ

ſectio adhibenda eſt,& diæta exquiſita,quæ maxima parte ex ſorbitionibus conſtet. Vtimur itaque alica lota cū anetho in aqua mulſa deſpumata cocta,aut pane loto,aut ſorbilibus ouis. Poſt hæc & malua conuenit,friabilis cocta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& tenerrimi piſces. Poſt fomenta verò,cataplaſmata adhibeātur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem doloribus, cucurbitæ cum ſcarificatione ad imum ventrem affigantur. Ceratum verò ad has affectiones conuenientiſſimum hoc eſt: Maluæ ſylueſtris radices in oleo ſicyonio cum modica aqua concoquuntur,donec aridæ fiant. & ipſæ quidem abiiciuntur,oleum autem cum rutæ ſucco permiſcetur,vt quarta olei pars de ſucco rutæ addatur: hiſque amplius cera ſufficiens & parum caſtorei adiicitur. Cæterùm potus ita affectis commodus eſt cucumeris ſatiui ſemen,quod præmaceratum decorticatur: deinde tritum cochleariorū II. menſura ex aquæ cyathis tribus præbetur. lotium enim citra moleſtiam ducit, & dolores circum locos infeſtantes eueſtigio diſſoluit. A reliquis autem quæ vrinam cient,quandiu febres perſtiterint,in totum abſtinendum eſt. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores,per ea quæ efficacius vrinam cient,ad veſicam prius afflictam deducuntur.

De iſchuria,hoc eſt, vrinæ ſuppreſſione, Cap. XXI.

ISchuriæ, *hoc eſt vrinæ ſuppreſſæ* affectionem etiam ipſum nomē declarat: ægris enim in totum vrina ſupprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquādo ob imbecillitatem contingit,veſica ea quæ in ipſa continentur arctè cōplecti ac exprimere non potente: aliquando autem & inferiore meatu à craſſis humoribus obturato, aut lapide obſtructo: quandoque autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum anguſtum reddentem,& perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in veſica,ſuppreſſæ vrinæ cauſa exiſtit. pus itē craſſum per ipſam veſicam à renibus,aut hepate,aut alio quopiam inferiore membro excretum,vrinæ ſuppreſſionem operatur. Accedit & ſanis ſæpe vrinam ipſorum cohiberi,aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus,aut foro iudiciario,aut ſomnis,ſi diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehenſiua & vrinam obuoluens veſicæ vis, ex immodica videlicet repletione & tenſione: imò quantum amplitudo ipſius veſicæ expleta circumtenditur, tanto anguſtior ſeipſo fit meatus. Vrinā igitur ob inflammationē ſuppreſſam,venæ ſectione curabimus: fomentis item ac cataplaſmatis aliiſque remediis adhibitis, quæ iam ſæpe ad inflammata ſunt prædicta,& in ſequentibus deſcribentur. Si verò ſanguinis eruptio præ ceſſerit, coniectare oportet ſanguinis grumos ſuppreſſæ vrinæ cauſam eſſe. hi itaque diſſoluendi ſunt eo modo, qui de eruptione ſanguinis ex veſica,dicetur. Quòd ſi lapis ſit qui vrinam ſupprimat,& hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculoſis eſt prædictum. Si verò craſſi humores in cauſa ſint,fomentis & inſeſſionibus ac cataplaſmatis cura concredenda eſt: ab iis verò quæ vrinā cient,in totum abſtinendum,velut in loco de difficultate emittendi vrinam in febribus eſt relatum. Quibus verò citra inflammationem & eruptionem ſanguinis, aut aliam quandam ex prædictis cauſam,vrinæ excretio ſupprimitur,propter ægrum veſicæ ſenſum contigit id ſcilicet. quapropter irritando ſubmonere ac excitare eius actionem oportet, & per inſeſſus auxiliari, nitróque ad meatum admoto,aut nitri ſpuma, aut cimicibus contritis. Quòd ſi ita non procedat, ad catheterum vſum confugiendum,pérque hoc ipſum inſtrumētum immiſſum vrinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquam bibāt, ne multitudine eius veſica diſtendatur. In ſanis autem, quum, vt dictū eſt, ob negotiorū importunitatē lotiū diutius retentum veſicam debilem reddat, auxiliari oportet ipſi,ambabus manibus ſupra imum ventrem admotis,ac vrina lentè expreſſa. Ad vrinam ægrè prodeūtem: Cucurbitæ ſemen præmundatum aqua macerato. quum verò emollitum fuerit,ſufficienter aqua affuſa terito,percolato,ac ſuccum bibendum præbeto. vtere: experimento conſtat.

De ſcabioſa veſica, Cap. XXII.

QVibus veſica ſcabit,his pruritus tum imi ventris,tū pectinis ſuccedit,inque vrinis aſperæ & furfuraceæ ſubſidentiæ deferuntur: progrediente verò morbo,veſica exulceratur,acceſſionéſque ad vlcera præſcriptæ inducuntur. Noſſe igitur operæ pretium eſt quòd non penitus curabile ſit malum. conandum tamen vt pro viribus leniatur. A mordacib⁹ igitur & quæ humores acriores ac ſalſiores reddunt,abſtinendum. Exhibenda autem vina dulcia,& lac,& gallinæ,aut hœdorum aut agnellorum carnium iuſcula,palmarúmque cremor: ſimilago item & amylum,ac ſorbitiones ex his apparatæ. piſces molles carne & omnes cocti: & ex oleribus quæcūque vrinam quidem ſubducunt,nihil verò mordax in ſe habent,velut eſt paſtinaca probè cocti: crithma,fœniculum,apiū, hippoſelinum,aſparagus, cucumis, & quæcunque eius generis exiſtunt: nam & vrinam agentibus,mitioribus tamen,veſicam ſuppurgare oportet: periculum enim eſt ne fortioribus exulceretur,quod omnino peius extat. Vrinam itaque commodè cient,ccāri,& pinnæ conchæ, & herinacei marini recētes,& herinacei terreſtris caro exiccata & drachmæ pondere potu accepta. neque minus cōmodæ cicadæ cenſendæ & vermes terreni tres ex paſſo potati. Non inconueniens item fœnigræci ſuccum cum melle ſorbere: idipſum enim & inteſtini morſus obtundit: & ſi ad veſicam procedat,ſcabiem eius mitigat. idem etiam tragacantha facit. Iucundus eſt item baccarum myrti cremor cū vino potatus,aut mali cotonei cremor, aut cuiuſcunque alterius adſtringētis fructus. Hæc autē, adſtringentia inquam,pruritus mitigant: affectionem verò non ſanāt. Diæta porrò optimi ſucci ſit,& per aliquot dies vomant. Sero autem lactis aluus ſubducatur. mediocribus etiam exercitiis moderatè vtātur. Aliud, quod confeſtim auxiliatur: Serpyllum cum cicere ſatis diu coquito,percolatúmque decoctum bibendum præbeto.

Oribaſii ad ægrè meientes: Amomi,cardamomi,floris iunci odorati,cuiuſque drach. ſex,coſti,caſtorei,myrrhæ,cuiuſque drach. tres,caſiæ drach. I. mellis quantum ſatis eſt,datur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum vino tēperatum. Aliud eiuſdem: Petroſelini,baccarum myrti nigrarum,ſingulorum drach. XVI. ſeminis apii drach. XXXII. ammii drach. octo, nardi Celticæ drach. quatuor, myrrhæ drach. II. mellis quātum ſufficit, datur drachma vna ex aqua mulſa, aut vino diluto cyathorum trium menſura.

Simplicia remedia ad ſuppreſſam ac ægrè prodeuntē vrinam,ſi aut eius multitudo aut craſſities in cauſa ſit, Cap. XXIII.

VRinam difficulter prodeuntem & ſuppreſſam,viſcera herinacei terreſtris ſanant exiccata ac ſuffita ægro vndiquaque contecto. oportet autem ipſa ſale condire ac exiccare. quin & in potu accepta ſicca trita quantū tribus digitis apprehendi poteſt ex vino multas vrinas cient: carnis item herinacei in ſole exiccati drach. I. ex vino datur,& vrinā multā citra moleſtiā educit. Aliud.

Aſelli qui & millepedæ ſub aquario ſtabulantes vaſe, egregiè difficultatem emittendi vrinam ſoluunt, ſi duo aut tres in modico garo coquantur,ipſúmque garum cū aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terrenos tres aut quinque tritos ex vino mulſo aut aqua mulſa præbeto. citò enim vrinam ducunt. Forinſecus autem artemiſiæ folia cum myrrha trita pectini illini,itémque imo ventri,& lotium prodibit. Aliud. Perdicium herbam terito, & affuſo oleo feruefacito: atque ita veſicæ imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito ipſáque proiecta lanam oleo imbuito ac imponito: aut peponis pulcherrimi pelliculam cum modica ipſius carne imo ventri imponito & colligato,& prodibit vrina. ſi verò arida ſit pellicula, ipſam in aqua macerato,& imponito,ac colligato. Inſeſſus etiā ex ſampſuchi maximè decocto apparentur,aut ſi id non adſit, ex decocto rutæ,artemiſiæ,& althææ.

De diſſoluta per paralyſin veſica, Cap. XXIIII.

EX iis qui paralyſi exolutam veſicam habent,alii quidem præter voluntatem vrinam emittunt, & quanto plus id eis contingit,eo minus periculo ſunt obnoxii:alii autem lotium non excernunt,ſed eo ſuppreſſo veſica & lumbi eis diſtenduntur,ſimilitérque pecten: femora autem tumefacta habent, & quum non eiiciant lotium, ſubiecta membra mortificantur, neque ita lōgè pòſt moriuntur. Quum igitur lædi cōtigerit neruos qui ex ſpinali medulla ad muſculum veſicæ collum claudentem deferuntur,exoluto muſculo,inuoluntaria vrinæ excretio cōtingit. Si verò proprii veſicæ nerui fuerint affecti,nerui autem muſculi qui ceruicem veſicæ complectuntur vires ſuas conſeruantes in actione ſua validi ſunt, vrina ipſa cohibetur. Cæterùm quum cuidam ob caſum ſpina in anteriorē partē eſſet luxata,& inflāmatio ſucceſſiſſet, tertia die vrinæ ſuppreſſio ei acceſſit: Curauimus autē ipſum,inquit Galenus, veluti cōtra inflammationem renitentes. Alius autem quum cecidiſſet, vertebris retrò inuerſis & luxatis,præter volūtatem vrina ab eo prodiit, citra tamen veſicæ dolorem. ex quo coniecturam fecimus neruum eſſe læſum muſculi eius qui veſicam claudit,& propterea medelam ſpinali medullæ adhibuimus affectis inquam vertebris. Iis igitur quibus citra caſum vrina ſupprimitur,hoc modo auxiliari oportet: Inſeſſus aſſidui in fœnigræci,ſeminis lini,althææ,rutæ,ac artemiſiæ decoctum cum oleo eis apparentur, & loci ex oleo calido rutaceo aut ſicyonio, aut gleucino ſæpe per diem & noctem,& maximè poſt inſeſſus irrigentur & perfundantur:cucurbitæ etiam locis affigendæ,& cataplaſmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex vinóque dulci & vino mulſo. In aluum autem per clyſterem infundatur centaureæ,& radicis cucumeris agreſtis decoctū,addito oleo rutaceo & melle. Poſt ſublutam verò aluum, oleum rutaceum ſicyonio admixto infundendum,adiecto aliquando etiam modico caſtoreo. Vnguenta item & medicamēta illitu laſſos neruos reficiētia(acopa Græci vocant,& ſuprà ad reſolutiones ſunt deſcripta)tum ſpinæ,tum imo ventri adhibenda. caſtoreum itémque theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus,& vomitus qui pituitam educunt. Poſt euacuationes,ſinapiſmi tum pectini tum lumbis commodi ſunt. à quibus, cerata quæ partes mitigent,& malagmata odora imponantur. Porrò vrinæ ſuppreſſionem quæ ob ſauciatam ſpinam,aut caſum,aut vertebræ luxationem, aut ob lethales acceſſionum concurſus ſuborta eſt, impoſſibile eſt curare: quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterùm eos qui præter voluntatem vrinam emittunt, curare conuenit roborando per mordacia cataplaſmata, & malagmata,& per rubefacientia ex ſinapi apparata,& arenæ à ſole feruefactæ iniectione,aquíſque naturalib[9], primùm quidem calidis,poſtea etiam frigidis & maximè ſulphurulentis & bituminoſis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes,veluti in loco de reſolutione eſt prædictum. vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta verò calidior & ſiccior ſit, niſi acriores ac mordaciores appareant vrinæ.

Ad eos qui ſe in ſomno permingunt, Cap. XXV.

AFfectio hæc pueris maximè contingit.ad eam Archigenes hæc deſcripſit. Pulmo hœdi moderatè aſſatus,& citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt,corrigit. Aliud. Leporis cerebellum ſiccum potatum ex vino,lectos permingentes ſanat. Aliud. Teſticulum leporis ſiccum in vinum radito,& bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in veſicam porcinam coniectum & aſſatum, vnà cum veſica edendum præbent. etenim ipſa porcina veſica per ſe vſta, & in potu exhibita,iuuat. ſimili modo & ouilla veſica facit. cinerem itaque eius ex poſca præbeto. Aliud. Adipem anſerinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere,& cum polenta ſubigito, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ anſerinæ coctæ per triduum exhibitæ,affectionē ſanant.

A quidā aſſatas præbent. Aliud item Archigenis: Myrrhæ,calaminthæ,cuiuſque obolum vnum terito, & cum vino odoro ante cœnā bibēda præbeto. Aliud eiuſdē. Raphanidem marinam contuſam vrito,eiúſque cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ,præſertim ſylueſtris,ſemen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Caſtorei drach. ß. in potu præbe. Quòd ſi acriores & mordaciores ſint vrinæ,lactucæ ſeminis drachmam vnam bibendam dato.

B Aliud. Galli guttur vſtum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliū aut anthyllin herbas quibus pro tomento & ſtrato vſus eſt æger,eáſque perminxit,ſiccato,vrito,& cum potu exhibeto. Cæterùm in ſomno pudendum illinant ex cimolia cum perdicii ſucco. Circumligēt etiam femora infra inguina,quatuor digitorum diſtantia, atque hoc per viticis virgas. Porrò vbi ſitierint,omnino amplius dormiāt: multus enim potus affectioni incommodus exiſtit. Atqui ſi diuturnum & inueteratum ſit malum, velut eos

C qui præter voluntatem ob reſolutionem veſicæ vrinam emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis,in eo quòd his per ſomnum ſaltem hæc acceſſio contingit: illi verò quibus ob muſculi colli veſicæ reſolutionem hoc accidit,etiam dum vigilant,eodem modo afficiuntur.

De inflammatione veſicæ, Rufi, Cap. XXVI.

MOrborum qui circa veſicam oboriuntur,grauiſſimus & maximè mortalis,inflammatio exiſtit. Cōſequuntur autem ægros communia inflammationis ſi-

D gna. Febri acuta infeſtantur, & vigilant, & delirantes aliena loquuntur,& vomūt bilioſa pura, & lotium eiicere non poſſunt:durus ſit pecten & pubes cum vehementi dolore,& egerendi appetentiæ,velut in teneſmo,fieri ſolent:quod verò egeritur tenue eſt, & ſubſidentiam non habet. aliquando & inflationes ſequuntur, & aluus adſtricta eſt, inteſtino recto ab inflāmatione veſicæ compreſſo. His itaque,ſi nihil aliud prohibeat, venam citra cunctationem in principio morbi ſecato, & pauco cibo afferuato,& aquæ potu:locos verò oleo in quo anethum ſemen lini,aliquando etiam ruta & althæa incocta ſint

E irrigato. In decoctū item ſeminis lini & fœnigræci inſidere facito,odorato aliquo ſemine, veluti petroſelino, dauco,aniſo,ſimul incocto. admoneatúrque æger quò in aqua decocti deſidens mingat. veſica enim non ſatis robuſta eſt ad amplectendam & expellendam vrinam: igitur ipſum ægrum aut aliquem ex adſtantibus ſcitè & placidè pectinem premere oportet,neque id vltra modum,ne dolor inde intendatur. eſt autē inuentum Philumeni,qui hominem hoc modo à ſe tractatum vrinam eieciſſe tēſtatur. Cæterùm primùm omniū aluus leni in-

F fuſo ſubluatur, & poſt ſtercorum eductionem, oleum quo ſuprà ad irrigationem vſus es, in inteſtinum,ſolatii & leniēdi doloris gratia,iniiciatur. Præſtat autem & papaueris caput ſimul cum oleo incoquere,& adipem anſerinum aut gallinaceum recentem in ipſo oleo eliquatū ſimul infundere. Ego verò,inquit Rufus,vehementioribus exiſtentibus doloribus,opium magnitudine erui cū modica myrrha & croco lanæ illitum,in podicem indidi,& ſtatim dolores quieuerunt,confeſtímque æger obdormiit. Poſt clyſterem & infuſa, inſeſſūſque & irriga-

G tiones, etiā cataplaſmatis vtēdum ex cruda ordeacea farina,capitibus papaueris,& hyoſcyami foliis,ac modico mandragoræ ſucco adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleū in veſicis bubulis ſemiplenis admota: aut polentam calidam in ſacculis aut detritæ veſtis panniculis ligato,& pro fotu admoueto. Poſt cataplaſmata etiā cerata imponātur,ex œſypo,& cera,& ſicyonio aut gleucino oleo cum caſtoreo apparata. Quòd ſi neque ſic mali tumultus ceſſet,cucurbitam affigemus locis vnà cum ſcarificatione. Cæterùm vbi euidens declinatio apparuerit,

H ad emplaſtra & malagmata tranſeundum eſt. Porrò catheteris immiſſionem ad inflammatam veſicam,in viro quidem non probo: etenim quum laborioſè immitti queat,dolores exacuit,& inflammationē auget. verùm mulieri ipſum adhibere nihil abſurdum:breuis enim in

ipsis vrinæ meatus exiftit,& rectà fitus,vt citra dolorem hoc molimen admittant.Si verò vrinæ fuppreffæ periculum vrgeat,neceffariò ad catheteris vfum confugimus, non quòd affectionis moleftiam tollat, fed vt vrgentem vrinæ fuppreffionem corrigat,& à præcipiti periculo liberet.Poft vrinæ prolectationem,rurfus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum,vfquequo inflammatio foluatur aut fuppuretur.Solet autem fæpe repentè inflammatio folui,eryfipelate iuxta cutisfuperficiem oborto,& permanente,neque rurfus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto,fæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit.nihilominus tamen etiamfi hæc appareat, iis remediis infiftere oportet, quandoquidem vtplurimùm tenfione aliqua facta ac oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali cõftitutio diuturna. At verò vbi periculofæ acceffiones ceffarint,& morbi conftitutio iam fuerit inueterata,ad vnguenta quæ humores ex profundo euocant ac tranfferunt(metafyncritica *Græci* appellãt) &|ad malagmata, trãfeundum eft,quæ cutem rubefacere poffunt.

De fanguinis ex vefica eruptione,& de grumis eiufdem, Cap. XXVII.

EST & alius acutus veficæ morbus. rumpitur autem vena in ipfa,& partim quidem fanguinem foras mittit,partim verò intus condenfatur.Sanguine autem condenfato,& grumis coactis , æger animo linquitur & pallefcit,pulfufque paruos,obfcuros,& denfos habet , mœrore angitur,refrigeratur,ac virib⁹ deftituitur. quũ verò grumus aliquando in vrinarium meatum inciderit,is etiam lotii excretionem fupprimit.verùm omnino difficilioris curæ cenfenda eft eruptio ex erofione facta.Quare quamcelerrimè,velut etiam in aliis fanguinis eruptionibus,auxilium ferre oportet, extremas partes conftringendo,& pectinem ex fpongiis pofca imbutis irrigando. Quòd fi inflammationem fufpectam habes, lanas fuccidas vino & rofaceo madidas imponito. Cæterùm prædictum periculum, compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& fi quidem nihil prohibeat,venam fecare partita fanguinis detractione, vt eo modo fæpe & paulatim fanguis detractus reuellatur : ægri verò in decumbendo furfum verfus collocentur, & coxendicibus ipforum leuandis & fimul refrigerandis fpongiæ pofca imbutæ fubdantur, aut pelles fubfternãtur:fummè autem profunt vrgente malo cucurbitulæ iliis ac lumbis affixæ.Poft irrigationes autem,cataplafmatis vtendum,fanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali Punici floribus, lẽtifci & myrti foliis.horum vnumquodque cum polentæ flore pro cataplafmate imponẽdum eft,& frequẽter priufquam tepefcat,altero impofito,auferendum.Optimè etiam faciunt ex palmis, acacia & hypocifthide ac alumine apparata cataplafmata, & quæ his fimilia exiftunt.Summè autem cinis linteoli vfti auxiliatur,fi palmis admifceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta,vfta & epithematis admixta,mirificè fanguinis eruptiones fiftit.Cæterùm detritæ veftis panniculus vftus,& fpõgia vfta,nõ folùm forinfec⁹ locis appofita,fed & cũ plãtaginis,aut fanguinariæ,aut herbæ fideritidis fucco veficæ infufa,maximopere auxiliantur.Oportet autem infufi fiftulam aliàs catheteri fimilem effe,verùm ex fummo vtriculum aut veficam adaptatam habere. quandoque & fedi hæc infufa profunt. Infeffus autem conueniunt ex confimili materia conftructi.nam & pofca & lentifci decoctum,itémque rubi & fimilium eis conuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni fanguinis apta tũ fimplicia tum compofita,veluti funt rheon Ponticum tenuiffimè tritum,& loti arboris fcobes & ramenta,præfertim corticis eiufdem,& glycyfides,aut pæoniæ grana rubra duodecim,terra Samia & Lemnia,fphragis appellata,hippuris,centaureæ magnæ radix,thuris cortex , & fimilia.Optimum verò & hoc eft,quo Archigenes vfus eft. Ad fanguinem mingentes, Archigenis. Aluminis fciffilis drachmam vnam,gummi obolum vnum,tragacanthæ drachmas duas,in paffo diluito, & in paftillos redigito,& ex eis obolos duos cum paffo præbeto. Ad fanguinis è vefica eruptionem, Afclepiadæ: Balauftii, acaciæ,fucci hypocifthidis,cuiufque drach. quatuor , aluminis fciffi drachmas duas.in paftillos cum aqua digerito,& obolos tres cum vini myrtitæ cyathis tribus exhibeto.Porrò quibus fanguis in vefica in grumos cogitur, primùm tentandum eft vt pharmacis diffundatur.Artemifia igitur in potu præbenda eft,& elichryfon, & Cyrenaicus fuccus,aut lafer purum,aut conyza præfertim paruа,abfinthium,raphani femen,rubi fuccus,betæ fuccus, leporis coagulum aut hœdi , vnumquodque cum aceto mulfo.Ego autem,inquit Galenus,pharmacum eis præbui bibendum quod lapidem confringit,ex aceto mulfo:imò ipfum per fe acetum mulfum exhibui,& quibufdam ipforum grumi diffoluti paulatim per lotium prodierunt.Quòd fi hoc modo nihil proficias, fed vrina fupprimatur,neceffitatem inducet catheteris adhibendi,per quem vbi vrinas eduxerimus,rurfus prædicta in potu exhibemus præftantia ad grumorum coactorum diffolutionem:fi verò neque grumi fic diffoluantur , intercapedinem inter anum & pudẽdum,perinæon *Græcis* dictam, infernè diffecare oportet, quemadmodum in calculofa vefica eft prædictum,& eductis grumis,de cætero velut ad fanguinis eruptionem,veficæ opitulabimur.vbi verò fanguinis eruptio ceffarit , velut alia vlcera curato . At verò fanguinis ex cole eruptiones,epithemata colem refrigerantia,& quoddam ex prædictis infufum fanant.

Quæ tubercula in vefica maturefcere oporteat, Cap. XXVIII.

OPtimum quidem eft in principio conari quò tubercula diffoluantur,vt ne in pus permutentur.Si verò id citò fieri non poffit,auxiliorum vfu ea matura facere oportet,quæ fuprà renibus cataplafmatis modo dixi imponenda,atque amplius adhuc nafturtio cum erui farina & melle,& columbino ftercore cum caricis impofito.Fomentis autem & aliis remediis vtendum , quemadmodum iftic eft prædictum. Vtplurimùm verò circa veficæ collum fuppurantur . quapropter etiam vrinæ ftillicidium amplius inducunt. fuppurantur & in vicinis fedi locis,& magis recrementi egeftionem impediunt.Suppurãtur etiam circa pectinem vtrinque:verùm non difficile eft ea coniectare,tum loci dolore tum grauitate:atque ipfo adeò tactu ,duriora enim & calidiora funt corpora quæ fuppurationem incurrent.Ex tuberculis etiam quædam foras vertũtur ad fedem,quædam quocunque cõtigerit defluxus.Periculofa igitur & hæc funt ac omnino lethalia:periculofiora autem funt quæ intus rumpuntur.

De veficæ vlceribus, Rufi, Cap. XXIX.

SI vefica fit exulcerata,aut propter abfceffum , aut ob tuberculum quod præceffit,aut ex ruptura,aut ob fluxionis erofionem , aut ob aliam quamcunque caufam, ægros dolor acutus veficæ omni quidem tempore comitatur,maximè verò tempore mictionis & excretionis puris.& fi quidem fordida fuerint vlcera, fæculenta fimul excernuntur & mucofa,& quæ craffam fubfidentiam ad modum farinæ habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum vrina excernuntur.Si verò ferpendo depafcant vlcera, fubcruẽta excernuntur & faniofa ac fœtentia.Ad hæc accedunt vrinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulãtia, & dolor non folùm quum vrinæ meatus fuerit affectus, fed & quum tale quippiam in profundo exiftit. Cognofcetur autẽ num in profundo , fiue iuxta vrinæ meatũ fit affectio,ex eo quòd,fi in amplitudine fua vefica fit affecta,dolor circa pubem cõfequatur:fi verò iuxta collum veficæ vlcera confiftant , tempore mictionis tantùm,& maximè vbi mingere inceperint ac ceffauerint , dolor fentitur:atque id amplius contingit fi vrinæ fint acriores.Omnes quidem igitur affiduè decumbunt, & neque erecti ftare poffunt,neque reclinati quiefcunt:ab indefinẽte dolore,febribus,vigiliis,& colliquatione perimũtur:alii quidem citius,alii tardius . Dolores enim acuti funt & vlcera iniucunda , partim quòd vrina affiduè ea contingat,partim quòd vrina natura acris exiftat:neque, quanuis plurima excernatur , vniuerfa vefica euacuari poffit,

possit:sed semper ex vrina quippiam in ipsa relinquitur, quod continuè vlcera contingit: sempérque vesica lotio plena existit.etenim quum multitudo eius euacuatur,vesica contrahitur,& quod in ea relictum est quantũuis modicum,id ipsum omnes eius partes contingit,& quantum rursus repletur,paulatim simul extenditur. Propter hoc ipsum itaq;,& quòd neruosa est,insanabilia vtplurimùm eius vlcera existunt:periculosiora autem sunt quæ ex erosione orta sunt,& modica spes est ea restaurandi. Attamẽ quum sæpe etiam præter expectationem quædam eueniant,cura est aggredienda, per quam si nihil aliud, certè accessorii dolores minuentur. Primùm igitur persuadendus est æger vt decumbat, & in lecto quietem toleret,ídque maximè si febres simul adsint:deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda. Maximum verò hîc fuerit lactis potus, neque scio an post vllum aliud remediũ secundo saltem loco id sit habẽdum:nam & asperitates lenit,& vlcerationes eluit,aliâsque affectionem extergit.reliqua verò diæta frugi sit & commoda,vt ne vrina acris fiens mordeat ac irritet vlcera. Per pharmaca etiam consolari ægrum oportet, quæ supernè pectinem amplectantur:& si quidem cum inflammatione exulceratio consistat,cataplasmata ex lini semine & fœnogræco apta erunt,& reliqua quæ inflammationem soluere possunt:insessiones item & fomenta ex oleo &per spongias. quin & cerata imponẽda ex œsypo, butyro,adipe anserino,& styrace apparata,& ceratum myrteum quod pro cerussa,Samiam terrã aut Lemniam, sphragidem appellatam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet admixtũ. Quòd si loci violentius coarctentur,nardinũ quidem sit ceratum : maluæ autem radices probè in aqua mulsa coctæ,deinde tritæ , in ceratum infarciantur , aut cerata ex meliloto & fœnogræco similiter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itémque quod enneapharmacum inscribitur:laxationem enim mali faciunt. verùm his omnibus aliquid satis amplum de styrace addẽdum. Porrò si exulceratio pascendo serpat, epithematis subadstringentibus vtendum est, atque his quidem calidis, vt ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent: ob potestatem autem ipsorum, nomen vicinos locos apprehendere prohibeant. Sylua horum sæpè iam relata est, vtpote in palmis, vuis passis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypocisthide,& similibus sita.ex his singula aut palmis excipiuntur, aut cataplasmatis ex loliaceá farina.decoctio autem fit in posca. Vtendum etiam pharmaci per catheterem infusione,ita vt in inflammatis & exasperatis, lac recèns mulctum infũdatur, aut rosaceum optimum recèns tepefactum. Si verò nihil horum adsit, aqua dulcissima tepida assiduè infundenda, mordacitatis tempore instante. in intestinum quoque per sedem ptisanæ succus infundendus est,& seminis lini succus, & cucumeris semen decorticatum tritum cum lacte,rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterùm vbi clysterem adhibere velis ei qui vesicam habeat affectam, non supinum ipsum decumbere oportet : non enim permittunt vesicæ infusum intrà transire, vtpote induratæ & graues factæ, & intestino incumbentes: verùm in genua pronum reclinare hominem oportet,atque ita infusum adhibere. in hac enim situs figura vesicæ secedunt, & intestinum laxant, quò infusum assumere possit. Frequenter autem & in aquam calidam desideant ægri,& in decoctiones relaxantes:nam hæc mitigant dolores.At verò vbi vlcera iam pascendo proserpãt,per catheterem iniicienda sunt quæ depastionem sistere possunt.Multa autem eius generis sunt, sed plurimis itémque nobis familiare est ex charta siccum pharmacum, quod cum rosaceo infundere oportet.Facit & Musæ pastillus, cum passo Cretico tepidus infusus. Quòd si verò sordida sint vlcera, pharmaca infundenda sunt quæ repurgandi vim habent: velut est Epigoni chlora siue viridis compositio: item quæ Isis appellatur,multo rosaceo diluta, aut ea quæ ex herbis constat, aut huiusmodi quæpiam alia si verò acrimonia cõsequatur &mordacitas,lac recèns mulctum cum optimo amylo infundatur,aut pompholyx pluribus aquis elota & exsiccata, atque deinde cum lacte diluta:

A aut collyrium aster inscriptum, aut quod cycnarium appellatur:aut pastillus ex physsalide,aut panchrestus à cõmoditate dictus, qui somnum inducit. Quum verò repurgata fuerint vlcera, adiuuare oportet quò ad cicatricem perducantur, aque id per insessus adstringentes, & eiusdem facultatis epithemata. Emplastrum igitur ex ouis commodè superponitur,& ex hordeo vsto,& ex cadmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo aut rosaceo contemperata. Si verò magis fluxione affectio infestetur,post repurgationem vlcerum,emplastro ex salicibus,aut

B Icesii, aut ex lolio vtendum est, donec intotum ad cicatricem perducantur. Atqui nosse operæpretium est quòd in quibusdam ob solidam cicatricem inductam,seminis meatus excæcantur, & vis generandi perditur: ita vt appetentiam quidem habeant ad coeundum, nihil autem intotum seminis emittant. atque hæc affectio penitus incurabilis existit. Cæterùm si ad multum tempus exulceratio duret, quemadmodum in plerisque fieri consueuit, tunc sanè & exacerbationes & interualla siue remissiones ægros apprehendunt.quare in exacerbationibus quidem cataplasmata, & fomenta &

C irrigamenta leniendi vim habentia adhibeantur. remissionis verò tempore,ductu ad destruendum malum apto vtendum est. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per malagmatum ad hanc rem destinatorum impositionem rubefiat: sunt autem huius facultatis,id quod ex lauri baccis constat,& epithema viride appellatum,& similia:maximè verò quæ ad calculosos renes sunt præscripta. quin & sinapismo vtendum: & diæta viribus reparandis apta est constituenda. Quòd si

D non mansuescant,& diutius durent affectionis dispositiones, crustas circa pectinem & peritonæon membranã infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrum, sinerèque vt per multum tempus vlcera se per effluxionẽ repurgent. Neque verò ineptè pharmaca dolorem leuantia in potu exhibueris, si vehementes instent dolores. Et sanè quidam iam papaueris succum erui magnitudine cum croco & myrrha lacte dissolutis in podicem indiderunt,aut cerato ex adipe anserino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo intruserunt,scimúsque

E eos non vulgarem commoditatem inde consequutos.Assumantur etiam quæ per os exhibentur, si quidem vrgeat vrinæ emittendæ difficultas: veluti est papaueris albi tosti semen, quod drachmæ pondere tritum in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami Indici, aut radicis dulcis inspergitur & exhibetur: his fortiora sunt,meon,phu,acorum,daucus. Plurimùm autem exulcerationis dolorem mitigat hoc: Semen cucumeris granorum triginta,nuces pineas duodecim,amygdalas amaras decorticatas quinque,croci quantum ad colorandum

F satis est,quotidie ieiunus accipiat cum lacte recèns mulcto,aut passo protropo,aut vino,aut sapa.quòd si lenius reddere velis,pro nucibuspineis maluæ semen pari modo rectè conieceris. minore item molestia ab ægro procedet vrina si tragacantha prædictis commisceatur. Probè autem exulcerationem iuuant verbenacæ rectæ folia cum passo potata, in duobus cyathis dissoluta, quò facilè potu accipi possint. Ad vrinæ difficultatem quidem & ad ipsam exulcerationem pariter conueniunt, papaueris albi semen, amylum, myrti baccæ nigræ, sin-

G gulorum drachmæ quatuor, croci oui assati dimidium: vnito & drachm.I.ex passo dato. Quòd si multum pus efferatur, ferulæ vstæ drachm.I. ex passo diluto exhibita, ipsum repurgat. Deinde autem singulis diebus cucumeris semen decorticatum, & crocum, obolorum II. pondere, & nuces pineas pityidas appellatas desquamatas quinque, & anisi obolos tres, simul trita cum vino mulso ex calida aqua temperato, exhibeto.Cyphi item & cyphoeides ad hepatis vlcerationes præscripta,in paucis adeò diebus vesicæ vlcera persanare possunt. Ego autẽ,

H inquit Archigenes,ad vetera vlcera hoc vsus sum, neque opus fuit mihi pharmaco magis variegato. Trixaginis, chamæpityos,cuiusque drachm. XXI.asari drachm. VII.piperis albi drach.VII.cinnamomi drach.I. quamtenuissimè terito, & vnita simul reponito. Ego, inquit, ex

co cochlearia duo,cum paſſo diluto præbeo.Quum verò morſus contingit vlceroſus,amyli cochleariis duobus, & ſeminis cucumeris granis xv.adiectis,quod volui ſum aſſequutus.Suffecerint quidem igitur volentibus bona methodo remediis vti, hæc à Rufo & Archigene præſcripta pharmaca. Apponam tamen & alia conſimilia, itidem à veteribus tradita. ſint autem præſcripta eorum quæ deſcribentur quod ad vſum pertinet,exempla. Andromachi, ad vlcera renum & veſicæ. Seminis lini, ſeminis papaueris albi, ſeminis cucumeris repurgati,tragacāthæ, ſingulorum drach.II.amyli drach.IIII.cum aqua conterito,& in paſtillos nucis Ponticæ magnitudine redigito,ex eiſque drach.I.cum paſſo diluto dato. Aſclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad aſſiduos morſus, & ſanguinis ex veſica eruptiones. Seminis lini torrefacti, ſeminis cucumeris repurgati,ſeminis papaueris albi,tragacāthæ,cuiuſque drach.VI.paſſi quantum ſatis eſt,apparato,& Ponticæ nucis magnitudine cum paſſi diluti cyathis I I. præbeto. ad ſanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribaſii,ad veſicæ vlcera.Proſunt & his quidē quæ ad renes affectos ſunt deſcripta : propriè autē in potu accepta:portulacæ ſuccus cum paſſo,graminis decoctū,lac, vinum dulce,cupreſſi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad veſicæ dolores: Seminis lini cochlearium I. ex paſſo, ſeſamum, ſeminis hormini drach.I. oxyſchœni ſemen,loti arboris bacca,ſeminis papaueris drach.I. cum aqua mulſa,floris cotoneorum decoctum. Eiuſdem,ad renum & veſicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminam Italicam, phyſſalidas numero x. nuces iuglandes octo,(alii x.habent)croci drach.VIII. ſeminis rumicis dr. VIII.opii drach.III.ſeminis cucumeris decorticati drach. III.ſeminis apii drach. III. mellis cocti quantum ſatis eſt. datur obolor .III.pondere. Aliud,Andromachi,ad veſicam exulceratā & vrinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas xxx.amygdalas præmundatas vſtas VIII. carnes palmarū xxxv. tragacanthæ drach. IIII.ſucci radicis dulcis drach.II.croci obol.I.myrrhæ tantundem, excipe paſſo,ac vtere vt dictum eſt. Aliud,ad veſicæ vlcera & inflammationes. Nuces pineas xx.ſeminis cucumeris grana xx.amyli obolos III. ſpicæ nardi drach.I. ſeminis apii drach.II.Spica & apium in ſextario aquæ vno coquuntur: deinde ad decoctum prædicta miſcentur. dantur cyathi II.ad vehementes morſus,calefacti. Aliud. Amyli dr. octo, baccarum myrti nigrarum maturarum carunculæ drachmas VIII.ſeminis papaueris drach.XVI.paſſi protropi quantū ſatis eſt,apparato,& nucis Ponticæ magnitudine ex paſſo dato. Paſtillus ex phyſſalidibus,vt tradit Eras. valet ad renum & veſicæ affectiones , etiamſi pus aut ſanguis , aut corpuſcula mucoſa , aut fibris ſimilia , aut craſſa,per vrinam exeant . Facit & ad ſcabioſas affectiones, & ſtillicidium vrinæ , & vlcerationes ægrè cicatricem recipientes. idem & bibitur & in veſicam iniicitur.

Granorum herbæ phyſſalidis numero xxv.ſunt autem halicacabo ſimilia,paulo tamen maiora : amygdalarum thaſiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum toſtarum,ſeminis rumicis hortenſis deſquamati, ſingulorū drach.III.ſeminis cicutæ, opii, ſeminis fœniculi,cuiuſque drach.III.ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis apii cuiuſque dr. ſex, ſeminis cucumeris ſatiui deſquamati drach. XII. Excipe paſſo, drach. I. præbe febre carentibus, cum paſſi diluti cyathis III. febricitantibus, cum aqua. cæterùm ſi vehementes fuerint dolores,etiam ante ſomnum præbe. per catheterem item iniice. Vtere autem vt efficaciſſimo.quidam etiam nucis Ponticæ toſtæ drach.III.addunt.

Aliud ad omnem renum & veſicæ exulcerationem,omnémque emittendi vrinam difficultatem,&calculi affectionem. Portulacam exuccato, ſuccúmque reſiccato, & in paſtillos redigito, drachmámque vnam cum aqua calida potandam præbeto. Paſtillus ex tragematis ſiue bellariis , ad renū & veſicæ exulcerationes. Vuarū paſſarū albarū mundatarum beſſem,nucum pinearum ſextantem,ſeminis cucumeris decorticati,baccarum myrti exacinatarum, amygdalarum amararum delibratarum aut dulciū,amyli,palmarum pinguium, ſeminis apii, ſingul. ſextantem,ſeminis papaueris albi drach.IIII. tragacāthæ,

A croci,radicis dulcis, cuiuſque drach. IIII. myrrhæ drach. II.redige in paſtillos cum Cretico paſſo.Exhibe drachm. I.cum paſſi cyathis II. Aliud,experimento conſtans,Olympii ſophiſtæ,ad exulceratam veſicam. Rhei Pontici drach.IIII.ſeminis cucumeris decorticati drach.III.ſeminis hyoſcyami drach.II. ſeminis maluæ drach.V.nucū pinearum toſtarū drach.VI. ſeminis apii drach.I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum ſapa ſubige, & Ponticæ nucis magnitudine præbe, cum paſſi diluti cyathis tribus. Aſclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cu- B ius vſu multos renum affectione apprehenſos intotum liberatos ſcimus. oportet autem ad multos dies pharmaco hoc vti.Sanat etiam veſicæ affectiones:datur &calculoſis. remedio eſt & colicis.Habet autem hoc modo. Nucum Pōticarum repurgatarum,amygdalarum amararum mūdatarum,ſeminis cucumeris depurati,ſeminis caroi,ſing. drach.III.ſeminis papaueris albi,aut ſi nō adſit,cicutæ dr. VI.croci,ſeminis maluæ,opii,cuiuſq; dr.VI.ſeminis hyoſcyami albi drach. XII. ſeminis apii drach.XII.excipe melle cocto,& informa paſtillos,datóque obol.III. cum aquæ C mulſæ cyathis tribus. Aliud,ad exulcerationes renum & veſicæ. Damaſonii drach.II.palmarum drach. X. nucum pinearum drach.VIII. ſeminis cucumeris drach. IIII. aniſi drach.II.amygdalarum amararum drachm.II.croci drach.I.dato obolos VII.ieiunis cum paſſo diluto. quòd ſi damaſonium non adſit,eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculoſos,capite XIII.præſcripto, & ſimilibus quæ ad exulceratā veſicam itémque renes valent,vnà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

Diæta ex libris Archigenis, Cap. XXX.

D Vitet æger omnem delaſſationem,& longiorem ac efferuentem geſtationem, maximè verò quæ fit in equo,vigiliáſque &omnē vehemētē concitationē:& è cōuerſo perpetuum otium,& balneorum aſſiduitatem.amplius autem & cruditates,& ſuprà quàm conuenit repletiones,& nequid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè conçoquitur,aut facilè corrumpitur,aut inflationes parit,ſumat:maximè tamen vitet quæ facilè aceſcunt, & quæ craſſi humoris ſunt,quæ vrinam cient, quæ ægrè ſe- E cernuntur , quæ difficulter infernè excernuntur , & quæ amplius ventrem perturbant.item omnia acria & feruētia,& quæ accepta amplius adſtringunt,& magis reſiccāt, & non nutriunt:& quæ ſtomacho inimica ſunt,&quæcūque bilem,aut pituitam præcipuè,gignere poſſunt. quare & multus potus , & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi exiſtunt,&vice verſa longa ſitis,& inedia,& eduliorum varietates, & ſuperflua condimenta: omne item nidoroſum & graueolens & putridum & crudum,præſertim olus,incommodum.Hæc enim omnia tū F renum tum veſicæ vlceribus inimica ſunt.atqui ſiquando appetitui gratificari velimus,lactucæ cauliculos,aut ſerin, cruda & cocta,minore offenſione ſumere poſſunt. A placentis verò & aliis pinguibus abſtinere oportet,& à pleriſq; bellariis . vua paſſa enim non incōmoda eſt , & nuces pineæ recētes duabus aquis maceratæ,& amygdalæ virides quidē,maturæ tamē & probè mūdatæ,ſiccæ verò nō vetuſtæ, ſed præmaceratæ & decorticatæ. licet & piſtacium ſumere,melius quidem viride, aut ſi id non adſit, madefactum:minimè verò vetuſtum. Thebaica autem G palma caryotus qui os non habet,ſiue id à natura, ſiue arte ei contigit,acerbior eſt,& ſtomachi & renum & veſicæ debilitati conuenit. Cæterùm genera quidem reliquorū tandem deſcribantur : ſpeciatim autem panis ſit recens clibanites decenter apparatus.Ex volucribus,montanæ& teneram carnem habentes & non antiquæ. Ex pedeſtrib⁹,cōuenietiores ſunt hœdorū extremitates. Ex aquatilibus,ad renū &veſicæ vlcera magis cōgruūt,apua marina minima aſſiduè comeſta. nō inepti ſunt etiam aſelli parui , & qui gobii appellantur:extergunt item vlcera,gam- H marus,locuſta, & aliquantulùm etiam ſquilla. cancer autem fluuialis,velut remedium præbeatur,& echinus recēs familiariter permittatur : ex conchis verò & peloridibus parum quiddam varietatis gratia detur. Pro liquamine autem,intinctus ac voluptatis gratia, acetum modicum,

& quamminimum gari albi &boni concedendum.Parcè autem vtendum est pipere & laseris succo,nasturtióque& sinapi.ab eruca verò intotum abstinendum. nam & venerē excitat. coitus autē omnibus renū & vesicæ affectionibus infensissimus est,& maximè senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumūtur, mediocris multitudinis sint,etiamsi vtilia esse ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior est:ex aliis verò quæ nullam omnino gustanti qualitatem exhibet,exquiratur. A frigidæ potu intotum abstinendum. frigidum enim vlceribus inimicum.Balnei verò rarus sit vsus. quò verò aliquando appetentiæ gratificemur,& lassitudinem refoueamus, permittatur. Cæterùm naturales aquas experiri nō inutile fuerit:aluminosas videlicet,sulphurulentas & consimiles,quales sunt albulæ, & lactei temperamēti atque teporis.Frigida etiam lauare ac irritare,commodissimum est: supra naturam enim vlcerationes ægrè sanabiles,tum externas tum internas, destruit. De albularum aquarum potu. Conferent itaque aquæ albulæ,si adsint,& consimiles post matutinam deambulationem, trium heminarum mensura prima die potatæ:deinde vsque ad quinque & sex heminas perueniendum. Ad hoc enim quòd intestinum eluunt,aer etiam ipsarum fuliginosus,vesicam ad doloris sensum percipiendum hebetat, & humoribus segregatis,puriorem ac lucidiorem sanguinis vaporem reddit.quin & ipsæ aquæ vlcera vtiliter repurgant, & cum voluptate infrà subeunt, atque adeo nihil ægro sanando efficacius deprehēdere possis. hora autem calidior ad eas accipiendas apta est.Quòd si non adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes,hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendæ,& proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiā,si adsint,& salsarum experimentum sumere prodest:maiorem enim quàm credi potest,sæpe ex his succedentem vidi effectum. Intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primùm vtilis est, nisi sitis simul adsit:tunc enim aqua calida modica sitis extinguenda est,aut aliquo vino dulciore. adsit autem & œnanthites & myrtites vinum:nā ea post balnea & exercitia vtiliter ad vlcera delabuntur.

De vesicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina,Archigenis, Cap. XXXI.

FIT aliquando & fluxio circa vesicam, vt aliquando quidem mucosa, & foliis ac lamis similia, itémque crassa excernantur, & aut crebrò aut post temporis morā lotia reddantur:aliquādo autem aquosa & tenuia. Nouimus autem quosdam etiam pilos per lotium eiecisse,modò inuicem perplexos,modò simplices,& aliquando valdè longos,aliquando breues,atque eos omnes à fluxione productos. hæc sanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit, Capillis similia etiam Hippocrates cum vrina prodiisse vidit,& nos sanè vidimus quandoque palmi lōgitudine,quandoque etiam longiora aut breuiora. ex colore autem & compage,persuasus sum ex crasso & viscoso humore calfacto & resiccato in venis eos coactos esse: quare quumprimùm vidissem, per vrinam cientia pharmaca medelam futuram speraui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterùm quibus hæc affectio accidit,nulla renalis mali accessione,neque antea neque postea sunt vexati, postquam videlicet per vrinam ducentia pharmaca sunt curati. Archigenes autem,Ad hæc,inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, vniuersique corporis habitum, maximè verò circa renes & vesicam locos vendicare atque corroborare.

De priapismo & satyriasi, Galeni, Cap. XXXII.

PRiapismus,tentigo est membri pudendi, & auctio in longum & spissum citra rei venereæ appetentiam, ex caliditate quadam acquisititia cum inflammatione quadam & dolore locorum consistens. Appellationem autē accepit priapismus à Priapo videlicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt.Fit autem affectio aut ob dilatata venarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu vaporoso iuxta antrosum neruū,ipsum inquam pudendum,oborto.Mihi autē, A inquit Galenus,propter vtrunque fieri videtur,sæpius tamen ad dilatata venarum ora consequi. Aliquando autē propter abstinentiam à rebus venereis,quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipsum eis qui multo semine abundant,simúlque præter cōsuetudinem se abstinent,euenit,quum non per frequens& multum exercitium,sanguinis abundantiam discusserint. maximè verò hoc illis contingit qui rebus quidem venereis opus habent,in imaginationem autem ipsarum perueniunt per visiones,quæ ipsos in rerum venerearum recordationem B impellere possunt. Cæterùm dolores eis contingunt quales tetanici habent,& ii qui reliquis membris distenduntur:inflatum enim & distentum pudendum,conuulsionis modo afficitur,& ex præcipiti hoc modo affecti pereunt,nisi confestim eis auxilium feratur.quum verò moriuntur, ventre inflātur & frigidū exudant. id quod & eis euenit qui aliis conuulsionis modis perimuntur.Propter dolores igitur & inflāmationes,venā secare statim à principio cōuenit ab affectione prehensis, & in inedia adseruare vsque ad dies tres,irrigaréque pectinē & coxendices vnà cū pudēdo,ex lanis succidis vino & oleo imbutis:siti C item premere,& aluum obturatam euacuare non acri nimium clysteri,ne inflammationes exacerbentur. cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem,& in aquæ potu continere. Quòd si diutius duret affectio,etiam cucurbitæ cum scarificatione affigendæ sunt:& si amplius sanguinis multitudo adiacere videatur,hirudines adhibendæ in ipsum locum: cataplasmata verò imponēda sunt ex cruda ordeacea farina.Optimum etiam fuerit aluum submollire per betæ & maluæ D decoctum, pauco mercurialis succo admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum. ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis intotum abstinendum.Cauenda etiam quæ vrinæ ciendæ facultatem habent: vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare valent, citra manifestam calefactionem. Lumbis verò quæ euidenter refrigerant imponenda, velut est solanū, portulaca, hyoscyamus & semperuiuū. Necessariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum,ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut est E argenti spuma,cimolia & cerussa,si aceto aut posca aut aqua sint diluta. Optimè autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatum,& frigida aqua sæpe elutum,si tū pudendis tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos,ex re est,& substernere ea quæ ad seminis profluuium dicentur:in potu amplius præbere quæ ad illos describentur.A spectaculis verò & narrationibus ac commemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio, Galeni, Cap. XXXIII.

F PRofluuiùm seminis excretio est eius præter voluntatem, citra pudendi tentiginem. nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit semen.Fit autem affectio ipsa ob retentiuæ in vasis seminariis facultatis imbecillitatē. Quemadmodum enim in iis qui secundum naturam integris viribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur,& excrementa excernuntur: sic in iis qui præter naturam habent,recrementa aliquando ob expulsiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam G affectionem quæ seminariorum vasorum partes eodem modo quo expulsiua secūdum naturam facultas,mouet:velut in comitialibus & aliis violentioribus conuulsionibus contingit,aliquando etiam in iis qui ex conuulsione moriuntur,vt videlicet semen eis excernatur. Profluuium igitur seminis,vasorum seminariorū affectio est,non pudendi,quæ dolorem quidem non ita valde inferre solet, molestiam autem non vulgarem & pollutionem exhibet,ob assiduum & inuitis contingentem seminis H fluxum.Oboritur autem aliquando etiam ex seminariorum vasorum fluxione:quandoque etiam satyriasi præcedente,profluuium seminis succedit.contingit autem affectio maximè pubertatem transgressis citra decimumquartū annum:imò aliis item ætatibus. Est autem semen quod profluit, aquosum, tenue, citra appetentiam coeundi, &

vtplurimùm quidē citra ſenſum,quãdoque verò cum voluptate quadam promanans.Corrumpitur affectis ſenſim vniuerſum corpus ac gracileſcit, præſertim circa lũbos. Conſequitur & debilitas multa,non ob multitudinem ſeminis profluentis ſed ob locorum proprietatem.Non ſolùm autem viris ſed & mulierculis hoc accidit: & in fœminis ſanè ægrè tollitur. Cæterùm cura,communis eſt cũ ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primùm igitur in quiete,& pauco cibo,ac aquæ potu affectos aſſeruare oportet:deinde etiã lũbos & pubē cōtegere lanis vino & roſaceo,aut œnanthino, aut melino madefactis. neque verò ineptæ ſunt ſpongiæ poſca imbutæ.Sequentibus verò diebus cataplaſmatis ex palmis,malis,acacia, hypociſthide, œnanthe, rhoe rubro, & ſimilibus. Inſeſſibus item adſtringentibus vtendum eſt,ex lentiſci,rubi,myrti,& ſimilium,in vino auſtero ſiue mero ſiue diluto decocto.Cibis autem vtendum qui ægrè corrũpũtur,& difficulter permutantur,& reſiccandi vim habent.Dandum etiam cum potu ac cibis,viticis ac cannabis ſemē,præſertim toſtum. rutæ item ſemen ac folia,lactucæ ſemen & cauliculi, ac nymphææ radix.In potu verò quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum ſæpe extinctum eſt præbeatur. Quidam verò corticē radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerũt. neque ineptum fuerit huius aliquãdo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis,tum ad hoc modo ſemen profundentes, tum ad aſſidua in ſomnis profluuia cōmodè exhibetur. Seminis ſalicis drach.VII.calaminthæ drachm. VI. ſeminis viticis albæ drach. V.rutæ drachm.IIII. ſeminis cicutæ drach. II. cum aqua in paſtillos digerito, & ex eis ad Ponticæ nucis magnitudinē cum poſcæ cyathis tribus præbeto. Omnē verò acrium rerum eſum,& multi vini potum, & olerum exhibitionem vitare oportet:diætam verò vniuerſam reſiccatoriam & adſtringentem conſtituere. Poſt prima autem mox tempora, ad vnctiones & exercitatricem diætam tranſeundum,per quam totum corpus,& præſertim affecta,ad ſanitatem perducantur.& plurimo quidem tēpore circa vnctiones immorandum: pauciès verò lauandum, ſi aut laſſitudini aut cruditati mederi velimus. Bonum fuerit etiam(ſi nihil prohibuerit)ad frigidæ lauationem defugere,quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere conſueuit:maximè ſi medicamentaria qualitate aqua prædita ſit, velut ſunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis ſummè proſunt. ſunt autem ſapore ſubſalſo,& tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis vti, quæ rubefacere & emollire poſſint, atque ea quæ in profundo hærent ad ſuperficiem tranſferre.Decubitus porrò frequenter in latus fiat,calaminthæ foliis, & rutæ ac viticis ſubſtratis.Epithema autem in eis vſuuenit hocce. Capillum Veneris multum contundito & terito cum aceto,aut apii ſucco,aut ſeridis,aut pſyllii, eóque cochlearum carnes coctas excipito, & ſimul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum verò & præſcripto ad priapiſmum cerato,& iis quæ paulo mox ad ſeminis in ſomno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus venereis cogitationem excludere oportet.

De ſeminis in ſomnis profluuio, Philagrii,
Cap. XXXIIII.

Semen in ſomnis profundere dicuntur,quicunque dũ dormiunt, naturæ genitale ſemen emittunt: quod ipſum eis vtplurimùm ob vitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem,aut ob partium ſeminalium robur contingit.Iam verò quidam & ob animi mœſtitiam aut inediam,per ſomnos præter conſuetudinem ſemen excreuerunt:atque id materiæ acrimonia irritati,non ob partium ſeminalium robur,pertulerũt.Huiuſmodi ſanè, qui videlicet animo mœſti fuerunt aut inediam diutius pertulerunt, intorum ferè nulla imaginatione præcedente,citra ſenſum etiam in ſomnis profluit ſemen: reliquis autem non ſolùm cum pudendi intenſione, ſed etiam cũ quadam propoſita imaginatione quæ in ſomnis occurrit, inordinatè ſemen profunditur. Cæterùm peſſimus corporis habitus hic eſt, quũm ſemen multum & calidum aliqui generãt,quod eos ad excretionem vrget,atque poſt-

A quam per coitum eiecerint,exolutionem oris ventris patiuntur,& toto corpore exoluũtur,debiléſque fiunt & ſicci,& tenues,& pallidi.oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd ſi à coitu venereo abſtineant,propterea quòd ita afficiantur,capite diſcruciantur: itémque ſtomacho,& æſtu faſtidióque anguntur,nihilque magnopere ex continentia iuuantur: contingit eis per ſomnum ſemen profundentibus conſimilia perpeti offendicula,qualia coeundo perpeſſi fuiſſent. Quidam verò ipſorum mordax & calidum ſemen percipiunt in excernendo, veluti ipſi

B confitentur. His igitur,inquit Galenus,conſulere oportet, quò à cibis ſemen gignentibus abſtineant: accipiant autem non ſolùm cibos,ſed & pharmaca quæ ſemen extinguant,veluti eſt viticis ſemen toſtum & perfrictum: folia item & flores venerem cohibere creduntur, non comeſta tantùm ſed & in potu ſumpta & ſubſtrata. Lentium verò decoctum etiam membri tentiginem remittere ac ſedare aiunt. Portulaca comeſta, & lactucæ ſemen potatum, & nymphææ radix & ſemen in cibo accepta, ſemen refrigerando extinguunt. Ruta verò comeſta

C calore ſuo ſemen coagulat & corrumpit. Calaminthen autem aſſiduè edentes, generandi potentia priuari dicuntur. id quod ſimiliter & violæ albæ ſemen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterùm aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum ſæpe extinctum eſt, aſſiduè potata, citra moleſtiam imminuit ſemen. Horum autem omnium ſylua vniuerſa,in ſecũdo huius tractationis præſcripta eſt ſermone. Compoſitis porrò ad ipſos vtor, tum iis quæ ad ſeminis profluuium ſunt præſcripta, tum hoc ipſo. Ammii grana VI.fœniculi tantundem,foliorũ

D rutæ parum quiddam cũ caricis pinguibus tribus, per menſem ſemel edito,aut quotieſcunque velis. Atqui aſſiduum eorum quæ vehementer refrigerant vſum, tum in iis quæ per os exhibentur tum in eis quæ forinſecus apponuntur,vitare oportet: veluti ſunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur vnguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. ſũt autem hæc,oleum ex crudis oliuis expreſſum quod omphacinum appellatur:roſaceum,maximè quod ex omphacino eſt apparatum,& melinum. Componenda autē ſunt

E aliquando vnguenta compage craſſiora, ne videlicet facilè defluant.Compoſitio verò ipſorum eſt ex cera,& ſucco aliquo adſtringente aut refrigerante commiſſis hoc modo:Ceræ partem vnam cum quadruplici oleo liquefacito,deinde in mortario cum manibus ſufficienter emollito,& paulatim ex ſucco refrigerãte quantũ expedit inſtillato,vnito,ac vtitor.Succi verò ad hãc rē apti ſunt,ſuccus ſemperuiui,ſolani,vmbilici Veneris,pſyllii,& ſanguinariæ, tribuli, perdicii, nymphææ & portulacæ:verùm hæc ſuccum non emittit, niſi ad eam contuſam in pila,

F aliquis alius tenuis ſuccus affundatur,vuæ præſertim immaturæ & roſarum, qui ſanè in æſtate facilè parabiles ſunt: alii verò multi etiam aliis temporibus haberi poſſunt,veluti lactucæ, ſeridis, ſtratiotæque & lentium quæ in aquis naſcuntur. ſemen lini etiam in aqua coctum, ſuccum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum ſuccus, & quæ his ſimiles exiſtunt. Optimum etiam cenſetur laminam plumbeam lumbis ſupponere, tum eorum qui in ſomno,tum qui aliàs ſemen profundunt:multùm enim refrigerare conſueuit.In iis verò qui

G plumbi duritiem ferre non poſſunt,conſulere oportet vt ex prædictis herbis quædam areſactæ ſubſternantur:quibus etiam viticis folia & modica ruta ac calaminthe commiſceantur,maximè verò ipſæ roſæ. proſunt enim hæc citra renum læſionem. Vehementes nanque refrigerationes eorum quæ in lumbis ſubduntur, renes iniuria afficiunt. Ipſum etiam ſtratum, pelliceum ſit & non valde molle.Decubitus porrò vtplurimùm in latus fiat,vitata forma decubitus ſupina,ne lumborum arteriæ inde ſupercalfiant.Atque hæc quidem communis eſt omnium

H quibus ſemen in ſomnis profluit,cura. Cæterùm eos qui prædictum vitioſum corporis habitum & conſtitutionē habent,de illis dico,quibus ex coitus vſu ſtomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obſeruare oportet quando maximè ſeminis multitudo quæ excretionem expe-

tat, cōgregata appareat:& tunc ſanè in die quadā moderato ac boni ſucci cibo vſi,à cœna quum ad ſomnū vertūtur,coitu vtantur:ſequenti verò die quum ſufficiēter dormierint,& à ſomno ſurrexerint,linteolo corpus perfricēt, donec cutis quendam attrahat ruborem: deindéque olei confricatione & intritu moderatè vtantur, & aliquantulo temporis ſpatio interiecto,panem bene fermentatum, clibanitem, purum, modicum,ex vino diluto accipiant, atque hoc modo ad conſueta munia obeunda perueniant.Eo verò tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionem intercedit, ſi locus adſit, in vicinia aptus, in eo pauliſper deambulent:ſi verò hyemis tempus inſtet,melius fuerit tandiu intus deambulare. Abſtineant autem à ſpectaculis & lectionibus quæ venereæ rei vſum in memoriam reuocare poſſunt. Et quotidie ſanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus quæ per ſupernas partes fiūt.At verò corroborationem ſtomachi ex eſu panis communem deſignamus in omni homine cui bilis efferueſcit,& qui ſtomachum exolutum habet.Quare & hi circa horam tertiam diei modicum panem ex vino cum calida aqua diluto madefactum accipiant,atque ita ad conſuetas operas prodeant.

De iis qui re venerea vti non poſſunt, Cap.xxxv.

QVI re venerea vti cupiunt,ignaua autem & impotētia mēbra habent,infernas corporis partes exerceāt, inguináque & femora his confricent, pipere videlicet, nitro & euphorbio cū oleo, vnguentiſque ex huiuſmodi rerum admixtione apparatis:exempla autem componēdi paulo pòſt dicemus. Dormiant in mollibus lectis, legántque quæ ad coitū cohortantur,lectionibus itē ac ſpectaculis eiuſmodi aſſideant. Cæterùm edulia & pharmaca ipſis conueniunt calefacientia & inflantia, veluti ſunt, cicer, fabæ, alica, porri, bulbi, paſtinacæ radix & ſemen moderatè,nuces pineæ,ari radix cocta,colocaſii radix cocta, itémque dracunculi,vrticæ ſemen, rapi ſemen, erucæ tum folia tum ſemen, maximè agreſtis: coſtus & piper cum vino mulſo,ſatyrium, ſeſamum, horminum, amygdalæ moderatè,aniſum polypodes & concharum genera omnia:perdicis itē oua ad coitum excitant, & teſticulus galli.Seminis verò multitudinem augent omnia bono ſucco prædita:teſtes vulpis ſicci triti cochlearii menſura potati innocuam & minimè vanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes ſcinci amplectentes ad tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba eſt quæ teſticuli appellationem habet, eius maior bulbus cum lacte potatus tentiginem ciet: minor verò cum aqua potatus tentiginem remittit. Cōpoſitum tentiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum, ac reſolutionem. Sinapis,radicis panacis,ſeminis erucæ,cuiuſque drach.VIII. ſeminis cardamomi drach.IIII.piperis grana XX. redigito in paſtillos cum erucæ ſucco, & dato drach.I.ieiunis cum vino veteri adſtringente. Aliud. Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli, ſeminis oxyſchœni,cuiuſque drach.IIII.ſeminis erucæ,piperis albi,ſinapis,cuiuſque drach.I. pyrethri drach.IIII.excipe melle, & ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redige, præbe à balneo nucis Ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum cerui aridum vrito,& drach.I. cum vino meraciore præbe.experimento conſtat. Aliud,quo & ego vtor. Seminis hormini, ſeſami,piperis, ſeminis erucæ, ſinapis, nucū pinearum,caudæ ſcinci,ſatyrii, floris iunci odorati,ſtyracis,ſeminis porri,vuæ paſſæ, ſingulorum æquales partes, mellis quantum ſatis eſt:præbe drach.I. Aliud,quo etiam ipſe vtor. Salis communis torrefacti ſeſquiſextarium Italicum,hoc eſt vnc.XXXVI. ſeminis hormini ſcrupulos duodecim,ſpicæ nardi vnc.I. ſalis ſcinci vnciam vnam,caudæ ſcinci dr.IIII.ammii ſcrupulos duodecim, ſatyrii ſextantem, piperis vnc.I. ſeminis cardamomi vnc.I. ſeminis fœniculi vnc.I.myrrhæ vnc. I. ſeminis erucæ dr. VI.ſeminis verbenacæ ſupinæ aridi drach.tres,ſeminis ſāguinariæ ſicci drach.II.nucum pinearum vnciam vnam, phyſſalidum drach.IIII. ſeminis hyperici drach.IIII.cōtūdito cribrato,& ad veſperam cochlearium quomodocunque velis exhibeto. Aliud vehementer efficax. Myrrhæ,piperis,ſpicæ nardi,tragacāthæ cuiuſque,dr.I. thuris ſeſquidrachmam, croci drach.I. ſtyracis, galbani, dauci, ſeminis hormini,cuiuſq; drach.II.canchryos,ſeminis fœniculi,ſeminis lini,ſeminis vrticæ,ſeſelis,cumini Æthiopici,aniſi, ſeminis erucæ, cuiuſque drach. ſex, erui albi toſti drach.ſex, ſeminis apii drach.tres, ſeſami non loti drach.decem,amygdalas amaras delibratas quindecim, amygdalas dulces triginta,nuces pineas centum, bulbos crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit vt ad cerati craſſitiem redigatur.præbe drach.I.ante cœnam,cum vino mulſo maximè,aut vino auſtero.Facit ad tentiginem, & ſuperabundantem rei venereæ vſum ciendum,in ſenibus præſertim & debilitatis.Facit & ad liberorū procreationem. Vnguentum efficaciſsimum. Olei vetuſtiſſimi lib.I. erucas in tithymalis repertas nonaginta ſex:erucas in æſtate dum in vigore eſt herba,accipe, & in oleum cōiectas,ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo vtere:ani & pudendi intercapedine, itémque lumbis ex eo confricatis.Idem etiam pinus erucæ faciunt,& tentiginem vehementer cient. Oribaſii ſatyrica. Zingiberis,radicis ſatyrii ſuperioris,cuiuſque drach.octo, caudæ ſcinci,mei,aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cuiuſque drach.quatuor,ſeminis erucæ drach.tres,cinamomi drach.tres.hormini,piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque drach.II.floris iunci odorati drach.I. ſpicæ nardi drach.I. ſanguinis hircini ſicci cochleariū plenum.datur drach.I. cum vino,imbecillioribus verò cum lacte. Oribaſii,ad pudendi languorem ac reſolutionem,præſertim ſenum.

Seminis erucæ drach.II. cumini vnc. I. portulacæ vnc.I.excipe melle,& manè ac veſperi cochlearium præbe. Porrò ad coitum concitat paſſer troglodytes appellatus,in cibo acceptus. Verùm iis qui frequentius & ſuprà quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendā præbe. Oribaſii,tentiginem ciens. Piperis,petroſelini,nucum pinearum, ſcobis pudendi ceruini aridi, terebinthinæ,æquales omnium partes melle excipe, & cum vino bibendas præbe. Aliud,Oribaſii. Stellionem vſtum quamtenuiſſimè conterito, deinde oleum affundito,atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungito,& coito:vbi verò à coitu ceſſare velis, digitum ipſum abluito. Aliud eiuſdem. Leporis coagulum,aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacāthæ ſucco teſticulis intercapedini inter anū & pudendum ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris vnguētum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drach.I.ſulphuris viui drach.I.cnici interioris drach.I.pyrethri obolos duos, melanthii drach.II.piperis grana triginta. grana cnidia depurata viginti,contundito,& cum drach.I.ſucci ſquillæ terito,ceræque vnciam vnam cū olei cicini beſſe colliquato:mellis item quadrantem adiicito. vtitor. poſt coitum verò,cum linteolo loci diligenter extergantur. quidam verò hoc vnguento ſedem illinunt. Porrò Rufus etiam hæc addit: Facilè eſt, inquit, & hîc remediū reperire iis qui venere vti non poſſunt. Adoleſcens enim quiſpiam nos acceſſit, & ſe vehementer coitum appetere confeſſus eſt:verùm vbi commiſceretur,ſemen emittere non poſſe,ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erūpere.In hoc itaque cōiecturam feci, vaſorum ſeminariorum ſiccitatem adeſſe: quod ipſum etiam adepta ſanitas demonſtrauit.nam poſtquam humida & boni ſucci diæta eſſet vſus,ſemen emiſit. Alius item adoleſcēs domeſticus miniſter,confeſſus eſt ſe,quando cum muliere rem haberet,ſemen effundere non poſſe: quum verò dormiret,plurimum ei ſemen prodire. Viſum itaque mihi eſt, vaſa eius ſeminaria propter multam vnà cum frigiditate humiditatem,calfieri non poſſe:propterea quòd caliditas in coeundo ad corporis ſuperficiem diffunderetur: in ſomnis verò amplius calefieret, propterea quòd ſomni interna calefaciunt,& refrigerant exteriora. Quare hunc ipſum infernas partes exercere iuſſi, atque id maximè per equitationem. Caſtoreum etiā bibendum præbui, & diætam omnem calidam & ſiccam conſtitui.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo quartus,

De ischiadicis siue coxendicum dolore, déque podagra & articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant.

De Ischiadis siue coxendicum dolore, Cap.I.

A ARCHIGENIS. Ischiadici, *hoc est ex coxēdicū dolore affecti*, propriè dicūtur quib⁹ dolor circa iuncturam quandam vertebrarū innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum, aliquādo quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lūborum: aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verò quandoque etiam contingit vt vertebri dolore ferè sublato, circa poplitē solùm afflictio hæreat: B aliis autem iuxta talum: quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè vesica ipsa molestiam transfumēs vrinæ difficultatem inducit: & tunc maximè totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert: verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, & immodicus rei venereæ vsus: aliquando etiam deambu- C lationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & vomēdi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo, existit valida alicuius humoris vbertas, quæ affectum articulorum nexū occupat, quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæterùm ad affligentis humoris cognitionem, conferet diæta quæ præcessit, & anni tempus, & aeris nos ambientis status, ætásque & habitus, itémque color corporis: amplius autē & doloris specimē, siue feruēs & pungēs, siue stupidū. Initiū igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & si quidē humoribus ex æquo redūdarit corpus, præ omnibus venæ sectio assumatur: deinde etiam purgatio. postea verò ea quæ dicentur pharmaca opportunè & ordinatè adhibeantur, ita vt in manibus quidē & pedibus pharmacis fluxum repellentibus vtamur: circa coxendicū verò iūcturā id facere vitemus. Quum enim hic cōnexus in alto situs sit, sanguis ex vicinis & ambientibus venis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxēdicū dolorē, atq; ea neq; omnino refrigerēt, neque fortiter calfaciāt. Etenim quæ refrigerāt, ad cōnexū materias impellunt: quæ verò vehementer calfaciunt, aliā amplius materiā ex adiacentibus partibus attrahūt. A multitudine itaque sanguinis coxēdicū dolorē obortum, venæ sectio curat, si primùm cubiti venā secemus: deinde etiā eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omniū inflammationum, diuulsoriam venæ sectionem facere oportet, veluti si pes sit inflāmatus, ex vena è directo loci affecti sita sanguinē extrahemus: in affectionib⁹ verò iā inueteratis, maximè quidē ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri nō possit, ex vicinis. Post sanguinis verò è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet: secāda est autē in

terna vena iuxta talos sita. viriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit Galenus, coxēdicū dolores in vna die curatos per hāc ex crurib⁹ euacuationē, maximè si nō à frigiditate sint oborti, sed ex vasorū sanguinis circa coxēdicē repletione. In omni equidē coxēdicū affectione, præcipuè tamen ea quæ humoribus ex æquo redundantibus oboritur, siquis prius quàm corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectam particulam vtatur, ægerrimè sanabilem affectionem reddit, vtpote multitudine ibidē insolubiliter condensata. supra reliqua enim inspissatur & viscosa redditur, & ob acrium pharmacorum caliditatē & siccitatē, nō dissimile quippiā assationi perpetitur. Ab euacuatione igitur totius corporis, vt quæ maxima facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi initium faciemus: & non solùm à cruribus, sed & à cubito primum sanguinem extrahemus. Sunt & vomitus ischiadicis commodi, atque adhuc amplius quàm per vētrem euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà repētes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. inueterato verò malo, etiam à pharmacorum vomitū cientium acceptione, ita vt à mediocribus incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articulo à medicis per immodicū acriū pharmacorū vsum facta est, his cucurbita quāmaxima cū scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa efficaciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam præscriptis à veteribus medicis pharmacis iuxta methodum poterunt vti. Itaque post venæ in cubito sectionem & à talo item sanguinis detractionem, aut per purgatiuum euacuationem, vbi videlicet aluus leniori clystere iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, primùm quidem ex oleo rutaceo. postea verò etiam efficacior irrigatio adhibēda quæ sēsim calfactet, & materias ex alto ad superficiem attrahere possit, qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita vt octo quidem cyathi olei cyprini, quatuor verò acris aceti, duo autem nitri, & vnus canchryos coniiciantur, & donec ter aut quater efferueant coquantur: pòst verò, expressus & in lanis succidis exceptus succus, super affectos locos imponatur: verùm quotidie renouare hanc irrigationem oportet, & tribus vicibus hoc fotu admoto, profectus animaduersionem habeto. Multos enim, inquit Archigenes, vidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. Ego verò, inquit, post prædicta etiam simpliciorem clysterem infundo, & sequenti die acriorem, atque haud scio an vllus tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic præsidio non cedat: aut si aliquando ad primā adhibitionē nō cessit, post alterū ei⁹ vsum penitus excisus est. Apparatur autem acrior clyster hoc modo: Mellis sesquicyathum, olei tantundem, aquæ cyathos duos, nitri drachmas octo, terebinthinæ drach. IIII. hæc vnita & calefacta infundito, & podici fomentū apponito, quò diutius infusum cōtineatur: nā sic magis operatur: vtplurimùm verò mucosam humiditatē extrahere cōsueuit. aliquādo autē & sanguinē, quando etiā maior cōmoditas resultat. Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis dieb⁹ interpositis (non tamen vt prioris præsidii vtilitatem demoliamur) rursus clystere vtemur, pro simplici aqua, cētaureæ decocto ad prædicta affuso, quò robustius pharmacum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, deinde paululùm cocta, atque decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligētem humorem. Optimè etiam facit lupinorum amarorū decoctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quòd si tamen affectio adhuc remoretur, cucurbita quāmmaxima, cum plurima flamma locis affigatur, vulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterùm & reliquam curam referre operæpretium existimo, vt nota sit siquando vsus eius necessariò expetatur. In omni enim tempore plurima curationis principia cōstituenda: hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduè præsidiorum permutationes fiant. Itaque vbi rursus mederi cœperis, vomitibus vteris siue à cœna

A siue à raphani acceptione cōcitatis: deinde loci affecti & totū corpus in balneo per nitrū extergatur: post balneū autē, loci ex vnguento per adarcem & euphorbiū cōposito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum ad ischiadicos assumere huiusmodi: Colocynthidas quotquot velis accipito, & derasa ac proiecta medulla, ipsas oleo optimo expleto, & totam noctem finito. deinde oleo per se effuso, cum vacuo colocynthidis capite aquam vna & dimidia olei mensura commensurato, ac in
B ollam fundito, atque cum eaipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas ipsas quidem abiicito, liquorem autem excolato, & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei cōtusi ac cribrati quantum satis erit inspergito, manibúsque satis diu emollito, ac pilulas ad nucis Ponticæ magnitudinē formato, ex eisque XXIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si verò fortius reddere pharmacum velis, ad hanc dosin, veratri nigri corticis tenuissimè triti obolos tres, & scammoniæ scrupulū vnū, adiicito. Possum autem idem de
C hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi, referre, quòd videlicet solum aliquando sufficit etiā eam quæ per multum tempus indurata est, coxendicum affectionem extirpare. licet itaque eo sæpe vti: multitudine tamen eius imminuta. & sanè moderatam eius multitudinem obseruauimus numerum XVIII. pilularum. Eis verò qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibeto hoc modo. Colocynthidem quāmaximam perforato, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomenti inest, intotum colocynthidem ex vino dulci veteri ex-
D pleto, & per totam noctem finito, & cum defecto ex ea operculo cooperito. manè verò excolatum per panniculum vinum & tepefactum, bibendum præbeto. Si verò parua fuerit colocynthis, duas pro vna vino expleto, & exhibeto. Quòd si efficaciorem reddere velis hunc cremorem, veratri nigri obolos tres adiicito, & scammoniæ sesquiobolum. Cæterùm per interualla quædā prædicto clystere ex cucumeris videlicet syluestris radice apparato, etiam ad ipsos vtaris.

De herba iberide quæ & cardamine appellatur, E eiúsque sinapismo, Cap. II.

Quòd si vestigium quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurā cardami, hoc est nasturtii, habet. Multa autem vbique nascitur, maximè tamen circa vetera monumenta muróśque & circa vias in incultis locis. folia autem habet nasturtii, vere quidem virentia & nasturtio multo maiora: lōgitudo verò caulis, cubiti parui est aut paulo amplior:
F æstate florem lacteum promit, & tunc sanè efficacissima censetur. semen fert quamminimum, atque idipsum per totum caulem enascitur. radix verò acerrimum habet odorem, & maximè omnium nasturtio similem. Hanc æstate maximè recentem effodito (arida enim vires amittit) & diligenter tundito: tunditur autem difficulter: & axungia veteri modica excipito, ac iūcturæ coxæ & vniuerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere finito: mulieribus quidem nō infra duas horas, viris autem per quatuor horarum spatiū, si possibile sit id perferre. excitat tumores cum ardore & rubore, veluti sinapismus
G facere solet. Pòst verò in balneum inducito, nullo vnguento aut smegmate eis illito: vbi verò modicum exsudauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iubeto, idque fortiter perferre cogito. morsum enim cum ardore in principio inferre consueuit: deinde educito. ferme enim semper, quanuis ab aliis fuerint importati, sua sponte pedibus ingredientes, exibunt. Verùm à balneo ad oleum multum, paucum admodum vinum admisceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero panno deterso, crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito.
H Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde auxilio opus habere. quòd si tamen aliquādo vestigium affectionis relinquatur, vicenis horis siue diebus interpositis, rursus eodem præsidio vtaris. Atque hic quidem sinapismi est modus. Cæterùm pharmacum ipsum plu-

res quàm ſperare poſſis, in ſe complectitur commoditates, & cum minori acrimonia eius vſus perficitur. Hoc autem vtendi modo etiam ad inueteratos capitis dolores, omnéſque alios diuturnos dolores, quacunque tandē corporis parte conſtiterint: ad affectiones item ægrè ſolubiles & reſolutiones perſanandas, vti licebit. Ceratum ad iſchiadicos, Archigenis. Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorum quieſcis, ceratum locis imponatur huiuſcemodi: Opopanacis drachmas octo in aceti cyathis duobus diſſoluito, deinde ceræ triētem, cum beſſe olei cyprini liquefacito, refrigeratóque ac læuigato, & ad diſſolutum opopanaca coniicito, vnito, ac vtitor.

De vſtione, Cap. III.

VEteres, inquit Archigenes, etiam vſtione in iſchiadicis vſi ſunt, tum per cauteres ferreos igni candefactos, tum per ſtruthii & ariſtolochiæ radices coxæ iunctura in altum peruſta, itémque cruri per interualla quædam, circa dolētes maximè locos, cautere admoto. Quidam verò alii ad propinquæ cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium, circa infernum magni digiti ſiue pollicis articulū, caprinum ſtercus feruens per forcipem imponunt, ſtercoráque variāt ac permutant, donec ſenſus vſtionis ad locum affectum perferatur. tunc enim ſufficientem vſtionem eſſe dicūt. Dioſcorides autem hanc rem ita tradit: Caprinū, inquit, ſtercus feruefacito, & extenſo magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiuſdem digiti finem notato: deinde locum ipſum ex oleo prælinito, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum ſubſtrata, ſigillatim caprinum feruefactum imponito, quouſque ſenſus per brachium ad affectam coxam procedat. Antyllus autem, Nos, inquit, etiam huiuſmodi vrendi modo vtimur: Stercus caprinum ſiccū feruefacimus, eóque vētrem magni digiti affecti pedis perurimus, paulo infra vnguem vſque ad os ipſum vſtione penetrante. Hæc ipſa vſtio extremas coxendicum affectiones, & quæ nulli alii præſidio cedunt, diſſoluit. Cæterùm poſt vſtiones, porri folia cum ſale trita, aut oliuas nigras cum ſeſamo illoto tritas, aut nucum interiora trita, ad locum cruſtoſum imponito. eis verò qui molles carnes habēt, lac cum melle adhibeto. Tertio autem die ab vſtione, lenticulam coctā cum melle, donec cruſtæ penitus excidant, cataplaſmatis modo imponito: atque deinde ſuppuratorio ductu vtitor, vlceribus ad plures dies aſſeruatis ne cicatrix eis obducatur. Nouimus, inquit Archigenes, plurimos qui ex prædictis vſtionibus opem ſenſerunt: verùm nobis, inquit, ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia ſuffecerunt, itémque malagmata quæ paulo pòſt dicentur. appoſuimus autem De vſtione, ne videlicet eius vſus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ, Cap. IIII.

ARchigenis. Tempore porrò exacerbationis, reliquæ partes faſciis circumligandæ ſunt, & diligenti fricatione contrectandæ: irrigationes item locos impinguātes, & per vices mutatæ, ex oleo ſicyonio calido adhibeātur, & cū lana conuoluta contegantur. Cataplaſmata autem ex ſemine lini ac fœnigræci affectis partibus imponantur: maximè verò quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia aſſumunt, & althææ radicem. Mitigant etiam vehementes dolores, ex oleo fomenta, & ex milio fricto, itémque ſale in ſacculis calfacto. Potiones ad iſchiadicos: Succ⁹ Cyrenaic⁹ exacerbationes diffundit, erui magnitudine potatus aut deuorat⁹. Sūmè facit & caſtorei drach. vna cum opopanacis obolis tribus. Alia potio ad iſchiadicos: Farinæ erui, aniſi, fœniculi, ſingulorum parem menſuram coniicito, tundito & cribrato, obolóſque nouem in dimidia vini hemina dato. multa craſſa per vrinam ducit. vbi verò purum prodire videris lotiū, ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ minoris ramulos contundito & cribrato, ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato.

Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato, ſimilitérque præbeto. ſanguinem per vrinam educit: quotidie

A autem bibētem lauato. Auxiliatur item irionis ſemen cum vino, & ſmyrnii ſemen eodem modo. Seminis naſturtii drach. vnam cum vino, radicis capparis corticis drach. vnam cum vino, radicis iridis tritæ drach. I. cum paſſo, ruta ſylueſtris & domeſtica cum aniſi decocto, ſymphyton in petris naſcens, cum vino mulſo decoctū: radicis althææ decoctum, aut centaureæ minoris, ammoniaci thymiamatis drach. I. ex aqua mulſa: ſeminis hyperici drach. I. quod ipſum & ſtercora educit itémq; pituitam, baccæ iuniperi ex vino, bitumen pro catapotio deuoratum, carpobalſamum ex aqua mulſa. Cæterùm & potiones dolorem lenientes, itémque ſoporiferæ, vbi dolores reſtiterint, commodè aſſumi poſſunt: maximè tamen omnium antidotus quæ pæonia appellatur, in tertiodecimo Sermone deſcripta. Ego autem, inquit Archigenes, etiam in exacerbationibus prædicto clyſtere vſus ſum, eo videlicet qui ex terebinthina & nitro conſtat, & euidentem permutationem feci. poteris autem & cucumeris ſylueſtris decocto in exacerbationib⁹ vti. De reliqua diæta, Archigenis. Subiungemus autem ex ordine & paucis reliquam curam. Præ omnibus igitur adhortor vt contentiones, & exquiſitæ negotiorum incommoditates eis exhibeantur, non ſolùm à cibo accepto ſed etiam ſumēdi cibi tempore, diæta vnctoria & impinguante conſtituta, quò ſimiliter carnis incremento ſit conſultum. Nam ſi hanc veluti neruorum operculum acquiſierint, tutum ſimul ad omnē externā cauſam inuentū habebimus, ſimúlque cōmodā exercitationem omni vnctoria diæta potiorem apponemus. Vngantur autem ab expertis, & gymnaſiis exerceantur. minimè enim moleſti labores fient cum perito præexercitatore: & manus ſanè exercitiis tritæ commodiores ſunt mollibus ad curationem. At verò ſignificandum eſt etiam quòd iſchiadici ab aſſiduis flexibus & deambulationibus, & moderato curſu quamcommodiſſimè opem ferre poſſint. Præcedat itaque geſtatio in equo, deinde naturalium aquarum vſus, primùm quidem calidarum, deinde etiam frigidarum. ſi enim ad frigidæ lauationem aſſueſcant, ſola ſuffecerit ad incolumitatem acquirendam. Cæterùm diæta, tempore quidem exacerbationis ſorbilis ſit & modica: per interualla verò ſolidior & reparandis viribus magis accōmodata, habeátque acrium eduliorum comeſtiones quaſdā per aliquot dies adiunctas. Eorum autem ſyluam ſæpe iā appoſuimus, vtpote quæ nihil viſcoſum, aut craſſi ſucci, aut ægrè concoctile, aut quod difficulter digeritur, cōplectitur. Bonæ verò concoctioni imprimis conſulant, non ſolùm damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita, ſed & incrementi carnis, qua præ omnibus iſchiadici opus habent. Quin & qualitates eorum quæ ægrè concoquuntur, fugiendæ, præſertim eorum quæ vrinam ducunt. Aluum autem probè ſolutam habere expedit: premuntur enim & aggrauantur articuli vbi ipſa fit adſtricta. neque verò aſſiduè profluat venter. nam id imbecilles reddit, & quod cum purgationis impetu à toto corpore attractum eſt, idipſum vicinas partes replet. Cōtingit tamen etiam aliquādo à periculoſa dyſenteria oborta omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præſtat etiam vomitus per interualla ſiue à cibo accepto ſiue à raphanis. neque latet nos quoſdā veratro ad iſchiadicos vſos eſſe. ſcimus item veratrū efficaciter auxiliari: verùm nō ſuſpicamur eius vſu op⁹ eſſe ad hāc affectionē vtpote quæ ab antè tradita cura extirpabitur. Cataplaſma iſchiadicum: Farinam lupinorum amarorum in aceto mulſo aut poſca decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præſertim viridem, aut ſi haberi nequeat, cum poſca, locis imponito. eſt enim præſidium præclarum. Aliud, facit ad vehementes dolores: Papaueris capita in aqua mulſa decoquito, ipſiſque proiectis, farinā ordeaceam aquæ mulſæ incoquito ac imponito. Aliud. Capita papaueris viridia terito, & adſperſa polentæ farina in paſtillos redigito, eáque in vmbra reſiccato. Vſu verò expetente, in ſufficienti aceto diſſoluta ac calefacta imponito. Aliud Aſclepiadæ, iſchiadicis, podagricis, & articulorum

morbis eueſtigio auxiliatur. Fœnumgræcum in fictile vas coniectum & poſca ſufficiente aſtuſa,per integram noctem macerato:manè verò ad ignem appoſitum donec ſoluatur coquito:deinde in mortario tritum,& ſufficienti melle aſtuſo calefactum, & linteolo exceptum, ad affectos locos apponito,& faſciola adalligatum ſinito,idque per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis ſymphyti ſeſcuncem raſam & in tenues partes conciſam in pilam teſtaceam coniicito,& enixè terito, atque vbi contrita fuerit,mannæ quadrantem,& ouorum recentiũ crudorum candida tria vnà cum luteis adiicito,rurſum que enixè terito, & contritis lib.I.adipis ſuilli veteris probè ſubacti addito,vnito,ac linteolo excepta imponito. Eueſtigio dolores mitigat,& præſertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Aſclepiadæ: Fœnigræci mola triti,corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiuſque quadrantem,oua cruda recentia x.radicis maluæ lib. I. radicis ſymphyti libram vnã, carnis cochleæ terreſtris ſeſcuncem, vt prædictum eſt apparato diligenter,& ſublatum reponito. Vſus verò tempore, pharmaci partem vnam,adipis ſuilli veteris partes duas accipito.

Epithemata & malagmata ad iſchiadicos, Cap. V.

MAlagma,inquit Archigenes,quod valde multo ex perimento nobis conſtat, eſt ſubſcriptum. verùm cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipſum autem malagma aliquando inhærere conſueuit. quare expectabis eius vtilitatem: Colophoniæ librã vnam,baccarum lauri beſſem,ſeminis raphani trientem, corticis capparis libram vnam,picis aridæ libram vnã, pyrethri libram vnam,ceræ libras duas & dimidiam,fœ nigræci beſſem,iridis libram vnam,ſinapis beſſem,nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito:dein de reliqua arida inſpergito,ſimúlque terito,aſtuſiſque liquefactis,emollito,ac vtitor. Hoc quidem igitur malagma eiuſmodi eſt quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit,& materias ex alto ad ſuperficiem educit: quo ſanè in principio nõ oportet vti. Verùm quod ſequitur, leuiſſimum eſt & multæ commoditatis, quóque citra formidinem conuenit vti: Ceræ triẽtem,ſtyracis ſeſquiunciam,ſ:tyrii ſeſquiunciam, alo e primariæ ſeſquiunciam,ammoniaci thymiamatis ſextantem,croci vnciam vnam, pyrethri vnc. I. opopanacis vnc. I. galbani vnc. I. thuris vnc. I. olei veteris lib. III. (aliquando autem ſextã tem ſolùm,in æſtate)apparato,& vtitor. Præter opinionem etiam facit ad iſchiadicos emplaſtrum pardalis appellatum,quod ad hydropicos inuenies deſcriptum.

Leæna emplaſtrum, malum penitus extirpans: Olei veteris libras duas,plumbaginis, ſalis communis, terebinthinæ,ſingulorum libram vnam, ſquamæ æris quadrantem,æruginis,herbæ lanariæ radicis,chamæleontis nigri radicis,ariſtolochiæ,ſinapis,ſingulorum ſextantẽ: aliquando etiam canchryos vnciam vnam,aut pro eo pyrethri tantundem. auxiliatur etiam capiti ad hemicraniã impoſitum. Heræ ad iſchiadicos. Hoc,inquit, vſus ſum ad Frontinum,ſtatim ab exacerbationibus impoſito: Ceræ drachmas centum, viſci drachmas ſedecim, terebinthinæ drachmas vigintiquinque,galbani, myrrhæ,iridis,cuiuſque drachmas ſex,cedriæ heminæ dimidium,olei cyprini heminæ dimidium. ceram, cedriam cum cyprino oleo liquefacito:deinde reſinam & galbanum adiicito, & ablatis ab igne ſtatim viſcum addito, & vbi diſſolutum fuerit,irin inſpergito & vnito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Aſclepiades autem ita inquit, Malagma quod iſchiadicis ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem imponitur. facit ad oſſa contrita ac omnem neruorum per conſenſum affectionem,omnémque duritiem diſſoluit: facit item ad alias inflammationes,comprimit & committit malignas cicatrices. prodeſt luxatis & colliſis, & ad omnes malignas mamillarum diſpoſitiones. eſt enim valde generoſum: Ceræ, terebinthinæ, viſci, galbani, myrrhæ, iridis ſiccæ,ſingulorum drachmas quadragintaocto, olei cy-

A prini quantum ſufficit. Galbanum cum cera in mortario contuſum & emollitum cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne viſcũ iniicimus,& vbi diſſolutũ fuerit,irin inſpergimus,& ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipſis emplaſtra ex ſale:quale & hoc eſt: Salis drachmas centum, picis ſeſcũcem,olei libras quatuor, ceruſſæ libras duas, ſalem per ſe quãtenuiſſimè terito, ſimiliter & ceruſſam: deinde oleum ad ipſa in mortarium affundito, & poſtquam ſufficienter trivueris,excepta vſquequo manus nõ

B inquinent coquito ad lentum valde ignem. deinde picẽ liquefactam & percolatam iniicito,ac rurſus ad compagem quæ manibus non adhæreat reducito,& vtitor.

Malagma ex ſilphio,iſchiadicis valde præclarũ. Ammii drachmas duodecim,ſilphii,ſeminis rutæ ſylueſtris, baccarum lauri repurgatarum,ſingulorum vnciam vnã, medullæ colocynthidis drachmas duas,nitri, abrotoni, cardamomi,cuiuſque drachmas quatuor,ceræ, adipis vi tulini,ammoniaci thymiamatis, cuiuſque ſeſquunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inſpergũtur,ſimùlque

C in mortarium ad ammoniacum cum aceto tritum infunduntur. Quidam verò ammoniacum cum cera liquefaciunt,& ad compagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma quo Theodorus proprium patrem curauit,quum ob dolorem ſuſpicere non poſſet:

Ceræ,picis liquidæ,aluminis liquidi, æquales partes accipe:liqueſcibilia liquefacito,& ad alumen cum aceto tritum aſtundito,emollito, ac vtitor. Aſclepiadæ, ad iſchiadicos. facit & ad colicos:ſecuréque in exacerbationibus exhibetur. ſcabiem etiã quam pſoram *Græci* appel-

D lant,citra exulcerationem ſanat: Ceræ,picis liquidæ, pi cis aridæ,cuiuſque librã I. ſulphuris viui,aluminis ſciſſilis,nitri rubri,cuiuſque ſeſcũcem. Quæ eliquari poſſunt eliquato, aridáque quamtenuiſſimè trita paulatim adſpergito,ſimúlque in mortario poſca madefacto commiſceto,emollito,ac vtitor. quidam picem aridam & reſinam pinus,ac ceram per ſingulos dextantes ſumunt,oleique ſextantem addunt, ac reliqua veluti prædictum eſt. Iſchiadicum mirabile: Thuris, euphorbii, ammoniaci thymiamatis,pyrethri,picis,ceræ, ſingulorum

E quadrantem,reſinæ pinus aridæ ſeſcuncem,olei cyprini ſeſcuncem,fellis taurini quadrantem. thus,euphorbiũ, ammoniacum, vnumquodque per ſe quamtenuiſſimas in partes vnà cum felle terito:liqueſcibilia verò liquefacito,& pyrethrum inſpergito,eáque ad trita fundito,vnitóque,ac vtitor confidenter. experimento cõſtat. Melius autem apparatur ſi ammoniacum quamtenuiſſimè tritum liquefactis inſpergatur,atque eo eliquato thus triſtum adiiciatur:euphorbiũ verò cum felle teratur. Vn-

F guenta & acopa quæ neruorum laſſitudinem in iſchiadicis reficiunt. Ad coxẽdicum dolorem,pæoniæ radicem in oleo ad triduum contuſam accipito, & quarta die paululùm coctam illinito. Cæterùm præpurgandos eos ſcito,ex ſucci tithymali guttis quinque tantùm cum caricis acceptis,aut ex corticis tithymali cremore. Corticẽ autem ipſum contuſum & cribratum quatuor ſcrupulorum pondere in vino per integram noctem macerato:manè verò excolatum vinum præbeto. Aliud. Nycteridem herbam,quam vnguentum Helenes appellant,oleo decoquito,& per diẽ vnã in oleo manere ſinito,percolá-

G que & illinito. Aliud,multo experimento conſtans.

Herinaceum terreſtrem viuum in oleum coniectum donec flacceſcat coquito: deinde eo extracto, farinæ ad arces ſextantem oleo iniicito,& olei cyprini vnciam vnam.vtitor autẽ,illito ex eo loco. Cæterùm oleũ ipſum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus eſto. Aliud iſchiadicum,quod iſotheon appellatur. facit & ad reſolutiones,& ad omnem neruorum per conſenſum affectionem: Caſtorei,opopanacis, euphorbii, œſypi liquidi,ammoniaci thymiamatis, galbani, tere-

H binthinæ,ſingulorum ſextantem,medullæ ceruinæ triẽ tem,ſtyracis vnciam vnam,olei ſtyracini trientem, olei irini ſeſcuncem,piperis vnciam vnam,ceræ libram vnã, olei ſicyonii libram vnam,olei veteris librã I. Ammoniacum,galbanum,opopanaca,cum vino terito:liqueſci-

bilia verò eliquato, &ab igne ablata reliquis affundito, ac probè vnito: ſtyracem verò in pila tundito ac paulatim ex pharmaco ei addito: vbi verò diſſolutus fuerit, cum reliquis vnito, acvtitor. Acopon ad iſchiadicos efficaciſſimum eſt, quod inter communia acopa poſt articularia remedia refertur, & Orcheſtæ inſcribitur. eo itaque confidenter vtitor. Vtere & ſimilibus acopis ac vnguentis quæ iſtic deſcribentur. Inſpergimen ad iſchiadicos in balneo. Inſpergimen iſchiadicum efficax: Farinam lupinorum in balneo inſpergito, & in exudatoria tabella proſtratum ſudare facito. Aliud. facit & ad inueteratas affectiones: Coſti, piperis albi, pyrethri, cuiuſque quadrantem, nitri vnciam vnam, fæcis vini vſtæ libram vnam, contuſa in balneo inſpergito.

Aliud. Coſti quadrantem, pyrethri quadrantem, nitri vnciam vnam, piperis albi, adarces, euphorbii, cuiuſque vnciam vnam, fæcis vini vſtæ libram vnam, ſampſuchi ſeſcuncem contundito, cribrato, ac in balneo vtitor. Heræ, ad iſchiadicos, inſpergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, ſulphuris partem vnam, terito ac miſceto, & præloto ægro, dum corpus adhuc calet, inſpergito, & cum charta contegito, atque donec ſua ſpõte decidat ſinito. nihil autem vetat ægrum lauare, charta adhuc inhærente. Alia inſperſio: Adarces, ſtaphidis agreſtis, canchryos, ſinapis, cardamomi, piperis, euphorbii, ſulphuris viui, cuiuſque vnciam vnam contundito & cribrato. ægro verò inducto, & in ſecunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam ſubſtrato, ad dolentem locum inſpergito, & contentè affricato: deinde in calidam deſidere facito, & prolutum educito ac extergito, rurſúſque inſperginem iniicito & affricato. poſtea verò dum adhuc calidum corpus habet, eiuſmodi malagma imponito: Cineris caulium braſſicæ vſtorum quadrantem & vnciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agreſtium vſtorum tantundem, picis aridæ libram vnam. cineris lignorum vitis vſtorum quadrantẽ & vnciæ dimidium, ſulphuris viui quadrantem, axungiæ libram vnam. Liberabitur enim æger, atque id breui, ab omni dolore, vt incantationi ſimilis facultas videri poſſit.

De podagra & arthritide, ſiue articulorum morbo, Cap. VI.

POdagrica & arthritica affectio, eiuſdẽ ſpeciei inter ſe exiſtunt. Differt autem podagra ab arthritide non toto genere ſed affectis locis. In omnibus enim debilitas eſt articulorum diuturna cum fluxione. quæ quidem ſi in pedibus perficitur, podagra appellatur, ſi verò in aliquo coxarum vertebro, iſchias, *hoc eſt coxendicum morbus*, nominatur: ſi verò in multis corporis articulis innititur, arthritis ſiue morbus articularis vocatur. Cõtingit autem aliquando vt repentè irruat malum æqualiter per omnes articulos diſperſum: quod ipſum euenire conſueuit iis qui conſueta exercitia coaceruatim relinquũt & licentiore diæta vtuntur: vtplurimùm verò clanculũ & paulatim fluxus irruere ſolet. alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuaſit, aliis verò calcanei extremum, rurſúſque aliis cauum pedis, aut ex calciamenti aut ex conſimilis rei affrictu. Cæterùm initio à pedibus ſumpto, paulatim ad genua malũ procedit, ad coxendicum item ac femorum iũcturas, deinde ad manus, ſingulis articulis particulatim affectis, quando ſanè propriè, veluti prædictum eſt, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui verò extremè ab hac affectione apprehẽduntur, his & ſpinæ vertebræ & coſtarum iuncturæ & genæ dolẽt: aliquibus autem & iris ſiue corona pupillam oculi ambiens. neque eſt aliqua oſſium connexio quæ ab hac affectione ſit immunis.

Cauſæ vniuerſales, Cap. VII.

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ & ebrietates: atque his adhucamplius immoderatus rei venereæ vſus: iam verò & deambulationes concitatiores quàm pro more, & ſtationes diutius productæ, & familiares excretiones ſuppreſſæ, & conſuetorum exercitiorum intermiſſiones. Vtplurimùm verò aptitudines à parentibus in filios ac poſteros transferuntur. In vniuer A ſum verò amplius omnium. crudorum humorum multitudo affectionis cauſa exiſtit. Quòd humorũ multitudo affectionem inducit. Quandoquidem igitur humorũ multitudo in corpus digeritur, hique ipſi ad pedes deferuntur, & in ipſis partes omnes diſtendunt, inflammationéſque & dolores inferunt, manifeſtiſſimum ſanè id exiſtit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & venæ ſanguinis in ipſis apparent repletæ, & euacuatis ipſis, in naturalem habitum æger reducitur. verùm multitudo influens, non in omnibus æqualis exiſtit. Etenim alii ex B caliditate ægrotant, alii ex frigiditate. atque exinde etiã refrigerando aut calefaciendo, aut reſiccando, opem ſentiunt. Quam ob cauſam mẽbra fluore infeſtẽtur. Poſteaquam igitur humorum multitudo in corpore congeſta, hominem moleſtia afficit, vnumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à ſe repellit: eum ipſum verò ſuſcipit aliquod ex vicinis membris ac ſubiectis. Itaque quum fortiora membra eum depellant, & imbecilliora ſuſcipiãt, id adeò citra intermiſſionem contingit, donec id quod C propellitur, ad omnium debiliſſimum membrum peruenerit, & in ipſo permanſerit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc eſt, membris videlicet fortioribus ſuperfluum demittentibus, ſuſcipientibus autem imbecillioribus. Cæterùm articuli ipſi ex aſſiduo motu debiliores redduntur.

Quare verò in quibuſdam magnus ſit morbus, in aliis verò paruus, Cap. VIII.

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum, ad humorum influentium multitudinem conſe- D quitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit: ſi pauciores, minor. cæterùm multorum recrementorum influxus, ob multas cauſas accidit. Etenim & copiam humorum multam eſſe oportet, & vias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infeſtatur raram, & facultatem in ipſa debilem: & membrorum eũ delegantiũ vires fortes, quò magna affectio fiat. Verùm ſi paruus futurus eſt morbus, prædictis contraria omnia concurrere oportet.

E Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap. IX.

POrrò vt multo tempore aut pauco morbus duret, etiam prædictæ ſunt cauſæ, tenacitáſque inſuper & craſſitudo humorum. Etenim ſanguis multus & craſſus, denſa pellicula concluſus, & à viribus debilibus ſegniter correctus, tempus auget & producit. qui verò contrario modo habet, minuit & breuius facit. Cæterùm & in aliis corporis affectionib⁹, ſiue in ſuperficie ſint, velut eryſipelata: ſiue ſub cuticula, vt herpetes: ſiue in carno- F ſis partibus, velut inflammationes, recrementa vtplurimùm feruntur: in podagricis autem & arthriticis appellatis, vſque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, vnà cum hoc quòd nerui permadeſcunt & diſtenduntur, itémque ligamenta & pelliculæ, omniáque circumcirca ſita: atque ob id ſæpe vſque ad quadrageſimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam ceſſauerit fluxus, neque amplius ex ſupernis feratur, repletæ adhuc multo humore exiſtentes iuncturæ, eum ad circumſita membra delegant. At verò ſi tenuior ſit G fluxus, celerrimè ægri ſanantur: niſi malè omnino curẽtur. Quòd ſi verò quis ex medicis veram methodum ignorantibus per reſoluentia ſemper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantùm dies ſed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri vitam inflãmationes extendet. A mala enim curatione, podagricis pleráque mala accidũt: maximè verò calli & artuum duritics, & articulorum curuitates ac contractiones, propter medicorum ignorantiam fiunt, qui neque per venæ ſectionem aut purgationem euacuant, neque redundan- H tem in vniuerſo corpore humorem quíque ad iuncturas defertur, & proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderatè adſtringant repellunt. Quidam enim ex ipſis inflammationes immodicè reſoluunt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplaſmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahúntque per catapla-

ſmatum caliditatem humorum copiam ex ſubiectis locis. Quin & ob hanc ipſam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, & ad recrementorum ſuſceptionem aptiores reddunt.

Quæ ſit incuruatorum articulorum cauſa, Cap. X.

AT verò alii medici immodicè refrigerant, alii autem vehementer diſcutiunt. Ex quo ſanè neruoſas partes inſpiſſari contingit, incuruarique & diſtorqueri, ob redundantium videlicet humorum ſuſceptionem. Contingit item calloſas & calculoſas coactiones in ipſis emergere, & neruos ſpōtaneo motu ſe mouentes congelari: ligamenta item & neruos qui tendines appellantur, qui ſanè aptiſſimi ad perferendum cenſentur, propterea quòd ſubſtantia ipſorum denſa & ſolida exiſtat.

Quæ cauſa generationis toforum in artubus, Cap. XI.

GEneratio quidem igitur toforum ſiue callorum in artubus induratorum, materiam quidem habet craſſos humores: cauſam autem efficientem, qualitatem calidam & ſiccam. quemadmodum videre eſt & in tofis qui in æreis vaſis ex limoſæ aquæ incoctione generātur. At verò pharmaca quæ valde refrigerant, ſi aſſiduè adhibeantur, non ſolùm craſſos humores congelant, ſed & tenues. quemadmodum vehementiſſimum frigus congelat aquam. Quæ verò aceruatim & immodicè diſcutiūt, id quidem quod tenue in ipſo fluxu eſt, euaneſcere faciunt: quod verò reliquum eſt, inſpiſſant & conglutināt: atque id eo amplius, ſi ad hoc quòd diſcutiunt, etiam immoderatè calefactoriam habeant facultatem.

Quæ cauſa ſit cur inflammationes in podagricis non facilè ſuppurentur, Cap. XII.

CAuſa cur podagricæ inflammationes nō facilè ſuppurentur, primùm quidem eſt affectarum partium ſubſtātia, tum natura, tum pro more, ægrè permutabilis exiſtens. Ad hoc enim quòd natura duræ ſunt neruoſæ partes, etiam tolerandi cura anguntur ea quæ moleſtiam inferre poſſunt, præſertim tamē pedum & manuum extrema. Quin & carne nudatæ magis hæ ſūt partes minúſque calidæ & humectæ, & ob id etiam reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflammationibus humores, corruptioni minus ſunt obnoxii, & pharmaca ſimiliter adhibita, inepta ſunt ad putrefactionē ac ſuppurationē. etenim alia ex eis refrigerant & repellunt, alia verò diſcutiunt, alia autem reſiccant. Contingit tamen aliquando in quibuſdam inflammationem aut ſuppurari aut erodi. Quum enim craſſus humor vehementer fuerit condenſatus, & deinde non ita vehemēter ſed moderatè calefactus, neceſſe eſt ipſum ſuppurari. Acri verò & eroſiuo humore influente, eroſio contingit, quemadmodum & marcor in quibuſdam ſuccedit, irruente videlicet in membrum humore qui putrefacere poteſt. quanquam rarò hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & conſequentibus acceſſionibus, ſiue ſymptomatis, affligēs humor cognoſcatur, Cap. XIII.

QVomodo quidem vniuerſi corporis intemperiem cognoſcere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone eſt præſcriptum, huius videlicet tractationis. Quomodo verò quis inflammationes in partibus inflāmatis conſiſtentes cognoſcere poſſit, neceſſarium & hîc paucis referre. Apparet autem id ex eis quæ accidunt & conſequuntur: quæ ſi quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida verò calefaciunt: mixta, autem mixtas etiā ſignorum ſpecies inducunt. Quo verò manifeſtior fiat hic ſermo, quæ iam dixi repetam, ſingulatímque retractabo.

Sanguinei humoris influentis ſigna, Cap. XIIII.

HVmor ſanguineus, ſi multus fuerit, & circa ſummam caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: non venatum modò ſed totius membri

A affecti circa cutem: eúmque calidum quidem moderatè, vehementer autem rubentem. pulſus autem adeſt in alto inflammationis mediocris. Qui hoc modo ſunt affecti, neque refrigerantia, neque calfactoria valde præſidia adhiberi ſuſtinent, & aſſiduè ac cōtinuè exacerbatur, quādoquidem aſſiduè & æqualiter ſanguinis allatio contingit. quanquam & per circuitum, quidam irritatione vexētur, quum nō continuè ſanguis defertur, & exacerbatio-

B nū acceſſiones omnino quotidie fiūt, verùm non ita durāt veluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ verò ei⁹ qui ſanguine redundat fuluæ ſunt, & mediocri craſſitudine præditæ, aliquando etiam ſubſidentiam albam, aut nubem, aut tale quiddam in medio pendens quaſi ſuſpēſum habentes. quòd ſi magis ad pituitam declinet ſanguis, albiores & craſſiores: aliquando verò cōturbatæ reperientur vrinæ, & multum eſt quod in eis ſubſidet. Venæ autem in his ampliore ſanguine ſuſcepto replentur, & in tumorem attolluntur. Ætas verò ab adoleſcentia vſque ad ætatem vigoris, apta fiat ad multitudinem ſanguinis producendam. Edulia item boni ſucci & quæ ma-

C ximè alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus verò, ver, & regio temperata.

Bilioſi fluxus ſigna, Cap. XV.

QVòd ſi verò bilioſus ſit fluxus, color cutis inflammati loci, aliquando quidem flauior quàm ſecundum naturam apparebit: aliquando verò rubore cum flauo permixto, quando videlicet flaua bilis ſangui-ni eſt permixta. Caliditas autem vehementiſſima & feruentiſſima adeſt, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. qui enim ita habent, vehementer à refri-

D gerantibus iuuantur medicamentis, ſiue actu ſiue potentia talia exiſtant. Exacerbationes verò his per tertiū quēque diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius verò vigorem remittunt: per ventrem enim & per vrinam recrementa ſuperflua his euacuantur: per cutem etiam tranſpirant, vtpote quæ tenuium partium exiſtant. Lotia eorum ſubfulua ſunt & ſubflaua: quandoque etiā acria vt in mictione vrinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes, & iræ & vigiliæ, & illuuies multæ, & fa-

E tigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria, ex acribus videlicet & ſalſis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Ætas verò & temperies corporis, calida & ſicca ad eum apta eſt. Hora autem ſiue anni tempus, æſtiuum: conſimilis item regio.

Pituitæ fluxionis ſigna, Cap. XVI.

AT verò ſi pituitoſa ſit fluxio, ad digitorum appreſſionē cauus ſit tumor, ſublaxus exiſtens & moderatus, & color dolentis mēbri albus. Dolores verò aliquādo quidem fortes, aliquando verò mediocres, & exacer-

F bationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durāt, & breuem intercapedinem habent: imò neque vnquam integrè remittunt. Ætas autem hoc modo amplius afficitur ſenilis, & temperamentum humidum & frigidum, & conſimilis ambientis nos aëris ſtatus, & tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris ſenſum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita verò otioſa, & ſocordia, ad pituitoſi humoris generationem plurimùm conferunt. Edulia item refrigerantis & humectantis ac inſpiſſantis facultatis, & balnea à

G cibo, vnde & vrinæ craſſiſſimæ ab eis prodeunt, & ſæpe conturbatæ reperiuntur. atque hæc quidem ſigna ſunt pituitæ natura frigidæ prædominantis: nam & hæc ipſa propriè pituita appellantur. Salſæ pituitæ ſigna: Cæterùm ſi ſalſæ pituitæ fuerit influxus, color membri affecti & tumor eodem modo habent veluti de pituita eſt prædictum: pruritus autem maximus & mordacitas infeſtat locos. Vrinæ verò tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquoſæ, aliquando verò craſſum in eis eſt quod ſubſidet, ſuntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis ſigna, Cap. XVII.

H QVòd ſi ex atra bile ſit fluxus, qui ſanè potentia frigidus eſt & ſiccus, quod rarò tamen contingit, frigoris ſenſus quādoque affectis adeſt, & corpora in profundo, velut atterantur aut ſcalpantur afficiuntur. Colo-

res verò tumorum nigriores sunt,& circuitus exacerbationũ per quartã quamque diem redeunt. sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas verò quæ magis hunc fluxum generat, est vigore inclinato & vergente: temperies autẽ frigida & sicca.& natura quidem superfluitates pituitosas generat:non autem atræ bilis. Quæ verò ex degenerante & mutata caliditate fit, flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atram bilem gignentibus,& lassitudines immodicæ. Regio autem ei apta est, frigida & sicca. tempus, autumnus: & cõsimilis aeris status. Vrinæ verò vtplurimùm in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea verò quàm secũdũ naturã atriores,& modicè crassæ,& quod subsidet in eis, aliquando fuscum est: aliquãdo verò mixtum, subcruentum videlicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionnm signa, Cap. XVIII.

SIN verò serosa recrementa influant, dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem valde excitant: secundũ speciem verò consimilia perficiunt, qualia humores solent qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante, serosa in ipsa pituita recremẽta consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt: secundum magnitudinem verò, multo minores. Vbi verò alii humores defluxerint, consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap. XIX.

NOsse porrò operæpretium est quòd aliquando fluxus fluxui commiscetur, aut calidus frigido, aut vicissim frigidus calido.& secundum vtriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans, Cap. XX.

QValis quidem igitur diæta vnicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum verò est eadem bis scribere. Cæterùm ad ea quæ istic relata sunt, vomitus in vniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere volunt, commodi sunt, præterquam eis qui thoracem & caput quæ facilè læduntur habẽt. Quibuscunque igitur exercitiis, aut aliis quibuscunque motibus, recrementa in ventrem confluunt, his vomitus ante cibum prodest. Qui verò sanguinis copiã aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum vomant per aliquot dies. Venus verò omnes podagricos extremè lædit,& præsertim si assiduè aut intempestiuè ea vtantur. Etenim voluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit, multo verò magis, si cum vehemẽti motu perficiatur. & ob id membra affecta longè imbecilliora fiunt,& promptè ac expeditè confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius vsus, aliquando propter consuetudinem vitiosam seminæ plurimùm irritante, quum videlicet multi & noxii fuerit humoris. generatur autẽ tale in naturis propriè multiseminis appellatis:& oportet sanè, quò molestiam eius vitemus, prohibere ne eius copia in feminariis vasis generetur. Quomodo verò seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI.

OPeræpretium porrò est nosse quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, asseruare volũt,& præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnificè iuuant sales cum oleo quamtenuissimè triti & affricti, non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus, sed quum hæc remittunt: nisi vehemẽter sicca temperie ægri sint prædíti. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur, insitus calor augetur,& quod præter naturam est, discutitur, recrementáque consumuntur, &

A affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionẽ firmantur, minimé que ei obnoxia redduntur: maximè si diligenter singulis diebus manè & vespere, vbi dolores quemadmodum dictum est, remiserint, per omnem vitã hoc præsidio vtãtur. De quo sanè ausim cõfidenter pronuntiare, inquit Philagrius, quòd etiam solum sufficiat iis qui vel maximè circa diætam delinquunt, aut immo dicè refrigerantur, aut ægrotant ex labore, aut re venerea nimium sunt vsi, aut quemcunque alium fortem excessum admiserunt. quare omnino postquam inflammatio

B nes quieuerint & dolores, eo vtendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap. XXII.

ITaque prius dictis rursus in memoriam reuocatis, pronuntiamus, & membrorum debilitatem & humorũ copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse, præcipuè tamen podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiam sanationis scopus nobis præfigetur: euacuatio redundantis humoris,& corroboratio partium debilitatarum. Euacuatio itaque fiat aut per venæ sectio-

C nem, aut purgationem. Post vniuersalem autem euacuationem, calidi quidem fluxus refrigerationem amãt: frigidi verò calfactionem: humidi reficcari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac viscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit: crassos verò tum eisdem, tum quæ amplius attenuatoriam vim habent: acres verò per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quæ assiduè influunt, per repellentia prohibenda sunt, itémque per ea quæ reficcant. Quæ verò per circuitum irritant, quum quidem influunt impe-

D dienda: quum verò non deferuntur, tũ sanè ea quæ iam illata sunt, euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant, Cap. XXIII.

QVVM igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neque calore suo neque frigore manifestè infestet, locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente, modicè autem reficcante illinatur. eiusmodi autem est id quod ex acacia & vtro-

E que veratro apparatur. Abstineat autem æger ob omni cibo & motu,& vini etiam potu. Et si fluxionis impetus non valde magnus fuerit,& pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostẽderit, rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca largè dilutum quò frigmentosum reddatur, illinatur. Cæterùm neque aqua neque oleum pedibus adhibeatur, sed &, si illitum abluere oporteat quò videlicet aliud illinatur, posca mediocriter tepefacta abluatur, aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, vsquequo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam

F imponendum ex malis maximè cotoneis, aut mespilis, sorbis, cornis, hippuri, sanguinaria, aut foliis quercus teneríoribus, singulis pane permixtis & vino veteri maceratis. Idem verò ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest: de quibus rursus postea sermonem repetemus. Porrò si sanguinis motus in vniuerso corpore vehementer inualuerit, vtendum nihilominus prædictis pharmacis, ne videlicet particula repleatur,& dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autem id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id

G vires & affectio permittunt,& maximè si qui continetur sanguis sit bene temperatus,& homo ipse ad sanguineas euacuationes sit assuefactus. Cognosces verò sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & velocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis, tum ad allationis eius modũ, impetus ipse contingit. De sectione venæ: Eos igitur qui multo sanguine abundant, necessariò secta vena fortiter euacuabis, non solùm semel, sed iterum atque iterum & pluries, detractione paulatim repetita. Si enim ve-

H næ sectione omissa, repulsoriis pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim membris ad principalia & vitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horum irruens, velut in hepar, aut septum transuersum, aut thoracem, aut pulmonem, aut in ipsum

ipſum denique cor pro morbo mortem inducit. Quapropter maximè neceſſaria eſt ſanguinis ac reliquorũ humorum in ſanguineis influxionibus euacuatio, præſertim in iis qui ſanguine redundant, itémque reliquis humorum recremẽtis, ac lautiore diæta vtuntur. In his enim antequã dolores oboriantur, venam ſecare oportet, bis in anno ſanguinẽ largè detrahendo, & purgare quoque eoſdẽ, ſi licet modò, per ſingulos menſes. Cæterùm in omnibus diei horis venã ſecare conuenit iis qui vehemẽtibus doloribus ſunt apprehenſi, adeo vt etiam ſiquis pranſus ſit, nihil veritus tamen, venam ſecare poſſit: atque id maximè ſi ex ventris locis cibus ad inteſtina fuerit dilapſus. Vbi verò in ventre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per vomitum facta, ita paulatim ſanguinem detrahes. Secanda eſt autem è directo cruris fluxione infeſtati vena: præſertim in brachio inferna, ita tamen vt obſerue mus in eius ſectione ſubiectam ipſi arteriam. ſi verò hæc non appareat, media: ita vt & in hac obſeruemus ſubiacentem neruum. Quòd ſi verò manus dextra dolore infeſtetur, venam in dextro crure ſecamus, iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: poſt ſectam verò venam, ſi dolores adhuc perſeuerent, & fortis tenſio ſit in affecto membro, ſæpe in ipſo inflammato crure vena inciſa, & multo ſanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaque, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes, & multus imprimis ſanguis redundabat, bis ſanguinem ex ſecta vena detractum, in quo manifeſtè cognoui quantam vim habeat venæ directo membri affecti ſecta. Quum enim dexter pes ei fluxione infeſtaretur, venæ dextræ manus inciſa, confeſtim à moleſtiis eſt liberatus: quũmque tribus interpoſitis diebus, alterum item crus fluxus infeſtaret, vena ſiniſtræ manus ſecta, ſimiliter à dolore liber euaſit. & quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam ſanitatem recepit. Verùm hic, quemadmodum prædictum eſt, multo ſanguine redundab a & vniuerſum corporis habitum eiuſmodi habebat qui non facilè poſſet exolui. In iis verò qui contrariam huic corporis diſpoſitionem habent, parcè ſanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas venas ex membris fluxione infeſtatis, velut in varicibus auferre oporteat, Cap. XXIIII.

Operæpretium eſt, inquit Rufus, etiam alios auxiliorum modos excogitare. Ego quidẽ igitur articulis pedum fluxu infeſtatis, laudo ſiquis venas quæ ex ſupernis in pedes deferuntur, excindat, veluti varicoſa in ſuris excindi ſolent. Etenim partes hæ, tempore præſertim inflammationum, apparent in tumorem eleuatæ, & venæ circũcirca rubẽt, & ſanguine repletæ conſpiciuntur, atq; qui ita affecti ſunt, magis à dolore vruntur, & frigidis gaudẽt. Si igitur quis venas veluti in varicibus excindat, multitudo ſanguinis non amplius influere & inflammationem facere, quemadmodum antea conſueuit, poteſt: atque id præſertim in ſanguinea podagra conducet. In aliis verò verò articulis, vtpote coxendicibus ac cubitibus & ſimilibus fluxu infeſtatis, venæ non valde apparent. Quòd ſi contrà contingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ ſunt excidere oportet.

De peruſtione in morbo articulari, Cap. XXV.

Cruſtas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infeſtato, aliquas verò propius: atq; id cauteriis facere præſtat: ſi ut, ſi id æger ferre recuſet, cum medicamentis. Longè autem præſtantior eſt cauteriorũ vſus. nam & citius & ſiccius perurunt. In vniuerſum verò pedibus ex fluxu infeſtatis, loci circa vtrunque talum foris & intrinſecus inurendi ſunt, cauteriis iuxta magnas ibidem ſitas venas admotis, paulo altius ſupra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitũ & eum qui ei proximus eſt, medius, vbi ſanè venæ magis tumefactæ conſpiciuntur, præſertim ex eis maximæ. quibuſdã autẽ & articulos ipſos perurere expedit, quũ ſubmucidi valde conſpiciuntur, priuſquam durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quòd in articulorũ ſubmucidorum peruſtione, vlcera ægrè curabilia oboriuntur: verùm vbi cicatri-

A ces coaluerint, maximum robur ipſis articulis præbẽt, vt non amplius ad ſuſcipiẽdum influentia recrementa ſint apti. & de iis quidẽ hactenus. Opportunũ autẽ & iam reliquã curam poſt ſanguinis euacuationẽ aptã deſcribere.

Cura in fluxibus ſanguineis poſt ſanguinem euacuatum, Cap. XXVI.

Poſt ſanguinem euacuatum, affectam partem aceto veteri tenuium partium cum roſaceo rigare oportet, & præſertim ſi in alto hærere dolorum cauſa videatur. Etenim acetum propria ſua tenuitate vſq; in altum pro-

B greſſum, expeditam roſaceo viam exhibet, quod natura ſua dolores lenire poteſt. Cæterùm ſi in ſuperficie dolor conſiſtat, per vini & olei vſum magnopere iuueris: æſtate quidem tepidorum, hyeme verò calidorum. Deinde etiã cataplaſmatis vtendum quæ inflammationes lenire poſſunt, citra hoc quòd prouocent & prolectent fluxiones, talia autẽ ſunt, farinæ fœnigræci & hordei, fabarúmque & cicerum tritæ vino coctæ. poteſt etiam aqua modica affundi, vbi vinum nimis forte extet. Quin & paſſo ac modico roſaceo vnaquæque ex prædictis farinis cocta,

C dolorem mitigare conſueuit. Oportet autem cataplaſmata omnino ſemper calida eſſe: quod commodè fieri poteſt, ſi aſſiduè permutentur, & lana forinſecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaque prædictis præſidiis adhibitis vehementes compeſcuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco admiſcebimus, & præſertim ad cataplaſma ex fabis apparatũ, ne videlicet coaceruatim tranſitus fiat. Deinde etiam amplius quid de pharmaco admiſcendum eſt. poſtremùm verò, pharmacum ipſum cum roſaceo diſſolutum, & ad

D bonam compagem redactum imponemus. diffluit enim celerrimè ſi liquidius fiat. Hoc itaque pharmaco ſæpe poſt euacuatum ſanguinem, doloribus valde imminutis, ſtatim vſus ſum, loco prius ex aceto roſaceo perfuſo: multam enim vtilitatem & breui oſtendit. quare ipſo aſſiduè ad podagricos vtimur, vtpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim ſolum hoc ſuffecit ad perfectam curationem, ſemper quidem cum roſaceo diſſolutum, aliquando verò vino tenui & ſuluo admixto, quãtum ſanè eius conquaſſan

E do & excipiẽdo pharmaco ſatis fuit. cæterùm hoc ipſum in his faciendum eſt, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoque autem pro vino acetum addimus: maximè vbi tum quod infertur repellere volumus, tum diſcutere iam in loco contẽtum. paſſum etiam aliquando pro vino additum, mollibus corporibus profuit. Verumenimuero & ad paſtillum ex acaciis & veratris apparatum, adiectum hoc pharmacum, ſæpe quod influit prohibendo, & quod adeſt euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit.

F Solum item poſt ſedatos dolores durius impoſitum, robur partibus addit, vt adſtricta & recrementorum influxui minimè obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento variè & multiformiter vſi ſumus, multóſque iuuimus, tum inſtante dolore tum etiã eo ſedato. Habet enim repulſoriam vim, paucam quidem illam propter acetum & crocum. habet & concoctoriam & diſcuſſoriam ac moderatè reficcantem, rurſus ob crocũ & galbani thuríſque & ammoniaci thymiamatis admixtionem. diſcuſſoria autem tum in iis ipſis ſita eſt facul

G tas, tum in pice & aceto. meritò itaque podagricis inflammationibus conuenientiſſimum cenſetur. nam & fluxũ moderatè repellit, & calfaciendo ſenſim concoquit, & cõtentum diſcutit, & debilitatis membris firmitatem indu cit. Compoſitio autem hoc modo habet: Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drach. ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei roſacei drachmas quadragin taocto, aceti albi acerrimi heminam vnam. ceram, pi-

H cem, roſaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata, in cacabum adiicito, vnitáque in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & ſufficienter emollita extrahito, ac

quemadmodum prædictum est vtitor. hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacū ipsum præcipit. Quidam verò post eum, etiam opii vnc. I. ad hanc compositionem adiecerunt, eóque ad vehementes dolores sedandos vsi sunt. Alii autem vsus tempore instante, parum quiddam opii addunt ad maximos cruciatus compescēdos. Pastillus ex acaciis & veratris. Porrò ex acacia & veratris pharmacum hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationésque & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestam vtilitatem exhibet, vt eadem etiā die lotus æger deambulet. vbi verò dolor in vigore est, incommodè adhibetur. Quidam enim in vigore affectionis eo vsus, confestim quidem sibi inde iuuari visus est: paulo verò pòst, concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit. quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quòd membra in superficie posita, contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. distensæ autem erant & in profundo sitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cū aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulcissimo farinisque fœnigræci & fabarum. atque hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei cōtigit oppilationémq; & constrictionē. Quū verò dolores euestigio essēt sedati, à resoluentibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ, incurabilē reddunt morbum. Verùm pastilli ipsius compositio hoc modo habet: Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut (quod magis expedit) glutinis pisciū drach. trigintaduas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucii dr. sedecim, aloes drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, veratri albi & nigri, cuiusque drachm. octo. Aceto squillitico trita cogito in pastillos. vsus verò tēpore, eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exsiccari permittito, ægrúmque in balneū demittito: & vbi inde redierit, similiter vtitor. Totum pastilli pondus drach. centum & sexaginta octo est, hoc est vnciarum XXI. Hoc pharmacū podagricis inflammationibus inchoātibus cōuenit, & solum sufficit, si non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo: In mortarium plumbeum succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem iniicito, & cum pistillo plumbeo in sole donec crassior reddatur terito, atque ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut vuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum cōsimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principiis inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plūbi succo, nō solùm in principiis & progressu, sed & in vigore mali aliquādo cōmodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli vsu scripsit. Quidam verò pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes, aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illiniunt, atque vbi lauerint à balneo rursus similiter illiniunt, & egregium testimonium huic vsui præbent. Diæta eorum qui ob sanguineum fluxū ægrotant. Inflammationes ex sanguinis influxu obortas, quemadmodū dictum est curare oportet. cæterùm cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt: quales sunt olera, & spinosæ plantæ: & ex volucribus, montanæ: ex piscibus verò, qui in petrosis aquis degunt. Aluum verò facilè subeuntem habere oportet: & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clystere seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neque venæ sectionem, neque purgationem sustinere possunt, Cap. XXVII.

QVandoquidem verò quidam adeo formidolosi sunt & mollitie fracti, vt neque nomen venæ sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tantū sed & fortunatius est nullum talem contingere. Et tamen si ad curādos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & vigilias, articulorúmque torturas & claudicationes: præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinentia quidē igitur ciborum illi constituenda est, & clysteres moderatè fortes iniiciendi, & pharmaca vmbilicaria imponēda, epomphalia *Græcis* appellata, quæ sanè vmbilico imposita aluū ducunt. Vtendum etiā iis quæ sedi apponuntur, glandulis videlicet: veluti est cyclamini succus, & elaterium, & similia, quorū in tertio Sermone feci mentionē. Vtendū & post aluum exolutā vnguentis discussoriis & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quæ superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nō prius vniuerso corpore euacuato assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceáq; & fœnigræci ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non valde veteri. scarificationibus itē iuxta affectū locum vtendū. Irrigare autē assiduè oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quò per erosam cutē, veluti per riuos malum euehatur. Huiusmodi hominibus conueniunt itē ceratorū formā habentia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitróque & cera apparata, quæ humorē ad locū delatū discutere possunt. Pharmacū ex lixiuio & spuma nitri digerēs ac exhauriens inspissatos humores: est autem pharmacum ipsis cōmodissimum & facilè parabile. excitat bullas & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quā achelesiā appellant drachm. vigintiquinque, terebinthinæ drachm. trigintasex, olei drach. CCCCLXXX. lixiuii ficulnei, hoc est, exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorū percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, vt prædixi coquito. & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumam nitri prius tenuissimè tritam adiicito, vnito, ac vtitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De iis qui ob bilis influxū ægrotāt, Cap. XXVIII.

QVòd si verò inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his communis scopus euacuationis affligentis humoris existit. fiāt autē euacuationes in principio, tum per vomitū, tum per ventrē. Danda itaq; pharmaca bilem educentia, ex quorū numero aliqua per vtrāque viam bilē exigunt, velut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum, & supernè & infernè purgat: atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autē quòd & purgatoria medicamēta ex scammonia apparata, flauam exagitant & euacuant bilem. horum verò cōpositiones iam antè retulimus in tertio Sermone: faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, sed paucorum, & paulo pòst. Purgare igitur eos oportet cōfidenter, & secundaria vice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedātur. Quòd si tamen neque hi purgari velint, neque sustineāt ob quācunque tandem causam: tum sanè & his, quemadmodum dictum est, mederi conuenit per vmbilicariorum purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur. & cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuíque chamæmeli farina ac aqua. At verò hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio autem vsque ad vigorem ea quæ ex semperuiuo apparātur, & rosis viridibus, perdicii herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lenticula & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, vmbilico Veneris, flore violarum, mali Punici corio. Horum vnumquodque cum pane ex farina polentæ impositum, dolorem tollit: & maximè psyllii semen aqua feruenti maceratum, &, postquam succulentum factum fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum etiam ex plumbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his commodissimum existit. commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunque ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adiicitur

autem ſuccus quiſpiam ex prædictis refrigerantibus,& ouorum candidum,& aqua cum modico aceto,quorum compoſitiones paulo pòſt ſubnectemus.Optimum autem pharmacū pro eis eſt ceratum ex roſaceo,betæ ſucco quā tum ſatis eſt adiecto.Vidi etiā quendā hac affectione occupatū,qui immiſſis in frigidā aquā pedib⁹ & aliquādiu in ea detētis,præclarā opem tulit. Aliū itē vidi qui oſtreorū carnibus cū argenti ſpuma & viridibus hyoſcyami foliis,ac oleo veteri diligenter tritis vtebatur,& tum illinēdo eas tum imponendo,probè reſtitutus eſt.Licebit autē per oſtreorum penuriā,carnibus concharum fluuialium vti.Atque hæc quidem conueniunt,ſi mediocris inflammatio & ardor adſit. nam ſi magna fuerit,ad eryſipelatorum modum curationem inſtituemus: cicutæ nimirum foliis & papaueris ac mandragoræ & hyoſcyami adhibitis:quibuſdàmque medicamentis compoſitis ſtuporem inducentibus, quæ ex papaueris ſucco & ſimilibus conſtant.In horum tamen medicamentorum vſu, immodici caloris deletionem pro ſcopo habere oportet, quæ ſæpe in vna cōtingit hora:poſt quam ſtatim ſtupefactiuo ablato,cataplaſma ex fabacea farina adipéque & aqua imponatur. Etenim vbi ea quæ vehementer refrigerant diutius adhæſerint,ſtuporem ægrúmque ac languidum ſenſum corpori inducunt.Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad ſtupefaciētium vſum coacti,poſtea refouebimus partes per ea quæ calefacere poſſunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap. XXIX.

Reliqua ex eorum numero quæ facilè parantur, quæque doloribus non valde magnis proſunt,palmularū glandulæ ſunt,& mali Medicæ ramuli: citrium autem ipſam appellant & aureum malum. quin & fructus ipſius medulla ſapore acris,pani aut pollini admixta in cataplaſmatis,commodiſſima eſt. quemadmodum etiam ſi oleo coquatur,& cera ſufficienti ad oleum adiecta,pedibus imponatur.Commodum eſt & ſymphyton per ſe pro cataplaſmate impoſitum,& cum pane aut cerato permixtū. & malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane ſubactum. his ergo vtaris.Optimum autem cataplaſma podagricum & hoc eſt: Cupreſſi virgulta teneriora, & pilulas in ollam coniecta,cum aqua marina donec flacceſcant coquito. deinde in mortarium culinarium tranſſumpta,ad cerati formam terendo redigito: & linteolo excepta,dolētibus locis imponito.Hoc cataplaſmate quotidie ante ſomnum vtitor, etiamſi non adſit dolor, per integrum annū. nā perfectè ægrum ſanat.Mirificè etiam facit cupreſſi decoctum,ſi ex eo æger ſæpe perfundatur.

Aliud. Cypri,hoc eſt liguſtri folia viridia,trita in paſtillos digerito:vſus verò tempore,aceto dilutos illinito: Barbari autē Indi,arida ipſa folia contuſa & cribrata repo nunt:vſu verò expetente,aqua feruenti ſubigūt, modico etiā aceto adſperſo,aut rhois culinarii decocto, atq; hoc modo inflammato loco imponunt, foliis ricini aut carpaſi ſuperſtratis:aut, ſi hæc haberi nequeant, braſſicæ. reperies autem manè cataplaſma aqua plenum. ſenſibilis enim diſcuſſio & exhauſtio cōtingit,adeò vt æger exuctionem ſenſu percepet,& maximè iuxta vngues. vitiat tamen colorē,eum ad fuſcedinem corrumpēs. quapropter aliqui cerato liquido vngues prælinunt. Aliud cataplaſma,quod eadem hora dolores ſedat. Cerebrum porci cum amylo & roſaceo tritum,& panniculo infartum imponito,& confeſtim liberabitur æger,vt deambulare poſ ſit.Optimè faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impoſitæ:celerrimè enim dolores ſedant.

De ſtupefacientibus medicamentis, Cap. XXX.

Compoſuerunt medici, quemadmodum prædictum eſt,ob excellētes dolores,aut etiam ob ægrorum mollitiem quos curare cogimur & neque minimū dolorem tolerare poſſunt, medicamenta ſtupefacientia appellata. Hæc enim nequaquam affectiones ipſas in quibus dolores fiunt,curant:verùm ſtuporem & ſenſus hebetationem mēbris inducendo,quietem quandam doloribus obducunt. quapropter ſi ad huiuſmodi pharmacorum vſum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem,aut ob immodicam caliditatem eryſipelatis cōſimilem,cogamur:

A vtemur quidem modicè , quò feruor immodicus refrigeretur,aut ſenſus oblæſio deleatur. adhoc etiā animaduerſione habita diligenti, nequid poſt vehementis caloris & doloris extinctionem,ex ſtupefactiuo pharmaco in membro permaneat.Sunt autem medicamenta ſtupefactiua huiuſcemodi. Aſclepiadæ epithema dolorē leuās, podagricis & articulari morbo commodum.vſus eius eſt in ipſis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum:Opii drach.quatuor, croci drach.I. panis ſiliginei quantum ſatis eſt.vnumquodque per ſe lacte bu-
B bulo maceratum terito, & vnita imponito.aut hæc ipſa cum lacte trita cerato roſaceo excipimus, & vtimur.

Aliud,quod cōnfeſtim à doloribus liberat.oportet autem ante pharmaci impoſitionem ægrum lauare,atque ita exterſis locis ſtatim adhibere. Succi abſinthii trientē, croci trientem,ceræ tantundē, opii vnc.I. irini ſeſcuncē. opium & crocum in paſſo diluito, & affuſo cerato,vnito, ac vtitor. Aſclepiadæ paſtillus podagricus,dolorē leuans. vſus eius competit tempore exacerbationum. Aloes lib.I.centaureæ ſextātem,thuris trientem,myrrhæ trien-
C tem,lapidis aſii,opii,ſucci mandragoræ, ſtyracis, aluminis ſciſſi,cuiuſque ſextantem:excipe ac ſubige paſſo,& ad paſtillorum formam reducito. Vſu verò expetente, lacte diſſolutos cum pinnulis illinito,ſupra illitum locū linteolo impoſito paſſo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ poſt ſtupefactiuorum vſum adhibentur, Cap.XXXI.

QVVM itaque ſtupefactiuis vſque ad feruoris inflāmationum deletionem fuerimus vſi, pòſt calefacere mēbra conuenit cataplaſmatis ex caſtoreo &thapſia cō-
D poſitis.ſi enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus,& quæ in actionibus facilè offendentur. Quapropter vnam atque alteram vnguentorū recalfactoriorum cōpoſitionē apponā.ex quarū numero &hæc eſt:Succi thapſiæ drach. octo,piperis drach.XXIII.adarces, canchryos, euphorbii recentis,cuiuſque drach. XXXII. (ſi verò recens euphorbium deſit,duplum eius ſume)ſtaphidis ſylueſtris drach. XII.pyrethri drach.XII.terebinthinæ drach.XVI.ceræ dr. XXIIII.olei cyprini lib.VI. Altera,eiuſdem vſus. Pyre-
E thri,caſtorei,helenii,adarces,piperis,euphorbii,zingiberis,nitri,ceræ,ſing.drach.octo, irini quātum ſufficit.Pro pauperibus autem ſatisfaciūt, allia,thymus,origanus,ſatureia,ſinapi,& ſimilia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infeſtātur, Cap. XXXII.

EXhibēda eſt autem &cyclaminus à flauæ bilis influxū infeſtatis:huius enim radix quamtenuiſſimè trita, cū aqua mulſa aut paſſo pota,bilioſum humorem per ſudo-
F res excludit. dandæ autem ex ea drachmæ quatuor,corporibus magnis & robuſtis: reliquis verò,pro virium tolerantia.Adiuuare verò oportet ſudorum excluſionem, corpus calefaciendo & fricando,ita tamen ne affectos locos cōtingamus.Præbenda quoque in potu ea quæ vrinā cient: talia enim bilem per lotium euacuare conſueuerunt:paſtillus item ex ſeminibus ſoporifer,& qui à triangulari forma trigonus appellatur, & cōſimiles,doloribus infeſtantibus commodè à flaua bile affectis exhibentur. Nam & ſomnus alti ſoporis inde oboritur,& fluxiones ab ipſis reſiccantur,atque id maximè ſi poſt corporis per pur
G gatiuum euacuationem exhibeantur.Edulia autē eis apta quæ refrigerant,non tamen humectant:humiditas enim auget fluxiones.Dandū item eis lactucæ ſemē ob ſomnū conciliandum, & papaueris ſemen tum in cibo tum in potu.Mala etiam & ſorba & meſpila præbenda,&quæcunque ad hoc quòd refrigerant,fluxus cohibent allationem. Cæterùm à vino omnino exacerbationis tempore abſtinendum eſt.intercapedine autem pura reddita,parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infeſtatos
H extremè lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap. XXXIII.

HOrum item curationem à pituitæ euacuatione principium ſumere oportet. Euacuatur autem humor pituitoſus per vomitus quidem, nihilominus tamen &

inferne per ventrem. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus siue iuxta pedes haereat morbus. & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus: familiarior enim pituitae via & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem ventrem violenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. quapropter tutius est vt ad infernam excretionem ducatur. euacuata enim, in vna die morbi vtcunque inueterati robur contundit: quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxum, & mediocriter affligentem, & qui tum potẽtia tum actu calidis remediis delectatur, purgare oportet. Ante purgationẽ verò modicè adstringentibus vtendum, atque id magis adeò circa initiũ fluxionum. Atqui si euacuatio per purgationes fieri non possit, quae sanè vel sola saepe sufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame vtendum est ad plures dies. natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiam confricationibus discussoriis, ampliúsque efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus vrinam. Caeterùm quae ratione nutrimenti praebentur edulia, natura sicciora sint, & minus nutriant, veluti est oryzae succus & bromi, qui inter frumentacea refertur: nuces iuglandes paucae, pistaciáque & nux thasia, & vuae passae, & capparis ex aceto mulso. quandoque etiam parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & passerculi montani assati praebeantur. Vinum autem praebeatur quamminimum interualli tempore, tenue, fuluum & vetus. Cataplasmata autem quae frigidis fluxionibus cõueniunt, imponenda. in principio quidem terebinthi folia viridia & tenera cũ adipe suillo recẽti & rosaceo, modica cera adiecta. apta sunt ipsis & cupressi folia & pilulae vino cocta: & cyperi radices & rhamni folia. post principiũ verò, pituitosis conuenit ex eruo & lolio ac foenograeco cataplasma. quemadmodum etiam ea quae ex ciceribus constant, aristolochiae radice trita admixta, centaureáque & gentiana, & paeonia, & bryoniae radice ac fructu. ex amaraci itẽ coma & artemisia, abrotoníque foliis & adianto, vitice, lauro, pulegio, sampsucho, mẽtha, brassica, sisymbrio, serpyllo, filice, foeniculo, eruca, & reliquis quae saporis acris, aut salsi, aut amari sunt: & maximè si dolores citra ardorem ex refrigerationis sensu sint oborti. Singula verò ex his cum pane & adipe recentia pro cataplasmate imponito. quanquam nihil vetet vnũquodque per se adhibere. Optimum est etiam fomentũ ex passo mari mixto apparatũ. At verò quinquefolii radicum & malicorii aequalibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circumdolentes partes. imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atque hoc ipsum multis, velut obluctans & resistens remedium, dolores expulit: aliquibus autẽ, vt pharmacũ nulli inferius, ipsos mitigauit: rarissimè verò citra commoditatem apparuit. Mansuetissimum verò & hoc est. Althaeae folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina, imponantur. ceratum item ex radice eius quae hibiscum appellatur, cocta in aqua mulsa trita. constet autẽ ceratum ex gleucino aut irino: imponatur verò iis qui tũ vehementer calida tum valde frigida auersantur, mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui vnà cum doloribus frigoris sensu percelluntur, id quod ex laurino cõponitur. quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam scio. Compositio autem hoc modo habet. Pharmacum ex oleo laurino. Cerae, adipis suilli veteris, resinae pinus siccae, terebinthinae liquidae, cuiusque drach. xcvi. cyprini, laurini, oesypi, butyri, cuiusque drach. xlviii. galbani, medullae ceruinae, cuiusque dr. xvi. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum perceptant. Admirandum etiam in his pharmacum est, quod ex croco constat & galbano, supráque ad sanguineum influxum praescriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. quemadmodum ea quae Myracopa appellantur, & quae ex ipsis componuntur cerata. fiunt autem haec commensurata & proportionata cera ad vnguenta ipsa admixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum verò & ipsis pharmacum est ex metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. quum enim partium quamtenuissimarum sit, ad profundum corpusculorum progreditur, & attenuat, & discutit. Cõmodum igitur existit in praedicta dispositione, post sedatos dolores admotum, aut quum mediocres existunt: non solùm enim discutit vt dictum est, sed & repellit. Compositio verò haec est. Chalcitidis drach. viii. misyos drachm. xvi. squamae aeris drach. xxiiii. thuris drach. xxiiii. galbani drach. xii. colophoniae drachm. xcvi. cerae drachm. xcvi. olei drachmas cxxviii. aceti acerrimi quantum satis est. Metallica cum aceto in sole aestiuo terito ad plures omnino horas: deinde thus adiicito, rursúsque diu terito, & liquescibilibus liquefactis, refrigeratis, & erasis admixtis, vnito ac vtitor. Pharmacum ex vino & oleo, Galeni.

Aliud pharmacum ex oleo & vino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumae argenti drach. xcvi. olei veteris drachm. cxcii. ad podagricos verò sufficit si anniculum sit oleum, vini veteris fului pellucidi atque leniter dulcis drachm. cxcii. Coquito simul ad cõpagem manus non inquinantem: hic enim est optimus eius apparatus. nam qui triplum olei accipit diutius coquitur, & magis resiccans redditur. Porrò iis qui post dolores vehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad sauciatos neruos descriptum conducit. At verò adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remissione, tum post easdem, existit quod Aegyptium appellatur, & quod ex lanis succidis vstis apparatur. habetur autem inter multae cõmoditatis emplastra in decimoquinto Sermone huius tractationis.

Cura eorum qui ex atrae bilis influxu aegrotant, Cap. xxxiiii.

Dicatur autem ex ordine & de atrae bilis influxionibus quae & ipsae omnino vniuersali euacuatione praecedente opus habent, hoc est venae sectione aut purgatione. quando quidem igitur ad atram vergunt bilem, euacuatione per ea quae ipsam repurgant: quando verò ad sanguinem atra bile infectum declinant, per venae sectionẽ. Si verò ambo haec simul per totum hominem redundarint, non vnum aliquod ex praedictis adhibere suffecerit, sed praesecta vena: deinde depurgare cogimur. quod ipsũ & in aliis affectionibus duplici euacuatione indigentib[us] erit faciendum. Priusquam igitur totum corpus euacuamus, atque in ipso etiam euacuationis tempore (dico sanè in principiis) repulsoriis & sensim simul calefacientibus vtendum est. post euacuationem verò, iis quae sensim calefacere, & attenuare, & discutere possunt vtemur. Sunt autem repulsoria quidem simúlque leniter calefaciẽtia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & similia. calfactoria autẽ simúlque attenuatoria & discussoria, bryoniae radix & cyclamini, syluestrísque cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastinacae, & caucalidis, sinapis, nasturtii, conyzae, brassicae, iridísque & ocymi & aliorum innumerorum folia. Admiscenda autem sunt haec pani aut cuipiam ex praedictis iam saepe farinis, & adipi anserino aut gallinaceo, butyróque & oesypo: atque id maximè in humectis & mollibus corporibus, quò leniora reddantur. Quin & post huiusmodi pharmacorum impositionem, praescripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis constat, vti conuenit: ampliúsque quod Macharioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibúsq;, quorum compositiones in xv. Sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum in membris humorem concoquunt, eundémque attenuant & discutiunt, ampliúsque membra debilitata corroborant. Commodissimum autem pharmacum per interualla exacerbationum dolore non infestante, ad atrae bilis fluxiones est Corax, quemadmodum etiam pastilli, Andronius inquam, & Musae, & qui ex centaurea, itémque qui ex lanis succidis apparatur, & consimiles in decimoquarto Sermone descripti. illinuntur autem cum vino dulci.

Miſcentur etiã ad præſcriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis conſtat, ita tamen vt parum quid ex paſtillis ad multã pharmaci partẽ cõmiſceamus, vt videlicet paſtilli duodecima pars ad vnã pharmaci partem addatur, hoc eſt ad pharmaci lib.1. paſtilli vncia vna: aliquãdo autẽ minus. Quum enim euacuare & diſcutere voluerimus, minus de paſtillo adiicimus: corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd ſi neque perfecta, neque abſque dolore ſint exacerbationum interualla, panem vino maceratũ & ſufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla admiſcere expedit. Præſtans autẽ eſt & in iis diſcuſſoria fricationum ſpecies vniuerſi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum, vehementius & diutius facta, & maximè ſi non fuerint præeuacuati.

De iis qui ob tenuem fluxum ægrotant,
Cap. XXXV.

SI ſeroſi ſint humores qui ad articulos influunt, nõ paruum ſignũ tenuitatis ipſorum eſt, quòd neque tumorẽ magnum habeant inflammationes, neque diutius durẽt, imo neque moleſtiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri, poſtquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant, remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio eſt per ea quæ ſeroſos humores euacuare poſſunt, facta. Fluxiones autẽ quæ non ita validum dolorem inferunt, ſæpe in ſolo irrigationum fotu ſubſtiterunt, ex oleo videlicet roſaceo & vino dulci ſuppreſſæ, modica cera admixta, iiſdémque lanis ſuccidis exceptis: additur etiam aliquando nitri ſpuma. Quin & quod ex cote Naxia ex ferri affrictu deteritur, & in ea congregatur, illitum iuuit: & Selinuſia terra & Cretica, & Samius aſter, & Lemnia ſphragis appellata, vino & poſca, & aceto ac paſſo diluta, illita eodem modo profuerunt. At verò & caſeus recẽs coactus impoſitus mediocres inflammationes etiam ſolus iuuat, & cum polẽta, aut farina præſertim ordeacea. Habet enim in ſe non modò quid repulſorium, ſed & diſcuſſorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentiſci etiam ramuli teneri & fructus, ſimilitérque myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, meſpilorum, ceraſi, pruni, rubi canini, & rubi: cuius etiam fructus & virgulta idem operantur: & vt ſimpliciter dicam, quæcunque res in fructibus, & foliis, & ſuccis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut ſalſi, aut nitroſi habent, ſimúlque cum amaritudinis & acoris omniúmque prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adſtringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant. ſuffecit autem vnà cum iis ad perfectam ſæpe curam fames ipſa, quemadmodum etiam clyſter omnibus ferè podagricis conuenire videtur, & maximè in quibus venter aſſiduè cohibetur. Ruta etiam viridis & paſtinaca viridis, vtiliter ipſis pro cataplaſmate imponuntur, maximè quibus venter cohibetur, ampliúſque quibus pungitiui ſunt dolores & inflantes. Admiſcere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quaſdã, quæ haberi poſſunt: mel item ac paſſum & roſaceũ, quò humecta & liquida conferuemus. At verò ſi & fermentũ modicum hoc tempore admiſceas, nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortenſibus tibi cõmoda fuerint, ſi ipſa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & ſalſam, acidámque & adſtringentem atque acrem, quæ omnes ſint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem vnà cum his permixtam in eadem etiam planta. ea quoque quæ in mari naſcuntur, plerunque talia ſunt, vtpote quæ lactucæ appellantur. ſunt autem germina lata & oblõga ac viridiora, tenuia & ſubrugoſa, ac veluti conduplicata ad litora maris perfluctus eiecta. præſtãtiores autẽ ſiunt cum poſca decoctæ. viridia item quæ in fuco ſiue alga tinctoria ad radices ſita ſunt. & ad hæc quæ in petris maris reperiuntur ſimilitudine fungorũ. reliquáque germina mollia commodant eodem modo. omnia enim huiuſmodi aptè cõmiſcentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tũ marina tum fluuialis, iuxta alium quendã modum, non in paruis ſolùm ſed in magnis quoque inflammationibus

A congruit. Naturali enim facultate quadam ſtuporem inducit, & dolores è corporibus tollit. quapropter ipſam viuentem aſſiduè admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc viua in oleo, deindéq; extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodiſſimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Conſimili efficacia vermes terreni appellati præſtant, ſi in oleo coquantur, & cera poſtea in oleo liqueſcat.

De fluxionum inter ſe complexu,
Cap. XXXVI.

B QVVM itaque iam ſimplicium & immixtarum inter ſe fluxionum curatio ſit relata, nulla difficultas amplius eſt, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifeſtum eſt quòd ad humorum complexum, conſequenter etiam curationes oporteat mixtas eſſe. Cognitiones autem mixtarum fluxionum, ex prædictis ſimplicibus affectionibus ſunt ſumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu, Cap. XXXVII.

C SI igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrãt, & propterea tumor magnus & ruber, & quodammodo flauus ac feruidus, membrum fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant, & exacerbatio vehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autẽ ſingulis diebus, omnino ſanè manifeſtum puto quòd medicationis initium à venæ ſectio ne primùm fiet, conſequente exinde bilioſi humoris purgatione. Satis conſtat autem quòd & euacuationum tempore repulſoriis vtemur: quæ videlicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis. Et deinde primùm mitigatoriis &
D refrigerantibus quidem vtendum, non autem amplius adſtringentibus. adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, vt ægrè diſcuti & reſolui poſſit, ſi diutius ea vtamur. poſtremùm verò etiam iis quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint, vtendum eſt. In principio igitur, iuxta euacuationum inquam tempus, vtile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & veratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariæ, aut ſenecionis, aut vmbilici Veneris, aut rumicis acuti, aut ſolani, aut vuæ acerbæ, aut hyoſcy-
E ami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & & vigores affectionum, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt, in cataplaſmata admiſcere expedit, ſuccóſque item iam relatarum herbarum, & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam verò feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis vtemur: parte etiam affecta vulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap. XXXVIII.

F AT verò ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus admiſceantur, ſi quidem vnio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet, miſcere etiam remedia oportet, eorúmq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt: forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo, permixtis iis quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidem modo vtraque cõiiciemus, quum affligentium humorum mixtura æqualis fuerit: impari verò, ſi alter humorum redundarit. Neque verò obliuioni tradendum quòd aliqua ipſorum in principio rectè adhibẽtur:
G aliqua verò iuxta mali progreſſum & vigorem: quædam verò eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis aliis permixtorum,
Cap. XXXIX.

EAdem etiam methodo vteris, ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint admixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neque enim ſolùm ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſiduè & citra remiſſionem, an iuxta circuitum infeſtent. Primùm quidem igitur & in illis euacua-
H tionibus conuenientibus vtendum eſt: deinde vbi quidẽ aſſiduè infeſtarint, cataplaſmatis dolores ſedantibus vti expedit. Vbi verò per circuitum moueantur, inſtantibus quidem doloribus, mitigatoria cura: per interualla verò, corroboratoria membrorum vtemur. Manifeſtum autem

quòd quæ magis feruent,maiori refrigeratione opus habent:quæ minus,minori.omnia tamē feruentia refrigerare oportet. Quæcūq; autē fluxiones pruriginosæ fuerint, obtūdentibus & discussoriis curabūtur: quæcunque verò mordaces,obtūdētib⁹ solis. Et quæ in alto sitæ sunt,per ea quæ tenuiū partiū existūt:quæ verò in superficie,per sim pliciora. Omnium autem horum syluam in fine secundi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap. XL.

Duri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur,qui ex crassis humoribus generationem habēt,in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægrè per discussoria exoluuntur, & malè curatis. huiusmodi enim non curati statim, seipsis peiores fiunt ad vitæ actiones obeundas.Cæterùm huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis & Piscatoris, & Ægyptium,& consimilia.de quibus dicetur xv Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione: dicetur autem & hîc vbi ex ordine de tumoribus qui ægrè concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem, si ruri viuamus, fatiuæ fici & syluestris quoque grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, vrtica, bryoniæ radix, bulbi anethi,abrotoni,buphthalmi,iridis folia, itémque marrubii, ita vt singula prædicta cum visco, pice, & sulphure viuo permisceantur.

De tumorum crudorum & incoctilium cura, Cap. XLI.

Crudi tumores ex materia albidiore ac lentiore cōgregātur,diúque durant,neque cōcoquuntur,neque discuti possunt. Quandoque verò primis quidem discussis, loci statim fluxione infestantur,& inæquali magnitudine semper permanent tumores,& in quibusdam sanè penitus absque dolore fiunt,in aliis verò dolore quodā comitante. Quando quidem igitur diuturnos videris tumores citra dolorem,per discussoria curato, diligenti animaduersione habita nequid relinquatur induratū, quod incurabile aut ægrè valde curabile reddatur, & maximè vbi callosarum duritierum generationem videris in articulis futuram.Si igitur citra dolorem videris crudos tumores,emollientibus ad discussoria admixtis curato,nequid penitus induratum relinquatur. Si verò cum dolore contingant tumores,non modò discussoriis, sed etiā quæ vnà cum hoc quòd discutiunt,lenire possunt,expedit vti. Manifestū est autē quòd,si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent,atque id maximè in iis euenit qui delicatius viuunt,aut frequē ter lauantur, aut plusquam oporteat inambulant,vel etiam rebus venereis vtuntur.Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita vt agglutinari possit,apparatum:aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatum,aut aliquod consimile: præsertim quum sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur.quúmque dicunt se affici velut formicas repentes sentiant, dolétque & iam refrigeratur,iam calefcit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce,alcyonio,& pipere, defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simúlque discussoria pharmaca quibus necessariò vtimur ad crudos & dolentes tumores, velut symphytō petræū,terebinthi virgulta, scolopendrium viride,cyperos,& similia(de quibus sæpe dictum est)cum pane multo & rosaceo permixta,præsertim in iis qui humido & albo corporis habitu sunt prædìti. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis, quod cum vino flauo & subadstringente est emollitum,& Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum,& locis liquidius impositum. Cæterùm in tumoribus citra dolorem,conueniunt adiantum viride, folia vrticæ, althææ,chamæmelum, vua passa pinguis, fertula Campana,melissophyllō,lauer,citrii exterior cortex,&similia.Ad quæ singula,cicerū & lupinorum farinæ, & pa-

A nis, & olei veteris ac sicyonii,& adipis suilli veteris tantum admiscendum est, vt mollis ad tactum compositio reddatur,& morsum nullum ad membrum accedere permittat.Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur. & Machærionis & Piscatoris,cum cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. atque hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur.In durioribus autem & quibus tumores non dolitant,conueniunt viticis folia, præsertim arida,& amaracum, amarātum, ari & arisari radix,smyrniū, B & althææ radix,elaphoboscum, ericæ folia,fæniculi folia,filix, sisymbrium , scandix, erucæ folia & sinapis viridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati admixtionem,tum Isis & Aphrodite appellatæ, & alia infinita iisdem viribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca vnà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt. quod ipsum etiam probè faciunt cupressi pilulæ virides cum vino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe admixtis. quandoque verò & lauri ramuli, & rubi folia, & C similia admiscentur.Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus, ac tumoribus qui ægerrimè concoquūtur conuenientissima,abrotonum , ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix,pulegium,dracunculi radix,bdellium,buphthalmum, gentianæ radix , & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ vstæ cinis, ruta, panaces viride,peucedani radix,squilla,fici syluestris fructus, trifolium asphaltites, trixago, sulphur, pix.Addatur autem sin D gulis prædictis panis & adeps,aut prædictorum leguminum farinæ,quandoque etiam caricæ.In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, vt citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias:quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum , itémque adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet,quantum vehementem vniuscuiusque vim obtūdere volumus.Admiscendus autem est non solùm adeps suillus,sed & caprinus,& vitulinus,& taurinus,ceruinus & E anserinus.medullæ item omnes admiscendæ, habito naturæ curandi corporis respectu.Et cochleæ vnà cum testis tritæ,& sine alterius rei admixtione, & caprino stercore cum aceto trito admixto impositæ , tumores laxos & molles destruunt & adstringunt,qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæpretium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè vbi videris factum,iis quæ fortiter emollire possunt,vteris,respectu simul ad habitum corporis habito. Ex maF lagmatibus autem fortissimum est Lucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa,in quibus etiam Lucii malagma est,ad articulorum distortiones destinatum, Cap. XLII.

Malagma Lucii ad articulos distortos inscriptū. facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos : Latinè distortiones & Græcè ancylas appellam⁹.Facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affectiG onem . Ad neruorum item lassitudinem,acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum.Bdellii, adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem,opopanacis,galbani,canchryos,thuris,styracis,cuiusque drach.VIII.piperis grana CLX. ceræ sescuncem, terebinthinæ sescuncem,fæcis vnguenti irini aut cyprini sextantem & vnciæ dimidium, vini quantum sufficit. ammoniacum,opopanaca,thus,terito cum aceto,liquescibilia verò liquefacito,&ab igne ablatis sicca inspergito:deinde etiam trita ipsis adiicito,& vnita in mortarium difH fundito,ac fortiter emollito,extractísque vtitor. Optimū est etiam ex pice Brutia Galenicum pharmacum,ad rabidi canis morsum descriptum.habet autem hoc modo. Picis Brutiæ lib.I.opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drachm. vnam, apparato quemadmodum de rabidi

canis morſu prædictum eſt Sermone ſexto. Aliud pharmacum ex liqueſcibilibus, Galenicum: quod concoquit ſimul & attenuat tumores. quo ſanè in mollib⁹ corporibus vel ſolo vtendum: in durioribus verò admiſcendum eſt ei id quod ex metallicis conſtat, ad ſauciatos neruos deſtinatum, ita vt mixtura vbilibet iuxta corporum & affectionũ naturã fiat. Habet autem hoc modo: Opopanacis vnciam vnam, terebinthinæ Chiæ vnciam vnam, propolis teneræ quadrantem. Si verò propolis tenera non ſit, admiſcebis terebinthinæ triẽtem. quòd ſi neque intotum propolis haberi poſſit, coniicito picis Bruttiæ ſeſcuncem. opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto ſitos attrahit, diſſecat, & repurgat. Cæterùm quod ex metallicis conſtat, item Galenicum ad ſauciatos neruos deſtinatum, hoc modo habet: Chalcitidis, miſyos, æruginis vſtæ, cuiuſque drachmas octo, colophoniæ beſſem, ſquamæ æris drach. vigintiquatuor, ceræ drachmas XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti quantum ſufficit. chalcitin, miſy, æruginem, æris ſquamam cum aceto in ſole æſtiuo contere ad plures horas, & liqueſcibilibus liquefactis & affuſis, vni, emolli, ac vtere. Aliud Galenicũ, ad eos qui tenerum corpus habent & neruis ſaucii ſunt, deſcriptum: Chalcitidis vſtæ, miſyos vſtæ, cuiuſque drach. octo, ſquamæ æris drach. XXXII. thuris drach. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas XVI. galbani drach. XII. aceti quod ſatis eſt: apparato vt dictum eſt. His itaque pharmacis vtemur per ſe, vbi dolores ex profundo diſſoluere velimus. miſcebimus autem pharmacum ex liqueſcibilibus conſtans, vbi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos valde generoſum. liberat à tota affectione. vſus eius eſt per exacerbationum interualla: Ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. ſpumæ nitri ſeſcũcem, floris lapidis aſii ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, olei cyprini libram vnam, lixiuii coactiliariorum, ſiue pileariorum, quantum ſufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati craſſitudinem terito, & liqueſcibilia liquefacta tritis affundito, vnito, ac vtitor.

Aliud. Calcis viuæ, thuris, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas IIII. adipis taurini drachmas octo, floris lapidis aſii drach. II. ceræ trientem, olei trientem. liqueſcibilia liquefacito, & cum ſiccis vnito ac vtitor. valde præclarum eſt. Reſorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus vindicat. Aliud, quod intotum ab omni affectione liberat: Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis Illyric, æagarici, cardamomi, fœnigræci, corticis radicis mandragoræ, ſingulorum ſextantem, terebinthinæ librã vnam, olei veteris ſeſcuncem, vnguenti Syriaci, aut ſalca appellati ſeſcuncem. terebinthinam cum oleo veteri modicè coquito: deinde vnguentum addito, & ablatis ab igne arida trita inſpergito & vnito, emollitáque in vas æreum aut ſtanneum reponito, vaſe tamen prius ex vnguẽto malabathrino ſiue foliato illito. Hoc pharmacũ craſſos & mucoſos humores trahit per obſcuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cõtraxerunt, vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolitant: Ceræ, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque ſeſcuncem, terebinthinæ vnciam vnam, fœnigræci ſicci contuſi & cribrati trientem, cyprini trientẽ aut quantum ſatis. Eliquatis liquefcentibus fœnumgræcum inſperge, & vtere. Aliud ceratum ad articularem morbum, pulchrum: Ceræ, adipis porcini, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque libras duas, butyri libram vnam, terebinthinæ librã vnam, galbani trientem, adipis taurini libras duas, œſypi libram vnam. liquefac, percola & aſſerua. vſus verò tempore, vnguento nardino diſſolue, aut etiam gleucino, & linteolo exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos, vt præ admiratione conſterneris. Ceræ drach. c. roſacei drach. cc. foliorum ſideritis tenerorum drach. c. ſtyracis drach. xx. thuris drach. octo, nitri drach. octo, mannæ drach. x.

A liquefacta cum reliquis tritis vnito, ac vtitor. Sunt autem & alia quamplurima pharmaca quæ tumores tollere poſſunt poſt inflammationes adhibita: maximè verò omnium quod ex aſpidibus conſtat ad ſtrumas deſcriptum, facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere volumus. Subuertit enim quamplurimùm tumores laxos: itémque duros: eóſque ſimul diffundit. cõſtringit autem & condenſat articulos præclarè omnino, ſi quod ex ſalicibus conſtat, ei admiſceatur. Ego autem, inquit Philagrius, penuria pharmacorum ex metallicis

B præſcriptorum, id quod ex ſalicibus apparatur admiſcui, & maximopere profeci, articulis inde conſtrictis, denſatíſque ac corroboratis: obfirmato videlicet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem, ſi quis ruri viuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum ſit, & arida pice cum reſina pinus, aut etiam alia reſina quæ haberi poſſit, pharmacum in cerati formam apparare, ipſique chalcanthi quantum vbilibet rectè habere videbitur, admiſcere: ſalem item ac miſy, auripigmentum, & ſimilia. Quin & viſcum & irin, ariſtolochias, pæoniã,

C peucedanum, gentianam, centauream, artemiſiam, thymum, origanum, nitrum, nitri ſpumam, thus, myrrham, ſtyracem, propolin, maſtichen, ac alia innumera his conſimilia licebit reperire, indéque pharmaca tumores cõſtringentia componere, quemadmodum nos fecimus nõ paucies, communibus ad podagricos & articulorũ morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii pharmacum ex nitro & oleo. Nitrum accipito friabile & nihil calculoſum in ſe habens, ídque ipſum quãtenuiſſimè terito, olei tantum ad ipſum in mortarium affundens quò trita

D ſimul ad mellis craſſitudinem redigantur: atque vbi ſatis diu contriueris, cacabo excepta ad lentum ignem non fumantem coquito aſſiduè agitando, donec ad bonam cõpagem reducantur, animaduerſione habita ne liquidius pharmacum relinquatur. quod vbi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit, & neque in poſterum inſpiſſatur, niſi multam aliam ſuſtineat coctionem, quæ vim eius ſicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddit. Probare autem eius compagem tempore

E coctionis oportet, ad teſtam aridam ipſum deſtillando, teſta non prius humectata, quemadmodum in aliis pharmacis facere ſolemus. reſoluitur enim nitrum per aquæ contactum. Sit autem oleum quod nitro affunditur, dulciſſimum, tenuium partium, aut roſaceum, aut chamæmelinum, aut anethinum, aut vetus, aut cicinum, aut ſicyonium. Quandoque etiam chamæmeli humidæ ſiue aridæ, aut iridis tenuiſſimè tritæ, aut ariſtolochiæ, aut alicuius conſimilis partem admiſcere prodeſt. Si quidem autem repellere ſimul ac diſcutere velimus, aut etiam ca

F lidos dolores curare, cum roſaceo ipſum pharmacum coquemus, aceto quandoque in coctione aut modico paſſo affuſo. Si verò amplius diſcutere velimus, cũ aliquo alio oleo coquem⁹, admixtis etiam quibuſdam præſcriptorũ aridorum, iuxta habitũ videlicet curandi corporis & cõpagem ipſius tumoris. Hoc ſanè pharmacum dolores in alto obortos, quamcelerrimè ſanat, atque id eo magis ſi non bilioſum ſit neq; multũ calidũ quod influit. Neque verò ſolùm podagricos dolores ex profeſſo iuuat, verũetiam eos qui tales non ſunt, ſed ex fluxionibus congre-

G gati, & diſcuſſioni aliàs reſiſtentes. Vtimur itaque ipſo ſi poſt ſedatas inflammationes dolores in alto permaneãt.

Pharmacum ex vrina bordonis, *hoc eſt muli* apparatum. Attrahit quidem hoc, priore præſtantius: conuenit autem magis craſſis aut crudis fluxionibus, præſertim ſi cum chamæmelo viridi, vel ſola, vel cũ adipe porcino recenti, fuerint prius cataplaſmatis modo contectæ: cum arida verò itidem eodem adipe admixto, ampliũ ſque farina fabacea, aqua & oleo ac modico paſſo adiectis. Quin & ipſa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, valde ca-

H lidos dolores & inflammationes maximopere ex natura ſua iuuat, ſtatim poſt vigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit, & attenuat moderatè, & bilioſos humores trãſpirare facit, adeo vt huiuſmodi inflammationes etiam ſola, nihil ex attenuatoriis & inciſoriis, veluti eſt artemiſia, & ariſtolochia, & calaminthe, & alia infinita, admi-

xtum habens,curet.Hoc itaque pharmacum ex argenti ſpuma & vrina apparatum,de quo ſanè ſermonem inſtitui,ſcio quoſdam circa totius affectionis vigorem, non modò iuxta particulares exacerbationes,aliquando verò & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplaſmate impoſuiſſe,humoréſque forinſecus extraxiſſe, & tumores quidem maiores reddidiſſe: dolores tamen omnino ſedaſſe ac extirpaſſe. cæterùm odor ipſius intolerabilis eſt eis qui tenero olfactus ſenſu præditi ſunt. Compoſitio verò talis eſt. Vrinæ muli maſculi non caſtrati,ſextarios Italicos quatuor,ſpumæ argenti libras II. ſpumam argenti tenuiſſimè tritam in mortario habeto, eique vrinam affundito,ad ſolem videlicet æſtiuum expoſitæ paulatim vrinam inſtillato, & poſtquam ad mellis ſpiſſitudinem peruenerit,vrina ſcilicet conſumpta,olei vnc.XXIIII.addito, adipis porcini veteris vnc. XVI. & vſquequo non amplius inquinarit manus,coquito. vſus verò tempore,linteolo exceptum imponito. Oribaſius autem axungiæ libram vnam coniecit,& medullæ ceruinæ non ſalſæ beſſem,& mellis libras tres: reliqua verò eodem modo.Scribunt porrò quidam proprii muli vrinam accipiendam eſſe. reſiſtit enim & obluctatur morbo ex natura ſua hoc animal.Efficacius autem,aiũt,reddetur ſiquis dum coquitur ipſa,ſemel in cacabũ expuat, & ſemel in terram. atque hæc cum quibuſdam barbaris nominibus inuenire licet adſcripta, quæ ſanè curioſam penitus habent ſcripturam, atque ob id ſuperfluum & indecorum mihi viſum eſt,inquit Philagrius,ea adſcribere.Etenim citra eorum nominum incentionem ac nomenclaturam,ipſum pharmacum apparatũ, eodem modo efficax eſt, ſicut id quod cum nominibus præparatur. Hippone Philagrii. Hippone verò hoc modo apparatur: Anethi viridis vnc. XVI. ſquillæ recentis ſeſcuncem,olei omphacini ſeſcuncem ac vnciæ dimidium, aquæ ſextarios tres.anethum & ſquillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua conſumatur coquito,& percolato oleo ceræ nouæ lib.II.adiicito,medullæ ceruinæ lib.I.aut ſi hæc non adſit, adipis ceruini libram vnam.apparato,vtitor.

Cerata podagrica, Cap. XLIII.

CEratum ex ſucco ſenecionis valde pulchrum: Ceræ libram vnam,olei chamæmelini dodrantem,adipis porcini recentis ſeſcuncem,croci drachmas quatuor. crocum cum ſucco ſenecionis terito:liqueſcibilia autem liquefacito,percolato,& ſucci quantum expedit paulatim inſtillato,fortitérque agitato, atque vbi refrixerint, ad crocum tritum adiicito,& ſubacta vnito,ac vtitor. Ceratum dolorem leuás,ad inflammationes in vigore conſtitutas. appellatur autem manus Aſclepiadæ. facit ad excellenter inflammata,eadem hora liberans citra dilationem: Succi haſtulæ regiæ cyathos quatuor, ſucci ſolani cyathos quatuor,ſucci buphthalmi cyathos IIII. ſucci perdicii cyath.IIII.ceræ,butyri recentis,axungiæ, medullæ vitulinæ,calcis viuæ,cuiuſque quadrantem, terræ cimoliæ drachmas duodecim, terræ Samiæ drachmas duodecim, ſandarachæ drach. XII. nitri bernicarii, ſpumæ nitri,cuiuſque drach.XII.fæcis vini vſtæ drach. XII. glutinis chartarum,hoc eſt pollinis cocti drach.XII.olei boni libras tres, appara & vtere. Aliud ad præſcripta item efficax: Ceræ,colophoniæ,adipis anſerini,ceruſſæ, cuiuſq; drachmas ſedecim,picis drachmas quatuor,ſucci braſſicæ cyathi dimidium,ſucci fœnigræci cyathi dimidium,ſucci ſeminis lini cyathi dimidium,ſucci ſtratiotæ cyathi dimidium,ſucci ſertulæ Cãpanæ cyathi dimidium,lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarũ numero quatuor,olei libras duas.Ex his cerata duo facito,eáque vnà cum eis quæ Ægyptia inſcribuntur in prõptu habeto,quæ pauci adeò homines habent: apparato cõfidenter,nullíque reuelato,& plus quàm hominis nomen aſſequeris. Podagricum aliud ceratum approbatiſſimum. Facit ad inflammationes & dolores,etiam in principiis impoſitum celerrimè ſanat, & neruos arefactos emollit,adeò vt quidam ei hanc facultatem ineſſe non credant.diſſoluit & pedum nodoſos tumores condylomata *Græcis* appellata: Olei cicini libras duas,ſucci mandragoræ drach.XXXII.ſucci artemiſiæ drach. XXIIII. ſucci rumicis drach.XXIIII.reſinæ pinus drach. XLVIII. terebinthinæ drachmas XLVIII.adipis anſerini drachmas XLVIII.ſucci rubi drachmas ſedecim,butyri recentis drachmas XLVIII.lycii Indici drachmas vigintiquatuor, ſanguinis hircini ſicci drachmas ſedecim,lacrymæ hederæ drach. XXXII.galbani drach.XLVIII. opopanacis drach. XXXII.Lycium & ſanguinem hircinum & panacis ſuccum cum modico vino terito,& affuſis ſuccis, ſi quidem liquidi affuerint,aut ſiccis,ſi illi haberi nequeant, vnito. liqueſcibilia autem liquefacito,eíſque trita adiicito, & ad lentum ignem coquito,ſpathula aſſiduè agitando donec coquantur.Cæterùm ligna quæ ad coctionem eorũ ſuburuntur,arida vitis ſarmenta eſſe oportet. Ceratum podagricum ex bryonia.Egregiè facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum.hac vſus & in vigore& in remiſſione, ſucceſſum & gloriã reperi. reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.frequenti experimento nobis cognitum eſt: nam multos eo ſeruauimus.Radicis cucumeris ſylueſtris drach.CCCCCLXVI. ſquillæ mundæ drach.CCCCLXXX.radicis haſtulæ regiæ drach.CXLIIII.olei raphani drach.CCCCCCXCVII.ceræ drachmas CXLIIII.galbani drachmas XLXVIII. Herbas omnes in aqua ſufficienti per triduum madefacito,ſingulis diebus bis ipſas ſenſim agitando. Deinde affuſo oleo, coquito donec oleum ſolum relinquatur, ad lentum omnino ignem.percolato deinde,& ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus poſtremùm liquefactis, & ab igne ablatis,vtitor ad omnes doloris affectiones. hoc etiam ad viſcerum diuturnas inflammationes ſum vſus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, diſcutiens citra dolorẽ.vtere eo in vigoribus, & magis in declinationibus: Olei anethini quincũcẽ,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem,adipis anſerini quadrantẽ, farinæ lupinorum ſextantem & dimidium vnciæ.Liquefacito,& agitando refrigerato,in mortariúmque infundito,terito,& ouorum quinque crocea ſingulatim adiicito:deinde & lupinorum farinam inſpergito, vnito, ac vtitor. Ceratum Iacobi Pſychriſtæ, ad feruentes pedũ inflammationes: Ceræ albæ ſeſcuncem, roſacei recentis vncias XV.ouorũ V.candida,aquæ ſeptuncem & vnciæ dimidium.ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato:deinde in mortarium fundito, & adiectis ſingulatim ouorum cãdidis,terito, poſtremùm inſtillata ſenſim aqua,omnia ritè vnito,& noua olla ſufficiẽter prælota excipito,& infuſa aqua pura ſinito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuerſa ad podagricos, articulorum dolores, iſchiadicos,membris exolutos & tremẽtes, Cap. XLIIII.

VNguentum Aſclepiadæ.Facit podagricis, articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per cõſenſum affectionem: Vini veteris ſextarios duos, lanarum ſuccidarum ex locis ſub alis lib.I.ſpumæ nitri libram I. lanas ſuccidas in vino per triduum madefacito, deinde expreſſo liquore,ſpumam nitri tenuiſſimè tritam iniicito,diſſoluitóque ac olei libras duas addito & conquaſſata in vitreum vas reponito,& vtitor,quotidie agitans & ex eo illinens locos affectos, à ſomno, & ante balneum & poſt balneum,& à cœna. Aliud vnguentum ex ſale: podagricos à tota affectione liberat. Salis ſordidi, hoc eſt ipſius terræ,libram vnam,aluminis ſciſſi libram I.fæcis vini veteris ſextarium vnum,floris lapidis aſii trientem.Arida ſigillatim vnumquodque per ſe diligenter terito,deinde etiam fæcem adiicito,ſimúlque terito,& ad trita demum olei veteris ſextarios duos affundito, conquaſſato,reponito ac vtitor. quidam etiam mellis lib.I. addunt. Aliud itidem, Aſclepiadæ: Thuris quadrantem,ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, ſalis ſordidi,floris lapidis aſii, aluminis ſciſſi, cuiuſque vnciam vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis ſeſquiunciam,terebinthinæ quadrãtem,olei cyprini,laurini,ſampſuchini,& ceræ,ſingulorũ ſeſcuncem,aceti quantum ſatis eſt ad ea quæ diſſoluere oportet. vtere in frigidiorib⁹

Aliud optimum: Spumam nitri albam cum oleo veteri terito,eóque locos affricato, & miraberis. Aliud Asclepiadæ: Vini veteris sextarios tres, olei veteris sextarios duos,virgultorum lauri libram vnam,foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram vnam,ceræ libram vnam,galbani vnciam vnam, sanguinis testudinis terrestris fatis largam copiam. herbas in aceto macerato,deinde coquito,& ad decoctum liquefacta reliqua addito ac vnito,& sanguine testudinis recenti affuso, côquassato,& vtitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorũ quammaximè sedans.Habet enim vim calfactoriam relaxantem.facit ad affectiones vuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem.Facit ad rigores per circuitum repetentes,quotidianæ præsertim & quartanæ febris.omni enim acopo præstantius est. Maximè autem facit ad eos qui tum retrò tũ antè distẽduntur,opisthotonicos & emprosthotonicos *Græcis* appellatos,si calidum puris lanis exceptum locis imponatur.Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarii libras CCL.vini falerni veteris odorati sextarios quinquaginta Italicos:musti ex vua aminea,hoc est adstringente alba sextarios Italicos centum quinquaginta, olei lib. duodecim,aspalathi libras quinque, spathæ vnguentariæ quam palmam elaten appellant,libras quinque, hedysari,*hoc est feminis pelecini* sesquilibram,artemisiæ libras duas & semissem,cyperi libras duas & semissem, piperis sesquilibram,musci qui splanchnon & hypnon & bryon *Græcis* appellatur,libras duas &semissem,xylobalsami libras duas & semissem,asari libras duas & semissem, casiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœnigræci,cuiusque libras duas & semissem,foliorum myrti aridorum dextantem,rosmarini siccæ libras quinque, calami aromatici libras quinque,iunci odorati floris lib. quinque,thuris libras quinque,crocomagmatis primarii libras quinque,nardi Celticæ lib. quinque, zingiberis libras tres(quidam verò libram vnam & quadrantẽ) aristolochiæ longæ libram vnam & quadrantem, styracis pinguis libram vnam & quadrantem,casiæ fuluæ libram vnam & quadrantem,ladani, seminis cardamomi, amomi,radicis panacis,meliloti,sampsuchi, cuiusque libram vnam & quadrantem, bdellii sesquilibram, croci libram vnam & bessem,costi libram vnam & bessem,rosarum siccarum libram vnam & quadrantẽ, opobalsami vascula parua quinque, hoc est besiem, hoc est hemi- næ tertias partes duas,vnguenti malabathrini libram vnã.Arida contundito,& rariore cribro excutito,omniáque vino veteri macerato. bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito,& ad arida pri⁹ macerata adiicito.Sit autem vas vnguẽtarium stanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas finito . deinde vuam flaccidam,ita vt nihil roris ei adhæreat,accipito,ac purè exprimito, & ex acinis excolato,inque aliud vas stãno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum vas & capax,quò etiam ad ebullitionem musti locus amplus supersit. deinde omnia in veteri vino macerato.itémque oleum ipsum in mustum iniicito, & spatha vnguentaria bis per diem agitato.verùm spatham diligenter detergere oportet ,ne,quod adhæreat ei, acidũ factum,pharmacum corrumpat. Cæterùm vas ipsum operculo & palliis pluribus supernè contegatur, & diligenter obligetur,supponatùrque vasi circulus ex quacũque materia,qui ipsum sustentet.Quum verò dies quindecim præterierint,amomum contusum iniiciatur,rursúmque vt dictum est agitetur. Tricesima autem die in diplomate coquito, atque vbi ter vel quater efferbuerint,ab igne ablatis statim opobalsamum indito, agitatáque & probè contecta tepefieri finito. Deinde totum oleum testa excipito : fæcem autem, hoc est calida,per sportulas primùm manibus,postea etiam prælo exprimito,& abiectis rebus instar fœni exiccatis, vnguentũ per se curato: malabathrinum videlicet vnguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adiicito,cũ spatha agitato,& probè vnito,& per biduum consistere finito,ac mundis testulis excipito : indéque in vasa vi-

A trea trãsferens reponito.quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram vnam & quadrantem adiiciunt. Acopon ex abiete apparatum: Abietis semen maximè maturum circa Septembrem est mensem . verùm quocunque anni tempore libuerit,ipsum semen oleo iniicere oportet:præstat tamen,si prius contusum iniicias, & per dies quadraginta finas.Nos autem, inquit Galenus, etiam ad tres & quatuor menses permisimus macerari : deinde liquore seminis expresso,ipsum quidẽ semen abiecimus, oleũ verò per linteolũ excolauimus.Sit autẽ oleum dul-

B cissimum,& ad libras olei vigintiquinque, seminis modius Italicus vnus iniiciatur.Itaque vbi oleum, vt dictũ est,excolaueris ac semen segregaueris , ceræ libras quatuor,terebinthinæ Chiæ bessem ei adiicito , & modicè quò vniantur calefacito,excipito,ac vtitor.Hoc pharma cum conuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines,itémque non spontaneas,& ad neruorum per cõsensum affectiones.Eo vti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt , siue concoctione siue discussione opus

C habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum est etiam acopon, quod ex populi nigræ floribus cõponitur. éstque huiusmodi. Ad florum populi nigræ iamiam prodeuntium modium vnum,olei dulcissimi libræ viginti iniiciuntur.melius tamen fuerit,si flos moderatè contusus oleo iniiciatur.exponatur autem ad solem, & singulis diebus agitetur,& in domum calidã deponatur : post menses autem tres florem exprimito, ipsúmque adiicito.Oleum verò vt acrimoniam arcens, & leuissimum & discussorium asseruato:veluti id quod ex abietis semine

D est apparatum. At verò & terebinthinæ sescũcem iniicere licet,aut minus:aliquando item parum ceræ. quidã enim maximè liquidorum medicaminum vsu gaudent: quidam verò crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores discutere possunt, præsertim non valde crassos neque viscosos. Quòd si quis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur,semen ipsum in oleum conücere oportet,& in diplomate coquere:infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquæ aut vini,quantum consumi

E potest,vt tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum sampsuchinum. Sampsuchinum etiam oleum eodem modo apparatur.Conuenit autem tempore hyberno,& in regione frigida,& constitutione aeris frigida. potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiam addi, si corporibus ex eo illitis,diutius ipsum adhærere velis.

Acopon vnguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorum morbos & corporis languores ac resolutiones. Styracis primarii flaui trientẽ, medullæ ceruinæ sextantem,ceræ albissimæ quadrantẽ,

F mastiches puræ quadrantem , terebinthinæ Chiæ vnciã vnam,œsypi vnciam vnam , opobalsami vnciam vnam, olei omphacini,vnguenti nardini,cuiusque sescuncẽ.styracem in pila contunde, opobalsamo paulatim instillato.deinde liquescibilia liquefacito & percolato , eisque styracem iniicito:quo liquefacto in mortarium omnia transferto,& pistillo donec quamalbissimum fiat terito, ac vtitor. Vnguentum Orchestæ siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans,ischiadicis ac arthriticis commo-

G dum,multo experimento cognitum.Hoc Saltator,quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset,& in articularem morbum incidisset,vsus sanatus est. cuius item periculum in multis aliis factum est.Habet autem hoc modo: Althææ,seminis lini,fœnigræci,rutæ,fabæ, singulorum libras duas.Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòst cocta,vt quamcrassissimus eorum liquor fiat, percolato:& succi quidem excolati libras quatuor coniicito: olei verò veteris,medullæ ceruinæ, opobalsami, adipis anserini,vnguenti nardini,singulorum libras duas, ceræ colophoniæ,& resinæ pinus,singulorum libras tres, eu-

H phorbii,opopanacis,terebinthinæ, singulorum libr. I. castorei sescuncem addito,ac vtitor confidenter. Pentam œron,*hoc est quinquimembre* vnguentum: Styracis vnciam vnam,mastiches sextantem,ceræ albæ quadrãtem, opobalsami trientem , vnguenti nardini quincuncem,

ceram cum nardino ſuper prunas liquefacito : ſtyracem verò cum opobalſamo terito, & ad ceratum vnà cũ maſtiche iniicito, liquefactáq; percolato ac in mortario diligẽter terito, donec quamalbiſſima fiãt. vtitor. Decamœron, *hoc eſt decumanum*, Oribaſii: Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis, coſti, adarces, ſingulorum vnciam vnã, maſtiches ſeſquiunciam, opobalſami quadrantem, ceræ ſeſcuncem, vnguenti nardini libram vnam. Alia varia vnguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per conſenſum affectionem, approbatum: Styracis pinguis vnciam vnam, ladani pinguis vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ ſextantem, olei ſicyonii quadrantem, adipis anſerini libram vnam. vtitor. Aliud mirabile. Aſphodeli radicem in ſuperficie deraſam accipito, & contuſam cum oleo ſufficiente coquito, percolato, &ad oleũ modicũ ſtyracis cõiicito, quo eliquato ſycomori ſuccum addito, & vnitis vtitor. pedes autem ſi inde illeueris, confeſtim dolorem ſedabis. Aliud, per multam experientiam conſtans, celerrimè dolores mitigans: Adipis hircini recentis lib. duas, heliotropii tria grana habentis foliorum viridiũ libram vnam, ouorum aſſatorum lutea quinque, roſacei optimi trientem. vtere. Aliud. Olei dulcis ſextarios quinque, fœnigræci ſextarios quatuor, radicum althææ, maximè viridium, verbenacæ foliorum, ſingulorum faſciculum manipularem, galbani drachmas quatuor. fœnumgræcum mundatum & lotum, cum verbenaca & althæa ad biduum in aqua madefacito. tertia verò die infuſum oleum ad lentum ignem coquito, aſſiduéque agitato, ne fœnumgræcum adhæreſcat cacabo. poſtquam verò herbæ omnem liquorem emiſerint, eas extrahito ac oleum percolato: ſeorſim verò cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito, percolato, & ad reliquum oleum adiicito. vtitor ſenſim & quãplurimùm inungendo. Facit ad omnem neruorum per conſenſum affectionem, & dolores à frigore obortos. Aliud ad idem. Medullæ è medio ſquillæ quadrantem, ſeminis cucumeris ſylueſtris quadrantem, fœnigræci repurgati ſextarium Italicum vnum, anethi viridis ſeſcuncem, ſampſuchi ſextarium Italicum vnum, baccarũ lauri ſextarium vnum, ſertulæ Campanæ libram vnam, ceræ libram vnam, bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recõtis libras decem, vini veteris odorati ſextarios ſex. Omnia in vino ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuſo, omnia ad vini conſumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abiectis, ceram ad adipem liquefacito ac admiſceto: atque hoc ipſo, vt præter opinionem præſtanti, vtitor.

Smegma podagricum: Ceræ ſeſcuncem, colophoniæ ſeſcuncem, ſucci ſeminis lini trientem, adipis anſerini ſextantem, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, thuris quadrãtem, lactis bubuli quadrantem & vnciæ dimidium, candida ouorum nouem. ammoniacum & thus, cum lacte & ſucco ſeminis lini terito: deinde candida ouorum adiicito: liqueſcibilia autẽ liquefacito & refrigerato, atque ad trita admiſceto, & pyxide lignea excipito. vtitor autem tum pro emplaſtro tum pro vnguento. Vnguẽtum Caſtini, ad podagricos & arthriticos. eo ſanauit quendam vniuerſo corpore languefactatũ & exolutum. vnicè tamen articulorum morbo prodeſt: Adipis leonini vnciam vnam, adipis vrſini libram vnam, adipis equini libram vnam, adipis vulpis libram vnam, caſtorei ſextantem, medullæ taurinæ ſeſcuncem, medullæ ceruinæ quadrãtem, adipis ſtruthocameli quadrantem, adipis phaſiani ſaginati quadrantem, euphorbii ſeſcuncem, opopanacis trientem, maſtiches lib. I. ſtyracis trientem, myrrhæ trientem, thuris ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, heliotropii tria grana habentis vnciam vnam, pæoniæ ſextãtem, artemiſiæ vnciam vnam, phylli ſextantem, nardi Celticæ ſextantem, radicis althææ contuſæ & cribratæ vnciam I. rutæ viridis drachmas quatuor, radicis cucumeris ſylueſtris vnc. I. hippuris herbæ vnc. I. ariſtolochiæ drachmas quatuor, aloes libram vnam, ſanguinis dracunculi librã vnam, ceræ ſeſcuncem, colophoniæ ſeſcuncem, vnguenti nardini libras octo, olei ſuffumigabilis libram vnam, opobalſami ſeptuncem. Arida quamtenuiſſimè trita in mortarium ad ſtyracem cum opobalſamo & ruta tritum indito, vnito, ac vtitor ſeduló. Vnguentum ex hedera ad arthriticos, ac omnem muſculorum aut neruorũ per conſenſum affectionem. mirabiliter etiam iſchiadicis prodeſt: Fœnigræci libram vnam, baccarum lauri numero centum, pilularum cupreſſi numero XX. ſabinæ libram vnam, roſmarini lib. I. olei dulcis aut veteris lib. I. ceræ lib. I. reſinæ pinus lib. I. terebinthinæ ſeſcuncem, ſucci hederæ trientem, aquæ ſextarios tres. Herbas in craſſiores partes contuſas ad triduum in aqua macerato: deinde adiecto oleo ſufficienter coquito, & percolato, liqueſcibiliáque liquefacta affundito: hederæ autem ſuccum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis, omnia in mortarium diffundito, & quamplurimùm diligenter terito, reponito, ac vtitor. Acopon ad moleſtias ex laboribus & fatigationibus obortas. facit & ad neruorum per conſenſum affectiones. vehementer commodum eſt. Hoc vtor, inquit Aſclepiades, ad fatigatos.

Sampſuchini ſextariũ vnum, roſmarini contuſi ſextariũ vnum, fœnigræci ſextar. I. cardamomi ſextarii dimidiũ, ſabinæ ſextarii dimidium, vini dulcis ſextar. VI. olei optimi ſextarios tres, ceræ lib. II. arida in vinum coniecta per triduum macerato, deinde affuſo oleo ad prunas aſſiduè agitando coquito, & quum ſæpe ebullierint, percolato, cerámque in eis eliquato, refrigerato, reponito, ac vtitor quandoque quidem immixto: aliquando verò cum quodam vnguento diluto & liquefacto. Aliud arthriticum, Aſclepiadæ: pharmacũ proſperi ſucceſſus: Baſſo inſcribitur: quo vſus, quum antea multo tempore paralyticus fuiſſet, ab illa affectione liberatus conualuit.

Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiuſque trientem, olei veteris ſeſquilibram, ceræ libram vnã, terebinthinæ ſeſcuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis ſextãtem, caſtorei ſextãtem, radicis bryoniæ trientem, æruginis ſextantem, ſpumæ nitri albæ trientẽ, piperis ſextantem, pyrethri ſextantem, euphorbii ſextantem, adipis hœdini ſeſcuncem, aceti quantum ſatis eſt. bryoniam & pyrethrum cum aceto coquito & percolato, eóque decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito, ac vnito. vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam vnguento. Anthi viride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum. vtere & ad iſchiadicos confidenter.

Phu ſeſquiunciam, mannæ ſeſquiunciam, œſypi ſeſquiunciam, ammoniaci thymiamatis ſextantem, aluminis ſciſſi drachmas quinque, æruginis drachmas quinque, terebinthinæ quincuncem, ſpumæ nitri albæ trientem, opopanacis drachmas quinque, galbani drachmas duas, medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini triẽtem, olei melini triẽtem, ceræ quincuncem, mellis quincuncem, olei veteris lib. I. Æruginem, ammoniacum, alumen, mannã, opopanaca cum modico aceto tere, eiſque liquefacta affunde, ac vtere ad omnes cum oleo melino eliquato: in inueteratis verò affectionibus etiam adarces & euphorbii, cuiuſque vnciam vnam adde. Aliud eiuſdem: Opopanacis quadrãtem & drachmas quatuor, terebinthinæ drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos XV. œſypi ſcrupulos. XVIII. æruginis ſcrupulos XVI. propolis ſcrup. XV. aluminis ſciſſi, ladani, ariſtolochiæ rotundæ, lacrymæ hederæ, ſingulorum ſcrupulos ſex, ſpumæ argenti ſcrupulos tres, ſalis ammoniaci ſcrupulos duos, camphoræ vnc. I. colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrãtem. vtere cum vnguento quopiam diſſoluto. Aliud acopon vnguentum ad paralyticos, in principio: Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, ſingulorum libram vnam, ceræ trientem, terebinthinæ ſextantem, œſypi ſextantem, caſtorei vnciam vnam, euphorbii drachmas quatuor. ex hoc tum affectæ partes, tum eæ quæ facilè affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur.

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, diſtortiones & reſolutiones paralyticas. eſt autem, inquit Aſclepiades, valde efficax: Olei veteris libras duas, irini

ſeſcuncem,ſtyracini ſeſcuncem, baccarum lauri ſeſcun-cem,terebinthinæ,euphorbii,ammoniaci thymiamatis, caſtorei,piperis,opopanacis,galbani,cuiuſque ſextantē, medullæ ceruinæ trientem,& drachmas quatuor, lique-ſcibilia liquefacito, & ad arida affundito, vnito,ac vti-tor, aliquando quidem immixto,quandoque verò cum roſaceo aut alio quopiā vnguento liquefacto. arida ve-rò vino teruntur. Vnguentum ad opiſthotonicos, & quibus canino more os diſtorquetur,ex melle apparatū.

Olei irini,roſacei,gleucini,cyprini, cuiuſque ſeſcun-cem,ceræ quadrantem, mellis vnciam vnam. Aliud ad eadem: Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ drachmas XXV. œſypi,medullæ ceruinæ, galbani, am-moniaci thymiamatis,ſpumæ nitri albæ,baccarum lauri aridarum,ſingulorum drachmas ſex, olei veteris ſexta-rios ſex,vini heminam vnam. vtitor. Vnguentum ad reſolutiones,valde pulchrum: Sphæritidis, *hoc eſt cupreſ-ſi*, pilulas ferentis ſextantem,marrubii ſextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet, ſextātem, ſter corum cameli vnciam vnam, ampeloprafi vnciam vnā, eryngii vnciam vnam,cyclamini vnciam vnam,bitumi-nis vnciam vnam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis vnciam vnam,ſeminis apii, cyperi, lapidis gagatæ,dictamni,cuiuſque vnciam vnam,ſulphuris dra chmas quatuor,lactis aſinini ſextantem,vnguenti ſuſini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis aſi-nini vnciam vnam, pilorum ex cauda ſimiæ drach. IIII. olei veteris ſextantem,aceti dodrantem. Apparatum re-ponito: vſus verò tempore,cum vnguento aliquo diluto vtitor. Acopō Eræ Cappadocis,ad reſolutos,& in vni-uerſum ad omnem dolorem muſculorum & neruorum.

Rutæ viridis,pulegii,cyperi,fœnigræci, mercurialis, marrubii,roſmarini,ariſtolochiæ,amygdalarum amara-rum repurgatarum, ſingulorum libram vnam, nitri ſe-xtātem,iridis,terebinthinæ,baccarum lauri, radicis cu-cumeris ſylueſtris,ammoniaci thymiamatis, ſabinæ,cu-iuſque libras duas,myrti viridis libras tres,foliorum lau ri aridorum libras tres,veratri albi ſeſcuncem, ceræ lib. duas,bdellii libras quatuor, vini congios quatuor, olei congios tres. quæ contuſione opus habent,craſſas in par tes contundito,ac modicam aquam, qua cōtuſa tantùm humectentur,affundito: deinde vinum & oleum adiici-to, & per diem vnum finito: ſequenti verò frequenter agitando coquito ac percolato. poſtremùm ceram & te-rebinthinam addito,itémque bdellium in modico vino prius tritum. Acopon ex rubetis quod omnem affe-ctionem tollit: Radicis cucumeris agreſtis viridis libras ſex,olei dulcis libras ſex,medullæ ceruinæ, terebinthi-næ,ceræ,cuiuſque ſeſcuncem,ranas rubetas appellatas vi uas numero ſex. rubetas traiecto per pedis plātam filo in oleum demiſſas,donec flacceſcāt coquimus: deinde ex-tractis per plantas filo traiectis ranis, ſylueſtris cucume-ris radicē viridē cōciſam iniicimus,atq; donec vires ſuas in oleū trāſmittat coquimus & excolamus: poſtremùm liquefacta, itidem percolata,ad oleū addimus, & in vi-tro reponimus. vtere manè & veſperi ad podagricos, ar-thriticos,iſchiadicos & reſolutos. Per huius vſum noui-mus homines à podagra & chiragra toto corpore diſtor-tos, poſt lauacrum intantum conualuiſſe vt citra omnē offenſionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Aſclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc de-ſcriptionem ſampſuchi libra vna,vnguenti crocini libra vna,opobalſami quadrante,ſanguine teſtudinum nume-ro decem. Aliud,ad podagram & articularem morbū mirabile. facit & ad diuturnum capitis dolorem, mate-riam ad ſuperficiem ducens, & ad frontem ac ſinciput.

Caniculam paruam probè ſaginatam viuam,& muſte-lam viuam in olei ſextarios nouem, ac butyri libras tres coniicito,atque donec vieta fiant animalia coquito: de-inde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait, Quidam vul-peculas & hyænas oleo incoquunt, eóque articulorum morbos curant. atque alii quidem ipſas viuas in maxi-mum lebetem iniiciunt: alii verò mortuas, ac deinde v-nà cū oleo quādiutiſſimè coquunt. Solia deinde ac vrnas

A ex oleo calido explēt. atque deinde arthriticos inſcēde-re,ac multo tēpore in eo morari iubent. Porrò oleū hoc maximè diſcuſſorium redditur,adeo vt etiam ad ſuperfi-ciem extrahat ea quæ in profundo corporum continen-tur. qua ex re magna commoditas conſequitur. Quin & herinacei terreſtres viui oleo incocti,ipſum diſcuſſoriū reddunt. Etenim oleum hoc dolores ſedat, tum affecti articulis in ipſum demiſſis,tum etiam iiſdem ex eo ill.s tis. Alia vnguenta podagrica. Terram nigram, quæ-præſertim in lenticula reperitur,aut etiam aliam nigram

B cum aceto terito,ac illinito. Sedat dolores & inflamma-tiones etiam in iis qui multa prius experti nihil profece runt. Aliud. Cypri folia viridia trita in paſtillos redi gito. eóſque vſu expetente cum aceto terito, ac illinito.

Aliud. Croci vnciam vnam,ſalis vſti vnciam vnā, ſpumas nitri numero decem,oui luteum vnius,in ſpinæ decocto ad tertias redacto,terito. Aliud. Vitrum in a-ceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumē aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum flu-xionem ſolum profuit, multis antea fruſtra admotis.

C Marmor,hoc eſt cruſtulam non vſtam,contuſam, & cū roſaceo tritam illinito. Ego autem ſcobem & ramenta marmoris lota & reſiccata in promptu habui. vſu verò expetente,cum roſaceo trita adhibui. Aliud, valde bo-num: Tecolithi,glaucii,myrrhæ, cuiuſque vnciam v-nam,aloes drachmas quatuor,terito, ac ſiccum aſſerua-to. Vſu verò exigēte,luteum oui & vinum auſterum ad-miſceto ac illinito: & ſi circumtēdat,cum ſolo vino ad-hibeto. Aliud. Aetiten lapidem cum ouo ac modi-co roſaceo illinito. Aliud. Vrticæ ſemen & hirūdinis

D nidum cum ſapa terito,ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus: Mameram aqua macerato,deinde tritam illi-nito,& miraberis. Aliud,multa experientia cognitū, inueteratæ etiam affectioni accommodatum: Stercoris ciconiæ quadrantem,cum pari axungia tritum illinito. Vtere,inquit,neque cuipiā patefacito. multos enim ſer-uauit. Aliud. Caninum ſtercus album cum aqua ca-lida tritum, atque ita tepefactum, quamcraſſiſſimè illi-nito,& folia oleris alicuius ſupra illitionem imponito.

Ad durities in artubus inſtar toforum,

Cap. XLV.

E EST & hoc optimū pharmacum ad durities artuum in tofos coactas. ſunt præterea & alia quædam, maxi mè verò Galenicum,quod ex caſeo componitur: ac no-ſtrum itidem ex huiuſcemodi rebus apparatum, inquit Philagrius. Radicis peucedani drach. II. ammoniaci thy miamatis drach. II. myrrhæ drach. XIIII. ariſtolochiæ drach. VI. pumicis drach. VI. caſtorei drach. IIII. lanarū ſuccidarum vſtarū drach. VIII. floris lapidis aſii drach. VI. ſi verò non adſit,ſalis ammoniaci vſti drach. VI. pro-

F polis teneræ drach. XVI. ſtercoris canini ſicci drach. VI. viſci drach. XVI. æruginis drach. ſedecim, ſquamæ æris drachmas ſedecim, atramenti ſutorii drachmas ſex, mi-ſyos drachmas ſex,ceræ drachmas centum, reſinæ pinus drachmas centum quinquaginta, picis drachmas cētum quinquaginta, olei veteris quantum ſufficit, aceti quod ſatis eſt. Hoc quidem igitur noſtrum pharmacū ſpiſſi-tudine auctum,& imminutum ac liquefactū prout pro-bè habere videbitur,iuxta curandorum corporum diffe-rentias,extrahit ac deiicit tofos in artubus coactos. A-

G liud Galenicum,quod omnibus ferè corporibus adhibi-tum congruit. eſt autem tale: Caſeus bubulus vetuſtiſſi mus adeo vt ob acrimoniam edi non poſſit,cum porci-næ carnis inueteratæ ac ſalſæ decocto teritur,& probè e-mollitus ad durities artuum imponitur. Eſt & aliud ab eodem compoſitum: Pinguedinis pernæ porcinæ ve teris libram vnam,caſei caprini vetuſtiſſimi librā vnam, adipis taurini libram vnam,apochymatis,hoc eſt reſinæ cum cera ex nauigiis deraſæ liquefactæ libram vnam, medullæ ceruinæ beſſem, hyſſopi quadrantem, cyprini

H ſeſcūcem,vini Ægyptii hæminæ dimidium. Liqueſcibi-lia liquefacito, & reliqua admiſceto. Aliter apparatū emplaſtrum ex perna. Iuſculi pernæ veteris porcinæ li bram vnam,œſypi trientem,ammoniaci thymiamatis li-bram vnam,medullæ ceruinæ ſeptuncem, adipis taurini

libram vnam, ceræ fefcũcem,apochymatis è nauibus derafi fefquilibram,cyprini libram vnam, cafei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium defquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vfque ad exceffum mirabile eft. Aliud ad durities artuum mulierum,& eorum qui teneras carnes habent,experimento cognitum. Cadmiā quamtenuiffimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præftat tamen fi nitri fpuma cum croco & aceto teratur,& cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum,quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora,fanátque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito,feménque euacuato,ac tenuiffimam fquamam eis obductam detrahito,atq; carnem ipfam probè terito: & ceratum ex adipe fuillo & cera factum affundito: vnito,ac vtitor. hæc tria pari pondere fumuntur,aut adipis plus additur. Vtere,experimento conftat. Aliud. Calcem viuam & nitrum,pari pōdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Diofcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis faliua emollitum imponito, hoc eft, manducando attritum adhibeto. Facit & fefamum non lotum tritum impofitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima fint & varia medicamēta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde fanè repetere oportet quod cuique fit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerfale ex hermodactylis,quo affiduè vtor. Hermodactyli ficci recentis vnciam vnam,anifi,cumini,piperis communis,croci,piperis longi,feminis cnici interni, cuiufque fcrup. duos, myrrhæ drachmā vnam,euphorbii recentis fcrup.IIII.maftiches fcrupulos fex,cafiæ fcrupulum vnum,mofchi filiquam vnam. Dātur ex eo fcrupuli quatuor cum aqua mulfa. confeftim minuit dolores. Quando quidem autem huiufcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poffunt: & quod ex ipfis intus relinquitur condēfatum & reficcatum tofos in artubus generare confueuit, conuenit vfus tempore ad fingulos exhibitionis modos fcāmoniæ filiquas tres addere: in pituitofis verò lathyridas numero v. & agarici fcrupulum vnum. Si verò humoribus redūdet æger,poft dolores fublatos eum rurfus cum hiera aut alio forti purgatiuo,temperamento corporis apto,purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Cafiæ fcrupulum vnum,euphorbii fefquifcrupulum,ifii,hoc eft chamæleōtis nigri fcrupulos quatuor, radicis alypiadis,hoc eft chamelææ,fcrupul.quatuor, radicis pæoniæ fcrupulos quatuor, anifi, zingiberis, cumini,maftiches,floris cnici,piperis,cuiufque fcrupulos octo, hermodactyli fextantem.Dantur ex eo fcrupuli quatuor, cum vino mulfo. Antidotus purgatoria ex betonica finiens febrem.Facit fummè ad podagricos, ter in menfe data.facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua fubter cutem laborantes. eft ex valde laudatis. Comæ abfinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, feminis rutæ fylueftris drachmas fedecim,centaureæ minoris drachmas fedecim, cafiæ drachmas vigintiquatuor,corticis veratri nigri drachmas octo,contundito,cribrato,ac cochlearis vnius mēfura dato ex aqua calida, animaduerfione habita ne pharmacū vltra modum purget:eft enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, fi gentianæ & chamæpityos, ac ariftolochiæ longæ,cuiúfque drach.octo addantur, chamædryos itē drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad fummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem funt & varia ac diuerfa. Cognita itaque à me ipforum multitudine,
A tum eo quod tetrapharmacum à quatuor rebus ipfum conftituentibus appellatur,tum quod ex hyperico cōftat, itémque quod ex gentiana paratur, & fimilibus, quibus pro confuetudine medici ad fimpliciter podagricos vtuntur:ipfe fanè proprium pharmacum compofui, inquit Philagrius,quale iudicaui fufficienter excalfacere poffe, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi craffos ac vifcofos humores,& quod præclarè omnino poteft excretionum vias dilatare, vnà cum hoc quòd vim fubducendæ alui & mouendæ vrinæ comple-
B ctitur. quin & naturales actiones excitat, & tranfpirationem infenfilem ac obfcuram procurat. Compofitio autem hæc eft: Radicis pæoniæ recentis drachmā vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei Pontici drach.quatuor,calaminthæ montanæ,comæ faluiæ, cacuminū ftœchadis, feminis thlafpeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiufque drachmas quatuor, centaureæ minoris fucci drachmas quatuor (fuccum accipito quum in fummo vigore herba eft ac floribus prægnans) iridis Illyricæ, feminis rutæ fylueftris,piperis longi, feminis anethi, cu-
C iufque drachmas quatuor:liguftici,feminis apii,petrofelini Macedonici, fefelis Mafsilienfis incorrupti, origani, cacuminum thymi, feminis trifolii bitumen olentis, feminis cardamomi medulla priuati, feminis dauci, piperis albi, cuiufque drachmas tres,mei Athamantici drach. duas,afari drachmas duas,fpicæ nardi, adianti, cafiæ,polypodii,thuris albi,galbani puri,terebinthinæChiæ,bdellii Scythici nigri pinguis ac refinofi,ammoniaci thymiamatis,cuiufque drachmas fex: radicis fymphyti recentis ficcæ,fabinæ,radicis rubiæ,helenii, agarici, herbæ fcor-
D dii,feminis paliuri,farxiphagi, betonicæ,radicis cyclamini ficcæ, feminis viticis tofti, cuiufque drachmas octo: maftiches Chiæ,radicis bryoniæ recentis ficcæ,terræ Lemniæ quæ fphragis appellatur,opobalfami,cuiufque drachmas fedecim,fucci peucedani drach.fedecim (qui fi nō adfit,coniiciendæ fagapeni drachmæ octo,& radicis peucedani recentis ficcæ drachmæ fedecim) paftilli theriaci drachmæ fedecim. (habeant autem paftilli carnium partes duas,panis partem vnam:compofitio autem ipforum in Sermone de theriaca dicta eft) Styracis, fi quidē adfit,
E calamitæ: fi verò non, flaui & pinguis drachmas vigintiquatuor: niger enim vt vitiofus reprobandus eft. ariftolochiæ rotundæ non rugofæ & plenæ drachmas quinquaginta,offium ceruinorum aut bubulorum ex furis recentium, & vt probè conteri queant,vftorum,drachmas quinquaginta, mellis Attici defpumati quantum fatis eft quò ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: maftichen autem & thus, vnumquodque per fe fenfim, ne in latas cruftulas abeāt,terito & cribrato:deinde prædictum pōdus ex eis expēdito, & reliquis aridis tritis admifceto.
F Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani fuccum aut fagapeni, in mortarium coniecta tundito: deinde ad ignem emollito, & poftea cum modico melle liquefacito,& in pila optimè terito. Similiter autē & terebinthinam per fe cum modico melle diffolutam, ad reliqua in pilam cōiicito: ftyracem verò in mortario conftanter tundito. opobalfamo paulatim ad eum infufo ac melle calido: deinde fimiliter in pila terito. expedit etiam cum modico melle ftyracem liquefacere ac dein-
G de terere. Cæterùm vbi hæc fufficienter fuerint vnita & diffoluta,paulatim arida trita addito: melle itidem fenfim affufo. ad finem verò,centaureæ fuccum per fe cum opobalfamo terito,ac reliquis vnito. His verò omnibus probè commiffis,mellis defpumati tantum addatur quantum fuffecerit ad pharmacum delingibile futurū, & quò per dulcorem ægro commendetur. Quare fi guftu pharmacum iudicaueris,nihil peccaris etiamfi piperis augeas modum. noui nanque ego ipfe quendam qui eo vfus plus
H fibi de pipere admifcere iuffit. itaque admifcui fæpe tātum ex ipfo,poft reliquorum omnium mixturam, quantum quifque pro guftus fui modo expetiuit. Satis verò manifeftum eft quòd quando quidem præferuare aliquē à podagrico malo velimus, tunc fanè plurimum piperis iniicere non ab re eft,& præfertim in hyeme,& fi humores ex

res frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus, tempore veris quum in vigore herba eſt ac florem fert, ex ea viridi ac contuſa exprimitur. deinde percolatus, vſque ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.

Cæterùm in compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſurus eſt, amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex ſucco centaureæ admiſcere expedit, atque id maximè ſi diſtortiones diſſoluere velimus: ſi verò æger amara auerſetur, quatuor omnino ſucci drachmas iniicere oportet. Ex hac verò antidoto ad eclegmatis compagem redacta, ad ſummum cochlearium vnum exhibetur. Dupliciter inſuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis vt dictum eſt admixtis, itémq; oſſibus vſtis: alio autē modo citra paſtillorum & oſſium admixtionem præparatur. Licet etiam (ſiquis velit) poſt ſufficientem mellis mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad vnam partem, dimidium præſcripti ponderis tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium vſtorum infarcire. eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachmarum octo: oſſium verò vſtorum dimidia pars eſt drachmarum vigintiquinque. Quandoquidem verò paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe cōtundi, ſi non cum aliis aridis tūdantur, oportet eos quantum poſſibile eſt, in mortario tundere, ac modico vino veteri dulci madefacere. deinde in pila terere, ac cum largo melle diſſoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterùm quum humectare oportet & mollire, attenuaréque & craſſa diſſecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itémque vias dilatare, nihil ex paſtillis theriacis neque ex oſſium cinere admiſcere oportet. viperarum enim caro quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter vbi recrementorum copia affuerit, & viæ fuerint obturatæ, minimè tutò viperarum caro exhibetur, ſed poſteaquam cōiectauerimus humores attenuatos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiū verò ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi, adeò vt etiam ſola aſſiduè & opportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt verò nequid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſcebimus, ſed poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim & reſiccat humores in ipſis articulorum iūcturis relictos. Forinſecus etiam, quando diſcutere animus eſt, pharmacū hoc oleo veteri aut ſicyonio dilutū maximopere profuit: maximè ſi citra oſſiū additionē eſt apparatum. tunc enim non modò diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriā facultatem acquirit. quare eis qui non diſcuſſione ſolùm, ſed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco ſi & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itémque ſplenicos curabis, & à vipera morſos, & qui venenum hauſerūt, & comitiali morbo apprehenſos, ſi eo opportunè vtaris: quin & aliorum morborum per ipſum curationē fieri reperias ſufficientem, de quibus ſermonem producere minimè operæpretium exiſtimo. Theriaca item ex viperis, quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua plurima tradidit Galenus, vtiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus: forinſecus etiam cōmodè illinitur cum oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt dictum eſt. Sales quoque theriaci, & ex gentiana paſtillus, & qui ex hyperico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo & craſſo fluxu ægrotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex bilioſa fluxione afficiuntur, &(vt ſimpliciter dicā) omnibus calidiori temperamento præditis, hæc ipſa nocentiſſima ſunt, & quod ſuprà relatū eſt noſtrum pharmacum. Ex horum enim pharmacorum potu, non ſolùm nihil opis ferunt ii qui calidiori temperatura præditi ſunt, ſed & reſolutionibus immedicabilibus apprehenduntur ſæpe, nimiùm reſiccati: & in vitioſos humores delabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquādo peſſimè intereūt. Porrò in huiuſmodi pharmacorū vſu etiam raritatem & denſitatē curandi corporis reſpicere oportet, ampliúſque & ætatē, & anni tēpus, & regionē. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, min⁹ aut pl⁹ de eo dabis. neq; verò minus & ad magnitudinē & paruitatē corporis reſpiciēdū. De viperarū eſu. Viperarū eſus omnibus podagricis & arthriticis plurimū cōmoditatis adfert, quēadmodū etiā anheloſis, & elephātiaſi correptis. exigit enim per cutē omnia redūdātia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ morbi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, reliqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimirum ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole

B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æſtu negligamus. Oportet autem recèns captas eſſe viperas, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum caput tum caudam amputare oportet, itémque interanea omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis oleo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti ſale condire, ac viperam veluti anguillam comedendam

C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plurimùm exudant, & pediculorum copiam generant. omnes tamen qui eas comederūt, maximè ſe alleuatos ſentiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit. bis quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram tranſpirationem, aut etiā per ſudores naturales euacuetur, his omnino viperarum eſu interdicemus. periculoſa

D enim fit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus conſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pōdere cōiectis. datur autē ſingulis diebus ex ea cochleariī dimidiū ex aqua calida ad præſeruationē. Prodeſt pituitoſis: bilioſos autē lædit. Antidot⁹ ex hyperico.

Antidotus ex hyperico, à quibuſdā hoc modo deſcripta

E eſt. Antidotus ſanās podagras, coxēdicū morbū, &(vt in vniuerſum dicā) omnes iuncturarū & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, & viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clariores & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſenſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex-

F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiā comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Splenem verò & hepar in ſcirrhum induratа moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter ſanat, vt etiam duritiesinſtar toforum in articulis quibuſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio autem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centaureæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis

G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincūcem, petroſelini trientem, mei athamantici quadrātem, phu Pontici ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contundito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rurſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere drachmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro

H conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cū aquæ calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autē eū qui bibit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis, pharmacū inferna contingat. Porrò pharmacū hoc aliàs quidē præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

ſtolochiam quæ natura ſua articularibus morbis auxiliari ſolet, & duris corporibus imprimis prodeſt. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compoſitio hoc modo: Cancrorũ magnorũ viuorum vſtorũ in æreo vaſe trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem, thuris integri & non ſecti albi vnc. I. datur inde cochlearium I. Ad cancrorum verò exuſtionem ligna vitis aduruntur.

Pharmacũ ex fluuialibus cancris vſtis. Deſcribã porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: eſt autem id quod à rabido cane morſis datur, cuius compoſitionem in Sermone de rabidi canis morſu tradidimus. huius, inquam, operis ſexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroſelini drachm. VIII. vt plurimùm verò X. quò vrinæ ciendæ vim acquirat. & multos ſanè arthriticos iuuit, præſertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris myſtri menſura ex eo data, aliquando ex aqua ſola, aliquando ex aqua mulſa. Quin & melle deſpumato ſæpe ipſum excepi, quò validum & citra tranſpirationem aſſeruarem. deinde verò veluti prædictum eſt bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus, eſt ex vehementer laudatis & præter opinionẽ auxiliãtibus, quod ipſum experientia teſtatur. nam multos eius vſu ſeruatos noui. eſt enim adeò ſalutaris podagricis vt quoſdam per XV. annos podagra correptos, eius vſus ad iter pedibus faciendum præparauerit. eſt autem ſtomacho grata, aluo conferens, & vrinam ciens. Habet autem hoc modo: Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum æquale pondus, puta lib. I. contundito & cribrato, & drach. I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In ſequẽtibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica vſu cognita: Aniſi, cumini Æthiopici, piperis communis, piperis longi, ſeminis cnici interioris, cuiuſq; dr. II. euphorbii drach. IIII. maſtiches dr. VI. myrrhæ drach. IIII. moſchi ſiliquam vnam, caudæ ſcinci vnius extremũ, mellis quantum ſatis eſt. datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. Hac amicus quiſpiam vſus, bis in hebdomade ex ipſa bibendum præbuit, & affectos locos ex viridi vnguento Antho inſcripto, cum roſaceo aut melino ſingulis diebus illeuit, multóſque ſeruauit. Antidotus podagrica experimento conſtans. accipitur per annũ. Anaſtaſii. Agarici vnc. I. rhei vnc. I. petroſelini ſextantẽ, phu ſeſquiunciã, gentianæ quadrantẽ, hyperici ſextantẽ & vnciæ dimidiũ, cẽtaureæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ ſeſquiunciã, & rotundæ quadrantem & vnc. dimidiũ, chamædryos trientẽ & vnc. dimidiũ, cinnamomi vnc. I. folii vnc. I. aloes primariæ vnc. I. mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita. datur per annum. Doari Epiſcopi. Agarici vnc. I. rhei barbarici vnc. I. petroſelini ſextantem, phu ſeſquiunciam, gẽtianæ quadrantem, hyperici ſextantem & vnciæ dimidiũ, centaureæ trientem, mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi triẽtẽ.

Qui podagrici lauandi ſint, & quomodo, Cap. XLVIII.

MAnifeſtum quidem exiſtimo quòd poſt inflammationũ remiſſionẽ omnibus podagricis balneũ cõmodiſſimum exiſtit. quãdoque autem & in vigore vtiliter adhibetur, ſi æger prurigine aut vigiliis vexetur, aut aliâs labore ſit fatigatus. Lauare autẽ oportet tẽpore remiſſionis, ita vt ſpõgias aceto & ſale permixtis madefactas, locis affectis circũponamus, vt à fluxione immunes permaneãt. Amplius autẽ linteis ſiccis & plurimo nitro totũ corpus perfricare, & vt aeri diutius immorẽtur iubere, & moderatè non ſolùm calidam ſed frigidam adhibere, & in ipſarum ſoliis deſidere. Vtile autem eſt balneum natura ſiccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore in totũ ſunt liberati. In huiuſmodi enim affecta particula non intumeſcit adeò magno tumore excitato: verùm diſtrahi, velut à cane apprehenſas, in profundo ſitas corporis partes aiunt, & inopinabili tenſione diſtendi. & inhorreſcũt ſæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione ſalſa aut acri & tenui valde ac erodẽte, vellicata. Hi à balneis opẽ ferũt. quapropter non ſemel tãtùm, ſed iterum atque iterũ eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam, immorari. hoc enim modo magis euacuabũtur. Deinde oleo dulci cũ aqua conquaſſato illitos in aquam calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere: in frigidam verò minimè demittantur, niſi immodici caloris ſenſus infeſtet. Vt plurimùm verò tepida aut lactei temperamẽti aqua profundatur in prima balnei domo. Si verò cũ tumore quodam non valde magno, poſt euacuationes ſuborto, aliqui dolore vexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per ſicca lintea vſque ad rubefactionẽ perfricare. Vtẽdũ autem & exterſoriis ſmegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, ſtaphide agreſti, æquali põdere cõiectis apparatis. Atque his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes verò eorũ muria moderatè perfundẽdi ſunt, & in calida aqua nõ morãdũ: frigida verò ne cõtingẽda quidẽ. Quòd ſi balneũ nõ adſit, eos qui ab acrioribꝰ fluxionibus vellicãtur, aqua dulciſſima calida perfuſos fouere oportet, & totũ corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios verò tẽperamẽto nõ calidos, & q tamẽ tumorẽ habeãt poſt euacuationes relictũ, ſi balneũ non adſit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, ſurſum vſque ad ſcapulas progrediendo. fricabimus etiam per ſicca linteola & per exterſoria ſmegmata iam dicta. à talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem ſentiũt: quale & hoc eſt ex profundo humores euocãs ac transferens, quod metaſyncriticon *Græci* vocant. Eo itaque in balneo vtantur, aut (ſi balneum non admittant) poſt exercitia ex eo defricentur: deinde ſpongiis extergatur id quod ex hac arida inſperſione corporibꝰ adhæret. Cõpoſitio eius hæc eſt: Nitri rubri lib. I. ſinapis ſicci lib. II. ſabinæ lib. II. veratri albi lib. I. ſulphuris viui lib. I.

Aliud Andreæ comitis. Nitri, veratri nigri, piperis, æqualibus partibus vtere. Præter opinionem autẽ eis conducit Siccũ Magnum ipſis affectis locis in balneo inſperſum. eſtque hoc: Recrementi ſiue ſcoriæ ferri, ſpumæ nitri albæ, cuiuſque æquales partes miſce, & odoris gratia parum folii & coſti adde. Siccum quod pſilothro podagricorum inſpergitur: Maſtiches, thuris, lapidis aſii, pumicis aſſati, alcyonii, ſtaphidis agreſtis, cimoliæ, veratri albi, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, caryophylli, ſpicæ nardi, cyperi, floris iũci odorati, bugloſſi, ſing. lib. I. auripigmenti vnc. X. ſandarachæ vnc. X. ſaponis quãtũ ſatis eſt. Prædicta omnia, excepto auripigmento, ſandaracha & ſapone, contundito, cribrato, & ſicca in promptu habeto. Vſus verò tẽpore, calcis viuæ vnc. X. in oryzæ aut ptiſanæ ſucco diſſoluito, & auripigmenti vnc. I. ſandarachæ vnc. I. ſaponis dr. IIII. & prædicti Sicci cochl. II. magna. omnia quãtenuiſſimè trita inſpergito, ac vnito, eóque pedes aut etiam alios locos fluxione infeſtatos illinito. Cæterùm qui hoc ſicco inſpergimine vtuntur, hoc modo diætam ſuam inſtituant. Thoth hoc eſt ſeptembri, lac & edãt & bibant. Phaophi hoc eſt octobri, allia edãt. Athir hoc eſt nouembri, in totum non lauent. Coiac hoc eſt decembri, braſſicam ne edant. Tibi id eſt ianuario, manè meracum bibãt. Mechir id eſt februario, betam ne edant. Phamenoth hoc eſt martio, dulcia tum in cibo tum in potu ſumãt. Pharmuthi id eſt aprili, raphanũ ne guſtẽt. Pachon id eſt maio, polypum ne edant. Pauni hoc eſt iunio, manè frigidã aquã ſumant. Epiphi hoc eſt iulio, à venereis abſtineant. Meſori id eſt auguſto, maluam ne edant. Siccum Maioriani: Aluminis ſciſſi ſextantem, pumicis vnc. I. terito, & in vitro reponito. Vſu verò expetente, vino adſtringente locos prælauato, & quodãmodo extergito, ac ſiccum ipſum inſpergito, teneríſque manibus affricato, & ſiccari ſinito. Rurſúſq; idem per diem octies facito, & toties ſimiliter, ſi poſſibile ſit, in nocte: & videbis tumores quamcelerrimè diſcuſſos & reſolutos. Ego vtriuſque & aluminis & pumicis, æquale pondus conieci, & magis ſanè ſucceſſit.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo primus, Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latine conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestiis virus eiaculantibus. Et de elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ vtilitatis.

De iis qui ab homine morsi sunt, Cap. I.

DE NOXIORVM animaliũ morsib⁹ scribere auspicantes, initium ab iis qui ab homine morsi sunt faciemus, vt Archigenes inquit. In iis igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritã cum melle cataplasmatis modo vlceri imposito vsquequo repurgetur: deinde iis quæ explere possunt vtitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerũi aut (si non adsit) vituli, æqualibus partibus liquefactis vtitor. Si verò sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sin⁹ referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam, vt malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum, veluti collyrium indito, & postquam repurgaris, conglutinato. vel ossa vitulina ad albedinem vsta, & pice liquida siue cocto melle, aut vtrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito. vel mannã aut ipsum adeò thus cũ myrrha terito, & cũ vino ac oleo imponito. Emplastra autẽ cruẽtis vulneribus destinata & agglutinatoria, eis cõueniũt. in expassis quidẽ & planis vlceribus, viride ex atractylide: in sinibus verò cruentis, emplastrum Piscatoris ex aceto apparatum, & Athena & Nigrum appellatum.

De iis quos canis momordit, Cap. II.

IN iis verò quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentóque supernè ex posca aut aceto prout visum fuerit madefacito. egregiè enim auxiliatur. Post hæc verò vt commune vlcus curato. aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. deinde vbi ad cicatricem perducere volueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, quemadmodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, veluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si verò cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, vt dictum est, irrorato. deinde nitrum itidem cum aceto tritũ ex alto superstillato, & anetho sicco vsto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactũ indito, & obligato: post triduum verò soluito, & reperies morsum repurgatum. idem facit & cuminum tritũ morsui inditum. Postquam verò vlcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco vtere liquefacto ad hominis morsum relato. Si verò inflammatio succedat, lenticulam cũ malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactã cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad vulnera verò iã suppurata, erui farinã cum melle subigito & morsum expleto. summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis verò iam ipsis, cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde iis quæ cicatricem inducere possunt,

A vtitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane vel vrso aut similibus animalibus, statim à principio commodè adhibentur ex sale & cerussa apparata. Etenim venenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonũ, pantherarũ, ac vrsorũ morsus, Cap. III.

HOrum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & vnciũguia, implicántque quicquid cõtigerunt vnguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione, non solùm carnes B dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinẽ cõfringunt, indéque & vicini stimulis afficiuntur nerui. Satis verò manifestum est quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant, putrefactionẽ suscipiunt, & vlcera serpẽtia inducũt. Huiusmodi igitur vulnera cum aceto elota & circumrasa: solutis item corporibus ac ossib⁹ extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationẽ partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare, & cicatricem inducere, queadmodum in C cõmunibus vlceribus solemus. Emplastra autẽ his conuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia: cuiusmodi etiã hoc est. Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta vulnera accõmodatum, & ad intercisos neruos & ad vrsorum ac leonum morsus: Æruginis rasæ dr. VIII. aluminis rotundi dr. VIII. squamæ æris dr. XII. mãnæ, galbani, cuiusq; dr. XII. ceræ vnc. XVI. resinæ pinus aridæ vnc. XXXII. olei lib. I. arida & galbanũ aceto terito, & liquescibilia liquefacta affundito. Aliud emplastrũ Venatorũ appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyri D cæ, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis Cappadocici quincuncẽ, æris vsti trientẽ, aristolochiæ rotũdæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singul. vnc. I. æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium vnciæ vnius. metallica in aceto terito. habeat autẽ & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & vlcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum viride E emplastrum, carnem arrodens. exest vsque ad os, & squamas eiicit, ac vlcus serpens compescit, & in vniuersum vtile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus veneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet, in aliis verò dissolutum. Habet autem hoc modo: Spumæ argenti vnc. I. squamæ æris vnciã I. nitri, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æruginis, singul. sextantem, cyperi quadrantem, olei sescuncem, aceti squillitici quantum sufficit. Arida aceto terito vt strigmentitiam F spissitudinem acquirant, & liquefacta affundito & in vitro reponito, aceto acri affuso, vt pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem, si acetũ squilliticum haberi non possit, squillam cum aceto coquito, ac vtitor.

De suum morsu, Cap. IIII.

QVandoquidem verò, & in venationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaque ab ipsis incussa

grauia sunt,propterea quòd non solùm profunda, sed & magna existant:agglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. nam vnà cum contusione labia vulnerum discindunt,imò & adurunt.mutuo enim dentium inter se attritu,ac veluti ad cotem affrictu vtūtur,ad vindictā eorum qui eis obueniunt,currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta vulnerum labia inducunt. quare suppuratorium & non agglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De iis qui à fele morsi sunt, Cap. V.

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis cōuenit, mel,terebinthina,oleum rosaceum. simul eliquato ac vtitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito, & imponito.

De morsis à crocodilo, Cap. VI.

PRimùm quidē eos quos crocodil⁹ momordit quamtutissimè custodire oportet,in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariam quandam affectionem,ferè in totum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt,conueniunt. propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita,ad eos faciunt.Aut piscium garum,aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salē & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quamtenuissimè contere,& cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ drach.IIII.æruginis drachm.IX.adipis anserini drach.VI.galbani drach.vnā,ceræ drach.VIII. olei drach. XII. æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. quòd si hyænæ stercus non adsit,porcino vtitor. Apollonius autē inquit; Demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos,adipe crocodili eliquato illinito,& linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito,aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. hæc enim & vlcus serpens compescunt,& morsus euestigio ab inflammatione vindicant.Posthæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto.Erui verò,farina cum melle subacta, aut iride cum melle,morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito,&per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestiis virus eiaculantibus,& primùm quibus artibus adhibitis venenata animalia tollantur, Cap. VII.

DE venenatis animalibus scripturi, primùm præsidia quædam indicabimus quibus ea tollantur & perimātur.Perimuntur itaque ex syluarum ac materierum exustione, in quibus vitam degunt. Verùm in iis quæ intra domos reperiuntur,feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentē per instrumētum suforium(siphona *Græci* vocant)immittere.Vespis verò oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tētoriis ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata,ab omni venenata bestia præseruent. Iuxta vias quidem igitur & in domibus ab omni venenato animali præseruant substrata,abrotonum,conyza,dictamnum, vitex, echion,calaminthe,solanum,hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, sampsuchus, gentiana, origanus,ruta syluestris, serpyllum,laurus,pulegium,cupressi aut cedri coma aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis. Suffitiones præseruantes, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt. Viticis folia, bitumen,castoreum, melanthium, cornu ceruinum aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum,propolis,peucedanum,panax,opopanax,conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta,gagates lapis, sagapenum, poliū,cāchryos radix, filix,baccæ lauri,& similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quamcelerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de A stercore crocodili quòd per infundibulum suffitum, feras ipsas venenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, Vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas:procul enim per ipsorum odorē relegātur. Stratonis suffumigium. Galbani,radicis cāchryos,cornu cerui, melanthii,cuiusque vnc.I.omnia terito,& in pastillos cum aceto redigito,atque vbi vti velis, oleo madefacito,ac incensa per mediam pomum suffito, aut in ipsum ferarū latibulū per infundibulū vaporē immittito. Aliud suffimentū, scorpios deturbās,& omne B reptile ex ædibus exigēs:Galbani,sandarachæ,butyri,adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est suffito. probè facit & pyrethrum cum sulphure suffitum.Mirificè item Beronices suffimentum facit,quod in hoc ipso Sermone descriptum est, vbi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ, Cap. VIII.

ILlita autem ferarū accessum prohibent easque fugāt; althææ semen &acetum cum oleo,baccæ lauri & galbanum oleo trita: panacis semen & flos & succus cū oleo: C vehementer efficax est oleum in quo cedrina ligna viridia incoquuntur.baccæ iuniperi cum oleo, conyza,peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. horum vnumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum,aut etiam quædam ex iis, aut omnia mixta & illita. Aut castoreum cum medulla ceruina & vnguento narcissino illitum,vehementer efficax est. Apollonius autem inquit,Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur,omnibus venenatis bestiis manus admouent,& D non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis, qui viperam tenuerit non mordebitur. semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. probè facit & solani succus illitus. In vniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita,venenata animalia occidant,& de iis quæ in edulia & potiones incidunt, Cap. IX.

VEnenatas bestias occidit galbanum cum spōdylio & E oleo appositum.Cancri appositi scorpio,ipsum occidunt. lychnis syluestris scorpios fugat,quod item facit pastinacæ semen.Cæterùm & aquarum quas in potu accipimus,animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestiis in edulia & aquas dum coquuntur collapsis.atque id maximè in peregrinationibus euenire solet. quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. Quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ F obsoniis incidunt. præcipuè itaque pinus & picea arbor fugiēda:in his enim lethales sunt erucæ.In obsonia quidē igitur dum coquuntur,illabi consueuerunt,serpens & salamandra,& erucæ:in vinum verò,viperæ.

Communia remedia ad omnes venenum eiaculantium ferarum plagas, Cap. X.

PEr prædicta quidem igitur præcauere oportet ne in malignas bestias incidamus. Si verò contingat ab animante quopiam venenum iaciente percuti, huiusmodi remediis communiter vtemur. Si quidem leuior sit G plaga aut morsus, posca calida eum proluemus: deinde verò locum ipsum exugemus. verùm qui exucturus est, prius os oleo colluat,ne inde lædatur,atq; ita ore ad morsum admoto, exugat & expuat venenum. cauere etiam oportet,ne exulceratam aliquam internam oris partē habeat exucturus.Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur.maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis:qui si non adsint,eo qui haberi potest vtendum est, H diligētia ad hoc potissimùm adhibita vt inflammatio in loco excitetur,& materiæ ad morsum prouocētur. Quòd si minus nobile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circumcirca impactis vulnusculis scarificato: attrahetur enim vnà cum sanguinis &

flatus attractione ipſius beſtiæ venenum. Deinde à tepidæ largæ hauſtu vomere iube: & ſic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger aſſeruandus eſt, ac deſidens per totum curationis tempus, donec euidētem remiſſionem acceperint moleſtiæ concomitantes. Venter item adſtrictus citra dilationem per infuſum eluatur, & veſicæ quoque cura habeatur, quò citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, ſi ſtatim in principio poſt cucurbitas, plagæ imponantur animalia parua diſcerpta, & adhuc intus calentia: veluti ſunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. venenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta ſunt etiam his cataplaſmata dilanianti, velut ſunt allia cum melle, cepæ cum ſale, ruta cum melle, ſilphium tritum inſperſum, laſer, piſcis ſalſus maximè ve tuſtus, allium vſtum, plantago cum ſale, meliſſophyllon, virgulta fici cum melle, ſuillum recrementum aceto coctum, calaminthe, ſtercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem beſtiæ venenatæ plagam, præterquam aſpidis, calx viua cum oleo & melle craſſitudine cerati impoſita. At verò & inurere morſus ipſos expedit, vſque ad cruſtæ productionem. aut ſinapi largum cum rumice acuto imponere: aut ſalem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex viperis theriace Andromachi emplaſtri modo impoſita. Emplaſtra verò ad omnem venenoſi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniáque quæ attrahendi vim habent: qualia ſunt & quæ ex ſale, & quæ ex chamæleontis radice conſtāt, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. vnam, ceruſſæ lib. I. reſinæ pinus lib. vnam, olei veteris lib. tres, ceræ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. ceruſſam, argenti ſpumam, & oleum coquito donec non inquinent manus: deinde liquefacta adiicito, vnito, & vtitor repoſito ad omnem morſum, & ad abſceſſus, & tubercula mamillarum, panos, ſinus, fiſtulas, parotidas: ad miraculum enim vſque diſcutit ipſas. vtitor & ad carbunculos. Arcet vehementer inflammationem, & rarò citra magnam commoditatem & efficaciam adhibetur. Potiones communes. In potu autem citra dilationem in omni virulenti animalis morſu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & conſimiles compoſitiones. Ex ſimplicibus verò, viticis ſemen cum vino tritum bibendum præbeto, rutæ ſylueſtris ſemen cum vino ſimiliter tritum dato, platani pilulas, polium, polemonii quod & philetærium appellatur, drachmā I. leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dictamnū, ſaluiam, caſtoreum, ex vnoquoque drach. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere, feminis trifolii bitumen olentis drach. I. Prodeſt & conyza & chamæpitys & ſcordium, cuiuſque drach. I. ex vino. auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut aſſati comeſti. ranæ item elixæ & comeſtæ. Verùm ſiqui earum eſum auerſentur, ranas donec vietæ reddantur coquito, & iuſculum ipſum ignaris abſorbendum præbeto.

De veſpis & apibus, Cap. XI.

QVòd ſiquis ab apibus & veſpis illæſus permanere velit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca ſiue bruchus cum oleo illitus aſſeruabunt. Quandoquidem verò quidam ab his clāculum percuſſi, ob dolorem perturbantur, putántque ſe à maligno animante petitos eſſe, neceſſarium exiſtimo prius oſtendere quæ ſigna ad horum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus pungū tur, dolor ictus conſequitur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu ſitarum: ſtimulus autem omnino in percuſſo loco reperietur. Eadem etiam hos quos veſpa pupugit concomitantur, ſed intenſiora: verùm ſtimulum veſpa in percuſſo loco non relinquit. Auxiliūautē vtrique ferunt, luto aut ſtercore bubulo eis illito cum poſca, aut maluæ foliis impoſitis cum poſca, aut cimolia cum malua & poſca, aut ſeſamo cum poſca. Naturaliter autem opitulatur veneranda & viuifica crucis imago in ſigillo ferreo exſculpta, & plagæ appreſſa. non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu præterea ipſis foliorum lauri tenerorum drachmas duas, cum vino auſtero præbeto.

A Ad ſtellionis morſum, Cap. XII.

QVI à ſtellione morſi ſunt, aſſiduè & contērè dolitāt, morſúſque locum liuidum habent. Iuuantur autem eueſtigio, ſi cæpe & allia cataplaſmatis modò eis imponātur. Auxiliantur amplius eadem comeſta, vino meraco poſt eorum acceptionem abſorpto. Vtiliter etiam ſeſamum eis imponitur aut melanthium, aqua multa affatim affuſa.

Ad ſalamandræ morſum & lacertæ chalcidis, Cap. XIII.

B QVos ſalamandra percuſſit, eos dolor vehemens & cruſtæ productio conſequitur. adhibeatur autem eis communis cura iam prædicta. Qui verò à lacerta chalcide appellata percuſſi ſunt, eos tumor pellucidus conſequitur, veluti nigriore in ambitu plagæ relucente. conſequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem illis accommodanda eſt, quæ ad muris aranei morſum referetur.

De mure araneo, Cap. XIIII.

C MVS araneus colore quidem muſtellæ ſimilis eſt, magnitudine autem muri: vnde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. os autem ſublongum habet, & exiguam caudam. dentes verò tenues, atque eos duplici ordine ſitos in vtraque maxilla, quò fit vt quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morſi ſunt, his vulnera manifeſta fiunt: quadrifido enim ordine vulnera conſpiciuntur. Et ſanguis quidem primùm purus promanat, paulo pòſt verò ſanioſus. animal enim ipſum putrefactione occidit. Conſueuerunt etiam bullæ inſurgere, quas ſiquis dirumpat, carnem ſubiacentem fæculentam videbit, & ſif-
D ſuris diſparatam. inflatio autem ſequitur demorſos. Cæterùm hoc animal frequentius ad teſtes inſilire ſolet, eóſque verbere impetere, non hominis ſolùm ſed cuiuſque etiam bruti animantis. Auxilium autem ferunt quum ob putrefactionem periclitantur, poſt prædicta cōmunia remedia adhibita, ab huiuſcemodi rebus: Lauri foliorū tenerorum drach. I. aut II. cum vino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipſis omnia prædicta communia remedia in potu accepta ex vino dulci: in pecoribus verò & iumentis illa ipſa cum aqua trita naribus infun-
E de. eſt enim ipſis præſens remediū: vnde etiam hominibus ſimiliter in potu præbeto. Morſum porrò cū cumino integito & allio, putamine extrinſeco non adiecto. eadem etiam cum oleo trita aſſiduè & diligenter locis circumſitis illinito. Si verò ruptæ fuerint bullæ & vlcera oborta, acida muria prolue, & ordeum vſtum tritum impone. verum non rumpentur, niſi prægnans fuerit mus araneus qui morſum inflixit. Quòd ſi exulcerētur, mali Punici dulcis corium coctum tritum impone, vlceráque ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfuſa foue. Strato ve-
F rò inquit, in muris aranei morſu locū ſcarificato, ac ipſum murem araneum vſtum cum aceto cataplaſmatis vice imponito, aut ſinapi tritum itidem ex aceto. In potu verò panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ radicem, & verbenacam rectam tum cum vino bibendam præbe, tum pro cataplaſmate impone. maluæ item folia impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad ſcolopendræ plagam, Cap. XV.

IIS qui à ſcolopendra icti ſunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morſum ſunt prædicta, &
G ſales cum liquida pice impoſiti: & cedria cum melle: & allium cum foliis fici, & cumino eruóque ac vino. In potu verò etiam ea commodāt, quæ à mure araneo morſis. amplius autem & abſinthium & mentha cum vino.

Ad araneæ ictum, Cap. XVI.

EST & araneæ genus quod ictu continentes dolores inducit: rubor verò circa præcordia, & vrinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando verò & ſuffocationes. Ab eo percuſſis, rutam ſylueſtrem, & viticis albæ ſemen aut folia bibenda præbe. Allium etiam
H largè edendum, ac vinum inſuper meracum abſorbendum exhibeto.

De tetragnathis, Cap. XVII.

TEtragnathus, ſpecies eſt phalangii ſubalbida, pedes ſcabros habens, & iuxta caput eminentias duas, v-

nam rectam, alteram latam, vt exiftimes eum ora quidē habere duo,maxillas autem quatuor,& lineam per os æqualem. Iis qui ab eo percuffi funt, cōmuniter quidem eadem accidunt quæ à fcorpio percuffis: propriè autem in ipfis plaga contentè dolet,& percuffus locus fubalbicās eft:tumor verò faciem & caput occupat, & percuffæ partes vfque ad articulos gracilefcunt:cibum item ac alimētum non fentiunt membra, & poft adeptam fanitatem vigiliæ intenfæ fuccedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu aut trifolii, rutæ, panacis, polii, & iis quæ ad percuffos a phalangio referentur.

De percuffis à phalangio, Cap. XVIII.

Phalangiorum genera quidem plura funt:quæ verò apud eos qui de noxiis beftiis fcripferunt referuntur, vtplurimùm fex numero exiftunt: vnum quidem ex eis rhagium,alterum lupus,tertium formicarium, quartum cranocolaptes,quintum fclerocephalon, fextum fcoleciū appellatum. Ac primum quidem rhagium, id eft acineū, figura rotūdum eft,colore verò nigrum, acini vuæ nigræ fimilitudine: vnde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta medium ventrem habet: pedes verò ex vtraque parte quambreuiffimos. Alterum verò lupus appellatum,mufcas perdit,eifque pafcitur.ac corpus quidem habet latum ac volubile:partes verò circa circa collum ipfius incifæ funt.amplius autem & os eius eminētias tres habet. Tertium autem, myrmecium, *hoc eft formicarium*, dictum,formicæ maximæ affimilatur: colore eft fuliginofum, corpus verò eius velut aftris quibufdam infignitum eft,maximè circa dorfum. Quartum deinde cranocolaptes,fublongum eft & viride, ftimulúmque iuxta col lum habet,atque fi in quē irruat, locos circa caput petit. Quintum fclerocephalum dictum, caput habet faxeum & obduratum:lineamenta verò per omne corpus fimilia animalibusillis quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem fcoleciū fiue vermicarium appellatum,fublongum eft & fubmaculofum,maximè circa caput.Atque hæ quidem fpecies phalangiorum enumerantur,quas fanè obferuareoportet.Quæ verò percuffos ab eis concomitantur, communia funt iuxta magnitudinem & paruitatem difcreta. Morfus porrò tenuis eft vt vix confpici poffit: tumor autem liuidus,quibufdam etiam rubicundus. frigiditas adeft circa genua & lumbos ac fcapulas, quādoque verò totum corpus aggrauatur. amplius & dolor affiduus adeft,tremor,pallor,vigiliæ:quibufdam verò pudendi tentigo,& circa caput pruritus,aliquando etiam circa furas.oculi humecti & lacrymantes ac caui, & vēter inæqualiter eleuatur. intumefcit autem vniuerfum corpus faciéfque, & maximè circa linguam partes,vt impeditum habeant fermonem. quibufdam verò & vrinæ emittendæ difficultas adeft cum pudendi tentigine & dolore. fi verò minxerint,aquofæ ipforum funt vrinæ,quædam aranearum textis fimilia in fe habentes: & vomitus quoque confimilis eft:aliquando verò per lotium, & per ventrem talia excernuntur. Cæterùm in calidam aquam demiffi,à dolore leuati fibi videntur, pōft verò contentè dolent pudendum: fenioribus verò pudēdum plurimùm laxatur, ac minimè intenditur. atque hæc quidem communiter ad omnium ictus fequuntur. Si verò cranocolaptes aliquem percufferit,caput magis dolet, & vertigines confequuntur,frigus continens,delirium, corporis iactatio, & ftomachi punctura. Omnes autem à phalangiis percuffi,affiduis balneis iuuantur. plaga etiam ipfa ex trifolii bituminofi decocto cum oleo proluatur: totum verò corpus ex cerato liquidiffimo pinguefiat. Iuuātur etiā fomento fpongiarum in calido aceto tinctarum, & fæpe ad plagam adhibitarum. Cataplafmata autem eis conueniunt,bulbi,fanguinaria,porrum, furfures aceto cocti,or deacea farina foliis lauri cum ea in vino aut melle incoctis,ruta,groffi ficus,caprinū ftercus cum vino, fampfuchus cum aceto,fylueftris ruta cum aceto,itémque cyperus. Afclepiades autē hoc, inquit, vtere valde laudato:Seminis rutæ fylueftris, feminis erucæ, ftaphidis fylueftris, canchryos, feminis viticis, pilularum aut foliorū cupreffi,æquales omniū partes aceto terito, & melle exceptas imponito. idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud

A laudatum,quod fimiliter & potatū & impofitum iuuat. Sulphuris viui drach.quatuor,galbani drach.quatuor, fucci Cyrenaici drach.duas: aut, fi nō adfit,laferis drachmas quatuor, amygdalarum amararum repurgatarum drach. duas:in vino diluito,& melle excepta imponito. bibendum etiam,vt dictū eft, præbeto. Amplius verò & cupreffi folia aut pilulas tritas cum vini & olei hemina vna à phalangio percuffis dato. Aut anifum, aut daucum,aut cuminum,aut melanthium,aut piper, aut agaricum, fingula drachm. pondere præbeto. aut ammii drach.duas,
B aut iridis drach. vnam,aut hyperici drach.vnam, aut trifolii bituminofi quantū tribus digitis apprehēdi poteft. Conueniunt etiā lauri baccæ,fcorpiurō,ferpyllū,filphiū, calamintha,chamæpitys per fe & cum ruta ac pipere:fingula verò,ex vino. Aut mēthæ fafciculum pofca meraciore coquito,& decocti cyathos duos præbeto.Idem & fampfuchi, & radicis fpinæ albæ decoctum, ac trixaginis & pulegii praftat. lixiuium item & radicis hederæ fuccus cum aceto. Vtere etiam ad eos remediis à fcorpio percufforum, & ex viperis theriaca, & confimili-
C bus. Afclepiadæ,ad percuffos à phalāgio. hac Chariton vtebatur,& per hominum conuentus oberrans,à phalangiis percuffis auxilia promittebat. Seminis fpōdylii fic-ci,calaminthæ,æquale pōdus fimul terito, & ex vini cyathis duobus præbeto:atque id fæpe per diem facito. Aliud eiufdē. Succi Cyrenaici,feminis dauci, mēthæ ficcæ, fpicæ nardi,fingulorum æquale pondus coagmentato cum aceto,& drach.vnam cum pofcæ meracioris cyathis quatuor præbeto,& à potu ægrum in calidam aquā demittito. quòd fi fuccus Cyrenaicus non adfit,pro eo la
D fer purum coniicito. Aliud valde præclarum. Canchryos, feminis rutæ, piperis, myrrhæ,ftaphidis agreftis, fingulorū drach. vnā, radicis cyperi drach. vnā coagmētato,& drachmam vnam cum vini odorati cyathis quatuor,ac mellis cyatho vno exhibeto. Auxiliatur item eis allii efus,balneum & vinum.

De iis quos fcorpio percuffit, Cap. XIX.

E A Scorpio percuffos vehemētiffimus plagæ dolor cōfequitur,frigiditáfque ac tenfio, & ftupor, circáque plagam & totum corpus frigidus fudor, & iis qui iuxta infernas partes percuffi funt,inguina excitantur, ac intumefcūt:qui verò circa fupernas,locus fub alis.& hæc quidem leuiter percuffis adfunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adeft,quemadmodum in ambuftis,& verrucarum inftar formicarum eruptio,circa labra & totū corpus,vt grandine fe impetu putent:facies diftorquetur:for des circa oculos adfunt glutinofæ, & lacrymæ vifcofæ: durities articulorum, anúfque procidit cum egerendi cu
F piditate, fpuma circa os eft,& vomitus largus, fingultus, cōuulfiones opifthotonicis fimiles. His igitur ferpyllum, althææ radicem, & elaphobofcum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphobofcus,tum viridis comefta, tum ficca potata. Paftinacæ item fylueftris femen & nuces Pōticæ:hæ enim in zona geftatæ nō permittunt aliquem à fcorpio lædi. Aliud. Cochleam, hortulanam maximè,accipito:eámque vnā cum tefta tritam plagæ imponito,& confeftim fedabis dolorem. idē etiam vermes terreni facere dicuntur. Aliud. Can-
G crum fluuialem cum vino & lafere terito, ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut viridem pro ca taplafmate impone,aut ficcam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini,melanthii, feminis viticis, fingulorum par pondus terе,ac drach. vnam inde ex vino exhibe. poteris etiam omnibus communibus auxiliis prædictis vti. Aliud. hoc & ad phalangii & fcorpii ictum facit: Styracis drach.fex,fulphuris viui drach.fex,pyrethri drach.quatuor,feminis rutæ fylueftris drach.tres,caftorei drach.duas,feminis erucæ drach.duas,cum fanguine,ma-
H rinæ maximè,teftudinis, fubige:aut,fi nō adfit, terreftris: & nucis Pōticæ magnitudine præbe cum pofca aut ex aceto. Alia antidotus,excellenter ad fcorpii ictum conducens:qua etiam ad meipfum ægrè affectum vfus fum, & feruatus.Habet autem hoc modo: Caftorei,fucci Cyrenaici,piperis,cuiufque drachmas quatuor, cofti, fpicæ

nardi,croci,ſucci centaureæ,cuiuſque drach.duas,mellis deſpumati quantum ſufficit. datur nucis Pōticæ magnitudine. Datur autem à ſcorpio ictis cum vino diluto: ab aſpide morſis, cum aceto diluto. detrahendi vim habet, adeò vt digeſtos etiam in membra veneni ſuccos eruat: &ob id etiam ad vuluæ ſtrangulationem vtiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Ariſtolochiæ lōgæ,melanthii, radicis panacis, ſeminis rutæ ſylueſtris, æquales omnium partes committe. dantur inde drach.duæ cum vini meraci hemina vna. Optimè autem ad eos facit, ſimilitérque ad phalangii morſum, antidotus ex quatuor rebus ad podagricos deſcripta: ex ariſtolochia videlicet, gentiana,myrrha,& baccis lauri. dato etiam,ſi abundes, ex theriaca. Ad plagam autē ſcorpionem ipſum qui percuſſit,ſi inueniri queat, imponito. aut ſtellionem diſſectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas naſcitur,impoſita,confeſtim dolores remittit & tollit. Allium quoque aut per ſe aut cum ſale tritum imponatur,aut ſylueſtris ruta, aut ſcorpiurus herba. Ego verò ſylueſtris rutæ drach.vnam in aceto tero,& ceræ vnciam vnam,reſinæ pinus quadrantem liquefacio,& parum olei affundo, vnio, ac impono. & eſt mirabile pharmacum. Quin & ouillum ſtercus vino coctum & impoſitum, confeſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis communibus emplaſtris,& eo quod ex dictamno apparatur,& quæ ex ſalibus,quǽque ex chamæleonte conſtant.

De morſis ab aſpide, Cap. XX.

ASpidum apud ferarũ ſcriptores tres ſpecies reperiuntur. Quædam enim ex eis terreſtres appellãtur: quædam verò chelidoniæ,& circa fluuiorum ripas,præſertim Nili,latibula habent: aliæ verò ptyades nominãtur. Terreſtres quidem igitur,maiores ſunt, & quandoque vſque ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. maximè verò ptyades bicubitales ſunt. Chelidoniæ autem,cubito maiores reperiuntur, & colorem hirundini ſimilem habent. ptyades verò cinereo ſunt colore viridique & ad auri colorem declinante. terreſtres verò vtplurimùm & ipſæ cinerei ſunt coloris: quanquam & ſubuirides reperiantur. Cæterùm acceſſiones & ſigna communia ſunt in iis quos aſpides momorderunt. vulnera enim in demorſo loco,veluti ab acu puncta inueniuntur: bina quidem ex maſculi morſu,ex fœmellæ verò quatuor,citra magnũ dolorem,à quibus nihil effluit,niſi violentum animal ſit quod morſum inflixit. Conſequitur autem ſtupor, pallor frontis,refrigeratio,aſſidui hiatus,palpebrarum nictationes,colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, & collapſio in ſomnum profundum: ad finem verò & conuulſio. Mors autem in tribus ad ſummum horis ex terreſtris morſu ſequitur: in chelidoniæ verò ictu præſẽtiſſima adeſt. Porrò iis qui ab ptyade conſpuuntur, caligo oculorum ſuccedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. tardius autem mors conſequitur. Auxilium autem ab aſpide morſi ferunt, & præſertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum autem eſt quouſque aceti qualitatem circa dextram præcordiorum partem perceptent: hepar enim in morſis ab aſpide primum aiunt ſenſu priuari. Cæterùm ad prænotionem an victurus ſit percuſſus,centauream cum vino tritam bibẽdam præbeto: ſi quidem enim euomet pharmacum, morietur: ſi non,viuet. Quò verò malignitas veneni diſtributi & in corpus digeſti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibeto,donec nauſeabundus reddatur. Aut opopanaca cum vino diluto dato,& confeſtim vomitionem operabitur. Numius autem inquit, Origanum viridem aut aridam pro ægri viribus cum vino dato. Poſt vomitũ antidotis theriacis vtendum & communibus remediis prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur,poſt cucurbitarum adhibitionem & ſcarificationem,centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex autem ſi cataplaſmatis modo imponatur, nihil lædetur. præter opinionē verò auxiliatur theriace tum plagæ impoſita tum potata. Proſunt autem & aſſiduæ exercitationes cum euulſionib⁹ & plagis,& vniuerſi corporis motus,& aqua marina & calida pro fomento aſperſa.

De viperæ maris & fœminæ morſu, Cap. XXI.

A VIpera fœmina colore quidem eſt ſubflauo,multis inſtar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longiſſima verò palmos tres æquat. caudam autem habet aceruatim in tenuitatem deſinentem, non paulatim imminutam. éſtque omnino carne nuda cauda,& aſpera. oculi verò ſubrubri, & caput latius, & anguſtius collum. ventrem autem ſinuoſiorem habet, & ingreſſu ad ſummum caudæ nititur: ſenſim verò inambulat. & quatuor habet caninos dentes. B Vipera verò mas,eiuſdem eſt coloris: verùm caput anguſtius,& collum craſſius habet,& vniuerſum corpus tenuius,& quodammodo prolixius: greſſum autem supernè circa ventrem firmat,& alacrius mouetur: dentes autem caninos ſolùm duos habet. paulatim verò cauda ei imminuta eſt,quemadmodum & reliquo ſerpentium generi,non aceruatim velut in vipera fœmina dixi. & per hoc ſanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in iis quos vipera mas momordit, vulnera in plaga bina: in his verò qui à fœmina demorſi ſunt, vulnera quatuor. C Primùm autem ex eis excernitur ſanguis, deinde ſanies ſanguinolenta & oleoſa: adeſt tumor bilioſus, feruidus, bulloſus,ſubruber,deinde liuidus & denigratus & proſerpens. Os adeſt exſiccatum,ardor,exolutio, & frigidi horroris inſultus: aliquando & bilis vomitus,tormina,capitis grauitas,vertigo, pallor, ſingultus, febris, ſpiritus & anhelitus celer,color plumbeus,ſudor frigidus. Mors in horis ſeptem aut, vt longiſſimè abſit, tertia die, in his qui non ſeruantur, & maximè iis qui à vipera fœmina ſunt icti. Conuenit igitur priuſquam cruenta prodeant lo- D tia, allii plurimum edere, & vinum meracum multum bibere,ac vomere. Efficaciſſimum enim in eis remedium,eſt allii eſus ac meracior vini potio, inquit Archigenes: adeo vt ſiquis multũ eius ſuſtineat vſum,itémque meri potum,nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex viperis bibendam,eãdémque plagæ ſuperponito. Quin & ipſam viperam excoriatam & coctam,capite ac cauda & interaneis viſceribus omnibus reiectis,veluti anguillam edendam præbeto. caput autem amputatum diligenter per volſellam E teneto, & morſui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet venenum. aut quempiã qui ore plagam exugat adhibeto, qui vt ſuprà dictum eſt in communibus remediis, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam diſſecato, & internè adhuc calentem morſui imponito,atque hoc remedium frequẽter ac aſſiduè repetito. Scarificare autem per ambitum oportet demorſum locum,& cucurbitas admouere. Poſtea verò fraxini folia tundito & exuccato. & ſuccum quidem in potu exhibeto: quod verò ab expreſſo ſucco reliquum eſt,ad F morſum imponito. eſt autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur. eſt enim valde efficax ad viperarum morſus hæc arbor. Meliſſophylli item folia & ſuccus cum vino potatus & vulneri impoſitus, euidens auxilium confert, etiamſi iam moriatur æger. aiunt autem ſiquis melanthii drachmas quatuor edat,non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax eſt. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. magnificè etiam proſunt ranæ coctæ comeſtæ, & iuſculum earum bibitum. Præſtat & naſturtium plurimũ G edere,ac tritum quoque cum vino bibẽdum exhibere. Facit autem mirabiliter teſtudinis ſanguis exſiccatus cum ſylueſtri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus communibus remediis ſuprà relatis. ſuperuacaneum autē fuerit eadem ſæpe ſcribendo repetere. Maximè verò vtendũ eſt anchuſæ radice, & heliotropio cum vino. dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo accepti,deindéque vomitu reiecti. ſtatim verò à vomitu theriace Andromachi exhibeatur. Poſt ſcarificationem & gallinarum impoſitionem,plaga ex trifolii bituminoſi H decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur. nam ſi pauco id tempore facias,peius afficiuntur. Deinde porrum & panem cum ſale imponito, aut allium cum aceto, aut cinerem ipſius exuſtum,aut fraxini cinerem, aut alium quemuis cum aceto,aut haſtulæ regiæ folia,aut

fycomori folia cum pane, aut lauri foliis teneris coctis & cum oleo tritis locos intege priusquam claudantur, aut caprinum stercus imponito cum vino. Asclepiadæ epithema, ad viperæ morsum: Sagapeni, piperis, laseris, maximè Cyrenaici: opopanacis, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem, sulphuris vini sextantem. succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito, & ad emplastri formā redacta plagæ imponito: forinsecus autem foliis fici aut vrticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectóque galbano, in emplastri formā reducito. Aliud. Canchryos, staphidis sylvestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem vnam, opopanacis partes duas. aceto subige, & vtere vt dictū est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis, & epithematis, maximè verò Andromachi theriaca. Aliud valde bonum: Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe, rursus sufficienter terito, idémque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exsiccatis vtitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut vino: in cataplasmata verò cum lacte dissoluito.

De dipsade, Cap. XXII.

Dipsas à quibusdam causus appellatur, éstque viperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem definens. notas autē habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiā si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. & tamē neque per vrinas, neque per vomitum, neque per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterùm & his veluti à vipera morsis auxiliamur: propriè autē in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum, post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem viuam cum oleo imponito, & emplastra attractoria & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap. XXIII.

Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim definūt. sunt autem igneo oculorum fulgore, rectáque & tardè proreptant. per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. & fœmina quidem ventri incumbens per terrā reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color ictiloci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A fœminæ verò hæmorrhoidis morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dētium, & vnguium radices: &, vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. dentes præterea excidunt & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primùm quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex foliis vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ foliis cum polenta. Antea verò quàm cruenta prodeat vrina, allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alliis tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & vuam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vo-

A mant. Plaga verò aqua frigida proluatur. vesica autem spongiis calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap. XXIIII.

Testudinem super ligneum aut fictile vas supinam reclinato, eiúsque caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito vase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi vice cribrum vasi superponito, & ad solem locato: siccatum verò reponito, ac vtitor ad viperæ morsum
B drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho vno, sequenti deinde die sicci sanguinis drach. quatuor cū aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps sanguinis drach. octo ex aceti cyathis tribus.

De ammodyte aut cenchria, Cap. XXV.

Ammodytes magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur neque scribitur: colore verò arenosus, per corpus autē maculis nigris insignitur. caudam autem habet præduram supernè discissam. A qui-
C busdam verò cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milii duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm vipera habet, quámque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest. vipera enim subflaua est. Cæterùm ab ammodyte percussos festina vtplurimùm mors sequitur. qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit. paulo pòst autem sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium: qui verò optimè dispositi sunt, in triduo in-
D tereunt. quanquam aliqui vsque ad septimum diem durarint. celerius verò mors adest iis qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primùm quidem à communibus remediis, vtpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mentha cū aqua mulsa potata, castoreū, casia, & artemisiæ succus cum aqua. danda etiam in potu theriace: eadem quoque plagæ imponēda. Vtendum & emplastris attractoriis: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpen-
E tia conducunt, imponenda.

De sepe, Cap. XXVI.

Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterùm iis qui ab eo percussi sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur: paulo pòst verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbātur, ac totum corpus vitiligini (quæ
F alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore: atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ & cerastæ & ammodytæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle. aut paleas vnà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia, Cap. XXVII.

G Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte. colore viridi, maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri quum milium floret. Cæterùm vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat. Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò vt etiam pu-
H trefactiones & carnium defluxus consequātur, ac grauior item mors succedat. Cæterùm remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt.

De ceraste, Cap. XXVIII.

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum: corpore verò arenosus est, & iuxta

caudam desquamatus. eminentias habet in capite duas cornuum similitudine. partes verò circa ventrem ex ordine squamis obsitæ sunt: quapropter in serpēdo sonum sibilo similem edit. per obliquum autem, non rectà prorepat. Cæterùm percussis ab eo, eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit vini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, velut in cruentatis ac sugillatis aliâs fieri consueuit. Reliqua item quæ in viperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione vehementiori. vtplurimùm verò vsque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à vipera conferunt.

De dryino, Cap. XXIX.

SErpentes dryini appellati abundāt magis iuxta Hellespontum: latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & siquis eum non videat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa vniuersum corpus munitus. in his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandē ipsos serpentes occidunt. Adeo autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt siquis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorē ingentem circa crura inducat. & (quod magis mirum videri potest) aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat, ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor vehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus aut omnino vomitus simplex, vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. plurimi etiā intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex iis quæ de viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itémque ex communibus remediis iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala, Cap. XXX.

ANimalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuē abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex vtraque parte progrediatur: vnde & amphisbæna *Græcis* est appellata: Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt quòd si fœmina vterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterùm ab vtroque animāte demorsis, cōtingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiamsi mordeant, non enecant tamen: verùm inflammationes inducunt, veluti contingunt etiā ab apum ac vesparum stimulis. quare transferantur ad hos quoque quæ de illis sunt relata: verùm facultate intensiore. Aiunt autem scytalam Chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & iisdem remediis ad eius morsum vtendum: &, vt compendiò dicam, ad omnē venenatæ feræ morsum, cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad viperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro, Cap. XXXI.

PAreas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autē alii quidem æs referunt, alii verò nigricant. Morsum autem etiamsi inflixerint, non enecāt: verùm quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantùm inflammationem inducit. quare ex iisdem etiam curentur, & ex iis quæ de chersydro referentur. Cæterùm spathiurus in locis iuxta Chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latū habens caput, ac mures comedens. Neque verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantùm inducit. quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remediis curentur.

De peliade & elape, Cap. XXXII.

SIgna quidem horum animalium apud veteres nō sunt descripta, vtpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamē, & vexatio ac obfuscatio oculorum, ex veneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autem succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simpliciorib⁹ remediis ad ictericos descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se tum muria admixta. caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationē deinde corporis, opobalsamum cum melle illine, aut collyriū aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. simul enim cum lacrymarum profusione & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, eum lenibus collyriis mitigare oportet, quæ tamen non stupefactent. Elapis porrò morsum tormen voluulosum consequitur. Aliâs communibus auxiliis curantur. maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient.

De basilisco, Cap. XXXIII.

HOcce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. in capite autem eminentias tres habet. Vim verò super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibilum saltem ipsius sustinere. quin & si quod ex reliquis animalibus venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locū præsentiam persentiscat, retrocedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens. Cæterū percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itémque liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instāti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquod animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum cōtingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. aiunt autē quòd conspectus modò, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierūt, tollat, similitérque ab ipso conspectos. quare vanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus, Cap. XXXIIII.

ANimal quidem hoc venenum non iacit: attractione autem & vi sua enecat. Abundāt quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differunt: alii enim nigri sunt, alii rufi, alii cinerei coloris: & rursus alii quidem cubitorum quinque sunt, alii verò decem. sunt & qui ad triginta cubitos se extendant: quidam etiam maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibiliū superciliorum. in mento autem excrescentiam quandam habent quam barbam appellāt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes veluti ad mordentia animalia fiunt, nō vt in iis quæ venenum iaciunt.

De chersydro, Cap. XXXV.

SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, *hoc est natrix*: postea verò siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, *id est natricis terrestris* nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus, non purum venenum habet: quum verò terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterùm similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquam quòd ceruicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentiū morsu: veluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & fæculētus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi fœtidi. propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quædam inordinatè ferantur. mors autem intra tres dies. Porrò ex communibus remediis etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. priuatim verò cupressi pilularum drach. vnam, & myrti baccarum itidem drach. vnā terito, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locū calcem viuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta, Cap. XXXVI.

RVbeta, ranæ species est quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appella-

tur.hac autem mutatione, similiter vt chersydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit: eſt enim animal magnitudine nihilo minus teſtudine parua.exaſperat autem & vibrat terga dum ſpiritu expletur,atque ob idipſum audentius euadit. Ad lædendum itaque & manifeſtè inſurgit, & ſaltibus interpoſitū ſpatium contrahit:raro quidem morſum infligēs,verùm anhelitum conſueuit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam ſi anhelitu contingat tantùm, eos qui propè ſunt lædat.Plura autem de hoc animante hiſtoriis relata relinquimus,his tantùm quæ cognitu vtiliora iudicauimus appoſitis.Cæterùm qui ab eis læſi ſunt, his omne corpus intumeſcit,& diffinditur,ac citò omnino pereūt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre poſſunt,ex vniuerſalibus & communibus antidotis ac epithematis huc tranſferātur,itémque & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur.

De turture ſeu paſtinaca marina, Cap. XXXVII.

QVI à marina paſtinaca percuſſi ſunt,his vulneris locus manifeſtè apparet:ſequitur autē dolor pertinax, & totius corporis ſtupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo vehementiſſima vi in altum impulſo nerui ſauciantur. quapropter in aliquibus mors derepente totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam ſiquis caudam paſtinacæ quæ ictum intulit,auferat, & in arborem,maximè quercum,ſuſpendat ac figat,ipſam quidem arborem areſcere,ægrum autē ſanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedii rationem contingere. Cæterùm auxilium ferunt percuſſi ab ea, vbi ſtupor & refrigeratio totius corporis cōſequatur, ex calidis illitionibus & cōſimilibus cataplaſmatis.Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplaſmate impoſiti,eis auxiliantur, & ipſum adeo acetum affuſum pro fotu valde prodeſt.Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium ſunt,ac calida:quò nimirum per attractoriam facultatem venenum ex profundo attrahatur,& per calorem frigiditas mitigetur,& quæ tenuiū ſunt partium in altum proreptent.Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta:Sulphur viuum vrina veteri rigatum, marrubium,lauri folia,echium,radicem panacis, ſaluiam,& ſimilia.at verò ſi his careas,fermentum acidum cum liquida pice emollitum impoſito : mirabiliter enim auxiliatur.Cum his concordat emplaſtrum Piſcatoris, & ex bryonia paſtillus tum impoſitus tum ex vino calido diluto potatus. eueſtigio autem vtilitatem ſuam demonſtrat: deſcribetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut ſuccum Cyrenaicum erui quātitate, cum myrrha,magnitudine fabæ, ac modico pipere: tetrito,ac dato cum vino.aut ſilphium, aut laſer ex vino:aut ſucci fici guttas quinque cum tribus ſerpylli granis bibendas præbe.

De muræna, Cap. XXXVIII.

MOrſis à muræna eadem accidunt quæ morſis à vipera:quapropter etiam ſimilia remedia eis adhibenda. dato autem & fici ſuccum cum ſerpyllo, vt prædictum eſt.

De dracone marino, Cap. XXXIX.

AD marini draconis plagam, locum percuſſum cum plumbo fricato,ipſúmque draconem diſſectum plagæ impoſito.Serpyllum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplaſmate impoſito.in potu verò abſinthiū cum vino diluto præbeto,aut ſaluiam cum paſſo.Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo paſtillus cum vino potatus.

De ſcorpio marino, Cap. XL.

SCorpii marini plagam ſanat mullus diſſectus & impoſitus, ſulphur viuum cum aceto illitum: lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus, Cap. XLI.

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipſis pauca dicemus.Culices fugātur cedrinorum lignorum ſcobe cum atramento ſutorio ſuffito. Idem faciunt cupreſſi pilulæ,aut coma aut ramenta, & vini fæx ſicca,& conyza, & bubulum ſtercus poſtquam cō-

A traxerit nigrorem.Aut melanthium vel abſinthium oleo coctum illine,& culices non appropinquabunt.Aut melanthium cum abſinthio, aut ceruſſam cum atramento ſutorio in bubulo ſtercore ſuffito.

De muſcis, Cap. XLII.

MVſcas necat veratrum album tritum, lacti aut aquæ mulſæ inſperſum. Aliud. Semen hyoſcyami,& veratrum nigrum,& argenti ſpuma ſimul trita, & cum polenta irrigata & ſubacta, butyróque aut adipe nidoroſa facta,& in maſſas coacta, & muſcis expoſita, ipſas

B occidunt.

Ad pulices, Cap. XLIII.

PVlices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum reſperſum.Idem & aqua marina facit.

Ad cimices, Cap. XLIIII.

VT ne cimices gignantur, chamæleontis nigri decoctum facit,ſi ex eo lectus proluatur. Deinde ſutoriū atramentum cum felle tauri terito,ex eóque lectum illinito.Aut etiam oleum per ſe,aut cum atramento ſutorio inungito.

C De venenis, Cap. XLV.

EX animalibus exitioſa & lethaliter corrumpētia,ſunt cantharis,bupreſtis,ſalamandra,eruca pinorum, rana rubeta,lepus marinus,rana paluſtris muta,hirudines. Ex ſeminibus autem,hyoſcyamum,coriandrum,cicuta, pſyllium. Ex ſuccis, papaueris ſuccus, opocarpaſum, ſuccus thapſiæ,elaterium, ſuccus mandragoræ. Ex radicibus,thapſia,aconitum,ixias,veratrum nigrum,agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem,taxus, ſolanum furioſum,herba ſardonia,papauer cornutum,ruta ſylueſtris.In

D his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus verò,ſanguis tauri,mel Heraclea Ponti vrbe natum,lac coagulatū. Ex metallicis,gypſum, ceruſſa,calx, auripigmentum,ſandaracha,ſpuma argenti,argētum viuum. Ex iis verò quæ nobis familiaria ſunt,vinū multum aceruatim à balneo potum: ſimiliter & aqua frigida aceruatim à balneo aut curſu ingeſta.

Methodus præſeruatiua nequis à venenoſo pharmaco lædatur, Cap. XLVI.

QVòd ſiquis venenum habeat ſuſpectum, præcauere omnino oportet,prima cura ad hoc adhibita vt cor

E pus ita apparetur, quò læſioni ac veneni impreſſioni minimè obnoxium reddatur: quam ad rem bona cōcoctio vel in primis conducit. Cibi autem ea gratia ſumendi ſunt boni ſucci & magis carnoſi, animaduerſione habita nequod obſonium conſuetum non referat colorem, aut odorem,aut guſtum, aut qualitātem. multa enim venena à prouidis & probè conſiderantibus facilè cognoſcūtur. Qui igitur in potu aut cibo venenum ſuſpectum habet, is ſignis certis quale ſit id deprehendat. Ex odore nanque

F & amaritudine potus & cibi,opium cognoſcatur. Ex colore autem, ceruſſa, gypſum, calx. Ex iis verò quæ in cibo & potu innatant,lac coagulatum,& recēs mactati tauri ſanguis.Ex fœtore autem & qualitate ac odore,rana rubeta,& lepus marinus. Quin & reliqua ex aliis quibuſdā ſignis noſcuntur, de quibus ſigillatim amplius dicetur. Cæterùm præſeruātia ſunt,quæ ſiquis ieiunus præſumat, & pòſt ſumere venenum contingat, minimè ab ipſo lædatur.ſúntque huiuſmodi:Calaminthe quotidie accepta, ex natura ſua omni lethali pharmaco reſiſtit:& ſi in vene-

G ni ſuſpicione exhibeatur,deſtruit iam acceptā exitioſam facultatem. Theodorus autē ita inquit, Antidotus quæ incorrupta manens omnia venena vincit,hæc eſt: Nucū iuglandum vnc.vnam ; caricarum pinguium ſextantem, ſeſami vnc.vnam,vnumquodque per ſe tundito: deinde etiam ſimul piſtillo ex oleo optimo madefacto, & paſtillos nucis Ponticæ magnitudine formato,ex eiſque vnum aut tres dato,& nō continget ipſum in vniuerſum vllum aliquod lethale pharmacum . quidam etiam rutæ trientem admiſcent. Strato autē, commune eſt, inquit, hoc

H præſidium ab omni exitioſo pharmaco præſeruans: Rutæ folia viginti, nuces iuglandes duas, caricas duas, ſalis grumum. hæc ieiuno præſumenda dato,& à nullo lethali pharmaco lædetur. Alia antidotus Aſclepiadæ, ad exitialia venena, quæ antè data adſeruat:ſi verò ab acce-

pto veneno detur,ipſum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ ſphragis dicitur drachmas duas,contere & melle aut oleo excipe. Vſu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulſæ cyathis duobus, à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum,ſi nulla lethalis adſit vis,ſumptum manet,neque per vomitum reiicitur: ſi verò quippiam lethale hauſtum ſit,nauſeam mouet, & vomere cogit,vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt , & cum oleo omphacino ſubactis,ſimiliter vtuntur.

Quomodo cognoſcantur qui venenum ſumpſerunt, Cap. XLVII.

COgnoſcere autem & diſcernere oportet eos qui tale quippiam ſumpſerunt, ex ſignis quæ coincidunt & conſequũtur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compoſitæ prius mentis,& bonæ itidẽ habitudinis,accedente etiam iuſta ciborum concoctione, ſtatim & derepente variæ acceſſiones irruant, præſertim ab accepto ſtatim cibo aut potu: veluti ſi accedat tuſſis, aut fœtida ſanguinis per os reiectio, aut moleſta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens, aut ardor iuuenilis & vehemens, aut ſenſus eroſionis, aut ſtuporis perculſio: punctura item, tremor, ſingultus, cũtractio, eruptio bullarum, liuor, tumor, coarctatio, quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus, manifeſta alicuius venenoſæ qualitatis apparitio & demonſtratio. Ex his omnibus ſiquid repentè ab accepto cibo ſano homini accidat: veneno infectum eſſe hunc ipſum exiſtimandum eſt.

Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum ſumpſerũt, aut quibus circumtectum exhibitum eſt, communibus remediis eſt vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre eſt, & ob id morſum & nauſeam infert, aut etiam alias acceſſiones, eueſtigio ad vomitum infectus cogendus eſt, aut mox inde à veneno videlicet accepto, ſua ſponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (ſi oleũ nõ adſit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo, aut fœnigræci, aut ſeminis lini, aut furfurũ, aut ptiſanæ ſuccum, aut ſeminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cum aqua tepida tritos abſorbendos: aut (ſi hæc non adſint) nitrũ cum aqua præbeto, rurſúmq; vomere iubeto. Poſt ſufficientẽ verò vomitũ, cõmunia remedia paulo mox dicẽda, in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia eſt præſcriptum. Quòd ſi venenum antea ad inteſtina deſcenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit, clyſtere efficaciſſimo aluũ euacuare oportet, ex maluæ videlicet, althææ, fœnigræci, furfurũ, centaureæ, ariſtolochiæ, & ſimilium decocto, melléque & nitro largo, itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & ſalſamentum, alliáque & cepæ. at in potu, vinum recens mari mixtum. Si verò in veſicam impetum fecerit venenum, in aquam & oleum vtere deceſſu, ita vt in aqua ipſa fœnumgræcũ, ac lini ſemen, malua ſyueſtris & ſatiua, ammique ſemẽ ſint decocta. In potu etiã idẽ ammii ſemen præbendũ, aut apiũ, aut fœniculum, aut ſpicã nardi, & ſimilia odorata & ſimpliciora vrinã cientia. Si verò veſicã rodat venenũ, cucumeris ſemẽ deſquamatum & tritum, cochlearii mẽſura ex paſſo diluto præbeto. Similiter autem, & ſi ventrẽ vehementer exurat, idem ſemẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abſtinẽdo: & iis quæ ad cantharidẽ & bupreſtim referentur, vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno, irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in ſolio deſeſſum. Cibos autem facilè digeſtibiles & ſorbitiones cum melle exhibeto: piſcibus itẽ recentibus teneris, & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor. In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratiſſimum præbeto. Quòd ſi ad caput decurrat venenum, vt grauitas & ſopor conſequatur, primùm quidem aluus per infuſum ex fœnigræci, ſeminis lini, althææ & cu-

A cumeris ſylueſtris, maximè radicis decocto, ſubducatur: deinde ſternutatorium ex ſtruthio & pipere adhibeatur, & cyclamini ſuccus, aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur, caſtoreum, & ſimilia cum aceto diluta. Præterea & præſeruantibus præſidiis vtendũ eſt, eóque quod ex nucibus & caricis conſtat, & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia ſphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto, & cõſimilibus. At verò, ſi compoſita nõ adſint, parabilibus vtaris, & communiter ad omnia ferme venena deſtinatis. B communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis ſemen cum vino & oleo: Lemnia ſphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat, aut hæc ipſa decoquito, & decocto accepto vomat: aut ſeminis lini, aut maluæ, aut fœnigræci decoctum cum oleo ſumat. Porrò ad acceſſiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulſo cum ſale dato. item irionis ſemen, eryngii radicem, ſpicæ Celticæ radicẽ, ſerpyllum, bryoniæ radicem, caſtoreum, porri ſuccum, laſer, ſagapenum, opopana- C ca, ſuccum Cyrenaicum, rutæ ſylueſtris ſemẽ. Polii etiam ac ſcordii & betonicæ, cuiuſque drach. vnam, cum vino aut aceto mulſo.

Ad eos qui cantharidas hauſerunt, Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his ſtatim virus earum in nares diſtribuitur odore picis. picis item aut cedriæ qualitas, linguæ inferri videtur. ſequitur autem & ſtomachi morſus, ventríſque ac renum, & maximè veſicæ. Quandoque & ſanguinis excretio per vrinam D & aluum fortes morſus concomitatur. vnde ſanè locus circa os ventris vehementer dolet, adeò vt ipſum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt, dolore affici putetur. Inflammatur autem & dextrum ilium: deinde vrinæ eiiciẽdæ difficultas, imò & ſuppreſſio, conſequitur. Amplius autem & vis viſiua oculorum conſumitur, delirántque & à loco in locum iactantur. Cæterùm auxilium ſentiunt, ſi quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut E cucumeris ſemine decorticato ſimiliter admixto. Lac etiam aſſiduè cum melle modico primùm exhibendum, poſtea & per ſe recèns mulctum. Aliquãdo & adipem anſerinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut roſmarini drach. I. ex aqua mulſa dato. Danda etiam iura pinguia porcina, aut ouilla aut anſerina: carnes etiam agninæ, gallinarum, porcellorum recèns natorũ pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure abſorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur. Bibat inſuper vi- F num dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat, rurſúmque bibẽs vomat, idémq; ſæpe repetitis vicibus faciat. Poſt vomitum verò lac recèns mulctum, aut ptiſanæ ſuccus, vel alicæ, aut oryzæ, aut maluæ, aut ſeminis lini ſuccus cum adipe anſerino vel gallinaceo per clyſterem infundatur. Quòd ſi exolutiones & morſus oboriantur, lac bubulum recèns mulctum aſſiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contuſa cum paſſo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud, G his auxiliantur, cantharidum alæ & pedes cum paſſo potata, & ſcorpii radix trita ex paſſo potata: quæ itidem optimè ad bupreſtim facit. Dandum & ex viperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi acceſſiones fuerint ſedatæ, farina hordeacea cum aqua mulſa ilio imponatur, & vniuerſo corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in ſolio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus, multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

H De bupreſti, Cap. L.

BVpreſtis ſpecies quidẽ eſt cantharidis, verùm viroſi tum guſtus tũ odoris. Ab eius autẽ hauſtu vehemẽs ſtomachi & alui dolor cõſequitur. Intumeſcit itẽ os ventris, vẽtérq; ipſe ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad buprestis sumptionem exhibētur. Propriè autem post vomitum à iusculis pinguibus & passo concitatũ,& post euacuationes per clysterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipsarum in potu cum vino. Cõmodissimum autem tum his tum qui cãtharidas acceperunt,est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, statim dolor circa os & palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & stomachi aluique ac intestinorum afflictio vehemens, cum pruriginoso circa interna sensu: ardor item per totum corpus,& stomachi fastidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas sunt relata. propriè autem oleum melinũ pro simplici oleo exhibitum,& vomitu reiectùm.

De salamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur, dissecta & discedente ab ipso flamma. si verò per tempus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ, mens impedita & turbata, tremórque cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeò vt etiam decidãt sæpius, putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ, cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide, sunt relata, vt inde vomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum, si eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines, animal paruũ, virosum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscibus virosis: paulo verò pòst aluum dolitãt,& color corporis ad arquati similitudinẽ permutatur, deinde plũbeus redditur cum faciei tumore. Incẽduntur autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effusionem: progrediente verò malo, etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam sanguinolentum. deinde nauseabundi facti biliosa vomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne piscis genus auersantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recèns mulctũ cum passo assiduè præbeatur, aut, si hoc non adsit, bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confestim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cũ vino diluto dẽtur. aut veratri nigri drach. vna, aut scãmoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa. aut mali Punici acini, vel cedrides, *hoc est cedri fructus*, triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem, cum passo bibendum præbeto. Edat & cancros assiduè: piscem enim nullum admittit. signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ sunt species: altera quidem surda est: altera verò non. Surda autem exitiosa censetur: pascitur autem in arundinibus, roris lictu viuens: ex ea sanè venenum apparatur: quod qui acceperint, febris comitatur, extremæ partes incenduntur, frequentíque anhelatione ac difficili spiratione anguntur. tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtórque oris & singultus. quãdoque etiam seminis inuoluntariũ profluuium contingit. Cæterùm facilè opem reperiunt, si post aquæ & olei vomitum, vinum meracum multum sumant, aut picem cum vino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur, contusam ex vino bibendam dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ testudinis sanguinẽ cum leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti, multúmque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continẽtem inambulationem, cursúmque ac exercitationem, propter cõtentũ in ipsis stuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri, Cap. LV.

QVI ranam palustrem acceperunt, appetitione priuãtur, sequitúrque oris humectatio, nausea, vomitus, & oris stomachi leuior morsus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent: velut est Cyrenaicus succus, laser, silphiũ, cuminũ, piper & similia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum, aut ipsi ori vẽtris,& primùm quidem sensim exugunt sanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obstruunt: superexpletæ verò, etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam sanguis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis cõtingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta, atque id eo magis, si acida muria sit & laser ei admisceatur. idem facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarizet insuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopũ, aut origanum. Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter sutorium atramentũ. vtendum etiã iis quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. cũ excrementis enim exire consueuerunt. nos autẽ per allii multi esum has eiiciẽtes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremũ gutturi affixæ sunt, hoc modo excutere oportet: Ægrum in solium calida expletũ vsq; ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum, quod aliqui colchicum aut bulbum syluestrem appellant, in corpus adsumpserunt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui vrticæ aut squillæ irritamẽtis lacessitus excitatur. circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His veluti salamandra accepta auxiliari oportet, per vomitus videlicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterùm antequam inualescat venenum, querci foliorum, aut glandium, aut malicorii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recèns mulctum assiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non sit opus.

De dorycnio aut solano furioso, Cap. LVIII.

DOrycnio siue solano (vt alii appellauerunt) furioso potato, in gustu veluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ & sanguis aceruatim reiicitur, atque per aluum ramentosa quædam feruntur, quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Antequam verò quid tale consequatur, post vomitum & clysterẽ, aqua mulsa, aut lac asininum recèns mulctũ assiduè potatũ auxiliatur, passum item tepidum cũ aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

ACònitũ verò quod quidã irin syluestrẽ appellãt, statim dũ potatur, linguã edulcorat cum quadã adstrictione. deinde paulo pòst in lingua amarescit, & cõstrictio mandibularũ cõcomitatur, & oris stomachi morsus, & laterũ dolor, pectorísq; grauitas ac præcordiorũ: materia enĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur, & cũ multis flatibus co-

sequẽtibus corruptio contingit. grauatur item caput & tẽpora cõtremiscũt. oculi verò turbatiores fiũt & subcruẽti ac lacrymas profundũt. quòd si diutius perseueret malũ, etiã tremor ac cõcussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterùm his post vomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubii, absinthii, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum vino: aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarem. omnia igne candefacta in vino extinguito, ipsumque vinum calidum bibendum præbeto, aut lixiuium cum vino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo elíquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se vel cum vino bibendum exhibeto. facit & vitulinum pingue ius potatum & vomitu reiectum. Maximè verò propriè facit trixago potata, & castoreum, & iris ac ruta: quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap. LX.

HOC mel, siue in potu siue in cibo acceptum, easdem afflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti vrbe aconitum gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis vtiq; rutæ folia ex vino mulso potata.

De coriandro, Cap. LXI.

COriandrum potum validam & asperam vocem facit, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur, inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri trãspiret. Auxiliatur autem eis vomitus ex oleo irino, & vinum meracum cum per se tum cum absinthio potatum: oua item in vnũ vasculum euacuata cõquassata & tepefacta ex muriáque absorpta, ius itidẽ pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum. passum etiã & anisum in vino acido siue vappa sumptum.

De psyllio, Cap. LXII.

PSyllion potatum totius corporis frigiditatẽ inducit, & stuporem cum exolutione & mœrore. auxiliantur autem iis eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta, Cap. LXIII.

CIcuta potata vertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò vt neque minimum cernere possint: singultum insuper ac mentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor: postremũ conuulsi, spiritu in respiratione suppresso, strangulantur. In principio igitur per vomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet: quod verò ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium, ad passi meraci potum perueniendum, ita vt interuallis meraci potus, bubulum lac aut asininum recens mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus: rutam item & castoreum ac mentham cum vino. aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine vrticæ ex vino. aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum Cyrenaicum, aut apii semen, aut iridis radicem, aut seseli Massiliense, omnia ex vino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit, & præsertim præcordia. ad vehementiorem item motum ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo, Cap. LXIIII.

SMilax quæ & thymion, atque apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationẽ inducit, & celerem omnino mortem. Cæterùm remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliãtur.

De succo carpasi, Cap. LXV.

CArpasi succus potatus soporem grauiorem inducit, & sensus hebetat absque dolore. exudationem etiam facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem verò sentiunt ex iis quibus curantur qui cicutam hauserunt & toxicum, atque item ephemeron.

De herba sardonia, Cap. LXVI.

HErba quæ sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata, furorem & conuulsiones inducit, maláśq;

A contrahit, vt risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodũ boni nominis adagio vulgò circumfertur. est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterùm qui eam hausêrunt, post vomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotúque ac irrigatione & pinguefactione totius corporis per calfactoria vnguenta. Immittẽdi etiã sunt in aquã & oleum calidum, inúngendique ac fricandi plurima post egressum ex solio perfrictione. in vniuersum enim velut B ad conuulsionem, curam moliri oportet: castoreo item cum passo & per se in potu dato, & siqua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo, Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrii obnoxii fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorũ rubor, pruritus, deinde tremor. fiuntque omnino deliri & putãt se flagris corpore cædi. Cæterùm facilè curãtur aquæ mulsæ largo: & lactis potu, si haberi possit, asinini: id C verò si nõ adsit, caprinũ aut bubulũ exhibẽdũ. Facit autẽ & ad eos vinum salsum, & vrticæ semen, similiter & folia cocta ex vino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cæpe, & allia eis conueniunt, vnumquodque ex vino salso. At verò quiescere eos conuenit vt vinum eo melius concoquatur. auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora, Cap. LXVIII.

MAndragoræ radicem nemo latẽter exhibere potest. etenim trita quidem liquida grauem quendam & D nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda: certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero verò molestias quidem facit: interitum autem serius inducit. Cæterùm ex iis qui radicem hanc hauserunt, alii quidem segnes & languidi tristésq; ac exoluti fiũt, & refrigerati in grauẽ veternosum soporem delabuntur, & siquis eos excitet, vix audiunt, & excitati, citò rursus recidũt. Alii verò calidi quidẽ minimè fiunt, verùm mẽte perturbati, tardè in obliuiosum sopore incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda E est post vomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissimè trito in potu cum aqua calida dato, aut iis quæ ventrẽ infernè exoluere possunt. Eis verò qui graui sopore pressi sunt, post vomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: valde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. caput verò ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assiduè excitato. Odoramenta etiam naribus admouẽda, castoreum, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura, à quibus dam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & F si plura quàm oporteat edãtur, plus somni quàm iuxta naturã conuenit, inducunt: immatura verò & crudiora, & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. lingua verò & os exsiccantur vsque eo vt neque saliua hæ partes humectentur. hiant semper, ore citra intermissionem aerem attrahentes. & si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At verò si remedia afferantur, facilè curabiles existunt. aquam nanque cũ theriaca ex viperis Andromachi potantes, ab omnibus G molestiis liberãtur. Vehemẽter autẽ iuuãtur in aqua frigida natatione, maximè si aliquãdiu in ipsa immorẽtur.

De succo papaueris, Cap. LXIX.

QVemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolentiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui voluntariè hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue volentes dicere non possint, H per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum accepe runt, in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, vt aliquando ob ipsum excitentur, odórque opii per totum corpus effertur & exhalat. inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit

fingultus, diftorquetur nafus, adeft pallor, liuor vnguium, A præcordiorum diuulfio, refpiratio parua & frigida, & per interualla fiffuræ. ad finem etiam conuulfio. Auxiliatur autem his poft vomitionem ex oleo, & acrioris clyfteris infufionē, acetum mulfum potatum, & acetum calidū per fe, & vinū vet⁹ rufū meracū largū cū abfinthio & cafia, & nitrū cū aqua: & origan⁹ cū lixiuio, rutæ fyluestris femē, piper & caftoreū ex aceto mulfo, fatureiæ & origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidū folium immittere & fouere ob pruritum. poft balneum autem pinguia iufcula, & medulla ceruina exhibenda. B Manifeftum autem quòd & his & omnibus qui etiam aliud venenum fumpferunt, dari debeat theriace, tum ante tum poft vomitum.

De toxico, Cap. LXX.

TOxicum inde appellatum videtur, quòd barbari fagittas, quas toxeumata *Græci* vocant, ex eo illinirent. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt, labiorum & linguæ inflammatio, furor adeò vehemens vt ægri variis imaginationibus obuerfantibus coerceri non poffint: atque ob id adeo etiam ægrè curentur, & raró aliquem feruari contingat. C Vinculis igitur eos cōftringere oportet, & cogere ad paffi cum rofaceo potum, & vomitum per immiffionem pinnularum. deinde iufculum pulli gallinacei pinguis abforbēdum dato. Auxiliatur autem eis rapi femen potatum. magis propriè autem quinquefolii radix, & fanguis hirci vel capræ, & cortex quercinus cum lacte tritus, & mala cotonea comefta, aut decoctum ipforum potatum, & pulegium potatum, amomúmque & carpobalfamum ex vino. Quòd fiquis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: ftupidus autem & dubiæ ac vacillantis rationis per reliquum vitæ tempus manebit. D

De iis qui ixian hauferunt, Cap. LXXI.

IXia quæ & vlophonon appellatur, potata faporē & odorē ocymo fimilem habet. linguæ autem inflāmationē fortem infert & furorem: recrementorum vias omnes obftruit murmuráque ac rugitus inteftinorum cum animi deliquio inducit, quum tamen interim nihil excernatur. Auxiliantur autem eis poft largam vomitionem & vētris per clyfterem fubductionem, abfinthii cremor cū E vino multo aut aceto, aut aceto mulfo potatus, aut fyluestris rutæ femen, aut filphii radix, aut tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, vel cum lacte. aut refinæ terebinthinæ & nardi & filphii cuiufque obol. I. ex vino. aut caftorei & rutæ & terebinthinæ, fingulorum drach. I.

De chamæleonte, Cap. LXXII.

A Chamæleōtis potu, morfus ventris & linguæ tumor cum rugitibus inteftinorum fequitur, facies diftorquetur, & vomitus fpumofus, & tremores & concuffiones F & totius corporis conuulfiones, ac vocis interceptio concomitantur. qui verò album chamæleontem haufcrū, etiam ftrangulantur. Cæterùm curantur ex iis quæ ad fungos funt relata. Datur eis & thlafpios & betæ fuccus, & triticeæ ptifanæ fuccus ex paffo, abfinthii cremor, & nitrum cum aceto mulfo. vbi verò vomuerint, lac recēns mulctū fæpe exhibeto, & aluum cum lubricis infufis eluito, velut eft fœnigræci & althææ decoctum. Præcordiis etiam fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis, Cap. LXXIII. G

FVngorum aliqui genere, aliqui copia noxii funt. inferunt autem fuffocationes ftrangulationibus non abfimiles. quibus confeftim priufquam penitus vincantur, auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorum largā comeftionem. Dandum & nitrum bibendum ex pofca tepida aut aceto mulfo, ita vt his liquoribus hyffopum, origanum, thymúmque fint incocta, atque inde ad vomitū cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuii ex farmētorum cinere excolati potu: atque eo amplius fi ex piraftri ligno lixiuium fit factum, aceto ac nitro ad cinerem H eius adiecto. fyluestria verò pira, aut arboris ipforum, piraftri videlicet folia, cum fungis cocta, ftrangulandi vim ex eis tollunt, infupérque ab eorum acceptione comefta, auxiliātur. Bibitur & commodè ariftolochiæ drach. I. aut abfinthii ex vino, meliffophyllon cum nitro, radix panacis cum vino. nafturtium item viride edat, aut femen bibat. Cæterùm Philagrius, Gallinaceum ftercus album, inquit, tritum exhibemus ex pofca aut aceto mulfo: huius enim manifeftum habemus experimentum quòd ad fungorum ftrangulationes auxilietur. oportet autem & acri infufo aluum euacuare. Quando verò quidam fungi à feris venenum iaculantibus arrofi aut infecti, aut etiam in locis vbi eiufmodi beftiæ latibula fua habent, enati, non modò fuffocationem inducunt, fed & inteftina exulcerant, abfinthii & ficuum decoctum largè in potu exhibēdum eft, & origanum cum melle, indéque vomendum: deinde verò theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De fanguine tauri, Cap. LXXIIII.

SAnguis tauri recèns mactati potatus, in aluo in grumos cogitur, ægrámque fpirationem inducit ac fuffocationem: comprimit etiam os ventris, & continuas conuulfiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra, & gingiuæ corrofæ, & fanguinis grumi inter dentes. In his itaque vomitum vitamus: etenim grumi in ore ventris coadunati, vomitum impediunt: damus autem eis quæcunque grumos diffoluere poffunt. groffos igitur ex fico, maximè fyluestri, fucci plenos cum pofca & nitro dato, aut fici fuccū eodem modo, aut lixiuiū ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & pofca præbeto. at verò fyluestris fici fructus etiam ficcus comeftus, eueftigio grumos diffoluit. Datur & filphii radix vtiliter ex aceto, & amarātum, & brafficæ femen, & conyzæ folia cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infufis eluatur.

De lacte in grumos coacto, Cap. LXXV.

LAC coagulatum aut multum & aceruatim hauftū, fuffocationem aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autem his coagulum omne, maximè verò leporinum ex aceto potatum. etenim coagulum recenti lacti iniectum, ipfum cogit & infpiffat, id verò quod iam coactum eft, ex natura fua diffoluit. Datur eis & calaminthæ viridis fuccus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ; item ea quæ ad fanguinem in grumos dēfatum funt prædicta. Vomitum verò etiam in his recufamus, neque quicquam omnino falfum exhibemus.

De gypfo, Cap. LXXVI.

GYpfum potatum in lapidem induratur ac ftrangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata funt huc transferre oportet, ita tamen vt in his pro oleo, maluæ, aut fœnigræci, aut ficuum decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulfa. his item eadem decocta, per clyfteres infundenda.

De ceruffa, Cap. LXXVII.

CEruffa ob colorem fuum latere non poteft: accepta enim palatum inalbat, linguámque ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua ceruffæ reperietur. Infert autem fingultus & tuffes, linguǽque ac faucium ariditatem: frigefcunt corporis extrema cum delirio & mentis perculfione, & difficili motu fiue torpore. His porrò aqua mulfa exhibenda eft, aut ficuum & maluæ decoctum, aut lac calidum, aut fefamum tritum ex paffo, aut lixiuium ex cinere farmentitio, aut oleum irinum. omnibus enim oleum largè admifcere oportet: ab vnoquoque verò vomant. facit & fcammonia cum aqua mulfa potata.

De argenti fpuma, Cap. LXXVIII.

ARgēti fpuma potata grauitatem ftomachi inducit, aluique ac inteftinorum, cum torminibus voluulofis intenfis, quæ circa vmbilicum maximè innituntur. Lotium fupprimitur, corpus intumefcit, liuefcit ac plumbi colorem induit, & articuli incenduntur ac ardent. ad finem verò & fuffocatio fequitur. Confert igitur poft vomitum à decoctionibus lubricis factum, hormini femē, & myrrhæ oboli tres ex vino, aut abfinthium, aut apii femen, aut hyffopum, aut piper, & columbinum ftercus cū vino & oleo, aut cum vino mulfo & oleo. Si verò nimiū proflua fit aluus, lauacra calida, & carnes fuillæ pingues affatæ conueniunt, & aquæ potus, & oleum fimiliter in potu.

De argento viuo, Cap. LXXIX.

ARgentum viuum hydrargyros *Græcis* appellatū potatum eadem infert quæ argenti ſpuma conſimilē etiam curam expoſtulat. Auxiliatur autem imprimis lac aſininum recèns mulctum potatum ac vomitu reiectum.

De calce, ſandaracha, & auripigmento, Cap. LXXX.

CAlx, ſandaracha, & auripigmentum potata dolorem ventris & inteſtinorum cum vehementi morſu inducunt. Iuuantur autem ſucci maluæ potu, aut ſeminis lini, aut oryzæ, aut alicæ pinguibus iuſculis potatis, aquáque mulſa & lacte calido, ſi ea aſſiduo vomitu reiectent.

De thapſia, veratro, elaterio, & agarico, Cap. LXXXI.

EX iis quæ homini ob commoditatem in vſu veniunt, aliquando verò pericula inducunt, eſt thapſia, veratrum album & nigrum, elaterium, agaricum. Quandoque enim & hæc ſuffocationem inferunt, & purgationem vltra quàm oportet: agaricum verò in quibuſdam per aluū non ſubductum, tremorem & reſolutionem produxit. Suffocationibus igitur, veluti in fungis dictū eſt, nos opponemus, aut velut de albo veratro relatū eſt in tertio Sermone. Purgationes autem vltra modum factas, per ea quæ cohibere poſſunt ſedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addūt, de quibus ſimiliter in tertio Sermone eſt prædictum.

De rutæ ſylueſtris & melanthii nocumentis, Cap. LXXXII.

LVbricorum & acrimoniam hebetantium decoctorū potu cum largo oleo opus habent, qui ea hauſerunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap. LXXXIII.

FRigida aqua aceruatim pota, aut etiam vinum meracum, aut paſſum, à balneo maximè, aut curſu, aut concitatioribus exercitamentis, morſus & dolores inducunt. verùm in his ſtatim venam ſecare oportet, & per clyſterem euacuare.

De ſtrangulatis, Cap. LXXXIIII.

STrangulatis, adhuc tamen inſpirantibus & aerem attrahentibus, ſternutatorium naribus admotum auxiliatur, & venæ in cubito ſectio. Piper autem ex aceto ſiue poſca bibendum dato, & ad vomitum cogito. coarctatis deinde colli locis, aquam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anſerinum. lanis inſuper mollibus collum amplectendum eſt ac fouendum.

De iis qui ex alto ceciderunt, Cap. LXXXV.

EX alto præcipitatis eueſtigio auxiliantur vitis ſarmēta aquæ incocta, ſi aqua in potu ſumatur: quòd ſi æger potam aquam non ferat, ſed vomitu reiiciat, morietur. Si verò is qui cecidit, ſanguinem expuit, & venarum ruptura ſit ſuſpecta, ſarmenta ipſa vrito, & aqua reſtinguito, ipſámque aquam percolatam bibendam dato, quò inde ſanguinis grumi diſſoluantur. at verò ſarmentis non præſentibus, cinerem quencunque pelluito, & lixiuio inde vtitor.

De præſeruantibus & præſagis animalibus, Cap. LXXXVI.

QVando verò & præſeruatiua quædam ac præſaga animalia deſcripta ſunt veteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem venena produnt, ex his etiam magis probata eligemus, atque hîc apponemus, quò vniuerſus ſermo huius tractationis perfectior fiat. Piſo itaq; in libro De animalibus, ait perdicem qui domi noſtræ cō nutritur, vociferari ac clamare, circumplicaréque, ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, vbi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud venenū. Menelbus autem, Aquila (inquit) intra ædes connutrita, inſilit, & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides verò pauonem tradit cognito apparato medicamēto, ad locum prodire & clamare, ſéque expandere & medicamētum ex vaſis diſpergere, aut etiam effodere ſi quidem ſit ſub terram defoſſum. Ariſtodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta ſub terram defoſſa præſagire ſcribit. Pherecydes autem narrat pſittacum marem obſeruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterùm poſt ſcripta venena, etiam antidotos multi vſus & commoditatis, experimentóque cognitas, ex ordine ſubnectemus.

De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap. LXXXVII.

ORdiemur autem à theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit: Quum multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiones, nos Andromachi deſcriptione vt longè optima vtimur, quæ etiam in regum vſus apparatur. fit autem apparatus eius hoc modo. Primùm quidem ſquilliticos paſtillos apparare oportet, propterea quòd reſiccatione per multos dies opus habent. apparantur autem hoc modo.

Paſtillorum ſquilliticorum præparatio, Cap. LXXXVIII.

SQuillā, accipere oportet recentem, probè coaltam, ruſam & non valde magnam, eámque non (vt quidam faciunt) luto, ſed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes aſſātur inditam in furnum vt aſſetur immittere. Deinde extractam per ambitum purgare & acceptis internis partibus tenerioribus eas ipſas probè terere, & farinæ eruinæ ex eruo ruſo recenti factæ, duas tertias ſquillæ partes inſpergere, ita vt erui quidē libræ ſint duæ, ſquillæ verò tres: quanquam aliquando ex æquo ambo commiſceantur. Hæc ipſa, inquam, vnire ac committere oportet, indéque paruos orbiculos formare, roſaceo oleo in his conformādis adhibito. deinde in vmbra reſiccare, atque bis per ſingulos dies verſare.

Hedychroi confectio, Cap. LXXXIX.

ARi, aſari, amaraci, aſpalathi, opobalſami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu Pontici, ſingulorum drachm. decem, xylobalſami, cinnamomi, coſti, cuiuſque drach. XII. myrrhæ troglodyticæ, folii, ſpicæ nardi, croci, caſiæ, cuiuſque drach. XXX. amomi drachm. VII. maſtiches drach. V. vini veteris odorati dulcis quantum ſatis eſt. Arida contundito & cribrato: crocum verò cum vino in pila diligenter terito: deinde myrrha & maſtiche adiectis ac probè tritis, opobalſamum adiicito, ac arida inſpergito, ſimúlque commiſſis omnibus paſtillos tenuiores formato, vino in his conformandis adhibito: ipſos deinde paſtillos in vmbra refrigerato, ſinguliſque dieb⁹ verſato.

Paſtillorum theriacorum præparatio, Cap. XC.

CÆterùm paſtillos theriacos hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito, non quocunque tempore captas, ſed deſinēte vere, nondum verò inchoata æſtate. ſi verò ver diutius hybernum ſit, iuxta æſtatis principium, nō ita diu poſt vergiliarum ortum. Quæcunque enim viperæ prægnantes fiunt, eas vitare oportet, neque ad confectionem paſtillorum adhibere. magis enim exaſperatæ ſeipſis redduntur prægnantes. Ipſas igitur accipito quum in latibulis ſuis deliteſcere ceſſant, & de cætero in locos ſub diuo egrediuntur, & non adeo malignum habent venenū. intus enim deliteſcētia animalia, & calētis aeris vi minimè per cutis meatus reſoluta, nocentiorem & magis exitioſam veneni vim in ſe coaceruant. Sunt autem animalia ipſa ſubflaua, ingentia & agilia: oculos ſubrubros habent, collum anguſtum, & latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, ventrem autem ſinuoſiorem habent, & greſſum circa caudæ ſummum firmant, caudam ipſam non circumuoluentia, ſed magis contorquentia, & lentius inambulātia. His enim ſignis fœmina à mare dignoſcitur, inſupérque quòd quatuor habet caninos dentes, quum mas tantùm duos habeat, & anguſtius caput, ac craſſius collum, & totum corpus tenuius, caudámque paulatim in tenuem deſinentem, non aceruatim vt fœmina, neque omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares viperas in antidoti confectionem aſſumamus. Neque verò minus etiam reliqua ſerpentium genera viperæ ſimilia vitanda ſunt. Similis eſt autem viperæ, maximè quidē ammodytes, imò & hæmorrhus, & cenchrias, & ſeps. Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu ſignis dignoſcere oportet, & præcipuè ex colore. flauo enim & ſub fuluo colore vipera eſt: alia verò genera arenoſi ſun

coloris aut fusca, aut nigricantia. verũ m nõ oportet etiã prædicta de vnoquoque signa alia negligere. Has sanè viperas prædicto tempore eadẽ die aut præcedẽte omnino captas accipito. ac primùm quidem ipsarum capita ac caudas amputato, in tantũ sanè quantũ videris in eis carne nudatum. At verò non amputationis tantùm respectum habere oportet, sed & num statim exanguia & immobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim vt inutilia ad antidoti compositionem, censenda. Si verò prædictis partibus amputatis, motum quendam videris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorẽ aliquandiu in se conseruent, hæc ipsa vt optima in antidoti confectionem sunt admiscenda. Post hoc verò ipsorum pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac omnibus pectori insitis, vt inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus aquis lauato, posteáque in ollam puram iniicito, & congruentem aquæ mẽsuram affundito, ac anethi viridis fasciculum addito, subiectísque lignis vitis coquito. Quòd si efferueat olla, (solet enim assiduè in decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi) quotiescunque hoc ipsum contigerit, frigidam aquam irrorato. Modum autem decoctionis sufficientem iudicabis, vbi carnes à spinis discessisse videbis, penitúsque separatas, vt nequid ex ipsis spinis inhærens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositam habere oportet mũdam, & ex iusculo cocturæ aliquid continentem, atque in eam ipsam depuratas carnes iniicere. facilè enim resiccantur: & proinde difficulter conteri possunt. At verò vbi carnes ipsas puras feceris, ac manibus diligenter expresseris, eas põderato, & in pilam culinariam asperiorem coniicito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatímque iusculum instillato. Vbi autem quamtenuissimè fuerint tritæ, panis purissimi recentis aridi, non ex veteri farina apparati, contusi & cribrati quartam carnium partem addito: aliquãdo autem quintam solùm: & rursus paulatim iusculi quod satis est, affundito, ac in conterendo quamdiligentissimè vnito: atque ita pastillos mediocres tenues formato, modico opobalsamo in his formandis adhibito. eósque deinde in vmbra siccato in domus superiore cœnaculo ad meridiem, aut omnino ad septentrionem sito. Versare autem ipsos assiduè oportet quò æqualiter resiccentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam verò sicciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito, & in vitreo vase asseruato: ac quicquid puluerulenti & albi ex eis per situm productum est, post dies aliquot linteo extergito. perforantur enim si idipsum eis diutius adhærescat.

De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap. xci.

CÆterùm simplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis pastillis in antidoti confectionem coniiciuntur, hæc sunt: Pastillorum squilliticorum dr. xlviii. pastillorum theriacorum drach. xxiiii. massæ hedychroi drach. xxiiii. piperis nigri drach. xxiiii. opii Thebaici recentis drach. xxiiii. rosarum siccarum repurgatarum dr. xii. scordii Cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusque dr. xii. iridis Illyricæ nõ corrosæ drach. xii. agarici Põtici albi drach. xii. cinnamomi drachm. xii. aut casiæ duplũ: succi glycyrrhizæ sicci drach. xii. opobalsami optimi dr. xii. myrrhæ troglodyticæ dr. vi. croci Cilicii drach. vi. zingiberis non perforati drach. vi. rhei Pontici recentis, drach. vi. radicis quinquefolii dr. vi. calaminthæ mõtanæ drach. vi. comæ marrubii in vigore consistentis drachm. vi. cacuminum & foliorum stœchadis drach. vi. petroselini Macedonici drach. vi. costi recentis drach. vi. piperis albi drach. vi. aut nigri loco eius drach. ix. piperis longi non corrosi drach. vi. dictamni Cretici drachm. vi. thuris masculi integri & in partes nõ comminuti dr. vi. floris iũci odorati drach. vi. terebinthinæ Chiæ drach. vi. casiæ fistulæ drach. vi. spicæ nardi drach. vi. radicis gentianæ dr. iiii. comæ polii drach. iiii. styracis calamitæ drach. iiii. seselis Massiliensis incorrupti drachm. iiii. seminis thlaspios drachm. iiii. seminis ammii drach. iiii. comæ chamædryos drachmas iiii. chamæpityos drachmas iiii. succi hypocisthidis sicci drach. iiii. foliorum malabathri. dr. iiii. spicæ Celticæ drach. iiii. anisi Helladici, dr. iiii. mei athamantici drach. iiii. seminis fœniculi drach. iiii. Lemniæ terræ quæ sphragis appellatur drach. iiii. chalcitidis semiassatæ drach. iiii. amomi racemi drach. iiii. radicis acori drach. iiii. phu Pontici drach. iiii. carpobalsami drach. iiii. hyperici in vigore consistentis drach. iiii. acaciæ liquidæ drach. iiii. gummi vermiculati drach. iiii. cardamomi drach. iiii. dauci Cretici drach. ii. galbani puri drach. ii. opopanacis drach. ii. sagapeni Persici drach. ii. bituminis Iudaici dr. ii. comæ centaureæ minoris dr. ii. castorei drach. ii. aristolochiæ tenuis drach. ii. vini veteris dulcis quantum sufficit, mellis Attici despumati libras x. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. xcii.

APparatur autem antidotus hoc modo: Sex drachmas casiæ, & alias etiam xxiiii. quæ cinnamomi loco sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum primum in pilam coniectum cum vino probè terito: atq; vbi quamtenuissimus factus fuerit, ei cribratam casiam addito, ac rursus infuso vino terito. vbi verò casia sufficienter fuerit trita, Lemniam terram cum vino modico, in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen similiter dissolutum ad crocum & casiam iniicito, ac rursus aliquandiu terito. Reliqua verò omnia herbacei generis cum tribus pastillis & cum castoreo tundito, & per tenuissimum cribrum excutito. succulenta autem omnia, acaciam inquam, myrrham, opium, thus, hypocisthidis succum, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galbanum & gummi contusa, in competenti vini mensura vna die antè macerato. Styracem verò in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priuatim vnito. deinde & præmacerata succulenta in pilã iniicito ac probè terito, atque (si opus fuerit) vinum paulatim affundito. postquam autem & hæc sufficienter fuerint trita, styracem antea tritum, & casiam, & crocum, & quæ cũ eis sunt, adiicito, & diligenter vnito. Chalcitidis deinde bonæ sescuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris iniicito, & supra carbones ardentes imponito, ac chalcitidem assiduè cum pura rudicula agitato. Quum verò liquefieri cœperit, & lutosam subsidentiam acquisierit, statim ab igne auferto, positáque in terram ollula, quò vniatur diligenter agitato, coagmentatámque paulisper sinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie siccius & rufum apparet, ex medio quod viridius est & molle apparet accipito, ac quatuor drachmas ponderato, eásque in mediam pilam iniicito, in qua reliqua prius trita habes, cum modicóque vino in vno aliquo pilæ loco dissolutas, cum reliquis committito, ac modico addito melle despumato vnito. Postquam verò chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniáque nigrum acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cũ modico melle prius dissolutam. Qua deinde admixta, arida etiam contusa & cribrata adiicito, & reliquũ item mellis paulatim admisceto. postea cum magno pistillo omnibus quamdiligentissimè vnitis, antidotũ ipsam in mortariũ transfundito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissimo fabrefactis, eam ad solem expositam in mortario tundito. deinde probè contectam sinito, & rursus post triduũ aut quatriduum ad horas tres tũdito, atque id donec quadraginta transierint dies facito: deinde vasis vitreis modico melle despumato prius imbutis excipito. neq; verò vasa valde expleto, sed locũ quẽdam quò trãspirare pharmacum possit relinquito, probéque contectum ac obligatum asseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci virtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem nigrum fiat, non scio quomodo in consuetudinem venerit, & sanè quisquis hunc colorem in eius apparatu non assequitur, is irridetur. modus verò assequendi omnibus promptu est. Nosse tamen operæpretium est ex colore pharmaci vim ipsius minimè permutari. Quòd verò circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidem est plus iusto vstam. si enim parum superuratur, rubicundiorem antidoti colorem reddit:

si verò amplius, non rubicundiorem sed à naturali parũ immutatum facit colorem. Per mensem porrò antidotũ ipsam visitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id quod in superficie est & quod vasi contiguum adhæret, exarescat. Cæterùm tempore ad concoctionem non modico opus habet, quò matura vsui antidotus fiat, & iustè concoquatur. vtplurimùm verò per duodecim mensiũ tempus coadunatur & concoquitur.

Post quantum tempus ea sit vtendum, Cap. XCIII.

QVI verò ipsa magis vigente & validiore vti volunt, etiam post vnum mensem ea vtuntur, præsertim ad eos qui à venenatis bestiis demorsi sũt, & à venenosis pharmacis infecti. hi enim quum grauiore malo vrgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit, Cap. XCIIII.

EST autem pharmacum validum, inquit Galenus, vsque ad XXX annũ, in his affectionibus in quibus non tãta est nocentis causa. Quòd si verò per tẽpus siccior fiat antidotus, eã in mortariũ coniectã & pistillo tritã optimo melle despumato affuso, rursus vnire ac excipere oportet: atq; id quotiescũque aridior facta fuerit, faciẽdũ est.

Modus probandi theriacen, Cap. XCV.

MVlti igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent: deinde ab eius acceptione antidotum bibendã præbent, atque hoc modo eius iudicationem per comparationem quandam faciunt. Si enim valida & vigore efficax fuerit, purgationẽ fieri minimè permittit, sua vi exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si verò æquè purgetur homo veluti si antidotum non accepisset, manifestum fit eam inualidam & exilem esse, vt quæ retinere nõ potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam verò papaueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dissoluunt, eúmque cani aut gallinæ vel columbæ bibendũ præbent. deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eáque nucis Ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neque quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & vtendi modo, & in quibus conueniat morbis, Cap. XCVI.

CÆterùm facultatis eius mensura non eadem in omni bus hominibus existit: sicut neque liquor idem est, in quo dissolutam ipsam exhibemus. In venenatis nanq; pharmacis, aut venenum iaculantis animalis plaga, nucis Põticæ magnitudine in vini cyathis tribus dissolutã bibẽdã præbemus. in aliis autẽ affectionibus tũ mẽsura tũ liquore diuersimodè vtimur: secundum affectionum enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem competenter metimur, & conuenientem similiter liquorem eligimus. Non enim solùm ad bestiarum morsus & venena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per vsus experientiam à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & vertigines sanat: auditum grauem & visum obtusum potu sedat. quandoque & gustus organum debilitatum emẽdat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis & qui orthopnoici dicuntur, ex aqua mulsa potata, diffecans & attenuans ac facilè eductiles reddens coactos & viscosos humores. commodat veteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ: febre carentibus ex vino mulso, febricitantibus, ex aqua mulsa. Conuenit & sanguinem per sputum reiicientibus, siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat: si quidem recens sit elatio, cum posca: inueterato autem malo, ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autem aquam ipsam radicis symphyti decoctum esse. datur autẽ fabæ Ægyptiæ magnitudo ad noctẽ & manè. Sæpe verò & stomachi vitia curauit, & fastidiũ eius, ciborúmque inappetentiam in eorũ desyderiũ & appetentiã suauiter cõmutauit. quin & ventriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, similitérque & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericæ affectioni præclarè auxiliatur, corporis miscellam corroborans, & plerasque cohibens fluxiones.

A Maxima verò eius efficacia in iis qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur, cardiacos *Græci* appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & viribus exoluto, quum ex vini potu sæpè nihil opis sentiant, antidotus ipsa potu sudores sistit, & vires concidentes velut erigit ac fortiores reddit. Lũbricorũ etiã omne genus mirabiliter ex intestinis exigit. & hepaticas omnésque inueteratas affectiones sæpe curat. Arquatum item morbum ex aliqua hepatis affectione oborturn, strenuè sanat. Quandoque & induratos lienes liquefa-
B cit, sordibus eorum & superflua substantia paulatim consumptis. atque hoc cum aceto mulso data præstabilius facit. Deterit & lapides renum, omnéque terrenum & sordidum ex illis repurgat, cum decocto petroselini. difficilẽ item mictionem vesicæ compescit: & in ipsa vlcerationes quãdoq; persanat. Laudatur & ob id quòd omnem insultum diuturni rigoris & algorem tollat, bilisque vomitũ, accessionis exacerbationum tempore aliquẽdo concomitantem sedet. Maximè verò quartanis conducit siquis ea ingeniosè vtatur. Ego igitur (inquit Galenus) multos
C quartanarios hoc ductu vsus facillimè liberaui. primùm quidem eos per vomitum à cœna euacuaui: deinde sequenti die manè absinthii cremorem exhibui, atque ita duabus horis ante accessionem antidotum ipsam dedi: & mirabiliter adeo sæpe successisse noui, vt confestim nulla accessione qui accepisset impeteretur. verùm vtendi tempus non in principio morbi est, sed quum perfecta concoctio in vrinis apparet. etenim si in principio morborum siue ipsa siue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari decoc-
D cto & similibus: & eam præsertim quæ aqua inter cutem & *Græcis* leucophlegmatias appellatur, generosè iuuare cõsueuit per totũ corpus digesta & distributa, atque vndiquaq; ex carnibus exprimẽs humorẽ. Quapropter etiã iis qui malo corporis habitu præditi sunt, optimum pharmacum existit. & elephantiasin sæpe curare solet, corruptionem corporis fieri prohibens: & rigore neruorum conuulsis plurimùm auxiliatur: & membrorum resolutiones in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eiice-
E re, quos natura propter debilitatem expellere non potest. Dãda itaque eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fabæ: ruta tamẽ aut dictamno in prædictis liquoribus decoctis. Podagra etiam affectis & articulorũ omnium fluxione infestatis opitulatur, maximè quum augmenti tempus præterierit, & status acuminis institerit. doloribus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antidotum in potu præbere oportet. illatos enim fluores consumit, & alios inferri impedit. maximè autem profuerit si sani adhuc ipsam accipiant. superfluos enim humores
F expandit & totam corporis miscellam permutat. Multi igitur in principio podagræ per assiduum eius potum perfectè ab affectione sunt liberati. Admirari porrò subit antidotum, quum ipsam non modò corpori medentem videmus, sed ipsum animum sæpe ab affectibus malè dispositũ, iuuare potentem: ex atra bile enim obortos animi affectus ipsa sedat. Etenim assiduè exhibitũ pharmacum ex venis & vicinis partibus atrã bilem velut exhaurit & consumit: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum. Quin & aquæ formidinem pessi-
G mum morbum quo à cane morsi laborant, sæpe tollere consueuit, atque ita mirificè tantorum malorum concursum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus vt quæ in pestilentibus constitutionibus peste apprehensis vnicè auxiliari potest. Eos verò q eã præbiberint, pestilẽti affectione apprehẽdi prohibet. Ipsa enim velut tẽperamẽtũ quoddã, & sanã constitutionẽ corporibus inducit, redundantes humores consumendo, & refrigeratas partes concalefaciendo, insuper & innatam facultatem cor-
H roborans, ad naturales actiones probè obeundas. Cæterùm in peregrinãdo maximè consulo vt ea vtaris quum frigido existente aere per hyemẽ iter facis. est enim veluti bonum viscerum indumentum, quod plurimam caliditatem ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè magno illo belli duce referunt, quòd theriacen quidem nõ

biberit: neque enim adhuc in vſu erat: verùm ex alterius antidoti,quæ poſtea Mithridatica ab illo appellata eſt, vſu,ita corpus apparauerit vt nulla veneni vi lædi poſſet: & quum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet. quum etiam ab hoſtibus vinceretur,ſeipſum interficere vrgebatur,quando plurimo veneni hauſtu mortem ſibi cōſciſcere nequiuiſſet: quapropter vocato quopiam ex amicis,ei iugulum præbuit. Quare vides multæ mixturæ pharmaca multā etiā vim habere, quò corpora ex eorū vſu corroborata, nullis veneni affectionibus,vel rarò & difficulter admodum, obnoxia reddantur. atque hac facultate vel in primis theriacen prædītam eſſe conſtat. Porrò tempus exhibitionis commodum eſt quum probè concoxerit,ipſam accepturus, neque ciborum copia ſit oneratus. Bibat autem ieiunus,quò ſufficiens temporis interuallum ſuperſit ad ipſius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus ſimúlque regionem inſpicito,in quibus ipſum es exhibiturus. Æſtate enim neque in totum dabis. quapropter etiam eis qui in ætate vigoris ſunt,& plurimum habent naturalem calorem,neque multum neque ſæpe pharmacum ipſum exhibere moneo: quemadmodum contrà eis qui iam vrgente & adfecta ætate ſunt,tum plurimum,tum ſæpe cum aqua: quanquā potius conſulam vt cum vino accipiatur. In pueris verò, pharmaci exhibitionem omnino vitare oportet: maior eſt enim pharmaci facultas quàm vires eorum tolerare poſſunt,& corpus ſanè facilè diſſoluit,&inſitum ſpiritum citò extinguit: quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipſum,ſi ignem ſuperet,facilè extinguit. Atque ego verè id narrare poſſum,inquit Galenus, puerum quēdam ab intempeſtiuo antidoti vſu exolutum eſſe. omnem nāque ipſius habitum pharmacū ipſum diſſoluit,& ventrem fluore commouit, atque ita noctu puer expirauit. Quòd ſi aliquando calidiorem regionem inhabites,vitare oportet antidoti vſum,ſufficiente tibi illius loci aeris calore: vnde neque hominibus qui ſub primo ſolis ortu habitantes calidiſſimi ſunt, & multum habent illius regionis calorem,antidotum theriacen conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani,cum quibus cōſentit Galenus, Cap. XCVII.

SAles ex viperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipſi ad omnia prædicta moderatè, per aſſiduum vſum commoditatem exhibentes: quāquam ſint qui eorū auxiliarē potentiā penitus negēt, per exuſtionē diſſipari affirmātes ferarū facultatē. Ego verò dicere auſim,eandē quidē potentiā cum theriaca ſales non habere,non tamē eorum vim per ignē perire, quum multa ſint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conſpiciantur,vel-ut eſt aurum, & calx, & ſimilia. Viperæ enim integræ vſtæ,intenſiorem & malignam vim per exuſtionem deponunt: temperamentum autem auxiliare & ſymmetriam ab igne ſumunt. Propriè autem in affectionibus cutis curandis,ſales commendantur, cuius generis ſunt,leuce,lepra,impetigo agreſtis,elephantiaſis,alphos, ſcabies agreſtis,& raritas ac defluuium capillorum. huiuſmodi enim cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter cutem redundātia optimè diſcutiunt. Pleriſque enim ex eorum eſu ſudor prolicitur, atque ita per exudationem corrupta ſubſtantia euacuatur,adeo vt quidam in principio pediculos excluſerint, intra quatuordecim ad ſummum dies: poſt hos enim nullus in corpore pedunculus apparet. quidam verò pro pediculis ſputa pituitoſa reiectant,à ſalium reiectione initium facientes: deinde paulo pòſt,etiam ſputa repurgata ſiſtuntur. Licet autem tum in prandio tum in cœna eis vti, cum quibuſcunque edulijs eos accipere velis, neque vltrà ad eorū acceptionem prouocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuauitas eſt,vt magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere poſſit. licet igitur vſque ad tria cochlearia per diē ex eis ſumere,maximè ſi cibus prius in ventre ſit probè concoctus. Qui enim eos accipiunt,concoquunt melius & cibi appetentiores ſiunt. floridius etiam corpus habent,& ſenſus omnes vegetiores. Suffuſiones igitur incipientes & nondum congelatas:egregiè diſſoluunt,neque planè quis ſuffuſionem incurrat qui eos quotidie accipiat. purgatio-

A nes item lunares propter obturationem aliquam aut ſanguinis coactionem ſuppreſſas cient. iidem etiam largum & impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt. Quiſquis autem eos præſumpſerit, omnes venenorum & virus iaculantium beſtiarum inſidias euincet: neque etiam quum infectus fuerit,& poſtea ſtatim ſales acceperit,periculum incurret: maximè ſi corporis ſui temperamentum per horum ſalium vſum multo tempore apparārit ac veluti cōdierit,quemadmodum Mithridatem feciſſe dixi. Præſtat & peſtilenti conſtitutione inſtāte,ad auxiliare hoc & ma-
B li depulſorium pharmacum confugere: præſertim ſi ei myricæ herbam admiſcueris. Morborū præterea omniū medici ſales exiſtunt,maximè tamen eorum qui in renibus conſiſtunt: lapides enim in eis atterunt,& planè marcidos renes reſtituunt. vertigini verò & dolori capitis inueterato, morbóque comitiali,nulla alia conſimilis medela exhiberi queat,ſiquis eos per integrum annum ex ordine largè ſumat. Noui & arquatos diuturnos,& ſplenicos ac colicos, qui frequenter in hanc affectionē inciderunt, per eos ſanatos. hydropem etiam,maximè ſubter cutem,
C per eorum vſum reſiccaui, & ingētem famem (bulimon *Græci* dicunt) diſſolui. Vt quis etiam per frigidum aerem iter faciens minus frigore lædatur, comeſti faciunt: rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent,& tuſſes humectas reſiccant: Tabidos verò iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinem reduxerunt, paulatim edulijs adſperſi: exolutos autem à languore per ſectè reuiuiſcere faciunt. ſcio nanque plurimos membris penitus reſolutos per ipſos ſanatos. Ad podagram demū maximè incipientē, & omnino ad omnes articulari mor
D bo affectos,vnicum hoc edulium conſtructum eſſe videtur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati ſunt,vt eis continuè vtantur. Quidam verò viperas totas extendunt & ſiccant,poſteáque terunt ac eas in potu cōtra morbum articulorum exhibent. Cæterùm vix ſatis dignis verbis aſſequi queas,quantum diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorētur,ſi ante acceſſiones & in interuallis quoque ſumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. optimum eſt etiam per ipſos,maximè craſſiores dentes confricare. non enim albiores tan-
E tùm eos reddunt,ſed neque dens poſtea laxior factus mouebitur,neque erodetur,neque ſtuporem incurret. Extrahunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur autem hoc modo: Viperas accipere oportet magnas, eiuſmodè qualem prædiximus ſpecie eodémque tempore captas, numero quatuor,nō vltra biduum poſtquam captæ ſunt adſeruatas: ſed ſi fieri poteſt, eadem qua captæ ſunt die, eaſdem in ollam figulinam puram magnam coniicere oportet,ſtatímque ſupra ipſas pro ſale ammoniaco,ſalem
F communem lotum & exſiccatum iniicere. præſtiterit quidem ammoniacum ſalem eſſe, ſi verò haberi non poſſit,communis & albi Italici modii dimidium hoc eſt libras viginti,iniicito: atque id non in meridie facito ſed manè. tunc enim rigētes adhuc beſtiæ ad motū tardiores ſunt. Quòd ſi phagi etiam arboris ramulo viperas cædas,ad motum ipſas tardiores reddes, & mirabilem eis ſoporem induces. eſt antē phagus ſpecies quercus. Quum igitur velut dictum eſt,viperas ſalibus grauaris & oppreſſeris, paſtillos inſuper ad ſales adijce hoc modo appara-
G tos: Radicis gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotūdæ ſeſquilibram,comæ centaureæ minoris lib. duas,ſeminis cardamomi libras duas, marrubii, ſcordii, apii, chamædryos, ſeminis rutæ hortenſis,ſingulorum libram vnam. Hæc omnia in craſſas partes contundito, & cum Attico melle ſubacta in quinque aut ſeptem paſtillos latiores, quò probè exuri queant,reducito. Hos equidem paſtillos eo quo dixi modo præparatos habens, ad ſales viperis viuis iniectos imponito. Deinde ſquillas electas,magnitudine ſua manum explētes, recētes quinque in tenues par-
H tes diſſectas paſtillis ſuperindito, aliúmque dimidium modium Italicum hoc eſt viginti libras alias ſalis, ſupra ſquillā & paſtillos iniicito, & deinde ollam operculo tria foramina habente obturato, eámque forinſecus totam luto figulino,vt ſi rūpatur nihil pereat,oblinito. indéque

ſenſim igni adhibeto, paulatímque circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorum aut vitis lignorum ollæ ſubiectorum exuſtionem, vaporem inde per foramina elatũ obſeruato. primùm enim fumus multus caliginoſus & turbatus valde exiens apparebit, ſignificationem perhibens quòd ignis iam feras ipſas contingit, quo tempore diligenter cauere iubeo ne quid ex illo fumo per (reſpirationẽ) haurias, aere nimirum per ferarũ exhalationem infecto. deinde vbi ceſſauerit vapor, & flãmam quandã exilẽ per foramina conſpexeris egredientem, tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ita olla ab igne ablata, pérque diem ac noctem refrigerata, vſta per apertam ollam eximito, & cum ſubſcriptis tundito. ſunt autem hæc: Seminis rutæ ſylueſtris dodrantem, hyſſopi dodrantem, nardi Celticæ ſeſcuncẽ, ſtachyos ſeſcuncem (eſt autem marrubio ſimilis non tamen ſpinoſa planta ſeu frutex) ſeminis fœniculi montani ſeſcuncem, petroſelini Macedonici trientem, comæ origani dodrantem, ſeminis hormini toſti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. duas, ſeminis coriandri ſeſcuncem, piperis longi libras duas, radicis ſilphii vncias ſeptendecim, zingiberis non corroſi lib. II. ſeminis ſatyrii quadrantem: quidam verò radicis ſatyrii coniiciunt ſeſcuncem: pulegii montani ſeſcuncem, ſeminis menthæ ſeſcuncem, aut (ſi haberi non poſſit) herbæ ſiccæ ſeſcuncem, tordylii & caſiæ, cuiuſque quadrantem, ſeſelis Maſſilienſis ſeſcuncem, cinnamomi vnciam vnam. Maximopere autem conandum eſt vt craſſiora, veluti ſunt lignoſa omnia, contundendo attenuentur, neque quicquam ex eis reiiciatur. Tuſa autem, per anguſtiſſimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutiendo, quò quamoptimè vniantur: atque ita omnia in vitreis vaſculis reponito, neque ſtatim vtitor, ſed poſt quadrageſimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem commoditatem de ſe præbet, maximè ſi extra omnem humiditatem ipſum ſiccum adſeruaris. cæterùm colore non valde nigreſcit. Ego verò, inquit Galenus, beſtias ipſas non exuro, ſed paſtillos ex eis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum beſtiis vtuntur admiſceo & ſimul exuro, quò eam quam in ſe habent amaritudinem per exuſtionem abiiciant. tantam autem paſtillorum menſuram adiicio, quantam coniectura aſſequi poſſum quatuor numero viperas habere, & ſanè ſales verè optimi euaſerunt, vtpote qui neque ex vſtione cinereum retulerint ſaporem, neq; nigrum colorem, ſed & ob qualitatem vſui gratiſſimi ſint facti, & qui vim qua eos propriè præſtare prædicaui, efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor viperæ magnæ, paſtillorum ſiccorũ ſextãtem & vnciæ dimidiũ. atque hic quidem eſt totius confectionis ſalium theriacorum modus. Oportet autem medicum variè ipſis vti: vtpote ſi ſanguinem ſpuentibus ſales hos exhibiturus ſit, radicis ſymphyti contuſæ & cribratæ ſextam partem ad ſalis modum addet. veluti ſi quinque cochleariis pharmaci vnam ſymphyti addat. In phthiſicis autem ſiue tabefactis & pectore ſuppuratis, iridis tenuiſſimè tritæ aut dictamni ſextam partem ſalis ponderi adiiciet. Hepaticis verò chamæpityn, ſpleniticis cyclamini radicem, aut capparis corticem, aut piperis addet ſextã partem. Quòd ſi ad podagricos apparare velis, dimidiũ præſcripti ponderis ſatyrii auferto, vitãdo ne rabioſas & membra exoluentes in ipſis excites voluptates. Cæterùm in renibus lapides quammaximè atterunt ſales, ſi carpobalſamum aut lithoſperma appellatum habuerint admixtum. Si verò vim contra venena intenſiorem facere velis, in ſalium confectione ſcordium & marrubium duplicabis; inſupérque anatum ſanguinem ſiccum adiicies. Eis verò qui à rabido cane morſi ſunt, amplius conferent, ſi pæoniæ radicem addas aut cancros exuſtos. Opiſthotonicis autem qui retrò neruis conuelluntur, maximè profuerint, ſi caſtorei & opopanacis parum habeant admixtum, in eis ſanè qui id tolerare poſſunt. Viſum porrò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Concoctionem verò ciborum iuuant, ſi caſiæ & coſti eis

A ſufficiens modus addatur. ad inflationes autem cuminũ
adiicito. Vrinam amplius ciet dauci ſemen additum.
quartanas verò amplius ſoluunt ſi verbenacã rectam, &
eupatorium, & ſuccum Cyrenaicum, aut ipſum laſer aſ-
ſumant. verùm (vt ſummatim dicam) omne quod com-
modum & habile noueris affecto membro, idipſum ad
ſales, ſiue in ipſorum confectione, ſiue exhibitionis mo-
do admiſceto. Quin & amariores ſcio ſales apparatos. ex
iis enim quæ cum viperis vtuntur, ariſtolochiam, & ſcor
dium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho,
B eadémque poſtea cum reliquis quæ tunduntur, miſceo, i-
mò & ſtœchadis parem ſcordii menſuram addo: atque
ita guſtu amariores ſales euaſerunt, & in vſu ſanè ad mul-
ta mihi commodiores ſunt experti. Porrò cauendum eſt
ne eos prægnantibus & ab vbere lactãtibus exhibeamus:
& ne pueris ac temperamento calidioribus, & præſertim
tempore æſtiuo & regione calida, & qui acuta & ſicca fe-
bre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica, Cap. XCVIII.

HÆC, vt Antipater & Cleopater tradunt, iſta capit:
C Myrrhæ drachmas octo obolos quatuor, ſpicæ nar-
di tantundem, croci drachmas ſeptem obolos tres, opii
drach. quatuor obolos duos & dimidium, ſtyracis drach.
quinque, caſtorei drach. ſex obol. vnũ, cinnamomi drach.
ſeptendecim, polii drach. quinque, ſcordii drach. ſepten-
decim, zingiberis tantundem, coſti drach. ſedecim, pipe
ris albi drach. quinque obol. vnum, piperis longi drach.
ſedecim, ſeſelis incorrupti drach. quinque obolos duos,
petroſelini drach. quatuordecim, ſeminis dauci drach. ſe-
decim, caſiæ drach. quindecim, thuris drach. ſedecim, ſuc
D ci hypociſthidis drach. VI. & ſeſquiobolum, nardi Celticæ
drach. quatuor, ſeminis fœniculi drach. quatuor, folii ma
labathri drach. quatuor, acori incorrupti, phu, ſagapeni,
carpobalſami, hyperici, iridis Illyricæ, acaciæ, gummi,
ſeminis cardamomi citra medullam, ſeminis pelecini,
ſingulorum drach. duas, Lemniæ ſphragidis, confectio-
nis cypheos, partiũ ſcinci iuxta renes ſitarum, ſingulorũ
drach. II. ſeminis thlaſpios drach. XVI. gẽtianæ drach. IIII.
aniſi drach. III. roſarum ſiccarum mundarum drach. V.
E mei drach. quatuor, florum iunci odorati drach. ſex, opo-
panacis drach. ſex, galbani drach. ſex obol. tres, opobalſa-
mi drach. ſex obol. tres, ariſtolochiæ drach. vnam, hyſſo-
pi drach. tres, marrubii drach. vnam, chamæpityos drach.
tres, roſmarini drach. quinque, terebinthinæ Chiæ drach.
ſex obol. tres, mellis Attici deſpumati quantum ſufficit.
Vinum ne addas, ſed prædiſſolutis melle calido ſuccis, in-
déque tritis ac adiecta terebinthina, inſpergito ſicca con
tuſa & anguſtiſſimo cribro excuſſa: vnitóque, & reponito
omnia. Datur drachmæ põdere, aut ad ſummum ſiliquæ
F vigintiquatuor ex ea exhibentur.

Confectio cypheos, Cap. XCIX.

CÆterùm cypheos quæ in antidotum coniicitur, de-
ſcriptio hæc eſt: Vuæ paſſæ tenuis ac pinguiſſimæ, de-
tracta pellicula & vinaceis, hoc eſt ipſius carnis, drach.
vigintiquatuor, terebinthinæ vſtæ drach. vigintiquatuor,
myrrhæ dr. duodecim, cinnamomi drachm. quatuor, flo
ris iunci odorati drach. quatuordecim, croci drach. vnã,
bdellii drach. ſex, onychos hoc eſt vnguis aromatici dra-
chmam vnam, aſpalathi drach. duas & dimidiam, ſpicæ
G nardi drach. tres, caſiæ drach. tres. cyperi drach. tres & di-
midiam, baccarum iuniperi magnarum drach. tres & di-
midiam, calami aromatici drach. nouem, mellis quãtum
ſatis eſt, vini odorati parum. Myrrham, bdellium, & tere-
binthinam vſtam contere cum vino vt mellis craſſitudi-
nem induant: deinde vuam paſſam per ſe probè tritam
adiice, ſimúlque tritis mellis ſufficientem modum infun
de, ac reliqua inſperge, paſtillíſque inde formatis vtere.
Vritur autem terebinthina hoc modo: Terebinthinam
coniice in ollam, & triplum aut etiam amplius aquæ in-
H funde, & ad ignem adhibe, nihilque omnino mouendo
coque. vbi verò conſumpta fuerit aqua, & terebinthina
attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi poſſit,
eam tolle, atque in antidoti confectionem aſſume. Si ve-
rò inſumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina,
aliam aquam ſuperfunde, rurſúſque ad ignem adhibe,

donec friabilis reddatur. Datur autem cyphi ipſum & per ſe commodè iis qui hepar, aut pulmonem, aut renes, aut aliquod aliud viſcus exulceratum vel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ vſu, Cap. C.

DAtur itaque ad ſummum ex præſcripta antidoto Mithridatica nucis, Pôticæ magnitudo: eis verò qui ad integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. augetur autem & minuitur hæc magnitudo in mediis ætatibus. Atque iis quidem qui febre carent, ex vino danda eſt, aut vino mulſo, aut condito, ſi quidem hepar habeant obturatum: febricitantibus verò, ex aqua aut aqua mulſa. Facit enim ad antiquas ſtomachi fluxiones, itémque thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abſceſſus. facit ad tabidos, & ad ventris inflationes. & cœliacis medetur. Emẽdat & reducit obtuſum appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit lapides, ſanat vrinæ difficultatem & atram bilem congregari vetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias item affectiones conueniens eſt. Acuit viſum eorum qui eam accipiunt. plurimam autem (præſertim præſumpta) vim habet, quòd non permittat quempiam à lethali veneno lædi: qua gratia etiam à Mithridate compoſita eſt & appellata.

Antidotus Eſdræ aut prophetæ doctoris, Cap. CI.

AMomi ſcrup. duodecim, floris iunci odorati drach. nouem, pyrethri drach. ſex, croci ſcrup. trigintaſex, cinnamomi ſcrup. ſex aut caſiæ duplũ, myrrhæ troglodyticæ ſcrup. duodecim, ſtyracis calamitæ ſcrup. XVIII. petroſelini ſcrup. tres, ſeminis dauci ſcrup. tres, tragacanthæ ſcrup. ſex, ſucci hypociſthidis ſcrup. IX. iridis Illyricæ incorroſæ ſcrup. quindecim, ſeminis fœniculi ſcrup. ſex, bdellii ſcrup. nouem, thuris drach. vnã, ſulphuris viui ſcrup. ſex, ſeminis hyoſcyami albi ſcrup. vigintiſeptẽ, caſiæ ſcrup. nouem, ſeminis papaueris ſcrup. triginta, ſpicæ nardi ſcrup. duodecim, ſeminis rutæ ſcrup. tres, ſeminis ocymi ſcrup. tres, rhois culinarii ſcrup. quinquagintaquinque, ſeminis anethi ſcrup. ſex, aſari drach. vnam, ſeminis cardamomi reiecta medulla ſcrup. ſex, opii ſcrup. vigintiſeptem, euphorbii ſcrup. ſex, piperis ſcrupulos triginta, roſarum ſiccarum ſcrup. nouem, folii ſcrup. duodecim, opobalſami ſcrupulos vigintiquatuor, ventris mergi ſcrupulos ſex, laccæ ſcrup. duodecim, lycii Indici ſcrupul. duodecim, caryophylli ſcrup. duodecim, ſtercoris reperti in aluo mergi ſcrup. ſex, rhei Pontici ſcrup. duodecim, mei athamãtici ſcrup. ſex, floris nerii ſcrup. quatuor & dimidium, terræ cimoliæ ſcrup. duodecim, ſucci artemiſiæ ſcrup. viginti, foliorum ſeridis ſcrup. nouem, ſpicæ Celticæ ſcrup. duodecim, roſarum rhododaphnes ſcrup. ſex (alii etiam caſtorei ſcrup. duodecim: verùm tu caſtorei ſcrup. tres coniicito) coſti ſcrup. duodecim, gentianæ ſcrup. duodecim, confectionis hedychroi ſcrup. nouem, aniſi ſcrup. ſex, ſiſonis ſcrup. octodecim, ammoniaci thymiamatis ſcrup. duodecim, quandoque & foliorum citri ſcrup. duodecim, vini veteris odorati quantum ſatis eſt, mellis deſpumati primarii lib. quinque vel ſex. Apparatur autem hoc modo: Arida omnia cum croco & caſtoreo ac hedychroo tundito, & per anguſtiſſimum cribrũ excutito: opium verò, myrrham, hypociſthidẽ, bdelliũ, lycium, ammoniacum in vino macerato. tragacantham autem per ſe macerato. Sequenti deinde die roſas rhododaphnes & ſerin terito ac vnito, & tragacãthæ ſimiliter probè tritæ reliqua trita adiicito, & cum ſucco artemiſiæ vnito. mel quoque deſpumatum & tepefactum ſæpe inſtillato ne tragacantha exareſcat: deinde & arida tuſa inſpergito, ſufficientérque vnita probè contegito: in ſequentibus verò diebus ſeptem aut nouem, in ſole terito, & vaſis vitreis excipito. neque tamen vaſa expleto, ſed locum reſpirationi reliquum facito. Vſus eius eſt ad venenum iaculantium animalium plagas. datur autem fabæ magnitudine ex vini cyathis duobus manè & ante ſomnũ eodem modo. illinitur & plagæ, eámque à periculo vindicat. Eis verò qui lethale venenum hauſerunt, poſt vomitus & ante, nucis Ponticæ magnitudine datur, manè &

A ad ſomnum cum vino. præſumpta etiam, veneno vim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in ſapa dilutam fronti illinito. dato & ad ſomnũ phaſioli magnitudine, modica aqua & ſapa diſſolutam. Furioſis verò ante ſomnum datur fabæ magnitudine ex ſapa diluta: diſſoluitur etiam cum ſapa, & toti fronti & inter ſupercilia illinitur: per omnem item foris naſum ante ſomnum: maximè enim ſomnum inducit. Cæterùm ad oculorum inueteratas fluxiones ſapa liquefactam ad frontem vſque ad ſupercilia illinito. Ad molares dentes eroſos, itémque

B ad dentium dolores, cum ſapa liquefactam & calefactam ore detinendam præbe, & confeſtim quieſcet dolor. Ad tuſſim verò diuturnam & ſpirandi difficultatem ac orthopnœam, datur nucis Ponticæ magnitudine, non febricitantibus, cum aqua frigida: febricitãtibus, cum aqua mulſa. datur autem ex ordine per dies ſeptem ante ſomnum. Ad tabidos verò ſubcruenta expuentes & eos qui abſceſſum internum habent, fabæ magnitudine dato cum ſapa modica frigida aqua diluta. Dato autẽ ad plures dies manè & ante ſomnum, & ſanabitur affectio quantumuis

C ſit diuturna. vtere igitur, neque eam contemnito. Porrò ad diuturnos ſtomachi dolores ex frigiditate obortos, cum ſapæ cyathis tribus magnitudinem fabæ dato ante ſomnum: ſi verò febricitent, cum aqua mulſa. Ad ſingultum verò ob repletionem aut frigiditatem, datur fabæ magnitudine ex aqua mulſa ante ſomnum: ad hepatis obturationes, fabæ magnitudine cum condito; ad durities verò cum aqua mulſa: ad ſplenicos ex aceto aut acetomulſo: arquato infectis ex vino mulſo, hydropicis ex aceto mulſo aut vino mulſo. illinito etiam cum antidoto

D tumefactas partes, & tumorem reſiccabit. E lapide laborantibus datur cum ſapa: ad vrinæ difficultatem cum apii decocto, aut petroſelini, aut aliquo conſimili. Ad profluuium ventris & cœliacis & dyſenteriæ, maximè incipienti, nucis Ponticæ magnitudine dato, manè & ad ſomnum ex vino: in febrientibus ex poſca diluta confidenter vtitor. Ad podagrã fabæ magnitudine præbeto cum aqua mulſa. eliquatam etiam cum ſapa affectis locis illinito. Et ſiquidem principium fuerit affectionis, liberabitur ac euadet: ſi verò diuturnum fuerit malum, magno-

E pere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infeſtatos, eam cum vnguento alíquo, gleucino puta, aut irino, aut ſicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad elephãtiaſin, in principio præſertim, imò & iis qui iam malo oppreſſi ſunt, nucis Ponticæ magnitudine ex aqua mulſa bis per diem dato, eliquatam etiam cum vino toti corpori per nouem ex ordine dies in ſole illinito. diſcedit enim paulatim à corpore cutis, & veluti ſquamulæ decidunt, & tota concretio & corporis miſcella renouatur. Ad ægrè parientes mulierculas ipſam

F per ſe ad imum ventrem illinito, & facilè partus prodibit. Ad vlcera poſtremùm maligna & diuturna in cutis ſuperficie oborta, veſtis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia, Cap. CII.

ANtidotus pæonia, verè pæonium pharmacum multo vſu iudicatum & approbatum. Amomi ſcrup. octodecim, croci ſcrup. quadraginta, radicis pæoniæ ſcrupul. duodecim, ſeminis pæoniæ ſcrup. duodecim, piperis albi ſcrup. nouem, piperis communis ſcrup. duodecim.

G phylli ſcrup. nouem, euphorbii ſcrup. nouem, ſpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici ſcrupulos duodecim, coſti ſcrup. duodecim, petroſelini ſcrup. XLII. opii ſcrup. quindecim, ſeminis hyoſcyami albi ſcrupulos duodecim, (alii ſcrupulos octodecim habent) ſtyracis primarii ſcrupulos nouem, myrrhæ troglodyticæ ſcrupul. duodecim, caſiæ vnciam vnã, pyrethri ſcrupulos duodecim, thuris ſcrupulos octodecim, caſtorei ſcrupulos ſex, calaminthæ ſcrupulos nouem, mellis deſpumati quod ſatis eſt, itémq; vini. Opium, myrrham, thus, cum vino terito: ſtyracem verò

H cum modico melle liquefactum ſimiliter probè terito, atque eis vnito: adiectiſque aridis tritis melle excipito, ac vtitor. Dantur ex ea ſiliquæ tres, cum aqua calida ieiuniis, frequenter etiam ante ſomnum prout res vrget. Facit autem ad deſtillationes è capite, & tuſſes, puriſque reiecta-

tiones,tabidos,peripneumonicos,pleuriticos. præter opinionē enim thoracē extra periculū fiſtit,tū quod à deſtillationibus tū quod ab vlcerationibus imminet,etiāſi ſanguinē reiectēt. Ad anginā verò vino mulſo diluta vtere aſſiduè gargarizādo,pinnuláq;etiā cū melle illini. Ad colicos autē & ex renum lapide affectos, excellēter efficax exiſtit. In exacerbationibus enim colicorum febre carentium exhibita, euestigio dolores ſedat: ſi verò febriant, remiſſiones febriles obſeruato: atque ita exhibeto. Frangit enim calculos,& ab vrinæ difficultate liberat, ea præſertim quæ ex craſſis humoribus & propter obturationem eſt oborta. Infunditur etiam,& maximè in ipſis colicis,vehementiſſimis vrgentibus doloribus,cum oleo rutaceo:& ſtatim à periculo liberat. Longas autem febres, maximè quotidianam & quartanam facilè ſoluit duabus ante acceſſionem horis data. quin & ægros ad reficienda corpora optimè paratos fecit. Datur autem non in principio morborum,ſed quum perfecta concoctio apparuerit in vrinis. Cæterùm ad peſtilentes & populariter graſſantes morbos ex vitiato aere obortos in corporibus,ſūmè auxiliatur,& in principio ſanè data peſtilentem prohibuit ſæpe diſpoſitionem. præſeruat etiam in dyſenteriis & torminibus inteſtinorum. Inducit & ſomnos dolori minimè obnoxios,neque ſoporem ac ſtuporem infert veluti reliqua ad leuandos dolores apparata: verùm ſomnum tandiu detinet,quouſque pharmacum penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris à ſomno ſurrexerunt adeo concoquendi facultate præſtantes, vt obliti ſint an vnquā aliquid à principio doluerint. Plura autem his & vltra promiſſa, ei confidere potes. At verò ſi viſceris alicuius inflammatio adſit, cauere oportet ne exhibeamus eam priuſquam inflammatio laxetur. Quòd ſi tamen periculum maximum inſtet, id ipſum præfatus ac præteſtatus dato, quò ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur,eáque tandem victoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli,
Cap. CIII.

Facit ad omnes, maximè tamen inueteratas circa os ventris atque ipſum adeo ventrem,affectiones, & ad hepaticos. eſt ſtomacho vehementer grata & efficax. Cinnamomi drach.vnam,aut caſiæ duplum,amomi dextantem,ſpicæ nardi trientem, folii trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam vnam,caſiæ beſſem,croci vnciam vnam, floris iunci odorati vnciam vnam, coſti vnciam vnam,piperis ſeſcuncem, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt. Ego autem,inquit,cinnamomi modum cōduplico,meliórque antidotus redditur. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum vino aut vino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa,ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus,
Cap. CIIII.

Antidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem,reficcans & concoquens. facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo: Croci drach.ſex, caſiæ drach. tres, cinnamomi drach.duas, coſti drachm. quatuor,ſtyracis drach.octo,piperis longi drach.quatuor, piperis albi drach.quatuor,galbani drach.quatuor, myrrhæ drachmas quatuor,(quidam verò decem ſumunt) opii drach. tres, caſtorei drach. quinque. Succulenta cum vino vetere terito, reliqua verò contundito & cribrato ac tritis adſpergito,& mellis deſpumati quantum ſufficit adiicito, vnitóque ac adſeruato. datur quibuſdam magnitudine fabæ, aliis magnitudine erui. colicis verò à cibo præbeto cum vini auſteri cyatho vno: in affectionibus autem circa hepar & veſicam ex paſſo dato: tabidis & pectore ſuppuratis fluxionéque infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia, Cap. CV.

Athanaſia,vt nunc apparatur: eſt autem Ægyptiorum inuentum. Croci,ſpicæ nardi,folii malabathri, coſti, fœnigræci,glycyrrhizæ,radicis eupatorii, petroſelini,ſty-
A racis,caſiæ,opii,ſing.æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine,hepaticis quidem,ſi non febriant,cum vino mulſo: febrientibus verò,cum aqua mulſa. datur ad dies ex ordine ſeptē. In angina cum melle delingēdam dato: in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis,& qui non concoquunt cibum, cum poſca: in fluxionibus verò ſtomachi ac alui in cataportia informatā dato: quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam veſicam & vuluam cum tepida aqua: in morbo
B arquato,hydrope,& renum morbo cum vino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes, ſummè auxiliatur ante acceſſionem accepta. iis qui diuturna oculorum fluxione laborant,ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſii theriaca,qua Marcus Imperator vſus eſt,quæ ante & poſt infectionem ſumitur,
Cap. CVI.

C Trifolii bitumen olentis ſeminis,rutæ ſylueſtris, farinæ erui ruſi,ariſtolochiæ rotūdæ, æquales omnium partes in paſtillos redige,& ex eis drach. vnam cum vino & oleo præbe. Alia confectio valde bona. Farinæ erui rufi drach. quadragintaocto,aniſi, ſeminis fœniculi, ammii,ſeminis apii,ſing.drach.octo,mei drach.quatuor, ſeminis trifolii,opopanacis,ſerpylli,cuiuſque drach.quatuor,cum vino redige in paſtillos, & cum vino ter præbe bibendos.

Oribaſii theriaca ex bryonia,
Cap. CVII.

D Theriaca ex bryonia ad venenatorum animalium morſus & veneni hauſtum, ad morſos à vipera,& à ſcorpio percuſſos: Radicis bryoniæ,opopanacis,iridis,roſmarini,opii, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach.quinque, thuris drach.ſex, ſeminis rutæ ſylueſtris drach.ſex, cumini drach.ſedecim, (alii tres tantùm drachmas habent) farinæ erui drach. ſedecim, (alii quatuor habent) cum vino paſtillos informato, atque ter cum vino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt: Iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

E Antidotus Hadriani, Cap. CVIII.

Piperis drach. viginti, ſeminis hyoſcyami albi drach. viginti,opii drach. decem,croci drach.quinque, ſpicæ nardi,euphorbii, amomi, pyrethri, cyperi, cardamomi,folii,rutæ ſiccæ,caſiæ,caſtorei,ſeminis dauci,myrrhæ, petroſelini,cuiuſq; drach.I.roſarū ſiccarū ſeſquidrach ſeminis apii ſeſquidrach. zingiberis drach. II. opobalſami drach. II. mellis quantum ſatis eſt. Datur ad ſummū nucis Ponticæ magnitudine: minimum verò fabæ Ægyptiæ modo. Facit ad colicos ante ſomnum data ex aqua calida: ſtomachicis,& qui reuomunt cibum, ex poſca, in vri-
F næ ſtillicidio ex aqua calida: hæmoptoicis ex poſca: dyſētericis eam in cataportia redigito,& ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato: aridè verò tuſſientibus cum melle delingendam exhibeto: morſis à phalangiis & viperis cum vino mulſo. Educit & menſes cum vino mulſo accepta in quo pulegium, aut calaminthe, aut ruta ſint incocta. colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus achariſtos, cui digna gratia referri non
G poteſt, Cap. CIX.

Caſiæ,myrrhæ,piperis albi,piperis nigri,caſtorei, galbani,ſtyracis,croci,coſti,opii,ſpicæ nardi,ſingul. par pondus. mellis quantum ſatis eſt. datur magnitudine fabæ. Facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace,& ad hepaticos,cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo: ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrii antidotus ex ſulphure viuo,
Cap. CX.

H Febrem finit. Hac, inquit Philagrius, omnino vtor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores: Sulphuris viui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſtyracis, opii, myrrhæ, cuiuſque drachm. octo, coſti drach. decem, rutæ drach. decem, croci drach.

tres,casiæ drach.vndecim,piperis drach. duodecim.exci pe melle Attico despumato. Dato hora vna ante impetũ exacerbationis ex posca dilutiore calida,& post modicũ interstitium dormire iubeto.somnum enim inducit,atque omnes diuturnos febrium insultus soluit. Verùm nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifestissimè ex vrinis deprehendatur. Bene prospicere etiam oportet quò is qui accepturus est,redundantibus excrementis non sit onustus,& maximè si febres quotidianæ existant. Datur ad summum; quum adhuc in vigore est pharmacum,nucis Ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis, Cap. CXI.

MEdetur hæc morsibus animantium virus iaculantium,viperarum,cerastæ,aspidum, natricum terrestrium plagis,& paruarum bestiarum puncturis,itémque vesparum:& marinæ turturis siue pastinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum item & scorpionum. Apparatur hoc modo: Iridis Illyricæ,zingiberis,opopanacis,opii,herbæ rosmarini,myrrhæ troglodyticæ, seminis trifolii bitumen olentis,cuiusque drach.octo, aristolochiæ drach. vndecim,seminis rutæ syluestris drach.duodecim, radicis bryoniæ aridæ albissimæ drach. sedecim, serpylli,castorei,radicis eryngii,seminis apii,cumini Æthiopici recentis,cuiusque drach.sex,(alii drach.duodecim habent) farinæ erui rufi,drach.vigintiquatuor. Omnia hæc contũdito & cribrato: opopanaca verò cum vino dissoluito, eique arida inspergito,& in pastillos reducito,& ex eis drachmam vnam cum vino veteri meraco bibendam præbeto. statim enim vt potatur commoditatem suam ostẽdit. facit ad coli aut ventris inflationes ex aqua ter potata. facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent citra manifestam causam.

Antidotus theodoretos ex anacardiis, Cap. CXII.

ANtidotus theodoretos, *hoc est diuinum munus*, ad totũ hominem vtilis est. facit ad vertiginem & omnes capitis affectiones,omniáque pectoris vitia emendat: maximè verò suspiriosis,orthopnoicis,tabidis,pleuriticis,hepaticis,splenicis,& quibus exacescit in ventre cibus, & omnibus diuturnis circa stomachum & ventrem affectionibus prodest. His item qui ex longis morbis se ægrè reficere possunt,& qui decolores sunt, & quib⁹ corpus in arquati colorem mutatur,& quibus aqua subter cutem effundi incipit,renum etiam affectionibus,& eis qui assiduo coli dolore affliguntur,auxiliatur: omnémque habitum corporis corroborat. Quin & febribus inordinatè veterascẽtibus, atque etiam per certum circuitũ redeũtibus, ante accessionem data prodest. Mirabiliter vtilis est mulierculis quæ purgationis menstruæ stillicidio ac strangulatu vexantur, & quæ ab vtero suffocantur. soluit etiam ventrem citra molestiam. educit enim ea quæ iã longo tempore intestinis inhæserunt: &(vt semel dicam) est diuinum donũ. huius enim vsu in omnibus senties successum. Quòd siquis,vere & autumno præsertim, semel aut bis ea vtatur,neque circa diætam magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet. non solùm enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiam futuras timemus impedit. habet autem hoc modo: Croci,casiæ, phylli,spicæ nardi,mei,agarici,rhei Pontici, floris iunci odorati, acori,epithymi,piperis,sarxiphagi,iridis Illyricæ,caryophylli,carpobalsami,myrobalani interni,cuiusque scrup. nouem,anacardiorum scrup.decem,aloes scrup.XXVI. mellis despumati lib.III. Datur ad summum drach. quatuor põdere ex aqua mulsa,aut vino,aut vino mulso, secundum quod cuique affectioni commodum fore putas. Cæterùm si scãmoniæ scrup.IX. assumpserit,præter opinionẽ flauã bilẽ purgat: si verò epithymi scrup.IX. accẽperit & scãmoniæ scrupuli dimidium,atrã bilẽ expurgat. id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo veratri nigri corticis drachmam vnam assumat. In pituitosis porrò vtiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tusa & tenuissimè cribrata admiscetur.

Theodoretos aliter apparata, Cap. CXIII.

ALoes drach. LX.& siliquas LX.agarici drach. XXIIII. croci drach.sex,rhei Pontici drach. sex,asari drach. IIII.costi drach.octo,acori drach.sex, cinnamomi drach. sex,xylobalsami drach.quatuor, spicæ nardi drach. tres, casiæ drach.sex,mei drach. duas,chamædryos drach.IIII. masticHes drach. sex, piperis albi drach. quatuor; mellis despumati quantum sufficit. dantur ex ea ad summum drach.quatuor,ad emolliendum ventrem. Quòd si quotidie ea vt antidoto vti velis in aliqua ex prædictis affectionibus,nucis Ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis. Quidam verò & piperis nigri,& albi, & longi,singulorum drach.duas addunt. item amomi,floris iunci odorati,zingiberis,cuiusque drach.duas. gentianæ insuper drach.duas aliqui adiiciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata, Cap. CXIIII.

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta,itémque insaniam. facit stomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc splenicis & hydropicis. Habet compositio hoc modo: Spicæ nardi,folii,croci,mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati,rhei Põtici, myrobalani,caryophylli,cuiusq; drach. quatuor, aloes sextantem, carpoballsami scrup. sedecim, zingiberis scrup. sedecim, mastiches scrup. quatuor, iridis trientem,anacardiorum scrup.quatuor,agarici scrup. octo,corticis radicis fœniculi libr.vnam, aceti acerrimi sesquisextarium,mellis sesquisextarium. Corticem prælotum,in aceto per triduum macerato. deinde vt dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adiicito,rursúsque ad mellis spissitudinem coquito, atq; vbi tepuerit,ad arida tenuissimè trita in mortarium addito,& diligenter vnito,reponito,ac vtitor velut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasii, Cap. CXV.

FAcit ad stomachicos,colicos,vuluæ strangulatus,hydropicos. Corticis radicis fœniculi libras tres, aceti acerrimi libras sex. radices aceto ad tertias coquito, & percolato,aceto mellis libras quatuor adiicito,& ad mellis spissitudinem coquendo redigito,refrigerato,& paulatim ad subscripta tenuissimè trita in mortarium addito. sunt autem hæc: Aloes bessem,iridis sextantem, mastiches vnciam vnam,zingiberis,casiæ,nardi Celticæ,helenii,sing.vnciam vnam,piperis drach.quatuor,mei vnc. vnam, aut si non adsit, nihil impedit. Datur cochlearii mensura cum aquæ mulsæ cyamis quatuor. (est id poculi genus,& Ægyptio vocabulo ciborium appellatur.) Ab acceptione etiam,aquæ calidæ cyamos duos absorbeant.

Cyphi ex rebus trigintasex, Cap. CXVI.

THuris sescuncem, styracis pinguis libr.vnam, myrrhæ trientem,folii quadrantem, costi trientem, amomi quadrantem,spicæ nardi quadrantem, casiæ quadrantem,sabinæ,cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis,carpobalsami, sing.sextantem, nardi Celticæ,helenii,hypni,floris iunci odorati,aspalathi, cuiusque vnciã vnam, mastiches quadrantem, ladani quadrantem, baccarum iuniperi magnarum & paruarum,bdellii,singulorum sextãtem,seselis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, croci trientem,seminis cupressi vnciam vnam,(alii drachmam vnam habent) calami aromatici drachmas quatuor,rosas virides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ sescunciam,caricarum pinguium sescuncem,palmarum pinguium quadrantem, carunculæ vuarum passarum quadrantem,nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ vnciam vnam,mellis sesquilibram,vini odorati quantum satis est. Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito,palmis,caricis, vuis passis prius in mortario tusis. deinde mastichen tritam eis addito, & bdelliũ, ac pineas nuces rosásque, & thus, vnumquodque per se tritum. postea etiam styracem adiicito, & ladanum,per se in mortario contusa: deinde terebinthinã & mel adfundito,& arida infarcito. Ego verò thus, bdellium,myrrhã & ladanum cum vino tero, atque ita ad tusa in mortariũ coniicio, & pastillis inde formatis vtor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum vino: ad hepatis & renum exulcerationes cum passo, ad obturationes eorundem, cum

vino mulso. Tussiētibus, tabidis, orthopnoicis, cum aqua mulsa. stomachicis, splenicis, ischiadicis, cum aceto mulso. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem, cum aqua calida. datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus vigintiocto, Cap. CXVII.

Aspalathi, bdellii, helenii, ladani, styracis, myrrhæ, cuiusque drachmas septem, baccarum iuniperi magnarum quinquaginta, paruarum itidem quinquaginta, succi hastulæ regiæ trientem, sabinæ trientem, croci sextantem, costi sextātem, cardamomi quincuncem, cyperorum quincuncem, seminis cupressi quadrantem, nardi Celticæ dextantem, (alii etiam casiæ habent sextantem) sphagni siue hypni quincūcem, amomi sextantem, spicæ nardi sextantem, rosarum siccarū quadrantem, floris iunci odorati sextantem, nucum pinearum quadrantem, foliorum malabathri quadrantem, caricarum libras duas, vuarum passarum pinguium sextantem, terebinthinæ Chiæ libram vnam, palmularum pinguium carunculæ lib. vnam, mellis libr. quinque, vini sextarios duos. Apparato & vtitor vt dictum est. etenim quæ ex huiusmodi rebus apparantur, ad prædicta optimè faciunt.

Masnaphii confectio, Cap. CXVIII.

Croci quadrantem, styracis vnc. triginta, ladani vnc. XXIIII. galbani quadrantem, caryophylli sescuncem, rosarum siccarū vnc. XII. ferulæ Campanæ vnc. XVIII. hypni (canabicula id parua est ex arbore quæ Damascenea dicitur, itémque ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) bessem, malabathri sescuncem, arnabo vnc. XII. costi, vnguium aromaticorum, casiæ, zacathii, singulorum sescuncem, asari quadrantem, carpobalsami vnc. XXIIII. pilularū cupressi quadrātem, foliorum lauri quadrantem, cachula quod cauchryō est, vnc. I. amomi vnc. XII. spicæ nardi, gummi, cuiusque sescuncem, vini libr. VI. contere & ad formam quamcunque velis redige.

Thymiama siue suffimentum Berenices, Cap. CXIX.

Seminis viticis, melanthii, cornu cerui, sampsuchi, baccarum lauri, absinthii, sulphuris viui, bituminis Iudaici, saluiæ, radicis cyclamini, artemisiæ, origani, rutæ syluestris, cumini, castorei, lapidis gagatæ, anisi, conyzæ, rosmarini, buccinorum vstorum, resinæ, sing. vnc. I. cedriæ sextantem, picis zacynthiæ pinguis lib. I. quidam etiam radicis pæoniæ vnc. I. sed nos eam non admittimus. Omnia contusa & cribrata, cedria, resina, ac pice excipito, in pastillósque redigito, ac vtitor. Facit ad anginam potatum, & suffitum ita vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum speciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipsi forinsecus naso: quin & intrinsecus nares sublinito, & super prunas proiectum suffito, & somnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas sordidum & fœtidum narium vlcus, ipsis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia venenata muscásque & culices suffitu. & (vt quidam tradunt) etiam immundos spiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuātibus scriptum est in præcedentibus Quaternionibus, sermonis noni Cap. XXXII. & octaui Cap. LV.

De Elephantiasi, ex lib. Archigenis, Cap. CXX.

Elephantiasis à quibusdam leontiasis, ab aliis satyriasis appellatur. Elephantiasis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomē accepit, imò & propter cutis asperitatem quæ in quibusdam succedere consueuit: leontiasis autem appellatur, quum frons ægrorum cum quodam tumore laxior redditur, ad similitudinē pellis flexilis superciliorum leonis: satyriasis verò dicitur propterea quòd malæ faciei iisdem cum rubore attolluntur, & musculis maxillaribus veluti conuulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire solet, similitudine quadam ad picturas satyrorum: quin & alacritas vehemens ad coitum ipsis adest, quemadmodum & de satyris fertur. Est autem grauis morbus, & propè ex eorum numero qui incurabiles existunt: & grauis quidem est ipsi ægro, intolerabilis autē conspicientibus, vtpote qui ipsum omnino auersantur, adeo vt & plerique ex necessariis & domesticis, ægri i-

A piius conuersationem deuitent. etenim suspicionem de se præbet malum tanquam sit contagiosum. Atque ego sanè malum esse affirmo cum ipsis conuersari: inquinatur enim aer quem inspirando adtrahimus, ex vlcerū fœtore & ex vitiata spiritus exhalatione. Cæterùm affectio ipsa non solùm ob id grauis est quòd indissolubilem ferè habeat structuram & apparatum, sed quòd principia generationis eius fermè sint ignota, quum enim circa superficiem iam vestigia eius apparent, tunc non gignitur sed perficitur, intus à visceribus initio facto; & progressu

B vsque ad cutem dilatato: quare non absimile est tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione viri magis quàm fœminæ: atque inter illos magis qui crassum & viscosum ac atra bile redundantem sanguinem habent, & qui pituitam multam salsam aut acidam gignunt: amplius verò & qui victu crasso & ægrè concoctili vtuntur, & qui in otio degunt: non minus verò iis & qui multis exercitiis inordinatè vtuntur, & per hoc sanguinem inspissant: itémque iis qui cibos assiduè in ventre corrumpunt: quod verò ad æ-

C tatem attinet, pueri & iuuenes, maximè quo tempore pubescere incipiunt. Regio verò huius mali inductrix est, tum quæ valde calida est, tum quæ vehementer frigida est. Et altera quidem ob id quòd sanguinem adasset: altera, quòd frigore suo eundem congelet, & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet. Consequitur eos qui obnoxii futuri sunt malo, segnities, spiratio tarda, spirandi difficultas, motus difficilis, assidua constrictio alui, vrinarum veluti sunt iumentorum lotia excretio, respiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiam ipsis ægris

D aliquid molestiæ addunt, appetitus non obtusi quidem neque inflammati, impetus in venerem intensus. Iam verò vbi ad cutem progressum fuerit malū, malæ primùm crassiores fiunt & mentum: deinde rubescunt, non florido sed liuido rubore. Et sub lingua venulæ varicosæ fiunt ac nigrescunt: quod signum est etiam viscera ipsa in simili constitutione esse, eiusmodi planè qualis in porcis quibusdam circa internavidetur, quæ grandinis nomine insignitur. Quandoque verò & per omne corpus eminen-

E tiæ apparent, & præsertim iuxta summam frontem ac mētum. Corpus præterea ipsorum magnum esse videtur, & cuiusdam intolerabilis grauitatis sensus eis adest: vnde neque potu neque cibo admodum suauiter delectantur. Pusillanimes fiunt ad omnia, neque præ vitæ amore vitam relinquere & cōtemnere possunt, neque affectionem ipsam generoso animo perferre: verùm veluti seipsos condemnantes se occultant, & notos homines vitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui suffocantur aut strangulantur, maximè circa somnos, afficiuntur. Quemadmodum igitur perfectè à malo eiúsque diuturnitate

F victis frustra manum admouemus, ita & abstinere ab iis qui iam affectione corripi & tentari videntur, planè desperantium hominum est & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolentiæ signum est, in extremis etiam malis vsque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compescendam.

Cura elephantiasi affectorum, Cap. CXXI.

G Qvum igitur quædam ex prædictis signa affectionis apparuerint, citra dilationem sanguis auferatur particulatim ex vtroque cubito. reuiuiscit enim inde aliquo modo insitus calor, vt sensibiliter corpus ipsum alleuetur, habendus tamen est modus in euacuādo: in multo enim inutili & vitiato sanguine, parū quiddā genuini sanguinis inest. Post sanguinis autē detractionē, paucis dieb⁹ interpositis aluus infernè subducatur. & primùm quidē colocynthidis pulte vtendum est, ex qua catapotia XVIII. nucum Ponticarum magnitudine exhibeātur. eius autem apparatus prædictus est in coxendicum morbi tractatu. Sequēti deinde die duodecim catapotia præbeantur: si

H verò ea accipere recusarit, per hieram nostram purgato. mirabiliter autem eis conducit per mensem semel data.

Post dies autem aliquot, sero lactis scissi vtendum, ex eóque non minus tribus heminis, neque vltra quinque accipiendum, sit autem lac asininum, si haberi potest, ex quo

ex quo ferum ipfum fumitur. Admifcendum eft etiam ipfi veratrũ trium obolorum pondere,& fcammoniæ fcrupulus I. ita vt hæc ipfa cum modico fero ieiunis præbeamus,atque deinde ipfum ferum paulatim per fe exhibeamus. hac enim purgatione frequenter vtendum effe cẽfeo. Omnino nanque conandum eft vt omnem corporis mifcellam ab affectione occupatam liquefaciamus,aliámque quandam veluti ex integro regeneremus. Idipfum verò fiet fi per interualla opportunè purgationes adhibeãtur,& cibi apponantur qui facilè concoqui, & per corpus diftribui poffint. Poft quorum acceptionem vomitus à cibo fiat,deinde etiam à raphanis à ieiunis:poftea ad veratrum perueniendũ: ac primùm quidem decoctum veratri exhibendum eft: deinde & bulbos ipfius contufos, & ad finem virgas optimas ex eo præbebimus. id verò quomodo fieri debeat,iam antea diligẽtiffimè traditum eft in tertio huius tractationis Sermone. poft hæc autem virium refocillatrice diæta vtendũ. Ad os vẽtris & vtrinque ad vifcera cucurbita inanis affigatur.Et primo quidẽ circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rurfus ad principium reflectendum eft.Et venæ quidem fectio vitetur: ab hiera verò principium purgandi fumatur, & reliqua confequenter facienda velut prædictum eft,ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio eft: quapropter plurima cura opus eft ne in peius euadat.

De iis qui caftrantur. Cap. CXXII.

Nouimus quofdam audaciores qui fibiipfis teftes ferro refecarunt:caftratis enim non in peius malum ipfum procedet. Neque enim temere reperias,inquit Archigenes,vllum aliquem caftratum elephantiafi laborantem,neque item facilè mulierem: quare etiam quidam ex cõfidẽtioribus medicis, manum admouerũt,& quotquot fanè ex eis ex fectione periculũ euaferunt,per confequẽtis curationis vfum perfectè ab hac maligna affectione liberati funt. Noui etiã quendã qui valde correptus effe exiftimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum: Aceti optimi,& cedriæ,fingul.cyathum I.fucci braflicæ cyathum I. commifceto,& ieiunis manè præbeto. deinde ad vefperam ordeaceum panem modicũ exhibeto cum quopiam volucrium leuiorum, & per folum hoc, maximum curationis fperato fucceffum. Vtere autem ipfo per annum,femel in hebdomade ex eo præbens:quandoque tamen bis: quanquam ad vfum eius affuefactis etiam rigidius procedendum fit,nimirum ad duplam pharmaci menfuram.Quum verò & ad comitialem morbum præclarè faciat,eo fanè & ad ipfum vtor, & præ omnib⁹ aliis eius profectum laudo.Facit & braflicæ decoctum quotidie potatum,quum ex cedria pharmacum non datur.Multi etiam fideritin herbam laudant. datur autem foliorum eius aridorum drachma vna,ex vino auftero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probè huc facientem. datur autem & ipfa drachmæ pondere trita ex vini cyatho vno,aceti vno,mellis vno.Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearii menfura fæpe ad prædictam menfuram admifcentur.nam& per feipfum vnumquodque eorum potatum vtiliffimum exiftit. In regione Indorum elephantiafi affectos, affiduè per fedem eluere per vrinæ afininæ infufionem heminæ menfura calefactæ confueuerunt. Crocodilum item terreftrem accipiũt, eiúfque extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutum affant: deinde ablato fermẽto,& fcabritie eius derafa, carnis ipfius drach.I. quotidie bibendam præbent.& magnum fanè teftimonium de hoc remedio præbent. Præclarè autem fuccus Cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus, fimul etiam vt acceptus eft,per omne corpus diffufus vehitur. Afelli,item fub aquario vafe ftabulantes, qui & millepedæ appellantur,quinq; aut fex numero cũ hydromelitis cyathis IIII.triti potati præter opinionem tum his tum fufpiriofis,& omnibus fuffocatione apprehenfis auxiliantur. Multæ commoditatis eft & fquillæ femen trium obolorũ pondere in cyatho mellis femicocti delinctum. afperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem viarum vocis probè dilatat. Similiter autem & paftillorum

A fquilliticorũ, qui in theriaces confectionem coniiciuntur,drach. I. exhibetur cũ vino auftero meraco trita. ex calida autem datur.Theriaca porrò ex viperis Andromachi cõpendium totius medicationis exiftit, fi poft purgationes,per modica interualla præbeatur.

De viperarum efu,& de pruritibus,Archigenis, Cap. CXXIII.

Mirabile elephantiafis remedium,viperarum efus exiftit:eas verò hoc modo apparatas edere oportet.primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pel-
B le,exemptífque interioribus vifceribus omnibus,caro aqua pura bis ac ter lota,in olla inftar anguillarum coquitur,aqua quidem fufficiente affufa, & oleo modico cum anetho & porro. poft fufficientem deinde cocturam,iufculum moderato fale cõdiatur,atque ita ægro in fole defidenti exhibeatur:capite tamen probè velato. Neque verò femel tantùm aũt bis viperas edere fatis eft, fed fæpe id fiat,quum extra periculum fit,& infuper commoditatem adferat.Sint autem viperæ recẽtis captæ,& ex humectioribus locis accipiantur. nam quæ iuxta mare degũt,
C vehementer fiticulofæ exiftunt. Vtimur & ad ipfos falibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes vnà cum obfoniis. fiuntque tum fapore, tum odore gratiffimi.Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præfcripta vtiliter purgans, etiã his commodè exhibetur. Et vt in vniuerfum dicam, propter infidentes ipfis fuffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur,his vtilia funt,vtpote quæ craffos humores non modò in thorace, fed & in toto corpore contentos fecant
D & diducũt.At verò ob id quòd ferinus eft humor, ea quæ lumbricos enecant & expellũt etiam his danda funt. Forinfecus porrò cuti pfilothrum affiduè per modica interualla in balneo adhibendum eft, oculis probè commu nitis nequid ex pfilothro in ipfos dilapfum eos lædat. Commodè item facies ipfa ex eo illinitur, vtpote quæ maximè ab affectione fit correpta.multo etiam tempore in eius vfu perfeuerandum eft, donec cutis ipfa rubefiat, non tamen exulceretur.quapropter ex ptifanæ fucco pfilothrum apparetur. Vrfinus autem maximè aut vulpinus adeps,vel fi hi haberi non poffint, taurinus cum farmen-
E titio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus,probè attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam fapo præparatur,quem in vfum conuertere oportet fi vrfinus aut vulpinus adeps non adfit. Bona eft & portulaca cum aceto trita, & femperuiuum minus quod Romani illecebram vocant, & Mercurialis decoctum tum per fe, tum cum aridis quibufdam mixtum, & fici fylueftris folia arida & contufa & cribrata cum aceto illita,& in balneo affricta. optimè facit & decoctum ipforum. & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coactis dignam lau-
F dem tribues fi per eorum attritum fueris deterfus. Myrobalanus item cum aceto præftat: probè auxiliatur & alumen cum fale, & fandaracha æquis partibus in vino & oleo,maximè lentifcino, aut fi non adfit, rofaceo tritis. Aridum quoque infpergimen ad alphos fiue vitiliginem à nobis compofitum,liberaliter extergit & repurgat. Eft autem hoc. Alcyoniũ,nitrum,fulphur viuum,myrti folia & fici agreftis folia ficca, fingula pari mẽfura contũdito, & cribrato: deinde cum aceto trita oblinito,& in balneo affricato. Cõuenit & alcyoniũ affatum cum aceto tritum
G & affrictum:teftæ item oftreorum omnium vftæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fæce arida vfta cum fulphure trita in exudatorio loco commodè vteris. Amygdalino autem oleo inũgito, atque hoc modo corpus forinfecus illinito. Oribafii fmegma ad elephantiafin. Pumicis,teftæ fepiæ, nitri affati, gallæ,cimoliæ,cuiufque fextantem, gummi vnciam vnam, arida affrica. Aliud optimum fmegma. Nitri affati,pumicis vfti,teftæ fæpiæ vftæ,gallæ, cimoliæ, cuiufque fextãtem,gummi vnc.I.arido vtere in balneo aut lauacro,
H & aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachmas viginti,cimoliæ drach.XII. melãthii dr, II.radicis bryoniæ drach.II.alcyonii drachm.VI.fulphuris viui drach.IIII.radicis chamæleontis albi ficcæ drach. quatuor,trita in balneo infpergito & affricato. Aliud,

ſmegma. Ad omnem corporis pruritum &humoris a-træ bilis fluxionem celebre. Veratri albi vnc.I. veratri ni gri vnc.I.baccarum lauri ſextantem,ceruſſæ,pumicis vſti, teſtarum ſepiæ vſtarum, pompholygis,rutæ viridis,ſing. trientem,ſulphuris viui beſſem,ſpumæ nitri albæ beſſem, mellis beſſem, aloes quæ in vtriculis afferri ſolet, beſ-ſem,aceti quantum ſatis. vtere in balneo. Remedium ad pſoras, Archigenis. Magni nominis eſt,& ad elephã tiaſi laborantes,id quod ad pſoram feram à nobis priua-tim eſt apparatum. Idipſum hoc modo habet: Rumi-cis ſatiui,& rumicum acutorum radicũ faſciculos mani-pulares duos in aceto coquito. deinde in mortario tuſis, ac poſtea etiam in pila tritis,acetum paulatim inſtillato id ipſum in quo decoctæ ſunt radices,aut etiam aliud at-que deinde hæc ipſis infarcito. Nitri drach. XLVIII. ſul-phuris viui drach.xxv.thuris drach.xv.Omnia ad ſtrigmẽ ti craſſitiem reducta vnito, ac æſtate quidẽ ad ſolẽ ſæpe illinito:hyeme verò in balneo donec exudarint. Appara-tur autem à nobis pharmacum ad elephantiaſin ſummè congruum huiuſcemodi. Rumicis ſatiui & rumicis acu-ti radicum faſciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito,ac terito,vt prædictum eſt. deinde hæc quamte-nuiſſimè trita eis infarcito: Alcyonii lib.I.ſulphuris viui lib.I.ſpumæ nitri beſſem,teſtarum cochlearum vſtarum trientem,radicis chamæleontis nigri ſextantem. Omnia ſimul conteruntur,donec ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudi-nem redigantur:& illinuntur æſtate quidem ad ſolem ſæ pe:hyeme verò in balneo,donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias, Cap. XXIIII.

Illinantur autem tumores in cute efferati & inflamma ti,ex glaucii ſucco, aut polii aut lycii, aut hypociſthi-dis, aut aloes, & ſimilibus ſuccis, aut alicæ vel erui fari-na cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicii, aut por-tulacæ,aut braſſicæ ſucco diluta.Quòd ſi cataplaſmatis o-pus habeant loci inflammati, cum alica cruda polygoni aut plantaginis, aut marrubii ſucco admixto,côteguntur. Poſtquam verò inflammationes mitigatæ & laxatæ remi ſerint,herbæ ſerapiadis triteſticularis viridis folia tene-ra aut ſemina probè terito, & ægrum ad ſolem calidum locatum,ad horas duas defricato, atque vbi prodierit ſu-dor, vinum meracum vetus odoratum bibendum præ-beto, rurſuſque herbam ipſam affricato. deinde ipſum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad ſanitatem conſequendam ſucceſ-ſum. Optima eſt & hæc illitio Critonis. Ad tumen-tes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium ele-phantiaſis. Gummi albi, ſpumæ nitri, thuris, ſulphuris viui,ſingulorum par pondus in aceto diſſoluito,& ex pro bè penitus contritis paſtillos formato, eóſque in vmbra reſiccato. vſus verò tempore poſtulante, aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint, ſubſcripta confectione defricato: eſt autem hæc. Saponis libram vnam, am-moniaci thymiamatis libram vnam, thuris quadran tem, ſpumæ nitri albæ quadrantem, maſtiches qua-drantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum,& ſapo-ne ei adiecto,in figulino vaſe coquito, duob⁹ ſextariis a-quæ affuſis:atque,vbi diſſolutus fuerit, thus, maſtichen, ſpumam nitri, vnumquodque per ſe tenuiſſimè tritum & vnitum adiicito. deinde in mortarium tranſlata & di-ligenter tuſa,in vitreum vas reponito,ac vtitor. Optimè faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita: Am-moniacum thymiama ex aceto, aut marrubii ſuccus & thus eodem modo, & verbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum ſtercus cum a-qua, & aloe cum thure ex aceto mulſo potata & illita. V-tiliter illinitur & dictamni ſuccus melle cocto & ce-dria permixtus, & ſulphur viuum cum liquida pice, aut ſeſamum, aut amygdalæ amaræ,aut chamæleontis nigri radix ſimiliter cum liquida pice, & alcyonium cum ce-dria. Efficaciſſima verò eſt cedria cũ phocæ adipe aut e-tiam vrſino illita,ita vt ſimul eliquatis ſulphur viuum in-farciatur. Valde efficax & hoc eſt,ſi alumen liquidũ lin teolo illigatum & vſtum,deinde cum aceto acerrimo,&

A braſſicæ,aut ocymi ſucco tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis ſciſſi, cuiuſque ſextantem, ſul-phuris viui,ramentorum plumbi, cuiuſque quantum ſa-tis eſt,vnito,& leuiter illinito, eminentiis ex pumice præ fricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & ſul-phur viuum, & columbæ ſtercus, & vitrum tenuiſſimè tritum,in aqua,aut vino, aut aceto terito, & prout com-modum æſtimaueris illinito. Aliud valde efficax. Ce-driæ ſeſquilibram,aceti lib.II.foliorum cupreſſi lib.I.fo-lia tuſa ad biduum in aceto macerato: deinde excolato

B aceto,cypariſſum probè terito, eique cedriam adiicito ac vnito.& cum vulturis pennis,ægro in ſole locato,illinito. Aliud. Efficaciſſima eſt & hæc illitio.Auripigmenti drach.ſex,thuris drachm.octo,coſti drachmas duas,calcis drachm.quatuor,baccarum lauri ſextantem, cedriæ dra-chmas IIII. omnia teruntur,& cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inſpiſſato illinuntur. Aliud,ad faciei eminentes tumores præcipuè conducens. Maſtiches vnc.I.myrrhæ drach.IIII.ſulphuris viui dra-chmas III.olei omphacini quantum ſufficit,vtere. Mira-

C biliter autem prodeſt ad faciei tumentes eminentias, ex Mileſia herba remedium. Tunduntur autem folia her-bæ viridia cum axungia veteri,& imponuntur. Et rube-fiunt ſanè inde plurimùm partes quibus impoſita ſunt: contrahuntur autem facilè,pane impoſito,aut cerato ex o-leo amygdalino, rurſúſque in naturalem ſuum colorem reſtituuntur.Poſtquam verò exæquatæ fuerint eminen-tiæ,illitionem talem parato:Thuris vnc.I.gũmi albi vnc. I.cimoliæ trientem. vino veteri aut aceto trita illini. Emplaſtrum, quod & ipſum ad maiores & liuentes emi-

D nentias facit,inquit Archigenes. Terebinthinæ drach. x.radicis ariſtolochiæ drach.IIII.radicis capparis, veratri albi,ſulphuris viui,lapidis pyritæ,cuiuſq; dr.II.thuris dr.I. terebinthinã liquefacito,& ab igne ablatæ reliqua tenuiſ-ſimè trita infarcito. Optimè facit & Andronis paſtillus & Muſæ paſtillus ſimiliter illitus vterque. Maiores porrò tu-mores etiã emplaſtro aliquo diſcuſſorio côteguntur.Effi-caciter eis auxiliatur emplaſtrũ ex aſellis ad meliceridas vlcera mellei humoris & ſtrumas deſcriptum.Magis pro-priè autem hoc conuenit:Olei cicini lib.I. ſpumæ argen-

E ti drachm.c.picis crudæ heminam I. ad lentum ignem aſſiduè agitando coquito:atque vbi coacta fuerint, ab i-gne ablatis chamæleontis nigri radicem tenuiſſimè tri-tam drachm. x. pondere inſpergito,& ex tithymali ſuc-co parum. Aliud. Ceram & viſcum cum modico myr teo oleo liquefacito,& diphrygis triti quod ſatis eſt in-ſpergito,ac vtitor. Aliud. Radicis panacis dr.IIII.nitri dr.v.calcis dr.I.ceræ drachm.II. adipis vrſini ſextantem, liquefacta aridis affundito, & miſceto. Cæterùm nigras eminentias aut valde liuidas, cum ſcalpello leuibus vul-

F nuſculis impactis incidito:deinde ſplenio cruentis vulne ribus deſtinato,& quod inflãmationem arcere poteſt, in-tegito. eius generis eſt emplaſtrum Barbarum appellatũ. aut ſalem tenuiſſimè tritum oleo ſubactũm,& lanis ſucci dis exceptum imponito:& poſtea radicem maluæ tene-ram cataplaſmatis vice adhibeto. aut cerato ex di-phryge cicatricem inducente vtitor. Audẽdũ autẽ in for tioribus corporibus, præſertim vbi prius corpori robur addideris,etiam excoriatorium ad impetiginem ferã de-ſcriptum illinire,citra tamen cantharidum admixtionẽ

G apparatum.quod vbi factum fuerit,& bullæ eruperint,eas viridi Epigoni emplaſtro quod Iſis à quibuſdam appella-tur integito, & per balneas curato, & tunc lac potandum præbeto. Vlcerationes autem obortas,cerato ex diphryge cicatricem obducente, aut melino cerato ex vino appa-rato,ſanabis. facit idẽ & ex pompholyge ceratũ,& quod ex cadmia apparatum appellatur.Quòd ſi curationem dif ficulter accipiant, velut chironia vlcera tractato: ſi verò paſcẽdo proſerpant vlcera, Corace paſtillo ex aceto mul-ſo apparato vtitor, aut paſtillo Andronis. Aliud ad

H vitiliginem quæ leuce dicitur,& ad pſoras. Calx in vi-no aut roſaceo fermentata cum aqua illinitur,& poſt hoc ceratum roſaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephã tiaſin. Atramenti ſutorii partes IIII.aluminis ſciſſi ma-defacti partes ſex, luto fuſco ſubigito, & ægro nudato

ac præfoto, corpus eius illinito. deinde lauato, ac rurſus eodem modo foueto, illinito, ac abluito. quod vbi ter feceris, cutem roſaceo inungito, ægrúmque per totam noctem contegito, & reperies ſanum. Aliud ad elephantiaſi affectos, carcinomata, podagrã, articularem morbum, ſtrumas, condylomata & cõuulſiones neruorum. Vulturis cerebrum vnà cum capitis oſſiculis & reliquis carnibus capitis accipito, & in vino dulci coquito, atque excolata quidem illa proiicito: cum iuſculo verò ipſo, euphorbii, croci, atramenti Indici, piperis albi, caſtorei, myrrhæ, cuiuſque ſextãtem coquito, & foliorum rubi, ſeminis ſatyrii, cuiuſque quadrantem, picis quadrantem, ſucci mandragoræ, cedriæ, cuiuſque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum, vermes ex lignis putreſcentibus & marcidis numero III. addito. hæc ſanè omnia in vini dulcis ſextariis nouẽ ſimul coquito. hoc iuramento adſtrictus accepi, ne cuipiam reuelarẽ. Hic apparatus ad illitionem, in nouem dies ſufficit, & eminentias ipſas exterit. cæterùm cum penna vulturis etiam illinatur. Aliud ad elephantiaſin, abſceſſus, condylomata, ſtrumas, eminentias corporis, tubercula, pingue quiddã in ſe collectũ habẽtia, *Græcis* inde ſteatomata appellata, vnguium abſceſſus paronychias vocatos, & gutturis tumores qui bronchocelæ appellãtur: ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte, multo experimento cognitum.

Vulturem viuum accipito, eúmque in vini dulcis aut ſapæ ſextariis nouem aut ſex ſuffocato. aut vulturinũ gallũ eodem modo tractato, & à veſpera vſque ad matutinum ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito, ſæpe etiam inediam perferre iubeto, & per ſubſcriptum purgatiuum medicamentum purgato, pérque dies ſeptem ex marina aqua lauato. Poſtquam verò vultur coctus fuerit ac excolatus, oſſa ipſius contrita cum ægri ſudore, præſertim qui à ſole prolectus eſt, cani edenda proiicito: maſſas verò ſeptem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipſum per triduum à veſpere vſque ad matutinum tempus, ne ab aurora conſpiciatur, coquito, atque id ſimiliter tertia die facito, probéque cõtectum omni die manè in domo tenebricoſa reponito. Atque vbi tandẽ ita percoctum ac excolatum habueris, ad iuſculum in nocte, minimè verò in die, ſequẽtia addito: Salis foſſilis, algæ ſiue fuci marini in petris condenſati trientem, (alii vnciam vnam habent) galbani, opopanacis, cuiuſque ſextãtem, colophoniæ, picis, cuiuſque quadrantem, euphorbii, caſtorei, ſanguinis capræ, cuiuſq; trientem, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ glutinis aceto diſſoluti, picis liquidæ, ſingulorum ſeſcuncem, rutæ ſylueſtris ramulos ſeptem, catanancæ herbæ ſcrupulos tres, amianti ſcrup. I. polypathii herbæ quæ per contrariam affectionem luna deſinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, ſing. quadrantem, bituminis Iudaici ſextarium vnũ, artemiſiæ herbæ, chamæleõtis herbæ, cuiuſque ſextantẽ. Hæc omnia cũ iuſculo vt dictum eſt apparato, probè trita committito & vnito. Cæterùm vulturem primùm vnà cum pennis vſque ad pedes excoriato, atque ita in ſapam coniectum ſuffocato. Pellem autem ipſam cum pennis myrrha conditam, & in fumum ſuſpenſam exſiccari ſinito: pedes verò in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per vulturis etiam pennam, illinito. Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis, Porrò purgatiuum cuius mentionem feci, hocce eſt: Aloes vnciæ dimidium, gari, aceti, parem menſuram: vnito, & octauam ſextarii partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiaſi affectorum.

Thus cum vino auſtero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiaſi laborantes. facit & ad pruritus. Gummi, gallarum, ſingulorum drachmas decem, pumicis drachmas viginti contundito & cribrato, ac vtitor vt optimo. Aliud etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi, cuiuſque quadrantem, ſpumæ ptiſanæ quantum ſufficit, coniice in ollam, & coque donec ſucculenta fiãt, ac tritis vtere.

Diæta elephantiaſi correptorum, Cap. CXXV.

A DIæta elephanticorum talis ſit: A ſomno membra eorum plurimùm & leniter manibus contrectentur. deinde aluus conſueta recrementa deponat, & poſthæc ipſe æger ſub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calceamentis ſubligatis, conficiátque deambulando vſque ad ſtadia triginta. Deinde cataplaſma ei imponatur primùm ex pane, aut faba cocta, aut ptiſana, aut aliquo conſimili illinatur: verùm ad vnumquodque prædictorum citrii acidi ſuccus admiſceatur, ſi haberi poſſit: aut ſi deſit, peponum aqua. & poſt modicum interſtitiũ
B aqua pura largè abluatur. Poſtea cerato roſaceo liquidiore facies ſupernè leuiter illinatur. Deinde vbi geſtationis genere aliquo fuerit vectus, rurſus deambulet cõcitatiore greſſu. Poſtea verò potione aliqua ex prædictis accepta quotidiano alicui & cõſueto muneri vacet. Circa quartã autem horam cõcitatiore gymnaſio exerceatur, & deterſo ſudore, vrſino aut vulpino adipe illinatur: qui ſi non adſint, caprinus, aut taurinus, aut equinus, aut aliquis ex volucrum genere, aut butyrum recens ſumatur. Deinde cũ fœnigræci aut ptiſanæ ſucco, qui parum ammoniaci cũ aceto liquefacti admixtum habeat, perfundatur, atque ita
C lauacro quodam præſcripto vtatur. nociuum eſt enim affectioni ſiquis nõ lauet. Per interualla autem pſilothro, vt dictũ eſt, defricetur: & quodã ex prædictis ſmegmate quotidie expurgetur. Commoda ſunt etiam arida fomẽta, & poſt ſufficientem ex dictorum vſu exudationem, natationes in mari, aut in ſulphurulentis & aluminoſis aquis, non extremè frigidis, quales ſunt aquæ, Albulæ in Italia vocatæ. quòd ſi tales non adſint, frigidæ lauacro aſſiduè vtatur, raróque balneum petat, niſi pſilothri gra-
D tia, aut aliqua altera vrgente neceſſitate cogatur. Si verò quis ad frigidæ lauacrum cunctantior ſit, eum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præſtat item ſolium ex decocto aliquo eorum quæ adſtringũt apparare: plantaginis præſertim, aut rumicis, aut perdicii. quanquam efficacius omnino cenſeatur betæ decoctum, cui ſanè & ex aceto parum eſt affundendum. Extergatur etiam (veluti prædictum eſt) in balneis cum quopiam prædictorum ſmegmatũ, & cum myrobalano aſſiduè ex aceto. Quibus deinde ablutis, ad acrimoniæ &
E mordacitatis curationem oleo lentiſcino cum aceto & vino auſtero conquaſſato, aut ex oleo myrteo & pari vino conquaſſatis illinatur. Licet tamen aliquando parum ammoniaci, aut alumen rotundum in vino conterere. optimum eſt & butyrum recèns illitum. Poſt lotionem & exterſionem per tenera linteola, ad horæ dimidiũ quieſcat: deinde aqua tepida hauſta ſpontè vomat: aut ſi id facere nequeat, per immiſſionem digitorum. Poſtea modico interuallo temporis interpoſito, vinum abſinthites aut origanites bibat, nõ infra heminæ menſuram, & pau-
F lo pòſt cibus ei apponatur. A vino in poſterum omnino abſtineat, paſſóque & vino mulſo, ab omníque cibo difficulter concoctili: & maximè à frigidæ potu. Cæterùm cibi, tẽpore purgationum, qui facilè ſecerni queãt, ſumãtur. Panis hordeaceus, aut triticeus recens calidus. Ex oleribus, beta, & porrũ capitatum duabus aquis edulcatum: lactucáque & capparis ex aceto mulſo. Ex mari verò herinacei recentes, oſtrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ, & ſalſamentum vetus ex aceto mulſo. Vbi verò poſt purgationes refocillare, & vires reſtaurare velimus, acria auferenda ſunt, præter condimenta, quorum vt
G vrinam cientium vſus commodus eſt. Exhibendus eſt autem panis optimè præparatus, oua ſorbilia, alica lota, & lac cum melle: omnia tamen cum pane. Ex oleribus, malua, rumex, ſiſarum, lactuca, ſeris, fœniculum, ficus coctæ: à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat, in qua decocta ſint quæ vrinam moderatè cient. De cætero verò abſtineat vt ne potet vſque ad cœnam. Bis enim cibum capere præſtat quàm ſemel ſe explere: nam (vt dixi) etiam prandium ipſum ſimpliciſſimè paretur: cœ-
H nam magis variã concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes reſeruentur. Præbeatur item in ea piſcis molli carne, non graueolens, coctus, ſimplici iuſculo apparatus: & ex auiculis montanis extremæ partes & vẽtres;

ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum ſquilliticum, & ſales ſquillitici commodi ſunt. Ex leguminibus, ptiſana vtiliſſima cenſetur. danda tamen & per interualla oryza, porro in coctur am eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, vua arefacta, pirum coctum in aqua mulſa, ſimiliter & cotonea: vnumquodque certo pro coniectura modo. à reliquis fructibus omnino abſtineant. Ex dulciariis mellitis, placentam dato ex amygdalis modicè toſtis, & paucis pineis nucleis, & cnici ſemine contuſo & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellariis, parum ex caricis aridis concedito, & vuas paſſas pingues, amygdala toſta, piſtacia, & terebinthos toſtos, & cicer toſtum, cnico cum eis torrefacto & muria adſtillata. In potu, aqua calida eis omnino conuenientior eſt. ſed viribus reſtaurandis vinum album & tenue, ac non valde vetus in cœna poſt cibos detur: quamminimum tamen potent, in ſitis tantùm expletionem. Reliquæ potiones ex vino & melle confectæ, propomata *Græcè* peculiariter appellatæ, vitandæ. Acetum autẽ mulſum non incommodè exhibetur tum ieiunis tum inter cibos, ſi ſtomachus tolerare poſſit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis eſt: nocturnus autem aptiſſimus. Poſt longum à cœna interſtitium, deambulatio lenta ac ſenſim facta commoda eſt, quò cibi eo melius deſcendant. matutinarum verò exercitationum ſint ſtudioſi. Coitus affectioni infeſtiſſimus eſt. etenim non reperias vllum aliquem temere, qui exectus ab elephantiaſi apprehendatur, neque etiam facilè mulierem. fortè ob id quòd vtili ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut quòd largior generatio ipſius in ſeminariis locis ob materiæ ſpiſſitudinem contingat. multo itaque ſemine elephantiaſi correpti abundant. Nõ tamẽ abſurdũ fuerit puerorũ gignendorũ gratia per rariora interualla coire: neq; enim intotum contagioſæ ſucceſſiones ipſius affectionis in omnibus fiunt. præſertim ſiquis optimè diſpoſitus, ad venerem incitetur. Quòd ſi ſuccedat curatio, etiã ad quotidiana vitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus ſanitati vberius conſulant: ſi verò nõ ſuccedat, procul à mari & vrbibus ſegregentur.

De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.

IN omnibus pruritibus, venæ ſectione vtendũ eſt: ſi iuuenes ſint, & multo ſanguine redundent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere. particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quãdoque ſequenti die ſectione repetita rurſus auferre. deinde reſtauratis viribus, per purgatiuum pharmacũ aluus ſubducatur. Lauandi ſunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen vbi parum quiddam cibi acceperint. à concoctione autem ſecundario lauentur: ægrè enim humectari poteſt malum. Radenda etiam pilis obſita, & cum maluæ ſylueſtris aut ſatiuæ, aut betæ, aut fœnigræci, aut ſeſami, aut furfurum decocto repurgãda. Totum verò corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conſpergatur. Quòd ſi diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicum cucumeris agreſtis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus verò nitro tenuiſſimè trito conſpergatur, vini fæce vſta & arida adiecta. aut cũ hac miſtura: Spumæ nitri albæ, ſulphuris viui, alcyonii vſti, ſingulorum æquales partes committe & inſperge. ſi verò intenſiorem vim eius facere velis, etiam veratrum album adde, eáque ſimul citra pinguium admixtionem corpori inſperge. Aliud bonum & mitius. Spumæ nitri libram vnam, thuris libram vnam, cimoliæ ſeſcuncem. Aliud. Atramenti ſutorii, thuris, ſulphuris viui, nitri, æquales ſingulorum partes in vino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum vino & oleo inungito: Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, ſpumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleontis nigri radicis, pumicis, aluminis, ſulphuris viui, ſampſuchi, lapidis ſpecularis vſti, omnium æquales partes committito, ac vtitor in balneo. Aliud ſmegma ad pruritus. Nitri libram vnam,

A pumicis vſti libram vnã, ſpumæ nitri ſeſcuncem, oſtreorum vſtorum quadrantem, baccarum lauri, coſti, nardi Celticæ, ſingulorum ſextãtem, cyperi vnc. I. folii malabathri quantum voles, odoris conciliandi gratia: contuſis & cribratis vtere in balneo. Aliud, faciens & ad pſoras.

Sulphuris, nitri, ſpumæ argenti, pumicis vſti, cumini, omnium parem modum ſume, & vtere. Inungendi ſunt & aceto ac oleo in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pulegii item ac thuris æquis partibus cum oleo & vino tritis. Frequentius verò cum cimolia in vino madefacta
B eos expurga, aut cochleas terreſtres vſtas & tritas cũ melle adfrica. Optimum autem eſt & hoc in balneo: Mellis partes duas, aluminis liquidi partem vnam, coquito ad permutationem aliquantulam, ac vtitor primùm in ſole, deinde in prima balnei domo: atque vbi parum humectati fuerint, thus cum ſulphure viuo, & nitri, & gummi æquali pondere trita arida corporibus eorum inſpergito. Critonis, ad pruritum vehementiorem. Foliorum lauri viridium faſciculum, ſalis pinguis cyamum I. aceti ſextarium vnum, olei lib. III. Omnia ſimul coquito,
C atque vbi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri ſinito: deinde oleum ſegregatum inungito. Aliud, ad ægrè tolerabiles pruritus. Fæcis vini vſtæ, nitri aſſati, cimoliæ, cuiuſque lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincũcem, iridis trientẽ, aceti ſextar. IIII. olei lẽtiſcini ſextar. II. arida cõtuſa & cribrata humidis excipito. Vſus eius eſt in ſole aut balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœnigræci, gũmi, ſing. drach. XII. ſulphuris viui, aluminis liquidi, cuiuſque drach. IIII. myrobalani, cimoliæ, fæcis vini vſtæ, cuiuſque drachm. ſedecim, aceti ſextarios duos,
D olei ſextarium vnum, committito, ac vtere vt dictum eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiaſin eſt præſcriptum. Probè facit etiam ad omnẽ pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta ſit, illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari non poteſt. Cæterùm quum neque venæ ſectio, neque defricatio aliqua quicquam profuiſſet, quidam ex huius remedii vſu malum exuperarũt. Teſtudo terreſtris viua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedant & pruritus valde egregiè, mori folia arida trita
E affricta, & portulaca trita per ſe, & perdicium, & apium cum ſulphure viuo & ſale. Quum verò caliditas multa affuerit cum pruritu, ptiſanæ ſuccus commodiſſimus eſt, tum per ſe tum modico aceto admixto. Quòd ſi vehementer vrgeat afflictio, quædam ex prædictis ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccum admiſceto. Vitãdæ autem ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem marina, maximè frigida, conuenientiſſima eſt pruritui. quare tentandum eſt vt æger bis & ter in die probè perfrictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel ve-
F rò circa veſperam. Diæta boni ſucci & ventri commoda eligatur. & ſi aluus adſtricta ſit, catapotia ex aloe ſex numero in erui magnitudinẽ formata poſt cœnam præbe. Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab omni ſalſo edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad ſcabioſos pruritus. Cæterùm ad pruritus ſcabie perplexos, lac ſciſſum aſſiduè adhibitũ cõmodum eſt, & ſmegmata omnia prædicta vtiliter adhibẽtur. Priuatim autem hæc: Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendã præbe donec exudent: ſinapi item & myrobalanum cum aceto &
G oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonii vſti, ſulphuris, ſing. æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locóſque donec erodãtur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud.

Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris viui, ſing. vnciam vnam, myrti aridæ ſextantem. vtere ſicco. Aliud celebre. Farina cicerum cum caprini ſtercoris pari modo vtitor. Aliud ad pſoras, pruritus, vitiligines, & impetigines. Bituminis, ſulphuris viui, thuris, buccinorum vſtorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhi-
H be. Optimè facit & pulegium cum mannæ puluiſculo ex oleo & vino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ folia tenerrima & modicum ſalem cum vino & oleo trita illinito. Aliud. Oleum amygdalinum vinúmque

ac butyrum conquassata illinito. Aliud. Aloes,cerussæ, spumæ argenti,syrici, plumbaginis, glaucii, recrementi argenti,saponis Constantini,singulorũ æquales partes,aceti & rosacei quantum satis est.vtere in balneo. Aliud valde celebre. Nuces rancidas quindecim,sulphuris viui quadrantem,gari Pontici quãtum vsui fuerit. tritis vtere in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum sale & sulphure affricato. Aliud experimento constans. Nuces rancidas quinquaginta,salis manus plenæ mensuram, sulphuris viui vnc.i.tritis vtere in balneo,ad defricationem oleo non adhibito:atque vbi exudarit,ægrum in solium calida expletum demittito.indéq; egressũ,rursus defricato, & statim rursus in soliũ demittito. Aliud præsens remediũ. Panis aridi,nucũ iuglandiũ rancidarũ,æquales partes,sulphuris viui,paulo pl⁹ quàm pro panis mẽsura:optimè terito,vino austero affuso,donec ad strigmẽtorũ spissitudinẽ redigãtur,& absque oleo in balneo affricanda præbeto. Aliud. Saponis Gallici,nitri,pumicis, sulphuris viui,perdicii herbæ,cuiusq; vnc.i.adipis porcini recentis vnc.xviii.carpobalsami drach.iiii.vtere in balneo. Vnguentum optimum ad psoras. Picis sescuncem,ceræ quadrantem & vnc.dimidium,spumæ nitri sextãtem,sulphuris viui sextantem, olei myrtei quod satis est vt ad strigmenti solidioris crassitudinem redigatur. vtere in balneo. Aliud. Pyrethri drach.iiii.herbæ lanariæ dr.iiii.fœnigræci dr.viii.cõtusa & cribrata reponito. vsu verò expetente quantũ tribus digitis apprehendi potest accipito,& cum aceto acerrimo conquassato: deinde rosaceo sufficienti addito,vnà cum smegmatis illinito. Aliud. Aluminis scissilis,spumæ nitri,sulphuris viui,cuiusque sextãt. staphidis sylueštris sescuncẽ. aceto & rosaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas psoras.

Atramẽtũ sutorium cum lacte & rosaceo tritum illini, quidam verò cum adipe suillo vtuntur. Aliud. Chalcitidis,misyos,æquale pondus. tritis cum vino & rosaceo vtitor. Aliud. Nitrum assatum, sulphur viuum,alumen vstum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Facit & cẽtaurea arida trita affricta,similiter & chamæpitys.

Aliud. Raphani succum cũ ouo in balneo diligenter illinito,& in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi succus cum ouo probè facit. Aliud ad psoras. Spumæ argenti trientem,oua integra quinque,aceti lib.v.& dimidiam,olei myrtei sextarium vnum:trita illini. Aliud ad psoras saniẽ fluentes & fœtidas. Mali Punicæ ramulos teneriores aut folia tusa terito,aqua aut posca, prout melius iudicaueris,affusa illine assiduè, & miraberis. Aliud ad psoras ægrè curabiles, & principium elephantiasis. Serapiadis tritesticularis manus plenæ mensurã,radicis althææ tantũdẽ, hyoscyami viridis tantundẽ,myrti viridis tãtundẽ, squillã vnã mediocris magnitudinis,aut paruas ii. olei sextar. tres,aceti sextarios tres,spumæ argenti dodrantem , cerussæ trientem, croci sesquiunciam, candidum ouorum decem.Spumam argenti,cerussam, & crocum cum aceto terito: herbas verò cum oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito,& candida ouorum addito, vnito, vtitor.Ego verò & perdiciadem herbam adieci,& in magnis affectionibus etiam chamæleontem & rosmarinum herbam. Aliud ad psoras,quo vsus sum in elephantiasis principio. Nitri,aluminis,sulphuris viui,ceræ,cuiusque sextantem,picis trientem,olei in quo rhododaphnæ coctæ sint,libr.i. Cæterùm ego sulphuris viui sescũcem cõieci,& pro arida pice liquidã indidi:& corpore ex his illito,vsque ad miraculum profeci. Verùm vbi iã ad cicatricẽ perducta essent vlcera,sulphuris sextantẽ,& picem aridam inieci. Ceratum ad psoras, valde celebre. Colophoniæ vnc.i. ceræ vnc.i. emplastri ex succis sesquiunciam, myrti quadrãtem. Vsu expetẽte, si quidem psoræ fuerint asperiores, ipsum vt habet adhibe: in exulceratis verò,rosaceo liquefacito, ac vtitor. Aliud quo in exulceratis psoris per omnia vtimur. Ceræ sextantem, picis aridæ sextantem, emplastri ex succis quadrantem, rosacei trientem:liquefacito,ac vtitor veluti eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterùm si diuturna sit affectio, subscriptis vteris. Epithema præclarum.facit & ad vlcera cicatricem difficulter recipien-

A tia. Æruginis vnciam vnam, atramenti sutorii vnciam vnam,ceræ vnciam vnam,adipis porcini recentis sextantem: liquefacta aridis committito & imponito, ac post triduum soluito:facta verò exulceratione, velut igne ambusta curato. Aliud epithema. Sandarachæ vnciam vnam,ammoniaci vnciam vnam,terito, & terebinthina excipito vt emplastri accipiant formam,& præfricto loco,pellicula excepta,imponito,ac post dies quinque soluito. Vbi verò tectorium vlceri fuerit inductum, eodem

B pharmaco donec tectorium excidat,vtitor. Ad exulceratam autẽ cutem,iis quæ ambustis conueniunt vtendũ est: & maximè emplastro ex ordeo apparato.Porrò vbi in callum indurauerit affectio, magisque fuerit exacerbata, frequentibus vtendum erit. Epithema ad psoras in callum obduratas,& ad leprosas dispositiones: pharmacum prosperè accõmodatum:nam & callos coercet,& ex profundo extirpat,& vlcerationes ad cicatricem perducit: solum enim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contundit. Farinæ lupinorum tenuissimè tritorum(sylueštrium

C quidem malim si adsint:aut satiuorum, si illi haberi non possint)vnc.xiii.farinæ loliaceæ septũcem,nitri rubri sescuncem, picis liquidæ Italicum sextarium vnum, aceti acerrimi Italicum sextarium vnum, terebinthinæ bessem. picem cum aceto coquito, & vbi vnita fuerint, terebinthinã adiicito,& ab igne ablata aliquomodo frigefieri sinito, & inspersis ac infartis farinis assiduè agitato:deinde ad ignẽ lẽtissimũ admotũ coquito,indesinenterque agitato donec pharmacum à testa in qua coquitur incipit separari. quo facto,ipsum in mortarium translatũ

D & probè tritum reponito.vsu verò exigente, præfricto ex nitro loco, linteolo exceptum nouo & denso imponito, ac post tertium diem soluito,& alia noua splenia concinnata imponito,atque id vsque ad perfectam sanationem facito. Oportet autem non modò hoc epithema, verùm etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur,in loco sub diuo apparare. facilè enim dehiscunt & disparantur. Heraclides in æreo vase coquendum esse admonet,& terebinthinam postremam coniiciendam. Oribasii,ad vlceratas & feruidas in suris eruptiones. In balneis quidẽ

E myrobalanum & sulphur cum liquido cerato leuiter illinito:postquam verò frigidæ aquæ solium inscenderit, ex oleo myrteo cum vino inungito,aut ex rosaceo aut lentiscino eodem modo. potes & lentiscino citra vinum vti.

Ad psoram,Magistriani,valde necessarium. Rhododaphnes ramulos in oleo coquito.deinde nuces rancidas & sulphur viuum in mortario terito, infusóque ad ea oleo simulq; trito,locos in sole illinito, & post horã lauato, & sanabis. Aliud præter opinionem ad psoras faciens: Cerussæ,spumæ argenti,sulphuris viui,ceræ,sing. sextan-

F tem,oua numero duo.Oua recentia in aceto per tres dies ac noctes macerato,deinde vnà cum putaminibus trita, reliquis probè tritis aridis admisceto,& ceram cum rosacei lib.ii.& dimidia liquefactam cum iis committito,ac vtitor in balneo pro vnguento. Aliud ex ochra ad psoras commodum: Spumæ argenti trientem,cerussæ vnciam i.ochræ sextantẽ,cadmiæ vnciam vnam,ceræ trientem, olei myrtei lib.ii.arida cum vino terito, & liquefacta affundito,ac vtitor.

Ad pruriginosas papularum eruptiones,
Cap. cxxvii.

G Diphryges cum aceto illinito,& mori radicem ex aceto,plumbaginem,rubiginem ferri, misy, cyclamini radicem,omnia ex aceto: alumen omne melle coctum,rutam cum sale & oleo,cerussam & argenti spumam ex aceto,rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud ad psoras, humentes lichenes, pinguésque & tumentes ac multo humore manantes, mirabile. Cadmiam vino & oleo tritam illinito. Ad omnẽ psoram vlceratam cũ pruritu aut dolore, & ad vlcera capitis manantia, erysipelata,& herpetas. Plumbi vsti,cadmiæ,plumbaginis, cu-

H iusque vnc.i.scoriæ argenti quæ & helcysma,sesquiunciã, spumæ argenti sesquiunciã,vini & olei omphacini aut rosacei quantum sufficit. vtere ad omne vlcus aut papulam in toto corpore.præter opinionem enim facit,præsertim in infantibus. Aliud ad psoram asperiorẽ & tubercula

optimum. Cadmiæ,ceruſſæ, ſulphuris viui, maſtiches, cuiuſque vnc. i. ceræ quincuncem, roſacei dextantem. vtere,locos ex eo integẽdo. In balneo autem ex pharmaco vnc. i. & ſapone ſeſquiūciā miſceto, ac illinẽda dato.

Ad puſtulas pſydracas Græcis appellatas,& ad papulas ex feruore aut ſudore obortas,

Cap. CXXVIII.

Fiunt in toto corpore puſtulæ,dolorem inducentes citra ſaniei collectionem.Eas eczemata, ab ebulliente feruore,*Græci* vulgò appellant.In his plumbago conuenit cum vino aut lentiſcino oleo trita,aut ceruſſa cum vino &oleo myrteo,aut minium ſinopicum cum adipe ſuillo recenti,aut miſy aſſatum cum vino & roſaceo. Ad exulceratas puſtulas. Vbi verò exulceratæ fuerint puſtulæ, ſubſcriptis vtendum erit:Scoriam plumbi,& ſpumam argenti,pari pondere vino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorii,ſpumæ argenti, atramenti ſutorii,ſingulorũ æquas partes cum vino & roſaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarũ,malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argẽti lotæ,ſing.æquale põdus cũ oleo myrteo illinito. Smegma,ad puſtularũ eruptiones.Farinæ fabarũ, ptiſanæ mola tritæ,radicis polygoni contuſæ & cribratæ, terræ cimoliæ toſtæ,ſingulorum drach.ii.ſpumæ nitri albæ drach.i.thuris tenuiſſimè triti tantundem. vſus eius in balneo eſt. Ex eo autem quãtum ſufficere putaueris accipito,ac cũ oui cãdido ſubigito: deinde corpus ex eo circũlitũ exſudare ſinito: à balneo autẽ ex roſaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud ſmegma. Cimoliæ drach. ii.farinæ erui drachm.ii.quod ex myrobalano contuſa & expreſſa reliquum eſt,tantundem,iridis tuſæ drach.ii.nitri dr. ii. myrti ſiccæ tuſæ dr.dimidiũ: tritis vtere vt dictum eſt. Aliud. Radicis hyoſcyami contuſæ drach. i.farinæ lupinorum drach.i.cimoliæ drach.dimidium,iridis drach.iii.& dimidiam:tritis vtere vt dictum eſt.

Oribaſii, ad nigras cicatrices inalbandas,

Cap. CXXIX.

Spumæ argenti,menthæ,thuris,æquales omnium partes.cum melle vtitor. Aliud. Stercoris crocodili dr. x.thuris drach.i.ceruſſæ drach.ii.aut ex aqua aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum ſtercus ex aqua illinito,ipſúmque citò abluito ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,ſingul.pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis ſtercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis,ſtercoris canini albi,ceræ,olei inalbati,æquales omnium partes committe ac vtere. Aliud. Nitri,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſulphuris viui, ſingul.æquas portiones in aceto albo terito, aut vino & aqua trita modicè illinito,ne exulceratio ſuccedat. De impetigine, præſcriptum eſt Sermone octauo. De herpete, & ſimilibus,in Sermone quartodecimo. De verrucis,tum quæ myrmeciæ,à formicis:tum quæ thymi,à ſimilitudine ca cuminum thymi, appellantur,item in decimoquarto Sermone ſcribetur. Ad papulas autem infantium,in quarto Sermone tractata ſunt remedia

Ad vlceroſas papularum eruptiones,tum in tibiis tum in toto crure obortas,

Cap. CXXX.

IN balneo ex myrobalano & ſulphure cerato liquido ex ceptis leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderint,loci ex myrteo oleo cum vino,aut roſaceo,aut lentiſcino cum vino inungantur. lentiſcino etiam per ſe vtendum. Probè faciũt ad eas & mali Punici putamina vino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut roſaceo oleo apparato excepta & illita. Facit & myrſinatum dictum pharmacum,&emplaſtrum ex ordeo cum largo roſaceo aut myrteo dilutum & illitum. Aliud. Valde commodum & hoc eſt,quod in adoleſcẽtulo quopiam ſumus experti,qui pſoram multam inueteratam iã, ac aſperrimam circum crura habebat,quæque à genubus vſque ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aqua contuſum quamcraſſiſſimè illinito, & aſſiduè tanquam vehementer approbato vtitor. Aliud valde efficax, in quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat,cognitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, vt elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt. Sulphur viuum quamtenuiſſimè tritum,amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto,&poſt balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas,

Cap. CXXXI.

QVãdoquidem verò in profundorum vlcerum curationibus cicatrices nigræ cõſlantur,etiã de his dicere operæpretium fuerit.Differunt autem cicatrices à vitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd læue corpus habent. vitiligo enim tum aſpectui tum tactui aſpera ſubiacet. Ad nigras itaque cicatrices ſubſcriptis vtendum eſt:Plumbi vſti,ſpumæ argenti,æquales partes cum vino tritas,& in cerati craſſitiem redactas,reponito. vbi verò vſus expetit,vino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſſitudinem deductas illinito. Aliud. Sulphuris viui,& myrobalani, æquas partes cum aqua illine,aut terebinthina exceptas,& veſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani vnc.i. ſtercoris columbini vnciam.i.melanthii ſextantem,tritis vtere pro ſmegmate.poteris & cum aceto illinire. Aliud. Myrobalanum,ſulphur viuum,alcyonium,cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum vſtorum ſextantem,thuris vnciam vnam, illine cum aceto. Oribaſii,ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris ſylueſtris viridis drach. duodecim, adipis ſuilli recentis drach.quindecim,aluminis ſciſſi drachm. duas, ſulphuris viui, nitri,cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti,ceruſſæ,æquales partes lotas terito, & cum oui cãdido illinito. Smegma cicatrices inalbans. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,æquales omnium partes cũ aceto affricato, & ruſus ex eodẽ illinito. Aliud. Veratri albi dr.ii.thuris dr.ii.ſpumæ nitri drachm.vnam,cimoliæ drach.i.vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem concīſam,in oleo donec ſucculenta reddatur coquito,& oleum ipſum aſſiduè illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem,ſulphuris viui vnc iam vnam,erucæ ſucco trita illini : vbi verò exaruerint, laua: à balneo verò ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum onillum vſtũ cum vino terito ac illinito. Paſtillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini vſti,buccinorum vſtorum, ſpumæ argenti, ceruſſæ, thuris,alcyonii vſti,ſingulorum vnciam i.piperis ſeſquiunciam, ſulphuris viui ſeſquiunciam, gummi vnciam vnam,cum vino paſtillos quemadmodum noſti formato. Alius paſtillus,per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ,comæ abſinthii,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,ſtercoris columbini,myrobalani,melanthii,æquales ſingulorum partes in paſtillos cum aceto cogito, ſimilitérque vtitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyoniũ vſtum,ſiquidem tenera cute præditus ſit,cum aqua:ſi verò duriorem cutem habeat,cum aceto ſtatim à balneo illinito. Smegma idémque illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices:Farinæ fabarum Italicam chœnicem vnã, baccarum lauri drach.viii.veratri albi drach. viii. myrobalani drach.iiii.ſpumæ nitri drach.iiii. contuſa reponito:vſu verò exigente,cum aqua illinito.vtere & pro ſmegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui, ſpumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonii aſperi,myrobalani,ſingulorum æquales partes committito,ac vtitor vt dictum eſt.

De vitiligine ſeu alpho, Cap. CXXXII.

VItiliginum,quæ alphi *Græcis* dicuntur,generatio,eiuſdem ſpeciei eſt cum leuce & lepra,non tamen omnī no in profundo caro in eis affecta eſt,ſed ſumma tantùm cutis,& velut ſquamulæ quædam vitiligines ipſæ affixæ inhærent,albæ quidem ex pituita,nigræ verò ex atræ bilis hùmore obortæ.Dictus eſt autem *Græcis* alphos, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud veteres,ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur vitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,ſulphur viuum,alumen, æqualibus partibus cum aceto illita : quare eis vt

præſtãtiſſimis,vtaris. Aliud,ad vtraq;. Calcẽ aqua mul-
toties lotã in æſtiuo ſole deſiccato:vſus verò tẽpore cũ a-
qua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras vitiligi
nes. Ad nigras verò vitiligines priuatim ſubſcriptis v-
tendũ eſt:Veratri nigri,terræ Cimoliæ,æquales partes a-
ceto aut aqua dilutas, & ad ſtrigmẽtitiam ſpiſſitudinem
redactas in ſole illinito,præfricto antea loco. Aliud.
Radicis narciſſi,ſeminis vrticæ,cuiuſque ſextantem,nitri
rubri vnciam vnam cum aceto illine. Aliud. Veratri
nigri, nitri, æquis partibus ex aceto vtere. Aliud. Co-
chleas terreſtres vſtas & cum melle tritas, poſt modicum
temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras
vitiligines,& ſuperficie iam in callum indurata, ſubſcri-
ptis vtendum eſt: Radicis chamæleontis nigri dodran
tem,ſulphuris viui ſextantem,ſpumæ nitri vnc.vnam.V-
tere in aceto diſſolutis,illinendo ad ſolem. Aliud. Al
cyonii ſextantem, nitri ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris vn
ciam 1.ſulphuris viui vnciam vnam.hæc arida adſeruato,
primúmque pſilothro vtitor,& interiecta vna die corpus
in balneo humectum ex aridis conſpergito , & ſudorem
ab eo excludet. Aliud. Alcyonii vſti,ſpumæ nitri,ſul-
phuris viui,veratri nigri , ſingulorum æquas partes cum
aceto illinito,& cum eodem etiam in balneo defricando
repurgato. Aliud odoratum efficaciſſimum. Veratri
nigri drach.octo,iridis,ſpumæ nitri,coſti, cuiuſq; drach.
quatuor,cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudi
nis admixtionem affricato. Optimè facit & adhæc id
quod ad albas vitiligines apparatur adiaptotõ(ex eo quòd
citra opem non dilabatur)inſcriptum. Smegma ad ni-
gras vitiligines. Radicem cucumeris ſylueſtris contu-
ſam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Fo-
liorum fici in vmbra deſiccatorum drach.ſex, ſimilagi-
nis drach.quatuor,nitri drach.octo, alcyonii drach.octo.
contuſa,cribrata reponito. Ante vſum autem,ad ſolẽ exu
dare affectũ oportet:deinde inſpergere, & ſinere exſicca-
ri:deinde citra olei admixtionem defricare.Hoc in quin
que diebus vitiligines curat. Aliud. Melanthii, vera-
tri albi,coſti,ſingulorum drach.quatuor,nitri drach.duo-
decim. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem.
Manifeſtum eſt autem(etiamſi nullus dicam) quòd prius
ex hiera Galeni corpora purgare oporteat,aut ex colocyn
thide & aloe catapotiis: deinde verò ſubſcriptis vti.Bul-
bos cum aceto tritos illinito. poteris item purgatiuis ex
veratro nigro & epithymo vti. Ad vitiligines albas.Hos
itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per
catapotia ex colocynthide & aloe formata,deinde ſequẽ-
tibus vti.Dracunculi radicem,aut ari radicem,cum fari-
na ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cũ
aceto illinito. Aliud. Althææ ſemen cum aceto tri-
tum illinito. Aliud. Bryoniæ radicem cõciſam cum
oleo decoquito, donec oleum inde ſucculentum redda-
tur,& aſſiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimo-
liæ,nitri,æqualibus partibus vtere cum aceto. illine autẽ
ad ſolem,& poſt paruum interſtitium aqua ablue. A-
liud. Fœnigræci trientem , ſpumæ nitri ſextantem, al-
cyonii vſti vnc.vnam, cum aceto illinito . eodem etiam
pro ſmegmate in balneo vtitor. Aliud valde efficax.
Alcyonii vſti,ſulphuris viui,veratri albi, ſpumæ nitri,æ-
qualibus partibus in balneo ad defricandum vtere : cum
aceto item in ſole illine. Aliud adiaptoton (quòd citra
opem non dilabatur)appellatum. Radicis chamæleon-
tis albi drach. octo,alcyonii vſti, ſulphuris viui,atramen-
ti ſutorii,ſpumæ nitri,cardamomi,pyrethri, foliorum fi-
ci ſylueſtris,aluminis liquidi,pulueris calcis viuæ, qui pa
rietibus adhæret domus in qua calx repoſita eſt, ſingul.
drach.quatuor tere,& in ſole cum aceto illine,ægro prius
in balneo ex eo defricto. facit & ad vitiligines nigras.
Aliud ad nigras ac albas vitiligines celeberrimum. Myr
rhæ,ſulphuris viui, ſpumæ nitri,veratri albi, cuiuſque ſe-
xtantem,alcyonii vſti ſeſcuncem. Vtere confidenter pro
ſmegmate in balneo:& in ſole item cum aceto illinito.

De leuce vitiligine altius inſidente,Galeni, Cap. CXXXIII.

Pituitoſus & lentus ac viſcoſus ſanguis , & affectorum
locorum debilitas, cauſæ ſunt ob quas leuce genera-
A tur.Quum enim ex pituitoſo ſimúlque viſcoſo ſanguine,
caro per multum tempus connutritur,facillimè leuce o-
mnis per profundum ipſius pituitoſa oboritur,neque po-
teſt amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriã
naturam in rubedinem tranſmutare.Accedit his quòd &
ipſe qui ad locum influit ſanguis, pituitoſus veluti præ-
dictum eſt exiſtit.Qualem igitur locuſta , aut cancer flu-
uialis , & ferè omnia exanguia oſtrea ex natura ſua carnẽ
habent: talem habent & ex tranſmutatione ac in aliam
ſpeciem degeneratione, ii qui leucis corripiuntur : ete-
B nim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore
nomine accepto . Quum enim in pilo obſitis locis leuce
oboritur,pilo locos ipſos non denudat , ſed canos omni-
no facit: ſi verò loci piloſi glabri & pilis nudi reddantur,
incurabilis leuce cenſetur. Ad leucas igitur ſubſcriptis
remediis vtendum eſt: Fici ſylueſtris nigræ virgultorum
libram vnam, rutæ ſeſcuncem, miſyos vnc. vnam , calcis
viuæ vnc.vnam,aceti acerrimi quantum ſatis eſt . conte-
re obnixè,& paſtillos informa , eóſque in vmbra reſicca.
Vſu verò exigente illine in ſole, loco prius confricto : &,
C ſi bullæ oboriantur,eas acicula penetrato,& ceratum im-
ponito. Aliud. Fici nigræ virgulta in aceto macera-
to, & quamtenuiſſimè terito,eiſque ſpumæ nitri,ſulphu-
ris viui,fructus myricæ, ſingulorum æquales partes ad-
miſceto,& locum cum nitro prius defricato , indéque in
ſole illinito,diligenter obſeruans ne vlceratio ex eis cõ-
ſequatur. Aliud. Fici nigræ folia viridia in aceto ma-
cerato:ſit autem aceti tantum vt ea ſuperet & penitus cõ-
tegat.deinde contuſa & trita cum ſufficiente calce viua
miſceto,& locis prius exterſis in ſole illinito , vſquequo
D lẽtigini ſimilem imaginem ipſa leuce induat, atque de-
inde fici ſuccum recentem ſupra iſtam illitionem indu-
cito,ipſámque leucem ſolam aliquandiu confricato,& ne
vicinas partes exulceres obſeruato. egregiè enim auxilia-
tur. Aliud,ad leucem diuinum donum : facit & ad le-
pram. Sandaracham terito,eique nucum iuglandium vi-
ridem teſtam adiicito , ac adfuſo aceto , rurſus ſimul
probè terito,& loco prius deterſo, in ſole illinito . quòd
ſi acre ægro appareat,paucum panem admiſceto , & aſſi-
duè lauato. Aliud , ex cuius vſu ſæpicule laudem ade-
E ptus ſum.citra exulcerationem medetur. Vſus ſum eo in
muliercula quadam quæ in fronte leucem habebat , &
valde egregiè vires ſuas declarauit. Seminis cardamo-
mi ſeſcunciam , atramenti ſutorii ſextantem, ſulphuris
viui drach. quatuor, aluminis rotundi & ſciſſi , cuiuſque
drach.quatuor,cum aceto diligenter terito,locóque ex ni
tro & aceto præfricto,in ſole illinito. in quibuſdam ſanè
bullam quotieſcunque illinitur producit : qua ſublata le-
pram item tollit. Aliud , ad leucas & lepras. Nucum
iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exterio-
F rem corticem viridem detrahito , & fici nigræ ſylueſtris
ramulos amputato,& ad hæc ſpumam argenti coniicito,
ac cum aceto coquito, terito, & ad vnguenti formam re-
ducito,idque ipſum in ſole illinito.in decoquendo etiam
hordei grana ſeptem addito. hinc enim ſufficientis de-
coctionis ſignũ habebis,vbi videlicet hordei grana cocta
videris. Aliud,Archelai. Veratri nigri,radicis bryoniæ,
radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui, atramenti ſu-
torii,miſyos,alcyonii,foliorũ fici nigræ ſylueſtris, ſing.
æquales partes cõtuſas per anguſtiſſimum cribrum excu-
G tito,deinde in mortarium coniicito , & aceto affuſo dili-
genter terito,atque vbi ad liquidiſſimi cerati ſpiſſitudi-
nem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito.
Vſu autem expetente,loco prius cum nitro perfricto , ad
ſolem liquidius pharmacum illinito. ſummè etiam ad le
pras conducit. Ad leucas quantumuis craſſæ exiſtant:
Adarces,canchryos,ſulphuris viui,æquales partes:vnum-
quodque per ſe priuatim contundito & cribrato, deinde
ſimul cum aceto ad multos dies ſúfficiẽter in ſole terito,
& loco prius confricto , non aceruatim illinito ſed dilu-
H tius, obſeruans etiam in principio ne cutis exulceretur.
In progreſſu verò temporis. parum quid ex veratro, tan-
tundémque ex gallis, ad trita prædicta admiſceto. A-
liud. Olus eſt in Syria folia habens feridis anguſto ſo-
lio præditæ. vocatur autem lepidium, & cum lacte con-

ditum,feruatur: cum radice verò eius lanæ tinguntur, &
nigrum induunt colorem. Hoc ipſum olus tritum & im-
poſitum, cutem liuidam reddit & attollit, vt excoriatæ ſi-
milis videatur. Eſt autem radix eius alba, craſſitudine di
gitali: ex qua in ſole ſiccata corticem detrahere oportet,
& per diem vnum in acerrimo aceto macerare: deinde
manè probè & conſtanter terere, affuſóque aceto ſufficiē
ti ad ſtrigmētitiam craſſitudinem redigere, atque ita re-
poſitum adſeruare. Vbi verò vſus exegerit, locum nitro
defrictum pauliſper tranſpirare ſinito, atque ita pharma-
cum ipſum ad calentiſſimum ſolem illinito, & quodam-
modo adfricato. deinde acetum paulatim ad illitum in-
ſtillato. Quum verò æger vellicationem ac morſum per-
ceperit, eum ad tolerātiam inhortator. bullæ nanque ſuc
cedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi i-
taque excoriatæ fuerint, ſi quidem affectus locus excoria
tus concolor appareat, ipſum vt ſecundum naturam ha-
bentem & reſtitutum ſinito: ſi verò non, rurſus ad duos
& tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino
perfectè videris locum ipſum ſanatum. Aliquibus verò
ex hac curatione bullæ non erumpunt, verùm locus ipſe
excoriatur. Hos itaque velut igne ambuſta curare opor-
tet. Aliud. Floris mali Punici drach. octo, ſpumæ ni-
tri drach. quinque, alcyonii drach. tres, ſulphuris viui dra
chmas duas. vtere cum aceto. Eſt item Siccum optimum
ad leucas, & inſpergitur poſtquam exciderint cruſtæ ex
acribus pharmacis obortæ. Cæterùm ad cicatricem obdu
cendam, & cicatrices reliquo corpori concolores redden
das, aceto excipe, & loco probè præfricto illine. vbi verò
bullæ emerſerint, pharmacum ipſum cum melle catapla-
ſmatis modo impone. efficacius autem fit, ſi pro ſulphu-
re veratrum nigrum coniiciatur. Smegmatis porrò ad
leucen itémque lepram plurimis ex præſcriptis illitioni-
bus vti oportet. Præclariſſimè autem ad ipſos Siccum ma
gnum facit, quod Indum inſcriptū eſt, quo etiam ad ele-
phantiaſin, & omnem cutis ſcabriciem: ad articularem i-
tem morbum, & membrorum reſolutiones, & ad hydro-
picos vti conuenit: Salis ammoniaci, ſalis communis, ſa
lis Cappadocici, ſalis amari, nitri aſſati, farinæ fabaceæ,
pumicis vſti, ſpumæ nitri, ſingulorum trientem, veratri
albi, veratri nigri, radicis ſtruthii, radicis bryoniæ, cype-
rorum, aluminis liquidi, aluminis ſciſſi, floris iunci odo-
rati, gummi, iridis, lapidis ſpecularis vſti, teſtarū ſæpiæ,
ſeminis lini, coſti, baccarum lauri, farinæ lupinorum, pu-
legii, thuris, ſeminis viticis, ſingulorum ſextātem, oſtreo-
rum vſtorum, radicis dracūculi, fæcis vini vſtæ, pyrethri,
radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui, ſtaphidis ſyl-
ueſtris, ſinapis, radicis pæoniæ, ſampſuchi, ſpicæ nardi, co
mæ marrubii, fœnigræci, grani cnidii, phylli, ſingul. vnc.
vnam, radicis cucumeris ſylueſtris, cimoliæ, gallarum, ſin
gulorum ſcrup. ſedecim.

De lepra, Archigenis, Cap. CXXXIIII.

EX craſſo ac viſcoſo, & magis atræ bilis humore, lepra
generatur. Differt autem lepra, à leuce & alpho vitili-
ginis ſpeciebus, in eo quòd lepra aſpera eſt ad cōtactum,
& pruritum locorum inducit. cutis enim ſola eſt quæ af-
fecta eſt. vnde & excoriata cute, caro ſubiecta ſana repe-
ritur. in leuce verò, velut dictum eſt, ſubiecta cuti caro to
ta per profundum tranſmutata eſt, ad albidiorem colorē
& ſuperficies affecti loci læuiſſima eſt, & confricta citius
rubeſcit, præſertim in iis qui facilè curantur. at verò
alphos in ſuperficie hæret, & velut ſquamæ cuti affixus
eſt. Cæterùm à ſcabie differt lepra, quòd in ſcabie qui-
dem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent: in le-
A pra verò quædam velut magnorum piſciū ſquamæ. Dif-
fert autem lepra ab impetigine ſylueſtri, eo quòd impe-
tigo orbicularius ſemper ad vicinos locos proſerpit: le-
pra verò non ita eodem modo. Ad leprā igitur faciunt
plurima ex iis quæ præſcripta ſunt ad leucem: peculiari-
ter autem talia: Glutinis, ſaluiæ, lacrymæ oleæ ſylueſtris,
ſing. drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, ſingul.
drach. ſedecim. Vtere cum aceto illinens præfrictis in ſo
le. Aliud. Cardamomi, atramenti ſutorii, aluminis
rotundi, radicis chamæleontis nigri, nitri aſſati, farinæ lo
B lii, ſingulorum æquales partes. loco ex nitro præparato,
medicamētū hoc in ſole impone. Aliud. Atramēti ſu
torii drach. II. ſulphuris viui drach. II. cardamomi drach.
IIII. farinæ lolii dr. VIII. foliorū fici drachm. VIII. carnis ca
ricarū pinguiū drach. octo. aceto trita impone, & alternis
ſolue, ac rurſus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, ſul-
phuris viui, radicis bryoniæ, nitri, bituminis, foliorum fi-
ci, miſyos, alcyonii vſti, radicis chamæleontis nigri, atra-
menti ſutorii, ſingulorum æquales partes. vtere cum ace
to ad præfrictos in ſole. Aliud ad lepram experimento
C cognitum. tollit eam per dies quinque: Æruginis drach.
quatuor, reſinæ pinus liquidæ drach. tres, thuris recentis
drach. duas. Arida cum aceto terito, & adiecta reſina li-
quata præfrictis imponito, & alternis ſoluito: & reperies
lepram ſplenio adhærentem. deinde vero loco per poſcā
deterſo ac confricto, vt cruentus fiat, rurſus impone. At ſi
exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum
melle depurga. & poſtea per ceratum ad ambuſta paratū:
curationem perfice. Aliud ad lepras, ipſas excorians:
Radicis chamæleontis nigri partem vnam, ſucci thapſiæ
D partem vnam, ventrium cantharidum, ſulphuris, æqua-
les ſingulorum partes pice liquida excipe, & loco illine,
vbi prius ipſum probè confricueris. poſtquam verò bul-
læ ac puſtulæ excitatæ fuerint, lenticulam cum melle im
pone. Archigenis ad lepram, Magiſtriani. Arietis ni-
gri adipem accipito, & locum ex eo aſſiduè inungito: &
in paucis omnino diebus citra exulcerationem eam tol-
lit. Aliud. Seminis raphani drach. quatuor, ſandara-
chæ drach. ſedecim, lupinorum aridorum decorticatorū,
ſulphuris viui, ſing. drach. ſedecim, gallarum omphacina
E rum, veratri nigri, gummi, ſing. drach octo. Aceto excipe
& præfricto ex fici nigræ foliis loco, illine in ſole. cum
eodem item in balneo citra olei admixtionem ſicco, per
dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, veluti Ori-
baſius tradit: Farinæ lolii chœnicem Italicam vnam, car
damomi drach. quatuor, ſpumæ nitri drach. quatuor, a-
tramenti ſutorii drach. octo, radices haſtulæ regiæ me-
dias IIII. terito omnia & miſceto. Vſu verò expetēte, quan
tum ſatis videbitur accipito, acetóque acerrimo coquito,
& vbi ad cerati ſpiſſitudinem redegeris, craſſius illinito,
F loco tamen prius ex nitro cōfricto: ſupernè verò linteolū
obligato, idque tertio quoque die ſoluito, frigidáque ab-
luito, ac rurſus illinito. Aliud, vt Oribaſius tradit. citra
exulcerationem perſanat: Radicis rumicis ſylueſtris dra
chmas vigintiquatuor, gummi drach. duodecim, ſulphu
ris viui drach. ſex, myrrhæ drach. quatuor, gallarū drach.
quatuor. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito,
eíſque tritis reliqua admiſceto, ac ſimul terito: ad finem
verò etiam gummi addito. Vſus autem tempore loco
prius ex nitro confricto, illinito: ſequenti verò die laua-
G to ac ſimiliter curato. Vtere eo & ad impetigines ac pſo-
ras aſperas ac ſcabras. Oribaſii, ad leproſos. Succi radi-
cis haſtulæ regiæ ſeſcūcem, ſulphuris viui drach. quatuor,
mannæ drach. decem, nitri drach. octo: illine cum aceto.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, ſiue quaternionis quarti, Sermo ſecundus.

De ſedis, pudendorum ac ſcroti affectionibus, & de ſimplicibus medicamentis quæ in emplaſtra coniiciuntur. Et de cruentis vulneribus & inflammationibus, abſceſſibúſque, ac vlceribus veteribus.

De affectionibus ſedis, ex Galeno, Caput I.

AFFECTIONES circa ſedem ob multas cauſas difficulter curantur. Nam & valde tenero ſenſu prædita pars eſt: ſæpe verò dictum eſt, tales partes facilè ab acrioribus ac auſterioribus medicamentis irritari: & ipſe ſuperfluitatũ alimẽti trãſitus, tum per ſe mordax eſt, tũ ob id maximè quòd ſimul cum ipſis pertranſit bilis, & aliquando quidam ſeroſi humores. Et adhæc accedit, quòd neque præfinitum eſt medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: ſed aliquando etiam tempore non conuenienti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorum, ſiccantibus ſimúlque frigefacientibus opus habens, non parum efficit vt vlcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adſtringentia: locus autem ferre non poteſt morſum, quum ſubtili ſenſu præditus exiſtat. Quapropter conueniunt ipſis medicamenta quæ adſtringũt citra aſperitatem: qualia maximè ſunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba valde ſunt. hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus eſt. Horum igitur in ſumma memores, materiam experimento cognitam conſequenter ſcriptam habete.

De inflammationibus ſedis, Cap. II.

AD inflammationes ani, ſiue ex fiſſuris, ſiue ex tuberculis, ſiue ex vlcere fuerint. Palmarum paſſarum ſextantem, panis ſiliginei vnc. vnam, croci drach. duas. palmas & micas panis ſapa præmaceratas terito ac illinito. quum autem inflammatio ceſſauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. curata verò inflammatione, vtere ſicco hoc ad vlcus: Ceruſſæ & ſyrici pares portiones ſiccas tritas inſperge. facit hoc etiam ad tubercula condylomata appellata. Medicamentum optimum ad ſedem: curat fiſſuras, & tubercula conſumit, & dolorem confeſtim eximit. ſanat etiam vlcera depaſcentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. deprimit præminentia, & replet caua. facit etiam ad tibiarum vlcera, & ea quæ dulcia appellantur ſanat. Maſtiches, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſucci hyoſcyami, ſing. vnciam vnã, olei myrtei aut lentiſcini, quò ſtrigmentoſum pharmacũ fiat. Quòd ſi etiam amplius quid de hyoſcyami ſucco cõieceris, prodeſt. reponitur in plumbea pyxide. Medicamenum ad ſedem, Oribaſii: Olei myrtei lib. vnam, ceruſſæ trientem, thuris ſextãtem. Ceruſſam cum oleo myrteo ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & vnitis vtere. Phicotyche Oribaſii emplaſtrum probatum: Thuris drach. decẽ, myrrhæ drach. ſeptem, opii drach. quatuor, butyri drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach. vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ, pompholygis vtriuſque drach. ſex, ceræ Tyrrhenicæ drach. quatuor, vitellorum ouorum aſſatorum, numero quatuor, adipis anſerini drach. ſedecim, roſacei drach. ſedecim, medullæ ceruinæ drach. quatuordecim, ceruſſæ drach. quatuordecim, plũbi vſti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. vnam, œſypi drach. quatuor & dimidiam. arida teruntur cum vino. Ambroſia emplaſtrum Oribaſii. Ceræ, mellis, roſacei, ſpumæ argenti, ceruſſæ, adipis caprini, butyri recentis, ſingulorum quadrantem, thuris vnciam vnam. Aliud emplaſtrum ſedis, dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, ceruſſæ, ceræ, ſing. vnc. vnam, roſacei ſeſcuncem, croci drach. quatuor, medullæ ceruinæ drach. quatuor, amyli drach. quatuor, meliloti vnc. vnam, terebinthinæ drach. duas. aliquando & ouorum aſſatorum vitellos duos aut tres. Spuma argenti & ceruſſa lotæ ac ſiccatæ miſcentur, deinde teruntur paſſo cum meliloto, croco & amylo. Emplaſtrum ſedis ex cerebellis, Andreæ: Adipis anſerini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, floris roſarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi vſti loti, ſingulorum drach. quatuor, ceruſſæ drach. octo, cerebellorum gruum drach. duas, opii ſeſquidrachmã, œſypi drach. quinque, ſucci intybi cochleariũ vnum, roſacei ſeſcuncem. præpara, & vtere velut dictum eſt. Ad inflammationem ignis ſacri in ſede. Emplaſtri ex ſuccis lib. vnam, panis ſiliginei libram vnam, croci vnciam vnam, opii drach. quatuor, roſacei libr. duas. Crocus & opium paſſo macerantur, panis verò in aqua, & ad ipſa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione bilioſa, ad eminentias protuberantes. De rumicis agreſtis radice humida adhuc, corticem detrahe, & ipſam radicem parum contuſam vt ex proprio ſucco madeſcat, ſtatim eminentiæ ipſi affrica poſt factam alui exonerationem, nimirum vbi aqua ablueris, & linteo deterſeris humiditatem. hoc decreſcẽte luna fiat. Aliud optimum ad omnem ſedis inflammationem. Malicorii ſeſquiunciam, meliloti vnciam vnam, fœnigræci cyathos duos, vini dulcis veteris heminas quinque. coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in vino ceruſſæ lotæ ſextantem, pompholygis lotæ vnc. vnam, thuris trientem, plumbi vſti vnciam vnam: & liquefacito ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei myrtei quadrantem, roſacei quadrãtem, butyri recentis inſulſi ſextãtem, œſypi vnc. vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, adipis anſerini trientem: hæc liquefacta frigefacta ac eraſa, ad trita adiicito, & intybi ſuccum paulatim adſtillato, & probè vnitis vtitor. Aliud Andromachi, quo vtor, inquit. Roſarum viridium drach. ſeptem, capitum papaueris drach. quatuor, oua cruda integra duo, butyri recentis, œſypi, malicorii læuiſſimè triti, ſing. drach. ſedecim, mellis dodrantem, roſacei aut myrtei ſeſcuncem, ceræ beſſem. Aliud, quo vtor, ait. Ceruſſæ drach. quinque, ſpumæ argenti lotæ drach. quinque, thuris drach. ſex, aluminis drach. tres, croci obolos tres, vini & roſacei quantum ſatis eſt.

De fiſſuris ſedis & de tuberculis, Cap. III.

TVberculum quod condyloma appellatur, in ſede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum inſurgente, ac præter naturam intumeſcente. Quum enim ſinuoſus ſit anus, rugas coagmentatas habet. vbi verò amplius intumuerit ruga, tũc ſanè fit condyloma. & aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle eſt: quandoque verò cum inflammatione, & durum eſt ac doloroſum. At verò fiſſuræ ac rimæ in ſede fiunt, quandoque in adſtrictiori parte, ſiue muſculo adſtringente: quandoque verò in ano: & aliquando ex influentium acrimonia conſiſtunt: aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac diſtentionem, partes circumſitæ rupturam ſuſtinent. Curationes autem primùm quidẽ fiunt per medicamenta. dilata verò curatione, dum & indurantur & calloſæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita vt in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipſum condyloma volſella diſtentum funditus excidatur: in fiſſuris autem, vt calloſa rimæ labia deradantur, quò ſupina ac recẽs vlceratio fiat ad facilem curationem. Poſt chirurgiam conſequens curatio primùm eſt ſuppuratoria, deinde repurgatoria, poſtea ad cicatricem perducens. Quæ verò in principio adhibentur ipſis auxilia, talia ſunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac cõſumit ipſa: Miſy aſſatum terebinthina liquida excipe, vt emplaſtri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. vtere velut admirando. Aliud. Teſtas ouorum vſtas ac tritas lauato, &

ſiccatas inſpergito. Aliud Lucii. Ad inflammationes ſedis & rimas,ac condylomata. facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas: Ceruſſæ quincuncem, ſpumæ argenti lotæ ſextantem & vnciæ dimidium, recrementi plumbi loti,aluminis ſciſſi,thuris, ſingulorum ſextãtem. Hæc cum vino albo veteri trita,ad ceratum myrteum ac roſaceum admiſceto,ac vtitor. Facit ad ſordida vlcera ſedis,maximè verò circa coronam glandis & præputium conſiſtentia,quæ neque linamentis repurgãtur, & à medicamentis ad depaſcentia vlcera deſtinatis exacerbantur. In ſumma verò perfuſiones in condylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorũ adſtrictione quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas,& ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ac lotæ,ceruſſæ lotæ,ſpumæ argenti lotæ,ſingulorum ſextantem,ceræ quadrantem, ouorum duorum aſſatorũ vitellos,ſapæ cyathum vnum,roſacei cyathũ vnum: vtere. eſt valde commodum etiam ad antiquata. Ad rimas inflammatas,morſúſque ac feruores, quo ego ſemper vſus,nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile,ſucco hyoſcyami & ſapa diluito,& roſaceo ſufficienti addito quò ſtrigmẽtoſum pharmacum fiat,ex hoc anum aſſiduè illinere iubeto. Et primùm quidem dolores ſedat: celerrimè verò etiam vlcera ſanat. Potes & ſpecies collyrii accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere,ac paſtillos efformare: & vſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi,quo vtor,inquit, ad rimas ſedis & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ,ammoniaci thymiamatis,thuris,aluminis rotũdi,ſingulorum drach. XII. (in alio exemplari, ſextantem) gallarum, croci, ſingulorum drach. vnam, terebinthinæ drach. quatuor, ceræ Tyrrhenicæ drach. duodecim, roſacei drach. decem. vtere ad ſedem quidem cum roſaceo: ad vterum verò cum vnguento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. tres, croci drach. quatuor,ceruſſæ drach. duas, opobalſami drach. vnam, thuris drach. quatuor, aloes drach. vnam,œſypi drach. octo, ceræ drach. octo, liquabilia liquefacito,& ad arida trita affundito, ac vnitis vtitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati vitellum admiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis,inflammationéſque ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarii, ſyrici, ceruſſæ,ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum vino & roſaceo in pila plumbea tere,ac vtere. Aliud. Cineris raſuræ linteorum vſtæ,& amyli, æquales partes tere,& foliorum oleæ viridium ſuccum miſce,ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drach. octo,plumbaginis drach. octo,myrrhæ drach. quatuor, ceruſſæ drach. quatuor, tritis vtere. prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi,pharmacum accõmodatum ad rimas & condylomata,in maximis doloribus citò liberat. Stybii, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drach. ſedecim, cineris ſiue ſpodii pompholygis lotæ,drach octo: fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorii,myrrhæ,opii, ſingulorum drach. octo, Vino terito velut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos vſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedẽ & omnia ani vlcera,rimas ac condylomata: Pompholygis lotæ,terræ Samiæ,amyli,terræ Lemniæ, aloes vſtæ ac lotæ,thuris,ſãdycis,plumbi vſti & loti,radicis ſymphyti, centaureæ,ſingulorum ſextantem,croci, ſquamæ æris, opii,tragacanthæ,ſingulorum ſeſquiunciam. Excipe vino, & vtere vt voles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, velut Heras prodit,qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo,& ad vlcera,cõdylomata, ad verrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. facit & ad puſtulas nocturnas,papulas,reduuias circa vngues & ignem ſacrum, & ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas vigintiquatuor,ceruſſæ drachmas duodecim,corticis radicis halicacabi ſicci drachmas octo, atramenti ſutorii drachmas quatuor. Terito velut collyrium cum aqua, & forma paſtillos,ac vtere, ad valde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habẽt cũ vino. Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat: Ceruſſæ libram vnam,ſpumæ argenti,corticis halicacabi, atramenti ſutorii,rubricæ ſinopidis,ſingulorum ſextãtem (in alio exemplari ſeſcuncem) terito cum aceto,ac formato paſtillos.

Medicamentũ cicatricem inducens vlceribus in ſede. Cadmiæ vſtæ & vino extinctæ ſextantem, ceruſſæ lotæ vnciam vnam,plumbi vſti ac loti vnciam vnam, ceræ vnciam vnam, olei myrtei libram vnam. Sicca cum vino terito ad dies ſufficientes, & ceratum liquefactum adiicito,ac vtitor vnitis. Aliud ſiccum,ad rimas præputii ac ſedis, inducit cicatricem: Cadmiæ, ceruſſæ, thuris,æquales partes. facit & ad alia vlcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens: Cadmiæ ter vſtæ ac lotæ, plumbi vſti ac loti,diphrygis, ſingulorum vnciam vnam. Vino trita excipe, cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drachmas quatuordecim, olei myrtei quincuncem:& vnita ac in maſſam coacta ſeruato. Vſus verò tempore,de pharmaco ſextantem,ceræ trientem,olei myrtei quantum ſatis eſt accipe. Aliud ſiccum,rimas ac vlcera ad cicatricem perducens: Seminis ſpinæ Ægyptiæ ſextantem,maſtiches vnciam vnam. Singula ſeorſim trita miſcentur,& poſt ſedatas inflammationes inſperſa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis Phrygii ter vſti ac vino extincti,cadmiæ vſtæ lotæ,ceruſſæ lotæ, aloes,thuris, ſingulorum drachmas quatuor, ſquamæ æris lotæ drachmas duas,diphrygis drachmas duas,diligenter tere: ac vtere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris,acaciæ, pares portiones ſiccas inſperge.

De thymis in ſede ac reliquo corpore naſcentibus,ſycoſique ac verrucis formicariis,itém que clauis, Cap. III.

THymi appellationis originatio tranſſumpta eſt à cacuminibus eiuſdem nominis herbæ in montibus naſcentis. Thymi enim in corpore tuberculoſæ ſunt eminentiæ,aſperæ, ſubrubræ, oblongæ, præter naturam auctæ, ſanguinem effundentes dum auferuntur, amplius quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa ſedem & pudenda ac media femora. quandoque etiam in facie cõſiſtit. Et quidam ſanè parui ſunt, & vocantur thymi: aliqui verò magnitudine excedunt, & appellantur ficus:& aliqui manſueti ſunt: aliqui verò maligni. Manſueti igitur thymi, caruncula ſunt paruæ quidem,verùm inæquales, obſcuris eminentiis exaſperatæ, albicantis coloris,aut ſubrubræ,& doloris expertes. Maligni verò thymi, duriores ſunt & aſperiores ac maiores, fæculenti ac liuidi coloris, doloroſique ac punctorium dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes manſueti facilè curabiles: maligni verò incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, ſed cum ablatione totius partis in qua ſunt. Ad thymos. Saluiam herbam ſiccam tuſam cum pinguibus caricis præbe edendam, & diſparebunt. Verùm in pecoribus ordeum rori exponito,& eandem herbam inſpergito,& edere ſinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas veteramentarias humidas vrito ac terito, & vino præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplaſtri modo imponito: ſi verò intra ſedem fuerint,glandulam inde facito, ſubdito,ac miraberis. Aliud. Caninum ſtercus album vſtum ac tritum,& vino madefactum imponito. Cæterùm verruca,acrochordon *Græcis* dicta, tuberculoſa eſt eminentia. Nomen verò inde habet, quòd ſimilis eſt vertice ſuo reſectæ chordæ iuxta extremitatem. At verruca formicaria,tuberculoſa ac calloſa eſt eminentia, nigricantis coloris,fundamentum latum habens,& ad cutem reſidens, ad contactum dolorem exhibens eiuſmodi qualis à morſu formicæ animalis contingit: vnde etiam nomen habet. Verùm in ablatione ſanguinem fundit, non pro ap-

parentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis. frequens autem est circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est vt per pharmaca, tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita vt mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus: malignis autem, ea quæ ad cancerata vlcera describentur, præsertim in mammis ac vtero. At vbi victa fuerint pharmaca, & curatio protrahatur, thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, volsella attractos radicitus excindere oportet, & siccum medicamentum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur: & post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere donec perfectè curentur. nam vnctuosa curatio affectionem refricat. Si verò in partibus magis expositis fuerint thymi, post exectionem quum magni fuerint ac multi, vstionem adhibere expedit ad sanguinem sistendum, & regenerationem in posterum prohibēdam. Adhibita igitur vstione, curatio decernatur communis ad perusta: primùm videlicet ea quæ crustas amouere potest: deinde repurgatoria: postea resiccatoria. Crustas autē remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solùm excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur, & reliquus curationis ductus resiccans, velut dictum est. Pharmaca cōsumentia ac resiccantia thymos, & verrucas formicarias atque acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ communiter curant etiam reliquas verrucas: quale est hoc quod facit ad thymos in sede ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorii vsti, glutinis, singulorum vnciam vnam, squamæ æris sextantem. Trita glutine excipito cum aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede, & dura ac non inflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drachmam vnam, sandarachæ drachmam vnam, auripigmenti drachmam vnam, aluminis scissi drachmas duas. Terito per se singula, & cum rosaceo, & ad strigmentitiā crassitudinem redacta largè illinito, & rasuram linteoli imponito, atque bis singulis diebus curato. at verò in aliis corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autem contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata, & inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad verrucas formicarias inueteratas: Sulphuris viui, sandarachæ, atramenti sutorii, singulorum æquales partes, terito cum aceto, & pastillos formato. & vsus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formicarias atque acutas verrucas mirabiliter profuit: verùm in formicariis primùm scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasii ad formicarias verrucas & acrochordones: Chalcitidis drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, cadmiæ drachmas decem, cum aceto assiduè illine donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, Heliocaes, *hoc est sole ustum* appellatum: Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem vnam. auripigmentum aqua prius terito, & calcem adiicito, & in vase aqua repleto siccari finito. Hoc vbi tertiò feceris, in vas fictile procul ab omni humiditate deponito. facit ad verrucas formicarias, & instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epulidas. Aliud. Auripigmenti drachmas octo, sandarachæ drachmas sex, elaterii drachmas octo, sulphuris viui drachmas sex, radicis chamæleontis nigri drachmas quatuor. Aceto diluta cogito in pastillos, & vtere cum aceto. Verùm in formicaria verruca basim prius circumscalpe, velut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum. hoc vsus sanaui thymos malignos: Elaterii drachmas octo, auripigmenti tantundem, sulphuris viui drachmas sex, glutinis piscium drachmas quatuor, trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et vtere in aliis quidem locis cum aceto dissolutis: ad sedem verò cum rosaceo. Quomodo verò gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad thymos valde malignos post exectionem & vstionem exorientes. verrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis: Squamæ æris drachmas duodecim, æris vsti drachmas octo, salis ammoniaci drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octo, thuris drachmas sedecim. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adiice, ac rursus probè tere, & pastillos efforma, eósque assiduè cum aceto illine, donec penitus exciderint: ad eos verò qui in sede sunt, cum passo diluito. Cæterùm ficus ablatos, & thymos ac condylomata curat, & rursus generari non sinit, & iam extantes præclarè tollit, cinis lignorum vitis cum aceto illitus, & cinis ex vinaceis vstis cum aceto.

De hæmorrhoidibus sedis,

Cap. v.

HÆmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. est autem velut dilatatio localis in sede facta, vasis quibusdam istic apertis, & progressu temporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum verò aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt, & nihil excernunt: apertæ verò sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum causa hominibus existit. nam & deformitatem, & miseram vitam hæmorrhoides inducunt: multos verò etiam vita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis vitiationem, ex euacuatione succedentem: miseram verò vitam, propter corporis debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquam inter cutem operatur. Conuenit igitur recta diæta ac venæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri, & nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam visum fuit. possibile est enim incolumes euadere, optimúmque curationis finem assequi, post hœmorrhoidum extirpationem, eos qui opportuno tempore venæ sectione & conuenienti diæta semper vtantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim, Hæmorrhoidas sananti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim (velut quidam opinantur) dixit, si non vna fuerit seruata hæmorrhois ad sanguinis excretionem: sed dixit, Si non adseruetur, hoc est si non conuenienti diæta vtatur. Quòd autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit: ait enim hic vir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. est autem sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquam hæmorrhoidem relinquere, sed omnes excindere, & post perfectam ipsarum curationem per conuenientem, velut dictum est, diætam ad naturalem statum corpus curatum reducere, incideréque cubiti venam tempore opportuno, quò videlicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De hæmorrhoidum chirurgia,

Cap. vi.

AEgrum itaque præparare oportet per modici cibi vsum, & aquæ potum, & vtplurimùm etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum vt sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita vt singulæ hæmorrhoides vncino distendantur, & basis prius circumscalpatur, & per vncinum obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur, & resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, vasa contrahit vt considant, quò post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet vnamquanque hæmorrhoidem hamulo distēdere: deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum ministro. postea verò etiam in aliis idem faciendum est. Postquam verò omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus, & ministro tenendas dabimus. Et

tunc

tunc primùm diſtētam primā excidimus, & reliquas cōſequenter ex ordine tollimus. Poſt exectionem verò, ſiccum ſanguinem ſiſtēs apponimus, & ſpongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Poſtea decernimus conſequentem curationem, per linamentorum immiſſionem, ſpongiarum appoſitionē, obligationem ſedi conuenientem. curatio verò poſtea communis eſt. Securior itaque & compendiaria curatio hæmorrhoidum eſt ipſa chirurgia. Quandoquidem verò quidam melius eſſe putant aſſiduè purgari per hæmorrhoidas, velut mulieres: quidam verò, ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt, conſequenter ſubiungemus auxilia ad has conuenientia. Extractoria hæmorrhoidum. Quādoquidem pleræque hæmorrhoides opus habēt extractione, ad faciliorem medicamentorum impoſitionem, neceſſarium eſt & talia pharmaca deſcribere: Cyclamini ſuccus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non ſinit ipſas contrahi in chirurgia, & ſedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum accommodatum ad hæmorrhoidas extrahendas: Piperis ac nitri, vtriuſque pares partes terito, & ſedi adhibeto.

Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis menſura ad compagem mellis coquito. probè facit. Aliud. Hoc vix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi centaurii drach. II. aluminis liquidi drach. II. miſyos drach. I. ſtaphidis agreſtis drachm. I. excipe melle & illine ſedem. aut lanam pharmaco imbutam in ſedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & ſedes prolapſa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem deſcribentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autem has, in iis quibus ſanguinem per ipſas excerni volumus, amaracinum vnguentum illitum, perdicii herbæ folia viridia aſſiduè affricta, mercurialis trita & velut glans immiſſa, fel bubulum per lanæ tomentum inditum. Siſtentia ſanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sanguinem qui ex hæmorrhoidib⁹ nimiùm euacuatur, ſiſtūt, aloe impoſita, ſquama ferri, plumbum vſtum cum poſca. Aliud ſanguinē ſiſtens confeſtim. Acaciæ fuluæ drach. IIII. plumbaginis drach. IIII. tragacanthæ drach. II. Singula ſeorſim terito & miſceto, & aqua ſubacta craſſius imponito: ſi verò penitiores fuerint, in maſſam coacta indito. Aliud delēs hæmorrhoidas & omnem ſanguinis eruptionem: Fructuum ſiccorum ſeſquiunciam, chalcitidis ſeſquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui ſcrup. XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito. deinde omnia vino ſubacta ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigito. & in hæmorrhoidibus quidem indito: in extrinſecis verò ſanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Aſclepiadæ prolutio hæmorrhoidum: Spinæ Ægyptiæ quincuncem, foliorum ſalicis, artemiſiæ, ſideritidis herbæ, ſingul. trientem, in quatuor aquæ ſextariis coquito ad dimidias. & herbas quidem abiicito: ad aquam verò decocti ſiccum hoc admiſceto. Melanteriæ à clauis drach. X. aluminis rotūdi drach. VIII. ſpumæ argenti drach. IIII. gallarum drach. III. miſyos drach. II. ſoreos drachm. II. Siccū in decocto diluito, & cū eo ſepties in die perfundito, atque hoc per triduū facito. Si verò reliquiæ quædam hæmorrhoidum reſtiterint, eas quarta die acu cōpungito. Et ſi quidem ſenſerint, aut cruentatæ fuerint, decoctū illud ſimiliter prodeſt: de ſicco verò dimidiā partem miſce. Prolutione verò facta, ipſum ſiccū pharmacūadhibe, vt exactè vrantur: propter inflammationē autē, forinſecus pane impone. hoc citò vrit. ex cataplaſmate verò intra ſeptimum diem excidunt cruſtæ. Mirabiliter quoque hæmorrhoidas hoc tollit: Cicutæ ſiccæ drach. II. ſucci hyoſcyami drach. IIII. aluminis drach. II. æris vſti drach. II. rubricæ drach. I. cerato roſaceo excipe & impone. Faciunt & mali Punici acidi cortices ſicci cū aceto impoſiti: ſi verò penitiores fuerint, velut glandem ſuppoſititiam indito.

Aliud valde præclarum. Sandarachæ drachmas VIII. auripigmenti drach. VIII. cum lixiuio diluta impone, ægro antea probè collocato. mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in ſemihora reficcata, & à fundamēto deuoluta. Verùm circū hæmorrhoides ceratū illinitur: & ſit hoc in ſole, aut apud ignē. debet enim homo in eodem ſitu permanere donec pharmacum abluatur. Aliud ad hæmorrhoidas, quod ſedat etiā inflāmationes ani: & illæ mortificatæ reficcantur velut vuæ paſſæ, & decidunt in ſeptē diebus citra exulceratione. Cæterùm ad condylomata ac fiſtulas cōfert, eáque curat hoc: Fæcis vini ſiccæ vſtæ quadrantē, miſyos ſextantē, aut pro miſy, ſoreos ſextātem. vtere velut optimo. fæx autē occulitur in prunas, & vritur donec albeſcat. Aliud. Stercus aſini ſiccū accipito, & ex eo ollulam paruā impleto, & mannæ thuris drach. octo, & tithymali ſicci manipulū vnum addito, & accenſo ſtercore bubulo, ad carbonum ſpeciem exurito, eáque trita imponito donec excidant. ſeptima enim die citra inflammationē mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter excindens hæmorrhoidas. Chalcitidis vſtæ, miſyos vſti, atramēti ſutorii vſti, diphrygis, ſoreos, ſingulorum drach. IIII. ſquamæ æris vſtæ drach. II. vtere ipſo ſicco, & inſtar teſtæ induratæ excident. Eſt hoc præclarū, & omnem carnis eminentiā contrahit. Aliud Hippocratis ad hæmorrhoidas admirādum. Gallarū ſextantem, myrrhæ ſextantem, aluminis ſciſſi quadrantem, melanteriæ quadrantem, cōtundito, cribrato, terito, ac vtere ſicco. Ego verò in penuria melāteriæ, ſori adieci. & fecit mirabiliter: nam intra paucos dies citra mordacitatem ac vlcerationem hæmorrhoidas diſſipat. verùm vino præeluere oportet, atque ſic inſpergere.

Ad anum aut ſedem procidentem, Cap. VII.

Nos per muriā aut marinam aquā prius anum fouere ſolemus prolapſum, & ſæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquādo verò ſalem tritū inſpergimus, ægro cōmodè ad hoc collocato, & ſufficiēs tēpus expectamus, donec deſtillantes humiditates extrà proceſſerint. Deinde abluta prolapſa recti inteſtini parte, illitionibus adſtringētibus vtimur, nimirum acacia, aut hypociſthide cum vino. Deinde anum retrudimus, & ſequenti die inſeſſionē paramus, aut infuſum adſtrictoriā vim habens: quale eſt vinum nigrū auſterum, in quo decocta eſt myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriū. Cæterùm in pueris adſtringentiū vſum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si verò res vrgeat, etiā lumbis adſtringentia imponemus cataplaſmata ex palmulis ac mal s cotoneis & ſimilibus. item ſedi ſimilia adhibebimus. Victus autē ſit boni ſucci, & lactis potus decernatur. & pultes ex lacte parentur, qualis eſt oryza cū lacte cocta, & ſimilia. vinum detur aquoſius. Pharmaca verò huic affectioni cōmoda ſunt eiuſmodi: Gallam coquito, & cum læuigata anum integito, & ſi quidem fortiore auxilio opus habes, in vino cocturā facito: ſin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. octo, pilularum cupreſſi drach. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum vino adſtringente & acerbo, & ſicca trita inſpergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. octo, thuris drach. II. prælue, & trita inſperge. Aliud. Balauſtiorum drach. I. malicorii drach. I. ſeminis hyoſcyami drach. octo, ceruſſæ drach. octo, myrrhæ drach. II. plūbi loti drach. II. prælue & inſperge. Aliud noſtrum ad procidentem anum: Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, ceruſſæ, ſucci hypociſthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes ſiccas inſperge, vbi vino auſtero ſedem prius laueris. Aliud. Lētis vſtæ, panis vſti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & ſapa. Aliud. Sedem vino prælauato, & picem aridam tritam inſpergito, aut ollulas vſtas tritas. Aliud. Cupreſſi decocto perfundito, & ſtercus caninum ſiccum inſpergito: picem verò ſiccam, bitumen, & cyperum ſuffito. Aliud. Coriandri ſemen, & laſer, trita cum vino illinito. & torpedinem viuam aſſiduè apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen & gallam æquis portionibus tritis ſiccis ſedi inſpergito. valde præclarum hoc eſt.

De prolabentis ſedis peruſtione, Leonidæ, Cap. VIII.

Qvum fluxus ægrè curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamēta cōtulerint, ſtructura mali iā inueterata, ad vſtionē peruenire oportet. Quum enī alia inteſtina inter partes pricipales cōnumerētur, ex-

terna extremitas inteftini recti principalis non eft: fed & dum vritur & fecatur, nullum periculum inducit, velut ipfa experientia teftatur. Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam fedis partem extremam, ex moderatis interuallis. fufficiens eft enim vftio ad fluxionem fuperandam. cicatrix autem folida fuccedens, anum in ambitu conftringit. poft vftionem verò, lac cum melle vnito, & linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. poftquam verò elapfæ fuerint cruftæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem vlceribus, vtere emplaftro ex ordeo, aut aliis cicatricem inducentibus, fuprà ad fedis affectiones præfcriptis.

De abfceffibus fedis, Leonidæ, Cap. IX.

INflammatione prægreffa aliquando circa anum abfceffus oritur. Quod vbi contingit, plura corpufcula putrefcunt propter locorum humiditatem ac largam caliditatem. vnde neceffarium eft in chirurgia ablatione vti, & propterea facilè in fiftulam tranfire. Proinde in fimplicioribus quidem abfceffibus facilis eft curatio: verùm in magnis affectionibus, ano orbiculatim amputato, plerunque dum cicatrix inducitur, podicis meatus cõftringitur, & obturatio contingit. Quapropter conducit inter curandum, primis curationis temporibus linamentum parare, idque in tetrapharmaco, aut alio quodam ad curationem commodo, diffoluto intinctum indere in fedem: tempore verò inducendæ cicatricis, canalem ftanneum rotundum fedis meatui conuenientem immittere, qui foris quidem fit amplus, verùm appofita parte in profundo fita rotũdus ac leuis, habeátque in medio foramẽ per quod flatus reddi poffunt. Illinatur autẽ canalis ex medicamẽto cicatricem inducẽte, aut Samia terra cũ vino, aut ceruffa. forinfecus autem fplenium aut lana incumbat, & commoda obligatio fiat. At verò canalis ipfe vfque ad perfectam curationem inditus finatur.

De vlceribus fedis proferpentibus ac depafcentibus, Cap. X.

FIunt aliquando in fede vlcera proferpentia & depafcẽtia. Si quidem igitur nome depafcens in adftrictorio mufculo fiat, conari oportet vt per fedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur. Nam interiores ani partes, ipfe inquam adftrictorius mufculus, neruofus quum fit, neque vftionem neque fectionem fuftinet. excifo enim mufculo illo, conuulfio fequitur, & nimirum etiam carunculæ imminutio ac detrimentum: id quod inde nobis cognofcere datur, quòd etiã fæpe nõ adhibita chirurgia, ab ipfo depafcente vlcere mufculus ille cõfumitur, & carunculæ decrementũ (rhœada *Græci* vocant) confequitur. Vtendum igitur eft auxiliis ad nomas defcriptis, ita vt myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac fimilibus affiduè irrigemus, & primùm quidem corporibus à natura alienis cruftam inuramus, per Fauftinũ appellatum paftillum aut confimiles: deinde vtamur eo qui ex vfta charta conftat. poftea Ifidem emplaftrum cũ multo rofaceo diffolutum per linamenta indamus, & fic reliqua deinceps confequentia faciamus. Cæterùm phagedænico vlcere proferpendo exedente in ano exiftente, audere aliquid oportet, & aliena à fanis excindere: deinde vftionem adhibere. quum enim carnofus fit podex, tales chirurgias facilè fuftinet. Poft chirurgiam autem confequenter curatio, velut aliorum vlcerum facienda. Si verò vftio adhibita fuerit, curare conuenit velut in prolabente fede dictum eft.

De fiftulis ani, Leonidæ, Cap. XI.

QVandoquidem ex mala vlcerum curatione, & præcipuè circa fedem, fæpe fiftula fuccedit, confequenter etiam de his dicendum eft. Proinde ægro in fella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipfius ægri defidens chirurgiam perficiat. Conuenit autem fpecillum accipere, & caput eius in medium fiftulæ immittere, ipfúmque propellere quoufque per inanẽ meatum progreditur. deinde medium finiftræ manus digitum in fedem immittens, per ipfum fpecilli caput arripiat, poftea reflectens fpecillum, & ambas fiftulæ extremitates inter fe adæquatas finiftra manu diftendat, atque fic omnia corpufcula callofa per ambitum exfcindat, vnico

A contactu, fi id fieri poteft. Si verò poft fectionem apparue
rit callus adhuc infidens, circumfcalpatur. manifeftus autẽ
eft callus, quum fit fubalbidus ac renitens. Si verò etiam
rugæ propinquæ apparuerint, volfella extentæ refecentur
ad vlcerum explanationem, & facilem deinceps curatio-
nem. Poft chirurgiam manna thuris fectionem implebi-
mus, & linamentis additis conuenienter deligabimus, &
confequenter communi aliorum vlcerum curatione vte-
mur. Cæterùm in iis qui ob mollitiem aut timiditatem
B rogant nos vt per medicamenta curentur, primùm cona-
ri oportet vt per pharmaca reficcantia ac fiftulas clauden-
tia curemus. Quæ fi nihil effecerint, ad ea quæ callofa cor
pufcula erodere ac confumere poffunt, tranfeundum eft,
quæ fiftularia collyria appellantur: quorum præparatio-
nes in vniuerfali De fiftulis tractatu paulo pòft in hoc fer-
mone dicemus. At verò medicamẽta quæ fiftularum re-
ficcationem promittunt, funt emplaftrum ex fpuma argẽ-
ti & aceto ac oleo paratum, & emplaftrum fine cera, & ful
uum Galeni, & harmonia, & ex falicibus, & ex lolio con-
C ftans & confimilia. Facit & hoc ad fiftulas incipientes in
fede, rimáfque ac condylomata: Pæoniæ radicis vftæ
quadrantem, bituminis Iudaici fextantem, fulphuris viui
vnciam vnam, ceræ fextantẽ, olei myrtei quantũ fatis eft.
Aliud. Mala cotonea ad cinerẽ exurito, ac trita fupernè
ad ofculum fiftulæ imponito, & linamẽto indito, empla
ftrũ ex vino & oleo aut fimile quoddã adhibeto, ac deli-
gato, & alternis diebus foluito. Paftillus ad fiftulas fedis.
Chalcitidis vftæ dr. VIII. æris vfti dr. IIII. cadmiæ dr. IIII.
Creticæ terræ dr. IIII. põpholygis dr. III. lycii dr. III. aloes
D dr. II. croci dr. II. gũmi dr. XVI. terito cũ fucco fenecionis
aut ferapiadis tres tefticulos habentis, & formato paftillos.
& vtitor ficcis, & cum aceto & cum cerato. Vtere etiam
ad vniuerfales fiftulas defcribendis.

Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.

CHalcitis cũ aqua trita ac illita prodeft. Et plũbago cũ
aceto aut vino. Et fpuma argenti per fe, & cũ myrto
ficca trita. Aut alumẽ in tefta vftum tritũ infperge. Aut fi-
ci folia vfta ac trita cũ oleo illine. Aut rofarũ capita vnà cũ
E flore trita infperge. Aliud quo vtor, valde efficax: Plũ-
baginis dr. VIII. gallarũ dr. IIII. aluminis dr. I. myrrhæ dr. II.
ficcũ hoc infperge: aliquando verò cũ oleo myrteo illine.
Ego verò vino femper prius lauo, & ficcũ infpergo. A-
liud. facit & ad papulas feruidas in femoribus ac fub alis
ex fudoribus obortas præfertim in corpulẽtis hominib9.
Syrici vnc. I. fuci tinctorii vnciam I. teftæ ex clibano anti-
quo fextantẽ, prælauato & infpergito. probè quidem fa-
cit, verùm lintea inficit. facit & ad ambufta cum cerato.

De thymis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIII.

F HVius affectionis proprietatem in loco De thymis in
fede diximus. fiunt autẽ & hîc thymi, aut in fola glã
de, aut in cole, aut in præputio: aliquando verò in omni-
bus relatis locis. Antea verò dictum eft quòd mãfueti fa-
cilè curãtur: maligni difficulter, & per affectæ partis abla
tionem fanantur. Quomodo autẽ cognofcere oporteat &
manfuetos & malignos, etiam relatum eft. Si quidẽ igitur
mãfueti fuerint thymi ac parui, per volfellam diftenti ex-
cindantur, & aliquo fanguinem fiftente ac cruftam indu-
cente illinãtur, quale eft ficcũ flauum appellatum, quò per
G cruftam fimile quiddam vftioni efficiamus. Quum verò
multi fuerint & magni, tunc poft excifionem vftio adhi-
beatur ad fanguinem fiftendum, & affectos locos ad aliũ
ftatũ tranfmutandos, & thymorũ regenerationẽ prohi-
bendã. Cum autẽ totum præputiũ, thymis fuerit refertũ,
tum iuxta internam, tum circa externam partem diffici-
le erit conferuare. Itaque neceffarium erit, quantum eius
fieri poteft, ad cutis præputii fectionem progredi. Quum
igitur vftio poft excifionẽ adhibetur, curatio decernatur
ad perufta, relata in tractatu de prolabente fede. Excifis au
tẽ thymis, & poft excifionem ficco cruftam inurente ad-
H hibito: poft cruftæ difceffum reliqua curatio reficcatoria
fiat. vnctuofa enim pharmaca affectionẽ refricant. Cæte-
rùm in iis qui chirurgiam reiiciunt, vtendum eft talibus
medicamentis. Medicamentum reficcãs thymos, xera
phium appellatũ. Chalcitidis crudæ fefquiunciam, mi-

fyos crudi ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſextantē,aluminis ſciſſi vnc.ı.Locū cū vino prius lauato,& ſiccū inſpergito.

Aliud. Gallam & alumen trita inſpergito, & exareſcent.vtere etiam ſi in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud egregiè tollens thymos & carnem excreſcentem in pudendis. Origanum & rutæ radicem,paribus partibus vrito terito ac inſpergito. vtere hoc velut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIIII.

Rimæ ac fiſſuræ in præputii ſummitate fiunt,quando anguſta ea exiſtens violenter reducitur. Ruptis autem corporibus,inflammationes ſuccedunt & dolores in tenti.In principiis igitur,omnis rima dum recens eſt,cruentatur : antiqua verò calloſa fit, & rurſus quum violenter diſparatur, rupta rurſus cruentatur. proinde ad curā feſtinare oportet.Vbi verò antiquatæ fuerint, & calloſæ factæ curationem diſtulerint,nihil proficientibus medicamentis,confert cutem abducere & calloſa rimarum labia ſupino ſcalpro,quantum eius fieri poteſt,ſuperficiaria ſectione diducere.Reſupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fiſſuræ,celerrimè ſanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.

Rimas medicamentis curare conandum eſt antea citra chirurgiam, & vtendum eſt pleriſque ad rimas ſedis præſcriptis,& præſertim eo quod Lucio inſcribitur. facit enim & ad rimas in præputio, & ad vlcera ſordida, & præcipuè quum detrahi ac reduci non poteſt.iniicitur autem cum oleo & vino per clyſteriolum.Mirabiliter autē facit ad rimas in præputio & recentes & inueteratas,vrina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter ſuſcipitur, & celerrimè ſanat, vt ne opus quidem ſit alio auxilio. Aliud ad rimas præputii. Reſinam frictam cum roſaceo terito donec ſtrigmentitiam compagē accipiat,& admixto oui aſſati vitello vtere. Aliud ad rimas & reliqua vlcera. Colocynthidem ſiccam vrito ac terito, & cum roſarum flore vtere. idem facit & anethum vſtum. Aliud. Ad præputii rimas, & glandis vlcera.repurgat & cicatricem inducit. Lapidis Phrygii ter vſti & extincti, primùm butyro aut roſaceo, deinde melle,poſtea vino,ſextantem,florum roſarum vnc.ı.malicorii vnc.ı.vtere. Aliud.Ad rimas præputii & ani,& pudendi muliebris. Ceruſſæ,plumbaginis,gallarum, myrrhæ,æqualibus partibus vtere ſiccis,aut cum vino &oleo.

Aliud,rimas & vlcera ad cicatricem perducens,& acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ſextantē, roſarum recentium detractis vnguibus ſeſcunciam. Cadmiā tundito ac cribrato, & cū roſis terito donec exareſcat,& ſicca inſpergito,vbi prælaueris cum vino. Aliud ad pudenda & ſedem. Lapidis Phrygii ter vſti ac extincti velut dictum eſt,ceruſſæ lotæ, cadmiæ, thuris,aloes, ſingul.vnc.ı.ſquamæ æris drach.ıı.diphrygis dr.ıııı.vtere ſicco. Aliud ſiccum,ad pudendorum rimas & vlcera ſpontanea. Aloes vnc.ı.florum roſarum ſextantem. vtere confidenter. Aliud ad eadem. Aloē ſolam tritā inſpergito. ſi verò adſtrinxerint,cadmiam ter vſtam admiſceto.mirabiliter efficax eſt. Aliud. Paſtillū ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. habetur eius præparatio capite tertio,vbi De fiſſuris & tuberculis ſedis tractatur. Verùm in iis qui præputium reducere non poſſunt,lacte eundem diluito,& tepidum per clyſteriolum iniicito. Aliud. Ad ſpontaneas puſtulas in pudendis, & maximè in iis qui præputium reducere non poſſunt.Glaucium cum vino terito,& vbi prælaueris per fiſtulam pus attrahentem, tepidum iniicito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per ſe tritum inſpergito. Aliud. Colophoniam tritam ſolam inſpergito. Aliud. Colophoniā,thus,amylū,paribus portionibus inſpergito. Aliud. Aloes primariæ,ceruſſæ,roſarū ſiccarū,æqualib[9] partib[9] tritis vtere. Aliud. Collyriū ex thure tritum ſiccū inſperge,aut cum vino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte iniicito.facit & quod Aſter appellatur, & quod Cleoni inſcribitur, & ſimilia. Oribaſii ad præputii ac ani rimas.inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ,ceruſſæ, thuris, æqualibus portionibus. vtere: facit & ad alia vlcera mirabiliter.

Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.

Inflammata pudenda,roſarū & meliloti decocto perfundito: aut betæ folia ſiue ſemen tritū,in aqua ferueſacito,& calido perfundito. facit ad eos qui præputium retrahere non poſſunt.Cataplaſma verò adhibe ex pane cū palmulis ſapa præmaceratis, cum modico roſaceo. aut malicorium in vino coctum ac tritum cum pane ac modico roſaceo pro cataplaſmate impone.

Ad nomas in pudendis, Cap.XVII.

Si vlcus depaſcens,(nomen *Græci* vocant) aut eroſio fiat, laxa forinſecus apparet pars erodenda.Et ſi circumprematur,humorem tenuem ſubcruentum excernit:deinde fæculentum. Conuenit itaque perfuſionibus adſtringentibus in his vti, ex decocto myrti,ruborum, oleæ ſylueſtris,roſarum,malicorii,plantaginis, polygoni.Pharmaca verò ad nomas commoda ſunt,paſtillus corax, id eſt coruus inſcriptus.habet autem ſic :Gallarum ſextātem, ſquamæ æris ſeſquiunciam , chalcitidis crudæ vnc.ı. thuris vnc.ı.terito in aceto ad ſufficientes dies,& ad finē mellis quincuncem addito. & ex olei myrtei lib.ı.ac ſemiſſe, adipis taurini recentis beſſe,ceræ triente, terebinthinæ vnc.ı.ceratum effice,& in linamentis vtere, & per fiſtulā puris attractoriam iniice per roſaceum diſſolutum. & ſupernè ſpongiam ex vino expreſſam impone,aut ceratū habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta vſta.

Chartæ vſtæ ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſeſquunciā, auripigmenti drach.vı.ſulphuris viui drach.vı. plumbi vſti drach.ııı.inſperge ſiccū, aut melle & roſaceo dilutū per linamēta inde.Si verò præputiū reducere nō poteſt, plurimo roſaceo dilutum &modico melle addito,iniice.

Aliud ſiccū,quod ſanauit quoſdā iam ſecandos. Chartæ vſtæ ſextantem,gallarum ſextantem.vtere ſicco.

Ad carbunculos pudendorum, Cap.XVIII.

Spumæ argenti drach.quatuor,ceruſſæ drach.ıı. thuris drach.ı. trita inſperge,& raſuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum vuis paſſis tritum impone velut cataplaſma.Hoc ſuppurat,& dolorem eximit, poſtea eundē adipem cum pice liquida vnitū imponito. Aliud. Pilulas ſtercoris caprini vſtaſcū melle imponito.

Ad interna in meatu vrinæ vlcera, Cap.XIX.

Lycii drach.ıı.myrrhæ drach.ıı. atramēti ſutorii dr.ı. chalcitidis drach.ı.omnia ſimul trita cū paſſi hemina vna,& vini veteris odorati cyatho vno, coquito donec vniantur,& repoſito in plumbo. vſus verò tēpore roſaceo diluta iniice.facit & ad vlcera inter anum & teſtes. Ego autem Cygnaria collyria cum lacte diluta per clyſteriolum iniicio,& bonum teſtimonium ipſis præbeo.

Ad ſcabioſum ſcrotum & pruriginoſum, Cap.XX.

Contingit etiam circa ſcrotum aſſiduè ſcabies & pruritus,ex influxu humorum acrium vlcerantium cutem.Et vbi quidem plures fuerint & acriores allati humores,cutem ipſam exulcerant:ſi verò pauciores ac craſſiores,ſquamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per cōgruam victus rationem, & per medicamenta : aliquando verò & rarò, per chirurgiam . Itaque ab acrium eſu abſtinendum eſt , & præſertim ab oleribus mali ſucci. quæ verò exhibentur, bono ſucco prædita ſint. qualis eſt lactis potus aſſiduus, ptiſana, alica, gallinarū oua,porcellorū extremitates & ventriculi. vinum tenue dilutius & album.Ex localibus auxiliis,præſertim vbi ſquamæ vlceri adhærēt,& dolor adeſt,cōuenit cataplaſma ex fabæ lomento.nā & dolorem mitigat, & vlcera repurgat. fit autē ex faba Ægyptia lomentum.Idem facit ſeſamū crudum,& erui farina melle ſubacta & impoſita.Repurgatione verò vlcerum facta,pruritúque lenito, ad cicatricem inducendam pergemus. Probè autem facit in his partibus,miſy cum ſulphure viuo tritum, & cerato myrteo exceptum.Conducit & plumbi recrementū, & ſpuma argenti cum myrteo cerato. & emplaſtrum ex cadmia,& emplaſtrū ex hordeo.Præclarè auxiliatur etiā ſcroto in ſuperficie tumefacto,terra cimolia cū aqua diluta ac illita,quā illitā exareſcere ſines, & aqua tepida loco abluto,myrtū ſiccā tritam modica myrrha addita inſpergeſ:inducta verò cicatrice , nulláq; moleſtia nec pruritu vexāte,curatio tranſacta eſt.At ſi ſcabie ſanata , pruritus

GGGGgg.ii.

reſtat,aut augetur,aut ſcrotum humore deſtillat. Nitrum A cum ſtaphide agreſti & alumine liquido,roſaceo & aceto dilutum, in balneo illinire iubemus: & à balneo oui candidum cum melle imponere. Si verò vehemens & intolerabilis eſt ſcroti pruritus,fæx aceti ſicca cum vino madefacta adhibetur,eodem modo velut præcedens medicamẽtum:illito etiam poſtea oui albumine. Quòd ſi adhuc amplius vim eius augere voles,vſtam fæcem accipies. Idem præſtat alumen cum melle probè coctum,& reliqua quæ ad pruritus retulimus.

De teſtiũ ac ſcroti inflãmatione, Leonidæ, Cap. XXI. B

QVandoque teſtes ſoli per ſe inflammantur, quandoque teſtibus nihil affectis,ſcrotũ inflammatum eſt: aliquando verò teſtes vnà cum ſcroto inflammantur. Sicut autem in aliis corporis partibus, ita etiã in his,vel ex humorum influxu,vel ictu,vel colliſione,inflammatio cõtingit. Proinde ſolo teſticulo inflammato,ſcrotum colorem naturalem habet: ipſe verò teſtis tumidior,duriórq; ac amplior tactui occurrit: adeſt dolor pulſatiuus vſque ad renes pertingens. At ſi ſcrotum inflammatum eſt, tumor rubicundus in ſuperficie eſt, renitens ad tactum ac C dolens. Vtriſque verò inflãmatis,teſtibus videlicet & ſcroto,ex ſignorum augmento magnitudinem inflammationis iudicabimus. Proinde cibi parſimonia,& aquæ potu per totum curationis tempus vtendum eſt. Et ſi inflammatio vehemẽs fuerit,præſertim in iuuene ſanguinem multum habente,vena cubiti ſecanda eſt,ſi id fieri poteſt: ſin minus,tali. nam & hanc ſecare prodeſt,vbi ſanguis nõ fuerit multus. At pro localibus auxiliis,ſi teſtes ſunt inflammati,& maximè vbi nerui à quibus pendent,ſimul affecti fuerint: lanam oleo communi aut anethino imbutam ad D hibebimus ac deligabimus. probè facit & verbenaca recta in oleo cocta modico vino addito,& ſcroto impoſita, atque lana ſuperilligata. Cataplaſmatis verò ad inflammationes ſoluendas idoneis vtemur: è quorum numero admirandum eſt, ad teſtium præſertim inflammationem, cataplaſma ex faba Ægyptia. decorticatur autem faba cocta,& cum modico melle trita illinitur. Præſtat etiam ad teſtium ac ſcroti inflammationes,cataplaſma ex puro pane,quo ego aſſiduè vtor,quandoque cum oleo & aqua, quandoque cum mulſa. Egregiè facit etiam id quod ex E vuis paſſis cum cumino torrefacto ac trito,modico melle addito paratur. prodeſt & aſphodeli radix cum polẽta in vino cocta. & lini ſemen in aqua mulſa coctum. & ſenecio cum polenta. & cupreſſi folia per ſe, vel cum panis mica. Cerâtum ad teſtium inflammationes efficax: Ceræ,reſinæ pinus, olei anethini & narciſſini, ſingulorũ dextantem,cumini ſeſcuncem,fimi aſinini pilas tres. fimum arefactum terito,& cribrato,& cumino admiſceto,deinde cum cerato liquefacto cõmittito ac imponito. & lanã narciſſino aut roſaceo oleo imbutam ſuperilligato. Con- F fert etiam emplaſtrum ex ſuccis roſaceo dilutum. Durante verò inflammatione, aqua marina calida affundenda eſt,& cerata adhibenda inflammationes diſcutientia: qualia ſunt ad mamillas inflammatas deſcripta. Quòd ſi non ſoluatur inflammatio, ſed tranſmutetur, ſuppurationem cum cataplaſmatis adiuuare oportet. perfectóque iã abſceſſu,chirurgia adhibenda eſt, & communi curatione vtẽdum: ſi verò nome depaſcens acceſſerit,eadem curatione etiam vtendum erit quam ſuperius ad ſedis nomas tradidimus. Oribaſii ad teſtium tumores laxos,ac inflam- G mationes. Olei lib. I. (alii habent dextantem) plumbaginis,cumini,paſſularum ſine vinaceis,farinæ fabarũ,ſing. trientem,ceræ ſextantem. plumbaginem cum oleo ad cõpagem coquito,deinde cerã cum colophoniæ dr. VI. adiicito & ad perfrigerata paſſulas ac farinã admiſceto,ac vtitor. Aliquãdo tamen farinam ad liquefacta iniicito, inquit,poſtquam feruor ipſorum quieuit. Aliud eiuſdem.

Vuarum paſſarum ſine vinaceis drach. XXV. cumini acetabulum I. reſinæ pinus quadrantem, mellis quod ſatis eſt. Sanguinis porrò euacuatio efficaciſſimum auxilium H eſt ad teſtes inflammatos, inquit Oribaſius. Cæterùm ad teſtium duritias, cucumeris ſylueſtris radicem terito ac cribrato, & in aqua mulſa coctam cum loliacea farina imponito. Aut lilii radicem vino coctam,&modico mel- A le ſubactam imponito.

De hernia aquoſa, Leonidæ, Cap. XXII.

HErnia aquoſa,quãdoque ex occulta,quãdoque ex manifeſta cauſa contingit. Ex occulta quidem,quum aquoſus humor circa partes corpuſculorum quæ ſcrotum contexunt ac implicant,ſanguini admixtus collectus fuerit: ex manifeſta verò,quum ex plaga colliſis aut fractis vaſis,ſanguis affluens ad aquoſam ſubſtantiam tranſmutatur. Vbi igitur ſpontè conſtiterit aquoſus humor collectus,ſubflauus aut ſubpallidus is inuenitur: vbi verò ex pla- B ga,cruentam ac fæculentam materiam reperies. Humor autem vel intra rubicundam teſticuli pelliculam conſiſtit, vel extra ipſam,inter eam & pelliculas adiacentes: vel in propria pellicula velut veſica quadam continetur: atque hoc genus herniam in tunica ſuperagnata vocamus. Aliquando verò duplex hernia oboritur, quum collectio & in rubicunda tunica,& in ſuperagnata conſiſtit. Si quidem igitur in pellicula rubicũda humor collectus fuerit, tumor vnius coloris apparet ſine dolore, in principio dũ adhuc parua eſt collectio,ad contactum cedẽs: poſtea ve- C rò aucta collectione, teſticulus humore vndique circundatus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac renitens ad tactum, herniæ carnoſæ ſuſpicionem imperitis exhibet. poſſunt tamen tactu diſcerni. nam hernia carnoſa,omnino renititur: ſed aquoſa, digitis cedit. Si verò in ſuperagnata tunica humor colligatur,tumor ipſe ſiue magnus ſiue paruus fuerit,omnino circumſcribetur. At ſi ſimul quoque in rubicunda tunica collectus fuerit,duo tumores deprehẽdẽtur,alter in ſuperagnata, alter in rubicũda pellicula. quòd ſi extra rubicundam pelliculam colle- D ctio fiat,teſticulus tactui occurrit. Cæterùm ab hernia aquoſa differt hernia inteſtinorum. quoniam in aquoſa tumor eiuſdem penitus magnitudinis, ſemper & in quolibet corporis ſitu perſiſtit. neque enim humores, velut inteſtina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquoſa ſecundum naturã ſe habet, qua nota vel maximè aquoſa ab omenti hernia diſtinguitur. Nam in hernia omenti, ſemper in ſcroto omentum perſiſtit, neque vnquam trãſfertur: id quod etiam in aquoſa contingit: verùm in omenti hernia, inguen rarefactum deprehenditur. Tutiſ- E ſima itaque curatio herniarum,chirurgia & vſtione perficitur, ſi peritus artifex contingat. Poteſt tamen etiam medicamento ſcrotum inuri, & conſumpto humore ac cicatrice inducta firmari. Ad hunc vſum efficax hoc eſt:

Radicis braſſicæ vſtæ cinerem,cum adipe ſuillo inueterato liquefacto ad emplaſtri formam adigito,& impoſitũ alligato,ægrúmque quieſcere ſinito,& poſtridie ſoluto medicamento fomentum adhibeto,& rurſus apponito, idque tamdiu repetito,donec vſtio peracta fuerit. Emplaſtrum autem anguſtum & oblongum eſſe oportet: neque F plus quàm cõuenit,locus inuratur: ita vt in magnis tumoribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitudinem habeat: in paruis duorum digitorum longitudinẽ & auricularis digiti latitudinem exæquet. At verò vbi tunica per vſtionem detecta eſt,ſcalpello eam diduces,excluſóque humore fiſtulare collyrium fiſſuræ indes, quò vicinæ partes erodantur, deinde ſuppurante medicamento vteris: poſtea dilapſa cruſta, repurgatoria vlcerum per linamenta immittes: poſtremò ad adſtringẽtia progredieris, quale eſt emplaſtrum Barbarum appellatum. Poteris e- G tiam pro braſſicæ radice,medicamẽta erodentia, ſeptica *Græcis* appellata,adhibere: de quibus ſequenti ſermone agetur. Poſt humoris excluſionem,ne rurſus collectio fiat, huiuſmodi malagmatis vteris: Ceræ ſeſquilibram, picis dodrantem,ammoniaci thymiamatis lib. I. & dodrantem, aluminis liquidi ſeſquiunciam aut ſextantem. Aliud Aſclepiadæ, ad herniam aquoſam accõmodatum, quod peracta eroſione & humoris excluſione adhibitum perſanat,& omnem duritiam reſoluit: Picis aridæ lib. IIII. ceræ, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, thu- H ris, ſingulorum lib. I. aceti ſextarios III. olei cyprini quantũ ſatis eſt. Picem tritam cum aceti ſeſquiſextario coquito: deinde ammoniacum cum modico aceto tritum adiicito,& parum feruere ſinito. poſtea ceram iniicito eáque liquefacta galbanũ ac thꝰ aceto trita admiſceto, omniáq;

vnita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino adstillato probè subigito, ac vtitor. Præclarè facit etiam emplastrum ex loliis, quod Sermone decimoquinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medicamenta quæ citra vstionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt: quale est hoc quod habet, Spumæ argenti drachm.vi.salis fossitii,atramenti sutorii,singulorum drachm.x. cerussæ drachm.xiiii. terebinthinæ drachm.x i.olei libram vnam. Spumam argenti, cerussam,sal,cum oleo donec non inquinent coquito. deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat:atque vbi parum ebullierit,terebinthinam addito,& ab igne ablata in mortario subigito, & repositis vtitor. Aliud ad quæcunque sine scalpro curare volueris. Ceræ,spumæ nitri,rubricæ sinopidis,nitri,singulorum sextantem,terebinthinæ,mãnæ thuris, mastiches, singulorum drachmas xviii.olei heminam vnã,aquæ marinæ siue muriæ sescuncem. arida cum muria diluito & liquefacta admisceto, ac vnitis vtitor. Aliud. Nastur tii drachm.xxx. nitri drachm. x. fimi columbini drach. sex,galbani,terebinthinæ, singulorũ drach.xx.liquefacta cum aridis committito,ac vtitor confidenter. Confert & psittacium inscriptum,quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas vsus sum, & primùm tumorem emolliuit & valde compescuit,& post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam,valde efficax. Carnium vuarum passarũ, ammii,terebinthinæ,singulorum drach. viii. nitri rubri dr.x.mellis optimi sextantem. arida seorsim terito ac cribrato:inde vuas passas probè contusas admisceto ac vnito,deinde mel cum terebinthina modicè coctum addito, & ad emplastri formã redigito, & linteo excepta adhibeto,ac lata fasciola deligato, ægrũ mq; quiescere iubeto,& à balneo ac vehementi motu abstinere.Solues autem hoc alternis diebus,& spongia locum fouebis,ac rursus impones. vtere etiam emplastris discussoriis ac reficcãtibus ad hydropicos suprà descriptis, & præcipuè eo quod Vestæ nomine inscribitur.

De hernia intestinorum, ex eodem, Cap. XXIII.

HErnia intestinorum,est intestini aliquando ad inguẽ, aliquando ad scrotum delapsus. qui multarum molestiarum author est.Nam & deformitatẽ & miseram vitam, & mortis periculum inducit, quando intestina durisrecrementis distenta,ad scrotum delata condensantur. Inde enim tormina voluulosa, ac sæpe inflammationes succedunt,ex quibus pernicies cõsequitur.Generatur hoc malum aut peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente nimiùm extenta,aut eadem rupta. Si ab extensione fiat,primùm quidem laxitas ad inguen procumbit & summa ventri incumbens pars conuellitur, simúlque pili pubis reuulsi conspiciuntur:verùm postea tumore aucto, scrotum violatur ac intumescit. Si verò rupta fuerit peritonæi membrana quæ ad inguen pertingit,intestinũ per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, & hæc tandem temporis mora oppressa,etiam ipsa inferius prolabitur.Quòd si plaga adeo violenta contigerit, vt simul & peritonæi membrana & rubicunda tunica rumpãtur,tunc intestina repentè nudo testiculo occurrentia ad scrotum præcipitantur.Cæterùm nosse expedit,intestinorum herniam qualiscunque fuerit,semper aquosa esse deteriorem.Quæ verò propter extẽsionem peritonæi membranæ fit intestinorum hernia, difficilius sanatur quàm quæ propter eiusdem rupturam.Et sanè intestinorum hernia extremè mala,sola chirurgia curari potest,eàque graui ac periculosa.

De hernia inguinis, Cap.XXIIII

INguinis hernia propter peritonæi mẽbranæ extensionem facta,in principio adstringentibus appositis, aliquando curari potest, tutior tamen est vstio si peritus artifex contingat.Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, vt ne in peius procedat,ostendemus,& simul quomodo succedentibus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad scrotum intestino,& voluulosis torminibus diuexãtibus,

A statim conabimur,decliui locato ægro,diductis cruribus intestina sensim ad inguen reducere,ac reducta commodis ligamentis retinere. At si partes scroto vicinæ vehementibus doloribus vnà cum inflammatione vexentur, tormina item ac flatus adsint, tamdiu differenda est reductio donec quieuerint.Et interim partes vicinas alternis diebus, primùm lana succida oleo ac vino imbuta: deinde etiam illitionibus rigabimus, & dolentes partes circumscarificabimus. neglectæ enim sæpe mortifican-
B tur.Declinante malo emplastra adhibebimus, quale est Mnaseæ inscriptum, & alia huiusmodi. Et vt ne recidat æger,afferuãdi gratia,perpetuis ligamentis vtatur. Presbyteri emplastrũ ad herniam inguinis. Thuris,myrrhæ, glaucii,opopanacis,sarcocollæ,tragacãthæ,gummi, glutinis taurini,glutinis piscium, cinnabaris quo fabri ferrarii vtuntur,carnis cochlearum terrestrium,singulorum sescuncẽ, fæcis vini adstringentis veteris quantum satis est.Gluten vtrunque & quæ macerari possunt,in vini fæce macerato,atque aridis tritis admisceto, & ad emplastrĩ
C formã reducito,imponito,alligato,& quiescere iubeto,ac septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti lib.vnam,mannæ thuris quadrantẽ,candidi ouorũ recentium vnà cum vitello, numero sex. Symphyton tritũ ac cribratum in fictile vas coniicimus,eique thuris mãnam siue pollinem vnà cum ouis subactum addimus: deinde suillo adipe veteri adiecto ad emplastri formam redigimus,atque hoc intestino prius reducto adhibemus,& ligamento alligamus. Aliud. Folia & teneras cupressi pilulas impone & alliga.& si sicca fuerint, in vino prius
D coque.Hoc auxilium, inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert:reficcat enim & corroborat.Decimo autem die id exoluere ac renouare oportet, ita vt ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bibat. Aliud celebre. Aloes, malicorii in vino nigro cocti, succi hypocisthidis, thuris,glutinis fabrilis, singulorum æquales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur coquito,ac probè terito, & reliqua minutissimè trita admisceto,ac vtitor velut iã sæpe dictũ est. Aliud.
E Balaustiorum sescũcem,thuris,aloes,rhois coriarii,glutinis fabrilis,corallorũ, singulorum quadrantẽ, malicorii, gallarũ,singulorũ lib.i.Gallas & malicoriũ in vino nigro è vinaceis expresso coquito,& postea in mortario terito, & ad trita reliqua cũ polygoni succo dissoluta addito, & omnia melle cocto excipito, ac vtitor velut dictum est.

Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ intestinalis turpitudinem summè anxio,ex quo sanatus est: Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris viui,æquales portiones. liquabilia liquato,eisque
F ab igne ablatis sulphur adiicito,& in mortario ad emplastri formam redigito,adhibeto,ac alligato. Oportet autẽ splenium in quo adhibetur calfactum apponere, neque frequenter amouere, sed sinere donec spontè decidat. quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium iniiciunt. Aliud. Terebinthinæ sesquiunciam,ceræ,thuris,myrrhæ,glutinis piscium, carnis cochlearum, singulorum vnc.i.Gluten per triduum aceto maceratur:deinde in mortario teritur,& ad prunas eliquatur,rursúsque teritur,& ad ipsum reliqua trita admiscẽtur. Vtere præterea
G Iside inscripto emplastro,quod sermone x v.inter emplastra multi vsus habetur. Aliud Theodori,admirandũ ad herniam intestinorũ,quod nos experti sumus, & cũ multorum admiratione sanauimus. curat magnas & diuturnas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduũ madefacito,& vbi humorẽ velut spongia imbiberit,ex ea pilam facito,quã reducto prius intestino,inguini adhibeto ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. tertio enim die miraberis de efficacia ipsius.At verò ægro minimè indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam vel
H pãniculo inuolues, vel atro colore tinges. neque verò tu vilitatẽ rei despicias. Aliud,intestinorũ hernias agglutinans. Chrysocollæ,glutinis piscium,lapidis gagatæ,rhois coriarii,acaciæ,symphyti,carnis cochleatũ,sing. sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris viui,

alcyonii, picis Brutiæ, nitri, singulorum vnc. I. Gluten piscium in vino nigro austero macerato, postea in pila terito, & ad prunas cum eodem vino eliquato, & rursus terito, & ad ipsum reliqua trita admisceto quò solidum emplastrum fiat, quod inguini adhibebis ac deligabis, ægróque quiescere iusso, septima die solues. Verùm ante adhibitionem locum alicuius valde adstringentis decocto rigato. Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiunt. Ego verò acaciam, thus, ammoniacum, seorsim in vino macero ac tero, atque ad gluten piscium rectè præparatum admisceo. deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itémq; reliquis tritis, ad emplastri cõpagem redigo, quod crassissimè inguini impono, & charta imposita deligo. Aliud, Oribasii. Picis liquidæ, terebinthinæ siccæ, sing. lib. I. visci sescuncem, propolis trientem. quidam etiam colophoniæ sextantem, galbani sextantem. Pici & colophoniæ liquatis, terebinthinam, deinde galbanum & propolin in mortario prius trita admisceto: statímque vbi ab igne sustuleris, viscum adiicito, & rudicula agitato donec frigescat. Facit ad strumas, meliceridas, vlcera, & inflammatos sub alis tumores, & ad abscessus colli. repurgat & agglutinat. aiunt porrò aetiten lapidẽ gestatũ vt inguẽ contingat, prohibere ne intestinũ assiduè delabatur. Idẽ etiã tritus, rectè medicamẽtis quæ imponũtur admiscetur.

De emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipsa coniiciuntur, Galeni, Cap. XXV.

Emplastrorum compositionis, multæ ac variæ particulares differentiæ sunt. Quædam enim ipsorum ad cruenta vulnera commoda sunt, itémq; vulnera agglutinãt, atque fracturis conueniunt: aliqua maturant, aliqua discutiunt, aliqua attrahunt: aliqua sinus explent, alia resiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia sunt: quorum omnium varietates varia simplicium medicamentorum natura distinguit. Quapropter prius simpliciũ vires cognoscere oportet. ita enim etiam compositorum facultates & causas propter quas inter se differunt, dignoscemus, vt non solùm singulorum naturas intelligamus, sed componẽdi quoque artẽ ediscamus: quò, si forte liber in quo pharmacorum compositiones quibus vtimur scriptas habemus, intercidat, ipsi consimilia deperditis componere possimus. Graue enim fuit idquod duobus medicis mihi notis contigit. quorum alter ob huiusmodi scriptorum amissionem mœrore contabuit, alter verò medicandi artem desiuit. Adest autem exercitatis, ad hoc quòd pharmaca componere possunt, etiam iudicandi facultas de iis quæ priores medici descripserũt, vt & iis quæ ab illis scripta sunt, commodè vti possis, & iis quæ ipse iuxta rectam methodum composuisti. præstat tamen iis quæ longo experimento probata sunt vti, quàm noua vsurpare. Sed velut dixi, necessitas aliquando nos cogit in peregrinationibus, vt noua quædam & experimento non cognita vsurpemus. At verò si omnibus præter naturam affectionibus simplici medicina mederi possemus, compositis non opus haberemus. frequenter enim ad certum quendam modum corpus calfacere volentes, nullum simplex quod id facere possit reperimus. Nam medicamentum curandæ affectioni correspõdere oportet. Quin & aliqua simplicia citra alterius misturam in vsum deduci non possunt: velut quando medicamentum meatus obducens adhibere volumus, nullum simplex ad hanc rẽ idoneum habemus. Neque enim bitumẽ, neque cera, neque resina, neque pix, neque propolis, nec ladanum, nec ærugo, nec cerussa, nec argenti spuma, nec alia metallica, talia sunt. Ideóque qui primò medicamenta emplastica & meatus obducentia excogitauerunt, cum oleo metallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt: deinde herbas siccas tritas admiscuerunt. Contrà in aliquibus affectionibus, vnico quidem simplici medicamento opus habemus: sed alia quædam illi miscemus, vel ad virium ipsius vehementiam obtundendam, vel ad saporis asperitatem mitigandam, velut quum ad purgantia medicamenta quicquam admiscemus ex iis quæ stomacho grata sunt: & ad dolorem sedantia, quædam vim ipsorum lenientia, velut castoreum & cætera huiusmodi, ad opium & man-

A dragoram. Tunc autem maxima cõponẽdi pharmaca necessitas est, quum morbus contrarias facultates inter se requirit, velut repellentes simul & extergentes, aut inspissantes & simul attenuantes, quale est quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues destillationes à capite inspissat: mel autem humores ad pectus iam delapsos, reiectu faciles facit. Necessario præterea componuntur medicamenta, vt idem medicamentum habere possimus ad plures morbos congruum, velut ad virus eia-
B culantium bestiarum ictus, & ad venenosas potiones. De Antidotis ergo & epithematis satis suprà tractatum est. Cæterùm eorum quæ in emplastra iniiciuntur, quædam terrea sunt, veluti metallica, & lapidum ac terræ species, fæcésque ac cineres & testæ: quædam oleosa, quædam lacrymæ, quædam liquores, quædam succi, quædam liquabilia, quædam semina, quædam herbæ, quædam radices. & rursus quædam qualitatis expertia, quædam acria, quædam adstringentia, quædam calfacientia, quædam extersoria, quædam maturantia, aliqua diffundẽtia, aliqua mol-
C lientia, aliqua discussoria, & innumeræ aliæ differẽtiæ reperiuntur. Spuma igitur argenti exsiccat, extergit, calefacit, ac refrigerat moderatè, ad omnia æqualiter efficax. hæc aliquando in oleo solo, aliquando aqua aut vino, aut aceto admixto coquitur. Primò autem seorsim exactissimè terẽda est, deinde rursus cum oleo ad strigmentitiam compagem redigenda, atque ita assiduè agitata ad lentũ ignem coquenda. Intumescit primùm ac bullas emittit, quum autem sufficienti cocturæ propinqua fuerit, colorẽ fæcis induit. Mensuram verò cocturæ iustam recipit, quũ
D tumor cõtractus fuerit neque amplius inquinat. Similes spumæ argenti vires plumbago habet, ad frigiditatem tantùm magis progressa, nec pariter extergens. Eodem etiam modo coquitur, nisi quòd in eius coctura non solùm quæritur vt ne inquinet, sed vt colorem quoque ex igneo rubore ad fuluum ac valde floridum transmutet. Æs vstum, adstrictionis & acrimoniæ particeps est, contrahit, cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur. Quum autem coquitur, non statim in principio immittitur, sed emplastro iam semicocto. Mensuram cocturæ, nisi valde
E modicum iniiciatur, color indicat, vt videlicet exuberet & fuluum emplastrum faciat. Squama æris carnem erodit, adstringit, & validius glutinat quàm æs, sed minus discutit. Coquitur sicut æs, & eodem tempore iniicitur, eandémque cocturæ rationem habet. Nisi enim color eius exuberauerit, & fuluum emplastrum effecerit, nondum ad iustam cocturam peruenit. Squama verò ferri, præsertim stomomatis, ampliori adstrictione participat: quapropter ad malefica vlcera illi præfertur. eodem autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit.
F Diphryges mixtas vires habet, adstrictoriam cum acrimonia. quare ad putrida ac maligna vlcera vtilis est. Et hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bullítque donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adstrictione simul ac acrimonia participat, contrahit, attenuat, discutit, aperit, amplius superioribus adstringit, ac minus mollit. vsta verò tenuior euadit, & adstrictionem perdit. Coquitur sicut æs, citius tamen liquefit. Mensura cocturæ est, vt rubicundius ac punicei coloris emplastrũ faciat. Misy similes chalcitidi vires habet, tenuio-
G rum tamen partium est, & ideo magis attenuat, discutit & aperit: sed minus mollit ac adstringit. Ad finẽ verò cocturæ iniicitur, neque vllam mensuram exhibet. Sori quoq; similes chalcitidi vires habet, nisi quòd magis terreum ac crassum est, atque ideo magis adstringit. Iniicitur & ipsum medio cocturæ tempore: & tardius liquescit, & nisi quid prohibuerit, atrũ colorem reddit. Flos æris tenuior est ære vsto & squama æris: participat nonnihil abstersoria vi, ideóque attenuat & agglutinat. coquitur velut de ære diximus. Atramentum sutorium ex mixtis facultatibus constat. valde enim adstringit, neque ingenerosè ca-
H lefacit. præ omnibus itaque humidas carnes siccare, omnémque humiditatem cõsumere cogeréque ac adstringere potest. iniicitur medio cocturæ tempore, & liuidiorem emplastri colorem facit. imò nisi alia obstiterint, atrum eius colorem faciet. Auripigmentum & sandara-

cha ambo vrendi facultatem habent. Magis igitur prædictis diſcutiunt,& vſta tenuioris eſſentiæ ſunt.iniiciuntur autem ad coctur æ finem. Plumbum vſtum, ex iis quæ citra eroſionem ſiccant, efficaciſſimum eſt ad maligna chironiáque ac canceroſa vlcera, habétque per ſe,& cum aliis mixtum,facultatem inducendi cicatricem.iniicitur medio coctur æ tempore. Ceruſſa meatus obducit, & moderatè frigida eſt: cocta verò ſiccior ſeipſa euadit. Hæc in emplaſtra alba ad finem cocturæ iniicitur: ſic enim colorem conſeruat,& magis inalbat: in nigra verò, aut melina,ſtatim in principio inditur. Ærugo æris acrimoniæ particeps eſt, diſcutiendi incidendique ac cōſumendi omnem carnem vim habet:plurimo autem cerato admixta exterget ac cicatricem inducit. hæc in emplaſtra viridia poſt cocturam iniicitur. In quibuſdam verò ne iniicitur quidem in ollam, ſed cum aceto in mortario teritur,& reliqua ad ipſam affunduntur. in melina verò emplaſtra medio cocturæ tempore inditur. at in ea quæ geminam faciem ac colorem præſeferunt, ſtatim à principio iniicitur. dum enim coquitur ærugo, primùm melina,deinde bicolor,poſtremùm fulua efficitur. Alumen omne vehementiſſimam habet adſtringendi facultatem reſiccatoriam & agglutinatoriam. omnium autē tenuiſſimum eſt ſciſſile.Iniicitur plerunque poſt coctură: neque peculiarem cocturæ menſuram habet. color eius plerunque ad viriditatem mutatur. Rubrica adſtringit, reſiccat, agglutinat, iniicitur in fine cocturæ. Cadmia exterſoriā vim habet,caliditate & adſtrictione temperata.vſta lota ſine eroſione exterget ac reſiccat. Pōpholyx quoque leniſſimum pharmacum eſt,& malignis ac vlceroſis vlceribus congruum.iniiciuntur ambo in cocturæ principio. Sal mixtā facultatem habet extergendi ac adſtringendi:magis tamen adſtringit, & valde reſiccat. Nitrum autem extergendi incidendique ac exſiccandi vim habet.In attractoriis emplaſtris ſal ipſi miſceri ſolet. & ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne attractoriam vim habet,calidæque ac tenuis eſſentiæ eſt. iniicitur in fine cocturæ.nigrefacit enim emplaſtra. Atq; hæc quidem metallica ſunt que in emplaſtra iniiciuntur. Terræ verò in ipſa induntur, Samia,Eretria,Cimolia,ampelitis & Lemnia. Ex lapidibus autē Phrygius,Aſius,pyrites,hæmatites,magnes,achates,iaſpis,gagates, cos. horum vires ſuperius expoſuimus. Iniicitur & pumex,extergendi attenuādique ac diſcutiendi vim habens. Teſtæ, prætereà conchyliorum vſtæ ac crudæ,tāquam attenuantes, extergentes, ac diſcutientes, & reſiccantes, ad ſinus glutinandos admiſcentur.idem præſtāt & fictilium teſtæ exterſoriæ etiam ipſæ ac reſiccantis facultatis. Iniicitur item calx tanquam præclarè reſiccans, & ad cicatricem perducens. Cinis verò, præſertim ſarmentorum, ſinus agglutinat, callóſq; exterit ac reſiccat. Hæc omnia terrea in fine cocturæ iniiciūtur. At verò in pinguia emplaſtra oleum recipientia,oleum ſtatim à principio cum metallicis iniicere oportet.Si verò cum reſina quadam, aut pice liquida emplaſtrum paretur, & oleum ſtatim ab initio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Quapropter vt compages fiat, reſinas liquidas primùm inderè oportet, deinde in fine oleum ſuperaddere; atque ita rurſus ad bonam cōpagem coquere. Reliquæ pinguedines,& præſertim adipes recentes tenerrimi, medio cocturæ tēpore iniiciuntur. Ex vnguentis,irinum quidem cocturam ſuſtinet:cyprinum verò & roſaceum, minus ſe runt: cætera omnino non tolerant. quapropter hæc in fine cocturæ iniicies. Cera porrò calefacit & moderatè mollit,minúſque glutinat vulnera cruenta.Nunquam coquitur per ſe,ita enim vreretur:neque cum reſina aut pice liquida,ita enim incompacta maneret:ſed iniicitur ad oleum purum,vel aliud cum metallicis coctum,aut ad reſinam vel picem præcoctam. Reſina omnis multo magis quàm cera calefacit,diſcutit,mollit,extrahit & aperit, ac cruenta vulnera glutinat. Et arida quidem reſina poſt ceram iniicitur:liquida verò ſeorſim præ cæteris omnibus coquitur, niſi admodum fuerit modica. Pix vires omnes reſinæ habet,ſed validiores. iniicitur præ aliis omnibus.Menſura cocturæ liquidæ, eſt vt cogatur: ſiccæ

A verò,præſertim ſi cum aceto coquitur, vt non amplius bullas emittat,neq; intumeſcat. Bitumē cruēta vulnera glutinat, & præclarè calfacit ac reſiccat, & ſinus implet; coquitur ſtatim ab initio iniectū. Verùm nō minutè tritum id iniicere oportet, habet enim aſperitates ficuum granis ſimiles: quare craſſius contundendum eſt, & in aceto coquendum citra agitationem, donec non amplius bullas emittit. agitatum enim in grumos cogitur. At ſi abſque aceto coquendum eſt, oleo ſimul additum facilè liquefcit. Propolis calfacit, diſcutit, maturat, extergit

B & attrahit. hanc præmollire oportet,atque ita coquere ab igne ablatis iniectam: nullam enim ampliorem cocturā tolerat. Ammoniacum mollit, diſcutit, calfacit,putredinem educit,attrahit. iniicitur medio cocturæ tempore.Et ſi quidem conteri ac cribrari poteſt, leuiſſimum inſperges:ſin minus,cum liquore quopiam læuigatum immittes: cum aceto quidem aut vino, ſi ad cruenta vulnera emplaſtrum paratur: ſi verò ad fiſtulas aut ſtrumas, penitus cum aceto: ſi verò molle fuerit emplaſtrum,qualia ſunt quæ ad ſedem parantur, cum aqua, ita vt ad reli-

C qua refrigerata infundas,vt ne efferueſcant, ac rurſus coquas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum, diſcutit & reſiccat. iniicitur peracta coctura, qua penitus modica opus habet. & hunc aceto aut vino prius terere oportet. Galbanum valde calefacit, concoquit ac diſcutit. cocturam autem penitus non tolerat.Itaque ablato ab igne medicamento,probè mollitum iniicere oportet:aut cum aceto vel vino ad ſtrigmentitiam compagem dilutum reliquis admiſcere. Sagapenum vires habet galbano ſimiles,magis tamen diſcutit & attenuat. Iniicitur in

D fine aceto aut vino prius tritum,ita vt cum ablato ab igne emplaſtro emolliatur. Bdellium calfacit, diſcutit, attrahit,mollit. iniicitur tritum poſt peractam cocturam. Si verò pingue fuerit,ac teri non poſſit, in mortario tuſum cum emplaſtro emolliatur. Thus parum calfacit, præclarè maturat, modicè attrahit, & ſinus glutinat. Pollen eius,ſimiles vires habet, magis tamen adſtringit. quare medicamentis ad cruenta vulnera commodè miſcetur.iniicitur vtrunque in fine cocturæ. Myrrha calfacit,concoquit,attenuat,diſcutit & exſiccat,facit ad vul-

E nera cruenta iniicitur in fine cocturæ cum aliquo liquore qui emplaſtris miſcetur, contrita. Aloe ex variis facultatibus conſtat. adſtringit enim,calfacit,attenuat,diſcutit,ſinus glutinat ac reſiccat: additur poſt omnem cocturā. Succus papaueris ſtrenuè perfrigerat,dolores ac inflammationes mitigat,& cruenta vulnera glutinat. Hic pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur, atque ſic emplaſtrum ad ipſum diffunditur. Thapſia calefacit & rubificat cutem. iniicitur poſtrema liquore quodam trita. At verò nulla herba,aut radix,aut ſemen;

F cocturam tolerat:celerrimè enim torreſiunt. Teruntur igitur ac manent in mortario,& liquefacta reliqua ad ipſa diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præmaceratas,in oleo coquimus,& expreſſas abiicimus,& oleum ad medicamenta aſſumimus.

De cruentorum vulnerum curatione, Galeni,
Cap. XXVI.

Parua & ſuperficiaria vulnera, natura ſua ſponte,nullius medicamenti indiga ſanare ſolet: labia ſolùm à nobis contrahantur,& ligamento circundentur,ne pilus;

G aut arena,aut tale quid illabatur: & vlcus penitus coaleſcet.At ſi amplum fuerit vulnus, vt labia contrahi non poſſint,& ſanies congregetur,aut vrgeat dolor, tale vulnus ſola labiorum contractione agglutinari non poteſt, ſed per medicamenta reſiccantia collectam ſaniem conſumere,& affluentem prohibere oportet:talia verò ſunt agglutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si verò vulnus profundius fuerit, & in ſuperficie anguſtius, ſcalpello incidatur,vt æqualis amplitudo fiat,& infinuati humores non putreſcant,neque vicinas partes corrum-

H pant.proinde qui cruenta vulnera glutinare voluerit,hæc cōſideret, & præ omnibus grumos diligēter ex vulnere educat. quantulacunq; enim eorū pars in cauitate relicta in pus conuertitur, & carnes ſubinde putrefacit. Educemus autem grumos,ſpongiarum mollium aſſiduo fotu;

GGGGgg. iiii;

atque hæ non in omnibus ex aceto exprimantur: sed si vulnera sine eruptione sanguinis fuerint, aqua solùm foueantur: ita enim carnem nihil offendemus, quam adstringens acetum impedit ne citò coalescat. At verò profundiora vulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in se habentia, aceto rigabimus, quod ex spongia vsque ad fundum ipsorum exprimemus. Acetum enim ad dissoluendos grumos efficax est, per adstrictoriam facultatem aperta vasa occludens, allationémque sanguinis cohibens: quibus omnibus à principio intentum esse cõuenit: etiamsi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem facit vulneris vnionem. Cæterùm si in capite vulnus fuerit, suprà relata membrana caluariam ambiens consideranda est, an illæsa aut simul pertusa sit: si enim illæsa permanserit, labia suturis protinus contrahes, & agglutinatoriis vteris: si verò perforatam aut cõtusam repereris, ad tutiorem curationem membranam dissecabis, & os diligenter derades, linamentáque conuulsa indes, & forinsecus splenium inflammationem arcens impones, & supra id lanam succidam seu spongiam mollissimam, vino aut aceto imbutam ac expressam, sine oleo adhibebis, præcipuè si sanguinis eruptio præcessit: postea fasciolam lineam aceto rigatam ac expressam obligabis, vinculi capite in vulneris loco statuto, quemadmodum in artuum fracturis fieri solet. Studio verò habendum est vt ligatura sursum vergat. verùm constrictionem eius moderatam esse conuenit. nam vehementior, dolorem excitat: laxior, inutilis est. Post tertiam diem vulnus fractura carens spõgiis foueatur, deinde linamenta medicamento suppuratorio illita indantur, & reliqua suppuratoria curatio adhibeatur. postea ad repurgandum ac incarnandum progressus fiat, quemadmodum paulo pòst de vlceribus indicabitur. Porrò quoniam rupta caluariæ membrana, vbi vulnus negligitur, inflammatio consequitur, si in principio inflammationis voceris, protinus secare vulnus conare, & membranam diducere, atque os caluæ deradere. vulnere enim diducto, inflammatio antequam excãdescat, supprimitur. Facta dissectione linamenta indes, & ad ea retinenda linteum vino & oleo imbutum, aut splenium inflammationem arcens, forinsecus impones, & supra hoc lanam vino & oleo imbutam adhibebis: & deinde ad suppuratorium ductum te conuertes. si verò inflammationem vehementem nactus fueris, derasis capillis locũ aqua moderatè calida rigabis, & medicamenta adhibebis inflammationem sedantia. Inflammatione verò sedata, membrana caluã ambiens suppuratur, & vicinæ partes abscessum patiuntur. quapropter expedit vt dissecetur velut dictum est, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & postea communis vlcerum curatio fiat. Si verò fractura in capite aut alio loco vnà cũ vulnere fuerit, emplastrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo verò partem quadrangularem resecare oportet quo loco vulnus existit, aliúdque paruum splenium vulneri imponere quale diximus. Atque hoc paruum splenium quotidie tollendum est, & vlcus curãdum, ac deligandũ. Cæterùm agglutinatoria medicamenta Sermone xv. scripta habentur.

De sauciatis neruis, Galeni, Cap. XXVII.

NEruus vulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem vehementissimam habet, propter sensus subtilitatem. Quapropter cutis vulnus inagglutinatum seruare oportet, quò per ipsum saniosi humores effluant: vbi verò vulneris os latius fuerit, conari vt resiccantibus medicamentis labia ipsius cõmittantur ac vniantur. At si per acum, aut paxillum, aut tale quiddam, vulnus inflictũ fuerit, & in altum progressum, id saltem studio habendũ est ne inflammatio sequatur. Efficitque longè tutius vt cutis circa vulneris osculum dissecaretur, quò commodius in altum procederent vires medicamentorum. At verò si vires validæ fuerint, & nihil impedierit, vniuersum corpus per venæ sectionẽ euacuetur. Seruãdáque est in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu sauciata, dexter malleolus siue talus: sinistra, sinister incidatur: & vice versa dextro crure vulnerato subalaris vena, dextræ ma-
A nus: sinistro sinistræ, (rectitudine seruata) secetur: si verò subalaris nõ apparuerit, mediam secabimus. Quòd si corpus vitiosis humoribus repletum fuerit; purgatione per idoneum pharmacũ vtemur. Cæterùm aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodissima est, his infestissima existit. ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur. præstat igitur neruos sauciatos oleo moderatè calido tenuique ac nihil adstringente rigare: tale autem est dulcissimum, quod melius longè fuerit si annos duos aut tres habuerit. Nerui enim sauciati
B curatio, medicamentis opus habet quæ tepidam caliditatem habent, valde verò siccant, atque hoc citra molestiã & quæ substantia tenuissima prædita sunt. Huiusmodi enim sola sine partium distẽtione ac mordacitate, saniem ex alto euocare possunt. Quapropter oleo in quo anethũ & ruta decocta sunt calido perfundimus. sæpe etiam ceratum ex euphorbio, aut emplastrum Anicetũ, aut quoddam ex iis quæ ad vulneratos neruos describentur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplastro aliquo ex prædictis imposito, lanam oleo calido imbutam ex-
C trinsecus illigamus, & per singulos dies bis aut ter soluimus: & si longiores fuerint noctes, noctu quoque, præsertim vbi mordacitas vulnus irritet. Quòd si neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantùm in die, & circa vesperam semel soluemus: & præterea alas ac collum oleo calido largè rigabimus. Si verò neruus in crure sauciatus fuerit, inguina ac totam spinam & collum, oleo itẽ calido vbertim perfundimus. At verò si neruorum vulnera à principio malè fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio sequi solet. Itaque farinam hordeaceã,
D aut fabarum, aut erui, in lixiuio cum aceto mulso coctã imponere oportet. est enim hoc cataplasma efficax ad ea quæ iam putrescũt. Si verò vehemens inflammatio cum maximo dolore infestauerit, farinam erui aut fabarum cum optima sapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuso. Ceratum verò ex euphorbio ad neruos vulneratos, cuius paulo antè mentionem fecimus, hoc modo præparatur: Ceræ, terebinthinæ, olei, singulorum trientem, euphorbii recentis sextantem, aut biennalis quadrantem, aut prorsus antiqui triẽtem. &
E si terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longè verò præstantius euadet medicamentum, si propolin pinguem ac recentem acceperit, vt sit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ vnc. vna, olei triens, euphorbii sextans. Deficiente verò euphorbio, sulphur aut castoreum, aut consimile quiddam calidum ac tenuium partium admiscebis. Quòd si omnino ab exacta & media pharmacorum ad sauciatos neruos compage aberrãdum sit, præstat ad molliorem compagem declinare, etiamsi ita parum inquinet. Optimum præterea ad eũdem vsum
F pharmacum est ex Brutia pice & opopanace, quod etiam ad morsus canis rabidi facit; præcipuè si corpora contigerint robustiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo discussorio vires eius mitigare potes, quale est irinum, aut amaracinum, aut opobalsamum, aut oleum vetus. Egregiè facit & Anicetum, quod sermone x v. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis constans pharmacum, efficax est ad neruorum punctiones. Habet id hoc modo: Chalcitidis crudæ drach. octo, misyos crudi drach. sedecim, squamæ æris drach.
G vigintiquatuor, ceræ drach. nonagintasex, olei dulcis aut veteris, æstate quidem drach. centumocto, hyeme verò centumviginti, thuris drach. vigintiquatuor, terebinthinæ drach. sedecim, galbani drach. duodecim, aceti acerrimi & antiqui quantum satis est. Metallica ad solem æstiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rursus conterito, & quæ liquari possunt liquata affundito ac subigito. Hoc medicamentum vulneri appositum inflammationem arcet, velut sæpe experti sumus. Admirandum præterea ad sauciatos neruos medicamentum
H est quod è senecione paratur, & habet, Senecionis succi vnc. vigintiquatuor, olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis siue picis è nauibus erasæ, singulorum triẽtem, galbani, æruginis, singulorum drach. quatuor, terebinthinæ drach. sex, adipis veteris drach. vndecim, ceræ

drach.octo,resinæ pinus siccæ drach.sex. succum cum oleis coquito donec propemodũ consumatur. Æruginẽ verò cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato,iniectáque terebinthina cum decoctis vnito,postremúmque omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in vulneribus inflammationes: & duritias ac recentes puerorũ strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, vrgente necessitate, post septimam, vel vbi dolor penitus quieuit, lauari possunt. Verùm lauãdis medicamẽta vulneri indimus,& forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus,& fasciã ex linteo obligamus. deinde ægro in solium descensuro,ligamenta multo oleo rigamus. & post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si vulnus in manu fuerit,admoneatur æger ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasii ad priuatos sauciatorũ neruorum abscessus.(priuatos autem vocat,quãdo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriũtur.) Ceræ,colophoniæ,butyri,singulorum libram vnam,picis siccæ,mellis,singulorum sescuncem,æruginis quadrantem, aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.

QVòd si neruus non fuerit punctus,sed manifesta dissectione incisus,ita vt etiam cutis præposita sit dissecta,& appareat nudus neruus, secundum rectitudinem & non transuersim dissectus:relata ex euphorbio aut metallicis medicamenta,minimè adhibenda sunt. Abstinendum etiam ab emplastro Aniceto,& cæteris tãta acrimonia præditis. nudus enim neruus vehementem ipsorum vim non feret. Proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. fit autem calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac reficcata. Bonum est & ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum.pompholygem autem itidem lauare velut calcem oportet. sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda,lauanda est. Per omnem enim denudati nerui curationem, reficcare citra mordacitatem intendimus:quare nihil acre vulneri admouendum est.subtilissimo enim sensu præditus est neruus,& temperamento frigidus,ac principalissimo principio cohærens ac coniunctus. sed nec oleo tale vlcus rigandum est: sordidũ enim inde euadit. verùm lana molli specillo obuoluta, sanies detergenda:& ne arida lana vulnus contingat,sapa imbui potest,& ea expressa vulnus detergi. præterea medicamenta quæ adhibentur, tepida esse oportet: quæ enim frigida apponuntur,conuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum AEgyptium efficacissimum est, quodè succida lana paratur, & fuluum Piscatoris:ambo rosaceo diluta & linamẽtis indita. Omniũ autem præstantissimum est & nulli comparandum,emplastrum Isis appellatum,optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum vlceri inditum. Sedat enim dolores & sordida vlcera citò repurgat,incarnat, & ad cicatricem perducit. At vbi linamenta vlceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione,si haberi potest:sin minus, Anicetum adhibebis. Cæterùm si vulnus nerui trãsuersum fuerit,maximum conuulsionis periculum imminet,inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integræ fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his,& vlceri adhibetur. parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda,& stratum mollissimum parãdum. plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo,ac capiti affundendum est. Atque hæc curatio communis ad omnia neruorum vulnera est.

De neruorum contusione, Cap. XXIX.

COntuso neruo,si cutis simul contusa fuerit,& vlceratio fiat,farinam fabaceam cum aceto mulso,aut erui farinã cum sapa & modico aceto impones: ambæ enim sunt efficaces. Quòd si cum contusione dolor adsit,picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si verò maiori reficcatione opus habueris,parem mensuram farinæ erui admiscebis,itém que iridem Illyricam,si adhuc fortius reficcare volueris. Vniuersi verò corporis curatio eadem est cum ea quam paulo antè præscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionem,oleo calido discussorio,anethino aut rutaceo locus assiduè perfundatur,& lana oleo imbuta adhibeatur. reliqua verò curatio prædictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet: verùm pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. curatio verò eadem velut ad vlcera adhibetur.

De glandularum inguinis inflammatione, Galeni, Cap. XXX.

QVVM glandulæ inguinis vniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint,humores circa glandulas constipantur. Proinde, nisi quid prohibeat,cubiti venam secabimus, tantúmque sanguinis auferemus quantum plenitudo ostenderit. Loco verò inflammato,& ante sectionem venæ & in ipso sectionis tempore,adstringentia ac repellentia medicamẽta apponemus. Verùm postea euacuato corpore, discutiẽtibus ea quæ affluxerunt vtemur. At si vlcus in crure fuerit,& per consensum glandulas inguinis afflixerit, quemadmodum in digitorum pedis offensa fieri solet,glandulam inflammari incipientem, statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale velut aliqui faciunt. sal enim tenuiores humores confertim discutiens,reliquum callosum,ægrè curabile, & sæpe immedicabile relinquit. Postquam autem inflammationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussoriis vtemur,quæ ad cerati compagem redactæ glandulis imponi debent.nam quæ duriora fuerint,eas partes distendunt,& rursus inflammationes irritant. Atque hoc equidem modo glandulæ tractentur: ipsum verò crus statim à principio calfaciendum ac humectandum est,ita vt vlceri inflammationis causæ cataplasma mitigatorium, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratum imponas, totúmque membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem vlcere, plerunque etiam glandulæ doloris exortes fiunt. Egregiè verò glandulis confert psyllium aqua calida madefactum, & panniculo aut brassicæ folio exceptum & impositum: item ceratum ex butyro paratum,& quod ostrea vsta recipit. Confert & discussorium emplastrum, Dionysias appellatum, & quòd è buccinis præparatur, quorum omnium præparationes Sermone XV. habentur: vbi etiam ceratum è psyllio est,aut emplastrum,si ita appellare malueris.

De quacunque inflammatione, Eiusdem, Cap. XXXI.

OMnis inflammatio,ob sanguinis affluxum,vel à manifesta,vel ab occulta causa generatur. A manifesta, quando ab offenso pede glandulæ inflammantur: ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente,& affecta parte ob debilitatem recipiente, humorum copia affluxerit,velut suprà de podagra ostensum est. Sæpe verò etiam pars quæ inflammatur,ob morbosam aliquam & præter naturam caliditatem, materiã ad se trahit. Erit itaque inflammationis principium, quũ primùm pars sanguinea materia repletur: augmẽtum verò,quando affluxus aliunde cessat, & qui in parte continetur putrescere incipit. Atque eo tempore caloris præter naturam incrementum, & humorum diffusio, & partis distentio,longè maior est quàm antea fuit: vbi verò iam pus conflatur, maximéque dolores adsunt, inflammatio in vigore est. Declinationem autem dicimus,quum allapsus humor discutitur, & tumor ac distẽtio minuitur, & dolores mitigantur. Inchoante itaque inflãmatione, victus ratio moderanda est, cibúsque contrahendus, & aquæ potus imperãdus. Et si inflammationis magnitudo sanguinis detractionem postulat,& ætas ac corporis habitus,& anni tempus non obstat, præsertim in hominibus sanguine abundantibus, post præstitutam victus rationẽ venam secabimus, tantúmque euacuabimus quantum plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri vires indicauerint. Verùm in principio, & ante venæ sectionẽ,

& ipſo ſectionis tempore, inflammatæ parti cataplaſmata repellẽtia adhibebimus: in augmẽto verò, ex diſcuſſoriis aliqua ad repellentia admiſcebimus. At in vigore dum vehementiſſimi ſunt dolores, mitigatoria applicabimus, velut in declinatione ea ſolùm quæ diſcuſſoriam vim habent. Inchoantes itaque inflammationes repellunt, glaucium, perdicium, ſtratiotes in aquis naſcens, plantago, polygonum & ſimilia. Mitigant autem, & dolori in vigore inflammationis commoda ſunt, malua per ſe, & cum modico pane ac roſaceo impoſita. præſtat & melilotum in paſſo coctum & cum pane impoſitum. Idem præſtant palmulæ in paſſo coctæ, & cum pane ac roſaceo ſubactæ impoſitæ. In declinatione verò agreſtis malua pollet, & vuæ paſſæ vinaceis exemptis, cum pane ac modico melle. itẽ ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd ſi locus affectus nimia materia turgeat, non mox ad chirurgiam prorumpere oportet, velut quidam faciunt, ſed conari vt materia collecta, per pharmaca diſcuſſoria digeratur: quale eſt quod è buccinis vſtis conſtat, Ariobarzanium appellatum, aut Oribaſii fuluum, aut quod Dionyſias appellatur è miſy paratũ, & reliqua eius generis, quæ Sermone decimoquinto habentur. At ſi reſiduum ex inflãmatione calloſum factum fuerit, vehementioribus medicamentis vtendum erit, ita vt ſingulis diebus bis quantum ea proficiant inſpectemus.

De abſceſſibus, Cap. XXXII.

SI inflammationes producantur, & ad ſuppurationem conuertantur, adiuuare oportet vt quamcelerrimè tranſmutentur: proinde partem affectam althææ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinam ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd ſi ægrè ſuppuretur inflammatio, hordeum aut panem in pinguium caricarum & althææ decocto coctum imponemus. At ſi adhuc diutius perſtiterit, fimum columbinum, & nitrum, & terebinthinam adiiciemus: peracta verò tranſmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maximè eminet. ibi enim tenuiſſima eſt cutis. Et ſi pars aliqua ſuppurati loci putrida videbitur, ea neceſſariò reſcindenda eſt. Reſectio autem ad myrtei folii formam fiat, lõga videlicet & anguſta. quod ſanè in axillis ac inguinum abſceſſibus faciendum eſt. In capite verò & huiuſmodi locis, ſimplici ſectione vtemur, qua facta thuris pollinem tenuiſſimum vlceris cauitati inſpergemus, & linamenta conuulſa indemus. At verò vbi duæ aut tres ſectiones factæ fuerint, limniſcos immittere oportet, & poſtea linamentis conuulſis vlcus replere. Ad tutandum verò locum ſimplex linteolum vino & oleo imbutum obligauimus. Tertia inde die ad ſuppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & ſimilia roſaceo diluta. Si verò poſt indita linamenta circumſitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplaſmata adhibebimus: & ſi nihil amplius vrgeat, ſplenium ſedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterùm ſuppuratione facta, repurgantibus vtẽdum eſt, ex quorũ numero præſtat emplaſtrum Ægyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis, ac roſacei portiones æquales ſimul liquatas. Sed in robuſtioribus corporibus, ac impurioribus vlceribus, terebinthinæ ac mellis par menſura abſque oleo liquatur, & mirificè repurgat. Verùm ad vlcera quæ difficulter repurgantur, confert Ægyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine raſa ac melle coctum, donec fuluum colorẽ ſuſceperit. Sũt & alia huic ſimilia, quæ ad fiſtulas paulo pòſt referentur. Repurgatis vlceribus, ad incarnantia tranſeundum eſt, quæ paulo inferius ad caua vlcera deſcribemus: facta verò incarnatione, rhodio emplaſtro aut pſaro committantur: & vbi explanata fuerint, ad cicatricem perducantur per ſicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abſceſſuum, experimento conſtans. Maluæ agreſtis tritæ ac coctæ; farinæ tritici, ſtercoris ſuilli, æquales partes in ſapa coquito ac imponito, & celerrimè ſuppuratio continget. Philoſophi. Ad omnes inflammationes diſcutiendas, facit priuatim ad mamillas & glandulas inflammatas. Adipis ſuilli ſeſcũcem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorum menſuram, nitri ſextantem, farinæ polentæ quantũ

A ſatis eſt. Adipi liquefacto oua admiſceto & mel, deinde nitrum, poſtremùm etiam polentæ farinam quantum ad emplaſtri compagem ſatis erit. Sunt qui ita præparent: Accipiunt oua vnà cum vitellis vndecim numero, farinæ polentæ libram vnam, adipis ſuilli libram vnam, mellis quantum ſufficere putant. Nam diſcutere volentes, vberius: ſedare intendentes, parcius admiſcent. quidam etiã nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis diſcutit: quod nõ habet, magis ſedat. Vtere præterea eo quod ex pſyllii ſucco paratur. Ruptorium abſceſſuum. Nitrũ

B & ammoniacum aceto ſubacta impone, quandiu locum perrumpi volueris. quidam pro ammoniaco thus adiiciunt. Abſceſſus autem etiam permutatos diſcutiunt, Ariobarzanium ex buccinis conſtans, & quod Dionyſias appellatur, ambo in ſequẽti Sermone deſcripta. At quod ad Oribaſium refertur, ſic habet: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. ſex terito ac cribrato, & reſina excipito. ſitque reſina, ſi haberi poteſt, terebinthina: ſin minus, liquida, quò emplaſtri forma fiat. Hoc vel diſcutiet, vel di-

C rumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & ſanabit. nec verò diutius antea præparandum eſt hoc pharmacum: citò enim exareſcit. In decimoquinto Sermone etiam aliud diſcuſſorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribaſii Ægyptium repurgans: Mellis deſpumati lib. vnam, aceti lib. duas, ſquamæ æris vnciam vnam, æruginis drach. quatuor. acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua admiſceto. Aliud eiuſdem, vlcera ſordida probè repurgans. Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad

D abſceſſus, diſcutiens aut rumpens, & ſine dolore euacuãs.

Spumæ argenti, ceruſſæ, ammoniaci, ſingulorum lib. vnam, olei quantum ſatis eſt, reſinæ pinus, propolis, opopanacis, ſingulorum ſeſcuncem, caſtorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, ſingulórum ſextantem, aceti quantum ſufficit. ſpumam argenti & ceruſſam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari poſſunt liquefacito, & ad cocta admiſceto, & tritis adiicito, refrigerato ac ſubigito.

De cauis vlceribus non malignis. Et ratio curan-

E dorum vlcerum, Galeni,

Cap. XXXIII.

CAuum vlcus humidum ac ſordidũ eſt, & ideo pharmacis moderatè ſiccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe verò à nobis dictũ eſt, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, ſed debiliori molliorique molliora, validiori validiora eſſe adhibenda. neq; enim tolerat debilis natura potentiora. proinde quanto humidius fuerit corpus in quo eſt vlcus, tanto minus reſiccantes medicinas poſtulat. Quare duobus vlceribus æquali

F humiditate præditis, alterum quod in ſicciori temperatura eſt, maiorem reſiccationem poſtulat: alterum quod in humidiore eſt, minore reſiccatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior exiſtit. Carnem enim quæ ad vlceris nutritionem diſtribuitur, reliquo corpori ſimilem eſſe oportet. Vbi igitur priſtina caro ſiccior eſt, ibi noua quoque ſuperueniens ſiccior fieri debet. Meritò ergo reſiccanda eſt, & quanto prior ſiccior fuerit, tanto ampliorem ſiccandi facultatem medicamentum habere debet. & vice verſa, tanto minus reſiccantia medicamenta

G conueniunt, quanto minus ſicca prior fuerit caro. Thuris itaque qualitas ad humani corporis naturam comparata, cum temperatis & mediis naturis conſentit: humidiores autem paulo amplius reſiccat, quemadmodum ſanè etiam extremè ſiccis aliquanto humidius exiſtit. Si igitur diligenter obſeruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere: in ſiccioribus autem minimè, ſed potius ſuppurare. Thus ergo ſicut moderatè calidum eſt, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minimè ſiccat. At hordeacea & fabacea farina magis ſic-

H cat quàm thus, & nulla caliditate participat. Ariſtolochia verò & panax omnibus amplius in ſuo genere reſiccant, & calidioris ſunt naturæ. Medium verò inter hæc obtinẽt farina erui & iris. Et huiuſmodi omnia in primo ordine reſiccantium ac extergentium locantur, & minoris ac

maioris diſcrimine tantùm inter ſe differunt, & quòd alia vires quibus excellũt ſimplices habent, alia compoſitas. In libro verò De ſimplicibus medicamentis oſtendimus, pompholygem vſtam & lotam & cætera huiuſmodi, velut cadmiam & oſtreorum teſtas, ex eorum eſſe ordine quæ ſine mordacitate ſiccãt & incarnant. Præterea ad vlcera caua incarnanda, emplaſtrum viride conducit, quale eſt quod Iſis appellatur, multo roſaceo dilutum. Qui ergo recta via medicandi procedet, vbi ægri naturã cõſiderauit, ſtatim dignoſcit quo medicamẽto vlcus indiget. Quũ autẽ medicamẽtũ incarnãs adhibuerit, & nihil profecerit, ſic quodãmodo ad aliud trãſire oportet. Nã ſi ampliores ſordes fuerint, & humidius vlcus, noſſe debet quòd medicamentum minus quàm oportuit reficcauit: quapropter mellis admixtione vires eius intendet. Si verò purum & humiditatis exors vlcus cõpererit, plus quàm debuit reficcauit: quare oleum admiſcebit, & ceratum liquidum adhibebit. Atque in his ſumma diligentia vtendum eſt: cõtingit enim aliquando vt à fortiore medicamento vlceris caro colliquetur, & ſordidum ac humidũ appareat vlcus, velut ea quæ minus quàm oportuit ſunt reficcata. Verùm hoc à peritis facilè dignoſcitur: vlcus enim eliquatum, cauius ſeipſo efficitur, & labia protuberantia habet, rubet item, & inflammationem habet, & æger ſæpe manifeſtè mordacitatem percipit. alterum autẽ vlcus quod minus reficcatum eſt, tale nihil conſequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induntur, ad ſuppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.

SVnt & alia multa ad repurgandum idonea, velut lens, iris, marrubium, (ſingula cum melle cocta) herinacei marini teſta vſta, narciſſi radix cum roſaceo & melle. Baſilicum verò tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, ſingula liquefacta ſuppurandi vim habent, & omnia Sermone decimoquinto deſcribẽtur. Sed & hoc mirificè ſuppurat, omnem quoque duritiem citra dolorẽ emollit, & incarnat, & cauis vlceribus eximiè prodeſt: Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis vitulini anſerini bubuli, butyri recentis, mellis Attici, olei roſacei, myrrhæ, ſingulorum drach. octo. myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata adduntur ac vniuntur. Aliud Ægyptium, ad vlcera repurganda mirandum. Mel cum pari terebinthinæ menſura aut roſaceo, aut (ſi neruoſæ fuerint partes affectæ) butyro ad prunas colliquamus. Verùm in robuſtioribus corporibus, & ſordidioribus vlceribus, terebinthinam cum melle adhibemus. Vtere etiam eo quod ex melle, aceto, & liliorum ſucco cõſtat, quod Galenus valde approbauit, cuius præparationem & vtendi modum, in ſimplicium Sermone, capite De liliis, habes. His omnibus efficacius eſt quod aliqui Ægyptium vocant, ſic habens: Ærugi-nis drach. quatuor, ſquamæ æris vnc. vnam, aceti trientẽ, mellis dodrantem. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureum vocatum, antiqua & recentia vulnera repurgans & incarnans: Salis communis, ceruſſæ, atramenti ſutorii, ſpumæ nitri albæ, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ & rotũdæ, aluminis ſciſſi, ſingulorum vnc. vnam. Arida cum aceto trita, ceræ ſextante & olei dodrante excipito: deinde vſu expetente cum plurimo roſaceo ad olei ſpiſſitudinem diluito, & admiraberis. Idem capitis quoque oſſibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua vlcera replens. Adipis vitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, ſing. drach. IIII. roſacei drach. XVI. para, & vtere. Aliud Archigenis, Nutrix appellatum, ad cauitates explendas: Roſacei, terebinthinæ, mellis, ſing. ſextantẽ, ceruſſæ, butyri, ſing. vnc. vnam para, & vtere. quidam & thuris vnc. vnam addunt. Aliud ad caua & pura vlcera explenda, experimento conſtans. Roſacei trientem, ceræ ſextantẽ, terebinthinæ, butyri, mellis, ſingulorum vnc. vnam. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac ſimul vnitis ad linamenta tingenda vtere. ſi verò ſordida fuerint vlcera, repurgatis antea, velut dictum eſt, adhibeto. Aliud. Ceruſſæ, ſpumæ argenti, pares portiones vi-

A no odorato & oleo excipe, & per linamenta vſque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad ſordida, cicatricem non recipientia, malignáque ac calloſa vlcera. Marrubii ſuccum optimo melle exceptum inde. Aliud ſiccum, maligna & profundiſſima vlcera explens: Farinæ erui drach. triginta, iridis drach. viginti, ſpumæ argẽti drach. quindecim, ariſtolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ Samiæ, ſingulorum drach. decem, ſquamæ æris, cadmiæ, ſing. drach. quindecim. hoc in ſordidis largè, in puris parciſſimè linamentis illinito. Exæquatis verò vlceribus, & iam cicatrice indigentibus, aridum ſpecilli nucleo inſperſum vlceri indito, & poſtea linamentum vino imbuto immittito.

B

De ſiccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni, Cap. XXXV.

SIcca medicamenta quæ cephalica, *hoc eſt capitalia* appellantur, omnibus quidẽ totius corporis, maximè tamẽ capitis vlceribus incarnandis conueniunt, præſertim vbi oſſa in quacũq; parte fuerint denudata. nã ad oſſa denudata, pinguiũ & eorum quæ ad tingenda linamenta pa-

C rãtur, vſum vitamus, & ſiccis tãtùm vtimur. Quin & citra oſſium denudationẽ, pinguia non ita frequẽter in vlcerum curatione adhibemus. Sunt autem ſicca cephalica huiuſcemodi. Aſclepiadis ſiccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fiſtulas ſanabat: Erui farinæ trientem, iridis Illyricæ ſextantem, ariſtolochiæ tenuis, ſquamæ æris, mannæ thuris, ſingulorum vnc. vnam. miſce, ac vtere. Quidam etiam radicis panaceæ vnc. vnã adiiciunt, & ex melle cocto oblongum quaſi collyrium faciunt, quod in fiſtulam immittunt, & poſtea ſiccum inſpergunt.

D Aliud ſiccum: Erui drach. viginti, ariſtolochiæ tenuis drach. decẽ, ſquamæ æris, radicis vitis albæ, ſingulorum drach. quinque. Vtere, ad repurgandum, cum melle: ad replendum, ſicco inſperſo. Aliud ſiccum optimum, tunicu las vlcerum relictas conſumens, callos reſcindens, ſordida vlcera purgans, caua replens: Squamæ æris, reſinæ pinus, ſingulorum drach. duodecim, pumicis vſti & vino extincti, iridis, ariſtolochiæ tenuis, ſilphii, ſingulorum drach. octo, thuris drachm. quatuor. miſce, ac vtere ſicco, vel cum melle. Aliud ſiccum omne profundum vlcus in-

E carnans. Farinæ erui drach. viginti, thuris drach. octodecim, fuci tinctorii, amyli, ſingulorum drach. octo: miſce, & vtere. Aliud ad capitis vlcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis ſpecularis trãſlucidi vſti, ſingulorum vnciam vnam. Aliud. Colophonia ſeorſim trita vlcus repleto, & citò ſanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, ceruſſæ, æquales portiones para, & vtere ſiccis. Aliud admirandum Seueri, ad oſſa, præcipuè capitis, denudata, deraſo oſſi inſperſum: celerrimè enim incarnat. Pollinis tritici, colophoniæ tenuiſſimè tritæ, pares

F portiones præpara, ac vtere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplaſtrum quoddam molle cicatricem inducens impone. Aliud ad vlcera contrahenda: Miſyos drach. quatuor, gallarum, chalcitidis, atramenti ſutorii, aluminis ſciſſi, ſquamæ æris, ſingulorum vnciam vnam. para, & vtere.

De vlceribus in quibus caro ſuperexcreſcit, & quæ depreſſione opus habent, & de medicamentis ſiccantibus, Galeni, Cap. XXXVI.

G CArnem in vlceribus ſuperexcreſcentem conſumunt medicamenta fortiter ſiccantia: qualis eſt flos aſiæ petræ, & teſtacea omnia vſta, & vterque herinaceus cum toto corpore exuſtus, & diphryges inſperſum, & æris flos. verùm ærugo omnia robore ſuo vincit. Siccum Herculis: Squamæ æris, miſyos, chalcitidis vſtæ, atramenti ſutorii, aluminis ſciſſi, æquas portiones præpara, & vtere. Aliud Rhodium appellatum, refertur ad Heram. ſiſtit ſanguinem. Gallarum drachm. nouem, ſquamæ æris drach. quinque, atramenti ſutorii drach. tres, aluminis ſciſ-

H ſi drach. duas. gallas ex dimidio vſtas vino auſtero extinguito, & reliquis tritis admiſceto. Quidam atramenti ſutorii drach. quinque, ſquamæ drach. tres coniiciunt, & gallas omnes comburunt. Rhodium, inquit Heras, ad ſanguinem ſiſtẽdum efficax eſt. Facit & ad ſacros ignes, & vlcera

A proſerpendo depaſcentia, ac nimio humore marceſcen-
tia contrahit ac cicatrice includit. Quidam hoc modo
Rhodium conficiunt,& valde laudant. Chalcitidis cru
dæ,miſyos crudi,ſing.drach.decem,ſquamæ ferri drach.
ſedecim, gallarum drach.octo. Siccum Pſarum appel-
latum.Hoc largè inſperſum contrahit ac deprimit: parcè
àdhibitum,ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib.
vnam,miſyos crudi ſeſcuncem,atramēti ſutorii lib.vnā,
æris vſti ſeſcuncem,ſquamæ æris ſeſcuncem , præpara,&
vtere. Aliud vtiliſſimum, deprimendi vim habens.
B Squamæ æris drach.quatuor,æruginis drach. vnam. A-
liud. Squamæ æris,calcis viuæ, mannæ thuris, æquales
partes præpara,& vtere.Facit ad vlcera maligna,& carnes
fungis ſimiles cum melle repurgat,& cum cerato replet.
Aliud. Miſyos drach . quatuor, chalcitidis drach. duas,
gallarum drach. quatuor,atramenti ſutorii,aluminis ſciſ-
ſi,ſquamæ æris, ſingulorum drach.duas, terito & aperto
vlcere cum ſpecillo inſpergito. Vtere etiam ad maximas
carnis ſuperexcreſcētias, iis quæ ad ſedis thymos deſcri-
pta ſunt. Aliud. Lanæ ſuccidæ vſtæ ac tritæ inſperſæ,
C carnes marcidas ac flaccidas conſumũt. Idem faciunt ba
lauſtia vbertim inſperſa.

De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus,
Galeni, Cap. XXXVII.

IN vlceribus quæ cicatrice opus habent ,caro quidem
innato operimento munitur, ſed cutis enaſci non po-
teſt. quapropter in ſumma carnis ſuperficie ſimile quid-
dam cuti efficiendum eſt. Quoniam verò cutis carne ſic-
cior eſt ac denſior,ſi carnem ſiccabimus &adſtringemus,
cuti perſimilem faciemus . Neq; verò ſatis eſt hoc doce-
D re quòd reſiccantia & adſtringentia adhibere oportet: nā
& quæ cruenta vulnera agglutinant, ſiccantia ſunt & ad-
ſtringentia: verùm in glutinandis vulneribus id tantùm
quod influit reſiccare conamur , quò pars affecta ſuper-
fluitatibus careat:in cicatricibus verò inducendis, nō ſo-
lùm influentem,verumetiam contentum in carnibus hu
morem conſumere oportet. Itaque medicamētum quod
cicatricem inducit , longè ſiccius eſſe oportet eo quod
glutinat,quò non ſolùm ſuperfluum conſumat, ſed natu-
ralem quoque humorem attingat. Hanc itaque rem præ-
E ſtant,galla omphacitis,malicorium , ſpinæ Ægyptiæ fru-
ctus, & quæ citra mordacitatem vehementer adſtringũt,
qualis eſt myrtus. Teſtæ etiam & cadmia, & plumbum,
ſingula vſta & lota,citra mordacitatem ſiccant, & ad cica
tricem perducunt: ſed his valentiora ſunt,chalcitis,miſy,
alumen ſciſſum. & his adhuc potentius eſt æs vſtum . O-
mnium autem potentiſſima eſt ſquama æris, quæ vſta le-
ne medicamentum efficitur ad antiqua vlcera cicatrice
includenda. Illitio tetanica, ab extendendo ac expla-
nando appellata,conſumens ac deprimens. Adipis ſuil
F li,ceræ,ſing.vnc.I.terebinthinæ ſemiunciam,nitri vnc.I.
fellis taurini ſemiunciā,reſinæ vnc.I. Omnia ſimul deco-
cta ac excolata vbi tepuerint, manibus ſubige ac vtere.
quidam adiiciunt atramenti ſutorii drach.v.& medica-
mēto ab igne remoto aceti &ſaponis,ſing.vnc.I.adiiciũt,
ita vt hæc prius in alio vaſe ſimul ſint contrita ac diſſolu-
ta.Obſeruandum eſt ne pharmacum hoc in bulliendo ef-
ferueſcat:& aſſiduè agitādũ donec ad cōpagē perueniat.

Sicca vlceribus non malignis cicatricem in-
ducentia, Cap. XXXVIII.

G SIccum quod cicatricem inducit : Oſtreorum vſtorũ
drach.XII.mannæ thuris drach.VI. cadmiæ drach. IIII.
præpara,& vtere. Aliud. Spumæ argenti, ceruſſæ,ſing.
drach.VIII.recrementi plumbi, myrti ſiccæ , gallarũ om-
phacitidum,ſing.drach.IIII.para,& vtere. Aliud ſiccum
cicatricem inducens. Cadmiæ, ceruſſæ,mannæ thuris,
amyli, æquales partes vnito,ac vtitor. Aliud admiran-
dùm. Ceruſſæ ſextātem,amyli vnc.I.ſpumæ argēti,thu-
ris,roſacei,ſing.ſextantem,vnito,ac vtitor.incarnat enim
& ad cicatricem ducit. Aliud.Hoc etiā diuturna ad ci-
H catricem perducit: Corticis pinus drach.VI.cornu cer-
ui vſti drach.IIII.ceruſſæ drach.IIII.æruginis drach.II. ca-
dmiæ drach. VIII.mānæ thuris dr. VI. præpara,& vtere.
Aliud. Ariſtolochiæ drach.VI.corticis pinus,pumicis v-
ſti & vino extincti, colophoniæ,ſing.drachm. IIII. iridis

A drachm.duas.vnito ac vtere ad incarnandum & cicatri-
cē inducendā. Aliud. Pumicis vſti & vino extincti
drach.VIII. mannæ thuris, ſquamæ æris, ſing. drach.IIII.
præpara,& vtere. Aliud mirabile. Aluminis ſciſſi drach.
IIII.in aqua diſſoluito , & in eo diluto linteolum tenue
vetus ac detritum,purum tingito,& in ſole ſiccato,atque
hoc vſus tempore conciſum vlceri indito. Verùm ad ſe-
dis vlcera & diuturna alia, alumen in vino diſſolues,& ſi-
militer facies:ad aurium verò affectus , lanam pro linteo
accipies. Aliud. Plantaginem cum radicibus ſiccam
B terito & cribrato,ac vtere confidenter. Aliud. Ceruſ-
ſæ drach. VIII. gallarum, myrti, recrementi plumbi,ſing.
drach.IIII.para,& vtere. Aliud. Oſtrea vſta,ceruſſam,
cadmiam,mannā thuris,paribus portionibus vnito,ac v-
titor. Aliud ſiccum , ad caua & maligna vlcera replen-
da.expertus loquor. Farinæ erui drach. X. iridis drach.
XX.ſpumæ argenti drach.XV.mannæ thuris drach. XV. ter-
ræ Samiæ drach. X. ſquamæ æris, ariſtolochiæ tenuis, ca-
dmiæ,ſing.drach.V.præpara,& ad ſordida vlcera largè,ad
pura parcè adhibe , & hapſum lanæ è vino expreſſum ſu-
C perimpone. Hoc & chironia vlcera appellata ad cicatricē
ducit. Aliud,quod etiā callos exterit. Chalcitidis cru-
dæ,ſpumæ argenti,ladani,ſing.drach.X.bituminis drach.
VIII.ceræ drach.II.olei myrtei lib.I.vini heminam I. Vſu
expetente ſplenium ex eo imponito, & linamenta eo tin
cta indito. Aliud Andromachi: Spumæ argenti drach.
XXXII.atramenti ſutorii drach.VIII. aluminis ſciſſi drach.
XII.ceræ drach.C.ſquamæ æris drach.VIII.bituminis, lada
ni,ſing.drach.XXXII.olei myrtei lib.I. & quadrantem, vi-
ni veteris adſtringentis quantum ſatis:vtere velut prædi-
D cto. Aliud. Bituminis,ladani,ſing.drach.VIII.ſquamæ
æris,myrti,ſpumæ argenti,ſing.drach. IIII. ceræ drachm.
XXIIII. olei myrtei drach. XXX. & ſi hyems fuerit,drach.
XXXVI. Vini quod ſatis eſt,præpara,&vtere velut dictũ eſt.

Emplaſtra quæ non maligna vlcera cicatrice in-
cludunt, Cap. XXXIX.

EMplaſtrum è Cadmia præparatum , roſaceo dilutum,
repurgat vlcera, incarnátque,& cicatrices concolores
cuti efficit:pernionibus item,fiſſuris,& ani affectionibus
medetur.habet autem hoc modo: Chalcitidis vſtæ lib.
E II.cadmiæ vſtæ & vino extinctæ lib.I.ceræ trientem,tere
binthinæ libr.II. olei myrtei libr .III. chalcitidem & ca-
dmiam cum vino ſufficiēti diluito ac cōterito,& reliqua
liquata admiſceto,ac vtitor. Aliud. Cadmiæ,chalci-
tidis vſtæ,ſing.drach.XXV.ceræ drach.XLVIII.terebinthi-
næ drach.XXIIII.olei myrtei lib.I.vini quod ſatis eſt,præ-
para,& vtere. Aliud ad cicatrices inducendas efficaciſ-
ſimum.Facit & ad igne ambuſta mirificé : Ceruſſæ,ſpu-
mæ argenti,ordei vſti,ſing.vnc.I.ceræ quadrantem,roſa-
cei aut myrtei olei beſſem. ceruſſam & argenti ſpumam
F cum vino terito:ceram verò cum oleo liquefacito, & ad
medicamentum ab igne ablatum, hordeum vſtum tritũ
ac cribratum iniicito atque vnito:& omnia frigefacta in
mortarium coniecta ſubigito,ac vtitor. Aliud è ladano,
vlcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argen
ti drach.C.picis drach.L.ladani drachm.XXV.æruginis dr.
VIII.æris vſti drach.VIII.ſquamæ æris drach.II. olei myr-
tei lib.VI. Argenti ſpumam cum oleo coquito , & medio
cocturæ tempore,æruginem, ſquamam, & æs adiicito,&
coquito donec non amplius inquinent . & poſtea picem
G liquefactam ac excolatam coctis admiſceto. His verò vni
tis & amplius non inquinantibus, ac ab igne amotis, de-
poſito iam feruore,ladanum cum vino tritum addito,&
perfrigerata in mortarium coniecta probè ſubigito,& ad
maligna vlcera ac fiſtulas vtitor. Aliud. Cadmiæ,
chalcitidis,ſingulorum trientem,ceræ,colophoniæ, olei
myrtei,ſing.vnc.I.vini quantum ſatis eſt. Aliud. Æ-
ris vſti & crudi,ſingul.ſextantem,cadmiæ ſeſcuncē, chal-
citidis vſtæ ſeſquilibram,ceræ lib.I.olei myrtei lib.II.vi-
ni quod ſatis eſt. Aliud emplaſtrum candidum , ad ci-
H catricem perducens experimento conſtans,faciens ad te-
nera corpora,velut ſunt mulierum, eunuchorum ac pue-
rorum. conuenit etiam vlceribus ſpontaneis. Spumæ
argenti libram vnam & trientem, ceruſſæ libram vnam,
ceræ lib.I.& trientē,thuris & mannæ eius,ſing.quincūcē,
terebin

terebinthinæ vnc.i.aquæ lib.i. olei myrtei lib.ii. ceruſſæ & argenti ſpumam in aqua coquito, & conſumpta aqua ac medicamento non amplius inquināte,cerā primùm, deinde reſinam addito,& ablato ab igne pharmaco thus ac mannam ſiue pollinem eius admiſceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus. Cap. XL.

QVemadmodum antea diximus, duplex ſcopus propoſitus eſt in curatione partium quibus nullus deprauatus habitus ineſt:alter repellēdi quod influit,alter diſcutiēdi quod in affecta parte impactū eſt.atque hæc à cōtrariis qualitatibus fiunt:nam quæcunque adſtringunt,repellere poſſunt quod influit:quæ verò attrahunt, diſcutiunt id quod in affecto loco continetur. Adſtringentia itaque exaſperant,& ob id dolorem inducunt: attrahentia verò & diſcutiētia quum acria ſint,loca vlcerata mordēt.Quare contingit vt ex iis quæ exaſperant & mordent, ſuperflua humiditas ad affectas partes illabatur,quam inflammatio & eroſio vlceris conſequuntur. Cæterùm eius meminiſſe oportet,quod ſæpe à nobis dictum eſt,quòd corpora plena ſanguine,aut vitioſis humorib⁹referta,& mollia ac ſubtili ſenſu prædita,ex mordacitate facilè inflammantur.Mulieres autē &pueri &eunuchi, itémque viri colore albidi & mulieroſam vitā degētes, inter molles naturas numerātur:proinde quātū ei⁹fieri poteſt medicamētorū materia perueſtigāda eſt quæ citra mordacitatem ac dolorem vlcus reficcet, quam ſanè nunquam inueniet medicus, niſi quid ſingula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaque conſiderabit quantum humiditatis primum pharmacum ab vlcere deficcauit, aut ſi ſordidum eſt, quantum ſordium deterſit,idque tertiùm ac quartùm experietur, donec purum ac ſiccum vlcus apparuerit. quod vbi deprehendet, ad aliud medicamentum, eiuſdem quidem generis cum priore, ſed debilius, ſe conuertet: fortiora enim repurgatis iam vlceribus morſum ac dolorem inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare,& à ſuperfluitatibus aſſeruare oportet. Aliis itaque ſanguis ſi redundet, detrahendus eſt: aliis purgatio vitioſi humoris & ſimul venæ ſectio conuenit: quibuſdam varicem excidere ex vlcere oportet: aliquibus iecur aut ſplenem curandum aſſumimus.Neque verò malignis crurium aut ſurarum vlceribus ea curatio debetur, ſed manuum quoque ac reliquarum corporis partium. nam cuidam adoleſcenti diuturnum vlcus ad radicem manus habenti,venam ad vlcus ſupernè allatam excidi,atque intra paucos dies hominem ſanaui qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca vlceri vicina ſcarificare oportet: quibuſdam verò labia vlceris calloſa circumcidere.Si verò nihil ex his fecerimus,humiditatis ac ſordium quantitatem conſiderabimus,& inde ad cōgruum medicamentū tranſibimus,ita vt diligenter expēdamus quæ ſiccandi quidem vim habent,non autem extergendi:& quæ contrà extergent,non autem fortiter ſiccant.ſúntque in hoc etiam qualitatis ſingulorum gradus expendendi. Medicamentum cicatricem inducens: Plumbi vſti ſeſcuncem,cadmiæ trientē,æris ſextantē,colophoniæ,olei myrtei,ſing.lib.ii.vini veteris odorati quātū ſatis eſt. Aliud. Cadmiæ,ceruſſæ,ſing.trientē,ceræ, olei myrtei, ſing.ſeſcuncē. Aliud. Cadmiæ,ſpumæ argenti,ceruſſæ,ſing.vnc.i.ceræ trientē,roſacei ſeſcuncem. Aliud è ladano. Squamæ æris vnc.i.bituminis,terebinthinæ ſing.drach.iiii.ceræ,ladani,ſing.quadrantem, olei myrtei quadrantem: at ſi hyems fuerit,amplius de oleo accipies.Ceram cū oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adiicito,deinde omnia ad ſquamam ac ladanum prius trita admiſceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem reficcant vlcera maligna, Cap. XLI.

SImplicia porrò medicamenta ſine mordacitate & manifeſta exaſperatione reficcantia vlcera,hæc ſunt:Lēnia terra ſigillum appellata,moderatè reficcat. Cadmia item ſub caniculæ æſtu cum vino trita ac ſiccata:vbi verò vlcera valde ſunt maligna,ex aceto terenda eſt. Vtranque ſuperat chalcitis vſta, & velut cadmia trita ac reficcata,

A nā cruda adeo efficax eſt vt etiam cruſtas inurat.Huic ſimilis eſt ærugo vſta:nō vſta enim ſicut & chalcitis nimis efficax eſt,niſi quòd chalcitis ſimul adſtringit. Atramētum ſutoriū inter omnia metalla ſummè reſiccat.Chalcitidi ſimilia ſunt miſy & ſory,maioris tantū ac minoris ratione differentia.Stibiū magis quàm ſory ſiccat & adſtringit.Diphryges cōmodè ſiccat:ſed aliquantulum mordax eſt. Omnia aluminis genera exactè ſiccandi vim habent, vehementérque adſtringunt: quapropter alumen ſolum B per ſe ad huiuſmodi vſus adhibetur. Chryſocolla naturalis & artificialis eandem vim habent.Plumbum vſtum ſori ac ſtibio præſtat. Plumbi recrementum, & ſquama ferri,præſertim ſtomomatis,plurimū ſiccant. Æris ſquama præter reſiccandi vim,etiam exterget: quare vlcera præ omnibus repurgat.Omnia tamē metalla prius lauare oportet, deinde vlceribus admouere:ita enim mirificè ſiccare citra mordacitatē poſſunt.Siccant etiā buccinorū, purpurarū,oſtreorúmque teſtæ vſtæ ac lotæ.Item tranſlucidus lapis ſpecularis,mollia corpora citra mordacitatem C ſiccat,Idem facit nitrum vſtum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhæreſcens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim ſiccat & adſtringit. Praterea gallæ & malicorium vſta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricē vlceribus cōmodiſſima ſunt. Quin & capparis cortex tritus & ſiccus inſperſus,maligno ac putrido vlceri cōmodus eſt.Polium item tenuè ſiccādi vim habet,& caries lignorum, vnà cum exterſoria facultate. Item peucedani & paſtinacæ,præſertim agreſtis,radix & folia.ſcordiū quoque ac centaurea, & alia huiuſcemodi, D vel priuatim per ſe vel ſimul compoſita.

De vſu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.

NEceſſariò verò talia vlcera vitioſo humore referta, ſordidiſſima exiſtunt. quare vbi aliquod ex relatis ſimplex aut cōpoſitum ſiccum adhibituri ſumus,linteolo prius molli,puro ac ſicco vlcus extergemus, deinde medicamento cauitatem explemus,& extrinſecus ſplenium ad vlcerum labia attenuanda imponimus. Et linteolo ſupra ſplenium impoſito ac ligato,ſpongiam ex frigida aut E vino expreſſam adhibemus, conamúrque vt per totum tempus ſpongia frigida permaneat:quod facilè cōtinget, ſi aſſiduè illi frigida inſtilletur, citra vinculi linteoli ſiue faſciæ obligatæ ſolutionem.

De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.

LIgamentum vlceri conuenit quod ad fracturas vſurpamus. Quòd ſi vnum tantùm fuerit ligamentum, principio ipſius ad ſuperiorē vlceris partē locato obligabimus, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus fuerit F pars ipſa affecta. At ſi duobus ligamentis vti malueris, velut in fracturis fieri ſolet,primum ab vlcere ad ſuperiorem regionē ducatur: ſecundum verò,initiū ſumat ab vlcere,& prius infrà obligetur,& poſtea ſurſum deſinat, & ad eundē terminū cum primo ducatur: nam ad alia cōmoda etiā hoc accedet,quòd vlcera ob rotūditatē coaleſcere nequeuntia oblōga reddētur. Solutio autē nō quotidie fiet ſed alternis fiat:& à ſolutione aqua vlceri ne aſpergatur, ſed cum molli puro ac ſicco linteolo ſanies detergatur.Quòd ſi partes vlceri vicinæ inflāmatæ appareant, G ſplenio latiore facto liquidū medicamētum illines, quale eſt phœnicinum emplaſtrū aut aliquod ſimile:ita vt hoc diſſoluas vino adſtringente,ſitque oleum quod adiicitur, melinū aut myrteū.At ſi durities circa vicinas vlceri partes apparuerit, emplaſtrū phœnicinum oleo antiquo aut cicino diſſolues.Tutiúſq; fuerit ſuperiori regioni aliquod repellendi vi præditū adhibere,præſertim in crurū vlceribus,& iis quæ eminentem varicem habent.Vena verò quæ amplior fuerit,& atræ bilis ſanguinem habuerit,excidenda eſt velut diximus. Aliquando tamen eiuſmodi vena exciſa, vlcus quidem protinus coaleſcit ac ſanum H euadit: ſed qua parte vena reciſa eſt, nouum malignum ſuccedit, quod cicatricem reſpuit. Præſtat igitur in talibus vires ægri perpendere,& à venæ ſectione auſpicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorem educente purgare: nam & pituita aliquando ad huiuſmodi

varices confluit:atque tunc varicoſam venam reſecare, multáque ſanguinis copia hinc educta varicis ſectionem prius curare:quæ vbi exactè coaluit,tunc demum maligni vlceris curationem aggredi eo quē retulimus modo. Aluus porrò lactis ſero in quo cnicus coctus eſt, aceti mulſi modica mēſura addita,aſſiduè emollienda eſt. Dabis autem ex eo,ab hemina vna vſque ad quinque mēſurā augens,ſic tamen vt æger per multos antea dies aquā biberit. Optimum item eſt & lac recēns mulctum per ſe, vel cum aqua calida aut modico paſſo,ante cibum ſumptum. nam & humores contemperat,&vētrem eluit.Cōfert etiā aloes dr.I. per interualla deuorata. Balnea verò minimè dulcia,ſed ſulphurea potius & bituminoſa adhibenda ſunt. Quòd ſi æger illotus manere non poſſit citra totius corporis læſionem, lauandus eſt vlcere nequaquā denudato. Poſtremùm ab omnibus eduliis ac potibus acribus & ægrè concoctilibus,ac vitioſos humores generantibus penitus abſtinere oportet.

De emplaſtrorum compoſitione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.

QVandoquidem in malignis vlceribus quæ difficulter cicatricem recipiunt,is ſcopus nobis propoſitus eſt vt medicamento non mordaci reſiccemus: & oleum ac aqua maximè omnium humectant, ab vtriſque penitus cauere oportet,ipſáque neq; per ſe adhibere,neque cū relatis ſiccis permiſcere. Cera igitur recens pinguis & in ſole ſubacta ac mollita,idonea eſt ad ſicca medicamenta excipienda.Quòd ſi caloris ex ſole copia non detur, cerā prope ignem molliemus,vel in feruentem aquam iniiciemus:neq; enim illi omnino admiſcetur aqua.at verò proportio miſcendi,huiuſmodi eſt,vt ſi moderatum pharmacum eſſe volueris, metallicorum quartā partem ceræ miſceas: ſi validius,tertiā. Neque verò parua varietas eſt pro corporum ratione, ánne molliores aut duriores habeant carnes. quare fieri non poteſt vt omnibus idem medicamentum conueniat:itaque his conſideratis,vbi ſimpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris vniuſcuiuſque compoſiti medicamenti facultatem, prout ab antiquis ſunt deſcripta.Emplaſtrum admirandum è ſori,cicatricem inducens, deploratis vlceribus opitulans quæ à multis fruſtra fuerunt tentata,cui fidendum eſt velut multo experimento cognito. Soreos drach. XXIIII.gallarum drach. XXXII.aluminis ſciſſi,calcis viuæ,malicorii,ſingul. drach.XVI.thuris drach.XXXII.ceræ drach.CXX.adipis vitulini drach. CLX.olei antiqui lib.I.& ſi vitulinus adeps nō affuerit,porcinus antiquus ſine ſale admiſceatur:nam taurinus calidior eſt. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota admiſceto:& omnibus probè vnitis, alumen,thus,ſory,calcem,cum vino adſtringente trita adiicito,ac vtitor.Ego,inquit Galenus,dum hoc medicamētum præpararem,oleum & adipem quadraginta annorū adieci, & ſemper mihi præter ſpem ſucceſſit ad maligna ac diuturna vlcera.ſunt autē talia vlcera,à quibus pars affecta in deprauatum habitum perducta adeo eſt,vt etiāſi probè coctus ſit ſanguis qui ad ipſam alimēti gratia affertur,ipſum trāſmutet ac corrūpat: & ſi vitioſus ſit humor qui affluit, ab ipſo ſolo erodatur,etiāſi pars ipſa minimè eſſet affecta. Aliud ſplenium optimum. Plumbi vſti & loti trientem,cadmiæ ſeſquiunc.æris vſti vnc.I.thuris ſeſquiunc.aluminis ſciſſi vnc. I. æruginis ſextant. ceræ ſeſcuncem,olei myrtei lib.I. Aliud Galeni ad maligna & chironia. Ceræ,picis,bituminis,ſing.lib I.mannæ thuris,ceruſſæ,æruginis,ſingulorum ſeſcuncem, malicorii, gallarum,ſpinæ Ægyptiæ fructus,iridis, ariſtolochiæ rotundæ,atramenti ſutorii ,ſingulorum vnc.I. ariſtolochiæ lōgæ,æris vſti,ſing.ſextantē. Olei antiqui aut cicini lib.I. arida in aceto pluribus diebus terito,& liquabilia liquata affundito,ac vtitor. Aliud Oribaſii,ad efferata vlcera deprimenda ac contrahenda. Ochra Attica vſta trita ſicca, vtiliter adhibetur.Ego verò,inquit,etiā Cypria vſus ſum. Idem facit &chamæleontis nigri radix,& malicorium vſtum. & ſupernè hapſus lanæ vino imbutus illigatur. Aliud Galeni fuluum. Spumæ argēti lib.III.olei cicini aut antiqui lib.III.aceti acerrimi lib.II.ſquamæ æris,chalcitidis,æruginis, ſingul.ſextantem. Spumam argenti cum oleo coquito,medióque coctura tempore metallica ad æſtiuum ſolem multis diebus cum aceto trita adiicito,tam diúque ad ignem ſinito donec non inquinarint. quū autem metallica adiicis,lebes ab igne tollatur, ne efferueſcāt & ſuperfundantur. Sed & ſpumam argēti cū aceto & oleo decoquere licet. & medio cocturæ tempore metallica addere,& ſimul ſinere vt ebulliant donec non amplius inquinent.Hoc pharmacum fiſtulas glutinat,&labia vlcerum calloſa reſiccans vnit ac committit , ita vt non amplius diſparentur ſiquis recta diæta vtatur. diuturna
B inſuper vlcera & cicatricem reſpuentia,chironia appellata,per ſe adhibitum,nullo antea puris eueſtigio apparente maturat & ſuppurat:at non quotidie, ſed alternis hoc ſoluendum eſt quòd ſi ſtomomatis ferri ſquamam addideris, longè præſtantius pharmacum euadet. Ego dum hoc præparabam,aliquando etiam diphrygis vnc.I.adieci,aliquando chryſocollæ ſextantem,ſæpe etiam vtrunq; admiſcui. atque ita præparatum magna vulnera glutinat. hactenus Galenus. Nūc verò hoc modo cōficitur: Spumæ argenti lib.III.olei antiqui libr.VI. aceti libr.II. æruginis,
C ſquamæ æris,chalcitidis,ſing. quadrantem,coquito ſicut dictum eſt.Quidā diphrygis vnc.I.addūt,aſſerúntque efficaciſſimè ſtrumas diſcutere. Aliud Galeni, ad chironia vlcera in mollibus corporibus. Ceræ lib.I.ceruſſæ beſſē,roſacei lib.I.ſalis ammoniaci triētē, ſquamæ æris ſextātē, thuris, aluminis,æruginis,malicorii,calcis viuæ,ſing. vnc.I.quæ liquari poſſunt,liquata ac refrigefacta ad ſicca cū vino trita miſceto. Aliud ad maligna & ſerpendo depaſcentia vlcera,præſertim tibiarū. Spumæ argenti,maſtiches,adipis caprini,roſacei,ſing. ſeſcūcē,ouorū vitellos
D v. argenti ſpumā cum roſaceo & adipe coquito: deinde maſtichen adiicito,& ad frigefacta ouorū vitellos admiſceto. Aliud ad maligna tibiarū vlcera experimento cognitum. Lupinos aridos vſtos tritos largè inſpergito, & hapſum lanæ ex vino expreſſum ſuperligato. Hoc expurgat,incarnat,& ad cicatricem perducit.

De vlceribus quæ poſt obductam cicatricem rurſus rumpuntur, Cap. XLV.

QVædam vlcera poſt receptā cicatricē non multo tēpore interpoſito inflammantur ac refringuntur. Nā
E quum ſubſtratum os malè ſit affectum,vicina quidem caro cicatricem recipit,& exactè ſana apparet:verùm poſtea ſanie paulatim ex corrupto in alto oſſe affluente putreſcit, & oborta inflāmatione cicatrix rūpitur. Quæ igitur horum curatio inſtituenda eſt?nimirum vt hactenus exſiccemus quatenus ſquama affecti oſſis excidat.facilè verò excident oſſium ſquamæ ſi papaueris ſylueſtris & fici folia cum vino & polenta impoſueris : aut hyoſcyami & atramenti ſutorii pares portiones adhibueris. ſed & peucedani radix trita citiſſimè oſſium ſquamas diſparat. Vtere
F etiā ſiccis capitalibus ſuprà deſcriptis:præſertim eo quod ſilphiū recipit. Aliud ſiccū,ad chironia & cicatricē reſpuentia vlcera mirificū: Squamæ æris,thuris,ſingulorum ſextantem,aluminis,ſalis ammoniaci,ſing.trientem,malicorii,ceruſſæ,ſing.vnc.I.vtere ſicco:vel ſi malueris,cum cerato. Aliud. Pumicis multifori ſeſcuncem , ſulphuris viui vnc.I terito & cribrato,ac vtitor. facit & pumex per ſe aridus tritus inſperſus. Aliud ad cicatricem inducendā diuturnis tibiarum ac totius corporis vlceribus:Calcis viuæ ac lotæ in aqua & ſiccatæ,vnc.I.Cimoliæ
G tantundē,ceræ,terebinthinæ liquidæ, ſing.ſextantem, olei myrtei aut roſacei quadrantem.poteris & oſtreorū vſtorum tritorum vnc.I.addere.Ad ſicca in mortario cum vino trita quæ liquari poſſunt liquata admiſceto ac vnito.Hoc,itémque reliqua omnia relata, & præcipuè quod è ſory fit,chironiis ac malignis vlceribus medētur. Eiſdē quoque priuatim cōmodant,capparis radix trita inſperſa, centaurea minor,ſcordium,caries lignorum veterū,paſtinacæ radix,peucedani radix, malicorium, oleum in quo ſquillæ bulbus coctus eſt,abſque linamentis cum penna
H illitum .malicorium in vino coctum & roſaceo cerato exceptū:omnium verò efficaciſſima eſt theriaca Andromachi è viperis roſaceo modico diluta, & emplaſtri modo appoſita. Aliud. Sandaracham tenuiſſimè tritam vrſino adipe exceptā imponito : aut ammoniacū ſalē eodē

modo præparatum,vel per se adhibeto.

Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.

MYrti baccas cum vino coctas impone:vel peucedani radicem tritam: vel lignorum veterum cariem insperge:aut brassicæ vel sabinæ folia cum fœnigræci farina & aceto subacta impone:aut sideritidem melle exceptam adhibe: aut oleum in quo squilla cocta est absque linamentis cum penna illine: ita enim ne musca quidem vlceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.

BRassicæ folia cum melle terito, & cerato ex sinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui testam cum vino austero terito, & cum cerato ex ouis facto,aut cum medicamento ex pompholyge ad sedis affectiones parato,adhibeto.

Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.

VErmes in vlceribus generatos enecant,plantago sicca,ligni ficulni cinis, calaminthæ succus assiduè instillatus.Cerussa (inquit Theodorus)& polii pares portiones cum pice liquida adhibe. quidam pro cerussa absinthium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua hominis ieiuni illitum adhibeto. hoc etiam aurium vermes necat,& cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines vlcerum,
Cap. XLIX.

NOmæ,hoc est proserpendo depascentia ac putrida vlcera appellãtur, quæ vicinas partes erodunt & putrefaciunt.Et sanè vehementissimis medicamentis opus habent,& sæpissime vstiones requirunt. Siccum optimum, faciens ad nomas, putredines, polypos, verrucas thymos & formicarias appellatas,hæmorrhoidas,citra omnem mordacitatem. Misyos crudi,chalcitidis crudæ, singul. drach.VIII.ochræ drach.III. sandarachæ drachm. IIII.chalcis viuæ drach.II.squamæ æris, aluminis,singul. drach.II.diphrygis drach.IIII.vnito ac vtitor.

Sicca crustam inducentia,inter quæ etiam pastilli multi vsus, Cap. L.

MElinum crustas inducẽs & callos exterẽs, inspersum, siue cũ specilli nucleo adhibitũ, & leuiter saltẽ vlceris superficiei inductũ vt inde coloretur modò,vlcera cõmittit ac sanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ dr. VIII.cadmiæ drach.III. ieiuni hominis saliua excipito ac subigito,& in mortario operta mali cydonii colorem assumere finito,& cum pistillo leuiter trita in vmbra afficcato. alii tamen aliter præparant,& à colore quem acquirit,fuscum appellant.Sumũt enim chalcitidis drach. XII. cadmiæ drach.VIII. & ad caniculæ æstum cum aceto terunt,atque ita in vmbra siccant. Aliud siccum,quod item ad solis feruorem paratur,& melinũ colorẽ habet. Calcis viuæ sextantẽ,auripigmenti vnc.I.auripigmẽtũ cũ aqua terito,& calcẽ addito,ac simul probè conterito:deinde in mortariũ aqua plenum coniicito vt subsideant,& vbi subsederint,priore aqua diffusa,nouã affũdito,ac diu versato,& rursus subsidere finito.quo facto rursus priore aqua diffusa,nouã affundito, atque idem tertiò repetito. postremũ vase aqua repleto finito, ac singulis diebus versato donec arefiat, & consumpta aqua aliã affundito. atque hoc per dies XL.sub caniculæ æstu facito: & tandem pharmacũ siccatum in fictili vase in superiore parte domus nõ humida seruato. Hoc citra mordacitatem crustas inducit &valde deprimit.Facit &ad gingiuas putridas,& epulidũ eminentias deprimit.dentes inalbat.Potest quoque in mortario subactum in fictile transferri,atque inso lari. Vtere Faustini quoque pastillo ac reliquis eiusmodi ad dysenteriam descriptis. Aliud ad totius corporis putredines & nomas. Calcis viuæ,chalcitidis,singulorũ drachm.II.auripigmenti drach.I.Hoc ad reduuias digito rum,& ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inspersis. Facit & ad carbunculos splenio resinato exceptum. confert fistulis melle exceptum coctõ, & velut collyrium inditum. Oribasii ad pudendorum nomas, præsertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali Punici satiui itémque syluestris, aristolochiæ rotundæ, squamæ æris, chalcitidis crudæ, singul. drachm. VIII.atramenti sutorii drach.VII.aluminis scissi drach.IIII.

A malicorii drach. I. adhibetur pudendo cum melle, quẽadmodum id quod ex charta præparatur.Facit ad nomas valde profundas: sicut etiam pastillus Andronis. Cæterùm medicamentum ex charta hoc est: Squamæ æris, chartæ vstæ, singulorum drachmas XXIIII.auripigmenti,sulphuris viui,singul.drach.XII.(vel vt alii habẽt XIII.) plumbi vsti drach. quatuor:(alii drach. sex) charta primũ teritur,deinde metallica læuissimè trita admiscentur. Facit ad oris ac totius corporis putredines, ad humidiores quidem,siccum inspersum:ad sicciores,rosaceo imbu
B tum.Additur aliquando & mellis modicũ: ego verò plũbi drach.sex adiicio. Siccum ad antiquas nomas,& ad gingiuas cruentas. deprimit etiam carnem excrescẽtem. Chalcitidis vstæ drach.X L.misyos drach.XXX. æris vsti drach.X.atramenti sutorii drach.VIII. sandarachæ drach. quinque,auripigmenti drach.II.vnito ac vtitor. Aliud experimento cõstans. Rhois culinarii drach.X. squamæ æris,aloes,foliorũ oleastri siccorũ,sing.drach.octo,chalcitidis drach.V.auripigmẽti, sandarachæ,aluminis scissi, salis tosti,sing,drach.IIII. malicorii sicci drach. sex, chry-
C socollæ factitiæ drach. IIII. rusci sicci drach. VIII. trita vnito,ac vtitor. Aliud ad nomas & putredines,Oribasii. Salis fossilis drach.II. aluminis in fictili vsti vnc.I. squamæ æris,pumicis vsti,sing. vnc.I. Aliud eiusdem. Auripigmẽti,squamæ æris,misyos, chalcitidis,portiones æquas præpara,& vtere. Aliud Pasiphilum vocatum. Atramenti sutorii,sandarachæ,misyos, chalcitidis pares portiones cõmittito. Siccum aureum appellatum. Aufert ossa,reprimit influxiones,fistularum callos exterit,& contrahit sinus.in fistularũ autẽ & sinuum cõcauitates per
D specillum lana obuolutum inditur. Melanteriæ à vetustis clauis derasæ drach.V.malicorii drach.XXV. aluminis scissi drach.III. atramenti sutorii,misyos,chalcitidis,æris vsti,sing.drach.octo,squamæ æris drach.XVI.gallarũ drachmas XV.aceti quãtum satis est.Oportet autẽ aceto in vas æneum cõiecto clauos quotidie agitare,& deinde acetũ excolare.lõgè verò præstat quod in fundo residet. Aliud siccum. Ad nomas,defluxus,gingiuas,columnellas & pudenda. Ochræ sesquilibrã,croci lib.I.putaminũ ouorũ
E vstorum sescuncem,gallarũ sescuncem: tritis vtere. gallæ autẽ sint omphacitides. Pastillus ad nomas commodus. Sabinæ,myrrhæ,sing.drach.III. soreos, misyos Cyprii,atramẽti sutorii,thuris,aloes,sing.drach.II. terito cũ vino,& formato pastillos. Pastillus ad nomas & putredines:quo vtor,inquit Oribasius. appellatur Asclepius siue Æsculapius,& Cyriacus,*hoc est dominicus*.Gallarũ drach. octo,florũ mali Punici,aristolochiæ rotundæ, chalcitidis crudæ,cadmiæ,sing.drach .sex,iridis, squamæ æris, sing. drach.quatuor,misyos crudi,atramenti sutorii, aluminis
F scissi,thuris,nitri,sing.drach.III. Terito cũ aceto ad dies sufficientes,& pastillos XX.formato: eósque vsus tempore aceto mulso dissolutos cerato excipito, hoc modo vtens: Accipe pastillorum trientem,ceræ quadrantem, olei myrtei sescuncem, galbani trientem: & pastillis aceto dissolutis ac tritis liquata admisceto. Atque hoc quidem modo præparantur ad ignem sacrum, panos & condylomata:ad ozænas verò,carbunculos, & carnis excrescẽtias, pastilli sicci inspergũtur, vel aceto mulso triti ac dissoluti. Pastillus Corax,*id est coruus*,appellatus. Ad pu
G tridorũ vlcerũ,præsertim pudendorũ,nomas. Gallarũ sextãtẽ,squamæ æris sesquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris, singulorũ quadrantẽ,ceræ trientẽ,terebinthinæ vnc.I.adipis taurini bessem,olei myrtei dextantẽ.Arida cum aceto in sole ad sufficientes dies terito,& mellis sescuncem adiicito,deinde cerato exceptis vtitor.Hic pastillus citra admixtionem per se adhibitus, omnibus nomis, præsertim siccioribus,confert,& vbi nerui sunt denudati.Cũ æquali verò cerati portione,sordida vlcera extergeteũ vberiore cerato cicatricem inducit.Ego(inquit Asclepiades) sic
H præparaui: Squamæ lib.I.gallarum,adipis taurini,sing. dodrantẽ,chalcitidis,thuris, singulorũ sescuncẽ,cũ aceto velut collyria tero,& pastillos formo.Postea verò ex pastillis drach.XXII.aceto tero, & mellis drach.X .addo, & cerato quod habet olei myrtei, adipis taurini,singulorum dodrantẽ,ceræ sextãtem,terebinthinæ trientẽ excipio.

Paſtillus è croco. Myrrhæ, malicorii, æruginis, aluminis ſciſſi, ſingul. ſextantem, croci vnc.i. aloes, ſquamæ æris, thuris, ſingul. vnc.i. ſulphuris viui drach.iiii. mellis libram i. cum vino adſtringente terito. Facit ad nomas, putredines oris, & cuiuſcunq; loci. dentes motos firmat, vlcera marcida & flaccida repurgat & adſtrīgit: purulētas aures, ſinus, fiſtulas, & carbunculos curat, ſquamas oſſium reſoluit & incarnat. eſt enim valde cōmodus ad oſſa carne veſtienda. Confert etiam dyſentericis, & adhibetur vel aridus, vel hoc modo coctus: Mellis lib.iii. aceti lib. i. paſtilli ſextans, ſimul ebulliant ad mellis compagem: ſi verò partibus molli ſenſu præditis adhibendus eſt, vino tantùm diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus: Malicorii, foliorum myrti ſiccorum, teſtarum nucum iuglandium ſiccarum, fructus ſpinæ, ſingul. drachm. viii. gallarum drachm. iiii. ſalis foſſilis drach. viii. omnia tunduntur, & cribrata aceto ſubiguntur, & in vas fictile mittuntur, ac aſſantur. deinde cum aceto teruntur, & adiiciūtur myrrhæ drach. iiii. thuris drach. ii. & formantur paſtilli. vſus horum eſt cum aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis quem Leonidas valde laudat: Lanæ ſuccidæ vſtæ, ramētorum plumbi, ſquamæ æris, bituminis, ſingul. drachm. x. aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum, malicorii, miſyos, thuris, chalcitidis, ſingulorum drachm. v. myrrhæ drach. ii. amurcæ ſeſquiheminam, terito cum aceto, & formato paſtillos, ac vtitor. Paſtillus Bithynus. Ad nomas, fiſtulas, reduuias digitorum. carnem excreſcentem citra mordacitatem deprimit: cum cerato autem facit ad ignem ſacrum & alia huiuſmodi. Malicorii, gallarum, ariſtolochiæ, chalcitidis, cadmiæ, ſing. drach. vi. iridis, ſquamæ æris, ſing. drach. iiii. miſyos, atramenti ſutorii, aluminis ſciſſi, ſingul. drach. iii. nitri, thuris, ſingul. dr. ii. ſub canis æſtu cum aceto terito, & paſtillos formato. Paſtillus Paſionis. Squamæ æris drach. xii. æris vſti, ſalis ammoniaci, aluminis, æruginis, thuris, ſing. drach. viii. Æruginē cum ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probè trita thus addito, ſimúlque terito, ac paſtillos formato. vſus ex aceto. Polyidæ ſphragis ſiue ſigillum vt habet Aſclepiades. Aluminis ſciſſi drach. iii. thuris dr. iiii. myrrhæ, aloes, fellis taurini, ſingul. dr. viii. floris mali Punici ſatiui drach. xii. atramenti ſutorii drach. iii. excipe vino dulci, & vtere. Sigillum Coracinum. Facit ad tonſillarū inflāmationes, luxatā columnellā & gingiuas humore flaccidas. facit & ad nomas & affectiones ſedis. Ariſtolochiæ rotundæ, florum mali Punici ſatiui, chalcitidis toſtæ, thuris, myrrhæ, atramenti ſutorii, crocomagmatis, aloes, fellis taurini, æquales portiones paſſo excipe velut dictum eſt. Paſtillus Andronius. Ad vlcera fluida, inflāmatas columnellas, tōſillarum fluxiones, extrinſecus ſub mentum illitus. Facit & ad pterygia oculorum, & glādularum circa inguina inflāmationes incipientes, & ad ruptos inteſtinorum abſceſſus: callóſque fiſtularum exterit.

Florum mali Punici ſatiui drach. x. gallarum, ariſtolochiæ ſingul. drach. viii. aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii, ſingulorum drach. iiii. (alii ii. tantùm habent) myrrhæ, aloes, thuris, croci, ſingulor. dr. i. ſingula ſeorſim primùm, deinde ſimul terito, & in paſtillos redigito. Infunditur per clyſterem prout vires tolerarint, ad ruptos inteſtinorum abſceſſus, ſi febris adſit, cum aquæ cyathis viii. ſi non, cum vino. Paſtillus Antonii Muſæ. Aluminis ſciſſi, aloes, myrrhæ, florum mali Punici ſatiui, ſingul. drach. vi. atramenti ſutorii drachm. iii. croci, crocomagmatis, ſingulorum drach. iii. Terito è vino mulſo ex paſſo confecto, & paſtillos formato, quos in vmbra exſiccabis. Heras quidē & nos ita præparamus: Aſclepiades autem hunc ad Ariſtarchum Tharſenſem refert: & cætera quidem ſimili modo componit: verùm atramenti ſutorii drachm. vi. accipit, & cum vino falerno paſtillos formare iubet. Facit ad vlcera recentia ac vetera, putrida, marcida, efferata, phagedænica, ac fiſtuloſa, & quæ priuatim ceria appellantur. ad ozænas diluitur cum vino. ad ſuppuratas aures cum ſapa & modico aceto. ad condylomata item cum ſapa. ad vlcera genarum carbunculoſa ac maligna, cum ſapa. ad carnis excreſcentias in naribus, ore, extremitatibus omnibus, vulua, pudendis: omnem eminentiam compeſcit, & digitorum reduuias tollit, vlcera caua replet, ſinus & fiſtulas melle dilutus ac cum lixiuio inſtillatus glutinat. idē ad oris vitia gargarizatur. quod ſi ſemel in mēſe fiat, neque dentes dolebunt, neque aliquid incōmodi ori accidet. Facit & ad teſtium ſacrum ignem, & articulorum inflammationes illitus. & ad hæc omnia vtitur eo Aſclepiades. Quòd ſi mollire diſcuteréque volueris, quadruplū ammoniaci miſcebis, & cum aceto ad mellis ſpiſſitudinem conteres, illinéſque & alligabis. Si verò emplaſtri formam malueris, quadruplum terebinthinæ admiſcebis, adiecto etiam oleo ſi durius pharmacum apparebit. mollit enim & cicatricem inducit ac glutinat. Idē paſtillus ſplenicis, hepaticis, ac dyſentericis confert, & viſcerum vlcera ſanat, & incipienti tabi auxiliatur. Dantur ex eo oboli tres cum familiari in ſingulis affectionibus potione. Per aliquot autē dies ducit vrinas loturæ carnis ſimiles. itaque ab eius vſu deſiſtendū non eſt ante ſanitatē reſtitutam. Vino quoque mulſo & mali Punici dulcis ſucco dilut⁹, & cū pēna illitus, anginis medetur. verùm interim dū illinitur nauſeā excitat, & vomitū prouocat. Cæterùm crocomagma quod in paſtillū recipitur, & quo ad capitis dolores vtimur, ita præparatur: Croci dr. c. myrrhæ troglodyticæ, roſarū recētiū reſectis vnguibus, amyli recentis, ſingulorum drach. c l. cū vino ad collyrii formam terito, & paſtillos formato. Porrò paſtillus ex ſolano halicacabo, ſuperius ad fiſſuras ac tubercula ſedis, deſcriptus eſt.

De ſanguinis eruptione, & quæ cruſtam inurant, Rufi, Cap. LI.

QVandoquidem pleraque ex iis quæ ad ſanguinis eruptionem adhibemus ad nomas quoque vſurpari ſolēt, annectemus etiam de ſanguinis eruptione tractationem: ex ea enim præſens aliquādo periculū incurrimus, exhibétque ea res imperitis negotium turbationémque ac formidinem, vt ne medico quidem parua ſolicitudo impendeat. Primùm itaque noſſe oportet, arterias ad ſanguinis eruptionem magis quàm venas paratas eſſe. Perpetuò enim pulſant ampli oréſque meatus ac ſolidiores tunicas habent, vt non facilè cedant. Sanguis quoque in ipſis contentus, tenuior eſt & plurimo ſpiritu abundat. Quin & aliquando obducta cicatrice cutis, & arteriæ fiſſura non obturata, ſanguis ſub cutem exilit, & efficitur tumor, quē aneuriſma hoc eſt arteriæ dilatationem *Græci* appellant. Ab arteria igitur aut à vena ſanguis manat, vel oſculis ipſarum apertis, vel tunica diuiſa, vel per tranſudationem, vt ita dicam. Porrò tunica diuiditur, vel ex vulnere, vel ex contuſione, vel ruptione, vel eroſione. Oſcula verò aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad oſculum vaſis prorumpentem, aut propter acrem qualitatem extrinſecus allabentem, aut propter vaſis imbecillitatē. Trāſudatio verò aut perſultatio fit, tunica quidem rarefacta, ſanguine verò attenuato. poteſt tamē aliquādo etiam fieri paruarum venularum oſculis apertis. Si ergo ex vulnere, aut contuſione, aut caſu, aut clamore, ruptio cōtigit, cauſa iam præteriit. ſi verò ex multitudine, fieri poteſt vt adhuc nunc etiam vas amplius rumpatur, quum efficiens cauſa adhuc maneat. In huiuſmodi itaque affectione multitudo quamcitiſſimè euacuanda eſt: deinde ſanguis ſiſtendus, poſtremò vlcus curandum. In quibus verò iā ceſſauit cauſa efficiēs, protin⁹ ſanguis ſiſtēdus eſt, & deinceps vlcus curandum. At quo modo ſanguinem ſiſtemus? nimirum vt ruptum adſtringamus ac obturem⁹, & ſanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem labia, vel digitis noſtris, ſi in ſuperficie vlcus fuerit: vel per deligationem, & per refrigerantium ac adſtringentium pharmacorum adhibitionem. Nonnūquam & grumis cōcreti ſanguinis vaſis oſcula occluduntur. Cæterùm ex iis quæ imponuntur, aliqua adſtringunt, aliqua meatus obducunt, aliqua cruſtas inurunt. Quæ itaque meatus obſtruūt ad ſanguinis eruptionem adhibita, citò occludunt: quæ verò cruſtam inurūt, cruſta excidente vlcus cauū faciūt, & ſæpiſſimè excidētibus cruſtis, ſanguinis eruptio curatu difficillima ſequitur. quapropter eiuſmodi medicamētis non niſi cogēte neceſſitate vtemur, veluti ſi à putrida eroſione ſanguis erūpat. tūc enim omni putrido exciſo,

tutius eſt vel cauteriis mali radicem exurere,vel cruſtam
inurentia adhibere,præſertim in pudendorũ ac ſedis af-
fectionibus. Nam tales partes ob redundantem humidi-
tatem, & acrium recrementorũ tranſitum facillimè pu-
treſcunt. Proinde in eligendis medicamentis quæ cruſtã
inducunt,non tantùm caliditatẽ ſed etiam adſtrictionẽ
cõſiderabimus:talia verò ſunt,miſy,chalcitis, atramentũ
ſutorium. Quæ enim ex calce viua & auripigmento fiunt,
vehementiora quidem his ſunt,ſed cruſtæ inde inductæ
citò excidunt,eo quòd nulla adeſt ipſis adſtrictoria facul-
tas: quæ verò ab adſtringentibus inducuntur cruſtæ,diu-
tius in corporibus perſiſtunt. quæ res non modicã cõmo
ditatem affert: priuſquam enim excidant, peruenit in-
carnatio,vt caro mediis partibus innata,tanquam opercu
lum quoddam vaſis fiat. Et hac de cauſa non feſtinandũ
eſt(velut multi faciunt)ad cruſtarum ablationem,vbi eru
ptionis ſanguinis periculum imminet: ſed in his tantùm
affectionibus in quibus ob putredinẽ cauteriũ adhibere
coacti fuimus. Vocatur autẽ huiuſmodi affectio Nome,
quoniã ab affectis partibus proſerpens, partes ſecundum
naturam ſe habentes depaſcitur, & ſemper aliquã ipſarũ
vlterius inuadit. Medicus itaque his cõſiliis inſtructus,ad
ſanguinis eruptiones curandas accedet,pro locorũ natura
& venarum magnitudine remedia adhibendo. Et ſtatim
quidem digitis oſculum vlceris vaſis apprehendat,leni-
ter innitens ac citra dolorem comprimens. ſimul enim
& ſanguinem ſiſtet,& grumũ vulneri infiget. Quòd ſi vas
vnde ſanguis manat,in profundo etiã ſitum fuerit, exa-
ctius ſanè hinc & ſitum ipſius,& magnitudinem didice-
rit,& vtrum vena ſit an arteria cognoſcet. Poſtea verò im
miſſo vncino extendat,ac moderatè ipſum obtorqueat. ſi
verò neq; ſic ſanguis ſiſtatur,ſi quidẽ vena fuerit,conãdũ
eſt vt citra vinculũ ſanguinẽ ſupprimat per aliquod ſan-
guinẽ ſiſtens medicamentũ. Optima autẽ ex his ſunt quæ
meatus obſtruunt,cõpoſita ex reſina fricta ,& farinæ tri-
tici polline,ac gypſo,& aliis huius generis. Si verò arteria
fuerit, ex duobus alterũ faciens,aut vinculũ circundans,
aut totum vas præcidens ac diſſecans, ſanguinem ſiſtes.
Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vincu-
lum obligare, atque etiam aliquando totas ipſas diſſeca-
re, tranſuerſas videlicet: quæ neceſſitas incumbet in iis
quæ rectæ ex alto ſurſum feruntur, & præſertim per an-
guſtiam aliquam aut principales partes. Sic enim vtra-
que pars vtrinque retrahitur, &ab incumbẽtibus corpori-
bus vulnus tegitur & occultatur. His autem peractis,incar
nãdum vulnus eſt priuſquam vinculum vaſis excidat. Ni-
ſi enim producta caro circumſitum diſſectæ arteriæ locũ
præmuniuerit, ſed vacuus locus inuentus fuerit,affectio
ſequetur quam aneuriſma appellant. Quapropter in his
potius ſuadeo vt ſanguinem ſiſtentibus,quæ meatus ob-
ſtruunt,vtaris,quàm iis quæ cruſtam inurunt. citius enim
ac tutius poſt illa vulnus incarnatur. Optimum itaque o-
mnium quæ ego noui medicamentorum, quo etiam ad
ſanguinis è cerebri membranis eruptionem tutius vte-
mur hoc eſt. Thuris partes II. aloes partem I. cum oui cã-
dido ad mellis compagem ſubige,& molliſſimis leporis
pilis excepta,vaſi ac toti vlceri vbertim impone,& forin
ſecus faſcia ex linteo deliga, ita vt primas quatuor aut
quinque eius obuolutiones ſuper ipſum vas quod ſangui
nẽ fundit facias,& hinc ad radicem eius procedas: dein-
de alternis diebus ſoluas:& ſi quidem adhuc tutò adhæ-
ſerit vlceri,medicamẽtum rurſus aliud ipſi circũfundas,
& linamentũ prius ex pilis leporis cõſtans velut prius ma
defacias,ac rurſus velut antea deliges. Si verò prius lina-
mentũ ſua ſponte exciderit,ſenſim per digitum vaſis radi
cem comprimas:& hoc quidem leniter adimas,aliud au-
tẽ apponas. Atque eo curationis ductu vteris donec vas
carne impletũ fuerit,ægro in multa quiete ſeruato. At ve
rò hoc medicamento variè vtimur aliquando duplũ thu
ris ad aloen addentes, aliquando ambo æquali pondere
miſcẽtes. Sed & mannam quãdoque pro thure admiſcui,
vt quæ vehementius adſtringat. Illud porrò cõſtat,in duri
oribus corporibus ea quæ magis adſtringũt,& plus aloes
habẽt,adhibẽda eſſe:in mollib⁹,ea quæ plus thuris habẽt.
Sed & ad ſanguinis è cerebri mẽbranis eruptionem,& ad

A vulnera in collo vſq; ad ipſas iugulares venas,medicamẽ
to vtimur quod plurimũ thuris recipit. in his enim ſan-
guinẽ citra vinculũ ſiſtit. Et quãuis multa ſint quæ meat⁹
obſtruũt medicamẽta,nullũ tamẽ æquè incarnat. Optime etiã obſtruũt meatus pharmaca ex pice torrefacta, &
colophonia,& puluere molẽdini parietibus adhærẽte, &
gũmi,& tragacãtha ac ſimilibus:quandoque etiam ex gy
pſo præparata. & ſymphyti quoque radix ad hanc præſtã-
tiſſima eſt. Maximè conuenit vt medicus pharmaca ſan-
guini ſiſtendo idonea apud ſe præparata habeat, quò ſin-
B gulis opportunè opem ferat. tale eſt ſiccum Philagrii ad
ſanguinem ſiſtendum ex aloe & thure paratum. Primùm
autem digitis diſſectæ partes cõmittantur ac cõpriman-
tur donec cohæreant. tunc enim impactum medicamẽ-
tum ſanguinis impetũ cohibet: qui amplius adhuc ſup-
primetur, ſi leporis pilos molles ſub ventre repertos ad
impactum medicamentũ apponemus, & ex eodem ſicco
ſuperinſpergemus. atque hoc ita ſinendum eſt,donec ca
ro excreuerit velut operculum ſectioni obducta. Confert
ad idem Rhodiũ ſuprà inter deprimentia ac cõtrahentia
C relatum. Cæterùm quædã ex ſanguinem ſiſtẽtibus (velut
diximus)cruſtã inducunt, quædã cum ſiccitate adſtrin-
gunt,quædã explent & glutinãt, quorũ aliqua magis pa-
rabilia referemus,quò ad ſingulas cauſas peculiare medi-
camẽtum in prõptu habeatur. Ex iis igitur quæ cruſtam
inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter ſanguinẽ ſiſtit
hoc: Sandarachæ,auripigmenti,chalcitidis,calcis,ſing.
drach.IIII. hoc Ammonius chirurgus vtebatur. Eo verò
adhuc efficacius eſt quod habet, Chalcitidis drach.octo,
atramenti ſutorii drach.decem,calcis viuæ drach.VI.æris
D vſti drach.VI.miſyos,diphrygis,ſing.drach.V. Aliud ce-
lebre. Aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii, gallarum,ſing.
drach.VI.miſyos drach.octo,ſoreos drach.IIII. hoc opti-
mè facit & ad nomas. Aliud ex Eretria terra. Terræ
Eretriæ aut Cimoliæ,drach.octo,ſquamæ æris,aluminis
ſciſſi,reſinæ aridæ,thuris,myrrhæ,ſing. drach.octo, aceti
quantum ſatis eſt. terito in ſole ad cõpagem, & paſtillos
formato. Aliud. Spongiã nouam liquida pice imbutã
bitumine trito inſperſo,in olla exurito: deinde eius ſe-
xtãtẽ accipito,chalcitidis,miſyos,ſing.vnc.I. At ſi mitius
E facere volueris,accipe ſpõgiæ ita vſtæ ſextantem,plumbi
vſti & loti vnc.I. ſtibii vnc.I. hoc cruſtã nõ inducit. A-
liud cõfeſtim ſiſtens ſanguinis eruptionem. Chalcitidis
drach.VIII.thuris ſiue mannæ eius drach.XVI. reſinæ ari-
dæ,gypſi recentis,ſing.drach.VIII. Cætera trita ac cribra-
ta in pyxide ærea ſeruato:gypſum verò quo tẽpore medi-
camento miſcendũ eſt,recẽs terito,& admiſceto. Aliud
ſanguinẽ ſiſtẽs,citra cruſtæ inuſtionem: Miſyos,ſucci po
lygoni ſicci,ſing.drach.XIII. aluminis ſciſſi drach.XXI. a-
ridum aceto rigatum ſpongia excipe, & vlceri appoſi-
F tum deliga. Aliud Oribaſii. facit ad pudendorum & to
tius corporis nomas: callos etiam exterit, & ſtrumas ſa-
nat. Minii cum oleo roſaceo ſubacti, ſulphuris viui,au-
ripigmenti,ſandarachæ,calcis viuæ, æquas portiones v-
nito,ac vtitor. Aliud. Optimum ad ſanguinis eru-
ptiones,Galeni. Gypſum & tritici pollinem oui cãdido
excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Reſinam
pinus probè tritam vel per ſe, vel cum thuris polline ad-
hibe. Qui ergo plura medicamẽta expetit, multa in ſim-
plicium medicamẽtorum libris, & in tractatione de ſin-
G gularum partium morbis inueniet. ſed & quæ nunc re-
cenſui ſufficere poſſunt. Omnia enim alia ex iiſdem præ-
parantur,& non longè viribus inter ſe differunt. quædam
fortiora,quædam debiliora ſunt,vt cuique congruũ eligi
poſſit. Etenim quũ eunuchus quidam in ſummitate ma-
nus vlcus haberet, idque malignum euaderet, & circum-
circa eroderet, & ſanguis ex ipſo manaret, medicamen-
tum ex thure & aloe appoſui albumine oui exceptum, &
hoc magis auxit ſanguinis eruptionem. Detracta itaque
aloe, thus ipſum per ſe cũ ouo impoſui, & neque ſic ſan-
H guis ſiſti potuit. Cognoui autẽ quòd ex multa ſenſus ſub-
tilitate hoc pateretur: quapropter linamenta poſca dilutiſ
ſima imbuta indidi,iuſſique tandẽ aſſiduè ſuper linamẽta
inſtillare,atq; ita ſtatim ſanguinis eruptionẽ ſuppreſſi, ne-
que ab eodem medicamẽto vſq; ad exactã incarnationẽ

destiti. Aliud ad arteriam dissectam. Sal commune,
& equi aut asini fimum siccum, pari portione cum lixiuio
quercini cineris subactum impone. Aliud. Porrum
cum aceto tusum impone. Aliud. Cochleas cũ domibus
suis, tum paruas tum magnas, vstas tritas impone.

Exedentia & vrentia medicamenta, Cap. LII.

ERodentia & vstoria medicamenta, ad columellas
adhibemus assiduè destillantes ac laxatas, & ad callo-
sas carnis excrescẽtias, vlceráque cãcerata & strumas quas
erodere volumus: item ad coxendicum & articularẽ mor
bum, affectiones splenis, pro cauterio: præterea ad formi
carias verrucas, clauos, ficosos tumores, & alia huiuscemo
di. Præcipua verò ipsorum vis est ad carbunculosa & ma-
ligna vlcera. adhibita enim nomas compescunt, & cru-
stas exterunt. Erosiuum citra mordacitatem: Squamæ
æris drach. IIII. sandarachæ drach. II. veratri nigri, auripi-
gmenti, sing. drach. I. præstantius hoc euadet, si pro auri-
pigmento aluminis scissi par pondus adieceris. Aliud.
Squamæ æris, sandarachæ, auripigmenti, veratri nigri,
seminis vrticæ tosti, æquales portiones cum rosaceo teri-
to, ac vtitor. Aliud citra omnem mordacitatem cru-
stas in altum inducens: Squamæ æris, sandarachæ, singul.
drach. III. veratri nigri drachm. I. ad humida vlcera vte-
re sicco: ad reliqua cum rosaceo. Oribasii erosiuum effi
cacissimũ quo vtor: Seminis vrticæ, squamæ æris rubræ,
sandarachæ, par pondus cum rosaceo terito, ac vtitor.
Aliud. Sandarachæ, aluminis scissi, singul. drachm. IIII.
squamæ æris drach. II. auripigmenti drach. I. Et si quidem
nome est quæ adstringi debet, siccum adhibeto: si verò
struma aut canceratus tumor curandus est, rosaceo excipe,
& quotidie bis impone. Ceratũ vstorium quo ad lippi-
tudines vtimur, temporibus adhibito donec rubefiant.
facit & ad coxendices: statim enim sedat dolorem. Can-
tharidum, atramenti sutorii, succi thapsiæ, allii, singulorũ
vnc. I. ceræ trientem, olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tri-
tis liquabilia liquata admisceto. & vbi locus rubicundus
factus fuerit, illinito ea quæ ad ambusta ab igne præparã-
tur. Aliud cauterium è visco: Calcis viuæ, fæcis vini v-
stæ, sing. drach. IIII. visci drach. II. nitri dr. vnã. Mitius hoc
fiet, si calcis drach. III. solùm acceperis, & saponis quantum
satis est. at si desit sapo, lixiuii lib. I. ad tertias coquito, at-
que hoc modo præparato: Arida læuissimè trita, visco ad
ignem liquato excipies, & rudicula agitabis. deinde ad
frigefacta lixiuiũ paulatim instillabis, & emollies vt me-
dicamentum strigmentitia spissitudine liquidius euadat.
quod in plũbea pyxide solidiore seruabis, & si resiccetur,
lixiuium subinde instillabis. Hoc ad menti impetigines
ad semihoræ spatium illinito, & postea loco per spongi-
am foto, albumen oui, aut emplastrum ex plumbagine
aut ordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiam ad coxen
dices, & splenis affectiones, ac articularem morbum vtun
tur, hoc modo applicantes: Linteolo cuidã detrito medi-
camentum aliquod glutinosum illinunt, & hoc rotundis
foraminibus pertusum adhibent, foramina vertentes eò
vbi inustionem facere volunt: atque istic medicamen-
tum vstorium vbertim imponunt, quò videlicet pars
requisita tantùm inuratur. tum brassicæ aut betæ folia su
perimponunt, & decem aut pluribus horis sinunt: & abla-
to postea medicamento, ad mitigatoria transeunt quæ
ad ambusta parantur. Erosiuum incomparabile: Ve-
ratri nigri drachm. III. squamæ æris rubræ drachmas XII.
sandarachæ, auripigmenti, singulorum drachm. II. atra-
menti sutorii drach. IIII. ventrium cantharidum drach.
XII. omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas,
Demosthenis: Calcis viuæ drach. IIII. fæcis vini vstæ dra-
chmas II. (sit autem fæx nõ vetusta, sed duorum mẽsium)
nitri tosti drach. II. minii drachm. I. Cum lixiuio ad mel-
lis liquidioris spissitudinem terito, & bis aut ter ebullire
sinito donec cogatur. deinde in plumbeam pyxidem re-
condito ne exarescat, & ea gratia subinde lixiuium instil-
lato. Facit ad verrucas cum alias, tum formicarias appella
tas: reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, cal-
los, cicatrices eminentes, & carbunculos. At verò post co
lumellæ vstionem, oleum gargarizandum & in ore tenẽ-
A dum exhibeto. Tertia die transacta, ex aqua mulsa, aut la-
cte cum melle os eluatur, donec excidat crusta. eodẽ mo-
do etiam anthero, siue florido, aut Phrygio medicamen-
to vteris. In aliis verò corporis partibus ad locum inustũ
repurgandum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, æ-
quales portiones misce & adhibe. Et post repurgata vlce-
ra, mitigatoriis medicamentis vtere.

De sinibus, Galeni, Cap. LIII.

OMnia sinuosa vlcera modò aqua mulsa, modò vino,
modò vino mulso, modò aceto mulso eluimus. ad
B extergendam enim saniem, aqua mulsa præstat: ad repur
gandum verò & roborandum, vinum mulsum confert: ad
glutinationem, vinum: ad cruentum ac graueolentem hu
morem, acetum mulsum. At in diuturnis affectionibus
incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus
obstruentia plurimo rosaceo diluta, per fistulam in di-
rectum perforatam cui vesica alligata est, infundemus. In
quem vsum probè facit Machærionis emplastrũ, & quod
Isis, & quod Harmonia appellatur, & pleraque nigra. Sed
& hoc quod subiiciemus probè facit. primũ enim sinus
C repurgat, deinde incarnat, postea glutinat. Corticem ca-
prifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & o-
leo excolato ceræ quantũ satis est admisceto, vt liquidũ
& infusile fiat medicamentum. De quo quantum satis es-
se videbitur, tepidum in sinum infundes, & parato ex eo-
dem solidiore cerato, ipsum impones ac deligabis. Potes
& forinsecus imponere emplastrũ Barbarum, & quæ ex pi
ce ac bitumine præparantur, & quod ex salicibus confici-
tur, & quod è vino mulso, & quod ex spuma argẽti, & Har
monia, & emplastrũ Piscatoris, & melinũ Pasionis. Ad
D eos tamen qui vicinas partes teneriores habent, magis cõ
ueniũt emplastra ex sale parata. Supra emplastra verò spõ
gia aceto mulso, aut posca, aut vino imbuta imponatur.
Deligatio verò à fundo sinus incipiat, & ad osculum vlce-
ris desinat. Et linteorum obuolutiones citra dolorẽ qui-
dem fundum sinus adstringant, sed inde paulatim remit
tantur, ac laxius ad osculum vlceris connectantur: ita vt
emplastrum quod forinsecus sinui adhibitum est, iuxta
osculum forcipe præcidatur, quò sanies excerni possit, &
aliud paruum recisi loco imponatur ex eodẽ medicamẽ-
E to. sit autem laxius propter eandem saniei excretionem,
& alternis diebus auferatur, relicto illo totum sinum am-
biente. deinde vbi sinum agglutinatum cognouerimus,
ad cicatricem inducentia pergemus. An autem probè
glutinatus sit sinus in profundo, ex pure effluente cogno-
scemus, si modicum effluxerit & cõcoctum: & si in ipso si-
nu neque dolor, neque tumor percipiatur, sed contractus
fuerit locus, siccúsq; ac doloris expers. Illitio ad sinus an
tiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macera-
to, & in fictile siue æneum lebetem coniectas cum oleo
F coquito ad prunas donec nigrescant & velut torrefiant.
deinde ex oleo eximito, ac frigefactarum vnc. I. accipito,
& aluminis scissi, aloes, sing. vnc. I. addito, & radicum al-
thææ siccarum, artemisiæ vnicaulis siccæ, sampsuchi, sin-
gulorum sextantem adiicito, & singula seorsim terito, ac
cribrato, & postea mista simul seruato, & vsu expetente, o-
ui luteo excepta illinito. At verò in ipso vlceris osculo par
uum emplastrum impones ex pastillo qui ad Iudæum re-
fertur. Idem medicamentum facit ad fistulas, herniam a-
quosam, & podagram.

G
De sinibus attritam cutem habentibus, eiusdem, Cap. LIIII.

INflammationibus ad abscessum mutatis, si serius inci-
sio fiat, contingit aliquando vt cutis sinui incumbens, te
nuis velut detritum vestimentum reddatur, & propterea
huiusmodi vlcera detrita appellantur, quæ difficulter coa
lescunt ac glutinantur: & præsertim siquis compage sic-
cum medicamentum imponat. Ab his enim magis ad-
huc cutis deteretur, & exarescet velut pelles attritæ. Ad ea
H igitur glutinanda vtendum est medicamento compage
quidem liquido, facultate verò sicco: quale est phœni-
cinum emplastrum Galeni, quod nos ad huiusmodi affe-
ctiones præstare cognouimus, si ita paratum fuerit vt ne-
que valde durum sit, neque adhuc inquinare desiuerit: ita

enim præparatum & cruenta vulnera glutinat, & omnibus vlceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimum est, quod tenerum est & compagem mollem habet,& cum oleo veteri ac vino moderatè antiquo resolutum est. nam sicut duritiam ad hos vsus improbamus, ita mollitiem nimis fluidam reiicimus. liquidum enim calido corpori incumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solùm nihil prodest sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderatè coctum ad hanc sinuum affectionem mirificè cōducit: cui myrrham,vel aloen,vel thus probè trita,seorsim singula, vel simul omnia inspergere prodest. præferam si linteolo illitum mel liquidius appareat. Expertus sum & centaurium tenue mirandum pharmacum ad hos vsus: deinde symphytum, & plantaginis folia cum radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix, oleastri folia, verbenaca supina cum radicibus, vitis alba, iris, dictamnum, saluia, polium, sabina, cupressi folia, silicis succus: & in teneris carnibus erui farina. Quæ omnia prius tundenda ac cribranda sunt. & ex eis tunc melli admiscendum est quum coctum ab igne aufertur, ita vt probè cum eis agitatū mel, donec tepidum fiat, imponatur linteo inductum.

De fistulis, Cap. LV.

Quandoquidem sinus malè curati in fistulas mutari solent, de his quoque ex ordine dicendum est. Appellantur autē fistulæ per translationē à fistulis arundinū aut ex alia materia confectis. Nam in ipsis cauitas quædam est arundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi non potest. Fistulis itaque obliquis sub cutem extensis, specilli nucleum immittimus,& eleuata cute totam longitudinem vna sectione incidimus. deinde callos velut fistularum causas, si in superficie fuerint, specillo deradimus: sin in profundum penetrauerint, scalpello rescindimus. Nisi enim rescindantur, neque caro produci, neque vlcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundum vergens, fistulæ ambitum resecamus, tantum de carne circumsita auferentes, quò calli commodè resecari possint. Si verò fistula in os definat, ab osse denudato squamam deradimus. Cæterùm fistulæ in os definentes, ampliores quidem nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur: in angustioribus verò apice specilli pertentamus, & durum ac osseum corpus occurrens contingimus ac sonum quēdam percipimus, velut assis ære percussi, qua arte non solùm fistulam ossi contiguam esse, sed etiam an corruptum aut illæsum sit dignoscimus. Inducto enim vndiquaque specillo, si tanquam à læui corpore ipsum semper lapsare percipimus, os incorruptum est: si verò specillum aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indicium est,& ex eo os corruptum esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe visu os deprehendimus, vt coniectura non sit opus. Si verò obliquæ fuerint, flexúmque aliquem vel plures habuerint, vt specilli apex progredi non possit, virgulam plumbeam aut stanneam parabimus, qua iter pertentemus. quum enim flexilis valde sit, ad fistulæ figuram facilè se accommodabit. Si verò propter nimiam obliquitatem fistula nihil tale admiserit, ex humoris allati natura fistulæ terminum cognoscemus. Quòd si fistula neruum attigerit, ex dolore indicabitur. punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis: deinde motus qui ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet: humor autem inde allatus tenuior est, similis ei qui ab ossibus defluit, non quidem oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem verò accidentia concomitantur fistulas ad musculos penetrantes. In iis autē quæ carnes tantùm penetrant, crassiorem ac humectiorem saniem reperies. Quæ verò venas occupant, eadem accidētia habēt quæ ad neruos sunt relata, sed imbecilliora, dolores item ac puncturas. verùm nullus motus impedietur. idem verò etiā de his dicendum est quæ ad arteriā pertingūt. At verò si fistula locū erodente vena subierit, plurimus ac crassus sanguis effunditur: si verò arteria, tenuis &

A flauus cū multo spiritu ac stridore exilit. Atque hactenus de fistularum signis ac differētiis, deinceps autē de medicamētis ad easdem cōferentibus tractandū est. Post callosarū igitur partiū resectionē, carnosis quidem partibus suppurādi ductum adhibebimus,& desquamata ossa siccare conabimur. Basilicū itaque emplastrū & reliqua huiusmodi inter suppurantia medicamenta habētur: sicut etiā quæ capitalia appellantur desiccādi vim habent. linamenta quoque melle illita cōmodè induntur. Ad fi-
B stulas verò inchoantes nec adeo profundas, quarū chirurgiā ægri penitus recusant, medicamēta callos exterentia adhibebimus. deinde remoto callo, curatione reliquis vlceribus cōmuni vtemur. Collyriū fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens: Atramenti sutorii, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ, gummi, æquales portiones aceto accipito. Quòd si pro gummi, thus adieceris,& duodecuplū mellis admiscueris, callosos sinus repurgat. at si vni eiusdem parti octuplum mellis adieceris, incarnat & ad cicatricem per-
C ducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas: Misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum, callos fistularū exterens: Cadmiæ, chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi, sing. quadrantem, æris vsti, misyos crudi, sing. sesquiunc. Aliud xyraphium, *hoc est callos deradens*: ad capitis ac menti sicosas papulas faciens. Misyos, chalcitidis crudæ, sing. drach. II. aluminis scissi drachm. I. præpara,& eloto prius loco, medicamentum vbertim insperge,& postridie rursus eloto loco,& calli ramento spongia
D deterso, nouum medicamentum adhibeto, tamdiu hoc repetens donec totus callus fuerit derasus. & cauendum interim est ne olei cōtactu pars curāda inquinetur. Quòd si ita visum fuerit, poteris ammoniaci thymiamatis drachmam vnam aceto resolutam ad septem huius medicamenti drachmas admiscere, & collyria efformare. Aliud collyrium fistulare: Chalcitidis crudæ, misyos crudi, æruginis, soreos, atramenti sutorii, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones aceto excipito. Aliud Philosophi: Brassicæ radicem, cucurbitam siccatam, os canini ca-
E pitis, cerui cornu, simul exurito, & ad cinerem ipsorum, origanum & stercus gallinaceum, vtrūque siccum ac tritum, admisceto,& arida seruato. Vsu verò expetente, fistulæ osculum vino humectato,& siccum largè inspergito, & linteolo imposito deligato. hoc abscessus rumpit, & sanat fistulas chirurgia nondum attactas. Aliud eiusdem.

Conchas cum testis exustas & tritas adhibe: vel carnes cochlearum cum myrrha, thure & aloe, in fistulam inde, externisque impone. Aliud fistulas mirificè resiccans. facit & ad feminis fluxum, capitis destillationem, aures cō-
F tusas ac dysenterias. Consumit omnem humiditatem. idē pubi & lumbis impositum, muliebrem fluxum & hæmorrhoidas sistit. Cochlearum carnes cum domibus suis, bulbum paruum, bitumen, aloen, thus cum aceto terito, ac vtitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commansa apponito, & vuas passas vnà cum vinaceis tritas superligato. & ne contempseris medicamenti vilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnans: Chamæleontis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum, aristolochiam longam, singula paribus
G portionibus terito,& fistulæ aqua mulsa elotæ sicca inspergito. Aliud. Aloes sextantem, radicis anchusæ vnciā vnam. replet & incarnat. Aliud. Squillam in olla vstā ac tritam indito. Aliud præsentaneum, quod Hercules appellatur: idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie verò papyrus in fistulam indatur: deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatam comperies: Cadmiæ ostracitidis drachmas sex, æris vsti drachmas quinque, misyos tosti drachmas nouem, chalciti-
H dis crudæ drachmas octo, cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drach. I. hermodactyli radicem integrā, gummi drach. X. excipe aceto & collyria formato. sunt qui atramenti sutorii & æruginis, singulorum drach. sex adiiciunt. Aliud ad fistulas vsque ad os pertingentes: Squamæ æris, æruginis, ammoniaci thymiamatis, singu-

lorum æquas partes aceto ſubige,& paſtillos efforma. Vſu
expetente quantum ſatis eſt accipito,& ad ignem emol-
lito,& collyria formato fiſtulæ æqualia, eáque indito.

Aliud Oribaſii, ad fiſtulas & vibices, à Dionyſio acce-
ptum. Foliorũ lepidii herbæ in vmbra ſiccatorum, floris
cnici, mellis deſpumati, terebinthinæ, æquales portiones.
Arida cũ aceto terito,& adiecto modico roſaceo, omnia
ſimul ad emplaſtri formam ſubigito: poſtea fiſtulæ ex a-
ceto præfrictæ, lepidii folia ſicca trita inſpergito,& ſple-
nium ex medicamento illitum ſuperimponito. Aliud
experimento conſtans: Radicum liliorum vſtorum cine
re fiſtulam expleto,& callus exteretur, quo ſublato ſmila-
cem herbam arundinibus ſe implicantem, flore candido.
foliis hortenſi phaſelo ſimilibus, accipito, eámque ſiccã
vſtam tritam fiſtulæ indito,& incarnabitur. Aliud.
Oleaſtri radicem vſtam terito,& ſiccam fiſtulæ vino cali-
do auſtero elotæ inſpergito,& callus excidet. Aliud fi-
ſtulas incarnans: Lapidem tranſlucidum ſpecularem ap-
pellatum vrito, ac tritum fiſtulæ inſpergito. Cæterùm poſt
vſum eorum quæ callos exterunt, collyriis repurgantibus
vtendum eſt ex ærugine & melle cocto. Medicamentum
ſinus repurgans & incarnans: Myrrhæ, croci, ariſtolochiæ,
rubricæ ſinopicæ, ſingulorum vnciam vnam, fel taurinũ
integrum, mellis quadrantem. Fel cum melle coquito, de-
inde reliqua tenuiſſimè trita admiſceto, & rurſus coqui-
to,& collyria formato. Aliud. Muſcii herbæ, quam &
dorcadiadem vocant, miſyos torrefacti, ſingulorum dra-
chmas octo, ſalis communis, aluminis ſciſſi, æruginis, ſin-
gulorum drachmas duas, chalcitidis drachmas decem, ni
tri, terebinthinæ, ſingulorum drachmas quatuor, mellis
libras tres, aceti libram vnam. Quæ teri poſſunt terito, &
omnia melle excepta coquito,& collyria formato, quæ in
ſinus ac cauitates indes. Emplaſtrum Oribaſii ad ſinus &
fiſtulas, è cedria præparatum. diſcutit enim ſtrumas,& ad
elephantiaſis tumores prodeſt: Ceræ, picis ſiccæ, ſingulo-
rum libram vnam, colophoniæ beſſem, cedriæ ſeſcun-
cem, propolis trientem, vel (vt alii habent) ſeſcuncem. re-
liqua omnia donec non inquinent coquito: deinde pro-
polin adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud. Picis, ceræ, ſin
gulorum libram vnam, colophoniæ, cedriæ, ſingulorum
ſeſcuncem, coquito ſimul donec non amplius inquinẽt,
& propolis ſeſcuncem adiicito,& ſublatis ab igne, thuris,
aloes,& aliquando myrrhæ, ſingulorum vnciam vnã ad-
miſceto. Emplaſtrum Magus vel Hephæſtias nuncupatũ.
glutinat ſinus & fiſtulas,& alia huiuſmodi: Spumæ argẽ-
ti libram vnam, ſcoriæ argenti quæ helcyſma *Græcis* ap-
pellatur, libras duas, teſtæ clibani antiqui, ceræ, ſingulorũ
libras tres, olei libras ſex, ſucci coriandri ſextar. vnum, ſi-
mul coquito donec non amplius inquinẽt: deinde ceram
adiicito, vnito, ac vtitor. idem hydropicis confert. Quidã
ceræ nihil, quidam quadrantem ſaltem iniiciunt: alii ve-
rò ita præparant: Teſtæ fictilium libras duas, plumbagi-
nis libras duas, olei ſextarium vnum. ſed hoc modo com-
pagẽ nõ acquirit. Commodũ eſt fiſtulis etiam nigrum è
lolio præparatum,& reliqua eius generis. tutò etiam ad-
hibetur quod ex argenti ſpuma paratur,& quod ex aceto
& oleo. vtrunque in proximo Sermone habetur. Commo
dat quoque fuluum Galeni quod ad maligna vlcera pau-
lo antè deſcriptum eſt.

De gangræna & ſphacelo, Galeni, Cap. LVI.

GAngrænam appellant quãdo ob inflammationis ma
gnitudinem, mortificatio partis imminet. & niſi ce-
lerrimè ſuccurratur, pars ita affecta facilè mortificatur, &
malum ad contiguas partes proſerpens ſingulis perniciẽ
impertit. At vbi iam pars mortificata penitus ſenſum ami
ſit, non amplius gangræna ſed ſphacelus, *id eſt caries*, ma-
lum appellatur. Accidit autẽ hæc affectio etiam oſſibus,
quum circumſita caro vitioſos humores generãs, per hos
illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortifi-
catam celerrimè reſecare oportet, quatenus contingit vi-
cinam ſanam, ita vt nihil prorſus putridi ac carioſi relin-
quatur. deinde locum inurere,& poſtea ſeſamum cũ mel-
le, vel ſiccum capitale item cum melle adhibere: deinde
panem exterius, vel farinam ordeaceã aqua & oleo ſub-
actam imponere. Sed & iris & panacis radix, & ariſtolo-
A chia, ac eruum cruſtas tollunt, ſingula cum melle. Itẽ Ma-
chærionis emplaſtrum & iſis, cum roſaceo & melle dilu-
ta. Vbi verò cruſtæ exciderint, curationẽ reliquis vlceri-
bus communem adhibeto. Cæterùm priuſquã pars mor-
tificatur,& affectio adhuc gãgræna appellatur, ſanguinẽ
in loco affecto impactum, quantum eius fieri poteſt, plu-
rimum euacuabimus: propter quem ſanè mortificatio cõ-
tingit, quum arteriæ ob locorum anguſtiam diſtendi nõ
poſſint: atque ſic reliquo perſpirationẽ exhibebimus. aut
B igitur ſi vena magna fuerit in loco affecto, hac diſſecta
corruptum ſanguinem euacuare oportet,& ſæpe velut va-
ricem volſella correptum excindere: aut totam cutem af-
fectæ partis profundis ſectionibus diuidere, aut vulnuſcu
lis altioribus incuſſis ſcarificare,& ſanguinem effluere ſi-
nere,& poſtea imponere pharmacum ad putreſcentia cõ-
modum. Talia verò ſunt, farina erui aut lolii cum aceto
mulſo: vel ſi hæ non ſunt, fabacea. Quarũ vires quũ inten-
dere volumus ſalem adiicimus, aut aliquem paſtillum
læuiſſimè tritum ad normas ſuprà deſcriptum: qualis eſt
C Andronis, Paſionis, & Muſæ, & noſter Aſclepius appel-
latus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu vte
ris. ruſticana enim & duriora natura, fortioribus medica
mentis opus habent: molliora, debilioribus. Proſunt etiã
gangrænis nuces veteres, farina lolii cum raphano & ſale,
& aliquando aceto. Vuæ paſſæ demptis vinaceis cum ra-
phani cortice, vrticæ folia, raphani ſemen cũ aceto: quæ
etiam cruſtas tollunt. item lupinorum amarorum deco-
ctum affuſum. Aliud ad gangrænas: Sordes matulæ ad-
hærentes illinito.& poſtea vrina abluito. nonnulli cedriã
D ſordibus admiſcent. Aliud. Plurimas lactucas exem-
ptis fibris cum loliacea farina imponito. aliqui iridis fa-
rinam accipiunt. Aliud. Hoc & vitiligines & alia hu-
iuſmodi ſanat,& inflammationes mitigat. Herbam cata-
nancen vrito, eiúſque drach. octo cum gummi drach.
ſedecim cum aceto terito & imponito. Aliud. Æru-
ginem, rubricam, alumen ſciſſile, paribus portionibus ex
aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiuſdem,
Cap. LVII.

E CAncerati tumores ex atra bile craſſiore efferuente ge
nerãtur: quæ ſi etiam acrior fuerit, vlceratos tumores
efficit. Quapropter huiuſmodi tumores inflammationi-
bus acriores ſunt, citra tantam caliditatem, habéntque ve
nas plenas & circumcirca extentas, ad ſimilitudinem pe
dum cancri animantis. Quandoquidem verò è profundo
inutilis ſanguinis multitudo attrahitur, ideo varicoſæ
reddũtur venæ,& inſanabilis morbus efficitur, quum ob
nimiam craſſitudinem, humor neque repelli, neque diſ-
cuti, neque per totius corporis purgationem leuari poſ-
F ſit.& leniora quidem medicamenta adhibita contemnit:
ab acrioribus autem irritatur. Fieri tamen poteſt vt inci
pientes cancros, priuſquam in affecta parte confirmen-
tur, augeri prohibeamus, atræ bilis humore euacuato. Pri
mùm itaque mitioribus ad hoc vtemur, quale eſt epithy
mum cum ſero lactis: deinde Hiera Ruſi, quæ veratrum
pro virium robore admixtum habet. At ſolani ſuccus fo-
rinſecus illitus, vlceratum cancrum mirificè mitigat. Ex
eo autem linteolum molle duplicatum madefactum im-
ponendum eſt,& ſupra ipſum quoque lana tenera impo-
nenda eodem ſucco imbuta, ſed & ipſe ſuccus aſſiduè his
G ſuperfundendus eſt, vt ne hæc exareſcant. vtendum eſt
& medicamento è pompholyge ad cancros vlceratos. Sed
& hoc quod ſubiungam, ad cancerata ac maligna puden-
dorum, ſcroti, ſedis, mamillarúmque affectiones,& ad a-
ni ac muliebriũ locorum rimas & tubercula efficax eſt.
Oleum roſaceum & hyoſcyami, aut ſolani, aut ſemperui-
uæ, aut vmbilici veneris, aut pſyllii, aut vuæ acerbæ ſuccũ
in plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo ad ſtrigmẽ-
titiam compagem terito. confert & cancri vſti cinis cum
H cadmia lota inſperſus, vel cum cerato adhibitus. idem e-
tiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis ſemen cum
melle ad emplaſtri formam terendo redactum adhibeto,
& maligna vlcera in quacunque corporis parte citò ad ci
catricem perducet. idẽ facit & malicorium vſtum tritũ
inſperſum. Aliud ad cancerata & maligna: Teſtudi-

nem terrestrem donec inalbescat vrito,& cinerem ad alia cum butyro, ad cancros verò vlceratos cum oleo dulci ad emplastri formã subactum,splenio illinito ac imponito : repurgat enim,constringit,& ad cicatricem perducit, & prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem vtiliter & gangrænis. Nec incommoda Theriace Andromachi cum modico rosaceo diluta. Æger porrò ptisanæ succo vberrimè alatur,& lactis sero:& ex oleribus malua, atriplice,blito,& cucurbita:piscibus verò petrosis:& volucribus omnibus præterquam palustribus.

De carbunculis, ex eodem,
Cap. LVIII.

CArbunculi à sanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur.& sunt sanè vlcera crustosa,plerunque à pustula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modò vna pustula, modò plures tenues velut milii grana insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum vlcus succedit. Quòd si etiam citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet vlcus, velut ea quæ à cauteriis fiunt,crusta iam cinereũ,iam nigrum colorem habente,& fundo adhærente, & velut clauo affixa,comitante etiam noma depascente. At reliqua caro circumsita vehementer inflammatur, & nigra fit ac splendida instar bituminis & picis. talis autem est exquisitè atra bilis. Febris autem ægrotos longè vehementior quàm igne sacro correptos inuadit. At verò carbunculi qui iuxta carnem consistunt,citò abolentur. qui verò in membranis aut neruis fiunt,diutius permanent, & subiectos locos per consensum afficiunt. nam qui caput occupant,ad collum,aut ceruicẽ, aut pectus, aut brachia, aut sub alas consensum distribuunt. qui verò pudenda inuadunt, crura & inguina simul afficiunt. Aliquæ verò partes etiam ad suppurationem veniunt, quæ videlicet magis expositæ sunt iniuriæ. Dolores insuper accedunt longè maiores quàm pro paruitatis ratione. Sæpe etiam in repurgando vlcere,membrana aut neruus putrefactus medullæ speciem præse ferens eximitur. Carbunculum igitur vbi primùm eruperit,statim curare oportet, sanguine vsque ad animi deliquium euacuato. Nisi enim venæ sectionem quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentum consequitur. Post sectam venam non inconueniens est locum scarificare, vulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinem. Deinde aluus eluenda est, tenuissimáque victus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum verò nihil vehementer repellens aut refrigerans adhibendum est. hinc enim maius dispendium quàm compendium sequetur. Non tamen affluxus negligendus est, sed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulsione etiam discutiunt. Tale autem est ex plantagine & lẽticula cocta cataplasma cui addita est panis clibano cocti, neque nimis puri neq; sordidi medulla. In ipso verò carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum verò vlcus fortiora pharmaca imponemus,quale est Andronis, aut Pasionis,aut Polyidæ pastillus, & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cum passo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum autem crustas mirificè eximunt, & fluxionem ad locum sistunt, Verbenacæ rectæ folia cum adipe trita & apposita.idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina,& pilulæ teneræ cum polenta. Aliud. Gallinaceum stercus siccum cum axungia subactum ipsi solùm carbunculo imposito,& bene sperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini,& seminis lini, æquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphium, rutam & nitrum, æquis portionibus cum melle soli carbunculo imponito. Sæpe etiam erodentia aliqua suprà descripta vlceri imponimus,& per linamenta indimus. In ambitu verò carbunculi, lenticulam coctam circumponimus. Aliud ad carbunculos mirabile. Liliorum radicem recentem & humidam ad emplastri formam tritam imponito, & brassicæ folium ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circumscarificat enim & crustas eximit, repurgat, replet, ad cicatricem perducit, vt ne vestigium

A quidem eius appareat. Aliud Oribasii, minimè contemnendum: Saponis partem vnam, axungiæ tantundem,salis, cineris sarmentorum vitis, aut lignorum fici, sing.dimidiam partem,præpara & adhibe, & forinsecus panem illine. Aliud siccum,ad carbunculos & nomas. Chalcitidis crudæ,misyos crudi, atramenti sutorii, æris vsti,æquales portiones sub sole in aceto terito donec siccentur,& vtere sicco. misy verò non vratur sed tantùm torreatur. Siccum Oribasii, ad carbunculos, nomas, gangrænas,vlcera antiqua,& chironia, & ad strumas ac
B podagras: Spumæ argenti lib.vnam,olei antiqui sesquilibram,auripigmenti vnc. vnam. spumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripigmẽtum adiicito,ac rursus coquito donec nigrescat. Deinde manibus refrigeratum subigito,& vtitor ad strumas quidem tali quale est:ad alia verò,cum oleo diluto; quò linamentis illini possit. Aliud Massiliensis, quod suæ ciuitati composuit,quum in ipsa carbunculi sæuirẽt, & multos occiderẽt. Bouis armentarii fimum siccum ac tritum seruato:vsu verò expetente, aqua madefactum so-
C li carbunculo imponito:& linteum aqua humectum,aut cataplasma è lenticula superponito. Aliud. Chrysocollæ,nitri tosti,lapidis asii,auripigmenti, sandarachæ, misyos torrefacti, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, sing.drach.quatuor, terito & in æreo vase seruato. Vsus verò tempore,cum specilli nucleo in ipsum carbunculi vlcus indito,& viride subscriptum superimponito. Emplastrum viride. Thuris,æruginis,sing.drach.vnam,squamæ æris,aluminis scissi,salis ammoniaci,sing.obol.quatuor,ceræ drach.octo,resinæ pinus siccæ drach.sedecim,
D olei libram vnam. arida ad solem in aceto terito, & reliqua liquata adiicito,ac vtitor. Aliud Asclepiadæ: Nitri torrefacti,succi Cyrenensis,sing. drachm. tres, laseris drach.quatuor,S.ceræ colophoniæ,olei,sing.sesquiunciã, præpara & adhibe. Carbunculi humorẽ resiccat,& circũsitas partes scarificat. His autẽ scarificatis,vtere hoc quod mox describam: nam post scarificationem carbunculos à vicinis partibus radicitus euellit. Mali Punici acidi recentis ac maturi corticem,exemptis interioribus,in aceto coquito, & flaccidum factum tritũ & super linteolum
E ad emplastri formam extensum adhibeto, assiduéque acetum superstillato ne exarescat. Idem etiam in pastillos formari potest,& in vmbra siccari, qui deinde vsu expetente aceto diluti adhibentur. hoc ego frequenter in principio vsus sanitatem restitui. Cæterùm pudendorum carbunculos eodem modo curabis, quem in oculorum carbunculis retulimus. Confert & mel admixta sapa coctum,& cum specilli nucleo sæpe præputio impositũ.

Aliud Oribasii ad carbunculos: Chalcitidis,atramenti sutorii,sing.drach.octo,spumæ nitri drach. vnam. cum
F aqua tere & vtere. Probè facit & ouillum stercus torrefactum cum melle. Aliud. Ad carbunculos, nomas,putredines oris,suppuratas aures,& digitorum reduuias. Aluminis scissi drach.octo,chalcitidis drach.sex, sandarachæ drach.tres,malicorii, misyos,atramenti sutorii,nitri, omphacii sicci,sing. drach.duas. præpara, & vtere arido vel cum melle, & lenticulam coctam cum pane superimpone.

De erysipelate,hoc est igne sacro, Galeni,
Cap. LIX.

G FLaua bilis tenuior & acrior facta, vnà cum sanguine ad aliquam corporis partem irruens, erysipelas efficit, quod aut exulceratur,aut sine vlcere existit. Si itaque sanguis dominium habuerit,inflammatio ad erysipelatis naturam vergens exoritur: si contrà bilis dominatur,erysipelas ad inflammationem tendens appellatur. quòd si neuter humor excesserit,affectio inter erysipelas & inflãmationem media vocatur. At verò erysipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflammationis percipitur: non tamen dolorem,neque pulsum,neque pressionem,neque
H tensionem inflammationi æqualem inducit. sæpe enim per cutem tantùm diffunditur, carnem nulla iniuria afficiens. atque hoc est quod exactè erysipelas nominatur. Grauiora verò sunt erysipelata circa caput:quare nisi efficacibus auxiliis opem feramus, partes tonsillarum per

consensum afficiunt, inflammántque ac suffocant. Ea igi-
tur venæ sectione curabimus si sanguis redundarit: sin bi
lis, per medicamentum bilem flauam expurgans. vte-
mur & infusis efficacioribus. & quod influit repellemus,
& feruorem refrigerabimus per ea quæ humectāt simúl-
que frigefaciunt. sit autem terminus refrigerandi, mu-
tatio coloris. At verò id quod non exactè erysipelas est,
sed quodammodo ad inflammationis naturam vergit, li-
uidam cutem facit si plus æquo refrigeretur. Et nisi me-
dicus destiterit à refrigerando, etiam denigrabit, præser-
tim si senile fuerit corpus quod curatur, ita vt erysipelata
sic refrigerata, ne discussoriis quidem medicamentis
discuti possint, sed induratum quendam tumorem in
parte relinquāt. proinde præstat ab humectantibus ac re-
frigerantibus ad discussoria progredi, postquam mutatus
fuerit color, antequam niger aut liuidus appareat. Sunt au
tem humectantia ac refrigerantia citra manifestam ad-
strictionem, erysipelatis commoda, solanum, semperui-
uum, portulaca, vmbilicus veneris, psyllium, lenticula pa
lustris, hyoscyamus, & glaucium: & cerata ex frigida aqua
præparata. Cera enim cum oleo optimo, præsertim rosa-
ceo vel omphacino, liquatur, & ceratum liquidum fit,
quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim in-
stillata quantum imbibere potest, cum pistillo teritur. sit
autem oleum duplum aut quadruplum ceræ respectu. Si
verò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis,
medicamentum refrigeratorium magis efficies. potest &
succus aliquis herbarū relatarum admisceri: pastilli quo-
que ad erysipelata præparati, non affectis modò partibus
sed sanis quoque vicinis adhibendi sunt, & assiduè permu
tandi: citissimè enim resiccantur ac vires amittunt. prio-
ribus itaque per spōgias ex tepida aqua expressas elotis, re
centes adhibeantur. Pastillus Andromachi. quo vtor (in-
quit) ad erysipelata: Spumæ argenti libras duas, cerussæ li
bram vnam, opii, sulphuris viui, croci, sing. quadrantem,
excipe passo, & vtere cum passo. Oribasius autē Pastillus,
inquit, ad erysipelata admirandus ita præparatur: Spumæ
argenti, cerussæ, croci, sulphuris viui, opii, sing. quadran-
tem passo excipito. Alius. Acaciæ drach. octo, mi-
syos drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. II.
præpara, & vtere velut dictum est: ad ignes autem sacros
aceto dilue. quidam etiam aloes drach. duas adiiciunt.
Cæterùm ad erysipelata, faciei præsertim, hirundinis ni-
dum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna
illinito. citò enim discuties. At sedata inflammatione,
priusquam pars liuescat, discussoria adhibenda sunt, & a-
qua calida affundenda, itémque marina ac muria. cata-
plasmatis etiam eædem admisceantur. Confert & brassi-
ca per se, vel cum polenta adhibita. aut mandragoræ ra-
dix cum pane & aceto. aut terra figularis cum coriandri
succo. aut ceratum rosaceum paulo antè descriptū cum
calce. Quòd si liuor aut durities partem affectam præoc-
cuparit, scarificatio profundior fiat, & marina aqua aut
muria affundatur: deinde verò cataplasmata adhibeātur.

De Herpete, ex eodem, Cap. LX.

SI flaua bilis citra alterius humoris mixturam secreta
iuxta partem aliquam constiterit, Herpes appellatur af
fectio. Si quidem igitur crassa fuerit compage, & magis
acris, omnem cutem vsque ad subiectam carnem exulce-
rat, & vocatur Herpes exedens: si vero tenuior fuerit, &
minus acris, superficiem solùm velut inurit. atque hæc
species generis appellationem tulit, simplicitérque ac ci-
tra appositionem, Herpes vocatur: est enim adhuc tertia
herpetis species quæ miliaris appellatur, eo quòd pu-
stulas paruas & multas in superficie cutis excitat, milio
similes. Oritur autem etiam ipsa à bile: verùm minus
acri & calida quàm priores. Alii verò hunc pituitæ
ad bilem flauam admixtione fieri putant: proinde her-
petem curabimus rectè, si præuacuato vniuerso corpore,
localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui verò
cuti solidandæ statim à principio intentus est, hanc qui-
dem sanabit: verùm humorem affluentem non prohi-
bebit, sed semper prioribus vlceribus solidatis, conti-
gua cutis rursus velut prior in superficie erodetur. Itaque
in herpetibus erodentibus, sero lactis cum scammonia
A exhibito, totum corpus euacuabimus: in miliaribus
verò, pharmacum exhibebimus quod bilem simul ac pi-
tuitam educit. At verò partibus affectis, non eadem quæ
erysipelatis adhibentur. tametsi enim refrigeratione vel
ut erysipelata opus habent, non tamen item humecta-
tione indigent. His itaque medicamenta refrigerantia ac
simul resiccantia cum adstrictione conueniunt, ita vt e-
rodentibus quidē, & in superficie hærentibus, mitissima
adhibeamus: miliarib[9] verò magis discussoria. Quare ne-
que lactucam, neque semperuiuum, neque quicquam a-
B liud refrigerans ac humectans adhibebimus: sed in prin-
cipio facta purgatione, pampinos vitis, rubique aut poly-
goni, aut plantaginis folia imponemus: postea verò his e-
tiam lenticulam, & mel, & polentam miscebimus. Illitio-
nes verò ad herpetas commodæ sunt, acacia cum aceto,
plantaginis succus, glaucium passo dilutum. Ad pustulo-
sum verò herpetem, plumbi recrementum è vino auste-
ro tritum illinitur, & folia betæ in vino cocta imponun-
tur. Aliud. Olei myrtei sescuncem, recrementi plum
bi trientem, ceræ trientem. recrementum dilue cum vi-
C no, & liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas
vehementer erodentes: Lanæ succidæ mollis tædæ obuo
lutæ & vstæ drach. tres, malicorii è Punico malo dulci,
spumæ argenti, sing. drach. sex, ceræ, adipis caprini, sing.
sesquiunciam, olei myrtei trientem aut quincūcem, præ-
para, & vtere. ad herpetem verò sub cute extantem, plum
bi recrementum cum succo polygoni tritum illine.
Aliud ad herpetas: Lanæ mollis succidæ tædæ obuolutæ
& vstæ drach. duodecim, S. recrementi plumbi sesquiun-
ciam, ceræ drach. vigintiquinque, adipis caprini depura-
D ti & frigida loti drach. vigintiquinque, olei myrtei quin-
cuncem, præpara & vtere. Aliud. Ad herpetas pustu-
lásque superficiarias insigne medicamentum. Cornu ca-
prinum cum aceto tritum illinito. cornu verò vrendum
super flamma detineto, exurgentésque bullas excutito, &
postea in mortario terito. Idē præstat etiam cornu ouillū
& præcipuè arietinum. potest idem cinis etiam cerato
excipi. Pastillus ad herpetas: Terræ Cimoliæ, rubri-
cæ sinopicæ, sing. drach. tres, misyos torrefacti, aluminis
rotundi, corticis thuris, sing. drach. sex, terito ex aqua, &
E formato pastillos: Vtere verò cum aceto aut vino myr-
teo. Alius pastillus. Misyos drachm. octo, salis fossilis
drach. quatuor, gummi drach. duas, terito cum vino & for
mato pastillos, & vtitor cum vino. Alius. Aluminis
scissi, atramenti sutorii, salis fossitii, sing. drach. duas, exci
pe aceto & vtere cum passo. Alius præclarus. Alumi-
nis rotundi, chalcitidis, melanteriæ, soreos, sing. drachm.
duas, misyos, malicorii, acaciæ, sing. drach. quatuor, cal-
cis viuæ drachm. sedecim, aceti sextarium vnum. tere &
forma pastillos, & vtere cum aqua. Ego verò his omnibus
F fortioribus, & Andronio ac Musæ pastillo, & reliquis hu-
iusmodi ad affectiones diuturnas vtor. Quum enim for-
tissimi sint, valde resiccant. quapropter in principio le-
nioribus vtēdum est. Est & hoc medicamentum ad diu-
turnas affectiones mirabile: Nitri, chalcitidis, atramēti su
torii, misyos, calcis, acaciæ, partes æquales aceto excipe,
& vtere cum aqua. Ceratum ad herpetas excoriatos: Ce-
russæ, spumæ argenti, radicis anchusæ vstæ, sing. drachm.
duas, pollinis thuris, aluminis scissi, sing. drach. vnam, ce-
ræ drach. sedecim, adipis vituli drach. centum, olei ses-
G cuncem, ouorum candidum duorum. arida cum vino
tere & liquatis reliquis admisce. Aliud ad excoriatos
herpetas. Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ crema
tæ, sing. drach. quatuor, aluminis scissi, misyos torrefacti,
singulorum drach. vnam, resinæ pinus drachm. sex, ceræ
trientem, olei myrtei libram vnam & trientem, vini he-
minam vnam. Arida cum vino tere donec fuerit cōsum-
ptum, deinde cum liquatis committe, & paratum medica
mentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoque
emplastrum ex hordeo, oleo dilutum, ad eosdem herpe-
H tas. foueatur item ac rigetur locus assiduè per spongiam
ex vino, vel si id non liceat, ex aqua expressam. & humi-
ditas tenui linteo extergatur, & postea relata medicamen
ta adhibeantur. Neque interim squamæ ab vlceribus de-
trahantur donec spontè excidant aut discedant: neque

ſplenium durum imponatur.Si verò depaſcendo profer-pentia fuerint vlcera, cataplaſma ex lenticula cum melle adhibeto. At ſi pura & nuda fuerint,& nome ſedata,ſpumam argenti aut plumbaginem, cum vino tritam impone.

Ad epinyctidas,hoc eſt puſtulas noctu erumpentes, Cap. LXI.

EPinyctides,vlcuſcula ſunt ſpontè erumpentia, puſtuloſa,ſubrubra,quibus ruptis ſanies ſubcruenta effluit. Hæc interdiu non valde infeſtant: noctu verò maiorem dolorem excitant quàm pro vlceris magnitudine. His itaque medentur braſſicæ, vel ſolani, vel hyoſcyami, vel rhamni folia, cum melle impoſita, & plantago trita, & centaurium viride,& vua paſſa cum ruta, & cucumeris ſatiui folia cum aqua,& ſeſamum cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem ſubacta, impoſita,& laſer cum aqua. deficcat enim abſque morda citate. Aut ſulphuris viui, & ſpumæ argenti pares portiones,cum aceto & oleo myrteo ad ſtrigmentitiam formā tritas adhibe.Ego verò,inquit Oribaſius, oleum non admitto,& pro aceto potius cum vino tero. Lenticula item cocta &emplaſtrum ex polline tritici,vtiliter imponitur. poſtquam verò epinyctis excoriata fuerit, emplaſtris liquidis vtere,& caue ne acria, & acida, ac ſalſa adhibeas. Vitanda ſunt item fomenta,balnea,& ſol.

De terminthο, Cap. LXII.

TErminthus tuberculi ſpecies eſt. Incumbit autem ipſius puſtula nigra ſupernè ac infernè, qua rupta infernè deſquamato ſimilis apparet: hoc autem diſſecto, pus inuenitur. At verò curatio huius, ſimilis medelæ puſtularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis ſiue puſtulis, Cap. LXIII.

PApulæ quibuſdam exoriuntur ſimiles his quæ à feruida aqua ambuſtis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes.Quibus ruptis ſubflaui humoris copia paulatim effluit,ad biduum aliquando ac triduum durans.Hæ fœminis quibus menſtrua defecerunt, aut aliàs non rectè profluunt,ſæpe in cruribus oriri ſolent: infantibus verò aliquando in toto corpore. verùm viris rariſſimè accidunt.Quomodo verò infantium vlcera curare oporteat,iam antea ſermone quarto oſtenſum eſt:in fœminis autem,menſes opportunè ciere oportet: virorum verò corpora congruo medicamento purgare: vtriſque verò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & vrinas proliciemus, acriáque ac ſalſa prohibebimus. Ipſas autem puſtulas acu perforare oportet,& humorem excludere,& emplaſtrum è tritici polline adhibere. Euacuato verò humore,& non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur,apponendum eſt.

Ad ambuſta ab igne, Cap. LXIIII.

COrpora ab igne aut feruida aqua ambuſta,moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifeſtam calfactionem aut refrigerationem. Protinus itaque ad puſtularum bullas prohibendas, terra quæcunque occurrerit, modò læuis ſit,in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum poſca illinatur: præſtat tamen terra Cimolia, ſi haberi poteſt. Ouum item crudum molli lana exceptum,refrigerat & ſiccat citra mordacitatem,& thus cum aqua tritum, & betæ folia contuſa & cocta ac cum vino impoſita: & alumen omne cum aqua & oui candido. Facit & hoc mirificè: Æruginis & ſpumæ argēti pares portiones cum vino & oleo tritas,cum pinna illine: à manuum enim contactu prorſus abſtinere oportet, & tenue linteolum ſuperimponere. quòd ſi bullæ emerſerint, eas in principio ne rumpas: ſi verò durauerint, rumpe & ceratum impone. Poteſt autē paſtillus præparari ac in hunc vſum ſeruari: Aluminis drachmas quatuor, thuris drach. II. cum aqua terito, & paſtillos formato, ac vtitor cum poſca. Aliud. Cimoliæ ſextantē, corticis thuris, miſyos vſti,ſing. drach. ſex, rubricæ drach. III. cum aqua formato paſtillos, & vtere cum poſca. Cæterùm cunctari non oportet, ſed ſtatim terram quæcunque ad manum fuerit cum aqua illinere,eámque poſtea tepida poſca abluere,& quæ relata ſunt adhibere. Porrò ad ambuſta iam puſtuloſa, rhoem & polentam aceto trita impone: aut fel porci coctum. Aut hyoſcyami viridis ſuccum aſſiduè illine,& bullæ marceſcent. Ex foliis quoque hyoſcyami viridibus paſtillos forma, & in vmbra exſicca, & in hyemem reſerua,quos vſu expetente aqua dilue. aut calcem viuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. aut myrrham vino tritam adhibe. Excoriatis verò & vlceratis, betæ folia in vino cocta ac trita illine: aut ad ceratum roſaceum liquidum, betæ ſuccum paulatim inſtilla,quantum imbibere poteſt. ſint autem olei partes tres, ceræ vna, ſucci quantum ſatis eſt: vtere,& miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatum exurito,cinerémque cum vino tritum,aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum,quales quotidie comeduntur,cortices in mortario tritos, vnciæ pondere accipito,& cum ceræ ſextante, ac olei quincunce colliquatis commiſceto,ac vtitor. Sed & hoc ambuſta citò ad cicatricem perducit: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, hordei vſti ac triti,ſing. vnc. vnam,ceræ quadrantem, roſacei aut myrtei dodrantem. hordeum ad ceratum liquidum admiſce, & poſtea ſpumam argenti ac ceruſſam in mortario cum vino tritas adiice.

Ad flagellatos, Cap. LXV.

PEllem ouillam recèns detractam & adhuc calentem flagellatis circunda, omninóque intra vnius diei ac noctis ſpatium ſanabit. cōfert & braſſicæ ſuccus affuſus. Eſt & hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodiſſima: Olei partes tres,aceti partē vnam, ſurculorum anethi faſciculum vnum. acetum & oleum aſſiduè per anethi faſciculum agitata coquuntur, ad aceti conſumptionem. deinde adiicitur cera, quanta ſatis eſt ad ſtrigmentitiam compagem. poteſt autem ex hac irrigatione etiam ſolidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax eſt,& reliqua quæ ſequenti Sermone habentur emplaſtra,diluta velut ibi oſtēdimus. At verò aurigæ ad ictus flagrorum vtuntur calce trita cum ouis crudis ſoluta,adiecto roſaceo cerato. Accipiūt autem calcis quadrantem,ceræ quadrantem, roſacei ſextantem, oua cruda tria. hoc medicamentum illinunt, & aſſiduè renouant. Ad vibices verò flagellorum facit hoc: Ceræ, terebinthinæ,ſpumæ argēti,butyri,thuris, mellis, æquales portiones,loco prius foto impone,& quotidie permuta. Aliud. Calcis viuæ lotæ, ſucci ſolani, olei roſacei, pares portiones committe, illine, & linteolum ſuperimpone.

Ad deſquamata, Cap. LXVI.

DEſquamata appellantur quando ex lapſu aut violenta aliqua offenſa,cutis auulſa eſt. Hæc ab inflammatione tutatur: Rhus ruber cum melle illitus, ſideritidis folia trita,ſtratiotes herba in aquis naſcens cum aceto. Vtere, & cerato ad intertrigines ſubſcripto,& cæteris huiuſmodi.

Ad intertrigines, Cap. LXVII.

INtertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone ſuillo aut agnino calido appoſito mitigantur, & ab inflatione aſſeruantur. item calceamento veteri vſto trito inſperſo: aut ſuccida lana: aut mali Punici ſatiui flore, ſingulis vſtis tritis inſperſis: aut acacia cum aceto illita. Iis verò qui teneras carnes habent, emplaſtrum ex hordeo ad ambuſta deſcriptum, & alia huiuſmodi adhibeto. Sed & ad papularū eruptiones,intertrigineſque ac ambuſta,efficaciſſimum eſt hoc: Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis ſuilli recentis vnc. vnam,olei myrtei lib. vnam. ad cicatricem verò inducendam abſque adipe præpara. Vtere etiam emplaſtro è pſyllii ſucco,quod ſequenti Sermone habetur,ex ſpuma argenti,ceruſſa,& amylo paratum.

Ad contuſa & ſugillata, Cap. LXVIII.

CArne ab aliquo graui illapſo contuſa, & paruis in ea venulis diſparatis, ſanguis per perſultationē profunditur,qui ſub cute collectus ſugillationem appellatam efficit. Scopus igitur eſt curationis vt ſanguis ſub cute contentus diſcutiatur,& hoc citò antequam locus nigreſcat. In principio autem aliquid ex adſtringentibus ad diſcuſſoria admiſcendum eſt,quemadmodum Sermone octauo ad faciei ſugillationes docuimus. Tunicæ enim venarum

contusæ, opus habent vt densētur ac firmentur ne noua materia attracta ad locum allabatur: postea verò solis discussoriis vtemur. Sed & in principio scarificamus sugillata, atque sic reliquam curationē facimus. Optimè autem facit ad contusa, citrii mali pars interna cum oleo illita. Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione, Cap. LXIX.

RVptio non in fibrosis, sed carnosis musculorum partibus soluta continuitas existit, nunquam citra sanguinis effusionē contingens. Quæ à sinu differt, eo quòd nullum osculum ad humorum effluxum velut sinus habet: proinde & in hac discussoriis vtemur, ad ea quæ in rupto corpore continentur discutienda. Ad hoc autem idonea sunt medicamenta lassitudinem eximentia, Acopa. *Græcis* appellata. Tale autem est quod ex populo nigra paratur, itémque quod ex abiete ac reliqua huiuscemodi. Omnino verò vbi in profundioribus partibus ruptiones fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. atque ea de causa cucurbitæ quoque adhiberi debent. Si quidem igitur statim totus sanguis effusus, fuerit discussus, facilè caro diducta coalescit: si verò diutius perseuerauerit, & sordes subnutrita fuerit, ruptio de cætero coalescere non potest: labia solùm inter se componuntur, vt ex leui occasione facilè disparentur, & intermedius locus humore quodam repleatur, fiátque quodammodo assiduè sanguinis effusio, similis ei quæ ab initio cōtigit.

De vulsione, Cap. LXX.

VVlsio fit fibris quibusdam distractis, quæ in membranis ac musculis continentur. & sola mitigatione opus habet, vt doloris exors maneat. Neque enim fieri potest vt huiusmodi fibræ glutinentur, quum ę sinuum genere sint, velut etiam ruptiones. Est & huius affectionis similis velut ruptionum prædictarum curatio, ex discussoriis & citra molestiam siccantibus constans. Verùm ad ruptiones ac vulsiones in profundo factas, in pectore videlicet aut intestinis, aristolochia rotunda vtiliter potatur, &, si quicquam aliud, commoda existit. Similiter etiam centaureæ magnæ radix & succus. item rheon, costus, bdellium, singula cum aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.

LVxationes ex lubrica præsertim emotione factas, mitigat lana succida, aut spongia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita vt quies imperetur, & deligationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ. Facit etiam ad easdē bulbus coctus cum melle, aut cerato liquido exceptus, & folia viticis, & sal ac nitrum assatum cum cerato, aut symphytum cum cerato, & vrticæ folia cum sale, & heliotropium scorpiurum appellatum, & cinis sarmētorum cum axungia veteri. Sed nihil præstantius est quàm emplastrū quoddam apponere ex iis quæ ad ossium fracturas parantur, si eius copia detur.

Ad laxos articulos, Cap. LXXII.

LAxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aquà dilutus ac affusus. & spinæ Ægyptiæ fructus: rubi item ac myrti, & malicorii, ac foliorū quercus decoctū, & myrteum ac lentiscinum oleum assiduè illitum. & malicorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per se vino coctum tritum ac impositum.

Ad perniones, Cap. LXXIII.

APernionibus præseruat sal cum melle tritum, manibus ac pedibus assiduè inde perfrictis. Aliud, non modò præseruans, sed genitos etiam perniones curans: Citriorum magnorum internam partem acidam, reiectis seminibus, diligenter terito, & cum adipe suillo vetusto ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium quotidie illinēs ex eo digitos, vtitor. Aliud Oribasii: Sulphur viuum cum melle cocto imponito. Aliud. facit etiam ad omnes feruidas eruptiones: Myrrhæ trientem, aluminis liquidi sextantem, aceti quantum satis est, præpara, & pernionibus non vlceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi vuæ acerbæ lib. vnam, thuris drach. tres, ceræ drach. sedecim, coquito simul ad succi ferme consumptionem: deinde in mortario subige, ac vtere. Aliud, valde insigne ad reliquas quoque inflammationes commodum: Cerussæ, spumæ argenti, aluminis liquidi, sing. lib. vnam, myrrhæ, thuris, singulorum quadrantem, ouorum assatorum vitellos sedecim, adipis suilli veteris lib. vnam. arida cum aceto terito in quo malicorium decoctum est, & vbi strigmentitiam compagem habuerint, adipem adiicito, ac simul probè subigito, & in plumbeo vase seruato: vsu verò postulante, rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito. Aliud. Hyoscyami succus assiduè illitus, eodem die inflammationem ac dolorem sedat. Aliud. Allium B in oleo torreto, eóque abiecto, & cera ad oleum addita, ceratum facito ac imponito. probè facit etiam amurca illita, & rhus coriarius. Cæterùm irrigationes circum perniones conueniunt: Radicis cyclamini decoctum, item rhois coriarii, betæ, ac lupinorum amarorum, marina aqua calida per se. verùm rapi decoctum reliquis omnibus præstat. Aliud, ad vlceratos perniones efficacissimum: Ceratum rosaceum in magno rapo ad ollæ similitudinem excauato, ad feruentem cinerem liquefacito: & adhibeto. Idem ceratum etiam in raphani radice li- C quefieri potest. faciunt & cancri fluuiatiles vsti, melle aut cerato excepti. Aliud. Vmbilicum Veneris & malicorium in vino coquito, & cerato rosaceo excipito. Aliud. Rutæ, medullæ taurinæ, rosacei, æquas portiones vnito. hoc etiam ad vlcera antiqua facit, & articulorum ossa denudata. Aliud, perniones imminentes arcens: Atramēti sutorii, florū mali Punici satiui, sing. drach. IIII. aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ, thuris, sing. drach. duas, ceræ drach. quatuor, adipis suilli drach. octo, olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drach. de- D cem, spumæ argenti drach. quatuor, myrrhæ drach. vnā, ouorum albumina duo. vino & oleo myrteo excipe, ac vtere. Aliud. Aluminis rotundi drach. quatuor, calcis viuæ drach. duas, ceræ vnciam vnam, rosacei aut myrtei olei trientem: præpara, ac vtere. idem & ad attritus facit. Aliud. Spumæ argenti drachm. decem, cerussæ drachmas tres, ceræ drachmas duodecim, adipis suilli recentis drach. viginti, ouorum assatorum vitellos duos, pollinis thuris drach. vnam. spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito, deinde ceratum adiicito, ac præ- E paratum seruato: vsus auetm tempore cum rosaceo dilutum adhibeto. Aliud, perniones ad cicatricem ducens. confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines, & desquamata: Ceræ, adipis suilli, singulorū drachmas octo, spumæ argenti, corticis pinus, singulorū drach. sedecim, mannæ thuris drach. octo, rosacei quantum satis est. quidam plumbaginem pro argenti spuma sumunt. Oribasii hexapharmacum. Ad perniones vlceratos: Olei omphacini, taurini adipis, succi hyoscyami, sing. lib. vnam, spumæ argenti sescuncem, colophoniæ F trientem, mellis sescuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias, Cap. LXXIIII.

FErruginem cum aceto illine: aut aluminis, sandarachæ, calcis viuæ, diphrygis, æquales portiones impone, & linteolū vino imbutū ac mollē spōgiā superimpone. Aliud. Squamæ æris, malicorii, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamentorum adstringentium decocto rigato impone, & quod de pterygio exarescit depurga. Aliud citò G resiccans ac curans: Soreos vsti, thuris, sing. drach. II. æruginis rasæ drachm. I. cum melle tere, & super ipsum pterygium impone. facit & ad reliqua horum locorum vlcera maligna, nigredines & putredines. Oribasii Zopyrios ad pterygia: Aluminis rotundi acetabulum in fictili exurito, & ad tritum aceti cyathum hoc est sextātem, admisceto, & mellis quadrantem, & hæc simul pterygiis imponito. Aliud bonum. Cimoliæ tostæ drach. octo, pumicis vsti drach. quatuor, æris vsti, gallarum, sing. drach. II. præpara, & vtere. Aliud ad pterygia putrefacta, & vlce- H ra pudendorum: Thuris drachm. quatuor, squamæ æris drachmas duas, æruginis rasæ drachmas quatuor, mellis quadrantem, terito ad solem donec flauescant, & loco ex vino prærigato impone, & linteolum ex aqua expressum, ac spongiam superimpone. ex huius vsu magnum successum

cessum habui. Aliud. Hoc per triduum citra mordacitatem sanat. Caricarum pinguium tostarum, vt probè teri possint, drachmas duas, misyos Cyprii drachmas duas, squamæ æris drach. duas, mellis quantum satis est, præpara & vtere, ac miraberis. Ego verò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è vino expressum superimposui. Oribasii ad pterygia. Gallarum, auripigmẽti, atramenti sutorii, æquales portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Æruginis drach.IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris viui, sing. drach.II. Vtere etiã pastillo Musæ velut admirando, linteúmque è vino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam nõ perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.

AD paronychias incipientes priusquam suppurentur, siue in manuum siue pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigida imbutam imponito, aut per linteolũ ex aqua expressum assiduè refrigerato. Aliud. Thus & gallam cum melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. Folia myrti trita inspergito, aut ceratũ myrteum imponito. aut sordes aurium assiduè illinito, & sanabis. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. oportet autem carnem vndiquaq; ab vngue disparare, linamentis conuulsis è linteo interpositis, & probè adhibita medicamenta alligare. potest etiam spodium simili modo inspergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Æruginis, spumæ argenti, sing. drach.IIII. sarcocollæ drachmã I. terito & largè inspergito. aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo velut dictum est disparato, & linteum ex vino expressum, itémque spongiam vino imbutam superimponito. hoc ego sæpe vti soleo. Aliud quo vtor. Nitri, squamæ æris, pumicis vsti, singul. vnc.I. cimoliæ quadrantem. omnia cum aceto & modico melle terito, & pastillos formato: vsus autem tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quã iridem vocant, cum vino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi dr.C. croci, myrrhæ, sing. dr. VIII. (quidã etiã aloes dr.VIII. adiiciũt.) Subigito ac formato pastillos, ac vtitor cũ vino, & linteũ ex vino superligato. prodest & Musæ pastillus, ac reliqui eius generis. At verò depascẽdo iã proserpẽtes sistes, auripigmẽto vsto trito vbertim inperso, & linteo è vino expresso superimposito. Ego verò sandaracham & auripigmẽtum, æquis portionibus simul trita adhibeo. & si cicatricem inducere oportet, eadẽ terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychiæ, primùm ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cũ melle impones. Aut rosas virides, aut siccas aqua madefactas tritas adhibebis.

Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.

MYrti & mali Punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis vesicam vnguem indito, ac sinito donec perfectè sanentur. Aliud. Sal fossile cũ aqua & oleo tritũ illinito. est enim efficacissimũ.

Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.

PIcẽ siccam liquefacito, & cum farina mixtã apponito. præstat tamẽ subcruẽtatũ vnguem in medio perforare, ac cruorem subterlapsum exprimere. si enim perstiterit, putrescet, & vlceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.

VNgues ex aliqua offensa motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium vnguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros & leprosos vngues, Cap. LXXIX.

ADipem ouillum emollitum, & super linteum extensum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem vnguem repereris, deradito: & eundem rursus imponito, & tertia die solutum similiter deradito. atque hoc tandiu facito donec integra sanitas accedat. Aliud. Thus tritũ adipe ouillo excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud

A valde bonum: Alumen scissum anserino adipe excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud, ex cuius vsu successum sentio: Mastichen Chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, vngui impone, ac obliga, & tertia die solue, & deraso vngue rursus impone. atque hoc facito vsque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinã cũ pice ad emplastri formã coquito ac imponito velut dictum est. Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorii drachmas tres. gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atra-
B mento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis vnguibus apponito & alligato, ac tertia die soluito, & vngue deraso rursus imponito, idque tandiu facito donec vnguis excidat. Aliud. Auripigmentum colore aureo, & sandarachã æquis portionibus probè terito, terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, vbi prius per vnum atque alterum diem, farinam ordeaceam cum aceto & syluestris cucumeris radice tritã adhibueris. Tertia verò die similiter soluito, ac tandiu repetito donec vnguis excidat. cauendum est autem ne locus
C cus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, sing. drach.II. farinæ lolii drachmas sex, terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens vngues citra exulcerationem: Bituminis drach. II. sulphuris viui, sandarachæ, auripigmenti, sing. drach.I. Excipe terebinthina & vtere, ac per septimum diem solue, derasóque vngue, rursus nouũ impone, atque vbi vnguis exciderit, ceratum myrteum cui aliquid eiusdẽ medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem viuam cum oleo, aut masticẽ cum opobalsamo impone-
D to. Postquam autem morbus occalluit, & præscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referẽda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi vnguis, callos, verrucas, & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris viui, chalcitidis, singulorum drach. I. allii depurgati nucleos nouem. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autem tẽpore partes vngui vicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pelliculæ vesicæ bubulæ illitum adhibeto, & postridie soluito, bullásque exortas rumpito, & si subiacẽtibus locis sordes
E inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulam cum melle illinito: & deinde vlcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thuréque ex cerato parato, curato. Aliud excoriatorium: Nasturtii, sinapis, sulphuris viui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorii, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & velut diximus vtitor. Aliud Oribasii, leprosos vngues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, sing. drach.II. sulphuris viui drach. I. præpara: & oleo, ne inquinetur. vsu autem expetente, calefactum vnguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atra-
F mentum sutorium & sulphur viuum sufficiente visco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidã, cerã, colophoniã, ammoniacũ thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris viui, staphidis agrestis, nitri, sing. drach. II. sandarachæ, cãtharidũ, sing. dr.I. cedriæ quãtũ satis est.

Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.

MYrrhæ drach. octo, aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach.I. excipe melle, & impone.

Aliud ad vngues ægrè orientes: Betæ agrestis semen
G cum aceto tritum imponito. Aliud. Polium cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.

ANuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, violenter illorum partibus crassioribus fuerit adactus, atque hoc tum maximè cõtingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus largè perfunda-
H tur: nam parca perfusio tumorem magis auget. deinde anulus leuiter versatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit: filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili anulo

suppositum sursum trahito: filo enim attracto, anulus deorsum procedet. Quòd si neque successerit, specilli partem latiorem sub anulum submittito, & anulum vtrinque prope sigillum per spatham incidito, & filo lineo vtrinque circumdato anulum attrahito. & consequẽter lanam vino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos, Cap. LXXXII.

CLauus, rotundum est tuberculum album, claui capiti simile, plerunque in calcaneis ac plantis pedum enascens, & in gradiendo dolorem inducens ad durioris alicuius rei occursum. sed & in summis manuum digitis sæpissime oriri solet. Huius itaque tollendi gratia sectionem & vstionem recusamus, quoniã hæ partes neruosæ sunt, ac subtili sensu præditæ. Vtimur autem vstoriis medicamentis huiusmodi: Cantharidum pectuscula XV. sulphuris viui, chalcitidis crudæ, ammii, sing. obol. III. sing. seorsim terito, & pice liquida siue terebinthina ad emplastri formam excipito, atque vtitor hoc modo: Caput claui & circumsitum eius ambitum deradito, & splenium inflammationi arcendæ idoneum, glutinosum, in medio excisum, quantum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tunc splenium ex relato medicamento, super ipsum clauum, ad glutinosi splenii cæsuram imponito, & forinsecus charta integito, ac rursus aliud linteolum custodiæ gratia superligato, atque ita per biduum aut triduum, ægrũ quietũ dimittito, idémque sæpe repetito, donec clauus à subiecta carne prorsus discesserit. Clauo verò sublato, deraditur planta, & rursus adhibetur emplastrum donec vlcus fuerit explanatum. Aliud. Deraso prius ac repurgato loco, sicut diximus, succum Cyrenaicum: vel si is desit, laser cum nitro ficus pinguissimæ carne vel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos vstos melle excipe, & circumraso ac depurgato clauo impone. aut gallinaceum stercus vstum melle exceptum. aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circum circa repurgato, & succum Cyrenaicum probè tritum, aut laser vbertim adhibeto: & deinde splenium è melle eodémque succo illitũ apponito. hoc etiam ad strumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam fresam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum sutorium læuissimè tritum inspergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollens. Fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. & per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraso ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis suprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra molestiam auferens. Mastichen nigram Ægyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto,

Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.

IN plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infestantes. Planta igitur assiduè scalpi debet, & hæc medicamẽta adhiberi: Picem liquidam admixta cera, ita vt ceræ pars vna sit, picis verò liquidæ duæ, illinito Aliud. Squillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito: aut etiam abiecta squilla, terebinthinam in oleo liquato, ac vtitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium vstorum cinerem cum melle subactum impone, vel oleo dissolutum rimis præscalptis instilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini vsti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito, ac vtitor. Aliud. Amurcæ in æneo vase ad mellis compagem coctæ cyathum vnum, aceti cyathum vnum, squamæ æris, pollinis thuris, sing. drachmas II. lanæ succidæ teneræ manipulum vnum. lanam tædæ obuolutam vrito, ac reliquis aridis admisceto: amurcam verò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adiicito. vtere hoc ad vulnera quidem cum vino dissoluto: ad plantarum verò ac pudẽdorum affectiones cum passo. Aliud, ad pedum rimas: Porcinum adipem sale inueteratum calidum assiduè instilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portioni- [A] bus præparato. hoc etiam ad reliqua caua vlcera facit.

Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Cerussæ drach. II. spumæ argenti drachm. X. myrrhæ drach. I. ouorum candida duo, vino odorato paulatim instillato terito, ac vtitor. mihi verò etiam oleũ adiiciendum videtur, vt pinguis compages fiat. Et valde probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, spumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, siue in vola, siue intra digitos fuerint, & præsertim si pro- [B] pe vngues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales sæpe in cubitis ac coxis visuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt: hoc medicamento sæpe prosperè vsus sum. neque enim simile habetur, præsertim ad os sacrum & femora & longo decubitu attrita, ac vlcera. Aliud floridum ad rimas. Calcis viuæ drachmas decem, cerussæ drachmas viginti, ceræ drachmas triginta, adipis suilli recentis septuncem, colophoniæ dodrantem, succi seminis lini cyathum [C] vnum, olei dulcis quincuncem. cerussam & calcem cum succo terito, & ad ceratum frigefactum admisceto, & loco prius purgato adhibeto. hoc præ omnibus teneram plantam efficit: ad reliqua verò vlcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, sing. drach. II. aluminis phorimi drach. I. hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.

[D] VArices appellantur venæ dilatatæ, quæ aliquando circa testes, aliquando circa crura ampliantur. sed qui in testibus fiunt, chirurgiam difficulter admittũt: qui verò alibi consistunt, hoc modo curari solent: Primùm simplex sectio fit cutis vasi adiacentis, deinde vas ab ambientibus corpusculis separatum cæco vncino attrahitur, ac lineo funiculo supernè deligatur, & non aliter quàm in venæ sectione fieri solet, vas inciditur, & euacuato sanguine quantum opus esse videtur, superior pars constringitur, & postea totum quod ampliatum fuerat amputatur. [E] Peracto opere, sectio polline thuris impletur, & splenio ac linteo imposito deligatur. Æger autẽ quiescere iubetur, seruato accliui partis situ, ne si decliuis iaceat, humores ad ipsam confluant. Postea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura vlceribus communis adhibetur. atque hæc compendiaria at secura curatio est. Quidam verò vstionem malunt, & per lati digiti spatium cauteria vasis adhibent. & vbi crusta exciderit, vlcúsque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alii varices incipientes talibus medicamentis prohibere conantur. [F] Emplastrum citra molestiam resiccans, etiamsi vlcera manantia in ipso varice fuerint: Bituminis Iudaici sesquilibrã, olei vetustissimi bessem, terebinthinæ liquidæ septuncem, sulphuris viui trientẽ. bitumen ad cicerum magnitudinem crassius contusum, in oleo donec liquescat coquito, deinde adiecta terebinthina simul coquito donec nõ amplius inquinẽt, & sublato ab igne medicamento sulphur tritum inspergito, atque simul omnia in mortarium frigida aqua plenum iniicito, & probè subactis vtitor.

[G] De brachiorum ac crurum dracunculis, Leonidæ, Cap. LXXXV.

QVI appellantur dracunculi, lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquando parui reperiuntur: frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in musculosis brachiorum partibus consistentes. Nascuntur autem hi in Æthiopia ac India in pueris præcipuè, éstque ipsorum generatio non dissimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim mouentur nihil molestiæ afferentes, verùm temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput ex- [H] eritur. Quòd si dracunculus attrahatur, vehementem dolorem inducit, præsertim si nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, molestissimos dolores infert: proinde vt ne recurrat animal, valido filo brachium constringere oportet, & quotidie hoc

moliri, vt dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem includatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus itẽ aqua mulsa, & oleo in quo absinthiũ aut abroto nũ coctũ est, aut alio quodã ex iis quæ ad alui lumbricos descripsim⁹, irrigãdus est. omnia tamẽ acria vitãda, propter periculũ inflãmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cũ aqua mulsa & oleo præparata adhibeãtur. Quòd si dracũculus spontè progrediẽs facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est: sin ad A suppurationem vertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos verò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita vt animali suppurato & extracto, vlcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo tertius.

De tumoribus laxis, itémque duris: & de strumis, & emplastrorum multi vsus compositione.

De tumoribus laxis, Cap. I.

QVEMADMODVM ab influxu biliosoerysipelas, *hoc est ignis sacer*, ita à pituitoso tumor laxus, quem œdema *Græci* vocant, generatur. Est autem tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cõtinens, vel ut à vaporoso humore prognatus. Solent etiam aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu: qui si digitis premantur, cauus locus fit. & hi in quibusdam etiam faciem occupant. Verùm hi tumores accessio sunt aliarum B affectionum, & nullam propriam ac præcipuam curam requirunt. sufficit enim ipsis frictio, aliquando per acetum ac oleum rosaceum permixta, aliquando per oleũ & salem. potest etiam sal ad acetum oleo rosaceo permixtũ adiici. At si ob pituitosi humoris influxum in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initium sumat, & in supernis desinat, affectionẽ quãdoque sedauit. Oportet autem spongiam esse nouam: si C verò talis non adsit, expurgãda est nitro vel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neque sic tumor deprimatur, parum aluminis ad poscam adiicies. Aptum est & Tarsicum ellychnium, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutum ac impositum. Confert & glaucium, & collyrium ex eo paratum. sordes item lucernarum aqua mulsa dilutæ vtiliter adhibentur. Cæterùm diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spongia noua ex lixiuio superimposita, violentius constrictos sanabis. Discutit item ac compescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur, ad salem adhibita, velut Sermone secundo retulimus. item isatis hortensis ac satiua.

De inflatione, Cap. II.

FLatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambientibus colligitur, & inflationem parit: aliquando etiam circa viscera vẽtrémque ac intestina coaceruatur. Si itaque viscera inflata fuerint, satis constat ex vitioso victu malum esse obortum: in musculis autem contingit præcedente plerunque contusione. Súntque huiusmodi musculorum affectiones curatu difficiles, quoniam in omnes ferme musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringitúrque ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis aliis corpusculis vsque ad cutem prætensis. Ad vẽtris ergo ac intestinorũ & viscerũ inflationes, oleũ tenue efficax est, in quo ruta aut cyminũ, aut apii semen, & alia attenuãtia ac

calefacientia coctum eſt, ſi aut irrigetur, aut per clyſterē
infundatur. Magna etiam cucurbita circa vmbilicum abſ
que ſcarificatione appoſita, tam citò hominem à mole-
ſtia liberat, vt admirabilis ſit ea celeritas, & incantationi
ſimilis. At verò muſculis ex contuſione inflatis, ex calido
rum & acrium vſu partes exacerbantur, & auctis inde in-
flammationibus, muſculi magis læduntur, ac dolores in-
tenduntur. Mixtas itaque facultates habere oportet ea quæ
inflatis muſculis adhibentur, præſertim ſi contuſio fuerit
aliquantulum inflammata. quapropter in principio mi-
tigatoria augenda ſunt: in declinatione verò diſcuſſoria.
Neque repentè ab alteris ad altera tranſeundum eſt: ſed
paulatim mitigatoriis detractis, diſcuſſoria augebimus.
Mitigatoria verò in huiuſmodi affectionibus ſunt, ſapa, &
œſypus, modico oleo adiecto: diſcuſſoria autem, acetum,
nitrum, ſpuma nitri, & lixiuium. Et in principio quidem
ſolam ſapam cum modico oleo, & aliquā do vino adhibe
mus, vt ne omnino repellēdi vi careat, & hæc omnia lana
ſuccida excepta: quæ ſi nō adſit, œſypū reliquis quacūq;
lana exceptis admiſcemus. præ omnibus verò curandum
eſt vt hæc calida permaneant, neque ſinantur donec frige
fiant. forinſecus itaque calida lana adhibeatur, & vbi ca-
lorem eius æger amplius non percipit, noua ſtatim appli-
cetur. Mitigato autem ægroto, acetum aut nitrum admi-
ſcebimus: copia ipſorum paulatim aucta. At verò negle-
ctas & antiquatas inflationes primùm lixiuio fouebimus:
deinde emplaſtrum quoddam molliēs ac diſcutiens im-
ponemus, quale eſt hoc: Strigmenta feruefacta excolato,
vt pura fiant, & rurſus in ollam mittito, & calcem viuam
velut farinam tritam infarcito, vt lutoſa compages medi
camenti euadat, & vtitor. Hoc verò adhuc efficacius eſt
pharmacum ex ſycomoris compoſitum.

De tumoribus induratis, Cap. III.

INdurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim no
ta eſt vt appreſſis digitis cedant, & cauus locus fiat: du-
rorū verò tumor pertinax eſt, & ad tactum renitens, & ad
ſenſus difficultatem inclinat, vt tādem hi loci in quibus
eſt, ſenſus exortes fiant, & ad oſſis duritiam perueniant, &
nullam omnino curationem admittant. ſed & pili in ipſis
oriri ſoliti, minimè nutriuntur, & exactè glabri fiunt. Du-
ri itaque tumores aliquando ſtatim ab initio conſiſtunt
ac augentur, aliquando verò à medicis inducuntur qui
inflammationes ac eryſipelata vehementer perfrigerarūt
ac adſtrinxerunt, quum tamen tranſacto principio diſcuſ-
ſoria adhiberi debeant. At verò qui ex eryſipelatis fiunt,
cutis duritiam ſaltem præ ſe ferunt: qui verò ex inflam-
mationibus ſuccedunt, ſubiectas etiam carnes inuadunt,
tanto profundius quanto inflammationes eryſipelatis
ſunt profundiores. Inchoantibus ergo duritiis, & debilem
aliquem ſenſum adhuc habentibus, medicamenta emol-
lientia adhibebimus, quæ ſimul moderatè etiam diſcu-
tiunt: & talia ſanè ſunt quæ & molliendi ac diffundendi
vim habent. Nam quæ vehementer diſcutiunt, & ſine
mollitione ſtatim euacuant, manifeſtè quidem tumo-
rem imminuunt, reliquias verò affectionis incurabiles ef
ficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus, quod exa
ctè terreum ac ſolidum eſt, pertinaciter reſtitat. quapro-
pter in hunc vſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ
molliendi ſimúlque diſcutiendi vires habent. Primùm i-
gitur mollientibus vtemur, deinde ad diſcuſſoria proce-
demus, eáque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſi-
derandus tamen eſt & curandi corporis habitus, & affe-
ctionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc verò ſi rectè con
ſideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus
arte carentem, peritiam acquires: prima enim die ſtatim
mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta,
facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti
vim oporteat. Præſtat autē tū ad hos vſus, tū ad reliquos,
ſi rectam curationem peragere velimus, oppoſita medica
menta, validiſſima videlicet ac mitiſſima, præparata ad-
ſeruare, quò pro affectionum diuerſitate diuerſæ mixtu-
ræ fieri poſſint. Ad duros itaque tumores molliendos ca-
prinus bubulúſque adeps commodus eſt. At ſicut tauri-
nus ac hircinus validiores ſunt, ita hœdinus ac vitulinus
A imbecilliores, & ſuillus debiliſſimus. Sed his omnibus
præſtant ad diſcutiendum, non autē molliendum, leoni-
nus, pantherinus, hyænæque ac anſeris. gallinaceus autem
inter ſuillum ac anſerinum medius eſt. At inter medullas
prima eſt ceruina, deinde vitulina. Cæterùm reſinæ odo-
ris non acris, his medicamētis admixtæ viſcoſitatem ex-
hibent, nec tamen molliendi vim auferunt. Commodiſ-
ſima verò omnium reſinarū eſt terebinthina quæ Chia
appellatur, & laricis reſina, liquoris compage nihil ab illa
B differens. deinceps verò pinea & abietina. Verùm ſiccio
res, qualis eſt reſina pin⁹ arida, phyſema priuatim appel-
lata, nimium ſiccant, & propterea ad emollientium me-
dicamentorum compoſitionem inutiles ſunt: ſed terebin
thina ac laricina eligendæ. Pix quoque Brutia quum eiuſ
dem facultatis ſit, in eoſdem vſus recipi poteſt, ſed aridio
rem reprobamus, ſicut etiam bitumen. Habet & maſtiche
Chia vim emolliēdi: Ægyptia verò maſtiche nigra, emol
lit quidem, ſed magis ſiccat ac diſcutit. Thus inſuper non
expers eſt facultatis molliendi, itémque fœnigræci ſemē:
C hoc enim coctum mollire poteſt. quanquam thus quoque
in mollitoriis medicamentis paululum eſt coquendum.
Eiuſdem ordinis ſunt & balneorū ſtrigmenta, butyrū, al-
thææ decoctū. media verò inter lenia & validiſſima, pro-
polis eſt. Validiſſima autem appello, ammoniacum thy-
miama, bdellium, præſertim Scythicum reſinoſum, &
colore nigricans: ſtyracem, maximè pallidum qui calami-
tes vocatur, flauum item ac pinguem. Galbanum enim &
opopanax ſuprā vim diſcuſſoriam, etiam molliūt: verùm
galbanum molliendo, opopanax diſcutiendo præſtat. At-
D que huiuſmodi ſanè mollientium medicamentorum ma
teria eſt. Tu verò libros adeptus medicamentarios, ſingu-
lorum compoſitorum vires ex ſimplicibus expendes, quò
varias pro maioris ac minoris ratione ipſorum differen-
tias cognoſcas, & corporum ſimul ac affectionum differē
tias conſideres, atque ita fortia fortibus, & mitia debili-
bus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo ca-
lido foueatur, & glutinoſa medicamenta appoſita ante-
quam ſpontè decidant, ne remoueantur: imò etiamſi lauā
dus ſit æger, omnino permittenda ſunt. A balneis tamen
E medicatis abſtinentiam conſulo, præſertim quæ alumi-
nis, aut ſulphuris, aut æris qualitatem admixtam habent:
hæc enim huiuſmodi affectib⁹ aduerſantur. Et hæc profe
ctò ſufficere poſſent ingenioſis & in artis operib⁹ aliquate
n⁹ exercitatis viris. verùm quū nō omnes tales ſint, medi-
camenta quoq; vſu & experimentis cognita explicare o-
portet, initio ſumpto ab iis quæ ſummā molliendi vim
obtinent, & paruis etiam inflammationibus commoda
ſunt, quæ aliqua duritia participant. Horum autem ſimpli
ciſſimum eſt parhygrum appellatum, ex ceræ, butyri, &
F colophoniæ æquis portionibus cōſtans. deinde quod Mna
ſeæ inſcribitur, & reliqua eiuſmodi. item helladicum mol
litorium, & quod ex perna præparatur, & quod Lucio in-
ſcribitur ad anchilopas, & reliqua quæ paulo inferius in
hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum
curatio, Cap. IIII.

TVmorum equidem induratorum emollitio ac diſcuſ
ſio prædictis medicamentis perficitur, quæ emollien
tia appellantur. Quum verò partes quædam natura rario-
G res, quædam denſiores ſint, conſequens eſt vt ſingula pro
priis medicamentis priuatim opus habeant. Quapropter
ad tendines ac ligamenta præſtabilius eſſe iudico, vt mol
lientibus medicamentis aliquid adiungatur quod inci-
dendi vires habeat, inter quæ præcipuum eſt acetum. Af-
fecta itaque parte commodis medicamentis præmolli-
ta, huiuſmodi fomentum ſæpe habuit ſucceſſum: Acer-
rimo aceto ignitum lapidem pyritem (ſi haberi poteſt)
aut molarem ex quo molas faciunt, reſtinguo. Deinde ad
excipiendum ſubſtrati lapidis calidum vaporem ab a-
ſperſo aceto emergentem, ligamentum ſiue tendinem
H induratum adhibere iubeo ac commouere. hinc enim
mirificè opem ſentit. Et poſtea rurſus medicamentum
mollitorium impono, & paucis interpoſitis diebus idem
fomentum rurſus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut

tendinis admotione ac commotione, ita ab eleuato vapore duritia resoluta est vt res incãtationi similis videretur. In principio tamen affectam partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdũ fœnumgræcũ, & althææ ac cucumeris syluestris radicem, vel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiã ad alias partes, quæ iãdiu medicamẽta alia expertæ sunt. scio enim esse quædam medicamenta ex aceto parata, quæ post mollientium vsum per integrũ diem imponere soleo: deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. vis enim aceti per interualla locis iam præmollitis admota, crassos & viscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verùm siquis adeò fortiter discutientibus plus æquo vsus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet: residuũ verò ad lapideam naturã mutatum, loco impactum persistet, supra hoc quòd nimius etiam eorum pharmacorum vsus, neruorum essentiam lædit. Quapropter neque frequenter, neque ab initio, neque duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorum ac tendinum duritias vtendum est. Lienis tamẽ partibus duratis, tutus & commodus ipsorũ vsus est. & multi sanè indurato lienis tumori ammoniacum thymiama cũ aceto subactum adhibẽt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationem sufficit. Ego verò etiam carnosarũ partium musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summam eius commoditatem deprehendo. At hoc etiam hic vna tantùm aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendum: & pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddã emolliens cum aceto præparatum. Molliens autem esse oportet, quod cum aceto paratur: siccantia enim primùm quidem prodesse videntur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequenter hoc cataplasmate vti soleo: Althææ radicem tritam ac angustissimo cribro excretam, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. fit autẽ adeps anserinus, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. at si hic quoque defuerit, suillo vtemur. Sed & maluæ agrestis vbique nascentis folia aliquo relato adipe subacta vtiliter apponuntur: quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ, Cap. V.

STrumas appellant *Græci* chœradas, à porcis, in quorũ gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. alii à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis ac inguinibus oriuntur, vbi glandulæ vasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen rarò, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & vasorum complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ comperiuntur. mansuetæ, citra inflãmationem, citra dolorem, moderatam duritiã habẽt: neque enim molles sunt velut tubercula adiposa steatomata appellata, neq; duræ sicut tumores indurati, sed mediam quandam tactus proprietatem habent, & tumorem circumscriptum rotundum ac æqualem: malignæ verò strumæ, inflãmationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionem efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quædam ab altera ipsius parte, quædam ab vtraque oriuntur: quæ-

A dã itẽ statim sub cute superficiẽ habent, quædã circa magna ac nobilia vasa penitus insident. Ortu, quòd quædã velut eleuatæ, quædam infertæ oriuntur. & eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: infertæ verò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & vna & plures generantur. Vasorum complicatione: quædam enim venas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habẽt.

Paruæ igitur strumæ facilius curãtur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. at verò malignæ incurabiles sunt. Quũ enim omnes huiusmodi strumæ canceratæ ac vasis refertæ sint, B si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculũ imminet, supra hoc quòd penitus insidentes rescindi nõ possunt. Vasa enim nobilia, venas videlicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma velut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiariæ, facilius curantur quàm profundæ. deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. vocales tamen neruos in his diligẽter vitare oportet: multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, vocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero C voce priuarũt. nã supra nerui recisionẽ, vocalia instrumẽta denudata, & inter curãdũ perfrigerata, vocis actionem amiserunt. Pro multitudine verò, certum est vnam facilius quàm plures curari posse: sicut quantum ad ortũ attinet, lõgè citius curantur eleuatæ quàm infertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabilium strumarum curatio fit per chirurgiã. Ægrum igitur prostratum decumbere oportet. sedens enim facilè animi deliquium incurret. Postquam igitur decubuerit, cruribus inter se cõpositis, caput à ministro detineatur. deinde cutis tumori D incumbẽs recta vel obliqua sectione incidatur. sectio enim trãsuersa collo incommoda est, quum vasa & nerui rectà porrigantur. Neque vno impetu tota cutis crassitudo dissecetur. nihil enim violentè fieri debet. Et in paruis quidẽ tumoribus simplex sectio fiat: in maioribus autem ad myrtei folii figuram cutem rescindes, tum vasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora, facilè discernes: postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tum scalpello detrahes. Quòd si inserta fuerit, attentè res peragẽda est, ne E per incuriam, sanguinis eruptio fiat, atque ea gratia vnum tantùm sectionis labium hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellum separetur. Et vbi ex vna parte cõnexa fuerint disparata, in altera idem fiat. deinde tota basis diligenter, propter neruos & vasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trãsuersa fit ob cutis reduplicationẽ. peracto opere, si sanguis erumpat, medicamenta sanguinem sistentia suprà relata adhibeantur: sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana vino F imbuta adalligetur. postridie permissis ligamentis, locus vino & oleo perfundatur, & hoc vsque ad tertiam aut quartam diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur: & curatio reliquis vlceribus communis fiat. Ad repurgandum autem & incarnandum, ac cicatricem inducendam, theriaca efficacissima est. Cæterùm inchoantes strumas tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis dissoluere ac discutere conabimur. & sanè curatio ipsarum similis est ei quã ad induratos tumores paulo antè retulimus. primùm enim mollire, postea G discutere oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmenta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser, aut calcem viuam cerato cyprino aut irino exceptam imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito. aut clibani testam cum aceto terito, & velut ceratum efficito: aut corticem radicis mandragoræ cyprino aut irino cerato excipito. hoc equidem efficacissimum est.

Aliud, strumas erodens: Sandaracham cum adipe caprino aut bubulo, aut calcẽ cũ eodẽ imponito: aut H nasturtiũ cũ cerato. Aliud. Succũ Cyrenaicũ, aut, si haberi nõ potest, laser cũ melle Attico ad cerati cõpagẽ illinito.

Aliud, rumpens strumas. Pumex cum aceto tritus, strumas rũpit ac desiccat. Aliud. Semen nasturtii & lo-

mentum aqua ſubigito,& quotidie bis imponito.& poſt eruptionem eodem vſque ad exactam ſanitatem vtitor.

Aliud. Vrticæ ſemẽ cũ vino tritũ,rumpit,repurgat,incarnat,& cicatricem inducit. Aliud. Groſſos,præſertim caprifici,cũ axũgia imponito. omnẽ enim tumorem diſcutiũt. Aliud. Recrementũ ferri cũ oleo,aut bdelliũ cum melle,linteolo inducito,ac adhibeto : & quinq; diebus tranſactis ſoluito, & ſpongiis locum foueto, cauens ne oleo inquinetur . oportet autem bdellium ad prunas cum melle ſubactũ optimè diſtendi,atque ita applicari. Aliud. Pſyllii lomenti, ſeminis vrticæ pares portiones pice liquida excipe,ac vtere. Aliud. Oſtreorum teſtas vſtas ac minutiſſimè tritas inſpergito, loco prius vino ex ore conſputo. atque hoc frequenter facito. Emplaſtra etiam adhibeantur, quæ paulo inferius deſcribentur. At quod ex achate lapide præparatur,ad ſuppurandum,rumpendum,perſanandum,commodiſſimum eſt.item quod pardalis appellatur,ſuperius ad hydropicos relatum. Strumis inſuper laborantes viperarum eſu magnopere iuuantur,quemadmodum de elephanticis diximus.item ſi laſer quotidie ieiuni ciceris magnitudine vorauerint. Aluum etiam facilè ſolubilem habere oportet, & tenui victu vti, vomitúmque frequenter ciere, & pituitam per os detrahere,ac caput reſiccare.Cataplaſmata quoque ſincipiti adhibenda ſunt quæ mediocres puſtulas excitare poſſunt,velut eſt capparis radix cum polenta,ac reliqua huiuſmodi.Smegmatis item ac puluillis eiuſdem facultatis vtendum eſt.

De bronchocela,hoc eſt gutturis tumore, Cap. VI.

BRõchocele appellatur tumor in gutture oriẽs: omnis enim tumor apud antiquos cele nũcupatur.nomen igitur cõmune eſt,ſed ſpecies tumorũ differunt.Quidã enim meliceris à melleo humore,quidam adipoſus,quidã pultaceus,quidam canceratus appellatur. Aliquando etiã propter localẽ vaſorũ dilatationẽ oritur , quomodo frequentiſſimè ex partu contingit, quum in vehementiſſimis doloribus puerpera ſpiritum violenter detinuerit.conſtátque vaſorum huius loci dilatationem incurabilem eſſe,quemadmodum etiam tumorem in ſcirrhum induratum, malignúmque ac magnitudine ingentem. Verùm reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedẽtes facilè ſanãtur. Chirurgia verò præſenti tumori cõueniens fit, ſiue meliceris, ſiue adipoſus,ſiue pultaceus tumor fuerit. At verò quæ gutturis tumores diſcutiũt,ſunt, bdellium cum melle tritum,calx cum axungia,laſer cum ſulphure,lixiuium cum melle,ſtercus caninum cum aceto. Aliud. Calcem viuam, ammoniacum, bdellium, teſtam clibani vſtam,æruginem, ſulphur viuum, paribus portionibus cum aceto terito,& axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud Adamãtii. Gallarum vnc.I.lapidis pyritæ drach.III.pyrethri drach.II. nitri dr. I.ſilphii ſeſquidrach.ſandarachæ drachm.II.terebinthinæ drach.II.ceræ,picis,ſing.drach.tres,axũgiæ veteris drach. duas,aluminis liquidi vnc.I. arida è vino ac ſapa terito, & liquabilia liquefacta admiſceto,ac vtitor. Aliud. Spumæ argenti,æris vſti,ſing. drach.VIII. olei antiqui dr. C.reſinæ pinus drach.XL.galbani,ammoniaci thymiamatis,ſing.vnciam vnam , aluminis ſciſſilis, mannæ thuris, ſing.drach.IIII.oleum cum ſpuma argenti coquito,& medio cocturæ tempore æs tritum inſpergito,& bullire ſinito donec non amplius inquinent.deinde liquabilia liquata adiicito,& ab igne ſublatis pollinem thuris ac alumen admiſceto,ac vtitor. Aliud. Silphii,ſimilaginis,ſing. drach.VIII.calcis viuæ drach. XVI. ſandarachæ drach. XII. mellis quantum ſatis eſt.præpara,ac vtere. Ad laxatos autẽ tumores qui ſub mento oriuntur, iridem Illyricam cum aqua tritam adiecta modica rubrica, ter ſingulis diebus illinito:eſt enim medicamentum inſigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ, Cap. VII.

ATheroma eſt tumor concolor,citra dolorem,in tunica neruoſa,humorem pulticulæ ſimilẽ quæ ex farina cocta fit,& athera *Græcis* appellatur,continens.Aliquan- A do autem vnà cum pultaceo humore, lapidoſa quædam duráque corpuſcula , & alia tanquam ſulphuris ramenta reperiuntur: aliquando velut manſa gallinarum oſſicula. inuenimus etiam aliquando velut pilos craſſiſſimo humori complicatos.Philoxenus autẽ dicit,ſe aliquando reperiſſe animalia in humore culicibus aut muſcis paruis ſimilia.Eſt autem atheromatis tumor ſpecie & figura oblongus ſublatúſque,& ad compreſſionem digitorum, ob humoris craſſitudinem, tardè cedens, & amotis digitis tardè reuertens.Meliceris autem eſt pellicula neruoſa,te- B nui humore inſtar mellis referta,ſimiliter citra dolorem conſiſtens , differens ab atheromate figura & humoris eſſentia. nam & figura rotundior eſt,& humoris eſſentia tenuior.& huius tumor magis extenditur, & ad digitorum compreſſionem celerius cedit,& amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterùm pro chirurgiæ ratione nihil refert,ſiue pultaceus,ſiue melleus,ſiue fæculentus humor,aut cuiuſcunque eſſentiæ,fuerit contentus. Vnus enim ſcopus propoſitus eſt,vt tunica ſiue pellicula humorem continens auferatur.Sed id conſiderandum eſt quòd C tumores quidam ſunt eleuati,& ad motum ac contactum expoſiti faciléque curabiles : quidam contrà inſerti, & ad motum non expoſiti,& in chirurgiæ aggreſſione ſummã diligentiam expetentes, propter imminentes ſanguinis eruptiones ac neruorum puncturas.Plerique enim chirurgi ob imperitiam,etiam neruos ſubſtratos cum huiuſmodi tumoribus recidunt.Chirurgiam itaque aggreſſuri,ægrum in ſella locabimus.& ſi paruus fuerit tumor,ſimplicem ſectionem faciemus,velut in ſtrumis diximus: ſi verò maior,ad myrtei folii figuram pro tumoris ratione cu- D tem incumbentem reſcindemus.Sed neque hîc vno impetu tota ſectio fiat, ne pellicula humorem continens diſſecetur ,& humor euacuetur. ſi enim euacuatus fuerit, & tumor conciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit.Summa itaque diligentia pellicula paulatim excorianda eſt, nihilque de ipſa circa baſin relinquendum ne malum regeneretur.Poſt ablatam pelliculam, labia ſectionis committimus,& ſi plus æquo laxa fuerint,redundantem cutem reſecamus,deinde ſuturis labia connectimus.Illud porrò animaduerſione dignum eſt,vt ſi in ca- E pite huiuſmodi tumor fuerit, poſt ablatam pelliculam, membranam os ambientem ſecemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere, in paruis tumoribus, quum paruam ſectionẽ fecerimus,nulla difficultas imminet,& ſtatim poſt ſuturam ſplenium glutinatorium inflãmationibus arcendis idoneum adhibemus. qui verò adhuc cruenti ſunt,& glutinari non poſſunt,in his ex maioribus interuallis ſuturas fieri oportet,vt oblonga ſectionis figura fiat:deinde linamenta indere, & puris generationi ſtudere,quemadmodum ſuperius de abſceſſibus docui- F mus.At verò ad eos qui chirurgiã recuſant, medicamentis tumorem diſcutientibus vtemur. Emplaſtrum ad meliceridas. Paſſarum vuarum vinaceis ademptis lib.I.cumini leuiſſimè ſecti ſeſcuncẽ, nitri quadrantẽ. omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac adalligato. At ſi tenſiones ex conſtrictione remittere oportet,cerato excipito, ex oleo ſicyonio & pauca maſticha præparato. Aliud ad meliceridas,& ceria, id eſt *fauos* appellatos tumores, cõmodum: Squamam æris & pollinem paribus portionibus ad malagmatis formam ſubigito ac adhibeto. A- G liud, ad meliceridas & ſteatomata. Ceræ,terebinthinæ, ſquamæ æris,ſing.ſextantem,ſulphuris viui,nitri, ſingul. vnciam vnam,radicum ſiccarum cannabis ſylueſtris drachmas trigintaquinque,&,ſi defuerint, ariſtolochiæ tantundem:olei antiqui libram vnam. Radices per triduum aqua madefactas & cõtuſas in oleo coquito donec torrefiant:deinde ipſis abiectis,cætera quæ liquari debent liquata admiſceto,& arida ex aceto trita adiicito,ac vtitor.

Aliud diſcuſſorium ad meliceridas. Salis ammoniaci,ſpumæ argenti ceruſſæ,ſing.libram vnam, ceræ, tere- H binthinæ,galbani,opopanacis,ſing.vnciã vnã,rubricæ ſinopicæ ſeſcuncem,aceti heminam,olei antiqui libras III. ſpumã argenti,ceruſſam, & ſal læuiſſimè trita in oleo coquito,deinde rubricã aceto tritã adiicito,& liquabilia liquata affundito,omnibúſq; ſimul ſubactis ac perfrigeratis

opopanacem ac galbanum aceto diſſoluta admiſceto,ac vtitor. Aliud ex aſellis paratum ad ſtrumas & meliceridas: quod etiam cicatricem inducit. Aſellos ſub hydriis ſtabulantes ducentos, oſtreorum vſtorum drachm. quatuor,rubricæ ſinopicæ drach octo, terebinthinæ lib. vnam. oſtrea & rubricam primùm ſeorſim,deinde ſimul terito, & tum aſellos adhuc viuos adiicito,ac ſimul terito,& poſtea cum terebinthina ad calidum cinerem lentè coquito, donec non amplius inquinet: ſublatúmque ab igne medicamentum in mortario ſubigito,ac adhibeto, & quinta die exſoluito. poteſt tamen locus ſubinde prolui ac rigari acèto.

De ſteatomatibus,hoc eſt tumoribus adipoſis, Cap. VIII.

STeatoma eſt tumor præter naturam,adipem in ſe continens, malè concolor, & tactu lenis, & in principio quidem puſillus,ſed temporis progreſſu ampliatur.pleraque verò ſteatomata baſin habent ampliorem, ratóque contingit vt baſis anguſtior, & apex amplior reperiatur. Differt à ſtruma,tactus mollitudine.qua nota etiam à meliceride & atheromate diſcernitur.Curatur & hic per chirurgiam,ſectione pro tumoris magnitudine fiente, ſimplici,aut ad myrtei folii ſimilitudinem: atque hîc liberè cutem incidimus.Non enim ſicut in atheromate ac meliceride tunicæ ſectionem formidamus. Nam pinguedo adipoſa etiam ſi ſecetur non effluet: verùm illud negligendum non eſt(quod in ſtrumis quoque prædiximus) ſi ſteatoma eleuatum fuerit,in circuitu & ſubter excoriari oportere:in circuitu per ſcalpellum, ſubter verò digitis. inſertum verò in ambitu & ſubter incidendum eſſe.Peracto opere,vulneris labia ſuturis conſtringãtur,vt melius glutinentur. aut linamenta profunda indantur,&curatio ad puris generationem adhibeatur. At verò ſi ſteatomata apicem amplum, & baſin anguſtam habuerint, omiſſis ſuperuacuis,tota à baſi reſcindemus. hic enim chirurgiæ modus expeditiſſimus eſt, & vlcus paruum ac planũ fiet,& curatio compendio tranſigetur. Cæterùm ſteatomata diſcutiuntur,floribus buphthalmi cera & oleo antiquo exceptis.Idem facit & cyclamini radix axungia veteri excepta.poſſunt & emplaſtra ad meliceridas præſcripta adhiberi, præſertim quod ex ſulphure & nitro paratur,& ſimilia inferius referenda.

De ganglio, Philagrii, Cap. IX.

GAnglium eſt nerui nodoſa coactio ac tumor,ex plaga aut labore obortus, ratóque ſpontè proueniens, manuum iuncturas ac talos frequentius occupans: rarius cubitum & caput. fit & in aliis partibus..Quantum ad notas attinet, tumor eſt inæqualis,paruus, dum comprimitur ſtupidum ſenſum exhibens. differtque à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & reniſu, & quòd nõ orbiculatim velut illa tranſfertur, ſed dextrorſum ſolùm ac ſiniſtrorſum pro nerui ſitu flectitur. Cæterùm à gangliorum chirurgia abſtinemus, præſertim ſi in manibus fuerint ac pedibus, & medicamentis tantùm curamus. Ad hanc rem ammoniacum iuxta ignem ad emplaſtri compagem emollitũ imponitur, & lamina plumbea tumori æqualis ſuperponitur,& ne hinc & inde labet,arctis vinculis media conſtringitur. Tranſactis aliquot diebus vbi ganglium fuerit emollitum, nulla rei mentione ad ægrum facta,ſtatim dum adhuc calet locus, vincula tollimus,& pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipſi parti iniectos comprimimus,& ganglium confeſtim diſſoluitur. Vtere etiam mollitoriis emplaſtris,præſertim eo quod ex pſyllio,pice,maſticha nigra, ſtercore columbino,& malua ſylueſtri præparatur. vtere & Lucii malagmatis ad contractos articulos deſcriptis. Cõmodum eſt etiam hoc: Ceruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ſingulorum lib. vnam, ceræ ſextantem,ammoniaci thymiamatis,galbani, ſingulorum vnc. vnam. Ceruſſam cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde ammoniacum tritum,poſtea reſinam & ceram:poſtremùm galbanum præmollitum adiicito. alii reſinæ quincuncem,ceræ autem trientem coniiciunt.

De vaſorum dilatatione, Cap. X.

A VAſorum dilatatio, quam aneuriſma *Græci* vocant,in
qualibet corporis parte fit,ſed in gutture frequẽtius,
vbi tumorem branchocelam appellatum producit.Accidit ſæpiſſimè mulieribus in partu, propter violentam ſpiritus detentionem:ſed & in capite circa arteriarum locos,
& in reliquo corpore vbi arteriæ vulnerantur: ſicut quando imperiti medici venam cubiti ſecturi, ſimul ſubiectã
arteriam diſſecant. Oritur autem omnino vaſorum dilatatio,aut dum ſanguis &ſpiritus ex arteriis perſultant,aut
dum oſcula ipſarum aperiuntur,aut dum rumpuntur. ſan-
B guis autem & ſpiritus paulatim excreti ſub cute colligun-
tur. Notæ aneuriſmatis ſunt, tumor paruus aut magnus,
concolor,citra dolorem,ad tactum mollis,ſpongioſam laxitatem præ ſe ferens: & ita ad digitorum compreſſionẽ
cedens vt propemodum euaneſcere videatur: verùm amotis digitis citiſſimè reuertẽs, id quod in menti aneuriſmate & reliquis quæ ſine vulnere fiunt, præcipuè videre datur. At vbi arteriæ vulnus præceſſit, & deinde coaleſcente cute vaſorum dilatatio acceſſit,tumor non ſimiliter mollis occurrit.Sãguis enim copioſior ſpiritu eſt, qui
C in grumos coit, & tumorem extendit. atque hæ quidem
ſunt notæ.Quantum verò ad curationem attinet,ſciendũ
deplorata eſſe aneuriſmata apud chirurgos, quæ gutturi
ac capiti accidunt.Simul enim cũ aneuriſmatis ſectione,
abundantiſſima ſanguinis eruptio contingit, cum qua
etiam vitalis ſpiritus ſimul erumpit,vt homo ſæpe in medicorum manibus deficiat. At verò quod in cubiti cauitate fit aneuriſma,hoc modo per chirurgiã aggredimur.
Primùm arteriam ſupernè ab ala ad cubitum per internam brachii partem delatam ſignamus:deinde in eadem
D interna brachii parte ſimplicem ſectionem,tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, vbi
maximè ad tactum arteria occurrit, atque ea paulatim
denudata,deinceps incumbentia corpuſcula ſenſim excoriamus ac ſeparamus,& ipſam arteriam cæco vncino attractã duobus fili vinculis probè adſtringimus,mediámque inter duo vincula diſſecamus, & ſectionem polline
thuris explemus,ac linamentis inditis congruas deligationes adhibemus.Poſtea verò tumorem in cubiti cauitate ſiue flexura ſecuri ſecamus, nihil amplius verentes
E ſanguinis eruptionem. Tunc grumis euacuatis, arteriam
vnde ſanguis prodiit perquirimus, & repertam vncino
attractam ſicut priorem conſtringimus ac diſſecamus,
rurſúſque thuris polline ſectione expleta,puris generationem procuramus. Cæterùm ad gutturis aneuriſmata, emplaſtrum è cupreſſo inferius inter diſcuſſoria medicamẽta deſcribendum commodè adhibetur.

De ceriis,hoc eſt fauis, Cap. XI.

CErium tumor eſt vlceratus,incumbẽtem cutem perrodens,ita vt ex foraminibus melleus humor excer-
F natur:quapropter tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris ſpeciem, cerium, *hoc eſt fauus* appellatur. frequenter autem in muſculoſis locis,in articulis, &
plantis pedum oritur.ſæpe etiam ſextam colli vertebram
occupat,& aliquando etiam coſtas inuadit. Si verò in capite generatur,primùm reliquis partibus, deinde caluæ
etiam putredinem tranſmittit.Proinde in principio ſubſcriptis medicamentis curationem tentabimus. Quibus
ſuperatis,partes corruptas,præſertim in capite,reſecare oportet, deinde membrana caluam ambiente diſſecta,
G os caluæ deradere, tum ferreis cauteriis labia ſectionis
exurere, ita vt caluam ne attingamus, id quod etiam in
aliis diuturnis affectionibus fieri debet. Poſtea medicamenta ad nomas deſcripta adhibenda ſunt: quale eſt ſiccum ex charta vſta præparatũ, & paſtillus è lana ſuccida,
ac reliqua huiuſmodi. Lenticulam quoque coctam, cum
malicorio aut oliuæ foliis imponemus.Sedata autem noma,curatio reliquis vlceribus communis fiat. At verò incipientibus fauis commoda hæc ſunt:Sulphur & ordei farinam aqua mulſa coctam imponito. aut adipis ſuilli,te-
H rebinthinæ,& mellis pares portiones ad congruam compágem coctas adhibeto.At vbi aperti fuerint,ſulphure viuo cum pice liquida vtitor. aut erui farinam cum melle
impone. aut ſquamæ æris,pollinis thuris, paſſarum vuarum,pares portiones ſimul tritas adhibe. Ad ampliores

autem fauos;ficus probè tritas apponito.Ego verò lenticulam coctam, cum malicorio ac melle ſubactã,imponere ſoleo, & ſi inflammatio adſit, modicum panis adiicio. Sedata verò inflammatione, malagma Helladicum, aut emplaſtrum melinũ Serapionis, aut Paſionis, aut Venus appellatum adhibeo. Molliora autem adhibenda medicamenta eſſe oportet,propter moleſtias ex duris oborientes.ſi itaque durius fuerit,cum oleo emolliendum erit.

Emplaſtra ad cruenta vulnera glutinanda,& ad multos vſus commoda,
Cap. XII.

ATractylis,quam aliqui androſæmon vocant, herba eſt aculeata,humorem ſanguineum reddens, ſi folia eius comprimantur. Hanc radicitus euulſam & in vmbra ſiccatam terito,& anguſtiſſimo cribro excernito,& de ea accipito trientem: colophoniæ ſeſquilibram , olei dulcis trientem:æruginis ſextãtem,ceræ beſſem . oleum,ceram & colophoniam liquefacito & excolato:deinde æruginẽ, & poſtea herbam tritam ac cribratã adiicito, tum omnia ſimul in frigidam aquam coniecta manibus ſubigito, & in eadem frigida per totam noctem ſinito , ac deinceps ad cruenta vulnera in quacunque corporis parte reponito ſiue in infãtibus,ſiue in adultis fuerint. Facit & ad vlcera antiqua, ſectiones, ictus, ſugillata, & ex frigore dolores. Exterit cruſtas,& cætera quæ in vlceribus difficulter repurgãtur. lepras item ac vitiligines curat. Etenim femur cuiuſdam enſe diſſectum ita vt vulnus vſque ad inguen penitiſſimè progrederetur,quum per quatuor menſes æger decubuiſſet, neque glutinationis initium appareret, hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite vſque ad talum vulneratam,inflammatione prius mitigata, cum cataplaſmate ex lomẽto paſſo, vino mulſo & roſaceo,intra paucos dies perſanaui. Ego verò,inquit Philagrius,cum Iſide emplaſtro antiquos ſinus, non inflammatos, & repurgatos,ac vino mulſo elotos,ad vires videlicet exſiccandas , feliciter curaui . Illud verò conſtat,fiſtularum ſinuúmque ligamenta à ſuperioribus partibus ad inferiores moderata conſtrictione ducenda eſſe, quò humores in cauitatibus deliteſcentes ad oſculum vlceris exprimantur. Viride Andromachi hecatontodrachmon vocatũ: Ammoniaci thymiamatis drach.octo,ſquamæ æris drach.duodecim , pollinis thuris drach.ſedecim,reſinæ pinus drach. duodecim, adipis vitulini drach.quatuordecim,terebinthinæ drach. octo, ceræ drach.triginta,olei drach.octo, aceti quantum ſatis eſt.Hoc magna vulnera glutinat,ſordida vlcera exterget, craſſáque ipſorum labia deterit,ſinus contrahit, diſcuſſoriam ac repulſoriam vim habet: & cum cerato linamentis illitum ac inditũ caua vlcera incarnat. Viride quod Iſis appellatur, à quibuſdam Hermoni ſacerdoti inſcriptum.Hoc ad multos vſus commodat,& ad omnia vulnera,præcipuè capitis vnà cum oſſibus diſſectis.Sanat enim citra deſtructionem ac perforationem. facit etiã ad puncturas,aculeos infixos,hominum ac canum morſus . ad viperæ item ac ſcorpionis,draconiſque marini,ac paſtinacæ venena.& ad artuum fracturas cum vulnere. citius enim ac ſecurius callum obducit. Facit ad fiſtulas omnes recentes,& antiquos ipſarum receſſus,ſinus, tubercula,parotidas, mammarúmque ac alarum abſceſſus , aut vt ne fiant,aut vt facti curentur , commodum ſaniei effluxum nobis procurantibus.idem ſtrumas aufert cum tunicis celerrimè ſuppurans.Fronti verò impoſitum fluxiones oculorum ſiſtit.Liuores delet, gangrænas obliterat , putredines repurgat . & in ſumma efficax eſt medicamentum ad omnia: Ceræ drach.centum , colophoniæ drach.ducentas,(alii cẽtum)ſquamæ æris rubri,æruginis raſæ, ariſtolochiæ rotundæ,thuris,ſalis ammoniaci,ammoniaci thymiamatis,æris vſti,ſingulorum drach. octo, aluminis vſti drach.ſex,aloes,myrrhæ,galbani, ſingulorum drach. duodecim , olei antiqui lib. vnam vel ſeſcuncem , aceti quantum ſatis eſt. atque hoc quidem emplaſtrum abſolutè Iſis appellatur . Verùm Iſis quæ Epigono inſcribitur,etiam radicis dracunculi drach.octo,recipit: qua Galenus ſe vti dicit . Sola enim dracunculi radix per ſe tuſa ac probè trita ad puluilli formam , maligna vlcera curat.

A Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adiicito , & liquabilia liquata ad ipſa in mortarium affundito, ſubigito ac vnito , & vtitor aliquando puro,aliquando mixto ac diſſoluto. Ad vlcera enim ſordida adhibetur medicamenti pars vna , cerati verò roſacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modica exterſione opus habent, medicamenti pars vna, cerati partibus tribus admiſcetur. Emplaſtrum Machærionis celebre,& ad multa cõmodum.Cõgruit ad relata omnia. ſed & recentia vulnera glutinat, & ab inflammatione
B tutatur,& præſertim quæ contuſa ſunt. Facit & ad canis rabidi morſum ſpatioſiore loco impoſitum, & aſſiduè permutatum.facit ad omnem nomen ac vlcera depaſcentia, & ad aurium ac pudendorum vlcera. in oſſibus autem denudatis carnem auget. competit & narium vlceribus. diluitur autem roſaceo. Ariſtolochiæ rotundæ, galbani, æruginis raſæ,opopanacis,iridis Illyricæ,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſingulorũ drach.octo , terebinthinæ, ceræ,olei omphacini,ſingulorum ſeptuncem & vnciæ dimidium.Olei dimidium cum ærugine terito, & reliquũ
C cum cera ac terebinthina coquito : opopanacem autem cum aceto diſſoluito & ſimul ſubigito omnia,ac vnito.

Emplaſtrũ cephalicum ex herbis, ſine perforatione. Squamas diſparat,& oſſa corrupta educit . verùm oſſibus præraſis adhibere oportet . Idem ad recentia vulnera facit,& nomas linamentis inditum repurgat : cum roſaceo verò cerato replet, vna eius parte ad duas cerati admixta. facit & ad carcinomata ac putrida vlcera . exterit lepras, furunculos diſſoluit,ſtrumas ſuppurat & expurgat.conuenit podagricis , & tophaceas ipſorum duritias diſſoluit.
D Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corniculati,foliorum tenerorum hyoſcyami, marrubii viridis, ſingulorum drach. quinquagintaſex , ſquamæ æris rubri drach.vigintiquinque,mannæ thuris drach.viginti,reſinæ pinus ſiccæ drach.ſedecim,aloes drach.ſex , aluminis ſciſſi & rotundi, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci,ſingulorum drach.quatuor,ceræ drach. centum,olei veteris heminas duas ſiue vncias vigintiquatuor, aceti quantum ſatis eſt.Herbarum folia in pila leuiter tundito vt ſuccus non exprimatur:deinde in mortarium con-
E iecta minutiſſimè terito. Et in alio mortario , ſquamam, pollinem thuris,reſinam pinus,alumen, aloen, ſalem , & ammoniacum thymiama, ad ſolem ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinẽ cum aceto terito, & admixtis herbis omnia ſimul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactáque ac eraſa adiicito,ſubigitóque ſimul,ac vtitor. Emplaſtrum Heſtia, id eſt *Veſta* appellatum , quod etiam ex *Græci* nominis ἑστία literarum calculo,drach. DXVI.inſcribitur,& ad Nechepſonem regem refertur.Conducit ad omne vulnerum genus . ad neruorum puncturas per ſe ſufficit . o-
F mnem oculorum deſtillationem pro glutinamento appoſitum reprimit. Venenum virus eiaculantium beſtiarum exugit,ita vt emplaſtro adhærens comperiatur . nomas item & fiſtulas ac vlcera maligna repurgat & ad cicatricẽ perducit . narium ozænas ſanat cum aceto.facit &ad ſtrumas, & tumores induratos. aut enim diſcutit ipſos , aut rumpit,vt admireris. varices ſanat,ſagittas & aculeos extrahit. Spumæ argenti,ceræ,ſingulorũ drach.ſeptuagintaquatuor , terebinthinæ drach. ſedecim , ariſtolochiæ, propolis, galbani, ſingulorum drachm.viginti, æruginis
G drach.decem,gallarum, radicis chamæleontis nigri, ſingulorum drach.vigintiquatuor, olei ſextar. quatuor, adipis vitulini drach.quadragintaocto,aceti drachm.vigintiquatuor,ſucci braſſicæ drach.octo,ſerapiadis triteſticularis drach.ſedecim,ſucci medullæ arũdinum drach. duodecim. oleum,ſpumam argenti,& adipem ſimul coquito donec probè vniantur: deinde ceram, reſinam,galbanũ. propolin prius cum modica cera in mortario tuſam adiicito, & ab igne ablatis,ariſtolochiam , gallam, radicem chamæleontis addito: æruginem verò cum ſuccis & ace-
H to tritam,reliquis,vbi iam tepuerint , poſtremùm admiſceto , omniáque ſimul in mortarium coniecta ſubigito, ac manibus emollito. & vtere tanquam admirando. Aliud,ad cruenta vulnera glutinanda, Purpura inſcriptum: Spumæ argenti,olei dulcis, ſingulorum libras duas,picis,

ceræ,colophoniæ,ſingulorum vnc.ſedecim, radicis ſymphyti minutiſſimè tritæ ac cribratæ ſextantem, ſanguinis draconis ſextãtem,aquæ marinæ vnc. viginti.oleum, ſpumam argenti, & aquam marinam ſimul coquito, donec non amplius inquinent: deinde liquabilia liquefacta adiicito,& ab igne ablatis draconis ſanguinẽ ac ſymphytum addito,& perfrigerata manibus ſubigito, ac in maſſas efformato.Cæterùm ſanguis draconis in India ex herba dracũculo appellata colligitur. Phœnicinum Galeni: Spumæ argenti læuiſſimè tritæ libras tres, adipis ſuilli inſulſi antiqui libras duas, olei antiquiſſimi libras tres, chalcitidis crudæ trientem. Spumam argenti tritam ac cribratam, rurſus cum chalcitide in mortario exquiſitiſſimè conteres: deinde oleum in ſole admiſcebis,vt liquidum medicamentum permaneat. tum adipem exemptis fibris in mortario tuſum, quò facilè liqueſcat,ad ignem liquefacito, & excolato donec puriſſimus euadat: atque eius ita præparati lib. duas in mortario diligenter cum cæteris permiſceto. Deinde omnia ſimul in cacabum tranſfuſa coquito,ac palmæ ligno agitato. ſufficiet autem tibi ramus vnus magnus, vt craſſiore eius parte ad agitationem ſpathulæ vice vtaris. Adhærentes autem craſſæ eius parti ramulos vtrinque exortos reſecabis,& corticem detrahes, & in tenues partes conciſos in medicamẽtũ coniicies, vt ibi ſuccus ipſorum excoquatur.Hæc verò ſegmenta palmæ, tum demum iniicies vbi medicamentum cerato ſimilem compagem habuerit.Si enim à principio inieceris, ſuccus per decoctionẽ conſumetur,quem ob vim adſtrictoriam permanere volumus.Sed & ipſius ſpathæ qua pharmacum verſatur pars infima in coctura arefacta,reſiccanda ac abiiciẽda eſt, ac reſidua vtendum,atque hoc ſæpe faciendum eſt, vbi fuerint reſiccata.Vbi verò pharmacum non amplius inquinarit,priuſquam exareſcat ab igne tollatur, & exemptis omnibus rami ſegmentis agitetur donec frigefiat.Deinde in mortarium tranſlatum, ac manibus ſubactum, in maſſam redigatur.Hoc ad cruẽta vulnera,& vlcera ægrè cicatricem accipientia vtimur, & oleo dilutum in ſinus fundimus. Conuenit partibus omnibus inflammatis & podagris,quo tempore dolores non vehementer vrgent, & irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus eſt. facit ad inguinum tumores, tubercula, ambuſta, perniones,contuſa,fracta,& omnes fluidas affectiones. At verò ſi chalcitidis ſeſcuncem inieceris, longè efficacius fiet ad ampla vulnera glutinanda,& ad cicatricem inducẽdam. ſed non ita inflammatis conueniet. In diſſoluendo verò pharmaco hanc proportionem ſeruabis, vt medicamentum paululum olei quantitatem excedat,præſertim æſtatis tempore, vt ſit medicamenti quidem dextans,olei verò dodrans. Emplaſtrum duplicis coloris: Æris vſti quadrantem,aluminis ſciſſi vnc.vnam,colophoniæ,adipis ſuilli recentis,ceræ,ſingulorum lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Emplaſtrum ex aqua & oleo: Spumæ argẽti,olei ſynceri,aquæ puræ, ſingulorum libras duas. argenti ſpumam cum oleo & aqua in mortario exquiſitiſſimè terito, deinde ad prunas aſſiduè verſata coquito, donec non amplius inquinent. Hoc moderatè refrigerat, & ideo partibus vlceratis nihil influere ſinit, & quod iam influxit,repellit.Deficcat etiam ac diſcutit & vlcera ad cicatricem perducit.Vtimur eo ad mulierum, infantium, eunuchorum,ac cætera corpora quæ molles ac albas carnes habent.Efficitur autem adeo glutinoſum vt ne ablutum quidem detergi poſſit.Sed vlceribus cicatrice includendis præcipuè commodum eſt, vt adhibitum multis diebus adhæreat. cuius facultatis eſt & parhygrum appellatum, & reliqua huiuſmodi. Emplaſtrum ex vino & oleo: Spumæ argenti lib. vnam, vini & olei, ſingulorum lib.tres.Spumam argenti in mortario ſub caniculæ ardore per dies quindecim,cum vino antiquo dulci terito,tantum vini inſtillando quantum exſiccari poteſt, & poſt prædictos dies oleum ac vinum affundito,& coquito ſimul aſſiduè agitando,donec non amplius inquinent, & vtitor.Hoc ego medicamentum oleo dilutum ad vlceratas affectiones adhibui,& ſinus glutinaui. & femur diu induratum perſanaui,& optimum etiam ad vulnera cruenta cognoui. ad ſinus verò & duritias,ſolidũ prout habet impoſui. Emplaſtrum ex aceto & oleo. Spumæ argenti libr.vnam,olei antiquiſſimi libras tres, aceti albi acerrimi libras tres.ad lentum ignem aſſiduo verſatu coquito,obſeruans ne in grumos coeant: & per integrum diem ebullire finito,donec nigreſcat ac ſplendeat medicamentum. Enitendum eſt autem vt reuera non inquinet. facilè enim imperitis imponit. nam in frigidam aquam diffuſum,duriſſimum ſtatim euadit: ſed poſtea digitis diutius ſubactum remolleſcit, languétque ac rurſus inquinat. proinde non prius ab igne remouebis, donec compertum habueris non amplius inquinaturum. Habet hoc ſummas exſiccandi vires, & ideo cruenta vulnera glutinat. vlcera curatu difficilia,& fiſtulas incipientes ſanat.Ego enim cum eo fiſtulam pueri à parotide exortam ſanaui,quæ ſemeſtris exiſtens vſque ad mandibulæ articulationem progreſſa fuerat.Sed & mulieres & adoleſcentulos eodem curaui & induratos muſculos emolliui. Tribus autem diebus tranſactis,ſoluere hoc oportet, & nouum adhibere,idque rurſus poſt triduum exoluere. Emplaſtrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum.ſuprà ad maligna vlcera deſcripſimus. Emplaſtrum fuluum Piſcatoris. Ad cruenta vulnera,ſinus glutinat,inflammationes ſedat,duritias ac ſtrumas diſcutit,plurimo roſaceo dilutum caua vlcera replet,ſordida extergit,&ad cicatricem perducit: Spumæ argenti ſeſquilibram, ceræ libras duas,galbani,œſypi,terebinthinæ, propolis, pollinis thuris,rubricæ,ſingulorum ſextantem, olei libr.duas, aceti lib.tres.Spumam argenti ad æſtiuum ſolem cum aceto terito, quantum imbibere poteſt.deinde oleo ac reliquo aceto affuſis,ſimul coquito donec non amplius inquinent.tũ liquabilia liquata & excolata iniicito,& poſtea ab igne ablatis pollinem thuris, rubricam, ac galbanum ex aceto tritum adiicito, omniáque ſimul ſubigito. & demum frigefacta ac eraſa manibus mollito, ac vtitor. Hoc ad ſinus glutinandos efficaciſſimum eſt, ita vt ſpongia ex vino expreſſa ſuperimponatur. Aliud fuluum Piſcatoris.facit ad cruenta vulnera &conciſos neruos.itẽ ad antiqua ægrè recipientia cicatricem, ac fluida vlcera: probè etiam emollit, præſertim duritias circa mammas exortas. vtimur eo & ad hominum & canum morſus. Egregiè facit & ad paſtinacarum marinarum, & dracõnũ, & aliorum horrẽdorum piſcium plagas. Et in ſumma eſt cõpoſitio admiranda: Spumæ argenti,ceræ, ſingulorum drach.centum,terebinthinæ,mannæ thuris, galbani, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum drach.octo, olei libras duas, præpara ſicut diximus, abſque tamen aceto. Aliud Piſcatoris celebre:Spumæ argenti,ceræ,ſingulorum drach. centum,terebinthinæ,myrrhæ,minii ſinopici, æruginis raſæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ariſtolochiæ drach.octo,thuris drachmas xxv. diphrygis drach. ſex, ammoniaci thymiamatis, galbani, ſingulorum drachm. duodecim,olei libras duas. Aliud Tyrium. Ad ampla vulnera & quadrupedum morſus. furunculos diſcutit aut rumpit,humorem ex cruſtis inductis extrahit,& ad cicatricem ducit, fronti impoſitum oculorum fluxiones reprimit.Hoc poſt cocturam, purpuræ Tyriæ colorem habet,atque hinc appellationem traxit: Spumæ argenti libras quinque, æris vſti, ſquamæ æris, æruginis, galbani, ſingulorum trientem, ceræ libras duas, reſinæ pinus pinguis lib.tres,olei libras ſex. Spumam argenti & oleum in mortario ſimul probè trita,in ollam coniecta coquito, & aſſiduè verſato donec mellis compagem acquirant. deinde adiecta ærugine & ſquama,ebullire finito, & poſtea æs vſtum addito, & ſimul coquito donec bonus color euadat,& non amplius inquinent:tunc ceram ac reſinam excolata adiicito,ac rurſus coquito donec non inquinent,& poſtremùm ab igne ablatis galbanum admiſceto, manibúſque probè ſubigito ac vtitor. Emplaſtrum ex anemona: Colophoniæ drach. ſeptuagintaquatuor, reſinæ pinus liquidæ,ceræ,ſingulorum trientem,olei dodrantẽ, florum anemones recentium, exempto nigro quod in eis reperitur,& reciſis vnguibus,beſſem.Colophoniam cum oleo ad lignorum pini ignem coquito,& tædacea ſpathula vſque ad ſolidam compagem agitato: deinde reſinam

adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinēt, & postea ceram addito, qua liquefacta medicamentum ab igne tollito, & ad flores in mortario tritos diffundito, manibúsque oleo illitis subigito: est enim glutinosum. aquam autem vitare oportet. Facit ad cruenta vulnera, & carnes contusas, ad maligna antiqua exuberantia ac ægrè cicatricem admittentia vlcera. ad venenum eiaculantium bestiarum ictus. ad tumidos, inflammatos, dolentes ac ægrè mobiles articulòs. ad strumas, fistulas, gāglia, steatomata, furunculos, sinus, nomas, abscessus tum aliarum partium, tum maximè thoracis. ad eruptionem sanguinis narium, spleniū ex eodem, stomacho imponitur. potest & ad frontem imponi. Et in summa, mollit, discutit, contrahit, siccat, ac dolorem mitigat. Quòd si cum aceto præparare malueris hoc medicamentum, ita facito: flores anemones recisis vnguibus purgatos, & ad solem siccatos, in vitreo vase seruato, & eorum postea bessem sumito, & aceti albi acerrimi heminas Atticas tres affundito, ac per diem ac noctē macerato, deinde manibus subigito, paulatímque omnem succum exprimito. & colophoniæ lucidissimæ drach. quadragintaduas, resinæ pinus liquidæ, ceræ, olei, singulorum trientem, succi anemones heminas Atticas duas & dimidiam accipito. & colophoniam cum oleo ad tædæ lignorum ignē lentum coquito, tædaceáque spathula assiduè agitato donec solidius pharmacum euaserit. Deinde resinam paulatim adiicito, ne ebulliens extra ollam redundet, & rursus bullire sinito: & vbi iam planè solidum videris, ceram addito, eáque liquata medicamentum ab igne ablatum spathula versato, atque vbi iam deferbuit, succum paulatim instillato, diligenter obseruando ne efferuescat. facilè enim ebullit, vt periculum sit ne superfundatur. postquam autem ita paulatim admixtus fuerit, varium purpureum ac suauem colorem pharmaco affricat. Omni igitur succo iniecto ac vnito, medicamentum in mortarium transferatur, atque frigefactum manibus subigatur donec totus succus secedat. Hoc ad eadem commodum est, ad quæ illud prius recentium florum pharmacum cōducit: nisi quòd leuius est ac magis temperatum, & ad canum morsus, ac venenatorum ictus commodum. Idem rosaceo dilutum ad ani ac pudendorum vlcera conducit, vbi remissiore medicamento opus habent.

Emplastra cephalica, & ad fracturas, & ad multa commoda, & de iusto eorum vsu,

Cap. XIII.

Cephalica, *hoc est capitalia*, emplastra dici solent quæ vulneribus capitis adhibita, vim penetrandi in altum habent, squamásque ac ramenta ossium disparata, non solùm in capite sed etiam reliquo corpore educunt ac extrahunt. Itaque acrimoniam quandam ipsis insitam esse oportet, per quam ex profundo extrahūt ad superficiem externam, non solùm ossa sed multo magis crassum viscosum, aut omnino vitiosum humorem. Quæ verò ad fracturas fiunt, extersoriam ac discussoriam vim habent. Quidam verò etiam adstringentia ipsis admiscuerunt, vt quod ad affectas partes effluit repellatur, & extersoriorū vis vsque ad profūdum deducatur. Verùm hoc nosse expedit, quòd si adstringentia non ad lanuginem minutissimam trita fuerint, atque hoc cum aceto, damnum magis quàm vtilitatem afferent, si attractoriis fuerint admixta. Sed & hoc scire oportet quòd inter emplastra ad fracturas præstantiora sunt quæ capitalia inscribuntur: & propterea cum cerato, præsertim rosaceo, incarnare solent, linamentis excepta ac indita. Eiusdem porrò generis cum cephalicis est Isis quoque superius descriptum emplastrū, & quod Machærioni inscribitur, & barbarum Heræ Cappadocis, quod aliqui Aphrum appellant, hoc: Emplastrum nigrum, ad insigniores præsertim capitis dissectiones, fistulas, sinus, fracturas citra inflammationem glutinandas, ad neruos, cartilagines, ac ossa concisa. Facit & ad vlcera profunda, sinúsque magnos glutinat. Adhibetur etiam commodè abscessibus dissectis ad saniei eductionem. Splenicis etiam ac hepaticis conducit. & est ad cruenta efficacissimum vulnera. Ad sanguinem reiicientes duobus coriis inducitur, quorum alterum pectori ac co-

A stis imponitur, alterum dorso. sanguinem enim supra opinionem sistit. Facit & ad hominum ac canum morsus. & omnino inflammationes arcet: Ceræ, picis, bituminis, resinæ pinus, singulorum lib. vnam, mannæ thuris sescūcem, cerussæ, atramenti sutorii, singulorum trientem, opopanacis sextantem, olei, aceti, singulorum libr. vnam. Ceram, bitumen, oleum, acetum, modico ex eo relicto, omnia simul in ollam nouam indito, ac liquefacito. deinde picem & resinam probè contusa adiicito, & omnibus semicoctis, & ab igne remotis ac excolatis, atramen-
B tum sutorium modico aceto residuo tritum inspergito, & ne efferuescat caueto, atque iterum leniter coquito ac versato. Vbi verò non amplius inquinat pharmacum, opopanacem residuo aceto maceratum ac dissolutum affundito. & postea cerussam ac mannam probè trita inspergito, & paululum tepefacito vt vniantur, cauens ne opopanax aut manna comburatur. atque ita medicamentum in mortarium diffundito, ac frigefieri sinito, emollito, reponito, ac vtitor. hoc omnia vulneraria medicamēta superat, velut experimento constat. Est autem hyeme
C per septem dies, æstate per quinque, aut re ita vrgente per tres exoluendum. Nigrum insigne ad multa commodum Panalethes appellatum: Olei dulcis dodrantem, bituminis, ceræ, resinæ pinus siccæ, picis, singulorum librā vnam, spumæ argenti, cerussæ, æruginis, singulorum drachmas decem, ammoniaci thymiamatis, thuris, aloes, myrrhæ, singulorum drach. octo, opii, succi malorum mandragoræ, singulorum drach. sex, aluminis scissi, atramenti sutorii, chalcitidis, croci, singulorum drach. quatuor, aceti quantum satis est. Omnia à spuma argenti vsque
D ad crocum, probè ad strigmentitiam spissitudinem terito, deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinē contusum, & ceram simul liquefacito, eísque liquatis picem ac resinam adiicito. & hæc liquata ac excolata rursus coquito, & trita adiicito, subigito, ac vtitor. facit hoc ad vulnera recentia, ad ensium, sagittarum ac lancearum puncturas, ad fracturas item, ad contusiones, siue cum vulnere, siue sine vulnere fuerint. vtere & ad neruos vulneratos, ad canū, luporum, vrsorū, leonū, aprorū morsus. facit & ad venenum eiaculātium, & præsertim viperarum,
E ictus, loco prius scarificato, & inde medicamento imposito. Idem apponitur ad abscessus simplici sectione diductos, & sanie exclusa, vulnera ac vlcera repurgat. & quosdam vertebris ac talis sauciatos persanauit. Ego verò manum alicuius ense inter vlnam & radium vulneratam eo curaui. confert & ad scrotum concisum, & ad hepatis ac splenis inflammationes ex febribus obortas. Duobus item coriis illitum, vt alterum pectori, alterum dorso imponatur, sanguinis reiectionem sistit. Ad inflammationes autem irrigationis vice adhiberi potest, ita vt acci-
F piatur de eo quadrās, ceræ verò & resinæ frictæ ac picis, singulorum sextans, & olei libra vna. hæc liquentur ac colentur: & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ quadrante cum aceto trito imponantur. sic etiam flagellatis conducit. Ægyptium Andromachi celebre, ad sinus maximos glutinandos, ad ossa carne nudata ac concisa, ad detortos ac luxatos articulos, ad abscessus, ad hominum, quadrupedum ac reptilium bestiarum morsus. fronti impositum, oculorum fluxiones sistit. maximas ac profundissimas ensium cæsuras triduo sanat. Eximiam discutiendi vim habet, vt etiam pus, nisi valde multum
G fuerit, sine cutis perforatione discutiat. Membra quomodocunque indurata emollit, & maligna vlcera ad cicatricem perducit: Ceræ, spumæ argenti, singulorum drach. centum quadragintaquatuor, ammoniaci thymiamatis drach. sexagintaduas, terebinthinæ drach. trigintaduas, lanæ succidæ vstæ drach. octodecim, aristolochiæ, thuris, squamæ æris, singulorum drach. octo, squamæ ferri stomomatis drach. octo, myrrhæ drach. tres, opopanacis drachmas duas, olei cicini aut sicyonii vel antiqui libr. tres.
H Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. deinde addita squama, rursus bullire sinito donec non inquinet. Tunc ceram primùm, deinde ammoniacum tritum adiicito, & his liquatis terebinthinam addito. & ab igne ablatis, thus tritum, & lanæ cinerem, inspergito. & frige-

factum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor aliquando puro,aliquando diluto. Panacea emplaſtrum,quod aliqui Trium fratrum vocant : Heras hygieian, *id eſt ſanitatem* appellat.Facit ad nomas & omnia vlcera maligna. coercet enim nomas,neque cruſtam inducens, neq; circumſita corpora indurans, ſed omne corruptum rumpẽs ac tabefaciens, vt nihil differat ab vuis paſſis humectis. Sanguinis fluxum ſupprimit tum alibi tum ex hæmorrhoidibus erumpẽtem.ſed & ipſas hæmorrhoidas tabefacit ac conſumit, præterea fiſtulas ſanat, & carbunculos, & ægilopas,& vlcera chironia appellata : & in ſumma totum ægrè curabilium ac diuturnorum genus: priuatim verò ad mammarum duritias, earundémque cancros ac nomas conducit. facit & ad hydropicos ſplenicóſque & articulorum affectiones. Et ad vteri quidem affectiones oleo Cyprino dilutum ac liquatum inijcitur: externis autem præſtat vt eſt imponere,velut ſingula alia.Omni verò vlceri impoſitum, etiamſi ferum fuerit, ſtatim ipſum mitius efficit,& dolores itidem ac vigilias mitigat.At verò roſaceo dilutũ, ſinus magnos & fiſtulas glutinat, prius elotos: recentes autem ſinus aqua mulſa eluere oportet: deinde exteriùs medicamentum adhibere, & debitam ligationem facere. ad fauos etiã inflammatos efficaciſſimum eſt.Verùm Damocrates etiã ad canis rabioſi morſum,& venenum eiaculantium beſtiarum ictus iam liueſcentes ac denigratos, & ad medicatas ſagittas facere aſſerit: Spumæ argenti,bituminis Iudaici,terræ ampelitidis,ſingulorum drach.ducentas,thuris, propolis,ſingulorum drach.quinquaginta,aloes,polii, centaurii, galbani, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. vigintiquinque. chalcitidis vſtæ drach.ſedecim,chamæpityos,ſymphyti, radicis chamæleontis nigri, marrubii, helenii, ariſtolochiæ,ſingulorum drach.ſedecim, gallarum myrrhæ, iridis,ſingulorum drach.duodecim,terebinthinæ drachm. viginriquinque, mellis Attici vnc. vigintiquinque, olei noui lib.octo.Spumam argenti,terram ampelitidem,bitumen contuſum,ad lentum ignem coquito, aſſiduéque verſato:citiſſimè enim exuritur. & ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem redactis chalcitidem inſpergito, bulliréque finito.deinde alumen adiicito ac rurſus coquito, donec non amplius inquinet.in alio verò vaſe galbanum, propolin, & terebinthinam cum melle liquefacta habeto, & medicamento ab igne amoto,hæc admiſceto, & his probè vnitis arida trita adiicito, omniáque ſimul ſubigito, & in vaſe pelle cooperto reponito, ac vtitor tanquã admirando.Poteris etiam Archigenis nigro emplaſtro vti, quod inter orthopnoica medicamentaSermone octauo habetur. Nigrum Iceſii. Ad omne vlcus recens ac vetus.ad contuſa, luxata, fracta, ad inflammationem & omnem dolorem.ſtatim enim à dolore liberat.Facit ad canum ac hominum morſus, ad furunculos & duritias, præſertim mammarum: ad tubercula ſedis, ad hydropem, & quæ diſcuti oportet. eſt enim attractorium ac glutinatorium. Vlcera maligna,ſtrumas,parotidas, perniones, panos,clauos, nigredines, impetigines, fiſtulas, & hæmorrhoidas inflammatas ſanat, aculeos & infixa extrahit. facit & ad venenatorum ictus, & quadrupedum morſus. Spumæ argenti,bituminis,terræ ampelitidis, ſingulorum drach. ducentas,propolis,ceræ,ſingulorum drach. quinquaginta,terebinthinæ,galbani,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas vigintiquinque,chalcitidis drach.octo, myrrhæ, iridis,gallarum,ſing.drach.duodecim, mellis libras tres, olei omphacini recentis libras octo,coquitur velut panacea, & ſpathula tædacea aſſiduè agitatur,ne ſubſideat: facillimè enim comburitur. Nigrum Aſclepiadæ. Ad oſſium fracturas optimum.Hoc vſus ſum ad oſſium fracturas,in quibus oſſa diſparata velut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit vt inſtar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. ducentas quinquaginta,bituminis drach.ducentas,ceræ,picis,ſing.drach. cẽtum,reſinæ pinus drach.quinquaginta, aluminis liquidi,propolis,ſing.drach.triginta, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquatuor,æruginis drachm. decem,olei drach.quadragintaquinque.Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. deinde ceram

A & bitumen priuatim liquato,& picem adiicito,& omnia
colata ad ſpumam argenti admiſceto: poſtea ammoniacum tritum addito, & rurſus ad bonam compagem coquito. deinde propolin ac reſinam pinus adiicito, & ab igne ablatis alumen & æruginem minutiſſimè trita admiſceto: poſtremùm medicamentum in aquam aceto permixtam diffundito,manibus ſubigito,ac vtitor. Emplaſtrum Athena inſcriptum: Cadmiæ drachm.viginti, æris vſti,malicorii, gallarum, ariſtolochiæ longæ ac rotundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,nitri,aluminis ſciſ-
B ſi,aluminis rotundi,iridis,miſyos,atramenti ſutorii,chalcitidis,æruginis, aloes, myrrhæ, thuris, ammoniaci thymiamatis,galbani,ſing. drach.triginta, ceræ, picis, ſing. drach.centum, (vel vt alii habent, ducentas) colophoniæ drach.quadringentas,olei ſeſcuncem. Hoc quidem modo apud Oribaſium habetur: Aſclepiades autem habet aloes drach.duodecim,myrrhæ drach.duodecim, & ammoniaci thymiamatis drach.ſedecim.Arida ad ſolem æſtiuum ſufficientibus diebus terito & ad ea poſtea liquabilia liquefacta adiicito,ac vnito.facit ad ſinus, & maxi-
C ma capitis vulnera.citra inflammationem glutinat. Cerato liquido dilutum per linamenta inditur, ad punctos ac vulneratos neruos,ad muſculos conciſos,ad capitis vlcera,ad fiſtulas & vlcerum cuniculoſos receſſus. oſſa corrupta citra perforationem educit.facit ad nomas, putredines,canceratas affectiones,inguinum,alarum, ac colli nigredines,& ad vlcera ægrè recipientia cicatricem. & omnino vires ſiccandi habet, quas laudes Aſclepiades ipſi adſcripſit. Nigrum ex ſalicibus, celebre & ad multa commodum. facit ad cruenta vulnera, ad reſolutos arti-
D culos,ad fiſtulas.madore flaccidas carnes conſtringit,eryſipelata & alias affectiones citra oſſium fracturam obortas ſanat,pectori ac dorſo adhibitum ſanguinis reiectionem, tabidóſque ac pectore ſuppuratos,curat: Miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ,gallarum, aluminis ſciſſi & rotundi,melanteriæ,ſing.ſeſcuncem, malicorii ſeſcuncẽ, atramenti ſutorii ſeſcuncem,ceræ,reſinæ pinus,picis,bituminis, foliorum ſalicis viridium, olei,ſing.libr. duas, olei roſacei trientem, aceti ſextarii dimidium vel quantum ſatis eſt.folia ſalicis cum aceto ad tertias decoquito:
E deinde foliis contritis ac humore expreſſo, primùm æruginem,ceruſſam & melanteriã læuiſſimè trita, & deinde etiam reliqua trita admiſceto,& poſtremùm liquabilia liquata affundito,frigefacito,ſubigito,eradito,ac vtitor. Aliud è ſalicibus à Critone ad Herodotum relatum:Melanteriæ,gallarum,aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorum ſeſcuncem,ceræ,bituminis,picis ſiccæ, reſinæ pinus, foliorum ſalicis,ſing.libr. duas, olei lib. duas, aceti ſextarii dimidium,præpara velut dictum eſt. Aliud è ſucco ſalicis,ex Oribaſio. hoc Magnus,inquit,inuenit ad deſtilla-
F tiones: Salicis folia viridia ad ſolem terito,poſtea in ollam nouam cum ſufficiente vino mittito, & appoſito operculo ad lentum ignem coquito, & excolato, adiectíſque foliis expreſſis ſuccum adſeruato, poſtea verò ſumito colophoniæ vnc.vigintiquatuor, olei ſextantem,ſucci libram vnam. & colophoniam percolatam cum oleo, ad lentum ignem coquito donec in aquam diffuſa & manibus ſubacta non amplius inquinet. Deinde ceræ vnc. vigintiquatuor admiſceto,eáque liquata,olláque ab igne amota,ſuccum ſalicis adiicito: vinum videlicet in quo
G folia cocta ſunt,paulatim inſtillando vt ne efferueſcat, & rurſus ad mitiſſimum ignem decoquito donec medicamentum reſederit.& deinde in mortarium tranſfuſum eodem ſucco infuſo,manibus diligentiſſimè ſubigito. Emplaſtrum Cyzicenum appellatum.facit ad recentia ac vetera vulnera & vlcera cuniculoſa. duritias præſertim mammarum diffundit,attrahit,repurgat,replet,glutinat, cicatricem inducit.facit & ad canceratas duritias ac fiſtulas,& vbi ſcalpellum admoueri nõ poteſt, velut in collo, collyrium ex hoc medicamento inditur. Idem minantes
H fieri abſceſſus mitigat,tubercula diffundit,ganglia,& collectiones fatigat ac rumpit. ſagittas, & oſſa, & aculeos,& infixa extrahit,cruſtas citra moleſtiam exterit. verùm in vlceribus cuniculoſis magnis ſpleniis vtendum eſt.Diſcutit etiam ſtrumas, & ad veſicæ affectiones egregiè facit,

pectini impoſitum ſanguinis eruptionem, (vel vt alii habẽt, hæmorrhoidas ſupprimit) thoraci & dorſo adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhæ, croci, iridis, bdellii, atramenti ſutorii, propolis, aloes, chalcitidis, miſyos crudi, aluminis ſciſſi & rotundi, radicis panacis, malicorii, ammoniaci thymiamatis, viſci, opopanacis, æruginis, acaciæ, florum roſarum, ſing. drach. octo, æris vſti drach. vigintiquatuor, (alii pro ære, ſquamæ æris tantundem adiiciunt) ariſtolochiæ, gallarum, ſing. drach. ſedecim, terebinthinæ drachm. centum quadragintaquatuor, ceræ vnc. trigintaduas, adipis vitulini vnc. trigintaduas, aceti aut vini antiqui ſextarium. Si itaque pharmacum acre & diſcuſſorium habere malueris, acetum eligito: ſin adſtringens ac repulſorium, vinum accipito. Arida & quæ ad ſuccorum naturam accedunt, cum vino aut aceto terito. deinde ad ceram cum adipe liquatam ac excolatam terebinthinam adiicito, ſimûlque ad compagem coquito. poſtea propolin ac viſcum addito, & ſpathula verſato, & ad hæc diſſoluta, arida antea trita paulatim adiicito, ac fortiter agitato. & poſtremùm in mortarium tranſlata manibus ſubigito ac vnito. Ego verò neque acetum, neque vinum adhibeo, ſed arida omnia ſolùm contero & adiicio. nam ſi vinum aut acetum aut aqua admixta fuerit, ad compagem non peruenit. Emplaſtrum Moſchionis. Ad vulnera recentia ac conciſos neruos, & diſſectiones cum contuſione. facit & ad fracturas cum vulnere. nam & vulnera ſanat, & oſſibus callum obducit, cum debita deligatione impoſitum. facit & ad inchoantem hydropem, & teſtes contuſos. arefacit etiam eminẽtias ſedis. curat rimas butyro dilutum, & gutturis tumores ſanat: diſſoluit omnem duritiem. facit ad articulos luxatos ac diſtortos. calloſas manuum ac pedum eminentias quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et eſt omnino pharmacum ad multa commodum. præparatur ſic: Spumæ argenti, picis ſiccæ, adipis vitulini, ſingulorum vnc. viginti, terebinthinæ, mannæ thuris, ſing. dextantem, ceræ quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, ſingulorum vnciam vnam, picis liquidæ ſelibram, aceti, ſucci ſycomororũ, olei cicini vel ſicyonii vel antiqui, ſingulorum heminam vnam, id eſt libram vnam. Spumã argenti cum oleo coquito, & vbi ebullierit adipẽ adiicito, & aſſiduè agitato, & vbi cõpagẽ acceperint, cerã picẽ ac reſinã adiicito, & coquito donec nón amplius inquinent. deinde ſuccũ ſycomororũ, & picẽ liquidã ſeorſim cocta, & ad cõpagẽ redacta admiſceto, & galbanum, ac æruginem, & mannam thuris inſpergito. poſtremùm opopanacem aceto diſſolutum addito: & ad ignẽ admota rurſus coquito donec non amplius inquinent. Atque ita præparatum medicamentum in vinum tranſferto, & per triduum ſinito: poſtea verò manibus emollito, ac vtitor. Oportet autem poſt impoſitum medicamentum, faſciam vino imbutam exprimere, & circundare. Cæterùm quod ſtatim ſubiiciam, ſuccum ſycomororum non habet. eſt autem medicamentum ad oſſium fracturas commodum. ad cruenta vulnera, ad ſinus glutinãdos, & præſertim capiti aptum: Spumæ argenti, adipis taurini, picis ſiccæ, ſingulorum vnc. viginti, (vel vt alii habent ſedecim) olei cicini aut ſicyonii aut antiqui dextantem, pollinis thuris, terebinthinæ, ſing. beſſem, ceræ trientem, opopanacis, æruginis, galbani, ſing. vnc. vnam, viſci ſeſcuncem. Spumam argenti cum oleo & adipe ad bonam compagem coquito. deinde ceram, picem, ac reſinam adiicito, & mox ab igne tollito. atque vbi paululum frigefacta fuerint, reliqua cum aceto trita paulatim adiicito, ne efferueſcant, & rurſus ad prunas admota ſenſim coquito, donec non amplius inquinẽt. & demum manibus emollito, ac vtitor. Emplaſtrum inſigne, ingentes ſinus ac fiſtulas ſanans, aculeos & ſagittas extrahens, inflammationes ac duritias diſſoluens. coxendicum item ac renum affectionibus commodum eſt: Spumæ argenti dextantem, olei vnc. quindecim, picis ſiccæ, colophoniæ, ſing. vnc. ſedecim, adipis taurini tantundem, miſyos, iridis, calcis viuæ, ſing. quadrantem, atramenti ſutorii ſeſquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam compagem coquito. deinde liquabilibus liquatis & excolatis

A adiectis, rurſus paulatim coquito donec non inquinent. & poſtea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita admiſceto. Emplaſtrum theriaca appellatum, ex cẽtaureo, quod laudat Oribaſius. Facit ad neruorum ac muſculorum vulnera & puncturas. ad ferarum & canis rabioſi morſus. Glutinat ſinus antiquos, & ad cicatricem perducit. præcipuè verò ad reptilium ictus facit. genuum vlcera fluida & ægrè curabilia ſanat. Spumæ argenti ſeſcuncem, olei antiqui trientem, reſinæ pinus ſiccæ drach. xxxii. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris,
B ſing. drach. xii. ceruſſæ drach. viii. æruginis, ſquamæ æris, galbani, ariſtolochiæ rotũdæ, cẽtaurii, ſing. drach. iii. thuris, aloes, iridis, gallarum, chalcitidis, ſing. drach. iiii. Spumam argenti cum oleo ad moderatam compagem coquito. deinde ſquamam, æruginem, ceruſſam, & chalcitidem adiicito, & vbi non amplius inquinant, propolin, ammoniacum ac galbanum in mortario prius diſſoluta addito. & ab igne ablatis ac aliquantulum frigefactis, reliqua arida minutiſſimè trita admiſceto, & iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius
C admiranda vis eſt ad neruos, muſculos, ac cartilagines conciſas. vlcera quoque antiqua ac ægrè curabilia ſanat, oſſa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. habet vim diſcuſſoriam, facit ad capitis dolores, reprimit oculorum fluxiones. eſt & malagma pleuriticis commodum & hepaticis, cum emplaſtro ex ſiccis parato. facit ad omnium venenum eiaculantium reptilium plagas: Spumæ argenti drach. centum, colophoniæ drach. quinquaginta, ceræ drachmas vigintiquinque, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſing. drach. ſedecim, mannæ thuris, galbani, ſing.
D drach. duodecim, æris vſti, æruginis, dictamni, aloes, propolis, ſing. drachm. octo, diphrygis, ſquamæ æris, radicis gentianæ, ſing. drach. ſex, olei antiqui lib. duas. Heras autem dictamni & ariſtolochiæ, ſing. drach. decem coniicit: ammoniaci verò ſolùm drach. ſedecim. in reliquis conſentit. Hoc præparatur velut emplaſtrum Piſcatoris, aut Tyrium, quæ ſuprà retulimus. Verùm eius meminiſſe conuenit, herbas nonniſi ablato ab igne pharmaco, minutiſſimè tritas immittendas eſſe. Sed & Damocrates in cæteris ſimilis, dictamni drach. decem, diphrygis verò octo
E recipit, & ad mammarum, colli ac ſpinæ vlcera conuenire aſſerit quantumuis fuerint diuturna.

Emplaſtra emollientia ac diſcuſſoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.

Emplaſtrum Nigrum Aſclepiadis, Achillæ inſcriptũ. mammarum duritias, & teſtium inflammationes diſcutit. Hoc medicamẽtum diſcuſſoria vi omnibus aliis præſtat, & ad multa cõmodum eſt. Locus autẽ prius abluẽdus eſt. deinde medicamẽtum adhibẽdum: Spumæ argenti lib. ſex, picis Brutiæ lib. iiii. bituminis, reſinæ pinus
F ſiccæ, ſing. lib. vi. terræ ampelitidis lib. ii. ceræ lib. iiii. thuris ſeſquil. aluminis ſciſſi, aloes, myrrhæ, ſing. trientẽ, olei omphacini antiquiſſimi lib. viii. ſucci ſerapiadis lib. vi. aceti quantũ ſatis eſt. præpara velut panaceã. Nigrũ è lolio, Heræ. Facit ad fiſtulas, alarúmq; ac inguinũ abſceſſus, vt nihil abſcindere opus ſit per chirurgiã, ſed tãtùm perforatione facta ac ſanie excluſa, medicamẽtũ imponere. Illinendũ eſt autẽ duobus coriis, altero iuxta alterũ locato, neq; humor de ſpleniis detergẽdus eſt. imbibitur enim & fortius fit medicamẽtũ. Picis lib. ii. reſinæ pinus ſiccæ do-
G drantẽ, ceræ Tyrrhenicæ, ceræ Ponticæ, ſing. quadrãtem, olei antiqui quincuncẽ. liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inſpergito, & bitumẽ in aceti triente dilutum affundito, omniáque ſimul in mortario ſubigito manibus frigida humectatis. ſit autẽ bituminis ſeſquiuncia, farinæ loliaceæ vnc. xiiii. Facit ad malignas mammarum duritias, parotidas ac perniones. Emplaſtrum Eſſentia appellatum. deſiccandi vim & mitigandi dolores præ omnibus habet. facit ad ſanguinis reiectationem, ad articulorum ac coſtarum duritias, & gangrænas, ſinus,
H ſtrumas, vlcera chironia, fiſtulas, ægilopas. ſpicula extrahit, hydropicos intra ſeptimũ diẽ curat. hepati ac ſpleni magnopere conducit pluribus diebus impoſitum, ſplenẽ penitus conſumit. facit ad podagricos, & coxendicum affectiones: Spumæ argẽti drach. xx. ceruſſæ, æruginis, ſing. drach.

drach.xx.squamæ æris,thuris,sing.vnc.i. bituminis bessem,resinæ pinus dextantem & vnciæ dimidiũ,ceræ vncias xvi.picis vnc.xxxii. (in alio exemplari habetur,ammoniaci thymiamatis drach.vi.galbani drach.vi) spumã argenti & cerussam ad bonam cõpagem coquito. Aliqui etiam bitumen in principio cum his iniiciunt,vtuntúrque eo vbi magis siccare proposuerunt: deinde reliqua ex ordine imponito,velut sæpe diximus. at si plus iusto coxeris,duritias non mollit. Emplastrum Ebrietas vocatum. Vim habet discutiendi ac rarefaciendi,duritias inflammatas diffundit,facit ad ossium fracturas, ad vulnera cruenta,conuulsa,rupta,vulsiones,coxendices,calculos. Ad omnes capitis affectiones vtiliter adhibetur,aliquando fronti & temporibus , aliquando vertici derasis pilis impositum. Spumæ argenti dodrantem,olei antiqui sescũcem,olei rosacei, ceræ,sing.sextantem,adipis taurini, terebinthinæ,thuris,sing.trientem,picis dodrantem,galbani,opopanacis,æruginis,sing.quincuncem,aceti sextarium i.præpara velut sæpe dictum est. Emplastrum ex succis. Vulnera neruorum ab inflãmatione tutatur,& sectiones glutinat,vlcera inflammata & musculos vulneratos,citra aliud cataplasma aut fomentum sanat. facit ad podagricos quocũque tempore adhibitum. Ad vteri inflammationes, veteres ac recentes in pessis siue talorum formis subditur.Rosaceo aut myrteo oleo dilutum caua vlcera replet,citóque persanat. & in summa, omnia reliqua cataplasmata ac medicamenta exterius adhiberi vlceribus solita,superuacua sunt,hoc præsente.Duritias quoque mollit ac discutit,cæteris ad hũc vsum commodis admixtum.Spumæ argenti libr.vi. olei recentis æstate quidem lib.vii.hyeme verò lib.ix.succi lib.iiii.oleum cum succo ad prunas coquito,& vbi feruere & bullas emittere desierint,spumam argenti iniicito,& ad lentum ignem donec non,amplius inquinent coquito,& vbi flauum ac bonum colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit,ab igne tollito, frigefacito, manibus subigito ac in massam cogito.Vsu verò expetente,sumuntur medicamenti partes duæ,olei & ceræ,singul.pars vna,aut plus,prout res postularit.Succus porrò ita præparatur:Aquæ sextarii xx.accipiuntur,radicis althææ recentis lib.iii.seminis lini,fœnigræci,sing.sextarii dimidium.Radices lotas & contusas aqua madefacito,& postridie fœnumgræcum purgatum & lotum adiicito,ac madefieri sinito,& tertia die semen lini similiter lotum addito.& quarta die ad bonam spissitudinem coquito,& percolatum succum ad medicamenti præparationẽ accipito.Ego verò,inquit Oribasius, duodecim aquæ sextariis althææ libr. iiii. fœnigræci ac lini seminis, sing. sextarium iniicio. Aliud emplastrum è succis, Oribasii. Spumæ argenti,olei,singul.lib.ii. ceræ bessem,fœnigræci,seminis lini,radicum althææ,ptisanæ, sing.æquales portiones prius madefactas coquito donec crassissimus succus euadat.Et huius excolati lib. ii. postea coquito velut dictum est. Emplastrum ex ptisana .Fœnigræci,seminis lini,ptisanæ,sing.vnc.i.meliloti,radicis althææ,sing.sextantem.Hæc probè mundata ac lota per biduum in aqua madefacito ac coquito donec succum reddiderint.& eius excolati lib.ii.sumito,& olei antiqui lib.iii.ac simul coquito donec oleum solum restiterit,& huic postea taurini adipis sescuncem admisceto, colophoniæ tantundem,galbani vnc.i.ceræ lib.i.Hoc,vnguento quopiam dissolutum, etiam laxandi vim habet. Emplastrum ex psyllio. Spumæ argenti libras.iiii. olei dulcis lib.vii.ceræ lib.i.resinæ pinus lib.vii.succi psyllii lib. iii. Succum verò ita parabis.psyllii quadrantem in aquæ sextariis quinque madefacies:deinde coques,& excolatum succum rursus cum oleo & spuma argẽti ad bonã compagẽ decoques,& liquabilia liquata adiicies.Hoc ad omnes induratas inflammationes vtiliter adhibetur. Aliud è psyllio simplicius,inflammationibus,intertriginibus, pustularum eruptionibus,tuberculis ac podagris cõmodũ. Spumæ argenti,cerussæ,sing.sextantem, ceræ sescuncem, olei rosacei lib.i.succi psyllii lib.iii.præpara & vtere crudo. non enim coquitur. Aliud è psyllio simplicius. Ad inflãmationes podagricas,in ipsa præsertim exacerbatione cõmodũ.Psyllii triẽtẽ in duobus aquæ sextar.madefa-

A cito ac coquito,& excolato succũ, eique ceræ sescuncẽ, olei lib.i.admisceto. Emplastrum ex serapiade,ad tubercula,papulas,& intertrigines: Spumæ argenti lib. i. olei lib.ii.succi serapiadis tritesticularis lib.iii. spumam argẽti cum oleo & succo ad bonam compagem decoque,ac vtere. Psittacium.Foliorum hyoscyami viridium,colophoniæ,ceræ,adipis porcini,sing.sescuncem.ad folia trita affundito liquefacta,ac vtitor.Emplastrum ex althæa, Polletis. Corticem radicis althææ herba vigente in pila contundito,deinde in æneum aut fictile vas trãslatum B vino albo veteri odorato ac adstringẽte respergito,vt solùm humectetur : deinde tegito, ac per triduum sinito. quarta die rursus in pila tundito, & succum fortiter exprimito. & accipito colophoniæ vnc.xxiiii.ceræ trientẽ, olei,æruginis,sing.sextantem, succi heminas Atticas ii. præparatur autem hoc modo:Colophoniam oleo liquatã ac colatam,ad lentum lignorum pini ignem coquito, & tædacea spathula agitato donec in aquam instillata solidior euadat:deinde ceram adiicito,eáque liquefacta ollã ab igne tollito,& vbi frigefacta fuerint,succum paulatim C affundito,ac caueto ne efferuescat.facilè enim ebullit vt supereffundatur. Postquam autem constiterit,rursus igni adhibeto,& vbi incaluerint,æruginem iniicito,& ablata ab igne frigefacito,ac manibus subigito,vt probè vniãtur . facit hoc ad noua & antiqua vlcera,ad ferarum ac canum morsus. Virus enim ab vlcere extrahit, panos & strumas aut discutit,aut suppurat,aut rumpit,aut materiã ad superficiem euocat, velut in sugillatis , ac in vaporem diffundit.Sedat dolores,scabiem ac scabros vngues, leprámque ac vitiligines exterit:nec soluẽdum est in his D ante septimũ diẽ. Aculeos & infixa extrahit, podagricas inflammationes in ipsa exacerbatione mitigat, tumores articulorum ac ganglia dissoluit,fauos ac ficus curat, hydrocephalam infantium aquosam capitis affectionem sanat.Splenis duritiam mollit,cancros non vlceratos lenit, imminentémque erosionem compescit,pesso exceptum ac subditum menses ducit, pectini impositum calculos pellit, vrinæ difficultatem corrigit, aluum suppressam laxat.rosaceo dilutum plantarum rimas sanat, vlcera testium ac pudẽdorũ repurgat & incarnat.Et si absque æru- E gine præparetur, serpentia vlcera sistit. ossium fracturis prodest irrigationis vice adhibitum. dolores enim sedat. Fit etiã ex floribus althææ rosaceis similibus efficacissimum pharmacũ hoc modo: Flores illi resectis vnguibus tunduntur,& ad puluillum rediguntur. & eius sumuntur partes duodecim,colophoniæ partes xxxvi . ceræ partes sex,olei partes duæ. omnia simul velut dixi præparata manibus probè subigito,ac vtitor.priore commodius est, & dolores amplius mitigat. Emplastrum ex semine lini, Polletis.Facit ad pectoris affectiones.neruosarum partiũ F inflammationes discutit,ac dolorem mitigat. facit & ad exacerbationes podagricas, & contractos articulos relaxat. Seminis lini partes duas, farinæ hordeaceæ partes tres,colophoniæ partes quatuor,ceræ partes quatuor, resinæ pinus liquidæ,vel cupressi,si haberi potest,partes ii. seminis thlaspios partem i.florum chamæmeli,pilularum cupressi clausarum,sing.partem i.olei partes duas . ceram & colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito, & assiduè versato,& ab igne ablatis cupressi pilulas tritas & cribratas adiicito,ac caueto ne efferuescãt.deinde farinam, semen lini,resinam liquidam addito, & rursus ad ignem G adhibeto, & paulatim donec vniantur coquito, postea procul ab igne chamæmelum & thlaspin inspergito. Et tandem medicamentum in mortarium frigida semiplenum coniectũ diligenter manibus subigito. Emplastrũ elephantinum.De elephantino.Polles libro secundo . Id ego,inquit,prius inueneram,sed postea longo vsu ductus immutaui,& quum facilius meliúsque ac fortius cognouerim,in hunc secundum librum retuli: Dorycnii siue solani vesicarii dextantem,radicis mandragoræ bessem, H radicis panacis sescuncem,colophoniæ sextantem,resinæ pinus liquidæ trientem,opopanacis sextantẽ,ceræ, terebinthinæ,sing.lib.i. bdellii vnc.xx.aceti lib.i. vel amplius. quidam etiam potamogitonis vncias viginti adiiciunt: verùm descriptio nõ habet. Aliud elephãtinũ.facit ad

contractos articulos,mollit ac diſcutit,podagricorum calloſas concretiones, & in oſſium fracturis inductos callos diſſoluit.panos,ſtrumas,& quamlibet duritiam emollit. Quòd ſi experiri libuerit,eboris aut cornu ſegmentum ex eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum ſinito, & deinde ſoluito. & non reperis eboris aut cornu naturam,ſed aliud quid quod cõmodè flecti poſſit. paratur autem ſic:Corticis radicis dorycnii aut ſolani veſicarii virentis ſiue in vmbra ſiccati,corticis radicis mandragoræ,ſingul.beſſem,radicis panacis ſeſcuncem, opopanacis beſſem,potamogitonis viridis,bdellii,reſinæ pinus liquidæ,ſing.vnc.xx.terebinthinæ,lib.i.ceræ ſextantem,aceti albi beſſem. Mandragoræ ac ſolani cortices virentes quidem in pila tundito, & poſtea in mortario terito: ſiccos verò cum panacis radice terito ac cribrato: ſimiliter etiam bdellium terito,ac potamogitonem omniáque ſimul in mortario mixta terito, aceto paulatim inſtillato. & liquefactis quæ liquari debent, excolatíſque ac ad probam compagem coctis,& ad trita admixtis, medicamentum frigefactum manibus ſubigito, & in fictili vaſe aceto affuſo ſeruato,&,ne tranſpiret,probè cooperito. Emplaſtrũ ex herba ſacra ſiue verbenaca,Polletis. Verbenacæ rectæ in vigore cum radice euulſæ ac exſiccatæ, tuſæque ac cribratæ ſeſcuncem, colophoniæ libr. ii. ceræ trientem,olei ſextantem.Liquabilia liquefacito,colato,&ad bonam compagem coquito,& adiecta verbenaca ſubigito,ac vtitor.facit ad omnem capitis dolorem, ad hemicraniam,ad oculorum fluxiones,ad dentium dolores extrà adhibitum. ad ſcorpionum ictus. ad neruoſarũ partiũ inflammationes,& omnino impoſitum partes à fluxione tutatur. Emplaſtrum Geranium, Polletis.Facit ad laxatos ac craſſos neruos reſolutionis periculum expectantes. ad omnes fluxiones, tumidóſque ac inflammatos articulos,ad ganglia,ſteatomata, atheromata,ſtrumas,panos,& quæcunque molliri, attenuari, rumpi, ac extergi debent.

Ramenta ſtatuæ æreæ ex aſſidua olei illitione ſordidæ ac æruginoſæ libras ii. ceræ libras duas,ſandycis,ſandarachæ,terebinthinæ,ſingulorum libram vnam.Quòd ſi ſtatuæ ramenta ſicciora fuerint,terebinthinæ libras duas accipito,& cum his omnibus gruis pennas vnito, hoc modo. Gruis pennas omnes in ollam nouam coniicito ac operito, argilláque oblinito,& in fornacem mittito.Eámq; vbi totam exterius ignitam videris,extrahito, ac frigefieri ſinito.Ea deinde aperta pennas vſtas eximito,ac terito,& longo tempore antea paratas aſſeruato, medicamentum poſtea ſic præparato:Ceræ ac reſinæ liquatis ac excolatis,ſandycem & ſandaracham minutiſſimè tritas adiicito,& verſato donec omnia fuerint probè mixta, & poſtea ab igne ablatis pennarum cinerem admiſceto, ac ſimul ſubigito:frigefacto autem aliquatenus medicamento,ſtatuæ æruginem cum modico aceto tritam adiicito, atque in mortario probè vnito, ſubigito, ac vtitor.Emplaſtrum ex bugloſſo,Polletis. Bugloſſum herbam cum radice euulſam,& in vmbra ſiccatam terito ac cribrato,& ſumito eius partes quatuor:colophoniæ,reſinæ pinus liquidæ, ceræ, ſingulorum partes octo,olei partes quinque. Colophoniam cum oleo ad lẽtum ignem coquito,ac ſpathula agitato: vbi verò durior apparuerit, reſinam liquidã adiicito,ac rurſus coquito donec non amplius inquinet, & poſtea ceram adiicito. At vbi ab igne amoueris, cribratam herbam addito, & medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum infundito,ac manibus ſubigito. Facit ad omnes inflammationes, ſtrumas, parotidas, panos, plagas, colliſiones. ad antiqua & maligna vlcera, ad vulneratos neruos, ſinus, nomas, fiſtulas. Repurgat, mollit, contrahit, attenuat, & quædam diſcutit, quædam rumpit, replet, & ad cicatricem perducit. Dolores vlcerum veterum ac recentium ſtatim ſedat,& liuida abolet. Ego verò in bugloſſæ defectu nycteridem herbam ab aliquibus vnguentum Helenes appellatã,ad coxendicum affectiones adhibui,& bene ſucceſſit. Emplaſtrum ex achate lapide,Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ pelli colore ſimiles,in fornacẽ fabrilẽ mittito,& aggeſtis carbonibus valde ſufflato,& vbi ignitos lapides videris, forcipe extrahito, refrigeratóſque terito ac arctiſſimo

A cribro excutito. deinde accipito colophoniæ drachmas quadragintaocto, reſinæ pinus, ceræ, ſingulorum beſſem,olei trientem,achatum lapidum vſtorum quincuncem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec non amplius inquinet. deinde ceram ac reſinam prius liquata & excolata adiicito, & his vnitis lapidum cinerem addito, ac rurſus ad moderatam compagem coquito: poſtea medicamentum in frigidam aquam miſſum frigefieri ſinito, & manibus ſubactum in maſſam cogito. Vtere hoc ad ſcorpionum, viperarum, & venenum B eiaculantium beſtiarũ ictus.facit ad tumores ægrè concoctiles ac ſanabiles:ad induratos tumores,ad liuida.velocem ſuppurandi vim habet.Strumas aut diſcutit aut cõcoquit & rumpit. erit autem efficacius ad ſtrumas,ſi capparis folia viridia,aut corticem eiuſdem probè tritum ad emplaſtrum calefactũ remollitum admiſcueris. Emplaſtrum parhygrum. Facit ad inflammationes ad duritiam quandam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati vnc. quadragintaquatuor,ceræ vncias vigintiquatuor, ſpumæ argenti,ceruſſæ, ſingulorum ſeſcuncem. liquida cum C aridis permiſceto. Manebit quidem hoc pharmacum aliquandiu liquidius, ſed poſtea ad bonam cõpagem perueniet. Emplaſtrum è buccinis.Hoc Xenocrates malleoli abſceſſum ſuppuratum iam diſcuſſit. Inflammationes autem induratas, præſertim parotidas, priuſquam in pus tranſmutentur,mirificè diſſoluit. Spumæ argenti drachmas cc. ceræ drachmas lii. olei antiqui libras tres, ceruſſæ drachmas viii.terebinthinæ drachmas lii. buccinorum vſtorum drachmas x.thuris drachmas xix. aquæ ſextarium.Spumam argenti & ceruſſam minutiſſimè D trita rurſus cum aqua terito,& iterum cum oleo,& ex mortario in ollam tranſlata lento igne coquito, aſſiduéque verſato ne ſubſideant: deinde ceram,& mox thus ac terebinthinam adiicito,& ad bonam compagem, non tamẽ multam duritiam,coquito.Poſtremùm cinerem buccinorum,addito,& paululum feruere ſinito, & medicamentũ ab igne tollito,& in mortarium aqua humectum effundito,& diu manibus ſubigito vt glutinoſum euadat: nam tẽporis progreſſu durius propter buccina efficitur. Emplaſtrum Dionyſia appellatum.Inflammationes & E abſceſſus,mãmarum præſertim,diſcutit:omnem enim tumorẽ per cæcos meatus diffundit. ſed & duritias ac parotidas diſſoluit: Ceræ,terebinthinæ, ſpumæ nitri, olei antiqui, ſing.ſeſcũcẽ,miſyos crudi vnc.i.aquæ coactiliariorũ quãtum ſufficit. ſpumã nitri & miſy cum aqua terito,& cum oleo coquito:deinde ceram, mox terebinthinam adiicito,& ebullire ſinito donec non amplius inquinent, non tamen nimis ſolida euadant:& ſublatum ab igne medicamentum in mortarium aqua humectum diffundito, manibus ſubigito,ac vtitor.Hæc Dionyſia inter F attractoria emplaſtra rectè deſcripta habetur,eáque vtaris velut iſtic deſcripta eſt. Emplaſtrum è ſapone, diſcuſſorium præcipuum ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ, ſaponis nigri,æquales portiones liquatas excolato,ac vtitor. diſcutit etiam hydropas. Aliud ad furunculos, parotidas & panos.Olei antiqui,ceræ,ſaponis, nitri, lixiuii, æquales portiones. ceram cum oleo liquefacito,nitrũ verò cum lixiuio in mortario terito,&deinde ſaponẽ ſimul cõterito,& in ollã cõiecta paulatim coquito ad moderatã cõpagem,& vtitor. Emplaſtrũ ex heliotropio. Facit G ad percuſſa, colliſa, luxata, vulſa, rupta,ſtilorum ac ſimilium rerum puncturas, ad dolores in profundo. Neruos ab ictu aut frigore craſſefactos, aut aliter affectos curat, firmat & dolore liberat.Vlceribus antiquis,& vulneribus recentibus confert. Aduerſus medicatas ſagittas loco affecto imponitur. Ad digitos contuſos, etiamſi oſſiculum colliſum ſit, ab inflammatione tutatur, & dolorem eximit. Maturat,ſuppurat,diſcutit, contrahit, glutinat, repurgat,incarnat,cauitates replet,& ad cicatricem perducit.Heliotropium herbam tria grana habentem, in H autumno totam cum radice euulſam & in vmbra ſiccatam terito ac cribrato,& eius accipito trientẽ:Colophoniæ ſplẽdidiſſimæ vnc.xlviii.reſinæ pinus aut cupreſſi liquidæ beſſem,ceræ beſſem,olei trientẽ. reſinã,oleũ,cerã ſimul liquefacito:deinde herba adiecta ad lentũ ignẽ coquito,

A & tædacea ſpathula agitato donec bonam compagē acquiſierit medicamentum,& in frigidam diffuſum ſubigito,ac vtitor.Strumas &duritias ſuppurat,rumpit,ſiccat, incarnat,ad cicatricem ducit,& dolorem ſedat. Emplaſtrum Mnaſeæ,ſecundi mollientium ordinis. Spumæ argenti,adipis porcini,olei,æquales partes ſimul decoque donec non amplius inquinent,& ſi fortius medicamentū efficere volueris,adipē & oleum vtrunque vetus accipito:vetuſtiora enim efficacius reddunt medicamentum. B Quòd ſi magis emolliens eſſe volueris,oleum minues, & adipem augebis: ſi verò magis diſcuſſorium,adipi detrahe, & oleo adde. Quidam cum oleo & adipe, radicis althææ contuſæ ſeſquilibram coquunt donec torrefiat,eáque abiecta in oleo ac adipe colatis ſpumam argenti coquunt ſicut diximus. atque ſic quidem Galenus.Mnaſeas autem ſic.Spumæ argenti,ceræ,paſſi,colophoniæ,olei,axungiæ,ſing.lib.I.oleum & ſpumam argenti coquito donec non inquinent,& ceram,colophoniam,axungiam,liquatas & excolatas adiicito,ac rurſus ad bonam compagē C coquito: deinde paſſum affundito, ac fortiter agitato. & ſublatum ab igne pharmacum ſub canis æſtu inſolato, & quotidie cum ſpathula verſato, donec ad debitam ſoliditatem perueniat. Emplaſtrum helladicum mollitorium. Ammoniaci thymiamatis, ſpumæ argenti, ceruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ceræ,ſing.lib.I. thuris ſeſcuncem,galbani ſextantem,caſtorei lib.II.propolis,opopanacis,ſing.lib.I.aceti quantum ſatis eſt.Oleum,ſpumam argenti & ceruſſam ſimul coquito,& medio coctura tempore ammoniacum tritum adiicito, & ebullire finito do D nec non amplius inquinent,deinde liquabilibus additis ac probè admixtis, thus & caſtoreum minutiſſimè trita addito.& poſtremùm opopanacem aceto diſſolutum affundito,&perfrigeratum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor.Diſcutit abſceſſus etiam in pus tranſmutatos. Aliud,emolliens ac diſcutiens abſceſſus: Spumæ argenti ſeſcuncem,ceruſſæ ſeſquiunciam,ceræ trientem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,galbani, myrrhæ, thuris,ſing.trientem,olei lib.I.oleum,ſpumam argenti & ceruſſam coquito donec non amplius inquinet,deinde am E moniacum,mox ceram & thus ac galbanum adiicito, & ab igne ablatis myrrham addito, ſubigito,ac vtitor. Aliud. diſcutiens abſceſſus, & iam ruptos expurgans ac ſanans.facit & ad capitis lendes. Colophoniæ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,maſtiches vnc.I.ceræ vnc.I.galbani ſcrup.IIII.opopanacis ſcrup.III.æruginis ſcrup.IIII.reſinæ pinus lignoſæ,olei, ſing. trientem. Aliud è tritici polline.facit ad abſceſſus & furūculos,ad herniam aquoſam & inteſtinorum,poſt chirurgiam inflammationibus ſedatis: Ceræ,pollinis tritici,reſinæ liquidæ, F ſingul.ſeſcuncem,ammoniaci thymiamatis quadrantem, olei trientem, aceti aut vini quantum ſatis eſt.Pollinem pridie in aceto aut vino ſubiges. ſequenti die liquatis iis quæ liquari debent,fermentatum pollinem probè ſubactum in mortario admiſcebis, & vteris. Aliud è fermento. Saponis,ſandarachæ, ſingul. ſextantem, fœnigræci vnciam I.reſinæ pinus libr.I.colophoniæ,ceræ,ſingul.ſeſcuncem,fermenti ſeſcuncem. Fermentum aqua dilutum cum liquabilibus liquefactis miſcebis, & terenda trita adiicies,omniáque ſimul ſubiges,ac vteris. hoc diſcutiendi ac rūpendi vim habet. Aliud è maſticha. G Colophoniæ libram.I.ceræ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,maſtiches,galbani,terebinthinæ, ſingul.ſextantem,omnia liquefacito ac excolato, & in frigidam coniecta emollito, ac vtitor. Aliud trium ſpecierum appellatum.Ceram,colophoniam,terebinthinam liquidam,paribus portionibus ſimul liquefacito, & in frigidam mittito,ſubigito,ac vtitor. hoc ſicut etiam quod proximè præcedit,oſſa capitis denudata incarnat, & ſquamas citra moleſtiam diſparat, & ſolum abſque alterius vſu ad cicatricem perducit. Quòd ſi maſtichen pari por- H tione adiicias, ad oſſium fracturas admirandum euadet. Emplaſtrum Iudæi. Colophoniæ libram vnam, maſtiches vnc.I.olei trientem.omnia ſimul liquefacta in frigidā mittito,& poſt ruptos abſceſſus vtitor,ita vt nihil reſeces,neq; linamentū indas,ſed ſolùm medicamēto ca

A uitatē expleas.Ex eodē etiā emplaſtrū adhibeto.citiſſimè repurgat, ac præ cæteris incarnat.Poſtquam autem vlcus explanatum fuerit,ad cicatricem inducendam alio medicamēto opus eſt.nā hoc ſuperuacuā carnem efficeret. Emplaſtrum reipublicæ præſidis. Reſinæ quæ in vaſculis ac lagunculis ligneis affertur, excolatæ lib.I.ceræ quadrantē,maſtiches tantundem, olei à Martyreo vel aliunde allati ſeſquiunciam.oleum cum reſina liquefacito,cētaureique viridis ſi haberi poteſt:ſin minus,arido faſcicu B lo agitato,& his excolatis reliqua admiſceto, ac manibus ſubigito.Quidā centaurei ſicci vnc.I.adiiciunt. Inter liquandum verò & dum agitas, hæc verba inſuſurrato: Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob,huic pharmaco vires largiatur.Hoc ſinus & fiſtulas glutinat, ægilopas ſiccat. & ſi cētaureum receperit, duritias ac ſtrumas inchoantes emollit. Emplaſtrum mutum appellatum. Ammoniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, ſingulorum vnc.I.maſtiches,ceræ,colophoniæ,ſing.ſeſcuncem,aquæ marinæ quantum ſatis eſt. Aliud. Hoc ad oſſium fra- C cturas,inflammationibus ſedatis,facit. optimè cicatricē inducit: Colophoniæ,reſinæ pinus,ſing.lib.I. ceræ ſeſcūcem. omnia in ollam feruidæ aquæ miſſa liquato ac excolato, deinde in frigidam tranſfuſa emollito, & in maſſam cogito,ac vtitor. Aliud mirificè molliens. facit ad ſtomachi duritiem ac frigidos affectus. Colophoniæ puræ ſextantem,ceræ albæ trientem,maſtiches puræ vnc.I.olei cyathum.I.omnia ſimul liquata ad probam cōpagem coquito. Emplaſtrum Pyxis inſcriptum. confert ad omnes inflammationes, præſertim pedum:egre- D giè enim emollit.Ceræ,colophoniæ,ſingulorum ſeſcuncem,ſucci ſeminis lini trientem, adipis porcini ſextātē, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei omphacini dextantem,ammoniaci thymiamatis vnc.I. thuris quadrantem, lactis bubuli trientem & vnciæ dimidium,ouorum candida nouem. Ammoniacum & thus cum lacte,ſucco, & ouis terito, & reliquis liquefactis admiſceto. Aliud è melle.mollit ac diſcutit. Spumæ argēti,olei,ſingulorū libras duas,colophoniæ,ceræ, axungiæ, mellis,ſingulorū vnc.viginti,ſpumā argenti cū oleo & a- E xungia coquito donec non amplius inquinent: deinde reliqua liquata adiicito, & ab igne ablatis mel affundito, & frigefactū medicamentū manibus emollito. Melinū Serapionis vulnerarium ad multa commodum. Omnes duritias diſſoluit, abſceſſus diſcutit, humores per occultos meatus diffundit. Sinus glutinat, ſpicula,oſſa corrupta & aculeos extrahit. Roſaceo dilutum caua vlcera replet.ſedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius vtebatur,atque ipſum dupliciter præparabat,modò glutinoſum,modò ſolidius efficiens: collyria enim ex ſolidiore F formabat,& filum innectebat, & ſic ad vſum parata habebat,ac in ſinus fiſtuloſos indebat,filo foras propendente ad commodiorem extractionem. quæ enim ſine filo induntur,quum duriora ſint ſæpe frangūtur,& priuatim abſceſſus efficiunt. Spumæ argenti drach.centūquatuor, colophoniæ drach.ſexagintaquatuor,ceræ drach.quadragintaocto, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiquatuor,æruginis,myrrhæ, galbani, ſingul.drach.x x.olei,æſtate vncias xv.hyeme octodecim.ſpumam argenti cum oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis ærugi- G nem iniicito,ac ne efferueſcat caueto, & rurſus coquito donec non inquinent,& ad cotonei mali colorem perueniant:deinde ceram ac reſinā liquefactas ac excolatas addito,& vbi parū ebullierint, ammoniacū læuiſſimè tritū & aqua aut aceto dilutum admiſceto, & mox galbanum tritum addito,& tandem ab igne amotis myrrham inſpergito. Melinum Paſionis Athanaſia inſcriptum. Ad veteres ſinus, etiamſi vſque ad vacua perforati fuerint.idem puerorum ſtrumas recentes diſcutit. Facit & ad articulos diſtortos ac lancinatos, ſicut Heras & Galenus teſtantur: Spumæ argenti,reſinæ pinus ſiccæ,ſingul. H drach.c.ceræ drach.xII.S. olei, vini veteris odorati adſtringentis,ſing.heminæ dimidium. ſpumā argenti cum vino ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito donec fuerit exſiccata,& poſtea cum oleo ad lentum ignē coquito donec nō ampli⁹ inquinet.Poſtea cerā ac reſinā adiicito,

præparato, ac vtitor. Emplaſtrum Venus appellatum,
ad multa cõmodum. Omnem duritiam diſſoluit, ſtrumas
diſcutit, ſpicula & aculeos extrahit. Ad venenum eiaculã
tiũ beſtiarum morſus mirificè cõmodũ. Fiſtulas & ſinus
glutinat. Podagricis per exacerbationũ interualla vtiliter
imponitur, & coxendici diuturnæ medetur. Spumæ argẽ
ti vnc. XXV. ammoniaci thymiamatis dextãt. colophoniæ
vnc. XVI. æruginis, galbani ſing. ſextantem, bdellii, opopa-
nacis, ſing. quadrantẽ, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſing. vnc. I. o-
lei antiqui lib. II. Oleum cum ſpuma argenti coquito, &
in medio coctura tempore æruginem adiicito, & donec
non inquinent bullire finito, deinde colopohoniam li-
quatam & excolatam addito, & ab igne ablatis, ariſtolo-
chiam ac myrrham aceto trita, cum galbano, bdellio ac o-
popanace admiſceto, & in mortarium tranſfuſa ſubigito,
vnito, ac vtitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatum.
Facit ad eadem velut præcedẽs, & eſt ad podagras per ex-
acerbationum interualla valde inſigne. Olei antiqui libr.
tres, ſpumæ argenti libr. II. ammoniaci thymiamatis lib.
vnã, ceræ vnc. XXII. colophoniæ dodrantem, galbani, æru-
ginis, ſing. quadrantem, reſinæ pinus vnc. XVI. myrrhæ
trientem, præpara velut dictum eſt. Emplaſtrũ panacea,
emolliens ac diſcuſſorium. Ceræ beſſem, colophoniæ,
terebinthinæ, ſing. lib. I. ammoniaci thymiamatis ſeſcun
cem, galbani, opopanacis, pollinis thuris, olei, ſingulorum
vnc. I. vini quantum ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad
multa commodum. abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas
emollit. Ceræ, reſinæ, adipis porcini, foliorum rumicis
viridium probè cõtuſorum, ſpumæ nitri, ammoniaci thy
miamatis, ſing. lib. I. præpara, & vſus tempore cum oleo
antiquo molli, ac vtere. Emplaſtrum è perna. Omnẽ
duritiam, ſtrumas, ganglia, meliceridas, & reliqua huiuſ-
modi diſſoluit, ſinus glutinat. facit ad furunculos, abſceſ-
ſus, neruorum per conſenſum affectiones. confert pleuri-
ticis, coxendicúmque ac articulorum affectionibus. Pin-
guedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argẽti, ſing.
libr. III. reſinæ pinus lib. I. ammoniaci thymiamatis qua-
drantem, galbani, thuris, euphorbii, ſing. vnc. I. pingue-
do verò de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquam
in olla fictili cum aqua, præſertim marina, coquito, & eius
iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinem concretam,
tum ſuperſtantem, tum ſubſidentem accipito, & expurga-
tam ad medicamenti præparationem aſſeruato. Cum hac
itaque liquata ſpumã argenti ad lentum ignem coquito,
donec non amplius inquinet, deinde ammoniacum adii-
cito tritum, & poſtea reſinã excolatã, & thus minutiſſimè
tritũ: his verò vnitis galbanũ præmollitũ addito, & ſub-
lato ab igne medicamento euphorbium admiſceto, ac
vtitor. Emplaſtrũ è perna, Galeni. Calloſas inſtar topho-
rũ concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præ-
paratæ velut dictum eſt, lib. I. ammoniaci thymiamatis,
caſei bubuli aut caprini vetuſtiſſimi, adipis taurini, apo-
chymatis hoc eſt reſinæ, cũ cera ex nauigiis deraſæ, ſing. li-
brã I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi quadrantem, opo-
panacis vnc. I. olei cyprini ſeſcuncẽ, vini quãtum ſatis eſt.
cætera liquato ac excolato: caſeum verò cum vino terito
ac liquefactis adiicito, præparato, & in mortario manibus
emollito. Emplaſtrum mollitorium Lucii præceptoris,
ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus pro-
fundos, neruos, & articulos contractos. prodeſt opiſtho-
tonicis, neruorum per cõſenſum affectionibus. eximit laſ
ſitudinem oleo cyprino aut irino, aut laurino dilutum. I-
tem ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellii, adi-
pis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, ſin-
gul. drach. XVI. opopanacis drach. L. galbani, canchryos, ſty
racis, thuris, ſing. drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ, tere
binthinæ, ſing. ſeſcuncem, olei irini æſtate quidem ſextã-
tem, hyeme verò quadrantem, vini quantum ſatis eſt. Ce
ram cum oleo liquefacito, & ammoniacum, bdellium, ac
thus trita admiſceto. & ſi thus ægrè teri poſſit, vino made
factum conteratur: & his omnibus probè vnitis terebin-
thinam ac ſtyracem addito, deinde ab igne ablatis, iri-
dem, cãchry, & piper minutiſſimè trita adiicito, & poſtre
mùm opopanacem vino diſſolutum affundito, & probè
ſubigito. Hoc medicamentum ſupremi ordinis eſt emol-

A lientium: nec facilè reperias quod magis induratas partes
molliat, ac duritiã diſcutiat. Emplaſtrũ è pſyllio, experi
mẽto cõſtãs. Strumas reſiccat ac diſcutit, furunculos diſ-
ſoluit, inguinũ ac alarũ abſceſſus etiã in pus trãſmutatos
diſcutit, ſinus glutinat, ganglia diffundit, clauos in mani-
bus ac pedibus exterit, carbũculos ſanat, vitiligines emẽ
dat. Radicis althææ tritæ cribratæ vnc. I. pſyllii triti cribra
ti ſextantem, ſtercoris columbini minutiſſimè triti, axun
giæ veteris purgatæ, ſing. quadrantem, picis ſiccæ libr. I.
maſtiches nigræ Æthiopicæ quadrantem, aut ſi haberi
B non poteſt, Chiæ tantundem. quæ liquari poſſunt liquato.
& ab igne amotis arida admiſceto, & frigefactum medi
camentum probè manibus ſubigito, atque vſus tempore
chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articu
los manuum contractos mirificè emollit. Ceræ trientem,
terebinthinæ ſextantem, galbani, opopanacis, œſypi, caſto
rei, ſing. vnc. I. euphorbii trientem, rutæ ſextantem. Liqua
bilia liquefacito, & euphorbium, caſtoreum, ſingula ſeor
ſim trita cum opopanace ac rutæ foliis in mortario con-
tritis, ſimul ſubigito, & ad liquefacta admiſceto. Aliud
C emolliens. Strumas, parotidas, furunculos, panos ac me-
liceridas diſſoluit. Ladani mollis, bdellii Scythici reſino
ſi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis,
terebinthinæ, æquales portiones præpara, & vtere. A-
liud molliens ac diſcutiens. Facit ad ſtrumas, parotidas,
meliceridas, itémque atheromata. vtimur eo etiam ad
vaſorum dilatationem. Spumæ argenti drach. C. colopho-
niæ, adipis caprini, ſing. drach. LXXX. ceræ, rubricæ, viſci,
ſingulorum drachm. XL. lapidis pyritæ drachm. XVI. picis
drachm. XXIIII. calcis viuæ marmoraceæ drachm. XXXII.
D galbani, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſingulorũ dr.
XVI. ceruſſæ, aloes, myrrhæ, bituminis, mannæ thuris, di-
ctamni, ſingulorum drachm. XII. olei antiqui lib. III. ſpu-
mam argenti, oleum, ceruſſam, adipem, ſimul ad bonam
compagem coquito: deinde ammoniacum & bdellium
trita adiicito, & his liquatis primùm viſcum, deinde lapi
dem pyritẽ, ac calcẽ, & cætera ſicca trita addito, & omnia
vnita, frigefacta, manibus ſubigito, ac vtitor. Aliud abſ
ceſſus ac ſtrumas diſcutiens. Candidum canis fimum
terebinthina excipe, ac vtere. Aliud. Sedat inflamma
E ta, ſtrumas, hernias carnoſas, & omnem duritiam emollit.
Caricarum pinguium, nitri toſti, ſeminis naſturtii, ſingu-
lorum æquales partes cum melle emplaſtri forma excipi-
to, ac emollito. Emplaſtrum è bugloſſo. duritias diſſol-
uit. Bugloſſi beſſem, ſpumæ argenti quadrantem, ammo
niaci thymiamatis ſextantem, adipis porcini ſeſcuncem,
olei antiqui tantũdem. Emplaſtrum Perſarum è lapi-
dibus, Tyrrhenicum & Pampathes appellatũ. Veſicæ &
renum calculos confringit impoſitum. Callos in mani-
bus ac pedibus diſſoluit: citra moleſtiam enim eos ſuppu
F rat, & eſt poſt ſeptimam tandem diem exſoluendum: i-
dem etiã in ſteatomatis, ſtrumis, gutturis tumore, gãgliis,
& ſimilibus facit. Ad ægilopas & fiſtulas antiquas, præ-
ſertim ſedis, ſub alis, inguinũ ac mãmarũ, velut myſteriũ
diuinum habetur. in his autem quinta exoluendum eſt,
& callus fiſtulæ deraſus apparebit, nec deſiſtendum eſt ab
eius vſu, donec callus penitus fuerit exciſus. Facit & ad vl
cera maligna, & ad vngues manuũ ac pedũ motos, vt à
Deo miſſum putes. Ad herniam aquoſam, hydropẽ, ſple-
nis tumorẽ, corio pro tumoris magnitudine inductũ im-
G ponitur. In hydrope ſanè anterius ab alis vſque ad inguina:
poſterius à ceruice vſque ad lumbos. omnem enim aquã
videbis diuino quodã myſterio efferri, eóque vteris do-
nec res melius habere videbitur. Ad anheloſos inſuper ac
erecta ceruice ſpirãtes, tabidos & deploratos intus delite-
ſcẽtes abſceſſus, pilulas cũ modico melle ex eius paſtillis
feci, eáſq; viris, mulieribus, pueris, ſenibus exhibui, & de-
ploratos reuiuiſcere vidi. Idẽ & in peſtilẽtibus cõſtitutio
nibus feci, & plures à peſte liberaui. Verùm deſino plures
alias eiuſdẽ vires recenſere, ne tantùm Dei munus aliquis
H fabulã putet: Spumæ argẽti lib. I. ceræ vnc. XVII. ammoni-
aci thymiamatis quadrantẽ & ſemunciam, propolis vnc.
XVI. S. galbani ſeſquiunciam, ſquamæ æris vnciam vnam,
lapidis Phrygii vncias XVIII. reſinæ pinus ſiccæ libram I.
diphrygis ſextantem & ſcrup. XVIII. æris vſti vnc. I. thuris

ſextantē & obol.IIII.radicis ariſtolochiæ rotūdæ vnc.XI. & ſcrup.XVI.lapidis magnetis viuētis ac trahētis vnc.I. aloes ſextantē & ſemunciā,dictamni quadrantē,cinnabaris cōmunis ſcrup.XVIII.adipis ſtruthiocameli lib.II. lapidis pyritæ ſextantem,lapidis vitæ Scythici ſcrup.XVIII.lapidis hæmatitæ vnc.I.cadmiæ vſtæ trientem,gentianæ,ariſtolochiæ longæ,lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, ſingul. vnc.I.betonicæ, radicis chamæleontis nigri, ſing. vnc. I. (in alio exemplari,ſcrup.XVIII)æruginis vnc.I.olei antiqui lib.I.(in alio lib.II)floris ſalis,aceti ſquillitici,ſing.quantū ſatis eſt.Spumam argenti & lapides omnes primùm ſeorſim,deinde ſimul tritos,ad ſalis florem admiſceto, & ad fæcis compagem ſimul conterito. deinde æruginem & æs trita adiicito,poſtea thus,aloem,ammoniacum,ſingula ſeorſim trita addito,& mox galbanum, & ſemper florem ſalis addendo conterito. poſtremùm herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito, & rurſus flore ſalis addito conterito ac ſubigito, & cū aceto ſquillitico paſtillos & maſſas formato. quæ verò liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato,& vbi medicamentū in vſum aſſumere voles, admiſceto. Cæterùm locus cui adhibendum eſt medicamentum, oleo ne inquinetur. Aliud ſtrumas diſcutiēs. Spumæ argenti lib.I.olei antiqui ſeſquilibrā, auripigmenti vnc.I. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde auripigmentū prius cum olei ſextante tritum adiicito.vtere confidenter,& ne contempſeris vilitatem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſeſcuncem, æruginis ferri ſextantem, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui,ſingulorum beſſem.Spumam argenti,æruginem,& ammoniacum,ſingula ſeorſim trita coquito,ita vt æruginem & ſpumā argenti cū oleo primùm coquas,& ad ſemicocta ammoniacū adiicias,ſináſque ebullire donec nō amplius inquinēt. Aliud è ſale, Damocratis.omnem duritiā diſcutit. Salis triti, ceruſſæ, ſingul.lib.I.galbani,propolis, ariſtolochiæ, ſingulorū ſextantem,olei veteris libras duas.& ſi craſſius fuerit pharmacum,aliā adhuc olei libram adiicito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito donec non inquinet. Deinde galbanū & propolin,poſtremùm ariſtolochiā, ſingula trita addito ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas, omnē frigidum humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat, vrinā prolectat,coxēdices veteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.I.calcis viuæ,aluminis ſciſſi,auripigmēti,ſing.vnc.I.Liquabilia cū modico oleo liquato ac excolato,deinde ad arida cū modico aceto trita admiſceto,ac vtitor.Poſſe hoc diuturnas viſcerū duritias diſſoluere conſtat,ita vt multā humiditatē extrahat. ciet quoque menſes diu ſuppreſſos. Ego verò ablata calce,duplum aluminis adiicio,& medicamentum lōgè præſtātius cōperio:neque enim puſtulas excitat. Emplaſtrū Philagrii diſcuſſoriū. Curat gutturis tumores, & duritias diſcutit.Spumæ argenti dr.L.reſinæ pinus dr.XL. olei antiqui drachmas LXXX. æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.VIII.aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſing.dr.IIII.ceræ dr.L.Spumā argēti cū oleo coquito, & ad ſemicocta æs adiicito,& bullire ſinito donec non amplius inquinēt:deinde ammoniacum tritū addito,eóque liquato reſinā & cerā liquatas ac excolatas affundito, ac rurſus ad cōpagem non inquinantē coquito,ac mox galbanum præmollitū addito,& ab igne ablatis,thuris mannā inſpergito,& vnito,& frigefactum medicamentū manibus ſubigito. Emplaſtrū diſcuſſorium abſceſſuum admirandū.nulla enim ratione abſceſſus facta,pus craſſiſſimū in emplaſtro inuenitur:ídque detergēdū eſt,ac medicamentū reparatū rurſus imponēdū.Colophoniæ lib.I.ceræ ſeſquilibrā,olei hyeme cyathū I.æſtate verò dimidiū, nitri berenicarii fului aut albi & friabilis ſeſcuncem.Cætera liquefacito ac excolato, nitrū verò minutiſſimè tritum inſpergito,& probè verſato,perfrigeratáque manib⁹ emollito,& in maſſam cogito. Obſeruandum eſt ne medicamentum in aquam tranſfundamus: aliâs enim nitrū abolebitur. Aliud. Picis ſiccæ, ceræ nouæ, ſing.lib. II.olei lib.IIII.ad lentum ignē coquito,ſubigito,ac vtitor. Facit ad abſceſſus,ſtrumas,fiſtulas, & alia huiuſmodi.

A Aliud Oribaſii. Ad ſtrumas & alarum ac inguinum & colli tumores duros: Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito,& imponito. Aliud ad ſtrumas & omnem duritiam. Verbenacæ rectæ foliorum viridium drachmas. XLII. hyoſcyami viridis drachmas CXLIIII.adipis porcini,reſinæ pinûs ſiccæ drachm. XLVI.picis drach.XXIIII.Liquabilia liquata ac excolata cū herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicii, ſenecionis,reſinæ pinus,ſing.dr.XLVIII. foliorum hyoſcyami,axungiæ antiquæ,ſing.drach.XCVI. B galbani drach.octo. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice, ad ſtrumam & omnem duritiā,ad alarum ac inguinum abſceſſus,ad vlcera maligna & fiſtulas,ad vteri ſtrangulatus.Facit & ad ſplenem induratum. Allii nucleos XV.ceræ drach.XCVI. olei drachmas XCVI.nitri Alexandrini drach.XLVIII.æris vſti, terebinthinæ,ſingulorum drach. vigintiquatuor, thuris drachmas octo, foliorum rumicis in olla vel charta ſub recenti cinere reſiccatorum drach. XLVIII. Liquida cum aridis tritis committito,& in mortariis ſubigito:alia verò C in oleo fricto terantur. Aliud è ſcolopendrio,Philoſophi. diſcutit abſceſſus,furunculos,& ad multa commodat: Colophoniæ libras duas,ceræ,axungiæ recentis, ſingulorum libram vnam,reſinæ pinus beſſem,olei ſeſcuncem,ſcolopendrii ſextātem, vini antiqui ſextarios duos, pollinis tritici vncias quatuordecim. tritici pollinem cū vino coquito, deinde liquida affundito ac vnito, & poſtremùm ſcolopendrium addito,ac vtitor. Quòd ſi oleū reprobas,pro eo axungiæ ſeſcuncem accipito,& magis emolliet. at ſi oleum acceperit,magis diſcutiet.

D De emplaſtro ex aſpidibus, Cap. XV.

EMplaſtrum ex aſpidibus, ſtrumas & alias duritias diſcutit. Facit & ad podagras per exacerbationum interualla adhibitum: Terebinthinæ, lapidis aſii, bituminis, ſingulorum drach.CCCLX.ſpumæ nitri, adipis vitulini, ceræ,baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach.CCCXL.lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſing.drach. CXX.cineris aſpidum viuarum vſtarum drach. CXL. olei antiqui libras duas.oleum & ceram primùm, deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipem, mox ammoniacum,& E terebinthinam adiicito. & his ab igne ablatis calcem & lapidem aſium admiſceto, deinde baccas lauri & nitri ſpumam. poſtremùm autem aſpidum cinerem frigefacto medicamento inſpergito,vt ne pereat, omniáque ſimul ſubige,ac vtere.Cæterùm ad aſpidum exuſtionem,ollam totam forinſecus argilla craſſius oblinito,& ad ſolem ſiccato.& iniectis aſpidibus ollam operito,& probè munito,duobus aut trib⁹ foraminib⁹ relictis ex quibus cognoſcas vbi vapor purus exhalet. Hoc emplaſtrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum F affectiones ac coxendicum reſolutiones curat:& cum laurino oleo illitum vitiligines albas exterit.

De emplaſtro aniceto, Critonis, Cap. XVI.

EMplaſtrum anicetum, id eſt *inſuperabile* appellatum, in multo nobis vſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur.Diffundit duritias,& contractis neruis opitulatur impoſitum citra irrigationem,vt ne perfrigerentur. Vnguenti vicem explet diſſolutum velut vnguētum ad laſ- G ſitudines eximendas paratum:ſedat enim laſſitudines in principiis morborum,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarum partium mollitorium, in magnis ſpleniis impoſitum.Glutinat etiam cruenta vulnera, poſt ſuturam aut hamulos impoſitos, ita vt linteū complicatum ſolo aceto imbutū ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido:hyeme calido.Facit & ad plantarum offenſas putredinéſque ac digitorum affectiones,& ad fracturas cum vulnerib⁹, & neque incarnante,neque cicatricem inducente alio vtendum eſt, ſed ipſi ſoli fidendum .facit etiam ad ho- H minum,canum ac ferarum morſus. Maxima verò eius promiſſio eſt quòd non ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluū ac inteſtina ambiente,ſi ſanè nō fuerint ſuppurati:aut ſi fuerint facti, quòd eos attenuet,

& ad inteſtina eorũ ruptionẽ diuertat. Oportet autẽ ſple
niũ ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteũ ſuper-
ponere, aceto & oleo calido imbutum, & irrigare bis per
diẽ. ne ſolueris autẽ niſi per tres aut quatuor dies:deinde
fomento ad vaporẽ adhibito,rurſus impone. appellatio-
nem accepit ab admirandis ac multis operibus. Squamæ
æris dr. LVIII.pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, grani cnidii,
ſeminis ſinapis,cãchryos, ſtercoris columbini, ariſtolo-
chiæ tenuis,æruginis,miſyos Cyprii,ſeminis erucæ,cumi
ni,ſing.drach.XVI.nitri,ſalis ammoniaci,ſingul.dr.XXXII.
mannæ thuris,baccarum lauri,iridis,ſing.drach.CXX.ace-
ti acerrimi ſextarios XVI.caricarum decocti cyathosquin-
que. Decoctum porrò caricarum ſic paratur: Caricarum
pinguium libræ quinque in aquæ ſextariis ſex coquuntur
ad tertias. Omnia itaque contuſa ac cribrata ſimul cum
aceto terito ſub caniculæ feruore. vbi verò ſiccum & viri-
de euaſit medicamentum,affundito caricarum decoctũ
ac commollito,& ablatum in æris rubri pyxide ſeruato.
Vſu autem poſtulante,medicamenti partem vnam cum
aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem dilutam cum ceræ
ac colophoniæ modico oleo liquefactarum partibus ſex
committito. Quòd ſi durius efficere volueris, ceræ & co-
lophoniæ quatuor partes ſumito: ſin mollius & magis di
lutum,octo admiſceto. Idem & ad impetigines feras con
uenire dicitur, ſi meracius adhibeatur. Aliud,diſcu-
tiens abſceſſus. Ceræ,terebinthinæ, nitri,butyri,æqua-
les portiones committito. Aliud, ad abſceſſus. Ver-
benacam rectam cum nitro, ſulphure, & reſina liquida
committito,ac vtitor.

Emplaſtra ruptoria, Cap. XVII.

EMplaſtrum ſcalpelli vſum explens:Nitri lib.III.propo-
lis,fimi columbini, ſalis ammoniaci, æruginis, ſing.
ſeſcuncem, aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilibram, olei
antiqui lib. III. arida ſeorſim primùm terito, deinde æru
ginem,nitrum & ſal ſimul in mortario læuiſſimè conteri
to,& mox affuſa aqua rurſus probè terito, & mox oleum
quoque admiſceto, vt ſtrigmẽtitia compages fiat, poſtea
ſimul omnia in fictilem ollam coniecta lento igne ad a-
quæ conſumptionem coquito. poſtremùm propolin præ-
mollitã adiicito,& ablato ab igne medicamento ac tepe-
facto,fimum columbinum inſpergito ac commiſceto,&
hoc linteo illitum faſtigiato ac molliori abſceſſus loco im
ponito. ſit autem ſplenium ex eo illitum minutũ,& aliud
amplum ipſi ſuperponatur,cui emplaſtrũ è ſuccis aut mel
le aut melinum Serapionis,aut Mnaſeæ,aut aliud mollito
rium ſit inductum. Aliud perforans. Ceræ vnc. XVI.
ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach.XL. cineris ſarmento
rum vitis, arundinum Græcarum vſtarum, æruginis,ni-
tri rubri,ſing.drach.X.Singulis ſeorſim tritis,deinde per-
mixtis aquam affundito,& ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ
conterito: poſtea ceruſſam cum olei quincunce aliquate-
nus coquito,& deinde ceram addito,ſimúlque bullire ſi-
nito donec non amplius inquinent,& ad reliqua trita ad-
miſceto ac vtitor. Aliud perforans arundines & aculeos
& quæcũque infixa,ac in profundo hærentia extrahens,&
vlcera glutinans:Bituminis,nitri,ſing.drach.XXV. ariſtolo
chiæ drach.XII.baccarum lauri drach. XX. præpara,& vte-
re. Aliud. Fimi columbini,nitri,ſing.drach. IIII. cari-
cas numero VII. nitrum & fimum ſimul terito, & poſtea
cum caricis contuſis ſubigito,& linteo inducito: & ſi du-
rius videbitur, mel & axungiam depuratam addito. hoc
eadem die diſſipat ac rumpit. Oribaſii ruptorium.
Picis liquidæ,picis ſiccæ,propolis,portiones æquales vni
to & adhibeto. rumpit,& ad cicatricem perducit. Aliud
eiuſdem. Extrahit,rumpit,& glutinat. Ammoniaci thy-
miamatis,propolis,aluminis,ſingul.ſextantem, thuris ſe-
ſquidrachmã, galbani, auripigmenti,ſing.drach.I. Em-
plaſtrum ruptorium. Succi ranunculi, auripigmẽti, chal
citidis,lathyridis,ſquamæ æris rubri, ventrium canthari-
dum,ſing.vnc.I.calcis viuæ dr.II.excipe cedria. Vſus tẽ-
pore ſpleniũ dimidii digiti latitudine,& lõgitudine quã-
ta videbitur, ex eo illinito ac imponito,& emplaſtrum ex
ſuccis emollitũ ſuperimponito. Sinatur autẽ ad horas III.
vel V. & caueatur ne neru⁹ aut vena aut arteria attingatur,
néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abſceſſus:

A hoc etiam ſtrumas rumpit. Aliud,oxynitrum appella-
tum. Ceruſſæ vnc.XX.ſalis foſſilis dr.VII. nitri quadrantẽ
& ſemunciam,olei veteris trientẽ,aceti heminã I.omnia
ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud, ſine
moleſtia rumpẽs. Ceræ,nitri,ſing.dodrantẽ & ſemunciã,
fæcis vini vſtæ vnc. XIIII. auripigmenti drachmas VII. o-
lei antiqui libras duas. liquabilia liquefacito,& ad arida
trita admiſceto. Aliud ad ſtrumas, ac omnem duri-
tiam: aut enim diſcutit, aut mollit, & rumpit,purgátque
B ac ſanat. Succi potamogitonis, ſtratiotæ,cæparum acer-
rimarum,ceræ,propolis,pollinis tritici,ſing.vnc.XVI. fer-
menti acidi,ſerapiadis triteſticularis,ſing.ſeſcuncem,tra-
gacanthæ,reſinæ pinus, ſingulorum quadrantem, (aliqui
etiam horum ſeſcuncem adiiciunt)galbani, opopanacis,
olei antiqui,ſingul. dodrantem. Tragacantham in parte
aliqua ſuccorum madefacito,ſimiliter opopanacẽ & gal-
banum ſeorſim madefacito ac terito, & his poſtea fer-
mentum cum ſuccis ſubactum admiſceto. poſtea oleo &
reſinæ liquatis & excolatis propolin emollitam adiicito,
C & ad hæc tritici pollinẽ inſpergito & vnito: poſtremùm
omnia in mortarium tranſlata manibus probè ſubigito.
Aliud, abſceſſus diſſipans vel rũpens. Vitrũ,ſpecularis
præſertim lapidis,minutiſſimè tritũ,& thus,æquis parti-
bus cũ aceto probè trita,penna illinito. Ruptoriũ effi-
cax. Bulbum Africanũ,naſturtiũ,nitrũ,fimum columbi
nũ,ficus aceto præmaceratas,axungiam depurgatã, æquis
portionibus omnia cum melle ad emplaſtri formã ſubi-
gito,ac imponito pro partis ratione quã rumpi voles.
Aliud,diſcutiendi ac extrahendi vires habẽs. Ad ſtrumas
D & gutturis tumorem mirũ in modũ cõmodũ. Olei ve-
teris lib.III.plumbi lib.II. coquito ſimul donec non am-
plius inquinent. deinde terebinthinæ,galbani,ſing. ſeſcũ
cem, ammoniaci thymiamatis ſextantem admiſceto,ac
vtitor. Aliud Oribaſii. Candidum canis ſtercus tere-
binthina excipe & impone.

Emplaſtra diſcuſſoria & attractoria,
Cap. XVIII.

QVI cõpoſitorũ pharmacorũ facultates deſcripſerũt,
quædam emplaſtra attractoria appellauerunt, ſicut
E quædã diſcuſſoria: aliquibus verò teſtimoniũ præbuerũt
vtriuſque facultatis:ſunt enim vicinæ inter ſe facultates,
attractoria ex profundo,& diſcuſſoria attractorũ. Nã quæ
attrahũt,omnino etiam diſcutiũt,& quæ diſcutiunt, etiã
attrahũt. & prædominatur in diſcuſſoriis quidẽ medica-
mentis,facultas diſcuſſoria: in attractoriis verò attracto-
ria. Attractoria porrò ex ſimplicibus cõpoſita ſunt, quæ
vim habent humorũ ſuperfluitates ex profundo ad cu-
tem attrahendi: diſcuſſoria autem ex iis quæ vim ha-
bent diſcutiendi attracta. Quò itaque emplaſtri forma
F fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum,
alii cera,alii pix:quum talia neque diſcuſſoriã memorabi-
lẽ neque attractoriã vim habeãt,quemadmodũ propolis,
galbanũ,calx,medullæ,aſiæ petræ flos,ſpuma nitri,acetũ,
piper,ſinapis,herba lanaria,ſal cibarius & ammoniacus,&
multa huiuſmodi quæ in ſuperioribus Sermonib⁹ de ſim
plicibus cõmemorauimus. Cæterũ aliqui adſtringentia
medicamẽta attractoriis admiſcuerũt, veriti id quod fie
ri ſolet in iis quib⁹ ſuperflui ſunt humores:attrahũt enim
aliquãdo plus quàm conuenit, vt non ſolùm ex parte quæ
G curatur,à profũdo attractionem faciãt, ſed etiã ex omni-
bus circũſitis eliciant. Eius verò meminiſſe oportet quod
ſuprà de incarnantibus medicamentis relatum eſt, attra-
ctoria & diſcuſſoria,& quæ magis quàm oportet detergẽt
omnia,fieri incarnantia per cerati admixtionẽ: ita vt iis
quæ fortia ſũt,amplius: quæ verò debilia,minus de cera-
to admiſceatur. Atque hac ratione diuturna vlcera cicatri
cem reſpuentia,putrida & ſerpentia,per emplaſtra ex ſale
ac reliqua huiuſmodi,cerato admixto repurgantur & ci-
catrice includuntur. At ſi medicamẽto attractorio aut diſ
cuſſorio admixtum fuerit aliquod adſtringens, eo phar-
H maco non eſt vtendum ad incarnandum, eo quòd fa-
cultas adſtringendi,ad vulnera quidem glutinanda, & ſi-
nus,& ad vlcera cicatrice includenda,vtilis eſt:verùm inu
tilis ad incarnãdũ. Cæterùm emplaſtra attractoria ac diſ-
cuſſoria,faciunt ad omnes panos ac inflammationes indu

ratas,ad furũculos,ſtrumas,atheromata,hominũ ferarũq; morſus.glutinãt etiã ſinus,quibus aſperi ac flaccidi ac marcidi calli inſũt. podagricis itẽ ac arthriticis in declinatione auxiliantur. frigidos enim & craſſos humores ab articulis exugunt. Et ſi diſcuſſoria ac attractoria medicamenta in memoriam reuocaueris, tum ſuprà relata tũ deſcribenda,facilè fuerit eorum vtilitatem ac vſum comperire. Emplaſtrum, ad omne panorum genus diſcutiendum & attrahendum, quod ab abſceſſu etiam in pus tranſmurato,citra cutis cæſuram,pus velut per colum exugit. deſiccat etiam ſinus forinſecus impoſitum efficaciſſimé. Radicum ſiccarum hyoſcyami, & cucumeris ſylueſtris,farinæ ordei,ſingulorum quincũcem. terito & cribrato,ac hyoſcyami ſucco aſpergito,& in paſtillos cogito,eóſque in vmbra quotidie verſando ſiccato, & vſus tempore aqua diluito, ac craſſius illinito. Ego verò,inquit,etiam corticum radicis capparis drach.duas,& ſucci ſycamini drachm. vnam, ſi habere potui, adieci. Emplaſtrum attractorium album. ad ſtrumas ac parotidas & particulares abſceſſus. facit & ad fiſtulas ac ægilopas,vt citra ſectionem liberet. facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis, ſingul. drach.octoginta,olei veteris libras duas: ſingula ſeorſim trita cum oleo in mortario ſubigito, tum in ollam cõiectã,aſſiduè agitando coquito donec non amplius inquinent,& in mortarium tranſlata frigefactáque probè tundito,mollito,ac vtitor. Aliud. Occultos abſceſſus diſcutiens,roſaceo dilutum duritias diſſoluens,vetera ac putrida vlcera repurgans ac incarnans: Ceruſſæ, ceræ, ſing. lib.duas,olei veteris lib.tres,atramenti ſutorii,ſalis communis,ſing.ſeſcuncem,nitri lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Ceruſſam cum oleo ad bonam compagem coquito,deinde ceram adiicito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito,& omnia probè ſubigito, vnito, ac vtitor. Aliud,attrahens,rumpens, ac cicatricem inducens: Picis ſiccæ,picis liquidæ,propolis,æquales portiones committito,ac vtitor. Aliud attractorium.huic Philagrius teſtimonium præbet: Iridis, mannæ thuris, ſpumæ nitri,pumicis,ſing. drach. octo, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquinque,galbani drach.ſex,canchryos drach. duodecim, ceræ drach. centum, olei libr. duas: æſtate verò vncias quindecim. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ,ammoniacum tritum adiicito, & eo liquato galbanum præmollitum addito,& ab igne ablata aridis minutiſſimè tritis admiſceto, ac ſimul commollito. Andromachi melinum. Abſceſſus profundos reſorbet,& habet exactam ponderum proportionem. facit ad ſtrumas,ganglia,meliceridas,atheromata,panos, parotidas,furunculos. perforat abſceſſus,fiſtularum callos atterit,ſinus glutinat: Ceruſſæ,ſalis foſſilis,olei antiqui,ſing. lib.vnam,ceræ,colophoniæ, ſing. quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani, ſingulorum vnc.vnam.Sal tritum & cribratum ad minutiſſimum puluillum redigito: deinde cum aqua, marina præſertim,probè ſubigito,& ceruſſam ſimul terito,deinde oleum affundito,& omnia probè vnita ad bonam cõpagem coquito,& adiecto ammoniaco bullire finito,donec non amplius inquinent. poſtremùm liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis admiſceto. Aliud, ad ſtrumas, gangrænas, antiqua & chironia vlcera: Spumæ argẽti,olei antiqui,auripigmenti,ſing.lib.vnam.ſpumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet,& ab igne ablatis, auripigmẽtum cum olei ſextante tritum adiicito, & ebullire finito donec medicamentum nigreſcat,& poſtea in mortarium tranſlatum primùm piſtillo,deinde manibus diligenter ſubigito,ac vtitor, ad ſtrumas quidem ac duritias,ſyncero & meraco:ad podagras verò & vlcera,cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractorium Oribaſii: Spumæ argenti, ceruſſæ,nitri, ceræ,colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, ſingul. trientem, olei veteris libras tres. ſpumam argenti,ceruſſam,nitrum,oleum,cum lixiuii è cinere ficulneo libris duabus coquito donec non amplius inquinent,deinde ammoniacum tritum,poſtea ceram,mox colophoniam adiicito. præſtat tamen pro ni-

A tro ſpumam nitri iniicere. Aliud, ad ſtrumas, ganglia, parotidas,mammarum abſceſſus mirificè efficax:tumores enim diſſoluit, & impactum humorem per occultos meatus educit, ſinus agglutinat,fiſtulas & ægilopas citra ſectionem curat:Ceræ,terebinthinæ,nitri fului, olei veteris,ſing.lib. vnam,aquæ heminã vnam. Andromachus pro aqua lixiuium ponit. Nitrum tenuiſſimè terito per ſe,& mox cum aqua,vt penitus diluatur,& poſtea in fictili coquito.& coopertum per interualla verſato, & poſt ſedatum feruorem,liquabilia liquefacta affundito,aſſiduéque

B agitato donec non amplius inquinent, & in mortarium tranſlata,frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates vtebatur. Ad ſtrumas ac mammarum duritias peculiare auxilium: tumores enim diſcutit & ferè non rumpit,ſed tenuiſſimas rimulas infert,per quas velut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiam glutinat,& ad cicatricem perducit. Ceræ, terebinthinæ, ſpumæ nitri,galbani,reſinæ pinus,olei antiqui,ſing.lib. vnã, cineris quercini ac ficulnei, ſingulorum ſextarium vnũ. pendet autem cineris ſextarius vnc.decem. Liquabilia li-

C quata ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitum adiicito,& ab igne ablatis cineres admiſceto,& probè ſubigito,& vtitor,ita vt primùm quinta die,poſtea tertia exoluas,donec tumor perforetur: deinde verò quotidie ſoluas ac cures. Aliud attractorium ac diſcuſſoriũ efficax. Abſceſſuum humores citra ruptionem per cæcos meatus velut excolat ac diffundit: Olei antiqui vnc. vigintiduas,ceræ albæ vnc. quindecim, aphronitri albi quadrantem,terebinthinæ libram vnam, lixiuii è cinere querno aut ficulneo ſextarium vnum. Spumam nitri ſi-

D ue aphronitrum cum lixiuio per piſtillum ad ſtrigmentitiam compagem terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& terebinthinam admiſceto,& ab igne ablatis aſſiduéque verſatis ac frigefactis,ſpumam nitri admiſceto, ſubigito, ac reſiduum lixiuium paulatim adſtillato. Aliud Dionyſia inſcriptum,Heræ Cappadocis. Confert ad relatas affectiones:& ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum eſt: Ceræ, terebinthinæ,mannæ thuris,ſpumæ nitri albi,ſing. lib.vnam,olei antiqui libras duas, aquæ ſiue lixiuii coactiliariorum

E ſextarium vnum,miſyos crudi ſextantem. Miſy & ſpumã nitri cum dimidia lixiuii parte terito: ceræ verò cum oleo liquatæ terebinthinam adiicito,ac paulatim ad compagem coquito.& ablatis ab igne,mannam thuris inſpergito,& aſſiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita admiſceto, reſiduum lixiuii paulatim inſtillando, donec totum fuerit abſumptum. At vbi inflammatione diſcuſſa & dolore ſublato durities aliqua reſtiterit, hoc medicamentum remouebis,& pro eo melinum, aut Venus inſcriptum, aut aliud emolliens ac diſcutiẽs adhibe-

F bis. Aliud attractorium ac diſcuſſorium longo vſu cognitum: Colophoniæ lib.vnam,ceræ ſeſquiunciam, nitri ſeſcuncem,olei hyeme quidem cyathum vnum,æſtate verò dimidium. Nitrum cum aqua vel poſca vel aceto tritum,prout res poſtulat,cum liquabilibus liquatis commiſceto ac manibus ſubigito, obſeruando ne nimia aquæ copia ad nitrum affundatur, & in paſtillum cogito. Facit hoc ad carbũculos,furũculos,ſtrumas,abſceſſus,fiſtulas,ægilopas.Humorem per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, vt emplaſtro impactus videatur. Emplaſtrum

G Piſcatorium inſcriptum: Nitri vnc.vnam,ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach. octo, propolis drach.vigintiquatuor,galbani drach.octo,medullæ ceruinæ libr.vnam,olei veteris libras duas,ariſtolochiæ vnc.vnam.Erit autem medicamentum præſtantius ſi pro oleo medulla ſumatur,vt ſint medullæ lib.tres. Aliud Piſcatorium longo vſu conſtans: Nitri drach. octodecim, ſtercoris columbini,ſalis communis,ceruſſæ,ſing. drach. octo, ariſtolochiæ rotundæ drach. octódecim,propolis drach. viginti-

H quatuor,galbani drach.vigintiocto, medullæ taurinæ, olei antiqui,ſing. libr.tres. Ceruſſam, ſal, nitrum, ſingula ſeorſim trita, ad emplaſtri compagem ſimul coquito, & poſtea propolin ac galbanum adiicito,& ablatis ab igne, ſtercus columbinum,& ariſtolochiã admiſceto. Aliud. Ad ſtrumas, & reliqua huiuſmodi vſu cognitum: Ceræ

libram vnam,colophoniæ dextantem,auripigmenti,galbani,opopanacis,myrrhæ,halcyonii,fing.vnc.vnam,adarcæ fextantem,floris falis,mifyos, fingul. fefquiunciam,atramenti futorii,aluminis fciffi,fing. fextantem & fcrup. fex,aluminis rotundi,aluminis liquidi, fing. vnc. vnam & fcrup.tres, fulphuris viui fextantem & fcrup.fex, nitri drach. octodecim, falis communis drach. quadragintaduas,terebinthinæ quadrantem,olei lib.vnam, aquæ marinæ libram vnam & fextantem.Colophoniam cum oleo diffoluito, deinde cerã, mox terebinthinam adiicito,& fimul ebullire finito,& ab igne ablata & arida prius feorfim, & poftea fimul cum aqua marina trita admifceto, fubigito, ac vtitor. At verò vbi fuperficiem ignitam, & locũ ruptum videris,infrà fcriptum emplaftrum adhibeto: Spumæ argenti,plumbaginis,fing.libram vnam, picis ficcæ,galbani,chalcitidis crudæ,æruginis,fquamæ æris rubri,mannæ thuris,fing.drach.vigintiduas,falis affati,vifci,fingulorum drach.feptuagintaduas,olei lib.duas. Spumam argenti,plumbaginem,chalcitidem, fquamam cum oleo coquito donec non inquinent & ad compagẽ redacta fuerint: deinde liquabilia admifceto, fimúlque paulatim bullire finito.poftea vifcum adiicito, & demũ arida addito, ac frigefactum medicamentum manibus fubigito,ac vtitor vfque ad fanationem.

Emplaftrum Nechepfonis,è cupreffo,
Cap. XIX.

Facit ad ftrumas,tumorem gutturis, parotidas, omnẽ duritiam,& totum laxorum tumorum genus.Cupreffi folia virentia in vigore minutiffimè terito vino infperfo quod à vinaceis poft primi vini collectionẽ exprimitur efficitque folidi ftrigmenti craffitudinem,ac locis affectis imponito: omnem enim tumorem difcutit. & fi ftrumis impofueris,tertia die foluito,ftrumáfque contractas & vicinas ac incumbentes partes defquamatas comperies.eas itaque digitis exprimito ac diffoluito, & medicamentum rurfus adhibeto,ac tertia die rurfus foluito, iterúmque validiffimè exprimito,& tertiò medicamentum adhibeto, ac fimiliter exoluito. intra feptem enim aut fummum nouem dies ftrumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio velut admirando,& tanquam naturalẽ quandam proprietatem habente aduerfus hanc affectionem. Nam fi aliquid admifcere, aut aliquo modo ipfum permutare volueris,magis officies quàm proficies.Facit &ad gutturis tumorem extra fauces prominentem.& eft eodẽ penitus modo adhibendum cum digitorum preffione, velut diximus:contrahit enim ac difcutit,ficcátque ac tumorem extirpat,& vafa materiam ad affectum locum afferentia conftringit.Confidenter igitur eo vtaris:promiffionibus enim noftris experimentum teftimonium dabit.Emplaftrum è cappari, Oribafii: Plumbaginis, olei antiqui,fing.libr.duas,falis communis libr. vnam, ceræ fefcuncem,refinæ pinus trientem,fquamæ æris,corticum radicis capparis, fingulorum quadrantem, ariftolochiæ rotundæ fextantem,propolis tantundem, galbani vnc.vnam.Squamam & plumbaginem tufas ac cribratas,& fal primùm feorfim, deinde fimul cum his tritum, cum oleo in mortario probè fubigito,& in ollam conięcta coquito donec non amplius inquinent.deinde ceram, refinam, propolin, liquatas ac excolatas, & mox galbanum adiicito,& ablatis ab igne ariftolochiã ac cortices capparis tritas infpergito,vnito, frigefacito, emollito, ac vtitor.facit ad duritias, coxendicum affectiones, hemicranias, ac hydrocephalam in pueris aquofam capitis affectionem:abrafis enim capillis capiti impofitum,humorem exugit.Glutinat etiam finus.Aliqui etiam fine cera præparant. Emplaftrum ex agarico, occultos abfceffus & omnem humiditatem reforbens: Ceræ, colophoniæ, picis,fpumæ nitri,thuris,agarici, fing.lib.vnam,terebinthinæ, vifci quercini, fingulorum fefcuncem, medullæ ceruinæ trientem, œfypi quadrantem,grani cnidii, pyrethri,galbani,fing. fextantem. Liquabilia liquato & excolato,&ab igne remotis vifcum adiicito,eóque liquefacto arida admifceto,fubigito,ac vtitor.

Apochymatis præparatio, Oribafii,
Cap. XX.

Picis lib.vnam,picis liquidæ,ceræ,fing. trientem,refinæ pinus fefcuncem.Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ fiue communis plenam mittito,& manibus velut paftillum fubigito, ac vtitor. Emplaftrum eiufdem,ad collifa mitigãda,irrigationis vicem fupplẽs. Spumæ argenti libr.duas, ftrigmentorum balnei excolatorum lib.feptem, aquæ marinæ è pelago hauftæ fextarios duos,colophoniæ vnc.fedecim,ceræ fextantem,fquamæ æris quincuncem. Spumam argenti, fquamam, ftrigmenta,aquam marinam fimul coquito, & arundinibus virentibus agitato donec non amplius inquinent.deinde ceram ac refinam adiicito, & rurfus ad bonam compagem coquito,& irrigationis loco vtitor. ego verò etiam olei lib.duas adiicio.Verùm inter emollientiã emplaftra Oribafii,hac ferie reperitur:Strigmentorum lib.tres, S. aquæ marinæ, olei antiqui, fpumæ argenti, colophoniæ, fing.lib.duas,ceræ lib.vnam,æris vfti, ammoniaci thymiamatis,fing.fextãtem.facit, inquit, ad duritias,& præparatur velut dictum eft.

Cerata vtiliffima, Cap. XXI.

Bafilicum tetrapharmacum. Ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini, æquales portiones. Macedonicum. Ceræ,colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, æquales portiones. liquabilibus liquatis & ab igne amotis, thus infpergito ac infarcito. Macedonicum Azanitæ, ad multa commodum & infigne:Picis ficcæ vnciam vnam, ceræ quadrantem, adipis fuilli antiqui & expurgati fefcuncem,adipis taurini,œfypi, fingulorum quadrantem, refinæ pinus fiue piceæ quincuncem. liquefacito ac vtitor.Facit ad omnia maligna,ad gangrænas, fiftulas,vulnera recentia,ambufta,perfrigefacta, velut acopon laffitudini eximendæ deftinatum. eft & peffus mollitorius. conuenit etiam ad vteri vlcera, panos, parotidas. & vbi caua fuerint vlcera,maiori eius copia vtendum eft: vbi verò propè cicatrix inducta fuerit,pauciore. aduerfatur huic pharmaco oleum:quare hoc vitabis. Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut mufculos eft.

Heptapharmacum laxans,fuppurans, incarnans,
Cap. XXII.

Ceruffæ beffem, fpumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, thuris, fingulorum fextantem. liquabilia liquata cum aridis vnito, atque vfus tempore,medicamenti quidem ac ceræ, fing. vnc.vnam, olei verò rofacei trientem accipito,ac vtitor. Quòd fi laxandi vim intendere volueris, oleum, irinum aut ficyonium,aut gleucinum fit,& maiore copia, fumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendefii,
Cap. XXIII.

Hoc fuppurat & laxat,præcipuè neruis per confenfum affectis.Ex eodem fit & peffus fiue peffarium ad fedis affectiones commodum.Adipis anferini,vitulini,butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei rofacei, cicini,mellis,fingulorum portiones æquas liquefacito,vnito,ac vtitor.

Emplaftrum Philofophi, Cap. XXIIII.

Facit ad calcitratus,vulneráque tumida. rumpit, pus educit,cicatricem inducit. Hyofcyami, perdicii, & fideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem filigineum tufum ac cribratum, vnius herbæ portione adiicito,omnia fimul cum axungia fubigito, & ad emplaftri formam redigito, & vtitor velut admirando.

Œfypi præparatio, Cap. XXV.

Huius quidem optimam præparationem in fecundo libro defcripfimus: ex lanis enim fuccidis paratur. verùm vbi illud haberi non poteft, accipe hoc quod ita parari folet: Meliloti trientem, cardamomi, hyffopi herbæ, fingulorum fextantem, lanæ fuccidæ ex alis ouium fumptæ trientem,colophoniæ,ceræ, refinæ pinus,fingul. dextantem,olei dulcis libr.duas, aquæ fextarios tres.melilotũm,cardamomum,lanã,&hyffopum, per triduũ aqua macerato,deinde ad tertias coquito,& excolato.Poft ea liquabilia ad excolato, & fuccum ac oleum admifceto, & omnia fimul ad fucci cofumptionem ebullire finito.

Emplastrum Manus appellatum,
Cap. XXVI.

HOC emplastrum à quinque rerum speciebus quas recipit, Manus appellatur: Colophoniæ lib. quinque, ceræ lib. quatuor, resinæ pinus libr. tres, adipis taurini lib. duas, butyri lib. vnam liquefacito, ac vtitor.

Emplastrum Bromium appellatum,
Cap. XXVII.

FŒnigræci, seminis lini, succi althææ, sing. lib. vnam, simul ad succi consumptionem coquito. & colophoniæ, resinæ pinus, sing. quadrantem, ceræ sescuncem, galbani trientem, liquefacito, & admisceto, ac vtitor. Aliud optimum: Seminis lini, althææ, fœnigræci, sing. trientem, in duobus aquæ sextariis macerato, & de expresso succo sumito lib. vnam, ceræ lib. vnam, resinæ pinus, colophoniæ, singularum sescuncem, galbani sextantem, opopanacis vnc. I. præpara, & vtere.

Emplastrum ex ouis, Cap. XXVIII.

SPumæ argenti, cerussæ, singularum trientem, cadmiæ sextantem, ceræ libram vnam, rosacei libras duas, ouorum candida decem, metallica cum aqua ac vino terito, deinde cum ouorum candidis subigito, & liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac vtitor.

Parhygrum Galeni, Cap. XXIX.

SPumæ argenti, cerussæ, singul. libr. vnam, olei purissimi, aquæ, singul. libr. duas. Ego verò, inquit, sæpe olei quidem lib. vnam, adipis verò anserini sescuncem admisceo, aut si is desit, gallinacei, aut hoc quoque deficiente, suillum recentem accipio. Omnia simul ad prunas fumũ non edentes citra solidam compagem coquuntur, & in coctura fine aliquando etiam amyli sescuncem adiicio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi vim acquirit, & dolores exvulnere inflammato obortos sedat. Sed ad cicatricem inducendam inutile est. at verò aquam addere frigiditatem, satis constat.

Emplastrum ex ouis, Oribasii,
Cap. XXX.

CEræ vnc. I. spumæ argenti, cerussæ, amyli, sing. sextantem, oua numero IIII. rosacei lib. vnam, oua in præpa ratione postremùm addantur.

Parhygrum Oribasii, Cap. XXXI.

FAcit hoc ad spontanea vlcera in corporibus delicatis. Adipis suilli recentis deuncem, ceræ sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. quindecim. liquida cum aridis committito. facit & ad vlcera serpentia. & cum rosaceo dilutum vuluarum ac sedis affectionibus medetur, & malignas faciei pustulas curat.

Emplastrum rosaceum inscriptum,
Cap. XXXII.

HOc mammarum duritias discutit, & est ad sedis affectiones efficacissimum, si cum rosaceo aut myrteo oleo diluatur: Spumæ argenti, cerussæ, adipis suilli recentis, singul. sescuncem, olei veteris sesquilibram, myrrhæ drach. IIII. ouorum crudorum vitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum vino albo trita admisceto, & vtitor hoc medicamento aliquando syncero, aliquando diluto.

Emplastrum phycotyche appellatum,
Cap. XXXIII.

AD omnia vlcera & præcipuè in sede commodum est hoc emplastrum: Croci vnc. vnam, cerussæ, spumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini, ceræ, singulorum sescuncem, rosacei vncias trigintasex, ouorum candida triginta, vini quantum satis est.

Emplastrum Sphærion appellatum,
Cap. XXXIIII.

HOC irrigationis vicem supplet. facit ad desquamata, excoriata, intertrigines, ambusta, ad flagellatos, ad tibias collisas: Spumæ argenti, cerussæ, calcis viuæ, singularum quadrantem, ceræ sesquiunciam, nitri vnc. vnam, olei rosacei vnc. vnam. aridis minutissimè tritis liquida admisceto, & sphæria, *hoc est pilulas* formato. Vsu verò expetente olei sescuncem, rosacei quadrantem, ceræ sextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti sextãtem adiicito, spathuláque agitato, & vbi frigefactum fuerit

A medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplastrum pentatheton, Cap. XXXV.

CEræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis viuæ, æquales portiones. liquabilia liquato, & calcem adiicito. Vsus autem tempore olei sescuncem, ceræ sextantem, olei sicyonii quadrantem, liquefacito velut proximè dictum est, & medicamenti sextantem adiicito. Facit ad vibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad collisa, ac cætera huiusmodi.

Emplastrum ex ochra, Cap. XXXVI.

B EAsdem cum prædictis vires habet etiam hoc: Ochræ libras duas, cretæ, ceræ, singul. lib. vnam, colophoniæ, picis, resinæ pinus, sing. lib. vnam, spumæ argenti, terebinthinæ, sing. bessem, olei lib. duas, arida cum vino terito, & liquabilia liquata admisceto, & in massas efformato. vsu verò postulante, ceræ lib. vnam, olei veteris lib. tres, liquefacito & excolato, & medicamẽti lib. vnam admisceto, & vino adstillato contundito.

Emplastrum telamonium, Cap. XXXVII.

HOC carbunculis medetur. dilutum sinus siccat, & cicatricem inducit: Spumæ argenti, calcis viuæ, ceræ,
C resinæ pinus, singularum dodrantem, cerussæ vncias vigintiquinque, olei sesquilibram. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac resinam adiicito. postea calcem & cerussam minutissimè trita admisceto, ac vtitor. Et ad carbunculos quidem linteo inductum imponitur: ad reliqua verò, rosaceo aut myrteo oleo ad strigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti,
Cap. XXXVIII.

D REcrementi argenti sescuncem, ceræ, adipis taurini, sing. quincuncem, colophoniæ trientem, picis, olei, sing. sextantem. argenti recrementum vino aut fœnigræci succo teritur. Quòd si non possit haberi argenti recrementum, plumbaginem pro eo accipimus. facit ad desquamata ac excoriata, & his similia.

Emplastrum ex pompholyge,
Cap. XXXIX.

HOC longo vsu constat eunuchorum, mulierum, puerorum, ac aliorum mollium corporum vlceribus cõ-
E uenire, ad cicatricem citra dolorem inducendam, & ad cancerata vlcera tutò adhibetur: Cerussæ, spumæ argenti, pompholygis, sing. sextantem, cadmiæ trientem, medullæ ceruinæ quadrãtem, ceræ, olei rosacei, sing. lib. vnam, olei myrtei sescuncem. Metallica trita ac cribrata, & cum vino subacta, liquabilibus liquatis admisceto, ac vtitor.

Aliud Archigenis & Oribasii: Pompholygis, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. I. ladani sextantem, acaciæ trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei bessem, ouorum assatorum vitellos IX. vini quod satis est. Aliud Oribasii.
F Spumæ argẽti, cerussæ, sing. sextãtem, pompholygis vnc. I. croci vnc. I. ceræ vnc. I. adipis anserini quadrantem, ouorum assatorum vitellos IIII. rosacei vini quod satis est.

Emplastrum rutaceum, Cap. XL.

HOC ad fistulas scabras facit: Cadmiæ, spumæ argenti, recrementi argẽti, sulphuris viui, sing. sextãtem, aluminis scissi, rutæ viridis, sing. vnc. I. ceræ bessem, olei myrtei lib. II. vini quantum satis est.

Ceratum è perdicio, Cap. XLI.

FAcit ad sinus: Foliorum perdicii lib. II. ceræ, colopho-
G niæ, olei, sing. lib. I. Herbam exactissimè terito, & liquida admisceto, & in mortario vnito. Hoc in aliquibus ob nimiamvim repellendi, vicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. quod vbi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponito: verùm ad sinus osculum emplastrum è lolio, aut quod Venus inscribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è succo betæ, Cap. XLII.

FAcit ad vulnera inflammata, ad achoras capitis vlcuscula, & ad ambusta: Ceræ, libram vnam, olei sesqui-
H libram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ succum quantum imbibere possunt affundito, & in mortario subigito. præstat autem paulatim succum cerato instillare. Aliud è succo plantaginis, ad inflammationes & sinus: Ceræ libram vnam, olei libras duas, S. succi plan-

taginis quantum satis est. Ceratum liquefactum & in frigidam aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè lauatur, & postea in mortario pistillo tunditur, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantum eis imbibi potest. Ceratum myrteum. Ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac scabiosas affectiones commodum: Ceræ libram vnam, olei myrtei libras duas, plumbi vsti sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum vnc. vnam, vini quantum satis est ad conterendum. Melinum cicatrices inducens: Chalcitidis crudæ sescuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei libr. I. vini quod satis est.

Ceratum ex sandyce, Homo appellatum, Cap. XLIII.

HOC vlcera diuturna ac maligna, & in tibiis oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit: Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito donec non amplius inquinent, & vtere confidenter.

Emplastrum ex alliis, Cap. XLIIII.

HOC vim attractoriam habet. facit ad omnem duritiam, abscessus, furunculos, strumas, inguinum tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas: Ceræ lib. II. colophoniæ sescuncem, medullæ ceruinæ tantundem, nitri albi bessem, allia viginti, olei libras quatuor. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiãt. deinde ad oleum excolatum liquabilia adiicito, & postea nitrum tritum adiicito, ac vtitor. Nos verò ita præparámus: Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sescuncem, medullæ ceruinæ sextãtem, alliorum nucleos triginta, præpara, & vtere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebrò detergere oportet. Hoc solum citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasii, ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad vlcera antiqua & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum admisceto quod habet ceræ bessem aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, sing. sextantem aut quadrantem. Quòd si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum è squilla, Asclepiadæ, Cap. XLV.

HOC ad fistulas, sinus, nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias contrahit, ad fistulas angusta oscula habentes collyrium ex eo formatum inditur. Si verò lata ac ampla fuerint oscula, rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca aut vino mulso iniectum, locúsque emplastro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis vlcera. Cõuenit & nomis, si membrana non fuerit denudata. Idem syncerum ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis spleniis inductum pectori imponitur: conuenitque omnino vbi ad superficiem materias attrahere volumus. Squillæ repurgatæ quincũcem, squamæ æris, iridis, sing. quadrantem, myrrhæ drach. octodecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochiæ, sing. sescuncem, ceræ vnc. viginti, terebinthinæ triẽtem, olei veteris lib. duas, aceti acerrimi sextarios nouem, aut quod satis est. Squillã ad solem æstiuum tundito, & acetum paulatim instillato, quantum satis ad exactè terendam. In alio autem mortario squamam æris & æruginem cum aceto diutissimè terito, & arida trita ac cribrata adiicito. Postea ammoniacum, styracem, myrrham, galbanum addito, & instillato aceto simul probè conterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis frigefacito, & ad reliqua admisceto, subigito ac vtitor: ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria ex eo formata indens: verùm ad vlcera repurganda sumito, medicamenti trientem, ceræ sextantem, rosacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamento detrahito, & cerato adiicito donec cicatrix inducatur, ita vt postremùm quum iam absoluenda est cicatrix, medicamenti vnc. vnam, olei rosacei aut myrtei dodrantem, & ceræ trientem commisceas.

Emplastrum è pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.

HOC ad sedandos dolores ac inflammationes facit, præcipuè ad vlcera maligna ac cancerata, antiquáque ac cicatricem non recipientia. facit & ad ambusta ab igne. rosaceo aut myrteo oleo dilutum, cicatricem inducit: & butyro dilutum, incarnat. at cum rosaceo, ad omnes sedis affectiones cõmodum est. Cadmiæ botryitidis lotæ drach. octo, pompholygis lotæ drach. septem, plumbi vsti & loti drach. nouem, thuris drach. quatuor, cerussæ lotæ drach. nouem, spumæ argenti lotæ drach. octo, ceræ albæ drach. centum, terebinthinæ Chiæ drach. septem, olei myrtei drach. centum septuaginta. Arida trita & cribrata, in mortario plumbeo cum pistillo plũbeo, cum vini sextariis quatuor terito. cæterùm in vino hoc, infrà scripta polentæ modo contusa, per diem ac noctem præmaduisse oportet: Iridis, meliloti, aristolochiæ, capitulorum papaueris, seminis hyoscyami albi, sing. drach. octo. cum hoc itaque vino excolato, metallica sicut diximus sunt conterenda vsque ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adiiciendũ, quò illitionis spissitudo fiat. Postea verò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplastri formam, & terebinthina adiecta, medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, subigito, & vtitor.

Emplastrum nigrum, Essentia appellatum, Cap. XLVII.

FAcit hoc ad duritias, ad articulos, & costas fractas. ganglia, strumas, & tumores dissoluit. Tibiarum vlcera, chironia, & fistulas curat. facit ad morsus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos sanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodest: Spumæ argenti, cerussæ, æruginis rasæ, sing. quadrantem, squamæ æris sextantem, thuris masculi sextantem & semunciam, bituminis Iudaici bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ, picis aridæ, sing. lib. III. olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis asii, aluminis scissi, magnetis viui, myrobalanorum, sing. quadrantem. spumam argenti, cerussam, squamam, æruginem, bitumen, & thus, omniáque arida tũdito, & in mortario aceto paulatim instillato, ac ad strigmentitiam spissitudinem terito. deinde ceram, picem, oleum, ac reliqua liquabilia liquata admisceto, vnito, ac vtitor.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDIcinæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo quartus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus, vteri præsertim & mammarum. Item de vnguentorum pretiosorum, & potionum ac suffimigiorum præparatione.

De vteri situ, magnitudine, ac forma, Cap. I.

VTERVS *Græcis* Metra, *hoc est matrix* appellatur, quòd ex ipso omnia animantia, velut à matre oriantur. Vocatur eisdem hystera, quòd posterior situ sit omnibus visceribus. Situs est enim vterus intra peritonæon membranam aluum & intestina omnia circumcirca amplectentem, inter vesicam ac rectum intestinum. Atque huic quidem ferme toti incũbit: vesicam verò iuxta vmbilicum, vbi fundum habet, vtplurimùm supereminet. Iuxta partem autem ad pudendum tendentem ipsa vesica vterum excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem est. multo enim minor est vterus eius quæ prægnans non est: maior autem prægnantis. eius verò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor vterus existit. & iuxta ætatem minimus est iis quæ ad venerem experiẽdam tempus nondum attigerunt. nam & aliàs semper minor est iis quæ venere non vtuntur. Longitudo itaque in moderatè se habentibus mulieribus, à fundo circa vmbilicum, vsque ad pudendum, est plerunque vndecim digitorum. latitudine verò ad vtrunque latus per cornua sua extenditur. Quantum verò ad figuram attinet, totum quidem reliquum corpus, & maximè fundum, vesicæ simile est. In quãtum verò exortus papillares ad lumbos nutantes habet ab vtroque fundi latere productos, vesicæ similis non est. appellantur autem hi exortus cornua, & primùm sursum vergunt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, vt postremæ partes venis similes sint. Hæ itaque angustæ cornuum partes, sinuosis flexibus ad testes inferuntur, qui à lateribus vteri siti sunt, singuli ab vtraque fundi parte prope cornua: & per hos sinuosos cornuum flexus in congressu viri vterus semen à testibus attrahit. Sunt autem testes mulierum parui, neque sicut in viris rotundi & oblongi, ac tenera carne prædìti, sed lati ac glandulosi & pelliculosi. Appendet porrò vterus vesicæ & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & ossi sacro, per robusta quædam ligamenta neruosa ac musculosa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipsum vterum inferuntur, partim quidem texentia & perplicantia ipsum vteri corpus, quorum non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes: partim verò incrementi ac nutrimenti ipsius vteri, itémque fœtus gratia facta, velut sunt arteriæ & venæ. A vena enim caua quæ per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ venæ & duæ arteriæ exoriuntur, vtrinque sanè vena & arteria: atque hæc quatuor vasa ad vterum delata, antequam in ipsum inferuntur, ramulos ad testes extendunt, & postea in ipsum vteri corpus deferuntur, ipsúmque intertexunt, & per ea mẽstruus sanguis in vterum deriuatur. Sunt autem & aliæ venæ ac arteriæ vtrinque vtero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicem tendentes. At verò ipsum vteri corpus ex duabus tunicis constat, & externa quidem neruosior est, interna verò venosior. & externa quidem simplex & vna est: interna verò duplex, vt si excoriare volueris, duo tibi vteri esse videantur, sub vna & eadem tunica siti. Cæte-A rùm collum vteri musculosum, ex dura ac cartilaginosa carne factum est, & semper durius seipso euadit, & progressu temporis cartilaginosum, adeò vt quæ sæpius pepererunt, aut iam aniculæ sunt, his multùm durum ac cartilaginosum collum sit, vt gutturi summo simile existat. Est & in collo vteri foramen, per quod & menses deferuntur, & mulier masculi semen suscipit, exitq; per ipsum etiã fœtus: incredibile enim dictu est quantum hic meatus pro tempore amplitudinem euariat. Nam reliquo tempore toto specilli extremam, aut paulo crassius quiddam B suscipit: prægnãte verò muliere ita clauditur, vt nihil suscipere possit. At vbi fœtus ab vtero exoluitur, dolores partus ipsum quamplurimùm extendunt, & quod mirum auditu est, animal totum per ipsum transit. Finit autem collum ac definit in muliebrem sinum siue pudendum. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis, sex ferè digitorum mensura est. in partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum vteri se extendẽte. Est & puellari ætate pudendum delicatius ac mollius: in aniculis verò & iis quæ sæpius pepererunt callosius euaC dit, & cartilagini simile: ex crebro enim congressus attritu, & partium exeuntium collisione callescit. Sed & mensium delatione indurescit, nõ aliter quàm ob plurimum & acrem humorem influentem vlcera callosa ac fistulosa fiunt. At verò imminente mensium tempore, vterus crassescit ac intumescit, aliàs tenuior ac contractior existens. Crassior item est in iis quæ sæpius pepererunt: tenuior autem in iis quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus crassescit: vbi verò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit. D Attenuatur autem velut vesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinem abeunte. Atque hactenus de situ, figura, ac magnitudine vteri dictum sit.

Quæ intra prægnantis vterum nascuntur, Cap. II.

IMprægnationis tempore primùm secunda vtero adnascens, & totum fœtum ambiens generatur: deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis similitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata incumbens: altera agnina à teneritudine vocata, quæ totum E fœtum ambit ac complectitur.

De secundæ generatione, Cap. III.

SEcunda hoc modo generatur: Singula venarum ac arteriarum oscula, quæ intra vterum perueniunt, in extremitatibus suis nodosas quasdam eminentias hæmorrhoidibus ani similes habent, quas aliqui cotyledonas, *hoc est acetabula* appellant. Atque hæ in mulieribus sunt minores, quàm quæ in vaccis, capris, ac ceruis, atque aliis talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac F mucosiores sunt, figura cotyledoni herbæ, *id est, umbilico Veneris* similes. Tales igitur eminentiæ in vteri sinu vbi mulier conceptura est, aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus. Et quanquam etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ sint, tamen non concipit mulier. non enim potest semen in vtero manere, quum influentis sanguinis multitudine eluatur. Quando verò cessant

cessant menses,& quum incipiunt,aperta sunt vasa,& purgatio lunaris neque multa, neque coaceruatim effunditur,vt semen ob vteri asperitatem facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur. Priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quòd & semen careat alimento, & vnde adhærere possit non habeat: læuis enim tunc vterus est ob vasorum conclusionem, vt inde semen tãquam color à læui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primùm exasperant,deinde colores inducunt.Proinde semen viri iniectum,& in vtero detentum, acetabulis dextri vel sinistri sinus impingitur, contrahitque seipsum vterus,ac semen vndique complectitur. Secundæ itaque generatio ab osculis in vterum apertis initium sumit, ita vt ab vnoquoque osculo vas generetur, ab osculo arteriæ,arteria:à venæ osculo,vena.atque hæc vasa distinguit ac connectit membrana: & hoc modo secunda generatur. At verò hæc vasa per secundam dispersa rursus inter se coeunt,& in duos veluti stipites desinunt, bináque venas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa vmbilicum. Nihil enim aliud est vmbilicus quàm quatuor hæc vasa,in medio sui vragum, *hoc est lotii ductorem* appellatum habentia. Hic verò est principium pelliculæ farciminalis,perforatúsque est ad fundum vesicæ ipsius fœtus,vt per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum verò ex duabus venis vna tantùm efficitur, quæ per vmbilicum delata,simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, venáque caua appellatur. & per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab vtero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in vnam coalescunt,quæ circa vesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur,quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc vitalis spiritus ex vteri arteriis ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectúsque infans vterum vndiquaque distenderit, secunda pro infantis mole angusta efficitur,neque iam sanguis ab vtero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit,& ambientes pelliculas dirumpit. atque ita arcana quadam ratione vteri ostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At si quis diligentius speculari hæc voluerit,capram aut vaccam, vel ceruam dissecare poterit,ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando: & vteri cum vicinis partibus vnionem apertè videbit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio, Cap. IIII.

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eadémque mensura, & per totidem dies prodeunt. sed plerisque plus minus duarum heminarum mensura,quatuor dierum spatio,interpositis vigintiduobus diebus,aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. nec ante tricesimumquintum,nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt. Citissimè verò in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterùm sanguinis qui profluit copia,paulatim vsque ad ætatis vigorem augescit. deinde aliquandiu æqualitatem seruans,paululum penitus crescit aut minuitur. at vbi ad finem tendit,paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & vt multitudine vel paucitate delinquant,in ætate situm est, ac anni tempore,itémque victus ratione, & peculiaribus mulierum studiis. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ virginum purgationis, Cap. V.

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus,lumborum,pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ vomitus. Quum hæc circa deci-
A mumquartum annum apparuerint,medicum coniectare oportet quomodo purgationem maturet, & per leuiores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quando semen appareat,& conceptus tempus adueniat, Cap. VI.

Semen quoque circa decimumquartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. verùm ad generationem aptum efficitur anno plerunque decimooctauo aut vicesimo. Et statim sanè vbi semen comparuerit,coeundi desiderio flagrare incipiunt.

B
Fœcundarum mulierum dignotio, Sorani, Cap. VII.

A Decimoquinto ætatis anno,ferè vsque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso aut duro præditæ sunt, neque contrà humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione ac læta mente funguntur,& lumbos habent latos,& ventrem amplum, & quibus menses non impediuntur, & quæ vteri affectionibus nõ infestãtur. Cæterùm con-
C ceptura sit an nõ,mulier,hoc modo deprehẽdi aiunt:Infernas partes vestimentis contectas resina suffiunt, ita vt intra pudendum vapor recipiatur: & si quidem odor per corpus ad os & nares transeat,fœcunditatis signum iudicant:sin minus,sterilitatis. Allia item decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiendi tempore sibiipsi velut pessum siue tali formam subdat. & ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut sterilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt, Cap. VIII.

D Mulierem concepisse argumento primùm est, si ab obstetrice interrogata respondeat se post concubitum,viri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac vmbilicum vexari. & ad hæc si pudendi sinus & os, arida sint: & vteri osculum non durum, nec inflammatum,sed interius ac exterius occlusum fuerit & aliquantulum sursum progressum. Et si veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si venæ pectoris virere,& mammæ intumescere in-
E ceperint,& progressu temporis lac habuerint. si cauitates oculorum subpallidæ fiant. si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. si colli pars anterior calidior, ceruix verò frigidior appareat. si circa secundum mensem præter consuetudinem salsa aut acida appetat. Quibusdã etiã os nimio humore madescit, & ad agendũ torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur,&color ad albedinẽ ac pallorẽ mutatur,prægresso plerunque rubore,si fœminæ viriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauan-
F tur prægnantes,& mammæ intumescunt,lumbi difficulter mouentur, vesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem vteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ, Cap. IX.

Hippocrates & alii quidam maris notam esse dixerũt, si prægnans sit bene colorata,& ad motum facilis,& si dextra mamma amplior,& præsertim papilla, sit. con-
G trà verò pallidus color, sinistráque mamma ac papilla tumidior, fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis vasa, venæ ac arteriæ magis intumescunt,præsertim sub lingua. at in fœmellæ cõceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare,in masculi verò,sursum tendere: sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi:si verò masculus, in superficie persistere. Certissimum verò minimeque fallax masculi fœtus signum est,si prægnans dextræ manus pulsum validiorẽ, velociorem,maiorémque ac duriorem habuerit: & vice
H versa, in fœmella.

De pica, Galeni, Cap. X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit,quæ à pica auicula nomen accepit. Alii

tamen ab hederæ ſimilitudine, quæ cittos *Græcis* vocatur, hanc affectionem cittam *Græcis* appellatam eſſe ſentiunt. nam ſicut illa variis plantis, prout occurrunt, ſe implicare ſolet: ita mulieres ex pica laborantes, varia edulia appetunt, atque ea contraria, quæ tum voluptatem tum inſuauitatem guſtanti exhibent. Accidit autem ferè circa quadrageſimum diem à conceptu. & eſt ſtomachi languor cũ nauſea & auerſatione ciborum, bilis ac pituitæ vomitum inducens. conſequuntur aſſiduè expuitiones oris, ventris morſus, ac anxietates. Atque hæc omnia ob humoris, ſanguinei præſertim, redũdantiã fiunt. qui enim per vteri vaſa ſingulis menſibus excerni ſolebat, à fœtu ſuppreſſus, ſurſum vergit, & ſtomachum præcipuè, velut ſubtiliore ſenſu præditum infeſtat: pro varietate autem vitioſi humoris, varia ac peregrina edulia appetunt, quædam ſalſa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut teſtas, aut extinctos carbones. & ſæpe vſque ad quartum menſem hæc affectio durat. In principio enim modicus ſanguis ad fœtus alimoniam diſtribuitur. poſtea verò creſcente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaque tum demum vitioſo humore partim per vomitum euacuato, partim ad vterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittunt. In quibus igitur multus ſanguis collectus videtur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem diſcutere poſſunt. profunt & fatigationes ac peregrinationes. Quæ verò citra laborem viuere conſueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laborioſiores motus. Quarum verò ſtomachus ab acri acidóve aut ſalſo humore mordetur, hæ ad excitandum vomitum tepidam aquam commodè bibent, vt humor affligens reuomatur. Abſtineant autem à dulcibus obſoniis. & vinum fuluum, odoratum, antiquum, & ſubadſtringens bibant. Sit autem potus moderatus, ne alimenta ventriculo innatent. confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. aut quinque vel ſeptem amygdalas amaras. aut polentam ſucco cotoneorum aut Punicorum malorum reſperſam. aut ſeridem ſiue intubum. aut aſparagum paluſtrem, aut ſiſarum. Ex auibus deligendæ ſunt, quæ neque pingues neque viroſæ ſunt. Conueniunt etiam pedes ac roſtra & ventriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Poſt cibum verò, vuæ paſſæ, mala Punica ac pira exhibeantur. ſint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auerſantur, obſoniorum varietate ac iucunditate illectentur. Eis autem quæ terram comedunt, nihil ita prodeſt velut amylum recens pro terra oblatum. Cæterùm medicamenta contra picam commoda ſunt, portulacæ cremor, & ipſa in cibo ſumpta, cucumeris ſemen decorticatum, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum: ſimiliter etiam anethi. & rhei Pontici ac ſpicæ nardi cremor. item intubi ſuccus, vel ipſa herba cruda aut cocta, aſſiduè comeſta. At ſi craſſius eſt quod euomunt, & ob viſcoſitatem difficulter excernitur, ſalſamenta & raphanos ex aceto mulſo edant, omni ſtudio adhibito vt infeſtus humor citra moleſtiam ac conuulſionem educatur. Forinſecus autem adhibita, languido ſtomacho conferunt hæc, œnanthe, balauſtium, roſæ, cityni, myrtus, ſmyrnii coma, fœniculi ſemen, cum vino cataplaſmatis modo adhibita: addita etiam galla, aut cumino, aut abſinthio. Palmularum item carnes vino coctas aut maceratas, tritas pro emplaſtro imponere prodeſt. aut mala cotonea cũ poſca trita, roſaceo vel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanã ſuccidã, aut linteolũ vino & oleo, aut aceto & oleo, vel roſaceo & aceto, aut nardino & vino imbuito, & ſtomacho adhibeto. morſus enim & ſtomachi pũcturas mitigãt. Præterea calidã aquã, nõ tamẽ feruidã, aſſiduè abſorbere, & ſenſim aſſiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro viribus exercere. hæc omnia ad ſanitatem aſſequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus, Cap. XI.

PEdum tumores in prægnantibus, roſaceo & aceto, & ſale aliquando addito, perfricato. Prodeſt & terram

A Cimoliam cum aceto illinere, aut alumen ſciſſum cum vino. Bonum eſt & citriorum malorum decocto pedes lauare. Et anthyllin aceto maceratam obligare, & braſſicæ folia per latum diſtenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aſpaſiæ, Cap. XII.

PRægnantes quæ recèns conceperunt, à timore, triſtitia, ac omni forti mentis perturbatione aſſeruandæ ſunt. Prohibendæ etiam geſtationes in curribus, & violenta exercitia, ac ſpiritus detenſiones, & coxendicum ictus. Neque verò permittendum eſt vt graue onus eleuet, aut ſaltet, aut duris ſellis inſideat. Sed nec acria edulia nec flatuoſa, nec clyſteres acutos, nec cibi aut potus inopiã aut ſuperfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio ſiue è naribus, ſiue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis vtẽdum eſt moderatis, & ſtomacho commodis, lecticæ geſtatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificii exercitio. At circa octauum menſem qui omnium moleſtiſſimus eſt, alimentũ contrahẽdum eſt, & motus vehementiores præſcribendi. Et ſi aluus ſuppreſſa fuerit, ob inteſtini recti anguſtias ab vtero illatas, edulia exhibeantur ventri ſubducendo apta, velut eſt ptiſanæ ſuccus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterùm menſe nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter vtẽdum eſt, & omni modo proſpiciẽdum vt paritura futuros partus dolores fortiter ferre poſſit.

Notæ partus ſecundum naturam futuri, Cap. XIII.

PArituris, pectinis ac ſuperioris ventris grauitas, pudẽdique ardor adeſt. Et vterus ad pudendum procumbit, vt obſtetrici facile ſit per contactum tentare. Os quoque vteri diſparatum ac dilatatum eſt, & ad tactum leue ac humectum percipitur. Partu autem inſtante, ſuperior venter contrahitur, & inguina ac pubes intumeſcunt, & aſſidua mingendi cupiditas adeſt. Deinde plurimus humor prodit, pleriſque etiam ſanguis tenuioribus ſecũdæ vaſis ruptis.

Parientibus facienda, Cap. XIIII.

QVÆ præparare oportet, & quomodo ſecundum naturam parientibus conſulendum ſit, ſuperuacuum fuerit ſcripto prodere, quum ex longo vſu nõ modò obſtetrices, ſed reliquæ quoque mulieres iſta ſciant. De hoc tamen velut neceſſario admonebimus, quòd parientes ſpiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulſare, non velut imperitæ aliquæ faciunt, in gutture congregare. Inde enim pleriſque gutturis tumor, & vaſorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incurabilis exiſtit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aſpaſiæ, Cap. XV.

QVVM partus difficultas inſtat, & loci præcluſi manent, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum deſideat, ſæpéque perfundatur. Vtatúrque inſeſſionibus ac illitionibus lubricitatem inducentibus: quale eſt oleum tepidum, ouorum candida tuſa, maluæ, fœnigræci, ſeminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci ac inguina illinantur. Sed & hirundinum nidus oleo diſſolutus, & lumbis iuxta ſpinam affuſus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymali maioris radicem linteo illigatam, femori vtiliter alligari, & ſimiliter ſtyracem, coryandrum viride, polygoni radicem, alcyonium, cucumeris ſylueſtris ſemen: atque hæc omnia ſtatim à partu amouenda eſſe. Cæterùm ſi poſt partum ſecunda non ſequatur, violenter ne extrahatur, ſed ſternutatio excitetur, & ſpiritus detineatur, & os ac nares obturentur. Et ſi adhuc remanſerit, extractio fiat velut poſtea docebimus.

Quomodo opem ferre oportet eis quæ non tutò concipiunt, Cap. XVI.

QVædã mulieres etiãſi cõcipiãt, in partu tamẽ pericli tãtur, ſiue ob vteri paruitatẽ, vt ob id fœtũ perficere

nõ possit, siue ob colli eiusdem angustiam, siue quòd tuberculum aut tale quiddam in eiusdem ostio exortũ est quod partum impedit. Atque hæ sanè optimè fecerint, si à partu omnino cauerint: at si conceperint, satius est fœtum corrũpere quàm excidere. Quare ex ordine de corrumpentibus fœtum, & de inducentibus sterilitatem agemus. Quod enim sterilitatem inducit, differt ab eo quod fœtum corrumpit. illud enim conceptum fieri prohibet: hoc factum corrumpit & expellit. Proinde vt ne mulier concipiat, primùm caueat ne temporibus conceptui idoneis cum viro coeat, incipientibus videlicet aut desinentibus mensibus. In ipso verò concubitus tempore, quum vir semen eiecturus est, spiritum detineat, ne in vteri cauitatem semen feratur, statimque exurgat ac genibus innixa sternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum, os vteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalsamo, aut cedria per se, vel cum cerussa. item cum cerato myrteo liquido cerussa admixta: aut alumine liquido: aut galbano cum vino. Talia enim frigida, meatus obducentia ac adstringẽtia, ante coitum os vteri claudunt, & semen in eius cauitatem penetrare non sinunt. Calida verò proritantia, non solùm viri semen ab vtero pellunt, sed reliquos etiam eius humores attrahunt ac exugunt. Sed & ea quæ sequuntur, conceptionem prohibent ac sterilitatem inducunt.

Pessi sterilitatem inducentes, Cap. XVII.

COrticum pinus, rhois coriarii, singulorũ æquales portiones cum vino è vinaceis expresso terito, & in lana ante concubitum adhibeto. & hoc ablato, post duas horas mulier cum viro coeat. Aliud. Malicoriũ recens cum aqua tritum subdito. Aliud. Malicorii partes duas, gallarum partem vnam terito, & glandulas paruas efformato, eásque vbi menses desiuerint subdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum vino velut erui grana efformato, & in vmbra siccato, atque ante coitum pro pessis subdito. Aliud. Caricarũ carnes cum vino subactas adhibeto. Aliud. Florum mali Punici satiui dr II. gallarum tantũdem, absinthii drach. I. cum cedria velut ordei grana formato, & duobus diebus à sedatis mensibus subdito, totóque die sumantur, & his amotis tandẽ venere mulier vtatur. hoc non fallit, & longo vsu cognitũ est. Potio ad idem. Succus Cyrenaicus ciceris magnitudine cũ duobus vini diluti cyathis potus, cõceptũ prohibet, & menses ducit. Aliud. Succi Cyrenaici, foliorũ rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabæ magnitudinem exhibeto, deinde vinum dilutum propinato. & hoc menses prolectat. Aliud. Aloes drach. I. seminis violarum albarum obolos III. myrrhæ drach. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus vicibus exhibeto, statim vbi mẽses cessarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, assiduè pota, maximè statim vbi menses cessarint, sterilitatẽ inducit. idem facit & populi albæ drachma, ex aqua singulis mensibus semel pota. Aliud. Mustellæ hepar sinistro pedi alligetur. aut testes eiusdem animalis circa vmbilicum gestentur. Aliud. Adeps siue pinguedo vuluæ leænæ in vase eburneo gestetur. est hoc efficacissimũ.

Aliud. Cerussa cum oleo velut pessus subdatur. Aliud. Florum mali Punici satiui, malicorii, gallarum, succi vuæ acerbæ, sing. drach. II. absinthii dr. I. cedria excipe, & velut ordei grana efforma. & mulieri quæ per biduum à viro secubuit subde. Aliud. Postquam mulier à viro secubuit, tot hederæ grana nigra è vino propinato, quot diebus fœminam concipere nolueris. Aliud. Hyoscyami semen antequam in terram exciderit, ab ipsa herba decerpito, & cum lacte asinino terito, & modica myrrha, ac hederæ nigro grano aut corymbo admixto, leporis aut muli aut cerui corio inuolutum, gestandum exhibeto. obseruandũ est autẽ ne hoc amuletũ terrã cõtingat: aut fabrorũ aquã frigidã ieiunæ propinato: aut salicis decoctũ cũ melle, propter eximẽdã amaritudinẽ potandũ dato. Ferunt etiã, dentẽ infanti elapsum, si terrã nõ attigerit, in anulo à muliere efficaciter gestari. itẽ lũbricũ lapidicinæ pro amuleto efficaciter appẽdi. Aliud. Hyoscyami semẽ cũ equæ pullum alentis lacte subactum, & ceruino corio illigatum, sinistro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri semẽ toto anno potum, sterilitatem inducit. Aliud. Vir aliquo adstringenti illinatur, quale est alumen, malicorium, galla ex aceto trita, & ante coitum muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta spleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt & mulorum castratorum testes vsti, & cum salicis decocto poti.

Fœtum corrumpentia, ex Aspasia, Cap. XVIII.

SI mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam conceperit, primùm vsque ad trigesimum diem contraria fiant iis quæ suprà de cura prægnantibus adhibenda diximus, ita vt vehementissimis motibus vti iubeatur, & vt saliat, ac grauissima onera leuet. & vt decoctionibus vrinã ac menses prolectãtibus atq; aluũ subducẽtibus assiduè vtatur, & acrioribus infusis ventrẽ eluat. In balneo item superiorem ventrem, pubem, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, insessúsque paret ex fœnigræci, althææque ac artemisiæ decocto, & cum oleo antiquo per se, vel cum rutæ succo ac melle perfundatur: & si adhuc perstiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle subacta integat, & epithemata huiusmodi imponat: Cyclamini, elaterii, artemisiæ, sing. drach. V. absinthii, grani cnidii, sing. drach. X. nitri drach. octo, radicis cucumeris syluestris drach. V. opopanacis drach. X. lupinorum amarorũ, radicis chelidonii, seminis aut radicis violæ albæ, sing. drach. sex, olei cyprini quantum satis est ad emplastri formam. Hoc post perfusionem cum artemisiæ decocto, superiori ventri imponere oportet: deinde caricas cũ nitro aut simile quiddã in pudẽdi sinũ subdere, aut cũ oleo trita illinere. Hoc autẽ simplex insigne est: Cupressi folia cocta trita, post balneũ cubitũ itura ventri imponat, & tota nocte sinat, & supina iaceat. Præstat & collyrium ex opopanace subdere, & allii cortices ac pilos muliebres suffire. Quòd si hæc nihil profecerint, ad validiora auxilia pergendũ erit, neque tamen temere hoc faciendum est. Omnis enim fœtus corruptio periculosa est, præsertim in muliere robusta, vterúmque duriorem ac densiorem habente. Quare diligenti animaduersione opus est. & secundus maximè ac quartus mensis vitãdus: est enim in vtroque naturalis quædã difficultas ac mora. & impares mẽses aptiores sunt ad aggressionem ac firmitatem. Vnicũ itaque tertii mensis tempus deligendum est: neque enim prius, neque posterius conueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus est, per aliquot dies antea tenuissimo victu, & assiduis balneis ac pessis emollientibus subditis vtatur, & à vino abstineat: deinde vena secetur, & sanguis copiosè detrahatur. Sanguis enim à muliere prægnãte euacuatus, abortum facit, inquit Hippocrates. Tum post biduum aut triduum, vbi interim à cœna euomuerit, foliorum Mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo & garo conditum ieiuna absorbeat: aut agaricum cum aqua mulsa bibat: aut seminis violæ albæ drach. I. aut artemisiæ, aut dictamni, aut gentianæ, aut castorei, sing. dr. I. aut ammoniacũ thymiama, aut myrrhã, aut lauri baccas cum aqua mulsa, aut cacumina thymi, aut fel tauri congelatũ nucis auellanæ magnitudine ex vino odorato dilutum bibat. hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpũt. si tamen nõ profecerint, oportet ante potiones & epithemata quæ adhibentur, sternutamenta ciere cum iis quæ ad hoc efficacissima habentur. Pessus corrumpens fœtum: Iridis, galbani, grani cnidii, terebinthinæ, sing. dr. I. cum susino cyprino ac rosaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ subdito, ac per totam noctem sinito. Manè verò in fœnigræci & artemisiæ decocto sedeat, & si non successerit, idem rursus post balneum fiat. Alius. Seminis violæ albæ, nitri, absinthii, myrrhæ, pares portiones cum vino subactas in lana subdito.

Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, singulorum drach. II. cum vino subacta subdito. Collyriũ

citra moleſtiam trimeſtrem fœtum expellens: Seminis
nafturtii,ſeminis violæ albæ,myrrhæ,abſinthii,ſing.dr.1.
cum aqua efformato,& mulieri prius lotæ ſubdito, & in-
terim pulegii decoctum bibendum dato. Aliud inſi-
gne. Abrotonum quantū voles in aqua ad totius aquæ
conſumptionem coquito & exprimito, eúmque liquorē
exceptum lana ſubdendum exhibeto. vtere etiam auxiliis
ac epithematis,quæ ad retentos menſes deſcribemus. Tra
dunt etiam ſtercus columbinum ſuffitum,fœtum expel-
lere.& cucumeris ſylueſtris grana ſponte excidentia,pan-
no excepta antequam terram attingant,adalligata magnā
vim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia,
Cap. XIX.

FVturum abortum aquoſa primùm euacuatio, deinde
ſanioſa aut cruenta,& velut carnium lotura præcedit.
Vbi verò planè exolutio aduenerit,purus ſanguis,deinde
grumi,ac demum fœtus ipſe formatus aut informis egre-
ditur.pleriſque etiam lumborum ac coxarū grauitas ad-
eſt, & ſuperioris ventris, capitíſque ac oculorum dolor,
ſtomachi morſus,extremarum partium frigiditas,animi
deliquium, horror febrilis:quædam etiam conuulſiones
retrorſum,& velut à comitiali morbo habent. Atque hæc
præcipuè accidunt iis quæ ex medicamentorum violen-
tia abortum procurarunt.Nam in iis quæ citra medicamē
ta abortum faciunt,præcedit,velut Hippocrates teſtatur,
mammarum gracilitas præter rationem oborta, femorū
frigiditas & grauitas, etiam lumbos occupans. At verò
ex abortu minus læduntur quæ ſaniores ſunt, & aluum
natura laxiorem ac vteri partes humidiores habent,&
quæ frequenter magnos infantes ſine moleſtia pepere-
runt,& ætate prouectiores, paucúmque ſanguinem habē
tes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur,
Cap. XX.

SI fœtus abruptus fuerit, & in vteri collo detinetur, o-
leo cyprino, terebinthina admixta totum corpus, &
præcipuè partes vtero vicinæ perfundantur. Eodem etiā
eiecto iam fœtu loci aſſiduè rigentur, & ſi ſic non ſucce-
dat,mulier aromatum decocto inſideat,ac ſternutamen-
ta adhibeat.& ex reſina ſicca,bitumine,propoli,& cancris
fluuialibus ac galbano ſuffitus fiat. Hæc & alia huiuſcemo
di facienda ſunt, ſi inflammatio non obſtiterit: nam ea
præſente,intra inſeſſus laxandi ac mitigandi vires haben
tes nos continebimus. at ſi fœtus detinetur ex eo quòd
vterus citra inflammationem concluſus eſt, papyrum &
ſpongias aridas,primùm tenuiores,deinde craſſiores,in-
ſtar peſſi ſubdemus,& extrema opopanace,vel panacis ra
dice,cum melle ac terebinthina trita,illinemus. Porrò e-
iecto fœtu,ſi ſecunda non fuerit ſequuta,violenter extra-
henda non eſt. ſed neque vmbilicus incidendus,& ſecun
da relinquenda eſt: ſtrangulatus enim & certa pernicies
ex hoc conſequeretur. Verùm ſi res diutius protrahatur,
vmbilicus inciſus femori mulieris alligetur,& ſummum
ſtudium adhibeatur vt ſecunda eximatur,quemadmodū
inferius de fœus exectione referemus.

De eis quæ bimeſtres aut trimeſtres fœtus abor-
tiunt, Cap. XXI.

QVæcunque moderatè corpus habētes, bimeſtres aut
trimeſtres abortus faciūt citra manifeſtam cauſam,
his acetabula ſiue cotyledones muco plena ſunt, & non
poſſunt præ grauitate fœtum continere,ſed abrumpitur,
inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medi-
camenta pituitam ducentia totū corpus euacuando: qui
enim ante totius corporis purgationem, & ante prohibi-
tum humorum influxum,ſtatim à principio locos euacua
re nititur, ſimile facit velut ſiquis perennem putei aquā
exhaurire velit dum interim in exhauſtæ locum aſſiduè
riuuli ſcaturiunt. Toto vero corpore euacuato,tandem cū
iis quæ pituitam ducunt etiam vterum purgabimus. qua-
les ſunt peſſi ex colocynthide præparati, qui cōtra ſterili-
tatem ex humorum redundantia contingentem inferius
deſcribentur. Optima autem elotio purgatoria pituitam
ex vtero educens ſic fit: Colocynthidem magnā supernè
incidito,& ſeminibus eiectis ac dimiſſa medulla oleum

A irinum infundito, & cum deſecta particula colocynthi-
dem operito, & per diem ac noctem madeſcere ſinito.
deinde feruenti cinere coquito, ac oleum excolato, &
hoc tepidum in vuluā iniicito.hoc multas ſteriles,fœcū-
das fecit,educta ex alto pituita,quæ cōceptum impedie-
bat. Victus autem ratio adhibēda eſt calefaciēs ac ſiccās.
moderata item exercitia ac frictiones,& omnis perfrige-
ratio vitāda. At verò eis quæ ob naturalem facultatis re-
tentiuæ debilitatem abortum faciunt, herinacei terre-
ſtris pellis vſta,ex aqua aut vino pota, ex naturali quadā
B proprietate auxiliatur.idem facit & pudendi oſculo illita.
Idem poteſt & marinus herinaceus,ac conchæ vſtæ. Item
myrti baccæ cum vino,aut oleo lentiſcino ſiue ſuſino il-
litæ. Rubi quoque ac myrti & ſimilium decoctis loci vti-
liter irrigantur. Aetites etiam lapis circa ventrem geſta-
tus,& prægnantes,& fœtus conſeruat,nec ſinit vterū flac-
ceſcere. Idem facit tritici granum intra panem repertū,
ſiniſtro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis pro-
deſt ſuperiori ventri appenſus donec dolores partus in-
ſtant, & tunc ablatus. Lapis item in vulua, aut corde, aut
C inteſtinis ceruarū repertus,pro amuleto geſtetur. eſt enim
ad retinēdos fœtus efficaciſſimus. Iiſdē viribus præditus
eſt lapis qui trūco arboris pro cunei more impingi ſolet.

Pariendi difficultatis cauſæ,
Cap. XXII.

PAriendi difficultas variis de cauſis contingit: aut e-
nim eo quòd puerpera animo aut corpore,aut vtriſq;
ſimul imbecilla eſt, aut ob vteri paruitatem, aut propter
meatus anguſtiam. Quæcūque autē propter ætatem ſtatu
ræ breuioris ſunt,hæ ferè vterum reliquis corporis parti-
D bus correſpondentem habent. Poteſt & difficultas parien
di contingere aut ob ceruicis vteri obliquitatem: aut ob
carnem eidem ceruici vel oſculo eius adnatam: aut ob e-
iuſdem loci inflammationem,vel abſceſſum,vel duritiā:
aut quòd tunicam ambientem ſolidiorem fœtus perrū-
pere non poteſt: aut quòd humor in vtero collectus ante
debitū tēpus excretus eſt,& iuxta partus tēpus ſine humo
re ac ſicci manēt loci,quādo maximè opus eſt hoc humo
re,vt qui facilē trāſitū fœtui exhibeat: aut quòd puerpera
veſicæ calculo laborat,qui dum vteri collum comprimit,
E difficultatem pariendi inducit: aut ob prægnantis carno-
ſitatem ſiue pinguitudinem. Sed & oſſa pubis nimiùm cō
ſerta,pariendi difficultatem faciūt, dum in partu dilata-
ri non poſſunt. neque enim velut in viris, ita in mulieri-
bus oſſa pubis alternatim conſeruntur,ſed forti copula cō
nectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiā
lumborum cauitatem vterum comprimentem: aut ob
excrementorum copiam,in inteſtino recto aut veſica de-
tētam. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatæ,ægrè pa-
riunt. Aliæ quòd primùm parere incipiunt, anguntur, &
F propter imperitiam corpus aptè præparare ignorant, aut
quòd per ætatem nondum viriles ſunt,nec vires vigoris
adeptæ ſunt, ſed adhuc puellæ pueriliter agunt. Diffici-
lis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars,magni-
tudine excellit: ſæpe enim caput, vel thorax, vel ven-
ter, plus æquo augeſcit: aut quum debilior eſt fœtus, &
ſaltibus ac motibus ſuis matrem adiuuare non poteſt: aut
quum biceps eſt aut tripes: aut quum gemini prodeunt,
& repentè vterque ſimul collo vteri illabitur: aut quum
fœtus interiit,& parturienti nihil auxilii præbet, aut quū
G mortuus intumeſcit,& præter naturam iacet: ſitus enim
prodeuntis fœtus naturalis eſt,vt rectà in caput,manibus
ad vtrunque femur extentis prodeat: præter naturam ve-
rò caput in dextrā vel ſiniſtrā vteri partes declinat: aut al-
tera aut vtraq; manus exeritur,& crura intus inter ſe didu
cuntur. Reliquis tamen figuris minus ſuſpecta eſt ea quæ
in pedes contingit,præcipuè ſi manibus ſuper vtroque fe
more extentis prodeat. Fœtus verò qui altero pede pro-
deunt altero intus detento,aut duplicati alicui vuluæ par-
ti innituntur,directione indigent: ſicut & qui manus ex-
H paſſas habent. Cæterùm qui obliqui prodeunt,minus im-
probandi ſunt,& hoc tripliciter contingere poteſt: aut e-
nim in alterutrum latus,aut in ventrem prodeunt. ſed tu-
tius eſt in latus progredi: ita enim obſtetricis manui loc⁹
datur,vt in caput aut pedes naſcētem dirigat. At qui du;

plicati prodeunt,in pessimā figuram illapsi sunt maximè si in coxarum vertebras deferantur. Tripliciter autem du plicari solent: nam vel capite & cruribus, vel ventre, vel coxarum vertebris,osculo vteri incumbunt. verùm præstat ventrem incumbere.eo enim à nobis dissecto,& interaneis exemptis,confidente corpusculo,facilis est figuræ transmutatio. Difficilis itē fit partus, si secūda aut propter crassitudinē non abrūpitur,aut propter tenuitatē antequā oportet diuellitur. Porrò ab externis causis pariendi diffi cultas oboritur,velut si anni tempus frigidum & hyemale meatus constrinxerit,aut calidum & æstiuum exoluerit. Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicum percūctari ex obstetrice oportet,nec temere ad chirurgiā progredi. neq; verò obstetrici permittēdū est vt vterū diutiꝰ dilaniet.si ergo ob lūborū cauitatē pariēdi difficultas cōtigerit, puerpera in sella, prona flexis genibus collocetur, vt vulua delabens ceruicē rectà extendat. eodē modo sistantur etiā pingues ac carnosæ. Si verò propter aliquam angustiam,aut stuporem,aut coarctationē, opē ferre oportet laxationi per insessus calidos, & suffitiones, ita vt etiā aer domus calefiat, & per infusiones oleorum tum actu tum potentia calidorum, itémque per illitiones ac cataplasmata eiusdem generis. Adhibenda quoque sunt laxamenta à balneis, si non febris aut aliud quid prohibuerit,& ex gestatione lecticæ in loco calidiore. quidam etiam concussiones fortes in his adhibuerunt. At verò eā quæ ob exolutionem imbecilla est ad partum, corroborare oportet condensantibus ac maximè constringentibus, & firmitatem inducētibus: qualia sunt resperfiones ac insessiones ex myrto aut pampinis vitis,aut malis Punicis, aut rosis. & odoramenta cum aceto, & vnguenta ex vino & oleo rosaceo frigidis. Si verò propter figurā præter naturā ipsius fœtus, partus difficultas adest, ad naturalē situ reducēdus est quātum eius fieri potest. & si pedē aut manū protrusit,ne attrahatur per membrū:magis enim impingitur, aut luxatur,aut etiam abrumpitur. Verùm per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promissa pars ad conuenientem locum introducatur. Si verò vnà cum coarctatione,totius fœtus figura mala fuerit, prius ab osculo vteri in sublime eleuetur, & postea rursus ad osculū rectà dirigatur, fiántque omnia placidè, leniter, ac citra compressionem, oleo assiduè locis affuso: hoc enim ex salute tum fœtus tum parientis fuerit,& vterus ita quoque illæsus manet. At si vteri osculum clausum permanserit, pinguibus medicamentis emolliatur ac relaxetur. Quòd si verò calculus affuerit,eum extra vesicæ collum per catheterem propellemus.& si vesica lotio plena fuerit, eodem catheteris instrumento lotium educemus. si verò intestinum rectum excrementis plenum fuerit, per clysterem eluemus. At si ob inflammationem, abscessum, vlcus,tumorem laxum,aut duritiam,aut simile quiddam mulier parere nequeat,singulis pro affectionum ratione succurremus. Si verò ob carnem collo vteri adnatam, aut ob tunicam aliquam innatam solidiorem, parturiendi difficultas eueniat,velut in nō perforatis mulieribus accidit,quicquid impediměto fuerit,resecetur.& si solidior fuerit membrana fœtum ambiens quàm vt abrumpi possit,discindatur. Quibus verò humor in tunicis contentus ante debitum tempus effluxit,ita vt loci sint resiccati,eis albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto excolato, aut cum ptisanæ cremore tepido infundantur. At si vteri paruitas in causa fuerit, loca pinguedine aliqua inungantur, ac foueātur, & os vteri digitis dilatetur, & fœtus violenter extrahatur. si verò non successeri t,dissecetur. quod tum maximè faciendum est, vbi fœtus fuerit magnus aut mortuus. mortuum autem cognoscemus,ex eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At si gemini aut tergemini fuerint, ac collum vteri obsederint,reliqui ad fundum vteri repellantur, & is qui magis paratus videbitur,prius educatur. Si verò ob capitis,aut thoracis,aut ventris magnitudinem,partus difficilis fiat,omnino necessarium est fœtum secare. Porrò tempus collocandi puerperam in sellam, est quum vteri osculo aperto,digitis occurrerit ac prominuerit id quod præ rumpi solet.

A De fœtus extractione ac exectione, Philumeni, Cap. XXIII.

MEdicum ante exectionis aggressionē spectare oportet,resoluta sitne mulier aut nō,& an seruari possit, vel sit deplorata. & seruari quidem potentem aggredietur: deploratam verò relinquet. Quæ igitur lethaliter affectæ sunt,lethargico sopore premuntur, & resolutæ sunt, ac difficulter reuocari possunt & ad maximas inclamationes reuocatæ,debiliter respondentes rursus deferūtur in soporem. Quædam etiam per conuulsionem contrahū
B tur,aut neruis tremulæ fiunt. & pulsus fortiter tumidus: verùm obscurus ac debilis deprehenditur. at verò seruādæ,nihil tale patiuntur. Mulier itaque supina in lecto decumbat capite decliui,eleuatis cruribus, teneatúrque vtrinq; à peritis ac robustis mulieribus. Ac primùm duæ aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerātur ad arcēdū animi deliquium.& in ipso opere assiduè facies vino respergatur. Chirurgus autem difficultatis causam per instrumentum pudendum diducens conspicatus,thymúsne sit, an callosa eminentia,aut aliquid ex iis quæ retuli-
C mus:quicquid id fuerit volsella arreptum scalpro amputabit,velut postea docebimus. Si verò tunica,vteri os obstruxerit,eam quoque resecabit,sicut inferius de nō perforatis mulieribus trademus. Si verò pelliculæ fœtū ambientis soliditas obstiterit, eam volsella extentam cultro aculeato incidemus.& incisam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad fœtus egressionem parabimus. At si caput fœtus locū obstruxerit,in pedes vertatur, atq; ita educatur. Quòd si ita impactum fuerit vt nullo modo retrudi possit,vncinus attractorius oculo,aut ori aut mēto in-
D figatur,& ita infans extrahatur,hoc modo vt instrumentum tractorium in dextra manu teneatur: vncinus verò ipsius digitis occultatus per sinistram manum leniter cointroducatur,& in aliquo ex dictis locis figatur. & deinde alterum instrumentum ex altera parte oppositum similiter immittatur ac infigatur,vt æqualis & ad neutram partem declinans attractio fiat,eáque tutior,ne fortè vnū instrumentum in attrahendo elabatur, ac fœtum dimittat. Atque ita æqualiter non solùm in directum sed etiam ad obliqua trahatur,& digitus pinguedine aliqua il-
E litus,intra vteri os,& impactum corpus immittatur,& circumcirca ducatur. Dimidio autem fœtu extracto, attractorium instrumentum ad superiores partes transferatur ac infigatur. At verò si caput vel natura vel hydrocephala affectione aquosa,magis tumidum impactū fuerit,scalpro incidendum est,atque ita euacuatum ac contractum extrahendum. Quòd si neque sic prodierit,caluam contūdere oportet,& ossa digitis eximere: si verò ossa eminuerint,per forcipem dentarium aut ossarium auferre,ac tū
F demum instrumentum attractorium infigere,ac fœtum extrahere. At si capite progresso, circa thoracem coarctatio fiat, itidem scalpro loci circa clauiculas dissecentur vsque ad vacua,vt humore euacuato,moles thoracis concidat. Si verò minus vēter inflatus fuerit,mortuo fœtu aut hydropico existente, eadem methodo vtentes ventrem dissecabimus,ac intestina eximemus: si verò manus protensa fuerit,ob humero resecetur. oportet autē linteo obuolutū vt ne elabatur,aliquātulū extrahere,quò sic humeri articulus exeratur,& tunc diductis pudendi labiis resectionē facere,& postea sinistrā manū immittere,ac caput
G dirigere,&ita fœtum educere. idē faciendū est etiā vbi ambæ manus fuerint protēsæ. similiter etiā pedes protēsos reliquo corpore nō cōsequēte,ab inguinibus resecare oportet. At si duplicatus fœtus occurrerit,& dirigi nō poterit,si caput magis expositum fuerit,ossa eius conteremus cute non dissecta: deinde alicui eius parti attractorium instrumentum infigemus,ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed si crura magis exposita fuerint,coxæ articulum resecabimus, & ita coxas transgrediemur vt caput fiat contritioni facilè paratum. Si verò
H duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expositis,caput circa coarticulationem ad vertebram amputetur,deinde transgresso thorace pedes attrahantur. Si verò reliquis partibus ablatis, caput recurrens detineatur, sinistra manus oleo illita in vteri profunditatem immittatur, &

caput requiratur, & per digitos ad vteri os deuoluatur,&
vnum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Cæte-
rùm loci ad infigendum instrumẽtum idonei, in capite,
sunt oculi,aurium meatus, os, menti pars inferna:in tho-
race,axillæ,clauiculæ,præcordia,pectus, vertebrarum ar-
ticuli,iugulum:in cruribus,ossa pubis,fœmineum puden
dum.At verò si osculum vteri ob inflammationem fuerit
conclusum,nihil violenter agendum est, sed infusioni-
bus pinguibus largè vtendum, insessionibúsque ac irriga
tionibus & cataplasmatis, quò inflammatione aliquate-
nus sedata,& osculo dilatato,fœtus velut dictum est edu-
catur. Vbi verò integram fœtus sectionem fecerimus,o-
mnes eius partes componantur, diligentérque obserue-
mus ne aliqua desit,aut interius clàm nobis relinquatur,
deinde secunda protinus educatur.

De secundæ eductione, Philumeni, Cap. XXIIII.

SI secunda, quæ etiam loculus appellatur:& secũda qui-
dem dicitur,quòd velut secundum domicilium ac re-
ceptaculum sit ab vtero, & velut fœtus indumentum. si
secunda,inquam, detinetur, interdum vteri os clausum,
interdum apertum reperitur,& aliquando inflammatum,
aliquando citra inflammationem. & modò vteri fundo
coniuncta secũda reperitur,modò seiuncta.Si ergo os vul
uæ apertum, & secunda seiuncta reperitur,circa aliquam
vteri partem instar pilæ conuoluta, facillima est eductio.
Sinistram enim manum calidam &pinguefactam in pro
fundum immittere oportet,& arreptam secũdam extra-
here. Si verò vteri fundo connexa fuerit,similiter quidẽ
manum immittemus,verùm apprehensam secundam nõ
statim rectà attrahemus, propter prolapsus vuluæ timo-
rem,sed sensim nulla violentia adhibita,primùm in obli
quum placidè ducemus, hac& illac obuertentes: deinde
aliquanto validius attrahemus. sic enim obedit & à con-
cretione exoluitur.At si vteri os clausum fuerit,perfusio-
nibus pinguibus vtemur,& per sinistræ manus digitos le-
niter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. & si non
successerit,superiorem ventrem ex cruda ordeacea fari-
na aqua calida ac oleo subacta integere oportet,rursúsque
locos perfundere,pinguiáque fomenta adhibere.& si vi-
res non fuerint debiles,etiam sternutatoriis vtendum est
ex castoreo ac pipere præparatis,& potionibus menses ci-
entibus,de quibus postea agemus. atque hæc omnia pri-
ma ac secunda die facienda sunt.Suffitibus insuper vte-
mur per aromata ex olla,qualia sunt casia,nardus,iunci o-
dorati flos, artemisia, iris, sabina,dictamnum,pulegium,
& huiusmodi:ita vt olla sellæ supponatur,cui mulier insi
deat vndique vestimentis contecta. Postea verò tentabi-
mus: & si vteri osculum apertum inuenerimus, manum
immittemus:&,sicut dictum est,secundam educere cona
bimur. Si verò neque sic educta fuerit, perturbari non o-
portet:intra paucos enim dies putrefacta, & in saniẽ dis-
soluta excidet. Quandoquidem verò ob graueolentiam
caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odora-
menta assiduè suffiantur conuenientia. & ad hunc vsum
probata sunt,cardamomũ,caricæ,bdellium,sabina, thus,
styrax, lapis gagates,onyx aromaticus,ladanum. Eisdem
quoque castorei ac pulegii,sing.drach.i.ex aqua mulsa bi
bẽda detur.Conueniunt etiam leniora menses ducentia,
artemisiæ decoctum,& baccarum lauri,cum vino mulso.
Pessi etiam subditi ad hoc faciunt,myrrha & cyclaminus
vnguento excepta. Facit item ouis & capræ secunda, are-
facta,trita,è vino pota,aut cum vnguento subdita,aut pro
amuleto gestata. Alius pessus. Carnium vuarum pas-
sarum,cumini,resinæ terebinthinæ, spumæ nitri, singul.
drach.x.excipe melle,ac subde.Idem possunt & insessio-
nes in artemisiæ,baccarum lauri, anethi ac chamæmeli
decoctis.

Cura post fœtus exectionem. Aspasia, Cap. XXV.

POstquã secunda siue statim ab educto fœtu,siue post-
ea educta fuerit, neque quicquam superuacuum in
vtero relictum,crura componantur vt partes distractæ cõ
ueniant.& si loci satis purgati videbuntur,maluæ aut fœ-
nigræci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur.
A eodémque lumbi ac pubes perfundantur, mollique; lana
oleo calido imbuta integantur. & alimenta sorbilia offe-
rantur,& aquæ potus vitetur. At si purgationes non suffe-
cerint, insessiones ex fœnigræci, artemisiæ,althææ, pule
gii decoctis adhibebimus.Pulegii itẽ ac fœnigræci deco
ctum propinabimus. Si verò purgationes nimiùm pro-
cesserint, irrigationes moderatè adstringentes; ac inses
siones consimiles adhibeantur, & venter longa fascia
vinciatur, & cibi adstringentes offerantur: si verò in-
B flammatio superuenerit, inflammationi succurrendum
est.& si copiosa sanguinis eruptio,etiam ipsi medendum
est cum iis quæ postea referemus. si nihil horum ac-
ciderit,vteri collum ac osculum,& pudendum,pinguitu-
dine aliqua inunguntur ac foueantur.

Causæ sterilitatis,itémque curatio in viro ac muliere: notæ item conceptionis, Cap.XXVI.

STerilitas,aut viri,aut mulieris,aut vtriusque ratione cõ
tingit.& ex viro quidem est,quum semen eius vel fer-
uidum & velut torrefactum,vel frigidum,tenue,aquosum
C languidúmque fuerit,quale est decrepitorum:vel crassius
quàm oportet emittitur.aut quũ viri semispadones sunt,
& penem breuissimum habent, vt semen in vuluæ pro-
funditatem eiaculari non possint. quod etiam aliquando
ob nimiam obesitatem contingit:tales enim præ nimia
aqualiculi mole,semen ad vteri recessus non eiaculantur.
At verò mulier non concipit,si vterũ habet vel calidũ
& igneũ,vel frigidum & humidum, vel squalidũ ac sic-
cum, vel carnosum & pinguem, vel excarnem ac graci-
lem,aut debilem,aut angustum, aut breuem. aut quòd
D vasa eius clausa sunt & obstructa,aut per cicatricem indu-
ctam excæcata.aut quòd membranæ osculum vteri obtu
rantes,nullum foramen relinquunt.aut quòd vteri ceruix
obliqua est. aut quòd osculum nimis angustum vel am-
plum. aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensen-
dis vuluam impedit.Sed & inuiti coitus inanes ac steriles
sunt. amor enim genituram conciliat,& propterea fœmi
næ amẽtes crebrò pariunt. Ætas etiam vel iunior vel pro-
uectior,conceptionem impedit:quapropter primùm pu-
bescentes à venere prohibendæ sunt, ita vt vir quidẽ tri-
E gesimum annum, mulier verò decimumoctauum attin-
gat.maximè verò inepta mulieris forma,sterilitatis occa
sio est.fœcunda enim mulier habere debet proceritatem
corporis moderatam, lumbos & superiorem ventrem la-
tos,nates eminentes,pectus angustum, mammas amplas.
tales enim mulieres,fœcundæ:his autem oppositæ, steri-
liores sunt.Potest & præter enumeratas causas,aliqua ma-
gis recondita esse. verùm tot ferme sunt quæ noscuntur.
Viri itaque qui ob deprauatam victus rationem semen
corrumpunt,ad magis compositum & salubriorem victũ
F conuersi, feminis fœcunditatem acquirunt. At qui alie-
nis fœminis delectati,propriis vxoribus non conueniũt,
seruata temperantia generabunt.Qui verò feminis proflu
uio laborant,curati fœcundi fiunt. At qui genituræ mea-
tus occæcatos habent,velut quidam quibus calculi execti
sunt,eos pro deploratis habebimus. Sed neque semispa-
dones ac nimis angustis meatibus præditi, semen excer-
nũt. At verò vbi vir & mulier bene se habent,neque æ-
tas,neque corporis habit9,neque aliqua vteri affectio ob-
stat,tali victus ratione vtemur,vt neque nimio labore,tũ
G virum,tum mulierem defatigemus, neque prorsus otio-
sos esse sinamus. hoc enim superfluitatibus corpus replet:
illud sanguinem siccat,& purgationes consumit. Balneis
vtantur neque assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus
concoctu faciles,& quos venter superare potest, sumant.
Hoc verò velut maximum negligendum non est, vt nec
vir nec mulier pinguem habitum acquirant. Tales enim
inepti sunt ad pueros gignendos: nam neque pudenda
inter se adaptare possunt,& viri parum feminis emittunt,
& mulieribus menses pauci feruntur,quum maxima ali-
menti pars in pinguedinem transeat. cæterùm quomo-
H do pingues se gerere debeant,Sermone quarto de carniũ
subuersione diximus.Conuenit & cibos ac potus venerẽ
stimulantes ac semen generãtes assumere:atque tales sunt
qui calfaciunt & inflant. Vinum igitur aquæ præferen-
dum est.& ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio,

ac similia. A ruta verò menthàque ac calamintha penitus abstinendum est: mentha enim semen quidem multum, sed debile ac languidum gignit: ruta verò corrumpit. Illud autem obseruandum est, lunari purgatione appetēte, opportunissimum concipiendi tempus esse. Tunc ergo mulieri ex vberiore alimento aliquid detrahendum est, & cibus moderatus, attenuans, ac boni succi exhibendus. Omnibus tamen alimentis admiscenda sunt quæ purgationes irritare possunt, velut sunt olera odorata & acria, scandix, crethmon, fœniculum, gingidium, apium, smyrnium, asparagus palustris, & similia: spes est enim probè purgatam priusquam vterus refrigeretur, concepturam esse. Quòd si à cōcubitu conceptionis notæ apparuerint, spes rata erit. Conceptionis notæ sunt, si vteri os clauditur ac siccum est, & à pudendo recedit: imò peritiores fœminæ post semen immissum, vterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum. Quibusdā præcordia exiliunt: aliis oris ventris dolor ac exolutio cum voluptate quadam accidit. Est & hoc non exiguum indicium, si mulier vrinæ stillicidio vexatur, quod præcipuè patiuntur quæ primùm concipiunt, & quæ menstruas purgationes integrè non exegerunt. quanquam idem etiam aliis vsque ad septimum diem aliquatenus accidit. Post septimum autem, obscura quædam picæ signa oboriuntur, acidorum ac salsorum desiderium, vertigines, pallor, somni longiores. eodem etiam tempore menses citra molestiam detinentur. Mas autem vehementius ac velocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius, atque in sinistra. Atque hactenus de præseruatione dictum sit. Nunc quomodo singulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ sint, dicetur.

Frigidioris vteri signa, ac curatio,
Cap. XXVII.

SI mulier ob vteri frigiditatem non cōcipit, exercitiis omnique fomentorum genere caloremreuocet: neque incommodum fuerit, castoreum, cuminum, anisum, pulegium, & alia huiusmodi bibere, & singulis piper admiscere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur: Epithymi, euphorbii, piperis, dauci, petroselini, singulorum æquales portiones bibat: fit autem totū, drach. II. Hoc & aluum ducit, & vuluam calefacit, vt multis prius non purgatis hinc menses erumpant. Quòd si purgatio per inferna non suffecerit, vomitus quoque prouocetur origani aut thymi decocto ante & post cibum, omni studio adhibito vt pituita euacuetur. à vomitu verò castoreum & prædicta semina bibat. Vteri verò fomenta fiunt per suffitus & vapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita vt vapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiam per affusiones aquæ calidæ, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminum, pulegium, cyperus, acorum. possūt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. confert & polyarchium epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo paratus, vuluæ subdatur. Possunt etiam aliquando validiora admisceri, velut est piper, sal, fel bubulum. validum est elaterium, sed minimè molestum. Fiant quoque ex aqua mulsa, aut marina per se, vel aceto admixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeantur, vt ne corpus mordeant, & exulcerationem faciant. neque difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionum enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta sunt augenda aut minuenda. mora item longioris aut breuioris tempo ris trahenda in ipsorum vsu. Cæterùm vterorum frigiditatem ex mēsibus suppressis coniectamus: neque enim præ nimia crassitudine commodè deferuntur. Sed & stupidus sensus circa pectinem, lumbos, ac crura percipitur. aliquæ etiam penitus crurum impotentes sunt. Quòd si prorsus perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt, & vteri osculum contractum habent. Atque hæc de vteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris vteri signa, & curatio, Cap. XXVIII.

VTerorum caliditas ex reliqui corporis caliditate cōiectatur, & ex mensium paucitate cum dolore pro-

A deuntium, ita vt pudenda mulieris exulcerent. Sed & quæ prodeunt nigriora sunt, & ob nimiam punctură nullum ordinem seruant. Sequitur etiam ad hanc temperaturam insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; conueniunt humectantia ac frigefacientia: qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. item alii consimiles cibi. Vinum verò tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior. & aquarum dulcium balnea. Ad vesicam verò, & summum ventrem ac lumbos, frigefacientia adhi-
B bēda sunt, velut est solani aut vmbilici Veneris succus roſaceo admixto lana exceptus. idem & in pudendum commodè subditur. Mercurialis item lumbis ac pectini imposita, vtero calidiori prodest. Spuma quoque argenti & cerussa cum aqua trita. Horum autem omnium quātitatem rectè metieris, si semper singula multùm posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris vteri curatio,
Cap. XXIX.

C QVÆ ob vteri humiditatem non concipiunt, eas ficciore diæta vti conuenit, multùmque exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia, aliquādo post cibum, aliquando ieiunas vomere, & moderato cibi vsu reficcari, & carnes assatas potius vigentium ætate animalium, ac pisces duriores comedere, & vinum potens meracum quidem, sed parcius bibere. Sicca etiam fomenta crebrò, balnea verò rarò adhibenda sunt. Cæterùm qui statim à principio reficcantia ac adstringentia vtero adhibent, non parum lædunt: cohibita enim materia, ad principales partes decurrit. verùm vbi totum corpus pur
D gatum fuerit, tutius deinde vtero adstringentia corroborantia adhibentur: quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorum virgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, foliis rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamen etiam huius decoctum ieiunæ commodè in potum dari. Ad nimiam quoque vteri humiditatem, huiusmodi potiones conueniunt: Myrti baccas, aut malicorium Punici dulcis, cum vino terito ac exhibeto: aut auellanas nuces vstas cum vino tritas propinato. Hoc
E autem epithemate vtendum est: Psyllium tusum, & palmularum carne cum aqua mulsa trita exceptum apponito. aut mala cotonea similiter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris vteri curatio, Cap. XXX.

MVlieri quæ ob vteri siccitatem non concipit, humidiora alimēta exhibenda sunt, & reliqua victus ratio humidior constituenda: toto enim corpore humectato, vterus quoque eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum ob quas mulieres non
F concipiunt, curatio, Cap. XXXI.

SI propter humorum crassitudinem mulier non concipit, humorem considerare oportet, & mordentem sero lactis purgare, heminis quinque paulatim exhibitis, cibos item boni succi offerre, & vomitum per interualla ciere. Pituitosos autem & aquosos humores, laboribus & exudationibus ac vomitibus crebris euacuare oportet. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero existentes, conceptionem impediunt, & flatus ab imperfecta concoctione fiunt, primùm quidem parcior cibus exhiben-
G dus est, deinde danda quæ flatus expellunt, velut est ruta, cuminum, anethum, ac reliqua familiaria semina, & pleraque aromata: quæ etiam subdi possunt, præsertim ruta cum melle ac modico nitro: possunt ex iisdem etiam fomenta parari. & cataplasmata ac cerata, ad pubem imponenda. A leguminibus autem & eduliis dulcibus ac flatuosis omnibus, abstinendum est. Si verò conclusi fuerint vteri, odoratis perfusionib⁹, & mollitoriis ex adipe anserino paratis aperiendi sunt. A mollioribus tamē insessionibus ac perfusionibus incipiendum est, ex malua, semi-
H ne lini, ac fœnogræco, & oleo, & aliquando melle paratis. deinde ad validiora transeundum, artemisiam, conyzam, calaminthani, pulegium, amaracum & chamæmelum. Atque his adiiciendum est irinum ac cyprinum oleum, ac mel: myrrha verò troglodytica, terebinthina, nitrum,

casia, caricarum carnes, vnguentum amaracinum, & huiusmodi subdantur. At vero iis quæ ob vteri os nimiùm hians non concipiunt, conueniunt victus, & fomenta, ac medicamenta ſicciora ac adſtringentia. Talia ſunt gallarum decoctum, cytini, lentiſcus, rubi radix, myrtus, & eiuſmodi. Vteros verò diſtortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet, (fomēta enim ad hoc maximè faciunt) & peſſos mollitorios ſubdere. quin & ſpecillo & digito correctio eorum facienda eſt. Maximè verò pulegii & artemiſiæ decoctum, & caſtoreum è poſca potum, vtero diſtorto conferunt. & tota curatio ad vteri declinationem poſtea referēda. At ſi per aliquorum pharmacorum adhibitionem, quæ conceptionem prohibent, mulier non concipiat, eius pharmaci facultas conſideretur, nunquid humoris attractione ſemen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adſtrictionem os vteri obturauerit, ac ſeminis acceſſum interceperit. Et deinde ſingulis affectionibus ſuccurratur, perfuſionibus ac inſeſſionibus cōgruis. hæ verò maximè vtiles fuerint, ſi oſculum & acetabula vteri fuerint adſtricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta adhibenda ſunt, & quæ humiditates attrahere poſſunt. Cæterùm medicamenta ſterilitatem inducentia, quum vaſa vteri excæcent, incurabilem plerunque affectionem faciunt. & tamen non ſtatim omnes vires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui ſi protinus ſubuenias, mederi poſſis. Quemadmodum enim lethalia venena vomitu, aut clyſtere, aut medicamento congruo exoluuntur, temporis verò progreſſu nullo modo corrigi poſſunt: ſic & quæ validam ſterilitatem inducunt, aliquando depellere datur, ſi ſtatim opē feras: ſi verò diutius perſeuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò vlcera & inflammationes vteri quomodo curare oporteat: item carnis excreſcentias, thymóſque ac tunicas auferre, ſingula ſuis locis ex ordine dicentur. ſuperuacuum eſt enim eadem ſæpe dicere. At verò ſi nulla re infeſta, nec in vtero, nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, aſinino lacte ipſam purgabimus, cibíſque boni ſucci alemus, & fomentis ſuffitionibúſque odoratis, & peſſis ſubditis, vteri os aperientibus, & ſanguinem attrahentibus vtemur, venerémque per duos aut tres menſes prohibebimus.

Potiones, peſſi, & ſuffitus ad conceptionem, Cap. XXXII.

MErcurialis cum caſtoreo, item abſinthium, tribus aut quatuor diebus conſueto menſium tempore in potu exhibeto. Eſt & hæc potio ad conceptum efficax: Salis ammoniaci drach. duas, ſaluiæ, cumini, ſing. drach. vnam, omnia ſimul per triduum menſtruis deſinentibus cum vino præbeto. Alia. Nigellæ, ſalis ammoniaci, ſing. drach. vnā, cyperi drach. ſex, ſimul terito, & in quatuor partes diuidito, & vnam ſingulis diebus cum vino bibendam dato, menſtruis deſinentibus, & poſtea cum viro congrediatur. Sed & virum ſtrenuam operam nauare oportet, interimque à venere abſtinuiſſe, & boni ſucci cibis nutritum eſſe. Peſſi verò ſubſcripti conueniunt, præſertim ſi ex humorum mucoſitate infœcūdæ fuerint, poteríſque ex his congruum ſingulis affectionibus medicamentum eligere. Peſſus Aſclepiadæ, vtero purgando idoneus: Cyperi, nitri, aluminis ſciſſi, myrrhæ, thuris, croci, ſpumæ nitri, mellis, æquales portiones cum modico pipere tritas melle excipe, & peſſum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac roſaceo imbutum, mulieri prius elotæ ſubde. Vtere etiam elotione purgatoria admiranda, ſuprà ad bimeſtrem aut trimeſtrem fœtum abortientes deſcripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius peſſus purgatorius: Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, ſing. drachmas quatuor, myrrhæ drach. duas. omnia ſeminis lini decocto excipe, & vtere poſt menſes purgatos velut dictum eſt. Alius: Medullæ colocynthidis, myrrhæ, nitri, cumini Æthiopici, ſing. vnciam vnam, excipe carne caricarum, & vtere poſt menſtruam purgationem. Alius: Aniſi, cardamomi, nitri, ariſtolochiæ, pulegii, fœnigræci, carnis caricarum pinguium, ſing. drachmas duas, arida terito & cribrato. carnes autem caricarum paſſo ſubigito, eíſque arida excipito, & in cornea pyxide ſeruato. Deinde vſu expetente columbini oui magnitudine accipito, & irino oleo madefactum ad vteri oſculum ſubdito. huiuſmodi peſſi mucoſos humores educunt. Sufficientè verò purgatione facta, inſeſſiones adhibeantur. At verò quoniam non ea ſolùm quæ vterum purgant conceptioni conferunt, ſed alia etiam medicamenta ad parandam fœcunditatem deſcripta ſunt, ea itidem iuxta veterum traditionē ſubiungemus. Peſſus ad conceptionem idoneus: Coaguli leporis partes duas, aluminis ſciſſi partem vnam. melle excipito, & peſſum formato, ac vtitor vbi prius vterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis ſatyrii, mellis, ſing. ſeſcuncem: in peſſum efformato. aut veſicam fellis dorcadis aut hirci euacuato, & ex viſcoſo intus reperto peſſum formato, & paululum ante congreſſum ſubdito, aut penem ex eo illinito. aut purpuram veram hircino felle imbutam, mulieris vmbilico per ſeptem dies imponito, & deinde creſcente luna viro congrediatur. Alius. Dorcadis, hœdi, leporis coagulum, & fel, cum ſanguine & adipe agnino, & medulla ceruina, poſt purgationē ſubdito. nardini etiam ac roſacei olei aliquid addito. Alius, quo Aſclepiades in nobilibus fœminis vtebatur: Myrrhæ drachm. quatuor, iridis, ſtercoris leporis, ſingul. drach. duas, cum aqua in collyria efformato ac ſubdito menſibus deſinentibus. & poſtea cum viro miſceatur. Alius. Aluminis ſciſſi, rhois rubri, ſing. drachmas duas, myrrhæ drach. vnam, croci obolos duos, terito ac melle excipito. Vſu autem poſtulante, medicamenti gallæ paruæ quantitatem accipito, & hoc molli lana exceptum ac roſaceo imbutum, poſt mēſium declinationem ſubdito, & per triduum ſinito donec purgatio fuerit peracta. Tertia verò die mulier lauet, & locis roſaceo illitis cum viro concumbat. Aliud. Leonis, aut vrſi, aut hyænæ, aut taurini fellis veſicam euacuato, & in ipſam olei roſacei, nardini, irini, mellis, æquales portiones indito, omniáque ſimul ad calidum cinerem vnita ſeruato, ac vtitor poſt menſium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piſcis per ſe vel cum melle ſubdatur. Aut verbenacæ rectæ ſuccus cum butyro, deſinēte lunari purgatione, ſupponatur. Alius leniſſimus: Radicis althææ purgatæ ac lotæ quadrantem contundito, & in olei ſextario torreto. deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis ſeſcuncem, ceræ ſextantem admiſceto. ego verò trientem ceræ admiſceo, & ſimiliter in peſſo ſubdo. Amuletum naturale. Oſſa quæ in corde cerui reperiuntur, ſiniſtro brachio adalligata, arcana quadā naturæ vi conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad conceptionem efficax. Bitumen, pilos leporis, rutam aridam ſimul terito, & cum cera præmollita in paſtillos formato, & ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Aliud obſtetricis. Sandaracham tritam cum cupreſſi ramentis, ſufficienti cera in paſtillos cogito, eóſque ſuper bubulo ſtercore ſtatim poſt mēſium purgationem quatuor diebus ſuffito. Aliud eiuſdem. Caprini cornu ramenta oleo conſperſa peractis menſibus ſuffito, & locis adhuc calentibus mulier cum viro congrediatur. Ad mares generandos. Si vir dextro pede faſcia cādida vincto cum muliere coeat, marem (vt ferūt) generabit: ſi verò ſiniſtrum pedem colorata faſcia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam ſatyrii ac ſerapiadis radicē ſolidiorem, ſalaces facere, & maſculis generādis prodeſſe: flaccidiorem verò contrarium efficere.

De lactis defectu, Cap. XXXIII.

HÆC affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis eſt. Quapropter Sermone quarto vbi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus, & aqua diſſolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coeat in grumos, Cap. XXXIIII.

VT ne lac in mammis puerperarum in grumos coeat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo, cum ouo & croco illinantur. Aut fœnigræci ſuccum, aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ vnciam vnam, portula-

cæ ſeſquiunciã, cum oleo ſeſamino illine, ac vtere velut probato. Lac etiam inſtar caſei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorum exhibita. Cæterùm Soranus mammas aſſiduè dolentes, neque à mulieribus, neque ab infantibus exugi oportere affirmat, & ſuctione plus materiæ attrahi aſſerit. Probè etiam facit terra Cimolia cum aceto aut aqua, & oleo roſaceo impoſita. & candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta ſimiliter adhibita. At ſi amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat, lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipſas autem lentes contuſas imponito. confert item apium & mentham, & fel, bubulum præſertim, illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac ſingulis diebus bis permutato. ſit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. decem, ceræ dextantem, pumicis vnc. viginti, olei roſacei vnc. viginti. vtere eodem modo. Aliud. Lapidis aſii, ceræ, ſing. ſextantem, olei roſacei aut cicini beſſem, præpara, ac vtere bis in die permutãdo. lac enim abolet, & inflammationes ſedat. Quòd ſi aſius lapis defuerit, pyrites ſuccedat pro ipſo. Præſtat & aqua marina, aut muria aſſiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iiſdem turgentibus ob lactis redundantiam,

Cap. XXXV.

AD hæc vitia in principio leniter reprimentibus vtendum eſt, velut eſt ſpongia pura poſca imbuta, & palmulæ cum pane & poſca tritæ: deinde vincire ac moderatè conſtringere oportet. Quòd ſi lac reſtinguere malueris, alumen & pſyllium cum aceto & coriandri ſucco: aut lapidem pyriten cum roſaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem verò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primùm lac gignere incipiunt. Idem facit mentha polentæ admixta, & iuglãs cum ruta ac melle: & ricini folia trita, & cuminum priuatim, vel cum polenta, & capita papaueris cocta cum melle: & crocus cum lacte: & muriæ fomentum: & apium viride impoſitum, quod etiam grumos lactis diſſoluit Vtendum & ceratis ad grumos deſcriptis.

De vitiato lacte mammas lædente,

Cap. XXXVI.

LAC vitiatum aliquando mammarum vaſa exulcerat. Quemadmodum itaque in reliquis partibus vitiati humores peculiares deſtillationes efficiunt: ſalſa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ ſuperfluitates inteſtina erodunt: ita & lac in mammis vitiatum, ſcabiem, panos & papularum eruptiones producit: vlcera ergo hic enata, ſimili modo iiſdémque remediis quibus cætera totius corporis vlcera curantur. Ipſi tamen lactis vitiationi primùm ſuccurrendum eſt. Cuius improbos colores, ſubalbidum, nigricantem, flauum, ſubfuluum, aut viridem, hac arte deprehendemus: Tenuia ac candidiſſima linteorum fruſta eo lacte imbuta in vmbra ſiccabimus, & in his poſtea quãtum lac à natiuo colore diſceſſit ſpeculabimur. At verò viroſúmne ſit, aut aliâs fœtidũ, ex olfactu cognoſcemus, ſicut ſalſedinem, amaritudinem, acorem, inſipiditatem, guſtu dignoſcimus: tenuitatem verò ac craſſitiem, lubricitatem item ac lentorem, ex vngue probabimus. ſi enim gutta eius vngui inſtillata non decurret, nec velut mel aut gluten adhærebit, lac bonum eſſe iudicamus. Aliqui pilo probitatem lactis experiũtur. nam ſi pilus lacte madẽs ſuſpendatur, & lac delabitur, aut vni parti guttula adhæret, lac reprobandum eſt: ſi verò totum pilum circumſidet, optimum eſſe confitentur. Alii lac per coagulum concretum digitis exprimunt: deinde ſeri ac caſei menſuras expendunt. Poſtquã igitur cuiuſq; lactis vitium cognouerimus, recta victus ratione id corrigemus, purgationéſque prorſus recuſabimus, præſertim ſi nutrices ſemper eo vitio laborare nouerimus, quandiu lactauerint. Priuatim itaque eas quæ ſalſo humore abundant, balneis & vini diluti potione curamus. Deinde copiam lactis vino mulſo & aceto mulſo reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex aliis animalibus probatiſſimum,

A quod forma & ſimilitudine humani lactis ſpeciem refert. Eſt autem omnino rectæ diætæ eo amplius innitendum, quòd ſcimus hoc vitium ſolo alimento bono non difficulter curari poſſe. Neque negligenda eſt hæc curandi ratio. ſæpe enim infantes eiuſmodi lacte corrupti ad vltimam perniciem deueniunt. Ad panos & ſcabiem mammarum, myrrham cum oleo ſampſuchino tritam velut maximum remedium illinito. Ad coercendas autẽ virginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut vino ſubactam adhibeto. aut cicu-
B tæ ſemen cum foliis tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni,

Cap. XXXVII.

SEſamum tritum butyro admixto moderatè tepefactũ quotidie bis imponito. At ſi inflãmatio perſeuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes duas, perdicii herbæ ſeorſim tuſæ partem vnam, cerati liquidi partem vnam & dimidiam ſimul ſubigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam poſt eruptionem abſceſſus vſque ad perfectam ſanitatem conuenit. Vtere etiam hoc velut
C probatiſſimo: Foliorum hyoſcyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recẽtis, olei, æquales portiones. liquabilia liquefacito, & foliis tritis admiſceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflammationes, præſertim mammarum: Olei antiqui libras tres, ceræ quadrantem, colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. ſeſquilibram, ſpumæ argẽti lib. I. pollinis tritici, ſeminis lini, ceruſſæ, ſing. ſeſcuncem, thuris ſeſquiunciam. Aliud eiuſdem: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſing. drach. ſex, thuris ſeſquiunciam, ceræ, colophoniæ, ſing. ſeſcuncem, adipis gallinacei lib. I. polli-
D nis ordeacei ſeſquiunciam, ſucci ſeminis lini dextantem, olei communis trientem. ſpumam argenti, ceruſſam, & thus cum modico ſucco terito, deinde cum reſiduo ſucco pollinem ordeaceum ſubigito, & ita per duas aut tres horas ſinito: poſtea omnia admiſceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimùm prurientes, ac rubicundas: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, ſing. ſeſcuncem, thuris ſextantem, roſacei vnc. vnam. ſpumam argenti & ceruſſam cum roſaceo coquito, & reliquo liquefacta adiicito, & vnitis mel addito,
E & ab igne amotis thus admiſceto, ac vtitor. Aliud ad inflãmationes, quo vtor. Tenerorũ ſolani foliorũ quãtũ ſatis eſſe videbitur, coquito ac terito, & mellis ſeſcuncem admiſceto. poſtea verò emplaſtri parhygri, ceræ, ſing. ſeſcuncem accipito, olei vnc. I. omniáque ſimul trita reliquis admiſceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas diſcutit. Vtere & medicamento ex ſeride ad ſedis affectiones præparato, & aliis huiuſmodi. Facit hoc & ad igneas mãmarum inflammationes: Ceræ, colophoniæ, olei, ſingul.
F lib. vnam, foliorum papaueris cornuti quadrantem. liquata foliis tritis admiſceto. Tradũt & leporis coagulum cum aqua tritum ac illitum, omnibus tumoribus mammarum & affectionibus ob lactis redundantiam obortis prodeſſe. Ad profundas mammarum duritias. Spondylium herbam, & aſphodeli radices vino coctas imponito: aut terræ inteſtina, cum malis cotoneis: aut cancros fluuiatiles cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas mãmarum inflãmationes, Philumeni, Cap. XXXVIII.

G SEmen lini, aut fœnigræci, aceto mulſo coctum imponito: aut ſeſamum illotum modicè toſtum cum melle terito, & calidum apponito: aut ſtercus caninum terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimum. Spumæ argenti libras duas, ſtrigmentorum balnei in quo viri ſolùm lauantur libras quatuor, colophoniæ, ceræ, ſing. beſſem, ſquamæ æris ſextantem & ſemunciam, aquæ marinæ aut muriæ lib. I. ſquamam aqua marina ſufficientibus diebus terito, & adiecta argenti ſpuma ac ſtrigmentis, ad probam compagem coquito, deinde ceram & colopho-
H niam liquefactas adiicito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus ſubigito, ac vtitor. Inter coquendum autem cum arundinis radice verſato donec non amplius inquinat. Facit & ad colliſa, fracta, vlcera antiqua, condylomata, oleo dilutum & adhibitum. Vtere

etiam emplastro Dionysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinam, mannam thuris, spumam nitri, oleum antiquum, ceram, singula ponderibus istic adscriptis. nec minus conuenit Piscatorium.

De mammarum abscessu, Cap. XXXIX.

INflammatione & duritia perseuerantibus, & ad abscessum progredientibus, spe discutiendi sublata, maturantibus auxiliabimur. Nos tamen mammarum inflammationes iam in pus transmutatas, per Dionysiam emplastrum suprà relatum frequenter discussimus: totus enim humor ab ipso per occultos meatus transpirat, & duities euanescit. Probè facit & fuluum Piscatoris, citra acetum paratum, & nigrũ Asclepiadæ. quæ omnia si parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mãmæ partes tutò incidũtur, si putrida corpora reperiuntur. verùm locus circa papillã lunari sectione exactè incidendus est, vt per sectionem quidem abscessus profunditas denudetur, sed papilla conseruetur, in maribus quidem formæ gratia, in fœminis verò præter formam, vt ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta sectioni indantur, & omni modo obseruetur ne plaga linamentis nimiùm obturetur: huic enim sæpe fistula inducitur. Postea tertia die suppurationi studendum est, deinde iis quæ repurgare possunt, postea reficcantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplastrum fuluum Piscatoris, citra acetum paratum: et fuluum Galeni ad maligna vlcera suprà præscriptum. Est autem his spongia ex vino expressa superponenda. Prodest etiam Nigrum è lolio præparatum. euacuat enim & glutinat. Magistriani ad mammarum abscessus. Intestina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fistulis, Leonidæ, Cap. XL.

ALiquando rupto abscessu si mamma non fuerit rectè curata, fistula cõsequitur: & sanè fistulæ istic obortæ plerunque in carnem desinunt, rarissimè ad os, nisi diutius durauerint. Has itaque congruis primùm medicamentis curare conabimur, quale est quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplastrũ peculiariter prodest, quod & in mãmarum abscessibus atque omni tuberculorum genere, pus per occultos meatus educit, & propè inciden dos abscessus discutit, & foris impositum fistulas efficacissimè desiccat. papillam tamen semper ab eo medicamento adseruare oportet: Spumæ argenti, olei, sing. lib. vnam, aquæ sescuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, singulorum sescuncem, resinæ pinus trientem, colophoniæ vnciam vnam, spumam argenti, oleum, & aquam simul ad prunas coquito donec non amplius inquinent. deinde ammoniacum cribratum inspergito, eòque soluto resinas adiicito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, subigito, ac emollito, & imponito, lana sicca superposita, ita vt papillam velut diximus non contingat. At si perseuerauerit fistula, nucleo specilli attollatur ac incidatur, quatenus in profũdum specillum fuerit progressum: & quicquid duri ac callosi ineſt amputetur. Et facta incisione emplastrum adhibeatur repurgans, deinde reficcãs, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis, Cap. XLI.

NOmæ mammarum perfusionibus ac cataplasmatis curãtur ad reliquas nomas descriptis: verùm ad muliebrium mammarum ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiusmodi facit hoc medicamẽtum: Rhois coriarii lib. I. pilularum cupressi recentium tantundem, gallæ omphacitidis sesquilibram, vini austeri lib. viginti. Hæc solida per triduũ macerato, deinde cum vino ad dimidias coquito, & cupressi ramo versato. postea ad horã quiescere finito ac deinde excolato & rursus ad mellis cõpagem coquito. Atque ita paratum pharmacum in vase vitreo seruato. vsu verò expetente, si exterfione opus fuerit, melli admisceto: si verò vim obducendi meatus augere volueris, lac adiicito.

De exedentibus mammarum vlceribus, Cap. XLII.

PHagedænicum & exedens vlcus à cancerato differt, eo quòd circumsitas partes non ita duras, neque venas varicosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. maligna verò & efferata vlcera, medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque vlcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum videlicet labiorum excisionem, ita vt eadem labia ignitis cauteriis inurantur. nam sic & sanguinis eruptionem coercebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea verò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros descripta.

B De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ, Cap. XLIII.

CAncerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm viros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem vlcus canceratum, malignum ac ferum appellabant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante transsumpta est. sunt enim ea animantia aspera & dura, & siquid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur. His itaque canceratus tumor similis est. nam & prominet, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis est. Ma-(C)leficum autem & ferum vlcus, à feris ac malignis animalibus cognominatur. est enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ verò sunt supremæ cancrorum differentiæ: quidam enim sine vlcere, quidam cum vlcere cõsistũt. Qui sine vlcere sunt, ab omnibus ferme veteribus occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultum priuatim nominauit, qui in vtero ac intestinis esset. Cancro itaque non vlcerato in mãma existente, tumor apparet ingens, ad tactum
D renitens, inæqualis, instar feræ sæuus, penitissimè pertinaciter infertus, radices longè latéque extendens, & venis circumsitus velut illigatus, quas circumcirca varicosas habet, colore cinericius ad ruborem vergens, & aliquando sublividus, & videntibus quidem mollis apparet: tangentibus autem durissimus est, vt visui hac parte non sit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se extendentem, vt sæpe per consensum, glandularum malignas inflammationes sub alis excitet. Pertingunt etiam dolores vsque ad clauiculam & scapulas. At verò exulce-
E ratus cancer assiduè erodit, & ad profundum perfodit, nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarum veneno deteriorem, copia & odore abominabilem. adsunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamẽtis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles, Cap. XLIIII.

CAncros in pectore obortos omnino deploratos esse scito, quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur: sunt enim &
F hi incurabiles. Nam præterquam quòd perfectè tolli non possunt, sanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos verò qui papillæ summitatem occupãt, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ, Cap. XLV.

EGO quidem in cancris in pectore obortis chirurgia vti soleo, quæ sic fit: Ægram supinam decumbere facio. deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauteriis inuro donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido, & profũdum
G mammæ disseco, ac rursus partes incisas vro, sæpéque idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurẽs. Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post amputationem verò integrè peractam, rursus partes omnes ad reficcationem vsque inuro. Et primæ quidem inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt: postremæ verò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè verò etiam cõtra inustionem opus perfeci, vbi induratus tumor cancri generationem minãs in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio vsque ad sanam partem sufficit, quum
H nullum hîc periculum eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem & inustionem, Cap. XLVI.

POst amputationem si inustio facta non est, linamenta vlceri indemus, deinde suppurationi studebimus, &

deinceps ad reliquam curationem ſreſiccatoriam progre diemur. Si verò poſt chirurgiam locos inuſſerimus, aliquando ſolo cataplaſmate ex plantagine, aut polygono, aut ſeſamo trito vtimur; aliquando etiam panis medullam alicui ex prædictis admiſcemus, & ſupra cataplaſma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorem verò cruſtas aufert lac melli admixtum ac illitum. Conti nendæ autem ſunt ægrotæ in domo calida: omnis enim frigiditas ipſis infeſta eſt, præcipuè quo tempore vlcera repurgantur. tunc enim maximè conuulſionis periculum imminet. Secunda verò aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, & lenticulam coctam cum modico melle imponimus, (mellis enim vim exacerbandi formidamus) deinde foliis vitis aut lactucæ foris impoſitis deligamentum adhibemus. Neque ab horū vſu diſcedimus donec cruſtæ exciderint: poſtea linamenta indimus, atque in his tum acria tum pinguia medicamenta vitamus. vtraque enim malum renouant. Quapropter ſoleo muliebri aut aſinino lacti roſaceū admiſcere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conſeruatione linteum lene ac ſimplex eodem lacte imbutum foriníecus obligare. nam plurium linteorum onus graue eſt in hac affectione. Et ſuppurationis quidem tempore, roſarum amplius ſit: dum verò repurga mus, lac excellere debet. Quòd ſi res vrgeat, melilotū cum roſaceo, & aqua, aut lacte muliebri cataplaſmati exterius adhibendo admiſceatur. cerata enim & nimis elaborata cataplaſmata, huiuſmodi affectionibus ſunt aduerſa. At ſi arido aliquo opus fuerit, ſpodium pompholygis probè lotum ac ſiccatum, aut cadmiam ter vſtam & roſaceo extinctam, & poſtea probè lotam ac reſiccatam inſpergito. Toto verò curationis tempore à vino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abſtinendum eſt. At dum vlcus ad cicatricem ducitur, diligenter ſtudebimus vt totius corporis firmus reddatur habitus, & vt bono ſucco imple atur, id quod bonis alimentis, exercitiis, geſtationibus, ac reliquis eiuſmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam, Cap. XLVII.

PRimùm, velut ſæpe diximus, ante cuiuſque maligni vlceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaque conuenientibus alimentis, & aloe, vel picra ex aloe præparato pharmaco ſoluatur, & quæ venenis reſiſtunt, aſſiduè exhibeantur, velut eſt theriaca, Mithridaticum antidotum, & quod ex ſanguinibus conſtat. Ex ſimplicioribus autem, anſeris aut anatis recèns iugulatæ ſanguis calidus in potu detur. Aut trifolii bitumen olentis cochleare vnum, aut duo, cum aquæ cyathis tribus: aut ſeminis rutæ vncia vna, aut pulegii veteris drach. I. cum maluæ decocto. Prodeſt etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte aſinino per dies quinque exhibitum, ita vt per totidē dies etiam ipſi cancri comedantur: talis enim periodus ſeptenos circuitu peracta, mammarum cancros placidiſſimos efficit, vt deinceps per ſimplicium epithematum vſum priſtina ſanitas reſtituatur.

Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.

TVmoribus canceratis non vlceratis panem cum modico ſymphyto impoſito, exigua quantitate, vt ne grauet. In exacerbationibus autem roſas, melilotum, ſemē papaueris, omnia cum paſſo paulùlum trita coquito, & cum vitellis ouorum ſubacta imponito: aut althææ folia cocta per ſe, vel pani admixta, imponito. Eſt & hoc in exacerbationibus efficax: Plantaginis, capitum papaueris vnà cum ſeminibus pſyllii, æquales portiones accipito, & reliqua quidem terito ac cribrato. Pſyllium verò paſſo Cretico maceratum, cum palmulis pinguibus ſubactum aridis admiſceto, & parum adipis anſerini adiicito. hoc medicamentum ſecurè adhibetur calefactum. Si verò frigidum potius malum poſtulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodeſt & irionis ſemen cum œſypo & aqua mulſa calidum impoſitum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per ſe calida impoſita, maligNorum vlcerum dolores mitigant, & aſſiduus ipſorum vſus mirificè ipſa diſcutiet. Ego verò eorūdem foliorum decocto huiuſmodi locos fouere ſoleo. Arbor ipſa ſterilis eſt, & ad materiam idonea. Poſtea verò cataplaſma è plantagine rurſus imponatur. Item Iceſii emplaſtrum, aut Nigrum panacea inſcriptum ad contactum molliſſimum, aut aliud quoddam huiuſmodi adhibeatur, niſi obſtiterit vlcus.

Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.

VLceratis cancris leniſſima epithemata imponantur, quorum velut fundamentum, inquit Archigenes, hoc eſt: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, ſing. libram vnam, olei boni vncias ſedecim, vitellos ouorum aſſatorum duodecim. Spumam argenti cum poſca terito, deinde olei parùm affundito, & vitellos admiſceto: adipem verò exēptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. & his frigefactis reſiduum olei paulatim affūdito, & omnia ſimul in mortario probè ſubigito, poſtremùmque reliqua trita admiſceto. Hoc medicamentum vſus tempore roſaceo diſſoluito, & molli lana excepto pro linamento vtitor. Et ſi dolor aberit ab vlcere, etiam iridis, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſing. drach. tres adiicito. idem etiam non vlceratis cancris adhibitum vtile comperies. Aliud. Vlceratis cancris blandè hoc medetur, & non vlceratos egregiè mitigat: Ceræ Tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut vituli recentis, olei cicini & roſacei recentis, adipis anſerini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, ſingul. partem vnam, œſypi triplum. ſine thure tamen mitius eſt, & vlceribus commodius: verùm cum thure magis diſcutit, ac maturat. & non vlceratis magis commodat. Et ſi abſque thure præparabis, diphryges cum vino teres: ſi cum thure, vtrunque, diphryges videlicet ac thus aridum, liquatis reliquis adiicies, & deinde addito melle ſecurè adhibebis. Aliud, Theodori ad maligna: Spodii cyprii loti & reſiccati, plumbi vſti & loti, ſucci roſarum, ſing. drachmas quatuor, præpara, & vtere cum roſaceo. hoc quidem magis mitigatorium eſt. At verò ſi multa & depaſcēs putrefactio fuerit, vltrà quàm credas efficax eſt hoc ad totum malum extirpandum: Rhois coriarii ſextarios duodecim, pilularum cupreſſi libram vnam, gallarum omphacitidum, caſiæ, ſing. ſeſcuncem. Omnia ſimul contuſa in vini Adriani, id eſt adſtringentis, odorati & antiqui ſextariis viginti, per triduū macerato; & deinde ad tertias coquito, ac cupreſſi ſpathula verſato: poſteáque omnibus probè expreſſis ac reiectis, ſuccum rurſus ad mellis compagem coquito, ac vitreo vaſe ſeruato. Hoc medicamento ad nomas ſyncero vtendum eſt, modico vino aliquando addito, ſi craſſius viſum fuerit: verùm ſi affectio in muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum eſt. Sed & aſinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium eſt, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuáſque madore flaccidas reſiccat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia ſanat, ſi moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur. quomodo enim ipſi mitia reſtiterint, cui fera & agreſtia cedunt? Cæterùm hoc animaduerſione dignum eſt, vt ne vlcera ad cicatricem perducantur priuſquam omnis duritia fuerit reſoluta, modò linamentis maturantibus, modò ſpleniis adhibitis, quale eſt Iceſii melinum, aut Serapionis, aut panacea. Ego verò declinationis tempore vſus ſum theriaca, lacte & roſaceo diluta, & in molli lana vlceri indita. eandem etiam ex paſſo bibendam præbeo. Ad huiuſmodi enim affectiones efficaciſſima eſt, ſicut quoque reliqua antidota ad reptilium ictus & venenoſas potiones parata. His itaque confidenter vtere, ac irriſores contemne qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ, Cap. L.

IN aliis equidem corporis partibus prius oſtendimus, induratum tumorem ſine dolore eſſe. at in mammis non ex affectionis natura, ſed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita ſcirrhi tumor induratus thoraci annexus, vt citra periculum à ſanis partibus amputari non poſſit, chir-

urgiam nequaquam attentabimus. si verò summitas mammæ solùm indurata fuerit, aut vltra dimidium affe ctio non occuparit, summitas amputanda est citra inustionem. neque enim in scirrhi tumore indurato, velut in cancro, sanguinis eruptionem vereri oportet. Post amputationem verò linamenta indemus, & reliquam vlcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppressis, Rufi & Aspasiæ, Cap. LI.

MVlieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, vel naturale est vel præter naturā. Naturale est si mulier nulla inde molestiâ vel totius corporis, vel vteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut vltra quinquagesimum purgationes menstruæ non fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitii vehemētia consumit. Et in summa, mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitiis vtentes, & agrestes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalē temperaturam, siue ob exercitiorum excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè concoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino virilis, coloris fusci, corporis probè cōpacti, neruis robustis, venosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, voce graui, fortior item ac hirsutior. talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando verò etiam menses vel ob nimiam pinguedinem, vel ob gracilitatem supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimásque venulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus, ferè in pinguedinem transit. Atque huius rei ex eo indicium est, quòd tales minimè omnium concipiunt. & si aliquando conceperint, fœtus graciles ac valde imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quæ neque sanguinem, neque venas amplas habent? At verò graciliores ob diuturnam aliquam ægritudinem attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habent. Sistuntur præterea menses eis quibus sanguis crassus aut viscosus est, & quibus ad alios locos defertur, velut per nares aut sedē. Quin & ex thorace sanguinem reiectantibus, & quibus ex venæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera sæpe faciunt vt menses intercipiantur: velut est multus sudor, assidui vomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiēs, pustularum omne genus per cutem erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta vel infra vel supra modum ingesta. modicum enim alimētum statim transpirat: multum verò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaque scopos etiam curādi ratio dirigenda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, venæ sectione curantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersantur: verùm acres sanguinem fluidum efficiunt. Quapropter vina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, otium item subsestum vitare oportet. atque hæc victus ratio ad totum corpus pertinet. Quantū verò ad ipsum vterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, durities, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atque aliæ huiusmodi affectiones considerandæ sunt. Et insuper attendendum an aliquid vteri os obturans, sanguinis exitum impediat. Callositates enim istic exortæ, aut carnis excrescētiæ, aut pinguedinis copia, sæpe purgationem prohibent. Aliquibus etiam statim à principio pellicula quædam circa collum aut osculum vteri adnascitur, quemadmodum iis accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturans perforetur aut resecetur. Aliquibus etiam vlcerum cicatrices, oscula vasorum in vtero excæcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum, vteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricem perducitur, atque sic obturatio fit peruenit, quæ tum alias vuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ affli-

A ctæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.

MVlieribus quæ non purgantur consueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculum imminet. nam suppressis mensibus, molesta accidentia consequuntur: totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidam discursus, velut in eis quæ conceperunt: non tamen ita sicut eis quæ conceperunt, vteri osculum clau-
B ditur: illis enim occlusio adest cum quadam duritia. Dolores insuper circa lumbos, femora, collum, sinciput, & oculorum radices, adsunt. Febres item assiduè concomitantur, & vrinæ nigræ sunt cum rubicundo quodam feroso ac sanioso humore. difficultatem item ac stillicidiū vrinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur, Cap. LIII.

C PRæstaret equidem ad integram sanitatis cōseruationem, victus rationem præscribere, à qua mulieris corpus ita reficcaretur vt menstrua purgatione non haberet opus. verùm hoc conceptioni penitus aduersaretur: non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cōceptus gratia, & eo quòd omnes ferè mulieres temere victitant, purgationes sunt necessariæ. & propterea curationem conscribere conuenit, per quam menses suppressi euocantur. Calidiores itaque mulieres & quæ plurimùm exercē-
D tur, quammaximè humectare oportet aquarum dulciū dulcium balneis, vberiore humidioréque cibo ac potu. quales sunt ptisanæ ac alicæ sorbitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus, lactuca, cucurbita, & eiusmodi. E carnibus, agni, hœdi, & porcelli recentes, cicures præsertim & fœmellæ. E piscibus, qui teneras carnes habent. Ex auibus, teneriores. Ex fructibus, ficus recentes, vuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus, vinum tenue, albū, dilutum, non vetus.

Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio, Cap. LIIII.

E FRigidioris temperaturæ fœminas, tum ex iis quæ dicta sunt cognoscemus, tum quòd somnolentiores & ad motum pigriores sunt, & coloris albi siue plumbei, venis subnigricantibus, vrina aquosa. pituitam etiam assiduè excreant, & aliquando pituitosos humores euomunt. Harum itaque curationem oppositam esse oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. vinum item fuluum, odoratum, vetus, ac minimè dulce. confert
F etiam vinum aqua marina dilutum. Medicamenta verò eligenda sunt quæ calore suo sanguinē dissoluunt, velut est thymi, pulegii, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis radicum asphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, casiæ, carpesii, floris iūci odorati, spicæ nardi ac Celticæ, acori, mei, phu, sabinæ, asari, ac similium decoctum. Hæc enim singula in vino albo veteri coquuntur, & vinum ipsum merum excolatum calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atque ita menses cientur iis quæ frigidam tēperaturam habent. Probè facit & succus Cyrenaicus
G erui quantitate potus: aut opopanacis vncia vna: aut sagapeni tantundem: aut myrrha magnitudine fabæ: aut castorei drach. vna: aut nigella pota & sublita. Idem possunt etiam feminum nobis familiarium decocta, velut cumini, fœniculi, petroselini, laueris, dauci, ammii, cicerum. Est & hoc efficacissimum atque acerrimum: Pulegii, artemisiæ, rutæ, saluiæ, anethi, singulorum manipulum vnum, piperis grana viginti, aquæ sextarios duos. pi-
H per contusum & herbis admixtum, per noctem aqua maceratur. Manè verò ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum satis est adiicitur, indéque cyathi duo ieiunæ exhibentur. ipsa verò sensim inambulare iubeatur, & lectica gestetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda sunt, alterum appropinquante iam purgationis tempore: alterum vt post vnctionem

ctionem fomentáque ac balneum statim bibat, ita vt in calidum adhuc & solutum corpus illabens medicamentum, vires suas efficacius declaret. At verò siquis omnia auxilia in hunc vsum commoda recensere velit, ei multo otio opus fuerit. sufficere tamen possunt relata. Si verò nullum ex his menses euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim quum hæc medicaměta frustra adhibuissem, mulierem solutiuum pharmacū bibere iussi: atque eâ accepto euphorbio cum petroselino, per aluum purgata, deinde menstruorum excretio successit. Quòd si redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. quinque exhibeto, cum aceti mulsi diluti hemina, pauco sale adiecto. fæce enim sanguinis educta, pars subtilior deinceps facilius sequetur. Plerisque etiam vomitus profuit. Vomant autē accepto prius thymi aut origani, aut hyssopi decocto. deinde post vomitum, centaurii aut absinthii cremorem potent. Quin & pessis subdititiis vterus irritandus est: vt per victum quidem sanguis calidus ac tenuis reddatur: per pessos verò excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales sunt qui ex elaterio, cātharidibus, cyclamino, felle bubulo, & veratro fiūt. Periculū enim est ne ex huiusmodi medicamēto rū vehemētia, inflāmationes, vlcera ac febres exoriātur.

Pessi menses educentes,
Cap. LV.

Mitiora proinde in pessis adhibere oportet, velut est ruta, baccæ lauri, artemisia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. hæc singula cum oleo irino subdantur. Quòd si validioribus opus erit, myrrhæ drach. vnam, aluminis scissilis drach. duas cum vino terito, & rosaceo admixto subdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem validius est pelecini semen cum myrrha & melle: aut bdellium, vel galbanum, vel styrax cum absinthio & lupinorum decocto: aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, singulis fabæ magnitudine, subdito. Vterus item calido quodam oleo siue vnguento perfundatur, velut est susinum, cyprinum, irinum, sampsuchinum, laurinum, amaracinum, narcissinum. Assidui etiam suffitus per styracem galbanum ac thus fiant. probè facit etiam lapis gagates. Suffumigium probatissimum: Radicis aristolochiæ, radicis asphodeli, resinæ siccæ, sandarachæ, atractylidis agrestis, stercoris vulturis, bdellii, sabinæ, cardamomi, artemisiæ, sing. drach. vnam, ossium piscium salsorū minutissimè tritorum drach. tres, nigellæ, styracis, singul. drach. quatuor. pastillos cum aqua formato, & vsus tempore super bubulo stercore, bis in die manè ac vesperi suffito. Præcipuè verò odoratis fomentis vterum fouebimus, amaraco videlicet, serpyllo, pulegio, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, costo, aniso, ac similibus in aqua coctis. Sit autem fomenti vsus talis: Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inferatur, & vndique oblinatur: & mulier sedens excepta intra pudendum arundine fotum admittat. Alius verò fomenti modus est vt mulier in aliquo ex relatis decocto vsque ad vmbilicum insideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & postea pessos prædictos subdat. Pessus optimus, menses educens: Carpobalsami, caryophyllorum, olei amaracini aut susini, singulorum drachmas octo, passarum vuarum pinguium exemptis vinaceis libram vnam, carnes palmularum duodecim, salis cōmunis drachmas sedecim, mellis cochlearia tria, efforma, ac vtere post balneum aut fomentum. Cataplasmata insuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemisia, amaraco, iride, aut aliô quodam ex relatis admixto. Liquor autem cataplasmati admiscendus, sit vinum odoratum, mel, amaracinum irinum anethinum oleum. Postea lanam quoque oleo aliquo ex prædictis imbutam superponemus. Bonum est etiam, bdelliū cum styrace ac thure tritum, cum vino ac vnguento quodam relato, imo ventri ac lumbis illinere. Epithema ad sanguinem menstruum euocandum: Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, sing. drach. quatuor, foliorum rutæ recentium drach. duas, fellis taurini quantum satis est. reliquis omnibus minutissimè tritis & vnitis fel admi- sceto, & lumbis ac imo ventri imponito. Ducit hoc menses, & sedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam aliis epithematis Sermone tertio conscriptis. Philosophi ad menses educendos. Cancrum fluuiatilem in vinum coniectum suffocato. deinde vinum id meracum calefacito ac totum bibendum dato, & vbi satis sanguinis purgatum videbitur, cancrum suffocatum comedēdum dato. Glans subdititia menses educens. facit ad vteri strangulatus diuturnos: Fellis taurini, succi absinthii, & comæ eiusdem, radicis struthii, myrrhæ, singulorum drachmas quatuor, castorei, opobalsami, singulorum drach. vnam, succi cyclamini drach. decem. Omnia artemisiæ succo excipito, & glandes paruas subdititias formato. Probè facit & fæx vini antiqui apii succo excepta ac subdita. aut lilii radix tosta subdita. aut nigella, aut sesamū, aut rutæ semē & fœnumgræcum butyro ac melle exceptum ac subditum. Pessus eadem die plerunque sanguinem ducens: Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt, Cap. LVI.

Pinguiores mulieres victu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto Sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies sit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur: si enim materia infrà declinabit, haud ægrè euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. Et quanquam purgatio per inferiorem aluum non sit valde tuta, vt quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoque adhibenda est. sæpe enim sola purgantis medicamenti potio ad menses educendos sufficit. Ex purgatoriis itaq; acerrima & pinguibus maximè idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymali myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut anisum, aut apium, iucunditatis gratia & ad sanguinem attenuandum, admiscere oportet. Pessos quoque validiores his adhibebimus, velut pulpam colocynthidis, nigellam, myrrham, simul cum vino dulci trita ac subdita: aut nitrum cum cyclamino, felle bubulo ac melle: aut caricarum carnes cum nitro, melle & ruta. Fomenta item ac epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.

QVÆ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorum tempore magis grauantur: dolores circa lumbos ac imum ventrem percipiunt, flatúque replentur, ad quem distentiones ac horrores totius corporis consequuntur. sed præcipuè insigni venarum tumore dignoscuntur. Atque hæ quidem copiosa sanguinis missione sanantur. cubiti itaque ac tali venas secare oportet: deinde euacuato sanguine cætera facere suprà relata, potiones videlicet ac fomenta adhibere. Postquam autem menses fluere inceperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum: proxima verò, ptisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. deinde olera ad hunc vsum idonea. Tertia autem die lauanda est, & consueta victus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur, Cap. LVIII.

Qvæcunque ob maciem gracilitatémque non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primùm reficere oportet, & corporis carnem congruo exercitio, moderatóque labore ac vberioribus exercitiis reparare: vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses spontè erupturos esse. At si hoc non contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob vitiatos humores non purgantur, Cap. LIX.

Biliosos ac pituitosos humores, & quicunque alii sanguini admixti mensium purgationem impediunt, totius habitus vitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex iis quæ circa vterum cōtingere solent. Pauci enim mēses qui deferūtur,

si biliosi fuerint, vuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abundè fului: si verò pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albique ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare: deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu vinum mulsum dare. Exhibeatur etiam lac asininum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebulliit cum vino dulci propinetur. hæc & mẽses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit. Cibis insuper ac potibus semper odoratum aliquid admisceatur. Ex oleribus crethmum, gingidium & daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœniculum eligemus. Neque interim pessi negligantur, qui quales esse debeant partim relatum est, partim proximè dicetur. Si enim biliosa ducere volueris, elaterium cum carica pingui, aut cyclaminum cum vino subdes. Pituitam verò subdita trahunt, folia anemones, iris cum melle, loliacea farina lolio prius paulùm tosto cum modico pipere & melle, colocynthis cum carica. aquositatem autẽ euocat porrum cum melle. Post pessos verò mulier in aqua desideat, & vnguento rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo vteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.

IN his à quacunque parte fluxerit sanguis, reprimendus est, & ad vterum congruis auxiliis reuocandus, ne fortè inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquã partem vertatur. itaque & sudoribus, & vomitu, & aliis excretionibus corpus euacuetur. Verùm hoc sciendum est, non multùm malè affici eas quæ ob tales causas non purgantur: sicut neque quæ ob maciem, aut laborum excessum. concipere tamen nequeunt, quum vteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.

CErtum est eas quæ ob nimium otium non purgantur, laboribus destinandas esse. Labores autem mulieribus congruentes, deambulationes sunt, & gestationes aliquanto vehementiores. De cætero verò velut frigidæ ac pituitosæ curentur: & omnino contraria, iuxta Hippocratem, dentur iis quæ sanguinis delationem impediunt. & si ex aqua frigida cruda pota fit offensa, aliam optimam perquiremus, quam vino albo ac tenui permiscebimus. Cibos item pro frigidis calidos, pro crassis attenuantes, pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationem.

Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.

SI corpus bene se habuerit, victúsque ratio purgationi congrua fuerit, & tamen mulier non purgatur, considerãdum est an vterus aliqua affectione laboret. id quod si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur, neque aliqua potio menses ducens detur, vt ne attracto ad vterum sanguine, dum loci laxari non possunt, dolores molesti velut in partu ingruant. Primùm itaque affectio curetur quæ suppressorum mensium causa est: deinde sanguis prouocetur. Quomodò verò vteri affectiones curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio, Cap. LXIII.

MEnsium stillicidium vocatur, quum grauissimo dolore intimas partes vexante, sanguis stillatim prodit. Aliqui enim morbi vteri, affectionibus vesicæ similes sunt. nam & in illa aliquando vrina supprimitur, aliquando stillatim prodit, & quandoque difficulter mingitur. Quinque verò sunt stillicidii causæ specie diuersæ: meatuum angustia diuersimodè contingens, virium debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis fæculentus. His singulis quoties impedimento fuerint succurrendum est, ita vt multitudinem euacuemus, crassitudinem attenuemus, vires firmemus, & meatus dilatemus. Angustiæ tamẽ causam inquirere oportet, eámque auferre. causis enim sublatis libera purgatio consequitur. Quomodo verò singulis causis occurrendum sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps refere-

A tur, vbi de vteri morbis agemus: nunc autem explicare instituimus quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaque instante, mulier in domicilio locetur moderatè tepido, non tamen obscuro, & manuum ac pedum extremitates fasciis deligentur, neque vllus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus vitetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè flatuosis abstinendum est. Imus autem venter & femora variis calefactoriis foueantur, ita vt aliquando lana succida vino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquando vesica B oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando vasa vaporatoria lenticulata admoueantur. Quòd si dolor perstiterit, & vires ferre potuerint, cubiti vena secetur, & sãguis pro virium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus, cui aliquando terebinthinam liquatam admiscebimus. Vtemur & insessionibus ex althææ, seminis lini, fœnigræci, anethi, rutæ, ac artemisiæ decoctis: & spongiis ex iisdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tritam C ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac pectini imponemus. aliquando eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per vterisusoriũ instrumentum, infrà scriptum liquorem infundere: Rutam & fœnumgræcum in oleo coquito, & ad hoc excolatum, butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liquidioris formam satis est admisceto. idem etiam in sedem ad trium vel quatuor cyathorum mẽsuram iniici potest.

Aliud consimile infusum: Œsypi drach. quatuor, cerebella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallina- D cei, sing. vnciam vnam, ceræ quadrantem. misce, ac vtere velut priore. Pessi præterea Libanus & Enneapharmacus ac aliis consimiles subdantur, qui inferius ad vteri inflammationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primùm tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat: deinde polyarchium, & quod ex meliloto, & quod ex seminibus paratur, prout vsus postulauerit. Si verò adhuc malum non quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine vexauerit, ad validiora pergendum est auxilia. & cucur- E bitæ pectini ac inguinibus apponẽdæ: primùm quidem tres aut quatuor citra scarificationem: deinde si affectio durauerit, etiam scarificabimus, & moderatam sanguinis quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahentes. deinde epithemata ac dropaces adhibeantur & cutim rubificantia, & loci molliter assiduè cum oleo ac sale confricentur. Exercitium præterea temperatum imperabimus, ac gestationem deambulationi præferemus. Postremùm balnea naturalia adhibebimus, & marina ac F qua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.

NImiæ mensium purgationes mulieribus fiunt, aliquando sanguine copiosiore & per plures dies prodeunte, id quod rarius & in vehementioribus morbis fieri solet. aliquando post partum, plurimo sanguine fœtum insequente. sæpe verò post abortus contingunt, & repentinum quandoque periculum inducunt. Primùm itaque consideranda est erumpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. amplioribus enim vasis ruptis G aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit: à minoribus verò, vice versa. ab erosione verò paulatim & cum maximo dolore prodit. Sequitur autem ad redundantes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris vitiatio, aliquando cum febre, quandoque citra febrem, appetitus prostratus, difficilis concoctio. Sæpe etiam pedum ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimium hæmorrhoidum fluxum consequi diximus. Artus ergo & extremas partes primùm constringere oportet, ab alis & inguinibus exordio facto: & poscam non frigi- H dam sed tepidam propinare, & eadem posca locos perfundere, & multam lanam vino & oleo rosaceo aut melino aut myrteo imbutam imponere. Nam spongiæ ex posca expressæ vterum ac vesicam perfrigerant, & damnũ amplius quàm cõmoditatem afferũt. imperandũ est autem

vnius aut alterius diei ieiunium. Quòd si tolerare nequeant, panis micas è posca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex posca, aut ouum sorbile molle frigefactum. dabimus item in potu balaustium ex posca, aut hypocisthidis aut acaciæ succum. aut lycium aut terram Samiam stellam appellatam, aut vuæ acerbæ succum siccum. Prodest & sesamum posca macerare, atque ita mollefactum edendum præbere. potest idem etiam conteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei Pontici decoctum, aut idem tritum potioni inspergemus. aut loti ramenta, & eorundem decoctum. aut corallorum drach. II. aut pæoniæ grana rubra XII. At verò spongia noua liquida pice imbuta, & in olla exusta, cum aceto aut posca subdita, mirificè auxiliatur: nam & iis quæ in vterum subiiciuntur ac induntur, vti debemus. Noui, inquit Galenus, per quatuor aliquando dies sanguinem ab vtero manasse, & ad nullum auxilium cessisse, & tandem à nobis plantaginis succo suppressum esse. quantitas autem eius iniiciendi, sit cyathi mensura. Hoc itaque optimum est medicamentũ ad sanguinis eruptionem ex erosione obortam, cui aliquando fortius aliquod admiscere soleo, aliàs aliud, pro affectionis respectu. Si igitur vas vnde sanguis profluit magnum & amplum fuerit, austeris medicamentis opus fuerit, balaustio, acacia, hypocisthide, succo vuæ acerbæ, gallis, malicorio, & similibus: si verò paruum, (id quod facilè cognoscemus ex modico sanguine citra dolorem prodeunte) cõferent, aloe, manna thuris, cortex pinus, terra Lemnia sigillata, spinæ Ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiusmodi cum succo plantaginis, aut vino nigro austero, aut senecionis succo subdita & iniecta. at si ab erosione sanguis profluxerit, plerũque velut diximus non confertim, sed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ, aut Musæ pastillo, aut eo qui ex charta paratur, vtendum est. Omnes enim tales quum nomen sistant, erosionem curãt, ac sanguinis eruptionem reprimunt. sunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Pessi verò ad sanguinis ab vtero eruptionem faciunt huiusmodi: Aluminis scissi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, sing. drachm. vnam: hæc plantaginis succo teruntur, & vitelli ouorum assatorum quatuor ipsis admiscentur. Vsus autem tẽpore pesso lanæ excipiantur, qui rosaceo tinctus subditur. súntque pessi omnes penitus vsque ad vteri os immittendi. Est autem pessus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris pares portiones aqua subactas subdito, aut è polygono trito pessum formato. ipsas prætereain hoc decocto assiduè insidere iubeto: Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, rosarum, rhamni, virgultorũ rubi, æquales portiones in aqua coquito pro insessu. Alius pessus. Cytinorum, foliorum cupressi, oleæ, rubi, singul. æquas partes efformato. Forinsecus autẽ imposita prosunt epithemata ac cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adsumũt balaustium, acaciam, hypocisthidem, alumen, & similia. Conferunt & emplastra glutinatoria, quale est fuluũ Galeni, & Icesii, & quod è salicibus paratur: & Harmonia, & Pallas siue Athena inscriptum, si lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec dissoluatur, deinde valido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodest. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas vtilissimè affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis, Cap. LXV.

FLuxus muliebris est vteri destillatio diuturna, à menstrui sanguinis eruptione differens, eo quòd in illa syncerus sanguis prodit: hic verò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber est, velut sanguinis sanies: aliquando albus, velut ptisanæ succus, à pituitoso videlicet sanguine. interdum pallidus, vbi bilis amara redundarit: interdum aquosus, à serosorum humorum superfluitate. Qui itaque exquisitè colorem præsefert aliquem, is redundantem humorem facilè indicat. Si verò obscurum colorem habet, causam ita perscrutabimur: Linteum eo inquinatum arefactum simplici aqua eluemus, & inde à maculæ colore redundantis humoris notionem capiemus. Hic verò fluxus plerunque citra dolorem prodit: aliquando tamen vtero exulcerato etiam cum dolore promanat. Si itaque aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in vtero ruptionem aut erosionem indicat, id quod maximè in collo vteri contingere solet, & potest hoc digiti immissione percipi. Inferre verò solet hic fluxus debilitatem, coloris vitiationem, appetitus subuersionem, inenarrabilem tristitiam, pedum tumorem. & in aliquibus perpetua destillatio perseuerat: in aliquibus per interualla quædam redit. & ætate quidẽ vigentes, rubra ferè fluxio infestat: declinãte verò ætate, alba. Et vtraque sanè fluxio si suæ ætati acciderit, facilè curatur: si alienæ, difficulter. In omni verò defluxu os aperitur ipsius vteri, & velut relaxatur. quibusdam etiam vterus ipse procidit, vt vsque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.

MVlieri rubro fluxu vexatæ primùm sanguinem euacuabimus per venæ sectionem. hæc enim non solùm materiam ad vterum confluentem diuertit, sed detentionem etiam ac cõstrictionem efficit. multa enim sequerentur incommoda, si sanguinis vel cuiusque defluxus lationem localibus auxiliis repr[i]meremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris ventris, aut capitis vexationes collapsæ sunt. Proinde si nihil obstiterit, hoc est si nõ valde magna fuerint obstacula, sanguis mittatur: præsertim si ætas venæ sectionem non prohibet. & sanè paulo antè dictum est, iuniores ferè rubro fluxu vexari. Detractio verò sãguinis velut in iis qui sanguinem reiiciũt partiatur, vt paulatim reuulsio fiat. Et dilata venæ cubiti sectione, à fronte, aut naribus, aut scapulis sanguinem auferemus. At verò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis succis imbuta. Locetur autẽ mulier coxis accliuibus, cruráque extendat ac inter se complicet ad vteri partes contrahendas. Quòd si copiosè sanguis feratur, coxæ, pecten & lumbi spongiis posca madefactis integantur. Si verò modicè destillet, lana succida vino & rosaceo imbuta adhibeatur; & extremæ partes deligentur: atque hæc non solùm in principio fiant, sed etiam post circuitus ante exacerbationem, & in ipsa exacerbatione. Vtatur ægra etiam insessionibus ex myrti, rubi, malicorii & similium decoctis, in quibus sæpe aceto affuso vsque ad vmbilicũ immergatur. Adhibeat & infusiones adstringẽtes ac moderatè frigefacientes, velut est plantaginis succus, polygoni, stratiotæ, malorum cotoneorum, ac mespilorum. Sed & sideritidis herbæ aut parthenii succus eximiè confert: hæc autem singula cum rosaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali Punici cortice calfactum, vtilissimè tepidum infunditur. Efficacissimè verò fluxum compescit spongiæ pice liquida imbutæ ac vstæ cinis subditus, itémque leporis pili vsti. Solemus & linteum alumine madefactum ac resiccatum similiter adhibere. Asininum autem lac, si eius copia fuerit, præsertim asinæ per pascua pratorum nutritæ, omnibus succis præstat, vbi fluxus cum dolore defertur. confert & stercoris eiusdem asinæ succus, & alicæ aut ptisanæ succus: & rosaceum vel per se vel cum lacte infusum. Cæterùm pessi ad rubrum fluxum iidem faciunt qui ad sanguinis eruptiones sunt relati. sunt autem in aliquo ex prædictis succis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypocisthidis succus, singula lacte bubulo aut sapa diluta. aut galla cum thure & rosaceo. aut spodium pompholygis cum rosis & passo. aut oui testa vsta cum myrto sicca & passo. aut cinerem sarmentorum linteolo illigatum & aliquo prædicto succo tinctum subdito. aut senecionẽ herbam tritã subdito, & bibẽdam dato. Galla item vsta, & modò vino, modò aceto extincta, ac in pessum efformata subiicitur. Ablatis autẽ his, pedes adstringentibus decoctis moderatè frigidis aut tepidis abluantur. & ex relatis succis aliquis vtero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti vteri meatus à vehemẽtioribus medicamẽtis adeo constringũtur, vt vlcus aut duritia oboriatur, & cõcipiẽdi

facultás tollatur. Ventri quoque ac lumbis refrigerantia ac adſtringentia adhibeantur, velut eſt portulaca, perdicium, ſolanum, hyoſcyamus per ſe & cum polenta acetóque ac palmulis: aut ordeacea farina cum palmulis, malis cotoneis, ac meſpilis. Cerata item ex iiſdem præparata pectini ac lumbis imponantur. Conferunt & cucurbitæ dorſo & ſub alis affixæ. & quæcunque potiones ſanguinem reiectantibus congruunt, his quoque commodæ ſunt: velut eſt ex ſimplicibus rheon Ponticum, terra Samia, terra ſiue aſter appellata, terra Lemnia ſigillum vocata, cum plantaginis aut polygoni ſucco, & reliqua tum ſimplicia tum compoſita, ſuo loco relata. Sit porrò & vniuerſa victus ratio aſtrictoria, quæ aliquatenus craſſefaciat, & potus aqua. quòd ſi vires collabantur, vinum craſſius exhibeatur. At ſi fluxus multitudo reprimatur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus ac adſtringentibus, media inter hæc adhibeantur, vt ne fluxu repentè ſuppreſſo, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum eſt & emplaſtris ad cruenta vulnera idoneis, velut eſt quod è ſalice paratur, & quod Iceſium appellatur, & alia huiuſmodi.

Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.

SI fluxus albus, aut ſeroſus, aut ſanioſus, aut liuidus infeſtat, in principio quidem reſiſtendum non eſt vt aliena à corpore excernantur. poſt principium verò oleo ſuſino totum corpus largè illinatur. Geſtationes autem & vocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac ſolùm fluxus ſpecie, ſed etiam in aliis conueniunt. Ipſis verò locis moderatè adſtringentia adhibeantur, quæ ſimul extergendi vires habent. Et ſanies profluens aſſiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore tranſeunte vlcus excitetur. Roſaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adſtringens habens admixtum, in principio præſertim, adhibeatur ob influentis humoris acrimoniam. & ob eandem cauſam etiam alicæ ac oryzæ ſuccus infundatur. Facit & fœnigræci decoctum plurimo oleo ſuſino admixto. ſuſinum enim oleum tum huic tum aliis ſuccis vtiliter admiſcetur. Atque hi quidem ſucci efficaciores erunt, ſiquid acaciæ, aut hypociſthidis, aut de aliquo quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit admixtum. Poſſumus etiam pro ſuſino oleo lentiſcinum aut œnanthinum adhibere. Stercus inſuper caprinum cum myrrha, thure & aloe, roſaceo & aceto addito commodè ſubditur, ita vt his ablatis loci vino nigro auſtero abluantur. Vbi verò quæ profluunt fœtida ſunt, poſt relatorum vſum tetrapharmacum roſaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla viciſſim, tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacum applicabimus. Si verò fluxus ſordidus fuerit, & dolorem intulerit, vitellos ouorum aſſatos cum modico croco & roſaceo ſubdemus. aut malum cotoneum aſſatum eodem modo. Et lenticulæ decoctum cum plantaginis ſucco infundemus. At ſi quæ profluunt, ſordida quidem fuerint & fæci ſimilia, dolorem tamen non intulerint, infuſa ad dyſenteriam idonea immittemus. Vbi autem loci purgati fuerint, adſtringentibus elotionibus confidenter vtemur. Locis verò induratis, aſininum lac cum roſaceo aut ſuſino oleo infundemus, & in peſſo ſubdemus. & ſi aſininum defuerit, caprinum ſuccedat. Lac verò præſtat quod ab animali per prata paſcente emulgetur. Aliquando etiam amylum ad craſſitudinem comparandam lacti admiſcemus. Peſſi inſuper iidem, cataplaſmatáque ac emplaſtra eadem quæ ad rubrum fluxum retulimus, huc tranſferantur. Præcipuam verò fiduciam in recta victus ratione habere oportet: nec quantitatis ſolùm, ſed etiam qualitatis eduliorum ratio habenda eſt. ſitque alimenti materia talis quæ & craſſefaciat ac vires corroboret, quales ſunt ſorbitiones è tritico ac lacte paratæ, non aquoſæ ac dilutæ, ſed probè compactæ, quæ pro occaſione etiam ex paſſo Cretico parentur. Carnes verò eligendæ ſunt ſiccandi vi præditæ, velut aues montanæ & ferarum animantium. Cæterùm vbi fluxus ceſſauerit, à veloci deãbulatione, à multis pectinum ac lumborum frictionibus, ab acrium eſu, à calfacientibus, à flatuoſis, & ab eis quæ vrinam prolectant, diu abſti-

A nendum eſt, & balneis rarò vtendum, neque venter mouendus eſt, neq; ſpiritus retinẽdus. hæc enim omnia malum reuocant. Partes autem ſuperiores ſenſim ac leniter exerceantur, ac perfricentur inſeſſiones fiãt in aqua non adeò frigida. E peſſis autem ſubdititiis elaboratiores ac medicamentoſi vitentur. Verùm poſt inſeſſiones roſaceum lana exceptum ſubdatur, & in ipſo curationis tempore, ægrotæ bibant ea quæ ad ſanguinis per ſputum reiectionẽ retulimus. Faciunt & pæoniæ grana pallida quindecim aſſiduè pota. aut corallorum drachma vna è vi-
B no nigro. aut vinacea trita cum vino. aut leporis ſiue hœdi coagulum erui magnitudine in poſca dilutum. aut corticis loti arboris decoctum. Aliud Aſpaſiæ, ad mulieres quæ ſinum pudendi valde humectum habent, vt ex eo non concipiant: Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanam puram ac mollem in aqua illa ſiue cremore gallarum tingito, & non exprimito, ſed ſiccari ſinito, & lanam ita ſubdendam dato. Ex hoc mulier velut virgo reddetur. & hoc ſæp: repetat. Aliud. Semen rumicis acuti cum pauca aqua ſubigito. aut ſi viride fuerit,
C per ſe terito, & ſubdendum exhibeto, & fiet pudendum velut virginis adſtrictum.

De vteri ſtrangulatione, Cap. LXVIII.

VTeri ſtrangulatio ab vtero quidem infernè oritur: verùm ſupernæ partes, & principales præſertim, per cõſenſum afficiuntur. nam ad cor per arterias, ad cerebrum per ſpinæ membranas ac neruos, ad hepar per venas affectio tranſit, videtúrque vterus velut ad ſupernas partes aſcendiſſe. Conſequitur affectas, accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia ad agendum, debilitas crurum,
D pallor faciei, triſtis aſpectus. Inſtante verò ſtrangulatione, ſopor grauis ac profundus, mentis ac ſenſuum apprehenſio, cum vocis interceptione. Pulſus autem parui ac debiles fiunt, & aliquando penitus intercipiuntur. quibuſdam autem neque reſpiratio ſenſibilis permanet. Aliquæ verò aliis actionibus integris manẽtibus, magnam reſpirationem ex hac affectione habent. Et hinc manifeſtum eſt quòd non circa cor & ſtomachum compreſſio, aut morſus, aut perfrigeratio, à partis aſcenſu fit, ſed circa partes reſpirationis & pulmonem hoc contingit. Quapropter
E neque ani ni deliquium his vehemẽs eſt, quum cor affectionis exors permanſerit. Neque enim fieri poteſt vt animi deliquium citra cordis conſenſum ingruat. Cæterùm affectionis differentiæ, pro cauſæ efficientis differentia ac magnitudine ſunt. Et ſanè quidam experiri volẽtes an aliqua adhuc ſuperſit reſpiratio, lanam carptam naribus admouent, atque inde ex lanæ motu colligunt an aliqua inſpiratio aut expiratio reſtet. Alii poculum aqua plenum ad os ventris ponunt, & conſiderant an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò vtrique ignorant, aliquando ſubla-
F ta penitus oris ac narium reſpiratione, ſupereſſe adhuc eam quæ in toto corpore ab arteriis perficitur. id quod etiam in reptilibus venenatis contingere videmus. Hæc enim per totam hyemem mortuis ſimillima in cauernis latitant, per arterias tantùm totius corporis reſpirantia. Sic etiam in vteri ſtrangulatione fieri poteſt, vt toto corpore frigefacto, oris ac narium reſpiratio intercidat, ſuperſit autem ea quæ ab arteriis fit. ſed & oris ac narium reſpiratio adeò parua eſſe poteſt vt ſenſum lateat. Profundiſſimo itaque ſopore corripiuntur huiuſmodi mu-
G lieres, voce, ſenſu, ac motu interceptis. Stomachi etiam dolore vexantur, & ſaliuam vomunt, ſi in ſtomacho aut capite humiditas ſita eſt. Deinde verò exolutis cauſis, corpus firmari incipit, & malæ rubeſcunt, & oculi poſt multam grauitatem attolluntur. & vbi iam malum ægram relicturum eſt, humiditas quædam ex locis muliebribus excurrens tactu percipitur, & inteſtina murmurant, & ipſe vterus paulatim laxatur. Atque ſic exurgens ægra intellectum ac ſenſum recipit. Accidit hæc affectio omni quidem tempore, ſed hyeme præci-
H puè ac autumno, iunioribus præſertim, ſalacibus ac ſteriſlibus, maximè ſi per medicamẽta ſteriles fuerint. Oritur autẽ vel vtero perfrigerato dum menſes prodeũt, vel propter abortũ, vel ſãguinis eruptione ab vtero, ab aliquo repẽtè ſuppreſſa. Atq; hic morbus vbi inuadere aſſueuerit,

comitialis modo diuturnus & per circuitum repetens efficitur:& tutus quidem apparet, fingulis tamen acceffionibus præceps periculum affert,vt nō eadem folùm die, fed intra paucas horas interimat. Et pulfus quidem primùm denfiores fiunt & inordinatè mouentur,deinde etiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humiditas cutis fuperficiem irrorat. Similiter & refpiratio primùm obfcuratur,poftea penitus intercidit. Eft autem hic morbus flatuofa perfrigeratio, non inflammatio, velut Soranus putat. Semen enim in vtero paulatim coaceruatum,aut alia quædam materia infita ac putrefacta,perfrigeratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem tranfmittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego fanè mulierem vidi in hunc morbum collapfam,dum ab obftetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur,& pudendi finus digitis penitius confricaretur,tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex digitorum contrectatione,fe contraxiffe cū dolore quodam voluptate permixto: deinde excreto multo craffo vifcofóque femine, protinus à moleftiis ac afflictionibus liberatam effe. Neque mirum videri debet vel ex minima humorum mole tanta accidentia confequi. fi enim pauciffima veneni quantitas,& tam exiguum virus reptilium per anguftiffimum foramen eiectum, mala longè fæuiora inducit, non abfurdum dictu eft, femen corruptum aut menftruum fanguinem fuppreffum ac detentum talia inuehere accidentia.Sed & ex canum rabie facilè huius rei coniectura eft. tanta enim inde humorum fit alteratio, vt fi eorum canum faliua folùm corpus humanum contigerit,confeftim rabiem inducat. At verò fcire operæpretium eft,hunc morbum non folùm ob vteri afcenfum fieri, vitiofo humore velut diximus in eo collecto,fed fæpe etiam ex ventris repletione vtero affectionem tranfmitti: & aliquando hepatis aut fplenis caufa,vafa ex quibus vterus dependet,retrahi,Quum ergo vterus ex feipfo laborat, pro feminis vel menftrui fanguinis coaceruati quantitate ac qualitate, alia aliàs accidentia confequentur. Si enim caufa efficiens frigefaciendi vires habuerit, ita vniuerfum corpus perfrigerabitur vt refpirationis ac pulfuum fenfus penitus aboleatur.Si verò humores affligentes craffi aut acres fuerint, conuulfio fubfequetur, quemadmodum atræ bilis humores animi triftitia comitatur.At animi deliquia,exacerbationum vehementia, & maxima perfrigeratio, & oris ventris afflictio,inducit. Ægra itaque ceruice ac fcapulis accliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus, & in ipfis exacerbationibus extremæ partes deligentur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odorata admoueantur, velut eft galbanum, aut caftoreum, aut fagapenum, fingula ex aceto trita ac naribus illita. aut acetum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe, thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiufmodi acria decocta funt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim craffos vapores cerebri incidere & attenuare poffunt,ac fimul frigiditatem depellere, & infpirata thoracem ac pulmonem expurgant, & ftomachum corroborant. Excitentur etiam fternutationes caftoreo, pipere,ftruthio, naribus per fpecillum admoto. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus ad vomitum proliciendum intromittatur. Nares item caftoreo, bitumine,galbano, fulphure fuffiantur, ac funiculo lucernario recens extincto, aut pennis vftis, aut foleis antiquis, aut cæparum, aut alliorum corticibus, aut capillis ipfius propriis exuftis, aut cornu caprino incenfo, aut pice ad prunas liquefcente,cedriáque ac veratro, aut pane recens incenfo, & fimilibus. Quidam etiam matulam vrinariam inueteratam, & pannos fulphuratos incenfos naribus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & gagates lapis aqua tinctus & incenfus,ac oleo extinctus, naribus adhibeatur. aut rutam viridem manibus contritam fuffito. Vterum verò infernè per pudendum odoratis fuffito,ftorace videlicet ac fandalis, & aloe ac fimilibus. Illinantur etiam lintea pudendum ea quæ laxandi,calfaciendi,ac flatus diffoluendi vires habent, qualis eft peffus enneapharmacus appellatus,& cæteri eiufmodi

A ad vteri duritias inferius defcripti, amaracino, gleucino, irino,cyprino,aut capnifto oleo diluti: adiecta etiam rutæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta obftetrix vfque ad vteri os immittet, ac leniter ac diu confricabit, vt hinc irritatus craffus humor qui in vtero hæret,prouocetur ac calefactus excernatur.In ipfum quoque vterum per vterifuforium clyfterem, amaracinum aut gleucinum aut foliatum vnguentum iniiciatur. Et in fedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & mel-

B le cum aliquo ex relatis vnguentis & butyro præparatæ. Eft & cucurbita primùm inguinibus ac femoribus, deinde vtrinque circa vmbilicum, cum plurima flamma citra fcarificationem affigenda.Et fuper hæc omnia,mulier magnis vociferationibus excitetur ac vocetur. Infeffiones quoque parentur in decoctis baccarum ac foliorum lauri, pulegii, calaminthes, marrubii, artemifiæ, conyzæ, fabinæ, centaureæ, dictamni, fampfuchi, fœnigræci, althææ, chamæmeli, ariftolochiæ, iridis, ferpylli. Infeffionum verò tempore, cerebri cura non re-

C linquatur, fed rofaceo & aceto caput irrigetur, & in aceto priùs ferpyllum, fpondylium, ruta, baccæ lauri, interdum & caftoreum coquatur. & naribus pra dicta odoramenta affiduè adhibeantur, præfertim caftoreum cum aceto. Præcordia item fafciis vinciantur, & diftentis manibus os vteri comprimatur. at vbi exacerbatio inftat, ægra ad vomitum cogatur: omnes enim vomitu leuantur, fed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia verò die cucurbitæ cum fcarificatione pectini ac lumbis affigantur, deinde loci fcarificati fale confpergantur. Et v-

D bi ab huiufmodi auxiliis difcefferimus, ad caftorei potionem tranfibimus, quod affiduè potum fæpe penitus ab hoc morbo liberat. dandum eft quotidie drachmæ pondere, aliquando cum aqua mulfa, aliquando cum artemifiæ decocto: bituminis quoque fcrupulus vtiliter ei admifcetur. Nec parum iifdem confert acetum fquillinum affiduè potum. atque hæc curatio in morbi exacerbationibus adhibetur: vbi verò diuturnus factus fuerit, plerunque à venæ fectione initium faciamus, præfertim fi menftruæ purgationes fuerint detentæ.

E Deinde ad alui euacuationem progredimur. ac hiera quidem ex colocynthide omnium efficaciffima eft: mulieribus tamen & vteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloe picra, *hoc eft amara* appellata, quæ habet aloes drachmas centum, afari, croci, cinnamomi, maftiches,fpicæ nardi,xylobalfami,fingulorum drachmas fex. Hoc medicamentum aridum feruari debet. vfus verò tempore ad integram alui ductionem, drachmas quatuor ex eo cùm aquæ mulfæ cyathis fex propinentur. At fi partitam purgationem maluerimus,drach.duas tan-

F tùm ex tribus aquæ mulfæ cyathis exhibebimus. ita enim ftomachum firmat,vires reparat,ac morbum depellit. Neque poft adeptam fanitatem medicamenti vfus ftatim deferendus eft,fed quantitas folùm paulatim imminuenda. Peracta euacuatione,cucurbitæ inanes quidem, fed cum plurima flamma affigendæ funt, & violenter detrahendæ. Aliquando etiam fcarificatio fit,& fcarificati loci fale confperguntur:deinde cùm cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplaftrum fiue epithema emolliens pectini adhibeatur, quod è feminibus

G præparatur, fuprà inter fplenis auxilia defcriptum, primùm cum cerato dilutum,poftea cerato paulatim detracto,ipfum folum per fe imponatur, donec puftulæ velut vari in cutis fuperficie excitentur: quæ poftquam emplaftro albo,aut alio quopiam ad ambufta deftinato fuerint fanatæ,iam locus eft finapifmis & dropacifmis acopífque appellatis,ex euphorbio,pyrethro, adarce ac pipere paratis. Multùm verò conferet ad medicamenta, etiam recta viuendi ratio,per deambulationes matutinas,geftationéfque in curru,vel naui,vel iumēto. A motu verò geftationis prodeft vociferatio,& lectio clara, modulata ac con-

H cinna: item vnctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autem raro, & nonnifi fordis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter per totam curationem ad morbum expellendum admitti poteft. Poftremum verò confugium eft ad balnea

naturalia, tum calida tum frigida. Recuperata tandem sanitate mulier non omnino negligatur, sed præseruationis gratia per certa interualla, suspectis præsertim temporibus, insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pulegii, mercurialis, fœnigræci decoctis, loci eluantur. & pessi calefacientes & emollientes post elotiones subdantur. Philosophus verò inquit, Ad mulierem ex vteri strangulatu collapsam, plurimis remediis frustra tentatis, duos staminum glomos in oleum anethinum feruens coniecimus: & alterum probè expressum calidissimum loco adhibuimus, & antequam frigefieret, alterum pro eo subiecimus, hócque vicissim tandiu repetiuimus donec mulier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum vmbilico imposuimus. Aliud, ad vteri strangulatus ac dolores: Testudinis terrestris hepar tritum, in pesso subdito.

Pessi ad vteri strangulationem idonei,
Cap. LXIX.

PEssi ad strangulatum vteri idonei tales sunt: Adipis anserini sescuncem, mastiches, adipis phasiani, styracis, singul. quadrantem, ceræ quadrantem, vnguenti nardini, spicæ nardi, croci, sing. vnc. vnam. crocus cum vino odorato veteri teratur, sitque vinum adstrictionis omnis exors. Alius. Ceræ sescũcem, ammoniaci, mastiches, sing. vnciam vnam, opobalsami, olei irini, sing. quadrantem. Alius. Styracis sextantem, ceræ albæ dodrantẽ, casiæ, spicæ nardi, amomi, croci, mastiches, sing. drach. I. adipis porcini, terebinthinæ, sing. sescuncem, thuris sesquiunciam, adipis anseris & phasiani, sing. quadrantem, opobalsami, olei liliorum, amaracini, cyprini, nardini, irini, sing. vnc. I. Quòd si validiorem facere malueris, cardamomi drachm. quatuor adiice, & seminis rutæ tantundem. Oportet autem, aeris constitutionis respectu, ea quæ calefaciunt detrahere vel addere.

Vnctiones ad vteri suffocationem, Philagrii,
Cap. LXX.

VNctiones post balnea præseruationis gratia tales adhibeantur: Olei dulcis lib. vnam, seminis viticis, rutæ, contusorum singul. quadrantem, casiæ tritæ quadrantem. omnia simul misceto, & sub canis æstu per dies quadraginta insolato. Quòd si pro temporis anni, aut regionis, aut temperaturæ calidioris, siue frigidioris ratione, vnctionis vim intendere vel minuere volueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iudicaueris: aut si vnctio præparata non fuerit, irino vnguẽto rutam, aut casiam, aut amomum, aut quicquam ex iis quæ suprà dicta sunt admisceto, ac vtitor. possunt & citra balneum hæ vnctiones pectini ac lumbis illini. Efficaciores autem euadent, si adarcen vstum vel crudum, aut pyrethrum, aut piper tritum, aut oleum laurinum, aut cicinum, & reliqua eiusmodi addideris, ita vt vnctio crassior fiat. Alia vnctio ad eandem vteri strangulationem: Terebinthinæ, olei laurini, sing. sescuncem, olei irini, anethini, sing. lib. vnam, seminis cannabis, adarcæ, sing. sextantem, piperis, saluiæ, calaminthæ, sing. vnciam vnam. pyrethri sextãtẽ, nigellæ, casiæ, sing. vnc. I. Arida tenuissimè trita liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac adseruato. vsus autem tẽpore aliquo oleo calido diluito, pectinique ac lumbis illinito. Suffumigium vteri: Stercoris canini albi & sabinæ æquales portiones suffito, & si tortiones successerint, morbi vexationes quiescent.

Varia auxilia ad vteri strangulationem,
Philagrii. Cap. LXXI.

MVlieres ad vteri strangulatum procliues, Diospolitico pharmaco assiduè vti debent, & eo quod ex tribus piperis generibus constat, & quod ex calamintha appellationem habet. Singulis autem admiscenda sunt quæ semen minuunt ac abolent, qualia sunt viticis, rutæ, cannabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi quæ in venereorum tractatu retulimus. castorei quoque drach. vnam assiduè potent, modico aniso adiecto. At verò si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris quidem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda sunt: verùm potiones, & quæ in vterum funduntur aut subduntur, penitus vitare oportet, sicut etiam clysteres & sanguinis missionem. ex omnibus enim his abortus periculum imminet. Cæterùm meminisse oportet, vt eis quæ neque contractionem, neque declinationem vteri patiuntur, pro humiditatis aut siccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur, & validiora: sicut eis quæ rarum ac molle corpus habent, imbecilliora: & rursus oppositis, fortiora: itidémque iunioribus, simpliciora: ætate prouectioribus, efficaciora. & his quidem quæ totius corporis distentionem à flatu ventoso percipiunt, flatus leuantia exhibenda sunt: quæ verò grauitatem perceptant, incidentia ac attenuãtia: eis autem quæ humorum acrimonia vexantur, laxantia ac pinguia. At si declinatio, aut contractio, aut inflammatio circa vterum fuerit, omnia imbecilliora offerantur: fortiora enim morbum exacerbant, & seminis excretionem prohibent: & contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum ipsi affectioni medentur, tum seminis excretionem adiuuant.

De seminis fluxu, Sorani, Cap. LXXII.

MVlieres non aliter quã viri è seminis fluxu laborant. Est autem hæc affectio, seminis citra concitationem ac tensionem veneream profluuium, ad quod vteri laxatio ac debilitas, & totius corporis tabefactio consequitur. A toto enim corpore materia paulatim ad vterũ cõfluit, atque istic modicè velut in oculis lacryma mutatur. & sæpe contingit vt affectio hæc diuturna fiat. Quaproter recentem adhuc reprimere ac sedare conabimur per ea quæ sensim adstringunt, velut est rosa, myrtus, rubus, lentiscus, & huiusmodi. Pectinique ac inguinibus acaciam, hypocysthidẽ, & similia cum vino austero imponemus. Cerata item ac cataplasmata è palmulis, malis cotoneis, ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoque plumbeam latam ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratũ non sit delicatum, sed potius asperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat, à cibo tamen admitti quoque potest. Præterea partes supernæ exerceantur ac diu confricentur. & cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In potu detur solani radix arefacta, aut viticis, aut rutæ, aut cannabis semen ex aqua, singula drachmæ pondere. Cibi vitandi sunt exoluti ac sorbiles, & ad seminis generationem ac venerem excitandum idonei. Vescatur autem solidioribus eduliis, & auiculis assatis vtatur, ac vinum fuluum bibat. & omnia vitet quæ ad venerem irritare possunt, ita vt neque picturas, neque signa formosa spectet, neque de concubitu verba faciat: sed tetrica viuendi ratione, lectionibúsque ac colloquiis seueris vtatur. Perseuerante verò affectione, exercitia, sudorum prolectationes, frictiones & frigida balnea adhibeantur, & rosaceum assiduè pectini ac lumbis illinatur. Si verò aliquando ob acriorem constitutionem ac qualitatem irritans, ac quodammodo mordens sensum, semen ipsis prodit, contrariis cibis ac potibus vtatur, balneis item ac lactis potu, & fructibus, & aquæ potu, ac similibus. Transferantur etiam huc quæ ad seminis profluuium in viris, & ad seminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De vteri debilitate, Sorani, Cap. LXXIII.

QVemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam vterus aliquando debilitatur. Consequitur ad hanc affectionem fastidium veneris, flatus ventosi excernuntur, menses exuberant, & singulis mensibus bis aut ter inordinatè deferuntur, nigri & aquosi. Neque semen viri iniectum diutius detinetur sed à concubitu defluit, aliquibus statim, quibusdam post aliquos dies. Quædam abortum faciunt, aliquæ non abortientes gracilem ac imbecillem fœtum generant. Menstruorum verò tempore, pectinis, lumborum ac crurum grauitas adest, & stomachus malè habet, & hinc vaporibus ad caput eleuatis aliquando deliria succedũt, similésque sunt harum vexationes eis quæ ab vtero strangulantur. quandoque etiam velut atra bile perciti desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malũ ex assiduo partu ac vteri distentione, præsertim vbi fœtus insignis fuerit magnitudinis. Curatio ea facienda est, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi vires habent. Insessiones itaque adstringentes ad tactum tepidæ, & vteri elotiones conueniunt. & rosaceum oleum

tepidum,aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi,pectini ac lumbis illinatur.Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimẽtis vtatur paucis quidem , sed quæ cum leui quadam adstrictione, carnis copiam generant . Vinum autem fuluum adstringens parcissimè potet.est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem verò lactis esum,& obsonia è caseo parata vitare oportet.vniuersas item purgationes atque alui ductiones recusare.

De furore vterino , Eiusdem,

Cap. LXXIIII.

FVror vterinus est vteri intemperies, ad affectionis consensum cerebrum trahens,ad quam rabiosum delirium consequitur. Differt ab vteri strangulatione, primùm causa. neque enim hic vterus sursum tractus principalem aliquam partem ad affectionis consensum ducit, aut compressione,aut morsu, aut vapore : sed eodem loco permanens per medullam spinalem aut alias sibi insertas propagines, vitiosam qualitatem (quancunque tandem)ad cerebrum mittit. Deinde etiam signis ab vteri strangulatione differt.Ægrotæ enim minimè in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decumbunt,sed potius garrulæ,iracundæ ac inquietæ fiunt. Differt etiam à furore non per consensum,sed primariò cerebrum impetente.harum enim amentia tota in venere versatur,& nihil aliud imaginantur aut loquuntur quàm de coitu,pruriénsque pudendum habent, eiúsque attactu mirum in modum delectantur. Accidit hæc affectio temperatura calidis,ætate vigentibus,virginibúsque ac castitatem seruantibus,& quæ optimis eduliis vescuntur, & in deliciis ac animi voluptate versantur, præcipuè si aliâs libidini ac veneri assuetæ fuerint. Nihil enim aliud est hæc affectio quàm ardor & feruor vteri ad cerebrum & totum corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidam vteri intemperiem relata sunt vtero adhibenda, huc transferantur. Irrigationes autem capitis, & alia auxilia furori congrua, Sermone sexto retulimus. Peculiariter autem huc facit pastillus Trigonus,cum æquis portionibus crocomagmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus.& hoc medicamentum: Smyrnii, croci, spicæ nardi,sing. vnciam vnam,excipe diacodio aut hydrorosato, & drach. duarũ pondus ieiunis exhibe cum coriãdri decocto. quòd si ob corrupti seminis redundantiam affectio contigerit,nitrum & cardamomum cerato excipito, ac pudendis subdito. saliuæ enim simile quid elicitur,& affectio sedatur.Ruta verò cum castoreo in myrteo cerato supposita,genituram siue semen contrahit, & furorem mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo admixto subditum ardorem extinguit.

De vteri resolutione, Eiusdem,

Cap. LXXV.

VTerus sæpe etiam ob alias causas, sed maximè propter frequentes abortus resoluitur. Consequitur veneris odium,oris vteri frigefactio, eiusdémque plenus, pinguis & velut infartus habitus, ceruicis item laxitas ac stupiditas. sæpe etiam menses supprimuntur, aut ægrè prodeunt. In congressu viri vel nihil omnino seminis in vterum immittitur,vel iniectum velut ex inanimato loco statim effluit. aliquando etiam vrina & stercus importunè prodit. Curatio autem similis est ei quàm de menstruorum stillicidio diximus.Facit & assiduus castorei potus, & pessorum calefacientium, elotionúmque ac vnctionum adhibitio.

De vteri prolapsu, Eiusdem,

Cap. LXXVI.

PRolabi vterum dicimus,quum ita euertitur vt foras promineat. neque enim totus à suis appendicibus exolutus,velut imperiti putant, excidit. nam si ita procideret,restitui non posset.Quod autem procidit,struthiocameli ouo simile est,iuxta maioris ac minoris differentiam, prout violenta euersio contigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata,diruptis pelliculis ac ligamẽtis quæ vterũ continẽt ac vicinis partibus cõnectunt, hoc malo corripitur. corripitur & ob violentam secundæ extractionem, quod

A præcipuè in abortibus contingit. Præterea inartificiosa
fœtus extractio,aut nimia spiritus detentio,aut immensi
oneris eleuatio,aut plaga, vteri prolapsum inducit. Sæpe
etiam ob humoris plurimi ac lenti defluxum, & ob partuum
frequentiam, appendices ex quibus vterus dependet,laxantur
ac soluuntur.Quin & ob vehementes animi affectus,velut si
liberorum amissio,aut hostium incursus nuntietur, aut ob
periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandam causam,mulieres
toto corpore exolui solent,ita vt vterus simul prolabatur.
Aliquando etiam ci-
B tra vllam eiusmodi causam partes debilitantur, vt propter
pellicularum ac musculorum vterum sustinentium resolutionem,hæc
affectio contingat,quod inclinata ætate maximè fieri solet. In
principio itaque plurimus sanguis erumpit,deinde consequitur
dolor præcordiorum, lumborum,imi ventris,ac pudendorum,& periculum
est ne perfrigeratis locis conuulsio inferatur. Vbi verò temporis
progressu affectio inualescit,& loci callosi facti fuerint,neque
conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat. Quum ergo
adhuc recens est affectio,conari
C oportet vt vulua ipsa contrahatur.In principio enim facilè
dirigitur, & rectè locata permanet, præcipuè in vigoris ætate.
nam in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui
occasione rursus prolabitur. Si itaque durum stercus in recto
intestino esse suspicaberis, per clysterem euacuabis.Similitérque
si in vesica lotium collectum fuerit,per fistulam vesicæ adaptatam
euocabis. Contingit enim plerunque vt illarum superfluitatum
detentione, vterus inter vtrunque,rectum inquam intestinum ac
vesicam situs,comprimatur ac coarctetur, & impediatur ne
D repelli,& ad proprium situm reduci possit. His autem peractis
ægram supinam collocabimus, coxis altioribus, reflexis
poplitibus,ac cruribus disparatis. Deinde prolapsam vteri partem
oleo tepido,aut butyro,vel betæ, maluæ,althææ,fœnigræci,seminis
lini, aut similium decocto fouebimus : & lanam conuolutam figura
ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus,
eámq; linteolo inuoluemus,& acaciæ aut hypocysthidis succo vino
diluto intingemus, ac vtero apponemus,& citra violentiam totum
quod prolapsum est reprimemus,
E donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanam in
pudendum subdemus,& alium lanæ hapsum vino adstringente imbutum
superponemus; atque totum pectinem spongiis ex posca expressis
integemus, & mulierem reclinabimus crura extensa ac coaptata
habentem, ita vt alterum alteri incumbat. tutius tamen fuerit per
fasciam ad genua vsque constringere. Aliqui vterum recèns prolapsum
cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto,cum vrina graueolenti, aut
acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At verò si prolapsus
vterus, temporis progressu in-
F tumuerit,plurimóque humore refertus fuerit,vt præ tumore reduci
non possit, betarum decocto ipsum rigamus,deinde acetum
affundimus, & salem tenuissimum inspergimus, & postea sedato
tumore, eodem decocto perfusum retrudimus. deinde cucurbitas
vmbilico & vtrique lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata
assiduè naribus admouemus. Tertia verò die lana adhuc intra
pudendi sinum existente,mulier in vino nigro austero aliquatenus
tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorii decocto
insideat. Et post insessionem rursus su-
G pina coxis altioribus locetur,& sublata ex pudendo priore lana,
alia rursus eodem medicamento imbuta subdatur.Cataplasmata verò
forinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis,polenta,
lenticula ac malicorio, cum aceto mulso. atque hæc rursus tertia
die fiant, vsque ad perfectam curationem. Porrò vteri crebrò
prolabentes posca abluantur, in eadémque mulier diutius insideat.
deinde omnia relata fiant. Sæpe verò ob locorum sensus
subtilitatem,reiecto aceto terram nigram quam in lentibus
reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affectam plurimùm
fouemus,ac postea eadem medendi for-
H ma vtimur. At verò si vterus ob humorum lentorem difficulter
repellitur,vini fæcem vstam, aut nitrum lixiuio permixtũ
obluimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta
terra aqua diluta fouemus;

deinde plumbi cremorem oleo myrteo aut melino admixto, parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus. Loci insuper interni, ægra vndiquaque circũtecta, rebus fœtidis suffiantur. naribus autem odoratissima quæque admoueantur: & cibi boni succi, & vina odorata tenuia offerantur. Ferunt torpedinis corium recèns detractum, parti prolapsæ obuolutum, ipsam repellere. atque idem posse pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum. Illud autem obseruandum est ne aluus nimiùm subducatur. exoluuntur enim laxantúrque vicinæ partes, & vterus recidit. Si verò pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit, & ex assidua vrinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra vllius periculi formidinem. Narrant enim totum vterum putrefactum aliquando ablatum esse, & mulierem nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione ac recursu vteri, Aspasiæ, Cap. LXXVII.

SVppressis mensibus necesse est venas & arterias ad vterum tendentes repleri. Nam sanguis vsque ad vasorum oscula accurrit quidem, verùm intra vterum prodire non potest, aut eo quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita vt venæ humore refertæ extendantur, & vicinos vteri appendices humectent, quorũ extensione vterus retrahitur. Si itaque ex vtraque parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio siue recursus vteri æqualis contingit: si verò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è visceribus his in causa est, splen videlicet aut hepar, quorum venæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus vterum retrahunt: hepaticæ venæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In vtram verò partem vterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentum, & torpor indicio erit. aliquando verò etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur. Si verò retrò aut infrà inclinat, torpor ac difficilis vtriusque cruris motus sequitur. sæpe etiam motus penitus intercipitur, & ingens vexat dolor. Aluus etiam supprimitur, neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendũ acuuntur, præsertim si versus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem vergit, imus venter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam vrina supprimitur. Quomodocũque igitur vterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo velut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus vtendum est: perseuerante verò affectione, eis quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At verò auersionem versus anum ita curabimus: Primùm obstetrici imperabimus, vt digito in anum immisso vterum propellat. deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoreum aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur: aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie verò irinum aut susinum oleum tepidum, in vterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubii, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem vterus eluatur. postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si verò in obliquũ retractio inclinat, primùm eadem fomẽta adhibeantur: deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, vteri collum dirigat. ægra verò in contrarium parti affectæ latus, aut supina, decumbat. Pessis insuper mollientibus aperientibúsque vtemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanam vino & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castoreum cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice, aut smyrnii, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio, ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam repentinos vteri dolores faciunt, non singula solùm per se, sed etiam simul coniuncta. Mulier autẽ acceli-

A ui capite decumbat, & si compositus rectè vterus rursus retrahatur, fœtida statim naribus admoueãtur, & sternutationes prouocentur. & si vrina supprimatur, fistula vesicæ ad hoc destinata proliciatur. & si ab his exacerbatio fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterùm pro afflictionis magnitudine, si ægram adolescentem & sanguineam nacti fuerimus, considerabimus an cubiti vena sit secãda. deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus vtemur.

De vteri inflatione, Cap. LXXVIII.

B VTerus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in vteri cauitate concluditur, quandoque in corporis ipsius vteri angustiis continetur. Consequitur pectinis ac imi ventris tumor, velut in hydrope tympanite, cum dolore pungitiuo, perpungente vsque ad septum transuersum & stomachum, & nihilominus vtrinque in lateribus extento, & sæpe ad alterum, sæpe ad vtrunque inguen se extendente. Vmbilicum item lumbósque ac pectinẽ idem infestat, C & caput quoque per consensum afficit. quandoque verò flatus per muliebre pudendum erumpit, vt ægrè id percipiant. Si itaque flatus in vteri cauitate fuerit conclusus, strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis contingit quæ torminibus vexantur. & ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si verò intra vteri angustias continetur, dolores vehementiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autem affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta & anethum decocta sunt, curantur. Et nisi ætas, D regio, & anni tempus obstiterint, vena secetur. Insessionésque in rutæ, pulegii, calaminthes, marrubii, thymi, artemisiæ, althææ, ac caricarum decoctis fiãt. & corpus per hierã Rufi & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In exacerbationibus autem vulua his colluatur quæ laxandi ac flatus discutiendi vires habent, quale est oleum gleucinum, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per vterifusorium clysterem immissus. Cataplasmata etiam leuia ex caricis, hyssopo, ruta ac nitro imponantur. At verò si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus, E postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum immittat, & grumum sensim dissoluat, ac educat. Perseuerante verò inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur, interpositóque temporis spatio, illitionibus calidioribus, crurúmque ac affectorum locorum frictionibus vtemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. aut rubefactorium è sinapi & caricis. aut farinam ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam. aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. aut polyar F chium cerato cyprino exceptum, aut postea etiam per se solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. & qui ex pulegii, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus parantur. Maximè autem conuenit hic: Caricarum pinguium probè contusarum vt granula non percipiãtur drachmã vnam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drach. vnam. Verùm ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affigantur, & violenter detrahantur. aliquando etiam scarifi- G catio fiat. Vtẽdúmque est omnibus quæ ex alto attrahere materiam possunt, & balnearum naturaliũ aquis primùm calidis, deinde frigidis vt corpus ad tolerandam frigiditatem sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmentur. Alimenta quoque attenuantia ac flatus discutientia exhibeantur. & medicamentũ diospoliticum, ac ex calamintha constans aliquando exhibeatur. At verò auxilia amplius medicata, & aromatum suffitus, tanquam capiti noxios reprobamus. sed & epithemata astringentia, qualia sunt quæ ex palmulis ac malis coroneis parantur, & si- H milia, ad hanc affectionem inepta sunt.

De vteri hydrope, Cap. LXXIX.

QVVM mẽses longo tẽpore fuerint suppressi, & imprægnatio impedita, sæpe humoris copia in vterum confluit, & aliquando corpuscula quædam vesicæ fellis

simillima in ipso generantur, in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc tumor circa imum ventrem amplus, laxus, flatuosus, & murmura velut in intestinis, in ambulando grauitas, & spirandi difficultas, alui recrementa graueolentia sunt, & menses ac conceptus impediuntur, & quæ prodeunt nullo ordine seruato deferuntur. Vbi verò violēter excernuntur, ruptis aliquādo paruis illis corpusculis, quæ vesicis similia diximus, viscosa quædam ac aquosa erumpunt. In quibus itaque humorem in vtero collectum ex propriis signis cognoueris, decubitu quieto, mox vomitu ac validis elotionibus vtendum est. Proinde corticis radicis tithymali myrtei ficci drach. duas per se vel cum radicis panaceæ obolo propinabis. & in vterum infundes quæ mucosos humores attrahunt, qualia sunt, grani cnidii grana decem cum oleo irino & modico melle. aut veratri nigri drachmas duas, cum irino aut cyprino aut narcissino oleo, cum modico melle per vterifusorium clysterem infundito. Verùm ante has elotiones cardamomum cum sale, aceto mulso, thymo, pulegio, calamintha, aut simili quopiam bibēdum dabimus: deinde humorum copia per aluum excreta, prædictæ elotiones infundantur. Aut pessi eiusdem facultatis subdantur. & postea sinus pudendi aqua marina proluatur, primùm sola, deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in ipsa cocto. Elotione peracta ac locis probè detersis, pudendo ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamenta verò iisdem cōuenientia hæc sunt: Pulegii drach. vnam, cum modico pipere, aut gentianæ vel origani drachmas duas cum semine dauci vel smyrnii, cum vino mulso aut aqua mulsa in potu dentur. Salis præterea communis loco alimentis inspergatur hoc: Hyssopi trientem, pulegii quadrantem, origani, cumini, singulorum sextantem, seminis ammii, spicæ nardi, sing. vnc. vnam, salis tosti quadrantem. trita misce ac vtere. Sed & pudendi sinus resina, myrrha, & amomo suffiatur. Pessis autem huiusmodi vtendum est: Nitri, colocynthidis, sing. quadrantem. melle excipe, & pessum inde paratum oleo cyprino tinctum subde. Alius. Cumini & nitri æquales portiones melle excipe. potest & violæ albæ semen addi. Alius. Colocynthidis quadrantem, salis vnciā vnam, pinguium caricarum carne excipe, vt sit iuglandis magnitudo, & inde pessum paratum subde. humorem enim fœtidum attrahit, ac mirificè prodest. Idem sedi inditus stercoris & humorum ac flatuum copiam elicit, & vterum leuat. Alius. Comæ absinthii, ammoniaci thymiamatis, sing. drachmam vnam, æris vsti, nitri, sing. drach. tres, melle excepta subdito. Hoc autem placidissimè & citra omnem dolorem attrahit: Cicutæ semen, aristolochiam, cuminum, salem, carne caricarum excipe, & subde. Cæterùm ad aquæ receptacula, eas videlicet vesicas quas in vtero generari diximus, fomentis vtemur ex aromatibus quæ menses eliciunt, & pessis sanguinem trahentibus. Ex quorum numero hic est: Cneori, quod est grani cnidii radix, aut illo non præsente, chamelææ, elaterii, casiæ, sing. drach. quatuor, aluminis scissi, misyos, sandarachæ, myrrhæ, costi, croci, singulorū drach. tres, melle excipito, atque aluo pridie euacuata per clysterē, pessum inde paratum subdito, integrámque diem ac noctem sinito. si semel parum eduxerit, rursus subdito: si verò mordacitatē induxerit, centaurii decocto tepido sinus pudendi foueatur ac eluatur. & mitigandi gratia pessus mollitorius subdatur. aut cicutæ semen cum aristolochia, cumino, sale ac caricis. (velut paulo antè diximus) subiiciatur. Mitissimum verò omnium ad huiusmodi pelliceas & aqua refertas vesicas, est mercurialis masculæ semē cum modica myrrha, sale ac melle, lana exceptum, & multis diebus subditum. Post harum autem eductionem, exercitiis, sudoris prouocatione, & validis totius corporis, & præcipuè imi ventris frictionibus vtendum est.

De mola vteri, Cap. LXXX.

QVÆ mola appellatur, tumor est vteri induratus, aliquando prægressa inflammatione succedens, aliquando post locale vlcus, cui caro superexcreuit. à motus autem difficultate & grauitate, molæ nomen accepit. Consequitur hunc tumorem detractio partium superincumbentium, gracilitas, coloris vitiatio & appetitus prostratus. Et primùm sanè conceptus suspicionem de se præbet. nam & menses supprimūtur, & mammæ intumescunt, & stomachus subuertitur, & lumbi grauantur, ventérque attollitur. Verùm temporis progressu discernitur. molam enim dolor pūctionis sensum inferens subsequitur, nec in ea motus vllus, velut in vtero, conceptu percipitur. Quin & postea toto corpore imminuto, ac ventre ampliato, hydropis imaginem præfefert. discernitur tamen ab illo per tumoris duritiam, & quòd tumor hic ad digitorum appressionem ac pulsationem non cedit, neque tympani sonum velut in hydrope edit. & quòd neq; ad manus contactum vlla fluctuatio percipitur: aliquando tamen temporis progressu hepar perfrigeratur, & hydrops superuenit. Quidam verò tradunt in quibusdā mulieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinem per pudendum excretas esse, aliquando singulis mēsibus, aliquando bimestres aut trimestres. Hanc affectionem alii velut incurabilem penitus reliquerunt. alii incipientem tantùm, curari posse confidunt: negligenda tamen nō est, sed omnia quæ conuenire videbuntur facienda. Cataplasmata igitur laxandi viribus prædita, fomenta, elotiones mitigatorias, pessos mollitorios ad duritias infrà descriptos, insessiones eiusdem facultatis, & cerata ex althæa & oleo cyprino parata adhibebimus. & malagma ex succis, & quod Mnaseæ inscribitur imponemus. Deinde cucurbitas cum scarificatione apponemus, & alimenta boni succi offeremus. atque hæc quidem in ipsis exacerbationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus reficiendum est per ea quæ id præstant, gestationem videlicet, deambulationem, balnea, & cibos conuenientes, ac vini potum. Partibus item affectis dropaces adhibebimus, & nitro ac sale inspersis easdem insolabimus, & per medicamentum ex sinapi ac caricis rubificabimus. Epithematis insuper mollitoriis ex seminibus, ex baccis lauri, & polyarchio, ac similibus vtemur. Suffitum etiam vaporis aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus, aut decocti foliorum ac baccarum lauri, pulegii, thymi, hyssopi, saluiæ, marrubii, artemisiæ, centaureæ, dictamni, scordii, polii. Olla autem operculo perforato arundine inserta sellæ supponatur, atque inde per arundinem vapor intra pudendum recipiatur. Pessi item subdantur ex œsypo, butyro, adipe anserino, medulla, aut cerebro ceruino, melle, caricis pinguibus, vuis passis, cum oleo antiquo cyprino, irino, sampsuchino, amaracino, susino. Perseuerante verò malo, acrium eduliorum esus assumatur, & innatationes aquarum calidarum, & aquæ marinæ, & ab acceptis raphanis vomendum. Pessos tamen & insessiones acriores vitare oportet, ne loci ex assiduo eorum vsu exulcerentur. His autem transactis sæpe plurima atri ac grumosi sanguinis copia repentè excernitur, & affectio dissoluitur. Philosophus verò, Detētis, inquit, vxoris amici cuiusdam mensibus, arbitrabar primùm ipsam concepisse. postea aucto amplius tumore, hydropem suspectum habui, quia totum corpus ac pedes tumescere videbam. At vbi tandem id affectionis genus esse deprehendi, quod alii laterem, alii molam vocant, rutam & anethum in vino veteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, vinum calidum bibendum dedi, & ferme aquæ loco exhibui, statimque mulier excreta sanguinis copia salutem adepta est.

De tumore vteri laxo, Sorani, Cap. LXXXI.

VTeri tumor laxus, pallidus ac albus est, ad tactum mollis & digitorum compressioni cedens, séque rursus paulatim attollens, & cutis ventris manu apprehensa facilè attrahitur. Loci itaque oleo communi calido aut irino, aut cyprino rigentur, & pessi subdantur, ac reliqua auxilia adhibeantur quæ suprà de vteri inflatione retulimus.

De satyriasi, Eiusdem, Cap. LXXXII.

MVlieribus quoque satyriasis & tentigo accidit, qualem viris fieri suprà retulimus. Cōsequitur ad hæc, pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita vt mulier

locis assiduè manus admoueat atque ideo intolerabili
veneris desiderio contabescit, & falsi humoris effluentis
acrimoniam ac mordacitatem percipit, & loci vtero vi-
cini inflammantur. Illud verò ardens coeundi desideriũ
sæuiorem reddit affectionem. quum enim partes affectæ
distentæ sint,& semen excerni non possit,quoniam mea-
tus per inflammationem obturantur, maior materiæ co
pia frustra ad locum attrahitur. Statim igitur à princi-
pio vena ipsis secanda est, & alimentum contrahendum,
& pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerãt ac con
trahunt. Caput aceto & rosaceo irrigetur, & in potu aqua
tepida exhibeatur. Cibi verò sint sorbiles, omnis prorsus
flatus ac venereæ concitationis exortes. Duobus verò à
venæ sectione diebus cucurbitæ cum scarificatione affi-
gantur. Reliqua verò curatio eadem sit cum ea quam ad
inflammationem vteri mox referemus.

De vteri inflammatione, Philumeni,

Cap. LXXXIII.

VTeri inflammatio ob multas causas contingit. nam
& ex plaga,& mensium suppressione, & abortu, vl-
C ceratione,nimio coitu,sellæ durioris insessu,longa ac in-
tenta ambulatione, frigiditatéque ac flatuositate obori-
tur. Indicant hanc, muliebrium locorum, pubis, imi ven-
tris, ac lumborum dolores ardentes. Et si digitus in os v-
teri submittatur, occurrit ad contactum durum, clausum,
feruens ac retractum, præsertim si in ipso aut in collo fue
rit inflammatio. nam vbi cauitas aut fundum vteri in-
flammatur, imi ventris dolor ostendit, vt ne contactum
quidem foris admittat. Et plerunque vterus ad inflãma-
tum locum retrahitur, atque ob hanc causam os & col-
D lum eius auertitur. Differt autem ab ea quam suprà vteri
retractionem appellauimus, quia in inflammatione fe-
bris est acuta, & ardor intensus. Si verò posterior ipsius
pars inflammata fuerit, dolor circa spinam magis hæret,
& compresso intestino recto stercora detinentur. Ante-
riore autem parte inflammata, vrinæ difficultas aut stilli-
cidium cõsequitur ex compressa vesica, præsertim si do-
lor pectinem affligit. At vbi obliquos laterum locos in-
flammatio occuparit, inguina distenduntur, & crura gra-
uantur ac ægrè mouentur. Inualescente verò inflamma-
E tione, febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio
per consensum, imi ventris tumor, ardor, distensio, gra-
uitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum,
femorum, horrores discurrentes ac pungentes, pedũ tor-
por, genuum perfrigeratio, extremarum partium exuda
tio, pulsus parui ac densi, animi deliquium, exolutio. In
augmento verò etiam singultus, dolor tendinis, colli, ma-
xillarum, sincipitis, oculorum, præsertim in fundo. vrina-
que ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflam-
matione adhuc magis aucta, febres augescunt, delirant,
F dentibus frendunt. In principio itaque curationem ag-
gressi, ægrotam in domicilio obscuro & moderatè tepi-
do collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum
motu interdicentes. deinde artus manuum cõtrectatio-
ne demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fo-
uebimus, irrigabimusque ac lana pura integemus: al-
uum autem eluemus, & molli infuso euacuabimus. In
potum verò & ad oris collutionem aquam calidam & pti
sanæ succum dabimus. At si vehementior inflammatio
fuerit, & neque ætas, neque habitus, neque anni tempus
G obstiterit, neque inflammatio post abortum, aut nimiam
sanguinis euacuationẽ superuenerit, cubiti vena secetur,
& sanguis pro virium ratione detrahatur. licétque in se-
cunda die venam incidere, in tertia verò detractionem
repetere. Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut
ouo sorbili, ægra alternis alatur. omnibus his moderatè
exhibitis, feruente inflammatione lana succida vino & o-
leo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo ventri ac pubi im-
ponatur. aut palmulæ vino coctæ, aut mala cydonia in
posca cocta, cerato melino aut rosaceo admixta. Cata-
H plasma verò imponatur sic paratum: Melilotum in paſ-
so coquito ac terito, & vitellos ouorum assatorũ addito,
& cum rosaceo, aut melino, aut crocino imponito, aut pal
mulas vino diluto feruefactas, cum polentæ farina, & ali-
quo ex prædictis vnguentis terito, ac imponito. Cæte-

A rùm ad inflammationes erysipelatas igneo ardore cogno
biles, vtendum est cataplasmatis ex polenta, & intubo,
perdicio, vmbilico Veneris, sedo, polygono, pampinis vi-
tis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis, & lana
aliquo harum herbarum succo, cum rosaceo aut melino
oleo imbuta, in pudendum subdatur. Quòd si catapla-
smatum onus loci non tolerẽt, aqua rosaceo admixto ex
modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declina
tione totum corpus inungatur, & ægra in aqua tepida vs-
que ad lumbos insidere iubeatur. deinde pessi subdantur
B ex aliquo vnguento leniter astringente parati, rosaceo vi-
delicet, melino, lentiscino, ac œnanthino, adiectis ouorũ
vitellis crudis siue assatis & croco. potest & ex prædictis
succis aliquis admisceri. caput præterea rosaceo cum mo
dico aceto irrigetur. Mitigata verò inflammatione, mu-
lier in aqua oleo admixto insideat, & pessos ex narcissino
aut susino vnguento paratos subdat. & lanam oleo calido
imbutam pectini ac lumbis adhibeat. Interdum & cucur
bitæ lumbis affigantur, & tumore magno existẽte etiam
scarificatio fiat. Postquam autem inflammatio decli-
C nare inceperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac discute-
re possunt. Proinde in fœnigræci, althææ, seminis lini:
interdum etiam pulegii, marrubii, saluiæ, artemisiæ de-
coctis ægra insideat. Et ad imum ventrem ac pubem, fa-
rinam ordeaceam cum fœnogræco & lini semine in aqua
mulsa coctam imponat. aut caricarum decoctum adhi-
beat. Quæ verò cataplasmatum grauitatem ac calorem
ferre non possunt, in aqua tepida insideant, & rosa-
ceo locos illinant, ac pessos subdant moderatè refrigeran-
tes, ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac vino præparatos. At
D eis quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeatur,
& infusiones iniiciantur, ac pessi subdantur ex œsypo, bu-
tyro, medulla ceruina, adipe anserino, vnguento susino, &
cera Tyrrhenica. Vbi verò curatio processerit, tenuis vi-
ctus & ciborum parsimonia tollatur, & manifesta iam fa
cta declinatione balneum ac vinum concedi possunt, &
cibi reficientes exhiberi: malagmatáque adhiberi, velut
est quod ex meliloto paratur, & quod ad Mnaseã, & quod
ad Serapionem refertur. Pessi porrò ad sedandos inflam-
mationum dolores vteri tales sunt: Fœnumgræcum ma-
E defacito, & prima ac secunda aqua diffusa, cum tertia pu-
ra ac dulci coquito ac excolato, & ad decoctum, adipem
anserinum vel gallinaceum recentem addito; & ad pru-
nas liquari sinito: & vbi frigefacta fuerint, concretum a-
dipem tollito ac seruato, atque vsus tempore spathula in
manu subactum pesso excipito ac subdito. Alius dolo-
res sedans: Papaueris capita passo coquito, & flaccida fa-
cta exprimito, & ad decoctum excolatum medullam cer
uinam liquatam admisceto, ac vtitor: si ceruina medulla
defuerit, vitulinam accipito. Alius. Fœnigræci ari-
F di triti ac cribrati drach. quatuor, in passo Cretico aut sa-
pa coquito. & terebinthinæ, adipis anseris, sing. drachm.
quatuor, rosacei sesquiunciam accipito, & omnia simul li
quefacito, & fœnigræci decocto admixta pesso excipito
ac subdenda dato. Alius pessus soporifer, dolorem mi-
tigans, & omnem duritiam molliens: Tria papaueris ca
pita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis
per biduum macerato: deinde coquito donec capita flac-
cescant, & passum ad tertias redigatur. postea expressis &
reiectis capitibus passum excolato, & galbani, myrrhæ
G troglodyticæ, thuris, opii, sing. sesquidrach. casiæ drach.
tres accipito, & sing. seorsim primùm, deinde simul pro-
bè terito, & capitulorum papaueris decoctum paulatim
adstillato donec omnia ad mellis compagem redigãtur:
tum œsypi, medullæ ceruinæ, adipis anserini, sing. drach.
quatuor, omnia simul colliquata admisceto ac adseruato.
vsus autem tempore medicamentum hoc rosaceo dilu-
tum pesso excipe ac subde. Omnem enim dolorem & ve-
hementes inflammationes statim mitigat, vteri strangu-
lationi medetur, duritias mollit, & somnum conciliat.
H Alius pessus somnum inducẽs, valẽs ad inflammationes.
Musci quem etiam hypnon dicunt, in aqua feruefacti, ex-
pressi ac triti, panis aqua mulsa macerati ac contusi, em-
plastri basilici, emplastri ex succis, vnguenti nardini, adi-
pis gallinacei, æquales portiones liquefacito, ac vtitor.

facit ad vrinarium meatum ac vterum inflammatum, & ad vteri declinationes. Ego verò pro pane fermentum puriſſimum non omnino acidum ſine ſale in aqua mulſa macero,ac vtor. Peſſus,Aureus appellatus. Ad inflammationes & vteri retractiones ſiue declinationes : Ouorum aſſatorum vitellos ſex, medullæ ceruinæ drachmas quatuor,croci drach.duas, œſypi drach. duas, ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingul. drachmam vnam. crocum cum modico vino dulci terito, & oua trita adiicito,& liquabilia liquefacta admiſceto ac adſeruato.Vſus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum peſſo excipito,ac ſubdito. Alius peſſus: Ceræ Tyrrhenicæ drach.vigintiquatuor,adipis anſerini, porcini, terebinthinæ,ſing.drach.ſex,decocti capitum papaueris drachmas quatuor,roſacei quantum ſatis eſt:aut irini,ſi calfactione ac diſcuſſione opus eſt. Alius. Adipis anſerini trientem,cerati roſacei aut ſuſini ſextantem, vitellorum ouorum aſſatorum,croci,ſingul. vnciam vnam, myrrhæ drachmas quatuor,opii obolos duos,aut pro opio,capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ,medullæ ceruinæ,ſing.drach.centum, adipis anſerini, terebinthinæ,ſingulorum trientem,croci obol. quatuor, opii obolos duos,oui aſſati vitellum vnum,olei ſuſini, aut telini ex fœnogræco parati, quantum ſatis eſt. Peſſus,Enneapharmacus appellatus, ad inflammationes . Adipem anſerinum & bubulum, ceram albam,terebinthinam,butyrum,medullam ceruinam,mel,oleum roſaceum & cicinum. omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Peſſus ad ferventiores inflammationes. Emplaſtrum ex ſuccis cum roſaceo liquatum ſucco plantaginis admiſceto,& peſſum formato. ſi verò plantago defuerit, ſenecionis aut intubi ſuccum accipito.At ſi plurimùm excanduerit,& ad eryſipelatis naturam tenderit inflammatio,ſolani folia tenera cum lacte mulieris trita ſupponito. Alius peſſus ad inflammationes : Lilii flores tritos cerato roſaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anſerinum adiicito. Alius. Ex ſemine lini, fœnogræco & althæa ſuccum craſſiſſimum parato, & crocum illi addito,vnito,ac vtitor.Cæterùm butyrum,medulla,& adeps,omnia recentia ad peſſos deligenda ſunt. antiqua enim dum liquantur nidoroſa fiunt,ac calidiora euadunt,& inflammationes exacuunt. At verò nec in diſtentionibus, neque in inflammationibus vteri, menſes prouocãdi ſunt: loci enim magis diſtenduntur, & quum ob inflammationem concluſi ſint, ſanguinis tranſitum impediunt.Quin & tetrapharmacum ad vteri inflammationes commodè ſubditur, aut infunditur roſaceo dilutum. At ſi inflammationi vlcus coniunctum fuerit, ceratum roſaceum ex cera alba cum tertia adipis anſerini parte præparatum,albumine oui quãtum eius capere poteſt admixto,infundito.Sedata demum inflammatione, menſes prouocentur.

De vtero in ſcirrhi tumorem indurato, Sorani, Cap. LXXXIIII.

INduratur vterus aliquando derepente , nullo præindicio facto, plerunque verò inflammatione prægreſſa, quæ neque ſoluta eſt,neque in abſceſſum tranſmutata.Eſt autem huius indurationis in ſcirrhi tumorem ſpecies, ea duritia quæ in vteri ceruice vtplurimùm conſiſtit : & tumorem quidem ſimiliter habet, ſed minus renitentẽ, & cum moderato dolore. At verò vbi in ſcirrhum induratus tumor vteri fundum occupat,tumor vehemens & tactui renitens occurrit,cum grauitate ac ægro motu, non ſolùm crurum,ſed totius corporis : & ſegnities ad omnes vitæ functiones.Quòd ſi non recto ductu tractentur, conſequitur vitiatus corporis habitus, decolor,& ad ſimilitudinem hydropis. Duritiæ itaque circa os & collum vteri conſiſtentes,facilè curantur:circa fundum verò,difficulter. In principio itaque ſi nihil obſtiterit, neque ætas aut vires prohibuerint,ſanguinis mediocrem copiam à cubiti vena ſecta detrahemus, aut per hieram Archigenis purgabimus. Inſeſſionibúſque vtemur ex fœnigræci, ſeminis lini,pulegii,artemiſiæ,foliorum ſambuci,radicis & foliorum cucumeris ſylueſtris decoctis. Et aromatum A vapore fomẽta faciemus. & vterum oleo ſuſino, narciſſino,irino, gleucino,adipe anſerino, gallinaceo, ſuillo recẽti,aliquo vnguento admixto . itẽ lacte bubulo aut caprino cũ adipe anſerino colluemus . Cataplaſma quoq; imo ventri apponemus è caricis , hyſſopo , nitro & abſinthio.& cucurbitas cum ſcarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio vtemur,& eo quod è ſeminibus conſtat , & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulo pòſt agemus. Peſſi verò mitigatorii & aperientes ſubdantur.Facit & is quem infrà ad vteri condylomata B deſcribemus,è lycio ac œſypo paratus, & quem ſuprà retulimus è tribus papaueris capitibus conſtans. Cui ſimilis eſt hic:Duo papaueris capita paſſo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito,& expreſſis capitibus ad decoctum excolatum adiicito galbani drach.vnam,caſiæ,ſucci mandragoræ, ſing. drach.tres, myrrhæ, thuris,ſingul. drach.vnam,& poſtea medullæ ceruinæ,œſypi, adipis anſerini,ſingulorum ſimul liquefactorum drach.tres admiſceto,ac in plumbeo vaſe ſeruato. Vſu verò poſtulante ex hoc medicamento oliuæ magnitudine roſaceo diluito, C & bis aut ter quotidie tepidũ ſubdito . Bene facit & tetrapharmacum,heptapharmacum, enneapharmacum,emplaſtrum Azanitæ,& emplaſtrum ex ſuccis : omnia oleo ſuſino aut cyprino diluta . Peſſus, Libanus appellatus, mollitorius : Ceræ albæ quadrantem,olei nardini,gleucini,ſuſini,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.ſextantem,œſypi,butyri,nitri,ſingulorum drach. quatuor . aliqui oui aſſati vitellum addunt. Alius peſſus, Titianus vocatus: Ceræ ſeſcuncem,colophoniæ ſeſquiunciam,adipis taurini trientem , picis, terebinthinæ, ſingulorum D quadrãtem,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis, ſing. vnciam vnam.ammoniacum aqua diſſoluatur. Alius peſſus mollitorius: Ceræ albæ, vnguenti nardini, ſingulorum quadrantem,olei irini,gleucini,cyprini,adipis vrſi,pinguedinis porci,ſingul.ſextantem, butyri,medullæ ceruinæ,œſypi,terebinthinæ, ſing. trientem. Alius peſſus ad duritias: Ceræ albæ,terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei , anſerini, butyri, vnguenti nardini,ſuſini,myrrhæ,æquales portiones excipe melle, ac vtere.ſi ſuſinum oleum ſiue vnguentum non fuerit ad E manum,telinum pro ipſo ſuccedat. Peſſus, Aureus vocatus,mollitorius: Ceræ trientem,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.vnc.vnam, œſypi drach. quatuor, croci drach.vnam,myrrhæ,galbani,ſing.drach.vnam, olei ſuſini quantum ſatis eſt. Alius, ad omnes diuturnas vteri affectiones: Myrrhæ drach.vnam,bdellii drachm.duas, ſpicæ nardi,croci,ſing.drach.tres,caſiæ,ladani, ſing.drachmas duas, meliloti drach. octo , carnium palmularum decem,vini dulcis cyathum,olei ſuſini , roſacei, cyprini, ſing.trientem.Aridis cum vino dulci tritis olea F admiſceto,& molli igne coctis vtitor. Ad imum verò ventrem epithemata velut diximus imponantur, polyarchium , è ſeminibus, è baccis lauri,ex meliloto. Bene facit ad duritias ac vteri inflationes & hoc: Reſinæ pinus libr.tres, ceræ vnc.xx.apochymatis,fermenti acidi, ſing.lib.1.galbani quadrantem,ammoniaci thymiamatis,opopanacis, ſing. ſext. muriæ acerrimæ quãtum ſatis eſt. Opopanacẽ & ammoniacum cum muria coquito,& fermentum adiicito ac aliquatenus diſſoluito.deinde liquabilia liquata admiſceto,& ſpathula donec frigeſiant agitato,& in G mortarium tranſlata probè ſubigito,ac vtitor. Aliud epithema è micis panis,laxandi ac diffundendi vim habens, faciens ad omnes duritias quocunque loco fuerint, & inflammationes duriores diſcutiens: Radicis althææ, carnium palmularum quæ Nicolai appellãtur,ſing.lib.duas, fœnigræci,ſeminis lini,ſing.lib.vnam, chamæmeli,meliloti,ſing. ſeſcuncem, vini antiqui adſtringentis ſextar. octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,ſing.lib. duas, ceræ,terebinthinæ,ſing.lib. vnam, olei antiqui lib.quinque,panis ſiliginei ſiccei contuſi ac cribrati libr. quinque. H Herbæ in vino maceratæ coquantur, & ſuccus exprimatur,& in hoc ſucco panis madeſcat. Poſtridie verò ſpuma argenti & ceruſſa conteruntur, & oleo affuſo coquuntur donec non amplius inquinent.& ad hæc liquabilia liquata adiiciuntur . & ſublato ab igne medicamento panis

præmadefactus commollitur, ac paulatim reliquis admiſcetur, & per ſpathulam agitando vnitur. Hoc itaque modo ad duritias ſtomachi, alui profluuium, ac dyſenteriæ principium præparari ſolet: ad quas omnes affectiones ſecurè adhibetur. Verùm ad vteri ac cæterorum locorum duritias, viſceribus exceptis, ad prædicta hæc addimus: Æruginis, floris ſalis, thuris, ſing. ſeſcuncem, iridis, ariſtolochiæ, ſing. quadrãtem, terebinthinæ lib. vnam. & terebinthina quidem reliquis liquabilibus admiſcetur: arida verò trita ac cribrata inſperguntur, medicamento ab igne ablato. & poſtremùm panis madefactus adiicitur, & omnia probè per ſpathulã agitata vniuntur: frigefacta verò in mortario, primũ piſtillo, deinde manib' ſubigũtur.

Peſſus ad vteri duritias: Ceræ, reſinæ pinus, picis, terebinthinæ, butyri, olei roſacei, irini, nardini, mellis, ſing. libr. I. nitri ſextantē & ſemiunciã. Alius peſſus, molliēdo efficax: Ceræ, olei ſuſini, roſacei, adipis anſerini, ſing. libr. vnam, iridis, terebinthinæ, adipis leonini, vrſini, ſingulorum ſeſcuncem, medullæ ceruinæ trientem. habet hic peſſus ex toto libras ſex, & trientem. Peſſus ex Archigenis ſcriptis. Facit ad duritiam, debilitatem, maciémque vteri præ omnibus quos ego noui efficaciſſimè, & ad omnes ferme vteri affectiones, & ad neruos affectos cõmodiſſimus eſt: & eſt acopon quoque inſigne: Olei irini, ſuſini, cyprini, ceræ, ſingulorum libram vnam, mellis Attici quincuncem, vnguenti foliati, nardini, ſingulorum trientem, adipis anſerini quadrantem, medullæ ceruinæ, œſypi, ſingulorum ſextantem, terebinthinæ ſeſquiunciã. œſypũ & medullam cum melle ſubigito: deinde ceram cum oleis liquefacito, & poſtea terebinthinam & adipē, & conſequenter pretioſa vnguēta nardinum ac foliatum addito. & in mortarium tranſlata, probè vnito. Hoc ſi vſq; ad exactam curationem vteris, magnam laudem conſequeris. Sed & poſt adeptã ſanitatē aliquanto tēpore poſtea maioris ſecuritatis gratia adhiberi poteſt. Ego verò etiam pro malagmate forinſecus impono, & ad prædicta admiſceo thuris, ceræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, floris iunci odorati, ſing. drach. octo, picis drach. ſedecim, galbani, opopanacis, ſingul. drach. tres. thus, galbanum, opopanacem, vino odorato adſtringente terito, & ad œſypum & medullam ac mel adiicito, & omnia ſimul rurſus terito. deinde ceram cum pretioſis vnguentis liquato, & ammoniacum tritum reſinámque ac reliqua admiſceto. & ablato ab igne medicamento ac frigefacto, myrrham & florem iunci odorati inſpergito, vnito, ac vtitor. Epithema Oribaſii è baccis lauri. facit ad duritias: Ceræ, reſinæ pinus, picis, nitri, baccarum lauri, adipis taurini, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones. ammoniacum & nitrum & baccas lauri, ſing. ſeorſim terito ac cribrato, & reliquis liquatis admiſceto. Ego verò, inquit Oribaſius, dimidium nitri accipio.

De vteri abſceſſu, Archigenis, Cap. LXXXV.

Abſceſſus in vtero velut in cæteris corporis partibus præcedente inflammatione generatur. Primùm igitur inflammationis notæ apparebunt, deinde circa puris generationem dolores augentur, febréſque cum horrore, plerunque ad veſperam ingruunt, tumor attollitur, dolor punctorius adeſt, aliquando vrina, aliquando ſtercoris recrementa ſupprimuntur: aut vtraque ſimul. dolor autem localis affectum locum indicabit. Proinde ſi diſcuti non poteſt, citius ſuppurationi auxilium ferendum eſt. Itaque ſemen lini, fœnumgræcum, farinã ordei, caricas coctas, althææ radicem, terebinthinam, in cataplaſmate imponemus: aliquando etiam columbinum ſtercus cum oleo & melle adhibebimus, Hæc autem cataplaſmata imo vētri ac lumbis imponantur. & pudendi ſinus per ſpongiam aſſiduè foueatur, & vapores per arundinem operculo ollæ perforato inſertam intra pudendum recipiantur. Inſeſſionéſque frequentes fiant, decoctis in aqua iis quæ attractoriam vim habent, velut eſt pulegium, marrubiũ, laurus, ſaluia, artemiſia, dictamnus, centaurea. Quòd ſi dolor vehementius infeſtauerit, papaueris capita in aqua coquantur, & contuſa cataplaſmatis admiſceantur. Caricæ item crudæ in mortario cum reſina pinus, terebinthi-

A na ac modico nitro tritæ imponantur. peſſis autem vtemur ex terebinthina, myrrha, œſypo ac butyro paratis. Verùm optimus ad vteri abſceſſus ſic præparatur: Carnis caricarum pinguium, adipis anſerini, olei irini, ſing. drachmas duas, terebinthinæ drach. vnam, rutæ drach. tres, myrrhæ, iridis, nitri, ſing. obol. duos. poſſunt etiam pro caricis vuæ paſſæ admiſceri. Excipiuntur lana in peſſum, qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus ſubditur. Eſt & ad hunc vſum efficaciſſima compoſitio cyphoides appellata, & ſuprà ad hepatis abſceſſum deſcripta: itémB que enneapharmacum ad duritias paratum: & malagma polyarchium, & alia huiuſmodi, oleo ſuſino aut telino imbuta, & peſſo in vterum ſubdita. Imus item venter ac pecten aſſiduè prædictis decoctis foueatur. At verò rupto abſceſſu, ſi pus ad veſicam fuerit delatum, & cum vrina excernitur; lactis potu vtendum eſt, & cucumeris ſemen propinandum. & cataplaſmata prædicta adhibenda, ceratáque emollientia ac odorata. Si verò ad inteſtinum rectum progreditur, & cum ſtercore vel per ſe egeritur, lentium & malicorii decoctum per clyſterem infundeC mus: ſi verò in pudendi ſinum erumpit, & purum eſt pus, roſaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac roſaceo infundatur. & loci roſarum aut lentium decocto, aut ptiſanæ ſucco eluantur. Sin tenuis & fœtida deſtillat ſanies, velut à noma & vlcere depaſcente, magis adſtringens ſit quod infunditur, velut eſt baccarum myrti, palmularum, lentium, & malicorii decoctum. Quòd ſi poſt humorum excretionem inflammatio perſeuerauerit, perſeuerandum quoque eſt in cataplaſmatis & inſeſſionibus ſuprà relatis. At ſi inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomēD ta & inſeſſiones ex aqua mulſa fiant, in qua abſinthium, marrubium, eruum, centaurium, aut lentes ſunt decoctæ. Loci verò ptiſanæ ſucco eluantur, addito melle & roſaceo: vteri verò os & anus cerato roſaceo aut butyro inungatur, cui ſpodii, aut ſtibii, aut plumbaginis, aut ſpumæ argenti aliquid, cum muliebri lacte ſit admixtum. facit & plumbi ſuccus. Si verò profluens humor fœtidiſſimus fuerit, vino mulſo pudendi ſinus eluatur, & in eo vſque ad exactam curationem perſeuerandum eſt.

Abſceſſus oris vteri chirurgia, E Cap. LXXXVI.

Si circa oſculum vteri abſceſſus conſtiterit, vt ſub chirurgiam duci poſſit, non promptè ad ſectionem feſtinandum eſt, ſed perfecta affectione, & inflammatione plurimùm aucta, & partibus puri incumbentibus attenuatis. Atque tum mulier locetur in ſella ſupina, vt crura habeat ad ventrem contracta, & femora inter ſe diſparata. Et cubiti ipſius poplitibus ſubiiciantur, & idoneis vinculis ad ceruicem religentur. & hoc ad claram lucem fiat: aſſideátque à dextris chirurgus, & per dioptrã inſtrumenF tum, pro ætate commodum, ad pudendi diductionē ſpeculetur, & per ſpecillum ſinus muliebris profunditatem dimetiatur, vt ne maior dioptræ tibia vterum comprimat. & ſi reperta fuerit tibia eius ſinu maior, lanæ conuolutæ labiis ſiue alis pudendi imponantur, vt in ipſis dioptra firmetur. Oportet autem tibiam immittere, cochlea ad ſupernam partem vergente, & dioptram quidem à chirurgo teneri, cochleam verò per miniſtrum circumuerti, vt diductis tibiæ plicis ſinus diſtendatur. Poſtquam autem occurrerit abſceſſus ad tactũ lenis & tenuis, G apex eius ſcalpello vel acicula diſſecetur, & excreto pure limniſcus linamentum tenerrimum roſaceo tinctum in ſectionem indatur, aut potius extra ſectionem in muliebrem ſinum citra impulſionem. Extra verò pudendi labia ad pectinem & lumbos lanæ ſuccidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. tertia deinde die ægra in aqua & oleo calidis inſideat, aut in maluæ decocto. Et deterſione facta, limniſcus tetrapharmaco per ſe aut cum melle illitus, in ſectionis fiſſuram leniter indatur. ſit autem tetrapharmacum butyro aut roſaceo dilutum. cataplaſmata H autem forinſecus imponantur donec abſceſſus ab inflãmatione liberi ac puri fiant. Si verò difficulter repurgentur, per auricularem clyſterem iridis decocto eluantur. & per emplaſtrum ex cadmia, aut ex ladano paratum, aut id quod ex ordeo vſto conſtat, ſingulis roſaceo dilutis, ad ci-

catricem

catricem perducantur. Quòd si intra vteri os abſceſſus fuerit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulo antè relatam adhibemus.

Abſceſſus vteri inter inteſtina & peritonæon membranam rupti curatio, Cap. LXXXVII.

Ruptionem inter inteſtina & peritonæon membranam aluum ac inteſtina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si verò intra vterum rumpitur abſceſſus, dolor quieſcit, & os vteri ad tactùm lenius occurrit. Eruptio itaque ad ſuperficiem tendens adiuuanda eſt, & cutis poſtquam ſatis fuerit attenuata, ſpecillo in ſummo apice diſſecanda, qua parte effluxû cõmodiorem fore ſperamus. At ſi ſanguinis eruptionis tumor eſt, pro ſpecillo ſiue ſcalpello cauterium eminentiori loco adhibebimus, & ita pus educemus. plurimùm enim ad totam curationem cauterium confert. Poſt excretû autẽ & probè expreſſum humorem, ægra collocetur vt reſiduû commodè excerni poſſit, & ſectio aqua mulſa eluatur, & poſtea bis quotidie ac ſemel in nocte ſpongiis foueatur. interdum & in aqua calida ægra inſideat, & vterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua verò curatio cæteris vlceribus ſimilis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni ſucci & quæ non facilè difflantur, velut eſt lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut priſana ad flacciditatem cocti, auiculæ & piſces boni ſucci, & niſi febris obſtiterit, vinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem & alimenta quæ exulcerationes exacerbãt, vitentur.

De vteri exulceratione, Archigenis, Cap. LXXXVIII.

Vlceratur vterus ſæpe ex fluxione erodente, aut ab acribus medicamentis, aut ex abſceſſibus ruptis, aut ob partus difficultatem, aut fœtus extractionẽ, aut eiuſdem corruptionem. Ægrotæ verò in affecta parte dolorẽ punctorium perceptant, & ex interuallis fœtidi ac ſanioſi humores ab vlcere ſordido prodeunt, & conſequuntur etiam alia vtero affecto peculiaria accidentia, velut eſt capitis ac præſertim ſincipitis dolor: ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus vſque ac digitos ſe extendit, & reliqua ſuprà de inflammatione relata. Vlcus itaque expoſitum, per dioptræ vſum deprehenditur: in profundo verò reconditû, humores qui excernuntur indicant. Non autẽ aliter huiuſmodi vlcera curantur quàm inſeſſionibus, irrigationibus, cataplaſmatiſque ac peſſis ſuprà relatis. Priuatim tamen commodum eſt hoc medicamentum: Crocus optimus cum muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, & cera Tyrrhenica, & roſaceo aut ſuſino oleo, cum anſerino adipe parato, & in peſſo ſubditur. Hoc autẽ adhuc efficacius eſt, & ad dolores magis congruum, quod ſequitur: Papaueris capita decem in paſſo diluto per triduû macerantur, deinde donec flaccida fiant coquuntur, & poſtea expreſſa teruntur, cum ſeminis aut foliorum roſarum drach. quinque, croci drach. III. admixto etiam inter terendum ipſo decocto. deinde ceratum ex ceræ ſextãte, & roſacei aut narciſſini olei ſextante ad ea affunditur, & medicamentum in ſtannea pyxide ſeruatur: vſu verò expetente, roſaceo aut narciſſino oleo dilutum, & in peſſum exceptum ſubditur. Facit & peſſus ſuprà relatus, ex croco, roſaceo, adipe anſerino & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant, & vlcera ſanant. Philoſophi medicamentum, ad mulieris pudendum exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginoſum: Plumbaginis ſextantem, glauci vnc. I. cum ſucco hyoſcyami terito, & olei myrtei aut roſacei quantum ſatis eſt admiſceto, vteréque vel manu illinens, vel in paſſo ſubdens.

Vlcerum vteri carbunculoſorum curatio, Cap. LXXXIX.

Carbunculoſis vteri vlceribus priuatim proſunt lentes, & oleæ folia, ſine melle: lupini in vino auſtero cocti: inſeſſiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad ſordida vteri vlcera, Cap. XC.

Ad ſordida vteri vlcera emplaſtro Ægyptio vtendum eſt, citra æruginem præparato. omnia enim mordacia, quemadmodum & cruſtas inducẽtia, vtero aduerſa ſunt. Vtemur etiam eo quod ex melle, terebinthina, roſaceo aut ſuſino oleo & butyro conſtat: quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad vlcera repurganda efficax eſt & iris Illyrica cum melle impoſita: & ariſtolochiæ decoctum per ſe, vel cum melle infuſum. Peſſus optimus ad ſordida vlcera repurgãda: Terebinthinæ drach. quatuor, adipis anſerini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drach. tres, medullæ bubulæ, œſypi, ſing. drach. II. mellis, olei cyprini aut irini, ſing. drach. XVI. thuris, radicis panaceæ, irídis, ſing. drach. duas, cyperi drach. IIII.

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem, Cap. XCI.

Ordei vſti, amyli, thuris, ſingul. vnc. vnam, aluminis ſciſſi drach. quatuor: minutiſſimè terito ac cribrato, & aſinino lacte diluito, ac in pudendi ſinum per vterifuſorium clyſterem infundito. Quòd ſi vlcus dolorem intulerit, tale medicamẽtum adhibeatur: Roſarum ſiccarum tritarum, capitum papaueris paululum torrefactorum, ſing. drach. tres, croci, ſtyracis ſing. drach. duas, farinæ fœnigræci, œnãthes, ſing. drach. quatuor, thuris drach. duas. omnia cû paſſo Cretico ac oleo roſaceo paulatim affuſis ad mellis compagem conterendo redigito, & in peſſum excepta calida ſubdito.

Ad vteri nomas, Aſpaſiæ, Cap. XCII.

Nomæ verò & vlcera depaſcentia ac efferata, equino aut aſinino lacte recẽns mulcto eluãtur. & in vtriuſque penuria, quodcunque haberi poteſt recens, coctum accipiatur. Duabus autem lactis heminis, mellis hemina dimidia addenda eſt, & quatuor iridis drachmæ inſpergendæ, & tale infuſum calidum ſæpe ſingulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulſa in qua abſinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemum vel chamæmelum, aut buphthalmum decoctum eſt. & vbi quod infuſum eſt, excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluantur. deinde peſſus ſubdatur ex farinæ erui, iridis, ſing. drach. duabus, cum melle ſubactis, & peſſo exceptis. Alius peſſus. Melilotum in vino aquæ marinæ experte coctum terito, & melle admixto ſubdito. Alius, farinã lentium cum melle ſubdito. Alius. Oleæ folia cum vino trita, & melle admixto ſubdito. Alius. Vuarum paſſarum carnes tritas cum melle ſubdito. Alius. Hederæ aureum florem habentis folia in vino cocta cum melle indito. Aſclepiadæ medicamentum in puluilli forma, ad vteri nomas præcipuum: Lupinos amaros tritos ac cribratos ſeruato, & vſus tempore ſine vllo liquore ſubdito, vel melli admiſceto. Alius peſſus optimus. Hederæ aureum florem habentis faſciculum, in vmbra paululum ſiccatum in vas fictile coniicito, idque vndiq; oblinito, ac torreto, & eo cinere vtitor. Alius ad humida vlcera: Ariſtolochiæ longæ tritæ drach. VI. rubricæ ſinopicæ hepatis colorem referentis drach. VIII. miſce, & cum melle ad cerati craſſitudinem redige, & panniculo attrito excepta deliga, & ſub prunis exure. & vbi optimè aſſata fuerint, tere ac vtere. aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probè opertam & oblitam in ignem pone, donec medicamentû ad carbonis ſpeciem fuerit exuſtum, & deinde tritum ſerua. Vſu verò expetente, ad nomas ſubde, & breui contrahentur. Hoc vſque ad inductã cicatricem idoneum eſt. Alius. Seminis tamaricis partem vnam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & ſimul mixtis aridis vtitor, aut roſaceû admiſceto. Vbi verò nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ paulò antè ad vlcera repurganda relata ſunt.

Quæ ad cicatricem ducunt, Aſclepiadæ, Cap. XCIII.

Poſtquam vlcera fuerint repurgata, vtendum eſt iis quæ ad cicatricem perducunt, primùm mitioribus, poſtea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens: Ceræ albæ quadrantem, roſacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato: deinde in mortarium coniicito, ac lacte muliebri aut aſinino aut caprino recẽns mulcto affuſo, cum piſtillo ſubigito donec totum inalbeſcat. deinde diffuſo priore lacte, nouum infundito ac rurſus ſubigito, & croci drachm. vnam admiſceto. Quòd ſi magis mitigatorium facere volueris, roſacei olei ſeptũcẽ, adipis anſerini & medullæ eiuſdem,

sing.vnc.vnam accipito.potes & pro rosaceo,melinũ aut A susinum admiscere. Medicamentum ex ordeo ad vteri vlcera: Ordei vsti ac triti,spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ,sing. libram vnam,adipis anserini lib.quatuor,adipis capræ recentis lib. tres,olei myrtei lib.duas, mellis despumati bessem,terebinthinæ quadrãtem siue triẽtem. hoc etiam ad ardores &vlcera pudendorum facit.Nec minus vtendum est iis quæ ad sedis affectiones,ex pompholyge & plumbo vsto præparãtur:itémque eo quod ex cadmia, & quod ex ladano præparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

B

De cancris vteri, Archigenis, Cap. XCIIII.

CAnceratorum vteri tumorum aliqui vlcerati sunt,aliqui non vlcerati: quemadmodum de mammis suprà diximus. Itaque in non exulceratis tumor circa os vteri reperitur durus,ad tactum renitens, inæqualis, eminens, colore fæculentus,ruber aut subliuidus, vehementes dolores inducẽs circa inguina,summum ventrem,pectinẽ, ac lumbos:qui ad manuũ contactum & medicamentorũ varietatem exacerbatur. C Si verò vlceratus est cancer,supra dolores duritiásque ac tumorem,vlcera corrosa & inæqualia vidẽtur,plerunque sordida, eminentia, albicantia: quæ verò pura putantur,fæculenta,liuida,rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis,aquosa,nigra,aut fulua graueolens. aliquando & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de vteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est,velut etiam Hippocrates pronuntiauit: mitigari tamẽ ac leniri potest infessionibꝰ in fœnigræci ac maluæ decocto,& cataplasmatis similibus. D In exacerbationibus autẽ valde mitigat malua,aut althæa in aqua mulsa ad flacciditatem cocta,& cum modico rosaceo trita ac imposita. & cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. & quod ex palmulis paratur in passo coctis,ouorum vitellis ac polenta admixtis.aut papaueris capita trita & cribrata, cum polygoni aut intubi aut coriandri succo. aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita.aut solanum cerato rosaceo exceptum,frigida aqua paulatim cerato instillata.aut maluæ folia cum lacte muliebri trita,& rosaceo cerato excepta. E atque hæc omnia in dolorum vexationibus sunt adhibenda.Postea verò ceratum imponatur ex rosaceo,aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis.Facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur:quibus etiam ad ambusta vtimur. Peculiariter autem conuenit id quod ex fæce vasorum æreorum in quibus aqua coquitur,paratur. hæc enim fæx assata teritur minutissimè,&cerato rosaceo excipitur. & hæc quidem forinsecus.Intrinsecus autem mitigat locos, vbi vlcerati fuerint,lac muliebre aut asininum infusum,& plãtaginis succus tepidus: F si verò cruentati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciunt etiam pessi ex croco,& lacte muliebri, succóq; papaueris ac œsypo præparati.Omnibus autem præstat etiam ad sedis affectiones hoc:Spumæ argenti lotæ sescuncem,thuris masculi,œsypi,adipis porcini recentis,butyri recentis,ceræ Tyrrhenicæ,sing.sextantem,rosacei trientem. Seruatur hoc medicamentum pyxide plumbea, & arefactum rosaceo diluitur.Ego verò, inquit Archigenes, spumam argenti cum seridis succi hemina diluo,& vbi mellis spissitudinem habet,liquatis aliis admisceo. G vtere etiam medicamentis ad sedis affectiones præscriptis.Optimum est & id quod suprà ad mammarum nomas descripsimus, ex vino, rhoe coriario,pilulis cupressi ac galla præparatum,quod muliebri aut asinino lacte dilutum adhibetur. Philosophi medicamentum ad cancros vteri: Cancros fluuiatiles tres aut quinque,impari numero,sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De vteri obturatione, Cap. XCV.

OBturatio circa os aut collum vteri fit, aut propter vlcerationem prægressam, H aut ob inflammationẽ induratam,per quam loci adeò angusti fiunt vt semen non amplius admittant, vel admissum non retineant.ob callosam enim duritiam vterus contrahi non potest. Aliquando semen admissum,& intra angustissimũ os cõtentum, A fœtus causa est. verùm hæc conceptio prægnanti mortis causam inducit, quum ob nimias locorum angustias fœtus prodire non possit.Infessiones itaque ex oleo & aqua & fœnigræci decocto adhibeantur,& per cerata ac pessos emollientes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos laxentur. At verò si loci ad tactum molles fuerint, spongiam siccam funiculo appenso intra locorum angustias dilatandi gratia indemus.& si ea exciderit,aliam crassiorem immittemus. Et ea de causa plures ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, & postea tale medica- B mentum spongiæ illinemus:Sandarachæ,aluminis scissi, sing.drach.vnam, auripigmenti drach.tres, omnia simul contrita melle excipito,& spõgiæ indendæ illinito. Quòd si sublata spongia locus non satis apertus videbitur, inflammatióque oborta fuerit,subiectum medicamentum spongiæ illinatur:Iridis drach. II.adipis anserini, terebinthinæ,thuris, olei irini, ceræ, sing. drach. II. Iridem primùm,deinde thus minutissimè terito ac cribrato,&terebinthinam,adipem, ceram, cum oleo liquato,ac omnia simul vnito. Vbi verò inflammatio quieuerit, & locus a- C pertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo & adipe anserino paratum,spongiæ illinatur,in quo vsque ad inductam cicatricem persistendum est,vt locus paulatim cõsolidetur.

De vtero non perforato, Cap. XCVI.

QVædam à natiuitate vterum non perforatũ habent; & hoc trifariam contingit. Quibusdam enim in ipsius pudendi alis siue labiis, membrana aut caro obturans enascitur:aliis in ipso pudendi sinu idem contingit: aliis circa ipsum vteri osculum eadem obturatio fit. Quibus itaque in pudendi labiis membrana excreuit, eas cu- D raturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus,& operientem membranam specillo dissecabimus, donec figura pudendi ad naturalem dimensionem deueniat, postea linamentis conuulsis sectionem replebimus ac deligabimus,& curationem suppuratoriam per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. deinde linamentis cerato rosaceo liquido imbutis vtemur. At si post sectionem,pudẽdi alas carnosis partibus propinquis vnitas esse senserimus,vtrinque excoriabimus,& per linamẽta dilatabimus,eodémque curationis modo vtemur. Mu- E lier verò supina,puluinar intra femora habẽs,vsque ad cicatricẽ inductã permaneat. si verò pudendi quidẽ figura externa aperta est, in sinu verò caro innata locũ obstruit vt angustum foramen relinquatur,muliere eodem modo collocata,stilum in vteri ceruicem maioris tutelæ gratia immittemus,ne per errorem altiorem sectionem faciamus:atque ita infra signatum per stilum locum dissecabimus,per specillum latum, donec sinus secũdum naturam habere videatur:deinde labia dissectæ carnis per volsellã distenta ad quadrangularem figuram circuncidemus. & F erectam mulierem diductis cruribus statuemus,vt humor in vtero collectus commodè profluat.Quod vbi sufficiẽter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamentum vino & oleo imbutum in sectionem indemus: habeat autem hoc filum alligatum, quo facilè extrahi possit:& loco probè deligato quietem imperabimus. Sequentibus verò diebus locus cum aqua mulsa eluatur,& pharmacum suppuratorium linamento intorto illitum indatur.& vbi cicatrix inducenda est, canalis ex stanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit G consolidatus. Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus vteri os claudatur,spongiam siccam indito donec callus fuerit obductus. Si verò membrana ipsum vteri os obstruxerit, muliere in eodem situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur,& membrana per volsellam arrepta ac extenta intorqueatur vt tota simul colligatur, & lato specillo amputetur,& medicamentum siccum floridum inspergatur,& linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd siquid de membrana relictum fuerit, florido aut psaro appellato medicamento H consumatur. Repurgatis autem locis, hoc pharmaco linamenta tingito: Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorum drach. duas,iridis,thuris, singulorum drach. I.croci drach.tres,olei irini drach.XVI.Iridem,crocum,& thus cum passo terito, & liquabilia liquata admisceto.

Dioptra verò aſſiduè intermittenda eſt, ac cauendum ne caro ſuperexcreſcat, quæ tali medicamento reprimatur: Squamæ æris, æruginis, corticis thuris, ſing. drach. duas, terito, vnito, ac vtitor. Aut æruginem & ſquamam cum plūbi ſucco ſubige & adhibe. Sed nec ſpōgiæ ſiccæ vſus omittatur, donec labiis callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De hæmorrhoidibus vteri, Aſpaſiæ, Cap. XCVII.

HÆmorrhoides quandoque in oſculo vteri, quandoque in collo, & aliquando in ipſo vtero, & aliquando, licet rarò, in pudendo contingunt. Atque hæ etiam tactu melius, tamen per dioptram, deprehenduntur, & eadem accidentia inducunt, quæ reliquæ in ſede ortæ inducere ſolent. & præterea ſterilitatem ac lumborum grauitatē tempore purgationis inducunt. Varicoſas itaque ac malignas dimittere oportet: reliquæ verò non aliter curentur quàm quæ in ſede ſunt, duris quidem ac modicum ſanguinem fundentibus, neque vaſis annexis ſtatim amputatis: eis verò quæ multum ſanguinis emittunt, circa fundum circumcirca ſcarificatis, & volſella eleuatis, ac funiculo conſtrictis, & poſtea paulatim reſectis. atque hoc facto floridum medicamentum ſiccū inſpergatur. At verò ſi citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas reſiccare ac excæcare, huiuſmodi ſicca apponito: Spodium & roſas ſiccas terito & inſpergito: aut acaciam vino auſtero tritam: aut terram Lemniam ſigillum appellatā, cum aceto illinito. Aliud. Stibii beſſem, roſarū ſiccarum, pollinis thuris, ſing. ſextantē, cytinorū vnc. I. Aliud. Balauſtiorum torrefactorū ſeſcuncē, malicorii quadrantē, florū roſarum, ſpodii, ſing. drach. II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius: Succi mandragoræ, aluminis rotundi, acaciæ, ſing. drach. duas, cum vino terito, & in paſtillos efformato, cóſque vino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, ſucci hyoſcyami, aluminis ſciſſi, rubricæ ſinopicæ, ſing. drach. duas, ſandycis drach. I. cū vino terito & excipito. & vſus tempore vino item diluito. Aliud. Diphrygis drach. ſex, ceruſſæ, ſpumæ argenti, plumbi vſti & loti, ſucci hypociſthidis, ſing. drach. tres. excipe ſucco cicutæ, & cum vino adhibe. Vtere etiam medicamentis ad hæmorrhoidas ſedis relatis, & præſertim eo quod Hippocrati inſcribitur. & potiones exhibeto ad ſāguinis reiectionē deſcriptas. inſeſſiones quoque in decoctis adſtringentibus adhibeto.

De calculo vteri, Cap. XCVIII.

CAlculi aliquādo tofacei in ipſo vtero generātur. quos ſi extrahere volueris, aluū prius per clyſterē ſtercoris eductoriū euacuato. deinde fœnigræci ac maluæ decocto roſaceo admixto, vterū eluito, & muliere ſupina diſparatis cruribus locata duos lōgiores ſiniſtræ manus digitos in ani foramē immittito, dextra verò ſuperiorē ventrem cōprimito, calculúmq; extrorſum cogito ac propellito, ſimul per digitos in anū miſſos deducēs ac extrahēs. At verò tofaceā ſubſtantiā extrà in vteri collo, aut oſculo agnatā, muliere ritè locata, & locis per dioptrā dilatatis, ſcalpello reſecare oportet, & florido medicamento ſicco inſperſo curare.

De calculo veſicæ muliebris, Cap. XCIX.

IN veſica muliebri rarò oriuntur calculi: latiorē enim & rectiorē vrinæ meatū habēt: atq; huius extractionē, ſi fortè innatus fuerit, ita facias: Mulier ſupina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur. quo facto duos lōgiores ſiniſtræ manus digitos in pudēdū mittito. Dextra verò veſicā ſupernè cōprimito, & calculū verſus veſicæ collum expellito, & vt extra muſculū veſicæ collum adſtringentē prodeat cogito, & tunc paululū ſupra pudēdi alas, quo loco calculus occurrit, ſectionē facito, & per calculariū forcipē extrahito. poſtea verò ſectionē manna thuris repleto, & lanā purā oleo calido imbutā ventri ac lumbis imponito ac deligato; & quotidie bis aut ter, & nocte ſemel exoluito, & oleo calido perfundito. tertia die aridis medicamentis lenibus & incarnātibus vſq; ad perfectam incarnationē vulnus explemus, & per emplaſtrū ex aceto & oleo paratū cicatricē inducimus. Optimè autem huiuſmodi locos & omne cauū vlcus incarnat hoc: Mannæ thu-

A ris ſextantē, colophoniæ minutiſſimè tritæ vnc. I. ex hoc arido totam vulneris cauitatem expleto.

De hernia aquoſa mulierum, Aſpaſiæ, Cap. C.

HErnia aquoſa circa pudēdi alas cōſiſtit, inflationi ſimilis, debili ac molli tumore: & aliquādo alterā tantùm, quandoq; vtrāq; partē occupat, ad contactū fluctuationis apparentiā quandā exhibēs. Primùm itaq; diſcuſſoria adhibeantur, ſuprà ad hernias in viris aquoſas relata, præſertim in virginibus. At ſi parum ſucceſſerit, muliere B ritè locata ſectionem rectā tumori congruam faciemus: diſſecta autē cute, ſubiectas tunicas paulatim excoriato, & volſella arreptas diſtendito, & membranam humorem continētem diſſecato. Excreto humore ſectionem membranæ ad myrtei folii figuram facito, & labiis ſectionis duabus aut tribus ſuturis adductis ſuppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquoſas virorum hernias ſuprà tradita.

De hernia inguinis mulierum, Cap. CI.

C FIunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maximè pudendi ſinum. prominet his tumor durus immurmurans ac premens, præcipuè vbi mulieres crura dilatauerint, aut ſupinæ decubuerint: & has quoque congruis deligamentis ac medicamentis curare oportet, velut dictum eſt in hernia virorum inteſtinali ac inguinali. At ſi hæc parum profecerint, ad chirurgiam veniendum eſt. Mulier itaque ſupina decliuibus cruribus locetur, & repulſo inteſtino locus circa inguen, obliquè ſecetur, & tunicæ cuti ſubiectæ ſenſim excorientur, atque ita laxata D peritonæi membranæ pars attrahatur ac extendatur, & inteſtinum diligenter repellatur, & quod ſuperfluum eſt de peritonæo deligetur ac conſuatur, & tunc quod ſupra ſuturam extat ſuperuacuum reſecetur. deinde labia ſectionis cutis duabus aut tribus ſuturis adducantur, & linamenta indantur, lanáque ſuccida vino & oleo imbuta imponatur, & deligamēta congrua fiant: poſtea medicamenta ſuppurantia & repurgandi ac incarnandi vim habentia. Irrigationes item ac cataplaſmata adhibeantur donec inflammatio quieſcat, & inde ad cicatricem indu- E centia progreſſus fiat.

De hernia varicoſa, Aſpaſiæ, Cap. CII.

HErnia quoque ſiue ramex varicoſus in pudendi alis naſci ſolet: & eſt venarum ampliatio, ſimilis varicibus in cruribus fieri ſolitis. proinde in huius curatione ſectionem rectā in ſuperficie pro vaſis figura facias, deinde tunicas vaſi adhærentes ſenſim excoriato, & denudatū vas cæca volſella eleuato, & duobus vinculis altero ſupernè, altero infernè deligato. deinde venam ſecato, velut in F venæ ſectione ad ſanguinē auferendū fieri ſolet, & detracto ſanguine, medium vaſis inter duo vincula ſuperuacuum amputato. atque hoc ſanè omnibus vaſis in varicū formam tranſgreſſis commune eſt. deinde linamentis ſectioni inditis, ſpongiam aceto aut poſca imbutam adhibeto. & deinceps ad puris generationem, ac reliquam velut vlceris curationem progreditor.

De nymphæ ſectione, Cap. CIII.

NYmpha, ſubſtantia quædam eſt muſculoſa, ſupra alarum pudendi cōmiſſuram ſita quo loco vrinarius G eſt meatus. Hæc in aliquibus mulieribus ad tantam magnitudinem augetur, vt deformitatem ac pudorem inducat. quin & à veſtimentorum contactu aſſiduo arrigitur, & ad venerem ac coitum proritat. Quapropter Ægyptiis viſum eſt vt antequam exuberet, amputetur, tunc præcipuè quum nubiles virgines ſunt elocandæ. Amputandi verò modum hunc tradunt: Virgini in ſella locatæ retrò aſſideat adoleſcens robuſtus, qui brachia ſua poplitibus virginis ſubiiciat, cruráque eius ac totum corpus regat. & tum chirurgus ante ipſam ſtans, forcipe am- H pliori nympham corripiat, & per ſiniſtram manū diſtendat: per dextrā verò prope forcipis dentes reſecet. Menſuram autem reſectionis eandem quam in columellæ ſectione ſeruare oportet, vt ne funditus ipſam reſecemus, ſed ſuperuacua tantùm pars amputetur. Proinde prope

dentes forcipis nympham resecandam esse diximus: quoniam quum pelliculosa sit, plurimùm extenditur, & nisi quis diligenter obseruet, facilè vltrà quàm oportet amputationem faciet, atque hinc carunculæ decrementum, *rhœada Græci uocant*, consequitur. Peracta chirurgia, spongia ex vino adstringente aut aqua frigida expressa vulnus detergeatur, & manna thuris inspergatur, & linamentum posca madefactum indatur, & spongia ex posca expressa superdeligetur. Post septimam verò, cadmiam minutissimè tritam per se aut cum rosarum floribus insperge: aut siccum ex lapide Phrygio paratum, & ad pudendorum fissuras descriptum, aut cinerem ossium palmularum insperge.

De cauda, Cap. CIIII.

IN quibusdam mulieribus carnosa quædam substantia ab vteri osculo exoritur, & muliebre pudēdum replet: aliquando etiam extrà progreditur instar caudæ, vnde etiam nomen habet. Mulier itaque velut in nymphæ amputatione dictum est locetur, & prominens carūcula forcipe extēdatur, & tota ex basi resecetur: post chirurgiam curatio velut in nympha peragatur.

De thymis, & verrucis tum aliis tum formicariis vteri, Philumeni, Cap. CV.

THymus, aut in alis pudendi, aut in ipso pudendo, aut in vteri osculo aut collo generatur. Et est aspera quædam eminentia thymi cacumini similis, in quibusdam mitis, in aliis maligna, rubra, cruenta, præcipuè post concubitum aut deambulationes, & sanè moro maturo assimilatur, visúque deprehenditur, aliquando sine vlla arte, aliquando dioptra immissa, oblata. Huiusmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac verrucis diximus. verùm vbi diutius perseuerant, chirurgiam adhibemus. Muliere itaque rectè locata, eminentiam volsella extentam, totam funditus resecamus: deinde curationem cruentis vulneribus aptam facimus. thymos autem in abdito recōditos, quū chirurgiæ subiici non possint, medicamētis curabimus, suprà ad totius corporis thymos & verrucas formicarias relatis. Ad verrucas autem formicarias pudendorū summè confert hoc: Capræ iugulatæ recèns oculos compungito, & humorem inde profluentem assiduè illinito, & intra sex dierum spatium formicariæ verrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum stercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura verrucas sanat. Aliud, quod ego in vxore mea expertus sum, & ipsas radicitus tollit: Origani festucam ad lucernam accendito, & formicariæ verrucæ admoueto, vt non inde incendatur sed fumum solùm suscipiat. & hoc ter singulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac sedis thymos: Soleas veteramentarias, & cucurbitam siccam exurito sigillatim, & minutissimè trita paribus portionibus permisceto, & locis vino prius elotis inspergito. experientia hoc cognitum est. Cæterùm malignorum thymorum sectionem, ob eruptionis sanguinis periculum reprobare oportet: non malignos autem tutò resecamus. neque enim hic sanguinis eruptionis timor est. Cauendum tamen est ne vterus à scalpri acie lædatur, quod facile vitare est si thymus distentus prope volsellæ dētes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus. Resectione verò facta, ad desiccandos locos pharmacum quoddam sanguinem sistens adhibebimus. humectatio enim causa est vt thymi regenerentur, sicut etiam pinguium medicamentorum vsus: proinde per totam curationem, laxantia ac pinguia sunt fugienda. Post chirurgiam protinus galla trita aut alumen scissum, cū pari thuris pondere admoueantur: deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato vtemur. Nam hæc contrahunt & quadātenus repurgant, & vlcera ad cicatricem ducunt.

De condylomatis, Aspasiæ, Cap. CVI.

COndyloma, est rugosa eminentia. Rugæ enim circa os vteri existentes dum inflammantur, attolluntur & indurantur, tumorémque ac crassitudinem quandam in locis efficiunt. præcipuè verò dum menses prodeunt, & post partus, attolluntur, & per tactum facilè cognoscuntur. Ad has igitur fomenta adstringentia, & eiusdem facultatis pessi subdantur, quæ omnia suprà ad sedis condylomata sunt relata. facit & pessus è malicorio & butyro præparatus, & qui ex lycio Indico ac œsypo paratur.

De rimis ac fissuris vteri, Cap. CVII.

RImæ circa os vteri ex violentis partibus ob magnitudinem capitis infantis fiunt. Sed & ex acrium humorum influxu locos rumpente ac corrodente fieri solēt. & primùm quidem latent, dolore à partu adhuc recente: postea verò paulatim ad sensum perueniunt. Nam & ad manuum contactum, & in coitu dolores excitantur, quādo sanè ex affrictu cruentantur: deprehenduntur autem dilatato sinu: fissuræ enim circa vteri osculum per ambitum visuntur. In harum itaque curatione chirurgiam & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia enim inflammationes ac conuulsiones inducunt: & insessionibus simplicioribus ac pessis vti, & medicamentis ad sedis rimas descriptis, præcipuè eo quod ex pompholyge, stibio, & plumbo vsto paratur. Quòd si callosæ fuerint, medicamento ex charta vsta vtendum est plurimo rosaceo diluto. callos enim exterit, & vlcera repurgat. si verò nimiam eius acrimoniam non ferunt, iridem Illyricam terebinthina exceptam inde. Postquam autem cicatrix vlceribus inducta est, conuenit id quod ex cadmia constat, aut quoddam sedi destinatum, velut est quod ex spuma argenti lota præparatur, paulo antè ad cancros vteri à nobis relatū: aut hoc quod ad rimas sedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur: Strybii, acaciæ, singul. drach. sex, passo excipe, ac vtere. Sæpe & hoc vtimur: Aloes, opii, sing. drachm. sedecim, stibii drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, thuris, æruginis, sing. drach. duas, vino excipe, & vtere cum passo. Aliud citò conferens: Stibii, acaciæ, plumbi vsti & loti. sing. drach. XVI. spodii pōpholygis lotæ drach. octo, fructus ericæ, aluminis scissi, atramēti sutorii, thuris, myrrhæ, opii, sing. drach. VIII. cū vino terito velut collyriū, ac pastillos formato, & cum passo dilutis vtitor. Aliud ad omnes pudēdorum muliebriū ac sedis affectiones. sistit etiā hæmorrhoidas: Spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, plūbi vsti & loti, sing. drach. XXV. stibii loti drach. IX. pōpholygis lotæ drach. octo, cadmiæ lotæ drach. V. Hæc omnia primùm seorsim, deinde simul terito, & vini ac olei myrtei, sing. lib. I. paulatim adstillato ac probè terito, & vnita in plūbea pyxide seruato, & velut optimo medicamento vtitor. Nos verò, inquit Archigenes, ceræ Tyrrhenicæ lib. vnam, & adipis anserini tantundem adiicimus. quidam etiam plumbaginis drachmas viginti addunt.

De tuberculis vteri miliaribus, Cap. CVIII.

ALiquando in collo aut osculo vteri, aut in ipso pudendo, miliares quædam eminentiæ enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, verùm certius ad dioptram patentes. soléntque ex coitus affrictu, tum menses tum conceptionem impedire. In his aluus primùm purganda est: deinde linteolo locus detergendus, & glans ex carne caricarum pinguium ac alumine scisso subdenda. aut pessus ex alumine & felle: aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula cōmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris vteri pustulis, Cap. CIX.

IN pudendo & vteri osculo scabræ pustulæ oriri solent, furfuraceas squamas reiicientes, pruritúmque inducentes, & calidæ aquæ affusione gaudentes. In his aluus asinino lacte purgetur. vomitus à cœna fiat. in balneo exudatio fiat, & in calidam insessus. & loci vino calido cum nitro eluantur, & post vinum aqua calida infundatur. & lycium Indicum, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti: aut alumen rotundum cum melle: aut malicoriū cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini radix cum melle illita. cæterùm in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarū pudendi muliebris abscessu, Cap. CX.

SI in muliebris pudendi alis siue labiis abscessus ortus fuerit, & versus sedem declinauerit, sectionem eius vitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione,

quum rugofi fint,facilè fiftula generatur. Si verò furfum ad vrinarium meatum vergit,tutò fecare licet.

Ad vmbilicum prolapfum, Cap. cxi.

AMmoniacum thymiama cum modico cumino ex vino tritum apponito ac deligato. aut buphthalmũ cum fucco mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachmas duodecim, carnium caricarum pinguium tantundem, primùm feorfim deinde fimul trita imponito.

Ad rugas ventris,rimáfque ac nigredines à partu exortas, Cap. cxii.

ADiantum,& fpumam nitri albam exactiffimè trita infpergito,& venter non corrugabitur. hoc & in balneo & extra balneum vtendum eft. Aliud. Narciffi bulbos cortice detracto concidito,& in vmbra ficcato, & de his fumito drachmas octo:radicis ftruthii contufæ,farinæ ptifanæ,farinæ fabarum,maximè Ægyptiarum,fingulorum drachmas decem, radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris fylueftris,cofti, fingulorum trientem, terito & cribrato, ac ventri per erui farinam deterfo infpergito, & rurfus affricando detergito. Nam & rugas & rimas generari non finit, & genitas tollit. maculas etiam ac nigredines in quauis corporis fuperficie exterit. In puerperis igitur ventrem oleo antea probè cõfricato, & poftea chartam medicamento confperfam adhibeto, & fafcia deligato,ac poft quartum diem exoluito.deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad ventres à partu nigrefactos: Oftreorum vftorum partem vnam, farinæ fabarũ, maximè Ægyptiarum, partes duas mifce,ac vtere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad ftrigmentitiam fpiffitudinem cum aqua terito. Aliud. Squillæ vftæ drach.octo,cornu cerui vfti,aluminis fciffi, falis Cappadocici, myrrhæ ftactes, nigellæ, fingulorum drach.duas,farinæ ordei drach.quatuordecim. Vfus tem pore melle excipito, & panniculo detrito infartum ventri adhibeto,& per dies feptem finito. octaua verò abluito,ac rurfus apponito, & totidem diebus finito. Smegma faciei ac reliqui corporis: Granorum ricini,bulborum narciffi decorticatorum ac reficcatorum, fing.drachmas octo,fimilaginis drach. quatuor, thuris drach. ii. ouorum albumina duo,mifce,ac vtere. Smegma aliud efficax: Floris iunci odorati,iridis, fing.drach.duas maftiches drach. vnam,terito,& ptifanæ fucco excipito, ac paftillos formato, quos vfus tẽpore aqua dilutos illinito, & per interuallum frigida abluito. Aliud fmegma, ad corporis rugas,Rufi: Caricarum pinguium,radicis bryoniæ,farinæ erui,teftarum fepiæ vftarum, fingulorum æquales portiones. Terenda terito,& ad caricas in mortario contufas admifceto.hoc in balneo vtendum eft. Aliud. Vitem albam farinæ erui admifceto, ac vtitor. Smegma,ad defricãdas nigredines multo vfu cognitũ. Thuris fefquiunciam, ceruffæ lotæ, fpumæ argenti lotæ, amyli,fcobis marmoris Prœconefii,maftiches,fpumæ nitri albæ,teftarum fepiæ,fing. vnciam vnam,faponis Gallici vnc. duodecim,ouorum albumina decem,omnia fapone excipe,& vtere in quacunque corporis parte. Sme gma admirandum.cutis fuperficiem exterit & illuftrat: Farinæ fœnigræci,amyli,tragacanthæ,fing.trientem,terræ Samiæ quæ ftella vocatur, ammoniaci thymiamatis, fingulorum quadrantem,maftiches, medullæ ceruinæ re centis, fing. trientem. tragacantham lacte macerato, & reliqua minutiffimè trita admifceto,ac paftillos formato, eófque in vmbra exficcato. Vtere etiam fmegmatis Sermone octauo relatis, vbi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Præparationes vnguentorum ficcorum,mofchatorũ, Item conditorum,œnanthariorũ,ac fuffumigiorum variorum, Cap. cxiii.

XEromyrum,*hoc eft unguentum ficcum*, Beredrias appella tũm.Arnabo,amomi,fpicæ nardi, fing.quadrantem, folii malabathri,ftyracis,fingulorum quadrantem, croci, caryophyllorum,fing. fefquiunciam, opobalfami fefcuncem,rofarum viridium vnc.vigintiquinque,mifce. Xe romyrum mofchatum: Folii malabathri, cafiæ,croci,

A ftyracis,arnabonis,amomi, fpicæ nardi, fingulorum fefquiunciam,caryophyllorum drachm. quatuor, mofchi fcrup.tres,opobalfami vnc.vnam, olei Indici aut fimilis, quadrantem,rofarum ficcarum fextantem, aut viridium trientem. Compofitio Arabica. Mafuaphii, caryophyllorum,cofti,fingulorum fextantem, fpicæ, folii, rofarum,fingulorum fcrup.duodecim,amomi,ftyracis,fingulorum vnc. vnam, gummi fextantem. arida terito ac cribrato:gummi verò madefacito,& ad ftyracem in mor tario tritum arida admifceto, & cum gummi pilulas ro-

B tundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, eáſq; acu perforato, ac filum traiicito,& arefactas de collo fufpendendas præbeto. Xeromyron rofatum. Rofarum aridarum lib.vnam,cofti,folii,caryophyllorum, hypni,caffami odorati, vnguium aromaticorum, ftyracis, fingulorum fextantem. Aliud. Folii, rofarum ficcarum,amomi, cofti,caryophyllorum,fpicæ nardi, arnabo, croci,fingulorum vnc.vnam,hypni,ftyracis,opobalfami, fing.drachmas tres. Aliud. Rofarum libras tres, hypni libr.vnam,ftyracis flaui & pinguis, vnguium aroma-

C ticorum, fingulorum vnc.vnam. Xeromyron leucophyllon appellatum. cuius vfus ad collum & axillas eft. Terræ Samiæ libram vnam, ftyracis, folii, opobalfami, fing.fextantem. Styracem cum opobalfamo fubigito, folium verò terito ac cribrato.& ad omnia fimul in mortario probè permixta, fucci rofarum quantum fatis eft adiicito,ac vtitor. Hygromyron, *hoc eft liquidum unguentum*, quo mulieres ad aures vtuntur.Folii,fpicæ nardi, mafuaphii,maftiches,caryophyllorum, fingulorum vnciam vnam,fcrup.duodecim,ftyracis pinguis, opobalfami,fing.

D fextantem,croci fcrup.fex, mofchi fcrup.vnum,olei falca electi trientem.

Olei falça præparatio pretiofa, Cap. cxiiii.

OLei omphacini fextar.viginti,iridis Illyricæ libr.vnam,amomi fefcuncem,afpalathi, hypni, fing.lib.vnam,caffami aromatici libr. duas, caryophyllorum, folii, carpobalfami,fing.lib.vnam, xylocafiæ quincuncem, cafiæ trientem,cofti,ftyracis pinguis,croci,fing.vnciam vnam,myrrhæ,arnabo,fingulorum quadrantem, fpicæ nar

E di trientem.omnia in aqua coquito.Modus autem præparandi habetur Sermone primo,vbi etiam aliam olei falca defcriptionem, & vnguenti nardini præparationem habes. Hygromyri præparatio: Olei falca lib.duas,opo balfami lib. vnam, fpicæ nardi,folii, fingulorũ trientem, carpobalfami,arnabo,amomi,ambræ, ligni aloes,fingul. fextantem,maftiches,mofchi,fing.fcrup. fex: quòd fi caphuræ copia fuerit,fextantem ex ea addito. hoc ad axillas vtuntur,& in aures cũm auriculario fpecillo indunt. Leucophylli fiue xeromyri albi præparatio: Lapidis

F fpecularis lib.i.folii, fpicæ nardi, caryophyllorum, fing. fcrup.fex,fuccini fcrup.xii.mofchi filiquas fex.

Olei fiue vnguenti foliati ac fpicati præparatio, Cap. cxv.

OPobalfami lib.vnam,ftyracis,amomi,fing. quadrantem,cafiæ trientem,lilia viginti, fimul terito,ac vtitor:& fi craffius fuerit,cum oleo falca diluito. Alia foliati defcriptio: Ceræ libr.vnam, nardini olei Cyziceni, lib.tres,picis Brutiæ quincuncem,ladani vnc.vnam, ftyracis pinguis quadrantem,cofti,cafiæ,fing.fextantem,car

G damomi,folii,fingulorum vnciam vnam,fpicæ nardi femunciam,croci,vini Aminæi,fing.vnc.vnam, opobalfami quadrantem. Foliati præparatio ex Oribafio: Cafiæ fefcuncem,folii quadrantem,amomi,ladani, fingulorum vnciam vnam, piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ vnc.vnam,vnguenti nardini lib.vnam.Arida terito & tenuiffimo cribro excutito.deinde nardinũ addito,ac rurfus probè terito:& vt nigrius reddatur medicamentum, iuglandium cortices vftos ac tritos admifceto,& opobalfami cochlearia tria inftillato,ac vtitor.fa-

H cit etiam eximiè ad refolutiones. Spicati præparatio: Amomi fextantem,myrrhæ troglodyticæ, cofti, fingul. vnc.vnam,folii,cafiæ, vnguenti foliati aut falca,fingulorum quadrantem,fpicæ nardi vnciam vnam,fpicæ Celticæ trientem, vnguenti nardini fefcuncem, ceræ albæ

quantum satis est: & vt compages liquidior fiat, opobalsami quadrantem addito.

Œnanthariorum præparationes, Cap. CXVI.

COsti sextantem, casiæ, carpobalsami, spicæ nardi, sing. vnc. vnam, amomi quincuncem, nardi Celticæ trientem, vnguenti spicati & foliati, aut salca, sing. quadrãtem, ceræ albæ quantum satis est: & vt compages liquidior euadat, opobalsami quadrantem admisceto. Alia œnantharii descriptio: Costi sextantem, casiæ, carpobalsami, masuaphii, myrrhæ, sing. vnc. vnam, amomi quincũcem, spicæ nardi, styracis, sing. trientem, caryophyllorum sesquiunciam, opobalsami sescuncem, lilia quadraginta, vini adstringentis odorati sextar. duodecim, salis Cappadocici sextantem. Folia liliorum, croco ipsorum ac vnguibus demptis, probè detergito, & in sindone pura inuoluta per diem ac noctem in vmbra siccato donec marcescant. deinde ad myrrham in mortario cum vino subactam arida trita admisceto, & pariter cum vino subigito. Et his postea styracem in minutissimas partes contusum addito, & omnia opobalsamo affuso vnito. deinde lilia quoque admisceto, & omnia in vitreum vas transfusa concutito, & vino postea in idem vas infuso rursus cõcutito, & vas ipsum moscho aut hypno diligenter obturato, deligato, luto oblinito, & per dies quadraginta insolato.

Absinthati siue rhodabsinthati præparatio salubris, Cap. CXVII.

SPicæ nardi scrup. duos, folii, amomi, singul. scrup. vnum, masticheѕ scrup. tres, rosarum siccarum scrupul. sex, mellis sextarium vnum, vini sextar. quatuor, aut (vt alii habent) quinque. quidam pro amomo costum adiiciunt. Aliud. Rosarum, resectis vnguibus & in sindone per diem ac noctem resiccatarum, lib. vnam, mellis optimi sextarium vnum, vini antiqui sextarios sex. Rosas in vino ad dies quindecim macerato, & quotidie vas ipsum ad solem exponito. deinde vino excolato, spicæ nardi scrup. duos, & folii aut casiæ scrup. vnum admisceto. sint autem hæc prius cum vino trita. Postea verò mel adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud rosatum. Rosarum, exemptis vnguibus, in vmbra siccatarum libram vnam, vini antiqui ac splendidi sextar. quinque, mellis sextar. vnum. Rosas in vino per diem ac noctem macerato. deinde ad vinum excolatum, mel adiicito, & post triduum exhibeto. quidam mastiches scrup. sex addunt: & ita aluum mollit.

Conditi purgatorii præparatio, Cap. CXVIII.

HOC condito ad pituitosos hyemis tempore vteris: Mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque, piperis grana quadragintasex, styracis calamitæ scrup. tres. styracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adstillato, ac postea vinum admisceto. Eius verò meminisse operæpretium est, quòd mel nisi valde purum fuerit, non permittit vt potio ex ipso præparata desideat ac pura & clara fiat. Proinde despumandum est mel ac purum faciendum: si enim despumatum fuerit, potio eadem die desidebit ac pura euadet. Alia absinthati præparatio: Spicæ nardi scrupulos quinque, croci siliquas tres, absinthii drach. vnam, mastiches scrup. VII. mellis sextar. quatuor, vini sextar. XXIIII. Alia conditi præparatio: Piperis scrupulos sex, spicæ nardi scrup. vnum, croci, si libuerit, siliquam vnam, vini sextar. quinque, mellis sextar. vnum. Mastichati ac cuminati præparatio: Cumini scrup. duodecim, mastiches sesquiunciam, vini sextar. V. mellis sextar. vnum. Anisati præparatio: Anisi scrup. octo, spicæ nardi scrup. septem, vini sextar. quinque, mellis sextarium vnum. Citrati præparatio: Corticis citri electi, vel foliorum eiusdem bessem, vini sextarios octo, mellis sextar. vnum. corticem aut folia in vino per dies septem macerato, deinde vino excolato mel admisceto.

Apiati præparatio: Seminis apii scrup. XII. seminis rutæ scrup. sex, mellis sextar. I. vini sextar. IIII. aut V. pro abstemiis vini loco aquam accipito.

Rhodomeli præparatio, Cap. CXIX.

SVcci malorum cotoneorum, dempto cortice & granis siue medulla, expressi sext. duos, succi rosarum se-

A xtar. vnũ, aquæ ad tertias decoctæ sextar. quatuor, mellis sesquisextarium. Succum malorum suo tempore exprimito ac excolato, eique mel admisceto, & ad rosarum tempus seruato: in vere autem cum aqua ad tertias decocta & rosarum succo asseruatum, cum melle malorum succum vnito, ac vtitor.

Mustati præparatio, Cap. CXX.

SImilaginis sextar. XVI. olei omphacini sextar. V. piperis quincuncem, folii malabathri, caryophyllorum, sing. vnc. I. musti dulcissimi sext. III. mellis lib. duas, ex his o-
B mnibus velut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abstemiis, Cap. CXXI.

AQuæ sextar. XXXI. salis sextar. II. cicerum nigrorũ siccorum sextar. IIII. amanitarum lib. II. caricas L. præparato, excolato, ac seruato.

Suffumigii moschati præparatio, Cap. CXXII.

ROsarum viridium lib. sex, mellis Attici excolati lib. tres & quadrantem, folii sescũcem, amomi triẽtem, caryophyllorum sextantem, spicæ nardi trientem, costi bessem, vnguium aromaticorum vnc. I. carpobalsami
C trientem, asari sextantẽ, aloes vnc. I. calami Indici sescuncem, nuces Indicas tres, sandalorum scrup. sedecim, ambræ vnc. I. styracis pinguis lib. tres. quidam pro styrace, ladani pinguis & stactes myrrhæ, sing. lib. vnam, aut (vt alii habent) dextantem accipiunt: croci vnciã I. mastiches quadrantem, moschi scrup. quatuor. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, styracem, stacten myrrhã, & mel in mortario admisceto: deinde ambram liquefactam adiicito. postea moschum aqua calida dissoluito, & partem eius addito, & partem ad pastillorum efformationem serua-
D to: deinde manibus omnia probè subigito, ac cum moscho efformato. Suffumigium regium: Styracis calamitæ lib. I. ligni aloes sescuncem, ambræ vnc. I. moschi scrup. quatuor. quidam ita præparant: Styracis calamitæ libram I. ligni aloes trientem, ambræ vnc. I. moschi scrup. quatuor: & addunt succi rosarum quantum satis est. Suffumigium moschatum Theopompi: Styracis pinguis dextantem, caryophyllorum, costi, rosarum siccarum, folii, mastiches, sing. vnc. I. moschi siliquas IIII. Ego verò, inquit, moschi scrupulos tres, & balsami quantum satis est
E adiicio. Aliud suffumigium moschatum: Folii, costi, rosarum siccarum, hypni, spicæ nardi, sing. vnc. I. croci, vnguium aromaticorũ, caryophyllorum, amomi, casiæ, sing. scr. XII. carpobalsami, bdellii, sing. scrup. XII. styracis scrup. XX. moschi scrup. tres. rhodomelitis, *hoc est mellis rosacei* quantum satis est. Suffumigium moschatum in ecclesia vsurpatum: Costi lib. IIII. & dimidiam, caryophyllorum lib. IX. folii sesquilib. spicæ nardi tantundem, cassami vnc. XIIII. styracis liquidi lib. XVI. aspri lib. tres, croci dextantem, moschi, ambræ, sing. sextantem. Cæterùm
F princeps orientis sic præparat: Costi quadrantem, spicæ nardi vnc. I. folii vnc. I. caryophyllorum sesquiunciã, cassami semunciam, aspri sextantem, styracis liquidi electi quincuncem, croci scrup. II. moschi, ambræ, sing. scrup. II. Suffumigium bonum rosarum: Foliorum rosarum aridorum, costi, mastiches, sing. sescuncem, spicæ nardi, amomi, opobalsami, sing. sesquiunc. croci, myrrhæ, sing. vnc. I. styracis sextantem, vini odorati antiqui, & mellis, quantum satis est. Suffumigii vnguentarii præparatio: Costi sesquilib. helenii, rosarum siccarũ, nigellæ, sing. lib.
G I. carpobalsami, aspalathi, sing. lib. II. myrrhæ sesquilibrã, tari, *hoc est ligni aloes*, ladani, sing. lib. IIII. amomi lib. vnam, mastiches bessem, ligni caryophyllorum sescuncem, foliorum scylmatis, hypni, singul. lib. XII. myrrhæ stactes libras V. bdellii lib. II. vnguium aromaticorum, croci, sing. trientem. Suffumigium vnguentarium insigne: Costi sesquilib. cassami lib. I. ligni caryophyllorum, foliorum scylmatis, spicæ nardi, sing. sescuncem, corticis aspalathi, rosarum siccarum, sing. quadrantẽ, mastiches Chiæ, bdellii, sing. sextãtem, ladani lib. tres, stactes nigræ lib. sex, cro-
H ci scrup. sex. Ego verò, inquit, pro stacte nigra, albæ lib. II. & styracis lib. IIII. admisceo. Suffumigium valde amabile: Costi vnc. XIX. caryophyllorum trientem, ladani lib. I. spicæ nardi, folii, sing. sescuncem, styracis libr. III. aspri vnc. XVI. croci sescuncẽ, moschi bessem, mellis quincuncẽ.

Suffumigium dominæ Romulæ: Styracis calamitæ libras duas, costi, stactes albæ, sing. sescuncem, caryophyllorum, tari, sing. sextantem, spicæ nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. quatuor, succini vnciam vnam, moschi scrupulos quatuor vel quantum accipere volueris. Suffumigium rosatum Embularchi: Casiæ, myrrhæ, bdellii, arnabo, calami Indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folii, sing. quadrantem, caryophyllorum, vnguium aromaticorum magnorum, mastiches, sing. trientem, croci sextantem, spicæ nardi, opobalsami, sing. sescuncem, rosarum siccarum, styracis, B singul. lib. vnam, rosarum viridium lib. duas, vini odorati veteris, & mellis Attici, sing. quantum satis est. Suffumigium Pamphili episcopi: Folii, caryophyllorum, hypni, A ladani pinguis, sing. sextantem & semunciam, calami Indici, spicæ nardi, vnguium aromaticorum magnorum, bdellii, carpobalsami, croci, casiæ, sing. quadrãtem, amomi, mastiches, sing. quincuncem, costi sescuncem, arnabo tantundem, succini vnciam vnam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libras tres, rosarum viridium resectis vnguibus libras sex, vini mulsi quantum satis est. Sit autem mel electum, & vinum antiquum odoratum, ex quibus vinum mulsum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem, Cap. CXXIII.

ALoes, myrrhæ, gummi, sing. libram vnam, sarcocollæ libras duas, acaciæ sesquilibram, thuris sescuncem, opobalsami quadrantem.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	vncias XII.
Deunx		vncias XI.
Dextans		vncias X.
Dodrans		vncias IX.
Bes		vncias VIII.
Septunx		vncias VII.
Sescunx		vncias VI.
Quincunx		vncias V.
Triens		vncias IIII.
Quadrans		vncias III.
Sextans		vncias II.
Vncia		drachmas VIII.
Semuncia vel semissis		drachmas IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

PHILARETI MEDICI DE pulſuum ſcientia libellus,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

CLARISSIMO DOMINO IOACHIMO SCHILLERO AB HERderen, inſigni, cum ratione tum experimentis, medicinæ doctori,

ALBANVS TORINVS S.

MVLTIFARIIS ſanè(quemadmodum, etiamſi nullus admoneam, probius noſti) indicibus ſolertes medici corporis valetudinem ægritudinúmque genera ſcitè venantur, Ioachime doctiſſime. Inter quos equidem duas(nam omnes referre longum) per Apollinem, fidas earum rerum exploratrices, nec adeo fallaces nuntias numero: exquiſitam de cordis & arteriarum percuſſibus doctrinam, & exactam retrimenti veſicæ cognitionem. Quæ vtraque ad naturarum diſcrimen, & morborum ſpecies noſcendas vtiliſſima & neceſſaria ſunt. Quibus niſi medici ad prætentandum iter ſcipionis modo iugiter vtantur, periculum eſt ne hallucinantes, perinde atque oculis capti, vndique impingant. Quod, vt eſt medicis turpiſſimum, ita eſt languentibus nihil damnoſius: quoniam illi fruſtrati, cum rubore ingenti turpiſſimè interdum ædibus eiiciuntur: hi verò, ſi non efferuntur, dolores tamen immenſos ſubeunt. Percuſſus quippe, arteriarum præcipuè, caloris & algoris vim in ſpiritibus: lotia verò, humorum quãtitatem & qualitatem, ſicuti alui retrimenta, ventris concoctiones cruditatéſque, detegunt. Pulſuum porrò diſciplinam Philaretus hic noſter, perluſtratis pluribus ac diuerſis medicinæ authoribus, quam alii vix multis voluminibus complexi ſunt, in ἐπιτομὴν redegit: vbique quod erat exquiſitiſſimum & rei maximè neceſſariũ, apis more decerpens, adeo feliciter vt ſpes ſit pium lectorem artiſque medicæ tyronem, in hoc argumenti genere haud ita multum deſideraturum. Galenus quippe medicorum κορυφαῖος ferme, adamuſſim quidem, ſed pluribus libris quàm pleriſque liceat euoluere, & argutius quàm poſſit à quouis intelligi (quum per ſe ſit difficilis de pulſibus tractatio) ſcripſit. De vrinarum verò ſcientia Theophilus omnium primus exactius diſputare cœpit, & omnibus breuiter, quaſi penicillo, ſuis(vt aiunt) coloribus graphicè expreſſit. Nam qui ante ipſum floruerunt, de vrinis negligenter abſque omni ordine confuſum quoddam & profundum chaos tradiderunt, quemadmodum ipſe in operis præfatione admonuit. Quantum autem Actuarius, qui palmã in eodem ſcribendi genere meruit, Theophilo debeat, liquidiſſimè conſtabit ei qui vtriuſque monumenta ſedulò euoluerit. Sunt præterea inter huius noſtræ ſcholæ profeſſores, oculati (ſi diis placet) vrinarũ ſpectatores, ſed potiſſimè triobolares quidam circumforanei lotiarii, qui doctrinam de vrinis tutiorem & promptiorem eſſe aſſerant, quòd ea ſub aſpectum omnia ponat, quàm de pulſibus ſcientiam, quæ rem omnem tactui commiſit: quaſi facilius ſit viſu quàm tactu iudicare. Ipſe de percuſſibus diſciplinam vt certiorem multo, ita & difficiliorem iudico: requirit enim ſyncerum intellectum, manus tenerrimi ſenſus, & attentionem acutiſſimam, quæ, miſſa manu in carpum, motuum & quietum interualla, & ſpatiorum tempora, craſſitudinéſque interuenientes, & cætera quæ ad eam rem ſpectant, amuſſatim metiantur. Vnde certiores corporis & ægritudinis notæ, quàm ex ſolius retrimenti veſicæ contemplatione eliciuntur. Semper equidem extremam eſſe dementiam putaui, totam hominis habitudinem, omniáque morborum genera velle è lotio coniectari, poſthabita, quæ prior eſſe debet, quæ de pulſibus tractat ſciẽtia. Sed (vt ſummatim expediam) qui vtranque diſciplinam de pulſu & lotio calluerit, eum ad exploranda morbi indicia & præuidentiam, vel nihil vel perparum certè fugerit, quemadmodum illum qui hac in qua hodie ſola vulgus medicorum ſe exercet ſcientia citra alterius quæ in primis diſcenda erat, vtitur, infiniti errores comitantur. Proinde hoſce in iuuentutis vſum vtroſque libellos Latina oratione in publicum edere viſum eſt, vnde quæ ad vtriuſque rem ſpectant, compendio hauriant: & tuæ humanitati eam lucubratiunculam(cuius ipſe fuiſti ὡς ἐργοδιώκτης) nuncupare, vtpote pulſus explorandi & vrinas contemplandi peritiſſimo. Vale ex animo chariſſime Schillere, nulláque ſit tibi dies μητρυιά, ἀλλὰ μητέρες πᾶσαι. Baſileæ Idibus Martiis, anno XXXIII.

PHILARETI MEDICI DE PVLSVVM SCIENtia commentariolus perutilis & neceſſarius,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

QVI hactenus de pulſuum ſcientia poſteris prodiderunt, ii magna ex parte vel mancis tractatibus, vel exactè quidem exornatóque ſcribẽdi artificio, ſed prolixioribus certè logois rẽ ipſam explicauerunt. Nos verò contrà, ſi non euigilata orationis concinnitate, ſumma tamen fide & diligentia, miráq; breuitate(quo memoriæ quæ docemus, haud difficulter inhæreant) quæcunque de pulſibus ſcire fuerit neceſſarium, in compendium redigere, & earum rerum florem tanquam per capita cõſcribere ſuſcepimus. Quocirca vbi in quinque partes quaſiq; hypotheſes omnem quæ ad perfectam pulſuum notitiam attinet tractationẽ diſpeſcerimus: verbi gratia, in percuſſus finitionem, vtilitatis eius commemorationem, arteriæ deſcriptionem, eiuſdem vocabuli etymon & cauſam, & ipſius denique inſtrumenti(hoc eſt metæ ſpiritus) originationem: primùm(diuina annuente virgula) eam partem quæ de fini-

A tione percuſſus eſt, aggrediamur.

De percuſſus finitione, Caput I.

QVO dilucidius intelligantur ea quæ de pulſuũ ſcientia hoc compendiolo explicare decreuimus, confeſtim ab exordio, quid ſit pulſus definiendum eſt. Σφυγμὸς *id eſt percuſſus*, cordis motus & arteriarũ eſt, qui ſecundum συστολὴν & διαστολὴν, *id eſt diſparationem & contractionem*, ad refrigerandum inſitum feruorem, & diſcutiendum propulſandúmque excrementa fumida, editur. ſiue (vt veteres Græcorum medici quidam definiunt) σφυγμός, ἐστὶ διαστολὴ

B καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας, *hoc eſt, percuſſus, eſt intenſio & remiſſio indiuiſibilis arteriæ & cordis.* Eſt autem διαστολὴ arteriæ ſublatio, dilatatióque: συστολὴ verò, arteriæ ſubmiſſio & contractio.

De vſu percuſſuum arteriarum, Cap. II.

FRuctus verò & opportunitas percuſſuum, duplex eſt: refrigerium ſcilicet natiui caloris per immiſſum

spirituum,eiusdémque per emissum hunc purgatio,superfluitate scilicet ad fumi naturam proximè accedēte profligata. In diastole enim, *hoc est sublatione*, arteriæ substantia quædam attrahitur. Explicata nanque arteria,refrigerans aer ingreditur qui refocillat vitalem firmitudinem,vnde & animalis spiritus oboritur.In systole, *id est compressione*,conuenientibus ad centrum extremis arteriæ, id quod ex humorum deustione in toto corpore tanquā fumosum excrementum contractum est, eliminatur & excernitur.

Quid arteria,quid vena, Cap. III.

ARteria est corpus in longum porrectum, teres instar canalis,ac sinuosum,duabus tunicis(*quæ χιτῶνες appellantur*)contextum,ex corde propagatum & in singula corporis membra distributum diffusum,aeris & spiritus naturalis abundantioris receptaculum, mixti cum pauculo admodum sanguine.Inest enim arteriis agitandi facultas per disparationem & contractionem,quo inde cordis fumida euaporatio comparetur, & partibus cæteris spiritus infundatur.Vena verò spiritus vasculo similis,sanguinis est receptaculum cum exiguo naturali spiritu confusi.

De etymologia arteriæ, Cap. IIII.

ARτηρία secundum etymologicos appellata est παρὰ τὸ τὸν ἀέρα τηρεῖν, *quod est, si ad uerbum interpreteris, ab eo quòd seruet aerem ac spiritum naturalem uitalémue*. Aeris nãque ac spiritus(ceu diximus iam pridem) cõceptaculum est, in quo abundantior spiritus, sanguinis verò multò minus consistit.

Arteriarum,venarúmque origo fontésve, Cap. V.

ARteriarum,à læua cordis fibra,quæ aorta appellatur,bipartito ramo oriri certum est: quorum alter quidem per cætera viscera interna deorsum versus duplici propagine in dextram & sinistram ad coxendices vsque & pedes,digitósque pedum descendit:alter verò sursum versus porrigitur,& itidem scissa in duos riuos propagine mox ad dextram & sinistram per brachia in palmas ac caput tendit:& is qui ad caput protenditur, constituit arterias ad interuallum aurium, quas παρωτίδας nominant.Qui verò dextram sinistrámque intrinsecus perreptat,per alas ad brachia,& flexum brachii cubitósue, ad extimos vsque palmarum digitos peruenit. Cæterùm in hoc commentariolo tam compendioso animus est ad præsens, ictuum agitationem, & dignotiones eorum,& causas denique strictim summatimque conscribere,& posteris tradere.

De percussuum mutationibus, Cap. VI.

TRifariam in animalis corpore pulsus mutari solet generatim (multiplicia enim sunt speciatim mutationis genera.)Prima nanque ipsorum mutatio ex causa naturali fit:secunda non naturalis quidem , sed nondum præter naturam:tertia præter naturam existit:quemadmodum & ex marium & fœminarum ætatibus, præterea & cæteris id genus coniugatis, mutationem subit. Mortalium quippe genus(quod vel cæco perspicuum est)in mares discescitur & fœminas. atque illorum sanè,alii temperatura calidiore,alii verò frigidioris temperamenti existunt.Et illi quidem graciliores natura, & macilentiores: hi verò obesiores magísque corpulenti siue carnosi sunt. Atque in vniuersum maribus semper lege naturæ plus insiti tum caloris tum roboris quàm mulieribus inditū esse,res ipsa declarat & clamitat. Viri igitur,pulsus magna ex parte non iniuria citatiores,maiores,longéque vehementiores edunt. Fœminæ verò(vt frigidioris naturæ)tardiores,exiliores,& non parum languidiores arteriarum ictus habent. In vtrisque verò,puta maribus ac fœminis,pro temperamenti tenore plus minus intento, percussus quoque arteriarum plus minúsve intenduntur. Calidiores enimuero natura,percussum vsque maiorem,citatiorem, & vehementiorem edunt: quoniam in calore semper promptior agilitas, & motus lõgè citatior. Frigidiores contrà,minorem, lentiorem & non adeò vehementem: siquidem in frigido perpetim quædam (vt sic dixerim) est tarditas ,ægerrimáque mobilitas. V-

A trisque porrò,viris inquam & mulieribus,alius atque alius est(vt videtur)corporis habitus: verbi causa, macilentus & corpulentus. In macilētis gracilioribúsve,percussus eduntur maiores,longè rariores, & haud multo vehemētiores:corpulenti verò,minores,crebriores, & lãguidiores arteriarum percussus edunt. hoc itaque modo percussus naturà mutantur. Respicienda quoque in pulsuum exacta dignotione , & solicitius etiam obseruanda sunt coniugata circunstātiæ: verbi causa,loci, tempora,anni, ætates,& constitutiones particulares. De anni itaque B horis,super quibus præ cæteris differere institui,ad hunc se modum habet. Anni tempora quatuor in partes à veteribus distributa sunt,ver scilicet,æstatem, autumnum,& hyemem.Quorum duo vtique,ver nempe & autumnus, boni temperamenti:cætera duo,prauæ temperaturæ existunt. Veris itaque & autumni tempestate,cordis & arteriarum motus, propter temporum qualitatis temperiē, magni peruehementésque , si ad reliqua tempora conferas,non immeritò eduntur: celeritate verò & frequentia mediocres,idque semper iuxta ætatum proportionem.

C Per æstatem verò citatiores eduntur percussus & crebriores,idque semper pro vnaquaque ætate necessitatem inducente,propter ambientis nos extrorsum aeris calidū statum. Per hyemis verò tempus,animantia percussus habent lentos ac raros,propter aeris nos ambientis frigidum statum,& quæ inde conciliatur stricturam. Atque hunc in modum pulsus pro temporum ratione differunt.

Iuxta regiones itidem,pro vniuscuiusque loci temperamento,arteriarum percussus mutantur. Calidior siquidem regio maiores & citatiores arteriarum percussus, D ceu æstas,efficit:frigidior cõtrà,minores & lentiores,tãquam hyemalibus horis, pulsus reddit: temperata verò regio,perinde atque ver, magnos & vehementes arteriarum ictus edit. atque ita quidem iuxta regiones variant. Alii porrò aeris nos ambientis status, haud aliter atque anni tempora,pulsus variant. Feruidi quidem, feruidis anni temporibus:gelidi, gelidis:medii,mediis, proportione respondēt. & ad hunc quidem modum aeris qualitates pulsus commutant. Iam opportunum fuerit de ætatum quoque pulsuum mutationibus verba E facere. Si ætates aliquo inter se discrimine diffidēt,inter percussus quoque earum nonnihil variati discriminis intercedere consueuit. Puerorum nanque,& recèns in lucē editorum infantū pulsus citatior est:crebrior item & languidus:iuxta magnitudinem verò,& vehementiam medius. citatior autem eius ætatis pulsus fit, quoniam in ea ætate calor naturalis in substantia abundat. crebrior,eo quòd caliditas in pueris iuxta quantitatem redundat. languidus, propter subimbecillam eorum quasique languescentem adhuc virium potentiam. Senum verò F arteriarum percussus è diuerso lentiores & multo rariores,si cõferas ad pueros , existunt: idque ob eius ætatis vires iam exhaustas & imbecilles: & quòd annis contraxerunt frigus. Ii verò qui intra hos cõsistunt,hoc est florente ætate(*Græci ἀκμαστικοὺς uocant*) pulsus maximos & vehementissimos edunt,propterea quòd viribus longè valentioribus quàm vel pueri vel senio cõfecti,præditi sunt. Cõpari modo & hominum temperamenta & percussus arteriarum,temporum constitutionibus qualitatibúsque mutantur.Ambiēs etenim nos quicunque status &(quemad- G modum demonstratum est) continens,in suam temperaturam transfert contentum. Ad hunc igitur modum pulsus pro ætatum ratione se habent. Vterum porrò gestantes fœminæ,percussus paruos,crebros,&citatos edūt. paruos quidem, quòd vires à conceptu nonnihil molestatæ deiiciūtur: crebros & citatos,propter angorem quo in ventre habentes tentantur , & propter fœtum conceptum. In partu verò,maiores , crebriores citatioréſque redduntur pulsus. cætera iuxta naturam seruantur:ita cõceptus & partus, pulsuum immutationem faciunt. H Somni quoque, etsi naturales , arteriarum tamen motiones immutant.Inter somnum etenim percussus semper minores & languidiores fiunt:idque ex euidēti causa, quòd videlicet naturalis calor, extimis corporis partibus relictis,intimius penetrat, & altum tanquam centrum petit.

Qui expergiſcuntur à ſomno,percuſſus à principio magnos quidem & vehementes, citatóſque & crebros parumque turbulentos edunt: haud verò diu pòſt, mediocres,& iuſtam ſymmetriam obtinentes. Temperaturæ præterea corporis aſcititiæ & acquiſitæ,naturalium more pro re nata pulſuum immutationem conſtituunt: Nec aliter ſanè & habitudines corporis acquiſitæ, perinde atque naturales habitus, percuſſus immutant. Nam tenuis & macilentus,ſi carnoſus fiat ſiue corpulentus,percuſſum natura corpulentis obeſiſve perſimilem edit: ſi cõtrà corpulentus gracilitatem contrahat, puta quum vel naturaliter corporis robur afficitur,vel ſecundum ſubſtantiam alicuius principis partis, vel alia neſcio qua occaſione eam moleſtante, percuſſum eundem habet quem is qui natura talis eſt. Hactenus de pulſibus ſecũdum naturam.

De percuſſibus non naturalibus, Cap. VII.

OPportunum nunc fuerit de aliis quoque pulſuum mutationibus ex cauſis nõ naturalibus vocatis, proficiſcentibus:verbi cauſa,exercitiis,balneis, eduliis,multi vini,& aquæ itidem plurimæ potu,paucis diſſerere. Exercitationes igitur moderatæ, percuſſus reddunt magnos,citatos,vehementes & crebros: immoderatæ & ſupra languentis vires ſuſceptæ, exiguos, & languidos pulſus concitant. Balneis calidis efficiũtur percuſſus magni citati,crebri,& vehementes: gelidis, exigui, lenti, rari & languidi. Cibaria copioſa reddunt percuſſus inæquales & inordinatos:moderata,pulſus concitant magnos, vehementes,citatos & crebros.media,minùs quàm moderata edulia,pulſum variat. Vini potus iuxta ciborum rationẽ percuſſum euariãt: aqua itidem perinde atque edulia inæquales,& inordinatos percuſſus concitat. Cætera cuncta eatenus percuſſum arteriarum euariant, quatenus alunt, vel calfaciunt vel refrigerant. Hunc in modum in cauſis non naturalibus vocatis motuum arteriarum, mutationes fiunt. Percuſſuum ex cauſis præter naturam mutationes,haud aliter atque prædictorum euariationes conſiderandæ ſunt. vocantur autem cauſæ ſiue res præter naturam, morbus & ſymptoma,& immoderata omnia. Breuiter enim ſcire oportet quòd naturalium cauſarum quælibet,& earum quæ non naturales dicuntur, ſi immoderatè fiunt, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt,tranſit.

Quæ contemplanda ſint in pulſuum obſeruatione & notitia, Cap. VIII.

QVoties igitur laborantem quem antea nunquam oculis vſurpaſti, & proinde albus an ater (vt aiunt) ſit ignoras,primùm inuiſis, immittiſq; manum in carpum, principio ſexum accuratius ſoliciti úſque tecum reputa, máſne ſit an mulier. ſi mas,conſidera maris curioſè percuſſum: ſin mulier, muliebrem arteriarum motum. Mox ægrotantis quoque naturam perpende pariter & ætatem: deinde tempus anni & regionem: factáque omnium diligentiſſima collatione, coniice cuiuſmodinã fuerit neceſſario in proſpera valetudine arteriarum percuſſus.tum vtique adamuſſim facilè deprehendes mutationis percuſſus præter naturam factæ quantitatem.

De pulſuum generibus, Cap. IX.

HAbentur autem percuſſuum genera decẽ, quorum primum genus ſecundum quantitatem diaſtoles in omnem dimenſionem conſiderare expedit. Sunt autem totius corporis arteriæ dimenſiones tres:in longum ſcilicet,altum,& latum. Haud abſurdè igitur quicunque trina diſtinctione pariter ſecundum longitudinem,latitudinẽ, & altitudinem medium modum excedit,magnus appellatur. Dicunt itaque in finitione, magnum pulſum eſſe qui triplici dimenſione ſimiliter ſit inſigniter auctus.

Alterum genus percuſſuum, ſecundum quantitatem motus arteriæ in diaſtole & ſyſtole, *id eſt diſparatione & contractione* conſideratur. Habentur autem nonnullæ huius generis pulſus diuerſitates: quoniam eſt & ſiccatus & lentus,& mediocris.Eſt verò citatus, qui arteria momento dilatata quatitur:lentus qui longo temporis ſpatio modica intercapedine moueur: mediocris, qui medium ad vnguem obtinet. Tertium verò percuſſuum genus,ſe-

A cundum robur virtutis editur, idque triplici differentia. nam eſt aut vehemens, aut languidus, aut medius. Crebritas nanque ſiue frequentia, quoties magnitudinem accipit,pulſum vehementem ac validum reddit. Quũm enim virtus maximè regnat, pulſus vehementior efficitur,atque è diuerſo.Eſt autem pulſus vehemens, quando tangentis manus validè repellitur: languidus qui inualidè imbecillum ictum edit: mediocris verò qui mediam ſeruat proportionem ad vtrunque qui naturalis dicitur.

Quartum percuſſuum genus eſt, quod in conſtitutione B organi,nempe arteriæ, verſatur.Sunt verò huius quoque generis differentiæ tres.nam inſtrumento rigidiore quàm natura exigat, pulſus redditur durus, ſiue aſper:eodem autem molliore, à mollitie nomen ſortitur pulſus, & vocitatur mollis:medium inter duritiam & mollitiem quodammodo obtinente, moderatus ſeu mediocris efficitur. Percuſſuum genus in ordine quintum,ſecundũ quietis quantitatem perpenditur.in quo creber præcipuè & rarus conſiderandus eſt.Punctum enim temporis quietis,crebrum: longius verò tempus intercalatum,rarum C pulſum efficit. Secundum æqualitatem & inæqualitatem,ſextum cenſetur in ordine percuſſuum genus.Obſeruatur autem id cum in vno tum in pluribus percuſſibus, quod ſyſtematicon vocatur.in vno quidem,ceu in caprizante: in pluribus verò conſiſtens, vocatur inæqualitas. Cæterùm in vnaquaque inæqualitate inordinationem fieri oportet,quemadmodum in omnibus, quoniam arteriæ ictus vel decidit vel intercidit. id quod ſolet viribus aliqua ex cauſa deiectis accidere. Septimum genus percuſſuum ſecundum plenam ordinationem inordina- D tionémque efficitur. Inciſo nanque inæquali, percuſſus æqualis fit:inæqualis verò, ſecundum periodos inordinatas. contemplatur autem cum in vno arteriarum motu, tum in pluribus. Secundum plenum ac vacuũ, hoc eſt pro arteriæ figura & repletionis quantitate, octauum genus pulſuum conſideratur: ſingula nanque vaſcula vel plena vel vacua cenſentur. Eſt igitur plenus qui arteriam oſtendit ſolidiorem, vndoſámque eius in humore compreſſionem: vacuus verò qui arteriæ excitationem bullientem facit,ita vt ſub digito inanitatem fateatur.

E Nonum genus percuſſuum per rhythmum fit,in quo temporis proportiones ad tempus metiuntur. è qua re pulſus deficientes & intercidentes deprehenduntur. Eſt verò deficiens pulſus,inquit Galenus, in quo nõ ad binos modò, ſed ternos pluréſue percuſſus immobilis perſiſtit arteria: intercidens autem,quum poſt duos ictus,peculiari ordine motio fit,vnde media intercidit percuſſio.

Quoniam autem calor qui in corde continetur,per vniuerſum arteriæ corpus diffunditur, inibique euidẽtius apparet: decimum quoque percuſſuum genus prædictis F annumerant,in quo vtique per tactum materiæ quæ ſubeſt corpori,qualitas perpenditur:verbi cauſa, malè temperata & mordax. Conſideratur igitur in pulſuum generibus,quantitas,motio longitudinis,virtus, qualitas,motus ſpiſſitudinis,æqualitas,ordinatio, plenitudo, concordia rhythmúſue,& calor. Deinceps memorandum nobis videtur quænam ſint percuſſuum cauſæ & differentiæ.

De cauſis & differẽtiis pulſuum, Cap. X.

ENumeratis iam decem percuſſuum generibus,cauſas eorundem aliquas cum differentiis ſuis, tribus G (quod aiunt) verbis deinceps perſtringemus. Nam ſiquis exactam harum rerum notitiam haurire deſideret,is ſedecim de pulſuum negotio volumina exarata non ignoret, quæ conſulenda arbitror.Nos verò breuitatis ſtudioſi,cũ delectu modum ſeruãtes, ſummam rei certè neceſſariæ in arctum redigere,& tanquam per capita differentias aliquot cauſáſque pulſuũ recenſere inſtituimus. Feriunt humani corporis arteriæ,ad tẽperati caloris cum in corde tum in cæteris partibus corporis tutelam. Saltus & percuſſus hoc dirimuntur diſcrimine, quòd ſaltus propter H incidentem ſpiritum toto corpore editur: percuſſus verò per functiones ſpiritalis potentiæ in ſolis arteriis concitatur. Percuſſus magnus à vehemente hoc diſſidet, quòd magnus,arteria in longum,latum & profundum dilatata,tribus dimenſionibus perpenditur: vehemẽs verò

motu,(valde nanque ferit)proinde virium robur porten dit. Diſſidium inter percuſſum crebrum,& citatum,in continuo cõſiſtit atque diſcreto. creber enim,arteria non niſi momento quieſcente quaſi continuus eſt: citatus verò,quum arteria modico tempore dilatata fiat, diſcretus: perinde atq; ſiquis ocyſſimè volet ac ſubſiſtat. Percuſſus rarus & tardus hoc diſſidio dirimuntur, quòd rarus longiore quietis ſpatio interpoſito, imbecillitatis index eſt(ex infirmiore nanque robore proficiſcitur, & proinde plus ancipitis habet diſcriminis)lentus verò ex ſolo caloris defectu naſci ſolet. rarus autem vires maximè deiectas ſignificat. Percuſſuum ſecundum diaſtolen *hoc eſt dilatationem* arteriæ, octo ſunt diſſidentes ſpecies: puta magnitudo,paruitas,vehemẽtia, remiſſio,celeritas, tarditas, duritia, & mollities. Indicium pulſus in duobus, ſenſu videlicet & intellectu, ſitum eſt. ſenſus enim præſentia iudicat: intellectus verò præterita & futura.

Pulſuum arteriarum effectrices cauſſæ tres ſunt: virtus nempe quæ corpus mouet ſpiritus ſemitæ: & vtilitas propter quam mouetur, & inſtrumentum obtemperans.

Pulſus arteriarum primum & omnium maximè vim caliditatis, frigiditatiſque in ſpiritibus indicant. Penditur pulſus cum moderatus tum immoderatus,quadrifariam:iuxta nempe magnitudinem, celeritatem, vehementiam & ſecundum crebritatem. Differunt inter ſe pulſus inæqualis & inordinatus, quoniam inæqualis in vno percuſſu fit,& (ceu demonſtratum eſt pridem) in pluribus quoque conſiſtit: vel enim in vna modò diſparatione,vel in plurimis congregatis. nũcupatur verò eadem inæqualitas conſiſtens,in multitudine pulſuum conſiderata.Inordinatus autem pulſus fit ſecundũ rhythmõ. veluti ſi tres magnas percuſſiones & vnam exiguam,comitantur duæ ingentes. Eſt autem rhythmus ordo & lex temporum,in quibus ſpirituum canales inſurgũt & con-

A cidunt. Pulſus deficiens & intercidens nonnullo ſanè dirimuntur inter ſe diſcrimine,eo quòd deficiens ex maiore virium imbecillitate oritur,& in eo interdum omni motione amiſſa, immobilis permanet arteria & maius detrimentum indicat, extremum nẽpe potentiæ lapſum: intercidens verò pugnante & reſiſtente, corporis viribus ſeipſas excitantibus ſua ſponte ad repellẽdum contraria, & minus detrimentũ arguũt. Pulſus σπασμώδης & κλονώδης quoque inter ſe differunt, quia ille vaſculum ſpiritus ad fidis tentæ inſtar extendit: hic verò dextrorſum
B ſiniſtrorſúmque tranſfertur. Percuſſus fluctuantes fiũt ex abundanti humore contento, ſemitam ſpiritus diducẽte,perindéque in aqua inter cutem, *quam ὑπὸ σάρκα cognominant.* Percuſſus qui à bis feriendo,δίκροτος,*id eſt bis pulſans* vocatur,& δορκαδίζων, *hoc eſt caprizans*, hoc inter ſe differunt,quòd hic inſurgendo & extollẽdo, ſed aliquantulum intercisus:deinde citatus differentes motus efficit, ceu caprea, *à Græcis δορκὰς appellata*, quæ ſaliens hæret pedibus ſublimis in aere,& alterum ſubitum longè citatiorem ſaltum perpetrat. Editur autem is pulſus viribus hu-
C mani corporis angore preſſis, & moleſta quapiam cauſa oneratis. Dicrotus verò bis quidem vna percuſſione pulſat,ſed impari celeritate:incipiens enim,citatior:deſinens verò,tardior eſt. Fit autem talis propter duritiem inſtrumenti feriente, & iterum violenter reuerberante ſpiritu ſecundum ictum abſoluit,quemadmodum in incudibus mallei percuſſionem reciprocant. Percuſſus σκωληκίζων *id eſt uermicularis*,à formicante(*qui Græcè μυρμηκίζων uocatur*) eo diſtat, quòd vermicularis quidem quandoque conuertitur demutatúrque in melius,& amplius eius patet inæ-
D qualitas:formicans verò,virtute deiecta &prorſum intermortua editus, interitum prænuntiat. Atque hæc quidem in præſentia de ſimplici cordis & arteriarum motu pauciſſimis perſtrinxiſſe ſufficiat.

THEO-

THEOPHILI MEDICI DE exacta retrimentorũ vesicæ cognitione libellus,

Albano Torino Vitodurensi interprete.

PRISCOS aliquot multos circa medicinæ studia mirè vigilantes, & citra controuersiam doctissimos, de vrinarum differentiis negotium aggressos esse liquidissimè constat: quorum omnium A & Ω Hippocrates Cous, cuius monimentis sacrosanctis præcipuè insudamus, princeps extitit. Post hunc Galenus vniuerso orbi terrarum author suspiciendus, eandem disputationem ad retrimenta vesicæ spectantem, scribendi prouinciam suscepit. Ab hoc Magnus medicus *σοφιστὴς, id est uir sapiens,* de vrinarum proprietate dignoscenda, præcepta posteris reliquit speciosa. Quos sanè, ob multas res ad mortaliũ vtilitatem inuentas, egregiis summisque laudibus certatim extollere (ne deos facere dicam) cõuenit: etsi neminem ex his rem totam vt par fuit, attigisse, sed inchoatam modò & mancam de vrinis disputationem reliquisse (multis scitu necessariis præteritis) compertum sit. Hippocrates nanque Cous, circa has res inuigilans, parua quædam, certè speciosa quasique florem huius negotii, passim obiter modò attigit: neque vrinarum genera, neque species, neque differentias, neque causas, neque iudicium ac præuidentias dispositionum futurarum præter naturam, vel sanorum corporum, vel ancipitum ægrimoniarum, neque alia multa quæ numeris omnibus exacta disputatio poscere videtur, adamussim absoluit. Compari modo & Galeno quoque Pergamensi, in eo quem *περὶ χρόνων* inscripsit libello, vbi res quæ ad vrinæ disciplinam spectant carptim tractat, nescio quónam pacto paruæ curæ fuit de hac re non curiosius soliciti úsque disputare. Bonam nanque negotii portionem, vel omnino intactam, vel inchoatam saltem, vel parum denique enucleatam de vrinis, siue genus siue species siue differentias consideres, disciplinam reliquit. Post hos deinde longo temporis tractu Magnus medicus atque philosophus, ratione quidem sed sine periculis vsu (quæ mater artium existit) obseruatis, scientiam de vrinis posteris tradere aggressus est. haud absurda sanè distributione de lotiis disciplinam auspicãs, de eorum differentiis & speciebus plus quiddam aliis scripsisse videtur: de præuidentiis verò & auguriis præsagiisque (*τὰ προγνωστικὰ Græci uocant*) quæ ex vrinis sumuntur, pluribus omissis, claudam & ipsus quoque de lotiis artem tradidit: adeò quidem vt ad perfectam earum rerum cognitionem, à posteris medicæ rei studiosis sectatoribus millia desiderẽtur, & sese extricare non potentes, absolutiorem eius rei scientiam indagare cogantur. Neque id, mea quidem sententia, temerè, quoniam ex ea nasutus quisque ac solers medicus rectè diiudicare, & præuidere, quasique diuinare, & ex euidentibus res abditas abstrusásque coniectura quadam assequi ad vnguem potest. siquidem exacta vrinarũ cognitio scitáque inspectio, abditas quasque & affectas corporis sedes, tanquã in tabula, exhibet & tẽperamentum & dispositionẽ vniuscuiusque, naturalisne sit, an non naturalis quidẽ, sed nondũ contra naturã; an præter naturã deniq;. Naturæ etenim suæ aptitudine accuratus vrinarũ & solers intuitus, tã certus quã Apollinis (vt sic dixerim) oraculũ, est nuntius eius quæ in iecinore existit virtutis effectiuæ sanguinis, aliquo modo libera sua functione præpeditæ. Quocirca neutiquã (meo quidẽ iudicio) absurdũ fuerit neq; importunũ, etiã si ipsius laborẽ pro virili meo reddẽdi disputationẽ exactã omnibus numeris de vrinis suscepturus, quẽadmodum in arduis rebus fieri solenne est, numẽ implorauero. Inuoco itaque Christũ Dominum nostrũ, verũ & vnicũ opitulatorẽ cũctarúmque rerũ liberalissimũ largitorẽ, vt ope sua ductúq; suo dignetur adesse conatibus nostris, quò hæc nostra lucubratio dignitatem exactissimæ de vrina disputationis assequi & indipisci possit. quamobrẽ vt prõptius voti reddamur cõpotes, ea ratione agam⁹. Primũ omniũ à lotii definitione sumemus exordiũ: post hæc de generatione vrinæ: mox in quẽ locũ excernatur, & vbi fiat eius liquoris sequestratio, docebimus. Ab his postremò ad eruẽdam vrinarum absolutã doctrinã in genera, ac species & differentias, disputationem (diuino suffragante auxilio) distribuemus.

De definitione nominis lotii, Cap. I.

LOtium est sanguinis aliorúmque humorũ colatura a stúsve, vel vt alii quidã vocauere, serea quædã redũdantia, quã nõnulli dilutã & aqueã indigitant. neque desunt, qui lotiũ saniẽ sãguinis esse cõtendãt. Verùm de nomine nolim equidẽ in præsens vllã mouere cõtrouersiã.

De generatione lotii, Cap. II.

SImam iocinoris partẽ vena *στελεχιαία à Græcis, ramalis uerò Romanis uulgò* appellata, dispersim perreptat. quæ sortita est virtutẽ effectiuã sanguinis à cõditrice natura: vbi inter apparatum sanguinis, serũ eius, hoc est lotiũ, quoq; generatur. Est verò ortus eius huiusmodi: Vbi iã in hepate vis sanguinis effectiua suo munere probè functa chylum susceptum in sanguinẽ alterauerit, facta eius humoris cõmotione turbáve, quicquid illic subtile & facile transiens fuerit (est autẽ id flauæ bilis quædã superfluitas innata) id omne sursum (quia leue) petẽs, in sublime eleuatum à folliculo flauæ bilis *χοληδόχῳ à Græcis* vocato (qui ad gibbũ iecoris iacet) per propinquum meatũ excipitur, & ad aliquã nimirum vtilitatẽ attrahitur. siquid verò subest terrestris & fæculẽti humoris, id ipsum liẽ qui e regione adiacet, per suum meaculũ exugit, naturalibus quibusdã tractionibus singulis id quod peculiare existit emulgentibus: tertiũ porrò, ac qui dilutus serosus humor est, cũ sanguine nõdum sequestratus, relinquitur: hunc renes tandẽ per venã *Græcè κοίλην Latinè cauam* appellatã, attrahunt, & in vrinã cõparant. Quæsierit autẽ hîc haud absurdè quispiã, nũquid quẽadmodum choledochus *hoc est biliosa uesicula*, bileum humorẽ, & lien atrã bilẽ sanguinis *περιττώματα, i. superflua,* ex simis iocinoris partibus per suos meatus emulgunt: ita & renes quoque lũbive huic visceri adiacẽtes, dilutũ humorẽ & aqueũ superfluum attrahendo ex eodẽ loco, suscipiãt. Respõdemus, humorẽ hunc nõ ocyus à sãguine sequestrari, sed magnæ opportunitatis causa, ad maius videlicet opus indiscretum, à natura seruari. Ramalis nãque vena, sanguinis, vt diximus, effectrix in simo iocinoris loco sita, venæ cauæ appellatæ exti huius cõuexo adiacẽti, per teretes & staminosos quospiã angustósque meaculos suggerit. Quũ igitur & ratione & sensu cõpertum sit sanguinẽ crassioris esse substantiæ, atque ad penetrandũ venulas præpeditas angustiorésque vias, sine impedimẽto ineptum, opus habuit comite serosa redundãtia facilè trãseunte. In hoc itaque natura sagax, istum liquorẽ indiscretum obtinuit, vt tenuitate serei superflui, facilè cum ipsa sanguis in *κοίλην, hoc est sinuatam ac concauam* venam dilaberetur. Vbi verò eadem superfluitas in ramum venæ cauæ quæ spinæ dorsi incũbit, & à summo deorsum progreditur, in renúmq; opposito in duplicem propaginẽ scinditur in Λ Græcæ literæ figurã (quarũ altera ad renem dextrum, altera ad læuum fertur, per quos meatus à grandiore & cõcaua vena aquosum superfluum in sinus renum deriuatur) fuerit intrusa, excipiẽtes ipsam renes, bella metamorphosi in lotii substantiam transmutant: & per vrinæ vias *quas Græci οὐρητῆρας dicunt*, in vesicã quæ lotii receptaculũ est, & ab eadem gente *κύστη* vocatur instillare cõpellunt. Ac si sanguen syncerum & ad vnguẽ absolutum fuerit (quod per exactum cõcoctionis officiũ contingit) necessum est & recrementum eius etiam esse huiusmodi. Sin sanguinis effectiua virtus à sua functione

per occaſionem quampiã præpedita, fruſtretur, id genus ſeroſa ſuperfluitas euadit, quam *Græci οὖρον, Romani urinam ac lotium* appellant. Cuius etiã rei gratia interdum lotia tenuiſſima candidáque apparent, interdum verò cum albo colore craſſa: crudiore euadẽte ſanguine & imperfecto, effectrice facultate ſanguinis iacente, & cõcoctione facta veluti crudiore. Vbi autẽ ſãguineus humor plus ſatis torrefit ac feruet, conſimilẽ quoque ſuperfluitatem efficit. Proinde ex illiuſmodi cauſarum generibus lotiorum etiam ſpecies in alias atque alias identidem conſtitutiones faciéſque commutantur. Ante omnia igitur cuiuſmodi eſſe oporteat lotium naturale, quod ſanguinis ad vnguẽ facti comes eſt, differere inſtituimus: inculpatúmque principio lotium, quod naturæ leges nullo exceſſu ſuperat, neque vel latum vnguem deficit, & ob id naturale vocatur, definitione explicabimus. Inde cognoſcetur facilè excedẽs vel deficiẽs neutiquam ſanum, ſed illegitimum & præter naturam eſſe. Eſt itaque naturalis vrinæ definitio eiuſmodi.

Notæ & finitio vrinæ ſecundum naturam & optimæ, Cap. III.

LOtium ergo ſecundum naturã optimum eſt, cõditionibus omnibus, quas ſapiẽtiſſimus Hippocrates deſiderat, præditum. Definit autẽ is pulcherrimè illud, præſagiorum ſecundo, quum inquit, *Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστιν ὅταν εἴη λευκή τε ἡ ὑπόστασις καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον. hoc eſt, Vrina illa inculpabilis eſt in qua reſidet candidum, læue, & æquale per omne tempus.* Liquet autẽ definitionẽ numeris ſuis tum demũ cõſtare, ſi cõſequatur cum ſubſtãtia mediocri & colore decenti, & cõtenta ſuum locum obtinẽt, ad hunc ſcilicet modum: Lotium præcellẽs & omnium optimum eſt ſubſtãtia mediocri ſedimento (*quam ὑπόστασιν Græci nuncupant*) cãdido, & læui, & æquabili, colore rutilum & ſubigneũ, (*ſiue fuluũ ſubfuluúmque dicere mauis*) quod aliquantulum flaueſcat ob fulgorẽ, idq; per lõgum morbi decurſum obtinebit. Galeno quoque in hiſce ſtudiis vehemẽti teſte, vrina colore ſubrutilo ſubfuluóve, & ſubflauo, hoc eſt remiſſæ rubedinis, (ſi reliquæ bonitatis conditiones nõ deſint) ceu inculpabilis probatur. Sed Magnus ſophiſtes ac medicus colorẽ fuluum ignitúmve, & ſubfuluum ſubrutilúmve optimum eſſe cõtendit. Nos verò optimum id ducimus lotium quod inter vtrunque medium locum & cõtemperantiã obtinet. Quodcunque verò ſecundum aliquot horum quatuor plus æquo exuperat, vel ſi quicquã iſtorum defecerit, vel ab hisquomodocunque immutatur, id non naturale ſed illegitimum appellamus. Cæterùm ſuper coloribus & ſedimentis nõ eſt narrãdi locus, ſed non multo pòſt de iiſdẽ ſermonem faciemus. De ſubſtantia verò in præſens differemus.

De differentiis ſubſtantiarum ipſius vrinæ, Cap. IIII.

OPportunum eſſe puto hîc de fluorum profuſionúmve differentiis diſputare: eo quòd quæuis vrina, ſua eſſentia profuſio exiſtit aut conſtitutio. Subſtantia nãque vrinæ aliud nihil quàm humiditas eſt, quã pleriſq; circa has res ſapientiſſimis medicæ artis profeſſoribus, profuſionẽ humorémq; corporis nuncupare viſum eſt, quoniã quicquid in viſceribus aliiſve partibus effunditur in eadẽ ab oculato ſpectatur: verbi cauſa, biles & ſanguis. Sunt autẽ eiuſmodi cõſtitutionis ſubſtãtiæq; principes differẽtiæ nimirum duæ, tenuitas & craſſitudo: & ex vtriſque conſtãs mediocritas & tẽperata cõſiſtentia. Temperatæ autẽ & mediocris cõſtitutionis lotium ſecundum naturã exiſtens, nõ diſpeſcitur: quod verò tenuatur, ſcinditur bifariã. Vel enim ſubtili ſubſtãtia meiitur, & ſubtilis perſiſtit: aut mingitur quidem ſubtile, ſed inde turbeſcit, lutulentúmq; redditur, & craſſeſcit. Verùm illud quàm hoc (quoniã extremè incoquibile) exactius cõcoctionis officiũ præfert. Turbidum verò effectum & incraſſatum, cõcoctionis initium portendit. Eodẽ modo craſſeſcentiũ duæ ſunt ſpecies: Aut enim micta craſſa exiſtit vrina, & indiſcreta, vt à principio erat, ita manet: vel meiitur quidem craſſior: craſſitudine verò tota infunditur ſiſtendo *cõcedente, ſubtilis efficitur. Ac prima quidẽ quum ſpectatur, vehementẽ humorũ perturbationẽ in corpore, & firmitu-

A dinẽ vacillare: altera verò turbulentiã quidem eiuſmodi diſpeſci, ſed virtutis ſanguei humoris effectricis coquẽdi officiũ reſuſcitari, clarè ſignificat. Copulemus itaq; cum colore ſubſtantiã, & definiamus quæ ex iiſdẽ ipſis tẽperamenti corporis notæ, cum in hominibus ſecundum naturã, tum quomodolibet præter naturã habẽtibus. Quoniã autẽ cãdidus color reliquos colores, albis (quod aitũ) equis dignitate præcedit, & ſubtilis ſubſtãtiarum cæteras anteit, cũ cõſtitutione qualitates collocabimus, tanquã ſub vnũ iugũ primitus ſubtilis eſſẽtia & cãdidi coloris vrinã,
B ac dicamus quot modis albus & tenuis calor intelligatur.

De iudiciis è ſubtili & candido lotio, vel tenuis ſubſtantiæ & albi coloris, Cap. V.

LOtium igitur ſubtilis eſſentiæ albíque coloris, plurima portẽdit. Nã ſi in mortalibus nulla præter naturã affectione conſtitutis extrema cum tenuitate & candore lotium appareat, prælargã ingurgitationẽ meri, cum prolixis eduliis pariter præter modum coniunctã oſtẽdit, & præcipuè quum vinum fuerit exile & leue. Lotium huius generis à pueris mictum, vt improbum vituperãdum
C eſt, dicẽte diuino Hippocrate, *τοῖσι παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα κάκιστα, hoc eſt in pueris lotium tenue & dilutum deterrimũ eſt.* Nõ diſſimilis ſubſtãtiæ & coloris vrina ſpectatur in ſenectute per naturã accidẽte, & in appellata à claris prudẽtibúſque medicis, ſenectute ab ægritudine diuturna, & præ ſe fert vniuerſalẽ imbecillitatẽ virium. Lotium præterea tenue albúmq;, quod ampliore copia & cõfertim profluxit (eã affectionẽ quæ *Græcis διαβήτης* nuncupatur, *Latini per circuitionem, Exuperans urinæ profluuiũ appellant*: ſapiẽtum quidã pæoniæ artis artificum matellæ inter cutẽ vocitarunt.
D & præſtãtes quidã medici, lotii *διάρροιαν*, nõnulli verò celeberrimi à ſiti quã parit extra modum, *διψακόν*) portẽdit hominis cõtra naturã affecti calidæ diſtẽperantiæ renum ægritudinẽ, quorum vehementiſſimo attractu neceſſum eſt eiuſmodi vrinarum vim prouenire, & ſine tinctura percurrere, ſiue trãſire. nã hoc eſt *διαβαίνειν*, vnde *διαβήτης* deducitur. Lotium tenue inſuper & cãdidum, cõfertim emictũ in febribus quotidianis amphemeriníſve, remiſſionẽ morbi ab huiuſmodi humore ſignificat. Similem quoq; vrinã, albã puta & tenuem, eſt cernere in iocinoris
E intemperie cõtra naturã frigidi. Quin etiã eaſdẽ ſubſtantias efficere cõperiuntur præfarctæ & occluſæ meatuum obſtructiones, quas *Græci ἐμφράξεις* nominant. itidem in renum morbo qui *νεφρῖτις Græcè* vocatur, & in quartanarum febrium principio. Spectatur etiam tenuis & candidæ ſubſtantiæ lotium in aqua inter cutem, propter abundantem humorum cauſam, euadere. Lotium porrò tenue & album in vitiis & ægrimoniis colli, capitis item & humerorum, *σκοτοδινίαν, hoc eſt uertiginẽ, & λειποθυμίαν, quod eſt animi deliquium*, ſignificat. *Vbi notandum eſt quod Græcis ση-*
F *μαίνειν, portendere cum futurum tum præteritum declarat: uerbi gratia, apud* Hippocratem *in hoc oraculo,* Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ τινὸς αἰτίης ἑτέρης γινόμενος, τῷ σώματι σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται· ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δεῖται τὸ σῶμα: *quod eſt, Sudor multus ſub ſomno citra euidentem aliam occaſionem promanans, corpus nimio cibo uti præ ſe fert. quòd ſi, quum cibum quis non ſumpſerit, hoc fiat, euacuanda eſſe corpora docet.* Lotium tenuis & albæ eſſẽtiæ in febribus ancipitibus ſuperueniens, quietẽ indicat morbúmque deficere. Lotium eiuſdẽ cum coloris tum eſſentiæ circa re-
G miſſionem ac terminum grauiſſimarum febrium, morbi diſceſſionẽ, & quaſi tranſmigrationẽ futurã in eas partes quæ renibus ſubiacẽt. Lotium ſubtile cum colore cãdido, in ea febre cui ab ingẽti ardore nomẽ inditum eſt *καῦσος*, ſi apparuerit, amentiã *φρενίτιδα*ve inſinuat. quoniã *καῦσοι, i. feruidæ febres,* ex vi magna flauæ bilis originẽ trahũt quæ ſi vrinã colore ſuo nõ tingit, argumẽtum eſt clariſſimum bilei humoris abundantiã aſcẽdiſſe, & capitis arcẽ cõprehendiſſe. Qui ſi in priore capitis cerebríve parte inflammationẽ (*quam Græci φλεγμονὴν uocant*) cõfecerit, po-
H tiſſimè in ea membrana *quæ Græcè μῆνιγξ* appellatur, vel phrenitin vel *παραφροσύνην, hoc eſt delirium* excitat. Quòd ſi autem ex occaſione quapiam: verbi cauſa, ſanguinis narium profluuio, ex amplo ſudore capitis, vrina cum albore tenuatur, mali decrementum, quietémque pro

foribus esse indicio est. Nam si sub eiusmodi vrinæ constitutione phrenitis diuturna sui similis esse pergit, æger ille breui superis concedet ab oris. Opportunum nunc & operæpretium, puto, fuerit, vt de colorum differentiis quæ vrinas tingunt, compendiosè disputemus. Et breuiter numerum earum & qualitates, & cuiusmodi cum fluore substantiáve possint componi, si non omnes, bonam saltem partem perstringemus. Lotiorum alia sunt candida, alia spicea, alia aurea, alia crocea, alia rubea, alia vinea, alia passea, alia veneta, alia liuida, alia nigra. neq; in his ce omnes colorum species sitæ sunt: verùm in horum mediis & submediis, perinde ac complures essent hinc colorum species introductæ. Intra quas primùm locum tenet candida. cuius latitudo in varias species diffundi-tur: quoniam intentionem & remissionem albedinis accipiunt. Sunt candidorum enim lotiorum, alia crystallea, alia niuea, alia instar calcis, alia veluti aqua limpida ac pura. Glacies enim crystallúsve & nix & calx & aqua, alborem quidem præ se ferunt, sed non supremam albedinem nacta sunt. A summa nanque albedine remissus color exisstit lacteus, ita vocatus quòd similis est lacti, qui bonitate præstat aqueum & crystalleum: deinde albedo glauci ab hoc tantum recessit (sequitur enim lacteũ glaucus) quantum χαροπὸς, *hoc est rauus & blandus* color, remisit alborem glauci. Nam glaucum existit instar cornu attenuati perspicuum, siue transparens modo ceratoeidis, id est corneæ (vt vulgò appellant) tunicæ. Rauum autẽ (quod χαροπὸν medicorum scholæ appellant) simile est velleribus subalbicantibus cameli, vel vngui lapillo ita nuncupato, qui onychites & à quibusdam onychinus vocatur.

Hæc itaque colorum genera, qualitate secundum intensionem & remissionem (ceu diximus) in lotio candido conspiciuntur, & concoctionis functionem iacere significant. Vbi verò candida tincturam aliquam bilis, lotia capiunt, haud paruo à cruditate secedentia, in prima ratione subspiceæ cernuntur, ita quidem vt speciem persimilem bili infusæ liquori claro, (puta aquæ mediocriter decoctæ) vel apozematis semicrudæ carnis imaginem præferant. Deinde si coquendi virtus suo munere ad tempus fungi prosequatur, tincturam magis intendens, lotiũ spicei coloris exhibet, (quem & palearem vulgò nuncupant) significans bilem probius decoctam dilutum lotiũ suscepisse, & tinctura inde intensiore imbutum. Quam vtranque vrinæ speciem hac comparatione dilucidius accipe: Si malicorii liquoris, vel cytini decocti, vel id genus spicei humoris alicuius (nolo enim de succis persimilibus contendere) expressi parum succo alicui limpido, vt aquæ inieceris, colorem subspiceum reddes: sin amplius ex eodem addideris, colorem spiceum induces: quorum alter ab altero nomenclaturam sortitur. Postquam inde concoctio processerit, tum tinctura liberalius colorabit spiceũ, atque subrufa siue subaurea (quæ omnium temperatissima sunt) lotia gignuntur, auro Celtico non vsquequaque puto persimilia. Huicce succedit lotium aureum, fuluũ appellatum ac igneum, (sonoro potius, puróque puto auro simile. Post hæc subcrocei coloris lotium sequitur, quod cartamum, *quem Græci* κνῆκον *dicunt*, refert, qui colore inferior croco est. deinde exactè croceum, quod nihil differre à vero croco videtur. Succedunt memoratis ὑπέρυθρα *hoc est subrubea &* ἐρυθρὰ, *id est rubei coloris* lotia. Quorum illa sanguinẽ dilutum repræsentant, veluti ex candido colore accedente fulgore, cuiusmodi infectores flammeum nuncupant, qui lapidi Armenio similis color est: & à Galeno sanè phœnicos, *id est palmeus*, vocatur, eo quòd palmulis permaturis similis sit, qui dactyli dicuntur. Atque adhunc modum alii atque alii, dempto vel addito colore fiunt. Rubeum verò similem cogitaueris puro sanguini & sincero: excedens nãque aut deficiens, non sanum sed illegitimum esse reputa. Vineum porrò lotium post memorata collocatur: quod nomen accepit à vino, quàm rubrum est, nigriore, etiam apud Græcos. οἶνοψ enim vinum nigrius huic generi appellatur, (quòd ea vrina nigri vini faciem præferre * significat) etiã Homero, apud quem non semel legitur ἐπ' οἴνοπα πόντον. vel colore purpurei sanguinis, & instar iocinoris. Proinde id extã sæpius, vinúmque

A vineum inspicere expedit, atq; inde eiusmodi vrinæ colorẽ considerare. Venetus porrò vel cæruleus color, tanquam tabidus sanguis existit ex bili flaua, seu valde adusta, & instar gari, & lotii regio morbo (quem & arquatum dicunt) implicitorum, similis. Cæterùm (vt summatim dicam) de Veneto colore ita habet: Venetus (Galeni libro de symptomatum differẽtiis quarto, definitio) color est, vbi candor splendori iunctus, non ita parum in atrum degenerat. Fit enim is quando purum album & nigrum æqua ratione confunduntur: verbi causa, si cerussa cum

B pice æquis ponderibus permisceatur. Fuscus verò phœni cos, idem ait, color, ex albo nigróque commixtis gignitur, velut ficuum atrarum quum exaruerunt. Viridis præterea color, *quem* χλωρὸν *Græci, Latini porracinum & prasinum quandoque uocant*, plures species habet, quoniam alius est, vt qui in foliis brassicæ: alius, vt qui in foliis graminis: alius, vt in foliis violæ herbæ: alius, vt qui in smaragdo, qui margarodes vocatur & smargarodes: quæ singula colore sunt viridi secundum intensionem & remissionem, ita quidẽ vt inde ob excessum caloris appellationẽ sum-

C pserint, & à caliditate proueniunt cuncta viridia. Liuidus præterea vrinæ color, phosnio obscurior est, quem siquis plumbi colorẽ dixerit, rem acu tetigerit. Is certè tantum versus nigrum inclinauit quantum à colore cæruleo recessit. cuiusmodi sunt coloris vibices luridæ ex verberibus corpori citra vulnus inflictæ, & explosu flaccescẽtes, generatur autem hic cum ex frigore tum ex plaga. Quin & quandoque non tam algoris quàm ardoris indicium est. si viride succedit, calorem: sin pallidum, frigiditatem portẽdit. Niger postremò color nemini (vt arbitror)

D non euidens est: nam reliquos anteit, neque veluti cæteri quoque latitudine vacat, quoniam more aliorum intenditur & remittitur. Oportet autem virum huic rei indulgentem memoratos colores perpendere: & in numerato omnes habere, quoniam ex his non pauca cum indicia tum præuidentiæ sumuntur. Quin etiam colores propriis nominibus carentes, etsi definiti non sint, secundum intensionem & remissionem, collatione ad memoratos facta, considerandi sunt. Atq; ita quidẽ de omnibus coloribus hactenus sufficienter ex veteribus philosophis ac me

E dicis dictũ ac definitum existimari potest. Verumtamen hinc colorũ qui explicati sunt syzygiã cum crassa & tenui substãtia, & quæ inde sumi debẽt indicia & significationes cũ in valetudine secũda tum etiã aduersa, explicabimus. Quum verò de coloribus verba facientes candidi differẽtias recẽsuerimus, lacteum quoq; & glaucũ & rauũ non tanquã colorum quempiã incõiugatum silẽtio præteribimus quin cum subtili substãtia copulemus, & quod pariter portẽdat liquidò indicabimus. Lotium tenue, lacteũ & cãdidum, intra febriũ exordia superueniẽs, per-

F niciosum, eo quòd febris & ægritudinis diuturnitatẽ euidẽter declarat: in vigore verò & remittente morbo, si multũ eiusmodi lotiũ appareat, malũ finẽ haud ita obscurè portẽdit. Tenuis essentiæ cum cãdido & lacteo colore lotiũ, summã cruditatẽ significare, veteres medici viri sapiẽtes, vno ore omnes docuerũt. Colores verò etiã cæteri quicunq; albedini propius accedunt, coquẽdi virtutẽ pariter iacere, & naturalis caloris imbecillitatẽ arguunt. calidi enim est, vrinã coloratiorẽ reddere. Haud etenim ab insito naturalique calore, colores inficiũtur, & proinde

G tenuis color cruditatẽ exprimit. Concoctricẽ facultatẽ munus suũ aggredi docet vrina tenuis, spicea & subspicea. Calor nãque naturalis adhuc imbecillior existẽs quã vt possit substantiã vrinæ cõtumacius renitentẽ & crassã facere. Colorẽ autẽ non adeo contumacẽ, sed procliuiorẽ facilè intra cõcoctionis primũ aggressum alterat. Subtilis essentia subaureus aureúsq; vrinæ color (quẽ alii subrutilum vocant) superioribus est præstantior ac melior. Indicat autem insitum corporis calorem ad se rediisse, vi-résque suas recuperasse, quoniam vrinam non parum co-

H loratiorem reddit: tenuis autem permanet eo quòd nondum tantum habet virium vt contumacem renitentem substantiam momento in crassam permutet, & ob id quoque vrinam crudam appellamus. Quando eiusmodi lotium in aqua inter cutem superuenit,

OOOOoo. ii.

fonticum habetur & periculofum: veluti quum dilutum & aqueum, planè falutare. Eft præterea lotium cum tenui effentia fubcroceum & croceum, (*Græci ὑπόξανθον & ξανθὸν dicunt, hoc eft flauum & fubflauum*) quæ fubftantia, cruditatem: coloribus verò, non naturæ modò exceffum, verùm materiæ quoque penuriam oftendunt. Nam quum adolefcentum quifpiam cibis defraudatus, inedia laborat, & naturæ & ætatis ratione lotia flaua & fubflaua confpiciuntur, propterea quòd caloris plurimum habent innati, qui tum intimius præter naturam abundans, bilis nimietatem parit, quoniam ardore immodico haud difficulter alteratur in bilem fanguis, præfertim quum in tempore æftiuo diuturnior perennat inedia, in quo frequenter innumeræ febres ferme corripiunt. atque inde quidem lotia fubflauo flauóque colore tinguntur. Ex vigiliis præterea, folicitudinibúfque & laboribus flauæ rubeæve vrinæ redduntur. Sic vtique de tenuis fubftantiæ lotii complexu, & quibus cum coloribus iungi poffit, fufficiēter dictum effe exiftimo: reftat, vt de iifdē in hūc modum perfpicuitatis gratia tranfigam & ob oculos tanquam in tabula ponam. Tenue lotium poteft effe cum colore candido. Tenuis vrina exiftit quandoque cum colore lacteo. Tenuis vrina glauco cum colore nonnunquam confpicitur. Tenuis vrina colore interdum eft rauo. Eiufdem effentiæ lotium fubflauum, & vt paucis dicam, Tenue lotiū flauum. Tenue lotium fpiceū. Tenue lotium fubfpiceum. Tenue lotium fubfuluum. Tenue lotium fuluum.

De lotii coloribus cum craffa fubftantia, & eius indiciis, Cap. VI.

QVandoquidem tenuis effentiæ lotii, quibus cum coloribus poffit cōnecti, fatis fupérque (vt videtur) hactenus mentionem fecimus, iudiciáque eiufdem curiofius explicauimus, opportunum nunc videtur de craffa quoque fubftantia, quæ cum quibus coloribus queat infici, tranfigere ac perfequi. Vrina craffa & candida plurimum crudi humoris in vafis redundare oftendit, & multiplicem pituitam: verbi gratia, vitream, falfam, & omnis qualitatis expertē. Id genus lotii, craffum fubftantia, multum quantitate, candidum colore, in morbis ancipitibus abfceffus articulorum difcutit, non tam prius his languētibus quàm iis qui vtcunque iam malo tenentur, & qui in magna vi crafforum humorum inueterauerunt.

Craffa porrò vrinæ fubftantia cum lacteo colore non raro confpicitur: quæ fi in decremento finéve morbi fuperuenerit, calculum nunc veficæ, tunc renum oftendit.

Lotium craffum colore χαροπὸν, *quem blandum quidam interpretantur fiue cæruleum*, fi neutiquam perturbatur, complures id genus humores corpus occupaffe, & languorem perniciofum vndique perfufum, fignificat. Quū verò lotium turbulentum (quale iumentorum eft) redditur, capitis dolorem vel adeffe vel aduenturum breui, oftendit. Quū autem id confpicitur, fi turbulentum iam quoquomodo fit, & refiftens igni admotum clarefcat: (bullæ enim in fumma fuperficie lotio calfacto natant) vel vrina quoquo modo perturbata fuerit, aut deuoluitur extrinfecus, calorem, bulláfque in fumma cute fore fignificat. Alioqui eiufmodi craffum lotium fruftulofum, non multum, fi cum febre fpectatur, non bonum, fed multitudo veniens ex his, tenue *prodeft, & febris difceffionem declarat. Poft hafce vrinas fubrubea quoque cum craffa fubftantia fæpe confpicitur, & fi fedimentum fuerit eiufmodi, morbum diuturniorem quidem, fed à periculo immunem & non incurabilem oftendit. Lotium cum craffa fubftantia, rubeum quoque interdum cernitur. portendit autem fanguinis magnam vim in corpore dominari, veluti in febre continua, & in ancipitibus cunctis. Huiufmodi verò lotium fi paulatim exit, fonticum eft, nunquam etenim non periculum denuntiat. Compari etiam modo & id genus lotium, fi in eiufmodi febribus turbulentum reddatur, cum furditate & dolore capitis, colli item & iliorum (*quæ ὑποχόνδρια Græci dicunt*) laborantem regio morbo corripi ante diem feptimum demonftrat. Craffa pariter & *οἰνωπὴ, i. uini faciem habens ad atrum tendentis*, vrina, fi in febris æftuofæ (*Græci καῦσον appellant*)

A capitis doloribus emingitur, vel decretorium iam exiftere, vel pro foribus id effe infinuat. Lotium præterea cum craffitudine fæpius veneto colore exiftit. Si id à conualefcentibus meiitur, meatuum angorem præ fe ferunt, vel hominem ftrenuè plurimùm cucurriffe, & malorum liberationem. Si in fenibus huiufmodi lotium effluat, idque tempore multo, vrinæ veficam ex prauis humoribus à naturali conftitutione permutari plerunque, & liberationem vtplurimùm portendit. Si in fine morbi humoris calculofi (*quem Græci morbum λιθίασιν uocant*) tale reddatur
B lotium, permutari, & vrinæ ftrangulationem ftillicidiúmque (*eadem gens στραγγουρίαν nuncupat*) imminere arguit. Lotium fubftantia craffum & colore viride in febre non vacātibus morbis, auruginem vel oftendit præfentem vel minatur. Lotium cum lurido colore craffum in febribus non refidens, mente captum fignificat. Neque tamen id folùm fed quiddam etiam aliud: in febre nanque caufo eiufmodi lotium profluēs, ftanguriam futuram declarat. Iungitur itidem cum lotii craffitudine nigredo, & id atram bilem expurgari docet, veluti in
C decremento febris quartanæ, & liberatione folutionéque bilis atræ. fiunt etiam tales quandoque vrinæ ex algore, & fanguinei humoris toftura. Ex eiufmodi fanè caufis dū incraffefcit fubftantia, eiufmodi colores cum craffitudine effentiæ gigni manifeftat. Scire autem oportet quòd vera ratione tres habentur atri lotii fpecies craffiores. Quòd craffior quàm natura ferat lotii fubftantia, hinc liquidiffimè conftat. Nam dum febris quartana foluitur, & atra bilis per lotium prodit, id ipfum craffius reddi & nigrius certum eft. Itidem quoque quādo morbus quifpiam me-
D lancholicus difcutitur, & reliqua vrina excernitur melāncholiæ caufa. Cæterùm quum atrebilarius humor terreus & craffus & ater fit, vrinas quoque craffas & nigras efficit. Pari quoque modo ex toftura fanguinis, nigrior vrina (vt demonftratum eft) apparet, fubftantiámque parem facit, quoniam materiā quam ex humoribus in vafculis, (hoc eft receptaculis fanguinis toftura haurit, colliquefactionis ratione frigus indēfat, & craffū reddit. Portendit autem eiufmodi lotium in febre conuulfionem ex ariditate tofturáve. Neque id tantùm indicat: fed in febribus
E valde ancipitibus ita emanās cum capitis & colli & dorfi fudore, & fpiritus difficultate, perniciofum eft, ratione deuftionis: quin & afthma non raro portēdit. Significat præterea in febribus acutis id genus lotium cum graui odore & fœtido adueniens, interitum, fi non vefica laboret. Eft verò quando huiufmodi vrina falutaris eft, nempe in affectionibus quæ originem ab humore nigro traxerunt: quartanam enim febrim celerrimè terminat. Quemadmodū igitur de fubtilis effentiæ lotio, & quibus id cum coloribus poffit imbui ac cōiungi, paucis perftrinximus,
F & iudicia ac fignificationes eorum, & caufas ad hæc recenfuimus, & veluti ante confpectum, claritatis gratia, in defcriptione quadam ferie pofuimus: ita & quæcunque de craffa vrinæ fubftantia fcitu & memoratu digna vidētur, & quæ quos colores accipiat, & fignificationes, & caufas eorundem, accuratè enarrauimus & difcuffimus. Reliquum eft vt per hanc defcriptionem quam fupponam lectori tanquam ex fpeculo appareat. Craffum fubftantiæ lotium effe poteft candidum. Craffæ fubftantiæ lotium eft interdum lacteum. Craffum fubftantia lotium
G eft quandoque rauum. Craffum lotium breuiter fubrubrum. Craffum lotium colore viridi. Craffum lotium lurido colore. Craffum lotium, nigrum. Craffum lotium, Venetum aut cæruleum.

De mediocri vrinæ fubftantia, & quibus coloribus poffit imbui, Cap. VII.

SVbftantia itaque lotii tenui craffáque abfoluta, reftat vt nunc de moderata quoque effentia curiofius difputemus, & quibus colorari poffit coloribus recenfeamus. nam ea fola eft fecundum naturam fubftantia. Cum hac
H itaque Galenus libro quem *περὶ κρίσεως hoc eft de indiciatorio*, infcripfit, colorem fubfuluum, fubrutilum, fubrubeúmque confiftere afferit: Magnus verò Sophifta, fuluum & fubfuluum, aut fi vocare mauis rutilum ac fubrutilum. Nos verò tantæ authoritatis viros erroris

insimulare palã, aut reprehẽdere, religione prohibemur. quæ tamen ab vtrisque horum silentio sunt præterita, haud negligenter resarciemus, & congruam mixtionem cum mediocri substãtia cõfundemus, dicemúsque quòd cũ media vrinæ essentia cũcti colores copulãtur, (omissis subfuluo & subrubeo) in medio habentes fuluum. Sunt itaque mediocris substantiæ colores, subrubeus, fuluus & rubicundus. Sed vt id liquidius clarescat, non parergon fortasse fuerit per seriem amplius hæc in huiusmodi descriptione aperuisse. Moderatum lotium subrubeum. Moderatum lotium fuluum. Moderatum lotium rubicundum.

De eo quod residet in lotio *á Græcis ὑπόστασις, á Romanis sedimentum appellatum,* Cap. VIII.

VBI verò oratio de iis quæ hactenus memorauimus neutiquam (vt videtur) absurdè & sufficienter facta est, & habita est haud negligens ordinis in his describendi ratio, & formula quadam liquidè cuncta ob oculos huius disciplinæ studiosis posuimus: nunc ea contenta quæ in fundum matulæ descendunt, *quæ Græci ὑποστάσεις, hoc est subiecta, ἀπὸ τοῦ ὑφίστασθαι, hoc est subiici,* vocauere, explicemus, docẽtes quæ frugi sit hypostasis, & quæ ab hac præter naturam intensionem remissionémve præ se ferat, significatáque aperiemus, quæ sontica discrimen portendant sedimina, & quæ minus periculi, quæ salubritatem significent cum in ægris tum in sanis corporibus, & quæcunque præsagia inde sumi possunt: hypostasinq; & substantiæ colorúmque mixtionem ceu terminum perfectũ annotabimus. Ad quæ aperiẽda, veri summi optimique Dei fauor adsit, nequid quod ad rem faciat, prætermittamus. Sumamus itaque exordiũ ab hypostasis (sic enim vtendum est positis nominibus) inculpatilis expositione. Euidentius tamen & cæteris omnibus eruditius de ea Hippocrates sapientissimus medicorúmque omnium princeps disseruit: de qua vt nihil detrahemus, ita ne tantillum quidem adiiciemus. quoniã appositio detractióque præter naturam sunt. Facit igitur diuus ac sapientissimus Hippocrates verba de ea quæ præter naturam non est hypostasi. Lotiũ itaque secundum naturam, hoc est inculpatile, est in quo id quod ad fundũ matulæ concesserit, cãdidum & læue & æquabile per tẽpus cunctũ morbi ve decursum existit. Et sanè sapiẽs ille vir, breuitatis amator & summus artifex, hunc in modũ ex cõtento definitionem contexit, præteriens essentiam, colorem, tanquam particularia. Nos verò in præsens quæ omissa & intacta ab eo sunt, ita sarcire conamur, vt quotquot in hunc commentariolum inciderint, miro perfundãtur gaudio. plerique enim diffinitionem mancam audientes, tanquã parum sapientem, summum authorem iudicant. Quocirca diffinitio numeris omnibus absoluta lotii secundum naturam est huiusmodi: Lotium optimum est & inculpabile in quo contentum matulæ fundum petens, (*á Græcis ὑπόστασις, á Romanis sedimen & subiectum appellatum*) colore album, læue præterea & æquabile per vniuersum morbi tẽpus residet: substãtiæ verò nõ diffugit moderationẽ, colorẽ fuluũ & subfuluũ cum perexigua rubedine cõiunctum præferens. Quoniam autem diffinitio hunc in modum absoluitur, consequens est in lotio quatuor hæc considerare, sedimentum, colorem, essentiam, & tempus. Cæterùm cuiusmodi singula in singulis esse conueniat, ordine explicabimus. Hypostasis itaque naturalis colore alba est; & inferiorem quidem, sed inculpabilem locum occupat, hoc est, neque matulæ fundum attingit, neque separatur multum ab eo: læuis præterea & continua, & æquabilis, plusculos ita dies permanens. nam id verè est æquale per tempus seruatum. Siquæ igitur hypostasis vnã aut alteram ex quatuor hisce conditionibus non habuerit, vel in diuersum conuertatur, hanc minimè naturalem censeto. Cæterùm perinde atque iam pridem formulam aut compositionem substantiarum colorúmque concinnauimus, ita & hic quoque cuncta, quæ obseruanda sunt, cum hypostasi componere conabimur. Fiat autem postremo quod in hypostasi perpendendum venit, æquabilis videlicet metamorphosis in contrarium, reliquis immutatis persistentibus, vltimum etiam inæquale. Se-

A dimentum album, continuum & inæquale, concoquendi virtutem deiectã significat. Interdũ enim vsqueadeo debilitatur ea, vt satis nõ valeat cõcoquere natura, sed crudũ quidpiam relinquit, propterea quòd non perpetua fiat singulis diebus concoctio, sed nunc quidem decocta, nunc verò cruda hypostasis. Rursum fiat & continui transformatio, ita quidem vt vtraque hæc in vnum conuertãtur, adeò vt hypostasis sit neque continua neque æquabilis.

Candidum sedimentum discretum, ampliorem cruditatem præfert, & in coctrice facultate deficientibus B duobus. neque enim æquabilitas tantùm, sed & læuitas quoque amissa est: adeò vt hypostasis præterquam quòd inæqualis videtur, diuulsa quoque cõspiciatur. Cæterùm continuam hypostasin flatuosi spiritus intersecant & diuellunt, crassitudinis indigi, & æqualitatem disrumpentes. Hisce itaque rationibus cætera subiecti portio vtrisque his crudior quàm ex vno horum, necessariò conficitur. Mutemus verò denuò quod concessum principio est.

Est præterea lotium, non leuem sed dissectam & æquabilem habens constitutionem. Cuius sortis lotium C perniciosum censeo, quoniam multos spiritus quibus nequit natura euaporationis tantum conciliare vt digerantur, declarat. Porrò lotium nonnunquam diuulsum redditur & inæquabile, & superiore salubrius est, eo quòd non perpetim in dies dispergatur veluti æquabile, sed interdum tamen dissipetur, interdum verò minimè, atque ob id quidem minus esse flatus qui continuitatem diuellat ac distrahat. Id ipsum in arteriarum deficientis percussus exemplo declarabimus. Nam si is multis diebus eundem tenorem mordicus obseruarit, magis sonticum est D quàm si diebus singulis alteretur. hoc enim erit inæquale. Præstat itaque (quod horrendum auditu videtur) lotiorũ hypostasin esse diuulsam & inæqualem, quàm non continuam & æquabilem.

De enæorematis quod est sublationibus, & primitus quid continuum enæorema significet,

Cap. IX.

EA igitur contenta quæ in matulæ fundum descendunt, (hypostases dicuntur) ea candido colore esse expedit. Si eadem proprium locum prætermiserint, & ad E medium totius matulæ concesserint, appellantur *Græcè ἐναιωρήματα, hoc est sublimia, siue dicas sublationes, ἀπὸ τοῦ ἐναιωρεῖν, id est ab elatione pendendóue,* quasi æquo spatio ab vtrisque extremis secederent. Est verò & ipsum quoque enæorema continuum & æquabile. Illud enim subcrudiusculum adhuc non potuit à natura exactè concoqui, vt ad infernum locum secederet. Hoc concoctum quidem sed flatulenti cuiuspiam spiritus participatione incidentis contentum in medium matulæ locum effertur.

De nubibus quæ natant in vrina & primitus candidæ nubis, continuæ & æqualis notiones,

F Cap. X.

QVæcunque autem contenta ad summam vsque vrinæ superficiem peruenerunt, *νεφέλη hoc est nubes,* vocauere, qui circa hasce res prudentes fuerunt: sumpta translatione à nubibus, quòd quemadmodum nubes à terra summè secedunt, ita & hæc contenta à fundo matulæ, quod illi terræ proportioni respondere putauerunt, in summam vrinæ superficiem, vltra mediam regionem ex multo spiritu impulsa, ascendunt, & eodem in loco hæ G rent. Cæterùm nubes albo colore & spumosa, supremam lotii sedem in febribus ancipitibus intercursans, bileum humorem portendit. Si in synocha febri album lotium nubes spumosas habeat, valde exitiosum: ilia enim (*quæ ὑποχόνδρια dicuntur*) dextra doloribus affici notat. Si in causo, *hoc est in febre ardente*, lotium nubes atræ occupant, in quartanam febrem transire declarat. Sin verò neque flatus neque spiritus infernum matulæ locum fundúmque petit, exactum coquendi officium secundum naturam absolui denuntiat. Vocatúrque (ceu dictum est) ὑποστάσεις, H qua infernam habitudinem significant. Cæterùm quæcunque de hypostasi, item & de enæoremate memorata sunt, eadem & de nube dicta putato. Vocantur autem hæc omnia communi & generali nomine *παρυφιστάμενα, hoc est contenta,* & solo situ diffident. Liquet igitur cur de

hoc loco non fusius ac amplius quàm significata seu notiones tradam. Alteratur autem albus color quandoque ex hypostasi in nigrum. Nigredo contentorum, semper quidē mala, sed in nebula minus prauum. In enæoremate grādius malum, in hypostasi pessimum est indicium.

Compari quoque modo de contentis habet candidis. nam si candida, disiecta, & æquabilis fuerit habitudo inferna, (quod sedimentum est) non malum: si nubes candida, melius: si enæorema sit candidum, euidētius & præsentius bonum. Hippocrates quoque infit, Nubeculæ in lotio suspensæ, albæ quidē bonæ: nigræ verò, malæ sunt. Atque ex his sanè satis dictum esse de trium contētorum situ existimari potest. Quoniam autem de tempore, substantia, locóque determinauimus, non fuerit parergō, imò operæpretium, de coloribus deinceps per seriem transigere. Existit verò ceu diximus naturalis sedimenti color, candidus: non naturalis, niger, vel liuidus, vel spiceus vel subfuluus, vel rubeus, vel viridis. Hypostasis proinde subrubea, à sanguine diluto (velut supra docuimus) originem trahit, & cruditatem quidem portendit, verùm non lethalem. Rubea verò hypostasis à sincero sanguine proficiscitur, & exactum significat concoctionis officium: quæ vbi moderata fuerit (hoc est, neque abundās, neque deficiens & indiga) omni discrimine vacat. Quocirca quū hypostasis subrubea, materiæ familiaris sit, nihil infert periculi. Materia autem, qui aqueus sanguis est, proxima sanguini existit, atque ob id amica corpori: quare non multùm obesse potest (vt diximus) homini. Cæterùm quòd cruditatem quandam indicat, tempus ob id concoctionis expectandum est. Quod sanè, vt res clamitat, humorum tempus succedit, quoniam ii ante sanguinem gignuntur: verbi causa, pituita & liquor: post sanguinem verò, bilis vtraque. Sinceri verò sanguinis generatio in medio vtrorumque existit. Quoties itaque subrubeū est lotium, colorem hunc sumi à diluto sanguine ostenditur. Dilutum verò sanguen & aqueum, semper ante sincerum sanguen nascitur, atque ob id cruditatem & coquendi munus mācum aut debile declarat. natura enim sanguine inchoato, vrinam aqueo colore inficit. Liquet igitur (quod diximus) sanguinem esse illum subcrudum & incoctum. Tempore itaque natura opus habet ad sanguen dilutum coquendum. Rubea verò hypostasis iudicatorium diem fore septimo portendit. Nam si quarto die supremo loco nubeculam habuerit lotium rubeam, vnà cum cæteris concoctionis indiciis, perspicuum est die septimo morbum iudicari. vnde Hippocrates, Quibus septima iudicatur, his nubeculam habet quarta die rubeam, & alia ex ratione. Hactenus igitur de subrubri coloris rubeíque significatione satis sit. Sedimentum lotii coloris luridi, caloris virtutisque extinctionem significat. Præterea in febribus ancipitibus liuida vrinæ hypostasis superuenientis diei periculum denuntiat. Viride lotii sedimentum, feruorem immēsum, & cacohecticam ægrimoniam portendit. Sedimentum subnigrum, ab absoluto nigrore nonnihil deficiat. Prædicit autem id, si plurimùm ad medium locum tendit, & enæorematis nomen accipit, in febre feruente (quam *καῦσον* dicunt) dementiam, & omne genus sanguinis fluores, comitante magna ex parte iudicio, *quæ κρίσις Græcè uocatur*, non citra rigorem sudorémque. Vrinæ hypostasis atra, vt plurifariam, ita & diuersam significationem habet. Est etenim quando algoris, & est quando ardoris indicium est. de qua re in hunc breuiter modum disputabimus. Quòd si sedimentum, quod subiectum est, de quo hic agimus, nigrum antecessit, liuidum fuerit, & nigredinem acceperit, frigiditatem subesse significat. sin autem hypostasis viridis præcesserit, & ater eius contenti color sequutus sit, dubio procul ex calore id factum ducito. Candidus color perpetuò inculpatæ ὑποστάσεως indicium esse creditur. Vbi sciendum est quòd color non raro imponit artifici quantumuis solerti. quum videlicet crudus humor in habitudine quæ hypostasis est, inferna, albus conspicitur, & boni sediminis speciem præfert, quum nō sit, tum candore decipitur artifex, bonam hypostasin iudicās. Cæterùm id odore à nasuto pulchrè deprehenditur: graueo

A lentem enim odorem, ac fœtidum, emittit. Quin & lumbi vlceribus impetiti, vesica item & iecur, vel alia quædā pars, dum per lotium expurgatur, purulentum quippiam eiiciunt: affirmante idipsum Hippocrate, libro sentētiarum quarto: Siquis sanguinem, inquit, vel pus minxerit, vel lumbi vel renes vel vesica vlcerata sunt. Et rursum. Quibus in vrinaria fistula, *quæ οὐρήθρα uocatur*, tubercula gignuntur, si suppurent & prorumpant, mali solutio fit.

Neque latere quempiam potest, quòd per eundem vrinarium meatum interdum sanies emingitur. Cæterùm B crudus ille humor ex inæquabilitate essentiæ hypostaseως diiudicari potest, quoniam crudi humoris sedimentum semper disiectum cernitur, & sabulosum est. Horum verò ideo facta est mentio ne medico color imponat, sed admonitus is studeat verā hypostasin à sanie crudóque humore discernere: memineritque, si quispiam sanguinem aut pus mingat aut squamas, malúsque & grauis odor insit, vel lumborum vel renum vel vesicæ exulcerationem significare: & si arenosa in lotio subsistant, idque diutulè, vesicam aut renes calculo laborare. Quatuor igitur C hactenus hypostasis differentias, colorem, regionem, substantiam & tempus, compendiosè explicauimus. Reliquum est vt eadem, quatuor partibus subscripta formula ante oculos ad hunc modum ponamus. Candidum lotii sedimentum, continuum & æquabile. Candidum lotii sedimentum, continuum & inæquabile. Candidum lotii sedimentum, disiectum & æquabile. Candidum lotii sedimentum, diuulsum & inæquabile. Istæ igitur sunt quatuor sedimenti in formula tanquam in tabula propositæ species. Cæterùm vt altitudo corporis vri- D næ trifariam dispescitur, in fundum scilicet, superficiem, & vtrarumque extremitatum medium, ita & contētorum *quæ Græcè παρυφιστάμενα dicuntur*, quoque tres locos esse docuimus, eáque contenta quæ ad imam regionem matulæ concesserunt, diximus ὑποστάσεις vocari: quæ verò ad totius altitudinis ab vtrisque pari spatio peruenerunt mediū, ἐναιωρήματα: quæ autē ad supremā vsq; regionem cōcesserunt, νεφέλην appellari. Singularū adhæc rationes ob quas videlicet eiusmodi regiones occupāt, & quid portēdāt quidq; indicēt. & vt eius quæ ad matulæ fundū con- E cessit descriptionē, & differentias deniq; retulimus, ita & sublimiorum quoq; (*Græcis ἐναιωρήματα* vocatas) dissidētes species hac formula tāquam ex speculo patefactas elucere volumus. Enæorema, *hoc est sublatio*, candidum cōtinuum & æquabile. Enæorema candidum continuum & inæquale. Enæorema candidum disiectum & æquabile. Enæorema candidum disiectum & inæquabile.

Hæ sunt ergo enæorematis speciales differentiæ, quas hic tanquam in tabula proposuimus. Procedenti verò sermone iudicia & præuidentias vniuscuiusque differentiæ F exponemus. Nunc verò & tertiæ quoque contentorum speciei, quæ ad supremam lotii regionem peruenit, & nubecula vocatur seu nebula, differentias prosequemur, quidque portendant singulæ, silentio non prætereuntes. Est autem eius descriptio talis. Nubecula candida, continua, æqualis. Nubecula candida, continua, inæqualis.

Nubecula candida, diuulsa, æqualis. Nubecula candida diuulsa inæqualis. Trium itaque παρυφισταμένων differentias breui quidem sed absoluto sermone enumerauimus, & formulis quasi descripsimus. nunc de cæteris G ad hanc disciplinam necessariis transigamus. Tria sunt quæ hominis corpusculum constituunt, spiritus videlicet, humores & solidæ partes. Humida autem ex quibus humanum corpus constat, humores sunt, & eorūdem περιττώματα. Cæterùm super iis quæ putrefactis humoribus iniunguntur, nihil quod referre oporteat, relictum esse autumo. Quocirca inpræsentiarum vt de vrinis exactam disputationem reddamus, quæcunque ex solidis partibus per vrinas effluunt, singula perstringemus. Enimuerò potiores quædam earum partium, nonnunquam eliquan- H tur & olei substātiam induunt, vel aliam id genus ideam æmulantur. Quum igitur adeps & caro solidarum partiū liquidiora & molliora existant, adipem quidem in primis vt omnium solidarum partium mollissimam, & ad soluendum præ cæteris multo magis idoneum, mox

etiam carnem resoluit. Adipem itaque liquefactum calor præter naturam in olei essentiam permutat. Quia verò eiusdem non statim quanta quanta est, fit cumulatim colliquefactio, verùm initium quoddam resolutionis, incrementum item, & temporum summum vigorem habet, non fuerit fortasse parergon clariorem eius cognitionem facere. Lotii oleacei trinæ sunt species, quarum quælibet proprio nomine gaudet. Siquidem in principio quum olei colorẽ præferunt quidem, sed nondum exactè eo colore tincta sunt lotia, ea præsentatur species quæ oleicolora dicitur, quũ exiguum pinguis liquefactum est. In augmẽto verò spectatur oleapparẽs, quòd olei faciem præ se ferat, quum liquefactio iam maius spatium occupauit. Vbi verò adeps pinguéve iam exactè colliquatum fuerit, lotia colorẽ oleaceum exhibẽt, vocãtúrque huiusmodi vrinæ oleaceæ. Proinde olei colorẽ repræsentãtes vrinæ, dilutæ & quasi aqueæ, colliquationísque pinguedinis principium declarant. Quæ verò incremento tẽporis olei instar apparent, exactiorem habent olei ad vrinam cõmixtionem. Oleaceæ verò vocatæ quæ in summo, manente ægritudine, conspiciũtur, & colore & substãtia oleum referunt. Lotium in febre oleaceum nigro tinctum, incensionem & adulterinam caliditatem ex conuulsione, interitúmque ostẽdit. Atque vt summatim expediam, memoratæ vrinæ, quandoque liquefactum pingue totius corporis, quandoque renum tantummodo, significant. Nam si paulatim huiusmodi color processerit, ita vt multo tempore eiusmodi oleacei colores confirmentur, febris per vniuersum corpus diffusa: sin breui & cumulatim iidẽ conspiciantur, solorum renum affectio demonstratur. cuius vtique rei euidens argumentum est, vehemens præsentis status caliditas. Illo nãque modo calor in toto corpore sentitur: hoc verò, in renibus solis excitatur. In confesso enim est, quòd pinguedo in multas partes diffunditur. vel enim lumbos inuoluit & totos quasi operit: vel in cunctas corporis partes diffunditur. Ea verò quæ circa renes est lumbósve, pinguedine colliquata, & per lotium exeunte, magis cumulatim prorumpit quàm id quod in vniuerso corpore existit pingue. quoniam illa haud longè ab vrinariis meatibus: hoc verò ab his eminus consistat. Hippocrates verò Cous id nauiter & scitè perpẽdit, quum in libro sententiarum ita prodidit: Quorumcũque lotio pingue multum & coactum sedimẽtum inest, iis renum mala & grauia fore portẽdit. indicium satis præclarum, pingue lumborum colliquefieri. Atque alibi: Lotium in febre feruida sedimẽtum pingue habẽs, interitum demõstrat: quòd si absque febre in senibus eiusmodi cõpareat, παραπληξίαν, *hoc est membri cuiuspiam solutionem*. Atque hoc pacto quisque memorata cõsiderans, vrinas oleaceas ex colliquatione pinguis factas iudicare satis valuerit. proinde de his receptui canẽtes, par est vt de reliquis quæ æque ad hanc disciplinã facient, disputemus.

Depasto iam corporis pingui, reliqua quoque caro eliquescit, & erui instar globosa excernuntur in lotio sedimẽta, atque duo significãt. aut enim renum aut totius corporis languorẽ: si cõcoctum fuerit lotium, & eruosæ sint hypostases, morbum renum: sin incoctum, totius corporis malũ portẽditur. Proinde quũ solidæ ac rigidæ corporis partes cõtineãt in seipsis lõgum, latũ & altum, quæcũque euidẽtiora frustula ab hisce cum latitudine & lõgitudine (nam nõ adeò euidentẽ habẽt altitudinẽ) abscissa dissultant, aut superficie tenus abraduntur, & laminarum (*quæ Græcis* πέταλα *dicũtur*) instar in lotio cõspiciũtur, vesicæ vitium significant, atque inde nomenclaturã sortiuntur πεταλώδεις, *id est lamineæ*, quòd πετάλοις, *hoc est laminis*, quæ ex tritico friato excoriãtur, similes videantur. Cæterùm iuxta præfatã rationẽ ex lumbis quoque eiusmodi laminarum species abscinduntur. Nam siquis laboret febre & lotium lamineam sortiatur essentiam, vniuersum affici corpus cõiectare oportet. Quæ ab hectica febre non incẽditur, si febris nõ adsit, vesicæ solius malum subesse putato. Ablacerãtur & exeũt huiusmodi quoq; hypostases nõ tã si vrina fuerit cõcocta q̃ incõcocta. Quòd si cruda fuerit, vniuersi corporis malũ præmonstrat: sin cum inculpabili cõcoctione, solius vesicæ malũ adesse significat. Vbi verò febris depasto pingui altius corporis receptacula corripuerit, & solidiora attigerit corpora, euidentiora quidẽ & crassiora, sed angustiora quàm sint lamineæ hypostases, in vrina abscissa frustula πιτυρώδεα, *hoc est furfurea*, excernuntur: vnde & hypostases appellãtur furfureæ, quòd videantur similes furfuri bene moliti tritici. Ac eiusmodi sanè hypostases, itidẽ vt præfatæ, & solius vesicæ ægritudinẽ, & vniuersi corporis malũ ostẽdunt. nã si febris affuerit, totius corporis est malum: sin minus, vesicæ solius. Ac si lotium fuerit incoctũ, morbus totius est corporis: sin crudum, solius receptaculi vrinæ. Cui sentẽtiæ cõcinit Hippocrates: Quibus, inquiẽs, in lotio crasso furfuracea quædã simul eminguntur, his vesica scabie laborat. Quum autẽ febris per tria corporis interualla cõprehenderit, per longitudinẽ, latitudinem ac crassitudinem, euadunt tales furfurum crassiorum hypostases, appellãtúrque κριμνώδεις & ἀδρομερέστεραι. Vbi nolim te latere κριμνώδεας appellari ὑποστάσεις, à crassiuscula quadã farina quã κρίμνον *Græci* vocãt, *Latini similam*: ἀδρομερέστεραι autẽ, quòd sectiones frumẽti, quum molitur, volitãtes, ἀδρομερῆ prisca *Græcorũ* lingua vocabantur. Sunt verò nihil aliud quàm ex malè mollito tritico ordeóve cribrati furfures, non tenues sed crassiores & pleniores. Cæterùm κριμνώδεα huiusmodi, duplicem significationẽ prætẽdunt, vel solidorum corporum vehemẽtẽ ac validã attritionẽ colliquefactionémq;, vel summã tosturã sanguinis. at si cãdido colore fuerit sedimẽtum, solidorum est corporum lãguor: sin rubeo colore infectũ, sanguinis. cuius vtique rei locuples testis est Hippocrates Aphorism. 7. Quibuscunque, inquit, febricitãtibus nõ leuiter lotium biliosum, sedimina veluti farina crassior, nõ bonũ. Itémque, In febribus longis vrina cum sedimento similagineo, & aliis salubribus indiciis concurrẽtibus, morbi discessionẽ pronuntiat. Itẽ in febribus enæorema similaceum, longã ægritudinẽ fore significat. Sed hactenus de crassioris essentiæ sediminibus quæ in lotiis apparent, satis dictum arbitror. Nunc par esse videtur, iudicia etiã vrinarũ sedimine priuatarum declarare.

De lotiorũ hypostasi carẽtium, iudicio, Cap. XI.

HYpostasi priuata vrina, tenuissimæ essentiæ & percãdido colore, obstructionẽ vasorum nõ cõtemnendã vel ingẽs frigus, & cõcoctricis potentiæ indecentẽ debilitatẽ, præsagit. & si lotium in his modestum sit, & hæc erunt mediocria. Atqui hypostasi spoliatum lotiũ, spiceo colore subspiceóque, minorẽ meatuum obturationẽ declarat: cæterùm similẽ cruditatẽ. Nam cõcoctionis excremẽta cõtenta nõ præeunte cõcoctione nõ incõcocta esse non possunt. Aureo autẽ colore & croceo citra sedimen lotium, oppilationẽ quidẽ nõ paruo exiliorẽ præferunt: sed cruditatẽ obseruãt, veluti adulterinus calor expugnasset naturalẽ. Quin & cruciatus vehemẽtes istiusmodi lotia cõstituunt, & exercitationes acres, defectionésque materiæ, oblongas vigilias, & segnitiẽ denique naturæ. Vlterioribus tincta coloribus lotia, ipsis coloribus succorum dominantium cum qualitatem tum proprietatem demonstrant. de quibus suprà satis dictum est.

De iudicio vrinarum ab odore tetro, Cap. XII.

A Grauiter olente lotio non vna tãtùm notio sumẽda est: siquidẽ à graueolẽtia vrinarum est cõiectare putredinẽ alicuius partis interioris. Grauiter olens vrina & vellicans, humorum putredinẽ significat. lotium tetri odoris, mordax & vrẽs, tabẽ denuntiat. Et rursus in febribus lotium dilutum & albicãs & copiosum cum cãdidis enæorematis tetro odore, mentis vacillationẽ alienationémve (*quam* παρακοπὴν *Græci uocant*) cessaturã indicat. Et aliter: Lotium in febribus ancipitibus crassum, atrũ & graueolens, vesica nõ lãguente, interitum demõstrat. Vel lotium tetrum odorẽ emittens, colliquefactionẽ & putrefactionẽ naturæque extinctionẽ portẽdit. atque ita quidẽ à fœtida vrina coniectãdum. Satis nunc super talibus vrinis dictum autumo. de complexu deinceps transigamus.

De complexu hypostaseos colorum & substantiæ, Cap. XIII.

QVandoquidem superius tenuis & crassæ essentiæ lotia cũ coloribus haud inscitè, vt reor, cõposuimus;

Nunc de complexu substantiæ (quem & fluorem dicunt) & hypostasis, quæ cum quibus coloribus cõuenire queāt, & quidnam horum vnumquodque præsagiat, verba facere instituimus. Vbi sciendum est quòd vbi hypostasis fuerit substantia crassa, ex confesso concoctionem exactam ostendit, vel immensam crassorum incoctorúmque humorum affluentiam. Cæterùm huiusmodi sedimentum cum tenui vrinæ substantia conciliari non potest. Copulemus itaque vno sub iugo essentiam crassiorem cum æquali sedimine, & cum colore rubeo & subrubeo. in complexum nanque hi, cruditatem præ se ferentes, conuenire nequeunt. Auspicabimur itaque à colore subrubeo complexum contexere, quia hoc ab diluto sanguine, illud ab absoluto sanguine proficiscitur. Scito autem quòd colores nonnulli substantiæ profusionis coniuncti sedimenti quidem, sed imperfecti conspectantur. Quum subrufo igitur colori crassa substantia, quemadmodum diximus, coniungitur, morbi longitudinem præsagit. Quòd si cum subrufò colore lotii, subrufum sedimentum non disiectum & æquabile copulatur, et si crassa fuerit vrinæ substantia pariter & crassa hypostasis rufa, & idem portendit, & affluentiam sanguinis ostēdit. Meiitur & huius-

A modi complexus sedimen crassum, atrum cum lotii substantia crassa & atra. Et non tam essentia quàm sedimine ipso ingentem vim sanguinis significat. Fit nonnunquam in lotio talis complexus, qui nõ tam essentia quàm sedimine ipso tosturam significat. Pari etiam modo substantiæ sediminique colores appositi coniuncti idem declarant, siue secundum redundantiam siue defectionem, citra tamen vtrorumque cum essentiæ tum hypostasis mediocritatem: modò colores præter naturam non sint, sed naturales, verbi causa, fuluus & subfuluus: quibus quũ

B huiusmodi lotium tingitur, exactam cõcoctionem, non tam essentia quàm sedimento coloribúsque, præsagit.

Quòd si lotium croceo apparuerit colore & sublatio atra sit, nulla spes salutis affulget, sed interitus demõstratur. Si lotium fuerit rosaceum, (quod redundantem bilem albam significat) ac in medio nigra contineatur nubecula, interitum significat: At si nigra non sit sed aliter, scito tostam esse bilem in vniuerso corpore. Sed oratio super vrinarum cognitione doctrináque satis habita, & per genera, species, ac differentias scitè admodum facta distri-

C butione, hoc in loco gradum sistat.

INDEX COMMVNIS HIS OMNIBVS DIVERsorum medicorum libris.

In quo Ar. Aretæum, Ruff. Ruffum Ephesium, Tr. Alexandrum Trallianum, Æg. Paulum Æginetam, Cass. Cassii problemata, Or. Oribasium, Aet. Aetium, Phil. Philareti libellum De pulsibus, Theoph. Theophili opusculum De vrinis, Act. Actuarium, Myr. Nicolaú Myrepsum, Cels. Cornelium Celsum, Scr. Scribonium Largum, Marc. Marcellum indicat.

D

E

G

H

humor

I

P

Q

R

Sarmentum

a.i.

X

OMISSA QVÆDAM suis locis inserenda.

HIPPOCRATIS LOCI ALIQVOT, QVORVM alios omnino & penè ad verbum, alios ex parte Celsus interpretatus est.

HIPPOCR. Aphor.sectione 2,articulo 16.

Ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν.

CELSVS lib.1,cap.2.

Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitandus est.

HIPPOCR. Aphor. sect.2, artic. 4.

Οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς, οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν ὅ,τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεως ᾖ.

CELS. lib.1, cap.4.

Neque verò ex multa fame, nimia satietas, neque ex nimia satietate fames idonea est.

HIPPOCR. Aphor. sect.2,artic. 50.

Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

CELS. lib.1. cap.3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit assuescere.

HIPPOCR. Aphor. sect.2,artic.49.

Οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

CELS. lib.1.cap.3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel senex, quàm insuetus homo, sustinebit.

HIPPOCR. lib. De salubri diæta.

Ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι, μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα.

CELS. lib.1, cap. 3.

Qui vomere bis in mense vult, melius consulet si biduo continuarit, quàm si post quintumdecimum diem vomuerit.

HIPPOCR. Aphor.sect.1, artic.13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες, ἥκιστα μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

CELS. lib.1, cap.3.

Quod ad ætates verò pertinet, inediam facillimè sustinent mediæ ætates, minus iuuenes, minimè pueri & senectute confecti.

HIPPOCR. Aph.sect.2, art.20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισιν ὑγραίνονται.

CELS. lib.1,cap.3.

Quibus iuuenibus fluxit aluus, plerunque in senectute contrahitur: quibus in adolescentia fuit adstricta, sæpe in senectute soluitur.

HIPPOCR. Aph.sect.2, art.53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι.

CELS. lib.1, cap.3.

Melior est autẽ in iuuene fusior[aluus,] in sene adstrictior.

HIPPOCR. Aphor.sect. 5, art.18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ.

CELS. lib.1,cap.9.

Frigus inimicũ est seni, tenui, vulneri, præcordiis, intestinis, vesicæ, auribus, coxis, scapulis, naturalibus, ossibus, dentibus, neruis, vuluæ, cerebro.

HIPPOCR. Aphor.sect.5,artic.16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεωμένοισι· σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας.

CELS. lib.1.cap.9.

Si nimi⁹ est[calor]corpus effœminat, neruos emollit, stomachum soluit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.19

Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

CELS. lib.2.cap.1.

Non quò non omni tēpore, in omni tempeſtatum genere, omnis ætatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & ægrotent & moriãtur, ſed quòd frequentius tamen quædam eueniant.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,art.39.

Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. lib.2, cap.1.

Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,artic.54.

Μεγέθει δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές· ἐγγηράσαι δὲ, δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

CELS. lib.2.cap.1.

Nam longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,art.20.

Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα καὶ ἀρθριτικά.

CELS. lib.2. cap.1.

Ergo tum [vere] lippitudines, puſtulæ, profuſio ſanguinis, abſceſſus corporis quæ ἀποστήματα Græci nominant, bilis atra quam μελαγχολίαν appellãt, inſania, morbus comitialis, angina, grauedines, deſtillationes oriri ſolent. Hi quoque morbi qui in articulis neruiſque modò vrgent modò quieſcunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλανῆτες, καὶ σπλῆνες καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι καὶ τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά.

CELS. lib.2.cap.1.

Vix quicquã ex his in autumnũ nõ incidit: ſed oriũtur eo quoque tēpore febres incertæ, lienis dolor, aqua intercutē, tabes quã Græci φθίσιν nominãt: vrinæ difficultas στραγγουρίαν quã appellãt: tenuioris inteſtini morbus quē εἰλεὸν nominãt. fit itē læuitas inteſtinorũ quæ λειεντερία vocatur: coxæ dolores, morbi comitiales.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

CELS. lib 2. cap.1.

At æſtas non quidem vacat pleriſque ab his morbis, ſed adiicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alui deiectiones, auricularum dolores, vlcera oris, cancros, & in cæteris quidem partibus ſed maximè obſcœnis, & quicquid ſudore hominem reſoluit.

HIPPOCR. Aphor.ſect 3,artic.23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

CELS. lib.2.cap.1.

Hyems autem capitis dolores, tuſſim & quidquid in faucibus, in lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.5.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων.

CELS. lib .2.cap.1.

Ex tempeſtatibus aquilo tuſſim mouet, fauces exaſperat, ventrem adſtringit, vrinam ſupprimit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,art.5.

Νότοι, βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί.

CELS. lib.2.cap.1.

Auſter aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolores mouet, aluum ſoluit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

HIPPOCR, Aphor.ſect.5,artic.16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χρεωμένοισι, σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

CELS. lib.2,cap.1.

Denique omnis calor & iecur & lienē inflammat: mentem hebetat, vt anima deficiat, vt ſanguis prorũpat. Frigus modò neruorum diſtentionem, modò rigorem infert: (illud σπασμὸς, hoc τέτανος Græcè nominatur) nigritiem in vlceribus, horrorem in febribus excitat.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.16.

Νοσήματα δ' ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες, ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι καὶ δυσεντερίαι.

CELSVS lib.2,cap.1.

In ſiccitatibus acutæ febres, lippitudines, tormina, vrinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longæ febres, alui deiectiones, angina, cancri, morbi comitiales reſolutio neruorum quam παράλυσιν Græci nominant.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.11.

Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. 12 Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος καὶ εὐδιηνὸς γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἦρ ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν· αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν· ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κατάῤῥοοι συντόμως ἀπολλύντες.

CELS. lib.2,cap.1.

Si hyems ſicca ſeptentrionales ventos habuit, ver autem auſtros & pluuias exhibet, ferè ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximéque in mollioribus corporibus, ideóque præcipuè in mulieribus. Si verò auſtri pluuiæque hyemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, grauidæ quidem fœminæ quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hæ verò quæ gignunt, imbecillos vixque vitales edũt. cæteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, grauedines atque deſtillationes malè habent.

HIPPOCR. Aphor. ſect.3,artic. 6.

Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

CELS. lib.2,cap.1.

Vbi primò calor à primo vere orſus, æſtatem quoque ſimilem exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,art.13.

Ην δὲ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

CELS. lib.2,cap.1.

At ſi ſicca æſtas aquilones habuit, autũno verò imbres auſtriq; ſunt, tota hyeme quæ proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiã tabes, oriuntur.

HIPPOCR. Aph.ſect.3, art.14.

Ην δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ἢ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραὶ καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

CELS. lib. 2,cap.1.

Sin autumnus quoque æquè ſiccus, iiſdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus verò inſtare poſſunt & aridæ lippitudines, & febres partim acutæ partim longæ, & hi morbi qui ex atra bile naſcuntur.

HIPPOCR. Aph. ſect.3, art.18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τούτων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε διάγουσι, καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

CELS. lib.2, cap.1.

Quod ad ætates verò pertinet, pueri proximique his, vere optimè valent & æſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes, æſtate & autũmni prima parte: iuuenes, hyeme, quique inter iuuentam ſenectutémque ſunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.24.

Εν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάρροιαι· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας· καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ ἔτεσι· τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. ὅσα δ᾽ ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θηλείῃσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν. 29 Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τἄλλα νουσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λειεντερίαι, αἱμορροΐδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

CELS. lib.2,cap.1.

Tum ſiqua imbecillitas oritur, proximũ eſt vt infantes teneróſq; adhuc pueros ſerpentia vlcera oris, (quæ ἄφθας Græci nominãt) vomitus, nocturnæ vigiliæ, auriũ humor, circa vmbilicũ inflammationes exerceant. Propriæ etiam dentiẽtium gingiuarũ exulcerationes, diſtentiones neruorum, febriculæ interdum, alui deiectiones, maximéq; caninis dentibus orientibus, malè habent, quæ pericula pleniſſimi cuiuſq; ſunt & cui maximè vẽter adſtrictus eſt. At vbi ætas paululùm proceſſit, glãdulæ, & vertebrarũ quæ in ſpina ſunt, aliquæ inclinationes: ſtrumæ, verrucarũ quædam genera dolentia (ἀκροχορδόνας Græci appellãt) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente verò iam pube, ex iiſdẽ multæ & longæ febres, ſanguinis ex naribus curſus. Maximéque omnis pueritia primùm circa quadrageſimũ diem, deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatẽ periclitatur. Siqua etiã morborum genera in infantẽ inciderũt, ac neque pubertate neq; primis coitibus neq; in fœmina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Sæpius tamen morbi pueriles qui diutius manſerunt, terminãtur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialib⁹ tabique maximè obiecta eſt, feréque iuuenes ſunt qui ſanguinẽ expuunt. Poſt hanc ætatẽ laterum & pulmonis dolores, letharg⁹, cholera, inſania, ſanguinis per quædã etiã velut ora venarum (αἱμορροΐδας Græci appellant) profuſio. In ſenectute, ſpiritus & vrinæ difficultas, grauedo, articulorũ & renum dolores, neruorũ reſolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Græci appellant) nocturnæ vigiliæ, vitia longiora auriũ, oculorum, etiam narium: præcipuéque ſoluta aluus, & quæ ſequuntur hanc, tormina vel læuitas inteſtinorum, cæteráque fuſi ventris mala.

HIPPOC. ſect.2, Aphor. artic.44.

Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

CELS. lib.2, cap.6.

Obeſi plerunque acutis morbis & difficultate ſpirãdi ſtrangulantur, ſubitóque ſæpe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix euenit.

HIPPOCR. Aphor. ſect.1, artic.3.

Εν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ᾽ ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

CELS. lib.2,cap.2.

Ergo ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet: quæ quia neq; in eodem habitu ſubſiſtere neque vltrà progredi poſſunt, ferè retrò, quaſi ruina quadam, reuoluuntur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι.

CELS. lib.2,cap.4.

Contrà grauis morbi periculum eſt vbi ſupinus æger iacet, porrectis manib⁹ & crurib⁹: vbi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, præcipuéque pulmonibus laborantibus.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2, art.3.

Υπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μᾶλλον γινόμενα, κακόν.

CELS. lib.2. cap.4.

Æquè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno vltra debitum vrgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς ἢ πελιὸν ἢ μέλαν, ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

CELS. lib.2,cap.4.

Vomitus etiam periculoſus eſt ſinceræ pituitæ vel bilis, peiórque ſi viridis aut niger eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τὸ οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρότου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δὲ εἰσὶ κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταί, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δὲ ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες.

CELS. lib. 2, cap. 4.

At mala vrina est in qua subsidunt subrubra aut liuida: deterior, in qua quasi fila quædam tenuia atque alba: pessima ex his, si tanquam ex furfuribus factas nubeculas repræsentat.

HIPPOCR. Aphor. sect. 4, artic. 72.

Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκά, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

CELS. lib. 2, cap. 4.

Diluta quoque atque alba [vrina,] vitiosa est, sed in phreniticis maximè.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πελιὰ ἢ ἰώδεα καὶ κακώδεα.

CELS. lib. 2, cap. 4.

Vtique si quod descendit, est perliquidum aut albidum aut pallidū aut spumans, [periculosum est.] Præter hæc periculum ostendit id quod excernitur, si est exiguū, glutinosum, læue, album, idémque suppallidū: vel si est aut liuidum aut biliosum aut cruentum aut peioris odoris quàm ex consuetudine.

HIPPOCR. Aphor. sect. 4, art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. 40 Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νόσου σημαίνει.

CELS. lib. 2, cap. 5.

Vbi frigidus sudor inter febres non acutas circa caput tantùm & ceruices oritur: aut vbi corpus modò frigidum modò calidū est, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

HIPPOCR. Aphor. sect. 2, artic. 28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μῆκος νόσου σημαίνει· τὸ δὲ, ἀσθένειαν.

CELS. lib. 2, cap. 5.

Aut vbi æger parum pro spatio emacrescit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων, μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δὲ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον.] εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐόν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πελιὸν ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανέρεσθαι χρὴ μὴ ἠγρύπνησεν ὥνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτί, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ad vltima verò iam ventum esse testantur, nares acutæ, collapsa tempora, oculi concaui, frigidæ languidæque aures, & imis partibus leniter versæ, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multóq; magis si hæc ita sunt, vt neq; vigilia præcesserit neque ventris resolutio neq; inedia. ex quibus causis interdum hæc species oritur, sed vno die finitur.

PAVLO POST.

Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἆλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πελιὰ βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτοῖσιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαρροίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πελιὸν ἢ ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥίς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα τὸν θάνατον.

CELS. lib. 2, cap. 6.

Si verò in morbo vetere iam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque si præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt & illacrymant, quæque in iis alba esse debent, rubescūt, atque in iisdem venulæ pallent, pituitaque in iis innatans nouissimè angulis inhærescit, alterque ex his minor est, hique aut vehementer subsederunt aut facti tumidiores sunt, perque somnū palpebræ non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id fluēs aluus expressit: eædemque palpebræ pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eademque labra & nares oculique & palpebræ & supercilia, aliquáve ex his peruertūtur.

PAVLO POST.

Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γίνοιτο καὶ καταρρέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ τοὺς πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διερριμμένα καὶ γυμνά, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν ἀεί.

CELS. lib. 2, cap. 6.

Eadem mors denuntiatur vbi æger supinus cubat, eique genua cōtracta sunt: vbi deorsum ad pedes subinde delabitur, vbi brachia & crura nudat & inæqualiter dispergit, neque his calor subest: vbi hiat, vbi assiduè dormit.

PAVLO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνῆθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες. & mox. Ἕλκος δὲ ἢν τι καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν.

CELS. lib. 2, cap. 6.

Vbi is qui mentis suæ non est, neque id facere sanus solet, dentibus stridet: vbi vlcus quod aut ante aut in ipso morbo natum est, aridum aut pallidum aut liuidum factum est, [mors denuntiatur.]

PAVLO POST.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν ἢ περιπλευμονίῃσιν ἢ ἐν φρενίτισιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι περὶ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut si manibus quis in febre & acuto morbo vel insania pulmonisve dolore vel capitis, in veste floccos legit, fimbriásve diducit, vel in adiuncto pariete, siqua minuta eminent, carpit; [mors denuntiatur.]

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.35.

Ην ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

CELS. lib.2. cap.6.

Cuiue in eodem febris corporisque habitu ceruix conuertitur, sic vt deuorare æquè nihil possit, [seruari non potest.]

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.47.

Εν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut cui febre non quiescēte, exterior pars friget, interior sic calet vt etiā sitim faciat, [seruari nō potest.]

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.49.

Οπου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γίνηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

CELS. lib.2. cap.6.

Aut qui febre æquè non quiescente, simul & delirio & spirandi difficultate vexatur.

HIPPOCR. Aphor. sect 5, artic.5.

Ην μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, σπασθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut qui ebrius obmutuit: Is enim febre, adiecta neruorum distentione, cōsumitur: nisi aut febris accessit, aut eo tempore quo ebrietas solui debet, loqui cœpit.

HIPPOCR. Aphor. sect.5, artic.30.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες.

CELS. lib.3, cap.6.

Mulier quoque grauida acuto morbo facilè consumitur.

HIPPOCR. Aphor. sect.2, artic.1.

Εν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιεῖ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Et is cui somnus dolorem auget, [morbo facilè consumitur.]

HIPPOCR. Aphor. sect.5, artic.1.

Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Qui epoto veratro, exceptus distentione neruorum est, [seruari non potest.]

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.22.

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infrà vel suprà se ostendit, [facilè consumitur.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἐπὶ χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

CELS. lib.2, cap.6.

Sputum etiam biliosum & purulentum, siue separatim ista siue mixta proueniunt, interitus periculum ostendit. Ac si circa septimū diem tale esse cœpit, proximum est vt is circa quartumdecimū diem decedat; nisi alia signa meliora peioráue accesserint.

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

CELS. lib.2, cap.6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre pestiferus est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πελιὸν τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζει δυσῶδες.

CELS. lib.2, cap.6.

Atque in omni morbo vomitus qui varius & multorum colorum est: præcipuéque si malus in hoc odor est, [pestiferus est.]

HIPPOCR. Aphor. sect.7, artic.37.

Οκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄτερ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

CELS. lib.2, cap.6.

Ac sanguinē quoq; in febre vomuisse, pestiferū est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ες' αὖ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔς' αὖ πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων, κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα.

CELS. lib.2, cap.6.

Vrina verò rubra & tenuis in magna cruditate esse consueuit, & sæpe antequam spatio maturescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius permanet, periculum mortis ostendit. Pessima tamē est, præcipuéq; mortifera, nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima est: in pueris verò quæ tenuis & diluta est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Υδαρέα δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πελιὰ ἢ ἰώδεα καὶ κακόδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

CELS. lib.2, cap.6.

Aluus quoq; varia pestifera est, quæ strigmentum, sanguinē, bilem, viride aliquid, modò diuersis temporibus modò simul & in mistura quadā, discreta tamē, repræsentat. Sed hæc quidē potest paulo diutius trahere. in præcipiti verò iam esse denuntiat quæ liquida, eadémque vel nigra vel pallida vel pinguis est: vtique si magna fœditas odoris accessit.

HIPPOCR. Aphor. sect.2, artic.19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγιείης.

CELS. lib.2, cap.6.

Neque tamē ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas esse & salutis & mortis.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξὼν ἐχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα ἐόντα, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθοις τε καὶ γῆν τρώγουσι.

CELS. lib.2, cap.7.

Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt,hi vel capitis doloribus conflictantur vel terram edunt.

PAVLO POST.

Οκόσοι δὲ πολλὼ χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτοις τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι.

CELS. lib.2,cap.7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut viſceribus aut aluo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι.

CELS. lib.2,cap.7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit,mutatúrque ei color,nec ſomnus accedit, plorátque is aſſiduè, metuenda neruorum diſtentio eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν οὖν [ὑδρώπων] ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάρροιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. Οκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίγνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

CELS. lib.2, cap.7.

Vbi pedes turgēt &,longæ deiectiones ſunt,vbi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis quibus volūtas deſidendi eſt,venter nihil reddit niſi & ægrè & durum,tumor in pedibus eſt, idémque modò dextra modò ſiniſtra parte ventris inuicē oritur atque finitur: ſed à iocinere id malum proficiſci videtur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ β.

Ην δὲ μήτε ὑπὸ τοῦ οὔρου ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit,hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt,vel in articulis aliquas exulcerationes habeāt vel aliquo morbo etiam debilitentur.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστρεφάζουσιν.

CELS. lib.2, cap.7.

Febris autem quæ ſubitò ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt,ferè reuertitur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν.

CELS. lib.2,cap.7.

Vrina autem craſſa,ex qua quod deſidet album eſt, ſignificat circa articulos aut circa vi ſcerc olore metúmque morbi eſſe.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4,artic.75.

Ην αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

CELS. lib.2,cap.7.

At ſi ſanguis aut pus in vrina eſt, vel veſica vel renes exulcerati ſunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4, artic.76.

Οκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ σαρκία μικρὰ παχεῖ ἐόντι ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τούτοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

CELS. lib.2,cap.7.

Si hæc [vrina] craſſa carunculas quaſdam exiguas quaſi capillos habet,vtique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.7,artic.34.

Οκόσοισι δ' ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι.

CELS. lib.2,cap.7.

Aut ſi bullas [vrina habet,] vtique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4.artic.80.

Ην αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περίνεον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ.

CELS. lib.2,cap.7.

Aut ſi paulatim [vrina] deſtillat, vel ſi ſanguis per hāc editur, & in eo quædā cruēta concreta ſunt,idque ipſum cū difficultate redditur,& circa pubem & interiores partes dolent,in eadem veſica vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5 artic.13.

Οκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τούτοισιν ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

CELS. lib.2,cap.7.

At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

CELS. lib.2,cap.7.

Mulieri grauidæ ſine modo fuſa aluus, elidere partum poteſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.51.

Ην γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

CELS. lib.2,cap.7.

Eidem [mulieri grauidæ] ſi lac ex mămis profluit, imbecillum eſt quod intus gerit: duræ mămæ ſanum illud eſſe teſtantur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5, artic.65.

Οκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μάλα σπῶνται οὐδὲ μαίνονται. τούτων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δυσεντερία, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα.

CELS. lib.2,cap.7.

Si tumores ſuper vlcera ſubitò eſſe deſierunt, ídque à tergo incidit,vel diſtentio neruorum vel rigor timeri poteſt. at ſi à priore parte id euenit, vel lateris acutus dolor vel inſania expectanda eſt. interdum etiam huiuſmodi caſum,quæ tutiſſima inter hæc eſt, profuſio alui ſequitur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6, artic.12.

Τῷ ἰηθέντι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, εἰ μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

CELS. lib.2,cap.7.

Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere, ſubitò ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem aut tabes ſequitur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5, artic.15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ᾽ ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται.

CELS. lib.2,cap.7.

Eadem tabes ſubit ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.22.

Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πουλὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

CELS. lib.2,cap.7.

At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atræ bilis morbus ſubeſt.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷσι ὑγιαίνειν τἄλλα· τούτοις δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέονταί τε καὶ μαρμαρυγώδεές τι περὶ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσιν.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos ſequitur, aut quædam ante oculos tanquam imagines obuerſentur. *Videtur autem potius legendum* vt quædam.

STATIM POST.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας.

CELS. IBIDEM.

At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ malæ ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorũpit. quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala vlcera, & ex his nigræ cicatrices fiant.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,artic.6.

Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus cauſa doloris, neque ſenſus eius eſt, his mens labat.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.19.

Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

CELS. lib.2,cap.7.

Si in ventrem ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσι ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἢν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες.

CELS. lib.2,cap.7.

Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque vllum ſignum malum acceſſit: ſuppurationis eo loco periculum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ συνήθες ἐστὶ καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

CELS. lib.2,cap.7.

Vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic vt ipſius alui dolor non coëgerit, [inſaniæ ſignum eſt.]

PAVLO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξυνήθες ἐστὶν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

CELS. IBIDEM.

Item robuſto adhuc corpore inſolitus dentium ſtridor, inſaniæ ſignum eſt.

ITEM NON MVLTO POST.

Ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτοις ἐλπίς.

CELS. IBID. PAVLO ANTE.

Oculorum quoque frequens motus [inſaniæ ſignum eſt.]

NON LONGE POST.

Ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

CELS. IBIDEM.

Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſuppuraret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculũ affert primùm furoris, deinde interitus.

IBID. ALIQVANTO ANTE.

Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον διὰ πολλοῦ χρόνου [πνεῦμα,] παραφροσύνην δηλοῖ.

CELS. PAVLO ANTE.

Aut vbi raro quis & vehementer ſpirat, [inſania timenda eſt.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre cõtinua vehementique ſæpe mentem turbat: & ex eo caſu iuniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſeniores tardiùs: quoniam neque æquè magnas febres expetiuntur, neque vſque inſaniunt, ita ſuſtinent dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4,artic.44

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus autem longæ febres ſunt, his abſceſſus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect 4, artic.48.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEM.

Quorũ faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his neruorum diſtentio.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.10.

Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσι, ἔμπυοι γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina ſubitò finita eſt, in pulmonem id malum tranſit, idque ſæpe intra ſeptimum diem occidit. quod

nisi incidit, sequitur vt aliquà parte suppuret.

HIPPOCR. Aphor. sect. 7, art. 23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει δυσεντερίη. 76 ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυσεντερίη ἐπιγίνεται.

CELS. IBIDEM.

Denique post alui longam resolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΘΡ.

Φθίσις δὲ γίνεται ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γένηται.

CELS. IBIDEM.

Post nimias destillationes, tabes.

HIPPOCR. Aphor. sect. 7, artic. 11.

Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. 12 Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. 13 Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. 14 Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν. 18 Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν. 21 Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμοῤῥαγίη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Post lateris dolores vitia pulmonum: post hæc insania. Post magnos feruores corporis, neruorum rigor aut distentio. Vbi caput vulneratũ est, delirium. Vbi vigilia torsit, neruorum distentio. Vbi vehementer venæ supra vlcera mouentur, sanguinis profluuium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τριάκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γινομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον μεθίστανται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Nam si longæ febres sine dolore & sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in iunioribus tantùm: in senioribus ex eiusmodi morbo quartana ferè nascitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα [τὸ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον] μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται· γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾷν χρὴ εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, εἰ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τωὐτό.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem suppuratio fit si præcordia dura & dolentia ante vigesimum diem hominem non sustulerunt, neque sanguis ex naribus fluxit, maximéque in adolescentibus: vtique si inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, sed quum in inferioribus partibus aliquid abscedit. At si præcordia tumorem mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinũt, hærétq; per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus.

PAVLO POST.

Τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς διαπύησιν τρέπεται.

IBIDEM CELSVS.

Quúmque omnis longus tumor ad suppurationem ferè spectet, magis eò tẽdit is qui in præcordiis, quàm is qui in ventre est, is qui supra vmbilicum, quàm is qui infra est.

HIPPOC. sect. 4, Aphor. artic. 31.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, εἰς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis vel in articulis aliquid abscedit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὁκόσοι δ' αὖ οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

CELS. IBIDEM.

Interdum quoque vrina tenuis & cruda sic diu fertur vt alia salutaria signa sint: ex eóque casu plerunque infra transuersum septum, quod διάφραγμα Græci vocant, fit abscessus.

NON LONGE POST.

Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Et aliquanto póst. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ, τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ, τεσσαρακονθήμεροι· αἱ δὲ, πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε· καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν.

CELS. IBIDEM.

Dolor autem pulmonis si neque per sputa, neque per cucurbitulas, neque per sanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus est, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigesimũ diem, aut circa quadragesimum, nõnunquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die quo primùm febricitauit aliquis aut inhorruit aut grauitatem eius partis sensit.

PAVLO POST.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ· καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βάρυ ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. & mox, Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνῃ εἰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν.

CELSVS IBIDEM.

Quod suppurat, ab ea parte quam afficit, dolorem inflammationémque concitat, ipsum calidius est: & si

in putem [quam] aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliqu[o] videtur. Omnis etiã suppuratio quæ nondum oc[ul]is patet, sic deprehendi potest: Si febris non dimit[tit], eáque interdiu leuior est, noctu increscit: mul[tu]s sudor oritur: cupiditas tussiendi est & penè nihil [in] tussi excreatur: oculi caui sunt, malæ rubent, ven[æ] sub lingua inalbescunt, in manibus fiũt adunci vn[gu]es: digiti, maximéque summi, pallent: in pedibus tumores sunt, spiritus difficilius trahitur, cibi fastidiũ est, pustulæ toto corpore oriuntur. Quodsi protinus initiò dolor & tussis fuit & spiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigesimum diem erumpet.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων [κυστέων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσι. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Ex vesica dolente si purulenta vrina processit, inque ea læue & album subsedit, metum detrahit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε· ἀπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὔπνοον εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τό, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. & aliquanto antè. αἷμα τε δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστηκὸς, καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές.

CELS. IBIDEM.

In pulmonis morbo si sputo ipse leuatur dolor, quamuis id purulentum est, tamen æger facilè spirat, facilè excreat, morbum ipsum non difficulter fert: potest ei secunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri conuenit si protinus sputũ mistum est ruffo & sanguine, dummodo statim sedetur.

HIPPOCR. Aphor. sect. 5, artic. 15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται.

CELS. IBIDEM.

Laterum dolores, suppuratione facta, deinde intra quadragesimum diem purgata, finiuntur.

HIPPOCR. Aphor. sect. 7, artic. 45.

Ὅκοι τὸ ἧπαρ διάπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισίν ἐστιν.

CELS. IBIDEM.

Si iiocinere vomica est & ex ea fertur pus purum & albu[m], salus ei facilis. id enim malum in tunica est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τὰ δὲ ἀποστήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω ἔπεται, ἄριστά ἐστι μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. ὁκόσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐστὶ προεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνηται.

CELS. IBIDEM.

Ex supp[ur]ationibus verò hæ tolerabiles sunt quæ in exterior[em] partem feruntur & acuuntur. Et ex his quæ intus procedunt, hæ leuiores quæ cõtra se cutem non afficiunt eámque & sine dolore esse & eiusdem coloris cuiuelíquæ partes sunt, sinunt esse.

LIQVANTO POST.

Περιγίνονται τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμοῦσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέει· καὶ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, si est læue, album & vnius coloris, sine vllo metu est, & quo effuso febris protinus conquieuit, desierúntque vrgere cibi fastidium & potionis desiderium.

HIPPOCR. Aphor. sect. 5, artic. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. & περιφρην. 2. Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα· ἔπειτα ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι.

CELSVS lib. 2, cap. 8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, nõ ægrè finitur: & in quo ab vna parte corporis venientis accessionis sensus incipit, optimum est à manibus pedibúsve initium fieri: deinde à lateribus, pessimum inter hæc à capite.

ΠΡΟΡΡΗΤ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι διάρροιαι ὅσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ ἀηδέες.

CELS. IBIDEM.

Ipsa autem deiectio sine vlla noxa est quæ sine febre est, si celeriter desinit.

HIPPOCR. Aphor. sect. 6, artic. 17.

Ὀφθαλμιῶντι, ὑπὸ διαρροίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omnísque deiectio lippienti prodest.

HIPPOCR. Aphor. sect. 6, art. 21.

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμορροΐδων ἐπιγινομένων, τῆς μανίης λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus, vel per ora venarum subita profusio sanguinis, [vel tormina,] insaniam tollit.

HIPPOCR. Aphor. sect. 6, artic. 14.

Ὑπὸ διαρροίας ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταὐτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν διάρροιαν.

CELS. IBIDEM.

Longas deiectiones supprimit vomitus.

HIPPOCR. Aphor. sect. 5, artic. 31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier sanguinem vomens, profusis menstruis, liberatur.

HIPPOCR. Aphor. sect. 5, artic. 32.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quæ menstruis non purgatur, si sanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aphor. sect. 5, artic. 34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quæ locis laborat, aut difficulter partum edit, sternu tamento leuatur.

HIPPOCR. Aphor. sect. 2, artic. 25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες.

CELS. IBIDEM.

Æstiua quartana ferè breuis est.

HIPPOCR. Aphor. sect. 6, artic. 47.

Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Leinosis bono tormina sunt.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.40.

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον.

CELSVS IBIDEM.

Nam & præcordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, [febris] finit.

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.57.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος, λύσις.

CELSVS IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Græci καῦσον vocant) subitus horror exoluit.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.59.

Ὁκόσοισιν αὖ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νούσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtusæ sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum definit ex toto.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.28.

Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γενομένης παύεται.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus aduersus surditatē q̄ biliosa aluus potest.

HIPPOCR. Aphor.sect.7, artic.16.

Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὴν δὲ σίελον ἴσχεται, ἀποθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuere desiisse, mortiferum est.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.50.

Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. 51 Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ μὴ ἐκ διαρροίης ἐόντι ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

CELS. IBIDEM.

Cui verò sano subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppresserit, sic vt stertat neque expergiscatur, intra septimū diem pereūdum est: magis si eum aluus cita non antecesserit, si palpebræ dormientis non coeunt, si oculorum album apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων, πάντες κακοί.

CELS. IBIDEM.

At aqua inter cutem si ex acuto morbo cœpit, ad sanitatem rarò perducitur.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.34.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγενομένη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Æquè in ea [aqua inter cutem] quoque tussis spem tollit.

HIPPOCR. Aphor.sect.5, artic.7.

Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται [τὰ ἐπιληπτικὰ,] τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. IBIDEM.

Morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus, ægrè curatur.

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.24.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

CELS. IBIDEM.

Quinetiam tormina ab atra bile orsa, mortifera sunt.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.54.

Τὰ παραλυτικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπιτοπολύ.

CELS. IBIDEM.

Omnique resolutioni neruorum non idonea tempora sunt hyems & autumnus.

HIPPOCR. Aphor.sect.5, artic.36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

CELS. IBIDEM.

Mulieri grauidæ si subitò mammæ emacruerunt, abortus periculum est.

HIPPOCR. Aphor.sect.5, artic.38.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

CELS. IBIDEM.

Quæ neque peperit neque grauida est, si lac habet, à menstruis defecta est.

HIPPOCR. Aphor.sect.7, artic.9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Si sanguis profluxerit, deinde sequuta est dementia cum distentione neruorum, periculum mortis est.

HIPPOCR. Aphor.sect.2. artic.43.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσιν ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

CELS. IBIDEM.

Neque is ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.21.

Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπὸ αὐτομάτου ἰόντα καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα.

CELS. IBIDEM.

Aluus nigra sanguini atro similis repentina siue cum febre siue etiam sine hac, perniciosa est.

HIPPOCR. Aphor.sect.1, artic.16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι.

CELS. lib.3, cap.6.

Cibus autē febricitātibus humidus est aptissimus.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.53.

Ὁκόσοισιν ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεές εἰσι.

CELS. lib.5, cap.7.

Si quis autem in huiusmodi febre leuiter tussit, is neque vehementi siti conflictatur, neque &

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.5

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

CELS. lib.3, cap.18.

Neque ignorare oportet leuiorem esse morbū cum risu, quàm seriò insanientium.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, at.8.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν τῷ σώματι οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζονται.

CELS. cap. 21.

Ob quam ne vlcera quidem in his [hydropicis] facilè sanescunt.

HIPPOCR. Aphor.sect.5,artic.11.

Τὰ πτύσματα ὅσα ἂν ἀποβήσωσι,βαρὺ ὄζει ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενα.

CELS. lib.3,cap22.

Quiquid excreatum est, si in ignẽ impositum est, mali odoris est.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.27.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν. 28 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ,ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. 29 Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

CELS. lib. 4, cap. 24.

Ea [articulorum vitia]rarò vel castratos vel pueros ante fœminæ coitum,vel mulieres, nisi quibus menstrua suppressa sunt,tentant.

HIPPOCR. Aph.sect.6, art.54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. lib.4, cap.24.

Quod [vt reuertatur dolor podagricus]ferè vere autumnóve fieri solet.

HIPPOCR. Aph.sect.6, art.17.

Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν,ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ,θανατῶδες.

CELS. lib.5, cap.26.

Seruari non potest cui basis cerebri,cui cor, cui stomachus,cui iecinoris portæ,cui in spina medulla percussa est,cuique aut pulmo medius, aut ieiunum aut tenuius intestinum,aut ventriculus aut renes vulnerati sunt.

Cætera in alind tempus propter alias occupationes reijcienda nobis fuerunt.

Hæc inter colligendum indicem animaduersa fuerunt menda. Præter cæteros autem locos in quibus alia nostros oculos fallere potuerunt, sunt etiam non pauci qui & nobis ipsis suspecti fuerunt,atque adeo multum nos torserunt, sed eos ex coniectura emendare partim non potuimus, partim ausi non sumus.

Ægin.columna 634,lin.42, νάρθηκος   Cass. col.761,l.1, ossium fulturam impl.   Et ibidem lin.vlt. iis qui integra const.   Et col.765,lin.50, spiritui anim.   Orib.col.159,l.11, Ad plinth.   Et col.164,l.52, Alæ autem   Et col.427,l.6, neurodes   Et col.446, l.4, cnicion   Et col.447, l.57, sunt qui leucacantham   Et col.490, l.44, Acanthii r.   Et à col.542, corrige numeri seriem vsque ad 554.   Et col.598,l.19, ex callo obd.   Et col.611,l.29, sugillata & t.   Sext.phil.col.684,l.3, tolle lineam illam, Gabriele Humelbergio Rauenspurgensi medico interprete.   Aet.col. 58,l.9, albi cham.   Et col.537,l.53, ipnoterium inscr.   Et col.574,l.73, circa decimumqu.   Philar.col.847,l.71, est & citatus &   Act.col.17,l.69, elicientium   Et col.100,l.37, vrinæ, vid.   Et col.121, l. 15, præuidentia ex cons.   Et col.137,l.9, capessendæ   Et col.158.l.1, solos dyspnoicos an.   Et col.162,l.13, à Græc.   Et col.173,l.14, cum affecto sit   Et col. 193,l.26, serosiue   Et col.216, l.49, μελαγχολίαν   Et col.227, l.6, Polyidæ   Et col.261,l.79, erosum,d.   Et col.267,l.38, blatti byzantis,s.   Et col.268,l.7, Illinctus adu.   Et col.280,l.34, ad intinctum   Et col.283, l.73, qui facinoribus   Et col. 287,l.12, chamelææ   Et col.294, l.44, suber non m.   Et col.306, l.64, ξηροκολλύρια   Et col.315,l.8, dolentem   Et 319,l.60, In epiny[illegible]idibus v.   Myr.col.412,l.4, Zoarchia.   Alicubi reperies in vna eadémque pagina, rusci, &, scorpidii, pro quibus legendum brusci, &, scorpidis.   Cels.col.91,l.19, ferè Græci   Et col.171,l.5, χοινίκιον.

CHHardy